N 897 Tol 2da
N897 22.

FOAIE DE CULTURA ȘI EDUCAȚIUNE CETĂȚENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 1 — 50 bani — Opt pagini — 1 Mai 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI"
Sub Președinția D-lui V. DUMITRIU, Rectorul Universității Cluj.

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ întreprinderi financiare .. .. 100 Lei
Red. și Adm.: CLUJ, Str. Dorobanților No. 11

SECRETAR DE REDACȚIE
VASILE D. CHIRU

M. S. Regina Maria

În dragostea Sa pentru poporul Românesc adunat în jurul gazetei noastre și în dorința de a da înaltul Său sprijin „Culturei Poporului", a bine voit să scrie un articol special pentru primul nostru număr.

Direcțiunea gazetei, adânc recunoscătoare pentru Onoarea ce ne-o face iubita Noastră Suverană, Vrând să dea putința cititorilor nostri de a păstra ca o icoană rândurile ce Regina țărei le-a închinat lor, le-va tipări într'un supliment artistic, Special, cu scrisul Majestății Sale, supliment pe care îl va împărți odată cu numărul doi, al ziarului.

Dragii nostri cititori,

Știți voi, că cea mai bogată, cea mai frumoasă și cea mai fericită țară de sub soare, este țara Noastră Românească?

Știți voi, că cel mai blând, cel mai cuminte, cel mai liniștit și iertător neam din lume, e neamul Nostru Românesc?

Știți voi, că douăzeci de milioane de Români, înpróștiați altădată sub stăpâniri streine, și-au dobândit libertatea prin baioneta soldatului de dincolo de Carpați?

Știți voi, că de la Tisa până la Nistru și de la Dunăre până la granițile Poloniei, e acelaș lege și același grai?

Cum să nu știți?

Tu frate Moț ce bine te înțelegi cu fecíorul trăit până mai ieri în întunericul Rusesc. Tu frate Ardelean grăiești și tainuești cu drag, cu fratele tău, crescut în întinsul Bărăganului. Și voi toți, din toate colțurile Țărei noastre vedeți că întunericul în care v'au ținut înpilatorii, s'a risipit și lumina aceluiași grai și aceleiași. legi vă mângâie sufletele.

Dar să mai știți că vrăsmașii cărora nu le mai sânteți robi, nu dorm liniștiți, dușmanii ce trăiau din munca și bogățiile meleagurilor desrobite, nu pot uita ușor trândăvia de alt dată, și se sbat și unelțesc, și schimbându-și chipul și înblânzindu-și graiul, mișună între voi, otrăvindu-vă sufletul înrâlndu-vă necazurile, arălânda-vă nevoile, sporindu-vă puterile, spre a vă strică frăția.

Dar avem și noi minți luminate ce au prins de veste și au descurcat planurile lor tăinuite.

Avem și noi bărbați de seamă, ce vă iubesc cu adevărat și ce nu vă cer de cât înțelegătoare ascultare. Avem și noi oameni învățați, înălțați din rândurile voastre în trebile obștești, oameni ce nu mai năzuesc la alte înălțări prin voi, ci vor să întărească sufletele și simțirea voastră de buni români.

Acești frați buni cu voi, adunați la olaltă în Societatea „Cultura Poporului" de care ați auzit, au hotărât să vă scrie Foaia voastră, gazeta voastră, cu gând curat și adevărată iubire.

Cultura poporului, vă va deslușì înțelegerea limbei voastre strămoșești. Vă va limpezi planurile dușmanilor de peste granițe și din lăuntrul hotarelor. Vă va călăuzi drumul minții voastre spre înțelegerea comoarei ce zace în sufletele voastre. Vă va arată virtutile și vrednicia neamului vostru mândru. Vă va apără legea și credința strămoșească supt scutul căreia ați putut înfrunta atât amar de ani, jugul strein. Vă va învăța cum prin muncă și cinste să sporiți avutul vostru și bogația țărei. Vă va călăuzi pașii vostri șovaelnici în mersul trebilor obștești din lăuntru. Vă va descurca căutarea drepturilor voastre după înplinirea dreaptă a legilor. Vă va spori încrederea în autorități, îndemnându-le la înplinirea cinstită a treburilor lor, vă va apăra cu sfințenie dreptul vostru sfânt de proprietate născut din muncă. Vă va căuta hrana sufletelor voastre, și ale copiilor vostri. Vă va da povețele statornicite de învățătură în căutarea sănătății voastre, în statornicirea gospodăriilor voastre, în traiul vostru cât mai omenesc pe toate zilele.

Aveți încredere în noi. Noi sântem rupți dintre voi, porniți din aceleași bordee sărace, ne sânteț dragi, nu vă uităm și nu ne depărtăm de sufletele voastre, hotărâți ne îndreptăm spre voi, spre a vă sta într'ajutor și a vă feri de ce e rău.

Nevoile voastre le vom asculta cu sfințenie luptând să le ușurăm. Durerile voastre ne vom strădui să le micșorăm. Bucuriile voastre să le sporim. Țara voastră, țara noastră s'o înălțăm prin virtuțile voastre și puterea voastră de muncă.

Numai să ne dați ascultare glasurilor noastre ce nu ascund minciuna și gândul cel rău.

Cititi cu încredere foaia voastră și pătrundeți vă de cele ce vă vom deslușì în ea. Puneți-o în mânile copiilor vostri fără teamă, din rândurile noastre tipărite ei vor sorbi iubirea de țară, respectul de lege și sporul în muncă.

Formați un zid de nebiruit în jurul nostru, al celor ce vă iubim cu adevărat, uitându-vă în jurul vostru cum neamurile vrajmașe, cum dusmanii noștri, își strâng rândurile cu dorul de a vă întrece și a vă nimici.

In lupta sfântă și vitejească a războiului voi-nu ați fost biruiți de nimeni dealungul veacurilor, în marea luptă de cultură, de învățătură și muncă ce abea începe, să nu vă întreacă nimeni, fiindcă voi sunteți fiii unui neam din cele mai înțelepte și mai muncitoare de pe lume.

Si voi păzitori ai credinței, preoți voi apostoli ai neamului, învățători, voi cărturari ce sânteți chezășia puterii de viață a neamului nostru, daține sprijinul vostru de preț, purtați pretutindeni cuvântul nostru din Marea Evanghelie românească ce acum se scrie, fiți purtătorii făcliei ce-am aprins.

COMITETUL SOCIETĂȚEI „CULTURA POPORULUI".

75051

INVIEREA...

Christos a 'nviat,
ducând spre Ceruri cuvântul de iertare şi de mântuire a Omenirii; cuvântul izvorât din dragostea cea mai curată pentru pământeni, şi din dorul cel mai sfânt de alinare a suferinţelor lor. . .

Christos a 'nviat,
din moartea în care coborise o clipă, pentru a izbăvi pe oameni de veşnicia ei, din moartea pe care o primise ca om şi pe care o învinse ca fiu al lui Dumnezeu. . .

Christos a 'nviat,
ridicând pe temelia jertfei Lui, altarul de Credinţă nouă a unei lumi noi. In locul idolului Puterii, a împodobit acest altar nou cu Simbolul Dreptăţii, a Păcii şi a Dragostei între toţi. In locul făţarniciei, El a ridicat Adevărul, în locul mândriei, mila, în locul pizmei, iubirea. . .

Christos a 'nviat,
dând celor ce-au suferit, nădejdea vieţii viitoare, răsplătind pe cei drepţi, şi făgăduind celor tari în credinţa lor, moştenirea pământului. Rază de lumină, în mijlocul unei nopţi de întuneric, cuvântul Lui, a trezit oameni şi popoare, şi prin negura vremurilor a proorocit Dreptatea Viitorului, care va veni. Balsam alinător pe rănile unei omeniri suferinde, jertfa Lui, a însemnat pildă mântuirii prin jertfă, prin Credinţă, prin răbdare . . .

Christos a 'nviat,
sfărâmând temeliile aşezărilor vechi ale lumii, şi deschizând larg poarta „Răsplatei" pentru oamenii ca şi pentru Noroadele cari vor fi pătimit. Şi astfel, străluci, pentru întâia oară, în zarea îndepărtată şi pierdută-în ceaţa deasă a vechilor păcate şi patimi, poteca care trebuia să le ducă pe calea urmată de Mântuitor . . . spre **Mântuire!** . .

. . . . . .

. . . . . .

Christos a 'nviat,
răsună şi 'n anul acesta, ca în toţi anii, cuvântul de nădejde, pe întinsul ogoarelor noastre. La lumina aceloraşi făclii plăpânde şi sfioase, în umbra aceloraşi biserici bătrâne şi sărace dar pline de mareţie aceiaşi preoţi duc vechea solie de mântuire poporului de credincioşi.

Dar anul acesta cuvântul lor, ca şi citirea tremurătoare a rugăciunilor de credinţă, răsună altfel sub zidurile bătrânelor biserici. . .

Christos a 'nviat,
şi în lumina minunii Invierii Lui, cei ce în genunchi se roagă cucernic, întrezăresc Minunea cealaltă, acea care semanată de cuvântul Lui, a încolţit după aproape două mii de ani.

Şi astfel în taina sufletului lor, oamenii înţeleg din nou rostul adânc al credinţii lor; ei îşi reamintesc de cuvintele celui care a făgăduit Dreptate oamenilor şi Popoarelor, ca preţ al Vredniciei şi al jertfei lor; ei îşi reamintesc de patimile Lui, de credinţa Lui nestrămutată, de bunătatea Lui, de Invierea Lui . . . . . Incet, încet, ei deapănă un întreg Trecut de suferinţe, de jertfe, de lacrimi; îl deapănă clipă cu clipă, din ceasul aşezării, până în ceasul biruinţei Neamului lor. . . . . .

Christos a 'nviat,
este astăzi cuvânt de biruinţă, pe plaiurile ţării reînviate. Cuvânt de dreptate şi de adevăr, ele pătrunde ca o rază de cea mai strălucitoare lumină în inimile celor ce au crezut şi n'au şovăit în credinţa lor. Cuvânt de Pace şi de înfrăţire, ele răsună ca un îndemn puternic de dragoste şi de unire; simbol de Mântuire, el are înţelesul unei proorociri bune pentru viitorul, pregătit de norocul clipelor de faţă.

Christos a 'nviat,
Şopteşte, pătruns de o cucernică recunoştinţă poporul dezrobit de străini, mântuit de durerile trecutului, şi aşezat domn în ţara liberată. Şi această soaptă, pe milioane de buze tremurătoare, izvorită din inimi adesea cernite de jertfele aduse aceleiaşi credinţe, ia astfel, în ceasul Invierii Domnului, măreţia celui mai măreţ imn de slavă, care trecând peste îngrădirile înguste ale bisericiilor sau ale oraşelor, ajunge, în drumul sau către ceruri, peste întinsele câmpuri de luptă, ducând cuvântul „Invierii" celor ce au suferit, şi au murit pentru ea

. . . . . .

Şi astfel, peste cucernica rugăciune a celor vii, ca şi în liniştea solemnă a celor morţi,

Christos a 'nviat,
preaslăveşte astăzi, cele două Invieri.

Vintilă Petala.

Cristos a înviat!

Aceaş glas, smerit, supus
Se 'naltă blândului Isus
De mii de ani, neîncetat
Din răsărit, până 'n apus

— Cristos a înviat!

Il prea mărim şi ne 'nchinăm
Cuvântu-i însă n'ascultăm
Şi fraţii între ei se bat
Şi ne urîm şi ne certăm.

— Cristos a înviat!

El, Dumnezeu, şi-a pătimit!
Şi pentru noi, s'a răstignit
In Om când s'a întrupat.
Şi ne-a iertat, căci ne-a iubit!

— Cristos a înviat!

Cuvântul lui, să-l împlinim
Şi să iertăm, să suferim.
Isus, cât'a îndurat!
Duşmanul, chiar să nu-l iubim

— Cristos a înviat!

Constanţa V. Chiru.

Cuvantul Sfintei Noastre Biserici

Şi proorocii au prevestit şi proorocirea s'a împlinit şi fiul lui Dumnezeu s'a întrupat în fiinţă omenească.

Sfânt, sfânt, este Domnul Savaot si binecuvântat fie numele lui" strigat'a omenirea.

Duhul sfânt s'a pogorât luând intrupare omenească, ne spun cartile sfinte. In puterea lui Dumnezeu stă viaţa si moartea fiinţelor pământeşti.

Mare şi Dumnezeiască este puterea lui.

Şi aşa este fraţi creştini si fraţi de altă lege.

Viaţa noastră este harul milostivirei lui; sufletul nostru, cugetul nostru, mintea noastră este însuşi intruparea Dumnezeirei în fiinţa noastra omenească.

Omenirea de când a fost chemată de Dumnezeu la viaţă, de când a fost alcatuită din pumnul de ţărană căruia Dumnezeu i-a însuflat lumina vesnică, s'a straduit curioasă să desluşească nemărginirea puterii Dumnezeeşti.

Şi multe taine s'au aflat, si s'a crezut că omul s'a ridicat până aproape de Dumnezeu.

Sărmanii de noi. De mii de ani ne străduim să furăm lui Dumnezeu taina şi la fie care minune înfăptuită de mintea noastră, strigăm de bucurie c'am învins.

Gândurile noastre sparg depărtările şi vorbim unii cu alţii peste nouă mări şi nouă ţări prin telegraf şi telefon; străbatem toată scoarţă pământului, cu mesterşugurile făcute de noi, trenuri şi automobile; plutim pe apă în vapoare; facem lumină în întunericul nopţii, ne înalţăm în ţările cerurilor, sburând ca păsările cu aeroplanul si mulţi dintre noi stăpânitori ai vremurilor astora ne lepadăm de Dumnezeu.

Nu oameni buni, toate minunile înfăptuite de noi oamenii cu puterea minţii noastre, nu sânt altceva de cât semnele adevărului că în noi, sălăşlueşte puterea Dumnezeiască că sufletul nostru este făpture Dumnezeu.

Aşa trebuesc înţelese toate minuniile ce le vedem la tot paşul ele sânt făcute de mintea şi sufletul nostru, ce ne arată că este putere Dumnezeiască şi ne luminează întunerecul nemărginit în care trăim.

Pocăiţi şi smeriţi să ne întoarcem la credinţa noastră strămosească, mărturisind veşnic în numele lui Dumnezeu, fiind-că învăţatură noastră, pătrunderea noastră în tainele nedeslegate, este tocmai uniunea ce ne arată Dumnezeu prin puterea lui coborată în noi.

Şi care alcătueşte sufletul nostru.

Ştiinţa este frânta din Dumnezeire, ea este tocmai marturisirea şi dovada acestei puteri.

Iată dar oameni buni cum învăţătura se împreună cu credinţa fiindcă numai credinţa este mântuirea noastră şi isvorul nesecatei lumini.

In marea sărbătoare creştinească a Invierei Mântuitorului nostru, înălţându-ne sufletele curate spre puterea dătătoare de viaţă, cercetându-i cu smerenie biserica, mărturisindu-ne credinţa să ducem laudă Domnului întru toate şi noi toţi. Amin.

Protopopul Eusebiu Raducanu.

Foita Gazetei „Cultura Poporului"

SUTAŞUL

— Povestire de Paşte —

Când Hristos a fost prins în grădina Gethsemani, învăţăceii s'au risipit ca taina orbului. Petru, fiul lui Iona, căpetenia ucenicilor, a tras sabia, ce e drept, şi a tăiat urechea unuia din convoiu, dar în curând i-a perit curajul, şi încă în curtea lui Caiafa, s'a lăpădat de Mântuitorul, cu jurământ mare, că nu-l cunoaşte. Numai mironosiţele-muieri se mai ţineau acum pe urma convoiului, când Mântuitorul îşi târa crucea din greu, pe drumul de costişe, ce ducea la Muntele căpăţinelor.

In norodul Ierusalimului, doritor de spectacol şi scandal, se amestecau şi oameni de ai sinedriului, căpeteniile bisericeşti ale fariseilor. Voiau să urmărească convoiul până în sfârşit, căci ori-cât şi-ar fi bătut joc de Isus, ei aveau, în fundul inimei lor, o teamă, o bănuială. Se gândiau: Dar dacă fiul dulgherului din Nazaret, este cu adevărat Mesia?

Şi doreau să-l vadă răstignit, văzându-l cum îşi dă duhul, sub ochii lor.

*

In urma tuturor păşia sutaşul Publius Cornelius Calvus. Era acelaş, centurion, căruia Isus îi invieasă copila.

Coiful şi armura de oţel străluceau în revărsarea de foc a soarelui.

Soldatul roman păşia încet, cu capul în pământ, adunându-şi aducrile aminte.

Îşi amintea de ziua când primise vestea, că copila lui e pe moarte. Alergă acasă într'un suflet şi când intră, rămase înmărmurit în pragul camerii: copila se ridicase din pat şi povestea cu mama-sa.

— Vino, Publius, vino şi vezi şi tu minunea! Copila murise şi proorocul galilean a înviat-o numai cu cuvântul. De-acum vom crede şi noi în Isus, şi ne vom închina Lui.

Publius nu răspunse nimic, ci îşi îmbrăţişă copila, aducându-şi aminte că era aproape pe moarte. Dar nu credea că murise, nici că a fost înviată din morţi. Se gândea totuş, că acest galilean trebue să fie vr'un vrăjitor mare, care poate face chiar şi minuni.

Începu să-l urmărească, de departe. Nu îi plăcea să se amestece în gloata ce îl înconjura, căci prea i-se păreau murdari şi gălăgioşi aceşti oameni. Incetul cu încetul se convinse că Isus era un suflet mare, cu o largă iubire pentru toţi oamenii, ales pentru cei necăjiţi şi săraci.

Ajunsese să-l îndrăgească tot mai mult, când slujba îl chemă în alte părţi, uitându-şi aproape cu totul de el.

Când se înapoie în cetate, se pomeni chiar faţă în faţă cu convoiul ce întovărăşa pe Isus spre Golgotha.

Ce putuse greşi acest om bun şi blând, ca să fie judecat la moarte? Pe-o clipă îi veni gândul, să tragă sabia, şi să împrăştie această haită de ticăloşi, cu doua-trei isbituri de oţel. Dar îşi aminti, că sentinţa de moarte trebuia să se facă cu ştirea procuratorului roman, Pilat din Pont, şi se mai linişti, hotărât să urmeze şi el cortegiul, până în sfârşit.

*

Când Isus fu ţintuit cu piroane, când îi auzi cel dintâiu ţipet, sutaşul iarăş simţi cum pieptul i-se umflă de setea răsbunării. Se gândia atunci cu mânie dreaptă la învăţăceii lui Isus. Unde erau ei? S'au ascuns? Doar ei trebuiau să ştie *cine* era Isus, şi să-l apere cu pepturile lor până la moarte.

Ah laşii, laşii! se gândia el, strângând cu putere mânerul spadei, gata să crepe capul ucenicului, ce l-ar zări ascuns pe aproape, necutezând să se arate.

Cele trei cruci se ridicară şi figura blândă a lui Isus părea că nu mai îndură nici o suferinţă. Avea chiar un zimbet de uşurare, când a rostit cuvintele: „Părinte, iartră-le lor, că nu ştiu ce fac!"

Ochii bătrânului soldat roman se umplură de lacrimi. Inima lui oţelită prin viforul atâtor primejdii şi năsboaie, începu să se înmoaie ca ceara. . .

Marea taină a credinţii se pogorî în sufletul omului. Şi el simţi cum toată fiinţa lui e cuprinsă de o fericire desăvârşită, cum nu mai cunoscuse niciodată în vieaţă. . .

Când s'a întunecat soarele, când s'a cutremurat pământul şi morţii au ieşit din morminte, arătându-se celor din cetatea Ierusalimului, el nu se mai minuna de loc.

Ştia acum: cine era Răstignitul!

Şi în vreme-ce ceata de laşi o pormise în goană spre cetate, înfiorăţi de cele văzute, centurionul îşi asvârli casca în ţarână şi închinându-se, mărturişi cu glas tare:

— Cu adevărat fiul lui Dumnezeu a fost acesta!

*

Scrisori şi însemnări de pe vremea aceea, pomenesc de un centurion roman Publius Cornelius Calvus, care s'a încreştinat cu toată familia. La botez a luat numele de *Primus*, ca să se ştie, că el a fost *cel dintâiu* păgân, care părăsindu-şi zeii cei vechi, a trecut la legea lui Hristos.

Al. Ciura.

DE VORBĂ CU MUNCITORII

Toţi muncitorii laolaltă

Un războiu greu şi plin de jertfe ne-a dus la împlinirea visului urzit de veacuri. — România Mare, aşa cum au dorit-o strămoşii, este azi un puternic stat în Europa de Răsărit.

Să nu se creadă însă că munca noastră e sfârşită: ţara suferă încă de pe urmele războiului, şi simte greu toată povara lor. — In această stare de lucruri, nemulţumirile fireşti ale unor împrejurări neobicinuite, sunt mai mult ca oricând speculate de vrăjmaşii noştri, cari caută cu orice preţ să ne împiedice de a întări noua aşezare a Statului. Prin toate mijloacele, ei întreprind o muncă de fiecare clipă pentru a câştiga prin uneltiri ascunse ceace au pierdut pe câmpul de luptă. Şi aceste uneltiri vrajmase au fost atât de mestesugite şi de viclene, încât de multe ori au prins ca într'o cursă sufletele slabe ale onora dintre noi.

Deacea avem datoria să ne oprim o clipă şi să privim cu toată băgarea de seamă aceste noi mijloace de luptă, pentru ca cunoscându-le cât mai bine, să ne putem apăra împotriva lor. — Şi pentru aceasta, „Cultura Poporului" va deschide o rubrică specială, în care cei ce au luptat cu vrajmasii, şi ceice îi cunosc mai bine, să explice muncitorilor dela sate şi dela oraşe, cum, fără ştiinţa lor, dela ei ar fi urmat să înceapă izbândirea planurilor vrăjmaşului.

*

Nu va fi greu de înţeles ce însemnătate are pentru un popor, Unirea cugetelor, şi încrederea între cei dela cârmă ţării, şi între cetăţeni. — Asemeni unei mari oştiri, o naţie, nu poate trăi, nu poate lupta nu poate propăşi, decât atunci când toţi cei ce muncesc pentru binele ei, merg pe acelaşi drum şi ascultă aceloraşi îndemnuri. — Asemenea unei oştiri, o naţiune are nevoe de acea disciplină luminată, care însufleţind pe toţi fiii ei, să-i facă să închine cu bucurie munca lor binelui său.

Ori, această disciplina luminată, nu poate exista decât atunci când între cei ce muncind cu capul, veghează la mersul înainte al ţării şi între cei ce muncind cu bratele lor, produc bogăţia holdelor sau asigură viaţa ei, există o legătură trainică de încredere şi de iubire.

Spre fericirea ţării noastre această legătură între muncitorii cu capul şi muncitorii cu braţele, a fost până acum atât de strânsă, încât din împreunarea muncii lor, într' un timp destul de scurt, a născut o România atât de mare şi de bogată!

Iar azi, când aşezarea ţărei pe temelii din ce în ce mai trainice cere o muncă nouă şi răbdătoare, tot în această unire a tuturor, stă nădejdea bunilor Români.

Dar tocmai această putere a poporului Românesc, este de câtva timp ţinta loviturilor vrăjmaşilor nostri. — Ei, cari au înţeles, că prin unirea noastră, ne-am înzecit puterile, şi că din această a noastră unire, a născut înfrângerea lor, caută acum, prin orice mijloace să arunce sămânţa vrajbei şi a neîncrederii între noi. Şi această sămânţă de ură, ei o strecoară încet, ca o otravă ucigătoare în sufletele celor mai slabi şi nehotăriţi dintre voi, cari apoi fără să-şi dea seama ceeace faptuiesc, devin uneltele lor împotriva ţării şi a fraţilor.

Sub înfaţişările cele mai ispititoare, şi ameţitoare de cugete, aceste unelte vrăjmase vorbesc de frăţie între popoare, sau de „internaţionalism" de „libertate" desăvârşită şi de „egalitate" între toţi, mergând până la bolşevism. — Şi astfel fără a le înţelege şi denaturând rostul adevărat al Fraţiei între Popoare, al Libertaţii şi al egalitaţii, ei propovădniesc în adevăr, numai fraţia cu duşmanii şi ura între noi! . . . .

Vom căută în viitor rând pe rând, să arătăm aceste uneltiri viclene şi primejdioase, şi vom face aceasta pentru a arătă încă odată ce însemnătate are unirea tuturor pentru binele ţării, prin însăşi teama pe care o înspiră vrăjmaşilor noştri legătura de încredere ce există între toţi muncitorii români, intelectuali, meseriaşi, sau săteni.

Pentru binele Patriei, deci **toţi muncitorii laolaltă!**

Vintilă Pet.

De vorba cu ostaşii

După 32 de ani de carieră ostăşască, ajuns la o vârstă la care natura, cu legile ei imperative, îndeamnă omul să se gândiască şi la odihnă, am primit ca, alături de munca ce-mi impune situaţiunea mea militară, să iau asupră-mi şi direcţiunea acestei gazete de cultură românească şi educaţiune cetăţenească.

Am simţit din primul moment cât de grea şi de plină de răspundere era sărcina, pe care membrii comitetului *„Culturii Poporului"* o puneau pe umerii mei; cu toate acestea, ca unul care, în toate împrejurările vieţii mele, propovăduisem că generaţia noastră, căreia i-a fost sortit de Providenţă să împlinească cele mai mari fapte din Istoria Neamului, are încă multe de făptuit şi că toţi cei care îi aparţinem, ca unor adeverati apostoli, călători fără de popas, nu ne este iertat a ne da la odihnă, am primit această sarcină ori cât de grea şi de plină de răspundere mi-a apărut ea. Am primit, deci, ca în tovărăşia oamenilor de bine adunaţi în Comitetul „Culturii Poporului" să rup din ceasurile, ce mi-ar lăsa libere ocupaţiunile mele obişnuite spre a lucra la această foaie, care, fără a se amesteca în luptele oprinse ale partidelor politice este menită să lumineze minţile şi să călăuzească sufletele pe căile ce duc la indestulare şi fericire, de la care atârnă consolidarea şi viitorul statului nostru.

Prin rubrica aceasta, care va purta în mod permanent titlul de mai sus *„De vorbă cu ostaşii" vom păstra o necurmată legătură cu mintea şi cu sufletul ostaşilor noştri, ofiţeri şi soldaţi, fie că ei se găsesc în cătărmi, fie că se găsesc la vetrele lor. Vom vorbi camarazilor noştri cu acel interes şi cu acea dragoste frăţească, care trebuie să uniască sufletele unor oameni legaţi prin acelaş jurământ de credinţa către Rege şi Ţară; li vom vorbi, tălmăcind cât mai bine şi pe înţelesul tutulor, datoriile lor de Soldaţi şi cetăţeni.* Cunoaşterea adâncă a acestor datorii şi pătrunderea în sufletele noastre a credinţei că ele trebuesc indeplinite cu sfinţenie, va fi de un netăgăduit folos atât pentru fiecare cetatean cât şi pentru Armata şi Ţara noastre, care nu vor putea înflori şi propăşi decât în măsura în care, fiecare dintre noi, de la mic la mare, tinăr şi bătrân, militar sau civil va şti a-şi indeplini aceste datorii, din convingere şi numai sub nidemnul inimii sale.

Dar, cum alături de datorii, ostaşii ca şi toţi ceilalţi cetăţeni au şi drepturi statornicite de legile şi regulamentele ţării, vom deslusl la toţi, cari sunt aceste drepturi, pentru ca fiecare să ştie: ce şi cât i-se cuvine? De la cine şi cum să ceară şi să obţină indeplinirea acestor drepturi?

Necunoaşterea acestor drepturi face pe mulţi şi să nu dobândiască satisfacerea lor, îndemnând prin această neştiinţă pe cetăţeni la nemulţumire nedreaptă în contra cărmuirii, iar pe unii din cei puşi să vegheze la aplicarea legilor, indemnându-i la greşeli şi la abuzur, care şi ele duc la supărare şi nemulţumire între oameni.

Prin această rubrică, pe lângă tălmăcirea datoriilor şi drepturilor de ostaşi şi cetăţeni, vom sta de vorbă cu cititorii noştri şi despre toate interesele şi nevoile lor în legătură cu armata. Despre aceste interese şi nevoi, ei sunt liberi să scrie ta ziar, de unde vor primi sfat şi indemn, şi după putinţă sprijinul nostru, pentru apararea intereselor şi satisfacerea năzuinţelor drepte, în hotarele legilor şi regulamentelor. Ni se va putea scrie şi cere sfat şi pentru orice altfel de nevoi, care nu ar avea legătură directă cu oştirea; toate aceste cereri vor fi cercetate de un birou special de oameni cari au învăţătura legilor şi vor primi răspuns în fiecare caz, tot prin foaie, la rubrica intitulată „Poşta Redacţiei."

. . . . . .

Şi astfel, muncind laolaltă cu oamenii luminaţi şi iubitori de popor, adunaţi în Comitetul *„Cultura Poporului"* din Cluj, înţălegem să ne silim cu toate puterile minţii şi sufletului nostru ţca să ajutăm la rădicarea Neamului şi consolidarea statului român, prin credinţă, prin cultură şi prin muncă.

Fie ca sfânta zi a învierii Domnului nostru Iisus Hristus, în care această foaie vede pentru întâia oare lumina, să fie o bună prevestire pentru munca patriotică la care ne punem!

Fie ca această foaie să adune în jurul ei şi a idealului ce urmărim, în aceeaş credinţă şi iubire de Rege, Patrie şi Neam pe toţi cei cari, ca şi noi, cred în învierea si în viitorul acestui Neam cu aceeaş tărie şi convingere cu care apostolii au **crezut în cuvântul Mântuitorului!**

24 IV. 1921.

General de divizie:
N. Petala.

Către cărturarii Satelor

Cel ce scrie aceste rânduri e un cărturar de la oraş, profesor de la Universitatea din Bucureşti; ea unul din întemeetorii „Ligii pentru unitatea culturală a Românilor şi un luptător pentru îmbunătăţirea stării materiale şi morale a cărturarilor de la sate, din care se trage şi *în care el vede pârghia cea mai puternică pentru ridicarea României celei nouă.*

„România Nouă" începe din anul cel mai nenorocit prin care a trecut vreodată neamul nostru, din 1917. Atunci, ameninţaţi de vraşmaşii ce ocupaseră Oltenia, Muntenia şi Dobrogea, retraşi în Moldova unde de-abia ne puteam trage sufletul, şi având în mijlocul nostru sute de mii de Ruşi care voiau să ne strice ţara cum începuse să şi-o strice pe-ad lor, — atunci s'a dat ţării nouă *Constituţiune* sub care trăim astăzi şi care schimbă cu desăvârşire rostul de cârmuire al neamului nostru.

Până în 1917 ţara era cârmuită cu deosebire de marii proprietari de pământ. Ei erau la cârma ţării, urmaşii vechii boerimi, care, luptând cu tot felul de greutăţi putuse să ne păstreze o ţară neatârnată, cu legea pământului nostru, cu legea noastră crestinească şi cu limbă noastră românească.

In acest an grozav s'a văzut cum ostasul ţăran, îndurând foamea, setea şi boalele, în tranşule noroioase, îşi făcea pieptul zid în contra duşmanului. S'a văzut că ostaşul, ţăran este nădejdea de azi şi de mâine a ţării!!

Şi atunci s'a făcut dreptatea cea mare prin care România s'a pus pe alte temelii.

In 1917, prin îndemnul viu al M. S. Regele, proprietarii mari, care erau deputaţi şi senatori. se învoesc să voteze nouă Constituţiune. Prin nouă Constituţiune proprietarii mari dau preptul Statului să le *exproprieze* mosiile pentruca apoi Statul să le împartă ţăranilor lipsiti de pământ. Tot prin această Constituţiune, se dă tuturor cetăţenilor, ţărani şi muncitori, dreptul de vot — *votul universal.* Exproprierea şi votul universal au fost mari acte de dreptate, pentru ţăranul romăn dându-i se de-aci înainte, puterea de a cărmui această ţară, pe care cu atâta vitejie o apărase la Oituz şi-avea, mai apoi, s'o apere atât de stralucit la Mărăşeşti.

De la 1917 încoace, dreptul legiuit la cârmuirea ţării îl au deci *cei mulţi,* iar ce mulţi în România Mare sunt *ţăranii români.* El alcătuesc *majoritatea* cetăţenilor şi după îndemnurile acestei majorităţi trebue, de-aci înainte, să meargă guvernele.

Dar aci stă, pe lângă marea nădejde de propăşire a ţării, — şi ~~o mare~~ îngrijorare. Iar de această îngrijorare numai cărturarii satelor sunt în stare să ne scape. Numai munca, lumina şi devotamentul lor către ţară ne-o pot înlătura. Să mă explic.

... A cârmui bine o ţară este un lucru greu!

— Cu mintea ta trebue să poţi ridica de-asupra intereselor mici, dar tocmai pentru aceasta trebue să cunoşti şi să simţi şi cele mari. Dar interesele mari se leagă cu interesele tuturor ţărilor mari şi mici care ne pot fi vraşmase sau prietene. Şi deci, ca să poţi guverna ţara ta, trebue să ştii să înţelegi şi să patrunzi multe lucruri.

Trebue să ştii cu deamanuntul trecutul ţării tale şi-al ţărilor cu care te poţi duşmăni sau împrieteni. Trebue să ştii ce e neamul tău azi şi încontro trebue să năzuiască, şi ce sunt celelalte popoare streine şi ce năzuinţe au care ar ţine pe loc, ar da înapoi sau ar stăpâni propriul tău popor. Trebue să ştii firea noastră şi firea lor, bogăţiile noastre şi bogăţiile lor, mijloacele noastre financiare şi industriale şi mijloacele lor, cu alte cuvinte cât suntem de înaintăţi sau de înapoiaţi faţă de ele în toate privinţele: în ştiinţă şi artă, în comerţ şi meşteşuguri, în agricultură şi finanţe în organizaţie politică şi militară. . . Multe se cer unui adevărat cârmuitor şi mai mult decât toate *experienţa*: ştiinţa pe care ţi-o dă lupta politică, uşurinţa vorbirii şi a scrisului, putinţă de a mănui oamenii spre a-i duce, fără ştirea lor, pe calea intereselor înalte ale neamului. . .

Şi-acum, întorcându-ne înapoi, să ne întrebăm: oare ţărănimea română, având dreptul la puterea cârmuirii, va face un lucru bun pentru ţară dacă şi-ar zice: eu sunt ţara, iar voi toţi care ati cârmui-o până acum sunteţi niste becisnici? Poate ţărănimea română aşa cum este astăzi, cu 60—70 la sută neştiutori de carte sa la *toată* răspunderea conducerii Romăniei Mari? Când ştim că fără armata ce păzeste hotarele, România n'ar putea azi să fie sigură de fiinţa ei nouă poate oare ţărănimea română să zică: mie nu-mi trebue nici ştiinţa, nici experinţa politică a cârmuitorilor de până acum? Poate ea să zică: iau asupra mea toată răspunderea şi nu mă ajut de cât de aceia care n'au făcut sau n'au avut dreptul să facă politică până acum, dar care acum, făcând politică, se dă drept pieteni ai mei? Poate ţărănimea română să ia azi toată puterea, fără ca să fi dobândit, prin fiii ei cei mai destoinici, ştiinţa şi talentul guvernării?

La aceste întrebări, niciun român de bun simţ, cu dor de ţară românească, cu dor de lege românească, cu dor de limbă şi suflet românesc, nu poate răspunde: „da cu neştiinţa mea şi cu neobişnuinţa mea în treburile politice, *iau toată răspunderea cârmuirii!* Ar fi ca şi când ostaşii noştri de pe front şi-ar fi gonit, ca Ruşii, ofiţerii şi generalii, şi s'ar fi bătut în piept încumetându-se să se lupte *ei singuri* cu ostirile lui Mackensen! Şi o asemenea încumetare, dumneavoastră, cărturarii satelor, mai bine decât toti puteţi cumpăni câtă nechipzuinţă ar cuprinde!

Ce e de făcut atunci?

Un lucru mare — cel mai mare pe care-l cere, ţara de la voi, carturarii satelor şi oraşelor:

Să cultivăm ţărănimea română şi s'o facem cât mai repede destoinică să-şi îndeplinească marele rol politic pe care i l-a dat Constituţiunea din 1917.

Dar acest îndemn atrage după sine altele, despre care, cu voia Dumneavoastră, voiu scrie altădată.

Mihail Dragomirescu,
profesor universitar, Preşedintele „Societăţii Scriitorilor români" şi-al „Federaţiei Corpului Didactic".

75051

EVANGHELIA NOASTRA

Ce trebue să ştie poporul român

Poporul român trebue să ştie, că lumea este o faptă a lui Dumnezeu şi că aşa fiind, ea nu poate să trăiască fără rânduială. Şi el trebue să ştie aceasta cu atât mai mult acum, cu cât sunt mulţi duşmani cari, de când s'a făcut România Mare, umblă cu înşelăciuni printre noi, spunându-ne că de acum înainte nu mai trebue să ne conducă domnii, şi nu mai trebue să fie naţii, ci trebue să răsturnăm lucrurile. Aceşti duşmani voesc ca să ne vadă turburaţi şi slăbiţi, pentru ca apoi ei să sară asupra noastră să ne facă robi.

Dar poporul român trebue să ştie că nimic în lume nu este fără rânduială. Domni sunt oamenii cei învăţati, iar învăţătura este dela Dumnezeu, şi ea nu vine oricum ci ca o răsplată a muncei şi a vrâstei. Omul înainte de a fi un învăţat sau bătrân este neînvăţat sau copil. Şi ce om cuminte s'ar gândi ca în locul învăţaţilor sau bătrânilor să punem să ne conducă cei neînvătaţi sau copiii? Şi aşa este cu tot lucrul, Noi umblăm cu picioarele şi judecăm cu capul. Ar fi oare bine să umblăm cu capul şi să judecăm cu picioarele?

Dar tot o rândulială este şi dragostea de ţară. Oamenii pe acest pământ nu trăesc la întâmplare, ci ei sunt orânduiţi în naţii. Dumnezeu le-a dat la fiecare ţara lor, pentru ca acolo ei să-şi împlinească datoria, întocmei după cum fiecăruia i s'a dat un trup pentru ca prin el să-şi înalţe sufletul. Aşa dar dragostea noastră de România nu poate fi un lucru de nimic pe care îl putem arunca după voia noastră. Ci ea este o lege a lui Dumnezeu. România este locul unde ne-a pus Dumnezeu, ca să ne împlinim datoria pe acest pământ. Noi trebue s'o iubim mai mult decât viaţa noastră, pentrucă ea este tâlcul însuşi al vieţei noastre.

Iată ce trebua să ştie poporul român. Deaceea, oameni luminaţi din Cluj s'au gândit că este bine să scoată o foaie a poporului în care să-i arete calea binelui, adică drumul rânduelei, al luminei sau al culturei. Şi deaceea această foaie s'a numit *Cultura Poporului*. Oamenii aceştia luminaţi sunt chiar feciori de-ai poporului cari au învăţat carte. Ei nu vor înşela pe părinţii lor. Ci vor veni cu dragoste sfânta ca, vorbind unii cu alţii, să ne sfătuim împreună ce este de făcut pentru ca ţara noastră să fie tot mai bine, — pentru ca România să fie mare nu numai ca pământ, nu numai ca trup, ci şi ca suflet.

Marin Ştefănescu
Profesor la Universitatea din Cluj.

DOR DE BINE...

Sărbătorile Paştelui, cu datinele lui bisericeşti şi cu cortegiul de învăţăminte religioase cari aduc curăţenie de suflet şi simţire ne dau îndemnuri bune pentru muncă şi linişte.

Munca cinsteşte pe om, nu se prinde însă de omul necinstit, de acea munca şi cinstea stau în strânsă legătură.

In oraşe sau sate, munca intelectuală sau manuală, pe lângă uşurarea ce aduce sarcinei comune, — adaogând o piatră la clădirea statului — este si o necesitate trupească. Prin muncă, organele funcţionează mai bine şi dau viaţă trupului, iar sufletul se împacă prin munca aducătoare de voe bună şi belşug în casa omului.

Parecă văd pe săteanul harnic, plecând din bătătură odată cu primele raze de soare, cu traista pe spinare, şi cu tovarăşul credincios — câinele cu coada lungă şi pletos: întrând în ogorul lui, la aer curat, şi găseşte tovarăşii de lucru, plugul scormenitor ori secera ascuţită, plecând spicele de grâu ca aurul şi priveşte cum se scutură boabele pline ca o cascadă de bogaţie. Seara. când acelaşi soare arzător 'şi i-a rămas bun în depărtatul orizont, săteanul obosit de munca zilei, aleargă înapoi spre casă în aceaşi tovărăşie, lângă familie, care-l primeşte cu bucurie, cu zâmbetul pe buze şi cu blidul plin de hrană.

Atunci se simte mulţămit şi se bucură de roadele muncei lui istovitoare.

Par'că văd pe meseriaşul, sculat în zori de zi de fluerul fabricei, luându-şi hainele modeste ale muncitorului cinstit, aruncând o ultimă privire în jurul său, cu grija să nu lase vre-o lipsă în casă până la înapoiere, şi intră în atelier în tăcerea dimineţei, inspectează maşina, prepară materialul şi să afundă în lucrul obositor. Dănsul împleteşte cununa inventatorului sau omului de ştinţă şi complectează munca trudită din cabinet, fără de cari, opera ar rămâne pe hârtie, neproductivă. Seara, acelaşi fluerat îl scoate de la lucru, de la căldura nabuşitoare a cuptorului. Zi cu zi se repetă acelaşi program, conştient că şi viaţa lui are o menire, care l-întăreşte pentru ziua ce urmează.

Parecă văd pe cărturari, cari şi au trudit mintea toată tinereţea, cu tot felul de cărţi, unii mai norocoşi de cât alţii, după starea materială a părinţilor lor, lucrând în laboratorii, studiind adâncimea vieţei materiale şi scormonind bibliotecele ca să dea culturei ceva nou, ceva folositor. Este un dor adânc la aceşti învăţaţi de a nascoci şi a conlucra pentru binele omenirei. In ţări streine ca şi la noi, răsplata acestei munci productive, vine ca o cunună erolcă pe fruntea ce ascunde o gândire şi o cugetare adâncă.

Astăzi ţara, cu atâtea goluri ce ne-a lăsat războiul, are nevoe de toţi aceşti lucrători ai pământului, ai atelierelor. şi ai laboratoarelor. Avem nevoe de braţe puternice şi muncitoare, şi de minţi luminate, pentru a desăvârşi o operă trainică de consolidare. Către această ţintă să tindă activitatea tutulor oamenilor cinstiţi.

La o parte cu cei cari vântură ţara în haine simple sau elegante, cu minciuna pe buze şi înşelaciune în suflet, la o parte cu ambiţioşii reclamagii cari otrăvesc buna credinţă şi sufletul poporului! Aceştia să rămână numai eroii principali din romanele de senzaţie.

Sfintele Paşti, aducătoare de bucurii în casa săracului ca şi a bogatului, pretinde îndreptarea păcatosilor.

Aceşfia. vor găsi în omenii adevărat muncitori şi cinstiţi, un front de luptă pentru curăţirea, înălţarea sufletului omenesc.

Ciobanaş din codru, simplu la port şi la cultură muncitor isteţ, şi tu iscusit învăţat modest şi scrutător toţi aveţi acelasi suflet, toţi munciţi în felul vostru curat şi cinstit, cântaţi frumos împreună doina dulce şi plângătoare a singurătăţei ori, marea cântare a vieţei culturale, numai armonia să fie deplină!

Şi astfel vom purta în sufletul nostru dorul de a vedea cum viaţa noastră curge curată ca un isvor limpede şi liniştit ...

Cluj, 22 Apr. 1921.

Col. Gh. Bacaloglu

ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

Pământul românesc

Pământul, pe care e aşezat neamul românesc, par' că a fost anume lăsat de Dzeu ca să fie stăpânit de un singur popor. La mijlocul frumoasei noastre ţări se ridică puternica cetate a Transilvaniei sau Ardealului, încunjurată de prin împrejur de munţi înalţi, din când în când cu câte o spărtură în ei ca tot atâtea părţi spre câmpiile cari se întind în faţa lor până în Nistru, Dunăre şi Tisa. Celce stăpâneşte în cetate, trebue să stăpânească şi câmpul din faţa ei, ear cei din câmp şi în cetate. Altcum e primejdie pentru neam.

Aşa este acum, aşa a fost şi în trecut. In foile istoriei se arată stăpânind pământul românesc Domnii viteji, temelia neamului noştri. Ear dupăce acest popor cu inimă de oţel a fost înfrânt de puterea uriase a Romanilor, noul neam, care s'a plămădit din Daci şi coloniştii români, noi Românii de azi, acelaş teritor l-a ocupat şi-l ocupă şi acum.

Adevărat. că în cursul celor dintâi veacuri de după colonizarea romană, poporul care o alcătuia de nou, a trebuit să se adăpostească în Carpaţi în faţa povoiului de popoară barbare, unele Germanice, ca Goţii, Vandalii, Gepizii, altele slavice, altele turanice, ca Hunii, Bulgarii, Avarii, Ungurii, Cumanii, Pecenegii şi Tatarii. Cu timpul se potoliră însă şi aceste năvăliri, şi Românii închegaţi într'un neam unitar la adăpostul munţilor Carpaţi, coborîră parte mare de pe plaiuri spre văile şi câmpiile, de unde se refugiaseră strămunii lor.

Pământul cuprins din nou de ei a fost mai întâu Ardealul şi coborişurile de către meazăzi, apus şi răsărit ale Carpaţilor, apoi numai s'au întins mai departe până lângă cele trei râuri mari, cari formează graniţa firească a teritorului românesc. Ei s'au organizat curând în voavodate şi cnesiate, aşa că la sosirea neamului turanic al Ungurilor aveau aşezămintele lor, rânduela lor de drept românesc, dela care au avut ce să împrumute cei de nou veniţi.

Durere însă, că munţii Carpaţi cari au fost adăpostul nostru în curs de câteva veacuri, s'au prefăcut pentru alt rând de veacuri în zid despărţitor de fraţi. Ungurii au isbutit, ca în timp de o sută de ani dupăce se aşezaseră în Pusta Ungariei, să cupridă rând pe rând voivodatele româneşti din Transilvania, dar nu şi pe cele din partea de meazăzi şi răsărit ale Carpaţilor, Fraţii noştri din aceste ţinuturi erau încă prea slabi, ca să ne ajute pe cei din Transilvania contra cutropitorilor, dar cu timpul s'au putut înzdrăvăni, ca să formeze cele două principate: Ţara-Românească sau Muntenia şi Moldova. Şi Doamne! cât au avut de suferit aceste două ţări româneşti din cauza năvălirilor turceşti, tătăreşti, ungureşti şi într'o vreme şi polone! Din toate au scăpat, mulţumită ajutorului Celui-de-sus şi a vredniciei neamului românesc. Căci prin jertfele uriaşe aduse mai ales de Românii din România veche, am ajuns să ne vedem acum Dacia cea veche eară întrunită în România-Mare şi neamul românesc aproape întreg unit sub Domnia marelui nostru Rege Ferdinand.

Şi acum însă au mai rămas Români înafară de graniţele României. Gem încă sub jug străin sute de mii dincolo de Nistru în Rusia sălbatecă, alte sute de mii în valea Timocului din Serbia şi în Banatul rupt prin înselăciune dela noi. Mai sunt Români dincolo de Dunăre în Bulgaria, chiar şi sub jugul sălbaticilor dela Budapesta au mai rămas. Să nu uităm apoi pe fraţii Români din Macedonia, Albania şi Grecia, apoi din Istria, despărţiţi de noi prin neamuri străine.

In vremurile trecute graiul românesc răsună şi în Galiţia, unde conduşi de cnejii lor căutaseră scăpare de asupririle săcuilor unguri din Transilvania şi întemeiaseră aproape o sutăcincizeci de sate. Erau Români şi în Moravia lângă Bohemia, unde şi acum un ţinut intreg poartă numele de Valahia, adecă România, ear locuitorii Valahi, adecă Români. Doinele noastre româneşti se cântau şi în Silezia, în partea de meazănoapte răsărit a Bohemiei, apoi în Slavonia. Bosnia, Dalmaţia.... Acum au amuţit. Prea se îndepărtarerâ de trupină şi burueana străină i-a înăbuşit, slavizându-i.

Pe ceice trăesc afară de graniţele României noastre nu-i vom uita şi cu cât vom fi mai vrednici, cu atât mai mult îi vom ajuta.

Eară noi, cei în viaţă, ne vom arăta vrednici de jertfele mari aduse de strămoşi şi de cei din timpul de faţă, dacă nu vom uita că şi noi trebue să aducem jertfe: în vreme de pace muncă fără preget pentru binele nostru şi al patriei române, ear când dujmanul ne-ar ameninţă ţara, hotărîrea de-a ne jertfi şi noi viaţa pentru apărarea ei.

Victor Lazăr.

COMORILE GRAIULUI ROMANESC

Mihail Eminescu

Marele cântăreţ al neamului nostru, Mihail Eminescu sa născut în 1850 şi a murit sărac în 1889, după ce a dat ţărei sale toată comoara dăruită de Dumnezeu sufletului lui mare.

Om învăţat, cu dragoste nesfârşită pentru ţară şi pentru popor, a scris mult, punând temelie poeziei Româneşti, înalţând cuvânlul şi arătând în scrierile lui cât de bogată, de frumoasă şi plină de înţelepciune este limba Românească.

Nu trebue să fie Român care să nu cunoască minunată lui poezie.

Unul din cei mai de seamă filosofi, a dat graiului românesc sărac până la el o duioşie nesfârşită îmbogăţindul cu vorbe noi şi cu gânduri mari.

Mihail Eminescu, nu a scris versuri cari să se potrivească numai când, el a înbrăcat cugetarea, gândurile cele mai înalte, în vorbă frumoasă, şi limpede. Numai când a avut ceva de spus, a scris şi tot ceia ce a rămas după moartea lui, este temeinic şi pentru veşnicie.

Din mărgaritarele ce ne a dăruit această glorie a neamului nostru, reproducem un fragment în acest număr. Din urarea ce o face poetul ţărei lui iubite:

Ce-ţi doresc eu ţie,

Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie,
Tara mea de glorii, ţara mea de dor?
Braţele nervoase, arma de tărie,
La trecutu-ţi mare, mare viitor!
Fierbă vinu 'n cupe, spunege pocalul,
Dacă fii-ţi mândri aste te nutresc;
Căci rămâne stâncă, deşi moare valul,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.

Vis de răsbunare, negru ca mormântul,
Spada ta de sânge duşman fumegând,
Şi deasupra idrei fluture cuvântul
Visul tău de glorii falnic triumfând,
Spună lumei large steaguri tricolore
Spună ce-i poporul mare românesc,
Când s'aprinde sacru candidai văivoare,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.

Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie,
Tânără mireasă mamă cu amor!
Fii tăi trăiască numai în frăţie
Ca a nopţii stele cu a zilei zori,
Viaţa în vecie, glorii, bucurie,
Arme de tărie, suflet românesc,
Vis de viteţie, faţă şi mândrie,
Dulce Românie, asta ţi-o doresc.

MIHAIL EMINESCU.

V. Alexandri

Scriitorul de seamă, acela ce a cântat vitejiile neamului nostru. a întemeiat teatrul Românesc şi a adunat comorile poezii populare risipite de a lungul ţărei în grai viu şi în primejdie de a se pierde, Vasile Alexandri este întemeietorul renasterei limbei curate şi frumoase, al limbei literare Româneşti.

O viaţă frumoasă şi îndelungată, în serviciul ţărei şi al scrisului Românesc, Vasile Alexandri s'a născut la 1819 şi a murit la 1892, încărcat cu glorii şi fericit că a văzut ţara sa iubită aşezată pe noi temelii.

El a purtat faima ţărei sale în streinătate şi la lupă de întrecere între scriitorii de acelaşi gintă, de limbă latină a dobândit încununarea pentru frumoasa sa poezie: Ginta latină, dovedind astfel că şi în Graiul Românesc se pot spune lucruri neperitoare.

Alexandri a scris mult. Din poeziile lui publicăm şi noi una din volumul său nemoritorul, cântec al poporului Român, îndemnul la înfrăţirea fiilor aceleiasi patrii, la Unirea tutulor Românilor, îndemn ce este şi visul nostru de aur.

Hora Unirii

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română
Să 'nvârtim hora frăţiei
Pe pământul Român ei!

Iarba rea din holde piară!
Piară duşmănia 'n ţară
Intre noi să nu mai fie
De cât flori şi omenie!

Măi Muntene, măi vecine
Vină să te prinzi cu mine
Şi la viaţă cu unire,
Şi la moarte cu înfrăţire!

Unde-i unul, nu-i puterea
La nevoi şi la durere
Unde-s doi puterea creşte,
Şi duşmanul nu sporeşte!

Amândoi suntem de-o mamă
De-o lapte şi de-o seamă
Ca doi brazi într'o tulpină
Ca doi ochi într'o lumină.

Amândoi avem un nume
Amândoi o stemă 'n lume
Eu ţi-s frate, tu-mi eşti frate,
In noi doi un suflet bate!

Vin la Milcov cu grăbire
Să-l secăm din'o sorbire
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare.

Şi să vadă sfântul soare
Intr'o zi de sărbătoare
Pe câmpia Românească!
Hora noastră cea frăţească

V. Alexandri.

Ce este Societatea „Cultura Poporului"?

In 27 Octomvrie 1920, adică în timpul grevei generale de astă toamnă s'a ţinut la Reduta din Cluj o mare adunare convocată de d-l Rector al Universităţei V. Dimitriu şi de d-l General de divizie N. Petala. In această adunare s'a hotărît înfiinţarea unei societăţi pentru propagandă culturală şi patriotică mai ales în sinul muncitorilor dela oraş printre cari mişunau şi atunci după cum de bună seamă mai mişună şi astăzi destui spioni ai [illegible].

Comitetul „Culturei Poporului" ţinând şedinţe în fiecare sâmbătă la ora 10 în Universitate, la început Joia, apoi în fiecare Marţi a pregătit un plan de lucrare şi l-a şi înfăptuit fără multă zabavă. Astfel începură prelegerile ţinute în fiecare Duminecă pentru muncitori în sala Redutei, unde s'a vorbit despre frăţia dintre toate tagmele societăţei, despre muncă, despre începuturile neamului românesc. Artişti dela operă şi dela teatru, deasemenea şi corul maestrului G. Dima au făcut ca aceste întruniri să fie cu adevărat înălţătoare, înviorând sufletele.

Din bunăvoinţa armatei s'a putut face şi un cinematograf, care a dat reprezentaţii gratuite în fiecare Duminecă şi pe un preţ foarte scăzut în alte zile.

Comitetul „Culturei Poporului" a mers în fabrici şi ateliere, unde s'au pus la cale serbări şi petreceri frumoase, rostindu-se cuvântări pentru o mai bună îndrumare a muncitorimei.

Muncitorii au primit cu drag aceste îmbărbătări, căci erau sătui şi ei de terorizările conducătorilor roşii, comunişti unguri şi evrei, cari la dreptul vorbind, erau mai mult spioni de ai lui Horthy decât adevăraţi socialişti. Comitetul „Culturei Poporului" nu lucrează numai în Cluj, ci chiar dela începutul activităţei sale, după întruniri măreţe ce au avut loc la fabrica de tutun şi la atelierele CFR. din Cluj, a mers la Ocna-Dejului, la Satu-Mare, la Baia-Mare, la Turda, la Deva.

Printre muncitori a prins putere mişcarea de a se desrobi de sub teroarea sindicatelor comuniste şi de a se uni în sindicate naţionale, înţelegând, că în bună frăţie cu celelalte straturi sociale, mai mult bine vor putea face muncitorimei, decât prin războiu şi ură faţă cu toata lumea. La fabrica de tutun din Cluj a fost o sărbătoare cu deosebire măreaţă cu prilejul decorărei mai multor muncitoare, între cari şi unele ungu roici, cari s'au arătat cu credinţă şi cu tragere de inimă pentru muncă. Pentru întrunirea din Ocna-Dejului s'a tipărit şi o foaie ocazională „Înfrăţirea muncitorilor".

„Cultura Poporului" a pus la cale şi cursuri gratuite pentru învăţarea limbei româneşti.

Acum comitetul „Culturei Poporului" scoate şi această gazetă odată pe săptămână, în tocmită pentru trebuinţele sătenilor ca şi ale muncitorilor dela oraşe.

Să nădăjduim, ca de aci înainte activitatea „Culturei Poporului" va fi şi mai bogată.

Din roadele de până aci se vede că sămânţa a fost aruncată în pământ bun şi cei cari au muncit cu dragoste de neam şi de ţară pot avea mângăerea, că n'au muncit în zădar. Altă răsplată ei nu vreau.

Lucian Boicaş.

IGIENA SI MEDICINA POPULARA

Domnul general de divizie N. Petala, este sufletul care iubeşte aşa de mult poporul românesc, după cum a dovedit-o în timpul marelui şi sfântului nostru războiu de întregire, luptând cu vitejie în fruntea bravilor nostri ostaşi pentru înfăptuirea *României Mari*, şi după cum o dovedeşte şi acum în timp de pace prin o muncă neobosită şi statornică întru organizarea şi consolidarea mândrului nostru Stat naţional, precum şi pentru binele obştesc al poporului, ţărani şi muncitori, a binevoit a-mi oferi mie această rubrică de mare folos pentru cetitori, sub numele de: *Igiena şi medicina populară*.

Am primit cu plăcere această uşoară sarcină, fiind şi cu însufleţit de aceleaşi bune simţeminte faţă de iubitul nostru neam românesc, şi mai ales faţă de cel din Ardeal, al cărui fiu sunt. Drept aceea voiu începe chiar din primul număr al *„Culturii Poporului"* a publică un lung şir de articole, scrise pe înţelesul tuturor, în care voiu vorbi mai întâiu despre *Igienă*, care ne învaţă cum să ne păstrăm şi să ne întărim *sănătatea*, apoi despre *Medicină*, care este arta sau meşteşugul de a vindecă, arătând mijloacele de a recâştiga sănătatea perdută în caz de îmbolnăvire şi pentru aceasta voiu vorbi în fiecare număr despre o boală, având în vedere, bine înţeles, numai boalele de care sufere mai mult poporul nostru.

Cuvântul *Igienă* vine dela grecescul *hygieia*, care înseamnă *sănătate*. Temelia igienii este cunoaşterea amănunţită a trupului omenesc precum şi a tuturor lucrurilor ce se întâmplă în lumea din afară şi cari pot să aibă înrâurire asupra lui. Scopul igienii este de *a păstra şi întări sănătatea*.

Sănătatea vine dela cuvântul latinesc *sanitas*, care este tot una cu cuvântul grecesc *hygieia* după cum am zis mai sus. Să numeşte *sănătate* starea corpului sau a trupului nostru în care toate slujbele (funcţiunile) să îndeplinesc cu uşurinţă şi în mod regulat. Sănătatea este echilibrul sau cumpăna dreaptă dintre toate organele, întreţinută astfel încât fiecare organ să-şi îndeplinească cum trebue slujba lui, aşa că nici unul să nu rămâie înapoi în această slujbă nici să nu lucreze mai mult de cât este de trebuinţă. Cuvintele înţelepte ale lui Juvenal: *mens sana în corpore sano*, adecă *minte sănătoasă în corp sărătos* ne arată cât de strânsă este legătura între sufletul şi trupul nostru, că o minte sănătoasă nu se poate adăpoti decât într'un trup sănătos, şi prin urmare *cât de mult trebue să ne păzim sărătatea*. Nu mă voiu încumetă să descriu sănătatea, este de ajuns să spui că în această stare fericită a organismului omului totul este la locul său, totul este bine constituit şi totul funcţionează în mod regulat. Şi fiindcă este mai uşor să păstrăm sănătatea decât să o recâştigăm după ce am perdut'o prin vr'o boală oarecare, voiu începe seria acestor articole cu *Igiena*, care ne arată cum să ne păzim această scumpă comoară a vieţii.

Igiena caută să ajungă la aceasta ţinută, adecă la păstrarea şi întărirea sănătăţii prin două căi deosebite: *ştiinţifică şi practică*. Igiena *ştiinţifică* caută ceeace este şi ceeace poate fi stricător sănătăţii; ea să sileşte să statornicească toate condiţiunile, toate împrejurările cele mai prielnice pentru ca omul să înainteze, să prospereze; ţar igiena *practică* are ca ţintă să ne dele a ţinea acele şi să ne arate regulele pentru a ocoli primejdiile cari ameninţă sănătatea omului şi a face ca organismul nostru să fie cât să poate mai rezistent, mai răbdurlu. Reunirea tuturor năzuinţelor şi silinţelor acestora călcâtuesc ceeace să chiamă *igienă*.

Igiena cuprinde în locul întâiu igiena *publică*, adecă totalitatea măsurilor igienice luate de o comunitate de oameni pentru folosul şi binele obştesc, căci omul singuratic n'are întotdeauna putinţa de a ss apără de boale sau de a realiză condiţiunile cele mai prielnice desvoltării corpului său. Omul poate foarte bine să poarte îmbrăcăminte care să-l pună la adăpost de vremuri rele, să se hrănească cât trebue şi cât să poate de bine, etc., dar el cu mijloacele lui singuratice, nu este destoinic de a impedecă ca aerul pe care îl respiră să nu fie murdar, infestat, ca apa pe care o bea şi cu care îşi pregăteşte mâncarea să fie murdară, infectată de vecinul său, nici nu are destulă putere de a nimici primejdia care vine, atât pentru sine cât şi pentru binele obştesc, din amestecul prea strâns şi fără rânduială al oamenilor. Toate açestea se ţin de datoria igienii publice, acărei poveste datează din cele mai depărtate vremuri. Inainte de toate omul trebue să aibă un organism sănătos şi cunoştinţa acestui fapt l'a pus pe calea să ocolească tot ceeace poate fi stricător corpului său şi să caute ceeace poate înlesni desvoltarea normală şi păstrarea acestui corp. Aceste silinţe, bine înţeles, au fost întotdeauna în legătură cu cunoştinţa ce o avea despre organismul omenesc şi despre ceeace îi poate fi stricător.

Igiena a devenit ştiinţă numai din minutul în care ştiinţele naturale, şi mai cu samă botanica, chimia şi fizica s'au desvoltat îndeajuns, după ce fiziologia a început să răspândească cunoştinţe mai exacte asupra funcţionării organismului omenesc. Mulţumită lucrărilor oamenilor învăţaţi din veacul trecut şi în deosebi ale lui Petenkofer igiena a făcut mari progrese. Acest învăţat a studiat în mod amănunţit mediul în care trăeşte omul, adecă *aerul*, *apa* şi *solul* (pământul), apoi *îmbrăcămintea* şi *locuinţa*, cercetând influinţa lor asupra organismului omenesc cu scopul de a şti pe deoparte ceeace trebue căutat pentru binele său, şi pe de altă parte ceeace trebue ocolit ca fiind vătămător. El a lămurit toate părţile igienii publice şi private, precizând chestiunile prin cercetări experimentale ingrijite şi răspândind faptele câştigate sub formă de aplicaţiuni practice. După el au venit învăţaţii Pasteur şi Koch cu cercetările lor adânci, dându-ne ounoştinţe adevărate despre *microbi* vegetale foarte mici, nevazute dintre cari unii sunt cei mai buni şi folositori pretini ai omului, cum sunt microbii *fermentaţiunilor*, cari ne dau oţetul din vin, etc., şi ai *putrefacţiunilor*, cari descompun vegetalele şi animalele după moartea lor redând naturii elementele lor esenţiale pentru ca ea să creieze fiinţe nouă, ei fac să circule materia în lume, impedecând viaţa de a să stânge; iar alţii sunt cei mai cumpliţi duşmani sau răufăcători ai lui, com sunt microbii producători de boale şi cari să numesc *patogeni*.

Pentru ca omul să poată luptă cu succes, ceeace este tocmai scopul igienii, trebuia ca el să cunoască cât să poate mai bine *microbii producători de boale* (patogeni) şi mulţumită metodelor bacteriologice, perfecţionate de Pasteur, precum şi progreselor botanice şi perfecţionării microscoapelor am ajuns să cunoaştem agenţii boalelor molipsitoare (epidemice) celor mai înfricoşate şi a celor mai răspândite, dându-ne samă de natura lor. Prin aceasta s'a pus temelie trainică acelei părţi a igienii care să ocupă cu apărarea de boalele infecţioase (molipsitoare), care omoară aproape jumătate din omenire.

Importanţa igienii, atât a celei *publice* cât şi acelei *private*, a crescut în timpul din urmă foarte mult şi numeroasă cercetări statistice ne arată că progresele îndeplinite cu privire la *apa de beut* şi la *curăţenia oraşelor* au dat rezultate minunate micşorând *mortalitatea* şi paralel cu aceasta *morbiditatea* (mai puţini morţi şi mai puţini oameni bolnavi).

Mulţumită igienii atât omul slab, care dispune astăzi de mai multe mijloace de luptă pentru traiu, cât şi omul voinic care este păzit de boalele molipsitoare, pot să ajungă la adânci bătrâneţe.

Din cele zise până aci pe scurt să poate vedea cât de intins este ogorul igienii şi pentru înlesnirea învăţării ea se împarte în igienă *generală*, *specială şi publică*. Igiena *generală* ne arată legăturile omului cu agenţii sub puterea cărora trebue să trăiască, oricare ar fi condiţiunile lui de traiu, cum sunt *aerul şi aerisirea*, *apa*, *hrana* (alimentele), *băuturile*, *locuinţa*, *îmbrăcămintea*, *băile*, *idroterapia*, *exerciţiul*, *gimnastica*, *somnul* etc. Igiena *specială* pune în legătură aceste cunoştinţe cu *etatea* (vrâsta), şi aci vom vorbi despre igiena omului după *etate* (*copilăria*, *adolescenţa*, *etatea adultă* şi *bătrâneţe*), cu *sexul* cu *modul de viaţă* şi cu *oarecari părţi ale corpului* (ochiu, ureche, dinţi, etc.) Igiena *publică* are de scop asigurarea sănătăţii populaţiunilor în totalitatea lor, prin luarea de măsuri potrivite pentru a preîntâmpina întinderea molimilor (epidemiilor), cum sunt: colera, ciuma, tifosul, etc., şi a supraveghia fraudele cari pot face periculoase substanţele alimentare (de hrană) şi altele.

Eu voiu începe cu igiena *specială* şi în numărul viitor voiu vorbi despre: *igiena omului după etate*, în special despre *igiena primei copilării*.

Dr. Vasile Bianu
Medic colonel în rezervă.

Sărmanul lup

Lupul este născut din fire pentru jaf şi hoţie. Atâtea vieţi stinse de lup şi atâtea blesteme contra acestui animal sângeros! Dar pentru lup ar fi o lege de neînţeles şi o nedreptate care strigă răsplătire la cer, dacă l-ai opri dela hoţie şi dela meşteşugul lui de ucigaş, căci el nu poate trăi nici cu câmpul verde, nici cu codrul plin de viaţă. Năravul lupului este moştenit dela părinţi şi dela strămoşi; au trebuit multe sute de ani până când s-a înrădăcinat în lup meşteşugul de a ucide. Sărmanul lup, cu toate că e ocărît şi huiduit de toată lumea, dobitoc de omenie nu poate fi căci aşa l-a lăsat D-zeu pe pământ: să fie spaima tuturor vietăţilor.

Avem în zilele noastre lupii cu două picioare, atât la sate cât şi la oraşe.

Aceşti lupi se pomenesc deasemenea cu firea lor formată în cursul multor veacuri şi întocmai ca şi lupul nu îşi pot schimba năravul la repezeală.

S'au deprins în sute de ani *a asupri* şi a jăfui drepturile la viaţă ale altor popoare.

Aceşti lupi au jăfuit şi au hoţit sute de ani drepturile cele mai sfinte ale fiecărui om şi anume *dreptul la limba mamei sale* şi dreptul de a fi liber pe pământul şi în casa sa. Aceşti lupi, cari până mai alaltăieri aveau chiar şi dreptul la mireasa fecioară, care mai înainte de a-şi începe datoriile de soţie trebuia să se supună poftelor lupilor, — *neliniştesc astăzi satele şi oraşele prin oamenii lor plătiţi* fiindcă lumea nouă românească îi opreşte dela jaful şi hoţia lor deprinsă sute de ani.

I-i găsim şi astăzi trăind din jaful de ieri, îi găsim la oraşe, unde noi n-am putut ajunge, căci nici chiar industriaş ori negustor românul nostru nu putea fi.

Sărmanilor lupi nu le place nimic din ce le dă România Mare; nu, fiindcă lor le trebue domnia şi jaful de ieri. Dreptatea nu le place, fiindcă ei nu pot să trăiască altfel, decât stăpânind şi poruncind. Ajutorarea, luminarea şi înălţarea în drepturi a celor mulţi oropsiţi de dânşii nu le place; fiindcă lupul vrea să se ştie tare numai pe sine, iar prada trebue să rămână veşnic slabă şi becişnică pentru a o putea sfâşia fără împotrivire.

Egalitatea şi frăţietatea nu-i place lupului, căci orice vietate în ochii lui trăeşte numai cu scopul de a-şi jertfi sângele şi pielea pentru săturarea lupilor născuţi spre hoţie. Noi Românii nu ne-am născut de a fi asupritori, deci nici nu vom putea fi nici când, dar trebuie să fim băgători de [illegible], ca să ştim stăpâni ce e al [illegible]: *pământul strămoşesc*, pe care l-am putut recâştiga în stăpânirea noastră dar l-am căpătat stors de vlagă şi jăfuit de putere.

Toată puterea de viaţă o vedem şi astăzi în mânile lupilor. Noi nu facem nici atâta să le luăm cela ce au jăfuit în sute de ani dearândul. Totuşi, dacă îi vedem neliniştiţi, urlând printre ţăranii noştri şi îngărufându-se în bogăţiile oraşelor stoarse tot din vlaga poporului nostru, trebue să le spunem, că deacum aici între noi ori se vor deprinde la o viaţă dreaptă şi egală, adecă deopotrivă pentru toţi, ori se vor întâlni cu *săcurea şi cu sapa ţăranului român* căci urlatul lor e vorba lupului faţă de miel de ar fi cât de dulce.

Iar cei cari nu vor să trăiască astfel, n'au decât să plece până vor mai găsi o ţară fără stăpâni, în care să poată face ce au făcut şi la noi atâtea veacuri: jaf şi nedreptate.

Sărmanii lupi! Ştim, că le cerem lucru mare şi că pe mulţi dintre dânşii ai aşteaptă pribegia, fiindcă năravul nu şi-l vor putea schimba şi nu se vor împăca odată cu capul cu noua stare de lucruri.

A. Domide

Frate soldat

Vei fi având și tu necazuri, um să nu le ai?

Te vor fi bătând și pe tine ânduri multe, cum să nu te ată și vei fi având și tu suet, cum să nu-l ai?

Și necazurile tale sânt mari, nari de tot, ba nu ți-ai scuturat ine mondirul, ba s'a supărat omnul Caporal că n'ai văcuit bine bocancul și foc s'a făut și domnul Plotonier că n'ai ntins cearceaful pe pat să ată toba pe el. Te-au certat, i tu rușinat ți-ai plecat ochii, i ai oftat adânc din fundul inimei, și pe ferite ți-ai sters o acrimă de pe gene.

Și dorurile te-au cuprins, și dorul are arsița mai tare ca necazul, și dorul apasă mai greu de cât ciuda. Chipul maicei tale ți-a răsărit în minte și parcă simțita-i mâna ei mângâindu-ți fruntea auzita-i glasul ei domol vorbindu-ți dulce văzutari, ochii ei cercetatori urmărindu ți calea ca în ziua de plecare. Și la plecarea ta te-au petrecut și alții ochi, mai vii și mai frumosi, ți e dor de ei, îi vezi mereu și nu-i mai uiți de loc, de loc. Seara când stingerea a sunat, când te-ai întins trudit cu gând de somn din ungherul întunecos, răsar ochii frumoși și dorul de draga ta cu ochii vii ce luminează în noapte, de chimă și gândurile te prind, robindu-ti odihna.

Gândurile apasă mai greu de cât dorul.

Și ai vrea să fugi atunci, să te întorci în satul tău unde cei dragi te asteaptă, ai vrea să nu mai ai necazul ce-ți fură linistea, ai vrea să nu mai faci armată, în care ți e atât de greu. Și te chinui, te svârcolesti, te bati, și abea târziu adormi.

Trâmbita în zorii zilei sună desteptarea. In dormitor se trezesc freamăt de glasuri, se deslusesc râs și glumă, iar pe alecuri șueră vre-o înjuratură. Geamurile se deschid, răcoarea diminetei, te înviorează și domnul sergent parcă altul de cum îl știi, cânta un cântec de noroc.

— Măi frate meu care ai o țigară? întreabă și domnul Caporal, cătând spre tine. Ia-i întins tabacherea și domnul Caporal sucindu-și mulțumit țigara, te-a poftit și pe tine să-ți sucești una.

Ați eșit cu toții în curte. Teai uitat în jurul tău, ar văzut flăcăi și alte companii, nu ți păreau streini, ai început să grăiești cu ei, și ați vorbit de aceleași amintiri, de aceleași bucurii, de acelaș foc, de parcă erați din acelasi sat.

Și necazurile le-ai uitat, și dorurile sau linistit și gândurile nu ți-au mai fost povară și sufletul tău, era parcă alt suflet.

— De unde enti măi camarade, te-a întrebat unul.

Și iai spus. Și-ai întrebat și tu și ți-au răspuns și ei.

— Eu sânt din Bihor din Câmpeni. Satul meu e lângă Nistru pe lângă Cahul ți-a răspuns altul. Eu din Valea Marcului din Mehedinti vorbi încă unul, și ea crescut-am la Enigea lângă mare te deslusi altul.

Iar tu, parcă ai văzut satele lor, parcă ai trăit în ele, parcă ai mai vorbit cu ei și te-ai jucat în copilăria ta. Nu ți au părut streini, și chipurile lor ce socoteai că nu le cunoști, iți păreau chipurile tovarășilor tăi din sat, și vorba lor, era vorba ta și gândurile lor erau gândurile tale.

Te-au deslușit apoi mai bine. Basarabeanul ți-a povestit amarul copilariei lui în stăpânirea unui neam strein.

Ardeleanul a vorbit de taicăsău spânzurat de Unguri pe vremuri, cel din lângă Mare ți-a istorisit cum le furau vitele Bulgarii și tu te-ai minunat, cum de oamenii ăștia vorbesc acelaşi grai cu tine.

Și necazurile tale au pălit, și dorul nu mai te-a frământat și gândurile tale s'au amestecat cu gândurile lor și sufletul tău, a bătut la fel, cu sufletul lor.

Și ați deslușit cu toții că satele tutulora sânt în cuprinsul aceleiași țări, că jugul strein s'a scuturat, că voi toți frați buni sânteți fiii aceluias neam. Și bucuria v'a cuprins.

Un fior v'a cutremurat pe toți. Cel cei fusese părintele spânzurat de Unguri, s'a întristat și-a plecat capul și parcă a plâns. De ce să fi plâns!

N'ai înteles de cât târziu când flăcaul ți-a deslusit gândul:

— Se vor mai întoarce stăpânirile streine în plaiurile noastre?

V'ați înfiorat cu toții și gândurile tutulora s'au topit în acelasi gând, și sufletele voastre înfratindu-se într'un singur suflet, v'au alungat necazurile voastre mărunte și într'un singur glas a ți isbuncit cu toții:

„Nu, nu, nici odată".

Când a sunat adunarea ați alergat cu toții, înțelegând ma-

Necazul nu s'a mai abătut în rea voastră chemare.

sufletul tău, dorul de cei dragi ai tăi, învins de alt dor i-a dat loc de cinste în sufletul tău și un gând nou un gând înțelegator, că ai o chemare mai sfântă să pazesti închegarea neamului tău întreg, al Țarei tale în care s'au adunat toți frații ți-a strecurat în suflet mândria de a fi și tu de streaje.

Și în mintea ta satul tău și-a mărit cuprinsul, și în sufletul tău a tremurat gândul că tara e a ta, și tu esti ales, între alesi.

Și așa, frate soldat, în locul necazurilor tale mărunte de care zimbesti acuma, sălășlueşte în sufletul tău bucuria și mândria de a fi soldat.

Maior V. Chiru.

Datinele, Credințele și Glumele Poporului

Ouăle roșii.

Ouăle roșii sunt bucuria cea mai mare de Paști pentru copii, ca și pentru tot creștinul. Oamenii mai în vârstă amintindu-și anii, copilăriei în legătură cu sărbătoarea Invierii, își vor aduce aminte, în primul rând, de ouăle roșii.

Datina e veche, și era cunoscută încă înainte de venirea. Mântuitorului la unele popoară păgâne din răsărit. Egiptenii și Perșii, cu prilejul anului nou, pe care îl sărbătoreau la începutul primăverii, își trimiteau daruri, zaharicale și ouă roșii. Aceste însămnau urarea pentru belșug și vieața îndelungată. Acelaș obiceiu se află la vechii Greci, Gali, Romani și chiar la popoarele vechi din America.

Creștinii au luat și ei aceasta datină dela popoarăle conlocuitoare, și cum Paștile se prăznuiesc totdeauna primăvara, au adus-o în legătură cu cel mai mare praznic al bisericei noastre. Astfel ouăle roșii, au ajuns a face o parte insămnată din obiceiurile și bucuriile împreunate cu sărbătoare învierii.

Credințele poporului nostru au creiat cele mai frumoase legende în legătură cu originea ouălor roșii.

In una se spune, cum jidanii au alergat după Maica Domnului să o prindă, pe când era cu Fiul în brațe, dar ea a luat ouă roșii și le-a aruncat în urma ei Jidovii, lăcomind la ouă, se opriau și le ridicau, și așa Maica Domnului, a avut răgaz să scape. In alta se spune cum Jidanii au voit să-l ucidă pe Mântuitorul cu pietre. Hristos atunci a binecuvîntat pietrele, cari s'au prefăcut în ouă roșii. Jidovii s'au speriat și au rupt-o la fugă.

In o altă legendă se povestește, cum Jidovii, după răstignirea Mântuitorului, s'au adunat la un ușpăț de bucurie, având pe masă, un blid cu zamă, carne de cocoș, și mai multe ouă fierte. Cum petreceau el unuia îi veni în minte că Invățătorul a spus invățăceilor lui, că va învia din morți, Atunci căpetenia lor a strigat din fruntea mesei, râzând: „Atunci va învia Hristos, când va învia cocoșul ce-l mâncăm acum, și când aceste ouă fierte se vor preface în roșii!" Dar n'apucă bine se rostească vorba, toate ouăle se făcură îndată roșii, iar cocoșul, sărind din blid, începu a cânta. Jidovii au luat-o la fugă, care în coiro, înspăimântați.

Dar cea mai frumoasă din aceste legende, în cari ouăle se înroșesc prin chiar sângele Mântuitorului, vărsat pe lemnul crucii, o aflăm la Sim. Fl. Marian, în cartea „Sărbătorile la Români" III. Pag. 17—18 după cum urmează:

Zice, că pe când se afla Domnul nostru Isus Hristos răstignit pe cruce și pe când neîmpăcații săi dușmani îl năcăjeau și îl batjocureau în tot chipul, Maica Domnului, ca maică, făcându-i-se milă de fiul său, luă o coșarcă plină de ouă, se duse cu ea la jidovi și închinându-li-o, îi rugă să înceteze a-l chinui și năcăji mai mult.

Răutăcioșii și neînduraţii jidovi însă, în loc s'o asculte, să li-se facă și lor milă de Isus și să înceteze, începură a-l batjocuri și mai tare. Iar când Isus ceru să-i dea apă de beut, ei îi deteră în batjocură oțet și urzici.

Maica Domnului, văzând aceasta, puse coșarca cu oale lângă cruce și începu a plânge în hohot, de se cutremura cămașa depe dânsa.

Stând coșarca lângă cruce și curgând din mânile și picioarele lui Isus sângele șiroiu, în scurt timp o parte din ouăle câte se aflau întrinsa se împroșcară și se împestrițară; iar o parte se umplusă așa de tare de sânge, că se făcură toate roșii, ca și când ar fi fost vâpsite.

Domnul nostru Isus Hristos, văzând că ouăle s'au umplut de sânge, își aruncă privirile sale către cei ce se aflau de față și le zise:

„De acum înainte să faceți și voi ouă roșii și împestrițate întru aducere aminte de răstignirea mea, după cum am făcut și eu astăzi."

Dupăce a înviat Domnul nostru Isus Hristos, Maica Domnului a fost cea dintâi, care a făcut ouă roșii și pască și mergând plină de bucurie cu dânsele, ca să-l vadă pe fiul său, fiecărui om, pe care îl întâlnia, îi zicea: „Hristos a înviat!" și îi dăruia câte un ou roșu și câte o păscuță.

Și de atunci încoace au început apoi oamenii a face ouă roșii și împestrițate de Paști.

Se întrebuințează și ouă în galbin, verde, albastru, negru și alte culori, dar această datină e împrumutată în mare parte dela străini, rămânând la poporul nostru ouăle roșii cele mai iubite. Culorile aceste se pregătesc acasă, din diferite plante, pe cari Româncele noastre le știu pregăti cu mare meșteșug. Ouăle se încrestează (împiestuțează) pe unele locuri, cu mare măestrie, cu felurite desemnuri: crucea românească, crucea ruseasea, brâul popii, vârtelnița, suveica, furca de tors, scara, floarea Paștilor, frunza bradului, grâul câmpului, fluierul ciobanului, fierul plugului șcl.

La ciocnirea ouălor, cel ce ciocnește oul spune: „Hristos a înviat!," iar cel ce ține oul răspunde: „Adevărat c'a înviat!" Jn ziua întâiu de Pașii se ciocnește numai cap cu cap. A doua zi se poate ciocni și cap cu dos, iar în cele următoare și dos cu dos, sau coastă cu coastă.

Al. C.

CRONICA SAPTAMANEI

In Țară.

Parlamentul.

Din cauza sărbătorilor Camera și Senatul nu vor ținea ședințe până la 18 Mai.

După vacanțe se vor urma desbaterile asupra reformei agrare, și asupra proiectelor financiare.

Pregătiri pentru sărbătoarea încoronărei.

Comitetul însărcinat cu întocmirea programului încoronărei, care se știe că va avea loc la Alba-Iulia, s'a înțeles cu Comisiunea monumentelor istorice și au hotărât împreună, să se clădească din nou biserica și mânăstirea lui Mihai Viteazul din Alba-Iulia. Fiindcă biserica nu s'ar mai putea face întocmai cum a fost pe vremea marelui Domn, s'a hotărât să se face după chipul și asemănarea bisericei domnești din Târgoviște, înconjurată de o mănăstire, cu o clopotință la întrare, iar deasupra chiliilor mănăstirei să se facă încăperi pentru un muzeu.

Biserica însași va costa 5 milioane de Lei, rămânând să se mai cheltuiască 4 milioane pentru umplerea șanțurilor, pentru deschiderea unei pieți și alte lucrări de înfrumsețare a locului din preajma bisericei. Lucrarea va trebui să se dea gata în câteva luni.

Avem încredere în oamenii pricepători și buni patrioți, cari se găsesc în fruntea lucrărilor și să nădăjduim, că vor izbuti, cu o înțeleaptă economie, să ne facă o biserică vrednică de însemnătatea încoronărei întâiului Rege al tuturor Românilor.

*

Consilieri ardeleni pelângă ministeriile din București.

Odată cu numirea d-lui P. Goza ca ministru al Ardealului, au fost numiți pelângă toate celelalte ministere câte un deputat, cu a cărni consimțire vor trebui să se la pe viitor toate măsurile, precum și numirile de funcționari pentru Ardeal. Lista acestor consilieri-deputați este următoarea: Iosif Boca la justiție, maiorul Vuruclas la războı, Gh. Tulbure la culte, O. Prie la instrucție, Liviu Ghilezan la domenii, Prof. I. Ursu la externe, Musceleanu la industrie și comert, Ioan Jacob la agricultură, C. Bucșan la interne, E. Costina la comunicații, I. Beu la finanțe, Inginer Simu la lucrările publice.

Reluarea lucrului în fabricile din Transilvania.

Din diferite pricini, pentru nemulțumirile lucrătorilor de multe ori rău povățuiți fie din lipsa materialelor, sau pentrucă se lucra cu mari pierderi, lucrul încetase în mai multe fabrici din Transilvania și chiar în unele fabrici și întreprinderi ale statului.

Dl Tănăsescu, Directorul General de Interne din Cluj, însoțit de dl I. Cosma procuror general au cercetat această stare de lucruri la minele de aur din Brad, la fabricile din Turda și la topitoarele de fier din Hunedoara,

Sau luat măsuri, ca lucrătorii să nu stea fără lucru. In deosebi la Hunedoara și la Brad s'au trimis de către Stat câteva milioane de Lei pentru plățile lucrătorilor și se vor da și vagoanele trebueioase pentru transporturile fabricilor.

In străinătete.

Aliatri nostri împotriva alipirei Austriei la Germania.

In Austria prinde putere mișcarea pentru alipirea acestei țări la Germania. Antanta a amenințat, că dacă nu se va potoli această mișcare, nu va mai trimite nici hrană, nici altfel de ajutoare Austriei, Gazetele austriace, precum și oamenii politici ai Austriei se plâng că din partea Antantei li-ar veni mai multe făgădueli, decât ajutoare de fapt și astfel stând lucrurile, să nu se mire nimeni, dacă Austria își va căuta scăparea în unirea cu Germania, neputând trăi singură o țară mică, puțin roditoare, în care oamenii mor de foame și care are datorii de cinci-zeci de miliarde, sau și mai mult.

*

Acuzarea guvernelor bulgare, cari au fost sub Radoslavoff și Daneff.

Adunarea națională bulgară a hotărât darea în judecată a fostului guvern Radoslavoff, pentrucă a împins țara în războı alături de puterile centrale.

Un deputat a cerut să fie acuzat și fostul guvern al lui Daneff; dar față cu acesta nu sa luat nici o hotărîre.

*

Plata datoriei de război din partea Germaniei.

Nu se mai isprăvesc frământările dintre guvernele aliaților, în primul rând dintre Franța și Anglia de o parte și guvernul german de altă parte din pricina plăților ce ar avea de făcut Germania la 1 Mai. Germania a plătit 8 miliarde din 20, și umblă acum cu tot felul de propuneri ca să scape de plata restului. Regimentele franceze stau gata, ca să ocupe militărește valea Ruhr, care este plină de fabrici și mine, în cazul când Germania n'ar plăti. Partea de loc ce ar urma să fie ocupate e 25 kilometri în lățime și 75 km. în lungime, mai mult decât dela Predeal la Ploești Aliații au mai cerut, ca Germania să strămute aurul băncei naționale germane în teritorul german ocupat de aliați, ca să-l aibă drept chezăsie; dar Germania nici asta n'o vrea odată cu capul.

Sâmbătă urma să se întâlnească ministul-președinte al Angliei și cu președintele Franței, ca să ază ce e de făcut. După părerile unor gazete guvernul englezesc ar fi mai îngăduitor, dacă ar putea să câștige din nou foloase pentru negoțul englezesc. Franța însă cere ca Germania să plătească.

*

Războiul dintre Greci și Turci.

In Anatolia (Asia mică) războiul se ține lanț. Grecii sunt în retragere; dar își pun nădejdea în mobilizarea ce se face acum, după care ei cred că vor avea gata 200.000 oameni, pentru a-i arunca împotriva Turcilor comandați de Kemal pașa. Deocamdată Grecii au poziții bune, stăpânind strâmtorile munților dintre Ismid și Bruss. Trupe au și Turcii destule; dar le lipsesc munțiile și nici disciplină nu e cum ar trebui să fie.

INFORMATIUNI

Dorim din suflet tuturor cetitorilor şi răspunditorilor gazetei noastre: Sărbători fericite!

***

Repaos de Paşti. Parlamentul şi Senatul României şi-au întrerupt consfătuirile — până la 18 Maiu — în vederea sfintelor sărbători ale Pastilor. Asemeni toţi şcolarii au vacanţă din Dumineca Floriilor până la dumineca Tomii de după Paşti.

***

Nenorocirea unui sburător (aviator). Sergentul Săceanu sburând de — asupra oraşului Galaţi — a căzut şi a murit sub maşină.

***

Desgroparea a doi viteji. Un prietin al gazetei noastre, ne scrie, din Bucureşti: Aici au fost înmormântaţi cu mare paradă doi fraţi viteji, fii de boier: *Nicolae şi Dimitrie Golescu.* Amândoi au murit în luptele vitejeşti ale armatei române — încă în 1916 — pe pământul scump al Ardealului. Au fost amândoi *voluntari:* Nicolae Golescu a fost căpitan la cavalerie, iar Dimitrie Golescu, a intrat în armata ca soldat. Au luptat, fiind totdeauna în frunte şi-au murit în luptă, binecuvântând numele României Mari. Acum în preajma Învierii Domnului — familia boierească a Goleştilor — a dorit să-i aşeze spre vecinică odihnă — în Bucureşti. Aduşi la Bucureşti armata le-a făcut o măreaţă înmormântare. Aşa se cuvine-cinste şi mărire viteziior cari au murit pentru înfăptuirea României Mari.

***

Reintoarcerea Mostenitorului României. Alteţa Sa regală, Principele mostenitor al României *Carol* să va reintoarce în Ţară la 7 Maiu cu soţia sa principesa Elena a Greciei.

***

Românii şi bolşevicii. La cereea bolşevicilor România va trimite după Sărbători mai mulţi sfetnici cari să se înteleaga cu Rusii — asupra păcii intre cele două Ţări.

***

Noi ministri: Ministru al Ardealului în guvern a fost numit d-l P. Groza, ministru al Bucovinei d-l Dori Popovici.

***

Sila Germaniei: Vrând neorâud Germania va trebui să dea înapoi României tot ce a furat dela noi în timpul războiului. Intâiu de toate va trebui să ne dea înapoi vagoanele şi tot materialul căilor noastre ferate.

***

Spioni unguri: In Ardeal au fost prinşi mulţi spioni unguri, cari au venit la noi, să afle care este starea armatei şi a plugarilor dela sate. La momentul potrivit ar voi să înstăpânească de nou pe Unguri.

Autorităţile: miliţia şi siguranţa stptului i-au aşezat în locul unde li se cuvenia: în temniţă.

***

Pentru luminarea plugarilor. Generalul Eustaţiu Mihail, a lăsat — prin testament 25.000 lei în folosul tovărăşiei: Invăţatura Poporului Român-Fapta bună să laudă de sine.

***

Din Sălişte: Aici s'a hotărît înfiinţarea unei lăptării de munte. Un trimis al Ministrului va veni pentru a pregăti lucrările de lipsă. Lăptăria va aduce bune foloase ocuitorilor oraşelului nostru.

In Dumineca Floriilor, se va aşeza în scaunul episcopiei ortodoxe a Orăzii mari, Preasfinţia sa episcopul Roman Ciorogariu. Episcopul, care fusese greu rănit de bomba pusă în Senat de oameni străini de neamul nostru, va fi primit la Oradea, de toţi fruntaşii Românilor: generali şi civili.

***

Pentru Avram Jancu. Cărturarii români ai Clujului au hotărît să ridice, aici în Cluj, un monument marelui erou al neamului: Avram Jancu. Indemnăm cu toată dragostea noastră românească, pe toţi fraţii dela sate să ne vie în ajutor cu câtiva lei fiecare pentru a înpodobi piaţa Clujului, cu monumentul lui Avram Jancu, al celui mai iubit erou, care şi-a jertfit inima şi mintea pentru neam şi fericirea lui.

***

Nu uitaţi! că fericirea Ţării Româneşti, atârnă de noi, de munca noastră nepregetată, de dragostea noastră de Ţară. Dacă în trecut v'aţi apărat legea, limba şi moşia, ridicaţi azi prin dragoste şi muncă, Ţara voastră: România Mare.

***

Răsboiul Grecilor cu Turcii. In Asia mică se mai luptă două popoare Grecii şi Turcii. Se părea la început, că Grecilor nu le merge aşa de bine, dar vestile din urmă spun, că Grecii îi răsbesc pretutindeni pe păgâni. Turcii — în negutinţa lor — ucid pe creştinii rămaşi încă înmâna lor.

***

Din Rusia. Impotriva bolsevicilor s'au pornit răscoale. Lumea întreagă s'a săturat de stăpânirea lor. Mai ales plugarii nu mai pot suferi jafurile ce le fac zilnic aceşti prădalnici.

***

Ungurii între ei. In parlamentul ungar sunt neînţelegeri mari între deputatii, cari au sprijinit reintoarcerea regelui Carol şi cei ce sunt împotriva acestei reintoarceri. Noul ministru prezident ameninţă cu trimiterea acasă a deputaţilor şi publicarea alegerilor nouă.

***

Din Dobrogea. Bande de bulgari atacă graniţa noastră dobrogeană. România i-a făcut atenţi pe bulgari să incete cu aceste atacuri, altcum urmările le vor purta domniile lor.

***

Binecuvântarea lui Dumnezeu. Din toate părţile Ţării ne vin vesti îmbucurătoare: seceta ce dăinui a fost curmată de ploi roditoare. Câmpiile mănoase ale României, înviorate de ploaie, promit să aducă roadă bogată.

***

N'a ars gara dela Simeria (Pişchi). Se svonise în Cluj, că gara din Simeria ar fi ars. Mergând la faţa loculni, un slujbaş al statului s'a aflăt că n'a ars gara (staţia) ci o magazie de lemne, din apropierea gării.

***

Un praznic naţional. In Blaj se va sărbători cu mare paradă amintirea zilei de 3/15 Mai 1848, când Românii ardeleni în număr de 40.000 adunaţi pe Câmpul Libertăţii, au cerut desfacerea iobagiei precum şi drepturi pe seama poporului român de pe aceste paiuri. Amintirea acestei măreţe zile va trebui să rămână vecinică, iar amintirea tribunilor şi pefecţilor de pe atunci: Avram Iancu şi Sever Axenţe va fi binecuvântată de toţi Românii, cu simţire şi inimă românească.

De vorbă cu cetitorii nostri

Am făgăduit cititorilor noştri că le vom asculta păsurile şi necazurile lor şi după puterile noastre le vom sta în ajutor, deslusindu le ce trebue să facă, la care uşe să bată spre a căpăta dreptate şi deslegare după aşezarea legiuirilor, tutulor cererilor lor. Cine are nevoie de vre un sfat, de vre-o deslusire, de vre-o povaţă cinstită şi prietenească, să ne scrie deslusit păsul şi noi cu bucurie îi vom arăta în gazetă, ceea ce este cu cale să facă.

MUNCA CERUTĂ ŞI OFERTE

Gazeta noastră sprijinind cu drag pe toţi muncitorii cinstiţi şi liniştiţi le stă în ajutor spre a găsi totdeauna de lucru. Muncitorii de toate bresiele, când caută locuri prin ateliere şi fabrici, ori servicii, ne vor scrie carte cu numele lor, cu adresa deslusită, aratând meseria şi plata ce o cer. Noi vom tipări cererile acestea fără plată. Tot în aceasta coloană, vom publica şi cererile făcute de fabrici, ateliere sau patroni pentru muncitorii ce le sânt de lipsă.

Posta redactiei

Aicea vom arăta în fie care număr, hotărârea ce luăm cu privire la core spondentii noştri ce ne trimet articole pentru publicat în gazeta. Cum în foaia noastră, gândim să dăm lucruri folositoare cât de multe şi cât de felurite, articolele trebue să fie scrise deslusit şi să fie scurte. *Nu vom tipări în gazeta noastră articole ce nu vor fi potrivite cu gândurile noastre, cu scopul foaiei noastre.*

CORESPONDENTE DIN TARĂ

Gazeta noastră ţinând cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile şi toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noştri, cu privire la chipul în care ar dori să vadă tiparită foaia lor, la cunoştinţele şi învăţămintele frumoase de care sint mai multă nevoie precum şi la toate îmbunătăţirile ce socotesc că trebuesc făcute gazetei noastre. Vom ţine seamă de cele ce ne vor spune prietenii noştri cititori, şi vom înplini cu dragă inimă propunerile cele bune.

Agricultură Muncă si Gospodărie

Ce sunt Cooperativele

„Cultura Poporului" şi-a înscris în programul ei şi cooperaţia. **Cooperativele sau tovărăşiile** sau cum li se mai zice însoţirile, prin părţile noastre de aci, sunt asociaţiuni sau tovărăşii de cel puţin 50 de persoane, cari se înscriu ca membri, subscriind un capital, după puterile sale, dela 50 lei până la 5000 lei. Cel care a subscris mai puţin de 5000 lei poate să-şi mărească capitalul, treptat sau pe rând, până la 5000 lei. Nimeni nu poate avea mai mult de 5000 lei capital la o tovărăşie, de orice fel ar fi ea; şi orice capital ar avea cineva într'o însoţire, nu poate să aibă mai mult de un vot, când e vorba de votare. Acesti tovarăşi îşi aleg un consiliu, sau o direcţiunea, compusă din 7—15 membri; apoi trei verificatori şi trei substituţi. Membri din direcţiunea numesc pe director, casier şi ceilalţi funcţionari, şi aleg un preşedinte şi un vice-preşedinte.

Apoi se adresează la **Cluj, Str. Lunei 54** ca să li se trimită dela inspectoratul special pentru Ardeal şi Banat, acte constitutive, statute şi procese-verbale, toate gratuit.

Când i se trimite de către Inspectorat actele necesare pentru constituire, se mai trimite şi învăţături, cum să facă ca să poată începe să funcţioneze.

Cooperativele sau însoţirile sunt de multe feluri, după scopul sau ţinta ce o urmăresc aceste tovarăşii.

Astfel pot fi cooperative de credit şi economie, sau bănci populare, consumuri, pentru tăiatul şi vinderea pădurilor, pentru cumpărare de unelte agricole, pentru făptării pentru asigurări de vite, pentru mori, pentru ateliere de tot felul, ca cismării, croitorii, măsari, tâmplari, zidari s. a. m. d.; apoi fiecare tovărăşie, din veniturile anuale, îşi face case de cetine sau biblioteci, şcoli, băi sau scalde populare, înzestrează fetele sărace, ajută pe şcolarii silitori şi săraci şi aşa tot ce e nevoie pentru binele membrilor sau pentru binele societăţii.

Aşa au făcut fraţii voştri din vechiul regat şi tot aşa au făcut şi celelalte ţări, mai de mult.

Şi tot de aceea şi parlamentul nostru, în ziua de 27 August 1920, a votat ca extinsă, adică legea băncilor populare şi a cooperativelor din vechiul regat se intinde şi aci; tocmai, fiindcă oameni noştri ştiu că poporul nostru nu poate să facă societăţi cu capital mare, cum ceze fosta lege ungară, ci tovărăşii mici la început, care ajung apoi mari şi făloase.

Aşa s'a făcut şi în vechiul regat; şi cooperativele de acolo au avut toate la un loc, la 31 Decembrie 1919, un capital de peste 370,000.000 lei.

Iată ce face unirea şi iubirea de patrie.

Intovărăşiti-vă cu taţii făceţi cooperative de tot felul, după nevoile şi puterile voastre, ca să putem să scoatem din mâna străinului economia noastră naţională.

Folosiţi-vă de foloasele gratuite ce vi le dă legea ce vam spus mai sus, ca să facem, mână în mână, din această **Românie Mare** geografică şi o **Românie Mare şi Puternică Economică**, a noastră a Românilor.

Aurel I. Lepadatu
Inspectorul Statului pentru cooperaţia din Transilvania şi Banat.

Industria casnică

Văpsirea lânei

După sfaturile publicate de Dna *Maria Elisabeta Mureşianu n. Pioraş* în „Familia Română" (Budapeşta 1908) şi după „Frauenlexikon" de *Augusta Krüger şi Francisc Iul. Dillon* (Berlin 1900).

Dacă aveţi de văpsit lână, pănură, stofă învelitoare, scoarţe sau haine de lână, nu daţi fuga la văpsitorii din oraşe, zişi şi boiangii. Că veţi plăti scump n'ar fi prea mare noutate, căci cu asta ne-am obişnuit, dar, de bunăseamă, vi-se va face o treabă proastă; căci nici de cum nu se pot asemăna văpselile boiangiilor, cu văpselile frumoase şi trainice, pe cari le-am apucat de la strămunele noastre şi prin cari se pot întruchipa mândreţe de colori trainice, cari îşi păstrează faţa sute de ani, până când nu mai rămâne de cât o zdreanţă din ele.

Dăm în cele ce urmează câteva poveţe de cum se pregătesc asemenea văpseli şi cum se lucrează cu ele.

1. *Roşu.*

Pentru 2 kgr, de lână fierbem timp de un ceas şi jumătate, 1 kgr. scoarţă de măr acru (păduret, sălbatec) în 8 litri de apă, apoi punem fiertura aceasta într'un vas nou de lemn. Mai luăm 2 kgr. floare de sovârf şi 2 kgr. fruuze de măr acru uscate şi pisate mărunt, le punem în apă şi le lăsăm se stea 6—8 zile, apoi le adunăm într'o cârpă, le batem cu o măclucă de lemn şi le stoarcem bine, în 12 până în 15 răstimpuri, pe urmă le amestecăm iar în apă şi le punem să fiarbă toate la olaltă într'o căldare sau într'o oală mare, cam o jumătate de ceas, punem şi lâna ce voim a o văpsi şi mai lăsăm se fiarbă o jumătate de ceas. Pe urmă o lăsăm până se cam răceşte o scoatem şi o spălăm niţel în apă rece.

Cu cât voim se avem roşu mai închis, cu atit luăm mai multă floare de sovârf şi mai puţină frunză de măr acru.

2. *Galben auriu.*

Pentru 1 kgr. de lână, luăm 4 litri apă, în care fierbem timp de un ceas 1 kgr. scoarţă de măr acru (păduret) sau vârfuri de sâlcio tinără (rachiţele) şi puţin alam (ciumăfaie, bolondăriţă, mărul porcului), ce să poate găsi şi în farmacii. Punem lâna în zeama astfel pregătită şi o lăsăm să fearbă 10—15 minute în care timp o învârtim mereu; pe urmă luăm oala la o parte, lăsăm lâna în văpseală până se răceşte, o scoatem şi o spălăm niţel în apă rece.

(Va urma)

VASILE DIMITRIU
Rectorul Universităţii din Cluj.
Preşedintele Comitetului Societăţii „Cultura Poporului".

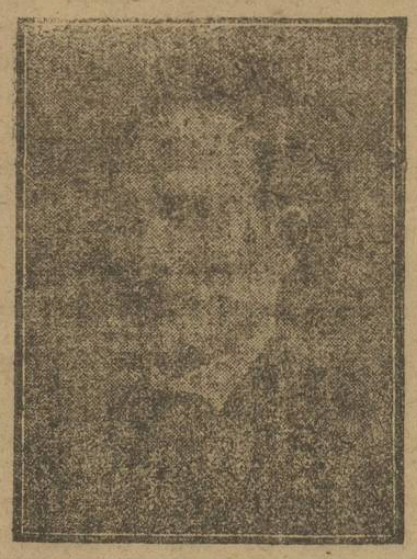

MARIN ŞTEFANESCU
Profesor la Universitatea din Cluj.
Vice-Preşedinte al Comitetului Societăţii „Cultura Poporului".

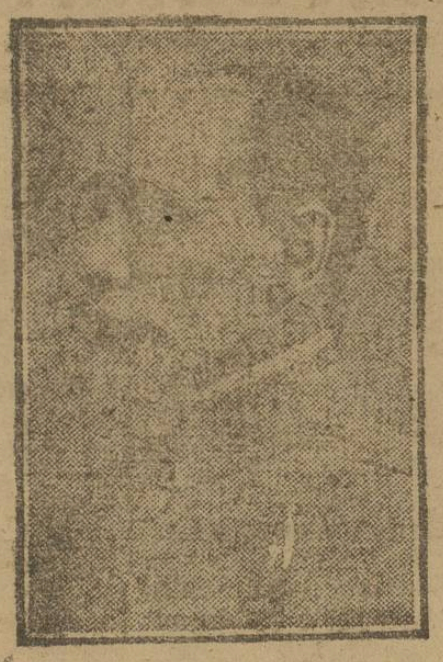

General de divizie NICOLAE PETALA
Comandantul Corpului 6 Armată
Directorul „Culturei Poporului".

Comitetul Societaţii Cultura Poporului:

Preşedinte:
VASILE DIMITRIU
Rectorul Universităţii din Cluj.

Vicepreşedinte
Marin Stefănescu
Profesor la Universitatea din Cluj.

Secretar
Colonel **Gh. Bacalogiu**
dela Corpul 6 Armată.

Directorul Gazetei „Cultura Poporului"
General de divizie **N. Petala**
Com. C. VI. A.

Secretar
Vasile Chiru
Membru al Societăţii Scriitorilor.

Membrii Comitetului:

Doamna *Sidonia Docan*
Doamna *Virginia Başota*
Doamna *Wild*
Agârbiciann I., Directorul ziarului „Patria"
Anastasiu I., General de Brigadă, Com. Cor. 6 Arm. terit.
Bogdan A., Directorul Liceului de fete „Regina Maria"
Bolcaş Lucian, Publicist
Ciura Al., Directorul Liceului „Gh. Barițiu"
Domide A., Profesor
Grozea P., Ministrul Ardealului
Hossu I., Inginer, Directorul C. F. R. regionala Cluj
Hulea Ovid, Profesor
Dr. Iacobovici, Profesor Universitar
Lazăr Victor, Profesor
Lepadatu Aur., Inspectorul Cooperaţiei din Ardeal
Lucaci P., Inginer, Directorul Reg. Monop. Statului Cluj
Dr. Lupaş I., Profesor Universitar
Dr. Maior A.. Profesor Universitar
Maniu A., Ziarist
Dr. Meruţiu V., Profesor Universitar
Dr. Meteş P., Prefectul judeţului Cojocna
Dr. Pamfilie G., Profesor Universitar
Petrini E., Secretar General Ministerul Agriculturii Cluj
Pilat M., Prefect Regional de Poliţie
Pop V., Secretar General de Justiţie Cluj
Dr. Pop Iulian, Primarul Oraşului Cluj
Dr. Popescu Voiteşti, Profesor Universitar
Precup G., Directorul Învăţământului Secundar
Roman I., Colonel, Comandantul Regimentului 16 Inf.
Stefănescu Goangă Fl., Profesor Universitar
Tănăsescu C., Secretar General Ministerul de Interne Cluj
Tripon G., Avocat
Vasiliu E., Ziarist.

Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Universităţii No. 3. C. 540

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 2 — 50 bani — Douăsprezece pagini — 8 Mai 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DUMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

Trăim în grele vremuri, în vremuri de primejdie, în vremuri de luptă și de prefaceri. Intreaga lume civilizată pare a sta cu ochii țintiți în viitor și cu puternice bătăi de inimă este în așteptarea vre-unei mari fericiri, care într'o zi va sosi negreșit.

Dar fericirea nu vine deodată ca nenorocirea. Nenorocirea poate fi văzută și simțită; înfățișările ei sunt oare-cum pipălite și covârșitoare, pe când fericirea n'are nici o formă, nici o culoare, nici o față. Ea se furișază în noi și, adesea, nu o recunoaștem, când vine; ne tot așteptăm la ceva mai mare, la ceva mai sgomotos, la o arătare plină de strălucire.

Cu toate aceste, noi toți putem fi de folos întru înfăptuirea fericirei, dacă am înfrunta viața cu vitejie și cu dorința nețărmurită de a clădi, iar nu de a dărâma.

* * *

Nici o dată lumea nu va fi desăvârșită, nici o fericire nu poate fi deplină, nici o stăpânire fără greșală și, cu adevărat, nu putem păși pe calea propășirii fără luptă și fără muncă creatoare.

* * *

Fie ce țară are nevoie de toți copiii ei, mari sau mici, bogați sau umili, muncitori sau oamenii de știință, soldați sau preoți; ea are nevoie de cel ce muncește cu brațele sale, precum și de cel ce muncește cu creerul lui.

Fie-ce om are aceeaș valoare pentru țara lui, fiecare după mijloacele și după puterile sale. Fiecare este o cărămidă în marea clădire, și Dumnezeu nu întreabă care cărămidă a fost întrebuințată pentru temelie și care pentru așezarea acoperișului! Regele, pe tronul său, este tot atât o parte a clădirii, ca și omul care sapă un șanț.

Diriguitorii sunt de nevoie în lume; unii dintre noi trebuie să arate calea, iar alții să urmeze și trebuie să primim cu bucurie pe acei, cari pot arăta calea cea bună.

Nici o pizmă să nu încolțească în sufletele noastre și să nu credem că partea lor este mai bună ca a noastră.

Nu e dat ori-cui să fie o lumină, după care să ne călăuzim; însă lumina ori de unde ar veni ea, este de mare preț și se cuvine să luăm bine seama spre a nu o stinge și a rămâne în întuneric.

Țara noastră a trecut prin foc și pârjol, dar s'a oțelit prin flacăra jertfei și acum este gata în așteptarea acelora, cari vor lega rănile ei, a tutulor acelora, cari vor întări trupul ei, cari vor ajuta-o spre o viață mai largă, mai bună, mai strălucitoare.

Noi toți avem partea noastră în reclădirea patriei; tot așa, în toată lumea, sunt țări pline de nevoi și de răni, așteptând o deplină unire a copiilor lor, cari să ajute din toată inima lor la renașterea patriilor lor.

Să nu fim mai pe jos de datoria noastră în această clipă, să ne arătăm vrednici de vremurile în cari trăim, vrednici de sforțările ce se așteaptă de la noi, vrednici de noua așezare a lucrurilor, care ar trebui să se orânduiască în măsura jertfelor tutulor acelora, cari zac împrăștiați în sute și mii și milioane de morminte peste toată suprafața pământului și supt apele mărilor!

Să nu pângărim acele morminte prin certurile și neînțelegerile noastre, prin urile noastre, prin pizmele noastre, prin nesfârșitele noastre vrăjmășii!

In război am fost cu toții frați, n'am putea noi oare să fim tot frați și în vreme de pace? După sfârșitul luptei sângeroase, n'am putea să punem umăr la umăr, precum am făcut atunci, pentru a clădi, în loc de a dărâma?

Ce muncă minunată s'ar face pe această lume, dacă omul ar iubi, în loc de a urî, dacă ar ajută, în loc de a pune piedici, dacă ar binecuvântă, în loc de a blestemă, dacă, în loc de îndoială, el ar fi stăpânit de sfânta credință!

Maria.

Majestatea Sa Regina Maria în înalta Sa iubire către Poporul său, a scris pentru cetitorii „Cultura Poporului" minunatul articol ce îl publicăm în pagina întâia.

Articolul Iubitei Noastre Suverane, după cum am făgăduit cetitorilor noştri se va imprima într'un supliment artistic ce se va împărţi odată cu numărul viitor, spre a putea fi păstrat în casele noastre, ca un isvor de înţelepte învăţături şi îndemnuri bune.

Greutăţile începutului

Un om care şi-a făcut o casă nouă cunoaşte câte greutăţi a trebuit să biruiască până să o vadă subt acoperiş, şi câte piedeci a mai trebuit să delăture, câţi bani să mai cheltuiască până a văzut-o gătită şi pe dinlăuntru, cu toate cele de lipsă, până să fie bună de locuit.

Copiii pot bate din palme când văd acoperişul nou. Ei sar şi se joacă prin odăile fără uşi şi fără ferești, dar părinţii ciatină din cap, oftează îngânduraţi; ei ştiu că au să asude încă mult şi bine până când îi vor putea lăsa, pe copii lor să se adăpostească în casa cea nouă fără temere de-a se îmbolnăvi de frig, de ploaie şi de vânt.

Copiii, după mintea lor, sătui de vechiul bordeiu afumat, cred că îndată ce casa e subt acoperiş, se pot bucura de toate bunătăţile casei celei nouă: de lumină, de căldură. Atât de mult au dorit-o încât aşteaptă să-i vadă toate darurile, când casa încă n'are de unde să le dea, căci nu e gata deplin.

Mulţi dintre noi ne asemenăm foarte bine cu aceşti copii: îndată ce s'a făcut România-mare ne-am aşteptat să se înceapă pentru noi un fel de raiu pământesc. Cu toţii şi în Ardeal şi în Basarabia şi în Bucovina, şi în ţara veche aşteptam ca îndată ce s'a făcut unirea tuturor Românilor să ne scăpăm de toate năcăzurile vieţii, de sărăcie, de nedreptăţi, de suferinţă, zicându-ne că acum avem casa noastră, în care noi poruncim.

Puţini dintre noi au băgat de seamă că aceasta casă încă nu e gata, că are încă numai pereţii şi acoperişul, şi că e datoria noastră a tuturor — ţărani şi domni — să o gătim cu cele trebuincioase şi pe dinlăuntru.

Puţini s'au gândit că dacă aceasta casă e a noastră a tuturor, toţi trebue să dăm o mână de ajutor să-i punem ferești şi uşi, s'o împodobim cu masă, cu laviţe, cu scaune, cu icoane, pentruca noi şi copiii noştri sa se simtă în ea nu numai la adăpost, ci să se simtă şi bine şi mulţumiţi.

Noi, cei mai mulţi, am aşteptat că în vremea cea mai scurtă să ni se coboare raiul pe pământ şi cum nu putea să se coboare, pentrucă izvorul ori cărui bine pentru un popor nu ţişneşte decât din voinţa şi munca acelui popor, am început să ne întristăm şi să aruncăm vina pe alţii. Poporul dela sate, ţăranii noştri, au aruncat vina pe domni. Si nu mai trebue să ascundem adevărul că azi ţăranii noştri nu mai au aceeaşi încredere şi dragoste faţă de conducători pe care au avut-o în trecut.

Românii cu carte, eşiţi cei mai mulţi tot dintre ţărani, au trebuit să ia conducerea slujbelor ţării, îndată ce ţara cea nouă a avut un acoperiş şi pereţi. Acei cari au făcut pereţii şi acoperişul au murit cu arma în mână, în Carpaţi, la Dunăre, la Nistru, la Siret şi la Tisa. Dintre cei rămaşi în viaţă oamenii cu carte au trebuit să ia în primire slujbele statului, pentruca maşinăria lui să nu se oprească. Dela ei aşteptăm cu toţii să ne împodobească şi pe dinlăuntru ţara cea nouă: să ne dea legi bune, să ne dea dreptate, să ne dea chivernisală cinstită, să ne dea grâu şi porumb la vreme de lipsă, trenuri cât de multe, marfă eftină, şi în rândul cel dintâi să ne importă: pământul.

Şi fiindcă ei n'au putut să ni le dea atât de repede pe cum le ceream noi, — şi nu ni le vor putea da nici odată pe toate fără ajutorul nostru al tuturor — am început să ne răcim faţă de ei, să nu mai avem încredere în ei.

Ne luând în seamă greutăţile începutului, noi suntem parcă pe drumul de-a săpa o prăpastie, prin neîncredere, între ţărani şi cărturari. Şi aceasta ar fi cea mai mare primejdie pentru viitorul, ţării noastre.

Ori ce ţăran cinstit să-şi pună întrebarea: Dacă toate slusbele statului le-ar fi luat ei, far fi putut face mai mult până azi pentru a găti şi pe dinlăuntru casa cea nouă — Ţara românească? Când războiul care a ţinut ani de zile, a prăpădit şi căi ferate, şi fabrici a făcut scumpetea ne mai pomenită, a stricat chiar sufletele oamenilor, cine ar fi putut în doi ani să aducă lucrurile aşa ca să trăim cel puţin tot aşa de uşor ca înainte de războiu? Oamenii cu carte? Ţăranii? Cred că singur Dumuezeu ar fi putut face aceasta minune. Şi martori ne sunt şi celelalte ţări care s'au bătut: pretutindenea, chiar în America, se trăeşte neasemănat mai greu decât înainte de războiu.

Dar la noi pe lângă greutăţile lăsate de răsboiu trebue se biruim şi altele care se ridică din faptul că trebue să facem a singură ţară din patru ţări care au trăit fiecare cu alte legi, cu alte datine deşi sunt toate româneşti.

Şi fiindcă până azi nu am putut delătura toate piedecile pentruca fericirea noastră să fie deplină, să punem vina pe cărturarii noştri, şi să ne slabească nădejdea în viitor?

Ar fi ca şi când copiii s'ar mânia pe părinţii care lucrând la o casă nouă nu o isprăvesc într'o zi, ci într'un an!

Numai cât noi nu putem fi copii, în ceea ce priveşte casa cea nouă a neamului — ţara — ci suntem cu toţii *părinţii ei.* Până când se mânie numai copiii nu-i nici o primejdie: părinţii lucrează mai departe şi casa se gată. Dar ştiţi ce se întâmplă când, fiind casa subt acoperiş se ceartă şi se despart cei doi soţi: lucrul încetează şi casa rămâne neisprăvită. Nu-i va adăposti nici pe ei nici pe copiii lor.

Şi aceasta primejdie ar putea urma pentru neamul şi ţara noastră când s'ar săpa prăpastia neîncrederii între popor şi cărturarii lui, nejudecându-se după dreptate ce se petrece în adevăr: că nu lipsa voinţii ci greutăţile începutului nasc nemulţumirile de azi.

Dar, un popor, care decând s'a zemislit n'a făcut altceva decât a înfruntat piedicele puse în calea vieţii sale, le va delătura şi pe cele de azi, şi îşi va înfrumuseţa cu dreptate, cu cinste, cu bunăstare, ţara lui cea nouă.

I. Agârbiceanu

UN SFAT CITITORILOR NOSTRI. După cum s'a putut vedea încă din întâiul număr al foii noastre, ea va fi o adevărată comoară de tot felul de sfaturi, dar şi de ştiinţă şi petrecere nu numai trecătoare. Sfătuim pe cititorii nostri să păstraze toate numerele, să le coase apoi la un loc şi se vor pomeni cu o carte mare de aproape opt sute de pagini, în care cu plăcere şi cu folos vor citi şi peste ani de zile. Căci din ceeace cuprinde gazeta multe sunt de folos şi în viitor.

Avram Iancu

In cartea Istoriei unui neam, eroii sunt asemeni unor luceferi cari răsar strălucitor pe cer, pentru a nu se mai stânge niciodată.

Sunt luceferi cari, împrăştiind lumină prin întunerecul clipelor celor mai grele, înseamnă calea vitejiei şi a mântuirii.

Abia s'a scris ultima slovă la povestea măreaţă a luptelor noastre pentru desrobire, abia s'a înplântat ultima cruce pe mormântul celui din urmă luptător, şi gândurile noastre pleacă spre amintirea eroului de la 48. Este în această readucere aminte a unui popor pentru eroii săi, ceva din fanatismul înaintaşilor noştri, pentru mucenicii credinţei lor.

Avram Iancul

Poate niciodată evocarea acestui nume nu trezia în noi atâtea simţiminte şi poate niciodată cuvintele de admiraţiune ce i se aduceau nu aveau înţelesul adânc pe care îl-l dă fericirea de azi a neamului său.

Şi este firesc să fie aşa, căci un om nu poate fi judecat decât atunci când opera începută de el capătă întreaga consfinţire a timpurilor. Şi aceasta cu atât mai mult, atunci, când această operă fiind legată de mântuirea unui popor, trece dincolo de hotarele unei vieţi omeneşti.

Sunt oameni cari întrupând o idee, trăiesc şi mor pentru ea. Ori cât de măreaţă ar fi însă această idee, dacă ea rămâne numai în lumea visurilor neîmplinite, pe capul celor ce au înfiripat-o, istoria poate pune doar o cunună de martir.

Ori, popoarele da şi oamenii se închină cu smerenie martirilor, dar trăiesc din entuziasmul şi din îmboldul energiei învingătorilor.

Astăzi, Avram Iancu e un învingător!

Abrudul ca şi Munţii Apuseni răsună încă de ecoul luptelor biruitoare de la Mărăşeşti şi de la Tisa. Moţii, cari ieri cereau numai dreptul de a nu mai fi iobagi şi îngăduinţă de a rămâne Români, şi cari ştiau să-şi apere acest drept cu sângele lor, sunt astăzi straja cea mai credincioasă la hotarul de Apus al României întregite.

Este ceva care întrece puterile gândirii omeneşti în această împlinire a ursitei unui om, atâţia ani după moartea lui; este ceva mai mult ca încununarea unei jertfe îndoite, pentru acela care n'a primit să fie general în oştile vrăjmaşului, şi nici nobil la curţile împărăteşti; este ceva mai mult decât ar fi putut visa chiar el, şi decât ar fi putut dori cel mai înflărat Român . . .

Căci n'au trecut nici 72 de ani de când acel General învingător la Vilagos, scria împăratului său, că Ungaria este culcată la picioarele Sale; nu s'a împlinit astfel încă veacul, decând ultima nădejde de mântuire părea pierdută; şi totuşi Izbânda, izbânda din urmă este a lui Avram Iancu!

In aureola acestei izbânde, un neam întreg, unit după veacuri de suferinţă priveşte cu recunoştinţă şi pietate, spre cetatea munţilor în care eroul a aprins prima faclie a libertăţii şi a unirii.

Şi, pe înălţinea acestei cetăţi, el pare a zări şi azi umbra marelui ostaş, dreaptă şi mândră ca un stejar, privind spre plaiurile dezrobite ale ţării sale.

Şi în privirea aceasta el desluşeste semnul de închinăciune pe care îl face spre Regele tutulor Românilor, adevăratul şi singurul său Rege, pe care l'a aşteptat atâta timp, pentru a pune la picioarele Lui, Ardealul românesc şi liber!

General de Divizie
N. PETALA.
Preşedintele Comitetului pentru ridicarea Statuei lui Avram Iancu în Cluj.

Activitatea Societăţii „Cultura Poporului"

Asociaţia „Cultura Poporului" pe tot timpul verii, va organiza sărbări câmpeneşti cu prietenii ei, muncitorii.

*

Delegaţiuni numeroase dintre membrii Asociaţiunei vor merge în toate centrele muncitoreşti să propovăduiască cuvântul cel drept.

*

Comitetul Societăţei, continuă să se întrunească în fiecare Marţi la ora 17 în sălile Rectoratului din Palatul Universităţei din Cluj.

Se vor inaugura pretutindeni filialele Asociaţiunei noastre.

*

Asociaţiunea noastră va lua parte la marile Serbări de încoronare a M. S. Regelui şi M. S. Reginei, anunţând la vreme programul.

*

Se vor organiza excursiuni în toate colţurile minunate ale pământului Românesc spre a ne cunoaşte cât mai mulţi şi cât mai bine Ţara noastră frumoasă.

Marea noastră Inviere

„Latinitatea strigă din tranşee!" Goga.

Stăm încă subt farmecul sfânt al Sărbătorilor de Paşti. Gândul învierii Domnului Nostru Isus Christos ne stăpâneşte sufletele.

Dar trăim vremuri, în care subt raza sfintei învieri, nu să poate să nu ne dăm seamă, că noi Românii, suntem acum şi ca neam, nu numai ca creştini, în plină sărbătoare de înviere . . .

Dar nu zic bine: „sărbătoare". Suntem în plină *înviere*, nu în sărbătoarea învierii. „Sărbătoarea" este numai amintirea unui mare fapt, este pomenirea unor lucruri trecute. Ea caută să ne aducă în minte şi în suflet fapte de însemnătate, care au trecut, dar al căror rosturi mai ţin şi acum şi vor mai stărui încă multă vreme. *„Faptul"* însuşi este mai însemnat însă decât pomenirea, decât prăznuirea lui. Şi noi, ca neam românesc, ne găsim în vremile acestea, în plinul fapt al învierii noastre.

Războiul a toată lumea, prin care am trecut şi noi, cu groaznice jertfe de vieţi, a pus toate popoarele într'o lungă săptămână a patimilor. După patimile şi durerile răstignirei de obşte din războiu a urmat acum învierea.

Noi Românii, suntem dintre acelea puţine şi fericite popoare, pentru care *învierea* a răsărit din mormânt; din mormântul şanţurilor de bătaie, din mormântul tranşeelor sângeroase. Toate popoarele, cari au eşit biruitoare din războiu, se găsesc, ca şi noi, în plină înviere. Dar poate nici unul nu se poate bucura de o înviere mai mare, mai desăvârşită, ca şi noi.

Pentrucă noi *nu* numai în cursul războiului am fost în pătimire şi în umbra morţii, ci veacuri înainte, aproape necontenit, am trăit într'o lungă şi nesfârşită săptămână a patimilor. Batjocoriţi, disprețuiţi, loviţi şi sfâşiaţi din toate părţile am fost; pare că am fi fost meniţi să purtăm în fiinţa noastră de neam, chipul lui Christos cel pălmuit şi batjocorit, în tot decursul veacurilor.

Având şi noi, ca şi Stăpânul nostru Dumnezeesc, obârşie mai aleasă între neamuri, având şi noi o chemare şi o misiune de civilizaţie şi luminare în lume, am picat şi noi în mâna unor răi, pismaşi şi sângeroşi sălbatici, cari ne căutau pierzarea, nu altceva.

Tot puhoiul de barbare neamuri, câte s'au rostogolit din meazănoapte răsărit spre Europa, toate s'au împiedecat de noi, şi erau să ne stângă de pre faţa pământului. Noi însă le-am lăsat lor câmpiile noastre, cu toate bogăţiile lor, şi ne am retras singuri, despoiaţi de averi, dar nu de credinţă, ne-am retras în „grădina Ghetşemanilor," în *Carpaţii* noştri, ca să ne rugăm acolo, ziua şi noaptea, să treacă dela noi acest pahar... Şi parcă nu altcineva ci chiar îngerul Domnului ne-a întărit, şi pe noi, să ne plecăm în voia Domnului; apa tulbure a puhoiului barbar a trecut, şi noi am rămas, ca şi stâncile Carpaţilor, neclintiţi în credinţă şi în iubire de lege şi neam.

Dar nu ispăşisem tot canonul vieţii noastre. Dacă a trecut primejdia de la păgâni, nu a trecut toată primejdia ce ne ameninţa viaţa. Venit'au vecinii, creştini, de eri, asupra noastră, cu multe silnicii. Scosu-ne-au din vetrele noastre pentru că n'am voit să ne lepedăm de obiceiurile noastre. Venit'au apoi fii lui Mahomet, fanatici de ură împotriva a tot ce era „ghiaur" şi mai ales român. Sute de ani ne au hărţuit, ne au lovit, ne au răstignit şi steteau gata să ne îngroape toţi Sultanii şi Baiazidii.

Dacă nu ne-au putut omorî — ne au sfâşiat trupul naţional în atâtea părţi, câte au vrut. Luat'au ungurii din noi, luat'au Muscalii, ruptune-au Nemţi, piscatune-au câte o bucăţică aproape toţi vecinii, cari ne împrejmuiau căci toţi ne pismuiau şi toţi voiau să ne stingă luminarea vieţii. Bogăţiile nile-au jefuit şi asupra hainelor noastre au tras sorţi. Doar cămaşa cea necusută a sufletului nostru, limba noastră românească, ne-a mai rămas din tot ce agonisisem. Sfânta noastră limbă, martirisată de toţi barbarii, cu graiurile lor grozave, ea ne-a mai rămas, ca singură moştenire din Zestrea strămbunilor noştri Romani, cari ne-au ales şi ne-au trimes să apărăm marea împărăţie la marginile ei cele mai primejduite. Limba românească, acest talisman al sufletului nostru, singur ne-a mai rămas, ca pecetea obârşiei noastre de bun neam, — şi credinţa lui Christos în suflete. Cu aceasta am rămas toţi cei sfâşiaţi, toţi cei subjugaţi străinelor puteri dusmane şi avane, cărora, de nevoe mai mult ca de voe, am trebuit să fim supuşi veacuri de arândul.

Se părea, că am murit. Numele nostru de *Români* nu se mai cunoştea. Doar ca *valachi* ne porecleau în semn de hulă, cei se ne mai pomeneau. „Ţară" numai aveam, decât în frânturi de ţinuturi, în văi şi Câmpii, fără graniţe şi fără apărare. Iar „steag," purtător de dorurile şi durerile noastre, steag ţara noastră nu avea. In loc de vin întăritor cu oţet am fost adăpaţi, în loc de mierea dulce a vieţii ni-s'a dat fiere.

„Făcutus'au lăcrimile noastre pânză noastră de zi şi de noapte, că s'a plecat întărînă sufletul nostru. Lipitus'a de pământ pieptul nostru." (Psalm. 79.)

Că cei ce ne-au robit pe noi ne-au săturat de amărăciune, îmbătatu-ne-au de fiere şi au scos cu numărul dinţii noştri. Vărsatu-s'a la pământ viaţa noastră pentru că se zdrobia faţa neamului nostru, când mureau fără de număr cei mai tari osteni ai noştri, duşi departe, în ţări necunoscute, puşi în faţa tunurilor, ca nişte oi spre junghiere, şi ca nişte miei, cari nu-şi deschid gura împotriva celor ce-i junghiau pe ei. (Isaia, 53, 7.)

A venit, în sfârşit războiul cel mare, aceasta cea de pe urma zi, groaznică şi lungă zi, a pătimirei noastre. Se părea că soarele s'a întunecat pentru pământul Ţării; l'am fost pierdut aproape de tot, şi puţinul cât ne mai rămăsese, ca un triunghiu a morţii, părea că ne-a rămas numai ca loc de îngropare. Ceriul clocotia cu mâine înfricoşată de asupra capetelor noastre, iar pământul scăldat în sânge părea că se cutremură şi clatină subt picioarele noastre slăbite. Duşmanii de veacuri se bucurau ca nişte fiare, ce sunt gata să ne înghită, Ne sunau clopotul de moarte şi groapa cea mare ni-o săpau în fiecare zi. Toate duhurile iadului păreau a se fi conjurat cu duşmanii noştri să ne piardă şi ne şteargă de pe faţa pământului, şi tradarea chiar s'a furişat printre rândurile noastre şi ale pretinşilor noştri aliaţi.

Insă vorba poetului bucovinean: Unde Juda este aproape — nu-i departe nici Christos. Un glas tainic părea că ne strigă din depărtare: *Nu vă lăsaţi Români! Nu vă daţi urmaşi ai Romei eterne!*

Era glasul sângelui strămbun, care ne pătrundea. Cum zicea poetul şi profetul acelor zile negre, Octavian Goga:

Latinitatea strigă din tranşee!

Am înţeles strigătul de frate şi din osândiţii morţii, ai noştri s'au făcut eroii vieţii. Suprema încordare, pe care numai inspiraţia dumnezească o dă, ne-a mântuit. Pătimirea s'a sfârşit şi prin biruinţa ce am câştigat învierea, marea înviere a sosit.

Acum putem zice cu credinţă de mulţumire: Christos a înviat! Si noi am înviat!

— Cu adevărat am înviat!

Cluj, 3 Maiu 1921.

Protopop Dr. E. Dăianu
Vicepreşedintele Camerei

3 Maiu 1848

Poate, în istoria marilor mişcări populare, să nu se găsească a zi de mai multă înflăcărare şi hotărire şi totuşi de mai multă măsură şi cumpătare, ca acea de 3 Mai 1848. A fost pentru toţi, o adevărată revelatiune a însuşirilor nobile ale poporului românesc, felul cum el, considerat necult şi sălbatic de asupritorii săi, a ştiut să-şi afirme un drept şi să protesteze pentru respectarea lui. Şi în adevăr, e fără pereche fapta unei mulţimi de peste 40.000 oameni, venind din depărtările cele mai mari, cu moartea în suflet şi cu amărăciunea celei mai crunte iobăgii pe buze, şi care, strânsă fără să aibe încă un ţel bine lămurit, pătrunsă însă de adevărul că nu trebuia să se întoarcă acasă fără să se fi făcut dreptate, şi care totuşi să dovedească o asa de luminată disciplină şi înţelegere a nevoilor mari ale neamului!

S'au minunat duşmanii de atâta rânduială şi înţelepciune, la un popor pe care îl disprefuiau şi care totuşi se arăta cu mult deasupra gălăgioaselor şi săngeroaselor apucături ale stăpanitorilor Unguri; şi oare, în cuvintele de admiraţiune ale generalului Schürter care mărturisia „că n'a mai văzut adunare de popor atât de numeroasă şi totuşi condusă cu atâta rânduială, şi care să documenteze atâta cultură seriozitate şi atât entuziazm nobil," noi nu trebuie să vedem azi cea dintâi recunoaştere a superiorităţii neamului nostru, asupra lor? . . . .

In această atmosferă de înălţare s'a desfăşurat marea întrunire a poporului român, de pe câmpia Libertăţii. Un singur suflet a domnit tot timpul, — câci glasurile puţine ale celor rătăciţi, amuţiseră în faţa adevărului — şi sufletul acesta ştiuse să se înalţe atât de sus, încât oricâte veacuri vor trece, el va însemna o apoteoză a simţirei româneşti. Şi ce înţeles adânc iau astăzi, pentru noi, cuvintele acelui Bărnuţiu, care sintetizând zbuciumul şi aspiraţiunile neamului său, a scris întâia evanghelie a libertăţii noastre ce înţeles adânc iau azi îndemnurile sale la „Unirea" pe care nu trebuiau să o mai tulbure nici iezuiţii, nici misionarii Strigonului, şi nici agenţii naţiunilor străine, chiar şi când s'ar îmbrăca cu vesmînte de episcopi sau de preoţi româneşti" . . .?

A vorbit Barnuţiu atunci sub înspiraţia celei mai adânci credinţe a sufletului său; a vorbit pe rând de „înţelesul adevărat al unirii". de „libertăţile cari nu erau de cât momeli înşelătoare", de „naţionalitatea care e viaţa unui popor", şi a încheiat vorbirea sa arătând că moartea glorioasă e cu mult mai vrednică de cât lăsarea unei moşteniri de vecinică infamie, urmaşilor nefericiţi!

Poporul întreg se pătrunse, ca fermecat de vraja glasului său, de drepturile sale, pe care oamenii şi timpul le nesocotiseră îndeajuns; în sufletele iobagilor se făcu o lumină nouă, şi un dor cumplit de dreptate se aprinse pentru întâia oară în cugetul lor. Ceice aşteptaseră atâta timp cu răbdare, înţeleseră acum, că Ceasul Mântuirei va veni.

Din această nădejde nouă izvori o încredere şi a hotărire necunoscută până atunci; abia o zi trecu, şi naţiunea română îşi afirmă la 4 Mai voinţa ei, în unanimitatea glasurilor celor prezenţi. Şi astfel, ea se **„proclamă naţiune de sine stătătoare şi de parte întregitoare a Transilvaniei, pe temeiul libertăţii egale"!**

*

A fost ca soarta să nu împlinească dintr'o dată ursita Neamului românesc. Poporul însă şi-a adus aminte de trecutul de lupte, şi-a luptat şi el. Avram Iancu a strălucit o clipă pe cerul nădejdilor lui, şi apoi întunerecul l-a învăluit din nou; candela credinţei însă nu s'a mai stins; din ziua acea de 3 Mai 1848, ea ardea necontenit în conştiinţa întregului neam. Şi atunci, când clipa mare a sosit, când Carpaţii s'au surpat sub pasul ostilor Române candela aceasta s'a prefăcut ca prin farmec într'o mare făclie ce răspândeşte de atunci o lumină nouă de libertate şi de dreptate pentru toţi, fără deosebire de sânge şi de credinţe. . . .

*

Cuvântul **„libertăţii egale"** *a lui Barnutiu, se împlinise astfel după 70 de ani, după ce Neamul Românesc întreg, străbătuse împreună calea de jertfe care ducea dela Blaj, pe la Mărăşesti, la Alba-Iulia!*

3 Mai 1921. **Vintilă Petala.**

Invie natura. . .

Invie natura, şi haina de flori
Se-aşează pe 'ntinsele câmpuri,
Luceste albastru un cer fără nori,
Se plimbă zburdalnic albine prin flori,
Iar viaţa tresaltă în cânturi.

Se joacă copiii pe pajiste verzi
Şi paseri se joacă 'n eteruri. . .
Îţi strângi toată forţa ca toate să vezi,
Să sorbi şi parfumul pădurilor verzi
Când soarele apare pe ceruri.

Sub razele lui ce se lasă pe flori
Rodind bogăţiile humii,
Se-oprind ca prin farmec milioane de sori
Pe aripi de fluturi ce-şi plimbă prin flori,
Cununa culorilor lumii.

Invie natura pe 'ntregul pământ
In freamătul verzilor crânguri
Ce 'nnalţă puternic al vieţii cuvânt,
Iar ritmice ape ce curg pe pământ
Pulsează viaţa 'n adâncuri. . .

— — — — — — — —

E pace sub bolta albastrului cer
In ceasul când firea învie.
Căci cântecul grijilor noastre ce pier,
In soaptă, zefirul înalţă spre cer
Pe seară, încet când adie. . .

Roma, Martie 1921. **Vintilă Petala.**

EVANGHELIA NOASTRA

Ce mai trebue să ştie poporul român

Dacă cercetăm învăţăturile în adânc, iar nu numai la faţă, atunci aflăm că tot lucrul pe lume îşi are soarta sa, pentrucă tot ce este a fost făcut şi orânduit de Dumnezeu, fiinţa cea a tot puternică şi cea a tot ştiutoare. Dar aşa fiind, se cade să ne întrebăm care este soarta Ţărei noastre româneşti, — căci România este locul unde ne-a pus Provedinţa ca să ne facem datoria.

La aceasta întrebare ne răspunde mai întâi bogăţia şi frumuseţea acestei Ţări. România este unul din cele mai bogate şi mai frumoase ţinuturi de pe pământ. Nicăieri poate văile şi dealurile şi râurile n'au atâta vrajă ca la noi. Şi nicăieri poate câmpurile n'au atâtea flori şi lanuri cu grâne. In munţii noştri se află şi sarea săracului şi aurul bogatului şi toate câte trebuesc la înflorirea unui neam. Dar oare în deşert să ne fi dat nouă Dumnezeu atâtea bunuri? Nu, fireşte, pentrucă nimic nu se face în deşert, ci totul are un rost. Dumnezeu ne-a dat o ţară aşa de bogată şi aşa de frumoasă pentruca noi să avem un suflet mare, mare cum rar este altul pe lume, şi aşa că noi să fim o pildă celorlalte naţii. Şi adevărat este. Căci unde este urmată mai cu credinţă ca la noi blânda învăţătură a mântuitorului nostru Isus Christos? Ce neam este mai bun, mai îndurător, mai iertător ca neamul românesc? Şi unde cântecele sunt mai duioase ca la noi? Dar această blândeţe şi această duioşie nu este o slăbiciune ci mărire de suflet. Căci atunci când patria este în primejdie, ce ostaş este mai viteaz ca Românul?

Dar acest adevăr a şi fost scris de învăţaţii noştri. Citiţi cărţile acestora, şi veţi vedea o mare dragoste de ţară, dar împreunată cu o mare dragoste de Dumnezeu, sau o mare dragoste de Dumnezeu, dar împreunată cu o mare dragoste de ţară. De aici decurg toate însuşirile neamului românesc. Românul îşi iubeşte naţia mai mult ca orice, dar fără să voiască rău altui neam, ci numai doreşte ca fiecare popor să trăiască în ţara pe care i-a dat-o Dumnezeu, pentruca astfel să aibă toată puterea ca împreună cu celelalte să înalţe omenirea spre cele sfinte. Şi aşa au înţeles Românii să-şi clădească toate aşezămintele lor pentru România Mare şi în România Mare. Inainte de răsboi era în Ardeal *Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român*, care propovăduia tocmai o atare credinţă. Şi tot înainte de răsboi era, în vechiul regat, *Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor*, care urmărea aceeaşi idee. Iar în timpul răsboiului s'au format, pe frontul din Moldova, *Casele Naţionale* pentru ridicarea poporului, şi învăţătura lor era şi este aceasta: dragoste de patrie împreunată cu dragostea de Dumnezeu. In sfârşit acum, în Ardealul desrobit, s'a înfiinţat *Cultura Poporului*, cu acelaşi gând ca şi Casele Naţionale, şi ea are la temelia sa aceeaşi adâncă învăţătură.

Prin urmare, soarta naţiei române este de a fi o pildă a adevăratei dragoste de neam. Căci să ne închipuim că odată toate naţiile vor cugeta, vor zice şi vor face ca noi. Atunci urmează că nu va mai fi duşmănie ci iubire între toţi.

Dar tocmai pentrucă este aşa, suntem datori ca oridecâteori mişcarea vrăjmaşă ar sări asupra noastră ca să ne nimicească, noi să le spunem: De ce veniţi împotriva noastră, în loc de e trăi în frăţie cu noi şi a vă mândri şi voi cu numele de Români, şi cu toţii să împlinim legea lui Dumnezeu? Au nu vedeţi că noi vă arătăm iubire iar nu ură? Dar dacă până întru sfârşit, ei nu vor înţelege sfinţenia cuvintelor noastre, ci se se vor năpusti cu tot dinadinsul asupră-ne, atunci să ne întărim braţele şi inimile spre a-i răpune, căci să se ştie: România este nebiruită; nici o naţie nu o poate nimici, deoarece soarta ei este de a fi o pildă a dragostei de patrie printre celelalte naţii.

Marin Stefănescu
Profesor Universitar

Desrobirea Crişurilor

După învăţătura evangheliei desrobirea omenirei din păcat şi din întuneric s'a făcut prin jertfa minunată şi plină de taină săvârşită de însuşi fiul lui Dumnezeu.

De când este omenirea. nici o faptă mare nu s'a săvârşit în viaţa vre-unui popor fără jertfă. Şi desrobirea neamului românesc tot numai prin jertfa multor mii de viteji s'a putut înfăptui. Ferice de neamul românesc, dacă va şti să preţuiască aceste sfinte jertfe; dar vai de noi, dacă ne vom bate joc de roadele câştigate cu preţul sângelui vărsat pe toate plaiurile României Mari şi până dincolo de hotarele Ţărei.

■

La Oradea s'a sărbătorit săptămâna trecută înaintarea armatei române peste afurisita „linie de demarcaţe" începută în ziua de 16 Aprilie 1919, prin care înaintare s'a pus stăpânire de fapt şi peste ţinuturile româneşti de dincolo de Munţii Apuseni. S'a sărbătorit fericitoarea desrobire; dar mi pare că nu s'a pomenit de loc de jertfele, cari au pecetluit-o.

Să le pomenim, să nu le dăm uitărei, să le cinstim şi să le povestim copiilor noştri, lăsându-le ca o mostenire, care să le arate din nepoţi în strănepoţi preţul fericirei de a putea trăi liberi în ţară liberă, singuri stăpâni pe soarta noastră.

■

In Beiuş şi în Vaşcău nu ştiu dacă mai flutură tricolorul românesc peste mormintele, în cari sunt îngropaţi trei oameni de seamă, cari în vremuri grele au fost stâlpii credinţelor ai nădejdilor româneşti în Biharia şi cari au fost ucişi mişeleşte de trupele unguresti în zilele de înfrigurată aşteptare a izbăvirei. Afară de steagurile, pe cari le-am văzut acum doi ani, şi cari de atunci poate s'au spălacit de ploi şi poate au fost zmulse de vânturi — nici un semn mai deosebit şi mai trainic nu arată vrednicia celor înmormântaţi acolo şi recunoştinţa neamului pentru jertfa lor.

In Beiuş ştiam, că s'a început într'o vreme adunarea unui fond pentru ale ridica un monument Fondul doarme şi monumentul întârzie. Nu e bine. Cei adormiţi pe veci de bună seamă n'au nevoe de acest monument. Dar avem nevoe noi cei vii şi urmaşii noştri să-l vedem pururea înaintea ochilor, şi să ne aducă aminte, că n'am fi astăzi ceeace suntem, dacă nu s'ar fi găsit în vremuri mari cine să-şi dea viaţa pentru fericirea viitoare a ţărei şi a poporului românesc.

■

Cu vre-o două săptămâni înainte de Paştile anului 1919 trupele ungureşti cari stăpâneau cu destulă sălbătecie în întreagă Biharia fură cuprinse de o nelinişte, căci prinseseră de veste că armata română va ieşi din brâul de munţi ce desparte vechea Transilvanie de celelalte ţinuturi româneşti.

Neliniştea era tot atât de mare şi printre Românii din acele ţinuturi, fiindcă se găseau desarmaţi şi se aşteptau la măceluri.

In casa primitoare a advocatului dr Ciordaş din Beiuş se adăpostea atunci o familie numeroasă, fraţi, nepoţi, nepoate.

Cineva a prins la vreme o vorbă scăpată de ungur:

— Ehei! Să vedeţi, ce petrecere avem să facem la Ciordaş. Sunt domnişoare frumoase acolo. . .

In ziua următoare d-na Viora Ciordaş a plecat cu fetele pe furiş spre Sibiu.

Ciordaş era capul Românilor din ţinuturile acele şi nu era greu de ghicit ce îl aştepta şi pe dânsul. Mulţi prieteni au stăruit să fugă, până mai era timp.

Dar el le răspundea:

— Dacă fug eu, vă luaţi toţi după mine. Să fugim acum, când ne despart numai câteva zile de marea sărbătoare, când ne vom îmbrăţisa cu fraţii??

Şi au stat.

Peste o zi sau două Ciordaş si Nicolae Bolcaş au fost ridicaţi din casele lor şi au fost duşi în faţa unui căpitan ungur, care împreună cu alţi „ofiţeri" i-au scuipat şi i-au batjocurit în fel şi chip, apoi i-au pus pe căruţe legaţi, între baionete.

Duşi au fost-şi vre-o săptămână nu se ştia de soarta lor.

După intrarea armatei române în Beiuş s'a găsit în grădina unei femei din satul Lunca locul unde au fost îngropaţi. Ciordaş avea capul sfărimat, ochii şcoşi şi o mulţime de împunsături. Bolcaş, acoperit deasemenea de împunsături a fost găsit cu faţa în jos şi cu pumnii încleştaţi, plini cu ţărână, ca dovadă că a fost îngropat viu. Tot atunci a fost ucis cu aceaşi mişelie şi cruzime Nicolae Bogdan, director de bancă din Vaşcău, deasemenea unul dintre oamenii de ispravă şi cu vază din Bihar a.

■

S'a gândit cineva să ridice o frumoasă troiţă la locul unde s'a săvârşit fapta mişelească, să fie de pomenire drumeţilor trecători pe acolo?

La mormintele din Beiuş şi Vaşcău crucile de lemn cine le va înlocui cu nişte cruci de piatră, mai tainice?

In pieţele Beiuşului şi a Vascăului aşi dori să văd ridicându-se chipurile din piatră sau din bronz ale celor ce au murit moarte de mucenici în clipa când vedeau desrobirea, pe care n'au mai ajuns-o.

Nimic din toate astea nu s'a făcut.

In schimb mişeii cari au fost părtaşi la aceste fapte se plimbă slobozi şi voioşi în blagoslovita Ţară românească şi îmi închipui că învârtesc afaceri şi se îmbogăţesc găsindu-şi părtinitori.

Ajunge!

Glasul fratelui vostru care vă mustră este glasul neamului întreg, care aşteaptă dela voi, fraţi crişeni, să daţi cinstea cuvenită celor ce s'au jertfit în clipa în care vouă vi-s'a deschis fericirea desrobirei.

LUCIAN BOLCAŞ.

Datinele, Credinţele şi Glumele Poporului

Datine de Paşti

Toaca. — Veghere. — Treascurile.

In Munţii-Apuseni aceste trei obiceiuri par a fi mai răspândite ca aiurea. Deodată cu înmormântarea Domnului clopotele au amuţit şi nu se mai trag până în dimineaţa învierii. Limba clopotului e legată cu cureaua sau frânghia, rămânând aşa până Dumineca în zori. Copiii cred că clopotele se duc la Roma, şi că nu se înapoiază decât a treia zi. Locul lor îl ia toaca. In afară de toacă din turn (clopotuiţă) se mai obişnueşte una în curtea bisericii, în cimitir, sau pe ceva colină dela capul satului. Băieşii (minerii) sunt măeştri mari în a bate toaca. Copilandrii se străduiesc să-i ajungă. Toaca se împinge cu umărul, ca să se învârtă, şi astfel bătăile ei, ascultate din depărtare, sunt când mai domoale, când mai puternice. Se începe cu cu patru bătăi mai încete (Dă, la popa!) apoi loviturile devin tot mai repezi, conţinând diferite „ponturi", sfârşindu-se iarăş cu câteva lovituri mai rari.

*

După înmormântarea Domnului savârşită Vineri noaptea, oamenii străjuesc mormântul în noaptea de Sâmbătă spre dimineaţa învierii. E o amintire din Evanghelie, în care se opune, că Iidovii au pus străjeri la mormântul Mântuitorului, ca nu cumva să-l fure învăţăceii lui, spunând apoi lumii, că a înviat. La veghere (priveghiu) iau parte bărbaţii mai în vârstă şi tinerimea. Copiii nu se lasă nici ei mai pe jos, şi cu toată oprelistea, rămân şi ei la priveghiu, adunând vreascuri, şi sărind peste focul ce se aprinde cu acest prilej. Oamenii stau în jurul focului şi povestesc. Focul se aprinde în apropiere de toacă, la care bat cu toţii pe rând. Din când în când ia ciocanele şi câte un om mai bătrân, şi atunci toată lumea, mai ales „coptileatu" ascultă cu luare aminte, ca să învete apucăturile şi ponturile cu meşteşug. In noaptea aceea nu se mănâncă nici nu se bea, ca oamenii să poată lua sfintele paşti „pe inima goală", şi Dumnezeu să dea „băişaguri bune". La încunjurarea bisericei, atât la înmormântare, cât şi la înviere, când convoiul ajunge în faţa oraşului, se ceteşte o ectenie anumită pentru-ca Dumnezeu să binecuvinte cu belşug munca băieşilor.

In noaptea aceea se povesteşte mult, din patimile Domnului. Apoi diferite credinţe şi poveşti în legătură cu Vâlva băii, care pune aurul în mine şi îl ascunde, arătându-l numai acelui, de care îi e drag. Dar acela trebue să păstreze taina, căci altfel Vâlva răsbunătoare îl asnârle în un vârtej, sau rostogoleşte asupra lui vr'o stâncă din baie (mină).

*

Cum băieşii sunt cu toţii oameni cari umblă cu dinamită şi praf de puşcă, treascurile încă au un rol foarte însemnat la sărbătorile Paştilor. Banii pentru praf îi adună doi curatori. Treascurile, mai multe la număr, sunt aşezate în dealul cumitirului, unde se face un foc deosebit. Treascurile se aşează în semicerc (jumătate de cerc) iar la spate e jarul, în care se înroşeste cârligul cel lung, cu care se descarcă. Treascul cel mare e fala băieşilor. Cele trei biserici din Abrud se întreceau al cărei e treascul cel mai mare. Când se descărca acesta, s'au zia până în împrejurimi, şi geamurile bisericii zuruian tare.

La miezul nopţii, înainte de înviere, se descărca odată treascul cel mare. Apoi se trăgea („răstâmpea") clopotul cel mare, şi priveghiul urma până la ora trei. Oamenii erau mai veseli; glumele începeau să fie tot mai dese; se apropia învierea.

După ora trei, se descărcau toate treascurile şi se trăgeau clopotele; era chemarea la înviere: De-aci înainte treascurile îşi aveau rolul lor. Când se cânta întâia oră: „Hristos a înviat din morţi", când se încunjură biserica, după fiecare punct al Evangheliei, când se toca „cu soroace" (toaca de lemn şi oţele, împreuna cu toate clopotele), la punctele mai însămnate ale slujbei dumnezeeşti.

Când preotul ieşia din biserică, se mai trăgean trei salve de treasc. Semn, că slujba dumnezeiască se sfârşise. Al. C.

ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

Romanii si Dacii

Tot Românul ştie, că neamul nostru românesc se trage din vitezul popor al Dacilor, cari fiind supuşi de Romani s'au amestecat cu coloniştii aduşi de aceştia şi au dat naştere unui popor nou, poporul românesc. Cade-se deci, să cunoaştem cu toţii ceva mai amănunţit aceste două popoare, fiecare vrednic în felul său. Căci cunoştinţa aceasta ne va umplea de mândrie naţională, dovedindu-ne, că poporul nostru românesc poate să arate obârşia lui din cele mai vechi timpuri. Nu suntem un neam, despre care să nu se ştie, cum s'a alcătuit. Nu suntem un neam, care să fi venit cu corturi, pentru ca jefuind pe alţii să-şi croească o patrie. Niei nu suntem un neam, pe care sărăcia şi alte nevoi să-l fi silit să-şi ia lumea în cap şi să plece în căutarea unei patrii mai bune. Suntem un neam, care ne mândrim că suntem băştinaşi pe acest pământ încă din timpul, când întâia oară se pomeneşte ceva în istoria acestei părţi a Europei. La începutul istoriei noastre nu sunt basme, cu de cari îşi încep toate popoarele istoria lor, ci două popoare binecunoscute, *Romanii* şi *Dacii*.

Nimic nu se poate asemănâ în istoria lumei cu istoria Romanilor. Căci organizarea lor, puterea romană şi întreaga alcătuire a statului roman va fi pentru toate timpurile o minune. *Roma* a fost la început numai un oraş, dar mulţumită democraţiei ei militare şi a constituţiei ei republicane, pe jumătate democratică, pe jumătate aristocratică, a ajuns să fie centrul unei impărăţii uriaşe. Un singur oraş, căruia îi era supus aproape întreg pământul cunoscut pe atunci, n'a mai fost nici până atunci, nici de atunci încoace. Dar nici nu a mai existat un alt popor, care să aibă un dar de organizare cum au avut Romanii. Nu e mirare, că ei ne-au dat legi, cari sunt şi azi temelia legilor la toate popoarele civilizate de pe pământ. Ba dreptul de proprietate, care e şi trebue să fie temelia legilor, dacă nu vrem să ajungem la starea de barbarie a Rusiei bolşevice, a fost aproape iscodit şi desvoltat cum e până'n ziua de azi de către Romani, aşa că nimeni nu a putut să pună altceva în locul lui.

Tot dela Romani a învăţat toată lumea, cum se administrează o comună, o provincie, un stat. De însemnătate mare pentru cultura neamului omenesc e faptul, că ei au dus în toate ţările şi la toate popoarele cucerite cultura, la care ajunseseră ei. De nu ar fi fost Romanii, ar fi trecut încă sute de ani până ce popoarele germanice, slavice şi de altă rassă să producă cultura, la care au ajuns astăzi. Căci cultura noastră de azi, din Europa şi America, e încă tot în partea ei cea mai mare cultura moştenită dela Romani, cari adevărat, că şi ei au împrumutat-o în mare parte dela Elinii cei vechi, cari iarăş la rândul lor o au în parte dela Egipteni şi Fenicieni. Dar înainte de Romani şi nici după aceea nu a mai fost popor, care să răspândească cultura pe o întindere atât de mare.

Mult a contribuit la păstrarea acestei culturi şi faptul, că Romanii s'au amestecat în unele ţări atât de mult cu poporul supus, încât au dat naştere la popoare nouă, cari şi dacă nu mai erau romane, erau însă romanice. Astfel de popoare sunt *Românii, Italienii, Francezii, Spaniolii* şi *Portugezii*, cari toţi vorbesc câte o limbă formată din cea *latină*, care era limba Romanilor.

Istoria Romanilor e binecunoscută, căci ne-au rămas, din timpul când trăiau, destule cărţi, scrise de ei, precum şi lucruri făcute de ei. Toate acestea s'au publicat şi în limbile vorbite azi; afară de aceea limba latină se învaţă şi acum în licee. Mai puţin cunoscută e însă istoria *Dacilor*, căci despre acestia, cei vechi au scris mai puţin. De aceea ne şi ocupăm de Daci ceva mai amănunţit.

Vechii scriitori greci ne spun, că cu multe sute de ani înainte de Hristos, întreagă România noastră de astăzi era locuită de *Daci*, cari în câmpia Dunării şi dincolo de Dunăre în Dobrogea aveau şi numele *Geţi*. Ne mai spun, că, cel puţin o parte dintre ei, veniră de dincolo de Dunăre pe unde e azi Bulgaria, Turcia, Serbia şi Macedonia. Populaţia din aceste provincii, precum şi din o parte a Panoniei (Ungaria apuseană) era compusă din *Traci*, un popor, după cum îi arată de altminteri şi numele, înrudit cu Dacii. Dacii, Geţii şi Tracii vorbiau aproape aceeaş limbă, formau deci un popor foarte mare, care trecea şi dincolo de mare, în Asia mică. Pagubă, după cum zice scriitorul grec de istoric Herodot, că nu erau uniţi, ci împărţiţi în multe seminţii, cari chiar şi în vremuri de primejdii mari numai cu greu se uniau, aşa că duşmanul sporia când îi atacă.

Cu Tracii au avut lupte şi împăratul Dariu al Persilor, apoi regele Filip al Macedoniei, precum şi fiul său Alexandru Macedon. Nici unul nu i-a putut înfrânge de tot, până când au venit Romanii, cari i-au supus şi încetul cu încetul, amestecându-i cu colonişti romani, i-au romanizat. Ţara Tracilor până la Dunăre s'a umplut, în timpul stăpânirii romane, de sate şi oraşe înfloritoare, cari toate ispitiau mult pe Dacii dela nordul Dunării.

Şi Dacii din Ţara noastră trăiau împărţiţi după seminţii, cari se uniau în vreme de primejdie mare, dacă aveau norocul să se găsească printre ei un om energic şi înţelept, de care se invoiau să asculte cu toţii.

Religia lor era păgânească, dar după învăţătora unui învăţat al lor, cu numele *Zamolxe*, credeau în nemurirea sufletului. Credinţa aceasta le da un mare curaj în războiu ştiind, că şi dacă trupul li se poate prăpădi, sufletul trăeşte mai departe.

El se ocupau mai mult cu creşterea vitelor, ca şi Românii dela munte şi ceilalţi toţi mai de mult. Sămănau şi cereale însă, mai ales meiu, apoi cultivau cânepa.

Imbrăcămintea se asămănă mult cu cea românească de azi, cum se poartă însă la munte şi în jumătatea de miazăzi a Ardealului. Boerii lor aveau căciuli ţuguiate pe cap, oamenii din popor umblau cu capul gol.

Hrana le era simplă. Intr'o vreme erau mari beutori de vin, căci viile impodobiau multe coaste din Ardeal şi pe timpul acela. Sfătuiţi de marele lor dascăl Zamolxe au scos viile cu rădăcini cu tot, aşa că beutura de vin — rachiu nu era pe atunci — ajensese necunoscută în Dacia.

Dacii erau oameni aspri, curagioşi şi iubitori de libertate, pentru care îşi jertfiau bucuros viaţa. Erau însă şi iubitori de războaie de pradă, aşa că dupăce împărăţia romană, împodobită cu sate şi mai ales oraşe bogate, a ajuns până la Dunăre, năvăliau adeseori peste acest fluviu în provincia romană, de unde se întorceau cu pradă bogată. Mai ales un rege al lor, *Burebista*, care îi unise, dădea mult de lucru Romanilor cu prădăciunile lui. Nici chiar Romanii nu se puteau apăra totdeauna cum se cade, ba pe timpul împăratului August năvălirile dace erau aşa de alese, încât în Roma cunoscuţii se întrebau când se întâlniau: „Dragă, ce ai mai auzit de Daci?“ Dar adeseori şi Dacii suferiau înfrângeri sângeroase, aşa că se găsia câte un rege al lor, care să-i sfătuească să fie pe pace. Aşa se povesteşte, că într'o vreme, când în împărăţia romană era războiu civil, căpeteniile dace se sfătuiau să facă o nouă năvălire peste Dunăre. Ei crede au timpul potrivit, căci Romanii nu ar fi putut să se apere cum se cade. Unul dintre căpeteniile dace căută să-i oprească dela acest plan. Dar ei nu voiau să înţeleagă. Atunci aduse câţiva câni şi aruncă un os cânos şi în curând se încăierară rău. Căpetenia dacă porunci să aducă un lup viu şi să-i dea drumul între câni. Cum se arătă lupul între câni, acestia părăsiră osul şi cearta pentru el; se repeziră asupra lupului, pe care îl sfârticară. „Aşa am păţi şi noi“, zise Dacul către ceilalţi, „căci şi Romanii se mănâncă acum pentru un os, dar dacă vom veni noi ca lupul peste ei, toţi vor sări asupra noastră“.

Pe la anul 86 după naşterea Domnului Hristos, împărat roman era *Domiţian*, un om slab, iar la Daci era rege *Decebal*, un om foarte viteaz. Folosindu-se de slăbiciunea lui Domiţian, Decebal a năvălit în mai multe rânduri în împărăţia romană şi a bătut chiar oastea romană. Domiţian, slab, afară de aceea ocupat cu un războiu în altă parte, s'a grăbit să încheie pace, în încă ruşinoasă, cu Dacii. El s'a obligat adecă să le plătească în fiecare an o sumă mare de bani, iar Dacii în schimbul acestei sume să nu mai prade în împărăţia romană. Dar Decebal a mai pus şi alte cunditiuni, cari dovedesc marea lui cominţenie şi dorinţa de-a-şi cultiva poporul. El a mai cerut adecă dela Domiţian să-i dea ingineri şi lucrători pricepuţi, ca să-şi poată face cetăţi de apărare: a mai cerut şi ofiţeri, cari să-i înveţe pe Daci rânduiala ostăşească a Romanilor, Domiţian i-a dat.

Pacea aceasta era atât de rusinoasă pentru o împărăţie puternică cum era cea romană, Domiţian muri, lui îi urmă pe tron Nerva şi acestuia, după doi ani, fiul său adoptiv *Marcu Ulpiu Traian*. Acesta se hotărî să isprăvească cu Dacii şi să prefacă Dacia în provincia romană.

Incă înainte de naşterea lui Hristos, Iuliu Cesar, vestit general şi bărbat de stat roman, ajunsese la convingerea, că pentru imperiul roman e trebuincioasă cucerirea Daciei. Pe deoparte pentruca să înfrâneze pe Daci, popor neastâmpărat, pe de altă şi în credinţa, că punând mâna pe Dacia, impărăţia romană va avea în Transilvania o cetate, de munţii căreia se vor înfrânge ca de o stâncă de granit valurile popoarelor barbare din partea de meazănoapte şi de meazănoapte răsărit a Europei. El nu a avut timp să încerce înfăptuirea planului lui, dar aceasta a făcut-o un urmaş în domnia Romei, impăratul Traian.

Traian a purtat două războaie sângeroase cu Dacii, unul în anii 101—102 început în Banat, al doilea în anul 105; în acest al doilea războiu Traian a pus să se construească şi un pod mare pe stâlpii de pastră la Turnu-Severin.

Luptele din aceste două războaie au fost de o înverşunare ne mai pomenită. Soldaţii romani luptau cu mândria celui obicinuit să i-se supună toată lumea, Dacii luptau pentru libertatea, pentru avuţia lor. Intr'o luptă, Romanii avuseseră atâţia răniţi, încât Traian a trebuit să-şi dea toate rufele, ca să se poată lega ranele soldaţilor romani. Dacii leagă pe prisionerii romani sub obedele roatelor dela carele lor, pe alţii îi dau legaţi pe mâna femeilor lor, cari îi ard cu făclii. In schimb Romanii omoară pe orice prisioner dac. Şi de o parte şi de alta se

DE VORBA CU OSTAŞII

DATORIA DE A FI SOLDAT

Câţi dintre voi nu se vor fi întrebat, atunci când aţi fost chemaţi să trageţi sortul: „de ce oare vor cârmuitorii să ne ia de la casele noastre şi să ne facă soldaţi?“

Câţi dintre voi nu-şi vor fi repetat aceeaşi întrebare, atunci când adunaţi în faţa primăriei din satul vostru şi rânduiţi în şiruri regulate, aţi pornit spre cazarmele unde eraţi împărţiţi, însoţiţi de urările de bine ale părinţilor şi fraţilor voştri şi de ochii umeziţi de lacrămi ale mamelor, surorilor şi iubitelor voastre? In acele clipe înduioşătoare ale despărţirei când lăsaţi în urma voastră casa părintească, cu toate fiinţele şi cu toate amintirile copilăriei voastre, nu puţini dintre voi, în momente de slăbiciune omenească şi-au putut zice în adâncul cugetului lor: „nu s'ar putea oare să nu mai plecăm? . . .“

La aceste întrebări' la care desigur că părinţii şi fraţii voştri mai mari ca şi cărturarii au căutat din vreme să vă dea lămuriri, vă voi răspunde şi eu prin rândurile de faţă.

Este bine mai întâi să ştiţi că nu cârmuitorii ţarii, din plăcerea sau hotărîrea lor, — vă chiamă la oaste ca să vă facă soldaţi, ci *legea* este aceea care a hotărît, la fel pentru toţi locuitorii, cetăţeni ai ţărei noastre, că au datoria de a îndeplini la vârsta de 21 ani, serviciu militar.

Rămâne să vă desluşesc, acum, pentru ce aleşii poporului în sfatul ţării, au făcut această lege, care ne sileşte pe toţi, — că de îndată ce am ajuns la vârsta majorităţii, înainte de a ne pune la altă treabă temeinică şi de a ne gospodări, să facem mai întâiu serviciu militar.

Aleşii poporului român, adunaţi în sfatul ţării, au judecat că ţara nu poate să trăiască fără armată şi au dat glasurile lor pentru legea aşazisă *„a serviciului militar obligator,“* dar această lege o avem nu numai noi Românii, ci o au toate neamurile lumii. Numai faptul acesta, că toate ţările civilizate au serviciu militar obligator şi prin urmare o oştire, ar putea să ajungă fiecaruia din noi ca să se lămuriască că aşa *trebuie* să fie şi că altfel nu se poate; cu toate acestea, eu tot voi sta de vorbă asupra acestei chestiuni de atât de mare importanţă.

De îndată ce un om are în stăpânirea sa o casă, o magazie sau o bucată de pământ, el se gândeste numai decât cum să se asigure mai bine că casa sau magazia are uşă sănătoasă şi bine zăvorâtă sau că pământul său are o împrejmuire de gard, sau cel puţin hotare bine însemnate prin pomi, sau prin şanţuri despărţătoare. Dacă fiecare om în parte se gândeşte cum să-şi asigure mai bine liniştita stăpânire a proprietăţii sale, este lucrul firesc ca şi toţi oamenii laolaltă, locuitori ai aceleaşi ţări să se gândească la fel pentru ţara lor. După cum nimeni din voi nu vreţi să trăiţi fără uşa cu zavor şi fără acoperiş la casa voastră, fără lacât la hambarul vostru, fără gard şi poartă bine închisă la curtea voastră, tot astfel o ţară nu vrea şi nu poate trăi fără armată.

Fără uşă şi încuietoare sau fără poartă la gospodăria voastră, aţi vedea cum lăcomia şi răutatea omenească ar împinge pe unii oameni cărora nu li place munca, să caute a lua de la voi pe furiş, din rodul muncii voastre, pe care ei nu au fost vrednici să şi-l agonisească.

Intocmai aşa s'ar întâmpla dacă o ţară ar încerca să trăiască fără armată, numai că în acest caz lucrurile ar fi cu mult mai grave - la lăcomia şi răutatea unora dinlăuntrul hotarelor, cari ar vrea să trăiască din munca altora, ar veni să se adăuge răutatea şi lacomia vecinilor cari ar fi gata să cotropiască de îndată o ţară ce ar şti-o că este lipsită de apărare.

Dacă lucrurile stau aşa, s'ar fi putut oare ca aleşii poporului să nu dea glasul lor pentru legea serviciului militar obligator, lege care vrea să dea fiinţă armatei noastre? Hotărît că nu! Aleşii poporului s'au gândit că după cum fiecare cetăţean în parte spre a putea munci şi năzui la fericire trebue să fie sigur de viaţa sa, de onoarea sa şi a familiei sale, şi de rodul muncii sale, tot astfel o ţară pentru a putea ajunge la înflorire şi la fericirea fiilor săi, trebue să dea tuturor siguranţa vieţei, onoarea şi avutului lor; fără aceasta siguranţă, un popor nu se poate pune liniştit la muncă şi nu-şi poate asigura fericirea şi propăşirea sa. Dar conducătorii ţării, laolaltă cu aleşii poporului, s'au gândit că trebue să asigure nu numai viaţa şi rodul muncii noastre contra pornirilor rele dinlăuntru, nu numai hotarele noastre contra poftelor cotropitoare dinafară, ci şi ca pază a bucurilor noastre sufleteşti limba, credinţa mormintele părinţilor şi strămoşilor noştri.

Aceasta este datoria la care noi soldaţii suntem chemaţi! Dacă în lumea acesta omul are de împlinit atâtea datoria, către Dumnezeu, către sine ei semenii sei, catra părinţi săi, dintre toate aceste, după datoria către Dumnezeu, cea mai mare şi cea mai sfântă datorie, este datoria de a fi soldat. Răspund deci ca incheere, intrebărilor pe care mulţi dintre voi şi le vor fi punând când au fost chemaţi la oaste:

„Nu cârmuitorii, de plăcerea lor, vor săvă ia dela casele voastre şi să-vă facă soldaţi! Cârmuitorii fie ei militari, fie civili, când vă cheamă să trageţi sorţi şi apoi vă trimit la cazarmă ca-să învăţaţi meşteşugul armelor, nu fac decât să indeplinească porunca legei, căreia toţi trebuie să ne supunem! Nu se poate să nu plecaţi la oaste, atunci când sunteţi chemaţi, căci, dacă vreţi să aveţi o ţară în care să fiţi siguri de viaţa, de cinstea şi de munca voastră şi alor voştri, încare să vi se respecte limba, credinţa şi datinele strămosesti si să nu vi-se pângăriasca mormintele străbunilor vostri, trebuie — inainte de toate — să fiţi soldaţi!!“

Iar dacă, totuş, vor mai fi în unii clipe de îndoială, chiar după citirea rândurilor de faţă, pe care le veţi păstra şi citi la vreme şi copiilor voştri, aduceti-vă aminte;

„Că cel dintâi soldat al Romăniei noastre iubite este Maiestatea Sa Regele, *şi că cel dintâi cetăţean care s'a supus legei, este tot El, trimeţând la oaste* **pe amândoi feciorii Săi!!**

Cluj 5 Mai 1921.

General *N. Petala.*

săvârşesc fapte de vitejie uimitoare. Orice dac ameninţat să cadă prins se sinucide. Un soldat roman, rănit de moarte, e aşezat pe un pat de crengi ca să fie dus din luptă. El se trezeşte. sare de pe pat şi cu sabia în mână aleargă de n în mijlocul luptei, unde cade mort.

Toate sforţările uriaşe ale Dacilor sunt zadarnice, Traian se apropie cu armata de Sarmisegetuza, capitala Daciei. Încă o luptă, şi Dacii sunt înfrânţi. Dar nici acum nu se predau. Mai întâiu dau foc oraşului, apoi căpeteniile dace beau venin, ca să nu cadă vii în mânile Romanului învingător. Decebal aleargă călare spre munţi, ca să strângă cete nouă de luptători. Călăreţi romani îl gonesc şi-l ajung. Dar nici acum nu se dă, ci scoţând sabia şi-o împlântă în piept. Traian învingătorul poate să pună mâna numai pe cadavrul vitezului lui duşman.

Dacii căzuseră! Dar nu din vina lor, căci şi îşi făcuseră datoria până în sfârşt. O impărăţie uriaşă se năpustise asupra lor şi îi înecă.

După terminarea războiului, Traian se apucă să refacă ce a stricat războiul. El aduse o mulţime de colonişti romani şi îi aşează în Dacia. Pe ruinele satelor şi oraşelor dacice se ridicară alte sate şi oraşe, acum daco-romane. Căci mulţi din aceşti colonişti, precum şi mulţi veterani, adecă soldaţi concediaţi, se căsătoriră cu femei şi văduve dace, începând astfel formarea unui nou popor, *daco-roman*, care e azi cel românesc.

O parte din Dacii, cari nu voiau cu nici un chip să rămână sub stăpânirea romană, s'au retras în părţile Maramureşului şi dincolo de Carpaţi, de unde mai năvăliau din când şi când în vechea lor patrie. Şi acestia s'au reintors însă cu timpul în Dacia-romană devenind cetăţeni romani. Din o altă parte de Daci nemulţumiţi, Traian a înfiinţat cohorte (batalioane) romane şi le-a trimis în Africa, care era tot romană.

Acum oraşele cele nouă, cum erau *Ulpia Traiana* (Sarmisegetuza, azi Grădiştea), *Apulum* (Alba-Iulia), *Napoca* (Cluj), *Potaissa*, *Parolissum*, *Tibiscum*, *Tierna*, *Irobeta*, *Romul*, *Tropaeum-Traiani* şi altele se putură desvolta în linişte, cel puţin pentru câtva timp,

Aceasta e icoana mică a începutului neamului nostru. Pilda dată şi de Romani: dar mai ales de Daci a fost urmată de Români până'n zilele noastre, precum prea frumos zice poetul *Ioan Nenitescu* în poezie lui:

Pui de lei

Eroi au fost, eroi sunt încă
Şi-or fi în neamul românesc.
Căci rupţi sunt ca din tare stâncă
Românii ori şi unde cresc.
E viaţa noastră făurită
De doi bărbaţi cu braţe tari
Şi cu voinţa oţelită,
Cu minţi deştepte, inimi mari
Şi numai Decebal cel harnic
Iar celelalt Traian cel drept,
Ei pentru vatra lor, amarnic
Au dat cu-atâţia duşmani piept·
Şi din aşa părinţi de seamă
In veci s'ar naşte luptători,
Ce pentru patria lor mamă
Vor stă ca vrednici următori.

*

Au fost eroi şi-or să mai fie, ce-or frânge duşmanii cei răi.
Din acopsa Daciei şi-a Romei în veci s'or naşte pui de lei.

Aşa va fi şi în viitor!

Victor Lazăr.

„Doi ani dela străpungerea liniei demarcaţionale".

După patru ani de svârcoliri însângerate, impărăţia austro-ungară, se înăbuşia, în fărădelegile ce le săvârşise mai bine de o mie de ani. In toamna anului 1918 vulturul nemţesc, şi „tigrul" unguresc se întindeau alături străpunşi de glonţul şi sabia românească. Din cele patru părţi ale Ardealului, românesc roiau flăcăii şi bărbaţii să jure credinţă noului steag sfânt: treicolorului nostru. Plugari vânjoşi cu faţa strălucitoare de măreţie, cărturari români — cu toţii crescuţi în apăsare şi obidă -- se adunau în compănii şi regimente ca să formeze: întâia armată românească a Ardealului unit!! De peste munţii Carpaţi, oastea măritei Crăii Româneşti venia prin viscolul iernii, prin zăpada până la brâu, să străbată pe pământul, unde ştiau că am suferit atâta.

Din curată şi nemărginită dragoste au ponit, cu bucurie şi căldură sfântă au fost primiţi. Şi oastea mare a tuturor Românilor, mergea tot mai adânc spre inima ţării ungureşti, să scoată din robie pe toţi Românii. O poruncă dela Statul Păcii i-a oprit deodată la Ciucea Zălau şi la marginea şesului spre Arad. Aceasta linie s'a numit „linia demarcaţională" (despărţitoare între oştirea română şi cea ungară). Ungurii s'au folosit cu cruzime de aceasta linie; au început să omoare pe Românii rămasi în stăpânirea lor vremelnică. Gemetele celor chinuiţi lacrimile orfanilor şi târgiurile văduvelor, străbăteau tot mai multe la noi, şi inima ne sângera amar. Eram ca impăratul din poveste cu un ochiu rădeam şi cu celalalt plângeam. Şi în durerea aceasta a sufletului nostru, ungurii începură să lovească şi în oştirea ce păzia aceasta linie. Au fost numai decât respinşi. Dar atacurile se repetiau tot mai cumplite: Ardealul începea să se miste tulburat să ceară lupta piept la piept cu asupritorii de ieri. Fruntaşii neamului nostru — Consiliul Dirigent şi Guvernul din Bucureşti, au luat atunci o hotărire binecuvântată: să dee drum oştirii să se răfuiască ea, cu „vitejii" cari omoriau copii, batjocoriau femeile şi scoteau ochii inroşiţi de plâns ai bătrânilor. Şi-a pornit în năvală furtunatică oastea română: Moţii lui Horia, Dorobanţii şi Vânătorii neînvinşi. Cum spulberă vijelia, o mână de pleavă, cum împrăştie crivăţul norii de pe ceriuri — aşa a spulberatt oştirea română, pe cea ungurească. In ziua de Paşti la porţile bisericii mari din Oradea bătea oştirea noastră cu cuvintele Scripturii:

„Deschideţi boieri porţile voastre, să intre Impăratul măririi". Şi porţile s'au deschis şi nu sau mai închis decât pe malurile Tisei. Şi întreg poporul românesc prăznuia. Invierea cea mare şi vecinică: învierea în mărire şi înfrăţire a întregului nostru neam . . .

*

Creştini cucernici, cari Vă bucuraţi în tihnă la căminurile voastre de Sărbătorile Paştilor, şi cari aţi purtat şi voi arma în năvala aceasta, vă zic: cinste vouă şi pacea Domnului Hristos cu voi! . . .

Iar voi morţilor, sculaţi Vă din morminte şi Vă bucuraţi, căci jertfa voastră n'a fost zădarnică: din ea s'a zămislit cea mai mare sărbătoare a neamului: Unirea tuturora în o scumpă ţară: **România Mare.**

O. Hulea.

DE VORBĂ CU MUNCITORII

Schimbul Coroanelor

Vi s'a spus în numărul dintâi al acestei foi, că în locul acesta veţi găsi întotdeauna şiruri în care ci se va arată cum lucrează acum duşmanii noştri neîmpăcaţi, pe sub ascuns, în contra noastră, chiar printre noi în primul rând.

Iată, să va amintiţi ce s'a întâmplat cu schimbul coroanelor:

Statul nostru, moştenind, odată cu provinciile noastre româneşti, dela Austro-Ungara şi dela Rusia şi banii lor, „Coroana" şi „Rubla", şi mai având lasată în ţară de către cotropitoarea ocupaţie vremelnică a Germanilor şi o sumedenie de bancnote tipărite de ei, atunci când a venit timpul ca să se facă preschimbarea tuturor acestori bani străini în banii românesti, n'a putut să aibă deodată toţi banii. Era şi firesc cu să nu aibă atâţia bani după un războiu aşa de lung şi aşa de greu şi mai ales că Statul nostru, acum, pentru punerea la cale a unei noui şi româneşti administraţii, peste tot, în locul celor străine, are nemai pomenite de mari cheltuieli. Şi apoi, se mai ştie că, avuseserà grijă duşmanii vecini, cu să ne trimită prin agenţi, contrabandişti şi spioni, miliarde de milioane de coroane şi ruble de a lor peste acelea care rămâseseră de drept odată cu isgonirea stăpânirei lor. Cu toate că cei din fruntea cărmuirii au fost prevăzători şi au avut în grijă ca să stampileze coroanele din ţară, cu mult înainte de-a le schimba, anume ca să se deosebească de cele ce-or veni pe urmă, totuşi, cu mijlocirea multora dintre acei cari s'au lacomit la câştiguri nepermise, în mare parte străinii speculanţi, s'au adus foarte multe coroane şi ruble, cu stampile aşa de bine falşificate încât la preschimbare, nu s'au putut deosebi şi au trebuit să fie admise toafe cele prezentate.

Dar, din această cauză, ce s'a întâmplat? Statul, care avusese grija, ca atunci când a stampilat monedele străine să însemne sumele prezentate, îşi făcuse socoteală, că peste tot, ruble şi coroane, ar avea în ţară vre-o patru miliarde, şi de aceia la timpul preschimbărei s'a pregătit numai cu aceste pentru miliarde. Cum însă, din pricinile arătate mai sus, la preschimbare s'au prezentat aproape încă pe atâta mai multe, Statul nu a avut de unde să facă faţă nevoilor, căci mai avea şi mai are, dupăcum am spus, şi multe alte cheltuieli tot aşa de mari.

Şi, cu atâta mai mult îi era greu să plătească deodată, căci, în dorinţa de-a fi cât mai spre folosul populaţiei, Statul a hotărât preschimbarea coroanelor cu 50 bani una, nu cu 15 şi 20 bani, cum se putea cumpăra pe piaţă, *diferenţa pierzând-o tot Statul.* Aceasta a mai făcut-o şi pentru cuvântul că slăită noastră armată, când a venit să elibereze pe Românii subjugaţi, a poruncit locuitorelor să socotească coroana drept 50 de bani, iar acum a voit să se respecte şi la schimb acelaş cuvânt.

Iată, aşa dar, pentru ce Statul nostru, atunci când a hotărât preschimbarea coroanelor şi rublelor, n'a putut ca să aibă toţi banii să-i deau deodată a trebuit ca 40% să le plătească peste câteva luni.

Duşmanii noştri însă, s'au grăbit ca să împrăştie, peste tot, în sate şi prin fabrici, agenţi şi foi scrise, cu ajutorul cărora să răspândească minciuna că Statul Român nu va mai plati restul de 40%, că a înşelat populaţia, şi câte de toate, cari nu aveau alt scop decât slăbirea încrederei în puterea de stăpânire a Românilor şi răspândirea credinţei false că numai Ungurii şi ceilalţi stăpânitori străini pot conduce şi stăpâni ţara. Vă aduceţi aminte, desigur despre toate aceste vorbe, care, pe unii mai încrezetori în de-acestea, îi vor fi făcut să blesteme stăpânirea românească şi să-şi întunece fericirea libertăţei.

Ei bine, acum când vedeţi că toate n'au fost decât vorbe mincinoase şi mai ales când înţelegeţi cu ce scop şi din interesul cui au fost scornite. nu ar mai fi iertat ca să vă lăsaţi uşor încrezători în cuvântul clevetitorilor Statului şi administraţiei româneşti.

Iar pentru acei cari nu rămân încredinţati numai cu exemplul din numărul de faţă, vor veni la rând şi altele, în numerile viitoare, din care oricine va vedea până unde poate merge viclenia şi unaltirea duşmanilor noştri, de care trebue să învăţăm a ne feri.

Emil Vasiliu.

Foita Gazetei „Cultura Poporului"

Cei ce n'au văzut

In Dumineca Tomii, Mântuitorul îl mustră cu blândeţe pe apostolul Toma, care spusese că nuva crede în învierea Domnului, pânăce nu va ţipăi, cu mâna lui, ranele dela mâini şi picioare, şi aceea din coasta lui Isus.

Convingându-se Apostolul Toma, a căzut în genunchi şi a strigat: „Domnul meu şi Dumnezeul meu!"

Mântuitorul l-a mustrat atunci pentru necredinţa lui, zicându-i că mult mai fericiţi vor fi aceia, cari au crezut în invierea Lui, fără să se fi putut convinge, dacă s'a făcut cu adevărat, sau nu.

„Fericiţi cei-ce n'au văzut, dar au crezut!"

*

Ne gândim şi noi la cei-ce n'au văzut învierea neamului românesc, în hotarele strămoşeşti, *dar au crezut în aceea înviere*, până la moarte.

Sunt mai întâiu *străbunii*, care au trăit sub jugul robiei străine. Sunt veacurile lungi de sclăvie, când steaua neamului nostru şe întunecase cu totul, şi numai drumul haiduciei şi al răsvrătirii mai era la îndemână, ca cea din urmă scăpare. Horea şi Cloşca la noi, Tudor Vladimirescu dincolo de Carpaţi, iau în mână paloşul răsbunării.

Ei n'au isbutit atunci, dar sămânţa aruncată de ei, *trebuia* să aducă roade, măcar mai târziu.

La 1848 Românii din Ardeal şi cei de dincolo de Carpaţi au prins armele, răstornând sclăvia iobăgească. In tabăra lui Iancu şi a lui Axente Severu mulţi tineri însufleţiţi din Muntenia şi Moldova, s'au grăbit să ia armele, impotriva Ungurilor.

Unirea celor două principate, care trebuia să aducă cu sine, mai târziu, şi *unirea cea mare a Românilor de pretutindeni* incolţise credinţa în sufletul tuturor. Intrarea trupelor române în războiul din 1877—78 a fost un praznic pentru toată suflarea românească. Biruinţele dela Griviţa şi Plevna au deschis drumul pentru îndependenţa regatului român, ce trebuia să se înfăptuiască fără întârziere.

*

Zadarnică au fost, pe urmă, toată truda străinilor, de a ne mai despărţi în două tabere. Trecătoarele Carpaţilor aveau porţile tot mai largi şi lumea aştepta mai un semn, ca marea unire a neamului românesc să fie deplină.

Răsboiul isbucnit la 1914 a fost acest semn, mai ales că toate promisiunile ce se făceau dela Viena s'au dovedit vorbe goale. La isbucnirea războiului, chiar şi cel din urmă soldat român din Austro-Ungaria, era convins că a bătut ceasul, şi că ziua răfuielii a sosit. Toată lumea nădăjduia, că Romănia va intra în războiu numai decât, şi nu se indoia nimeni, că ea va intra negreşit.

Când trupele româneşti au trecut Carpaţii, a fost un chiot de biruinţă în întreg Ardealul. Românii din armata austro-ungară, prizonerii din Rusia şi alte ţări au grăbit să se anunţe ca voluntari, sub steagul românesc.

Câţi din aceşti viteji nu şi-au găsit moartea la cele dintâi încaierări, sau ceva mai târziu, când Germania retrăgându-şi trupe puternice dela Verdun, a încercat cu cea din urmă turbare a desnădejdii, să îngenuncheze Romănia? Temniţele Ardealului gemeau de lumea românească, în vremece Neamţul se credea stăpân pe o parte a Ţării româneşti, pânăce la Mărăşeşti i-s'au deschis ochii, şi a înţeles că totul era pierdut. . .

Trupele austro-ungare destrăbălate au depus arma, şi s'a proclamat revoluţia, susţinând populuţia slugură ordinea, cu garda naţională şi cu consiliile înfiinţate la fie-care centru.

Adunarea dela Alba-Iulia a proclamat, la Decemvrie 1918, unirea pe veci cu vechiul regat, şi trupele române se apropriau, ca să facă ordine deplină, şi în Ardealul românesc, şi în Ţara ungurească, stăpânită pe atunci de hordele, jidanului Béla Khun.

*

Cei-ce am avut norocul să vedem cu ochii înviere: neamului, să nu fim necredincioşi ca Toma. Să ne gândim; ce s'ar fi ales de noi şi de ţara noastră, dacă trupele roşii ale lui Béla Khun ar fi putut năvăli şi în Ardeal? Câţi din noi am mai vedea azi lumina zilei?

Să ne gândim, la cei-ce *au murit*, jertfindu-se pentru întregirea neamului; pe câmpul de luptă, în temniţi, spitale, sau robie străină! Să ne dovedim vrednici, arătând urmaşilor, că prin muncă şi dragoste de ţară, ştim să stăpânim şi să apărăm moşia, ce ei ne-au câştigat-o prin scump sângele lor!

Ei se vor odihni în gropile lor de slavă, ştiind că sângele lor n'a fost vărsat zadărnic. Ei sunt ucenicii sfinţi ai neamului, cari n'au văzut învierea, *dar au crezut în ea.*

Să ne arătăm vrednici de pomenirea lor binecuvântată, noi cari am văzut învierea, şi culegem roadele jertfei lor fără prihană!

Al. Ciura.

NOILE LEGIUIRI

ÎMPROPRIETĂRIREA

Cu mare nerăbdare aşteptăm Inproprietărirea. Dela 1864, când s'a dat pământ de muncă şi cămin de casă pentru aşezare, strămoşii noştri l'au împărtit copiilor lor, aceştia fiecare petec l-a rupt în atâtea părţi câţi copii aveau fiecare, până ce în mâinele noastre, a treia şi a patra generaţie, a ajuns fărâmiţit de tot.

Astfel că cele câte zece pogoane dela 1864 cât avea fiecare creştin, ne-a venit nouă strănepoţii celor înproprietăriţi, în loturi mici decâte un pogon ori jumătate de pogon.

Pentru gospodăria noastră nu ne ajungea poţinul rămas moştenire.

Cum a văzut acest lucru, Marele nostru Voevod iubitor de popor M. S. Regele Ferdinand I, a hotărât să facă o nouă înproprietărire a pământului şi a dat cu vole bună şi cel dintâi moşile sale, iar înţelepţii săi sfetnici, au făcut legi, cum să se împartă pământul în dreptate.

Duşmanii neamului nostru, s'au folosit şi de acest lucru să semene tot felul de nemulţumiri, să scornească fel de fel de zvonuri şi să ne îndemne să punem stăpânire fără nici o socoteală pe tot pământul, cât vedem cu ochii.

Aşa ne-a îndemnat să nu plătim pământul cu care vom fi înproprietăriţi, ca şi cum am fi într'o ţară cucerită, nu în a noastră.

Au scornit-o, că nu ni-se mai dă pământ, ca şi cum, vreodată Voevozii sfinţi ai neamului nostru nu şi-au împlinit făgăduiala şi a luptat să întărească spusa lor, arătând că decând a eşit legea până acum, nu ştim care este locul nostru adevărat. Noi trebue să avem însă răbdare.

Pământul ţărei nu este la fel peste tot, lumea nu este îngrămădită de o potrivă pretutindeni şi măsurătorile şi socotelele sunt grele şi numeroase.

Noi ştim când ne împărţeau părinţii noştrii la doi trei fraţi pogoanele lor, câte vorbe erau între noi, cât de greu se statornicea măsurătoarea şi câtă vreme curgea, dar când este vorba de o ţară întreagă?

Şi când trebue făcută socoteala cine este vrednic să primească pământul şi cine nu.

Fiindcă nu se poate să se dea pământ răilor, hoţilor, streinilor şi dezertorilor, carl a fugit şi nu l'a apărat de duşmani.

Trebue să aşteptăm în linişte înproprietărirea fiindcă ea se face, acesta este adevărul. Nu trebue să ascultăm minciunile streinilor, duşmanilor noştri ei ne vor răul şi turburare în ţară.

Eu cu capul meu prost a-şi zice aşa:

Dacă ţara a iertat de osândă pe aceia ce nu a apărat-o la vremuri grele, bine a făcut, dar la drepturi să nu fie deopotrivă cu noi.

Eu a-şi strânge pe toţi dezertorii, pe toţi răii din toate părţile ţărei, i-aşi duce într'un judeţ mai întins, dându-le acolo pământ în schimbul pământului rămas în satele din care i-am scos, făcând o colonie numai cu ei, spre a nu mai trăi în rândurile noastre ca să rămână ţara curată. Pe străinii de neam ce încearcă să vâre zavistie între noi, şi nu sânt mulţămiţi cu viaţa noastră, în ţara noastră i-aşi scoate peste graniţă, să se ducă şi să se aşeze în ţările lor, fiindcă astăzi nu mai este popor pe lume fără de ţară.

Sergentul Veteran,
Roată Gheorhe

VENIŢI IN JURUL NOSTRU

Am primit scrisori multe din partea cititorilor nostri. Am primit serisori de îndemn şi înbărbatare din partea celor carora li-am împărtăsit gândurile noastre, din partea învăţaţilor cărora li-am adresat cuvântul nostru, din partea cărturarilor ce au înteles mişcarea noastră folositoare neamului şi ţărei. Intelepciunea cuvântului lor ni-a întărit credinţa că ne aflăm pe calea cea bună.

Am primit scrisori multe din partea muncitorilor din toate unghuirile ţărei, din partea lucrătorilor din ateliere şi fabrici, rânduri simple în cari tremurau sfiiciunea întrebărilor şi bucuria înţelegerii noastre.

„Aşa. Domnilor, sfătuiţi-ne — ni se adresează un prieten muncitor, — şi noi neştiutorii vrem să cunoaştem adevărul, şi noi cei mulţi cărora ni e drag un cuvânt blând şi o vorbă mângâietoare, ni e dor să ascultăm. Simţim că voi, trebue să ne fiti prieteni cu adevărat. Înţelegem bine, că de acolo unde vă aflaţi voi, voi dascăli de universitate voi militari mari în grade, voi minţi luminate de scriitori şi profesori, nu vă coboriti în mijlocul nostru cu nici un gând rău, nu ni cereţi nimic, nu voiţi să vă înălţati pe umerii nostri, nu ne minţiţi, nu ne amăgiţi. Fiind că prin noi stim bine că nu veţi mai putea dobândi nimic, peste cele ce vi le-a hărăzit Dumnezeu. Sântem sătui de minciuna celor ce încaltându-se din rândurile noastre le ascultam îndemnul. „Vedem bine că aceia ce-i socoteam că ne călauzesc spre bine, ne-au purtat pe calea spre care au socotit că vor ajunge ei mai curând spre bine, ne-au purtat pe calea spre care au socotit că vor ajunge ei mai curând spre mărire şi înavuţire. Şi i-am împins din urmă, şi-am nutrit bine şi noi, cei rămaşi în urmă iam privit cum la adăpostul numărului nostru, s'au cocoţat sus, sus de tot fde unde socotindune instrumentele lor oarbe, fără cuget şi ără voinţa ne porunceau să încrucişăm braţele, să dezorganizăm munca, să ruinăm ţara, făgăduindune că pe dărâmăturile zidurilor căzute ne vom întemeia domnia noastră.

— „Deslusiţi-ne ! Ne înfiorăm privind în jurul nostru şi înţelegem prăpasîra în care ne-am fi putut prăvăli,

Ii luăm în rând, unul câte unul şi ne ruşinează gândul că am putut fi amăgiti până acum.

— Muncitor ca şi mine, învăţând în acelaşi şcoală în care am învăţat şi eu, a ajuns meseriaş mai slab de cât mine, şi mai leneş de cât am fost eu. Când eu, inpovorat de răspunderea unei familii numeroase spoream ceasurile de muncă sfântă, el, îşi sporea ceasurile de petrecere şi oditină. A lipsit câtava vreme din jurul nostru. Când s'a întors era altul. Învăţese câteva vorbe al căror înteles nici odată nu ni l-a putut deslusi, nu mai muncea şi ametindu-ne ne-a cerut să-l ajutăm noi să-i plătim noi din truda noastră şi el, el ne-va apăra interesele noastre, va fi reprezentantul nostru, organizatorul nostru, numai să-l ascultăm. Şi l-am ascultat.

„Noi, când ne-a cerut, am încruişat braţele el a vânturat ţara noi am declarat greve peste greve, el ne-a adunat gologanul nostru noi am tremurat de frig şi am răbdat de foame, el tot mai sătul şi mai curat înbrăcat, a ajuns departe, aşa de departe încât abea dacă îşi mai aduce aminte ca prin vis că a fost şi el cândva lucrător ca şi noi. Ce bine îi stă în trăsura lui de casă şi cât de îndrăsneţ suie scările palatului zidit de prostia capului nostru!

Pe urmele lui a călcat şi altul ce şi-a prelungit ucenicia până a tras sorţii în armată. După iiberare a învătat şi el câteva vorbe minunate ce formează talismanul prostimei, n'a mai lucrat mesteşugal ce nu la putut deprinde şi a ajuns şi el conducătorul nostru, căruia i-am purtat o viaţă grijă asigurându-i bătrâneţele cu o viişoară la deal şi cu două rânduri de case frumoase şi încăpatoare, în târg.

„Dâra făcută, pe lângă ei s'au mai aciniat câti va din toate breslele, de toată mâna, şi mai cu carte şi mai săraci cu duhul, învăţând cu toţii pe de rost vorbele minunate ce le deschideau porţile fericirei pământesti, ca iarba fiarelor din povesţi.

— „Domnia proletariatului! Jos Burghezia. Jos proprietatea. Trăiască Socializarea! Jos munca! Nu vrem state, nu vrem fruntarii! Voim să stăpânim noi!

„Cum e bine? Invăţaţi-ne voi, cari nu ne cereţi nimic! Uitam să vă scriu, că ascultând bine la aceia ce ne ameţesc cu îndemnul lor la trândăie, am băgat de seamă că între ei grăiesc o altă limbă ce noi nu o cunoastem şi în graiul nostru nu ne vorbesc de cât cuvintele păsăreşti ce noi nu le înţelegem.

„Deslusitine voi minunea!"

Şi am mai primit serisori de la ţară, în grai simplu, ne înflorat, cu tânguiri dureroase, cu întreaga nădejde pusă în noi.

„Boeri Dumneavoastră.

Mai deunăzi veniră în sat niste domnişori ce ţineau morţiş că sunt de-ai noştri, dar, nu pre-a îi aratau chipul.

Se băteau cu pumnul în piept, strigându-ne că ne iubesc şi se înrudesc cu noi. Am tăinuit cu Badea Cătalin stoleru, cel mai bătrân din satul nostru şi el'şi-a făcut cruce minunânduse şi juruinduse că neam de neamul Vărăşteniior — sătucul nostru de unde vă sriu — n'au avut câte un ochi de sticlă ca Domnişorii.

„Târziu de tot, lelea Caşita, clătinându-şi capul a minune, mi-a soptit sfirasă:

— Neue Dobrică, nu-l cunoşti frate, pe ăla cu surtucul porumbac? E feciorul Gafiţoaiei. Nu-l mai ţii minte? Şi mă uitai şi eu bine şi în adevăr, domnişorul ăsta, ce tot îi ţinea batista parfumată la nas să nu simtă izul poporului adunat, domnişorul ăsta, cu un geam de ceas la ochiul stâng şi cu ţilindru pe cap, fusese scriitor la percepţie, şi îl dase satul nostru, pe procopseală la prefectura judetului, de sânt acuma vre-o sease ani.

Mare minune frate! Ce să ne facă nouă Gafiţoiul: Se jura şi se da chezaş cu tot neamul lui, că de-l vom asculta şi că de-i vom da lui, votul nostru, face din Vărăşteni capitala ţărei, ne iartă de biruri şi pe noi şi pe nepoţii copiilor nostri şi ne dă pământul statului nouă plugarilor, cât cuprindem cu ochii şi pe veresie!

De, stim noi? Aşa să fie? Că nu stii pe cine să mai crezi astăzi! Poate alde Dumneavoastră nu-veti şăgui cu noi, şi ni veţi spune lucrurile pe şartul lor, aşa cum trebue să fie, fără să ne amăgiţi şi fără să ne cereţi câte ceva, după cum v'aţi legat."

Fiţi liniştiti bunii nostri prieteni, ne vom strădui din toate puterile noastre să vă deslusim drumul cel adevărat spre propăşire, să vă ferim de ispită, de viehniile tutulor acelora ce bizuindu-se pe sufletul vostru încrezător, încearcă să vă ducă în rătăcire spre folosul lor; să vă îndrume spre adevărata fericire a voastră şi a Ţarei noastre facută de noi şi de jertfa copiilor nostri, fericire ce nu poate fi aiurea ci numai în: Iubirea de neam şi ţară, în respectul legei, în muncă şi în învăţătură cinstită.

Mântuirea voastră, mântuirea noastră a tutulora, a ţărei noastre înbelsugate şi fericite, stă în puterile voastre, numai voi o puteti înfăptui. *Nu daţi ascultare nimănui înainte de a judeca bine. Intrebati-vă bine întotdeauna înainte de a da ascultare: Cine sânt aceia ce vin spre voi, ce-i îndeamnă să-o facă, sânt de acelaşi neam şi de aceiaşi lege cu voi?* Căci pe lume interesele neamurilor sânt deosebite şi nimeni pe lume, nu poate dori fericirea altor neamuri înaintea fericirei neamului lui.

Asta ne vom strădui să vă facem să înţelegeţi, asta ne vom lupta să vă statoriceim în suflet, aceasta ne este chemarea să vă stângem pe voi toţi, în jurul nostru, pe voi toţi cetăţenii credincioşi ai ţărei noastre, pe voi toţi, cărora vă e dragă România mare, făurita din sângele şi truda voastră şi în cuprinsul căreia voi trebue să rămâneti stăpânitori.

In fie care oraş în care bat inimi Româneşti, în fie care târg în care trăesc Români, în fie care sat în care sufletul neamului nostru e un singur suflet, în toate colţurile ţărei până în cele mai depărtate unghere, trimitem chemarea noastră frătească, îndemnul nostru de înfrăţire, a tot ceia ce este Românesc.

Muncitori intelectuali şi manuali, şi voi fraţi plugari, adunaţi-vă cu toţii în jurul stindardului a cărui flamură am desfăsurato veniti cu toţii în jurul nostru, sub steagul nostru Românest pe care am înscris crezul cel nou la fericire, prin muncă, prin cinste, prin *cultură şi dragoste de ţară.*

Intelectuali Români de la oraşe, întemeiaţi pretutindeni filialele „Culturei Poporului" adunând în jurul vostru elementul Românesc, în mărturisirea crezului nostru; Cărturari de la sate, grupati în jurul nostru pe toţi Românii, cărora propovăduindu-le Evanghelia Culturei Poporului, să ducem ţara spre lumina nădejdei noastre spre viitorul fericirei naţionale, visate de noi!

Inăltati-va pretutindeni din colo de preocupările mărunte a le zbuciumului zilnic, uitaţi frământările şi neintelegerile crezurilor noastre politice, cu toţi doriti binele patriei şi o iubţi, cum o iubim şi noi!

Cândva şi nu departe trebue să fie vremea aceia când toti Românii de pretutindeni, adunaţi în jurul nostru, vor mărturisi întrun singur gând şi într'o singură simtire. *In jurul nostru, neamurile streine 'şi adun rândurile împraştiate în largul lumei, să luăm deci aminte şi noi.*

Ori unde înfăptuiţi filialele „Culturei Poporului" dati-ne de veste şi trimiteţi-ne numele tutulor bunilor Români, ce au venit sub steag.

Vasile D. Chiru.

IGIENA SI MEDICINA POPULARA

Igiena omului după etate

Animalele să deosebesc foarte mult în ceeace privește durata vieții. Unele insecte, numite *efemeze,* trăiesc numai câteva ceasuri, unii fluturi câteva zile, pe câtă vreme corbul ajunge suta de ani și crapul merge și mai departe. Omul foarte rar atinge vrâsta de o sută și puțini sunt *centenarii* din ziua de astăzi, iar cei ce trec peste sută s'ar putea numără pe degete.

V[illegible] *mijlocie* a omului să socotește astăzi cam la 40—45, ceeace este un progres față de cei 35 de ani, cât era pe la mijlocul veacului trecut. Acest progres să datorește pe deoparte *igienii* și *medicinii,* iar pedealtăparte bunei stări materiale a populațiunii care în cei cincizeci de ani din urmă a crescut foarte mult, până în timpul marelui răsboiu mondial, care abia s'a sfârșit.

In adevăr, copiii se îngrijesc și se cresc în condițiuni din ce în ce mai bune, mortalitatea lor a scăzut simțitor mulțumită vaccinării (ultuirii), serului antidifteric și tuturor mijloacelor nouă de cari dispune medicina pentru a vindeca boalele, mulțumită mai ales azistenței publice, organizală cu mult mai bine și pe scară mai întinsă, precum și *igienii* publice și private, cari au luat o desvoltare mare. *Viața lungă* (longevitatea) nu să poate avea decât prin o *igienă* bine înțeleasă, prin adoptarea la trebuințele noastre naturale a aerului, a luminii, a soarelui, a substanțelor de hrană, a beuturilor, a exercițiului, etc.

Fiindcă *sănătatea* este condițiunea de căpetenie a vieții lungi, trebue să ne silim ca s'o păstrăm și chiar s'o îmbunătățim, căutând să împedecăm ivirea boalelor. Pentru aceasta trebue să ținem samă de unele regule sau legi, pe care să ne întemeiem și pe cari ni le dă cu atâta belșug *igiena.* Căci igiena este cartea sfântă a sănătății și prin urmare, a vieții; ea ne învață cum să trăim, adecă cum să ne îmbrăcăm, cum să ne fie locuința, ce este bine să facem și să nu facem, de ce trebue să ne ferim pentru ca să împedecăm boala de a se apropia de noi, și aceasta începând din clipa nașterii până la sfârșitul vieții.

Ființa omenească, privită din punctul de vedere al desvoltării ei, trece prin diferite stațiuni, și anume: 1. *Viața fetală* (înainte de a să naște); 2. *Prima copilărie,* care cuprinde timpul dela naștere până la înțărcare și ivirea celor d'intâi dinți; 3. *Copilăria,* dela 2 până la 7 ani; 4. *Adolescența,* dela 7 până la 14 ani, în care să face a doua dentițiune; 5. *Pubertatea,* dela 14 până la 20, în care să nasc insușiri și funcțiuni nouă; 6. *Etatea adultă,* dela 20 până la 30 ani; 7. *Etatea maturității,* intre 30 și 45; 8. *Etatea de reiatoarcere,* dela 45 la 60; în fine, 9. *Bătrânețea,* dela 60 ani până la moarte.

Despre *viața fetală* (inainte de naștere) nu voiu scrie nimic, iar pentru înlesnirea descrierii ce voi face-o voiu împărți viața omului numai în 4 perioade: *copilăria, adolesconta, etatea adultă* și *bătrânețea.*

1. Igiena copilăriei.

Copilul venind în lume trece dela viața din sânul mamii (intrauterină) la o viață cu totul nouă, ceeace constitue desigur una din sdruncinările cele mai brusce și mai radicale din câte se pot închipui. In timpul cât fetul este purtat în sânul mamii sale, el profită de toate bunătățile acestei lungi perioade de 9 luni; al n'are nimic de făcut decât *numai să trăiească și să crească,* căci organismul mamii mănâncă, mistuie, absoarbe, respiră și circulă pentru el

In clipa nașterii lucrul se schimbă cu totul; atunci să petrece o revoluție completă și adâncă; *nounăscutul* își incepe viața sa proprie, individuală, autonomă (de sine stătătoare), și aceasta intrun mod repede, brusc, fără tranziție. Această ființă mică, care până în clipa nașterii a fost așa de bine adăpostită, să găsește deodată fără pregătire și fără apărare, supusă la o *schimbare* așa de mare a modului de a trăi în cât ea samănă mai mult o adeverată metamorfoză decât o simplă acomodare. Din căldura cea neschimbată și dulce a trupului mamii sale, unde inoată intr'o apă protectoare ca și un pește, deodată nou-născutul vine într'o atmosferă schimbăcioasă și demulte ori aspră; răsuflarea mamii incetând pentru el repede, d'introdată, plămânii lui cari până aci erau în stare de amorțire, intră fără veste în joc, fiind isbiți de aerul care pătrunde în ei cu putere, chemat fiind de trebuința grabnică a *corpului,* și îi umflă cum să umflă sticlele când se fabrică.

Această pătrundere brutală a aerului în plămânii (bojocii) copilului, produce o durere mare, sfâșietoare, din care pricină copilul țipă, plânge. Fiecare copil trainic să naște plângând; sosirea lui în lume să arată prin suferință; durere din partea lui ca și din partea mamii. Așa începe viața *omului,* care în multe privințe s'ar putea numi *valea lacrimilor,* valea plângerii, așa după cum este socotită la cele mai multe popoare din răsărit. Aceste neamuri, cum de pildă sunt Egiptenii, la nașterea copilului plâng, să bocese, să bat în pept și își smulg părul, pe câtă vreme la inmormântare danțează, joacă și cântă, fericind pe cel de iasă din această lume de suferință și să duce intr'o alta mai bună.

Prin pătrunderea, aerului, plămânii copilului incep a respirà (răsuflă). Această respirație aduce o schimbare adâncă și în funcționarea și dispoziția anatomică a aparatului circulator, indeosabi a inimii. Canalul mistuirii, incepând dela gură până la stomac și mațe, cari până în clipa nașterii erà fără nici o slujbă, este silit la rândul său să intre în lucrare pentru a prefăce și a absorbi hrana. Ași putea vorbi și despre alte schimbări cari să petrec în trupul copilului, dar cred că acestea sunt de ajuns pentru ca cetitorul să-și poată închipui intru cât aceste nouă condițiuni sunt de prielnice pentru a creà la nou-născutul aplicări spre imbolnăvire.

Voiu incepe acum cu *igiena primei copilării.* Un mare scriitor francez a zis despre prima copilărie că: *această vrâstă este fără milă.* Nu știu intru cât el are dreptate, dar ceeace trebue să spun este că nu ne este iertat ca să ne arătăm nepăsători atunci când este vorba de cei d'intâi ani ai omului. Mulți scriitori mari și invățați neau arătat cum să cultivăm intelligența și moralul copilului, dar eu ca medie trebuie să mă ocup mai intâi de ingrijirile fizice la cari copilul are tot dreptul și aceasta trebuie făcută cu atât mai marè băgare de samă, cu cât această vrâstă este mai mult supusă la boale, intru cât a treia parte din bolnavi sunt copiii.

Așa dar *igiena primei copilării* constă aproape numai în educația fizică, și este cu atât mai important de a da acestei educații toate ingrijirile, cu cât cea mai mare parte a anilor cari o urmează trebue să fie intrebuințați pentru educația propriu zisă, aducă la desvoltarea facultăților intelectuale.

Iată acum ingrijirile ce trebue să dăm copilului indată după naștere. Este știut că copilul venind în lume să mai țină incă de mamă câteva clipe prin *cordonul ombilical* (funia buricului) și prin *placentă* (casa copilului), în care mai este o câtime mare de sânge care trebue să treacă în corpul copilului. Pentru aceasta nu este bine ca indată după noștere să să lege și să să taie buricul, căci prin aceasta copilul ar perde cam 90 grame de sânge rămas în casă. Această perdere de sânge ar fi pentru copil intocmai ca o perdere de 1700 grame pentru omul mare (adult). Trebue dar ca legarea și tăierea buricului să nu să facă, până când vâna care ține incă legat copilul de casa lui, nu să trtește, deșertându-să de sânge.

După ce s'a legăt și tăiat buricul, trebue să ne în credințăm despre conformația corpului și a membrelor și despre starea orificiilor naturale, apoi să face prima *toaletă* sau curățire a corpului. Trebue să atrag însă băgarea de samă asupra unui lucru de căpetenie. Adeseori să întâmplă că copilul venind în lume să aibă *capul fugaiat, lungit,* ca o căpățină de zahăr, iar moașa, fie că să crede prea iscusită, fie că este silită de mamă, în dorința ei prea mare de a avea un copil mai frumos decât toată lumea, să grăbește a-i rotunji capul în mâni, intocmai cum s'ar juca cu un bulgăre de pământ sau cu o minge. Ei bine, acest lucru este foarte primejdios și trebue ocolit, fiind în credințați că capul copilului nu va rămânea așa, ci pe incetul își va reveni dela sine la starea lui normală.

Toaleta primă stă în curățirea corpului nou-născutului de grăsimea de pe pelea lui, pentru care să va freca foarte ușor cu untdelemn sau cu un gălbinus de ou, după cum bine să face și la noi la țară. După aceasta punem copilul pentru câteva clipe intr'o baie cu *apă călduță,* nu ferbinte, și-l spălăm cu puțin săpun, păzându-i ochii; apoi il ștergem cu o cârpă curată, moale, șau mai bine ca o flanelă subțire, incălzite de mai inainte.

Simion Fl. Marian, în frumoasa lui scriere: *Nașterea la Români* vorbește despre *scăldătoarea* noului-născut astfel: *Oala* în care să ferbe apa trebue să fie *nouă,* pentrucă precum sună oala cea *nouă* așa și copilul să aibă un glas curat, pătrunzător și plăcut. Apa să fie *călduță,* iar nu ferbinte, nici clocotită, pentru ca copilul să nu devie desfrânat și viața lui să nu fie neliniștită, cum este apa când clocotește. In apă de baie să pune o rămurică de busuioc, un ban de argint, o floare de bujor, lemnul Domnului, fagure de miere, puțină pâne și zahăr, un ou, puțin lapte dulce si o lecuță de aghiasmă. Toate acestea pentru ca copilul să fie:

Scump ca argintul,
Dulce ca mierea,
Bun ca pânea,
Sănătos ca oul,
Rumen ca bujorul,
Atrăgător ca busuiocul
Și alb ca laptele, și așa mai departe.

După ce a spălat copilul, moașa il trage puțin de nas, ca să nu-i fie turtit sau borcănos, apoi il măsură în cruciș, adecă îi aduce genunchiul stâng până aproape de cotul drept și genunchiul piciorului drept până aproape de cotul stâng. Aceasta pentru că copilul fiind sclintit sau șoldit să să indrepte

După baie copilul trebuie să fie imbrăcat, adecă *infășat.* Despre aceasta și celelalte îngrijiri voiu vorbi în numărul viitor.

Dr. Vasile Bianu
Autorul Dicționarului Sănătății.

Socializmul la Cluj

Intâiu Maiu este pentru socialiști zi de sărbătoare în toate țările, și pentru aceasta o numesc sărbătoare *internațională.*

Aceasta zi, care după datinele popoarelor culte este în adevăr *sărbătoarea muncii,* anul acesta a căzut într'o duminecă și anume în ziua de Paști a Românilor. Inainte d-a arăta cum s'a sărbătorit aceasta zi la Cluj, trebue să spun că în acest oraș socialiștii sunt despărțiți în două tabere, adică după cum ei își zic, în: Tabăra *„socialiștilor democrați"*, cari doresc înbunătățirea stării muncitorilor prin cultură și organizare, și tabăra *„socialiștilor comuniști"*, condusă de înstreinați dușmani, poporului, băeți tineri, cu smântână pe gură — dupe cum arată socialiștii democrați — și compusă din ceia ce pot strânge pe drum, la repezeală, fie băeți de 6 ani, fie femei perdute și beține.

Tabăra socialiștilor adevărați se află sub conducerea unor oameni cari având experiență și principii cinstite doresc cultura muncitorilor și înbunătățirea stării lor. Aceștia au rostit cuvântări demne de orice țară cultă și cari pot fi repetate în casa țării. Conducătorii sunt în mare parte români. Tabăra a două se prezintă în modul următor: vre-o trei sute de oameni dintre, 100 evrei adulți, toți cu mânile albe ca zăpada, oameni deprinși a trăi din neliniștea celor năcăjiți și lipsiți de cultură. Aceștia vorbesc de mânile scorțoase de muncă și de suferințe pe care nu le cunosc și nu le-au cunoscut nici un moment. Apoi urmează vr-o 130 băeți dela 6—16 ani, toți cu țigara în gură și cu păharul de băutură cu buzele nenutrite pierduți într'un colț al curții unde aveau adunarea. Restul se compune din vreo 20 fete perdute și din actrițe de varieteu sosite la ședință cu câni de lux, purtați în curele elegante.

Iată neliniștea acestora:

Ei nu pot sărbători ni România Mare fiindcă nu a sosit lumea lor, căci domnii (autoritățile) sunt, naționaliști iar poporul e prost (adecă nu știe cum să-i pună pe ei în domnie). Conducerea o au înstreinetii cu smântână pe gură din jurul fițuicei *„Fáklya"* adecă *„Lumină"*, cari aleg pe unul și-l numesc cu un „escu" la coadă fiindcă știe îndruga câteva vorbe în românește; pe acesta îl pun să vorbească românește. Vorbirea a fost cam așa: Acesta să fie ultimul Maiu câud nu noi suntem domni, să vie Maiul când vom pune jugul în grumazul acelora, cari ni l-au pus nouă în grumaz". A vorbit românește cu toatecă români afară de o fată perdută n'a fost nimeni de față iar înstreinații nu știu românește căci ei și astăzi își caută pâinea scriind gazete în limbi streine. Pentru Unguri vorbește alt strein, care însă știe să spumege bine, se vede că din asta trăește. Bine îmbrăcat, cu lanț de aur și cu vorbe de stradă poartă grija celor năcăjiți. Trebuie să adăugăm, că acești oameni fără nici o răspundere sunt organigați numai pentru revoltarea și neliniștirea poporului, programul lor este revoluția cu orice preț pentrucă lor nu le trebuie România Mare, care ar putea să se lipsească prea bine de ei.

In rândurile acelora, cari vindeau insignele lor cu para de foc se auzeau, fără nici o sfială vorbele: „spânzurați pe cetățeni (burghezi) și apoi va fi bine în lume."

Constatând că toată banda o putea pune pe fugă un flăcău de ai noștri dela sate cu o bâtă ori cu un bîciu, mi-am pus pentru o sută oră întrebarea: oare ce înțeleg acești oameni prin libertate dacă chiar o adunare ca aceasta au putut s'o țină nețulburați în ziua de sfintele Paști?

Am constat însă cu plăcere și fală faptul că între acești parasiti ai oamenilor dela orașe nu am văzut nici un Român, fie ori cât de năcăjit ar fi, căci cum ei singuri recunosc românul ca și ungurul nu e potrivit, să le facă țară „internațională" și fără stăpânire a cestor înstreinați. Totuși credem că autoritățile vor lua măsuri pentrucă să înceteze tulburările acestor înstreinați ce nu pot fi răbdate fiind un păcat greu contra culturii poporului.

Argus.

BUCUREȘTII

Cărărue, cărărue
Care duci la București
Drum ca tine, altul nu-e
Nici în lumea din povești...

Cântau pribegii în răzmeriță, cântau cei ce plecaseră spre a nu cădea sub stăpânirea vrăjmașe, cântau cei ce copilarise în orașul acesta al bucuriei, cei ce îi cunoșteau colțuriie lui de farmec, cântau și aceia ce nul văzuseră nici odată dar în sufletele cărora Bucureștii capitala țării înfățișa însuși țara lor amarnic încercată.

Orașul întins, plin de viață și libertate, orașul în care se află scaunul domnesc, în care alegii noștri se adun să înfăptuiască legi bune pentru noi, în cari școalele cele mai înalte dau lumină, și tribunalele cele mari împart dreptatea, a purtat duhul stăpânirei streine din Noembrie 1916 până la sfârșitul lunei Noembrie 1918, când ostile dușmane înfrânte și fugărite de armatele noastre și ale aliaților noștri, au părăsit pentru veșnicie pământul Românesc.

Și Dumnezeu a răsbunat din plin cetatea sfânta a neamului nostru, Armatele noastre biruitoare au întors vizita, intrând în triumf în inima țărei vrăjmașilor noștri înfrângându-le îngâmfarea și înălțând stindardul tricolor, în capitala țărei lor, In Budapesta.

Bucureștii a fost răsbunat. Pribegii au găsit cărăruia dorită și cântată în refugiu, poteca ce-i au purtat spre drumul larg al biruinței.

Și visul cel rău s'a risipit și minunile orașului s'au înfățișat din nou privirilor noastre doritoare.

Cetatea minunată, după cum ne spun legendele, a fost întemeiată de păstorul Bucur, pe malurile râușorului Dâmboviță. O bisericuță mică așezată pe malul drept al râului, pomenește și astăzi numele celui ce este socotit drept întemeitor al Capitalei noastre.

Orașul acesta nu atât de vechi, s'a înfrumușețat, s'a mărit, a ajuns și în multe părți a întrecut cele mai vecbi și vestite orașe din streinătate.

Biserici și clădiri mari s'au înălțat ca din povești: străzi largi, bulevarde minunate au răsbătut în lung și în lat, monumente de slavă fruntașilor țărei, s'au rldicat pe piețele publice spre veșnică pomenire. Palatul Cotroceni, Palatul Regal, Palatul poștelor, Casa de depuneri, ministerul de externe, de domenii, Cercul militar, Ateneul și atâtea alte palate minuni de construcție, au îmbogățit avuția națională, în scurt timp dând înfățișarea aceia uimitoare și ispititoare a Bucureștilor.

Cetățeni locuitori ai orașului s'au straduit să fie și ei a înăl-

time, construind case mari, frumoase, ce pot face cinste ori căror capitale de țări streine. Bulevardul Colței, Elisabeta, Carol, Calea Victoriei, Parcul Ioanid s'au împodobit de sărbătoare.

In grădinile publice și în piețI s'au înălțat monumente, gloriei neamului nostru: Rosetti, Eliade, Gh. Lazăr, Mihai Viteazul, V. Lascăr, Monumentul Pompierilor, I. C. Brătianu, Lahovari și multe altele.

Orașul cel mai însemnat al țării noastre după războiu a luat înfățișarea celor mai mari capitale de țări streine. Populația s'a înmulțit culoarea aceia locală s'a schimbat, și în locul Bucureștiului de altădată, avem astăzi Bucureștiul ce este la fel cu cele mai însemnate orașe din apus.

Oraș bogat, frumos, curat, cu teatre mari, cu grădini publice minunate, cu colțuri fermecătoare, cu instituții mărețe, plin de viață și veselie, trebue văzut măcar o singură dată în viață de fie care Român.

Văzându-se comorile noastre naționale, orașele noastre mari, pline de atâta farmec, ne vom învăța să ne iubim și să ne prețuim mai mult țara. Când avem în cuprinsul hotarelor noastre minuni ce întrec streinătatea și când le vom cunoaște frumusețile nu ne vom mai gândi să facem călătorii în țări streine ce nu sunt și nu pot fi mai frumoase decât țara noastră.

Emilian Stefănescu

Agricultură. Muncă. Cooperație.

Cum s'au născut Băncile Populare și Cooperativele în vechiul regat.

In numărul trecut am vorbit despre „Ce sunt cooperativele", continuăm acum cu articolul cu titlul de mai sus.

Vom arătă cum din aceste tovărășii sau însoțiri, numite cooperative, prin muncă și desinteresare personală, s'a ajuns a se scutură de jugul economic țăranul nostru din vechiul regat, dându-i în acelaș timp și educație sufletească și culturală.

Károlyi, fostul președinte al republicei ungare, când ne-a vizitat aceste tovărășii, la Comana, jud. Vlasca a ținut un discurs în limba franceză, care îl traducea regretatul și marele cooperator Fotin Enescu, în care nu mai contenea a ne lăudă și a ne proslăvi, zicând, că, și el, înapoindu-se în țara lui va face la fel. Acolo el a văzut tovărășile pentru lucrarea pământului, cari luau cu arendă moșiile mari și le lucrau în comun țărani, astfel că țărani înoștri, înainte de exproprierea și înpropritărirea care se înfăptuște acum, după făgăduială și pilda Marelui Român, M. S. Regele Ferdinand I. au avut pământ, dacă se organizară în tovărășii.

Și cine ar fi crezut vreodată că din chinzirul țăranului nostru, prin aceste tovărășii, va reuși să-și facă un capital la un loc cu depunerile și rezervele sale de Lei 370 milioane?

Cine ar fi crezut vreodată că din aceste tovărășii, numite cooperative și bănci populare, țăranul nostru va fi gata pregătit pentru ziua cea mare a Unirii Neamului nostru?

Acum vreo 20 de ani în Țara noastră, în vechiul regat, țăranul, mai ales, trăia foarte greu. N'avea pământ, n'avea gospodărie cum îi trebuia, n'avea vite, n'avea bani.

Și fiindcă n'avea bani greutățile erau mari. Dacă avea nevoie de vreo sumă de bani, trebuia să-se ducă la cămătarul satului, jidovul sau alte nație, sau cărcumorul hrăpăreț și hain, și să-i ceară bani cu împrumut.

Ii dă deă cu mare greatele, trebuia să-i aducă, ba găina, ba miel, ba putina cu brânză, pe lângă că-i luă o dobândă mică, zicea el, *„Un ban la franc pe zi"*. Dar știți Dv. ce este un ban la franc pe zi, este *360 lei la 100 pe an*, nu e așa nimica toată.

Și pentrucă avea nevoie sărăcul, luă și plătia și când era să plătească num mai avea de unde. Și atunci creditorul îi lua vite, îi luă casa, și luă și cemeșa din vatră. Era chiar mai râu decât pe vremea fanariaților.

Dar oameni noștri mari nu s'au lăsat.

Au venit cu o lege mare și frumoasă.

Mare, fiindcă spiritul acestei legi era pentru toți și după preceptele și ale Sf. EvangheliI; frumoasă, fiindcă urmărea ridicarea țărănimei noastre, deci înstărirea păturii noastre țărănești.

Și la 28 Martie 1903 parlamentul nostru a votat această lege.

Cum s'a votat această lege băncile acestea populare, cari nu sunt decât cooperative de credit și economie, au început să iasă ca din pământ; și s'au făcut mereu ajungând astăzi să fie cam vreo 3.000.

Și să faceau și să fac mereu, fiindcă țăranul nostru are bani lui, în satul lui; unde își depune economiile, și unde la nevoie găsește bani cu împrunut cu cel mult 10% pe an; administrația o face el-însuși, iar intreg beneficiul băncii îi rămâne tot lui. Iată ce sunt băncile populare.

In numărul viitorul vă voiu vorbi despre cele lalte feluri de cooperative, și apoi vom trece la cum să lucrează la aceste cooperative.

Aurel I. Lepădatu.
Inspectorul Statului
pentru Cooperația din Transilvania și Banat.

Higiena și creștererea Vitelor.

Hotărât că vitele alcătuesc una din cele mai însemnate ramuri, ale bogăției noastre naționale. Ființele acestea, pe care bunul Dumnezeu le-a lăsat în preajma și întru folosința omului îi ușurează mult viața și nevoile ei.

In adevăr animalele ne dau, cu îmbielșugare:

a) munca, cu care românul răstoarnă brazdele roditoare ale câmpului;

b) carnea, cu care ne hrănim;

c) lâna, cu care ne îmbrăcăm;

d) apoi laptele, oule, și alte bunătați, menite toate să-i înlesnească traiul.

Creșterea vitelor este o *îndeletnicire strămoșască a Românului*, pe care-l vedem — în decursul vremurilor — strâns legat de bucata lui de pământ, ca și de vitele, ce le prăsea. Istoria ne mai arată, că între Tisa, Dunăre și Nistru, poporul avea turme întinse de vite, asupra cărora de multe ori se aruncau prădalnicii vecini ca să le cutropească.

Dacă să purcedea vr'un războiu, românul își încarea la înțeală, familia și avutul său, își trimitea vitele, oile la munte; iar el rămânea la hotare, spre a-și apără moșia — cum spun legendele — „cu durdă la spinare, călare pe murgul lui".

Când însă mulțimea dușmanilor l'a răzbit, și a trebuit să cadă la pace cu unii din ei, cu Turcii, spre a se putea războI cu ceilalți — Tatarii, Ungurii, Polonii, Românii plăteau un peșcheș, al cărui va loare mai însemnată consta în numărul de armăsari moldovenești și epe „tot sirepe", pe care anual noi le dădeau Turcilor.

Nu că doar aceștia nu ar fi avut vite. Turcii în totdeauna au avut cai renumiți, de soiu arăbesc. Dar ei răvniau la ai noștri, din cauza calităților lor.

A dat bunul Dumnezeu însă, că am scapat de acele vremuri grele, de neagră amintire. Azi avem o Românie — pe cât de mare, pe atât de tare — și nu ne mai temem, de soarta celor întâmpinate în trecut.

Care este *situația de azi* a țărei noastre, din punctul de vedere, care ne interesează?

După un crâncen războiu europeau și ca o urmare a bolșevizmului, ce mai bântue încă prin unele părți; vitele s'au distrus în mare parte. Țări mari, cum e Franța, sunt nevoite să aducă vite din alte țări îndepărtate, Argentina, Brazilia, spre a-și înlocui pierderile. Zilnic sosesc apoi din America vapoare încărcate cu carne, din care se hrănesc populațiile din Europa din Vest.

Cu noi, a vrut „Domnul". să nu mai avem nevoe de ajutorul altora. Nu numai atât. Dar — după câte știm — *noi suntem azi pe continentul europeau țara cea mai bogată în vite*. Ba încă, unele regiuni binecuvântate, cum e Ardealul de pildă, au azi mai multe vite ca în trecut, în vremuri de pace.

Statistica ne spune, că avem în tară, peste 1 milion și jumătate cai, 5 milioane vite bovine, 9 milioane oi, 3 milioane porci etc.

Această avere imeuză se cifrează, se socotește la mai multe zeci de miliarde lei.

Cum s'ar putea; să ne scăpăm de numărul vitelor care prisosesc, ca să se facă posibilă creșterea altui contingent nou de vite?

Această *problemă a exportului* preocupă azi Cercurile noastre conducătoare. A rămânea cum suntem azi, ar însemna, să ne înăbușim propria noastră producție, sau-cum se mai zice, — să „ne înecăm în propria noastră grăsime".

Căci în natură este o lege: „ca un organ, un organizm să funcționeze bine, trebue ca acesta să se scape la timp, de produsul său de prisos".

Ca stomacul, bună oară, să fie sănătos, trebue ca alimentele și tot conținutul lui, să nu se oprească în el, trebue să circule mai departe. Altfel omul sau animalul se îmbolnăvește. Ca o vacă — altă pildă — să dea lapte mult, trebue între altele să fie mulsă la timp, spre a descarca ugerul de produsul său, laptele. Altfel vaca se strică la țiță, iar laptele încetează. Tot așa se întâmplă și cu organizmele sociale, cu Statul. Pentru ca țărei noastre să-i meargă bine, trebue să facem, ca prisosul de vite să circule. Alt-fel carul statului prinde a scârții. De sigur, că conducătorii noștri vor găsi calea cea mai folositoare, care duce la acest scop exportul de vite și ca urmare a acestuia „mărirea valutei", creșterea valorei leului nostru. Chestiunele care ne interesează pe noi, și care urmează a fi dezbătute cu amănunțime sunt următoarele:

Ce să facem noi, spre a ridica valoarea acestui capital, „vite"? Cum să le creștem noi, ce îngrijiri să le dăm, ca să ne fie cât mai rentabile, producându-ne cât mai mult?

Lucrurile acestea se vor vedea — rând pe rând — sub această rubrică a „Higienei și creșterei Vitelor". De la modul cum ele vor fi înțelese de fie care crescător, de fie care agricultor, atârnă buna stare a avuției fie căruia. Iar atunci, când toți se vor pătrunde de elc, Statul nostru va fi mult mai bogat, căci va întrupa în el săteni luminați și cu bună stare. La vreme de răstriște, țara va găsi nu reazăm solid intru apărarea sa. Este un bun patriot acela, care înmulțindu-și, îmbunătățindu-și vitele sale, sporește averea sa și a Statului.

Cluj, 2 Maiu 1921.

Medic *Veterinar G. Nicolau,*
Profesor la Academia Agricolă.

Industria casnică

Văpsirea lânei

(Urmare)

3. *Albastru.*

Pentru 1 kgr. de lână fierbem timp de jumătate ceas 6 litri de apă cu ½ litru cenușe și 10 gr. săpun de rufe (haine). Leșia aceasta o strecurăm într'un vas de pământ și o așezăm la un loc căldicel; legăm într'o cârpă peatră de brâie (indigo albastru) și o punem în leșie. In fie-care zi, strângem ușor între degete legătura aceasta, timp de 6—7 zile, până când s'a disolvat (topit) pe încetul toată piatra. In văpseala astfel pregătită punem lâna ce voim a o colora și o lăsăm iar 6—7 zile, învârtindu-o bine în fiecare zi odată, sau de două ori; astfel vom avea cel mai frumos și mai trainic albastru.

4. *Negru.*

Pentru 1 kgr. lână fierbem timp de 1 ceas 6 litri apă cu 1 kgr. scoarță de arin negru sau coji verzi de nucă și cu vitriol de fier (vitriol verde, gălițcă.) Punem lâna înlăuntru o mai lăsăm să fiarbă 5 minute, apoi o punem la o parte și lăsăm lâna în cerneală până când se răcește de tot, învârtindu-o din când în când. Pe urmă o scoatem și o spălăm bine în apă rece. Dacă nu e destul de neagră mai înfierbântăm cerneala de 2—3 ori adăugând totdeuna niței vitriol de fier. Lână netoarsă se colorează mai ușor, dar pe urmă să toarce mai greu. E mai bine a o văpsi toarsă și a o îmuia de atâtea ori în cerneală până când capătô coloarea ce o dorim.

5. *Verde.*

Vopsim întâi lâna galben auriu, după cum am arătat mai sus, o lăsăm să se svânte niței, apoi o punem în văpseala albastră în care nu mai trebue să stea 6—7 zile, ci numai atât până când vom avea un verde destul de închis.

6. *Violet.*

Coloarea violetă cu deosebitele ei înfățișeri profirie, liliachie, vânătă, născădită (vânat foarte închis) se poate face tot ca și verdele înmuiând în albastru și pe urmă în roșu, sau întors.

7. *Alb.*

Dacă nu ni se potrivește coloarea albă firească a lânei, ci voim să o avem albă ca varul o putem albi frecându-o bine cu un terciu subțire făcut din ½ kgr. prav de aretă topit în apă de râu. Se mai poate schimba coloarea puțin gălbuie dela fire a lânei, prin înmuiere într'o zeamă subțire de albăstreală (scrobeală albastră).

Cele șapte colori arătate mai sus pot fi socotite ca temeiul meșteșugului văpsitoriei. Bine înțeles, și meșteșugul acesta ca oricare altul cere îndemânare care însă se câștigă prea usor prin deprindere. Potrivirea culorilor de deschise sau de întunecate, de asemenea amestecul lor cu deosebite adausuri dacă voim să batăniței într'o altă față, se învață de asemenea tot prin deprindere.

Nici odată să nu îmbăiăm lâna, până nu facem o probă, lăsând-o să se usuce. Dacă proba prinde și coloarea e bună se poate pune toată lână. Coloarea va prinde mai tare dacă se va înmuia în mai multe rânduri sau se va lăsa lâna se stea vreme mai lungă în văpseaua sa.

Se văpsește mai bine lâna toarsă, sau pânza (stofa) de lână. Trebue să băgăm de seamă însă, ce lâna se fie curată, fără prav, fără grăsime, sudori sau alte pete.

De asemenea și vasele precum și materiile de văpsit se fie curate.

Ca să fim siguri de curățenia lânei e bine să o spălăm înainte de văpsire cu apă și cu săpun și să o ținem într'o baie de aburi fierbinți atârnând-o pe un stativ sau pe un băț de asupra unui vas pus la foc, acoperind lână cu un cearsaf (lepedeu) care se atârne peste pereții vasului pentru ca aburii se nu se risipească fără folos în aer. Lâna, care a fost lucrată cu pucioasă trebue spalată cu leșie de sodă, în care se pune și acid sulfuric subțiat binișor.

Lâna ce o avem în casă, dacă o știm curată, nu are nevoe de aceste spălături, cari trebuesc făcute mai ales dacă voim să văpsim pânză de lână cumpărată din prăvălii, sau chiar pânză care a fost purtată.

O pânură deja văpsită, să nu se văpsească a doua oră numai după ce se face proba cuvenită. De asemenea să se ia seama dacă e pânză de lână curată sau este amestecată cu bumbac; fiindcă nu toate văpselile prind la fel, la lână ca și la bumbac și poate să iasă coloarea împestrițată. Deosebirea dintre lână si bumbac facem prin ardere, având grije să luăm fire atât din bătelă cât și din urzeală.

Toate văpselile arătate sub punctele 1—7 sunt cu deosebire potrivite pentru lână. Dar se poate să aveți nevoe și de alte amestecări și trebue să știți că deși lâna primește mai bine văpselile de ori ce fel, decât alte ștofe, pânzi, pânzeturi, stambe, totusi pentru unele văpseli e nevoe, ca lâna se fie pregătită de mai înainte printr'o murătură (Beiz, paț). Cea mai potrivită se face cu acid (piatră de yin) singur, sau amestecat cu vitriol de fier, sau cu alaun (ciumăfaie).

Femeile cari vor avea tragere de inimă și îndemânare pentru a putea lucra cu folos după învățăturile de mai sus, ar putea să-și facă din meșteșugul văpsirei lânei o industrie casnică, bănoasă și din cele mai ușoare, care nu le-ar împiedeca de a-și vedea și de alte treburi.

Cluj.

Elena Bolcaș,

Citiți gazeta Voastră

„CULTURA POPORULUI"

ea va fi cel mai bun prieten al Vostru și la necazuri și la bucurii.

Acei ce răspândesc Ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Român

CRONICA SAPTAMANEI

Impropietărirea ţăranilor în Ardeal.

Inainte de sărbătoarea Paştelui Senatul, adică sfatul bătrinilor Ţării, a votat şi aprobat legea împărţirei pământului la ţăranii din Ardeal, fără deosebire de credinţă şi neam. Legea aceasta s'a votat de către toţi în unire şi numai pentru glasuri au fost contra ei. Astfel dupăcum în Basarabia ţăranii se găsesc în stăpânirea ogoarelor lor, dupăcum în Regatul vechiu ţăranii stăpânesc acum jumătate din pământurile făgăduite de Rege şi împărţirea ogoarelor urmează, tot astfel în Ardeal, dupăce şi Camera deputaţilor va vota legiuirea acum după Sfintele Sărbători, ogoarele pe cari ţăranii le stăpânesc azi prin arendările silite şi încă altele noui acolo unde va fi nevoie, se vor împărţi tuturor.

Ţăranii din Ardeal au fost luminaţi, iubitori de ţară şi neam aşteptând cu răbdare această legiuire şi necrezând cuvintelor streinilor ce voiau să-i îndemne la rău înşelându-i că moşiile nu se vor împărţi. Azi răsplata cumineniei lor vine, pământurile întră în stăpânirea lor şi prin muncă înţeleaptă vor deveni bogaţi într'o ţară bogată. Ardealul în care până mai ieri sub stăpânirea magnaţilor şi ţăranul ungur şi cel român răbdau acelaş jug, azi dezrobit, poate propăşi pământurile fiind ale acelora cari din moşi strămoşi le lucrează.

Lucrările improprietărirei, cari vor începe curând, vor fi conduse de oameni cu dragoste de ţară şi ştiinţă ce vor căută să împace interesele tuturor sătenilor dând pre cădere acelora pe cari războiul i-a făcut neputincioşi, văduvelor şi orfanilor. Ţăranii vor aştepta cu răbdare şi odată în stăpânirea pe veci de veci a ogoarelor, vor şti să le muncească pentruca ei, familiile lor şi ţara să prospereze.

Regularea cheltuelilor şi veniturilor ţărei.

Adunarea deputaţilor, va începe curând după Paşti în primile zile de întrunire discutarea proectelor de budget şi reformă financiară adică ale cheltuelilor şi veniturilor statului şi ale noului fel de dări şi biruri, pe cari le-a plănuit ministrul de Finanţe Titulescu un om priceput în nevoile ţărei.

Budgetul, adică alcătutrea pe-un an a veniturilor şi cheltuelilor ajunge la cinci miliarde Lei deci cinci mii de milioane. Pentru ca ţara să nu cheltuiască mai mult decât poate strânge din dări, ministrul s'a silit să facă economii tăind din risipa ce se urma cu banii statului. El a făcut astfel ca venitul . . . să ajungă cheltuelilor ne mai adăugând astfel ţara datorii noui cari sunt periculoase pentru o bună gospodărie după cum fiecare ştie.

Pentruca dările să nu apese asupra poporului el a împus mult pe acei ce s'au îmbogăţit din războiu, pe cei cu dare de mână şi pe acei cari câştigă mult din afaceri. Sfatul ţărei va hotărî dacă planul lui e bun şi-l va schimba acolo unde nu va fi drept. Astfel se va alcătui în curând dări egale pentru toate ţinuturile României Mari, ne mai fiind mai multe feluri de biruri, după cum sunt azi lăsate de vechii stăpânitori.

In Ardeal, după noile plănuiri, dările vor fi mai mici ca azi, pentrù pământ, pentru industrii şi comerţ, spre mulţumirea tuturor.

Când Adunările ţărei vor vota plănuirile ministrului Titulescu, vom arăta pe înţelesul poporului cari sunt dările şi cât trebue să plătească gospodarii.

Exportul vitelor din Ardeal.

Cu venirea primăverii gospodăriile săteşti din Ardeal s'au găsit cu un însemnat număr de vite peste trebuinţele lor. Din cauza lipsei mijlocuilor de călătorie, neavând vagoane de drum de fer nici târguri bune în apropiere, ţăranii dau pe nimic aceste vite unor negustori necinstiţi cari le vând cu preţuri mari trecându-le pe furiş prin contrabandă în Ungaria.

Pentru aceasta mulţi ţărani au cerut deplina libertate a exportului adecă a vinderei peste graniţă în Ungaria a vitelor spre a putea obţine preţuri bune şi a scăpa de animalele ce nu le pot hrăni în păşunile lor. Nu ştim aceia ce va hotărî stăpânirea care desigur va căuta să îngrijească de interesele gospodăriilor ţărăneşti. Ţărănimea ardeleană trebue însă să cunoască faptul că în Basarabia şi Regatul vechiu se simţe mare nevoie de vite atât pentru tăiere cât şi de muncă. La târgurile a se ţin acolo se dau preţuri între 10.000—20.000 Lei pentru o păreche de boi şi aşa chiar nu se găsesc. Deci după cum se pot înbunătăţi transporturile spre Ungaria şi se pot da vagoane pentru acea ţară duşmană nouă, s'ar găsi, credem noi mai repede vagoane pentru România veche săcătuită de nemţi şi bulgari în timpul războiului pentru libertatea neamului. Ţărănimea din Ardeal, precum şi proprietarii ce cu priros de vite trebue să vie mai întâi în ajutorul fraţilor din Regat cari au nevoie de ele pentru cultivarea ogoarelor lor şi să ceară vagoane şi pentru vechiul Regat. Astfel se va întări neamul şi se va face şi o bună afacere pentru vânzătorii de vite din Ardeal.

De peste graniţe.

Germania care — dupăce a fost bătută în războiul pe care l'a început — primise prin pacea încheiată să plătească ţărilor învingătoare o dreaptă despăgubire pentru răul făcut, vrea azi să scape de îndatoriile luate şi să nu mai dee nimic Aliaţilor, între cari suntem şi noi. Astfel Franţa n'are bani pentru repararea ţinuturilor ruinate de armatele germane după cum şi noi nu putem să luăm cele 3 miliarde ce ne sunt datorite.

Aliaţii s'au hotărît să silească Germania la plata datoriilor. Pentru aceasta au ocupat o parte din ţinuturi şi a împus o taxă pe mărfurile germane cari trec graniţele. Germania în faţa acestor măsuri a făcut noui cereri pentru începerea tratărilor. Dar ceia ce vrea să dee este lucru atât de neinsemnat în cât Aliaţii au hotărît să nu primească şi au convocat un sfat al conducătorilor numit „Consiliul suprem" care va hotărî asupra măsurilor de luat.

*

In *Anglia* de mult este o neînţelegere între minerii adică lucrătorii din minele de cărbuni şi proprietarii minelor cari au trebuit să scadă salariile pentru a efteni cărbunele englez ce nu se mai vindea în streinătate fiind prea scump. Muncitorii au încetat lucrul de unii au lăsat în în părăsire pompele ce scoteau apa din ele, astfel că multe s'au ruinat, fapt foarte rău căci dărămându-se toate lucrările, la sfârşitul certei cu patronii, muncitorii nu mai au unde să lucreze şi deci tot ei sufăr.

Lucrătorii dela căile ferate şi alţii s'au unit cu cei dela mine, dar văzând apoi că acestia vor să facă tulburări politice şi nu caută să câstige un salar mai mare, i-au părăsit.

Azi cea mai mare parte din mineri au înţeles că micşorarea salariilor trebuincioasă căci numai astfel cărbunele se poate vinde în străinătate. Ei au primit cererile patronilor şi lucrul s'a reluat în unele părţi şi se continuă pe fiecare zi.

Această grevă, adică încetare de lucru, a fost una din cele mai mari din Anglia şi sfârşitul el arată cât de înţelept e muncitorul englez care înţelege să-şi apere în linişte drepturile şi să îndepărteze pe acei ce urmăresc tulburări politice sau înşelăciunea intereselor muncitoreşti.

Buclum.

CRONICA AGRICOLĂ

La câmp: Se grăpează semănăturile de toamnă; continuă cu semănatul porumbului, sfeclei cartofilor, inului cânepii. Pliveste semănăturile de buruieni în special de pălamidă. Ia măsuri împotriva ciorilor, cari pricinuesc mari pagube semănăturilor de primăvară, în special porumbului şi celor semănate cu maşina în rânduri.

In plantaţii. Se continuă cu aranjarea gradinei de legume şi flori. Răsădeşte în straturi plantele cari s'au desvoltat bine în răsadnite: varză de toamnă, ceapă gulii, seămăna deadreptul în straturi: ridichi de iună, linte, măcriş, spanac, castrâveţi, dovleci, pepeni galleeni, pepini verzi şi fasole. La sfârşitul lunii se începe răsăditul pe loc cu prima serie de pătlăgele roşii şi ardei; se rup stolomii la fragiţe sapă şi sa pune un strat de pere pe sub foi, se răresc legumele cari au răsărit prea des. Continâ se sape şi să răsădiască plantele cari au pierit de frig, se plivesc şi se udă sămănăturile. Se plantează în gradiniţa de flori, pausele, părăluţe, rumăniţa, micşunele şi garoafe; se seamană pe răzor: călţunaşi, gura leului, verbine, craiţe, resede, micsandre etc. Se plantează trandafirii cari au iernat în ghivece.

In grădina de pomi. Se curăţă pomii de omizile, cari au înviat; se cercetează pomii tunşi şi se ung rănile cu păcură. Pe timp secetos se udă pomii plantaţi decurând. Continuă altoirea în coajă. Altoeste piersici, zarzării. Catre sfârşitul lunii începe altoirea în ochi crescând şi în despicatură. Tae crăcile, cari prezintă scorojituri şi le arde. Se cercetează legăturile şi tutorii pomilor noui plantaţi; se obsearvă creşterea lăstarilor eşiţi din altuii făcuţi în toamnă şi se leagă da cep sau de tutur.

In vie continuă cu săpatul, tăiatul şi arăcitul viei. Se aprovizionează cu substanţele şi aparatele necesare pentru combaterea boalelor (var, piatră vânată, pucioasă, stropitori). Dacă a dat frunza, către sfarşitul lunei stropeşte viţa contra manei cu o soluţia de piatră vânată; prima stropitură 1 kgr. piatră vânată la 100 litri apă. Face grămejioare de baligar în vie pe cari le aprinde des de dimineaţa pentru a apăra via împotriva frigului.

Cultivatorii de tutun. Obsearvă rasadniţele dacă sămânţa a răsărit bine; dacă nu apoi seamănă sămânţă încolţită; udă dimineaţa plăntuţele răsărite şi le plivesc presărându-se pământ mărunţit şi amestecat cu nisip după fie care plivit.

In ogradă. Plugarul acriseşte bine şi văruieşte grăjdurile rămase goale prin scoaterea vitelor la păşune. Obicinueşte vitele încetul cu încetul la iarbă şi nutreţuri verzi dându-le în fiecare dimineaţă înainte de ale scoate la păşune — pae de orz, sau alt nutreţ uscat pentru a evita diareele şi meteorizăliunile (umflarea vitelor). Continuă monta epelor, castrează armasarii, taurii şi vierii.

C. M.

*

Rugăm pe iubiţii noştrii plugari să se adreseze la „Cronicarul agricol" al foii în orice chestiune ce priveşte plugăria. Ori ce întrebare va primi răspunsul ei prin această foaie.

CORRESPONDENTE DIN ŢARĂ

Gazeta noastră ţinând cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile şi toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noştri.

Superstiţii româneşti.

Superstiţii sau credinţa deşarte există la toate popoarele. Dintre acestea unele sunt nevinovate, altele însă sunt în mod hotărât pegubitoare şi astfel e o datorie comună a noastră să căutăm a le explica şi a le stârpi.

In rubrica de faţă ne vom ocupa de credinţele deşarte, observate la poporul nostru.

1. Eram la şăzătoare, era o seară întunecoasă ploioasă din luna Decembrie.

La orele 10 se prinse în rămăşag Ion a văcarului cu Vasilică a Mariei — ambii flăcăi gata de umblat la horă — care din doi să aducă din cimiter năfrămuţa (batista) de pe crucea lui Nicolae Ursu, flăcău mort anul trecut, care era în dragoşte cu Lucreţia Ilenii. Acest rămăşag avea de scop ca să câştige inima Lucreţiei, cernită de jale după Nicolae.

Pentru acest fapt, plin de curaj se legă Vasilică a Mariei, care în întunerecul beznă plecă singur în cimitir. Toată calea, până la cimitir şi îndărăt nu era mai lungă de 1200 de paşi, totuşi a trecut miezul nopţii şi Vasilică încă nu era sosit; au mers oamenii din şăzătoare de l-au adus acasă, îngheţat de jumătatate. Iată ce s'a întâmplat:

Vasilică ştia drumul sigur până la mormântul lui Nicolae. A şi mers cu inima în dinţi până la mormânt, a rupt năfrămuţa, de pe cruce pe care s'a legat să o aducă acasă şi porneşte cu groază înspre ieşirea din cimitir. Se înpedică la primii paşi de vreo cruce ruptă de lângă un mormânt şi cade cu faţa la pământ.

Până aici e toată istoria adevărată iar acuma urmează ceiace numim noi credinţă deşartă.

Sătenii susţin sus şi tare, că Nicolae ieşit din mormânt s'a aruncat asupra lui Vasilică şi l'a ţinut trântit cu faţa la pământ până la mierul nopţii, când cântă cocoşii.

Insuşi Vasilică crede aceasta, fiindcă aşa vorbeşte tot satul. Vasilică, mai nainte fecior voinic şi plin de curaj, a trecut prin o spaimă de nedescris, căci credea şi crede că la prins Nicolae. Boala aceasta s-a desvoltat zi de zi într'o frică şi de frunză şi de iarbă rică care ce îl stăpâneşte la tot pasul, ba uneori se îngrozeşte de ceva în aşa măsură, că ameteşte.

Singurul leac contra acestei boale ar fi fost acela ca cineva cu vorbe înţelepte să-l fi încredinţat numai decât, din ziua primă, că el s'a împedecat de ceva şi că morţii n'au nimica cu cei vii decât amintirea care trebuie să le o păstrăm cu sfinţenie.

Sătenii e bine să ştie şi aceia, că a te atinge de morminte ori ziua ori noaptea, cu scopul de a le ruina ori de a înstreina lucruri, cari aparţin mormântului, nu e lucru creştinesc deci nici românesc.

Domide.

MUNCA CERERI ŞI OFERTE

Gazeta noastră sprijinind cu drag pe toţi muncitorii cinstiţi şi liniştiţi le stă în ajutor spre a găsi totdeauna de lucru. Muncitorii de toate breslele, când caută locuri prin ateliere şi fabrici, ori servicii, ne vor scrie carte cu numele lor, cu adresa desluşită, aratând meseria şi plata ce o cer. Noi vom tipări cererile acestea fără plată. Tot în aceasta coloană, vom publica şi cererile făcute de fabrici, ateliere sau patroni pentru muncitorii ce le sânt de lipsă.

INFORMATIUNI

Sărbătorind înalta Omoare, făcută gazetei noastre de buna şi iubita noastră Regină. Ziarul nostru apare în acest număr în douăsprezece pagini.

* * *

Tara noastră răsplăteşte, muncaa devotamentul şi împlinirea datoriei. Vineri 28 Aprilie 1921, în localul Cazărmei Sergenţilor de Oraş din Cluj s'a sărbătorit în prezenta Autorităţilor decorarea bravilor sergenţi de oraş din Cluj ce şi-au împlinit datoria lor cu vrednicie şi tragere de inimă. In prezenta Domnilor: Teodor Mihaly Preşedintele Comisiunei de Unificare, Pop Primarul Oraşului, I. Cosma Procuror General, M. Balsam Substitut de Procuror General, S. Cepescu Prim. Procuror, Marin Stefanescu profesor Universitar, Pilat prefect regional, Popovici prefectul poliţiei, S. Pop comandantul Sergenţilor de oraş Dl. C. Tănăsescu Director General la Interne, a aşezat pe pieptul bravilor sergenţi de oraş, medalia Serviciul Credincios.

Bravii şi fericiţii slujbaşi cari vor fi pildă tutulor acelora ce-şi fac datoria, sunt următorii. Decoraţi cu Serviciul Credincioş Clasa I.

Sergenţi revizori: Epure Gavrilă. Choşi Teodor, Coentiu Ioan, Hosu Iuon.

Sergenţi majori: Caprariu Alex, Puscaşu Vasilie, Baros Ioan, Barbuza George, Bene George, Szilágyi Petru, Moldovan Ioan.

Decoraţi cu Serviciul Credincios Clasa II.

Sergenţi de oraş: Demian Ilie, Easi Iosif, Rusu Ioan, Lungu Ilie, Lungu Simion, Baluns Niculae, Vetzec Dumitru, Mesarosi Ioan, Cosma Ioan III., Ciorean Alex I., Blag Ioan, Cosma Petru, Alta Vasilie, Maier Ioan, Banica Vasilie, Budean Vasilie, Chiorean Ioan, Chiorean Iosif, Petean Iuon, Chisu Vasilie, Chiorean Cornel, Ghita Simion, Petruca Iuon, Maier Vasilie, Hasmasan Grigore, Malinas George, Panciu Grigore, Mencu Ioan, Belciu Ioan, Pop Iuon II. Megliu Demian, Manu Teodor, Recesanu Vasile.

Intâiu Maiu. Această zi este ţinută de muncitorii din toată lumea ca sărbătoarea muncei. Anul acesta lusă socialdemocraţii, adică acea grupare care voeşte îmbunătăţirea stării muncitorimei prin învăţătură şi linişte în pace; nu a luat parte în Bucureşti la adunările şi sărbătorile bolşevicilor cari, ca totdauna caută prin tulburări şi sânge să facă stăpânii muncitorimei pe nişte înstreinaţi.

Bolşevicii au fost lăsaţi astfel singuri şi s'a văzut că cea mai mare parte din ei sunt străini de neam.

Unirea Bisericei. Sfânta noastră Biserică Ortodoxă se găseşte din cauza stăpânirilor trecute ale streinilor despărţită în mai multe părţi sub diferite legiuiri, astfel cum le-au lăsat vechii stăpânitori. Pentru unirea tuturor acestor părţi s'a hotărât adunarea unui mare sfat bisericesc cu delegaţii tuturor ţinuturilor româneşti. Acest sfat numit „Constituanta bisericească", va hotărî o nouă legiuire pentru întreagă Biserică Ortopoxă a României-Mari.

Pregătirile pentru această mare adunare se fac acum la Bucureşti, după cum a hotărît Sfântul Sinod şi s'au încredinţat unui sfat mai restrâns care se întruneşte pentru prima oară la 24 Maiu.

Valoarea leului. Fiecare ştie că scumpirea mărfurilor şi deci a vieţei se datoreşte în mare parte scăderei preţuirei leului în ţările streine. Astfel pe când înainte de războiu se dădea în Franţa un franc francez pentru un leu românesc; acum ajunsese să nu se mai dea pe un leu românesc deât 18 centime adică 18 bani parale franceze.

Prin muncă în fabrici şi la câmp, prin economie şi chibzuială această scădere a leului se poate îndrepta. Aşa acum a ajuns leul să fie preţuit la Paris între 21—26 centime, adică 21—26 bani francezi şi, dacă Dumnezeu va da bucate bune el se va urca şi mai mult, eftenîndu-se astfel viaţa, putând cumpăra în ţările streine toate uneltele şi mărfurile de cari avem nevoie cu un preţ mai mic.

Ticăloşiile bolsevice. Dupăce toţi muncitorii cinstiţi şi cu dragoste de ţară au gonit din rândurile lor pe bolşevicii sămănători de crime şi tulburări; acestia ca să se răzbune voiesc, să omoare oamenii cinstiţi. Aşa nişte bolşevici veniţi de pestre Nistru cu aşezat o bombă pe calea ferată dela Bender care din fericire a asvârlit în aer sinele mai înainte de trecerea trenului, încât aceste oprindu-se la timp a scăpat. Altfel o mulţime de vieţi nevinovote de muncitori, ţărani, negustori, femei şi copii cari se găseau în tren ar fi fost pierdute; mulţi ar fi rămas schiloji, mulţi orfani şi multe văduve!... Iată fericirea pe cari voesc s'a samene bolşevicii în lume...

In Basarabia la Chişinău a fost aşezat în scaun cu sărbătoarea cuvenită în ziua de Sfintele Paşti Arhiepiscopul Gurie.

Statele-Unite ale Americei cu cerut guvernului român o arătare asupra circulaţiei noastră monetare, adică asupra banilor româneşti cari se gässsc în ţară sau peste hotare. Această veste este în legătură cu afacerile de negustorie ce voeste să le aibă America cu noi.

Trimişii Ceho-Slovaciei cari au făcut la Bucureşti o convenţie de negustorie cu Romănia s'au întors înapoi în ţara lor.

La Bucureşti în „Parcul Carol" o grădină mare în care s'a făcut Expoziţia în anul 1906 şi unde se găsesc mai multe palate frumoase şi un muzeu, — se va începe în lunie un *târg de probe*, în care agricultorii şi fabricanţii vor putea arăta mărfurile şi produsele lor, pentru ale cunoaşte şi streinii şi Românii de pretutindeni.

Astfel afacerile tuturor vor creşte spre binele ţărei.

Ziarele dela Bucureşti vestesc că în urma hotărîrei luată de guvernul român pentru punerea unei dări de cincizeci Lei pentru o sută asupra mărfurilor ce vin din Germania, ca măsură pentru silirea Germaniei să plătească pagubele de războiu făcute ţărilor întovărăşite în răsboi cu noi, această ţară a oprit orice trimitere de mărfuri şi produse în România.

Păgubiţilar de războiu, guvernul e hotărît să le dea până la venirea despăgubirilor datorite de germani o parte din banii ce sunt datoraţi Astfel se crede că până la 5000 Lei, pagubele se vor plăti în întregul lor, dela această sumă înainte se va plăti însă numai câte o parte, după felul pagubei.

M. S. a. Regele va vizita în curând Basarabia şi Bucovina iar A. S, Regală Principele Carol va vizita oraşul Iaşi.

Paştile în Bucureşti. Sfintile Paşti au fost prăznuite cu cea mai mare pompă în capitala Ţării noastre. In Vinerea Patimilor M. Sa., Regele Ferdinand, urmat de curtea regală s'a dus în Mitropolie, unde a luat parte la slujba Prohodului. Sfânta slujbă a săvârşit-o Mitropolitul primat. De faţă erau toţi d-nii miniştri, generali şi detaşemente din toate regimentele Bucureştilor. Sâmbătă noaptea la ora 12 M. Sa a luat parte la sfânta slujbă a învierii. In momentul, când Mitropolitul Primat a rostit cuvintele „Hristos a înviat" tunurile depe Dealul Spirei au început a trage cele 101 lovituri. La sfârşitul slujbei M. Sa. Regele a luat în mână sf. Cruce, la care s'au închinat toţi cei de aiţă.

Din Dobrogea. Fiindcă bulgarii nu se sfiesc a trimite peste graniţă, bande de comitagii, cari întrând în sate ieufesc pe locuitori, comandamentul corpului 5 armată a ordonat starea de asediu în cadrilater (partea de miază zi a Dobrogei.

Ministru român în Italia. Ministrul nostru de externe d. Take Ionescu a plecat la Veneţia pentru a lua parte la marile serbări ce se vor ţinea în toată Italia. Studenţii şi profesorii români, cari au plecat să ia parte tot la aceste serbări au fost primiţi cu multă însufleţire la Roma.

Invăţaţi Români decoraţi de Francezi. Mare cinste ni-a făcutt guvernul francez, tuturor Românilor, dar mai vârtos Universităţii (şcoala cea mare) din Cluj. A trimis pe ministrul său dela Bucureşti să decoreze pe câţiva din învăţaţii nostri. Doi dintre dânşii domnii V. Dimitriu, preşedintele Culturii Poporului şi d. Sextil Puscariu au primit decoraţia „Legiunea de onoare" cea mai mare cinste ce se dă numai celor mai renumiţi oameni din lume. Alţi patru domni profesori: G. Bogdan Duică şi Calugareanu, Marin Stefanescu şi G. Oprescu au fost decoraţi asemeni cu câte-o mare decoraţie. Ne putem simţi fericiţi că avem oameni, cari sunt cunoscuţi şi preţuiţi chiar de Francezi, cari merg în fruntea popoarelor prin cultura lor neîntrecută...

Vagoana de clasa a patra. La trenurile mixte s'au aşezat vagoane de clasa patra, pe cari călătoria este mai ieftină.

Cât trebue să plătească Germania Franţei. Partea de despăgubiri cu care e datoare Germania Franţei în urma stricăciunilor ce a făcut ea în curs de patru ani, în partea de miază noapte a Franţei, este de 226 de miliarde (un miliard e o mie de milioane).

Monument eroilor. Din Odobeşti ne scrie un prietin al gazetei: Aici se fac pregătiri mari pentru ziua de 8 Maiu. Atunci se va desvăli în piaţa oraşului un monument ridicat în amintirea eroilor din Odobeşti, morţi în răsboiul pentru întregirea neamului (anii 1916—19). Tot în aceasta zi se vor aduce şi înmormânta cu mare paradă militară osămintele a doi sergenţi eroi: Nicolae V. Ioniţă şi Pamfil C. Mistoiu, morţi în luptele dela Muncel şi Mărăşeşti.

O sută de ani dela moartea lui Napoleon Bonaparte. In 5 Maiu se împlinesc 100 de ani dela moartea celui mai vestit general al Francezilor: Napoleon Bonaparte. Francezii fac pegătiri mari pentru a-i păzmui după vrednicie amintirea. In toate bisericile se va face câte-o sf. slujbă. In faţa mormântului lui Napoleon, acoperit cu flori, va vorbi soldaţilor invalizi însuşi mareşalul Foch, învingătorul Nemţilor în răsboiul de dăunăzi al popoarelor.

Ungaria apuseană. In statul de pace dela Trianon (Franţa) s'a hotărît ca Ungaria apuseană să se dea Austriei, fiindcă locuitorii ei sunt nemţi. Ungurii s'au cârsnit să amâne trecerea acestei părţi de ţară sub stăpânirea Austriei. Aliaţi nostri s'au hotărît acum să ocupe ei acest ţinut şi să-l dea Austriei căreia i se cuvine, după dreptate. Aşa că Ungurii în loc să mai câştige ceva, pierd tot mai mult din ţara, pe care au stăpânit'o — pe nedreptul — mai bine de o mie de ani.

Răscoală în Albania. Albanezii s'au răsculat împotriva Grecilor. In oraşul Janina au fost omoriţi peste 300 de Greci. Guvernul grecesc a trimis rupe cari să înăbuse răscoala.

Sosirea în ţară a Principelui nostru mostenitor. Alteţa Sa Principele Carol — după cum ne vesteşte o telegramă din Bucureşti — va sosi la Constanţa, cu soţia sa Elena — în ziua de sâmbătă 7 Maiu. Duminecă la orele 11 va şosi cu tren special în capitală. La gară îl va aştepta familia regală, toţi miniştrii români şi streini ce se găsesc în Bucureşti. Parada va face-o regimentul vânătorilor de munte, al căror comandant este Alteta Sa. De aici vor merge la Mitropolie, unde se va face o slujbă sfântă. La Palat Altetă sa va primi urările de bine ale ministrilor, armatei şi a studenţimei.

Praznicul dela 10 Maiu. In toata ţara se fac mari pregătiri pentru praznicul zilei de 10 Maiu însemnată pentrucă atunci s'a făcut neatârnarea României — după răsboiul glorios din 1877—78 — de sub puterea Turcilor.

Urări de bine. Toţi miniştri străini din Bucureşti, cari sunt pe lângă guvernul nostru, ca să spere drepturile ţărilor lor, au prezentat Maiestăţi sale Regelui urări de bine, din prilejul sărbătorilor sf. Paşti. Intre acesti miniştri a fost şi ministrul Ungurilor la Bucureşti Török.

Pacea între unguri şi Români. Pacea dintre Români şi unguri, încheiată la Trianon în cranţa, a fost primită şi întărită n de Anglia şi Franţa. Ungurii tădăjdulau că se va aduce ceva îmbunătăţire în folosul lor. Aşteptarea le-a fost zădărnică. Toată lumea vede, că dreptatea este de partea noastră. Şi atunci ungurii se frământa numai înzădar.

O povată românească:
Pe toţi, cari vorbesc împotrivă Regelui, Ţării şi Neamului românesc, spuneţi-i slujbaşilor români — jandarmilor sau secretarilor comunali, ca să se ştie cine sunt cei ce vreau să Vă în veninеze sufletele voastre bune.

De vorbă cu cetitorii nostri

E- V. Am văzut şi ne-am minunat Socoteam că ne vom strădui cu toţii să îndepărtăm de la noi, tot ceia ce ne amuteşte stăpânirea streină. Socotcam că în nici un chip şi nimeni, nu va mai pomeni nici cele bune, nici cele rele, îndurate atâta amar de ani.

Şi dacă s'ar fi întâmpiat ca vre un om în necazurile lui mărunte să mai amintească vremea iobăgiei, i-am fi iertat pornirea, fiindcă primenirea moravurilor, deprinderilor personale face mai cu încetul.

Dar în ţara noastră, autoritatea noastră, după atâta vreme de la isbândirea visului nostru, justiţia ţărei să mai scrie în Ungureşte nu am fi crezut nici odată. Am văzut citaţia domniatale, prin care ereai chemat la judecată, citaţie în care sta scris negru pe alb vorbe neînţelese, vorbe streine printre care sfios şi tremurat înghesnit într'un ceitişor se afla şi numele Domniei tale Românesc.

Ai dreptate. Bine ai făcut că nu ai răspuns chemării şi mai bine făceai dacă nu primeai citaţia scrisă în ungureşte de o autoritate judecătorească Românească.

Voi toţi cari veţi primi de la autorităţile ţărei hârtii scrise în altă limbă de cât limba voastră Românească, nu le primiţi, întoarceţile de unde au venit, ca aceia ce mănâncă pâinea noastră în slujbile ţărei, să înveţe limba românească singura limbă de stat şi oficială.

Pentru motive rău înţelese de economie, spre a nu se mai tipări imprimate, folosindu-se imprimate ungureşti când ţara a făcut sacrificii de milliarde, se face cel mai mare rău ţărei şi neamului nostru.

Fii liniştit Domnule E. V. am adus cazul la cunoştinţa Domnului Procuror General ce va lua măsuri de îndreptare.

V. C. De, aşa este. Stă scris negru pe alb, în chenar frumos, cu ziua, cu luna, cu anul „Koloşvar" şi ai primit dumneata scrisoarea asta, aici în Clujul Românesc de la poşta Românească? Nu credeam omul lui Dumnezeu. Bănuisem că va fi vre-o scrisoare veche cu anii de zile în urmă, când Clujul erea „Kolosvar" şi când bietului Român nici carte românească nu-i purta poşta Ungurească. Dar scrisoarea e proaspată, trimisă de fratele tău din Braşov, tot din cuprinsul Românesc în Clui, de poşta Românească cu timbre româneşti.

Şi cu toate aceste pe stampilă scrie: „Koloşvar" şi „Koloşvar" a murit de mult, de atuncea când armatele biruitoare ale Regatului, au rupt lanţul robiei fraţilor din Ardeal. Cum, nu ne-am învrednicit încă după atâtea ani, să ne învăţăm slujbaşii nostru că Clujul este Cluj şi nu am găsit în visteria ţărei ori cât de sleită ar fi ea, un gologan să ne facem peceţii româneşti?

Nu se poate bunul nostru prieten ce ne scrii cu atâta durere în suflet. Vre-un slujbaş al poştei trebue să fi făcut vre-o glumă cu Dumneata, dezgropând din groaza în care au fost înmormântate stampilile postei Ungureşti, una din ele, să te încerce, să glumească cu D-ta.

Autorităţile Româneşti, ne este peste puterile noastre să credem, că ar mai putea folosi ştampilele şi imprimatele Ungureşti.

De altfel am reclamat cele întâmplate acelora ce sânt chemaţi să priveghеze ca nimic din demnitatea noastră naţională şi de stat, să nu seştirbească.

Secretariatul Redacţiei.

Posta redactiei

Zevedei Sucaciu — Nu fii supărat. Nu vom publica rândurile domniei tale. Când copiezi, fie din cărţile nemteşti fie din cele Ungureşti, este cinstit să nu te înpănezi cu munca altora, şi să ne arăti isvorul muncei tale pentru care ai grije să ceri plată.

Varvara Golaşu. — Ei bine să asculţi sfatul tată lui Domnietale. Ne scrii că poezia ai scriso pe furiş să nu fii prinsă de părinţii „ce nu te înţeleg şi nu te apreciază". Şi noi te îndemnăm să te străduesti şi învăţând gospodăria spre folosul ţărei şi al familiei Dumnitale vă fi mai mare de cât ai dobândit prin scrisul „Dragostei nefericite".

Patrafir Bonciu — Prietene Bonciule, mândru este articolul ce ne-ai trimis. Tare mândru „de ţare" nu este pentru noi. Mulţi au fost viteji în neamul Românesc, pomelnicul lor este mare şi ne bucurăm când auzim de isprăvile minunate a le feciorilor noştri. Te credem pe cuvânt, şi nu nesocotim meritele neamului domnietale. Dar bine frate, socoteşti că în ţara Românească numai neamul Patrafireştilor [illegible] neamul vitejilor ce au monopolizat făptuirea visului nostru de aur? Are grije istoria să înscrie pe fie care acolo unde se cuvine.

Victor Roata. — In numerile viitoare.

Stefan Ilieştu. — Vă mulţumim, se va publica la rând.

Brau Salica. — Gazeta noastră este scrisă pentru întregul popor Românesc. Gândul nostru este să ne facem înţeleşi de întregul neam. De aceia am hotărît să nu scriem gazeta în „jargon." Foaia noastră nu poate fi regionalistă. Căutaţii expreşii mai fericite. Limba Românească este mult mai bogată de cum socoteşti şi lupta noastră se dă îndârjită pentru unificarea graiului şi curăţirea vorbirei de cuvintele cu înţeles regional ori local.

Lenuţa Cătălin. — Poezia nu. Cum se cresc puisorii de raţă, da. In numerile viitoare.

Stelian Casu. — Nu vom face polemici cu ziarele sau revistele Româneşti toate tiad deşi cu mijloace deosebite — spre binele şi folosul ţărei.

Celorlalţi în numerile viitoare.

Secretariatul de Redacţie

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUENN (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Băilți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA CENTRALĂ

Pentru industrie si Comert s. p. a. Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vârsat.

Secția de Bancă. — **Secția de Mărfuri.**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare.
Reprezentanti stabili in Bucuresti, Kosice, Praga si Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Universitații No. 3. C. 540

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 3 — 50 bani — Opt pagini — 15 Mai 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DUMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

ȚARA ȘI DINASTIA

In zile grele, în zile de adâncă și patriotică ingrijorare, conducătorii micului Principat al României, născut din unirea Moldovei și Munteniei, încredințară ursita țării în mâinile Principelui Carol de Hohenzollern.

Pătruns de înălțimea misiunei Sale noul Domn înfruntă viitorul și invinse toate greutățile și primejdiile, ce-i stăteau în cale. Cârmuitor clar văzător și înțelept, în adâncul înțeles al cuvântului, ce indrumă cu mână sigură barca statului român pe marea furtunoasă a vremurilor.

Neinfricoșat în fata celor mai negre ceasuri, linistit și hotărit, el urmă fără șovăire calea infiripării marelui vis al „Intregirei Neamului“. Și astfel, în mai puțin de o jumătate se veac, cât îi fu hărăzit să domnească, el putu să vadă prefacerea adâncă a țării românești, care ajunse, sub luminata-i cârmuire, în rândul celor mai puternice și mândre state din Europa de Meazăzi.

Inzestrat cu o oștire la înălțimea chemării sale, Statul român își cuceri neatârnarea intreagă în războiul dela 1877; așezat pe temelia unor legiuri noui și potrivite, el propășì și se ridică necontenit.

Fu astfel o răsplata dreaptă a suferințelor și virtutilor noastre, dar mai ales o recunoaștere cinstită a tutulor pentru înțeleptul Domnitor, incoronarea lui ca Rege al României în anul 1884. — Din acest moment, norocul începu să surâdă țării noastre, și primele doine de bucurie se auziră răsunând, lupă atâtea grele suferinți, pe plaiurile ei.

In zile de bucurie ca și în zile de greutăți împărtășita la olaltă, legăturile dintre țară și Dinastie se strângeau mereu; era în sufletul poporului o credință nouă pentru cei ce îl cârmuiau cu atâta dragoste și cu atâta noroc; era recunoștința pentru iubirea ce i se arată și munca ce i se închină.

* * *

Dr încercarea soartei nu întârzie să vie. — Doinele de bucurie ale Românilor din țara neatârnată, amuțesc la ecoul plânsetelor fraților din robie; era prea puternică și prea adâncă jalea lor, pentru ca să nu întunece în inimile frățești cântecul fericirei. — Din clipa aceea o muncă nouă începu: România înțelesese că menirea ei nu putea fi alta, decât aceea de a lupta pentru a aduna laolaltă pe toți fiii săi.

Și astfel, coroana de oțel, purtată cu mândrie și credință de bătrânul Rege Carol, deveni simbolul de unire al tuturor Românilor, răzlețiți de o soartă crudă sub 3 stăpâniri streine.

Simbolul acesta străluci mereu în fața apostolilor neamului, dând nădejdii lor noui puteri de viață, și ținând vesnic trează conștiința națională a tutulor Românilor dintre Tisa ungurească și dintre Nistrul robit de Rusi.

Sosi și ceasul mântuirii. — Ca Moise, în fața pământului făgăduinții, primul Rege al României se stinse în pragul Invierii Neamului.

Dar urmașul era la datorie. — Ca „bun Român“, El răspunse la chemarea Neamului, și ca bun Român cârmui poporul Său în zilele cele mai minunate ale Istoriei lui.

Implimind cea mai mare jertfă pe care un om o poate închipui, Regele Ferdinand înțelese să fie numai al României, chiar cu prețul deslipirii Lui de tot trecutul, de toate legăturile de sânge și de toate amintirile copilăriei Sale.

Și jertfa aceasta, înplinită cu cea mai bărbătească vitejie și uitare de sine, a fost pilda cea mai măreață pe care un Domn o putea da oștirior Sale: insuflețită de fapta și de cuvântul Său, armata română a săvârșit minunile pe care Istoria omenirii le-a trecut în cartea de aur a vredniciei și vitejiei omenești.

S'a legat astfel din nou o Dinastie cu Poporul Seu!

Toată lupta unui Neam întreg, îndrumată și condusă cu răbdare și bărbăție de Rege, toată suferința poporului împărtășită și alinată cu atâta iragoste și bunătate de Regină, toată biruința și toată nădejdea viitorului strânsă în fiul, ce trebuia într'o zi să cârmuiască mai departe pe Tronul părinților, au închegat pe vecie într'un acelaș suflet, Țara și Dinastia.

* * *

Azi, Principele Moștenitor aduce cu Sine, în noua Lui Patrie, pe Aceea Care, mâine, va fi Regină a României. — O dragoste adevărată a intâmpinat-o din primul moment, și dovezile acestei iubiri a norodului nu vor mai inceta. — Din toate unghiurile țării, mărturisinea credinții poporului pentru Dinastia care l'a cârmuit cu atâta noroc, arată cât de adânc a pătruns în sufletul său, iubirea pentru Familia domnitoare.

In aureola de glorie, în care el vede azi tronul țării, el întrezărește cea mai fericită prevestire pentru ziua de mâine.

Și în această aureolă, el cuprinde cu aceeaș credință și cu aceleași nădejdi și urări de bine, atât pe Regele și pe Regina, Cari au făurit fericirea de azi a poporului, cât și pe Aceia Cri, mâine, în locul Lor, vor avea să ducă mai departe mărirea Neamului Lor!

* * *

Și astfel, în amintirea celui mai glorios trecut, cât și în nădejdea unui viitor din ce în ce mai strălucit, Țara și Dinastia vor fi pe veci nelespărțite!

General **N. Petala.**

Bine-ați venit!

Moștenitorilor Tronului Românesc.

De pe țărmurile frumoasei Grecii, s'a desfăcut corabia fermecată, care ne-aduce acasă, pe principele nostru moștenitor Carol, însoțit de tînăra domniță Elena, soția Sa și moștenitoarea tronului Român. In cântecul muzicilor au pornit, însoțiti de înima întregului popor al Grecilor, cu nespusă bucurie au fost primiți la Constanța la țărmurii binecuvântatei noastre patrii a Românei Mari.

Pe cale de flori au călcat, pe sub arcuri mărețe de biruință îi primește Țara întreagă și-un chiot de fericire străbate dela cele patru unghiuri ale Ei: Bine-ați venit moștenitori ai gloriosului tron românesc, ai Coroanei cele nouă, la strălucirea căreia caută cutremurat de bucurie întreg poporul românesc liber de azi pentru totdeauna.

Dragostea ce Vă întîmpină, nu este mincinoasă, căci în vremi de bejenie Părintele și Mama voastră, una s'a făcut cu poporul, ce se sbătea să-și întruchipeze cel mai sfânt vis: Unirea tuturor Românilor. El Ți-au sădit Prinț al fericirii și nădejdii noastre, în suflet dragostea față de limba, legea și moșia noastră. Acolo ai stat în ploaia de gloanțe, în șanțuri, cu camarazii Tăi; î-ai cunoscut în pace, în bunătatea lor, și în războiu, în vitejia lor. Una Te-ai făcut cu sufletul, cu visul, cu suferința și biruința lor.

Domniță frumoasă Elenă, de azi moștenitoarea tronului român, care, aveai ochii umeziți de fericire și de bucuria primirii ce Ți s'a făcut, pășește încrezătoare pe pământul nostru! Căci sufletul nostru nici odată n'a răsplătit dragostea decât cu măsură însutită. Si neamul nostru nici

odată în cursul vremurilor n'a încunjurat pe domnitorii săi, decât cu credinţă până la moarte.

Găseşti aici la noi inima unui întreg popor plină de iubire şi găseşti inima marei şi glorioasei noastre Regine Maria, a mamei celor răniţi, a icoanei făcătoare de minuni, care ne-a întărit credinţa, cu a cărei rugăciune pe buze au murit sutele de mii de ostaşi viteji, din nebiruita noastră oştire.

În strălucirea noului cămin găseşti o nouă mamă, în cuprinsul Ţării găseşti milioanele credinciosilor tăi supuşi, cărora ai să le fii totodată Regină şi mamă.

Priveşte cum din cele patru unghiuri ale Ţării, mâna tremurătoare a moşneagului se leagă cu inimile fragedelor fecioare, cum bărbaţii cuprind în horă mâinile copiilor, cum se întinde în jurul hotarelor Ţării vesela horă mare a tuturora, în jurul vostru, moşteni ai coroanei române!

Şi nu Te opri în împodobita capitală de acum, ci vino şi veniţi la noi acasă pe plaiurile ude încă de lacrimi şi suferinţă, ca să Vă arătăm şi noi dragostea noastră.

Poporul român din Ardeal, şi din toate ţinuturile desrobite căruia nici odată în trecut nu i s'au deschis porţile curţilor domneşti ca să cadă şi pe fruntea lui, o rază de bucurie, Vă va arătà la sosire toată dragostea, alipirea şi fericirea lui.

Plaiurile şi poporul desrobit Vă cer dela marele Dumnezeu, ocrotitor al neamului nostru, toată fericirea şi binecuvântarea, când Vă rostesc din suflet:

Bine-aţi venit!

Cultura Poporului.

EVANGHELIA NOASTRA

Adevărata dragoste de Ţară

Este drept că noi trebue să ne iubim naţia mai mult ca orice. Adică este drept ca atunci când duşmanii ar sări ca să ne ia ţara, noi să luptăm din toate puterile spre a o apără. Nimic să nu ne fie mai scump pe această lume ca România. Nici viaţa nu trebue să ne fie mai de preţ ca ţara noastră. Căci soarta noastră pe această lume este ca să ne facem datoria pe pământul României. Dar atâta timp cât suntem în bună pace, noi trebue să le arătăm tuturora ce este adevărata dragoste de ţară, căci soarta României este de azi o pildă a iubirei de naţie.

Patriotismul nostru nu trebue să fie numai niste vorbe spuse la zile mari, ci şi grija de toate zilele, ca noi să fim muncitori şi cinstiţi. Să ne spunem şi prin cuvinte, la sărbători, cât de mult ne iubim şi trebue să ne iubim ţara noastră românească. Sărbătoarea înalţă pe om. Dar să arătăm şi în faptă că este aşà, căci altfel facem un greu păcat. Şi fapta stă în a fi o pildă de muncă, şi de cinste printre toţi cei din jurul nostru. Trebue să ajungem aşa ca atunci când cineva va zice Român, să zică om de omenie, adică un om cinstit şi muncitor. Să ajungem a fi atât de mândri de numele de Român, încât să tremurăm de grija de a fi împlinitori ai datoriei. Fiecare din noi să lucrăm în credinţă pe ogorul pentru care ne-a înveşnicit Dumnezeu.

Dar nu numai muncă şi cinste ni se cere pentru a fi cu adevărat patrioţi, ci şi o sfântă iubire, o sfântă unire între noi toţi de acelaş neam. Să piară buruiana vrajbei dintre noi, şi în locul ei să crească floarea unirei şi a iubirei. Mare păcat face Românul care duşmăneşte pe alt Român. Ci trebue să ne unim şi să ne iubim cu toţii şi să muncim împreună la înălţarea României a noastre a tuturora. Din cearta dintre noi iese numai ruina României. Din iubirea şi din unirea noastră răsare falnica România. Să nu mai zicem că Ardelenii sunt aşa, şi că cei din ţara veche sunt altfel. Toţi suntem o inimă şi o minte şi un suflet, suflet mare cum rar este altul pe lume; suflet de Român.

Apoi la noi nu trebue să fie ură nici împotriva celorlalte naţii. La noi nu trebue să se simţă nimeni strein. Ci tuturor acelora cari trăesc cu noi să le spunem, că nu le voim nici un rău, dacă ei nu ne voesc nici un rău. Că am dori să fim cu toţii fraţi în România Mare. Şi am dori ca ei să vadă cât suntem noi de muncitori şi de cinstiţi, şi să fie şi ei ca noi, şi să trăim cu toţii frăţeşte pe acest pământ românesc atât de bogat şi atât de frumos, pământ binecuvântat de Dumnezeu. Că noi pe cât suntem de hotărîţi ca să ne apărăm ţara împotriva acelora cari se ating de ea, pe atât suntem de buni şi blânzi cu aceia cari o iubesc cu noi împreună.

Să arătăm lumei că este o ţară pe acest pământ, că este o Românie unde nu se mai află nici un strein, ci unde toţi sunt fraţi, unde toţi sunt buni Români, unde toţi îşi împlinesc cu credinţă datoria pentru ca toate neamurile să vadă şi să facă la fel. Dumnezeu ne-a aşezat în această ţară pe toţi câţi suntem aici, şi ne-a aşezat ca să împlinim legea lui, să ne iubim, şi în iubire să muncim cu toţii tot mai mult, şi să ne facem tot mai cinstiţi, şi să ne înălţăm sufletele tot mai aproape de el, Cel a-tot-mare. Şi aşa vom trece prin această lume de dureri, mergând spre Dumnezeu. Calea noastră este ca prin iubirea de România, noi să ne dăm toate puterile noastre muncei şi cinstei. Făcând aşa, ne vom simţi sufletele uşurate şi pregătite ca atunci când ne va urmà ceasul cel din urmă pe acest pământ, noi să plecăm într'o altă lume cu mai puţină jale şi cu mai multă bucurie. Vom fi vrednici de o lume mai bună dacă vom şti să muncim cu cinste în această România în care ne-a aşezat Dumnezeu ca să ne facem datoria.

În sfârşit trebue să arătăm tuturor neamurilor, şi în afară de ţara noastră că adevărata dragoste de patrie trebue să ducă de o potrivă la păstrarea fiecărei naţii, şi la înfrăţirea tuturor naţiilor, aşa precum între oamenii singurateci, buna omenie cere de o potrivă păstrarea fiecăruia, dar şi înfrăţirea tuturora, şi din potrivă. Infrăţire trebue să fie între naţii, dar ea nu trebue să desfiinţeze naţia. Căci naţiile sunt lăsate de Dumnezeu pentru ca prin ele omul să-l cunoască mai bine pe Dumnezeu.

Marin Ştefănescu

ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

Năvălirea popoarelor barbare

Dacă deschidem cartea istoriei neamului nostru, dăm de multe pagini, cari ne înalţă sufletul, dar dăm, vai, şi de mai multe, cari ne arată, ca noi am trecut prin greutăţi şi suferinte, cum nu a mai trecut alte popoară de pe pământ.

Încă din cele spuse pe foile cele dintâi ale acestei cărţi învăţăm, că poporul cel nou românesc abia începuse să se închege, şi nori grei se ridicară la marginea Daciei. Vre-o 60 de ani, viaţa în Dacia era tihnită. Oamenii munciau, roadele muncii lor erau îmbelşugate. vremurile erau, în Dacia, netulburate. Nu e deci mirare, că în uriaşa împărăţie romană toată lumea pomenind de ţara noastră, îi zicea *Dacia fericită*.

Fericirea aceasta nu a ţinut însă multă vreme. Nici nu se împlinise suta de ani dela colonizarea Dacei cu ţăranii şi orăşenii aduşi printre Daci din toate ţările împărăţiei romane, şi nori grei se descărcară peste Dacia dinspre meazănoapte şi răsărit. Dinspre Rusia coboară mai întâiu spre câmpia Dunării poporul *Goţilor*, neam de viţă germanică. Din cele ce au urmat mai târziu, se vede că şi ei erau împinşi de alte neamuri, turanice*) sau mongolice, din vechile lor aşezări, aşa că ajunseră nomazi, fără locuinţă, care să-i ţină mereu pe loc şi fără îndemn să se ocupe şi de agricultură, ei căutându-şi agoniseala mai mult jefuind pe alţii. De aceea ei năvălesc mereu în împărăţia romană şi cum Dacia noastră le era cea dintâi în drum ea a avut să sufere mai mult dela ei. Ei cutreerau câmpia Dunării de jos, treceau dincolo de Dunăre, năvăliau şi în Dacia superioară (Transilvania de azi) şi se retorceau, la început de multe ori bătuţi, dar încărcaţi de pradă, iară în locurile lor dela gurile Siretului, Prutului şi Nistrului până dincolo de acest râu. Împăraţii romani, urmaşi lui Traian, se străduiau mult, ca să împedece cât mai mult aceste năvăliri ale Goţilor flămânzi. Aduceau adeseori, pelângă legiunile (regimentele) vechi din Dacia, altele nouă, cari se aşezau cu garnizoana la noi. Dar apăsarea, pe care o suferiau Goţii barbari dela alte popoară şi mai sălbatice decât ei nu mai conteneşte, precum nu mai conteniau nici năvălirile, la cari mai luau parte şi *Vandalii*, alt popor de viţă germanică. Oraşele cari erau mai mult jefuite, căci aici găsiau barbarii lucruri de preţ pentru ei, se pustiesc tot mai mult. Slujbaşii împărăţiei se străduesc la început să le clădească de nou, dar dela o vreme nu mai biruesc şi orăşenii, cari mai scapă, se aşează şi ei la sate.

Victor Lazăr.

Foita Gazetei „Cultura Poporului"

Mironosiţele

Iară după-ce a murit Domnul, Iosif din Arimaita s'a dus la Pilat, cerând să-i dea trupul lui Isus pentru înmormântare.

Pilat s'a minunat că Răstignitul murise aşa de curând, dar luând ştire dela sutaş, a dat lui Iosif trupul ca să-l îngroape.

Şi Iosif cel cu bun chip, luând de pe cruce prea curat trupul Lui, cu giulgiu curat înfăşurându-l şi cu miresme în mormânt nou acoperindu-l l-a pus . . .

Iară Maria Magdalina şi Maria lui Iosif pândiau de departe, unde vor îngroapa trupul învăţătorului, ca să-l ungă şi ele cu miresme.

Şi Sâmbăta, foarte de dimineaţă, au pornit, gândindu-se cine le va răsturna piatra de pe mormânt, căci era mare foarte, şi Jidovii o străjuiau şi o pecetluiseră cu peceţi.

Trei erau purtătoarele de mir: Maria Magdalina, Maria lui Iacob şi Salomia. Şi când au ajuns la groapa cea de piatră, s'au înspăimântat, căci piatră era prăvălită de pe mormânt şi locul unde l-au pus pe El, era gol.

Şi un înger cu faţa strălucitoare le-a vestit bucuria cea mare: Isus înviase din morţi şi a mersese în Galilea, unde aştepta pe Petru şi pe ceilalţi ucenici.

Şi femeile purtătoare de mir, s'au bucurat şi s'au înspăimântat, nedrăsnind să spună nimănui, ce au auzit.

***

Mironosiţele muieri rămân, pentru toată lumea creştină, pilda femeilor cucernice, cari nu s'au clintint în credinţa lor, nici în clipele cele mai grele, când Mântuitorul zăcea în mormântul de peatră. Învăţăcelii, cari fuseseră martorii atâtor minuni săvârşite de El, în clipele cele mai grele s'au lăpădat, şi chiar Simon Petru, căpetenia lor, a spus jurându-se, că nu-l cunoaşte . . .

Ci femeile credincioase s'au ţinut pe urmele Lui, pe drumul Golgotei, până-ce plecându-şi capul pe umărul stâng, şi-a dat duhul pe cruce . . .

Suferinţa Lui a întărit şi mai mult credinţa şi dragostea lor neclintită.

Şi astfel mironosiţele-muieri sunt pilda vie pentru toate femeile, cari s'au dovedit cucernice şi neclintite, în mijlocul celor mai mari primejdii şi nenorociri.

***

Avem şi noi mironosiţele noastre. În zilele de îngenunchere şi amărăciune; în clipele când paloşul duşmanului făcea să se înconvoie atâtea braţe de viteji nebiruiţi, femeile au rămas la postul lor de veghe. Aproape de tranşeele, în cari gloanţele duşmane şuierau tot mai ameninţătoare, ele îşi făceau datoria, legând rănile luptătorilor, şi închizând ochii celor ce muriau . . .

Şi prin spitalele celor ce se sbăteau în delirul febrei, *o mână de regină* atingea fruntea vitejilor, cari muriau fericiţi, sub farmecul supraomenesc al acestei mângâieri...

***

Mironosiţe sunt şi văduvele răsmase fără nici un sprijin; şi mamele, cari şi-au pierdut copiii, în cumplita încălcerare a războiului.

Un şir lung, nesfârşit de lung, de sfinte ce sufăr, şi suferinţa lor e mută, căci durerile cele mari şi zguduitoare nu se pot cuprinde în cuvinte!

Şi aşa, întorcându-ne privirea spre pilda înălţătoare a unora, şi spre suferinţa mută a celorlalte, vom înţelege cu adevărat cuvintele Evangheliei.

Din bogăţiile şi prisosul unei ţări biruitoare şi măriţe; dela ospăţul bogat la care se înfruptă atâţia chemaţi şi nechemaţi, se vor afla câteva fărâme, ca să aline foamea şi suferinţele celor rămaşi pe drumuri . . .

Tot femeile vor premerge în această operă de *ocrotire*, şi bătând la toate uşile, chiar şi la cele zăvorite, vor aduna comori din nimic, şi vor arăta lumii, că toţi cei cari au suferit pentru mărirea Patriei, vor avea parte de sprijinul şi ocrotirea Naţiunei recunoscătoare.

Şi aşa purtătoarele de mir din Evanghelie îşi vor urma opera lor măreaţă şi în zilele noastre, spre mărirea Patriei, şi spre cea mai curată mângâiere sufletească, ce o poate avea o fiinţă omenească în scurta ei trecere, prin această Vale a Lacrimilor . . .

Al. Ciura.

Ţăranului Român...

— Poemă 'n proză —

Te văd plecat cu 'ngrijorare bătut de vânt şi ars de soare, Te văd plecat pe coarnele de plug, privind cu mintea aţintită, cum fierul taie brazd-adâncă, şi nu te vaiţi când raza soarelui, pârleşte faţa ta, şi nu blestemi, când setea te cuprinde, ci mergi unainte până ce sfârseşti ce ai păn' la amiazi. Şi-atuncea treci la umbră, adeseaori la umbra ce carul ţi-o aruncă, îti faci o cruce, 'ti ştergi uşor crăpata-ţi buză, 'nbuci flămând din bucătură, sorbeşti o 'nghiţitură de-apă din urcior, şi săturat şi mulţumit, îngâni duios a doină. Apoi înjugi juncanii iar la plug şi pleci din nou la muncă. Şi tot aşa din zori de zi, şi până 'n asfinţit, îngân-

O înmormântare rodnică

(Amintiri din 80.)

De câteva zile soldaţii noştri muncesc din răsputeri se facă şosele în Făstăci-Secătura. Printre ei sânt oameni cari în viaţa lor n'au pus mâna pe o sapă: avocaţi, grefieri, sculptori, funcţionari de ministere, etc. Printre ei unii au părul cărunt...

Cu toate acestea, ţiganii din Făstăci-Secătura, printre cari foarte mulţi tineri, privesc nepăsători la bieţii rezervişti, cum se trudesc de dimineaţa şi până seara pentru ei, şi nu se apucă unul — măcar aşa, de ochii lumii — să le ajute. I-am atras luarea aminte a unuia şi mi-a răspuns cu graiul cel mai firese depe pământ:

— *Să sape, de ce să nu sape, nu-e soldat?*

— Păi bine, mă ţigane, i-am zis, îţi închipui că asta e chemarea ostaşului român: să-ţi dreagă ţie caldarâmul, ca să nu-ţi strici lustrul la bocanci?

— Treaba statului, mi-a răspuns ţiganul ocolind întrebarea; nu mă bag în daraverile cârmuirii!

S'a dus delegatul satului Emanoilescu să-i roage să dea şi ei o mână de ajutor la săpat.

Ţiganii l-au luat prieteneşte:

— Tot cu noi *o să rămâi*, barosan, nu cu *ăia*. (Ăia eram noi, soldaţii, duşmanii lor neîmpăcaţi.)

Să intervenim la cei mari nu se puteă, deoarece — necunoscători ai împrejurărilor locale — ne-ar fi răspuns să lăsăm oamenii să-şi lucreze pământul. Aşa am crezut şi noi la început: că locuitorii îşi lucrează ţarinele, sau dau ajutor celor care au. A trebuit să ne convingem însă repede că partea cea mai mare a ţiganilor *tineri* stă toată ziua şi trage din pipă!

Către seară, aşezaţi pe prispa locuinţelor, încearcă nişte instrumente muzicale de suflat dogite, speriind mâţele şi îngânându-se cu câinii!

Lucrurile au ajuns la cunoştinţa colonelului Popovici Petre, comandantul nostru, care a însărcinat pe plotonierul Stoicescu Tudor să facă poliţia satului şi să ducă la muncă pe tinerii fără treabă. Cetind şirurile de mai sus v'aţi întrebat, fără îndoială, dupe cum ne-am întrebat şi noi la intrarea în sat: de rost au atâţia oameni tineri pe la vetrele lor? In afară de câţiva bolnavicioşi — şi aceştia mult mai sănătoşi de cât unii dintre ostaşii noştri — *toţi sînt foşti puşcăriaşi.* Legiuitorul nu i-a găsit vrednici de a face parte din rândurile ostirii. Din punct de vedere moral el a avut dreptate: armata este ceva prea curat ca să fie pângărită de numele hoţilor şi criminalilor; din punct de privire *practic* însă, pedeapsa devine o favoare rară pentru aceşti nesimţitori.

Intr'adevăr: când floarea ţării e pe front, sau munceşte pentru oştire, foştii condamnaţi petrec şi îşi bat joc de soldaţi! Oameni de samă trec prin cele mai grele suferinţe, îşi jertfesc liniştea, sănătatea şi chiar viaţa; puşcăriaşii sunt liberi să facă orice vor, să risipească timpul. Numai când ai ţine deoparte şi pe cei aleşi, ai avea dreptate să înlături pe fiii ţării cei răi. Ai zice: pe cei buni îi păstrez, pentrucă sunt puţini şi îşi au chemarea lor dupe război; pe cei păcătoşi îi dau în lături ca netrebnici, ca să nu-i strice şi pe ceilalţi. Dar aşa? Cei mai de samă se pierd în război sau îşi ruinează sănătatea; iar banditii rămân...

Parcă n'ar fi o alegere aceasta. Cântăreţul Paulian a plecat de lângă mine — un artist de talent — şi peste două zile a fost ucis; iar ţiganii din Făstăci-Secătura au rămas să facă artă! Simt ei pedeapsa de a nu fi luaţi în armată? Ferit-a sfântul! Adică o simt: umflându-se de bucurie că sunt la adăpost, lângă ţigăncile lor, în murdăria ce le prieşte atâta. Trândăvia acestor oameni este de nedescris. Locotenentul Popa Burcă hotărîse să le facă un pod. Câtă vreme am avut soldaţi destui pentru lucrările acestui pod, treaba a mers de minune; cum s'au împuţinat ostaşii şi am apelat la localnici, lucrările s'au domolit, s'au rărit, până au încetat de tot şi podul a rămas neisprăvit! In zadar alergau plotonierii pe la ei, arătându-le că e în interesul lor, că nu vom plecă şi ei vor rămânea cu podul. Nici unul nu se mişcă:

— *Aceasta-i treaba statului*, susţineau ei. *Nu ne amestecăm.*

Când eră soare mult, ţigăncile se dezbrăcau la piele şi se întindeau când pe o parte, când pe alta, să-şi dospească arşiţa, gustând senzaţii ciudate şi omorîndu-şi insectele.

De astădată li-s'a înfundat: poliţia noastră î-a strins în câteva clipe. Când au văzut că se îngroaşe gluma, au spus că lor nu le trebue şosele.

— Cui îi lipseşte, să-şi facă, — sbieră un om în toată firea; *eu sînt singur la părinţi*, nu vreau să mă usuc la zid! (Ţiganul tot cu *zidul* în gură!)

— Nu te punem la zidărie, la pământ.

— Haleu, *să mă îngrop de viu!* — a început să se vaite el.

Au venit ei o zi la săpat şi a doua au fugit de la lucru. In ziua de 13 Mai 1917 au trimis la colonelul Popovici o delegaţie, care l-au rugat să le dee voe să ducă la groapă, cu mujică, pe fostul lor şef, mort cu o zi înainte. Ruga le-a fost încunviinţată.

Pe la 3 dim. un cortegiu care ar fi fost glumeţ dacă n'ar fi fost un mort la mijloc, a defilat pe stradele Făstăcilor „General Averescu" şi „General Dragalina". Şeful de altădată al muzicanţilor aşezat într'un sicriu roşu, ca scăldat în sânge, — cel dintâi cosciug vopsit pe cum l-am văzut în localitate — era dus pe umeri de mai mulţi... artişti. Dupe el: bătrâni, femei, tineri şi copii. Femeile bociau cât le lua gura; iar câteva fete scoteau strigăte ciudate, cum se făcea câte o clipă de tăcere. Fanfara era întreagă, poate dublă. Răsunau dealurile şi pădurea de plânsul instrumentelor răsuflate!

Au îngropat mortul cu larmă multă şi, când se întorceau spre casă, pe gânduri, cugetând la nimicnicia lucrurilor pământeşti, cu instrumentele înspinare, au fost întâmpinaţi de soldatul Marinescu care, ajutat de camarazii săi din echipa de sosele, *i-a dezarmat* şi i-a pus la muncă. Era frumos de văzut cum săpau *artiştii*, cu instrumentele îngălbenite şi răsuflate alături — şi mormăiau!

Până când nu s'a înserat bine, nu le-a dat drumul. Când au scăpat. tocmai în pădure s'au oprit!

A doua zi n'a mai fost chip să-i găsim: de frica muncii se ascundeau prin văgăuni, prin gropi, — ca fearele.

Const. Rlaleţ.

De vorbă cu ostaşii

Datoria de credinţa

In numărul 2 al gazetei am arătat soldaţilor că, după datoria omului către Dumnezeu, cea mai mare, mai nobilă şi mai sfântă dintre toate datoriile este aceea de a fi soldat.

Din clipa în care a devenit soldat, cetăţeanul este supus la anumite reguli, care toate au menirea de a-l face să cunoască care îi sunt datoriile şi drepturile, ce rezultă pentru el din legile şi regulamentele militare. Aceste datorii şi drepturi trebuiesc mai întâi cunoscute şi apoi însuşite de fiecare ostaş, aşa fel că să se pătrundă de ele până în adâncul cugetului şi sufletului său, şi să se simţă sub stăpânirea lor pentru tot restul vieţei sale, atât ca ostaş cât şi ca cetăţean.

Dintre aceste datorii ale soldatului, trebuie să punem la locul de cinste, datoria de a fi şi a rămâne credincios Regelui şi Ţării în orice împrejurare. Această datorie de credinţă către Rege şi legile ţării se sfinţeşte prin jurământul pe care fiecare ostaş, soldat sau ofiţer, îl depune de îndată ce a îmbrăcat haina ostăşască, şi i s'a lăsat timpul trebuincios pentru a înţelege rostul adânc al menirei sale şi al datoriilor ce rezultă din această menire.

Prin jurământ omul să leagă că va fi înainte de toate credincios Regelui său şi că va fi supus legilor şi îndatoririlor militare în toate împrejurările.

Asemenea jurământ de credinţă depun nu numai ostaşii, ci şi ceilalţi cetăţeni când sunt chemaţi să cârmuiască treburile şi interesele obşteşti: judecătorii, prefecţii şi chiar miniştrii jură credinţă înainte de a intra în funcţiunile lor; ceva mai mult, însuşi Regele, care este cel dintâi dintre ostaşii şi slujitorii ţării, jură la urcarea pe tron că va fi credincios Ţării şi legilor.

Prin jurământul pe care noi soldaţii l'am depus, ne-am legat, că o să ne supunem tuturor cerinţelor legilor şi regulamentelor, că o să ne ostenim cu toate puterile spre a învăţa tot ceea ce se cere de meşteşugul armelor, şi că, pentru îndeplinirea datoriilor noastre ori cât de grele ar fi ele, vom încorda toate puterile minţii, trupului şi sufletului nostru, necunoscând nici osteneală, nici foame, nici primejdie, când va fi vorba de a apara Ţara şi Tronul.

Credinţa în Dumnezeu ca şi credinţa în jurământul ostăşesc este una dintre cele mai frumoase virtuţi ale neamului nostru; noi Românii am moştenit-o, împreună cu alte virtuţi, de la strămoşii noştri. Datorită acestor virtuţi poporul nostru, după ce dealungul veacurilor a înfruntat atâtea furtuni, a renăscut astăzi, la o viaţa nouă de stat liber şi de sine stătător, care cuprinde între hotarele sale, aproape pe toţi acei cari grăiesc în dulcea noastră limbă românească. Datorită aceloraşi virtuţi oastea şi tot poporul nostru au rămas strâns unite în jurul Regelui şi Dinastiei cu prilejul războiului de reîntregire a Neamului; oaste, popor şi Rege au suferit şi au luptat împreună în cele mai grele împrejurări, pe care mintea omenească le poate închipuli, şi au isbutit să ducă Neamul la Mântuire, pentru că credinţa lor eră tot atât de sfântă ca şi cauza pentru care luptau.

După cum, din timpurile cele mai îndepărtate şi până astăzi, credinţa noastră ne-a mântuit, tot astfel prin credinţă, bună înţelegere şi unire vom asigura viitorul neamului şi Patriei noastre.

Să fim credincioşi, ostaşi români, aşă cum au fost părinţii şi strămoşii noştri dealungul veacurilor!

Să fim credincioşi României, aşa cum au fost de credincioşi fraţii noştri cari la Grivita, la Oit, la Mărăşti, Mărăşeşti şi Tisa şi-au dat viaţa pentru reîntregirea Neamului!

Să fim credincioşi Regelui, care face un singur trup şi un singur suflet cu scumpa noastră Românie, aşa cum El ni-a fost nouă de credincios!

General de Divizie:
N. Petala

durat dar mulţumit, sfârseşti aratul tău, ţărane.

Din când în când apari în prag, în pragul casei tale, priveşti voios sau trist spre cer, de e vre un semn de ploaie, şi dacă Domnul Dzeu s'a îndurat de ruga-ţi îţi faci o cruce şi duios cânţi din caval o doină.

Odrasele-ţi le chemi înjur, şi le rosteşti poveste, cu feţi frumoşi de împărat şi mândre consinzene, le-arăţi apoi îngândurat vreo slovă din vreo carte, iar pe înserat le cânţi încet vreo doină mai bătrână, ca şi copiii tăi târziu, când şi-ei vor fi ca tine, s'o cânte celor ce vor fi, cum sânt copiii tăi, acuma.

Prăşitul îată-l a venit; atunci cu mic cu mare, pornesti cu fluerul la brâu şi sapa pe un umăr, să 'ndrepţi ce poate e greşit, să dai viaţă la 'ncolţiri, şi tot aşa din zori de zi, şi până 'n asfinţit, îngândurat dar multumit, sfârsesti prăşitul tău ţărane!

Svârlit-ai boabele de grâu, şi acum prinzi secerea, cad spicele şi cad mereu, ca să le prinzi în snopuri, arsiţa bate, dar n'o simţi nici fruntea asudată nici osteneala ce s'a 'nfipt ca un cuţit în tine, munceşti din greu şi răspicat, s'aduni... cum au făcut străbunii, ai grâu belşug, porumb la fel, ţi-e munca răsplătită.

Târziu, aduci la lucru tu, copii, flăcăi şi fete, unii şăgalnici alţii nu, dar toţi cu voie bună. Le spui o sotie şi râd copilele deodată, şi când răgaz vrei să le aduci, îei fluerul în mână, si cânţi duios aşa cum ştii, o doină bătrânească, de-ascultă toţi flăcăii duşi s'o prindă dela tine. Copilele te 'ngână 'ncet, şi munca-i pe sfârsite.

Dar hora'n sat? O! te-am văvut când după ce la slujbă, ai ascultat smerit, supus de-o predică a popei, tu ai plecat în strae noi, curate ca argintul, să-ţi vezi copii cum rotesc la hora'n voioşie.

Sau cum se furişează 'ncet să prinză 'n braţe fete, cu acelaş drag şi acelaş gând cum tu făceai pe vremuri.

Şi atunci cu ochii plânşi de drag, te tragi mai la oparte, şi susueşti mai mult în gând o doină bătrânească. Eşti mulţumit si-ţi joacă'n cap de bucurie ochii.

Dar uiţi de casă, uiţi de tot, de vatră şi de glie, când goarna sună: că de-acum e mare grije 'n ţară. Duşmanii mulţi s'au arătat şi vor să-ţi ia ogorul, pe la hotare s'au 'mulţit şi tind să cotropească tot ce-ai sfinţit cu munca ta, de-atâţia ani în bine; şi-atunci, ca trăsnetul, la regiment te-ai repezit în goană, îţi iei o armă şi un sac de gloanţe şi merinde, şi la un loc cu cei d'un neam, te năpustesti: la luptă. Iţi faci o cruce şi te-asvârli isbind cu însetare în duşmanul ce zăpăcit, ţi-l isgoneşti din cale. Şi nu te laşi, şi lupţi din greu, esti priceput la luptă; îti pare puşca sapă-acum iar vârsta o pruncie. „Tot înainte" strigi nebun şi nu te laşi viteze; tu seceri dusmanii din drum, cum secerai şi spicul. Şi tot aşa din zori de zi şi până 'n asfinţit. îngândurat dar mulţumit învinsu-i-ai, soldate!

Ti-ai împlinit tot ce-ai avut să-ţi împlineşti, şi acuma cu braţul drept, însângarat d'un glonţ, bătu-l-ar focul, priveşti mâhnit cavalul spart, de-o schije rea în luptă, şi vrând să cânţi, din pom desprinzi o frunză mai crestată, cu doru 'n suflet victorios, frunzeşti duios o doină.

Cluj 1921.

Angelo Statescu.

Sfârşitul bolşevicilor

Necrocrile Rusiei — Poporul rus se deşteaptă

1. Muncitorii din toată lumea împotriva bolşevicilor.

Ceea ce se petrece la noi de un an de zile, se petrece întocmai la fel şi în celelalte ţări. Muncitorii dela oraşe, pe cari bolşevicii îşi întemeiaseră toate nădejdile, crezând, că li vor putea ademeni mai uşor, nu numai, că se lapădă de bolşevici, ci se întorc deadreptul împotriva lor. Aşa s'a făcut în Franţa şi în Anglia; iar în Italia, unde bolşevicii se credeau că au pus piciorul în scăriţă şi că vor stăpâni ca în Rusia, muncitorii dela oraşe s'au adunat în gloate mari şi s'au ridicat cu arme împotriva bolşevicilor zişi şi comunişti, în cât a trebuit să-i despartă armata, altfel se făcea măcel.

Stăpânirea bolşevică se zdruncină acum şi în cuibarul ei, adecă în Rusia, de unde sovietele alcătuite aproape numai din evrei, aveau de gând să-şi întindă stăpânirea peste tot rotogolul pământului.

De bună seamă, schimbarea aceasta nu este de ieri de alaltăieri şi nu vine pe neaşteptate; ci după o lungă şi dureroasă frământare şi ca o urmare firească a suferinţelor nesfârşite îndurate de poporul rusesc în trei ani şi jumătate de stăpânire bolşevică, adecă din Octomvrie 1917 şi până acum.

2. Ce spun delegaţii comuniştilor bulgari, veniţi din Rusia?

Dintre comuniştii din toate ţările, poate cei din Bulgaria se încrezuseră mai orbeşte în bolşevicii din Rusia. Din Sofia ne vine acum înştiinţare, că delegaţii bulgari, cari au fost în Rusia, ca să vază deaproape stările de acolo. s'au întors acasă scârbiţi şi înspăimântaţi de cele ce au văzut.

Gherovoff, capul delegaţiei comuniştilor bulgari, cât o fi el de comunist, nu s'a sfiit să spună în gazetele bulgăreşti, că stăpânirei din Rusia înzădar i-s'ar mai spune fie „bolşevism", fie „communism", sau orice altă poreclă i-s'ar da, adevărul este, că: *„o bandă de tâlhari jefueşte ţara şi o duce la peire"*.

Tot delegaţii bulgari întorşi din Rusia spun, că în Odessa, care se află în ţinutul cel mai bogat în cereale al Rusiei, au plătit kilogramul de pâne cu 3000, adică trei mii de ruble! Trebue să dai o traistă de bani pentru un pumn de pâne.

3. Suferinţele Rusiei.

După cum se poate înţelege din cele arătate mai sus, Rusia, care până la revoluţie aveà bucate de prisos, pentru a puteà hrăni şi alte ţări, moare acum de foame.

In 1918 Mai era hrană, fiindcă revoluţia se răspândise numai după ce se făcuseră semănăturile. Dar în toamna anului 1918, cât e Rusia de mare, nu s'a mai semănat aproape de loc. Bolşevicii puseseră mâna pe grâu şi pe porumb şi nu voiau să le dea ţăranilor sămânţe, pentrucă socoteau, pe bună dreptate, că ţăranii nu se vor împrieteni odată cu capul cu stăpânirea bolşevică.

Bolşevicii puseseră stăpânire pe 2949 moşii de o întindere de un milion şi jumătate hectare, adică una peste alta cam 1000 pogoane (jugăre) fiecare moşie şi au zis că pe moşiile astea vor face ei gospodărie bolşevică. Dacă această întindere de pământ s'ar fi lucrat de fapt şi tot era numai cât o picătură de apă în mare faţă cu Rusia nemărginită, dar s'au lucrat numai 283.000 de hectare, adică nici a cincia parte din moşiile luate în stăpânire de soviete. Bine înţeles, şi astea s'au lucrat ca vai de lume, aşa cum ştiu bolşevicii.

Dacă socotim că pământul de cultură al Rusiei are o întindere de vre-o 400 milioane hectare atunci vedem, că din aceasta întindere uriaşă, ce puteà fi lucrată şi care în mare parte era lucrată altă dată, sub chivernisirea sovietelor s'a lucrat numai tot un hectar din 1300 hectare! Apoi, cum să nu fie foamete!

Faptul acesta se găseşte dat pe faţă în darea de seamă „Economiciasnaia jizu" publicată de guvernul sovietelor.

Afară de puţinele moşii lucrate de oamenii sovietelor au mai lucrat ţăranii, prea puţin şi ei, neavând sămânţe şi nici vite. Din cauza foametei, a lipsei de nutreţ, a molimelor, precum şi din cauza rechiziţiilor, în unele ţinuturi nu rămăsese decât tot din zece vite una!

Lucian Bolcaş.

(Va urma!)

Spre muncă

Astăzi dacă ni-i ţara mare,
Şi biruinţa 'nfiripată,
Înstrămoşeştile hotare
Un câmp mai larg ni se arată:
„Spre muncă" . . .

Iar dacă lupta incetează,
Şi sângele azi nu mai curge,
O! Tară scumpă, tu veghează
Şi glasu-ţi ne'ncetat să strige:
„Spre muncă" . . .

Muncind ne-om întări hotarul
Şi sufletul spre biruinţă,
Mai sus ne-om înalţa stindarul
Uniţi în luptă şi-'n credinţă:
„Spre muncă" . . .

Locotenentul *Ante Gheorghe*

Citiţi gazeta Voastră

„CULTURA POPORULUI"

Revista economica

Domnul J. Abbott Goddhue este preşedinte al Băncei: „The First National Bank" în Boston una din cele mai insemnate intreprinderi financiare ale Americei de Nord, şi fost delegat financiar al Statelor Unite la Conferinţa Păcei din Paris. Acum un an, am avut prilejul de a cunoaste pe acest distin financiar şi venind vorba de România îmi spuse: România, iată ţara cea mai bogată din lume".

Declaratiunea aceasta, a unuia din cei mai insemnaţi financiari ai lumei, trebuie să măgulească şi să umple de bucurie inima oricărui cetăţean român. Dar atât nu este suficient, aceste cuvinte trebuie să fie şi un imbold la muncă, cinste şi economie pentru ca bogăţia naturală să poată fi folosită, căci înzădar ai o bogăţie, dacă nu ai darul şi dorul de a o păstra şi de a o mări spre binele tău şi al celor, cari te inconjoară.

Bogăţia noastră este diferită: o parte aparţine solului, alta subsolului. Aceste două izvoare ale bogăţiei noastre au fost mai mult sau mai puţin raţional cercetate şi exploatate; cea de a treia, aceea a viitorului este *industria*, şi despre aceasta mă voi ocupa în rindurile de faţă.

Industria noastră e relativ tânără. Stat în intregime agricol şi care printr'o recoltă abundentă îşi echilibra bugetul financiar cu un excedent destul de insemnat, România veche nu a dat acestei ramure de activitate însemnătatatea ce o merită şi aceasta se explică pe deoparte prin bogăţia solului, pe de altă parte prin lipsa iniţiativei şi a posibilităţei. Ne lipseau materiile prime şi unde acestea lipsesc, o iniţiativă este foarte greu de luat. Astăzi, în forma sa mărită, România are toate materiile prime pentru înfiinţarea atâtor industrii noui; şi cum prin reforma agrară vom avea, cel puţin pentru câtva timp, o scădere în producţia agricolă, urmează să acordăm intreagă şi nelimitata noastră atenţiune industriilor, ajutând prin aceasta la eftenirea traiului cum şi la refacerea şi consolidarea Ţărei noastre.

Un bun început se poate deja observa: autorităţile chemate a interveni în această direcţie sunt pătrunse de necesitatea intensificărei producţiunei şi ultimul congres Industrial care a avut loc în Bucureşti, în luna Ianuarie ne-a dat dovada că există la cercurile conducătoare bunăvoinţă de a îmbrăţişa chestiunea cu toată seriozitatea ce situaţiunea comportă.

Căci nu trebuie uitat un lucru: numai atunci vom fi tari şi într'adevăr bogaţi, când vom fi economiceşte absolui independenţi de Străinătate, când vom produce prin propriile mijloace şi din propriile resurse tot ceea ce ne trebuie, şi nu vom da banul nostru Străinătăţei pentru mărfuri cari cu puţină bunăvoinţă, muncă şi pricepere le vom putea produce în interior.

De aceste considerente m'am condus şi la lucrările comisiunei vamale din care fac parte. Acolo unii industriaşi cereau permise şi reducerea taxei de export pentru unele fabricate pe cari voiau să le exporteze. Ei bine, aceste fabricate se puteau intrebuinţa şi în ţară, cu singură deosebire că se cerea o altă calitate sau o altă formă. Ce este deci mai potrivit, decât constringerea în marginile legilor, ca fabricantul din ţară să-şi refacă instalaţiunile şi programul de muncă în concordanţă cu trebuinţele interne; şi numai după ce aceste sunt satisfăcute, ne putem gândi şi la export, care export în acest caz merită toată incurajarea Statului.

Mai neplăcut este, când vedem sume insemnate, cari se urcă la sute de milioane, trecând frontira pentru a impórta articole, cari prin natura lor pot fi produse în ţară. Voiu vorbi de pildă despre extrasele taninoase.

Se ştie că o industrie insemnată la noi este tăbăcăria şi în legătura cu aceasta, fabricele de piele. Ei bine, aceste fabrici sunt tributare străinătăţei cu sume enorme pentru extrasul de tanin de care au nevoie la preparea pielei. Pentru aceste extrase pe care le cumpărăm din afară noi suntem acei, cari dăm străinătăţei în bună parte materia primă prin trunchi de stejar sau scoarţe de stejar şi brad.

Fără îndoială că această anomalie trebuie să înceteze. Infiinţarea unei fabrici de extrase taninoase în ţară se impune, căci având aci materia primă şi având aci cui o vinde, un calcul de rentabilitate nu poate fi decât în favorea industriilor interne.

Şi această industrie nu este singura, care trebuie să-şi găsească realizarea: imprejurările nouă cer directive nouă şi pentru oamenii intreprinzători, muncitori şi cu dor de ţară, câmpul de activitate este larg deschis.

Incă una din problemele serioase în direcţia economică este *naţionalizarea industriilor* existente. Independenţa de care vorbiam nu, se obţine numai prin creiări de industrii nouă: Se impune încă ca ele să fie în mâini româneşti şi orice incercare de naţionalizare a industriilor existente trebuie să găsească încurajarea neprecupeţită a oricărui cetăţean, care ţine la Patria sa, cum şi sprijin necondiţionat din partea conducătorilor noştri.

Războiul greu, din care am eşit victorioşi dar cu răni adânci ce aşteaptă vindecare, ne-a dovedit odată mai mult, că independenţa politică trebuie să fie urmată de cea economică, această experienţă să ne fie călăuza în viitor.

Muncă, perseverare, cinste sunt principiile care aplicate pe teren economic, vor face, ca ţara noastră să fie şi să rămână ceea ce spunea d-l Goddhue din Boston „cea mai bogată ţară din lume."

Carol A. Iahoda,
industriaş.

Către demobilizaţi

Mă adresez Vouă iubiţilor mei, cari de la 1914 încoace, ba unii chiar şi mai înainte aţi purtat şi suferit martiriul unui răsboi crâncen, celui mai crâncen, dintre toate războaiele de până acuma şi pentru o cauză streină de sufletul şi inimile Voastre.

Sosi sfârşitul anului 1918, când începu a se realiza visul nostru secular.

Cu câtă însufleţire aţi alergat în jurul drapelului tricolor o ştim cu toţii; l-aţi îmbrăţişat cu toată căldura inimei şi l-aţi urmat cu trup şi suflet pentru a-l înfige departe peste hotarele ţării noastre, pentru gloria şi cinstea Românieî Mari în veci glorioase.

Aţi alergat cu toţii la răsboi veseli şi voioşi şi cu o însufleţire de nedescris, căci sosise momentul suprem al vieţii noastre, sosise timpul când şi noi cei ocropsiţi aveam o ţară mare de apărat, ţara strămbunilor noştri ţara visată şi dorită de marele nostru Voevod şi de ultimul Dorobanţ Român.

Câte ceasuri măreţe şi sublime n'am trăit cu toţii!

Incepând de la primul moment al trecerii trupelor Române peste vechile hotare, cari în sufletele noastre nici când n'au existat, câtă căldură şi dragoste au simţit şi simt sufletele noastre de atunci încoace!

Prin vitejia dorobanţului Român idealul nostru e înfăptuit; încetul cu încetul s'a demobilizat contingent după contingent, iar Voi întorcându-Vă acasă, aţi pus mâna la coarnele plugului şi la muncile câmpului, cu inima însă şi cugetul senin, pentru că şi Vouă V'a fost dat de a aduce sacrificii pentru cauza noastră comună şi Patria Română.

Dar iată că munca noastră nu e terminată că începe abia acuma pentru noi toţi.

Voi Apostolii neamului nostru, cari cu braţul Vostru cel vânjos aţi ştiut să apăraţi hotarele mărite a le ţării noastre, fiţi tot voi şi purtătorii cei mai inimoşi şi calzi ai sufletului şi gândului celui mai curat românesc.

Aduceţi-Vă deapururea aminte cu multă căldură şi cu dragoste nesfârşită de acele clipe măreţe prin cari poate trece vreodată un popor, de acele momente mari, când V'a fost dat şi Vouă să serviţi sub drapelul României Mari. Aduceţi-Vă aminte cu câtă căldură şi câtă abnegaţie aţi alergat cu mic şi mare pentru a apăra hotarele ţării, sfărâmând duşmanul şi aducând glorie şi cinste României Mari, în şi afară de ţară.

Sosiţi acasă nu uitaţi, că ţara are şi mai departe mare lipsă nu numai de braţele Voastre, ci şi de sufletele Voastre; munciţi cinstit fiecare, dar mai cu deosebire nu uitaţi să întreţineţi în sufletele Voastre şi în sufletele tineretului nostru, de pretutindeni, căldura dragostei nesfârşite şi plină de abnegaţie faţă de tot ce e românesc, faţă de Ţară şi de Tron!

Păstraţi şi mai departe cugetele Voastre curate şi să nu uităm pe adevăraţii Apostoli ai Poporului nostru acea mână de ofiţeri şi pe dorobanţul vechiului Regat, care într'un şir de două-trei decenii, numai prin sufletul şi numai prin inima lor cea mare, au putut prepara şi străbate trecând peste acele greutăţi de neîntrecut, pe cari noi Ardelenii nu le-am cunoscut; căci o mână de oameni fără tunuri, fără mitraliere şi fără granate, au luptat cu trupele mult mai numeroase, mai bine hrănite şi echipate, prevăzute cu o artilerie mult mai numeroasă şi modernă a fostelor impărăţii, cu cari s'au luptat în mod eroic, retrăgându-se pas cu pas şi s'au oprit la Siret în Moldova, unde cu drept cuvânt s'a spus că pe acolo nu se trece, după cum de fapt nici nu s'a trecut.

Toate încercările puternice ale duşmanilor de a goni trupele române fură zădarnice, ba ce e mai mult, acel modest şi după aparenţă blând ostaş, a câştigat bătăliile cele mai strălucite, ce le-a înregistrat răsboiul european.

Deşi atacurile date de duşmani erau foarte bine preparate şi bine conduse s'au găsit faţă în faţă cu acea stâncă de granit a inimilor româneşti, faţă de cari au trebuit să cedeze şi la sfârşit să se retragă.

Iată ce a fost în stare să facă o mână de oameni cu inimi calde de Români.

Dar ce am fi însă noi cu toţii în stare să facem dacă vom rămâne şi mai departe curaţi la inima şi suflet.

Iubiţilor mei, duceţi vorba pe la sate şi vetrele Voastre, să cunoască cu toţii şi să ştie ce datorim noi fraţilor noştri de peste Carpaţi, pe cari în special noi Ardelenii să-i admirăm, să-i iubim şi să-i cinstim cu toată puterea şi căldura sufletelor noastre, luând faptele lor ca exemplu, iar dacă vreodată ţara noastră mărită, va avea nevoe să o apărăm, apoi să o facem şi noi cu aceeaş căldură, cu acelaş devotament neclintit, care n'a refuzat nici un sacrificiu şi n'a cruţat nici o suferinţă pen-

tru cauza noastră cea mare şi dreaptă.

Aceste biruitori ajutaţi fiind şi de mândrele noastre regimente de voluntari Ardeleni, înlăuntru puternici şi cu încredere au curăţat şi scăpat ţara ce mai rămase neocupată de duşmanul intern — trupele ruseşti — cari în loc de a da ajutor, ajunseseră o nenorocire şi pacoste pentru noi. Tot fraţii noştrii de peste Carpaţi ajutaţi fiind şi de voluntarii noştrii Ardeleni au curăţăt şi Basarabia de trupele bolşevice ruseşti, eliberând-o au unit-o pe veci cu Patria mumă.

Nimic nu i-a putut schimba, nici suferinţele, nici intrigile, nici influinţele streine, nici armatele bolşevice, căci cu cât suferinţele armatei Române erau mai mari, cu atât sufletele se întăreau, iar rândurile se strângeau,

Să le strângem şi noi lucrând fără preget.

Iar Vouă iubiţilor soldaţi demobilizaţi, Vă revine datoria cea mai sfântă, a purta prin toate colţurile Ardealului, Banatului, Crişanei şi Maramureşului, gloria Armatelor Române înfăptuită numai prin dragostea cea nesfârşită către neam şi ţară, acea glorie pe cari Voi să o ţineţi mereu caldă în sufletele şi inimile Voastre, în sufletele şi inimile femeilor, copiilor, părinţilor, fraţilor şi surorilor Voastre, ca astfel întăriţi sufleteşte ori ce încercare a duşmanilor noştri din afară şi dinlăuntrul ţării de a ne nimici şi dobori, să fie spulberată, în faţa inimilor noastre: stânci de granit, inimi ce nu pregetă la nici un fel de sacrificiu şi suferinţă pentru întărirea şi apărarea României Mari unite şi nedespărţite pentru veci.

Maior *Handra Constantin*

Prietenii şi colaboratorii noştri vor trimite manuscrisele săptămânal cel mai târziu până în ziua de Luni.

Intâmplările unui Rege nenorocos!!

La Pastile catolice fostul rege Carol de Habsburg — a încercat să se aşeze din nou pe tronul Ungariei. Miniştrii unguri spuneau, că regele ar fi venit fără stirea şi învoirea lor. Cu toate aceste l-au primit ca pe un rege... căci vezi, Doamne, el jurase, când s'a încoronat, să apere Ungaria... cea veche, în care gemeam în sclăvie şi noi Românii. Şi Ungurii, cari laolaltă n'au fost în stare să-şi apere ţara, credeau că dacă va veni Carol de Habsburg o să ne bată numai decât oştirea şi o să ne cuprindă ţara. Nădăjduiau ungurii, că unele din Puterile înfovărăşite (Antanta) o să bată pe umăr pe regele Carol şi-o să-i spună: „Pune-ţi coroana pe cap şi-a ta să fie lumea întreagă".

Dar socoteala de-acasă nu se potriveşte cu cea din târg: toate ţările au telegrafiat la Budapesta: „Dacă nu pleacă regele vostru, o să venim noi să-l scoatem de-acolo. Căci nu putem suferi, ca un rege, care a fost vrăjmaş atât de mare al libertăţii popoarelor, să ajungă din nou stăpân. Şi apoi, dacă-ar ajunge rege al Ungariei, mâine-poi mâne l-ai vedea şi împărat al Austriei! Şi cu Germania împreună, s'ar putea gândi la un nou războiu! Nu ni-e frică nouă de vitejia foştilor vrăjmaşi, dar ni-ar fi jale de soldaţii, cari ar muri în luptă cu ei. Că noi — spunea România — nu încăpem în ţara voastră, aşa-i de mică.

Vorba vine, de voie bună ca de silă Carol de Habsburg şi-a scos bilet de tren şi... a plecat.

N'o să mai vină în Ungaria de acuma!

O. H.

Mândria de a fi Român.

Obârşia neamului nostru românesc statornicită de istorie poate face mândria celor mai înţelepte şi viteze popoare.

Strămoşii noştri, Romanii, au stăpânit toată lumea veche cunoscută în timpurile lor: prin vitejia armatelor întinzând graniţele impărătiei Romane peste întreg pământul ştiut în acele vremuri; prin vrednicia cetăţenească rămânând pildă de unitate naţională; prin învăţătură şi înţelepciune punând temelie sănătoasă înţelepciunei si învăţăturei tuturor neamurilor şi în toate timpurile.

Romanii au făcut legi, din cari au isvorât legile tuturor popoarelor din lume; Romanii au scris istoria războaielor purtate de ei, din cari cele mai puternice armate au tras învăţăminte; Romanii prin cei mai mari scriitori ai lumii, prin poeţii lor, au lăsat omenirii, cele mai frumoase cântece, cele mai adânci învăţături, cele mai omeneşti sfătuiri.

Şi când toate acestea sânt cunoscute de toate popoarele, şi când le ştim şi noi Românii, am putea cu drept cuvânt să fim cel mai fericit popor şi să fim cuprinşi de mândrie. Nici un neam pe lume nu se poate lăudă cu strămoşi mai vrednici de cât ai nostri, nici un popor în lume nu a moştenit virtuti mai mari de cum am moştenit noi.

Strămoşii neamurilor vecine nouă, au avut şi ei mulţi oameni vrednici, au fost şi printre ei bărbaţi învăţaţi dar la origina lor, a unora dintre aceste, neamuri, se găsesc popoarele barbare, popoarele sălbatece crescute în jaf şi sânge, fără omenie, şi fără lege şi învăţătura.

Făcând astfel deosebirea între strămoşii poporului Român şi între strămoşii popoarelor streine ce trăiesc în jurul nostru, ne vom minuna cum se poate ca să mai fie oameni ce cutează să ţină mortiş că sânt de neam mare, că sânt nobili, când din cercetarea istoriei lumei se dovedeşte că cel mai din urmă ţăran Român, fie el păstor din fundul munţilor, fie el plugar din întinsul câmpiilor, e mai nobil şi de neam mai mare, de cât toţi grofii şi toţi baronii *laolaltă*.

Şi acest adevăr nu-l poate dărâma nimeni pe lume. Obârşia unui popor nu-i poate statornici însă vrednicia dacă acel popor nu se străduieşte să rămână la înălţimea ce i-a lăsat moştenire strămoşii lui.

Şi în viaţa popoarelor este ca şi în viaţa oamenilor. Pot fi unii părinţi oameni de ispravă, de omenie şi aşezaţi iar copiii lor pot fi nişte răi. Sânt copii ce capătă de la tatăl şi muma lor, averi adunate din muncă grea, averi pe cari de sânt oameni de nimic le risipesc în cele patru vânturi şi ajung de bat drumurile şi sunt de râsul lumei.

Dar se întâmplă ca din nişte oameni cum dă Dumnezeu, să se nască feciori de ispravă, ce prin muncă, învăţătură şi cinste să fie de pomină şi numele *neînsemnat* al familiei să-l facă cunoscut şi căutat de lumea întreagă.

Aşa este şi în viaţa popoarelor. Dacă strănepoţii unor neamuri mari, nu sânt şi ei de ispravă necinstesc renumele moştenit şi ruşinează gloria străbună. Şi în loc să se poată mândri cu strămoşii lor, ajung de râsul lumei. Iar popoarele ce muncesc cu tragere de inimă, căpătând deprinderi frumoase, simţiri înalte şi multă omenie pot şterge amintirea de a fi scoborâtorii unor barbari veniţi după jaf şi tâlhărie din fondul pământului.

Ce neam în jurul nostru, este mai orânduit mai aşezat, cu mai mult respect pentru lege, pentru viaţa şi avântul semenului iui?

Ce neam pastrează mai cu sfinţenie credinţă în Dumnezeu, din care isvorăsc faptele bune?

Ce neam uită cu mai multă usurinta nedreptatea şi ce neam iartă mai uşor pe cei ce-i au făcut rău?

In sufletul cărui popor să lăsluieşte mai multă milă, mai multă omenie şi iubire pentru cei greşiti?

Ce neam a purtat mai cu vitejie războiul, ducând luptă fără cruzime, fără jaf, fără batjocorirea şi înjosirea celor învinşi?

Şi ce neam din lume după ce lupta s'a sfârşit, întinde mână frăţească de împacare vechilor dusmani?

Ungurii cari ne-au robit Nemţii cari ne-au jefuit ţara, Bulgarii cari au ucis şi copiii în faşe, şi toată lumea vrasmasilor nostri, au primit întreaga îndurare a sufletului nostru mare, şi Umilirei lor de a fi pentru vesnicie biruiţi, nu le-am mai adăogat şi Umilirea răzbunarei noastre.

Invingatori, fără trufie, am întins mână frăţească de împăcare tuturor acelora cari ne-au vrăjmaşit.

Iată dar cum am ştiut noi să păstrăm şi să sporim virtutil lăsate de strămoşii nostri Romanii, iată dar pentru ce, pe lângă mândria de fi scoborâtorii unui neam mare, trebuie să avem şi mândria cealaltă, mândria faptelor a sufletului nostru, mândria de a fi Români,

Să dovedim deci şi în viitor, cum am dovedit şi în trecut, că suntem vrednici să purtăm titlul celei mai înalte noblete omeneşti, numele de Român!

V. Chiru.

Ziua orfanilor la Cluj.

Sub zidurile Clujului, s'au adunat, din toate unghiurile ţării, acei cari se îngrijesc de soarta orfanilor războiului nostru. — Mânaţi de aceeaş dorinţă de a face bine, şi însufleţiţi de o pioasă recunoştinţă faţă de acei, cari s'au jertfit pentru întregirea Neamului, ei ne aduc, dovada vie, că Ţara nu uită pe Eroii Săi. Păstrând amintirea recunoscătore, celor cari nu mai sunt, ea se îndreaptă într'un avânt spontan către urmaşii lor, către acei pui de lei, cari sunt nădejdea noastră de mâine, şi de vrednicia cărora atârnă viitorul Neamului. Şi ţara, în această manifestaţiune umană şi generoasă, aduce omagiul cel mai potrivit, şi înscrie singură răsplată vrednică de fapta lor, acelora cari şi-au dat viaţa pentru mântuirea ei.

*

Şi mai are adunarea de azi a acestor trimişi ai Caritaţii şi ai Recunoştinţei Naţionale, veniţi din toate părţile ţării, sub zidurile Cetăţii noastre, o însemnătate mai mare şi un rost mai adânc decât acelea de până acum. Ea înfăţişează Simbolul Umanităţii şi al Generozităţii româneşti, în oraşul unde umanitatea şi generozitatea au fost mai necunoscute, în vremurile dinainte; ea aduce cu sine cuvântul de Pace şi de Infrăţire pentru toţi pe ţărâmul larg al suferinţii omeneşti, acolo unde ieri izbucnea numai ură şi numai asuprire; ea înseamnă grija unei ţări, întregi pentru generaţia viitoare, grija care nu face deosebiri între cetăţenii de mâine, şi aceasta tocmai în oraşul unde chiar prunci simţeau în trecut, povara sângelui, ce primiseră în vine, şi de care nu erau vinovaţi....

Este începutul unei ere noi, şi afirmarea unui spirit mai larg, cu mult mai larg, decât cel de până acum, şi cu mult mai pătruns de credinţa creştinească a solidarităţii omeneşti! Este ca o prevestire de vreme bună, de linişte, de Pace, de iubire a sufletelor, mai întâi în faţa celor morţi, şi apoi în faţa datoriei comune, de a ajuta şi de a duce pe calea adevărului, pe cei cari au rămas în urma lor.

Şi este, netăgăduit, în începutul acestei ere noi, cea mai strălucită manifestare a simţirii româneşti, simţire moştenită dela cel mai viteaz popor, Romanii, şi care ştie să răspundească atât de minunat a doua zi după lupta sângeroasă, balsamul care să vindece rănile ei....

Să fie deci binevenit, acest suflet nou de Pace şi de Alinare, în Clujul suferinţelor noastre de ieri, în Clujul biruinţei noastre de azi!

Vintilă Petalu.

Scumpetea

Cu toţii, la sate, ca şi la oraşe, muncitorii cu palmele şi cei cu mintea — mai ales aceştia — ne plângem din cauza scumpirei, tot mai mare, a vieţei. Aproape că nu ne vine a crede că altădată, nu de mult, înainte de războiu, putea omul, chiar şi la oraşe, să trăiască cu un leu sau o coroană pe zi, ba, uneori şi cu mai puţin. Astăzi toată truda acelora cari nu au alt mijloc de existenţă decât munca lor, se duce pentru ţinerea vieţei de azi pe mâine, cu felurite lipsuri, unele chiar dintre cele principale.

Răul acesta pe care îl simţim cu toţii, este încă una din urmările îndelungatului războiu. Dar, cu toate că această urmare s'a făcut simţită pretutindeni, în toate ţările din lume, s'au găsit atâţia, cari, anume plătiţi pentru aceasta, v'au spus prin fabrici şi la sate, în cuvântări şi în publicaţii veninoase, că s'ar datora stăpânirei româneşti. Cu alte cuvinte, folosind neştiinţa voastră, nu v'au spus că acelaş lucru este şi în alte ţări, ci au căutat să îndrepte toată nemulţumirea şi ura voastră contra Statului Român, şi a fericitei împrejurări că acum toţi Românii ni-am unit într'o singură mare şi frumoasă ţară.

Am citit şi noi cărţile şi foile pe care ţi le îmbie pe degeaba sau cu preţuri de nimica, duşmanii sângelui neamului nostru, şi în cuprinsul cărora, se încearcă a pune toate necazurile şi suferinţele voastre pe seama stăpânirei şi administraţiei româneşti.

Adevărul însă, trebue să ştiţi, este că, peste tot şi în toate ţările din lume, viaţa acum s'a scumpit, iar la noi, nu numai că nu e mai rău decât la alţii, dar, datorită bogăţiilor şi belşugului ce ni l-a hărăzit Dumnezeu, e cu mult mai bine. Dovadă că este aşa, e că de peste hotarele, mai ales dinspre Rusia şi Galiţia, se îmbulzesc pe pământul nostru atâţia străini cutropitori, iar în Ungaria, unde este mult slăvită administraţie care o mie de ani a rupt sângele românesc pe aceste plaiuri, este atâta de greu traiul, încât veţi fi auzit şi văzut publicaţiile prin care guvernul din Budapesta îşi vesteşte supuşii cari de aici ar voi să se întoarcă în ţara lor, *ca să nu vie, fiind cu neputinţă să li se dea mijloacele existenţei.*

De altfel veţi fi auzit de asemenea şi dorinţa a o mulţime de lucrători şi meseriaşi de căile ferate din Viena şi Budapesta, de-a se angaja la căile noastre ferate, căci aceştia în ţara lor n'au ce mânca.

Vedeţi dar că şi acuzaţia ce se aduce stăpânirei româneşti pentru greutatea existenţei şi a scumpetei ce creşte din zi în zi, este tot o scornitură veninoasă, ca şi aceea cu neplata coroanelor şi ca multe altele ce le vom arăta. Vom vedea însă, în numărul viitor, şi cauzele pentru care, peste tot, omenirea suferе de scumpete. Se va vedea cu acest prilej cum, tot din cauza aceluiaş isvor de înşelăciuni rele, muncitorii înşişi au contribuit la starea aceasta.

Emil Vasilin

IGIENA SI MEDICINA POPULARA

Igiena copilăriei

(Continuare).

Infăşarea copilului nu este să se facă aşa cum se face de obiceiu la noi, unde nou-născutul samănă mai mult cu o mumie din Eghipt sau cu un cartaboş, fără să-şi poată mişca mânile şi picioarele. Scopul înfăşerii nefiind altul decât acela de a pune copilul la adăpost de raceală, este bine ca ea să nu se facă strâns pentru ca pieptul să se poată umfla şi desumfla slobod, iar picioarele să să poată îndoi şi întinde după voie.

Imbrăcămintea se compune dintr'o scufie de pânză pentru cap; pentru pept, o cămăşuţă şi un peptăraş deschis înapoi; pentru pântece şi picioare, două straturi de pânză şi pe deasupra o pătură subţire de flanelă sau de lână, cari trebue să fie destul de lungi pentru ca să să poată îndoi peste picioare şi să ajungă până la subţiori unde să fixează. In Anglia este un obiceiu bun: acolo nu să mai înfaşe copilul, ci chiar din primele zile îl îmbracă cu nişte pantalonaşi deschişi înainte şi înapoi, iar pe deasupra cu o rochiţă lungă de lână destul de largă ca să nu-i strângă peptul; în cap nu-i pun nimic. In acest fel, copilul să desvoltă, creşte în voia lui. Aşa ar fi bine să să facă şi la noi.

Să vedem acum ţăranca noastră cu ce şi cum îşi înfaşe copilul? Obiectele de cari se serveşte ca sunt: Pe cap îi pune o scufiţă, pentru ca să-i ţie cald şi să arate mai frumos. Această scufie are pe partea dinainte a cordeluţă roşie, cu un bănuţ, pentru ca oamenii şi mai ales femeile rele de ochi să nu-l *deoache*. Pentru corp întrebuinţează cârpe, scutece, o faşe sau un brâu, apoi cei cu dare de mână o plăpumioară.

Unele moaşe, după ce l-au înfăşat în obiectele arătate şi în aşa fel ca faşa să formeze o cruce la pept şi alta la spate, ca să nu să poată apropia *duhurile necurete* de copil, şi după ce l-au îmbrobodit cam strâns cu tulpănaşul ca să nu îi să facă capul prea mare, bolocănos, ci mic, *rotund* şi frumos, îi fac cruce cu degetele pe faţă, apoi îl duc la fereastă ca să vadă lumea, şi acolo îl închină *ursitelor*. In acelaş timp îi pune degetul arătător pe bărbie ca să îi să facă *o gropiţă*, care când creşte copilul mai ales dacă este fetiţă îi şade bine. Apoi îi pune degetele mari dela amânduă mânile pe amândoi obrajii pentru acelaş scop. După aceasta îl arată mamii, care îl sărută şi îi urează să fie drag la toată lumea. sănătos, norocos, voios. frumos, drăgăstos, învăţat, bogat om de treabă şi luat în samă! (Marian).

Copilul îmbrăcat se pune în *leagăn*. El trebue să doarmă în leagăn, iar nu în pat cu mamă sa ori cu doica, ar putea în timpul somnului să-l înăbuşe sau să-l strivească. In timpul zilei copilul va dormi în braţe, pe un pat sau o canapea.

Leagănul poate fi de lemn simplu, brad sau nuc, de fier, etc. El trebue să fie deschis, expus la aer şi la lumină. Nu e bine ca să fie încunjurat de perdele, cari ar mărgini aerul şi ar impiedecă ca respiraţia să se facă în mod potrivit. Afară de aceasta, perdelele ar fi un depozit de praf şi un adăpost de microbi foarte stricăcioşi sănătăţii copilului. Ca să nu se obosească ochii copilului, leagănul trebue să fie aşezat aşa ca lumina să nu vină nici din faţă, niei dintr'o parte, ci deasupra şi dinapoia capului. Aşternutul leagănului se compune din o saltea de paie moi şi o saltea de păr, o periniţă tot de păr, cearşafuri şi plapomă, iar deasupra saltelelor este bine să se pună o micşama, ca ele să nu se ude. Nu este bine să se întrebuinţeze saltele de lână sau de pene, căci ele sunt mai greu de întreţinat în dare de curăţenie. Aşternutul leagănului trebue să fie cât se poate de curat, rufăria spălată şi uscată îndată ce se murdăreşte.

In numărul viitor vom continua cu legănarea copiilor.

Dr. Vasile Bianu
medic colonel în rezervă.

CRONICA AGRICOLĂ

Lucrările agricole în cursul lunii Mai

La câmp. — Se mai seamănă diferite nutreţuri: porumb (cucuruz) de nutreţ, mei, sorg (tătar), borceag (bicăn) a doua oară. Plivesţe semănăturile făcute şi dacă s'a format o scoarţă la porumbi se dă o uşoară grăpătură. Dacă semănăturile de toamnă nu sunt bine implinite, din cauza secetii, se întorc şi în locul lor şi seamănă nutreţuri. Porumbul ce nu a răsărit bine se intregeste cu sămânţă încolţită. Se prăşesc semănăturile în rânduri; la porumb se dă prima prăşilă dacă i-au dat cele dintâi patru foi. Răreşte sfecla şi-i dă o sapă. Coseşte lucerna şi trifoiul când d'abia încep să înflorească. Dacă s'a scuturat floarea rapiţei şi câmpul este galben roşiatec, incepe seceratul rapiţei dimineaţa sau spre seară, sau chiar şi noaptea pe lună pentru a nu se scutura.

In grădina de flori se inlocuesc florile de primăvară (pansele, rumăniţa, părăluţe) cu flori de vară: begonia, vanilia, cauna, gheorghine, muscate. Se pregătesc măceşii pentru altoire tăindu-li-se ăstarii de prisos; ear la trandafirii altoiţi se suprimă lăstarii crescuţi din măceş; se tund arbuştii după ce li s'a trecut floarea.

In grădina de legume. — In lipsă de ploae se udă regulat dimineaţa şi seara semănăturile şi răsadurile puse în naturi; peste zi se plivesc semănăturile. Se continuă cu pusul crastaveţilor, ridichi de vară, mazăre, varză de toamnă. Se resădesc pe răzor, pătlăgele, ardei, ţelina, gulii.

In grădina de pomi. — Se sapă şi se udă plantaţiile facute în toamnă şi primăvară; se cercetează altoiri, se refac legăturile slăbite şi se vadaugă ceară unde lipseste. La nevoe se altoesc din nou.

In vie. Se face altoitul în verde, se rup lăstarii fară rod şi se tund varfurile lastarilor cu rod. Se dă prima prasilă şi se face a doua stropitură cu 1½ kr peatră vănăta cu 100 litri apă. Se face şi prima pulverişare cu pucioasă.

Cultivatorii de tutun fac a doua arătură apoi o grapează şi o tăvălugesc. Răsadniţele se udă mai rar, dar din belşug şi numai seara. In luna aceasta se face răsădirea, se înlocuesc firele pipernicite şi se face prasila întâi şi muşuroitul.

In ogradă repară clădirile, pregăteşte uneltele şi maşinile pentru recoltare.

Scaldă şi tunde vite, dă scroafele la ver, dă viţeilor înţărcaţi o hrană uşor de mistuit, până se vor obicinui cu fânul.

C. M.

CRONICA SAPTAMANEI

Sosirea A. L. R. Principele moştenitor Carol şi Principesa Elena.

După o lungă şi obositoare călătorie pe mare A. S. R. Principele Carol şi tănăra sa soţie Principesa Elena au sosit la Constanţa.

Frumosul port românesc era în sărbătoare. Pretutindeni steaguri, verdeaţă, lumini colorate. Vapoarele în pont fluturau la soare tricolorul românesc şi steagul albalbastru al Greciei.

Când vaporul „Regele Carol" s'a alipit de cheiu uralele nu mai conteniau. Bubuitul tunurilor s'a adăugat atunci sunetelor de clopot ale bisericilor; urând bun venit pe pământul României frumoasei Principese Elena şi Principiarului ei soţ.

„Românii iubesc neinchipuit de mult Familia Regală care a ştiut să le împlinească idealurile şi să reprezinte totdeuna aspiraţiunile poporului", — astfel scria trimisul unui ziar englez cu ocazia acestei primiri. Şi ca el gândeau toţi streinii ce-au asistat în acea zi la sosirea Principelui Moştenitor. Iar acest gând face ţărei un mare bine căci „cine iubeşte Regele, iubeşte şi ţara" fiind gata să dea sângele pentru a-i apăra libertatea. Astfel popoarele streine ştiu că vom fi totdeauna oameni aşezaţi cu dragoste de Rege şi ţară, muncitori şi blânzi, — iar încrederea în ţara noastră creşte şi numele nostru bun ajunge departe.

*

După ce a cercetat Constanţa perechea Princiară care vine dela Atena pentru a se stabili pentru totdeuna în ţară, — a plecat cu trenul spre Bucureşti. In tot lungul drumului trenul a trebuit să întârzie pentru a lăsa timp poporului venit prin gări să ureze bun sosit principilor. Astfel în Bucureşti trenul a sosit cu o mare întârziere. Lumea însă atât la gară cât şi dealungul străzilor până la Sfânta Mitropolie a aşteptat cu răbdare. La sosirea în gară M. Sa Regele şi Regina cât şi M. A. Regale Principesa Marioara şi Ileana, sfetnicii ţărei, generalii şi oastea, — cu eşit într'u întâmpinere. Apoi, dupăce uralele au contenit, toţi s'au urcat în trăsuri deschise înhămate frumos cu câte patru cai şi însoţite de călăreţi înalţi şi spătoşi, români de prin munţii noştri. M. Sa Regina a ascultat cu blândeţe cererea unei femei bătrâne ce i-a căzut la picioare rugând-o pentru un fecior şi apoi trăsurile au pornit încet, încet pe străzile frumos împodobite, lăsând timp poporului să vadă pe Principii căsătoriţi.

Şi poporul eşise cu mic cu mare într'u întâmpinare nimeni nu lipsea. Strada era plină de lume că n'aveai unde svârli un ac, la ferestre câte trei pentru rânduri de capete, pe acoperişuri oamenii stăteau cu pricioarele atârnate în gol, punându-şi viaţa în primejdie numai să poată vedea pe iubiţii Prinţi. Era ca în povestile pe cari le-am cetit cu toţii în copilărie. Stâlpii înverziţi cu brad purtau ca şi catargele corăbiilor la Constanţa, steagurile cu culorile frumoase ale României şi Greciei iar pe fiecare stâlp numele unui oraş sau unui judeţ românesc. Mai departe la fiecare colţ de stradă coşuri cu flori înveseleau ochiul. Mii de lămpi colorate se zăresc printre flori. . .

Şi cortegiul trece încet. Iată întâi trăsura sclipitoare cu Principele Carol şi Principesa Elena. Ei râd poporului şi răspund iubitor la saluturi. Iată apoi trăsura M. Sale Regelui şi Reginei, părinţii iubiţi cu feţele râzătoare, fericiţi de bucuria copiilor. Iar întreg poporul e vesel şi mulţumirea e în cerul frumoasei zile de primăvară, cu un soare strălucitor pe cerul care parcă vrea să ia parte şi el la veselie tuturor.

*

Ajunşi la Sfânta Mitropolie. — Inalt prea Sfântul Mitropolit Primat împreună cu Inalt Prea Sfântul Mitropolit el Moldovei şi Sucevei şi acel el Bucovinei, — cât şi mulţi Episcop din Ardeal şi Basarabia, — au început Slujba dând binecuvântarea Sfintei Biserici tinerei Perechi. De acolo toţi au plecat în uralele poporului la Palatul dela Cotroceni care se găseşte la marginea Bucureştiului în vârful unui deal frumos, într'o mare grădină. . .

*

Sărbătorarea însă nu s'a sfârşit aici. Cinci muzici militare aşezate în diferite părţi ale Capitalei au înveselit toată ziua pe orăşeni cari au făcut multe hori, prinzându-se în joc după datinele româneşti.

Şi ca'n povesti nunta a ţinut patru zile, pentru premărirea Familiei Regale ce-a făcut atât bine ţărei.

Adunarea socialiştilor comunişti.

La Bucureşti s'a început consfătuirile grupărei comuniste pe care fiecare o cunoaşte sub numele de bolşevică. Această grupare, despărţită din partidul social-democrat, — voeşte să fericească poporul românesc prin mijloacele cari servesc şi bolşevicilor în Rusia. Ei voiesc astfel să răstoarne stăpânirea pentru a o înlocui cu streini, voiesc să stăpânească fără privegherea aleşilor poporului şi sub cuvânt de punerea averilor laolaltă, să ia pământurile şi casele ţăranilor şi orăşănilor dându le în îngrijirea zic ei, a tuturor, însă în fapt dându-le cătorva prieteni de ai şefilor lor. Aşa e fost la Budapesta cu Bela Khun, aşa este azi în Rusia şefului Lenin, încât streinii ce văd azi această ţară spun că e dată pradă unei cete de hoţi la drumul mare.

Ei bine, avem şi noi bolşevicii noştri! Ei nu vor să înţeleagă că după cum ne iubim ţara tot aşa ne iubim ogorul nostru şi voesc să vă ia şi ţara şi ogorul.

Din fericire muncitorimea înţelege unde bat ei şi după încetarea de lucru ce-au voit s'o provoace în întreaga ţară acum câte va luni, — 40.000 lucrători s'au retras dela ei trecând în alte grupări cu dragoste de ţară şi neam. Azi, pentru că se văd slabi şi neputincioşi au strâns un congres, adică o aduuare la Bucuresti pentru a se sfătui ce-i de făcut. Stăpânirea n'a lăsat ca această adunare să se ţie în ziua de bucurie pentru tot românul a revenirei A. S. Regele Principelui Carol căci ştiut este că bolşevicii sunt tot atât de înverşunaţi duşmani ai Familiei Regele, cât sunt şi ai ţărei. Stăpânirea a făcut desigur bine.

*

Dar bolşevicii sunt atât de slabi încât au falşificat alegerile delegaţilor lor pentru a reuşi să aibă mai multe glasuri spre a putea hotărî chiar în gruparea lor, alipirea la internaţionala III-a, adică la felul de-a lucra a bolşevicilor din Rusia. Pentru această falşificare, Toma Dragu un şef de al lor mai cinstit a reclamat făcând o arătare de cele petrecute. Trebue de asemenea să arătăm că din Ardeal n'au venit delegaţi decât streini, — fii rătăciţi ai altor neamuri, — dovedindu-se astfel încă odată că Românul nu e născut nici hoţ, nici omorător, ca să urmeze îndemnurile unor criminali ce lucrează cu cuţitele, revolverele şi bombele.

INFORMAŢIUNI

Sosirea Principilor moştenitori la Constanţa. Principii noştri moştenitori Carol şi Elena, au sosit Sâmbătă dtmineaţa la Constanţa. Au fost salutaţi în mod deosebit, în sunetul muzicilor militare care cântau imnurile naţionale român şi elen. Primarul oraşului i-a întâmpinat — după datina strămoşească — cu pâine şi sare. Pe tot drumul din port în oraş locuitorii au salutat cu nespusă însufleţire pe iubiţi Prinţi, aruncându-le în cale flori. Principesa Elena avea ochi plini cu lăcrimi — atât era mişcată de primirea minunată. In Bucureşti se aşteaptă cu nerăbdare sosirea acolo a Prinţilor, cari vor moşteni strălucirea coroanei române.

*

Nu mai sunt prinsonieri români în Germania. Şi cei din urmă prinsonieri români, ce mai rămaseră în Germania, s'au întors la căminurile lor. Foarte puţini vor aduce, de acolo, plăcute amintiri, căci mulţi din ei au fost chinuiţi în fel şi chip pentru a se lepădă de regele şi ţara lor. Incercarea Germanilor însă n'a reuşit, Numai cei cu inima otrăvită i-ar fi putut asculta.

*

Intre România şi Polonia. Pentru a-şi apără ţările de bolşevici, România şi Polonia au încheiat o învoială (alianţă) de apărare, pe cele două ţări o întregesc acum cu una privitoare la schimbul de mărfuri ce ne prisosesc. Cehoslovacia ne-a trimis sfetnicii săi să încheie şi ei cu noi o asemenea învoială. In vecini avem două ţări puternice, aşadară, cari ne vor sprijini ori de câteori duşmanii ar încerca să se atingă de pământul sfânt al Ţării noastre.

*

Impotriva bolşevicilor. In Rusia se ţin lanţ răscoalele plugarilor împotriva bolşevicilor. Acum mai nou în fruntea răsculaţilor s'a pus generalul Antonow, care a înfrânt una din armatele bolşevicilor. Multe mii de prinsonieri au ajuns în mâna viteazului general.

*

Veşti bune. Din întreaga Ţară ne vin veşti foarte bune despre binefacerile ce le-a adus ploaia asupra sămănăturilor ce tânjeau de seceta, ce era în toată ţara. Din toate părţile ni se scrie că recolta anului acestuia va fi din cele mai bogate.

*

Valoarea leului. In săptămâna trecută leul nostru s'a ţinut la Paris între 20—21 centime.

*

Principele moştenitor al Japoniei în Europa. După cum fusese şi Principele nostru moştenitor în călătorie în toată lumea, pentru a vedea cum sunt stărite şi în alte ţări, vine acum şi principele moştenitor al Japoniei să cunoască legiuirile Europei. Aşa fac Principii, cari vor să fie de folos popoarelor, în fruntea cărora stau.

*

Sinod la Cluj. Eparhia ortodoxă a Clujuiui şi-a început sinodul în Cluj. Se ştie că ortodoxil vor avea în Cluj episcopie şi lucrările sinodului se săvârşesc şi în vederea alegerii episcopului.

*

Hoţ prins. La Bucureşti a fost prins zilele trecute hoţul care furase din Cluj aurării în preţ de un milion. Hoţul le-a vândut unui jidan din capitală, pentru suma de 100.000. Acum îşi ispăşeşte isprava în temniţă.

GOSPODARIE

„Cuiu pe cuiu scoate".

Sfântă zicătoare. Răul cu rău te duce, spuneau bătrânii noştri. Azi ne pare minunat, cum învaţaţii — după zeci şi sute de ani de cercetări — au aflat, că . . . zicătoarea nu e de loc mincinoasă.

Animalele — ca şi omul — sunt lovite de multe boale molipsitoare, care se întind repede şi ajung în scurtă vreme, de lasă pustiu în curtea românului. Mor vitele şi oile; pier porcii; se sting găinele, de nu mai rămân galiţe în sat, nici de sămânţă.

Pe alocurea, sunt unele păşuni, unde pare că e un făcut; aşa mor vitele, ce pasc acolo. Aceste „câmpii blestemate" au înghiţit multe jertfe de animale.

De unde ne vine blestemul?

Sigur, că nu de la Dumnezeu.

Omul nu bagă de seamă, la timp, boala, sau — dacă o vede — se lasă în voia soartei. Ce o fi scris . . .

Nu e bine aşa. Nimerit lucru e, *să se despartă* de îndată vitele bolnave de cele sănătoase, pentru ca răul să nu întindă.

Curăţenia apoi trebue să fie crezul de toate zilele a crescătorului.

Cauza boalelor molipsitoare e datorită unor răufăcători, nici la făptură *„Microbi"*, dar mari în urmările, ce le produc. Cu ochiul nu se pot zări, aşa sunt de mari. Ei pot însă ucide oameni şi animale.

„Buturuga mică răstoarnă carul mare", dacă nu se pune piedica la timp, bine înţeles,

În adevăr, ei se înmulţesc năpraznic de repede. Un singur microb, care produce boala „Dalac" (Antrax, Talan), în 24 ore, poate da naştere la 10 milioane de fiinţe, asemenea lui. Nu e de glumit deci. Boala merge repede de la animalul sănătos la cele bolnave şi în scurt timp o cireadă întreagă, turmă poate fi molipsită.

Lipsa de curăţenie şi de îngrijire iuţeşte mersul.

Piedica se pune, dacă vaccinăm la timp animalele.

Ce e Vacciuul?

Nu e altceva, decât „cuiul", de care vorbeam la început. E însuşi microbul căruia însă i s'a tăiat ori ce poftă şi putere de a îmbolnăvi.

Se ajunge la aceasta, dacă fierbem microbii, până ce ei mor, sau până la o temperatură vecină cu moartea, în acest caz de şi n'a murit şarpele, dar — să fim siguri — i s'a scos dinţii. Microbii fierţi astfel numai omoară animalele.

Nu numai că nu-s periculoşi, dar prin ei acum putem ajunge, se ne ferim animalele de boală. Ei singuri ne ajută la aceasta. Din răufăcători, i-am transformat în vaccinatori.

Săteni, Crescători,

Primavara a sosit, vitele scoase la păşune vor trebui să pască pe tot felul de câmpii. Poate pe alocurea să fi murit în anii trecuţi vre o vită de *Dalac*. Cadavrul ei s'a topit până azi, dar microbii dintr'ânsul au rămas în pământ, unde trăesc ani de a rândul. Ploile, spălând păşunile, a întins boala pe mari distanţe.

Cu primul fir de iarbă, ce primăvara creşte din pământ; cu celdintâiu vierme, care se iveşte; apar şi rău făcatorii, microbii din pământ. Animalele îi înghit o dată cu iarba. Boala apoi nu iartă.

De acea se obişnueşte, ca primavara să începeţi a vă vaccina vitele.

Daţi-i zor. Vaccinaţi-vă vitele cornute contra acestei boale. Nu uitaţi însă şi oile, caii, animale care la fel se pot îmbolnăvi. Veţi fi siguri, că un an întreg nu veţi mai avea *„vite însplinate"* cum ziceţi voi.

Cereţi apoi să vi se vaccineze vitele cornute şi contra boalei *Armurariţă, carbâne simptomatic*. In locurile unde s'a ivit cândva, boala aceasta îşi face cuibul ei. Apare în fie care an. Prin vaccinări nu ducem nici o grijă.

Cereţi apoi, ca *porcii să fie vaccinaţi* contra moliimelor, ce-i decimează. Cu chipul acesta vă veţi scapa averea de pagube însemnate.

Din câte se vede, leacul, în toate aceste boale molipsitoare nu stă în descântec, vrăjitorii. Alergaţi la primării şi cereţi ca medicul veterinar să înţepe, să înjecteze, să vă vaccineze vitele voastre, cu „vaccin", cu microbi de acestia deci „îmblânziţi prin fierbere".

Cuiu pe cuiu scoate. Să fiţi siguri de aceasta.

Cluj, 10 Maiu 1921.

Medic Veterinar
G. Nicolau
profesor la Academia de Agricultură.

Agricultură. Muncă. Cooperaţie.

Cum s'au născut băncile populare şi cooperativele în vechiul regat.

(II. urmare.)

După ce băncile populare au început să ia fiinţă cât mai multe, aproape în toate oraşele şi satele, şi oameni să aibă bani cu credit ieftin, conducătorii acestor tovărăşii, s'au gândit mai departe.

In vechiul regat, pământul, acest ogor sfânt al Patriei noastre, mai înnainte vreme, se afla în mâinele boierilor, cari nu prea trăiau la moşiile lor, ba cei mai mulţi, luau venitul şi se duceau în străinătate şi acolo îl cheltuiau.

Dar, pe lângă aceşti boieri, cari nu iubiau pământul Patriei lor, se aflau printre ei şi boieri, cu mult dor de muncă şi de pământul lor, cari trăiau în mijlocul lor, al ţăranilor, îi iubiau şi îngrijiau.

De aceştia se aflau prea puţini; cei mai mulţi însă îşi arendau pământurile, adecă moşiile, la străini, mai ales, care nu aveau nici un drag de Ţara noastră, ci numai să-şi strângă averi peste averi, din sudoarea ţăranului nostru.

Şi-atunci conducătorii băncilor populare s'au gândit aşa:

De ce să lăsăm noi ca pământul Ţării noastre să fie luat cu arendă, pe care îl muncim tot noi, de către oameni străini şi hră păreţi şi să nu ne întovărăşim noi, laolaltă, tot după cum am făcut cu băncile noastre i să facem cooperative sau însoţiri pentru lucrarea pământului în comun, cari au luat numele se obştii.

Aceste obştii, care iau fiinţă pe sate sau pe mai multe sate, iau moşiile ce se arendau ele-însăşi; bani aveau pentru plata câştigului sau a arendei, dela banca lor din sat sau dela Centrala Băncilor Populare din Bucureşti, care vedea cu ochi buni aceste noi tovărăşii.

Tovărăşiile acestea numite obştii, îşi alegea un consiliu de administraţie sau o direcţiune, conduse de preoţi sau învăţătorii satelor, câm şi pe această cale le aduc mulţimile noastre, cu cari începeau munca.

După ce moşia era luată cu arendă, se împărţia în loturi, fiecare ţăran, care era şi membru al acestei obştii, îşi alegea lotul, după puteriile sale, mai mare sau mai mic; îl lucră cu familia lui; şi de rodul lui se folosia, el şi familia lui, după ce avusese grije să-şi plătească partea de câştig sau arendă, ce se cuveneă a plăti.

Şi-astfel, încetul cu încetul, moşiile treceau din mâinele străinilor în mâinele ţăranilor, nu sub formă de propietate, cum se înfăptueşte acum, după făgăduiala M. S. Regelui, ci sub formă de cooperative, sau tovărăşii, sau însoţiri de lucrarea pământului în comun; cari, au pregătit expropierea şi împropietăriea ce se înfăptueşte acum.

Cum în vechiul regat, cadastru nu există, când s'a hotărît de guvern să-se împroprietărească ţăranii s'a alergat la aceste forme de tovărăşii, numite obştii, cari au luat în posesiune numai decât pământul, au trecut la fapte: adică împropietărirea repede. Acum împroprietăriea se înfăptueşte repede, dar un lucru nu trebuie să uităm: că tot cooperaţia a fost sistemul de trecere, dela marea propietate la mica propietate ce să pregăteşte, şi ia fiinţă pe zi ce trece, şi că cooperaţia s'a născut din nevoile însăşi ale populaţiei, nesilită şi binefăcătoare pentru neamul nostru.

Cronica Economică.

Târgul banilor. Valoarea leului nostru pe piaţa străină, în special a Parisului continuă să fie la 21 centime, adică pentru 100 lei se capată 21 franci francezi; acum este de observat că cursul leului, cu toate că se speră că la toamnă să ajungă la 70—80 centime, până acum nu se arată de loc această urcare, din cauză că condiţiunile ce se cer pentru urcarea cursului nu s'a produs încă. Astfel încă nu se poate şti cum va fi recolta dacă vom avea sau nu stoc disponibil de export; apoi, cum se va aplica reforma financiară, cari vor fi rezultatele şi avantajele pentru statul nostru; iărăş nu se vede încă restrângeri la cumpărăturile din străinătate.

In schimb. banii străini sunt căutaţi la noi.

Astfel bursa dela Bucureşti, la 5 Maiu trecut arată:

Pentru	100 Mărci	trebuesc	100 lei,
„	100 leva bulg.	„	80 „
„	100 fr. franci	„	525 „
„	100 „ elveţieni	„	1125 „
„	1 liră engleză	„	240 „
Pentru	100 „ italiene trebuesc		290 lei
„	1 „ otom. tur.	„	50 „
„	1 Dolar Amer.	„	59½ „
„	100 Drahme Gr.	„	460 „
„	100 Kr. austriace	„	12 „
„	100 „ unguresti	„	25 „
„	100 „ Ceho-Slo.	„	100 „
„	100 Dinar Serb.	„	205 „

Târgul valorilor (acţiunilor şi efectelor). Pe piaţa Bucureştilor, la bursa oficială, cererea şi oferta sunt foarte slabe; aproape că nici nu sunt operaţiuni. In ultima săptămână, şi din cauza Sf. Sărbători ale Paştelor, acţiunile şi efecte nu s'au prea căutat.

Aşa, acţiunile băncilor, chiar a celor mai căutate, sunt foarte neglijate, ne căutându-se, sau chiar, dacă se fac ceva operaţiuni, acestе sunt neinsemnate. Astfel Banca Românească s'a vândut cu lei 920; Banca de Credit Român cu 800 lei, Banca de Scont cu 545 lei; apoi a altor Societăţi, ca „Steaua Română" sau vândut cu lei 2580, „Generala Petroliferă" cu 470 lei, „S. R. A." (adia societată română de transporturi pe Dunăre) cu lei 1550, Soc. „Concordia" cu lei 1200.

Efectele atatului şi ale comunilor sunt ne căutate, şi vânzările sunt slabe. Astfel un efect de Împortul Naţional 1916 s'a vândut cu lei 89,25, faţă ce cursul de emisiune de lei 84.

In general bursele noastre nu sunt în largul lor, suferă de boala în activităţii şi poate va mai dură cât va timp.

Târgul mărfurilor.

Mărfurile, în general, de tot felul sunt în scădere pe pieţele noastre din Ţară. In străinătate au început să se fixeze.

Pe piaţă Galaţilor şi a Brăilei, cu toate că oferta este mare, angrosiştii noştri nu cumpără, se abţin fiindcă mai au cantităţi mari cu preţuri vechi şi apoi mai aşteaptă încă scăderi de preţuri.

Dintre mărfuri pieliăriile şi manufacturile sunt mai scăzute; zefirul se oferă chiar pe piaţa Clujului de detail cu lei 10 metru; coloniale au înregistrat din nou o scădere de 10%.

Până la toamnă şi la noi preţurile se vor fixă, în nici un caz la aceea ce a fost înnainte de războiu.

Aurel Lepădatu
Inspectorul Statului pentru cooperaţia din Ardeal şi Banat

No. 285—1921.

Concurs.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" publică concurs pentru cea mai bună lucrare scrisă în românește asupra *temei istorice*, cu subiectul:

Rèvoluţiunea din anul 1918 şi unirea Ardealului cu Romănia.

Condiţiile de concurs sunt următoarele:

1. Lucrările se vor trimite în timp de un an dela data publicării concursului.

2. Manuscriptele, fără subscriere, însoţite de un plic închis, cuprinzând numele şi adresa autorului şi în afară prevăzute cu un motto sau pseudonim, — vor avea să fie înaintate la adresa secretarului literar al „Asociaţiunii", Sibiiu, Str. Şaguna 6.

3. Lucrările întrate la concurs se vor da spre censurare Secţiunii istorice a „Asociaţiunii" exclusă fiind orice apelaţie contra hotărîrilor acesteia.

4. Lucrătii celei mai bune, vrednice de premiat, i se va acordă premiul pe *Lei 2000*—, pus la dispoziţia „Asociaţiunii" pentru acest scop, de către dl. *R. W. Seton Watson (Scotus Viator)*, marele prieten al Românilor.

Sibiiu, în 22. IV. 1921.

A Bârseanu, prezident. **Romul Simu,** secretar.

De vorbă cu cetitorii nostri

I. M. — Te plângi, bunul nostru prieten că s'au găsit judecători Români să te condamne fiindcă ai pălmuit în stradă un Maghiar, un fost duşman, ce în vremurile stăpânirei ungureşti ţi-a făcut mult rău.

Nu ai dreptate. Judecatorii au hotărât aşa cum trebuia să hotărască. Nimeni nu are dreptul şi nu trebue să 'şi facă dreptate singur. Justiţia ţărei Româneşti nu poate şi nu trebue să facă naţionalism. Ea apără de o potrivă pe toţi locuitorii ţărei şi nu trebue să te mire că ai fost pedepsit.

Ai dreptul să faci *Apel*. Termenul nu este trecut.

S. G. — Te sfătuieşti cu preotul, învăţătorul, şi fruntaşii comunei. Dacă vă înţelegeţi şi simţiţi cu toţi la fel şi îmbrăţişaţi programul nostru de activitate şi anume: iubirea de ţară, neam şi lege, dragostea de învăţătură şi nu gândiţi să faceţi politică, vă constituiţi în Societate, vă alegeţi conducătorii şi membrii societăţei ce trebuesc să fie toţi Români şi oameni de ispravă şi ne trimiteţi tabloul nominal al tutulora spre a vă înscrie în registrul filialelor noastre. De la noi veţi primi apoi programul de lucru şi diploma respectivă a filialei recunoscute.

O. N. — Chestiunaa Dumneavoastră, a fost recomandată Autorităţei în drept. Sântem siguri că vi se va împlini dorinţa.

Secretariatul de redacţie.

Cărţi Nouă

La această rubrică vom anunţa toate cărţile ce apar şi cari ni se vor trimite la redacţie.

***

Alexandru Lupeanu. In Pragul Vremii. Indemnuri pentru Săteni 130 pagini, Tipografia Seminarului Teologia Blaj.

***

Sub tipar. *Memento medico Farmaceutic* de dr. D. Olaru; O. Apostol şi S. Stiopu droguist.

Acei ce răspândesc Ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români

Posta redactiei

C. R. — Vă mulţumim; în numerile viitoare.

T. G. — Mai încercaţi.

M. S. — In ziarul nostru nu facem loc nemulţumirilor personale. Nu ne gândim să polemizăm cu nimeni. Chemarea noastră o socotim mai înaltă de cât bârfirea aproapelui. In organismul nostru social toată lumea este necesară şi cei învăţaţi şi cei mai sărmani cu duhul. Inţelepciunea nu se poate îmbrobodi în înjurătură. Propovăduim, iertarea şi îndreptarea celui greşit nu pieirea lui.

S. Ganulea. — Toate desluăirile vi se vor da de Cronicarul nostru agricol. Articolul Dv. nu este pentru noi. In această mater.e s'a statornicit un program de care ne ţinem.

Maria Glundaru. — Aşteptăm lucrări frumoase de la Dv. Cultura gândacilor de matase în numerile viitoare.

Celorlalţi: la rând.

Secretariatul de Redacţie.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUENN (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite cecuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — Sediul Central: BUCURESTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA CENTRALĂ

Pentru industrie si Comert s. p. a. Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vărsat.

Secția de Bancă. — Secția de Mărfuri.

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare.
Reprezentanți stabili in Bucuresti, Kosice, Praga si Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Gerant. S. CRAIOVEANU. — Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Universitătii No. 3. C. 540

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 4 — 50 bani — Opt pagini — 22 Mai 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DUMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

Unire și unificare

După secole de suferințe și de lupte, prin înțelepciunea conducătorilor poporului român, cari au știut să cârmuiască barca statului spre limanul mântuirei, prin jertfa vieții celor mai buni dintre fiii neamului nostru și, mai presus de toate, prin voința Celui Atotputernic, care cârmuește soarta popoarelor ca și pe aceea a fiecăruia dintre noi, s'a ajuns la înfăptuirea unirii politice a tuturor Românilor.

Asupra acestei uniri politice ni-a fost dat să auzim, în nenumărate rânduri, atât în țara veche cât și în ținuturile desrobite, discuțiuni ne la locul lor asupra meritelor ce ar reveni factorilor, cari au contribuit la această operă dumnezeiască: s'a afirmat că unirea ar fi fost înfăptuită de conducătorii politici ai României vechi; am auzit spunându-se că ea se datorește numai soldatului român, după cum am cetit și auzit susținându-se că alipirea țărilor surori la Patria-mumă ar fi opera conducătorilor din aceste ținuturi, cari la Chișinău, la Cernăuți si la Alba-Iulia au condus desbaterile și au îndrumat și convins voința poporului. Nu numai că aceste discuțiuni sunt, după cum am zis mai sus, nepotrivite și ne la locul lor; ele sunt, după părerea noastră, chiar păgubitoare din punct de vedere moral, căci punându-ne la tocmeală și la discuție stearpă asupra actului celui mai măreț din istoria noastră, în care s'au intrupat suferințele și jertfele de secole ale unui întreg popor, înfăptuindu-se un ideal atât de măreț și de frumos, banalizăm măreția operei noastre și profanăm suferințele și jertfele tuturor celor cari cu gândirea, cu vorba, cu scrisul cu încordarea și suferința sufletului sau trupului lor, au contribuit la înfăptuirea acestui act.

Omul, care se desbracă de patimă și de deșertăciunea care întunecă dreapta judecată, trebue să recunoască alături de noi: că meritul de a se fi înfăptuit unirea nu ne revine numai nouă, celor din generațiunea de astăzi; acest merit revine mai întâi părinților și strămoșilor noștri, români de pretutindeni, cari în decursul veacurilor au trăit cu gândul unității noastre naționale, cari au suferit pentru acest gând, cari l-au zămislit în sufletele noastre, trecându-ni-l ca o moștenire sfântă, din generație, în generație, și cari au dus cu ei în mormânt acest dor al sufletului lor, neîmplinit.

Generația noastră este numai înfăptuitoarea dorinței și poruncei lor. Din această generație au partea lor de merit toți acei dintre noi, cari au crezut și au luptat sub orice formă pentru îndeplinirea acestui scop măreț: femeile din ținuturile desrobite cari au păstrat limba strămoșească, legănându-și pruncii în cântările melodioase ale acestei limbi, ca și surorile lor din țara veche, cari cu un stoicismu demn de matroanele romane, în cele mai grele momente, și-au îndemnat fiii, la datorie; bărbații de toate vârstele și de toate treptele sociale din ținuturile desrobite, cari nevroind să-și renege neamul, nici să se lepede de numele, de legea și credința strămoșească au dus sub jug străin o viață de lupte și de greutăți neînchipuite; preoții, învățătorii și în genere toți gânditorii și purtătorii noștri de lumină, cari, în toate ținuturile locuite de Români, au propovăduit și dela altar și dela catedră, odată cu credința în Dumnezeu și credința în viitorul neamului nostru; cârmuitorii din țara veche ca și cei din ținuturile desrobite, cari au știut să afirme dreptul la viață al națiunii noastre și au știut să conducă barca statului nostru în mijlocul furtunilor cari amenințau să o înghită; în sfârșit, au partea lor de merit și poate, cea mai hotărâtoare, ostașii de toate gradele și din tot intinsul României, cunoscuți, sau necunoscuți și cari pornind într'un avânt înaltător dela odihna vetrelor lor, au înțeles că menirea lor e a dezrobi cu prețul oricăror jertfe chiar, vetrele fraților de dincolo de hotare. Și această menire, după exemplul sublim a Suveranilor lor, ei și-au îndeplinit-o fără șovăire și fără precupețirea nici unei jertfe, în lupta grea și lungă a dezrobirei fraților și reintregirei Neamului!

. . . . . .

„Unirea“ *este, cu un cuvânt, deopotrivă opera tuturor Românilor din generația de astăzi, ca și a celor din generațiile trecute, cari au crezut în ea și au luptat pentru ea. Singurii cari, fără nici o indoială, cu drept să fie puși la loc de cinste, sunt acei cari, în războiul de desrobire sau în lungul șir de ani de asuprire a Românilor subjugați, au căzut în luptă, răpuși de glonț, de boală sau de streangul asupritorului.*

A ne precupeți noi, cei vii, unii altora partea de merit ce ne revine în înfăptuirea acestui ideal măreț, este o greșeală față de prezentul și viitorul neamului și o impietate față de cei trecuți în veșnicie, înainte de a fi văzut mântuirea neamului lor.

Odată înfăptuită unirea politică, ne-am găsit față în față cu o problemă nouă, cu un nou ideal de viață, acela al **„unificărei“.** *Ce se înțelege prin unificare, ce s'a făcut pentru înfăptuirea ei, și ce ar trebui, după părerea noastră, să facem, o vom spune în articolul viitor.*

General de Divizie
N. PETALA.

EVANGHELIA NOASTRA

Să fim noi toți Românii una!

Una să fie națiia românească, și atunci vom fi, printre celelalte națiii, ca la un luceafăr între stele, căci așa este soarta noastră: ca să fim o lumină, o călăuză a lumei. Și da, acuma suntem una. Dar multe am îndurat până să ajungem aici, și tot mai răsare ici și colo spinul vrajbei De ce?

Este știut că acelora cărora Dumnezeu le-a dat o mare soartă pe acest pământ, le-a dat și crude suferințe cari să-i încerce. Dar vrednici sunt aceia pe cari ispita nu-i abate dela soarta lor. Așa este rostul lumei: ca ea să se înalțe prin suferință. Așa este drept, așa este firesc să fie: să i se dea fiecăruia după meritul său, — adică să i se dea fiecăruia bucuria suferinței sale.

Dumnezeu ne-a dat nouă Românilor una din cele mai bogate și mai frumoase țări; și un suflet mare care trebue să fie o pildă de măreție; și o limbă dulce ca un fagure de miere; și cântece cari vor fi odată printre cele mai înalte musici din lume; și o dragoste de țară adâncă până la credința în Dumnezeu; și o unire sfântă de puternică. Dar tocmai de aceia noi am avut și avem dușmani mulți, cari au cântat și caută, prin toate mijloacele, să ne răpească țara, și să ne strice sufletul și limba și cântecele și credința și sfânta noastră unire românească. Ci să nu ne lăsăm ispitiți. Dușmanii noștri au venit și vor veni cu răul nu numai pe față, ci și cu bine prefăcut, cu dulci cuvinte viclene, ca să ne abată dela marea noastră soartă. Ei ne îmbie ca să nu mai vorbim așa cu drag limba noastră românească. Și ei ne mai îndeamnă să nu mai fim așa uniți nici chiar în credința noastră. Dar noi să nu uităm că în fața românismului trebue să lăsăm la o parte toate ispitele și toate neînțelegerile d'între noi. Să nu avem nimic mai drag pe lume ca limba românească, și nimic mai sfânt ca unirea d'între noi. De vom auzi pe unii că vorbesc mai cu plăcere altă limbă decât pe cea românească, să le spunem: Vorbiți românește. De vor fi unii cari vor crede că noi putem fi uniți numai până la credința în Dumnezeu, dar că în această credință noi putem fi despărțiți, să le zicem: Dumnezeu care a voit unirea d'între noi, nu poate să voiască desunirea noastră. Noi nu cunoaștem altă lege decât legea românească. Intru Christos credem cu toții, dar blânda învățătură a lui Christos este una, și ea trebue să fie aceeași pentru toți Românii. Aceia cari vor veni să ne despartă în numele lui Christos nu ne sunt prieteni, ci dușmani cari urmăresc pieirea noastră. In numele lui Christos se face țăria iar nu slăbirea noastră. Să știm că datoria noastră cea mai mare pe acest pământ este, înainte de toate, aceea de a fi Români. Noi vom împlini cu adevărat legea lui Dumnezeu numai atunci când vom trăi și vom muri toți Românii în aceeași lege, în legea românească, una și aceeași, sfânta — și nedespărțită pentru noi toți Românii. Prin această lege, de o rară noblețe, căci ea înseamnă împreunarea dragostei de patrie cu dragostea de Dumnezeu, noi suntem ursiți a fi o lumină a lumei.

Marin Ștefanescu,

Către Invățători

Fraților! Tocmai în momentele mai grele ale vieții noastre dăscălești, când ni se cere „muncă multă", și când ne ducem viața cu greu, o mână binefăcătoare ni se întinde de sus, tocmai în zilele cele mai vesele ale poporului, și ne zice: „Bine v'am găsit și cu D-zeu înainte!"

E revista „Cultura Poporului", condusă de cei mai învățați oameni ai Clujului. Intelectuali din vârful piramidei s'au gândit la nevoile poporului, și-au întins mâna spre noi, căci dacă e vorba de o refacere sănătoasă a țării noastre, apoi cu toții trebuie să ne îndreptăm gândul către popor, către cultura lui, către ridicarea lui din întunericul în care zace. Noi suntem acei ce ducem greaua sarcină pe umeri și deci să ne bucurăm de ajutorul ce-l primim.

Toți intelectualii și în special *dascalii* — dela cel din urmă supliinitor din învățământul rural și până la Ministrul Instrucțiunii — trebuie să fie preocupați de această mare grijă.

Dacă războiul de arme s'a terminat, apoi războiul contra întunericului dela sate e mult mai mare și avem nevoie de arme mai mari și mai bine organizate. Cu sabia (scoasă) în mână ați fost în fruntea războiului de arme, cu flacăra luminei sunteți acum în fruntea războiului cu întunericul.

Faceți să înflorească pretutindeni școlile căci ele sunt armele cele mai sigure pentru lupta noastră.

Școala primară mergând mână în mână cu cea secundară din mijlocul satului, va da roadele cele mai bune. Am experiat și știu.

Faceți ca revistele poporului și în special „Cultura Poporului" să treacă, nu numai prin mâinile D-tra, ci și prin mâinile gospodarilor D-tra.

Numai *munca* ne poate aduce adevărata fericire și nu averea.

Gândiți-vă că posteritatea își rezervă drepturile ei.

Gh. Roșu,
Invățător și student în Filozofie
Com. Uidești-jud. Suceava.

ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

Năvălirea popoarelor barbare

Dela locuitori satelor, barbarii se mulțumesc să ture vite, apoi să le ia biruri (dări), dar dela o vreme nici satele nu mai pot răbdă și populația începe să caute adăpost în munți. Aici nu mai vin barbarii, căci le era groază de râpile acelea, cari se ridicau până'n nori, dar le era mai ales groază de codri întunecați, în cari îi pândia primejdia nevăzută a morții. Aici în munți a început deci să se plămădească o nouă viață românească în curs de mai multe sute ani. Viața aceasta l-a făcut pe Român păstor și numai în al doilea rând agricultor.

Pe lângă Goți și Vandali s'au mai pripășit în Dacia și *Gepizi*, un popor de aceeaș viță. Nici Goții, nici Vandalii, nici Gepizii nu s'au amestecat însă cu Daco-Romanii, căci nici când nu au trăit în tovărășire cu acestia. De aceea nu avem rămășițe dela ei nici în limbă, nici în obiceiurile noastre.

Impăratul *Aurelian*, care a domnit dela anul 270 până la 275 după Christos, a trecut cu oaste în câteva rânduri Dunărea, ca să curețe Dacia de barbari.

Dar nu a izbutit, căci popoarăle barbare nu năvăliau numai de partea aceasta, ci și de alte părți ale impărăției romane. El se hotări atunci să retragă trupele și funcționarii din Dacia, precum și pe acei locuitori, cari nu vor mai vrea să rămână în Dacia. Au plecat cu oștirea și cu ccata slujbașilor, la cari s'au alăturat și ce au mai rămas din populațiunea orășenească, și trecând Dunărea s'au așezat în orașele din partea de meazăzi a acestui râu, în provincia romană numită până atunci Moesia, care primește acum în numele *Dacia Aureliană*. Poporul legat însă de pământul strămoșesc a rămas însă pe loc înfruntând, la adăpostul munților și al codrilor și năvălirile celorlalți barbari.

Acum se arată în preajma munților noștri un nou popor, mai sălbatec decât toate cele cari veniseră până acum. Erau *Hunii*, cu cari se laudă Ungurii, că ar fi străbunii lor. Erau mulți, câtă frunză și earbă, bărbații trăind tot pe cai, unde mâncau și dormiau, ear femeile lor și prada strânsă în căpițe. Erau de-a urîțenie ne mai pomenită, îmbrăcați în zdrențe, cari trebuiau să cadă singure de pe ei, ca să-i vadă de altele. Și acestia aveau groază de munți, unde soimii romani puteau trăi nesupărați. De aceea Hunii se așază în câmpia Ungariei Ajungând sub stăpânirea unui singur rege, numit *Atila*, căruia scriitorii din acele vremuri îi zcem *biciul lui Dzeu* au făcut năvăliri înpăimântătoare în toate țările împărăției romane. Dar sunt bătuți pe urmă și Franța, unde Romanii și Goții împreună li s'au împotrivit. Murind și Atila, semințea Hunilor se risipește că făina orbilor, așa că numai numele le-a mai rămas.

O singură dată se pomenește de prin vremurile acelea de o atingere între Huni și Romani. Atila avea să-și serbeze căsătoria cu o Germană. La nunta lui au venit trimiși dela toate popoarele, ce să-i aducă daruri. Despre aceasta se istorisește într'un cântec bătrinesc al Germanilor, numit Nibelungenlied. Se spune aici, că între ceiace au venit la nunta lui Atila cu daruri, a fost și *Rumunz der Wlachenherzog*, adecă „Românul, ducele Vlahilor (al Românilor)". care era întovărâsit de o ceată mare de arcași. Acestia apropiindu-se de palatul de lemn al lui Atila, au tras cu săgețile, de mulțimea cărora s'a acoperit lumina soarelui.

Au venit apoi *Avarii*, crezuți tot pe câmpia Ungariei și stânzi de pe fața pământului de către oștirile lui Carol-cel-mare, împăratul Francilor.

Au venit și *Bulgarii*, dar acestia au trecut curând Dunărea și s'au așezat peste Slavii de-acolo, pe cari i-au supus și le-au dat numele lor, Bulgarii persându-și însă limba, dar păstrând sălbătăcia turanică până'n ziua de azi.

Incă de pe timpul Hunilor începusă a se arătă în Dacia noastră *Slavii*, popor fugit de groaza Hunilor, mai apoi și de a Avarilor. Erau mai blânzi decât toți barbarii veniți până atunci pe la noi, erau fugari prigoniți de dușmani, ceeace poate încă a făcut de nu se arătau așa prădători. Fugind de groaza sălbatacilor, ei ajung până la lăcașurile adăpostite ale Românilor. Mulți s'au așezat prin văile Daciei, întemeind pelângă râuri și gârle sate, unde se ocupau mult și au agricultura. Când au început să coboare. Români dela munte spre șes, care li-se părea mai liniștit, s'au amestecat cu acești Slavi, ear acestia împuținându-se prin trecerea celor mai mulți dintre ei dincolo de Dunăre, cei rămași s'au contopit cu Românii așa de tare, încât nici urmă nu le-a mai rămas printre noi. Dar ceva tot ne-au lăsat: multe nume de hotar, de ape mai mici, de dealuri, chiar și vorbe în limbă, mai ales și de cele cari arată treburi de-ale agriculturii. Căci dupăce ne-am adăpostit în munți, ocupățiunea de căpetenie a Românilor a trebuit să fie creșterea vitelor și a oilor, așa că agricultura a rămas mai îndărăt. Și cu toate că noi am păstrat din limba vechilor romani numirile tuturor cerealelor (grâu. secară, orz etc.), precum și ai unor lucrări agricole (aratul, sămănatul), unele le-am uitat în cele câteva sute de ani petrecute numai în munți, așa că lăsându-ne spre câmp și dând de Slavi, am împrumutat dela ei multe vorbe, de cari aveam trebuință pentru a numi lucruri uitate, ca de pildă plug, grebla, miriște, ogor și alte multe. Mai târziu, când am intrat în legături bisericești cu Slavii din sudul Dunării, am mai primit în limba noastră și alte cuvinte slavice, fără ca acestea să schimbe însă firea romanică a limbei noastre.

Au mai năvălit în Dacia noastră și alte două popoară turanice: *Pecenegii* și *Cumanii*. Și acestea au dispărut, fără să lase altă urmă, decât unele nume.

Nu este popor pe fața pământului, care timp de o mie de ani să fi suferit aceeace a suferit poporul românesc dela atătea popoară sălbatece Și cu toate grozăveniile, cari i-au amenințat viața, neamul nostru a rezistat și astăzi e mai tare și mai bine închegat decât oricând. Aceasta avem a o mulțumi înainte de toate ajutorului Celui-de-Sus, avoi și vânjoseniei neamului nostru, de care ca de o stâncă s'au frânt toate valurile barbare.

Victor Lazăr

Doi oameni stau . . .

Pe cerul serii înfloresc lalele
Cu câte-o stea de aur în potir.
Tranșeele veghiază paralele
La nesfârșit, ca guri de cimitir.

Doi oameni stau cu gând să se omoare.

In două case, 'n două limbi, deodată,
In geam cu crinul lunei doi copii,
La fel în cămășuța lor curată,
Se roagă, Doamne, tatăl lor să-l fii.

Doi oameni stau cu gând să se omoare.

Și-n două case, două mame plâng
Și la icoane îndurare cer . . .
In zori. Atac. Tranșeele se frâng.
Sub sângerarea unui singur cer.

Alți oameni stau cu gând să se omoare.

Ion Piliat.

Foita Gazetei „Cultura Poporului"

Fraţii Golescu

Ziarele au anunțat că au fost aduși și înmormântați la București, cei doi frați Golescu, morți în războiul de reîntregire a neamului.

Moartea eroică a fraților Golescu, pentru patrie, nu trebue să treacă neobservată, căci eroismul lor arată că războiul nu a fost făcut numai de țărănime, ci și de fii boierilor.

S'ar face o mare nedreptate, când, luați de valurile unei democrații rău înțelese, s'ar nesocoți partea pe care a adus-o și clasa boierească, la eliberarea nouelor provincii. Au murit alături de țărani, fii de boieri vechi, ca feciorul lui Petre Carp, ca bătrânul Donici, sergentul de peste 70 de ani, mort în fruntea unui escadron de cavalerie și alți boieri. Printre ei au fost și frații Golescu, unul ofițer și altul sergent.

Goleștii, de felul lor din Muntenia, sunt urmașii unei familii vechi boierești. Din această familie a ieșit Dinicu Golescu, care a înființat școli pentru popor și care la începutul veacului trecut a scris o *Insemnare* despre felul cum trăesc popoarele civilizate, pe unde umblase pe banii lui. In cartea aceasta Dincu Golescu sfătuia pe boieri să fie buni și drepți cu țăranii și să se lepede de apucăturile rele. Un alt Golescu, străbun al celor doi eroi, a fost Iordache Golescu, care a trăit pela începutul veacului trecut și care era vestit prin patriotismul lui și prin lupta pe care o ducea contra Grecilor. El a scris cărți în limba românească, într'o vreme când limba noastră era nesocotită și când intelectualii români scriau în grecește, franțuzește și alte limbi, fiindu-le rușine cu limba lor. Iată ce lecție de patriotism le dădea boierul Iordache Golescu.

Dintr'o astfel de familie, cei doi eroi, au moștenit cele mai frumoase însușiri. Dovada au făcut-o când, deși puteau să scape de războiu, au alergat împreună cu țăranii, să apere patria. Ba unul dintre ei, a mers pe front numai cu gradul de sergent, arătând sergenților, ieșiți dintre țărani, că unui boier nu-i este rușine că nu este ofițer.

Dar pilda celor doi frați Golești ne mai amintește încă un lucru.

De obiceiu, în luptele politice, se aude adesea de boierii care apasă pe țărani. Să fim drepți și să spunem că una sunt aceia care apasă pe țărani și alta, boierii de viță veche. Boierimea neaoș românească a fost tot atât de folositoare neamului nostru, ca și țărănimea.

Țările românești Moldova și Muntenia s'au păstrat și s'au scăpat dela moarte sub barbari, sub Turci și sub Greci, cu ajutorul boierilor. Boierii, ca cei de felul Goleștilor, conduceau pe țărani în luptă și ei luptau și mureau alături de țărănime, în luptele lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul.

Astfel că fapta celor doi frați Golescu, este ca o virtute seculară pe care întotdeauna a avut-o boierimea română.

Virtutea aceasta ostășească și dreptatea cu cei mici, a lipsit și lipsește, nu la boierii de neam ci la o clasă de vântură — țară, care — și zic pe nedrept că sunt boieri, dar de fapt ei sunt ciocoi, adică o corcitură. Nu trebue să aruncăm păcatele ciocoimei, în seama boierimei. Trebue să facem deosebire între unii și alții. Boierimea românească, aceea care în trecut a păstrat neamul nostru, suntem datori să o iubim și să o respectăm ca și pe noi înși-ne și să nu vedem în ea un dușman, când de fapt ne este prieten și frate, care luptă și moare alături de țărănime, pentru mărirea țării.

Radu Dragnea,
Șef-redactorul ziarului „Patria".

10 Maiu...

Este în istoria României, de sigur, ziua cea mai plină de amintiri mari, cea mai evocatoare de fapte strălucite, cea mai legată de întreaga luptă şi de întregul zbucium al Neamului, spre un ideal ce trebuia să se înfăptuiască. Şi de aceea, an cu an, ea strângea pe toţi cei ce se închinau pios pe altarul Patriei, la datoria comemorării trecutului, pentruca să însemneze în sufletele lor, ieri, sărbătoarea nădejdii, iar azi, ziua cea mare a bucuriei!

*

10 Maiu 1866: O ţară renăscută din urgia luptelor celor mai grele şi a stăpânirilor celor mai vitrege, primeşte pe Domnitorul chemat din depărtare, şi în care ea îşi strânge de acum toate nădejdile viitorului. Clipă hotărîtoare în istoria ei, ea a fost menită să desăvârşească opera de reînviere a generaţii dela 1848; urmând Unirii dela 1859, ziua de 10 Maiu 1866 înseamnă înfăptuirea celui de al doilea punct din programul patrioţilor revoluţiunei. Ceace nu se putuse obţine de bună voie, dela Conferinţa dela Paris, se înfăptuia astfel după câţiva ani, prin manifestarea energică şi hotărîtă a voinţii poporului român. Liber pe destinele lui, el a înţeles că hotărîrile sale drepte şi logice, luate în interesul sfânt al Patriei, trebuiau realizate cu orice preţ. Şi astfel, după un lung şi greu sbucium, realizarea acestor hotărîri fu consfinţită la 10 Maiu: Carol I, intră în Capitala nouei sale ţări, în aclamaţiile entuziaste ale poporului, şi în bucuria legitimă a conducătorilor lui. Era, netăgăduit, o mare biruinţă şi o fericită prevestire, în această întemeiere a primei dinastii naţionale. Şi mai era încă o strălucită încununare a uriaşei străduinţe spre mai bine a unei falange de patrioţi, în fruntea căreia, bărbaţi ca Costache Rosetti, Ion Bratianu şi Mihail Cogălniceanu, ştiuseră s'ă binemeriteze dela Patrie...

10 Mai 1866 fu astfel ca un prolog al marilor zile ce aveau să urmeze, în înşiruirea grăbită şi norocoasă a anilor. Printr'un act de hotărîre conducătorii României, aduseră pe tron pe întemeietorul glorioasei noastre dinastii, şi printr'o spontană şi unanimă manifestaţiune de dragoste şi de credinţă poporul ratifică din prima zi a sosirii noului Domn, alegerea făcută. Calea spre biruinţa din urmă, fu astfel însemnată într'o zi de 10 Mai...

10 Maiu 1877 fu cea de a doua etapă a luptei noastre. Zi a „îndependenţei" ea a primit botezul primelor noastre jertfe, după atâţia ani de înfrigurată aşteptare. România nouă, mândră de origina ei, încrezătoare în destinele ei glorioase în menirea ei în Răsăritul Europei, România unită şi închegată sufleteşte, arunca cu putere jugul care o asuprise atâtea veacuri. Privind cu încredere în viitorul care trebuia să aducă neapărat „înplinirea scripturilor" şi nepregetând o clipă la preţul jertfelor ce trebuia să înscrie, România dela 1877 porni pe singura cale care o putea duce la întreaga ei mântuire: Lupta! Şi lupta aceea, începu şi se urmă de atunci, cu acea înversunare vitejească şi cu acel avânt generos, care au făcut fala poporului românesc...

10 Mai 1881 veni apoi, ca zi de răsplată, ca zi noroc, ca zi de fericire. Era încununarea sforţărilor şi jertfelor făcute de noi; era rezultatul operei de cultură şi de luminare ce se începuse cu atâta răvnă; era rodul muncii cinstite şi neîntrerupte de organizare şi de consolidare a ţării; şi era mai ales, exteriorizarea minunii de înălţare, înfăptuită în ani atât de puţini, de un popor încă aşa de mic!

Proclamarea Regatului Român, în înţelesul minunatelor înfăptuiri de până atunci, îmbrăcă astfel în conştiinţa neamului românesc de pretutindeni, haina simbolică a celor mai sfinte nădejdi, de pentru mai târziu...

* * *

Şi soarta care ne ducea spre împlinirea menirii neamului nostru, ne deschise, mai curând decât puteam nădăjdui, larg, poarta înfăptuirilor pentru viitor. Şi astfel, ne aruncăram în vâltoarea marelui războiu, într'una din clipele cele mai grele pentru jertfele ce ni-se cereau. In întunerecul însă care încercuia lumina nădejdii poporului românesc, străbătea glasul de durere al Ardealului şi a Bucovinei, şi acest glas de durere, dădea puteri noi oştilor dezrobitoare. Dar zile grele veniră; zdrobite în avântul lor către plaiurile visate ale Daciei de odinioară, oştile române se retrăgeau, luptând pas cu pas spre Moldova, celei mai uriaşe rezistenţe. Luptând în faţă cu duşmanul, oştile noastre avură să înfrunte în calea spinoasă a retragerii lor privelistea dureroasă a calvarului poporului, care fugea în faţa năvălirii vrajmase. Iar apoi, când în Moldova, se începu a se reface pentru o nouă luptă ostirea învinsă o clipă, moartea ceealaltă, moartea molimei celei mai îngrozitoare, adusă de armatele ruseşti din pustuirile ţării lor seceră fără cruţare, în rândurile noastre...

Şi totuşi nimeni nu pierde nădejdea! Geniul bun al Neamului veghia la crestetul suferinţelor noastre. Şi minunea se întâmplă tot într'o şi de 10 Mai.

Atunci când mulţi începuseră să piardă nădejdea reînvierii încercatei oştiri, atunci când unii, mai slabi, nu mai asteptau altă mântuire decât din afară, atunci când clipele păreau mai grele ca oricând, asemeni paserei Phönix, care renăştea din cenuşă, oştirea română renăscu din morminte şi din lazarete.

10 Mai 1917 fu ziua reînvierii Naţionale. Pe platoul Şorogarilor, din jurul lasilor nădejdilor şi suferinţelor noastre, Regele şi Regina Tării, priviră defilând prin faţa lor.. Armata! Şi nu mai era umbra de ieri a unei armate învinse, ci era o armată mândră, plină de vlagă şi de încredere, şi dornică de a birui.

Regele şi Regina au plâns atunci lacrimi de bucurie iar dintre străinii cari priveau la împlinirea acestei minuni, cei mai mulţi plecară înţelegători capul, spre glia strămoşilor noştri!

* * *

In înşiruirea grabită dar norocoasă a anilor, o altă zi de 10 Mai, straluceste, în lumină primăverii celei mai pline de lumină pentru noi.

10 Mai 1921.

Frunţile se pleacă spre ţărâna in care azi dorm cei ce au răspândit această nouă lumină de fericire, iar gândurile noastre îsi iau zborul spre lumea amintirilor celor mai sfinte ale celui mai măreţ trecut,...

Şi anul acesta, ca în toţi anii vor trece oştile prin faţa admiratorilor ochi ai mulţimei, şi anul acesta vor fâlfăi steagurile zdrenţuite, în vânt.

In trecerea lor mândră însă, nu va mai fi unul care să nu se cuprindă de măreţul ritm ale epopeii scrisă între două zile de 10 Mai. Şi în scrisul minunat ale acestei Epopeie nu va fi unul care să nu citească, urmarea, după două mii de ani, a povestei Soldaţilor Romei.

Căci în adevăr, în pasul de paradă al ostaşilor nostri, în ziua aceasta de 10 Mai, va fi tot sufletul legiunilor romane, în mersul mândru al triumfului lor!

10 (23) Mai 1921..

Vintilă Petala.

Sfârşitul bolşevicilor

Nenorocirile Rusiei — Poporul rus se deşteaptă

Ca urmare a acestor stări de lucruri, în ţara, în care altădată se mânca cea mai mai multă pâine din toată lumea — acum nu se găseşte pâine de loc. Şi când se găseşte, se plăteşte până la 3000 de lei kilogramul!

Oamenii îşi omoară foamea cu burueni, cu rădăcini, cu scoarţă de lemn şi cu pământ. Fericire bolşevică.

Nu este nici sare. Dar de vreme ce făină nu-i, carne nu-i, lipsa sării par'că nici nu se simte aşa de mult.

Meseriile şi negoţul — tot la fel. Nu este fier. Nu sunt cărbuni. Locomotivele încălzesc cu lemne, dar cu lemne smulse din garduri şi din clădiri dărâmate; căci alte lemne cu greu se găsesc în ţara, care are cele mai întinse păduri. Cum se poate lucru! acesta?

Iată, cum se poate: Dea lungul drumurilor de fier şi în apropierea oraşelor şi satelor ţăranii au dat foc pădurilor, ca să scape de corvezile, la care erau duşi cu putere armată, ca să taie lemne.

Nu se prea pot face transporturi pe căile ferate în felul acesta. Dar nu se fac nici pe şosele, fiind stricate, iar podurile fiind arse. Si apoi cu ce s'ar face, când, după dările de seamă ale sovietelor abia a mai rămas câte un cal la 300 pogoane (jug.) de pământ.

O urmă de viaţă mai omenească se mai găseşte în Rusia numai în satele cele mai ascunse şi mai îndepărtate de ori-ce drumuri, pe oamenii sovietelor n'aveau ce să caute, adecă tocmai în satele cele mai prăpădite.

4. Deşteptarea poporului rus.

A suferit poporul rus şi pe vremea impărăţiei ţarilor din pricina diregătorilor răi şi din pricina boerilor ruşi, cari n'aveau nici gând să îmbunătăţească traiul poporului muncitor. Dar ce au fost toate suferinţele din trecut, faţă cu marea nenorocire, ce îl paşte acum!

Sovietele îşi apără stăpânirea cu mitralierele — cât pot. Dar sunt semne destule, că nici cu mitralierele, nici cu tunurile nu vor putea să şi-o mai apere multă vreme.

Poporul rus se deşteaptă după atâtea suferinţi şi începe se vadă limpede de unde îi vine nenorocirea.

La 28 Aprilie s'au încheiat alegerile pentru înoirea sovietului din Moscova. Numai la Moscova au fost aleşi 50 deputaţi potrivnici sovietelor. In ţinutul Caluga sovietele au câştigat 112 mandate; dar şi duşmanii suvietelor au răzbit cu 95 de mandate. Tot astfel la Kovalin sovietele au pus mână pe 32 mandate; dar în ciuda tuturor volnicilor şi partidul contrar a câştigat 24 de locuri.

Dar lupta nu se dă numai în jurul alegerilor. Răzvrătirile se ţin lanţ în toată ţara. Siberia, mai ales, pare a fi cu totul sub stăpânirea revoluţiei potrivnice sovietelor până la poalele munţilor Altai. In oraşele Minsk şi Bamaul sovietele au fost desfiinţate şi cârmuirea se găseşte în mânile cetăţenilor duşmani sovietelor. La Omsk şi la Kainsk sunt lupte în dârjite... Gazetele sovietelor sunt pline de apeluri tipărite cu litere grase pe faţa dintâi a gazetelor, în cari se spune:

„Toată lumea să se ridice la lupta împotriva răsculaţilor din Siberia!"

S'ar părea, că se apropie vremea unor mari schimbări în Rusia sovietelor evreeşti.

Lucian Boleaş.

15 Mai 1921.

Mii de gânduri zbor astăzi deasupra ta, Cluj, oraş ales să aduni în tine, mila şi grija atâtor inimi de femei venite din marea noastră Românie, milă şi grijă dată din belşug vouă micuţi orfani ai marelui război.

Mii de suflete din toate unghiurile ţării, sunt astăzi venite la tine Cluj; toate durerile uitate o clipă le-ai scuturat din amorţeala lor, şi, din multe răni uşor închise, sângele curge iarăşi încet.

Pământul e ferbinte de căldura furată din corpurile celor ce l-au acoperit şi nu ne dă nouă, celor ce-n zădar l-am aşteptat, de-cât atâta cât ne trebue să ne amintim de ei, de micuţii lor orfani, cari i-a lăsat nesprijiniţi pe pragul vieţei şi cărora suntem datori să le dăm prinosul dragostei, milei şi grijei noastre. Căci dacă părinţii lor căzând în lupte, în groaza ultimei clipe a vieţei şi-au văzut tovarăşa singură în lume, copiii orfani, astăzi inima le va fi veselă privind cu drag deasupra, ta, Cluj, cum de 3 zile, o lume de femei străine, străbate străzile tale în plină grijă de soarta micilor orfani. Voi ceî de Sus, părinţii lor, fiţi mulţămiţi; mii de inimi generoase îşi sacrifică cu drag o parte din viaţa lor pentru micii nevinovaţi; mila şi bunătatea ce străbat atât de uşor în inima femeei, să fie pentru voi cei de Sus, garanţia zilei de mâine a micuţilor voştri dragi, lipsiţi de mângâierile şi sărutările voastre, dar încunjuraţi din belşug de dragostea nobilă şi mărinimoasă a celor ce le port de grijă! Amintirea voastră, trăeşte în ei; şi datoria noastră sfântă, e să le arătăm menirea viitorului lor, şi, să-i facem să nu uite că au fost şi ei când-va ţinuţi pe genunchii unui tată bun şi blând, ce le mângâia părul şi-i strângea cu drag la piept; să-i creştem şi să le strecurăm în suflet dragostea, acestui pământ în care dorm cei ce le-au dat viaţa.

Florica Lupaşcu.

Comorile Graiului Românesc

Dumitru Bolintineanu.

Să născut lângă Oraşul Bucureşti în 1819 şi de tânar a scris multe poezii frumoase, în care a înviat trecutul de viteţie al neamului Românesc. Ajutat de societatea literară din Bucureşti, tânărul scriitor a fost trimis în Franţa ţara luminei de unde s'a întors cu multă învătatură şi a adus mult folos patriei lui.

Ajungând ministru al Şcoalelor şi al trebilor din afară a dat toată Puterea lui de muncă, reuşind să întemeieze cele dintâi şcoli Româneşti pentru fraţi noştri Macedoneni ce încă nu sânt desrobiti din stăpânire străină.

Sărac şi numai prin meritele lui ajuns Ministru al ţărei, tot sărac a rămas toată viaţa lui şi îmbolnăvîndu-se a murit în spital fără să lase avutie pământească ci numai comoara simţirei şi sufletului lui mare de Român.

Pe Bolintineanu, l-a muncit gândul viitorului neamuliui nostru, şi în poezia ce o reproducem s'a arăproorocul înfăptuirei Românei Mari de astăzi.

Mircea cel Mare şi Solii.

Intr'o sală întinsă printre căpitani,
Stă pe tronu-i Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere 'nverzite,
Insiejar întinde braţe veştejite.

Astfel după dealuri verzi şi numai flori,
Stă bătrânul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, ţara în mişcare,
Soli trimişi de Poartă vin la adunare.

Toţi stau jos: mic, mare, tânăr şi bătrân,
Era nobil omul când era român.

Solii dau firmanul, Mircea îl citeşte;
Apoi, cu mărire astfel le vorbeşte:

— Padişahul vostru, nu mă îndoiesc,
Va să facă ţara un pământ turcesc.

Pacea ce-mi propune este o sclavie,
Până când Românul să se bată ştie!

La aceste vorbe sala-a răsunat
Dar un sol îndată vorba a luat:

— Tu, ce într'această naţie creştină
Străluceşti ca ziua într'a sa lumină,

Tu, o Doamne, cărui patru ţări se 'nchin,
Allah să te ţie dar eşti un hain!

In murmure surde vorbele-i se 'neacă;
Cavalerii trag spadele din teacă.

Mircea se 'ndreptează iute către ei:
— Respectaţi solia, căpitanii mei!

Apoi către solii Porţii el vorbeşte:
— Voi, prin care Şahul astăzi mă cinsteşte,

Mircea se înclină de ani obosit!
Insă al său suflet nu e 'mbătrânit.

Ochii săi sub gene albe şi stufoase
Cu greu mai îndreaptă săgeţi veninoase,

Dar cu toate acestea fieru-i va lovi,
Ş'albele lui gene încă n'or clipi.

Cela ce se bate pentru a lui ţară,
Sufletu-i e focul soarelui de vară.

Mergeţi la Sultanul care v'a trimis,
Ş'or ce drum de pace spuneţi că e 'nchis!

Apoi către curte Domnul se îndreaptă.
— Fericirea ţărei de la noi s'aşteaptă.

De deşearte vise să nu ne 'nşelăm:
Moarte şi sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur ţara noastră are,
Şi prevăd prin secoli a ei înălţare,

Insă mai 'nainte trebue să ştim
Pentru ea cu toţii martiri să murim!

Căci fără aceasta lanţul ne va strânge
Şi nu vom şti încă nici chiar a ne plânge!

Mucenicii neamurilor

Intre veştile multe ce ne vin lumea mare, ne oprim azi asupra unei măreţe serbări, a cărei soire o cetim în ziarul „Patria" din Cluj.

Sărbătoarea s'a ţinut în Praga şi cei sărbătoriţi de întreg poporul ceh — sunt 42 de mucenici — foşti voluntari în armata italiană şi prinşi — în 1917 — în luptele cu armata austro-ungară. Cei 42 au fost numai decât spânzuraţi. Trupurile lor chinuite au fost asvârlite, în pământul, care nu le-a dat nici o dreptate şi jertfa lor batjocorită de asupritori. Din somnul lor, au fost acum deşteptaţi, de mâni iubitoare. Trupurile lor au pornit spre casă în alaiu de sărbătoare, iar în Praga un neam întreg şi-a trimis reprezentanţi, cari să se închine în faţa jertfei lor de mucenici, preamăriudu-le amintirea, aşa după cum se cuvine. Trupurile lor, aşezate în sicrie împodobite, au stat o zi în Muzeul naţional din Praga; au fost scoase apoi şi duse pe tunuri în piaţa mare a capitalei Cehilor, unde sute de mii de oameni, au fărâmat o lacrimă în amintirea lor, binecuvântând-o. Insuşi preşedintele republicei a trimis un general, care să le mulţumească pentru jertfa adusă şi să le tălmăcească închinarea lui şi mărturisirea de credinţă că Cehii desrobiţi nu vor cruţa nici o jertfă, pentru a păstra pământul ţării liber de-acum pentru vecie.

Regimente de paradă i-au însoţit la locul de dulce odihnă, la sânul Patriei, pentru care au murit şi sburători se roteau în vâsduhul, care-şi cernea el binecuvântarea, peste sicriile lor. Iar la groapă tunurile au început să-şi vestească şi ele preamărirea în glasul lor oţelit, ca sufletul poporului ceh

*

Neamul nosrru românesc încă are un mucenic, care-şi doarme somnul de veci în comuna Ghimeş în graniţa vechiului Regat, spânzurat de Unguri, pentrucă a încercat să treacă în Regat cu toate dovezile despre starea oştirii ungureşti ce luptase împotriva României. In 14 Maiu se împlinesc patru ani, de când trupul lui voinic doarme în graniţă, sugrumat de mâna asupritorilor. Numele lui, vrednic de amintirea şi binecuvântarea noastră, este: *Emil Rebreanu.* Născut în comuna Maieru — în 1891 — a învăţat şcolile şi se pregătea să se facă advocat. A fost dus cu tunurile să lovească în armata română, ce venia să ne desrobească. Luni întregi s'a chinuit între păcatul la care-l puneau duşmanii şi dorul de a săruta tricolorul nostru sfânt. El a adunat toate dovezile despre frontul pe care-l cunoaştea şi în ziua de 10 Maiu, el a încercat să treacă linia de foc spre oastea română. Dar ochii de viespi îl pândiau şi el a fost prins. In faţa judecătorilor a rostit mândru: Da, am voit din tot sufletul să trec, căci neamul meu nu mai poate suferi ocara ce i se face.

spânzurat, chiar în faţa companiilor româneşti din Ardeal.

Peste crucea de lemn ce-i adăposteşte jertfa, neamul nostru îşi trimite sufletul la închinare, căci cu adevărat mucenic şi Român a fost el.

Să- binecuvântăm cu toţii amintirea.

O: Hulea

Acei ce răspândesc Ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de bani. Români

Ce se poate vedea de la ţărm şi până pe fundul adânc al mărilor şi oceanelor)

de *Prof. Dr. I. P. Voiteşti.*
de la Universitatea din Cluj.

Era către finele lui Septembre, 192..., când pe o zi splendidă de toamnă o mână de curagioşi cercetători ai vieţii marine se adunaseră în Donarmenez, orăşel plin de viaţă şi port în golful cu acelaş nume, pe literalul Cornouailles al peninsulei armoricane din Nord-Westul Franţei.

Peste câteva zile avea să se petreacă un eveniment ştiinţific de cea mai mare însămnătate pentru ştiinţa mărilor şi oceanelor, şi anume aplicarea submarinelor la studiul mării şi al vieţii marine. In adevăr, pentru aceşti monştri, atât de temuţi de corăbierii paşnici în timpul războiului, nu se putea închipui o mai bună menire de cât întrebuinţându-i la cercetările ştiinţifice de domeniul oceanografic şi punându-i astfel în măsură să-şi spele petele calde încă de sângele atâtor vieţi nevinovate ce a scufundat într'un mod atât de necavaleresc.

De pe un colţ de stâncă, la o mică departare de port, grupul nostru de cercetători, discutând ultimele măsuri de luat, pentru buna reuşită a excursiunei sub marine, priviau valurile mării cari în ritmul lor neobosit se izbeau de ţărm prefăcându-se în nenumărate boabe argintu.

Pe un colţ de strâncă eşit mai în afară şi acoperit cu puţini *licheoi,* o mică *şopârlă* şi câteva *furnici* înaintau până la marginea apă, căntându-şi hrana zilnică, pe când ceva mai departe, de sub apei dintr'o scobitură a stâncii, apare un *erab* (*rac*) care cu o dibăcie de acrobat se caţără pe stâncă, înaintând, spre uscat, împins de aceleaşi nevoi. Aci la limita aceasta a uscatului dinspre mare, viaţa marină şi cea de uscat se amestecă, putând, astfel prin anumite dispoziţii organice să limite dintre cele două medii atât de deosebite ca apă şi uscatul.

In marginea udată de valuri şi în părţile mai ferite de valurile puternice ale tărmului *alge* acoper cu un covor de verdeaţă tot fundul stâncos al mării, ridicând spre suprafaţă trupuri lungi şi late ca nişte foi, care se leagănă uşor în bataia valurilor. Tot covorul acesta de alge ce împodobeşte fundurile din ce în ce mai adânci, mişună de o viaţă abudentă. *Peşti, scoici, molei, arici şi stele de mare, viermi şi raci* în colori vii, simple sau tărcate, unii stând lipiţi direct pe stâncă, alţii pe aceste alge, ce le servesc atât la nutriţie cât şi ca adăpost contra puterii valurilor.

Când marea se retrage câteodată mai mult de la tărm, partea din ţarm rămasă dezgolită de valuri apare pe unele locuri ciuruită de ascuncătorile ce şi le-au săpat unele scoici şi unii arici de mare; pe alte locuri ea este întărită prin bancuri puternice de *midu* sau de *stridu,* fixate puternic de peretele stâncii fundului.

Colorile vii şi aspectele variate sub care se prezintă viaţa marină din apropierea ţărmului; lupta nencetată şi aprigă de fiecare moment ce se înteţeşte cu numărul concurenţilor momiţi de abundenta hrană ce le oferă şi erbivorelor şi carnivorelor această bogată zonă; varietatea asociaţiunilor de fiinţe vii în raport cu natura ţărmului, cu felul fundului (stâncos, nisipos, mâlos), cu puterea şi direcţia valurilor, cu adâncimile, ori cu expunerea la lumina zilei; iată problemele vieţii marine ce grupul nostru de cercetatori discutau cu destulă aprindere pe acest colţ de stâncă.

Soarele era aproape de asfinţit însemnând pe luciul apei o punte aurie ce se prelungia până la picioarele lor. Coloarea mării trecuse de la verde deşchis la vânăt închis, căci deşi pe uscat era încă ziuă, pentru viaţa marină ziua apusese de mult, de când razele soarelui, venind prea oblic pe suprafaţa lucie a oceanului, ele nu mai pătrundeau în apă, ci se răsfrângeau total ca într'o oglindă.

Din cauza acestei răsfrângeri, pentru animalele marine ziua începe dimineaţa mult mai târziu, şi sfârşeşte seara mult mai de vreme, cea ce face ca pentru ele zilele să fie cu mult mai scurte ca pentru animalele de uscat.

***

In zorii zilei următoare grupul nostru era gata îmbarcat pe submarinul astfel construit ca să poată permite nu numai observarea directă a vieţii marine, la orice adâncime; ba, prin anumite dispoziţiuni să mijlocească chiar adunarea atât a animalelor cât şi a materialului ce ar avea vre-un interes oarecare pentru ştiinţă.

Era prima călătorie de încercare şi în vederea aceasta să hotărâse ca acest prim drum să se mărginească de-ocamdată la cercetarea numai a regiunii cu adâncimi mai mici din faţa portului.

După o oare care distanţă de călătorie făcută la suprafaţă, sonda aruncata de pe punte arătând o adâncime de peste 50 m., grupul intră în interiorul submarinului, capacul se închise bine şi scufundarea începu, privelistea vieţii marine făcând pe excursionişti să uite emoţia ce se întipărise adânc pe fetele tuturor în momentul scufundării.

In adevăr, tabloul era feeric, căci, de unde în timpul când vasul era încă la suprafaţă, în pânza de apă de deasupra, abia dacă se puteau vedea câteva din animalele plutitoare, ca unele *meduze* mai mari, în general toate transparente sau colorate în verziu casă nu fie uşor desçoperite de pasările de apă sau de peştii carnivori, făcându-se astfel de nedeosebit cu ochiul, de apa mării, prin aceste potriviri la coloarea ei; acum apa mării privită de jos în sus prin mijlocirea unor fereşti speciale, viaţa fiinţelor plutitoare apare aşa variată că întrece orice imaginaţie. (Va urma.)

* Datele ştiinţifice sunt luate din lucrarea d-lui *Dr. L. Joubin:* *La vie dans les oceans.* Bibliotheque de philosophie scientifique. Eeit. C. Flammarian. Paris 1912.

Glume ţărăneşti.

Inainte cu vre-o 12 ani, când s-a edificat *calea ferată someşană* până la Rodna veche, mulţi dintre ţăranii noştri atunci au văzut trenul pentru primadată.

In legătură cu trenul s-a început şi administraţia de communicaţie, bine înţeles numai în ungureşte cu toatecă 60 comune dearândul sunt locuite numai de Români grănicţeri, cari n'au văzut Ungur viu numai în chip ori la târguri de ţară, în minagerie. La încrucişarea drumurilor vede un ţăran deal nostru o tăbliţă cu o inscripţie ungurească. Neînţelegând ce e scris acolo, întreabă de un servitor săiui dela tren ce e scris pe tablă: *„Moi prostule, acolo scris la ungureşte că nu slobod voamenii trece cu caruţa dacă vine ghezeşu".* La aceste vorbe românul nostru îşi măsură săcuiul cu ochii din cap până'n ciobote şi-i răspunde: *„Măi, că ciudaţi mai sunteţi voi Ungurii, adecă voi nici aiâta nu ştiţi din capul vostru că trebuie să vi se scrie pe toţi stâlpii ca să luaţi minte 'n cap."*

Vârtejul Nebuniei

Să fie nebuni înţelepţii, ori nebunii să fie adevăraţi înţelepţi? Care este adevărul?

Pe toţi oamenii, bunul Dumnezeu i-a învrednicit cu aceiaşi simţire, cu aceiaşi judecată, şi traiul laolaltă al oamenilor, a sporit acest dar Dumnezeesc.

De unde în vremurile uitate, când a apărut pe suprafaţă pământului, Omul, era un animal ca oricare animal, bucuros când îşi găsea hrană şi adăpost, astăzi omul, prin traiul laolaltă, prin ajutorul tuturora, prin împărţirea grijei de nevoi între toţi, a ajuns la înfăptuirea minunilor ce le vedem la tot pasul.

Atunci când omul primitiv împins de foame ieşea din bârlogul lui după hrană, se lupta fiecare în parte cu tot felul de alte vieţuitoare şi de multe ori în această luptă, omul căde a biruit, fiindcă făptura lui şubredă nu avea puterea să se împotrivească.

Omului, Dumnezeu nu-i a dat nici coarnele boului, nici dinţii câinelui, nici puterea ursului, nici sprinteneala calului, i-a dat numai înţelepciunea şi gândul înţelegător al înfrăţirii, de care, omul folosindu-se din belşug a biruit toate animalele din lume, ajungând să trăiască aşa cum vedem că trăim astăzi.

Oamenii înţelegându-se unii cu alţii, au scornit armele prin ajutorul cărora au biruit animalele; 'şi au făcut locuinţe unde stau fără grije, au biruit depărtările făcând drumuri, căruţe, drum de fier, automobile, telegraf, telefon, aeroplan, şi în dorul de a se înţelege unii cu alţii au găsit semne prin care să-şi împărtăşească gândul: scrisul, şi botezând fie care lucru cu numele lui au făurit: vorbirea.

Toate aceste minuni, prin care omul şi-a uşurat traiul, fericindu-şi zilele, scăpând de greutăţile şi grijile ce le avea omul primitiv, au fost înfăptuite de înţelepciunea sădită în mintea omenească, de Dumnezeu, de acea înţelepciune, în temeiul căreia s'a pornit frăţia omenească şi în care, fiecare s'a aşezat la treabă după puterile şi priceperea lui.

Plugarul a avut grija rodului pământului pe cari l-a dat în schimb celorlalţi fraţi ce aveau alte treburi. Vânătorul a dat plugarului carnea vânatului, ţesătorul ţesătură de vesminte, fierarul instrumentele, zidarul i-a construit adăpost iar plugarul le-a dat tuturora în schimb, grâul din care şi-a făcut pâinea.

Şi cu cât a trecut vremea, cu cât omul a năzuit spre mai bine, s'a împărţit tot mai mult munca, dându-se la tot mai mulţi grija nevoilor comune. Ivindu-se molie, oamenii au început să caute leacuri; dându-se de greutăţi cu lipsa drumurilor, cu nevoia uşurărei muncilor, cu neînţelegerea oamenilor la depărtare, oamenii mai luminaţi la minte, nu au mai avut altă treabă de cât să stea să plănuiască, să gândească şi să scornească tot felul de maşini şi de instrumente; până s'a ajuns la lumina vremurilor noastre, când şi vântul, şi lumina soarelui şi apa râurilor au fost puse în slujba omenirii. *Aşa s'au născut gânditorii, oamenii învăţaţi, muncitorii cu mintea, ce au înzestrat omenirea cu toate minunile ştiute şi neştiute, intelectualii ce au scos ţipăta omenească din întunericul vieţei de animal sălbatec.*

Şi oamenii au învăţat să dea ascultare cuvântului aceora cea au făcut lumea aşa cum o vedem.

Cu toţii ne-am obişnuit să înţelegem rostul lucrurilor la fel, ce e alb să-i zicem toată lumea că e alb, ce e negru să-i spunem cu toţii că e negru, ce e rău să alegem de ce e bun, ce e frumos de ce este urit.

Aşa s'au format în sufletul omenesc simţirile înalte, tubirea aproapelui, mila şi toate faptele bune. Omenirea întreagă, şi-a creia't un crez din înţelepciunea învăţaţilor, din aşezarea cuminte a vieţei, respectând munca, proprietatea dobândită prin muncă şi fiecare om muncind pentru toţi ceilalţi oameni şi cu toţii spre mai bine.

Tot felul de meserii s'au creiat, fiindcă nevoile omeneşti au sporit pe măsura deprinderii şi oamenii toţi au înţeles lucrurile numai într'un anumit fel.

Cum însă între oameni se găsesc şi oameni răi, nărăviţi să trăiască din munca altora, să vadă lucrurile altfel de cum sunt văzute de lumea întreagă, oameni ce duşmănesc lumina vieţii de astăzi şi cari nu au gând de muncă folositoare tuturora, omenirea a simţit nevoia să-i scoată din rândurile ei. Aşa s'a făcut din cele mai vechi timpuri şi la toate popoarele, case de opreală şi închisori, în cari cei răi au fost ţinuţi şi păziţi să nu mai facă rău semenilor lor.

Când s'au ivit oameni cari să nu vadă lucrurile la fel cu toţi ceilalţi, că albul e alb şi oamenii ca să trăiască şi să folosească de tot binele lăsat de munca fără preget a generaţiilor trecute, trebue să muncească; când s'au ivit asemeni oameni cari să susţină că e bine să dărâmăm toate aşezările trecutului; învăţaţii să muncească şi ei în fabrici fiindcă şi ei sunt oameni, doctorii să păzească vitele ca păstorii, învăţătorii să între în mine, iar în treburile gânditorilor să se aşeze cizmarul, plăpumarul şi dulgherul; când s'au ivit asemeni oameni cari o viaţă întreagă nu au făcut nimic şi cer ca rodul muncii fiecăruia dintre noi, să-l împărţim cu ei, fiindcă aşa le-a trăsnit lor prin minte, ca oamenii cu toţii să fie o apă, şi ça tot cc e pe lume să fie comun; nu trebue să ne întrebăm dacă nu cumva aceşti oameni sunt nebuni?

Si dacă sunt nebuni, nu trebue oare să-i aşezăm în casele de opreală, în cari să le îngrijim de sănătatea lor zdruncinată.

Ori noi, noi toţi, să fim nebuni? Noi cei mulţi, noi restul oamenilor ce ne straduim să sporim învăţatura şi binele lăsat moştenire de generaţiunile trecute, noi toţi ce închinăm toate clipele vieţii noastre, muncii, ce luptăm spre binele şi folosul tutulora, al neamului nostru, al patriei noastre.

S'au ivit şi între noi Românii asemeni oameni, ce nu au făcut nimic în viaţa lor, ce şi-au lasat meseriile spre a trăi cum trăiesc căpusile, s'au unit cu duşmanii neamului nostru, cu pleava tuturor popoarelor, strigând că ei sânt (bolsevici) că ei trebue să facă şi din ţara noastră ceia ce au făcut din marea ţara Rusească, că averile noastre dobândite de generaţiile neamului nostru Românesc să le împărţim cu ei, că femeile noastre să fie şi ale lor, că toate aşezămintele vieţei noastre de stat să le dărâmăm şi pe dărâmăturile acestea înăltându-se ei 'să rumege hoituirile noastre putrezite.

Ei să fie înteleptii vremurilor? Ori noi? Noi cei mulţi?

Dacă noi sântem înţelepţii dacă noi, poporul întreg cele două zeci de milioane de Români ne iubim ţara mărită prin jertfa de sânge a atâtor secole, dacă judecata noastră este cea sănătoasă şi cea bună, cum de ne lăsăm terorizaţi de o mână de Străini în care s'au rătacit şi câţiva Români înstreinaţi acuma, sau cu sânge strein sub înfăţişarea legală a botezului de Român? Dacă noi sântem intelepţii, locul celor ce vor să darame ţara, nu e în puscărie ci în casele de nebuni)

Acolo, în casa de sănătate, ingrijiţi de ştiinţă, fie că vom reuşi să-i lecuim şi să-i redăm muncii oameni folositori, fie că îi vom lăsa, ca între ei, între zidurile balamucului să-şi făurească şi să trăiască aşezarea socială visată de ei vom aduce mai mare folos cauzei omenirei, de cât dacă i-am ţine închişi între zidurile puşcariilor, unde nu sânt atâtia nebuni.

Pe streinii de neam, ce au semănat nebunia şi între înstreinaţii noştri, nu ne sileşte nici o lege din lume să-i adăpostim în ţara noastră primitoare, să-i alungăm dar fără milă peste graniţele ţărei, la care baioneta Dorobanţului nostru să streaje neadormită. Nu mai e pe lume popor fără ţară şi toţi străinii pripăsiţi pe meleagurile noastre, să încerce înfăptuirea nebuniei, la ei în ţară, nu la noi!!

Să lăsăm ca viforul nebuniii să înghete stepele mormântului Rusesc, ori că cerniască sufletele Comuniştilor, între zidurile Caselor dc sănătate unde le este locul de veci! Numai aşa nu ne vom reîntoarce la viaţa de altă dată, la omul sălbatec dela începutul vremurilor trecute:

Chiru.

IGIENA SI MEDICINA POPULARA

Igiena copilăriei

(Continuare)

Este bine să să legene copilul? Da, însă cât să poată de puţin şi atunci numai când copilul nu este flămând şi nu sufere de nimic. Nu trebue legănat copilul care plânge numai pentru plăcarea de a plânge. Prin legănare copilul adoarme cu inlesnire. Nu este bine să să legene încontinun şi la orice timp, sau după cum fac unele doici pentru ca să nu-i dea tâţă ori alte îngrijiri, cari le-ar derangia odihna. De altfel, copilul poate creşte şi fără legănat.

Leagănul romăncelor de obiceiu este foarta simplu. El să compune din 2 scânduri mai lungi şi 2 mai scurte, arangiate în forma unei, lădiţe, care e aşezată şi întărită pe 2 tălpi semicirculare, pe cari să mişcă încoace şi încolo. Să mai fac legene şi din nuiele în forma unui coşuleţ; iar săracii folosesc în loc de leagăn o covăţică sau o aghiuţă. Foarte puţine ţărance culcă copilul în pat, de oarece este păsat ca un înger curat să doarmă într'un pat spurcat. In leagăn să aşterne de obiceiu o saltea umplută cu fân sau cu paie de grău ori de secară şi la cap o perinuţă. In paiele de grău nu trebue să fie *neghină*, nici un *spin*, căci pe lângă stricăciune sunt de rău augur.

Toate romăncele îşi leagănă copiii ca să-i adoarmă mai iute şi să-şi poată vedea de trebile casnice. In zilele de sărbătoare, când n'au de lucru sau sara când au isprăvit toată treaba, îndată după ce au scăldat copilul, l'au înfăşat şi i-au dat lapte, îl culcă în leagăn şi încep a-l legănă şi a-l adormi prin cântece dulci şi duioase.

Dacă este băiat Romănca din Moldova îi cântă:

Nani-nani copilaş,
Dragul mamii fecioraş!
Că mama te-a legănă
Şi pe faţă te-a spălă
Cu apă dela isvoare
Ca să fi ruptă din soare.

Să vedem acum cari sunt *îngrijirile de curăţenie*, începând din ziua a 2 a după naştere. Una din condiţiile de căpetenie pentru binele şi prosperitatea copilului este o *curăţenie mare*, deosebită. Ori de câteori copilul a murdărit rufăria trebue să i-o schimbăm. Copilul nu trebue să fie numai şters, ci spălat cu un burete sau o cârpă moale înmoiată în apă călduţă. Astfel să întreţine funcţionarea pelei şi să previn opăriturile şi alte boale de piele. Băile să fac în fiecare zi, iar apa trebue să fie caldă cât o sufere mâna mamii, şi baia nu va ţine mai mult decât 5 minute. *Capul* copilului cere o băgare de de samă deosebită. El nu va fi spălat numai în restul corpului, ci trebue făcut cu o cârpă însăpunită ca să se ridice *cojile*, *mătreaţa* şi *grăsimea* de pe el. In timpul băiei odaia trebue să fie potrivit încălzită şi nimeni să nu umble pe uşe, ca să nu răcească copilul.

Am ajuns la partea cea mai de căpetenie, care stăpâneşte întreagă igiena copilăriei, la **alăptare**, căci de ea atârnă în cea mai mare parte starea de sănătate a copilului. Indată ce copilul s'a născut, s'a despărţit de mamă, s'a curăţit şi înfăşat, el trebue *hrănit*. Delicateţa organelor lui de mistuire, precum şi schimbările ce au incercat sănurile mamii în timpul celor din urmă luni ale sărcinei, ne arată că natura a creat inadins *laptele* pentru a hrăni pe noul născut. Laptele, având însuşiri foarte hrănitoare, trebue să fie singura hrană a copilului în timp de mai multe luni, după naştere. Copilul poate să sugă laptele deadreptul dela sânul mamii sale, dela o femeie străină (doică, mancă) sau dela un animal domestic (capră). Această alăptare să chiamă *naturală*. Sau el poate suge laptele dintr'un *biberon:* alăptare *artificială*. Sau copilul poate fi hrănit în parte la sân, în parte cu biberonul: alăptare *mixtă*.

Alăptarea naturală. Din cele trei feluri de alăptare naturală: *maternă*, *străină* şi *animală*, cea dintăi este mai bună şi, din fericire, cea mai răspândită.

Alăptarea maternă are cele mai multe avantagii, dintre cari cel mai mare e *potrivirea* intre insuşirile laptelui mamii şi trebuinţele copilului. Laptele mamii, pe măsura în care creşti, să face mai gros, mai hrănitor. Mama care alăpteazâ are şi ea unde avantagii: laptele ii umplă sânurile, le întăreşte şi le face mai simţitoare, şi dacă laptele nu iasă cu usurinţă şi în mod natural din sânuri, aceste să aprind (să inflameazâ) şi coc, producând puroiu. Apoi alăptarea din partea mamii ii dă putinţa ca ea să deie copilului toate ingrijirile, pe cari nu la poate care dela a străină, oricât de mult ar supraveghia-o.

Când nu să poate face alăptarea maternă, fie că copilul este prea slab sau că are vr'e diformitate la gură (buză de iepure) şi nu poate prinde sânul ca să sugă, trebue să-l hrănim cu biberonul sau cu linguriţa; — fie că mama n'are lapte bun, nici indeajuns, sau n'are sfârcuri bune, sau că mama este slabă sau bolnavicioasă, atunci iarăşi trebue să-i căutăm o doică sau să-l hrănim cu linguriţa sau cu biberonul. (Va urma).

Dr. Vasile Bianu
medic colonel în rezervă.

Cetiţi şi răspândiţi

Ziarul vostru „*Cultura Poporului*“. ce trăieşte numai prin Voi şi pentru Voi.

Ziarul Vostru nu primeşte Subvenţii de la nimeni deci abonaţivă cât de mulţi.

CRONICA AGRICOLĂ

Ce este agricultura?

I.

Eata o întrebare, la care se pare, ca e uşor de dat un răspuns, fiindcă în Ţara noastră, — mare, frumoasă cum nu e altă sub soare, cu pământ mănos — 80 din 100 locuitori ai ei, au ca singură a lor indeletuicire agricultura. Aşa că, dacă cea mai mare parte a populaţiunii ţării noastre se ocupă cu agricultura, atunci de lumă seamă, bănuim, că toţi, cei ce trudesc în această îndeletnicire, ştiu ce inseamnă.

Şi totuşi — durere — vedem prea des, ca e încă mare numărul acelora, cari nu o cunosc. Şi trebue să o cunoască mai ales acum, când — dupăce s'a realizat prin vitejia legendară a soldatului Român visul nostru dea fi toată suflarea Românească sub acelaş sceptru — agricultorii au în prima linie datoria tocmai pentru că constitue marea majoritate a populaţiunii, deci naţiunea întreagă se bizue pe ei — se contribue la consolidarea României Mari.

Dar deosebit de aceasta, agriculturii trebue să cunoască bine ce este agricultura şi din un alt motiv.

Este indeobşte cunoscut, că prin înţelepciunea M. S. Regelui şi prin cumineţenia sfetnicilor lui, s'a înfăptuit în ţara noastră — mai înainte ca în ori care altă ţară — *Reforma Agrară*, prin care trece în proprietatea de veci a micilor agriculturi aproape 5 milioane hectare pământ dela marii proprietari, dintre cari — trebue să recunoaştem — mulţi au fost buni agricultori. Prin trecerea acestei mari întinderi de pământ dela câteva mii de mari proprietari de eri, la sute de mii de agricultori mici de mâne — de bună seamă producţiunea noastră agricolă va suferi, în primii ani cel puţin, dacă nu vom face să rasară în sufletul cultivatorilor sămânţă cunoştinţelor unei agriculturi orânduite şi binechibzuite. Căci astăzi, mai mult ca ori ori când, se impune — pentru a însănătoşi, noi înşine, starea economică a ţării noastre, atât de zdruncinata de pe urma marelui război — să silim pământul să ne dea cu mult mai mult decât ne-a dat în trecut, numai din voia lui Dumnezeu. Şi pământul se supune voinţii noastre înţelepte; aşa de pildă în alte ţări, cu pământ cu mult mai slab, vedem că agricultorii dobândesc roade de 2—3 ori mai înbelşugate ca la noi.

*

Ce este agricultura? Unul dintre marii cugetători ai strămoşilor nostrii Romani-renumitul bărbat al dreptului *Cicero*, a spus odată fiului Marcus, care nu ştia ce cariera să îmbrăţişeze pentru a păş cu cinste şi demnitate între deregătorii treburilor obşteşte: *dintre toate indeletuicirile, cari pot fi vre-unuia de folos nici una un este mai bună, mai productivă, mai frumoasă şi mai potrivită de un cetăţean liber, ca agricultura.*

In adevăr pe acele vremuri de demult, de înalte virtuţi cetăţeneşti, agricultura era o ocupaţiune nobilă-ear poeţii preamăriau în versuri încântătoare fericirea acelora cari munciau pământul dătător de viaţă. Istoria ne spune, mai departe, că inalţi demnitari ai Statului Roman munciau ei singur ogorul şi nu arareori îi găsiau soliile la plug, cari să li vestiască că e primejdie la hotare şi să se pună în fruntea oştiilor.

Dar nu numai la Romani ci şi la un popor din indepărtatul răsărit — la chinezi — agricultura a fost ţinută în mare vază, astfel că împăratul lor în fie care primăvară trăgea prima brazdă cu un plug de aur în ogorul odihnit.

Şi popoarele cari nu au mai preţuit în deajuns agricultura — au fost sorţite să se nimiciască; pământul s'a răzbunat; ear poporul, ai cărui fiii cultivă cu sfinţenie pământul, ce păstrează în sânul lui oseminte venerate ale strămoşilor şi care formează legătură neperitoare a trecutului cu prezentul şi cu viitorul — acel popor — scris în cartea firii în veci nu va peri.

Fericit poporui Românesc, popor de agricultori, care şi iubeşte atât de infocat glia! Această dragoste l'a făcut să treacă peste vitregiile vremurilor şi astăzi să se inalţe mai tare şi mai mândru!

(Vs urma).

C. Martinovici.
Profesor la Academia de agricultură, Cluj.

Datinele, Credinţele şi Glumele Poporului

Tigrii şi leoparzii unguri

Când a fost să între România în răsboiu contra Ungariei, grofii (magnaţii) unguri în casa ţării ţării dela Budapesta au făcut următoarele ameninţări: *„Dacă şi România va cuteza să vină contra noastră, atunci să ştie lumea că toţi ne vom străforma în tigrii şi în leoparzi şi aşa i-om întâmpina pe Români pe culmile Carpaţilor.“*

Aceste ameninţări strasnice s'au răspândit şi printre soldaţii noştri şi apoi s'au început glumele.

Un corporal dela un regiment vânători întreabă patrula că anume: văzut-au în cale tigrii unguri şi că ce fel de dobitoace grozave sunt ei?

„Văzut — să trăiţi D-le Corporal — dar numai de dindărăpt, căci fug pe vale cu coada între picioare de mâncă pământul.“

A. Domide

Cronica economică

Târgul banilor. Toată lumea întrebă astăzi de ce *leul* nostru, care reprezinta puterea de schimb a averilor noastre, nu stă pe piaţă tot aşa de bine ca şi celelalte monede. Ţara noastră, aşa de mare, aşa de frumoasă şi cu bogăţii aşa de mari, are valoarea banului aşa de scăzută pe pieţele străine. Când noi avem în ţară aur, petrol, sare, lemne, cereale, care sunt tot aur, apoi peşte, vite şi toate bunătăţile ce le-a lăsat Dumnezeu pe pământ; de ce avem *leul* scăzut. Zilele din urmă ajunsese pe piaţa Parisului să se caéte cu 24 centime, adecă pentru 100 lei d'ai noştri, să dedea 24 franci francezi; apoi iar a scăzut la 21 c., dar ajunsese astă toamnă şi 17 centime. Acum a început să crească dela 21 şi a ajuns la 21¾. Care să fie cauză: să cautăm şă le cercetăm:

1. Prima cauză este *criza transporturilor* — adecă nu putem să transportăm produsele, decât cu greutăţi mari; acum căile noastre ferate a 'nceput să meargă mai bine, şi a început să se simţă aceasta.

2. Ne lipseşte *exportul*, şi chiar dacă am început să trimitem câte ceva, apoi aceasta nu înseamnă mai nimic, Nu mai s'a anunţat că Centrala Cooperativelor din Bucureşti expediază în Franţa 30.000 vegoane cu cereale, şi leul a 'nceput să crească.

3. Cumpărăm prea multe din străinătate, şi ceeace este mai rău, obiecte de lux, ca parfumuri, mătăsuri, etc., de care nu avem absolut nevoe.

4. S'au exportat prea mulţi lei pe pieţele străine, şi aceasta a făcut ca ofertă să fie mai mare ca cererea.

5. N'am avut nici o socoteală la cheltuelile publice, adecă n'am avut un buget ordonat; am tot

6. Ne-a lipsit şi munca şi organizaţia sănătoasă, şi în loc să progresăm, am stat pe loc.

Acum trebue să încetăm cu toate acestea; să ne punem pe muncă serioasă, să facem economii, cât mai multe, şi fiecare din noi, să fie un stâlp al cauzei noastre naţionale.

Voiţi să ştiţi cum stă cetelalte monede faţă de leul nostru?

Astfel:

Pentru 100 fr. francezi trebue	462.45	Lei
„ 100 sterlină „	243.30	„
„ 1 dolar „	61.35	„
„ 100 fr. belgieni „	464.75	„
„ 100 lire italiene „	297.15	„
„ 100 fr. elveţiene „	1060.40	„
„ 100 cor. austriace „	16.75	„
„ 100 lire olandeze „	2148.10	„
„ 100 pesesas span. „	855.55	„

Târgul mărfurilor. Deşi în străinătate preţul mărfurilor a început să se fixeze, totuşi pe pieţele noastre şi în special, Galaţi şi Brăila, toate mărfurile înregistrează scăderi. In special pieliăriile şi manufacturile. Astfel şifonul şi america s'a oferit pe piaţa Galaţi cu Lei 5'80 metru: stofele de asemenea sunt în scădere, în special stofele spaniole; bumbacurile sunt iarăşi în scădere, preţurile variază între 180—240 lei pachetul; apoi coloniale, ca zahărul, cafea, orezorile, au scazut cu 25 la sută, şi să aşteaptă din nou scăderi, dar, dacă nu se arată e, ca pe piaţa noastră la angrosişti se găsesc încă cantităţi mari, cu preţurile vechi; cari nu cumpără noile cantităţi oferite, fiindcă nu vor să piardă. De aceea şi consumatori trebuesc să se organizeze, folosindu-se de legea cooperativelor; aşteptând să se eftenească, se face o greseală, fiindcă scăparea nu poate veni decât numai dela organizarea consumatorilor: abţinere dela cumpărături inutile şi organizări de consumuri.

Aurel I. Leppadatu

CRONICA SAPTAMANEI

Inţelegerea cu Cehoslovacia

Cehoslovacia e o ţară locuită de un popor vrednic care acum vreo cinci sute de ani chemase la tron familia domnitoare de Habsburg şi apoi a fost prigonit de această familie şi asuprit până ce războiul cel mare l-a dezrobit odată cu poporul românesc. Conducătorii poporului cehoslovac erau de mult prieteni Românilor şi în timpul războiului profesorul Masaryk, cel mai mare iubitor de ţară cehoslovac, a fost în Moldova îmbărbătând la luptă oştile poporului român spre a birui asupritorii.

Dar dupăcum în luptă am fost prieteni, având aceleaşi ţinte, tot astfel în pace suntem uniţi prin prietenie şi prin multe interese. Pentru aceasta conducătorii noştri au socotit că nu e rău să punem temeliile unei uniri mai strânse printr'un *tratat de alianţă*, adică printr'o carte de unire, care să apere amândouă popoarele de duşmanii ce-ar fi voit să le nedreptăţească. Tratatul acesta s'a încheiat acum, grăbit fiind de încercarea ce-a făcut-o Carol de Habsburg să se reintoarcă pe tronul Ungariei, punând în primejdie astfel libertatea popoarelor dezrolite. Românii şi Cehii nu puteau îngădui Ungariei să unelteaască înainte şi socotind că „unirea face puterea“, au făcut tovărăşia ca atunci, când Ungaria va căuta ceartă, amândouă popoarele să sară apărându-se unul pe altul. Iar dacă va voi Ungaria să readucă pe Carol sau pe alt Habsburg în scaunul domnesc, — aceasta, zice cartea de unire, va fi socotit ca o pricină de războiu. Căci nici noi, nici Cehoslovacii nu putem uita cum au nedreptăţit aceşti domnitori popoarele.

La această prietenie se va adăuga curând Iugoslavia adică Serbia mare, formând astfel *„mica înţelegere“* — care să păzească ca Ungaria să nu poată niciodată răpi ceva din pământurile dezrobite azi de sub jugul ei. De asemnea Polonia, — o altă ţară care se găseste la miazănoapte de Moldova, — întră şi ea în înţelegere cu noi, ferindu-ne astfel de primejdia ruseească.

Prin aceste înţelegeri noi voim să facem nu războaie de cotropire ci să ne apărăm moşia dacă acei bătuţi azi ar voi să-şi rădice capul. Prietenii noştri voind tot aceasta dela sine se vede că „mica înţelegere“, numită astfel pentru a o deosebi de „marea înţelegere“ care cuprinde Francia, Anglia şi Italia, — va păzi pacea între popoare, luptând pentru propăşirea lor.

Mersul împroprietăririi

In ţara vechie încă de mult s'a început împărţirea pământurilor la ţărani şi a mers destul de bine. Statistica arată că azi în 1500 de comune, ţăranii au căpătat fiecare ogorul lui, iar în restul de 165 comune câte mai sunt încă neîmproprietărite, — ţăranii stăpânesc în obştii pământurile aşteptând inginerii hotarnici pentru a hotărî ce parte se cuvine fiecăruie.

Aşa în înţelegere şi voe bună a lucrat şi stăpânirea, şi proprietarii, şi ţăranii, făcând o lege dreaptă pentru toţi şi ajungând la împărţirea pământurilor eri în Basarabia, azi în Regatul Vechiu şi mâine în Ardeal.

Şi cât de măreaţă e această lucrare! Uitaţi-vă numai în jur la celelalte ţări şi veţi vedea că în Ungaria, Horthy a întărît pe veci marii proprietari şi pe nobili, în marile pământuri ce le stăpânesc lăsând ţăranul ungur fără ogor. Veţi vedea că în Rusia ţăranii sunt veşnic în răscoală pentrucă bolşevicii le iau bucatele fără plată şi dacă se împotrivesc le iau şi viţelele şi le ard casele. Uitaţi-vă pretutindeni şi nu veţi găsi un popor care să fi făcut în atâta unire, dreptate celor mulţi şi muncitori, ţăranilor cari sunt talpa ţării.

Pentru aceasta ne-am bucurat când stăpânirea a vestit zilele acestea că în vechiul Regat n'au mai rămas decât 165 de comune neîmproprietărite, şi gândul nostru ne-a purtat în viitorul apropiat când şi în Ardeal ţăranul va face hora în bătătura lui şi va lucra stăpân în ogorul lui.

Emigrarea

Ţăranul ardelean ştie că emigrant e acel care, vânzându-şi starea ce-o are în ţara lui, se duce să se aşeze pe veci în ţări streine unde crede că poate mai lesne agonisi cele de trebuinţă. Ţăranul ardelean a văzut mulţi fraţi de ai lui făcând astfel sub stăpânirea ungurească, din cauza nedreptăţilor şi asupririlor.

Din nenorocire acest obiceiu a rămas. Mulţi din cei plecaţi în America scriu celor de-acasă, trimet mulţi bani şi ispitesc pe alţii să vie, vrând în neştiinţa lor să facă bine sau în iubirea pentru rude şi prieteni vrând să-i aibă mai aproape.

Noi sfătuim pe ţăranii şi lucrătorii ardeleni să nu creadă acestor îndemnuri. Căci chiar în această săptămână *Consulatul amerîcan* a înştiinţat la Bucureşti că din cauza încetării de lucru în fabrici peste două milioane muncitori mor de foame. Iar la câmp din cauza preţului scăzut al grânelor salariile sunt atât de mici, încât lucrătorii mor de foame. In ceia ce priveşte banii pe cari îi trimit în ţară acei ce s'au aşezat în America de mai mult timp, ţăranii noştri să nu creadă că înseamnă mare lucru. Căci *un dolar* ei îl se schimbă acolo pe 80 de lei în loc de 5 lei cum era înainte şi aceasta din cauza pieţuirei proaste a leului. Dar acolo, în Statele Unite, un dolar e un dolar şi cu el abia ajungi să-ţi cumperi ceva de ele mâncărei ca la noi cu 5 lei.

Pe lângă toate acestea ţăranul, înainte de-a asculta relele sfaturi sau îndemurile unor negustori necinstiţi cari sub numele de „agenţi de emigrare“ fac avere din sărăcie şi prostia oamenilor, — ţaranul spunem trebue să ştie că la Bucureşti viza, adică stampilarea paşapoartelor la consulat se face cu mare greutate şi au apărut nişte speculanţi necinstiţi cari iau 3000—4000 lei spre a face o viză. Astfel călătoria se face încă mai scumpă în pierderea de timp mare.

Iată deci „binefacerile“ emigrărei şi dacă mai putem la socoteală interesul ţărei ca românii să rămâe în aceste pământuri spre a nu face loc streinilor atunci cu drept cuvânt socotim emigrarea ca o ruşine şi un păcat.

De altfel mulţi din românii din America voiesc să se întoarcă în ţară şi în gazetele ce le scot acolo roagă stăpânirea ca le împărţitul pământurilor să le dea şi lor ogoare spre a avea unde munci la reintoarcere.

Deci nici un bun român nu trebue să-şi părăsească ogorul muncit de el şi de strămoşii lui pentru unul departe peste nouă mări şi nouă ţări. Aceasta nu e în interesul lui, şi nici în acela al ţărei.

Bu[illegible]ium.

Birurile cele nouă

Totdeauna şi în toate timpurile când nevoile ţărilor au aşezat biruri pe popoare, sau ridicat nemulţumiri şi mulţi oameni, chiar dintre cei înţelegători, cu gând că ei ar fi pus biruri mai drepte şi mai uşoare, şi-au unit glasul cu nemulţumiţii.

Mărirea birurilor, îngreunarea dărilor nu a fost nici odată pe placul mulţimei, fiind că mai totdeauna nu s'a adus la cunoştinţă maselor largi, nici la ce folosesc banii adunaţi, nici cum se cheltuesc şi nimeni nu a dăslusit poporului, de ce are datoria să plătească dăjdii către stat.

Vechea stare de lucruri în plata birurilor, când şi cel sărac şi cel bogat ajuta visteria statului mai la fel, s'a văzut că nu este dreaptă şi *legiuitorii noştri ca şi legiuitorii altor ţări, cu potrivit noile biruri după puterile oamenilor, hotărând ca aceia ce câştigă mai mult să plătească biruri mai mari, iar cei mai sărmani să ajute la cheltuelele ţărei cu mai puţin.*

După această dreaptă chibzuială, urmează să plătim şi noi birurile cele noi.

Ţara noastră, a trecut prin mari şi grele încercări. In anii de războiu, cheltuelele statului s'au mărit şi veniturile au sçăzut, fiindcă mai tot poporul a fost sub arme şi munca lui obisnuită, la câmp, în grâne, în ateliere, în fabrici a fost micşorată.

Pe urmă au venit vremuri şi mai grele. Duşmanii ne-au stăpânit doi ani, jumătate din ţara noastră veche, jefuindu ne avutul răpind tot folosul muncei poporului rămas în sclavia lui, punând biruri grele, fără ca în schimbul acestor biruri, să facă ceva pentru ţărişoara cotropită.

Fraţii nostrii, pe cari armatele noastre biruitoare i-a scos din subjugarea neamurilor streine, cât amar de ani au fost îngropati cu dări grele în folosul streinilor! *Ardealul, Basarabia şi Bucovina ne pot spune acum, câte dări au stors vechii stăpânitori din munca de rob a bietului popor!*

Astfel, astăzi, când ştim că plătim biruri, fiecare după puterea şi avuţia lui şi pentru ţara noastră, pentru folosul nostru Românesc, trebue nu numa să plătim să fim mândri că le plătim pentru întarirea ţarei noastre.

Cu aceste biruri, se plătesc datoriile ce le-am făcut în războiul nostru victoria care ne a scăpat de stăpânirea streină. *Şi dacă ne-am aminti bine, ce nu am fi dat oare în acele vremuri să scăpăm de răutatea vrăşmaşilor noştri? Care dintre noi nu ar fi dat tot avutul, numai să se bucure odată de sfânta libertate.*

Cu aceste dări ţinem armata care ne păzeste hotarele de lăcomia duşmanilor ce se uită cu jind după prada scăpata din ghiarele lor. Cu gologanii adunaţi, ţara ne face şcoli, tribunale, biserici, spitale, drumuri, sate şi oraşe, străduindu-se, să ne aseze în fruntea popoarelor, aşa cum se şi cuvine neamului nostru mândru. Dacă am judeca aşa ca aceia ce vor pieirea ţărei noastre şi am hotărâ să nu plătim biruri, ţara nu ar mai avea cu ce ţine armata, şcolile, judecătoriile, bisericile, spitalele şi toate celelalte aşezăminte de folos. *Şi când am da de necazuri, cât nu am da să scăpăm de ele. Nu ai da toată averea fiind bolnav să te locueşti când nu ai avea unde fi căuta sănătatea? Nu ai plăti mult cu multul să trimiţi o veste copilor tăi dusi în streini, când nu ar fi cine ţi scrie, ne având şcoli?*

Şi nu ţi-ai prăpădi toată gospodăria când ar năvăli duşmanii să-ţi cotropească ţara, când nu ai mai putea statul să şi ţină armata, fiind că ţi a fost greu să dai o parte din câştigul tău?

Cât am cheltui, fiecare dintre noi pentru înlesnirile mari şi mici ce ni le face astăzi statul, atunci când nu ni le-ar mai putea face el!

Acestea toate urmează să le înţelegem noi Românii şi să nu ascultăm îndemnul acelora ce ne doresc răul ţărei noastre. *Să priviţi cu luare aminte în jurul nostra la neamurile streine ce trăiesc în ţara noastră şi o să vă minunaţi de birurile ce fiecare strein le plătesc celor de un neam cu ei, spre a se aduna banii trebuitori să şi clădească şcoli şi biserici, să scoata jurnale în limba lor, să poarte lupta cu ori ce chip împotriva noastră. Dar, ia să facă socoteala şi muncitorii ce au fost atrasi de minciunile streinilor de neam şi sau adunat sub „steagul rosu", ce biruri plătesc din munca lor spre a ţine pe trai luxos leota de conducători ce nu mai muncesc nimic şi trăiesc pe spinarea bieţilor meseriaşi! Câţi bani dă pe an sub aşa zisă formă de cotizaţii săptămânale!*

Acestea sânt birurile împilatoare, ce nu trebuesc plătite fiindcă din ele nu trag nici un folos muncitorii pentru ei şi pentru ţara lor.

Înţelegând acuma că banul nostru dat statului, slujeste la binele nostru Românesc; înţelegând că noile biruri, sânt drepte, fiindcă sarcina, este după puterile şi veniturile fie căruia dintre noi, să le plătim ca bucurie şi plata acestor dări să fie întâia grije a tutulor acelora, cari ne iubim ţara mărită şi dorim să o ferim de tot răul ce stă la pândă ascuns şi între noi, şi la hotare.

V. Stăncescu

MUNCA CERUTĂ ŞI OFERTE

Gazeta noastră sprijinind cu drag pe toţi muncitorii cinstiţi şi liniştiţi le stă în ajutor spre a găsi totdeauna de lucru. Muncitorii de toate breslele, când caută locuri prin ateliere şi fabrici, ori servicii, ne vor scrie carte cu numele lor, cu adresa deslusită, aratând meseria şi plata ce o cer. Noi vom tipări cererile acestea fără plată. Tot în aceasta coloană, vom publica şi cererile făcute de fabrici, ateliere sau patroni pentru muncitorii ce le sânt de lipsă.

***

Ion Marchis plugar din Comuna Saca Posta Budureasa, Beiuş Jud. Bihor, cauta de lucru în fabrici sau la orice altă muncă potrivită lui.

*

Se caută una sută de muncitori pentru tăierea unei păduri de salcie aflată pe malul Dunărei lângă Calafat. Plata va fi făcută după munca fie căruia venind muncitorului cel puţin 40 lei pe zi, tain şi (pâine) plata drumului.

Muncitorii sânt cautati de Domnul inginer Gh. Vasiliu din Calafat Strada Bratianu No. 3 Jud. Dolj.

De vorbă cu cetitorii nostri

G. Roşu. — Cât de mare ne este bucuria că apostolii neamului nostru ne înţeleg şi ne ajută în opera noastră de bine.

Ce mângâiere ne aduc sufletelor noastre frumoasele Dv. rânduri, acuma când încep duşmăniile să încolţească, demagogia să se agite şi patimile, celora ce nu le convin îndreptarea spre bine a neamului, să se manifeste.

„Am citit gazeta Dv. cu nesaţ, rând cu rând, de la început până la sfârşit şi am văzut că, din fie care frază reese un sfat, un învăţământ. E gazeta ce'ţi spune: Cel ce munceşte are dreptul a trăi. E revista care plămădeşte întregirea sufletească a neamului nostru şi care strigă: Sus frunţile Români, a voastră-i România-mare, Voi aţi înfăptuito".

Am citit cu bucurie cuvintele D-tale de mai sus, la cari Directorul nostru îţi va răspunde neîntârziat, şi răspunsul s'ău, o să-l trecem şi la această rubrică ca să-l cunoască toţi prietenii noştri

G. Ursulea. — Arataţine Dv. programul activităţei ce vă propuneţi să desvoltaţi pentru noi şi condiţiunile ce gândiţi că ni le-aţi putea propune.

Stănilă R. Am înaintat reclamaţiunea dumnitale celor în drept.

Posta redactiei

R. S. — In numerile viitoare.

P. S. — Mai încercaţi.

M. Popa. — Avem cronicarul nostru specialist, totuşi mai trimeteţi, vom alege.

Thiseu T. — Da. Se va publica. Celorlalţi în numerile viitoare.

INFORMATIUNI

Dar Regelui. Castelul Bran din judeţul Braşovului a fost dăruit, în semn de neclintită credinţă şi iubire Maiestăţii Sale Regelui Ferdinand. Castelul fiind deplin renovat, o deputaţiune a oraşului şi judeţului Braşov a plecat la 15 Maiu la Bucureşti petru a prezenta Maiestăţii sale pergamentul (scrisoarea) prin care acest vechiul castel este dăruit Familiei regale.

■

Decorarea oraşelor Bucureşti şi Galaţi cu crucea de războiu italiană. Regele şi guvernul Italiei, dorind a-şi arăta admiraţia pentru vitejiile cu cari au fost apărate în războiu aceste 2 oraşe va trimite pe generalul italian Badoglio să le aducă crucea de războiu italiană. Decorarea oraşelor se va face cu mare paradă în ziua de 22 Maiu (duminecă) după amiazi la ora 5. La această mare sărbătoare a neamului va lua parte Maiestatea sa cu întreg guvernul şi gereralii aflători în Bucureşti.

■

Valoarea leului nostru. Leul nostru în săptămâna trecuta a fost cumpărat la Paris cu 21 centime şi 3/8.

■

Tot mai strânsă prietenie cu vecinii. Ţara noastră a încheiat alianţa cu Cehoslovacii. Se spune că Cehii ne vor da vre-o 12 comune din partea de miazănoapte a Maramureşului, noi în schimb, le vom lăsa 2 comune, în cari sunt mulţi ruteni. Ministrul nostru de externe d-l Take Ionescu vă pleca cu ministrul ceh Beneş la Belgrad, capitala Sârbiei, pentru a se face învoială şi cu ei. Ţinta acestor aliante nu este aceea de a porni războa e nouă, ci de a avea prieteni pentru cazul, când am fi atăcaţi noi.

■

Spre ştire comercianţilor. Ministerul de finanţelor a făcut cunoscut comercianţilor şi tuturor celor ce-au vândut mărfuri în anul 1921, că sunt obligaţi a spune la perceptorate de câtă sumă au făcut vânzări. Cei ce nu vor spune adevărat suma, vor fi pedepsiţi până la 10.000 lei şi jumătate din darea (impozitul) pe care sunt datori să o plătească statului.

■

Insămânţările de primăvară. Tot pământul rămas nesămănăt a fost însămânţat, în ţara întreagă cu orz şi ovăs. Acum sunt pe sfârşite şi însămânţările de porumb (cucuruz).

■

Grofii unguri şi ruşi. La Budapesta s'a ţinut o mare serbare de înfrăţire între grofii şi baronii unguri şi ruşi. Ungurii au închinat pentru reintoarcerea ţarismului iar Ruşii — vezi Doamne — pentru reînstăpânirea Ungurilor pe pământurile ce s'au ţinut odinioară de Ungaria.

*

Praznicul zilei de 3/15 Maiu a fost ţinuut la Blaj, unde au luat parte studenţi dela toate şcolile din Ardeal precum şi o mulţime de ţărani din jurul Blajului. A fost o însufleţire şi o frumuseţe cum a vrednicit cu drept cuvânt aceasta măreaţa zi de pomenire.

*

Guvernul şi exportul (scoaterea din ţară) a vitelor. Se nădăjdueşte că guvernul va permite în timpul cel mai scurt exportul vitelor din ţară noastră, care este azi, cea mai bogată ţară în vite, din toate lumea.

Incoronarea Regelui. In vedereu încoronării înbitului şi viteazului nostru rege, la Alba Iulia, ca rege al tuturor Românilor, primministrul Averescu a vizitat Alba-Iulia, ca să vadă cum merg lucrurile ce se fac pentru acest mare praznic. Se va ridica în cetate o biserică măreaţă, în care se vor încorona totdeauna regii României-Mari şi o poartă de biruinţă pe care vor fi zugrăvite întâmplări vitejesti din războiul trecut. Domnul primministru s'a reintors prin Teiuş la Bucureşti.

*

Englezii şi pacea noastră cu ungurii. In camera engleză s'a primit în a treia cetire pacea prin care se recunoaşte alipirea Ardealului, Bănatului, Crişanei şi Maramureşului la România. Ministrul englez Curson sfătuieşte pe Unguri să trăiască în bună prietenie cu toţi vecinii, să nu mai lăcomească la ceaa au stăpânit, pe nedreptul 1000 de ani. La întrebarea unui deputat că nu s'ar putea face îmbunătăţiri în folosul Ungariei, ministrul englez a răspuns că: *nu. Căci chiar şi Vilson a recunoscut că dreptatea este de partea Românilor.* Camera franceză va vota şi ea aceasta pace peste câteva zile.

*

Impărţirea pământului. *Legea pentru împărţirea pământului va fi votatată până la 22 Maiu şi de Cameră (adunarea deputaţilor).*

*

Ziua de 10 Maiu se va sărbători în întreagă Ţara, luni în 23 (după calendarul vechiu). In Cluj ziua aceasta se va prăzmii în mod deosebit.

■

Sărbătoare la Năsăud. Reîntoarcerea în ţară a Principilor noştri moştenitori a fost sărbătorită de cărturarii şi ţăranii de pe valea Someşului, cu mare însufleţire. S'au ţinut vorbiri însufleţitoare iar seara studenţii au declamat (rostit) poezii frumoase şi au jucat o piesă de teatru.

■

Nenorocire. Lângă Arad a din tren un ceferist şi a fost omorît de roalele trenului ce mergea în goană mare. Grijiţi, călători, de viaţa voastră.

■

Un preot ungur care ne bârfeşte în străinătate. Se numeşte Csiki, fost preot reformat aici în Cluj. Umblă ca jidovul rătăcitor, din oraş în oraş scornind tot felul de minciuni despre noi Românii. In America a spus că în Ardeal ungurii mor cu miile — copii şi bărbaţi — de frig şi foame, că în Ardeal şcolile ungureşti au fost închise, iar ungurii huiduiţi şi batjocoriţi. Soldaţii români de prin oraşe au puterea să alunge pe preoţii unguri, cari slujesc în biserică ungureşte . . . şi câte altele. Românul are o vorbă cuminte: cu minciunea, poţi prânzi, dar la cină n'ajungi nici odată. E ruşinos însă, că duşmanii noştri scornesc astfel de minciuni, cari de altfel tot în capul lor se vor sparge.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUENN (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și scrisori de credit in țară și in străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei — Sediul Central: BUCURESTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA CENTRALĂ

Pentru industrie si Comert s. p. a. Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vărsat.

Secția de Bancă. — Secția de Mărfuri.

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare.
Reprezentanți stabili in Bucuresti, Kosice, Praga si Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. S. CRAIOVEANU Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsitătii No. 3. C. 582

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 5 — 50 bani — Opt pagini — 29 Mai 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DUMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

Ion C. Bratianu

S'a zis de atâtea ori, că dreptatea pentru oameni, începe doar după moartea lor. Ce bine se potrivește această vorbă înțeleaptă, cu soarta oamenilor politici, și dintre aceștia, cu acea a marelui Român, care a fost Ion Brătianu!

Și în adevăr, viața acestora, prin însuși rostul ei, este o luptă continuă spre telul înalt al binelui obstesc, și luptă de fiecare clipă amestecă în vâltoarea patimilor, invidiilor și ambițiilor omenești, pe toți cei cari o duc. Ori, în vâltoarea acestei lupte, oamenii nu mai pot deosebi între unul și între altul, și nu au destulă pătrundere că să înțeleagă dintr'un început pe cei cari se ridică prin înălțimea sufletului și a înțelepciunii de-asupra clipelor trecatoare are prezentului, de cei cari prin deșărtăciunea pornirilor lor, înveninează și coboară nivelul întregei acestei luptă.

Trebue ca anii să treacă, că cei cari au luptat ieri să coboară în liniștea neturburată a mormântului, pentruca adevărul să poată birui, azi! Căci numai atunci când umbra luptătorilor din ajun nu mai poate turbură ambiția sau gelozia omenească, și numai atunci, când din înălțimea înfăptuirilor vieții lor, dreptatea lor iese puternică și irezistibilă ca șuvoiul unui torent uriaș, numai atunci oamenii se gândesc ada „Cezarului ce e a Cezarului!“

***

Se împlinește veacul dela nașterea unui fauritor a Țării acesteia, care azi e atât de fericită în biruința ei; se împlinește veacul dela nasterea marelui mester, care a pus piatra după piatră la așezamântul unei Românii mari și noi, pe care el a visat-o și a pregătit-o pentrucă să fie așa cum este acum!

Și la împlinirea aceasta a timpului, care se potrivește atât de minunat cu împlinirea celalaltă, a rodului muncii și înțelepciunii sale creatoare, norocul a făcut ca de pe toate plaiurile țării care azi e unită în sfărâmarea vechilor hotare, să se ridice glasul de recunostință și de mulțumire cinstită și adevărată, a celor care i-au urmat. *Este în glasul acesta, aproape unanim în entuziasmul amintirii, de sigur, cuvântul dreptații biruitoare, care vine după atâția ani, împotriva celor mulți cari, ieri, l-au contestat, fiindcă nu l-au înțeles sau nu l-au iubit, și a celor puțini, cari nici azi, nu ar vrea să-l vadă în întreagă mărime a operei lui, de teama ascunsa că umbra trecutului, să nu se ridice prea mândră asupra unui viitor, pe care, ei, l-ar vrea, fără tradiții și fără amintiri.*

***

Legile firii însă nu pot fi schimbate de voința oamenilor. Atuncea când ceasul răsplatei a venit, întreagă și fără precupețire, această răsplată și recunoastere se dă celor cari au meritat-o prin munca lor. Ion Brătianu este azi al României întregi, și numai al ei. Și această Românie, serbează cu bucurie, dintr'un cap într'altul al hotarelor sale, ziua fericită în care venit pe lume, acela care trebuià să-i conducă destinele, în clipele cele mai hotărîtoare ale istoriei ei.

Și din ziua aceasta, ea face azi o neasemănată lecțiune de patriotizm și de înțelepciune politică. Comemorând pe Ion Brătianu, ea amintește de zilele când acesta împreună cu Costache Rosetti a răspândit lumina credinței celei noi, a democrației adevărate și a libertaților omului în anul marilor prefaceri dela 1848; ea evoacă luptele pentru Unirea primelor țări românești, și partea pe care a avut-o la ea, marele Român; ea reamintește de aducerea pe tron a dinastiei noastre glorioase, care e în primul rând opera acestuia; ea vorbește de zilele mari ale independenței și ale războiului dela 1877, pe care cu atâta patriotizm și înțelepciune politică le-a îndrumat Ion Brătianu; ea redeșteaptă glasul acestuia în fața conferinței dela Berlin, unde în numele demnității naționale el a apărat Basarabia noastră, și reînvie rezistența sa neînfrântă întru afirmarea drepturilor statelor mici, împotriva voinței despotice, a potentaților lumei; ea evoacă într'un cuvânt, în fața noastră, toată opera titanică de organizare, de consolidare și de propășire a țării, realizată de cel mai mare om politic al neamului din ultimul veac, în vederea pregătirei celui mai sfânt ideal al tuturor generațiilor cari ne-au precedat!

Și în evocarea aceasta, aducând sentința definitivă a istoriei, ea pune pe fiecare dintre cei cari au făurit mărirea ei, acolo unde li se cuvine, și așează la locul cel mai de cinste pe acela care a fost Ion Brătianu.

***

Și astfel, „Dreptatea“ care pentru Ion Brătianu începuse în clipa morții se va fi desăvârșit în lumina nouă a României Noi, la împlinirea unui veac dela nașterea lui!

Cluj, 22 Mai 1921. *Vintilă Petala.*

EVANGHELIA NOASTRA

Să vorbim românește!

Români din Ardeal și Banat și Bucovina și Basarabia, au avut să îndure mari necazuri dela streinii veniți peste ei ca să-i rupă de România. Acești streini le-au schimbat la mulți numele lor cel frumos românesc și i-au silit ca să vorbiască în alta limbă. Așa voiau dușmanii, ca neamul nostru românesc să se piardă. Dar prin amarul și jalea veacurilor, românii s'au luptat din toate puterile lor ca să-și păstreze duioasa vorbă românească. Părinții noștri au știut că limba este semnul cel mai luminos al felului unui popor. Și mai ales așa au știut frații din România că prin Ardeal și prin Banat și în Basarabia și în Bucovina, mai sunt frați și că ei o duc greu cu streinătatea și că ei trebuesc mântuiți. Și așa a pornit România la mântuirea întregului neam românesc. A fost cumplită lupta, și multă suferință ne-a durut. Dar și izbânda a fost mare. Fratele s'a unit pe vecie cu fratele. Și de acum încolo națiia noastră nu va mai fi batjocorită, ci va începe ca să strălucească printre națiile de frunte ale omenirei.

Dar acum, ajunși unde suntem, să fins oare niște nevrednici? Să nu mai ținem la dulcea noastră limbă românească? Dar aceasta nu se poate. Sfânta noastră maică ne-a iubit cu inima românească, și ea ne-a învățat cu mintea și cu graiul românesc ca să visăm visul nostru cel mare al unirei tuturor Românilor. Și mai ales așa am putut noi ajunge ca d'într'un neam necăjit să fim acum o nație de frunte. Deaceea graiul nostru românesc să ne fie o mare datorie. Prin el ne-am păstrat românismul și prin el vom arăta lumei că locul României este printre cele mai strălucitoare națiii ale omenirei. Limba românească este semnul unei mari comori sufletești; și trebue să punem în valoare această comoară.

Cugetul nostru nu este ca să nu învățăm și alte limbi. Căci neamul nostru trebue să fie luminat, iar din cunoașterea mai multor limbi isvorăște lumina. Dar lumina este făcută pentru viață. Iar viața noastră se găsește înainte de toate în graiul nostru.

Așa dar să se vorbiască numai românește peste tot întinsul țărei românești. Și numai când și unde nu se poate deloc altfel, să se vorbiască și în altă limbă. Dar mai întâi să vorbim românește.

Marin Ștefănescu,
Profesor Universitar.

Țăranul este temelia statului nostru

Nu este nici un popor în lume, care s'ar putea mândri în așa măsură cu clasa plugarilor ca noi Românii.

Noi Românii ardeleni ne cutremurăm în toată ființa noastră când auzim mai în nou vorbindu-se despre cărturarii și domnii noștri ca și despre niște străini, căci la noi și în trecut și astăzi tot ce avem, este de obârșie țărănească.

La noi și mitropolitul țării e copil al unui opincariu treaz dela sate.

Părinții celor mai multi dintre cărturarii noștri nu au fost comercianți și industriași bogați pe la orașe, ci și-au crescut băieții la școală cu merindea din dăsagii purtați pe umerii tații ori ai mamii la depărtare de zeci de kilometri. Acești copii din țărani în urma dreptății ce s'a făcut neamului nostru, au ajuns să intre în slujba statuiui, în multe cazuri în oficiile până mai ieri aflătoare în mâna grofilor unguri.

La noi armonia dintre țăran și cărturar e atât de sfântă încât nici porțile iadului nu o vor putea înfrânge.

Și fiindcă, în mintea treză a țăranului nostru aflăm noi toți tot ce e mai prețios la clădirea scumpei noastre țări, fiindcă vlaga țăranului român a fost isvorul de libertate și de putere a neamului, iată, ce datorim noi țăranului român pe viitor întru mărirea neamului:

Toate școalele noastre să le vedem iar mai pline de băeții sănătoși ai țăranilor, ca astfel toate izvoarele de viață să ajungă pe viitor la îndemâna fiilor lor.

Stăpânirea a făcut începutul acestei mari datorințe, deschizând chiar în Cluj un Internat Țărănesc, care va trebui înființat în toate orașele.

In școli avem lipsă de băeți trezi ai țăranilor. căci școala are nevoie de amestecul lor cu băeții dela orașe. Statul dă ajutoare în locul întâiu băeților buni dela sate, dacă aceia sunt lipsiți de mijloacele de a putea umbla la școală.

Din băeții aceștia se vor alege conducătorii de mâine ai neamului nostru, din băeți aceștia ne vom creste industriașii și comercianții dela orașe, ca să poată fi și industria și negoțul ale noastre și să n'avem a ne servi numai de străini.

Țăranmiea noastră nu trebuie sa mai rămână numai la glia de ieri, ci, prin cei mai vrednici dintre ei are dreptul să-și caute loc de frunte în țara noastră.

Mintea treză a țăranului este nădejdea a neamului nostru, la vatra lui aflăm zămislit trecutul plin de suferințe și de sub streșina cu cuib de rândunică a Căsuții țărănești așteptăm puterea și propășirea Țării în viitor! *Domide.*

Ideia Unirii naţionale şi înfăptuirea ei

Pământul, pe care îl locuim noi astăzi, a fost totdeauna teritorul unit al întreg neamului nostru încă din timpurile, cari abia se amintesc scurt în istorie. A fost unul nedespărţit prin populaţia de acelaş neam a Dacilor şi Goţilor, adevărata trupină, ale cărei vlăstare suntem noi, — unul nedespărţit prin cucerirea, colonizarea şi romanizarea lui. Nici năvălirile barbarilor, nici stăpânirea lor trecătoare pe acest pământ nu a putut sterge unitatea neamului nostru. Socotiţu s'a Dacia noastră ca ţară a Goţilor, a Gepizilor, mai târziu a Pecenegilor, Cumanilor, dar îndată ce s'a rupt pojghiţa, care o acoperia până la alungarea Tătarilor, Românii reapărem de sub aceasta pojghiţă subţire, drept vechiul popor băştinaş al acestui pământ dela Nistru până la Tisa. Şi nu reapărem în felul popoarelor care au năvălit aici, cu organizaţia izvorită numai din trebuinţa de a jefui. Reapărem cu sate organizate sub conducerea judeţilor, numiţi mai târziu cu numele slav cneji, şi cu ţinuturi întregi organizate sub conducerea voivozilor români.

Voivozii aminţiţi în cele dintâi documente cunoscute — de sigur că au fost altele şi mai vechi — stăpânesc, în acelaş timp, părţi din nordul şi sudul Carpaţilor, dovadă că regii Ungariei numai cu sute de ani după aşezarea Maghiarilor în Europă a reuşit să rupă unitatea şi politică a neamului nostru stăpân pe amândouă laturile Carpaţilor.

A fost o nenorocire pentru unitatea noastră politică faptul, că înainte de-a se fi închegat într'un stat naţional românesc Dacia de dincolo de Carpaţi (Muntenia şi Moldova), regii Ungariei ajunseră cu stăpânirea lor la Carpaţii de răsărit şi de meazăzi ai Transilvaniei. Asupririle, de cari au început să împărtăsească pe Românii ajunşi sub stăpânirea regelui Ungariei adevărat că au grăbit închegarea statelor române libere prin trecerea repetată a numeroase cete de Români din Transilvania de partea cealaltă a Carpaţilor. Aceste state nouă erau însă prea slabe încă, ca să se poată dela început gândi serios la unitatea naţională, mai ales din cauza, că în curând au fost atacate de Turci, aşa că trebuiau să ducă o luptă cu atât mai grea, cu cât regii Ungariei. Carol Robert şi fiul său Ludovic, precum şi alţi urmaşi ai lor, apoi şi regii Poloniei, în loc de a da mână de ajutor Românilor ameninţaţi de Turci şi Tatari, îi atacau şi eipe Români, răvnind să-i supună. Cu toată slăbiciunea pricinuită şi de veşnicile atacuri ale duşmanului din afară, ideia unităţii politice a licărit, înainte de Mihai Viteazul, şi în sufletul lui Petru Rareş, odrasla lui Ştefan cel Mare.

Dar dacă unitatea politică nu s'a putut face, unitatea sufletească nu a lipsit nici când. Limba, obicelurile şi religia au rămas totdeauna comune. Ori din ce parte ar fi fost Românul, el se putea înţelege oricând cu fratele dela celalalt capăt al pământului românesc. Apoi religia, legea românească, i-a ţinut uniţi sufleteşte pe toţi Românii, pe cei alcătuiţi în state naţionale, ca şi pe ceice gemeau sub stăpânire străină. Cărţile bisericeşti, cari se tipăriau în limba română, se găsiau aceleaşi în biserlcile din Ardeal ca şi în cele din Moldova şi Muntenia. Şi pretutindeni, până la umilul cărturar bisericesc dela sate, se simţia şi se ştia, că suntem Românii de pretutindeni un neam, de o limbă şi de o lege.

Curând după ce se pornise tipărirea cărţilor bisericeşti după manuscrise ardeleneşti în limba română de către un Muntean într'o tipografie din Transilvania, s'a făcut întâia încercare de unitate politică. A fost a lui Mihai Viteazul, care întâia oară, decând în retragerea legiunilor romane din Dacia Traiană a realizat-o pe dintregul. A fost însă trecătoare ca un vis. Şi nici nu putea fi altminteri, căci unirea politică nu pornise dela ideia naţională. Mihai nu s'a răzimat în luptele lui din Ardeal pe *poporul* românesc de aici. El credea, că îşi va menţine stăpânirea peste Ardeal atrăgând de partea sa nobilimea de aici, compusă parte de nobili de origine românească, dar renegaţi, parte din venetici ajunşi stăpâni pe pământ-românesc.

Cu toată reacţiunea sălbatecă, ce a urmat după uciderea lui Mihai, ideia unităţii nu numai etnice, dar şi teritoriale nu s'a stins. Ideia unirii întreg poporului românesc era ceva aşa de firesc, încât chiar şi principi de neam străin ai Ardealului au avut-o. De sigur la ei predomina pofta de mărire neîndreptăţită a neamului lor, dar unitatea unirii *tuturor* provinciilor Daciei simţiau şi ei, că e o trebuinţă fără de care Dacia nu poate da aceea cu ce trebue să contribue la cultura generală.

— Va urma —

Victor Lazar

Judecată turcească.

Au fost vremuri când judecăţile Turcilor făceau fală; aşa că lumea rămânea mulţumită: iar resturile mergeau bine şi cu spor.

Multe din dreptăţile lor deatunci, au pătruns până azi ca pildă, şi se vor duce şi mai departe, că Românului îi place să spuie câte'n lună şi'n soare; dar numai să aibă un tălc.

Acuma ci-că, într'un oraş mare, cum ar fi Bucureştiul, trăia un boier, care avea un fecior cam spulberatic.

La un rând de vreme, ce i-a venit lui fiusău, că, nici una, nici două, l-a coborât pe tată-său de unde sta, din caful de sus, jos, numai într'o odaie întunecoasă şi rece, — poate că . . . drept pedeapsă, unde nu-i da destul de cheltuială . .

Că bagseamă şi pe-atunci tinerii o aveau pe-a lor . . .

Aşa!

Ce face bătrânul când se vede astfel? Fuga la Agă, care ştia bine să cântărească lucrurile, şi cere dreptate . . .

Iute a fost chemat şi domnişorul la Agie între iatagane.

— Ce lege ai tu, bre? — îl întreabă Aga pe tânăr.

Tânărul, pătrunsese paiul, de frică . . .

— Creştin . . .

— Nu înţeleg . . . Pe ce vă cunoaşteţi voi că sunteţi creştini? . . .

— Pe cruce . . .

— Numai atât? . . .

— Ba trebuie să mai zicem şi: „In numele Tatălui, şi-al Fiului, şi-al Sfântului Duh . . .“

— Tot nu înţeleg . . . Ia' mai zi odată ce spuseşi acum pe urmă . . .

Tânărul mai face odată o cruce mare-mare, şi zice cu glas tare, după fiecare puitură de mână:

— În numele Tatălui . . . şi-al Fiului . . .

— Aşa e legea voastră? . . . *Tatăl sus* şi *fiul jos?* . . .

— Aşa!

Şi se repède spre ei, scoţând şi pe tată-său după o perdea:

— Atunci de ce ai coborât pe tată-tău, jos, mişeiule, şi l-ai vârât unde nu poate trăi; iar tu te-ai cătărat sus? . . .

Şi a tăcut ca lemnul!

— Acasă! şi să faci aşa după cum vă spune legea voastră!!

Şi până seara, bătrânul a şi fost pus iar la locul de cinste . . .

Aşa judecau Turcii pe-atunci . . .

N. I. Dumitraşiu.

Citiţi gazeta Voastră

„CULTURA POPORULUI“

Ce se poate vedea de la ţărm şi până pe fundul adânc al mărilor şi oceanelor *)

de **Prof. Dr. I. P. Voiteşti,** de la Universitatea din Cluj

Un aspect deosebit de important îl prezintă însă lumina soarelui, şi în legătură cu ea şi coloraţiunile formelor de plante şi animale care diferă cu adâncimea. Lumina la adâncimea această este mult mai slabă şi este natural să fie aşa, căci apa descompunând lumina albă a soarelui în luminile simple colorate ea ale curcubeului, le şi inprastie, stingându-le cu adâncimea pe toate pe rând, începând cu roşu până la violetul ce pătrunde cel mai adânc în apă.

Din cauza aceasta, cu adâncime, vederea clara a lucrurilor este marginită la o distanţă de câti-va metri, şi aceasta atât din cauza lipsei de lumină cât şi din cauza inprastierii ei. Şi înprima linie plantele marine legate întim nu atât de puterea de pătrundere a luminii, ci de calitatea razelor ci, prezintă cele mai importante variaţiuni. De unde în apropierea tărmului până la 30 m. adâncine plantele marine erau colorate în verde şi asta în legătură cu pătrunderea razelor roşii. singurele care le ajută la formarea colorii lor verde, mai în jos de 30 m. până la adâncimea de 200 m. unde ori ce urmă de plantă dispare complect (din lipsa de lumină), ca să poată trai, ele îsi fabrică o coloare roşcată care luând razele albastre ce mai ajung până la ele, le schimbă în roşu, făcându-şi astfel posibilă viaţa şi în regiunea unde nu ajung de cât razele albastre şi violete.

Submarinul urmăria neîncetat şi de aproape fundul care cu o înclinare destul de slabă se scufundă spre marile adâncimi. Şi pe măsură ce înaintează, plantele devin mai rari, ca şi animalele erbivore a căror viaţă e legată de ele, pe când numărul celor carnivore se îmulţeste şi cu aceasta, dispare şi viaţă tichnita.

Nu se mai văd nenumăratele scoici şi melci ce misunau pasnice în apropierea tărmului, acum rar dacă câte o *caracatită* se aseunde în grabă în mâlul fundului turburând cu cerneala ei apa din jur, sau vre-un *erab* voinic ridieă înspăimântat privirea să vadă enormul musafir ce i turbură liniştea cu care rodea o *stridie* tânără pe care o spărsese cu puternicele lui cleşte.

Se depărtase mult vasul de ţărm, când aparatele arătău adâncimi de peste 200 m. Intunericul începe a stăpâni de jur împrejur şi numai graţie unor faruri luminoase dacă se mai putea distinge că fundul nu mai este acoperit cu nisip din ce în ce mai fin, ci cu un mâl cenuşiu închis.

Deodată vasul, care urmărea mereu fundul, se înclină pe o coasta destul de repede şi aproape fără tranziţie, ce-l duce la adâncimea de peste 1000 m. înspre marile profunzimi ale Atlanticului.

Aşa dar, numai de aici începe adevăratul leagăn al apelor oceanice, de la coasta aceasta care de la 200 m. trece repede la funduri de peste 1000 m. adâncime, iar ceea ce submarinul urmărise până aci, un fel de platformă lată şi prea puţin înclinată de care este legată bogaţia vieţii animale şi vegetale din jurul tărmului, şi de la întinderea cărcia atârnă şi bogaţia pescuitului unei tări, nu ţine de fundul oceanului, caci ea nu-i de cât o porţiune din continent, o platformă continentală cucerită de mare şi nivelată prin bătaia regulată a valurilor ei.

Farurile luminoase şi destul de puternice ale submarinului orbesc pentru un moment, pironind în loc o ceată de *ţipari* ce părăsiseră părţile superioare, înminate, ale apei spre a-şi cauta în mâlul fundurilor neluminate un cuib fără lumină şi cu temperaturi joase spre a-şi depune ouăle.

Curioase aspecte mai prezintă şi viaţa acestor regiuni lipsite cu totul de lumină. Toate animalele: *peşti, scoici, raci, viermi* etc. . . . ce plutesc în jurul vasului şi sunt luminate un moment în fâsia luminoasă a farurilor au coloraţiuni ori închise ori de un rosu puternic, iar organde lor de simţire, ochii şi mustăţile, sunt foarte dezvoltate enorme am putea zice, numai aşa putându-şi dibui calea prin întimerecul de nepătruns ce domneste acolo.

Lăsând fundul prea mălos al oceanului, vasul pluteşte acum între două ape, cum se zice, la adâncimea de 1500—2000 m. fără să poată vedea multă vreme nimic, puterea farurilor spăimântând orice vietate ce ar fi venit în apropierea lor.

Pe lângă ferestrele observatoarelor se pare că lasă spre fund o ploaie de corpuri inerte; unele mai fine, altele mai voluminoase.

(Va urma.)

*) Datele ştiinţifice sunt luate din lucrarea d-lui *Dr. L. Joubin*: *„La vie dans les oceans.“* Bibliotheque de philosophie scientifique. Ediţ. C. Flammarian, Paris, 1912.

Foita Gazetei „Cultura Poporului“

SOLDATE

— Poemă în proză —

Aveai un pumn de gloanţe şi-o armă lângă tine, d' abea dacă făcusă-i o mască de-adăpost, clădită în repezeală, din văzduh şrapnele cădeau sub grindina de moarte; tu neclintit la pos-tu-ţi nici nu simţea-i cum moartea rânjea pe lângă tine, Privea-i tot înainte. Să vezi dacă duşmanul să apropie sau nu; de bubuiri de tunuri se clătina chiar bolta, căzând din cer şrapnele dar nechintit la postu-ţi tu nu simţea-i cum moatea râdea chiar lângă tine, ci înţepenit ca staua, tu înplinia-i porunca să stai de straje în noapte, veghind doar pentru ţară . . . . .

Eraţi un pumn de oameni, în umbra de tranşeu. Vrăsmaşul ca potopul să apropia de voi, deşi puţini la număr, svârleaţi cu dărnicie, o moarte nemiloasă în pânza de duşmani. Când vr'unul lângă tine pierea sleit de schije, atunci cu înverşunare ca să-l răsbuni soldate, ţintea-i mai cu putere în pieptul lor viteje, ca să le arăţi că rândul de luptători e-acelaşi, că nu veni se moartea să plângă în tranşee.

Aşa-i ştiut soldate să lupţi până la unul, să-ţi aperi ca străbunii, pământul paş cu paş.

Dar duşmanii năprasnic se năpustiră spre tine, din toţi voinicii unul mai sta'ntranşeu de veghe, părând o lumănare aprinsă la mormânt.

Sânt morţi, răniţi iar alţii n lagăre vrăşmaşe. Stii bine că vor duce o luptă mai amară cu foamea prin străini, şti bine că barbarii ţi-au necinstit moşia, că lupta e pierdută dar tu soldat nu tremuri, descurajat nu blestemi, veghezi căci şti o vorbă: „O luptă e pierdută, dar nu credinţa în Domnul“.

Pe drumul spart de ploaie, trec care după care, vezi pruncul şi neveste porniţi în pribegie, şi holde pârjolite, colibe devastate, cum satele în flacări, au dor de răsbunare. Pe faţa ta brăzdată de vânt şi de necazuri, alunecă agale o lacrimă de jale, şi din neant să aude o şoaptă: Răsbunare. Trezit din nou de goarnă, ţi-aduni forţele toate îţi scuturi desnădejdea, ce-o clipă împovorase grumazul tău de fier, şi pleci din nou la luptă, să sapi în cartea lumei, victoria măreaţă dela Mărăşeşti şi Oituz.

Să desrobeşti Ardealul, norocul îţi surâde, dreptatea cauze-i tale, îţi dă avânt la sbor, porneşti şi lupţi ca smeul, treci munţii, treci Carpaţii, şi te odihneşti o clipa pe malul dela Tisa. Eşti frânt de oboseala de câte îndurate, dar nu te dai de o parte când sârba sună n fluer, pui raniţa la umbră, şi joci ca în sat la Paşte, ce-a fost parcă uitată; că ce-o mai fi, nu-ţi pasă, căci ma ştii şi bună, şi asta e de când umea: „Când ai credinţă în Domnul, isbânda nu-i departe“.

Şi iarăşi mai departe porneşti voios la cale, să în parţi dreptatea sfântă şi pe tărâm străin, şi iar te aşezi la joacă, tot cum erai la trântă, glumeşti şi râzi voinice, căci sufletul ţi-e bun.

Ai desrobit Ardealul, şi celelalte neamuri; de-acuma poţi soldate să cânţi şi să tot joci. Isbânda să nu adoarmă, puterea ta de muncă. Fii treaz de luptă, gata să aperi, de vrăsmaşul ce ar euteza să treacă, pe unde ai trecut. Ca eri şi azi şi mâine veghează pentru ţară, soldatul până moare, rămâne tot soldat.

Angelo Stătescu.

DE VORBA CU OSTAŞII

DEZERTAREA

„Dezertare" se numeşte fuga soldatului de la regimentul său, fără voia şefilor. Soldatul care a comis aceasta faptă se cheamă „dezertor." Dezertarea este una dintre greşelile cele mai mari pe care un soldat o poate făptui, de aceea şi cartea noastră de judecată numită „Codul de Justiţie militară" — o pedepseşte cu mare asprime.

Prin rândurile ce urmează vreau să vorbesc soldaţilor şi ofiţerilor despre cauzele acestei greşeli mari şi de neiertat, despre urmările ei, şi în fine, despre datoria ce avem cu toţii de a lucra prin toate mijloacele ca să o combatem şi să o înlăturăm din rândurile oştirei noastre.

Prima cauză a dezertării trebue căutată în sufletul slab al celui care, în faţa noutăţilor şi greutăţilor ce prezintă pentru tinărul recrut viaţa militară, îşi uită de datoria sa de ostaş, îşi uită de cinste şi de jurământul pe care l'a depus, şi, călcând legile şi regulamentele ostăşeşti, fuge pe furiş, ca un făcător de rele, câte odată cu gândul de a se reîntoarce, altă dată fără acest gând.

De sigur că din prima zi a intrării sale în cazarmă, tinărul sătean sau orăşean care până eri, trăise în casa părintească, dedându-se de cele mai multe ori aceloraşi îndeletniciri ca şi părinţii, plugărie, meserie sau altele, întâlneşte numai figuri noui şi necunoscute, cari îi vorbesc într'o limbă cu multe cuvinte ce încă el nu a auzit, şi-i cer să facă anumite lucruri pe care el nu le-a mai făcut.

Noutatea şi necunoaşterea oamenilor cu care recrutul se întâlneşte în cazarmă şi cu cari va trăi într'un contact strâns, aşa cum trăise acasă cu fraţii şi părinţii săi, şi mai ales noutatea felului de viaţă ce este chemat a face, poate sdruncina o inimă slabă, împingând pe recrut la păcatul dezertării.

La greutăţile sufleteşti ale tinărului care şi-a părăsit casa părintească depărtându-se de fiinţele scumpe inimii sale şi la noutatea felului de viaţă care diferă cu totul de aceea dusă până acum, vin să se adăuge, zi cu zi, alte greutăţi, la care viaţa militară supune pe om: se cer recrutului se înveţe lucruri noui şi să capăte deprinderi în legătură cu meseria ostaşească pe care încă nu le-a cunoscut; şi aceste lucruri şi deprinderi i se cer zi cu zi, într'o măsură mai mare, într'un chip din ce în ce mai stăruitor şi mai hotărît. Unele din aceste deprinderi cer soldatului multă bagare de seamă, altele îi cer o mare încordare a puterilor trupeşti şi toate la un loc, îi cer supunere şi ascultare necondiţionată faţă de cei chemaţi să-l înveţe şi cari să cheamă superiorii sau şefii săi. Dacă aceste greutăţi născute din schimbarea felului de viaţă şi din datoria de a învaţe la fie ce moment lucruri necunoscute până acum, care cer încordarea tuturor puterilor minţii şi trupului, ar putea singure să sdruncine un suflet slab şi şovăitor, cu un cuvânt mai mult această sdruncinare şi descurajare se va petrece în sufletele oamenilor, când superiorii şi şefii, chemaţi să comande şi să înveţe pe soldaţii tineri nu ştiu să se poarte cu ei.

Sunt unii superiorii — gradaţi sau ofiţeri — cari nu au dorul de a învăţa pe alţii. Aceştia constată zi cu zi cum recruţii lor fac mai puţine progrese decât recruţii altor companii; şi, în loc de a-şi da seama că dela ei porneşte răul, ei aruncă vina pe soldaţii lor şi-i tinde vinovaţi. De câte ori, apoi, se întâmplă ca unul mai mare să vină şi să constate că aceşti recruţi au rămas în urma camarazilor lor cu învăţătura, acei superiori devin aspri şi neîngăduitori faţă de mai micii lor.

Această asprime sporeşte cu cât se apropie ziua în care gradatul sau ofiţerul instructor are se treacă inspecţia şefilor săi; şi, de câte ori gradatul sau ofiţerul este un om cu educaţie inferioară, cu suflet vulgar care îşi uită de omenie şi de datorie ce el însuşi are faţă de soldaţi, fraţii săi mai mici, asprimea trece de mărginile hotărîte de regulamente şi împinge pe mulţi la desnădejde.

De aceea primul sfat ce avem de dat în scopul de a stârpi dezertarea, se adresează Comandanţilor de regimente:

Puneţi o grijă deosebită în educarea ofiţerilor tineri şi a gradaţilor, cari sunt chemaţi a trăi în contact de tot minutul cu soldaţii, băgaţi în sufletul lor convingerea că asprimea fără de măsură şi violenţa nu sunt bune pentru a forma şi asigura disciplina voinţelor şi sufletelor; singura disciplina potrivită cu chemarea unei armate naţionale şi singura care se împacă cu spiritul democratic a timpurilor pe care le trăim; feriţi-vă de a pune în contact pe soldaţii tineri, mai ales în prima perioadă de adaptare la viaţa de cazarmă, cu gradaţii şi ofiţerii nervoşi, brutali şi violenţi cari, de obicei, nu ştiu a găsi în adâncul minţei şi inimei lor mijloacele cerute pentru a învăţa şi educa pe inferiorii lor, după cum nu ştiu a găsi nici puterea morală de a li impune respect şi ascultare! În fine, de câteori o unitate se arată a fi mai slabă de cât alta, fie ca învăţătura, fie ca purtare, şi în deosebi, de câte ori o unitate are dezertori, căutaţi răspunderea la gradaţii şi ofiţerii de toate gradele din acea unitate şi, în deosebi, la acei care o comandă.

Dar, în acelaş scop al stârpirei dezertărei, avem de dat sfat şi îndemn şi soldaţilor noştri, atât celor din cazarmi, cât şi celor aflaţi la vetre:

Când plecaţi pentru întâia oară dela casele voastre ca să veniţi sub steagul ţării, faceţi-o cu hotărîrea nestrămutată de a va îndeplini datoria de ostaş până la capăt, oricare ar fi greutăţile ce vă vor sta în cale! Imbrăţişând pe părinţii voştri în momentul despărţirei, făgăduiţi-le că nu li veţi face numele de ruşine! Spuneţi-le că, pentru cinstea numelui lor şi pentru respectul numelui de Român sau de cetăţean român, înţelegeţi a îndeplini cu sfinţenie datoria la care vă cheamă Ţara şi Regele! In momentul în care juraţi credinţă, gândiţi-vă că legătura ce încheiaţi, în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor vă leagă nu numai de a învinge greutăţile de tot felul ce se pot întâlni în viaţa militară ca şi în viaţa particulară, dar încă de a sta la trebuinţă neclintiţi din faţa morţii.

Şi când în viaţa noastră ostăşească veţi întâlni în cale greutăţi, sau veţi avea de întâmpinat suferinţe sau primejdii cari vor pune în cumpăna deznădejdii, aduceţi-vă aminte de şefii voştri cari sunt gata să înlăture nedreptăţile şi suferinţele în mărginele posibilităţei şi legei; aduceţi-vă aminte de cele ce aţi făgăduit părinţilor voştri în momentul despărţirei şi de cele ce aţi făgăduit lui Dumnezeu în momentul jurământului; aduceţi-va aminte de Ţara voastră, de Regele vostru ca şi de toţi fraţii voştri cari stau credincioşi la datorie!

Gândiţi-vă că dezertarea este o crimă pedepsită cu cea mai mare asprime de legile ostăşeşti, care pune pecetia ruşinei pe fruntea celor care o făptuiesc!

Şi, gândind la toate acestea, alungaţi de la voi slăbiciunea şi ispita, şi rămâneţi credincioşi datoriei voastre de ostaşi"

General de Divizie
M. PETALA

Către cei din închisori!

Vouă, acelora cari înfrângând legile omeneşti aţi fost scoşi din rândul oamenilor; Vouă, acelora cari păcătuind vă ispăşiţi păcatul, vă trimit cuvânt, de îmbărbătare, cuvânt de nădejde, cuvânt de mângâiere.

Eu, judecătorul mulţora dintre voi, care stau în slujba sfintei dreptăţi, îndrept spre voi, fără sfială cuvântul meu de mângâiere şi îmbărbătare.

Aţi păcătuit. Greutatee păcatelor voastre o ispăşiţi între zidurile închisorilor; sufletul vostru încărcat, geme sub povara mustrărei de cuget. Aţi greşit în faţa lui Dumnezeu şi în faţa legii.

Pocainţă!, Dumnezeu îi dă iertare; ispăşirei în temniţă, Societatea omenească, urmând porunca lui Dumnezeu, trebue să-i dea aceaşi deplină îndurare.

Rătăciţi pe drumul cel rău, fără a găsi un reazăm în sufletele voastre, aţi căzut în ispită, sub stăpânirea duhului celui rău pe care credinţa voastră slabă nu l'a putut alunga.

In silnicia muncei ispăşitoare grelelor noastre nefericiri, căutaţi izvorul tămăduitor al sufletelor voastre.

In odihna nepotolitului vostru zbucium, cercetaţi-vă ascunzişurile inimilor voastre, şi cât de răi aţi fi, cât de stăpâniţi de cel necurat, nu se poate să nu mai aveţi un colţişor curat, un locşor în care se păstraţi cu sfinţenie lumina sadită de Dumnezeu în fie care dintre noi.

Daţi la parte cenuşa ce înconjură acest colţişor de sfântă omenie; înviorăţi scânteia rămasă, reaprindeţi lumina, şi reîntorşi la sfârşitul osândei în rândurile oamenilor, veţi înţelege darul Dumnezeesc al unei vieţi cinstite.

Nu se poate că în sufletele voastre cât de întunecate ar fi, să nu fi rămas o fiăcără curată, ce faptele noastre omeneşti nu o poate murdări.

Nu se poate ca în fiinţa voastră înfrigurată de negura greului păcat, să nu fie încă vie iubirea familiilor voastre încercate.

Nu se poate ca pe zidurile celulelor voastre să nu răsăcească icoanele mustrătoare a le celor ce vă iubesc încă şi îi iubiţi şi voi, nu se poate ca în somnul vostru, mumele vostru plecate în rugă nepotolită, copii voştri nevinovaţi îngenunchiaţi în faţa icoanelor, să nu vă apară luminaţi de vapaia dorului, de lumina a toate iertătoare a iubirei.

Şi înfioraţi de icoana încă vie a păcătelor voastre, recunoscând în mintea voastră sfânta dreptate a osândei, vă întoarceţi curaţi de asupra lor, spre fiinţele ce vă sunt atât de scumpe şi le iubiţi atât de mult.

Din această iubire, din această înduiosare, din această milă de voi înşivă, sorbiţi puterea trebuitoare istovitoarei voastre munci. In muncă găsiţi liniştea, în muncă aflaţi nădejdea mângâierei, făgăduindu-vă sufletelor voastre îndreptarea, în muncă găsiţi ţăria şi ispăşirea ce vă va face din nou oameni.

Departe de restul lumei, despărţiţi de tot ceiace aţi avut mai scump şi mai sfânt, vă veţi întoarce între oameni, cu puterea nemarginită a propovăduitorului de bine, îndemnând semenii vostri la multă omenie, la mai multă iubire, la mai mult bine.

Să nu credeţi că societatea nu se mai interesează de voi. Să nu socotiţi că nu ne doare pe toţi aceia cari suntem trimişi să deschidem uşile temniţelor ispăşitoare faptelor voastre, în nădejdea îndreptarei; să nu vă îndoiţi că oamenii nu visează că odată şi odată, prin purtarea bună a tutulora, închisorile vor rămâne pustii.

In osânda voastră, să nu vedeţi răzbunare; pedepsele nu sunt de cât mijloacele de a vă îndruma pe drumul cel bun.

Indreptăţivă prin muncă sfântă, fiţi ascultători şi liniştiţi în locurile atât de grele unde vă aflaţi. Puneţi nădejdea în Dumnezeu, reînviaţi ceia ce este curat în sufletele voastre, şi atunci când eşind pe poarta temniţei din nou în societate, simţiţi în inimile voastre ţăria biruitoare, să înţelegeţi că pocăinţei voastre, Dumnezeu i-a dat iertare.

Atunci, când aţi simţit sufletele voastre deslegate de greul păcatelor, toţi oamenii de bine vă voi sta în ajutor, călăuzându-vă spre dobândirea vieţei voastre cinstite; ei vă voi da sprijinul lor cald ca să vă câştigaţi prin muncă sfinţită, răscumpărarea trecutului vostru dureros.

Maiorul **V. Chiru**
Comisarul Regal al Corpului 6 Armată.

Proverbe.

Acul este mic dar coase haine scumpe.

—

Cine nu adună pentru sine, adună pentru alţii.

—

Adunările cele rele strică deprinderile cele bune.

—

Inegrind pe altul nu te albeşti pe tine

—

Cine tot alege adese ori rău culege.

—

Cine bea apă din pumn strein nu se satură niciodată.

—

Uliciorul nu merge de multe ori la apă.

—

Sângele apă nu se face.

—

Apa trage la matcă şi omul la teapă.

—

Acela strigă căruia îi arde casa.

ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

Năvălirea popoarelor barbare

Un alt neam turanic, care s'a revărsat, la începutul numai în vecinătatea noastră, au fost Ungurii sau, cum se numesc ei' *Maghiarii*. Acestia au fost o adevărată pacoste pe capul nostru, căci la vre-o două sute de ani după aşezarea lor în şesul străbătut de Dunăre şi Tisa, au izbutit să-şi întindă stăpânirea peste întreg Ardealul, Cucerirea acestei părţi a Daciei le-a fost uşurată mult prin lipsa de organizare într'un singur stat a Românilor. Acestia erau adecă pe vremea aceea organizaţi în state mici, în frunte cu câte un voevod sau duce, cari trăind *neuniţi* au fost supuşi pe rând decătre năvălitorii sălbateci.

De unde au venit?

Istoria despre începutul acestui neam e întunecoasă, ca de altminteri a tuturor popoarelor barbare, cari au năvălit prădând, arzând şi omorând dinspre răsărit. După limbă, ei sunt socotiţi de învăţaţi între popoarăle ural-altaice, adecă între popoarăle, cari locuesc între munţii Ural, despărţitorii Europei de Asia, şi munţii Altai înlăuntrul Asiei. Adevărat, că la faţă nu mai prea samănă cu Tătarii de pe acolo, adecă nu mai sunt gălbui la faţă, nu mai au ochii aşezaţi pieziş, nici umerele obrazilor eşite. Cauza e, că de o miie de ani, decând sunt în Europa, au înghiţit atâţia Slavi şi Germani, în număr mai mic chiar şi Români, încât s'au schimbat trupeste, s'au făcut Europeni. Şi-au păstrat numai firea veche.

Cele dintâi ştiri despre ei le găsim în cronica împăratului Constantin Porfirogenitul. Acesta ne spune, că din Asia au venit în ţinutul râurilor Don şi Nipru, în Rusia, unde trăiau din vânat şi pescuit. De aici au fost alungaţi de Pecenegi, pela începutul secolului al 9-lea şi s'au aşezat în şesul străbătut de râurile Siret, Prut şi Nistru. Ungurii locuiau în corturi şi trăiau, ca şi mai înainte, din pescuit, vânat, dar mai ales prădând popoarăle vecine, dela cari răpiau şi oameni, pe cari îi vindeau ca sclavi într'un port al Mării-Negre. Se'nţelege, că popoarăle vecine aşteptau prilejul binevenit, ca să le dea o lovitură. Prilejul acesta a venit, căci fiind Ungurii iarăş plecaţi într'o expediţie de probă, Bulgaiil şi Pecenegii au plecat împotriva celor rămaşi în corturi şia au omorît tot, ce nu le-a putut scăpă din mâni bătrâni femei, copii. Cei plecaţi după jaf nu au mai îndrăsnit să se rentoarcă, când au aflat despre cele întâmplate, ei au plecat, împreună cu cei scăpaţi, înspre apus şi nu s'au mai oprit până în şesul străbătut de Dunăre şi Tisa. În partea aceasta a Panoinei, cum se numia până atunci Ungaria încă de pe vremea Romanilor, erau Slavi mulţi, cari şi ei încă formau mai multe state mici, aşa că Ungurii i-au putut uşor supune pe rând, nefiind Slavii uniţi, cum nu erau nici Românii din Transilvania, Banat şi Crişana.

În ţara cea nouă.

Despre felul cum s'au prezentat Ungurii în ţara cea nouă, găsim ştiri şi în cronici scrise de Germani, dar şi mai ales într'o cronică scrisă de secretarul regelui ungur Bela. E interesant, că tocmai pe secretarul acesta al lor, care a scris mai amănunţit despre cele întâmplate la venirea Ungurilor şi în cele dintâi veacuri ale aşezării lor în Europa, învăţaţii unguri se siliesc din toate puterile să-l scoată mincinos. Cauza e, că secretarul regelui Bela recunoaşte în cronica lui, ca la sosirea Ungurilor, Transilvania îşi şi părţile ei vecine, îşi avea populaţia ei, în Transilvania curat românească cu un voevod sau duce în frunte. Lucrul acesta nu le place, căci ei ar vrea să facă lumea să creadă, că Transilvania era cu totul lipsită de locuitori, cel puţin de Români, adecă nu a fost Ţară românească. Ne adevărul acesta, afară de Unguri, nu-l crede însă nimeni, şi chiar între ei se găseşte câte unul, care le spune, că dacă acest cronicar ar fi mincinos, apoi Ungurii nu ar avea pentru cele dintâi vre-o două sute de ani şi mai bine nici o istorie.

Năvala Ungurilor în Transilvania.

După acest cronicar al lor, Ungurii au năvălit în Banat şi au silit pe domnitorul de acola să le recunoască stăpânirea, tot aşa au făcut în Crişana (Bihor), Apoi sub conducerea lui Tuhutum, au năvălit decătre Sătmar şi Sălaj în Transilvania, unde era voivodatul Românului *Gelu*, care stăpânia până la Murăş. Românii suprinşi neprăgătiţi, afară de acea şi în număr mai mic, au fost biruiţi şi chiar Domnul lor Gelu a fost ucis Atunci au încheiat o învoeală cu Tuhutum, ca acesta să le rămână voevod şi ei să trăească în bună pace unii cu alţii. locul, unde au întărit această pace cu jurământ, a fost la *Aschileu*, nume făcut din cel ungu'esc Esküllő, adecă locul jurământului. Abia le vre-o două sute de ani după aceea au putut cuprinde şi partea de meazăzi a Transilvaniei, unde era un alt voivodat român.

Traiul dela început al Ungurilor.

Ungurii şi-au păstrat năravul avut de pe când petreceau în Rusia. Ţările vecine, dela meazăzi şi apus, au suferit mult de pe urma rădăciunilor lor, până când au fost bătuţi grozav în două rânduri de către Germani, odată la anul 933, a doua oră la 955 după Christos. Atunci au început să se cuminţească, aşa că o căpetenie a lor s'a încreştinat chiar şi a luat numele creştin de Ştefan. Papa dela Roma i-a trimis chiar o coroană dându-i şi titlul de rege apostolic, pentrucă a început să încrestineze şi pe Ungurii din Ungaria. Cei pătrunşi în Transilvania şi în vecinătatea acestei ţări se încrestinăseră în parte de mai înainte, învăţând legea crestina dela Români, aşa că erau ortodoxi ca şi acestia. Ştefan primind legea crestinească dela Papa dela Roma, s'a făcut catolic şi cu ei împreună şi ceilalţi Unguri, chiar şi cei din Ardeal au trecut dela legea ortodoxă la cea catolică.

Despre felul de viaţă al Ungurilor în cele dintâi veacuri ale petrecerii lor în Ungaria, un cronicar din Germania povesteşte şi următoarele: La venirea lor aveau turme de vite şi herghelii (ştave) de cai. De sigur, mai ales vitele, furate dela locuitorii ţinuturilor, prin cari au trecut. Şi dupăce s'au aşezat în Ungaria, au trăit încă multă vreme din vânat, pescuit şi jaful dela vecini, căci numai cu greu s'au putut deprinde cu agricultura, care cere muncă. Şi în veacul al 12-lea, aşa dară după aproape trei sute de ani dela venirea lor, locuiau tot în corturi, numai earna se vârau în nişte colibi făcute din stuf şi noroiu (tină), rar din lemne necioplite. Făcând puţină agricultură, mâncau mai ales carne, crudă sau pe jumătate crudă şi le plăcea să bea şi sângele animalelor. Pe cei prinşi în răsboiu îi omorau uneori şi le mâncau inimile de leac. Peste tot, erau cruzi şi setoşi de sânge, se gândiau numai la omor şi pradă şi prefăcean ţinuturile nenorocite, prin cari treceau în pustiuri, arzând totul, omorind bărbaţii, femeile bătrâne şi copiii, ear pe fete şi pe femeile tinere tărindu-le în costurile lor, ca să-şi bată joc de ele.

Aceasta e icoana, pe care ni-o dau cronicarii din acele vremuri.

Despre felul, cum s'au prăsit Ungurii la noi, voiu scrie mai târziu.

Bulgarii.

Un alt popor turanic, care a trecut nu a stat pe la noi, sunt Bulgarii. Ei au trecut numai pe la noi, dincolo de Dunăre, în ţara Slavilor, numită apoi Bulgaria. Erau de aceaş sălbătăciune, ca şi celelalte popoară turanice. Pe Slavi i-au supus, dar fiind mai puţin numeroşi, şi-au perdut limba lor şi au primit pe cea slavă care se numeşte acum bulgărească şi se aseamănă mult cu cea sârbească. Ei au rămas tot salbatici din trecut, cum au dovedit când au intrat sub surtul Nemţilor în România în răsboiul din urmă. Pe unde au ajuns au dat foc, au dărimat care, şi-au batut joc de fete şi băeţi şi au spurcat şi bisericile româneşti, cu toatecă şi ei zic, că sunt de religia creştină ortodoxă. De sălbătăcia Bulgarilor i-au apărat pe Români la sate Turcii, cari au fost cu mult mai omenoşi decât Bulgarii.

Pecenegii şi Cumanii.

Două popoară, de viţă turanică, locuind înspe răsărit dela Transilvania. Aceste două popoară s'au stins cu totul, parte fiind nimicite de alte popoară, parte contopindu-se în sânul altor neamuri, ca de pildă Cumanii, cari s'au prefăcut în Maghiari, dupăce s'au aşezat şi ei în Ungaria.

Victor Lazăr.

3/15 Maiu 1848.

În Blaj s'a serbat aniversarea zilei de 3/15 Maiu 1848 cu mare pompă. Această zi este una din cele mai mari zile ale Românilor ardeleni din veacul al 19-lea. În acea zi s'a proclamat pe *Câmpul libertăţii*, prin glasul celor 40,000 de Români, sub inspiraţia îngerului libertăţii *Simion Bărnuţ*: **naţiunea română de sine stătătoare şi de parte intregitoare a Transilvaniei pe temeiul libertăţii egale**, respingând cu toată ţăria şi hotărîrea **unirea Ardealului cu Ungaria.**

Această aniversare s'a serbat în fiecare an de către tinerimea studioasă din Blaj prin impunătoare conducte cu steaguri şi torţe, prin cântări şi discursuri naţionale, chiar şi sub vitrega stăpânire ungurească până în anul 1876, când a fost cea din urmă serbare. Guvernul unguresc de atunci a oprit'o pentru totdeauna sub aspră ameninţare de a închide sau statifica scoalele din Blaj. Cauza acestei hotărâri aşa de aspră a fost discursurile rostite cu acea ocazie. De atunci au trecut 44 de ani, până când naţiunea română văzându-şi realizat visul secular prin intregirea neamului într'un singur stat naţional, mare şi puternic, şi Blajul, mica noastră Romă, a putut în anul trecut să reinceapă şirul acestor serbări naţionale, care de aci înainte nu vor mai avea sfârşit.

Pentru ca tinerimea de astăzi din România Mare să vadă cu cât avânt şi curaj ştiea tinerimea de acum 44 de ani să-şi manifeste simţemintele naţionale, reproducem aci două documente din anul 1776: unul este o *Corespondenţă din Blaj*, publicată în ziarul *Albina*, Nr. 45, cu data de 18 Maiu 1876, şi al doilea este *discursul* rostit de unul din elevii clasei VIII. liceale de acolo, în care discura se arată în linii generale suferinţele amare ale poporului român din Ardeal, dela venirea lui pe aceste plaiuri, până în timpul ultimei stăpâniri ungureşti de tristă amintire. Credem că facem o adevărată plăcere cetitorilor nostri publicându-le, putând servi şi de model tinerimii studioase din timpul de faţă.

I.

Corespondenţa publicată în numărul 45 al ziarului „Albina“ din Budapesta.

Blaj, 18 Maiu 1876.

Junimea studioasă delà gimnaziul de aci a serbat şi astă dată, ca şi păn'aci presara memorabilei zile de 3/15 Maiu într'un mod demn de ea, ca speranţa României.

Oricine va fi văzut şi la aceastá ocaziune focul şi animozitatea nobilă a tinerilor studenţi, a trebuit să fie străpus în chiar acea prea memorabilă epocă.

Un conduct de facle, pornit de lângă edificiul gimnaziului, după încunjurarea pieţii, ajungând la locuinţă reverendisimluui domn *Timoteu Cipariu*, studenţii toţi se postară înaintea ferestrelor, unde spre cea mai mare bucurie a junimei, curând să arătă acest mare bărbat al naţiunii noastre şi apoi în mijlocul flamurelor să aredică junele *Ioan C. Bianu*, [1]) salutând şi totodată gratulând acestui mare Român de ziua sa onomastică, care este chiar în 3/15 Maiu. De aci ajungând conductul în faţă Catedralei, pe trupele Mănăstirei, tudentul *Gheorghe Secaşiu* [2]) dresat azistenţilor câteva cuvintea fine de spirit şi cel naţional.

După aceasta toţi îşi îndreptară paşii către mijlocul Pieţii, unde era o *piramidă improvizată*, ale cărei 4 feţe erau transparente cu diferite inscripţii (spre răsărit era scris: *105 — Dacia ferice — Viaţă'n libertate!* Spre nord: *Ficele Romei: România, Franţa, Italia, Spania, Portugalia — trăiească!* Spre apus; către reşedinţa Mitropolitului: *Preoţi cu crucea'n frunte!* Spre sud: *3/15 Maiu 1848 — Murim mai bine'n luptă...!*), iar deasupra ei flutura un stindart naţional. Aci, pe această piramidă, vorbi mai întâiu *Gheorghe Jovian* [3]), apoi *Basiliu* L. *Bianu* [4]), cari prin vorbirile lor au aprins focul sacru naţional în inimele tuturor Românilor prezenţi.

Urmară în jurul piramidei, lângă care ardeau gramadă rămăşiţele faclelor, jocurile naţionale: *Românul* şi *Bătuta*, cu cea mai mare insufleţire, iar după aceea toţi să depărtară pentru a să readuna în dimineaţa zilei de 3/15 Maiu ca să asculte serviciul divin în Catedrală şi să continue până la încheiere festivitatea cea adevărată.

Aşa s'a şi întâmplat. După solemnitatea bisericească, împreună cu profesorii şi teologii, însoţiţi şi de un public numeros, în cea mai bună ordine, studenţii ajunseră în *Câmpul libertăţii*, pe orărui piatră, după ce ea a fost sfinţită, *Avram David* [5]) ţinu o vorbire acomodată locului şi împrejurărilor.

Fablus.

(Va urma)

[1]) A trecut în România, la facultatea de litere. *Ion Bianu* este astăzi profesor universitar şi membru al Academiei Române; a fost deputat.

[2]) A trecut în România. la facultatea de litere. *Gheorghe Secăşanu* este azi profesor la liceul din Alexanerdia.

[3]) A trecut în România, la facultatea de litere. *Gheorghe Javian* este azi profesor la liceul din Bacău.

[4]) A trecut în România, la facultatea de medicină. *Dr. Vasile Bianu* a fost medic primar al spitalului I. C. Brătianu din Buzău; a luat parte în răsboiul sfânt al întregirii neamului ca medic colonel; a publicat Dicţionarul Sănătăţii, premiat de Academia Română. Astăzi trăeşte ca pensionar în Clujul României Mari.

[5]) *Avram David* a urmat teologia în Sibiu şi a fost numit preot şi protopop în Sebeşul săsesc.

Scrisoarea unui copil.

(Traducere din franţuzeşte).

Tăticule, îţi scriu să nu vadă scrisoarea asta mama,
Singură eu nu ştiu de ce când trec soldaţi pe stradă,
Mămica plânge..., plânge tot mereu,
Când ai săi vii, tăticul meu?

De ziua ta puseseın flori pe masă,
Flori multe..., multe ca şi'n toţi anii..., ştii,
Doar tu lipsei-i şi mă 'ntrebam mereu:
Când ai să vii tăticul meu?

Se împlineşte azi o săptămână de când mămica îşi lucra mereu
Ca să-ţi trimită o flanea de lână!
Azi sa lăsat; ţi-aşi face-o de-aşi şti eu,
Când ai să vii..., tăticul meu?

Ce n'ai luat tăticule cu tine lea strâns mămica într'un pachet
. . . . plângând;
De ce plângea şi se uita la mine
Şi mie nu'mi spunea ce-avea în gând?
Tăticule..., să vii curând.

Mămica e'n negru toată îmbrăcată
C'un voal ce-atârnă până la pământ
Şi'n negru este casa noastră. Dece?
Aştept să'mi scrii tu un cuvânt, dece în negru toate sunt?

Nu ştiu dece, chiar astăzi o vecină,
Trecând spre şcoală cu mai mulţi copii mi-a zis aşa:
„Sărmana orfelină,“ ce'nseamnă asta?
Nu uita să'mi scrii, tăticule..., când ai să vii.

Măine de dimineaţă mergem la Cimitir;
Să'mi spui tu..., tată dragă,
Mama nu vrea să-o întreb adesea ori:
Cu'i ducem noi acele flori?

Tăticule....ţi-am scris ca să nu vadă scrisoarea, asta mama;
Oh!.., de ai şti cum îi privesc când trec soldaţi pe stradă
Ca să te văd..., dar nu eşti...
Tăticule... vezi să ne scrii, tăticule când ai să vii.

Constanţa 5.XII [illegible]

Marea serbare şcolară la Cluj

Şcoala şi armata mână 'n mână
De vorbă cu învăţătorii neamului

Serbarea câmpenească a tuturor şcoalelor româneşti din Cluj a fost o zi atât de înălţătoare, cum nu ni sa dat să vedem, nici nouă dar nici streinilor, cari ne-au asuprit sute de ani dearândul cultura noastră pe pământul strămoşesc.

Des de dimineaţă sosesc diferitele şcoli în ordinea cea mai vrednică de laudă. Pe strada Universităţii ne aşteaptă în paradă un pluton de militari dela Reg. 16 Inf. şi o mulţime de ofiţeri, comandaţi acolo anume din partea d-lui General Petala ca să îngrijască de cele maii scumpe odrasle ale neamului.

Chiar şi serviciul sanitar al miliţiei stă la dispoziţia aranjatorilor.

O adevărată îngrijire de mamă către fiii săi

D-l Colonel Roman şi profesorul Domide aranjază şcoalele aşa ca să iasă din toata mulţimea o ordine de model.

Cercetaşii cu militarii lucrează sub o comandă. Nizuinţa de a asigura o disciplină exemplară în faţa lumii o ceteşti din ochii fiecăruia, iată un exemplu: şcoala primară Avram Iancu cu ceata ei de mititei care în frunte cercetaşii mărunţi, băeţi de 7—9 ani cu bâtele de cercetaş, făcute din coada măturii şi cu ochii sclipitori;... ei deja vor ordine în ţara or eliberată!

La orele 8 toate şcoalele, nelipsind nimic ce e suflare românească, stau gata de plecare şi sub tactul de marşuri româneşti alor 3 orchestre se desfăşoară frumosul cortegiu.

E plin oraşul de lume românească, streinii şoptesc şi se miră; î-i auzi îngrijoraţi zicând: *„uite măi, aceştia au înşirat şi pe ucenici între băeţii de domni, mare e sufletul românesc, cum îi strânge pe toţi la un loc!“*

La finea cortegiului un car cu patru boi trage un car înpodobit cu frunză verde, plini de băeţi şi fetiţe în haine româneşti. Pe car inscripţia: *„Internatul Ţărănesc“* şi *„Ţăranul e talpa ţării“*, ambele semne ale sufletului românesc, cari par a ne arăta, că tot ce avem, dela ţăran avem şi care ne spun că în şcoalele noastre locul de frunte îl ocupă copiii ţăranilor.

Te prindea mândria şi fericirea vazând în acel car simbolizată obârşia domnilor şi cărturarilor noştri, cari nu-şi pot închipui şi de sărbătoare românească, unde să nu fie ministrul şi vlădica la un loc cu talpă ţării

Observările streinilor sunt prea măgulitoare la aceasta vedenie, aşa d. e.: *„un popor care a produs în doi ani aşa de mult, are viitorul în mână“ şi că noi nu am ştiut nici când înţelege tainele frumoase a democraţiei adevărate.“*

Ajunşi la pădure, se înşiră trată mulţimea într'o poiană, încep urarele soldaţilor moldoveni cu căciula pe armă şi a elevilor de şcoală la adresa armatei; — râde câmpia şi se întinereşte văzduhul de atâta suflare românească. Noi cei mai bătrâni ne cutremurăm de bucurie cu lăcrimi în ochi căci numai acuma vedem şi simţim ce a însemnat a deveni eliberaţi din robia milenară.

Aerul e plin de aroma bucătăriilor de campaxnie ale armatei; feciorii fierb cu drag amiaza, ei ştiu că le vor fi oaspeţi astăzi cele mai scumpe odrasle ale neamului: şcolarii.

Se începe hora, apoi jocul iar masa o iau toţi la fel; lăutarul şi ucenicul şcolar desculţi mănâncă dintr'o fiertură cu generalii noştri. Vorba generalului Petala: *„n'am mâncat în viaţa mea mai fericit ca astăzi când sunt servit la fel cu soldatul, lăutarul ţigan şi şcolarul sărac.*

Stând de vorbă cu colonelul Roman, ne spune: am fost anunţat numai cu 12 ore mai nainte şi deja ne vedem la masa comună 4000 de oameni; o zi frumoasă de mobilizare, care a suces întru toate.

Eri î-mi erau caii Regimentului la o depărtare de 25 Km. şi azi servim nu numai mâncarea dar şi tacâmurile. Sunt fericit că am putut-o face.

După amiazi la orele 4 toată mulţimea ne aflam fără a fi suferit nici un incident, pe arena sportivă, unde a urmat o adevărată olimpiadă.

Nu puteai să constaţi care şcoală a lucrat mai mult, care e mai harnică; în genere putem numai zice că şcoalele la Cluj au făcut în doi ani minuni.

25 de puncte de program executate cu atâta precisitate încât şi se umplea sufletul de nădejdi.

Exerciţiile gimnastice au fost la fel de splendide a şcolei primare Avram Iancu cu ale Cercetaşilor dela liceu. Banul Mărăcine a fost jucat cu atâta foc de drăguţii şcolărei din şcoala Mănăşturului ca şi de elevii liceului Regina Maria şi a şcoalelor normale.

Corurile, unul mai succes decât altul.

Ucenicii, fiitorii poporeni a oraşelor maghiarizate ne-au delectat cu un cor, simbolizând şi ei ziua triumfală şi s-au simţit suflet din sufletul nostru şi lumină din lumina neamului.

Şcoala civiia cu 10 elevi edifică din lemn, la repezeală un coteţ modern pentru găini, parcă vor să ne spună, că viaţa productivă va făuri România Mare.

Reg. 16 de Inf. ne arată un ansamblu de gimnastică cu soldaţii atât de frumos, că stârneşte iarăş observările streinilor: *„nu aşa a fost la Unguri, acolo soldatul nu era în rândul oamenilor.“*

Eleganţa în gimnastica elevelor dela *„Regina Maria“* a fost frapantă.

Dansurile şi corurile şcoalelor primare au dat dovadă despre o muncă perseverantă a învăţătorilor, pe cari şi autorităţile şcolare acuma îi văd prima dată cât sunt de neobosiţi apostoli.

Stând cu învăţătorii de vorbă ni se spune: *„am fost îndemnaţi ca boul bun de jug şi nu ne-a observat până acuma nimeni munca cinstită, ba eram câte odată atăcaţi de neactivitate“.*

Publicul spectator le-a facut inspecţia, esprimându-le cea mai sinceră recunoştinţă.

La finea serbării de director Gavril Precup a fost viu felicitat pentru iniţiativa acestei serbări iar el a mulţămit profesorului Domide şi comitetului pentru aranjarea succeasă.

Remarcăm la acest loc cu satisfacţie şi faptul că Cultura Poporului cu membrii ei ofiţeri şi profesori a încurajat din toate puterile aceasta reuşită serbare, dovedind şi acuma atenţiunea de neîntrecut faţă de tot ce se numeşte înjghebare culturală românească.

Delta.

Armăsarul soldatului din Moldova.

Lucru s'a 'ntâmplat în 22 Dec. 1918, când soldaţii noştri, desboiaţi şi obosiţi de pumnul Neamţului, veneau istoviţi dar plini de însufleţire să-şi desrobiască fraţii.

Un moldovan, soldat îmbrăcat mai slab, înhăţa cu sine 3 cai mai morţi, rămaşi de Nemţi, adecă de lăcustele lui Mackensen.

Mergând năcăjit dar plin de nădejde pe drumul de ţară spre Cluj, î-l opreşte în cale un *solgăbirău ungur neaoş* şi-l întreabă şi curios şi batjocoritor:

"Da unde duce D-ta harmăsarii ăştia?

Moldovanul nostru văzând că domnul cu pricina nu e de legea noastră, se întinde din călcâe, şi-şi ridică fruntea rostindu-i răspicat: *„Dapoi ştii ce Domnule, î-i duc la Tisa să-i adăp.“*

Şi de fapt moldoveanul nostru a avut drept căci în primăvară s'a adăpat armăsării în Tisa dar nu cei râioşi, rămaşi de Mackensen ci cei sburdatnici, prinşi pe pustă.

D.

PROVERBE

Aţa lungă face noduri Omenia e mai scumpă decât avuţia.

—

In sacul legat nu ştii ce-i bogat.

—

Strânge bani albi pentru zile negre.

—

Nu umbla cu doi bani în trei pungi

—

Banii nu aduc învăţătura dar învăţătura aduce banii.

—

Nu umbla fără băţ căci nu găseşti sat fără câini.

Graiul Nostru

Vorbirea este cel mai mare dar pe care Dumnezeu la dat omului şi numai lui. Nici o altă fiinţă, nici o altă vietuitoare nu se bucură de graiul înţelegator, de judecata şi înţelepciunea omenească. Omul singur a fost înzestrat cu puterea nemărginită a cuvântului şi cuvântul a slujit la înfăptuirea tutulor minunilor făcute de om.

Dacă vorbirea nu ne-ar fi fost dată nouă oamenilor, cum ne-am mai fi putut înţelege între noi?

Cum am mai fi putut să spunem şi altora gândurile noastre? cum am mai fi putut învăţa copii noştri, am să se poarte în viaţă, cum să muncească, cum să scoată din pământ rod bogat pentru hrană?

Dacă toţi oamenii am fi simţi şi nu am putea grăi unul cu altul, aşa e că nu ne-am putea învăţa unii pe alţii câte le stim şi le gândim.

Judecata omului ce a născocit planul plugului cum am fi putut-o înpartaşi şi noi, dacă omul acela nu ar fi avut graiul să ne înveţe minunea făcută de el? Invăţatul ce a chibzuit şi a aflat că uleiul arde şi arzând luminează, cum ne-ar fi lăsat nouă oamenilor lumina ce o folosim, dacă nu ar fi putut vorbi?

Dar secretul tutulor meşteşugurilor ce le cunoastem şi ne slujim spre folosul vietei noastre, aşa este că ar fi întrat în mormânt înpreună cu mesterii ce l'au aflat, dacă acestia nu aveau grai să n-l spună şi nouă?

Unde am fi astăzi? Nici plugaria nu am sti cum să o facem, nici case în care să trăim; nu am avea drumuri, nu am avea maşini, tot ceia ce avem astăzi nu ar mai fi şi am ajunge fără puterea vorbirei, la traiul sălbatec al animalelor.

Vorba, care una a fost la începutul, începuturilor sa înpărţit şi sa schimbat, după hrană, sau înpărţit şi oamenii. Purtati de nevoi, după hrană, sau despartit unii de altii pe tot pământul şi trăind departe unii de alţi, vorba lor ce fusese la început una, sa schimbat. Din asezarile acestea a le oamenilor, unii la munte, alţii la şes, alţi pe unde soarele arde mai tare, altii pe unde iarna geruieşte tot anul, sau născut popoarele, feluritele neamuri, ce grăiesc deosebit unii de altii, fiind că fie care în parte dând de lucruri noi pe unde sau aşezat, le-au botezat cu nume felurite, şi ast-fel graiul lor, cu al acelor de care sau despartit, nu sa mai potrivit.

Când oamenii au început să umble de colo, colo şi au văzut că aceia care vorbesc aceiaşi limbă se înteleg între ei şi se pot ajuta, iubirea între ei sa mărit, deslusind că sânt de acelaşi neam că sânt fraţi. Şi astfel în sufletele oamenilor s'a statonicit iubirea de neam, de ţară, iubirea de patrie, ce a adunat în acelaşi suflet, sufletele oamenilor ce vorbeau aceiaşi limbă.

In lupta oamenilor pentru mai bine, pentru un trai mai uşor, neamurile au înţeles puterea nemarginită a graiului, a limbei, şi popoarele ce au biruit alte popoare au căutat să înstreineze graiul celor învinşi, să înlocuiască vorbirea, cu vorba cu limba învingătorilor stiind că poporul ce 'şi pierde graul lui, limba lui, nu se mai poate chema un neam, un popor deosebit.

Popoarele biruite, ce au înţeles însă că toată puterea lor de viaţă stă în graiul lor, în limba lor, sau împotrivit din răsputeri schimbarei vorbirei, şi au pastrat cu sfinţenie din om în om, din copii în copii limba lor curată.

Poporul nostru înţelept, marele nostru neam Românesc, cotropit de tot felul de neamuri, înţelegând puterea graiului său, a păstrat vorbirea Românească prin care a putut birui de a lungul veacurilor toate popoarele cotropitoare. Ţara Românească, ce prin bogaţia ei, de pomină, ţara noastră ce a fost înpartita atatea veacuri între fel de fel de neamuri a putut ajunge astă-zi România Mare, ce ne unple sufletul de bucuri şi ne aşează în rândul celor mai mari popoare, numai prin puterea de viaţă a cuvântului Românesc.

Basarabia cotropită de Ruşi, Bucovina stăpânită de Nemţi, Ardealul sugrumat de Unguri, Moldova şi Muntenia învădată de Greci, de Turci, de Bulgari, şi de tot felul de neamuri au trăit sub urgia tutulora, şi sau putut uni astăzi în ferecită tară Românească, numai prin aceia că nu au pierdut limba şi au păstrat fie care în parte cuvântul prin care a putut sfărama lanţurile streine.

Intelegând dar cu toţii ce preţ are limba, graiul în viaţa noastră ca neam, ca popor, să-i dăm toată cinstea ce-i se cuvine şi să nu mai folosim de cât graiul nostru Românesc de-şi poate nevoile vremurilor trecute ne-au silit să învăţăm şi alt graiu strein.

Astă-zi când poporul Românesc, sa întrunit mai tot la olaltă, şi sau adunat la un loc douăzeci de milioane de Români, e o rusine să se mai audă între graniţele ţărei noastre o altă limbă de cât limba noastră Românească.

Cele câteva mii de streini rămaşi între noi, pot vorbi între ei vorbirea lor streină, cu noi, şi noi cu ei, însă să nu vorbim decât limba noastră Românească.

V. Chira

IGIENA SI MEDICINA POPULARA

Igiena copilăriei

Când şi cum trebue să să dea sânul copilului? Laptele începe a să soi în sănurile mamji în cele din urmă luni ale sarcinii, dar nu începe să fie abondent, decât când să ivesc *frigurile la lapte,* adecă la 30 până la 60 de ceasuri după naştere. Nu trebue însă să aşteptăm au alăptarea capilului până atunci; nou-născutul poate şi trebue să sugă iudată după ce a venit în lume, iudată după ce mama s'a odihnit puţin în urma durerilor de facere, după 2—3 ore. Trebue să delăturăm apă indulcită cu zahăr, amestecată uneori cu puţină apă de flori de portocale, la care aleargă de obiceiu moaşele. afară numai când mama sau copilul sunt în stare de slăbiciune prea mare, şi atunci vom mai aşteptă câteva ceasuri.

Este bine ca sfârcul sânului; la inceput, să să ude cu puţină apă indulcită cu zahăr, inainte de a da copilului să sugă. Copilul trebue să poată răsufla bine şi uşor în timpul când suge şi pentru aceasta mama va băgă de samă ca să nu-l strângă prea tare asupra sânului. La fiecare mâncare ii vor da pe rând amândouă sănurile, căci nu este bine ca la o mâncare să să dea numai dintrun sân şi la altă mâncare numai din celalalt.

In numărul viitor vom continuà cu alăptarea maternă.

Intru cât priveşte *cântimea* (cantitatea) de lapte ce trebue să sugă copilul, trebue să să ştie că el n'are trebuinţă să sugă prea des, la fiecare ceas, şi fără măsură, ci în răstimpuri de cel puţin *două* ore, în timpul zilei şi în primele luni. Când copilul este slab, sau este prea mâncăcios putem să-i dăm ceva mai des. In rezumat, să poate zice că nu este bine să să dea copilului să sugă la răstimpuri mai mici de un cias şi jumătate, nici mai mari decât 3 ciasuri. Copilul odată pus la sân va suge cât ii trebue, până să va sătură; 10 până la 20 minute de supt sunt de ajuns. Când copilul a supt prea mult, el varsă ceeace a supt peste măsură. Aceste vărsături nu trebue să neliniştească pe părinţi. Când însă vărsăturile vor fi însoţite de eşire afară (diareie, urdinare,) de scaune verzui, de colici (dureri de mate), atunci trebue să-ii să deie copilului lapte mai rar şi mai puţin.

In tot cazul este bine ca să să reguleze ciasurile de supt în aşa fei încât să să păstreze puterile şi odihna mamii, precum şi mistuirea şi somnul copilului să nu fie turburate. Este foarte rău ca să să deie copilului să sugă ori de câte ori ţipă (plânge), căci el nu plânge întot deauna din princina foamei. Aşa dar în lunile dintâi vom da copilului să sugă tot la 2 ciasuri în timpul zilei şi tot la 4 ore în timpul nopţii, mai târziu, când este trecut de 5—6 luni, la 3—4 ciasuri ziua, la 6—7 ore noaptea.

Un copil voinic suge 60 până la 80 grame de lapte la un supt, în lunile prime; dela a 4—5 lună 250 grame odată, aşa că în 24 de ciasuri el înhite până la 1500 grame.

Cel mai bun mijloc de a şti dacă laptele este destul de abondent şi de bună calitate este de a *cântări* copilul la 8 zile odată (în fiecare săptămână): în cele dintâi pentru luni, el trebue să crească cu 20—30 grame pe zi, sau cu 160—240 grame pe săptămână, ceeace face cam 640—960 grame pe lună; dela a 4-a până la a 8-a lună cu 10—20 grame pe zi, iar dela a 3-a până la 12-a cu 2—10 grame pe zi. Copilul trebue să fie cântărit desbrăcat şi prin urmare să fie destul de cald în casă, iar balanţa să fie destul de simţitoare, ca să arete chiar şi o diferinţă de 5 grame. Dacă copilul nu câştigă atâta cât să arată aci, el rămâne abătut, molaşit, fără voiă; dacă nu creşte de loc şi scaunele lui sunt verzi ca spanacul, atunc. este semn că copilul nu să hrăneşte bine, nici îndeajuns şi că trebue neapărat să-i aducem o doică sau să-l alaptăm artificial, adecă cu lapte bun de vacă şi cu biberonul.

Cum trebue să să hrănească mama sau femeia care alăpteazâ? Hrana mamii sau a doicii trebue să fie uşoară la mistuit, în câtime îndestulătoare şi de bună calitate. Nu este trăbuinţă ca să să schimbe hrana mamii în mod brusc, adecă să să facă deodată prea hrănitoare, sau să să compună din mâncări speciale, cunoscute ca fiind bune pentru a îmbogaţi laptele, a-l face mai hrănitor, cum este lintea şi cartofii. Desigur că feculentele măresc câtimea laptelui, dar ar fi în contra bunului simţ de a le da în prea mare masură în paguba căinii şi a peştelui, cari pot da tot atâta lapte cât şi vegetalele. Fructele, prăjiturile, îngheţata, este bine să fie suprimate, iar dacă nu să poate, atunci mamele să mânânce cât să poate deputin din ele. Lucrul de căpetenie este ca mamele să aibă mistuirea bună, ceeace să capătă prin variaţia regimului şi prin plimbare la aer curat. De *beuturi* mama va face acelaş uz ca în timpurile ordinare.

O condiţie de mare preţ este ca mamele să aibă un *repaus* (ordihă), fizic şi moral, îndestulător, să doarmă cel puţin 7 ore din 24, un cuvânt mai mult pentru ca să obicinuiească copilul cu regula arătată mai sus în supturile lui. Emoţiunile vii ale mamii, o bucurie sau o supărare mare, pot să aducă o schimbare în compoziţia laptelui, care să dea naştere la unele fenomene nervoase, cum sunt convulsiunile (spasmele) şi altele.

Alăptarea prin doică, care să impune ori decâte ori mama *nu poate* sau *nu vrea* să-şi hrănească singură copilul, trebue să să facă în condiţii egale sau cât să poate de egale cu alăptarea maternă. Desvoltarea copilului ne va arătă calitatea laptelui. Un lucru de căpetenie este *alegerea doicii*, lucru asupra căruia artrebui consultat întotdeauna un medic. Iată cam ce trebue să să aibă în vedere la alegerea doicii. Pe cât să poate doica *să fie dela ţară* (ţărancă); *etatea* ei să fie între 20—30 de ani; să fi avut *doi* sau *mai mulţi copii,* ori sugaci, pentru ca să cunoască bine îngrijirile ce trebue date copilului. *Etatea laptelui ei* să fie cât să poate de apropiată de aceea a copilului, adecă un copil de 3 luni să fie hrănit de o doică care a născut copilul ei tot cam de 3 luni, lucru greu de găsit, atunci ne vom mulţumi şi cu diferinţa de 3—4 luni, un copil de 3 luni poate suge şi la o doică de 6—8 luni.

Doica trebue să fie de o *constituţie tare* (forte), adecă bine zidită, cu faţa sănătoasă şi de o înfăţişare plăcută; să nu fie nici prea grasă, nici prea slabă; gura să-i fie în bună stare, adesă să nu aibă nimic la gingii, la dinţi şi la măsele, pentru ca să poată mâcina (mesteca) bine mâncarea şi mistuirea să să facă cu înlesnire; pe *pele* să n'aibă pete roşii, nici sgaibe, nici gâlci *la gât; peptul* să-i fie larg şi bine desvoltat; *sânurile* potrivite şi *sfârcurile* destul de lunguiete pentru ca copilul să le prindă cu înlesnire şi *laptele să ţişnească prin 10—15 găurele* la muls.

Dr. Vasile Bianu.
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

AGRICULTURĂ

Ce vor face gospodării spre sfârşitul lunei Mai

La câmp: Se începe plivitul semănăturilor şi se prăşesc semănăturile în rânduri duble sau triple cu prăşitoarea mecanică. Se cârpeşte porumbul şi se pune porumb văratec în regiunile cu climă mai rece, mai ales în locurile care au fost semănate cu rapiţă şi care s'au întors. Se seamănă mături: sorgul, paringul, meiul, porumbul etc. Se răreşte şi se plivesţe sfecla, iar în a II-a jumătate a lunei se sapă porumbul. Se împlinesc lipsurile la tarlalele de cartofi şi către sfârşitul lunei, dacă vremea e prielnică, se dă prima prăşilă cu prăşitoarea mecanică. Semănăturile de toamnă, care nu sunt încă încheiate se întorc şi se seamănă cu plante de nutreţ, sau se pregătesc pentru semănături de toamnă. In unele locuri în întâia jumătate a lunei şi în deobşte după 15 ale lunii, se coseşte lucerna şi trifoiul.

In plantaţii: Se udă din belşug, se înlocuesc florile de primăvară (Pansele, Myosotis, Silene, Părăluţe, etc. cu flori de vară, ca: Begonia, Fuchsia, Salvia, Heliotropium (Vanilie), Canna, Dahlia, Pelargonium (Muşcate) şi cu flori anuale, ca: Verbena, Petunia, Creiţe, Zinnia, Mixandre, Rosete, Călţunaşi, etc., cari au fost crescute din vreme în ghivece. Se fac mozaicuri cu Alternanthera, Gnaphallium, Iresine, Sedum, Achyranthes, Pyrethrum, Cineraria maritima, Lobellia, Ageratum, Coleus, Echeveria, etc. Se pregătesc măceşii pentru altoire tăindu-li-se lăstarii de prisos şi se suprimă lăstarii crescuţi din măceş, la trandăfirl altoiţi Se tunde iarba şi arbuştii (Liliac, Viburnum (Călin), Gutui-Japonez, Amygdalus, Cytisus, Philadelphus, Kerria, etc), după ce li s'a trecut floarea.

In grădina de pomi: Se suprimă lăstarii de prisos, se ciupesc câte 5—7 foi la cei ce rămân şi se leagă pe palisadă cei ce prelungesc ramurile principale. Se sapă, se udă şi se stropesc cu saramură de piatră vânăta (1%), pomii plantaţi în toamnă şi în primăvară. Se plivesc şi se răresc semănăturile în pepinieră. Se cercetează altoii, se refac legăturile slăbite, si se adaugă ceară unde lipseste.

In grădina de legume: Se plivesc, se prăşesc şi se udă dimineaţa semănăturile făcute în luna Martie şi Aprilie. Se continuă cu semănăturile de Aprilie şi se mai seamănă: castraveţi mici (cornichons), cicoare creaţă, ridichi de vară, morcovi de toamnă, salată de vară, mărare oloagă şi urcătoare (cu bob sbârcit), gulii, varză de toamnă. Se răsădesc pe răzor, la începutul lunii: pătlăgele vinete, pătlăgele roşii ardei, gulii, conopidă, dovlecei, (dela ghiveci), praz, ceapă, ţelină, etc. Se pun araci la mazăre şi fasole şi se înrădăcinează stoloni de fragi, pentru înmulţire.

La vie: Se face altoitul în verde. Se face plevila, rupându-se lăstarii fără rod şi retezându-se vârful celor cu rod. Se dă prima prăşilă şi se face al II-a stropit (cu 1½ Kgr. peatră vânătă) şi primul tratament cu pucioasă pentru Oidium. In pivniţă vinurile cari mai ferb se lasă destupate.

Cultivatorii de tutun: fac a doua arătură, o grăpează şi o tăvălugesc. Răsădniţile se udă mai rar dar mai din bulşug şi numai seara. Acum se face răsădirea, se înlocuesc firele perite sau pipernicite şi bolnave, şi se face prăşila întâia şi se începe politul şi muşuroitul.

(Din Calendarul Plugarilor.)

CRONICA SAPTAMANEI

Deschiderea Parlamentului.

Sfaturile ţărei, numite într'un cuvânt *Parlament*, s'au redeschis pentru a hotări asupra noilor legiuiri. Printre consfătuiri privesc plângerile improprietăriţilor ţăranilor şi acele al schimbării dărilor, alcătuirei veniturilor şi cheltuelilor ţărei. Pentrucă aceste două lucrări sunt de mare însemnătate s'a hotărât să fie cercetate în acelaş timp trei zile pe săptămână fiind lăsate pentru o legiuire, trei zile pentru cealaltă.

In sfaturile ţărei sunt mai multe grupări de aleşi ai poporului. Astfel desigur că poporul nostru a auzit de gruparea sau partidul poporului condus de D-l General Averescu, din care grupare fac parte azi şi miniştrii ţărei, desigur că cunosc gruparea Federaţiei, adică a tovărăşiei între Partidul Naţional din Ardeal condus de D-l Maniu, Partidul naţionalist-democrat al D-lui Neculai Iorga şi gruparea ţărănistă a D-lui Mihalache. Ţărănimea ştie de Partidul Naţional liberal condus de D-l Ion I. C. Brătianu. Ei bine, toate aceste partide cari pe rând conduc treburile ţărei nu se împotrivesc la împroprietărire şi la creierea unor dări drepte pentru toţi, ci încearcă din contra ca aceasta să se facă cât mai repede spre binele Neamului şi al Ţărei.

Streinii duşmănoşi caută mai ales în Ardeal să mintă pe ţărani şi să-i îndepărteze de cărturarii lor spunând că aceştia nu le voesc binele. Poporul românesc ştie însă că numai cărturarii sunt acei ce pot să apere interesele în libertatea neamului, după cum au făcut-o şi în trecut. Iar în sfaturile ţărei s'au adunat mulţi din aceşti cărturari ce doresc şi luptă pentru binele tuturor.

Deschiderea Academiei.

Academia este adunarea celor mai învăţaţi oameni ai ţărei. Ea e compusă din oameni de ştiinţă ca şi din scriitori de seamă şi are drept ţintă propăşirea culturală a neamului românesc, pe toate căile ce sunt deschise minţei şi sufletului. Pentru ajungerea la acest scop Academia are în Bucureşti pe Calea Victoriei un frumos palat cu o nepreţuită bibliotecă (pe care o cercetează toţi, acei ce voiesc să se intereseze de trecutul nostru. Ea dispune de o însemnată avere lăsată de oameni de bine luminaţi, avere ce serveşte la răsplătirea celor mai de seamă lucrări ce se scriu de către Români. In sfârşit întreagă această rodnică şi bine făcătoare activitate, condusă de D-l Onciul preşedintele Academiei, influenţează nemăsurat întreaga viaţă şi desvoltare culturală a poporului românesc, în toate ramurile de muncă.

Duminecă 15 Maiu s'a deschis a 55-a seziune generală a Academiei, adică pentru a cincizecişicincia oară se adună pentru un număr de consfătuiri cărturarii ce fac parte din această adunare. Cu acest prilej a vorbit D-l preşedinte Dimitrie Onciul arătând rând pe rând întâmplările mai de seamă ce au avut loc în decursul acestui an, începând cu moartea a doui oameni de seamă *I. Caragiani* şi *Th. Ştefanelli*, membrii şi ei ai Academiei şi sfârşind cu Căsătoriile princiare. Tot D-l Onciul a anunţat sărbătorirea împlinirei a o sută ani dela revoluţia naţională a lui *Tudor Vladimirescu*, cât şi sărbătorirea a o sută ani dela naşterea marilor patrioţi *I. C. Brătianu, Vasile Alexandri, G. Sion.*

După cuvântarea D-lui Onciu, D-l Iacob Negruzzi, secretar general, povesteşte munca săvârşită anul acesta de către Academie şi îndeamnă pe academicieni să ducă mai departe sarcina de-a conduce în patria unită această înaltă instituţie contribuind cu munca lor la înflorirea ei.

Cu această cuvântare prima şedinţă, adică prima consfătuire, s'a terminat, rămânâne ca într'una din zilele următoare să aibă loc o nouă întrunire.

Arestarea căpeteniilor bolşevice.

Stăpânirea prinzând de veste de-o mare uneltire a bolşevicilor cari, îndemnaţi de streini voiau să dea foc ţării. a trimes la puşcărie pe toate căpeteniile lor între cari sunt şi cinci deputaţi aleşi de popor pe când nu erau încă bolşevici. Poliţia a prins mai multe scrisori şi bani veniţi dela Moscova şi dela Budapesta pentru a sămâna ura şi răzmeriţa în ţară, numai astfel putând duşmanii să cucerească înapoi acea ce vitejia românească a luat după sfânta dreptate.

Aceste arestări s'au făcut pe când gruparea bolşevică, aduneo la Bucureşti pe trimişii din toate ţinuturile hotărând în consfătuire secrete cum să facă răscoala. Aceşti trimişi erau în mare parte streini iar din Ardeal veniseră numai unguri. Şi după cum sunt ungurii cu dragoste de ţara românească tot aşa sunt ungurii haini, trimişi dela Budapesta cari ne voesc răul şi bolşevicii erau dintre aceştie din urmă. Ei aveau în cuferile lor multe scrisuri deale lui Horty prin care făceau legământ să urască de moarte tot ce e românesc şi să caute să zdrobească prin orice mijloace ţara noastră.

Cu ajutorul Domnului au fost însă prinşi poporul fiind ferit de uneltirile lor duşmanoase. Căci ştiut este că bolşevicii nu voiesc altă decât să ne dea în sabie din nou la unguri şi la ruşi.

De altfel muncitorii români, şi'n Regatul vechiu, şi'n Ardeal îi cunosc prea bine pe aceşti bolşevici şi de mult să feresc de ei, formând o grupare separată numită social-democrată ce în adevăr voeşte binele poporului prin învăţătură, muncă şi pace. Iar pentru a îngriji de nevoile lor muncitorii au format sindicatele adică tovărăşiile, naţionale, spre a se deosebi de acele *„roşii"* ale bolşevicilor.

Şi aşa de acum înainte vom avea linişte şi pace în ţară.

O altă uneltire ungurească.

Ungurii dela Budapesta n'au prins încă la minte. Dacă armatele lor nu mai pot face nici o ispravă în schimb uneltirile lor se ţin lanţ, în adevăr în timpul când oamenii lor politici uneltau cu bolşevicii, — conducători armatelor lor cântau să facă o mulţime de nelegiuiri contra poporului ardelean. Astfel pe valea Jiului hotărâseră ca prin dinamită să arunce în cer toate tunelurile. Ticăloşii nu se îngrijeau nici de nevinovaţii ce vor muri în aceste nenorociri, nu se îngrijeau de femei de copii, de bătrâni, schilodiţi cari erau să fie nu numai români, dar chiar unguri şi saşi, Oamenii lor plătiţi conduşi de marele proprietar de pământ Maderspach şi de directorul minelor de bărbuni Wincleneu. care depusese jurământul de credinţă, — au fost prinşi însă pe când voiau să aşeze bombele la tuneluri şi în mine. Stăpânirea noastră i-a închis şi acum sunt căutaţi tovarăşii pentrucă împreună să ispăşească la ocnă faptele lor ruşinoase.

Bucium.

Lămuriri cetitorilor noştri

Pentru a înforma pe cetitorii noştri, asupra convorbirilor ce vor avea loc între „Cultura Poporului“ şi alte Asociaţiuni Culturale din Ţară, cu cari avem în program a colabora, le aducem la cunoştinţă urmatoarele:

1. In urma propunerei unuia dintre membri săi, Comitetul „Culturei Poporului“, domnic de a *colabora* în actunea sa românească şi educativă, cu toţi factorii de Cultură din Ardeal ca şi din restul României Mari, a admis în principiu o cât mai strânsă conlucrare şi cu Asociaţiunea „Astra“ de la Sibiu.

2. In acest scop, a delegat o comisiune compusă din Dnii V. Dumitriu Preşedintele Comitetului „Culturei Poporului“, General N. Petala Directorul nostru, Marin Ştefanescu Vice Preşedintele Comitetului Societăţei, Dr. Meteş şi Domide, membri: spre a trata cu delegaţii împuterniciţi ai Asociaţiunei „Astra“ modalitatea *Colaborării* viitoare.

3. *Această comisiune are deplina împuternicire a Societaţei „Cultura Poporului“ de a discuta şi aranja ori ce conlucrare* cât de strânsă şi de rodnică între ambele Asociaţiuni, nu însă şi o fuziune a lor.

4. Aceste hotărâri, luate de Comitetul „Culturei Poporului“ în sedinţele de la 17 şi 24 Mai, ne îndreptatesc a spera că munca ambelor Asociaţiuni Româneşti cari vor lucra şi pe viitor paralel pe terenul larg a Culturei şi educaţiunei naţionale, completânduse în mod fericit una pe alta, va fi şi mai rodnică şi mai înbucurătoare pentru toţi.

„Cultura Poporului.“

Revista economică

Arătam într'un număr trecut că date fiind împrejurările nouă ale Ţărei, dat fiind faptul că posedăm materiile prime pentru creiarea de industrii nouă, cari să ne permită eşirea de sub tutela economică ce Străinătatea ne-o impune, industriile necesare ar urma, să fie creiate cât mai neîntârziat.

O pedecă capitală în realizarea acestui program este starea valutei noastre. Ştiu cu toţii că moneda noastră, Leul, cu toată acoperirea ce o are în bogăţiile solului şi subsolului nostru este cotată pe pieţele importante străine cât se poate de rău. Cum pe de altă parte nu posedăm în ţară maşinile şi instalaţiunile necesare unor industrii nouă, ar urma că să plătim Străinătăţei sume enorme, pentru furnizarea acestor instalaţiuni.

Care este urmarea?

Trebuie să îngrijim prin toate mijloacele: trebuie să luptăm pe toate căile, ca valoarea leului nostru în străinătate să nu mai fie depreciată. Aceasta este prima datorie, datorie dela care nici un cetăţean nu trebuie să se abată.

Dar prin ce mijloace şi în ce măsură putem contribui fiecare din noi la refacerea valutei atât de sdruncinate şi cari sunt normele de urmat.

In primul rînd fiecare din noi trebuie să-şi apropie deviza: economie, reducerea cheltuielilor la strictul necesar, evitarea întrebuinţărei articolelor de lux. Economia personală contribuie la economia generală, iar aceasta la consolidarea creditului şi prin aceasta la ridicarea valoarea monedei noastre de plată.

Căci în definitiv ce este scăderea leului nostru decât neincrederea ce străinătatea o are faţă de această hârtie? Şi care poate fi izvorul acestei neincrederi dacă nu în primul rînd faptul că străinătatea nu ne crede oameni cu spirit de economie. Să nu uităm, că suntem „cea mai bogată ţară din lume“ şi dacă cu toate aceste hârtia noastră este atât de deprieciată trebuie să existe cauze serioase şi una din aceste este desigur lipsa sipiritului de economie la noi.

Statisticele ne arată, că nu este ţară în lume, care proporţional cu numărul populaţiunei să consume atâtea articole de lux, atâtea mătăsuri, parfumuri, obiecte de o necesitate contestabilă decât ţara noastră. Ei bine în aceasta direcţie o schimbare se impune, se impune în mod imperativ o reservă a acestora cari pentru satisfacerea unei plăceri trecătoare impun ţărei un hir faţă de străinătate pe care aceasta nu o poate plăti. Şi dacă nu putem importa astăzi maşini şi insfalaţiuni necesare creiărei nouilor industrii, aceasta se datoreşte în bună parte faptului, că unii oameni, cu toată seriozitatea timpurilor prin cari trecem, cred că este absolut necesar să importăm mătăsuri, parfumerii şi alte nimicuri, destul de scumpe.

A doua cauză a deprecierei valutei noastre este nesiguranţa ce o prezintăm străinătăţei, că am fi un stat de ordine, de muncă, de cinste. Nesiguranţa aceasta nu este reală. Ea este în parte opera acelora, cari nu văd cu ochi buni mărirea Ţărei noastre, în parte însă se datoreşte nouă înşine. Se ştie doară, că nu este un colţişor în lume, unde se face atâta politică ca la noi. Orice mişcare, oricât de curată ar fi, este tărâtă de unii şi de alţii în vârtejul luptelor politice, este privită prin prizma duşmăniilor personale şi aşa se face ca inamicii cari stau la pândă şi transmit ziarelor străine tot ce se spune rău de noi, chiar de către noi, au lucru uşor, ne compromit în faţa străinătăţei şi face ca cercurile străine să piardă cum am zis increderea în puterea noastră de a ne reface.

Din momentul când fiecare va lucra în mod conştient, când fiecare îşi va indeplini datoria în mod onorabil, din moment când luptele politice vor lua o forma mai urbană, căutând un partid să ajute pe celalt în greua sarcină a refacerei acestei tări, evitând descreditarea noastră sistematică în afară, din moment ce fiecare din noi va deveni econom, ingrădindu-şi cheltuielile la strictul necesar şi contribuind prin aceasta la economia generală, din moment ce vom da Statului puterea de a se menţine, de a face faţă indatoririlor dinnăuntru şi afară, din acest moment valuta uoastră se va refface, vom fi tari, vom creia industriile ce ne lipsesc şi rezultatul va fi: fiecare din noi îşi va vedea situaţiunea ameliorată, venitul consolidat, preţurile celor necesare scăzute, traiul liniştit asigurat.

Lucraţi deci în binele general şi nu uitaţi că prin aceasta lucraţi în binele vostru propriu.

Carol A. Jahoda,
Industriaş.

Datinele, Credinţele şi Glumele Poporului

Sân-Georgiu şi comorile.

Sfântul Gheorghe sau *Sân-Georgiu* şi Sfântul Dumitru sau *Sâ-Medru* au primit dela Dumnezeu *cheile vremii*, ca amândoi să poarte grija lor. Şi s'a aşezat unul la un capăt al cerului deschizând zilele *primăverii*, iar celalalt s'a postat în altă parte, deschizând vremile *toamnei* şi ale iernii. Şi de-atunci Sân-Georgiul este capul primăvară, iar Sâ-Medru cap de toamnă târzie.

La Sân-Georgiu şi la Ispas comorile ascunse în pământ, ard cu pară, ce se poate vedea şi ziua, dar mai ales noaptea. In ţara noastră sunt foarte multe comori îngropate în pământ. In războaiele şi năvălirile străine ce au dat peste noi, oamenii, luând drumul pribeţiei n'au putut lase cu sine şi banii ce îi aveau. Îi puneau atunci într'un vas de pământ sau de aramă, şi îi îngropau în pământ, cu gândul să-i desgroape iarăş, când se vor înapoia. Comorile aceste sunt *curate*, căci omul care le-a îngropat a avut gând curat. Sunt apoi şi comori *necurate*, pe cari le îngroapă oamenii cei sgârciţi şi răi la inimă. Acestia adună în vieaţă bun lângă bun şi înainte de moarte nu se pot despărţi de comoară lor, decât cu mare greu. Ei văd că moartea se apropie. şi ca să nu rămână averea lor, nici după moarte, în mâini străine, o ascund în pământ, şi mai bine o închină dracului, numai să li-o păzească. Peste aceste comori dracul îşi pune codiţa sa, şi este foarte greu să le sape cineva, căci dracul le păzeşte cu mare grije, fiind şi al iubitor de comori.

Comorile, a căror flacără arde dela amiazi până la miezul nopţii sunt comori necurate, căci până la miezul nopţii umblă duhurile necurate; iar comorile a căror flacără arde după miezul nopţii, adecă dupăce au cântat cocoşii a doua oră, sunt comori curate, căci atunci toate duhurile rele se fac nevăzute. Para comorilor curate e albăstrie, iar a celor necurate e albie sau gălbie.*)

Toţi oamenii pot vedea flacăra comorilor, dar numai aceia le pot scoate, cari sunt buni înaintea lui Dumnezeu. Omorile cele rele sunt păzite de Dracul, sau de *stima banilor*, care prefăcându-se în câne, mâţă, cocoş, sperie pe oameni şi îi impedică de a săpa comoara.

Cei-ce vor să vadă comorile arzând, trebue să stea şi să vegheze toată noaptea spre Sân-Georgiu sau Ispas, cu o luminare aprinsă şi cu foc pe vatră, ţinând în mână o batistă. Când vede flacăra arzând, să arunce batista, sau un alt obiect al lui, căci atunci flacăra nu se stinge, până nu ajunge omul la ea. Aici împlântă în pământ un lemn, sau o furcă de fier, ca să ştie locul pe când va veni să-l sape, şi dacă îi săpat comoara, groapa să nu o laşi goală, ci să o umpli cu grâu ori porumb (cucuruz) căci groapa goală strigă după mort, şi cel-ce a săpat-o trebue să moară. Din banii aflaţi acolo trebue să se dea, mari lutău de pomană săracilor, iar popii să i-se cumpere un patrafir şi o haină de slujbă.

Dacă comoara a fost necurată, trebue lăsaţi câţiva bani în fundul gropii, căci dracul îşi numără banii în fie-care zi, şi dacă nu găseşte nici un ban, o ia pe urmele celui ce a săpat comoara şi îl omoară.

Cu toată lăcomia oamenilor după bani poporul crede că banii din comori nu sunt cu noroc şi că nu rămân mult la casa omului, căci în dar au venit, în dar se duc.

Al. C.

*) S. Fl. Marian: Sărbătorile III. 243.

GOSPODARIE

Tunsul oilor

Suntem în luna florilor şi oile noastre nu mai au nevoe de cojocul iernei. Azi ei nu face, de cât să înăbuşe animalele sub povara lui. Rare sunt fiinţele care să aibă o blană atât de mare, faţa de corpul care-l îmbracă. Foarte rare sunt şi acelea, al căror păr să fabrice atâta unsoare-de păr „usuc de lână“, ca oile.

Drept urmare a acestora, o mulţime de paraziţi (păduchi râie) se cuibăresc în voe. In zadar oaia dă, să se scarpine, căci lâna groasă ocroteste destul de bine aceşti oaspeţi nedoriţi. Ei sug mereu sângele. Şi ne liniştesc bietele animale.

Ce înfăţişare jalnică au oile râioase! Slabe, cu capul plecat, cu lâna curgând doldura de pe corpul lor; în curând ele vor rămânea golaşe. Cele dovedite de boală, mor din cauza slăbiciunei. Câtă pagubă!

Răul se îndreaptă tunzând oile şi făcându-le o bae bună. Operaţia aceasta a şi început în unele părţi ale ţărei, cu clima mai călduroasă. Pe la munte, în regiunele răcoroase, ea urmează să se facă la sfârşitul lunei Maiu sau începutul lui Iunie.

Tunsoarea se face pe timp frumos, ca oile să nu răcească. Dacă timpul e schimbător, ele vor fi ţinute în oerie, mai ales când sunt de rasă bună. Atenţie mare pentru „merinos“, „spancă“.

La tot cazul, hrană li se vor da din bielşug, timp de vr'o săptămână după tundere, în care vreme oaia, desbracată de lână, urmează sa se deprindă cu răceala.

Tunse odată oile, ele trebuesc îmbăiate, spre a scapa de cele două boale.

E în obiceiul poporului, ca *baia* s'o facă cu leşie de tutun.

Lucrul acesta nu e bine îndată după tunsoare, când au ramas răni, pişcături de foarfece, pe corpul animalelor. S'ar putea otrăvi.

E bine, ca după tundere, sa le facem întâiu o bae cu Creolină, în măsură de: 2 Kgr. creolină, 100 Kgr. apă caldă. Asta e dejuns pentru 100 de oi.

Doctoria nu e otrăvitoare. După vr'o zece zile, se face a doua bae, *cu tutun*, de data asta:

4 litri suc de tutun, pus în 100 litri apă caldă; se adangă jumatate Kgr. de sodă.

Dacă fabricele de tutun nu pot da „suc“, facem în locul băiei de tutun, una cu *şoriciaică* (otravă!), pentrn 100 oi se cumpără 1 Kgr., 500 acid arsenios (şoriciaică), 5 Kgr. peatră vânătă. Ambele se topesc în 100 Kgr. apă caldă.

Intrebuinţând aceste băi, putem fi siguri, că râia şi ceilalţi paraziţi s'au dus.

Cu prilejul acesta se pune capăt şi unui *„tablou“*, destul de mişcător, pentru cei ce l'au văzut. Iarna mai ales, când oile's la strungă, o sumă de paseri se adună pe ele şi le cingulesc de paduchi (melofagus ovinus). Târci, coţofene, cioare, găsesc toate un ospăţ asigurat. Cu ciocul lor caută paraziţii, prin lână, până i prinde. Oaia stă nemişcată, rumegă în tihnă. Folositoare tovarăşie simbioză, paserea se satură, iar oaia rămâne cu recunoştinţa, că a scapat-o de o pacoste.

Turma de oi fiind curată, molima nu se mai vede.

In urmă, nu trebue să se uite, că au mai ramas paraziţi sau oule lor, prin oerie. Veţi cara bălegarul de aici, făcându-se curăţenie şi stropind cu lapte de var.

Lâna o dată adunată, nu căutaţi s'o daţi celui dintâiu samsar, care vă iesă în cale. E foarte preţioasă, mai ales că conţine şi „usuc“ (lanolină. Dacă Vă e de vânzare, adresaţi-vă băncilor populare.

Med. Veterinar *G. Nicolau*
Profesor-Academia de Agricultură.

INFORMATIUNI

Suntem informaţi că se studiază chestiunea îngăduinţei exportului vitelor. Ne facem o datorie de a atrage atenţiunea autorităţilor în drept, că se impune soluţionarea cât mai grabnică a acestei chestiuni, lăsăm liber exportul, dela care depinde în mare măsură buna starea materială a populaţiunei Ardealului.

Decorarea mareşalului Italian Badoglio. Maiestatea Sa Regele Ferdinand a decorat pe mareşalul italian Badoglio cu Coroana României şi ordinul „Mihai Viteazul cl. II şi III (cea mai mare decoraţie românească).

Judecarea vinovaţilor. Azi în 27 Maiu se începe la Lipsca în Germania judecarea acelor germani, cari poartă vina iscării şi a purtării războiului cu atâta cruzime. Martori vor fi foarte mulţi englezi ce au venit din Anglia anume pentru acest scop.

Arestarea comunistilor (bolsevicilor) din Cluj. Sâmbătă noaptea au fost arestaţi conducătorii bolsevici din Cluj. Făcându-se o amănunţită cercetare la locuinţele lor s'au aflat scrisori, din cari se vede că ei au stat în legătură cu bolsevicii dela Pesta şi Moscova. Casă vadă cetitorii nostri cine sunt comuniştii cari zic despre sine, că vorbesc în numele poporului român le scriem numele: Kertész Márton, Pártos Zoltán, Berger, Szabó, Asztalos şi alţii. Să vă mai miraţi că ei vorbesc şi uneltesc impotriva României Mare!

Germanii şi Polonii. Se ştie că între Germanii şi Polonezi s'au iscat mari neînţelegeri pentru stăpânirea unui colţ de ţară din Silezia. Acum mai nou aflăm că la graniţa Sileziei ar fi concentraţi 40.000 de soldaţi germani, cu gând de a ocupa Silezia.

Prinsorieri români în Rusia. Trimisul militar al României din Tokio (Iaponia) pune toate silinţele ca prisonierii 20.000 la număr, ce se mai găsesc în Rusia, să fie aduşi acasă în timpul cel mai scurt.

Liga Culturală va avea congresul său anual în oraşul Târgul Jiu, în zilele de 9. 10 şi 11 Iunie 1921.

Marea Societate Românească ce a adus atâta folos fraţilor noştri desrobiţi, prin sprijinul dat celor ce fugeau de sub jugul strein venind în ţară şi prin menţinerea sufletului românesc în nădejdea Unităţei naţionale, va sărbatori cu ocaziunea congresului din acest an şi centenarul morţei marelui erou naţional. Vladimirescu.

La 14 August 1921, se va deschide în Bucureşti în marele parc Carol, o expoziţie şi un târg de mostre cu mărfurile industriei Româneşti, expoziţie organizată de Ministerul de Industrie.

De vorbă cu cetitorii noştri

Dumineca trecuta, 22 Mai, când m'am oprit din drum, să văd cum jucau frumos flăcăii şi fetele voastre, unii din voi v-aţi apropriat de mine şi aţi început a-mi vorbi de greutăţile vieţei.

De la început mi-aţi spus că viaţa este grea, că toate cele trebuincioase vieţei costă amarnic de scump, dându-mi drept pildă pălăria pe care voit aţi numit-o *„un pumn de paie“*, pe care a trebuit să o plătiţi cu 65 de lei, pe când pe un viţel vândut se voi la târg, nu puteţi căpăta mult de această sumă . . . în sfârşit, unii din voi v'aţi plâns de greutatea birurilor ce aveţi să plătiţi şi care vor apăsa atât de greu pe agricultori, încât viaţa lor va deveni de nesuferit: mi-aţi dat chiar, ca pildă de biruri apărăsoare, pe acele care vi s'ar fi vestit de curând în sat, asupra fiecărui cap de căine şi asupra fiecărei roate de la car... şi aţi ajuns la încheerea că, în România Mare ar fi foarte greu de trăit pentru economii de pământ, numai meseriaşii ar fi având viaţa mai uşoară...

Imi aduc aminte cu drag de consăteanul vostru, care pe cât este de înalt la trup şi de frumos la chip, tot pe atât mia părut de înţelept. Eşind dintre rândurile celor mulţi, el v'a îndemnat mai întâi să vă aduceţi aminte de ce era prin satul vostru pe vremea Ungurilor, şi cât de greu şi de apăsător era atunci traiul, când nu numai că nu erai stăpân pe averea ta, dar încă nici de viaţă nu erai sigur. El v'a adus aminte că mulţi din satul vostru, din oraşul Cluj chiar şi din satele vecine nu au fost răpuşi de cruzimea săcuilor.

Vorba lui înţăleaptă a avut darul de a mai opri pe acei din voi, cari erau gata să facă păcatul, faţă de neam şi faţă de Dumnezeu, de a spune că România ar fi faţă de fii săi mai îndreaptă şi mai apăsătoare de cum a fost stăpânirea ungurească.

Atunci am luat cuvântul şi eu şi înţeleptul profesor de la Universitatea din Cluj, care se găsia lângă mine, şi am cautat să vă scoatem din rătăcirea în care unii din voi se află. Cele spuse atunci vi le repet din nou şi prin foaie, ca să vă rămână. Citiţi rândurile mele cu luare aminte şi astăzi, şi ori de câte ori se va mai găsi câte unul, care ar încerca să vă ducă mintea în rătărire:

Viaţa este într'adevăr, aşa cum mi-aţi spus-o voi, foarte scumpă: o pâine costă 4 lei, o găină 20, o palarie de paie 65 şi aşa mai departe. Această mare scumpire a traiului este urmarea firească a războiului, în care timp, toate braţele cele mai vânjoase fiind chemate la luptă, au rămas ogoarele nelucrate, iar atelierele şi fabricile deşarte. Din această pricină s'au împuţinat şi cele trebuincioase hranei produse de muncitorii agricoli, şi cele trebuincioase îmbrăcămintei, gospodariei şi vieţei tutulor, produse de muncitorii industriali. Pe când alimentele, veşmintele, maşinăriile şi obiectele de tot felul se împuţinau, banii se înmulţiau; cu alte cuvinte hrana şi îmbrăcămintea împuţinându-se deveneau din ce în ce mai scumpe, iar banii, înmulţindu-se, deveneau din ce în ce mai ieftini. Şi din această pricină, s'au văzut oameni, cărora înainte li-se zicea bogaţi, pentru că erau plini de bani, suferind lipsă de ale mâncărei şi îmbrăcămintei, deşi erau cu pumga plină; pe când, în acelaş timp, oameni de la ţară deşi mai puţin bogaţi în bani, nu duceau lipsă nici de hrană, nici de veşminte, dacă avuseseră grija să-şi muncească ogorul şi să-i ceară pământului pe lângă pâinea lor şi hrana vitelor lor, şi inul şi cânepa pe care vrednicia gospodarilor trebuie să le transforme în veşminte.

Dar împuţinarea alimentelor, veşmintelor şi tutulor obiectelor trebuincioase traiului care a adus cu ea scumpinea vieţei, cauzată de faptul că braţele au lipsit timp indelungat dela indeletnicirile lor obişnuite, a fost sporită si prin greşala şi răutatea omenească.

In timpul războiului şi curând după încetarea lui, s'au ivit peste tot oameni cari îndemnau la rău, pe semenii lor. Aceşti oameni cari urmăriau scopuri ascunse numai spre folosul lor îndemnau pe ceilalţi să nu muncească să nu asculte de lege şi de autoritate, că, doară de asta au fost la războiu şi au făcut România mare ca să le vină toate deagata; în special muncitorii din fabrici, ateliere şi mine erau îndemnaţi să muncească puţin şi să ceară plată mare. Aceste sfaturi rele au prins mai ales în fabricele, minele de cărbuni şi în atelierele cailor ferate, unde muncitorii nefiind români, se bucurau să îngreuseze cât mai mult împrejurările vieţei noastre. Din această cauză au avut loc numeroase greve, când muncitorii, pentru un pretext sau altul, refuzau de a mai munci, dar aveau grija să ceară plata zilelor nemuncite.

Tot din această cauză transportul marfurilor dintr'un loc în altul nu se putea face, aşa că în unele parţi ale ţărei noastre stau şi astazi, magaziile pline de grâu, pe când aiurea pâinea lipseşte; acelaş lucru se întâmplă cu toate produsele solului şi subsolului nostru, care astazi stau nefolosite, nici pentru trebuinţele populaţiei noastre şi nici pentru trebuinţele terilor străine, unde ar trebui să le ducem prisosul nostru ca să căpătăm din acele ţări cele ce nouă ne lipsesc.

Starea aceasta de lucruri, care a pricinuit scumpirea traiului, se observă nu numai în ţara noastră; toate ţarile lumei suferă astazi de aceeaş boală. Vindicarea atârnă numai de la noi. — Această vindecare a început deja să vină; aşa, de pildă, se observă cum transportarile pe caile ferate se fac zi cu zi mai regulate şi cum, din această cauză, mărfurile, care până acum stăteau îngrămădite în magaziile porturilor noastre, încep să fie transportate pe tot întinsul ţării, producând o uşoară scădere preţurilor.

Dacă toţi ne vom pune cu hotărîre pe muncă, atât în ateliere şi fabrici, cât şi în saline, în mine sau la coarnele plugului, dacă nu vom mai da ascultare sfaturilor şi indemnurilor rele, şi vom fi ascultători faţă de lege şi de cârmuitorii noştri, vom ajuta la învingerea greutăţilor prin care ţara noastră trece, în momentele de faţă, contribuind fiecare dintre noi la uşurarea vieţei noastre şi la întărirea statului român. Despre dările cele noi, ce aţi auzit că cârmuirea vrea să pună, până şi pe fiecare roată de la carul vostru, vă voi scri în numărul viitor al Gazetei.

General *N. Petal*

Cluj, 25 Mai 1921.

S. Al. — Gândul Dv. potrivit cu gândurile multora dintre conducătorii diferitelor instituţiuni publice cu iubire şi respect de averea statului. Aşa, de mult Dl. ministru de război a ordonat folosirea automobilelor statului numai pentru serviciu şi a redus prin noul buget, toate automobilelor ce au folosit formaţiunelor de război Comandamentul Corpului 6 Armată a repetat prin ordine severe tuturor unitatelor şi serviciilor în sub ordine, ca trăsurile şi automobilele statului să nu se întrebuinţeze de cât în adevăratul folos al serviciului şi numai pentru aceia pentru care au fost destinate de stat. Sărbătorile, şi la piimbări nici ofiţeriii, nici familiile lor nu folosesc trăsurile statului.

Trăsurile militare ce ne scrieţi că le-aţi văzut în zile de sărbătoare încărcate cu Doamne şi copii, nu sunt şi nu pot fi trăsurile statului. De sigur a-ţi văzut trăsurile personale ale ofiţerilor, ce mulţi sunt oameni cu stare din 'nainte de războiu.

De altfel toate autorităţile cărora le ţine statul trăsuri din contribuţiile noastre, suntem siguri că au luat aceleaşi măsuri ca şi armată să nu le întrebuinţeze de cât în serviciu.

D. Pasklevici Avocat. — Socotisem că cele semnalate de noi, în numerjle trecute, cu privire la păstrarea stampilelor ungureşti de către Posta Românească, ar fi fapte izolate, petrecute arar din neglijenţa vre-unui funcţionar.

Vedem însă după cele ce ne scrieţi că aceste cazuri sunt generale şi posta din Ardeal păstrează întrebuinţând cu sfintenie stampilele ungureşti. Da, stampila poarta coroana maghiară şi cuvintele „Temeşvar“. E o adevărată ruşine, şi unim întreaga noastră indignare cu protestul D-v. Toate neamurile din lume şi în timp de vremelnică ocupaţiune şi au schimbat nu numai stampilele postale, ci şi firmele şi imprimatele tuturor instituţiunilor ţărilor ocupate. Şi noi, desrobitorii neamului, stăpânii de veci în virtutea nu numai a biruinţei şi a drepturilor istorice ai Ardealului, persistăm încă să ne lăsăm batjocoriţi în demnitatea noastră naţională de conştiinţa criminală a câtorva funcţionari streini rămaşi în serviciile noastre publice.

După doi ani de administraţie românească să mai se folosească imprimate şi stampile ungureşti, e nu numai o inconştienţă reprobabilă ci o adevărată crimă de stat.

Vom aduce cazul la cunoştinţa Guvernului, cerându-i să ia măsurile impuse de datoria şi conştiinţa românească şi să ordone ca Temeşvar, Koloşvar şi toate numirile ungureşti reofieralizate de funcţionarii streini din Poşta Românească, să fie pornite la Budapesta de va fi cazul chiar împreună cu acel ce le va mai întrebuinţa în viitor.

G. D. — S'a intervenit.

O. P. — Vom cerceta cele semnalate de D-v.

Gregoriu Nicoară, Feleac. — Plângerea dumnitale se cercetează şi dacă ai dreptate, ea ţi se vada.

Secretariatul de Redacţie

Cărţi Nouă

Harnicul Inspectul de poliţie d-l D. Carapancea îngrijindu-se de cultura şi educaţiunea Corpului sergenţilor de oraş, modeşti păzitori ai publice, cu sprijinul profesorilor noştri a tipărit în biblioteca Ministerului de Interne o mulţime de cărţi de folositoare învăţătură,

Aşa s'au publicat:

Istoria Românilor de d-l G. G. Mateescu.

Geografia României de d-l G. G. Mateescu.

Cartea Sergentului de Oraş — *Diverse instrucţiuni* de d-l D. Carapanciu.

Calauza Sanitară de d-l dr. Ion Totoianu.

Carte de Cetire Românească de A. Ciura şi O. Hulea.

*

Primim la Redacţie:

Marele ziar teatral şi artistic „Rampa“ de sub excelenta conducere a confratele nostru din Bucureşti, d-l Faust Moor,

*

Ni se trimite regulat ziarul Brăilean „Cuvântul“, foarte bine scris şi redactat numai de Români, sub priceputa conducere a vechiului ziarist Marcel Stanescu.

*

A apărut romanul „Ada“ de d-l D. Carapancea, cunoscut scriitor. Până în prezent este singurul roman în care se analizează sufletul femeesc în marele nostru războiu. Editura Cartei Româneşti, preţul 12 lei 50. In curând vom vorbi pe larg de aceasto lucrare.

*

Au apărut după o întrerupere de patru ani, în Sibiu, Marea revistă bisericească românească: Revista Teologică de sub condicerea I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae; Această publicaţiune în al unsprezecele an de viaţa, înplineste un mare gol şi toţi preoţii din ţară vor fi găsi în această revistă prietenul cinstit al infrăţirei.

*

Minunata revista de cultură: „Cele trei Crişuri“ de sub conducerea Domnului Colonel Gh. Bacaloglu, a apărut în numărul său din 15 Mai 1921, cu fotografia şi autograful M. S. Reginei.

In excelente condiţiuni tipografice, publică artrcole scrise de cei mai de frunte scriitori ai noştri.

In numările viitoare, vom vorbi de însemnătatea culturale a Sicietaţei „Cele trei Crişuri“ ce face să apară una din cele mai bune literare şi culturale din Ardeal, în Radia-Mare.

MUNCA CERERI ŞI OFERTE

Brigadier Silvie, cu multă experienţă, cunoscând administraţia şi bun dactilograf, caută serviciu la vre-o mare întreprindere forestieră sau în administraţiile pădurilor particulare. Condiţiunile cerute sunt să i se dea casă pentru familie, lemne pentru iarnă şi salariu modest, Doritorii ne vor scrie pentru Brigadier Silvie.

*

Negru Gheorghe, Com. Morlaca, Plasa Huiedin, Judeţul Cojocna, „soldat furier demobilizat, caută serviciu de birou cu leafă modestă şi imediat. I se va comunica şi salarul oferit.

*

Pentru publicaţiunile din această coloană, Direcţiunea gazetei noastre, în nemărginită sa dragoste pentru popor, nu primeşte nici o plată. Singura plată va fi bucuria de a ajuta oamenii cinstiţi să-şi găsească de lucru prin mijlocirea noastră.

Acei ce răspândesc Ziarul Cultura Poporului înplinesc o datorie de buni Români

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

BANCA NAŢIUNEI SOCIETATE ANONIMA CAPITAL şi REZERVE L. 175.000.000 BUCUREŞTI CALEA VICTORIEI 98 PIAŢA PALATULUI REGAL

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj, str. Univărsitătii No. 3. C. 600

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 6 — 50 bani — Opt pagini — 5 Iunie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorităţi .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DUMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacţia: Str. Dorobanţilor 11 — Secretar de Redacţie: **VASILE D. CHIRU** (Telefon No. 15—74) — Administraţia: Str. Dorobanţilor 11

Unire şi unificare

Sfârşiam articolul cu acelaş nume din No. 4 al ziarului cu reflecţiunea că „făcută unirea, ne găsiam în faţa unui nou program de lucru, a unui nou ideal de viaţă, acela al „unificării.“

In vorbirea obişnuită prin cuvântul „unificare“ se înţelege a face ca două sau mai multe lucruri să se apropie, să samene unul cu altul şi să formeze unul şi acelaş tot.

În chestiunea care ne interesează, aceea a unificării provinciilor eliberate cu patria-mumă, înţelesul general al noţiunei de unificare este tot acelaş: a face ca toate ţinuturile realipite la România-veche să se apropie, să capete pe cât să poate aceeaş fizionomie, să se strângă din ce în ce mai puternic una către alta, nu numai prin alipirea materială a teritoriilor, ci şi prin alipirea sufletelor celor cari locuesc pe aceste teritorii, ajungând să formeze un singur corp şi un singur suflet.

Dacă în domeniul pur material, unificarea a două sau mai multe lucruri se poate prezenta ca o chestiune de toată simplicitatea, mai ales, când va fi vorba de a unifica lucruri de acelaş fel, cu aceeaş constituţie moleculară, nu tot astfel se va întâmpla când vom fi chemaţi, ca în cazul de faţă, să rezolvim problema unificării tuturor ţinuturilor româneşti, nu numai în domeniul material, dar mai cu seamă în acel spiritual şi moral.

Chestiunea unificării tuturor ţinuturilor româneşti s'a pus, în faţa ochilor conducătorilor nostri, curând după înfăptuirea unirei politice. Aproape unanimitatea acestor conducători, din Ţara vechie ca şi din ţinuturile desrobite, au simţit numai decât, că unirea politică constituia numai o primă etapă în înfăptuirea visului de unitate naţională şi că, pentru ca aceasta unitate să fie trainică, trebuia să se păşească cu hotărîre la unificarea legilor şi mai ales la unificarea gândirilor şi simţirilor noastre, în toate problemele care interesează viitorul nostru ca stat şi ca naţiune.

Cu toate că, aproape toţi cei ce cugetă româneşte au simţit că clădirea noului stat român era în strânsă legătură cu problema unificării, nu toţi, sau, poate, chiar un prea mic număr au înţeles delicateţea şi complexitatea problemei ce li stătea în faţă: de a face un stat naţional român, din patru provincii despărţite de sute de ani, a căror locuitori români primiseră pecetia unei culturi streine de geniul şi sufletul rassei noastre, şi a căror locuitori neromâni continuă a avea şi astăzi nu numai limbă şi credinţă, dar şi idealuri diferite de acele ale neamului nostru.

Din această cauză a necunoaşterii lucrurilor din ţinuturile eliberate şi a însuficientei pregătiri a unora dintre oamenii noştri pentru marile probleme ale vieţii unui stat modern, s'a lucrat până acum fără sistem, fără spirit de continuitate, de multe ori fără pricepere, aşa încât rezultatele obţinute nu sunt dintre cele mai îmbucurătoare.

Dacă complexitatea şi greutatea acestei probleme delicate ar fi ajuns ea singură şă întreacă puterile multora dintre oameni noştri conducători, cu un cuvânt mai mult aceasta s'a putut întâmpla, când conducătorii au fost nevoiţi a-şi cheltui cea mai mare parte a timpului şi energiei în lupte şi frământări de partid, spre a rezista, pe deoparte, asalturilor pe care potrivnicii politici le dădeau puterii şi spre a învinge, în chestiunea unificării şi consolidării statului, pe lângă greutăţile firesti, şi pe acele pe care unii dintre aceşti protivnici politici li puneau în cale,

Este timpul să ne oprim de pe drumul greşit pe care am apucat-o! Să ne pătrundem de înţelesul adânc al cuvintelor Suveranilor noştri, Cari, cu accente puternice şi înduioşătoare, ne-au chemat, în repetate rânduri, la datorie, şi să răspundem chemării Lor de a ne uni în pace, după cum am fost uniţi în luptă, şi de a clădi în loc de a dărmù.“

Cei mai buni să treacă la cârmă! Toţi la olaltă şi încă nu ar fi prea mulţi!!

Să înceteze ambiţiunile deşarte şi luptele de întâietate ca să poată ajungă la cârmă cei mai vrednici şi mai bine pregătiţi, fără a ne uitâ nici la partidul căruia aparţin, nici la ţinutul în care sunt născuţi.

Să ne dăm seama că de la chipul cum vom şti să aşezăm astăzi pietrele de la temelia noului stat român, va depinde trăinicia întregului edificiu!

Să ne gândim la fiece moment că, avem datorie sfântă faţă de noi înşine şi mai ales faţă de morţii noştri, să clădim casa cea nouă în aşa condiţiuni încât ea să trăiască în vecii vecilor, şi într'insă să poată conviesui într'un spirit larg şi general de dreptate şi frăţietate, simţindu-se deopotrivă de fericiţi de a fi cetăţenii României-Mari, nu numai Românii, ci şi toţi concetăţenii noştri, de orice neam ar fi ei, şi a căror limbă, cultură şi tradiţie vor trebue lăsate să se desvolte fără piedecă.

Pătrunşi de aceste necesităţi imperioase, trebue să facem ca opera unificării să apară nu ca o siluire, pe care puterea centrală o exercită asupra ţinuturilor desrobite, ci ca o acţiune necesară cerută şi dorită de sufletul tuturor concetăţenilor noştri. Şi, pentru ca aceasta să se întâmple, ea trebue să fie încredinţată nu numai celor mai buni dintre noi, din punctul de vedere al pregătirii şi capacităţii, ci şi celor mai aleşi, din punctul de vedere al lărgimei ori fondului lor de gândire şi a mărinimiei şi generozităţii sufletului lor.

General de Divizie **N. Petala**

Undeţi-au fost apostolii Românie mare?

Dacă poporul nostru, a păstrat virtuţile strămoşeşti, credinţa şi cuvântul, aceasta se datorează învăţătorilor şi preoţilor noştri.

Învăţătorii pătrunşi de înalta lor chemare, nu au precupeţit nici odată situaţiunea lor, sau mulţumit cu lefurile cele mici, ce le putea plăti ţara, sau izolat în satele noastre depărtate, trăind cum a dat Dumnezeu, fiind însufleţiţi numai de apostolatul lor, de datoria către neam şi ţară.

Au înţeles prea bine comoara ce li se încredinţaseră, copiii ce formează cel mai de preţ material al unui neam, copiii ce prin naştere, moşteniseră în sânge sufletul mare şi puterea de viaţa a poporului Românesc, dar cari, numai prin şcoală au putut păstra şi pune în valoare aceste calitaţi.

In primii ani ai copilării când tinerele vlăstare ale neamului nu dobândiseră dela părinţii lor decât graiul nostru, atunci când mintea lor nu era formată şi luminiţa din sufletele lor pâlpaia încetişor, de nu erau învăţătorii să călauzească paşii sovaelnici, ai copiilor, să desvolte mintea şi să învolbureze flacăra sufletelor tinere, acest material de preţ nu ar fi putut da marile generaţii Româneşti inscrise cu litere de aur în istoria neamului, acele generaţiuni înscrise în cartea gloriei întregei omeniri. Valoarea unui popor, progresul unui neam, cultura cumînţenia, vitejia, puterea de muncă şi traiul cinstit al unei ţări, sânt operile neminţite ale învăţătorilor acelor ţări, operile apostolilor, pustnicilor culturei, neştiuţi de nimeni ce în taină şi în toate colţurile ţărei, ca nişte meşteri făurari minunaţi au înfăptuit minunea.

Progresul popoarelor se măsoară cu valoarea învăţătorilor lor.

In ţara noastră, unde învăţătorii au luptat cu mari greutăţi în trecut, aceşti apostoli ai neamului au înţeles apostolatul lor.

Biruinţele din ultimul timp, progresul următor făcut de neamul nostru în câteva decenii de când am scuturat jugul robiei turceşti precum şi întreg cuvântul cu care soldatul Român a desrobit provinciile subjugate, ca şi ţăria de suflet a celor subjugaţi ce au crezut în Dumnezeu şi şi-au trăit curate sufletele pentru marea zi a înfrăţirei; România mare deci, s'a ţesut încetişor pe toate plaiurile noastre, cu ani de zile în urmă de minunaţii nostri învăţători în cămăruţele scunde ale şcoalelor primare.

Biserica noastră prin preoţi a păstrat, sporind cu nădejdea în Dumnezeu. opera înplinită de şcoală. Ea Biserica. a însufletit credinţa mântuitoare, a ferit sufletul poporului de ispită, a făcut să crească bucuriile, a mângaiat durerile, a stat ca un reazim neclintit sufletului neamului nostru.

Preoţii noştri, risipiţi şi ei în toate colţurile ţărei, purtând şi ei acelaş greu al vieţei ca şi învăţătorii, au păstrat facând să sporească virtuţile neamului nostru, strujite spre bine în şcoală.

Armata noastră naţională a desăvârşit opera şcoalei şi a bisericei; cu materialul eşit din mâna de meşter a dascălului şi a preotului, a închegat înplinirea înfrăţirei definitive a întregului nostru neam.

Cu realizarea idealului nostru naţional, cu statornicirea graniţelor acolo unde le-a aşezat Dorobanţul nostru, opera nu este sfârşită.

După cum şcoala, dacă nu sporea virtuţile înascute în copiii noştri, dacă biserica nu păstra şi nu înmulţia spornicia şcoalei, şi armata nu ştia folosi şi călauzi tot ceia ce înplinise Şcoala şi biserica, nu am fi unde sântem, tot aşa acum, când ajunşi unde am ajuns nu vom munci numai cu puteri însutite să statonicim opera înfăptuită, şi învaţatorii preoţi şi armata nu vor continua cu acelaş spor munca lor de apostoli, ceea ce au făcut generaţiile noastre trecute, ceia ce s'a ridicat din jertfa sângelui Românesc vârsat, catedrala Românismului întreg, înalţată cu cheltuiala sufletelor morţilor noştri, s'ar nărui şi ar fi o crimă din partene să o lasăm să se prăvălească.

Învăţătorii la postul lor, Preoţii la bisericile lor. Armata la înalta ei chemare.

Bucuria vremilor să nu ne întenece.

Să nu gândim la răsplată, să nu socotim că datoria noastră s'a înplinit şi nu mai avem ce face.

După marele războiu, astăzi când rănile nu s'au vindecat, când flamura doliului flutură în toate statele, când patimile omeneşti clocotesc, când duşmăniile mocnesc şi când prefaceri sociale adânci se petrec sub ochii noştri, marea noastra datorie e să fim cu toţii la posturile noastre.

Să nu ne mintă arsiţa Soarelui; în depărtare tumă şi norii se grămădesc.

O viaţă nouă se aşează şi în ţara noastră. Datoria noastră a învăţătorilor, a preoţilor şi a Armatei e să priveghem la aşezarea ei, nu să ne amestecăm în ea. Amestecându-ne, ne vor fura patimile mărunte, ne vor cuceri ambiţiunile deşarte, ne va minţi deşărtăciunea unui trai mai bun.

Şi ne vom părăsi calea noastră de sfânt apostolat, lăsând popo-

ţul fără reazămul sufletesc, să-l clatine vânturile duşmănoase.

Invăţătorii, preoţii şi militarii nu trebue să ia parte la viaţa politică a ţărei.

In viaţa politică, sunt taberi, oamenii se împart în credinţe — ce desigur pornese din gând curat spre fericirea ţărei, — duşmăniile se aprind, şi în focul lor sunt târâţi toţi părtaşii credinţelor deosebite. Rătăciţi şi noi în aceste tabere, noi slujitorii aceluiaşi ideal, aceleiaşi credinţe, aceleiaşi legi, în faţa poporului, vom mai avea tăria să fim tot înfrăţiţi, nu-l vom târâ şi pe el după noi în lupta politică şi nu vom zminti din adânc încrederea ce ne-o păstra curată?

Nu se va întreba el nedeslusit, pe cine să mai asculte, pe preotul Răducanu ce este alb, ori pe preotul Ştefan de la aceiaşi biserică, ce este roşu?

Părinţii copiilor din şcoală, să urmeze de dascalul Ţurcan ce luptă cu galbenii, ori pe Manolache ce sa înscris la tricolori?

Nu, Biserica, Şcoala şi Armata, fac cu desăvârşire parte din patrimoniul naţional, ele trebuesc păstrate numai pentru neam.

Invăţătorii, Preoţii şi Militarii nu trebue să aibe credinţe politice, singura credinţă a lor trebue să fie sfântul lor apostolat, spre a nu nu ne pună generaţiile viitoare, întrebarea:

Unde ţi-au fost Apostolii României Mare?

V, Chiru.

ILEANA

Când goarnele au trimbiţat,
Oştirile, de-au adunat .
La bătălie;
Lăsându-şi plugul în ogor,
Porni, cuprins de-al ţării dor
Şi Radu Lie.

Pe pragul casei lui din sat
I-a Ileani-un sărutat
Şi...
— „Noapte bună."
Doar — strâns îmbrăţişaţi în prag —
O rază-i lumina cu drag
Din blonda lună.

Trecu o zi, trecură trei
Şi Leana'n mijloc de femei
Nu-şi găsia locul;
Când înt'o zi spuse-un căprar
C-i luptă mare la hotar...
Sănteţia focul.

Ileanii nu i-a mai fost dat
Vre-o veste, dela cel plecat,
Să-i calce pragul.
Şi ea 'ntr'o zi — prinsă de dor —
Porni — punând uşei zăvor
Să-şi cate dragul.

Ea, gândul către cel de sus
Şi inima către cel dus,
Cată să 'ndrepte.
— „Eh! lupta-i grea." gândia mereu...
— „Dar poate-'l scapă Dumnezeu
„Că bun şi drepte.

Din loc în loc a tot umblat,
Pe unde sângele vărsat
Făcuse vadu;
Cădea, un vînt dac' o sufla;
Dar nici o fire nu afla
Şi nici pe Radu.

Lâng'-un isvor şi-un fag trăsnit
Plăpîndu-i trup căzu sleit
Din temelie.
Şi ochii-i se ţinti — pălind —
Pe-o cruce de mormînt citind:
„Lui Radu Lie."

Al lacrimilor uragan
Ce clocotia de — aprope — un an
Rupse zăgazul.
Şi de pe crucea lui, privea
Rece nepăsător, spre ea
„Mihai Viteazul"

De atunci, în fie-care zi,
Din seară până 'n zori de zi,
Să-şi curme rana,
Cu ochii ţintă în pămînt
Stă — sentinelă — la mormînt
Veghind Ileana.

Târziu, când toamna se sfârşea
Şi când întâii fulgi de nea
Atinge geana,
Un trup de fată o fost găsit
Peste un mormânt, înzăpezit...
Era Ileana.

N. Neamtzu-Ottonel.

Cele 10 porunci ale neamului

PORUNCA I-a. Să nu uiţi că eşti copilul naţiei române care sute de ani a fost batjocorită, schingiuită şi umilită în toate chipurile şi pe toate căile.

Noaptea, dacă te trezeşti, să nu uiţi că de abia ai scăpat de robia crudă milenară care te-a împiedecat să trăeşti liber pe pământul ce acoperea osemintele moşilor şi strămoşilor tăi încă de prin veacul al V-lea înaintea de Christos.[2])

PORUNCA II-a. *Să nu te răzbuni, căci răzbunarea este pornirea sufletelor josnice.* Dar să nu simţi o adevărată bucurie, să nu ai o adevărată sărbătoare atâta vreme cât toţi fraţii nu vor fi la înălţimea vremii. Să fii *muncitor, cinstit* şi *cuminte.* Cu dispreţ să priveşti pe cei ce seamănă vânt şi să li împiedici isprăvile lor distrugătoare.

PORUNCA III-a. Crede în Dumnezeu şi propovăduieşte *binele.* Impiedecă răul unde îl vei descoperi Afirmă *adevărul* şi *dreptatea* şi fii *pavăză* de care să se zdrobească calomniile şi neadevărurile celor ce nu văd decât roş înaintea ochilor, deşi trăiesc, printre noi, ca în sânul lui Avram.

PORUNCA IV-a. Făgăduiala sfântă să faci că vei lucra din toate puterile Şi ci toate mijloaçele pentru intărirea şi mărirea patriei tale.

Pentru aceasta eşti dator:

a) să munceşti cu toate puterile ca să sporeşti atât avutul tău cât şi avutul Statului român;

b) să fii supus la porunca legilor şi ascultator faţă de cei chemaţi să-ţi lumineze mintea, să-ţi conducă sufletul sau să vegheze la dreapta executare a legilor;

c) să ai prunci mulţi, pe cari să-i creşti cu mintea luminată, în cinste, în credinţă în Dumnezeu şi în dragoste de ţară şi de neam.

PORUNCA V-a Consideră de duşman pe cei ce hulesc patria şi neamul tău chiar de ţi-ar fi frate bun. Pedepseşte-l cu îndepărtarea de la trebile Statului şi înfierează-i purtarea prin vorbă şi scris, ca să se ferească fraţii tăi dintr'un neam de cei ce se fac coadă de topor în mânile vrăjmaşilor tăi.

PORUNCA VI-a Jertfeşte binele tău personal pentru cel obştesc. La a ce ţi-ar folosi averile dacă laşi să prindă chiag ori rădăcină ideile de răzvrătire şi de distrugere a ordinei din Stat. Aceasta răsturnată, în felul celor ce se petrec la vecinii noştrii, n'ar mai putea omul, să fie stăpân nici pe avutul, nici pe viaţa lui.

PORUNCA VII-a. Nu te potrivi celor ce spun că a fost mai bine sub vechile stăpâniri. Nu uită că chiar de curgeà lapte şi miere, tot *rob* erai şi tot *valah barbar* ţi se zicea, deşi erai blând, supus, răbdător şi nobil în durerea ta. Mulţămirea sufletească de a muri *liber într'o ţară liberă* preţuieşte mai mult decât un blid de linte mai mu t.

PORUNCA VIII-a. Nu uită că vrăjmaşul nu vrea să recunoască în faţă lumii că cu jertfe de viaţă şi cu dureri nenumărate ţi-ai căpătat *Independenţă* şi *Unirea cea Mare.* El zice că prin bunăvoinţă Aliaţilor ţi s'a dăruit această stăpânire, cu toate că el ştie că idealul unirii a fost semănat în sufletul tău de către primii voevozi, începând cu Mihaiu Viteazul şi de către dascălii tăi dela şcoala din sat până la cei de pe catedră universitară.

PORUNCA IX-a Incurajează *virtutea* şi laudă *vrednicia.* Impiedecă *depravarea* şi corupţiunea pe care vrăjmaşii interni şi externi o au drept armă spre a-şi îndeplini scopurile lor şoviniste. Această cale nu este făţisă, dreaptă şi cinstită. Când îţi dezvolţi mintea şi-ţi îmbogăteşti inima cu sentimente alese, chiar de eşti rob, ai în mână cheia închisorii tale.

PORUNCA X-a. *Jertfeşte chiar, din ce nu-ţi este de prisos pentru întărirea patriei.* Să ai milă şi îndurare şi pentru cel ce ştii că este în rătacire şi care te urăşte. Ura sălbatecă şi păgână să cauţi să o topeşti în bunătatea-ţi nesfârşită, care să curgă ca o apă răcoritoare şi alinătoare a tuturor rănilor din sufletele celor de alte neamuri, otrăvite de ideile şoviniste. Şi acum, cu D-zeu înainte, fraţi Români! Să ne încălzim la soarele învăţăturii şi să fim mai creştini decât toţi creştinii!

Sora din Abrud.

[1]) Răspuns celor 10 porunci ale comunistilor Unguri.

[2]) Agatirsis.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

DE LA NOI

— de Ion Vlădoiu. —

S'a înapoiat, într'o dimineaţă scăldată de soare, şi, străbătând inima oraşului, s'a oprit tocmai în fundul mahalalei.

George era unul din cei mai chipeşi şi mai isteţi mecanici. Inalt, cu părul negru şi cu ochii vii, cu vorba hotărîtă şi limpede, cu pasul sigur, el trezea în sufletele vecinelor de prin curţile alăturate multe doruri. Plecat în răsboiu, cu dragoste de moşie şi cu neclintită nădejde în sfârşitul bun al năzuinţelor neamului, soarta l'a tăiat prin meleaguri necunoscute, până s'a pomenit într'un ţinut de peste Nistru, în împărăţia întunericului şi a răsmeriţii. Cunoscuse George câte ceva, cetise cărţi, vorbea adesea cu oameni de ispravă şi a multe ştiuitori, îşi dădea, într'un cuvânt, seama de cele ce îl împrejmuiau.

Locuise în oraşul stăpânit de sminteală doui ani.

Suferise şi foamea şi frigul, dar, stâncă falnică sub loviturile valurilor — nu cădea. A isbutit să fugă şi azi iată-l înapoi, pe pământul visat, pe care l-a sărutat cu ochii umezi, în clipa când l-a simţit sub călcâiu.

George are ca prieten apropiat pe Stan Creţu, un proaspăt orăşean, cu capul plin de chemări ciudate. Fusese la o fabrică, acolo cunoscuse pe mulţi şi, într'o bună zi, fu chemat la un „sfat." Era vorba de cerut o sporire de leafă. Stan Creţu să minună foarte de cuvântările auzite şi pentrucă tovarăşii săi nu-l slăbeau, purcese a-i urma, şi încetul cu încetul le prinse graiul, vorbea ca ei, se ridica împotriva Ţării, nu credea în Dumnezeu, spunea râtos că armata e o nenorocire şi visa "răscoala" pe care nu se sfia s'o vestească ori-cui şi ori-când.

Stan Creţu fu privit de to i ca un rău. Ce puţin îl sinchisea, însă, „părerea lumii" şi nu înceta să propăvăduiască mai departe cuvântul răzvrătiri. Când află că George s'a înapoiat din ţara bolşevică, mare îi fu bucuria. Cât de mult ar fi voit să plece şi dânsul acolo!

— Ascultă, dragă George, nu e aşa că poporul stăpâneşte fabricile, in Rusia? — l-a întrebat cu nestăpânită mulţumire în glas.

— Ba! — îi răspunse George — fabricile sunt tot ale stăpânilor.

Stan crezu că n'auzise bine.

— Cum? Tot ale stăpânilor?

— Păi da! Să vezi. Când împăratul a fost coborît de pe tron, s'au numit un fel de conducători însărcinaţi cu treburile ţărei. Aştia au pus mână şi pe fabrici, unde sunt oameni de ai lor şi unde se lucrează ca înainte şi tot atât de trudnic.

— Dar folosul muncii cine îl ia?

— Stăpânitorii, de bună seamă. Cei care conduc fabricile.

— Şi cât timp lucrează, pe zi, oamenii?

— Mai mult că înainte: câte zece, douăsprezece ceasuri pe zi!

— Incaltea 's bine plătiţi?

— Cu banii pe care îi iau abia de-şi pot ţine sufletul. Mâncare nu-i haine şi ciubote nu's, lemne nu's...

— Dar „conducătorii?"

— Ei au! Şi mâncare, şi haine, şi lemne. Că, vezi bine, âştia au înlocuit pe stăpânii de odinioară.

— Dar, fără îndoială, că muncitorul e slobod...

— Slobod? — îi taie vorba George. — Slobod? Dacă un muncitor găseşte că e rău plătit sau cere un tain mai mare, e împuşcat pe loc. Câte omoruri d'astea n'am văzut cu ochii mei! Şi apoi temniţele, şi bătăile şi înfometarea, — doamne!

— Păi bine, dragă George, nu sunt toţi de-opotrivă acolo?

George nu-şi putu ascunde râsul.

— Deopotrivă! Se cunoaşte, Stane, că priveşti lucrurile de departe şi că ţi-i capul încurcat cu năzbâţii. Cine are bani. trăeşte bine, — cine nu, moare de foame. Numai că s'au întors lucrurile: eşiţi, din puşcărie, beţivii, ticăloşii au pus stăpânire pe bogăţiile gospodarilor de eri, i-au jefuit şi astăzi huzuresc în clădiri mândre, beau vinuri tari şi fac, după pofta inimii, toate uriciunile.

— Dar poporul ce spune? Că doar poporul a făcut revoluţia în folosul lui?

— Poporul nu poate vorbi. El e ţinut sub călcâiu. Cine crăcneşte e ucis pe dată şi atât de mare e groaza că nimeni nu se încumetă să ridice glasul.

— Dar cum, mai George, acolo e stăpânire?

— Stăpânire, da, cu toate puterile şi cu toate foloasele!

— Ba da! Dar — toate — în slujba stăpânirii, iar ăi de scriu almintelea sunt băgaţi în închisori, judecaţi şi osândiţi, fie la moarte, fie la muncă silnică!

— Dar ţăranii nu au pământ?

— Nu! Ei au fost amăgiţi. Li s'a dat câte ceva, dar suferă azi mai mult ca înainte şi n'au putinţa să facă un pas după voia lor. Moşiile sunt tot în mâinile stăpânirii.

— Armată e?

— Şi încă multă, măi Stane, şi drăcească... Se bate, se ceartă şi se hotăreşte fără multă vorbă.

— Sunt şi *grade?*

— Ba bine că nu!

Stan rămase puţin pe gânduri. Era frământat.

— Păi atunci nu s'a schimbat nimic acolo?

— Ba, s'a schimbat, — dar în rău, numai în rău! Muncitorii suferă, ţăranii suferă, poporul tânjeşte după pâine şi un vestmînt mai bun şi tremură în fiecare zi de spaima morţii care stăpâneşte întreg întinsul împărăţiei.

Stan deveni şi mai gânditor.

— Frate, — spuse el în cele din urmă, — frate, atunci e mai rău acolo!

— Da! Ca dela cer până la pământ!

— Ce e de făcut atunci?

— Să ne iubim ţara, neamul şi să urmăm învăţăturile bune. Fără Dumnezeu, fără orânduiri liniştite şi bine închiegate, nu se face nimic temeinic. De ce să mergem către prăpastie?

Stan tăcu. Clătină din cap în semn de pricepere. S'au despărţit prieteneşte. Din ziua ceea, — la noi — Stan nu mai e răsvrătitul fără rost ci omul cu scaun la cap, care îşi vede de treabă, lucrând stăruitor, şi dând pildă de cinste, de înţelepciune şi dragoste de ţară.

Ion Vlădoiu

Chişinău, Mai 1921.

EVANGHELIA NOASTRĂ

Frumusețea României

Noi trebuie să ne iubim țara, pentrucă dragostea de patriei este o lege a lui Dumnezeu, dată nouă oamenilor pe acest pământ. Și așa fiind, urmează că oricum ar fi această țară noi trebue să o iubim. Dar cum Dumnezeu ne-a așezat într'unul din cele mai frumoase locuri din lume, în cât noi Românii trebue să iubim România și pentru frumusețea ei. — Și așa este.

Minunata noastră țară a avut și are o putere mare nu numai asupra noastră, a Românilor de baștină, ci și asupra streinilor cari vin la noi. După cum se știe, M. L. Regele și Regina au venit din alte părți în România, fiind chemați de necazurile noastre ca să ne ajute, atunci când nu eram ca acum uniți ci un neam necăjit. Dar Ei s'au îndrăgostit atât de mult de țara noastră, că acum ei sunt cei mai mari Români. M. S. Regele a fost acela care, după războiu, a spus cel dintâi ca să se dea pământ la țărani. Iar M. S. Regina scrie cu multă căldură despre România zicându-i „Țara mea". Și atâta grije și dor are Ea de binele neamului nostru, în cât simte la fel cu noi și scrie cu noi la „Cultura Poporului", îndemnându-ne să ne unim și spunându-ne că dacă în războiu am fost cu toții frați, n'am putea oare să fim tot frați și în vreme de pace. După sfârșitul luptei, n'am putea oare să punem umăr la umăr, precum am făcut atunci, pentru a clădi în loc de a dărâma România Mare? Da, căci trebue să fim vrednici de aceia cari și-au dat viața pentru România. Da, pentrucă nu trebue să le pângărim mormintele prin certurile și neînțelegerile noastre, prin urile noastre, prin pizmele noastre, prin nesfârșitele noastre vrăjmășii.

Atâta este de mândră țara noastră, că face un păcat acela care locuind în ea și bucurându-se de minunățiile ei, nu o iubește. Dar atâta este de frumoasă țara noastră că în ea sufletul nu poate să nu se înalțe spre Dumnezeu. Și așa se face că Românii își iubesc atât de mult patria, în cât pentru ei biserica și România sunt una și aceeași ființă. Românii își iubesc patria pentrucă ei cred în Dumnezeu, și ei cred în Dumnezeu pentrucă ei își iubesc patria. Religia Românilor este națională și naționalismul este religios. Și prin această împreunare a dragostei de țară cu dragostea de Dumnezeu, ei sunt ursiți să fie un neam de frunte. Și această împreunare răsare ca o mândră floare din frumusețea țărei românești.

Marin Stefănescu.

In Capela eroilor . . .

Moartea eroică a sublocotenentului-aviator Vasile Bonțescu

Aviatorii români au speriat lumea de aici cu sborurile lor îndrăsnețe, și cu multele probe și mai îndrăsnețe încă, la cari nici nu cuteza lumea să privească.

S'a întâmplat însă în zilele trecute, că ofițerul *Vasile Bonțescu* a plătit cu viața sa un sbor îndrăsneț, pe o vreme când se pregătea furtună în văzduh. N'a fost din vina lui, ci din aceea a unei aripi, ce s'a rupt chiar în o vreme când aeroplanul era la o înălțime mare. Aviatorul vedea că e pierdut, dar a mai avut atâta putere, să îndrepte mașina spre arborii din preajma clinicelor, în nădejdea că s'ar mai putea opri în ei.

Lumea observase căderea falnicului vultur român, alergând de pe toate stradele înspre locul, unde viteazul avea să plătească cu chiar viața lui, împlinirea datoriei, până în sfârșit.

*

Gazetele noastre l'au deplâns, chiar și cele străine — fie spusă aceasta spre lauda lor — au înțeles să scrie rânduri pline de admirație pentru îndrăsnețul vultur, care s'a ridicat și mai sus, chiar căzând jertfă în lupta cu văzduhul năprasnic.

Și în capela eroilor a fost un adevărat pelerinaj. Martirul sburător, cu fața întoarsă spre altar, avea un zimbet încremenit în colțul buzelor rănite, și o înfățișare mândră, ca aceea a unui viteaz, care a trecut pragul vieții, fără să-și plece capul.

Coroane se înșiruiau lângă sicriul deschis, și o ploaie de flori acoperea, cu gingășie par'că, trupul sdrobit al celui mort.

Oamenii se strecorau tăcuți. Un ofițer dela aviație, cu buzele strânse, cu ochii plini de lăcrimi, veghea la capul îndrăsnețului camarad.

Lângă ușa capelei era o cruce alcătuită din helicele aeroplanului, cu fotografia celui mort, și cu alte fotografii, înfățișând prăbușirea lui din văzduh.

In curtea cazărmii aeroplanul, cu rotilele stricate, era învăluit în treicolor.

*

Inmormântarea a fost înălțătoare. Mortul, în loc de a se cobor în groapă, părea că se ridică, și mai mult încă, în slava cerului.

Mii și mii de oameni s'au postat dealungul drumului către gară, în așteptarea cortejului mortuar.

Sicriul a fost așezat pe aeroplanul celui mort, acoperit de coroane și jerbe de flori, și lumea aleasă ce l-a petrecut, în frunte cu autoritățile militare și civile, abia putea răsbate prin marea de public, ce se îngrămădia din toate părțile.

Camarazii lui sburători și-au făcut datoria cu vârf, arătându-se vrednici de amintirea celui ce pleca...

Patru aeroplane rotiau în văzduh, cu rotiri falnice, cu sboruri înalte sau coborâte până deasupra coperișurilor, cu figuri și rostogoliri mai mult ca îndrăsnețe, voind a-i spune camaradului mort:

— Tu ai murit, dar vitejia ta e un nou îndemn pentru a duce mai departe steagul fâlfâit de tine cu atâta mândrie. Tu ai înfuntat moartea. O înfruntăm și noi. Căci mai presus de această vieață ticăloasă e *Patria*, pentru care ne dăm cu plăcere viața, în ori-ce clipă!..

Al. Ciura.

VIPERILE

Viperile le vei găsi în toate locurile, la sate ca și în orașe. Trăesc în apropierea noastră, adesea chiar în mijlocul nostru pentruca în timp ce le încălzim, ele să muște pe cei mai slabi dintre noi, introducând pe nesimțite picătură, cu picătură veninul lor, în sufletele fraților noștri încrezători și fără experiență.

Le privește mai ales aerul din fabrici, gări, ateliere, căci acolo nimeni nu le împiedecă să se târască din colț în colț și să împrăștie veninul lor.

Cum mușcătura lor nu este de îndată ucigătoare. ba chiar trece adesea neobservată, după cum neobservate continuă a trăi și viperile în mijlocul nostru, veninul introdus pe nesimțite în sufletele fraților noștri, își face efectul pe zi ce trece, căci otrava primită e transmisă cu multă ușurință, adesea în mod nebăgat în seamă, în alte suflete tot slabe și nepregătite.

Vipere în țara noastră întregită și mărită cu atâtea sacrificii, *sunt aceia cari, trăind din rolul pământului românesc, sunt uneltele dușmanilor ce ne înconioară și țintesc a ne slabi și dezbtnă pentru a readuce apoi vechea stare de lucru.*

Luați seama, iubiți Români, și feriți-vă de toate aceste ființe, vătămătoare. Căci, vipere sunt aceia, cari prin intrigi seamănă vrajba între frați și defăimează autoritățile și conducătorii noștri, făcându-i răspunzători de greutățile vieței de azi.

Vipere sunt aceia cari speculează credința unei secte religioase, propovăduind credincioșilor de a fugi dela datoria de ostaș;

Vipere sunt accia cari prin tot felul de instigațiuni propovăduiesc ura de clasă, ridicarea maselor lucrătoare contra conducătorilor, îndemnându-i la greve cu scopul de-a naște turburări țării, tintind astfel la distrugerea organizației noastre de stat.

Feriți-vă, zic, căci vipere sunt și cei care răspândesc svonuri de natură fantastică, băgând sufletul cetățenilor neîncrederea în trăinicia țării întregite și teama că iarăși vor reveni vremurile de tristă amintire.

Și'n timp ce cu acest venin încearcă să otrăvească sufletele Românilor încrezători și slabi de înger, conducătorii acestor vipere organizează în ascuns, comploturi chiar pe pământul țărei noastre și pun bazele unei întregi urzeli de luptă și de distrugere sperând ca în momentul când mulțimea Românilor ar fi prea slăbiți de otrava primită să dea lovitura și să readucă curând stăpânirea străină.

Visuri irealizabile ale dușmanilor nostri! Speranțe născute în creeri de bolnavi!

Insă adevărul este și rămâne acesta: Dușmanii noștrii nesupărați și nedemascați de nimeni, lucrează sub ochii noștri contra intereselor țărei noastre, plătind cu sume fabuloase misionari, cari mișună prin tot locul cu rolul viperelor sus amintite.

Pentru această mă îndrept către voi, Români buni și patrioți și vă spun: *Gândiți-vă la suferințele strămoșilor noștri la sacrificiile făcute de toți fiii României de azi, care au dat mână cu mână să-și vadă visul împlinit, și priviți cu bagare de seamă în jurul vostru, demascați viperile, pentru ca voi cari ați făcut atâtea sacrificii și continuați a munci la clădirea României întregite, să aveți mulțumirea de a nu fi lăsat vipera să se apropie de fratele mai slab, ca să-i învenineze sufletul său curat!*

Ion Petrescu.

Jertfele Aerului

O pasere măiastră, s'a desprins de pe cerul albastru al Clujului, pentruca să cadă, într'o senină zi de primăvară, pe pământul, de asupra căruia năzuise să zboare, veșnic biruitoare.

Fu scris ca numele încă a unui viteaz, să se adauge la șirul „Jertfelor Aerului", de astădată în liniștea binefăcătoare a Păcii, și în lupta numai pentru binele omenirii . . .

* * *

Clujul acesta, al tuturor luptelor de ieri, al patimilor clocotitoare, al urii care ucidea numai de dorul puterii și al asupririi, văzu astfel cum știu ai nostri să moară, pentru binele tuturor . . .

Clujul acesta, sub zidurile căruia, jertfa nu avusese în trecut, alt înțeles, decât acela de a auri strălucirea unei coroane împărătești, putu înțelege azi, rostul mai adânc, mai mare, mai uman, al jertfelor noastre . . .

Clujul, martor mut și nepăsător al tuturor faptelor trecute, al tuturor vijeliilor deslănțuite asupra lui, tresări pentru întâia oara în fața morții dătătoare de viață și creatoare de noi puteri . . .

Clujul, învățat până în timpul din urmă să-se gătească și să petreacă la groapă cu alaiul poruncit de mai marii zilei, pe acei dintre ei, care se duceau dintre vii, Clujul care în fața tuturor morților acestora ca și a viilor cari rămâneau după ei, dădea toata pompa și toate cuvântările, toată închinarea ca și toată curiozitatea ce se cerea unor asemeni întâmplări, **dădu pentru întâia oară fără să i se ceară și fără poruncă, unui ostaș și unui zburător român, sufletul și lacrimile sale.**

* * *

Se răsplatia astfel tot dorul de mai bine al aceluia care, fără să se teamă de moarte, o înfruntase de dragul unei Idei. **Se aducea singurul omagiu ce se putea aduce unei jertfe căzute pe altarul civilizației omenești, și se făcea prima contopire a tuturor sufletelor, în uitarea vrajmășiilor de fie care clipă, în fața acestei morți, care se ridica deasupra oamenilor și deasupra pornirilor lor.**

Si în contopirea tuturor acestor suflete era de sigur, înțelegerea adevărată a vieții omenești și a menirii ei celei mai înalte și nobile, așa cum au visat-o gânditorii mari ai lumei, și așa cum o realizase o moarte de viteaz!

* * *

Războiul care pentru toți ceilalți s'a sfârsit de mult, urmează astfel mai departe, dus de acei ostași cari nu înțeleg să aibe o clipă de odihnă. „Zburătorii" luptă mai departe, în întrecerea de fiecare clipă cu puterile naturii, în care luptă cad însă atâția jertfă, pentru ca alții să poată birui.

E greu și sângeros războiul lor, și totuși el este purtat fără frică și fără șovăire, în admirațiunea entuziastă a tuturor, cari înțeleg cum pe cei bravi, durerea îi oțelește în loc de a-i înspăimânta. . .

Și astfel, deasupra Clujului alte paseri măestre, se joacă pe cerul albastru al zilelor de vară; lumea le privește cu aceeaș dragoste plină de grijă, cu aceiaș mândrie plină de nădejde.

Iar noi, cei cari deslușim, în lumina orbitoare a Înălțimei, culorile acelea, care sunt imaginea Patriei, și cari zbor în văzduhul care nu are hotare, ne cuprindem de menirea înaltă pe care o iau în zborul lor isteț, atunci când simbolizează tot zbucuimul întregei acestei Omeniri, în lupta pentru cucerirea tainelor firii. . .

Și atunci abia, înțelegem în toată măreția lor, ceea ce dau, pentru mersul înainte ae Lumii **Jertfele Aerului!**

Cluj 30 Mai 1921.

Vintilă Petala.

3/15 Maiu 1848

(Urmare)

Toţi oratorii amintiţi sunt studenţi de clasa a VIII-a gimnazială.

Purtarea junimei studioase la această serbare naţională a fost, credem, calificată de a întări speranţa bătrânilor în viitorul naţiunii române. Căci spiritul şi ideile ce să manifestă şi susţin la atari ocaziuni ne pot servi de gaj, cumcă din astfel de tinerime au să iasă bărbaţi bravi şi serios devotaţi patriei şi naţiunii.

La ora 1 după amiazi junii nostri să întruniră în *Bercul mitropolitan* pentru aşi ţinea *maialul* indatinat.

II.

Vorbirea rostită de pe piramida din piaţa Blajului, în faţa Cadetralei, în presara zilei de 3/15 Maiu 1876, de Basiliu L. Bianu, student în clasa VII. gimnazială:

„Doamne luminează ziua de 3/15 Maiu 1876!"

„Mai curând vor putea smulge soarele de pe firmament, mai curând vor putea mută munţii, decât să nimicească sentinela latină fiul Romei eterne străplântat în răsărit!"

Fraţi români!

Şaptesprezece secoli şi jumătate trecură decând soarele orientului salutase cu razele-i incalzitoare pe fiii lui Traian în Dacia.

Şaptesprezece secoli şi jumătate trecură decând începuse a răsuna accentele limbii române în toate unghiurile Daciei.

Şaptesprezece secoli şi jumătate trecură decând versul de bucurie şi fericire să auzia pretutindeni în această patrie numită *Dacia ferice.*

Totul era măreţ şi sublim.

Românii duceau o viaţă fericită în această ţară, care era una din cele d'întâiu, cea mai avută de aur şi cea mai frumoasă provincie a lumii romane.

Sublime momente fură acele şi cum să nu? Când întreg sudul Europei era locuit numai şi numai de fraţi de ai Românilor, din una şi aceeaşi ginte constătătoare din din atâtea fice surori, dotate cu facultăţi splendide, cu virtuţi sublime, indărăptul lor cu tradiţiune de glorie, ce le-o invidia lumea întreagă, înaintea lor strălucea un viitor nemărginit, ochii lor erau aţinţiti spre cel mai frumos cer, imprejurul lor suridea cea mai frumoasă natură, — munţi şi ape — margini puse de degetul lui Dumnezeu pentru o lume de giganţi.

O atare fică a gintei latine era şi este: *naţiunea română.*

Şaptesprezece secoli şi jumătate trecură, zic, decând în astă patrie descălecase fiii lui Traian, în Dacia, spre a forma o naţiune mare şi cultă în orientul Europei.

Aici, venind, Românii numai decât să puseră la lucru, începură a cultivà agrii cei sălbateci asemenea cultivatorilor lor de mai înainte, începură a-şi canaliză ţara, o face drumuri şi forturi de apărare.

Ei erau fericiţi!

Mai credea cineva că această Dacie nu va dura în etern? Că naţunea română va apune vr'odată? Nu, caci ea era fica gintei latine căreia Joe i-a dat *„imperium sine fine!"* (domnie fără sfârşit).

Durerea, fericirea străbunilor nostri ţinu abia doi secoli, da abia doi secoli ţinu fericirea Daciei auguste, — când din nord-ostul Europei sună o voce înfiorătoare: *„finis Daciae!"*

Ici din codrii cei intunecaţi ai miază-nopţii, colea marea Asie, îşi vărsară vespii ca un potop nimicitor; erump ca nişte valuri teribile de mare, să ridică ca nişte nori grei ameninţători seminţii peste seminţii de popoare până aci necunoscute, nimicînd cu foc şi fier tot ce le stà în cale. Goţii, după ei Hunii, Gepizii, Avarii, Longobarzii şi alţii.

Toţi acei barbari trecură, să perdură, numai Românul rămase, numai pe el nu l'au putut înfrânge, nici barbarismul atâtor secoli, nici fierul inimicilor săi seculari.

Impărăţia cea mare a Romanilor, odinioară doamna lumii cunoscute, în care însă virtuţile cele vechii deveniseră acum fabule mitice, în urmă să cotropi cu totul de către aceste seminţii nenumerate de barbari.

Dar nici una din provinciile cele multe ale Imeriului Roman nu luă această răsplată mai infricoşat ca Dacia lui Trafan, nici unii n'au sinţito mai cumplit şi mai idenlungat, de atunci şi până astăzi, ca strănepoţii Daco-Românilor, căci nicări pe pământ nu fură inundările atât de mari, suferinţele atât de grele şi neintrerupte ca în aceste ţări; acestea ţări erau poarta de intrare a barbarilor în Europa, pe aci era drumul cel mare al hoardelor barbare către occident; Romanii Daciei erau obiectul primei furii al acestor hoarde.

Tot ce produse geniul roman mai în doi secoli, ce crescuse sudoarea generaţiunilor, ce prefecţionase experienţa; toate monunentele geniului, virtuţii, puterii, toate să prefăcură acum în ruine triste, pline de jale, rămânând ca nişte martori trişti ai măririi celei superbe a străbunilor nostri.

Adversităţile timpurilor, furia barbarilor, isbânda sorţii, chiar şi mănia Provedinţei, păreau conjurate în scopul de a stânge seminţia română.

Dar geniul Romanilor nu suferi totuşi ca strănepoţii unei ginţi atât de măreaţă să piară de pe faţa pământului. Românii nu periră; ei trăiesc şi vor trăi! . . . şi deşi vedem azi cu jale ruinele plângânde a atâtor momente maiestoase ale gloriei falnice a stăbunilor nostri, dar fiinţa naţională, română, parcă îngânând toate adversităţile a saptesprezece secoli şi jumătate rămase neatinsă. Şi astăzi după atâta amar de vreme, Românul zice cu mândrie: *Eu sunt Român!* Un popor probat ca al nostru poartă în sânul său simburile vieţii perpetue: popor fără fine.

„De n'a perit Românul — când hoardele barbare
Veneau ca şi lăcuste prin agrii sămănaţi,
Tăind fără de milă, răpind fără crutare,
Lipsind pe fii de tată şi pe surori de fraţi:
Acum când braţu-ti ager în lume-i cunoscut,
Tu bravule Române mai crezi că eşti perdat?!"

(profetul Andreiu Mureşanu).

*

După atâta suferinţă în fine, după căderea Avarilor în secolul VIII, Dacia era liberă, fericită, ca şi reînviată. Orizontul ei era azur, pretutindenea să auzea din nou vers de bucurie şi fericire, feciorii ei cântau arii de plăcere şi de iubire, şi cum să nu? Când Românii nu mai erau supuşi, nu mai erau sclavi; ei erau independenţi cu *Ducii* lor proprii, ei erau iarăşi liberi.

Sărmane Române, multe ai suferit până acum, dar găteşte-te în acest scurt timp de pace, căci multe te mai aşteaptă!" sună suna vocea geniului rău.

Aşa a şi fost.

De odată orizontul Daciei să întunecă, nori fulgerători îl acoper, o furtună să arată . . *Ce să fie?* să auzea în toate părţile, vaiete peste vaiete, oamenii alergau din loc în loc, neaflându-şi nicăeri azil.

O nouă ceată de barbari să sculase din răsărit ca să-şi afle o patrie; ei veniră ca un fulger, prădând totul în drumul lor, omorând şi răpind tot ce era mai scump.

Cine sunt aceia? — nu-i mai amintesc . . . !

Subjugând poporul să aşezară aci; Românii încheiară frăţie cu ei şi trăiră pretineşti; dar această stare nu ţine mult, ei să schimbară, începură a subjuga poporul, a-i răpi averea şi a-l asupri cu tot felul de greutăţi. Nu trecu mult până ce veniră şi oaspeţii *Saşi.*

De aci încolo începe soarta cea fatală a Românilor. Românul deodată să văzu fără avere, fără libertate. asuprit din toate părţile.

Românul ce făcea? Tăcea şi suferea, până când, în fine, îşi perdu răbdarea şi în anul *1437* luase arma în mână şi începu să dea năvală în contra asupritorilor cerând cu toată energia *dreptatea!* Şi nici nu să putea altfel, căci starea cea de jale a Românilor din timpul acela să putea vedea din cele spnse de ei: „că s'au apăsat cu totul de către nobilii şi s'au redus la stare de şerbi, ca şi cum ar fi nişte oameni cumpăraţi, şi că nu-i lasă să treacă la alte moşii nici chiar despoiaţi cu totul de lucrul şi averile lor şi că le-au răpit toate drepturile şi libertăţile şi că i-au împreunat cu sărcini mei grele decât crucea, care nu le mai pot purta!"

Românii mai răsculară şi prin asta dederă ocaziune la o conjuraţiune sărbătorească, numită: *„unio trium naţionum,"* (unirea celor trei neamuri) pentru apărarea comună şi stărpirea totală a Românilor. Abia după doi ani de luptă putură câştiga Românii: *libera migraţiunc!*

Soarta Românilor începu a să mai uşura. Dar urmează un alt period şi mai fata! în istoria Românilor. Periodul *independenţei Transilvaniei.* Patimiile şi suferinţele Românilor sub Principii indepenţi în curs de un secol şi jumătate sunt mai pe sus de ori ce închipuire. Românii fură desbrăcaţi de toate drepturile ţării: naţiunea şi religiunea română sunt numai suferite. Românii sunt siliţi a să face *calvini;* preoţimea este maltratată în modul cel mai tiranic; pentru ţărani nu se făceau alte legi, decât nişte articoli care de care mai asupritori.

In astfel de împrejurări triste şi pline de suferinţe era mai pe aci să apună pentru totdeauna soarele Românilor, dar Dumnezeu n'a lăsat pe credincioşii lui să piară, nu, căci el este prea îndurător, el şi acum trimise pe *apostolul* Românilor cu crucea în frunte şi cu spada în mână, pe viteazul şi gloria noastră, pe *Mihaia Eroul,* care scăpase întrucâtva pe conaţionalii săi de asuprire şi pe când era să scape aceştia de despotismul conjuraţiunii, atunci soarta părăsi pe viteazul neamului, care trebui să cadă sub spada unui tigru pe *câmpia Turzii.*

Basiliu L. Bianu
student în cl. VIII gimn.

(Va urma.)

GHICITORI

Ce fiara încornorata
Umblă cu gura câscată
Şi numai cu limba râmă
Tot răstoarnă şi dărâmă
(Plugul)

*

Găină pestriţă
La popa pe poliţă
(Cartea)

*

Ce trece pe apă,
Şi nu face valuri?
(Sunetul)

*

In pădure născai
In pădure crescui
Acasă când m'au adus
Cercei în urechi mi-au pus
(Cobiliţa)

Ideia Unirii naţionale şi înfăptuirea ei

(Urmare)

Cel mai mare cronicar al Moldovei, învăţatul pentru acele vremuri *Miron* Costin proclamă cu duiosie, dar şi cu mândrie întâia oră în scris, că „Moldoveni, Munteni şi Ardelenii, toţi de un neam *suntem, românesc."*

A venit apoi peste Moldova şi Muntenia amorţitoarea stăpânire a Grecilor din fanar. Se părea, că modestul curent naţional şi ideia unităţii vor slăbi sub noul jug al unei mincinoase culturi străine. Acum începc însă rolul Ardelenilor.

Intrând o parte dintre Românii ardeleni în legaturi bisericeşti cu Papa dela Roma, o pleiadă de tineri pleacă să studieze la Roma teologia catolică şi se reintorc în ţară cu o comoară de cunoştinţe privitoare la istoria neamului nostru, Şincai, Maior, Micu-Clain părăsesc preocupările de ordin teologic şi se apusă să ne dea lucrări istorice pentru a arăta temeinic originea strălucită a neamului nostru şi unitatea lui din toate punctele de vedere. Ideile lor au produs întâia în cea mai temeinică renaştere naţională nu numai în Ardeal, patria lor mai îngustă, ci şi în Dacia înferioasă şi mai ales în Moldova. Munca lor a făcut, ca ideia unităţii să devină nu crez naţional la întreg neamul românesc. Intărirea acestei idei a băgat groază în asupritorii nostri de veacuri, căci lui Heydendorff, un înalt funcţionar sas din veacul al 18-lea, îi scapă în memoriile sale mărturisirea, că nobilimea maghiară şi conducătorii Sasilor au fost totdeauna înţeleşi şi convinşi despre trebuinţa de-a ţiuea pe Românii din Transilvania veşnic în întunerecul neştiinţei şi sub jugul asupririi, căci aceştia constituesc cea mai mare primejdie pentru durabilitatea exploatării lor şi din cauza vecinătăţii cu cele două ţări de acelaş neam din partea de meazăzi şi răsărit a Transilvaniei. Căci Românilor din Ardeal le-ar puteă veni ideia să se unească cu ei.

In jumătatea dintâiu a secolului al 19-lea încolţi cu putere ideia Unirii, deocamdată în Muntenia şi Moldova. La 1830, Unirea îşi găsi un răsunet puternic poetic în versurile Munteanului Ianku Văcărescu, care ocăreşte Milcovul*) pentru despărţirea fraţilor. Ear Moldovanul V. Alexandri cuprinde în dorinţa lui de unire *toate* ţările româneşti, adecă nu numai Moldova şi Muntenia, ci şi Basarabia, Bucovina şi Transilvania îndemnând în poezia lui „Deşteptarea României."

Sculaţi fraţi de-acelaş nume! Eată timpul de frăţie! Peste *Molna* **), peste *Milcov,* peste *Prut,* peste *Carpaţi.* Aruncaţi braţele voastre c'o puternică mândrie.

Şi de-acum pe veşnicie
Cu toţi mâinile vă daţi!

Şi s'a pornit apoi lupta pentru realizarea unităţii naţionale a celor două principate. In veci vor străluci pe paginile istoriei noastre numele unor bărbaţi ca *Mihai Cogălniceanu,* Nicolae Bălcescu, Vasile Alexandri, Costache Negri, Ioan Brătianu şi alţi mulţi tovarăşi ni lor, cărora li s'au alăturat chiar în domnitorii Ştirbei şi Ghica. Dintre cei dintâi, unii au suferit chiar şi temniţă şi exil pentru ideile lor de unire. Căci lupta a fost grea, având să o poarte şi cu dujmanii din lăuntru ai Unirii şi cu cei din afară.

Inlăuntru nu era tocmai mic numărul boerilor şi al ciocoilor, cari fiind unii plătiţi de Rusia, alţii temându-se că prin Unire îşi vor pierde situaţia câştigată, se împotriviau pe toate cărările, mai ales neciustite, ca să împiedece adunările naţionale să voteze Unirea. De mare ajutor a fost faţă de aceştia pentru unionişti „Gazeta Transilvaniei" a lui Gheorghe Barifiu din Braşov, în care unioniştii din Moldova îşi puteau publica, neturburaţi de cenzura rusească dela Iaşi, ideile lor de unire — o nouă dovadă a unităţii sufleteşti la Românii de pretutindeni.

Pe de altă parte atât Rusia, cât şi Austria cu Ungaria vedeau o primejdie mare în aceasta întâie unire a părţii celei aproape mai mari din neamul românesc, căreia *trebuia* să-i urmeze apoi *unirea cea mare.* Căci fiecare din ele stăpâniau, una Basarabia, cealaltă Transilvania şi Bucovina, pământ rupt din Dacia românească.

Dar nu au isbutit nici unii, nici alţii dintre duşmanii Unirii, căci unioniştii aveau dinafară sprijinul mai ales al Franţei, iar înlăuntru sufletul întregului popor era cu ei. Dupăca Moldovenii l-au ales la Iaşi pe *Alexandru Ioan Cuza* Domn al Moldovei, la 24 Ianuariu 1859, adunarea naţională din Bucureşti l-a ales tot pe Cuza Domn al Munteniei. In felul acesta, două din ţările româneşti erau unite şi politiceşte, — întâiul pas hotărîtor spre unirea cea mare era făcut.

Războiul cel mare ne-a adus apoi unitatea completă. La 24 Ianuarie în 1918 se proclamă la Chişinău unirea *Basarabiei* cu ţara mamă, la 28 Noembrie în 1918 la Cernăuţi a *Bucovinei* şi la 1 Decembrie în 1918, la Albalulia, a *Transilvaniei.*

Unitatea naţională, care pe lângă ajutorul lui Dumnezeu e produsul a sute de mii de jertfe aduse pe altarul ei, în timpul cel mai nou mai ales de fraţii din România veche, cuprinzând pentru viitor atâta fericire pentru neamul nostru, care se va putea desvolta de acum înainte neturburat pe toate terenurile culturei, ne impune şi îndatoriri, dacă vrem să fim, noi şi urmaşii noştri, vrednici de ea.

Nu trebue să uităm, că acum mai mult ca oricând trebue să lucrăm în unire frăţească pentru vindecarea ranelor pricinuite de viaţa noastră din trecut şi pentru ridicarea culturală a poporului nostru, ca acesta să fie într'adevăr făclia luminoasă a culturei latine în Orient. Să nu uităm apoi, că datorim recunoştinţă martirilor pentru unitatea noastră şi aceasta recunoştinţă nu o putem dovedi mai bine decât lucrând mereu, ca aceasta unitate câştigată de ei să fie păstrată neatinsă. *Munca* cinstită pentru binele propriu şi munca înălţătoare pentru binele patriei şi al neamului să ne umple zilele vieţii noastre. Să nu uităm, că şi noi cei de astăzi şi de mâine trebue să fim încă tot generaţie jertfei, dar a jertfei de muncă, pentruca furtunile, cari ne mai aşteaptă în viitor să găsească clădirea neamului ca o stâncă, de care să se sfarme orice val.

Cu o astfel de hotărîre la muncă, care se fie totdeauna călăuzită de dragostea către fraţii Români din *întreagă* România-mare, vom dovedi, că am înţeles marele rost al Unirii neumului nostru şi atunci fiecare vom putea zice cu deplină încredere în viitor:

Căci Român sunt în putere
Şi Românu 'n veci nu piere!

Victor Lazar

*) Milcovul e râul, care desparţia, prin Focşani, Moldova de Muntenia.

Ce se poate vedea de la țărm și până pe fundul adânc al mărilor și oceanelor *)

de **Prof. Dr. I. P. Voitești**, de la Universitatea din Cluj

Vasul se oprește și în instrumentele de pescuit întinse în afară spre a le prinde și vazute cu ajutorul unui aparat maritor se observă că între cele căzute în mreje pe lângă unele parti scheletice și bucăți mai voluminoase de animale mai mari provenite din resturile de hrană ale animalelor carnivore plutitoare, marea majoritate a materialului adunat este fin, un fel de mâl ca nămolul, alcatuit din nenumărate căsuțe de ființe microscopice plutitoare, care, după moartea lor, cad ca o ploaie acoperind fundurile regiunilor adânci cu un strat mâlos ce se îngroașe necontenit. Iată dar origina străveche a cretei și a o bună parte din piatra de var, formate din astfel de căsuțe, legate și întărite toate la-o-laltă.

Intre timp se bagă de samă că o parte din viețuitoarele de pe fundul întunecat se ridică încet, încet în sus spre regiunile superioare, și cum ceasornicele arătau că timpul era pe înserate, vasul le urmărește, ridicându-se și el spre suprafață.

Pe drum convoiul se mărește, caci pe lângă diferiți puișori de fel de fel de animale, se adaogă la cortegiu și unii pești ca *sardelele și scrumbițele*, care ziua se afundă în părțile întunecate ale apei, ieșind numai sara deasupra ca și când lumina zilei le-ar supară.

Era în amurg când vasul ajunsă să plutească iar deasupra apei. Și ce frumusețe de priveliște odihnitoare pentru oamenii grupului nostru care după oboseala unei zile atât de interesantă ca rezultate, dar tot atât de obositoare, fiecare trebuind să stea neclintit la post în cabina observator, ies pe punte la aerul răcoritor și proaspăt.

Feeria era din cele măi reușite. Sus un cer înstelat întins de-asupra pânzei nemărginite de apă, pe când jur împrejurul vasului undele molatice ale apei apăreau presărate de nenumărate puncte luminoase, ce-i comunicau o lumină albă-gălbuie, când mai puternica când mai slabă, după puterea valurilor ce legăna nenumărate ființe mici luminoase. Mai rar decă ici coa se văd ghirlande luminoase de animale mai mari ori de grupuri de *meduze*, care se leagană ca niște lampioane venețiene prin mișcările ușoare ale valurilor, ori grupuri de pete roșu ce trec treptat la violet desemnote pe valuri de *ascidule* coloniale. O dâră luminoasă mai puternică rămâne în urma vasului, care în drumul său spre port, spintecând valurile, provoacă prin agitarea apei o întarire a puteril de lumină la toate aceste vietăți luminoase. Și pe când vasul arunca ancora în port se citea pe fetele tuturor o întrebare: Oare de ce la formele vieții de pe uscat nu se întâlnește aceiași putere de a-și lumina calea de cât la un foarte mic numar de vietați și anume: la unii *microbi* ai putrezirei lemnului, prin pădurile bătrâne; la unele *ciuperci* precum și la *licurici* într'o anumită parte a corpului; însă la nici una din viețuitoarele din apele dulci?

Prima încercare cu submarinul întrecând toate așteptările se hotărește pentru a doua zi un drum mai greu, acela de a cunoaste și viața adâncimilor sub 2000 m. punând astfel, tăria construcției vasului la apăsări de apă mai mari de 200 de atmosfere, când se știe că cea mai tare mașină de tren plesnește dacă puterea aburului trece de 10 atmosfere.

După un lung drum la suprafața oceanului vasul se lasă încet către profunzimile ce nici o ființă omenească vie incă n'a atins.

Timp îndelungat vasul cade încet, trecând treptat de la lumina zilei la întunericul cel mai desăvârșit.

Spre a nu speria îndrum vietățile, farurile erau stinse, iar în cabinele de observație se întreținea numai atata lumină cât era necesară pentru citirea aparatelor ce arătau adâncimea și apăsarea apei oceanului pe pareții vasului, apasare care crestea cu o atmosferă pe fie care zece metri de adâncime.

Aparatele aratau o adancimd de abia 1000 m. când vasul atinge de fund. Și de și farurile erau stinse, ca prin farmec totul se luminează în jur, de o lumină vie ce trece pe neștiute de la roșu la purpuriu și violet aprins, ce în valuri, valuri, punea în evidența existență unei păduri întinse de animale, cu corpul subțire înalt și rămuros. După repeziciunea valurilor și a nuanțelor de luminc, se vădea surprinderea neplăcută ce le facuse apariția submarimului în mijlocul acestor animale cu aspect de plante. Printre ele se distingeau unele în formă de pană de struț, cu o lumină verzi ce se ridică în unde de la tulpină spre ramuri, lar printre trunchiurile acestei păduri mișunau nenumărate stele de mare luminate în verde strălucitor, și multe animale asemănătoare cu *sepia*, cu o diademă de puncte de foc în culori variate care întrece în jocurile de lumină ce răspândește tot ce arta bijuteriei a imaginat până azi.

Iată că una din aeeste *sepii* de un metru lungime se apropie și înspectează mai de aproape vasul. Ochii ei erau mari luminau cu o strălucire de albastru ultramarin, iar pe laturile lor se vedeau două șiraguri de lumini în culoarea mărgăritarelor. Dedesubtul frunței scăpărau lumini roșii ca rubinul ce contrastau cu albul de zăpadă de deasupra frunței, în mijlocul căreia strălucia un punct albastru ca cerul.

Cercetătorii nostrii nu-și puteau lua ochii de la această minunată preveliste, cand vasul părăsind această pădure luminoasă se îndreaptă spre adâncimi noi.

Câtă deosebire între forma uscatului continental, ros și scobit de apele curgătoare cu creste tăioase cu vârfuri ascuțite, și între spinările rotunzite, cu povarnișuri slabe și acoperite cu mâl fin, ce se văd pe fundul oceanului acoperit cu ape liniștite.

In întunericul absolut ce domnia, de odată se văd lumini orbitoare ca de far îndreptate cu direcția vasului; era un exemplar voinic de tipul sepiei, care simțind apropierea unei prade, un pește de adâncime, îl zăpăceste întâi prin puterea luminei, că să-l apuce apoi mai cu înlesnire.

Intre 3 și 5 mii de m. adâncime cercetată de vasul nostru, mai nici o porțiune nu era lipsită de această lumină artificială. Ici pești subțiri și lungi, însemnati pe laturi cu două dungi luminoase, ce se îmbinau în jurul capului, de la care porniau, după voința, două fășii de lumini mai puternice; dincolo cete întregi de raci purtând luptă de spinare-le câte o tufă de polipi ce le luminau calea pe distante mari; ori raci cari-și luminează singuri calea scoțând câte două țâșniri luminoase de oparte și alta a gurii din apropierea ochilor sau chiar direct din ochi, lumini pe care le pot stinge și schimba culoarea după voință și aceaste schimbări erau legate de împrejurări, după cum animalul vrea să sperie vreun dușman, ori să atragă vre-o pradă, sau în fine numai ca să și lumineze calea.

Viața din fundul mărilor și oceanelor, desi considerată multă vreme ca neexistență, apare deci destul de bogată și ca forme și ca număr. Și afară de animalele carnivore, svelte și bune îndătoare cele mai multe dintre ele trăesc pe socoteala nenumăratelor cadavre ce cad ca o ploaie continuă din stratele de apă de deasupra, acoperind neîncetat fundul. Animalele de funduri adânci înghet necontenit acest nomol de resturi organice în stomacurile lor largi, peste măsură.

Și printre aceste mâncătoare de mâl de cadavre cele ce nu trăiesc afundate în acest nămol moale poarta niste organe lățite sau au direct corpul lor lațit ca să nu se scufunde în el.

Dintre acestea cele mai curioase forme se observă la unii pești ai căror ochi extrem de mariți, sunt înfipți într'un cap mare și ascuțit, prevăzut cu o gură largă ca se poată îmbuca cât mai mult mâl, pe când corpul lor subțire și turtit se ascute într'o coadă lungă și subțire ca un sfârc de bici. La unii dintre ei falca de jos este lărgită ca o lingură iar corpul și stomacurile lor ca de gumă se pot întinde așa ca ei pot înghiți o pradă tot așa de mare, dacă nu chiar și mai mare decât ei.

In acesta regiuni abisale se văd mai toate felurile de animale cunoscute in părțile de la suprafață fie la larg fie la țărm, doar că scheletul lor este mai subțire, colorațiunile corpului mai puțin vii și dacă colorile lor nu-s întunecate ca și fundul, sunt cel mult brune sau de un roș-brun, ce nu se distinge ușor de coloarea fundului.

(Va urma)

*) Datele științifice sunt luate din lucrarea d-lui *Dr. L. Joubin*: „*La vie dans les oceans.*" Bibliotheque de philosophie scientifique. Ediț. C. Flammarian, Paris, 1912.

PROVERBE

A zice și a face ca și a făgădui și a se ține vorbă, nu-i tot una.

—

Să nu stai între ciocan și nicovală.

—

Incredere oarbă nu-i de cât în tine însuți.

—

Soarele lucește pentru toți deopotriva.

—

Mai plăcut este răsăritul de cât apusul.

—

Și nenorocirea e bună pentru ceva.

—

Nu-i faptă fără răsplată.

—

Fiecare lucru la timpul lui.

—

Nevoia-i mare dascăl.

—

Fă tu binele, zică alții ce-or vrea.

—

Cine promite mult, puțin face.

—

Cine nu luptă, viața n'o știe prețui.

—

Numai cine știe ralidă, știe cum se câștigă.

—

După faptă și răsplată.

—

Meseria-i brățară de aur.

—

Nu-i meserie care să nu fericească.

—

Cine-și iubește țara, își iubește căminul.

—

Mulți chemați puțini aleși.

—

Ce-i prea mult nu-i sănătos.

Comorile graiului romanesc

GHEORGHE COȘBUC

Fiu de preot din comuna Hordou depe Someș, Gheorghe Coșbuc s'a născut în anui 1866 și a murit în luna Maiu a anului 1918 în București. Cunoscător desăvârșit al sufletului românesc de amândouă părțile Carpaților, a scris cele mai frumoase versuri despre poporul dela sate, despre iubirea, suferința, nădejdea și vitejia lui. Intre cărțile scrise de acest fiu ales al neamului sunt foarte frumoase următoarele: „*Războiul pentru neatârnarea României*" și „*Povestea unei coroane de oțel*" în cari sunt descrise atât de frumos nenumăratele vitejii ale ostașilor români, în războiul cu Turcii dela 1877—78.

Publicăm câteva poezii din cartea sa „*Cântece de vitejie*" ca să vadă și cetitorii nóstri, în ce limbă pe înțelesul poporului a scris acest mare poet al neamului nostru.

*

CÂNTEC.

Ți-ai mânat prin veacuri turmele pe plaiu,
Din stejarul Romei tu mlădiță ruptă,
Și-ți cântai amarul din caval și naiu.
Dar cumplit tu fost-ai când te-a dus în luptă
Ștefan și Mihaiu.

Când ți-or pune piedici dușmanii să cazi
Spada ta să fie și de-acum, Române,
Fulger care-aprinde, vânt ce rupe brazi,
Și te 'ncrede-apururi că vei fi și mâne
Tare cum ești azi!

Sus ridică fruntea, vrednice popor!
Câți vorbim o limbă și purtăm un nume,
Toți s'avem o țintă și un singur dor —
Mândru să se 'nalte peste toate 'n lume
Steagul tricolor!

—

SPADA ȘI CREDINȚA.

Ce furtuni n'au mai pormit
Pofta răilor și ura
Ca să pieri tu neam iubit!
Dar de toți ne-a mântuit
Spada noastră și Scriptura.

Sfântul steag ne-a fost altar
Și supt el săriam grămadă
Să ne batem la hotar.
Ghioagă de oric stejar,
Orice coasă dă o spadă.

Iar când brațul ne cădeà
Uneori fără putere,
Nici atunci nu ne scădeà
Inima, c'aveam în ea
Scris Hristos ca mângâiere.

Ce de urâ s'a pornit
Căutând a ta pierzare!
Dar ai stat și-ai biruit,
Căci prin spadă-ți a grăit
Domnul cel ce'n veci e tare.

—

SUS INIMA.

Avem o mândră țară —
Prin timpi de jale-amară
Strămoșii se luptară
S'o scape de stăpâni.
Azi singuri noi, Românii
Suntem în ea stăpânii,
Sus inima, Români!

O lege-avem străbună —
Prin veacuri de furtună
Ea n'a putut s'apună
Strivită de păgâni.
Ne-a fost Cel-Sfânt tărie
Și-'n veci o să ne fie!
Sus inima, Români!

In țara românească
De-apururi să trăiască
Credința strămoșească
Și graiul din bătrâni.
Spre Domnul țării gândul
De-apururi noi avândul,
Sus inima Români!

G. COȘBUC.

Sărbătorirea împlinerii a o sută de ani dela moartea împăratului Napoleon I.

Franța marea noastră soră și prietenă, a sărbătorit o săptămână întreagă, numită „săptămâna viteazã", — amintirea împlinirei a o sută ani dela moartea marelui împărat Napoleon I.

Acest împărat care a cutreerat lumea cu armatele lui trecând din izbândă în izbândă până ce soarta l-a învins în bătalie dela Waterloo și Englezii l-au surghiunit într'o insulă pustie numită Sfânta Elena, — este cunoscut și de poporul nostru ce-i pomenește ca pe un mare conducător de oști. El a dat Franței mare glorie și mari onoruri, el a făcut legiuiri ce le-au luat apoi toate popoarele din Europa, atât erau de bune și dacă n'ar fi păcătuit contra libertăței altor popoare, desigur că n'ar fi fost niciodată învins. Din nenorocire însă el a voit mai mult pământ de cât era lăsat de Dumnezeu neamului său și subjugând pe alții a căzut și el la rândul lui.

In istoria lumei însă ca și în istoria Franciei, rămâne un mare om și amintirea lui s'a serbat cu mare cucernicie, chiar în ostrovul depărtat pierdut în mări unde pe pământ strein și-a dat obștescul sfârșit. Astfel în ziua de 6 Maiu, o sută una lovituri de tun trase de corăbiile de războiu engleze în acest ostrov au vestit că acum 100 ani acolo s'a stins marele împărat.

In Franța, întreaga națiune a luat parte la sărbătorire și toți și-au adus aminte că marele dispărut, a lăsat cu limbă de moarte următorul cuvânt: „Doresc ca cenușa mea să odihnească pe țărmurile râului Sena, în mijlocul poporului francez pe care l'am iubit atât de mult. . .

Și după o sută de ani poporul francez, ca și întreaga omenire iubește amintirea marelui om.

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARĂ

Igiena copilăriei

Apoi trebue să ne încredinţăm şi de *starea copilului* dacă el e vesel grăsuţ şi potrivit cu vrâsta lui, dacă n'are pântecele unflat sau prea tare; lucruri cari ne arată că laptele doicii este bun.

Dacă doica să îmbolnăveşte, dacă este de o fire rea, dacă îi să împuţinează laptele, imediat trebue să înlocuim cu alta, iar dacă nu găsim să-l hrănim cu biberonul, după cum vom vedea mai departe.

Alăptarea printr'o femeie de animal prezintă numeroase greutăţi, cari fac ca întrebuinţarea ci să-se facă numai în mod cu totul escepţional. Pentru aceasta nu voiu stărui asupra ei, mulţumindu-mă numai să spun că prin conformaţia lor fizică şi prin blândeţa lor obicinuită, caprele să dedau mai bine cu rolul doică.

Alăptarea artificială sau cu biberonul nu trebue admisă, decât atunci când mama nu poate alăpta sau nu găsim doică bună. Alăptarea cu biberonul este mai bună decât cu linguriţa, cu păharul sau cu ceaşca. Forma lui să împacă mai bine cu gura nou născutului, care chiar din clipa naşterii are trebuinţă de a suge ceva. Biberonul adecă sticla, ţeava şi sfârcul din cari să compune, trebue să fie întotdeauna într'o stare de *curăţenie* perfectă. Pentru aceasta trebue ca indată ce a supt copilul să-l desfacem şi să-l spălăm şi curăţim în toate părţile cu apă călduţă, aşa ca nicăiri să nu rămână nici cea mai mică urmă de lapte, căci acesta ar fi în stare să strice laptele pe care îl punem din nou în biberon şi astfel să sdruncine sănătatea copilului.

Laptele fiind singura hrană a copilului crescut cu biberonul, în timp de cel puţin 6 până la 8 luni, trebue să căutăm ca el să fie de *bună calitate* şi pe cât să poate dela aceeaşi vacă, care la rândul ei trebue să fie pe deplin sănătoasă. La început vom da laptele cu apă simplă de beut, în părţi egale, iar mai târziu vom pune apă numai a 3-a parte, apoi a 4-a parte. Laptele să-să dele fiert, tot aşa şi apă, ca să fie bine sterilizate, fără microbi, In 24 ore vom de copilului până la 1500 grame de lapte.

Alăptarca mixtă. Când mama n'are lapte destul el este puţin hrănitor; când prin poziţia ei socială este silită să lipsească de acasă mai multe ore din zi, sau când mijloacele nu-i permit să ia o doică ea este obligată aşi hrăni copilul în parte la sân, în parte cu biberonul. Această alăptare, zisă *mixtă*, deşi nu este aşa de bună ca cea *naturală*, totuşi este mai bună decât cea *artificială*. In tot cazul şi în alăptarea mixtă tot laptele este singura hrană a copilului până la vrâsta de 6 luni. Numai dela această vrâstă înainte putem să-i dăm şi altă mâncare, dar întotdeauna cu mare băgare de seamă. Vom începe dar dela 6 luni înainte a-i da dimineaţa şi sara câte puţină fierturâ subţire făcută tot din lapte, în care vom pune puţină făină, sau tapioca, sau gris, orez, trahana; mai târziu vom îngroşa fiertura şi vom mări numărul mâncărilor până vom ajunge la supă de carne, supă de legume. simplă sau cu pâne. In răstimpul acestor mâncari îi vom da iarăş lapte.

Nu vom înceta însă de a supraveghia cu multă băgare de samă funcţiunile digestive (mistuirea) şi starea generală a copilului, şi în caz de diareie (urdinare) stăruitoare sau de slăbire, ne vom grăbi să revenim iar numai la alăptarea naturală.

Pe măsura în care creşte copilul îl vom pune mai ra la sân, hrănindu-l după cum am arătat mai sus, adaugându-i pe lângă acele fierturi, dela 9 luni în sus, şi câte un ou apoi mai târziu câte puţină carne tocată, în cele din urmă pireuri de legume, şi compoturi de diferite fructe, după care vom *înţărca* copilul.

Când este bine să-să faeă înţărcarea? Nici odată înainte de 1 an. Intre 6—8 luni, copilul începe să sufere de *eşirea dinţilor* şi în acel timp el poate prezintă diferite accidente din partea pântecelui, a peptului, a capului, şi nu să linişteşte decât prin laptele mamii. Să poate merge cu alăptarea şi până la 15 sau chiar 18 luni. Pentru a înţărca copilul, el trebue să fie pe deplin sănătos. Cel mai bun anotimp este *primăvara* şi *toamna*. Inţărcarea prea târzie, la 2 ani, după cum să face de obiceiu la ţară, nu este bună, căci alăptarea prea îndelungată aduse o stare de paloare (gălbejeală) şi de lâncezire. Inţărcarea să va face gradat şi progresiv, adecă încetul cu încetul, rărind alăptarea pe măsura în care copilul să obicinueşte cu mâncarea şi pentru ca copilul să nu dorească ţâţa, la ultimele supturi, vom uda sfârcurile cu puţină apă cu *chinină* acărei amărăciune va face ca copilul să aibă chiar desgust de sânuri.

In numărul viitor vom vorbi despre *eşirea dinţilor*.

Dentiţiunea sau *eşirea dinţilor* prezintă o importanţă deosebită, cu atât mai mare cu cât la cei mai mulţi copii suferinţele vieţii încep cu dinţii.

Prin cuvântul *dentiţiune* să înţelege eşirea naturală a dinţilor din gingii. Sunt *două* dentiţiuni: *prima*, în care ies cei dintâi 20, aşa numiţi *dinţii de lapte* sau *temporari* (vremelnici) căci pe la vrâsta de 7 ani când şi să înlocuesc cu *dinţii definitivi* sau *permanenţi* (statornici), acăror eşire să numeşte *a două dentiţiune*. Am mai putea la rigoare pomeni şi *a treia dentiţiune*, care corespunde cu eşirea celor din urmă măsele, numite *măselele de minte* cari ies foarte târziu, dela 18 până la 25 ani.

Iată modul în care să face *prima dentiţiue:* Dinţii tăietori mijlocii de jos, ies la 7 a lună şi cad la 7 ani; dinţii tăietori mijlocii de sus, ies la a 10-a lună şi cad la 7½ ani; dinţii tăietori laterali de jos, ies la a 16-a lună şi cad la 8 ani; dinţii tăietori laterali de sus, ies la a 20-a lună şi cad tot la 8 ani; primele măsele laterale de jos, ies la a 24-a lună şi cad la 10 ani, primele masele laterale de sus; ies la 26-a lună şi cad la 10½ ani; al doilea rând de măsele laterale de jos, ies la 28-a lună şi cad la 11 ani; al doilea rând de măsele laterale de sus, ies la 30-a lună şi cad la 11½ ani; dinţii cânesti de jos şi de sus, ies la a 30—33-a lună şi cad la 12 ani.

A doua dentiţiune începe la 5—6 ani cu eşirea *măselelor celor mari,* de sus şi de jos. iar dela 7 ani însus ea să face în ordinea în care cad primii dinţi, după cum am arătat mai sus.

La cei mai mulţi copii eşirea dinţilor să face bine, uşor, fără suferinţă şi aproape pe neştiute. Uneori prima dentiţiune dă naştere la accidente mai mult sau mai puţin grave.

(Va urma)

AGRICULTURĂ

Ce fac plugarii în luna Iunie

La câmp: Se alege partea cea mai frumoasă pentru sămânţă de grâu şi orz şi se recoltează deosebit. Se urmează cu seceratul rapiţei dimineaţa, seara, noaptea, sau ziua pe vreme noroasă. Se secerâ orzul, secara şi grâul, când bobul e în pârgă. Orzul însă numai dimineaţa, pentru a se înlătura scuturatul. Se culege mazărea pe cât se poate iarăşi numai dimineaţa. Se caută ca rapiţa să se lege pe răcoare şi în snopi, nu prea mari, care se aşează pâlcuri de 20, în picioare, pentru a se scurge apa din ploi şi a feri astfel boabele de încins. Cerealele (grâu, secară, orz), se strâng în snopi cari se adună în căi, clădite aşa ca să le bată vântul şi să nu fie pătrunse cu uşurinţă de ploi. Dacă ploile sunt dese, căile se desfac. Mazărea se adună în porcoale mici, cari se fac în urmă mai mari, pe măsură ce plantele şi boabele s'au uscat. Dacă nu se poate treera din care, se clădesc şiri. Căratul rapiţei, mazărei şi orzului e bine să se facă dimineaţa şi seara, aşternându-se muşamale pe fundul carelor. Şirile trebuesc făcute, aşa ca apa ploilor să se poată scurge cu uşurinţă şi trebuesc asigurate contra focului. Tot acum se începe treeratul rapiţei şi al orzului. Inmagazinarea lor şi mai ales a rapiţei cere o deosebită grijă, pentru-că se pot încinge, din care cauză trebuesc date des la lopa.ă. Imagazinatul recoltelor atinse de tăciune trebue să se facă deosebit. E recomandabil a se vântura productele înainte de a se inmagazina. Se întorc mirişţile îndată ce s'au strâns recoltele, sau li se dă foc şi apoi se ară, pentru a se distruge astfel buruienile şi gândacii. Se strânge luţerna şi fânul şi se clădeşte în stoguri cu toată grija. In caz de Cuscută, se sapă şi se ard vetrele, sau se udă straşnic cu zeamă de Calaican. Se dă a doua prăşilă la porumb, sfeclă, cartofi, etc. se răreşte porumbul (cucuruzul) şi sfecla, iar cartofii se stropesc cu zeamă bordeleză. Se plivesc semănăturile de primăvară (în, cânepă, ovăz, etc.).

In plantaţii: Se continuă — păzînă la jumătatea lunii — cu altoirea în ochi cu mugur crescând. Se pun tutori la Dahlii, Nalbe, Tufănici, etc. şi se vine în ajutorul plantelor urcătoare, legându-le de palisadă sau de zidul ce le susţine. Se tund trandafirii urcători — după ce li s'a trecut floarea — spre a reînflori în August — Septembrie. Se fac semănături în răsadniţă de micşunele, degetar, campanulă, nalbă, gaillardia vivace garoafe, grenadine, pentru primăvara viitoare. Se scot cepele de zambile şi lalele, cari au înflorit pentru prima oară în ronduri, lăsându-se să se svânte la umbră, pentru a se putea păstra până la toamnă, când iar se pun iar în pământ la loc ferit, de unde nu se mai scot. Se udă şi se tunde iarba de pe peluze, şi se curăţă drumurile.

In grădina de pomi: Se sapă pomii la rădăcină şi se udă cei de curând plantaţi. Se face tăiere în verde la meri, peri, caişi, cireşi, etc. şi li se suprimă lăstarii de prisos. Se pun în pungi de hârtie merele şi perele de iarnă, de pe pomii crescuţi în spalier şi se suprimă fructele slabe, vermănoase şi crescute rău. Se leagă de tutor lăstarii daţi din altoi, ciupindu-se puţin lăstarii laterali. Se supraveghiază sămănăturile de pueţi şi se altoiesc în ochiu, cu mugur crescând, cireşii, vişinii etc.

(Din Calendarul Plugarilor.)

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

Trei sărbători

10 Maiu în Bucureşti

Pentru toţi românii 10 Maiu era o mare sărbătoare, azi e-o zi sfântă căci, nu numai Proclamarea Regatului vechiu şi încoronarea primului Rege al României o sărbătorim în această zi ci, după o nouă hotărâre cele mai multe din marile fapte naţionale între cari locul de frunte îl are *Unirea tuturor Românilor.*

Astfel şi în acest an în toate satele şi oraşele României Mari, până în cele mai îndepărtate colţuri, poporul a sărbătorit aceste sfinte amintiri, cu cucernicie şi veselie. In Bucureşti însă această sărbătoare a fost mai înălţătoare ca oriunde. Căci aici însuşi Regele, care a înfăptuit unirea tuturor Românilor era de faţă cu Augusta Sa Familie la sărbătorire.

Străzile oraşului erau frumos şi bogat înpodobite cu drapele naţionale înfrumuseţate cu verdeaţă şi flori. Piaţa din faţa Palatului Regal, ca şi acelea din faţa Cercului militar, a Teatrului Naţional şi-a sfintei Mitropolii erau împodobite cu stâlpi înverziţi deasupra cărora fâlfăiau drapele. Casele de asemenea erau înfrumuseţate cu covoare naţionale şi ghirlande de flori.

Lângă statuia lui Mihai-Viteazul se afla un chiosc mare, numit tribună, căptuşit cu postav roş şi flori: aici a luat loc Familia Regală în timp ce M. S. Regele primea defilarea trupelor având la stângă pe A. S. R. Principele Carol şi la dreapta pe generalul Badoglio, trimisul Italiei.

Lumea se strânsese cu zecile de mii. Străzile erau înţesate încă dela 8 dimineaţa de n'aveai unde arunca un ac. Armata era înşirată între Mitropolie şi Palatul Regal de amândouă părţile ale Căiei Victoriei. Priveliştea era măreaţă.

Când trăsură regală. trasă de patru cai negri, apăru ducând la Mitropolie pe M. M. L. L. Regele şi Regina mulţimea izbucni în urale ce nu mai contineau asemenea şi când apăru a doua trăsură cu AA. LL. Principîle Carol, Elena, Mărioara şi Ileana.

Seara tot Bucureştiul a fost luminat de lampioane tricolore împăştiete între ghirlănzile înverzite.

Cu acest prilej, putem spune încă odată că s'a văzut cât de mult iubeşte poporul românesc pe Rege şi ce frumos ştie să-şi amintească marile fapte ale trecutului

Sărbătorirea unui veac dela naşterea lui Ion Brătianu la Florica.

Un veac s'a scurs decând marele român Ion Brătianu s'a născut şi peste 30 de ani decând a murit.

Ţara a ţinut să serbeze memoria acestui mare om care-a fost sufletul revoluţiei naţionale din Muntenia la 1848 şi apoi a condus mişcarea naţională dând drept roade unirea ţărilor surori în 1859 dinastie statornică în 1866 războiul neatămărei în 1877, Regatul în 1881 şi în sfârşit luptând pentru o mai bună dreptate în legile ţărei, apărând pe cei nici, dând pământ ţăranilor.

A fost cu adevărat un om mare şi partidele politice unindu-se cu tot poporul spre a-i sărbători amintirea au dat ooovadă de mult patriatism.

La Florica, o vie în judeţul Muscel, lângă Piteşti, pe-un vârf de deal, umbrit doar de câţiva pomi, se afla mormântul marelui Brătianu. De acolo a fost luat în ziua de 22 Maiu şi dus în lăcaşul de veci, într'o bisericuţă clădită cu ajutorul Regelui Carol şi-al poporului român, în aceiaşi vie, puţin mai la vale.

La strămutarea osemintelor au ţinut să ia parte toţi fruntaşii Românilor, fie ei oameni politici, fie militari, clerici sau învăţaţi. S'au adunat cu toţii la Florica, unde M. S. Regele a trimis pe A. S. R. Principele Carol spre-a-l reprezenta, şi acolo, dupăce sicriul a fost dus în capelă pe mâinile veteranilor din, războiul dela 1877. Inalt prea Sfântul Mitropolit Pria slujit făcând parastasul ajutat de Inalt Prea Sfântul Mitropolit Bălan al Ardealului.

Popor de asemenea venise mult, şi din toate părţile României Mari. Iar o delegaţiune din Ardeal a adus pământ tocmai dela Turda, de pe mormântul marelui Mihai-Viteazul, pământ care s'a pus alături de sicriul lui Ion Brătianu. Au vorbit cu acest prilej Inalt Prea Sfântul Mitropolit Primat, ministrul Petrovici din partea Guvernului D-l Ciclo Pop din partea Ardealului D-l Inculeţ din partea Basarabiei, D-l Ferikide din partea foştilor tovarăşi de luptă, D-l Nistor din partea Bucovinei. Toţi au arătat marile merite ale lui Ion Brătianu şi recunoştinţa ce trebue să i-o păstreze ţara.

Apoi sicriul învălit în tricolorul românesc a fost scoborât în mormântul de veci, aşezându-i se alături un document semnat toţi cei de faţă.

La Florica, s'a văzut că poporul românesc după cum nu uită faptele oamenilor mari, tot astfel nu uită recunoştinţa ce le-o datoreşte şi le păstrează o cucernică amintire.

Italia ne-a trimes un sol

Iată acum şi a treia serbare, care a înveselit inimile româneşti. Italia, sora noastră mai mare ne-a trimis de sol pe unul din cei mai valoroşi fii ai ei, generalul Bedoglio, pentru ca să răsplătească suferinţele celor două oraşe martire Bucureştii şi laşul prin decorarea lor.

Ceremonie decorărei Bucureştilor cu crucea de război italiană a avut loc în Parcul Carol, care se găseşte la marginea capitalei, adăpostind muzeul militar al războiului şi alte clădiri măreţe.

Aici s'au strâns tnate autorităţile şi mult popor împreună cu Primarul şi chiar M. Sa Regele şi Augusta Familie Regală a ţinut să fie faţă. Generalul Badoglio, acela care a înfrânt pe frontul italian armatele austriace, a arătat în câteva cnvinte dragostea ce o poartă Italia României şi, lăudând jertfele Bucureştilor, a atârnat crucea de răsboiu pe o perină cu armele cetăţei. A răspuns primarul mulţumind şi strigând „trăiască sora noastră mai mare, Italia." A urmat apoi defilarea armatei care s'a prezentat deosebit de bine Generalul Badoglio admirând-o mult.

Prin aceasta serbare s'au strâns şi mai mult legăturile între noi şi Italia, dovedindu-se că ţările de neam latin, scoborătoare din Romani, nu se uită una pe alta ci, chiar îndepărtate fiind se iubesc şi se respectă.

La Bucureşti solul Italiei a mai decorat pe M. Sa Regina cu „Virtutea Militară", cea mai mare decoraţie de răsboiu italiană, pentru ajutorul ce l-a dat răniţilor până în linia frontului de luptă. Apoi a plecat la laşi pentru a decora şi acest oraş.

Bucium

Serbări naţionale

Sâmbătă în 22 Maiu Clujul românesc a avut una din cele mai frumoase sărbători: toţi studenţii şi şcolarii din Cluj au avut o minunată sărbătoare câmpenească. De mult se gândiau conducătorii şcolilor româneşti dela minister, să lase o zi de sărbătoare ca să se adune la petrecere toţi şcolarii români ai Clujului, ca să se vadă cu cât s'a sporit numărul lor faţă de vremurile în cari în Cluj nu era decât o singură şcoală primară. Gândul acesta şi l-au înfăptuit Sâmbătă trecută. Şi petrecerea aceasta a şcolarilor s'a prefăcut într'o măreaţă sărbătoare naţională. Căci Sâmbătă, când au inceput să iasă studenţii dela şcoli, cu steaguri treicolore în frunte, cu muzica militară a regimentului 16 infanterie, îmbrăcaţi în haine româneşti mulţi dintre ei, părea că trăim în vis numai, atâta mulţime de şcolari şi şcolărei era. Parecă au răsărit din pământ aşa dintr'odată. Şcolărei de 6—8 ani cu cingătoare treicoloră, cu mândre opincuţe româneşti, cu zurgălăi de căluşeri, cari clincheneau a bucurie şi ei ... Iar când s'au pus în rând, şcoli după şcoli, înşiruirea lor părea că nu mai are sfârşit. Trei uliţi mari ale Clujului erau năpădite de sirul lung ce nu vrea să se mai sfârşească. Ştiţi dvoastră câţi studenţi şi şcolari români are Clujul azi? Are *3200*. Şi ştiţi câţi aveam în întreg Ardealul pe vremea stăpânirii ungureşti? Aveamnumai *1800*. Acum puteţi socoti şi Dvoastră că numai în Ardeal numărul tuturor studenţilor se ridică la cel puţin de zece ori atâţia câţi erau în trecut.

Dar nu mi-am isprăvit încă povestea: tot Clujul se strânsese pe străzi să vadă pe studenţii, cari sunt nădejdea neamului nostru. Şi pe mulţi români i-am văzut ştergându-şi câte-o lacrimă de bucurie şi din pieptul multor străini am auzit oftatul: aşa ceva n'am mai văzut ... Şi era o pădure de steaguri treicolore prin oraş ... Iar în urma şcolilor venea un car tras de patru boi, în cari şedeau după datina strămoşească, îmbrăcate în haine româneşti, fete frumoase dela şcoala civilă, iar pe carul împodobit tot în frunze era scris cu litere mari să vadă toată lumea: *Ţăranul este talpa ţării.* Minunată şi cuminte vorbă.

Şi-aşa mergea şcoala după şcoală, în frunte cu muzica militară.

Când am ajuns la pădurea Hoia acolo ne aştepta în ţinută de paradă o companie din regimentul 16 infanterie, flăcăii Moldovei, pe cari duşmanul nu şi-a pus braţul lui sălbatic şi feciori de-ai Basarabiei desrobite. Intâlnirea noastră acolo ne-a scos chiote de bucurie din piept şi striga lumea toată, cu pălăriile ridicate în vânt: trăiască armată, trăiască Basarabia, Ardealul şi apoi ca într'o vijelie a izbucnit chiotul din toate piepturile: *trăiască România Mare.* Soldaţii îşi ridicarea chipiele în vârful baionetei şi mergeau ca la mintă în urma carului pecare era scris; *ţăranul este talpa ţării.* Aveţi cu toţii fraţi plugari nădejde în inima şi mintea luminată a copiilor voştri, a studenţilor, căci cu ei vom birui în cultură pe toţi potrivnicii neamului nostru. Ei sunt ai noştri, ai neamului, al ţării şi al viitorului nostru de aur!

Iată de ce zic că serbarea câmpenească a studenţilor din Cluj a fost o adevărată şi înălţătoare sărbătoare naţională.

La amiazi a venit în mijlocul studenţilor *d-nul general N. Petala*, comandantul corpului VI. armată ca să se desfăteze în privelişiea minunată ce era la pădure. A fost primit după cum se cuvenia, căci rar s'a văzut comandant de oaste care să poarte atâta grijă tuturor treburilor obştesti ca Dsa d-l General ne-a dat în ajutor reg. 16, care a făcut mâncare pe seama studenţilor în 10 culini militare. D-l colonel *Roman* comandantul regimentului şi-a dat toată osteneala în jurul studenţilor şi oaspeţilor sosiţi, ca un adevărat suflet mare pentru care studenţii şi profesorii îi vor fi recunoscători totdeauna afât d-sale, cât şi ofiţerilor bravi din regimentul d-sale: reg. 16 Suceava Serbarea s'a sfârşit numai la orele 8 seara.

Decorarea Bucureştilor.

Duminecă în 22 Maiu s'a făcut decorarea Maiestăţii Sale Regele Ferdinand cu cea mai mare decoraţie militară pe care o are Italia şi în aceeaş zi şi decorarea oraşului Bucureşti cu „Crucea de războiu italiană". La Bucureşti a sosit pentru aceasta mareşalul italian Badoglio, cu mulţi ofiţeri italieni. La gară au fost intimpinaţi ale guvernul nostru, de toţi generalii din Bucureşti şi de ministrul Italiei la Bucureşti. Decorarea Maiestăţii Sale s'a întâmplat în palatul regal, iar decorarea Bucureştilor s'a făcut în parcul Carol în mijlocul unei însufleţiri de nedescris. Generalul Badoglio a amintit de jert-fele fără număr ce a făcut România pentru biruinţă şi în numele Italiei predă Bucureştilor decoraţia. După serbare maresalul italian a fost ospătat de M. S. a. Regele Din Bucureşti mareşalul a plecat să decoreze şi oraşele Galaţi şi Iaşi.

10 Maiu.

Ziua de 10 Maiu, sărbătoarea întreită a neamului românesc *(10 Maiu 1866 urcorea pe tron a lui Carol I. principele României, 10 Maiu 1877 proclamarea neatârnării României* şi 10 Maiu 1881 încoronarea de rege a lui Carol I.) a fost prăznuită cu toată pompa în capitala Ţării: *la Bucureşti.* După sfânta slujbă săvârşită de mitropolitul primat Maiestatea S'a a primit defilarea trupelor în faţa statuei lui Mihaiu Viteazul. Maiestatea să mergând spre locul de defilare avea la, dreapta se pe principele moştenitor Carol iar în urma lor veneau în trăsură M. S. a. Regina Maria şi Alteţa Sa Principesa Elena, moştenitoarea tronului român.

Toate regimentele cari au defilat au avut o ţinută care a minunat pe toţi cei de faţă. Toată lumea s'a convins, că nu poate fi o armată mai falnică şi mai disciplinată ca oştirea noastră.

*

Zece Maiu s'a prăznuit cu toată parada şi la Cluj. In zorii zilei 21 lovituri de tun vesteau cetăţenilor Ţării că se încep serbările pentru ziua de 10 Maiu. Toate casele şi toate bisericile din Cluj — româneşti şi ungureşti — erau împodobite cu treicolor românesc. Oraşul întreg s'a îmbrăcat în haine de prăznuire. Pe străzi se adunase o mare mulţime de oameni. De-odată încep să îasă din căsărmi, companiile şi regimentele, de infanterie, de artilerie, călăraşi şi jandarmi şi cu toţii se aşează în piaţa cea mare a Clujului — piaţa Unirii — pentru a fi trecute în revistă de D-l comandant al corpului VI, d-l General *N. Petala.*

La ora 10 s'au început serbările la toate şcolile româneşti din Cluj, la 10½ s'au ţinut slujba sfântă în toate bisericile, cu cea mai mare pompă în amândouă bisericile româneşti.

La ora 11½ de general, în mare ţinută de sărbătoare, cu toţi ofiţerii mari, a apărut în piaţa Unirii pe care a încunjurat o întrapul maiestos al calului. La cele patru colturi ale pieţii D-sa cu sabia ridicată în aer rosti soldaţilor: *Trăiască Regele,* la cari cuvinte toată armata şi tot publicul a izbucnit în urale vijelioase.

La ora 11 şi jumătate s'a început defilarea trupelor. In frunte muzica militară, apoi cercetaşii (studenţii) liceului Gh. Barţiu, mândri şi în ţinută de ostaşi. Apoi generalii şi ofiţerii Clujului şi în rând companii după companii, în ţinută de sărbătoare. Tunurile hurmau umplând văzduhul de atâta putere, puterea neamului românesc şi de-odată de-asupra capetelor noastre se rotesc 4 aeroplane, cari au uimit lumea cu zborurile lor atât de îndrăsneţe. Ele se învârteau în aer de-ţi îngheţa sângele în vine şi dintr'odată se dau peste cap în aier... Nici odată iscusinţa românească nu s'a arătat mai vrednică de mirare decât chiar în aceasta binecuvântată zi de praznic, cum n'a mai avut neamul românesc.

Serbările au ţiuut toată ziua. Iar seara la ora 9 câteva companii de soldaţi au cutreerat oraşul cu făclii în mâni şi s'au oprit apoi în piaţa Unirii, unde muzica a cântat până la ora 12 a nopţi.

La picioarele statuei lui Matiaş Corvinul, cânta muzica plăieşilor dela Suceava lui Ştefan cel Mare. Nepoţii acelor viteji cari au înfrânt sub conducerea lui Ştefan cel Mare, oştirea lui Matiaş — român şi el dar fără dragostea neamului românesc — nepoţii acelor vitezi plaieşi, cântau în fanfare şi lumea se-nvârtea în legânătul mulcom al jocului, veselă, cu inima luminată de bucuria marelui praznic.

Şi părea că însuş Matiaş se pleca a închinare de pe calul lui de fier, în faţa vitejilor, cari cei dintâi întrară în Cluj — acum trei ani de zile. *H.*

PROVERBE

Bunul gospodar cumpără iarna car şi vara sanie.

—

Râsul te râde şi batjocura te batjocoreşte.

—

Ospătăria s'a închis din lipsă de..... motive.

—

Hainele împrumutate nu ţin cald.

—

Hambarul gol n'are şoareci.

—

Nici lelea cu bărneaţă nici badea cu altiţe.

—

Lumânarea se aprinde pentru cei cari văd, nu pentru cei orbi.

—

Bune sunt mănicile late dar nu ajunge pânza.

—

Nu închide grajdul după ce fură calul.

—

Briciul prea ascuţit se ştirbeşte.

—

Oţetul prea tare îşi strică vasul.

—

Cămaşa copilului arată ce mamă are.

—

Ca să ardă şoarecii nu dă foc morii.

—

Pe cap bun stă bine şi-o căciulă ruptă.

—

Copiii după părinţi ca poamele după pom.

—

Ce se câştiga uşor, uşor se pierde.

—

Calul de dar nu se cată pe dinţi.

—

Nu se dă încrederea toată duşmanului pocăit.

—

E mai greu de a da ordine bune, decât de a le executa.

—

Tot neamul îşi are soarta lui.

INFORMATIUNI

Decorarea M. Sale Regina Maria. M. Sa Regina noastră a fost decorată de regele Italiei cu cea mai mare decoraţie, ce se dă până acum numai celor mai vestiţi generali. Este primul caz, când o Regină primeşte o decoraţie atât de mare. M. Sa este preamărită de-o lume întreagă, că una din din cele mai mari regine, ce-a avut vre-o un popor....

O carte despre Avram Iancu. *D-l Alexandru Ciura.* povestitorul maiestru al cărui scris l-au gustat de atâtea ori cetitorii „Culturii Poporului" a tipărit o prea frumoasă carticică de 75 pagini. Cartea este impodobită cu portretul lui Avram Iancu, cum stă cu-o mână rezimat de tun cu cealaltă strângând sabia. In carte ni se povesteşte viaţa lui Avram Iancu din copilărie până la moarte. Recomandăm cetitorilor noştri cartea cu toată căldura, cu atât mai mult cu cât ea se vinde în folosul monumentului cu care Românii desrobiţi vor împodobi piaţa Clujului. Preţul cărţi este 5 lei. In numărul viitor vom publica şi în gazetă ceva din aceasta carte pretioasă.

Regele şi Regina la Alba Iulia. M. M. Lor Regele şi Regina însoţiţi de d-l general Averescu au vizitat oraşul Alba Iulia, ca să vadă lucrările ce se fac în vederea încoronării.

Un episcop model. Cetim în ziarul „Patria," că un episcop *ungur* din Cluj, Ferencz Joska când se transporta trupul mort al sburătorului V. Bor ţ'scu, a rostit cuvintele: „bine, bine, nenorocire, nenorocire dar pe mine cine mă despăgubeşte că mi s'a stricat grădina Ştiţi ce-i s'a stricat din grădină!? *Un prun,* Iată până unde duce pe un episcop *ungar,* ura faţă de neamul nostru. Cu cât mai buni la suflet sunt preoţii *români,* cari nici când şi ar fi în stare să rostească, astfel de cuvinte, la nenorociri atât de mari.

Germania plăteşte. Guvernul german a trimis la Paris 20 de bonuri de tezaur (hârtii de garanţie) având fiecare valoare de 10 milioane dolari în aur. Bonurile vor fi plătite de băncile germane din New-York, Paris şi Londra.

Băi (mine) de cărbuni. In judeţul Salaj lângă comuna Sarmaşag sau aflat băi de cărbuni bogate, din cari se vor putea scoate cărbuni cât de grabnic. Câte nesecate bogăţii are Ţara noastră.

Botez de vapoare. Vapoarele (10 la număr) câte le-a primit România prin tratatul de pace, vor fi botezate în ziua de 15 Iunie. Numele de botez vor fi: Ardealul Banatul, Maramureşul, Crişana, Bucovina, Năluca, Viforul şi altele.

Recolta (roada) în poame. Din toate părţile Ţării ne vin veşti îmbucuratoare despre recolta de poame. In anul acesta nu au fost atâţia cărăbuşi de-aceea şi recolta va fi mult mai bogată, ca anul trecut.

Prelungirea şedinţelor Parlamentului. Pentru a se putea vota legile mai însemnate — între cari reforma agrară pentru Ardeal — Parlamentul se va închide numai la 30 Iunie — cu treizeci de zile mai târziu de cum se plănuisc.

Târgul le mostre din Lyon. In oraşul cu acest nume din Franţa toate ţările şi-au trimis din bogăţiile lor ca să le vadă lumea România a trimis şi ea şi pavilonul românesc a fost vizitat de Millerand, preşedintele republicei franceze. Toţi cei ce-au vizitat acest pavilon au fost uimiţi de bogăţiile nesfârşite şi-atât de feţurite ale României.

O femeie, care vre să moară de foame. Minunea asta încă numai în America se poate întâmpla. Acolo în oraşul Danville — ne spune gazeta *Patria* — este o femeie, care fiindcă n'o ascultă bărbatul, s'a hotărît să nu mai mănânce nimic, până nu i se va îndrepta bărbatul, aşa cum vrea ei. Bărbatul încă nu se lasă însă înfricat. I-a adus un doctor şi i-a spus, că de-o vrea să mânce, de nu, nu, că ei nu are greşeli mari nu-i nici beţiv, nici cărţaş. Şi-apoi chiar toate poftele doamnei nu le poate face, căci nu şi-a perdut mintea Halal de voi oameni cu gărgăuni, cari nu vă încăpeţi în piele.

20 de mil de chilometri în aeroplan. Un sburător italian a făcut şi bravura asta. El a plecat din Japonia şi după popasuri mai mici în oraşele mari ale lumii, a plecat la Roma.

Consfătuirea fruntaşilor partidului naţional. Fruntaşii partidului naţional au ţinut săptămână trecută o consfătuire, în care au hotărît să ceară dela M. Sa Regele, un guvern nou, în care să intre toţi fruntaşii neamului nostru.

Moştenitorul Iaponiei la Bucureşti. Moştenitorul tronului Iaponez va cerceta la Bucureşti pe Alteţa Sa Principele nostru moştenitor, care ii facuse în vară trecută o vizită, fiind primit cu însufleţire mare de tot poporul Iaponezilor. La Bucureşti se fac mari pregătiri pentru a arăta aceeaş dragoste moştenitorului de tron al Iaponiei.

Târg de mostre la Cluj. La Cluj se va face o expoziţie a comercianţilor şi îndrumătorilor (meseriaşi) ca să se vadă ce pot face Românii noştri din aceste două bresle atât de însemnate. Comercianţii români sunt invitaţi din toate părţile României Mari, să ia parte la acest târg.

Ziua de 10 Maiu. Marea sărbătoare naţională a fost prăznuită cu mare pompă şi în oraşele Aiud, Satu-Mare, Făgăraş, Sibiu şi Oradea-Mare. Prietinii gazetei noastre ne scriu verstea îmbucurătoare că în toate locurile au luat parte o mare mulţime de ţărani, a căror însufleţere era foarte mare.

Expertul de vite. *Toţi prefecţii din Ardeal au primit telegramă dela Bucureşti, că se lasă liber exportul (scoaterea din ţară spre vânzare) vitelor. Prin aceasta hotărîre a guvernului preţul vitelor se va ridica de nou în timpul cel mai scurt. Sfătuim pe cetitori nostri să fie deci cu mare băgere de seamă la vinderea vitelor ce au.*

Valoarea leului român. Leul nostru a scăzut de nou. La Paris săptămână trecută s'a cumpărat de nou numai cu 19 centime (bani) leul.

Pentru Orfanii Clujului. Oraşului Cluj a donat, cu ocazia căsatoriei Prinţului Carol, suma de un milion, pentru îngrijirea orfanilor de războiu din Cluj,

Comuniştii din Bulgaria. In capitala Bulgariei, Sofia, un comunist a aruncat a bombă între locuitorii pacinici ai oraşului cari se adunaseră la sărbătoare naţională. Au fost omoriţi mai mulţi oameni, între femei şi copii ...

Sârbii ne dau oraşele Vârset şi Biserica Albă. O telegramă din Bucureşti ne aduce vestea îmbucurătoare, că Sârbii au hotărît să ne dea nouă oraşele amintite mai sus, a căror jur este românesc şi în acelaş vreme şi foarte bogat.

DE VORBĂ CU CITITORII NOSTRI

A 2-a scrisoare locuitorilor din Feleac

Prin scrisoarea mea din numărul 5 al Gazetei v'am arătat pentruce viața este grea, atât la noi cât și în toate celelalte țări, chiar și în acele care nu au luat parte la războiu. V'am arătat încă ce ar fi de făcut pentru ușurarea și ieftenirea traiului, și v'am făgăduit la sfârșitul acelei scrisori, că voi răspunde astăzi acelora cari mi-au spus, că birurile ar fi prea grele pentru plugari, cărora li se va cere deacum înainte să plătească statului dare pentru fiecare cap de câine și pentru fiecare roată de car, și că numai pentru meseriași viața ar fi ceva mai ieftină.

Țiu mai întâi să vă repet cele ce v'am spus și atunci din gură, că în adevăr birurile sunt grele, pentru că și datoriile statului nostru au crescut mult, mai ales pe timpul războiului de desrobire a neamului, când avuția țării și acelor mai mulți dintre noi a scăzut, vistieria statului s'a golit, iar cheltuelile s'au înmulțit dar nu numai datoriile făcute de țara veche românească le avem noi astăzi de plătit, ci și datoriile care, odată cu alipirea Ardealului, Bucovinei și Basarabiei la România, ni-au fost trecute în spinare din datoriile foastelor împărății prăbușite.

Toate aceste datorii, țara noastră trebuie să le plătească, dacă vrem să trăim cu cinste în mijlocul celoralte state civilizate. Și în privința aceasta, eu socot că nici un cetățean credincios al țării noastre nu judecă altfel.

Dar la aceste datorii mari pe care le avem de plătit acelora cari ne-au împrumutat cu bani sau ni-au dat fără plată felurite materiale. Statul nostru are de făcut în aceste momente cheltueli din ce în ce mai mari: școlile și bisericile, spitalele, soselele și Căile Ferate, administrația publică, poliția, jandarmeria și justiția trebuiesc puse în bună rânduială, dacă vrem să propășim și să ne ținem cu cinste locul între popoarele civilizate; dar toate aceste așăzăminte cer bani și iar bani.

Apoi, deasupra tuturor acestora vine și armata care dă tuturor celor cari vor să muncească, liniștea și siguranța, dar care înghite și ea mulți bani.

Toți acești bani se adună din dările voastre, dări pe care trebue să le plătiți cu dragă inimă, întocmai cum vă împliniți celelalte datorii cetățenești, dacă vreți să aveți țară liberă și neatârnată.

Cât privește despre darea ce vi s'a povestit că se va pune pe fiecare cap de câine și roată de car, aceasta v'am spus-o de atunci, că nu auzisem nici odată vorbindu-se despre asemenea dări; *venit la Cluj, am controlat la autoritățile în în drept, și mi s'a răspuns că nu era nimic adevărat.* Este drept că dările cele noui vor fi sporite față de cele din trecut, căci altfel țara nu ar putea face față nevoilor sale; dar acest spor va apăsà mai mult pe cei bogați ceea ce în semnă că legiuirea cea nouă este întocmită pe temelie mult mai democratică, ca legea astăzi în ființă, când săracul plătește la fel cu bogatul.

Afacerea cu câinli și cu roțile de care pe care s'ar plăti dare, de sigur că v'a băgat-o în cap vre-un dușman de-al țării noastre, care vrea cu minciuni să tulbure sufletul poporului. Nu dați ascultare la asemenea snoave cu care unii vor să strice buna înțălegere dintre noi. Ascultați de vorbele înțelepte ale unuia ca Dumitru Ion, sau când nici el, nici cărturarii satului nostru nu ar ști la vre-o împrejurare să vă lumineze mintea, veniți de stați de vorbă cu Domnii de la Cultura Poporului din Cluj, cari sunt gata să vă sfătuiască de bine și să vă lumineze.

General: **N. Petala.**

*

Grigoriu Nicoară. Feleac. — Plângerea ta fiind dreaptă, ți s'a făcut dreptate.

P. Curt. — Comuna Nermigi Jud. Bihor. Directorul nostru în dragostea sa nemarginita pentru popor, și în special pentru cei ce râvnesc cultură, și nu o pot avea, iubesc munca și nu au unde munci' In acordă tot sprijinul său.

Ținând seama de greutățile dumnitale și de dragostea ce arați pentru învățatură, D-sa a bine voit să plătească personal abonamentul la gazeta spre a ți se trimite gratuit având convingerea că vei cerceta cu multă bagare de seamă foaia noastră și vei deslușì învățaturile bune și consătenilor Dtale.

C. V. Ursuleac Bălți Basarabia. — Onorarii fixe nu putem plăti. Acordăm totuși remize pentru abonamentele ce ne veți putea procura.

Pentru corespondențe cu privire la Basarabia, ne veți trimite două de probă și direcțiunea va fixa onorarii după importanța și redacțiunea lor, cu articolul.

Stelian Constantinescu — Vom cerceta cele ce ne arați în scrisoare și vom cauta să te ajutăm cu sfatul nostru când ne vom convinge *că nu ascunzi* nimic din adevăr.

Ion Gaftoi. — Nu trebue să fii desperat. Pedeapsa ce ai îndurato te-a curațit de păcate și ești acum om în rândul oamenilor. Vei fi așezat și cuminte, așa te legi. Noi te vom ajuta să câștigi pâinea cea de toate zilele prin muncă cinstita.

Secretariatul de redacție.

MUNCĂ, CERERI ȘI OFERTE

Enoriașii Sf. Biserici din comuna Salema de jos, județul Turda-Arieș, în dragostea lor de îngrijì de locașul sfânt de rugăciune, dau patru vagoane lemne bune calitatea întâia ce le au în stația de caile ferată, în schimbul eternitei necesare la acoperișul bisericei. Cei ce s'ar gândi la acest schimb să scrie parintelui paroh din comună.

*

Locuitorii Zai Octavian și Zai Victor din comuna Băișoara, județul Turda-Arieș, cauta de lucru la plugărie, la mine sau la păduri, mergând în ori ce parte a țărei. Li-se vor scrie loc în privința condițiunilor de plată.

*

Locuitorul Hide Darie din comuna Iara de jos, județul Turda-Arieș, Cătunul Masca, caută de lucru la mine, păduri sau la câmp.

*

Regimentul Suceava No. 16

PUBLICAȚIUNE.

Se aduce la cunoștințe generală ca în ziua de 15 Iunie 1921 se va ținea licitație publica pentru închirierea de termen de un an a localului cantinei în curtea acestui Regiment Strada Dorobanților No. 15 (Cazarma Regele Ferdinand) compus diu doua camere.

Licitația se va ținea în conformitate cu Art. 72—83 din legea comptabilității publice în cancelaria Regimentul lui prin oferte închise și sigilate insoțite de garanția de 102 din valoarea ofertată.

Supra oferte nu se primesc.

Doritorii de a închiria acest local se vor prezinta în sus numita zi la cancelaria Regimentului, ora 9 dim.

Detalli asupra închirierii și caetul de sarcini se poate vedea în ori ce zi de lucru între orele 8—12 și 15—18 la cancelaria acestui Corp.

Comandantul Regt. 16 Infant.

Colonel: *Roman.*

*

PUBLICAȚIUNE.

Regimentul 16 Vânători avand o muzică în foarte bune condițiuni și dorind a o angaja la diferitele stațiuni balneare sau climaterice, Domnii antreprenori doritori a o angaja sunt rugați a se adresa la acest Regiment cu garnizoana în Zălau.

Comandantul Regt. 16 Vânător.

Colonel: ss *Efstatiade.*

BANCA CENTRALĂ

Pentru industrie si Comert s. p. a. Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8

(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vărsat.

Secția de Bancă. **Secția de Mărfuri.**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare.
Reprezentanti stabili in Bucuresti, Kosice, Praga si Wiena.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUENN (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsitătii No. 3. C. 627

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 7 — 1 leu — Opt pagini — 12 Iunie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE pentru:
Cititori .. .. 30 Lei — Autorități .. 60 Lei
Intreprinderi financiare .. .. 100 Lei
Redacția: Str. Dorobanților 11 (Tel. 15—74)
Administrația: Piața Cuza-Vodă 16.

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DUMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Armata, factor de „unificare“

Din primele momente ale alipirei provinciilor desrobite la patria-mumă, s'a pus problema unității armatei. Au fost, ce e drept, și unele păreri de a se organiza în Ardeal și Basarabia trupe formate exclusiv din soldații și ofițerri proveniți din armatele foastelor impărății prăbușite; dar conducătorii noștri, militari și civili, au înlăturat de la început aceste păreri, și au hotărît organizarea unei singure armate, pe baza legiuirilor existente în România veche. Cât de înțeleaptă a fost această hotărîre, evenimentele s'au însărcinat singure să o dovedească; căci cu toate că Basarabia, Bucovina și Ardealul se uniseră de bună voie la România veche, în virtutea principiului de liberă hotărîre (autodeterminare) țara noastră reintregită a fost curând chemată să-și apere hotarele.

Armata vechiului regat, fără să fi avut măcar răgazul să răsufle după proba grea prin care trecuse în marele războiu, complectată în grabă cu frații din ținuturile dezrobite, a înfruntat cu bărbăție și cu cinste furtuna care s'a deslănțuit la hotarele sale; și astfel; oștirea cea nouă formată din Românii din toate ținuturile și din cetățenii nostri sași cari, din primul moment s'au alipit cu credință cauzei noastre, a inscris în istoria neamului pagini de glorie și de virtute cetățenească în luptele de pe Nistru și Tisa, unde sângele vărsat în comun a pecetluit pe veci unirea sufletelor noastre. Reintoarsă la căminul său, armata o continuat opera sa de organizare și de pregătire, lăsând incă, până în ziua de astăzi, o mare parte din trupe de strajă pe hotare.

Cu toate greutățile inerente stărei de lucruri din afară ca și din lăuntru, cu care am avut de luptat, armata României Mari se găsește astăzi, deabea după doi ani de existență, a fi una și aceeaș, organizată după aceleași legi, instruită după aceleași regulamente. Comandată în aceeaș limbă, gata de va fi nevoit să-și apere hotarele reintregite.

Dar, nu numai că armata noastră se găsește astăzi a forma un singur corp și un singur suflet, înțălegătoare a rosturilor și vremurilor prin care trecem, ea este un puternic factor de unificare și, deci, de consolidare a noului stat român. Alături de datoria ei esențială, de a păzi hotarele și ordinea dinauntrul țării, și de a se pregăti de luptă, armata s'a pus stăruitor pe lucru, alături de toți ceilalți factori culturali, pentru a contribui la unificarea sufletească, redeșteptând sau inviorând conștiința românească acolo unde ea ar fi fost adormită, stimulând mândria de neam acolo unde ea nu mai există, rechemând la viață cântecele, jocurile, obiceiurile și tradițiile strămoșesti și imprăștiind peste tot cultura românească.

In indeplinirea acestei datorii care, cu cât viața noastră se apropie de normal cu atât trebuie să câștige în importanță, ofițerii și profesorii de toate gradele s'au întâlnit cutreerând, ca niște adevărați apostoli satele, orașele și fabricile ținuturilor desrobite, ducând peste tot lumina cărței românești și cuvântul iubirei de frate, de patrie și de neam. Ceea ce s'a petrecut în Basarabia, înainte chiar de unire și în perioada ce a urmat imediat după unire, este intr'adevăr admirabil: pe când oștirile noastre luptau încă pe Nistru, o pleiadă de oameni de inimă, din cari mulți erau luați din batalioanele noastre de voluntari ardeleni, înființau în plină luptă, la câțiva kilometri de front, ziare de propagandă, și duceau, în cele mai îndepartate colibe și în cele mai intunecate conștiinți, cuvântul scris și vorbit al redeșteptarii naționale.

Pe această cale a unirei sufletești, armata noastră, unitară deja ca făptură și ca suflet, este chemată să aducă, și mai departe, mari servicii consolidarii statului nostru: sub drapelul tricolor, legați de acelaș jurământ de credință, chemati să ducă în comun aceias viață de muncă ascultătoare și ordonată, de greutăți, de privațiuni de pericole și de sperante, impartășite. Se vor contopi sufletele tutulor Românilor cu acele ale tutulor cetățenilor noștri de alt neam; trăind la olaltă și fiind gata a muri la olaltă, așa cum au jurat când au devenit ostași. Se amestecă feciorii țăranilor cu feciorii domnilor, se amestecă Românii de pretutindeni cu concetatenii lor de alt neam, și învățând a se cunoaste la greu, ei vor ajunge a se prețui unul pe altul, a se respecta, a se iubi și a se uni sufletește în indeplinirea aceleiaș sfinte datorii.

Dar pentru ca armata să răspundă acestei inalte chemari, de a nivela asperitătile dintre clasele sociale și pe acele dintre nationalități, se cere de la noi toți aceia cărora țara ni-a încredințat o parte din destinele sale, fie această parte ori cât de mică, să fim conștienți de datoriile noastre și înțălegători a vremurilor pe care le trăim.

Trebuie în cazarmă și pe tot timpul serviciului militar, să nu se cunoască nici o deosebire de clasă socială, de religie sau de rasă; toți cei cari ne vin sub steag, legați prin acelaș jurământ de credință de a muri pentru Rege și pentru Țară, sunt deopotrivă camarazii și frații nostri. Tratându-i pe toți cu un nețărmurit spirit de dreptate, cerând dela toți aceeaș muncă ascultătoare în indeplinirea datoriilor, nefăcând nici o deosebire de clasă socială sau de naționalitate, muncitorul din fabrică și săteanul de la Plug nu vor mai privi cu neîncredere pe intelectualul sau pe feciorul de domn, iar acesta va învața să respecte pe camaradul său care, deși nu a avut norocul să se nască în palat, îl intrece de multe ori în agerimea minței, și în vrednicia trupului și chiar în țăria sufletului lui.

Trebuie ca în aceeaș cazarmă, după ce sufletele soldaților de diferite naționalități și trepte sociale, se vor fi apropiat unul de altul, în atmosfera de muncă comună și de dreptate egală pentru toți, ele să se contopiască în aceeaș dragoste cari trebuie să-i lege unul de altul și pe toți laolaltă de șefii lor. Pentru ca această să se întâmple, trebuie ca toți acești șefi, de ori ce grad ar fi ei, alături de spiritul de dreptate, să aducă în relațiunile de serviciu cu mai micii lor, nu numai respectul de om, dar și dragostea de frate. Numai cine respectă și iubește pe aproapele său, are dreptul să fie respectat și iubit; și numai șeful care va ști să implânte în sufletele oamenilor săi, o disciplină bazată pe dreptate, pe respect și pe iubire reciprocă, are dreptul să se aștepte ca acea disciplină va rezista și în fața morții.

Cu asemenea șefi, cari nu trebue să fie străini de tainele sufletului omenesc, nici de curentele sociale în mijlocul cărora trăim; cu șefi cari vor ști, atât în relațiunile cu inferiorii lor cât și în acelea cu lumea civilă, să arunce dela ei procedeele semețe și brutale ale unei școli învechite, de care astăzi trebue să ne amintim cu rușine; armata va trimite an cu an la căminurile lor, contingente de cetățeni cari, odată cu disliplina și datoria ostășească, vor fi învățat, în căzarmă disciplina socială și datoria cetățenească, și vor duce cu ei împreună cu respectul legii și autorității românești, inimi dispuse să iubească în loc ca să urască.

. . . . . .

Prin aceasta, armata va contribui la unificarea sufletească și la consolidarea statului, tot atât de mult precum o face prin liniștea și siguranța pe care o procură tutulor celor cari, înlăuntrul hotarelor Românie-Mari, muncesc în toate direcțiunile la atingerea idealului urmărit de fiecare dintre noi ca individ, și de toți laolaltă ca națiune și ca stat.

General de Divizie:
N. Petala

Pentru învățătura neamului românesc

După sărbătorirea aniintirei împlinirei a o sută ani dela moartea lui Ion C. Brătianu, mai mulți iubitori de neam între cari d-l Neculai Iorga, Nistor, Inculeți, Goldiș, Cicio Pop, Bibicescu și alți fruntași ai țărei, au hotărît strângerea de bani prin daruri de ale poporului, pentru crearea unui fond cultural, adecă a unei averi pentru ajutarea învățăturei neamului, fond care va purta numele marelui dispărut.

Acești bani vor servi la tipărirea cărților marilor noștri cărturari, la ajutarea studenților săraci, la crearea de biblioteci populare, în sfârșit va servi tuturor voitorilor de bine ăi poporului cari astfel vor putea să dobândească mijloacele trebuitoare pătrunderei învățăturei în satele și orașele noastre. După primele danii se poate crede că se va strânge mai multe milioane de lei, bani dați și de sărac și de bogat spre a ajunge la ținta tuturor sforțărilor noastre: *luminarea poporului.*

După cum se vede în sfatul format sunt foarte mulți ardeleni și de altfel chemarea scrisă către popor arată că trebue să ajutăm mai ales pătrunderea învățăturei în provinciile desrobite, unde lipsa cărților românești e atât de simțită.

Desigur că noi cari luptăm în jurul „*Culturei Poporului*“ pentru luminarea neamului, nu putem decât să ne bucurăm de aceste sforțări cari vin să le complecteze pe ale noastre.

3/15 Maiu 1848

Paharul suferinţelor nu era încă plin.

Deschideţi oricare pagină a *Aprobatelor*, şi *Compilatelor*; deschideţi *istoria bisericească* a Românilor din acele timpuri, cetiţi şi vă miraţi atât de patimile cât şi de cumpătul acestui popor nenorocit. Dela *unio trium nationum*, acele *trei naţiuni* formează ţara Ardealului, ele sunt statele şi ordinele ţării, ele sunt aşa zise *regnicolae*.

Cine nu ştie persecuţiunile Românilor pe toate căile, naţionale şi bisericeşti? Cine nu cunoaşte patimile metropolitului *Sava*?

Din când în când să mai înalţă câte un luceafăr care lumină calea Românilor, dar şi acela trebuia în curând să apună. Cine nu ştie pe **Inocenţiu Micu Clain** nemuritorul, care stărui pentru recunoşterea naţionalităţii şi religiunii române în această patrie?

Cine nu ştie şi aceea că răspunsul la petiţiunea lui Clain a fost că s'a pus temin formal prin legi nouă la sugrumarea totală a naţionalităţii române? In fine, cine nu cunoaşte soarta şi sfârşitul trist al acestui mare episcop?

Intre tiraniile ce făceau proprietarii cu Românii sosise anul **1784.** Acest an dete naştere unor evenimente ce păreau a schimbă starea Daciei şi cari nu erau decât o arătare a voinţii cereşti, a Dumnezeului libertăţii şi independenţei. In acest an vocea poporului român în frunte cu **Horia, Cloşca** şi **Crişan** fu vocea răsbunării. Pe orizontul nouros al Daciei se ivi un soare destinat a prevesti ziua aşteptată de secoli, ziua mare a **libertăţii!** In aceasta zi Românii luară armele pentru libertate.

Dar, vai!, acel soare abia trimise primul sărut poporului încătuşat şi norul servituţii din nou îl întunecase. Răscoala să domoli prin tradarea şi omorârea în modul cel mai crud şi mai barbar a celor trei conducători mucenici şi soarta Românilor rămase tot aceeaşi, dacă nu cumva şi mai rea.

Nu suntem în stare, fraţi Români, a vă spune suferintele poporului român, nici chiar istoria n'o poate face; când ar putea vorbi arborii, petrile, văile şi munţii, martori ai atâtor scene teribile, când ar putea vorbi toţi acestia în limba trecutului, numai ei ar putea spune cât a suferit şi cât a luptat poporul român pentru libertatea sa...

Iată că să apropie secolul adevărat al libertăţii, secolul al XIX-lea! Românul, cu toate suferinţele neînchipuit de multe în cursul veacurilor, începe din nou aşi înălţa fruntea, el trăieşte şi va trăi, căci:

„De n'a perit Românul când **trei** *să obligară,*
Prin slove ruşinoase, cu negru *jurământ,*
Să-l sufere'n sclăvie, a duce *viaţă amară,*
Lipsit precum de drepturi aşa *şi de pământ:*
Acum când tirănia să sdruncină'n dureri,
Tu bravule Române mai crezi *că o să peri?!"*
(*Andreiu Mureşanu.*)

In aurora secolului prezent să iviră *trei luceferi* pe orizontul literaturi române: **Gheorghe Şincai,** divinul cerşitor care umblă cu desagii pe umeri, cu cronica în sac, cu o *naţiune într'o cârpă*, strălucindu-i sdranţele ca tunica lui Christos pe muntele Taborului, după cum zice învăţătul nostru Hăşdău, **Samoil Clain** şi **Petru Maior,** primii apostoli ai regeneraţiunii române, care „prin istoriile lor nemuritoare ca printr'un fel de toiag ai lui Moise a despicat o mare de întunerec, ce ţinea pe Români de cindea pământului făgăduinţii, ii făcură să treacă Eghiptul minciunilor şi să-şi cunoască adevăratul şi măritul lor început!" după cum zise marele *Eliade Rădulescu*, „de nu erau acestia, Românii azi nu ar avea istorie." Deasemenea şi prin alte părţi răspândeau razele luminii alţi contimporani de ai lor ca: *Cichindeal, Iorgovici, Loga, Mihuţ* şi alţii.

Tot pe la începutul acestui secol să speră o îmbunătăţire în toate privinţele, dar amară amăgire, căci pe lângă apăsările şi greutăţile de mai înainte, Românii să văzură ameninţaţi de un alt pericol şi mai mare, inimicii încercară a-i răpi tot ce aveau mai scump: *limba* şi *naţionalitatea*.

In vechime Ungurii n'aveau de gând să maghiarizeze naţiunile conlocuitoare. Sub împăratul Iosif II. Ungurii, văzând cât de amar este să fi asuprit cu privire la naţionalitate, au început a să îngriji de ei, de naţionalitatea lor, fără să mai aibă timpul ca săsă gândească la răpirea naţionalităţii altora. Şi numai după ce scăpară de frica aceasta începură a să gândi la înmulţirea numărului lor prin maghiarizarea popoarelor conlocuitoare din Ungaria şi Transilvania şi pentru aceasta au făurit un plan gigantic, ca prin legi „să introducă limba maghiară ca limbă de instrucţiune în toate şcoalele şi institutele din ţară", cu scopul ca „să să topească toate naţiunile din Patrie şi să se facă o naţiune mare şi tare caci de nu Ungurii vor peri! In Ardeal capul liberalilor *Veselényi* îşi chinuia mintea cum să prefacă în 10 ani pe Românii în Unguri, şi pentru aceasta promitea Românilor că-i va scăpa de iobăgie dacă vor învăţa ungureşte, iar pe episcopii Români îi provoca să tradnică cărţile bisericeşti în ungureşte. Profesorii maghiari ungurizau numele studenţilor români de prin şcoalele lor. In anul 1847, Ungurii făcură legi prin care limba română are esclusă, pentru ca să sugrume cu totul cultura şi desvoltarea naţiunii române.

In aceste triste împrejurări, cari ameninţau stângerea naţiunii noastre, toţi Românii buni fură cuprinşi de teamă pentru viitorul lor naţional şi să gândeau ce pot să facă ca să abată această furtună ameninţătoare. Toată scăparea noastră sta numai în scrierile literaţilor, în biserică şi în şcoalele din Blaj.

Cu toate încercările duşmanilor de a nerăpi limba şi naţionalitatea, poporul român sta dârz şi lui avem să-i mulţumim că a putut să reziste până la capăt.

In privinţa materială, Românii stau tot aşa de rău; ei n'au pământ mai de loc, totul era în mânile aristocraţiei apăsătoare; ţăranii n'au nici un drept, toate sunt esckuziv domneşti. Apoi prestaţiunile urbariala, dările, zecimele şi legarea de glie, etc., toate apăsau asupra poporului.

Suferinţele şi desperarea Românului au ajuns aşa de mari, încât îl încovoiau la pământ şi privirea lui să rătăcea fără gândire pe întinsul pământului, inundat de sângele martirilor şi eroilor săi.

Pe colinele şi piscurile Daciei nu mai fâlfăia *acvila romana*: strigătele de bucurie şi de glorie a învingătorilor Romani, erau înlocuite cu „vaietele de desperare ale unei naţiuni în agonie!"

Iată cum să exprimă îngerul libertăţii, *Simion Bărnuţ*, despre suferinţele străbunilor nostri din Dacia, despre tragedia secolilor trecuţi: „O, timpuri; O tirănii neauzite, periţi din istorie, stângeţi-vă din memoria oamenilor, ca să nu mai creadă cei viitori că ar putea degenera familia omenească la atari sălbătăcii!"

Şi în adevăr totul era sălbatec în frumoasa Dacie, totul reprezenta tortură şi suferinţă!

O, Doamne, oare când vor lua sfârşit suferinţele şi nedreptăţile noastre, până când vom mai fi străini în patria noastră, până când vom fi trataţi mai rău ca vitele, când va veni împărăţia libertăţii şi a dreptăţii şi pentru noi? era rugăciunea Românului de toate zilele.

Ultimul mijloc de mângâiere al Românului erau lacrimile, dar dela un timp încetară şi ele de a mai curge. In cele din urmă poporul român perzându-şi toată speranţa îşi găsi refugiul într'o letargie mortală: „desperarea să prefăca în nepăsare şi speranţa în moarte!"

De suferinţele poporului român să împărtăşi chiar şi natura: boarea suspina şi în plângerile sale să auzea un mume: *libertate!* Frunzele să legănau şi în murmurul lor să destingea un nume: *libertate!*

Acum vine întrebarea: mai putea oare poporul român să trăiească astfel? Au nu sa umplut paharul suferinţii? Să răspundă anul **1848!** Acel an pe care il saluta intreaga omenire ca pe primăvara tinereţii sale.

Evenimentele anului 1848 au scuturat Europa din temelii. Isbucni o revoluţie europeană unică în istoria omenirii, o revoluţiune de principii, — sugrumate de arbitraiu, proclamate de naţiune şi sancţionate de voinţa tare a popoarelor, — la care luară şi Românii o parte plină de urmări cu privire la tendinţele inimicilor şi la chestiunea monarhiei.

Românii s'au deşteptat, căci Ungurii le pregătiră o nouă lovitură de nimicire şi această lovitură era: *unirea Ardealului cu Ungaria!* Uimiţi în faţa acestei lovituri Românii nu ştiau încătrău să-şi îndrepte paşii. Atunci ei auziră o voce, era vocea îngerului libertăţii, vocea lui *Bărnuţ*; iar pe de altă parte auzică şi vocea sonoră a bardului naţional *Andreiu Mureşanu*, cari străluceau ca doi meteori dătători de lumină şi de viaţă. Acestia au fost cei doi făuritori de căpetenie ai răscoalei naţionale, amândoi puternici şi devotaţi cauzei sfinte a naţiunii. Unul cu oratoria sa cea puternică şi fulgerătoare, celalalt cu lira sa fermecătoare şi adânc mişcătoarea, au adunat şi insufleţit pe sute şi mii de *„bătrâni, bărbaţi, juni, tineri"* ca să lupte pentru libertate şi naţionalitate în *locul glorios*!"

Programa naţională, testamentul sfânt al apostolilor nostri şi evanghelia credinţii naţionale s'a scris cu litere de aur în **„Răsunetul"**, cântat de intreaga naţiune.

Afară de ecestia mai stă în frunte şi marele bărbat *August Treboinu Laurianu*, care când fii înălţat stindardul libertăţii şi a invierii naţionale pe munţii şi colinele Daciei centrale, care când auzi strigatul de libertate al fraţilor săi de peste Carpaţi, cari uneau vocea lor cu a tuturor popoarelor din Europa, alergă ca un fulger în Ardeal, dând mâna cu poporul şi conducătorii lui.

Mai este oare de lipsă să amintesc aci şi pe: *Cipariu, Bariţ, Pumnul, Harian, Hodoş*, pe eroul munţilor *Avram Iancu*, pe *Buteanu*, pe *Balint*, pe *Axente*, etc.? cine nu ştie de ei şi de toţi aceia ale căror nume sunt scrise cu litere de aur pentru vecinicie în istoria poporului român?!

B. L. Bianu

Către Cărturarii satelor

— Centenarul lui Alecsandri —

Centenar însemnează sărbătoarea de 100 de ani. Sunt o sută de ani de când s'a născut Vasile Alecsandri, poetul renaşterii noastre, şi mic cu mare — şcolărime, scriitori, învăţaţi — simţim datoria noastră să slăvim, cu acest prilej, pe acest mare om, pildă pentru toţi urmaşii noştri.

Sunt o sută de ani, decând în familia boerească a Alecsandriilor, s'a născut la Bacău, pe malurile Siretului şiale Bistriţei, copilul minunat, care nu glasul lui frumos, avea să cânte în versuri însufleţite toate faptele mari care se ţin lanţ de la jumătatea veacului trecut până către sfârşitul lui.

Pe când Andrei Mureşanu scria nemuritorul său „deşteaptă-te, române!" Vasile Alexandri scria „Deşteptarea României şi pregătea sufletele pentru revoluţia de la 1848.

Când Moldoveni şi Munteni erau frământaţi de dorul Unirii, Alexandri scria „Hora Unirii", care şi astăzi şi cât va trăi nnamul românesc, va trăi în inimele noastre ca un glas dumnezesc, menit să izgonească din sufletele noastre urile mărunte care ne-ar desbina şi ne-ar da pradă streinilor şi să întărească fiinţa poporului român ca popor de sine stătător între marile popoare ale lumii.

Când, mai târziu, oşteanul român, sub vrednica şi mândra poruncă a Domnului rege Carol I, a trecut Dunărea pentru a sdrobi jugul Turcului, Alexandri scrie „Ostaşii noştri", „Peneş Curcanul", „Sergentul" „Hora Griviţei" şi atâtea alte cântece în care ceuim şi astăzi tresărirea sufletului lui în faţa faptelor vitejeşti ale ostaşului român, care reintra, după atâtea veacuri, în istoria lumii.

Şi tot aşa Alexandri a cântat consfinţirea neatârnarii noastre, prin încoronarea Domnului Carol ca Rege; tot aşa a cântat vitejia strămoşească a unui Ştefan şi Mihaiu; tot aşa a căutat să lege viaţă noastră de români, renăscuţi la o viaţă nouă şi mare, cu viaţa răstrămoşilor noştri romani, aducând înaintea noastră pe împăraţi şi cantăreţi ca August, Horaţiu şi Ovidiu.

Cântecul lui Alexandri a fost dunga luminoasă şi caldă — venita de la sfântul soare — care a încondeiat faptele mari româneşti ce au dus la înfăptuirea şi întemeiere celei d'întâi Uniri între vamurile cele mai apropiate ale neamului nostru românesc. El a fost cel mai stălnuit pregătitor al vremilor pe care le trăim astăzi, când am înfaptuit cea de-a doua şi cea mai mare Unire, pe care ne îndatorim s'o întemeem pe temelii nesdruminate.

Alecsandri este părintele sufletesc al vremilor noastre, nu numai cântând faptele nemuritoare ale părinţilor nostri, dar şi arătându-ne, ca un adevărat prooroc, îndrumarea cea mai sigură pentru cărmuirea acestor vremuri noui. Alecsandri, deşi boer şi deşi slăvitor al limbii frauceze, a înţeles încă de acum 80 de ani că temelia poporului român nu e boerima, nici învăţaţii, nici negustorimea, — ci ţărănimea românească de pretutindenei. El a fost cel dintâi care a înţeles poporul, l-a pretuit şi l-a iubit.

A înţeles poporul, când, lăsându-şi prejudecăţile boereşti, a cules, a ales şi-a curăţit de uscături cele mai frumoase flori ale sufletului ţăranului, chiar când aceste flori aveau un miros prea tare, — ba poate chiar nesuferit, — pentru boerimea stăpânitoare. Calegerea de „Poezii populare" cu nepreţuitele „Miorita", „Soinul şi Floarea fragului". „Mihu Copilul", Cântecul lui Tudor" şi atâtea altele, este cartea cea mai de preţ a cântecului curat românesc, şi nici o carte de acest fel n'a putut să o întreacă până acum.

A înţeles poporul când, cu o iubire fără margini, ni l-a în faţişat nu întunecut de necazuri şi frământat de dorul de răsbunare, ci frumos, aşa cum e ţara în care trăieşte şi aşa cum e el în adâncurile ferii lui: îndurător şi bun, larg la suflet şi plin de inimă, rabdator din înţelepciune şi glumeţ din cumintenie, — luminos şi adânc la cuvânt, vrednic cu filosofie şi filosof în vredniciei.

A înţeles însfirşit poporul, când, văzându-i marele însuşni, s'a făcut mic înaintea lui şi-a potrivit bătăile înimei după ale lui, i-a învaţat cântecul şi versul, limba şi muzica cuvântului, şi s'a arătat mândru când a văzut că poate căuta ca şi el.

Să slăvim pe Alecsandri, şi să-i praznuini cu toţii sărbatoarea centenarului naşterii lui, căşi el este un adevarat parinte al vremilor astăzi şi va fi pentru totdeauna un adevarat îndrumător pentru întemeerea neamului nostru în unire.

Mihail Dragumirescu.
Profesor la Universitatea din Bucureşti.

Cetiţi şi răspândiţi

Ziarul vostru *„Cultura Poporului"*. ce trăieşte numai prin Voi şi pentru Voi.

Ziarul Vostru nu primeşte Subvenţii de la nimeni deci abonaţivă cât de mulţi.

EVANGHELIA NOASTRĂ

Românii şi celelalte naţii

Când un lucru este spus de multe ori se zice că este banal. Astfel, noi am spus de foarte multe ori că neamul românesc deşi îşi iubeşte ţara lui românească aşa cum rar alt neam şi-o iubeşte, totuşi nu are ură pe alte naţii, ci, din potrivă, este ursit să arate lumei că adevărata dragoste de patrie este învăţătura iubirei între naţii. — Şi noi am rostit atât de mult acest adevăr, în cât ni s'ar putea zice că suntem banali. Cu toate acestea, noi credem că încă nu l'am tălmăcit în toate felurile lui, aşa ca să ne pătrundem îndestul de el. Sau poate, mai bine, adevărul acesta se aseamănă cu aerul pe care îl tragem în noi ca să trăim. Aerul este aşa de mult că este banal. Şi totuşi, noi nu putem trăi fără el, ci trebue să-l sorbim în fiecare clipă. Aşijderea este şi cu dragostea de ţară a Românilor faţă de celelalte naţii. De aceea noi trebue să-o înfăţişăm în toate chipurile ei. Trebue ca toate sufletele de pe întinsul României să o simtă pătrunzând în adâncul lor, ca un isvor de viaţă. Căci, încă o dată, aceasta este soarta sau idealul Românilor, soartă care se întrezăreşte în viitorul nostru printre celelalte naţii: Să arătăm lumei că adevărata dragoste de patrie este învăţătura iubirii între toţi oamenii.

Dacă noi Românii avem o ţară aşa de frumoasă în cât chiar streinii o iubesc, urmează că această frumuseţe nu ne-a fost dată în deşert. Ea este un semn care să vorbiască omenirei că a ne iubi ţara nu va să zică a avea ură împotriva celorlalte naţii, ci a crede că orice om trebue să-şi iubească neamul său, muncind cinstit pentru ridicarea lui şi că toate naţiile trebue să se iubească între ele pentru a se întrece în ceeace este adevărat, frumos şi bine, şi astfel întreaga omenire să se înalţe spre Dumnezeu. Iată dece Românii au o ţară aşa de frumoasă, şi iată dece ei au înţeles atât de adânc adevărul iubirei între toţi oamenii. Pe pământul României trebue să se vorbiască puternic despre dragostea frăţească între toate ţările. Şi noi Românii trebue să fim tot mai mult printre cei d'întâi cari să înţelegem acest adevăr.

Dar tocmai de aceea şi streinii cari se află între noi trebue să aibă aceeaşi credinţă. Ar trebui ca în această atât de frumoasă ţară românească, ţară binecuvântată de Dumnezeu, să nu se mai simtă nimeni strein, ci să fim cu toţii fraţi şi să facem un acelaşi suflet, mare, nobil, românesc. Căci iubirea obştească nu trebue să ne slăbească dragostea de ţara noastră. Ci noi le spunem tuturor naţiilor ca să se iubească pe sine şi să nu urască pe celelalte. Dar tocmai deaceea le mai spunem că noi le vom iubi atâta timp cât ele nu vor avea gând rău asupra altora. Altfel să se ştie că pe cât suntem de dulci şi blânzi în pace, pe atât suntem de hotărâţi în lupta — pentru apărarea patriei.

Dar eu am o nemărginită nădejde că în această atât de frumoasă ţară românească, unde par'că şi aerul pe care îl respirăm ne îmbie ca să fim mai buni, vom înţelege cu toţii porunca lui Dumnezeu de a ne înfrăţi şi a ne iubi, şi a munci cu cinste împreună, ca să dăm o pildă lumei că este o ţară unde nu mai există cuvântul de strein, şi că aşa trebue să fie în toate ţările. Aşa este voia lui Dumnezeu: să trăiască fiecare fericit în mijlocul neamului lui, prin muncă şi prin cinste.

Marin Ştefănescu

ZIUA MORTILOR

„Noi n'avem morţi de plâns", au spus poeţii, în avântul minunat al versului lor. Noi n'avem morţi de plâns, căci nici unul din cei cari s'au săvârşit în vâltoarea luptei, pe întinsul câmp de bătălie, în ţara lui, sau în depărtarea străinătaţii, în văzduhul care ucide pe cei mai semeţi şi mai bravi, sau în adâncul mărilor care inghite pentru vecinicie atâtea trupuri omeneşti:.. nu sunt morţi pentru noi!

Şi nu sunt morţi, căci nu mai poate fi moarte atâta timp, cât o viaţă nouă îi înconjoară în sufletele şi în cugetele celor vii; nu sunt morţi căci moartea care înseamnă sfârşitul, nimicirea, nu se poate potrivi cu vecinicia gloriei lor; şi nu sunt morţi, căci din clipa în care au căzut pentru Patrie şi pentru Omenire, „nemurirea" l-a îmbraţişat la sânul ei, în împlinirea celei mai hotărâtoarea voinţi, a tuturor popoarelor lumii.

*

In înţelesul acesta, „Ziua Morţilor" este o zi de „Inalţare", o zi în care privim spre cer, fără a varsă lacrimi spre pământ. Şi totuşi dacă în sufletul celor cari, trăiesc din durerea jertfelor aduse, va porni plânsetul adânc omenesc în faţa mormintele proaspete ale celor iubiţi, plânsetul acesta nu va fi decât un balsam de alinare al unor răui deschise. El nu va fi nici cuvântul desnădejdi şi nici sémnul vre-unor păreri de rău care ar micşora măreţia jertfelor aduse; el va fi numai strigătul adânc al simţirii noastre în care se va împreună jalea despărţirii, cu mândria cea mai sfântă şi dreaptă a datoriei împlinite...

Şi în aceste lacrimi, curate ca durerea celor cari îl vedeau pe „Mântuitor" urcându-se spre cer, şi părăsind pe vecinicie pe tovărăşii lui pământeşti, se va oglindi în toată strălucirea ei, puterea creatoare a Jertfii!...

Ziua Morţilor, va aduna astfel, în acelaşi gând pios, şi în aceiaşi închinare către Cer, petoţi cei vii, în faţa amintirii celor morţi. *Fără să se înirebe cine sunt, uitând de tot ceace vâltoarea vieţii pământeşti pune între unul şi între altul şi ridicându-se cu cugetul în spre lumea mai bună a iertării şi a dragostei, oamenii se vor apropia, fără voia lor chiar, unii de alţii.* La crimile lor se vor înfrati stropind acelaşi pământ iar sufletele lor, se vor contopi, o clipă măcar, în murmurarea aceleiaşi rugăciuni.

Se va face astfel primul pas, spre idealul cel mai sfânt al Unirii Tutoror. Şi paşul acesta, îl om datori, tot binefăcătoarei jertfe a celor morţi, cari din taina mormintelor, ne trimit şi azi dojana adevăratului înteles, şi al unicului tel al luptei lor!

* * *

In umbra bisericuţelor celor mai mici, ca şi în lumina plină de măreţie a marilor catedrale, în cimitirele celor bogaţi, ca şi pe câmpiile întinsă ale luptei de ieri, unde nu mai sunt nume, şi unde toţi se pierd in Marea lume a Eroilor, *în casele noastre, ca şi la vetrele celor de altă limbă sau de altă lege ca noi, toţi ne vom închină, toţi ne vom ruga, fiecare pe limba lui, toţi însă la unisonul aceleaşi credinte...pentru toţii cei care nu mai sunt!*

Căci numai aşa rugăciunea celor de pe pământ, poate fi primită de creator, care a pus în rostul lucrurilor, că dacă lumea de pe pământ poate fi despărţită între unii şi între alţii, lumea cealaltă să fie fără deosebire a tuturor celor buni şi drepţi . . .

. . . .

Va fi astfel aceasta zi a morţilor, o zi de „Inalţare" a lor, spre sfânta lume a Eroilor, şi un prilej de „Unire" şi „Infrăţire" între oameni în faţa amintirii lor.

Cluj 9 Iunie 1921.

Vintilă Petela.

DE VORBA CU MUNCITORII

De ce este scump traiul

Am făgăduit, în articolul în care am arătat cum străinii şi duşmanii noştri pun scumpetea pe seama cârmuirei româneşti, că în unul din numerele următoare, voi arăta pricinile care au scumpit atât de mult viaţa.

După cum am mai spus, nu numai în ţara noastră este scump traiul, ba încă la noi, e cu mult mai eftin ca în alte părţi. Pretutindeni deci, odată cu marele război care a bântuit toate neamurile, cele necesare traiului, adică tot ceia ce este produs al agriculturei sau al industriei, au început a se scumpi treptat-treptat, până ce au ajuns unele articole şi de o sută de ori mai scumpe ca în vremurile bune. Cea dintâi pricină a acestei scumpiri a fost luarea braţelor de muncă din fabrici, ateliere, ca şi de pe ogoare la răsboiu, precum şi întrebuinţarea celor rămase, a copiilor, femeilor şi bătrânilor, la lucrul celor necesare numai pentru răsboiu. Cu alte cuvinte, dintr'odată şi petutindeni, aproape că încetase cu totul munca pentru continua producere a alimentelor şi a articolelor necesare vieţei. Omenirea rămăsese ca să se îndestuleze numai din prisosul care era îmagazinat din vremuri bune şi cum desigur nu puteau fi nesfârşite aceste depozite, fabricantii, proprietarii şi negustorii, de îndată ce au văzut că cererea era cu mult mai mare decât marfa, au început urcarea preţurilor.

Dar, nu numai lipsa breţelor de lucru şi deci a produselor a adus scumpirea, ci tot atât de mult a contribuit şi lipsa mijloacelor de transport. Se ştie doar că fără ttansport nu este cu putinţă să se facă comerţ şi schimb de produse. Astfel, chiar dacă se găseau la un moment dat alimente sau altele, din abundenţă într'un loc, din cauza lipsei de trenuri şi căruţe, care toate fuseseră puse pretutindeni numai în serviciul oştirilor, lipsa tot se simţea.

Din aceste două principale cauze aşadar, ca o urmare firească a răsboiului, care pretutindeni trebuia să primească, din toate părţile, toată contribuţia muncei, a producţiei şi a energiei, trebuie să înţelegem că s'a făcut simţită scumpetea.

Dar, dacă se poate explica şi găsi firească această scumpire în timpul şi din cauza răsboiului, acum însă, când suntem după 3 ani dela încetarea lui, trebuie să înţelegem că, în afară de cele două cauze, fireşti cum spuneam, sunt şi altele, nefireşti, pricinuite de greşelile şi păcatele oamenilor.

Peste tot a început, de îndată de după răsboiu, să bântuie o mare pacoste: *lipsa voinţei de-a munci.* Elementele leneşe şi firile pornite spre nemuncire şi necinste s'au grăbit să se puie, ca agenţi de propagandă, în slujba dezorganizatorilor ordinei şi disciplinei sociale.

Duhul rău, al bolşevismului netrebnic din Rusia, a început a fi băgat printre muncitori peste tot. Ura şi învrăjbirea contra celui ce era adunat prin muncă, din partea acelui nevrednic, a ajuns să fie *o credinţă* printre muncitorii din fabrici şi ateliere. Alaturi de cele mai duşmănoase învăţături contra Statului şi-a făcut loc şi lipsa de muncă. „Cât mai puţină şi mai necontrolată muncă şi cât mai multe drepturi", a ajuns să formeze credinţa multor muncitori. Greve peste greve, fără motive şi trebuinţă, au frământat şi sbuciunat viaţa muncitorească mai bine de 3 ani, înpiedecând sistematic şi tot mai mult, îndreptarea lipsurilor provocate de răsboiu.

Şi astfel, deşi aproape peste tot lucrul este reluat în formă, de fapt nu se lucrează nici pe un sfert din cât se lucra înainte. Viaţa se scumpeşte tot mai mult, iar cei ce se folosesc aceasta stare de lucruri nu sunt nicidecum muncitorii, cum mereu li-se spune de către agenţi, ci numai speculanţii, străini în mare parte, ei însăşi propovăduitori ai lenei şi luptei de clasă, le adăpostul căruia reusese a-şi întemeia unieversala lor domnie peste omenire.

In felul acesta însăşi muncitorii contribuie la înăsprirea vieţei lor, lăsându-se amăgiţi de salariile mari ce şi le-au dobândit pentru ca tot atât de mari să fie şi căştigurile speculanţilor în serviciul cărora întră.

De aceia, încordând cu toţii puterile şi îndepărtând sfaturile rele, sa căutăm a ne întoarce către vremurile dinainte de răsboiu, când se muncea mai mult, dar se trăia şi mai bine.

Emil Vasiliu.

GHICITORI

La cap pieptene
La mijloc pepene
La coadă secere
La picioare
Răşchitoare

(cocoşul)

Spre Cisnădia-Sibiu

Regimentul d'abea intrase pe pământul ardeălului, că şi văzui pe feţele soldaţilor dorinţa de-a intră cât mai iute în cetăţea Sibiului, dar la această dorinţă se mai adăoga şi aceia de-a ajunge la câmpie. Farmecul privelistilor ce se perindau pe dinaintea lor, nu le mai făcem nici o mulţumire. Urcuşul şi scoborâtul munţilor, îi obosesc. Cu toate concentrările făcute în anii din urmă numai la munte, greutatea marşului noptilor nedormite, a luptelor, îi doborâse. Cu chin cu vai, urcasă însă creaste Pologaşului: ce părea o căpiţă de fân nesfârşit de mare, rotunjită la vârf şi săpată în prejur cu tranşee.

Să fi fost 60 de unguri nu mai mult, în reduta aceia, şi-ar fi dat mult de furcă, înaintaşilor, dar cum inamicul fusese luat cu repezeala cu o seară mai înainte trecerea nu le-a fost de loc împiedecată.

Urcatul era cumplit de anevoios. Arsită soarelui dogorea nemiloasă, iarba aluneca sub talpa lucioasă a bocancului, şi greutatea raniţei, apleca soldatul ce prin voinţă lupta contra naturei.

După 2 ceasuri de muncă chinuitoare, scoborâră într'o vale, pe o pantă abruptă iar jos făcură poziţiunea cu bat 5 de vânători.

În dreaptă veneau grănicerii, în coloană de mars. cântând ca la nuntă. De odată tăcerea alunecă în vale. Ne apropiam de Şadu.

Trupele noastre îl lăsară în stângă, pornind spre piatoul Cisnădiei. Hârţulala începu. Maiorul Popescu Vasile din Reg. 2. rănit în braţ de un glonţ dum-dum, căzu la pământ scăldat în sânge, dându-şi viaţă pentru tron şi ţară, luptând vitejeşte în fruntea batalionului. Tristeţea adumbri feţele tutulora. Pe lângă pricepere, avusese în suflet bun, iar pe lângă bunătate, avusese un adevărat suflet de erou.

Memoriei tale viteze, trimit pioasul meu salut!

Amurg. Inamicul tot nu ceda. Se pironise pe-o creastă şi rezista locului nostru,

Plutonul Sublt. Gelu, făcea legătura cu vânătorii din pădure. Primind comanda a 2 plutoane, înaintă desfăşurându-le în trăgători. Gloanţele cădeau ca grindina Tunul inamic, ţipa răguşit. Cât n'ar fi dat românii, să poată auzi şi pe ai lor!

Dar vorba cântecului „Aşa metaluri nu se găseau pela ei." Mergeau pe buşite. De după tufişuri se zăreau schinteile dela gura armelor duşmane. Ofiţerul d'abea de putea să-şi ţie soldaţii să nu năsnească din loc.

Cum trecură porumbişul, momâile soldaţilor fură zărite, iar mitralierele maghiare îşi începură cuvântările. — Păune — strigă ofiţerul — sună atacul şi cu Dzeu înainte copii... Ura.

Sburau flăcăii de mâncau pământul şi cădeau gloanţele ca prunele când scuturi pomul încărcat de rod. Săriră peste un părăiaş, şi apoi peste altul. alcărui mal ridicat şi râpos, împiedecă pe ofiter şi pleoştindul în apă, şi udându-l leoarcă. Se ridică fâsnind iar în fruntea soldaţilor executând ordinul de-a fi cu 20—30 de paşi înaintea lor.

Urcatul pantei începu să se simtă. Se culcară la pământ. Gloanţele fluerau de asupra lor. Oboseala, îi pironise locului, atunci soldaţii începură să strige de pe loc.

— Ura.....ura...., Păun culcat pe pârete ce suna atacul,..... Soldaţii trâgeau de zor, ţipând.

— Trage mă, nu-l lăsa mă, pune mâna pe el... Uuuiu, uite-l... Trage... că de 2 ani sânt concentrat.

Un ţigan ghemuit după'o buturugă, închinându-se. boscorodea:

„Iupacă doamne pe Împăraţi
Că ne rămân copiii fără taţi.

— Înaitaţi băieţi sopti ofiţerul... fiţi gata... pe buşite... şi nici un sgomot...

— Pe buşite şi nici un sgomot... înainte... şopotea din soldat în soldat.

— Înainte... şi începură să urce pe nesimţite, trecând printr'o pădurice, ale căre crengi îi sgâriau, iar când fură la câţiva paşi de tranşeul vrăjmaş ţâşniră din loc, urlând ca fiarele înfometate, şi ţin'te răfuială... trăgeau românii la nimr, în plin şi 'npungeau cu baioneta fără milă, cu îndârjire. Ungurii ce mai scăpaseră, o luară la goană... În timp ce în urma învingătorilor se auzeau ururele celorlalţi soldaţi români, ce le veneau în ajutor. Ai nostrii din tranşeu erau puţini la număr, mai puţini decât prizonierii făcuţi, atunci, legară prinşii cot în cot cu beteţe şi-i culcară la pământ în faţa tranşeului sub pena câtorva, în vreme ce soldaţii ce înaintau spre noi împuşcau de mama focului. Ofiţerul trimise în urmă un soldat să-i anunţe că românii au ocupat tranşeul iar împuşcăturile lor l'ar putea omorâ, iar când Maiorul Radulian apăru în tranşeu, ofiţerul îi preda 166 de prizonieri, arme, mitraliera şi zeci de lăzi cu cartuşe. Odată cu lupta se sfârşi şi cu înfierbinţeala Ofiţerul tremura ca frunză. Frigul îi intrase în oase, din cauza apei pe care bietul lui veston subţire ca folţa de ţigare binevoise s'o găzduiască, dinţii îi cleţăneau, ca apucat de frigurile morţei, dar nevoia te învaţă. Desbrăcă mantaua de pe un mort şi se înfăşură în ea, un soldat îi date un cojoc, şi trântit pe foaie de cort, mai prinse puţină căldură.

Noaptea trecu liniştită, iar a doua zi, începe îngropatul morţilor. Aripa stângă a cisnădiei fusese cucerită. În faţa tranşeului cucerit, un gefraiter austriac, zăcea nemiscat, în poziţie de atac, cu mâna încleştată pe armă. În faţa lui, un caporal de-al nostru, mort şi el, mai ţinea încă în mână arma, a cărei baionetă era înfiptă în pieptul gefraitărului. Un glonţ îl isbese în gât. Amândoi soldaţii erau tineri, să tot fi avut 23 de ani.

În buzunarul austriacului fu găsită o scrisoare, adresată soţiei lui, al cărui conţinut îl vom dă în rezumat:

„Scumpă nevastă,

Peste 2 zile vin acas în concediu. Pe la noi rău de tot... Mergem să ne batem şi cu românii. Ni s'a spus că's barbari... De-oi scăpa din mâna lor mare minune! Se bat ca leii şi nu cruţă pe nimeni. Ce-i cu casa? Vezi de fetiţă şi de băietaşi, dacă,.."

Şi ca o coincidentă nenorocită, în buzunarul caporalului român, fu găsită o scrisoare, adresată nevestii, camîn aceiaşi termeni! Şi el, ca şi celalalt lăsese în urmă, un băietaş şi o fetiţă!

Îl îngropară la un loc, punându-li-se o cruce de lemn, cu numele lor pe dânsa, şi cu inscripţia: „Morţi pentru Patrie, 1916".

Sublimă consolare!

După câteva minute, intrară în orăşel... Clădirile aveau obloanele trase pe la ferestre, şi în faţa lor fluturau, prosoape sau cearşafe albe. Intru întâmpinare le-au eşit numai Românii.

— Măre, bine ai venit feţii mei, le ură o bătrână, când soldaţii poposiră pe o stradă cam prost pavată — că ne uscăsem de dor tot adăstându-vă... urmă ea... dar pe Ştefan ficioru mi-o ia'ţi cunoaşte? Is 2 ani în cheiaţi de când o trecut graniţa la voi în regat, ci că s'o cătănit p'acolo. Nu-l ştie careva?

— Nu maică li răspunse sublocot. Gelu.

— Nu?... apoi privindu-l... loaitnant eşti? orice şarje ai!

— Loaitnat răspunse el.

— Că tare tinerel esti maică! nici tulee n'ai.

— Am şi eu maică vre-o 24 de primăveri.

— Aşa vezi? caşi Ştefan al nostru sopti unui bătrân, spătos şi îmbujorat, care se apropiaze de el învârtind timind căciula în mâini, cum fac şi ţăranii noştrii când stau de taină cu vre-o fetişcană.

— Nu ştiu dacă se cade, sopti el ofiterului, să vă rog cevaşi? Dar tare bine ni'ţi face de-ţi mere' pân' la noi... colo... peste drum.

Ofiţerul îl urmă. Prima grije a bătrânului a fost ca să scoată dintr'un cufăr, un pachet învăluit cu grije în scoarţe vechi îl desfăcu dând la iveală câteva fotografii vechii de pecând era tânăr, toate legate în tricolor, şi trei portrete: Horia Cloşca şi Crisan, Mihai Viteazul şi Regele Garol.

— Sfinţii mei, taică zise zâmbind... de aceluia îi pot pune siracii, la vezeală... şi îi anină pe pereţi... Nouă nu ni-se cădea urmă el, să-i ţinem în casă, nu era slobod. Apoi strigă nevestii: Fă Anco, răpezi în beci şi scoate butoiaşul din boltă! Vin pus de mine, câta 40 de ani or hi, pus să mă cinstesc cu ficiorii din regat când or trece munţii să ne scape de măghiari... Tare ciudă mi-ar fi fost de muream fără să vă văd. Şi aruncându-şi ochii spre portretul lui Mihai Viteazu, îşi sterse lacrimile cu mâneca:

— Ei să v'ajute Dzeu-l tar eu deacuma pot să şi mor.

Se cinstiră cu câte un păhărel, câte-şi trei iar când pela plecare, bătrâna, zise.

— Maică, de-ţi întâlni pe Ştefan al meu, spuneţi, că noi sântem sânătoşi...

În drum ofiţerul întră cu un alt camarad la un ceasornicar sas. Gălăgia din năuntru îi atrăsese. Sasul, întinsese nouă mese, şi la vitrină lipise un bilet... „Risturant fain".

— Puteţi munca, ohne friche, este bun, zise el noilor musterii, mai întâi, putem da, un zupe bun, mai apoi un Rinfleich. abăr, buun, un friptur fript abăr buuun, un testa gut, şi un vin... aber das ist fein...

Şi la fiecare bun al lui, cu câte un ia w, lungit după calitatea mâncărei, plescăia din limbă, mulţumit. După o draperie, sta ca o pasăre sgribulită de frig, cu privirea dulce dar sperioasă o copilă de vre-o 18 ani.

O blondă cu trăsături clasice cu ochii albastri ca cerul de primăvară, părea un inger scoborât din văzduh, să se convingă de grozăveniile şi barbariile războiului! Figura ei te atrăgea.

După atâtea neajunsuri, chipul ei răsăria ofiţerului, ca o veste bună, ca o alinare. ca o rugăciune spusă în nevinovăţie, de un copilaş ingumchiat smerit în faţa icoanei. În câteva rânduri ofiţerul vroi să-i vorbească, dar vorbă îi murea pe buze... Se apropie de ea şi se prezintă.

— Leitnânt Gelu.

— Marie.

Heilige Marie, urmă visător fără să mai audă nimic, apoi prinzând curaj, căută s'a convingă că românii nu's atâta de barbari, după cum zăzise, şi că nu trebue să fie atâta de speriosă, pentrucă nimeni n'are să-i facă nici un rău. Cine ar fi îndrăsnit să se apropie de un inger?

— De scap, voi mai veni — îi spuse la tânti, o! Zâmbetul acela cum l'ar fi luat cu el? Să fie loc de talisman. Dar, trebuie să plece!

Şi săruta mânuţa şi plecă ducând în suflet imagine a ei. La bariera orăşelului, o zări... îi de te un mănunchi de flori, iar când se departă flutura uşor batista, ca o adriere primăvăratică. Şi ochii ei parcă îl urmăreau într'una. La 3 km. departe de Cisnădia săpară tranşeele, în faţa unei păduri ocupate de duşman.

Două zile au stat nesupăraţi... Patrulele române, cercetară terenul şi în special pădurea... Un singur post înaintat al vrăsmaşului, era la colţul pădurei, aproape de drumul ce ducea la Sibiu.

Primiră ordine de înaintare. Porniră cu multă băgare de seamă... În zorile zilei trecură pădurea iar la lizierea ei, începura cu repezicione să sape mâstile, să nu fie surprinşi de focul inamic, fără nici un adăpăst. Dar gîuiele începură să fluere.

— Bună, dimineaţa faţă Berto... şugui un coporal... de mneaţă ai început să grohăi, ha?... urmă un altul,

— La dreapta fă... că-te la drăcul... strigă un vlăjgan arătând ghiuleiei drumul ce-ar fi trebuit să-l facă după poşta lui.

— Na, na, na, asta-i pentru noi, zise altul pumându-şi raniţa'n cap, tocmai când un şrapnel se sparse de-asupra lor. M'a pocnit, vere... adăogă el... dar pipăindu-se şi văzând că nici un păr nu-i fusese atins, urmă... mare, drăcovenie, şi zău de nu-l simţisem... Mai târziu băgă de seama, că glonţul îi spărsese gamela, trecuse prin graniţă şi după-ce-i îngăurise toată rufărie se oprise tocmai lânga faţa din dos a raniţei... Luând glonţul în mână zise râzând:

— O, să-l dau Saftei mele să-şi facă cercel.

Săpau de zor! În timp de pace, un tranşeu pentru un trăgător lo gemunchi, d'abia dacă se sfârşea în 2—3 ceasuri, acuma însă, sub ploaia de gloanţe, într'o 1/2 de ceas, se adâncise şanţul sdravăn de tot.

Frica săraca, păzeşte pepenii! Tunul tăcu.

Până la Sibiu mai era un Km. Pe la 11 a. m. primiră ordin să strice linia ferată ce lega Răşinari de Sibiu...

Batalionul I ocupase Dreispitzwald iar al III-lea se fixase în Jungwald şi în Wald Cafée. În restaurant, toate erau claie pe grămadă. Un pahar nu mai rămăsese întreg, lucrurile din cale erau de-avalma, nu adevărat talmeş balmeş. Sătenii de prin satele vecine cărau cât puteau şi mai ales luaseră tot ce găsiseră înainte ca românii să fi ocupat pădurea. Într'o casă părăsită, un câine uitat în lanţ de stăpână-său, lătră când soldaţii intrară în curte. Sărmanul credincios! li aruncară o coaje de pâine, o mroşi şi-şi urmă lătratul... Pe urmă se mai iublânzi... şi rămase ataşat la companie. Văzuse şi el că dacă stăpână il uitase în lanţ ai nostrii liberându-l, îi da de mâncare şi un bătăie, căci după părul lui ciufolit şi smuls, părea obişnuit cu acest nobil tratament. Avapil de apă era spart d'un pat de arviă, într'o agrată, lucrurile erau atâta de sfărâmate, încât te îngrozea. Nu-ţi puteai închipui că o mână omenească ar fi fost în stare să prăpădească munca omului în halul acela, cu atâta neomenie. Era casa unui ungur care poate nu fusese iubit nici de ardeleni şi nici de saşi, mai ales că nimeni nu vorbea bine de el. Ori şi cum ar fi fost, devastarea asta te mişca, te impresiona.

Românii deretecară cea ce duşmanii lor în furia înfrângerei, stricaseră, ca nimic bun ca nu cadă în mâna învingătorilor.

Angelo Siătescu.

Imprăştierea Culturei la sate!

Din numerile primite ale gazetei „Cultura Poporului" din Cluj, constatăm cu bucurie că, în vederea culturei şi propăşirei neamului rumânesc, intelectualii noştri au avut frumoasa idee de a înfiinţa o gazetă, pe care doresc a o împrăştia în toate satele binecuvântatei noastre ţări.

Am toată nădejdea că membrii din comitetul societăţei îşi vor face datoria de buni români şi vor aşterne pe hârtie, lumină din lumina lor, minte din mintea lor şi suflet din sufletul lor, de care poporul român are multă lipsă.

Rămâne numai ca şi fruntaşii satelor să împrăştie gazeta cu toată bunăvoinţă şi dragostea de român prin satele a căror păstori sunt.

Fruntaşilor satelor, preoţilor, învăţătorilor, notarilor, primarilor şi gospodarilor de frunte li revine datoria de a fi sămănătorii acestei gazete.

Astfel, până când gazeta va pătrunde în masa populaţiei prin abonamente, un bun mijloc de răspandire ar fi ca fiecare notar să se ofere a fi depozitarul gazetei pentru numărul de exemplare câte s'ar putea distribui populaţiei în cursul unei săptămâni, până la apariţia noului număr; iar costul să se trimită regulat la finitul lunei, aşa după cum se practică şi cu ziarele zilnice.

Trăim în timpuri mari şi datoria noastră este cu toţii şi prin ori ce mijloace să contribuim la cultivarea şi luminarea păturei ţărănesti, dacă vrem ca din România Mare să facem oRomânie fericită şi puternică. Să nu uităm că cu suferinţe fără seamăn şi prin jertfă de sânge poporul român a făcut ca visul lui Mihai Viteazul şi Ştefan cel Mare să fie tradus astăzi în realitate, şi că avem o sfântă datorie de a păstra ceea ce avem, şi de a lucra fără odihnă la pregătirea viitorului. Prevăd că prin această gazetă, care nu este politică, şi mai ales prin modul cum este scrisă, se va face unificarea sufletelor şi simţirilor tutulor cetăţenilor noştri, de orice neam ar fi, asupra căroria cultura şi dreptatea legii românesti vor vărsa deopotrivă binefacerile lor. Să ne adăpăm din cultura acestei gazete şi să avem pururea înaintea noastră fumosul îndemn la frăţie şi muncă al prea iubitei noastre Regine publicat în No. 2 al gazetei „Cultura Poporului" pentru a merita să purtăm titlu de cinste de „luminătorli satelor" şi „buni români„.

Deci la muncă! al nostru este viitorul!

N. Horodniceanu.

Notar (*Bicaz Neamţ.*)

Ce eşti: Român ori Ardelean?

Adecă nu mă întrebi nici Dumneata pe mine, nici eu pe Dumneata, ci aşa ne întreabă pe amândoi Ungurii dela Budapesta.

Căci iată cum vine vorba la întrebarea asta. Când eram eu student la universitatea din Budapesta, sunt acum şaptesprezece ani, m'a întrebat un student ungur de acolo, că ce sunt eu: român, ori ungur. Şi i-am spus, că sunt român şi mi-am aprins paie 'n cap.

Acum, de curând, fiind trimis dela Bucureşti la Buda-Pesta cu o comisie românească de-a noastră, ca să ne răfuim cu socotelile, adecă pentru lichidare, alţi doi studenţi de-ai noştri; Rusu şi Smigheischi şi-au găsit belea cu Ungurii, dar cu altă întrebare.

Având ei anume toate studiile lor făcute în regulă la politechnicul din Budapesta (la şcoala inginerilor), şi ducându-se acum la examen, Rectorul le-a pus întrebarea: ce eşti Dumneata, Român, ori Ardelean? Bag-seama, după nume, vedea, că nu sunt unguri, dar dacă spuneau, că sunt ardeleni, i-ar fi lăsat la examen. Sudenţii noştri însă au declarat cu toată cinstea lor, că sunt români. Şi aşa au perdut cel puţin doi ani de muncă mai bucuros decât să se prefacă că sunt ardeleni, câtă vremc *ei sunt Români*. Că învăţătura de inginer e plină de desemne şi până ajungi să-ţi faci Dumneata toate desemnele pentru examen îţi trebue cel puţin doi ani de zile. Şi neiăsându-i la examene, vor trebui să meargă, bieţii, la altă şcoală în străinătate şi să se apuce de lucru dela început, dacă n'au vrut să zică, că sunt ardeleni.

Dar oare, ce înţeles dă ungurul la deosebirea asta dintre români şi ardeleni, când toate lumea ştie, că în Ardeal cei mai mulţi sunt Românii?

M'am dus în dreapta şi în stânga, în sus şi în jos pe urma vorbei acesteia şi am găsit, că la unguri astăzi toată nădejdea le zace în vrajba frăţească dintre Români şi Ardeleni şi m'am întristat foarte mult. Că ei abia aşteaptă să-i vază pe Românii din Ardeal la pumni şi la cuţite cu fraţii lor, tot Români, de prin celelalte părţi de ţară, pentruca să vie ei să pună mâna şi să ne împace, cum ştiu ei.

Adecă au băgat de seamă şi ungurii, că nu mai e de ipsă, să se grăbiască cu răspoi contra noastră, contra Ţării Româneşti, pentru-că e destul, dacă-şi bagă dracul coada între fraţi, şi ei să stea rumuşel de-o parte până se omoară unii pe alţii.

Că e destul un nebun, care să arunce o vorbă proastă şi cearta e gata, în curând se umple Ţara de vrajbă.

Şi eu nu ştiu, cine a scornit vorba asta de „Vechiul Regat", să mă duc să-i trag o sfântă de bătaie, de să-i sară coarnele şi coada până în căldarea cu smoală din fundul iadului, de unde a ieşit.

Spuneţi-mi Dumneavoastră, rogu-vă, creştini buni şi cu frica lui Dumnezeu, ce fel de vorbă e asta: „*Vechiul Regat*"? Că eu, bietul, când am auzit-o am crezut, că, atunci când zici „Vechiul Regat", aduce cu înţelesul cam aşa, ca şi când zici: Vechiul Testament, care are după el: „Noul Testament" şi apoi *Vechiul Testament* şi cu *Noul Testament*, la un loc, fac *Sfânta Scriptură*.

Adecă aşteptam să văd şi să aud acum şi de *Noul regat*, cum vine rânduiala Vechiului Testament.

Dar despre noul regat nu vorbeşte nimeni şi în schimb cetesc prin gazete şi aud pe la adunări, că vorba de *Vechiul Regat* nu aduce de loc cu vorba de „*Vechiul Testament*", ci că oamenii au început să se batjocurească unii pe alţii cu vorba asta. Că cutare este din vechiul regat, că în vechiul regat aşa şi pe dincolo, că ardeleani pe ici, că cei din vechiul regat pe dincolo. Şi apoi ţine-te vere, că să te păzească Dumnezeu drăguţul, să nu încapi pe gura Românului, că ieşi cu ponos, de-ai fi cât de frumos.

Ci eu Vă rog cu binişorul, să mă iertaţi, dacă m'a născut mama la Croiova, ori la Iaşi, ca să nu zic la Bucureşti, pentru-că atestatul de botez îl am dela Braşov; să nu mă batjocuriţi, că sunt din Vechiul Regat. Puteţi să-mi ziceţi: Gură-Strâmbă, Pisică Cioară, ori alte vorbe şi mai urâte, vă las să-mi ziceţi, că sunt din Vad ori din Tohan, că ori-cum mi-alţi zice, v-aş şti întoarce vorba, ca să nu rămân dator.

Dar să-mi batjocuriţi Ţara Românească cu vorbe de ocară şi să mă faceţi de râs înaintea lumii. asta nu o pot suferi. Mai bine mort.

Şi să ştiţi dela mine, că cine mai zice astăzi porecla de vechiul regat, face un mare păcat înaintea lui Dumnezeu şi înaintea popoarelor din lume.

Că noi, românesc de vre-o mie de ani am fost un trup şi un suflet.

Că noi Românii cu unul şi singurul nostru trup românesc am fost tăiaţi în 5 părţi sub cinci stăpâniri: sub Unguri, sub Ruşi, sub Nemţi, sub Turci, şi ciotul, care ne mai rămăsese era a cincia parte, curgându-i sângele din toate tăieturile. Şi când ne-am arătat noi rănile şi tăieturile trupului nostru românesc, înaintea lumii şi înaintea lui Dumnezeu, neam învrednicit de ascultare. Şi şi-a întors Dumnezeu drăguţul faţa către noi şi ne-a zâmbit, ca să ne împreunăm iarăşi la loc, să fim un trup şi un suflet, dar netăiaţi în cinci ciovârţi. Vindecare şi întrămare ne trebue nouă, dar nu fleacuri.

Aşadară nu mai vorbiţi cu vorbe umflate de batjocură: Ardeal, Vechiul regat, Basarabia, Bucovina, Bănat, Dobrogea, ci vorbiţi de satul cutare şi de oraşul cutare, că nu sunteţi voi împăraţii Ardealului nici craii vechiului regat, ziceţi satele şi oamenii pe numele lor.

Şi când vedeţi pe unguri, cum se bucură de vrajba politicianilor cei cu politica de „provincialism", de cearta şi păruiala în jurul oalelor cu carne, le puteţi spune, că unificarea la noi, ala cu furca, nu se face cu furca de fân, ci cu altă furcă: cu *furca de tors fuiorul*. Numai cât deocamdată ne hârjonim şi noi aşa cum se cuvine între fraţii, cari capătă o moştenire mare, bunăoare cum se zice în cântecul nostru: Deşteaptă-te române: ci-că am intrat şi noi cum au întrat *lupii în stână* şi nu ştim, cum să împărţim caşul, bărbaţi, bătrâni, juni, tineri, din munţi şi din câmpii.

Vasile Vlaicu.

PROVERBE

Corp fără suflet e cămin fără foc.

—

Ce leagă limba, numai moartea desleagă.

—

Din schintee s'aprinde focul.

—

Ieslea nu merge la boa, — ci boul la ea.

—

Hainele împrumutate nu fin cald.

—

Calea bătută e cea mai scurtă.

—

Cămaşa e mai aproape decât sumanul.

—

Mai bine cap la sat decât coadă la oraş

—

La un sac de învăţătură trebue un car de minte

—

In casa leneşului totdeauna e sărbătoare.

—

Dragostea e oarbă dar căsătoria îi găseşte leacul.

—

Decât cu un prost la câştig, mai bine cu un pleţ la pagubă.

—

Cine nu-i bun de catană nici acasă nu-i de seamă.

—

Omul prost nu vede pădurea din cauza copacilor.

—

Din talpa casei cerc de bute nu se poate face.

—

Femeia care nu vrea să frământe, cerne toată ziua.

Bunii păzitori ai Satelor noastre Jandarmii Rurali

După războaie, în toate vremurile, cei întorşi acasă din luptă, ca şi aceia ce au rămas acasă îndurând tot felul de necazuri, capătă o ciudă pe toate regulele şi orânduelile din ţară şi doresc o libertate fără margini, fără să se întrebe de e bine ori rău.

Aşa şi la noi mulţi, vor o libertate fără frâu, şi străinii ca şi înstreinaţii folosindu-se de acest dor a celor scăpaţi de războiu, ispitesc pornirea şi învaţă lumea să nu mai pună nici un preţ pe autorităţi, orâneueli şi legi.

Adevăraţii iubitori ai poporului, trebue să facă binele ca de-a sila şi să lupte în contra desfrâului şi contra acelora ce vor prăpăşirea orânduelilor şi legilor din ţară.

Se vorbea într'un rând că ar fi bine să nu mai fie jandarmi rurali prin sate. Că plata lor e mare, că unii dintre ei sunt răi, că ne trebue libertate neîngrădită şi fără jandarmi.

Toate bune. Dar libertatea aşa fără socoteală şi fără Dumnezeu o fi bună la ceva?

Nu are nici un preţ fiindcă nu s'ar mai şti nici de frica lui Dumnezeu, nici de ruşinea oamenilor, sfada ar fi mare. cei mai puternici ar robi pe cei mai slabi, fără grije de răspundere.

Puterea ar îngenunchea sfânta dreptate.

Ar veni un strein în casa ta, ţi-ar lua tot ce poftesce, vitele, ţi-ar batjocuri femeia, fata de-oi fi mai slab decât el şi te-ar bate şi pe tine, de nu o fi legea şi autoritatea, să te ocrotească şi să-ţi sară în ajutor.

Vor fi poate oameni răi între jandarmi, dar cum se află de purtarea lor, mai marii lor nu-i pedepsesc, nu-i închid, nu-i scot din pâine? Cum să rămână satele noastre depărtate foarte mult între ele, fără autoritate şi pază?

Jandarmul face legătura între autorităţile aflate la oraşe şi satele împrăştiate în cuprinsul ţării.

El păzeşte avutul fiecărula dintre noi, urmărind şi prinzând hoţii. El împiedică gâlcevile dintre locuitorii ferindu-i să nu cadă în păcate din te miri ce.

Tot el aduce la cunoştinţa poporului şi îl îndemnă să împlinească legile şi regulementele făcute de aleşii neamului spre binele tuturora.

El trimite oamenii la judecăţi, când sunt chemaţi.

El sare la orice novole a oricui, să-i dea o mână de ajutor şi când ţara este în linişte şi când este în războiu.

El ţine regula şi liniştea în sate spre folosul tuturor locuitorilon.

Să nu mai fie ei în sate? Să se ştie că nu mai sunt străjile neadormite ale legilor şi apărătorii celor slabi, în sate, ce ar mai fi?

Ar mai trimite careva copii la şcoală, ar mai asculta de legi, ar mai respecta avutul oamenilor, şi răii şi leneşii şi cei mai puternici nu s'ar arunca asupra celor slabi jefuindu-i de averea lor, când fiecare ar face de capul lui?

Ce s'ar mai alege de ţara asta, fără frică de lege şi fără teamă de nimeni?

Ce au oamenii aşezaţi şi de treabă cu jandarmii? Ori jandarmii cu ei?

Văzându-şi liniştiţi de munca şi gospodăria lor, împlinind aşa cum se cuvine legile, respectând şi iubind aproapele, ne lăcomind la munca altora cine li supără cu ceva?

In sate sunt oameni şi cei mai mulţi aşa sunt, care nu au dat pe la posturile de jandarmi decât atunci când au avut să se plângă de câteva şi să capete sprijinul autorităi jandarmului.

Beţivii da, hoţii de vite, spergătorii, leneşii, haimanalele, ciomăgaşii şi tot ce este mai rău pe lume, au avut dese ori de face cu jandarmii şi tare bucuroşi ar fi şi ce bine le-ar merge rostul trebilor lor de nu ar fi jandarmii? Oameni de ispravă însă, nu.

E mare folosul adus de jandarmi ţării şi iubitorul de popor, oamenii luminaţi precum şi toţi le cuitorii liniştiţi, muncitori, cinstiţi şi iubitori de linişte în ţară, să împotrivesc în contra gândului de a se ridica jandarmeria dela ţară.

Când se găsesc jandarmi care nu îşi împlinesc datoria cu credinţă, sunt destule legi care să-i pedepsească. Poporul Românesc, băştinaş, ne împestriţat cu alte neamuri, fiind un popor le linişte şi ordine e bucuros, să-şi ştie viaţa şi averea păzite şi asigurate de lege şi autoritate. şi din birul ce-i dă să fie cât de bine plătiţi cei ce veghează asupra traiului lor liniştit.

Făcându-se şcoli cât de multe, alegându-se elementele cele mai de ispravă şi plătindu-se bine, jandarmii de veghează şi ziua şi noaptea păzind legile viaţa şi averea cetăţenilor, nu se va mai întâmpla ca unii din jandarmi să facă abuzuri.

Păzitorii aceştia modeşti, executorii legilor şi regulamentelor, ce 'şi petrec şi zi şi noapte fără odihnă, traiul greu în slujba patriei, veşnic în primejdie, cu viaţa mereu amenţată de tâlhari şi de hoţi, formează una din temeliile vieţei noastre de stat, liniştit şi de ordine şi sunt necesari vieţei noastre, ca însuşi lumina soarelui.

Cine se ridică în potriva aşezământului lor, cu gândul desfiinţării, nu vreă binele ţării noastre şi cercetându-i mai pe toţi îi vom află că sunt de obârşie streină, ori înstreinaţi.

V. Chiru.

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Increştinarea Românilor

Înainte de a urmări soartea Românilor după aşezarea Ungurilor în câmpia Dunării şi a Tisei, trebuie să cunoaştem unele amănunte despre încreştinarea Românilor. Cunoaşterea acestor amănunte ne umple sufletele de o nouă mândrie, căci ele ne dovedesc, că precum neamul nostru, prăsit din al Dacilor neinfricaţi şi al Romanilor stăpânitori ai lumii, a fost cel dintâiu din cele mai vechi timpuri ale istoriei stăpân aici, tot aşa noi am fost pe plaiurile şi câmpiile Daciei cei dintâi, cari ne-am învrednicit de a primi învăţătura Mântuitorului nostru Isus Christos.

Religia Dacilor era încă înainte de-a fi ei supuşi de Romani cu mult mai frumoasă decât a subjugătorilor lor.

Şi Dacii credeau în zei socotind ca pe cel mai de frunte pe al războiului. Dar ei nu făceau chipuri cioplite, nici nu ridicau temple sau altare, la cari să se închine. Căci socotiau nevrednic lucru a-şi închipui zeul ca o făptură omenească. Ii mai ridică mult pe strămoşii nostri daci peste închinătorii de idoli (chipuri cioplite) şi credinţa lor tare în nemurirea sufletului. Credinţa aceasta a lor îi făcea aşa de vajnici, încât dispreţuiau moartea, care avea să le aducă o viaţă mai fericită. Atât de mult erau ei convinşi despre fericirea vieţii după moarte, încât la naşterea unui copil ai casei plângeau de întristare pentru năcazurile ce-l aşteptau în viaţa aceasta pământească, — obicei rămas până în ziua de azi la unii din fraţii noştri români din Peninsula-Balcanică. Vedem dară, că religia Dacilor se apropia încâtva chiar de partea cea mai frumoasă a învăţăturii creştineşti.

Religia Romanilor era mai pământească. Ei aveau mulţi zei şi zeiţe, cari erau parte strămoşi zeificaţi, parte puteri zeificate ale naturei. La început şi religia aceasta păgânească a fost îndestulitoare, pentruca să facă pe Romani oameni plini de râvnă pentru a-şi împlini datoriile lor faţă de familie şi patrie. Cucerind ei cu timpul Grecia, apoi Asia de Vest, Africa de Nord, au lăsat să pătrundă în religia poporului roman şi multe părţi din credinţa, în multe părţi destrăbălată, a Grecilor şi chiar a celor din Asia şi Africa. Religia Romanilor s'a umplut cu o mulţime de credinţe deşerte,, ear pe timpul dela Naşterea lui Christos încoace împăraţii cereau, ca cetăţenii împărăţiei romane să se închine şi chipului lor cioplit în peatră şi să-i aducă jertfe ca şi celorlalţi zei. Pe de altă parte, partea cea mai mare a Romanilor cărturari, convinşi că mulţi zei şi zeiţe sunt numai nişte închipuiri deşerte, au început să-şi bată joc de ele, fără ca să ştie ce să pună în locul lor. Necredinţa lor a pătruns încâtva şi în popor, care înecat în credinţele deşerte păgâneşti umblă, nenorocitul, ca orbii căutând mântuire sufletească.

Aceasta a fost *împlinirea vremii*, când Fiul lui Dzeu întrupându-se, coboară pe pământ, ca să mântuească sufletele însetate după credinţă adevărată.

Religia creştină pătrunde, încet, dar sigur din Palestina în părţile greceşti ale împărăţiei romane, apoi în Italia, de unde trece în Peninsula Balcanică şi în Panonia până la Dunăre. Inzadar încercau împăraţii romani şi sfetnicii lor să oprească legea creştinească pentrucă ea nu lăsă pe credincioşi să-şi arete respectul faţă de împărat închinându-se chipului lui cioplit. Inză dar mii şi mii de creştini suferiau moartea mucenicească pentru învăţătură lui Christos, căci din sângele mucenicilor răsăriau oşti şi mai mari pentru mărturisirea cuvântului Mântuitorului.

Creştinismul a fost răspândit *în Dacia* noastră de negustori, soldaţi şi colonişti.

Drumurile minunate, pe cari le făceau Romanii în toate provinciile cucerite de ei şi cu cari legau pe acestea de Roma, apoi siguranţa cea mare în vremurile bune ale împărăţiei romane făceau cu putinţă, ca negustorii să poată călători cu înlesnire în afacerile lor. Nu e mirare deci, dacă găsim negustori din Dacia noastră, din oraşele Potaissa (Turda) şi Sarmisegetuza (Ulpia Traiana, Grădiştea de azi din juceţul Hunedoarei) călătorind prin Dalmaţia, Italia, şi până pe insulele greceşti din Marea Egeică. Unii din aceşti negustori erau creştini, alţii făceau cunoştinţă cu învăţătura creştinească şi cunoştinţa aceasta o răspândiau, venind acasă, printre prietenii lor.

Mult a contribuit la răspândirea creştinismului în Dacia, ca de altminteri şi în alte provincii ale împărăţiei romane, *soldaţii romani*. Oricât de înficoşaţi erau aceştia pentru dujmanii patriei lor, sufletul lor rămânea însetoşat după cunoaşterea Dzeului celui adevărat, aşa că în oastea romană, îndeosebi şi în cea din Dacia, erau încă de timpuriu mulţi soldaţi creştini, cari erau totdeauna între cei mai viteji, dar cu aceeaş vitejie mărturisiau şi credinţa în Christos, pentru care mulţi au suferit şi moartea. Dar veni şi vremea, care convinse şi pe împăraţii romani despre puterea lui Christos. La anul 174 după Christos, într'o luptă sângeroasă cu Quazii barbari, armata romană căştiga biruinţa prin rugăciunile întăritoare ale unei cohorte (batalion) de soldaţi romani creştini. Şi mai târziu, împăratul roman Constantin birue pe dujmani având în fruntea armatei lui semnul Crucii, care a înflăcărat mulţimea soldaţilor lui creştini. Parte mare din aceşti soldaţi creştini. dacă erau din garnizoanele Daciei, se aşezau ca plugari în satele acestei ţări înmulţind astfel numărul creştinilor pe pământul nostru.

Mult au contribuit la răspândirea creştinismului în părţile noastre şi *coloniştil romani*, adecă oamenii aduşi şi aşezaţi de Traian în Dacia, ca să înmulţească populaţiunea scăzută.

Cei mai mulţi colonişti au fost aşezaţi, bine înţeles, la sate ca plugari şi crescători de vite, alţii pelângă minele (băişagurile) din Munţii Apuşeni, ear alţii au populat oraşele reclădite.

Coloniştii plugari au fost aduşi mai ales din Sudul Dunării, din Moesia, Tracia, apoi şi Iliria cu Dalmaţia, tot provincii, în cari învăţătura lui Christos pătrunşese încă din cel dintâiu veac după Christos. La oraşe au fost aduşi negustori şi meseriaşi până de prin Asia Mică, unde creştinismul l-au răspândit chiar apostolii lui Christos. Se vede deci, că legea lui Cristos au îmbrăţişat-o strămoşii noştri daco-romani foarte de timpuriu.

Nici năvălirea barbarilor nu a nimicit legea creştinească în ţinuturile noastre, mai ales că popoarele de viaţă germană cum erau Goţii şi Gepizii s'au încreştinat şi ele având episcopii lor, cari păstoriau, unde se putea, şi pe Români. Din timpul acesta se pomenesc episcopii *Teofil*, care la parte la sinodul ecumenic dela *Nicea* (325 după Chr.), *Ulfila*, *Unila*, *Nichita Romanul* şi alţii.

Fiind Dacia noastră locul de trecere şi pustiire a tuturor popoarelor barbare, nu e mirare că aici la noi nu s'a putut întocmi în aceste vremuri o rânduială bisericească cu episcopi, mânăstiri şi alte aşezăminte bisericeşti ca în Sudul Dunării. Multă vreme noi am avut numai preoţi şi protopopi sfinţiţi la episcopii de dincolo de Dunăre. Şi fiindcă biserica de dincolo de Dunăre apucase să se grecizeze, nu e mirare, că în *limba noastră bisericească* au pătruns numiri de titluri bisericeşti în limba grecească, cum e *protopop* sau *protoiereu, episcop, mitropolit, protosincel,* din *diacon* ş. a. Ear când şi mai târziu ţinuturile din Sudul Dunării, cu cari noi am păstrat mereu legături, s'au slavizat, ear slujba bisericească s'a desvoltat tot mai mult împărţindu-se în slujba deosebită (slujba de dimineaţa, de sara, slujba mică) noi Românii, cari am păstrat multă vreme slujba simplă a creştinilor din cele dintâiu veacuri, primind şi slujbele acestea nouă am primit şi numele slave ale lor, cum e *utrenia, vecernia, sfeştania, maslu*, precum şi numele unor serbători introduse în timpul acesta, ca *stretenia, ispasul* ş. a.

Tulpina limbei noastre bisericeşti e însă *latinească*, adecă în limba Romanilor, pe care am moştenit-o. Noi zicem *Dumnezeu*, din latinescul *Dominus deus, biserică (basilica), cuminecare (coramunicare), înger (angelus), Sânta Scriptură (Sancta Scriptura), răposare (repausare), rugăciune (rogatio), închinare (înclnare), păgân (paganus)* şi multe altele.

Nu e mirare, că fiind creştinismul nostru aşa de vechiu, şi cel din urmă popor barbar, Ungurii, au primit, ceice s'au strecurat pe pământul nostru, la început legea creştinească dela noi Românii şi numai după ce întâiul lor rege Ştefan a intrat în legături cu Papa dela Roma s'au întors la legea romano-catolică.

Legea noastră românească creştină a fost, pelângă ajutorul lui Dzeu şi tăria sufletească a Românului, cetatea puternică, în care ne-am adăpostat şi am scăpat de peire. Aceasta au înţeles-o şi dujmanii noştri, cari au încercat în cursul veacurilor să ne răpească credinţa strămoşească şi să ne facă romano-catolici sau calvini, pentruca astfel să ne faca Unguri. Aceiaşi dujmani încearcă acum din oameni cumpăraţi cu bani mulţi, să înşele pe Români să primească o legn nouă, în care dujmanii înşişi nu cred. In felul acesta caută să ne despartă, ca să ne slăbească. Dar nu vor izbuti, căci încercările lor se vor lovi de cu minţenia Românului, care pricepe că numai fiind una în cngete, simţiri şi lege, vom rămânea stăpâni veşnici ai strămoşescului pământ.

Victor Lazăr.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Ce se poate vedea de la ţărm şi până pe fundul adânc al mărilor şi oceanelor *)

de **Prof. Dr. I. P. Volteşti,** de la Universitatea din Cluj

In general însă ele sunt toate lacome şi această lăcomie merge până acolo încât înghit animale mai mari chiar ca volumul stomacului lor. Aşa de o pildă stelele de mare, în lăcomia lor, cand dau peste o pradă care n'o pot înghiţi, îşi scot stomacul pe gură afară, întorcându-l pe dos ca pe un sac, cu care apoi înconjură prada, mistuind-o în linişte, şi numai după ce mistuirea s'a îndeplinit în renitroduc, la loc stomacul deodată cu substanţa mistuită şi gata de a se nutri cu ele,

Adâncimile până pe la 6000 m. cercetate de vasul nostru apar destul de populate şi numai în abisurile mult mai adânci viaţa începe a se rări.

Viaţa pe aceste funduri adânci, unde domneşte un frig ca de iarnă, nu-i continuă, ci ca şi satele şi oraşele omeneşti, de pe uscat, formează colonii, de forme şi mărimi deosebite, despărţite între ele de locuri pustii, de porţiuni cu totul nepopulate sau numai rar vizitate de cele mai întreprinzătoare.

Şi dacă înmina soarelui le lipseşte cu totul, ele nu duc lipsă de această, căci şi o pot face singure, după vrere şi trebuinţă, prin organe croite anume în vederea aceasta, încât regiunile acestea adânci numite pe nedrept întunecate, înfăţişaza în unele părţi aspecte feerice de neimitat de om prin cele mai dibace combinaţiuni de lumini de artificii colorate.

La înapoiere, vasul urmărind întinderea uneia din cele mai populate regiuni abisale, şi ridicându-se spre suprafaţă drept deasupra ei, constată nu fără surprindere, legătura cea strânsă între desvoltarea intenzivă a coloniilor de viaţă abisală şi drumul curenţilor maritimi de la suprafaţă. Aceşti curenţi mai ales cei calzi cum este Gulf-streamul care se naşte în Golful de Mexic sub puterea vânturilor ecuatoriale şi pare în toată întinderea şi grosimea lui poartă cu el peste Atlantic o viaţă mult mai bogată ca în restul apei oceanului, procură prin aceasta fundului abisal din dreptul său şi o ploiae dă cadavre mult mai abundentă şi deci o hrană mult mai îndestulătoare animalelor ce s'au stabilit pe fund în dreptul curenţilor de la suprafaţă.

Abia eşiţi pe puntea vasului ce pluteşte acum spre portul de plecare, cercetătorii noştril rămân nimiţi în faţa imensităţii vieţii oceanice, pe lângă care cele de uscat şi cea din aer rămân mult în urmă nu numai ca număr şi ca varietate de forme, ci mai ales ca grosime, şi ca chipuri de animale deosebite, faţă de diferitele adâncimi. Şi atunci o întrebare pare că străfulgeră în ochii tuturor: care a fost leagânul primei vieţii: oceanul sau uscatul?

Argumentele se înlănţuiesc cu uşurinţă în discuţia iscata între aceşti cunoscători ai vieţii sub toate formele ei şi din ele răsar tot mai luminoase acelea ce pledează pentru mediul mărim.

Qare trupurile animate de viaţă nu au de aproape 80 la sută apă în corpul lor, ca să găsim în el un argument puternic că mediul lichid a fost primul leagăn al primei vieţi?

Oare seva plantelor şi sângele animalelor superioare, fie de uscat, fie de apă, nu reprezintă un mediu lichid, mijlocit celulelor organismelor complicate, ca să se păstreze şi în noua complicaţie organică fiecărei celule condiţiunile mediului lichid primordial?

Oare cantitatea destul de mare de sare din sângele animalelor superioare nu-i un argument destul de puternic că primul leagăn al vieţii a fost apa sărată a mărilor şi oceanelor, mai ales când atâtea experienţe medicale şi de laborator ne dovedesc că apa puţin sărată a mării şi introdusă în corp, înlocueşte cu succes sângele pierdut de animalele superioare.

Dar prezenţa organelor de văz, a ochilor, la toate formele de animale, de la cele cari cutreeră înaltele văzduhuri ale aerului până la cele ce populează mările adâncimiale oceanului; organe a căror desvoltare este strâns legată de lumina naturală a soarelui, nu ne precizează şi mai mult că locul acestui leăgăn marin era aşezat în regiunea puţin adâncă şi bine luminate de soare din apropierea ţărmului?

Aci lângă ţărm a fost leagănul primordial celdintâiu al vieţii, în apa sărată a mărilor din regiunea ţărmurească, luminată bine de soare şi aerisită îndeajuns de valuri: iar vieţuitoarele ce populează azi atât uscatul cu apele dulci, cu straiele inferioare ale aerului, cât şi toată grosimea apei mărilor şi oceanelor, până la adâncimile cele mai mari, nu reprezintă de cât forme de viaţă adăptate la condiţiuni noi de trai, forme de plante şi de animale cari pas cu pas au cucerit regiunile acestea noi în decursul timpurilor, dela prima apariţie a vieţii până în zilele noastre şi va continua necurmat lupta de cucerire atâta timp cât viaţa va mai exista. (Fine)

*) Datele ştiinţifice sunt luate din lucrarea d-lui *Dr. L. Joubin*: „*La vie dans les oceans.*“ Bibliotheque de philosophie scientifique. Edit. C. Flam-

AGRICULTURĂ

Ingrijirea Plantaţilor în Iunie

In grădina de legume: Se udă toate legumele, când e lipsă de ploaie, se sapă locurile rămase goale dela alte culturi şi se gunoesc pentu a răsădi varză de toamnă. Se mai seamănă direct: castraveţi morcovi scurţi, ridichi, şalată, fasole, etc. Se muşuroiesc a doua oară cuiburile de cartofi, după ce li s'au smuls vrejii sunt şi şi se stropesc cu piatră vânătă atât cartofii cât şi pătlăgelele roşii. Se mai răsădeşte pe răzor praz, ţelină, salată, gulii, sfecle, pătlăgele roşii şi vinete, ardei, varză de Bruxelles, etc. Se rup stolonii dela fragii cari au produs, lăsându-se numai cei ce servesc la împlinirea lipsurilor, şi se taie lăstarii laterali la pătlăgelele cultivate pe arac. Se leagă de tutori legumele cari produc sămânţă. Se ţin straturile curate, plivind şi prăşind. Se răresc morcovii, păstărnacul etcă

Cultivatorii de tutun: termincu înlocuirea firelor perite şi bolnave, distrug rasadul rămas nerăsădit termină politul şi muşuroitul şi încep cârnitul şi copilitul. Urmează apoi cu alegerea firelor de sămânţă şi distrugerea foilor şi firelor bolnave. Tot acum se încep pulverizările cu pucioasă în plantaţiile expuse chimpului şi se distruge lupoaia pe unde se iveşte.

(Din Calendarul Plugarilor)

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARĂ

Igiena copilăriei

Câteodată copilul are în dreptul gingiilor o mâncărime care îl sileşte să să frece necontenit cu degetele sau cu mănuţa întreagă, are bale multe, gingiile şi căptuşala gurii să înroşesc, se umflă şi să acopere cu beşicuţe albe; are fierbinţeală, nelinişte, ţipă, plânge, nu mănâncă, iar alteori, dimpotrivă este puţin gravă, să cunoaşte sub numele de *friguri de dinţi*. Ingrijirile ce trebue să dăm constă în a atinge de mai multe ori pe zi gingiile cu glicerină (30 grame), în care să pune borax sau clorat de potasă (3 grame) şi puţină cocaină (50 centigrame), în a împuţina hrana copilului, în a-l ţine în casă dacă este frig, a-i da de mai multe ori pe zi câteva picături de apă de flori în puţină apă îndulcită cu zahăr.

Alteori pe lângă acestea să mai ivesc şi alte suferinţe mai serioase din partea tubului digestiv (canalului mâncării), a sistemului nervos, a peptului, a ochilor, etc., cum sunt: aprinderea (înflamaţia) stomacului şi a maţelor, vărsături, diarea (urdinare) sau câteodată constipaţie mare; guturaiu şi tusă; înflamaţie de ochi; scurgeri de urechi; sgaibe pe pele; în fine, cel mai rău lucru din toate, convulsiunile (spasmele), cari seceră mulţi copilaşi. Pentru toate acestea trebue alergat numai decât după ajutorul medicului, care combătându-le va înlesni eşirea dinţilor prin *tăierea* gingiilor şi va calma durerile. Aceste dureri să mai pot linişti dacă să freacă gingiile cu rădăcină de nalbă sau cu capete de mac, sau, mai bine, cu sirop de safran şi laudon, dar din toate, cel mai bun mijloc este *încrestarea gingiilor* care va face-o medicul.

Somnul copiilor trebue să fie destul de prelungit, fiindcă el ajută foarte mult ca micul lor corp, în cele de desvoltare, să facă economii, să pună la o parte, în rezervă, ceea ce în stare de deşteptăciune ar perde; 8 până la 9 ore sunt un termin mijlociu, care pentru copiii prea mici trebue mărit încă cu 2—3 ore în timpul zilei. Trebue să culcăm copiii întotdeauna la aceeaşi oră, şi de vreme: veghierile sunt stricăcioase pentru ei, şi nu să poate pricepe, vorbind de copiii mai mărişori, cum părinţii lor ii ţin de sindrofie sara până târziu.

Cea mai mare bucurie într-o casă este când copilul să ţine *copăcel* şi începe să **umble,** lucru care să întâmpiă pela a 8-a, 10-a sau a 12-a lună, după cum şi desvoltarea copilului să face mai iute sau mai încet. In schimb, cea mai mare supărare este când trece anul şi copilul încă nu să poate ţine pe picioare, şi cu drept cuvânt, căci cele mai de multe ori aceasta provine din cauză de boală, rachitism, atac de încheieturi, slăbiciune de oase şi de muşchi, în cari cazuri trebue consultat medicul, care va combate aceste cauze după felul lor prin diferite medicamente (leacuri), cum sunt; untura de peşte, fosfatul de calce, etc., prin şedere la mare, la ţară, la aer curat, şi la soare, sau prin alte mijloace apropiate.

Să trecem acum la **boalele copilăriei.** Copilul începând *dela un an până la 13 ani* este apt de a contracta multe boale, cari să ivesc sub influinţe foarte variate şi adeseori sunt greu de cunoscut şi de tratat. Multe din acestea boale însă, să pot ocoli printr'o igienă bine înţeleasă.

Mai întâiu este *moştenirea* (ereditatea), care să poate arăta din primele luni, alte ori cu mult mai târziu, şi contra căreia de multe ori nu să poate face nimic.

Copilul este cu mult *mai simţitor la frig şi la umezeală* decât junele şi omul mare, şi prin urmare trebue cu multă băgare de samă să fie pus la adăpost încontra acestor cauze de boală. In primii doi-trei ani copilul va fi spălat, curăţit numai cu *apă călduţă* sau puţin desmorţită. Până pe la 4 ani este foarte rău lucru să fie purtaţi cu ciorapi scurţi, rămânându-le pulpele şi genunchii descoperiţi, mai ales iarna când copiii pot să capete o *răceală*, ale cărei urmări de multe ori sunt rele. Tot astfel, dacă este bine să să scoată copiii pe afară în toate anotimpurile, apoi trebue să să facă cu multă băgare de samă, imbrăcându-i potrivit anotimpului şi ţinându-i în locuri uscate şi adăpostite, cei mai mâricei să umble, să nu steie locului, dar să nu alerge prea mult ca să nu asude, iar dacă aleargă să avem la îndemână o haină de rezervă cu care să-i imrăcăm îndată ce au asudat; să să nu simtă frig la picioare, adecă să fie potrivit încălţaţi. Toate acestea au de scop ca să-i ferim pe copii de guturaiu, de tusă, de durere de gât (gâlci) şi de alte boale de ale organelor de respiraţie (junghiu, pneumonie, etc.)

Când copilul a ajuns în vrâsta în care ia parte la jocurile şi studiile camarazilor lui, în promenadele publice, prin locurile virane sau la şcoală, vin alte cauze de boală: *contagiunea* (molipsirea) şi *epidemia* (molima). In şcoală, profesorii sunt datori să trimită acasă copiii atinşi de astfel de boale. Dar trebue să ştim că pojarul, scarlatina, vărsatul, tusa *măgărească* şi altele copilul le poate căpăta jucându-să sau venind în atingere cu alţi copii atinşi de asemenea boale, sau cari au zăcut de ele şi au eşit din casă prea de vreme. In aceste cazuri este datoria părinţilor ca să supraveghieze pe tovarăşii copiilor, să-şi depărteze copiii de cei cari tuşesc, cari strănută, cari sunt răguşiţi, etc. Aceleaşi precauţiuni trebue săle ia în casă, unde copiii atinşi de anghină sau de alte boale molipsitoare să fie izolaţi, despărţiţi de fraţii lor sănătoşi. In fine, părinţii vor căută ca copiii lor *să să desvolte întelectualicaşte (cu minte) gradat* şi în raport cu corpul, să nu fie siliţi la muncă prea mare în şcoală sau acească, Acasta însă nu-i îndrituieşte ca să ţină copiii in lenevie, sub cuvânt ca să crească mal bine, ceeace ar aduce alte neajunsuri.

Inainte de a trece la celelalte etăţi la adoloscenţă, etatea adultă şi bătrâneţă, voiu zise câteva cuvinte despre **creşterea** coprului omenesc.

Prin *creştere* să înţelege desvoltarea care să face in *lărgime, grosime* şi *înălţime*.

Desvoltarea în *lărgime* şi *grosime* se face foarte încet în primii ani ai vieţii, ea să face în măsură mai mare dela 15 până la 20 ani, şi este pe deplin completă către 40 ani pentru bărbat şi către 50 ani pentru femee.

Din contră creşterea în *înălţime* ceeace constitue creşterea propriu zisă, din care rezultă *statura* (talia) mai mult sau mai puţin înaltă, să face foarte repede în primii ani ai vieţii; ea să începinează apoi puţin câte puţin şi încetează definitiv la 20—25 ani.

In momentul naşterii, copilul are în termin mijlociu aproape 50 centimetri; în primul an creşterea este cam de 20 centimetri; în al 2-le an, ca este pe jumătate mai puţin, adecă 10 centimetri, dela 4—5 ani până la etatea pubertăţii ea este de 5—6 centimetri pe fiecare an; dela 16 la 17 ani de 4 centimetri; în cei 2 ani următori numai de 2½ centimetri.

Până la 11 sau 12 ani, băeţii sunt mai mari şi mai grei decât fetele, cari la această etate cresc foarte repede şi întrec cu înălţimea pe băeţi; apoi dela 14—15 ani în sus băeţii îşi reiau şi îşi păstrează o superioritate definitivă.

Să vedem acum care este *influinţa boalelor asupra creşterii.* Este de netăgăduit că multe boale de natură *scrofuloasă*, cum este îndoirea şirii spinării (cocoaşa), oftica încheieturilor şoldorilor şi genunchilor, împedecă uneori creşterea corpului, dar din toate boalele cea mai puternică este *vechitismul* (înmuierea oaselor). Inceputul sau ameninţarea acestei boala să poate bănui la un copil care încetează de a mai creşte dela o vrâstă oarecare, fără ca să să poată atribui această oprire la o moştenire specială. In aceste cazuri sunt bune de recomandat: şederea la ţară, întrebuinţarea excluzivă a laptelui, băile sărate, untura de peste, fosfatul de calce, cari vor face ca creşterea să-şi reia desvoltarea sa naturală. In cazul contrar, să poate prea bine ca copilul să păstreze oarecare diformitate pentru toată viaţa lui.

Toată lumea ştie că sub influinţa convulsiunilor (spasmelor), a pojarului, a scarlatinei, a febrei tifoide, etc. *creşterea* copiilor poate să fie *grăbită* într'un mod considerabil să atingă în câteva zile 1 până la 3—4 centimetri.

Să observă la unii copii că într'un timp mărginit, ei au o *creştere exagerată*, ceeace face ca să slăbească, să aibă dureri la încheieturi, o oboseală neesplicabilă, lenevie la joc şi la învăţătură, mistuire greoaie, bătăi de inimă, scurgere de sânge din nas, scuipare de sânge şi altele. In contra acestei creşteri repezi nu este nimic de făcut, dar în tot cazul, să va căuta să să mărească forţele (puterea) copilului, pentru ca să să combată slăbiciunea care rezultă din această creştere prea repede. Tot pentru aceasta să recomandă ca mâncare carne friptă englezeşte, adecă pe jumătate (cu sânge), plimbare multă şi la aer curat, duşi şi băi reci, gimnastică, scrimă, alergare, etc.

In numărul viitor voiu vorbi *Igiena adolescenţii.*

Dr. Vasile Bianu
medic colonel in rezervă.

Adevăruri Cooperatiste

Români, înfiinţaţi cooperative sau însoţiri de tot felul pentru întărirea voastră economică şi pentru ridicarea scumpei noastre Patrii.

* * *

Intovărăşindu-vă în cooperative, câştigaţi de 2 ori; odată pentru voi înşivă şi al doilea, pentru ce dragi ai voştri, care vor găsi terenul gata, sănătos.

Aurel I. Leppadatu.

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

Ziua numelui A. S. R. Principesa Elena

Pentru prima oară A. Sa Regală Principesa Elena, soţia Principelui Moştenitor Carol, a serbat în România ziua numelui, odată cu cea mai mică odraslă domnească, A. S. R. Principesa Ileana.

Această zi a fost prilej de mare bucurie, poporul arătându-şi astfel iubirea pentru Familia Regală ce a înfăptuit unirea neamului.

A. S. R. Principesa Elena, venită de curând din Grecia a găsit desigur în această iubire mângăerea despărţirea de ai Săi, cari au rămas departe, peste mări şi ţări.

Glasurile preoţilor, ridicându-se laolaltă cu acele ale poporului, au rugat pe bunul Dumnezeu să dea sănătate viitoarei noastre Regine, care desigur va urma pilda mare lăsată de Regina Elisabeta şi exemplul frumos ce-l dă azi M. Sa Regina Maria.

Incoronarea M. M. S. S. Regele şi Regina la Alba-Iulia

Pregătirile pentru încoronarea Suveranilor României Mari la Alba-Iulia, continuă lucrându-se cu mult zor pentru înfăptuirea acestui vis al întregului popor chiar în toamna anului acestuia. De curând M. Sa Regele împreună cu M. Sa Regina însoţiţi de d-l General Averescu primul sfetnic al Tronului, au cercetat Alba-Iulia luând unele hotărîri.

In Bucureşti aproape toţi sculptorii lucrează la statuele ce vor înfrumuseţa arcul de triumf şi, pentru pictarea Bisericei care se ridică cu această ocazie, — se va începe în curând un concurs la ministerul lucrărilor publice. Astfel lucrând cei mai de seamă mesteri ai ţărei se vor ridica la Alba-Iulia clădiri vrednice de marea faptă ce se va împlini acolo.

Călătoria prinţului moştenitor al Japonului

Prinţul Hiro-Hito, moştenitorul tronului Japoniei, ţară de insule înconjurată de mare, ce se găseşte în Răsăritul Asiei, a sosit în Europa, şi a pornit să viziteze unele state. Acum prinţul Hiro-Hito se află în Franţa, unde i s'a făcut o primire foarte prietenoasă ca unui oaspete se reprezintă o ţară mare şi puternică care are o populaţie de trei ori mai numeroase ca România. Din Franţa, unde prinţul a spus că vine să ia învăţătură, el va pleca in Italia şi de aici în România spre a vedea pe A. S. R. Principele Carol.

Se ştie că în călătoria ce a făcut-o acum un an, A. S. R. Principele Carol a vizitat Japonia şi a cunoscut familia imperială japoneză, legând prietenie cu A. S. Imperială Principele Hiro-Hito.

Cu prilejul vizitei ce o va face în România Principele moştenitor al Japoniei, poporul românesc îl va primi tot atât de frumos. cum a făcut-o şi poporul japonez cu A. S. Regală Principele Carol. Prin aceasta prietenia noastră cu o ţară depărtată dar foarte preţuită în lume, — va câştiga o nouă putere.

Un dar al Principelui Carol.

Prinţul moştenitor a trimis o scrisoare d-lui gen. Averescu în care îi vesteşte, că a făcut un fond pentru răspândirea culturii în popor şi pentru ajutorarea studenţilor, cari pleacă în străinatate, pentru învăţătură.

Falşificătorii de bani

S'au descoperit la Berlin o tipografie ascunsă în care răufăcători streini de deamul nostru falşificau banii românesti, mai mult hârtii de câte 500 lei, împărţindu-le apoi în lume. Multe din aceste hârtii, precum şi altele falsificate de alţi răufăcători, umblă azi prin ţară, hoţii înşelând mai ales ţărănimea care nu se pricepe atât de bine să aleagă banul bun de cel rău.

De obicen pentru a înşela şi mai bine poporul dela sate, hoţii iau meseria ţigănească de-a face „dintr'un leu doui," şi când ţăranul încrezător îi dă în mână câteva mii de lei, el îi dă o sumă îndoită însă în hârtii falşe. Acest lucru s'a întâmplat în Moldova unde unde un sătean a fost păcălit cu treizeci de mii de lei. De asemenea în bâlciurî hoţii caută să schimbe banii buni ai ţărănimei cu bani falşificaţi. Pentru această sfătuim sătenii să ia bine seama când primesc hârtiile de 500 lei. Să privească (banul) în zare şi dacă nu vede lămurit chipurile săpete în grosimea hârtiei sau i se pare că hârtie e mai groasă şi mai cu lustru ca altele, să reclame poliţiei, aducându-l şi pe acel ce a voit să-l înşele. Astfel se va ajunge la un bun sfârşit, falşificătorii fiind prinşi împreună cu tovarăşii lor ce răspândesc banii, după cum s'a întâmplat la Berlin.

Ţărănimea noastră să-şi aducă aminte de zicătoare bătrânească: „cine nu deschide ochii, deschide punga" şi să nu se lasa înşelată de hoţii ce mişună azi pretutindeni, aduşi de vânturile protivnice în ţărişoara noastră ce nu s'a ferit la timp de ei.

Ungurii îşi sporesc armata

In tratatul de pace dela Trianon, Ungurilor li s'a spus între altele, că nu le este permis să ţină armată mai mare ca 30.000 oameni. Cu toate că şi Ungurii au subcris această pace, ei nici azi nu-şi încap în piele, ci aşi sporesc într'una armata. De pe acuma au o armată de 80.000 mii pe cari la vreme de războiu o pot spori până la 360.000 oameni. Vor înţelege cetitorii nostri, de ce trebue să avem şi noi armată mai măre. Căci Ungurii nu-şi sporesc armată numai de dragul militariei ci pentru cucerirea fortei Ungarii. Românul are un proverb: când o face plopul mere şi tânjala micşunele... atunci şi nici atunci. . .

Neînţelegeri între bolşevici.

Intre conducători bolşevici de la Moscova sunt tot mai mari neînţelegerile. Se vede că nici corifeii păcatului nu mai sunt îndestulaţi unul cu altul.

Ce fac bolşevicii.

In Basarabia bolşevicii s'au pus pe lucru. Ştiţi ce fac acum? Pun bombe pe sub trenuri să omoară pe că lătorii nevinovaţi cari îşi văd de treburile lor. Pe linia Cetatea Albă-Linian au pus sub un podo bombă, ca trecând trenul pe acolo, să fie aruncat în aer. Din fericire bomba fiind rău pusă ni a explodat cu destulă tărie, ca să poată arunca în aer podul şi nenorocirea nu s'a întâmplat. Căci faptele mişelesti, când nu le-ar putea înlătura oamenii, le înlătură bunul Dumnezeu.

MUNCA ŞI COOPERAŢIE

Cum s'au născut Băncile Populare şi Cooperativele în vechiul Regat

După ce s'au înfiinţat obştiile sau cooperativele de lucru în comun al pământului, cooperatorii s'au pus pe lucru şi au început să ia, una câte una, moşiile ce se arendau. Lucrând moşiile cu tragere de inimă, fiindcă ţăranul român ştia acum că tot rodul pământului ce-l numeşte este al lui, şi recolta fiind gata; până să ajungă la seceriş, ba cu una, ba cu alta, tot cheltuind, ajungea să nu mai aibă bani; atunci alerga la banca lui din sat, care îi împrumuta cu dobândă mică să-şi facă nevoile; dar tot nu-i ajungea, fiindcă economii noştri ştiu cât cere munca câmpului până ne dă roada sa, muncă multă şi bani tot pe atât.

Şi-atunci, misiţi sau comisionari de cereale, veneau prin sate să adune grânele; şi cum ţăranul n'avea bani destui, îşi vindea bucatele ieftin, aproape pe nimic; iar aceşti întermediari, adică misiţi, după ce strângeau bucatele, le duceau în porturile noastre, il depozitau în magazii şi aşteptau exportul, când le vindea cu preţ, câştigând însutit.

Văzând noi acest lucru, am pornit din nou prin sate şt am început să-i sfătuim pe ţărani, că nu e bine ceeace fac; să se întovărăşească laolaltă, să-şi strângă fiecare produsele într'o magazie comună, şi dacă au nevoie de bani mai mulţi, să amăneteze bucatele. Unde? La cooperativa lor de desfacere şi aprovizionare în comun, ce s'a născut cu acest lucru. Şi fiindcă, cu începerea noului an agricol, ţăranii noştri aveau nevoie şi de unelte agricole, sămânţă mai bună şi altele multe, tot prin aceasta cooperativă îşi aduceau ce le trebuia.

Şi astfel s'au născut cooperativele sau însoţirile de aprovizionare şi desfacere în comun, cari încetul cu încetul s'au desvoltat, şi-au făcut şi prăvălii sau bolduri, unde îşi aduceau toate cele necesare gospodăriilor lor.

Acum ţărani noştri aveau:

1. bănci populare pentru economie şi credit mărunt;
2. obştii sau cooperative de lucru în comun al pământului;
3. cooperative de aprovizionare şi desfacere în comun a produselor lor.

Aceasta pentru ţăranii, cari aveau pământ, adică aveam ce munci; în numerile viitoare vom vedea şi celelalte categorii de ţărani, adică cei dela munte, cari se ocupă cu pădurile şi creşterea vitelor, ce au făcut; dar meseriaşii şi muncitorii, ce au făcut şi ce trebue să mai facă.

Vom arăta toate pe rând, apoi vom trece la partea practică, adică ce trebuie să facem noi acum şi cum trebuie să lucrăm.

Aurel I. Leppadatu
Inspectorul Cooperaţiei din Ardeal.

CONRESPONDENTE DIN ŢARĂ

Gazeta noastră ţinând cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile şi toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noştri, cu privire la chipul în care ar dori să vadă tiparită foaia lor, la cunoştinţele şi învăţămintele frumoase de care sînt mai multă nevoie precum şi la toate îmbunătăţirile ce socotesc că trebuesc făcute gazetei noastre. Vom ţine seamă de cele ce ne vor spune prietenii noştri cititori, şi vom împlini cu dragă inimă propunerile cele bune.

Acei ce răspândesc ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români.

Expoziţia şi târguri de mostre la Cluj şi la Bucureşti.

Ministerul de Industrie şi comerţ a hotărât să se pună la cale expoziţii şi târguri de mostre ale industriei româneşti. Aceste târguri se fac pentru a înlezni în primul rând legăturile dintre producătorii industriaşi şi ţărani şi dintre negustori — dar pot să cumpere şi nenegustori — şi se întocmesc în aşa fel, că producătorii nu duc la târg toată marfa ce ar avea de vânzare, ci numai mostre, adică probe din produsele lor. Să ne dăm seama, că târgurile se fac pentru toată ţara şi dacă s'ar aduna din toate colţurile ţărei toate produsele la un loc, ar fi o îngrămădeală, în cât nimeni nu i-ar mai de rost.

Târgurile astea de mostre sunt lucruri îmbucurătoare, arătând, că începe a se mai înviora industria ţărei. Munca începe să-şi verse pe piaţă prisoasele, cari vor fi din ce în ce mai îmbelşugate.

Târgurile de mostre sunt de mare însemnătate şi pentru negustori, dar şi pentru industriaşi şi tot la fel şi pentru ţărani, mai ales, că se va da un loc de cinste industriei casnice ţărăneşti, adunându-se mostre de covoare (scoarţe), porturi ţărăneşti atât pentru femei, cât şi pentru bărbaţi, mătase, cânepă, împletituri de paie, mobile, scule, obiecte de lemn şi de atal, vase româneşti, mobile.

Expoziţia şi târgul de mostre se va deschide la Bucureşti în 14 Septemvrie. *Dar cine vrea să ia parte, să se adreseze primpetorilor cât mai degrabă, pentru a se putea înfocmi listele pe judeţe.*

Odată cu târgul de mostre vor fi şi mari serbări în Parcul Carol. Cei cari vor lua parte se vor bucura de o reducere de 50%, pe căile ferate şi se vor lua măsuri, ca să fie gâzduiţi în Bucureşti.

Indemnăm pe ţăranii şi pe industriaşii noştri să nu întârzie a se folosi de bunul prilej de a-şi face cunoscute produsele lor, căutând să trimită la târg mărfuri cât mai de seamă, cari să le facă cinste.

Toate informaţiile de cari vor avea trebuinţă le vor putea primi dela domnii primipretori (administratori de plasă).

INFORMAŢIUNI

Regina Maria însoţită de principesele Elena şi Maria vor petrece vara la Sinaia.

Universitate la Kişinău în Basarabia. Dl ministru Oct. Goga a promis că va înfiinţa în Basarabia o teologie (şcoala pentru preoţi) şi întreună cu ea şi o universitate impreagă.

Studenţii români din Cluj dela Universitate, vor merge pentru învăţarea limba franceze, în Franţa.

Taxe pentru export: Ministrul de finanţe a statorit următoarele sume pentru exportul în străinătate, de fiecare vagon: porumb (cucuruz) 1500 lei, orz 2000 de lei şi meiu 500 lei.

Amintirea unui mare român. Zilele acestea se implinesc o sută de ani dela nasterea marelui patriot şi poet V. Alexandri. Academia română a ţinut o sedinţa în amintirea lui; toate şcolile din Ardeal îi vor prăznui de-a semeni amintirea. In numărul viitor vom scrie şi noi, deslusind cititorilor viaţa plină de fapte măreţe a acestui mare Român.

Regretăm că în numărul de azi nu putem da darea de seamă asupra marilor serbări dela Uioara cari au avut loc cu ocazia sfinţirei drapelului Sindicatului naţional.

In numărul viitor vom publica o dare de seamă foarte amănunţită a acestor serbări precum şi un istorie al acestui sindicat.

Spital pentru bolnavi de plumâni (ofticoşi). La începutul lunii viitoare se vor începe lucrările pentru zidirea unui spital pentru ofticoşi.

Târg de ţară în Cluj. Târgul de ţară a Clujului se va ţinea, în luna aceasta, din 10—13 Iunie.

Despăgubiri de războiu. Indată ce se va şti suma ce va primi România, ca despăgubire de războiu, se vor da bani, tuturor acelora, cărora comisia le-a lichidat (a hotărît, pe hârtie, să le dea) parale.

Preţul băniior ungureşti a scăzut din nou. La Paris pentru o coroană se dădea 4 bani francezi acum se dau numai doi. Ungurii, pentru asta, sunt desnădăjduiţi.

Bandă de hoţi. In munţii Rodnei (pe Someş) s'a format o bandă de hoţi, cari jefuiesc pe locuitorii satelor. S'au luat măsuri pentru prinderea lor neamânată.

Pentru orfanii de rasboiu. Societatea „Ocrotirea orfanilor de războiu, va trimite la băile vestite (scăldători) dela Tekirghiol de lângă Constanţa, mai mulţi copii bolnavi, orfani de războiu.

Ministrul Ardealului la Cluj. D-l ministru Groza a cercetat toate oraşele mari ale Ardealului pentru a raporta guvernului dela Bucureşti despre îmbunătăţirile ce trebuesc făcute în viaţa poporului de aici. In vederea ceăstui lucru, ministrul Groza a stat câteva zile şi la Cluj.

Ministrul T. Ionescu la Belgrad. Ministrul nostru de externe (treburile din afară) s'a dus la Belgrad ca să încheie şi cu Sârbii o invoială. După cum se spune s'a făcut la Belgrad o primire din cele mai strălucite. Toate gazetele scriu cu mare prietenie despre România. Sârbii s'ar arăta învoiţi să ne dea 2 oraşe din Banat nouă, recunoscând şi ei, că ni s'a făcut o mare nedreptate când ni s'a luat o parte din Bănat, de conferinţa păcii. Să dea Dumnezeu să ne putem înţelege bine şi cu Sârbii, ca să le treacă Ungurilor pofta de a mai visa recucerirea Ardealului.

Impotriva României. In cursul lunei trecute au fost arestaţi la Zălau mai mulţi tineri unguri, cari s'au organizat într'o nouă conjuraţia pentru a lupta împotriva statului şi intereselor române. Aceştia după cât aflăm, vor fi escortaţi spre judecare la Curtea Marţială din Cluj.

Inştiinţare. Rugăm pe toţi colaboratorii şi prietenii noştri să trimeată din vreme manuscrisele lor Secretariatului de redacţie, astfel în cât să fie primite cel mai târziu în ziua de Luni care precede ziua aparitiunei ce este Dumineca.

BANCA CENTRALA
Pentru industrie si Comert s. p. a. Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).
Capital social Lei 50,000.000 deplin vărsat.
Secţia de Bancă. Secţia de Mărfuri.
FILIALE:
Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare.
Reprezentanti stabili in Bucuresti, Kosice, Praga si Wiena.

BANCA NAŢIUNEI SOCIETATE ANONIMA CAPITAL şi REZERVE L. 175.000.000 BUCUREŞTI CALEA VICTORIEI 98 PIAŢA PALATULUI REGAL

Girant: S. CRAIOVEANU. Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsităţi No. 3. C. 658

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 8 — 1 leu — Opt pagini — 19 Iunie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂTII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorităţi .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREŞEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DUMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂŢEI CLUJ

Redacţia: Str. Dorobanţilor 11 — Secretar de Redacţie: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administraţia: Str. Dorobanţilor 11

FRAUDELE

Vorba deşi nu este veche, a început să fie înpământenită şi la noi. Gazetele, în fiecare zi, ne povestesc descoperirea unei fraude nouă şi din ce în ce mai mare.

Cuvântul fraudă, a început să-şi îndulcească înţelesul, să fie strecurat în sufletele noastre cu oare care duioşie, cu oare care blândeţe.

Fraudă în sus, fraudă în jos, în fie care zi fraudă, s'a obişnuit auzul nostru cu vorba, şi înţelesul ei nu mai trezeşte în noi groaza. In locul spaimei se deşteaptă în noi un fel de milă pentru cel prins, un fel de ciudă că reputaţiile se rostogolesc, că piedestalul fraudei pe care s'a înălţat atât de sus triumfatorul X sau Y, a fost dărâmat de un nepricopsit de ipistat, cărula îi mor copiii de foame.

Şi compătimind pe cel prins, cu un fel de regret: „Bine frate, Popescu, băiat deştept şi să opereze atât de prost“ *revărsăm un fel de ură asupra umilului agent, ce a îndrăsnit să pună mâna în gâtul banditului:* „Să se înveţe minte, Popescu tot scapă, e bine cu toată lumea, şi o să-l dea afară din slujbă. Auzi Dumneata, ce îndrăsneală, un „zidar“ să „cureţe“ o bonboană de băiat.“

Când frauda e mare, şi întrece sumele obişnuite, mai ne oprim o clipă din treburi şi admirând îndrăsneala tâlharului, ne încheiem gândul:

„Păcat de aşa băiat; dar, tot scapă el, are şi ce cheltui şi ce-i rămâne.“

Şi aşa, pe nesimţite, cuvântul fraudă, nu mai ne zguduie iar în sufletele noastre, ale celor mulţi şi umili se statorniceşte credinţa că totul e de vânzare în lumea asta, că hoţia sub firma fraudei e legea, iar cinstea, învechita cinste, este nelegiuirea, căreia trebue să-i se deschidă larg porţile puşcăriei.

Nu. Nu trebue ca în cugetele noastre să se aşeze această credinţă. Starea obişnuită, e viaţa cinstită, nu hoţia. Hoţii sunt cei puţini, nu cei mulţi. In ţara asta binecuvântată de Dumnezeu, de-au apărut după ploaia de sânge a războiului, buruieni otrăvite, să le plivim din ogorul nostru cinstit, fie ele buruieni crescute în ghivecîuri sub geamuri de case mari, fie ele din mătrăguna câmpiilor întinse.

Să nu îndulcim înţelesul vorbei. Tâlharul ce fură din hrana soldatului, să se procopsească, nu face fraudă, ci tâlhărie.

Cel pus de ţară să cumpere, şi măreşte preţul ca să-şi umple buzunarul, e un criminal.

Cel ce împarte dreptatea pe bani şi hatâr e un bandit.

Cel ce, şi vinde puterea slujbei în care se află, e un netrebnic.

Cel, ce fură banul statului, banul nostru al tutulora, nu săvârşeşte fraudă. ci tradare de patrie.

Ori cât de sus ar fi ei în dregătoriile statului, ori cât de jos în slujbele ce şi le vând, de ai noştri, ori străini, nu e tărie pe care noi să nu o putem înfrânge, nu e piedestal făurit din granitul necinstei să nu-l dărâmăm, nu e putere pe lume care să ne poată opri avântul. Legile sunt cu noi, fiindcă cinstea întregului nostru neam este cu noi.

Să nu ne oprească sfiala de a nu chema la răspundere în faţa sfinţei dreptăţi, tâlharii ori unde i am găsi, de a nu ne strica bunul renume faţă de streini! Streinii ce ne-au plătit conştiinţele, ce ne-au cumpărat dregătorii, ce au împărţit pe din două cu ei, socotelele încărcate ale furnizorilor, streinii ce 'şi îngădue credinţa că totul se cumpără la noi, îi cunosc, şi îi ştiu de când au jefuit în cârdăşia lor.

Nu se poate ca ţara asta, în care a bătut atâta suflet, nu se poate ca sufletul neamului nostru ce nu şi-a precupeţit pornirea, nu se poate ca poporul nostru Românesc atât de cinstit în veacurile trecute, să fie astăzi un neam de bandiţi.

Cum, murind sutele de mii de viteji pentru împlinirea visului înfrăţirei noastre, au luat cu ei în mormântul lor şi dincolo şi dincoace de Carpaţi, toată virtutea neamului nostru?

Cum, nu au rămas cu viaţă decât numai netrebnicii şi cei răi?

Nu, nu se poate.

Zguduirea adâncă a războiului, a scos la iveală în toate îndeletnicirile vieţei noastre şi mulţi oameni răi ce viermuiau în umbră.

Pe hoiturile vitejilor ce ne-au mărit ţara, s'au aşezat mulţi corbi, pe rănile încă deschise de războiu, colcăe muşiţa.

Să tăiem fără milă, să desinfectăm trupul ţărei noastre mărite, fie că puroiul îl găsim la cap, fie că încearcă cangrena necinstei, să se altoiască la picioare.

Şi stă în puterea noastră a celor mulţi să curăţăm ţara de lepră.

Să nu ne temem. Intre fruntaşii ţărei rămaşi cinstiţi avem sprijinul tot, justiţia şi armata ţărei ne chezăşueşte încercarea.

Când cunoaşteţi tâlharii daţi-i pe faţă. Când vă cer bani pentru a vă face serviciile ce vi se cuvin şi pentru care ţara îi plăteşte, puneţi-le mâna în gât. Când aflaţi din coltişorul vostru umil că furnizorii au împărţit câştigul cu bandiţii, strigaţi în gura mare. Când cei pe cari îi ştiaţi sărmani, cu o singură pereche de iţari şi astăzi au palate, bănci şi moşii, nu vă sfiiţi şi spuneţi-le pe nume cum îi cheamă.

Ne adresăm vouă, întregei sufläri românesti, rămasă cinstită în vârtejul nebuniei, ne adresăm vouă celor mulţi să nu vă fie teamă. Cum voi, fraţii şi copiii voştri aţi ştiut purta cu atâta vitejie războiul glorios pe frontul luptei îndârjite, ajutaţi-ne să purtăm lupta biruitoare şi pe frontul moral.

Nu se poate să nu cunoaşteţi pe mulţi tâlhari ce s'au îmbogăţit din necinste.

Nu se poate ca voi înşivă să nu fi fost furaţi, să nu vi să fi pretins şi să nu fi dat gologanul vostru când va pleznit buza de vre-o nevoie. Nu se poate să nu fie dintre voi oameni cari aţi văzut târguiala multor conştiinţe. *Aţi tăcut, fiindcă firea voastră iertătoare a socotit că va veni îndreptarea.*

Aţi tăcut mulţumiţi că vi s'au făcut treburile, aţi tăcut fiindcă vaţi sfiit socotind că sânteţi prea mici să dărâmaţi pe cei ce au ajuns prea sus, aţi tăcut ţiindcă vorba minunată: fraudă, a poleit însemnătatea adevărată a tâlhăriei şi a crimei.

Nu mai tăceţi astăzi. Fără sfială, spuneţi-ne-i nouă, arătaţi-ne nume şi fapte. Arătaţi-ne cum aţi fost jefuţi şi de cine, arătaţi-ne care au târguit serviciile lor, care sau înavuţit prin hoţie şi fraudă.

Noi vom cerceta cele arătate de voi, şi când adevărul va răsări luminos din spusele voastre, urgia nu va cunoaşte piedici şi vom scoate banditii din ori ce înălţime sau cocoţat, din oricare adânc s'au cuibărit.

Nu mai luaţi în glumă vorba fraudă, înţelesul ei este mai greu decât lespedea unui mormânt. **V. Chiru.**

Democraţie cuminte

In munţii de Alpi, între Tirolul austriac şi Germania de meazăzi, Italia şi Franţa este un stat mic, numit Elveţia sau Şviţera. E republică şi republică a fost de când se pomeneşte de ei în istorie. Locuitorii erau pe vremuri aproape toţi ţărani, cari se ocupau cu creşterea vitelor. Acum sunt şi câteva oraşe frumoase, în cari locuitorii se ocupă şi cu industria. Afară de aceea câştigă foarte mult dela străini, cari vin mai ales vara din toată Europa şi America, ca să petreacă în Elveţia şi să guste frumuseţile acestei ţări, în care e o rânduială şi o curăţenie, cum nu găseşti aiurea.

Cea mai mare parte a locuitorilor vorbesc nemţeşte, o parte mai mică la apus-meazăzi franţuzeşte, o parte şi mai mică la meazăzi italieneşte, iar într'un judeţ se vorbeşte o limbă numită *ladină*, care aduce cu a noastră şi cu cea italienească. Dar toate aceste popoară trăesc în pace şi în frăţie, căci nici unul din ele nu încearcă să oprească desvoltarea culturală şi economică a celorlalte, cum ni s'a întâmplat nouă sub stăpânirea ungurească.

Ţara e împărţită în *cantoane*, un fel de judeţe, cari fiecare îşi are camera lui pentru a hotărî în treburile mai mărunte. Intreagă ţară are apoi şi o camera comună, în care se adună deputaţii din toate judeţele la un loc. Şi acolo deci e cârmuire *democratică*, adecă poporul hotăreşte prin deputaţii, ca la noi şi senatorii lui, ce legi le trebuesc pentru binele obştesc.

In Şviţera, felul de-a face legile se deosebeşte însă de felul din toate celelalte camere ale ţărilor de pe pământ. Şi acolo votează camera sau parlamentul legile, cari sunt trebuincioase, dar înainte ca ele şă poată fi aplicate, trebuie să le mai voteze odată poporul întrunit în adunări populare.

S'ar crede acum, că poporul din Şviţera va vota numai legi, cari să-l scutească cât mai mult de impozite (biruri, dări), şi cari să-l cam lase să facă ce va vrea el. Dar nu e aşa, căci poporul elveţian s'a dovedit de multe ori mai cuminte, decât deputaţii lui. Iată câteva exemple.

1. In camera cantonului Basel, majoritatea o au socialiştii, ba sunt şi câţiva comunişti, adecă descreeraţi în felul bolşevicilor din Rusia. Camera cantonului a votat o lege, care impunea societăţilor financiare (bănci etc.) şi industriale (fabrici, mine ş. a.) şi capitaliştilor mari cu un bir (dare) foarte mare. Iară venitul multora, cari la noi ar fi socotiţi bogaţi,

era impus foarte puţin. Legea aceasta trebuia prezentată poporului, ca să-şi dea şi el părerea. Ei bine, poporul a respins-o! Au respins-o chiar aceia, cari ar fi avut să plătească, dacă s'ar fi votat, un bir mai mic! Pentru ce? Li s'a spus: „Oameni buni, puteţi vota legea aceasta, dar atunci cea mai mare parte a societăţilor financiare, industriale şi a capitaliştilor vor pleca din cantonul Basel şi atunci mii de oameni, cari îşi câştigă pâinea de toate zilele lucrând în ele, vor rămânea pe drumuri. Iar cantonul nostru nu va incasa nici un bir dela ele." Poporul a înţeles, căci şi-a dat seamă, că dacă e cu dreptate ca cel bogat să plătească bir mai mare, aceasta să se facă potrivit cu averea lui; ceilalţi cetăţeni trebue să plătească tot potrivit cu averea lor.

2. Codul penal militar (legea militară de judecată) ştim cu toţii, că e cu mult mai aspră decât codul penal pentru civili. Soldatul, care a călcat un articol (paragraf) din codul penal militar, e cu mult mai aspru pedepsit, decât civilul, care a călcat acelaş articol. Guvernul Elveţiei a hotărît să întrebe poporul, dacă nu ar fi bine să se şteargă codul penal militar, ca să se judece şi în armată după codul penal civil. La votare aveau să ia parte toţi bărbaţii elveţieni dela 20 de ani în sus, între cari şi cei vre-o douăsute de mii de soldaţi negradaţi (de rând.) S'ar crede, că acestora, precum şi fraţilor şi părinţilor lor să nu le placă aspra lege militară şi să voteze pentru ştergarea ei. Dar nu s'a întâmplat aşa. Fruntaşii lor i-au luminat, că o armată fără disciplină militară, adecă aspră, nu-şi poate îndeplini datoria contra duşmanului dinlăuntru şi din afară, cum s'a dovedit în Rusia, în fosta Austro-Ungaria şi în parte chiar şi în Germania. Cumintele popor elveţian a înţeles lucrul acesta şi împreună cu cei douăsute de mii de soldaţi simpli au votat pentru păstrarea codului penal militar.

3. Am spus la început, că în Elveţia petrec, mai ales în lunile de vară, mulţi străini bogaţi. Cum nu au nici un lucru, dar bani destui, mulţi dintre ei şi-ar petrece bucuros vremea cu jocuri de cărţi, în cari se pot câştiga, dar mai ales se pot pierde bani mulţi (jocuri de hazard). In localurile, unde se fac astfel de jocuri, trebue să se plătească cu taxe mari, cari sunt ale statului. Fiindcă jocurile acestea nenorocesc multă lume, ele sunt aproape pretutindeni oprite. Guvernul şi parlamentul a hotărît să dea voie, ca în localităţile cu străini să fie iertat jocul hazard. Dar trebuiau să întrebe şi poporul. Iar poporul a votat contra! Îi era ruşine, ca ţara lui să se bucure de nişte venituri aşa de murdare, ori câte milioane ar fi adus.

Iar noi Românii nu putem zice decât: De-ne Domnul şi nouă cuminţenia cetăţenească a Elveţianului!

Victor Lazăr

Eroilor ţărei mele

Să ne'nchinăm cucernic şi slavă şi mărire
Cu suflete curate, din suflet să le-o dăm
Prin jertfa lor sublimă, a patriei iubire,
Ne-a învăţat, ce'nseamnă şi în veci să ascultăm.

Ei, a'mplinit minunea! Istorica chemare
Din sângele lor tânăr, vărsat cu, atât belşug,
Au făurit Unirea şi România Mare
Prin ei scăpatau fraţii, de blestematul jug.

Viteji-ai ţărei mele, voi legendari Eroi
Pioasă închinare, tot neamul Românesc
Vă, va aduce î'n veacuri, cum vă aducem Noi!
Cei morţi pentru a lor ţară, nu mor ci'n veci trăiesc!

Lt. Colonel D. POPILIAN
Regimentul 107 Infanterie.

Alba-Iulia 1921.

Cultura şi moralitatea să fie Evanghelia noastră

Temelia vieţii unui stat ca şi a unui neam, e poporul de rând: ţăranul. Dacă ţăranul e fericit, fericit e poporul acela din care face parte, fericită e ţara aceea, căreia îi este cetăţean. Ca poporul dela sate şi muncitorii dela oraşe să se poată numi fericiţi, e nevoie să aibă stare materială cât să poate de bună, o viaţă cât mai cinstită şi cât mai frumoasă. Prima condiţiune şi cea mai de-căpetenie a unei stări bune, a înaintării treptate în o ţară e *cultura*, înaintarea în ştiinţă şi învăţătură sănătoasă, lipsită de veninul învăţăturilor periculoase.

Cultura însă nu se poate câştiga, decât numai prin carte, iar cartea ne-o pune în mână şcoala. Pentru a lămuri rolul atât de binefăcător al şcoalei în toate timpurile, şi la toate popoarele, sunt exemple nenumărate şi strălucite. Popoarele civilizate înaintează în bunăstare, iar acele ce orbecă în întunerec, rămân îndărăpt, se prăbusesc, făcând loc acelora, cari ştiu să apreciize cultura, căci precum marele M. Cogălniceanu spune: „Cultura e nobleţă şi tărie, şi cel lipsit de dânsa e neluat în seamă sau despreţuit ca neputincios şi de rând. Prin cultură se înalţă şi se înpodobeşte, nu numai omul sufletesc şi fizic, ci şi tot ce este în preajma lui. Ce se poate spune despre individ, se aplică şi la o naţiune. Insaşi patria poporului cult, poartă răsfrângerea frumseţii şi luminii izvorîte din vrednicia şi mărirea fiilor săi."

In înţelesul acestor cuvinte frumoase şi adânc simţite, fruntaşi ai neamului nostru cu vederi largi, şi cu inima caldă pentru nevoile sufleteşti a maselor poporului dela oraş şi dela sate, a ridicat drapelul călăuzitor al „*Culturei Poporului.*" Cei din fruntea şi din jurul acestui ziar de educaţie cetăţenească luptă cu toate mijloacele şi pe toate căile la împrăştierea culturii în popor pentru schimbarea unor concepţiuni bolnave, şi pentru a înlătura piedicile pe care le pun unii rătăciţi, în calea unificărei sufleteşti a poporului român. Aceşti, luptători au convingerea că fără sfărîmarea idolilor ce zăvoresc astăzi sufletele multora nici o activitate socială cu scop de întărire a statului român, nu va duce la bun sfârşit fără credinţă, fără cultură şi moralitate.

Un edificiu bine clădit, ridicat după toate credinţele igienice şi cu acoperiş strălucit, dacă nu are temelie solidă se va ruina. Tot aşa şi statul fără temelii solide, se va putea prăbuşi.

Ori-cât de încordată ar fi activitatea economică, industrială şi comercială, ori-cât de frumoase ar fi icoanele pictorilor, ori-cât de fine şi armonice tăieturile sculptorilor şi ori-cât de adâncă ar fi ştiinţa învăţătorilor — dacă edificiul acesta cultural e lipsit de baza sa morală, el se prăpădeşte şi dispare. Unde nu este *moralitate* — condiţia principală a culturei adevărate — acolo nu stăpâneşte pacea şi dragostea; nu domneşte înţelegerea şi omenia, iar progresul material, intelectual şi naţional e foarte problematic.

Monstrul care înghite cinstea, averea, sănătatea, energia tinerească şi înţelepciunea bătrînească, este lipsa bazei morale, care produce ruină în marea familie a naţiunei şi în întreaga societate omenească.

Cultură şi moralitatea trebuie să fie deci adânc săpate în evanghelia noastră, căci fără cultură şi fără moralitate un popor este menit să piară.

Imoralitatea — atât în viaţa particulară cât şi în viaţa de stat — produce destrăbălarea pe toate terenurile, întunecă mintea şi sălbăceşte moravurile bune creştineşti.

In potriva imoralităţii şi întunerecului minţii ţîu să lupte toţi acéia, cari iubesc patria mărită, şi poporul din care au eşit. Armele de luptă le sunt: înţălepciunea, cultura, cinstea, mândria şi conştiinţa naţională.

Pentru-că naţia românească, să fie ca un luceafăr pintre stele, o lumină, o călăuză a lumei, trebue mai întâi a cultură generală a masselor, şi o adevărată moralitate izvorîtă din creşterea tutulor în principiile religiei creştine.

Numai atunci vor dispărea spinii urei şi ai vrajbei, ce se ivesc ici-colo în calea unificării sufleteşte, pe care o dorim şi trebue să năzuim a-o vedea înfăptuită cât mai curând, pentru mărirea Dzeului nostru şi strălucirea ţării noastre române. Să urmăm cât mai mulţi — mari şi mici — îndemnurile oamenilor mari la suflet şi la fapte grupaţi în jurul „Culturei Poporului" din Cluj, pentru ca zi de zi să crească numărul acelora, cari — după unirea politică a tuturor Românilor — colaborează la singura problemă ce mai este de rezolvit: unificarea sufletescă.

Mihail Hurducaciu
profesor.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

AMINTIRI DIN 80

— COPII —

In ziua de 23 Martie am trimesi la „cercul de recrutare Bucureşti" o sută de recruţi aflaţi la regimentul nostru. Din partea regimentului a fost însărcinat să-i ducă locotenentul Popa Burcă; iar din partea companiei I, scriitorul acestor şiruri.

Cercul de recrutare Bucureşti era la Galata, în marginea Iaşilor.

Am plecat cu toţii, pe jos, din Păstăci-Secătura, pe la nouă dimineaţa, după ce li s'a dat masa — în frunte cu profesorul Popa Burcă. Vremea frumoasă şi drumul bun, dar băeţii îşi aveau casa în spinare şi, pe deasupra, o povară de puşti, pe care trebuia să le ducem arzenalului din Iaşi, să le dreagă. Am ajuns pe la 10 dim. în staţia Buhăeşti. Ni s'a comunicat că, peste două ore, vom avea slobode două vagoane. După câteva clipe am fost vestiţi că... trenul pleacă. Până să se strângă toţi băeţii, risipiţi care pe unde nimerise ca să se odihnească, trenul a şi pornit, luând numai câţiva inşi. Atunci s'a început o goană nebună după el, dar locomotiva o luase repede chiar din gară. Se vede ca aşa merg trenurile de marfă. Intr'adevăr: era un tren de animale şi de marfă. S'au agăţat câţiva, au căzut vre-o doi, din fericire fără să păţească nimic; dar cei rămaşi pe jos au început să fluere şi maşina s'a oprit.

Ni se spusese că trenul nostru merge direct la Nicolina. Amară amăgire! Am trecut repede prin staţiile Rebricea, Scânteea, Grajduri, Bârnova... La Grajduri am întâlnit pe tânărul artist Nicolae Savoleacu, de la teatrul naţional din Bucureşti, pe care mulţi — luându-ne după anumite zvonuri — îl socotiam mort.

La Ciurea ni s'a înfundat însă: a tăcut şi Ioniţă Constantin, recrutul balaoacheş care cântase tot drumul din gură, a tăcut şi soldatul Popescu, un adevărat artist al mandolinei. Trenul nostru s'a oprit şi oprit a fost; ba că să treacă întâi „Curierul," ba că ni s'ar fi luat maşina de către un tren rusesc de provizii, ba că nu ne primeşte Nicolina. Copii erau nerăbdători. S'a făcut noapte şi noi tot n'am plecat. Ce urâtă a fost, pentru noi, noaptea aceea frumoasă de la Ciurea!

Se lăsase, odată cu perdelele nopţii şi un pui de ger şi nu ne putem da jos să ne încălzim, deoarece cuvântul de ordine era că „trenul putea să plece din clipă în clipă." Aşa ne informase funcţionarul de serviciu din gară. Pe urmă, la coborât şi la urcat, eram siliţi să sărim pe deasupra vagonului, iar trenul ne convinsese, dela Buhăeşti, cum ştie s'o pornească: dintr'odată, cu cea mai mare inţeală.

...Şi astfel, pe când întunericul se lăţia, iar gerul prindea tot mai mult curaj, unul câte unul bieţii băeţi, obosiţi şi îngheţaţi, s'au lăsat pe scândurile înbâcsite ale vagoanelor şi, peste puţin, au adormit cu toţii. Lângă cele două vagoane ale noastre fiind unul gol, l'am ocupat şi pe acela, aveam astfel trei vagoane de animale, nu tocmai curate şi, se înţelege descoperite.

Intr'un vagon se află, în picioare un singur om: neobositul locotenent Popa Burcă, unul din oamenii cei mai răbdători şi mai buni de suflet, ce am întâlnit în viaţă, în altul veghea autorul acestor însemnări, iar deasupra celui de al treilea, în care se strânsese, întâmplător, băeţii cei mai mici — Dumnezeu!

Mă uitam la sărmanii copii, cum dormiau vârâţi unii în alţii, cu picioare zgârcite şi mă gândiam la sacrificiile pe care le-a făcut neamul nostru — de la mic până la mare — pentru realizarea idealului naţional.

Ce soartă le-a fost hărăzită acestor copii! In murdăria şi în frigul acela îi pândia febra recurentă şi tifosul exantematic. Pe drum, în spre Buhăeşti, văzusem toate cimitirile pe lângă care am trecut, pline de cruci nouă de brad: ar fi crezut că acele grădini de vecinică odihnăi, mai toate cu mult mai vârstnice decât uncheşii cei mai albiţi, ar fi fost înfiinţate de câteva zile. Atât erau de rare crucele cele vechi şi atât de ascunse printre cele proaspete. La Oseşti, am văzut doui ostaşi săpând, în marginile unui ţintirim mai încărcat decât toate de stinghii de brad aşezate cruci:

— Câţi morţi aveţi, camarade?

— Azi nouă, eri am avut zece — mi-a răspuns unul din ei. Şi toţi numai „răcuţi." Ii secera boala.

Noaptea se făcea din ce în ce mai rece la Ciurea. Am îngheţat de a binelea. Dacă aş fi făcut câţiva paşi, m'aş mai fi încălzit o leacă, dar nu era chip: aproape nici un locşor nu rămăsese ne-ocupat.

Am stat locului de teamă să nu calc, din greşală, pe vreunul din picioarele subţiri, sgârcite de ger şi de somn, întinse pe jos. Mi era atâta milă de aceşti copii Mi se părea că-şi peticul de loc pe care îl ocupau tâlpile picioarelor mele era prea mare şi nu ştiam cum să fac ca să le las lor tot spaţiul spre a putea dormi mai bine! Pe la orele două din

O suta de ani dela naşterea lui I. C. Brătianu

Implinindu-se 100 de ani de la naşterea celui mai mare român, I. C. Brătianu, acel care a pus temelia solidă a României de azi, tot neamul românesc a-l sărbătorit aşa cum se cuvine celui mai de seamă fiu al lui. Oraşele şi orăşelele din toată România-Mare, în bisericiile lor, preoţii şi poporul au înălţat imnuri de recunoştinţă Dumnezeirei, care a hărăzit neamului românesc minţi luminate şi cu iubire de ţară ca aceia a marelui Ion Brătianu.

Clujul, acest centru cultural şi naţional al Ardealului de apururi românesc, a sărbătorit şi el amintirea lui Ion Brătianu, aşa cum se cuvenea.

Dăm mai jos, frumoasa cuvântare a P. S. S. *Arhimandritul Neculai Ivan preşedintele consistoriului*, ţinută la marea reprezentaţie dela Teatrul naţional din Cluj, dată pentru cinstirea amintirei lui Ion Brătianu la care a luat parte tot Clujul. Iată cuvântarea P. S. S. Arhimandritul Ivan:

„Ţările de cultură, *începe vorbitorul*, şi-au luat bunul obiceiu, de a sărbători amintirea celor care au fost, şi care prin viaţa şi munca lor au ajutat la ridicarea şi preamărirea popoarelor lor. Şi noi ne am adunat astăzi aci pentru a îndeplini un act de cucernicie şi de recunoştinţă sărbătorind memoria celui mai mare bărbat, al generaţiei trecute, care a fost I. C. Brătianu, dela a cărui naştere se împlinesc azi o sută de ani.

Îi aducem tributul recunoştinţei şi admiraţiei ce-i păstrăm şi pe care o vom trece şi asupra copiilor noştri. Intreaga lui viaţă a harazit-o unei munci uriaşe, desbrăcat de interese personale, s'a pus cu totul în serviciu ţărei pentru a ne pregăti zilele de unitate naţională, zile pe care azi le trăim. Cuvântul lui Ion Brătianu a fost în perfectă concordanţă cu faptele lui. In lupta năprasnică pe care a dus-o cu adversarii lui politici, în interesul ţărei, nimic nu l-a putut opri, şi nici odată nu a căzut învins. Nici expulzarea, nici internarea, nici darea în judecată în propria lui ţară, urmări oare cum naturale ale luptelor politice, nu l-au putut schimba linia de conduită. Părea un vultur gigantic care în ciuda unuia sau altuia a atins culmile cele mai înalte.

După cum astăzi ne-am adunat aci pentru a aduce prinosul nostru de recunoştinţă celui care a fost, Ion Brătianu, tot aşa mâine se vor aduna urmaşii noştri pentru a sărbători pe acei dintre noi care ştiu să pună iubirea de neam, şi iubirea de ţară, mai presus de interesele personale, — care prin munca şi cinstea lor vor contribui cu adevărat la întărirea României-Mari.

Ion Brătianu îşi propuse *înălţarea neamului, mărirea şi consolidarea ţărei* şi nu s'a speriat de nici o greutate, nu s'a dat în lături dela nici o luptă pentru a-şi ajunge acest scop patriotic şi înălţător.

La Paris, capitala lumei, cu pana şi personal, prin legăturile ce le avea cu cei mai deseamă bărbaţi ai apusului, a făcut cunoscută cauza română. Acolo a ridicat printre cei dintâi chestiunea fraţilor subjugaţi şi asupriţi de tirania maghiară neslăbind lupta până ce n'a reuşit să facă din această chestiune de naţionalitate, o chestiune europeană.

Ajuns la guvern a fost cel mai cinstit sfetnic al principelui, pe urmă al regelui Carol, a făcut războiul independenţei alături de Ruşi (1877), după ce a asigurat integritatea pământului ţărei, a proclamat Regatul în contra voinţei multora dintre puterile (ţările) mari şi a pus pe capul Regelui Carol coroana de oţel făurită din tunurile capturate la Plevna. In restul vieţei lui a muncit pentru îmbunătăţirea internă, străbătând ţara cu linii ferate, încheind convenţii comerciale şi militare cu ţările vecine. Prin înţeleapta politică a lui Ion Brătianu, dintr'o ţară mică, neînsemnată şi lăsată în voia întâmplărei şi a marilor puteri am devenit o ţară importantă de care marile puteri europene trebuiau să ţie seamă.

Programul ultimilor săi ani de viaţă a fost o tovărăşie cu ţările mari ca Franţa, Anglia şi Italia, cu scopul de a desrobi pe fraţii din Ardeal, Bucovina şi Basarabia şi prin aceasta a desăvârşi unitatea noastră naţională

Ţărâna lui Ion Brătianu o vom considera ca pe nişte moaşte sfinte de care ne vom apropia cu sfială şi respect ca să învăţăm dela el: patriotism, dragoste de ţară, muncă şi cinste.

Exprim deci întreaga noastră recunoştinţă, a Ardelenilor, pentru munca ce a desăvârşit cu scopul de a-şi vedea ţara mare şi consolidată.

Capitala ţărei i-a ridicat un monument, demn de mărirea lui, noi să-i ridicăm un monument în inimile noastre şi să-i cinstim memoria ca celui mai mare fiu al neamului românesc.

Viaţa lui Ion Brătianu să ne fie o pildă, actele lui să ne fie un program de lucru, iar amintirea lui să ne călăuzească paşii, pentru ca fiecare din noi, ca şi Ion Brătianu, să dăm României-Mari tot ce avem mai bun şi mai sfânt în sufletele noastre, pentru ca această ţară să fie pe veci una, nedespărţită, mare şi cât mai puternică!"

Ultimele cuvinte ale P. S. S. Ioan au fost acoperite cu o adevărată furtună de aplauze. *P.*

Adevăruri Cooperatiste

Puterea statului nostru stă în unirea şi munca noastră; să lăsăm deocamdată interesele personale şi să ne sacrificăm pentru cele generale — acestea le urmăreşte cooperaţia.

* * *

Capitalul, rezervele şi depunerile Băncilor populare şi ale Cooperativelor din vechiul regat au ajuns — dela lei 2.346,046 la un număr de 256 cooperative în anul 1901; după un deceniu de funcţionare — la lei 363.376,524 cu 3018 bănci populare, afară de celelalte feluri de cooperative, în anul 1919.

Ceiţi şi răspândiţi

Ziarul vostru „*Cultura Poporului*". ce trăieşte numai prin Voi şi pentru Voi.

Ziarul Vostru nu primeşte Subvenţii de la nimeni deci abonaţivă cât de mulţi.

3/15 Maiu 1848

Ora mântuirii a sunat şi tricolorul român fâlfăia pe creasta Carpaţilor. Sosise ziua cea mare în care Românii au ridicat drapelul *libertăţii* şi al *independenţei*! Sosise ziua mult aşteptată şi ea fuse strălucitoare în frumuseţă.

Câmpul libertăţii gemea de lume în frunte cu stindardul pe care stă scris: *Virtutea romana re'nviată!* Pe faţa poporului să vedea o seriozitate cu adevăral romana, putându-să ceti şi toate durerile trecutului, precum şi toate virtuţile cu cari va mântui viitorul naţiunii.

In acea măreaţă adunare părinţii nostri proclamară în mod solemn libertatea personală şi naţională, jurând pentru sine, pentru fiii şi urmaşii lor, a le conservă şi apără cu arma în mână până la mormânt. Pe acest câmp al libertăţii părinţii nostri arătară lumii intregi că: fiul Romei eterne nu poate fi decat *Român* şi că nu să teme de nimic! Insufleţirea eră la culme.

Pentru câştigarea drepturilor proclamate pe Câmpul libertăţii, Românii au trebuit să iea armele, dela mic până la mare.

Trecuse anul mântuirii 1848, în care Românii au aruncat lanţurile robiei şi au ridicat din pulvere stindardul părăsit pe care era scris: *libertate, naţionalitate* şi *independenţă*, luptându-să incontra adversarilor săi seculari şi arătându-le tenacitatea şi forţa lor.

Despre toate acestea, fraţi Români, martor ne este aerul care înveleşte pământul scump al patriei noastre, prin case şi acum să aud răsunând cuvintele bardului nostru:

„Murim mai bine'n luptă, cu gloria deplină,
Decât să fim sclavi iarăşi în vechiul nost' pământ!"

Martori despre bravura conducătorilor ne sunt aceste locuri glorioase. Acel pedestal,[1]) pe care să pare că şi în acest minut să văd umbrele acelor eroi, cari înflăcăraţi de spiritul naţional, prezentând pe tribunii militari ai vechii republici, propuneau poporului adunat pe această istorică piaţă[2])

[1]) **Pedestalul de piatră dinaintea Mănăstirii din Blaj, de pe care au vorbit: *Avram Iancu* şi *A. Treb. Laurianu.***

[2]) **Piaţa Blajului, care poartă azi numele episcopului: *Inocenţiu Micu Clain.***

luvăţându-l şi arătându-i cari sunt drepturile lui!

Iată, în fine, cum furia acelor 14 secoli de suferinţă n'a fost în stare să nimicească pe Român, care nu pere, nici nu va peri, căci Dumnezeu, vecinic iubitor de dreptate, n'a uitat suferinţele seculare ale lui şi nu a hotărât, nici nu vrea să hotărească. moartea lui, nu, fiindcă *Traianizii* sunt demni de viaţă, vrednici de un nume glorios în istoria popoarelor. Un popor care cuprinde în sine toate cutele de viaţă şi are însuşirea de a se cultiva nu poate peri!

Chiar dacă inimicii ne-ar şterge istoria, ne-ar îngropă trecutul cu suferinţele şi gloria lui; chiar dacă ar mută Carpaţii, ar secă Dunărea, ar nimici toate monumentele de glorie din Dacia, şi nici atunci nu vor putea înăbuşi în inima Românului dorinţa de: *libertate, naţionalitate* şi *independenţă!*

Fraţi Români!

Dacă inima noastră mai bate pentru demnitate şi gloria naţională, pentru libertate şi independenţă, atunci să mergem pe la mormintele strămoşilor nostri, să sărutăm ţărîna de pe ele, să împrumutăm focul ce aprindea inimile lor şi să învăţăm a luptă şi a muri pentru patrie şi naţiune!

O naţiune acărei tinerime cugetă, simte şi lucrează — trăieşte. are viitor!

Deviza să ne fie: *„născuţi din popor, să trăim pentru popor şi să murim pentru el!*

*

Iar vouă inimicilor, care să pare că v'aţi uitat de cele de curând trecute, vă spun în faţa lumii cu fruntea senină şi cu inima hotărâtă că: *Mai curând veţi putea smulge soarele de pe firmament, mai curând veţi putea muta munţii, decât să nimiciţi sentinela latină, fiul Romei eterne transplantat în răsărit!*

Trăiească speranţa noastră — *România Mare!*

Trăiească marele Român *Ion C. Brătianu!*

Trăiească tot *Românul* cu simţeminte bune!

Blaj, 3|15 Maiu 1876.

Basiliu L. Bianu
student în cl. VIII gimnazială.

noapte m'a luat un tremur de sez guduia vagonul cu mine, par'că nu mi era a bună!

... Eram obicinuit acum să dorm noaptea afară, mă culcasem în Decembrie, nu în Martie, pe pământul gol, plouase şi ninsese, adesea, peste mine, dar nici o noapte nu m'a făcut să sufer atât ca aceea pe care au petrecut-o, în picioare, în gara Ciurea, în mijlocul copiilor adurmiţi!

— OAMENII —

Nea Jenică

Inalt şi voinic, plotonierul Alexandrescu Ioan era fala companiei. Toată lumea îi zicea „Nea Jenică." Pururea cu zâmbetul pe buze, gata să facă o glumă, Nea Jenică era simpatizat de toţi. Invăţătură prea multă nu avea, deşi era slujbaş la tribunal. Par'că îl văd, sfătuind pe furierul companiei sale:

— Fă o „arcoladă!" (Accolade.)

Asta nu-l împiedeca să aibă suflet. Cu ce foc ne povestia el de nevasta sa şi de porcul pe care l-a afumat şi l-a îngropat întreg în grădină — să-l găsească la întoarcerea din războiu!

Avea şi el un cusur şi încă mare: bea. Când era „făcut," să nu-i fi stat în cale! Îi era drag să ne vorbească mereu despre planurile lui de viitor: ce o să facă, ce o să dreagă când se va înapoia la vatră. Iubea atât de mult viaţa — poate de aceea n'a avut parte de ea!

Soarta a fost atât de crudă cu el, încât din corpul acela de uriaş n'a rămas decât bucăţele, chiar din prima luptă la care a luat parte!

Sculptorul Stanciu

La Iveşti l-am văzut pe sculptorul Stanciu, despre care îmi spuneau arhitecţii că s'ar pricepe binişor în arta decorativă, măturând cu un târn cancelaria mobilizării.

Ciudată impresie îţi făcea omul acesta chel, cu cioc, cu figura inteligentă şi vorbind italieneşte pe când îi trăgea de zor cu târnul! I-am închinat, pe loc, un catren:

Stanciule, îţi fac portretul
Şi-n perete ţi-l atârn;
Ţi-a rămas, din toată arta,
O chelie, un cioc şi un...târn!

S'a indignat, mi-a jurat că se lasă de măturat şi ... înaintează. Aproape s'a ţinut de cuvânt. Peste câteva zile era caporal şi, în curând, a fost trimis să lucreze la reparaţiile teatrului Naţional din Bucureşti, de unde a fost silit să se întoarcă însă ... înainte de a ajunge. E drept, că, de atunci, n'a mai făcut pe plantonul la mobilizare!

Sfetcovici

Sfetcovici Gheorghe, un sârb înalt şi slab, dar voinic, care luptase şi pentru patria sa, când a plecat la foc, până să bag de seamă, mi-a sărutat mâna! Fuse ordonanţa unui prieten al meu. Plecând mi-a strigat:

— Românii şi Sârbii *la loc* şi mai mari!

Nu voi uita nici când tonul cu care a rostit el aceste cuvinte, nici corpul său încovoiat şi, apoi, deodată, grăind *ura-ra*, îndreptat, mai înalt parcă decât altădată!

Din clipa aceea nu l-am mai văzut ...

Corăscu

Când s'a prezentat la regiment, în str. Maior Ene, din Capitală, mi-a spus:

— Am un ordin să mă prezint, *dar nu stau*. Eu sunt cu cucoanele, organizez serbări, *am partea patriotică*.

Cu greu l-am putut convinge, să se îmbrace, să pue uniforma. El îmi spunea mereu că „a doua zi scapă," că are partea patriotică. Câte zile au trecut de atunci — şi n'a mai scăpat!

Aşi putea afirma, împreună cu toţi locuitorii fiurcanilor, că — mulţumită lui Corăscu — în seara de Moşi Ajun satul acesta a luat o altă înfăţişare: par'că s'a deşteptat dintr'un somn lung, lung de când s'a pomenit. *Pentru primaoară* s'a strigat în localitate „Bună dimineaţa la Moş Ajun!" Şi s'a strigat frumuşel. Sătenii au găsit că este un obicei bun al muntenilor, pe care îl vor respecta şi ei de acum încolo. Corăscu, după câteva repetiţii făcute prin odaia de izolare a scabioşilor şi sifiliticilor — pentrucă n'avea altă cameră — a şi pregătit un cor. Voci cultivate fulzine, repertoriu sărac, dar însufleţire din belşug pe lângă cântăreţi s'au mai alipit, în seara de Moş Ajun, sergenţii Dobrin, Manolache şi Bucur Huiţă, împreună cu câţiva soldaţi. S'a întâmplat că aceştia din urmă, deşi nu făcuseră repetiţii, să aibă mai multă chemare la cânt de cât cei aleşi. Şi aşa s'a alcătuit un cor „pre cinste," cum zicea sergentul Dobrin. Fapt e că, încă de la şeapte seara, dealurile fiurcanilor au început să răsune de cântece. Toţi locuitorii eşise pe prispe şi ascultau. Copii mai răsăriţi se luase după cor. Primarul şi preotul erau încântaţi. De altfel corul, alcătuit mai cu seamă ca să facă o surpriză plăcută ofiţerilor, nu i-a uitat. Primarul avea un vin alb şi altul roşu şi a fost darnic cu amândouă culorile. Corăscu prinsese grai şi cânta *solo*, prin case:

„Plânge Bistriţa pe vale ..."

Din tot ce am adus noi laFrus cani, zahărul, chibriturile şi obiceiul acesta au fost mai preţuite de locuitori. Şi, dacă zahăr şi chibrituri am văzut numai un.l, cântecele le-au auzit toţi.

Const. Riulet

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Continuitatea sau stăruinţa Romanilor în Dacia

Fabula ariciului, care, flămând şi degerat l-a rugat pe sobol să-l lase în gaura lui, nu se potriveşte la nici un popor atât de bine ca la al nostru. Venit-au Ungurii alungaţi de Pecinegi şi de Bulgari din stepele Rusiei şi s'au aşezat în Pusta Ungariei şi de acolo, în număr mic, şi în Ardealul nostru. Venit-au Saşii, alungaţi de foame şi alte năcazuri revărsate peste ei în ţara lor nemţească, şi găsesc hrană şi scăpare de toate năcazurile, tot pe pământul nostru românesc. La început, după venirea lor, nu ne erau spre strămtorare, căci pământ era destul, populaţia românească fiind atunci rară. In curând însă, punând său, şi-au scos ţepele şi au început să ne strămtoreze în casa noastră tot mai mult până când ne-au făcut slugile lor. Vina a fost a noastră, căci în loc să-l lovim dela început bine *unindu-ne* cu toţii, ne-am apărat tot răsleţi. Vârf au pus însă aceşti arici ai neomeniei lor, când au început să strige în gura mare, că acest pământ a fost totdeauna unguresc, în unele părţi săsesc, şi că *noi* am fi venit *după ei* pe acest pământ!

Noi ştim cu toţii că „*suntem de aici.*“ Dar iarăşi cu toţii trebue să cunoaştem uneltirile oaspeţilor noştri, ca să nu mai păţim, ce am păţit în timp de multe sute de ani.

Până pe timpul bunului împărat Iosif al II-lea, adecă până în jumătatea a doua a secolului al 18-lea, toţi scriitorii unguri, sasi, precum şi cei străini, cari scriau despre noi, recunoşteau două lucruri: 1, că noi suntem adevăraţii urmaşi ai Dacilor şi ai coloniştilor romani, şi 2, că la venirea Ungurilor şi a Sasilor au dat de noi aici.

Dela Iosif al II-lea încoace se schimbă lucrurile. Românii încep din nou să se mişte, se răscoală conduşi de Horia, Cloşca şi Crişan contra asupritorilor lor; câţiva învăţaţi de-ai lor ca Şincai, Maior şi Micu încep să arete adevărul drepturilor noastre, iar poporul care libertatea, pe care i-au răpit-o oaspeţii veniţi în mijlocul lui. Oaspeţii se cutremură. Dacă se va libera poporul românesc, cine să le mai facă muncă de iobagi, cine să plătească dările cele mari către stat, cine să-şi mai verse aproape numai singur sângele pentru apărarea ţării? Şi au început să ne asuprească şi mai rău. Şi ca să arete, că ei au drepturile s'au pus să scrie, că noi suntem niste venetici în ţara aceasta, veniţi cu traista de gât din Peninsula Balcanică (de prin Albania, Dalmaţia, Macedonia) şi că Ungurii şi Saşii ne-au primit ca pe niste slugi ale lor.

Cei dintâi cari au scris în felul acesta, încă înainte cu peste o sută de ani, au fost doi Nemţi, *Engel* şi *Sulzer*.

Dela 1867 încoace, decând apucaseră Ungurii tară călare pe trebile Ungariei şi ale Transilvaniei, toţi învăţaţii lor cu ai Sasilor împreună, s'au pus pe lucru, ca să arete prin sute şi sute de cărţi şi articole în reviste şi gazete, că noi Românii suntem venetici, nu numai în Ardeal, dar şi în România veche! Un Ungur cu numele Réthy a scris chiar o carte, în care se sileşte să arete, că păstorii italieni din munţii Apenini în Italia, nemulţumiţi cu traiul lor de-acolo, au luat într'o bună zi bâta'n mână, au plecat la drum şi nu s'au oprit până în Ardeal şi Ţara Românească! S'au apucat să falsifice chiar documente sau să declare false pe cele cari arătau vechimea noastră pe aceste plaiuri. In archiva săsească din Bistrija se găseşte un document, un fel de proces verbal (protocol) despre hotărîrea miezuinei (graniţei) între un sat săsesc şi unul românesc. Juraţii români spun, că ei au stăpânit acel hotar încă înainte de-a fi venit „Nemţii venetici“ (Teutones advenae) acolo. Când aveau Saşii mai târziu proces cu Românii pentru acel hotar, scoteau acel document, ca să arete graniţele hotarului stabilite în vremurile îndepărtate în bună înţelegere cu Românii. Dar când susţineau Românii, că Sasii au venit după ei acolo, căci şi în document le zice „Nemţi venetici,“ declarau documentul fals!

Toate documentele vechi din Ungaria şi Transilvania se scriau în limba latină. Aceasta era socotită, la toate popoarele romano-catolice, drept unica limbă cultă, în care se puteau scrie documente şi mai de mult chiar şi cărţi. Cauza era, că în biserica romano-catolică limba serviciului e cea latină, afară de aceea bărbaţii, cari au adus la început cultura la popoarele europene devenite romano-catolice erau trimişi de Papa dela Roma.

Documentele latine erau scrise de călugări catolici şi tot ei le păstrau în archivele mânăstirilor lor, la noi în Ardeal în Mănăsturul de lângă Cluj şi la Alba-Iulia; Sasii în archivele oraşelor lor, mai ales în Sibiu, Braşov şi Bistriţa. De pe aceste documente se dedea celor pe cari îi interesau numai o copie. Mai toate documentele acestea vorbesc de mezii, de hotărnicii (de stabilirea marginilor unei mezii), cuprind deci o mulţime de nume topografice (de sate, părauă, părţi de hotar.) Acestea erau româneşti sau slavo-româneşti. Pe cele pe cari le înţelegau, le traduceau ungureşte şi aşa le treceau în documente. In felul acesta documentele erau pline de nume topografice ungureşti şi în locuri, unde nu au locuit niciodată porodite de-ale lui Arpad. Din Râu-alb (judeţul Hunedoarei) au făcut fehérviz, din Mercurîa (jud. Sibiului) Szerdahely, din Cristian (acelaş judeţ) au făcut Kereszténysziget („Insula creştinului!“) şi tot aşa cu sute şi mii de nume. Pe unele le-au tradus numai pe jumătate, ca de pildă Râu-Bărbat (judeţ. Hunedoarei), la care l-au zis Borbátviz, pentrucă la noi Românii în vremurile vechi cuvântul Bărbat era şi nume de Botez şi de familie. Iar pe cele, pe cari nu le-au putut traduce, nici nu le-au înlocuit cu nume ungureşti fantastice, cum s'a făcut în timpul nostru după vestita lege a lui Bánffy, ci le-au schimonosit aşa de rău, încât numai cu greu mai poţi alege din ele vechiul nume românesc.

Ca să dovedească (?) învăţaţii unguri, că aici în Ardeal şi părţile vecine dela apusul lui, în vremurile mai vechi au fost *numai* Unguri, s'au apucat şi au făcut liste de toate numele topografice din documentele vechi, cari ştim cum erau. Apoi au zis: uite, pretutindeni *nume ungureşti*, prin urmare pretutindeni au fost la început Unguri, apoi aţi venit voi Românii şi aţi înghiţit pe Unguri şi pe alocuri şi pe Sasi. Săracii de ei! Curat povestea Ţiganului: fură pipa (numele românesc), o botează lulea (nume unguresc) şi zice că a fost a lui decând lumea.

Care a fost cauza acestor neadevăruri? Teama de unitatea naţională a *tuturor* Românilor. Căci încetul cu încetul s'a convins şi cel din urmă Român, că de asuprire şi chiar de peire îl poate scăpa numai unirea politică naţională cu fraţii lui din România liberă. Şi ca să-l abată dela gândul acesta, asupritorii noştri au crezut că e bun şi mijlocul de a ne prezenta ca un popor de adunătură, mult de ei şi că o ducem destul de bine ca niste foste slugi ale lor.

Dar de ce s'au temut nu au scăpat.

V. Lazăr.

DATINELE, CREDINŢELE ŞI GLUMELE POPORULUI

PAŞTILE CAILOR

Înălţarea Domnului, sau Ispasul are şi numele: *Paştile cailor*.

Numirea aceasta e în legătură cu o veche tradiţie despre Maica Domnului, pe care o aflăm, cu mici schimbări, în toate ţinuturile locuite de Români, din Bucovina până în Bănat şi până la Dunăre.

Când Maica Domnului a simţit că i-se apropie durerile facerii, a întrat în casa lui Crăciun şi a cerut sălaş. Dar Moş-Crăciun n'a putut s'o primească, aşteptând colindătorii. Ieşind, Maica Domnului a întrat într'o poiată (grajd). După unii într'un grajd străin, iar după alţii tocmai în grajdul lui Moş-Crăciun. Născând aici pe Fiul cel sfânt, caii tropotiau şi nechezau, mâncând tot fânul din iesle, chiar şi pe acela în care Maica Domnului doria să-l ascundă pe Isus, dinaintea lui Irod.

Atunci Maica sfântă i-a blestemat pe cai, să nu se satură niciodată, şi să n'aibă hodină decât în ziua de Ispas, dar şi atunci numai un cias.

Şi de atunci Ispasul se numeşte *Paştile cailor*.

Apoi trecând la ieslea boilor, Maica Domnului l-a binecuvântat, căci boii nu au făcut sgomot, aburind pe noul născut.

Lăsăm să urmeze — din colecţia noastră — o colindă, culeasă din jurul Blajului. Ingerul Domnului coborând la păstori, le spune:

— Veste bună eu aduc,
Că Fecioarei Maria
I-a venit vremea să nască
Şi umblă din casă'n casă,
Nime'n lume nu o lasă.
Când a fost de către seară
Ea la Crăciun se băgară.
— „Bună seara, Moş-Crăciun
Dă-mi sălaş după cuptor!
Ca să-ţi nasc un crăişor!“
— „Eu sălaş, că nu-ţi pot da,
Că ne vin colindători
De cu seară până'n zori.“
Şi Doamna — acum afară,
Şi ntr'o poiată întrară,
In ieslele cailor,
L'adormişul mânzilor.
Dară caii tropotiau
Pe Maica o supărau.
Maica sfântă î-l blestema:
— „Fire-aţi cai afurisiţi
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de Fiul meu.
S'aveţi odihnă de-un ceas,
Numa'n ziua de Ispas.
Şi de-acolo se mutară
In ieslele boilor
Pe florile fânului.
Iar când Hristos se năştea
Boii bine-l aburea,
Iară Maica le zicea:
— „Fire-aţi voi boi alduiţi*)
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de Fiul meu.“
Ingerii în cer cântau
Pe Hristos îl lăudau.
In pocîumbi făcliî ardeau,
In nuiele
Luminele —
De — ajungeau până la stele.
Că de-acum până'n vecie,
Mila Domnului să fie!

* * *

Aşa au ajuns şi caii să aibă Paştile lor.

Dar cum Paştile aceste ţin numai o oră, lumea a ajuns să-şi bată joc de ele.

Se pare că nu mai crede nimeni în ele. De aceea, când voim să spunem că e vorbă de un lucru ce nu se va întâmpla nici-odată, zicem: „Va fi şi asta, *la Paştile cailor*. Ceea-ce înseamnă, după vorba poporului: „Când mi-oi vedea ceafa“, ori „La sfântu Aşteaptă!“

Al. C.

*) Binecuvântaţi. (maghiarism.)

TATAL NOSTRU

Vrînd ţiganul să se 'nsoare,
Gata tot, cu haine bune,
Hai la popa să-i cunune.
— „Bine, zice popa, bine,
„Nu e greu de cununat,
„Dară ştii vr'o 'nchinăciune?
„Rugăciuni ai învăţat?
— Rugăciuni?! L. ba, nu, părinte,
„Zeu, să fiu afurisit
„De cumva năcar prin minte
„Aşa lucruri mi-au venit.
— „Dacă nu mi-ai învăţat,
Zice popa superat,
„Rabdă-atunci necununat.

* * *

Aoleu, părinte dragă,
Ba: mîncaţi-aşi părinţele
Ba: nu-mi face-acuma pozna
Inaintea nunţei mele:
Cam aşa cu 'ncet ţiganul
Tot cu bine, cu blîndeţe
Îl aduce 'ncet pe popa
Tatăl nostru să-l înveţe.

* * *

Vine-acum învăţătura,
Dară, hop, şi 'ncurcătura:
Hai, ţiganul pe'nvăţate,
Şi azi învaţă, mîne iară;
Dar ce ştie-acuma bine
Uită totul până 'n sară.
— „Merge reu, îi zice popa,
N'ai tu cap de-a ţine minte!...
— D'apoi văd eu că nu merge,
„Să mă erfi. mă rog, părinte.
„Merge reu cu *Tatăl nostru*,
„Merge reu ca nici odată...
„Ce 'ndrăcită 'nchăniciune,
„Bat'o scriba ei s'o bată...

* * *

Merge reu şi azi şi mâine,
Merge reu vr'o septămînă,
Numai, hop, ţiganul vine
Intr'o zi cu dibla 'n mînă.
— „D'apoi ce-mi venişi cu dibla?*)
Zice popa. Hai, te car...
— „Ştii, răspunde-atunci ţiganul
„Ce-am zis eu ca lăutar?
„*Tatăl nostru* aşa din gură
„Nu prea merge pân acuş:
„Fluieră-l de-acum, părinte,
„Şi ţi-l fur eu din arcuş.

Th. D. Speranţia.

*) Dibla, vioră, scripă.

Sacrificiile făcute pentru realizarea „României Mari"

— Năvălirea bulgară din 1916—18, în județul Tulcea —

Deschid înaintea Domniilor-Voastre cartea suferinților Românilor unuia din județele noastre cele mai bogate și mai înfloritoare de odinioară.

Sunt ecoul strigătelor de desperare ale celor 45.000 de suflete românești — pe jumătate din câte erau acum patru ani — din județul Tulcea, unul din cele mai încercate în război, unul din cele mai oropsite acum.

Să ne înduioșeze pe noi, plânsetele atâtor suflete obidite, ca cel puțin de aci să le mijească o rază de speranță spre o îndreptare, atât de dornic așteptată zadarnic de aiurea.

Ca valurile unei mări furioase s'au revărsat asupra județului Tulcea bandele cotropitoare ale celui mai sălbatec popor trădător astăzi în Europa, și, în mai puțin de o lună, au înghițit în undele lor toată suflarea românească ucrecătoare în legile umanitare ale războiului modern.

Doar și noi am străbătut Bulgaria în lung și în lat — acum 7 ani — dar nu ca bandiți, ci ca ostașii.

Hoadele urmașilor lui Asparuch, au întâlnit în jud. Tulcea pe conaționalii lor. Ovreii li-au eșit și ei înainte cu pâine și cu sare și i-au primit, ca pe niște liberatori mult așteptați „ca să-i scape de jugul asupritor al Românilor". Ovreii s'au pus imediat în serviciul armatei bulgare, căreia i-au servit de minune pentru spionaj.

Astfel dar, jafurile, distrugerile, omorurile și schingiuirile au fost organizate sistematic, sub direcția Bulgarilor tulceni, pe care o administrație vitregă de sentimente românești i-a oploșit și îmbogățit timp de aproape 40 de ani; pe care o administrație nepăsătoare acum îi tolerează, de și îi cunoaște foarte bine.

Toți organizatorii și conducătorii de bande trăesc astăzi nesupărați de nimeni în oraș și pretutindeni în așezările lor etnice de odinioară.

Ce repede uită Românul suferințele! Și doar n'a trecut o veșnicie de atunci! Să fie oare aceasta o calitate caracteristică rassei noastre?

Să uităm așa de repede, nu numai pe Bulgarii tulceni, shingiuitorii neamului nostru, dar și pe femeile și pe fetele lor, ca Doamnele Pavlof, Ivanof, Theodorof și Pacef, pe Domnișoarele Elena și Angela Marcof, care au insultat Statul român, au profanat Hamura Țării și au condus la jafuri, distrugeri, siluiri și omoruri bandele sălbatice venite din Balcani?

Să le mai îngăduim acum, acestor pui de năpârcă să mai frecuenteze societatea noastră, să ia parte la petrecerile noastre, așa după cum se întâmplă acum în Tulcea[1])? Aceasta nu înseamnă numai o slăbiciune sau ușurință, ci o criminală lipsă de patriotism.

Legături de rudenie există între Bulgarii tulceni și acei din Regatul vecin, încă dela începutul stăpânirii noastre în Dodrogia. Copiii tulcenilor sunt ofițeri bulgari; fetele tulcenilor sunt măritate în Bulgaria; așa că pot afirma, fără vre-o exagerare, că orașul Tulcea este o mahala a capitalei Regatului bulgar.

Ofițerii bulgari au venit între ai lor și cu gândul de stabilitate aci. Iată pentru ce prigonirile și cruzimile împotriva Românilor au luat caracterul unui proces de desnaționalizarea Dobrogiei. De aceia celor refugiați li s'au distrus casele, ca să nu mai aibă gândul de a mai reveni; iar pe cei rămași, Bulgarii s'au decis să-i extermine, ori să-i silească să-și părăsească sau să-și vândă avutul. Inceputul era făcut; câțiva dintre Românii disperați, își luaseră lumea în cap, vânzându-și, ce bruma le mai rămăsese din avere, pe nimic Bulgarilor.

In afară de satele locuite de Bulgari, pretutindeni încolo domnește acum o pustietate, o sărăcie și o jălanie de te înfioară.

Mi-a fost cunoscut în vremurile bune acest pitoresc județ; dacă acum m'aș fi coborît cu un aeroplan între ruinele înfloritoarelor sate românești de odinioară din plășile Casâmcea sau Topolog, sau pe țărmul Dunării, în regiunea Luncaviței sau Văcărenilor, cu greu m'aș fi putut orienta în care parte a lumei mă aflu. N'a mai rămas nimic din măreția, din frumusețea și din bogățiile județului Tulcea de altă dată.

Peste o civilizație de 40 de ani, acum răsună cântecul cobitor al cucuvaiei.

Citisem cândva descrierea lui Camille Rousset, despre starea de sălbăticie în care se găsea Dobrogia, pe timpul expedițiunii armatelor franceze, în ajunul războiului Crimeiei.

El bine, nu găsesc mare deosebire, între starea de atunci a provinciei noastre transdunărene și aceia în care au lăsat-o armatele bulgare, după retragerea lor din Noembrie 1918,

Colonelul Balanof, comandantul unui regiment de cavalerie bulgar a comunicat soldaților săi. cu două zile înaintea retragerii, că sunt liberi să facă ce vor vroi. Regiunea Babadagului a trăit, în clipele acestea de teroare, o veșnicie întreagă. S'au săvârșit atunci omoruri, jafuri și siluiri de neînchipuit.

După retragerea trupelor, s'au format bande înarmete de Bulgari localnici, care s'au năpustit asupra satelor românești, pentru a le jefui, dacă mai aveau ceva de jefuit. Erau mai mult bande de răsvrătiți, care nu vroiau să se supună autorităților noastre, ce se așteptau.

Ivan Marcof — fost Locotenent demobilizat dela noi — era comandantul unei asemenea bande, compusă din 80 de tulceni, care, înarmați până în dinți, s'au îndreptat asupra satului românesc Nicoliței, spre a'l prăda.

In drum atacară liniștitul sat Somova, unde au omorît femei și copii. Nicoliteliștenii — Români hotărîți — înarmați și ei cu ce au putut, le es înainte la marginea satului și o luptă în regulă s'a încins, în care doi din banda lui Marcof cad morți, și numai astfel Bulgarii tulceni se retrag.

Acest Marcof, fugit acum în Bulgaria, este fiul doamnei Marcof, în casa căreia, petrecerile ofițerilor bulgari se țineau în șir; este fratele domnișoarelor Marcof, care conduceau pe soldații bulgari la jafuri și la siluiri.

Familia aceasta de criminali trăește acum în Tulcea, în contactu Românilor tulceni.

Col. *Ionescu-Dobrogianu*,
Membru al Societății Regale Române de Geografie.

[1]) Am fost revoltat până în suflet, când, invitat la o petrecere dată de societatea tulceană, în folosul invalizilor, am întâlnit acolo pe doamna și domnișoarele Marcof. Am părăsit imediat localul și cu toată admonestarea făcută președintelui, pentru această faptă nepatriotică, petrecerea a continuat, cu toată bulgărimea Tulcei, până la ziuă. Erau și ofițeri acolo.

Gândește-te la răspunderea istorică

Acestea sunt cuvintele care exprimă astăzi datoria fiecăruia din noi. Aceste cuvinte ți se adresează în primul loc ție muncitor al câmpului sau al stabilimentelor industriale,

Gândește te că nu ai datorii numai față de prezent, că ai o răspundere și față de viitor, față de copii tăi. Dacă ai avut fericirea să vezi înfăptuită România-mare, ai și datoria sfântă de a contribui cu toate puterile tale la așezarea și întărirea ei, fiindcă propășirea țării tale înseamnă și propășirea ta și a celor care îți sunt dragi. Nu te lăsa amăgit de vorbele acelora care în solda dușmanilor, îți spun să lași ciocanul, să lași plugul, pentru o luptă în contra așezămintelor de azi. Acei ce vă îndeamnă la aceasta sunt acei, cari în caz de pericol dispar în primul rând sau care au fugit de împlinirea datoriei către Tron și țară. Gândește-te la datoria istorică și tu comerciant, industriaș și financiar din ori ce colț al țării Renunță la realizarea de beneficii nepermise și prin speculații căci acestea nu-ți pot da mulțumirea bunului câștigat prin muncă în mod cinstit, ci deșteaptă ura celor lipsiți, în contra ta; Creiază prin capitalul ce-l ai industrii noi, dă prin aceasta putință ca multele brațe azi neocupate să găsească lucru și prin lucru putința de a trăi Ingrijește te de fiecare lucrător al tău, în parte și nu te mulțumi cu simpla plată pe care i-o dai pentru munca lui, ci caută a-i deveni un prietin, un sfătuitor. Arată-le greșala când păcătuesc fii o pildă de muncă și abnegație și contribuie prin activitatea ta la consolidarea țării, căci aceasta înseamnă consolidarea întreprinderilor ce conduci.

Gândește-te la răspunderea istorică tu medic, advocat, profesor, inginer etc. care prin felul activității tale trebuie să ai o înrâurire hotărâtoare asupra maselor Liniștește spiritele și arată tuturor calea cea bună.

Gândește-te la răspunderea istorică tu ziarist, pune pana ta în serviciu țării și găsește cuvintele sincere care să arate că statul are nevoie de energia fiecăruia dintre noi, fă apel la colaborarea frățească a tot ce e român în interesul țării și fii sigur că un asemenea apel va găsi răsunet în inimile tuturor cititorilor tăi.

Gândește-te la răspunderea istorică tu funcționar al statului de orice categorie și nu uita rolul mare ce ești chemat să-l îndeplinești în interesul bunului mers al administrației țării; nu uita că funționarul este numit pentru public și nu publicul pentru funcționari. Servește pe toți „în cadrele legei și nu uita că în fiecare nemulțumit vei câștiga un element care și-a pierdut încrederea în administrație.

Gândește-te la răspunderea istorică tu politician luptător, în special tu care ai fost trimis de popor în parlament. Renunță la luptele politice pătimașe care îngreunează lucrările parlamentului. Nu uita ca certurile și discordia servesc cauza străină.

Gândește-te la răspunderea istorică tu Ministru și caută ca proiectele de legi ce le supui parlamentului să fie în interesul țării și demne de timpurile pe care le trăești și în care le făurești.

Gândește-te la răspunderea istorică, — sunt cuvinte care trebuie să fie călăuza oricărui cetățean — gândește-te în fiecare clipă la fiecare pas la — „Răspunderea istorică". *Carol Jahoda.*

Judecata celor cinci pâini

— Poveste arabă —

Un negustor, călătorind prin păduri nelocuite de oameni, fu răzbit de foame și merindea i-se cam isprăvise. Mai avea el în traistă un zdrob de brânză; dar pâine nici o fărimitură. Până să ajungă la vre-un sat, sau oraș, mai avea drum lung de făcut și cum mergea înainte, tot luptându-se cu foamea și chibzuind, să mănânce brânza goală, sau să nu se mai încurce cu o bucată, care oumai i-ar fi făcut sete și de sat nu i-ar fi ținut, — văzu într'o margine de drum, la umbra copacilor, doi tăetori de lemne, cari se așezau pe iarbă, scoțându-și merindea din traistă, fiecare câte un bulgăre de brânză și niște pâinișoare rumene.

Când văzu negustorul pâinile, ce să mai zicem, începu să-i lase gura apă și fără să vrea, se opri în loc.

— Bun prânzul, oameni buni.

— Bună să-ți fie inima. Ci poftim cu noi la masă.

— Mulțumim. Dacă așa ați zice că nu vă fac supărare, mai că aș primi; căci, de aici suntem în mijloc de codru și până să mai dau de oameni pot să merg mult și bine.

— Ei! Mai încape vorbă? Din ce ni-a dat Dumnezeu ai să mănânci și dumniata.

Negustorul se așeză lângă tăetorii de lemne, își scoate și el brânza din traistă, mulțumindu-se cu pâine dela lucrătorii, cari îl primiră la masa lor și mâncară așa toți trei împreună, ca niște frați.

Unul din tăetorii de lemne avuse două pâini, iar altul 3 pâini, de toate cinci pâini, pe cari trei inși, cum pâinile nu erau mari și oamenii erau flămânzi, le mâncară pe toate cinci. Să le fie de bine.

Dupăce isprăviră de mâncare, negustorul le mulțumi oamenilor, cu cari se ospătase și căud să încalece, căci uitasem să spun, că venise călare, le dărui cinci galbini.

Oamenii nu voiră să primească odată cu capul, dar până să apuce ei să-i dea banii înapoi, el dete pinteni calului și p'acolea îi-e drumul.

Tăetorii de lemne, văzându-se rămași cu galbenii, negreșit, că n'aveau să-i arunce în drum. Dar cum să-i împartă?

— Pe din două, — zise cel care avuse două pâini.

— Ba, să mă ierți, frate, — zise celalalt, care avuse trei pâini, — dar de vreme ce eu am dat la masă trei pâini, iar tu ai dat numai două pâini, păcat să împărțim și banii tot așa: eu să iau trei galbini și tu să iai doi galbeni, după câte pâini am avut fiecare.

— Am avut, — zise iarăși cel cu două pâini — dar ce am avut, am pus împreună și negustorul a mâncat și dela tine și dela mine.

Cel cu trei pâini nu se putea dumeri. Dintr'o vorbă într'alta până la ceartă nu mai lipsea mult. Dar s'au luat de seamă oamenii, căci erau prieteni vechi și s'au răsgândit, ca dupăce își vor fi isprăvit lucrul, să meargă la oraș și înfățișându-se înaintea judecătorului, să-i ceară să facă dreptate între dânșii.

Așa au și făcut.

Judecătorul, dupăce îi ascultă pe amândoi, stete și chibzui o bucată de vreme, apoi începu a-i întreba cu de-a-mănuntul.

— Cinci pâini ziceți, că ați avut de toate?

— Cinci.

— Tu ai avut două și tu ai avut trei.

— Așa este.

— Și ziceți, că ați mâncat toți deopotrivă, frățește.

— Toți deopotrivă.

— Negustorul a mâncat la fel cu voi.

— La fel cu noi.

— Cu brânza n'aveți nici o socoteală.

— Nici o socoteală. Brânză a avut și dânsul cași noi.

— Cinci galbini ziceți, că vi-a dăruit.

— Cinci, tocmai câte pâini aveam.

— Acum, să luați seama bine, cele cinci pâini ale voastre, voi le-ați împărțit în trei.

— În trei.

— Fiecare pâine tăiată în trei, face de toate cincisprezece treimi.

— Vezi bine, așa ar face.

— Acum, din cincisprezece treimi înseamnă, că ați mâncat fiecare câte cinci treimi, adecă o pâine și două treimi, sau cu o treime mai puțin decât două pâini.

Nu prea înțelegeau oamenii cum merge socoteala aceasta, deși nici un cusur nu îi puteau găsi.

Judecătorul însă îi întrebă înainte.

— Tu, care ai avut trei pâini, ai mâncat la fel cu ceilalți, cinci treimi, adecă o pâine și două treimi.

— Așa.

— Și ți-a întrecut o pâine și încă o treime, adecă de tot patru treimi de pâine.

— O fi domnule judecător, zise cel cu două pâini, de și nu prea știm ce are să lasă din treimile astea; căci noi n'am mai socotit așa pe bucățele.

— Las' că știu eu ce are să lasă . . . Tu ai avut două pâini.

— Tocmai

— Și ai mâncat o pâine și două treimi, la fel ca ceilalți.

— La fel.

— Prin urmare ți-a întrecut o treime de pâine și cu patru treimi, ce au întrecut dela tovarășul tău, fac tocmai cinci treimi, câte a mâncat negustorul . . . Ascultați dreptatea ce spune: cinci galbini vi-s'au dat pentru cinci treimi de pâini mâncate de negustorul. Cel care i-a întrecut o treime, va lua un galbin și cel care i-a întrecut patru treimi de pâine, va lua patru galbini. Aceasta este dreptatea,

Lucrătorul care avuse două pâini se găsi păcălit, că nu s'a mulțumit cu doi galbini, cum îi îmbiase tovarășul său și trântindu-și căciula odată în pământ, zise:

— Mare minte a avut cine a scos vorba, că: *e mai bună o pace strâmbă, decât o judecată dreaptă* . . . Acum o văzui și pe asta și nu îmi pare rău; căci barem tot m'am ales cu o învățătură.

Lucian Bolcaș.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Igiena adolescenţii

Adolescenţa urmează copilăriei şi ea începe dela ivirea primelor semne ale pubertăţii până la epoca în care corpul a câştigat toată perfecţiunea sa, adecă dela 13 până la 25 ani.

Adolescenţa este vrâsta *desvoltărei fizice şi intelectuale.* Această vrâstă, cel puţin în prima ei jumătate, se chiamă vrâsta *ingrată*, (periculoasă) pentru că acei cari ajung această vrâstă se găsesc într'o epocă de tranziţie (de trecere) în care nu mai pot avea nici naivitatea copilărească, nici seriozitatea omului matur (copt).

Adolescentul începe a duce o existenţă proprie, mai mult sau mai puţin independentă de aceea care i-a călăuzit primii săi paşi: el vrea *să facă pe omul mare*, atunci când încă n'are experienţa şi prudenţa necesară şi fără de cari nu este în stare să ocolească boala, care stă pitulată înapoia fiecărei abateri dela legile igienii. In adevăr, el se crede prea bogat în sănătatea-i primită dela natură şi nu se gândeşte la desiluziile (desamăgirile) ce îi să prepară, dacă nu urmează sfaturilor primite dela cei din jurul lui şi cari sunt mai bătrâni.

Igiena adolescenţii se deosebeşte la băiat de a fetei, a cărei desvoltare fizică este mai de timpurie, mai repede şi se face în condiţii particulare. Din această pricină mă voiu ocupa mai întâiu de băiat şi apoi de fată.

Omul june are o trebuinţă mare de lucrare pe care trebue s'o mulţumească păstrând o măsură înţeleaptă. Astfel *exerciţiul* la aer, sub toate formele (plimbări, jocuri, gimnastică, călărie), este neapărat trebuincios; el deşteaptă şi aţâţă pofta de mâncare, înlesneşte misturea, ajută desvoltarea muşchilor dela braţe şi dela picioare, măreşte puterea muschilor pieptului şi prin urmare face să crească activitatea respiraţiei (a răsuflării). *Inotarea* în timpul verii, *danţul* în vreme de iarnă, *Hidroterapia* (cura de apă rece) în toate anotimpurile (afară numai când este oprită de vr'o pricină oerecare) au acelaşi efect. Cu toate acestea dacă adolescentul a fost bolnav de reumatism la încheieturi, ceeace ar putea face să ne gândim la o boală de inimă, dacă el are bătaie de inimă şi năduf, în aceste cazuri trebue să-i oprim cu desăvârşire exerciţiile violente.

Hrana adolescentului trebue să fie de bună calitate şi în cantitate îndestulătoare pentru ca să satisfacă tuturor trebuinţelor create de creştere şi de exerciţiul fizic. Regimul trebue să fie variat, dar *carnea* trebue să ocupe locul întâiu şi este mai de preferit decât multă pâne, ciorbe groase şi alte mâncări, cari mai mult amăgesc apetitul, mai întotdeauna mare al adolescentului, decât să-l îndestulească. Să îi să dea o hrană substanţială sub un volum mic, puţin obositoare pentru stomac, şi să îi să impue regularitate în orele mâncării.

Mai trebue supraveghiată desvoltarea *facultăţilor intelectuale* la unii să să stimuleze, iar la alţii să să modereze activitatea creerilor. Această reglementare are o importanţă mare şi trebue să să ţină sama de ea.

Să vedem cari sunt *boalele adolescentului.* Când activitatea întrece forţele creerilor, când adolescentul este obosit intelectualiceşte, el poate să fie atins de o *boală nervoasă*, mai mult sau mai puţin primejdioasă, putând merge până la unele forme de *nebunie*, care poate să să nască sub influinţa unui exces de încordare a minţii. *Epilepsia* sau boala copiilor, deşi poate să se ivească în această perioadă a vieţii, ea atârnă însă de un viţiu ereditar (de moştenire.)

Această etate este supusă la diferite forme de *angine*, dela angina cea mai uşoară, simplă, catarală (din răceală) până la angina *difterică*, apoi la *pojar, vărsat, scarlatină, anemie*, etc. *Scrofulele* sunt mai rare decât în vrâsta copilăriei; *oftica* însă se poate arăta mai des, deşi apogeul ei se vede în etatea adultă.

Aceste boale se pot ocoli în mare parte printr'o viaţă regulată, pază bună, regim alimentar apropiat, activitate intelectuală bine ordonată, etc.

Am ajuns la *igiena tinerii fete.* La etatea de 13—14 ani, organismul fetei trece printr'o revoluţie, sau mai bine zis printr'o evoluţie organice care o deosebeşte din punctul de vedere igienic şi medical de băiat. Pe câtă vreme acesta n'are decât să îndestulească trebuinţele cari sunt produse de creştere, iar ceeace îi rămâne din câştig să înmagazineze servindu-i spre desvoltare Taţa pe lângă cheltuelile cerute de creşterea ei mai trebue să *îndestuleze* şi cheltuiela creată prin *perderea lunară* a unei părţi din sângele său.

Această evoluţie se face de multe ori fără nici o zdruncinare, pe tăcute, la multe însă ea se îndeplineşte cu greutate, aducând oarcari stricăciuni în sănătatea lor. Căci, în acest timp sângele devine mai sărac, dacă nu cumva o igienă bine regulată nu ar repara perderile ce el le încearcă, mai întâiu fiindcă el să scurge dintr'un organism încă rău pregătit pentru acest deficit lunar, apoi fiindcă turburările apetitului şi ale mistuirii fac ca el să primească materiale, care îl repară în mod neindestulător. Pe de altă parte sistemul nervos, care joacă un rol mare în această îngrămădire de sânge într'un punct determinat al corpului, rămâne fără încetare treaz (deştept) şi câştigă o excitare (întărâtare) obicinuită, care, dacă nu este potolită în fiecare lună prin uşurarea aşteptată, se schimbă într'o iritaţie bolnavicioasă, care poate duce la boala *isterie* (la istericale).

Aşa dar punctul principal al igienii tinerii fete este ca să facem tot chipul ca sângele ei să fie întreţinut în bune condiţiuni, ca el să-şi urmeze cu ascultare cursul care-i este hotărât, pentru ca sistemul ei nervos să nu câştige niciodată o preponderanţă de care uşor poate abuza.

Prima condiţiune de succes este o *hrană bună*, substanţială constând mai cu samă din ouă, peşte, carne de vacă, A doua condiţiune este ca fata să facă un *exerciţiu* îndestulător; pe lângă studiu, desemn, muzic,ă să caute să-şi pună în mişcare în fiecare zi toţi muşchii. Cusutul şi alte lucruri cu mânile nu trebue s'o ţină prea mult pe scaun; ea trebue să se mişte, să facă plimbări, pe jos mai bine decât în trăsură, cel puţin două ore pe zi (un cias înainte de prânz şi un cias după amiazi), să facă exerciţii de gimnastică apropiate sexului ei. Afară de acestea, puţină idroterapie (cură de apă rece) este foarte folositoare; în lipsă de duşi reci poate să facă spălături cu apă rece.

Intru cât priveşte *somnul*, ei trebue să fie de 7—8 ore pe zi, şi pe cât poate fata să se culce mai de vreme pentru ca să se scoale mai de dimineaţă; somnul de noapte este cu mult mai bun decât cel de ziuă. Dar aceasta nu va să zică că voim să escludem *baturile*, mai ales că fetele formează cea mai frumoassă podoabă a unei petreceri dansante, ceea ce voim să spunem este ca balurile să fie mai rare şi să nu ţină până în ziua albă. *Teatrul* nu prea este bun pentru fete, căci el nu este un mijloc potrivit ca să liniştească nervii.

Pentru fetele din oraş se recomandă ca cel puţin două luni de vară să le *petreaeă la ţară*, unde pot să-şi facă o bună provizie de aer şi de lumină.

Cât despre *costum* (îmbrăcăminte) voiu pomeni că el trebue să fie făcut astfel ca să lase cea mai mare libertate creşterii şi mişcărilor corpului, să nu strângă corpul în nici o parte alui. Obiectul cel mai interesant din acest punct de vedere este *corsetul*, care este un adevărat instrument de tortură (de chin) pe care toate femeile îl poartă sub pretext de a susţine talia pieptul şi abdomenul, dar de care ele s'ar putea lipsi foarte bine, dacă neîndurata *modă*, nu le-ar porunci să-l poarte. Purtarea corsetului aduce multe neajunsuri pe cari nu mă voiu încumeta să le înşir pe toate şi cari multe sdruncină sănătatea, mai ales când ea din fire este slabă. Nu voiu stărui mai multe asupra acestor neajunsuri, fiind lucru fără de folos, căci cele mai multe dintre cetitoare, sunt sigur că nu mi-ar asculta povaţa. Procesul corsetului datează de veacuri, căci sunt veacuri decând cea mai frumoasă jumătate a neamului omenesc, în loc de aşi lăsa în voie amplitudinea şi graţiile cari îi sunt naturale, a început să poarte aceste maşini hidoase de tortură, cari nu sunt bune decât să strice forma corpului pe care au pretenţia de a-l înfrumseţa. Acest proces, după cât se pare, va dura cât va dura femeia şi nu se va sfârşi decât odată cu peirea lumii.

Voiu termina cu adolescenţa amintind că în această perioadă fata este destinată ca să-şi schimbe numele şi condiţiunea socială, trecând în starea tinerii femei şi *căsătoria* este pentru ea, ca şi pentru băiat, un bogat isvor de gândiri serioase asupra cărora nu este locul să stărui aci.

In numărul viitor voiu vorbi despre *igiena etăţii adulte.*

Dr. Vasile Bianu.
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

Sifilisul

După răsboi, spitalele civile şi militare s'au umplut de *sifilitici.* N'a fost ertat nici săracul, nici bogatul, nici plugarul, fiul acestuia, nici femeia, nici bărbatul, nici copiii, nici bătrânii, cu un cuvânt sifilisul a luat înfăţişarea unei molimi grozave. Sifilisul apare azi, şi la noi, ca o boală întinsă, *grozavă* şi nu ne înşelăm când declarăm, că apare chiar ca un *pericol* pentru *neam.*

Sifilisul e tot aşa de periculos ca şi oftica. Din cauza unei credinţe greşite în popor, *sifilisul* (*sfrânţia, frenţa* sau *cel-perit*) e luat drept o boală ruşinoasă, sifiliticii fug de medici; vin numai când sunt prea grav, bolnavi dar atunci e prea târziu. Trec întâi pe la babele satului, cari nu numai că nu se pricep dar îngreuiază boala şi-o ajută să lucreze mai repede şi numai după ce au ajuns la amar dau fuga la spital sau medic. Sifilisul e o boală grozavă. Din cauza lui ţara se *deopopulează* (se micşorează numărul locuitorilor) iar *neamul slăbeşte în puteri*, (degenerează). Din cauza sifilisului *scade* în fiecare an numărul tinerilor de care are nevoe *armata*, deci ţara pentru apărarea ei.

Sifilisul la noi în ţară se cunoaşte de vre-o 3—4 sute de ani. Boala eadusă din alte ţări. Intâi a fost adusă din America, şi când s'a răspândit şi prin Europa oameni au crezut că e o pedeapsă dumnezeiască pentru fără delegile lor. Medicii la început nu o cunoşteau şi nici nu stiau ce leacuri să dea bolnavului. Azi însă se cunosc două leacuri foarte bune care vindecă sigur boala. Medicii şi *numai ei* ştiu să îngrijească pe astfel de bolnavi.

Aşa că orice sifilitic nu trebue să se ducă decât la medic şi neîntârziat. Sifilisul azi se cunoaşte în toată lumea.

* * *

Sifilisul e o boală care se ia (lipicioasă, molipsitoare, contagioasă,) o să vă spun mai la vale cari sunt chipurile prin care se îmbolnăveşte un om, de frânţie.

Sămânţa boalei (microbul, adică fiinţa care nu se vede cu ochil liberi) care de boala aceasta se cunoaşte bine încă de acum 15 ani, se ştie ce chipuri, cum se mişcă (se mişcă nespus de repede) cum se hrăneşte, cum să înmulţeşte, unde o găseşti la *rănile lui* (şancre, bube, ulcere,) *în sângele lui, în scuipat, pe limbă, pe buze, la ficat, la creer ciar*, pretutindeni.

Înţelegeţi prea bine cât de periculos e sifiliticul pentru semenii lui, căci poate răspândi sămânţa boalei uşor şi repede.

Orice om sănătos poate căpăta sifilis, dacă nu se păzeşte şi are o rană, ozgârietură, oricât de mititică. Tinerii sunt cei dintâi cari se îmbolnăvăsc, mai cu seamă recruţii, cari vin prima oară la târg, la oraş. Şi se îmbolnăvesc dela femei stricate servitoare, ţărănci bolnave, care scapă de controlul medicului.

Sifilisul se mai ia prin *sărut*, prin *paharul* din care a *băut* un sfrânţit, *strachinele, gamela, lingura*, cu care a mâncat sfrânţitul. Cu alte cuvinte *trebue să vă păziţi să nu beţi şi să nu mâneaţi după nimeni.*

Sifilisul e o boală grea care se moşteneşte, *copilul* care se naşte din părinţi sifilitici el însăşi este *sifilitic.*

O femee sifilitică rar să'ntâmplă să nască la vreme.

Ea lapădă adesea. Un copil sifilitic născut, poate să-l alăpteze mamă-sa.

Dacă copilul a luat sifilis după ce s'a născut, trebue îndată întărcat ca să nu'mbolnăvească şi pe mamă-sa.

Rândul viitor am să vă scriu cum trebue să se caute sifiliticii şi când au dreptul să se căsătorească.

Cluj, 1921 1 Iunie.

Dr. Od. Apostol
med. spital C. VI Arm.

Inştiinţare. Rugăm pe toţi colaboratorii şi prietenii noştri să trimeată din vreme manuscrisele lor Secretariatului de redacţie, astfel în cât să fie primite cel mai târziu în ziua de Luni care precede ziua aparitiunei. ce este Dumineca.

MUNCA ŞI COOPERAŢIE

Cum s'au născut Băncile Populare şi Cooperativele în vechiul Regat

In numerile trecute am arătat cum s'au înfiinţat cooperativele, de tot felul la Satele dela câmp; să vedem acum cum s'au născut la dealuri şi la munte.

Cele de credit şi economie, numite Bănci populare, precum şi cele de aprovizionare şi desfacere în comun, s'au născut odată cu cele dela câmp, numai că scopul şi desvoltarea lor n'a fost la fel. Astfel cooperativele de aprovizionare şi desfacere în comun, la dealuri, se înfiinţase pentru aprovizionarea cu alte feluri de unelte oameni de prin aceste părţi ocupându-se cu viile şi pomăritul, iar cei dela munte, cu creşterea vitelor şi cu exploatarea pădurilor.

Cum cei dela munte sau dealuri, n'aveau pământ de muncit, ocupaţia lor era creşterea vitelor, astfel s'au născut cooperatiyele laptării, cari, în foarte multe locuri au dat rezultate frumoase; ceeace a servit mai mult economiei naţionale, e

O altă ocupaţie era şi este şi acum, ca şi creşterea vitelor, exploatarea pădurilor.

După cum ştim şi pădurile ca şi moşiile erau întinse, mulţi proprietari aveau păduri mari, seculare: cari când întrau pe mâna unui exploatator în scurtă vreme îi făceau milionar.

Atunci cooperatorii nostri s'au gândit şi la acest lucru, şi s'au asociat în cooperative pentru exploatare de păduri; cari e drept nu s'au desvoltat aşa de repede şi de bine, dar, cari promite ca în scurtă vreme să se desvolte tot aşa de tare, ca şi celelalte feluri de cooperative.

Prin înfiinţarea de cooperative pentru exploatări de păduri se rezolvă două probleme:

1. Problema lipsei de lucru pentru cei dela munte;

2. Problema eftinirii mânii de lucru pentru acest fel. Odată cooperativele de exploatări de păduri luând fiinţă cât mai multe, se poate desvolta, pe lângă ele, şi celelalte ramuri de activitate analoage, adică vor lua naştere, ferăstraie pentru prepararea scândurilor, butucilor, etc.; apoi fabrici de mobile etc.; toate acestea făcându-se cu şi prin el însuşi muncitorul de acest fel.

Iar rezultatele sunt aşa de frumoase şi de mari; şi cu înrâurire aşa de puternică asupra celorlalţi încât chestiunea aceasta în foarte scurtă vreme va deveni tot aşa de importantă ca şi cea agrară.

Asftel: Revista Economică No. 3 Martie trecut publică un articol al d-lui G. Turneanu despre Cooperativa forestieră „Râul Târgului" din C. Lung Muşcel, din care extragem: „Din bilanţul cooperativei „R. T." la 31 Dec. 1920. se vede că la un capital de Lei 721.211.60, ajutat de un credit de Lei 8,214.254.69, din care 7,225 322.05, acordat de centrală cooperativelor săteşti cu 7%, în care se cuprind şi procentele şi comisionul, a avut un rulment de 20 milioane Lei. Beneficiul net al întreprinderii este pe 1920. de Lei 1,233.598.17 dupăce la bilanţ s'a dat o sumă de Lei 429.770.45 pentru amortizări şi Lei 567.831.55 pentru împăduriri, sumă ne mai pomenită cu această destinaţie până azi la noi în bilanţul nici unei alta societăţi forestiere. Destinaţia unui fond aşa de însemnat în acest scop pune în evidenţă sforţările cinstite ce cooperaţia le face spre a corespunde din toate punctele de vedere, misiunei sale... *Aurel I. Leppadatu*

Către toți cetățenii Clujului!

Cu prilejul dureroasei pierderi a viteazului ostaș Aviatorul Sublocotenent Bonțescu Cetățenii Clujului, într'o pornire unanimă, fără deosebire de credință și naționalitate, în pornirea aceia sublimă de înfrățire adânc omenească, au luat cu toți parte petrecând rămășitele pamântești a le eroului, până la gară.

Domnul Comandant al Corpului 6 Armată. d-l general de Divizie N. Petala, profund mișcat de omagiul ce locuitorii din Cluj, lau acordat vitejiei armatei Române, a adresat Primăriei Comunei Cluj, o adresă de mulțumire, către Cetățeni, adresă ce le-o aducem la cunoștința prin Coloanele noastre, întru cât ne unim și noi sufletele cu d-l Comandant al Corpului de Armată, ce vede în astfel de manifestațiuni omenești, făgașul viitoarei înțelegeri și înfrățiri, dintre toți locuitorii țărei.

Iată adresă către Cetățenii Clujului.

„*Domnule Primar*"

Întâmplarea atât de tristă pentru noi, a morții viteje ști a aviatorului Sublocotenent Bonțescu, ne-a dat prilejul să vedem cât de strânsă e azi legatura sufletească între oștirea română și între toți cetățenii acestui oras.

In unanimitatea cu care au venit să aducă un ultim omagiu aceluia care, la datorie, a căzut în lupta pentru progresul civilizației omenești, în cuvintele de laudă și de respect, pe cari prin viu grai său prin presă, le-au adresat, fără deosebire de naționalitate sau de confesiune, acelui vrednic soldat al României.

Sunt deci întrepretul lor când, în numele Corpului 6 Armată și a grupului V de Aviatic, va rog, sa arătați eminenților fruntași ai vieței noastre publice reprez entanților autorităților civile, presei locale cât și tuturor cetățenilor orașului Cluj cari printr'o așa de impunătoare manifestațiune de simpatie, s'au strâns în jurul nostru, cu prilejul doliului pe care-l am încercat, mulțumirile noastre cele mai recunăscatoare, și în credințarea sentimentelor de gratitudine ce le păstrăm.

Primiți, vă rog, d-le Primar Asigurarea întregei mele stime.

General de divizie

N. Petala.

Serbările societății „Tinerimea Română"

Mai mulți oameni de bine și-au luat sarcina să ajute la propășirea tinerimei prin concursuri între cei mai buni elevi ai tuturor școlilor din România, concursuri ce au loc în fiecare an la București.

In România Mică, aceste întreceri aveau mai mult un interes de luminare a tinerimei. Azi când la ele vin feciorii și fetele românilor de petutindeni, concursurile „Tinerimei" ajută la înfăptuirea unirei sufletești a — neamului, — înfrățindu-ne copii în aceași iubire de neam și carte românească.

* * *

Copii, copii veniți de pretutindeni, din colțurile cele mai îndepărtate ale Ardealului ca și din satele scăldate de Nistru, din Maramureșul împădurit ca și din câmpiile mănoase ale Banatului, — copii veseli ce-și flutură în soare podoabele strălucitoare ale costumelor naționale, se strâng la olaltă în „Arenele Romane" clădire ce ne amintește gloria străbună. Acolo e întrecerea. E cânt, adus din toate colțurile țărei, doine și hori, de răsună sciuiul până departe.

Alături, în muzeul militar unde sunt depuse trofeele luate dela dușman, armuri străvechi străjuesc, mărturii ale vitejiei trecute.

Iată copii într'o clipă de repaus. Cei din Lugoj se îndreaptă surâzători spre cei din Chișinău, și încep a sfătui. — Cei din București se strecoară printre grupuri servind prietenoși de călăuză tuturor. Prietenii multe se leagă, prietenii ce se păstreaz în viitor slujind unirei neamului.

* * *

Serbările s'au deschis printr'un serviciu religios la Mitropolie. Gândul tuturor trebue mai întâi să se îndrepte către D-zeul ce ne-a ajutat să vedem împlinit visul neamului.

Au urmat apoi concursurile de cânt dela Arene și împărțirea premiilor. In această zi, care alegorice, s'au reprezentat toate în provincile românești și au glorificat lucrările neamului. A plăcut în deosebire carul ce reprezenta „*munca*"; lucrători voinici trânteau cu ciocanele în nicovale străbătând Bucureștii într'un car frumos având tricolorul rădicat sus, deasupra, fluturând vesel în bataia vântului.

Lumea privia cu dragoste răsplătind cu urale pe micii lucrători.

Astfel s'au sfârșit serbările societății „Tinerimea Română". Și din ele mulți din copii neamului a cestuia au câștigat credința că fie la Tisa, fie la Nistru, românul este croit din aceiași bucată, îndrumat de aceleași gânduri, spre aceiași țintă.

B.

Sărbătorirea lui N. Iorga

La 18 Iunie învățatul Neculae Iorga împlinește 50 ani.

De 35 de ani el muncește sărguitor descoperind întunecimile trecutului neamului nostru, luptând pentru înfăptuirea visului unirei tuturor Românilor, în sfârșit făcându-ne cinste prin lucrările sale până departe peste hotare, unde faima sa a pătruns până în țările îndepărtate ale Apusului.

In istorie, în literatură, în știință și gazetărie, — în toate a lucrat cu folos și cinste. Prin el cultura românească a făcut un pas înainte și neamul a avut un puternic sprijin.

Neculei Iorga este și președintele „Ligei Culturale," o societate pentru deșteptarea poporului și luminarea lui, ce lucrează în tot vechiul regat, societate pe care o conduce de 15 ani. Liga Culturală a indemnat mult pe Români să între în războiul întregirei neamului, întreținând dragostea de țară. Conducătorii acestei instituțiuni, recunoscând și voind să slăvească marile merite ale lui Neculai Iorga. au hotărît strângerea unui fond, adecă unei averi, care va purta numele marelui învățat și va servi înființărei unei universități pentru popor la Vălenii-de-munte.

Astfel se va sărbători împlinirea vrâstei de 50 ani a lui Neculai Iorga, pe care Clujul de mult a căutat să-l cinstească, dându uneia din cele mai frumoase străzi ale sale — numele marelui învățat.

CORESPONDENTE DIN ȚARĂ

Comemorarea eroilor din Brlaz-Neamț.

In ziua de 5 lunie, s'au sfințit plăcile comemorative puse pe mormintul slăvirei eroilor din comună în No. de 92, morți în războiul pentru întregirea neamului românesc. Slujba religioasă s'a oficiat de Protoereul județului ajutat de Preoții din comună, iar onorurile au fost date de Reg. 15 Războeni și 55 Infanterie cu drapele și muzici. A asistat populația comunei, din comunele vecine, autoritățile civile și militare în frunte cu D-l Prefect, N. Calmuschi, D-nii coloneli Fotino și Ionescu, D-l Gh. Albu Ad-torul plășei, primarii și notarii din plasă.

S'au rostit cuvântări înflăcărate de Protoereul județului, D-l Prefect, D-l colonel Fotino, Institutorul D-l Trifan și Gh. Popovici primarul comunei, prin care s'a preaslăvit memoria celor căzuți pe câmpul de onoare, făcând apel la publice de a avea sub ocrotirea sa, numărosii orfani, văduve și pe părinții bătrâni ai eroilor care prin suprema jertfă a vieței lor au făurit România-Mare. S'a expediat telegramă de omagiu și recunoștință M. S. Regelui.

Plăcile comemorative s'au făcut din marmoră cu ajutorul bănesc al populației și prin stăruința Doamnelor Române din localitate în frunte cu: D-na Silvia Armășescu, Peltz, Crâcăoanu, Horodniceanu, Popovici, Bors, Lessner și altele. In toate colțurele țarei așa se cinstesc eroii neamului.

H.

Posta redactiei

Domnului Săndulescu, Președintele Cercului Cultural „Prietenii Științei" Ivanovca Rusă Județul Cetatea Albă. Vă mulțumim pentru modul călduros cu care îmbrățișati ziarul nostru și făgăduința ce-ne faceți de a împrăștia cât mai mult „Cultura Poporului".

Cu asemeni Români de inimă cari înțeleg că numai prin Cultură un popor se poate ridica și desvolta, viitorul neamului nostru, se poate considera ca asigurat.

Direcțiunea

De vorbă cu cititorii nostri

Gazeta noastră ținând cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile și toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noștri, cu privire la chipul în care ar dori să vadă tiparită foaia lor, la cunoștințele și învățămintele frumoase de care simt mai multă nevoie precum și la toate îmbunătățirile ce socotesc că trebuesc făcute gazetei noastre. Vom ține seamă de cele ce ne vor spune prietenii noștri cititori, și vom împlini cu dragă inimă propunerile cele bune.

Acei ce răspândesc ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români.

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

Sărbătorirea lui Tudor Vladimirescu la Academia română

Pentrucă serbările din luna April date în amintirea revoluției și morței lui Tudor Vladimirescu întâmplată acum 100 de ani, s'au părut prea mici pentru măreția faptelor lui, Academia română adecă adunarea învățaților mari a țărei, a ținut să-și arate și ea recunoștința și admirația pentru acel ce a murit apărând cauza românească. Academia a ținut deci o adunare sărbătorească în cinstea amintirei Domnului Tudor, adunare la care a luat parte Măria Sa Regele însoțit de A. Sa Principele Carol. Regele și-a arătat, într'o cuvântare frumoasă plăcerea care o are de câteori se află între învățații țărei, slăvind apoi meritele lui Tudor. A vorbit în urmă învățatul N. Iorga, care a arătat suferințele și luptele lui Tudor pentru a ajunge la libertatea neamului.

Cât era de iubit acest mare bărbat al poporului nostru de către oamenii din timpul lui, ne-o arată un cronicar, popa Ilie, într'o scriere a lui cu prilejul morței Vladimirescului. Iată ce scrie popa Ilie: „Aceluia care domnise fără cucă și fără topuz, cu durere de inimă am auzit și am plâns, când l-au vândut pe Tudor doi căpitani ai săi și l-au tăiat noaptea. Și am mers cu mitropolitul Ilarion la mănăstire de am făcut slujbă pentru odihna sufletului și plângea lumea și părintele Ilarion se bătea cu pumnii în piept și dădea crucea la norod de se închina și multă jale a fost pe noi toți."

Da. A fost în anul acela, 1821, multă jale la noi. Un bărbat de seamă, Tudor Vladimirescu a fost mișelește ucis de streini și oastea lui împrăștiată. Gândirea lui Tudor a rodit însă și rezmerița făcută de el pentru libertatea neamului n'a fost zădarnică. Țările românești s'au îndrumat spre o nouă viață fericită și liberă,

Intâmplările din Banat

E foarte mâhnitor ca un popor de curând liberat să caute să subjuge pe foștii tovarăși de arme făcându-le tot felul de neajunsuri. E cu atât mai mâhnitor cu cât acest popor e cel sârbesc, cu care până azi am trăit în pace deplină, neavând în decursul *istoriei nici un războiu*, nici o neînțelegere.

Se știe că peste 150.000 de Români au rămas în Turontal, partea din Banat alipita Sârbiei. Granița s'a tras și de atunci purtarea Românilor localnici ca și a statului român a fost din cele mai cinstite. Nimeni n'a căutat să știrbească autoritateă sârbească în ținuturile date ei prin legătura de pace.

Totuși sârbii, cu frica acelor cari știu că nu pe drept stăpânesc un lucru, au căutat totdeauna să nedreptățească populația românească.

Astfel de curând au închis granița pentru țăranii ce au pământurile de amândouă părțile hotarului, silindu-i pe aceștia să-și părăsească holdele sau acaretele în voia întâmplărei. La această faptă nedreaptă se mai adăugă câteva atacuri contra grănicerilor noștri, cari fără nici o vină din partea lor, au fost urmăriți cu focuri de armă pe pământul României și au trebuit să ducă o luptă sângeroasă.

D-l Take Ionescu, ministrul pentru afacerile din afară ale țărei, a plecat la Belgrad spre a orândui pașnic toate aceste neînțelegeri și a face o alianță, adecă o tovărășie cu Jugoslavia după cum am făcut cu Polonia și Cehoslovăcia. La Belgrad, capitala Jugoslaviei, d-l Take Ionescu a avut o frumoasă primire din partea poporului și guvernului, ceeace ne face să credem că ne înțelegerile locale din Banat vor lua sfârșit, frații noștri din Torontal căpătând libertatea deplină.

Bulgarii plătesc, — dar nu se liniștesc

Bulgarii au început să ne plătească datoriile astfel cum e scris în tratatul de pace. Ei ne-au trimis de curând 40.000 de vite ce vor fi date populației din Dobrogea prădată de armatele lor. Ne-au înapoiat de asemenea o parte din lucrurile ce le furaseră din București unde până și moaștele Sfântului Ioan nu le-au cruțat ci doi colonei din oștirea lor le-au ridicat într'o bună zi pentru a le trece peste Dunăre.

Cu toate acestea tot nu voesc să se cuminţească. Bande de hoți în ucigași numiți comitagii, sunt întreținute de o societate a lor numită „Dobrogea" și trimisi la noi, peste graniță, pentru a prăda populația liniștită și pașnică. Acești comitagii dau adevărate lupte cu grănicerii și soldații noștri, omoară pe români și turci, pătrunzând până aproape de Turtucaia și Bazargic. Guvernul pentru a stăvili aceste crime a ordonat starea de așediu și a trimis armată pentru stârpirea bandiților. Și, pentrucă în Bulgaria se formează și să întrețin aceste bande, s'a cerut din nou socoteală guvernului bulgar pentru acest fapt.

Slăvirea vitezei Ecaterina Teodoroiu

Rămășițile pământești ale eroinei Ecaterinei Teodoroiu ucisă, la Muncel pe când ataca în fruntea companiei ce o comanda, au fost desgropate și dupăce, cu mare cinste au trecut prin multe orașe, au ajuns la Târgul-Jiu.

Aici, în ziua eroilor au fost înmormântate, făcându-se funerarii naționale, față fiind A. S. Regală Principele Carol și primul ministru d-l general Averescu. E o cinste deplin meritată de această vrednică eroină ce a murit pentru țară.

Înțelegere între România și Sârbia.

Intre România și Sârbia s'a încheiat o alianță (învoială) la fel cu cea încheiată între noi și Cehi. Alianța privește mai vârtoș apărarea dinspre Ungaria, a granițelor noastre.

Preamărirea jertfelor României.

In parlamentul dela Paris s-a desbătut pacea încheiată între Români și Unguri Cu această ocazie ministrul presedinte al Franței d-l Briand, într'o caldă cuvântere a vorbit despre jertfele uriașe pe cari le-a adus România pentru câștigarea izbânzii. Briand a spus că Franța nici odată nu se va amesteca în treburile din lăuntru ale României, ca să apere pe ungurii din România, fiindcă țara noastră nu este mamă mașteră cu supușii săi, cum a fost Ungaria. Camera franceză a întărit și ea cu cuvântul ei pacea, așa încât acum, hotărîrile păcii intră în vigoare numai decât.

INFORMATIUNI

Incoronarea Suveranilor. Incoronarea se va face neamânat în toamnă. D-l gen. Coandă a plecat la Paris pentru cumpărarea unor lucruri ce nu se găsesc în țară iar d-l Petrescu a plecat pt'u acelaș scop la Wiena. In Alba-Iulia se va pune în ziua de 25 Iunie, piatra de temelie a catedralei, unde va avea loc încoronarea.

Moartea lui Emil Costinescu. Unul din fruntașii vieții noastre politice, fost ministru de finanțe în mai multe rânduri Emil Costinescu a murit la București în vârstă de 77 ani.

Nunțiul papal în Ardeal. Trimisul sf. Părinte dela Roma cu numele Marmaggi a vizitat zilele trecute Metropolia Blajului unde a fost primit cu toate dragostea.

Prețul vitelor. După cum ni se scrie din toate părțile Ardealului prețul vitelor s'a ridicat cu 100 procente adecă de 2 ori cât a fost înainte.

Transporturi. Din Italia vor sosi, în cursul acestei luni mari transporturi de orez.

Regele Ungurilor. Gazetele străine află din Pesta, că Ungurii ar vrea să aleagă de rege pe Albrecht de Habsburg și nu mai vreau pe Carol. Însusi Horty s'ar învoi la aceasta, dacă Albrecht i-ar lua în căsătăria pe fiica sa.

Atentat asupra ducelui de Würtenberg. Ducele de Würtenberg, fost feldmareșal în armata germană, șeful actual al Casei de Würtenberg, a fost jertfa unui atentat pe când se afla la vânătoare la castelul prietenului său principele Emeric de Zeil, în apropiere de Lent Kirch (Svabia de jos).

Seara, pe când se întorcea dela vânătoare un necunoscut, ascuns între copaci, a tras un foc de armă pe la spate asupra ducelui, rănindu-l atât pe dânsul cât și pe prietenul său, prințul de Zeil.

Rănile sunt ușoare din cauza mantalei, care a oprit pătrunderea lor.

Atacuri bulgare în Cadrilater. Crimele odioase comise de comitagii bulgari în cadrilater continuă. In ultimele două zile ei au comis trei atacuri, jefuind sate întregi, torturând și schingiuind până la agonie pe victimele lor. La Akdanlar, comitagii au îmbrăcat pentru a jefui în liniște, uniforma românească. Poliția și jandarmeria este pe urma acestor bande îndrăznețe. Guvernul nostru a intervenit pe lângă guvernul din Sofia, pentru încetarea acestor atacuri banditești.

Aur României. România va primi de la Austria și Ungaria vre-o câteva milioane în aur — parte ce ni se cuvine din capitalul fostei bănci austro-ungare.

Despăgubiri de războiu. In curând vor sosi în țară medicamente, în valoare de 150 milioane din Germania. Aceste medicamente sunt abia o mică parte din suma pe care ne-o datorește Germania.

Prințul Japoniei a plecat din Franța în Belgia, unele a fost primit de regele Albert și întreg guvernul belgian.

In fața judecații. Marți în 14 Iunie s'a început judecărea, în Cluj, a acelor conducători ai muncitorilor, cari au îndemnat pe oameni la grevă generală. Judecarea se face la Curtea Marțială, întrarea fiind liberă pentru ori cine.

Schimbarea banilor nemțești. Hârtiile de câte 100 lei tipărite de Nemți vor fi înlocuite cu bani românești. După hârtiile de 100 lei vor fi scoase pe rând și celelalte. Avizul se va trimite tutnror comunelor. Din bani nu se va face nici o reținere.

Furtună. S'a deslănțuit la Brașov o furtună strașnică. Acoperișuri întregi au fost luate, copacii desrădăcinați. Firele-telefonice și telegrafice au fost rupte. A căzut în același timp și o grindină de mărimea oului de porumbiel. Pagubele cauzate sunt foarte mari. De asemenea și la București s'a deslănțuit săptămâna trecută noapte o furtună violentă.

Înțelegere română-poloună. Tratativele cari au avut loc la Varșovia între delegații României și ai Poloniei, s'au terminat printr'un acord perfect. Delegații români vor sosi în țară în cursul acestei săptămâni.

Comuniști împușcați. Comuniștii arestați în Basarabia, pe când erau aduși la București, au încercat să fugă. Soldații cari îi însoțeau, după ce i-au provocat să stea și nu au fost ascultați, i-au împușcat.

Locomotive din Austria. Zilele aceste vor sosi în țară locomotivele trimise de România spre reparare, în Austria, Săptămâna trecută au fost primite tot din Austria, o mulțime de locomotive nouă.

Ungaria își vinde fabricile. In capitala Ungariei au sosit mai mulți bancheri englezi pentru a cumpăra mai multe fabrici. Se vorbește că vor cumpăra și vestita fabrică de muniții din insulă Csepel, de lângă Pesta.

Înțelegere între Greci și Sârbi. Între Iugoslavia și Grecia s'a încheiat o învoială cu privire la portul Saloniki. Grecii lasă un loc din port, pentru liberă întrare Sârbilor. Sârbii dau în schimb alte lucruri Grecilor.

Trenurile. Se aduce la cunoștința poporului că trenurile cari umblă pe linia Ciucea-Cluj și Cluj-Teiuș vor circula pe viitor după cum urmează: Din Cluj spre Ciucea pleacă un tren vicinal (care merge numai dela Cluj la Ciucea) la orele 4 și 55 minute după amiazi și ajunge la Ciucea la 9 ore seara. Indărăt pleacă dela Ciucea la ora 2 și 45 noaptea și ajunge la Cluj la 6 ore 57 dimineața. Din Cluj spre Teiuș pleacă la 1 și 35 după amiazi și ajunge la Teiuș la 6 și 39. La 2 noaptea pleacă spre Cluj și ajunge la Cluj la 7 și 21 m. dimineața.

Hoți arestați. Agenții siguranței au arestat eri în gara Cluj trei vestiți pungași de buzunare chiar în momentul când operau un furt de 20.000 lei.

O nouă jertfă a hoților. Citim în ziarul „Voința“ din Cluj: Bâne Gavrilă a lui Vasile, țăran de 23 ani din Căpușul Mic, avenit cu câteva vite și mai multe oi la târgul de Vineri (săptămâna trecută) din Cluj, ca să le vândă.

După ce a vândut vitele la târgul din Cluj a plecat la gară luând cel dintâi tren care ducea spre Oradea-Mare. In comuna Aghireș însă s'a dat jos din tren și deoarece drumul spre Căpușul Mic duce prin niște păduri, fiind obosit de drum s'a așezat jos sub un copac ca să se odihnească puțin.

Nu peste mult au ieșit din tufișuri trei bărbați bine îmbrăcați, cari simțindu-l că doarme au început să-l lovească cu bastoane.

In starea disperată în care se afla bietul țăran ne mai putându-se apăra, tâlharii i-au furat toți bani ce îi avea la el (vreo 8—10,000) lei și au fugit prin tufișurile pădurei.

Bietul țăran a fost transportat la un spital din loc și cu tot ajutorul ce î-l — au dat medicii a fost cu neputință să fie readus la conștiință și astfel a încetat din viață.

Se crede, că acești hoți. I-ar fi urmărit încă din Cluj, și dându-se jos din tren și ei acolo unde s'a coborât țăranul i-au ieșit pe altă cale înainte și astfel au făcut asupra-i în drăsnețul atac.

Serviciul polițienesc din Cluj, caută pe făptuitorii acestui omor.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — Sediul Central: BUCUREȘTI.

SUCURSALE.

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați,

Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

Gerant. S. CRAIOVEANU. Tiparit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj, str. Universității No. 3. C. 674

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 9 — 1 leu — Opt pagini — 26 Iunie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂTII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorităţi .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREŞEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DUMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂŢEI CLUJ

Redacţia: Str. Dorobanţilor 11 — Secretar de Redacţie: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administraţia: Str. Dorobanţilor 11

Preoţii şi învăţătorii factori de unificare

S'a arătat în acest loc cum, cu îndrumările ce se dau în unele părţi armatei, aceasta a ajuns unul din cei mai de căpetenie factori de unificare şi consolidare a Statului nostru. Dar, dacă această însemnată instituţie naţională a ajuns, datorită unora dintre conducatorii ei de frunte, să ajute în aşa măsură propăşirea naţiunei noastre şi în afară de stricta ei menire, apoi, desigur că, mai cu osebire celor direct chemaţi a contribui şi face unificarea şi consolidarea: Preoţilor, — luminatori ai sufletelor şi Invăţătorilor, luminători ai minţei, — le revine marea îndatorire de-a lucra neobosiţi în acest scop.

Noi n'am putut fi încă la olaltă şi urgia vremurilor de robie numai numele şi limba ni le-au lăsat. De abia de — acum urmează sa închegăm o ţară şi în cuprinsul ei s'avem un singur suflet şi o desăvârşită unitate natiomală.

Ceea ce alte neamuri au avut norocul ca să intemeeze pentru propăşirea lor cu veacuri înaintea nostra, noi abia de — acuma începem. Şi apoi, prea lungă şi prea haină a fost stăpânirea în o mare parte din neamul şi ţara noastră robită, pentruca să nu rămâe puternice şi mult înrădăcinate urme. Aşa că, acum, nu numai că ne trebuiesc silinţe înzecite pentru a ne pune în rînd cu celelalte neamuri ce ni — au luat, o înainte, dar încă mai trebuie să ştergem şi acele blăstămate urme moştenite din robie.

Şi, dacă este asa, cine alţii mai mult sunt îndatoraţi a şterge aceste urme lăsate în suflete şi în minţi, decît luminătorii sufletelor şi ai minţei, preotii şi învăţătorii? Cine alţii mai mult decât aceştia cari stau în mijlocul poporului, au înălţătoarea misiune de-a lucra pentru vindecarea rănilor robiei şi de-a deschide minţelor şi sufletelor mântuitoarea cale a vieţei libere?

Dar, mai ales acum, când duşmanii, doboriţi în lupta vitejească, încearca să se ridice din nou de-asupra noastra prin ticăloase uneltiri şi prin cele mai otrăvitoare indemnuri răspândite în popor, desigur că mai mult ca ori când *acum*, preoţii şi învăţătorii au îndatorirea de-a lupta. Căci lupta noastră sfântă pentru eliberarea dintr'o milenară robie n-a putut sa înceteze odata cu cel din urma bubuit de tun. Nu, căci lupta noastra sfânta nu cere numai braţele tari ale sentinelelor dela hotarele ţărei, ci şi mintea ageră, voinţa neclintită şi patriotismul luminat al sentinelelor dela hotarul sufletului şi al minţei poporului. Şi, precum neadormită, sen ţinela dela Nistru şi dela Tisa, a dovedit că *peste ea nu se poate trece*, tot astfel şi cei chemaţi a veghea la nestricarea minţei si sufletului poporului, învăţătorii şi preoţii, ca niste adevarate sentinele, în faţa puhoiului de rătăcire şi învrăjbire între fraţi pe care duşmanii îl revarsă, trebuie să-şi facă o glorie din a dovedi ca de asemenea, peste ei nu se poate trece.

Nu lupte şi ambiţiuni politice, nu învrăjbire şi nu dor de mărire trebuie să chinuiasca gândul şi să determine acţiunile celor chemaţi a sta în mijlocul poporului. Neamul nostru nu s'a unit cu atâtea jertfe pentru ca fiecare din noi să ajungă „mai bine“, „mai sus“ şi să trăiască din belşug şi fără muncă.

Fiecare trebuie să înţeleaga că şi în „România mare“ ca şi în cea „mica“ numai meritul, destoinicia şi cinstea să-l ridice; iar cine îşi închipuie ca se poate şi altfel, şi anume: speculând nevoile mulţimei şi linguşind-o pentru interese mici, locale şi numai ale zilei de astăzi, uitând pe acele mari, generale şi ale zilelor de mâine, adecă întocmai aşa precum doresc duşmanii, acela este cu adevarat un trădator al neamului. Căci precum trădător se numeşte acel ce-şi părăseşte camarazii în lupta de arme, trecând de partea înamicului, tot astfel, cu drept cuvânt, trădator trebuie s'ă se numească şi acel care, în lnpta cu cuvântul şi condeiul, trece alături de dusmani.

De aceia nu putem să îndemnăm îndeajuns pe cât ar trebui pe acei mai apropiaţi de popor, pe preoţi şi învăţători, ca să nú uite că părăsind altarul şi catedra, se fac vinovaţi în faţa neamului de aceaşi trădare ca şi în faţa drapelului.

Nevoile şi lipsurile cu care au acesti factori a lupta sunt ale vremei trecătoare, încep a se înlătura şi vor înceta de tot curând, şi, în orce caz, trebuie sa se înţeleagă că nici ele, oricât ar fi de grele, şi nimic în lume nu poate să îndreptăţeasca părăsirea celei mai sublime îndatoriri.

Chemarea M. S. Reginei

Mila de aproapele în nevoie este desigur una din cele mai frumoase simţiminţe omeneşti. Ea trebue să se dovedească însă prin fapte bune cari să ajute pe cei în nevoie, fie ei săraci bolnavi şi neputincioşi, fie ei prea tineri pentru a se putea îngrlji singuri.

Măria Sa Regina a hotărât să strângă bani pentru societatea „Crucea Roşie“ care, după cum în războiu a ajutat mult pe răniţi prin nenumăratele ei, spitale; tot astfel în timp de pace, trebue să ajute la stârpirea celor trei boale ce seceră floarea neamului nostru, anume sifilisul, oftica şi podagra. Pentru înfăptuirea acestui plan trebue însă ajutorul tuturor, fie el cât de mic, cât de neinsemnat. Acel ce va da un ban, îl dă nu numai pentru aproapele lui dar pentru el şi familia sa care va fi ferită în viitor de molipsirea ce ameninţă azi la fiecare pas.

Măria Sa Regina a chemat la palat lu fruntaşii ştiinţei româneşti, pe oamenii de bine şi trimişii ziarelor rugându-i să înceapă munca pentru strângerea fondurilor necesare „Crucei Roşii“. In acest frumos scop, în ziua de Rusalii se vor strânge bani pentru tuberculoşi. Nu ne îndoim că toţi românii vor răspunde chemărei iubitei Regine care revarsă cu dărnicie bunătatea sa dumnezeiască asupra acestei ţări.

Adevărata politică

de

Corneliu Moldovanu

Mulţi se îndeletnicesc cu rosturile obladuirei norodului. Mulţi „domni“ fac politică, puţin însă pe cea cu adevărat românească.

In politică nu-i destul să dărâmi, trebue să şi zideşti. Când cobori de pe un catarg un steag, trebue să ai pregătit altul care să fluture o clipă mai târziu în vârful corăbiei. După cum nu poţi umbla pe mare fără vintrele sau fără vâsle, tot aşa nu poţi păstori fără toiag. Nici magii n'au putut descoperi ieslele sfinte până ce nu i-a îndrumat steaua.

Politica nouă, politica românească, nu poate avea alt izvor şi alt reazăm de cât în straturile adânci; în brazda sănătoasă şi rodnică. „Domnii“ se pot certa, ameninţa, vorbi de despărţenie între fraţi, unelti chiar în potriva ţării. . .

Poporul nu-i crede, el îi ştie că azi se ocăresc şi că mâine se împacă. El mai ştie că mulţi sunt străini, că alţii râvnesc la câştig şi că unii chiar sunt vânduţi vrăjmaşului. Unirea tuturor Românilor e sfântă şi veşnică, fiind că se sprijină, nu pe vorbele goale ale „domnilor“, ci pe umerii voinici ai milioanelor de ţărani, fiindcă e consfinţită cu sângele morţilor şi păzită de baioneta ostaşului. Ascultaţi o pildă:

„Pe ţărmul unei ape repezi stau înşiraţi ca la o defilare brazi bătrâni care-şi întind unii către alţii ramurile ca nişte braţe, dar fără să se atingă. Rare ori, când se deslănţuie furtuna, ei se apleacă şi se caută, se jelesc şi cer sprijin, freamătă şi se cutremură, — şi sub ameninţarea vijeliei, îşi unesc vârfurile o clipă într'o sărutare de frunze — suprema mărturisire de solidaritate în faţa morţei . . .

Este însă o unire vremeluică, poruncită de primejdie. De mult s'ar fi surpat ţămul, şi brazii trufaşi s'ar fi rostogolit în valuri, dacă rădăcinele ramiificate nu s'ar fi încolăcit unele cu altele, îmbrăţişându-se în adâncul pământului, uniudu-se cu adevărat şi pentru vecie în acea solidaritate trainică şt nedespărţită pe care nici un şuvoi şi nici o furtună n'o poate clătina.

Umila şi simpla învăţătură a acestei parabole este că temelia unirii uu poate sta nici odată în *vârfuri*, ci numai în *adâncuri*.“

Poporùl mai ştie că în politică, atunci când e vorba de ţară, teama şi desnădejdea n'au ce căuta. Oamenii trebuesc să fie hotărâţi, îndrăzneţi şi cinstiţi. Cu bicisnicii şi şovăelI la cârma ţării, mergem de râpă. Nu se mai făurea în vecii vecilor România mare, dacă ne-ar fi lipsit la vreme gândul cel ager şi braţul cel oţelit. cu toţii dar, de la cel din frunte până la cel din coadă trebue să fim pătrunşi de ceea ce suntem şi ceea ce putem.

Suntem un neam puternic, numeros, viteaz, deştept şi vrednic. De-o mie de ani, în atâtea războae pentru apărarea limbei, a credinţei şi a brazdei strămoşeşti, am dovedit-o cu prisosinţă . . .

Suntem o ţară bogată — una din cele mai bogate din lume. Avem grâu, cărbuni, fer, păcură, argint şi chiar aur. Avem păduri, păşuni, avem râuri din a căror curgere vom stoarce puteri ca să învârtim mii de mori şi să mişcăm mii de fabrici, avem Dunărea şi Marea ca să ne ducă până departe bogăţiile nesecate. Suntem apoi un popor unitar, cu aceiaşi limbă, cu aceiaşi credinţă, cu acelaş ideal. Nici un neam de pe lume nu se poate lăuda cu această ţărie naţională. Ţăranul de la Dunăre, plăeşul din codrii Bucovinei, cobanul din Maramureş, Plugarul de la Nistru ori mocanul dela câmpia Tisei, se roagă toţi aceluiaşi Dumnezeu şi vor-

besc toţi acelaş grai. Datoria fiecărui Român nu poate fi alta de cât să se străduească zilnic pentru ca să fie tot mai vrednic de ţara şi neamul din care face parte.

Pentru acest cuvânt să ne ferim de cei care sunt cozi de topor în mâna vrăjmaşului, de cei care uneltesc împotriva unirii, de cei care cearcă să învrăjbească frate cu frate, de cei care tulbură mereu apele românismului ca să poată ei în urmă pescui mai cu folos.

Să ne ferim de trădatorii de neam, de cei care batjocoresc cele sfinte, — Regele, Armata, Unirea, — de cei care vor să sfarme aceea ce nu se poate sfărâma: *România Mare!*

Pe aceştia să-i alungăm cu pietre să-i ţintuim mai crâncen de cât pe tâlhari sau nelegiuiţi, să-i ştergem de pe faţa pământului, aşa cum se şterge întunericul în faţa soarelui nemuritor. Lozinca Românului este: *Cu Dumnezeu înainte!*

Legenda Sibiului

La început, Sibiul nu era decât un sătuleţ, care, se zice, purta numele de „Sibiel", şi cu aşezări româneşti ca în toate aşezările vecine. Dar sărac şi fără nici-un meşteşugar, unde să-şi poată şi oamenii lucra câte ceva ce-aveau de lipsă. . .

Aşa-dară, de unde până unde, află âşti locuitori despre un cizmar neamţ, Hermann, şi se duc la el şi-l roagă să vină în satul lor, unde n'au nici-uu meşteşugar, şi va avea destul de câştigat, ca unul ce era să fie singur. . .

— Bine; — le zice Hermann, om şiret la vorbă, — bine, am să vin; dar găsesc şi eu a colo loc de casă, masă, şi ce-i trebuie omului ca să se aşeze? .

— Cum nu, cum nu. . . — îi răspund sibienii . . . — Să vii şi-ţi facem loc de casă cât vei vrea! . . .

— Bun! Atunci să facem legământ ca tot ce vorbim, sfânt să rămână. . .

— Iacă na! Să facem!

— Ascultaţi! — le zice Hermann . . .

— Noi . . .

— Nu vă cer loc mai mare pentru casă, decât atât cât pot întinde eu o piele de bivol . . .

— Ba-ţi mai dăm noi încă pe-atâta; da nu-mai să vii . . ,

— Bine! Atunci pe mâine . . .

— No, seară bună!

A doua zi, Hermann, neamţul, vine cu pielea de bivol, s'aşează turceşte pe ea, şi începe să taie o fâşie, o nojiţă de-alea numai ca dunga cuţitului de lată, şi după ce isprăveşte, chiamă pe sătenii să-i ajută la măsurat . . .

Când văd Românii ca sunt păcăliţi de Hermann . . . ce era să mai facă? S'au apucat de măsurat întinzând nojiţa cât nici n'vuseră ei cu toţii de gând; iar pe de-asupra, au trebuit să-i mai dea încă pe atâta loc, după cum făcuseră jurământul, — ba încă tot pe loc bun şi pe ales . . .

Iar Hermann s'a apucat de şi-a durat casă, şi-a adus atâtea neamuri meşteşugari împrejurul lui, cari cu vremea s'au tot înmulţit şi satul a tot crescut atât cu Români, cât şi cu Nemţi, până s'a făcut, uite, cât se vede de mare. . .

Românii i-au schimbat numele în „Sibiu", pentru că mereu le creştea satul şi numai era „Sibiel"; iar odraslele lui Hermann l'au botezat „Hermanstadt", — oraşul lui Hermann, — tot aşa ca pe măsură ce creştea şi se făcea mai bogat şi cu mai mulţi meşteşugari înstăriţi . . .

Şi astfel e legenda *Sibiului*!

N. I. Dumitraşcu.

Cultura Poporului la Uioara

Sfinţirea drapelului sindicatului naţional al muncitorilor de pe Valea Mureşului

In dorinţa nestrămurită de a răspândi cât mai mult şi într'un grad cât mai mare cultura, patriotismul şi ordinea printre muncitorii noştri, societatea „Cultura Poporului" a ţinut de datoria sa să ia parte activă la marea serbătoare de la Uioare, care a avut loc cu ocazia sfinţirei drapelului sindicatului naţional al muncitorilpr de pe Valea Mureşului. Pentru a scoate în relief cât mai mult covârşitoarea valoare a marei serbări dela Uioara vom face un scurt istoric al sindicatului naţional, care ar fi trebuit să fie sau să fie chiar, istoricul tuturor organizaţiilor muncitoreşti care îşi cunosc rostul lor în satisfacerea necesităţilor proprii profesionale, şi mai ales în satisfacerea intereselor generale a neamului nostru — Consolidarea patriei noastre.

*

In timpul revoluţiei, a războiului şi chiar după război organizaţiile muncitoreşti în special din Ardeal precum şi spiritul care anima sufletele obosite de război, a muncitorilor, se găsea într'o stare foarte dezordonată şi chiar periculoasă Duhul necurat al bolsevismului care străbătea orientul, dela un capăt la altu, unit cu situaţia materială a muncitarilor care se găseau săraciţi în urma războiului, a provocat în sufletele lor, o desorietare pronunţată şi un fel de aplicare, spre admiterea învăţăturilor comuniste care pornind dela Moscova, Berlin şi B.-Pesta înundau Europa.

Cu toate acestea, graţie unei bune părţi dintre lucrătorii Români dela salinele din Dej sub conducerea D-lui Vasile Jităşanu actualul preşedinte al sindicatului naţional al muncitorilor dela minele din Uioara (Ocna-Mureşului); a D-lui Hartopan, şi Chioreau precum şi a lucrătorilor dela fabrica de tutun din Cluj, s'a format, ce-i drept cu multe greutăţi, un curent foarte puternic, însufleţit de un fierbinte avânt patriotic împotriva tendinţelor bolcevice.

Autorităţile superioare la rândul lor, în frunte cu Direcţia monopolurilor vazând instigaţiile duşmanilor ţărei care sub flamura unui partid politic voiau să infiltreze învăţăturile bolşevice, în rândurile muncitorilor, au interzis ori şi ce mişcare şi organizaţie politică la aceste mine (Uioara).

Au admis însă organizaţiile profesionale în interesul muncitorilor cu singura restricţie că statutele lor, trebuiau să fie aprobate de Direcţia monopolurilor.

Sindicatul naţional al muncitorilor dela Uioara este astăzi una dintre cele mai puternice şi mai patrioatice organizaţii muncitoreşti din Ardeal şi prezintă toate garanţiile unui strălucit viitor.

In acelaş timp această organizaţie muncitorească a prosperat foarte mult atât pe terenul economic cât şi pe cel cultural şi naţional. Una din manifestaţiile cu caracter, cultural-naţional a fost şi sărbătoarea ce a avut loc, cu ocazia sfinţirei steagului sindicatului, în ziua de 22 Mai. La această înaltătoare sărbătoare au participat pe lângă toţi muncitorii dela minele din Uioara şi comitetul societatei „Cultura Poporului" compus din: *Dnii: General N. Petala, Prof,. Marin Ştefanescu, Prof. Popesca Voitesti, Directorul general al internelor din Cluj Dl. Tanăsescu, Dl. Vintilă Petala, Dna şi Dl Lucaci, Directorul monopolului, Dna şi Dl P. Ionescu director de serviciu la direcţia monopolului etc.*

Au mai luat parte cate o delegaţie a muncitorilor din toată România mare precum şi toate autorităţile civile şi militare din oraş şi judeţ.

Cu ocazia sosirei oaspeţilor dela Cluj s'au ţinut calde şi patriotice discursuri de bun sosit de către Dnii Primpretorele *Roşca* şi directorul minelor Dl *Ameluş*.

La aceste calde cuvinte de primire răspunde Dl General N. Petala care mulţumeşte călduros pentru primirea ce s'a făcut oaspeţilor dela Cluj şi face un inimos apel la toţi cei de faţa îndemnându-la muncă şi ordine pentru consolidarea Romăntei mari.

De aci, impozantul cortegiu, a pornit înspre parcul minelor unde preoţii locali au oficiat sfinţirea drapelului nou procurat, prin contribuţii benevole din partea muncitorilor.

După terminarea serviciului divin urmează câteva cuvântări însufleţite de cel mai cald patriotism aducându-se elogii muncitorilor cuminţi şi patrioţi care şi-au înţeles menirea lor în România-Mare şi în care s'au dat părinteşti sfaturi şi îndemnuri spre cultură, muncă, cinste şi ordine.

A urmat apoi o masă comună simplă, dar plină de intimitate şi entuziasm la care au asistat toţi delegaţii muncitorilor şi oaspeţilor din Cluj.

După terminarea mesei a urmat o petrecere foarte frumoş organizată cu fel de fel de dansuri naţionale la care s'a remarcat admirabila muzică a minerilor din Uioara Spre seară, s'a terminat festivitatea când oaspeţii dela Cluj au părăsit Uioara conduşi mult timp de muncitorii şi publicul Uioarei. Printre delegaţiile muncitoreşti care au luat parte la această sărbătoare au fost:

1. Delegaţie lucrătoarelor dela fabrica de tutun din Cluj.

2. Delegaţia muncitorilor din Dej, din Ocna Sibiului, dela minele de sare din Slănicul Prahovei, dela Fabricile din Cluj dela Fabrica de tutun dela Sft. Ghiorghe dela fabricile Belvedere şi Filaret din Bucureşti etc.

Aducem toate laudele şi elogiile noastre inimoşilor şi patrioţilor muncitori dela Uioare şi le dorim din tot sufletul, spor la muncă, spre binele lor şi a patriei noastre.

Am dori ca exemplul atât de frumos, dat de muncitorii dela Uioara să fie imitat de toate organizaţiile muncitereşti din România-Mare. *Paleş.*

FOILA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

STAFIA

In 1916 Căpitanu Porumb avea ca ordonanţă un vlăigan cât o prăjină, negru ca un ţigan, puternic cât un taur, bun la suflet, curagios şi de felul lui cam greu de cap.

— Ciocane, îl strigă într'o zi, căpitanul, la vin'o'ncoa'.

— Ordonaţi strigă cât îl luă glasul.

— Sti ce m'am gândit eu? Să ne facem fraţi de cruce zise căpitanul.

— Pai cum aşa să trăiti d-le căpitan, se poate? D-ta *boher* şi eu un pârlit de mojic? Se nimereşte?

— S'o nimnri nu s'o nimeri, dăr noi să ne făcem, adăogă căpitanul, bătându-l prietenos pe umeri. Şi iată cum: Ori unde m'oi duce, eu să te ţii scai de mine. Te-oi chemă, nu te-oi chemă săfii prezent; iar dacă s'o'ntâmpla să mor în luptă . . .

— Nu se poate . . . îl întrerupse ordonanţa.

— Cum nu se poate?

— Nu se poate să muriţi.

— Să zicem : . .

— Aţi zice 'mneavastră dar vedeţi că nu vreau eu să . . .

— Taci, şi ascultă ce vreau să spun, îi tăie vorba văzând că n'o mai sfârşea cu el, să zicem că m'ar lovi un glonţ aici în piept, şi cad rămit: Tu să nu mă lasi jos să cad în mâinile vrăsmaşului. ci sa mă ei în braţe, în spinare cum vei putea şi să mă aduci la post, şi de-o fi să mor, să fiu ingropat în ţară, barem. In schimb, eu mă oblig . . .

Soldatul holbă ochii nepricepând cuvântul „ma oblig" urmă căpitanul, adică mă însărcinez, să-ti îngrijesc de copii şi denevastă, vrei?

— De, să trăiţi... răspunse el, de invoit mă'nvoiesc, dar asta o puteam face eu şi fără invoială, aşa dela mine, ca meletar, ca aşa ne spunea don Caporul Fifilucă s'ajutăm pe camurazi. Numai la atac, de cade rănit, treci'nainte, că nu-i timp si trebui să iai pe neamţ în *bai'netă*, dar dacă ziceti'meanoastră, bine aşa voi fi, însă frăţia noastră de cruce când începe?

— Şi de acuma zise căpitanul:

— Dar pe front când plecăm?

— Când o veni ordin, de o coîndată să sfârşim cu instrucţia dispenzaţiilor, şi pe urmă vom vedea ce-o mai fi.

Şi din Ziua aceia Ciocan devenise umbra căpitanului, nu-l slăbea de afurisenie. De se ducea la vre-o masă, Ciocan era de planton, la teatru, ba Isau mai ştiu eu ce unde, ordonanţa era nelipsită şi *lucrurile* au mers tot asa până când compania primi ordin să cantoneze într'un sat ca rezerva Diviziei, sat aşezat la poalele munţilor, teocmai la înbucătura unor văi cum ajunge în sat, pe înoptate, căpitanul şi fu chemat la General. Il găsi plimbându-se tăcut prin grădină.

— Căpitane, te-am chemat pentru ca să . . . dar cinc misca acolo? întrebă generalul.

— Eu să trăiti d-le general, ordonantă la dom căpitan, soldatul Ciocan Vasile, compania 10, regimentul . . .

— Bine, bine, ce pofteşti?

— Nimica să trăiţi d-le general, eu sânt cu domnu căpitan, execut ordinul ca . . .

— Ce ordin căpitane?

Şi Căpitanul explică cu câteva cuvinte toată frăţia de cruce şi cum soldatul execută ordinul de-a nu se deslipi de dânsul.

— Aşa? bine dacă-i om de încredere să rămăie. Iti atrag atenţia asupre pazei văilor, spionii au inceput să mişune, şi dela unul din posturi m'i s'a raportat că soldaţii văd în fiecare noapte câte-o stafie. Iţi recomand căpitane să-ti inspectezi posturile cât mai des şi mai ales cel dele No. 1 din gura văii.

— Am înţeles d-le general. Dar n'apucă să plece când Ciocan zise.

— Mă deslegati d-le căpitan?

— Dar cine te-a legat?

— D-ta . . .

— Cine eu?

— Dmnevastră, ori ati uitat, cu mă ţin. Căpitanul se tot iuta să vadă unde o fi legat . . . dar nu văd nici o legătură, Ciocane, zise Căpitanul.

— Păi, decă-i frăţie de cruce cum să nu fie legătură d-le capitan? deslegaţii-mă de cuvânt barem pentru astă seară, vreau să prind stafia.

— Ce să faci?

— S'a prind stafia. Trebuie să fie cevaşilea om, că eu un cred în d'astea, mă lăsaţi?

— Du-te Ciocane.

Dupa vre'o două seasuri ciocan se întoarce acasă urmat de un ofiter şi un plutonier.

— Am prins stafia d-le Căpitan zise.

— Ce tot bâzăi băiete, ce stafie?

— Uite-o . . . Cearceaful ăsta.

— Ce esti nebun?

— Oi fi şi nebun, dar eu am prins'o, nu te misca, strigă plutonierul, credea-ţi că'o să mă speriaţi cu cârpa asta? Spioni a? Nu se poate să n'aibă vre-o bombă prin *puzunar*, d-le căpitan. că eu nu i'am căţat. Sus mâinile că trag, ţipă le ei încruntându-se.

— Dar.

— Voorba şi sus mâinile şi începu să-i scotocească prin toate buzunarele.

— Dle căpitan, noi suntem dela marele cartir . . .

— Care cartir, ce cartir mă rog? Cartir cu cârpa cu cearseful o stafie? Ce credeaţi că noi sforăim? Uitaţi-vă bine le plotiner d-le căpitan, mie unul imi miroese a neamt.

— D-le căpitan, protestă ofiţerul, aveu legitimaţii.

— Ce *legitimaţii?* nu scapi de mă iei pe limbi străine, la mine nu merge. Să-i ducem la domnu *ginăral*, răspunse Ciocan.

— Du-i la domnul gineral.

— Hai la domnu gineral.

— Mişcaţi la domn general . . . D-le căpitan sopti Ciocan, mie plotinerul îmi miroase a neamţ. Pe drum ofiţerul, căutând să-l ademenească, îi întinse pungă cu bani.

— Mă tică, mă, ţine nasu inainte că te trăznesc. Ce crezi că ne jucăm de-a oastea? Zise Ciocan, ce mă iei cu momele, s'o stergi pe sosele si-eu să rămân la ul-

Adevărata democraţie

Niciodată poate acest cuvânt n'a fost, mai des întrebuinţat, cu sau fără rost, cu sau fără sinceritate, ca în timpul din urmă, în ţara noastră.

Şi niciodată, poate în ţara noastră nu a fost îmbrăcat în atâtea înţelesuri, şi nu-i s'au dat atâtea înterpretări, ca din ziua în care, prin chemarea la viaţa publică a tuturor cetăţenilor, el a devenit profesiunea de credinţă a tuturor politicianilor zilei.

Şi astfel, pornit din tabere deosebite şi dela oameni cari cu bună stiinţă spun adeseaori pe adevărul, cuvântul de „Democraţie" a început să fie ceva nelămurit şi întunecat, tocmai în mintea celor mulţi cari trebue să-l înţeleagă asa cum este.

Şi cum să nu fie aşa când oamenilor dintr'un acelaş sat le-a fost dat să audă în aceiaşi, zi dela unii, că Romănia este ţara cea mai democratică din lume, iar dela alţii, că nicăeri democraţia nu este mai nesocotită ca la noi? Şi cum să nu fie aşa, când poporu' aude zilnic pe unii vorbind despre democraţie ca despre o boală trecătoare a timpurilor noi, iar pe alţii, şi anume pe cei cu făgăduelile multe dar vecinic neimplinite, profetind şi cerând în numele Democraţiei, răsturnarea ordinei de azi în stat, şi domnia mulţimii asupra cărturarilor? Este deci timpul ca să ne oprim cu toţii de pe acest povârnis, al neadevărului, pentru ca punând lucrurile şi cuvintele la locul lor, să dam poporului lămurirea adevăratei democraţii, la care are dreptul să năzuiască, şi pentru care trebuie să lupte!

Ce este deci, Democraţia adevărată? La această întrebare nu se poate răspunde, fără teama de a greşi, printr'o definiţiune precisă ca un cuvânt de lege. Vom spune deci cu pildele faptelor, şi cu arătarea celor ce ar trebui să fie fapte, ce înţelegem noi sub acest cuvâut.

Dreptatea şi egalitatea între toţi cetătenii unei ţări, în legile ei şi în felul lor de aplicare, este de şigur, temeiul democraţiei. Dreptatea şi Egalitatea, în aceia că, aceleaşi drepturi, dar mai ales aceleaşi datorii să le aibe toţi, fără deosebire de naştere şi de sânge, de credinţă religioasă, sau de neam. — Dreptatea şi egalitatea, întru aceia că toţi să fie deopotrivă chemaţi la munca pentru binele obştesc, şi să fie deopotrivă îndrituiţi de a culege roadele ei.

Dreptate şi egalitate trebue să fie pentruca din mijlocul poporului, să se aleagă conducătorii, săi, aceia, cari vor trebui să cârmuiască ţara şi norodul, *şi pentruca această alegere să se facă numai dintre cei mai buni, mai iubitori de ţară şi mai luminaţi la minte.*

Prin această alegere a cârmuitorilor din toate straturile poporului, şi numai pe temeiul vredniciei personale, se dă adevăratul înţeles al Egalităţii într'un stat democratic. — Poporul întreg, care este deţinătorul puterii într'o ţară democraticâ, se cârmueşte astfel, prin aleşii săi, prin cei pe cari el î-a socotit mai pricepuţi şi mai pregatiţi pentru această sărcină.

Democraţia mai cere apoi *Muncă şi cinste*, celor ce cârmuese, *respect şi ascultare nesilită*, celor cârmuiţi. Prin munca aceasta, închinată în unire şi ascultare de toţi, binelui obştesc, pentru luminarea poporului, prin scoli şi asezăminte de cultură, pentru sănătatea şi bunul său trai, prin înmulţirea instituţiunilor sanitare, în fine pentru propăşirea pe toate tărâmurile a ţării, prin facerea si întreţinerea marilor lucrări de utilitate naţională ca, drumuri, poate şi căi ferate, se împlineşte de sigur cea mai de seamă poruncă a adevăratei Democraţii.

Oprindu-ne la acest punct, e bine, să ne reamintim de tot cea ce se spune despre Democraţie, şi de tot ceace am auzit în această privinţă, despre ţară noastră.

Aceasta fiind deci adevărata Democraţie, este România ţara cea mai democratică din lume, sau este dinpotrivă, ţara unde democraţia este mai nesocotită ca oriunde! *Adevărul este că nu e nici una nici altă. Adevărul este, că România, ţară, tânară a trecut prin mari şi grele prefaceri; că, din aceste prefaceri şi lupte ea a ieşit puternică, mare, cu o îndrumare nouă spre calea adevăratei democraţii; că pe această cale nouă ea a înfăptuit deja două din cele mai mari probleme de dreptate şi egalitate socială: votul obştesc, şi Impărţirea pământurilor la ţărani; că în fine toţi oamenii, cu suflet mare şi românesc, azi muncesc în înţelesul adevăratei democraţii.*

Şi totuşi România nu este încă ţara cea mai democratică, căci multe rele sunt încă de îndreptat. Şi nu este, căci prea sunt mulţi aceia cari vor să pescuiască în apă turbure, în numele acestei democraţii, pe care ori nu o înţeleg, ori, de cele mai multe ori, o arată aşa cum nu este, numai în dorinţa de a strâmba judecata oamenilor, şi de a înşela bunul simţ al poporului.

Vom cerceta, deacea, în viitor, cari sunt aceste rele, şi mai ales cari sunt mijloacele cari ne stau la îndemână, pentru a face din ţara noastră, ţara adevăratei democraţii.

Vintilă Petala.

DATINELE, CREDINŢELE ŞI GLUMELE POPORULUI

Pe urma şezi

O jidancă-odată, când chiar nu se ştie,
Luând pe-o femee, slujnică să-l fie,
Din cât vrea femeea, leafă ca să iea
Dînsa jumătate numai vrea să-i dea,
Şi vorbînd de leafă, ast-fel îi zicea:

„Bagă sama, Iele,
„Singură să vezi
„Câţi-plătesc atîta
„Pentru cît lucrezi;

*

„Căci la mine-aşa e,
„Las, chiar o să vezi,
„Jumătate muncă
„Jumătate şezi.

*

„Iar de ai de lucru
„Numai jamătate
„Să-ţi dau leafă toată
Este cu dreptate?!

*

„Uit'te, dimineaţa:
„Târgui, umbli, vezi
„Şi pui de mîncare
„Şi pe urmă şezi.

*

„Când se scol copiii
„Le dai lapte, vezi?
„Şi-i îmbraci şi măturî
„Şi pe urmă şezi.

„Când e pentru masă
„Iar . . . ceva lucrezi,
„Dai frumos mîncare
Şi pe urmă şezi

*

„După masă iară
„Speli, grijeşti, cum crezi,
„Mai aduci şi apă,
„Şi pe urmă şezi.

*

„După asta iară
„De copii mai vezi,
„Îi duci la primblare,
„Şi pe urmă şezi.

*

„Sara pentru masă
„Iar ceva lucrezi
„Şi ne dai mîncare,
Şi pe urmă şezi.

*

„Culci apoi copiii,
„Ne faci patul, vezi,
„Ne faci cizme, totul,
„Şi pe urmă şezi.

„Apoi freci taçîmuri,
„Tai şi lemne, vezi,
„Şi . . . te culci pe urmă,
„Şi pe urmă şezi.

Teodor Sperania

cele? Aşa a? şpioni? Ţine capu nuainte plotinere, cun-te cheamă...

— Was? răspunse gălbegitul neamţ.

— Vas? Fi-şănătoş, şi cum ajunse la general:

— Domnii, d-le general, au vrut să treasca prin vale mi-au fluturat ţiarşeaful, a stafie şi zic că's dela cartir, au nisce *legitimaţi* dar nu ca-ale noastre şi mai ales dânsul mie imi miroase a neamţ, zice că-l Cheamă „Vas".

— Bine ca l'ati prins, bravo băiete, pentrucă ai prins spionii vei fi decorat. Cum-te cheamă.

— Pe nume mă cheamă soldatul Ciocan Vasile frate de cruce şi ordonanţă cu don căpitan Porumb din comp 10 regimentul . . .

— Bine flăcăule, du-te . . .

— Să trăiţii.

După câteva săptămâni Ciocan purta pe piept „Virtutea militară" iar când capitanul îl felicită, zise.

— Păi vă spusesem eu, să trăiţi că cel gălbojit îmi mirosise a neamţ ati văz't?

In lupta de la Robu. în clipa când ducea în spinare, corpul aproape ne insufleţit al căpitanului său, un 305 căzând din înălţime îi sfărâmă pe-a mândoi, sburând de odată spre Domnul, sufletele celor doi frati de cruce, Căpitanul Pormb şi ordonate sa Ciocan Vasile.

Angelo Stălescu.

IN LUPTĂ CU NEŞTIINŢA

Pitit între dealuri, la poalele unei păduri, satul Fâstâci este locuit — în bună parte — de către ţigani.

Comandantul nostru luase fericita iniţiativă de a se desinfecta adică curăţi, locuinţele ostaşilor, însărcinând cu aceasta pe farmacistul regimentului, în lipsa medicului.

Până-n ziuă se scoteau lucrurile afară din toate casele; ţoalele şi pânzeturile se întindeau pe zăpadă şi se ţineau acolo să se aerisească până la orele 12, după ce se scuturau bine. La această oară trebuia să vie farmacistul cu formol şi să stropească pereţii, tavanul şi duşumelele.

Praf din nouă veri în fiecare casă şi murdărie răsfăţată din toate anotimpurile. Unde sunt locuinţele curate şi pline de vieaţă din Muntenia şi din Ardeal?

In Moldova este destulă curăţenie, nu însă în cătunele cu prea multă populaţie arsă de soare.

Localnicii au opus o rezistenţă hotărâtă la încercările noastre de a le scutura vetrele, susţinând sus şi tare — fără sfiiala — că dânşii ţin la starea în care se găsesc, de oarece în ea sau născut; tot în ea au trăit şi le-a fost bine, mai bine chiar de cum le era de când a venit oştirea.

— Aveţi insecte? a întrebat un sergent pe o ţigancă la care se dusese să cureţe.

„Ham, cum sa n'am? Ham de când n'am născut? *Cu ei am venit pe lume!!!* Cine n'are păduchi? *Tu n'ai?* Şi mortul hare, că-e mort."

De altfel murdăria adevărată, întinsă, zgrunţuroasă, *de rasă*, de sânge; murdăria strălucitoare, depusă în straturi pe fiece obiect, cioplindu-l şi ornându-i faţa, ca florile unei sculpturi nouă; murdăria aceea . . . *clasică*, ce-ţi îa ochii şi . . . norul se poate afla e drept cu fără multă trudă — aproape numai în gospodăriile ţigăneşti.

Barosanii, fericiţi, o apară cu căldură, o cultivă cu grije şi o răspândesc cu hărnicie.

De bine de râu cu noi n'au avut încotro: au trebuit să se supună, în parte.

Fie în parte, pentrucă toate nevestele au potrivit lucrurile în chipul următor:

Au ascuns prin poduri sau pe unde au putut, toate obiectele îngălate şi înbrâcsite de praf, ce ar fi *trebuit*, în primul rând, scuturate şi desinfectate şi au lăsat la vedere numai *oghialul* şi *lăicerele* nouă, zestrea fetelor, care erau mai curăţele. Când veneau soldaţii să se apuce de scuturat, la găseau numai pe aceeea. Ostaşul „cantoat" acolo şi care observa ţărăşenia lucrului, nu îndrâznia să le dea pe faţă, de teamă să nu fie dat afară din casă şi să rămână sub cerul liber. Nu numai atât, dar când bietul lovia osaltea sau vre-o plapomă, femeea trăsărea, ca şi cum ar fi căzut pe capul ei şi se văita:

— Dă mai cu milă, maică!

Sau, asupritor, cât o lua gura!

— Auleu nu da aşa ţare!

Tonul ei era atât de jalnic în cât dacă s'ar fi adus acolo un orb, ar fi putut jura cu conştiinţa împăcată că este de faţă la chinuirea unor femei!

Farmacistul acesta era neînduplecat şi îndemnă pe soldaţi să tragă ca la fasole! Aveau şi nevestele puţină dreptate: unele toate neînvăţate cu brutalitatea unui asemenea scuturat, plezneau de la primele lovituri!

Locuitorii Fâstâcilor erau săraci şi aveău copii multi.

Intâmplător le spusei cea mai de seamă a lor calitate.

Fiecare femee din localitate are cel puţin trei copii, cele mai multe câte patru, cinci.

Dar şi mortalitatea e grozavă prin partea locului. Mai ales Ţigănimea, înecâtă în murdărie, mereu pe un capăt! Cuvântul *igienu*, da bună seamă că n'a fost pronunţat. Fartăci înainte de trecerea oştirii, cu toate că — ironia soartei! — proprietătea este a unui cunoscut medic.

După ce pleca echipa noastră de dezinfectare, femeile răsuflau fericite, se suiau în pod săltând de bucurie — Cele mai bătrâne — şi dedeau jos toată boarfele înbăcsite de praf, pe care le târâiau în casa curăţită cu atâta trudă de ofiţerii şi de soldaţi noştri foarte mulţumite că au izbutit „se tragă chiuliului doctorului". Indată praful se depunea ca o ploaie soare mărunţă pe toate cele, făcând ca şi lucrurile scuturate şi cele date jos din pod să fie la fel cum erau de altfel şi mai 'nainte.

. . . Iată de ce oftica de toate felurile este atât de răspândită în satele Fâstâci, Râsna şi Secătura, vecine bune şi, în ceea ce priveşte apucăturile, surori gemene.

La Fâstâci se mătură cu uşile şi cu ferestrele închise, iar animalele se adapă din aceleaş găleţi cu oamenii; la Fâstâci copii ofticoşi sunt amestecati cu ceilalţi, la culcat şi la masă, mănâncă dintr'o strachină; la Fâstaci Gheorghe Răcharul — cioplitorul de sicril — croeşte cât e ziua de mare la coşciuge şi ştia se ridice mereu preţul; iar oamenii îşi aduc aminte de moarte numai când le bate la uşă; la Fâstaci, în timpul războiului cel puţin, erau ca la Rosmersholm: *nimeni nu mai ştia să râdă.*

Const. Rîuleţ.

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Continuitatea sau stăruința Romanilor în Dacia

Am văzut în numărul trecut, ce povești și neadevăruri au iscodit scriitorii unguri și sași, împreună cu prietenii și oamenii cumpărați de ei, ca să dovedească, că ei au fost din vechime aici, iar noi suntem numai niște venetici. Să vedem însă, care e adevărul, după chiar scriitorii și documentele lor *cele vechi*, din timpurile când nu se temeau prea tare de puterea noastră.

Mai întâiu, e constatat, că nu există nici un document, din care să se vadă, că Românii *„au venit"* de dincolo de Dunăre aici, în vechea Dacie a lui Traian. Din *toate* documentele și cronicile vechi se vede însă și se arată lămurit, că atât Ungurii și Secuii, cât și Sașii sunt *veniți* aici la noi. Dacă despre Unguri, cari cu cei de pe pustă cu tot, abia sunt ceva mai mult de-a treia parte din câți Români suntem, apoi despre mâna de Sași și de Săcui, cari au căutat hrană la noi, vorbesc multe documente, — trebuie să fie cineva cu totul orbit, ca să susțină, că neamul cel mare românesc s'a strecurat pe nesimțite în străvechea lui patrie.

Cât timp au ținut năvălirile barbarilor până la venirea celor din urmă, a Ungurilor, nimeni nu avea răgaz pe pământul românesc să scrie documente, nici să clădească archive, unde să le păstreze. Românii erau la adăpost în munți, Slavii, cari se așezaseră în văi și la șes, erau păgâni, cari nici nu știau ce e scrisoarea. Dupăce au pătruns însă Ungurii și în Transilvania și cu ei și călugării catolici, cari aveau cultura primită dela Germani și Italieni, s'au întemeiat și mânăstiri catolice, în cari se păstrau documentele latinești*) ale acelor vremuri. Astfel de archive erau la Mânăsturul de lângă Cluj și la Alba-Iulia, apoi în archivele săsești din Sibiu, Brașov, Bistrița. La anul 1241 vin însă *Tătarii*, cari pustiesc Transilvania întreagă arzând și mânăstirile cu documentele din ele, așa că abia au mai putut scăpă foarte puține din timpul acela până'n zilele noastre. Nici chiar Sașii, cari înțeleg cu mult mai bine decât noi valoarea hârtiilor vechi și păstrează orice cărțulie, au perdut și ei documentul cel mare despre drepturile, pe cari le-a dat regele Ungariei Andreii al II-lea la anul 1224.

Aproape toate numirile topografice (de munți, râuri și alte ape, părți de hotar) de pe pământul românesc sunt românești și slavo-românești. Celece se sunt ungurești, afară de ținutul secuesc, sunt sau traduceri ungurești sau schimonosituri ungurești. Chiar și între Sași, multe comune și-au păstrat până'n ziua de azi vechiul lor nume românesc de dinainte de venirea Sașilor, ca de pildă în județul Sibiului Gușterița (nemțește Hammersdorf), Cristian (Grossau), Mercuria (Reussmarkt), Sibiu (Hermannstadt) ș. a., ear în județul Brașoului Cristian (Neustadt), Codlea (Zeiden), Brașov (Kronstadt) ș. a. Coborînd noi din munți și dând peste Slavi, numirile acestea topografice le-am împrumutat dela Slavi, cari s'au contopit între noi, ear mai târziu, când au venit celalalte neamuri printre noi, și ele au împrumutat dela *noi* aceste numiri, pe unele traducându-le pe limba lor. De altminteri chiar și în Săcuime s'au păstrat urme de vechi nume slavo-românești de dinainte de venirea Săcuilor, când nu mai erau Slavi printre noi.

Dar chiar și din timpul năvălirilor barbare s'a păstrat o amintire despre existența noastră pe aceste plaiuri. Germanii au un cântec vechiu bătrânesc, numit *Niebelungenlied*. În el se descriu luptele dintre semințiile germane din secolul al cincilea, se vorbește despre viteazul Siegfried și despre căsătoria unei prințese de-a lor, văduva Krimhilde cu Atila, regele Hunilor. La nunta lui Atila, spune acest cântec, au venit toți domnitorii din vecinătatea Hunilor. Între cei veniți eră și *Romunz* din *Țara Vlahilor* (Vlachenland) cu șapte sute de arcași călări, de ale căror săgeți s'a întunecat cerul. Cântărețul popular german dă principelui român numele poporului românesc *Romunz*, adecă *Român*, cum se vede că se numiau Românii pe atunci, ear Românilor le zice *Vlachen*, cum numiau Germanii peste tot popoarele de viță romanică. De altminteri și Ungurii au pentru Români și Italieni aproape acelas nume *Oláh* (Român) și *Olasz* (Italian), tot cam așa Polonii și Rușii cei vechi.

Toate cronicile ungurești, toți scriitorii unguri și sași recunosc până în secolul al optsprezecelea, că noi Românii suntem cu adevărat băștinași în Dacia lui Traian și *ei* veniți în urma noastră. Ba într'un document din 1293 al regelui Ungariei Andreiu al III-lea, se vorbește de o emigrare *(plecare)* a Românilor din Transilvania și de pașii făcuți, ca ei să fie aduși înapoi. Oare emigrarea aceasta să nu fie aceea despre care povestește legenda lui Negru-Vodă de la Făgăraș, despre care se spune, că ar fi întemeiat Țara-Românească din partea de meazăzi a Carpaților?

Mai ales după plecarea Tâtarilor, noi Românii aparem în documentele *ungurești* cu *voevozii* și *judecii* (cnejii) nostri naționali. La 1291, regele Andreiu al III-lea convoacă o dietă la Alba-Iulia, la care sunt învitați și *Românii* ca națiune politică. Nu-i vorbă, scriitori unguri și sași își mușcă degetele de necaz, că au eșit documentul acesta la iveală. Dar câte documente de acestea nu vor mai fi ținute ascunse de dușmanii nostri naționali! Dacă am fi fost pe vremea aceea proaspeți veniți, cum ne-ar fi suferit regii Ungariei cu organizațiunea noastră formând aproape stat în stat? Afară de aceea nu se găsește nici un document, care să arate, că vr'un rege al Ungariei ne-ar fi dat organizația aceasta, dimpotrivă, sunt documente *ungurești*, cari spun lămurit, că cutare rege al Ungariei recunoaște *dreptul Românilor*, care e un drept *străvechiu*, din *timpuri, pe cari le-au* uitat oamenii. Numai cam de prin veacul al 14-lea încep regii Ungariei să răpească aceste drepturi ale Românilor.

Voivodatele și cnezatele românești erau *de jur împrejurul Ardealului*, nu numai spre răsărit și meazăzi, de unde năvăliau Pecinegi și Cumani, ci și la marginea de apus și meazăzi a Ardealului. Erau deci o întocmire de administrație și mai ales de apărare a Românilor și *în contra dușmunului dinspre Ungaria*. *Dupăce* au ajuns Ungurii în stăpânirea Ardealului, ce nevoie ar mai fi fost de o astfel de apărare *contra Ungariei?* Aceasta tocmai dovedește, că erau *înainte* de venirea lor.

Dar chiar și Secuii au fost așezați în județe, în cari locuitorii vechi erau Români. Aceasta se vede și din împrumutarea felului românesc de administrație, dar și din documente. Într'un document dela regele Ungariei:-„să fie scoși de sub administrația cneazului român *Urau* și să li se dea un cneaz ungur". Dacă *Românii* ar fi fost venetici, nu ar fi lăsat regii Ungariei pe cneazul român să-i administreze.

Dintre scriitorii vechi străini, cari cunosc vechimea noastră pe pământul Daciei, e și cronicarul rus *Nestor*, care spune lămurit, că Ungurii au aflat la venirea lor în noua lor patrie Români și Slavi.

Povestea despre „venirea" noastră, *după* Unguri și Sași, în Dacia lui Traian e deci o necuviincioasă falșificare a istoriei. Scriitorii greci din timpul năvălirilor barbare povestesc despre Huni, că aduceau prisioneri români din Sudul Dunării și-i așezau în apropierea lor, ca să lucreze pământul, căci barbarii nu se pricepeau la așa ceva. În viața sfântului Dumitru se mai povestește, că în timpul năvălirii Slavilor, Bulgarilor și Avarilor mulți Români din Peninsula Balcanică căutau scăpare și spre meazănoapte. Lucru de sine înțeles, căci legăturile dintre Românii din Nordul și Sudul Dunării nu au fost rupte până târziu în evul medin (până prin veacul al 13-lea) și nu e mirare, ca frate pe frate să-l caute.

Se găsesc însă în timpul mai nou și între Sași și Unguri oameni cinstiți, cari nu tăgăduesc existența noastră dinainte de venirea lor pe acest pământ. Așa de pildă a scris Ungurul Alexandru Szilágyi o Istorie a Ardealului, în care recunoaște lucrul acesta, ear Sasul Georg Müller a arătat în revista săsească „Ostland", că la venirea Sasilor cetățile din ținuturile, unde s'au așezat ei, erau apărate de Români.

De altminteri zică și unii și alți*) ce vor vrea: noi am fost, suntem și vom fi de veci aici în Dacia stăpânii singuri îndreptățiți ai ei și vai de celce va mai încercă în viitor să pună la îndoeală faptul acesta sau chiar să încerce să turbure stăpânirea noastră.

Victor Lazăr.

*) Toate documentele din Transilvania se scriau în limba *latină*, din causa legăturilor cu biserica latină (romano-catolică), cum se scriau la noi și limba *slavonă*, din causa legăturilor bisericești cu Slavii de dincolo de Dunăre.

*) În 1839, președintele Societații istorice maghiare din Budapesta spune pe față, că ea are ținta să „facă servicii ideii de stat maghiar", adecă să mințească, că Ungurii sunt stăpânii cei vechi în Dacia noastră.

MUNCA SI COOPERATIE

Cum se înființează o Bancă Populară sau o cooperativă?

Astăzi, pentru întreg cuprinsul Țării noastre există o singură lege a băncilor populare și a cooperativelor — legea din 28 Martie 1903, publicată în Monitorul Oficial No. 288 din 29 Martie 1903, această lege a suferit 11 adaose și modificări prin diferite legi; astfel cum se găsește azi prin legea pentru extinderea legii Băncilor Populare și a Decretului-Lege relativ la Înființarea Casei Centrale a Cooperației și Improprietărei Sătenilor în tot cuprinsul României Mari, votate de parlamentul nostru la 27 August 1920, promulgată la 20 Septembrie 1920 și publicată în Monitorul Oficiat No. 140 din 26 Septembrie 1920.

Prin urmare, numai după această lege se pot înființă, astăzi orice fel de cooperative.

Cooperativele ce au existat până acum, precum „Hangya" cu centrala ei; cele săsești sau orice altfel, sunt sub controlul acestei legi, și urmează a fi desființate și reînființate după legea noastră românească.

Prin această lege se pot înființa numai cooperativele dela sate, sau dela marginile orașelor; cele dela orașe se înființează după decretul-lege No. 614 din 10 Februarie 1919. In ceiace privește, alte dispoziții, ca administrație, scutire de impozite, etc.; legea cooperativelor din 1903 se aplică în parte și pentru cele dela orașe.

Cooperativele dela sate au față de cele dela orașe, o altă lege și o altă centrală fiindcă, până la 1919, la orașe, aveau voie a face cooperative, de orice fel, numai meseriași și muncitorii; cari cooperative se puteau înființa pe baza legii din 19 Decembrie 1909 și publicată în Monitorul Oficial No. 21 din 20 Decembrie 1909; dela această dată și până la Legea pentru organizarea Meserilor, Creditului și asigurărilor muncitorești, promulgată la 25 Ianuarie 1912 și publicată în Moniturul Oficel No. 236 din 27 Ianuarie 102, aceste cooperative de meseriași și muncitori, dela orașe și sate, țineau de Centrala cooperativelor sătești; dela 1 Aprilie 1912, când s'a înființat Casa Centrală a Meserilor, cooperativele de meseriași și muncitori, dela sate și orașe, au trecut la această Casa Centrală din urmă; și a continuat așa până la 10 Februarie 1919, când prin Decratul-Lege No. 614, s'a dat voie la toate clasele de oameni să facă cooperative, și la orașe de orice fel.

După legea sătească, cooperativele la Sate se pot înființa astfel:

Cel puțin 50 de aderenți redactează un proces verbal, prin care hotărâsc a înființa o cooperativă, oare care, după nevoiile lor, bancă, consum, de păduri, lăptării, asigurare, etc., apoi se adresează sau Inspectoratului Transilvaniei și Banatului din Cluj, Str. Lunei 54 sau direct la Centrale, astfel: Centralei Băncilor Populare, Str. G. Cantacuzino No. 60 București pentru înființare de bănci; Centralei Cooperativelor Sătești de producție și consum, pentru lăptării, păduri, consum etc.; Calea Griviței No. 2 și Centralei Obștelor, Str. Carol. pentru obștii sau cooperative de exploatări agricole; de acolo li se trimite instrucțiuni, statute și acte constitutive, după care va proceda întocmai.

Pentru cooperativele dela orașe sau pentru meseriași și muncitori, se va redacta de asemenea un proces verbal de cel puțin 50 de aderenți, arătându-se scopul tovărășii, și se va înnainta direct Inspectoratului Transilvaniei și Banatului, care va trimite imediat un delegat special pentru înființare, lege cerând a se face astfel.

Acum lucrează o comisiune numită „Comisiunea de unificare a legislației cooperatiste," care va întocmi codul cooperatist și care va face o singură Centrală a Cooperativelor pentru întreaga Românie Mare, nu două, cum sunt acum; astfel ca sate le și orașele să trăiască laolaltă și în această mișcare.

Aurel I. Leppadatu.

Nouii noştri cetăţeni

Conducătorii minorităţilor în majoritate, au depus jurământ de credinţa statului nostru, ocupând demnităţi şi importante servicii publice.

Avem convingerea că hotărârea tuturoracestora, a fost luată după o înţeleaptă judecată a situaţiunei reale, cu toată bună credinţă, ce nădejduim că îi vor călăuzi în viitor.

Nu ne temem de nici un gând ascuns, şi sperăm că aceasta hotărâre a lor, întârziată până acum, a isvorât liberă şi ne silită din propria lor voinţă, după orientarea desăvârşită asupra temeinicei noastre aşezări în graniţele firesti şi istorice; nu numai cu provizoratul forţei cum a stăpânit vechea aşezare, ci cu dreptul sfânt şi definitiv al unităţei noastre naţionale, ce a creiat şi creiază forţa nebiruită, a nebiruitei noastre oştiri.

Nu ne temem de nici un gând ascuns, din partea celor ce au cugetat adânc, înainte de a se hotărâ să devină buni cetăţeni ai României Mari, această hotărâre fiind de sigur hotărârea lor proprie, fără subordonarea vre-unor sugestiuni streine, a vre-unor decisiuni oculte, ori urmărirea vre-unei program anume şi special alcătuit.

Şi această credinţă a noastră se întemeiază pe largul şi în deobşte cunoscutul spirit de ospitalitate al poporului nostru, ce întinde frăţeşte mână ori cui vine în casa lui cu gând curat. Şi mai porneşte din credinţa, că şi urgia aceluiaş popor bine încrezător, nu cunoaşte margini, atunci când ar fi înşelat.

Vai de acela ce nu vin cu gând curat în casa noastră Românească, vai de acela ce vor avea nădejdea că jurământul de credinţă către legile şi statul nostru, va fi forma uşoară a realizărei unor scopuri ascunse.

In ultimul timp conducătorii confesionali politici ai locuitorilor de naţionalităţi streine, au depus jurământ că vor fi cetăţenii credincioşi ai ţărei Româneşti, ţări căreia îi vor apăra interesele şi nu vor cunoaşte alte interese de cât acelea ale nouei lor patrii. Pe temeiul acestei convingeri, şefii diferitelor culturi religioase, au fost primiţi fără rezerve în parlamentul Ţărei, acordându-li-se privilegiile Constituţiei pe care au jurat, fiind de drept Senatori, nu aleşi în virtutea unor programe politice de către partizani, ci în virtutea legei legilor, prin care şefii religiilor, şefii culturilor streine a cetăţenilor noştri, Români însă, se bucură de acest privilegiu constituţional.

In această fază a consolidărei României Mari, aproape nu mai sânt în Ţară de cât Cetăţeni Români, fiindcă tratatele de pace au îngăduit celor ce nu voiau să fie cetăţeni să plece în ţara în care le conveneau mai mult. Cei ce au rămas şi-au dat perfect seamă de ceia ce fac, şi devenind Cetăţeni Români, va urma să fie cu adevărat cetăţeni credincioşi.

Noi Românii suntem datori să le întindem prietenește mâna, celor ce sfios au bătut la poartă cetăţeniei Româneşti, să-i ajutăm frăţeşte în împlinirea îndatoririlor lor, să uităm cum de altfel stă în firea Românului să uite, toate neînţelegerile unui trecut furtunos.

Iar ei, noui noştri cetăţeni preocupaţi numai de binele noull lor ţări, pe cari trebue să o fi ales'o cu inima curată, au nu numai datoria să-şi transforme complet sufletul, să-şi iubească şi să ajute la propăşirea statului al căror supuşi au devenit, ci au şi obligăţiunea sănе dovedească aceasta în toate ocaziunile, să se manifeste, cu ori ce prilej.

Noi Românii, popor blând ce ştim înconjura prin bunătatea sufletelor noastre greutăţile epocei de tranziţie, noi poporul ce nu cunoaştem în frigurarea legitimelor răzbunări, noi poporul Românesc, îmbrăţişăm cu nesmintită dragoste, pe noui nostri cetăţeni.

Vom şti să călăuzim ori ce pas şovăelnic, vom da tot sprijinul nostru celor ce ne vor clătina, dar otelindu-se sufletele noastre larg încrezătoare, în suferinţele şi jertfele tragice ce am făcut pentru realizarea istoricei noastre chemări, vom sili de va fi nevoie, cu îndârjirea celei mai neaşteptate hotărâri pe cei ce primiti la sânul nostru vor avea gânduri ascunse, să fie cu adevărat cetăţeni ai acestei primitoare ţări.

V. Chiru.

Inştiinţare. Rugăm pe toţi colaboratorii şi prietenii noştri să trimeată din vreme manuscrisele lor Secretariatului de redacţie, astfel în cât să fie primite cel mai târziu în ziua de Luni care precede ziua aparitiunei ce este Dumineca.

Sacrificiile făcute pentru realizarea „României Mari"

— Năvălirea bulgară din 1916—18, în judeţul Tulcea —

In fiecare sat românesc s'au înfiinţat comitete bulgăreşti de distrugeri. In Tulcea a fost o comisiune prezidată de Colonelul Cobagief, care — sub îndemnul Bulgarilor tulceni: Nicola şi Dumitru Stoef, Nicola Prodanof (cel cu tăbăcăria, care funcţionează şi acum; un mister, sub ce formă), a lui Ivan Ivanof, zis şi Lumânăraru, Vladimir Radef, Stoian Coef, Dranovschi şi alţii — au distrus toate locuinţele româneşti, începând cu monumentele şi clădirile publice şi desăvârşindu-şi opera lor de distrugere cu cea mai modestă locuinţă românească. Satele alor noştrii au fost rase din temelii. Infloritorul Casâmcea, răsărit ca din pământ în câţiva ani şi cu aspect de oraşel, numai e acum decât o grămadă de ruine; iar din biserica lui măreaţă, care ar fi putut face faţă chiar şi centrului capitalei Regatului, n'au mai rămas decât zidurile.

Şi n'a fost sat sau gospodărie românească ori cât de modestă, care să nu fi fost mai întâi devastată şi apoi distrusă.

Năvălirea bulgară a dat înapoi judeţul Tulcea cu cel puţin 50 de ani şi vor trebui sute de milioane de lei şi o muncă peste firea omenească de grea şi stăruitoare, pentru a-şi reveni la starea din trecut.

Nenorociţii veterani, care-şi înfiripaseră câte ceva — vorbesc de cei ce se aciuiaseră pe la marginile satelor bulgăreşti — au acum gospodăriile lor cu desăvârşire distruse. Cei de prin satele româneşti au urmat soarta acestora.

Asupra veteranilor, ca şi asupra averilor şi familiilor celor mobilizaţi, s'au năpustit cu toată furia bandele sălbatece ale vecinilor noştrii dela Sud.

In primele zile ale ocupării oraşului, la 22 Decembrie 1916, Bulgarii au distrus falnicul monument al reanexării Dobrogiei, monumentul lui Mircea şi bustul fostului prefect Nenițescu. Au avut atunci Bulgarii localnici momente de o adevărată satisfacţie de sălbateci, ei care n'au dus casă bună cu Nenițescu, în scurtul timp al administraţiei acestui Român desăvârşit.

Cazărmile, după ce au fost locuite, în iarna anului 1916, de regimentele 3 şi 11 de mâre, 3, 6 şi 9 de cavalerie, 1 de artilerie, 69, 73 şi 82 de infanterie, au fost distruse din temelii — construcţii de sute de milioane — în primăvara anului 1917. Tot atunei oraşul a fost evacuat de populaţia românească, pentru ca apoi Bulgarii să jefuiască şi să distrugă, fără teamă de răspundere, clădirile publice şi casele româneşti.

Aspectul de acum al oraşului ne formează convingerea de furia cu care Bulgarii s'au năpustit asupra a tot ce era românesc. Casele Bulgarilor stau acum izolate. Acolo unde erau înconjurate de clădiri româneşti, acestea sunt rase la pământ. Nicola Prodanof, pentru a deschide casei sale vederea spre Dunăre, a pus să se distrugă un cartier întreg românesc.

In oraşul Tulcea, 669 proprietăţi româneşti au fost devastate şi distruse.

In judeţ — între alte multe — satul Casâmcea, din 250 clădiri româneşti, solide şi încăpătoare, aproape un oraşel, abiă dacă mai are acum 10—15 cocioabe. Regimentul 73 bulgar l'a părăsit în prima sa retragere, din 14 Octombrie 1916. Nici ţipenie de om n'a mai rămas prin toate satele vecine — până la depărtări mari — în acele zile de grozăvii.

La peste 161 milioane lei se evaluează cifra distrugerilor făcute de armatele bulgăreşti, singurele care au ocupat judeţul Tulcea, timp de 2 ani, din Noembrie 1916 şi până în Noembrie 1918. Bulgarii localnici au şi ei partea lor de răspundere, la aceste acte de vandalism.

Pagubele acestea, de le vom aşterne pe o hartă etnografică, vom aveà imaginea înfiorătoare a sălbătăciei cu care hoardele urmaţilor lui Asparuch s'au năpustit asupra Românilor şi avutului lor.

Plăşile româneşti: Isaccea, Măcin, Casâmcea şi Topolog au fost cele mai distruse; pe când plasa Babadag, locuită în majoritate de Bulgari, abiă dacă are 1.223.452 lei pagube şi acestea — lesne de înţeles — tot în satele şi la gospodăriile româneşti.

Acele aproape şease milioane lei distrugeri din oraşul Tulcea privesc tot casele şi avutul Românilor.

* * *

In această ordine de idei, de vom luà numărătoarea populaţiei, făcută îndată după reinstalarea autorităţilor noastre (prin Ianuarie 1919), am găsi, că plăşile care au avut cele mai mari pierderi, sunt acele locuite de Români: Isaccea, Topolog, Casâmcea, Cataloi şi Măcin; pe când plăşile locuite de Bulgari, abiă dacă au între 18—28% pierderi (Babadag şi Tulcea).

Socotite pe cele două grupări etnice (Românii şi Bulgarii), găsim o disproporţie, care vorbeşte dela sine, că pornirea Bulgarilor eră vădită de a extermină pe ai noştrii.

Aşă, din cei 86.500 Români, aproape 50% sunt lipsă (dispăruţi, refugiaţi), pe când din Bulgari nu lipsesc decât 1.811 din 29.547 suflete.

Sunt plăşi, ca Topologul, Casâmcea, Isaccea şi Măcin, în care cifra scăderii Românilor este cuprinsă între 44—60%; iar în plăşile bulgăreşti: Babadag şi Tulcea, Bulgarii nu lipsesc decât între 4 şi 6%.

Sunt foarte semnificative cifrele unor sate locuite de Bulgari, în care populaţia a crescut, în loc să scadă; aşă bunăoară la Beidaut din 850 Bulgari, câţi erau în 1915, s'au găsit la numărătoarea din Ianuarie 1919, 1925. O tendinţă a lor de a ocupà locul elementului românesc se observă la Măcin, unde, în loc de 194 Bulgari, acum sunt 445, pe când Românii sunt în descreştere.

In satul Traian, din 529 Români, au rămas 70; dar din 480 Bulgari, s'au aşezat aci 935.

Aceiaşi exosmoză etnică*) se observă din tabela statistică şi în satele Luncaviţa, unde sunt acum 1.015 Bulgari, din 25 câţi erau în trecut; Ortacluoi, cu 735: Turcoaia, cu 1.392; Dorobanţul, cu 1.125 şi altele. (Cifrele sunt luate după numărătoarea făcută în Ianuarie 1919).

Ar fi locul acum — cred — ca, după constatările oficiale ale comisiunei de cercetare, în care a luat parte şi delegatul francez, Locotenentul Boissier — de altfel în toată comunicarea de faţă m'am servit de datele acestei comisiuni — să arăt ceva din siluirile, omorurile, jafurile şi schingiuirile, îndurate de Români, nu numai dela armată, dar şi dela populaţiunea bulgărească localnică.

*) Creştere a populaţiunei streine.

Cruzimile acestea sunt o ruşine a civilizaţiei veacului şi continentului în care trăim.

Statistica oficială numără 365 cazuri de siluiri, dar — cu drept cuvânt — adaogă, că această cifră este departe de a înfăţişà icoana realităţii; multe din femeile şi fetele siluite, dintr'un simţimânt de pudoare, caracteristic Românci, s'au sfiit de a se plânge.

Şi când te gândeşti, că la asemenea fapte nedemne, soldaţii bulgari erau conduşi şi aţâţaţi — în oraşul Tulcea se ştie perfect — de femeile şi fetele Bulgarilor localnici, nu se poate să nu-ţi cuprindă sufletul o adevărată, dar legitimă indignare.

Se citează cazuri de siluiri de o monstruozitate, care întrece închipuirea celui mai feroce popor din lume. Le-am arătat nominal şi amănunţit, într'un alt articol al meu, publicat în Arhiva Dobrogiei, Vol. II din 1920; le reproduc în ordine la sfârşit.

E destul a spune, s'au siluit copile de 7 ani şi bătrâne de 90 de ani. Multe victime au murit, suferind bestialitatea a 15 soldaţi bulgari. Unele fete şi femei, de ruşine au înebunit, apoi au murit.

Domnica, soţia plutonierului Călin Tudor, a fost purtată din sat în sat şi batjocorită de ofiţeri bulgari. A murit.

S'au ridicat femei şi fete din sat şi au fost duse la tranşee, spre a fi date pradă siluirii soldaţilor bulgari. Foarte multe şi-au găsit acolo mormântul. Acum, cu ocazia astupării tranşeelor, s'au găsit cadavrele acestor nenorocite îngropate aşa de superficial, c'au fost desgropate şi mâncate de animalele sălbatece.

S'au constatat peste 300 de schingiuiri şi omoruri, şi tot atâţia împuşcaţi. Citez câteva la întâmplare, din nenumăratele cazuri de o cruzime demnă de poporul bulgar:

Stan Stănescu, preşedintele băncii populare din Râmnic, după ce a fost torturat, pentru a fi stors de bani, soldaţii i-au tăiat maxilarul — victima fiind în agonie — ca să-i scoată câţiva dinţi de aur din gură. De neînchipuit! Seara, femeia şi fetele mortului, au fost silite să ia parte la o petrecere dată în sat, de Bulgari. Ceva mai sardonic nu se poate!

Pe când într'o cameră, soldaţii omorau pe Radu Bacoianu; într'alta, femeia acestuia era siluită.

Chiriac Ghermăneau, pentrucă s'a opus a i se luà fetele spre a fi siluite, a fost scos afară din oraş şi ucis. Cadavrul a rămas mai multe zile neîngropat.

Ruxandra I. Nour Luncaviţa, opunându-se de a fi siluită, a fost încuiată în casă şi apoi s'a dat foc casei.

In spânzurătoarea din Sorichioi şi-au dat sfârşitul doui locuitori tulceni pentru simpla bănuială, c'ar fi trimis scrisori peste Dunăre.

Ion Aceleanu, din Balabancea, a fost spânzurat de o salcie, pentrucă s'a opus la siluirea fetelor sale. Aceiaşi soartă a avut-o şi Costache Solomon din comuna Principele Nicolae.

In leproseria dela Tichileşti erau şi doi paralizaţi, cari nu s'au putut refugià. S'a dat foc clădirii; iar cei doi nenorociţi au fost găsiţi carbonizaţi.

Nu mai înmulţesc cazurile, ele sunt peste măsură de fioroase.

Colonel
Ionescu M. Dobrogianu.

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Igiena etăţii adulte

Aceasta este epoca vieţii în care omul este în posesiunea întregii puteri, a întregii activităţi fizice şi morale pe care o poate avea. Ea începe dela 25 şi merge până la 45 ani.

Aceasta este etatea virilă (vrâsta bărbătească), este perioda existenţei în care organismul şi-a îndeplinit desvoltarea sa şi n'a intrat încă în cale nimicirii încete, care va să înceapă în curând.

Aceasta este etatea pe care igieniştii şi medicii o iau ca tip ori de câteori stabilesc regulele igienii hrănirii, îmbrăcămintei şi a întreg modului de a trăi, precum şi în descrierea boalelor. Pe câtă vreme nou-născutul, copilul, adolescentul şi bătrânul trebue să fie consideraţi *a parte*, adultul nu dă foc la nici o consideraţie deosebită. Cu toate acestea voiu vorbi pe scurt şi în liniamente generale despre hrana, îmbrăcămintea, exerciţiul şi odihna adultului.

Când este vorba de *hrană*, omul trebue să facă o întrebuinţare raţională, şi metodică de alimente, atât în stare de sănătate, cât şi în stare de boală. Nu este de ajuns să mănânci. trebue să şti să mănânci, nunumai în înţelesul gastronomic, ci mai cu samă în înţelesul igienic, observând oarecari regule arătate de experienţă şi cari arată modul de a potrivi alimentele şi beuturile după trebuinţele corpului. Pentru ca sănătatea să să menţină în cele mai bune condiţii cu putinţă, trebue ca regimul alimentar al omului sănătos să să compună din mâncări de bună calitate, uşor de mistuit, în cătime potrivită, luate la ceasuri hotărâte şi la restimpuri potrivit de lungi; mâncările să fie variate şi alese astfel ca ele să repare toate perderile încercate de maşina omenească; să fie asociate aşa încât sub un volum mijlociu să conţină toate elementele indispensabile; să fie modificate după etate, sex, obiceiuri, condiţiuni sociale, climate şi anotimpuri. Bolnavii au trebuinţă de un regim special, potrivit după natura fiecării boale, arătat de medic.

De câteori trebue să mănânce omul pe zi? Grecii aveau trei mese pe zi: dejunul, prânzul şi cina; prânzul îl aveau în mijlocul zilei, la amiazi, şi era cu mult mai substanţial decât dejunul şi cina. Strămoşii nostri Romani, la început aveau numai două mese, nepoţii lor trei, apoi mai târziu în epoca de lux şi corupţiune ajunseră să mănânce toată ziua.

Precum nu este bine să mănânce omul numai odată pezi, tot aşa nu este bine să mănânce de 5 ori, după cum o fac Englezii de astăzi. Regula este ca să lăsăm să treacă dela o masă până la alta destul timp, pentru ca mistuirea unei mâncări să fie îndeplinită când ne punem din nou la masă; acest răstimp iarăşi nutrebue să fie prea lung pentruca stomacul să simţă prea tare foamea, ceearce ar da naştere la dureri. De aceea este bine să îmităm în această privinţă pe Greci, mâncând de 3 ori pezi: dimineaţa, (pentru cei cari să scoală pela 6—7 ore), la amiazi şi sara.

Igiena recomandă ca dimineaţa între orele 7 şi 8 să luăm dejunul, mâncând ceva uşor de mistuit: un păhar de lapte dulce cu o felie de pâne simplă sau prăjită, sau cu un corn, ori o ceaşcă potrivită cu cafea cu lapte, ori ciocolată cu lapte, sau un ceaiu, ori un bulion sau o supă cu chimen şi cu pâne. Este foarte rău obiceiul unora dela oraşe de a luă numai o cefea neagră (turcească), care îritâ stomacul.

Intre orele 12 şi 1 vom luă *prânzul*, care trebue să fie substanţial (bogat), mai ales că ei este masa de căpetenie din timpul zilei şi stomacul este gata să-l primească cu mare poftă şi mulţumire, fiind aproape gol.

Între ciasurile 7 şi 8 sara vom lua *cina*, care nu trebue să fie chiar aşa de bogată ca prânzul, dar destul de abondentă pentru ca-să permită apetitului ca să rămână liniştit până în dimineaţa zilei viitoare. Mâncarea de sara este cam greu de mistuit, din pricină că după masă cei mai mulţi nu fac nici un exerciţiu: bogaţii să duc, la teatru, la cinematograf, la serate oamenii de muncă să pun la birou să scrie sau să cetească, alţii pătimaşi joacă cărţi ceasuri întregi, tot atâtea ocupaţiuni cari nu cer mişcare mai de loc. Dela cină, până la culcare este bine să treacă cel puţin 3 ore.

Ciasurile de mâncare fiind regulate, al trebue păzite cu sfinţenie, să nu fie deranjate sub nici un motiv, căci punctualitatea în orele de masă este una din tainele de căpetenie ale unei bune mistuiri.

Nu trebue să să uite cu principala lege igienică în privinţa mâncării este să nu să facă esces în cantitatea alimentelor, să nu să mânânce mai mult decât este de trebuinţă, fără măsură. Precum o sarcină prea grea ar sdrobi pe cel ce ar voi s'o poarte, tot aşa o cătime de hrană, care ar întrece puterea de mistuire a stomacului, ar fi o sarcina de care stomacul omului s'ar scăpa numai prin vărsături sau în caz contrar, ar produce toate suferinţele legate de nemistuire (îndigestie). De aceea să recomandă ca omul să-şi cruţe, să-şi îngrijească fără încetare stomacul, căci el este focarul vieţii şi al sănătăţii!

Omul are trebuinţă să *bea apă*, mai întâiu pentru ca să-şi astâmpere setea şi să-şi procure astfel o plăcere trecătoare simţită de cerul şi fundul gurii; al doilea fiindcă mâncările solide (tari, vârtoase, groase) s'ar mistui greu dacă n'ar fi înmuiate în puţină apă; în sfârşit, fiindcă corpul nostru cuprinde o cătime mare de apă, care scade fără încetare prin perderile ce le încearcă prin sudoare (năduşeală), salivă (bale), urină (ud.), etc., şi prin urmare apa perdută trebue zilnic înlocuită.

Dar a bea prea mult este iarăşi rău, căci beuturile multe obosesc (ostenesc) stomacul, îl lărgesc prea tare şi îl moleşesc, ceeace îl impedecă să-şi îndeplinească bine slujba, iar pe de altă parte lichidele în cătime prea mare dând sângelui prea multă apă, mai multă decât îi trebue, îl sărăcesc, dând naştere la o slăbiciune generală. Pentru aceasta este bine ca omul să nu bee dela o mâncare până la cealaltă nimic, căci numai astfel îşi poate păstra pofta de mâncare şi buna mistuire. Dacă însă omul are sete mare, el o poate astâmpăra prin *puţină*, beutură, de preferinţă amară, cum este berea. La masă trebue să bem numai atât cât ne trebue pentru mistuire, 2 până la 3 pahare de lichid (în cari să socoteşte supa sau ciorba şi apă de beut), iar copiii un pahar până la unul şi jumătate.

Temperatura beuturilor să fie moderată, nici prea mare, nici prea mică; supa şi cafeana să nu fie prea ferbinţi, dupe cum le place la unii. In timpul verii să nu căutăm beuturile cele mai reci, ori cu ghiaţă, cari luate la masă produc nemistuire (indigestie) iar luate între mese lucrul este şi mai grav: sunt exemple cari au dovedit că luarea de beuturi prea reci, atunci când corpul este înăduşit (asudat) a produs repede moartea, iar în cazul cel mai uşor; colici (dureri de pântece), vărsături, peritonită, diareă (urdinare) simplă sau cu sânge, pneumonie (aprindere de plămâni, de bojoci), etc.

In timpul mesei apă să fie proaspată, cu temperatura ei, naturală, din fântână, iar nu recită cu ghiaţă; tot aşa şi vinul să aibă temperatura din momentul scoaterii din beciu.

Beuturile sunt foarte variate în ceeace priveşte compoziţia lor, care înfluinţează asupra modului lor de lucrare tot atâta cât şi câtimea şi gradul lor de căldură. Beutura cea mai siplă, cea mai

Omul are trebuinţă de *mişcare*, de *exerciţiu*. Exerciţiile sunt; plimbarea, danţul, scrima, călăritul, gimnastica, fuga şi inotatul, apoi diferite jocuri în aer liber, oina (jocul cu mingea) şi altele, foarte bune pentru copii. Exerciţiul înteţeşte *respiraţia* (răsuflarea), ceace desvolta plămânii (bojocii) şi îi întăreşte, pentru aceasta el să recomandă la astmatici, la cei aplecaţi spre atac, etc. Exerciţiul înteţeşte *circulaţia singelui*, măreşte numărul şi puterea bătăilor inimii; printr'un exerciţiu regulat moderat sângele circulă regulat în toate părţile corpului până şi în cele mai depărtate părţi de inimă, din care pricină el este bun la cei ce sufer de anemie (lipsă şi sărăcie de singe), la limfatici şi la persoanele cari simt vecinic răceală la picioare; exerciţiul violent strică la inimă. Exerciţiul produce *apetit* (poftă de mâncare), face ca *mistuirea să fie mai uşoară*; el previne sau vindecă nemistuirea (indigestia). Cu toate acestea, el nu este bun îndată după masă, căci sângele în loc să rămâie la stomac în cantitate mai mare, după cum să cere la mistuire, să duce spre muşchi, la mâni şi la picoare. Exerciţiul măreşte *transpiraţia* (asudarea) şi face ca pelea să-şi îndeplinească slujba bine şi prin sudoare să iasă din corp materiale cari nu mai sunt trebuincioase. Pentru aceasta el este bun la cei ce sufer de reumatism şi la oamenii prea graşi. Exerciţiul desvoltă *moşchii* şi îi întăreşte, *micşorează* greutatea corpului, îndreptează deformaţiile (strâmbăturile) oaselor, etc.

Dar pentru a avea toate acestea foloase, exerciţiul trebue să fie potrivit cu vrâsta, cu puterea şi cu starea de sănătate a fiecăruia. Pentru copii este deajuns plimbarea şi jocurile; pentru adolescent fuga (cursa), călăritul, scrima gimnastica şi inotarea; pentrn tânăra fată plimbarea inotarea şi gimnastica de casă; pentru omul adult, acelaşi exerciţii ca şi pentru june (aeolescent), însă toate mai moderate; pentru bătrâni voiu arăta în numărul viitor. Nu trebue însă nici odată să uităm măsura adevărată şi în exerciţiu ca în toate celelalte, căci orice exagaraţie, ca să nu zic abuz, are urmări rele.

Trebuinţa de a *dormi* este tot aşa de mare ca şi hrana şi beutura. Omul adult trebue să să culce între ora 10 şi miezul nopţii, aşa ca să treacă 2—3 ceasuri dela mâncare. Nu este bine să să culce după miezul nopţii, somnul nefiind atunci aşa de bun, aşa de liniştit. Durata somnului trebue să fie de 7 până la 8 ore. Somnul prea mult tâmpeşte mintea şi în graşă. Somnul prea puţin te face nervos, de un caracter dificil şi te slăbeşte. Poziţia cea mai bună în timpul somnului este pe partea *dreaptă*, deoarece dormind pe stângă supărăm bătăile inimii, apăsând părete peptului asupra ei; pe *spate* avem visuri de multe ori rele, cari provin din încălzirea şirii spinării; pe *pântece* să supără stomacul şi maţele în slujba lor.

Intru cât priveşte *îmbrăcămintea* trebue să avem în vedere numai sănătatea, lăsând la o parte moda. Hainele să fie potrivite după anotimp, după ocupaţii şi după vrâstă. Ele trebue să fie aşa făcute încât să nu aducă nici o supărare corpului nostru şi nici o deformaţiune, mişcările să fie cât să poate de libere şi răsuflarea să să facă bine.

In etatea adultă omul este su-pus mai multor *patimi* sau slăbiciuni, cari îi aduc mult rău şi îi scurtează zilele. Acestea sunt: *beţia, fumatul, cartoforia,*

Tot aşa de îngrozitoare este şi patima *fumatului*, căci *tutunul* sau *tabacul* cuprinde *nicotină*, care este o otravă din cele mai puternice, care dacă este dată în cantitate numai de 10 centigrame omoară un câne de statură mijlocie. Iată cari sunt suferinţele *otrăvirii cronice* cu tutun la cei ce fumează (8 până la 20 ţigări pezi), la cei ce trag tabac pe nas, la cei ce ţin tabac (băgău) în gură şi la cei ce lucrează în fabricele de tutun: oamenii acestia capătă o înfăţişare cenuşie a feţei, ei îşi pierd memoria (ţinerea de minte) capătă tremurături în mâni, în picioare, la limbă când vorbesc, apoi ameţeli, dureri nervoase (nevralgii) prin umeri şi braţe, aprinderi (inflamaţii în gură), numite stomatite, în fundul gurii, la înghiţitoare, numite faringite cronice, dureri mari la stomac (gastralgii) şi unii constipaţie (eşire grea afară), palpitaţii sau bătăi de inimă, angină de piept (care poate omori pe om în câteva ciasuri sau clipe), stăbirea vederii, micşorarea auzului, pierderea gustului; îngrămădiri de sânge la creeri (congestii cerebrale), amorţeli prin membre, şi mai rău decât toate, unii căpată *rac* (*concer*) la buze, la limbă sau la stomac, cari nu mai are leac. Cine dintre cetitorii cari fumează, cetind aceslea, nu să cutremură şi nu să hotărăşte numai decât să să lese de această urâtă patimă, aşa de primejdioasă?... Intru cât priveşte *igiena plăcerilor*, voiu spune numai câteva cuvinte: dacă plăcerile sau distracţiunile sunt bune ca variaţie pentru creeri, ele sunt foarte primejdioase pentre sănătate *când abuzăm de ele*. Câţi nu-şi scurtează viaţa în acest mod? Mare este pocăinţa celor îmbătrâniţi nainte de vreme numai din pricina necumpătării şi a exceselor deorice natură; dar, cefolos? Aşa cum au fost nu mai pot fi, căci dacă s'ar mai puteu reîntoarce, sunt sigur, că nu s'ar mai abate dela legile sfinte ale igienii, cari singure ne pot face sănătoşi şi fericiţi!

In numărul viitor voi vorbi despre *igiena bătrâneţei*.

Dr. Vasile Bianu
medic colonel în rezervă.

Constituirea filialelor „Culturei Poporului"

— Filiala Bustenari —

In şedinţa dela 21 Iunie 1921. marele comitet central al asociaţiunei Cultura Poporului. au votat în unanimitate recunoaşterea Constituirei filialei Bustenari Prahova. Filiala s'a infiinţat la 20 Mai 1921, de fruntaşii culturei şi simţirei Româneşti din centrul muncitoaresc Buştenari cărora asociaţiunea le mulţumeste şi le ureaza spor la muncă.

PROCES VERBAL.

Astăzi 20 Mai 1921.

Mai jos subscrişii, domiciliaţi în Buştenari iud. Prahova, funcţionari şi meseriaşi în industria petrolului luând cunoştiinţă că în oraşul Cluj s'a înfiinţat o societate cu denumirea „Cultura poporului" al cărei scop este de a răspândi pe orice cale cultura şi iubirea de neam printre fii acestei ţări;

Cu inimă plină de bucurie pentru frumosul şi sănătosul gest al întemeetorilor acestei societăţi şi conştienţi de marele folos ce va aduce neamului nostru activitatea ei, am hotărât:

1. Se întiinţează ce noi o filială a Soc. „Cultura Poporului" al cărei program de lucru îl vom urma întocmai fără nici o modificare din partea noastră.

2. Sediul filialei se înfiinţăm va fi în Buştenari jud. Prahova.

3. Consiliul de Administraţie al acestei filiale se va alege imediat ce vom primi aprobarea şi cuvenitele instrucţiuni dela Centrala din Cluj.

Totodată declară că ne luăm obligaţia a nu face nici un fel de politică şi că prin această asociaţie înţeleg am să răspândim printre cetăţeni adevărata dragoste de Neam, Oaste şi Dinastie, ca la vreme de pericol din afară şi interior să fim preparaţi sufleteşte a ne jertfi cu folos pentru binele şi viitorul neamului nostru românesc.

Pentru care am încheiat prezentul proces-verbal făcut în dublu exemplar, din care unul se va trimite Centralei din Cluj, odată cu cererea de recunoaştere ca filială a acestei asociaţii, iar al doilea exemplar se va păstra în archiva noastră.

PR. D. SĂVULESCU

Haramblie Sâvulescu, Ioan Zaharia, D. Angelescu, I. Manescu, Filip. Cârjaliu, Stelian Rădulescu, G. D. Anghelescu, Gh. Iordăchescu, Fănică G. G. I. Stroe, Stelian C. Paseu, Const. Petrovici Groza, Ioan Ghenghea Ioan Dumitrescu, Const. Păsculescu, Gh. Banu, Florea G. Dumitriu, Aurel Săvescu, G. Buzescu, Eraclie Andreescu, D. Ionescu, G. T. Stroe, Ionel G.I. Stroe, Ioan Stroescu, Const. Lăcătuş, Toma Georgecu, Ioan Iordăchescu, Petre Danielescu.

Inştiinţare.

Sântem fericiţi că putem încunoştiinţa cetitorii noştri că în marea lor iubire pentru popor sau înscris printre colaboratorii noştri Domnii Profesori Universitari: Dr. Simion Mehedinţi de la Universitatea din Bucureşti; Dr. I. Simionescu de la Universitatea din Iaşi. Cunoscutul scriitor Corneliu Moldovanu, autorul în colaborare cu scriitorul Mircea Radulescu al poetului nostru naţional: „Pe alcea nu se trece" printr'o scrisoare adresată Directorului nostru a cerut coloanele gazetei noastre spre a sta la sfat din când în când cu poporul. În numele poporului cetitor Direcţiunea aduce mulţumiri călduroase noilor noştri colaborători.

Cooperaţia orăşenească în Basarabia.

Spiritul cooperatist a fost un titlu de glorie în Basarabia. Cooperaţia sătească, în special a atins epoca cea mai glorioasă, în ajunul răsboiului mondial. Încurajată de stat bine aranjată, a ajuns, serios în pătura ţărănească. La oraşe cooperativele de consum, erau constituite pe aceleaşi legiuiri, ca şi cele rurale. Ultima lege a lui „Kerenschi" recunoaşte oricărei asociaţii de 7 inşi, titlul de cooperativă, declarată astfel la constituire. Pe baza acestei legi, s'au înfiinţat şi desfiinţat numeroase cooperative, fără o serioasă organizare şi fără alt scop de cât de a se folosi de avantajele ce oferea organizaţia cooperatistă, încolo rămânând asociaţii reduse de speculanţi, în majoritatea cazurilor.

O serioasă mişcare cooperativă la oraşe a început în vara anului 1920, pe baza legiuirilor ţării, din iniţiativa şi prin stăruinţa unor funcţionari superiori, ei înşuşi cooperatori de credinţă, cari au înţeles să-şi închine a bună parte din energia sa acestei organizaţii pusă în folosul binelui public. Intr'un timp scurt, aceşti oameni de inimă a dat fiinţă la un număr de 50 cooperative orăşenesti, cari s'au asociat în Federale „sub numele „Basarabia" care la rândul ei a decis a se asocia cu celelalte Federale din România întregită în aşa numită „Centrală de Aprovizionare a Federalelor din România".

Mişcarea pornită în mod temeinic dela început şi condusă cu perseverenţa a iniţiatorilor şi prietenilor săi de luptă şi graba cu care populaţia se strânge în jurul acestei mişcări, e o garanţie de bunele rezultate, pe cari prin organizarea cooperativă la oraşe va prinde temeinice rădăcini, cu concursul statului.

C. V. Ursuleac.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat. Str. Lunoi 54, Cluj.

Activitatea Asociaţiei Noastre

Cu ocazia zilei de 10/23 Mai Societatea *„Cultura Poporului"* Filiala Satu-Mare a organizat o frumoasă şi înălţătoare serbare care a făcut să vibreze cele mai duioase coarde ale sufletului românesc. Cum tot în aceiaş zi Societatea organizase şi un concurs de coruri cu toate corurile din judeţ au luat parte la serbare, pe lângă toţi locuitorii oraşului, şi mii de oameni din judeţ, bărbaţi şi femei în frumoase costume naţionale. O neuitată impresie a făcut corul funcţionarilor dela C.F. în uniformă românească, care de-şi compus din elemente în mare parte unguri ce nu cunosc destul de bine limba, însă au cântat foarte corect şi cu toată căldura frumoase cântece româneşti.

Serviciul religios s'a oficiat pe o frumoasă estradă în mijlocul pieţei sub un mare umbrar de stejar, înfrumuseţat cu drapele tricolore. Răspunsurile au fost date de corul din Tătăreşti.

După serviciul divin a urmat revista şi defilarea începând cu şcoalele de fete şi băeţi şi apoi armată care o atras admiraţia tuturor. Ti se umplea sufletul de bucurie şi iţi veneau lacrimi în ochi la vederea acelor valoroşi feciori ai României care treceau în frumoasă şi marţială ţinută purtând parcă cu mândrie pe chipul lor gloria şi destinele ţării Româneşti.

A urmat apoi o scurtă recepţie la Primărie după care la oră 12 a avut loc pe estrada din piaţă, concursul de coruri.

Valuri, Valuri de dulci şi armonioase accente româneşti se revârsau asupra ascultărilor, şi nu ştiu dacă cea mai frumoasă operă, jucată de cei mai buni artişti ar fi putut să ne pună în sufletul nostru, atâta emoţie, atâta farmec, atâta mândrie şi orgoliu, pentru aceasta mare şi neintrecută opera românească.

S'au decernat următoarele premii: Premiul de onoare, un splendid drapel naţional de mătase. cu ciucuri de aur şi o diplomă de onoare; apoi alte 4 premii de câte 500, 400, 300 şi 200 Lei şi câte o diplomă. Dl. Dr. Băltescu prefectul judeţului, a ţinut o frumoasă şi poetică cuvântare care ne-a mişcat până la lacrimi, iar când D-na Colonel Butunoiu purtând mândrul costum naţional, a predat drapelul în mâinile D-lui Octavian Popp conducătorul corului din Tătăreşti, curgeau duioase lacrimi din ochii tuturor; Dl. Oct. Popp a mulţumit foarte emoţionat şi adresându-se sătenelor le-a spus. Fiţi mândrii voi săteni cari aţi obţinut acest premiu, fiţi mândrii că aţi putut face un cor frumos, voi cei care toată ziua munciţi la câmp, iar seara oboşiti, când veniţi acasă, cu faţa şi mâinile arse de soare, nu vă duceţi, la odihnă ci veniţi la cor, veniţi să faceţi muzică românească, şi acum iată că munca voastră este resplătită.

A urmat apoi un banchet oferit de primărie pentru sătenii veniti la cor, apoi s'a incins în piaţă o mare şi frumoasă horă a unirei, unde Domni şi Doamne din Societate amesticaţi cu sătenii, au petrecut frumoase clipe de înălţare sufletească, învârtind hora frăţiei pe pământul României cum a zis nemuritorul Vasile Alexandri.

La orele 4 şi 30 a avut loc la teatru orăşenesc frumos impodobit cu drapele şi ghirlande de stejar, o prea frumoasă şezetoare, unde am avut ocazia să admirăm neintrecutul cor al corpului didactic de sub conducerea neobositului Darie Popp Revizor Şcolar; apoi D-l Seleş inimosul Director ale Liceului a ţinut o prea frumoasă conferinţă vorbind foarte documentat, despre importanţa zilei de 10 Mai, conferinţă care a fost des întreruptă de apiauze; a urmat apoi muzică vocala unde am putut admira talentul muzical al D-lui Cavasi care a stârnit furtunoase aplause cu neintrecutele sale doine; Sublt. Bădiceanu ne-a delectat cu farmecul arcusului său: apoi am admirat dansurile naţionale aşa de frumoase, executate în mod desăvârsit de elevii şcoalei normale. A fost o şezătoare care a întrecut toate aşteptările.

Seara la orele 8, 30 a avut loc o retragere cu torţe, executată de armată cu muzica militară iar la orele 9 s'a dat o reprezetaţi de teatru cu Domni şi Doamne din Societate care au bine voit să dea concursul. S'a jucat *Funcţionarul dela domenii* o posnaşa farsă de Locusteanu, piesă foarte veselă care a stârnit hohote de râs şi aplause aproape la toate scenele. Nu ştiu dacă la cel mai bun teatru s'ar fi putut juca această piesă mai bine, mai corect, şi mai cu haz ca aci la Satu-Mare.

După teatru a urmat bal în saloanele hotelului Dacia.

A fost o serbare care a stârnit şi răscolit cele moi frumoase şi mai curate sentimente româneşti şi care a adus înfrăţirea sătenilor cu cei dela oraş; şi pe multe feţe am văzut lacrimi pentru această neintrecută manifestare a sufletului românesc.

Şoimul.

PROVERBE

Cinstea cântăreşte mai mult ca banul.

—

Omul cinsteşte haina nu haina pe om.

—

Decât un an nicovală mai bine trei zile ciocan.

—

Ajunge un ciomag la un car cu oale.

—

Cine s'a ars cu ciorbă suflă şi'n iaurt.

—

Mai bine fruntea cozii de cât coada frunţii.

—

Cine umblă la Crăciun în cămaşă, la Poşte umblă în cojoc.

—

E mai bine în coliba ta decât în palatul altuia.

—

Prostul tae copacul ca să-i mănânce rodul.

—

Când carabia se îneacă, şoarecii fug.

—

Printr'o crăpătură mică, străbate apa în corabie cea mare.

—

Un nebun zvârle o pietră în apă şi zece cuminţi n'o pot scoate.

—

Doctorul cel mai bun e cumpătarea.

—

La cuptorul cald puţine lemne trebuesc.

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

Moartea lui Emil Costinescu.

In Ardeal Emil Costinescu e puţin cunoscut cu toate că a fost unul din acei cari a luptat mai mult pentru liberarea ţinutului nostru din robia streinilor. In Regatul vechiu însă, bătrânul acesta cu barbă albă de patriarh, cu statura majestuasă, cu părul liniştit era mult iubit de popor şi prea puţini duşmani avea.

Viaţa lui este o mare învăţătură pentru toţi. Copil sărac, ce fusese împiedecat de părinţii lui să facă chiar clasele primare, el învaţă singur, zi cu zi, devenind unul din cei mai mari cărturari ai ţării. Munceşte cinstit şi cu bani pe cari îi agonisesţe face fabrici unde mii de lucrători câştigă pânea de toate zilele.

In politică el aparţinea partidului liberal, având însă prieteni buni în toate partidele, cum se cuvine unui om cinstit şi cu dragoşte de ţară, care nu ştie să-şi duşmănească fraţii. In multe rânduri în ministerele liberale el a fost ministru de finanţe, căci fiind foarte priceput în chestiunile băneşti ale statului el ştie să economisească banul poporului regulând bine veniturile şi cheltuelile ţării. Tot el a făcut legea de protecţie a fabricelor naţionale, dând putinţe să se nască multe fabrici în vechiul regat, spre a nu mai avea nevoie de streini ce ne iau bani mulţi pe lucruri proaste.

Pentru toate aceste fapte cari au adus mult bine ţării, guvernul a hotărât să-i se facă funeralii naţionale adică să fie înmormântal cu multă cinste ca pe un mare fin al neamului.

De asemenea Măria Sa Regele, care l-a avut multă vreme de sfetnic credincioşii, — a venit să-l vadă acasă mângâind familia şi tot astfel a făcut şi Maria Sa Regina şi Principele Carol.

La înmormântarea lui Emil Costinescu au luat parte fruntaşii politici ai ţării, delegaţii de lucrătorii din fabricile sale, şi mult popor care a ţinut să-l petreacă până la groapă. De asemenea o întreagă brigadă compusă din regimente de infauterie şi artilerie i-au dat onorurile cuvenite.

Plâns de toţi, Emil Costinescu a lăsat în urma lui o amintire neştearsă.

Dela românii din America.

Multe veşti ne vin dela românii din America prin cele trei mari ziare ale lor anume „America", „Românul" şi „România" ce apar în statul Ohio din Statele-Unite ale Americei de Nord.

In timpul războiului românii noştri n'au pierdut nici un prilej de-a veni în ajutorul patriei lor fie cu bani pentru prizonierii noştri fie înzolându-se voluntari. După război chiar, s'au arătat mari patrioţi strângându-se printre ei banii necesari ridicărei unei statui vitezei fete Ecaterina Teodoroiu ce şi-a dat viaţa pentru ţară în luptele dela Mărăşeşti.

Cu toate acestea mulţi streini strecurându-se printre emigranţii români din America, le-au adus mulţime de înşelăciuni de-ale bolşevicilor ruşi, făgăduindu-le marea cu sarea dacă vor lucra la semânarea dezordinei alăturea de ei. Astfel au înşelat o parte din români cari au şi inceput să vorbească de rău stăpânirea americană după cum ne vorbiau de rău şi pe noi, cei din patrie, judecând lucrurile după cum duşmanii României le arătau. Din fericire ministrul ţării la Washington, venind între români le-a arătat adevărata stare de lucruri din ţară, îndrumându-i din nou spre bine.

Veştile ce azi ne vin din America sunt astfel mai bune în ceia ce priveşte credinţele şi dragoştea de neam a fiilor ardealului răzleţiţi la aşa marii depărtări. Din nenorocire prin lipsa de lucru ce domneşte pretutindeni, sufăr şi ei mult, fiind siliţi să trăiască din ceia ce-au agonisit în timpuri bune. Pentru aceasta prin ziarele lor ei sfătuesc pe românii din ţară să nu mai emigreze căci vor avea de luptat cu cumplite greutăţi. Invăţătura aceasta trebue s'o păstrăm căci altfel familii întregi vor flămânzi lipsite de lucru în porturile Americei.

De altfel chiar guvernul american a hotărât să dea drumul în ţară numai acelor emigranţi cari până la 8 Iunie se găseau deja imbarcaţi pe vapoare în drum spre America.

Invăţătorii părăsesc şcoala...

In foarte multe sate din Ardeal şi Regat, învăţătorii au părăsit şcoala, dându-şi demisiunile pentrucă nu mai pot trăi cu salarul. Aceste părăsiri se fac azi tot mai dese din cauză că soarta lor nu s'a îmbunătăţit prin nimic.

Desigur că greutăţile prin cari trece statul sunt foarte mari, totuşi guvernul va face ce-i va sta în putinţă spre-a veni în ajutorul luminălărilor satelor. In acest scop s'a convocat comitetul superior al învăţământului ce va avea de luotărât asupra măsurilor ce trebuesc luate.

La rândul lor învăţătorii trebue să se gândească la marea lor menire mai înainte de-a se hotărâ să îngreuneze starea ţării, prin părăsirea posturilor la cari au stat cu onoare până azi. Ei cari au luptat cu atâta vitejie pe front, cari s'au sacrificat pentru a răspândi lumina până în colţurile cele mai îndepărtate ale ţării, desigur că nu vor lucra azi la dezorganizarea statului şi intinderea întunericului, prin lipsa lor din mijlocul fiilor neamului.

Răbdare deci trebue să aibă toţi acei ce voiesc binele ţării. Să se gândească la ceilalţi funcţionari ce sufăr alături de ei, poate tot atât de mult, şi cari totuşi nu părăsesc posturile rămânând ca soldaţii pe fronturi, lupta neamului nostru fiind încă departe de-a se sfârşi.

Bucium.

CETITI SI RASPANDITI ZIARUL VOSTRU
CULTURA POPORULUI
CE TRAESTE PRIN VOI SI PENTRU VOI!
ZIARUL VOSTRU NU PRIMESTE SUBVENTII DELA NIMENI — DECI ABONATI-VA CAT DE MULT

INFORMATIUNI

Familia regală la Bran. In ziua de 7 Iulie, Familia regala va sosi la Bran spre a lua în primire castelul oferit de jud. Braşov.

Mitropolia Basarabiei. Eri Sinodul a ţinut ultima şedinţă. Comisiunea care lucrează la proiectul de reorganizare a bisericei ortodoxe-române, prezidată, de mitropolitul primat dr. Miron Cristea a hotărît ca archi-episcopia din Chişinău, să fie transformată în mitropolie, având sub ea două episcopii.

Italia şi România D. Titoni, preşedintele senatului italian a trimis Dlui General Averescu a telegramă prin care senatul italian îşi exprimă dorinţa unei cât mai strânse legături de prietenie între cele două ţări surori.

Mormântul lui Kalvin. După 357 ani de căntări, s'a găsit în fine mormântul lui Calvin în oraşul Geneva din Elveţia. Acest celebru mormânt se afla pierdut printre celelalte morminte în cimitir.

O nouă amnestie. Guvernul a ertat de pedeapsă pe toţi învinuiţii de crime comise până la 31 Oct. 1918 şi care s'au purtat vitegeste în războiu.

Reforma agrară în Casa ţărei. De aproape 10 deputii din Casa ţărei (Parlament) au luat în discuţie proectul de reformă agrară care în scurt timp va fi votat iar ţărenii vor fi puşi în posesia pământurilor.

Moşiile comunelor urbane. Cu ocazia discuţiei pe articole a proectului de reformă agrară Dl deputat Dl Redulescu a făcut propunerea ca toate moşiile comunale urbane să fie considerate ca pământ de expropriere. Această propunere foarte bună a fost admisă de adunare cu foarte puţine modificări.

Ne vine koks din Ceho-Slovacia. Ministerul nostru de industrie a capătat contra cost 3000 de vagoane de koks din Ceho-Slovacia. S'au luat măsuri ca acest combustibil să fie transportăt în ţară cât mai curând.

Tutunul ardelenesc liberie export. Statul a început exportul tutunului ardelenesc în Ceho Slovacia prin punctul Halmi.

Pentru cei ce voi să piece în America. Reprezentantul României în Statele-Unite a trimes un raport în care arata înarea mizerie a ţarenilor şi muncitorilor români veniţi în America, din cauza lipsei grozave de lucru. Numai în Statele-Unite sunt 500,000 de lucretori care aproape mor de foame din cauza acestei lipse de lucru.

Trotzky grav bolnav. Conducătorul reginului bolşevic este foarte grav bolnav având rac (cancer) la plămâni.

Preţurile scad mereu. Pe toate Pieţile oraşelor din ţara se simţe o foarte mare scădere a preţurilor tuturor articolelor de îmbrăcăminte şi încălţeminte. Aceasta se detoreşte marilor cantităţi de mărfuri eftine sosite din străinătate.

Războiul Greco-Turc. In ultimul timp. Aliaţii au făcut intervenţii pe lângă guvernele din Turcia şi Grecia pentru aplanarea conflictului din aceste două state, pe cale de înţelegere pasnică. Până acum nu se ştie rezultatul acestor intervenţii.

Falsificatori de bani prinşi la Bucureşti. Poliţia din Bucureşti a descoperit o bandă de falsificatori de bani compusă dintr'un număr foarte mare de membri care au fabricat pe ascuns câteva sute de mii de lei în hârtii de 500. Intreaga bandă a fost arestată şi după judecată vor înfunda ocna pe viaţă. Iată unde duce poftă de avere fară muncă.

Maşini şi vagoane din străinătate. Guvernul român a comandat în Germania 150 de locomotive (maşini) grele pentru trenuri de marfă precum şi numeroase vagoane-cisterne. Din acestca 10 maşini şi 40 de vagoane cisterne au şi plecat înspre România.

„Valuta" în Risia. Consiliul ermisarilor poporului din Moscova a publicat următoarea listă a echivalenţelor normele care pot servi de bază sehimbului înleuntru Rusiei: 17 kgr. secară se dă pe 12 puduri de sapun sau pe 23 litri de petrol sau pe 12 cuţii cu chibrituri sau pe 6 mentri de pânză, Din aceste date se poate vedea câtă mizerie şi dezorganizare aconomică domneşte azi în Rusia.

Bande de comitagii în cadrilater. Cu toate Promisiunile făcute de guvernul bulgar că va lua măsuri foarte aspre pentru a împiedeca şi a aresta bandele de tâlhari care, trecând graniţa în cădrilaterul românesc jefuiau şi amorau pe bieţi ţărani pasnici, de fapt aceste bande continuă sa opereze. Guvernul nostru a hotărât să la cele mai severe măsuri contra acestor tâlhari.

Bolsevicii cer ajutorul burgeziei. Regimul bolsevic a fost incapabil să organizeze marea producţie industrială şi agricolă a Ruslei. In fiecare zi ies la ivoală noi fapte care dovedesc încapacitatea stăpânitorilor de azi ai Rusie, ee a putea îndrepta viaţa economică a acestui stat. Bolsevicii au fost nevoiţi să cheme în ajutor burghezia de şi până acum au dus contra ei o luptă de distrungere. In timpul ultimei întruniri a „Consiliului economice a poporului rus", acesta a propus, nficial, fostilor proprietari a uzinelor şi fabricelor de tezături din Moscova să reia conducerea administraţiunei uzinelor dându-le în acelaş timp complectă libertate să congedieze pe actualii lucrători şi să angajeze pe alţii.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCUREŞTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi,
Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc. cum şi în principalele oraşe din ţară

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Universităţii No. 3. C. 707

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 10 — 1 leu — Opt pagi[illegible] — 3 Iulie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂTII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorităţi .. .. 60 Lei
„ întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREŞEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DIMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂŢEI CLUJ

Redacţia: Str. Dorobanţilor 11 — Secretar de Redacţie: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administraţia: Str. Dorobanţilor 11

Să ne sărbătorim luminătorii

Evanghelia noastră este naţionalismul sau dragostea de neam. Dar ea trebue bine înţeleasă. Noi voim să spunem că rostul omenirei este de a fi împărţită dela Dumnezeu în naţii şi că fiecare naţie trebue să trăiască şi să propăşească în felul şi fiinţa ei, dar în bună înţălegere iar nu în ură cu celelalte, după cum fiecare naţie trebue să fie prietină cu celelalte, dar fără să se lase a fi robită de nici una în ţara ei, unde a pus'o Provedinţa ca să-şi facă datoria. Căci numai aşa ne împlinim cu adevărat chemarea pentru care noi trăim pe acest pământ. Numai aşa noi tragem drumul care ne înalţă dela pământ spre o lume mai bună. Dumnezeu a lăsat neamurile pentru ca, prin împreunarea luminilor lor, omenirea să meargă pe calea cea sfântă. Dar fiecare lumină îşi are partea sa de drum, şi nici una nu poate să stângă pe alta fără să srtice totului. Această învăţătură, care se găseşte şi la apostolul Pavel, când el zice, în cap. 17, stih 26, că Dumnezeu a întocmit naţiilor timpuri hotărâte şi margini locuirei lor, pentru ca El să fie căutat mai bine, noi o avem moştenire dela strămoşii şi părinţii noştri. Şi această învăţătură ne a fost grăită acum în urmă de marii noştri dascăli, între cari este unul cu o deosebită strălucire şi despre care se cuvine să spunem aici câteva cuvinte, pentru ca numele lui să rămână ca o pildă vecinică, alături de celelalte nume mari, pe care deasemenea va trebui să le pomenim. — Acesta este Niculae Iorga. —

Cine este Niculae Iorga, îl ştiu toţi Românii cu carte. Zilele acestea, 18 Iunie 1921, a fost sărbătoare la Românii, pentrucă el a împlinit 50 de ani dela naştere. Şi a fost sărbătorit pentrucă el este, în zilele în care trăim, cel mai învăţat om al nostru, şi poate cel mai învăţat om din lume. Puterea sa de muncă şi ţinerea sa de minte sunt şi vor rămâne de poveste. — Dar el a mai fost sărbătorit încă şi mai ales pentrucă el mai este încă şi mai cu seamă un mare suflet de Român, care şi-a făcut datoria vieţei lui din faptul de a fi un apostol al adevăratei iubiri de neam printre Români. Iată deci, în câteva cuvinte, cine este Niculae Iorga: *un mare învăţat şi un mare Român.* — Şi iată dece Românii au ţinut să facă praznic în ziua când el a împlinit 50 de ani. Învăţătura lui Niculae Iorga este istoria sau studiul faptelor omeneşti. El este profesor de Istorie la Universitatea din Bucureşti. Dar, după cum am spus, el mai este încă şi mai ales un mare suflet de Român. Şi învăţătura lui are un deosebit preţ prin altoirea ei pe dragostea de ţară. In cât ea este o istorie sau un studiu al faptelor omeneşti, dar însufleţită de grija luminărei faptelor româneşti. Niculae Iorga este un mare învăţat care a cercetat întreaga lume, dar care în această lume a căutat tâlcul neamului românesc, şi a ajuns să cunoască legătura cea vecinică dintre gândurile lumei şi gândurile strămoşilor noştri, şi s'a ostenit ca să toarne în slove această legătură, spre a ne spune că noi Românii avem destinul de a arăta neamurilor cum dragostea de naţie se sprijina pe credinţa în Dumnezeu şi duce la dragostea de omenire, şi de la ea la Dumnezeu. El este acela care în timpul nostru, ne-a arătat cu o stăruinţă neîntreruptă că noi Românii avem o mare soartă pe acest pământ, şi că trebue să ne unim toţii într'o Românie Mare, pentru a ne împlini această soarţă. El a muncit negrăit de mult, ca să adune dovezile trebuitoare cari să mărturisească adevărul că noi Românii suntem răspântia între lumina răsăritului şi lumina apusului, şi că drept este aceace a zis mai de mult un alt mare istoric şi mare suflet de Român. Niculae Bălcescu, că România este sentinela bunei omenii împotriva sălbătăciei, sau sentinela civilisaţiei împotriva barbariei. — Multe din învăţăturile noastre, pe cari noi le propovăduim la „Cultura Poporului“, sunt cugete zămislite în sufletele noastre de sufletul lui. —

Iată dece trebue ca noi, împreună, cu toţi Românii, să aducem cuvânt de mărire lui Niculae Iorga. Numele de *Niculae Iorga* să rămână de pomenire. Să se ştie, spre a ne fi de pildă, că toată munca sa şi, toată învăţătura sa şi toată viaţa sa, el şi-a pus'o în slujba ţărei lui, după legea lui Dumnezeu. Marea lui dragoste pe acest pământ a fost şi este dragostea de Ţară, dar o dragoste sfântă, care nu propovăduieşte ura ci iubirea între celelalte neamuri. Şi noi, care ne-am făcut evanghelia vieţei noastre din o astfel de dragoste de ţară, îi rostim numele cu pietate. La praznicul de care l'a învrednicit Dumnezeu, noi zicem din adâncul inimei noastre: Să trăiască încă mulţi ani, pentru a ne spune tot mai luminat şi mai puternic că visul visurilor noastre este şi trebue să fie *România,* dar ca un isvor nu de vrajbă ci de bună înţelegere între toate neamurile, aşa ca toate ţările să ne ia ca pildă de ce înseamnă, adevărata dragoste de ţară, că iubirea de neam este scara pe care noi oamenii ne urcăm de pe pământ la Dumnezeu.

Marin Ştefănescu.

Duşmanii stau la pândă

In toate părţile pământului şi în toate neamurile sunt şi oameni răi, carora nu le place munca grea şi sunt şi pizmaşi pe munca spornică a celorlalţi.

Ţara noastră care astăzi a adunat în hotarele ei mărite pe toţii românii, nu este privită cu ochi buni de duşmanii ce ne înconjoară şi care au destui oameni de ai lor şi între noi.

Fiindcă duşmanii nu ne-au putut birui în luptă dreaptă, se luptă acum să ne turbure aşezarea noastră liniştită, să facă vrajbă între noi, ca să ne slăbească şi apoi când vom fi slabi să ne atace şi să ne cotropească avutul. Ca să nu prindem de veste gândurile lor, străinii veniţi printre noi, au scornit că pământurile lăsate din munca de robi a părinţilor şi strămoşilor noştri, apărate cu preţul atâtor vieţi în cursul vremurilor, nu ar fi ale noastre şi că avutul gospodăriilor noastre trebuie să le împărţim cu ei. Pe lângă ei au adunat şi Românii de ai noştri, mai sărmani, în deosebi pe unii meseriaşi din oraşe ce nu au pus de o parte din câştigul muncei lor pentru zile grele, fie că nu au putut, fie că nu au voit, şi le-au ispitit gândul câştigului fără muncă, făgăduindu-le că le vor da avutul nostru al tutulora, lor, le vor împărţii toate bogaţiile ţărei şi ale noastre, nu mai să fie de partea lor.

Mulţi au căzut în ispită, fără să vadă că toti aceia ce le iscodeau dorul câstigului fără muncă, sunt cei mai mulţi de neam străin, că le smulge din munca lor toi mai mulţi gologani să se înavuţească ei şi să trăiască bine şi fără grijă din spinarea celor mulţi.

Ca să dea de râpă ţara întreagă şi să facă pe placul duşmanilor noştri din afară, au îndemnat pe toţi cei ce au căzut în mrejele lor să nu mai muncească să lase lucrul prin fabrici, să nu se mai ducă la servicii ca astfel să slăbească ţară, să scumpească viaţa noastră a tuturora şi să nu fie linişte în ţară.

Cu aceleaşi minciuni şi viclenii acesti oameni au isbândit în Rusia şi un timp în Ungaria să dărâme statul şi punând stăpânire pe bogaţiile tutulora, au distrus totul ce le-a esit în cale, iar mulţimea dintre Rusi şi Unguri ce-i-a urmat şi i-a ajutat să dărâme ţările lor, când a cerut şi ea răsplata, a fost omorâtă ca câinii şi astăzi poporul întreg moare de foame.

Astăzi Rusii ar voi să se scuture de jugul străinilor ce le-au prădat ţara şi i-au adus în sapă de lemn, dar va fi tare greu să poată isbândi.

Acolo, nimeni numai este sigur de viaţa lui, nimeni nu mai este stăpân pe nimic; până şi femeile oamenilor, mumele, surorile şi copilele lor sunt batjocorite de străinii ce au pus stăpânire pe tot. Acolo, totul se prăbuşeste, totul se dărămă, poporul gol şi flămând moare pe uliţi de foame, când nu e împuşcat pe uliţi, din te miri ce.

Gândindu ne ce este acolo să ne ferim ca de ciumă de vorbele mincinoase şi ispititoare a le străinilor prinşi pe la noi; să ne aparăm munca părinţilor noştri lăsată nouă, pământul nostru sfânt, pentru care, ai noştrii şi-au vărsat sângele, nu ei.

De i-am întreba pe toţi acei ce ne ispitesc, care din ei a făcut ceva pentru neamul nostru şi pentru ţară, o să găsiţi între ei, că dacă nu sunt streini cei mai mulţi au fost în slujba armatelor vrăşmaşe, că alţii sânt dezertorii fugiţi de la datorie, când noi cu toţi ne apăram pământ-

tul, şi că ei toţi, sunt duşmani înfocaţi ai neamului nostru.

Este ştiut că toate vieţuitoarele trăiesc numai din munca lor, căci aşa sunt orânduile legile firei; şi dacă este aşa, atunci oamenii, cum o să trăiască fără muncă după cum o spun vrăşmaşii noştri?

Pământul sfânt al ţărei noastre se imparte astăzi, celor ce ne-am făcut datoria şi l-am apărat, după voia Măriei Sale Regelui nostru iubit şi după îndemnul marilor noştri conducători ce ne-au dus la isbândă şi la desrobirea fraţilor noştri cotropiţi.

Cum să lăsăm să se prăpădească acest pământ, avutul nostru şi să între în stăpânirea celor ce nu au făcut minic pentru noi şi ne sunt de-a pururea duşmani?

Fraţi Români, nu va lasaţi amagiţi de vorbele dulcege a le celor ce cutreeră ţara. Nu vă lăsaţi ispitiţi de gândul unei vieţi mincinoase fără muncă. **Neamul nostru nu e trândav, luaţi aminte fraţilor, duşmanii stau la pândă, să nu va însele chiar dacă cumva au îmbrăcat de ocazie portue Românesc.**

V Chiru.

VOR TRECE ANII...

Cu ură tânăra mândrie
Vijelios ne-a despărţit . . .
Vor trece anii, şi vom trece
Cu ei şi noi, în asfinţit . . .

Şi zi cu zi, pe aceiaşi cale . . .
Mereu străini, mereu tăcuţi
Ne vom trezi străini, copiii,
Ne vom trezi necunoscuţi . . .

Şi poate, într'o zi de iarnă,
Când la un colt de drum vei sta
Un biet moşneag, din întâmplare,
Se va ivi în calea ta . . .

Şi nu vei şti că cel pe care
Cu ură îl alungi acum . . .
Va fi moşneagul ce te — ajută
Să poţi străbate greul drum . . .

Victor Eftimiu.

Comunism şi patriotism

. . .,Şi va veni o zi când porţile raiului şi ale iadului se vor deschide, când faptele oamenilor vor fi cântărite şi răsplătite şi răii se vor alege de cei buni. Şi va fi nespusă bucurie şi năprasnică întristare, iar porţile se vor inchide în urma lor şi închise rămânea — vor în veci vecilor.

Aşa ne vorbeşte slova cărţilor dumnezeeşti şi glasul slovelor sfinte e glasul adevărului şi a dreptăţei. Luaţi aminte, fraţi muncitori şi ţărani, şi în toate faptele vieţei voastre, gândiţi-vă la adevărul acestor cuvinte, — şi pătrundeţi-vă de ele — nu vă lăsaţi ademeniţi de promisiunile făţarnice a acelora care cu zâmbetul bunătăţei şi a iubirei pe buze vă făgăduesc o viaţă mai bună şi mai îmbelşugată spre a vă atrage de partea lor pentru ca după aceia, peste voi şi prin voi, să se ridice deasupra voastră şi să-şi satisfacă ambiţiile lor personale, acest unic şi adevăratul scop al frământărilor lor. Nu uitaţi fraţi muncitori că acela care vă îndeamnă la desordine şi fapte rele, sunt stăpâniţi de duhul cel rău şi acei care vă sfătuesc să luaţi armele contra fraţilor voştri nu mai au nimica sfânt în sufletele lor şi au uitat şi pe Isusi Dumnezeu.

Că acestia nu pot să vă vreie binele, o puteţi vedea şi din aceia că, cei mai mulţi dintre dânşii dacă nu toţi sunt străini de sângele şi sufletele noastre româneşti.

Acestia sunt comuniştii sau bolşevicii care apar în faţa voastră ca apărători ai drepturilor voastre pe când în fond ei nu urmăresc decât, sau satisfacerea intereselor personale, sau îndeplinirea intereselor patriei lor, *restabilirea Ungariei vechi* sau decoplinea şi ruina ţărei noastre, ca astfel să se poată bucura de plăcerile răzbunărei contra acelora care i-au văduvit de bucuria de a stăpâni şi de a suge vlaga unui popor străin, — de bucuria care au avut'o 1000 de ani cât timp vitregia sorţei ne-a ţinut în ghiarele lor, — nu uitaţi că azi dreptatea Dumnezeiască s'a pogorât pe plaiurile Ardealului nostru şi că datoria tuturor acelora care simţ româneşte şi omeneşte trebuie să fie, de a fi apărătorii acestei înfăptuiri a dreptaţei.

* * *

Dar vorba românului; să stăm strâmb şi să judecăm drept.

Care este raiul pământesc pe care îl văd şi îl propovăduesc comuniştii, în realizarea ideilor lor de reorganizare socială?

Care sunt mijloacele prin care cred ei că vor putea ajunge să aducă fericirea adevărată între oameni?

Să luam câteva din aceste idei şi mijloace propuse de ei, să le cercetăm şi să vedem dacă s'ar putea aduce o îmbunătaţire a lumei prin introducerea şi realizarea planurilor lor.

Principalul scop al comuniştilor este realizarea egalităţei (parţială după unii, complectă după alţii) a oamenilor, nu în faţa legilor şi a lui Dzeu căci aceasta există încă de mult, ci o egalitate din punctul de vedere economic adică să nu mai existe bogaţi şi săraci, conducători şi conduşi, patroni şi lucrători.

Toţi să fie deopotrivă de bogaţi şi liberi absolut de a face ce vreau şi când vreau. Mijlocul pe care îl propun comuniştii pentru ajungerea acestui scop este: să numere toate averile care se găsesc într'o ţară sau în lume şi suma lor să o împartă la numărul total al populaţiei aşa fel încât fiecare să aibă aceiaşi avere, aceasta să se facă prima dată prin o încercare de înţelegere paşnică între cei bogaţi şi cei mai săraci iar în cazul când cei bogaţi ar refuza această împărţire a averilor să se provoace revoluţia celor săraci, contra celor bogaţi şi prin forţă şi asasinate să se împartă averile. Dar există pe pământul acesta un singur om care să nu vadă şi să nu înţeleagă că neegalitatea între oameni este ceva natural, ceva care a existat de când este lumea şi care a fost lăsată de însuşi Dzeu? Mai mult încă să cutreeri toată lumea aceasta în lung şi'n lat, şi va fi cu neputinţă să găseşti măcar două fiinţe despre care să poţi spune că sunt aceleasi din toate punctele de vedere. Unul e mai slab la corp decât celălalt; altul cu mintea mai luminată şi mai harnic de cât celălalt în fine, egalitate din acest punct de vedere nu poate să fie s'apoi, dreptate omenească ar fi aceia când cel harnic ca prisnelul şi cumpatat care cu sudoarea feţei lui s'a familiei lui şi-a făcut o avere frumuşică din care să trăiască la vreme de bătrâneţe, va fi nevoit să-şi împartă această avere pentru a-i da celui leneş beţiv şi risipitor care tocmai din cauza aceasta nu şi-a putut strânge avere din care să trăiască mulţumit?! De sigur că nu.

Pe de altă parte, oameni buni, viaţă fericită va fi aceia în care nu va mai existe *familia?* Căci comuniştii fac din fetele şi nevestele noastre ale tuturora, o proprietate comună spunând că, femeia nu mai poate fi numai a unuia ci a tuturora, înlăturând *„lanţul sclăviei casnice"* cum numesc ei *„căznicia"?* După planurile comuniste aici copii nu vor putea fi crescuţi de părinţii lor ci toţi vor fi strânşi la un loc, *şi cei buni şi cei răi* şi vor fi crescuţi în comun de către stat pentru a face din ei toţi, numai muncitori cu braţele căci zic comuniştii, cei care nu muncesc cu braţele nu sunt folositori societăţei. Iată dar câteva din principalele idialuri comunişte şi din ce cred ei că vor făuri fericirea societaţei viitoare.

Iată dar cum aceşti oameni, vreau să distrugă toate fructele strădănuinţelor voastre de o viaţă, agonisite prin muncă şi cumpătare pentru a le împărţi acelora care toată viaţa lor au lenevit şi şi-au risipit banii prin crâşme. Iată cum familiile voastre vor fi sfărâmaţe şi femeile şi fetele voastre vor fi ale tuturora.

Dar pentru a vedea şi mai bine cumplita nenorocire ce au adus în lume această bandă de criminali care se numesc comunişti,

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Din Războiul Desrobirei.

La rezervă, batalionul terminase tranşeele blindate, aşezate în faţa locului de lângă „Wald Cafée". Prin aceste locuri, în timp de Pace, populaţia Sibiului îşi petrecea clipele cele mai plăcute, şi tot prin aceste locuri armata română pe lângă petrecerea de toate zilele a rasboiului, mai primea bombardamentul artileriei, şi al aeroplanelor, bine cuvântat de măcăitul „ţaţei Mitraria" (mitraliera).

În ore de linişte, soldaţii, pescuiau din lac peşte proaspăt, gătit *„à la guère"*, adică fiert în apă sărată sau prăjit în grăsime. Din când în când mai cădea câte-o ghiulea în mijlocul lacului, svârlind apă la vre-o 15—20 metris înălţime, pentruca apoi s'ă urmeze din nou pescuitul.

Patrulele germane îi sâcâiau din ce în ce mai mult, aşa că noaptea vegheau, iar ziua stăteau gata de luptă.

Jungwald-ul era ocupat de unitatea noastră, ce stătea la pândă în dosul reţelelor de sârmă. În faţa lor un drum, întrerupt de un poduleţ pe sub care treceau patrulele române ascunse de malul unei viroage, când treceau la posturi. În amurg santinelele erau aşezate pe muchia unui platan la capătul acestei viroage, unde Ungurii, din timp de pace, săpaseră câteva tranşee.

În general trupele române erau aşezate în apropierea poligonului de tragere maghiar, aşa că toate distanţele fuseseră perfect reperate mai dinainte, dar exactitatea tragerei artileriei germane, nu adrobise întru nimic curajul viteţilor luptători, al căror număr se împuţinea însă zi, de zi.

Sântem siliţi de-a arăta câteva lucruri, ce vor scoate şi mai mult în evidenţă, vitejia dorobanţului român.

Terenul de pază al unei companii, în timpul acela nu era mai mic de 6 km., aşa că în avant posturi santinelele erau postate la câteva sute de metrii una de alta, din care cauză erau trimise patrule peste patrule cari, încrucişându-se, parcurgeau cei 6 km. şi înapoi, în fiecare seară.

Din cauza aceasta inamicul se putea strecura cu mai multă uşurinţă până la linia posturilor, şi câte odată ajungeau chiar la rezervă.

Dar dorobantul veghea, şi în fiecare seară prindeau câte 20—30 de prizonieri.

Într'o dimineaţă, o companie germană se pregătea să treacă prin viroagă. Comandă companiei 11-e; ordoanţă Gelu, cu un plutou să se strecoare prin viroagă, şi ocupând stânga şi dreapta ei, să facă faţă cutezătorilor.

Când germanii se pregăteau să treacă Cibinul la eşirea din Turnisor, s'a deschis un foc repede silindu-i să se ascundă în zăvoi, de unde deschiseră foc de arme şi mitraliere. Artileria Germană făcea risipă de ghiulele. Cum zărea câte un soldat, arunca 3—4 ghiulele după dânsul.

Mortierele, cântau răguşit, trei tunuri de 57 m. m. scuipau obrăznic.

Faţă de focul lor nemilos, soldaţii români nu aveau nici macar măşti de apărare ba şi mai mult, nici chiar slopeţi.

Dar şi un muşuroi e câte odată un bun apărător, şi în lipsa lui majoritatea dintre luptători, scormoneau pământul cu baionetă lor. O schija rănî pe ţigan, în picior. Un glonţ găuri pieptul unui soldat de lângă ofiţer, care îşi scosese mantaua şi se trântise pe la. Un sergent îl chemă să-i arate cum printr'un luminiş al păduricei, se scurgea inamicul spre Orlat.

De abea se rostogolise până la sergent, când ghiuleaua făcut explozie lânge el; căzuse drept în manta.

Ofiţerul era grozav de mâhnit că „ţaţa Berta", îl sileşte să tremure de frig până va găsi o altă manta.

Coloana inamică se scurgea tăcut, până ce focul puşcaşilor români o risipi ca pe potârnichi.

Soldaţii ardeau de mânie că nu înaintau să-i treacă prin baionetă bombardamentul îi enervase; iar foamea îi necăjea.

Muniţia cerută nu mai sosea, şi-o încordase dela 5 dimineaţa până la 4 după masă nu era puţin lucru.

În urma lor, şoseua era barată de focul inamic. Chiar în caz de retragere pe acolo era greu de trecut, mai ales că şi gura viroagei la poduleţ, era cumplit de bătută.

De odată, prin faţa Românilor, urcând de abuşilea ridicătura de pământ, apăru gornistul, Păun. Expunându-şi viaţa, trecând prin faţa focurilor inamice şi ale Românilor, adusese un ordin pentru ofiţer.

Trebuiau să se retragă în timpul cel mai scurt, spre punctul iniţial de plecare. Să se retragă? Dar pe unde? prin focul de baraj?

Era o imposibilitate aproape.

Atunci ofiţerul dete ordinul ca toţi soldaţii dându-se de-a prestegală să se retragă la 100—200 de metrii înapoi, până aproape de locul unde ajungeau spărturile ghiulelelor din focul de baraj, ajunşi acolo strigă:

— Pân'la creastă, năvăliţi: ura.

Vuia valea de uralele lor, cara nu se sfârşira nici când ajunseră în capătul crestei. De pe brânci, nu mai încetau cu sălbaticu lor „ura".

Focul inamic se îndesi. Artileria germană, bănuind că românii vor atacă turnişorul, schimbă vechiul obiectiv, bombardând de data asta faţa platoului, şi deschizătura viroajei, să oprească atacul românilor.

Ca focul de baraj slăbindu-se în spate şi crescând în faţă, cât ai clipi, soldaţii săriră în viroagă unul după altul sub supravegherea ofiţerului, ce ramăsese cel din urmă pe poziţie, Ei! tâsneau o 100 de metrii spre câmpul de adunare, ghiuleaua făcea explozie la 100 de metrii în urma lor, şi urmăriţi de sfatul ucigător al guresei. Berta, ajunseră la căpitan pe la ora 6 p. m. înşelaseră pe duşman, dar pieriseră patru dintre ai lor!

Companiile fuseseră reduse de focul duşman, în urma atâtor lupte. Atunci s'au umplut golurile cu dispensaţi, cari nici arma nu ştiau s'o încarce . . . Se facea instrucţie cu-ei în transee sau la rezerva batalionului. Aproape de Sibiu descoperiră o stupărie unde veneau şi Românii şi Germanii.

Cum se înţelegeau, nu se ştie, dar după-ce luau fiecare câte un

gândiți — va la pretinsul „Rai" comunist în care se sbate Rusia de 3 ani de zile.

In această țară atat de mare, puternică și bogată altădată, astăzi, în fiecare zi *mor de foame și asasinați sute de mii de nevinovați* peste care au ajuns stăpâni aceasta horda de tâlhari care când s'au văzut cu puterea în mană au supt din bietul popor tot cei acesta a putut agonisi prin muncă cinstită ani de zile, sub pretextul că interesele generale o cer. Astazi oamenii mari ai Rusiei, cum este de ex. Maxim Gorki, cerșesc un colț de pâine dela foștii aliați pentru pravoslavnica, dar *nenorocita Rusie care moare de foame.*

Nu mai există azi în toată Rusia un singur Rus care să nu blesteme ceasul când a avut nebunia să creadă că prin comunismul lui. Lenin ș'al lui Trotki se va putea aduce fericirea în Rusia.

Nenorocitele noroade ale nemărginitei Rusii se zbuciumă azi în ghiarele mizeriei și a morței și fiecare mort sau ucis, în ultimile clipe, blestemă din adancul sufletului său chinuit pe aceia care au adus pierzarea Rusiei Lenin, Trotki și tovarășii lor. Și dacă azi comuniștii mai sunt stâpâui în Rusia, aceasta e datorită numai cruzimelor, crimelor, asasinatelor cu care înțeleg ei, că trebuie guvernată această țară.

Ș'acum iubiți cititori când ați auzit acestea spuse prin peana unui om pe care nu-l cunoasteți dar care vă asigură că nimic altceva nu l'a îndemnat să scrie aceste rânduri decât a nemărginită dragoste față de voi, iubiți muncitori și țarani, și față de țara aceasta zamislită din sângele și moartea atâtora dintre frații nostri, opriți-vă o clipă și vă gândiți dacă trebuie să mai stați un moment la îndoială înainte de a huli pe acela care plătiți de alții vreau să vă pângărească sufletele cu propagande comuniste de orice natură. Nu uitați că frații și parinți nostri au murit prin toate văgăunele munților și pe toate câmpiile țărei acestia ca se împlinească voința lui Dzeu, — idialul nostru al tuturora — România mare de azi pentru a ne'o lasă moștenire.

Iar dacă ei au trebuit să moară pentru fericirea noastră, ar fi un păcat strigător la cer dacă noi neam lăsa țărăți în ispită de câteva duhuri rele și am pierde această sfânta moștenire — România-mare.

Întăriți va și în armați-vă sufletele luminați-vă și îmbogățiți vă mintea prin cultură și nu uitați că morții diu morminte și Dzeu din cer vă cere să va îndepliniți o datorie sfantă față de ei și față de copii copiilor voștri, — *apărareă dusă până la sacripiciu vieței — apărarea de cel rău, firicirea și înterirea Românieі mari.*

Și acel ce se vor închina în fața cuvântului lui D-zeu și va ști să-și apere de cel rău o moștenire pe care Dzeu a voit s'o aibă, acesta și numai acesta se va putea bucura de mile dumnezeirei.

Ștefan I. Paul.

Humorul în războiu

— 1916—1919 —

de Radu Rosetti

Galați *21 Septembrie 1916.* — In lagărul de ostateci, Kremer, fostul director al hotelului Carol din Constanța.

— D-ta, aici?!

— In loc să conduc hotelul *Carol*, conduc hotelul . . . *Ferdinand.* face haz de necaz, bietul om.

* * *

22 Sept. 1916. — La liceul Alexandri, transformat în spital, un convalescent istorsește cum a scăpat de la Turtucaia, în pielea goală. Când a ajuns la țărm, s'a rugat de-o femee să'i împrumute o fustă. Așa s'a prezentat comăndurii Bucuresti unde i s'a improvizat în grabă alt echipament.

* * *

24 Septembrie 1916 — O „sistriță" rusă vrea să cumpere o sticlă cu cognac de la Sure. Un tânăr sublocotinent, văzând că nu se'nțelege cu patronul, întervine:

— Vous desirez Made moiselle?

— No Mamazell.

— Vous etes mariée?

— No mariée, mais madame. . .

Și interesanta convusație urmează . . .

* * *

Tot acolo, la un aperitiv, un soldat român bine dispus cioc-neste cu un rus:

— Noroc „tovarășe"!

— Niet tovarăș, *proiector*, răspunde soldatul țarului, pe-atunci încă mândru.

* * *

25 Sept. 1916. — Pe stradă, un ofițer de la comănduire face observație camaradului Deleanu, care vine eclipat de la Paris, unde și-a întrerupt studiile,

— Uniforma D-tale un-i reglementară.

— Eu mă duc pe front, și pot să mor și-așa, răspunde ostașul îndignat, — și „învârtitul" nu mai ripostează.

Onești *5 Octombrie 1916,* — Un aeroplan. Nu mai sperie pe nimeni.

— Mă, uite *pasărea* pe cer! strâgă un soldat, altuia.

— Vezi să nu se ouă pe tine, e tot ce răspunde poznașul.

* * *

Nu mai țin minte locul și data — Ordin strașnic să nu care cumva să fure ceva soldații, că răspund ofițerii. Da țigan fără ciordeală cam greu. Și unde credeți că i-a trăznit prin cap unui „muzicant" să ascundă prada? In toba mare!

Când a dat ordin capelmaistru să cânte orhestra *La arme*, și-au început găinele speriate de bețele toboșarului să se sbată pe burta țiganului, colonelul a râs cu-atâta poftă . . . că l'a iertat.

* * *

„Pe frontul Averescu" Provinciile lucrează pe specialități, istorisește un căpitan. Tocmai ne pregăteam să dăm o luptă corp la corp, când ce să ne pomenim cu oltenii lui Averescu, mai toți zarzavagii și pepenari.

— „Pe tăete" domnule capitan?

— „Pe tăiete" băeți.

Și au tăiat în carne vie. (Inedite, din carnetul locotonentului de rezervă).

Radu D. Rosetti

DIN UMBRA

Nu m'ai iubit? Dar n'am cerut iubirea.
Nimic din înflorirea unui dor,
Din aurul ce'mprăștie zimbirea
Oprind din drumul lui pe trecător,
Nimic din calzii dragostei fiori,
Nici sărutări, nici cântece, nici flori!

Ci doar să te privesc când treci senină:
O undă călătoare de lumină,
Pornită dintr'o stea, să'mpodobească
Pe lume, o făptură omenească....

Eu, nezărit, în umbră și tăcere,
Ca un drumeț ce stăruie'n popas,
Să-mi odihnesc povara de durere
La freamătul sglobiului tău pas,
Să sorb adânc din liniștea divină
Cascada revărsării de lumină
Eterna primăvară ce adie
In glasul tau, aripi de armonie,
Un vis de foc în ochii de smarald!

Și raza-ta adânc să mă pătrundă,
Să simt de-apururi sufletul meu cald
Și cugetarea caldă și fecundă...

Nu te-am iubit căci nu ți-am dat iubirea,
Nici lacrima, nici plânsul, nici zâmbirea,
Nimic din dulcii dragostei fiori...
Nici sărutări, nici cântece, nici flori...
Căci, nezărit, în umbră și tăcere,
Asemeni cu parfumul dintr'o floare,
De ți-am cerut din ochi o mângâere,
Iubit-am visul, nu pe visătoare!

Corneliu Moldovanu.

---

fagure, se salutau, și ajunsi la 100 de metrii unii de alții, începeau împușcăturile, aducând apoi la companie, coifurile germanilor răniți sau omoriți de ei în luptăi.

II.

Artileria Românilor primise ordin să nu bombardeze Sibiul. Cu ochii liberi se putea vedea puzderia de înamici ce se concentrau acolo Bateria așezată în poziție în linia întâia, fierbea de mânie.

Și cum în Turnisor spre amurg, trupele Germane înaintau mereu, artileriștii deschiseră focul.

Le arătarăm vre-o 4—5 cuiburi de mitraliere și în special aceia din turla bisericei. Din două ghiulele turla fu găurită, și mitraliera germană, amuții. Acelas lucru pățiră și mortierele ca și turelele nemților.

— „Până nu dau foc cuibului lor, nu mă las", zise . . . tunarul, și în mai puțin de-o jumătate de ceas, pozițiile lor fură luminate de focul din sat . . .

Văibătăile se ridicau furioase, în ciuda germanilor cari forfoteau de colo până colo.

Niciodată nu simțeau Românii mai mare bucurie, ca atuncea când auzeau tunul românesc bătând lângă ei! Un soldat nu a atipit în timpul nopții, toți stăteau de veghe, ca nu cumva înamicul să pătundă până la dânsul . . .

A doua zi comp 11 din 2 Inf. trecea la Răsinari în rezervă, fiind schimbată de-o companie din Reg. 1 Grăniceri. După o lună de zilnică încordare, schimbarea asta le înseninase fețele.

De abea dacă ajunseseră în sat, când se primira ordin pe la 2 noaptea să pornească spre Poplaca. În zorii zilei dealul Cioare fu ocupat.

Înamicul bombarda c'o violență de nedescris. Ore întregi bătea numai cu 210. Bubuiturile erau asurzitoare, și nesfârsite. Fiind vale în apropiere, ecoul îndoia sgomotul spărturei obuzului. Ghiulelele cădeau unele lângă altele încât unind gropile puteai face un sanț adânc de câtiva metrii.

Aeroplanele germane umblau să descopere artileria română, ascunsă sub crengi de copac.

Din când în când bombele cădeau fioroase, peste soldați.

După masă compania primi ordin să atace flancul drept al dusmanului, venind în ajutorul Bat. IV. Lupta era în toi. Bat. IV. întărit la centru de-un batalion de grăniceri pornise la contra atac.

Compania eăzuse la timp în flancul germanilor. Lupta corp la corp începu. Pornise dorobantul plin de avant cu gura deschisă, răcnind. Nervii erau întăriți de ură, și soldatul n'avea altă grije decât să înpungă sau cea ce mai des se întâmpla, să isbească cu furie în capul dusmanului, cu patul armei. In lupta corp la corp nu e timp să te mai aperi, ei lovești!

Sângele și morții nu-'l mai înpresionau, șueratul gloanțelor nu'l mai aud.

Românii porniseră cu atâta furie că germanii zăpăciți și sdrobiți o luară la fugă. Și lucrul acesta se întâmpla oridecâte ori Românii, în lipsă de gloanțe, porneau la boianetă. 6 Km fuseseră dați înnapoi.

Câmpul și pădurea erau presărate de cadavre . . .

In luptă soldații se încăbziseră, dar frigul începu să-l simță mai târziu. Și cu cât noaptea se lăsa, cu atâta mai mult frigul rângea mai neîndurător.

In furia luptei, toți rămaseseră în bluze, alți și bluza și o lepădaseră să fie mai ușorii, acuma însă de frig, jucau bâtând pământul.

Văzduhul gemea de vaiete.

In durerea lor, luptătorii fraternizau.

La doi pași se auzi un oftat adânc, urmat de geamăt. Pornii spre rănit. . .

— Cine-i?

— Eu. . . se auzii. Un *eu* plin de durere, un *eu* pierdut aproape.

— Ce-i camarade? Îl întrebă ofițerul.

— Mor, frate . . . mor.

Îi mângâie fața. Fiorii morței se topisesă pe ea. . . Căută să-l încurejeze, înzadar, rănitul simțea prea bine sfârșitul.

— Camarade. . . sopții rânitului ascultămă. . . Sânt grănicer. . . Sânt Todor al Ilincăi. . . de ar întreba de mine, să spui că am murit pentru țară. . . făcându-mi datoria. . . Ce frig e camarade!

Ofițerul își desbrăcă mantata și îl acoperi. . . De geaba. . . e frigul morții.

Din când în când ofițerul mai da pe la grănicer, . . sufla din ce în ce mai greu. Ultima oara l'a auzit horcăind . . . Il strigă, de geabă; El mai deschise odată ochii, ca și cum și-ar fi luat un ultim rămas bun, de la viață, și se stinse în brațele ofițerului.

„Memoriei tale viteaze luptător, închin această povestire"! . . Și în ultima clipă, tu n'ai uitat, că viața ta fusese dată, pentru scumpa ta Patrie . . . D-zeu să te primească, eroule, în rândul celor drepți și mari!

A doua zi, compania fu din nou chemată spre Poplaca.

La prânz, erau în spatele satului.

Germanii, drept pedeapsă că sătenii, ajutaseră pe Români, bombardească satul dintr'un capăt în altul, aprinzându-l.

Artileria schimba poziția.

Trupele primiră ordin de retragere.

Trecând prin Răsinari, îi întâmpină un Român:

— Plecați, fraților? Dar pe noi cui ne lăsați?

— „Să n-ai grije — îi răspunse ofițerul, mâine, nevom întoarce mai aprigi, și atunci nici urgia Domnului, nu ne va-clătina din pământul Ardealului.

Al nostru a fost, al nostru va fi pe vecie. Nu desnădăjdui bătrâne, căci noi ne vom reintoarce" . .

— Să vă audă D-zeu.

— Așa-i soarta luptei, bătrâne.

„Prin credință vom învinge". mai zise îndepărtându-se. Ofițerul se minuna singur de unde mai găsea atâta suflet să încurajeze pe alții, când poate el singur avea în clipa aceia mai multă nevoie de încurajare. Situația era grozav de-critică. Respingeau dușmanul și cu toate acestea erau nevoiți să se retragă. Deși învingători, erau învinși pentrucă nu aveau nici miile de tunurii și nici efectivul lor. Pe-o divizie cu efectiv redus, tăbărâse dusmanul cu 8 divizii, . . . Tot ce se făcea de ei, era numai cu sufletul, cu pieptul = ce se isbeau de mitralierele lor nenumărate, și de tunurile lor de diferite calibre.

Trupa pornea tăcută spre Cisnădia. In fața lui mai rezistară o zi întreagă și a noapte. Soldații nu mai primiseră hrană de câteva zile. Din cauza intensului bombardament nimeni nu se mai putea apropie cu folos de linia luptătorilor. Ghiulelele cădeau și din față și de pe flancuri. Tunul românilor amuțise, și soldații nu mai aveam altă dorință decât să moară sau să pornească la atac, numai în ei mai aveaii încredere.

In ploaia de gloanțe și șrapnele se împărțea acuma pâine la soldați.

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Voivodatele românești

Nimic nu dovedește așa de bine stăpânirea noastră pe *întreg* pământul românesc, încă *înainte* de venirea Maghiarilor, ca existență *voivodatelor românești* în Dacia noastră. Instituția (întocmirea) aceasta administrativă era așa de înrădăcinată, încât pe întreg teritorul stăpânit de regii Ungariei ea a fost păstrată până la sfârșitul secoluluii al șaptesprezecelea (1690) și anume *numai* în partea de răsărit a Țării-Ungurești, adecă în Transilvania și părțile vecine dela apusul ei, adecă unde au locuit și locuiesc Românii.

Cel mai vechiu cronicar al Unguriei, notarul anonim (cu numele nespus) al regelui Bela spune lămurit, că la venirea acestui popor s'au găsit în Dacia superioară următoarele voivodate:

1. Intre Tisa, Someș, Mureș și Munții-Apuseni era voivodatul lui *Menumerut* (desigur eară un nume pocit de Unguri). Arpad îi trimise vorbă să-i dea înapoi partea dinspre Tisa, care a fost stăpânită de strămosul său, de Atila, regele Hunilor. S'ar părea, că acestea sunt basme, dar din cele spuse în numărul trecut al acestei foi, gazete știm, că dupăcele spuse în epopea germană Nibelungenlied într'adevăr a existat un *duce*, adecă voevod al Românilor, care a venit și el cu șaptesute de Români la nunta lui Atila.

Centru acestui voivodat a fost Bihorul de azi.

2. Al doilea voivodat din timpul venirii Maghiarilor a fost în Banat până înspre valea Hațegului, având în frunte pe voevodul *Glad*.

Voevodatul acesta a dăinuit până spre vremea lui Ștefan cel sfânt, întâiul rege creștin al Ungurilor.

3. Al treilea voevod din timpul acela stăpânia partea de meazănoapte a Ardealului și până prin Marămureș. El se numia *Gel* și a murit vitejește în lupta cu năvălitorii unguri comandați de Tuhutum, care a rămas apoi el voevodul Românilor în aceasta parte a țării noastre.

4. În cronica ungurească (scrisă de altminteri latinește) a lui Simion Kezay se amintește în Ardeal, dela Mureș spre meazăzi, un al patrulea voevodat, care pe timpul lui Ștefan cel sfânt eră încă independent. Voevod stăpânitor eră *Chean* (Căianu).

De sigur, că și în *România din partea de meazăzi și râsărit a Carpaților* (*Moldova* și *Muntenia*) au fost voevozi români încă înainte de venirea Ungurilor. Pentru timpul acela vechiu lipsau însă documente și cronici, așa că nu cunoaștem pe nici unul cu numele. Abia din timpul regelui Bela al IV-le al Ungariei, anul 1251, avem întâiul document, care pomenește de voevozi români, unul *Litovoiu* în dreapta Oltului, celalalt *Seneslau* în stânga Oltului (ținutul Argeșului). Se mai amintește apoi de un voevod *Thocomer*, iar urmașul acstuie, *Basarab* bate la 1330 pe Carol Robert, regele Ungariei, care tot mai cereà ascultare din partea de meazăzi a Carpaților. Acest voevodat, numit *Țara-Românească* sau *Muntenia*, câtva timp și *Basarabia*, după numele dinastiei, române independent, mai târziu tributar Turcilor.

Cronicile vechi muntenești amintesc și de un voevod *Negru-Vodă* sau *Radu Negru-Vodă*, care a trecut dela Făgăraș munții și a unit micile voevodate românești din partea de meazăzi a Carpaților întemeind astfel Țara-Românească sau Muntenia. Istoricii noștri, din lipsa de documente, nu au putut încă stabili, când a trăit acest voevod și care va fi fost numele lui adevărat. La tot cazul, legenda lui Negru-Vodă dovedește *unitatea națională* și în aceste vremuri de frământare ale neamului românesc.

În *Moldova* se amintește în cronicile rusești de un voevod *Ploschinea* (Ploscan?), care comandă, la 1224 pe Bârlădeni (Brodnici). Din documente e cunoscut apoi voevodul *Dragoș*, trecut din Maramureș în moldova, și fiul său *Sas*, amândoi ascultători de regele Ludovic I al Ungarici. Lui Sas îi urmează voevodul maramurășan *Bogdan*, care se face îndependent.

După ce regii Ungariei au ajuns să stăpânească întreg ținutul, care formă până în anul 1918 Ungaria, rostul voevozilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș se schimbă. Înainte de cucerirea ungurească, voevozii români erau câpeteniile independente ale unor ținuturi mai mari, având ca ajutoare pe cnejii sau judecii români. Acești voevozi erau ca și niște regi mai mici. După cucerirea ungurească, lucrurile se schimbă. Regii Ungariei lasă și mai departe pe voevozii români, dar acum numai ca slujitori ai regelui, având să strângă, în timp de pace, birurile, cari se cuveniau regilor, să judece în procesele dintre cnejii și să comande, în timp de război, trupele de Români. Din documente vedem, că mulți dintre ei primiau pentru vitejiile lor dovedite în războaie daruri de moșii și titlul de nobil unguresc, ceeace îi rupia cu timpul dela trupul națiunii românești, ei fiind siliți să se facă romano-catolici, dacă nu voiau să-și peardă titlul și moșiile. Trecerea la legea străină însemnă însă și *maghiarizarea* lor. În modul acesta, cele mai vechi și mai fruntașe familii românești s'au perdut pentru neamul românesc îngroșând pătura stăpânitoare a dușmanilor nostri și făcându-ne prea adeseori mai mult rău decât nobilii venetici de alt neam pripășit pe pământul nostru.

După ajungerea sub stăpânirea ungurească, un timp oarecare numărul voevozilor români crește, mai ales pentrucă voivodatele se împart între moștenitori. Aceste voevodate românești dispar încetul cu încetul, căpeteniile lor contopindu-se în nobilimea maghiară, unii din ei luau și numele de *comes* (comite).

Voevodate românești, cari au rămas cu o întindere mai mare timp mai îndelungat, au fost al *Maramurășului*, unde găsim amintiți pe Dragoș, Dragu, Balc, Bogdan, Balița. Uneori regele Ungariei numià peste Maramureș și un *comite regesc*, ungur, dar alături de acesta eră totdeauna și voevodul român.

Un alt voevodat român eră al *Amlașului*, între Sibiu și Mercurea, cuprinzând deci „Mărginimea de azi. Acest voevodat sau ducat eră de multe ori stăpânit de Domnul Țării-Românești.

Un voevodat mare eră al Făgărașului, numit chiar *Țara Făgărașului*. Și ducatul acesta eră stăpânit de multeori de Domnul Țări-Românești.

Un mare ținut deosebit a format, până la cucerirea lui prin Turci, *Banatul*. Căpetenia acestui ținut nu purtà însă numele de voevod, ci 'cel de *ban*, de unde și numele Banatul.

Unii bani se numesc însă și voevozi, cum a făcut Nic Stoica la 1505. Uneori erau și doi bani deodată, ca la 1452.

Mihai Ciosma și Petru Dauciu. Banii acestia erau Români, dar și Unguri, mai ales că regele îi numià. Voevozi români erau însă și în ținutul acesta, căci într'o vreme se amintesc patru voevodate românești (al Lugojului, Itvinizului, Mănăștirului și al Ciochei) și nouă voevozi.

Voevozi mai mărunți sunt amintiți în documente începând din veacul al 13-lea.

La 1263 e amintit voevodul *Ioan* în *Beiuș*, și acelas an „*Țara Năsăudului*“, care și ea trebuià să-și aibă voevodul ei, la 1326 *Neagul* din *Hodoș* (Bihor), la 1335 *Bogdan*, fiul lui *Micula*, chemat de rege în Banat (se vede, că eră în Țara Românească), la 1345 papa Clemens al șaselea adresează scrisori mai multor voevozi români, cari au trecut la catolicium, la 1364 regina Elisabeta cunceda obstei Românilor din Bereg să-și aleagă voevodul lor, cum fac și Românii din Maramureș *și din alte părți*, opreste totodată pe cetățenii de altă limbă și pe „oaspeți“ (Sași colonizați și acolo de Andreiu al III-lea) să judece pe Români; căci acestia pot fi judecați numai de voevozii și cnejii lor; *Ladislau Moga* de *Bolea*, care apare mai târziu sub numele de Bolea la Cristior (Zarand); *Ladislau*, „credinciosul Român,“ fiul lui *Mușat* de Almaș (în timpul lui Ludovic); la 1383 *Bolc*, voevod de *Sătmar*; la 1388 *Ioan Românul* (Olochus), strănepotul voevozilor Balc și Drag din Maramureș; la 1385 *Ioan*, fiul lui *Simion*, fost *ban* al Mediașului (în jud. Sătmar); la 1446 voevodul *Moga*; la 1450 Nicolae din Oărbăul românesc (județ. Cojocnei), care primește în dar moșia Tăuții românești cu condiția să facă serviciu militar la castrul *Gilău* (jud. Cojocnei); la 1548 Toma, în comuna Roștoț din districtul Chioarului.

Locuitorii din Slavonia dintre Drava și Sava erau pe vremuri toți Români,*) de aceea Slavonia se și numià *Valahia* (România) *mică* spre deosebire de Muntenia, care eră Valahia mare. Acesti Români sunt amintiți la scriitorul grec Kekavinenos încă din secolul al unsprezecelea. Ei stăteau sub *voevozi*, cari stăpâniau și în Banat, de aceea se laudă Sârbii, ca ei ar fi avut Banatul nostru românesc. Și după anul 1600 e amintit în documente un voevod român din Slavonia, care se intitulà *Nicolaus Vayvoda Valahorum*.

După ce au ajuns regii Ungariei să stăpâneacă întreg Ardealul, și-au numit locțiitori, pentru cari au păstrat tot numirea românească de voevod, ungurește *vajda* (vàida). Voevozi de acestia numiau uneori câte doi, pelângă cari erau și vicevoevozi. Funcțiunea acestor *voevozi regești* eră ca și a celor români, numai cât puterea lor se întindeà peste întreg Ardealul, afară de Săcuime și Pământul regesc, unde locuiau, pelângă Români, și Sași.

Regii Ungariei nu prea aveau încredere în voevozii lor ardeleni, de aceea nu le-a dat administrația întregului Ardeal, afară de aceea îi schimbau des. Nici nu e mirare, căci nu arareori acești voevozi umblau cu gândul să se facă independenți, ca d. e. voevodul Ladislau (Vlad) la 1301, apoi Ioa de Sângiorgiu la începutul domniei lui Matia Corvinul. *Se vede, că în o parte mare a stăpânitorului Ardealului, chiar unguri, domnia simțământul, că legătura Ardealului cu Ungaria e nefirească.* De altminteri întreaga istorie a *Ungariei* e mărturie, că Ardealul și-a avut totdeauna autonomia nefiind niciodată contopit cu Ungaria. *El s'a putut contopi, după sfânta dreptate, numai cu România.*

După anul 1526, când s'a prăbușit regatul Ungariei la Mohaci și a ajuns sub Turci, Transilvania și-a căpătat Domnitorii ei, numiți tot voevozi, cari platiau, ca și voevozii români din Moldova și Muntenia, tribut Turcilor.

Victor Lazăr.

*) Croații le zic la Sârbii din Slavonia până în ziua de azi *Vlahi* (Români), ear religia ortodoxă o numesc *valahă* (românească.)

Veniseră vre-o câțiva cu sacul în spinare, târându-se pe pântec se apropiau de transee, aducându-le pâine și gloanțe. O ordonanță după 2 zile de absență, îl găsi pe ofițer.

Zării, pe soldat târându-se și ciulind urechile, și privind cerul după ghiulele.

— Cei Șoarece? îl întrebă ofițerul.

— Bine, să trăiți răspunse . . .

— Ce se mai aude?

— De . . . cam prost. Dar Dv. ați mâncat?

— De 2 zile nimica.

— Nici eu . . . v'am tot căutat... mâncați?

— Mi-au adus pâine, zise.

— Pui mâncați?

— Pui? dar de unde?

— Am eu . . . Știți Dv. puiul pe cari mi l-ați dat să-l mănânc acuma 2 zile, l'am păstrat . . . M'am gândit c'o să aveți Dv. nevoie de el . . . Eu sânt mulțumit și cu pâine.

Au împărțit piciorul de pui, frățește . . . și devotamentul soldatului îi dete curaj.

— Să trăești Șoarece, zise ofițerul și acuma dute la rezervă.

— Cine? Eu? răspunse ordonanța . . . să plec? când ofițerul meu e în luptă? Nu plec să mă și omorâți.

După prânz, plecară. La esirea din sat ofițerul zări în pragul unei case, o copilă plângând. Era sămana „Heilige Maria“.[1]) Țărani și țărance urmau trupele românilor, de frică să nu rămână din nou pe mâna Ungurilor luând drumul spre regat . . . iar soldații rămaseră în câmpia Sadului. Era a III-a zi de luptă. Nu stătură ca un ceaș, că lupta, începu din nou.

La primul atac, căpit. Alex Popovici căzu rănit în piept. Căpit. Mutu și Ciulei, căzură . . . Cerul se în norase . . . și furtuna se apropia, amintând o luptă cumplită, plină de disperare, *lupta dela Sadu*.

Angelo Stătescu.

[1]) Vezi No. 7 din „Cultura Poporului“

Sacrificiile făcute pentru realizarea „României Mari"

— Năvălirea bulgară din 1916—18, în județul Tulcea —

S'au constatat 205 torturați pentru a fi jefuiți. Au murit din bătăi 112. In Bulgaria s'au deportat 1.484 Români tulceni, din cari peste 500 nu s'au mai întors, au murit pe acolo. Mulți din deportați au fost ridicați cu carele și cu vitele. Cu totul s'au pierdut prin Bulgaria, par'că i-ar fi luat o apă, nimic nu se mai știe de urma lor.

Lucrul la tranșee, făcute fără nici un scop tactic, era unul din instrumentele de tortură foarte des întrebuințat de armată și de Bulgarii locali nici împotriva alor noștri.

Orice Român, fără deosebire de etate și de sex, era obligat să sape zilnic aproape 5 m³ pe vreme de iarnă, goi, istoviți de puteri, lihniți de foame, și fără adăpost pe timpul nopții. Era o fericire, decă se găsea prin apropiere vre-un coșar. Și vai de nenorocitul care nu-și termina lucrul. Era bătut până la moarte. Nu sunt puține la număr cazurile asemănătoare băiatului Gheorghe, de 11 ani, fiul văduvei Varvara Lupu din Sarighiol, care a fost omorît în bătăi, pentru că n'a săpat atât cât i-se poruncise.

Femei, bătrâni și copii, erau aduși pe jos dela depărtări mari, la lucrări de tranșee pe viscol, numai în scopul de a-i extermină. Abiă ajunși la o margine a județului, erau ridicați și duși ajurea.

Așa s'au vânturat, dela un capăt la altul al județului, timp de doi ani, convoiuri de nenorociți, părăsindu-și avutul, luat prada jafului, despărțindu-se bărbat de femeie, copil de mamă, fără a ști încotro și fără speranța de a se mai revedeà vreodată. (A se vedeà tabela atrocităților bulgărești, turcești și germane).

* * *

Nici bisericile n'au scăpat neprofanate și nepângărite de sălbătăcia bulgară împinsă până la păgânism. Unora din ele li s'a dat foc, altele au fost distruse, foarte multe întrebuințată ca grajduri, sau chiar pângărite.

S'au scos ochii sfinților, iar vestmintele și odoarele bisericiști au fost furate de cei ce au fost în stare să fure până și sicriul cu moaștele Sf. Dumitru dela Mitropolie.

Biserica catedrală din Tulcea a fost înconjurată cu un șant adânc, săpat numai în scopul, că doar i se va slăbi temelia și nărui zidurile. Cu o vădită răutate, și urmărind vre un principiu tactic, au pus să se sape șanțuri adânci împrejurul unei biserici așezată în mijlocul orașului și înconjurată de clădiri. Aveau Bulgarii tulceni de răfuit niște socoteli vechi, între acest sfânt locaș și biserica bulgară, încă dupe timpul dominațiunii otomane și găsiseră momentul să le răfuiască acum.

Mai fericiți au fost preoții deportați, cu tot tratamentul mizerabil pe care l-au avut în Bulgaria, dormind prin grajduri și hrănindu-se cu bulgur, un aliment foarte displăcut și la gust și la vedere, dar foarte mult apreciat de Bulgari.

Vai de preoții rămași, din fericire puțini la număr. Simion Foti, preot din Morughiol, a fost torturat pentru bani, în urmă decapitat. Pe sora lui, Domnica, soldații bulgari au strins-o de gât cu o fringhie. Cadavrele lor au stat o săptămână într'o groapă cu gunoi și apoi s'a dat voe satului să le îngroape.

Preotul Constantin Trofinescu, din Kuciuk-Kioi, a fost mai întâiu torturat pentru bani, apoi silit, De rușine, a nebunit, apoi a murit.

Preotul Dumitrescu, din Nicoliței, a fost dat afară din casă, pentru a-i se necinsti preoteasa.

* * *

Administrația pretutindeni era bulgară, funcționarii erau numiți dintre localnici. Câte suferinți și câte umilinți au avut de îndurat Românii dela acești prigonitori ai neamului! Azi trăesc printre noi, ne sfidează prin averile lor adunate din jaf și prin atitudinea lor dușmănoasă și impertinentă.

Limba românească nu erà îngăduită nici în șoaptă. Cine ar fi îndrăznit să ceară alimente în românește, puteà foarte bine să moară de foame. Bulgarul nu cunoaște ce e îndurarea.

Școlile și liceul au funcționat cu profesori aduși din Bulgaria. În Tulcea au năpădit toți învățații bulgari, care prin scrieri apocrife căutau să convingă lumea, că istoria Dobrogiei se începe cu nănălirea bandelor lui Asparuch, dela sfârșitul veacului al VII-lea, dincolo de care provincia noastră, par'că s'ar fi afundând în întunericul barbariei, ca și cum o civilizație romană de 7 ori seculară, nici n'ar fi existat.

Valul lui Traian, cu numele acesta consfințit de istorie și de tradiție, văzut prin prisma savanților bulgari — ce împerechiere nepotrivită de cuvinte! — este valul lui Asparuch Și câte alte aberațiuni de acestea istorice.

Sunt îndeobște cunoscute sbuciumările dela congresele panbulgărești ținute la Babadag, și la care au luat parte în majoritate bulgari tulceni, care încriminau administrația noastră, că nu i-a îmbogățit îndeajuns prin legile ei protectoare străinismului, vitreg și de sentimente și de suflet.

* * *

Sub raportul economic județul Tulcea stă și mai rău, și vor trece ani îndelungați, până să-și revină la aceia ce a fost înaintea dezastrului bulgăresc.

Animalele de muncă (a se vedeà tabela statistică comparativă) sunt reduse la mai puțin de jumătate din cele ce erau înaintea războiului. Este foarte natural, ca și aci să găsim aceiași stare de plâns, ca și la populație, privitoare la Români.

Plășile locuite de ai noștri au pierdut între 75—50% din animalele de muncă; astfel sunt plășile Măcin, Isaccea, Topolog și Casâmcea. Satele bulgărești au avut și ele pierderi, cauzate de Ruși, dar cu mult mai mici.

Căruțele și uneltele agricole, așă de multe altă dată în bătătura Românului. acum sunt așa de rari, că ogoarele alor noștri stau de trei ani înțelenite. Și, acolo unde odinioară creșteau cereale din belșug, acum ierburile cresc în toată voia. Abia dacă s'a cultivat ceva porumb anul trecut, mai mult cu sapa. Numai așa s'a salvat viața atâtor muritori de foame, care reveniți pe la cămînurile lor distruse, numai știau de unde să înceapă și de ce să se apuce mai întâi.

Oile, una din ramurile de bogăție ale județului, sunt reduse la mai puțin de jumătate din ceia ce erau înainte de războiu. Cred de prisos a spune, că plasa Babadag și satele bulgărești, au cele mai puține pierderi; exemplu, în satul bulgăresc Cerna, toate sunt în plus.

Din aproape 40.000 porci, abia dacă au mai rămas câteva mii, cei mai mulți la bulgari. Pierderile în porci sunt de 75%.

Renumitele podgorii dela Sarica, ca și viile de pretutindeni din județ, au suferit și ele în aceiași măsură, ca și celelalte ramuri de producțiune. Pagubele se ridică la 9 milioane. N'am auzit un bulgar tulcean să se plângă, că-i lipsește vre-o coardă de viță. Românii n'au mai găsit nici un butuc. Plasa Babadag și comuna Cerna nici nu figurează ca să fi avut pagube la vii.

* * *

Știut este, că exportul cerealelor a fost oprit dela începutul războiului mondial; așa că întreaga producțiune agricolă a celor trei ani era la producători. S'a mai întâmplat și un belșug, din mila Domnului, pretutindeni, dar mai ales în județul Tulcea, așa că pe cel mai modest pălmaș îl dădeau cerealele afară din casă, nemai având unde să le pună.

Năvălirea bulgară a dat în județul Tulcea peste bogății de neînchipuit. Datele statistice dovedesc, că producțiunea celor trei ani, se ridica la:

4 milioane hl. orz;
1.300.000 hl. grâu;
760.000 hl. porumb (producția numai pe doi ani recolta 1916 a fost apucată pe câmp).
750.000 hl. ovăz;
425.000 hl. secară;

bogății date spre exploatare Bulgarilor și Turcilor în timpul ocupațiunii.

Prin natura lor hrăpăreață, pornită spre pradă și furturi, Bulgarii au nemulțumit nu numai pe aliații lor Turci, dar chiar și pe Germani, care prin etapele lor din Dobrogia aveau controlul exploatării cerealelor și dreapta lor împărțire între aliați. Colonelul Von Dem Bergh, Șeful de stat major al administrației etapelor germane, se plânge de conduita Bulgarilor, care n'au dat Turcilor partea ce li se cuvinea. Ceva mai mult, s'au urmat neînțelegeri și chiar lupte între Bulgari și Germani; de aceia aceștia din urmă, la 15 Mai 1917, luară dispoziții prin care se fixa linia de conduită a Germanilor față de atacurile bulgare.

Adevărul este, că Turcii cu foarte puțin s'au împărtășit din belșugul în cereale găsite în județul Tulcea. Armata III bulgară a îndemnat pe conaționalii dobrogeni să le îngroape.

Și acum se mai găsesc prin satele bulgărești cereale îngropate; și pe când Românii s'au hrănit, chiar și în iarna anului 1918—919, adică după reinstalarea autorităților noastre, cu rădăcini de papură și cu vrejuri, Bulgarii aveau depozite nesecabile, pe care nici astăzi nu le-au consumat.

* * *

Din causa lipsei de locuințe a hranei mizerabile și insuficiente, a chinurilor nesfârșite, eră firesc ca boalele de tot felul să se încuibe în populația românească.

N'a fost județ — înaintea războiului — care să întreacă Tulcea în privința creșterii populației, care la 173.500 suflete, creștea normal anual cu 4.500, aceia ce da 2,5% creștere, coeficient pe care nu'l atingeu alciun alt județ.

Anul trecut, la o populație de 113.000 suflete, creșterea a fost deabiă de 400, adică un coeficient de creștere de 0.36%.

Colonel
Ionescu M. Dobrogianu.

Inalta misiune a ofițerului

Titlul ce i se dă ofițerului în zilele noastre și care-i dă dreptul la ascultarea tinerilor cetățeni, pe care el are sarcina de a-i face să împlinească o sfântă misiune *este că ofițerul e reprezentantul cel dintâiu al datoriei cetățeanului de a'și apăra Patria.*

O misiune prea frumoasă, cum nu există pe pământ alta; îndatorire mai sublimă, mai nobilă, mai măreață și mai de admirat ca acea a ofițerului care se identifică rolului său așa, precum cere morala timpului nostru, nu se poate găsi. Corpul ofițeresc este focarul de viața și moralitate al armatei, și de valoarea și prestigiul său, depinde valoarea și prestigiul armatei.

Asupra lui dar trebue să se îndrepte vecinic privirile tuturor.

Pentru a avea acești distinși apostoli ai datoriei, se cuvine să se facă o scrupuloasă selecțiune în rîndurile ofițerilor. Si o veghere neclintită la educațiunea lor, și la ridicarea moralului lor.

Arta profesională a ofițerului fiind arta de a comanda, după cum s'a văzut în Războiul mondial, va trebui să se ferească de a și-o exercita cu o rutină neschimbată și mecanică.

Ofițerul modern, trebue să fie dotat cu o educațiune tare pentru a nu fi influențat de rutină mai ales, de mediul în care traește, rămânând totdeauna sub impulșiunea principiilor de ordine superioară, singurile ce rămân în ființă la război.

Pentru a putea comanda nu este destul ca ofițeruli actuali să posede, curaj, devotament și energie, ci îi mai trebue încă ceva îi mai trebue să aibă o dezvoltată obișnință a vieții intelectuale pentru a putea trece repede dela idei-e la acțiune.

Acea ce în armată se chiamă Comandament în realitate ar trebui definit prin mai mulți termeni.

Ofițerul ordonă, sfătueste, organizează o instrucție la exercițiu, comandă în luptă, instrueste, administrează iar în timp de război guvernează.

Pentru fiecare din aceste multiple acțiuni ale sale, el va trebui să-și aleagă și mijloace diferite. A organiza și a guverna este foarte greu și puțini sunt acei ce reusesc.

Sub direcțiunea ofițerului destoinic, serviciul trebuie să se execute în mod normal, ori cât de greu ar fi trupele, aduse la atâta perfecțiune încât să fie gata de orice sfarțare când el va fi cerut.

Pentruca ofițerul să poată obține această forță extraordinară care formează sufletul misiunei sale, va trebui să fie înzestrat pe lângă însușirile de cari am vorbit și cu voință, cu pătrundere, vedere largă, dar mai ales cu un caracter bărbătesc și cinstit.

De acestea gândiri trebue călăuzit ofițerul pentru strălucirea, înălțarea și propășirea oștirii și deci pentru apărarea patriei și tronului atât de scumpe inimilor noastre.

Lt. **Ei. Nicolescu.**

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființă orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Din Basarabia

Universitatea populară din Chișinău

Chișinăul capitală de provincie, oraș cu o populație de peste 300.000 locuitori, cu tineri poate mai mulți ca în alte orașe a rămas sub ocupația rusească, fără o instituție superioară de cultură fără cea mai mică instituție românească unde tinerii basarabeni dornici de muncă și de știință ar fi putut fi folositori adevăratei lor patrii. Luând ca pildă celelalte ținuturi românești, care ca și Basarabia au stat sub pumnul dușmanului asupritor vedem că Ardealul, Bucovina și Banatul, au avut toate câte o instituție superioară de cultură. Tinerii noștrii cu toate că erau siliți să-și formeze cultura în altă limbă, decât aceea a patriei lor totuși au avut o sursă de cultură, indiferent de limbă în acele momente de grea subjugare.

* * *

La noi în Basarabia, a lipsit o universitate. Rusii în dorința lor de a rusifica complect această bucată ruptă din pământul Moldovei au căutat să aibă cât mai puține instituții de cultură pentru a nu da posibilitatea Românilor să-și urmeze studiile. Pentru connaționalii lor au extstat universitățile dela Kiev, Odesa, Harcov și altele la care Rușii puteau să urmeze cu mare ușurință cursurile.

Șezătorile Universității Populare deschise nu de mult la Chișinău, care sunt cercetate de un public destul de numeros, fără deosebire de clasă, au pentru, Românii basarabeni în special, o foarte mare însemnătate. Basarabenii ascultă conferințele ținute de diferiți profesori cari au un scop pur cultural, cu mare plăcere. Ceea ce nu au putut să audă atâta timp, în Chișinăul românesc le aud acum. La aceste șezători vin regulat și foarte mulți elevi ai Universității. Basarabenii însă ar dori ca în locul acestei Universități Populare să ia cât mai curând ființă o Universitate de stat, după cum există la Cluj și Cernăuți.

Ei ascultă și cercetează cu dragoste Universitatea, dar trebue să avem în vedere că mulți dintre tineri sunt bacalaureați și ar dori să urmeze mai departe. In Chișinău luând ființă o Universitate de stat, acești tineri ar fi scutiți de a mai pleca în altă parte, cu atât mai mult, cu cât mulți dintre ei nu ar putea pleca din Chișinău din cauza lipsei de mijloace, și deci nevoiți sa-și înece dragostea lor de muncă, ce va folosi României Mari.

C. V. Ursuleac.

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Igiena bătrâneţei

Bătrâneţa este o vrâstă pe care multe fiinţe omeneşti, murind înainte de vreme, nu o gustă. Oamenii cari o ajung, în cea mai mare parte o poartă cu amărăciune, cu desgust, căci bătrâneţa, după cum zice Românul, *nu vine singură* mai niciodată: împreună cu ea vin boalele şi diferite neputinţe (infirmităţi). Rar se întâmplă să putem întâmpina pe cineva cu vorbele: *ce bătrâneţe frumoase ai!*

Inainte de a vorbi despre boalele şi infirmităţile ei, voi arăta pe scurt ce este bătrâneţa, când şi cum vine ea?

Bătrâneţa este o scădere fizică a puterilor ce se sfârşeşte în slăbiciune, în neputinţă; ea constă într'o slăbire din ce în ce mai mare a diferitelor funcţiuni (slujbe) ale corpului (organismului), într'o sleire mai mult sau mai puţin grăbită a forţei de viaţă (a puterii de a trăi).

S'a observat că vrâsta bătrâneţei merge de un timp încoace scurtându-se din ce în ce mai mult. Omul nu mai ajunge astăzi bătrâneţele de altă dată; rar se întâmplă să vedem sau să auzim că cutare om a trecut suta de ani! Omul îmbătrâneşte de obiceiu înainte de vreme, iar pricina nu poate fi alta decât modul de a trăi şi oboseala peste măsură de mare a vieţii ce o duce. De altfel, ori cum am trăi, orice am face, de bătrâneţe nu putem scăpa; toate lucrurile create sunt supuse unei legi de schimbare, de prefacere şi de evoluţie; totul este numai ca să trăim în aşa mod ca să avem bătrâneţe bune!

Nici stelele nu scapă de bătrâneţă; unele din aceste corpuri cereşti sunt în vrâsta întâie a vieţii, altele în etatea matură şi altele au îmbătrânit, apropiindu-se de stângere. Dar, lucru ciudat, stelele tinere sunt albe, cele bătrâne sunt portocalii sau roşietice, pe câtă vreme la om coloarea albă este semnul bătrâneţei.

Toate fiinţele, toate corpurile organizate, cari se mişcă pe suprafaţa pământului sunt stăpânite de aceleaşi legi ca şi corpurile cereşti. *Omul se naşte cu seminţa morţii în el!* La om activitatea organismului slujeşte nu numai ca să acopere cheltuiala zilnică, ci şi pentru a construi materiale nouă; mai târziu ea se mărgineşte numai ca să facă faţa cerinţelor zilnice ale corpului, şi mai târziu încă, ea abia este în stare să poarte toată greutatea vieţii, a existenţei.

Bătrâneţa lipsită de boale, are următoarele semne: pielea si-a perdut moliciunea şi fragezimea ei; ea este uscată, sbârcită, aspră; sbârciturile, cari s'au ivit mai de vreme la frunte şi tâmple, se întind la obraji şi la gât. Statura şi greutatea corpului sunt mai mici decât în vrâsta adultă. Dinţii şi măselele să răresc, cad, şi cei ce rămân sunt tociţi şi uneori se clatină. Canalul mâncării (tubul digestiv) este ca şi pielea, pereţii lui s'au subţiat şi nu se mai strâng cu aceeaşi putere ca mai înainte. Pieptul se strânge, se micşorează, se îngustează, iar bojocii (plămânii) se adună strângându-se asupra lor înşişi şi răsuflarea (respiraţia) se face cu mai mică putere. Canalele cari slujesc la circulaţia sângelui (arterele şi vinele) sunt stricate şi ele; inima, a[illegible] cu samă, sunt încr[illegible] cu materii p[illegible] ceeace [illegible] elas[illegible] [illegible]ează cursul (mersul) sângelui. Simţurile sunt mai mult sau mai puţin tâmpite (tocite): vederea este slăbită şi pe albul ochiului, împrejurul corneei, se vede un cerc gălbui (cearcănul bătrâneţii); auzul s'a micşorat şi unii nu mai aud de loc. Glasul bătrânilor este cam răguşit şi piţigăiat. Căldura corpului (temperatura) este mai mică ca la adulţi. Somnul s'a împuţinat şi inteligenţa nu mai este aşa vioaie, iar corpul se încovoaie din ce în ce mai mult.

Cu toate acestea, nu toţi bătrânii sunt aşa. Unii îşi păstrează statura dreaptă, marţială chiar. Pelea le rămâne netedă şi moale; dinţii şi măselele, deşi sunt cam tociţi işi păstrează tăria, nu se clatină şi nu sunt stricaţi; vederea este bună şi unii cetesc fără ochelari; auzul este destul de bun şi aud totul, chiar şi la distanţe mai mari; memoria rămâne bună şi credincioase în astfel de împrejurări, bătrâneţele nu sunt aşa de rele precum ni-le închipuim; ele se pot numi chiar *bătrâneţe frumoase!*

Aceste bătrâneţe frumoase, din nenorocire, sunt rare, foarte rare. In jurul nostru cele mai adeseori nu vedem decât bătrâni bolnăvicioşi şi imfirmi. Cele mai multe boale provin din slăbirea diferitelor organe. Lipsa dinţilor şi a măselelor, precum şi slăbiciunea şi lenevirea organelor mistuirii dau naştere la indigestie (nemistuire) şi la diaree (urdinare). Micşorarea pieptului şi slăbirea plămânilor aduce diferite boale, cum sunt: năduful, tusea şi aprinderea plămânilor (pneumonia). Stricarea canalelor sângelui face ca sângele să circule cu greutate în diferitele organe, din care princină provine înmoierea creerilor (ramolisment cerebral), îngrămădirea de sânge la cap (apoplexia), curgerile de sânge din nas, urinarea cu sânge, etc. Dintre toate boalele, aceea care omoară mai des şi mai repede pe bătrâni este îngrămădirea de sânge în pept, apoi vine înmoierea creerilor şi în sfârşit turburările mistuirii.

In toate aceste boale predomneşte *slăbiciunea*. In boalele în cari la etatea tânără se arată ferbinţeală mare, la bătrâni aproape nu se vede căldura. Perderea puterii este repede şi mare, lucru de care trebue să ţinem samă şi să o prevenim prin leacuri întăritoare şi o dietă potrivită.

Să vedem acum care este *igiena bătrânilor*. Din capul locului trebue să spun că această igienă se cam apropie de a copiilor. Din pricina lipsei dinţilor şi a măselelor, bătrânii nu pot măcina bine mâncările şi prin urmare mistuirea lor se face foarte greu şi rău, deşi pentru întreţinerea puterilor ei au trebuinţă de o hrană bună şi substanţială. Astfel fiind, mâncarea bătrânilor trebue să se compună din bucate uşor de mistuit, cum este carnea tocată, carnea fragedă, legumele ferte şi făcăluite, pireurile (mazăre, linte, fasole, *bătute*), fructele coapte, ouăle şi lăpturile sub toate formele.

Mâncările să fie cam sărate şi piperate. pentru ca să aţâţe stomacul cam leneş al bătrânilor. Este bine ca ei să mănânce puţin la o masă, mai cu samă la cină, şi să mănânce mai des, fie şi de patru ori pe zi, întocmai ca şi copiii.

[illegible]pă să bea câte puţin vin dacă e poate vechi şi negru amestecat (cam pe jumătate) cu apă simplă sau cu apă minerală, cum este apă de Dorna, apă de Sân-George (Hébe), sau cu apă gazoasă. Beuturile alcoolice tari: rachiul, coniacul, romul, lichiorurile, etc., sunt oprite. Cafeaua să fie slabă şi luată numai odată pe zi. Mesele să fie ragulate, la ciasuri hotărâte; prânzurile să nu fie prea lungi, nici prea bogate. Şederea la masă să fie prelungită; măcinarea (mestecarea) mâncărilor să se facă încet şi bine.

Sculându-se dela masă, sau puţin timp după aceea, bătrânii vor face puţină mişcare. Ei nu trebue să steie în amorţire, după ce au mâncat, căci aceasta îi supune la îngrămădiri de sânge în diferite organe şi la nemistuire. Dar prin aceasta nu vreau să zic că bătrânii să facă exerciţii violente. In toate zilele, după amiazi, ei vor face o mică plimbare în aer curat şi potrivită puterii lor, afară numai de cazul când timpul este urât; atunci. cei ce pot, vor eşi în trăsură închisă. Indată după mâncare, bătrânii se vor plimba puţin prin casă. Adunările şi teatrele nu sunt bune, căci i-ar obosi şi indispune. Dar este bine ca ei să-şi găsească o ocupaţie uşoară şi plăcută, cum ar fi jocul de căţi (nu la cluburi sau cafenele) însă jocuri fără multă bataie de cap; jocurile uşoare le-ar da mijlocul de a petrece 2—3 ore înainte de culcare.

In general bătrânii dorm puţin. Ei pot sta în pat 8 ciasuri, fără nici un neajuns; dar un somn de 5 până la 6 ore le ajunge. Nu trebue să le procurăm somnul prin leacuri, cum ar fi opiul (afionul), care nu este bun, întocmai ca şi la copii. Dacă ei sunt agitaţi, neliniştiţi, li se poate da o beutură, calmantă, apă de flori (câteva picături în puţină apă îndulcită cu zahăr) sau ceai de flori de tei.

Este neapărat de trebuinţă ca bătrânii se să păzească de răceală, pentru ca să nu capete tuse sau îngrămădire de sânge în pept, sau aprindere de bojoci (pneumonie), la cari ei sunt cu deosebire aplicaţi. Pentru aceasta să nu se spele dimineaţa cu apă rece, ci cu apă stătută în casă în timpul nopţii. Casa lor va fi uscată şi potrivit de călduroasă. Pe afară, ei vor eşi totdeauna bine îmbrăcaţi şi potrivit cu anotimpul, având la dispoziţie o haină suplimentară pe care s'o îmbrace şi desbrace cu uşurinţă după simţirea ce le va produce temperatura exterioară.

Cine vrea să ajungă *suta* n'are decât să asculte cu supunere de legile igienii, arătate în articolele mele de până aci, să nu se abată, dela ele, să ţină a dietă potrivită, să ducă o viaţă bună, şi cumpătată în toate, ferindu-se de orice abuz. Terminând acest articol urez cetitorilor să aibă bătrâneţe adânci şi frumoase;

In numărul viitor voiu scrie *despre hrană*.

Dr. Vasile Bianu,
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

CETITI
si RASPANDITI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA POPORULUI
CE TRAESTE PRIN
VOI SI PENTRU VOI!
ZIARUL VOSTRU
NU PRIMESTE SUBVENTII
DELA NIMENI — DECI ABONATI-VA CAT DE MULT

CANTEC BRETON

(după Richepin)

Pe vremuri un flăcău era,
Tralilali-Tralilala
Pe vremuri un flăcău era,
Iubea pe cine nu-l iubea,
Tralilali-Tralilala.

Şi draga-i zise: vreu chiar mâni,
Tralilali-Tralilala,
Vreau să-mi aduci, s'o dau la câni,
Inima maică-tei, chiar mâni,
Tralilali-Tralilala

La maica-sa atunci porni,
Tralilala-Tralilali,
Işi scoase junghiul şi izbi,
Şi inima-i smulgând, fugi;
Tralilala-Tralilali,

Şi, înapoi cum alerga,
Tralilali-Tralilala,
Căzu, şi inima sări
Şi'n ţărnă se rostogoli
Tralilala-Tralilali.

Ş' atunci din ţărnă i-a grăit,
Tralilali-Tralilala,
Un glas în lăcrimi i-a grăit:
„Odorul mamii, te-ai lovit?"
Trolilali-Tralilala!....

Corneliu Moldovanu.

AGRICULTURA

Ce fac plugarii în luna Iulie

La câmp: Se continuă cu strânsul, căratul şi treeratul cerealelor, se recoltează ovăzul şi se continuă cu muşuroitul porumbului şi cartofilor. Se întorc miriştile, dacă acest lucru nu s'a putut face îndată după strânsul recoltelor, mai ales pentru locurile destinate semănăturilor de toamnă. Se coseşte a doua oară luţerna şi nutreţul verde (porceagul), îngrijindu-se ca uscatul şi clăditul lor să se facă însă cu toată băgarea de seamă pentru a fi ferite de ploi şi pentru a nu fi dărâmate de vânturi. Se sondează cât mai des cerealele şi toate seminţele înmagazinate, pentru a se vedea cum stau şi a se lua măsuri în caz de încălzire. Se face aprovizionarea cu seminţele necesare culturilor de toamnă, pentru a avea timpul necesar să li se încerce puterea de germinaţie, (răsărire) să secureţe şi să fie gata de întrebuinţat.

In plantaţi: Se udă, se tunde iarba şi se curăţă drumurile. Se încep semănăturile de Myosotis, Pansele, Silene etc. Se continuă tunderea boschetelor cu foarfeca cea mare. Se curăţă trandafirii şi se suprimă lăstarii de măceşi. Se stropesc boschetele seara, pe foi, când căldura e mare. Se tund plantele din rondurile moasic. Se începe putăşirea Muşcatelor pentru a fi iernate în ghivece şi se supraveghează coacerea seminţelor de flori şi recoltarea lor.

In grădina de pomi: Se sapă şi se udă pomii care au fructe multe şi li se suprimă lăstarii lacomi şi cei sălbateci, daţi de jos. Către sfârşitul lunei se începe altoirea în ochiu cu mugur dormind. Se controlează altoii de primăvară şi se refac legăturile. Se continuă tăierile în verde şi legarea lăstarilor pe palisadă. Se înlătură fructele vermănoase şi cele atacate de boale şi se aplică tratamente ca în luna Maiu.

In grădina de legume: Se plivesc şi se sapă răzoarele cu legume, Se udă bine seara pe răcoare legumele care se resimt de secetă. Se suprimă mereu lăstarii laterali la pătlăgelile pe arac. Se scoate, pe vreme uscată, ceapa din arpagic şi usturoiul, iar cam pe la Sft. Ilie se scoate şi arpagicul şi se întinde la soare. Se samănă pătrunjel cu foi pentru anul viitor, şi ridichi de iarnă, şi se supraveghează legumele cari dau sămânţă, culegându-se cea coaptă la timp.

La vie: se continuă cu săpatul şi stropitul, iar în şcoala de altoi se rup lăstarii sălbateci, crescuţi din postaltoi, şi se sapă pământul printre rânduri. In pivniţă vinul trebue lăsat liniştit. Ziua se închid toate răsuflătorile să nu între căldura, iar noaptea se deschid ca să se răcorească.

Cultivatorii de tutun: fac pregătirile pentru cules şi uscat, termină cârnitul. continuă copilitul, încep culesul, dospitul, înşiratul şi uscatul foilor şi curăţă seminceri şi-i muşuroesc din nou.

(Din Calendarul Plugarilor.)

Săptămâna politică peste hotare

Peste hotare săptămâna aceasta s'a observat aceiaşi îngrijire a marilor barbaţi politici de pretutindeni, în chestiunea Sileziei, un ţinut pentru care se ceartă Germania cu Polonia şi în chestiunea războiului din răsărit în Asia mică între Turci şi Greci.

In prima chestiune se ştie că Silezia a fost câmp de luptă între oştile revoluţionere polone şi germane. Acum lucrurile s'au liniştit marii noştri Aliaţi, Italia, Anglia şi Franţa trimeţind armate, cari au despărţit pe revoluţionari ne lăsându-i să se ucidă zădarnic.

In chestiunea războiului în Asia mică, se ştie că Turcia acum are două guverne unul la Constantinapol care a încheiat pace, altul în marele oraş din Asia, în Angora ce conţiună războiul nevoind să primească condiţiile impuse de aliaţi, ca fiind prea grele. Pentru a ajunge la o împăcare s'au ţinut mai multe consfătuiri între fruntaşii politici ai marelor puteri. Acum ultima hotărâre este schimbarea păcei în favoarea Turcilor. Cum însă noua schimbare loveşte în greci, acestia nu voiesc să o primească ci se pregătesc să urmeze singuri războiul cu Kemal Paşa, care comandă trupele guvernului turc din Angora. In ajutorul turcilor au venit însă mai multe armate bolşevice ce urmăresc să pătrundă pe această cale în Constantinapol şi Europa orientală, neputând pătrunde prin România şi Polonia. Pentru aceasta marile puteri se silesc mult să ajungă la o pace spre a nu mai prelungi zădarnic vărsarea de sânge, şi-a împedica mersul bolşevismului distrugător.

CRONICA SĂPTĂMANEI

Săptămâna politică înlăuntrul hotarelor.

Parlamentul, adică Senatul şi Camera, a lucrat săptămâna aceasta la discuţia marilor legi financiare şi agrare împreună cu altelegiuiri mai mici. S'au ţinut mai multe cuvântări pentru a se lămuri aceste legiuiri. *La Camera* a vorbit dl *Dr. Lupu* I. Ş. Dube V. Kogălniceaun. Garoflid şi Generai Averescu, toţi în chestiunea împărţirei pământurilor la ţărani.

Aceştia au fost pentru împărţirea pământului cu foarte mici deosebiri asupra preţului şi întinderei. Apoi s'a pus la vot luarea în consideraţie a reformei agrare admiţându-se aproape de toţi deputaţii. Această lege Urmează, a fi discutată pe articole, adică în amănunt. Socialiştii au trebuit însă şi de data aceasta să se împotrivească făcând declaraţii cari arată că ţăranul român nu voeste să aibă ogorul lui, ci voeste să-l stăpânească devalma cu alţii. Camera a râs de această declaraţie, şi ţăranii noştri înţeleg bine dece o făcut astfel.

La discuţie pe articole nu s'a schimbat până acum cu nimic legea. Au vorbit doar Domnii Stere şi Mihalache.

D-l Ministru Garoflid a depus la rândul lui proectul de lege pentru reforma agrară, în Ardeal, Banat, Crisana şi Maramureş votat deja în Senat. In curând şi acest proect va veni în discuţie prefăcându-se în lege şi începându-se astfel împărţirea pământurilor în Ardeal. Ţăranul român din Ardeal va căpăta astfel dreaptă răsplată a răbdătoarei sale aşteptări, a iubirei sale de neam, precum şi ţăranii uniţilor conlocuitoare se vor bucura de frăţeasca dreptate românească.

La Senat Domnul prim ministru Averescu a arătat pericolul mişcărilor bolşevice şi cauza pentru care a arestat pe bolşevicii strânşi în adunare la Bucureşti. A dovedit cum acestia voiau să favorizeze revoluţia în ţară şi să aducă armatele ruseşti cotropitoare. A arătat cum primeau bani de la bolşevicii ruşi din Moscova organizând aruncarea în aer cu dinamită a clădirilor publice şi căilor ferate precum şi uciderea gruntasilor ţărei.

Senatul e aprobat arestarea comuniştilor, cum de altfel o aprobă toată tara.

Tot la Senat continuă discuţia asupra marei legiuri administrative ce va da mai multă putere judeţelor şi comunelor prin aşa numita descentralizare, adică prin trecerea unei părţi din puterea administrativă dela centru, asupra organizaţiilor administrative ale provinciilor, judeţelor şi comunelor. Şi la această legiuire au vorbit mai mulţi fruntaşi politici iar discuţie mai continuă încă.

Săptămâna culturală în ţară

In săptămâna aceasta a fost sărbătorit marele învăţat Neculai Iorga care a împlinit 50 ani de viaţă, lupte cari 35 de muncă. Sărbătorirea s'a făcut la Ateneu în Bucureşti, e sală anume clădită pentru marile întruniri de cultură naţională. Au asistat mulţi învăţaţi, oameni politici, delegaţii şcolilor secundare şi universităţilor. Au vorbit Dl Paul Bujor din partea universităţei din Iaşi, — V. Haneş din partea „Legei Culturale" o societate care în Regat luptă pentru luminarea poporului şi al cărei preşedinte e dl N. Iorga.

Dl Vaida Voevod în numele Transilvaniei mulţumeşte sărbătoritului pentru lupta ce-a dat-o ca răspânditor al culturei româneşti în ţinuturile altădată subjugate. Dl N. Iorga foarte mişcat a răspuns tuturor mulţumind pentru cuvintele ce i s'au adresat spunând între altele:

— Să nu se creadă că lucrurile mari sunt imposibile. Ce e cu putinţă se face aproape dela sine. Ce pare cu neputinţă aceea cere silinţele omului adevărat. Şi el izbuteşte în truda lui. Căci a putea să pară mai imposibil decât minunea pe care în chip aşa de fericit o vedem îndeplinită astăzi de nebuni credinţei în cele ce nu se pot?

Şi adresându-se tinerilor spune:

— Fiindcă este atâta tineret de faţă să mi se îngăduie să le amintesc că, orice ar fi făcut şi orice ar mai face generaţia noastră, în mâinile lor este ţara şi a uita aceasta înseamnă a uita de înşişi părinţii lor cari atâţia, zac în pământ pentru că lor au câştigat o ţară liberă şi mare.

Aceste frumoase cuvinte ale domnului Neculai Iorga sunt un îndemn pe care tinerimea noastră desigur nu-i va uita.

Sfârşinduse cuvântarea dlui Iorga răzbătoarea a luat sfârşit mulţimea adunată petrecându-l cu urale până la eşire.

Legiuirea învăţământului

Guvernul voind să unifice învăţământul a venit cu o legiuire care aşează noui temelii administraţiei şi organelor de control ale şcolii. Desigur că crearea unui singur învăţământ pentru întreaga România Mare e o nevoie adânc simţită. Un popor atât de strâns unit ca cel românesc nu poate decât pierde prin diferenţa între învăţăminte, prin care cunoştinţele şi educaţia naţională a fiilor neamului într'un ţinut e deosebită de aceia a ţinutului vecin. Unificarea deci şi aici este de trebuinţă şi, cu cât se va face mai repede, cu atât va fi mai bine.

Fapte difinite. Graniţa cu Cehoslovacia

Luna aceasta se vor aduna la Halmi comisia românească şi comisia cehoslovacă pentru a hotărî definitiv graniţa în Maramureş.

Se ştie că învoirea de pace călcase în multe locuri graniţa naturală a poporului nostru dând Cehoslovaciei ţinuturi româneşti. Această ţară, prietenă nouă a recunoscut lasă greşeala şi a primit să se facă dreptate.

Două comisiuni au lucrat mult timp pentru a se ajunge la o înţelegere paşnică: una cehoslovacă era condusă de generalul francez *Paris* alta românească condusă de dl general *N. Petala* comandantul corpului VI. armată. După îndelungate discuţiuni s'a ajuns la înţelegerea că Cehoslovacia să ne dea înapoi mai multe comune locuite de români. Astfel acum trebue trasă graniţa hotărâtă şi după cum am spus, comisiunile se vor întruni din nou la Halmi.

Vestea aceasta nu poate decât să umple de bucurie toate inimile româneşti.

Prin lucrările comisiunei noastre s'a câştigat nu numai pentru patrie mumă multe vieţi românesti şi pământ strămoşesc dar s'a arătat pe deplin acelor ce ne-au fixat graniţile în marele sfat al păcii dela Paris, că în multe părţi au greşit, iar greşelile sunt recunoscute chiar de vecinii în al căror folos am fost nedreptăţiţi.

Ficsarea definitivă a graniţei va avea însă şi un alt folos: va înlătura pe vător orice putinţă de neînţelegere între noi şi Cehoslovacia, o ţară prietenă, locuită de un neam viteaz ce-a răbdat ca şi noi jugul maghiar, dezrobindu-se odată cu Ardealul.

Prietenia cu această ţară, favorizată prin interesele comerciale şi industriale ce le avem împreună, cât şi prin nevoia asigurării păcii din partea Ungariei, va câştiga astfel mult spre binele şi mulţumirea tuturor.

Buctum.

De unde cu cetitorii nostri

Din partea primarului din Vlăsineşti, jud. Dorohoi primim o frumoasă scrisoare în care salută apariţia „Cultarei Poporului" în care am găsit — zice Dsa — articole cari fac, cu adevărat ca această gazetă să fie pentru cultura poporului, şi care trebue răspândită cât mai mult, atât în ţara veche cât şi în Ardeal.

Iubiţi fraţi eu zic aceste cuvinte; căci în noi aceeaşi inimă bate; noi am luptat vitejeşte pentru ca să întregim scumpul nostru neam şi isbânda a noastră a fost având în frunte ca conducători, adevăraţi români, iar în capul armatei pe M. S. Regele Ferdinand cel mai mare român, şi în acest fel am împlinit cel mai sfânt vis al nostru,

Gazeta Dv. este pentru luminarea adevărată a poporului român, şi desi departe de Dv. voiu căuta să o răspândesc cât mai mult lucrând şi eu astfel la una din cele mai frumoase opere de cultură a poporului dela sate şi orase.

Direcţiunea mulţumeşte pentru dragostea ce arată gazetei şi sprijinul ce ni-l făgăduieşte pentru răspunderea sa. Cu fapta sa Dl Primar al Comunei Vlăsineşti, contribue alături de noi la luminarea poporului şi la consolidarea statului.

Frăţilă, profesor Galaţi.

Mulţumim pentru frumoasele urări adresate Gazetei.

Gazeta noastră ţinând cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile şi toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noştri, cu privire la chipul în care ar dori să vadă tiparită foaia lor, la cunoştinţele şi învăţămintele frumoase de care simt mai multă nevoie precum şi la toate îmbunătăţirile ce socotesc că trebuesc făcute gazetei noastre. Vom ţine seamă de cele ce ne vor spune prietenii noştri cititori, şi vom împlini cu dragă inimă propunerile cele bune.

Înştiinţare. Rugăm pe toţi colaboratorii şi prietenii noştri să trimeată din vreme manuscrisele lor Secretariatului de redacţie, astfel în cât să fie primite cel mai târziu în ziua de Luni care precede ziua aparitiunei ce este Dumineca.

INFORMATIUNI

Familia regală pleacă în străinatate. M. M. LL. Regele şi Regina vor pleca în străinatate în ziua de 12 Iulie.

Demobilizarea contingentului 1919. In luna August va fi demobilizat contingentul anului 1919.

Dreptul de vot al femeilor. Senatul a discutat articolul 12 din reforma administrativă. In acest articol îse prevede votul voluntar al femeilor la alegerile comunale. In cele din urmă articolul a fost votat cu modificarea ca votul femeilor să fie obligator.

Convenţia româno—Ceho-Slovacă. Anunţăm că convenţiunea pentru rectificarea frontierei româno—Ceho-Slovace, încheiată la Praga, a fost dusă la îndeplinire la 28 crt. O comisiune compusă din militari şi civili români a predat comisiei Ceho-Slovace comunele Artiş şi Fertőszalmár din jud. Ugocia şi Nagypakod din jud. Satu-Mare. Tot atunci comisiunea Ceho-Slovacă a predat României: Tarnăul-mare, Bocica, Szárazpatak şi Komlóselő.

Românii se reintorc din America. In ultimul timp au sosit la Wiena foarte multe grupuri de muncitori români originari din Ardeal care se înapoiază din America, în patrie. Toţi declară că se întorc în ţară din cauză că foarte multe fabrici se închid sau produc foarte puţin pentrucă industria americană nu-şi poate desface produsele, cursul dolarului fiind foarte urcat. Salariile muncitorilor scad mereu.

Zăpadă în Oltenia. In ultimele zile a căzut foarte multă zăpadă în Oltenia.

Pentru vizitatorii târgului de mostre din Cluj. Ministerul comunicaţiilor a acordat o reducere de 50 procente pe tren pentru vizitatorii din întreaga Românie, cari vor poseda legitimaţia târgului de moatre ce se ţine la Cluj dela 15 Iulie — 15 August 1921.

Tipografii elveţieni respinş internaţionala III. In urma marilor nenorociri aduse peste omenire de către baadele comuniste, muncitorii au început să-şi deschidă ochi şi să respingă tovărăşia cu acesti comunişti. Astfel federaţia tipografii lor elveţieni au respins cu 3715 voturi contra 553 afilierea la internaţionala a treia.

Exportul de vite. Consiliu de miniştrii dela Bucureşti a admis reducerea dela 250 la 100 lei pentru fiecare cap de vită exportată din Ardeal. La această taxă se va acorda un comision de 20 de lei.

Clădiri de şcoli noi. Ministerul Instiucţiunei dela Bucureşti a dat suma de 750 de milioane pei pentru reparaţii şi construiri de şcoli noi.

Greva proprietarilor de restaurante din Bucureşti. In urma măsurilor luate de primăria din Bucureşti în vederea înfrânării speculei dela restaurante şi cafenele, fixându-se preţuri maximale, proprietarii acestor localuri au declarat grevă. Primaria le-a dat un termen pentru încetarea grevii după care au fost foarte aspru pedepsiţi toţi acei proprietari care au calcat preţurile maximale S'a luat hotărarea ca în toata ţara să se fixeze preţuri maximale prevăzându-se pedepse foarte grele contra acelor ce nu se vor supune.

Incoronarea dela Alba-Iulia. Sarbătorea încoronărei M. M. Lor Regele şi Regina a fost fixată pentru ziua de 27 Septemvrie stil vechi.

Scolile evreeşti calcă ordonanţele. Revizorul din Arad a făcut cunoscut secretariatului general de instrucţie că din toate scolile de acolo numai cele evreeşti nu s'au supus ordonanţei care prevede ca lecţiile să se facă ori în limba română ori în cea maternă. Şcolile evreeşti din Arad continuă, ca şi în alte orase de altfel să menţină limba unigară ca limbă de predare.

Noi taxe de export. S'au fixat următoarele noi taxe de export: pentru porumb se plăteşte o taxă de 1500 lei de vagon, pentru orz 2000 lei de vagon, pentru mei 500 lei de vagon, pentru păr de bou 10.000 lei de vagon.

Mari neînţelegeri între Trotzki şi Lenin. In urma gravelor neînţelegeri (se vede că nu-şi pot împărţi prada) din sânul sovietelor şi din cauza luptei îndarjite dintre Lenin şi Trotzki, invitaţi străini la congresul internaţionalei III dela Moscova sunt cu totul îndispuşi. Nu s'a putut face oaspeţilor străini o primire aşa cum a fost pusă la cale şi mai mult de cât atât, unii au fost primiţi chiar cu huiduieli.

Posta redactiei

A. Gh. Otelescu. Costeşti-Buzău. care încurajaţi gazeta şi pentru sprijinul ce ne daţi.

Din lipsă de spaţiu nu publicăm decât versuri decât din ale poetilor recunoscuţi ca maestrii ai gândirei şi limbei româneşti. Vă Rugăm că atunci când aveţi lucruri interesante de comunicat să ni le scrieţi în proză.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Brăila, Brașov, Bârlad, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s. p. a. Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8

(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vărsat.

Secția de Bancă. — **Secția de Mărfuri.**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare.
Reprezentanti stabili in Bucuresti, Kosice, Praga si Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsității No. 3. C. 735

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 11 — 1 leu — Opt pagini — 10 Iulie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂTII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorităţi .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREŞEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DIMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂŢEI CLUJ

Redacţia: Str. Dorobanţilor 11 — Secretar de Redacţie: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administraţia: Str. Dorobanţilor 11

Pământul Ţării noastre

Şi acum, dragi elevi, câteva cuvinte pentru voi... Aţi luat parte la un concurs care nu este o întâmplare de toate zilele. V-a adus aci voinţa marelui nostru Rege, care ştie nu numai să câştige bătăii şi să izbândească visul de veacuri al Neamului nostru, ci poate cuprinde în atenţiunea şi iubirea lui nemărginită şi pe micii Români care se pregătesc pentru viaţă pe băncile şcoalelor. Sunteţi întâia generaţie a Ardealului care învaţă, liberă, carte românească. Şi cartea trebue să vă înveţe nu numai limbă românească, ci şi simţire românească. Această simţire ca să fie adevărată şi adâncă până la cutremurarea fiinţei voastre, o veţi căpăta cunoscând şi iubind întreg Neamul nostru cu trecutul lui, precum şi întreg pământul Neamului nostru. Pământul şi Neamul pentru noi sunt două lucruri care nu se pot despărţi. Pământul acesta e lăcaşul de odihnă al strămoşilor Daci şi Romani, care au avut civilizaţii strălucite atunci când Ungurii mâncători de carne crudă rătăceau încă sălbateci prin ierburile înnalte ale Asiei centrale. In pământul acesta s'au coborît înnaintaşii voştri timp de sute de veacuri; ei s'au luptat şi au fost înfrânţi dar au trecut urmaşilor dorinţa de libertate şi mândria unei rase care se simţea superioară asupritorilor. Pe pământul acesta au suferit părinţii noştri, care au avut minte şi inimă şi voinţă, dar nu se puteau ridica, fiindcă erau Români. Pe pământul acesta voi aţi crescut sănătoşi, plini de putere şi de neastâmpar, ca să fiţi nădejdea noastră. Munţii lui au aruncat umbra lor ocrotitoare asupra leagănului vostru. Apele lui v-au întărit cu undele lor răcoroase. El v-a încântat cu pădurile, cu pajiştile şi cu florile lui. El v-a hrănit cu pâinea, cu turmele şi cu poamele lui. Când asupritorii au luat tot, el a pus la loc, din belşugul darului său. Când au căutat să vă ia şi limba şi gândul, el v-a ascuns satele pe văi sălbatece unde nu putea pătrunde duşmanul, şi tot el v-a păstrat privelişt[illegible] de frumuseţe, de gingăşie şi de măreţie, care îndreptau ceia ce cânta să strice o carte străină de sufletul vostru. Au fost timpuri când nu aţi avut nici un ajutor de la oameni. Atunci nu mai rămânea de cât [illegible] de la Dumnezeu [illegible] pământul ac[illegible] [illegible]aţi s[illegible]

la sânul unei mame. Şi el nu v-a lăsat. El a ocrotit neamul nostru, l-a înmulţit şi l-a întărit, aşa că astăzi să fie stăpân în ţara lui. — Acum, ca stăpâni în ţara voastră, întoarceţi datoria pământului. Priviţi-l cu dragostea fiului, cunoaşteţi-l, mândriţi-vă cu el, şi spuneţi lumii mândria voastră. Iar mai târziu, apăraţi-l!

(Dintr'o cuvântare la concursul, între elevii clasei IV secundare din Ardeal, instituit de Societatea Regală Română de Geografie, al cărei Preşedinte de onoare şi Protector este M. S. Regele Ferdinand I.)

G. Vâlsan
profesor universitar,
Membru al Academiei Române.

„In rezervă“

Nici o frunză nu mai mişcă;
Soarele de-acum se stinge;
Majestos regina nopţei
Virful fagilor atinge.

De prin tufe, pitpalacul
Către cuib îşi ia'ncet sborul.
Unul câte unu'n grabă
Brotăceii încep corul.

Intr'un tei, o mierlă-aşteaptă
S'o cuprindă'n braţe somnul;
Un ploton în faţa cinei
Face ruga către Domnul.

Ici şi colo focuri slabe
— Stele ce-au căzut din slavă —
Iar în juru-le, oştenii
Povestesc câte o snoavă.

„Stingerea“, în depărtare,
Umple sufletul de jale;
Riul duce'n taina nopţei
Doinele, cu el la vale

Se revarsă într'o clipă
Atît farmec şi răcoare;
Şi-i atîta armoiie
Şi-i atît parfum de floare...

Iar când noptea prinde'n giulfiu-i
Toată linistita fire,
Sparge linistea — ca trăsnet —
Un obuz la mânăstire.

N. Near[illegible] [illegible]nel.

Şuşiţa, 917. Iulie.

Cuvânt inainte la cunoaşterea Lumei

Am spus că neamul românesc este ursit să arate lumei ce este adevărata dragosta de ţară, că această dragoste nu înseamnă ura ci pregătirea de iubire între celelalte naţii. Dacă noi Românii avem o ţară aşa de frumoasă şi aşa de bogată, în cât chiar străinii o iubesc, urmează că această frumuseţe şi această bogăţie nu ne-au fost date în deşert, câci nimic nu este şi nu se face în deşert. Ci frumuseţea şi bogăţia României, sunt semnele datoriei noastre de a grăi omenirei că trebue să ne iubim ţara mai mult ca orice pe acest pământ, însă în aşa chip ca toţi oamenii să înveţe dela noi că trebue să-şi iubească neamul muncind cinstit pentru înălţarea lui iar nu pentru nimicirea altora, şi aşa să fie între toate naţiile o întrecere spre a ajunge la Dumnezeu prin muncă cinstită, prin blândeţe, prin bună-voinţă, prin lumină, prin adevăr, prin frumos, prin bine. Dar tocmai de aceea şi noi, ca orice neam, trebue să ne apărăm ţara unde ne-a aşezat Dumnezeu, şi să nu îngăduim nimănui a ne face robi pe moşia noastră. Să fim blânzi şi buni atât cât celelalte popoare vor înţelege să fie la fel cu noi, şi nu vor sări asupra noastră. Dar când unii străini vor veni ca să se facă stăpâni pe pământul nostru părintesc, atunci suntem datori să luptăm până la peirea sau a noastră sau a lor. Căci mai vrednică este moartea cu cinste decât viaţa cu ruşine.

Astfel, noi Românii suntem oameni cu credinţă în Dumnezeu şi cu dragoste de ţară. Şi pentru noi aceste două **lucruri** sunt nedespărţite. Aşa **au fost** strămoşii şi părinţii **noştri**, şi aşa înţelegem să **fim** şi noi până în veacul **veacurilor**, căci acesta este rostul nostru în această lume şi aceasta a fost şi va fi mândria şi ţăria noastră.

Dar pentru a fi cât mai mult aşa, şi pentru ca să nu ni se întâmple a ne abate din drumul nostru cel drept, trebue să ştim cât mai bine de ce trebue să fim aşa. Să luăm seama că duşmanii văzându-ne ţăria în împreunarea credinţei noastre în Dumnezeu cu dragostea noastră de ţară, caută să lovească mai ales în această împreunare. Ei ne spun că aceste două lucruri nu pot sta la olaltă. Ei zic că dacă este adevărată credinţa în Dumnezeu, atunci nu este întemeiată dragostea de ţară, deoarece religia ne învaţă ca să nu facem deosebire între oameni, ci să ne iubim unii pe alţii; iar dacă este îndreptăţită dragostea de ţară, atunci este falsă credinţa în Dumnezeu, fiindcă iubindu-ne patria noi prindem ură pe celelalte naţii şi cu chipul acesta nu mai împlinim legea lui Dumnezeu de a fi cu toţii fraţi. Aşa ne grăesc duşmanii. Dar judecata lor este pornită din spirit rău. Si noi trebue să ştim a ne feri de ispită. Pentru aceea, trebue să cunoaştem cât mai lămurit ce este lumea aceasta în care trăim; de unde vine ea şi unde merge ea; şi cum prin dragostea de ţară noi împlinim legea lui Dumnezeu ca toate neamurile să se iubească.

In cele ce urmează vom căuta deci să arătăm acest adevăr. Spre acest scop, ne vom sprijini înainte de toate pe Sfânta Scriptură. Dar vom avea în vedere şi pe cărturarii cei mari cari au tâlcuit învăţătura, căci mai ales ei ne fac să înţelegem adevărul din Sfânta Scriptură.

Marin Ştefănescu
Profesor la Universitatea din Cluj.

Propaganda la sate

Mii şi mii de elevi au părăsit băncile şcoalei şi au plecat la vetrele părinteşti, să se odihnească în lunile de vară.

După munca grea dela şcoală odihna e binevenită, dar credem că elevii noştri nu vor sta numai cu mânile în sân, toată vara, când ar putea să dea şi ei o mână de ajutor, sprijinind mişcarea cea frumoasă şi înălţătoare, ce s'a pornit pentru luminarea poporului dela sate.

S'au ţinut atâtea conferinţe pentru popor; se scriu ziare potrivite pentru priceperea şi luminarea lui; studenţii dela universitate şi cei mai mari dela licee au hotărât să cutriere unele ţinuturi, şi să vestească şi poporului dela sate învăţătură bună şi folositoare.

*

Aşteptăm dela toţi elevii noştri să ia parte la această muncă de luminare a poporului. Nu se cere numai decât, ca să ţină cu toţii conferinţe sau vorbiri, ci ajunge dacă fie-care va îndeplini munca, ce o poate săvârşi. O mulţime de duşmani străini s'au strecurat pe la sate şi aruncă în sânul poporului sămânţa rea a gâlcevei şi a tulburării. Sunt oameni fără ţară şi fără Dumnezeu, trecuţi cine ştie cum peste graniţa României, cari nu se pot împăca nici decum văzând cât de mare şi frumoasă e ţara noastră. Ei ar dori să o vadă mică cum e Ungaria, sau turburată, cum e Rusia, ca să o poată birui mai uşor, punându-şi genunchele pe pieptul ei.

Cei mai mulţi din aceşti prooroci mincinoşi sunt Ruşi, Unguri, sau Jidani rătăcitori. Văzând că au rămas fără ţară, ei nu se pot împăca cu gândul, că alţii să trăiască în bine şi fără gâlceară. Ei se strecoară pe la sate, îmbată lumea cu apă rece, îndemnând pe toţi să nu lucre-

ze, să nu asculte de mai mari, şi să trăiască din hoţii şi destrăbălări. Din nenorocire sunt şi câţiva români rătăciţi, cari mai bucuros ascultă de glasul acestor falşi apostoli, decât de acela al fruntaşilor cărturari, cari totdeauna i-au voit binele şi l-au povăţuit pe cărărea cea dreaptă, şi în zilele rele şi în cele bune. Dar avem numai puţine oi rătăcite, şi dacă vom lua seama de cu bună vreme, le vom putea uşor aduce la calea cea adevărată.

Mai mare e primejdia cu gazetele şi broşurile veninoase, ce se împărţesc poporului. Prin fel de fel de uneltiri, oameni dăunăitori au ajuns să împrăştie la sate mii şi mii de broşuri, cari îndeamnă pe oameni la revoluţie şi nesupunere.

Aici este rolul ce-l va avea tinerimea noastră la sate.

Să treacă din casă în casă, să stea de vorbă cu oamenii, şi unde vor afla vr'o gazetă rea, sau vr'o broşură, care să îndemne pe oameni la neascultare şi destrăbălare, să o arunce în foc, întrebând mai întâi pe oameni cine le-a dat aceste tipărituri, ca legea să poată urmări pe toţi ticăloşii, cari vor să aprindă iarăş focul măcelului dintre oameni, care abia a început a se potoli, în vremea din urmă, după-ce a lăsat în urma lui atâta jale şi ruină.

Să stea şi tinerimea cu ochii în patru, şi decâte-ori vor auzi vr'un glas cobitor, ori le va cădea în mână o broşură sau o gazetă proastă, să-şi facă datoria luminând pe oamenii cei buni şi dând pe mâna justiţiei pe cei răi şi ticăloşiţi.

Elevii au şi ei mari îndatoriri faţă de patrie, căci ea îi călăuzeşte acum în şcoli şi ea le va deschide toate cărările ce duc la viitorul cel fericit şi îmbelşugat!

Al. Ciura.

PROVERBE

Unde nu e cap, vai de picioare.

—

Cine intră în horă trebue să joace.

—

Cine ia pe datorie plăteşte de două ori.

—

Cel mai bun dascăl e păţania.

—

Nu pune degetul între ciocan şi nicovală.

—

Doctorul cel mai bun e cumpătul.

—

Drumul drept duce la ţintă, ocolurile te rătăcesc.

—

„Fundaţia culturala Principele Carol" şi „Casa culturei poporului"

Două instituţii pentru cultura poporului fondate în timp de câteva săptămâni sub îndemnul A. S. Regale Principele Carol care se găseşte în fruntea amândurora ca conducător activ.

Prima instituţie „Fundaţia culturală" alcătuită din daniile A. Sale Regale Principele Carol, are de scop ajutarea susţinerea şi creierea faptelor de cultură naţională sub controlul şi veghierea necontenită a fruntaşilor acestei culturi. A doua instituţie, creiată printr'un vot al Adunărilor legiuitoare şi având de preşedinte activ tot se A. S. A. principile Moştenitor iar de preşedinte de onoare pe M. Sa Regele, are de scop de-a desvolta în mijlocul poporului dorinţa cultivărei şi-a frumosului, de-a menţine cultul iubirei patriei prin scrieri, conferinţe serbări comemorative excursii, de-a face educaţia cetăţenească a poporului, de-a-l face să iubească igiena, gospodăria şi buna stare. Ea va avea sediul principal la Bucureşti însă va *colabora* cu societăţile de educaţie şi cultură pentru popor, ca liga culturală „Astra", „Cultura Poporului", coordonând şi incurajând activitatea lor spornică prin ajutoare şi subvenţiuni.

Noul institut naţional implineşte desigur o lipsă adânc simţită în mijlocul naţiunei româneşti, care din cauza împrejurărilor istorice vitrige nu s'a putut cultiva îndeajuns. Statul copleşit de atâtea datorii în urma războiului trebue cu orice preţ ajutat, spre a curma cu un minut mai devreme neştiinţa poporului. E păcat de această naţiune a cărei inteligenţă inăscută este atât de puternică, să se sbată în întuneric fără ca oamenii de bine să lupte pentru îndreptarea lucrurilor. Exemplul A. Sale Regale Principele Carol este un indoit imbold. El a dat o insemnată sumă de bani şi a luat conducerea *activă* a instituţiilor.

In Senat când s'a discutat legea creierei „Casei poporului" unii au criticat faptul zicând că Dinastia nu poate lucra în mijlocul membrilor unui consiliu de administraţie din cauza incurcăturile judiciare ce s'ar putea ivi. Un senator a arătat insă că în timpurile noastre democratice trebue să lăsăm ca Dinastia să vie în mijlocul poporului spre a lucra, dacă astfel o voeşte. Şi senatul a aprobat această părere, pentruca indemnul Coroanei să fie şi mai viu.

„Cultura Poporului" născută mai demult în Cluj, izvorâtă din aceleaşi nevoi şi având aceleaşi ţinte, nu poate decât să primească cu satisfacţie cum mişcarea de luminare a poporului se intinde tot mai mult în mijlocul tuturor claselor sociale, însuşi Coroana luând parte activă, şi stimulând energiile tuturor.

Colaborarea şi ajutorul ce se promite va fi cu atât mai necesar cu cât nouile provincii sunt acele ce vor avea de purtat o luptă mai aprigă pe terenul naţional şi cultural îl aşteptăm deci cu convingerea că el va împlini multe lipsuri ce împiedecă azi încă o activitate mai vie.

Publicatiune.

Se aduce la cunoştinţă ca în ziua de 15 Iulie 1921. se ţine licitaţie publică cu oferte închise în fiecare din garnizoanele notate mai jos, la Comandamentul de garnizoană respectiv, afară de garnizoanele Bistriţa şi Oradea Mare, unde licitaţia se ţine la Comandamentele Diviziilor 16 şi 17-a Serv. Intendenţei iar la Cluj la Serv. Intendenţei Comandamentului 6 Teritorial, pentru cantitaţile de fân şi paie din recolta anului curent notate în dreptul fiecăruia din garnizoanele.

Garnizoane	vag. á 10.000 kgr. fân	vag. á 10.000 kgr. paie
Cluj	325	185
Oradea-Mare	145	90
Sighetul Marmaţiei	35	20
Salonta-Mare	120	70
Bistriţa	130	80
Dej	40	25
Ibaşfălau	35	25
Turda	25	15
Sumesfălau	10	10
Gherla	90	50
Satu-Mare	140	85
Tg.-Mureş	115	65
Careii-Mari	185	110
Mercurea Ciucului	15	10

Se primesc oferte numai la Cluj pentru toate garnizoanele pentru cantităţile totale sau în parte. Predarea în Staţia C. F. R. a fiecărei garnizoane sau staţia cea mai apropiata.

Supra oferte nu se primesc. Ofertanţii pot lua cunoştinţa de condiţiunile caetului de sarcine şi art. 72—83 din legea contabilităţei publice, ce se găseşte afişat în fiecare garnizoana şi se poate vedea în ori ce zi de lucru între orele 11—13 din zi.

Corpul VI. Armată
Serv. Intendenţei.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Lupta de la Sadu

Din cauza ghiulelelor şi aglonţelor, aerul se încinsase, pământul se cutremura, iar copacii din pădurea unde compania işi făcuse oarecare întăriri, cădeau retezati mai peste soldati mai lângă ei. Inamicul venea în 5 valuri şi cu tot focul Românilor, nu se opreà. O baterie în stânga companiei bătea din zor, ghiulelele cădeau în rândul duşmanului rărindu-l, dar alţii din urmă ţâşneau şi umpleau golurile.

Câteva locuri virane fuseseră sfredelite, bortelite sau acoperite cu trunchiuri de copaci, răsturnaţi şi pătaţi de sânge.

O grupă sta gata să întărească linia întâia, dar o ghiulea căzu în mijlocul ei, o groapă enormă, de putea-i să'ntorci caru'n loc, apăru, iar grupa fu înghiţită de vie. Nici măcar o pată de sânge n'ar fi trădat, că o clipă mai înainte, pe locul acela, bătuse opt inimi de viteji români. Un soldat se căsnea să se caţăre într'un copac şi să prindă între ramuri o mitralieră dar cum era cu mâna agăţată de o creangă, o schije îi reteză mâna din muăr, în timp ce trupul se rostogoli fără de viaţă, pe iarba pârjolită. O ghiulea neexplodată se înfipse în pieptul sergentului Toma, cum ai arunca un cui într'o mămăligă, trântindu-l pe spate ne însufleţit, cu ochii deschisii, mâinile crispate şi gura strâmbă de durere. Un glonţ isbi pe Subt Gelu în cartuşieră, pentru o clipă avu înpresia că-i perforase stomacul, dar glonţul nu străbătu decât cartuşele din cartuşieră, oprindu-se într'o cataramă. O schije îi luă luleaua din gură. De când intrase în răsboi, sublocotenentul se obişnuise ca nici la atac să nu se deslipească de sfânta lui tovarăşe: luleaua. Pierderea ei însă il cam întristă, făcuse oare care legătură între viaţa ei si-a lui poate? Siguranţa preconceputelor idei că va muri şi el după ia, il întări în loc să-l demoralizeze, cu toate că în suflet îi spunea cineva că sentinţa de moarte e gata, în că executarea ei trebuia s'o astepte rece şi la postul lui.

— Ce o fi, o fi işi zise, apoi strigă: Cu Dzeu înainte . . . Gornistul Păun sună atacul. Terenul pierdut trebuia cu ori ce preţ să fie recăstigat.

Dar n'apucă Păun să trâmbiţeze când un glonţ il izbi în piept se clătină, şi căzu. Gândul datoriei il întări. Rezemat într'o mână, ţinea în cealaltă goarna; şi suna îndemnul ca înputerniciţi şi încurajaţi, camarazii lui să reporneească la luptă; dar sângele il podidii pe nas şi pe gură, oftă adânc şi muri.

Dăduseră 2 contra atacuri intr'un timp foarte scurt. Unităţile din regiment se amestecasesă, numai se auzea nici un ordin, şi nu se mai asculta nimic şi de nimeni. Cu multă greutate ofiterii reconstituiră câteva unităţi. Involburarea luptei, făcu pe soldaţi să uite că de 3 zile nu mâncaseră nimic, şi nici că nu dormiseră un minuţel măcar.

O porumbişte eră lângă ei, iar un pârăiaş serpnia trist şi întunecat lângă ela. Căti va înşi rodeau luniştiţi cu cocean cu tot, un drug de poruinb. Dar masa le fu de scurtă durată, focul înamic din nou îi supăra. Durerea înfrângerei îi copleşise de tristeţe, iar lipsa de ajutoare şi mai mult. Jumătate din unitatea Subt Gelu fusese scoasă din luptă. Lt Stănescu Bărcă, pe când era transportat într'o foaie de cort, fù din nou isbit de o schije, lipsindu-l de viaţă. Nefericit erou. Energic şi hotărât, cu sânge recedis preţuise moartea, îngrozind dusmănii cu unitatea lui. Înamicul se arăta. Trupa începu să şovăie, când călare în ploaia de gloante apăru colonelul.

— Trei ceasuri să mai rezistăm, copii strigă dânsul, şi ne vin ajutoare. Pe ei copii.

Un „ura" puternic ţâsnii din pieptul românilor, vuind văzduhul.

— Înăinte, strigă Subt-Gelu, dar un gloinţ il isbi în umăr. Mâna îi începu să-i furnice, şi sângele cald să-i gâdele braţul. Durerea însă n'o mai simţea . . . Înainte, strigă din nou şi ajunseră la liziera pădurei, când la câţiva pasi în stânga lui . . . zării Colonelul în mijlocul soldaţilor, calul îi fusese înpuşcat sub dânsul.

Sublocotenentul isi duce mână la frunte . . . ochii începusă să se întunece, simţia că se sfârşea şi se rezemă de-o scorbură . . . se clătină . . . iar goarna suna, suna într'una.

— Ce-i ofiţer, îi strigă Colonelul . . . scoală nu-i timp de stat . . . înainte . . . auzi!

— Da Dle Colonel . . . răspunse . . . dar nu mă lasă rana.

— Pleacă la postul de ajutor, ofiţere, apoi porni în altă parte să şi încurajeze soldaţii.

— Înainte 2 Vâlcea . . . se auzea din depărtare . . . aşa copii . . . înainte băieţi . . . înainte.

Gelu simţi că-l prinde puteri dumnezeeşti se ridică, şi porni în goană ameţită, ajungându-şi unitatea cam la mijlocul pădurei. Duşmanul fusese respins . . . Dar ca şi cum cerul s'ar fi spart, aşa de asurzitor trosneau ghiulelele. Una căzu lângă sublocotent, asvârlindu-i pământ în ochi, cum ai asvârli pământul cu copitele, un cal. Respiraţia i se îngreună şi căzu jos nemişcat, intr'o pată de sânge. Un caporal cu bluza albă se apropie de el, il smici, şi-l desfăcu la haină.

— Am bănuit eu că nu sânteţi mort zise caporalul, d'aia v'am desfăcut la piept.

Era atâta de prăpădit, încât sublocotenentul nu luă în seama la cele spuse de caporal, ci încercă să se ridice, dar isbuti să se scoale în capul oaselor.

— Unde sânt ai nostrii? zice.

— Nu ştii Dle sublocotenent . . . adineauri m'am trezit şi eu . . . unde ar fi, nu ştiu.

— *Nu ştiu*, Ce sinistru suna la ureche acest „nu stiu"!

Gloanţele fluerau într'una, ghiulelele se vedeau căzând îngândurate în faţa lor. Se sculară de jos pornind mai mult aplecaţi. Nu înţeleg dece la luptă soldatul apleacă fruntea. Ne văzând nimica în faţă tea-i credea oare că se apără de strutul de pericol?

Cei doi românii ajunseră la porumbiştea de lângă pârău. Caporalul scoase un răcnet. Tu răsări în piept deasupra înimei.

— Oh! m'au betejit spurcaţii, gemu el. Dar nu-s prost să mor în mâna lor . . . Hai Dle Subl.

— Hai coporale . . . şi sprijinindu-se unul de altul se grăbiră

De vorbă cu ofiţerii

Marele meşteşug al unui dascăl este să ştie cum, din învăţătura lui, să împărtăşească oamenilor toate cunoştinţele ştiinţei lui.

Sânt mulţi învăţaţi, ce ştiu foarte multe lucruri pentru ei, dar nu pot ca ştiinţa lor să o împartă cu uşurinţă mulţimei.

Şi dacă învăţăturile folositoare oamenilor se pot învăţa prin două căi şi anume, învăţătura singur, fără dascăl, să cetești cărţi folositoare din care să desprinzi sfaturi şi îndemnuri bune, şi învăţătura prin ajutorul profesorului. Cea mai însemnată este tot aceia care ţi-o dă învăţătorul,

Numai după ce te-ai format bine după ce te-ai deprins să înţelegi buchile cărţilor şi frumuseţea lor, după ce dascălul ţi-a deslușit cum să înveţi şi a început să crească în sufletul tău dorinţa de a şti cât mai multe, numai atunci nu mai ai nevoie de dascăl şi poţi învăţa singur.

Copiii în şcoală au pe minunaţii lor învăţători de prin sate, ce au adus atât de mare folos ţărei, împrăştiind întunericul în care poporul nostru fusese ţinut atâta amar de vreme.

Când se fac mai mari, aceşti copii, ce nu pot cu toţii să înveţe carte şi în alte şcoli mai superioare decât şcoalele din satele lor, nu mai se îndeletnicesc cu învăţăturile folositoare, nu mai citesc nici o carte, nici un jurnal fiindcă nevoile vieţei îi poartă spre alte griji.

Şi atunci munca depusă de luminătorii satelor s'a cam pierdut, oamenii au mai uitat din învăţătura căpătată în şcoli şi poporul rămâne tot înapoiat.

Această stare de lucruri merge aşa, până vine omul la armată.

Armata poate desăvârşi munca învăţătorilor dela sate, numai ea poate reaprinde lumina încenuşată de necazuri şi poate deprinde poporul cu învăţătura lucrurilor folositoare.

De şi munca este mai g ea fiind că în armată omul e mare, cu anume deprinderi înrădăcinate, cu un anumit fel de judecată, totuş rezultatele dobândite în folosul ţărei sânt foarte mari prin munca devotată a ofiţerilor instructori.

Şi în ultimul timp, pe lângă învăţătura lucrurilor militare de care are nevoie soldatul în apărarea ţărei, s'a înţeles că în Armată se poate deprinde omul cu învăţătura ce îi va folosi şi în viaţa lui de cetăţean, şi că făcându-l să înţeleagă marele folos al luminei şi după ce va pleca din armată, va continua să citească tot felul de cărţi folositoare.

Viaţa săteanului mai luminat, este mult mai bună decât a celor ce nu ştiu nimic. Plugăria lui e mai roditoare, livezile mai îmbelşugate, vitele îngrijite mai bine, casele mai curate şi cu toţi ai lui mai sănătoşi. Fiindcă nu mai este orb şi cercetând cărţi, cetind jurnale vede care este calea cea bună spre o viaţă mai frumoasă şi mai liniştită.

Această minunată transformare făcută de Armată, în masa adâncă a poporului, ca o continuare a muncei învăţătorilor noştri, trebue să formeze o preocupare de căpetenie în Oştire.

Şcoalele de carte şi desvoltarea folosului învăţământului în sufletul soldatului, face pe cetăţeanul de mâine să înţeleagă tot ceiace se petrece în jurul lui, îl fereşte de orice încredere prostească în minciunile duşmanilor noştri risipiţi pretutindeni, şi ascuţindu-le mintea, le dă puterea de a deslui, binele de rău.

Această însemnată sarcină trebue să şi-o ia ofiţerul instructor,

Şi dintr'un corp de trupă, trebue să se aleagă cei mai destoinici ofiţeri, cari să deprindă soldaţii cu învăţătura, acei care au talent la deslușiri, acei ce pot grăi mai aproape sufletului ostaşului nostru, acei ce au meşteşugul de a putea învăţa şi pe alţii din învăţătura lor.

Arta militară, ştiinţa războiului, are o mare parte mecanică, în sine, ce poate fi aplicată şi predată de orice ofiţer conştiincios.

Pregătirea sufletească, cere însă o capacitate specială a ofiţerului instructor, un devotament şi o răbdare nemărginită din partea lui.

Cei aleşi să predea şi să desvolte gustul de învăţătură, trebue să aibe o putere mare de muncă şi pregătirea necesară de a dobândi meşteşugul învăţământului altora.

Gustul de carte se va desvolta ţinându-se zilnic şedinţe în care ofiţerul să citească după un program stabilit cărţi de ştiinţă populară şi de literatură. Va lămuri înţelesul, deprinzând apoi pe fie care soldat, să citească şi să arate ce a înţeles şi el.

Odată soldatul deprins cu foloasele ce le va dobândi din aceste citiri metodic făcute, va continua citirea cărţilor folositoare şi după liberarea lui.

Pe nesimţite, prin această operă de răbdare, locuitorii ţărei noastre, după câteva generaţiuni vor forma ţara luminată, în care mana cerească risipită cu atâta belşug în ogorul ei, nu le va mai fi smulsă dela gură, de streini.

Şi pera începută de învăţători, va fi desăvârşită de ofiţerul instructor, ce va privi cu drag în urmă, spre ogorul desţelenit şi de mohorul neştiinţei...

Maior V. Chiru.

PROVERBE

—

Lucrul are rădăcini amare dar fructe dulci.

—

Duhul omului e ca funiaș de ce o întinzi, de ce slăbește.

—

Un singur duşman e destul să dărâme ce-au lucrat o mie de prieteni.

—

Scrie cele rele pe apa ce curge iar binefacerea sapă-o în pietră.

—

Fapta face ruşinea, iar nu pedeapsa.

—

Lumea nu-i cât se vede prin ferestre.

—

Imn de biruinţă.

Ce dragă e, ce sfântă e viaţa,
Ce negrăit de dulce-i să trăieşti,
Când inima cu patimă se zbate
La vestea celei mai dorite veşti,
Când sufletul de farmec se'nfioară
Zărind întrea zărilor de bine,
Chiemând o lume nouă cu ardoare
Şi lumea-aceasta a răspuns că vine.

Martiri, svârliţi ca pradă, fără milă
In glodul vremii grele de pierire,
Cei schingiuiţi în chinuri şi năpaste
Răscuţi de-a veacurilor urmărire,
Veniţi, veniţi la sfânta serbătoare
Ce-aşterne'n lume farmecul măririi,
Veniţi, veniţi că-i ziua triumfală
Când firea'ntreagă-i pra la fericirii,
Şi-uitaţi cu toţii timpul de turbare
Ce v'a scăldat în patimă şi sânge,
Uitaţi acum, că-i ziua de iertare.

In ziua de-azi cutremure-se firea
Şi zbată-se'n delir de veselie,
In ziua de-azi făcutu-s'a lumea
Ce-atâtea vremi dorit eră să vie,
Când răsbunând trufia cu căinţă
Plâng to'i stăpânii zilelor viitoare,
Căci drugostea de limbă şi de lege
Şi-a dobândit măreaţa biruinţă.

Când s'a'ndurat Pronia cea cerească
Să dea pierzării neagra-ne sclăvie,
Şi când iubirea a'nceput să crească
Pe plaiurile noastre 'nosârdie,
Venit-ai zi de mare sărbătoare
Ca să deszai sicriul morţii noastre,
Ca să ne scapi vieţii'ndurătoare
De-atâtea patimi, chinuri şi dezastre.

In lung şi'n larg, în Ţara Românească
Purtaţi făclii şi steaguri şi fanfare,
Căci v'aţi aflat pierdutele odoare
In datina şi limba strămoşască,
In cort, la plug, prin sate şi pe plaiuri
Le-am cucerit şi nouă ne rămâne,
Infiorat ascultă a Tale graiuri,
Te pleci, te rogi şi plângi învins, Române.

O, pace tu, comoară îngerească,
Năde,dea unui viitor de aur,
Tu cea mai scumpă-sfântă răsplătire,
Prinosul cerului şi-al lumii drag tezaur,
In inimile noastre te aşterne,
Ca'nvinşi de vraja măreţiei Tale,
Să ne'nchinăm Soliei cei Eterne,
Ce te-a trimis să-ţi faci în lume cale.

Aurel Contrea

---

să treacă râul, când deodată le răsăriră în cale 4 germani.

— Halt! (Stăi) strigă unul dintre ei mai în etate.

Se opriră zăpăciţi, şi nemişcaţi La o astfel de plăcere nu s'ar fi aşteptat.

— Hände hoch (sus mâinile). Ofiţerul le explică germanilor că erau răniţi, dar cum focul de armă era aprins, germanii le făcură semn să se culce şi se aşezară la pământ. Doi dintre ei porniră deabusilea şi începură să scotocească morţii şi răniţi prin buzunare iar ceilalţi doi rămaseră ca cei doi prizoneri români. Unul mai în vârstă scoase un briceguş şi începusă taie mâneca vestonului ca sa panseze pe sublocotenentul.

— Ne-a luat naiba sopţi sublocotenentul carporalului.

— Ne-am topit d-le sublocoten răspuuse el.

— Ce ne facem.

— Vedem noi. Mare i Dumnezeu Neamnţul tăia şi tot tăia din mânecă, mototolind în nemţeşte verzi şi uscate... şi duhnea a rom că ofiţerul întoarse capul.

— Hast du Brot? (Ai pâine?) îl întrebă.

— Nein (nu) răspunse ofiţerul.

— Auch nicht? (nici eu) adăoga el — aber... ja...

— Bist du verheiraten? (dar... da... eşti însurat?).

— Nein.

Ich habe 2 Bubel und 4 Mädel. (eu am 2 băeţi şi 4 fete). In timpul acesta se auzi un foşnet prin porumbiş. Gelu se ridică şi zări o capelă românească... Tresări.

— Camerade... ia vino'ncoa'ii strigă, apoi explică neamţului că va prinde un alt prizonier.

— Gut, gut... se gudură neamţul încântat.

— Băiete zise ofiţerul soldatului — ce se apropiase — lasă arma jos, apoi centura... si trage.

Soldatul face, cum fu învăţat. O pocnitură iar neamţul ce tăia mâneca, scoase un horcăit. Briceagul îi căzu din mână şi holbă ochii, celălalt german prinse arma de jos, dar cât ai clipi, caporalul îi prinse de gât, ofiţerul îi smulse arma şi-l trântiră la pământ înplântându-i baioneta în piept. Soldatul care trăsese cu arma îi privia razând. L'au tras de mână dar nu se mişca. Rădea într'una arătând cadavrele nemţilor.

— Hii, hii neamţule hii, miorlăia nenorocitul.

Inebunise. Ceilalţi 2 germani atraşi de sgomot, porniră spre ei. Dar cei doi români trecură părâul prin apa ce le ajungea până la gât. Ceilalţi germani din patrulă, atraşi de sgomot văzându-i fugind, îi urmăriră cu focuri, în genunchi sub ploaia de gloanţe ce-i boteza la un loc. In dreapta fugarilor, la vre-o 200 de paşi, venea lanţul de trăgători duşmani. Şi atunci începura cu toţi şi ochească, întocmai cum ai urmării cu focuri vânatul la vânătoare. Ghiulelele cadeau în dreapta şi'n stânga lor, în faţă şi înnapoi. Fugeau pe creasta mumtelui 4-5 paşi şi se culcau ferindu-se de explozie, continuând apoi drumul, mai târâş mai gropiş, de-a buşilea mai în zig-zag, pitulându-se după tufişuri, până sărira într'o vâlcea, scăpând de focurile duşmane. Caporalul istovit căzu:

— Mor, d-le Sublocotent.

— Curaj Dumitre mai avem puţin, îl înbărbătă ofiţerul, cercând să-l ridice.

— Mor... aci nu pot, nu pot... Faţa lui acoperită de sudoare, răcea treptat, treptat. Se vedea bine că lupta cu moartea. Din vale mitraliere începeau să tocăne, iar ecoul îi prelungea sunetele, sinistru de tot.

— Hai Dumitre.

— Nu pot uite-i... fugi... urcă spre noi... Nemţii... fugi... fugi.

Ofiţeul il luă în braţe, se căzni, dar puterea nu-l ajuta să-l ridice... Un val de ameeţală il aplecă la pământ... Tresări când dete de umezeala pietrişului.

Nemţii se apropiau... şi sângele îi gălgăia din rană. Luă pe caporal în braţe şi il sărută... Era atâta de rece, că se trase înapoi şi îngrozit în timp ce înamicul începuse din nou să'm puste, o luă la goană, călcând greşit căzu de-a prestegala într'o vâlcea, şi nu se opri de cât la poalele muntelui, buimăcit şi istovit cu totul. Se lovise la cap, iar rana îi sângera şi mai mult.

Rezemându-se într'o creangă, porni mai mult înpleticindu-se. Târziu, foamea şi setea începu să'l sâcâie. Prin iarba înrourată zări susuind un părăiaş. Îşi apropie buzele uscate, şi sorbi setos din apa rece şi'amestecată cu motoj... într'un ogor găsi un cartof... ce-i dete speranţă, în apropunrea vre unui sat... Il şterse pe veston şi-l muşcă din el ca dintr'un măr.

Începuse să se 'nopteze... Stelele sclipeau şirete... luna se căsnea să răsară... Mergea îngândurat, fără să privească nici în stânga şi nici în dreapta... Un lătrat în depărtat îl trezi... iar câteva luciri îi spuse că satul trebuie să fie in apropiere. Ar fi alergat, dar privind îndepărtatele lumini, se lăsă jos obosit.,. şi lipindu'şi faţa în palme... isbucni în plâns. De bucurie că scăpase din mâna vrăşmaşului! De bucurie că se apropiase de sat?... Plângea pământul pentru care luptase, şi pe care duşmanul din nou il stăpânea? Poate...

Din câţi plecase, rămăsese singur.

Angelo Stătescu.

*) Din volumul „De pe front fu lagăr".

Doctorul „Dii, mă rog!"

Nu se poate să nu şi-l amintească viteţii cari au câştigat cea mai strălucită luptă românească din tot războiul neamului: Mărăştii.

Şi nu se poate, de la generalul nostru, tânăr şi sprinten ca un sublocotenent, până la cel din urmă soldat al Diviziei, să nu fi fost întrebat vre-odată, în vremea de odihnă, în timp de luptă, în tranşee, în cantonament, în refacere, în zori de zi, noaptea târziu, de omul acela micuţ, rotofei, cu ochii vii, cu mustaţa tăiată scurt pe buză, cu glasul subţire ca de fată;

— Vă doare ceva, nu ascundeţi mă rog, iacă eu sânt aici, să alung boala.

Răsărea ca o nălucă de unde nu te aşteptai, clătinându-se pe picioarele lui scurte, legănându-şi capul, surâzând tutulora, împărţind fie căruia o vorbă de încurajare, o glumă, o vorbă de mângâiere.

Şi toţi îl iubeau, soldaţii îl venerau şi în sufletele tuturora sosirea lui erea legată de presentimentul unui semn bun.

De cădea bolnav câte un ofiţer, se ruga de toţi doctorii să-l cheme şi pe doctorul „Dii mă rog" şi însănătoşirea intra pe uşa

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Dreptul românesc

I.

În cele următoare vom face cunostinţă cu străvechile aşezăminte românesti, cunostinţa cărora trebue să umple de mândrie îndreptăţită pe fiecare Român. Alcătuirea lor era aşa de cuminte, încât se poate măsură oricând cu cea a popoarelor din Apusul şi mijlocul Europei (francezi, Germani ş. a.), despre cari nu trebue să uităm, că nu au avut să lupte cu mult peste o mie de ani cu atâtea popoare barbare, cum am luptat noi, Românii.

Şi mai e ceva: Pecând la neamurile acelea poporul, ţărănimea, erà de *mult* robită şi boerii sau nobilii (nemeşii) lor se credeau făpturi deosebite, la noi încă tot nu se făceà nimic fără să se întrebe şi poporul. La noi a domnit deci *egalitatea drepturilor* pentru toţi fii neamului timp mai îndelungat decât la popoarele cele mari ale Europei şi numai năpasta stăpânirii ungureşti au adus neamul nostru din Ardeal şi Ţara Ungurească îi robie, iar pilda ei a fost în mare măsură cauza, de tot aşa a pătit şi poporul în România veche.

Din documentele cele mai vechi, cunoscute *până acum*, districtele româneşti erau în aceste părţi ale Transilvaniei, şi a Ţării-Ungureşti: Slavonia (între Drava şi Sava şi Dunăre), judeţul Hunedararei, Caraş-Severin, Timiş, Zarand, Alba, Bihor, Sălagiu, Bereg, Maramureş, Rodna şi Năsăud, Treiscaune, Odorheiu, Făgăraş, Amnaş (Mărginimea dela Sibiu). Desigur, că au fost şi în mijlocul Ardealului, căci din documente cunoastem voevozi mai mici şi înlăuntrul lui. Cele mai multe sunt amintite în judeţul Hunedoarei şi în Banat, pe unde năvăliau mai târziu Turcii. E vrednic de însemnat şi faptul, că partea de apus a Daciei, dela Dunăre până în Bereg, e mai bogată în districte româneşti decât cea decătre Răsărit, Meazănoapte şi Meazăzi. Cauza nu poate fi alta, decât că Românii s'au organizat în partea aceasta mai bine, că să-şi apere pământul strămoşesc de năvălirile maghiarilor. Nu e deci mirare, că abia sub Ştefan cel Sfânt, regele Ungariei, stăpânirea ungurească a putut ajunge până la Mureş.

Districte româneşti găsim în Oltenia, Muntenia şi Moldova încă înainte de descălecatul lor din Transilvania şi Maramureş. În Ţara Românească sunt amintite, ale lui Ioan, Fărcaş, Litovoiu, Seneslau, dintre cari cel din Oltenia şi-a păstrat mult timp un fel de autonomie în frunte cu un Ban. În Moldova erá ţinutul Vrancei, în jurul colţului de meazăzi-răsărit al Carpaţilor, apoi al Tighemilui şi Câmpulungului moldovean, cel dintâiu în partea numită acum Basarabia, al doilea în Bucovina. Aceste două districte şi-au păstrat autonomia până târziu, la începutul veacului al 18-lea.

Cuprinzând regii Ungariei Transilvania şi părţile apusene ale Daciei vechi, ei nu au desfiinţat districtele româneşti, cari erau organizate milităreşte, ci le-au pus în slujba lor însărcinându-i pe Români şi mai departe să îngrijască de caştrele (tabările) întărite şi de cetăţile cele vechi. Regele Bela al IV-lea mărturiseşte într'o scrisoare adresată papei Inocenţii la 1254, *că neamul lui, adecă Ungurii, nu sunt deprinşi cu apărarea cetăţilor.*

De aceea regii Ungariei respectează în cele dintâi veacuri autonomia districtelor româneşti, după cum se vede şi din documentul dela 1457 dat de regele Ladislau al Ungariei cu privire la cele opt districte româneşti din Banat. Prin el se hotăreşte:

1. Cele opt districte româneşti nu vor puteà fi nici pe viitor despărţite.

2. Regele nu va dărui nimărui moşie în aceste districte fără învoirea Românilor din ele.

3. Români nobili şi cnejii lor pot fi traşi în judecată numai în faţa comitelui (voevodului, banului) lor. Dacă sunt nemulţumiti cu judecata, pot face apel la regele.

4. Un străin poate să cheme în judecată pe Românul ţăran numai în faţa tribunalului compus din nobilii şi cnejii lui, ear pe un nobil sau cneaz român numai în faţa cumitelui lor.

Dreptul acesta la autonomie naţională e dovedit şi în alte districte. La 1366, regina Elisabeta a Ungariei opreşte pe cetăţenii şi oaspeţii (coloniştii germani) din comitatul Bereg să judece pe Românii de-acolo, aceasta fiind dreptul voevozilor şi al cnejilor români.

Funcţionarii acestor districte românesti erau *cnejii*, cum li-se zice cu o vorbă slavonă. Numele lor adevărat românesc erà *judeciu* sau şi numai *jude*, în urma legăturilor bisericeşti şi uneori şi politice cu Slavii a patruns limba slavonă nu numai în biserică, dar şi în afaceri de stat, aşa că ne-am pomenit cu vorba *cneaz* în loc de *jude*. De altminteri *cneaz* în limba slavonă însemnează *principe, domnitor*, e deci ceva mai mare.

Cnejii administrau la început ţinuturi mai întinse, cari erau de sigur voevodate.

Drepturile lor fiind ereditare, cnezatele s'au împărţit între moştenitori, aşa că numărul cnejilor devine tot mai mare, până-când fiecare sat aveà cel puţin un cneaz. La început, drepturile şi datoriile cnejilor erau egale. Cu cât creşteà însă puterea regelui Ungariei peste districtele româneşti, cu atât scad şi drepturile cnejilor români. Răsculându-se adeseori, regele Ludovic, nu-i mai recunoaşte ereditari decât pe cei întăriţi anume de el, iar ceilalţi devin cneji cam în felul celor de pe mosiile nobililor mari sau ale bisericilor, mai mult un fel de primar sătesc. Din cnejii recunoscuţi şi de rege s'au ales apoi *nobilii* români cu drepturi feudale, cari siliţi să treacă la catolicism, mai apoi la calvinism, s'au maghiarizat. Iar cnejii rămaşi în legea lor veche şi după vechiul lor drept românesc au perdut tot mai mult din importanţă, şi mulţi s'au coborît în rândul celorlalţi iobagi.

În timpul regilor Ungariei, la început, cnejii români sunt căpeteniile satului sau satelor, precum şi al castrului (tabără întărită), care le sunt încredinţate. Ei comandau, ca şefi militari, pe Români, ei erau judecătorii pentru pricini mai mărunte, căci cele mai mari trebuiau aduse înaintea voevodului, ei strângeau dările. Slujba lor erà răsplătită prin aceia, că aveau moşie mai mare decât ceilalţi Români, erau scutiţi de darea pământului şi *qvinqvagesima*, adecă obligaţia de-a da tot a cincizecea oaie pentru birul regesc. Cnejii mai aveau şi drept de moară, iar sătenii de sub ascultarea lor le făceau claca pentru lucrarea moşiei cneazului. Clasa aceasta însă nu erà iobăgia, căci se asemănà cu claca, ce se face la preoţii nostri până în ziua de azi pe alocuri.

Toate aceste rânduieli frumoase au fost stricate de cei doi regi ai Ungariei, Carol Robert, dar mai ales fiul său Ludvic, francezi veniţi din Italia de meazăzi, familia lor (Angon) pripăşită acolo din franţa. Ajungând în Ungaria, au întrodus în locul libertăţii şi egalităţii sistemul Feudal, adecă al nobililor sugrumători de Ţarani, cari au ajuns tot mai robiţi.

O mare ispravă culturală au săvârşit cnejii români prin *colonizări*, adecă prin întemeierea de sate nouă. Populaţia se înmulţiià cu timpul, unii fii de cneji nu se mulţumiau cu partea mostenită, şi atunci regele Ungariei erà bucuros, când le puteà da câte un hotar întreg, pentruca cneazul român să întemeieze sate nouă, dupa *dreptul românesc*. Documentele despre întemeierea de astfel de sate prin Români, sunt nenumărate şi ele dovedesc, că *noi Românii* suntem ceice am împopulat din nou Dacia după pustiirile barbare, nu mâna de venetici, de orice neam ar fi ei, cari s'au strecurat printre noi.

Când s'au pornit prigonirile religioase contra Românilor, în secolul 15 şi 16, mulţi cnejî şi-au strâns o ceată mai mare de Români, plugari, crescători de vite şi *meseriaşi* (numiţi în documente artifices) şi au trecut chiar în *Polonia* (Galiţia), unde după documentele cunoscute până acum au întemeiat peste 150 de sate româneşti tot după dreptul românesc, care se părea aşa de bun, încât îl cereau şi satele rutenesti. Şi aici în Polonia, cneazul erà judecatorul, administratorul şi căpitanul ţăranilor din satul întemeiat cu ei împrocmă, aveà să strângă biruri şi să pornească la războiu în fruntea Românilor lui. Acesti cneji erau chemaţi unii de regele Poloniei, alţii de nobili mari polonezi.

Cneziatele din Polonia erau unele ereditare, adecă se moşteniau din tată în fiu, altele erau date numai pe timpul vieţii întemeietorului sau pe timpul vieţii a doi fraţi sau a unui bărbat şi a soţiei lui. În cazurile, când cneziatele se întorceau la rege, acesta trebuia să plătească moştenitorilor ori suma înscrisă în actul de donaţie, ori cea hotărîtă de o comisiune anume. Cnezii aveau dreptul de-a înscrie zestrea, ce o primiau cu nevasta lor, pe moşia cnezi lor, aşa că de luà regele Poloniei moşia inapoi, acesta era obligat să despăgubească pe soţie.

Toţi Românii din acest cneziate româneşti sunt de mult slavizaţi . . .

Dar nu numai în Polonia ci şi în *Slavonia* au lucrat Românii pământul întru sudoarea feţei lor şi l-au apărat cu piepturile lor.

Şi Slavonia fusese pustiită de năvălirile turceşti. Încă în-

---

bordeiului, pe ferestrele infirmeriei cu sosirea lui.

Medicii unităţilor nu se supărau că Doctorul „Dii mă rog" ce cercetau bolnavii, le dădea ajutoare. Se obişnuise toată lumea cu el, ne ştiind sigur nimeni cărei unităţi aparţine, toţi soldaţii socotindul medicul subimpărţirei lor.

Şi ce blândă îi era vorba lui subţire şi sfioasă! Cât de alinător glasul blând, atât de politicos şi duios!

Numai sfiala şi politeţea vorbei lui îi atrăsese poreclă ce-i şterse-se numele cu totul.

Nimeni nu-l ştia de cât Doctorul „Dii mă rog" şi nu se supăra nici odată, când oamenii Divizei nu-l chemau de cât aşa, cum socoteau că-l cheamă.

Numele acesta îi-il scornise Caporalul Spriţ ce-l întovărăşise când-va la drum spre postul de comandă.

Şi el şi Doctorul pornise la drum pe o vreme rea călări şi drumul cleios cu coaste repezi, obosiseră pe la jumătatea suişului caii.

Caporalul Spriţ, bătea necăjit calul său murg şi puternic pe când Docforul 'şi mângâia cu duioşie mărţoaga lui bălană.

La o vreme când încercările caporalului pogărâse mila în sufletul medicului, acesta îi şopti sfios lui Spirţ.

— Domnule Caporal, mă rog, nu mai bate calul, îl fac eu să meargă.

Şi coborându-se din şea, a prins frâul, a mângâiat capul calului, i-a prins grumajii şi i-a şoptit lângă ureche, cu blândeţe, politicos.

— Dii, mă rog! Dii, mă rog. Uite e noapte!

Şi minune, calul şi-a scuturat coama ca şi cum ar fi înţeles şoapta, sa opintit în elisă şi a pornit la drum.

Spriţ a povestit băeţilor, ofiţerii au auzit minunea şi Doctorul a rămas cu porecla „Dii mă rog".

În timpul crâncenelor lupte în care ostaşii au biruit pe nebiruitul general „Machenzen" şi i-a dat o trântă românească de la pus pe goană cu toată armata lui năprasnică, scoţându-l din cele mai strajnice întăriturî ale lui, din cetatea Mărăşti, nimeni nu a ştiut când dormea „Dii mă rog", când se odihnea, când mânca.

Era pretutindeni, lega rănile, înjecta leacurile, alina suferinţele, îmbărbăta vitejii şi rănile se închideauşi sufletele se întorceau pe buzele suferinzilor, şi inimile prindeau a bate mai puternic, ca prin minune, la apropierea lui.

Mărăştii căzuseră. Vizanţile ereau în mâinile noastre şi nemţii fugăriţi, treceau pe goană în Ardeal. Într'o seară, când „Dii mă rog" erea pe lanţul de trăgători cum îl obiceiul, o schije duşmană îl trânti la pământ. Fu evacuat în grabă, rana nu erea atât de primejdioasă şi medicii socotiră că nu-l vor tăia piciorul la spital.

Vestea se răspândi ca fugerul pe frontul întreg şi în sufletele tutulora, năvăli credinţa într'un semn rău. Şi semn rău a fost. În zorii zilei nimeni nu ştiam de ce s'a dat porunca de retragere în mijlocul biruinţei. Abia târziu se desluşi trădarea Ruşilor şi toţi stăruiam în credinţa că evenimentele ereau înlănţuite cu „Dii mă rog".

L'am revăzut eşit din spital, cu piciorul drept ţeapăn, cu acelaş surâs blând risipit pe buze, cu aceiaşi vorbă suptire, dulce şi politicoasă pentru toţi.

— Vă doare ceva, eu sânt aici mă rog, m-am făcut bine. Când generalul i-a agăţat de pept Coroana României cu panglică roşie a virtuţei, ochii tutulor ereau plini de lacrimi şi de departe în ochii mititei ai Doetorului a licărit parcă o credinţă nouă ce ni s'a furişat în suflete şi din freamătul frunzelor pădurei, din mişcarea sfioasă a buzelor lui, parcă, a isvorât înfiriparea unei şoapte politicoase:

—„ O să învingeţi mă rog!"

V. Flamură.

—

părațul Germaniei Maximilian al II-lea, care stăpânia și peste Croația în Slavonia, se gândi pe la anul 1570 cu totdinadinsul să impopuleze Slavonia lipsită de locuitori cu oameni viteji, cari să formese un zid viu de apărare contra Turcilor. Pe acești oameni i-a găsit în sânul neamului nostru românesc. Pentru a stabili cât mai bine datoriile acestor Români și a le garanta drepturile, împăratul Ferdinand al II-lea a dat la anul 1630 un document mare, numit *Leges et Statuta Valahorum*, adecă legile și statutele Românilor, în care se cuprind toate drepturile și datoriile Românilor din Slavonia, stabilite după vechiul drept românesc. Chiar în articolul întâiu al acestor legi se spune, că în fruntea fiecărui sat va fi un *cneaz* sau *jude*, dar aici ales de săteni pe câte un an. Vedem deci, cum așezământul cnejilor a rămas la Români până în secolul al 17-lea.

Românii din Slavonia s'au sârbizat, dar amintirea despre originea lor românească a rămas până'n ziua de azi, căci, după cum am mai arătat, Croații numesc până în ziua de azi pe Sârbii din Slavonia *Valahi*, adecă Români.

Și numai cât am spus despre organizația militară și de coloniști a Românilor conduși de cnejii lor trebue să ne umple sufletul de mândrie. Noi Românii am fost aceia, cari în număr mai mare decât oricare alt neam ne-am vărsat sângele pentru apărarea nu numai al vechiului pământ al Daciei; noi Românii am lăznit păduri și le-am prefăcut în agri înmulțind astfel mai mult decât oricare alt neam numărul satelor pe întinsul Daciei și până în țările vecine.

În *Țara Românească* (Muntenia) se pomenesc cei dintâi cneji la anul 1247 într'un document dela regele ungur Bela al IV-lea, iar în *Moldova* din secolul al XV-lea, din timpul lui Alexandru-cel-Bun. De bună seamă, că și Românii de pe coastele de răsărit și meazăzi ai Carpaților au avut, înainte de descălecatul celor două Principate române, organizația după cneziate și voivodate mai mărunte. Dar despre aceasta sunt puține documente și din cauză, că această organizație a fost înghițită de înființarea Munteniei și a Moldovei, când în fruntea administrației au ajuns boeri numiți de Domnul țării. Dar până târziu se pomenește în documentele celor două țări românești de *cneji*, ai căror urmași au fost *țăranii liberi*, adecă *moșnenii* și *răzeșii*.

Victor Lazăr.

CITIȚI ȘI RĂSPÂNDIȚI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI", ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi.

Sacrificiile făcute pentru realizarea „României Mari"

— Năvălirea bulgară din 1916—18, în județul Tulcea —

Plășile Topolog, Isaccea, Măcin și Casâmcea, au fost cele mai slabe sub acest raport. Satele românești: Calfa, Râmnic, Nicolițel și toată regiunea învecinată, cu tot cotul Dunării dintre Măcin și Isaccea, sunt în descreștere. Expresia „mortalitatea seceră" nenorocita populație românească o găsesc improprie, acum „mortalitatea cosește".

Sfânta scriptură ne spune că Dumnezeu a trimes asupra Egiptului nouă plăgi; județului Tulcea i-a fost ursit să sufere și pe a zecea. Nu apucase să răsufle mai în voie, după plecarea hordelor lui Asparuch, că o nouă pacoste aveà să cadă asupra acestui urgisit județ. Erau foștii noștri aliați credincioși, veniau acum să ne cerșească ospitalitate, ca oameni. Peste 6.000 au năpădit asupra orașului Tulcea, în Februarie anul trecut, scumpind viața în mod considerabil.

Aceștia și urmașii lor — căci s'au vânturat până acum peste 25—30.000 Ruși — au adus cu ei tot felul de boale molipsitoare trupești, dar mai ales sufletești. Nici acum Tulcea n'a scăpat de acești mosafiri nepoftiți, cu toate protestările locuitorilor și ale puternicilor și împuterniciților județului; cu toate intervenirile autorităților militare și civile.

* * *

Raportul oficial, vorbind despre rechiziții, le numește „o hoție ofițială", iar capitolul acesta este tratat la acel al jafurilor.

Bonurile de rechiziție nu s'au dat decât foarte rar și aproape numai la Bulgari, cărora li s'a plătit imediat de armata năvălitoare și pe prețuri înzecit de mari. S'au dat — nu-i vorbă — bonuri și Românilor, dar numai în batjocură și pe prețuri ridicole, cari nici acestea nu li s'au plătit.

Bonurile erau numai o excepție, căci în general armata erà pornită pentru jaf; iar Bulgarii localnici furau și ei aceea ce scăpà nefurat de armată. Așà se explică de ce s'au găsit tixite satele bulgărești cu mobile de lux, covoarăe de preț, îmbrăcăminte și blănuri fine, până și piane furate din orașe sau de pe la casele proprietarilor mari de moșii.

In timpul celor doi ani de ocupație, convoiuri nesfârșite de care au transportat în Bulgaria tot ce s'a putut jefui din județ. Dela general și până la soldat, toți au furat ce au putut și cât au putut — adaogă raportul oficial. Astăzi nu mai există în județ nici o gospodărie românească.

De pe la sate s'au ridicat și transportat în Bulgaria toate uneltele și mașinele agricole; sau demontat și furat sau ars magaziile și pătulele alor noștri. Curtea Românului tulcean e goală; iar casa numai cu pereții. E o fericire dacă a scăpat, pe ici pe colo, câte una cu învelitoarea nestricată.

Așa zisele rechiziții — mai propriu zis, jafuri — se urcă la enorma cifră de 182 miioane lei; iar împreună cu distrugerile, la 343 milioane lei; (A se vedea tabela respectivă). Erau în județul Tulcea 17.000 gospodării românești; așa că fiecare gospodar a suferit pagube de peste 20.000 lei. Aș vrea să știu, cât o câștigat fiecare locuitor bulgar, în cele două luni cât am stat noi în Bulgaria, în timpul campaniei din 1913?

* * *

I se părea armatei bulgare de ocupație, că, cu toate jafurile, population, acestui nesecat în bogății județ, trebue să mai fi având cumva averi îngropate; de aceia a înființat dări sub diferite forme. Și totuși e de mirat, de unde au mai avut de plătit nenorociții de locuitori istoviți și scurși până în măduva oaselor. Nu s'a putut controla țifra încasărilor pentru întregul județ: dar se știe că din orașul Tulcea s'au încasat două milioane lei în cei doi ani de ocupațiune.

Și pentru crucia roișe bulgară s'a încasat samovolnicește dela Români. Bulgarii localnici dădeau cu amândouă mâinele, căci aveau de unde da. Cazuri sunt numeroase; voi cità pe Vasile Mocanu din Văcăreni, încasat cu 200 lei și Ilie Filip, din Comuna V. Alexandri cu 500 lei, pentru crucea roșie bulgară.

* * *

Trupuri întregi de păduri au fost distruse printr'o abuzivă și nerațională tăiere. Pagubele se urcă la 33 milioane lei.

Șoselele s'au desfundat din cauza prea marei circulații și a lipsei de îngrijire; toate cantoanele — construcții solide în piatră și încăpătoare — și puțurile — zidite de asemeni în piatră — au fost rase și făcute una cu pământul.

* * *

Năvălirile sălbatice sunt întocmai ca viiturile apelor năpraznice, care lasă după retragerea lor urmele unui dezastru îngrozitor. Aidoma s'a petreeut cu năvălirea bulgară în Dobrogia, din acești doi ani de tristă amintire.

A fost o pornire vrăjmășiască împotriva a tot ce este românesc, în această parte a Țării, asupra căreia Bulgarii cred, că au drepturi de stăpânire „ab antiquo", înțelegând prin aceasta o vechime ce nu trece dincolo de strămoșul lor Asparuch. Și în credința aceasta, s'au năpustit asupra județului Tulcea cu toată furia și sălbătăcia celui mai feroce și mai neastâmpărat popor din Peninsula Balcanică. Bulgarii trăitori în Dobrogia și-au dat pe față toată perfidia și ingratitudinea, dând dovezi, că nu se deosebesc întru nimic de consingenii lor din Regatul vecin și cu toții au arătat, că, de atâta timp de când locuesc în Europa, nu s'au împărtășit cu nimic din civilizația ei.

* * *

Aș fi dorit să închid cartea suferinților Românilor celui mai oropsit dintre județele vechiului Regat, cu cele mai frumoase pronosticuri pentru viitor. Cu durerea in suflet trebue să mărturisesc că nu; deși cu tot dinadinsul aș vrea să rămân profetul mincinos.

A fost odată, în capul administrației acestui colț de Tară, un Român dornic de a face ceva pentru ai lui. Nici înainte și din nenorocire, nici după el nu s'a mai ivit un altul plămădit dintr'un aluat care să-i semene. Și, spre mai mare nenorocire pentru județul Tulcea, moartea l-a răpit prea de timpuriu.

Să-mi fie îngăduit de a aduce aci prinosul meu de pioasă amintire lui Ion Nenițescu, fost și el pe vremuri membru al Societății noastre. Nenițescu erà Românul desăvârșit, turnat dintr'o bucată, neșovăielnic în hotărârile lui și foarte dârz în lupta contra Bulgarilor tulceni. El ni-ar fi trebuit acum.

Cu darul lui neîntrecut de a-și cunoaște oamenii de care erà înconjurat, îmi spuneà, mai acum vreo 20 și mai bine de ani, acest apostol al românismului: „Mă aflu în capul unui județ peste care noi, nu avem încă o stăpânire etnică". Câtă durere întruchipează cuvintele acestea! Cât adevăr coprind, ni-l dovedesc împrejurările războiului ce trecu și ale cărei răni sângerează încă la gurile Dunării.

Voi complectà spusele lui Nenițescu: „Nu avem stăpânire etnică; dar, ce e mai dureros, am pierdut și pe cea economică asupra județului Tulcea". Năvălirea bulgară din 1916—18 li-a trecut pe amândouă, dar mai ales stăpânirea economică, de partea Bulgarilor tulceni. Și această stare de lucruri trebuie să ne îngrijească foarte mult.

Căci mă întreb cu groază: „Putea-vor oare să resiste numai — nu să învingă economicește — cei 45.565 Români, fără adăpost, lihniți de foame, goi și istoviți de greaua apăsare dușmană, împotriva celor 27.736 Bulgari tulceni, întăriți prin jaf, cu casele și cu gospodăriile neatinse și îmbelșugate, sănătoși și învăguiți pentru o muncă, pe care au cu ce s'o facă?

Am arătat în altă parte, că mortalitatea seceră satele românești, mai ales copiii și faptul se explică prin lipsa de locuințe higienice, hrană proastă și insuficientă și o sărăcie ce va rămâne de pomină peste generații întregi. Coeficentul creșterii normale a populației puneà județul Tulcea în fruntea județelor vechiului Regat; acum populația românească este în descreștere și, de nu se vor luà măsuri grabnice de îndreptare, pierdem etnicește unul din cele mai frumoase județe ale Țării. Năvălirea bulgară a dat pe Românul tulcean cu cel puțin 50 de ani înapoia Bulgarului. Când va ajunge să-l întreacă?

* * *

Cu câtă dărnicie și ușurință am acordat în 1910 drepturi de încetățenire acelora, care după șease ani aveau să ne răsplătească această nesocotință, prin cea mai sălbatică ingratitudine.

Cei 7 sfetnici ai Colonelului Cobagief, președintele comisiuni de distrugeri, sunt cetățeni români.

Din cetățeni români erà compusă banda lui Marcof, care a atacat satele Somova și Nicolițel și a omorît femei și copii nevinovați.

Tot cetățeni români erau cei 8 șefi de sectoare ai orașului Tulcea, în cap cu Atanasie Demirof, însărcinați cu hrana populației. O deosebită grijă aveau acești edili bulgari de populația românească s'o aducă cu noaptea în cap — la depozitele de distribuție — pe viscole și pe ploaie ce răzbăteà până la oase; s'o așeze, cu o mai deosebită grijă, în coadă, unde era silită de soldați să steà până pe înoptate, pentru ca în huiduielile Bulgarilor localnici să fie izgonită și trimeasă în „România Mare" pentru alimente. Și aceste chinuri, Românii le îndurau zilnic.

De câte ori nu 'și înecau ai noștri durerile lor în plâns și de câte ori nu 'și înmuiau în lacrămi codrul de pâine uscată, pe care foarte arare ori îl găseau, pe când petrecerile Bulgarilor se țineau lanț în casele Doamnei Marcof, la Rafael Mateef, Ilie Grecof, Dinciu Stoicof, și alți „ofi" încetățeniți români.

Vi se vor fi părând poate poveștí, și mie tot așà mi s'au părut, până ce le am controlat, că sunt adevăruri crude constatate de comisia de cercetare.

Și acum, dacă stai să compari cruzimile acestor copii vitregi, pe care i-am ocrotit, îmbogățit și îmbrățișat, fără să le cunoaștem perfidia și ingratitudinea; dacă le comparăm — zic — cu nepăsarea autorităților noastre, nu știi de care din ele să te îngrozești mai mult.

Toți acești prigonitori ai neamului nostru sunt și astăzi cetățeni români și nimeni nu s'a gândit să le ridice această calitate și să-i trimeată în țara, pe care au știut s'o servească așà de bine.

Doi locuitori din Tulcea au fost spânzurați, numai pe simpla bănuială — părâți de Bulgarii tulceni — au fi trimes niște scrisori peste Dunăre. Contra Bulgăroaicelor, care fac azi naveta între Tulcea și Sofia, căptușite cu scrisori împotriva Statului nostru, nu s'a luat nici o măsură, de și sunt dovezi și acte, care le pun în fața adevărului.

Cum de a fost tolerat capul de bandiți, Ivan Marcof, ca să locuiască în Tulcea, după atacul dela Nicolițel, în văzul tuturor autorităților românești, până în Martie anul trecut, când l'au făcut scăpat în Bulgaria, tocmai atunci când trebuià predat Curții Marțiale?

Nu sunt acestea destule probe — fără a mai cità altele tot așà de vădite — de o nepăsare criminală din partea alor noștri?

* * *

Dacă aș fi căutat să închid cartea suferinților Românilor tulceni, fără a relevà, că aci se găsește un cuib de intrige fățișe bulgărești, ar fi fost să mă fac părtaș, la crîma de trădător de neam, cu cei care inconștient sau din interes, le oploșesc.

Ar fi fost, ca lacrămile atâtor frați obijduiți, care din gospodăriile și din belșugul lor de odinioară, numai au unde să-și plece capul; ar fi — zic — ca lacrămile lor să-mi împietrească inima.

Mai 'nainte de a se fi instituit la Tulcea comisiunea de refacere economică, ar fi fost cu mult mai nemerit — cred — să se înceapă lucrul cu o prefacere etnică și socială.

Ce mare apostolat ar aveà de îndeplinit această comisiune! Dar cine să fie omul la înălțimea de acum a vremurilor? Căci „Nu sunt vremurile sub cârma omului, ci bietul om sub vremi" spune cronicarul Miron Costin.

Găsise-va oare un al doilea Nenițescu?

Colonel Ionescu Dobrogeanu.

Domnii abonați și depozitari

sunt rugați ca la orice schimbare de adresă, sau reclamațiuni, să ne Comunice și numărul de pe bentița ziarelor primite.

La cereri de abonamente, *trebuie să ni se comunice clar, numele și pronumele, comuna, județul și data de când doresc să fie abonați.*

Domni depozitari, *din cinci în cinci numere* ***sunt rugați să ne trimită socotelile.*** *Pe returi să se scrie adresa și numărul de capete de ziar, expediate administrației.*

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Apa de băut

Corpul omului cuprinde foarte multă *apă*, aşa că din zece părţi şapte sunt formate din ea. Noi perdem zilnic o cătime mare de apă prin respiraţie, prin plămâni (300 grame), prin pele (600 gr.), prin urină sau ud (1700 gr.), prin escremente (130 gr.), şi prin bale sau salivă şi alte căi, aşa că perderea totală ar fi de 2820 grame până la 3 litri pe zi.

Această apă perdută trebue pusă la loc, restituită corpului, căci fără ea omul nu poate trăi. Setea ne arată că corpul nostru are trebuinţă şi ne îndeamnă, ne sileşte să bem apă, numai apă, nu şi alte băuturi.

Nu toată apa trebue s'o luăm prin beuturi, căci o bună parte o găsim în hrana noastră, chiar şi în alimentele (mâncările) solide, cari cuprind o bună parte de apă; carnea, pânea, mămăliga, brânza, fructele, etc., toate fiind formate din o cantitate mai mare sau mai mică de apă. Altfel fiind omul n'are trebuinţă de a bea atâta apă cât perde, fiindu-i de ajuns *un litru* până la *un litru şi jumătate* pe zi, restul luându-l din mâncare

Apa este un lichid transparen (ca sticla), fără coloare, fără miros şi fără gust. Ea este răspândită în natură cu atâta belşug încât acopere patru cincimi din suprafaţa pământului, sub formă de isvoare, părâuri, râuri, fluvii, bălţi heleşteie, lacuri, mării şi oceane. Afară de acestea ea să mai găseşte şi înăuntrul pământului, în mase subterane, precum şi în aerul atmosferic în stare de aburi, ceaţă şi nori

Apa să compune din 2 volume de *hidrogen* şi un volum de *oxigen*, sau după greutate din 4 părţi de hidrogen şi 16 părţi de oxigen.

Apa care să găseşte la suprafaţa pământului nu este aşa de curată. Ea mai cuprinde materii saline, minerale, organice şi gazoase în soluţiune şi alte corpuri în suspensiune. La temperatură de 0⁰ apa să întăreşte, să schimbă în *ghiaţă*. Apa îngheţată are un volum mai mare decât cea lichidă, ceace explică pentru ce vasele în cari apa să schimbă în ghiaţă crapă şi pentru ce ghiaţa înnoată la suprafaţa apei. La temperatura de 100 grade apa începe a fierbe şi a se preface în *aburi* (vapori); dar ea abureşte şi la temperatură mai mică, ceace să chiamă *evaporaţiune*, care producându-se la suprafaţa apelor de pe pământ, aburii să ridică în atmosferă şi regulează starea de umezeala aerului. Aceşti aburi fac ceaţa şi norii.

Apa de băut sau *apa potabilă*, după cum o numim noi doctorii, pentru ca să fie bună trebue să fie limpede, fără coloare, fără miros, cu gust plăcut, să fie aerată, rece vara, temperată sau nu prea rece iarna (temperatura ei să nu treacă nici odată peste 12 grade); să cuprindă anumite săruri, iar substanţele fixe adecă substanţele solide cari rămân după evaporare la 100 grade, să nu treacă de o jumătate de gram la litru; să cuprindă cât să poate mai puţine materii organice; să nu aibă amoniac, azotate şi fosfaţi; să facă clăbuci cu săpunul şi să fiarbă bine legumele; să nu cuprindă nici un *microb* producător de boală (patogen) şi cât se poate mai puţini microbi nevinovaţi.

Din cele zise rezultă că o *apă de băut* (patobilă) nu este apa curată chimiceşte, adecă să cuprindă numai oxigen şi hidrogen; ci ea trebue să mai aibă şi alte corpuri, să mai conţie şi gazuri, cum este *aerul* şi bioxidul de carbon, cari o fac plăcută la gust şi uşoară la mistuit, şi săruri; clorură de sodiu (sare de bucătărie), bicarbonat de calciu, suflat de calciu şi de magnezie.

Apa este *rea* pentru băut şi trebue să ne ferim de ea, atunci când are gust rău, fiindcă cuprinde lucruri stricătoare sănătăţii. Eamai este rea şi atunci când nu cuprinde *gazuri*, aer şi *săruri*, căci se mistue greu şi n'are gust bun, cum este apa distilată şi apa fiartă neaerată.

Când gazurile se găsesc în cătime prea mare, apa nu mai e bună de beut; ea este o apă *minerală*, care se întrebuinţează numai în anumite cazuri. Când apa n'are *săruri*, ea nu este gustoasă şi corpul sufere din lipsa sărurilor; iar dacă sărurile să găsesc în cătime prea mare, mai mult de o jumătate gram la un litru, apa este *aspră*, selenitoasă, nu mai fierbe bine legumele şi nu mai face clăbuci cu săpun, având şi un gust rău. Apa este *sălcie* când are prea mult sulfat de calciu; ea cade greu la stomac şi se mistue cu anevoinţă când cuprinde prea mult carbonat de calciu; ea este purgativă (te scoate afară) când are mult sulfat de magneziiu (sare amară); iar când are prea multă clorură de sodiu (sare de bucătărie, obicinuită) are un gust sărat şi în loc să potolească setea, o măreşte,

Apa este nesănătoasă când cuprinde substanţe anormale *anorganice* sau *organice*. Intre cele *anorganice* sunt: materii argiloase, silicioase, calcaroase, cari fac ca apa să fie turbure; sau poate să cuprindă în disoluţie diferite corpuri pe cari apa le-a luat din cursul ei pe pământ sau din pământ, ori că ele au fost aruncate în apă de canale, de fabrici, de spălătorii, tăbăcării, etc. Ea mai poate cuprinde plumb, arsenic, amoniac, nitrite şi fosfate, care toate fac ca apa să nu fie bună de beut.

Intre materiile *organice* pot fi diferite materii *moarte* sau *vii*, în suspensiune sau în disoluţiune. In suspensiune se pot găsi *cadavre* de animale: însecte, peşti, şoareci, câni, pisici, moluşti, etc.; bucăţele de lână, bumbac, pene, peri, bucăţele de lemn, de paie, boabe de scrobeală, polen, epiteluri vezicul, globule de mucus, resturi alimentare, escremente, etc., cari întrând în putrefacţie (putrezindu-se) produc pe lângă amoniac diferite *otrăvuri* (*toxine*), cari dau naştere la dureri de stomac şi de maţe, la diareie (urdinare, eşire afară).

Ca materii organice *vii* se pot găsi în apă diferite *animale* şi *vegetale*. Afară de animale superioare ca peşti, moluşti, etc., cari nu ne interesează din punctul de vedere al sănătăţii, se pot găsi animale inferioare ca viermi, infuzorii, şi altele, cari sunt cu mult mai primejdioase, pe cari din apă de beut le putem lua sub formă de ouă sau sub formă de embrion, diferiţi paraziţi, cum sunt *limbricii* (ascarizii), *viermuşorii de şezut* (oxiurii), *tricocefalul de panglică* (tenie), pe care ni-l trece nouă sub formă de *cisticere;* tot din apă ia ouăle de *botriocefal* (tot un fel de panglică). Din apă putem lua şi ouă sau larve de *anghilule* (stercorale şi intestinale) cari înmulţumindu-să produc urdinare; apoi mai putem lua amiba, numită *coli*, care dă naştere la dizenterie (urdinare cu sânge). Dintre *vegetale* putem găsi în apa de beut unele indiferente, neprimejdioase, altele însă foarte rele pentru sănătate, cum sunt *microbii* (bacteriile), cari sunt de 2 feluri: microbi *patogeni* (producători de boale) şi *saprofiţi* (nevinovaţi).

O apă ca să fie *bună de beut* nu trebue să aibă *nici un microb producător* de boală (patogen), iar *microbi nevinovaţi* (seprofiţi) cât se poate mai puţini (să nu treacă de 300 la un gram de apă) Un singur microb patogen este mai primejdios decât sute de mii de microbi saprofiţi. Foarte multe boale mari şi periculoase se pot lua prin apa de beut; frigurile tifoide (lingoarea) holera, dizenteria (urdinarea cu sânge), diarea (urdinarea). In apa de beut se mai pot găsi microbii supuraţiei (cari fac puroiu) microbii tetanului (a fălcariţei), ai gangrenei gazoase, ai dalacului, ai ofticei, şi alţii.

Fiindcă sunt mai multe feluri de da apă; de *ploaie*, de *râuri*, *fluvii*, *bălţi*, *lacuri*, *heleştaie*, *mare*, de *isvoare* şi *puţuri*, să vedem acum care este apa cea mai bună de beut?

Apa de *isvor* este foarte curată, şi are microbi, când vine dela o adâncime de cel puţin 5 metri, când pământul care o acopere n'are crepături, când suprafaţa acestui pământ nu este infectată de gunoaie, eroremente, etc. Când apa unui isvor se turbură după ploaie este semn că pământul deasupra este crepat şi prin crepături apa de ploaie a pătruns până la isvor, ducând toate murdăriile de pe pământ în apa de isvor. Apa de isvor, ori cât de curată ar fi, dacă n'o bem proaspătă, dacă este stătută se strică, căci microbii cari cad în ea se inmulţesc foarte repede.

Fiindcă apa de isvor nu o găsim în tot locul, suntem siliţi să ne luăm apa de beut din *fântâni* (puţuri), săpând sau găurind pământul până ce dăm de apă. In teorie *apa de fântână* este întocmai ca şi apa de isvor, dar în realitate nu este aşa, şi sunt o mulţime de fântâni a căror apă este *rea* din pricina *microbilor*, cari vin în apă fiindcă fântâna nu este bine făcută, nu este închisă (astupată) la gură, aşa că microbii cad în ea din aer, sau din depozitele de băligar, din latrinele prea aproape, din pământul infectat, de unde microbii sunt duşi în fântână prin apa ploilor sau prin înfiltraţie. Pe la sate adeseori se vede în jurul fântânilor noroiu (tină) plin de murdărie, de microbi, provenit din amestecarea pământului cu urina şi baliga vitelor aduse spre adăpare, şi cari microbi se strecoară în apa din fântâni; este bine ca fântânile să fie zidite, iar la gură să aibă un colac de piatră sau de ciment armat şi să fie acoperite. Fântânile puţin adânci (superficiale) sunt mai supuse la infecţiune şi apa lor se strică mai cu înlesnire. Fântânile *adânci* sunt mai bune, au apa mai curată din cauză că infiltraţiile se fac mai greu. Fântânile trebue făcute cât se poate, departe de latrine (privăţi), cei puţin de 20 metri.

Afară de apele de *isvor*, de *fântâni* şi de apele *lacurilor de munte*, cari sunt cele mai bune de băut, toate celelalte ape; de *ploaie*, de *râuri* şi de *fluvii* înainte de a-le bea trebue să fie curăţite (purificate) pentru ca să nu aibă microbi producători de boale. Pentru a curăţi apele de microbi sunt trei mijloace mai practice; *fierberea*, *filtrarea* şi *tratamentul chimic*. Cel mai uşor şi mai sigur mijloc de a omori microbii este *ferberea* şi eu mă voiu ocupa aci numai de ea fiind la indemâna tuturor. Pentru aceasta trebue *să ferbem apa în clocote o jumătate de cias*, iar apa trebue lăsată în acelaşi vas să se răcească şi de acolo s'o bem; în ziua următoare să ferbem altă apă. Dar apa fiartă este cam grea la mistuit şi pentru aceasta trebue s'o batem, s'o aerăm.

Terminând voi mai spune că apa trebue băută în cătime potrivită, moderată, dacă voim să avem o digestie (mistuire) bună; bând prea multă apă vom moleşi stomacul şi vom suferi de *dispepsie* (mistuire grea). Intrucât priveşte temperatura apei de băut, voi spune că apa *rece* de 4 până la 10 grade, aţâţă pofta de mâncare. Apa *mai rece* de patru grade estre stricătoare. în timpul mâncării, dar şi mai stricătoare între mese când omul este asudat şi stă pe loc, ea poate da naştere la durere de stomac (crampe), la aprindere de plămâni, (pneumonie) şi junghi. Apa caldă, în timpul mâncării, este rea căci îngreunează mistuirea şi dacă se recomandă băuturile calde la cei ce sufer de dispepsie (mistuire grea), aceasta se face numai la sfârşitul mâncării şi sub formă de ceaiuri (tizane).

Dr. Vasile Bianu,
medic colonel în rezervă.

GOSPODĂRIE

Mierea

Cine nu cunoaşte bunătatea mierei, ca aliment şi ca doftorie, şi ea totuşi lipseste încă din cele mai multe case! În Sf. Scriptură se zice într'un loc: Ce e leul între animale, aurul între metale, diamantul între pietre, e mierea între alimente (de-ale mâncării).

Albina mişteşte întâiu în stomacul ei nectarul supt (din) flori, apoi îl depune în celulele fagurilor. În felul acesta, mierea pe care o consumăm (mâncăm) noi, nu mai e nevoe să fie mistuită înc'odată în stomacul nostru şi trece deadreptul în sânge. De aceia, mierea e pentru copii, oameni mai înaintaţi în etate, bolnavi şi reconvalescenţi (ceice abia au scăpat de boală), precum şi pentru ceice lucrează cu capul şi pentru cei cu nervii slăbiţi nu numai un aliment minunat, dar şi doftorie. Medici vestiţi au dovedit, că mierea se mistueste cu mult mai uşor decât zahărul, de aceea e de un preţ mare şi pentru copiii de ţâţă. Mierea *curată* băută în cafea, lapte sau ciai regulează şi înteşte mistuirea.

Mierea are în ea şi acid (acreală) de furnici, aşa că *opreşte încuibarea bacteriilor* (sământa de boale), de aceea să zice că e aseptică; dar ea nimiceşte şi bacteriile încuibate, e deci şi antiseptică.

Când le *ies dinţii la copii* le frecăm gingiile cu rădăcină feartă de muşeţel şi îndulcită cu miere.

Invăţătorii, profesorii, oratorii, cântăreţii, peste tot ceice *îşi întrebuinţează mult vocea*, nimic nu e aşa bun ca mierea, dacă e vorba să se apere de răguşeală şi tusă. La *răceli* e bine să bem, înainte de culcare, miere în vin ferbinte. Copiilor, cari tuşesc, le dăm lapte cât mai ferbinte cu miere.

Pe *răni de arsură* sau de *tăietură* punem miere lichidă. Durerea înceteasă curând, rana se vindecă mai iute şi fără să lase urmă.

Toată lumea cunoaste cel puţin o parte din bunătăţile mierei. Dar pentru aceea tot se mai găsesc sate, unde nu-e nici un stup. Un gospodar cu 3—4 stupi va avea o mică comoară la casa lui.

Cronica economică

Toate ţările Europei, cunosc în deajuns averea pământului nostru, binecuvântat de Dumnezeu.

Bogaţiile câmpiilor noastre grâul şi porumbul a hrănit şi nutreşte o bună parte a popoarelor Europene. Averea nepreţuită a munţilor noştri, lemnul, serveşte la construirea clădirilor în multe ţări. Subsolul ţărei noastre în care se află sarea, fierul, aurul şi aurul negru, păcura, e dorit de statele mari europene şi produsele acestui subsol formează în multe state însuşi bogaţia lor.

Pare de sigur curios acest lucru însă acesta e adevărul, întru'cât multe din ţările industriale trăiesc şi întreaga lor avuţie naturală se birue tocmai pe averea pământului nostru Românesc.

Dacă sânt oameni în Europa şi mai cu seamă dacă au fost cari să nu cunoască Geografia ţărei noastre şi să creadă că Bucureştiul e în Turcia ori Bulgaria, nu a fost însă nimeni în lumea comercială şi industrială care să nu cunoască bogaţiile nesfârşite a le adâncurilor pamântului Românesc, care să nu ştie că o bună parte a averilor lor, curg din dărnicia solului nostru, care să nu-şi dea seama că pâinea lor de toate zilele e productul ţărei noastre, blagoslovite.

Vitregia vremurilor trecute făcuse să se cunoască numai avuţia pământului nostru.

Singurul lucru prin care prezentam interes streinătăţei şi rar de tot când unii dintre marii nostri gânditori spărgeau învelişul neparărei generale făcând să se vorbească în lume de existenţa unui popor cu mari însuşiri, la porţile orientului îndepărtat.

In vremea aceia, o bună parte a ţărei noastre se afla în stăpânirea streină şi duşmănoasă sub eticheta căre a se desfăceau pe pieţele mari Europene produsele pământului nostru.

In vremea aceia bogaţiile noastre naţionale. ajungeau prin mijlocirea acaparărilor internaţionale, pe pieţele lumei sub firmele păsăreşti a le intermediarilor, fără să se vorbească de pământul nostru Românesc.

Tot felul de Asociaţiuni streine se aşezau tot mai temeinic să pompeze averea noastră, înundând pieţele Europene cu produsele ţărei, ţară de care însă nu se vorbea, fiindcă majoritatea acestor firme erau firme streine venite la noi din toate colţurile globului pământesc.

A venit marele războiu European să aşeze în adevarata lumină nu numai bogaţiile pamântului ei şi nepreţuită bo-

gaţie sufletească, virtuţile şi vitejia unui popor necunoscut încă, virtuţi şi bărbaţie ce a nunnat lumea şi staornicindu ne faima, ne-a aşezat pe acelaşi picior de egalitate cu marele popoare Europene în rândul cărora cu toata cinstea cuveintă, ni s'a făcut loc.

In această situaţiune am ajuns să luăm legatura directa cu pieţele mari streine, fără ca să mai fie nevoie să se schimbe firma produselor noastre cu etichetele pompoase a le societăţilor neromâneşti.

Trebue neapărat să ne folosim de această stare de fapte spre a pune în adevărată valoare solul şi subsolul nostru ca astfel produsele lor să se ştie că sânt ale noastre, nu ale firmelor intermediare ce ni le vindeau în streinătate.

Pentru aceasta, capitalul românesc atât de sporit astăzi, trebue să ia drumul spre industriile naţionale, banii noştri, economiile noastre ale tuturora trebuesc îndreptate spre exploatarea bogăţiilor româneşti.

Preţul scăzut al leului nostru este numai o aparenţă, nu o realitate. Puterea lui eliberatoare de schimb ce astăzi pare atât de slăbită e numai ùn joc al burselor streine, joc pe care în mare parte îl facem noi şi de care noi sântem răspunzători.

Războiul a făcut să se năruiască puterea noastră de producţiune. Grânele din pricina lipsei de braţe în anii din urmă nu au fost bogate. Averea sub-pământeană de şi scos din pământ, totuşi în vremea ocupaţiunei ne-a fost jefuită de vrăgmaşi pentru o parte a ţărei; iar o altă parte a ţarei noastre de astăzi Ardealul a intrat în stăpânirea noastră de puţin timp.

Nevoile refacerei gospodăriilor noastre s'au înmulţit. Şi o stare sufletească nouă a pus stăpânire pe mulţi dintre noi după răsboi şi anume aceea că nu mai ţinem seama de ziua de mâine, stăpâniţi de dorul de a ne împlini toate chefurile noastre cu ori ce chip, de a trăi cât mai în larg şi cât *mai* plăcut cu orice preţ.

Ca pe nişte copii ne-a minţit vremea nouă cu lucrul ei nebun. Am luat din streinătate şi ce ne-a trebuit, şi ce nu ne-a trebuit, luându-ne parcă la întrecere să fim cât mai risipitori pe nimicuri fără preţ.

Mătăsăriile cu preţuri mari, au înlocuit până şi ţesăturile minunate ale sătencelor noastre. Parfumerii subţiri, tot felul de vopsele pentru chipuri, tot felul de lucruri fără folos, le-am adunat de pe pieţele lumei pe care nu se vindeau, plătindu-le tot mai scump, din ce în ce mai scump.

Streinătatea văzând pe ce lucruri stricăm banii pe de o parte, pe de alta văzând că produsele ţărei noastre s'au împuţinat, spre a nu scumpi munca la ei în ţară şi în special spre a ne sili să vindem ieftin produsele noastre în viitor, au ieftenit banul nostru faţă de banul lor atât de mult în cât atunci când le vom vinde noi bogaţiile noastre ce ne prisosesc, să nu le vină pe preţ ridicat.

Astfel noi, cumpărând fleacuri de podoabe şi găteli, pe care ni s'au cerut bani mulţi, să zicem că pentru un lucru ce la ei în ţară are preţ de cinci lei nouă ne-a luat cincizeci, a făcut aceasta ca atunci când noi vom cere pentru grâul şi petrolul nostru un preţ mare ei să ne plătească cu cinci lei de ai lor, cei cincizeci lei ce i-am cere noi şi care nu-i ar costa pe ei mai mult.

Ce trebue să facem în viitor pentru schimbarea acestei stări de lucruri!

Dr. Talaleu Economu.

Intâmplările de peste hotare

In săptămâna aceasta marii noştri aliaţi s'au înţeles asupra regulării a două chestiuni inportante: prima este acea a păcei cu Turcia, a doua acea a Sileziei.

In chestiunea păcei cu Turcia au hotărât să dea oraşul Smirna acesteia spre o curmă măcelul din Asia mică. Din nenorocire Grecia nu a primit această împărţire şi a hotărât să lupte mai departe singură, aliaţii părăsind-o în voia soartei.

In chestiunea Sileziei Aliaţii s'au unit cu părerea Franţei susţinând că regiunea industrială a acestui ţinut trebue dată Poloniei, după cum a voit-o votul populaţiei numit „plebiscit", care a avut loc săptămânile trecute. Pentru jumătatea agricolă a ţinutului, locuită mai mult de germani, s'a hotărât să fie redată Germaniei. In *Anglia* continuă luptele între naţionaliştii irlandezi cari voesc neatârnarea Irlandei şi armata engleză. Este o revoluţie care distruge tot ce are mai frumos această insulă împreună cu floarea neamului. Pentru aceasta regele Angliei a făcut un inimos apel la unire iar primul ministru englez a invitat pe capul revoluţionarilor la o consfătuire la Londra spre e ajunge la o paşnică înţelegere.

Anglia voeşte să dea autonomia Irlandei, insulă vecină ei, locuită de un popor mult asemănător şi care până azi face parte din Regatul englez. Revoluţionarii irlandezi cunoscuţi sub denumirea de „sin-feinn-eri" nu se mulţumesc însă cu atât ci voesc complecta neatârnare. Lupta între ei şi Anglia continuă de sute de ani şi mulţi bravi au căzut deoparte şi de alta. Niciodată această luptă n'a fost însă mai aprigă ca acum. Să sperăm totuşi că o pace se va încheia între aceste două brave popoare cari cu toată ura dintre ele nu pot trăi decât împreună, interesele şi aşezarea lor geografică impunând o strânsă prietenie între ele.

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

Adunarea legiuitoare

Camera în această săptămână s'a ocupat tot de cele două mari legiuri, a împroprietăririi în vechiul Regat şi-a reformei financiare. Prima legiuire a început să se voteze pe articole, adică în amănunt, ajungându-se joi la sfârşit. Multe au fost însă schimbările ce s'au adus legii toate pentru a *mări întinderea de pământ dată ţăranimei* astfel că azi să crede că se va trece cu mult peste cele două milioane hectare date prin Constituţia dela Iaşi.

Reforma financiară se votează şi ea pe articole, cu unele schimbări ce tind să micşoreze dările pe cari le socotea trebuincioase primul plan al d-lui ministru de Finanţe Titulescu. Intre legiuirile mai mici votate săptămâna aceasta trebue să aşezăm şi legea plasărilor a d-lui Trancu ministrul muncei, menită să ajute găsirea de lucru muncitorilor.

La Senat, adică în adunarea bătrânilor, s'a urmat săptămâna aceasta discuţia pe articole a legiuirei reformei administrative dându-se drept de vot femeilor în alegerile comunale, s'a votat totodată o nouă legiuire pentru ape

Stările din Ungaria

Nu demult, guvernul unguresc a chemat un număr mare de gazetari din Şviţera, ca să le arete ce rânduială minunată e în Ungaria. Au venit dar, dupăcum mărturiseşte o foaie tot ungurească din Budapesta, n'au prea avut ce vedea căci Unguri nu i-au mai slăbit din banchete şi plimbări cu automobilul.

Dacă i-ar fi lăsat să meargă singuri, ar fi avut ce să vadă. Ungurii se laudă, că numai în ţara lor e rânduială şi linişte. Da linişte de mormânt. Căci nu e zi, în care să nu se scoată cadavre omeneşti din Dunăre. Poliţia a vestit, că sunt nenorociţi, cari s'au sinucis. E curios însă, că aceste sinucideri se întâmplă toate la fel: cei scoşi din Dunăre sunt sugrumaţi cu sârmă şi au mâinile legate. Aşa a spus un deputat chiar în camera din Budapesta. Pentru această destăinure a şi fost dat afară din cameră. De fapt e vorba de omoruri făptuite de ofiţeri, cari nu merită numele acesta. Neamul unguresc a avut totdeauna un număr mare de nemeşi (boeri), cari n'au vrut să lucreze nimic. Pelângă cei din Ungaria s'au mai adăogat acum şi mulţi, de cari am scăpat noi. Toţi aceştia sunt plătiţi de guvernul din Pesta şi când nu beau şi joacă cărţi, caută „patrioţi răi", îi jefuesc şi omoară, Aceşti nenorociţi sunt „sinucişii", pe cari îi aduc apele.

In Ungaria e acum la putere partidul social-creştin (?), compus din conţi, baroni, nemeşi şi membri din clerul înalt. Aceştia s'au întovărăşit cu ucigaşi „patrioţi", ca să ţină în faţa poporul şi să nu fie siliţi a-i da pământ şi drept de vot universal, egal şi secret. Şi ca să abată atenţiunea poporului maghiar dela robia, în care e ţinut şi acum, îl ameţeşte mereu cu speranţa, că în curând va bate România, Iugoslavia, Austria, Ceho-Slovacia şi Italia, ca să ia inapoi părţile desrobite ale Ungariei. Pentru aceasta se agită mereu, tipăresc cărţi, în cari ne înjură, trimit mereu spioni în România, cu bani mulţi, ca să aţâţe pe Ungurii dela noi şi pe puţini bolşevici, pe cari îi avem. Nu le pasă, că poliţia noastră prinde mereu zeci de spioni de aceştia, nici nu se gândesc, că şi răbdarea noastră faţă de Ungurii dela noi va avea sfârşit, dacă poporul unguresc din Ungaria îşi va perde mintea şi va asculta de ceice îi storc vlaga. In străinătate s'a cumpărat câteva gazete, în cari scriu prăpăstii despre ţara noastră: că la noi sunt zilnic revoluţii, că Românii omoară pe Unguri şi alte minunăţii, de par'că noi am fi... Unguri din Budapesta.

Nu-i vorbă, pentru hoţ e mai dureros când îşi perde prada, decât pentru omul cinstit, care cu muncă dreaptă şi-a agonisit ce are. Dar larma din Ungaria nu ne sperie: Până avem armata noastră românească, care e însuşi poporul român, nu ne temem decât de Dumnezeu.

Refacerea gospodăriilor dăunate de răsboiu

D-l Ministru Petrovici în vizita ce a făcut-o ţinuturilor distruse de răsboiu din vechiul regat s'a încredinţat că prea puţin s'a lucrat pentru refacerea satelor şi oraşelor distruse de duşmani. E adevărat că pe alocurea s'a adus material, însă acesta din lipsă de braţe a rămas neintrebuinţat putrezind în depozite. De asemenea în unele părţi s'au întâmplat nereguli, materialul fiind dat acelor ce nu aveau nimic de refăcut sau speculanţilor.

D-l Petrovici a luat măsuri ca atât în regiunea Mărăşeştilor cea mai distrusă de răsboiu, cât şi în acea a Dunărei, lucrările să înceapă cât mai neintârziat.

Astfel ţăranii vor putea să părăsească nesănătoasele bordee în cari se adăpostesc acum, iar oraşenii se vor putea reintoarce la casele lor. E o măsură dreaptă care dusă la bun sfârşit va da un nume bun ministrului ce-a luat-o şi va scoate din suferinţi nenumărate familii

România despăgubeşte Ungaria?

O veste foarte tristă ne vine din străinătate. Anume la Paris şi Viena sfaturi compuse din oameni politici aliaţi, voesc să silească România să plătească Ungariei despăgubiri pentru materialul de cale ferată pe care l-a luat dela unguri în răsboiul cu Bela Khun.

E de prisos să mai arătăm cât de nedreaptă e această cerere când însuşi marele general francez *Foch* a dovedit că după toate legiuirile ce există între popoare acest materia lne aparţine fără a da socoteală de el cuiva, fiind pradă de răsboiu. Aliaţii noştri voesc să ne facă să plătim duşmanilor pentru lucruri ce ne aparţineau de drept pe când aceşti duşmani în doi ani de ocupaţie au secătuit vechiul regat fără să dea cuiva vreo despăgubire. E desigur nedrept şi delegaţii români în comisiunile dela Viena şi Paris vor şti să arăte aceasta. Credem că până la sfârşit se va renunţa astfel la planul de-a se da ungurilor o parte din avuţia noastră, drept răsplată că au ucis atâţia soldaţi aliaţi pe toate fronturile pe cari au luptat.

Guvernul care veghează la păstrarea drepturilor României va face ca şi de data aceasta ele să fie respectate. De asemenea marii noştri aliaţi alăturea de cari am luptat în trecut şi vom lupta în viitor, luminaţi de dreptatea cauzei noastre, nu vor susţine până la sfârşit pretenţiunile duşmanilor nostri şi-ai lor. *Bucium.*

INFORMAŢIUNI

Spionajul în Ardeal. Un nou cuib de spionaj a fost descoperit în Ardeal. El îşi avea sediul în Oradia-Mare Până acum au fost arestaţi 17 spioni şi 5 spioane.

Aceştia sunt veniţi pe ascuns din Ungaria pentru a organiza spionajul la noi.

La ei s'au găsit o mulţime de arme, otrăvuri, sume mari de bani şi o mulţime de acte din care se vede foarte bine vinovăţia lor. Din declaraţiile lor reiesă că în fiecare oraş din Ardeal au fost organizate asemenea bande de spioni maghiari. Locuinţele şi birourile lor erau prin peşteri şi prin pădurile din jurul Orăzii-Mari. Iată cum se înţeleg străinii să răsplătească blândeţea şi bunătatea noastră.

Muncitoreşti. Muncitorii din ramura industriei textile au reînoit contractele colective.

Şcolare. Inscrierile la liceul de fete Regina Maria din Cluj se fac în zilele de 1. 2, şi 3 Septembrie

Dela direcţia regiei. De oarece mulţi negustori au vândut sarea peste preţul stabilit din partea regiei, Direcţiunea Regiei a hotărât să facă un aspru control la negustorii de sare şi să aplice pedepse foarte mari acelor ce au călcat preţul fixat de regie.

Modificări la legea agrară. In urma discuţiilor mari care au avut loc cu ocazia reformei agrare, în România, s'a modificat legea propusă la început, în sen ul că exproprierea se va face pe proprietar nu pe proprietate. Aceasta însemnează că dacă un boier are trei moşii nu i-se lasă câte 200 de hectare din fiecare moşie ci se expropriază toate moşiile proprietarului lăsându-i din toate numai atâta cât să nu treacă de 200 de hectare dacă moşia e aşezată la munte sau la deal, 250 acolo unde populaţia este deasă şi 500 de hectare acolo unde populaţia este rară.

După această lege nici un proprietar nu va putea stăpâni, în vechiul regat mai mult de 200—250—500 hectare de pământ.

Starea păşunilor şi a fânaţelor. Din cauza deselor ploi care au căzut de câtva timp în Ardeal starea fânaţelor şi a păşunilor s'a înrăutăţit foarte mult. Iarba cosită, din cauza lipsei de soare nu s'a putut usca şi a putrezit.

Crescătorii de vite sunt foarte îngrijaţi de aceasta.

Princesa moştenitoare a Greciei îngrijeşte de răniţi. Princesa Elisabeta, Fica M. S. Regelui Ferdinand al României, azi soţia moştenitorului tronului Greciei, a plecat la Smirna (un oraş din Asia mică) pentru a lua conducerea spitalului de răniţi sosiţi de pe frontul greco-turc.

Incetarea grevei minerilor englezi. Marea grevă a minerilor englezi care a ţinut 90 de zile a încetat complect, toţi minerii reluând lucru.

Alianţa Româno-Polonă. Tratatul de alianţă între România şi Polonia cere a fost adus zilele acestea în camera polonéză a fost primit cu nesfârşite ovaţii de către deputaţii poloni. Un singur socialist a votat contra tratatului.

Războiul greco-turc. In ultimul timp Greci au suferit mari înfrângeri din partea Turcilor. Bătuti la Sabrudja, Grecii fug în debandadă Turcii urmăresc armatele greceşti care se retrag în goană spre Tapa-Talda.

Atentatul dela Belgrad. (Serbia.) In capitala Serbiei a avut loc zilele trecute un mizerabil atentat îndreptat contra prinţului regent Alexandru. Atentatorul a fost prins şi în urma destăinuirilor făcute de el s'a aflat că face parte dintr'o mare organizaţie comunistă din Serbia, care avea centrul la Belgrad. Această organizaţie este în strânse legături cu B.-Pesta şi Viena. Autorităţile sârbeşti au început o amănunţită cercetare pentru a descoperi pe toţi membri organizaţiei.

Nereuşita congresului internaţionalei III. In urma rezultatelor nenorocite pe care le-a dat guvernarea comunistă din Rusia, rezultate care au pus pe gânduri pe toţi comuniştii ruşi şi străini, precum şi în urma deselor certuri dintre Lenin şi Trotzki, internaţionala III. dela Moscova n'a avut nici nu succes. Adunarea a avut loc fără absolut nici o însufleţire şi au luat parte la ea un număr foarte mic de aderenţi. Guvernarea comunistă e la marginea prăpăştiei.

In America nu mai e de trăit. Mai mulţi Ardeleni sosiţi din America spun, că acolo, pâinea, carnea şi legumile sunt de şase ori mai scumpe decât înainte de războiu. Multe fabrici s'au închis, altele mai lucrează numai cu puţini lucrători. Cauza e scumpirea dolarului pentru ţările, cari importează mărfuri din America, aşa că Americanii vând tot mai puţine mărfuri, căci în *toate* ţările banii sunt scăzuţi în valoare faţă de dolar. Un lucrător din cei sosiţi povesteşte, că înainte de-a intră America în războiu câştiga 50 de dolari pe săptămână lucrând opt ore pe zi, anul acesta lucra 12 ore pe zi, ca să câştiga 25 dolari pe săptămână. Am putea deci zice „fie pâinea cât de rea, tot mai bună'n ţara mea". Dar vorba aceasta nu-i potriveşte, căci nicăiri nu e pâinea aşa de bună ca la noi. Lucreze numai fiecine aici în ţara noastră *de bună voe*, cum era *silit* să lucreze în America şi va câştiga mai mult decât mergând la America.

Congresul general al ungurilor din Ardeal. După ce şefii maghiarilor din Ardeal au făcut în toate judeţele Ardealului organizaţiuni cu caracter politic pentru a fi uniţi în luptă contra noastră, zilele aceasta s'a întrunit la Cluj congresul general al organizaţiilor politice a ungurilor din Ardeal. In numărul viitor vom publica hotărârile luate de acest congres.

Blocusul contra Ungariei. Mica antantă (alianţă) a hotărât blocusul în potriva Ungariei în cazul când fostul împărat Carol, se va reintoarce pe tron. Jugo-Slavia a fost însărcinată să interneze într'o însulă din marea adriatică pe fostul împărătul Carol pentru a-i tăia pofta de a mai veni pe tronul Ungariei şi astfel să restabiliască familia Habsburgilor.

Bancnotele bancii generale. Banii de hârtie a Bănci generale se preschimbă între 1 şi 31 Iulie. S'a luat hotărârea pentru a se veni in ajutorul ţărănimei, ca să se primească la plata dărilor, în Ardeal, bilete (bani) ale Bănci generale. Preschimbarea se face în toate localităţile şi la perceptoratele noastre de stat.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Marele serbătorire a rectificarei garanţiei dinspre Ceho-Slovacia

Prin tratatele de pace încheiate în urma războiului, prin care se hotărâse împărţirea Austro-Ungariei între popoarele subjugate ei, fixarea graniţelor noastre dinspre Iugo-Slavia şi Ceho-Slovacia a fost făcută aşa de pripit şi de netrainic în cât încă de atunci toată lumea era sigură că graniţele fixate, nu pot fi peutru totdeauna şi că în interesul, chiar, al ambelor ţări era neapărată nevoie de o schimbare a lor. In adevăr cum era să fie trainică o frontieră care, tăia hotarul comunelor în două părţi, lăsând o parte României şi ceelaltă Ceho-Slovaciei. Cum putea să rămâie pentru totdeauna o graniţă, care obliga pe oameni să-şi scoată paşaport ca să poată trece graniţa în altă ţară, spre a-şi lucra pământul — căci satul era în Ceho-Slovacia, iar pământurile oamenilor în România, şi dintr'o ţară în alta nu puteai trece fără paşaport.

Inceputul acestor schimbări a graniţei şi începutul satisfacerei intereselor populaţilor dela graniţă, a fost făcut în convenţia dela Praga din 4 Mai 1921 prin care destoinicii bărbaţi de stat ai Ceho-Slovaciei pe de oparte şi ai României pe de altă parte au recunoscut că graniţa dintre ţările lor nu putea fi durabilă şi că Românla a fost nedreptăţită prin fixarea ei şi că prin urmare se impunea în interesul ambelor ţări o schimbare a frontierei. Rezultatul consfătuirilor dela Praga a fost hotărârea de a se schimba această graniţă lucru care s'a şi făcut.

Prin acest act legăturile de prietenie dintre cele două tări au devenit şi mai strânse ca mai înainte iar urmările acestei prietenii vor fi cu siguranţă numai şi numai folositoare, celor două ţări veeine.

Prin această convenţie dela Praga s'a redat României teritoriu dela sud de Tisa locuit numai de Români, iar Cehslovacia a primit în schimb trei sate care erau locuite de neromâni. Graniţa a fost fixată pe întinderea cuprinsă între Sighetul Maramureşului şi vama dela Halmi. Comisiunea românească pentru fixarea nouei graniţe a fost prezidată de *D-l General Neculai Petala*, comandantul corpului 6 de armată având ca membri pe *D-nii General Florescu* şeful statului major al corp. 6 armată. *Băltescu* prefect de Satu-Mare, *Colonel Maxim*, *Vintilă Petala* ataşat de legaţie şi secretar al comisiunei, şi *Ion Dacia* înspectorul general al vămilor.

Cu un entuziasm de nedescris a fost primită comisiunea română de populaţia teritoriilor reveuite la sânul patriei numa.

Pe distanţa dintre Halmi şi Târna-Mare automobilile cu care venea *D-l General Petala* şi membri comisiei române, au fost înundate de flori în timp ce populaţia din toate satele retrocedate în urale nesfârşite, au însoţit automobilele până la Târna mare.

Comisia Ceho-slovacă era compusă din *Generalul Paris, Ministril de externe, înterne şi finanţe* Ceho-slovaci şi din *D-l Genral Pichon* fost ataşat militar al Frantei la Bucureşti. După sosirea comisiunei cehoslovace care au fost primită cu acelaş entuziasm, d-nii Generali Petala şi Paris au trecut trupele în revistă în mijlocul uralelor populaţiei care nu mai încetau.

Ambele comisiuni au-întrat apoi în casa sparohială din Târna-Mare unde după ce au primit rapoartele subcomisiunilor au întocmit actul privitor ca primirea şi cedărea noilor pământuri.

A urmat apoi la era 12 din zi o masă oferită de comisiunea române la care au luat parte pe lângă ambele comisiuni şi toţi primarii şi notarii din comunele realipite.

După terminarea mesei D-l General Petala ridică paharul pentru republica Cehoslovacă şi pentru prietenia dintre cele două ţări, la care a răspuns D-l General Paris ridicând paharul pentru M. S. Regele Ferdinand şi Romania-mare.

Am uitat să spun că la întrarea în Târna-mare unde a avut loc solemnitatea a fost construit un minunat arc de triumil pe care era scris „Bine a venit România-mare" cu litere lucrate în crini.

Ambele comisiuni întră apoi în biserică unde a avut loc un serviciu religios, însoţite de uralele poporului adunat. După prânz la orele 2 a avut loc semnarea actelor de luare în primire a pământurilor cedate semnare care s'a făcut pe o masă înconjurată de flori şi asezată în *mijlocul* pieţei. In timpul semnărei compania de onoare din regimentul dela Satu-mare dădea onorul, muzicile cântau, iar publicul entuziasmat la culme nu mai contenea cu strigătele de „Ura" „Trăiască armata" şi România mare". In cele din urmă D-l General N. Petala se adresează poporului şi armatei şi în cuvinte entuziaste explică importanţa istorică a actului îndeplinit şi termină spunând:

Suntem nespus de fericiţi, astfel, de a pecetlui atât întregirea pământului românesc spre miazănoapte cât şi întărirea unei strânse legături de prietenie între noi şi poporul cehoslovac, prin reintoarcerea satelor noastre la sânul patriei mume. Indreptându-ne astfel, gândul spre aceste două înfăptuiri să ne unim cu toţii sufletele şi să strigăm *„traiască România mare traiască înţeleptul şi gloriosul nostru rege" trăiască republica Ceho-Slovacă.* Ovaţii nesfârşite au acoperit cuvintele d-lui general Petala.

Ia apoi cuvântul d general Paris care termină strigând *traiască România mare.* In cele din urmă cele două comisiuni îşi iau rămas bun şi se îndreapta, cea cehă spre Hushorod, cea română spre Cluj, conduşi până la marginea oraşului de uralele populaţiei.

Această sarbătoare va rămenea scrisă cu aur în cartea istoriei intregirei neamului, iar entuziasmul dela Târna-mare o pagină glorioasă în izbucnirile patriotismului român.

Nedreptăţile ce ni s'au făcut, încep să fie recunoscute şi îndreptate.

Paleş.

CETIŢI
şi RASPANDIŢI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA
POPORULUI
CE TRAESTE PRIN
VOI SI PENRU VOI!
ZIARUL VOSTRU
NU PRIMESTE SUBVENTII
DELA NIMENI — DECI A-
BONAŢI-VA CAT DE MULT

A apărut
„COMOARA SUFLETULUI"
care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire
cântece de plugărie, păstorie şi pescărie,
cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele,
stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□
Preţul (128 pagini) Lei 4.
Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.
In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

Banca Românească
Societate Anonimă
Capital Social 160.000.000 Lei
Sediul Central: BUCUREŞTI.
SUCURSALE:
Arad, Băiţi, Braşov, Bazârgic, Chişinău, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.
Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NAŢIUNEI
Societate Anonima
Capital şi Rezerve Lei 175.000.000
Bucureşti, Calea Victoriei 98
(Piaţa Palatului Regal)
Băncii affiate: Londra, Paris, Milano, Viena, Brun (Ceho-Slovacia) etc. cum şi în principalele oraşe din ţară.
Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite ceacuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

Anunciurile şi Reclamele
se primesc la
Administraţie
Cluj, Str. Dorobanţilor 11.

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsitătii No. 3. C. 760

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 12 — 1 leu — Opt pagini — 17 Iulie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI"

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI"
V. DIMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

Intâia noastră unire*)

O știu și o cunosc toți cei, cari cu cugetul și sufletul înfrigurat de dorul așteptării, au urmărit clipă cu clipă mersul războiului nostru.

Și totuși am simțit-o adânc în tresărirea primului simbol de nădejde și de izbândă, numai noi, pribegii din Moldova zilelor de bejenie, și ei, toți Voluntarii Ardealului și ai Bucovinei, cari au venit să lupte și să moară pe plaiurile sale, Numai noi și ei, suntem fericiții aceia, cari vom putea păstra până în ultimul ceas al vieții, imaginea măreață a celei dintâi și celei mai curate uniri; căci numai noi și ei, vom fi simțit fiorul acela pe care cuvântul e neputincios să-l desprindă azi, fior care a străbatut Moldova în clipa în care, sufletul pribeag al Ardealului și al Bucovinei, sfărmând lanțurile prinsoraei, au trecut, redeșteptând Basarabia, spre cetatea luptelor noastre.

*

Se împlinesc patru ani de atunci. Era în vremea când tot ce era al „nostru", se strânsese în ultima rămășiță de țară, unde un popor întreg apăra tot sufletul și toate năzuințele sale. Cu aripele frânte și totuși renăscând pe inima țărânilor pustiite, zdrobit în primul său avânt și totuși neînfrânt în săvârșirea celei mai înalte a lui chemări, lovit fără cruțare de oameni, de soartă și de nenoroc, și totuși încrezător în dreptatea lui Dumnezeu, părăsit de prieteni și totuși nădăjduind în puterea lui și în adevărul cinstit al dreptului său. Poporul acesta scria fără șovaială, cu sânge și cu lacrimi „Epopeiu Unității Sale".

Dar poporului acestuia, care pornise la luptă dus de dorul aprins al dragostei de frați, și purtând pe steaguri numele ținuturilor robite, îi trebuia sprijinul sufletului lor. Inimii sale care, generoasă și mare, cuprinsese toată jalea neamului întreg, și cari azi slăbea sub povara propriei sale dureri, îi trebuiau bătăile puternice ale iubitoarei inime de frate. Și inima aceasta, căci numai atât puteau frații să ne dea atunci, răscolind ținuturi și țări, și trecând peste toate piedecile vremii și ale urii, a venit lângă noi!

Și astfel unirea adevărată, întâia și cinstita noastră unire, s'a făcut prin contopirea acestor inimi, în fața trupului mutilat al țării, dar în nădejdea neînfrântă a biruinții din urmă a acestui simbol.

*

Furtuna a trecut. Azi dreptatea din urmă s'a împlinit. In lumina ei, înfăptuirile jertfii noastre, a tuturor, își desprind, încetul cu încetul, în ochii orbiți, de prea marea strălucire a minunii, înțelesul cel adevărat, de operă grandioasă a unui mileniu de zbucium și lupte.

Și tot în această lumină, oamenii capătă înfățișarea ce a care li se cuvine, iar faptele lor, locul adevărat al însemnătății.

Și astfel, intâia noastră unire, aceia de pe dealul Șorogarilor, de lângă Iași gloriei naționale acea unire pe care au desăvârșit-o mănunchiul de flăcăi viteji ai Ardealului și ai Bucovinei, cari neținând seama de preocuparea omenească a zilei de mâine, preocupare care pe unii i-a făcut prudenți iar pe alții prudenți peste măsură, la înțelesul adânc al unuia din cele mai măreți acte ale istoriei noastre!

Căci fapta celor ce au știut să jertfească totul pentru tot, dând inima lor, inimii noastre rănite, și înfăptuind prin curățenia jertfei simbolul **nedestructibilei uniri,** *este, netăgăduit din acelea cari dau puteri de viață nouă, unei Națiuni întregi.*

Este timpul deci să dăm depe acum răsplata celor cari trebuie să o aibe întreagă. Și aceasta, să o găsească în spontana și însuflețita mulțumire și admirațiune a tuturor Românilor.

Căci faptele mari, cari pornesc din imboldul unor inimi entuziaste, nu-și pot găsi o resplătire vrednică de ele, decât numai într'acele simțiminte adânci, izvorite din inimi, cari să le fi înțeles rostul și curățenia lor.

Vintilă Petala.

*) *In Iulie anul acesta se împlinesc 4 ani dela sosirea primilor voluntari ardeleni și bucovineni, foști prizonieri în Rusia, la Iași.*

Luminatorii neamului

Vânturi năvalnice se frământa în jurul țării noastre izbindu-se câte odată în fruntariile abia închegate. Năzuinți tăcute ard sub cenușe la acei văjmași cari privesc cu părere de rău după prada ce li-a scăpat din ghiară. Și dacă azi în neputincioasa lor ură nu pot face altceva de cât să spumege și să clevetească, mâine ne vor ataca, dacă noi nu vom lucra din răsputeri pentru întărirea țărei noastre.

Voi, luminători ai neamului, știți bine că apărarea și întărirea unei țări nu se poate face numai cu mașini de război, fie ele cât de grozave, dacă aceste mașini vor fi purtate de niște suflete moarte. Apărarea țărei și a pământului udat cu sângele atâtor vieți se face cu sufletul și cu inima întregului popor.

O știți voi asta foarte bine, că doar întregul vostru trecut de muncă trudnică, ce a fost totdeauna încălzită de dragostea de neam, ne grăește destul de limpede că sunteți pătrunși de acest adevăr. Învățătorii și preoții din vechea Românie prin munca lor în toate direcțiile au desfășurat acea largă activitate care a redeșteptat poporul la o nouă viață. Învățătorii și preoții din Ardeal au fost apostolii flămânzi și adeseaori schingiuiți, care prin tăria și curajul lor, dar mai ales prin neclintita lor stăruință, au ținut totdeauna trează în popor dragostea și mândria de neam, păstrând aproape neștirbite, limba credința și obiceurile noastre strămoșești.

Noi, orășenii, care stăpâniți de aceiași dragoste de țară și neam cautăm să desprindem din mulțimea cărților bune, îndrumări sănătoase pentru toți cei ce n'au putința de a se sfătui cu aceste cărți, noi, care purtați de același îndemn spre lumina, dreptate și adevăr, mânuim condeiul, pentru că n'avem putința — deși dorul nostru e mare — de a sta de vorbă de aproape, noi, care suntem prea hărțuiți și de nevolle vieței și câteodată tare amărâți că mulți oameni nu pricep măreția, dar și greutatea timpurilor de azi, noi știm că binele și scăparea ne va veni tot din răcoreala sfântă a codrului, frate cu românul, și din mirosul sănătos al umedei brazde, din care se ridică aburul sângelui sămănat de strămoșii noștri,

Vrăjmașii noștri, dacă nu ne pot ataca la hotare, s'au strecurat între noi, cum se prelinge picătura de apă în pământul nisipos, caută să samene între cei nepricepuți vântul unei turbăciuni revoluționare, pentru ca slăbindu-ne să ne sfâșie.

De aceia astăzi, poate mai mult ca totdeauna, munca noastră nu trebue să fie mărginită numai pe catedră și amvon, ci cu puteri mărite și unite să fim veșnic luminători și îndrumătorii poporului, ferindul de cuvintele greșite care i-ar inrău sufletul și i-ar slăbi dragostea pentru pământul străbun. Să abateți din drumul lor pe toți vânturătorii de vorbe goale, oameni neisprăviți, ori-care au ceva scrântit la cap, și care se trudesc să ucidă iubirea de neam și țară, visând să radă hotarelor dintre popoare. Acest lucru nu se va putea izbândi cât timp vor trăi pe pământ popoare cu limba, cu credința și cu obiceurile lor care le deosebesc pe unele de altele. Și aceasta va fi pentru totdeauna ei nici o putere omenească nu ne putea desbrăca de obiceiurile păstrate de alungul veacurilor.

Sa știți că acești nebuni, care vreau să împrăștie veninul unor mai mari neînțelegeri sociale, înrăjbind și sămănand ura, sunt streini de neamul nostru și unelte viclene în mâna vrăjmașilor, care cu ochii roși de ură, pândesc la hotare clipa în care vor vedea neînțelegerile între noi, pentru a ne sări în spate. Să știți că acești nenorociți, — oricum s'ar numi ei: socialiști, revoluționari, comuniști, sau bolșevici — să știți că sunt ori niște copii stricați, care au fugit de carte cum fuge cânele de căldură, ori niște bieți nebuni, care având în capul lor niște idei nelămurite, nu mai pricep nici nu mai văd nimic în afară de aceste idei fixe, care le strânge în ghiara lor judecata și le amorțește simțirea de om. Să știți însă că și unii și alții sunt străini de neamul și pământul nostru. Și dacă printre ei se mai găsește și vre-un sărit din minte cu nume românesc, acela e complect nebun, pentrucă uitând tot trecutul nostru sângeros, uitând toată datoria ce o are către blândul și liniștitul nostru popor, caută să-și împingă țara și neamul în prapastia pieriei.

* * *

Când veți întâlni în drumul vostru o asemenea nenorocită ființă, spuneți-i că n'avem nici o nevoe de asemenea apostoli nebuni și că dacă ține mai mult la ideile lui turbate de cât la țara care-l hrănește și la poporul care-l rabdă, are toată libertatea să plece peste hotare pentru a-și lătra apostolatul lui.

Aici însă, pe pământul cu care n'are nici o legătură, căci n'are îngropate și el oasele strămoșilor și n'a fost apărat acest pământ cu viața și stropit cu sângele celor morți, căci a rupt complect aceste legaturi prin nebunia care-l stăpânește, aici n'are ce căuta.

* * *

Nu uitați, luminători ai neamului, că în mânile voastre se găsește nu numai educația și luminarea tinerelor generații, dar întreaga Românie de mâne; nu uitați trecutul nostru, nu uitați datoria prezentului, nu uitați judecata viitorului. Fiți mai departe aceiași înțelepți și vrednici pomi ai dragostei de neam și țară și voi la sate, ca și noi la orașe, să luptăm cinstit și civilizat contra acelor dușmani ascunși și vicleni cari caută să zădărnicească clădirea temeinică a dragei noastre țări.

Cluj, 8 Iulie, 1921.

Vladimir Nicoară.

Viaţa Pământului şi Viaţa pe Pământ

Suiam povârnişul repede ce meşte măreţul vârf *Mândră* cu *Botul Ţapului* din munţii *Parângului*. Şi pe când cu faţa scăldată în soare, cu ochii plini de veselia, ce te coprinde, când te simţi în mijocul naturii zglobii, căutam cu acomie să-mi dau seamă de tot ce mă încunjura, dorind să ştiu, ba din ce fel de pietre e zidită temelia vârfului Mândra, ba numele mândrelor floricele ce din belşug, înbodobiau covorul verde, ce ca o haină de sărbătoare acoperea spinarea culmei Ţapului; — printre marile iespezi alb-roşcate ale Mândrei zăresc o închipuire de moşneag. Mă apropii cu sfială de acea vedenie, ca nu cumva să-i turbur liniştia seculară. Părul şi barba moşneagului, mai albă ca zăpada erau împrăştiate în şuviţe, ce şerpuiau pintre pietri şi după o bunicică distanţă deveneau una cu spumoasele isvoare ale *Jieţului, Polatiştei, Sadului* şi *Sădişorului*. Ochii nui se zăreau de sub stufoasele şi albele lui sprincene pe când corpul şi membrele abia să puteau zări printre şuviţele barbei. La oprirea mea bătrânul să deştaptă şi cu o mână, ale cărei degete lungi, cu unghii mari şi încovoiate de timp, îndepărtează sprâncenele, privind la mine cu o uitătură plină de blândeţe şi adâncă ca şi negura timpurilor. Amorţit de frică admiram în linişte pe moşul, când cu o voce blândă, părintească, moşneagul mă chiemă mai aproape şi-mi spune:

— Ce cauţi nepoate singur aici prin creerii munţilor? A!!, Văd că ai luat pietri şi flori. Cum văd cauţi rostul vieţei acestui pământ şi poate însuşi rostul vieţei fiinţelor vii de pe dânsul. Ehei nepoate, grea muncă ai început. Acea ce ai găsit până acum nu sunt de cât câteva, litere abia din alfabetul cu care Atotputernicul a alcătuit şi alcătueşte încă cuvintele, cu care se înfiripează cartea vieţei Universului. Eu mă numesc *Timpul* nepoate şi pe mulţi înaintea ta i-am văzut cutreerând munţii şi câmpiile, şi mulţi în urmă îşi vor bate capul cu aflarea acestor rosturi; dar ca să-ti uşurez din muncă, eu care am văzut toate, ia şezi coalea lângă mine şi ascultă, să ţi-le povestesc eu cum au fost şi ce s'a petrecut în univers de când ştiu eu în coace.

Acea ce numiţi voi *Pământ* nu e de cât o fărâmătură din *Totul* ce a fost zidit de Creatorul. Uite, că să însărează; soarele, ce prin căldura şi lumina lui vă ţine viaţa legată de el şi care se ascunde după înaltele piscuri ale *Streajei* şi-a *Muncelului*, apune pentru câtva timp, ca să redeştepte la muncă zilnică pe alţii, unde ziua acum abia mijeşte. Uite, că încep să apară şi stelele, iar de după creasta stâncoasă a *Târnovului* ploaia acea de raze argintii ne prevesteşte, că în curând luna, blânda regină a nopţii, va veni să binecuvinteze odihna naturii.

Vezi nepoate acele mii de lumini, ce înpodobesc albastra boltă a cerului, nu sunt cum le vezi tot aşa de aproape şi tot aşa de mari. Unele sunt mai mici, altele mai mari, unele mai apropiate, altele mai depărtate, dar ochiul le vede pe toate dela depărtarea la care ne găsim, ca şi când ar fi înfipte pe o boltă azurie. Această boltă, cerul, nu e decât întunecatul şi nemărginitul spaţiu dintre nenumăratele corpuri cereşti, pe care privindu-l prin grosimea stratului de aer, ce înconjoară Pământul, să pare că e albastru şi pe care ochiul omului proectează ca pe o pânză *stelele*, frumoasele podoabe ale firmamentului, farmecul ochilor noştri în nopţile senine.

Dacă nu ne-am găsi pe pământ, ci pe una din aceste frumoase stele, aceleaşi lucruri am vedea. De jur împrejurul nostru vor luci vecinic aceste candele neadormite amintindu-vă deapururea, că ochiul creatorului veghiază mereu asupra creaturei sale.

Universul tot e presărat de astfel de corpuri. Şi e de nepătruns întinderea lui în spaţiu, aşa, că am putea zice că mijlocul lui e pe toate părţile, iar marginea nicăirea.

Şi toate câte le vezi şi de care ţi să înspăimântă mintea, toate au un rost, toate au o putere de viaţă a lor şi nici una nu e aşezată la voia întâmplări; ci locul şi drumul lor e hotărât de o putere, ce le ţine în strânsă legătură unele de altele, putere ce se poate numi *atracţiune universală*.

Apoi multe din aceste corpuri cereşti, care au legături mai apropiate, fac grupuri, grupuri, având în mijloc pe cel mai falnic. Aşa de o pildă, în grupul din care şi Pământul face parte cel mai falnic e Soarele, el stă în mijloc şi înprejurul lui să învârtesc multe corpuri cereşti, ce primesc lumina şi căldura de la el. Mai toate stelele, ce le vezi, nu sunt decât sori şi fiindcă au lumina lor proprie ca şi soarele, ce mâne o să răsară, de acea se văd aşa lucitoare; pe când corpurile, ca Pământul, ce se învârtesc împrejurul lor nu se pot vedea, căci nu au lumina lor proprie, ci primesc această lumină dela sorii lor şi ea fiind prea slabă nu poate să ajungă până la ochii noştri.

Mă cam întinsei la vorbă nepoate, dar cred că asta o să-ţi ajute să pricepi mai bine alcătuirea grupului din care face Pământul parte.

Soarele, craiul mândru al zilei, e înconjurat de vre-o opt sfetnici cu pământul, şi toţi la un loc grupaţi formează grupul sau *sistemul solar în univers*.

Cel mai aproape de el, e *Mercur*, de vre-o 20 de ori mai mic ca Pământul, ce abia se poate vedea uneori, căci e prea aproape de soare şi lumina acestuia e prea mare.

Apoi vine *Luceafărul* sau *Venus*, ceva mai mic ca Pământul, e steaua cea mai strălucitoare şi să vede uneori la apus, alteori la răsărit.

In al trielea rând apoi vine *Pământul* de 1.350.000 mai mic ca soarele şi de care o să-ţi vorbesc mai pe larg în urmă.

In al 4-lea rând este *Marte*, de vre-o 7 ori mai mic ca Pământul şi luceşte, cum bine-l vezi acum colo sus, cu acea lumină frumoasă roşietică ca sângele, lucru ce a făcut pe strămoşii noştrii Romani să-i dea numele ce-l avea la ei zeul războiului.

Apoi vine *Jupitet*, mai mare de 1400 ori ca Pământul, mai mare în acelaşi timp decât toate celelalte planete, şi ean priveşte-l colo sus, cu lumina lui gălbue, să vezi că după luceafăr el e mai strălucitor ca toate celelalte stele.

In al 6-lea rând vine *Saturn*, apoi al 7-lea *Uran* şi în urmă *Neptun*, cari aşa-s de răsleţite de Soare, că unele abia să zăresc, iar altele nu să pot vedea de loc cu ochiul liber.

La rândul lor aceşti sfetnici ai Soarelui au şi ei ca podoabă în nopţile senine *sateliţi*, cum e *Luna* Pământului, şi care pe lângă că se învârtesc în jurul planetelor dar le însoţesc şi în învârtirea acestora în jurul Soarelui.

Ehei nepoate, când s'a pomenit toate aceste minuni câte le vezi, nu erau tot aşa cum să văd acum; ci toată materia lor era prefăcută într'o masă aşa de slabă ca aerul şi cu o căldură aşa de mare, că sămăna mai mult ca o mare de foc brazdată în coace şi în colo de vârteje enorme de flacări.

Cu vremea prin răcire s'a înbucătăţit masa asta de materie gazoasă în frânturi, unele

---

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Arhivarul

O chelie negricioasă, între două bucăţi de ciuf; nişte ochelari sparţi, încălecând un nas roşiatic şi un cioc nervos de o culoare îndoelnică sînt podoabele mândrului domn Bărbulescu; iar pecetiile de pe biurou, semnele caracteristice ale . . . personalităţii sale civile sau militare.

Pentrucă onorabilul D. Bărbulescu nu ştie bine dacă face parte din „ilimentele" armatei sau din „cilivitate", deşi se dă când militar, când „semplu arhivist" dupe cum îl înboldesc cele nevoi.

O, când are pecetea cea mare în mână, d. Bărbulescu e magnific!

Ce figură, ce ochi, ce chelie şi (mai cu samă) ce cioc — să juri, cu dreapta pe cruce, că soarta războiului celui mare e legată de degetul cel mic al arhivarului nostru!

Şeful serviciului pretinde că d. Bărbulescu ar avea mania stampilelor, dar nu zice că plicurile s'ar înapoia din drum dacă ar aveà mai puţin de *cinci* sigilii, câte le pune regulat vechiul şi harnicul arhivar!? Ce ştie şeful? Să-şi bată joc de slujbaşii model!

Dacă în fundul pălăriei sale de pae, pe căptuşala albă de mătase, drept în mijloc, se răsfaţă rotundă — cât o piesă de cinci lei — o stampilă pusă cu negreală prospătă, cu toate literile clare şi cu coroana parcă brodată cu mătase, nu este pentru că d. Bărbulescu ar aveà beteşugul pecetilor, cum susţine şeful, ci pentru un motiv foarte simplu: ca să nu-i fure căciula!

Din aceiaş pricină stampilează manşetele, ciorapii şi tălpile ghetelor, ca un om prevăzător ce este.

Când treceau prin faţă ogradei d-lui Bărbulescu, dacă vedeau vre-o găină, vre-o pisică, vre-un câine, se întrebau unii pe alţii:

— Unde o fi având stampila?

— Un pol cui găseşte celdântâi pecetea moţatei din poartă!

Când veneà vre-o hârtie în vre-o limbă străină, d. Bărbulescu o treceà unui soldat sosit de curând de pe front, „pentrucă are *mai multă experinţă*".

E drept că soldatul ar fi putut să-i fie copil, dar d. Bărbulescu îi recunoştea „experinţa", găsind umilitor pentru un şef de arhivă să admită că un biet soldat poate fi mai cult de cât el.

Iată un petiţionar cu o suplică. Dl Bărbulescu îl străpunge cu o privire, care ar fi fost mortală, dacă filtrată prin ochelari n'ar fi devenit înofensivă, chiar veselă. Cere să-i dea voe să plece în Rusia. Pe vremea aceea nu mai putea pleca nimeni. Dl Bărbulescu ştie bine acest lucru şi un singur cuvânt ar fi destul ca să lumineze daravera. Dar d. arhivar se fereşte de a-l rosti. El se încruntă, şi se ridică în picioare.

Cu dreapta caută stampila, cu stânga apucă spatele scaunului — ca şi cum ar vrea să dea de a asvârlita cu el — este impunător! Şi în vreme ce unul venit stă umilit, în picioare, în faţa sa, ciocul se agită; iar d. arhivar întreabă cu graiul unui judecător de instucţie:

— Cine iscăleşte suplica?

— Eu, domnule şef, Noe Ionescu.

— Unde stai?

— Apoi, să vedeţ dv., eu stau în Bucureşti, dar acum în refugiu, am înemerit în Ţicăul al II-lea, pe Sărăcie în vale.

— Câţi ani ai?

— Cincizecişidoi, dle şef.

— Ce meserie?

— Funcţionar.

— De când eşti venit în Iaşi?

— De când au venit toţi refugiaţii.

— Te întreb de când?

— Poi să fie vre-o zece luni.

— Nu ştiu aşa, mie să-mi spui de când.

Nenorocitul, încurcat, obosit, se gândeşte, se frământă, se mai uită la ochelarii d-lui Bărbulescu, fixând mai ales sticla ciuntită — că se spioneză mai uşor privind printr'o fereastră spartă — apoi vorbeşte îndoelnic:

— Din Noembre 1916.

— La ce ai venit în Iaşi?

— Svurta!

— Şi ce cauţi în Rusia?

— Am femeea acolo.

— Cum o cheamă?

— Mariţa Ionescu.

— Câţi ani are?

— Vre-o treizecişicinci.

— Bun. Şi când pleci?

— Apoi aş pleca chiar mâine, dacă termin.

— Care-e petiţia dtale?

D. Bărbulescu răscoleşte prin hârtiile de pe birou; Dl Ionescu răsuflă uşurat că, în sfârşit, scapă; iar, pe la mese, funcţionarii civili şi militari îşi dau cu cotul, cunoscând bine pe dl şef al arhivei.

mai mari, altele mai mici, care au dat naştere la diferitele planete şi sateliţi din sistemul solar, iar partea voluminoasă, din care cauză nu s'a putut răci iute, a rămas şi astăzi aproape cum a fost atunci la început şi constitueşte materia din care e alcătuit binefăcătorul vieţei pe pământ, Soarele.

E târziu acum nepoate, culcă-te aici lângă mine şi mâne în zori, când te vei deştepta, îţi voi povesti toate câte a suferit Pământul de când era şi el ca Soarele până să ajungă în starea de astăzi.

I. P. Voiteşti
profesor universitar.

PROVERBE

Frica totdeauna aduce primejdie.

—

Nu-i frumos ce-i frumos, ci-i frumos ce-i place omului.

—

Găina care cotcodăceşte mult, nu face ouă.

—

Cine cruţă paraua nici de galben nu-i e milă.

—

E mila dela streini ca gardul de mărăcini.

—

Nu strica orzul pe gaşte când ierba-i până la genunchi.

—

Cu gogoşi nu se fac plăcinte.

—

Udă întâi grădina ta şi de-ţi mai rămâne apă, udă şi pe-a vecinului.

—

Sacul din care tot iai şi nu mai pui, se goleşte.

—

Gunoiul vechiu când s'aprinde anevoie se stinge.

—

Gura mincinosului spune drept, însă nu crede nimeni.

— Asta e, dle şef!

Şi Ionescu întinde sabiea Bărbulescu îşi îndreaptă ochelarii, trânteşte o stampilă pe sugătoare şi mai întreabă odată:

— Asta e a dumitale?
— Asta dle şef.
— E timbrată?
— Timbrată în regulă.
— Ai pus şi strada?
— Am pus, dle şef!
— *Fugi cu ea de aici!*

Şi cu un gest teribil Dl Bărbulescu aruncă hârtia cât colo. Nae Ionescu rămâne stană de piatră!

. . . Unuia care a protestat în potriva acestui sistem Dl Bărbulescu, furios i-a strigat:

— Eu v'aş pune câte o *pecetie* înspate, să vă cunoască lumea că tociţi scările autorităţilor cu tot felul de învârteli.

* * *

Soarta a voit ca Dl Bărbulescu să moară în ţară străină. Cum credeţi că a venit sicriul său în ţară?

Pecetluit!

Const Râuleţ.

Regionalismul

Sânt unii oameni în lumea asta, ce socotesc că soarele a răsărit odată cu ei, şi pentru ei. Cu mintea frământată mereu de gândul ăsta, ajung nu numai să creadă în această minune, ci se luptă să treacă şi în sufletele semenilor lor, credinţa că soarele luminează numai cerul sătucului lor.

Şi în sătucul lor unde prostimea, a căscat gura, minunată de mintea cea multă a celor cari au descoperit că se face ziua numai la ei, aceştia capătă în faţa mulţimei o dară din lumina soarelui şi cuvântul lor sfinţenie de scriptură.

Şi între megieşii lor din cătunul cocoţat pe vârf de deal ori risipit în bărăganul câmpiei, ajung fruntaşi între fruntaşi, stăpânitori ai sufletelor celor mulţi.

Luminători ai consătenilor lor, cuvântul le este ascultat cu sfinţenie şi încetişor pe neprinse de veste, ei iş fac trebşoarele şi pun stăpânire pe cei mai puţin îndrăsneţi de cât ei.

Stăpânirea aceasta, cu nici un chip, nu trebue pierdută, şi pe toate căile se luptă, să nu-o piardă.

Şi stau la pândă la marginea satului spre a nu veni vre un nepoftit de pe alte tărâmuri să le povestească că şi peste meleagurile lor, răsare soarele. Şi stau de strajă la cotitura drumului să nu iasă din cătunul lor călătorul îndrăsneţ ce ar zări lumina şi dincolo de dâmbul hotarului. Şi stau de veghe să nu intre în colţul lor de rai, curioşii ce le-ar turbura aşezata lor stăpânire.

Ei sânt stăpâni, ei sânt începutul şi sfârşitul, ei sânt lumina, ei sânt adevărul, ei au destulă minte, nu le trebue mai multă şi cred că toţi din jurul lor sânt mulţumiţi.

Cum ar veni peste ei turburătorii sufletelor ascultătoarei mulţimii, să le pună la încercare priceperea?

Cum ar lăsa să pătrundă între ei alţii de aiurea şi să-i dea de osteneală ca să-şi păstreze ascultarea poporenilor câştigată cu atâta trudă.?

Cum ar putea încuviinţa să vină peste ei oameni mai vrednici, mai ageri la minte cu cari să se ia la întrecere.

Când ei, între ai lor, sânt fruntaşi între fruntaşi, ce lipsă au de alţii cu mai multă minte de cât ei.?

Şi atunci, într'un singur glas fie care pentru catunaşul lui strigă din răsputeri:

„Nu, la noi în Prigoruţii de jos, vrem noi să fim stăpâni! La noi în Făstăcii luminaţi, cultivaţi şi înaltaţi de noi şi prin noi, nu vă pătrunde nici unul dintre Cucuenii!

Şi oameni buni ţărăşenia asta întreagă se cheamă Regionalism.

Lupta ce unii, ca acei arătaţi mai sus, o dau cu înverşunare să păstreze starea de lucruri ce i-a pus în situaţiunile ce ocupă între consătenii lor.

Casna cu care încearcă să împiedice contopirea şi înfrăţirea puterilor.

Străduinţa de a se împotrivi oricărei lumini ce ar veni de dincolo de hotarul comunei lor. Munca ce o desfăşură să îndepărteze tot ceia ce bănuesc că i-ar turbura şi i-ar pune în scădere în faţa concetăţenilor lor. Infrigurarea cu care se frământa să păstreze stările de lucruri dobândite şi să împiedice propăşirea generală a ţărei din care face parte şi comuna lor, sau plasa, judeţul ori provincia lor, toate aceaţa la un loc se numesc Regionalism.

De sigur în lupta de întrecere între oameni, luptă în care în vremea noastră de democraţie, când munca, priceperea, talentul, înţelepciunea şi mintea luminată sunt armele triumfului, şi locurile de conducători ai neamurilor nu mai sunt moştenite, ci se cuceresc în virtutea acestor virtuţi, în lupta asta, nu-şi vor mai putea păstra vechile locuri şi cei ce au crezut sau numai au păcălit mulţimea cu credinţa lor, că soarele a răsărit odată cu ei şi pentru ei.

Astăzi când ţara noastră se aşează tot mai temeinic în hotarele ei firesti; astăzi când România şi-a descătuşat cu baioneta Dorobanţului ei, aproape întreg pământul cotropit de duşmanii înfrânţi, cu toţii, toţi Românii trebue să aibă o singură inimă şi un singur gând.

Satele toate, plăşile, judeţele provinciile, sunt şi trebue să fie sate, plăşi, judeţe şi provincii Româneşti şi noi toţi: Români! Zidurile chinezeşti cu meşteşug înălţate pe vremuri de streini sau instreinaţi, între satele noastre Româneşti, între judeţele, între provinciile noastre, trebuie să se năruie, fiindcă România împărţită în regiuni este astăzi România noastră, a tuturora, făurită din străduinţa noastră comună, din munca noastră, din sângele frăţesc al tutulor regiunilor, din lacrimele şi nădejdile şi celui de la munte şi celui de la şes şi celui Moldovan şi celui Oltean şi celui Bănăţean şi celui din Ardeal, România asta, avem dreptul şi aşa trebue să fie, a noastră a tuturor, a tuturor Românilor cu fiecare colţ, cu fiecare părticea a ei.

Regionalismul este o patimă ce trebuie să prindem de veste că a fost, şi de mai se însufleţeşte pe alocuri şi astăzi, e învolburată de duşmăniile streine, de nechibzuinţa sau întunecarea judecăţei noastre, ori de frica, celor ce se tem de lumină.

Regionalismul în România tuturor Românilor a trăit, şi de mai pâlpâie pe undeva în agonie, trebue să moară.

V. Chiru.

Cărţile

de *Const Râuleţ.*

Sînt, în vieaţa de toate zilele, clipe când omul — oricine ar fi el, — simţe nevoia de a sta liniştit, ca un copil cuminte şi de a asculta setos păţaniile altora.

Prin asta, bietul om, urmăreşte sau o mângâere înteleaptă — că, adică, au mai pă mt şi alţii, nu-e singurul izbit de soartă —; s'au o învăţătură bună: să ştie ce să facă în cutare impas, sau, la cutare răspântie, pe unde s'o apuce.

E, vasăzică, nu numai o trebuinţă ideală a sufletului, ci şi nevoia de a eşi din încurcături, sau de a învăţa cum să le întâmpini pe viitor.

Bucuros ar deschide atunci uşa unui prieten cinstit şi cu drag l-ar îmbrăţişa şi l-ar ruga să-i grăiască despre toate câte el nu le ştie.

. . . Dar unde este oare creştinul de ispravă, care să-ţi pice în ogradă tocmai când sufletul tău are mai multă nevoe de tăinuit?

Şi unde este omul care, sosind chiar întâmplător la vatra ta, să se apuce — aşa cum ar veni la poruncă — să-ţi înşire câte aştepţi tu dela dânsul? Unde este fratele care să-ţi se facă învăţător ţie şi să nu-şi vadă de cele nevoi?

Pe urmă, dintre noi câţi au dorul să povestească aşa cum vrem în cutare împrejurare, câţi ştiu măcar să grăiască mai cuminte?

Atunci, ce-e de făcut?

Ar urma ca necăjitul să muncească în chilia lui, singur şi prăpădit, ca bătut de Dumnezeu.

Ei, nu e aşa, pentrucă atunci prea ar fi grea viaţa!

Cu toţii cunoaştem un prieten adevărat, pe care îl găsim *ori când ni-i dor de dânsul;* care are, în orice moment, zi şi noaptea, pe vreme bună ca şi pe furtuni, *răbdarea şi voia bună să-ţi grăiască fără să se oboseasca nici odată, fără să se gândească la altceva;* un prietin cu rost la vorbă *cu graiul aşezat şi înţelept, care nu se dă după noi* ca să ne cânte în strună, care nu şi schimbă nici când convingerile, cel mai de samă dintre toţi pritenii: **e cartea.**

Cum oamenii luminaţi ai neamului îngrijesc ca numărul acestor nepreţuiţi prieteni ai noştri să fie cât mai mare, datoria fiecăruia este să-i preţuiască şi să-i înţeleagă, strângând în juru-i cât mai mulţi şi cât mai buni.

Foile sănătoase, cum e „Cultura Poporului" sînt ca nişte cărţi desfăcute în mai multe bucăţi, ce se pot strânge şi lega la un loc la sfârşitul anului.

Dumnezeu a dat omului cartea cărţilor — Biblia — ca să-şi aducă aminte de el şi de învăţăturile sale; iar omul, cetind, dă lui Dumnezeu sufletul său, care — fără cărţi — ar rătăci printre cele rele.

Cluj 12 Iulie.

Lipsa de lucru

Emil Vasiliu

In ultimul timp, din mai toate centrele industriale, nevine ştirea că lucrătorii au început a suferi nedreptăţi dela patroni, fie în ce priveşte salarizarea, fie chiar în respectarea contractelor. Astfel în multe părţi, sute şi mii de muncitori au fost îndepărtaţi dela lucru, iar cei păstraţi sunt supuşi unui tratament din ce în ce mai greu.

Această stare de lucruri a început de îndată după încercarea de grevă generală, care s'a făcut de muncitori în toamna trecută. Si pricina ei trebuie văzută tot în acea nenorocită încercare, ca şi în toată acţiunea anarhică pe care muncitorimea, târâtă de duhul rău pe care duşmanii neamului i l-au însuflat, au desfăşurat-o în contra patronilor şi a producţiunei.

Căci, vă amintiţi, desigur, dragi muncitori, cum întotdeauna acei care vă îndemnau ca să puneţi tot mai grele condiţiuni de muncă în mai puţine ore şi cât mai scump plătite, iar ca în timpul acestor ore să lucraţi cât mai puţin şi mai prost, vă spunem, doară, că interesul vostru nu este numai să luaţi bani mulţi pe muncă puţină, *ci mai ales ca să micşoraţi producţia fabricilor.* Ei bine, acum, iată că ceea ce ei au dorit s'a întâmplat: producţia a scăzut, fabricile merg prost, patronii nu mai pot face faţă greutăţilor de tot felul pe care şi ceilalţi tovarăşi dela căile ferate le fac transport turilor de mărfuri şi au hotărât ca să reducă producţia şi deci şi numărul lucrătorilor.

Unii din ei o fac aceasta cu dreptate, iar alţii o fac din dorinţa de a nu-şi risipi câştigurile, în orice caz însă, se vede acum limpede că suferinţele mari, care au început a se napusti tot mai mult asupra noastră, îşi au isvorul în greşală ce aţi făcut-o, noi în primul rând, că v'aţi lăsat purtaţi de acei cari vă îndemnau la muncă necinstită şi acţiune dusmănoasă statului,

Ceea ce se întâmplă acum cu muncitorimea de pe valea Crişului a Someşului şi Mureşu'ui, este rezultatul acţiunei pe care aşa numitul *„Sociălism"*, încuibat între noi, l-a adus pretutindeni unde agenţii străini şi înstrăinaţi au pătruns.

Fie ca macar de acum să înţelegeţi a vă feri de acei cari vreau răul ţărei.

Emil Vasiliu.

CETITI
SI RASPANDITI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA
POPORULUI
CE TRAESTE PRIN
VOI SI PENTRU VOI!

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Dreptul românesc

Am ajuns să putem vorbi acum despre unul din cele mai frumoase produse ale spiritului poporului nostru, despre *dreptul românesc* rezultat al *ofticiului pământului.*

De vechimea lui mărturisesc documentele cele mai vechi, atât latineşti în Ungaria, Transilvania şi Polonia, cât şi slavone în Serbia. În cele latineşti i se zice *antiqua et laudabilis consuetudo* (obiceiul străvechiu şi vrednic de laudă), *antiqua lex* (legea străveche), *lex terrae* (legea ţării), *jure valachie* (după dreptul românesc), ear districtele sau judeţele, în cari stăpânia această lege românească, se numiau *districtus olachales* (judeţe româneşti), şi satele *possessiones olachales* (proprietăţi valahe româneşti) sau *liberae villae olachales* (sate libere româneşti). În documentele vechi slavone se zice *zacoi vlaşchi* sau *zacoi valascoi* (drept românesc).

Care este originea acestui drept? Când au cucerit Romanii Peninsula Balcanică, apoi Dacia noastră, ei se aflau pe o treaptă de cultură cu mult mai înaltă decât a Tracilor şi Dacilor, trunchiul în care s'a altoit mlădiţa romană, ca să dea apoi naştere poporului românesc. Legile romane o deosebiau deci foarte mult de-ale Tracilor şi Dacilor, popoare de acelaş neam şi de aceeaş limbă. Ştim apoi din istorie, ca Romanii şi dacă introduceau administraţia lor şi unele legi de ale lor, lăsau popoarelor cucerite să se administreze şi judece în satele lor după vechile lor obiceiuri, cum au făcut de altminteri şi în Italia, când Roma a cucerit pe rând ţinut după ţinut din această ţară. Aşa că putem zice, că temelia dreptului românesc e însuşi dreptul trac sau dac, care a trecut în cursul veacurilor prin tot felul de schimbări, cum au trecut şi vor trece toate lucrurile omeneşti. Mai vârtos în Transilvania şi Ungaria a trecut dreptul românesc prin schimbări mari, căci cuceritorii unguri, cari l-au aflat la noi, cu toate că l-au respectat la început, dar încetul cu încetul au ciopârtit mereu din el. Lucrul acesta se vede bine din documentele latineşti: la începutul stăpânirii ungureşti noi aveam o autonomie aproape completă, cu judecătorii noştri naţionali, şi din ce trece vremea, din ce în ce se răpesc mai multe din aceste drepturi, până când în secolul al 15-lea dar mai ales al 16-lea încetează afară de unele obiceiuri, cari s'au păstrat până în ziua de azi.

Proprietatea pământului eră la început comună. Pe o moşie neîmpărţită locuesc urmaşii unui *moş* sau ai unor bătrâni. De aceea se zice *moşie*, ear cuvântul *bătrân* e făcut din vorba latină *veteranus*, care însemnă soldatul roman gata cu serviciul militar şi aşezat pe o moşie dată lui de regulă în una din provinciile cucerite de Romani. Satul sau cătunul, care se formă cu timpul din urmaşii celui dintâiu *moş* sau *bătrân*, care „a pus parul", cuprindeă numai pe aceştia şi străinii nici nu erau primiţi la început în el, nici căsătoriile cu cei din satele vecine nu erau privite cu ochi buni, lucru, care se mai vede şi azi la noi.

Proprietatea moşiei eră comună, îndeosebi pădurea şi păşunea, numai locurile de casă, de vii, de arătură şi fânaţele erau particulare. Lucrul acesta s'a păstrat în multe părţi până'n ziua de azi, în Transilvania la urmaşii boerilor din Ţara Făgăraşului, în Muntenia la moşneni, în Moldova şi Bucovina la răzeşi (ca de pildă în Vrancea, Câmpulungul moldovenesc). Se împarte deci între urmaşi numai moşia de lângă sat, pe când cealaltă rămâne comună. Dar chiar şi fraţii cu familiile lor rămâneau la început de regulă tot la un loc, lucrând împreună pământul şi formând *gintul* (ginţea), în care se primiau şi ginerii. Începând despărţirea acestui fel de familii mari, membrii lor, cari nu aveau urmaşi, dorind de-a lăsă averea unui frate, surori, nepot sau chiar soţie, nu făceau aceasta cu testament, ci cu *înfiere*, declarând că recunosc pe viitorul moştenitor drept fii sau fică a lui. Vrednic de amintit e, că încă din cele mai vechi timpuri băeţii şi *fetele* aveau la noi drept egal la moştenire.

Cât de mult ţineau Românii la legătura de familie, se vede şi de acolo, că într'o spiţă de neam se înşiră numai urmaşii, cari au continuat de-a aveà moşie în satul lor de baştină. Celce se căsătorià în alt sat, erà şters din neam.

Nici un proprietar nu-şi putea vinde la început pământul unui străin, ci numai rudeniilor lui şi celor din sat, cari se trăgeau din acelaş *moş* sau *bătrân*. Obiceiul acesta şi-a păstrat puterea multe veacuri, aşa că şi mai târziu, când boerii începuseră să încalce pământurile ţărăneşti, ca să poată ajunge unul din ei părtaş la o moşie răzăşească trebuie să-l înduplece mai întâi pe răzeş să-l înfiiaze. Multe sate de ţărani liberi au ajuns apoi să-şi piardă stăpânirea moşiei lor, când Domnitori de ai ţării aruncau biruri mari asupra unui sat, pe cari neputându-le plăti, vindeau moşia unui boer sau chiar Domnitorului, ţăranii ajungând astfel clăcaşi sau robi.

Daniile de moşii, pe cari le făcea Domnitorul la boeri, erau la început numai pe viaţă, de aceea vedem boeri cerând înfierea la fiecare schimbare de domnie. Moşiile acestea nu puteau fi vândute la început şi chiar mai târziu, când ele deveniseră proprietatea de veci a familiei în caz de vânzare actul trebuia întărit de Domnitor, care primia o despăgubire, mai mult de formă, căci ea se compunea din o sumă mică de bani sau din un cal.

Birurile sau *dările* erau în vremurile mai vechi — şi noui numai de acestea ne ocupăm aici — foarte uşoare. În Transilvania singura dare, ce datorau Românii regelui Ungariei, era la început *quinquagesima*, adecă a cincizecia din oile, pe cari le avea. Aceasta e numită în documentele latineşti *darea românească*. Cneazului lor îi plăteau Românii pentru slujba lui tot cu vite (oi, porci), afară de aceea îi făceau clacă câteva zile pe an. Mai târziu, dările acestea au crescut tot mai mult, s'au adăogat şi dări în bani, clacа a devenit tot mai mare, ajungând în Transilvania şi Ungaria până la câteva zile pe săptămână.

Administraţia şi *justiţia* erau la început comune. Celce administra un sat sau un ţinut mai mic, *cneazul* era şi ceeace e azi primarul sau administratorul de plasă sau primpretorul şi era şi judecător. Fiecare district sau judeţ românesc din Transilvania îşi avea *tribunalul* lui compus din 12, 8 sau 6 juraţi, numiţi în documentele latineşti *juraţi, seniores olachales* (bătrânii români), iar în Ţara Făgăraşului *juraţi boerones*. Cneii şi nobilii români puteau fi judecaţi numai de tribunalul acesta. Fiecare judeţ românesc mai avea şi o adunare numită *universitas nobilium et kenezio-rum* (adunarea nobililor şi cnejilor), ai cărei membri erau *seniores* (bătrânii, nobilii), cnejii români şi chiar şi alţi oameni trimişi de popor. Această adunare era un fel de tribunal mai înalt, unde se judecau cnejii şi nobilii români vinovaţi de fapte, prin cari şi-ar fi putut pierde drepturile de nobil sau cneaz. Dela această adunare se putea face apel la una şi mai mare, numită *congregatio generalis districtuum valachicalium* (adunarea sau congregaţia generală a districtelor româneşti), care se compunea din reprezentanţii mai multor districte. Astfel de adunări au fost ale celor opt districte româneşti din Banat, apoi a districtelor româneşti, cari ţineau de castrul dela Deva (judeţul Hunedoarei).

Şi *dreptul penal*, după care se pedepsiau furturile şi crimele, era pe vremuri deosebit de cel de astăzi. Furturile se plătiau cu *gloabă*, din care o parte era a judecătorului. Pentru omor era moartea. Până târziu în secolul al 15-lea, la Români un omor cerea alt omor. Despre aceasta s'au păstrat mai multe documente de pe *Pământul regesc*, adecă din ţinutul locuit şi de Saşi în Transilvania. Saşii acaparând tot mai mult din pământul românesc, Românii se apărau cum puteau. Intr'o astfel de ceartă Saşii au omorît şase romînce. Din cauza aceasta, Românii au început şă omoare şi ei Saşi şi lupta aceasta de răzbunare a ţinut până la anul 1413, când s'au împăcat prin despăgubire. Astfel de documente despre lupte şi împăcări între Saşi şi Români avem şi din 1363 şi 1382.

In caz de omor, ucigaşul putea scăpa de moarte, dacă se împăca cu rudeniile celui omorît. In Moldova ucigaşul trebuia să dovedească înaintea Domnitorului, că s'a răscumpărat dela moarte şi numai atunci putea fi iertat. Mai târziu Domnul strică acest obiceiu, condamnând totuşi la moarte pe vinovat. In Principatele române mai era şi obiceiul, de un sat întreg, pe al cărui hotar s'a găsit un om ucis, trebuia să plătească răscumpărarea. Suma de răscumpărare era uneori aşa de mare, încât sătenii nu o puteau plăti, aşa că o da Domnul, care în schimb prefăcea satul în sat „domnesc", adecă îl iobăgia.

Un aşezământ deosebit în dreptul românesc a fost acela al *jurătorilor*. Instituţia aceasta era obişnuită la Românii din Dacia de jos, dar se găsesc urme de ea şi în Transilvania.

Cea din urmă şi mai înaltă instanţă judecătorească în cele două Principate române, din cari s'au alcătuit România cea până la 1918, era *divanul Domnesc*, compus din Domn, mitropolit, episcopi şi boerii, cari ocupau cele mai înalte dregătorii în ţară. Adeverirea se făcea, în procese, prin documente sau martori. Martor putea fi, ca şi acum, orice persoană, chiar şi copii. Aceştia din urmă se întrebuinţau mai ales pentru hotărnicii sau delimitări de moşii sau de părţi de moşii. Se aduceau şi câţiva copii, ca să vadă unde se pun semnele de hotar, apoi li se da o bătae bună, ca să ţină minte, când vor fi întrebaţi în cursul vieţii lor despre hotărnicie. Uneori pe un astfel de copil adus ca martor îl făgăduiau unei mânăstiri pentru călugărire. Aceştia erau martorii obişnuiţi. Erau însă altfel de martori, numiţi *jurători*. Aceştia nu aveau să spună, cum s'a întâmplat lucrul, ci să jure simplu, că lucrul e întocmai aşa, cum s'a adus hotărîrea veche sau cum e cuprinsă în document. Jurătorii trebuiau să fie în număr anumit, 6, 12, 16, dar ajungea şi până la 48. Ei trebuiau să fie de aceaş stare socială, de acelaş sex şi chiar de aceaş profesiune cu cel pentru care jurau, aşa dară boeri la boer, femei la femee, preoţi la preot. Jurământul jurătorilor se făcea în biserică, pe Sfânta Evanghelie şi pe Sfânta Cruce. Jurătorii erau aduşi de părţi (de ceiee aveau procesul), dar puteau fi numiţi şi de Domn după o listă alcătuită de partea adversă sau de un boer, care era funcţionar înalt. Jurători se primiau numai oameni cinstiţi, cunoscuţi de amândouă părţile. Jurătorii depuneau jurământul, că lucrul e întocmai aşa, cum s'a fost constatat. Dacă era un proces pentru crimă, lucrul era hotărât definitiv. In procese civile, mai ales pentru moşii, celce a perdut putea „lua lege peste lege", adecă să aducă un număr îndoit de jurători, cari dacă jurau pentru el, câştiga procesul.

Documente despre procese judecate cu jurători se găsesc multe în România veche, din Transilvania e cunoscut procesul preotului Constantin din Braşov, acuzat că ar fi necinstit casa unui parochian (enoriaş) al lui. Magistratul din Braşov a vrut să-l judece după legile civile, dar mitropolitul a protestat şi a cerut, ca preotul Constantin să jure împreună cu alţi şase preoţi, că nu e vinovat.

Cu timpul mărturia cu jurător se amestecă tot mai mult cu a *martorilor*, încrederea în jurători scade şi obiceiul românesc al jurătorilor încetează.

Dreptul românesc sau obiceiul pământului a dispărut aproape cu totul, dar poporul românesc a ţinut cu atâta tărie la el, încât şi în secolul al 19-lea, abia trecut, un străin zicea, că la Români obiceiurile sunt mai tari decât legile.

Victor Lazăr.

Aprecierile unui confrate

Ziarul „*Democratul*" ce apare la Cernăuţi publică în numărul său dela 3 Iulie următoarele:

„Cultura Poporului."

Un grup de persoane din cele mai distinse din Cluj, au pus bazele societăţii „Cultura Poporului", editând în acelaş timp şi o foaie cu acest nume. Inceputul acesta serios ne bucură.

Ardelenii au o foaie folositoare şi plină de hrană sufletească pentru popor. Atât personalitatea d-lui Dimitriu, rectorul universităţii, preşedintele Societăţii „Cultura Poporului" cât şi acea a marelui român şi general N. Petala, directorul foaiei, sunt cea mai înaltă chezăşie de opera culturală şi educativă adusă pentru luminarea celor de jos. Se cuvine ca această foaie să nu lipsiască din nici o casă a unui ştiitor de carte de la ţară. Ţăranii, preoţii, învăţătorii bucovineni, cu toţii ar trebui să citească „Cultura Poporului".

In Bucovina nu s'au găsit încă inimi distinse, departe de luptele politice, care să editeze un ziar pentru popor.

Şi ce mare nevoie avem de propagandă culturală şi mai ales naţională peste Prut, Patimile aici sunt mai mari şi luptele fraticide mai puternice. De aceea, bucovinenilor, citiţi cu toţi „Cultura Poporului din Cluj".

Mulţumim ziarului din Cernăuţi pentru mâna de ajutor ce ne-o dă în îndeplinirea scopului nostru.

Să folosim pământul

Prin actul unirii dela Alba-Julia, în anul 1918, pentru ţărănimea noastră a dispărut marele pericol ca pământul lor, brazda strămoşească, să fie luată dela ţărani prin fel de fel de invenţii şi dispoziţiuni ale tiranilor guvernatori dela Budapesta şi prin meschinăriile străinilor, cari sub fosta dominaţie cautau să acapareze nu numai proprietăţile mici în posesiunea ţăranilor, ci şi moşiile mai mari. Unită cu patria-mumă, ţărănimea Ardealului nu mai are de ce se teme, căci a început epoca desvoltării libere a agriculturii. Ţara noastră, azi statul agricol cel mai puternic dintre state invecinate — pentru viitor — are de înplinit chemarea mare de a deveni furnizatorul acelor ţări cari sunsărace în pământ agricol productiv şi trebuie să-şi procure cerealele din alte ţări. In Europa orientală, ţara agricolă cea mai mare este patria noastră.

Dela noi, popoarele celelalte aşteaptă trimiterea de alimente, cereale, vite ş. a. pentruca în schimb să ne dee fabricate industriale, adecă maşini, unelte tecnice, stofe, fabricate chimice locomotive, vagoane şi încă multe alte lucruri pe cari în ţara noastră noi nu le putem fabrica, până ce nu avem fabrici speciale destule pentru producerea acestor mărfuri. Avem şi în ţara noastră o industrie, însă ea nu este încă desvoltată. In patria noastră de astăzi *factorul economic naţional mai important este agricultura*. Agricultura sau cultivarea pământului este pentru noi toţi sursa cea mai bogată dela care depinde bogăţia statului şi naţiunii întregi. Deaceea folosirea întregului pământ roditor nu este de interes pentru ţărănimea noastră numai, ci e o chestiune de interes general, căci de starea agriculturei noastre depinde şi puterea statului nostru. Având în patria noastră o agricultură intensivă, productivă, poporul întreg cât şi statul se va îmbogăţi, situaţia noastră financiară se va reface, prin acea că primim bani buni pentru cerealele exportate, adică vândute în ţările streine, prestigiul patriei noastre va creşte şi cu timpul România-Mare va lua acel loc între celelalte state, care-i se cuvine ca stat unui popor muncitor. Condus de aceste vederi pentru binele poporului Său, gloriosul nostru rege. M. S. Ferdinand suveranul românilor de pretutindeni, a decis să deie ţăranilor pământ, ca să aibe unde să muncească.

Deacea, iubitul nostru Rege, a ordonat înpoprietărirea ţăranilor luând dela moşiile mari

pentru a-l da celor ce n'au sau au mai puţin. Legea reformei agrare s'a votat acum în parlamentul ţării şi nu va trece mult până când fiecare ţăran va avea pământul său. Fraţi ţărani! *Prin îndeplinirea şi executarea reformei agrare trecem în epoca cea mai strălucită istoriei democrate, trecem în acele timpuri fericite în cari ţăranul este stăpânul pământului său şi nu ca în trecut, robul şi sluga marilor proprietari.*

Stăpân liber pe pământul propriu, ţărani, asta-i libertatea voastră, ăsta-i binele vostru, ăsta-i visul strămoşilor voştrii, pentru care au luptat şi au sângerat sub stăpânirea străină milenară. *Generaţie a ţărănimei de azi, idialul ţăranesc s'a împlinit!* Voi aveţi pământ şi pământul vă are. Legati-vă sufletul de solul vostru, pământului daţi iubirea voastră. Fraţi ţărani! Strămoşii noştrii au murit pentru pământul lor, pentru dobândirea lui, sângele lor a stropit brazdele şi prin aceasta au sfinţit pământul, diamantul poporului întreg.

Azi pământul este al vostru, este proprietatea voastră. Voi, fraţi tărani nu mai trebuie să luptaţi pentru a vă câştiga o palmă de sol, pe care să creşteţi hrana de toate zile. *Deacum înainte însă vă aşteaptă o datorie mare, sfântă pe care o aveţi de împlinit faţă nu numai de neamul nostru întreg, de ţară, şi rege ci faţă de popoarele din lumea întrengă, faţă de civilizaţiunea mondială: trebuie să cultivaţi fiecare petec de pământ, trebuie să munciţi sârguincioşi şi cu ravnă brazda strămoşească, trebuei să uniţi toate puterile şi cunoştinţele voastre pentru a înbunătăţi pământul pentru a scoate cât de mult rod.*

De felul cum veţi prelucra pământul, cât veţi ara şi sămăna, deprinde existenţa voastră, avuţia voastră, în general, *existenţa ţărănimei.*

Cu cât veţi lucra mai mult, cu atât mai bogată va fi răsplata voastră. Pământul vostru este o comoară-rămâne numai că voi să scoateţi bogăţiile cari zac ascunse.

Fraţii ţarani! Menirea voastră este muncirea pământului. Pământul vă este prietinul şi dacă'l părăsiţi, veţi suferi numai voi.

Deacea, ţărănime a pătriei noastre, leagă'te de sol, îmbrăţişează-e cu toată dragostea munceşte harnic pe el, fă tot posibilul pentru a-l face productiv cât de mult, ară fiecare palmă dè sol, sămănă pe toate estinderile, aplică pământului întreagta a îngrijire. Vor fi mulţi între voi cari poate nu să pricep în cultivarea pământului, întrebaţi pe cei mai preceputi, adresaţi-vă acelora cari au cunoştinţe speciale în agricultură, şi vă vor da bucuros ajutor.

Dacă aveţi lipsuri de maşini unelte şi săseminţe prin reprezentanţii voştri cereţi ajutorul statului şi sfaturi din partea funcţionarilor săi agricoli. Nu mai una să un faceţi: să nu negligaţi cultivarea pământului.

Statul nostru vă dă tot sprijinul. In timpul din urmă s'au înfiinţat şcoli speciale de agricultură în cari copii vostri să pot pregăti pentru cariera lor de agricultor (ţaran). Trimite-ţi pruncii voştrii să înveţe ştiinţele agricole, să înveţe cum trebue tratat pământul ca să producă mai mult, cum trebuie făcute sămănăturile, cum trebuie crescute vitele şi incă alte multe.

Fraţi ţărani! Nu uitaţi că de mersul bun în cultivarea pământului, de o recoltă bogată depinde binele vostru cât şi al nostru al tuturora.

Nu uitaţi ca ţara noastră este un stat agricol în care agricultura trebuie să fie perfectă.

Nu uitaţi-că lumea intreagă aşteaptă să-i dăm bucate (cereale).

Nu uitaţi că dacă putem vinde multe cereale se va urca banul nostru că leul românesc va ajunge iarăşi la valoare.

Ţărănime a României-Mari! Fii la înălţime, şi nu uita că Regele nostru t-a dat pământ ca să-l muncesti pentru binele vostru al naţiunei, că eşti dator mulţumire iubitului nostru Suveran mulţumire pe care o poţi răsplăti prin acea că prin muncă reală şi adevărată. In ţărănime vei contribui la gloria şi prosperitatea neamului şi patriei noastre.

Radu C. Colbaşi

CARTEA ROMANEASCA
INSTITUT de ARTE GRAFICE
SUCURSALA
COSINZEANA
CLUJ
STR. UNIVERSITATII 3

EXECUTA CU PRETURI MODERATE TOT FELUL DE LUCRARI DE TIPOGRAFIE, LEGATORIE PRECUM BROSURI, ZIARE ZILNICE SI SAPTAMANALE, REVISTE, ETC, ETC.

CRONICA ECONOMICĂ

Arătam într'un număr trecut unele din cauzele ce au făcut ca de şi biruitori în răsboiu, cu ţara mărită şi cu bogăţii cum nu are o altă ţară, valoarea banilor noştri să fie mică şi să suferim şi noi ca şi cele mai mici şi sărace ţări.

Şi statorniceam că cele mai însemnate cauze sânt două şi anume:

Finanţa streină ce depreciază valorile noastre spre a putea pune mai uşor mâna pe bogăţiile ţărei şi în al doilea rând, noi înşine ce dăm sprijinul nostru acestei uneltiri.

In adevăr, Bancherii streini ce de şi cunosc marile avuţii ale pământului nostru, cari de şi ştiu că paraua noastră este chezăsuită prin pamântul ţărei, prin averea noastră publică ce întrece de mii de ori valoarea banilor ţărei puşi pe piaţă, totuşi ţin banii noştri scăzuţi.

Şi această operaţiune este făcuta cu scopul de a cumpăra averea noastră publică sau particulară pe preţ cât de scăzut.

Bancherii aceştia străini, cunoscând bine şi firea omenească, pun în cântarul lor şi dorul de înbogăţire mincinoasă a noastră, plătindu-ne de zece ori preţul de cost al averilor noastre.

Astfel, pentru o casă, de exemplu, ce ne-a costat să zicem 20.000 lei, prin diferiţi străini în strânsă legatură cu finanţa străină, ne oferă de patru ori pe atâta, 80.000 lei.

Mulţi dintre noi, bucuroşi de preţul dobândit înstrăinăm averea ce cade în mâinile streinilor, fară să băgăm de seamă că preţul ce ni s'a dat în realitate este mai mic de 20.000 lei, şi iată de ce. Valoarea banilor noştri este ţinută la vre-o 20 de parale în bani streini, aşa că leul nostru face a cincea parte dintru'un leu strein şi cei 80.000 nu sânt de cât 15.500 lei streini. Adică cu cei 80.000 ce ne-a mintit ca număr, noi nu am dobândit de cât 15.500 lei şi nu putem cumpara lucruri de cât în valoarea adevărată a acestor 15.500 lei.

Dacă mai socotim că din pricină că leul nostru este ţinut scăzut, iar toate mărfurile s'au ridicat de câte 10—20 ori de cât costau în trecut, vedem că de şi socotim că am luat bani buni pe un lucru ce ne costă puţin, în realitate cu banii luaţi nu mai putem măcar să facem la loc o parte din ceia ce am vândut.

Fiindcă mulţi dintre noi nu am înţeles jocul acelora ce cauta să pună mână cât de uşor pe avuţia noastră, am căzut în ispită, vânzând averile stapânite din moşi strămoşi.

Aşa cele mai multe palate, din Bucureşti, cele mai însemnate case şi proprietăţi din oraşele mari, părţi însemnate din oraşele comerciale, cum ar fi porturile Galaţi, Brăila, Constanţa au fost cumparate de streini veniţi din toate colţurile pământului.

Pădurile, fabricile şi multe întreprinderi mari, au căzut din această pricină în manile streinilor. Şi streinii de şi ne-au dat preţ mare, în aparenţă, în realitate ne-au dat mai puţin de cât ne costă şi spre a ne lua şi înapoi banii ce ni-i dase, au început să ceară preţuri tot mai mari pentru produsele celor cumpărate de ei. Dacă au cumpărat păduri, au scumpit lemnul, dacă au cumpărat fabrici au scumpit mărfurile fabricate, dacă au cumpărat case, au scumpit chiriile şi noi nevoiţi să luăm ceia ce ne trebuie a urmat să dăm înapoi banii ce ni se păreau aşa de mulţi când am vândut averile noastre.

In mintea fie căruia să patrundă adevarata lumină măcar acum şi nimeni să nu mai înstreineze averile lor. Ori cât de mare ar fi preţul dat de strein să nu ne fure înţelepciunea demonul lăconici şi să înstreinam, casele noastre fabricile noastre, pământul nostru, viile şi munţii noştri.

Nu numai că ne facem nouă rău, dar facem un mare rău şi ţărei, lăsând să se stabilească, să patrundă şi să se statorniceasca în averea ţărei streinii, de cari atât amar de ani ne-am străduit să scăpăm, cu atât sânge vărsat şi cu atâtea jertfe ce am făcut.

Românii nu mai trebue cu nici un chip să vânda casele şi averea lor, nimănui. Dar pot însă, să cumpere cu preţ cât de mare, casele, pravăliile negustoriile, industriile şi averile streinilor cuibăriţi la noi. Ziceam că sântem şi noi vinovaţi şi aşa este.

Risipind banul ce ni sa părut că l'am dobândit uşor, cumpărând lucruri fără folos am dat prilejul ca pe pieţile streine să fie mulţi bani de ai noştri, bani ce întorcânduse în ţară au cumparat o bună parte a averilor noastre.

Dacă ne vom gândi bine vom vedea, că mulţi din noi au vândut o casă frumoasă cu preţul cu care am plătit noi la streini câţi-va metri de mătase ce a înpodobit câteva femei.

Nu mai cumpăraţi nimic din lucrurile ce nu vă trebue pentru trăi. Nu mai cumpăraţi podoabe şi găteli ce ajută la stricarea sufletului şi la uşurinţa minţei.

Pastraţi banii voştri ne risipiţi. In curând când ţările streine vor vedea că nu mai cumpărăm fleacurile fara folos, când producţiunea lor nu vor mai avea unde să o desfacă, toate lucrurile le vor iefteni şi banul nostru va ajunge la mare preţ.

Când fie care în parte, cu banii ce are nu va putea cumpăra case, locuri, prăvălii şi fabrici şi în special din mâinile streinilor de neam, banii ce au, să-i pună la Băncile Româneşti care îi vor întrebuinţa în cumpărarea averilor din mâinile streinilor, ori întovarăşindu-se în cooperative, în societăţi Româneşti de tot felul, vor putea face cu toţi la o laltă cu capitalul adunat, ceia ce fie care în parte nu ar putea să o facă şi astfel, banul nostru nu ar mai fi scăzut, nu l'am mai risipi fără folos şi am spori astfel bogaţia noastră naţională.

Dr. Talaleu Economu.

De vorbă cu cititori nostri

P. Curt. — Am luat cunoştinţa de propunerile ce ne faceţi şi vă mulţumim de interesul ce ne purtăţi.

Când numărul abonaţilor va fi destul de mare spre a se îngădui cheltuelile necesare publicarei ilustraţiilor, o vom face cu plăcere, acest punct fiind de mult inscris în programul nostru.

In privinţa modificărei formatului, vom deschide un plebiscit, întrucât foarte mulţi dintre prietenii nostri cetitori ne-au scris să păstrăm formatul de ziar.

Sfătuiţi prietenii şi cunoscutu D-v. să sporim astfel numărul abonamentelor spre a putea înfăptui cât mai grabnic propunerea D-v.

Popescu Gh. Ioan (Seminarist.) — Vă mulţumim pentru simţitele şi călduroasele cuvinte cu care însoţiţi cererea de abonament. Când asemeni vorbe frumoase pornesc din sufletele celor ce în viitor vor păstori poporul ne încredinţează că munca noastră nu este fără folos şi ne statorniceşte credinţă că ne aflăm pe drumul cel drept.

Bunii nostri prieteni, trebuie să înprăştie părerile lor de bine despre foaia lor intre toţi cunoscuţi lor spre a ajunge cândva să putem aduna în jurul nostru tot puporul Românesc ştiutor de carte.

Secretariatul.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari dorese a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Băile

Prin cuvântul **baie** *(scaldă)* se înţelege şederea mai mult sau mai puţin prelungită a corpului, sau numai a unei părţi a corpului, în un mediu care cele mai adeseori este *lichid*, de obiceiu **apa,** de multe ori *gazos*, cum sunt băile de *abur* sau de *aer*, şi câte odată *solid*, băile de *nămol* (glod) şi de *nisip*.

Băile sunt de două feluri: *simple*, când se întrebuinţează numai *apă*, dulce sau sărată; — *medicinale*, când se fac cu diferite medicamente (doctorii). Eu voiu vorbi aci numai despre *băile simple*.

Dacă să cufundă corpul întreg, baia să numeşte *completă* sau *întreagă*; iar dacă să cufundă numai o parte din corp să chiamă baie *parţială*, cum este baia de mâni, de picioare, de şezut.

Băile de *apă simplă* pot fi *calde* sau *reci*. Băile *întregi* pot fi *călduţe* sau *calde*. In cele *călduţe* temperatura apei este de 29 până la 34 grade, centigrade, iar în cele *calde* de 35—40 grade. *Baia caldă* măreşte asudarea pielii şi produce o întărâtare (excitaţie) generală, urmată îndată de o moleşală, slăbiciune. Această baie este primejdioasă pentru oamenii sângeroşi şi nu trebue făcută decât numai după sfatul doctorului. Cea mai bună, cea mai igienică este *baia călduţă* (temperată), care să potriveşte oricărui om sănătos, pentru curăţenie, şi în unele cazuri de boală. Fiindcă temperatura ei de 29 până la 34 grade să apropie de acea a corpului, când întrăm în ea nu simţim nici o neplăcere decât o prea mică supărare la respiraţie (răsuflare) şi o uşoară strângere a peptului, cari dispare după câteva clipe; faţa este puţin colorată şi jilavă, însă fără durere de cap; apoi începem să ne simţim bine şi mulţumiţi; mâinile şi picioarele să deştepenesc, orice moleşeală piere.

Această baie înlesneşte slujba pielii curăţind'o de murdărie şi de grăsime, de solzii sau straturile de epiderm cari sunt gata să cadă, de praful care o îmbâcseşte, etc. Cu un cuvânt această baie face bine, nu slăbeşte pe om, şi prin urmare ca *baie de curăţenie* este bine să să facă odată pe săptămână. Pentru strămoşii nostri, *Romanii*, baia fiind în acelaşi timp şi o plăcere ei o făceau în fiecare zi; şi, lucru ciudat, cu cât ei o făceau mai des, cu atât noi *Românii*, strănepoţii lor, o facem mai rar, nu numai cei dela sate cari de obiceiu fac numai două băi în viaţa lor, la naştere şi la moarte, dar chiar şi cei dela oraşe, fie din neîngrijire (negligenţă), fie din economie sau din lene, fie din lipsă de stabilimente de băi confortabile şi eftine. Şi aceasta este un mare păcat, căci mult bine fac aceste băi corpului şi sănătăţii omului. Fericiţi sunt cei cari au baia în casa lor, cari pot face baie când vreau şi cât de des, fără ca să fie supuşi la neplăcerile vremii rele şi la răceală în timpurile friguroase.

O baie trebue să ţie *o jumătate de cias*, până la un cias; dacă trece peste acest timp ea produce slăbiciune. Intrucât priveşte întrebarea; când este mai bine să facem baia în timpul zilei? Cetitori trebue să ştie că nu trebuie să facă baiă cu stomacul încărcat, sătul, prin urmare niciodată după mâncare, decât numai după ce a trecut 3 până la 5 ciasuri; după baie însă putem mânca îndată. Prin urmare timpul cel mai bun de baie este *dimineaţa* până la dejun sau prânz, şi după amiazi înainte de cină.

Băile reci sunt acele cari au o temperatură dela 28 grade în jos până la 20, iar cele de 10—19 grade să pot numi *foarte reci*. Aceste băi foarte reci sunt primejdioase, căci ori cât de scurte ar fi, pot produce îngrămădiri de sânge la plămâni (*congestiuni pulmonare*), sau îngrămădiri de sânge la creeri, cu plesnirea vr'unei vine şi revărsarea sângelui asupra creerilor (*apoplexii cerebrale*). Pin urmare, când zicem o *baie rece* trebuie să înţelegem de obiceiu pe aceea care să nu fie mai rece de 18 până la 20 grade. Această baie este sănătoasă când este făcută în bune condiţiuni. Baia făcută în apă curgătoare de râu, este mai întăritoare decât cea făcută în apa stătătoare.

In minutul când intrăm în baia rece simţim de obiceiu un fior general, care ne sbârleşte pielea, un fel de strângere de stomac, oarecare supărare în respiraţie (la răsuflare), dar toate acestea pier, repede, mai ales decă ne cufundăm cu iuţeală în apă şi cu tot corpul deodată, fără să stăm locului, ci mişcându-ne mereu în toate părţile, dând din mâni şi din picioare, iar dacă ştim, să începem o innota îndată ce ne-am aruncat în apă.

Durata unei băi reci este de 5 până la 20 minute, niciodată mai mult. Ca şi la băile calde, nici aci nu este bine să întrăm în apă cu stomacul încărcat (sătul), ci întotdeauna înainte de mâncare. Nu este bine să facem băi reci în ciasurile cele mai calde ale zilei, nici în cele mai reci, adecă nici la amiazi, nici prea de dimineaţă. Cele mai potrivite ciasuri pentru aceste băi sunt: 10—12 şi 5—7 sara. După băie ne vom îmbrăca repede şi vom face o plimbare cu paşi mai iuţi pentru ca să să producă o reacţie în corpul nostru. Astfel făcute băile reci sunt întăritoare (tonice), folositoare vara când sunt călduri mari; ele micşorează asudarea şi măresc pofta de mâncare. Ele nu sunt bune la cei prea slabi şi iritabili (supărăcioşi), cari tremură în apă şi la cari nu să poate face reacţiunea; la cei nervoşi; la cei sângeroşi, cari sunt ameninţaţi de apoplexie cerebrală; la cei cu boale de inimă şi cu anevrism. De asemenea băile reci nu sunt bune la copiii mici până la etatea de 5—6 ani, nici la bătrâni. O credinţă lăţită este că nu e bine să întri în baia rece fiind asudat şi că trebuie să aştepţi până ce trece năduşala; credinţă greşită, căci s'a dovedit că nu este bine să aştepţi ca să să uşte corpul, dar, când ai ajuns la baie, este bine să te odihneşti puţin ca să-ţi treacă osteneala drumului şi să ai respiraţia normală.

Băile reci făcute în putină (în cadă), în boalele cu fierbinţeală mare, cum este febra tifoidă (linguare), după metoda doctorului Brand, au o temperatură care variază dela 30 până la 18 grade; la adulţi să fac de 20 grade şi durează 15 minute, repetându-să din 3 în 3 ore, până când temperatura corpului scade la 39 grade. La copii prima baie va fi de 28 grade, celelalte de 24, ţinând fiecare numai câte 5 minute. Inainte de a întra în baie se va da bolnavului o beutură rece. Dupăce va eşi din baie, bolnavul se va înveli în haine de lână, iar la picioare i-se va pune o sticlă cu apă caldă. Băile reci la boalele cu fierbinţeală sunt bune, căci scad căldura şi liniştesc sistemul nervos, regulează circulaţia şi respiraţia, înmulţesc udul (urina) prin care se dau afară din corp otrăvurile (toxinele)). Băile reci sunt de folos în febra tifoidă (lingoare) în bronca preumonia la copii, meningită şi altele; nu sunt bune în boalele de rimichi, în boalele de inimă şi în boala de zahăr (diabet).

Băile parţiale am zis că sunt de mâni, de picioare şi de şezut. Cele mai întrebuinţate sunt cele de picioare şi de şezut. Băile de *picioare* de apă curată şi călduţă trebuie să se facă mai des, pentru curăţenie, mai ales de către acei cari fac rar băi întregi; dacă nu în toate zilele, ele trebue să se facă cel puţin de 2 ori pe săptămână, întotdeauna sara la culcare, după 2—3 ciasuri dela mâncare. Băile *calde* de picioare trag sângele în jos şi sunt bune în durerile de cap, cu greutate şi vâjîituri în urechi, în durerile de gât. Apa trebuie să fie caldă cât o poate răbda omul şi baia să ţie cam 10—15 minute. Efectul băii este şi mai mare când punem în apă sare sau făină de muştar. Băile de *şezut* se fac în putină (cadă) specială, în formă de scaun (fotoliu) cu spate şi mânere, în care trunchiul se înfundă în apă până la buric, iar picioarele rămân afară. Aceste băi se fac pentru curăţenie, pentru mâncărimi de şezut, pentru trânji, pentru aprinderile de beşică (cu dureri şi eşiri dese cu udul); ele se pot face cu apă simplă, curată, sau punând în apă scrobeală sau tărâţe, ori alte lucruri poruncite de medic.

Dr. Vasile Blanu
Medic colonel în rezervă

Sifilisul şi căsătorie

de Dr. APOSTOL şi M. SĂCEANU

Acum câteva zile citeam într'un ziar românsc următoarea notiţă:

„Ravagiile boalelor venerice au fost aduse în discuţia camerei Lorzilor. Dintre oratorii, cari au luat parte la discuţie, a fost şi Arhiepiscopul Londrei, care a propus *certificatul medical peutru candidaţii la căsătorie*".

Din această notiţă se desprind trei lucruri:

1. Că şi în Anglia, *ca şi la noi*, în urma războiului, boalele venerice s'au răspândit înfricoşător. Lucrul aceste e admis de toţi medicii în unanimitate, pe baza statisticilor făcute în timpul războiului şi prin care s'a putut documenta numărul enorm de sifilitici. Un cunoscător al sifilisului a evaluat în Franţa numărul sifiliticilor în timp de 3 ani de război la *douăsute de mii!*

2. Că această boală, care a preocupat din cele mai vechi timpuri lumea medicală, acolo în Anglia, preocupă până şi *feţele înalte bisericeşti*.

3. Că importanţa chestiune a căsătoriilor, care e chesttune vitale acum, căci trebue redate naţiunii elementele pierdute, (dar nu altfel decât bine dotate ca fizic şi întelect), trebue bine studiată, în special la noi.

Ne reamintim, că anul trecut în preajma sărbătorilor Crăciunului am consultat pe un tânăr învăţător cu ulcer (şancru) *sifilitic*. Odată cu diploma de absolvent al şcoalei normale, căpătase din cauza imprudenţei şi titlul de . . . *sifilitic*.

Când i-am declerat ce boală are, disperat şi palid nu a putut mormăi decât:

— „Ce mă fac acum dlor Doctori? Ce nenorocire, Dzeule La Crăciun, *trebue* să fac nuntă! — Inzădar l-am dăscălit noi, să renunţe la acest plan; imposibil! — „Nu se poate! Mireasa . . . şi-a făcut rochia . . . Socrii au făcut invitaţii . . . continuă el pe nerăsuflate, naşul . . . e un om politic şi şi nu se cade să-l amân. Nu se poate . . . nu se poate! Acum o lună, ne întâlnim cu un târăr, îndurerat. Ne căută. Ne-a adus vestea că s'a însurat, că nevastă-sa a avut un avort şi că el nu se simte bine.

In special în zilele noastre medicii sunt zilnic întrebaţi de tineri, sifilitici proaspeţi sau vechi, trataţi sau netrataţi, dacă se pot *căsători*.

Cum chestiunea sifilisurui şi a căsătoriei, o răpetăm, este tot deauna de actualitate, ne vom ocupa acum de ea, aici pe înţelesul tuturor, pentru care e scrisă această *necesară revistă*.

Se ştie — de mult şi sigur *că otrava sifilitică* omoară *în timpul sarcinei, copilul chiar în pântecele mamei. provocând avortul* (în luna 2 sau 3) *sau naşterea înainte de vreme* (prematură, înainte de luna 9),

Fătul ia sifilisul dela mamă. Vă închipuiţi aşadar, care e rezultatul unei căsătorii între un sifilitic şi o fată sănătoasă. Pentru ca să vă daţi seama de rezultatul nenorocit al unei astfel de căsătorii, ne daţi voe să vă reproducem cifre glăsuitoare pentru cine vrea să înţeleagă, culese din cărţile medicilor mari (A. Fournier şi Thibierge).

Din 36 de femei însărcinate şi îngrijite într'un spital mare din Paris, 3 au avortat, 24 au născut copii morţi, 9 au născut copii vii dar sifilitici,

Din 239 sarcini în căsătoriile sifiliticilor s'au înregistrat *276 copi morţi (73,7%!)*

Niciun medic de fapt nu interzice căsătoria unui sifilitic. Trebue să pue însă condiţii, cari în folosul viitoarei familii, a societăţii şi naţiunei, trebue neapărat exact urmate.

Aceste condiţii *sunt*.

1. un bolnav cu ulcer sifilitic nu se va căsători decât după 36 de luni încheiate de tratament prescris şi efectuat sub supravegherea medicului.

2. Un bolnav cu plăci în gât, gură, etc. adică cu accidente secundare, va face la fel.

3. Niciun bolnav nu are dreptul să se căsătorească înainte de a trece 18 luni dela dispariţia ultimului accident.

4. Nici un bolnav cu gome (accidente terţiare) nu se va căsători înainte de 12 luni dela vindecarea lor.

5. Nici un bolnav cu sifilis nervos netratat nu se va căsători.

6. Deasemeni e bine ca eredosifiliticii să nu se căsătorească (adică sifiliticii născuţi cu otrava sifilisului).

Cu cât va trece mai mult timp dela aparaţia şancrului sifilitic şi până la căsătorie cu atât e mai bine.

Sifiliticul va avea grija capitală, ca înainte de căsătorie să facă tratament energic cu mercur şi neosalvarsan, după indicaţiile medicului. O femeie sifilitică nu va avea copii sănătoşi decât dacă se va trata înainte şi în timpul sarcinei, energic şi continuu.

Cluj, 1921 April.

Incunoştinţare.

Domnii Autori şi editori sunt rugaţi să ne trimite lucrarile Dlor spre a fi anunţate în gazeta noastră.

Asupra lucrărilor anunţate vom reveni cu dari de seamă.

Săptămâna externă

Doua fapte de seamă s'au petrecut în săptămâna trecută: ratificarea tratatului comercial dintre România şi Cehoslovacia şi începerea în dieta polona a discuţiei tratatului de alianţă româno-polono. Insemnătatea tratatului comercial cu Cehoslovacia nu scapă nimănui, cu atâta mai mult cu cât a fost urmata şi de o alianţă militară. In adevăr, pentru a fi feriţi de un atac neaşteptat din partea ungurilor s'a ajuns la o înţelegere trainică între autorităţile superioare militare ale României şi Cehoslociei. Dl General Christescu, şeful statului major al armatei române a fost primit la Praga, cu o bucurie nestăpânită de cehoslovaci, cari au manifestat călduros pentru România. Cu vecinii noştri de la miază noapte vom face schimb de mărfuri. Ei ne vor trimite pe preţuri mai eftine maşini, încălţăminte şi stofe de care noi avem atâta trebuinţă, iar noi le vom trimite lemne şi cereale. Faptul că leul nostru plăteşte tot atâta cât şi coroana cehoslovacă va face ca schimbul acesta să fie folositor la amândouă ţările.

Aducând din Cehoslovacia mărfurile pe care până acum le aduceam cu mari jertfe băneşti din Franţa, Anglia şi Germania se va ridica cursul leului în străinetate.

In urma lămuririlor date de ministrul nostru de externe dl Take Ionescu tratatul comercial româno-cehoslavac precum şi convenţia militară au fost votate de Cameră.

In timp ce Camera noastră vota acest tratat, Dieta poloneză discuta tratatul de alianţă încheiat acum o lună la Bucureşti între România şi Polonia.

Ministerul de externe dupăce arată că „Polonia mai mult ca ori care altă ţară doreşte pacea" lămureşte interesele economice şi politice care leagă amândouă ţările. Convenţia încheiată obligă amândouă ţările să-şi dea una alteia ajutor atunci când una din ele ar fi atacată mişeleşte de bolşevici. Amândouă ţările vor duce aceiaşi politică faţă de bolşevici şi se obligă a nu încheia alianţă cu un al treslea stat fără ştirea uneia din ele.

Tratatul a fost încheiat pe cinci ani, Dat fiind scopurile aseunse ale bolşevicilor prietenia româno-polonă înseamnă asigurarea păcei la graniţa rusească şi începerea unei ere de muncă rodnică pentru întărirea amândorur ţărilor încercate de războiu. Toate partidele au votat tratatul, afară de socialişti,

Rea credinţă bulgărească

Ştim cu toţii că în anul 1916 anul sfânt al răsboiului de dezrobire a fraţilor din Ardeal, Bucovina şi Basarabia — bulgarii, cu toate că au făcut legământ să steie liniştiţi, ne-au lovit pe la spate, atunci când vitejii noştri soldaţi treceau munţii în Transilvania.

După doui ani aceiaşi bulgari cuprinşi de frică s'au predat armatelor aliate, făgăduind că pe viitor vor trăi în bună înţelegere cu toţi vecinii.

Ţinutu s'au de cuvânt măcar de astă dată? Invăţat-au măcar de pe urma înfrângerii că faptele rele totdeauna sunt pedepsite de Dumnezeu? Nu, bulgarii nici u'au învaţat nimic, nici nu s'au cuminţit.

Şi iată de ce. Prin tratatul de pace armata lor de pradă trebuia să fie micşorată aşa fel încât să nu mai poată primejdui liniştea vecinilor. Pentru asta s'a hotărât să nu rămâie decât a patra parte din ce era înainte şi să predea

unei comisiuni aliate tot prisosul de arme şi muniţiuni. In loc de a se ţine de cuvânt au înfiinţat aşa de multe regimente de jandarmi cari cuprind mai mulţi ostaşi decât armată. Nu s'au mulţămit cu atâta şi au format bande de comitagii alcătuite din foşti soldaţi şi comandate de ofiţeri care au îndatorirea să năvălească pesfe frontiere în Dobrogea noastră, în Macedonia sârbească şi în Tracia bulgărească pentru a prada şi omorî locuitorii paşnici, că doar aceştia năcăjiţi şi-or lua lumea în cap şi-or lasa satele pustii şi câmpurile nelucrate.

Din muniţii şi arme n'au predat decât o mică parte, pe celelalte le ţin ascunse ca să le scoată la vreme de războiu.

Dobrogea noastră de miazăzi e zilnic cercată de asemenea bande şi dacă viteţii noştri ostaşi n'ar sta la pânda zi şi noapte, locuitorii din partea locului ar trebui să împungă fuga Bulgarii aceştia prădalnici cum dau cu ochii de un soldat român fug de mânâncă pământul. Asta le-a fost totdeauna vitejia lor.

Noi românii am ertat pe mulţi duşmani fiindcă suntem şi buni creştini. De aceea le spunem răspicat: Vreţi să vă liniştiţi, vă suntem prieteni; de nu păziţi-vă că orice răbdare are margini.

Şi atunci nu mai vom fi cei păgubiţi.

Moş Dumitru.

Bibliografie

Au aparut următoarele cărţi nouă.

„Zări Albastre" un volum de verşuri de Clucerul Dinu format mare, Tipografia Eminescu Bucureşti, de vânzare la toate librăriile, preţul 14 lei.

—

„Sergiu" Locul visurilor, Roman de Clucerul Dinu, format octav tipografia Eminescu, de vânzare la toate librăriile din ţară lei 20.

—

„Femei Ciudate" Piesa într'un act de cunoscutul scriitor C. Rideţ distinsul nostru colaborator şi A. T. Stamatiade jucată cu mare succes de Teatrul Naţional din Bucureşti şi de sigur va fi reprezentată şi la teatrul Naţional din Cluj în stagiunea viitoare.

—

„Rolul Social al Ofiţerului modern" studiu de Lt Colonel C. Manolache Comisarul Regal al Corpului 4 Armata.

—

Ziare şi broşuri ce ni se trimit la redacţie:

—

„Revista Sănătăţei" Revista Societatei Studenţilor în Medicină din Cluj. Anul I Nr. 4. Abonament 50 lei anual. Admirabila publicaţiune de ştiinţă din care ne vom face plăcere să reproducem articolele ce cuprind sfaturi şi îndemnuri pentru păstrarea sănătăţei *poporului*.

—

„Primăvara" Ziar independent din Sanmeşăul Mare, de sub direcţiunea Dlui Teodor Bucurescu, Abonament anual 44 lei preţul exemplarului 1 leu.

—

„Transilvania" Marea revistă a Asociatiunei pentru literatură şi Cultura Poporului Român. — Sibiu, de sub presedenţia Dlui A. Bârseanu membru al Academiei Române. Redactor sef I. Georgescu. Preţul zece lei volumul.

—

„Rampa" Singurul ziar de teatru — Bucureşti, de sub direcţiunea cunoscutului şi distinsului scriitor Faust Moor.

LOTERIA

Dumnezeu şi vitejia fără seamăn a ostaşului nostru ne-a hărăzit România întregită aproape până la graniţele, unde răsună graiul dulce românesc.

Cadrele le avem mari şi încăpătoare.

Ce ne mai trebue?

Icoana, vrednică de muncă, cultura şi bogăţia noastră, pentru a fi aşezată cu cinste în aceste cadre.

Dacă aruncăm însă ochii în jurul nostru, abia vedem lucruri, cari să amintească lumei de credinţa, vitejia şi cultura românească.

În întreaga Dacie superloară abia sunt monumente publice româneşti.

Dându-şi seamă de aceste neajunsuri, „Asociaţiunea", cea mai veche însoţire culturală la Românii de pretutindeni, şi-a propus să înfăptuiască o parte însemnată din problemele culturei româneşti.

Iată vre-o câteva din aceste probleme:

I. Ridicarea de monumente artistice în amintirea eroilor şi faptelor mari din trecutul românesc, cari să amintească de vrednicia înaintaşilor şi de datoriile sfinte ale urmaşilor.

Aşa ar fi o capelă pe câmpia Turzii, în locul unde a perit de mâna călăilor streini Mihaiu Viteazul, cel dintâiu înfăptuitor al României mari.

O statuie lui Mihaiu Viteazul în Alba-Iulia, unde a întrat triumfător ca cel dintâiu domn al tuturor Românilor.

O statuie lui Avram Iancu în Cluj, unde s'a oţelit sufletul său de mare Român în anii când a învăţat acolo.

O copie a columnei lui Traian din Roma, monumentul glorios al originei noastre, înaintea palatului Asociaţiunei din Sibiiu.

Un monument comemorativ lui, Horia, Cloşca şi Crişan în Alba-Iulia, unde au fost frânţi pe roată de duşmanii neamului nostru.

Alte monumente comemorative s'ar înălţa la Şelimbăr, unde marele voivod Mihaiu Viteazul a învins pe duşmanul său, principele Andreiu Batori; la Mesteacăn, de unde a pornit mişcarea de eliberare a lui Horia: la Fântânele şi Abrud, unde Moţii lui Avram Iancu au bătut pe vrăjmaşii cari ne încălcau hotarul.

Câmpul libertăţii dela Blaj, acest leagăn strălucit al deşteptării nostre naţionale, ar trebui prefăcut într'o grădină minunată, vrednică de faptele şi oamenii mari, al căror nume se leagă de acest loc istoric.

Probleme însemnate ar mai fi: aranjarea unui muzeu istoric al anilor 1848—1849 în casa lui Avram Iancu din Vidra, care să fie oglinda adevărată a acestor ani de greu sbucium, apoi îngrijirea amfiteatrului şi antichităţilor dela Grădişte, vechea capitală a Daciei, Sarmisegetuza (Ulpia Traiană).

II. A doua serie de probleme importante este a caselor naţionale, cu biblioteci şi muzee regionale, în toate centrele mai de seamă.

Aceste case şi aşezăminte naţionale sunt absolut necesare nu numai pentru a imprimă un caracter mai românesc oraşelor noastre, atât de streine şi înstreinate, ci şi din consideraţii de natură practică.

În multe din oraşele şi orăşelele noastre nu găseşti o sală potrivită pentru întruniri şi spectacole naţionale mai grandioase.

În atâtea apoi lipseşte aproape cu desăvârşire cartea dătătoare de lumină românească.

Şi mai mult apoi ne lipsesc obiectele de artă naţională, cu nobila menire de a formă şi desvoltă gustul artistic al publicului nostru.

Iată pentru-ce „Asociaţiunea" ar dori să edifice un şir întreg de case naţionale, potrivit cu împrejurările locale, în următoarele centre;

Cluj, Oradea mare, Timişoara, Sighetul Maramureşului, Târgul Mureşului, Arad, Deva, Sighişoara, Satu-mare, Năsăud, Braşov, Bistriţa, Reghin, Aiud, Diciosânmărtin, Făgăraş, Caransebeş, Mureş-Luduş, Boroşebeş, Brad, Lăpuş, Baia mare, Şimleul-Silvaniei Tulgheş, Alba-Iulia, Blaj, Bran şi Jibău.

Pentru orientare comunicăm, că aceste case naţionale, cu biblioteci şi muzee regionale, ar fi cu etaj şi ar cuprinde în parter câte o sală de solemnităţi, de lectură, una sau mai multe încăperi pentru colecţiunile bibliotecei, precum şi pentru trebuinţele diferitelor societăţi culturale, economice, muzicale, sportive ş. a. Etajul ar fi reservat trebuinţelor muzeului despărţământului Asociaţiei, care ar aveă să fie oglinda fidelă a regiunei, în mijlocul căreia se află, sub toate raporturile: istoric, archeologic, geologic, etnografic, artistic, economic, de ştiinţe naturale etc.

III. A treia serie de probleme este aceea a bibliotecilor populare.

Precum în trecut ne-a unit cartea românească, aşa trebue să ne unească şi în viitor. Cortea e una din cele mai mari puteri ale lumii. Ea nu poate să lipsească din nici o comună românească.

„Asociaţiunea" a tipărit şi până acum, deocamdată câte un număr pe lună din biblioteca sa populară. Mai târziu pot să apară aceşti numeri şi mai des.

Astfel ne gândim la publicarea, în formă de broşuri, a scrierilor populare de următorii autori români: *Alecu Rusu, Dr. Paul Vasici, Costache Negruzzi* (nuvele istorice), *Vasile Alecsandri* (poezii, proză şi teatru), *Mihail Kogălniceanu* (cuvântări, scrisori). Cu timpul dacă se desvoaltă mai bine gustul de cetit la poporul nostru, vom dă şi splendidele discursuri ale lui S. Bărnuţiu, T. Cipariu, A. Bunea ş. a., precum şi pagini din cronicari, autori bisericeşti mai vechi (Antim Ivireanul, Vartolomeiu Mâzăreanu s. a.), *Al. Odobescu* (Moţii şi Curcanii, Basmul Bisoceanului din Pseudokynegetikos, Vulpea bearcă, Poveştile mitologice ş. a.). M. *Eminescu* (Poeziile în metru poporal: Doina, Ce te legeni codrule, La mijloc de codru des, Somnoroase păsărele, Mai am un singur dor şi altele trecute deja în conştiinţa obştei). *G. Coşbuc* (Balade şi Idile, Războiul pentru neatârnare, Din Ţara Basarabilor ş. a.) *P. Ispirescu* (Legendele sau basmele Românilor). *I. T. Mera* (Poveşti). *I. Slavici* (Poveşti şi Nuvele). *I. Pop-Reteganul* (Poveşti ardeleneşti). *A. Vlahuţa* (Din trecutul nostru, România pitorească, Nuvele, Poveşti). *St. O. Iosif* (Poezii). *Mihail Strâjan* (Parabole).

Afară de acestea vom publică în „Biblioteca poporală a Asociaţiunii" sfaturi economice, igienice, juridice, industriale şi comerciale, — originale sau prelucrate după autori străini, de autorii cei mai destoinici poporali ce-i avem (I. Agârbiceanu, St. Cacoveanu, A. Cosciuc, Dr. E. Dăianu, Dr. A. Dobrescu, A Lupeanu-Melin, Petrea Dascălul, I. U. Soricu etc.).

Mai notăm că din broşurile apărute până acum în „Biblioteca poporală a Asociaţiunii" avem câteva mii de serii pentru 3000 de biblioteci poporale.

Rugăm deci şi la acest loc toate comunele româneşti, constituite în agenturi ale „Asociaţiunii", cari până acum nu au biblioteci româneşti, să se adreseze prin directori de despărţăminte biroului central pentru a li se trimite astfel de biblioteci.

In felul acesta nu credem să mai rămână comună neînzestrată cu cartea românească de lipsă.

Bibliotecile „Asociaţiunii" se administrează după un regulament special.

IV. Pentru realizarea deplină a acestor probleme nu sunt de ajuns mijloacele momentane. Trebue create şi mereu înmulţite fonduri cu menirea de a păstră şi întregi toate aceste lucrări şi în viitor.

Dându-şi seama de aceste trebuinţe, adunarea generală a „Asociaţiunei", ţinută în 17 şi 18 Octomvrie 1920 la Oradea-mare, a admis mai multe fonduri cu menirea de a servi diferitele noastre scopuri culturale.

Iată cari sunt aceste fonduri:

1. Fondul G. Goşbuc pentru trebuinţele bibliotecei centrale
2. Fondul S. Bărnuţiu pentru trebuinţele bibliotecilor ragionale
3. Fondul V. Stroescu pentru trebuinţele bibliotecilor săteşti
4. Fondul N. Grigorescu pentru trebuinţele secţiei artelor frumoase a mezeului central
5. Fondul A. Odobescu pentru trebuinţele secţiei arheologice şi numismatice a muzeului central
6. Fondul N. Bălcescu pentru trebuinţele secţiei etnografice a muzeului central
7. Foudul A. Şaguna pentru trebuinţele secţiei bisericeşti şi şcolare a muzeului central
8. Fondul A. Iancu pentru trebuinţele secţiei armatei a muzeului central
9. Fondul A. Buda pentru trebuinţele secţiei ştiinţelor naturale a muzeului central
10. Fondul T. Ciparu pentru trebuinţele muzeelor regionale
11. Fondul C. Brancoveanu pentru trebuinţele casei naţionale centrale
12. Fondul G. Lazăr pentru trebuinţele caselor naţionale regionale
13 Fondul M. Kogălniceanu pentru trebuinţele caselor naţionale săteşti
14. Fondul Inochentie Micu Clain pentru trebuinţele prelegerilor populare
15. Fondul Titu Maiorescu pentru trebuinţele conferinţelor pe seama intelectualilor
16. Fordul I. Creangă pentru premii acordate lucrărilor populare
17. Fondul A. Vlaicu pentru premii acordate lucrărilor tehnice
18. Fondul A. Mureşianu pentru premii cordate lucrărilor literare
19. Fondul G. Baritiu pentru premii acordate lucrărilor istoirce
20. Fondul N. Densuşianu pentru premii acordate lucrărilor arheologice
21. Fondul Dr. C. I. Istrati pentru aranjări de expoziţii
22. Fondul A. I. Cuza pentru instruirea analfabeţilor
23. Fondul M. Eminescu pentru tipărirea de lucrări literare
24. Fondul V. Alecsandri pentru tipărirea de lucrări populare
25. Fondul foştilor bursieri pentru burse
26. Fondul N. Iorga pentru propaganda culturală românească în ţară şi străinătate.

Asociaţiunea administrează şi alte fonduri şi primeşte în administrare orice fond cu menire culturală naţională, rugând şi de astă dată pe toţi oamenii de bine să contribue cu obolul lor pentru înmulţirea oricăruia din aceste fonduri.

V. A cincia serie de probleme ar fi, în sfârşit, întregirea caselor naţionale centrale, exsistente astăzi pe teritorul din Sibiu, Rtrada Şaguna Nr. 6 şi 8.

Cele trei corpuri de clădiri s'ar întregi fiecare în direcţia ce i-o admite terenul. S,ar forma astfel trei corpuri de zidiri uniforme cu o lungime de 62 m. şi lăţime de 16 m., legate la margeni prin 4 coridoare şi formând toate împreună un complex de 170 de încăperi.

Şi anume: în zidirea din spre parc, dela întrare la stânga, în 18 camere s'ar aranja colecţiunile archivei, bibliotecei, manuscriptelor etc. „Asociaţiunei", cu o sală mare, aranjată modern, pentru cetitori, precum şi cu cabinete pentru savanţii cari fac cercetări speciale. Ar mai fi încă, firesţe, dependinţele necesare.

In etagiul I. şi II. din spre parc al acestui corp de zidire cu 52 de încăperi s'ar aranja sistematic, după secţii. colecţiunile mereu crescând ale muzeului cenrtal al Asociaţiei.

In parter partea din spre Strada Şaguna, dela întrarea principală la dreapta, ăr fi biurourile Asociajei (10 încăperi). La stânga, alte 8 încăperi pentru trebuinţele diferitelor societăţi culturale din loc (Reuniunea de muzică, de agricultură, de sport, de femei etc.)

Tot în parter în corpul de zidire dela mijloc, ar fi aşezate tipografia, cromografia şi alte ateliere necesare Asociaţiei.

Etajul I. şi II. partea din spre Strada Şaguna ar fi pentru locuinţele funcţionarilor Asociaţiunei, iar partea din spre curte ar fi rezervată legătoriei de cărţi, magaziilor, redacţiunilor, preparatoarelor, desinfectatoarelor etc. muzeului Asociaţiei.

În subteranul de sub bibliotecă ar fi dubletele bibliotecei, iar în mansardă dubletele muzeului, având să fie trimise şi unele şi altele bibliotecilor şi muzeelor româneşti care nu ar posedă încă asemenea exemplare.

În sfârşit scara de onoare ar-fi împodobită cu busturile şi tablourile bărbaţilor mari ai neamului nostru.

Iată câteva serii de probleme din cele mai importante.

Crezând că va puteà realiză toate acestea, „Asociaţiunea" a cerut guvernului să-i încuvinţeze aranjarea unei loterii de clase.

Loteria a şi încuviinţat-o ministeriul de finanţe sub Nr. 35211—1920 în înţelegere cu cel de interne.

Asociaţia a şi contractat tipărirea loturilor, care în curând se vor pune în vânzare.

Vor fi 4 (patru) trageri, la cari se vor sorta câştiguri în suma de

6.000,000 (şase milioane) lei

Câştigurile principale vor fi de câte 100.000 (una sută de mii) lei; alte 200.000 (două sute de mii) de câştiguri dela 100 de mii lei în jos. Câştigurile de 20 (douăzeci) lei vor fi în cărţi şi tablouri istorice româneşti executate artistic.

Costul unui lot e 20 (douăzeci) lei şi se vor putea cumpăra dela biroul central al Asociaţiei, Sibiiu, Str. Şaguna 6, precum şi dela băncile asociate în „Solidaritatea".

Placate mari şi mici vor aviza la timpul său marele public despre locul de cumpărare al loturilor.

Cu loturile Asociaţiei vor umbla şi agenţi volajori, înzestraţi cu legitimaţiile necesare.

Loturile sunt împărţite în serâ atiabetice de câte 50.000.

Persoanele, care doresc să il re reserve numeri şi serii anumite, sunt rugate să-şi comunice dorinţele de urgenţă biuroului central al Asociaţiei.

Tragerea întâiu, la care se vor sorta câştiguri în valoare 1,500.000 lei, adecă un milion, cincisute de mii lei, se va ţinea la 31 Decembrie a. c.

Acestea am ţinut să le spunem pentru orientare cu privire la această însemnată loterie cu menire culturală.

Şi acum cine vrea să câştige şi să promoveze cu banii săi măreţele probleme culturale, amintite mai înainte, să grăbească la cumpărarea loturilor Asociaţiei!

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

Camera. Săptămâna aceasta Camera a discutat în afară de vechile plănuiri a legei agrare şi financiare, — *darea progresivă* pe avere şi *darea pe îmbogăţiţii de războiu.*

Amândouă aceste legi sunt foarte drepte. In adevăr prin darea progresivă pe avere se ia celor bogaţi mult mai mult decât celor săraci iar prin darea asupra îmbogăţiţilor de războiu îi face pe aceştia să dea înapoi statului o mare parte din averea ce-au strâns-o într'un timp când neamul întreg sângera pentru înfăptuirea unui ideal. Amândouă aceste plănuiri sunt aduse de d-l ministru de finanţe Titulescu un om cu multă iubire de neam şi foarte cinstit. Din nenorocire s'a găsit un deputat bolşevic Cocea, un venetic lipsit de orice credinţă care a atacat cu acest prilej pe regele ţărei. Camera l'a tratat însă aşa cum se cuvenea.

Proectele d-lui Titulescu, discutate în patru şedinţe s'au votat fiind admise de toate partidele. Ele sunt azi legi democratice, făcute spre binele poporului care este uşurat mult în dările ce le plăteşte prin împunerea mai mare a celor bogaţi. Un lucru cu totul nou pe care îl găsim în legiuirea contra îmbogăţirei de războiu este datoria fiecărui funcţionar public şi a fiecărui ales al poporului, care a fost un timp cât de mic în funcţiune în vremea războiului, să arăte limpede modul cum a câştigat averea în caz când s'a îmbogăţit. Astfel multe averi adunate necinstit pe spinarea ţării vor fi luate înapoi.

La Senat s'au discutat săptămâna aceasta legiuirea financiară şi altele mai mici între cari uşurarea modului de-a plăti chiria proprietarilor ce nu voisc s'o primească. Până acum se ştie că bieţii chiriaşi erau obligaţi la multă alergătură şi cheltuială pe la tribunale până ce îndeplineau formalităţile cerute de lege când proprietarii speculanţi nu voiau să le primească chirie pentru a găsi prilej să-i scoată din casă. De acum toate aceste formalităţi s'au înlocuit cu câteva foarte uşor de îndeplinit.

Un alt proect votat de Senat este acel al *regimului apelor.* Această legiuire fixează situaţiunea apelor curgătoare cari, se ştie că sunt mari isvoare de bogăţie prin puterea lor ce-a început azi a se întrebuinţa în fabrici diferite, după cum altadată se întrebuinţau la mori.

De peste hotare

In Rusia bolşevicilor au avut de câteva congrese în cari căpeteniile lor cu Lenin în frunte au hotărât să se roage de „burghezii" Europei să între în legături comerciale cu ei, altfel falimentul bolşevismului fiind aproape, Rusia fiind complect săcătuită.

Un alt şef al lor Bucherin i-a sfătuit să nu mai încerce zădarnic să răspândească bolşevismul în Europa ci mai bine să lucreze în Asia unde popoarele barbare se lasă mai uşor înşelate. De altfel bolşevicii dau un ajutor armat revoluţionarilor turci în Asia mică cercând pe această cale să pătrundă în Europa. Grecii însă au dus până azi în Asia 200.000 de oameni şi ei speră să distrugă armatele bolşevico-turceşti în ofensiva generală ce-a început deja.

La Porto-Rosa lângă Triest se vor întruni pentru a se sfătui delegaţii statelor moştenitoare ale Austro-Ungariei. Se vor discuta greutaţile economice ale diferitelor ţări. Totodată se va pune în vedere Ungariei să nu încerce a readuce ca rege pe Carol de Habsburg iar Austria va fi împiedecată prin orice mijloace să se unească cu Germania, după cum voiesc unii oameni politici dela Viena.

In Italia s'a format un nou guvern în frunte cu d-l Bonomi. Intre altele acest guvern tratează şi împăcarea cu Vaticanul adică Pacea între Papa dela Roma, guvernul şi Regele Italiei, ştiut fiind că de peste şaptezeci de ani, de la ocuparea Romei de armate italiană şi stabilirea capitalei Italiei în acest oraş, Papii n'au mai părăsit palatul lor refuzând a intra în legaturi cu guvernul italian.

In Anglia greva lucrătorilor de mine a încetat în sfârşit după ce trei luni a pricinuit numeroase pierderi ţărei. Lucrătorii n'au câştigat mai nimic şi, dacă dela început tratau prin bună înţelegere ajungeau mult mai repede şi fără atâtea suferinţi la un bun rezultat. De asemenea tratativele cu revoluţionarii irlandezi merg bine şi să speră, după cum am arătat pe larg, în cronica din numărul trecut al ziarului nostru, că în curând se va ajunge la o înţelegere dându-se irlandezilor *autonomia*, adică dreptul de-a se administra prin ei înşuşi.

In Ungaria nu s'a renunţat încă la visurile de „rectificări" adică de îndreptări de graniţe în dauna popoarelor învecinate. Intr'o întâlnire a primului ministru cehoslovac cu contele Banffy minisfru de externe Ungar, acesta din urmă a cerut o parte din sudul Slovaciei pentru Ungaria... D-l Beneş i-a tăiat-o scurt arătându-i că pe aceasta chestie nu se poate trata... Ungaria a mai trebuit să ofteze odată...

In Balcani „prietenii" noştri bulgari nu vor să se astâmpere. Ei voiesc să ajute pe turcii revoluţionari intrând în provincia Tracia dacă turcii vor ataca Constantinopolul. Anglia a declarat însă că se va opune tuturor acestor încercări de-a călca tratatul de pace, iar România şi Iugoslavia vor veghea şi ele, după cum arată marele ziar englez „Times".

Noul statut al Dunărei

La Paris s'a adunat în luna aceasta pentru a doua oară *Conferinţa Dunărei*, adică sfatul ce avea să hotărească legiuirea navigaţiei şi apărărei pe acest mare fluviu. Acest sfat e compus din trimişii pricepuţi a celor mai multe state din Europa, fie că sunt ţărmurene fie că nu. După mai multe sfătuiri s'a ajuns la înţelegerea ca plănuirea legiuirei adusă de delegaţia României să fie primită aproape în întregul ei. Astfel am învins pe acei ce voiau să ne puie piedici, fie în mărirea floatei noastre de comerţ şi războiu, fie în apărarea ţărmurilor şi creşterea porturilor.

Noile legiuiri ale Dunărei asigură României suveranitatea adică stăpânirea deplină asupra cursului Dunărei, ţărmurilor şi porturilor fluviului ce se găsesc între hotarele ei. România va aplica cu sfinţenie, prin stăpânirea ei însă, regulamentele ce comisia internaţională „ a Dunărei" dela Galaţi şi acea dela Bratislava în cehoslovacia, le vor fixa. Aceste două comisiuni nu vor controla însă decât prin autoritaţile noastre modul de aplicare a hotărârilor lor. De asemenea nici o corabie de războiu streină nu poate intra în apele Dunărei fără îngăduirea ţărei ţărmurene după cum şi transportul de călători şi mărfuri între porturile unei aceleiaşi ţări este încredinţat vapoarelor naţionale.

In aceste condiţiuni putem să spunem că România a câştigat pentru ea şi pentru toate ţările ţărmurene, o mare victorie la Conferinţa Dunărei dela Paris şi această victorie se datoreşte încăpăţinărei şi hotărârei cu cari guvernul a ştiut să apere drepturile ţărei prin trimişii pricepuţi şi cu vază ca d-l Toma Stelian şi alţii.

Noul tarif vamal

Mult au suferit fabricele din Ardeal şi Regatul vechiu de pe urma războiului. Unde au fost distruse, altele prădate altele în sfârşit silite să înceteze lucrul din cauza lipsei mijloacelor de transport. Căci zădarnic fabrici marfă dacă nu poţi s'o trimeţi acolo unde se cere.

La aceste suferinţi se mai adăugă de curând şi coucurenţa marfurilor străine care patrundeau în ţară în mari contifăţi.

Veţi spune desigur că înteresul e să avem mărfuri eftine fie că vin din străinătate fie că sunt din ţară. Dar vezi nu e tocmai aşa. Căci străinul ne dă azi eftin şi mâine scump, după cum îi convine, când ne vede că în ţară nu mai putem fabrica nimic, Pe când la fabricele noastre statul poate oricând să fixeze un preţ de vânzare a mărfurilor potrivit cu interesele tuturor. Şi mai este încă ceva: ce se fac oare sutele de mii de lucrători dacă fabricile nu lucrează?

Cârmuirea a înţeles toate acestea şi a fixat un nou tarif vamal, adică noui taxe de vamă la întrarea mărfurilor străine în ţară, tarif foarte ridicat pentru mărfurile ce se pot fabrica în ţară protejând astfel industria naţională. Astfel sperăm că se va înlătura criza ce domneşte în industria ardeleană ca şi în acea din vechiul regat, dându-ne un nou avânt fabricilor.

Să dea Dumnezeu să fie astfel căci România mare este o ţară ce are atâtea bogăţii în sânul pământului ei încât poate fabrica nu numai mărfuri pentru ea dar chiar şi pentru ţările învecinate.

Bucium.

Anunciurile si Reclamele

se primesc la Administraţie Cluj, Strada Dorobanţilor No. 11

INFORMAŢIUNI

Prizonerii din Rusia. Un vapor care a sosit zilele trecute la Triest a adus cu sine prizionieri rămaşi în Rusia din timpul războiului. Numărul prizionerilor sosiţi la Triest este de 1849. Printre ei se găsesc foarte mulţi români din Ardeal şi Banat pentru care statul român a făcut toate pregătirile de repatriere.

Un codou făcut M. S. Reginei. Dl Alex. Pocol senator şi proprietarul unei mine de aur la Baia mare, a oferit aurul necesar pentru faurirea coroanei M. S. Regina.

Tratative între delegaţii români şi sovietici. O comisiune română câţiva şi reprezentanţi ai guvernului sovietic din Rusia au început tratativele privitoare la navigaţia pe râul Nistru. Intâlnirea a avut loc în largul mărei, în dreptul punctului Bugas pe o corabie.

Exportul de vile. Intr'un consiliu de miniştrii discutându-se chestiunea exportului de vite, s'a luat hotărârea de a se aduce anumite măsuri pentru a uşura exportul de vite în special al celor din Ardeal unde se găsesc în numar foarte mare.

O hotărâre a guvernului maghiar. Aflăm că guvernul maghiar a hotărât în urma rectificărei tratatului de pace dela Trianon, să desfiinţeze următoarele organizaţii cu care noi am avut foarte mult de luptat. 1. Organizaţia iredentistă. 2. Liga reintregirei teritoriului 3. Alianţa naţională Székely şi Consiliile municipala ale oraşelor din Ardeal, care funcţionează pe teritoriu ungar

Călătoria M. M. L. L. Regele şi Regina. După câteva săptămâni de sedere în Franţa M. M. L. L. Regele şi Regina vor vizita Londra (capitala Angliei) şi Bruxel (capitala Belgiei).

Şcolare. Inscrierile la liceul de fete *„Regina Maria" din Cluj* se fac în 1, 2, 3 Sept. *Anunţările pentru cl. I se fac până la 30 Aug.* Anunţările pentru internat se fac în scris la *direcţiunea liceului până la 1 Aug.* pe lângă următoarele acte: *a)* Act de naştere; *b)* Certificat medico-legal, că eleva e deplin sănătoasă; *c)* Certificat de studiile făcute; *d)* Act autentic iscălit de 2 martori, prin care părinţii se obligă a plăti la timp toate taxele.

Din Rusia comunistă. Guvernul sovietic al Rusiei a hotărât să cedeze capitalistilor străini o parte din industria petroliferă dela Bacu şi dela Gro-xnic de oare ce el este neputincios a reface repede această industrie fără de care industrie rusească e ameninţată cu ruina.

Holera în Rusia. În părţile de jos (sud) a Ucrainei, holera a început să facă înspăimantătoare ravagii Guvernul sovietic în zăpeceala şi nebunia lui nu poate face nimic pentru a împiedeca această nouă nenorocire căzută pe capul Rusiei comuniste.

Serbătorile dela Mărăşeşti. In amintirea celei mai mari victorii a armatei române din timpul războiului, vor avea loc la mărăşeşti mari serbări naţionale la care vor lua parte A. A. L. L. Regale Principile Carol şi Principesa Iliena şi delegaţii din toate colţurile României întregite.

Preţurile scad mereu. La Constanţa au sosit sute de vagoane cu tot felul de marfuri, care fusese destinate Rusiei dar care neputând a unge la destinaţie au fost vândute în Constanţa, diferiţilor negustori dela noi cu preţuri foarte eftine. Acest fapt va aduce după sine o mare scădere a preţurilor la toate obiectele.

Banca Românească

Societate Anonimă

Capital Social 160.000.000 Lei

Sediul Central: BUCUREŞTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişinău, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NAŢIUNEI

Societate Anonima

Capital şi Rezerve Lei 175.000.000

Bucureşti, Calea Victoriei 98

(Piaţa Palatului Regal)

Bâncii afiliate: Londra, Paris, Milano, Viena, Brun (Ceho-Slovacia) etc. cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite ceacuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsitătii No. 3. C. 769

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 13 — 1 leu — Opt pagini — 24 Iulie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DIMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

Luați aminte frați Români

1. Motivul pentru care dușmanii noștrii (Germani, Unguri, Ruși), caută a împiedica consolidarea noilor state naționale și în special a noastră a Românilor.

Puterile centrale luptând în scop de a supune lumea, și de a face ca toate celelalte popoare să muncească numai pentru bunul trai al poporului German, Ungur și Rus, au pierdut războiul. Restul lumei, și cu ei Românii, au preferit moartea, au făcut jertfe în vieți, sânge și materiale, căci nu voiau sclăvia, nu voiau robia. Dreptatea fiind cu aceștia din urmă, aliații, au invins.

Dușmanii noștrii și anume: oligarhia Germană din imperiu, nobilimea maghiară, lacomul popor bulgar și marii proprietari ruși, azi învinși, au fost nevoiți a încheia o pace, care este dreaptă, care asigură libertatea națiunilor și drepturile sfinte ale omului și ale muncei fiecăruia; In plus că acei cari au provocat și au făcut războiul în chip neomenesc, distrugând în mod barbar țări și avuturi (Belgia, Franța, Polonia, Serbia, România, Nordul Italii), au fost siliți prin tratatul de pace, a da despăgubiri pentru jafurile ce au produs. Acest lucru, natural că nu le convine, căci ei țînteau a trăi din munca altora. Pentrucă azi ei se văd învinși, pentrucă dreptul și umanitatea au învins, căută prin ori-ce mijloc, ca pe deoparte să țipe, iar pe de alta să lucreze pe căi ascunse, a dezorganiza pe învingători, și astfel să nu mai aibă cine să-i execută ca să îndeplinească, cea ce cu drept, Comisia de pace, le-a împus.

2. Mijloacele prin care inamicii noștrii caută a împiedica consolidarea noului stat Român și a zădărnici unirea realizată cu atâta sânge și sacrificii.

a) **Dezorganizarea armatei.**

De ce? fiindcă armata noastră, care este scutul țării, contra acestor dușmani și contra răuvoitorilor înterni, a rămas, datorită cuminteniei poporului nostru, cea mai bună din lume. Ea este garanția Țării, este puternică, mare, disciplinată; în fine este lucru de care ei se tem, căci, cât armata va fi bună, pe deoparte ea va garanta libertatea cetățenilor, iar pe de alta, va obliga pe dușmani a executa condițiile drepte, ce li-s'au împus prin pacea dela Paris.

In ce mod caută ei să dezorganizeze armata?

1. Caută ca prin emisari trimiși cu duhul blândeței, prin sate, prin orașe, — să înduece lumea și pe soldați în rătăcire, speculând orice ocazie, ca să propage neascultarea, dezertarea, nedisciplina, lenea, răzvrătirea, neglijența. Cel dintâiu lucru apoi, caută a suprima ordinea și respectul, care sunt baza progresului în orice fel de instituție. Așa au făcut cu armata Rusă. Prin conrupere au reușit a suprima salutul, și atunci acea armată puternică, s-a dezorganizat si a ajuns o turmă de oameni, care a fost măcelărite de însăși aceia care o îndemnase și care sub piele de oi, nu erau de cât lupii cei mai sălbateci. Dacă armata Rusă nu era dezorganizată, în Rusia nu se ajungea la prăpădul care este azi, jaf, și omor. Cine o să folosească de acest fapt? Dușmanii, care sub motiv că vin să stabilească ordinea, pe care armata Rusă nu e în stare s-o facă, îi va încătuşa, îi va subjuga pentru multă vreme, și îi vor face robi și sclavi. Iată dar, cum o armată mare, un popor supus, muncitor, religios, luându-se după minciunile spuse sub forma blândă a propagandiștilor, fără să bage de seamă prăpastia ce li-se pregătește, a ajuns în starea de azi. E un proverb care spune: „unde nu e cap vai de picioare.“ Și e drept! Fără ordine, fără disciplină, un stat nu poate să existe.

2. Propagandiștii dușmani caută apoi a îndemna pe oameni ca să nu răspundă la recrutare, sau cei cari răspund, ca să dezerteze. *Motivele?* Ba că trăesc în cazarmă rău, ba că hainele sunt proaste, că muncesc mult, că mâncarea este rea, etc. Din toate acestea nimic nu este adevărat. Nu trebue să uităm, că armata Română, din moși strămoși, a luptat, nu cu hainele ci cu sufletul, voința și conștiința, că-și apără țara, avutul, libertatea sa și mormântul strămoșilor lui, ca să nu fie pângărite, așa cum au făcut-o dușmanii noștri în acest războiu, când bisericele noastre le-au transformat în grajduri, fapte pentru care Dumnezeu le-a răsplătit.

Este drept că din cauza lipsei provocate de războiu, Țara nu poate avea azi toate hainele noi, și fiecare potrivite pe corp. Aceasta este un motiv, la o armată de mercenari, iar nu pentru armata Română, care e a Țării și care își apără pământul.

Dorobanțul Român în Moldova, a luptat desculț, desbrăcat, nemâncat și cu boale care-l secera, dar el avea inimă, nu s'a descurajat, și astfel a învins, căci mai bine a preferat a muri cu arma în mână, decât ca rob al dușmanului. Guvernul își dă toată osteneală și zi de zi se procură haine, echipament etc. Masa soldatului nostru este bună și îndestulitoare.

Ofițerul Român, este deosebit de acel de tristă memorie Austro-Ungar de eri, căci e născut din popor, crescut cu poporul, simte la fel cu el; muncește din greu ca soldatul, el îl crește, îl instruește, îl îngrijește cu de toate; nu e stăpânitor cum era la Germani și Austro-Ungari, ci el este fratele și părintele soldatului, și de aceia soldatul l-a iubit și s-a sacrificat cu el împreună. Ofițerul Român a fost și va fi totdeauna în fruntea soldaților săi, și la bucurie, și la lucru și la pericol. Această a fost cheia bravurei armatei Române, pe care dușmanii au simțit-o și de aceia acuma caută s-o surpe.

Pentru aceia toți să răspunză la apelul Țării, să vie să-și facă datoria cu plăcere către țară. Când omul vine de drag, și nevoile și greutățile par mai ușoare.

Cel care nu vine de drag, va veni de nevoie, căci datoria trebue să și-o facă. Dece să fie adus cu forța? Ca să râză dușmanii de el? Ca dușmanul să-și facă gustul și să se încurajeze? Cine nu-și făce datoria față de țară nu merită să trăiască, este orî laș orî încapabil. La Greci și Romani, cine nu-și făcea daroria către țară, era desconsiderat și nici fetele nu-i luau de bărbați, ca pe niște încapabili de minte, sau schilozi trupește și sufletește. Venit la armata fiecare să fie muncitor, cinstit, mândru, să poarte haina, așa veche cum este ea; dar curată și bine îmbrăcată. S-o poarte cu mândrie, Omul mândru și constiincios, îl respectă și dușmanul și lumea. Dacă vrei să te respecte toți, respectă-te tu singur făcându-ți datoria complect și cu drag către țară și tron.

Cine e dezertor nu merită a trăi. Trebue hulit, trebue silit a se întoarcă la datoria lui. Dezertorul alungat, fuge în păduri, fuge de lume, suferă frig, suferă de foame. Este o viață aceasta? E mai bună ca în cazarmă, unde el este cinstit de toate lumea, unde este respectat, este mândru, este îngrijit? Nu! Acei cari cunose nn dezertor și nu-l dau pe față, fac o crimă, căci înseamnă că sunt părtași cu el, la cea mai mare crimă, acea de a nu-și face datoria.

Patriotismul faptelor și patriotismul vorbelor

În vremuri de restriște când țara este amenințată de vrăjmași, patriotismul tuturor cetățeniilor ia forma văzută a apărări naționale, chiar cu sacrificiul vieței lor. Atunci vorbele n'au nici cum rost și numai faptele ne pot scăpa.

Când națiunea română a trimis tot ce avea ea mai viguros în luptele legendare de la Mărăști și Mărășești, când oștirea țării, — care și a făcut complect și stralucit datoria — a hotămicit cu munți de cadavre și valuri de sânge, înaintarea vrasmașilor și a dat viață cuvântului evanghelic „pe aiceia nu se trece“, dându-ne astfel cea mai strălucită pildă de patriotismul faptelor.

Când țara noastra ajunsese aproape de așa zisul triunghiu al morței, când multe capete mari se zăpăciseră, când mulți luau drumul pribegiei spre Odesa pentrucă nu puteau suporta nici măcar cu imaginația crudele suferinți de care era amenințat poporul românesc, când dușmanul crud și neertător ne împunea sacrificii peste puterile noastre, puterea faptelor vitejei noastre ostiri ne-a scăpat.

Iata patriotismul faptelor.

Această pildă ar trebui să fie urmată de toți acei ce spun că-și iubesc țara și în împrejurări critice ar trebui să pue totdeauna mai jos persoana și interesul lor și să-și ție ochii ațintiți la binele țării și neamului.

* * *

In vremuri liniștite, patriotismul dacă ia forma vorbelor mari, promisiunilor largi dar amânate, discursurilor strălucite și zguduitoare, focuri de pae, care se stâng îmediat, pentru a eși în toată golicnea lui, interesul personal. Acest fel de patrotism este nu numai nefolositor, ci dă dreptul periculos, căci înselând, ca și „apa morților“, ochii și sufletele amână consolidarea înternă atât de trebuitoare.

Să ne ferim, prin urmare, de patriotismul vorbelor, de declamarea dragostei de neam și țară pe la toate răspântiile, și să lucrăm necontenit, tăcut dar temeinie pentru *înfrățirea și bună starea tuturor celor ce trăesc între fruntariile României întregite.*

Acesta este, — și numai acesta — patrotismul faptelor.

Conștiința datoriei este prima pârghie a patriotismului de fapte.

Când fiecare în sfera sa de activitate va fi un cetățean conștient de datoriile sale, pe cari și le va îndeplini și de drepturile sale, pe care nu le va lăsa încălcate, când domnia cinstei și a legilor va fi întronată, când hatărârile și

toleranţa vor fi îngropate pentru totdeauna, când dreptatea şi adevărul vor triumfa în toate ramurile de activitate, când nimeni nu se va simţi nedreptăţit şi toţi se vor bucura de drepturile lor înscrise în legi, atunci patriotismul faptelor va da binecuvântatele sale roade şi atunci noi toţi vom fi împăcaţi în conştiinţa noastră, că ne am făcut cinstit şi temenic datoria.

Numai atunci România mare, va fi consolidata, numai atunci vom putea sta cu fruntea sus în faţa judecăţei istoriei, numai atunci nu vom avea a ne teme de uneltiri viclene şi ameninţări duşmănoase, numai atunci vom putea spune cu glas de tunet celui ce ar îndrăzni să ne atace, îi vom putea spune vorbele lui Mircea Voevod:

„Eu îm apăr sărăcia şi nevoile şi neamul,
Şi de aceia, tot ce mişcă 'n ţara asta: răul, ramul,
Numai mie mi-e prieten, iară ţie duşman este;
Duşmănit vei fi de toate fără a prinde chiar de veste."

* * *

Să nu uităm că pădurile de cruci semănate în tot cuprinsul ţărei, până la înfiorătorul cimitir de la Turtucaia şi până pe malurile blândei şi liniştetei Tise, ascund sub ele atâtea sute de mii de eroi, care şi au jertfit singurul lor bun, — viaţa — iar *astăzi sufletele lor privesc de sus spre noi, ca să vadă cum ştim să ne facem datoria şi cum consolidăm ceia ce ei au clădit.*

Să nu uităm că aceste păduri de cruci, care îşi întindeau braţele, ca un simbol al desnădăjduirei, cât timp duşmanul ne ţinea cotropită ţara, astăzi şi au ridicat braţele a binecuvântare, că visul s'a întâptuit şi jertfa celor ce dorm sub ele n'a fost zădarnică.

Aceste cruci sunt semnul văzut al patriotismului de fapte şi trebue să fie eternul îndemn de a părăsi patriotismul vorbelor.

Să ne păzească Dumnezeul neamului nostru de ziua când aceste cruci îşi vor ridica braţele a blestem, dacă noi nu vom fi la înălţimea patriotismului ce ni se cere, şi dacă nu vom şti să păstrăm şi să consolidăm acela ce morţii noştri scumpi ne-au dăruit.

Vladimir Nicoară.

Beţivilor

In America a început, în vremurile acestea de mişcări nesocotite, cea mai antipatică şi mai imorală dintre toate mişcările: aceea a alcolului.

Cei ce trăesc prin alcool, ca şi cei ce mor printr'însul — cârciumarii şi beţivi la olaltă — au orânduit un meeting, fără de ruşine şi fără teamă de Dumnezeu.

Şi au eşit maimuţoii la drum, cu însufleţire multă, vorbăreţi, gălăgioşi şi au pornit-o pe uliţi, plini de mândrie, ca şi cum ar fi plecat să ridice glasul pentru vre un ideal măreţ.

Voiau adică, beutorii şi speculatorii lor — cârciumarii — să hotărească statul se fie mai bun alcoolul şi cu alcoolicii şi pentrucă s'a înemerit ca stăpânirea şi nu plece urechea la careghioasele lor pretenţiuni, hai să scoale poporul în picioare!

Nu s'a mai pomenit, de când e lumea, mai multă îndrăzneală din partea viciului, din partea celor cari îl întreţin, ca şi din partea celor încălecaţi de el!

Inainte vreme, cel care avea vre-un asemenea beteşug — beţia, cârţile, etc. se ascundea, se feria de lume şi, afară de cazul când era prins în fapt — încerca sa şi dea înfăţişarea că este şi el om ca toţi oamenii. Işi dădea seama, nenorocitul, că a căzut la o patimă urâtă, se luptă cât putea cu ea şi îi era ruşine de beteşugul lui, care îl colorâ mai jos de concetăţenii săi, ba uneori chiar mai los de animale.

Pentru primaoară se trămiţează dreptul la vicini, beţie şi prin urmare, la scandal, turburări şi la crimă!

Ne surprinde faptul acesta, cu atât mai mult cu cât s'a petrecut în America, ţară civilizată, cu palate care spintecă norii.

*

Alcoolul nu e bun de nimic — în ceea ce priveşte hrana omului, *Ţuica*, luată pe stomacul gol, este îndată absorbita şi atacă sistemul nervos. Celor cari au de mai nainte acreală în stomac — hiperclorhidriei — printr'o întrebuinţare îndelungată ea le găureşte mucoasa acestui organ, cel mai însemnat din toate, dacă e vorba de misture.

Ţuica cea bună, dupa cum spuuea un medic, este aceea care are *cât mai multă apă întrânsa*, adică aceea din care otrava s'a împrăştiat.

Berea dilată stomacul şi face pe om leneş; iar trupului îi răpeşte eleganţa şi mlădierea. Berea de după răsboi, cu deosebire, este *crudă* şi vătămătore sănătaţii. Cerealele scumpindu-se, ca şi munca, fabricanţii întrebuinţează te miri ce mijloace — stricătoare organiznului omenesc — ca să obţină o cantitate cât mai mare, într'un timp cât mai scurt, fără milă de sănătatea noastră.

Vinul întărâtă pe om, îl face râu, crud, împingându-l până la omor, fără ca să-l hrăniască măcar cât de puţin. El *excită* organismul, nu-l hrăneşte.

Vinul se falsifică mai des de cât ţuica şi berea şi într'un mod mai barbar. Se face vin din lemne, din mere, din pepeni, din spirt şi din fel de fel de esenţe şi de otrăvuri. Ca să-i dea culoare, se adaugă vinului cafea nemţească (franc cafea); iar negustorul îl bate cu *fârnul*, cu care adesea măturâ şi prin prăvălie, ca să-l amestece!

Se mai pun în vinuri diferite vopsele, albuşuri de ouă (proaspete sau vechi) şi câte alte necurăţenii!

Acum, dacă ţinem sama că ţuica, berea şi vinul sînt alcoolurile cele mai *cinstite*, — căşi printre răifăcători sînt unii mai primejdioşi şi alţii mai puţin răi — lesne ne putem închipui ce sînt celelalte, diferitele *rachiuri, tigeauri, amestecate, absinturi*, etc.

Deosebirea între otrăvurile cunoscute — acid fenic, sublimat corosiv, esenţă de oţet, apă tare etc. şi alcool este una singură cele dintâi omoară dintr'o dată, cel din urmă ucide cu încetul.

Dar pe când otrava omoară numai pe cel care o bea, *alcoolul îl otraveşte şi urmaşii nevinovaţi*, bieţii copii care vor suferi toată viaţa din pricina patimei părinţilor.

Nu se află pe faţa pământului un duşman mai mare, mai şiret şi mai crud al omului de cât alcoolul.

Henrik Ibsen, un mare scriitor al unui neam de la nord, ne spune povestea peste măsură de tristă a unui doctor în medicină anume Rauk, care a fost toată tinereţea neom, din cauză că tatăl lui a băut prea mult în viaţă şi care a închis ochii de timpuriu, din aceiaş pricină, fără de nici o vină.

*

In medicină alcoolul se întrebuinţează ca antiseptic — prin urmare *ca şi celelalte otrăvuri* — şi foarte rar se dă unor oftinoşi în ultimul grad, spre a le procura o viaţă artificială de o clipă.

Cei mai învăţaţi medici au osândit alcoolul, de multă vreme; iar regii s'au aşezat în fruntea societăţilor antialcoolice.

In America s'a şi îngăduit un meeting al beţivilor; aşa spune telegraful, aşa trebue să fie.

Noi nu sîntem dupa părerea unora, atât de civilizaţi ca americanii.

Dar să pofteaască, pe stradele noastre, speculatorii de alcool şi nenorociţii stăpâniţi de acest viciu, să organizeze meetiguri, cu surele şi cu tobe şi dacă nu i-o linişti poporul nostru cuminte *de îndată*, ca să le treacă pentru multa vreme pofta de asemenea manifestaţii, mă prind cu dvoastră pe ce vreţi!

Un singur beţiv, când trece, strârneşte râsul sau mila celor ce îl văd; mai mulţi alcoolici la un loc ţanţoşi, obraznici şi gălăgioşi, stârnesc îndigarea oamenilor celor mai blajini.

... Iată de ce „Cultura Poporului" sfătueşte pe drajii sai cetitori să lupte pe toate căile în potriva *alcoolului*, unul din mijloacele prin care duşmanii neamului caută să ne doboare, să ne vlăguiască, că minţile că să poată face ce vor vrea cu noi.

Const. Riuleţ

PROVERBE

Unul ţine frigarea şi altul mănâncă friptura.

Când te frigi, incaltea să te frigi cu ciorbă bună.

Nimenea nu întreabă de casa frumosului ci de casa vrednicului.

Gura rea numai pământul o astupă.

Gura ucide mai mult decât sabia.

Sacul cu două guri nu-l poţi umplea.

Şede hârbul în drum şi râde de oală.

Nu-i harnic cine dă ci-i harnic cine ţine.

Când te calcă hoţii nu te întreabă de ce ţi-e cojocul.

Cine goneşte doi iepuri nu prinde nici unul.

Cine nu e iertat nu ştie să ierte.

Cine voeşte să se îmbogăţească din plug trebue să-l poarte de coarne.

Cine îmbrăţişează multe puţine adună.

Mai bine o împăcare strimbă decât o judecată dreaptă.

Chiorul e împărat între orbi.

Imprejurarea face pe hoţ.

Cel ce se înalţă se smereşte.

Cel ce începe multe nu isprăveşte nimic.

Lenea e începutul tuturor răutăţilor.

FOITA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Cucuvăile

Cu privire la cucuvăile din Jurcani, bătrâna mea gazdă Catinca lui Manole Mâjlea, mi-a povestit o mulţime de istorii înfricoşetoare.

Intr'o zi a găsit una, căzută pe coş, în chiler. Fetele babei — avea vre'o trei — ar fi voit s'o omoare, dar mama lor s'a opus cu îndârjire şi i-a dat drumul: să se ducă să mai cobească şi la alţii, că deasupra casei lor destul a cobit!

De atunci singurul ei fiu „a răcit la flămânzi", dar o duce aşa, cum poate, că de-ar fi ucis cucuveaua, îi adormia şi băiatul pe veci. Aşa credea mama Catinca — şi toate mătuşile de o samă cu ea din sat. Cât despre pilde, slavă Domnului, le ştia toată lumea!

Şi a început să-mi povestească, rar, cu mâna la gură, înfiorată, cum s'a stins tot neamul unui aprig vânător, proprietar prin partea locului, care împuşcă nesocotit cucuvăile.

Cum auzea oare-una pe casă, lua puşca, săria în ogradă şi o dobora, că era ochitor mare. Da nu l-a fost a bună, săracul! El avea un neg mare la mâna stângă. Intr'ozi, necuratul l-a îndemnat să lege negul cu o storicică, s'o prindă de cleampa uşii şi să zmucească zdravăn, cu nădejde. Crescătura a eşit ca un dop, lăsând o gaură prin care a început să ţâşnească un sânge negru şi urât, de ziceau ai lui că a scăpat de toată *răutatea* din trănsul. Dar iată că, peste câteva zile, is'a umplut toată mâna, cu piept cu tot şi s'a dus, deşi era om în putere. A murit cu zile!

Dupece l-au înmormântat, au trecut trei zile de linişte şi cucuvăile au început să se jelească, din nou, de asupra casei vânătorului. Si veneau stoluri-stoluri şi mari şi se înmulţiau jarcă, spurcatele, că nu mai trăgea nimeni în ele. Dar până într'o zi a fost şi asta, că i erau tare urâte coanei văduve cucuvăile. Si într'o noapte, mâniată foc, că nu mai era chip să se odihnească din cauza lor, a trimis băiatul cu puşca afară, să le dea jos. Tragea bine şi feciorul: fi semăna lui tat'su. Două a ucis dintr'o dată. Si erau mari şi grase! Dar vezi că, a doua zi, au găsit flăcăul într'un puţ părăsit. Nici azi nu se ştia dacă a căzut el, sau l-a aruncat *cineva* acolo.

Catinca lui Manole Mâjlea se închină, gândindu se la *rolul* cucuvăilor, în întâmplarea tragică a băiatului.

Apoi, dupece îşi roti ochi de jur împrejur, ca şi cum ar fi vrut să se asigure că n'a pătruns *cineva* în casă, continuă, fără să ia mâna dela gură:

Rămăsese în casă numai femeea că un argat. Şi trecură iar trei zile de linişte, dupe care cucuăăile năvăliră şi mai obraznice. Biata cucoană se jeluia în tot satul că nu stie cum să le alunge, că uu mai poate să le rabde.

Intr'o seară trimise argatul la Murgeni, dupe nişte pâine, când sosiră pacostele pe casă. Cucoana era tare amărâtă, că pierduse nişte boi.

A luat singură puşca şi a ucis una; ştia să nimerească şi ea, că mergea cu boerii dela Huş la vânătuare. Celelalte s'au speriet şi au fugit, dar pe cucoana chiar în noaptea aceea a strâns'o de gât argatul şi i'a furat toţi banii! Trei zile a zăcut moartă în casă, fără s'o stie nimeni, că argatul îşi luase lumea în cap. Cum mai gemeau cucuvăile şi atunci!

Dupe ce s'a dovedit omorul şi au îngropat o, cucuvăilele nau mai dat pe acolo: s'au mutat la cimitir, unde sînt îngropaţi vânătorii!

Si Catinua lui Manole Mâjlea s'a oprit, clătinând din cap, cu un fel de tristeţe amestecată cu teamă multă:

— Să nu trageţi în ele, maică, aşa vă rog, că-mi prăpădiţi băiatul şi a fost şi el ostaş sergent furier la Iaşi.

N'au tras şi cucuvăile veneau într'una. Un prieten, ofiţer, care cunoştea poveştile mamei Catinca, mi-a zis, într'o seară, în glumă:

— Mă, se vede ca s'a înşelat lelea Catinca: nu la cimitir, ci aici s'au mutat cucuvăile!

Noi făceam haz, dar Catinca lui Manole Mâjlea, serioasă, de câteori auzia cucuvăile, tresăria şi îşi învăluia copii într'o privire caldă, dureroasă ...

Const. Riuleţ.

Spionii

Dacă vom răsfoi cronicele prăfuite de vreme, ori cât ne-am încerca să căutăm printre trădătorii de neam sau spioni, nu vom isbuti să găsim numele unui român care să-şi fi călcat datoriile şi să fi intrat în slujba duşmanilor.

Românul din firea lui nu poate fi trădător de neam şi nici să serv ească de spion în contra patriei lui.

Toţi câţi au fost în slujbe străine, au fost sau de origină străină, sau străini şi ca suflet şi ca neam, de români.

Şi de aceia despre aceştia voi încerca să vorbesc, pentruca noi Românii să ştim cum să-i descoperim, cum să ne ferim de momelile lor, şi ce să facem pentruca să-i dăm pe mâna autorităţilor?

Pe spion îl poţi cunoaşte după îmbrăcăminte, de obicei e prost îmbrăcat ca să nu atragă atenţia autorităţilor, după privirea lui, veşnic cercetătoare căutând să vadă cât mai mult fără să fie văzut; după vorba lui întrebările lui sânt întotdeauna tainice; după felul lui de purtare, caută să se arate că e nepăsător la tot ce se vorbeşte în jurul lui, în schimb însă trage cu urechea.

Văzându-l, juri că e un om tare nenorocit, prăpădit de muncă, face pe somnorosul prin cârciuni, dar urechea îi-e aţintită la tot ce se vorbeşte. Caută să-şi afle locul aproape de militarii, iar dacă intră în vorbă cu ei, prin tot felul de întrebări sucite caută să tragă de limbă pe cei slabi de înger, umblând să afle de la ei, cum e organizată armata noastră, câtă armată ar fi în cutare parte, ce ofiţeri o conduc, dacă au sosit sau va mai sosi oştire şi pe unde sânt tranşee?

De multe ori sub haina unsuroasă a ispititorului se ascunde spionul cel mai viclean care în ţara lui fusese ofiţer, şi un om cu ştiinţă de carte întrebările lui sân de multe ori ocolite aşa că u ispititul fără să vrei îi dai toc

mai răspunsul care lui îi trebuia.

De aceia nici odată *nu trebuie să dăm răspuns nimăruia, când e vorba de chestiuni referitor la armată sau în legătură cu armata.*

Sânt mulţi duşmani, cari trec graniţa pe sub ascuns, cutreer satele împărţind oamenilor manifeste, cari nu au alt folos decât că încearcă să vă otrăvească sufletele cu tot felul de neadevări şi promisiuni.

Luaţi din scurt spun că sânt trimişi de cine ştie ce mare domn din Ungaria sau Rusia, ca să-vă libereze *din ţara noastră care din fericire are cea mai mare libertate.* Tocmai din acest lucru se poate vedea lipsa de temei a acestor păcătoşi; cari dacă au scăpat pentru o clipă de sub ochiul autorităţilor noastre, cad în cele din urmă tot pe mâna lor.

Faţă de soiul acesta de otrăvitori de suflete, datoria noastră a cetăţenilor României mari, e să aducem la cunostiinţa celui mai apropiat post de jandarmi, că în cutare sat şi loc se află un spion, iar dacă postul e prea departe şi vedeţi bine cu ce fel de om străin de neam aveţi de afăce, singuri să-i daţi pe mâna autorităţilor spre a primi pedeapsa ce merită asemenea răufăcătorii

Nu primiţi nici o tipăritură de a lor, nu staţi nici cum cu ei de vorbă, şi numai decât să-i daţi pe mâna jandarmilor sau o poliţiei, şi să nui adăpoştii sub acoperişul vostru.

Paziţi voastre de asemenea fiinţe că şi voi veţi cădea în mare vină, şi legea amar vă va pedepsi.

Mulţi din felul acesta de oameni, vă vor da bani şi ginvaeruri spre a le servi lor de unelte, să nu le primiţi. Lucrurile acelea mai toate sânt pătate de sânge şi strâmbătate, ele sânt ispita, şi lucrul diavolui nu trebuie să atingă mâinile voastre, pentrucă legea vă va pedepsi ca şi pe ei.

Dar toate astea să nu le faceti numai de frica legii, ci de-a luii Dzeu. Să fiţi pătrunşi de adevăr, de binele pe care Statul nostru îl vrea tutulor naţionalităţilor, pentrucă toată lumea din România să poată trăi în bună pace.

Să vă vedeţii de munca voastră, şi de nevoile voastre, şi să nu daţi ascultare vorbelor înşelatoare ale acelora ce vin în ţară cu gânduri meschine, căţând să vă otrăvească sufletele cu tot felul de minciuni; căţând să vă atragă în partea lor cu tot felul de daruri, abătându-vă dela drumul cel drept; care e munca ogorului câştigat cu atâtea îertfe, respectul legilor ţărei, încrederea şi dragostea neţărmurită în Regele nostru, şi numai atuncea Dzeu îşi va arunca bunătatea Lui asupra celor drepţi, buni şi ascultători, iar ţara noastră va prospera în ciuda spionilor, cari numai prin priceperea voast ă vor fi stârpiţi şi daţi pe mână judecătorilor înnainte de-aşi-fi primit plata mârsăviei lor dela atot puternicul Dzea.

Angelo Stătescu.

CETITI
SI RASPANDITI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA
POPORULUI
CE TRAESTE PRIN
VOI SI PENRU VOI!
ZIARUL VOSTRU
NU PRIMESTE SUBVENTII
DELA NIMENI — DECI A-
BONATI-VA CAT DE MULT

Şi totuşi se poate

Au trecut ani de zile de când provinciile zmulse patriei mume, au fost scăpate din jugul strein.

Zile mari, sărbători netrăite, au încununat jertfa vieţilor tinere pierdute în câmpiile gloriei româneşti. Zile mari ne-au fost date să le trăim, nouă, celora ce am avut norocul să rămânem în viaţă, spre a le prăznui. Şi bucuria înfrăţirei noastre a fost aşa de mare, în cât, ura îngrămădită de veacuri în sufletele fraţilor desrobiţi s'a muiat în milă şi în uitare. Suferinţele îndurate de generaţiunile robite au fost uitate şi mâinile noastre, s'au întins frăţeşte mâinilor duşmane ce ne gâtuise veacuri nenumărate, în şir.

Pentru noi, toţi locuitorii pământului nostru blagoslovit, au devenit fraţii nostri buni şi aşa şi trebue să-i socotim pe toţi aceia ce rămaşi între noi, vor ajuta la propăşirea în linişte, a ţărei noastre.

Jidovul ce ne a vândut şi în timp de pace şi în timp de războiu şi în provinciile ce le-am desrobit şi în ţara mamă, Neamţul ce ne-a speculat şi Ungurul ce ne-a sugrumat şi ne-a batjocorit şi leagănul şi coscingul, în locul răzbunărei noastre legitime, în locul cruzimei la care se aşteptau, întâlneşte astăzi prietenia caldă a celei mai omeneşti iertări.

Şi această prietenie nu e nici joc de bursă, nu este născută nici din socoteli diplomatice, nici din ordine superioare, naţionale sau internaţionale, cu atât mai mult, cu cât tribunalul suprem al lumei, al tutulor neamurilor biruitoare alături de noi, în războiu, judecă astăzi pe toţi aceia ce au injosit prin purtarea lor, omenirea. Această prietenie s'a muls din adâncul sufletului nostru Românesc, a pornit instinctiv din firea cea nobilă, a neamului nostru mare.

In locul răspunderilor a venit uitarea tulutor nelegiuirilor, în locul răsbunărei a isvorât iertarea atât de creştinească a poporului nostru.

Dar ceia ce formează bunătatea sufletelor noastre să nu se transforme în slăbiciune, uitarea şi iertarea să nu fie socotite ca o scădere a simţirei noastre, a mândriei şi demânităţei noastre româneşti.

Şi dacă din contribuţiile noastre se plătesc pensii funcţionarilor ce au slujit statul duşman al cotropitorilor, dacă îngrijim de invalizii şi văduvele şi orfanii celor care au căzut pentru ţară streină, în război cu noi, dacă dăm pâine slujbaşilor străini, primiţi cu buna noastră credinţa în serviciul statului nostru; dacă socotim pe toţi locuitorii ţărei noastre, eetăţeni buni şi nu le cerem socoteala impilărilor trecute, şi le tolerăm toate îndrăsnelile şi le îngăduim libertaţile ce nici propriile lor ţări nu le îngăduiau, să nu treacă prin gândul nimănui că toate acestea, le facem din sită, din inferioritate, ori din lingusire. **Nu, nimeni nu ne poate impune să nu ne îngrădim siguranţa noastră cu măsurile cele mai severe, nimeni nu ne poate cere socoteală că am plătit poliţele suferinţelor trecute. Purtarea noastră are obârşiă în însuşi superioritatea rasei noastre ce în toate timpurile şi în toate biruinţele, nu şi-a batjocorit învinşii.**

Purtarea noastră, demnă şi iertătoare, de neam superior, nu trebue însă înpinsă până acolo unde să ne nesecotim noi înşine.

Dacă împotriva felului în care istoria ce a arătat că impilatorii noştri s'au purtat cu Românaşii provinciilor desrobite, ne purtam noi astăzi cu ei. Dacă le îngăduim şcoalele în care se plămădeşte ura înpotriva a tot ce este românesc, şi noi o ştim.

Dacă bisericile în care popii lor, propovăduesc pieirea noastră şi o stim şi nu le închidem, în nădejdea că Dumnezeu le va deschide ochii împăienjeniţi de ură.

Dacă tolerăm ziarele lor, în care ne înjură şi ne blesteamă, Dacă ţi lăsăm să grăiască limba lor, ce a creiat un vocabular special cu ocări la adresa noastră.

Dacă în sfârşit, le facem viaţă la noi în ţară, mult mai uşoară de cât au avut'o ei la ei, nici pomeneală de a noastră între ei; nu înţelegem însă, să uităm o clipă măcar că noi suntem stăpâni în ţara noastră, marită nu numai în virtutea drepturilor istorice, ci şi în virtutea sfântului drept al jertfei sângelui nostru şi al vitejiei soldatului Român.

Am atras luarea aminte a autorităţilor noastre în nădejdea unei grabnice îndreptări. Dacă înţelegem greutăţile mari de organizare a unei administraţii uniforme. Dacă pricepem epoca de transformare prin care trecem. Dacă ne găsim în fruntea celor ce propovăduiesc libertăţile civice îngrădite numai de orânduială iubire de ţară şi respect de lege şi autoritaţi.

Nu ne împăcam însă, cu păstrarea la nesfârşit a unor stări de fapte, ce lovesc nu numai în demnitatea noastră naţională, ci în însuşi existenţa noastră de stat.

In nenumărate rânduri cetitori noştri, ni-s'au plâns că la multe autorităţi, limba oficială este cea ungurească şi n'am crezut.

Ne-au trimis împrimate întrebuinţate de Administraţia Românească şi am bănuit că sânt glume. Ni s'au expediat scrisori şi acte, pornite din ţara noastră, de la Autorităţile noastre de Stat, cu sigiliile maghiare şi ne-am zis că nu se poate, că trebue să fie o greseală,

Fusese parcă o obligaţiune pentrn slujbaşii noştri de Stat să înveţe româneşte, şi apoi în slujbele Statului nostru, în regiunele desrobite, Români să nu fie de loc?

Autorităţile noastre să nu fie oare autorităţi Româneşti?

Nu, nu, asta nu se poate, simţul nostru naţional nu poate să creadă. Nu, nu se poate!

Şi totuşi se poate.

Multe din tribunalele din Ardeal, nu mai vorbim de poliţii şi cele lalte administratiuni, nu numai că întrebuinţează împrimatele rămase prin arhire de la autorităţile ungureşti, nu numai că retipăresc aceleaşi formulare, doar cu marca ţărei, ci declaraţiile cercetările, constatările şi hotărârile sânt date în limba ungurească.

Şi totuşi se poate:

Am vazut un dosar al tribunalului de la Oradia-Mare, cercetat de poliţia aceluias oraş, numai în ungureşte, în tot dosarul ne fiind o vorbă românească, şi nici hotararea, sentinţa ce se dă în numele M. S. Regelui, al legei şi al poporului Român, nici această hotărâre nu era cel puţin în Românește.

Şi totuşi se poate.

Am primit scrisori nenumărate din tot Ardealul, scrisori pe care rânjeau sfidător stampilele ungureşti, cu coroana Ungariei cu cruce strâmbă, cu minurile oraşelor în limba asupritorilor nostri.

„Kolosvár", „Temesvár", „Marusborsa" etc. sânt numite oficiile poştale Româneşti?

Şi totuşi se poate.

Caile ferate române din Ardealul Românesc, folosesc împrimatele limba şi ştampilele ungureşti.

Avem documente şi inprimate, pe care le vom păstra în muzeul istoric, al nepăsărei noastre vinovate.

Cum nu se găseşte în ţară noasră bogată un car cu lemne să slujească pentru rugul pe cari să ardem hârtiile ce ne amintesc organizaţiunea de asuprire voită?

Pe întinsul câmpiilor noastre, nu e un petec de pământ unde să ne îngropâm de a pururi stampilele cu sfidătoarea coroană cu cruce strâmbă?

Dacă nu se mai găseşte nici un loc, să desgropăm oasele sfiinte ale unui, martir al asupririlor trecute şi să îngropăm acolo sigiliile de dureroasă aducere aminte.

Nu avem atâţia bani să ne facem tipariturl româneşti?

Nu avem hârtie în ţara bradului?

Ori toate aceste lucruri au trecut neobservate?

Funcţionarii nostri nu ştiu româneste, judecatorii nostri judecă în limba altui popor?

Cheltuim milioane din punga noastră comună, pentru oficiile Românesti, nu pentru cele maghiare.

Cheltuim milioane pentru redeşteptarea neamului nostru înpilat şi păstrăm încă limba oficială, numirile oraşelor, stampilele şi împrimatele foştilor noştri duşmani, ofielal făcând cea mai vie propagandă pentru ei!

Cum se poate una ca asta? Să ni să mărească birul dacă contribuţiile noastre nu ajung să Românizăm cel puţin serviciile publice Românesti.

Le am văzut toate acestea, le avem în meinele noastre, le privim îndurerati. dar nu credem, nu putem crede.

Trebue să fie o simplă scăpare din vedere în vălmăşagul marilor noastre preocupări.

Suntem siguri că cele semnalate de noi, se vor îndrepta de însuşi şefii serviciilor respective, fără să se mai aştepte măsurile ce va urma să se ia de guvern, căci pentru Dumnezeu suntem în ţara Românească.

V. Chiru.

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Limba românească

I.

Să nu se mire iubiții cititori ai „Culturii Poporului“, că în acest curs popular de *istorie* a Românilor vroim să le spun cevà și despre *limba* românească. Din celace urmează vor vedeà, că și limba formează o pagină, și încă mare, din istoria unui popor. Ajunge să amintesc aici un singur exemplu: În agricultură numele principalelor plante de cultură, ca *grâu, orz, secară, meiu*, a apoi cuvintele cosese, *arare, sămânare, săpare* sunt din limba latină, adecă limba Romanilor. Tot așa numele animalelor trebuin cioase la agricultură, ca *bou, cal, vacă, capră, oaie*. Ce însemnează aceasta? Chiar dacă nu ar fi alte dovezi, că noi suntem din neamul Romanilor vechi, *limba* dovedește, că ne trajem din aceștia și că strămoșii nostri, colonistii romani așezați în Dacia, să ocupau cei mai mulți cu agricultura și cresterea vitelor, a decă cu aceea ce se ocupau în Românii, cari nu prea aveau meseriași din neamul lor, aceștia fiind mai mult străini.

Mai e încă ceva. Soarta unei limbi e tot una cu soarta poporului, care o vorbește. Cât timp o limbă e săracă în cuvinte și în forme, poporul care o vorbește e *totdeauna* pe o treaptă inferioară de cultură; o limbă amestecată dovedește, că în poporul, care o vorbește, s'au topit și frânturi din alte neamuri*) s'au că o fost și sub stăpânirea unui neam străin; o limbă împarțită în *dialecte*, adecă în feluri deosebita de-a o vorbi, încât mai nu se mai înțeleg unii cu alții,**) arată că părțile din acel popor au fost despărțite timp îndelungat unele de altele. Eată cum avem deci în limbă și istoria unui popor. Sunt chiar învățați, cari zic, că un popor este o limbă. Și în limba noastră mai veche *popor* și *limbă* e tot una. Mitropolitul Dosofteiu, traducând în veacul al 17-lea psalmii în versuri, zice în psalmul 46:

Limbile să salte
Că cântece 'nalte

înțelejând cu vorba *limbile* pe popoarăle lumii. De altminteri și acum zicem *gloată* și *gloate*, ceeace însemnează la noi *popor*, dar în vechea limbă grecească, din care am împrumutat vorba de pe timpul legăturilor noastre strânse bisericești cu Grecii, însemnà *limbă*.

Căutând *locul*, unde se vorbește limbă românească, vom învăță istoria întinderii neamului nostru și vom cunoaște și neamurile străine, cari s'au așezat, căutând hrană, pe pământul românesc. Limba românească se vorbește înainte de toate de Românii din Dacia lui Traian, acum România mare. Aici a fost leagănul nostru de când s'a plămădit și aici a rămas până în ziua de azi. Limbă românească se mai vorbește însă, tot de Români, și pe malul drept al Dunării, în Serbia veche și în Bulgaria, apoi până departe dincolo de Nistru în Ucraina. Aceasta dovedește, că unii Români, dând de năcazuri au trecut peste frontiera Daciei traiane și s'au așezat pe pământ străin. În Peninsula Balcanică, și anume în Serbia de meazăzi și în Grecia sunt, mai ales în părțile muntoase, sute de mii de Români curați, cari vorbesc românește. Mai avem o rămășiță de Români și în Istria, care se ține acum de Italia. Și numai cu multă jale ne aducem aminte, că limba noastră românească se vorbia pe vremeni și în Galiția, unde erau vre-o sutăcincizeci de sate românești, în Slavonia (între Dunăre, Drava și Sava), în Moravia (Ceho-Slovacia), Silezia și chiar și în Dalmația, unde în anul 1875 a murit cel din urmă Român bătrân, care a mai știut rugăciunea „Născătoare de Dzeu“ românește.

Dar nu numai noi Românii, cari trăim și am trăit pe o întindere atât de mare de pământ, vorbim limbă românească. În Transilvania, cu toate opintirile guvernelor ungurești de-a ne înăbuși limba, ea a rămas încă în mare măsură limba, cu care se înțeleg cele două popoară venite aici, Sașii și Ungurii, mai ales țăranii, unii cu alții. Mai de mult erà lucrul acesta și mai obișnuit, ba se povestește chiar, că Sașii din jurul Bistriței când se întâlniau cu cei din jurul Sibiului sau al Brașovului vorbiau românește unii ca alții, căci nu se puteau înțeleje unii cu alții în dialectele lor nemțești, iar pe atunci (înainte de-a fi tradus Luther biblia în limbă germană literară) neamurile nemțești nu aveau încă o limba comună. De altminteri și Sasul Heydendorf adeverește la 1772, că în Transilvania limba țării e cea românească. Mai știm din documente, că negustorii armeni din Transilvania corespondau cu cei din companiile de negustori greci din Sibiu, Brașov, Cluj, Mișcolț ș. a. în limbă românească scriind cu litere românești, nu cirilice sau bisericești.

Mulți au răspândit limbă românească, printre străinii mai îndepărtați, Românii din Dacia Inferioară, mai ales cei din Muntenia. Această țară atât de bogată dela Dzeu și cu oameni prea primitori au atras încă de demult mii și zeci de mii de străini din Peninsula— Balcanică, cari muncind, mulți înșelând și jefuind găsiau hrană îmbelșugată și făceau avere. Acești străini erau mai ales Greci, Bulgari, Albaneji și Sârbi, de vre-o sută de ani încoace și Evrei. Mulți îndrăjeau țara atât de tare, încât nu mai plecau din ea, cei mai mulți din ei, de o lege fiind cu Românii se românizau (se făceau Români). Iar cei ce plecau duceau și duc cu ei până în ziua de azi cunostința limbei românești. De aceea nu e mirare, că astăzi găsim prin Bulgaria, Serbia, Turcia, Grecia până și prin unele porturi din Marea-Mediterană, ca în Smirna (Azia), Alexandria (Africa) mulți oameni, cari știu românește. Dar și în vremurile mai vechi, limba românească trebue că a fost binecunoscută în părțile de meazăzi-răsărit ale Europei, căci s'a păstrat un document foarte interesant pentru noi: Negustorii din Polonia au cerut dela Sultanul Baiazid un act, care să le garanteze trecerea liberă prin toate țările stăpânite de el. Baiazid a dat acest act, cu sigil împărătesc și scris în *limbă românească*, la anul 1464.

Dacă privim la limbile vorbite în vecinătatea noastră, trebue să constatăm cu mândrie, căci nici chiar limba unor popoare mai mari nu e așa de răspândită ca a noastră. Nu mai vorbim de-cea ungurească, pe care un o înțeleje nimeni, îndatăce eși afară de Transilvănia sau de Ungaria de azi. Chiar și în Transilvania însa abia de-o știu jumătate din locuitori și nu va trece mult, de numai Ungurii vor mai înțelege-o. Dar nici chiar limba rusească nu e așa de răspândită, afară de Rusia, cum e a noastră afară de granițele României.

Victor Lazăr.

*) Mai tare se vede aceasta la limba engleză, care e aproape în părți egale germană și franceză.

**) Ca de pildă la Italieni, Francezi, Germani, mai puțin trenoi.

Adevăruri Cooperatiste

Cooperația urmărește: înfăptuirea solidarității omenirii, întărirea moralei omenești și organizarea consumației prin producție; și are la bază: dreptul de proprietate al individului, muncă și corectitudinea, spre mare deosebire de socialismul bolnav numit „bolșevism“ sau „comunism“ cari urmărește proprietatea corectă.

* * *

A face cooperație nu însemnează a aștepta total dela stat; ci a te organiză folosindu-te de avantajele ce ți-le dă statul spre a-ți ușura nevoile vieții.

ORAȘELE BASARABIEI

Cetatea-Albă

Lângă orașul cu acest nume se găsea în timpurile vechi, pe malul Limanului Nistrului o falnică cetate, ale cărei ruine se văd și astăzi. De jur-împrejur înconjurată cu un șanț, ce se umplea cu apă, zidurile ei de piatră încă destul de bune, în mare parte, subteranele nesfârșite, ce se găseau boltite pe dedesupt, cu urmele fostului castel și a bisericei din interior, precum și turnurile și crenelele unde se așezau tunurile de apărare, vorbesc prezentului de civilizația trecutului. Prin frumusețea și măreția ei aceasta cetate constitue unul din cele mai frumoase monumente istorice, asupra căruia trebuie să fie îndreptate toate privirile noastre. Rușii nu aveau nici un interes de dânsa, de aceia au lăsat'o într'o complectă părăsire. Nu tot aceiaș lucru însă, trebue să se petreacă și cu noi. Ea reprezintă icoana trecutului nostru istoric și pentru redeșteptarea acestui trecut într'o regiune, care este mai înstrainată decât altele. Comisiunea pentru cercetarea monumentelor istorice nu trebuie să treacă cu vederea acest lucru. Este nevoe, ca deocamdată să se dea cea mai mare atențiune tuturor monumentelor istorice, din regiunile alipite și apoi celor din vechiul regat, adunându-se prin această cale, marturiile trecutului originei stăpânirei noastre strămoșești.

Dacă la popoarele apusului s'a desvoltat așa de mult conștiința națională, faptul se datorește și atențiunei ce s'a dat tuturor rămășițelor vechei civilizațiuni și trecutului istoric al acelor popoare. Nimic nu poate să înalțe mai mult sufletul și să mărească demnitatea conștiinței naționale la un popor decât cunoșterea trecutului lui, căci atunci chiar cei mai încrezuții de obârșia neamului, din care fac parte, își formează propria și reala lor convingere despre celace în adevăr sunt și ce trebue să fie pe viitor. Dacă pentru moment, având în vedere greutățile noastre financiare, nu poate fi vorba de o restaurare a acestui frumos monument din Cetatea-Albă, cu toate acestea *nu* este mai puțin adevărat că nu trebue lăsat ca să se ruineze complect, după cum se poate constată astăzi. Cu orice preț trebue menținut și îngrigit pentru ca să nu coste restaurarea lui mai mult, mai târziu. Cum este lăsat astăzi în cea mai strașnică părăsire și fără nici o pază și cum piatra și alte materiale sunt așa de scumpe, se pot ridica materialul din dărâmăturile vechei cetăți, sbucandus-e astfel, astazi temelia întreagă a acestui monument istoric.

Acest monument trebue pastrat dacă nu pentru altceva, cel puțin pentru amintirea sfântă a acelor strămoși ai noștri morți sub zidurile acestei cetăți apărând frumosul pământ al Moldovei de invazia păgânilor, ce voiau să ne strivească întregul neam românesc.

* * *

Prin îngrigirea și luarea de măsuri, de pază a vechei cetăți, vom arăta că suntem un neam ce ne cunoaștem menirea în viață, și care având în vedere numai ordinea și disciplina socială, lucrăm la închegarea și consolidarea noastră, bazată pe munca și vitejia strămoșilor noștri, ce cu multă trudă ne au lăsat un pământ rodnic și o mândră țară. Pe vrednicia și munca viitoare a tuturor bunilor români, cari sunt pe deplin convinși de datoria ce trebue să o aibă față de neamul și de patria lor.

C. V. Ursuleac.

Trece Valul

de **Mihai Codreanu**

Auzi comanda marelui Traian?
Metalic sună glasul prin ruine:
„Romàne, trece valul peste tine,
Ațiue-te cu pieptul tău Roman!“

—

Pe Mircea, pe Mihai și pe Ștefan,
I-auzi strigând în ceasul care vine?
„Ca'n Turda Razboeni, ca la Rovine,
Ridică-ți oțelitul buzdugan!“

—

Romàne la chemarea strămoșească,
Nu'ncepe sângele să-ți clocotească,
Prin văi și dealuri, prin păduri și munți?

—

Ori ți-ai pierdut de-apururi idealul?
Ce, nu mai poți furtunele să'nfrunți?
Romàne peste tine trece valul!

Trei Ingeri sboară

de *Ion Pillat*

Trei îngeri sboară'n asfințit;
Doi tac și unul a grăit:

E liniștea atât de mare
Aud a florilor suflare.

Trei îngeri sboară'n asfințit;
Doi tac și unul a șoptit:

E liniștea atât de sfântă . . .
Aud cum stelele ne cântă.

Trei îngeri sboară'n asfințit;
Toți tac și unul s'a gândit:

Ce sgomote înfricoșate . . .
Aud o inimă ce bate.

CRONICA ECONOMICĂ

Toate învăţăturile economiei, a le ştiinţei ce se ocupă cu circulaţiunea averilor, au un singur scop şi anume: belşugul şi ieftinătatea.

Belşugul este născut din muncă, ieftinătatea se naşte din belşug.

Cu cât o ţara este mai îmbelşugată şi viaţa este mai ieftină, cu atât locuitorii acelei ţări, au vreme să muncească şi pentru luminarea minţei şi înalţarea sufletului, nu numai pentru mâncare.

In ţările sărace, munca grea nu dă ragaz oamenilor să mai citească o carte înţeleaptă sau o gazeta bună spre a şti ce se mai petrece în lume, fund că toate ceasurile lor trebue să le jertfească numai pentru hrana zilnică.

Ţara noastră binecuvântată de cel sfânt, este înbeişugata cum nu este o altă ţară pe lume. Belşugul natural, bogaţiile pământului ei mănos, prin muncă face să se ştie că România noastră este ţara cea mai avută din câte ţări se cunosc.

Munca locuitorilor ei muncă desfăşurată în întreaga ţară şi în toate direcţiunile scoate la lumina zilei, aceste bogaţii nesfârşite şi face ca traiul în ţara noastră să fie îmbelşugat şi ieftin.

Cu cât această muncă este mai rânduită, mai cu dragoste făcută, mai temeinică, nu de mâutuială, cu atât şi traiul poporului este mai bun. Dacă traiul oamenilor e gospodăresc, şi lumina pătrunde mai uşor, şi învăţătura se răspândeste mai cu înlesnire.

Ţara noastră este bogată şi poporul nostru este muncitor chibzuit şi oranduit.

Pământul ţărei, dă recoltă fără bătaie mare de cap.

Rar de sânt locuri unde ogoarele au nevoie de îngrăsăminte, mai peste tot pământul ţărei noastre, rodeşte negunoit.

Păduri nesfârşite acoperă munţii, în tainele carora se ascund metale scumpe. Păşunile bogate cresc uşor cirezi nesfârşite de vite.

Ape bogate brăzdează în lung şi lat ţara. Mine de cărbuni de aur şi puţuri de păcura sânt risipite pretutindeni cu dărnicie.

Şi toate sceste bogăţi ce fac ca viaţa să fie îmbelşugată şi uşoară, se pot aduna cu multă înlesnire,

Aceste bogăţii naturale, au făcut să năpădească mulţi streini la noi în ţară, unde câştigul erea mai mare şi mai uşor, de cât în ţările lor.

In toate chipurile şi pe toate căile, folosindu-se de toate mijloacele au căutat să pună mâna pe izvoarele bogăţiilor noastră.

Sprijinindu-se între ei, adunând ban cu ban, au isbândit ca prin ajutorul lipsei noastre de cunoştinţe, poporul ne fiind destul de luminat, prin ajutorul unor oameni dintre noi dornici de înavuţire uşoară, să cuprindă mare parte din pădurile noastre, din minele şi puţurile de păcura, industriile, şi o bună parte a comerţului nostru.

Şi cu nici un chip nu lasă să le scape din mâna aceste bogaţii. Multe ţări vecine de şi mai mari de cât a noastră, dar mai sărace ţintesc la belşugul pământului nostru, pe cari ar dori să-l stăpânească. In trecut, atâtea neamuri streine, din pricina acestor bogaţii, au năvălit la noi în ţară, ne-au furat din pământ şi ne-au stăpânit atât amar de vreme.

Vitejia soldatului părţei din ţară ce rămăsese nesubjugată, a desrobit provinciile stăpânite de neamurile duşmane şi a făcut România Mare de azi.

Streinii de neam, ce stăpâniseră provinciile deslănţuite, streinii ce aveau în mânile lor isvoarele mari de bogăţii, aceşti streini ce nu numai că nu au ajutat cu nimic la biruinţa noastră, dar ne-a stat împotrivă, ne-au jefuit şi ne-au vândut nu pot îngădui să li-se ia din mână exploatarea bogăţiilor ţarei noastre, pe cari le au dobândit pe preţ de nimic.

De aceia prin fraţii lor risipiţi pe tot întinsul globului pământesc, se străduesc să scadă preţul banului nostru şi au reuşit, prin luptă, să vâre neînţelegerea între noi, zânzanii şi ne mulţumiri între muncitori spre a provoca turburari şi revoluţie în ţară, dar aceasta nu vor reuşi.

Luând pildă de la universala lor înfrăţirea în bine şi adunând ban cu ban să punem iar mâna pe toate bogăţiile ţărei ce au fost a le noastre.

Infrăţindu-ne munca, strângând rândurile. Noi Românii, învăţând temeinic şi meserii şi carte, să cumpărăm toate averile duşmanilor noştri spre ai alunga cu o clipă mai de vreme din ţară.

Ori cât de dulci ar fi primirile încărcate cu conjuctivita poftelor de câştig, să nu ne fure lăcomia şi averile ce ne-au rămas să nu le mai înstrăinăm.

Fraţi Români nu mai vindeţi averile voastre la streini ori cât de mare ar fi preţul ce v'il oferă.

Grânele voastre îmbelşugate adunaţi-le la un loc, voi între voi Românii şi vindeţi-le la olaltă fără misiţii ce s'au îmbogăţit din buna voastră credinţa. Adunaţi-vă la olaltă toţi muncitorii, ca meşteşugurile vrăşmaşilor să nu mai poată sparge zidul înfrăţirei voastre.

Ţara noastră bogată, cu belşugul ei născut din muncă cu viaţă ieftină trasă din belşug, să fie numai a noastră a Românilor şi harul Dumnezeiesc al acestui pământ blagostovit, să ne fericească viaţa numai a noastră a Românilor, ce am stropit pământul cu sângele nostru, ce i-am apărat brazda cu piepturile, cu viaţa noastră şi a generaţiilor noastre trecute.

Dr. Talaleu Economu.

Bibliografie

Foaia diecezană organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeşului apare Dumineca.
Abonamentul anual 18 lei.

—

Ţara lui Hîbsch. Apăre în Iaşi sub direcţiunea D-lui George G. Maxsim publicist.
Abonament 30 lei anual.
Organ personal, bilunar de desinfectare politică, morală socială şi economică.

—

„Dreptatea" Cernăuţi. Ziarul Partidului Poporului. Abonament anual 150 lei, 1 leu numărul.

—

„Democratul" Cernauţi. Director Const. Cehan Racoviţă. Abonamentul 100 lei anual. Ziarul este scris în Româneşte şi Nemţeşte.

—

„Foaia pentru Popor" Apăre în Craiova sub conducerea unui comitet de profesori şi scriitori cunoscuti. Articolele se vor trimite Dlui Profesor I. Gelep Craiova.

—

„Cuvântul" Brăila. Ziar independent de sub direcţia apreciatului nostru confrate Marcel Stănescu şi editat de marea editura „Ancora" a cunoscutului om de bine bun român şi iubitor de popor L. Calafeteanu, Abonament anual 120 lei.

Incunoştintare.

Domnii Autori şi editori sunt răgaţi să ne trimite lucrarile Dlor spre a fi anunţate în gazeta noastră.

Asupra lucrărilor anunţate vom reveni cu deri de seamă.

Anunciurile si Reclamele

se primesc la Administraţie Cluj, Strada Dorobanţilor No. 11 □ □

Viaţa Pământului şi Viaţa pe Pământ

A doaua zi fui deşteptat de primele raze ale soarelui, ce ca valuri de schântel aurii, în goana lor după întunerecul nopţei, ascuns tiptil prin văile umbroase ne învăluiră — pe moşneag şi pe mine — într'o mreaja ameţitoare de foc; iar în jurul nostru roua, lacrămile de duioşie ale nopţei străluceau în mii de culori vii, schimbând pajistea verde ce ne servisă de aşternut, într'un covor ca din poveşti, lucrat în fir de aur şi petri nestimate.

— Bună dimineaţa nepoate, — îmi şopteşte blânda voce a *Timpului*, — ai dormit bine şi te simţi înviorat acum?. Somnul ţi-a fost cam sbuciumat, căci toată noaptea ai vorbit de soare, de stele... de toate şi multe, ce să'ţi mai spui eu...

— Cum să nu fi visat, după atâtea minunăţii auzite asară. Cum văd dumneata nu ai dormit de loc?

— Aşa sunt ursit eu nepoate, să stau vecinic veghiător, toate să'mi treacă pe supt ochi.

Moşneagul să aşăză mai bine pe lespedea ce'l servea drept scaun, îşi scutură odată capul spre aşi mai pune în regulă pletele, iar cu degetele'i lungi şi osoase mă prinse de mână atragându-mă la dânsul şi aţintindu-şi ochii drept într'ai mei, — cu o privire ce părea ca două săgeţi, ce îmi pătrundeau creerul — îşi începu astfel povestirea întreruptă în ajun.

— Ian priveşte soarele; vezi'l cât e de luminos? simţi cât e de ferbinte?; şi toate aştea le simţi la 150.000.000 kilometri, ce ne desparte de el.

Nici nu să poate pătrunde cu mintea cam cât de mare e căldura şi lumina la suprafaţa lui.

Şi cum e soarele azi de luminos şi cu căldură, aşa au fost întru întâi, atât pământul cu luna, cât şi toate celelalte planete şi sateliţi ale sistemului solar, atunci când şiau luat fiinţă aparte, desfăcându-să din materia generală, ce le coprindea pe toate împreună cu soarele.

Azi nu să mai aseamănă, căci toate afară de soare, şiau perdut lumina şi multă din căldură.

Era şi drept să fie aşa, căci dacă ai încălzi până la roşu—alb, în foc, două ghiulele de fier, una cât măciulia unui ac din cele mici şi alta cât roata carului de mare şi le'am lăsa să să răcească; pe când cea mică va perde căldura numai de cât, la cea mare va trece mult până să să răcească şi ea.

Şi pământul ce e de vre'o 1.350.000 de ori mai mic ca soarele s'a răcit mai cu uşurinţă; iar luna ce e şi mai mică a perdut căldura cu mult mai repede de cât pământul.

Răcirea pământului nostru s'a întâmplat nu aşa dintr'o dată, ci pe încet pe încet; mai întâi substanţa gazoasă a devenit lichidă, în tocmai cum să prefac aburii norilor în picuri de apă; apoi această masă lichidă a început a prinde o coajă tare, solidă la suprafaţă, cu timpul s'a îngroşat şi să îngroaşă mereu şi astăzi.

De şi să înghebasă o scoarţă destul de groasă la suprafaţa pământului, totusi substanţele ce costituesc azi aerul precum şi apa să găseau tot în stare gazoasă, tot în stare de vapori.

Dar coaja solidă a pământului nu putea rămâne fără să să îndoiască. Ţi-aduci aminte, nepoate, cum fierarii încalţă roatele cu şină?, că ei făuresc şina mai scurtă decât înconjurul obezilor, apoi o încălzesc bine ca să să mai întindă, şi punând'o pe roată, şina prin răcire să micşorează şi numai aşa să strânge bine roata.

Ori ce corp cald prin răcire îşi micşorează volumul. Tot aşa pate şi sâmburele lichid al pământului.

Şi după cum un măr lăsat în cameră, perzând apa, cea ce face să'i scadă miezul, coaja începe să-l să sbârcească căutând să stea vecinic în legătură cu el, tot aşa şi coaja pământului căutând să stea continuu în contact cu sâmburele lichid al lui, ce prin răcire să micşora, a început să să sbârcească, dând naştere la adâncături şi ridicături.

Aceste văi prime au fost cu timpul umplute de ape, ce au căzut pe întinsul uscatului sub forma de ploi din nori, şi prin răcire s'au condensat.

Aşa că în timpurile acelea, pământul ce locuim noi astăzi era astfel alcătuit: la exterior o atmosferă grea, înbâxită de nori groşi şi mai caldă mult ca o bae de abur; cât ţi-ar fi văzut ochii de jur împrejur numai apă lucie şi liniştită formând oceane, niări şi bălţi, ce erau străbătute ici colea de insule, singurile mărturii ale uscatului ce forma patul acestor ape mari; iar la interior, ca în pântecile unui cuptor de topit fierul, era sâmburele lichid şi fierbinte, cauza marei călduri, ce conţinea şi conţine încă şi azi în sânul său.

Înţăleg toate bine, dragă moşule, până acum, dar de fiinţe vii nu mi-ai vorbit nimic pân'acum.

— Ai răbdare nepoate, că toate sunt cu rostul lor.

— Nu-ţi am vorbit până

acum, căci nu puteau să apară. Căldura era încă prea mare şi apoi atmosfera în timpul acesta de care'ţi povestii, era aşa de încărcată de gaze vătămătoare, că viaţa nu putea să ia naştere.

Numai după ce căldura a mai scăzut şi aerul s'a mai curăţit, a născut şi fiinţe vii pe pământ.

— Tocmai asta aşi vrea să ştiu, cum a putut lua naştere această viaţă.

— Te-ai întrebat vre-o dată cine face să nască viaţa în sămînţele sămănate primăvara?; cine face să învieze totul în natură după o iarnă lungă şi grea, ce părea că înmormântasă viaţa sub lintoliul alb al zăpezi?

— Cum nu! Primavara viaţa mijeşte numai când căldura mai ales şi lumina soarelui începe să se simţă mai cu putere.

— Ei bine, ot căldura şi lumina soarelui, care întreţine şi azi viaţa, ţi-o zic, a făcut să nască şi prima vietate pe pământul nostru.

— Mă iartă că te întrerup, dar dumneata spui mereu „pământul nostru" şi zici că te numeşti *Timpul*.

Pare că ai fi legat mai mult de *Pământ*, pe când eu credeam că Dumneata şi cu *Spaţiul* sânteţi două măsuri ale *Ţării* sau *Universului* şi tot aşa de nemărginite ca şi acesta.

— Aşa s'ar părea dintr'o dată. Dar voi oamenii, ca să puteţi cuprinde cu mintea aceste două cătimi nemărginite, aţi căutat să le măsuraţi. Pe *Spaţiu* îl socotiţi cu *metru*, ce nu e decât a zecea miliona parte din sfertul înconjurului *Pământului*, iar pe mine, Timp, cu: *anul* sau timpul unei învârtiri a pământului în jurul *Soarelui*, împărţit în *luni* sau timpul unei rotiri de Lună în iurul Pământului; aceasta împărţită în *zile* sau timpul unei rotiri a pământului în jurul lui însuşi, ziua în *ceasuri*, ceasul în *minute* şi acestea *în secunde*, ce nu-s mai mari ca o clipita. Timpul unui an îl socotiţi că e de 365 zile, 5 ceasuri 48 minute şi 54 secunde; dar dacă ţi-ai închipui, nepoate, că, eşti în univers, nelegat de nici unul din corpurile cereşti, ce plutesc in el şi nici să ştii aceste măsuri înventate de oamenii pământului şi nici pe cele ce le-o fi inventat locuitorii altor lumi cereşti ca pământul; ai vedea că timpul nu există şi că spaţiu în nemărginirea lui nu să poate cuprinde şi nici judeca cu mintea. Timpul nu există de cât pe pământ, după cum vezi şi e legat de mersul lui în spaţiu. Oamenii l'au născocit să'şi poată da samă mai bine de scurgerea zilelor vieţei lor şi de modul de înlănţuire al faptelor din trecutul omenirei.

Astfel vezi bine, nepoate, că eu sunt legat de viaţa acestui pământ şi numai de el în tot Universul.

Şi acum odihneşte-ţi mintea puţin ca să poţi pricepe mai uşor cum a luat naştere viaţa pe pământ şi cum s'a desfăşurat de atunci şi până azi, când face cea mai variată şi mai frumoasă podoabă cu care Atotputernicul a împodobit uscatul şi apele.

I. P. Voiteşti,
profesor universitar.

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Idroterapia sau cura cu apă rece.

Unul din cele mai bune mijloace naturale pentru vindecarea multor boale este *idroterapia*, adeca *cura cu apă rece*.

Idroterapia a luat o desvoltare mai mare şi mai sistematică începând din anul 1862, când ţăranul *Vichentie Priessnitz*, din satul Gräfenberg în Silezia austriacă, după ce s'a vindecat pe el însuşi de o frântură de oase cu ajutorul cârpilor înmuiate în apă rece, a început să încerce tratamentul cu apă rece şi în alte boale obţinând rezultate uimitoare, Faima lui s'a lăţit în tot ţinutul din jur şi bolnavii cu tot felul de boale alergau la el ca la isvorul tămăduirii. Mai târziu veneau bolnavi şi din părţi mai depărtate, apoi chiar şi din ţări străine; bolnavi de toată mâna ţărani şi prinţi, până şi doctori vestiţi veneau să-şi caute sănătatea acolo sau să să încredinţeze de efectele miraculoase ale curei cu apă rece.

Această cură consta la început aproape numai din *spălături*, cu apă rece; mai târziu însă cura să începea cu *împachetarea udă*, învelind bolnavul într'un ciarşaf (prostire, lepedeu) uscat şi în pături de lână, pentru ca bolnavul să asude bine. Impachetarea ţinea 1—2 ciasuri, după care bolnavul întra într'un basin (havuz) cu apă rece, curgătoare, şi după câteva minute ieşea, iar băiaşul îl usca ştergându-l cu un ciarşaf uscat, gros, apoi îl fricţiona (freca) pe tot corpul, după care bolnavul să imbrăca şi mergea la plimbare timp de o oră; după amiazi bolnavul făcea numai duşi reci. Afară de acestea, bolnavul bea multă apă rece şi ţinea o dietă deosebită. Cam aceasta era cura de apă rece a lui Priessnitz.

Modurile de aplicare ale apei reci pe suprafaţa corpului sunt multe: cele mai de căpetenie sunt: *abluţiunea* (spălarea), *băile reci* şi *duşii*. Despre *băile reci* am vorbit în numărul trecut al *Culturii Poporului*, aşa că aci mă voiu ocupa numai cu celelalte.

Abluţiunea sau *spălarea* e neapărată pentru a întreţine curăţenia corpului. Omul trebuie să-şi spele cu apă cel puţin odată pe zi faţa, gâtul şi mânile. Mânile însă trebuie spălate nu numai dimineaţa, ci şi înainte de fiecare mâncare, ca să fie curate. Aceste spălături să chiamă *părţiale* şi să fac de obiceiu cu apă şi săpun, care curăţă mai bine murdăria. Spălarea *generală* să face astfel: să desbracă omul, să aşează într'o putină (cadă) şi cineva îi toarnă pe cap apă rece cu o stropitoare sau cu un vas oarecare, aşa că tot corpul să uda în scurt timp. Apoi îasă din cadă şi cineva îl şterge şi îl freacă cu un ciarşaf până să usucă bine corpul, după care, să îmbrăcă şi să plimbă puţin. Aceste spălături generale să deosebesc de *duşi* prin faptul că apa curge dealungul corpului iin, în loc de a-i isbi (lovi) cu putere, şi ele sunt mai puţin escitante (aţâtătoare) şi să potrivesc mai bine la cei cu temperament prea slab sau prea nervos, cari nu ar putea suferi duşii.

Duşii să întrebuinţează mai des şi cu mult folos în multe boale. Prin cuvântul *duş*, să înţelege o coloană de apă care isbeşte cu o putere oarecare o parte a corpului cu scopul de a schimba impresiunile periferice, de-a înteţi forţele sau a determina unele reacţiuni locale. Duşii sunt de două feluri: *generali* şi *locali*.

Duşii generali. Aci avem mai întâiu *duşii in formă de ploaie*, în care, apa cade dintr'o stropitoare, cu găurele mici şi multe; stropitoarea aceasta este cam la înălţime de 2 până le 3 metri; Apa cade cu putere asupra omului (la femei capul este bine să fie protegiat cu o scufă de cauciuc). După duşi omul trebuie să fie şters repede şi fricţionat (frecat), sau să îi facă masaj (trăsături), apoi să îmbracă şi merge la plimbare. Durata unui astfel de duş, făcut cu apă rece nu trebue la început să treacă de 12 secunde. Dacă apa rece este cu greu suportată, duşul să poate face cu o apă care are 15—20 grade.

Apoi avem *duşii în coloană*, cari să fac îndreptând spre suprafaţa corpului, afară de cap şi de piept, o coloană de apă dintr'un tub (ţeavă) cu un diamentru de 2 centimetri.

Duşi în formă de lame concentrice, cari să fac cu o stropitoare ale cărei găurele sunt înlocuite prin două despicături circulare concentrice, cu deschizătura de un milimetru fiecare; ei înlocuesc cu succes duşii sub formă de ploaie.

Duşii în formă de cerc sau de praf, cari să fac cu un aparat compus din 9—10 cercuri de metal suprapuse în mod orizontal pe o coloană verticală, depărtate între ele de 12—15 centimetri şi având fiecare o mulţime de găurele de câte un milimetru diametru; fiecare cerc poate funcţiona şi separat. Aparatul este de obiceiu completat cu un duş în formă de ploaie. Acest fel de duş este foarte escitant (aţâtător) şi nu trebue făcut decât după porunca medicului.

Duşi mobili, cari să întrebuinţează mai cu uşurinţă şi mai des; să instalează foarte uşor potrivind (adaptând) un tub de cauciuc de lungimea voită la conductu de apă; acest tub are la extremitate un robinet la care să poate fixa un aparat pentru stropire sub formă de ploaie, de evantaiu, etc. Temperatura apoi în acest duş poate fi rece sau caldă în mod alternativ. Operatorul ţinând în mână tubul de cauciuc al aparatului îndreaptă aruncătura apoi pe diferite părţi ale corpului, putând face astfel un duş general sau local. Bolnavul trebuie să steie cam la 2 metri de operator.

Duşi locali sunt acei cari să îndreaptă spre anumite regiuni ale corpului. Astfel sunt duşii cari să aplică în regiunea ficatului, a şelelor etc.

Intru cât priveşte temperatura apoi, duşii să impărţ în: duşi *reci* cari să întrebuinţează mai mult; duşi *temperaţi*, cu apă călduţă; duşi *scoţiani*, cari constau în un duş cu apă caldă, urmat de un duş cu apă rece, cel dintâiu prelungit şi ajungând gradat până la cea mai înaltă temperatură suportabilă, iar cel de al doilea mai scurt şi urmându-i fără întrerupere; duşi *alternativi*, cari constau în aplicaţiunea de mai multe ori repetată de un duş cald şi de un duş rece, amândoi de durată scurtă şi egală.

Pentru duşi reci apa va avea 10—13 grade, niciodată mai puţin de 8 grade, dacă nu vrem ca duşii să fie dureroşi şi reacţiunea greoaie. *Puterea* cu care apa isbeşte corpul atârnă de înălţimea la care este pus rezervorul: nu trebuie să dăm o putere prea mare pentru ca să nu producem asupra pielii lovituri prea simţite, dureroase; ea trebuie să fie potrivită după starea de impresiune a bolnavului şi după efectele pe cari voim să le obţinem. *Durata* duşilor trebuie să fie foarte scurtă la început: un sfert de minut, o jumătate de minut. Duşii să vor face de obiceiu vara; să pot începe din primăvară, continuându-să până toamna.

Apa rece venind în atingere cu corpul produce la început strângerea vaselor (vinelor) întind curentut sânguin, apoi lărgirea vaselor cu încetinirea acestui curent. La începutul unui duş mişcările respiraţiei (răsuflării) devin mai uiţi, apoi mai încete, mai largi şi mai adânci. Excitaţiunea (intărătarea) produsă de frig asupra nervilor senzitivi dela suprafaţa corpului lucrează asupra măduvii, care la rândul ei propagă această excitaţiune asupra nervilor motori (ai mişcărilor).

Idroterapia sau cura cu apă rece întăreşte (stimulează) şi regulează înervaţiunea, circulaţia sângelui, producerea căldurii corpului, nutriţiunea şi obicinuind pe om să reacţioneze sub lucrarea apei reci îl obicinueşte a reacţiona în contra frigului.

Idroterapia este bună la toate vrâstele, afară de copii dela 6 ani în jos, şi la amândouă sexele. Atât baia ca şi duşii reci să vor face pe nemâncate, cu stomacul gol. Durata unei cufundări în apă rece, sau o unui duş trebuie să fie scurtă şi întotdeauna să vor face la urmă fricţiuni, masaj sau exerciţii corporale (plimbări).

La persoanele cu temperament sângvin (sângeroase), cu constituţie puternică sunt mai bune băile, sudaţiunile, afuziunile şi spălăturile decât duşii, cari sunt mai buni pentru persoanele limfatice, pentru gutoşi şi reumatizanţi, însă cu băgare de seamă la omenii cari sufer de nervi. La femei duşii să vor recomanda numai în anumite cazuri şi cu precauţiune. Dacă corpul s'a obicinuit cu duşii, acestia pot fi de mare folos. Idroterapia nu este bună la omenii cari sufer de boale de inimă, de piept şi de unele boale de piele, nici la omenii supuşi la congestiuni (îngrămădiri de sânge în vr'o parte a corpului) şi la curgeri de sânge.

Ea însă este foarte bună la limfatici, la scrofuloşi, acăror rezistenţă este mare şi cari nu sunt nevooşi, la anemici (lipsă de sânge) şi ea trebuie oplicată fără şovăire. La omenii nervoşi însă trebuie la început să-i obicinuim încetul cu apa rece şi numai după aceea să-i supunem la idroterapie mai energică.

Tratamentul cu apă rece este bine să să înceapă primăvara sau toamna, şi să să continue şi iarna pentru ca sub influinţa frigului dinafară şi a excitaţiunii produse de idroterapie să să repare forţele şi să să activeze funcţiunile. Idroterapia este bine să să facă într'un stabiliment special şi sub direcţia unui medic. Dacă aceasta nu să poate, vom mărgini tratamentul unmai la spălături reci, afuziuni reci, la fricţiuni şi înveliri în ciarşafuri reci.

Dr. Vasile Biana,
Autorul Dicţionarului sănătăţii.

Săptămâna externă

De peste hotare

Săptămâna aceasta n'am avut veşti prea multe de peste hotare. Fapte mai puţine s'au întâmlat. In schimb întâmplările vechi, războaie şi sfaturi de pace, se prelungesc, fără să se mai sfârşască. Astfel grecii după ce-au pregătit două luni ofensiva contra turcilor naţionalişti de sub conducerea paşei Kemal, au dat atacul si-au căştigat unele localităţi în Asia Mică. Aliaţii noştrii pentru a nu da însă prileg turcilor revoltaţi. să ocupe Constantinapolul, l-au declarat neutru, adică nici o unora nici a altora, şi n'a mai lăsat carăbiile greceşti în strămtorile Bosforului şi Dardanelelor. Neutralitatea Constantinopoluiui ne prieşte de minune nouă românilor cari nu suntem siguri de libertatea mărilor decât atunci când corabiile marilor noştri Aliaţi veghează la apărarea lor.

La Paris conferinţă adică o consfătuire între reprezentanţii Angliei Franţei şi Jugoslaviei, adică Serbiei mari, a hotărât ca din cele 6.5 la sută procente cari se cuveneau Rumâniei, Cehoslovaciei, Serbiei, Poloniei, Siemului şi altor state din despăgubirile ce le plătesc germanii, — *să se dea Jugoslaviei 5 procente* şi restul de 1.5 procente să se împartă la toate celelalte state, între cari şi România. Această veste a întristat toate inimile *româneşti* pentrucă meritele noastre n'au fost răsplătite de marii aliaţi. Sperăm totuşi că până la sfârşit lucrurile se vor îndrepta. Dl Titulescu ministru de finanţe a promis că cu ocazia discutărei budgetului adică totalului cheltuelilor statului, va vorbi şi de despăgubirile de războiu arătând cum se face că aliaţii au preţuit atât de puţin sacrificiiile României.

In Franţa primul ministru Dl Briand a arătat care va fi politica externă a marei noastre prietene. Intre alele a spus că va veghea la aplicarea *tratatului* de pace din Versailles încheiat cu Germania şi va lua măsuri ca aceasta să pedepsească cu adevărat pe criminalii războiului, nu numai de ochii lumei cum a fost în procesul dela Lipsca:

Ungaria continua războiul contra noastră şi-a altor popoare ce le subjugaseră până eri, prin publicaţii de tot felul pe care le împrăştie în întreaga lume. Astfel *peste 400 mii broşuri* se împart fără bani în întreaga lume arătând nedreptăţirea „naţiunei maghiare" şi cerând revizuirea păcei pentru a li se reda teritoriul vechiu. Ei mai arată deasemnea „crimele" ce le savârşesc românii în Ardeal, unde chinuesc populaţia maghiară. Tot în acest scop de-a răspândi minciuni au cumpărat ungurii la Roma o agenţie de ştiri „*Ştefani*" care să le servească pe viitor. Pe scurt ungurii au în streinătate 34 de trimişi, legături zilnice cu 18 mari ziare şi legături săptămânale cu 182 ziare. Toate acestea numai şi numai pentru a ponegri poporul românesc şi a căuta să smulgă ţinuturile dezrobite.

Guvernul român a hotărât să răspundă la aceste minciuni printr'o contra propagandă ce va arăta lumei dreptatea noastră şi minciunile ungureşti.

O mare ideie, care îşi a ce loc acum în apus este ideia dezarmărei navale, adică limitarea corăbilor de războiu. Aceasta ideie vine dela preşedintele statelor unite ale Americei Harding, şi se bucură de o bună primire de

cauză că banii ce trebuiau pentru noui vapoare luau o bună parte din agonisirea popoarelor. Franța, Anglia și Spania au primit să încerce o înțelegere în acest scop și reprezentanții lor se vor întruni în Noembrie pentru a hotărâ. Pentru armata de uscat însă Franța a arătat că nu poate să o micșoreze deoarece Germania așteaptă doar momentul favorabil pentru a-i sări în spate.

MUNCA ȘI COOPERAȚIE

Cum se administrează o cooperativă.

După ce o cooperativă a fost constituită legal și actele publicate în Monitorul Oficial, dobândind personalitate morală și juridică, devine apță de a face orice operațiuni comerciale și financiare, ca orice societate comercială, în conformitate cu statutele sale.

Cooperativele noastre românești își au statutele lor tip, făcute și modificate în cursul timpului, după experiența dobândită. Cu toate acestea, în foarte multe cazuri, unele din articolele sale nu mai corespund scopului.

Pentru ca o societate să fie cooperativă în înțelesul strict al acestui sistem economic, fiindcă cooperația nu este o viață nouă economică ci nu Sistem de organizare economică; trebuie să aibă la baza sa următoarele principii, cari nu trebuesc modificate.

a) repartiția, beneficiul proporțional cu cumpărăturile fiecărui membru sau cu cuantumul afacerilor făcute de membru cu cooperativă,

b) egalitatea completă a societarilor la adunarea generală; adică un om, un vot,

c) vânzarea totdeauna pe prețul zilei;

d) nerepartizarea fondurilor de rezervă ale societății.

Din acest principiu din urmă, reiesă că și cei de pe urmă membri, ca și cei dinainte sunt egali, prin urmare, se îndeplinește și vorbele din Sf. Scriptură.

Foarte mulți și chiar majoritatea din cooperatorii noștri, nu cunosc aceste principii; și, din această cauză, au o ținută cu totul contrarie scopului.

Cei mai mulți dintre cooperatorii noștri cred, că, făcând cooperativă — statul — este dator să le aducă de toate ieftin și bun și că fiecare membru care s'a înscris cu un capital oarecare are *numai drepturi* dar datorii, de loc.

Ehi, bine, tocmai în acest diferend stă miezul cunoașterii cu adevărat a misiunii cooperației.

A face cooperație: a fi prin urmare un luptător pentru întroparea unui nou sistem de organizare economică, care are la bază — munca și dreptatea — nu înseamnă a te înscrie ca membru și a aștepta totul dela direcțiune sau consiliu de administrație care, în cele mai multe cazuri, nu e la înălțimea misiunii ce i s'a încredințat; ci, din contra, a deveni fiecare membru un colaborator harnic și neobosit și un controlor discret și bine crescut.

Și dacă lucrurile astăzi nu sunt cum ar trebui să fie în cooperație, aceasta se datorește, în cea mai mare parte lipsei de educație cooperatistă ce le lipsește celor mai mulți; puținului interes ce-l depune pentru binele general și mai ales, necunașterea scopului cu adevărat pe care îl urmărește cooperația noastră — mai ales — în ceace privește emanciparea și ridicarea noastră economică românească, prin noi înșine.

Și de ce? Fiindcă la baza cooperației stând egalitatea membrilor; importanța capitalului nu-și are rostul, deci oricine, oricât de mare capital ar avea, tot un vot numai are ca și cel care are cel mai mic capital.

Dar, acest lucru, nu voesc a-l înțelege cooperatorii noștri și foarte mulți, sunt atâtea cazuri, înțeleg că cooperația este un nou mijloc de îmbogățire repede sau o armă politică nouă pentru noui sau vechii politiciani și caută a se folosi de ea, sub diferite forme.

Dacă cooperația este singura luptă care poate recompensa bine și frumos pe cel ce a muncit cu dor, cinstit și corect pentru binele general aceasta nu însemnează că de foloasele ce ni le poate aduce să ne folosim în alt fel decât așa cum este corect și cinstit.

Intrând ca membru într'o cooperativă, trebue să ai în vedere următoarele lucruri și să le respecți cu sfințenie;

a) să fii corect și cinstit;

b) să cunoști statutele, regulamentul, legea, etc.;

c) să alegi în consiliu pe cei ce merită, după faptele lor trecute, și nu după simpatii sau interese;

d) să respecți statutele, regulamentul, legea, etc.;

e) să fii membru cu adevărat, adică, să colaborezi la toate pentru progresul cooperativei, fiindcă cooperativa progresând, progresezi și tu ca membru;

f) să nu fii un defăimător din obișnuință sau din invidie, ci din contră, să lupți contra celorlalți dușmani ai cooperativei.

De foarte multe ori mi s'a spus: „De ce să facem cooperativă sau să mă înscriu în cooperativă, dacă nu e mai ieftin că pe piață?

Dar, cooperația nu are de scop să vânză mai ieftin, fiindcă nu-i dă voie principiile, ci să facă educație, adică, să-l educe pe fiecare în sensul că, la cooperativă, beneficiul nu rămâne unui singur om sau la câțiva, ca în celelalte negoțuri, ci se distribuiesc tuturor sub formă de primă de Consum la sfârșitul anului. Și atunci? Chiar dacă cumpărăturile au fost la fel cu cele de pe piață, când la sfârșitul anului se restituie membrului din câștig, n'a câștigat? Oare acest lucru nu e așa de mare ca și lucrul din Biblie: cheltuiala să stea în acelaș buzunar cu economia, fiindcă câștigul dela sfârșitul anului nu e o economie?

Și-apoi și felul negoțului e cu totul altul la cooperativă față cu ceilalți comercianți.

Aurel I. Lepadatu.

INFORMAȚIUNI

Uneltirile Bulgariei. Vecina noastră Bulgaria a carei viclenie o cunoaștem cu toții a încercat să uneltiască în contra Greciei, promițând Serbiei Salonicul (un mare port al Greciei) în schimbul faptului că Serbia să-i garanteze neutralitatea în cazul unui razboiu Bulgaro-Gree pe care ar voi Bulgaria să-l provoace. Prim-ministrul Serbiei D-l Pasici dându și seamă de uneltirile Bulgariei nu a voit cu nici un preț să primească propunerea.

Propagande în străinătate Guvernul nostru, prin noul buge a pregătit suma de 4 milioane lei care să se întrebuințeze pentru propaganda în străinătate în folosul Romaniei.

Războiul Greco-Turc. După câteva serioase înfrângeri suferite de armatele grecești, acestea au pornit la o mare și îndrăsneață ofensivă culegând până acum frumoase victorii.

Reforma agrară în Ardeal. După ce reforma agrară pentru vechiul regat a fost votată, s'a votat și reforma agrară pentru Ardeal așa că în curând țăranii vor primi pământul ce-l merită fiindcă e al lor.

Impăcarea anglo-Irlandeză Se știe că de câtva timp o comisiune engleză și altă irlandeză au început tratative în vederea unei împăcări. Aceste tratative au mers foarte bine dela început și în cele din urmă s'a ajuns la un rezultat foarte îmbucurător: împăcarea definitivă între Anglia și Irlanda.

Greva minerilor englezi. Greva minerilor englezi a adus Angliei o pierdere de 70 de miliarde de lei.

Ofensiva grecească. Marea ofenzivă grecească pornită în contra turcilor continuă cu foarte mult succes. Armatele grecești înaintează spre nord; au trecut râul Gumenis au ocupat orașul Ermenti Dag și acum atacă orașul Kutabriei o poziție turcească foarte bine întărită. Prada de război luată de armatele grecești e foarte mare.

Țăranii ruși cer un Țar care să-i scape din dezastru. Situația economică și sanitară este mai dezastruoasă ca oricând în Rusia și teroarea roșie, mai grozavă ca niciodată. Impușcăturile de oameni nu mai încetează. Toți țăranii care formează 90 la sută din populație, vor din nou un Țar, dar un Țar democratic care să le înțeleagă și să le accepte dorințele lor. Ei vor ca acest Țar să fie ales de către o constituantă a țăranilor. Țăranii sunt foarte iritați că s'a reluat comerțul cu bolșevicii, — ei socotesc aceasta ca o prelungire a existenței bolșevicilor. Ei formează liste negre cu numele acelor cari au fabricat mărfurile exportate și jură că li vor boicota fără milă, când va fi răsturnat regimul sovielic. De altfel bolșevicii nu mai au de loc aur. Situația în Rusia e disperată.

Târgurile din Ceho-Slovacia. În anul aceste vor avea loc în Cehoslovacia următoarele târguri.

1. Târgul oriental la Bratislava dela 6—15 August a. c.

2. Al 2 lea Târg Internațional la Liberec (Reichenberg) dela 13—21 August 1921.

3. Al 3-lea Târg de Mostre la Praga, dela 1—8 Septembrie a. c.

Vizitatorilor acestor târguri li se va acorda următoarele avantagii:

50 la sută reducerea asupra prețului voiajului pe toate C. F. Cehoslovace;

Reducere asupra taxei vizei pașapoartelor. Informațiunile și vizele vor fi date la Consulatele Cehoslovaee din București, Cluj și Cernăuți;

Procurarea locuinței;

Informațiuni detallate se va acorda:

1. Pentru Târgul Oriental la Legațiunea Republicei Cehoslovace din București și la Consulatele din Galați, Cernăuți și Cluj.

2. Pentru al 2-lea Târg Internațional din Libelec la reprezentanții târgului ș. a.;

D-l L. Grunfeld et M. Goldmann București, strada Sf. Apostoli 6.

D-l Max Adler et Jacques Weissmann, București, Strada Lucaci 94, precum și la Consulatele Cehoslovace din Galați, Cernăuți și Cluj.

3. Pentru al 3-lea Târg de Monstre din Praga, la Comtoirul Popular Român, d-l Leo Margulies, București, Pasagiul Român 12, precum și la Consulatele Cehoslovace din Galați, Cluj și Cernăuți.

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

Votarea reformei agrare

Camera și Senatul a votat cu două treimi din glasuri, legea împărțirei pământurilor la țărani, în vechiul Regat, și a luat în discuție și legiuirea împărțirei pământurilor în Ardeal.

Legiuirea Regatului consfințește un fapt vechiu, câci țărănimea se afla în stăpânirea pământului, încă din primăvară.

Era folositor însă să se treacă în Contituția țărei, adică în legea legilor, drepturile țărănimei, ca neam de neamul răzășilor de azi să stăpânească în liniște pământul.

M. Sa Regele, a doua zi după votare a promulgat, adică a dat ordinul de aplicare a legei care a și apărut în Monitorul oficial, fiind de acum literă de evanghelie.

Astfel țăranii au putut vedea în vechiul regat cum voiau să-i înșele unii ce spuneau că pământul nu se va împărți, iar cei din Ardeal să i'a aminte așteptând cu răbdare ziua împărțirei pământului și-a dreptății.

Dl Averescu sefui guvernului a dat cu prilejul înfăptuirei depline a reformei agrare un manifest către țărani în care spune între altele:

„Legea agrară a fost votată de corpurile legiuitoare ale României întregite și astăzi a fost sancționată de M. Sa Regele Ferdinand I.

„Aproape *3 milioane hectare* din proprietatea rurală vor trece în stăpânirea țăranilor ca pământ cultivabil și păsune peste ceia ce-au avut până acum.

„Iubiți săteni, împroprietărirea țăranilor chezășuită de cuvântul regal dat în primavara anului 1917 de către M. Sa Regele Ferdinand, pe front chiar viteților soldați, cari stăvileau puhoiul dușman la porțile Moldovei, împroprietărirea în scrisă în Constituția țărei cu comsimțământul pretinesc al tuturor partidelor și al tuturor oamenilor politici în vara anului 1917, când s'a hotărât ca peste două milioane de hectare să treacă din marea proprietate în mânile țăranilor, în afară de ceia ce mai aveau de înainte; împroprietărirea menită să asigure îmbunătățirea stărei țărănimei și deci propășirea Țărei, *este azi consfințită pe veci prin lege și înscrisă în Constituția Țară*".

Apoi frumosul manifest după ce dă sfaturi bune țărănimei încheie astfel:

„Fericit că am putut lua parte ca prim sfesnic al Tronului la această mare dreptate făcută țăranilor, le zic, din adâncul sufletului, în numele meu, în numele colegilor mei din Guvern și în numele Senatorilor și Deputaților cari votând legea au dovedit că nu v'ați pus în deșert încrederea în ei să-i stăpâniți sănătoși, pe veci, din tată în fiu!"

General Averescu.

Și în curând va veni timpul ca aceiași frumoasă reformă de dreptate să se înfăptuiască și pentru țărănimea din Ardeal.

Starea semănăturilor

Veștile ce vin din țară arată starea sămănăturilor ca mulțumitoare, fără să fie însă strălucită. In adevăr cu toate că seceta de astă primavară n'a dănuat atât fiind urmată de ploi ce-au venit încă la timp în foarte multe părți, totuși furtunile ploile prea abundente, înundațiile grindina și alte nenorociri au stricat mult câmpurile. Astfel în Banat furtuna și grindina a disturs câmpurile în multe comune; în Bucovina și nordul Basarabiei niște viermi au mâncat sfecla și cartofii atacând apoi păpușoiul și trifoiul; în Islomița și Dobrogea seceta și apoi furtunile au distrus mult semănăturile; în Ardeal și sudul Basarabiei multe râuri au înundat ogoarele, sărăcind oamenii. Totuși după cum am spus starea sămănăturilor e mulțumitoare și vom avea o recoltă mijlocie, putând face și un însemnat export, adică să vindem cu mare câștig peste hotare. De altfel au și început a veni negustori streini la cumpărare și în Basarabia. Fructele, ce sunt în mare abundență, au fost vândute deja acestora. De asemnea vinurile vor da mult rod iar vinul va fi mult deși nu prea bogat în alcol.

Pentru toate acestea putem mulțumi lui Dumnezeu și aștepta cu încredere viitorul.

De asemenea trebue lăudat mult, țăranul care, îndată ce și-a căpătat ogorul lui nu s'a lenit ci l-a muncit cu sârguință, nelăsând nici un petec de pământ nelucrat.

14 Iulie în București.

14 Iulie este sărbătoarea națională a marei noastre aliate *Franța*. În această zi se sărbătorește a mintirea dărâmarei *Bastiliei*, o cetațue în care închideau regii tirani ce stăpâneau Franța acum o sută de ani și mai bine, pe oamenii cinstiți cari cereau *dreptate, egalitate și fraternitate*, între fii aceluiași neam francez. Această dărâmare a fost făcută de popor care s'a revoltat atacând cetățuia ce servea de închisoare. Ideile de dreptate fraternitate și egalitate n'au rămas însă nu mai între hotarele Franței.

Ele au pătruns în toată Europa și de atunci servesc ca bază de organizare a țărilor moderne, în cari poporul e stăpân, și tind să servească în legăturile dintre state, pentru aceasta ziua de 14 Iulie se sărbătorește nunumai în Franța dar în întreaga Europă.

Astfel la București s'a făcut în această zi un pelerinagiu la mormintele eroilor francezi căzuți pentru apararea patriei noastre. Au vorbit generalul francez Petain și generalul român Bobrea.

De asemea la legația Franței a fost o primire la care au luat parte autoritățile românești, colonia franceză și reprezentanții M. M. L. L. Regele și Regina.

Pacea cu Rusia.

Bolșevicii care totdeauna au avut o purtare dușmănoasă față de România au văzut că aceasta nu duce la nici un rezultat. Au căutat deci să facă o pace care să-i liniștească de grija armatelor române, în acest moment când ei au demobilizat, și pe de altă parte să le permită continuarea agitațiunilor în țara noastră, pe care o împânează cu agenți plătiți de-ai lor.

Guvernul a voit totuși să cunoască condițiile în cari bolșevicii înțeleg să încheia pacea și pentru aceasta a trimes delegați ce s'au întâlnit cu cei bolșevici pe Nistru într'o mică corabie românească. Nu se știe încă rezultatele acestor consfătuiri. In orice caz însă nu se va lua în discuție chestiunea. Besarabiei care este definitiv încheiată, drepturile României fiind stabilite pe deplin.

Bucium.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCUREȘTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați,
Ciuj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMĂ
CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și scrisori de credit in țară și in străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Contûri curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire și despre fire cântece de plugărie, păstorie și pescărie, cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele, stările sufletești și îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Școalei Române" au apărut de asemeni și alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ș. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s. p. a.
Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat.

Secția de Bancă. **Secția de Mărfuri.**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare.
Reprezentanti stabili in Bucuresti, Kosice, Praga si Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. S. GRAIOVEANU. Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Universitătii No. 3. C. 792

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 14 — 1 leu — Opt pagini — 31 Iulie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DIMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

Bine ai venit Alteță

A. S. R. Principele Moștenitor CAROL al României.

Bucură-te cetate de apururi Românească.

Bucură-te oraș al pătimirilor trecute.

Bucură-te și fii mândru, zidurile vechei tale așezări, zidurile „Koloșvarului“, s'au surpat ca temeliile vechiului Erihon, și în locul lor s'a înălțat catapeteazma d'aurită a templului culturei și libertăților românești: Clujul, vechea Napocă strămoșească.

Fericite Cluj, sună din trâmbițe de aur, îmbracă-ți veșminte de sărbătoare, să prea slăvești împlinirea scripturei proorocită de secoli de sufletul Românesc.

Prea mărește ziua fericită în care Făt-frumos, Craiul Domnesc, Vlăstarul Regesc, Solul înfrățirei cetățenilor tăi, pășește pe ulițele tale desrobite.

Sărbătorește bucuria învierei tale, și adu prinosul închinărei tale de mulțumire și laudă Domnului Dumnezeului tău, că te-a învrednicit să ajungi ziua în care, simbolul vitejiei naționale: Alteța Sa Principele Moștenitor Carol, nădejdea noastră viitoare, deschide larg porțile tale desculate de soldații Augustului și marelui său părinte Majestatea Sa Regele Ferdinand I; și ai Lui.

Și strigă cu sufletul curat, cu inimă curată:

Bine-ai venit Alteță pe plaiurile noastre.

Cultura Poporului.

Țara Românească

Astăzi nu e chiar mare rușine pentru un Român, să nu cunoască Țara Românească. Abia de curând ne-a ajutat Dumnezeu, de-am isprăvit războiul, prin care ne-am întregit-o așa cum este ea astăzi. Imi aduc aminte de vorba D-lui Goga, astăzi ministru, că zicea într'o zi din luna lui Mai, acum șapte ani în Sibiu: ci-că noi n'aveam o Țară, ci noi, Românii din aceste părți, avem numai satul nostru. Dar acum am isprăvit războiul și ne-am făcut Țara Românească întreagă, la loc, așa cum a lăsat-o Dumnezeu. Acum, fiind prea scurtă vremea dela isprăvitul războiului până astăzi dar având și alte necazuri pe cap, mai rar s'au găsit ici colea Români, cari să-și facă vreme de a umbla prin țară, să o vadă și să-o cunoască. De aceea spuneam, că astăzi încă nu e chiar mare rușine, dacă nu o cunoști.

Este însă o mare rușine pentru un Român, care nu vrea să o cunoască, ci se face niznai, n'aude, nu vede . . . Ca și când ar trebui să fie lipit pământului și numai străinii ar avea dreptul să cunoască Țara Românească.

Așa m'am gândit, că această gazetă a Culturei Poporului ar face un lucru cu minte, dacă ar scrie cât se poate de bine și cât de adeseori despre Țara Românească, așa cum este ea lăsată dela Dumnezeu și cum ar trebui să o cunoască tot Românul. Și m'am mai gândit să fac eu începutul aici în această gazetă.

Că nu se găsește numai un singur sat în Țara Românească, ci sunt peste opt mii de sate, și apoi mai sunt și cătune câtă frunză și iarbă. Și nu m'aș putea apuca de a pomeni toate satele, că n-aș isprăvi-o. Imi pare rău destul, pentru-că sunt foarte multe fără câini și case fără stăpâni, ajunse pe mâna streinilor, care fac fel de fel de vorbe și prostesc mintea oamenilor. Așa, să lăsăm povestea satelor pe altă dată.

Să umblăm puțin prin orașe și orășelele de târg.

Iată mai întâi de toate o listă a orașelor și târgurilor mai de seamă din Țara Românească; le scriu după rânduiala alfapetului:

Abrud, Aiud, Alba-Iulia, Alexandria, Arad, Baia de Criș, Baia-Mare, Baia Sprie, Bacău, Balcic, Bălți Babadag, Bârlad, Bazargic, Beclean, Beiuș, Bistrița, Blaj, Bocșa, Botoșani, Brad, Bran, Brăila, Brașov, București, Buzău, Buziaș, Cahul, Calafat, Călărași, Câmpina, Câmpeni, Câmpulung, de pe Mușcel. Câmpulung de pe Moldavița, din Bucovina, Caracal, Careii, Mari, Caransebeș, Cernăuți, Cernavoda, Cetatea Alba, Chilia Nouă, Chișinău, Cluj, Cohalm, Constanța, Corabia, Cotnari Craiova, Curtea de Argeș, Dej, Deva, Diciosântmartin, Dorohoi, Drăgășani, Făgăraș, Făget, Fălticeni, Feldioara, Focșani Galați Gherla, Giurgiu, Gurahumorului, Hârșova, Hațeg, Hotin Huedin, Hunedoara, Huși, Iași, Ibașfalău, Isacea, Ismail, Lugoj, Măcin- Mahmudia, Mangalia, Mărășești, Marghita, Mariaradna, Mediaș, Megidia, Mercurea-Ciuc, Mizil. Năsăud, Neamțu, Ocnele Mari, Odorhei, Oltenița, Oravița, Orhei, Oșorhei, Oradea-Mare, Orăștie, Orșova, Petroșeni, Piatra, Ploiești, Pitești, Rădăuți, Râmnicul Sărat, Râmnicul-Vâlcea, Reghin, Reni, Reșița, Roman, Roșiorii de Vede, Salonta Mare, Sângeoriu, (Sf. Gheorghe), Sân-Miclăușul, Sân-Miclăușul-Mare, Satu-Mare, Sebeșul săsesc, Seini, Sercaia, Sibiu, Sighetul Maramureș Sighișoara, Silistra, Simleu, Sinaia, Slănicul-Prahovei, Slatina, Soroca, Storojinet, Suceava, Sulina, Târgoviște, Târgul-Jiu, Târgul-Mureș, Târgul-Ocna, Târgul Săcuilor, Tășnad, Tecuci, Tighina, Timișoara, Tulcea, Turda, Turnu-Măgurele, Turnu-Severin, Turtucaia, Vâlcov, Vălenii de Munte, Vășlui, Vatra-Dornii, Zălau, Zârnești, Zimnicea.

Așa gândesc eu, că se cuvine ori-cărui Român deștept să știe cel puțin numele orașelor și Târgurilor din Țara Românească. Apoi, dacă le știe numele, le găsește de bună seamă, întrebând din om în om, vorba ceea, cum a nemerit orbul Brăila. Dar nu e destul să le știi numai numele, ci mai trebue să le știi și istoria lor și obiceiurile. Atâta știe vezi bine, tot omul, că în toate orașele acestea în noaptea de Paști trage clopotele de Sfânta Inviere și cu făcliile aprinse cântă: „Cristos a înviat“, că e o singură lege creștinească în toată Țara Românească și un singur cântec.

Apoi încolo, în toate orașele, unde te-ai duce la târg, cu vre-o treabă, poți să știi, că vorba dulce, mult aduce, și omul prost tot de năcaz a fost, că dă nouă și ia două ,și-apoi chiar românească să fie, dar și minciuna-i vorbă, numai să găsești un prost, care să te creadă, că oameni deștepți sunt destui, care au mâncat învățătura cu lingura.

Numai cât puțini sunt aceia, cari înțeleg cum a zidit Dumnezeu Țara românească.

Eu am învățat-o dela un ciobан. care a umblat mult.

Adecă este un munte și un nor cu ploaie dela Dumnezeu. Că apa e mai multă decât pământul uscat și pe rotogolul pământului zice, că să fie trei părți de apă și numai una de pământ uscat, iar apa este pusă hotar pământului.

Acum, așa cum îl vezi muntele ăsta, că e unul singur și norul ăsta, cum este el unul singur, ploia se scurge pe două ori pe trei părți în două trei ape și muntele cu tot pământul lui tot numai unul singur rămâne și nu se poate împărți cu apa. Că apa trece și petrile rămân. Și toate coastele și toate văile sunt tot ale muntelui. Așa a făcut Dumnezeu Țara Românească. Din Măgura Hărghitii de o parte toate apele se scurg în râul Mureșului, dar de altă parte se adună toate apele în Olt, și pe a treia parte în Siret. Și toate apele care se varsă în Mureș îmbrățișează o parte de Țară, ca să-i zici Țara Mureșului. Iar apele care se varsă în Siret, cuprind Țara Siretului, cum cele care se bagă în Olt, toate spală Țara Oltului. Și cum se întâlnesc toate trei brațele de țară: a Oltului cu a Mureșului și cu a Siretului pe Măgura din Munții Harghita și cum Măgura este una singură, așa și cele trei brațe de țară sunt numai trei ramuri dintr'un pom. Că așa a făcut Dumnezeu *Țâra Românească, ca pe un pom cu ramurile lui și cu rădăcinile lui.*

Că și din Muntele dela Pasul Rodnei se duc trei brațe de țară: unul pe valea Siretului, altul pe valea Tisei și altul către țara Someșului. Tot în trei brațe se rămurește țara și de pe Muntele Pietrosul: o parte către Someș, alta către Mureș și a treia către Siret. Apoi de pe Bătrâna tot așa: se duce o parte în țara Someșului, alta în țara Crișurilor, și alta cu Arieșul în vale a Mureșului. Alte trei ramuri se pornesc de pe Ciucaș: o ramură de țară către Olt, alta cu Teleajănul către Ialomița și al treilea braț cu apa Buzăului către Siret. La fel știe ciobanul de pe Giuvala, că într'o parte se scoboară către Olt, într'altă parte către Ialomița și într'altă parte de țară cu apa pe Argeș în jos,

Dar ce minune! Doar nu sunt numai munții cei mari făcuți așa mai este și Dealul dela Morărești, de pe care apa se duce la răsărit prin țara Argeșului, la miază-zi în țara udată de apele Vedei, iar către Apus cu apa Topologului se rămurește țara Jiului.

Cum nu poți să tai crengile unei ramuri și cum nu poți să tai ramurile unui pom, tot așa nu poți să pui hotarul de țară pe vârful muntelui, de unde se împărțește locul în trei brațe. Ca la Ciucaș, ca la Giuvala, așa este și la Retezat, și la Piatra Albă. De o parte se întinde brațul de țară al Mureșului, care primește apa Streiului, alt braț către Miază-zi cu apa Cernei, iar al treilea braț de țară cu apa Motrului în Valea Jiului

O rămurire de trei braţe de ţară e mai vede şi în hotaru satului Ciuculeni din Basarabia. De-oparte se întinde ţara udată de apele Nistrului, la Apus se întinde ţara Prutului cu apele lui, iar către ziază-zi vezi braţul de pământ de ara udat de apele Cogâlnicului şi Ialspugului.

Aşadară ţara românească este dela Dumnezeu un pom cu ramurile lui, care sunt: ţara Nistrului, a Prutului, a Siretului, a Oltului, a Mureşului, a Someşului, a Crişurilor, a Timeşului, a Jiului, a Vedei, a Argeşului, a Ialomiţei şi care Român mai vorbeşte astăzi de „Vechiul Regat" şi de „Ardeal", când nici robia de sute şi de mii de ani n'a putut opri trecerea Oltului din ţara Făgăraşului prin Turnul Roşu către Râmnicul Vâlcea şi către Dunăre până la Turnu Măgurele, să-i crepe obrazul de ruşine şi apa Oltului să-i spele ruşinea de pe obraz, chiar acolo unde şi-a tăiat Oltul drumul cu puterea dela Dumnezeu printre munţi pe la pasul Turnului Roşu, unde pe mulţi duşmani ai Românilor i-a bătut Dumnezeu, cu sabia de foc.

Acum noi să isprăvim vorba cu oraşele, pentru-că vedeţi şi Domnia voastră, în oraşe sunt mai multe păcate, ca la sate. La oraşe se adună mai multe necurăţenii, spurcăciuni, murdării, nebunii şi alte boli, pentru aceea oraşele ce găseşti tot pe lângă râurile mai mari, ca să fie apă destulă. Adecă să zicem la Bucureşti, se adună de pildă în capetele unor oameni râia şi păduchii de socialişti, de grevă, ori de alte necurăţenii, care îl roade la creeri şi trebue să se adune din când în când la un loc în gloate mari, să se scarpine unii de alţii. Atunci, după obiceiul locului ies pompierii afară la locul de adunare şi dau drumul la toate tulumbele de apă peste capetele acelor râioşi, ca să se cureţe toţi de odată. Destul de rău, că astăzi s'a cam uitat obiceiul acesta, pentru-că aşa un obicei la Adunarea Deputaţilor, ba chiar şi la Senat, ar face astăzi slujbă bună. De aceea trebue să fie apă multă în Dâmboviţa şi de aceea au trebuit să pună Nenea Bucur Ciobanul temelia Bucureştilor lângă Dâmboviţa.

Iar celelalte oraşe mai mari sunt şi ele tot pe lângă râuri mari.

Să o luăm numai pe valea Oltului în sus: Turnu-Măgurele Caracal, Slatina, drăgăşani, Ocnele-Mari, Râmnicul Vâlcea, Sibiul, Făgărasul. Braşovul, Sfântul Gheorghe, Miercurea Ciucului. Unele, cum e Sibiul şi Braşovul nu sunt chiar pe marginea Oltului, dar apa lor tot în Olt se scurge.

Apoi să ne scoborâm pe valea Mureşului, pe la Topliţa, Reghin, Târgul Mureşului, Aiud, Alba-Iulia, Orăştie, Deva, Lipova, Arad, până la Nădlac.

Dar cea mai românească este apa Siretului, că spală mulţi străini. Las că ţara udată de apele Siretului, (Moldova drăguţa) este cea mai mare dintre toate braţele de ţară, dar Siretul cu ţara lui ne-a scăpat de urgia războiului, că toată lumea s'a îmbulzit în Moldova, când era primejdia mai mare şi acolo a măucat Neamţul bătaia să o pomenească, cât va trăi. Pe la Mărăşeşti, Neamţule, să-l pomeneşti. Cum zic, Moldova ne-a mântuit ţara românească, şi apa Siretului, că fără ele ne prăpădiam ca Sârbii prin străinătăţi. In ţara Siretului avem: Rădăuţii, Suceva, Romanul, Galaţii, Tecuci, Bârladul, Vasluiul, Buzăul, Râmnicul Sărat, Focşanii, Ocna, Bacăul, Piatra, Vatra Dornii, Câmpulung, Gurahumorului. şi Neamţu.

In ţara Prutului: Cahul, Huşi, Iaşi, Cernăuţi.

In apele Nistrului: Soroca, Orhei, Bălţi, Chişinău, Tighina.

Din ţara Tişei numai Sighetul Maramureşului.

In ţara Someşului: Cluj, Gherla, Dej, Baia Mare, Satu-Mare, Bistriţa, Năsăudul.

In Crişurilor: Oradia Mare, Salonta, Beiuşul, Bradul, Butenli.

In ţara Timişului (Bănat) Caransebeşul, Lugojul. Timişoara şi Reşiţa.

In ţara Jiului: Târgul Jiului, Craiova şi Bechetul. Să băgaţi de seamă. că oraşul Bechet numai acum se zideşte. La 28 Iulie se împărţesc locurile de case la lifitaţie pe preţuri foarte ieftine, numai să zideşti casa în trei ani. Cine vrea să se aşeze acolo capătă loc de case ieftin.

In ţara Vedei: Roşiorii de Vede şi Alexandria.

In ţara Argeşului: Câmpulung, Curtea de Argeş, Piteşti, Bucureşti.

In ţara Ialomiţei: Sinaia, Câmpina, vălenii de Munte, Ploieşti, Târgovişte, Mizil.

Pe malurile Dunării: Mahmudia, Tulcea, Isacea, Măcin, Hârşova, Cernavoda, Silistra. Turtucaia toate pe malul drept. Iar pe malul stâng: Turnu-Severin, Calafat, Bechet, Turnu Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Oltenita, Călăraşi, Brăila, Galaţi, Reni, Ismail, Chilia nouă.

Pe malul Mării Negre avem: Cetatea Albă, Vâlcov, Sulina, Constanţa, Mangalia, Balcic.

Acum să-mi spuneţi D-voastră: unde este împărăţia Ardealului şi care este Ardealul. Ori nu este vorba asta rana cea mai dureroasă, care ne-au lăsat-o amintire duşmanii neamului, ca să tragem graniţa prin ruperea crengilor şi a ramurilor acestui pom, care este ţara românească? Puteţi să-mi spuneţi, pentru-că eu nu mă bat să ajung împărat peste împărăţia Ardealului, fiind-că nu sunt chiar şi că în ţara orbilor numai chioru poate fi împărat. Ci eu sunt numai un cioban, care am învăţat să cunosc ţara românească dela alt cioban care mi-a zis-o din fluier.

Vasile Vlaicu.

Adevăruri Cooperatiste

Cooperaţia urmăreşte: Înfăptuirea solidarităţii omenirii, întărirea moralei omeneşti şi organizarea consumaţiei prin producţie; şi are la bază: dreptul de proprietate al îndividului, muncă şi corectitudinea, spre mare deosebire de socialismul bolnav numit „bolşevism" sau „comunism" cari urmăreşte proprietatea corectă.

* * *

A face cooperaţie nu însemnează a aştepta totul dela stat; ci a te organiză, folosindu-te de avantajele ce ţi-le dă statul spre a ţi uşura nevoile vieţei.

Serbarea şcolară din com. Filipeşti judeţul Brăila

În ziua de 12 Iulie 1921 (Sf. Petru) orele 3½ p. m. a avut loc în grădina şcoalei din această comună, o mare serbare de finele anului şcolar 1920/21, organizată de D-l I. G. Săndulescu, Dirigintele şcoalei cu concursul D-lor Şt. Săndulescu, Iancu Stanciu şi Ghe. Boboc învăţatorii şcoalei, în asistenţa autorităţilor locale şi a unui mare număr de locuitori dornici să-şi vadă rezultatul de un an, de muncă al copiilor lor.

Serbarea s'a deschis prin „Imnul Regal" cântat de corul elevilor acestei şcoli sub conducerea D-lui învăţător Şt. Săndulescu, urmând cuvântarea ocazională a D-lui I. G. Săndulescu Dirigintele şcoalei după care *D-l Dimitrie Perianu advocat din Bucureşti şi fiu de sătean din această comună*, recunoscător acestei şcoli la care şi-a căpătat primele cunoştiinţe elementare şi în amintirea memoriei defunctului său frate Dr. Alecu Perianu mort în războiul pentru întregirea neamului repetă declaraţia pe care a făcut'o şi în scris că acordă pe vecie un premiu de 300 lei anual, ce va purta numele de „premiul Doctor Alecu Perianu" şi care se va da în fiecare an celui dintâi dintre absolvenţii.

Urmează apoi diferite producţi ale elevilor pentru reuşita cărora întreaga adunare îi răsplăteau cu oplauze.

Urmat apoi cuvântările rostite de D-nii învăţători Şt. Săndulescu, Iancu Stanciu, Ghe. Boboc şi de Preotul I. Todescu, prin care se dau diferite sfaturi părinţilor, elevilor şi mai ales absolvenţilor după care apoi se procedează la distribuţia premiilor constând din coroane de flori lucrate de elevi, cărţi donate de învăţătorii şcoalei şi diferite lucruri donate aparte de D-l D. Perianu, iar absolventului Bruzea Petre pe lângă aceste premii is'a dat şi premiul „Dr. Alecu Perianu" de 300 lei chiar personal de D-l Advocat Perianu, îndemnându pe absolvent să fie silitor şi de aici înainte la carte.

D-l I. G. Săndulescu Dirig. şcoalei închieie serbarea mulţumind căldures D-lui Perianu pentru premiile ce a douat, *dând un bun exemplu şi altora*, mulţumeşte apoi autorităţilor locale pentru concursul dat şcoalei şi sătenilor participanţi.

Serbarea s'a terminat la orele 6 p. m.

Ioan R. Chiru,
Notarul comunei.

De vorbă cu cetitorii nostri

Maxim Boşcălanu. Măriţei Bucovina. — Compătimind suferinţele Dv. îndurate în prinsoare, Domnul Director, vă trimite cu drag foaia noastră. Povestiţi tutulor consătenilor şi prietenilor Dv. cele ce aţi văzut petrecându-se în ţara rusească de când legile şi omenia au fost alungate de o mână de nebuni. Arătaţi tutulora ce a ajuns o ţara bogată şi un popor mare, prin uneltirile streinilor incubaţi în Rusia. Să afle toată suflarea Românească, şi să strângă frăţeşte rândurile în faţa streinilor ce uneltesc şi pe la noi.

FOILA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Asasinul

Eşia încă repaüsata „Acţiune" a lui Victor Ionescu.

Unul din colaboratorii gazetei, reporterul politic F., s'a gândit să dea ziarului un roman „senzaţional".

Scopul lui era, cu deosebire, de a dobândi cetitori în lumea evreească, în care foaia nu prea se căuta.

Greu se scrie un roman, fie el chiar „sensaţional!"

De aceea F. s'a mulţumit să alcătuiască două s'au trei foiletoane şi a şi început publicarea povestirii, susţinând că „a compus volume întregi".

S'a întâmplat, că isprăvile evreilor lucrării lui F. — înşirate simplu, gazetăreşte — să placă mult publicului către care erau îndreptate. Romanul se ocupa de „tainele elitei israelite".

Tirajul gazetei a început din zi în zi. Ba ceea ce era mai neobicinuit, *se măria şi... în trecut* întrucât se porneşte o ploae de cereri de numere vechi la administraţie,

Deşi se luau preţuri îndoite şi în urmă, chiar întreite pe numerile vechi, totuşi ele erau mereu mai căutate. — Aş vrea să iau nişte numere vechi din „Acţiunea", şopt o doamnă sfioasă, deschizând cu teamă parcă uşile administraţiei.

— Ce numere?

— Din romanul în curs. Mi-ar trebui — cum să zic? — numerile în cari s'a tipărit începutul dragostei dintre Isac şi Ruhala.

— Începutul? Eu nu cetesc pe Isac şi pe Ruhăla — răspundea ironic funcţionarul din administraţie. Apoi sever: mie să-mi spuneţi ce număr: 10, 20, 30, 100?

— Nu ştiu pe numere.

— Regretăm atunci...

— Dacă e aşa, *daţi-mi toate numerile de când a început romanul.*

Dialogul acesta se schimbă de zece ori pe zi la ziar.

Toată lumea era fericită: directorul că i-se răspândeşte foaia; administratorul, că face vânzare; publicul că află tainele „elitei evreeşti"... dar, mai mult de cât toţi, autorul!

F. era în al nouălea Cer! Uite nene, că avea "stofă de romanist" şi el nici nu bănuia! Succesul era o „consacrare", cea mai sigură dintre toate. De acum încolo nu-i mai pasă de nimic: cariera literilor îi era deschisă.

Scria zilnic foiletonul — după câteva zile se dase de gol că n'are nimic gata — şi îl scria din ce în ce cu mai mare entusiasm, pentru-că vânzarea creştea.

Pe vremea aceea F. era cam slăbuţ. Nenorocirea lui! Intr'o bună zi căzu la pat. Trimise foiletonul de acasă, măzgălit ca vai de lume. Nu se prefăcea, era bolnav serios. Căldura i-se mărea. Mediul îl opri de a mai scrie.

Corectorul ziarului, Constantinescu-Lascabelo, se pomeni atunci cu următorul răvaş:

Dragă Lascabelo!

Aici, alăturată, îţi trimet o piesă de 5 lei şi te rog să faci tu — cum te vei pricepe, că ştiu că eşti băiat de talent — urmarea romanului pe mâine, eu fiind bolnav al tău F. Colegii intervenirâ pe lângă Lascabelo, ca să nu cadă beleaua pe capul lor:

— Fă-i Lascabelo, că e bolnav!

Lascabelo se împotrivi la început, susţinând că i-s'ar cuveni 6 lei. Atât luă F. pe foileton. In cele din urmă se învoi. A doua zi alt bilet:

Dragă Lascabelo!

Îţi mai trimet o patacă de cinci lei, cu aceiaşi rugăminte, fiind încă în pat.

Servus F.

Grozav îl nemulţumea pe Lascabele, *diferenţa*: două halbe, nu corn şi bacsişul, la fiecare foileton. Se supuse totuşi şi de astă dată. Povestea se mai repetă de câteva ori. De câte ori primea răvaşul şi „pataca", Lascabelo devenea antisemit şi ocăra de mama focului ziarul — lucru curios — mergea tot atât de bine: ca şi cum Lascabele ar fi trăit, de acum lumea, în mijlocul „elitei evreeşti", de care habar nu avea.

Intr'o zi Lascabele îl trase un chef, sau mai bine zis *începu* un chef, pentru că nici una din petrecerile noului romancier nu ţineau numai o singură zi. Fără hula asta, unde ar fi fost bietul Lascabelo! Era vorba că F. să se întoarcă la slujbă, când biletul fatal sosi:

Dragă Lascabele!

Iată piesa, din înainte cu romanul, că merge. Sunt mort, devotat. F. Lascabele nu zise nimic. Se duse direct la tipografie, aşa cum era, *în cămaşă*, luă fâşiile lungi de hârtie de corectură pe care scria de obicei şi se puse pe lucru. După ce sfârşi foiletonul, puse la urmă un cuvânt cu litere mari, gotice şi îl sublinie de trei ori — ca un fel de iscălitură:

„Sfârşit".

Apoi se întoarse la berărie, împăcat.

Acest prilejiu, după expresia unui coleg, fu un adevărat carnagiu: Avram se sinucide de disperare şi fiind încuiat în camera sa, este mâncat trei sferturi de soareci; Ruhăla fu sfâşiată de o leoaică la o mengerie dela Urşi; Isac se înecă în lacul Tei şi cadavrul său ajunse la Urgii; Nutanael fu tăiat în două de un tren în staţia B. M.; iar Sarah, frumoasa Sarah, cea cu părul roşu ca romanele, căzu în mânele canibalilor cari o mâncară în ziua când şeful tribului îmbrăcă un surtuc nou, ca să fie sigur că nu va mai fi pus să continue romanul — cum ar fi cerut interesele ziarului — Lascabele ucisese pe toţi evreii povestirii!

Când acest ultim foileton căzu în mâna lui F., nenorocitul, galben ca un mort, înfăşurat într'un palton gros — deşi era verde — alergă la redacţie disperat.

— Unde e Lascabelo să-i zbor creerii? Mizerabilul! Ucigaşul! Unul, domnule, măcar unul de afarisenie să-mi fi lăsat, tot puteam continua romanul aducând noui actori în scenă. Aveau de gând să-l ţin măcar până la Crăciun! La ce a dus'o de Sarah, pe frumoasa Sarah la canibali şi pe Natanael în staţia B. M. nu ştiu!

— Ponson de Terrail cum îşi învia evreii? Inviază-i şi tu! îl sfătui un coleg.

— Pe cine să înviez, mă? Pe

Sergent Vasile Iuncu. — Să trăieşti camarade şi să ştii că ostaşul român este acelaşi de la general până la soldat, cu acelaşi suflet mare şi aceiaşi iubire de ţară. Ne bucurăm din iuimă că ziarul nostru este preţuit de ostasi noştri şi voi gradaţii aveţi datoria să desluşiţi soldaţilor noştri îndemnurile noastre bune.

Secretariatul.

Cruţaţi pădurile

Prin noua lege votată de parlament mai acum câteva zile, s'au luat multe măsuri înţelepte, menite să împiedice înstrăinarea pădurilor noastre.

Datorită acestei legi venite la timp se va rândui tăierea pădurilor aşa fel ca să nu se îngăduie tăierea fără nici-o samă care s'a făcut până acum, De asemenea străinii nu vor mai avea dreptul să cumpere întinderi mari de păduri, cum au făcut până acum şi lemnele să le trimeată în străinătate cu preţuri mari.

Din pricina aceasta lemnul de lucru este foarte scump şi, e mare lipsă de el sau şi dacă se găseşte e de calitate nu tocmai bună. Starea aceasta de lucruri trebuia să înceteze mai ales acum când lemnul se caută foarte mult la noi pentru refacerea locuinţelor stricate din cauza războiului.

Legea dă putinţa cooperativelor muncitoreşti sau ţărăneşti să cumpere şi să exploateze pădurile.

Astfel lemnele nu vor mai trece hotarul ci vor folosi acelora care le tăie şi le fasonează iar banii scoşi din vânzarea lor intră în pungile românilor noştri, îmbogăţindu-i pe dânşii şi pe familie lor.

De aceea sfătuim pe toţi gospodarii de la Ţară. ca şi pe cei mărginaşi de la oraşe să se întovărăşească în cooperative care pe lângă un bun câştig bănesc le va procura şi lemnul pentru ars şi pentru cele trebuitoare unei mici gospodarii cu preţuri eftine.

Nădăjduind că sfatul nostru prietenesc va fi ascultat le urăm tuturor muncitorilor cinstiţi, spor la muncă.

Moş Dumitru.

Avram, pe care l-au mâncat şoareci pe trei sferturi nu mai puţin; pe bietul Metanoel tăiat-drept în două de tren; pe Ruhăla ruptă în bucăţi de lei, sau pe frumoasa Sarah din măruntaele canibalilor? Şi aceasta portiţă de scăpare nu-a luat-o, asasinul! l-a fărâmiţit *ca să nu mai poată măcar învia.*

Peste câteva zile după ce se mai liniştisă lucrurile, Lascabelo strigă în gura mare:

— Păi ce vrea el? Cu cinci lei *să-şi ţie* vieaţa ţutulor necunoscuţilor până la a doua înviere?

Const. Riuleţ.

Inştiinţare

Ziarul Nostru se poate găsi în capitală la următorii chioşcari:

1) Chioşcul Lupovica la Sf. Gheorghe;
2) Chioşcul dela statuia lui I. C. Brătianu;
3) Chioşcul spitalul Colţei;
4) Chioşcul Hotel Princiar;
5) Chioşcul Str. Regală 4;
6) Chioşcul „Independenţă" calea Victoriei;
7) Chioşcul Bulevardul Carol colţ Victoriei;
8) Chioşcul Hotel Boulevard;
9) Chioşcul Strada Regală 6.

Şcoalele streine

Nimărui nu trebue să-i scape importanţa scoalelor streine aflate la noi în ţară.

Nu ne vom ocupa de şcoalele streine clandestine, de care a prins de veste la timp admirabilă organizaţiune a Siguranţei Statului nostru, ci ne vom mulţumi să punem în discuţiune şcoalele streine cunoscute.

Aşa zisele şcoli confesionale sau înmulţit în ultimul timp.

Dacă ar fi să dăm crezare organizatorilor şi conducătorilor acestor şcoli şi în special preoţimei streine, ce stă în fruntea lor, şcoalele confesionale streine, sânt destinate să creeze buni cetateni ai acestui stat, menţiţi conducerei viitoare a organizaţiunilor străine aflătoare în ţară.

In realitate însă aceste şcoli formează un pericol permanent liniştei publice, ele fiind destinate să crească generaţiunile viitoare, în acel spirit de ură caracteristic actualilor conducători, ce luând parte la marile prefaceri prezente, nu pot renunţa la spiritul şovin în cari au fost crescuţi, la dărămărea privilegiilor avute în timpul stăpânirei conaţionalilor lor.

Si ce este mai dureros e faptul că se vântura ideia că însuşi statul Român, să contribue materialiceşte şi să sprijine moraliceste, aceste pepiniere de iredentisti şi anti români viitori. In baza tratatelor de pace prin cari statele aderente pe temeiul reciprocităţei, acordă libertăţile cultului şi şcoalelor minorităţilor, urmează şi noi ca o naţiune civilizată, să acordăm aceste libertăţi.

Nimic nu ne împiedecă însă, să cenzurăm exercitarea acestor libertăţi, spre a nu fi dăunătoare consolidărei şi siguranţei statului nostru. Si fie însusi temeiul tratatelor de pace trebue să reducem aceste şcoli la proporţia reală a membrilor naţionalităţilor streine şi la adevăratele lor nevoi.

Cum limba oficială a statului nostru, este limba naţională de stat, aceste şcoli ori care ar fi destinaţiunea absolvenţilor,

să fie obligate ca toate cursurile, afară de cele de specialitate să le predea în limba oficială de stat.

De asemeni cursurile şi cărţile de studiu, trebuesc supuse unui control serios, spre a nu se depăşi întru nimic însuşi scopul confesional, profesional în vederea căruia conferinţa păcei a acordat aceste libertăţi.

Dacă e să credem declaraţiunile conducătorilor autorizaţi ai naţionalităţilor streine, că doresc să rămână cetaţeni credincioşi ai acestei ţări, şi că doresc să participe la viaţa publică aceste afirmări nu concordă cu sporirea şcoalelor streine.

Statul Româna deschis larg porţile serviciilor publice tutulor cetătenilor fără deosebire de neam.

Pentru ocuparea viitoare a profesiunilor libere şi a tutulor serviciilor nu se va cere de cât studiile necesare acestor îndeletniciri. Si atunci, daeă în adevăr, streinii în mod serios, doresc să ia parte la conducerea vieţei publice cum vor putea să o facă dacă nu au urmat şcoalele Statului Român!

Căror scopuri ascunse se pregătesc elevii şcoalelor streine sporite în ultimul timp;

Ce se va face cu acest proletariat intelectual eşit din şcoalele streine şi cărora le vor fi închise uşile profesiunilor şi ale serviciilor publice româneşti? *Sânt crescuţi spre a creia legiuni noi de nemulţumiţi spre a spori numărul agitatorilor viitori.*

Trebue să luăm aminte. Problema prezintă o mare însemnatate pentru viitor. Minorităţile adită cetăţenii noştri de alte naţionalităţi, ei însuşi trebue să înţeleagă situaţiunea grea ce o pregătesc generaţiilor viitoare şi să reducă numărul şcoalelor profesionale la adevăratele lor nevoi şi în raport cu numărul locuitorilor lor naţionali.

E în deobşte cunoscut că şcoalele confesionale pregătesc preoţii culturilor respective. Ori la populaţiunea streină, cunoscută din statisticele oficiale, nu-i necesită atâtea şcoli, fiind că nu toată populaţiunea strcină se va putea transforma în hogi, rabini, pastori şi pateri.

Statul însuşi trebue să reducă numărul şcoalelor confesionale la proporţiunea adevărată a populaţiunei streine fiind răspunzător de viitorul tinerilor generaţiuni ast-fel reduse să le acorde nu numai sprijinul său, ci să le statifice, să le formeze şcoli de stat, în interesul cetăţenilor de alte neamuri, ce contribue şi ei la greutăţile statului nostru.

Dreptul istoric de viaţă al poporului nostru în cuprinsul hotarelor ţărei lui, impune datoria măsurilor de prevedere celor chemaţi să-i conducă destinele.

Astfel în organizarea societăţei viitoare şi în pregătirea ei, exercitarea tutulor profesiunilor să fie subordonată şcoalelor Româneşti, de Stat. După cum legiuitorii tutulor statelor, în acordarea drepturilor de exercitare a diferitelor profesiuni cer un anumit sens moral şi o anumită pregătire. Noi Românii în interesul consolidărei ţărei noastre pentru cari am jertfit atâta sânge şi atâta muncă, trebue să luăm măsuri pentru viitor.

Toate intenţiunile sub versive pot fi legal şi civilizat paralizate, fără a creia nemulţumiri, ci numai direcţionând concepţiunile greşite spre drumul cel drept.

Astfel în Statul Nostru Românesc unde toţi cetăteni, de toate îndeletnicirile vieţei sociale şi anume:

1. Numai absolvenţii şcoalelor şi universităţilor statului, vor putea exercita profesiunile libere, sub condiţiunea diferitelor titluri ce se vor acorda.

2. Numai absolvenţii şcoalelor Comerciale Româneşti, vor avea dreptul să exercite profesiunea de comerciant în viitor.

Capitalurile streine vor fi neapărat admise, în firmele româneşti conduse şi direcţionate însă numai de Români.

3. Meseriile nu se vor putea exercita de cât de absolvenţii şcoalelor de meserii Româneşti, de stat.

Până la realizarea acestor măsuri de prevedere naţională, până la înfiinţarea tutulor şcoalelor de care avem nevoie şi în epoca de tranziţie în care trăim, vom putea lua imediat măsuri ca toţi aceia ce vor cere autorizarea exercitărei unui comerţ, sau a unei meserii să dovedească cel puţin că epoca de pregătire, de ucenicie au făcuto într'o instituţie sau la un patron Român.

Aceste măsuri de identificarea persoanelor ce iau parte la viaţa economică a Statului nostru, nu pot nemulţumi absolut pe nimeni.

Insuşi cetăţenii noştrii de alte naţionalităţi au interesul ca în statul nostru comun, să aibe privilegii faţă de streinii altor state.

Cetăţenii Români, ori care le-ar fi neamul, aspirând la exercitarea diferitelor indeletniciri în stat, trebue să se supună condiţiunilor generale de admisibilitate în aceste îndeletniciri. Spre a deveni medici, trubue să urmeze facultatea de medicină, spre a deveni magistraţi, avocaţi sau funcţionari, pe cea de drept, spre a ajunge ofiţeri, rigorile şcoalelor militare; comercianţi şi meseriaşi urmează să prezinte garanţiile unor anumite pregătiri.

Părinţii cetăteni români, streini de neam, trebue să se gândească la viitorul copiilor, lor ce şi'i vor face în ţara românească, trebue să se gândească la răspunderea lor faţă de aceste nevinovate vlăstare şi să nu se lase minţiţi de nişte iluzii ce nu se vor mai împlini nici când.

Lăsând îndemnul celor ce le primejduesc viitorul copiilor printr'o pregătire streină situaţiunei şi realităţei, să îndrepte activitatea copiilor lor spre tărâmul cel sănătos, Şcoalele Statului Român, pot asigura situaţiunea copiilor tutulor cetăţenilor, nu şcoalele confesionale, al căror absolvenţi nu vor putea ocupa puţinele locuri din cierul religiilor streine. Cetăteni Români de neam strein retrageţi-vă copii din şcoalele streine, ori care ar fi îndemnul şi presiunea exercitată asupra voastră, şi înscrieţi la şcoalele statului, fiindcă în Statul Român vor trăi în viitor.

Judecaţi voi înşi-vă, cu propria voastră judecată, nu prin mintea şi influenţa celor ce stărulesc şi în potriva vremei şi în potriva realităţilor.

V. Chiru.

Socialiştii din alte ţări

Că în toate ţările, unde sunt fabrici şi alte întreprinderi industriale, şi lucrătorii dela noi s'au organizat pentru apărarea intereselor lor. Şi au avut şi au dreptate. Căci era o vreme, când lucrătorul, nu numai dela oraş, ci şi cel dela sat, era socotit drept maşină, care să producă cât mai multă avere pentru stăpân. Până nu s'au *unit*, ca să-şi apere interesele, nu au putut face nimic. Indatăce s'au unit, lucrurile au început să se îndrepteze, lucrătorul a ajuns să-şi capete o răsplată mai dreaptă a muncii lui, pacea a început să se înstăpânească între clasele sociale şi lucrurile vor avea să meargă tot mai bine.

Diavolul însă nu doarme. S'au sculat o seamă de oameni şi au zis: nu e bine nici aşa. Nimeni să nu mai aibă nici o avere: ţăranul să nu mai aibă pământ, care să fie proprietatea a lui, fabricantul să nu mai aibă fabrică şi maşinile lui, meseriaşul să nu mai aibă uneltele lui, nimeni să nu mai fie proprietar de casă.

Toate să fie ale tuturor, ear pentru împărţirea lor se vor înfiinţa nişte comitete numite *sovlete*. Dar totul să fie *comun*. Pe oameni i-au apucat multe nebunii, dar nebunia aceasta numită *comunism* sau *bolşevism* le-a pus vârf la toate.

Unde duce, am văzut şi vedem în Rusia, unde în urma activităţii sovietelor numărul locuitorilor a scăzut cu 12, şi *douăsprezece milioane de suflete*, căci pier de foame şi de boale şi de goliciune şi de frig, ear bolşevicii din sovietele cele multe cu armata lor şi ceice ţin cu ei se lăfăesc în puţinele bunătăţi, cari au mai rămas. Chiar şi socialiştii cei adevăraţi sunt prigoniţi în Rusia, unde le zic *mencevici*, de aceea citim mereu prin gazete, că în Rusia nu mai contenesc tocmai socialiştii cu răscoalele contra bolşevicilor.

Şi la noi s'au găsit o seamă de oameni, cari s'au străduit şi se mai străduesc să vâre otrava bolşevismului în sufletul oamenilor noştri. Aceşti otrăvitori sunt de două neamuri: Ovrei şi Unguri.

Seama aceasta de Ovrei au tot interesul, ca la toate popoarele să fie veşnic nelinişte, frământare, ură între fraţi, căci numai atunci neamul lor poate „profita" cât mai mult jumulind pe creştini. De aceea şi vedem în fruntea comuniştilor sau bolşevicilor tot Evrei (Jidovi); în Ungaria a fost Bela Kun, în Rusia Trotchi, în Germania alţii. Ca să înşele ochii lumei au cumpărat şi cumpără şi suflete,

de creştini, cum e la noi unul Cristescu şi alţi câţiva, pe cari îi pun în frunte, ca lumea să creadă, că Românii sunt ceice vreau bolcevism.

Noi mai avem parte şi de alţi propovăduitori ai bolcevismului. Aceştia sunt Ungurii trimişi de guvernul din Budapesta. In Ungaria, câtă o mai rămas, stăpânesc şi acum boerii şi ciocoii (conţi, baroni şi nemeşi). Aceştia nu au dat poporului unguresc de acolo nici până în ziua de azi nici votul universal, egal şi secret, ca la noi, nici nu au făcut nici o lege ca moşiile cele mari să fie împărţite la ţăranii fără pământ sau cu pământ puţin, Ca să-i ameţească, le cântă mereu, că întâiu trebue să cucerească înapoi pământul românesc al Transilvaniei, cel slovăcesc al Ceho-Slovaciei, cel sârbesc al Croato-Slavoniei. Fiind Ungaria acum o ţară mică, vede că cu puterea armelor nu poate face nimic împotriva celor trei ţări, între cari numai România singură e mai mare decât a fost Ungaria până în anul 1918. De aceea tocmai la noi caută mai mult să producă nerânduelţi mari cu ajutorul ideilor bolşevice sau comuniste. Dar nu au izbutit şi nu vor izbuti. Căci şi la noi socialiştii, în cari se bizuiau mai mult nu mai vreau să ştie nimic de comunişti, mai ales că aceştia sunt mai toţi arestaţi şi în curând vor avea să-şi capete osânda fiind condamnaţi la muncă silnică în ocne.

Cumineţirea aceasta a socialiştilor a început încă de mai înainte în alte ţări. Cei mai mulţi socialişti sunt în Germania, ţara care are cele mai multe fabrici, deci şi cei mai mulţi socialişti. Eată ce zice un deputat socialist *german*, despre datoriuţele socialiştilor:

„In toate ţările vedem după prăbuşirea cea mare (din 1918) majoritatea lucrătorilor socialişti având guvernul în mâna lor sau fiind părtaşi la el şi totodată ca reprezentanţi şi apărători ai intereselor *naţionale* din ţara lor. *Lucrătorul german se simte mai întâiu ca German şi numai după aceea ca socialist internaţional.**)

Socialişti din Carintia (o provincie din Austria) şi-au adus numai decât aminte, că ei sunt Germani şi au pus mâna pe armă, ca să-şi apere ţara lor, când armata jugo-slavă a vrut să o cuprindă. Socialiştii cehi sunt mai întâi Cehi, tot aşa cei englezi, francezi şi cellalţi. De lucrul acesta trebue să se bucure orice bărbat, care nu se lasă înfricat de nimeni. A fi naţional nu însemnează a nu se interesă de bunăstarea materială, ci însemnează a lucra, ca bunele însuşiri, pe cari le are poporul tău să fie desvoltate cât mai mult, poporul să înflorească şi lucrătorul să se simţească bine în mijlocul lui. A fi naţional însemnează a fi liber, libertate adevărată nu poate însă exista fără să stăpânească rânduela bună, care regulează drepturile şi interesele fiecăruia. Unde se înţelege libertatea astfel, că fie care poate face ce vrea, acolo stăpâneşte *anarhia*, adecă un fel de războiu al tuturor contra tuturora şi lipsa oricărei rânduieli In cuprinsul unei naţiuni trebue să fie apărate interesele fiacărui indivíd şi ale fiecărei clase sociale cu îngrijire (adecă să nu caute lucrătorii binele lor făcând rău celorce au fabrici şi ateliere, nici proprietarii de fabrici şi ateliere celorce lucrează în ele, nici ţăranii orăşenilor, nici orăşenii ţăranilor)."

*) *Internaţional* e ceice nu-şi bate capul cu neamul lui şi nu se socoteşte nici că e Român, Ungur, Cerman, francez sau alt neam.

Frumoase vorbe dela deputatul socialist german! Iar ideile lui au prins la socialiştii germani, cari ştiu, că încă în anul 1919 s'au hotărât cu bucurie să lucreze un timp anumit nu numai opt ore pe zi, ci nouă, declarând, că câştigul dela ora a noua îl lasă pe sama ţării lor strâmtorate.

O pildă frumoasă de dragoste de neam şi de ţară au dat şi socialiştii *englezi*. Ei au fost până acum de curând în grevă şi acum e vorba să se impace cu proprietarii minelor, în cari lucrează. Un reprezentant al guvernului le-a dat de ştire. că va trebui să li se micşoreze *lefurile* (simbriile, salariile), pentrucă lucrurile s'au eftimit în Anglia şi dacă li se vor plăti tot lefurile cele mari, va fi rău de ţară, care nu mai poate plăti cârbunii aşa de scump. Conducători lucrătorilor au declarat, că ei *se învoesc* la micşorarea lefurilor.

Dar socialiştii unguri ce zic?

Socialistul, Cismadia, care e deputat în camera din Budapesta, a declarat scurt: „Noi suntem socialişti, dar în rândul întâiu suntem de o sută de ori, de o mie de ori *maghiari*." Ear fostul ministru socialist al Ungariei, Carol Peyer, a protestat contra celor ce zic, că socialiştii unguri ţin cu bolşevicii, când ei luptă cu tărie contra lor.

Când va veni deci ispititorul evreu, ungur sau român cumpărat, ca să-i îndemne pe lucrătorul român la bolcevism, răspundă-i cu furca cea lungă! Căci cel evreu lucrează pentru neamul lui evreesc, cel unguresc pentru neamul lui unguresc, şi nici unul pentru binele lucrătorului român.

Victor Lazăr.

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Când am vorbit întrunul din numerile precedente ale *„Culturei Poporului"* despre *apa de beut* am arătat că corpul omului perde în fiecare zi aproape *trei* litri de apă şi că această apă trebuie pusă la loc în măsura în care să perde adecă tot zilnic. Despre această trebuinţă a corpului ne înştiinţează *setea*, şi toată lumea ştie cât de mult ne chinueşte *setea* când nu avem la îndemână apă sau alte beuturi, cu cari s'o satisfacem. Setea este şi mai chinuitoare decât *foamea*. Am vorbit atunci pe larg despre apa de beut. acum, vreau să zic câteva cuvinte şi despre celelalte beuturi cu care ne putem mulţumi setea Dar înainte de ale înşira este bine ca să arăt mai pe larg rolul pe care îl joacă beuturile noastre în corpul nostru, cum şi în ce fel trebuie luate ele.

Mâncările tari întrate în stomac să mistuie mai uşor când sunt înmuiate într'o câtime oarecare de lichid. Organele şi umorile (umezelile) corpului nostru cuprind o cantitate mare de apă, care mereu să perde prin sudoare, bale, ud, etc., şi care zilnic trebuie pusă la loc.

Toate beuturile merg în stomac, care le mistuie şi după aceea ele trec în sânge şi în celelalte umori ale corpului. Dacă luăm beuturi în cantitate prea mare, mai mult decât ne trebuie te moleşesc şi ostenesc stomacul, îl umflă prea tare şi îl împedecă dă a mistui bine mâncările tari (solide). Pe lângă aceasta beuturile prea multe subţiează sângele şi produc o slăbiciune generală. Prin urmare nu trebuie să bem printre mâncări, dela o masă până la cealaltă, dacă voim să avem poftă de mâncare şi mistuirea să să facă cu înlesnire. Afară numai de cazul când am muncit prea din greu, am umblat prea mult, ne-am ostenit peste măsură şi din această pricină avem o sete arzătoare, atunci putem s'o potolim bând puţină apă, sau o limonadă, o bere sau alte beuturi răcoritoare. La o mâncare este de ajuns dacă bem 2 până la 3 pahare de apă, iar copiii un pahar până la unu şi jumătate.

Un lucru de mare însemnătate este *temperatura beuturilor*. Mulţi din noi au obiceiul de a lua supa *fierbinte*, tot aşa şi cafeana cu lapte, ceeace este rău, afară numai de împrejurarea în care voim să scăpăm de o durere de cap (migrenă) prin o excitare (aţâţare) vie a stomacului cu ajutorul lichidelor fierbinţi, cari atrag sângele dela cap în jos. Beuturile trebuie să aibă o *temperatură* (căldură) *potrivită*.

Sunt mulţi cari în timpul verii iau beuturile cât să poate de *reci*, din ghiaţă sau chiar cu ghiaţă, ceeace este iarăşi rău deoarece ne pot produce o greutate în mistuire. Obiceiul de a lua printre mase beuturi prea reci, sau îngheţată, este şi mai rău, căci s'au văzut cazuri în cari omul, în timpul verii, fiind asudat a murit subit (repede), pe neaşteptate; iar mulţi capătă colici (dureri) întestinale, vărsături, urdinare ca de holeră şi chiar peritonită (aprinderea cămeşii maţelor). Prin urmare, nu vă lăsaţi ispitei şi nu întrebuinţaţi nimic *ce este prea rece*. Apa adusă dela fântână în momentul de a fi beută este îndeajuns de rece.

Să vedem ce trebuie să facem în caz de *boală*. In boalele cu fierbinţeală mare, cum sunt: febra tifoidă (lingoarea), pojarul, vărsatul, scarlatina, sau în aprinderile cu căldură mare, trebuie să bem lichide în măsură potrivită, nu mult odată, ci des şi câte puţin. Beutura să fie rece ca temperatura din casă, iar nu ţinută în ghiaţă. In boalele de rinichi însă beuturile trebuie date în cantitate mare pentru ca bolnavul să facă ud mult. Când stomacul este leneş şi mistuirea anevoioasă este bine ca la sfârşitul mesei să să iee o beutură caldă, un ceaiu de teiu, de muşeţel un ceaiu rusesc sau o cafea turcească, cari înţeţesc stomacul. Când însă boala de stomac să însoţeşte de dureri şi de vărsături, simple sau cu sânge, atunci este bine să se iee beuturi reci, recite în ghiaţă. In convalescenţă, după o boală grea, bolnavii îşi vor lua obiceiul din timpul sănătăţii, vor bea numai la masă, potrivit trebuinţelor corpului, după cum îl va povăţui setea.

Intru cât priveşte *natura beuturilor*, ea este foarte variată după cum este şi compoziţia lor, dela care atârnă atât modul lor de lucrare, cât şi cantitatea şi temperatura lor. Cea mai simplă, cea mai bună, şi mai sănătoasă, cea mai naturală, căci ea să bea aşa cum a lăsat'o Dumnezeu, este *apa de beut*, despre care am vorbit amănunţit cu altă ocazie. După acestea avem *beuturile acidulate* (acrisoare şi dulci) cum sunt limonadele şi apele minerale, naturale sau artificiale, cari sunt mai mult întrebuinţate şi folositoare.

Limonadele sunt beuturi răcoritoare cari să prepară cu suc sau zamă de lămâie (citroană), apă şi zahăr, sau cu alte diferite acide. Limonada care să prepară cu suc de lămâie să numeşte *limonadă citrică*, fiindcă sucul de lămâie este *acidul citric*, care să prepară în două moduri; cu apă *rece*, sau cu apă *fierbinte*. In primul caz, cu *apă rece*, este de ajuns ca să stoarcem o lămâie tăiată în două, într'o jumătate de litru de apă şi să punem zahăr cât voim să fie de dulce; iar în cazul al doilea să curăţă o lămâia de coaje, să scot seminţele, să taie felii şi să toarnă peste ele o jumătate de litru de *apă fierbinte;* este bine ca coaja de lămâie să să frece cu zahărul care să pune în limonadă pentru a-i da acesteia un gust mai plăcut. Această limonadă, înainte de a să bea să lasă să se răcească: ea este mai puţin acră decât cea făcută cu apă rece şi este mai sănătoasă.

Limonada gazoasă să prepară din 2 pachete cu prafuri: unul cu 2 grame de acid citric (sare de lămâie) şi 50 grame de zahăr, care pachet să toarnă într'un litru de apă rece, apoi să toarnă celalalt pachet care cuprinde 2 grame de bicarbonat de sodă. Această limonadă să mai poate prepara din apă de seltz în care să pune sirop de lămâie sau un sirop de coacăze (strugurei roşii) de cireşe, de smeură. Aceste limonade sunt toate foarte bune şi să pot bea pentru răcorirea setei.

Limonada vinoasă este limonada obicinuită cu lămâie, despre care am vorbit mai sus, în care să pune 250 grame vin la un litru vin roşu sau alb vechiu.

In general limonadele sunt beuturi plăcute, răcoritoare, pe cari le pot bea oamenii sănătoşi pe căldurile mari, în timpul verii, însă cu condiţie ca să nu le beie în cantitate prea mare, nici prea reci, nici cu ghiaţă. Pentru oamenii bolnavi ele sunt tot aşa de bune mai ales limonada vinoasă, care este întăritoare şi micşorează căldura. Limonada nu este bună pentru cei ce sufer de stomac, de dureri de stomac (gostralgie), căci le măreşte durerea prin acreala ei, tot aşa şi cei cari sufer de mistuire grea se vor feri de limonade, mai ales de cele gazoase.

Mai sunt limonadele aşa zise *minerale*. cari să prepară punând 2 grame de acid *nitric* (azotic) sau 2 grame de acid *sulfuric* într'un litru de apă rece, în care apoi punem zahăr cât trebuie pentru ca să-i deie un gust plăcut. Aceste limonade fiind mai tari şi nepotrivite cu orice stomac, să vor întrebuinţa numai după porunca medicului. Ele sunt însă bune pentru a opri curgerile de sânge (emoragiile), scuiparea şi vărsarea de sânge.

Limonadele *purgative* (cari fac curăţenie, eşire afară) sunt foarte bune, când omul este constipat; ele sunt mai plăcute şi mai uşor de luat decât alte curăţenii, mai ales pentru femei sau copii. Cea mai bună şi mai plăcută limonadă purgativă este aceea care să prepară astfel: să pune 30 până la 50 grame de *citrat de magnezie* la 120 grame apă caldă, apoi 50 grame sirop de zahăr sau sirop de smeură, care este mai plăcut; să lasă să să răcească şi apoi să bea toată odată.

Beuturile aromatice sunt iarăşi bune. Intre acestea avem *cafeana* şi *ceaiul*, despre cari voiu vorbi altă dată mai pe larg.

In fine, mai avem *beuturile alcolice* (spirtoase), dintre cari unele sunt beuturi *fermentate*, cum sunt; *vinul, berea, vinul de mere* (cidru) şi *vinul de pere;* altele sunt beuturi *distilate: rachiul* (vinarsul), *romul, Kirşul*, etc. Despre acest fel de beuturi voiu vorbi în numărul viitor.

Dr. Vasile Bianu
medic colonel în rezervă.

Congresul femeesc din Viena

La Viena s'au strâns în luna aceasta reprezentantele femeilor din 15 ţări de pe pământ, ca să se sfătuească împreună, cum s'ar putea îndreptă starea femeilor de pe pământ, dar mai ales ce ar trebui să facă femeile, ca să se vindece mai curând ranele grozave ale războiului şi să se împiedece pe viitor încăerarea cu armele în mână între popoare. Se 'nţelege, că membrele acestui congres femeesc au fost partea cea mai mare cele mai învăţate femei, pe cari le au popoarăle, dar mai ales femeile, cari au dat şi până acum, prin muncă, dovadă despre iubirea lor faţă de deaproapele fără deosebise de legi şi de limbă.

Ungurii din Maghiaria s'au grăbit să trimită şi ei o delegată, pe d-na Szirmai. Aceasta n'a vrut să lase netrecut prilejul, ca în faţa atâtor doamne şi domnişoarare venite din toate părţile pământului să se plângă, cât de nedreptăţiţi au fost Ungurii, că li s'a „îmbucătăţit ţara" şi s'a dat pe mâna străinilor, cari îi asupresc în fel şi chip. Curat povestea lupului cu mielul: Ungurii nu mai pot asupri şi stoarce acum pe Români şi pe Slovaci şi pentru aceea tot Ungurilor li s'a facut nedreptate!

Dar străinii ştiu bine cum se poartă Ungurii şi acum în ţara, ce le-a mai rămas după vrednicia lor. Străinii ştiu, că şi acum temniţile din Ungaria sunt pline cu nevinovaţi, cari ar vrea ca şi în Ungaria să fie poporul stăpân; ştiu bine, că sub stăpânirea lui Horthy şi acum să omoară oameni, iar cadavrele lor le aruncă în Dunăre, dar aceasta le dă la iveală. De aceea, abia şi-a deschis gura doamna Szirmai, şi doamnele şi domnişoarele engleze, franceze, germane, italiene, americane şi de toate neamurile au început să strige:

„Ce, temniţele din Ungaria?" „Dunărea îl dă de gol pe Horthy!"

Unguroaica n'a mai putut vorbi şi a trebuit să-şi termine discursul. Ear prezidenta congresului, doamna Marshall (Engleză) a propus, ca din partea congresului să se protesteze în faţa lumii întregi contra barbariei, care domneste şi acum în Ungaria.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat. Str. Lunei 54, Cluj.

CRONICA ECONOMICA

Bogaţiile Provinciilor desrobite.

Majoritatea marilor îndustrii, a exploatărilor întinse, întreaga viaţă economică din provinciile scapate de sub jug şi oprimare, se găseau în mâile streinilor, fiind că statele stăpânitoare nu îngăduiau cu nici un chip marei majorităţi Româneşti să ia parte activă la viaţa economică a statelor respective.

Aceste state dându şi seama că prin stăpânirea mijloacelor de producţiune pot stăpâni uşor şi mulţimile, a împiedicat prin toate căile pe Români de a intra în întreprinderile economice.

In centrele pur româneşti, au înpănat însule de streini, carora le a creiat avantaje deosebite spre a lupta pentru desnaţionalizarea neamului Românesc.

In scoli, în institutule statului între particulari chiar, nu se admitea de cât limba maghiară, sau germană ori rusă, fiindcă acele limbi ereau limbile oficiale de stat.

Românilor nu li se îngăduiau de cât foarte puţine profesiuni prin a căror ecsercitare interesele statului stăpânitor nu ereau primejduite.

Acolo unde regiuni bogate şi întinse se aflau în stăpânirea Românilor, sa găsit mijlocul de a paraliza ori ce acţiune de emancipare şi deşteptare naţională.

Printr'o chibzuită împărţire administrativă sau creiat judeţe, unele foarte întinse altele foarte mici, formându se capitalele lor după oraşele cu majorităţi streine, împărţindu se majorităţile româneşti din anumite Provincii, la cât mai multe judeţe.

Ast-fel că populaţia Românească să nu formeze o masă compactă capabilă de acte de independenţă.

Prin aceste sisteme, ce romînii în trei ani de stăpânire, nici nu s'a gândit să le îndrepte, ua chiar pare că le-ar menţine în folosul streinilor, a căror limbă o păstrează majoritatea instituţilor de stat, prin aceste sisteme fie, o viaţa economica Românească nu se putea creia.

Şi cu toate suferinţele îndurate în trecut, unii dintre Românii noştri cărora le-au rămas suflete de slugă pentru vechii stăpânitori laudă şi regretă timpurile de dereroasă amintire şi sufletele lor de robi, îi îndeamnă să mai păstreze între ei, în sânul familiilor lor, în birourile şi serviciile publice româneşti, limba înpilatorilor de odunoară.

Atât de puternică a fost sistema streină, în cât vedea cât este de greu ca Românii liberaţi să se desbere de deprinderile vechiei robii

Şi viaţa politică şi în special viaţă economică se îndrepta spre centrele statelor stăpânitoare, ce pompau toate producţiunele provinciilor Româneşti.

Intreaga organizare comercială tindea spre aceste centre, catre care se îngrămădeau toate căile de comunicaţiune.

Pretutindeni filialele întreprinderilor mari centrale, şi aveau sucursalele lor în provinciile Româneşti.

Tăinduse drumul spre centrul comercial de altă dată, viaţa economică a producţiilor româneşti a început să scadă.

Pe lângă factorul însemnat al acestei vieţi economice, drumurile îndreptate spre fostele centre streine ţinând seama şi de faptul că marile întreprinderi de producţiune se găsesc încă în mâniile celor streini de neam şi ale căror sinţăminte ostile nouă se manifestă puternic, vom putea înţelege de ce nu se pot pune în valoare bogaţiile noastre şi de ce valoarea banilor noştri garantată cu bogăţiile ţărei noastre cele mai mari din cuprinsul Europei, este scăzută.

Măsurile de îndreptare trebuesc luate imediat şi posibilităţile îndreptărei sânt numeroase.

Prin instituţiile mari, prin Casele Româneşti Comerciale din patria mumă să punem în valoare bogaţiile provinciilor desrobite.

Intreprinderile existente în aceste provincii şi aflate în mâinile streinilor să fie imediat naţionalizate. Acţiunile lor să fie cumparate de Români şi întreprinderile comerciale sau industriale ce se vând să fie cumparate de Români. Statul, modificând deprinderile locale cu privire la darea autorizaţiunilor pentru comerţ şi industrie, să sprijine în mod excepţional industria şi concertul românesc.

Initiativa particulară are aceiaşi datorie şi marile instituţii de credit a le căror averi nesfârşite au crescut şi la mărirea capitalurilor cărora a contribuit în mare parte şi biruinţa ţaranului soldat român au datoria să sprijine cu preferinţă obligatorie întreprinderile Româneşti.

Căile de Comunicaţiune sistematizate şi îndrumăte spre centrele streine să se îndrepte de îndată spre marile centre comerciale Româneşti.

Avantajii pe Căile ferate la tarife, organizarea trenurilor speciale pentru îndustria şi comerţul românesc — fară navete şi samsarlâc, fară mituire şi hoţii — sânt mijloacele cele mai uşoare de înfăptuit.

Debuşeul deschis de pieţele centrale a le vechilor state, să se deschidă astăzi spre ţara mamă.

De ce bogaţiile noastre naţionale să fie trecute prin contrabandă peste hotare, pricopsind streinii ce se ocupă cu ast fel de îndeletniciri şi câţi va naţionali comunali?

Starpind abuzirile şi furturile de la Caile ferate, să neîndreptam bogăţiile provinciilor desrobite spre centrele Comerciale Româneşti din ţara.

Capitalul Românesc, neţinând seama de uneltirele streine ce propovăduesc şi răspândesc zvonul nesiguranţei în aceste provincii, să nu se teamă şi să şi învestească puterea lui naţională în toate întreprinderile noilor ţinuturi. Acestui capital nimeni pe lume nu-i poate impune preferinţele şi datoria lui de a sprijini esclusiv întreprinderile Româneşti, e o datorie naţională. Dacă institutele noastre de credit, existente, nu au acest curaj, Românii din economile lor să creeze noi instituţiuni financiare în acest scop.

Statul să întensifice posebilităţile transportului în ţara, creind avantagii în desfacerea produselor Româncşti din provinciile desrobite.

Trenuri zilnice de marfă şi dacă nu se poate să se înlocuiască odată sau de două ori pe săptamană trenurile de pasageri ce voiajază cu o mare majoritate de călători gratuiţi, cu trenuri comerciale, cu tarife scăzute fiind că ori cât de scazute ar fi tarifele, vor aduce mai mari venituri statului de cât călătoriile cu liber parcurs.

Acestor bilete de favoare nefustificate în faţa schimbarei sistemei de biruiri, să li se destine în toate direcţiunile un singur tren pe săptămână, fiind că dacă se creiaza o favoare poate fi condiţionată interesului general.

Aceste libere parcursuri să se acorde numai călătorilor oficiale a le funcţionarilor statului şi făcute în interesul serviciului şi numai la un singur tren săptămânal.

Prin aceste măsuri de economie naţională şi politică, vom pune în valoare cu adevărăt imensele bogăţii ale ţarei noastre, ce se prăpădesc şi se pierd ne putând fi exploatate şi vom redica nu numai valoarea monedei noastre ci şi prestigiul nostru de Stat.

Dr. Talaleu Economu.

Incunoştintare.

Domnii Autori şi editori sunt răgaţi să ne trimite lucrarile Dlor spre a fi anunţate în gazeta noastră.

Asupra lucrărilor anunţate vom reveni cu dari de seamă.

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

II.

Cum s'a format limba românească?

Trebue să spunem dela început, că precum nu există popor deplin curat, adecă neamestecat, mai mult sau mai puţin cu sângele altor popoară, tot aşa nu există limbă, în care să nu fi întrat împrumuturi din alte limbi. Când e vorba de a hotărî felul unei limbi, se ia în seamă tulpina ei şi întrebuinţarea mai deasă a unor vorbe. Socotind după acestea, tulpina limbei noastre e *latinească*, e adecă limba latină, care a fost limba materna a Romanilor, odinioară stăpânii lumii. Aceştia nu o spunem numai noi Românii, cari ştim şi latineşte, ci o spun şi filologii străini, adecă învăţaţi, cari se ocupă cu studierea firii limbilor. Dintre acestia, Germanul *Franz Diez*, renumitul filolog romanist, care s'a ocupat toată viaţa lui cu studierea firii limbilor romanice, adecă al celor născute din limba latină, zice că limba românească e înaintea tuturor celorlalte limbi romanice (italiana, franceza, provensala, spaniola şi portugeza). *Grisellini*, scriitor italian de pe la finele secolului al 18-lea, spune, că învăţaţii scriitori italieni nu s'ar fi certat atâta asupra limbei italiene, dacă ar fi cunoscut limba românească. Iar *Kopitar*, filolog de origine slavonă, zice, că limba românească e cea mai bătrînă fică a limbei latine.

Lucrul acesta nu a fost totdeauna recunoscut de străini şi a trebuit luptă mare şi din partea învăţaţilor nostri români şi din a învăţaţilor străini cinstiţi, ca să biruească adevărul. Iar din *istoria* acestei lupte trebue să cunoască fiecare Român cel puţin partea principală.

Când au început învăţaţii nostri ardeleni Maior, Micu şi Şincai să arate, că limba noastră e dreaptă fică a limbei latineşti, au sărit învăţati mineinezi unguri, sasi şi slavi ca arşi, ca arşi susţinând, că precum noi nu suntem viţă de Roman, ci o adunătură din tot felul de neamuri, tot aşa şi limba noastră e o împestriţătură de 5—6 limbi. Ei nu susţineau lucrul acesta de dragul adevărului, ci, după vechiul lor obiceiu, ca să ne umilească cât mai mult şi nu cuniva simţindu-ne de viţă strălucită să ne vină în minte, că *noi* trebue să fim stăpâni aici. Ear Ruşii, decând îşi puseseră în gând să inghită Moldova şi Muntenia, spuneau, că limba noastră e *slavă* cu un adaus de cuvinte stricate latineşti, pe cari Românii ar trebui să se grăbească să le scoată din limbă.

Frământările acestea au trecut, şi astăzi nimeni nu se mai indoeşte, că limba românească e fica limbei latine.

Din inceputul istoriei neamului nostru ştim, că poporul român e format din coloniştii români, cari s'au amestecat cu Dacii. Ar trebui deci, ca în limba noastră să fie pe lângă vorbele de origine latină, şi multe vorbe de origine *dacă*. E lucru curios însă, că nu putem dovedi în limba noastră astfel de vorbe. Unii explică lucrul acesta astfel că Dacii s'au contopit aşa de termeinic în neamul Românilor aşezaţi în Dacia, încât s'au perdut orice urmă de limba lor în limba urmaşilor lor, adecă cea românească.

Nu trebue să uităm, că în limba noastră sunt destule vorbe, cari nu se trag nici din limba latină, dar nici din una din limbile popoarelor vecine. Acestea pot prea bine să fie de origine dacică. Invăţatul nostru Nicolae Densuşianu, care s'a ocupat între Români mai temeinic decât oricare altul cu istoria ţinuturilor Daciei, Peninsulei Babanice, Italiei şi Spaniei cum erau cu multe sute de ani inainte de naşterea lui Christos, explică altminteri cauza pentru care nu putem dovedi vorbe dacice în limba noastră românească. Intemeiat pe studiile, pe cari le-a făcut, ne arată că cu peste o mii de ani inainte de naşterea lui Christos au locuit în Dacia noastră poporul Pelasgilor. Acesta înmulţindu-se, a început să roească inspre meazăzi în întreagă Peninsula Balcanică trecând şi în Asia Mică, apoi înspre apus în Galia şi Spania. Limba pelăsgă a fost la început una despărţită. Ajungând în alte ţări unde erau alte popoare, ea a trebuit să se schimbe cu timpul, dar tot nu s'a schimbat aşa de tare, încât să'i deosebească cu totul de cea care au continuat să a vorbească cei rămasi acasă, în Dacia. Aceasta e cauza de noi nu putem află urme de limba dacică în limba noastră. Căci limba Dacilor fiind o *soră* a celei latine, nu a avut ce să peardă din ea când au venit Romanii aici.

Ori cum ar fi limba românească, fică sau soră a limbei latineşti, ea a păstrat în vistieria ei cuvintele de origine latină. Cuvintele cu cari numim părţile corpului nostru sunt aproape toate latine:

cap, ochiu, frunte, păr, nas, ureche, gură, geană, dinte, măsea, limbă, piele, piept, pântece, mână, picior, deget, spate, umăr, genunchiu.

Tot aşa cuvinte în legătură cu credinţa: *Dzeu, lege, credinţă altar, turn, cruce, popă, cantor, cântăreţ, curator, Duminecă, sărbătoare, paresiuni, păgân, ajun, Cina Domnului, Florii, Rosalii, Crăciun, rugăciune, păcat, cuminec, comând, binecuvânt, paus, înger, jurământ, săptămână.*

Trebuinţele trupeşti: *mâncare, bere, şedere, durmire.*

Numele corpurilor cereşti: *soare, lună, stele, luceafăr.*

Împărţirea timpului: *oră, ziuă, noapte, dimineaţă, seară, vară, toamnă, earnă, primăvară; an, lună, săptămână; Luni, Marţi, Mercuri, Joi, Vineri.*

Nume de animale domestice şi sălbatice: *bou, vacă, viţel, cal, oaie, capră; lup, urs, vulpe* ş. a.

Etatea omului: *copil, băiat, fată, mamă, fiu, fică, văr, cumnat, socru.*

Apoi părţile dinlăuntru ale corpului, lucrări sufleteşti, nume de animale, plante, minerale, cuvinte în legătură cu păstoritul, multe vorbe în legătură cu lucru câmpului. de îmbrăcăminte, de tot felul de lucrări, pe cari trebue să le facem în viaţă. Dar nu am păstrat numai cuvintele latineşti, şi în felul cum se schimbă ele când sunt legate unele de altele. In privinţa aceasta, limba noastră e cu mult mai latinească decât cea franţuzească.

Trebue să mai ştim însă încă un lucru. Limba românească nu e formată din limba latină, în care scriau învăţaţii, şi poeţii romani, ci din limba latină vorbită de popor, din aşa numită *latina vulgară*. Limba aceasta se cam deosebieà de limba cea cultă şi coloniştii romani aduşi în Dacia au fost în cea mai mare parte români din popor, limba acestora a rămas la noi. De altminteri un vechiu scriitor roman ziceà, că altminteri e a vorbi latineşte şi altminteri după gramatică, adecă după cum scrie în cărţi. Pagubă, că din limba cea populară ni s'au păstrat prea puţine urme, dar din câte au rămas se vede, că limba de rând a Românilor se asămănà cu mult mai mult cu cea românească de astăzi nu numai în forma cuvintelor, dar ea aveà şi vorbe, pe cari în cărţile scrise de Romanii învăţaţi nu le găsim.

Puterea firii latineşti a limbei noastre a atât de mare, încât toate cuvintele străine intrate din alte limbi în cea românească au trebuit să primească în schimbările lor formele rămase din latină.

Victor Lazăr.

CETIŢI
şi RASPANDIŢI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA POPORULUI

Luaţi aminte fraţi Români

b) **Distrugerea religiei.**

Religia şi legea strămoşească au fost sufletul care a ţinut unit poporul nostru, i-a dat tăria ca să lupte în trecut cu toate greutăţile, să treacă prin toate pericolele şi să-şi păstreze limba şi naţia lui de Român. Religia a fost mângăierea lui în tot soiul de nevoi ce au trecut peste capul lui. Religia noastră este cea mai morală şi cea mai bună. Duşmanii văzând că prin această religie, poporul nostru este unit, este solidar şi deci reprezintă o forţă, caută prin orice mijloc a distruge religia, ca apoi pe nesimţite, să ne pote împărţi în grupuri mici, şi deci să ne subjuge şi să facă ca poporul să muncească pentru bunul trai al altora. Şi fiindcă nu aveau curajul a ataca direct religia, caută pe nesimţită cu vorbe meşteşugite, să ducă lumea în rătăcire.

* * *

1. Astfel s-a născut **francmasoneria** care sub forma propagărei caritătei şi speculând şi explicând fals principiul nostru creştin care zise; „Să nu ştie dreapta, cea ce face stânga"; caută a înşela lumea. De fapt în ce constă acest lucru? Pune pe oameni a face cotizaţii, sub motiv ca să strângă un fond, din care să se ajute cei săraci. Cei cari întră în această tagmă, sunt supuşi la fel de fel de jurăminte şi forme secrete, ca să-i orbească, şi să le lege gura când ar vedea adevărul. Din bani strânşi, prin cotizaţii şi donaţii însă, ce se face? **Se plătesc lefuri enorme, celor care se zic conducătorii, se ajută în general clasa evreiească.** Drept formă, se ajută pe ici pe colo şi câte un creştin adevărat, dar atunci' sub formă de greşală, ei bat toba în ascuns, spre a putea aduce exemple pentru cei slabi de îngeri. In fond însă, *francmasoneria*, este o unelţă a ovreimei, care ţinteşte la disrugerea drepturilor politice, la desfiinţarea graniţelor dintre ţări, ca apoi ovreii prin şiretlicul lor să subjuge lumea financiarmente, şi astfel ei cu muncă puţină să trăiască pe spinarea altora. Dacă *francmasoneria*, este ceva normal, este ceva sincer şi drept, dece nu se organizează pe faţă? Dece nu publică principiile lor? Dece nu arată prin dări de seamă publice, ce fonduri au strâns, ce membrii s'au înscris, ce principii au, cum au întrebuinţat fondurile şi pe cine şi în ce fel au ajutat? Dacă ar face aceaste, atunci ar avea controlul lumei şi ş'ar vedea adevărul. N-o fac însă, căci atunci toţi ar vedea, că speculându-se buna credinţă a celor mulţi încasându-le baii şi cotizaţii lunare, aceşte cotizaţii merg ori în buzunarele câtorva speculanţi, care fug de muncă cinstită şi obositoare, sau că din aceşti bani se ajută numai evrei,

Dece supun lumea la forme şi jurăminte secrete, dacă ei sunt cinstiţi în sufletul şi faptele lor? Este oare ceva imoral ajutorarea cuiva? nu! Din contra, e o cinste, e uman, deci dece să faci binele pe ascuns şi nu pe faţă?

In Franţa, această castă a francmazonilor făcuse mari progrese. Unul din Francmazonii francezi, Generalul Andree, ajunsese chiar ministru de Răsboiu şi în această calitate voia să ia măsuri pentru dezorganizarea complectă a armatei. Işi poate oricine închipui ce dezastru ar fi fost, atât pentru Franţa cât şi pentru omenire şi civilizaţie. Lucrurile însă s'au observat la timp şi s'au făcut cercetări, când s'a descoperit şi probat cu acte şi fapte, care erau intenţiile adevărate ale francmasonilor.

Cu această ocazie, primul secretar al lojei francmazonice din Paris, care era în curent cu tot scopul ascuns ce urmăresc francmasonii, a publicat o broşură foarte interesantă, în care arată clar şi cu probe şi acte, în ce constă procedeul francmazonilor, cum sunt ei organizaţi, ce fac cu cotizaţiile lunare. în buzunarul cui întră; şi mai presus de toate că francmasoneria este opera evreilor, că lucrează mână în mână cu Comunitatea Israelita (Comunitée Israelite), cu Socialismul etc. şi *ţintesţe numai la distrugerea tuturor celorlalte naţionalităţi în scop de a le subjuga financiar şi economic, evreilor.*

Acea broşură, în care se spunea adevărul asupra francmasoneriei, a dispărut într-o singură zi şi nu numai din librării, dar chiar dela cei cari apucaseră s-o cumpere, căci în pripă a fost plătită cu sume fabuloase, Autorul care avusese curajul a scrie, a dispărut fără urmă, la câteva zile după aceea.

Iată dar, care e scopul şi de ce mijloace uzează această sectă religioasă.

* * *

2. A doua încercare de distrugere o religiei, este creerea ordinului, sau a secţeli aşa zisă a „Bunilor Templieri", sau „Adventişti", sau cum li se mai zice *„a pocăiţilor"*. In ce constă această religie, zisă de ei morală? Pun în aplicare, ce este drept, câteva principii bune şi anume: Nu beau nici o picătură de alcool, nu fumează, nu înjură de lucrurile sfinte, dar în schimb sub formă meşteşugită, că aplică biblia şi sfânta scriptură, au o ură de moarte pe preoţi şi ei nu admit preot. *De ce?* Pentru că ei sunt convinşi, că preotul în viaţa tuturor popoarelor, dar mai ales la români, au fost totdeauna conducătorii poporului şi în zilele de bucurie şi mai ales în cele de restrişte. Preoţii au mângâiat nevoile sufleteşti ale poporului, l-au condus în actele mari de apărare naţională, au ţinut sus, stindardul naţionalismului. Au fost şi sunt în mijlocul poporului, împărţind cu el şi binele şi răul; lucrând cu el alături, îndrumându-l pe calea bună a cinstei, a moralei, a muncei, a dreptăţei, a ordinei. Natural că în acest fel preotul e o piedică, şi distrugând pe conducător: este uşor să prăpădeşti turma.

Adventiştii, sau pocăiţii, nu sunt în realitate de cât tot un mijloc de propagandă duşmană, şi proba este că sub motiv ca biblia opreşte, *ei nu vor să lucreze nimic sâmbăta şi propovăduesc a nu pune mâna pe armă, ca să lupţi pentru apărarea ţărei, a pământului strămoşesc şi a naţiunei.*

Cine oare putea gândi la asemenea lucruri, cine poate să propovăduiască aceste îndemnuri, decât acei care n'au Ţară n'au pământ strămoşesc, cu mormintele străbunilor, şi deci n'au ce apăra. S-a propus de atâtea ori evreilor să li se dea Ţara lor, unde să fie adunaţi toţi la un loc. Nu au voit însă, căci atunci s'ar prăpădi, căci ei nu sunt învăţaţi a munci munca fizică grea, anevoioasă, cu care prin sudoarea feţei să-şi câştige existenţa. Ei trăesc numai cu comerţul, în care nu e muncă grea, e câştig mare fără sudoare, şi unde păcălind pe alţii, cu trudă puţină, câştigă mult şi trăesc bine. Dacă toţi evrei ar fi la un loc, n'ar avea pe cine să păcălească, căci corb la corb nu şi scoate ochii,

Iată dar cine sunt întemeietorii acestei secte atât de periculoase, iată dar cum sub formă blândă şi sub masca unor lucruri bune, morale şi higienice, ei urmăresc scopuri necinstite, nemorale şi chiar a subjuga complect economiceşte pe ceilalţi. Pentru ei, hotarele de ţări, conducătorii morali şi sufleteşti ai poporului nu le convine, căci acestia îi demască.

Toţi adventiştii plătesc o taxă lunară. A făcut cineva vreo socoteală, cât de mare e aceasiă sumă strânsă prin taxa lunară şi în ce buzunare merge? Nu! Ei bine suma strânsă este colosală, şi ea merge în buzunarul câtorva şireţi, cari speculează buna credinţă şi naivitatea celor lesne creduli.

Ei urmăresc distugerea tuturor naţiunilor şi în special a Românilor.

Feriţi-vă deci ca de ciumă de aceşti ademenitori, de aceşti şarlatani, care vă mint, Nu credeţi nimic din ce spun ei. Atunci când vin să vă converteaseă, sau să vă expue principiile lor, întrebaţii astfel: *„dacă sâmbăta nu e permis a lucra, atunci dece mâncaţi, că şi mâncarea este un lucru"* *„Dacă preoţii nu-i admiteţi, atunci dece primiţi pe învăţătorii vostri?* Aceasta o fac, căci ei voesc a înlocui pe adevăraţii sfătuitori morali ai principiilor creştine cinstite, cu aceşti şarlatani speculanţi, zişi învăţători, care încasează cotizaţiile lunare. Intrebaţii ce strică limitele unei ţări, care asigură, ordinea, munca şi garantează viaţa şi libertatea fiecăruia. Isus Cristos a zis — *Daţi Cezarului ce este al Cezarului — deci a recunoscut nu uumai autoritatea unui stat, dar chiar pe acea a capului unui stat.*

Anunciurile şi Reclamele
se primesc la
Administraţie
Cluj, Str. Dorobanţilor 11.

Viața Pământului și Viața pe Pământ

— Ține nepoate, și ian vezi poți rupe 'n mâni lespedea asta?

— Să fie mai supțire, ar mai merge; dar nu vezi că e prea groasă și de geaba 'ncerc.

— Tocmai de acea ți-am dat'o, fiind că știam bine că cu toată voinicia ta, tot ea-i mai tare. Dar alt-ceva vreau să-ți arăt prin asta.

Ian judecă bine lucrurile și caută de vezi, ce fel de putere pui tu în strădania de a o rupe și ce fel de putere e acea ce leagă părticelele lespedei, de n'o poți tu 'nvinge.

— Drept vorbind e tot putere și una și alta. Deosebirea între ele ar fi numai în acea, că pe când eu întrăbuințăz puterea muschilor mei deci o putere a unei ființe vii; piatra mi-să 'n potrivește cu puterea ce leagă între ele părticelele ei, deci o putere a materiei fără viață, a materiei neorganice.

— Prin urmare, nepoate, în toate corpurile din natură există o putere, o forță a materii ce le alcătuesc. Deosebirea între ele ar fi, că pe când la cele vii, cele organice, — ca animalele și plantele — acestă putere e o putere de viață, neorganice, — ca pietrile, huma, creta și altele — e o putere a materiei minerale, e o forță brută.

— Unchiule dragă, dacă nu te superi, ai putea să-mi explici. cum părticelele corpului neorganic sunt ținute strâns la olaltă, de acea forță brută a materii din care e alcătuit?

— Bucuros nepoate. Ai văzut cum un magnet ține, lipite de el, bucățile mici de fier, cu o putere nevăzută? Ți-aduci aminte când tăinuiam amândoi de puterea ce ține legate între ele diferite corpuri cerești din sistemul nostru solar?

Ei bine; o putere asămuitoare cu acea a magnetului față de bucățelele de fer; ca acea a soarelui ce ține în spațiu la aceiași distanță de el pământul; asămuitoare cu acea a pământului ce ține lipite de dânsul toate corpurile de pe el; astfel de putere se găsește și în fie care părticică, ce alcătuește materia ori cărui corp din natură. Aceste puteri țin diferitele părticele legată unele de altele în mod nevăzut, cum soarele ține în spațiul universal diferitele planete din sistemul său.

Și cum vezi, nepoate, dela bobul de nisip și până la astrele ce rătăcesc în nesfârșitul spațiu al universului, găsim o aceiași putere, puterea de atracțiune reciprocă, mai mare sau mai mică după felul materiei și depărtărilor la care se aplică; fie că această forță grupează între ele părticelele ce alcătuesc un corp oarecare, fie că stabilește legături nevăzute între însăși diferitele corpuri.

Această putere, ce cu drept cuvânt o putem numi *universală*, — căci ea stăpânește ori ce materie din univers, — deși e unică, în unele împrejurări și sub influența unor anumite cauze, ni-să înfățișază sub diferite forme.

Ca să înțălegi mai bine înfățișările diferite sub care ni-se arată simțurilor noastre această putere, să luăm o pildă.

De sub stânca ceia din vale, vezi cu ce putere țâșnește, ca un clocotiș argintiu, cristalinul isvor al Sădișorului? Și cum în unde repezi, se rostogolește zglobiu prin pajiștea de muschi, înveselind și dând viața a tot de prin prejur, de par'că și stâncile, cu al lor suflet împetrit din negura vremi, zimbesc la drăgălașele lui șoapte?

Ei, iacă apa, acest corp licid al naturi, ne poate da. cea mai frumoasă pildă pentru diferitele înfățiseri ale puterei, ce leagă la olaltă în brâul cela argintiu diferitele ei părticele înfinit de mici.

Privind-o acum nepoate, pare că acea putere e așa de slabă, că de abia ține apa strop de strop unită în șipot, ce alunecă la vale săltând ușor din peatră în peatră.

Așa e fiind-că e cald. Dar iarna când și pietrile crapă de ger, așa de tare înghiață apa, că abia cu ciocanul o poți sparge.

Aceiași putere stăpânește părticelele apei, dar pe când frigul o face ca să le ție mai strâns unite, căldura o face să le lase să alunece unele peste altele.

Dacă încălzești apa și mai mult, această putere lasă diferitele părticele, așa de slab unite, că ele încep a se dispărței, devin mai ușoare ca aerul, se ridică în sus grupându-să așa despărțite sub forma de nori și neguri, cum bine vezi ceața, ce acum abia se ridică de pe valea Jiului.

Și când vre-nn vânt rece face să scadă căldura norilor, puterea acea din nou adună părticelele între ele, le grupează în stropi și aceștia devenind prin concentrare mai grei ca aerul cad sub formă de ploi binefăcătoare peste pământul însetat de arșița unui soare iute de vară, ca cel de astăzi.

Aceste schimbări, nepoate, sunt din cele ce fie care poate lesne vedea și pricepe, când căldura variază, și nu numai la apă ci și la alte corpuri. cum ar fi de pildă metalele.

Găsim încă și alte schimbări de înfățișare ale acelei puteri, ce cu greu, nepoate, le ai putea ghici obârșia chiar urmărind'o pas cu pas.

Să vezi numai. Închipuește-ți, că colo jos în șipotul de apă, ce s'arunca în cascada de lângă Botu-Țapului, ca o ploaie de mărgăritare. ar fi o roată, care împinsă de puterea apei s'ar roti neincetat.

Dacă facem ca roata aceasta să învârtească o mașină de produs electricitate, am căpăta-o pe acesta într'un mod din cele mai lesnicioase.

Deocamdată avem aci puterea apei prefăcută în putere de învârtire, un lucru mecanic deci, și aceasta la rândul ei prefăcută în putere electrică.

Electricitatea, dacă o trimitem prin sârme, o putem transforma în lumină, în căldură, etc. etc.

Vezi nepoate, cum una și aceiași putere, sub influența unor cauze anumite, ni să înfățișază sub tot atâtea forme noi simțurilor noastre.

Îți mai amintești de cele ce spuneam în povestire vieței pământului, că în starea în care-l lăsasem nu apăruse încă viața pe el?

— Da, și chiar ziceai că împrejurările rele nu dăduse pas vieței să apără până atunci.

— Prin răcirea continuă a pământului, curățindu-se aerul de multe din otrăvurile, ce sub formă de vapori îl stricau, împrejurările au devenit prielnice primei vieți, primei ființe vii.

Îți citesc în ochi întrebarea nepoate, vrei să știi anume din ce fel de materie s'a plămădit această primă vietate. Nu e greu de aflat; căci ne fiind alte materii pe pământ atunci de cât cele minerale adică cele neorganice, nu se putea alcătui corpul acestei prime vieți, de cât din acestea.

I. P. Voițeștl.

INFORMAȚIUNI

„Dreptatea" bolșevicilor

Cei plătiți gras de bolșevici strigă în toată lumea, că dreptate ca la ei nu e nicăiri. „Dreptatea" bolsevică se vede mai bine și din ceeace publică președintele tribunalului electoral din Moscva.

– Rusia are între 110—120 milioane de locuitori. Dintre acestia drept de vot au numai 671.000. Ear când au fost alegerile din urmă, s'au dus să voteze numai 340 de mii, din cari au votat *pentru* bolșevici 248 de mii, așa că în Rusia cea stăpânită de bolșevici 248 de mii taie și spânzură mânâncă și beau, ear peste 120 *de mii de mii* sufere și mor de foame, frig, holeră și alte boale.

Pentru Țară. La București s'a înfăptuit cel dintâi „Teatru Popular" românesc, având capital serios și personal cu pricepere.

Ceea ce ne bucură, cu deosebire, este vestea pe care ne-au adus-o gazetele din capitală că cea dintâi piesă admisă de comitetul „Teatrului Popular" — compus din oameni de valoare unor N. Iorga, S. Mândrescu, P. Milik — este drama patriotică în 3 aete intitulată *„Pentru Țară!"* și datorită unui membru al societății scriitorilor români. Firește, un Teatru Popular. trebuia să înceapă cu o lucrare patriotică și felicităm comitetul că a găsit-o, în aceasta vreme de criză a teatrului românesc.

Dela „Asociațiune" („Astra"), Sibiu. Se aduce la cunoștința Onor. Direcțiuni ale despărțămintelor „Asociațiunii", că comitetul central al acestei instituțiuni de cultura a hotărît, să dea deocamdată în schimbul taxei de membru de (2 Lei) membrilor săi ajutători „Calendarul Asociațiuni" pe anul 1921, unul din cele mai bune calendare ale noastre, al cărui preț a fost fixat cu Lei 7 pentru neabonații „Bibliotecii poporale", editată de „Asociațiune" și cu 5 Lei pentru abonații acestei biblioteci. Astfel Onor. Direcțiuni, cărora li s'a trimis de mai înainte câte un număr mai mare de exemplare din acest calendar, sunt rugate să împartă cu ocazia adunărilor cercuale și înalte ocazii, acele exemplare membrilor ajutători, cari achită taxa reglementară de Lei 2 Direcțiunilor, cari nu li s'a fost trimis exemplare, li se vor trimite în timp apropiat, rugate fiind, și aceste, să le distribue în modul susindicat. Intrucât nu s'ar ajunge exemplarele trimise, Onor. Direcțiuni sunt rugate a mai cere numărul necesar de exemplare.

Sibiiu, în 9 Iulie 1921.

(Biuroul „Asociațiunii").

Atentate bolșevice.

Până una alta bolșevicii continuă să pue la cale atentate, nebunești contra României, lucrând prin criminalii plătiți ce-i au în Basarabia, și pe cari îi împrăștie în toată România. Astfel în două nopți la rând s'o încercat stricarea liniei ferate în vechiul Regat, lângă Ploești și lângă Vitești, pentru a face să deraieze trenurile, ucigând o mulțime de ființe nevinovate. Din fericire însă atentatele n'au reușit, descoperindu-se la timp uneltirile criminalilor.

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

Peste hotare

Din străinătate săptămâna aceasta ne-au venit mai multe vești foarte importante.

In Asie mică Grecii au luat ofensiva contra turcilor naționaliști conduși de pașa Kemal și au înaintat mult, ocupând câteva orașe. Din nenorocire bietul popor suferă din cauza incendiilor. prădăciunilor și omorurilor pe cari le fac soldații amânduoi armate.

In Polonia domnește un frumos avânt în poporul desrobit, pentru apărarea patriei atât contra bolșevicilor cât și contra germanilor ce vor să smulgă o parte din Silezia. Armata poloneză are azi 600.000 oameni. Cu întreținerea ei Polonia a cheltuit însă mulți bani scăzând valoarea lor, astfel că azi „marca" polonează abia mai face 2 bani românește de unde înainte era egală cu un leu.

In Albania, o țară din Peninsula Balcanica, mindiții, adică albanezii de religia catolică s'au răsculat contra albanezilor mahomedani, cu care până azi erau în prietenie. Ei nu mai recunosc guvernul din Tirona, capitala de azi Albaniei că au făcut un nou guvern începând lupta și proclamând republica. Ei sunt conduși de prințul Merka Csini nepotul unui erou național al lor, prințul Bibdada. Luptele urmează mișdiții fiind susținuți de Sârbi.

In Rușia în afară de bolșevizm au mai venit două nenorociri, de s'ar parea că bunul Dumnezeu și-a întors fața dela sărmanul popor pentru crima ce-a făcut ucigând pe Țar și familia lui. Anume, foametea produsă de secetă și holera prăpădesc milioane de oameni, fără putință de scăpare, Rusia fiind sărăcită și despărțită de restul lumei prin bolșevism. Astfel în mai multe guvernământe țăranii amenințati să moară de foame au plecat dela casele lor lăsând totul în voia soartei. *Două zeci de milioane e numărul acestor nenorociți ce rătăcesc căutând o bucată de pâine* în alte guvernământe. Din nenorocire chiar acolo unde n'a fost secetă bucatele nu sunt prea multe, căci lipsind uneltele câmpurile au rămas nelucrate. Astfel nenorociții țărani n-au altceva de cât moarte de pe urma bolșevismului.

Iar acum, în urma foametei, venind și holera, care seceră zeci de mii de vieți, traiul nu mai este de suferit. Pentru aceasta bieții oameni, se hotărăsc să-și facă singuri samă. Astfel un sat întreg s'a închis în biserică și apoi i-a dat foc pentru a peri cu toții în flacări. Aceste sinucideri sunt semnele grelelor timpuri ce se abate asupra Rusiei.

In Serbia, azi devenită după unire Jugoslavie, timpurile se arată asemnea foarte grele. Bolșevismul si-a făcut și acolo un cuib și sub formă de terorism, adică de fapte ce produc groază, chinue poporul. Așa numai în ultimile săptămâni ne-a venit vestea a două atentate la viața Principelui Regent Alexandru, — în cercări criminale ce n'au reușit însă. Din nenorocire încercarea ce-au făcut-o nelegiuiții, de-a omorâ pe Drașcovici, ministrul de interne a Jugoslaviei, a reușit. Drascovici a fost ucis cu două focuri de revolver de Ali Abici un musulman bolșevic-terorist. El era un mare prieten al românilor și lucra pentru o înțelegere cu noi. E o grea pierdere pentru Serbia.

Bulgaria a fost acuzată de noi ca și de Englezi că tratează cu bolșevicii și naționaliștii turci dela Angora, pentru a ataca pe la spate Grecie. Guvernul bulgar răspunând acestor acuzații arată că nu era gând să facă această nouă trădere care, de altfel ar plăti-o scump.

Ungurii pentru moment s'au astâmpărat. Au trimis la București reprezentant pe Baronul Zichy, care a declarat că toate organizațiile iridente îndreptate contra românilor pentru a relua Ardealul, au fost împrăștiete de guvernul Horty.

Viitorul va arăta dacă ungurii n'au mințit și de data aceasta.

In lăuntrul hotarelor Retragerea opoziției din Parlament.

Cea mai importantă întâmplare a acestor săptămâni, retragerea opoziției din parlament, adică din Adunările legiuitoare, este în fel și chipuri discutată de toate partidele politice si de întreaga țară. Guvernul socoate că opoziția se va întoarce deoarece cauzele pentru cari s'a retras fiind neînsemnate, se vor înlătura dând putința unei înțelegeri.

Partidele din opoziție, adică partidul național din Ardeal, Partidul liberal, partidul țărănist și partidul democrat național al Dlui Iorga, declară că nu vor mai lucra în acest parlament și cer dezolvarea lui, noui alegeri și retragerea guvernului.

Măria sa Regele după cum scrie în Constituție, are să hotărască asupra acestei crize. Fruntașii guvernului au fost ascultați de El și apoi au fost primiți în audiență și fruntașii opoziției.

Dnii I. C. C. Brătiaun, Maniu, Nistor, Inculeț, Duca, Mihalache. M. Sa Regele, după ce a ascultat pe toți, are a *aviza*, adică a lua o hotărâre.

Nu se știe care va fi această hotărâre, dacă se va lua acum sau dacă va fi amânată pe la toamnă. Ceia ce îngreuiază însă situație este faptul că toate aceste partide din opoziție au declarat că nu vor lua parte la încoronarea dela Alba-Iulia dacă nu se va lua o hotărâre pe placul lor.

Totuși poate se va ajunge la o înțelegere care să întărească legăturile dintre partide spre binele întregei țări.

Votarea legei agrare pentru Ardeal.

Camera și Senatul au votat legea agrară pentru Ardeal prin care pământurile marei proprietăți trec în stăpânirea țăranilor.

După împroprietărirea vechiului Regat și-a Basarabiei împroprietărirea Ardealului sfârșește dreapta judecată a nevoilor și drepturilor țărănimei care poartă pe umerii ei mare parte din greutatea vremurilor. Țăranul ardelean are azi pământul lui. Sfaturile țărei au hotărât astfel și M. Sa Regele a aprobat hotărârea. Mâine pământul, pe care azi il stăpânesc țaranii prin arendările forțate. și încă alte ogoare noui vor intre în deplina lor proprietate.

E timpul să le spunem: Stăpâniți-l sănătoși și munciti-l cu dragoste!

Voi țărani din Ardeal asupriți de-o mie de ani sub jugul unui dușman necruțător, n,ați cunoscut până azi dreptatea. O mie de

ni v'au purtat cu minciuni, pe voi iobagii ce clădeaţi din sudoarea frunţii voastre palatele măreţe ale Budapestei şi închisorile întunecoase în care vă putrezeau oasele, v'au mințit, v'au înşelat, v'au furat.

Azi abia după trei ani dela lierarea voastră. sub domnia nepărtinitoare a legilor României Mari. dreptatea voastră a ţăranilor de pretutindeni s'a făcut! O dreptate întreagă, fără înşelăciuni, fără ocoluri.

Fiecarea va avea pământul lui, fie român, fie de alt neam, dacă e supus legilor ţărei, dacă îşi face datoria de cetăţean, dacă ştie să muncească.

Vedeţi acum minciunile ce le-a spus dușmanul când căuta să vă înşele că pământul nu se va împărţi ?

Azi, dacă mai găsiţi rătăciţi prin satele voastre asemnea duşmani să le spuneţi doar atât: nouă Măria Sa Regele Ferdinand al României, ne-a dat pământ dar vouă, peste Tisa acolo în Ungaria magnatului Horty, ce i v'a dat ?

Căci trebue să ştiţi voi ţăranii din Ardeal că în Ungaria pământul a rămas şi azi în stăpânirea magnaţilor ce au câte 10 mii de jugăre pe când săracul nici loc de mormânt n'are. Trebue să ştiţi că atunci când câţiva oameni drepţi din Ungaria au voit să dee cinstit pământ ţărănimei magnaţii s'au ridicat contra lor şi unindu-se împreună au împiedecat exproprierea şi împărţirea pământurilor. Aşa se face că ţăranii maghiari mor de foame în ţara lor pe când aici în Ardeal, vor avea alături de voi pământuri dăruite de hărnicia dreptăţei româneşti.

Dar voi ştiţi, că magnaţii ar voi să vă fericească cu stăpânirea lor, şi dacă n'o fac, este că oastea formată din feciorii voştri îi împiedecă. Căci dacă vreodată ar putea ei pătrunde în Ardeal cel întâi lucru care l-ar face *ar fi să vă la înapoi pământurile pe cari azi le căpătaţi pe veci voi şi copii voştri.*

Pentru aceasta trebue să nu vă potriviţi vorbelor rele ale străinilor. Să munciţi harnic pământurile, şi când ţara vă va chema s'o apăraţi cu credinţă căci, apărându-o vă scăpaţi ogoarele voastre de cotropirea vrăjmăşească a magnaţilor. De asemenea să nu vă îngrijiţi dacă gazetele maghiare şi săseşti strigă contra împroprietărirei. Căci şi în Sfaturile ţărei aleşii maghiarilor, şi saşilor s'au împotrivit fără să albă însă vorba lor nici o crezare. Dar cum ştim cu toţii, streinii nu se pot bucura de binele românilor, mai ales când cele mai multe pământuri mari le stăpânesc azi ei.

Voi căutaţi vă de treabă şi aşteptaţi inginerul hotarnic ce vă va arăta cari sunt marginile ogorului vostru. Dumnezeu e cu cei harnici, cinstiţi şi curajoşi, — iar voi fiind astfel îi sunteţi pe plac lui şi vă arătaţi vrednici fii ai neamului românesc şi buni supuşi ai Regelui vostru.

Bucium.

Ziarul Vostru nu primeşte subvenţii de la nimeni deci abonaţivă cât de mulţi.

Acei ce răspândesc ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei — **Sediul Central: BUCUREŞTI.**

SUCURSALE:

Arad, Băiţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI“

care cuprinde:

cântece poporale de iubire şi despre fire cântece de plugărie, păstorie şi pescărie, cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ“ din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române“ au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000 000** deplin vârsat

Secţia de Bancă — **Secţia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj, str. Univărsităţii No. 3. C. 811

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 15 — 1 leu — Opt pagini — 8 August 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DIMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

Ardealul cel mare și puternic

de **S. Mehedinți.**

Aș fi amânat, poate, rândurile făgăduite domnului general Petala pentru *Cultura Poporului*. Mi-a sosit însă *Anuarul școalelor civile românești din Cluj*, pe anul scolar 1920—21 și mărturisesc că m'a făcut să tresar:

Iată adevărata cultură a poporului! iată Ardealul cel mare, puternic și biruitor!

Ce cuprinde acest anuar? Cuprinde povestirea vieții de un an de zile o unei școli unde se învață a munci și unde se dă copiilor „altă creștere“ de cât în școalele obișnuite.

Cartea era până eri calea spre *boerie*, adecă spre *„domnie“*, cum se zice în Ardeal:

Îmi port băiatul la școală, ca să-l fac domn!

Și, în adevăr, cine apucà pe drumul acela, nu mai vedea satul din care plecase, sau il vedea, privindu-l doar de sus în jos... E drept că unii puteau nimeri și bine, dar mulți se alegeau, cum zice Anuarul, „proletari întelectuali, semidocți“, adecă, nici cal, nici magar, ci cum e mai rău...

Din contra, Scoala de sub îngrijirea înimoșilor pedagogi Iuliu Karșai și Anton Domide a schimbat drumul. In loc să cheme copiii sătenilor la fudulie, i-a chemat la muncă. Le-a spus din capul locului; aci o să umblați, dragii mei, în opinci, ca acasă la părinții voștri; veți mânca aceiași hrană, ca și în sat; veți dormi pe aceleași paturi; veți trai fără să simțiți că vați desrădăcinat din obiceiurile casei părintești și din dragostea pentru neamul nostru. Directorul nu s'a sfiit să pună în sala cea mare a școalei, unde copii, dormiau pe jos, iar singura avere era icoana Maicii Domnului, această semeață înscripție:

Nu umblăm la școală să ne facem domni, ci ca prin muncă cinstită să ne cucerim țara exploatată de străini.

Laudă se cuvine celui care a îndrăznit să ridice steagul acesta îndrăsneț! Numai sub cutele acestui steag vom ajunge la biruință. Altfel, toate isprăvile noastre sânt o nevrednică înșelăciune.

Mă gândesc de pildă la atâtea și atâtea școli, unde copiii, în loc să muncească ceva efectiv, dondănesc numai buchi negre pe hârtie albă. Ce se alege din treieratul acela de paie seci și de curată pleavă?

Nimic, sau unde și unde este un bob de grâu. Dacă ar aduna cineva la un loc, toată munca zadarnică a profesorului și a școlarilor care nu cunosc altă învățătura de cât a cărții goale, s'ar speria ce de osteneală s'a cheltuit și se cheltuește încă de pomană.

De aceea, cu atât mai multă laudă se cuvine pedagogilor care au îndrăsnit să pună *munca* mai pre sus de *carte*, și au spus lămurit că ei pot ridică poporul român fără să-l clatine din temeliile vieții lui sfrămoșești.

Incă odată, laudă Ardealului celui mare, puternic a biruitor. De bună samă, celor doi înimoși dascăli care *n'au lipsit nici odată* în timpul anului, d-l Ministru al școalelor și al muncei le va fi dat cea mai mare decorație a învățământului.

In ori ce caz, acești pedagogi harnici, precum și elevii lor, la încoronarea suveranilor în Alba Iulia, pot să meargă cu fruntea sus și decorați sau nedecorați, să spună cu mândrie:

Măria ta, și noi am biruit!

Biserica, temelie a Neamului!

Resboiul mare purtat de popoarele civilizate a întregii lumi, contra Germaniei care voia să'și întindă domnia peste nouă țări și nouă mări a avut urmări grele și asupra sentimentului religios.

Inainte vreme biserica era considerată de către poporul întreg că ceea ce este în adevăr, ca o instituțiune dumnezeească minită să se'ngrijească de viața sufletească a credincioșilor, să-i întărească în credința strămoșească pentru care atâtea vlăstare nobile ale neamului românesc și-au dat viața, preferând să moară în credința strabună decât să trăească primind o lege străină. Legea românească ne'nvață să fim credincioși regelui și țării, să ne iubim părinții, patria și neamul și să o apărăm la caz de nevoie dacă dușmanii ne-ar încălca țara, până la ultimul om dinastia și hotarele patrii noastre.

Preotul este servitorul altarului care duminicile și sărbătorile savîrșește slujba în biserică și într'o predică plină de suflet și de duh creștinesc tălmăcește pe'nțelesul celor de față adevărurile evangheliei. Dar nu numai prin slujba în biserică își poate el atinge scopul și împlini misiunea sublimă la care e chemat.

El trebue să stea într'o legătură strânsă cu mirenii lui și afară de biserică, el trebuia să fie și, de cele mai multe ori era chiar, o autoritate de vajnică importanță in parohia sa; țăranul care avea o grijă, o supărare, o durere mare se ducea plin de'ncredere la părintele și se spovedia; preotul gâsia leacul potrivit pentru durerea lui și totdeauna pleca cel ce venise năcăjit și poate desnădăjduit la dinsul, cu moralul ridicăt, cu sufletul mângâiat și'ntărit, acasă.

O vorbă bună pornită din suflet mergea de-a dreptul în sufletul omului necăjit și de cele mai multe ori muia chiar o inimă mai pietroasă, o înduioșia și-o făcea să uite o durere, să uite o nedreptate poate suferită, să împace doi vecini care se dușmăniau din cauza unei palme de loc și să-i împiedice de-a merge cu mica lor neînțelegere în fața judecătoriei și să piardă pelângă vremea lungă și de multe ori întreaga lor gospodărie pe care trebuiau s'o vândă ca să poată plăti cheltuielele procesului.

In cele mai multe cazuri preotul era cea mai mare autoritate în ochii credincioșilor săi: grija lui sinceră ce-o avea pentru viața creștinească din satul său, dragostea părintească pe care o arăta păstoriților săi prin vorbe și prin fapte sădia în sufletul lor o încredere mare în vorba și sfatul părintelui și-i făcea să vadă în el pe cel mai bun și destoinic sfătuitor și prieten.

Raportul acesta de dragoste reciprocă și încredere dintre preoți și mirenii satelor s'a schimbat după răsboi în multe cazuri.

Revoluția rusească pe care au trăit-o fie în Siberia, fie răzleți în celelalte părți ale Rusiei mulți feciori ai satelor noastre, a adus în discuție pelângă problemele economice și problemele religioase.

Ori ce convingere, ori ce credință religioasă care forma o bază a vechilor așezăminte și întocmiri sociale trebuia cu ori ce preț smulsă din sufletul poporului ca să nu rămâie nici o urmă din vechea autoritate în inimile lor menite să primească noua învățătură bolșevică; e ușor de'nțeles că în urma propagandei furioase deslănțuită și dusă cu toate mijloacele permise și nepermise pentru nimicirea din rădăcini a credinței strămoșești s'a strecurat încetul cu încetul în mintea românului pribeag idei greșite pe care întorcându-se după mult amar și chin în satul său de naștere, le'ncearcă poate să le altoească și altora. Știm cu toții foarte bine cum propagandiștii ideilor subversive caută să-i întărească pe acești rătăciți în ideile aceste menite să distrugă printr'o lovitură ceea ce-a fost ridicat și închegat cu sângele a opt sute de mii de mucenici cari și-au dat viața pentru întregirea neamului românesc.

Dușmanii noștri vor, încetul cu'ncetul să tulbure mințile și să fure sufletele, să strice legea românească și nimicind credința în adevărurile evanghelice să poată mai ușor bate norodul lipsit de păstorii săi sufletești.

Curentul acesta este ajutat și de unii oameni, cari se'ntorc din America; este lucru cunoscut că atât în Statele Unite cât și'n Canada au luat ființă diferite concepții religioase una mai curioasă decât altă. Cea mai periculoasă pentru idea noastră de stat monarchic, național e secta așa numită a adventiștilor. Aceștia refuză de-a recunoaște orice autoritate atât în biserică cât și'n armată și stat încercând a seduce sufletele celor naivi și creduli printr'o interpretare tendențioasă și greșită a Evangheliei. Secta aceasta are o puternică organizație în America, editează reviste de propagandă în toate limbile europene și dispune de-un fond formidabil pentru răspândirea învățăturei ei. (Anul trecut, au fost învitate toate secțiile din lume să strângă bani pentru ca să poată dispune de-un fond de 100 de milioane dolari.)

Pericolul e cu atât mai mare cu cât urmările dezastruoase ale răsboiului înlesnesc foarte mult propovăduirea concepției acesteia eronate și adepții învățăturei noauă își ascund față de cei mai tari de înger credința lor nou adoptată. Este cunoscut cazul adventistului german, care la începutul răsboiului mondial a declarat înaintea instanțelor judecătorești că el nu poate lupta cu arma contra dușmanilor, dat fiind că el nu recunoaște nici o autoritate, care ar putea să-i impue lucrul acesta.

Modul acesta de-a concepe lucrurile, poate să-i pară sub-

lim unui adept al păcii eterne dar atâta timp cât pacea eternă există numai în lumea idealelor şi nu a realităţii, nu putem aproba o astfel de învăţătură.

Misiunea unui preot în zilele noastre agitate este deci şi grea şi sublimă; el trebue să se ocupe deaproape de sufletul acestor oameni înşelaţi în buna lor credinţă trebue să caute a-i aduce pe calea cea adevărată, să-i întărească în credinţa strămoşească şi mai ales să-i păzească pe cei adevărat credincioşi să nu cumva elementele înstrăinate să aibă o înrîurire rea asupra lor.

Bisericile satelor noastre trebue să fie adevărate cetăţi inexpugnabile pentru păstrarea şi propovăduirea legii strămoşeşti; preotul să'şi câştige încrederea deplină a credincioşilor şi cu cuvântul să-i ducă pe calea adevărată a muncii şi credinţei în Dzeu şi'n destinele ţării.

Numai în cazul când preoţii dela sate conştienţi de misiunea lor sublimă, în zilele grele ale Refacerei morale şi materiale ale României Mari, vor fi sentinele credincioase a sentimentelor religioase şi patriotice, vom putea pune temelii trainice pentru clădirea bisericii şi patriei noastre.

Constantin Pietrosul,
Rădăuţi (Bucovina.)

Incunoştintare.

Domnii Autori şi editori sunt rugaţi să ne trimită lucrarile Dlor spre a fi anunţate în gazeta noastră.

Asupra lucrărilor anunţate vom reveni cu dari de seamă.

Nu părăsiţi pământul patriei

„Fie pâinea cât de rea,
Tot mai bine'n ţara mea."

După o mie de ani de suferinţi şi de umilinţă, după o mie de ani, cât timp vitregia sorţei ne-a ţinut în întunericul sclăviei, soarele dreptăţei şi a libertăţei a răsărit şi pentru noi, luminând şi încălzind munţii şi câmpiile Ardealului.

Mii dintre noi au căzut şi au murit, înainte de război în lupta cu duşmanul care căuta să ne înabuşe, sute de mii au căzut pe toate câmpiile Europei, în timpul războiului luptând pentru idialul nostru al tuturora — unirea tuturor românilor — alte sute de mii şi-au dat viaţa sacrificându-se pentru iidialuri ce nu erau al lor — alte zeci de mii au căzut în lupta contra sălbătăciei bolşevice, care ameninţa să ne năvăliască ţara.

In sfârşit cu preţul atâtor jertfe ne-am ajuns idialul, azi avem România mare, visul care licăreà în sufletele strămoşilor nostri de o mie de ani.

* * *

Dar o ţară ca să fie fericită nu e deajuns să fie numai mare — căci mare destul e Rusia şi mare destul a fost Austro-Ungaria şi vai de fericirea lor — ea trebuie să fie şi tare.

Tăria unei ţări ori cât ar fi de mică sau de mare ea'o face tăria locuitorilor ei şi în primul loc, ţărănimea, această învincililă rezervă a neamului nostru, această stâncă de granit, de care s'au sfărâmat toate încercările duşmanilor noştri de a ne distruge.

In acelaş timp această tărie a poporului şi prin urmare a ţărei, e cu atât mai mare şi mai puternică cu cât numărul acestui popor, e mai mare şi mai luminat la minte.

Dacă aşa este atunci; fraţi ţărani şi muncitori, care vreţi să vă părăsiţi pământul pe care v'aţi născut şi care v'a crescut, pământul în care dorm osămintele părinţilor nostri şi pe care l'aţi îmbibat cu sângele vostru ca să-l apăraţi şi să vi-l recâştigaţi, pentru a vă duce în altă ţară unde credeţi că veţi găsi pâine mai dulce şi câştigată cu mai puţină trudă, gândiţi-vă la cele de mai sus şi ascultaţi cuvântul acelora care vă vreau binele.

Nu uitaţi că cu fiecare din voi care vreţi să părăsiţi pământul acesta, ţara pierde o energie, o minte şi două braţe, iar duşmanii nostri le câstigă pentru ei căci, orice pierdere a noastră prin care ne slăbim puterile este un câstig pentru duşmanii patriei noastre, care nu aşteaptă altceva decât slăbirea noastră.

Să vedem acum dacă, în adevăr, cei care vor să părăsească ţara spre a pleca în America, au garanţia că vor trăi mai bine ca la noi în ţară şi că vor putea câstigă banul cu mai multă uşurinţă.

Se ştie că una din cele mai nenorocite urmări ale războiului mondial a fost sărăcirea şi săcătuirea tuturor ţărilor, dar mai ales al acelora pe teritoriu cerora a avut loc râzboiul.

Singură ţară care n'a suferit nimic din cauza războiului pentrucă pe teritoriul ei n'au fost lupte şi pentrucă bogaţiile ei erau cu mult mai mari decât ca în Europă a fost America.

Incheindu-se pacea, sute de mii de muncitori şi ţărani din toate ţările europene, au năvălit ca orbi în America nădăjduind într'o viaţă mai bună şi mai uşoară. La început ce i drept America a fost în stare să hrănească şi să deie mijloace de câstig tuturor celor veniţi, dar cu timpul, numărul celor veniţi din toate părţile lumei, crescând prea mult s'a ajuns în situaţia de azi când în America se găsesc 2 milioane de muncitori fără lucru, care mor de foame, când din cauza numărului foarte mare a muncitorilor, salariile au scazut cu 30 la sută, când din cauza valutei, produsele fabricilor nu se pot desface, ceia ce a adus după sina închiderea lor.

Situaţia aceasta e destul de gravă şi lucrurile sunt absolut exacte pentru că noi le ştim dintr'un raport al reprezentantului României în America care face apel la ţărani şi muncitori, să nu plece în America, căci sunt ameninţaţi să moară de foame din cauza lipsei de lucru, a reducerei salariilor şi a închiderei fabricilor.

Ca încheiere ţinem să sfatuim fraţeşte pe fraţii nostri ţărani şi muncitori să-nu-şi părăsească pământul patriei, plecând în America, să nu creadă în vorbele străinilor care le spun că în America e raiul lui Dzeu, pentru a micsora numărul puterilor noastre şi să ne creadă când le spunem că se trăeşte mult mai bine şi mai uşor la noi decât în America.

Palcş.

Ca să suim La Tine

de **Ion Pilat**

Ca să suim la tine, rămână'n vale casa
Căci sufletul ne cere desăvârşitul cuib.
Să părăsim ceaslovul, mătaniile, rasa,
Şi rugile cu care icoanele'mi îmbuib.

Ca să suim la tine, să stăm ca şi natura
In răsărit de soare: să fim curaţi şi goi
Ca plopul din lumină ce'şi mişcă frunzătura,
Ca sborul fără umbră al unui pitigoi

Ca să suim la tine, să mergem dimineaţa,
Când limpede e cerul prin ramuri ca un lac,
Ca răutatea noastră să piară ca şi ceaţa
Sub razele ce'n suliţi pe smârcuri se desfac

Ca să suim la tine, să trecem prin livadă
Ca să ne ningă floarea de zarzăr şi de prun
Ca sufletul pe munte, când schitu'ţi o să'l vadă,
Sub boltă să se-ascundă cu aripi de lăstun.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Fără lumânare

— Schiţă —

Toader Luncan descărcă grăbit nuelile, împinse carul sub şură şi porni spre casă. Ajuns în uşă, luă căciula şi-o scutură cu putere. Pe prispa uscată se întinse o dâră de apă, care se tot lăţea suptă de lutu însetat.

— Vrăjmaşă ploae, sopti Toader întrând în casă. Ce mai face băetel mămică, întreabă el aşezându-se pe un scăunul lângă vatra pe care ardea un foc potolit.

— Hei, tot mai rău, Todirel mamă, răspunse mătuşa Catinca clătinând capul cu tristeţă. Nu mă pricep ce o fi având, Azi n'a vrut să mânânce nimic.

— Maria unde-i?

— S'a dus la Smaranda lui Dudău să-i mai descânte de ce o mai şti ea, poate i-a găsi leacul.

In odăiţa mică şi curată hornul şi cuptorul ocupă locul cel mai de seamă. In fund, o laiţă acoperită cu 'n lăicer frumos, iar de asupra. pe coardă, stau clădite hainele de sărbătoare, lăsând la unghier un mic locuşor pentru icoanele aşezate cu îngrijire şi împodobite cu busuioc şi văzdoage

Pe laiţă stă culcat Jonică, un copilaş de vre-o 5 ani. Invelit cu o cataveică până sub gât, nu i-se vede de cât faţa îmbujorată de căldură. Ochii împăinjeniţi, cu privirea perdută, gura arsă şi puţin deschisă prin care răzbate respiraţia şuerătoare, arată lămurit că boala îl doborâse.

Toader se apropie de copil, se aşează lângă el şi mângăindu-i blând îl întreabă pe şoptite:

— Ce te doare Jonică?

— Gâtul. Nu pot înghiţi şi tare greu răsuflu tătuţă. Oare de ce m'am îmbolnăvit, că eu doar am fost cuminte. Mămica zicea că numai copii răi se 'nbolnăvesc.

Toader întoarse capul să nu-l vadă copilul că abia poate opri lacrimile şi zice blând:

— Lasă Jonică dragul tatei, că ai să te faci sănătos şi pe urmă am să te iau la Târg să-ţi cumpăr o pălărie. Mergi cu tata?

— Da, şopteşte copilul.

— Mâine am să-l duc la doctor zice Toader către mamă-să, ştergându-se la ochi cu dosul mânei.

— Da unde se află Todirel maicâ! vrei, să-l oprească la spital?

— Dac'a trebui să rămâe am să-l las. Ce vrei, să prăpădesc băetul? Eu tare mă tem să nu fie nevoia ceia de anghină.

— Ducă-se pe pustii! N'o mai fi aceia. Să nu-l duci la spital dragul mamei. Cine să-l caute acolo săracuţul? Par'că noi nu-l căutăm cum se cuvine? Dac'a vrea Dumnezea s'a îndrepta el că, mare-i puterea Domnului! Doftori?! Of! cum tae şi împung fără milă. Cum să rămâie puişorul acolo necăutat creştineşte, cum se cuvine?!

Toader nu mai asculta ce spune bătrâna. Cu cotul sprijinit pe genunchi, cu obrazul îngropat în palme priveşte neclintit copilul şi gânduri negre şi cumplite îi frământa mintea. Durerea îl copleşeşte şi deodată scuturat de plâns se ridică şi dă să iasă pe uşă. Tocmai atunci întră nevastă-sa şi şi cu baba Smaranda „doftoreasa satului".

Casa se umplu de sgomot şi vorbă. Baba, vorbăreaţă şi poznaşă, uscată ca un fus şi cu obrazul ca pruna veştedă. povesteşte lucruri hazlii. Ca să mai împrăştie durerea grămădită pe neaşteptate în casa lui Toader Luncan. Apoi, încet, nesimţite trecu de la lucruri vesele, când văzu că s'a mai descretit fruntea gazdei, la boalele care la lecuise ea.

— Lasă nepoate, că în trei zile odorul are să alerge iar pe afară.

— Oare n'o fi anghina mătuşă? zice Toader.

— Nu se află: băiatul are gâlci. Ia să-l descânte baba.

Se apropie de copil şi cu degetele-i noduroase şi uscate, prinse ai freca gâlcile, boşcorodind cuvinte şoptite şi neînţelese.

Jonică îşi zbârci faţa de durere şi cu gura larg deschisă gemea încet, privind cu ochii rătăciţi, când la babă, când la tată său, care rezemat cu spatele de horn nu-şi lua ochii de la copil.

Baba Smaranda terminând descântecul dădu, drumul la alt puhoi de vorbe şi tăcerea tristă, care un moment stăpânise pe toţi dispăru. Copilul închise ochii. Părea că doarme. Maria aşezată pe laiţă la picioarele copilului asculta cu gândul aiurea pe cele două babe. Smaranda. şi soacră-sa, cum stau la taifas liniştite.

Copilul gemu odată mai puternic. Babele curmară sfatul. Toader şi Maria ca muşcaţi de şarpe se repeziră de odată spre bolnav.

— Ce-i puişorule? rosti Maria.

Băiatul cu ochii închişi, nu răspunse nimic, numai mânuţele le ridică spre gât, vrând să arăte că se înrăbuşe.

— O lumânare, daţi repede o lumânare, zise grăbit baba smaranda.

Toader îi aruncă o privire cruntă, apoi întoarce ochiu la copil, şi fără să-şi dea samă prinse al mângâia uşor pe părul ud de sudoare. Baba Catinca după ce cotrobăi în toate părţile se opri în mijlocul casei, posomorâtă.

— Să n'aveţi voi o lumânare ni toată casa voastră!

— Ia lasă-mă mamă! răspunde răstit. Toader.

— Vai de mine, moare! răcui Maria.

Copilul se opinti să se scoale, dar capul îi căzu pe pernă. O convulzie puternică îi zgârci trupuşorul fraged şi rămase cu gura deschisă, cu ochii fixaţi în podele iar mânile ridicate la gât îi căzură moi în lungul trupului.

Un ţipăt sfâşeetor răsună în odaia mică. Maria hohotind cuprinse trupul neînsufleţit al copilaşului.

— Puişorul mamei, îngeraşul mamei, cui ne laşi?

Toader privi sălbatic şi aiurit în jurul său se ridică zguduit de plâns şi cu paşi şovăitori eşi afară şoptind.

— Mi-a rămas casa pustie!

Cu capul gol, cu pletele răscolite de vânt, se opri la poartă în potopul de ploae ce-i biciuia faţa, fără ca el să simtă eva.

Babele rămasesă mute cu mânile duse la gură. Intr'un târziu Smaranda se ridică:

— Dumnezeu să-l erte! De mititel i s'a sfârşit zilele!

— Să moară fără lumânare şi negrijit! Mare păcat, mare păcat, rosti încet baba Catinca.

In odăiţa mică înserarea aruncă umbra sa mohorâta. In liniştea dureroasă se auzea des sughiţurile şi oftările Mariei, care nu se putea dezlipi de trupuşurul neânsufleţit.

Vladimir Nicoară.

Iubiţi Săteni,

Improprietărirea ţăranilor, chezăşuită de cuvântul Regal, dat în primăvara anului 1917, de către Majestatea Sa Regele Ferdinand, pe front chiar, vitejilor soldaţi, cari stăviliau puhoiul duşman la porţile Moldovei;

Improprietărirea, înscrisă în Constituţia Ţărei cu consimţământul patriotic al tuturor partidelor şi al tuturor oamenilor politici, în vara anului 1917, când s'a hotărât ca peste două milioane de hectare să treacă din marea proprietate în mâinele ţăranilor, în afară de ceea ce mai aveau de înainte;

Improprietărirea, care din vara anului trecut 1920, a şi început să se înfăptuiască, aşa că în momentul de faţă o treime din ceea ce este a se împărţi, s'a şi împărţit;

Improprietărirea, menită să asigure îmbunătăţirea stărei ţărănimei şi, deci, propăşirea Ţărei, este astăzi consfinţită pe veci prin lege şi înscrisă în Constituţia Ţărei.

Orice îndoială sau nedumerire în această privinţă nu mai poate să-şi mai aibă locul.

Impărţirea mai de parte a pământului se va urma, până la deplina înfăptuire a dreptelor şi mult aşteptatelor prevederi ale legei.

Trăim o zi mare, căci de acum înainte, ţăranii devin stăpâni desăvârşiţi pe întreaga lor muncă, ceea ce înseamnă că devin în toată puterea cuvântului şi din toate punctele de vedere: neatârnaţi.

Este răsplata dreaptă a harniciei cu care au muncit şi al vitejiei cu care au apărat de veacuri pământul ţărei, dar care nu era încă în deplina lor stăpânire!

Dar de această mare schimbare în aşezarea Ţărei noastre este legată şi o grea răspundere pentru ţărănime.

Din întregul pământ cultivabil, 14 din 15 părţi întră în stăpânirea ei, ceea ce înseamnă că aproape întreaga bogăţie agricolă a Ţărei este pe mâinile ţăranilor.

Este de datoria lor, de aceea, ca prin muncă să asigure înflorirea mai departe a acestei bogăţii şi desigur că acei, cari au ştiut să apere cu sângele lor moşia străbună împotriva cotropirei duşmanului, vor şti prin hărnicia lor să o facă să fie izvor nesecat de propăşire pentru fiecare în parte şi pentru toţi la un loc, adică pentru ţară.

Spre a înlesni proprietăţei mici ţărăneşti să se aşeze, după noua împărţire a proprietăţei rurale, pe temelii sănătoase, o parte din pământul cultivabil şi anume a 15-a parte, s'a lăsat proprietăţei mijlocii şi proprietăţei mari, ca să slujească de sprijin şi îndrumare micei proprietăţi.

În privinţa raporturilor dintre săteni şi aceşti puţini reprezentanţi ai proprietarilor din trecut, voi reaminti cuvintele spuse de neuitatul Domnitor Cuza, cu prilejul marelui său act în favoarea ţaranilor, din 1864.

Iată ce spunea atunci desrobitorul ţăranilor:

„Faceţi dar ca ele (adică legăturile dintre ţărani şi proprietari) să fie întemeiate pe iubire şi încredere. Mulţi şi foarte mulţi din proprietari au dorit îmbunătăţirea soartei voastre. Mulţi din ei au lucrat cu toată inima, ca să ajungeţi la aceasta frumoasă zi, pe care voi astăzi o serbaţi. Părinţii voştri şi voi aţi văzut dela mulţi stăpâni de moşii ajutor la nevoile şi trebuinţele voastre. Uitaţi dar zilele negre prin care aţi trecut; uitaţi toată ura şi toată vrajba, fiţi surzi la glasul acelora cari vă vor întărâta în contra stăpânilor de moşii şi în legăturile de bună voe, ce veţi mai avea de aci încolo cu proprietarii, nu vedeţi în el decât pe vechii voştri sprijinitori şi pe viitorii voştri amici şi buni vecini. Au nu sunteţi toţi fii ai aceleaşi Ţări? Au pământul României nu este muma care vă hrăneşte pe toţi?“

Dacă aceste sfaturi înţelepte au fost date de Cuza Vodă şi de neuitatul lui Ministru, Mihail Cogălniceanu, atunci când cu toată iubirea de ţărani ce aveau aceste două mari suflete, se lăsa marea proprietate în toată înflorirea ei, şi împroprietărirea de atunci se făcea fără învoirea proprietarilor: cu atât mai mult sunt ele mai potrivite şi mai la locul lor astăzi, când nu s'a mai lăsat marei proprietăţi, cu cea mijlocie la un loc, nici a 15-a parte din pământul cultivabil, şi când **Majestatea Sa Regele Ferdinand I-iu** *face împroprietărirea cu învoirea patriotică a tuturor proprietarilor!*

Şi mai trebue ţinut în seamă că şi puţinul ce se mai lasă proprietarilor este tot în interesul ţăranilor şi anume acela ca mica proprietate să găsească sprijin, îndrumare şi pildă în proprietatea mijlocie, iar aceasta în proprietatea mare.

Iubiţi Săteni,

Adânc încredinţat că acei, cari au ştiut cu voinicia lor să apere pământul strămoşesc şi să facă din o ţărişoară mică o Ţară Mare, vor şti şi astăzi, când acest pământ a întrat aproape în întregime pe mâna lor, să facă, prin hărnicia lor din Ţara noastră mănoasă o Ţară din ce în ce mai roditoare şi mai avută;

Fericit că am putut lua parte, ca prim sfetnic al Tronului, la această mare dreptate făcută ţăranilor, le zic, din adâncul sufletului în numele meu, în numele colegilor mei din Guvern şi în numele Senatorilor şi Deputaţilor, cari votând legea au dovedit că nu v'aţi pus în deşert încrederea în ei:

Să-l stăpâniţi sănătoşi, pe veci, din tată în fiu!

General AVERESCU,

Preşedintele Consiliului de Miniştri.

Viaţa Pământului şi Viaţa pe Pământ

Cum vezi nepoate, apa, aerul, substanţele minerale, plămădite de mână creatorului, sub influenţa bine făcătoare a luminei şi căldurei soarelui, constituindu-se într'un corp nou, cu proprietăţi noi, dictate de împrejurări noi; au alcătuit primele fiinţe vii, prima viaţă sub soare, ce întrunea în mic calităţile esenţiale ale vieţei pământeşti: de a se nutri, a se înmulţi, a respira, simţi şi a se mişca; proprietăţi ce decurg din energia puterei de viaţă şi care stăpâneşte astăzi cu toată vigoarea cele două mari ramuri ale vieţei, ramură animală şi cea vegetală.

— In adevăr e uimitor ce spui Mata, dragă unchiule; şi de-i aşa, apoi nimic din ce vedem azi nu poate întuneca splendoarea pasului spre progres, ce l'a făcut materia pământului în acel timp, când o parte din ea, din materia brută, minerală, a trecut sub formă nouă, având proprietăţi noi amorizate la olaltă sub stăpânirea puterii de viaţă; alcătuind astfel cea mai frumoasă podoabă, ce Atotputernicul a putut să dea scoarţei pământului nostru.

— Şi cine ştie în viitor, nepoate, dacă Creatorul nu-şi va împodobi pământul cu forme noi, născute prin împrejurări, ce nu vor mai fi prielnice vieţei actuale.

Curios lucru pare, pentru cei puţin obicinuiţi cu judecata, trecerea aceasta a materiei brute în spre viaţa.

Şi de s'ar gândi cât şi cât, ar afla că aceasta e pilda cea mai obicinuită, ce natura, buna şi răbdătoarea mămă a tuturor, o pune zilnic sub ochii ori şi cui. Toţi să uită dar nu toţi văd.

Priveşte nepoate, cum covorul acesta de iarbă verde plin de viaţă şi de vigoare, n'are alt nutriment de cât stânca brută, ce alcătueşte acest mândru pisc al Carpaţilor, ale cărei substanţe minerale filtrate prin cele mai gingaşe rădăcinare, se prefac în corpul plantei, în substanţă vie, în energie de viaţă.

Ea'n priveşte oile cele de sub Molidvişu cum pasc liniştite, prefăcând substanţa vie vegetală, în pântecile lor, în substanţă vie animală, în carne, nervi, oase, în tot ce alcătueşte organismul oii.

Voi oamenii, pentru a treia oară plămădiţi această substanţă, mâncând plăpânzii miei, prefăcându-le frageda lor carne în carne şi oase din corpul vostru şi puterea vieţei lor în energie a vieţei voastre.

Având o atât de convingătoare pildă, nu cred, nepoate, că te mai îndoeşti de modul cum a luat naştere prima viaţă.

Aurora dimineţei abia încununase vârful Mândrei cu un nimb de foc, când fui deşteptat de *Moş-Timpul*, ce toată noaptea veghiase asupra somnului meu.

— Bună dimineaţa nepoate. Răcoreşte-ţi faţa puţin în isvorul cela de sub stâncă şi să mergem în dosul Mândrei la lezăre, unde-ţi voi arăta pe urmaşii celor dintâi fiinţe vii pământeşti.

— Aşa e, dragă unchiule, nici nu se putea altfel. Trebuia ca prima fiinţă vie să ia naştere, dacă împrejurările-i deveniseră favorabile. Trebuia, de asemenea, să-şi alcătuiască corpul din materia brută minerală căci alta nici nu exista.

Şi deci cauza — care a hotărât întruchiparea acestei prime vieţi, silind părticelele materiei să se unească în alt mod şi sub alte combinaţiuni, preschimbând puterea brută a acesteia în puteri de viaţă, a fost şi este şi azi puterea luminei şi căldurei ce cu atâta dărnicie ne vine dela soare.

— Şi nu greşeşti dacă adaogi, că viaţa pe pământ va fi şi de aci înainte numai atât, cât va exista această lumină şi căldură.

— Dar un lucru mă nedumireşte acum unchiule. Ziceai că atunci când primele fiinţe vii s'au zemislit, uscat era prea puţin, pe când apa acoperea mai tot întinsul pământului, Oare prima fiinţă vie a trăit în apă sau pe uscat?

Şi ce s'a polimit mai întâi, plantele sau animalele?

— Ei bine nepoate, tocmai aceste două lucruri aveam de gând să ţi-le spui astăzi.

In adevăr dacă suprafaja pământului era mai toată acoperită cu apă şi dacă uscatul nu avea alte mărturii decât cele câteva insule, şi acelea umede şi mlăştinoase; apoi nici că era cu putinţă ca primele fiinţe vii să fi fost altfel decât de apă.

Lucrul acesta îl puteai afla şi pe altă cale. Ai băgat de seamă cum toate în lume merg spre perfecţiune? Orice lucru la început e mai simplu şi mai din topor, apoi cu timpul prin perfecţionare devine mai cioplit şi mai complicat. De-o pildă să iau mijloacele de călătorie.

Lumea în timpurile vechi, când vrea să se ducă dintr'un loc într'altul, pleca pe picioare sau se ducea călare.

Mai târziu au găsit că-i mai puţin obositor să mergi la drum cu căruţa, decât călare; şi cu chipul acesta mergeau şi mai repede, dar tot trebuiau să facă săptămâni întregi pe drum cum e spre pildă, de aici până la Bucureşti.

Astăzi cu drumul de fer într'o zi şi noapte te duci la Bucureşti şi te poţi şi înapoia.

S'au perfecţionat mijloacele de călătorie dar în schimb s'au şi complicat.

Tot aşa şi cu fiinţele vii.

Şi dacă bagi bine de samă la ele, ai să găseşti că cele de uscat sunt mai complicate ca cele de apă, întocmai cum trenul e mai complicat decât carul cu boi.

Şi după cum nu poate zice nimeni c'a fost mai întâi trenul şi apoi carul cu boi, tot aşa nu poţi să zici că fiinţe mai complicate ca cele de uscat să fi apărut mai înainte ca cele de apă.

Viaţa de pământ la început a fost aşa de simplă cum poate nici nu te aştepţi, şi ca ori şi ce în lumea aceasta a progresat complicându-se.

Şi câte pilde despre aceasta nu vezi zilnic. Iei un ou de găină, ce n'are decât un gălbenuş şi un albuş învelite în o coajă tare. Il pui sub o cloşcă şi în patru săptămâni pe încetul toată substanţa oului se preface într'un puişor cu cioc, cu ochi, cu picioare, cu măruntae etc.; în fine cu toate organele ce-i trebuesc pentru trai.

Şi cât îi mai trebue până să devie mândru cocoşel.

Dintr'o ghindă sămânată în pământ, — prin câte stări care de care mai complicate nu trebue să treacă această plantă, de când încolţeşte până ce să devie un falnic stejar.

Pilde de acestea, dragă nepoate, nu le găseşti numai la găină sau numai la stejar, ci la toate animalele şi la toate plantele.

Cercetând lucrul mai amănunţit, nu ţi-ar fi greu să vezi că şi sămânţa plantei ia naştere într'una din florile ei, dintr'un corpuşor, care numai prin mărime se deosebeşte de ou, în alt nimic. Astfel că toate plantele îşi înfiripează viaţa dintr'un ou întocmai ca şi animalele; de şi la cele mai superioare, mai complicate dintre ele, oul până ce să devină plantulă ori pui, e păstrat la cele dintâi în partea din mijlocul flori, în sânul ovarului; pe când la cele din urmă până la naştere e păstrat în pântecele maici sale.

De aci nepoate, fără multă greutate poţi afla două lucruri noi. Mai întâi, că şi plantele şi animalele începându-şi viaţa dintr'un corpuşor simplu şi mic, din *individul-ou*. ce are toate calităţile vieţii, se aseamănă aşa de mult între dânsele la obârşia lor, încât mai nu le poţi deosebi; şi al doilea că prin această asemănare cele două mari ramuri ale vieţei pe pământ, plantele şi animalele, având o obârşie comună, sunt ca doi fraţi gemeni născuţi din acelaşi trunchiu comun.

Cum bine vezi. dragă nepoate, la începutul vieţei pe pământ nu era vorba nici de plante, nici de animale, ci de un strămoş comun la amândouă, — din care mai târziu au luat naştere, complicându-se şi ramificându-se cu timpul, cele două mari lanţuri ale vieţei pământeşti.

— Minunate lucruri unchiule! Cum văd eu viaţa e una şi dacă ni se prezintă aşa variată trebue să aibă alte cauze.

— Fără îndoială, aşa e. Odată ce *Creatorul* Atotputernic era *Unul*, creaţiunea sa nu putea fi decât una.

— Iată-ne ajunşi şi la lezăre, unchiule, şi cred că vei fi aşa de bun să-mi arăţi, după cum îmi făgăduişi mai adineauri pe urmaşii primelor fiinţe vii şi care, după cum îmi dau eu socoteala, sunt în acelaşi timp şi urmaşii trunchiului comun al vieţii pământeşti,

— Aşa e nepoate. Uite vezi, ori cât de cristalină ţi s'ar părea apa aceasta, ce stă întinsă ca o oglindă uriaşă între sălbaticile stânci ce o înconjură, privind numai la o picătură din ea prin aceşti ochelari ai mei vei vedea că e mai populată decât întreg judeţul tău.

Priveşte bine, că eu le pot vedea acestea şi fără sticlă.

Vezi-le? Uite la acea din dreapta cum umblă de repede pe când cea de deasupra ei abia se mişcă.

Judecându-le pe toate găseşti că au corpul aşa de simplu, încât e redus la o substanţă vâscoasă, închisă într'un învelişi subţire, moale şi aproape rotund; iar în mijlocul acestei fiinţe vii se vede o parte mai închisă şi de forma unei pete rotunde.

Şi dacă ţi-ai aminti cum e gălbinuşul unui ou, ai băga de samă că între el şi corpul acestei fiinţe n'ar fi altă deosebire decât că gălbinuşul nu se mişcă.

Aceste corpuri simple, mici ca acestea, sau mari ca gălbinuşul oului de struţ şi care sunt alcătuite după cum bine vezi, poartă numele de *celulă*.

— Aşa dar cele ce văd eu aici sunt fiinţe *unicelulare*.

— Da, fiindcă numai o singură celulă constitueşte corpul ei, pe când animalele şi plantele mari sunt fiinţe *multicelulare*.

— Cu alte cuvinte oul e celulă-ou asemuitoare cu celula-individ ce o văd eu acum în picătura aceasta de apă.

— Vezi bine că aşa e, nepoate. Ba încă după cum din o singură celulă-ou, prin înmulţire, a luat naştere cocoşul, cu o alcătuire de celule atât de complicată; tot astfel din strămoşul acestor vieţuitoare ce le ai sub ochi, prin înmulţirea numărului de celule şi prin alcătuirea lor diferită, ca formă în afară şi ca mod de viaţă lăuntrică, s'au desfăşurat cele două mari ramuri de viaţă ce fac azi podaba apelor şi uscatului spre lauda Atotputernicului Creator.

— Aşa dar unchiule, primele fiinţe vii au fost alcătuite cam în felul acestora ce observ acum?

— Da. Se înţelege însă, cu ceva mai simple ca constituţie şi mai deosebite puţin ca formă.

Şi acum, nepoate află ca acele cauze, care au făcut ca viaţa să fie atât de variată pe pământ şi care o va face să fie şi mai mult încă cu timpul, sunt următoarele:

1) *Selecţiunea naturală*, care nu permite traiul decât vieţuitoarelor ce pot suporta greutatea împrejurărilor, ce i-le impune mediul în care trăeşte şi.

2) *Lupta pentru trai* în care vor peri toţi indivizii mai slab înarmaţi. Şi ca primele fiinţe vii să poată face faţă acestor două mari legi ale naturii, au alergat la cel mai simplu şi mai bun principiu în viaţă, la *împărţirea muncei:* cu ajutorul căruia, dacă o celulă îndeplinea cu greu toate funcţiunile vieţei, această celulă înmulţindu-se, vieţuitoarea devenind policelulară; funcţiunile vieţei împărţite între grupuri din cele specializate, au fost mai bine executate atât în lupta pentru trai a individului cât şi faţă de selecţiunea naturală.

Acum nepoate, să mergem în jos pe Jieţu şi unde vom găsi în pădurea de brad o pajişte mai moale şi umbră fără petece să ne mai odihnim puţin, că în urmă reîntăriţi să urmăm firul povestirei în care o să vezi cum au ştiut să profite de principiul diviziunei muncii cele două ramuri ale vieţei pe pământ, faţă cu cele două mari legi ale naturi, care lucru a şi hotărât desfacerea lor din trunchiul comun al vieţi,

I. P. Voiteşti.

CITIŢI ŞI RĂSPÂNDIŢI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI", ce trăieşte numai prin Voi şi pentru Voi.

Luaţi aminte fraţi Români

Distrugerea autorităţei şi prestigiul organelor administrative.

Natural, acolo unde este ordine, unde este o autoritate care să conducă cinstit treburile publice, care să garanteze deci viaţa, libertatea, bunurile şi drepturile fiecărui cetăţean nu le convine duşmanilor. *De ce?* Pentru că aceste autorităţi, sunt o piedică în calea anarhiei şi ele sunt o garanţie, că fiind ordine, fiind unire, poporul nostru va fi tare, va reprezenta o forţă, care le va impune respect, care îi va sili să execute, pacea dreaptă ce li-s'a impus.

De acea ei caută prin orice mijloc a dezorganiza şi a discredita autorităţile noastre. Iată câteva din formele, sub care ei caută a discredita aceste autorităţi

* * *

I. La căile ferate. Cumpărând cu sume foarte mari pe unii funcţionari sau specialişti, mai ales dintre acei de naţionalitate ungurească, cărora le speculeaza simţul lor naţional, ei fac ca; ori să se strice maşinile de drum de fier (Locomotivele) ori ca trenurile să întârzie; ori ca să corupă pe câte un mic funcţionar, mai slab de inger, căruia să-i speculeze o strâmtorare oarecare şi să-i ofere o sumă de bani.

Prin acest mod reuşesc să stingherească bunul mers al trenurilor, să împiedice aprovizionările de tot felul ale populaţiei şi armatei, deci să nemulţumească lumea. In acelaşi timp acei care au îndemnat spre stricăciune, care au pus de s-au spart geamurile, acei care au conrupt, trimit alţi agenţi de ai lor şi ataţă lumea, încep a cleveti şi sub formă blândă, dezinteresată, fac pe cei slabi de înger, a nu vedea pe adevaraţii vinovaţi. Incep să arunce vina pe administraţia română, că nu e bună, ca era tot mai bine sub ţara ungurească, că funcţionarii erau mai buni etc. Asta nu este drept, căci şi azi majoritatea funcţionarilor de la C. F. din Ardeal, sunt toţi cei vechi, pe care statul român din spirit de umanitate i-a menţinut.

Azi însă după un război aşa de lung, maşinile sunt mai uzate, este boicotare din partea unor rău voitori, este propagandă duşmană care se opune. Ei voesc a aduce poporul la desperare, să provoace revolte, ca apoi să ne dezorganizeze şi domineze. Ei conrup şi apoi numai de cât, tot ei dau telegrame în toate ţările ca să ne defaime în faţa lumei.

Mijlocul cel mai bun, prin care trebue să luptăm cu toţi contra acestor lucruri, este:

Daţi pe mâna autorităţilor respective, pe acei cari vin şi propagă aceste idei. Acela care observă vre-o neregulă, să semnaleze imediat autorităţilor respective. Acel care este speculat, să reclame cu fapte precise şi reale, căci numai astfel se poate îndrepta răul.

2. Mulţi caută să ataţe lumea contra armatei şi contra Administraţiei, îndemnându-i ca să nu dea furaje pentru armată. Sunt o mulţime de speculanţi, care fac acastă propagandă, pentru ca să cumpere ei furajele de la săteni, apoi să ceară dela armată, preţuri îndoite şi întreite. In acest mod ei au ridicat preţul mereu, mereu, aşa că a ajuns azi lumea că numai ştie ce să mai facă. Speculantul a câstigat fără muncă îndoit ca ţăranul, pe când acesta nu a câştigat nimic. Prin acest procedeu, deci inamicii şi-au umplut punga, şi-au atins scopul lor.

Scopul lor este ca să prăpădească armata, să-i distrugă caii, să facă ca armata să fie urâtă şi să fie retrasă de aici, ca astfel să nu mai fie nici o siguranţă şi să poată să facă ce voesc, să atace şi să subjuge, sau să prade. Dacă nu vom avea armată la graniţa Ţărei, dacă noi nu o vom îngriji, atunci ei recucerind cea ce pe drept au pierdut, vor lua şi banii şi averile înapoi, şi vor subjuga şi mai rău pe ţăranul muncitor.

Multe din plângerile ce le fac sunt neintemeiate şi nedrepte şi ei le fac numai ca să ne pue în lumină rea în faţa lumei, că nu ştim şi nu suntem în stare să ne administrăm singuri şi ca atare să se redea înapoi provinciile de curând desrobite din lanţul robiei.

Este încă vie şi proaspată, în amintirea noastră adnministraţia părtinitoare şi nedreaptă de eri, ca să fie cineva s'o mai dorească.

Dacă este vre-o plângere de făcut, şi dacă ea este dreaptă şi făcută în mod sincer şi cu gând curat, atunci să se facă uumai decât (iar nu după luni de zile) să arate precis şi fără exagerare ce anume nedreptate ori rechiziţii s-au făcut; dela cine anume, ce s-a rechiziţionat etc. Numai aşa se poate urmări şi cerceta orice reclamaţie, ca să se ia măsuri de îndreptare,

Orice reclamaţie neprecisă, nu numai că nu se va lua în seamă, dar autorităţile civile şi militare, au ordin a urmări energic şi a da în judecată pe cei care se constată că reclamă fals şi exagerat, căci aceştia fac cu voie ori fără voe jocul înamicului.

3. Unii propagandişti, îndeamnă lumea ca să nu plătească dările către Stat. Ba duşmanii au cumpărat chiar pe unii funcţionari dela dări (Preceptori), care fiind naivi şi de origină ungară s-au potrivit şi ei refuză a primi dările către Stat sub deferite motive. Inamicul urmăreşte, prin aceasta a micşora veniturile şi deci existenţa statului.

Fiecare cetăţean este obligat a plăti darea către Stat şi la timp. Aceia, cărora unii funcţionari le refuză ca să le primească darea, să reclame numai decât pe acei cari le-au refuzat spre a se lua măsuri contra lor. Acei cari nu vor reclama, nu numai că nu vorscăpa de a plăti dările, dar vor fi consideraţi ca complici cu inamicii ţărei şi deci urmăriţi ca atare.

Un alt lucru pe care îl speculează duşmanii, este chestia împroprietărirei. Ataţă lumea cu fel de fel de minciuni, ba că nu li-se va mai da pământ, ba că se întârzie, etc. Din acestea nu e nimic adevărat. Dar împroprietărirea, nu se poate face cât ai bate din palme, mai ales aici în Ardeal unde sunt atâtea categorii de proprietăţi. Românul are un proverb *„toată graba strică treaba."* Un lucru ca împroprietărirea, nu trebue făcut fără o mare judecată şi o bună chibzuială. Apoi, cum sunt mii de sate şi ingineri puţini, nu trebue perdută răbdarea, ci fiecare să aştepte în linişte căci dacă are drept, va fi împroprietărit.

Autorităţile lucrează foarte mult în acest scop, dar nu pot împroprietări, odată peste tot locul. Lucrările s-au început şi cine a aşteptat 1000 de ani, să aibă răbdare încă câtva timp, pentru ca lucrul să se facă cu rost. Unii ţărani împinşi de propagatori rău voitori, au căutat a face abuzuri şi a nu aştepta să le vie rândul. Natural, că organele administrative au luat măsuri şi i-a făcut să între în legalitatea. Frumos a fost acest lucru? Nu! Cine a fost păcălit? Propagandistul duşman, ori acela care s-a luat după el?

Când prindeţi vre-un propagandist, care caută să ataţe lumea şi să critice că nu se face împroprietărirea, ori se în târzie, spuneţi-i mai bine *„de cât să vezi ce se face aiti, du-te şi vedeţi ce trebue să faceţi voi în Ungaria, unde de această împroprietărie nu este nici măcar pomeneală.*

Împroprietărirea în Basarabia

Când Basarabia era sub dominaţiunea rusească, existau aci ca şi în Moldova proprietăţi mari cari în cea mai mare parte erau stăpânite de ruşi veniţi în această provincie ca simpli colonişti de prin fundul Astrahanului sau ale Siberiei, sau de tot felul de greci şi armeni, cari în cea mai mare parte au tras foloase enorme din exploatarea acestui pământ românesc. Majoritatea acestor coloniştii aduşi de prin toate părţile Rusiei pentru ca să vină şi să se stabilească în Basarabia căpătau funcţiuni înalte din partea guvernului de la Petrograd. Fie-care colonist, cap de familie, avea posibilitatea ca să cumpere moşii mari. In modul acesta a putut trece în mâna a fel de fel de naţionalităţi pământul agricol al Basarabiei pentrucă guvernului rus îi era indiferent ce fel de străini trec în aceasta provincie. Actualmente împrejurările schimbându-se spre binele neamului nostru, conform noii legi agrare votată de fostul Sfat al Ţării şi întărită de parlamentul României Mari, în întreaga Basarabie rămân 1,120.067 ha., cari constitue fondul de pământ care va fi necesar pentru o nouă împroprietărire. Dintre toate judeţele Basarabiei cel mai mult pământ disponibil pentru împroprietărire îl găsim în cele de nord, pe când în cele de sud mai puţin, ceia-ce denotă că marile latifundii basarabene erau răspândite mai mult în nordul de cât în sudul provinciei. Socotind judeţele între ele găsim cel mai mult pământ liber destinat pentru expropriere în judeţul Bălţi, unde avem 223.990 ha. Pentru întreaga provincie, conform aceleiaşi legi român 3009.478 ha. cari sunt excluse de la expropriere ceiace dovedeşte, că împroprietărirea actuală se va face pe un sfert din terenul Basarabiei. Pe când mai înainte proprietatea mare, aci ocupa o întindere de 1,639.294 ha., astăzi aşa zisa mare proprietate va fi redusă la 189.769 ha., adică o micşorare mai mare cu nouă ori. In judeţele de nord suprafaţa rămasă marii proprietăţi este aproape egală dintr'un judeţ cu cea din alt judeţ, în cele din sud se observă însă inegalităţi şi un minim de mare cultură îl vom avea de aci înainte în judeţul Tighina, unde suprafaţa totală a acestui fel de proprietate va fi de 14.933 ha. Cele mai multe proprietăţi, cari aveau mai puţin ca 100 desetine (109 ha.) suprafaţă le găsim în judeţul Cetatea Albă cu 6,42,926 ha. faţă cu 201.986 ha. din aceeaşi categorie de pământuri, cari se găsesc în judeţul Chişinău, şi cari reprezintă minimum pentru întreaga provincie. Ceeace s'a redus, ca chestiune de suprafaţă, în mod considerabil a fost proprietatea mănăstirilor din Basarabia. Proprietatea călugarească din ceeace mai înainte dispunea de 1,83,146 ha. va rămânea pe viitor numai cu 1198 ha. ca atare deci, în termen mediu, va fi redusă cu 1,82.000 ha. Erau averi de zeci de milioane în această provincie, cari au aparţinut numai la vre-o 1—2 mii de preoţi şi călugari, cari reprezintau în cea mai mare parte adevăraţii pionerii

ui panslavizmului pe pământul acesta al nostru stramoşesc.

Prin împroprietărirea actuală împreună cu pământul pe care micul cultivator, cap de familie, îl avea în Basarabia (în termen mediu) după recensământul populaţiei făcut a 1917 de fosta zemstvă guberială, fiecare va poseda pe viitor pe judeţe următoarele suprafeţe:

Hotin 4 ha 25, Soroca 6 ha 41, Bălţi 8 ha 20, Orhei 5 ha 57, Chişinău 5 ha 47, Tighina 11 ha 45, Cetatea-Albă 13 ha 35, Ismail şi Cohul 15 ha 16.

In total pentru toată provincia se poate lua ca medie de proprietate ce a posedat fiecare cap de familie (mici cultivatori) până în prezent 5 ha 71, pe lângă care adăngându-se media de 2 ha 59, cât se va împărţi micilor cultivatori prin actuala lege ajungem la un total de 8 ha 30, proprietatea rurală viitoare, în Basarabia de fiecare mic cultivator, şef de familie.

Aceasta împroprietărire, care pentru consolidarea elementului moldovenesc se impunea aci făcându-se în timpul cel mai scurt, va căpăta încrederea sătenilor moldoveni, consolidându-ne definitiv situaţiunea în această nouă provincie alipită la patria-mumă.

C. V. Ursuleac.
colaborator.

AGRICULTURĂ

Ce fac plugarii în luna August. *La cămp*: Se continuă cu treeratul cerealelor de toamnă şi primăvară, cu facerea şirelor şi stogurilor de nutreţ şi înmagazinarea productelor şi se începe coasa meiului şi paringului de nutreţ, Se culege porumbul timpuriu; Cinquantin, Pignoletto şi Szeckely, şi se pregăteşte terenul pentru culturile de toamnă: orz şi grâu. Se face a doua arătură pentru rapiţă şi ogoarele pentru grâu, secară şi orz. Se pregăteşte sămânţa de rapiţă, grâu, secară, şi orz, vânturându-se, treerându-se, sulfatându-se şi făcându-se proba de încolţire. Se seamănă rapiţa în rânduri duple la 14—50 c. m. sau în rânduri simple la 30—40 c. m. Se recoltează inul şi cânepa, se bat pentru sămânţă şi se pun la topit. Se întorc mirişţile şi se fac ogoarele. Se culege fasolea, se bate sau se treeră şi se înmagazinează. Se fac provizii de nutreţ, avându-se în vedere capetele de vite ce sunt de iernat. Către sfârşitul lunii se scot cartofii mai timpurii şi se ia ultima coasă la luţernă şi trifoi.

In ogradă: Se repară grajdurile necesare iernatului şi clădirile se pregătesc pătulele pentru strângerea porumbului şi se aranjează plugurile, grăpile, şi semănătorile pentru campania de toamnă.

In plantaţii: Se întreţine curăţenia şi se udă. Se altoesc, cu mugure dormind, trandafirii şi alţi arbuşti şi arborii de podoabă. Se pot face, dacă e nevoe, transplantări de molifţi şi merişor (Buxus), cu pământ la rădăcină, şi butaşi de Pelargonium pentru anul viitor. Se samănă pansele, părăluţe, garoafe, Myosotis, Silene, Micşunele, etc. pentru anul viitor; iăr deadreptul pe loc: Mac roşu şi Delphinium. Se mai samănă Cineraria hybrida, Primula obconica şi Primula chinensis, pentru a fi cultivate în seră.

In grădina de pomi: Se altoeşte cu mugur dormind şi se ciupesc sau se frâng lăstarii viguroşi. Se strâng foile atacate de rugină se ard şi se curăţă merii de purecele lânos. Se stropesc persicii de pe spalier, seara, cu apă limpede, se strâng fructele atacate de putreziciune (Monilia) şi dacă se poate chiar şi rămurelele de pe care s'au cules. Se stropesc merii şi perii cu zeamă pordeleză contra pătării foilor şi fructelor (Fusicladium).

In grădina de legume: Se prăşesc şi se udă legumele de toamnă. Se curăţă locurile rămase libere şi se pregătesc pentru sămănăturile de toamnă. Către sfârşitul lunei se seamănă spanac şi salată de iarnă, se rup foile galbene de la sfecle, varză şi ţelină şi se pregătesc răzoare pentru stoloni de fragi. Se leagă pe arac pătlăgelele roşii şi se stropesc cu zeamă pordeleză. Se strâng semiţele coapte şi se pun întinse la umbră. Se mai răsădeşte salată şi se samănă ridichi.

La vie: Se dă încă o prăşilă uşoară când e cazul, şi un ultim tratament cu pucioasă, şi piatră vânătă pentru mană şi oidium. In pivniţă se păstrează cât mai multă răceală. Se pregătesc căzile, linul, tocitoarele şi butoaiele pentru cules.

Cultivatorii de tutun: termină culesul şi continuă uscatul. Tot acum se face a doua curăţire la semincerî şi se începe culesul lor.

Din Calindarul Plugarilor.

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Limba românească

III.

Am văzut, că limba noastră românească e din limba vorbită de *poporul* roman, nu de cărturarii lui. Limba noastră, ca orice altă limbă, a trecut în timp de aproape două mii de ani prin multe schimbări, aşa că nu mai poate fi tocmai aşa cum a fost pe timpul naşterii lui Christos, precum nu va fi peste alte două mii de ani aşa cum este astăzi.

Imprejurările, în cari am trăit noi Românii, au pricinuit apoi, de în limba noastră au întrat şi cuvinte dela popoarele străine, cu cari am fost nevoiţi să trăim împreună.

Cele mai multe cuvinte străine din limba noastră sunt de origină *slavonă*. Acestea sunt de trei feluri: unele au intrat în limba românească în timpul, când noi Românii am trăit în atingere zilnică cu Slavii. Ştim din istorie, că de prin secolul al VI-lea după Christos încoace au năvălit în Dacia noastră *Slavii*, un popor ceva mai blând decât ceialalţi barbari. Incepând Românii să coboare din munţii, în cari s'au adăposlit, au dat prin toate văile şi câmpiile Daciei de Slavi. Cu aceştia s'au amestecat cu timpul, ba toţi Slavii care nu au trecut Dunărea, s'au românizat. Nu e deci mirare, că dela acest neam să ne fi rămas urme şi în limbă. E şi o slăbiciune omenească de-a-şi împestriţa graiul, cu vorbe străine, pentru ca să ne arătăm mai deosebiţi decât alţii. Nu vedem şi în ziua de azi la unii orăşeni din Dacia inferioară (Muntenia şi Moldova), cum vără în graiul lor şi câte o vorbă franţuzească, ca să se arate mai învăţaţi? Nu vedem acelaş lucru la Românii din Transilvania, cari îşi spurcă limba cu vorbe ungureşti? Şi cel cu vorbe franţuzesti, şi cel cu de cele ungaresti ştie, că avem în limba noastră vorbă curat românească!

Pentru cele mai multe vorbe slavoneşti din cele vremuri vechi noi trebue să fi avut vorbă românească. Căci nu se poate, că având din limba latină vorbele grâu, secară, orz, ovăz, meiu, arare, săpare, secure, sapă şi altele să nu fi avut tot latineşte şi numele altor unelte, pe cari le numim acum slavoneşte ca *plug, secere, rariţă, grapă*. Tot aşa dacă am avut dela strămoşii noştri Romani masă, scaun, a trebuit să avem şi *pat*, care e o vorbă slavonească. Dar cu vorbele e ca şi cu obiceiurile. De multe ori rămâne, în lupta dintre cel bun şi cel rău, acesta învingător. Aşa şi în limbă: în loc să rămână vorba latinească, a rămas cea slavonă. Cuvintele acestea au prins rădăcini atât de adânci în limba noastră şi afară de aceia au o haină atât de românească, încât nu mai poate fi vorba de-a le mai alunga. Nu trebue să uităm un lucru. Cuvintele aeestea slave împământenite în limba noastră se găsesc şi la Bulgari si la Sârbi, dar nu se găsesc la Ruşi, Poloni, Cehi, cari sunt tot Slavi. Ştim apoi din istorie, că Sârbii şi Bulgari s'au aşezat în ţările lor pe timpul, când acolo biruiau tot Români, şi anume Traco-Romani, fraţi cu noi Daco-Romanii. E deci cu putinţă, ca multe din cuvintele, pe cari le credem slave, fiindcă le au şi Sârbii şi Bulgarii, să fie vorbe vechi româneşti, pe cari aceştia le-au împrumutat dela noi.

Au urmat apoi o nouă revărsare de vorbe slavone peste limba românească după secolul al IX-lea, mai ales după infiinţarea împărăţiei româno-bulgare, intemeiate de fraţii români Petru şi Asan. Românii de dincoace de Dunăre am intrat în legătură cu aceasta împărăţie. Legătura a fost atât politică, dar mai vârtos bisericească şi aceasta a ţinut sute de ani. In bisericile bulgare şi sârbeşti s'a introdus limba slavonă *veche* şi fiindcă de peste Dunăre ne veniau călugări, preoţi şi scrieri bisericeşti slavone, nu e mirare, că din potopul acesta de limbă slavonă ne-au rămas şi nouă multe vorbe mai ales cu privire la treburi bisericeşti (*utrenie, vecernic, glasuri, pavecerniţă, stretenie, ispas şi a.*). Au început apoi unii preoţi de ai nostri să traducă scrierile slavone în limba românească, laltii au făcut acelaş lucru cu documente slavone, căci şi documentele, cari ieşiau din cancelaria voevozilor nostri din Moldova şi Muntenia, tot slavoneşte se scriau Unii din aceşti traducători nu-şi băteau mult capul cu cântarea cuvântului românesc potrivit şi lăsau tot pe cel slavonesc şi în limba românească. Aşa s'a ajuns apoi, de în scrierile acelea vechi bâjbâe de vorbe slavone, pe cari însă *poporul*, păstrătorul limbei adevărate româneşti, nu le înţelegea nici atunci, pecum nu le înţelegem pe cele mai multe nici astăzi, aşa că de fapt ele nu pot fi socotite ca făcând parte din limba românească.

Din timpul formării limbei româneşti avem în limba noastră şi cuvinte *greceşti*. Ele sunt de trei feluri: unele străvechi, cari pot fi în parte de origine tracă. Astfel avem vorbele *vatră, uimă, sfară, droaie, roiu, stol, dârj, sfădesc, borborosesc, nană, nene, teacă, drum, dăsagă, urez şi a.* Al doilea fel de cuvinte greceşti sunt intrate în limba noastră de pe timpul imperiului bizantin, adecă din timpul celor vre-o opt sute de ani, când imperiul roman de răsărit se prefăcuse în imperiu grecesc, numit şi bizantiu, căci capitalei Constatinapol îi zicea şi Bizanţ. Din timpul aceşta avem vorbele *agonisesc, arvună, camătă, cămilă, cărămidă, pitic, eftin, proaspăt, tigaie, traistă, zea (zale) şi a.*, dar şi multe cuvinte în treburi bisericeşti) ca *episcop, mitropolit, egumen, protoiereu şi a.* Acestea din urmă se explică prin înrâurirea bisericească, căci în Constantinopol era patriarhul, cu care avea legături biserica românească. Un al treilea fel de cuvinte greceşti în limba românească au fost cele cari au pătruns în timpul domniei de peste o sută de ani a Grecilor din Fanarul Constantinapolului. Cuvintele acestea au dispărut deodată cu prăbuşirea domniei fanariote. Ele se intrebuinţau de altminţeri numai în Moldova şi Muntenia (Tara Românească).

Se găsesc în limba românească şi o seamă de cuvinte, cari se aseamănă cu de cele albaneze, cum e *bucur, ţarc, moş, copil, fluture, mugur, copac, ceafă, ţap* şi alte câteva. Albanezii sunt un popor cam înrudit cu noi după străvechiul popor, care a locuit în Peninsula-Balcanică şi Dacia, aşa că vorbele acestea pot să fie o moştenire comună. Unele poate că le-au împrumutat ei dela fraţii noştri români din Peninsula Balcanică.

Trăind o parte mare dintre Români atâta amar de timp, în vecinătate şi chiar amestecati cu Ungurii, nu e mirare, că şi din limba acestora au rămas unele vorbe în cea românească. Şi cuvintele ungureşti sunt de două feluri: unele au întrat în vremuri mai vechi, când nu descălecase încă o parte din Românii transilvaneni şi maramurăşeni în Muntenia şi Moldova. De aceea ele se găsesc şi la Românii din aceste două provincii, ca de exemplu *făgăduesc, viclean, meşteşug, chizeş* şi altele. Au intrat apoi, mai târziu tot mai multe vorbe ungureşti mai ales în graiul Românilor din judeţele Maramurăşi, Solnoc-Dobâca, Sălagiu, Sătmar, Ugocea, Bihor, dar şi la cei din judeţele Cluj, Turda-Arieş şi Mureş-Turda. Şi nu e vorba numai de cuvinte de-ale stăpânirii, cum ar fi *solgăbirău, fişpan* şi a., ci chiar şi de cele cari arată lucruri de toate zilele. Aceasta nu ne umple atât de jale, cât mai ales de mare ruşine, când vedem că limba românească, o limbă nobilă, e murdărită cu vorbe barbare. Şi mai trist-e, că o astfel de limbă murdărită vorbesc şi mulţi cărturari, preoţi, advocaţi şi a., cari au putut şi în timpul robiei ungureşti să-şi însuşească o limbă românească curată. Să nu ne mirăm, că unii din Românii veniţi din vechiul Regat în Transilvania stau să creadă, că Românii, cari vorbesc aşa de pocit româneste, sunt nişte corciturі şi nu Români curaţi. Tot aşa de urât îi şade limbei româneşti cu vorbele sârbeşti, pe cari le întrebuinţează Românii din Banat.

Mai sunt în limba românească, dar numai în Muntenia şi Moldova şi vre-o câteva cuvinte turceşti, ca *harem, berechet, giam, giamlâc, calabalâc* şi alte puţine, pe cari cei din Transilvaniei nu le înţeleg. Acestea s'au strecurat în limbă de pe timpul domniei turceşti şi dispar tot mai mult din limba noastră, precum vor dispare şi cuvintele ungureşti.

Din cauza acestor cuvinte străine, unii străini au vrut să ne declare, după cum am mai amintit, limba noastră mai ales, drept limbă *slavă*, alţii drept limbă stricată, în care nu se poate scrie nimic. Ei s'au pus adică şi au cules din cărţile vechi româneşti, mai ales bisericeşti, apoi din cronicari, toate cuvintele slavone, pe cari nu le înţelege nici un Român decât dacă i le explică cineva pe româneşte, apoi au zis, iată că limba românească e slavonă. Dar nu au făcut tot aşa cu limba ungurească, în care chiar şi zilele au mai toate nume *slavoneşte*, ca să nu mai vorbim de alte vorbe. Ear dacă citim d. e. cărţile de legi votate de camerele (dietele) din Ardeal dinainte de 1848, vedem acolo în fiecare rând câte o vorbă două în limba latină, fără ca să-i treacă cuiva prin minte să zică despre limba maghiară sau ungurească că ar fi latinească. Aceasta ar şi fi culmea!

Tot aşa e şi cu limba germană, o limbă cultă, bogată, care şi ea are multe vorbe din limba latină, apoi şi mai multe din cea franţuzească, fără să-i treacă cuiva prin minte să zică despre limba germană, că e latinească sau franţuzească.

De altminteri precum am împrumutat noi vorbe străine dela vecini, tot aşa au împrumutat şi ei dela noi. Nu e locul aici de-a înşira cuvintele româneşte imprumutate de Greci, Sârbi, Bulgari, Ruşi, Unguri şi Saşi din limba noastră, căci am putea umplea pagini intregi cu vorbe româneşti întrate în limbile acestor popoare. Dar pentru aceea nu i-a trecut nimănui pîn minte să deciare stricate limbile acestor popoare. Căci la o limbă nu atât originea cuvintelor hotărăşte felul ei, ci *circulaţia* cuvintelor, adecă cu cât se întrebuinţează mai multe cuvinte, la noi de exemplu de origine latinească şi mai puţine de origine slavonă, cu atât e şi limba mai latinească. Şi într'adevăr, la noi în poeziile populare şi în poveştile culese chiar în ţinuturi, unde sunt şi străini, rar găsi va câte o vorbă de origine străină, ci tot aproape toate de origină latină. Aceasta trebue să fie mândria noastră şi îndemn de-a ne feri să batjocorim limba cu împestriţări străine, barbare.

Victor Lazăr.

Beţia o ajută Diavolul

Un om avea darul beţiei. Bea, până-i ieşea părul prin căciulă!

Mai avea şi-o casă de copii, goi, că-nu se mai ţineau nici sdrenţele pe ei, şi slabi şi gălbinicioşi, că te mirai cum îşi puteau duce zilele de azi pe mâine... Şi erau mari, copiii . . .

Ce se hotărăsc ei cu mamă-sa? Zice ea:

„Copiii mamii, copii! Tatăl ăsta al vostru ne nenoroceşte pe toţi cu băutura lui . . . Hai să-i facem de petrecanie şi să-l ducem undeva să-l năpustim acolo . . . să-i lăsăm ceva de-ale mâncării şi o avea Dumnezeu grijă de el . . .“

— Să facem mamă, — zic copiii, — să facem . . .

Şi au făcut aşa. L-au premenit, i-au făcut rost de-ale mâncării l-au pus într'o luntre şi l-au dus într'un ostrov dintr'o apă mare ca Dunărea, şi l-au lăsat acolo în ştirea Domnului . . .

Iutr'un târziu, ce s'au gândit copiii, că erau suflet din sufletul lui, să se ducă să-l mai vadă ce face . . . Când el, călare pe-un butoi de . . . vin cât toate zilele de mare, trăgea cu trestia şi chiotea! . . .

Ce se întâmplase? Poate că vre-o corabie se spărsese pe apă şi mărfurile le duseseră valurile în toate părţile iar butoiul ajunsese tocmai la el . . . trimis în dar de Ucigăl toacă.

Văzând astfel copiii că

„Năravul din fire
N'are lecuire“,

ori unde s'ar afla omul, l-au luat acasă să-şi sfârsească zilele cum i-au fost lui hotărâte! . . .

N. I. Dumitraşcu.

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Beuturile spirtoase şi beţia

Orice fel de beutură care cuprinde o câtime oarecare de *spirt* (alcool se chiamă *băutură spirtoasă* sau *alcoolică*. Cu toate acestea sunt mulţi beţivi de vin sau de bere, cari să laudă că ei nu beau băuturi spirtoase, fiindcă nu beau rachiu (vinars) sau ţuică. Ei cred în naivitatea lor că vinul şi berea nu au spirt (alcool) şi prin urmare nu strică sănătăţii.! Ei nu ştiu sau să fac că nu ştiu că vinul, berea, vinul de mere (cidru) şi de pere, sunt băuturi alcoolice ca şi coniacul, romul, rachiul, ţuica, etc., şi că între acestea şi cele dintâiu nu este altă deosebire decât numai în modul de preparare şi bogăţia de spirt, care este în câtime mai mare.

După modul de preparare beutnrile spirtoase să împart în *fermentate* şi *distilate*. Cele *fermentate*: *vinul, berea, vinul de mere* (cidru) şi *vinul de pere*, obţinute numai prin fermentarea unui lichid zaharat, nu-şi datoresc toate însuşirile lor numai alcoolului, care să găseşte relativ în mică cuntitate, ci mai mult faptului că *alcoolul* este amestecat cu materii zaharate, amare, acide, etc., cari intră în compoziţia lor. Beuturile spirtoase *distilate*, cari să prepară prin distilarea unui lichid zaharat şi fermentat, sunt un amestec de alcool şi de apă, cu o aromă fără nici o importanţă, aşa că ele lucrează numai prin alcoolul lor, care este în câtime cu mult mai mare decât în beuturile fermentate. Pe câtă vreme vînul cel mai tare n'are decât 15 până la 20 la sută ulcool, rachiul are 45 până la 50 la sută, iar romul indoit decât acesta.

Să vedem acuma *cum lucrează băuturile alcoolice asupra corpului nostru*. Rachiul, romul, alcoolul (spirtul) care să scoate din sfecle, din cereale, din cartofi, sunt cu mult mai stricăcioase, mai otrăvitoare, decât vinul, berea, cidrul, şi vinul de pere. *Pe din afară* spirtul curat şi rachiul cel tare produc prin evaporare o răcire a pielii, urmată îndată, de o arsură vie; pe o rană, în ochi, în gură produc o adevărată arsură. Rachiul ordinar, care e mai slab, produce numai un fel de căldură. *Pe dinăuntru*, spirtul *curat* este o otravă puternică, care aprinde gura, stomacul şi matole, tâmpeşte, paralizează şi încele din urma omoară pe nenorocitul care îl bea; această otrăvire care din fericire este rară, căci nimănui nu-i place să beie spirt curat, să tratează prin lapte luat în câtime mare. Spirtul *tăiat cu apă*, adecă *rachiul obicinuit* (ordinar), când să bea în câtime mare şi timp mai îndelungat, produce ceeace să chiamă *alcoolism*, un fel de *otrăvire*, inceată cu alcool (spirt). Luat în *doze mici*, el înteţeşte pofta de mâncare (apetitul) şi uşurează mistuirea (digestiunea), dar aceasta nu trebuie să să repete zilnic, ci numai din când în când, căci altmintrelea şi *dozele mici* de alcool, luate zilnic, în cele din urmă fac să piară pofta de mâncare şi îngreunează mistuirea. Intrucât priveşte *sistemul nervos*, dozele mici de alcool îl aţâţă şi fac ca omul să fie mai iute, mai harnic, mai vioiu, însă pentru moment numai; — bătăile inimii şi pulsul sunt mai tari şi mai iuţi putând să aducă îngrămădiri de sânge la cap şi chiar revărsări de sânge pe creeri; — respiraţia (răsuflarea) să face mai deasă şi halena (duhoarea din gura) miroasă a spirt.

Aceasta sunt efectele alcoolului: *bune*, când el să întrebuinţează rar şi în mică câtime; *rele*, când să face abuz. De aceea *omul sănătos*, oricare ar fi etâtea şi sexul, *nu trebule să beie spirtoase*, decât foarte rar şi cât să poate de puţin; copiii nu trebue să beie de loc. Oamenii *bolnavi* sau *convalescenţi* (pentru întrămare), vor lua beuturi spirtoase în cantitate mică în cazurile de debilitate sau slăbiciune mare, dar şi atunci numai după porunca medicului.

Am zis mai sus că alcoolul, ori sub ce formă ar fi luat, dacă să întrebuinţează în cantitate mai mare sau chiar şi în câtime mică, însă în fiecare zi, sau foarte des, produce o otrăvire care să chiamă *alcoolism*. Această otrăvire este din nenorocire foarte lăţită în poporul nostru şi acum după războiu, cu toată scumpetea băuturilor spirtoase, să pare că ea a luat proporţii mari. Bărbatul este mai expus decât femeia. Cârcimarii, fabricanţii de ţuică şi rachiu, podgorenii, bucătarii şi bucătăresele, sunt mai expuşi la această otrăvire. Din nenorocire toate păturile societăţii sunt atinse de această plagă: intelectualii, boierii ca şi ţăranii, învăţaţii ca şi proşti, pintre toţi să găsesc beţivi şi beţivani.

Adevărata cauză să poate să fie *ignoranţa* sau *neştiinţa*, căci mai nimenia nu să ocupă să vadă ce efecte rele are alcoolismul sau otrăvirea organismului cu alcool şi beuturi alcoolice. Cei mai mulţi să iau după simţirea momentană, care este mai mult sau mai puţin plăcută (gâdilitoare) şi astfel cred că beutura le face bine, simţindu-se pentru moment bine dispuşi, cu voie lună şi în putere. Abuzul de beuturi spirtoase la unii este trecător şi turbură sănătatea numai pentru un timp scurt în acest caz avem *alcoolismul acut* sau *beţia*: la alţii starea de beţie devine obicinuită şi atunci avem stricarea sau arderea diferitelor organe, când să produce o adevărată boală, durabilă, care dăinueşte până la sfârşit şi în acest caz avem: *alcoolismul cronic* (învechit).

Beţia. Un om beat să cunoaşte de departe: faţa lui este aprinsă, roşie; ochii-i sunt strălucitori, îi sticlesc în cap; are o duhoare (halenă) tare şi cu miros caracteristic; vorbeşte de toate, fără şir şi fără rost; are limba păstoasă; merge clătinând din cap şi împletecindu-şi picioarele; unii oameni beţi sunt veseli peste măsură, alţii trişti şi supăraţi împresurându-i toate nevoile; unii sunt blânzi, blajini, buni şi pretinoşi cu toată lumea, alţii mânioşi, arţăgoşi şi violenţi, bătăioşi. Dar lucru nu să mărgineşte numai aci; după un somn adânc şi lung, omul să alege cu o greutate la cap, o oboseală în tot corpul, un gust rău de acreală în gură şi o lipsă de poftă de mâncare, cari dispar abia după 2—3 zile. Insă când câtimea de spirt a fost mare din cale afară, atunci întârâtarea dela început este repede urmată de o moleşeală foarte mare, cu un fel de greutate la răsuflare, cu răcirea corpului, cu faţa palidă ca ceara şi o stare de somnolenţă cumplită, ceeace ne dă chipul omului *beat-mort*, care de altfel, poate chiar să moară deabinele în câteva minute sau ciasuri. In astfel de cazuri nenorocitul trebuie tratat întocmai ca un bolnav serios, adecă cât să poate de repede, făcându-l să verse prin gândilirea fundului gurii cu o pană de gâscă sau dându-i un medicament pentru ca să verse, dându-i să beie şi o cantitate mai mare de apă caldă. Dacă cu această nu să uşurează, dacă slăbiciunea merge crescând şi dacă corpul să răceşte din ce în ce mai mult, atunci îi vom da cafea neagră tare sau un ceaiu rusesc iarăşi tare, sau o beutură făcută cu amoniac (spirt de ţipirig) punând cam 10 până la 15 picătri în apă îndulcită cu zahăr. In cazurile grave mai trebuie să prevenim îngrămădirea de sânge la cap stropindu-l pe obrazi cu apă rece şi punându-i ghiaţă pe cap, câteva lipitori după urechi, muştare la ceafă, la pulpe şi la tălpi, făcându-i în acelaşi timp fricţiuni şi trăsături uscate peste tot corpul.

Alcoolismul cronic sau învechit. A te imbăta odată în viaţă sau foarte rar, la câte un mare praznic împărătesc, toat lumea ştie că nu-i un rău aşa mare; te alegi cu 2—3 zile rele, după cari te simţeşti iar bine, ba unii cunoscători zic că chiar mai bine decât înainte şi întemeindu-se pe aceasta recomandă şi la alţii s'o facă, mai ales atunci când simţesc un fel de lâncezeală în corp, o moleşeală şi aceasta sub cuvânt că o beţie sdravănă sau un chef monstru, cum îi zic, cei de prin oraşe, ar aduce o reacţie salutară în organism! Noi doctorii însă nu putem împărtăşi această părere, căci uu-i permis omului sub nici un pretext să-şi strice sănătatea! Dacă beţia rară nu este admisă, cu atât mai mult nu putem să nu dojenim pe aceia cari zilnic să ţuicăresc sau beau vin, bere, coniac rom, lichioruri, şi alte beuturi alcoolice, unele mai străvitoare şi mai stricăcioase decât altele, şi cari îşi bat joc de viaţa şi sănătatea lor, compromiţând în acelaşi timp viaţa copiilor lor, căci copiii cari să nasc din beţivi vin în lume slabi, amărâţi, uneori tâmpiţi (idioţi) murind de vreme sau sfârşind prin nebunie.

Acei care cred că otrăvirea înceată, adecă alcoolismul cronic, trebuie să fie urmarea beţiilor repetate de multe ori, sunt greşiţi. Otrăvirea înceată cu alcol să face mai cu siguranţă la acei ce beau în fiecare zi fără ca să se îmbete decât la acei ale căror crize de beţie sunt separate de răstâmpuri lungi de cumpătare. Acei ce beau zilnic ţuică sau rachiu înainte de mâncare, vin vechiu sau nou în timpul mâncării, unii bogaţi şi şampanie, apoi la sfârşitul mesei câte o cafea turcească cu coniac sau rom, ori câte un ceaiu tot aşa; iar printre mase bere sau vin cu sifon pentru răcoreală, şi sara la cina întocmai ca şi la prânz, aceia cu adevărat că încetul cu încetul să otrăvesc şi alcoolul pe care îl înghit le atacă rând pe rând toate organele, le arde, şi nu peste multă vreme încep să sufere de: mistuire grea (dispepsie), vărsături, arsuri la stomac, lipsă de poftă de mâncare, răguşeala beţivilor, bătăi de inimă, îngrăşarea inimii, inroşirea şi îngroşarea nasului, tremurătura mânilor şi picioarelor, dureri dese de cap, furnicături prin corp, turburări în vedere (halucinaţii), vâjâituri în urechi, schimbarea firii (a caracterului), accese de melancolie, de tristeţă şi la urmă de nebunie (delirium tremens) şi tâmpeală (demenţă), sau de paralizie generală, la alţii să arată boală de ficat sau de rinichi, la unii boală de plămâni, sfârşind cu toţii prin o moarte chinuită. Orice boală să iveşte la un beţiv, chiar şi rănirile să vindecă greu sau de loc şi omul moare repede.

Tratamentul otrăvirii cu alcool stă în primul rând în aceea ca pătimaşul să se lase de *urâtul obiceiu de a bea*, nu însă dintrodată, ci incetul cu încetul, puţin câte puţin, până când va ajunge să beie numai *apă* şi limonade, lapte cât de mult, ceaiuri şi cafele fără alcool, numai cu zahar. Când s'au ivit semnele boalelor, atunci medicul, după ce bolnavul să va fi lăsat de băuturile spirtoase, îi va prescrie cele de cuviinţă. Dar acest tratament îndividual trebuie să fie completat prin o profilaxie preventivă a alcoolismului, adecă prin măsuri luate de administraţie cari să împedece întinderea acestei patime cumplite; să-se răspândească pe scară mare instrucţiunea, învăţătura de carte, să se împuţineze cârcumele şi localurile în cari să vând beuturile alcoolice (bodegele, etc.); să-se supravegheze calitatea acestor beuturi, să nu fie prea otrăvitoare. Toate acestea însă privesc **statul,** căci numai el o poate face şi trebuie s'o facă, dacă vrea să aibă cetăţeni sănătoşi şi viguroşi!

Dr. Vasile Bianu
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

Calendarul istoric al ţărei

2. August revolta oltenilor cari detronează pe Leon Tomşa şi pun în scaun pe vrednicul Matei Basarab, anul 1633.

5. August. Cetatea Albă dela gura Nistrului cade în mâna Turcilor după o luptă crâncenă, anul 1484.

8 August Mihai Viteazul este omorât prin trădare la Turda anul 1601.

15. August moartea marelui învăţat şi patriot Bogdan Petriceicu Haşdeu anul 1907.

15. August, Turcii ucid la Constantinăpol pe Constantin Brâncoveanu domnul Munteniei, împreună cu cei trei fii ai săi anul 1714.

15. August. Se sonctionează legea împroprietărirei ţăranilor clăcaşi anul 1864.

21. August. Se sfârşeşte bătălia dela Mărăşeşti prin retragerea duşmanului anul 1917.

21. August moartea învăţatului domn al Moldovei. Dumitru Cantemir anul 1723.

25. August. Incepe bombardarea oraşului Plevna în războiul din 1877.

28. August. România intră în marele războiu pentru întregirea neamului anul 1916.

29. August. Moartea viteazului aviator Aurel Vlaicu în anul 1913.

DE VORBA CU CITITORI

Teodor Stoicau. Nanor Teleorman. — Am luat cu plăcere cunoştinţă, de mişcarea Dv. căreia îi dorim succes desăvârşit. Tineretea voastră va birui toate greutăţile şi vă va spori munca spre binele şi fericirea ţărei. Vă trimitem cu drag cele cerute.

Adunaţi în jurul vostru pe toţi aceia cărora le este scumpă limba şi cultura românească, pe toţi aceia ce iubesc ordinea şi liniştea în stat. Inconjuraţi avântul tineretei voastre cu înţelepciunea bătrânilor voştri şi în lupta ce începeţi nu alunecăţi în polemnici nefolositoare ori luptele politice.

Când veţi fi destui. când veţi reusi să grupaţi în jurul vostru pe toţi fruntaşii şi oamenii de bine, fiindcă urmariţi acelaşi gând bun ca şi noi, vă veţi putea constitui în societate filială a noastră.

Comunicându-ne numele şi profesiunile membrilor, vă vom da sprijinul şi autorizaţiunea constituirei filialei, ce va urma întocmai programul nostru înscris în statute.

Veţi înfiinţa bibliotecă populară şi după puteri vă vom da tot concursul nostru şi acum spor la lucru.

La mormântul lui Cogălniceanu

Duminica trecută a fost sărbătorit la Iaşi de toată suflarea Moldovenească cu ocazia împlinirei a 30 de ani de la moarte lui Mihail Cogălniceanu. Omul care şi-a jertfit întreaga viaţă pentru neamul şi ţara sarmerită să fie prăznuit cât mai des în toate colţutile României Mari. Tâharul care se bucura de favoarea lui Mihalache Sturdza putea să ajungă la măjin fără să mai cerceteze scrisparele negrite de vreme şi fum de lumânări din mănăstrile Moldovei. Pidicându-se de asupra nimicniciilor momentului, Cogălniceanu-se odineşte în trecut pentru a cerceta trainicele legi ale neamului şi a scoate învăţătură pentru viitor. Rolul muncii lui încăpăţinate îl expune studenţilor de la Academia Mihăleană unde fusse chemat profesor după evidenţiarea fulgerătoare a capacităţii sale. Luptător înfocat pentru cauzele naţionale, liberale şi democratice, Cogălniceanu sufere prigoana fără să murmure. Vine ziua Mare a adunărilor divanului ad-hoc al Moldovei când în mijlocul unui entuziam indescritibil proclamă unirea cu principatul Munteniei sub domnia lui Cuza Vodă.

Cogălniceanu împreună cu Negri, Cuza şi Alexandru Iau luptat din râsputeri pentru triumful ideei de Unire. Sfetnic credincios al lui Cuza Voda, stăruieşte lângă Domnitor pentru grabnica rezolvire a problemei agrare care nu mai putea fi amânată, prin inproprietărirea ţăranilor pe moăiile călugărilor şi boerilor fanarioţi cumpăraţi de 200 de ani la noi în ţară.

Felul românesc, adică mândru şi înţelept în aceleaşi timp, cum Cogălniceanu a apărat interesele României la conferinţa din Berlin din 1878, când Rusia cotropitoare, drept recunoştinţa pentru ajutorul nostru din 1877, ne-a răpit şi cele trei judeţe din sudul Basarabiei date nouă prin conferinţa de la Paris din 1856, a făcut din Cogălniceanu idolul întregului neam românesc.

Copleşit de atâtea fapte mari, din care nu mai una singur era deajuns pentru a-l face nemuritor, bătrânul Cogălniceanu şi-a petrecut ultimii ani ai vieţei ca un înţelept departe de larma politicei, în liniştea bibliotecei sale, studiind mereu.

Aceste icoane mi se perindau pe dinaintea ochilor în dimineaţa zilei de 3 Iulie când sub preşidenţa bătrânului savant ieşan Petru Poni şi în faţa fostului marelui om politic, cu simţire executat de sculptarul Mateescu, D-l Ion Simionescu, un mestesugit povestitor, ne evoca figura aceluia care şi-a jertfit cei mai frumoşi ani ai vieţei lui, pentru a realiza mai mult bine pentru norodul Românesc şi cel totdeauna batut de soartă şi nevoi. Astăzi, când s'au împlinit trezeci de ani de la moartea lui, luând, când se pot împlini cincizeci de ani, faptele lui strălucesc cu o lumină din ce în ce mai vie pentrucă în realizarea lor Cogăluiceanu a urmat calea dreptei judecăţi şi a inimei, în loc de a căută sprijin pentru dânsu în întortochieri oratorice sau intrigi mărunte de culise.

Figura marelui bărbăt de Stat se aşează din ce în ce mai statornic în codrul gloriei şi pentru acest motiv.

Iunius.

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

De peste hotare.

In Asia mică războiul între trupele naţionaliste turceşti de sub comanda lui Kemal şi armata greacă urmează. In urma marilor victorii alegrecilor. se spune că turcii vor încheia grabnic pacea. In orice caz însă turcii nu se vor supune mai înainte să încerce o ultimă dată soarta armelor, în faţa *Angorei*, capitala lor, unde din cauza ţinutului muntos grecii nu se vor putea folosi de tankuri (mari automobile de fer) şi aeroplane.

In Rusia foametea şi holera distrug poporul: 30 de milioane de oameni flămânzi, dupăce au mâncat tot ce se găsea în ţinuturile lor, până şi şobolanii, ciorile, animalele de tot soiul — au plecat spre alte ţinuturi atacând în drumul lor trenurile cu grâne pentru a-şi potoli foamea. Astfel aprovizionarea suferă iar armatele bolşevice sunt silite să dea lupte crâncene pentru a nu lăsa să pătrundă în oraşe ţăranii flămânziţi ce prăpădesc totul în calea lor. Iată fericirea ce-au adus-o bolşevicii asupra Rusiei, ţară atât de bogată odinioară!

Nici acum nelegiuiţii bolşevici nu se liniştesc însă. Aşa pentruca mizeria să fie şi mai mare, plănuesc să atace din nou Polonia, cotropind-o cu armatele lor. Ca şi în trecut, Dumnezeu nu-i va ajuta însă şi vor fi înfrânţi încă odată.

Germania ar voi să se folosească de un atac al bolşevicilor, pentru a lovi pela spate Polonia spre-a cuceri Silezia, o bogată provincie. Ori în jumătate din acest ţinut populaţia e, compusă din polonezi care au cerut alipirea la fraţii lor, ceia ce nu vor să recunoască germanii. In acest înţeles ei au trimis o notă, adică o scrisoare vestitoare, la Paris, — notă foarte îndrăzneaţă cerând întreaga Silezia ca preţ al respectării angajamentelor luate prin tratatul de Pace. Faţă de această îndrăzneală, Franţa şi Anglia ce nu se puteau înţelege în această chestiune, au început să priceapă că Germania îşi bate joc de invingătorii ei căutând să-i birue prin şiretlicuri când nu i-a putut învinge prin arme. Consiliul suprem, un sfat mare compus din primiiministri ai Franţei, Angliei şi Italiei, se adună din nou pentru a hotărâ cum trebue să se lucreze pentru a tăie îndrăzneala Germaniei.

Intre Irlanda şi Anglia, ţinuturi surori, care până azi formează aceiaşi ţară, după cum am arătat în cronica trecută, de mult izbucniseră neînţelegeri şîngeroase. Ele s'au sfârşit prin încheierere unui armistiţiu începându-se totodată tratativele de împăcare. Azi, ne vine vestea tristă că Devalera, capul răsculaţilor irlandezi voeşte mai mult decât autonomie, adică guvernarea de sine a Islandei. El ţinteşte la neatârnare, având şi armată şi finanţe deosebite de-ale Angliei. In aceste condiţiuni Lloyd George primul ministru englez ce trata înpacarea a fost silit să arăte că Anglia nu poate ceda. Devalera a plecat în Irlanda unde se va hotărâ sau continuarea revoltei, sau încheierea păcei, cu temeliile arătate de Lloyd George.

Din lăuntrul hotarelor Plecarea M. M. LL. Regele şi Regina.

Suveranii României au plecat într'o lungă călătorie în Apus. Ei au trecut prin Italia, ajungând apoi la Paris în Franţa unde M. Sa Regele a avut o întrevedere particulară cu şeful statului francez D-l Millerand. M. Sa Regina a vizitat frontul francez dela Verdun, unde s'au dat luptele cele mai mari din războiul mondial.

Franţa a primit cu căldură pe suveranii României cu toate că aceştia călătoresc încognito, adică numai ca simpli particulari, scopul drumului fiind doar căutarea sănătăţei zdruncinate.

In timpul lipsei suveranilor printr'un decret, adică hatărâre, a Regelui, conducerea Ţării a fost încredinţată guvernului care are dreptul să facă toate actele de administraţiune sub rezerva aprobării la reintoarcere.

Intregul popor urează o bună călătorie Suveranilor cari pretutindeni fac iubit numele de român.

Oprirea repatrierilor maghiare.

Guvernul maghiar al lui Horty a hotărât oprirea repatrierilor ungurilor din Ardeal, — nemai lăsându-i să treacă graniţa în Ungaria sub cuvânt că . . . nu mai au loc unde să-i primească.

In fapt lucrurile stau altfel. Maghiarii cu toate că strigă pretutindeni contra „cruzimilor" românesti, reclamând până şi liga naţiuuilor. de-a venit vicepreşedintele ei să vadă cât adevăr e în plângerile lor, maghiarii cu toate că nu voesc să ştie că în Ardeal sunt şi români, totuşi să tem că aceştia vor desnaţionaliza pe ungurii rămaşi presăraţi intre Carpaţi şi Tisa. Pentru aceasta nu mai primesc refugiaţi, silindu-i să rămâe în Ardeal unde lipsiţi de mijloace de traiu să fie veşnic în slujba guvernului maghiar care să-i întrebuinţeze ca unelte contra românilor. Socoteala nu e proastă şi întăreşte desigur rândurile maghiare. Dar românii nu se pot îngriji. Ei sunt atât de mulţi încât câţiva unguri mai mult, sau mai puţin le e tot una, căci cu o floare nu se face primăvara.

Numirile localităţilor româneşti.

In Ardeal s'au început de mult schimbările de nume ale localităţilor, luânduse din nou numele frumos românesc, rău tălmăcit de unguri în limba lor. Aceste schimbări însă trebuesc făcute cu înţelepciune pentru a rămânea tot cele străvechi care sunt o comoară nepreţuită. In adevăr, ele dovedesc că românii sunt acei ce-au venit mai întâi în aceste ţinuturi, dând ei nume munţilor, apelor, codrilor, satelor, până în ccle mai ascunse colţurii ale acestui pământ binecuvântat.

Indrăzneala streinilor care voesc să ne arăte ca venetici în ţara noastră cade în faţa acestui adevăr. Mai mult, numirile româneşti vor dovedi deapururi că majoritatea populaţiei e românească în aceste ţinuturi.

Pentru ca numirile româneşti să fie în adevăr cele străvechi nu e destul ca oamenii cu pricepere să lucreze la alegerea lor, trebue ca poporul însuşi să ia parte cerând numele bun acolo unde se face o greşală, corectându-l acolo unde trebue. Pentru aceasta învăţătorii, preoţii şi bătrânii iubitori de ţară şi satul lor, trebue să scrie ziarului nostru atunci când se face vreo greşală spre o atrage luarea aminte a celor însărcinaţi cu aceste lucrări.

Tratatul de alianţă cu Polonia.

Tratatul cu Polonia a fost publicat de „Monitorul Oficial". El arată că între România şi acea ţară s'a făcut o înţelegere ca, în cazul unui atac, fără provocare la hotarele de răsărit, adică din partea Rusiei amândouă ţările să se ajute, pentru a putea învinge primejdia. Tratatul acesta după spusa unora are rău că ne va împinge la un război fără voia noastră.

In orice caz el complectează acel grup de uniri între popoarele moştenitoare a monarhiei Austro-Ungare, numit *Mică Înţelegere*, având de scop a împune voinţa acestor state contra acelor ce-ar voi să tulbure pacea. România care e stâlpul central al acestor alianţe va şti să aibă o politică înţeleaptă şi liniştitoare, ce se va urma desigur şi de aliaţii săi pentru garantarea păcei atât de scumpă tuturor. *Bucium.*

Bibliografie

La redacţia ziarului nostru, s'au primit următoarele publicaţiuni:

Tribuna Banatului. Foaie Săptămânală, Apare în Timişoara. Bulevardul Carol I. Nr. 30. Abonament anual 50 lei.

Viaţa Studenţească. Revistă bilunară a tineretului Universitar din Bucureşti. Excelenta publicaţiune Românească la care colaborează Profesorii Universitari.

Redacţia şi Administraţia Bucureşti. Biblioteca facultatei de litere. Abonament anual 25 lei.

Primăvara. Ziar indepedent, sub conducerea Domnului Teodor Bucurescu, apare în Sannicolaul mare. Abonament anual 44 lei.

Mărăşti. Minunată revista de literatură şi cultură apare în Cernauţi Str. Regina Maria Nr. 18, în admirabile condiţiuni technice şi redacţionale, lunar. Abonament anual lei 30.

Tribuna Juridică. Marea revistă de Drept, apare la Bucuresti sub direcţiunea Domnului Profesor Universitar D. Alexandresco. Bucureăti, Calea Gălăraşilor 77. Abonament anual 80 lei.

Ardealul Juridic. Singura revistă de drept şi unificare din teritoriile desrobite. Sub conducerea unora din membrii Curtei de apel din Cluj. Apare bilunar. Abonament anual 100 lei.

Volumul „*Pătănia mea* de Romul Budoi Deleanu" Tipografia Ardealul Cluj. Preţul exemplărului 3 lei. Scriere populară în versuri, cuprinzând necazurile autorului în vremurile acestea. de vielenie şi înbogăţire uşoară.

Ţărnava. Foaie săptămânală de Cultură Dicio Sânmartin. Abonament anual 30 lei.

„Eroii Neamului" revistă ilustrată de sub direcţiunea D-lui S. Duţescu Dâmbovita. Abonamentul anual 300—200 şi 100 lei pentru funcţionari.

Stropi de rouă. Revista encielopedică bilunară leu 1.50 numărul. Ploeşti Calea Romană 12.

POSTA REDACŢIEI

Toma Satcu Comuna Teleneşti Judeţul Orhei. Am luat act cu plăcere de însufleţirea D-V. pentru operile Românest. Vă trimitem colecţiunea gazetei. Publicăm articole de înteres general şi scurte sau corespondenţe ce se referă la viaţa Românească a Basarabiei, în toate manifestările ei. Lucrările publicate se plătesc. Cu bucata şi onorariile se achită la sfârşitul fie cărui trimistru. Răspândiţi ziarul şi îndemnaţi poporul la abonarea lui.

Petre Grigorescu Notar. Comuna Crevedia Judeţul Ilfov. Gazeta e a voastră a poporului luptă pentru răspândirea ei şi vei face o faptă de bun român.

Ai talent pentru povestirile populare. Trimite din cântecele auzite sau scrise pe front. Poezia Notarul e frumos scrisă, dar e prea mare pentru gazeta noastră.

G. Roşu Invăţător Nideşti. Direcţiunea ziarului nostru împărtăşeşte părerile cele noua în privinţa pedagogiei moderne. Scoala trebue să desvolte sufletul, inima şi să disciplineze mintea elevilor, nu să creieze oameni Gramofoane, fără personalilate. Vom publica articolul trimis pentru care vă mulţumim. Stradă-vă pentru răspândirea gazetei. Ne bucură sosirea D-V. în Cluj. Cu mulţumiri.

Scrisoare de mulţumire.

Noi invalizi de război fosti elevi ai şcolei civile din loc, pe anul 1920—21, aducem pe calea aceasta umilitele noastre mulţumiri D-lui Colonel Roman Xenefon Comand. Reg. 16 Infanterie, care cu o prea părintească dragoste a căutat să ne ia sub înaltă-i oblăduire aducându-ne aminte cu adâncă recunoştinţă de prea nobila-i ocrotire de care am fost partiniţi. Deci nu suntem în stare de ai aduce omagiile noastre de mulţumirea cuvenită.

In numele invalizilor de război, elevi ai şcoalei civile, Cluj.

—

INFORMAŢIUNI

Asigurările. Consiliul nostru de ministri a hotărit, că societăţile străine (nemţesti, ungureşti, autriace) de asigurare nu mai au voe să facă asig pentru caz de moarte, rente re, contra focului, grindinei (paarii) s. a. pe pământul României. Cei asiguraţi de mai înainte pot plăti mai departe premiile. Asigurări nouă însă nu se mai pot face.

Trupele comuniste înpuşca un regiment revoltat. Reducerea raţiei alimentelor a produs o revoltă serioasă în regimentul Pawlowsk. Revoltaţii au fost împuşcaţi de trupele comuniste. In Moscva au fost deasemenea mari turburări.

Ungurii atacă la graniţă, aflăm Vineri noaptea jandarmii maghiari au atacat posturile de jandărmi români dela frontieră pe o zonă de câţiva kilometri. Surprinşi de atacul mişelesc al ungurilor, jandarmii noştri s'au retras în faţa focului continuu de arme şi mitraliere. Primind însă ajutor dela posturile de grăniceri, agresorii au fost puşi pe fugă până dincolo de frontieră, cu toată rezistenţa ce au încercat să opună. In zorii zilei liniştea a fost pe deplin restabilită fiind de ambele părţi câţiva uşor răniţi.

Se ştie că de câtva timp se găseşte în Ardeal D-l Dikinson vicepreşedintele Ligei naţiunilor spre a cerceta situaţia minorităţilor dela noi. D-l Dikinson va vizita în cursul acestei săptămâni. Ardealul însoţit de d-l Vasilie Stoica aprindu-se prin Braşov, Cluj şi Oradea Mare.

Preţurile la târgul de vite şi în pieţele Aradului. La târgul de vite săptămânal, de Vineri, au fost adus animale de consumaţie în număr mare. Preţurile au fost următoarele: Vacă, chilogramul, lei 2.80—3—3.50—3.80; viţel chilogramul, lei 5—5.50—6; porci chilogramul, lei 6—7—7.50, 8 lei. In piaţa Catedralei în urma abundenţei de paseri, s'a constatăt o scădere a preţurilor. S'au vândut: gasca chilogramul lei 5; rata chilogramul lei 5.

Răscoala ţăranilor ucraleni contra bolşevicilor. Foamete groaznică şi boli. In Ucraina se dau mari lupte între trupele bolşevice şi ţărani, din cauza rechizitiilor ce se fac pentru adunarea hranei necesare trupelor bolşevice. Intreaga Ucraine este un vast câmp de groază. Ţărănimea care se vede furată şi de alimentele necesare familiilor lor, s'a răsculat. In oraşe bântue o foamete groaznică şi tot felul de boli molipsitoare ce omoară zilnic mii de oameni.

Hotărârea în procesul comuniştilor dela Chişinau. Consiliul de război din Galaţi a dat următoarea hotărâre în procesu-comuniştilor din Basarabia: Cont damnă la câte 10 ani muncă silnică pe Haim Bogopoliki, Moise Dubinski, Iosef Baibman, Smil Rivlin, Moise Maleevici, la câte 6 ani muncă silnică pe Moise Litcenco, David Futerman, Simon Kabe, Teodor Pohila, Nuhăm Gaisingher; la câte 5 ani muncă silnică pe Bera Aschner, Moodheim Goldman şi Pavel Nicolaeii.

Cât a pierdut Germania în războiul mondial. După listele oficiale germane, cifra pierderilor în oameni a acestei ţări, dela izbucnirea războiului (1914) până la 31 Decembrie 1920: se ridică la: Morţi 1.792.368. Răniţi 4.246.974.

M. S. Regele şi Regina României în Franţa. Am anunţat mai de mult pe iubiţii noştri cititori că M. S. Regele şi M. S. Regina vor pleca la Paris (capitala Franţei). De câteva zile suveranii României au sosit la Paris, unde cu toate că mergeau ca simpli particulari (incognito) şi s'a făcut o foarte frumoasă primire de către poporul francez. Toate ziarele franceze salută cu mare bucurie şi cu foarte multă însufleţire sosirea la Paris a suveranilor noştri. Modul cum a fost primit la Paris M. M. L. L. Regale e o nouă dovadă de dragoştea şi respectul pe care poporul francez îl poarta poporului român.

Ce a răspuns America lui Gorki. Se ştie că marele scriitor rus, Maxim Gorki văzând nenorocirea în care a căzut Rusia din cauza foametei şi a holerei a făcut nu apel către toate ţările Europei cerând ajutoare. — Herbert Hoover, cunoscutul organizator al aprovizionării americane a telegrafiat lui Maxim Gorki, ca răspuns la apelul său, următoarele: „Cu mare emoţiune am citit apelul vostru către poporul american pentru ajutorarea înfometaţilor şi suferinzilor din Rusia şi mai ales a copiilor. Intreg poporul american recunoaşte că prima condiţie pentru realizarea unui ajutor este imediata eliberare a Americanilor cari au fost până acum ţinuţi în captivitatea rusească şi deplină siguranţă a administraţiei ce va întreţine acolo. Dacă aceste condiţii sunt primite, atunci organizaţiunea americană de ajutor, al cărui conducător sunt eu, este gata să înlesnească — împreună cu celelalte organizaţiuni de binefacere, susţinute de dărnicia întregului popor american — un ajutor imediat copiilor şi bolnavilor.

CARTEA ROMANEASCA
INSTITUT de ARTE GRAFICE
SUCURSALA
COSINZEANA
CLUJ
STR. UNIVERSITATII 3

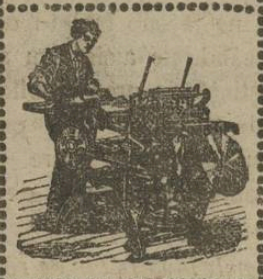

EXECUTA CU PRETURI MODERATE TOT FELUL DE LUCRARI DE TIPOGRAFIE, LEGATORIE PRECUM BROSURI, ZIARE ZILNICE SI SAPTAMANALE REVISTE, ETC, ETC.

Gazeta noastră ţinând cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile şi toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noştri, cu privire la chipul în care ar dori să vadă tipărită foaia lor, la cunoştinţele şi învăţămintele frumoase de care simt mai multă nevoie precum şi la toate îmbunătăţirile ce socotesc că trebuesc făcute gazetei noastre. Vom ţine seamă de cele ce ne vor spune prietenii noştri cititori, şi vom împlini cu dragă inimă propunerile cele bune.

CETITI
si RASPANDITI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA
POPORULUI
CE TRAESTE PRIN VOI SI PENTRU VOI!
ZIARUL VOSTRU NU PRIMESTE SUBVENTII DELA NIMENI — DECI ABONATI-VA CAT DE MULT

Ziarul Vostru nu primeşte Subvenţii de la nimeni deci abonaţivă cât de mulţi.

Acei ce răspândesc ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români.

BANCA ROMÂNEASCĂ
SOCIETATE ANONYMĂ
Capital Social 160,000.000 Lei — Sediul Central: BUCURESTI.
SUCURSALE:
Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi,
Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.
Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI
SOCIETATE ANONIMA
CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000
BUCUREŞTI
CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)
BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.
cum şi în principalele oraşe din ţară.
Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit in ţară şi in străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut
„COMOARA SUFLETULUI“
care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire
cântece de plugărie, păstorie şi pescărie,
cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.
Preţul (128 pagini) Lei 4.
Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ“ din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.
In Editura „Şcoalei Române“ au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA
Pentru industrie si Comert s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).
Capital social Lei 50,000.000 deplin vârsat
Secţia de Bancă — Secţia de Mărfuri
FILIALE:
Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj, str. Univărsitătii No. 3. C. 835

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 16 · 1 leu — Opt pagini · 15 August 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR
General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“
V. DIMITRIU
RECTORUL UNIVERSITĂȚEI CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15—74) — Administrația: Str. Dorobanților 11

PENTRU ȚARĂ

Moartea care nu alege între mari și mici, între bogați și săraci, între cei buni și cei răi, dând astfel singura înfăptuire a desăvârșitei egalități, nu poate totuși să facă și dreptate între noi. Atunci când îmbogățiții de ieri și de azi, duc viața ușoară și plăcută a celor cari n'au alt țel decât banul și atunci când atâția cari nu știu și nu vor să jertfească nimic, petrec fără griji și fără primejdii, cei puțini, cei mai aleși dintre noi, înfruntă moartea la fiecare clipă, fermecați de măreția unui ideal.

Iar moartea, deși privește deopotrivă pe toți, îi seceră mai ales pe aceștia, căci aceștia, se găsesc mai ușor în calea sa. Și astfel o mare nedreptate se săvârșește și față de ei, dar mai ales față de noi: căci aceștia, purtători ai credinței lor neînfrânte, sunt ultimii apostoli ai unei religiuni care propovăduește jertfa și uitarea de sine, în dragostea pentru ceilalți.

Pe această religiune s'au ridicat popoarele și s'au zidit Statele; această religiune a fost izvorul de energie care a dus lumea pe calea progresului și a luminii.

Ori astăzi, în timpul acesta de patimă și de ură, de materializm și de interes, puțini au rămas aceia cari cu pilda și cu fapta să ducă mai departe cuvântul ei. Și când aceștia, în lupta ce duc cad jertfă morții, în urma lor rămâne un gol atât de adânc, încât înmărmuriți stau oamenii și se întreabă că cine îl va umplea? . . . . . .

. . . . . .

„Pentru țară“, pentru cucerirea albastrului cer de deasupra ogoarelor sale, pentru apărarea pământului acestuia, plămădit cu atâta sânge, a trăit, a zburat și a căzut Căpitanul Crăciunescu. Tânăr, în vârsta aceia care dă oamenilor avântul cel mai minunat, atunci când inima se cuprinde de înțelesul adevărat al „minunii“, liniștit de pacea sufletească a acelora cari nu prețuesc viața mai mult decât trebuie, simplu și prietenos, așa cum sunt numai acei cari au în adevăr, de ce să fie mândrii, el a trăit și a murit ca un ostaș.

Și cum, între viața și între moartea sa, a mers un drum drept, ca și credința lui de drept, sfârșitul acesta în prăbușirea năpraznică din înălțime, alături de camaradul și tovarășul său de luptă plutonierul Pănuș, a fost fără îndoială, moartea acea pe care a așteptat-o cu seninătate și la care se pregătise din ceasul, în care întrase în rândul sburătorilor. Și deacea noi, pentru ostașii care mor pe câmpul de luptă, nu plângem pe mormântul lor, căci lacrimile sunt prea omenești în fața jertfelor acestora. La capătul lui însă din tot prinosul durerii noastre, aprindem o candelă, care să lumineze în noaptea vremilor noastre de nepăsare și de neadevăr.

Și la lumina ei, se vor trezi de sigur multe suflete șovăitoare și se vor aprinde alte făclii de virtute și de vrednicie. — Căci lumina ei va răspândi în cuprinsul văzduhului nostru toată puterea neînvinsă a jertfii tinereții. . .

Vintilă Petala.

Luați aminte frați Români

d) Bolșevism și socialism.

Bolșevismul este opera dușmanilor noștrii, el a fost născocit și răspândit de ei, în scop ca să distrugă pe dușman (Germanii ca să distrugă Rusia) și au reușit, pentrucă Rușii au fost proști și Nemții deștepți.

Bolșevismul este anarhia cea mai mare. Pradă, omor, jaf, distrugere. Intrebați pe toți oamenii cinstiți de suflet, fie români, fie unguri, cari au văzut și au auzit ce a făcut bolșevismul în Rusia, ce groază, ce jafuri zadarnice și fără folos, câte vieți nevinovate au costat? Veți vedea că vă spun grozăvii, că se închină și vă spun „Doamne păzește.“ Și au dreptate!

Ce este mai grozav de cât să trăești nesigur de azi pe mâine. Tu să jefuești pe vecin și mâine să te jefuiască și să te prade ori să te omoare vecinul pe tine. Uitați-vă și citiți zilnic, de ce grozăvii se pomenește în Rusia, și ce a fost în Ungaria, pe timpul bolșevismului atât roșu cât și alb de azi. Bolșevicii au distrus, cea ce lucrase un popor intreg de veacuri. Nu vedeți! Germania a aprins focul în Țară la alții, dar dece nu lasă bolșevismul la ei, care au atâția socialiști? Pentru că știu ce este aceasta, știu la ce-i va duce.

Bolșevismul a fost introdus în scop de a pustii o țară, ca apoi dușmanul s-o poată subjuga pentru multă vreme economicește. Acei cari azi sunt bolșevici, cari se omoară și se jefuiesc intre ei, vor fi sclavii de mâine.

La noi urmăresc toți dușmanii să ne arunce în brațele anarhiei, și fac tot felul de incercări disperate. Astfel a fost incercarea de grevă generală din urmă, dar care n-a izbutit. Probă ca această greva, a fost pusă la cale, și, n-a fost produsă de o necesitate dreapta, este că multi lucrători nici nu au știut dece fac greva. Alții au cerut din contra, ei singuri, să fie forțați, de formă, prin armată a relua lucrul, iar alții au cerut din contra a fi păziți, contra grevиștilor, ca ei să continue lucrul. Aceasta e proba cea mai evidentă, că nu a fost deci o necesitate, de oarece statul și guvernul luase din vreme toate măsurile necesare ca lucrătorii să primească atât haine, cât și alimente sufiiciente și eftine, mai eftin ca oricine. Dorobanțul Român însă, care a văzut și trăit în Moldova, unde era cel mai mare bolșevism în armata rusă, care a văzut cu ochii lui la ce dezastru duce acest fapt și la ce nenorociri; și-a dat seamă de pericolul ce amenință Țara și din convingere a ajutat din toate puterile lui, la restabilirea ordinei, Incercarea dușmană a căzut.

Fiecare cetățean este dator a da imediat pe mâna autorităților pe cei care îi îndeamnă la bolșevism.

Dorobanțul, care în Moldova, în mijlocul celor mai grele neajunsuri, lipsit de hrană și medicamente, dar cu inimă și credință mare în dreptatea cauzei sfinte a poporului nostru, a făcut zid de nepătruns și a arătat hoardelor dușmane — că pe la Mărăști și Mărășești, nu se trece, și de data aceasta a arătat dușmanilor țărei, că, la poporul român și în Țara Românească, bolșevismul, anarhia, dezordinea, nu pot prinde, căci acest brav soldat și conducătorii luminați ai țărei, nu-l lasă a prinde rădăcini, și-l sugrumă din față.

Fiecare cetățean din România-Mare și oricare i-ar fi naționalitatea, este dator ca și soldatul, a lupta contra dezordinei și anarhiei, dând pe mâna autorităților, pe toți acela, care fiind unelte ale dușmanilor, caută să propage idei anarhice. Acel care știe ceva, cunoaște pe un asemenea propagandist, și nu-l va da pe mâna autorităților, este tot așa de criminal ca și anarhistul însăși, căci inseamnă, că este părtaș cu el chiar, de și personal nu ar face acte anarhice.

e) Un alt sistem de propagandă al dușmanilor noștrii este teroarea.

Ei merg prin sate, prin cazărmi, prin cafenele, în birourile autorităților, pe stradă, etc. și acolo sub formă de prietenie, sub formă că ei sunt bine informați, și în legătură cu cutare ori cutare persoane sus puse, încep să spue, fel de fel de neadevăruri, în scop de a ingrozi lumea. Ba că statul unguresc, nu ratifică pacea, ba că Horthy a adus armată multă și va ataca, ba că frontiera ce s-a stabilit de conferința de pace nu e definitivă și că ea va fi mutată ori la Ciucea, ori pe Mureș. Și în fine că armată bolșevică din Rusia ne-a atacat și că a trecut Nistrul și chiar Prutul. In fine tot felul de minciuni extraordinare.

De ce fac ei aceasta?

Ca să descurajeze poporul nostru, ca să sperie pe cei slabi de ingeri; să-i ție mereu în nesiguranță, să-l facă ca de frica că vor trece iar sub stăpânirea Ungurească (pe care românii în special o știu) oamenii să nu divulge pe spioni, să nu dea de gât pe propagandiști. In fine omul speriat și nesigur, nu știe ce să facă. Perde simțul realității și ei asta o urmăresc.

In procedeele lor, unii caută să cumpere cu bani și cu vorbe mestesugite, cu duhul blândeței, oferind sume mari, caută să afle știri asupra armatei noastre. Când nu reușesc să cumpere cu bani, ca pe Juda trădătorul, atunci ei amenință că o să fie vai de capul aceluia, când se vor întoarce Unguri. Și acest sistem le reușeste foarte dese ori, căci sunt încă mulți care cred fel de fel de asemenea știri exagerate, răspândite de acești dușmani.

Adevărul este că:

Hotarele țărei noastre spre Ungaria, nu numai că nu se vor muta pe viitor de unde sunt azi, căci ele sunt definitive. Dacă va fi vorba să se mute, și dacă Țară Ungurească va continua să facă prostii și greșeli ca în trecut, apoi hotarele

se vor muta mai spre apus, şi vor ajunge acolo unde trebue să fie, adica la Tisa.

Armata lui Horthy e compusă din mercenari, în majoritate ofiţeri care nu fac serviciul de cât pentru plata mare care li se dă şi pe care o plăteşte ţăranul ungur, sărmanul, dar care odată şi odotă, va ajunge să n-o mai poată plăti.

Armata de azi a lui Horthy este teroristă, şi s-a schimbat din teroare roşie în teroare albă. Aceşti mercenari când o fi vorba să moara în luptă, vor fugi cum au fugit la Karczag şi Fegivernek cu baioneta Dorobanţului în spate. Cine ştie ce va să zica a organiza şi mai ales a reorganiza o armată în care a intrat anarhia şi bolşevismul, îşi dă socoteală de aceste greutaţi.

Este mai uşor să creezi o armată nouă, decât să reorganizezi una putredă.

Apoi această armată de milioane de capete — cum zic ei; — dar care nu sunt da cât pe hârtie, şi în controale, ca să poată fi capabilă de ceva, trebue să fie echipată, să aibe arme, tunuri şi muniţiuni din belşug. De unde să aibă ei acestea? Câteva mii de arme ce le-a rămas, date tot de noi pentru jandarmi şi câte 5—10 cartuşe de fiecare armă pe care le au azi, nu sunt de ajuns nici pentru o vânătoare mai mare, dar mai ales pentru un războiu?

Milioanele pe care de altfel nu le-a avut nici înainte, când stăpâneau şi teritoriile streine, azi nu are de unde să le scoată, căci din 7—8 milioane de locuitori unguri, nu se pot scoate milioane de soldaţi. Nu au nici o valoare fără disciplină fără armament, fără conducere şi fără suflet.

Aceasta armată cu care duşmanii caută să producă teroarea, spre a-şi face scopurile lor de înşelare economică. **Deci să se ştie:** *Cât va fi un singur soldat român pe front, întreaga armată duşmană va tremura. Graniţa se va muta pe Tisa dacă vor face prostii.*

Daţi însă pe mână autorităţilor pe toţi cei care vă spun asemenea prăpăstii, cu scop de a vă înspăimânta şi descuraja.

Intrebaţii de unde ştiu sau au auzit ei, şi atunci veţi vedea că se încurcă şi rămân de râs, că se vor vedea descoperiţi. Cereţi-le să vă probeze cele ce spun ei şi o să vedeţi ca nu pot să vă spue un cuvânt.

ADVERSARUL COMUNISMULUI:

Patriotismul

Din stepele vaste ale colosului rusesc — imperiul ţarilor moscoviţi, a pornit uraganul mare care trebuia să cutremure lumea întreagă — *comunismul!*

In Rusia absolutistă s'a dezlănţuit uraganul care trebuia să desrădăcineze cultura şi omenirea-oraganul' care trebuia să mâture ţarii şi aristocraţia, să rupă lăuţarile legilor şi orânduelli sociale-*comunismul* trebuia să trâudăvească societatea pentru a egaliza toată lumea în „binele" comunismului.

Veni ziua când Rusia veche se cutremura sub călcâiul distrugător al comunismului. El se răspândise că fulgerul în toate colţurile Rusiei-Mari şi se infiltrase în populaţie. Noua religie de dreptate, libertate şi egalitate — comunismul — răspândit prin apostolii săi Lenin şi Trotzki, trebuia doară să aducă *„timpul de aur"* pe care comuniştii îl promiseră poporului. Dar vai! Venise comunismul nu lasă paradisul libertăţii! In răzele comunismul se legene poporul rusesc condus de nebunia unei libertăţi visate impins de dorinţa de dreptate şi egalitate visată ca absolute.

Scurt era să fie *„paradisul* libertăţii" visate, dar grele sufeintele pentru peporul rusesc. Azi poporul rusesc s'a trezit la realitatea crudă, şi este unul din cele mai nenorocite popoare.

Stăpânirea comunistă-intronată în anul 1917 şi până azi a rupt toate din rădăcini. Rusia odinioară cea mai bogată ţară este azi cea mai săracă. Comunismul n'a distrus numai averea-bogăţia şi belşugul ţării în toate, ci a sdrobit instituţiunile culturale, financiare, industriale, a nimicit scoalle a ars bisericile, a gonit învăţătorii şi preoţii, a alungat oamenii cu carte, căci comunismul un recunoştea proprietate individuală nici deosebire de clase, nu admitea că unul să aibă mai mult ca celalt; pământul să fie al tuturora; toţi sunt stăpâni nu există slugă şi proprietar nici ţăran, lucrător sau muncitor intelectualtoţi sunt „domni" „fraţi" şi „surori" cari nu trebue să muncească numai să-si petreacă şi să se bucure de libertatea regimului comunist.

Azi oraşele ruseşti sunt pustiite, fâbricile, stau, trenurile nu merg, câmpiile nu se lucrează. In chimb, mii şi mii de barbaţi, femei şi copii izgoniţi dela căminurile lor prin agenţii roşii ai lui Lenin şi Trotzki fiindcă sunt contra comunismului distrugător rătăcesc gemând de frig şi foame, rupţi fără haine, fără casă.

Şi cu zi ce trece puşcăriile şi închisorile se umplu cu oameni mai ales ţarani cari numai pot vedea această mizerie. Tărănimea rusească era dela început contra comunismului. Tăranul îşi iubeşte pământul fie el cât de puţin, el îl munceşte îl seamănă şi se bucură ori cât de puţin rod ar da el căci ştie că este al lui şi nimeni n'are dreptul să-l' ele. Comunismul rusesc a luat pământ *dela* tărani în loc *să le dele.* Comuniştii a luat ţăranului vita din grajd fânul din curte şi cerealele din magazie. Comunismul a ruinat ţărănimea rusească, a zădărnicit sămănarea pământului. *Iaranul ţine la avuţia sa el nu doreşte s'o împartă cu altul nici altul cu el, el vrea să fie stăpân pe averea sa. Taranul îşi iubeşte familia nevasta şi copii. Comunismul n,a recunoscut unul din aceste drepturi sfinte. Femea unuia a fost pentru toţi copiia al nimănui.*

Casa ţaranului îi este sfântă, tot aşa, cât şi brazda care a moştenit-o dela strămoşi. Comunismul nu respecta nici casă nici femeie, nici copil, nici vită sau proprietate.

Ţaranul isi iubeşte patria, religia biserica; comuniştii n'au respectat una din acestea. Pentru ei un lucru era pentru toţi.

Degeabă au trâmbiţat Lenin şi Trotzki mântuirea de sub oligarhie, libertatea mare şi egalitatea. Regimul lor a devedit atâta ilegalitate, brutalitate şi cruzime încât tăranimea din Rusia a pus mâna pe topor şi furcă pentru a se apăra de *comuniştii „mântuitori".*

Ţărănimea rusească a luat arma în mână pentru a lupta *contra* comunismului şi azi este adversarul cel mai aprig a lui Lenin şi Trotzki. *Tărănii Rusiei au arătat lumii intregi că ţărănimea este adversarul iverşunat al comunismului.*

Ţărănimea, azi, se fereşte de comunism ca de foc şi otravă. Numai acele elemente dintre muncitorii şi lucrătorii industriali sunt comunisti cari nu vor să lucreze ci să trăiască bine pe spatele altora adecă altul să muncească pentru ei că ei să fie „domni".

In ţara noastră, astfel de indivizi avem destui. Ei sunt acei cari umblă pela sate şi povestesc ţaranilor de „oligarhie" şi de libertate, de Lenin şi de „binele" comunismului. Aceşti oameni sunt agentii plătiţi a lui Lenin, despotul Rusiei cari, caută prin fel de fel de mijloace să arunce poporul nostru în mizerie să facă din ţara noastră *prada lor.*

Ei vor să sdruncine orâudulala noastră socială, ei vor să înlăture legile cari apără pe toţi cetăţenii de nedreptăţi, ei vor să aducă anarhie între noi pentru a ne putea apoi sugruma.

Tărănime românească, goneşte aceste elemente din tot locul tău căci ei nu vor binele tau ci ruina şi mizeria ta! Ei vor să-ţi ia pământul casa nevasta şi vita ei vor să te alunge sa te împingă în mizeria cea mai crudă cum au facut-o comuniştii cu poporul rusesc, La noi, ţarani, aşa să gândiţi comuniştii n'au ce căuta.

Sau vreţi să ajungem acolo, ca să n'avem ce mâncă, ca altul ne ia casa şi masa, femea pământul?

Jertfele de sânge ale strămoşilor noştri nu s'au făcut pentru a ruina patria noastră, acum când suntem toţi fraţii uniţi, ci pentru acea că poporul nostru, poporul ai lui Mihaiu Viteazu a lui Horeaşă-şi indeplinească chemarea care ne-a fost dată de Acel de sus, pentru binele civilizaţiei şi lumei intregi.

Deacea, tărănime a patriei noastre, invaţă din acele arătate de fraţii vostrii din Rusia cari cu arma caută să izgonească acum pe comunişti şi nu uita patriotismul **Ţărănimea este adversarul naturni al comunismului.**

Radu C. Colbazi.

ITITORII NOŞTRI' mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

ACI SOSI PE VREMURI...

La casa amintirei cu-obloane şi pridvor,
Paiangeni zăbrelită şi poartă şi zăvor.
Iar hornul nu mai trage alene din ciubuc
De când luptară'n codru şi poteri şi haiduc.

*

In drumul lor spre zare îmbătrânisă plopii,
Aci sosi pe vremuri bunica-mi Caljopi.
Nerăbdător bunicul pândise de la scară
Berlina legănată prin lanuri de secară.

*

Pe-atunci nu erau trenuri ca azi şi din berlină,
Sări, subţire-o fată în largă crinolină.

*

Privind cu ea sub lună câmpia ca un lac
Bunicul meu desigur î-a recitât **Le lac.**

*

Iar când ca umbra, berze de-asupra casei cad,
Ii spune **Sburătorul** *de-un tânăr Eliad.*

*

Ea-l asculta tăcută, cu ochi de perugea...
Şi totul, ce romantic ca'n basme se urzea.

*

Şi cum şedeau... departe un clopot a sunat,
De nuntă sau de moarte în turnul vechi din sat.

Dar ei, în clipa asta, simţeau că-o să rămână...

*

De *mult e mort bunicul, bunica e bătrână...*

*

Ce stranîu lucru: vremea! Deodată pe parete
Te vezi aevea numai în ştersele portrete.

*

Te recunoşti în ele dar nu şi'n faţa ta
Căci trupul tău te uită, dar tu nu'l poţi uita...

*

Ca eri sosi bunica... şi vii acuma tu:
Pe urmele berlinei trăsura ta stătu.

*

Acelaş, drum te-aduse prin lanul de secară,
Ca dânsa tragi, în dreptul pridvorului, la scară.

*

Subţire, călci nisipul pe care ea sări,
Cu berzele întrânsul amurgul se opri...

*

Şi m'ai găslt, zâmbindu-mi, aproape pueril,
Când ţi-am şoptit poeme subtile de Merrill.

*

Iar când în noapte câmpul fu lac întins sub lună
Şi-am spus **Balada Lunei** *de Horia Furtună.*

*

M'ai ascultat pe gânduri, cu ochi de ametist,
Şi ţi-am părut romantic şi poate simbolist.

*

Şi cum şedeam... departe un clopot a sunat
— Acelaş clopot poate — în turnul vechi din sat...

*

De nuntă sau de moarte, în turnul vechi din sat.

1920. **Ion Pillat.**

Ofiţerii ca factori de cultură şi educaţiune naţională

— Activitatea extra militară —

Marele război, trăit de unii dintre noi cu toate frământările lui şi observat de mulţi din depărtare, a stabilit pentru toată lumea însă, un mare adevăr, statornicind ca o armă nouă în biruinţă: Forţa morală, puterea sufletească a individului, cultura şi educaţiunea naţională a armatelor.

Dacă în cursul războiului organizaţiunile mecanice ale unora dintre luptători şi superioritatea armamentului lor, au determinat victorii trecătoare, triumful, isbânda desăvârşită şi definitivă, a fost numai de partea armatelor, în sufletul cărora traia credinţa, sălăşluia nădejdea, ardea convingerea în dreptatea sfânta a cauzei, erau în viaţă încă, în inimile şi gândul lor, iubirea curată de neam şi ţară.

Neamul nostru brav, cu virtuţi strămoşeşti de cavalerism şi dreptate, nu cunoştea de cât lupta dreaptă românească, pe faţă, cu mijloace cinstite, aşa cum i se făcuse educaţiunea războinică, în trecut.

El învăţase în şcoală şi în cazarmă, respectul duşmanului lupta dreaptă, mila şi stima pentru adversarul răpus, omenia faţă de populaţiunea nearmată a vrăşmasului. Nu cunoştea de cât biruinţa sortită de arme, şi atât.

Cu nemărginirea iubirei de neam şi ţară, cu iubirea adâncă a pământului strămoşesc, cu sufletul închinat Regelui şi patriei lui, ostaşul român, a pornit la luptă, cu totul strein de mijloacele necinstite întrebuinţate în război, de vrăşmaşii lui.

Intregul neam românesc, pornise în război cu siguranţa că şi duşmanul va întrebuinţa aceleaşi mijloace de luptă, că se vor pune în cumpănă numai vitejia cu care omul va şti întrebuinţa puşca. Soldatul român. nu ştia să se apere de cât de armele făţişe, aşa fusese instruit, aşa îi cerea firea neamului lui cinstit.

Prima parte a războiului, în care am cunoscut amărăciunile şi dezastrul înfrângerilor, trădarea celor cărora le acordasem ospitalitate la noi în ţară, uneltirile vânduţilor cărora schimbările de nume, în nume româneşti, nu le schimbaseră firea, veninul celor cumpăraţi, cu toată şleacha celor ce trăiau între noi, dar slujeau interesele vrăşmaşilor, ne-a dat pe faţă o nouă latură a mijloacelor de luptă duşmană.

Tristul calvar, al vremelnicei ocupaţiuni a unei părţi din Ţară, cu ivirea leotelor de vrăşmaşi interni — produsul toleranţei noastre vinovate — cu legiunile de dezertori —, ce nu ne puteau ierta trecutul cu refuzul înpământenirei —, asociaţi jafului, organizat al ocupanţilor, ne-a învăţat noile metode de luptă.

Demoralizarea populaţiunei rămasă sub jugul străinilor, jefuită de bandele călauzite de jargonul băstinaşilor, răspândirea panicei prin presa căreia se asociase pe lângă macabeii fugiţi de pe front, şi câţiva nenorociţi de ai nostri, înfrăţiţi cu boalele răspândite prin fiolele pregătite în laboratoriile ştiinţei şi puse in serviciul crimei, gazele asfiziante, aeronavele şi avioanele duşmane, ne-au arătat că în locul sfintei lupte cavalereşti, s'a ivit lupta lașe, ascunsă, şi prin ori ce mijloace, afară de armele făţişe, mijloace faţă de cari apărarea se bizue numai pe puterea de răbdare, şi încredere, pe forţa sufletească a neamului nostru de eroi.

Şi armata s'a refăcut pe temeiul acestor noi mijloace de apărare. Trupele pe lângă învăţatura noilor materiale întrebuinţate în război, au învăţat nemărginita putere a sufletului, singura putere, prin care a reuşit să înfrunte şi dezastrul retragerei şi lipsurile şi boalele şi propaganda de demoralizare, ca la Mărăşti unde geniul românesc a frânt de veci trufia vrăşmaşe dând cea mai mare luptă din tot războiul nostru, şi apoi la Mărăşeşti, unde flăcăii neamului nostru au minunat lumea prin rezistenţa şi avântul lor, să dovedească forţa morală a geniului românesc, destinat progresului, nu pieirei.

Din război, s'a statornicit definitiv, că lupta se câştigă şi rezultatul victoriei, se menţine, numai cu puterea sufletească a cetăţeanului soldat.

In epoca aceia de nouă orientare a educaţiunei naţionale, ofiţerii activi şi de rezervă, asociindu-şi toate forţele, au putut înfăptui minunea ce a condus armatele noastre la împlinirea idealului naţional, prin eliberarea aproape a intregului pământ românesc.

Armata, în mâinele căreia rămăsese singura nădejde a neamului întreg, a desfăşurat munca fără preget în noua direcţiune; ofiţerii au devenit apostolii noilor învăţăminte, necunoscând tirania lipsurilor, ne înţelegând realitatea imposibilităţilor, trecând toate piedicile, fiindcă către ei se îndreptau privirile desnădăjduite ale tutulora.

Prin extraordinara putere morală a convingerei lor, au reuşit să risipească îndoiala din sufletul soldatului şi al poporului, să înăbuşească demoralizarea şi exemplul descompunerii trupelor marilor nostri aliaţi Ruşii, subminaţi de aceiaşi legendari vrăşmaşi, şi să dea avântul marilor biruinţe de mai târziu.

Prin puterea exemplului, prin grai, prin scris, puşi în toate situaţiunile ce tindeau la desăvârşirea puterei sufleteşti a neamului nostru, Ofiţerii Români, au făcut în câteva luni, acea unitate sufletească a întregului nostru popor, prin mijlocul căreia România cotropită şi părţile româneşti subjugate, au fost de a pururi eliberate.

In organizarea de după război a administraţiei româneşti mărite, s'a simţit nevoia, ca aceia ce reuşiseră să creieze biruinţa neamului românesc prin cultivarea sufletului şi minţei poporului desnădăjduit să-şi continue opera, spre a lăsa, numai grija păstrării şi continuării marei lor opere din trecut.

Totul era desorganizat şi singura putere, singura forţă ce rămăsese vie în organizmul nostru de stat, cerea Armata.

Ei îi incumba deci datoria să organizeze pe temeiul mijloacelor din care a făurit biruinţa, şi consolidarea acestui triumf.

***Opera activităţei extra militare, inaugurată de a doua fază a războiului nostru, de necesitatea naţională, era opera ce trebuia continuată şi după război. Pregatirea ofiţerilor în general şi a** ofiţerilor activi în special, cadrele cele nouă fiind formate din oameni cu cultură generală desăvârşită, a dat roadele aşteptate în activitatea de refacere şi consolidare Românească. Virtuţile desvoltate în războiu sub arşiţa primejdiilor de fie care clipă, a dat acestei activităţi extra militare, aureola dezinteresului, corectitudinei, dreptăţei şi adevăratei iubiri de neam.*

Noua situaţiune a unui popor biruitor, cu schimbările profunde politice petrecute; cu mărirea teritoriilor; cu chemarea la viaţa politică a întregului neam, a schimbat din adânc organizarea noastră de stat.

Corpul oamenilor politici, anume pregătiţi de experienţa timpurilor pentru conducerea destinelor ţărei, erea prea mic faţă de demnităţile ce se puteau creia într'un stat cu teritoriu şi administraţie întreită de cum fusese înainte. Votul universal formând majorităţi dintre oameni noi, şi schimbarea aceasta, creind partide politice născute tocmai din punerea în practică a votului universal, a smuls tutulor activităţilor profesionale, un mare număr de profesionişti.

Şcoala în special, dezorganizată în timpul războiului şi biserica apoi, subminată de tot felul de secte nouă, răspândite de duşmani, a fost primul câmp de experienţă politică al regimului votului universal. Invăţătorii, profesorii şi preoţii, îndemnaţi să părăsească apostolatul lor, au fost împinşi de evenimente, către suişul demnităţilor politice, spre paguba învăţământului şi a credinţei. Prea puţini pentru nevoile noastre culturale, răpiţi preocupărilor lor obişnuite, în ţara cu un număr atât de mare de analfabeţi, în ţara în care duşmanii luptă pentru înăbuşirea credinţei şi desorganizarea noastră de stat, sunt şi aceştia aruncaţi în vultoarea luptelor frăţeşti, înveninând şi atmosfera atât de limpede a satelor noastre. Satele au rămas fără luminători, bisericile sunt pustii, catedrele şcoalelor mai înalte lăsate pe mâna locţiitorilor, cei cu studii speciale întrebuinţaţi in locul pregătirei lor fireşti în demnităţile politice, streine cu totul pregătirei lor, şi întreaga viaţă a statului nostru, se resimte de acest lucru.

Propaganda streină, învăţământul strein, lupta ascunsă ce o dău duşmanii pe toate căile şi prin toate mijloacele, nu mai găsesc la posturile lor tocmai pe luminătorii poporului nostru, pe cei mai chemaţi să se opună curentului de desorganizare.

In această stare de lucruri nefireşti şi întortochiate se strecoară din când în când vocea vânduţilor, ori a străinilor pripăşiţi la noi şi prin presă, protestând în contra activităţei extra militare a Armatei.

Ce căută armata în frantea mişcărilor culturale, ce rost au ofiţeri în mişcările de educare românească a maselor, de ce scriu pentru popor, de ce deslușesc poporului în conferinţe marile noastre probleme, ofiţerii să rămână la cazarmă,fiindcă 'şi-au făcut datoria şi viaţa şi viitorul Ţarei nu le mai aparţin, respiră adânc prin coloanele vre unui ziar pus în serviciul învrăşbirei câte un ovreaş trecut prin frigurile a toate ştergătoarei, amniştii.

Profesiunea militară, în timpurile moderne, în care am văzut că pregătirea sufletească formează forţa biruitoare a unui neam, alături de pregătirea pur militară, nu este incompatibilă cu activitatea de cultura şi educaţiune naţională. Spre a fi conferenţiar, scriitor, profesor, unui militar, ca şi unui nemilitar nu-i se cer de cât studii, cultură şi talent şi nimeni pe lume nu poate susţine că talentul studiul şi cultura se pot monopoliza numai de jidănaşii ascunşi în ungherile redacţiilor foilor de provincie.

Activitatea extra militară, face parte organică din însuşi pregătirea de război, încredinţată de ţară corpului ofiţeresc.

Când generaţiile tinere, găsesc catedrele pustii în tot cuprinsul Ţărei, când popii în locul deslușirei sfintei evanghelii, ţin discursuri în cârciumile circumscripţiei electorale, în vânătoarea scaunului de demnitar, când vrajba este semănată pretutindeni tocmai de aceia, al căror cuvânt-este ascultat, instituţiile de stat criticate, oamenii mari ai ţărei arătaţi ca nişte bârfaşi, te întrebi unde vor ajunge generaţiunile noastre tinere, cu asemeni creştere făcută tocmai de cei cărora le sunt încredinţaţi să le crească?

Streinii sporesc şcoalele lor, comerţul, finanţele, agricultura întreaga economie naţională se scurge în mâinele lor, oraşele sunt sistematic colonizate de streini, duşmanii şi în afară şi înăuntru, ne dezorganizează munca, ne bârfesc, strecoară în sufletul muncitorilor icoana turburărilor revoluţionare, scumpesc viaţa, scăzând valoarea leului nostru. Şi nu găsesc în drumul lor Zidul înfrăţirei noastre, fiindcă aceia ce sunt datori să privegheze şi să se împotrivească iscoadei vrăşmaşe, să poarte făclia de luminare a poporului, poartă pe uliţe masalalele grupărilor politice.

In faţa acestei primejdii ce ameninţă viitorul neamului nostru şi pune la grea încercare însuşi victoria dobândită, Armata are nu numai chemarea, ci datoria de a sta neclintită la postul său, în lupta între neamul nostru şi duşmanii lui, dată de astă dată pe frontul moral.

Oştirea are răspunderea istorică, a pregătirei de război a neamului nostru şi această pregătire, nu se mai mărgineşte aztăzi la simpla mânuire a armei şi la dresarea omului şi calului, cum ar dori duşmanii noştri.

Ceia ce prin aruncarea în luptele politice a învăţătorului nu mai împlineşte şcoala, ceia ce nu mai însufleţeşte biserica pustie, ceia ce destramă şi desorganizează vrăşmaşii şi până în clipa în care, toţi apostolii neamului se vor întoarce la datoria lor, să lupte pentru înălţarea morală şi culturală a neamului lor, Armata nerisipită în luptele politice, are datoria să împlinească şi să stea de sentinelă, în locul tutulor celor absenţi.

Activitatea extra militară, face parte din însuşi pregătirea de război, şi va rămâne încă multă vreme o datorie naţională, până ce fierberea de după război şi furtuna nouei situaţiunii se va aşeza şi va aşeză pe fie care la locul său, după capacitatea şi pregătirea lui, sub seninul soarelui cald, al consolidarei, înfrăţirei şi progresului românesc.

V. CHIRU.

Cooperaţia în Basarabia

(1917—1921.)

Serviciul de stat al Cooperaţiei din Basarabia a dat la lumină cele mai importante documente privitor la mişcarea cooperatistă dintre Prut şi Nistru, din care reese că primele tovărăşii de credit şi păstrare s'au înfiinţat între anii 1743—1871. în baza legilor ruseşti din 7 Martie 1840. Prima dare de seamă s'a făcut în 1904. când funcţionau 28 de cooperative de credit în Basarabia cu un activ de 872079 ruble, dintre cari primele 14 tovărăşii funcţionau şi în anul 1885 cu un capital social de 143502 ruble. La sfârşitul anului 1912 funcţionau 364 tovărăşii de credit şi păstrare cu un activ de ruble 2048290 plus şease Case de Credit Mărunt ale Zemstvelor având drept capital rulant 18219113 ruble. După înfiinţarea Uniunii basarabene de credit şi păstrare la 1915, mişcarea cooperatistă a făcut mari progrese mai ales după aplicarea legii Luov din 1917, astfel că activul bilanţului din 1918 a fost socotit în ruble 36196175, aparţinând celor 313772 de membri înscrişi ca societari în 382 Cooperative de credit având drept garanţie colectivă şi solidară pentru creditele acordate de Banca Statului importanta sumă de 44175458 de ruble. La aceiaşi epocă Casele de Credit mărunt aveau drept activ 34675030 ruble iar cooperativele de Consum aveau ruble 2077023, Uniunile de credit si consum în număr de şase aveau un capital rulant de lei 33148069; deci în total ni se prezintă la 1918 toate asociaţiile cooperative cu un activ de 109093307 ruble. In cursul anului 1919 ca si în 1920, cu toată criza economică ce a bântuit în Basarabia, mişcarea cooperatistă îşi urmează cursul normal. Din ultimele dări de seamă reese că Cooperativele rurale de credit sunt în număr de 423 dintre cari numai 285 şi-au trimes situaţia în sumă dc 22292607 lei, la cari se mai adaugă activul Centralei Uniunilor Cooperative şi celor nouă Uniuni judeţene, inclusiv filiala din Leova în suma de lei: 26211071 ceea-ce în total face 48503778 lei. Cooperativele săteşti de producţie şi consum sunt în număr de 518 cu un activ de lei 9992637. Cooperaţia orăşănească e reprezentată prin 59 cooperative de credit şi 84 de consum, având un activ de 12691993 lei. Cele şase Case de Credit mărunt a Zemstvelor au astăzi un activ de lei 13105922, fiind tot sub controlul Serviciului Coop. orăşeneşti. Astăzi funcţionează în Basarabia: 432 tovărăsii de credit şi păstrare săteşti având drept activ lei 22211606; 10 Uniuni judeţene inclusiv Centrala Lei 26211070; 318 cooper. rurale de consum 4610929; sase case de eredit mărunt cu 13105922 lei; total 1105 Asoc. cooperatiste având drept activ Lei 82494219.

In ceea ce priveşte unificarea, suntem în ajunul înfăptuirii ei, graţie măsurilor luate de d-nii Costin, secretar general la agricultură, Cujba-consilier tehnic al cooperaţiei şi Balamace, delegatul muncii şi cooperativelor orăşeneşti. Darea de seamă să închee printr' o mică dare de seamă privitoare. la situaţia sumară i tuturor asociaţiilor cooperateste din Românta întregită care se prezintă cu frumoasă sumă de 645,561.814 lei, aparţinând la 7040 cooperativve.

C. V. Urusuleac

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Limba românească

IV.

Privind pe o hartă a Europei, vom vedea, că teritorul locuit de noi Românii numai între râurile Dunarea, Nistru şi Tisa acopere o suprafaţă de pământ cât a Italiei. Pecând însă în Italia limba italiană, cea populară e de mai multe feluri, aşa încât Italianul din partea de meazănoapte a patriei lui se înţelege numai cu greutate când vorbeşte cu cel din partea de meazăzi (Neapoe, Sicilia) şi trebue să întrebuinţeze limba italiană cum e în cărţi. La noi Românii nu întâmpinăm această greutate. Căci limba noastră e una şi aceaş în Maramurăş ca şi pe Bărăganul din România veche, în Bihor ca şi în Basarabia. Adevărat, că mai ales în partea de meazănoapte şi meazănoapte-răsărit a Transilvaniei au intrat în limba noastră mai multe cuvinte ungureşti, pe cari fraţii noştri din Muntenia şi Moldova (cu Bucovina şi Basarabia) nu au cum să le înţeleagă. Tot aşa au pătruns la Românii din Bucovina şi Basarabia mai multe cuvinte ruseşti, pe cari nu le înţeleg cei din Transilvania, Moldova şi Muntenia. Dar atât cuvintele ungureşti, cât şi cele ruseşti vor peri acum din frumoasa noastră limbă cum piere fumul de faţa focului. Căci zilnic vedem cărturari, cari au învăţat carte la străini, dar şi pe Românii dela sate, cum se silesc să alunge urîtele vorbe străine din limba românească şi să întrebuinţeze graiul frumos din România veche.

Noi Românii din România de astăzi nu avem dară *dialecte**), adecă feluri deosebite de-a vorbi limba românească aşa ca sa nu ne putem înţelege unii cu alţii.

Cauza acestei unităţi de limbă la noi se explică mai ales prin faptul, că până la înfiinţarea vechilor Principate române (Moldova şi Muntenia sau Ţara Românească), întreg neamul nostru a trăit în adăpostul munţilor, pe cari îi cutreerau cu turmele lor, aşa că erau totdeauna în atingere strânsă unii cu alţii şi nici limba nu s'a putut schimba, ca să se formeze dialecte. Ear când s'au potolit valurile popoarălor barbare, dintre cari cel unguresc a rămas în vecinătatea noastră, limba noastră era închegată, aşa că timpul nu a mai putut produce în ea schimbări mari.

Ştim din celace am spus mai la începutul acestui curs popular de Istorie naţională, că afară de Românii din România mare de azi, adecă din Dacia lui Traian, mai sunt Români şi în afară de patria noastră. Ceice locuesc dincolo de Dunare, dar aproape de noi, ca cei din Bulgaria şi Serbia, din apropierea Dunării, vorbesc întocmai ca noi. Dar în Serbia de meazăzi, apoi în Albania şi Grecia mai sunt sute de mii de Români, cari vorbesc o limbă românească în multe privinţe deosebită de a noastră, este deci un dialect, la care îi zice *dialectul macedo-român,* fiindcă o parte din aceşti Români locuesc într'un ţinut numit cu un nume vechiu Macedonia. Tot acolo este şi un ţinut mai mic numit Meglenia, unde Românii vorbesc o limbă românească nu tocmai ca dialectul macedo-român, dar nici tocmai cum vorbim noi. Graiul acesta se numeşte *sub dialectul meglenot.* Mai e un graiu românesc deosebit de celelalte. E cel vorbit de Românii din Istria, acum sub stăpânire italiană, şi numit *dialectul istro-român.* Cu dialectul nostru numit *daco-român* avem deci trei dialecte şi un sub dialect. Aceste trei dialecte au început să se deosebească de tot unele de altele între veacurile al zecelea şi al treisprezecelea.

Pentruca să se vadă, cum sunt dialectele acestea, dăm câteva probe scurte din fiecare. Cititorii vor vedea, că deosebirea nu e tocmai aşa de mare şi se arată mai mult prin cuvintele străine, în cel macedo-român de origine grecească, în cel maghear-român bulgărească şi cel istro-român croată, intrate în ele. Trebue să mai ştim, că dialectul macedo-român a mai păstrat multe cuvinte latineşti, cari în dialectul nostru s'au perdut.

Probă în dialectul macedo-român. Era una oară un *amiră (împărat)* multii avzît (auzit, vestit) şi multii avut. Bunile a lui marzine no avea. Afoară de aestă ţ-avea nă (ună grădină, cum puţine suntu tu lume, cât veade albul soare. Ţe (ce(no avea acloţe (acolo)! Di iţe s'căftai (orice căutai). Poni în tute soile. Ţ-avea către tufundul din grădină un mer, semnu (semn, minune) mare, mai (curat) meare de-amalană (aur) făţea.

Probă în subdialectul meglenoromân. Ra (era)ună oară un ampirat, cari nu vea (avea) fămeatică. Anună zună şi duşi la un *maghesnic* (vrăjitor), ca să bată dă-li să-li da Domnu (dzeu) fămealiă ili (sau) nu. Ţeli (acela) maghesnic ăli deadi una meară (măr) şi-li zisi s'li-u dai la muliari-ta ţesta meară şi-u mănancă şi ea să rudească (rodească, nască) un iliu (fiu.).

Probă din dialectul istro-român. Ur (un) om avut-a doi fili. Şi zis-a cela mai tineru (tinăr) de ieli Iu ceiace (tata: Ciacio, da-mi porţionu de tot a tev (altăm) ce mie mere (mi se cade). Şi sparţit-a împărţit-a lor a sa avea (avere).

Scrierea la Români. Cu ce litere au scris Românii dela formarea poporului român până astăzi? Aceasta e o întrebare, la care pentru începutul scrierii putem da răspuns, dar după aceea, timp de multe sute de ani, nu găsim documente istorice, cari să ne lămurească pe deplin.

Nu mai încape nicio îndoeală, că la început, după colonizarea lui Traian, am scris cu litere latineşti, cari sunt literele româneşti de astăzi. Aceste litere latineşti le-am întrebuinţat multe sute de ani, căci în limba noastră am păstrat vorba latină *scriere*, precum şi numele latinesc al instrumentului, cu care scriem, *condeiu* şi vorba încondeează. Când apar cele dintâi scrieri în limba românească, documentele din cele două Principate şi scrierile cele mai vechi din Transilvania sunt cu litere *cirilice*. adecă slavoneşti. Acestea au intrat la noi deodată cu legăturile bisericeşti, pe cari le-am avut cu Slavii din dreapta Dunării, dela cari am primit şi limba slavonă în biserică, apoi, în Principate, şi în cancelariile Domnilor (principilor) români.

Despre introducerea literelor cirilice la noi sunt unele poveştiri, atât la scriitorii slavi, cât şi la cei români. Un călugăr bulgar. Paisie, care a scris la 1762 o istorie a Bulgarilor, povesteşte că împăratul româno-bulgar a silit pe Români (pe la sfârşitul veachiu al 12-lea şi începutul celui de al 13-lea) să se lepede de limba „română" în biserică sub ameninţare de ai tăia limbă celuice nu va întrebuinţa limba slavonă. Era vorba de a-i feri pe Români să nu fie în legătură bisericească cu Papa dela Roma. Invaţatul Domnitor al Moldovei, Dumitru Cantemir, povesteşte lăpădarea limbei şi literelor româneşti din biserică că s'ar fi întâmplat după anul 1439. când se hotărise în sinodul dela Florenţa unirea bisericei catolice cu cea ortodoxă. Lucrul acesta nu e însă dovedit.

Interesant e ceeace povesteşte vechiul cronicar ungur Kézat despre literele româneşti. El spune, că Săcuii aşezaţi în munţi, amestecaţi cu Românii, scriau cu *litere româneşti.*

Multe sute de ani a stat scrierea românească sub jugul literelor cirilice (slavone). Invăţaţii români din Transilvania au fost cei dintâi, cari pela sfârşitul veacului al 18-lea, au început să propună şi chiar să tipărească cărţi cu litere latineşti. Ei ziceau cu dreptate, că e ruşine a scrie limba românească cu litere slavone, când ea e o limbă latinească. Ideia lor a prins, căci dela 1834 încoace s'a început la Blaj tipărirea de cărţi bisericeşti cu litere latine, adecă româneşti, tot acolo s'a tipărit cu acelaş fel de litere încă înainte de 1848, *Organul Luminării,* gazeta lui Timoteiu Cipariu. Un timp oarecare s'au tipărit cărţi cu litere amestecate, româneşti şi cirilice, cari se numiau *civile,* apoi s'au introdus peste tot literele româneşti. In Ţara Românească, dela 1860 iar în Moldova dela 1862 încoace. Cuza oprise întrebuinţarea literelor cirilice în intreagă România. In zilele noastre abia de se mai găsesc bătrâni sau oameni învăţaţi, cari să poată citi cu litere cirilice.

In Transilvania, intrebuinţarea literelor latineşti, adecă româneşti a întâmpinat mari pedeci. Pe deoparte erau Sârbii din Banat, cari nu voiau să se lapede de cinstea, ca noi să scriem limba noastră cu litere de-ale lor. Dar şi guvernul era împotriva noastră. După 1848, în Cluj se puse în fruntea Trănsilvaniei un guvernator numit de împăratul din Viena. Intre slujbaşii acestui guvernator era şi un Sas, care a propus, să nu se permită *tuturor* Românilor scrierea cu litere latine, adecă româneşti; ci numai celor greco-catolici, căci în modul acesta Românii din Transilvania vor fi ţinuţi tot despărţiţi în două tabere, scr.ind cei greco-catolici cu litere latine, iar cei ortodocşi cu de cele cirilice. Astfel credeau dujmanii noştri, că vor sparge unitatea sufletească a Românilor, crezând că aceştia se vor orienta după confesiune, nu după sânge şi limbă.*) N'au reuşit însă, aşa că acum limba românească a tuturor Românilor să prezintă la scris în haina românească a literelor româneşti.

Limba literară. Toate limbile, oricât ar fi ajuns de bogate în cuvinte, au fost la început mai sărace. Imbogăţirea unei limbi începe mai ales dupăce se scriu cărţi în ea, cari se răspândesc la întreg neamul, care o vorbeşte. In felul acesta o limbă devine *literară.*

Limba literară românească s'a format mai întâiu în cărţile bisericeşti, traduse la început din slavoneşte. Traducătorii au lăsat prea multe vorbe slavoneşti în traducerile lor, în schimb însă ni-au păstrat şi multe cuvinte latineşti, pe cari azi nu le mai întrebuinţăm.

In Transilvania, luptătorii pentru drepturile Românilor şi ale limbii româneşti, au început să alunge din cărţile lor toate cuvintele, cari erau de origine străină sau li-se păreau străine, şi să introducă în locul lor cuvinte latineşti, pe cari ceice nu au învăţat latineşte, le înţelegeau greu. In vechiul regat au început sé introducă în limba literară cuvinte franţuzeşti, ceeace earăşi îngreuna înţelegerea ei de către ceice nu ştiau şi franţuzeşte. S'au ridicat şi unii învăţaţi, cari întrebuinţau în scrierile lor toate cuvintele din cărţile vechi, cari earăşi nu se puteau înţelege toate. Prea puţini s'au gândit la limba românească aşa cum o vorbeşte poporul şi Dacia, unde nu e amestecat şi cu străini. Intre ceicé preţuiau mult limba poporului, era şi regele Carol, unchiul şi inaintaşul regelui nostru de acum. Carol, luând parte la o şedinţă a Academiei Române din Bucureşti, a zis, între altele: „.... trebue să ne ocupăm şi de limba noastră, care s'a păstrat neatinsă în câmpiile roditoare ale Dunării, în plaiurile măreţe ale Carpaţilor, aceste ţinuturi încântătoare.

Am fost îndemnat a rosti aceste cuvinte prin dragostea care o am pentru frumoasa şi bogata limbă română."

Apoi a propus, ca Academia să publice un *Dicţionar* al limbei române, în care să se cuprindă toate cuvintele din cărţile vechi, din scriitorii populari, cei clasici şi din graiul poporului. La dicţionarul acesta al Academiei Române se lucrează şi acum sub conducerea d-lui Sextil Puşcariu, profesor la Universitatea din Cluj. Când va fi gata, ne vom minuna de bogăţia limbei româneşti, aceasta comoară sfântă, pe care înaintaşii noştri ni-au păstrat-o şi lăsat-o drept cea mai scumpă moştenire. Să nu uităm niciodată, că limba e semnul cel mai caracteristic al unui popor. Aceasta am simţit-o mai ales noi Românii, cari *limbi* zicem, *poporă* zicem. Vom dovedi însă, că ne preţuim limba, dacă vom vorbi-o curat, nu vom întrebuinţa între noi nici când o limbă străină, iar celui de neam străin aşezat între noi îi vom răspunde numai româneşte. Căci limba românească nu e numai limba poporului românesc, că şi a *statului românesc,* iar străinul, care a căutat hrană şi adăpost în acest stat trebue să-i vorbească limba.

Victor Lazăr.

* Limbi bu dialecte sunt d. e. cea germană. cea franceză, cea italiană.

*) In Macedonia sunt şi Români de religia mohamedană. Ei sunt însă buni Români şi ţin foarte mult la limba românească.

Unui artist

de Const. Riuleţ.

... Şi nu mă mir c'aşa de iute
Se stinse cântecul tău lin;
O, înţeleg de ce'n vieaţă.
Ai stat atâta de puţin:

Când bate numai pentru unul
Adoarme-o inimă la rând,
Când bate pentru lumea —
întreagă
Se osteneşte mai curând.

Revoltă postumă şi revoltă timidă

In atmosfera înnăbuşitoare de acum, în care cele mai elementare şi indispensabile cerinţi sunt exploatate până la refuz de nişte indivizi care ţiu să se îmbogăţească în 24 ore, în atmosfera viciata de o altă categorie de indivizi, stăpâniţi de o rapida şi nejustificată parvenire, în această atmosferă s'a născut, şi trăeşte la largul lui, microbul acelei nevroze generale, care trudeşte întreaga societate.

Privind în jurul nostru cu puţină atenţie şi cu puţină bunăvoinţa, vedem o sumă de milionari *făcuţi şi nu născuţi*, milionari care mai eri alăltări un prea „aveau după ce bea apă" — vorba veche — şi care prin neaşteptata lor îmbogăţire au contrazis dictonul că: „averea se face prin muncă şi economie", dovedindu-ne că se poate face avere printr'o oarecare muncă *a ta,* dar prin economiile *altora.* Alături de aceşti parveniţi ai banului, care sfidează şi râd ironic de oamenii modeşti şi cinstiţi, trăeşte cealaltă specialitate de parveniţi ai situaţiilor sociale, cinici, inculţi şi în spăimânta-ţi ei singuri de locul ce-l ocupă acum şi pentru care n'au dat nici o probă de capacitate în trecut şi nici o probă de pricepere în prezent.

* * *

In această atmosferă şi datorită nevrozei sociale găsim astăzi în drumul nostru o mulţime de oameni stăpâniţi de o revoltă ne la locul ei căci pentru unii ea este postumă iar pentru alţii timidă. Deşi aceasta pare paradoxal, totoşi e adevărat.

Cel ce scrie aceste rânduri fiind trecut de vrâsta tinereţii şi deci a iluziilor şi a încrederei oarbe în cei care ştiu şi pot să vorbească frumos şi să combată vehement o tristă stare sociale, cunoaşte — prin trista expenenţă ce a făcut-o — că între cei care răcnesc mai grozav contra îmbogăţiţilor, a milionarilor proaspeţi şi a exploatatorilor sunt foarte mulţi care n'ar putea da nici o explicaţie averei lor. Şi deci violenţa cu care se aruncă asupra meschinei dorinţi de înavuţire rapidă a altora, este un fel de revolta postumă. Ei „şi au făcut suma", sunt acum „oameni ajunşi" şi cred că au dreptul de a se erija în criticii obiceiurilor urâte de acum. Dar revolta lor postumă mai are şi o altă faţă mai urâtă: pin critica lor violentă ei cată să producă o diversime şi să ne abată privirile de la adevărata lor situaţie. Pe ei nici n'ar trebui să-i bănuim de oare ce şi ei „sunt revoltaţi contra celor ce s'au îmbogăţit pe căi piezişe".

Se înţelege că în faţa unor, asemenea „oameni de treabă" te cuprinde o scârbă care un se poate manifesta în cuvinte, căci hârtia refuză a primi epitetele ce li se cuvin.

* * *

Dar mai avem o altă categorie de critici sociali. Ei fac parte dintre „oameni necăjiţi" care, cinstiţi, detreabă, muncitori, îşi văd de slujba sau de afacerile lor mărunte adunând cu mare trudă mijloacele de viaţă, o viaţă lipsită de cele mai elementare mulţumiri. Aceştia, în cercul lor întim, sunt coprinşi de o cumplita revoltă contra parveniţilor banului sau a situaţiilor. Cu privirea cruntă, cu vocea tunătoare, izbesc grozav cu pumnul în nevinovata masă la

care stau, şi numără pe toţi acei care s'au îmbogăţit într'o noapte sau, sprijinit pe minciun şi falşuri s'au ridicat la înalte situaţii sociale. Ascultându-i îţi vine a crede că vor zdrobi în cel mai scurt timp parazitismul în contra căruia sunt porniţi. Dar e de ajuns să vină în faţa lor un parvenit al banului sau un parvenit social şi într'o clipă, faţa le devine surâzătoare, sunt foarte respectuoşi şi prevenitori cu ei şi suportă cu multă stângăcie aroganţa binevoitoare cu care sânt trataţi.

Acestia sunt revoltaţii timizi.

Se 'nţelege că în faţa unor asemenea oameni lipsiţi de curaj, în care amorul propriu şi demnitatea sunt aproape complect nimicite, te cuprinde o nemărginită milă şi o mare descurajare.

* * *

Fără îndoială că putreziciunea morală care se întinde tot mai mult, trebue curăţată pentru binele ţărei şi a neamului nostru. Dar cu revolta postumă şi cu revolta timidă nu se poate face nimic. Evident că nici nu putem cere nimic de la acei care îmbogăţiţi, Dumnezeu ştie cum, manifestă azi o revolta cam târzie, contra celor ce continuă a expluata nevoile şi buna noastră credinţă. Dar de la cealaltă categorie de oameni — criticii violenţi acasă la ei — oameni care n'au în trecutul şi prezentul lor fapte murdare, oameni care cunosc bine parazitismul ce ne gâtue şi care cunosc personal pe îndivizii care prin situaţia şi purtarea lor ne compromit, de la aceştia aşteptăm să pue umărul pentru îndreptarea ce o dorim.

Şi iata pentru ce revolta lor timidă ne descurăjează pe noi, care dorim să dăm la lumină tot răul şi toată putreziciunea, pentru a fi traşi la răspundere şi pedepsiţi nenorociţii ce s'au făcut vinovaţi de asemenea fapte josnice.

Nu trebue să fim timizi cu cei care n'au avut nimic sfânt şi din foamea săracilor, din lăcrimile orfanilor, din exploatarea fără frâu a întregei societăţi, au strâns averi pentru ca acum de la înălţimea situaţiei lor să aiba neruşinarea de a se prezinta ca stâlpi ai societăţei şi moralizatori ai ei. Or fi având ei enorme puteri de a face rău, dar asta nu trebue să descurajeze pe nimeni. Când ţara este ameninţată de duşmani, toţi cetăţenii, cu sacrificiul vieţei lor sunt datori să o apere. Astăzi ţara este ameninţată de exploatatori, care fără scrupul, fără ruşine şi fără un pic de demnitate se ridică la înălţimi nemeritate şi strâng averi nemuncite, Contra acestor duşmani ai ţărei şi ai neamului nostru, orice cetăţean conştient şi demn este dator a lupta cu hotărâre şi curaj pentru ai face cunoscuţi şi a ne feri cu toţii de atingerea lor.

Tg.-Mureş 1921 Iulie.

Vladimir Nicoară,

CETIŢI
SI RASPANDITI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA
POPORULUI
CE TRAESTE PRIN
VOI SI PENTRU VOI!
ZIARUL VOSTRU
NU PRIMESTE SUBVENŢII
DELA NIMENI — DECI A-
BONAŢI-VA CAT DE MULT

Viaţa Pământului şi Viaţa pe Pământ

Minunate lucruri mai vezi în natură, unchiule, atunci când poţi să-ţi dai seamă bine de tot ce te înconjură. Bine a zis cine a zis că toţi au ochi, dar nu toţi văd. Şi eu orb rămâneam pentru multe din cele ce vedeam, dacă nu aveai d-ta bunătatea să mi le explici. Ean ascultă ce bine cântă mierloiul din vârful bradului ce ne umbreşte pe noi. Are note aşa de dulci, că pare c'ar vrea să-mi întărească spusele matale, că el e înfrăţit cu codrul aşa de mult că pentru nimic nu s'ar despărţi de el. Dar bine, unchiule; dacă animalele şi plantele sunt ramuri ale aceluiaşi trunchiu comun de viaţă; cum se face că e o aşa mare deosebire între ele, cum e bunăoară între mierloi şi bradul pe care cântă el?

Vei afla numai decât, nepoate, dacă asculţi cu băgare de seamă.

Din trunchiul comun al vieţei, prima cauză, care a făcut ca cele două mari ramuri să se separe a fost modul de trai.

Unora din fiinţele vii, le-a plăcut mai mult să rămână fixate de terenul pe care s'au născut, să se nutrească din substanţele minerale ce ele conţineau; şi pentru misturea lor, a trebuit să-şi fabrice o substanţă *verde*, care prin ajutorul luminei soarelui singură e capabilă să facă aceasta. Aceste fiinţe au dat naştere ramurei vegetale pe pământ.

Altele din fiinţele vii ale trunchiului comun au rămas libere, alergând încoace şi încolo pentru căutarea hranei, lucru ce a adus după sine crearea organelor de mişcare, precum şi a unor *sucuri* în interiorul corpului lor cu ajutorul cărora să poată mistui. Aceste fiinţe au dat naştere vieţei animale pe pământ.

Şi dacă substanţa *verde (clorofilă)* a ramurei vegetale nu lucrează decât la lumina şi căldura soarelui, asta dovedeşte că acest fel de fiinţe s'au desvoltat în apele puţin adânci şi în mlaştini, în care lumina şi căldura soarelui putea pătrunde cu toată puterea; pe când ramura animală la care *sucurile* lucrează şi la întunerec, s'au desvoltat în apele mai adânci unde căldura şi lumina pătrundeau mai puţin.

Cum văd eu, unchiule, ori cât de mari ar fi deosebirile între, fiinţe, acestea sunt datorite numai împrejurărilor în cari au trăit.

Nu numai deosebirile între aceste două mari trunchiuri de viaţă sunt opera împrejurărilor, dar chiar şi celea care, separă ramurile între ele ale fiecărui trunchiu în parte.

Şi dacă azi ţi se par aşa de deosebite fiinţele vii între ele, aceasta vine de acolo, că împrejurările modificatoare lucrând continuu asupra lor, în timpul ce s'a scurs dela începutul vieţei până azi, le-au schimbat aşa de mult, încât ţi se par cu totul deosebite unele de altele.

Şi dacă 'ţi aminteşti de povestirea dela lezer, eu grupasem aceste împrejurări modificatoare în două mari grupe: una fiind *lupta pentru trai* şi alta *selecţiunea naturală*, faţă de care organismul fiinţelor vii a trebuit să sufere neîncetat modificări.

Da, şi încă spuneai că atât plantele cât şi animalele, ca să poată face faţă acestor două legi naturale, au alergat la ajutorul principiului de *împărţire a muncei*, principiu ce te-aşi ruga, dragă unchiule, să mi-l esplici mai pe înţăles.

— Uite cum-îi. Inchipueşte-i că tu nepoate, trăeşti singur aici în creerii munţilor şi când ţi-o trebui haine ori ghete, tu singur o' să trebue să ţi-le croeşti şi coase; când ţi-o fi foame, tot tu o să-ţi grijeşti de ale guri; în sfârşit cu un cuvânt, trăind singur singurel, tu vei fi şi hăinar şi fabricant de stofe; tot tu cismar, bucătar, lemnar, ferar etc.

Pe când trăind în societate cu oamenii, mai mulţi la un loc; fiecare neputând să-şi făurească singur de toate, ce-i trebuesc, împărţind munca între toţi, astfel că unul sau mai mulţi să facă numai un fel de lucruri necesare, de ex. ghete, pentru toţi ceilalţi, alţii altele; le va fi uşor să trăiască, având de toate şi la timp.

— Cum văd eu, unchiule, societate omenească îşi are rostul în faptul, că oamenilor le vine mai uşor în lupta pentru trai, dacă împart munca între dânşii.

— Nu numai oamenilor, ci tuturor fiinţelor vii când se asociază mai multe. Aşa trăesc mai toate felurile de animale, cum sunt; caii, vacile, oile, găinile, furnicile, albinele, etc. Lucrul acesta îl găsim şi la plante, unde vedem păduri întregi numai de acelaşi fel de arbori sau pajişti mari numai de muşchi sau altfel de plante erboase.

Şi chiar de vei lua numai unul din indivizi plantă sau animal, vei găsi că corpul lui e alcătuit din *celule* grupate tot după principiul diviziuni muncei; unele grupe servind la învelişul corpului, deci la apărarea lui, cum e pielea la animale şi coaja (scoarţa) la plante; altele la adunarea nutrimentului, ca radăcinile la plante şi braţele şi gura la animale; altele pentru misturire, cum e substanţa verde la plante şi diferitele sucuri ale tubului digestiv (măruntaelor) la animale etc.

Şi fiindcă ajunsărăm aci, dragă nepoate, acum află că nici plantele. nici animalele n'au fost tot aşa de complicate ca formă externă şi ca alcătuire internă a corpului lor, de când s'a separat ca doi gemeni din trunchiul prim comun, ci aceste complicări au venit cu timpul şi s'au tot înmulţit prin o mai mare *împărţire a muncei*, în raport cu *necesităţile vieţii*, ce deveneau din ce în ce mai greu de îndeplinit în *lupta pentru trai*, şi faţă de *selecţiunea naturală*.

Ca să-ţi urmezi priceperea firului vieţi celor doauă ramuri pe pământ, ţi-le voi arăta pe rând pe fiecare, dela despărţirea lor de trunchiul comun şi până astăzi.

Primele fiinţe vii ce s'au despărţit de trunchiul comun al vieţei spre a alcătui ramura vegetală a vieţei pământeşti, au fost la început tot *uni-celulare*, şi au trăit prin locurile mlăştinoase, ale micilor continente, ce constituiau uscatul de pe vremurile acelea. Azi avem puţini urmaşi direcţi ai lor, mai ales printre microbii ce cauzează atâtea boale.

Spre a face faţă nevoilor vieţei, unica celulă, ce alcătuia corpul acestor plante, s'a înmulţit, în vederea împărţirii munci; aşa că corpul plantei în stadiul acesta devine *multi-celular*, cu o scoarţă de protecţie în afară; cu un trunchiuleţ ramificat, totul colorat în verde şi de o constituţie ierboasă.

Pe timpul acesta, vremea pe pământ fiind prielnică desvoltărei lor, căci lumina şi căldura era potrivită şi deopotrivă împrăştiată pe întreaga suprafaţă a pământului; vânturi, care să le rupă lipsind şi substanţele nutritive fiind din belşug; plantele ce înveseleau uscaturile din vremea acea, ca *alge* (mătasa broaştei) *ciuperci*, *muşchi*, şi în special *ferigele*, au crescut în număr destul de mare, şi de şi erau ierboase, lipsind vânturile şi având destul nutriment, formau păduri aşa de uriaşe că întreceau în mărime pe cel mai falnic din stejarii şi brazii pădurilor noastre.

Astăzi, abia în ţările calde ferigile mai cresc de câţiva metri înălţime, pe când urmaşii lor de pe la noi ca *feriga*, *feriguţa*, *coada calului* (*păru porcului*) nu ajung nici un metru înnălţime.

Ca o mărturie despre aceste imense păduri de ferige, avem depozitele mari de cărbuni de pământ, ca *antracitul* şi *huila*, care au luat naştere prin carbonizarea trunchiurilor căzute; şi după a căror *urme* (fosile) să poate găsi şi firul şi felul vieţei vegetale de atunci.

Până acum, dragă nepoate, vezi, nu se găsesc plante lemnoase şi nici cu flori.

Târziu, când apele încep a se mai trage la matcă şi uscaturile să devie mai întinse, din care cauză încep a se simţi şi vânturile, plantele sunt silite să-şi făurească partea lemnoasă, partea tare, cu care să ţină pept la îndoire, prin urmare la ruperea lor de vânturi. Cele ce n'au putut să se dedea după nouile împrejurări au perit sau au rămas pipernicite, cum sunt ferigile şi erburile astăzi; iar cele ce şi-au putut modifica unele *celule* din corpul lor în *celule lemnoase de susţinere*, acelea au durat şi durează încă şi astăzi, ca arbori falnici în păduri întinse. Acolo unde vânturile se simţeau prea tari, cum e pe vârfurile munţilor înalţi, plantele chiar lemnoase fiind, neputând rezista, sau dispar sau încep a deveni târâtoare cum sunt azi cetina şi jepii.

Printre cele dintâi plante lemnoase, care s'au putut apropria nouilor împrejurări au fost brazii de toate felurile, ai căror urmaşi îi găsim şi astăzi.

Cu timpul însă au luat naştere separându-se prin modificări noui de trunchiul vegetal principal, salcia, plopul, aninul, etc., la care nu găsim încă floare bine pronunţată, ci ca şi la brad redusă la câteva foişoare şi grupate mai multe la un loc.

Plantele cu flori colorate viu sunt cele care au apărut în urmă şi aceasta în legătura cu apariţia insectelor, ce să nutresc cu nectarul lor; căci prin culorile variate şi vii şi prin parfumul lor plăcut atrăgându-le, acestea înlesnesc fecundaţia, deci asigură mai bine *perpetuarea speciei individului*.

Fiecare fel de plantă, ce prin împrejurări speciale şi-a luat fiinţă din trunchiul comun, nu a rămas cu timpul şi pe tot locul la fel ca mărime şi înfăţişare. Căci prin mărirea uscatului, ce a adus după sine ridicarea munţilor şi adâncirea văilor, precum şi înmulţirea vânturilor; noui împrejurări să creiau vieţi vegetale. Căldura ne mai putând rămâne la fel pe toată suprafaţa pământului, zonele climaterice accentuându-se din ce în ce spre felul cum sunt împărţite astăzi; plantele ducând o viaţă fixată terenului, au trebuit să dispară.

Prin aceste noui împrejurări, unul şi acelaşi fel de plante, a suferit diferite modificări după clima în care trăeşte.

Un exemplu, dragă napoate, aî cu ferigile, care în ţările calde cresc de câte 2—3 metri şi mai bine în înălţime, pe când la voi, unde clima e temperată, sunt pipernicite.

Plantele, care nu s'au putut modifica în raport cu aceste noui împrejurări, au dispărut de pe unde a fost mai frig şi au rămas numai acolo unde la pria clima. Aşa e maslinul, smochinul, portocalul, etc., care au rămas numai în ţările calde.

Prin ridicarea munţilor, nepoate. plantele au suferit modificări şi în raport cu înnălţimea. Cu cât te vei ridica mai la vârful munţilor, cu atât vei găsi plante, mai pipernicite şi mai păroase. Vezi bradul, cât de voinic e pe văi, aproape de vârf rămâne aşă de mic ca şi o tufă. Tot aşa şi fagul. Dar ceea mai frumoasă pildă, şi care o aveţi şi voi românii, e salcia. La câmpie o vezi falnică, pletoasă; ţi-e mai mare dragul să te aşezi la umbră-i. Pe dealuri, e mai mică mai sfioasă şi pe măsură ce te urci la munte sus, ea mereu descreşte ca mărime, încât la vârf, cum e pe *Omul* din Bucegi, trebue să fii un bun cunoscător şi cu multă stăruinţă s'o cauţi, ca s'o poţi alege printre micile erburi.

Vezi, nepoate dragă, în această scurtă povestire a vieţei plantelor, că *lupta pentru existenţă* le-a silit să-şi complice organismul neîncetat. Multe au dispărut în negura vremilor, fie în această luptă, fie în *selecţiunea naturală* şi multe au luat fiinţă de nou prin modificări aduse trunchiului general de *mediul înconjurător*, ce neîncetat i-a impus *noui condiţii* de trai.

Acum, nepoate, să mergem din nou la isvoarele aşa de cristaline ale Sădişorului, şi mâne 'n zori vei auzi şi firul vieţei animale ce cred că o să te intereseze cu mult mai mult ca cel vegetal.

I. P. Voileşti.

Convocare

Comitetul central al „Asociaţiei comercianţilor români din Ardeal, Bănat, Crişana şi Maramureş" a *hotărît* să ţină

Adunarea generală

pe ziua de Marţi 23 August 1921, la 2 ore p. m., în sala cea mare a „Asociaţiei culturale" din Sibiu, cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării de către preşedinte.
2. Dare de seamă despre activitatea Asociaţiei dela înfiinţare până în prezent, de vicepreşedintele Aurel Popescu.
3. Dare de seamă asupra averei „Asociaţiei" şi absolutorul asupra gestiunei până la această adunare.
4. O reprivire asupra stării actuale a comerţului nostru, de Ilie Floaşiu.
5. Necesitatea creiării de legături mai strânse între comercianţii şi meseriaşii români, de Nic Bratu.
6. Modificarea statutelor.
7. Inscrierea de membri noui.
8. Alegerea comitetului pe un period de 3 ani.
9. Eventuale propuneri.

La această adunare sunt invitaţi şi rugaţi a lua parte comercianţi şi meseriaşi români din întreg cuprinsul Ardealului şi Bănatului, de asemenea şi alţi intelectuali români, cari se interesează de înaintarea comerţului şi industriei noastre.

Persoanele externe, cari doresc a lua parte, sunt rugate a se anunţa de urgenţă vicepreşedintelui Aurel Popescu comerciant, în Sibiu, Piaţa mică, spre a li se putea trimite legitimaţii pentru bilete cu preţ redus pe căile ferate.

Sibiu, 30 Iulie 1921.

Comitetul

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Hrană omului

Cine nu ştie că fără mâncare omul nu poate trăi? Dela cel mai mic până la cel mai mare, fiecare dintre noi simţim zilnic *foamea*, care este înştiinţarea că a sosit timpul ca să mâncăm, căci precum o maşină de drum de fier nu poate merge fără cărbuni, lemne şi apă, sau petrol, ori alt combustibil, tot aşa şi maşina omenească nu s'ar putea mişca dacă nu i-am da hrană trebuincioasă.

Noi doctorii numim lucrurile cu cari ne hrănim, **aliment**, iar la hrănire sau nutrire îi zicem **alimentaţie**, cuvinte cari să trag din cuvântul latinesc *alere*, care însemnează *a nutri*, a hrăni. Să chiamă aliment orice lucru sau substanţă, tare sau apoasă, care slujeşte la repararea perderilor pe cari le sufere corpul sau trupul nostru prin slujba lui. Substanţele apoase sau *lichide* însă de obiceiu poartă numele de *beuturi*, iar numele de *aliment* să dă de obiceiu la lucrurile mai tari, la substanţele *solide*. Prin cuvântul *hrănire* sau *alimentaţie* să înţelege potrivirea sau prepararea lucrurilor de hrană la trebuinţele omului, adecă să fie uşor de mistuit, atât în stare de sănătate, cât şi când el este bolnav.

Să vedem acum cam de unde putem lua lucrurile de hrană şi care sunt acelea, adecă care este *orginea şi natura alimentelor?* Omul îşi ia hrană din cele trei regnuri sau împărăţii ale naturii. adecă din regnul *animal*, *vegetal* şi *mineral*. Unele alimente din regnul *animal* şi din cel *vegetal* cuprind în ele un principiu numit *azot*, care joacă mare rol în hrana omului, şi din pricina asta ele să chiamă *alimente azotate*; ele formează ţăsăturile noastre şi produc forţă (dau putere). Acestea să mai numesc şi *alimente albuminoase* fiindcă ele cuprind şi *albumină*, care este partea temeinică a sângelui şi a oului. Aceste alimente omul le găseşte mai cu samă în regnul *animal*, adecă în *carne*, *ouă*, *lapte*, *brânză*. Alte alimente cuprind *zahăr* în natură, sau nişte substanţe cari dacă întră în canalul mâncării să prefac în zahăr, cum sunt: *amidonul*, *făina*, *fecula*, din care pricină ele să chiamă alimente *zaharate* sau *feculente* şi cari să găsesc mai cu samă în regnul *vegetal*. Astfel amidonul şi fecula să găsesc în *grâu*, *porumb* (cucuruz), *ovăs*, *orz*, *fasole*, *linte*, *mazăre*, *cartofi* (crumpene, picioici); iar zahărul să află în unele fructe şi plante, cum sunt: *sfecla*, *strugurii* şi alte fructe şi în *trestia de zahăr*. Mai sunt alimente *grase*, cari cuprind *grăsime* şi *uleiuri*, date de amândouă regnurile, animal şi vegetal, cum sunt: grăsimea de *carne de vacă* (vită), de *porc*, de *gâscă* şi altele, sau *untul*; *uleiul de masline* (untul de lemn), de *nuci*, de *seminţe de bostani* (dovleci) şi altele. Din regnul *mineral* omul ia *sarea*, care este de cel mai mare folos corpului; *fierul*, care este trebuincios sângelui; apoi *sărurile de calce* (fosfatul şi carbonatul de calce): cari întăresc oasele; apoi *sulful* (pucioasa) şi *fosforul*, cari trebuie pentru creeri şi nervi. Alimentele *grase* şi *zaharate* neudă *cărbunele*, care arde şi nedă *căldure* corpului.

Omul are trebuinţă de o hrană luată din toate acestea trei regnuri, şi mai ales din regnul animal şi vegetal, căci el este *omnivor* adecă *mâncător de toate* după cum o probează făura sau organizaţia corpului său întreg şi cu deosebire dinţii şi organele mistuirii. *Laptele*, care este un *aliment complet*, şi singur nu poate sluji decât numai din clipa când să naşte omul până la vrâsta de un an. Mâncările omului este bine să fie *variate*, adecă nu tot unele şi aceleaşi, pentru ca să fie bine mistuite, adecă prin pregătirea lor să li să mai schimbe forma şi gustul (supe, ciorbe, mâncări groase, tocături, fripturi simple sau cu sosuri, prâjituri, etc.)

Omul trebuie să mânânce întotdauna *până să satură*. Hrană *neindestulătoare* face ca omul să slăbească şi să capete diferite boale grele cari îl duc la moarte. Dar nici hrănirea *prea multă* (escesivă), când te scoli delă masă, prea umflat şi sufli greu, jarăşi nu este bună, căci poate da naştere la *îndigestie* (nemistuire), la *dispepsie* (mistuire grea), la *gastralgie* (durere de stomac), la *gastrită* (aprindere sau inflamaţie de stomac), la *obezitate* (boală de grăsime), şi la alte multe boale grele; afară de acestea, hrana prea multă îngreunează corpul şi mintea, turbură somnul, întinde peste măsură şi osteneşte stomacul, împedecă răsuflarea (respiraţia) şi aduce mare supărare inimii în bătăile ei. Prin urmare trebue să ţinem oarecare regulă la mâncare, să mâncăm potrivit, numai cât este de trebuinţă corpului nostru:

S'a zis că *apetitul* (pofta de mâncare) este o călăuză bună, dar nu este tocmai adevărat, căci de multe ori dacă ne-am luă după el ne-am îmbolnăvi de stomac mâncând prea mult, după cum am zis mai sus. Alteori neavând apetit n'am mânca de loc, ceeace iar nu este bine; trebuie să mâncăm uneori şi mai fără foame.

Iată cam cât ar trebui să mânânce, după legile igienii, un om mare (adult) în fiecare zi: *300 grame* carne, redusă prin preparare la *200 grame* (ea poate fi şi mai puţină sau să lipsească de tot când mâncăm şi *ouă* sau *lapte*), *80* până la *100 grame* şi *250* până la *300 grame* alimente ferulente şi zaharite (pâne, mămăliga, legume şi fructe). Trebuie să amintesc că *pânea*, *mămăliga* şi *legumele uscate* (fasole, linte, mazăre), cuprind substaute azotate ca şi carnea, aşa că ele luate în cantitate mai mare pot înlocui până la o măsură oarecare carnea, peştele, ouăle şi laptele.

Porţia de mâncare variază după mai multe împrejurări. Astfel, dela naştere şi până la desvoltarea deplină a corpului, omul are trebuinţa să mânânce *mai mult*, căci el pe lângă porţia care îi slujeşte la întreţinerea zilnică a trupului, mai are trebuinţă de o porţie care să ajute *creşterea* corpului. Omul supus la o *muncă mai mare* şi mai grea are trebuinţă de o hrană mai multă, mai hrănitoare, decât omul care duce o viaţă mai uşoară mai liniştită şi nu prea obositoare. Femeia, care să ocupă numai cu lucrările din casă, să poate mulţumi cu o hrană mai puţină decât bărbatul său, care duce munca grea a câmpului. Femeia care alăptează copilul are trebuinţă de o hrană mai multă şi mai bună, decât acela care n'are copii de alăptat. *Iarna*, când omul are trebuinţă de căldură, trebuie să să mânânce mai mult, mai ales carne şi grăsime decât *vara* când îi trebuie mai puţină căldură. Apoi vara este bine ca omul să mânânce mai mult alimente vegetale (legume şi fructe).

Terminând acest articol voiu zice câteva cuvinte despre *mistuirea mâncărilor* (digestibilitatea alimentelor). Odată ce mâncarea a ajuns în stomacul omului, ele pun în lucrare acest organ (această maşină) care le prepară, le schimbă (le modifică), făcîndu-le apte, adecă bune, pentru ca să-şi îndeplinească slujba lor de hrănire (de reparaţie), ceea ce să chiama *mistuire* sau *digestiune*. Această lucrare însă nu să face întotdeauna aşa de uşor, nici pentru tot felul de mâncări (alimente), căci unele din acestea sunt grele, să mistuie încet şi cu anevoinţă, aşa că ele stau în stomac mai mult timp, cu atât mai mult timp cu cât sunt mai greu de mistuit; acestea să chiamă *alimente îndigeste*. Mâncările să împart în 3 clase. In clasa *întâia* întră mâncările cari după ce au stat mai mult timp în stomac *n'au suferit nici o schimbare însămnată*, cum sunt de pildă: oasele, sgârciurile, vinele cele groase şi alte (tendoanele). peliţele (aponevrozele), ouăle vârtoase, ciupercile şi bureţii, nucile, migdalele, maslinele şi altele. In clasa *a doua* întră mâncările acăror mistuire nu este pedeplină decât *după 4 până la 6 ore*: carnea de porc, cârnaţii, mezelurile (salama, ghidemul, etc.), varza, ceapa, pânea caldă, prăjiturile, etc. In clasa *a treia* avem mâncările cari să mistuie *uşor şi tute*, în un cias şi jumătate până la 2 ore: carnea de viţel, de miel, de pasere (găină, pui), de vacă, laptele, ouăle fierte moi, spanacul, fructele coapte, pânea rece, cartofii, napii.

Această împărţire după mistuirea mâncărilor nu este tocmai exactă, căci fiecare stomac are puterea lui propie de mistuit, la care să mai adauge şi gusturile, obiceiurile, etatea (vrâsta omului), felul de muncă şi altele, să ştie că oul fiert moale este mai uşor de mistuit decât oul vârtos, cu toate acestea să poate să să găsească câte un stomac să nu poată mistui nici oul moale, sau să mistuie mai uşor pe cel vârtos; apoi mai sunt stomacuri capricioase (ciudate) cari să mistue cu uşurinţă azi'o mâncare pe care mâne n'o pot mistui sau o mistuie cu mare greutate. Din acestea putem trage următoarea concluzie practică: *fiecare trebue să înveţe din propria lui experienţă a.cunoaşte mâncările cari să potrivesc mai bine cu stomacul lui.*

In numărul viitor vom vorbi despre *Hrană ţăranului român.*

Dr. Vasile Blanu
Medic colonel în rezervă.

Din ale dascăliei

Cu drag îmi aduc aminte de vorbele unui profesor, căruia îi spuneam nenumăratele mele nevoi din primul an al dăscăliei: „Măi băete, ai suflet, ţi-i dragă meseria ta? să ştii că totul se poate; nimic nu-ţi va sta împotrivă".

Şi cu drept cuvânt. — Viaţa-i o veşnică încercare, o necontenită năzuinţă spre mai bine. In aceste încercări însă, nu-i ca în problemele de matematici, unde capeţi soluţii sigure şi exacte. Aici multe din ele puse în practică, dau la iveală o mulţime de neajunsuri şi perderi. De aceea, datoria e să îndreptăm tot ce e greşit şi să păstrăm numai ce-i bun. Şi poate nicăeri nu se impune acest lucru mai mult ca în educaţie, deoarece aici trebuie eliminat, tot ce se dovedeşte dăunător desvoltării fizice şi intelectuale şi oprit numai ce-i bun şi folosior.

Din nenorocire, însă, poate nici într'o altă parte, ca în educaţie, deprinderea nu este mai puternică.

Astăzi, şcoala, departe de a atrage pe copii, este în genere rău privită de ei şi viaţa lor este un adevărat chin. Căci, în afară de legile şi programele şcoalelor — minunatele programe ale şcoalelor noastre — mai sunt încă de vină şi dascălii de orce grad, chemaţi să le aplice. Fără să ne supărăm; aşa-i. Afirmând lucrul acesta, nu vrem să spunem că avem profesori, învăţători, inculţi, incapabili. Departe de noi acest lucru —, ci din contra; dar majoritatea dascalilor nostri nu văd în programele şcoalelor decât partea pur ştiinţifică, *nu dau viaţă* ca să zic aşa, materiilor pe care sunt chemaţi a le preda, ignorează *cu desăvârşire legile naturii copilului.*

Elevul are să înveţe atâtea lecţii de abecedar pe zi, atâtea lecţii de gramatică, atâtea formule chimice, atâtea pagini de istorie sau traducere şi cu cât le va recita mai bine, mai papagaliceşte, cu atât va fi mai bun, mai *inteligent* . . . . şi va fi clasificat printre cei de frunte.

Un doctor în filozofie spune că modul nenorocit cum se predă în mai toate, şcoalele noastre, seamănă foarte mult cu procedeul, mult mai barbar, al îngrăşetorilor de gâşte.

Ascultaţi comparaţia: „Gâştelor li se vâră pe gât cu degetul, boabe de porumb, sau mai ştiu eu ce, şi sunt îndopate, literalmente, înăbuşite. Ce-i pasă omului, dacă li-i foame sau nu, de le sete ori ba, gâtul lor este transformat într'n pâlnie, pe care curge mâncarea cu sila.

Elevii sunt şi ei în felul lor un fel de gâşte, cu singura deosebire că în loc de porumb . . . . sunt îndopaţi cu ştiinţă. Le ţiuie urechile de regule şi excepţii de gramatică, de teme latineşti sau formule algebrice, încât de la o vreme, bieţii copii ajung să nu mai vadă înaintea ochilor decât virgule şi puncte, cifre şi triunghiuri, eprubete şi alambicuri, par'că toată viaţa s'ar rezumă numai în virgule şi puncte, par'că n'am mai putea respiră, dacă n'am desgropa toate mumiile Egiptului sau dacă n'am şti câte dialecte au vorbit *viteji* greci şi prin ce se deosebesc între ele!

De cum a intrat în şcoală şi până ce termină, elevul nu mai are timp nici să respire. El trebuie să înghită cu baniţa tot ce pedanţii au turnat în programe, ori au scris prin cărţi, să nu se mai joace, să nu mai gândească, să fie un fel de gramofon, care la cel dintâiu semn al profesorului să pornească repede şi cu o înţeală ameţitoare".

Orice prietenie între elev şi profesor este exclusă. Acesta nu se adresează niciodată inimei, ci totdeauna creerului, încât, creerul copilului trebuie să fie numai decât un fel de placă de fonograf, care inprimând cu rigurozitate tot ce aude, să reproducă cu aceeaşi riguroasă exactitate tot ce a spus profesorul, tot ce-i scris prin cărţi. *Memoria e totul, inteligenţa nimic. Vai de cine n'are memorie!* Şi din nenorocire majoritatea elevilor — chiar cei mai inteligenţi şi mai aplicaţi — n'au adesea acea memorie prodigioasă, care li se cere. Şi începe de aici o luptă groaznică pe băncile şcoalelor, fără zi luminoasă, muncă stupidă, plicticoasă, în care elevul îşi sleeşte toate puterile, îşi tâmpeşte creerul, pentruca să-l prefacă în acea mult dorită placă fonografică, care să păstreze tot, să reproducă tot.

Un răzvrătit italian, Giovanni Papini, rupe o pânză de păianjen de pe ochii încremeniţi în forme şi cărţi şi zice: „Să închidem şcoala!" Este o figură de stil. In fond el cere mai mult aer pentru şcoală, libertate faţă de programe, mai multă spontaneitate în natură şi viaţă şi mai puţină bucheriseală din cărţi. (Vezi „Lamura" an II No. 9).

Iată câteva paradoxe de ale lui Papini:

„Şcolile sunt nişte sinistre încăperi de oameni răi, pe dinaintea cărora nu se poate trece fără oarecare frică."

„Până la 6 ani omul e prizonierul părinţilor, al doicilor, guvernantelor, dela 6-24 ani e supus părinţilor şi profesorilor; dela 24 ani e sclavul biroului, al societăţii şi al nevestii; între 40—50 ani se mecanizează, se osifică în deprinderi şi sclav, prinzonier, păiaţă râmâne până la moarte."

„Se vorbeşte de educaţie morală în şcoli."

„Singurele rezultate ale conveţuirii profesorilor cu şcolarii sunt acestea: servilitate aparentă şi ipocrizia celor din urmă faţă de cei dintâi; corupţie reciprocă între colegi."

„Trebuie mai multă libertate, mai multă sănătate şi bucurie."

„Sufletul uman înainte de toate, e lucru cel mai preţios, pe care-l posedăm. Să dăm

pensii de hrană tuturor dascălilor, pentrucă să ne lase tinerii în afara fabricilor lor priveligiate de cretini de stat. C[illegible] e contra libertății și tinereții, lucrează pentru imbecialitate și moarte," etc. etc.

Fraților, puneți mâna pe inimă și vedeți dacă acest pamfletar n'are și el un fond de dreptate!

E ceva sec, sterp în toată instrucția noastră de azi.

Copii, ca niște naufragiați pe valurile unei mări furtunoase, sunt duși de ici până colo, lăsați în voia vântului și puterea valurilor, svârliți apoi anemici, la mal, cu patalamaua la mână, dar incapabili de a începe studii serioase pe seama lor proprie și mai incapabili încă, spre a intră în marea luptă pentru trai.

Uiești, 22 Iulie 1921.

Gh. Roșu
Invățător și student în filozofie (Suceava).

Românii din Banat

Zilele trecute s'a descoperit la București un complot pus la cale de dușmanii nostrii, în contra familiei Regale. In momentul când trenul regal trebuia să treacă pe linia Arad, era să fie asvârlit în aer, din cauză că linia fusese minată de complotiști.

Descoperiți și arestați, la timp, viața scumpilor nostri suverani a fost salvată.

Românii din Banat auzind de aceasta, *fără să fi primit vr'un ordin dela cineva*, s'au inarmat cu cea ce fie care au găsit, și satele s'au înșiruit dealungul liniei ferate pe unde trebuia să treacă trenul, păzind linia ferată.

Entusiazmul lor era de nedescris, dovedind dovotament și dragoste nețărmurită pentru scumpii și viteji nostrii suverani. Fapta românilor din Banat este un act de o măreție rară, care scoate în evidență dragostea poporului și încrederea lui în majestățile lor Regale: Regele și Regina României. Cu astfel de fapte un popor un moare.

Adevăruri Cooperatiste

Cooperația urmărește: Infăptuirea solidarității omenirii, întărirea moralei omenești și organizarea consumației prin producție; și are la bază: dreptul de proprietate al individului, muncă și corectitudinea, spre mare deosebire de socialismul bolnav numit „bolșevism" sau „comunism" care urmărește proprietatea colectă.

* * *

A face cooperație nu însemnează a aștepta totul dela stat; ci a te organiza, folosindu-te de avantajele ce ți-le dă statul spre a ți ușura nevoile vieței.

CRONICA SĂPTĂMÂNEI

De peste hotare.

Războiul în Asia mică continuă. Turcii complect bătuți s'au retras spre Angora și un mare sfat de războiu grecesc, la care au luat parte căpeteniile oastei și Regele Constantin, a hotărât să-i urmărească în acea direcție. Greutatea este însă lipsa complectă de mijloace de comunicații, doar o singură șosea tâind acele pustiuri. Dar grecii mai au peste 200 de kilometri de străbătut. Pentru aceasta s'a hotărât ca înainte de-a se înainta să se stabilească depozite mari cu materiale și alimente. La rândul lor turcii au hotărât să se împotrivească până la ultimul om. Adunarea națională dela Angora a refuzat să ceară ajutorul aliaților pentru incheierea păcei. La nevoie vor muta capitala din Angora la Sives sau vor începe un război. de bande căutând să dezorganizeze armata greacă — de pace însă turcii naționaliști nu voiesc să audă.

Războiul acesta dus cu atâta înverșunare va sfârși prin a istovi complect poporul grec și poporul turc.

In Rusia foametea, holera, ciuma, și măcelurile bolșevice continuă, Numărul oamenilor ce sufăr de foame s'a rădicat la 30 milloane. Numărul morților se rădică la 25.000 pe zi. Cele câteva ținuturi ce au o recoltă potrivită, în spăimântate de grozăvia foametei, nu mai dau nimic ținuturilor în lipsă. Țăranii ascund recolta în gropi în pământ.

Jalea și moartea domnesc pretutindeni. „Comisarii" adică șefii bolșevici au făcut un apel la toate statele din Europa și America să nu lese Rusia să se prăpădească. Ei au uitat însă să spună în această rugare, cine sunt acei ce-au adus Rusia în starea de azi. America înduioșată de suferințile populației a hotărât să-i vie în ajutor cu alimente în valoare de două milioane de dolari pe lună. Aceasta nu e mult dar, tot. ușurează întru câtva nenorocirea poporului rus.

In chestiunea Sileziei, a treia importantă problemă ce tulbură acum pacea Europei, o înțelegere s'a stabilit în sfârșit între Franța și Anglia. Pentru a hotărâ definitiv s'a strâns la 8 August Consiliul Suprem, adică marele sfat al aliaților. Se pare că acest ținut va fi împărțit între Polonia și Germania dupăcum voește populația care a votat în parte cu o țară, parte cu alta.

Dar în timp ce războaie urmează pretutindeni, Președintele statelor unite ale Americei, anume Harding, se silește să hotărască statele la dezarmere generală care singură poate da pacea lumei. Astfel America, Anglia, Franța și Japonia au primit să se adune o conferință, adică un sfat, care va avea să hotărască în toamnă asupra dezarmarei pe mare, statele sus arătăte ne mai construind noi vapoare de războiu. De altfel și în Germania veștile arată că sunt mari mișcări pentru pace în rândurile muncitorilor cari nu mai înțeleg să lupte pentru a face poftele junkerilor lui Wilhelm.

Din Irlanda nu ne mai vine nici o noutate, se pare totuși că Regele Angliei a intervenit pentru grăbirea tratativelor.

* * *

M. M. LL. Regele și Regina în Franța.

Suveranii României, au sosit la Paris unde li s'a făcut o primire foarte călduroasă. Toate ziarele franceze au arătat bucuria că Franța are oaspeți pe doui mari Prieteni, iar poporul pretutindeni a salutat cu căldură această vizită.

Odată sosiți la Paris Suveranii au făcut cel dintâiu drum la mormântul soldatului ne cunoscut, care simbolizează sacrificiile și eroismul poporului francez. Aici M. S. Regele a depus o coroană. Apoi Suveranul a vizitat mormântul lui Napoleon I. făcând totodată o plimbare în Pădurea Boulogne, un parc vestit prin frumusețea lui.

Cu toată că vizita la Paris este „incognito" adică particulară, neoficială, Presedintele Republicei Franceze a ținut să prânzească cu M. M. LL. Regele și Regina invitându-i la Rombouillet unde a avut loc prânzul urmat de-o escursie în pădurea din jur. De asemnea Suveranii au asistat la o masă dată de legațiunea Română de către ministrul nostru pleni potențiar d. Ghika.

Acum Suveranii României au plecat în orașele arătate de medici pentru îngrijirea sănătatei prin băi și repoas.

Din lăuntru hotarelor. Aniversarea intrărei în Budapesta.

Românii de pretutindeni au sărbătorit la 4 August a doua aniversare a intrărei în capitala Ungariei, după distrungerea armatelor lui Bela Khun. In această sărbătoare e ceva mai mult decât amintirea unei mari victorii naționale contra asupritorilor de mii de ani: e victoria civilizațiunei contra întunericului bolșevic ce-și făcuse cuib în Centrul Europei.

Guvernul României avea atunci o mare răspundere: Aliați noștri mari credeau că e mai bine să se trateze cu Bela Kun, decât să fie isgonit. Timp de dovedit Aliaților greșita lor credință nu era. Atunci s'a ocupat Budapesta peste voința lor urmând ca în urmă să se arăte dreptatea cauzei noastre și-a civilizației Europei.

Toate acestea s'au dovedit în urmă. România a cules nenumărate dovezi de recunoștință din partea multor dintre aliați și, dacă azi mai sunt încă unii ce se îndoiesc de meritele noastre mâine lumină deplină se va face.

Victoria armatei române a fost desăvârșită. Tigrii maghiari au fugit pretutindeni. Această izbândă e cu atât mai glorioasă cu cât nu e pătată de nici o faptă făcută, contra legilor de omenie și acele ale războiului cari sunt azi în putere. Armata română s'a purtat frățeste cu populația civilă pe când hoardele maghiare în Ardeal chinuiseră pe femeile și bătrânii noștri fără nici o vină atunci când, prin retragerea românilor îndrăzniseră să pue piciorul în acest ținut.

Pentru toate aceste motive amintirea zilei de 4 August 1919 va rămânea pururea scumpă neamului nostru, în ea românii ocupând Budapesta, salvând libertatea și unirea țărei lor, salvând Europa de bolșevismul cotropitor, căștigând în sfârșit un mare merit prin faptul că armata lor a fost singura dintre acele aliate, ce a intrat într'o mare capitală vrăjmașă, prin luptă, în acest lung războiu.

Incoronarea.

Incoronarea Suveranilor României este anunțată pentru Septembrie în orașul Alba-Iulia. In acest scop se fac mari pregătiri acolo clădindu se un arc de triumf și-o catedrală. Se fac pregătiri la București unde se prepară cele două mari cortegii ce vor defila prin fața M. M. LL. Regele și Regina, cartegiul etnografic și cel istoric. Se fac de asemenea pregătiri la Paris unde se lucrează mantiile regești și coroanele.

Cortegiile de cari am vorbit, vor fi din cele mai atrăgătoare puncte ale marilor sărbări. Cel etnografic va fi compus din care reprezentând toate ținuturile locuite de români, fiecare ținut cu portul și obiceiurle lui. Cortegiul istoric va fi o reinviere a întregului trecut de lupte a poporului român dela Traian și Decebal până la oștirea de azi ce va defila la urmă. El se va compune din grupe mari de 100 sau 200 persoane ce vor reprezenta armatele diferitelor timpuri în costumele lor din acele vremuri. Vom vedea pe Traian, Decebal, pe Mircea cel Bătrân și Stefan cel mare, pe Mihaiu Viteazul, Vasile Lupu, Matei Basarab, Brâncoveanu și toți părinții acestui popor. Va fi o foarte frumoasă lecție și o măreață priveliște ce nu o vor uita niciodată acei ce vor vedea-o.

Grija cea mare este însă ca întârzierea lucrărilor sau situația politică să nu împiedece incoronarea, în care caz ea va avea loc la primăvară.

Căderea leului.

Valuta, adică prețuirea leului în străinătate cade mereu. Astfel, de unde până mai eri se putea cumpăra cu patru lei un franc francez, azi abia cu șase lei poți cumpăra francul. Această tristă scădere a leului are multe cauze. Pentru studierea lor s'au străduit mulți oameni pricepuți și chiar D-l Titulescu, ministrul de Finanțe și-a spus mai de multe ori cuvântul. Din toate aceste studii ar rezulta că leul scade pentrucă țara noastră nu exportează produse, adică nu vinde peste granță lucruri ce le produce, cumpărând, din contra, foarte multe din afară de hotare și nu din acele de care are nevoia. Astfel leii trec cu milioanele pe piețele streine unde ne mai având căutare pierd din valoarea lor.

Leul cade de aseminea pentrucă o sumă de negustori necinstiți il speculează pe piețele străine, făcându-l să scadă pentru a-l cumpăra mai eftin.

Leul scade din cauza situației politice tulburi și-a temerilor ce există pentru țara noastră.

Leul scade în sfârșit pentrucă suferim de „inflație monetară" adică s'a tipărit multă hârtie monedă, peste 11 miliarde, fără să avem posibilitatea de a garanta în aur sau de-a retrage această hârtie.

Printr'o chibzuită politică financiară și economică leul s'ar putea ridica repede, ajutat și de un export organizat, productele anului acestuia fiind atât de bune încât permit o bogată vânzare peste hotare.

Guvernul va veghea desigur ca leul să devie ca și în trecut o monedă prețuită rușinea de-a fi cumpărat cu 16 centime trebuind să înceteze pentru a nu îngreuia mult viața poporului nostru.

Bucium.

CITIȚI ȘI RASPANDIȚI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI", ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi

INFORMAȚIUNI

Ziua de naștere a M. S. Regina României. Ziua de naștere a M. S. Regina Maria a României, a fost sărbătorită cu sfințenie de toată suflarea românească de pretutindeni.

In toate orașele, orășelele și satelele României mari glasul clopotelor unit cu glasul credincioșilor s'a urcat spre ceruri rugând pe a tot puternicul Dzeu, să dea zile multe și senine aceleia care cu sufletnl ei darnic cu inima ei nobilă și cu graiul ei cald și mângâietor, a știut să aline toate suferințile poporului ei. Nu există pe fața pământului o regină, care să-și iubească poporul și să fie iubită de dânsul așa cum e regina noastră. Felul cu adevărat înălțator în care a fost sărbătorită M. S. Regina în toate colțișoarele țarei, a fost o nouă dovadă de nețarmurită dragoste, de care se bucură din partea poporului ei, cu care și-a împărțit și bucuriile și suferințele. Din partea noastră și a cititorilor noștri urăm bunei noastre mame, a tuturora, ani mulți și fericiți, spre fericirea acestui popor care totdeauna a găsit la Dânsa cuvinte de mângâiere și de incurajare.

Ungaria nu e primită în „Liga națiunilor." Din cauză că s'au găsit noi dovezi că Ungaria are încă intenția de a readuce pe tronul Ungariei un membru a familiei de Habsburg, cererea Ungariei prin care cere să fie primită în liga națiunilor a fost respinsă. Atâta timp cât Ungaria nu va da dovezi sigure că s'a renunțat complect la reintronarea familiei de Habsburg pe tronul acestei țări, liga națiunilor va refuza primirea Unpariei în sânul ei.

Toate coroanele ce se mai găsesc pe teritoriul României au fost anulate. Ministerul de finanțe a dat un ordin prin care se spune că toate coroanele care se mai află pe teritoriu României sunt declarate fără valoare.

Dela toți aceia la care se vor mai găsi coroane se vor confisca imediat.

Bande bolcevice la Nistru. Din cauza cumplitei mizerii care domnește în armata bolcevică și în întreaga Rusie, bande înarmate din această armată, alungate ca fiarele de foame, au început să treacă granițele prin țările vecine jefuind satele și furând femeile.

Asemenea bande au reușit, pe neașteptate, să treacă Nistru la noi în Basarabia, și să prade și să ucidă pe câțiva locuitori. Intervenind imediat armata, aceste bande de hoți au fost svârlite peste Nistru și ordinea restabilită.

Un atelier de țesut covoare și pânză, la Orăștie. Pe lângă școala medie de fete a statului din Orăștie, se va deschide dela 1 Septembrie a. c. un Curs profesional, cu atelier de țesut covoare și pânză. Se va deprinde și creșterea vermilor de mătase, îndemnăm cu toata dragostea pe părinți, să-și trimeată fetele la această școală care le poate aduce foarte mari foloase.

Târgul de vite dela Avrig. La Avrig va avea loc în ziua de 12 curent un târg de vite, iar a doua zi la 13 se va ţine un târg de mărfuri.

Prizonieri români din Siberia au plecat spre Ardeal. O telegramă sosită la Cluj anunţă, că au plecat spre Ardeal din Siberia mai mulţi prizonieri români din fosta armată austro-ungară.

Congresul sindicatelor naţionale, a muncitorilor din toată ţara. In zilele de 19, 20 şi 21 August se va ţine la Petroşani, un congres al tuturor sindicatelor naţionale, galbene, a muncitorilor din întreaga ţară.

Ministerul muncii va fi reprezentat la acest congres prin d-l inspector central Petre Popescu.

MINISTERUL CULTELOR ŞI ARTELOR

APEL.

Odată cu celebrarea Încoronării Suveranilor României, Ministerul Cultelor şi Artelor invită la Congresul General al Artelor ce se va ţine în Bucureşti în Septembrie a. c. pe toţi artiştii din tot cuprinsul Ţării.

Acest prim congres are de scop să strângă legăturile dintre artişti, să sprijine interesele profesionale şi să contribue astfel la ridicarea şi progresul Artei.

Ministru,
OCTAVIAN GOGA
Director General al Artelor
VIRGIL CIOFLEC

Chemare

Increzători în puterea civilizătoare a Artei, pe care o socotim ca un desăvârşit element educator, capabil de a influenţa în chip binefăcător viaţa şi moravurile publice;

In dorinţa noastră de a contribui în cât mai largă măsură la înălţarea sufletească a maselor;

Subsemnaţii slujitori ai artei, alături de iniţiativa Ministerului Cultelor şi Artelor, invităm la Congresul general din Bucureşti pe colegii noştri din întreaga ţară, actori, arhitecţi, instrumentalişti, muzicanţi, pictori, sculptori, etc.

Congresul General al Artiştilor, are de scop principal:

1. Ridicarea artei la rangul ce i se cuvine şi care trebue să fie acela al unei superioare forţe morale în stat şi

2. Cunoaşterea şi stabilirea unor mai strânse legături între noi pentru apărarea drepturilor profesionale comune. Dorim ca prin chemarea noastră să participe cât mai mulţi colegi din tot cuprinsul ţării, ca astfel cuvântul nostru să fie mai ascultat.

Acest prim Congres General al artiştilor va fi patronat de poetul Octavian Goga, cel dintâi ministru al Artelor din România.

Arta dramatică

Semnaţi: Victor Eftimiu, director General al Teatrelor, I. Manolescu, Inspectorul teatrelor. — *In numele artiştilor Teatrului Naţional din Bucureşti:* D-nii C. I. Nottara, I. Livescu, C. Petrescu. — *In numele Sindicatului Artiştilor dramatici şi lirici:* D-nii V. Antonescu. V. Maximilian, R. Vrăbiescu. — *In numele Societăţii Scena:* Petre Sturza, C. Mărculescu, C. Tănase.

Muzica:

D-nii A. Alessandrescu, M. Botez, A. Castaldi, D. Cuclin, D. G. Kiriac, G. Enescu, I. N. Otescu, R. Vrăbiescu.

Artele plastice:

D-nii Bunescu, Brutus Haneş, Inspectorul Artelor, Cornescu. D-na C. Cuţescu, D. Dărăscu, O, Han, G, D. Mirea, Medrea, D. Paciurea, C. Petrescu Th. Palady, Gab. Popescu, St. Popescu. G. Pătraşcu, C. Russu, D. Serafim, D-na Stork, Fr. Ttork, Ip. Strâmbu, I. Al. Steriade Satmary, O. Spathe, M. Teişanu, Teodorescu Sion, Verona.

Arhitectura:

Societatea Arhitecţilor român. prin representantul ei D-nul P. Antonescu. *Asociaţia Critică dramatică şi muzicală din Romănia,* D-nii Emil D. Fagure prezident, I. Prodan.

AMĂNUNTE:

1. Persoanele care doresc să participe la Congresul general fixat în Septembrie, sunt rugate să se înscrie cât mai din vreme la unul din următoarele centre: Bucureşti, Iaşi, Craiova, Chişinău, Cluj, Oradea-Mare, Arad, Timişoara, Lugoj, Târgul Mureşului, Baia-Mare, Sibiu şi Braşov.

In toate aceste centre se vor forma comitete de organizare compuse din câte unul sau doi reprezentanţi ai fiecărei bresle, care comitete vor primi la timp instrucţiuni şi vor coresponda direct cu biuroul congresului din Ministerul Artelor.

Se recomandă ca adeziunile să se transmită cel mult până la 10 August pentru a putea lua toate măsurile în vederea călătoriei şi a încuartirării.

2. Pentru participanţi s'a obţinut la C. F. reducere de 75%, iar pentru artiştii care vor lua parte şi la serbări, transportul şi găzduirea va privi exclusiv comitetul de organizare din Bucureşti.

3. In vederea serbărilor, sunt invitate în mod oficial cele două companii de operă din Bucureşti şi Cluj, orchestra Soc. „Filarmonica" din Bucureşti, orchestra din Cluj. orchestra „George Enescu" din Iaşi, orchestra „Filarmonica" din Braşov, Sibiu şi cea din Arad; asemenea societăţile mari corale din întreaga ţară.

Companiile de operă reunite vor representa în Arenele Romane „Aida". Orchestrele vor concerta în mod individual având flecare o seară aparte, iar împreună vor fi dirijate de maeştrii George Enescu şi George Georgescu.

Societăţile corale „Carmen" şi „Cântarea României" precum şi toate corurile existente în Bucureşti, vor concerta împreună sub conducerea maestrului Kiriac.

4. Comitetele diverselor centre sunt rugate să se intereseze şi să recomande cele mai bune şi cele mai complecte echipe de lăutari, care îmbrăcaţi în costu m local, vor trebui să execute numai piese populare şi numai din acea regiune.

5. Amănunte şi instrucţiuni se vor mai publica şi se pot cere dela biuroul Congresului din Ministerul Artelor în toate zilele de lucru între $4^1/_2$ — $6^1/_2$ p. m.

Un delegat al Ministerului va lua contact cu toate centrele indicate, stabilind înţelegeri de comun acord.

6. Artiştii care nu sunt iscăliţi în această chemare fie din cauza absenţei din localitate fie din alte cauze sunt rugaţi a adera în scris la unul din centrele aci menţionate.

Publicaţiune.

Se aduce la cunoştinţa ca în ziua de 20 August 1921, se ţine licitaţie publică cu oferte închise în fiecare din garnizoanele notate mai jos, la Comandamentul de garnizoană, respectiv, afară de garnizoanele Bistriţa, Oradea Mare şi Tg.-Mureş unde licitaţia se va ţine la Comandamentul Diviziilor 16. 17 şi 20-a Serv. Intendenţei, iar la Cluj la Serviciul Intendenţei Comandamentului VI Teritorial pentru cantitaţile de grâu şi graunţe recolta anului curent notate, în dreptul fiecare din garnizoane

Garnizoanele	vag. a 10.000 kgr. grau	vag. a 10.000 kgr. graunte
Cluj	329	235
Oradea Mare	200	204
Sighetul Marm.	40	7
Bistriţa	100	36
Dej	50	48
Ibasfălau	7	5
Turda	20	8
Gherla	20	13
Satu-Mare	80	119
Tg.-Mureş	100	156
Careii Mari	30	157
Merc. Ciuc.	24	12
Total	1000	1000 vag.

Se primesc oferte şi numai la Cluj, pentru toate garnizoanele pentru cantităţile toate sau în parte, predarea la ori ce staţie de cale ferată în Ardeal pe teritoriul Corpului de Armată.

Supra oferte nu se primesc. Ofertanţii pot lua cunoştinţa de condiţiunile caetului de sarcine şi art. 64 Reg. Manutantelor din Manualul de Administraţie vol. 11 care se găseşte afişat în fiecare garnizoana şi se poate vedea în ori ce zi de lucru între orele 11—13 din zi.

Publicaţiune.

Se aduce la cunoştinţă ca în ziua de 15 August 1921, se tine licitaţia publică cu oferte închise în fiecare din Garnizoanele notate mai jos, la Comandamentul de Garnizoană respectivă afară de Garnizoanele Bistriţa, Tg.-Mureş şi Oradea Mare, unde licitaţia se va ţine la Comandamentele Diviziilor 16, 17 şi 20, Serv. Intendenţei iar la Cluj la Serviciul Intendenţei Comandamentului VI Teritorial, pentru cantităţile de fân şi paie din recolta anului curent notat în dreptul fiecăruia din Garnizoanele:

Garnizoanele	vag. a 10.000 kgr. fan	vag. a 10.000 kgr. paie
Cluj	325	185
Oradea Mare	145	90
Sighetul Marmaţiei	35	20
Bistriţa	130	80
Dej	40	25
Ibaşfălau	35	25
Turda	25	35
Gherla	90	50
Satu-Mare	140	85
Tg.-Mureş	115	65
Careii-Mari	183	110
Merc. Ciuc.	15	10

Se primesc oferte numai la Cluj, pentru toate garnizoanele, pentru cantităţile toate sau în parte, predarea în Staţia C. F. R. a fiecărei garnizoane sau staţia cea mai apropriată.

Supra oferte nu se primesc. Ofertanţi pot lua cunoştinţă de condiţiuuile caetului de sărcine şi art. 73—85 din legea Contabilităţei publice, ce se găseşte afişat în fiecare garnizoana şi se poate vedea în orice zi de lucru între orele 11—23 din zi.

Comand. Toritorial Corp. VI. A.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de jubire şi despre fire cântece de plugărie, păstorie şi pescărie, cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

Banca Românească

Societate anonymă
Capital Social 160.000.000 Lei
Sediul Central: BUCUREŞTI.

SUCURSALE:
Arad, Băiţi, Braşov, Bazargic, Chişinău, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NAŢIUNEI

Societate anonyma
Capital şi Rezerve Lei 175.000.000
Bucureşt, Calea Victoriei 98
(Piaţa Palatului Regal)

Bănci afiliate: Londra, Paris, Milano, Viena, Brun (Ceho-Slovacia) etc. cum şi în principalele oraşe din ţară

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite ceacuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000,000** deplin vârsat

Secţia de Bancă — Secţia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ Institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsitătii No. 3. C. 854

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 17 — 1 leu — Opt pagini — 22 August 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

PRIM REDACTOR: VINTILA N. PETALA

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

SECRETAR DE REDACȚIE: VASILE D. CHIRU

Redacția: Str. Dorobanților 11 — (Telefon No. 15—74) — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

Datoria vremei

Reforma agrară s'a înfăptuit. Pământul țării s'a împărțit astfel celor ce l-au muncit în trecut, câștigându-și prin această muncă neîntreruptă și cinstită cele mai puternice drepturi asupra lui. Un act de mare dreptate s'a înfăptuit, pentru binele țării, și pentru fericirea sătenilor ei. Și actul acesta de dreptate se datorește, netăgăduit, însăși țăranimii românești, care știind cu aceiași hărnicie și credință, să-și muncească ogorul în timp de pace, cum să și-l și apere în ceas de război, a arătat tuturor ea este vrednic a stăpâni ea singură glia strămoșilor noștri.

Nu trebuie însă, în ceasul biruinței acestui vis frumos, să se uite partea hotărîtoare pe care atâtea minți înțelepte și atâtea inimi generoase, au luat-o la înnfăptuirea acestei reforme. Nu trebuie să se uite aceasta, căci recunoștința tuturor către acei cari au iubit poporul și au luptat pentru fericirea lui, trebuie să dovedească că Neamul românesc știe să-și cinstească pe oamenii săi mari.

Atunci când în alte țări, mai mari și mai înaintate chiar decât a noastră, și azi pământul este în stăpânirea unui mic număr de proprietari, atunci când cele mai democratice state din Europa, n'au îndrăznit să facă o asemenea reformă, România, purtând făclia adevăratei democrații a realizat fără lupte și fără turburări, cea mai radicală „împroprietărire“ pe care o cunoaște istoria. *Și marea însemnătate cât și frumusețea acestei înfăptuiri stă într'acea, că ea s'a făcut din îndemnul Regelui Țării, în unirea și străduința tuturor cârmuitorilor ei, și cu consimțimântul aproape a tuturor celor ce erau condemnați a-și pierde pământurile în folosul țărănimei.*

Orice ar spune cei ce caută vrajbă, cât și semănătorii de ură și de neînțelegeri, nici o altă țară din lume, nu a dat în împrejurări atât de grele, dovadă de așa înțeleaptă înțelegere a nevoilor mari ale vremii, și de o așa puternică armonie și înțelegere între toți fii ei...

O dată opera însă înfăptuintă, viitorul cere din partea tuturor munca cea mai uriașă pentru ca ea să-și poată da toate roadele.

Nu este de ajuns ca pământul țării să treacă în stăpânirea miilor de muncitori ai ogoarelor, pentru ca și, aceștia și țara să fie și fericiți și bogați. Trebuie de aci înainte, ca simțământul datoriei să însuflețească pe fiecare dintre noii stăpânitori și muncitori ai pământului; fiecare trebuie să știe că ogorul lui este înainte de toate al țării întregi; că rodul și bogația lui, este singurul belșug al țării, care are nevoie de toată munca și de toată stăruința fiilor ei, pentru a-și vindeca rănile războiului și pentru a-și recâștiga vechea prosperitate.

Pământul acesta care a trecut în stăpânirea plugarilor trebuie deci muncit cu gândul că în afară de nevoile fiecăruia dintre noi, el trebuie să ajute la îndestularea tuturor; că rodul lanurilor de grau, este aurul țării. pe care, ca în alte vremuri, trebuie să-l răspândim în afara hotarelor ei, pentruca alt aur, aurul cel adevărat să intre la casele noastre.

Ce trebuie deci pentru aceasta?

Nimic mai mult, decâi munca luminată, *cu credința, că fiecare plugar pe ogorul lui, asemenea unui ostaș pe câmpul de luptă, luptă pentru bogăția și fericirea Țării.*

Va fi aceasta de sigur cea mai frumoasa dovadă că poporul românesc, își va fi înțeles și această nouă *„Datorie a Vremii.“*

Vintilă Petala.

Luați aminte frați Români

Sabatajul și grevele.

f) Un alt sistem intrebuințat de dușman, este indemnarea lucrătorilor și funcționarilor de la Caile ferate, și tot felul de lucrători spre sabotaj adică să strice mașinile de drum de fier, și prin aceasta să facă ca trenurile să nu meargă, și deci populația să sufere și să nu fie aprovizionată. Astfel pe timpul grevei ce se projectase, s'au stricat cam vre-o 80 mașini în București. Cine a suferit din această cauză? Tot populația nevoiască, tot omul muncitor și deci tot familiile șelor care le-au stricat, în plus toată lumea. Iată dar cum cei care au făcut asemenea lucruri, au lucrat ca unelte ale dușmanului chiar contra soțiilor și copiilor lor. In plus ei au fost dați judecății, și si-au luat răsplata. Eu vă intreb cine vine să sufere și să fie pedepsit cum trebue, vin oare acei care i-a îndemnat la asemenea fapte adică propagandiștii dușmani care au dus pe oameni lesne credulii în rătăcire? Nu! Propagandiștii au fugit ca lașii și poltroni, ei și-au luat suma pentru propaganda lor și trăesc bine. Deci cine suferă, tot muncitorii, și tot țăranii. De acea nu se poate aduce petrol, de acea nu se poate aduce cereale din vechiul regat, și nu se poate duce la București lemne de aici și deci să se facă schimb. Prin urmare nu e vina autorităților care caută să ingrijască de tot ce trebue, ci a acestor dușmani ai țării și ai neamului.

Tot asemenea propagandiștii dușmani, conrup pe funcționarii mici și mari de naționalitate ungară, cărora le speculează fără să vrea simțul lor național și-i face a intârzia trenurile fără motiv spre a face lumea să sufere cântând astfel s'o impingă la revolte. Nu vor ajunge însă la rezultat căci guvernul, autoritățile și armata au descoperit acest gând ascuns al lor și au luat măsuri ca funcționarii vinovați sau neglijenți să fie ori expulzați în timp de 6 ore numai cu 25 kgr. bagaj — ori judecați de tribunalele militare.

Deci acei cari vor continua să asculte de propagandiști cui fac rău? Natural și populații care sufere, și care nu va tolera ca 14—15 mii de funcționarii șoviniști și răi să terorizeze 15—16 milioane de oameni muncitori; dar cei care vor mai asculta de propagandiști, își făc rău lor și familiilor lor, căci vor fi expulzați, vor perde dreptul la pensie, și e păcat de anii munciți până acuma, vor fi dați afară din locuințele ce ocupă la stat sau la fabrici. Cu un cuvând vor rămâne pe drumuri, muritori de foame și ei și copii lor, iar propagandiștii pentru aceste fapte se vor bucură, căci pentru asemenea rezultate ei primesc banul mizerabil al dușmanilor țărei.

Alt idemn este ca sub formă de greșală sau neglijență să murdărească trenurile și gările, să spargă geamurile la trenuri, să rupă ori ascunză, ori să distrugă tuburile de incălzit. Une ori aceste devastari le pun la cale chiar funcționarii Unguri. Aceasta în scop ca ca lumea să se îmbolnăvească (căci prin murdărie se nasc și se răspândesc bolile) — ca lumea să sufere în trenuri de frig și să răcească chiar atât de rău și să moara.

Deci dați pe mâna autorităților pe toți acei care îi vedeți că fac murdării în trenuri și gări, că sparg geamurile la vagoane, strică tuburile ori sobele. Iar când vedeți că funcționarul cărula i-ați arătat nu ia nici o măsură, preveniți pe primul comandament militar ori funcționar administrativ român, ca să se ia măsuri drastice. Numai așa se poate indrepta lucrurile, care au ajuns acuma așa de rău, numai din cauza propagandiștilor dușmani, care nu mai știu ce să mai facă, ca să aducă lumea în stare de suferință, s'o descurajeze și s'o împingă spre anarhie.

g) Un alt mijloc de propagandă, este că: invața lumea a nu mai face și repara sau întreține șoselelor și drumurile. Sub motiv că sunt ordine ca nimeni să nu mai iasă la repararea șoselelor, acestea au ajuns intr'o stare foarte proastă. Facerea, repararea și intretinerea șoselelor, e o obligație impusă de lege pentru fiecare cetățean. Fie care e dator a lucra partea lui. Dacă nu o va lucra, suferă tot populația, și șoselele se vor strica atât de rău, că pe urmă vor trebui și bani mai mulți, și muncă mai multă și tot nu se vor putea să se mai repare așa cum au fost. In plus, cine sufere când șoseaua nu este bună? Sufere propagandistul? Nu! El umple punga, și mănâncă în restaurante bune, se imbracă bine căci îi dă mâna cu banii tradătorului. Suferința se resfrânge asupra acelora pe care propagandiștul i-a adus în rătăcire, și asupra familiilor lor.

h) In fine mijlocul cel mai desperat al dușmanilor țărei sunt *atentatele odioase*, cum a fost acela din București unde s'a omorât mișelește reprezentanții poporului.

Lucru este ușor de înțeles, căci lovești capul, tai gâtul cuiva, corpul moare de la sine. Au căutat să lovească în oameni luminați, ca să producă anarhie și deci să profite jefuitorii. Nu le-a reușit însă a produce anarhie, căci poporul nostru și Condicătorii știu să fie energici. Noi am primit pe strein, l'am incalzit in casa noastra, i-am dat de mâncare, l'am lăsat a se imbogăți din sudoarea și pământul nostru, i-am dat haina după noi, ca el să ne ceară și cămașa și să ne distrugă în mod mișelesc,

Adevărat că pe cine nu'l lași să moară, nu te lasă să trăești. Iată unde ne-a dus bunătatea inimei noastre, și firea noastră. Trebue să fim cu ochii în patru, să nu fim nepăsători și dezinteresați. *Să urmarim fie-care pe propagandiștii dușmani și pe rău voitorii noștrii și să-i predăm pe mâna autorităților, ori de ce neam ar fi ei.* Căci de nu-i vom da noi pe ei, ne vor duce ei pe noi în prăpastie.

Vlad Țepeș, care a fost un domn mare al țărei Românești, avea un obicei care era bun. Pe propagandiști, pe acei care nu erau cinstiți, pe acei care nu munceau îi punea în țapă sau îi ardea. Ast-fel odată a adunat pe toți cerșetorii sub motiv ca să-le dea pomană, când au venit câteva sute, i-a închis într'o casă și le-a dat foc. Din acea zi nimeni nu mai cerșea și toți munceau.

Altă dată vine un sol venețian cu bani de aur mulți și-l roagă a-i da o gardă ca să-l păzească — spre a nu-l fura hoții. Atunci Vlad Țepeș, îi a punga o pune pe drum și o lasă singură acolo toate noaptea. Și n'a furat'o nimeni. De ce? Fiindcă a 2-a zi știa că va fi aflat (căci îl denunța poporul pe hoț) și acesta era tras în țapă, împreună și cu cel care știuse și nu-l dăduse de gol. *Așa trebue să facem și noi și să arătăm, să urmărim și să dăm de gât pe propagandiști.*

Cuvântul nostru

Am arătat câte-va *din mijloacele* cele mai mari prin care inamicii nostrii, caută să ne facă rău. Am văzut care este *scopul* urmărit de ei; apoi care sunt *consecinţele* pentru noi şi in *ce prăpastie ne vor duce* dacă nu vom lua măsuri. In fine am arătat *care sunt măsurile* ce trebue să luam spre a *combate* această propagandă duşmănoasă. Rămâne acuma ca fie-care din noi, care cunoaşte acuma şi *răul* şi *mijloacele cum se poate* combate, să-şi facă datoria, în mod neadormit, salvându-se astfel şi *pe sine*, şi *ţara* şi *neamul*. Acel care nu o va face e un *criminal*, *Dumnezeu nu-l va ajuta*; şi acela *merită a muri rob*. Deci la lucru cu toţii. Noi vom continua a da la iveală şi celealte mijloace şi procedee de propagandă duşmană, ca să ştim să ne ferim de ele, şi atunci vom merită soarta care ne-o vom creă. Românul zice: Cum îţi vei aşterne, *aşă vei dormi* şi aşa este.

Un bătrân cinstit la suflet.

Naţionalism, sau străinofobie?

După vechea doctrină naţionalistă din ţara noastră, toate relele economice şi sociale de care sufeream pe vremuri, erau aruncate în spinarea străinilor care trăiau între noi; şi cum odinioară, cei mai mulţi străini erau evrei, aşa s'a născut antisemitismul. Atât de mult se confunda la noi naţionalismul cu străinofobia în cât nici nu se putea unul fără cealaltă. Cine zicea naţionalist zicea antisemit şi... viceversa. In ceeace priveşte mijloacele de propagandă a acestor naţionalişti răsuciţi, numai bietele geamuri pot povesti. In avântul lor naiv şi simplist şi încălziţi de câţiva conducători şireţi şi entuziaştii tineri, — sau „secăturile entuziaste" cum le a numit D-l N. Iorga — mărşăluiau pe străzi cântând „Deşteaptă-te Române", ţineau cuvântări sub calul lui Ştefan cel Mare sau Mihai Bravul şi în urmă sfărâmau o sumă de geamuri aruncând pe drumul lor, odată cu pietrele, şi un mare şi variat număr de invective civilizate, cu care s'ar fi putut mândri orice chioniţă fără ştiinţă de carte.

Evident că practicarea acestei strălucite propagande nu putea aduce de eât ura înverşunată şi tăcută a celor ce aveau de suferit pe urma acestui bizar naţionalism. Şi această duşmănie numai spre folosul ţarei nu putea fi.

Astăzi, această veche doctrină a ajuns a fi apărată numai de vreo doi fruntaşi, care se încăpăţânează a rămânea în vechile şi îngustete lor vederi, dar de care m'aşi prinde că nici ei nu sunt convinşi.

* * *

Intre fruntariile României mari s'au cuprins acum o sumă de neamuri al căror sânge nu-i de orgine română. Oare un om cu mintea cumpănită poate susţinea că n'ar deveni cetăţeni folositori şi contştiincioşi ai ţărei în care traesc, dacă şovinismul n'ar zădărâ şi n'ar scoate la suprafaţa ura de rase şi credinţi?

Să ne amintim că în sângele care a înroşit apele Siretului sunt multe picături care nu se trag din sângele strămoşului nostru de la Roma, şi între sutele de mii de morminte sămănate pe pământul românesc, sunt câteva mii, pe care dacă nu putem pune crucea, semnul credinţei noastre, nu înseamnă că cei ce dorm sub ele n'au murit la umbra tricoforului nostru şi pentru înfăptuirea idealului naţional. Oare aceşti oşteni străini de neamul şi credinţa noastră, n'au fost cetăţeni folositori ţărei în care trăiau?

Este dovedit că neamurile nu-şi pierd caracterul etnic, limba şi credinţa, ori cât de ferice ar fi şovinismul străinofobilor. Şi este dovedit iarăşi că şovinismul duce la rezultate diametral opuse: în loc să asimileze, solidarizează pe cei oprimaţi.

Şi apoi, când un om străin de neamul nostru, chiar păstrându-şi caracterul etnic, limba şi obiceiurile, dacă respectă şi se supune legilor ţărei şi nu îndeplineşte toate datoriile către ţară, nu înseamnă că nu este un cetăţean folositor ţărei în care locueşte. Şi din contra, un om de acelaşi neam şi lege cu noi, dacă întrebuinţează sentimentul naţional şi credinţa noastră numai ca pe nişte mijloace de parvenire sau îmbogăţire nepermisă şi la umbra acestui naţionalism îşi face afacerile sale personale esploatând nu numai materialiceşte, dar şi buna noastră credinţă, un asemenea om este nu numai nefolositor, dar deadreptul periculos ţărei şi neamului său.

Şi când luăm severe măsuri de apărare. reducând la tăcere şi neputinţă pe cei ce uneltesc contra intereselor şi siguranţei ţărei, aceste măsuri se iau contra individului devenit periculos şi nu contra neamului sau credinţei sale. Şi vom lua aceleaşi viguroase măsuri şi contra celor „de-un sânge şi de o lege" cu noi, când ei vor unelti contra binelui comun.

* * *

Prin această prizmă trebue văzut naţionalismul.

Şi aşa îl văd toţi oamenii luminaţi, rămânând ca şovinismul feroce să fie mozolit numai de spiritele înguste, refractare şi neluminate. Numai analfabeţii, semidocţii sau farsorii mai pot vorbi de o desnaţionalizare a diverselor neamuri cuprinse între fruntariile unei ţări.

De aceia nici odată nu trebue confundat naţionalismul cu străinofobia, căci naţionalismul tinde la buna înţelegere între toţ cei ce locuesc cuprinşi între anumite fruntarii, unde fără îndoială naţiunea băştinaşă fiind cea mai numeroasă va prepondera totdeauna, iar străinofobia tinde la învrăjbirea bazată pe ura de rase şi credinţe, învrăjbirea care aduce totdeauna frământări inutile şi periculoase pentru binele şi propăşirea ţărei şi ura nu poate intra în sufletul unei naţiuni nobile ca cea română.

Tg.-Mureş 1921 Iulie.

Vladimir Nicoară.

CETIŢI ŞI RĂSPÂNDIŢI ZIARUL NOSTRU
CULTURA POPORULUI

O lecţie de patriotism şi de înfrăţire între minorităţi

Săptămâna aceasta a avut loc în Cluj adunarea generală (Congresul) cizmarilor din Ardeal. Cu ocazia acestui congres care a avut cinstea şi fie deschis şi patronat de dl General N. Petala, preşedintele de onoare a Asociaţiei cizmarilor din Transilvania şi Banat, d-sa a ţinut o cuvântare de deschidere, care va rămâne o stralucită pagină de patriosm şi de felul cum trebuie să procedăm spre a ajunge la o rodnică înfrăţire între diferite minorităţi din cuprinsul ţărei româneşti. Dându-ne seamă de covârşitoarea influenţă pe care această cuvântare a avut'o asupra congreşiştilor şi pe care o poate avea asupra tuturor meseriaşilor din Ardeal, dăm mai jos rezumatul ei şi ne pare rău că din lipsă de loc nu o putem publica în întregime:

„Congresele cari întrunesc la olaltă pe reprezentanţii autorizaţi ai aceluiaşi fel de ocupaţiune, sunt una din manifestările vieţei democratice moderne: muncitorii cu palmele sau muncitorii cu creerul, comercianţi, industriaşi, profesori, medici sau funcţionari de Stat, în lupta lor cu nevoile vieţei şi în năzuinţa lor legitimă spre fericire şi progres, se întrunesc în congrese, în care, după ce se expun lipsurile şi nevoile, se discută mijloacele de îmbunătăţire a soartei lor materiale şi morale, ca şi mijloacele de perfecţionare şi progres a meseriei sau ocupaţiunei lor.

Este neîndoios că acest sistem plebiscitar de luptă pentru progresul instituţiunilor şi fericirea oamenilor, are un caracter esenţialminte democratic, căci mulţimea însăşi vine să se sfătuiască asupra soluţiunilor ce trebuesc date problemelor cari frământă şi interesează viaţa sa într'un moment dat.

Soluţiunile acestor probleme şi năzuinţele spre progres ale congresişiilor ajnng cu atât mai repede şi lesne la cunoştinţa cârmuitorilor, cu cât Statul are o guvernare mai democratică.

Să fiţi încredinţaţi, domnilor, că în România democratică năzuinţele dvstră nu numai că vor pătrunde uşor până la înaltul Guvern, dar ele vor fi ascultate cu interes şi bunăvoinţă, atâta timp cât nu vor urmări alte scopuri decât acela al fericirei dvoastră şi al propăşirei industriei ce reprezentanţi, în cadrul legilor româneşti.

Prezenţa în Guvernul Ţărei a unor oameni eşiţi din popor, cari nu l-au uitat durerile şi suferinţele, este o garanţie pentru aceasta. Dar cea mai mare garanţie că năzuinţele drepte ale cetăţenilor noştri de orice naţionalitate îşi vor găsi satisfacerea lor ne-o dă prezenţa pe tronul glorios al României al celui mai democrat Rege, al cărui suflet este identificat cu sufletul poporului său.

Cum a înţeles Regele înbirea de Ţară şi Popor, ne-o dovedesc faptele Sale mareţe: în războiu, a trăit în tranşee alături pe soldat cu care a împărţit lipsurile, suferinţele şi primejdiile. După războiu a dat cel dintâi exemplu de lertfă de Sine, hotărând ca toate moşiile Sale să fie împărţite foştilor Săi soldaţi şi tovarăşi de luptă.

Cum a înţeles El să crească pe Augustul său fiu, care îl va urma mânie pe tron, aţi văzut-o de curând când, aci în oraşul nostru, A. S. R. Principele Moştenitor s'a scoborât în mijlocul muncitorimei ca să-i asculte păsurile şi să-i dea sfaturi şi îndemnuri, iar pe arena sportivă a stat ceasuri întregi în picioare, sub arşiţa soarelui, ca să aprecieze munca şi meritele sportivilor, cărora le-a strâns mâna, şi apoi la poftit la masa sa, ca un adevărat democrat, fără să-i întrebe dacă erau români sau unguri, nici dacă erau născuţi din nobili sau din popor.

Dacă Statul şi cei mai înalţi cârmuitori începând cu Suveranii noştri fac totul pentru democraţie şi pentru îndeplinirea dreptăţei întregi faţă de toţi cetăţenii României, rămâne ca şi dv. să lucraţi în acest congres în înţelesul acestei dreptăţi şi potrivit principiilor democratice. In regularea relaţiilor dintre patroni şi muncitori, însufleţiţi-vă de dorul de bine, de omenie şi de dreptate, pentru cei mai mici, armonizând nevoile lor cu ale dv., cu convingerea că, cu cât vom răsplăti mai cu dreptate, cu atât munca va fi mai rodnică, şi cu cât va fi mai multă omenie şi armonie între toate clasele sociale, cu atât va rezulta mai multă fericire pentru fiecare din noi şi pentru ţara noastră.

Declarând deschis primul congres al cismarilor din România Mare, fac urările mele ca lucrările dv. să fie cât mai rodnice, ca ele să ajute la fericirea dv., la propăşirea industriei dv. şi la strângerea relaţiunilor de adevărată frăţie şi colegialitate, între toţi cetăţenii noştri de orice naţionalitate si de orice treaptă sociale, frăţie şi colegialitate de care ţara are nevoie neapărată, spre a se putea consolida în linişte şi a putea garanta viaţa, averea şi munca tuturor fiilor săi.

TIGANUL LA BANCĂ

(Anegdotă.)

Un figan odată, auzind prin sat
Că de n'ai parale nici pentru păsat
Poţi pleca la **Bancă**, *unde directorul*
Om de omenie, îţi ascultă dorul,
Şi te împrumută, cu parale'ndată
Dacă ai la rându-ţi, **„poliţa"** *lucrată.*
Ş'a luat din perete, **„poliţa"** *şi hai*
Hai cu ea la bancă: „Poliţă" de-i dai,
Tot gândea în sine' — capăt şi parale"
Când la colţură, hop că-i iese'n cale
Insuşi directorul, şi cum îl zăreşte:
„Sărut mâna zice, D-zeu bun este
Că v'a scos în cale, taman la bucluc
Eu veneam la bancă, **poliţa** *s'aduc*
Şi pupaţi-aşi mâna, să-mi împrumutaţi
Lei o sută barem, sântem nemâncăţi
— Bine măi ţigane — zise directorul
Noi îţi dăm parale, căci iubim poporul
Poliţa nu-i asta, ci e o hârtie
O chitanţă bade, şi cu **gir** *să fie*
— Ilr? s'aduc? răspunse mai voios ţiganul
Pot s'aduc s'o ladă numai daţi-mi banul."
Directoru — atuncea, iarăşi vorba ia
— Măi ţigane banii, am să-ţi spun să-ţi dea
Numai sa acasă ai şi tu ceva
Turmă vre'o ciradă, casă sau pământ.
Neplătind la vreme ştii la scăzământ
Să putem să-ţi vindem din ce ai avea.
— Haleu mâncale-aşi, turme am destule
Oi şi capre maică, mândre şi sătule.
— Ai şi oi? — Vezi bine, ca şi spuma-l lâna.
— Câte oi ţigane? Hapoi oi ham una
— Dară capre spune-mi, câte ai în fine?
— Hopoi capre bade, ham zău mai puţine.

Angela Stătescu.

Pagina literară

Norocul lui Sima

Ce soartă a avut şi camaradul nostru Matei Sima! Câţi am rămas din regimentul 80, nu ne putem gândi la el fără să vedem în faţă icoana zădărniciei sforţărilor omeneşti.

... Toate sunt zadarnice!

Intâmplarea lui poate sluji încă multă vreme ca pildă pentru cei ce susţin teoria fatalismului.

Cunoscutul cismar din piaţă era soldat în compania III-a şi nu se împăca de loc cu instrucţia...

Când îl cătai era abătut!

In ziua de 24 August 1916 l-am văzut însă pe Sima, pentru primaoară, vesel. A schimbat, poate, dezeceori în ziua aceea, următorul dialog cu camarazii din companie:

— In sfârşit am scăpat!

— ??

— De foc!

— Te-a demobilizat?

— Nu: m'a dat la aprovizionare. De acum încolo nu mai am grije că m'or trimite, răsuflu în voe. Şi, rostind aceste cuvinte, toată lumea era a lui.

De atunci, de câteori îl vedem, în gabrioletă s'au pe jos, ne strigă triumfător:

— Ştii că am scăpat?

Bucuria lui era nesfârşită. Cât ţinea la vieţă băiatul acesta cu ochii vineţi! Poate de aceea n'a avut parte de ea!

Cu acest prilej a fost mutat din compania III, în care eram eu, în I-a şi astfel, l-am pierdut o clipă din vedere.

Totuş auzeam vorbindu-se, de *norocul* lui Sima.

Cei mai răutăcioşi spuneau cu înţeles:

— Om bogat, nene, ce să-i faci?

N'a trecut însă mult şi s'a produs întâmplarea cunoscută de toată lumea: nenorocitul a fost rănit mortal de o bombă aruncată de un aeroplan duşman, tocmai când eşea pe uşa prăvăliei sale.

Cel care vorbia de moarte ca şi cum ar fi devenit nemuritor, cel care *scăpase*, a fost condus la ultimul locaş de camarazi cari, de şi au fost pe front, sau au fost expuşi, în permanenţă, să fie trimişi, totuş trăesc şi azi!

Dorinţa lui de a trăi a fost atât de mare în cât — înfrântă de avioanele vrăjmaşe — nu s'a dat bătută, ci s'a înghesuit între registrele noastre de administraţie, unde Matei Sima a mai trăit încă mult timp.

Intr' adevăr, birourile stării civile de la Sfântul Gheorghe nu ne-au trimis estractul de moarte al soldatului Sima şi noi, de şi am asistat la înmormântarea lui, nu puteam — potrivit legilor militare — să-l ştergem din controale.

Căsuţa lui, cu No. 164, din registrul de administraţie, ar sta şi azi deschisă, dacă n'aş fi tăiat-o eu — cam la o jumătate de an de la moartea lui — fără nici un ordin. Mă disperase însă prezenţa, în registre, a acestei năluci!

De ce nu l-aţi trecut la absenţi? întrebau camarazii.

In *situaţiile* zilnice absenţii sint însă pe categorii. Unde să-l treci?

In spital?

Dar din spital ar fi trebuit să se întoarcă odată şi odată.

In concediu?

De asemenea, n'ar fi putut sta vecinic în această situaţie.

Detaşat?

Dar *unde?* La Belu?

Să-l punem dezertor — cum ziseau unii — ar fi fost, poate, mai lesne, căci dezertorul este ca şi un mort pentru unitatea din care face parte, dar ce înjurie am fi adus memoriei bietului băiat!

Iată de ce superiorii m'au sfătuit că lucrul cel mai înţelept este să ţinem mortul prezent.

Compania I, în care fusesem mutat şi eu la câtva timp după Sima, avea aproape toate *răspândirile* regimentului: furierii mobilizării, înfirmeria, cismarii, tâmplarii, croitorii, grăjdarii, etc. Aveam un efectiv de câteva sute de oameni şi, când nis-e cereau soldaţi nu aveam de unde să dăm: în afară de absenţi, toţi ceilalţi — adică *prezenţii* — erau pe la diferite servicii. Cerându-mi socoteală de oameni, de câteori nu s'au împiedicat superiorii mei de... leşul bietului Matei Sima.

Arătam efectivul, absenţii şi răspândirile. Mai rămâneau câţiva soldaţi.

— Dar aştia unde sânt?

— Cinci la pădure.

— Şi ceilalţi zece?

— Nouă la prinzonieri.

— Dar unul?

Tăceam. Ce era să răspund? Prezentul inexistent era Matei Sima.

— Ei, spune, unde e ălălalt?

— La Belu! mi-a venit de multeori să strig, dar se înţelege că m'am ferit de a face o asemenea glumă cu mai marii mei.

In cele din urmă, sâcâit mereu pe aceasta chestie, de şi n'aveam voe să tai din registrul de administraţie pe un om care nu era nici mutat, nici mobilizat pe loc, nici mort în chip... oficial — adică având actele necesare — totuş, pentrucă n'aveam posibilitatea de a-l scoate din groapă, atunci când mi se cerea soldatul *prezent* — mai ales că în capitală întrase nemţii şi noi ne retrageam în Moldova — l-am şters cu dela mine putere şi fără să-i fac nici o mutaţie.

Cer ertare pentru această greşeală a mea în potriva legilor militare, dar cred că destul am ţinut — din ordin — mortul viu timp de şease luni! Poate că, învreme ce era viu în registrele noastre, victima aeroplanelor vrăjmaşe putrezise de mult în groapă din cimitirul Şerban Vodă. Cer ertare, de asemenea, lui Matei Sima — de acolo de unde e — că i-am strivit, peste şease luni de la înmormântarea sa — între scoarţele registrului de administraţie, nesfârşita lui dorinţă de a trăi, care poate l-ar mai fi ţinut poate prezent încă vreme multă.

... Poate pe hârtie nu face însă două parale, chiar dacă ar fi celebritate, nu un biet ajutor de artelnic!

Norocul lui Sima tot a servit la ceva; de la tragica lui întâmplare, nici unul din camarazii din 80 n'a mai fugit de moarte!

Const. Riuleţ.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Ard banii

O credinţă neîntemeiată, care e destul de răspândită la poporul nostru. Se crede anume că banii, comori îngropate de cineva se aprind din timp în timp şi ard cu o flacără albăstrie, dând semn astfel sufletul aceluia care i-a îngropat pentru a fi descoperiţi.

De multe ori s'a întâmplat să văd ţărani de pe valea Someşului cari săpau de se prăpădeau, în stânci şi în dealuri, căutând comori ascunse din cauza că văzuseră bani arzând.

Credinţa aceasta e atât de neîntemeiată că nici n'ar mai trebui combătută. Fiindcă totuşi există, vreme să arătăm în acest loc că metalele din cari se bat banii, nu ard şi nu pot arde nici într-o împrejurare.

Dacă totuşi cineva a văzut flăcări eşind din pământ şi arzând o clipă, apoi stingându-se iarăşi, acest lucru îşi are următoarea explicare.

In jurul cimitîrelor, în locuri mlăştinoase, la margini de păduri, unde este mult frunziş an de an acoperit la un loc cu pământ, se poate naşte din răstimp un gaz numit *metan*, care de multe ori se aprinde de la sine, ajungând în aer.

Flacările, despre cari vorbeşte cu atâta stăruinţă poporul, nu pot avea altă explicare.

Nu punem la îndoială existenţa lor, dar asemenea trebuie să spunem poporului, că n'au nimica comun cu spiritele şi cu comorile pe cari le caută săpând zadarnic.

Iar dacă cercetătorii ar voi în adevăr se găsescă o comoară apoi trebue să semene acolo unde au săpat, ca munca lor să nu rămâe zădarnică.

A. Domide.

Bibliografie

S'a primit broşura Ministerului de Industrie şi Comerţ, cu privire la Expoziţia Târgului de Mostre, ce se va deschide în parcul Carol Bucureşti la 11 Septembrie 1921 şi va dura până la 2 Octombrie 1921.

„Biblioteca Soldatului şi a Cetăţeanului" anul II-lea N. 1, publicaţiune autorizată de Marele Stat Major general al Armatei, revistă de cultură şi educaţiune ostăşească şi cetăţenească, de sub direcţiunea d-lui Maior V. Chiru şi cu colaborarea unora dintre cei mai de seamă scriitori români. Abonament anual 30 lei pentru cetitori, 50 lei pentru autorităţi şi 100 lei pentru institutele financiare.

Două inimi episod dramatic din marele nostru război de dr. Brenciu H. Ioan. Tipografia Astra, Baia Mare.

Baronul David Urs de Margineni de colaboratorul nostru dr. Victor Lazăr. Tipografia Rasidescu Bucureşti.

Ardealul şi Ardelenii de Victor Lazăr, N. 96 şi 97 din Biblioteca poporală a „Asociaţiunei., preţul fiecărei broşuri 3 lei.

O LUPTĂ

O noapte mai neagră ca negrul din iad...
Pământul vueşte în văi...
E ploaie şi fulger şi trăsnete cad
Din toate-ale cerului căi.

Dar noaptea îşi schimbă 'ntunericu'n foc;
Din tunuri ea prinde văpăi.
E noaptea ce-aduce cu ea nenoroc;
E noaptea când sîntem călăi.

E roşu 'nainte şi-i roş şi pe cer
De-a bombelor dîră de foc;
Cuprinşi par de-a-jurul cu cercuri de fer
Şi iad şi pământ la un loc.

Oţelul împrăştiee focul ca'n vatră;
Obuzul grăeşte ursuz.
Şi trupul e ghiaţă, şi sufletul piatră
Şi clipa e veac subt obuz.

Şopîrlă e omul în ceasul măreţ.
Prin munţi oştaşu-i sopîrlă;
Şi valuri de sînge — pe braţu 'ndrăsneţ
În coaste-a lovit — nasc gârlă.

Se-aruncă soldatul ca lupul în drum
Când prada'n ghiară îl pică;
Din calea lui, cerul fereaşcă-se-acum,
Furia lui, îl despică.

Şi urlă şi munţii şi codrii vuesc
De-al sîngelui urlet, şuvoi;
Iar stîncile'n ceruri cu sînge lovesc:
Ajun e al zilei de-Apoi.

E clipa când munţii şi văile gem,
Când singur obuzul e domn;
E clipa ce poartă al urei blestem,
E clipa eternului somn.

Şi zarea întreagă cuprinsă-i de căşti
Şi trupuri şi suliţi de fer:
Un munte de oase, din sdrenţe-meneşti,
Ce vârfu-i atinge de cer.

Măreţ catafalc e pământul tăcut
C'un mort, iară cerul valtrap
Şi lutu-'şi asteaptă bucata de lut
Şi făr' lumînare la cap.

Iar cîntul, ce-l zice, la groapă porind
Cu mortu-un preot integru,
E'n stolul de corbi care vine crocnind
De-asupra: cântecul negru.

Mărăşti 917. **N. Neamtzu-Ottonel**

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Din cele spuse de mai înainte despre istoria neamului nostru, cititorii nostri ştiu, că deja după vre-o şasezeci de ani dela colonizarea Daciei prin Români, pe pământul românesc au început să năvălească tot felul de popoare barbare. Dintre popoarăle venite în cele dintâi sute de ani, nici unul nu a rămas aici, ci parte au plecat mai departe, ca Goţii şi partea cea mai mare a Slavilor, parte s'au stins fără urmă, ca Gepizii şi Hunii, parte s'au contopit în poporul nostru ca rămăşitele de Slavi, Pecenegi şi Cumani. Au rămas însă în vecinătatea noastră, pe câmpia Tisei şi o Dunării, Ungurii, dintre cari a parte s'au aşezat şi pe pământul românesc, unii Unguri curaţi, cei mai mulţi *Săcui*. Au mai venit apoi în patria noastră *Germani*, cunoscuţi sub numele de *Saşi* şi *Şvabi*, *Sârbi*, *Ruteni*, *Armeni*, *Bulgari*, *Turci*, *Ruşi*, *Ţigani şi Evrei*. *Grecii* veniţi în număr mare în curs de câteva veacuri în Moldova şi Ţara-Românească, s'au romanizat mai toţi, aşa că Greci străini se mai găsesc numai în număr mic prin oraşele depelângă Dunăre mai ales.

Pentruca să ne dăm bine seamă de trecutul nostru, e nevoie să cunoaştem şi părţile mai însemnate din istoria acestor neamuri pe pământul românesc, cunoscând totodată şi purtarea lor faţă de noi. Aceasta ne face cu putinţă să judecăm ce preţ au pentru ţara noastră, iar aflând relele, ce poate ni le-au făcut, vom afla şi mijloacele trebuincioase, ca pe viitor să-i împedecăm de-a ne mai strica.

Săcuii

I.

Săcuii alcătuesc o insulă în mijlocul neamului românesc, fiind aşezaţi în partea de răsărit a Transilvaniei, şi judeţele Odorhei, Treiscaune şi Ciuc (aceste două vecine cu judeţele Putna, Bacău şi Neamţu din Moldova), mai puţini în judeţele Mureş-Turda şi Turda-Arieş, aici aduşi mai târziu din Treiscaune. Numărul lor e după statistica din Ianuarie anul acesta de 454450. După religie, Săcuii sunt romano-catolici, reformaţi (calvini) unitari, iar Ciangăii din ţinutul Braşovului luterani.

Despre timpul aşezării lor pe pământul românesc nu se găseşte nici un document, care să ne lămurească bine. După limba, şi în parte şi firea lor, se vede că sunt Unguri, cu toate că se deosebesc de aceştia în multe privinţe. Un mitropolit catolic din Ungaria scria în secolul al 16-lea despre Săcui: şi acum se poartă cu o cruzime scitică şi se deosebesc de Unguri aproape în toate obiceiurile, legile şi felul lor de viaţă. Despre timpul, când s'au aşezat în Carpaţii răsăriteni ai Transilvaniei nu există document, dupăcum am amintit deja. Urmarea e, că despre începutul lor pe pământul românesc s'au format tot felul de poveşti.

Vechi cronicari unguri spun, că Săcuii ar fi urmaşi curaţi ai Hunilor. După moartea lui Attila, cel mai mare rege al Hunilor, urmaşii lui au început să se lupte între ei pentru stăpânirea întregei împărăţii a lui. De luptele acestea lăuntrice s'au folosit popoarăle supuse de Huni şi răsculându-se cu toatele, i-au bătut pe Huni, cari s'au risipit ca făina orbului. O ceată de astfel de Huni fugari s'au aşezat în munţii răsăriteni ai Transilvaniei, unde se credeau la adăpost de urmăritorii lor. E interesant, că povestea aceasta despre originea lor din neamul Hunilor, cari au fost cei mai sălbateci barbari dintre ceice au călcat vreodată pământul Europei, le place mai mult, iar cărturarii lor sunt supăraţi foc pe cărturarii unguri, cari nu sunt de aceeaş părere.

O altă poveste despre origina lor între noi spune, că ei s'ar trage din Ungurii scăpaţi decând cu alungarea acestora din Atelcuzu. Inainte de-a se năpusti Ungurii în Panonia, cum i se zicea Ungariei încă de pe timpul Românilor celor vechi, ei se aşezasesă venind din Asia în câmpia dintre Prut, Nistru şi Nipru, la care îi ziceau Atelcuzu. De aici făceau, după obiceiul lor, năvăliri de pradă la popoarele vecine. Două dintre acestea, Pecenegii şi Bulgarii, sătui de aceste prădăciuni, au pândit momentul, când partea cea mai mare a bărbaţilor unguri erau plecaţi spre meazănoapte într'o altă expediţiune de pradă şi au năvălit asupra celor rămaşi acasă, adecă în corturi. Pe câţi i-au prins, bătrâni, femei, copii, i-au omorît şi numai o parte din cei rămaşi au scăpat cu fuga spre apus şi trecând peste Moldova s'au adăpostit în locurile, unde urmaşii lor trăesc şi astăzi.

Istoricul ungur (ovrei) Hunfalvi (Hundsdörfer) susţine însă, întemeiat pe documentele, cari arată organizarea lor, că Săcuii au fost colonizaţi de regele Ungariei Ladislau cel Sfânt în secolul al 11-lea aici în Transilvania, la graniţa dinspre Moldova, ca să apere ţara de năvălirile Pecenegilor şi Cumanilor. Alţii susţin, că această colonizare s'ar fi întâmplat în secolul al 12-lea. Fapt e, că cel dintâiu document cunoscut, în care se aminteşte de Săcuii organizaţi e abia dela anul 1231, când se spune că căpetenia lor era unul cu numele Bogomir. Acest nume de altminteri nu e săcuesc, ci slavo-român.

Au mai cercat unii cărturari săcui să dovedească vechimea lor nu numai pe pământul românesc al Transilvaniei, dar chiar şi pe cel al Moldovei. In fruntea acestora a fost Benkő, care a scris o lucrare mai mare despre episcopia *Milcovei*, numită fals şi a Milcovului, ca şi cum s'ar fi întins dealungul râului Milcov, care despărţia odinioasă Moldova de Ţara-Românească. Benkő o scrânteşte dela început, căci prezintă un document, despre care susţine, că e din anul 1096, pecând istoricul Engel dovedeşte, că e depe la anul 1518. Toţi scriitorii, cari nu sunt ameţiţi de dorinţa de-a arătă pe Săcui de foarte vechi aici la noi, chiar şi Hunfalvi, spun, că toate ştirile despre vechimea cea mare a Săcuilor şi despre întemeierea episcopiei Milcovei prin Săcui, sunt poveşti curate, iscodite pentru fala Săcuilor. După documentele aflate în archivele Vaticanului (ale Papei dela Roma) şi publicate de Theiner ştim acum cu siguranţă, că episcopia Milcovei, numită şi a Cumaniei,*) cuprindeà partea de meazăzi-răsărit a Transilvanei cu ţinuturile săcueşti Chezdi, Sepşi, apoi cu al Cohalmului şi într'un rând chiar decanatele (protopopiatele) Braşovului şi al Sibiului. Episcopia aceasta a fost înfiinţată pentru administrarea bisericească mai ales a Săcuilor, apoi şi pentru a aduce pe Românii şi Cumanii din partea aceasta a locului la catolicism. Catolizarea Românilor nu a reuşit însă, căci la 1228 episcopul catolic Theódoricus se plânge cu amar, că Săcuii părăseau legea catolică şi se dau la legea românească.

Multă bătae de cap a cauzat şi numele lor. In documente, Săcuii sunt numiţi *Zacul*, *Zecul*, *Secul*, *Sacol*, *Secöl*, *Sechel* şi latineşte *Siculi*. Acestor nume s'au dat tot felul de explicări: unii zic, că însemnează *fugari* (din Atelcuzu), alţi *păzitori* (de graniţă). Când au pătruns, în evul mediu, cultura cea nouă (umanitarismul) din Italia, unii, cărora nu le venià la socoteală să se mândrească cu originea hunică a Săcuilor, i-au făcut, luându-se după numele latinesc Siculi, chiar urmaşi ai unor colonii din insula Sicilia, care se ţine de Italia. Neputinţa de-a explică numele Săcuilor se măreşte prin faptul, că se găsesc documente, cari pomenesc de Săcui şi în Ungaria, prin judeţele Sabolci, Moşon, Pojun, Tolna, unde nu au putut ajunge nici fugind din Atelcuzu, nici ca păzitori de graniţă. Mai bună ni se pare explicarea, că numele unguresc *székely* (citeşte *secheli*), românește Săcuiu, vine dela vorba ungurească *szék* (sec), care însemnează *scaun*. Impărţirea lor administrativă veche era împrumutată deja Români, cari aveau districtele sau judeţele lor, cu capitala numită *scaun*. Székely însemnează deci scăunaş. In căutarea după pământ mai bun şi ca să scape de asuprirea unor voevozi de-ai Transilvaniei, mulţi Săcui au trecut în Moldova, unde s'au aşezat în judeţele Bacău şi Roman, mai puţini în Putna. Săcui au fost pe vremuri şi în oraşele Cotnar şi Huşi. In Moldova sunt acum vre-o patruzeci de mii de suflete şi sunt cunoscuţi cu numele de *Ciangăi*. Tot Ciangăi se numesc şi Săcuii aşezaţi în Săcelele Braşovului, de unde au fost alungaţi, în veacul al cincisprezecelea Românii.

Un lucru e dovedit acum şi prin documente: când s'au aşezat Săcuii în cele trei judeţe, în cari acum sunt în majoritate, ţinutul acesta erà locuit de Români şi în parte şi de Besenei (Pecenegi). Din anul 1301 există un document dela regele Ungariei Ladislau, care întăreşte drepturile „comunei noastre româneşti Oláhfalu“ (Saturomânesc) din scaunul Odorheiului. Din acelaş secol există un document dela regele Ludovic-cel Mare, care scuteşte pe Săcui să mai dea ascultare cneazului român din Odorheiu. Despre cneaziatul românesc dela Breţcu, din Treiscaune, sunt o mulţime de documente. Iar într'un document dela 1365 se aminteşte de satul Laza falva din Ciuc, care a fost locuit pe vremuri de Biseni. Multe sate româneşti se găsesc şi acum prin Săcuime, şi anume sate, în cari Românii şi-au perdut limba, dar şi-au păstrat legea românească, apoi sate, în cari au fost siliţi să-şi părăsească şi limba şi legea, făcându-se catolici s'au calvini. Şi unii şi alţii aşteaptă în timpul acesta, în care s'a făcut dreptate neamului românesc, ca ei să fie ajutaţi să se re'ntoarcă la limba şi legea strămoşească.

Victor Lazăr.

*) Aşa i-se zicea Moldovei în vremurile acelea, fiindcă Românii ajunseseră pentru câtva timp sub stăpânirea Cumanilor.

Miscarea culturală in Basarabia

Oricât cuceririle războinice aduc anecsări de teritorii ca o dreptate naturală pentru unele popoare, ca o samavolnicie istorică ce nu-şi găsesc o justificare etnică în acţiunile lor expansive, adevărata alipire nu se înfăptueşte totuşi prin simpla anexiune teritorială câtă vreme anexiunea sufletească nu s'a înfăptuit şi ea. Această anexiune se face numai prin cultura intelectuală şi sufletească aşa ca cercul de atracţiune să fie într' adevăr un izvor de lumină.

Ce se face în această privinţă în Basarabia? Există la Chişinău o Universitate populară, unde s'a înfiinţat o secţiune ştiinţifică de curând.

Cursurile, în special ale secţiunei de mediciná, sunt foarte frecventate de ascultători cari sint o înviorare sufletească auzind prelegeri în grai românesc. Se lucrează acum pentru transformarea acestei instituţiuni într'o Universitate de Stat, un fel de filială a Universităţii din Iaşi unde să-şi facă studiile acei cari nu pot părăsi pământul Basarabiei şi să-şi treacă examenele la una din Universităţile ţării. Dar nu numai la Chişinău se face o întinsă propagandă culturală. Intelectualii conştienţi de misiunea lor în împrejurările de azi au pornit spre sate şi acolo ţin şezători cu cântece, recitări şi conferinţi. Teatrul joacă acolo un rol precumpănitor. Graiul românesc a început să prindă rost hotărât şi tinerii moldoveni — cari până mai târziu vorbeau numai rusește asistă azi cu bucurie la reprezentaţiile de teatru şi încep să prindă gust de carte românească.

— Ti-e mai mare dragul să vezi ţărani cari vin gramadă să asculte graiul nostru la şezători şi teatrul românesc.

Iată o operă efectivă care e chemată să realizeze anexiunea sufletească de care am amintit mai sus. Iată pentruce merită toată atenţiunea mişcarea generoasă şi culturală a grupului de tineri intelectuali cari au pornit cu forţa luminei prin întunericul satelor să le lumineze.

Aceasta e opera generaţiunei noastre. Cei din străinătate şi-au priceput rostul din acest punct de vedere. O pleiadă de intelectuali de peste Prut şi-au priceput şi ei rostul lor acasă la ei. Rămâne ca toţi intelectualii mari şi mici sub raportul năzuinţelor lor mai ales cei mărunţi să-şi dea mâna frăţească pentru combaterea celei mai anarhice nenorocini a societăţei omeneşti: neştiinţa.

C. V. Ursulear.

Stiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Hrana ţăranului român şi posturile

Hrana ţăranului român lasă mult de dorit; ea nu este îndestulătoare, fiind sărăcăcioasă ca bogăţie şi variaţie. Din punctul de vedere al mâncării, zilele Românului să împart în *zile de dulce* şi *zile de post*. Aceste zile să deosebesc între ele prin aceea că în zilele de *post*, omul nu mănâncă carne de nici un fel, afară numai de câte puţin peşte sărat din când în când; nu mănâncă ouă, nici grăsime animală ci numai uleiuri vegetale; nu mănâncă lapte, nici produsele lui. Toată hrana ţăranului nostru să compune în zilele de post numai din mămăligă sau pâne (mai rar) şi din legume sau verdeţuri, şi foarte rar, în anumite zile, peşte sărat când găseşte.

Dar ceace este mai trist este că hrana Românului chiar şi în zilele de *dulce* nu să deosebeşte mult de cea din post, deoarece şi atunci el nu mănâncă destulă carne ouă şi lapte, fie că n'are fie că ceeace are din acestea mai bine le vinde, decât să le mănânce. Aşa că porţia lui de mâncare abia îi ajunge pentru *întreţinerea* corpului, fără să să gândească şi la *porţia de muncă*, de care are aşa de mare trebuinţă în zilele lucrătoare ale anului, căci cu cât omul munceşte mai mult cu atât trebuie să mănânce mai bine şi în măsură mai mare.

Temeiul hranei ţăranului este *mămăliga*, în tot cursul anului; ea este pânea lui cea de toate zilele. *Pânea de grâu* o mănâncă rar, la sărbători şi când merge la târg (la oraş). Dacă însă ar mânca mămăligă *bună* şi în câtime îndestulătoare, cu mâncări bine preparate, ţăranul s'ar hrăni cum trebuie. Dar din nenorocire, el mănâncă de multe ori mămăligă preparată din făină rea cu ceva legume rău preparate sau numai cu nişte murături, cari să-i facă mai plăcută mămăliga. Astfel hrana ţăranului nostru este cât să poate de neindestulătoare pentru întreţinerea corpului şi pentru a-i da puterea trebuincioasă la munca câmpului. Dacă el poate trăi cu hrana lui, la aceasta îl ajută mult sărbătorile cele multe în cari să odihneşte, căldura în timpul verii, când munceşte mai mult şi odihna din timpul iernii, precum si aerul curat dela ţară.

Pentru ca ţăranul să fie bine hrănit ar trebui să mănânce pe zi, în timpul muncii: 1190 grame de *pâne*, 415 grame *carne* şi 95 grame *grăsime*, ceeace i-ar da cele 28 grame de *azot* şi 450 grame de *cărbune*, cât îi trebuie pentru o zi, adecă porţia de întreţinere şi porţia de muncă. Bine înţeles că pânea, carnea ,grăsimea animală, pot fi înlocuite cu alte alimente apropiate de acestea prin compoziţia lor, de pildă: pânea cu mămăligă, carnea cu brânză, grăsimea cu dulciurile.

Am zis la început că zilele anului să împart cu privire la hrana ţăranului în zile de *dulce* şi în zile de *post* şi că în zilele de post ei nu mănâncă carne, ouă şi lapte toate acestea fiind oprite de sfânta biserică sub pedeapsa păcatului.

Dacă posturile ar fi mai puţine şi mai scurte, n'ar fi mare lucru, căci ale ar fi numai o variaţie în hrănirea zilnică, favorabilă sănătăţii. Dar, când ne gândim că sunt 4 posturi mari: al Paştilor, 7 săptămâni; al Sân-Petrului, 2—5 săptămâni; al Sfintei Marii, 2 şi al Crăciunului, 6 săptămâni, ceeace face dacă socotim pe cel al Sân-Petrului numai de 3 săptămâni, în termin mijlociu, în totul **125** zile, la cari trebuie să mai punem încă alte 68 (mercurile şi vinerile din săptămânile de dulce) să vine cu totul: **194** zile de post pe an; — când ne gândim pe de altă parte la mâncărea aproape tot aşa de sărăcăcioasă şi din zilele de dulce, precum şi la celelalte împrejurări rele de traiu şi la munca istovitoare pe care o desfăşură în cursul anului; — când ne gândim la toate acestea nu trebuie să ne mirăm de ce Românul este slab, sleit de putere şi de ce boalele de tot soiul să încuibă în casa lui cu atâta uşurinţă!

Postul prelungit şi sărăcăcios aduce după sine perderea puterii, subţierea sângelui şi diferite turburări în nisuire, apoi slăbirea generală, perdere din greutatea şi căldura corpului. Dacă postul este rău pentru oamenii mari (adulţi), el este cu mult mai rău pentru *copii* şi pentru tinerii în cale de desvoltare (sub vrâsta de 15 ani) pentru femeile slăbuţe cari mai curând sau mai târziu vor fi chemate sau au fost chemate să-şi facă datoria de mamă, pentru orice om slab. delicat sau bolnav de stomac, pentru toţi bolnavii sau pentru cei cari abia au scăpat de vr'o boală grea (convalescenţii) Prin urmare, *nu trebuie să postească*, cei bolnavi la pat şi toţi cei ce sufer de lipsă de sânge (anemie), cari sunt slabi şi bolnăvicioşi, apoi copiii mai mici de 12 ani.

De altfel, nici sfânta biserică nu cere post dela toţi aceştia şi preoţii ar trebui să o spună aceasta credincioşilor mereu de pe amvom şi în vorbirile de toate zilele, să spuie ţăranului că în astfel de împrejurări omul este scutit de păcat, că sfânta biserică nu voeşte moartea credinciosului, ci binele şi sănătatea lui prin legile ei bine înţelese şi potrivit aplicate.

Ce deosebire mare este între postul Românilor şi al catolicilor! Aceştia în zilele de post, cu mult mai puţine decât ale noastre, mănâncă lapte cu toate produsele lui, ouă, peşte, legume, fructe, toate afară de *carne*, aşa că postul lor este mai bogat şi mai hrănitor decât chiar dulcele ţăranului nostru!

Ar fi timpul ca sfântul Sinod al României, să ia îndeaproape vedere chestiunea postului şi împuţinându-l să mai uşureze traiul poporului nostru. Turcii şi Israeliţii încă au posturi în unele epoci ale anului. Astfel, *Ramazanul* musulmanilor durează 30 de zile, în cari nu să mănâncă nici o hrană solidă sau lichidă *dela răsăritul până la apusul soarelui*, dar în schimb, Turcii compensează *în timpul nopţii* toată paguba suferită ziua, când mănâncă îndeajuns şi de toate. Acest *ajun* al mahomedanilor nu este rău ca *postul* nostru. La noi *ajunul* nu să dă decât ca pedeapsă sau canon, de duhovnic, celui cu păcate grele, la care pe lângă rugăciuni, mătănii, slujbe îi mai dă să ajuneze vinerea mare şi încă una sau două zile mari de peste an, în cari credinciosul nu trebuie să mănânce nimic de dimineaţa şi până la asfinţit.

Afară de aceasta, pentru îmbunătăţirea traiului ţăranului român trebuie să să grăbească cu împărţirea pământului expropriat. Să să întindă *instrucţiunea* până în cele mai adânci colţuri ale populaţiunii rurale, înmulţindu-se *şcoalele* aşa ca fiecare sat, fie cât de mic să-şi aibă şcoala lui. In programul de învăţământ să să introducă noţiuni elementare de *igienă alimentară şi casnică*, cari mai pe urmă să să complecteze prin *şcoalele de adulţi*, cari iarăşi trebuie înfiinţate pentru ca ţăranul să nu uite ceeace a învăţat ca copil. Apoi prin *conferinţe populare* să li să dele toate instrucţiile şi lămuririle trebuincioase pentru îmbunătăţirea traiului, mai ales că ţăranul nostru nu trăieşte rău fiindcă n'are cu ce, ci mai mult din pricină că nu ştie cum să trăiască, Să să înlesnească formarea de tovărăşii cooperative agricole, cari să-l scape de specula străinilor cari mişună prin sate.

In modul acesta vor dispărea sărăcia, murdăria şi ignoranţa în care trăieşte majoritatea populaţiei rurale şi Romănia Mare va putea fi sprijinită şi apărată de cetăţeni sănătoşi, viguroşi şi trainici.

Dr. Vasile Bianu,
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

Amicul Tinerimei

Ivirea omului pe pământ

Dragă Dănel,

In drăguţa ta scrisoare din urmă îmi pui o întrebare, care mi-a dat mult de gândit. Tu mă întrebi: *Primul om când s'a născut, în ce parte a pământului s'a ivit?* Această întrebare nu este tocmai grea pentru mine, dar răspunsul mi se pare cam anevoios, că să-i poţi înţelege. Eu totuşi cred, că dacă ne-am gândi amândoi la o laltă, am putea şti fără multă greutate care a fost locul în care s'a ivit pentru prima oară omul. In primul rând trebue să ne gândim, de ce a avut omul nevoe la început, pentru ca să poată trăi. Nu este aşa, că nu se putea naşte decât în acea parte a pământului în care putea găsi, ori când alimente cu care să se hrănească? El nu era civilizat, era cu desăvârşire sălbatec şi se nutrea la început cu fructe, ierburi şi rădăcini de plante. Ori această hrană nu o putea găsi în tot timpul decât într'o anume parte a pământului. De sigur că în părţile înghetate ale pământului, oamenii primitivi nu puteau trăi, căci n'ar fi avut cu ce să se nutrească. Nici chiar în climele temperate ei n,ar fi putut exista, de parece cum nu cunoşteau mijloacele ce le avem azi de a ne procura alimente, ei nu ar fi putut trăi, decât atât timp cât era vegetaţiunea. Cu venirea iernei, care face să dispară vegetaţiunea, omul primitiv ar fi fost menit să moară de foame. Astăzi de sigur că nu este tot aşa. Noi cultivăm grâul vara şi-l păstrăm şi pentru iarnă şi tot asemenea ne îngrijim de toate, fiindcă suntem civilizaţi. De aci se vede uşor, că omul nu se putea naşte decât în acele părţi ale pământului, în care vegetaţiunea este în totdeaunea. Urmează deci că omul s'a ivit pentru prima oară în zona toridă a pământului. De altmintrelea cel mai vechiu schelet de om, al omului cel mai primitiv, a fost descoperitu insula Iava. Acest schelet de om, numit *Pilecantrop*, se află ăi azi în Muzeul din Paris. Ştii de asemenea că dintre animale, acelea care seamănă mai mult cu omul sunt maimuţele. Maimuţele sunt deci rude de aproape ale omului din punctul de vedere al modului cum sunt organizate. El bine şi maimuţele trăecc în ţările calde.

Sunt sigur că mă vei întreba, cum se face că oamenii s'au răspândit aproape pe întreaga faţă a pământului. Dacă ne gândim puţin putem vedea uşor de ce oamenii au început să se împrăştie. Oamenii primitivi se înmulţeau şi hrana ce o aveau la îndemână nu le mai ajungea. De acea dela început s'a născut acel sentiment feroce de a se mânca între dânşii. Deveniseră *antropofagi* adică mâncători de oameni Această antropofagie n'a putut dura mult la toţi oamenii. Cei mai slabi în forjă trebuiau să-şi caute hrana aiurea şi de aci deci începe primul vagabondaj al omului. Pe de altă parte gustul lor a trebuit să se desvolta. Nu le plăcea de cât anume feluri de plante şi cum ştim că fiecare plantă are psrioada sa de viaţă, când ea s'a isprăvit într'un loc, oamenii se ducesu în alte părţi în care o găseau. Azi ştim de exemplu că în ttmp ce noi secerăm grâul, alte popoare abia îl seamănă şi altele se hrănesc cu grâul ce l'au strâns deja de multă vreme şi deci chiar când agricultura a putut fi practicată de om, necesitatea de a vagabonda, de a merge şi prin alte locuri tot n'a încetat. In primele timpuri şi vânatul a fost unut din mijloacele de hrană ale omului. Prin înmulţirea oamenilor vânatul a trebuit să se micşoreze şi omul deci a simţit nevoia să alerge după dânsul şi prin alte părţi. De multe ori această depărtare de prima locuinţă era destul de mare şi omul nu se mai reîntorcea ci se stabilea în locul în care ajunsese. Omul nu putea fi numai *vegetarian* adică să mănânce numai vegetale de oarece se ştie că într'o epocă se fac vegetale şi urmează alte epocă de sterilitate; aşa că vânatul a trebuit să fie la început unul din mijloacele de hrană, iar nu distracţie cum este astăzi. Ei bine văzurăm că şi vânatul a silit pe om să ducă o viaţă de vagabondaj, *o viaţă nomadă* cu atât mai mult cu cât însă-şi vânatul duce asemenea viaţă.

Omul primitiv a trebuit să trăiască şi din pescuit şi cum şi peştele emigrează, omul a trebuit să-l urmărească şi prin alte locuri. Astăzi chiar sunt popoare, care pentru a avea peştele, singura lor hrană, se deplasează de 2—3 ori pe an. Aşa Eschimoşii din nordul Americei, dela Aprilie şi până la Iulie stau pe lângă coaste ţinând calea balenelor, care se duc spre pol, ca să nască. Dela Iulie până la Octombrie stau în continent hrandu-se cu vânatul iar când se apropie iarna, în care timp acolo este o noapte lungă de luni întregi, Eschimoşii se tabliesc pe marginele râurilor înghetate, din care pescuesc peşti. Când omul a început să se ocupe cu creşterea vitelor, cu păstoria încă a trebuit să meargă dintr'un loc într'altul. Aşa noi vedem chiar azi cum ciobanii urcă vara la munte, unde arşiţa, soarelui n'a putut usca vegetaţiunea şi coboară iarna la câmp.

Iată deci atâtea nevoi, cari au silit pe om să meargă dintr'un loc într'altul, să se împrăştie pe suprafaţa pământului.

Evident că această tendinţă a omului de a călători s'a păstrat şi azi, de cât de cele mai multe ori călătoria nu o face cu scopul de a-şi părăsi locul său natal. Drumul de fier, vapoarele, bicicleta, automobilul scurtează mult distanţele şi fac ca călătoriile să devie mai mult o plăcere decât o nevoe a traiului. Agricultura azi s'a desvoltat şi ne putem asigura pentru orice timp al anului de grâne. La nevoe absolută, ceace se întâmplă foarte rar, le aducem din alte părţi. Pe de altă parte avem industrii, care ne procură destule mijloace să întâmpinăm multe nevoi ale traiului.

Când cu mijloacele de transport de azi putem avea ori şi ce, se înţelege uşor de ce omul n'a mai simţit nevoia de a părăsi ţara sa şi cum dragostea de locul unde te-ai născut, unde iţi ai părinţii a devenit din ce în ce mai mare. De plăcere, fiecare am dori să vedem Roma, Parisul sau Londra, să călătorim prin Asia sau America, dar cu greu ne-am hotări să părăsim ţara ca să ne stabilim prin alte locuri.

Cred, că am răspuns întrebărei tale aşa în cât ai rămas mulţumit.

Cu dragoste părintească.
Alexandru.

CARTEA ROMANEASCA
INSTITUT de ARTE GRAFICE
SUCURSALA
COSINZEANA
CLUJ
STR. UNIVERSITATII 8

EXECUTA CU PRETURI MODERATE TOT FELUL DE LUCRARI DE TIPOGRAFIE, LEGATORIE PRECUM BROSURI, ZIARE ZILNICE SI SAPTAMANALE REVISTE, ETC. ETC.

Din toate

Librăriile militare

Mai puternic de cât cel mai puternic explosibil, este sufletul omenesc. In marele nostru război dacă biruinţa noastră a fost datorată uşurinţei cu care mintea soldatului a deprins mânuirea noilor maşinării de luptă, vitejiei înăscută în poporul nostru, priceperii şi înţelepciunei comandanţilor armatei noastre, această biruinţă însă s'a întemeiat şi mai mult pe forţa sufletească, pe marea putere morală a soldatului român, pe însufleţirea lui.

Soldatul român iubindu-şi ţara tin toată inima, legat adânc de pământul lui strămoşesc, având în suflet sădită de generaţiuni întregi nădejdea de a-şi scăpa fraţii subjugaţi, când a pornit la luptă, fiecare soldat erea un om conştient de datoria şi chemarea lui, nu erea numai un şurup în mecanismul fără suflet şi voinţă cum erau soldaţii armatelor duşmane.

Românul lupta pentru un gând curat, bine cuvântat de Dumnezeu, pentru o idee, duşmanii lui luptau din ordin şi pentru cauze streine sufletelor lor.

Şi soldatul vrăşmaş s'a luptat cu bravură, încălzit de datoria lui de militar, fără să aibe însă îndemnul sufletului lui, îndemn ce nu poate fi înscris în regulamente şi nu poate isvorâ din ordine.

Soldatul nostru însă, de şi mai puţin deprins cu meşteşugul armelor cele nouă, a câştigat războiul fiindcă tocmai din adâncul sufletului lui pornea porunca învingătoare.

Şi această minune, ce va schimba şi a şi schimbat felul de luptă în omenire, a fost făurită nu numai de vitejia stramoşilor noştrii moştenită de noi ci şi de învăţătura dată de generaţiunile, trecute de apostoli ai neamului, de îndemnul iubirei de ţară dat de sfânta noastră biserică, de pilda cărţilor frumoase româneşti.

Invăţătura ne-a crescut copii în dragostea de neam şi în gândul adunărei la o laltă a tuturor fraţilor noştri risipiţi în robii streine; Biserica ne a pastrat credinţa în ajutorul lui Dumnezeu şi aşa s'a format sufletul românesc ce a putut ţine piept tutulor maşinăriilor şi uneltirilor drăceşti ale duşmanilor noştri.

Ţara s'a mărit, armatele noastre s'au acoperit de glorie şi acum a venit vremea de pace, când soldatul întors la căminul lui urmează să-şi vadă liniştit de gospodărie, fiindcă războiul s'a sfârşit.

Liniştea asta de după război e mincinoasă ca apele liniştite ce sunt cele mai adânci. Duşmanii nostri ne-au aflat secretul biruinţei noastre şi nu pot trăi liniştiţi şi înpăcaţi cu soarta lor.

In taină caută să dărâme această putere de neînvins a sufletului românesc şi poartă în umbră războiul desperat, nu cu armele ce le cunoaştem, ci cu armele cele nouă cu cari se străduesc să ne biruiască puterea sufletească.

Aşa, înprăştiindu-se în rândurile muncitorilor, se folosesc de toate necazurile lor mărunte spre a-i învăţa să nu-şi iubească ţara şi să nu se gândească de cât la bunul trai al fie cărora dintre ei. Socotind că se poate trăi fără muncă, că tot ceia ce le-ar trece prin minte pot câştiga prin greve, prin oprirea lucrului în fabrici şi ateliere, se străduesc ca prin oamenii lor, ori cei cumpăraţi de ei dintre aceia ce şi-au tuns perciunii să pară români, să strice sufletul lucrătorului român.

Printre noi, tipăresc cu îndrăzneală ce le-o dă îngăduinţa noastră vinovată cărţi şi jurnale, întro limbă păsărească numai cu literă românească, înjurând oamenii mari ai ţărei, instituţiile româneşti, spre a slăbi încrederea în conducătorii vieţei noastre publice.

Năvălesc la oraşe, unde aprinzând lăcomia omului, prin bani mulţi, pun mâna pe averile noastre, ca încetul cu încetul să fie ei cât de tari în centrele de administrare.

Prin tot felul de minciuni fac fel de fel de secte religioase cum sunt Adventiştii, Pocăiţii, Baptiştii, amăgesc oamenii spre a-i despărţi de sfânta noastră biserică, ştiind că biserica noastră a ţinut adunat la o laltă poporul românesc, că prin biserică şi-a păstrat limba şi unitatea lui sufletească.

Prin fel de fel de mijloace luptă să piardă şcoală şi în special şcoala primară, îndemnând învăţătorii să între în luptele politice spre a-i lua astfel din mijlocul sătenilor, ca rămaşi ca o turmă fără păstori, să-i poată amăgi mai uşor, iar pe de altă parte învăţătura să stea pe loc.

Ori ce neînţelegere, ori ce luptă politică, socială, ori unde este vre-o ceartă între români, o încurajează şi o susţin şi dacă nu o găsesc o inventează şi o provoacă spre a ne risipi puterile şi a ne înstreina frăţia.

Spre a ne amărâ traiul şi a ne împiedeca aşezarea liniştită nu se sfiesc să facă tot felul de atentate, tâlhării şi crime ca să slăbească încrederea poporului în administraţia românească.

Prea măresc faptele rele, şi nu pierd nici o ocazie să ceară amnistia tuturor dezertorilor şi tâlharilor, spre a-i avea de partea lor, ca apoi să le fie de folos în îndemnul la nouă tâlhării la nouă dezertări.

Nu scapă nici o ocazie spre a ne face rău, încercând dezorganizarea vieţei româneşti pretitundeni.

Iată dar, că războiul nu a încetat prin încheerea păcei şi în locul luptelor cu armele ei dă lupta ce ne sapă în tăcere şi ţinteşte la biruirea sufletului nostru.

In faţa acestor arme noi ce fac parte din mijloacele cele mai nouă ale războiului, Armata are sfânta datorie să le cunoască şi să lupte împotriva lor.

Ştim cu toţii cum armatele mari ale foştilor noştri aliaţi ruşii, înarmate până în dinţi, bine înbrăcate, şi din belşug hrănite sau prăpădit şi şi-ar pierdut ţara lor ce crea atât de mare cât toate ţările din Europa la olaltă, fiind-că uneltirile duşmanilor au izbândit să le piardă sufletul şi să rupă legătura ce-i ţinea strânşi la olaltă.

Rusia ţara celor mai mari bogătii din lume, moare de foame a ajuns cel mai mare cimitir de pe pământ, şi în care pe munţii de oase ale poporului rus, şi-au cocoţat domnia un grup de streini.

Unirea sufletească a neamului nostru, înfrăţirea tutulor românilor e singura pavăză în contra dezastrului la care străduesc să ne înpingă duşmanii.

Armata căreia ţara i-a încredinţat apărarea, şi sub scutul căreia trăiesc liniştiţi toţii fiii ei trebue să se pregătească nu numai în cânuirea armelor ci şi în alcătuirea forţei morale biruitoare.

Şi acest nou mijloc de luptă a fost foarte bine înţeles de marii noştri conducători:

Activitatea Armatei s'a întins în ramurile ce se socoteau până mai deunăzi, streine de chemarea ei. Duşmanii ştiind că prin aceasta, lupta lor e pierdută, au început să strige furioşi pretutindeni, că activitatea oştirei să rămână numai între zidurile cazarmei, ca astfel în afara lor să poată ei opera fără grije.

De strigătul desperărei lor, nu au putut ţine seama nimeni şi vedem cum Armata împreună cu toţi bunii români, cu toţi aceia ce luptă pentru binele ţărei, cu toţi fruntaşii culturei româneşti s'a unit şi însufleţeşte toate mişcările culturale şi de educaţie naţională.

Armata nu e formată numai din soldaţii activi aflaţi în cazărmi, ea e formată din întregul neam, fiind o armată naţională şi întregul neam trebue pregătit sufleteşte spre a lupta în contra noilor mijloace de luptă duşmănă. Această instituţiune are datoria să privegheze şi să împiedice tipăriturile primejdioase puse la îndemâna tutulora de duşmanii noştrii, în forma ziarelor, a broşurilor şi a cărţilor ieftine prin care se încearcă otrăvirea cu încetul a poporului nostru.

In Ardeal streinii au librăriile lor în care vând cărţile, broşurile — şi jurnalele lor, spre a înfrăţi şi a ţine într'un singur mănunch pe naţionalii lor, a căror ură şi luptă înpotriva noastră o îndârjesc.

Pentru poporul nostru, tot streinii, au librării cu cărţi ieftine dar cu cuprins înveninat, în care se laudă fericirea revoluţiei şi a stricărei ordinei în stat.

Otrăvitorii aceştia, ucigaşii popoarelor liniştite, vârâţi printre muncitori, cu vorba că le păzesc intereselor lor, au librării cu asemenea cărţi, la toate casele lor de adunare, pe lângă toate sindicatele şi obligă muncitorii să le cumpere şi să le citească, învăţând nebunia roşie.

In jurul lor au adunat şi copii de şcoală spre a-le otrăvi şi lor sufletul, tipărindu-le cărţi şi broşuri speciale pentru ei.

Pe lângă această luptă dată împotriva sufletului românesc de streinii de neam, se mai adaogă şi neînţelegerile noastre politice, ce prin presă şi în special prin aceia din provincie devin certuri violente de chivuţe şi precupeţe, certuri în cari se însultă adversării prin cele mai josnice învinuiri, spre bucuria vrăşmaşilor.

Primejdia e cu atât mai mare cu cât nu s'a înfăptuit o luptă organizată pentru demascarea şi combaterea acestor curente, prin aceleaşi mijloace prin care sunt propagate.

Guvernele, conducătorii destinelor ţărei noastre au luat măsuri şi au reprimat în multe rânduri efectele produse de aceste propagande primejdioase, atunci când aceste efecte s'au manifestat prin violenţe asupra Siguranţei de stat şi a ordinei publice.

Măsurile acestea au fost criticate de adversarii politici cari din anumite interese electorale înlesneau desvoltarea mişcărilor subversive şi prin singur acest fapt, poporul a rămas nedumerit întrebându-se, care este adevărul, ce este mai bine?

— Sunt măsuri de siguranţă aceste reprimări ale mişcărilor turburătoare, cum susţin unii sau sunt persecuţiuni politice cum susţin alţii?

Iniţiativa particulară văzând primejdia, a organizat în multe colţuri de ţară lupta înpotriva propovăduirei dezorganizarei şi a nebuniei roşii.

Cetăţenii înşişi, dându-şi seama de pericol, s'au adunat în societăţi, editând broşuri, cărţi şi ziare de propagandă a înălţarei sufletului şi culturei naţionale:

Incercările acestea parţiale şi risipite în toate colţurile ţărei, nu pot avea unitatea necesară în lupta întreprinsă, fiindcă nu au mijloacele necesare de a statornici legătura cu tot poporul românesc.

Singură Armata noastră naţională, scutul ţărei, pavăza apărărei ei şi în lăuntru şi în afară, poate suprima cauzele şi înlătura efectele desperatei lupte date de vrăşmaşi înpotriva sufletului Românesc.

Pe lângă toate Corpurile de Trupă, înţelegându-se spiritul vremurilor nouă şi minunile ce pot fi înfăptuite de cultură, marele nostru ministru de război, D-l General Răşcanu rupând cu tradiţia, a înfiinţat biblioteci militare cu broşuri, cărţi şi reviste nu numai de învăţătura ci de cultură generală.

Această măsură parţială trebue însă sporită şi cărţile sănătoase puse la îndemâna soldaţilor să fie puse şi la îndemâna foştilor soldaţi, a întregei populaţiuni civile.

Bibliotecile soldaţilor, să se transforme în case de citire publice, devenind biblioteci populare în orele în care soldaţii au alte îndeletniciri.

Aceste biblioteci să se înfiinteze şi pe lângă cercurile de recrutare ca legătura între viitorii soldaţi, foştii soldaţi şi armată să fie cât mai puternică.

Ministerul de Război, printr'o comisiune de scriitori români şi de specialişti să cumpere cărţile şi broşurile sănătoase, înfiinţând pe lângă Divizii sau Corpurile de Armată, librării mari ce ar alimenta bibliotecile Soldatului şi la cari ar avea acces şi marele public.

Părinţii copiilor, profesorii, învăţăturii ştiind că la aceste librării militare, vor găsi numai cărţi şi scrieri folositoare nu vor mai avea sfială să încredinţese tinerilor generaţiuni cărţile aflate acolo.

Chiar pe lângă Bibliotecile Corpurilor de trupă s'ar putea înfiinţa librării cu asemenea cărţi şi cu tot felul de lucruri necesare învăţământului şi culturei naţionale.

Cum Armata este stabilită pe tot teritoriul naţional, lupta pentru cultivarea şi orientarea maselor, ar fi generală şi prin cărţile broşurile şi ziarele controlate şi scrise în acelaş spirit, educaţiunea românească ar fi uniformă şi întregul neam deluşit asupra primejdiei ce roade în umbră va zădărnici încercările duşmane.

Cu mici sacrificii, s'ar putea întemeia şi pe lângă posturile de jandarmi, mici biblioteci cu asemeni cărţi şi ziare, în primele timpuri stimulându-se poporul să-le citească, ca apoi când ei singuri vor înţelege binefacerile culturei să nu mai poată trăi în întuneric.

Atunci, şi numai atunci când poporul nostru bine deluşit asupra tutulor minciunilor răspândite de duşmanii lui în cărţile şi broşurile lor, va fi înfrăţit şi prin cultură cum e înfrăţit prin sânge, toate încercărice subversive se vor isbi de zidul de neînvins al unităţei lui naţionale.

Atunci cărţile şi broşurile antiromâneşti şi revoluţionare nu vor mai constitui pericolul de astăzi, fiindcă înţelepciunea poporului nostru patrunzându-le valoarea pentru el, cu siguranţă că le vor da întrebuinţarea lipanului şi a boziilor său vor aţâţa cu ele nu focul nădăjduit de vrăşmaşi ci pe acela din vatra Românească. Maior V. CHIRU.

* Din Revista Biblioteca Soldatului şi a Cetăţeanului.

De vorbă cu cititori nostri

Să nu ne mulţumim numai cu „am muncit destul". Vorbe pe cari le auzim de multe ori, rostite fie de învăţător, fie de preot, pentrucă aţi face numai datoria este nu lucru necesar dar nu îndeajuns. Şcoala nu se opreşte la cele patru ziduri ale unei clase, iar biserica nu este numai în lăcasul domnului, împărăţia uneia cât şi a celeilalte este cu mult mai mare.

Azi unde şi ori când cărturarii satelor au norocul să inveţe pe cei din jurul lor, fie copil fie bătrâni căci omul până moare are datoria să înveţe iar cel ce ştie şi-au învăţat să dea din cunoştinţele lor şi celor cari n'au putut să umble mai departe prin şcoli.

Invăţătorul pe lângă datoria lui faţă de elevi, mai are şi pe aceia de povăţuitor în afară de şcoală.

El e acela cari trebuie prin mici cuvântări şi şezători ţinute în zi de sărbătoare, să trefească în sufletele sătenilor, adevăratele sentimante naţionale, iubirea pe neam şi de rege; tot el e acela, cari trebuie să arate celor cu puţină ştiinţă de carte, cum trebuie să citească. Pentrucă literatura noastră românească e încărcată de lucruri frumoase şi folositoare. Invăţătorul din ţinuturile alipite e dator să facă cunoscuţi poporului, poeţii şi prozatorii nostrii, ale căror scrieri au uimit străinătatea.

D'apoi munca ogorului? Cărturarii satelor ce cunosc mai de aproape o bună gospodărie, sânt datori s'o arate acelora ce fac munca în pripsă şi ne la timp.

Dar în serile de clacă? Atunci ca nici când cărturarii satelor pot aruncă prin vorbe, de şagă, învăţăminte mari, cari să aducă folos satului cât şi ţărei.

Cronica săptămânei

De peste hotare

In séptémâna aceasta puţine sunt faptele mai însemnate întâmlate peste hotare. Căldurile mai cari au domnit pretutindeni în Europa şi America pare că au moleşit oamenii. In adevér, de multe zeci de ani pământul n'a văzut acest prăpăd. In toate părţile secetă şi arşită, de s'a uscat ogoarele şi s'au prăpădit bucatele. Aşa în Franţa nu s'a făcut de cât foarte puţin grâu, în Rusia abia două cincimi din ce trebue pentru popor, încât azi 50 milioane de suflete rătăcesc dintr'un ţinut în altul goniţi de foamete — în Anglia ca să adune nourii, au încercat mari explozii de dinamită spre-a face puţin vânt, dar în zădar, cerul a rămas senin.

Şi în timp ce rămân aceste ţinuturi în arşiţă, Australia un continent secetos, de obiceiu, se neacă în ploi necontenite. E o aşa mare jale pretutindeni de se pare că Dumnezeu şi-a întors ochii de la omenire lăsând-o în părăsire.

Cea mai încercată ţară este însă tot Rusia, unde la nenorocirea secetei s'a adăugat şi acea a bolşevismului revoluţiei şi tulburărilor de tot felul. Pentru a scăpa populaţia, bolşevicii au primit să se facă o comisiune compusă din oameni de frunte din toate partidele politice cari să lucreze la împărţirea ajutoarelor ce le va trimite America şi Europa. Aşa bolşevicii, după ce au dus ţara la marginea prăpăstiei recunosc că fără ajutorul oamenilor luminaţi şi-a ţărilor „burgheze" nu o pot scoate la capăt.

Războiul între Grecia şi turcii naţionalişti în Asia Mică este deodată în stagnare, grecii pregătindu-se de înaintare, îndată ce vor isprăvi pregătirele ei anunţă marşul spre Angora, capitala lui Kemal paşa.. Chestiunea ţinutului Silezie pentru care se ceartă Germania cu Polonia trebuie hotărâtă de Consiliul Suprem strâns de curând la Paris anume ca să reguleze statornic graniţa. Din nenorocire nici Consiliul Suprem, care e compus din prim miniştrii aliaţilor mari, n'a putut ajunge la o înţelegere astfel că Liga Naţiunilor va hotărâ. Acest ţinut are de altfel o mare importanţă în el fiind mine băgate de fer şi cărbuni de cari are nevoie şi Polonia şi Germania.

Acelaş Consiliu Suprem are de hotărât două chestiuni de mare însemnătate pentru ţara noastră anume chestiunea Strâmtorilor şi acea a despăgubirilor de războiu.

Sub „chestiunea strâmtorilor" se înţelege stăpânirea strâmtorilor Bosforului şi Dardanelelor prin cari se comunică din Marea Neagră în Mediterană şi apoi mai departe în restul lumei Dacă noi nu avem trecerea liberă prin strâmtori, nu ne putem vinde productele şi nu putem primi cele de trebuinţă, după cum a fost în timpul războiului când Turcia şi Germania stăpâneau acolo. Pentru aceasta interesele României cer ca Strâmtorile *să fie internaţionalizate*, adică toate statele din Europa să aibă drepturi egale acolo, fiind şi un control comun printr'o comisiune ca acea făcută pentru gurile Dunărei. Aşa ne-ar feri pe viitor de-o stăpânire a Rusiei la Dardanele, ştiut fiind că această ţară a avut totdeauna drept ţintă îndinderea până la Constantinopol, ce e cheia strâmtorii, chiar trecând peste trupul ţărei noastre. Consiliul Suprem având în vedere numeroasele noastre interese în chestiunea strâmtorilor, a hotărât ca atunc când se va discuta această problemă să fie ascultat şi delegatul României asupra felului cum înţelegem noi să se hotărască. Dea Dumnezeu ca glasul nostru să fie ascultat ca şi în chestiunea Dunărei. făcându-se o internaţionalizare cinstită a Staâmtorilor pentruca pacea să nu fie tulburată în viitor de-un nou războiu din partea Rusiei.

De asemenea delegatul României trebue ascultat şi în chestiunea despăgubirilor luate dela Germania căci nu se poate admite ca suma de 1 la sută ce ni s'a acordat să rămâe neschimbată.

Faţă de suferinţile şi perderile ce le-am avut, aceste despăgubiri sunt atât, de mici încât nedreptatea lor va trebui până la sfârşit să fie văzută de oamenii politici ce lucrează la împărţire. Guvernul român va şti desigur să facă ascultat cuvântul ţărei noastre şi în această chestiune atât de importantă

Recolta

Seceta de care vorbiam mai sus a cuprins şi România. Căldurile au fost înăbuşitoare la Bucureşti ajungând până la 60 grade celsius pe pământul gol la soare, cum n'a mai fost de vreo 40 de ani. Asfaltul se muiase de căldură şi pe el puteai coace oule. La umbră termometrul a arătat până la 45 grade şi pe aşa arşită greu de lucru a fost, atât la câmp cât şi în birouri.

Din fericire această secetă a venit după secerişul grâului, aşa că recolta este destul de bună. La porumb nu s'a făcut însă decât 60 la sută din ceia ce se aştepta, în multe părţi seceta împiedecând legatul bobului. Viile sunt bune, lor priidu-le acest timp. Fructele şi zarzavaturile încep a suferi mult iar fânele arse de soare nu vor putea da hrana de nevoie pentru ernatul vitelor a căror număr a crescut peste măsură gospodarii neputându-le vinde. Greu o vor duce şi albinele la larnă producţia mierei fiind foarte redusă din care cauză va fi nevoie ca statul să furnizeze apicultorilor, adică crescătorilor de albine, zaharul necesar iernatului.

Faţă însă de recolta ce s'a făcut anul acesta în Europa, ţara noastră este una din cele mai fericite şi trebue să mulţumim lu Dumnezeu că nu ne-o trimis foametea după atâtea suferinţe ce le-am îndurat cu războiul.

Holera şi ciuma ne ameninţă

In Rusia foametea şi nenorocirile au adus holera şi ciuma. Acestea au pătruns până la malul Nistrului ameninţând ţara noastră. Fiecare ştie cât de grozave sunt aceste boli ce nu cruţă pe bogat sau pe sărac pe tânăr sau bătrân. Moartea şi pustiul stăpânesc acolo unde ele se încuibă. Pentru aceasta trebue să ne ferim bine. Aşa guvernul a luat măsuri să facă, toţi călătorii ce vin din ţinuturile bântuite de aceste molime, carantină la graniţă mai multe săptămâni. Dar sunt şi călători ce trec pe ascuns Nistrul. Aceştia se strecoară până în Bucureşti fără ştirea autorităţilor şi pot semăna în drumul lor grozavele boale. Pentru aceasta fiecare este dator să anunţe autoritatea îndată ce un strein îi cere găzduire. Numai aşa el poate zice că se apară pe el şi familia lui, numai aşa îşi face datoria de cetăţean şi om. De asemnea fiecare trebue să ţie curat gospodăria, văruind casa, curăţind gunoaiele, ferind mâncarea de muşte, în sfârşit îndeplinind toate cele învăţate dela medici pentru a nu se molipsi.

Pe malul Nistrului s'au luat deja măsuri ca populaţia să fie şi vaccinată, pentru a fi mai uşor ferită de molimele acestea.

Viaţa politică.

In vacanţă este deobiceiu puţină viaţă politică. Acum M. M. LL. Regele şi Regina sunt plecaţi în streinătate, miniştrii se odihnesc prin locuri răcoroase sau îşi caută sănătatea la băi, corpurile legunitoare, adică Senatul şi Camera, au închis demult sesiunea. Totul doarme sub căldura ameţitoare.

La toamnă însă când viaţa politică va reîncepe se va vedea ce e cu toate svonurile de schimbare de guvern, cari umblă de-un timp. Atunci vom cerceta şi noi evenimentele ce se vor produce, fără a ne preocupa de luptele de partid, fără părtinirea cuiva, ca şi până acum.

DE VORBA CU CITITORI

Pavel Ciucurel fost voluntar în Regimentul Romanaţi N. 19. Semeacul mare.

Nici ţara, nici foştii camarazi şi tovarăşi de luptă nu vor uita pe fraţii lor voluntari, cari în momentele cele mai grele, au alergat sub steagul României însângerate, spunând lumei întregi că vor „Unirea" şi aducând încredere şi speranţă nouă în sufletele noastre.

Cine, ar putea uita momentele înălţătoare din dimineaţa zilei de 8 Iunie 1917 când, pe dealul Şorogarilor din marginea Iaşului suferinţelor şi speranţelor noastre, primele batalioane de voluntari Ardeleni, Bănăţeni şi Bucovineni, au jurat credinţă Regelui nostru?

Acele momente nu numai că nu se pot sterge din sufletele noastre, dar avem datoria de a le trece în sufletele generaţiunilor viitoare, povestindu-le urmaşilor noştri, căci jurământul nostru este menit a trece în Istoria Neamului Românesc, ca primul act al Unirei Ardealului cu Patria Mumă.

General *N. Petala.*

A. Cornea Preşedintele Societăţei demobilizaţilor „Lt Colonel Popescu" Slobozia Ialomiţa.

Cu mare mulţumire sufletească am luat cunoştinţă de lupta voastră românească. Voi, cei ce va ţi făcut datoria pe câmpiile de luptă glorioasă şi aţi învins, veţi învinge şi în lupta cea mare a plivirei ogorului naţional de buruenile ce înăbuşe lanul de aur al prosperităţei neamului nostru.

Risipind întunericul, biciuind necinstea, şi luptând cu noi în potriva nebuniei roşii, faceţi dovada că staţi la postul vostru ca nişte sentinele neadormite la postul de onoare al românismului.

Vă vom trimete foaia noastră pe care să o răspândiţi ca pe un cuvânt sfânt al sfintei Biblii Româneşti. Spor şi isnândă.

Caporal I. Brătănescu Reg. 1 Artilerie de Munte. Suntem pe calea cea bună. Scrisoarea ta dragul nostru Camarad ne-a încredinţat că nu se pierde în pustiu cuvântul nostru. Cu toţi camarazii tăi, cu rudele tale citiţi gazeta ce ne străduim să vă desluşească câte avem de făcut după ce am biruit prin voi pe duşmani.

Primarul Comunei Hagieni Ialomiţa. Ingrijind de sufletul şi mintea concetăţenilor ce-l gospodăreşti, dai exemplul celor mai înţelepţi conducători cât de adânc eşti pătruns de rolul dumitale de Primar. Mulţuminduvă, continuaţi cot la cot cu noi marea luptă de chemare a Românilor sub un singur steag.

Secretariatul

INFORMATIUNI

Din Rusia

40 de milioane de oameni ameninţaţi să moară de foame. După datele publicate de gazetele ruseşti din Moscova, întreaga regiune, aşa zisă a semănţelor. a fost cu desăvârşire distrusă. Regiunea aceasta are 19 milioane locuitori. Pe de altă parte recolta este rea în guvernămintele Harkow, Kutsk, Tambow, Riasan, Viatka, Stravropol şi Cuban. Populaţia acestor teritorii este de 28 de milioane. Astfel sunt în Rusia 47 milioane de locuitori, care pier de foame, dintre cari 7 şi jumătate milioane de lucrători industriali.

Săptămâna morţei. Din anul 1918—1920 au pierit numai de tifos exantematic, în Rusia, 500.000 (jumătate de milion) de persoane. Din ordinul guvernului sovietic s'a introdus în toate localităţile bântuite de epidemii o „săptămână a morţei.". In această săptămână toată populaţia — minus funcţionarii — se ocupă cuinmormântarea cadavrelor.

Noua politică economică a Sovietelor. Dintr'un decret al consiliului comisarilor poporului reiese, că guvernul bolşevist rus voieşte să inaugureze o nouă politică econonomică. Anume vrea să introducă iarăşi comerţul liber, îngăduind fabricelor ca o parte din articolele lor produse să le desfacă pe calea comerţului liber.

Moşiile supuşilor statelor străine vor fi expropriate. Moşiile aparţinând supuşilor statelor străine, şi absenteiştilor, se vor expropria în întregime, adică terenul cultivabil împreună cu clădirile, pădurile, viile, grădinile, stabilimentele industriale, morile etc. Terenul cultivabil se va distribui în loturi la săteni, iar accesoriile trec în proprietatea Statului, care este beneficier legal al exproprierii. Accesoriile (adică pădurile, clădirile, etc.), pot fi redate foştilor proprietari după cererea lor şi cu aprobarea comitetului agrar. Cum însă aplicarea legei agrare n'a început încă şi nici comitetul agrar n'a fost constituit, foştii proprietari nu sunt îndreptăţiţi a vinde accesoriile ce le-ar putea fi restituite şi cumpărătorii nu vor putea invoca buna credinţă; cumpărările făcute contra dispoziţiunilor legei şi fără aprobarea prealabilă a comitetului agrar, sunt făcute pe riziculor.

Holera bântue în 24 de guvernăminte. După datele statistice publicate de ziarele sovietiste, holera bântue în 24 de guvernăminte, Holera a pătruns şi în Podolia, guvernămintele Petleva, Tver, şi Smolesk. Din luna Mai până în Iunie a. c. au căzut victimele flagelului holeric 150.000 de oameni dintre cari 52.000 de copii. (Datele statistice de mai sus privesc numai Rusia centrală). Ceia ce însă e şi mai grozav e că medicii din Rusia au fost decimaţi de boli aşa că Rusia n'are nici medici care să îngrijească de bolnavi.

* * *

Graniţa maghiaro-cehoslovacă Delegaţia maghiară pentru discutarea delimitării frontierei maghiare-cehoslovace a cerut motivând cu harta etnografică, următoarea frontieră: Dávány—Lipotvár — Körmöcbánya — Murany — Uniszk—Budamér—Herlány— Rakovetz—Husad. Propunerea maghiară a fost respinsă. Tratativele vor urma în curând la Vácz.

Impărţirea despăgubirilor de războiu. In cursul lunei Septemvrie se va numi o comisie pentru repartizarea celor 4 miliarde lei atribuite ca despăgubire de război. Până la 3000 lei ele vor fi achitate particularilor integral. Plăţile se vor face din fondul încasărilor impozitului pe câştigurile de război.

Şcoală de notari publici la Cluj. Infiinţându-se în Cluj o şcoală pentru notari publici, subprefectura jud. Cojocna deschide concurs pentru ocuparea locurilor Candidaţii vor trebui să prezinte în termen de 8 zile: 1. certificatul de studii (patru clase primare), 2. certificat de moralitate, 3. certificat de cetăţenia română, 4. un certificat de situaţia militară a candidatului şi 5. un certificat de practică administrativă dacă candidatul a făcut vreuna. Cursurile vor începe la 10 Octombrie cel mai târziu şi vor dura 9 luni. Candidaţi peste 40 de ani nu se primesc.

In chestiunea exproprierei. La Casa centrală a cooperaţiei şi împroprietăririi se lucrează la constituirea noulor comisiuni pentru exproprierea celor 600 mii de hectare, ce urmează a se lua din marea proprietate, potrivit cu legea agrară votată de parlament De îndată se va începe şi exproprierea moşiilor din Ardeal, unde până acum nu s'au făcut decât arendări forţate.

Publicitatea Culturei Poporului

DIVIZIA I VÂNĂTORI
Serviciul Intendenței.

1921 August ziua 8.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința amatorilor ca în ziua de 25 August a c. orele 10 dimineața, se va ține licitație publică în localul Diviziei I. Vânători Serviciul Intendenței la Cazarma Regele Ferdinand I. Oradiea-Mare pentru furnizarea următoarelor materiale și subsistențe:

La Deva: 179.215 kgrame grâu, 83.950 kgrame fân, 50.370 kgrame pae, 67.160 kgrame orz sau ovăz și 730.460 kgrame lemne de foc.

La Alba-Iulica: 835.120 kgr. grâu. 408.800 kgr. fân, 245.240 kgr. pae, 327.040 kgr. ovăz sau orz și 1,900.760 kgr. lemne de foc.

La Orăștie: 421.575 kgr. grâu, 211.700 kgr. fân, 127.020 kgr. pae, 169.360 bgr. ovăz sau orz și 745.532 kgr. lemne de foc.

La Lugoj: 707.370 kgr. grâu, 1,494.675 kgrame fân, 896.805 kgr. pae, 1,195.710 kgr. ovăz sau orz și 1,452.279 kgr. lemne de foc.

La Caransebeș: 157.680 kgr. grâu, 664.300 kgr. fân, 398.580 kgr. pae, 531.440 kpr. ovăz sau orz și 265.300 kgr. lemne de foc.

La Codlea și Ghimbava: 228.490 kgr. grâu. 865.050 kgr. fân, 519.030 kgr. pae, 692.040 kgr. ovăz și orz și 614.295 kgr. lemne de foc.

Predarea se va face în garnizoanele sus menționate cu începere de la 1 Septembrie a. c.

Licitația se va ține în conformitate cu art. 72—83 din legea contabilității publice cu oferte închise, concurenții fiind obligați a depune garanție 10% asupra valorii oferite. Supra oferte nu se primesc.

Concurenții vor avea certificate doveditoare că furnitura este după proprietatea D-lor sau după moșiile luate cu arendă de D-lor.

Condițiunile sunt cele cuprinse în caetul de sarcini ce se poate vedea în localul mai sus arătat.

Din Ordin
Șeful Serviciului Intendenței
Intendant
L-t. Colonel *Anastasiu.*

Înștiințare

Ziarul Nostru se poate găsi în capitală la următorii chioșcari:

1) Chioșcul Lupovica la Sf. Gheorghe;
2) Chioșcul dela statuia lui I. C. Brătianu;
3) Chioșcul spitalul Colței;
4) Chioșcul Hotel Princiar;
5) Chioșcul Str. Regală 4;
6) Chioșcul „Independența" calea Victoriei;
7) Chioșcul Bulevardul Carol colț Victoriei;
8) Chioșcul Hotel Boulevard;
9) Chioșcul Strada Regală 6.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Băiți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA
CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire și despre fire cântece de plugărie, păstorie și pescărie, cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele, stările sufletești și îndeletnicirile poporului român.

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

In Editura „Școalei Române" au apărut de asemeni și alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ș. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Secția de Bancă — **Secția de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga și Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsității No. 3. C. 918

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 18 — 1 leu — Opt pagini — 29 August 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

PRIM REDACTOR: VINTILA N. PETALA

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

SECRETAR DE REDACȚIE: VASILE D. CHIRU

Redacția: Str. Dorobanților 11 — (Telefon No. 15—74) — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

Din Filozofia lui Simion Barnuțiu

Acum când spiritul nostru se frământă să găsească drumul cel mai potrivit pe care trebue să pornească, în desvoltarea sa viitoare România reintregită, este bine ca să ne cercetăm oamenii noștri mari din trecut. Căci foarte adesea găsim la ei adevărate comori de învățătură pentru conducerea de totdeauna a neamului nostru. — Unul dintre acești oameni mari este și Simion Barnuțiu.

Simion Barnuțiu este autorul vestitului discurs patriotic dela Blaj, în Transilvania, în anul revoluției dela 1848, prin care Românii de sub stăpânirea maghiară își cereau dreptul la viață ca națiune. Dar acest discurs a fost produsul unui om care a avut o doctrină. Și cunoașterea acestei doctrine este cu deosebire de folositoare pentru vremea în care trăim. Simion Barnuțiu este înainte de toate un patriot. Dar patriotismul său este drumul însuși către umanitarism. Și am putea spune și invers. Simion Barnuțiu este un entusiast umanitarist. Dar umanitarismul său se sprijină pe patriotism. Și acesta este un adevăr de înțelegerea căruia noi Românii, în actualele clipe, avem o deosebită nevoe.

Patriotismul și umanitarismul, zice el, trăiesc unul prin altul. Cel dintâi aspiră spre cel din urmă, iar cel din urmă se întemeiază pe cel dintâi. — Căci patriotismul nu conzistă în o adesiune oarbă la pământul în care s'a născut cineva, ci el conzistă în acea adesiune rațională că acel pământ este scena pe care l'a pus Providența pe fiecare ca să-și facă datoria. Și prin datorie nu trebue să înțelegem apărarea și menținerea abuzurilor, prejudiciilor și scăderilor, ci respectarea, conservarea și cultivarea însușirilor strămoșești fundamentale și de preț. Aceste însușiri sunt hrana umanitarismului. Căci istoria ne arată că acolo unde nu este un spirit național îndreptat spre progres, ci este numai o înclinare spre abuzuri sau numai domnia străinismului, acolo nu poate fi un izvor pentru înălțarea omenirei. Cu cât deci Românii își vor iubi Patria și vor munci în cinste și în dreptate la înălțarea ei, cu atât vor contribui la realizarea umanitarismului.

Dar cari sunt însușirile strămoșești pe cari noi trebuie să le cultivăm, pentru ca prin ele să contribuim la binele general al omenirei? — Românii, au între altele, marea calitate de a fi de o potrivă de patrioți și de binevoitori pentru orice neam care nu le încalcă drepturile. Apoi, din partea constituției fizice, ei au fost și sunt o națiune tare și sănătoasă. Iar din partea sufletului, ei sunt un popor simplu, mulțumit cu puțin, sincer, statornic, primitor, suferitor de mari greutăți, muncitor, drept, viteaz, inimos, iubitor de științe și de carte, setos de libertate. Ei cugetă mult și vorbesc puțin. Tac și fac. Sunt credincioși domnilor și guvernelor lor naționale și datinelor strămoșești. Au o adevărată pietate pentru pământul lor natal. Țin la țara și la limba lor așa de mult, încât ei cred că nu este nimic mai nobil decât a muri pentru patrie. Și ei mai sunt pe cât de patrioți pe atât de religioși. Dar și într'un caz și în altul, ei sunt foarte toleranți. Ei respectă ori ce națiie și ori ce religie, dacă acestea nu le ating sfânta lor patrie și sfânta lor credință.

Iată ce ne învață un Simion Bărnuțiu *). Și ca el au cugetat toți aleșii neamului nostru. Și numai pentru că ne-am împărtășit dela o atare învățătură, Dumnezeu ne-a ajutat ca să vedem înfăptuindu-se România Mare. Iată deci ceeace trebue să știm noi, mai ales în ceasul de acum. Căci numai astfel neamul nostru românesc se va înălța tot mai sus, acolo unde îi este ursita ca el să fie, pe treapta pe care stau națiile cele mai de frunte ale omenirei.

Marin Ștefănescu,
Profesor la Universitatea din Cluj.

*) Cf. Simion Bărnuțiu, *Pedagogia*, Iași, 1870, § 135, 218, 223.

Mărășeștii

Câtă sfințenie și ce nolan de amintiri, roșcolește în sufletele noastre acest cuvânt, și ce groază în sufletele dușmanilor noștri. Era în vara lui 1917, atunci când duhul răsvrătirei și a dezordinei străbătuse spiritele moleșite de război ale soldaților din armată rusească, atunci când această armată fugea de pe front cu divizii întregi, atunci când jumătate din țară era sub pintenul sălbătăciei teutone, Machenzen spărgătorul de fronturi, bătea la porțile Moldovei, în fruntea a 14 divizii germane. Și Moldova și-a răscolit pământul umezit de sângele și de lacrimele unui neam întreg, a răscolit dragostea de glie și toată vitegia strămoșească, în sufletele copiilor ei și și-i-a trimes la graniță ca se spuie navălitorilor că granița Moldovei nu se trece, și că pământul ei nu se lasă pângărit de pintenile tenton. Și ca uraganul au năvălit copii Moldovei și ai întregului neam la Mărășești, și și-au spus cuvântul. Aci la Mărășești s'a arătat lumei întregi că neamul românesc, tradat de prietini, bântuit de boli, și atacat cu forțe înzecite de inamic, a știut să-și apere pământul cum nici un neam de pe lume nu și l'a apărat. Aci urmașii lui Ștefan și ai lui Mihai, au rostogolit în sânge cele 14 divizii ale lui Machenzen, călcând în copitele cailor toată îngânfarea armatelor germane. După această victorie a armatelor române, cea mai mare și mai frumoasă victorie din războiul mondial, însăși kaizerul înspăimântat, a spus, adresându-se lui Hindenburg: De-aș avea ca prietin armată română aș cuceri pământul.

Copii Moldovei și-au ținut jurământul, hoardele dușmane au ost doborâte la pământ și soarele României mari, apărea scânteetor și parcă mai mândru, pe crestele înpădurite ale Carpaților noștri.

Și suferinți amare au ciuruit sufletul românului după această victorie și valuri peste valuri au trecut peste trupul țărei lui fără ca să-i clintească din loc nădejdea și credința în victoria dreptății și a visurilor lui — România zilelor de azi așa de mare și de nespus de frumoasă cum este.

Iată pentru ce acum câteva zile, n'a fost înimă românească, pe meleagurile României mari, care să nu se cutremure de fericire și de mândrie națională la gândul că s'au împlinit 4 ani dela victoria dela Mărășești.

Iată pentru ce glasul clopotelor noastre îmbinăt cu glasul întregului neam românesc, au ridicăt la ceruri imnuri de recunoștință lui D-zeu și eroilor căzuți la Mărășești, care ne-au pregătit nețărmurita fericire a zilelor de azi. Iată pentru ce victoria dela Mărășeștii trebuie să rămână în sufletele noastre, ca cea mai înălțătrore dovadă de vitejie și de dragaste de neam, din toată istoria neamului românesc.

Paul I. Ștefan.

DESTUL

Nu numai în virtutea unor tratate sau convențiuni, dar mai cu seamă în virtutea unor mari și largi drepturi umanitare, diversele naționalități au libertatea de a-și păstra caracterul lor etnic și de a se dezvolta mai departe conform cu obiceurile și credința lor, păstrându-și cultura, dacă o au și instituțiile lor de instrucție, organizate din unitațiva privată.

Sub raportul politic aceste naționalități — așa zisele minorități — au dreptul de a-și spune cuvântul, lor arătându-și doleanțele și căutând să — și apere în mod civilizat ale lor drepturi.

In schimbul acestor drepturi ele n'au de cât datoria de a respecta legile țări în care trăesc, fără a căuta să împingă dreptule lor pâna la dictatură și fără a unelti, mai cu seamă, contrá intereselor vitale ale țărei și poporului băștinaș.

In această lumină trebuesc privite manifestațiunile de viața ale diferitelor naționalități cuprinse intre fruntariile țări românești, și mai ales in provinciile aliptite, unde mozaicul naționalităților este mai distinct.

In epoca de tranziție, caracterizată prin mici în câpătânări din partea naționalităților minoritare, prin oare care cedări și largi toleranțe din partea conducătorilor, frământări fatale ale unei epoci de temeinică așezare, s'au petrecut fapte cari erau esplicabile in atare imprejurări dar cari trebuesc astăzi inreptate pe drumul cinstit al consolidărei, la care cu toți trebue să lucrăm.

A practica mai departe aceiași toleranță, n'ar însemna de cât slăbiciune, și facem o operă de răi cetățeni daca in cestiuni prin care se caracterizează viața socială a unui popor, arătăm o mare slăbiciune.

Au trecut doi ani de când am alipit provinciile atâta vreme subjugate. Era inerent să continue în aceste provincii a se vorbi și scrie în limba, care până eri a fost limba oficială, căci schimbările nu se pot face în 24 ore.

Afară de aceasta pleiada de funcționari cari trebuiau menținuți la serviciile lor pentru o continuitate atât de necesară nu puteau învăța limba româna — limba oficială in statul românesc — într 'un timp prea scurt. Acești funcționari, dorind să devie cetățeni buni și folositori au fost menținuți la serviciu după depunerea jurământului. Se înțileje de la sine că ei trebuiau să învețe limba oficiala a statului în care servesc încel mai scurt timp, căci altfel ar fi o anomalie netolerabilă aceia de a găsi in țara românească functionari la stat județ sau comună, cu care să nu te poți înțeleje în limba oficială a țărei.

Aceasta ar însămna că postul ocupat le este un apanaju al unor drepturi divine sau oculte, că ei îl ocupă sfidând cel mai elementar bun simț și că cine vrea să vorbească cu ei trebuie să știe ungurește în Ardeal, nemteste în Buco-

Cuvântul nostru

vina, sau rusește în Basarabia. Ar însemna decică cetățeanu țărei românesti să învețe câteva limbi străine, și nu tocmai simpatice, dacă vrea să se înțeleagă cu funcționarii oficiali români de pe tot întinsul țărei. Ar mai însemna că micu, sau chiar marele funcționar, care nu e de cât o rotiță în marele angrenaj de stat și a schimbat rolul și devenind el, cel atotputernic, vrea să schimbe intreaga structură administrativă și sociala si să impună cetațenilor limba sa.

Această situație netolerabilă mai ales acum după un așa de indelungat timp în care funcționarii tribuiau să învețe românește, devine enervantă când intrând in localuri oficiale te izbești fie de aroganța sfidătoare a funcționarilor cari răspund că nu știu românește, limba țărei în care servesc. Fără indoială că în virtutea principiilor enumerate la început, acești funcționari sunt liberi să nu învețe românește, dar tot în virtutea acestor principii, locuitorii cei mai numeroși din țara noastră — români — nu pot fi obligați să învețe limba funcționarilor încăpățânați: Și cum români nu pot fidați afară din țara lor nu rămâne de cât să fie dați afară din slujbă funcționarii cari nu vreau să învețe românește, cu atât mai mult că slujba nu e a lor, nu e un drept de proprietate, nu e un drept de „uz și abuz".

Credem că am avut destulă răbdare, că am dat dovezi de destulă toleranță și că a venit timpul să afirmăm că trăim în țara românească unde limba oficială trebue respectată. *Minoritățile au drepturile lor, dar, dacă majoritățile intr'un stat trebue să respecte dreptul minorităților cu atât mai mult minoriățile n'au dreptul la rândul lor de a dicta și impune limba lor, ca limbă oficiala.* Și o pot face aceasta numai în institutiile lor de cultura, în care totuși trebue să se predea și limba statului în care se găsesc.

Avem convingerea că cei în drept vor lua toate măsurile de care dispun, pentru a face să înceteze aceste anomalii, E destul de când autoritățile administrative scriu în limba străină, instanțele judiecatorești dau sentințe în limbi străine, fapte care fac să vedem în provinciile alipite, o sumă de români „streini în țara lor".

Dacă situația aceasta anormală se menține, vom fi nevoiți să venim cu fapte precise și să cerem fățiș pedepsirea celor ce fac un ădevărat abuz din servicille ce și li sau încredințat. *V. Nicoară.*

Nația sau neamul

Pe lumesunt fel de fel de neamuri, depildă: ruși, români, greci, evrei și așa mai departe. Ei sunt toți aceiași oameni, dar se deosebesc prin limbă, lege și altele.

Neamurile s'au închegat din vechime, în timpul mișcării tuturor noroadelor. După astâmpărarea acestor mișcări, cete de oameni s'au statornicit în anumite locuri sau pământuri: unii în munți, alții pe șes, alții pe insule (ostroâve) și, mai în scurt, cari unde le-a dat mâna. Statornicindu-se pe un loc, oamenii acestor cete s'au înmulțit și s'au apropiat unii de alții, adecă s'au înfrățit; au alcătuit obștii, tovărășii și la urmă și țări întregi, cari astăzi sunt de față. Și precum broasca sau melcul (culbecele) cari trăesc în ape sunt surii ca apa, iar broasca sau melcul, ce trăesc prin erburi și livezi, sunt verzii ca iarba și frunzele copacilor, cu toate că-i broască și una și alta, și-i melc și unul și altul, asa și cetele de oameni, trăind din veac în veac într'un loc, primesc fiecare ceată *însușirile trupești și sufletești* dela locul, unde trăesc din moși strămoși. Cu alte cuvinte, oamenii, cari trăesc în munți, au primit însușirile, ce le dau munții; oamenii depe insule au însușiri, ce le dău insulele, ostroavele, ori uscatul și apa; oamenii depe șes au însușiri, ce le dă șesul sau uscatul, și așa mai înainte. Vra să zică, locul, unde trăește norodul, îl înzestrează cu anumite însușiri trupești și sufletești; locul îi dictează, urzește și clădește unui popor sau nație fața lui trupească și sufletească, adecă caracterul nației: deosebiri firești, obiceiuri, plăceri, datine, legi, felul de cârmuire, limbă, moralitate (bună purtare) și altele de asemenea; locul creiază (face) organismul obștesc cu numele de cutare nație. Așa că, nația este, cum s'ar zice, o tovărășie, obștie, furnicar, ori roiu omenesc, zămislit și înființat de stihiile locului, unde-a trăit din neam în neam. Și precum, ce-i potrivit pentru un anumit stup de albine, nu-i potrivit pentru alt stup, așa și ce-i potrivit pentru o nație, nu-i potrivit pentru altă nație: deci, fiecare nație trebuește să trăiască cu viața ei proprie, individuală (cu deosebirile), ei cu armele și veșmintele ei sufletești, croite de natură pentru dânsa, anume: cu cârmuirea ei și cultura (știința) ori învățătura ei. Oamenii îs toți oameni, dar la croitor și ciobotar are fiecare om măsura lui. Deci, viața socială, (obștească), trebuește răzemată și clădită pe temeiurile individual naționale: (deosebite ale fiecărei nații): pe gândul și simțul național. In altfel nu se poate propășire omenească, căci mai mare este stăpânirea naturală, stihiinică, de cât stăpânirea iscusită a omului; îs peste putință puterile omului față de puterile naturii și-a vremurilor, pentrucă *locul* de prăsada, iar *vremea* o coace. Miron Costin a zis:

„Nu-s vremurile sub cârma omului ci bietul om sub vremuri".

Încercările contrare (dimpotrivă) adecă călcarea și înlocuirea armelor și veșmintelor sufletești ale unei nații, cu care ea anume este înzestrată de natură, sunt niște crime (mari fără delegi) față de nație și omenire.

Din cele vorbite se cunoaște că națiile sunt niște roiuri omenești, născute și stăpânite de puterile stihiinice, în care se află; sunt niște cuiburi social - federative în viața obștească (socială) a întregei omeniri. Iar, toate națiile la un loc ca niște cuiburi obștești legate la un loc prin interesul de oameni alcătuesc pe toată fața pământului un organism omenesc (trup al omenirei) social-federativ. — Iată de ce cunoștinți este condus (purtat) naționalistul înțelept conștient. Însă, nu de gândul că nația lui este mai bună de cât alte nații; pentrucă oameni buni și răi sunt în fiecare nație; atunci ar fi șovinism, dar nu naționalism, care este baza (temeiul) vieții sociale (obștești) a omenirei. Nația nu-i închegată dintr'o viță sau pereche anumită, ci dintr'o ceată de oameni, descălecați pe un loc și tăriți din veac în veac în stăpânirea stihiilor acestui loc, și cari, deci, au acelaș interes comun. Depildă, toți oamenii aflați în stăpânirea stihiilor țării Românești, sunt cetățeni români, pentrucă fac parte din cetatea socială românească; și toți cetățenii români conștienți în privința socială, cu cunoștință despre viața obștească, trebue să fie prieteni cetății lor — României —, ținând minte că, paguba cetății este paguba fiecărui cetățean îndeosebi. În altfel, vom zice cuvintele marelui împărat Alexandru Machedon:

„Blăstămat cel ce va hrăni pe vânzătorul de cetate și pe dușmanul din casă". *P. Fală.*

Dragostea de glie și pădure

Pădurile constitue astăzi una din avuțiile naționale de primul ordin, *către care trebuie să ne indreptăm privirile toți oamenii de bine ai acestei țări, spre a le păstra și cultiva* conform perceptelor stiinței silvice, *asigurând astfel o rezervă economică perpetuă, spre a ne satisface pedeoparte nevoile interne* incepând dela cocioaba țăranului de la munte și până la cele mai mari edificii publice sau industrii, *iardin prisos să satisfacem și nevoile Străinătății*, care duce lipsă de lemne.

Rolul pădurilor în viața economică a unui Stat, e destul de important, in special astăzi cu inputinarea lor din ce în ce mai accentuată și cu nevoile din ce în ce mai numeroase ale vremurilor prin care trecem,

Pădurile în afară de rolul economic ce-l au în viața economică de stat, prin felul lor de a fi, contribune și la frumusețea și drăgălașania țărei, în care se află.

Țara noastră din vremuri indepărtate era vestită prin cărți de către cărturarii vremurilor, ca cea mai bogată în păduri.

Cu vremea, cu năvalirile atâtor barbari cu care au avut de luptat neamul nostu, care ardeau totul în calea lor; cu mărirea populației și deci și, a nevoielor Sale; cu mărirea turmelor de oi și vite din munți pentru care ciobanii nostri din vremuri indepartate și chiar și azi pentru a'și lărgi locurile de pășune în munte, au dat și mai dau incă foc pădurilor; Cu destule tăeri nechibzuite practicate la pedurile din vechiul regat, atât de moșnenii (răzeșii) de pădurari cât și de Societățile streine care au stors bogăția munților și au trecut-o peste granite, lăsând munții goi și stânci numai, în urma lor; cu prilejul războiului care ne a pricinuit pagube colosale atat de trupele dușmane cât chiar și de ai noștri pe acolo pe unde n,au avut o conducere serioasă etc a făcut zi cu zi, an cu an, ca pădurile din vechiul regat să se imputineze văzând cu ochii, iar atlele la loc aproape că nu s'a mai creiat.

In priajma războiului din 1916, noi cei din vechiul regat, aducem cu vagoanele lemne de foc la București din Tfansilvania si chiar lemn brut de brad la fabricile din Ploești!

Era primul simptom al falimentului forestier din vechiul Regat.

* * *

In schimb aci in Ardeal, datorită bunei chibzuinți și destoiniciei Inginerilor silvici, până inainte de război, pădurile au fost sciințificește exploatate făcând cinste Ardealului intreg.

Numai prin măsuri înțelepte de decenii, au putut fi păstrate, frumoasele păduri de pe atâtea plaiuri frumoase ale Ardealului.

Azi pădurile din Banat, Transilvania și Bucovina constituie intreaga și adevărata rezervă lemnoasă a țărei. Din ea va fi necesar a se satisface nevoiele multiple ale refacerei gopodoriei țărei, din ea va fi necesar a se alimenta nevoiele Ungariei, azi aproape lipsita de păduri. — *Către aceste frumoase și de preț păduri ale Ardealului azi se indreapta ochiu tuturora.*

* * *

Dacă acesta e adevărul in scurt, ne coprinde totuși groata da ceia ce vedem petrecâindu-se sub ochi noștri dela răsboi încoace, chiar și aci în Ardeal. — Prind a se prăpădi pădurile zilnic nile ochiu noștri si a ci în Ardeal și dacă nu v'om lua mă suri de indreptare si conțare din vreme, vom ajunge la starea de plâns a pădurilor din vechiul regat.

De aceia un grup de ingineri silvici conștienți de datoria ce o avem față de Patrie și meseria noastră, la apelul sincer al unui om de bine și bun român, care ne a deschis larg coloanele acestei foi, vom face ca septamânal prin sfaturi si ereniple, să aratăm tuturor dar în special poporului care este rolul și inportanța pădurilor, cum trebuie sa le iubească și să le cultive, pentru a ele păstre cu vrednicie asa cum le-am moștenit dela strămoși.

E drept că mulți n'au cunoscut și nu cunosc în că adevăratul rol al pădurilor tocmai că au fost din belșug.

Dar afi, când din toate părțile sunt atacate, distrnse, incendiate până și plântațiile (cazul recent cu pădurile dela Gurghiu delângă Reganul-Săsesc) ne face și pe noi oficialiștii forestieri, de a intra cu un ceas mai de vreme în scenă să ne jucăm adevăratul rol la vreme.

Dorim ca sfaturile nostre sincere și românesti să fie citite si ascuetate de cați mai mulți fii ai acestei țări, *că ci distru gându-se pădurile, ne distrugem temelia acestei țări, ne distrigem comorile sufleteste ale acestui neam de croi, ne distrigem frumuseța și podoaba Ardealului care afi sa umit pe veci la sinul patriei mame.*

Să oratăm strainatatei și atâtor dușmani ai ne amului, că juntem vredirici de a păstru și perpetua si mai de parte aceste avuții, în care este numai viața românească, *că ci nu e munte, nu e plain, nu e părin, nu e poiană care că nu poarte un nume frumos românеie.*

Să muncim din răsputeri să le apărăm, pe cei rătăciți să'i aducem la calea bună, că ci apărându-ne pădurile, ne apărăm tot trecutul nostru istoric și legendar.

Mână în mână cu țăranii noștri toți oamenii de bine, au datoria de a naționaliza industria forestieră a Transivariei, creind ecploatori cu capital românesc, că ci azi din nefericire toate coploatările din Ardeal nu sint nici în mâna Romanilor, nici chiar în mână Ungurilor (care au fost tolerați totuși aproape o mie de am pe aceste locuri sfinte), ci sint în mână und altor străini și de neam și de singe și ca n'au avut și nu au minic sfânt pentru acest pământ.

Un cuvînt mai mult, ca povețele și programul nostri să fie ascultat.

M. P. Florescu.
Inginer șef silvic.
Secretarul Soc. „Progresul Silvic"

Pagina literară

LUPII

— Eu măi baieți de frica lupilor am și mutit, zice conu Vasile răsucind tacticos o țigară groasă cât degetul.

— Da erau mulți coane Vasilică? întreabă unul.

— 12 bre, numai 12, dar... unul și unul, grași vrednici și zdraveni. Or fi mai bine de 20 de ani de atunci. Nu așa Zoiță? Ei, da, da, mai mult de 20. Era in 1895 chiar în seara de sf. Andrei. Mă rog, să vedeți cum a fost pățania. In ziua de sf. Andrei aveam un termen la judecătona din Botoșani. Aici în sat era pe atunci notar unu Iorgu Vasiliu, căruia noi îi ziceam bărbuță, că purta un țâf în barbă ca Cogălniceanu. Bărbuță trebuia să meargă la Botoșani tot de sf. Andrei. Eu, să nu merg cu sama mea?

— Păi așa ai fost tu scump la tărâțe, zice Cucoana.

— la taci femeie, nu vorbi tu, că eu is capul gospodăriei, răspunde conu Vasile privind poznaș pe deasupra ochelarilor. Mă rog, când îl paște păcatul pe om, nu scapă, s'a mântuit. Plec la Botosani cu Bărbuță. Bun. El se duce la Prefectură, eu la judecatorie. Hotărâm să ne întâlnim la 2 după ameaza la hanul din pescăria veche, unde trăsesem. Când vin eu la 2, măi baeți, ce vă vezi? Bărbuță venișe de la Prefectură cu vre'o doi cenușeri deacolo și se așternuse pe chef.

— Și tu, rău de scârbă te-ai așezat la masă.

— Nu era chip Zoiță! Să'l fi auzit pe Paraschiv cum oftă din scripcă și din gură: „Arde ar rochița pe tine, cum arde inima 'n mine", tu să fi fost și te-ai fi așternut pe chef. Bărbuță și cu cenușerii erau în patru ițe, dovadă că lucrau de mult, nu mă potriveam cu dânșii. Am luat câteva păhărute de vin da nu uitam de casă și-l tot îndemnam să plece. Dac'am văzut că nu se dă, am eșit pe furiș, am înhămat caii și după ce m'am îmbrăcat cu blana viu la Bărbuță și-i spun hotărât:

— Ascultă Iorgule, ori mergi, ori te las aici. Eu am pus caii și-s gata de drum.

Dar am uitat să vă spun că se făcuse ceasurile patru și jumătate. Mă rog, înoptase. Bărbuță când auzi că am de gând să-l las se uită la mine acru de tot și de abia deschise gura:

— Mda, da, uite ... mergem acum.

Și chiar esă pe ușă. Eu rămân cu cenușerii. Aștept vreo 10 minute, Bărbuță nu mai vine. Când es afară sania nicăiri. Arunc blana cea mare și-o iau la fugă să ajung. Doar aveam și eu câteva pahare de vin la cap. Ajung la barieră Bărbuță nicăiri.

Ce se întâmplase? Cum era el turtit și mâna strașnic, când a dat pe ulița dintre cafenele și a vrut să cărnească spre sfantul Gheorghe, sania s'a hartoit în loc, a sărit peste bordura trotuarului și c'o aripă s'a izbit într'o fereastră de la un subsol, magazie de cărbuni pe atunci. Negustorul esă afară speriat și pune mâna pe Bărbuță care se roștogolise din sanie. Un vardist oprise caii și luând pe Bărbuță îl duse la poliție.

Eu nu știam nimic despre trebușoara asta. Cum v'am spus ajunsesem la barieră. Tocmai atunci un harabagiu mă ajunge din urmă. Mă sui lângă el.

— Jupâne, zic eu, ai un franc de la mine, dacă ajungi o sanie care e înaintea noastră. Valea spre pădurea Raiului nici nu știm când am scoborât'o. Fugea saniă măi băeți, că dacă așI fi fost teafăr hotărat că ameșteam; noroc că eram ameșit gata. In vale harabagiul dă să apuce spre orășeni; drumul meu era la stânga prin pădurea Raiului. Mă dau jos și-o iau apostolește. Deacum, mi-am zis eu, mai am până acăsă 6 km. îl calc și pe jos; și mă așez pe marginea șoselei să fac o țigară.

Până ce-am urcat dealul din pădurea Raiului se ivi și luna deasupră pădurei. Și era, măi băeți, o noapte mândră da și-un puișor de ger, lucru mare. Inainte de a eși din pădure rupsesem un ciomag și-l duceam pe umăr ca pentru orice întâmplare. Prinserem a fluera nu știm ce, mergând fără nici o grijă, împăcat acuma cu gândul că fac drumul pe jos și că peste un ceas cel mult o să ajung acasă. Mă gândeam la procesul meu care se amânase pe după Crăciun. Când deodată ridicând capul văd un cârdișor de oi cam la vreo 800 de metri de la șosea, în spre Zăicești. Incă mă gândeam: măi, ce oameni, lasă oile pe câmp, dacă, doamne ferește, le mânâncă niște dihănii. Și prind a mă uita cu luare aminte spre oi. Deodată, fără să vreau, mă opresc cam întrigat. Oile în loc să stea liniștite, veneau spre mine, și'n loc să meargă ca oile, săreau una peste altă. Mi s'au muiat încheieturile, Mă uit înprejur, nici o scăpare. și oile se tot apropiau. Simțeam cum se ridică căciula pe vârful capului, împinsă de părul ce mi se zbârlea, de bucurie se 'nțelege. Am prins a chiui vârtos de-mi scârțâia gâtul și la fugă băete, că te prind berbecii. Ce să fugi măi frate, că și oițele o luaseră iutișor după mine.

Trebue să fi fugit zdravăn nu-i vorbă, dar ce folos că distanța între mine și dihănii în loc să se mărească, se micșora, și picioarele începusă să mă dea de sminteală, că mi tremurau genunchii ca mărgica. Fugi-sem o bucată bună și nădăjduiam să ajung la cantonul care se zărea. Socoteală de om prost, că până la canton era 1 km. și mai bine și lupii n'aveau de cât 100 de metri până la mine. Dau să mai chiui, nu pot. S'au dus boii dracului, ziceam eu în sinea mea. Intorc capul să văd cât și de aproape dihânile și abia atunci am văzut fântâna cu cumpănă dela cotitură. Din trei salturi am ajuns și am început a mă cățăra voinicește în sus. Ajunsesem la jumatatea furcii, când sosiră și lupii. M'am avântat de vreocâteva ori și am ajuns în vârf. Scăpasem deocamdată. Lupii se așezară pe hodină în fusul cumpenii. Vrau să mai chiui, nu pot, vrau să vorbesc așa cu mine singur, de bucurie c'am scăpat de moarte, nu pot zice nici o vorbă. Măi, ce o mai fi și asta.

Dar lupii să aibă gând de plecat, pace bună. Se puseră să mă prohodească. Și urlau măi frate de ți ere mai mare jalea să-i asculți cum își plâng aleanul. De la o vreme un lup mai căpățânos prinde să scurme la rădăcina furcei. Și vin și alți să-i ajute. Va să zică tot n'am scăpat gândeam eu. Ce să fac? Scot chibriturile și 'ncep să aprind câte unul și-l arunc jos. Deocamdată s'au ferit ei, dar văzând că nu-i nici o primejdie s'au apropiat iar și un lup mai bătrân s'a ridicat cu labele dedinainte pe furcă și urlă la mine de mama focului. Nu știu cum am potrivit un chibrit aprins că i-a căzut drept între ochi. Dihania scutură capul strașnic, mai privi odată spre mine și pe urmă porni încet spre pădure. După aceiă unul cate unul se depărtară spre pădurea Răiului și-am rămas eu singur cucuiat pe cumpănă fântânei.

A doua zi niște oameni m'au dus acasă mai mult mort. N'am putut vorbi de loc opt zile, și toată lumea zicea c'am să rămân mut.

Și iacă așa, măi băieți, pentru câtevă păharute de vin eram să dau pielea popei!

Vladimir Nicoară.

PSALMUL XXIX.

(din David.)

Jehova! vocea-ți' naltă plutește peste ape,
Ingenuchiați popoare' nainte-i, să vă scape,
Mărirea lui o cântă toți norii în furtună,
Când vânturile'n harfe de codrii largi răsună;
De vocea lui adâncă Libanului i-e teamă
Iar codrii prinși de tremur tulpinele-și sfăramă
In glasu-i e poruncă, putere, măreție,
De el ascultă sorii, luceferii'n tărie.
Inaripat, cuvântu-i în flăcări se revarsă.
Cutremură oceanul, pustietatea arsă.
El face ca să nască cerboaicele de frică
Inmărmurește leul și coama-i o rădică.
El desgolește codrii de-a frunzelor maramă
In templul său de glorii, naroadele îl chiamă.
Tronează peste ape în noaptea cea adâncă,
Gonește mări în matca granitului de stâncă.
Imperiu lui Jehovai e-a timpului vecie,
El biciue cu fulger a răului trufie
Poporului său numai dă binecuvântare
Sădind puterea vieței în răsărit de soare!

D. NANU.

FOIȚA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Prin muncă

La cârciuma lui nea Florea, dela bariera orașului, găseai întotdeauna un păhărel bun de vin și-o țuică *„pe cinste"*, și mai ales iarna, țuică fiartă. Făcea bune parale. Nu știu ce punea în ea, că pe lângă că era dulce, dar mai avea și un gust aparte, de care Nea Florea grozav se fălea.

— Vin boerii din „țentru", spunea unul măcelar ce plescăia limba, gustând și ochind mereu cana din care sorbea — vin din țentru, neică, după țuica mea. Eri, nu mai departe, am vândut presnarului două kile, iar boerul Vlădescu din Brădișu de Vale, de câte ori trece la moșie, își oprește *cupiu* să umpere 4—5 kile de țuică. S'a dus buhul, neică, ca de popă tuns' nu altceva. Dar și nevastă-mea are meșteșugul ei. Pune înăuntru un ăla, cum să-i spun, zău de știu, însfârșit un șiretlic de-al 'mneaei. S'o 'ntrebi; crezi că-ți spune?, ți-ai găsit, d'apoi nu știi dumneata cum îi muierea? Deo'ntrebi cevâșilea, basta, nici cârc, de nu? țin'te pânză nu te rupe; îți odorogește 'n cap, de-ți vine s'apuci câmpii, că doar stii că ești însurat, cum sunt muierile de prăpăstioase, ce să-i mai spun.

— Apoi știu eu, nea Floreo, păcatele mele, dela a mea, cum să nu știu.

Afară s'auzea îndesindu-se tropoelile oamenilor ce-și scuturau cismele de o talpă groasă cât o zi de post și îngreunate de zăpadă.

Ușa scotea un scârțâit lung, ca și cum ar fi spus, „intrați" și se 'nchide tare în urma celui ce-o trântea.

— Stane, strigă nea Florea, băiatul din prăvălie. Un țigan negru cu ochi plin de viață, și sprinten ca o gluma aruncată la timp, — Stane aruncă o uscătură 'n foc, că murim de frig! Așa zău! Ce-o mai fi și cu pacostea asta de frig? mie, vorba aia, cu ce bruma-mi mai cade, îmi dă mâna să fac foc, dar alții, săracii ce-or fi făcând?

— O avea grije de ei Dzeu, nea Floreo, răspunse măcelarul sorbind ultimul strop de țuică, rătăcit pe fundul căniței.

— Că bine zici... Așa Stane, înfund-o bine... Să nu scofâlcească de foame.

Băețandrul prinse-a râde, lăsând să se vadă un șir de osișoare albe.

— Că tare șăgalnic ești boerule, zise Stan, apăsând pe boerule. Nea Florea grozav se umfla în pene, când Stan îl numea în fața mușteriilor, *boerule,* dar și dracul de copil îi prinsese slăbiciunea.

— Il vezi bade? e mâna mea dreaptă. și nu fură de-afurisenie, căpătâi de ață... șopti măcelarului. De-o fi cuminte, ajunge mare, eu grije destulă de el am.

— Numai să muncească.

— Nu mă plâng, nu-i împregetă, nu zic.

Să fi fost unu după prânz, ceas când cârciuma lui Nea Florea e mai plină, atunci, Stan, desprindea dibla din perete, ca la ușa cortului de se omiteau mușterii bând și chiotind. In locul lui însă, după cum le fusese învoiala, C'oana Safta, consoarta lui nea Florea, căra vin și țuică pe neobosite, iar Stan cu meșteșugul lui la cântat îndemna oamenii la băut... și cu șiretlicul ăsta nu mai plătea nea Florea, lăutarii

Cârciuma s'acoperise de-o pâclă de fum de tutun, iar dela mesele murdare, și ude de vin, tipurile ametite de băutură, chioteau de mama focului.

— Hii, zi măi zi, Co'ană Saftă, m'ad'o 'n chil, împletici, trântind cu căciula 'n dușumea, un mustăcios, cu falca umflată, cu ochii înroșiți de alcool, ce sta cam spre ușe.

— *Momental*, bade Gligore, momental... Fiert?

— Fiert, co'ană Safto, cum mi 's ferți ficații mei, de necaz.

In pervaful geamului, dela ușe, apăru chipul unui om înghetat de frig. Cu mâna lui osoasă și tremurată, apăsă pe clampa ușei, deschizând'o 'ncet, ca și cum ar fi voit să nu supere pe nimeni. Era înalt, adus puțin de spate, îmbrăcat c'un *pardessuc* măslinit.

Gulerul și-l ridicase până pes urechi. O barbă încâlcită, cu vre-o câteva fire albe, rătăcite în ghemătoc, i-acoperea fața negricioasă, și brăzdată de sbârcituri adânci, din cari cele două urme ce porneau dela nări în jos, eșeau în evidență.

(Va urma)

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea alter neamuri printre Români

Am arătat în partea întâia a capitolului despre Săcui, că ne lipseşte orice document, care să ne lumineze în privinţa timpului, când au fost aşezaţi Săcuii în Ardealul nostru şi în ce condiţiuni. In schimb, avem documente de mai târziu, cari întăresc drepturile şi libertăţile, de cari s'au bucurat dintru început şi le înşiră şi cu numele.

Pentru istoria noastră, cuprinsul documentelor referitor la organizaţia Săcuilor e de o importanţă deosebită, căci el ne arată că *organizaţia românească* din cele dintâiu veacuri după năvălirea Ungurilor era aşa de bună, încât şeicе au aşezat pe Săcui pe pământul românesc au împrumutat-o întru toate dela noi, dând numirilor administrative alte nume decum erau cele obişnuite la noi. Împrumutul acesta ni-l dovedesc două împrejurări: Mai întâiu, organizarea cum era la Săcui nu mai era nicăiri la Unguri, îndeosebi nu în ţinuturile Ungariei locuită numai de poporul unguresc. Apoi nu-se poate presupune, că Românii răspândiţi peste întreg Ardealul şi chiar şi în ţinuturile, unde azi sunt Săcui, să fi împrumutat dela o mână de oameni aşezămintele lor, mai ales că un cronicar vechiu ungur susţine, că Săcuii au învăţat dela Români literile. Nici aceea nu se poate admite, că regii Ungariei ne-o fi dat drepturile cele mari de autonomie, când *toate* documentele dovedesc, că ei ni le-au răpit încetul cu încetul până ce ne-au iobăgit.

Săcuii au fost la început toţi ţăranii, ca şi Români. Şi la ei se deosebiau, după avere şi vrednicie, mai multe clase. In frunte erau cei numiţi *primores* sau *seniores*, adecă cei dintâi (primii) sau bătrânii. Erau apoi călăraşii, la cari le ziceau *lófők* (ungureşte) şi în sfârşit poporul de rând, numit în documentele latineşti *communitas* (comunitatea). Cel din poporul de rând, ajungând să aibă şi el cal şi să poată lua parte la răsboi călare, trecea între Iófők sau călărari, tot aşa putea ajunge acesta între primores. Nobili, aşa cum erau în Ungaria, nu existau însă la început între Săcui, întocmai ca şi la Români, la cari nici voevozii, cnejii, nici „bătrânii" (seniorei) nu erau „nobili" în înţelesul feudal al cuvântului, ci fruntaşi sfătuitori şi ocârmuitori ai poporului, pe care nu-l storceau.

Săcuii erau grupaţi în scaune, iar acestea ţineau adunarea lor naţională după obiceiul districtelor româneşti. In aceste adunări alegeau pe membri tribunalului, care avea să judece în procesele lor. Dacă juzii se dovediau nedrepţi, aceştia erau alungaţi de pe pământul săcuesc, uneori li-se confisca chiar şi averea. Se vede, că juzii Săcuilor se dovediau prea des lipsiţi de simţul dreptăţii, căci la anul 1466 Săcuii din câteva scaune hotăresc, ca pe juzii şi juraţii, cari strică dreptul cuiva, să-i jupoaie de piele şi pielea să le-o umple cu paie. Peste tot, la început poporul avea drepturi judecătoreşti mari, căci putea condamna şi la moarte. Apel se putea face numai la regele după cum arată un document dela 1571.

In fruntea Săcuilor stetea *comitele*, numit de rege, pe care îl reprezinta. Aceşti comiţi nu erau totdeauna din neamul Săcuilor, nici chiar Unguri. Pe la 1392 comiţi — puteau fi şi doi deodată — săcueşti erau voevozii români ai Maramureşului, Satmarului şi Chioarului, Bâlc şi Drag.

Săcuii erau *proprietari liberi ai pământului lor.* Numai dela 1562 încoace au ajuns o parte din ei iobăgiţi.

Ei erau liberi de dările obişnuite, numai la încoronarea regelui, la căsătoria lui şi când i-se năştea un băiat, trebuia să dea fiecare curte un bon, care era apoi însemnat (ars) cu ferul regelui. Predarea acestor boi se făcea la Târgu-Murăşului, unde veniau oamenii regelui. Dijma o plătiau în oi şi orice fel de animale (pecoribus et animalibus quibuslibet), întocmai ca şi Românii.

In schimbul libertăţilor, de cari se bucurau, Săcuii erau obligaţi să facă *serviciu militar* întocmai ca Românii din districtele româneşti. Când avea regele Ungariei vr'un război contra Domnului Moldovei sau al Munteniei, trebuiau să vie cu armata regelui toţi Săcuii, călăraşi şi pedeştri, iar când era de vre-o expediţie războinică înspre meazănoapte (contra Poloniei) tot din zece Săcui unul. Era hotărît de altminteri şi numărul zilelor, pe cari trebuiau să le facă într'o astfel de expediţie, şi nu arareori s'a întâmplat, că împlinindu-se numărul, Săcuii au părăsit armata. Peste tot erau greu de disciplinat şi, potrivit firii ungureşti, erau năvalnici la început, dar apoi le slăbia pofta de luptă.

Nobilimea maghiară şi unii voevozi ai Ardealului nu se uitau cu ochi buni la libertăţile, de cari se bucura poporul săcuesc compus *întreg* din ţărani. Dupăce Românii fuseseră iobăgiţi, cnejii şi voevozii lor nobilizaţi şi contopiţi în nobilimea maghiară, le veni rândul Săcuilor. Aceştia păcătuiseră şi prin aceea, că în loc să ajute pe Români în luptele lor pe moarte, pe viaţă contra nobililor, s'au aliat cu aceştia şi au format ruşinoasă uniune a celor „trei naţiuni" compusă din nobilii, Saşi şi Săcui (la anul 1438). Afară de aceea *primorii* (cnejii) lor, venind în atingere deasă cu nobili, au început să râvnească la puterea fără frâu a acestora şi la stoarcerea muncii deaproapelui. Primorii săcui încep să asupreasscă pe fraţii lor ţărani, mulţi din aceia sunt nobilitaţi dându-li-se în Săcuime şi moşii, iar ţăranii de pe ele deveniau iobagi. Urmarea a fost, că Săcuii se răsculau adeseori, fără ca să biruiască niciodată. Mai ales voevozii ardeleni din familia Bothoreştilor erau mari duşmani ai lor. Unul din aceştia, în secolul al 15-lea, pe timpul regelui Vladislav, îi asupria în fel şi chip, omorându-i, jefuindu-i şi declarând, că acela, ce va cuteza să meargă să se plângă la regele, trebui să aibă două capete (căci unul şi aşa i-l taie). Acest Báthori nu putea suferi, ca ţăranii să aibă libertate. şi în ura lui spunea, că mai bucuros ar vedea pământul săcuesc o pustietate, decât locuit de ţărani liberi. In secolul al 16-lea o mare parte din Săcui era deja iobăgită. Când cu năvălirile turceşti din acest secol, cei iobăgiţi erau declaraţi liberi, ca să-i îndemne la luptă contra Turcilor, dar după aceea eară îi iobăgiau. La 1601, Sigismund Báthori liberează pe Săcuii din scaunele Ciuc, Giurgiu şi Caşin (Cason), de frică, căci ei se întovărăriseră cu Mihai Viteazul.

Curând dupăce Săcuii au început să fie asupriţi de voevozii ardeleni şi de nobilimea, care s'a prăsit ca burueana cea rea în mijlocul lor, au început să-şi îndrepteze privirea spre voevozii români din Moldova şi Ţara Românească. In oastea lui Ştefan-cel-Mare nu erau rare cetele de Săcui, cari luptau alături cu Românii contra Turcilor. Ba a fost o vreme, când Săcuii din Ciuc şi Odorheiu plătiau o mică dijmă lui Ştefan cel Mare, de care ascultau ca de Domnul lor.

Şi mai tare s'au alipit Săcuii de Mihai Viteazul, cuceritorul Transilvaniei. Acesta întrând în Transilvania, a liberat pe Săcui de iobăgie, ear aceştia i-au răsplătit cu multă credinţă. In zadar cearcă nobilimea străină în tabăra dela Turda să abată pe Săcui dela credinţa lor către Mihai, în zadar dau o proclamaţia Saşii din Sibiu către Săcui în acelaş scop, căci Săcuii pleacă din scaunele lor, ca să se întâlnească cu armata lui Mihai, iar consiliul comunal-săsesc din Braşov scrie celui din Sibiu, că nu poate trimite oameni în ajutor, căci se apropie 4000 de Săcui de Braşov. Iar când Românii s'au retras într'un rând prin pasul Oituzului, Săcuii din Trei-scaune şi din Odorheiu îi chiamă în apoi. La Şelimbăr, Săcuii i-au fost de mare ajutor lui Mihai în lupta cu Andreiu Báthori, şi acesta fugind spre săcuime, a fost prins de Săcui, care i-au tăiat capul.

Săcuii au mai luptat alături de Românii din Moldova şi Muntenia şi în alte rânduri, de multeori chiar contra Ungurilor. Numai în timpul mai nou, mai ales începând cu anul 1848, au fost ameţiţi de nobili, foştii lor asupritori, cu tot felul de minciuni şi îndemnaţi la ură contra Românilor. Aceasta s'a văzut şi în revoluţia din 1918. Dar acum sunt multe semne, că la Săcui va birui iară bunul simţ din vremurile trecute. Mintea sănătoasă le arată, că în România cea nouă viitorul lor naţional, limba, legea, obiceiurile, şcoală, averea în libertatea le e mai bine asigurată decât în Ungaria stăpânită şi acum de nemeşi (nobili) şi nemeşiţi, cari văd în ţărani şi orăşeni numai o turmă bună de stors pentru ei, trântorii. Afară de aceea, lipsind acum graniţele nefireşti, cari despărţian Ardealul românesc de cealaltă Ţară-Românească, Săcuii, al căror pământ e puţin roditor, vor găsi în România veche şi mai mult teren pentru muncă bănoasă, decât au găsit mai înainte. Să se ferească numai de-a asculta de „domnii" lor, cari nu de dragul Săcuilor se răsvrătesc în contra stăpânirii româneşti, ci pentrucă nu mai pot trăi storcând pe Român ca şi pe Săcuiu.

Ungurii.

Pe pământul românesc nu locuesc numai Săcuii de neam maghiar, ci şi Ungurii sau Maghiari adevăraţi. In mase mai compacte sunt în Crişana, unde s'au stre eurat în cele dintâi secole (veacuri) după venirea Ungurilor la noi. In unele locuri au fost aşezaţi în sate, din cari au fost alungaţi Românii. Sunt apoi, prin Sătmar, mai puţin în judeţul Hunedoarii, şi sate de Români maghiarizaţi, ca şi în Săcuime. In cele din urmă zeci de ani, guvernele ungureşti din Budapesta au mai adus multe mii de Unguri de pe Pusta Ungariei şi i-au aşezat pe moşii, cari ar fi trebuit să fie ale Românilor. Aceasta s'au întâmplat mai ales în judeţul Cojocnei (Cluj). In jud. Hunedoarii au adus Ciangăi din Bucovina. Prin această colonizare, guvernul hain din Pesta voia să spargă legătura dintre satele româneşti, pe Români să-i sărăcească şi apoi să-i maghiarizeze. Că numărul Ungurilor din Transilvania nu a fost niciodată mare, se vede şi de acolo, că ei nu sunt pomeniţi în constituţia Transilvaniei până la anul 1848. Fiind şi ţărani unguri iobăgiţi, ei trăiau la început în pace şi frăţie cu Români, cum dovedeşte şi faptul, că în marea revoluţie a ţăranilor din 1437—1438. Ungurii s'au întovărăşit cu Românii contra nobililor.

O altă parte dintre Ungurii dela noi e compusă din urmaşii foştilor nobili. Aceştia sunt în parte urmaşi de-ai cnejilor şi nobililor români maghiarizaţi, parte urmaşi de-ai nobililor fugiţi pe vremuri din Ungaria la noi. Toţi aceştia sunt duşmani neîmpăcaţi ai Românilor, pe cari acum, sub stăpânirea românească nu-i mai pot stoarce.

Cei mai mulţi Unguri locuesc însă la oraşe. Dar aceştia sunt numai în număr mic Unguri curaţi, fiind mai mult un amestec de Saşi, Şvabi, Slovaci, Armeni, Ovrei şi Români maghiarizaţi în cursul veacurilor, dar mai ales în cei din urmă 60—70 de ani. In Transilvania e ştiut din istorie, că oraşele Dej, Sătmar, Cluj, Turda, Trăscău, Aiud au fost săseşti, dar au devenit ungureşti. Aceşti renegaţi şi urmaşi de renegaţi, dujmănesc ca şi nobilii ungurii, pe Români şi, de frica puterii acestora, au lucrat din toate puterile, ca să împedice pe Români în desvoltarea lor culturală şi economică. Dreptatea s'a făcut însă, căci Transilvania şi-a căpătat adevăratul ei stăpân, care e Regele nostru din Bucureşti.

VICTOR LAZAR.

Pe plaiurile Ardealului

Spre Sovată

I.

Intre cunoscuţi n'am găsit nici unul care să aibă curajul de a înfrunta oboselile unui drum de 100 km; cu trăsură, într'o singură zi. De aceia, când la 5 dimineaţa vizitiul mi-a spus că trăsura-i gata, am avut câteva clipe de ezitare. Mi-am pus în geantă un tovarăş de drum: „Oamenii în război" admirabila scriere a lui Andreaş Latzko, fără să ştiu că bietul meu tovaraş va rămânea înăbuşit în geantă, căci frumuseţea drumului nu mi-a dat răgaz să stau de vorbă cu el. Când m'am apropiat de trăsură şi am văzut ce cai vrednici mi s'au pus la dispoziţie am prins curaj. Drumul din Tg. Mureş spre Sovata merge drept şi numai spre răsărit. Ajuns în capătul stradei Ştefan cel Mare, unul din cele mai multe puncte de oraşului, văd că valea din faţă dispăruse fiind nivelată de valurile ceţei, care pluteau uşor, suflate de vântul dimineţei. Soarele, palid fără putere, un corp opac, se trudea să învingă şi să împrăştie perdeaua cenuşie care-i întuneca strălucirea.

Eşim din oraş şi ne înfundăm tot mai adânc în ceaţa de pe vale, care ne ţărmureşte într'un cerc foarte suit, orizontul. Inainte, prin pâcla deasă ce ne învălue, prind să se înfiripe fantome bizare, care iau o formă din ce în ce mai lămurită. Căruţe cu lemne la care se opintesc bivoli cu ochii lor albi sub fruntea bombată, boi blânzi cu formidabile coarne duc în mers molcom şi legănat cară cu fân, femei cu coşuri în mâni duc pe cap enorme coşuri cu fructe şi flori; toţi şi toate se duc spre oraşul care înghite lacom tot ce primeşte. E Joi, şi e târg săptămânal în oraşul pe care l'am părăsit.

Intrăm într'un sat. Chiar la margine, o tablă mare arată numele satului: comuna Iedu. Lăsăm în stânga frumosul conac, al unui fost „magnat", care se înalţă sfidător în mijlocul unui măreţ parc, cotim la dreapta pe după „crâşma comunală", o ruină care ameninţă să se prăbuşească şi trecem mai departe printe modestele aşezări gospodăreşti.

Din trupurile înferbântate ale cailor prind să se ridice aburi, ei însă, cu acelaşi neschimbat trap, cu energice scuturări din cap şi fluturări a cozilor scurte ne duc mai departe. Trecem prin Sântioană comună românească, şi după un trap întins pe o vale îngustă, lăsând în stânga un sat din care nu se vede de cât o casă cu tabla „primar cumunal", cotim la dreapta şi luăm peptiş un deal strașnic pe care şoseaua se încovoae ca un şarpe furând panta. O pădure prin care trecem, ne trimite din luminişurile sale miresme de fân. Urcăm, urcăm mereu şi de odată, ajunşi în vârful dealului, rămâi cu privirea ameţită de lărgimea orizontului ce ţi se deschide. In stânga, în fundul adânc al văei care fuge departe ramificându-se, câteva sate răsar, mici, ca nişte jucării aruncate de mâna unui uriaş plictisit. In dreapta, într'o vale tot aşa de adâncă, străluceşte între copaci albeaţa căsuţelor din satul Saureni, prin care avem să trecem. Coborâm panta lungă şi repede pe care şoseaua şerpueşte pe margini de prăpăstii şi intrăm în Laureni. Casele râd în strălucirea soarelui care a învins ceaţa, dispărută acum. Balcoane împodobite cu flori, ferești deschise pe care se resfaţă oale cu micşunele şi muşcate, temeinice aşezări gospodăreşti, înveselesc privirea.

După o oră şi jumătate de drum, am călcat 23 km. şi intrăm în Mercurea Niraj, orăşel, reşedinţă de plasă. Chiar la margine, frumoasa clădire a judecătorei de pace, cu arestul preventiv la spate, iar peste drum măreaţa vilă a unui advocat ungur, înşală buna credinţă a călătorului, dându-i impresia că intră într'un adevărat oraş. Decepţia e mare, când vezi căruţele mici şi dărăpănate, drumul neîngrijit, acoperişurile în multe locuri sparte; abia în piaţa centrală localul subprefecturei se ridică sfidător între prăvăliile mai mult de cât modeste. Trecem frumosul pod peste părăul Niraj şi nici nu ştii când ai intrat în comuna Sfântul Andrei, care e o continuare, fără nici o linie de demarcaţie.

V. Nicoară

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Cerealele şi pânea

Zeiţa bălană a agriculturii la strămoşii nostri Romani să chiema *Ceres* şi în cinstea ei sau numit *cereale*, toate plantele cari să cultivă pentru ca grăunţele lor să slujească la hrana omului. Grăunţele acestea trebue mai întâiu să fie măcinate, ceea ce face să să despărţească coaja sau *tărâţele* de *miez*, care singur este bun pentru hrană şi care constitue *făina*, din care să face *pânea*, *mămăliga* şi diferitele *paste alimentare*.

Partea de căpetenie a grăunţelor de cereale este o substanţă numită *gluten*, care cuprinde *azot*, ceeace le apropie întru câtva de alimentele luate din regnul animal, de carne, etc., şi cu cât aceste grăunţe cuprind mai mult azot, cu atât sunt mai hrănitoare.

Din acest punct de vedere *grâul* să află în frunte, iar la coadă *orezul*. Celelalte părţi cari pe lângă gluten să mai găsesc în grăunţele cerealelor sunt: *amidon* (scrobeală), substanţe *grase*, *gumoase* şi *zaharate*.

Cerealele întrebuinţate de om sunt: 1. *Grâul*, care este cel mai bogat în gluten şi din care să face *pânea* şi *pastele alimentare*. 2. *Secara*, care este mai săracă în gluten şi cu care să hrănesc mai mult locuitori săraci. 3 *Orzul*, care la noi să dă numai la animale (vite), slujeşte la hrana popoarelor din Europa de miazănoapte şi la fabricarea *berei*. Pânea care să face din orz este grea, să mistue mai greu. Orzul curăţit de coaje şi spălat să chiamă *arpăcaş*, care este bun în supă. Orzul curăţit de coji şi sdrobit face un fel de *urueală* din care să preprară o beutură (tizană) recoritoare (30 grame la un litru de apă fierbinte), precum şi un fel de gargară. 4. *Ovăsul*, care să dă numai la vite (cai). In Franţa din făina de ovăs să face o fiertură pentru copiii mici, care este uşoară şi hrănitoare. Bretonii şi scoţienii încă întrebunţează mult ovăsul în hrana lor, dar nu fac pâne din el. 5. *Porumbul* sau *cucuruzul*, conţine substanţe grase în câtime mare şi este temeiul ţăranului român, după cum voiu arăta în numărul viitor al „Culturii Poporului"; din făina lui să face vestita *mămăliga*. El să mai întrebuinţează la îngrăşarea animalelor, mai ales în străinătate (Franţa), unde nu să mânâncă mămăliga. 6. *Orezul*, care este hrana popoarelor din Asia (Chinezi, laponezi, etc.), iar la noi să întrebuinţează în măsură mică, la preparerea diferitelor mâncări: fiert în apă, în supă, în lapte, sau preparat cu ouă sau cu carne *(pilaf)* el este un aliment plăcut şi uşor de mistuit. In medicină să întrebuinţează aşa zisa: *apă* sau *tizană de orez*, care să prepară fierbând 20 grame de orez într'un litru de de apă şi în care să pune cam 60 grame de sirop de gutui sau de cocoaze (strungurei roşii) şi un păhăruţ de vin bun negru. Această beutură este foarte bună în cazurile de diaree (urdinare). *Faina de orez*, este bună şi pentru cataplazme emoliente, mai ales boalele de piele. *Pudra de orez* este una din cele mai bune pudre pentru dame.

Pânea este cel mai de căpetenie product alimentar al omului şi Românul în rugăciunea lui către bunul Dumnezeu îşi cere mereu: *pânea cea de toate zilele*. Dacă omul are *pâne* nu poate muri de foame, mai ales că *apă* nu costă bani. Pânea să face din *făina* cerealelor (grâu sau secară). amestecată cu apă caldă, apoi lăsată să dospească (să fermenteze) şi pe urmă pusă în cuptor la coacere. Pânea făcută astfel este o hrană plăcută, potrivită cu stomacul nostru, care o mistue cu inlesnire, fără nici o turburare, şi este compusă din principii hrănitoare aproape ca un aliment complet. Inainte de a face pânea să prepară *aluatul*, care este o cocă dospită din vreme cu ajutorul unui ferment deosebit. Facerea pânii trece prin trei operaţiuni, toate importante: *frământatul*, *dospitul* şi *coacerea*. Să amestecă făina cu apă caldă, incropită cu puţină sare, şi imreună, cu *aluatul* sau cu *drojdiile* să face o *cocă* care să *frământă* bine şi neintrerupt până ce nu să mai vede făina. La 600 părţi *făină* să pune 300 părţi *apă* şi 6 părţi *sare* pentru un chilogram de pâne. *Coca* care rezultă din frământat să pune la căldură potrivită ca *să dospească* (să fermenteze) şi prin aceasta o parte din *amidon* să preface în *dextrină*, apoi în *zahăr*, care la rândul lui să preface în *alcool* (spirt) şi *acid carbonic*, care face ochiurile (găurelele) din pânea bine dospită (crescută). Dospirea ţine cam 2—3 ceasuri, în care timp coca să umflă, creşte, are un gust acriu şi nu este lipicioasă. Pentru a să *coace* să pune într'un cuptor încălzit la 250 până la 300 grade şi să lasă acolo timp de 30 până la 45 minute, până când *coacerea* este completă. Ochiurile (găurelele) din cocă să produc şi să măresc la căldură prin desvoltarea *acidului carbonic;* grăunţele de amidon să desfac, apa să evaporează şi dospirea să opreşte, iar coca să acopere de o coaje şi capătă un miros special plăcut; pânea este gata şi înainte de a fi mâncată să lasă să să răcească.

Partea cea mai hrănitoare o pânii este coaja, deoarece ia are mai mult *azot*, o sută de părţi de pâne să compun din $77^1/_2$ părţi de *miez*, şi numai $22^1/_2$ părţi de *coaje*. Este o credinţă că pânea *neagră* este mai hrănitoare decât cea *albă*, ceeace nu este adevărat, căci după analiză s'a constatat că pânea albă cuprinde substanţe azotate şi idrocarbonate în câtime mai mare decât cea neagra.

Pentru ca o pâne să fie *bună* trebue să aibă următoarele însuşiri: să fie bine crescută, adecă să aibă ochiuri mari în toate părţile ei; să aibă un miros plăcut, special al ei; miezul să fie moale, şi elastic, adecă după ce l'ai strâns între degete să să umfle din nou, să-şi reile forma de mai înainte, *să nu fie lipicios;* coaja să fie tare şi galbiu-aurie, sonoră (să sune când o loveşti) şi lipită peste tot locul de miez.

Pânea este *rea* când are un miros fad sau de mucigaiu; când coloarea ei este negricioasă sau neagră (cum era în timpul războiului) sau nu este deopotrivă peste tot; când miezul să turteşte prin apăsare şi nu să mai umflă din nou, fiind fără elasticitate, fără pori (găurele, ochiuri) şi să lipeşte de degete: când coaja este moale, albă sau neagră, arsă şi nelipită de miez.

Pânea obicinuită să face cu făină de grâu, fiindcă ea conţine mai mult *gluten*, care să mai numeşte şi: *albumină vegetală*, *cleiu vegetal*, *triticină*, şi este o substanţă azotată foarte hrănitoare, cea mai hrănitoare şi care face să crească mai mult coca (aluatul). Pânea *neagră* să face din făină cernută cu sita rară şi cuprinde o parte din tărâţe deşi nu ca pânea albă, ea încă este hrănitoare, căci şi tărâţele conţin principii hrănitoare în măsură mai mică; ele însă ajută misturea şi combat constipaţia (încuierea).

Pânea *căldută* (proaspătă) cade greu la stomac fiindcă miezul, este prea indesat. Pânea *prea tare* iarăşi nu să mistue bine fiindcă coaja nu să macină (mestecă) în gură indeajuns. Pânea *veche* nu numai că nu este bună, dar este chiar primejdioasă, fiindcă să *mucigăieşte*, adecă să desvoltă în ea nişte ciupercuţe otrăvicioase (oidium aurantiacum), cari pot imbolnăvi pe om.

Am zis la început că pânea este un aliment de căpeţenie pentru om, care cu greu ar putea trăi fără ea. Dar, deşi pânea este foarte hrănitoare, totuşi omul nu s'ar puteu hrăni numai cu ea, pentruică în acest caz el ar trebui să mânânce prea multă, în câtime prea mare, ceeace ar obosi repede stomacul. Pentrucă omul nu poate mânca pâne multă odată. este bine ca el să să hrănească şi cu alte substanţe, cari împreună cu pânea ar forma un aliment complet, cum ar fi de pildă: carnea, ouăle, laptele cu toate preparatele lui, sau legume ca: bobul, fasolea, lintea şi mazărea, cari au mai multe substanţe azotate decât grâul.

In timp de iarnă vom asocia la acestea grăsimile vegetale şi animale, deoarece, amidonul şi grăsimea din pâne nu sunt îndeajuns pentru întreţinerea căldurii corpului.

Persoanele cari sufer de mistuire grea (dispesie) precum şi cei cu diareie (urdinare) trebue să mânânce foarte puţină pâne: pentru toţi acestia să recomandă *pânea prăjită* care să mistue mai uşor. Deasemenea şi oamenii graşi, cei ce sufer de obezitate (boală de grăsime) să mânânce cât să poate de puţină pâne, s'o guste numai, iar diabeticii (cei ce sufer de boală de zahăr) să mânânce numai *pâne de gluten*, fără amidon. Cei ce sufer de constipaţie (încuiere) este bine să mânânce *pâne de secară* sau *pâne de tărâţe*, preparată în jumătate cu făină şi cu tărâţe.

Pastele alimentare să prepară din făină de grâu de calitate bună, turnate în diferite forme şi uscate. Ele au diferite forme: unele sunt ca grăunţele, de diferite mărimi (*trahană*, *frecăţei*). alte ca firele *(fidea, tăieţei)* şi altele mai groase, ca şiretul *(macaroane)*, etc. Ele să mânâncă în supă, în lapte, cu brânză, în diferite feluri de mâncare; sunt foarte hrănitoare şi uşor de mistuit; bune pentru orice stomac, pentru convalescenţi pentru cei slabi cari voiesc să să îngraşe.

Dr. Vasile Bianu,
medic colonel în rezervă.

Inteligenţa animalelor

— Un cal era închiriat de către o doamnă bolnavă, pe care o purta foarte uşor. Intr'o zi calul porneşte în galop şi nu se opreşte până la ferar. Acesta, mirat de fapta calului, se încearcă să'l scoată din curte, însă fiind-că calul nu voia, feralul se gândi să'i observe potcoavele dela picioare, Una lipsea, deci inteligentul animal venise spre a'i o pune. El ştia că potcovăria este necesară, spre a'şi putea îndeplini serviciul şi de aceea venise la ferar spre a-i se pune potcoava cea lipsă, cu toată neplăcerea ce simt caii, în timpul potcovitului.

— Acum, ca să mai schimbăm, să vă povestesc o istorioară despre cioare:

— In fazanereii se caută a se feri contra paserilor, mâncarea ce în abundenţă se dă fazanilor. Abundenţa şi calitatea mâncării atrage foarte multe alte paseri lacome. Pentru a o feri, cutiile se acoper cu capace, care se ridică prin ajutorul băţului, pe care se pune fasanul şi care serveşte astfel şi de cumpănă.

— O cioară privea din vârful unui arbore cum fasanii aşezaţi fie-care pe cumpăna cutiei lui, cu ciocul vârât în cutia cu mâncare, se ospătau în linişte. — N'aşi putea să fac şi eu aşa?—'şi-o fi zis cioara.

— Dintr'un zbor iat-o pe cumpănă, aşteptând să se ridice capacul. De loc, cutia rămâne închisă, capacul e tot jos. Cocoana cioară face câte-va încercări fără folos; apoi mai gândindu-se, înţelege că o cioară este mai uşoară de cât un fasan; îşi ia zborul către stejarul vecin, unde merge să comunice unei tovarăşe d'ale ei, ceeace gândeşte. Cele două prietene schimbară câte-va esplicaţiuni, zboară de odată şi vin de se pun împreună pe cumpănă, care clătindu-se cât-va timp sub îndoita lor greutate, ridică capacul şi le descopere mâncarea din cutie.

— Ştii vre-o poveste despre rndunele tată?

— Da, într'adevăr. Am pentru rândunele o mare dragoste, unită cu un mare respect, — povesteşte un domn englez, — de când am văzut şiritlicurile cu care ele supărau pe cotoiul Timi, care dormita a lene în vârful unui stâlp! Rândunelele, erau vre-o zece doauăsprezence la număr,— văzând pe vrăşmaşul lor aşezat într'o poziţie aşa de curioasă şi dându-şi seama că apărarea nu-i va fi tocmai uşoară, se apucară de luptă, — ele cele dintâi, — cel puţin de astă dată. Una dintre ele vine pela spate şi-l isbeşte cu aripa peste ureche! Timi deşteptat din reverie aruncă ghiara, dar e prea târziu O a doaua apoi o a trei rândunea fac ca şi cea dintâi; cotoiul înmărmurit de această îndrăsneală a lor, repetă apărarea, însă zadarnic îşi da osteneala. Stolul de rândunele, năvăleşte asupra lui Timi, îl închide într'un fel de cerc viu şi zgomotos, care timp de cel puţin un ceas, îl isbeşte, îl alungă, îl zăpăceşte! Fiecare rândunea isbindu-l cu aripa scotea un ciripit ascuţit, asemănător cu râsul de triumf al unui copil. Acest joc le plăcea şi le veselea mult, căci fără să se sinchisească de prezenţa mea, urmară acest joc până atunci când victima lor declarându-se biruită, îşi părăsi stâlpul cel neprielnic nici pentru atac, nici pentru apărare!

S'au văzut rândunele dând goană epurelui, care să ştie că n'a fost dăruit cu mult curagiu. Rândunelele sburau pe alături cu pământul, aşa încât să poată isbi epurele peste urechi, care să speria din ce în ce mai mult, pe când răutăcioasele sburătoare, de sigur ca să-şi facă şi mai multă plăcere calculau distanţa, se repezeau asupra sărmanului animal. îl izbiau cu aripile, apoi se înălţau in aer şi-l lăsau ameţit!

— Poate ele voiau să mănânce epurele tată?

— Nu copile! ele făceau aceasta numi pentru ca să petreacă, fiindcă şi animalelor le place să glumească ca ori şi cărui glumeţ.

P. Pănoiu.

Faceţi arături de toamnă!

Ploile din ultimele două săptămâni au muiat pământul întărit de arşiţa grozavă. Oamenii harnici după ce şi-au strâns bucatele atât au aşteptat. Din sară până seară îşi îndeamnă boii care ară din greu. Şi negrul pământul sporeşte zi de zi. Anul acesta avem peste 60.000 vagoane de grâu pentru trimis în străinătate, după ce se va opri grâul trebuitor pânei şi celpetru sământă. Grîul mai cu seamă în străinătate se vinde ori când cu preţ foarte bun, aşa încât gospodarii nu pot decât să câştige înzecit sămănându-l.

Odată cu dânşii câştigă şi ţara fiindcă dacă vom trimite cât mai multe cereale se va ridica valoarea leului şi ca urmare se vor iefteni toate lucrurile şi la noi. De aceea sfătuim pe toţi gospodarii să se folosească de ploile căzute şi să are cât mai mult pentru a sămăna grâu. Grâul îi va scoate şi pe dânşii şi ţara din nevoi.

M. D.

CARTEA ROMANEASCA
INSTITUT de ARTE GRAFICE
SUCURSALA
COSINZEANA
CLUJ
STR. UNIVERSITATII 3

EXECUTA CU PRETURI MODERATE TOT FELUL DE LUCRARI DE TIPOGRAFIE, LEGATORIE PRECUM BROSURI, ZIARE ZILNICE SI SAPTAMANALE REVISTE, ETC. ETC.

Din toate

Scrisori adevărate

Mulţumirea sufletească

Zilele trecute, mi-a citit un prieten o scrisoare, pe care-o primise dela un văr al său, ajuns om însemnat în politica ţării şi, din sărac ce era, unul din cei mai bogaţi proprietari.

Mi s'a părut aşa de plină de învăţături bune scrisoarea asta. încât am rugat pe prietenul meu să mi-o dea s'o public. Mi s'a îndeplinit dorinţa şi iată c'o tipăresc mai la vale, ca s'o citească toţi, fiindcă le va fi de folos:

Iubite vere,

Te vei minuna că, după atâta timp de tăcere, primeşti azi o scrisoare dela mine. Ai crezut că te-am uitat şi pe tine, cel mai bun tovarăş al meu din tinereţe, tovarăş nu numai de petreceri, ci şi de muncă şi de nevoi.

Da, ai tot dreptul să mă învinovăţeşti şi, să mă certi: te uitasem! Adică, icoana ta rămăsese ascunsă undeva, în fundul ne mai cercetat al sufletului meu, dar gândurile îmi erau duse cu totul în altă parte. Vream să ajung mare şi bogat. Mi-am văzut visul cu ochii şi azi mă invidiază o lume întreagă.

Munca mea dârză, zi de zi, chinurile îndurate cu atâta răbdare şi îndelungata mea goană după ţinta dorită, ar trebui să fie azi răsplătite cu fericirea mea. Ar trebui să fiu fericit. Şi nu sânt.

In ceasurile astea de mâhnire, când îmi pot da mai bine seama că toată truda mea de ani de zile a fost aproape zadarnică, m'am gândit la tinereţea mea petrecută în sărăcie şi totuşi atât de voioasă şi am început s'o văd ca pe singurul timp de fericire al meu. Atunci, figura ta bună mi-a reapărut înaintea ochilor şi te-am dorit ca pe singurul prieten, căruia îi pot spune durerile mele, ca să-mi alin inima.

Rămâi la ţară şi-ţi îngrijeşte mai departe bucăţica ta de pământ, care-ţi produce destul ca să fii fericit. Să nu-ţi pară nici-o clipă rău că n'ai intrat în vâltoarea oraşului şi nu te-a stăpânit dorul de a strânge avere şi a te cocoţa într'un mare rang din societate. Eu, omul ajuns sus, mă gândesc cu jind, dragul meu văr, la viaţa ta modestă, tihnită, împăcată . . .

Cum aşi putea să-ţi arat mai bine nefericirea mea? Nu-mi lipseşte nimic şi, totuşi, îmi lipseşte totul, fiindcă n'am mulţumirea sufletească. O, ce mare cuvânt! D'abia acum, în pragul bătrâneţii, văd că marea înţelepciune e să nu alergi decât după lucruri, cari ţi-aduc mulţumirea sufletească. Şi astea nu sunt aşa de greu de dobândit. Dacă ai cu ce trăi munca, ta fiind şi în folosul altora, al societăţii, şi dacă poţi, din puţinul prisos al tău, să ajuţi pe un om în suferinţă, ai tot ce-ţi trebue ca să fii fericit.

Dar, vei zice: cu mult mai multe mijloace, nu poţi face la el şi'n mai mare măsură chiar? Ba da şi, cu toate asta tot nemulţumit rămân. Să nu te miri: mai întâi că sunt veşnic frământat de atâtea gânduri şi planuri, iari nu mă lasă o clipă să fiu al meu, să am şi eu mintea senină şi liniştită, ca să pot gusta în voie o plăcere sau măcar să admir un lucru frumos. Sunt al afacerilor şi al oamenilor, cu cari le fac. N'am încredere în nimeni, fiindcă toţi mi se par că mă pândesc şi vor numai să tragă foloase după urma mea. Aşa-dar, deşi sunt mereu înconjurat de lume, mă simt totdeauna singur.

Ajut pe cei nevoiaşi, e drept. Şi dăruiesc chiar mult, totuşi n'am mulţumirea pe care o ai tu, de pildă, când dai numai un gologan unui cerşetor. Ţie, bunul meu prieten, n'am de ce să-ţi ascund ca mă simt vinovat cu averea mea, ca a fost strânsă, pe când alţii sărăceau. N'am furat nimănui din pungă, dar banii adunaţi la mine ştiu că lipsesc pe alţii de-o bucăţică de pâine. Şi, dacă e aşa, ce merit mai am eu, când dau cuiva o sumă mică, pe care nici n'o simt c'am dat-o şi care, de drept, nici nu-mi aparţinea poate? Ca să ai mulţumirea sufletească, trebue să ai şi sufletul curat. Aşa a voit Dumnezeu. Mai am eu acest suflet?

Scrie-mi, iubite, vere, şi credemă că aştept cuvântul tău iubitor ca pe-o mană cerească.

Te îmbrăţişez, al tău
Barbu.

Voiam să scriu un articol pentru „Cultura Poporului". Ce pot face însă mai bine şi mai folositor pentru cititori decât să reproduc numai o scrisoare, aşa de frumoasă?

Nicolae Tistu.

Astronomul şi barcagiul

Unui astronom îi veni gust să facă o plimbare cu barca pe mare şi căutând o barcă şi barcagiu după gust, plecă. Din întâmplare nimeni un barcagiu om tăcut şi liniştit, astronomul însă un palavragiu şi un îngâmfat mândru de ştiinţa lui, n'are de lucru; Hai să-şi bată joc de bietul om.

— „Hei — Vericule, vezi d-ta soarele?

Barcagiul îi răspunse nedumerit: Cum să nu-l văd?

Da, da, îl vezi, dar ştii d-ta de câte ori e mai mare decât pământul?

— Dă, de unde să ştiu, — nuştiu!

— Degeaba trăeşti — poţi să zici că ai perdut un sfert din viaţă!

Barcagiul, tăcu, scuipă 'n palme şi împinse mai tare de lopeţi.

Astronomul îşi găsise, credea el unul de care să-şi bată joc.

Şi dă-i înainte:

Dar câtu-i dela pământ până la soare? Ştii?

— Nu, dar nici nu-mi foloseşte zise barcagiul.

— Degeaba, trăeşti, degeaba, întări astronomul „poţi să zici că ai perdut jumătate din viaţă".

Şi barcagiul mânios dădea mereu cu lopeţile, iar astronomul râdea câneşte de prostia barcagiului.

Se întâmplă — 'na păcatu' — că se răstoarnă Corca!

Intâmplarea ori altă ceva, dar barcagiul inotând voiniceşte, întoarnă barca şi se urcă în ea.

Se întoarce către astronom care gata-gata, era să dea ortu popei.

Da, d-ta domnule astronom ştii să înoţi!

Nu gângăvi, astronomul şi se dădu afund.

— Ei atunci d-tale, *ţi s'a dus acum toată viaţa!*

Om milos însă barcagiul făcu cum putu şi-l scoase umflat bute de apă şi-l aduse cu Vai nevoe la viaţă.

Petru Gh. Savin

UNDE DUCE BOLŞEVISMUL

Ştim cu toţii că Rusia era una din cele mai bogate ţări din lume. Pământul rodnic din mijlocul ei dădea atâta grâu încât se trimetea în ţările care duceau lupsă. Pădurile se ţutindeau pe jumătate din Siberia iar băile de aur. fer şi cărbuni dădeau tot ce trebuia pentru purtarea fabricelor şi făurirea tuturor soiurilor de maşini dela ac şi până la cazanele de mii de cai putere. Râurile dădeau peşte aşa de mult încât se trimetea şi peste graniţă, iar turmele de vite erau nenumărate. Pe scurt în privinţa bogăţiilor Rusia era înainte de războiu o ţară blagoslovită de Dumnezeu aşa încât nimeni nu murea de foame. Să vedem acum care-i starea Rusiei după trei ani de cârmuire bolşevică.

Fiindcă cârmuirea bolşevică a hotârât că pământul să fie al Statului şi ţăranii numai să-l muncească şi să fie îndatoraţi a da o parte din bucate pentru hrana bolşevicilor din oraşe, sătenii nu semănau decât atât cât le ajungea pentru a-şi hrăni familia timp de un an. Socoteala ţăranilor a fost sănătoasă şi dreaptă: atâta vreme cât tu cârmuire bolşevică nu-mi dai nici pământul care mi-se cuvine, nici putinţa de a duce un trai omenesc, nu vreau să te mai cunosc. Şi ţăranii s'au ţinut de cuvânt. Când soldaţii bolşevici erau mai tari omorau sate întregi şi duceau cu dânşii bucatele! când ţăranii învingeau atunci jăfuiau şi dădeau foc oraşului mai apropiat.

In timp ce cârmuirea bolşevică căuta să iee cu lupta dela ţărani rodul muncii lor, ce se întâmpla la oraşe? Nu se poate mai rău. Fabricele se închideau una după alta fiindcă lucrătorii nu se pricepeau să le conducă şi altcineva n'avea cine de oarece pe ingineri îi omorâseră tot ei. Apoi lipsea ferul, lipseau cărbunii şi când se mai găseau aducerea lor cu trenul se făcea cu foarte mari greutăţi. Ferul şi cărbunii lipseau fiindcă nimeni nu vroia să se mai scoboare în băi pentru a lucra fiindcă toţi se credeau domni mari. Şi aşa băile se părădulau şi multe erau cuprinse de apă. Trenurile nu merg fiindcă nu avea nici cine, nici cu ce să le repare. Rar câte-un tren două în săptămână mai umblă şi atunci numai pentru domnii cei mari bolşevici. Căci boşevicii deşi au făgăduit că vor scoborî raiul pe pământ trăesc astăzi ca cei mai mari boeri, folosind palate frumos îmbrăcate, automobile şi haine scumpe şi cele mai alese mâncări, neîngrijindu-se de soartea sutelor de milioane care trăesc mai rău ca fiarele sălbatece.

Din pricina secetei grozave din anul acesta şi a faptului că s'a trecut tot prisosul de grâu şi porumb din anii trecuţi, bântuie acum în toată Rusia o foamete grozavă. Sate întregi îşi încarcă gospodăriile şi neamurile în căruţe şi pleacă în căutarea hranei. Zadarnic însă pribegesc. Pretutindeni aceaşi lipsă şi foame. Şi atunci după ce mănâncă vitele dela căruţă, se hrănesc cu coaja şi frunzele copacilor, pentru a muri ca câinii pe marginile drumurilor. Alţii, înebuniţi de groază se reped spre oraşe unde sunt primiţi cu focurile tunurilor şi mitralierelor de bolşebici.

In aşa hal a ujuns Rusia de când e cârmuită de nebunia bolşevică: să se omoare om pe om şi să rătăcească oamenii ca fiarele sălbatice în căutarea prăzii.

Moş Dumitru.

DE VORBĂ CU CITITORII NOSTRI

Primim la redacţie multe manuscrise, pe care cu părere de rău suntem nevoiţi ă le îndruma spre răbdătorul coş. Facem această dureroasă operaţie din pricină că nu ni se spune nimic mai interesant şi mai ales ceeea ce se spune, nu se spune frumos şi atrăgător. Deşi dorim a avea cât mai mulţi colaboratori, şi dorim mai cu seamă să oferim coloanele noastre pentru a se rosti limpede şi lămurit dreptatea şi adevărul, totuşi nu putem primi în mod necondiţionat cele ce ni se trimit.

Suntem la început, e adevărat. Am avut o epocă de largă bunăvoinţă pentru toţi acei ce încercau să devină colaboratorii noştri. Şi noi eram în timpul tatonărilor şi căutam să atragem pentru a alege. Dar începe a se apropia timpul când vom fi tot mai pretenţioşi în aprecierea celor ce doresc să-şi vadă vorbele tipărite, şi aceasta atât pentru bunul mers al gazetei, cât şi pentru satisfacerea cetitorilor noştri.

Vom respunde deci naivităţile celor ce vroesc a vedea tipărită cu orice preţ iscălitura lor în josul aricolului în care nu spune nimic. Vom respinge tot ce păcătueşte ca formă, căci în publicistică forma joacă un important rol.

Ştim că unii se vor supăra. Insă ştim că „supărarea e dela diavolul" şi noi lui nu ne închinăm.

Prin urmare spunem odată pentru totdeauna că tot ce ni se trimite va fi cernut printr'o sîtă deasă şi pleava va fi trimisă acolo unde trebue. Dorim şi cerem colaborarea tuturor cu condiţiunea de a ţinea seamă de ţinta ce urmărim: cultura poporului nostru şi cultura nu se face prin vorbe spuse urât.

* * *

Dl N. C. Munteanu. Rândurile de mai sus le-am scris c'o zi înainte de a primi articolele dtale pentru care sunt desperat că nu le pot trimite la maşina. Explicaţia cred că e de prisos. Necontestabila d-tale aplicaţie are încă nevoe de multă ucenicie. Aceasta în ceea ce priveşte proza.

Stihurile nu se mulţumesc numai cu intenţia de a fi scrise ci au nevoe de o şlefuială cumplita pentru a face să vibreze inima cetitorului.

De altfel să ştii că nu-i nici simplă, nici cu multe mulţumiri cărarea plina de spini pe care încerci să mergi.

Iţi aducem mulţumirea noastre pentru intenţiile bune ce le ai şi de a ne da concursul prin colaborare şi de a răspândi gazeta, în cercul de cunoscuţi.

D-lui Petre Grigorescu. N'aşi avea nimic de adăugat la cele spuse pâna acum, dacă, — ţinând sama de situaţia d-tale — n'am avea grija de a nu ne înstrăina dragostea ce ne porţi din pricina imposibilităţei de a publica cele trimise. Poate mai târziu, prin obişnuinţa de a scrie, te vei scăpa de greutatea omorâtoare a banalului, pentru a da la lumină lucruri simţite care să mişte şi pe alţii. Nu toate durerile noastre pot face să vibreze inima celor ce ne ascultă sau ne ceteşte.

Ia închipueşte-ţi d-ta un om întins pe masa de operaţii şi spintecat de cuţitul doctorului, iar alături un alt om cu nişte cumplite bătături vârâte în ghete strâmte.

Deşi omul tăiat de cutitul operatorului nu simte durerea fiind cloroformizat, iar celalt cu ghete strâmte se învineţeşte de durere, noi vom fi foarte mişcaţi în faţa primului şi vom râde în faţa celui de al doilea, care nu ne poate comunica nimic din durerea lui. E mare meşteşugul de a comunica şi altora durerea ta. Şi noi primim colaborarea numai în asemenea condiţii.

Iţi suntem recunoscători pentru cuvintele frumoase ce ne spui, îţi făgăduim că vom rămânea mai departe şi pentru totdeauna pe drumul pornit, încălziţi de aceeaş dragoste de ţara şi neam şi te rugăm a răspândi — pentru binele tuturor — gazeta noastră.

V. NICOARĂ

D-l Boşiciu Laurenţiu. S'au înfiinţat trei şcoli inferioare de agricultură în Sf. Ilie Suceava, Coţmani şi de iarnă la Rădăuţi în Bucovina.

Pot fi primiţi cei cari au vârsta 14—18 ani, 1—2 clase gimnaziale, sau 4—6 clase primare, să fie români, să cunoască perfect limba română în grai şi scris, să aducă ultimul certificat şcolar al studiilor făcute, de indigenat, de bună conduită, şi consimţământul părinţilor.

La fiecare şcoală sunt 20 locuri bursieri şi 10 cu plată (120 lei pe lună plătindu-se pe trei luni înainte.

Oricare elev va aduce 6 cămăşi, 6 părechi ismene, 2 ştergare, 1 pernă cu 2 feţe, 2 cergi de lână pentru acoperit, 2 cearceafe, 1 perie, pentru haine, ghete, cap şi haine pentru zile de lucru şi sărbătoare.

I. Inscrierile sunt până la 15 Septembrie iar şcoala începe la 1 Octombrie durând 2 ani. Şcoala de iarnă dela Rădăuţi durează tot 2 ani, câte 5 luni, dela 1 Oct. până la finele lunei Februarie, Primea încălzit, lumină 100 lei luar, dar hrana trebuie să şi-o procure singuri, ori vor aduce de-acasă etc.

Fii de ţărani sunt preferaţi. Cei cari urmează această şcoală fac 1 an armată.

Inscrierile la Secretar general pentru agricultură Cernăuţi Str. Dr. Reiso No. 10.

II. Tot prin examen mai pot urma şcoalele de învăţători unde tinerii muncitori pot absolvi şcoala pe seama statului.

III. Tinerii de 18 ani pot întra în armată ca voluntari, aducând următoarele acte.

1. De naştere.
2. consimţământul părinţilor.
3. de naţionalitate şi bună purtare.
4. de 4 clase primare.
5. Să fie necăsătorit.
6. Cererea lui că vrea să servească în armată.

A. S.

Cronica săptămânei

De peste hotare

Regele Petru al Serbiei a murit! El se urcase pe tronul Regatului vecin în anul 1903. De atunci el a urmărit până la marele războiu înfăptuirea idealului național al țărei sale și a reușit în sfârșit în 1918 să vadă visul împlinit. Atunci în vrâstă de 75 de ani n'a mai putut domni și-a lăsat drept *regent* să stăpânească în locul său pe principele moștenitor Alexandru Azi bătrânul în vrâstă de 77 de ani s'a stins încet, ca o lumânare în mijlocul poporului său pe care l-a iubit atât.

Regele Petru a fost un mare războinic și un bun om politic. El a luptat în tranșeele din munții Rudnikului îndemnând soldații flămânzi și goi să alunge dușmanii din țară. De asemenea datorită lui care cutreera tranșeele îmbărbătând soldații ce șovăiau, armata sârbească a câștigat victoria dela Voljevo, Potiorek trufașul general habsburgic fiind aruncat în Dunăre și 80.000 de prizonieri căzând în mânile Sârbilor. Apoi când învinși de numărul mare al dușmanilor Sârbii au trebuit să se retragă părăsind patria în voia dușmanului. Regele Petru bolnav întins într'un car cu boi sau purtat pe umerii soldaților, bătându-se cu bandele albaneze, a trecut munții Albaniei, ajungând la Corfu unde din pământ a reușit să facă o nouă oștire de peste 50.000 oameni. Cu atâtea fapte mari săvârșite la adânci bătrânețe, Regele Petru rămâne una din figurile cele mai nobile și frumoase ale Marelui Războiu.

Pe tronul Serbiei s'a urcat acum regentul Alexandru care în curând va fi încoronat de Rege al Jugoslaviei.

* * *

— Importanta chestiune a foametei în Rusia preocupă întreaga Europă, dar mai ales țările vecine ca Polonia și România. In adevăr fugari flămânzi au început să treacă hotarele mai puțin apărate ale Poloniei pătrunzând în țară și aducând nu numai o îngreuiere a traiului populației localnice dar și multe boale ca holera și ciuma. De asemenea multe încercări se fac pentru a trece Nistru de către numeroase bande de fugari. Ce va fi oare când încercările se vor repeta nu din partea a câtorva sute de oameni ci pe către sute de mii? Căci nu trebuie să uităm că numărul flămânzilor în Rusia a ajuns *la 45 milioane* o populpție cam de trei ori cât a țărei noastre. De sigur însă că Europa nu va lăsa ca nenorocirea poporului rus să dăinuiască încă. Criminalii bolșev.ci cari sunt cauza, rău au priceput și ei că trebue să dee libertate națiunnili azi, când milioane de oameni îi blestemă și peste 300.000 de copii părăsiți de părinții lor rătăcesc flămânzi și goi în stepele arse de soare. Pentru aceasta Trotzki călăul roș de sânge nevinovat a fost înlăturat din fruntea departamentului aprovizionărei și înlocuit cu Maxim Gorki care a început pe dată tratativele cu Nansen și Hoower însărcinați de America cu aprovizionarea poporului rus. Primele transporturi cu hrană au început să sosească și cu ajutorul lui Dumnezeu, chinurile milioanelor de flămânzi se vor sfârși.

Dar nici bolșevicii nu vor mai sta mult la putere! Ei vor peri în sânge ca niște criminali de rând.

* * *

In Spania situația este foarte grea. Marocul, una din țările supuse Spaniei în Africa s'a răsculat ucigând garnizoanele cu soldați spanioli. Mai multe armate trimise să liniștească ținuturile au fost bătute. In urma acestui fapt guvernul spaniol a căzut fiind înlocuit de un guvern conservator în frunte cu Meure. Peste puțin guvernul conservator a făcut o unire cu liberalii transformându-se într'un guvern național care azi a trimis peste 30.000 de soldați în Maroc, îmbunătățindu-se simțitor situația.

* * *

Ungaria trece prin mari tulburări politice. Stăpânirea lui Horty nu mai mulțumește pe nimeni. Tirănia și abuzul a sfârșit prin a duce restul de țară în care se sbate maghiarimea la marginea prăpastiei. Pentru aceasta stăpânitorii de azi ar voi să readucă pe tron Regele „apostolic" Carol de Habsburg, ce se află în Elveția. In acest scop mulțime pe dovezi de credință vin dela Budapesta. Astfel de ziua numelui habsburgului s'au ținut slujbe religioase în toată Ungaria din ordinul stăpânirei.

Țările învecinate și în deosebire România, Iugoslavia și Cehoslovacia nu pot permite însă ca Regele Carol să revie la Budapesta, — el fiind vinovat de toate relele ce le-au suferit popoarele subjugate vechei Ungariii.

Din lăuntrul hotarelor.

Intreaga țară a sărbătorit în ziua de 19 August a patra aniversare, adică împlinirea a patru ani, dela bătălia din câmpiile Mărășeștiului, unde armata și neamul nostru s'au acoperit de glorie.

Această bătălie a fost cea mai mare din câte s'a dat în răsăritul Europei, în afară de aceea dată de generalul rus Brusiloff.

Germanii, austriecii, ungurii și bulgarii adunaseră cele mai bune trupe ce le aveau. Forțele lor erau de trei ori mai numeroase ca ale noastre. Mackensen, unul din cei mai mari generali germani comanda lupta. Ei bine, totul s'a sfărmat în fața împotrivirei de fier a unui pumn de soldați români.

Zădarnice au fost atacurile repetate de câte zece ori pe zi în același loc. Zădarnică o bombardare de iad: românii și-au păzit bine pământul strămoșesc ne dând înapoi nici cu o palmă.

Această strălucită victorie a avut mari urmări atât în lăuntrul hotarelor cât și în afara lor. Prin ea noi ne-am putut păstra Moldova, unde am adăpostit armata ce-a dus mai apoi până la Budapesta vestea unirei tuturor românilor. Tot prin biruința dela Mărășești am arătat lumei că soldatul român înarmat bine poate ține piept și învinge cele mai bune armate din lume. Peste hotare victoria noastră a întârziat prăbușirea frontului rus și a tăiat trufia germanilor cari își irosiseră cele mai bune divizii în lupta contra României.

Cu prilejul sfintei sărbătoriri a biruinței se cuvine să ne gândim și la acei cu a căror sânge s'a scris în istoria neamului o pagină așa de frumoasă. Ei se odihnesc acum în luncile arse de soare ale Siretului, tulburate doar de cântecul păsărilor și murmurul apei. Multe zeci de mii pe români vrednici dorm acolo... Dumnezeu să-i odihnească în pace, ca pe niște martiri ce și-au dat sângele pentru Patria lor!

Tot cu acest prilej proslăvim pe viteji întorși la căminurile lor cu sufletul împăcat că și-au făcut datoria lăsând copiilor lor amintirea unui tată curajos. Cinstim de asemenea amintirea Generalului Grigorescu ce s'a arătat ca bun comandant în luptele acestea.

Iar ca un simbol al vitejiei întregei țări amintim că în timpul celor mai aprige atacuri M. Sa Regele Ferdinand și A. Sa Regală Principele Carol, examinau hărțile liniștiți, la cartierul armatei, bombardat de artileria inamică. In liniștea și curajul „Lor se întrevedea victoria, ce-a venit mai târziu adusă de aceste exemple eroice.

Dorobanțul Român necunoscut în catedrala dela Alba-Iulia.

Este aceasta o părere a unui ziar din Bănat: să se așeze în Catedrala ce să ridică la Alba-Iulia pentru a sluji la încoronarea Suveranilor osemintele unui soldat român necunoscut, ca simbol, adică drept mărturie, a vitejiei atâtor sute de mii de viteji necunoscuți, fii poporului acestuia de țărani, morți pentru întregirea neamului. Prin umilul lor sacrificiu s'a câștigat victoria și pentru a-i cinsti, osemintele unuia din ei trebuie să se odihnească în Catedrala regească, unde poporul va veni să se închine lor cu dragoste și respect.

In Franța, Anglia și Italia pentru a se slăvi amintirea sutelor de mii de soldați morți pe câmpul de onoare, s'au ridicat deja în locuri de mare cinste mărețe morminte pentru „soldatul necunocut" ce simbolizează sacrificiul întregei națiuni. Noi nu trebuie să ne lăsăm mai prejos pentru a nu se spune că nu îngrijim amintirea morților nostri sfinți.

Părerea ziarului din Banat de-a se așeza înlăuntrul Catedralei dela Alba-Iulia ce va servi la încoronarea Suveranilor, mormântul „dorobanțului necunoscut" este binevenită. Ea va aduce între zidurile acestui edificiu sufletul întregei națiuni legată de fii ei cei mai buni, morți pe câmpurile de bătae.

Banditii.

Și în țara noasfră ca și în toate țările după acest mare războiu au apărut nelegiuiți ce caută să se folosească de timpurile tulburi pentru a trăi pe socoteala oamenilor cinstiți prin furturi și omoruri.

Bande întregi s'au alcătuit din dezertori și criminali amnestiați, adică iertați prin bunătatea stăpânirei. Aceste bande înspăimântă ținuturi tntregi, mai ales în basarabia, Dobrogea și Moldova prin fărdelegi fără seamăn, chinuiri hoții la drumul mare și omoruri cum nu s'a mai apucat în România de acum cincizeci de ani.

Ulciorul nu merge însă de multe ori la apă. Stăpânirea a luat măsuri aspre pentru stârpirea și prinderea banditilor, potere puternice urmăresc pe vinovați pe cari îi împușcă fără cruțare când se împotrivesc. Astfel în curând se speră că primejdia banditilor să înceteze, drumurile devenind tot atât de sigure ca și înainte de războaiu.

Bucium.

CITITI ȘI RASPANDITI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI", ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi.

Apel către publicul român!

Pentru dezvoltarea industriei casnice Românești, Reun. Regina Maria a Femeilor Rom. din Baia-Mare. a luat hotărârea de a înființa un atelier de țăsut în Baia. La intervenirea d-lui Moțet inspector industrial am și primit pentru acest scop un mic avans dela Ministeriul de Industrie, care cu plăcere aprobă planul. Scopul nostru este: De a da avânt mai mare industriei de casă a țărancei noastre, de a da femeilor dela sate mai ales celor ce locuesc în ținuturi puțin productive pânea în decursul iernei, când ar fi aplicate sub conducere la țăsut în acest atelier. De a ne provede casa cu covoare, ștergare, costume frumoase și durabile în loc de cele cumpărate pe bani scumpi dela străini. De a da prilej intelectualelor noastre, elevelor absde școală, orfanilor dela azil s. a. să se introducă și ele în arta țăsului. Peste tot să ridicăm bunăstarea poporului dela sate contribuind totodată la venitele statului pentru a cărui întărire avem să muncim cu toții!

Cum însă Reun. de curând înființată, nu are mijloacele necesare ca să poată învinge greutățile începutului, rugăm on. .publie și îndeosebi institutele financiare să binevoiască a ne da concursul — prin oferte benevole în bani și material bruț, în cânepă, lână — cari au să fie trimise la adresa d-nei Angela Pop, casiera Reun. unde se pot face și comenzile.

Băia-Mare, la 22 August 1921.

In stimă
Comitetul.

INFORMATIUNI

Bolșevici ne cer grîu

După ce ne-au furat cele șase sute de milioane în aur duși la Moscova pentru a nu cădea în mână germanilor încă din timpul războiului, după ce de nenumărate rânduri s'au împotrivit contra alăpirei Basarabiei, după ce caută să doboare țara noastră prin uneltiri ascunse, bolșevicii înfometați ne cer grîu. Și pentru ca să li se dea, vin bun în țară câțiva trimiși de-alor să cumpere grîul muncit de noi. Inainte de toate, dacă ne prisosesc bucate le vom trimete în străinătate unde ne vor fi bine plătite și în schimb vom aduce mașini și multe de care avem atâtă nevoie.

Așa cer nevoile noastre. Ce putem aduce din Rusia decât dear rublele care-s mai ieftine ca hârtia de scris și năravurile rele ale bolșeviciilor.

Ne pare rău că un neam așa de mare ca cel rusesc a ajuns să naibă ce mânca, dar n'avem ce face. Ni-e mai aproape pielea de cât cămașa.

M. D.

Pentru o casă de citire.

In ziua de 7 August 1921 orele 5 p. m., a avut loc în parcul „Mavrodin" din această comună, o mare serbare, sub președinția de onoare a d-lui Dimitrie A. Mavrodin și președinția activă a d-lui Alexandru Bădulescu Administratorul plășii Pantelimon, în scopul de a se strânge fondul necesar înființărei unei case de cetire în comună.

Serbarea a fost organizată de Comitetul Casei de educație națională din localitate, compus din subsemnatul, d-nii Vasile Cârlogea și Petre Niculae învățători, D-ra Eclisia Mateescu învățătoare, Preotul D. Nițulescu, d-nii D-tru G. Mitre Prioar, Virgil Stănescu, Șeful Stației Frunzănești, N. Niculescu, Gregior, Victor Croitoru, Șeful Secției de Jandarmi, C. Bădică, Șeful Postului de Jandarmi și alții.

A asistat un mare număr de locuitori din localitate și împrejurimi. Serbarea s'a deschis cu o frumoasă cuvântare rostită de Preotul D. Nițulescu în care arată scopul pentru care s'a dat serbarea și importanța cititului în viața poporului.

Elevii școalei din localitate sub conducerea d-lui V. Cârlogea învățător, au executat coruri, recitări și altele.

S'a reprezentat apoi de către un grup de tineri „Doctorul fără voe" de Molière. Modul cum fiecare și-a executat rolul a atras entuziaste aplauze tinerilor artiști.

D-l Sub Locot. Dumitroclu Niculae din Compania 6. Jandarmi Pedeștri, de fel din aceasta comună, donează 52 volume în scopul arătat mai sus, lucru pentru care Comitetul îi aduce vii mulțumiri și pe această cale.

Seara la orele 9 a avut loc un bal în sala de așteptare a Stației Frunzănești frumos decorată, la care a luat parte un numeros public din București și împrejurimi.

Radu I. Niculescu.

Producția teatrale în comuna Indol

Un frumos eveniment s'a petrecut în comuna noastră în 17 Iulie a. c. Mult iubiia noastră Soră de Ocrotire, d-na Elvira Corcheș, înlăturând greutățile începutului, a pregătit cu copiii de școală o producțiune teatrală cu un program destul de bogat și totodată foarte educativ. E ca un început frumos de primăvară în comuna noastră un astfel de eveniment unde aproape de 7 ani copiii sunt lipsiți de carte. La producțiune a contribuit și Sora de Ocrotire din comuna Tur, lărgind programul cu câteva cântări și jocuri naționale. Venitul e destinat pentru înfăptuirea unei mici biblioteci poporale. Ajute D-zeu ca și în viitor să poată lupta cât de mult pentru luminarea poporului.

Un participant.

A S. R. Principesa Elisabeta pe frontul greco-turc

A S. R. Principesa Elisabeta fica M. S. Regelui Ferdinand a României și moștenitoarea tronului Greciei, va pleca pe frontul din Asia-Mică, în fruntea unui spital, pe care în conduce.

Foametea în Rusia Reprezentantul la Londara al organizațieiamericane de ajutoare, declară că primele aprovizionări de alimente cu personalul necesar pentru repartiții a și părăsit Hamburgul și Danzigul cu destinația spre Riga. Toate măsurile au fost luate pentru ca alimentele să fie împărțite numai copiilor și bolnevilor.

Publicitatea Culturei Poporului

Delimitarea frontierei cu Ungaria. Membrii comisiunilor pentru delimitarea frontierelor dintre România şi Ungaria ca şi cei pentru frontierele dintre Jugoslavia şi Ungaria au sosit eri la Budapesta. Astăzi ei vor fi prezentaţi regentului şi apoi vor fi primiţi de către contele Bethlen. Seara prim-ul ministru va da un dineu în onoarea lor.

Şcolare. Ministerul de instrucţie, face cunoscut că—contrar ştirei publicate de unele gazete —toate şcolile se vor deschide irevocabil pe ziua de 1 Septembrie.

Descoperirea unu nou complot la Chişinău. La Chişinău s'a descoperit o nouă organizaţie comunistă. Pariicipanţii au fost arestaţi şi daţi în judecata Curtei marţiale după care vor înfunda ocna pe viaţă.

Dela comitetul executiv pentru statua Avram Iancu Cluj

„Oraşul Cluj a donat comitetului executiv pentru statua eroului Avram Iancu din Cluj, un admirabil şi preţios tablou original, de Acoş Tolnai. Comitetul la rândul său a hotărât aranjarea unei loterii, al cărei câştig va fi acest tablou preţios, care are dimenziunile: 2×2 80 m.

Tabloul e expus la magazinul de haine a D-lui Neumann, în piaţa Unirii No. 14, unde se pot obţinea şi bilete de loterie a 100 Lei bucata. Bilete se mai pot cumpără şi la biroul comitetului (primărie camera No. 34).

Tragerea vă avea loc în 30 Septemvrie a. c. la ora 4 p. m. în sala No. 4 a primăriei, iar tabloul se extradă contra biletului care a câştigat, 3 zile după tragere".

Secretarul general al comitetului:
Preşedinte:
G-al Petala.

Dr. Dandea,
consilier oraşanesc.

Având în vedere nu numai nobilul scop al loteriei, dar şi valoarea tabloului ce se poate câştiga, suntem siguri, că biletele se vor vinde în câteva zile.

Ziarul Cultura Poporului, la rândul lui îndeamnă pe toţi românii adevăraţi, de-a contribuii în măsura cea mai largă pe la cumpărarea biletelor acestei loterii, spre a se putea vedea cât mai curând ridicându-se statuia aceielui român: „Avram Iancu."

Ziarul Vostru nu primeşte Subvenţii de la nimeni deci abonaţivă cât de mulţi.

Acei ce răspândesc ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi,

Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit in ţară şi in străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMORARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire
cântece de plugărie, păstorie şi pescărie,
cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000,000** deplin vârsat

Secţia de Bancă — **Secţia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsităţii No. 3. C. 921

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 19 — 1 leu — Opt pagini — 5 Septemvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

PRIM REDACTOR: VINTILA N. PETALA

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PRIM REDACTOR: VASILE D. CHIRU

Redacția: Str. Dorobanților 11 — SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

DESCHIDEREA ȘCOALELOR

Se apropie ziua când copiii după o vacanță destul de îndelungată trebuie să se reîntoarcă la școală. O ușoară tristeță se ceteşte pe fața lor. Vara a trecut şi odată cu ea şi jocurile. A venit vremea învățăturii. Ca mâne harnici, se vor scula de dimineață şi după ce vor învăța lecția se vor duce cuminți cu cărțile la subțioară la școala apropiată, cei cari au întrat acum stângaci şi rușinoşi, ceilalți obișnuiți cu învățătorii şi colegii lor zgomotoşi şi zburdalnici. Larma din ograda școlii e întreruptă numai de venirea unuia nou pe care toți îl înconjură, îl întreabă şi apoi îl iau în jocul lor. Dar, sună clopotul. Școlarii se încheie cuviincios la haine şi în rând câte doi pornesc în clasă. După slujba bisericească care aduce binecuvântarea Domnului pentru ca munca să le fie spornică, învățătorul ceteşte catalogul încet ca să aibă timp să se uite bine la fiecare, pentru a-i face cunoştința şi a vedea dacă va fi școlar sârguincios.

Odată isprăvită strigarea catalogului, învățătorul începe să vorbească despre rostul școalei şi însemnătatea învățăturii, îndemnând pe toți școlarii să-şi dea silința pentru a-l mulțumi pe dânsul şi pe părinții lor. Cam așa se petrec lucrurile la deschiderea anului scolar. Odinioară la această sărbătoare veneau şi părinții copiilor, așa că micul școlar atunci când își auzea numele strigat de învățător se ridica mai plin de încredere pentru a răspunde la chemare.

Astăzi vremurile s'au schimbat. Viața e așa de grea încât bieții părinți nu au timp pentru așa ceva. Copilașii mai mult golași stau zgribuliți în bancă iar domnul învățător ştiind nevoile micuților cată să fie cât mai bun şi blând pentru a-i face să uite sărăcia de acasă. Mulți din copilaşi nu au nici cărți, nici caete. Până şi de învățat e greu astăzi. Așa fiind lucrurile ce-i de făcut? Învățătorul trebue să se înțeleagă cu preotul şi primarul şi să meargă pe la oamenii cu stare din sat pentru a cere dela fiecare cât îl lasă inima. Unul dă o chilă de porumb, altul o sută, două de lei, un al treilea niște haine sau încălțăminte veche şi așa după câteva zile de stăruință poți imbrăca şi cumpăra cărți pentru școlarii săraci.

Deşi viața e foarte grea, părinții să nu se codească. Copiii trebuiesc dați la școală dentru că cine are carte are parte. Străinii au pus şi pun mâna pe negoțul şi fabricile noastre tocmai fiindcă ştiu carte. Oare copii noştri dacă vor şti tot atâta carte cât şi străinii nu ar fi în stare să facă negoț şi să stăpânească fabrici? Fără îndoială că da, Să mai luăm aminte că străinii au foarte multe şi bune școli şi bani destul de mulți pentru a le ține. Pentru asta cu atât mai vârtos să ne dăm copii la școală pentru că numai aceasta îi va face oameni luminați şi harnici cari, ajungând gospodari sau meşteşugari buni, îşi folosesc lor dar mai presus de toate folosesc țărei.

Tăria unei țări se măsoară după numărul oamenilor cu carte pe care îi are. Numai învățătura temeinică poate să plămădească oameni în adevăratul înțeles al cuvântului cari, pe lângă agonisita zilnică, să fie în stare a face în clipele grele jertfa însăşi a ființei lor pentru Patrie.

De aceea țara are nevoie de oameni luminați. Părinți, nu vă uitați la greutățile zilei de astăzi şi după ce ați jertfit pe front apărând țara, jertfiți şi acum pentru luminarea odraslelor voastre.

Părinți, dați-vă copii la școală.

M. D.

A. S. Regală Principele Nicolae

Doritoare de a şi cunoaşte poporul şi țara, odraslele regale au colindat satele şi orașele Românei mari dela un capăt la altul.

Şi'au venit si la noi, aci în Ardealul românesc, desrobit de armatele înțeleptului şi marelui lor părinte. Clujul a avut fericirea ca în mai puțin de două luni să fie vizitat de A. A. L. L. Regale Principii Carol şi Nicolei. Vizitele acestea regale lipsite de regiditatea formalităților exagerate din alte țări simple, şi fără pretenți au umplut de bucurie pretenți, au umplut de bucurie şi de mândrie toate sufletele românești:

* * *

Mai zilele trecute Clujul a avut ca oaspe pe A. S. Regală Principele Nicolaie. Sentimentul de dragoste nestăpânită cu care a fost primit de populația Clujului, şi iubirea pe care A Sa a arătat-o față de această populație sunt cea mai bună dovadă că între tron şi popor sunt legături de dragoste așa de strânse, în cât nu există putere pe lume care să le poate nimici. Aci în Ardeal, A. S. R. Principele Nicolaie e cu mult mai puțin cunoscut decât cum e în Regat. Acolo toată lumea îi cunoaşte jucurile lui copilăreşti cu ciobănaşii din munți Sinaiei şi dragostea frățească pe care o are față de simplitatea rustică a copiilor de țăran, cu care îi plăcea să stea de vorbă ceasuri întregi. La Iaşi in timpul refugiului, câți orfani şi copii rătăciți de părinții lor n'au fost scăpați de foame şi de frig prin intervențile Lui mărinimoase şi sincere? Acum e mare, jocurile copilăriei şi le-a lăsat în poienele din codrii Sinai, şi preocupărilor Lui l-i s'au deschis orizonturi mai largi. Dragostea lui însă, față de țărani şi față de această țara, a prins îi sufletul Lui tânăr şi entuziast rădăcini mai adânci şi lucrul acesta se vede în toate vorbele şi acțiunile lui.

Cu ocazie vizitei pe care a făcut'o la Cluj, Alteța Sa Regală întrebat fiind de Consulul englez dacă i-a plăcut în Anglia de unde se întorsese de curând, El cu ochii scânteietori de convingere şi de mândrie a răspuns: „Da dle Consul, mi-ap lăcut în Anglia Dvoastră dar, îmi place pureă mult mai mult aci în România noastră.“

Câtă mândrie națională şi câtă dragoste de pământul țărei e închegate în aceasta cuvinte! Dumuezeu să ni-i ție.

Paleş.

Păreri orientale

In gara Adjud am asistat la execuția unui biet învățător, care se apăra destul de frumos şi inteligent față cu întreitul atac furios îndreptat împotriva lui de către un advocat, un mare proprietar şi un... îmbogățit de războiu.

Marele proprietar rău amărât de suferințele exproprierei ținea isonul advocatului care ataca vehement pe „cei nepregătiți care se vâră în politică neglijând însărcinările speciale ce au“. Imbogățitul de războiu icnea uneori aprobând cu toată puterea pumnului său, părerile celor doi. După lungi desbateri — trenul aşteptat venea peste trei ore — s'a ajuns la concluzia, dată c'o seninatate de conştiință adorabilă, că: „preotul să rămână în biserică“, învățătorul în școală, profesorul pe catedră, doctorul la bolnavii săi, militarul la cazarmă, căci ei nu sunt pregătiți pentru politică şi încearcă lucrurile zădarnic“.

„Politica domnilor, zicea advocatul, să se facă de oameni pregătiți, care ştiu ce însamnă un parlament şi ştiu să întocmească o lege.

* * *

Deoarece nu fac politică, stam deoparte şi ascultăm cu mult interes şi cu o încordată atenție părerile unor oameni luminați. Când advocatul a dat sentința de mai sus fără drept de apel şi când doream să-l întreb şi eu ce binevoeşte d-sa să înțeleagă prin „politică“. Tocmai întra trenul în gară, așa că nu m'am putut adăpa din izvorul cunoştințelor sale. Aşezat într'un colț de vagon mă trudeam să înțeleg sentința magistrală a advocatului, pentruoă, — cum ziceam eu, — dacă toți intelectualii rămân fixați la locurile lor cine rămâne să îndrumeze poporul întrat tocmai acum într'o largă viață politică.

* * *

Nu facem politica la acest ziar, dar nu putem interzice de a lumina pe cei ce doresc lumină. Satele noastre care au atâta nevoe de o îndrumare cinstită şi sănătoasă, satele noastre care nu ştiu încă nici importanța votului universal, nici structura politică a țărei trebuesc lăsate mai departe în stăpânirea vânturătorilor de vorbe mari şi goale? Adecă este absolut necesar, şi mai folositor, ca enorma masă a alegătorilor să fie şi mai departe amețită de vorbăria agenților electorali, plătiți ca să-şi laude şefii? Sunt acești trepăduşi „pregătiți“ pentru marea artă de care vorbea advocatul? Un mare proprietar care cheltueşte o avere pentru a-şi doborâ adversarul, sau un... rentier săltat de bunavoința unui partid politic pentru a ocupa un loc în parlament, au ei oare o pregătire specială? Un oarecare Cațavencu care plânge de la înălțimea tribunei şi declamă sentimente nesimțite, să fie el oare un adevărat şi vrednic om politic?

Iată o sumă de întrebări cari m'au trudit amarnic, dar la care n'am putut răspunde.

* * *

Când zice țăranul nostru „politică“, clipeşte şiret şi închide puțin un ochiu, privind anapoda. Este atât de caracteristic şi concludent acest gest al țăranului!

Dacă „politică“ însamnă minciună electorală, lipsă de scrupul, terfelirea demnității, amorțirea, sau chiar renunțarea la amorul propriu, bârfirea adversarului şi declamarea cu săninătate a celor mai monstruoase aberații, apoi atunci fără îndoială că n'au ce căuta în „politică“ nici intelectualii cinstiți şi demni, nici naivii muncitori, nici visătorii incorigibili. Şi deci a vea dreptate advocatul când spunea că aceştia „încurcă lucrurile“. E foarte adevărat!

De cât, vremurile de acum ne impun să apelăm la acești naivi cari încurcă lucrurile

Cuvântul nostru

pentru a ne scăpa de „arta politică“ a cărei înflorire şi prosperare ne cam speriase.

Căci, dacă din contra, „politică“ însămna grija şi dreptul ce-l are ori-ce cetăţean pentru a lucra după puterile sale, concurând la propăşirea de toţi dorită; dacă „politică“ însamnă cunoaşterea şi practicarea nestingherită a drepturilor şi datoriilor înscrise în legi şi lămurirea cât de largă a acestor legi, pentru cei ce nu sunt încă obişnuiţi cu ele; dacă „politica“ însamnă dreptul oricărui cetăţean de a trimite reprezentanţii pe care îi vrea în sfatul Ţărei, chiar când aceşti reprezentanţi nu sunt stâlpi de partide vechi sau noi, atunci „poiitica“ trebue făcută, — şi este o datorie de a fi făcută, — de către toţi locuitorii unei ţări, cu drepturi cetăţeneşti, şi cu atât mai mult de intelectuali, care sunt în măsură de a pricepe şi de a împrăştia lumina cunoştiinţelor lor, acolo unde vechiul întuneric stăpâneşte conştiinţele, adoarme dorinţa spre o largă dreptate şi amorţeşte tendinţele frumoase.

I Aceasta este adevărata „politică“.

* * *

Iată pentru ce m'au scârbit părerile „intelectualilor“ din gara Adjud.

Dar aceste păreri, resturi vechi de pe timpul unei politici strâmte, când o mână de oameni „artişti în politică“ puneau la cale destinele întregului popor care n'avea drept la cuvânt, nu mai pot trăi astăzi sub imperiul votului universal.

Aceste păreri orientale, cari evidenţiază regretul după trecute vremuri — ce vor dispărea tot mai adânc în noaptea uitării, — nu mai pot provoca curente.

Satele noastre n'au nevoe de „politica de partid“, de frământările odioase şi meschine de lupta sfâşietoare de persoane, de otrava satisfacerilor personale şi egoiste, de tot acest orientalism al politicei străvechi.

Din contra, politica satelor noastre nu poate fi decât cunoaşterea şi practicarea cu sfinţenie a legilor, demnitatea de a nu lăsa încălcate aceste legi, lupta de a trimite în sfatul Ţărei reprezentanţi demni şi cinstiţi şi de a cere acestor reprezentanţi să dea seama de activitatea lor pentru binele ţărei şi a poporului pe care îl reprezintă.

Şi pentru atingerea acestui ţel toţi intelectuali noştri trebue să lucreze, fără daosebire de partide.

Vladimir Nicoară.

Tâlhari şi asasinate

Cete de nelegiuiţi, risipite în lungul şi latul Ţării jefuesc călătorii la drumul mare, calcă gospodăriile şi celor avuţi şi celor sărmani şi nu se sfiesc să omoare şi copii nevinovaţi.

Atât de răi să fi ajuns oare fii neamului nostru, vestit altă-dată prin milă şi omenie?

Viaţa semenilor să nu mai aibă nici un preţ, avutul omului să nu mai fie respectat şi pentru câteva boarfe smulse cu silnicie călătorului, să se ucidă cu atâta cruzime?

Cum se poate!

Neamul Românesc care dealungul veacurilor a păstrat cu sfinţenie virtuţile strămoşeşti?

Neamul acesta blând, milos, cu sufletul înduioşat, cu ochii plini de lacrimi şi la scâncetele unui câine, să fi ajuns un neam de răufăcători?

Oare se poate aceasta?

Sufletul nu se poate schimba de azi pe mâine.

Cruzimea, răutatea, crima, n'au sălăşluit niciodată în sufletul neamului românesc.

Şi totuşi bande de tâlhari jefuesc la drumul mare. Şi totuşi, din fiecare parte a ţării ne vin veşti înfiorătoare. Oameni ciuruiţi de gloanţe, femei sfârtecate de cuţite, copii nevinovaţi spintecaţi în culcuşurile lor, fără teamă de păcat.

Care să fie adevărul? Cine sânt tâlharii, cine sânt asasinii? Sa încercat să se treacă toate aceste crime, pe seama cruzimilor deprinse în război, în care beţia sângelui ar fi întrat în firea omului.

E un mare neadevăr!

Armata românească nu numai că nu purta în suflet cruzimea, dar în însaşi învăţătura ei de luptă, fusese pregătită numai să scoată din luptă duşmanul, nu să-l şi omoare.

In tot cursul războiului, vor recunoaşte înşişi vrăşmaşii biruiţi, că soldatul român, nu înplântat baioneta de dragul valului de sânge în pieptul femeilor, bătrânilor, copiilor şi a vrăşmaşilor răpuşi, cum au făcut-o duşmanii lui!

Ura aprinsă, răzbunarea firească, ce clocotea în sufletu lui în vremea îndurerării, i-s'a topit în iertare şi uitare când soarele nădejdii împlinite l-a lumi nat poteca întorsului acasă. Că minul pustiit, vitele furate, părinţi bătuţi, femeile batjocorite, de .le giuniile de streini ce au călăuzit armatele vrăşmaşe în părţile d ţara cotropită; de batalioanele de dezertori ce s'au pus în slujba biruitorilor de-o clipă, unde a tre zit cruzimea iertată şi de oamen şi de Dumnezeu la întorsul în acasă!

In care oraş, în care sat, soldaţii întorşi la căminul lor, au spintecat de vii tâlmacii pestruiaţi ce s'au vândut cu trup şi suflet duşmanilor noştri?

Cum nu a rămas în sufletele lor deprinderea sângeroasă a războiului?

Şi cum se poate oare, ca aceşti soldaţi români, să şteargă lacrămile învinşilor rămaşi înlăuntrul hotarelor ţării lui, să le întindă o mână de frăţească şi omenească împăcare, dacă în sufletele lor ar sălăşlui cruzimea?

Nu, explicaţiunea tâlhăriilor şi crimelor trebule aiurea căutată.

Ţara noastră mărită, bogată' cu poporul ei atât de blând, atât de iertător şi atât de îngăduitor; ţara noastră a devenit limanul mântuitor al tuturor neamurilor streine. Izvoarele nesecatei ei bogăţii, au atras puhoaile streine de pretutindeni.

In jurul hotarelor noastre, foametea rânjeşte lacomă. Dincolo de hotarele noastre se întinde cimitirul alb, în care s'a făcut şcoala crimei. Din balamucul nebuniei roşii, cei scăpaţi răspândesc germenul turbărei. Din ţările în ruină şi mizerie, invadează în ţara noastră, cei ce înbăindu-se în sângele semenilor lor, nu mai pun preţ pe viaţa omenească, cei ce au trăit ani de zile din jaf şi crimă şi au înălţat omorul şi tâlhăria la însaşi chemarea firească a vieţei.

Intre aceştia trebue căutaţi cetele de tâlhari şi de asasini.

Bandele ce ucid şi jefuesc în Dobrogea, nu sânt formate de Români. Tâlharii ce cutreeră Basarabia şi Moldova semănând moartea în urma lor, nu pot fi fii neamului nostru; Banditii ce mânuesc bombele, ce aruncă linile ferate în aer, ce ucid fără milă, nu pot avea nici un strop de sânge românesc.

Descoperirile viitoare ne vor da dreptate, fiindcă românul nu poate fi tâlhar şi asasin.

In faţa acestei invazii de criminali streini, avem datoria să ne apărăm cu îndârjire ţara, viaţa şi avutul cetăţenilor nostri. Ospitalităţii noastre tradiţionale ne silesc ei, să-i punem frâu. Hotarele să fie închise. Cei ce ne-au năpădit să fie alungaţi fără milă. Aceia ce vor înfrânge hotărârea noastră să ştie că vor avea de înfruntat şi urgia celor mai aspre pedepse. Pentru cei ce trec graniţele ţărei noastre prin locuri ascunse, cei cărora nu le putem cunoaşte trecutul şi gândurile cu care sau furişat, mila să nu ne înduioşeze şi asprimea pedepselor să făurească graniţă de netrecut.

Pedeapsa cu moartea, ce nu avea raţiune între hotarele noastre, atunci când eram singuri, numai ea va curma lanţul nesfârşit al crimei.

In interesul apărărei noastre naţionale, legiutorul nostru are sfânta datorie ca printr'o lege de câteva rânduri să pedepsească cel mai aspru faptele ce ne pregăteşte ruina: Tâlhăria, crima, jaful prin blândeţea legiurilor noastre se întind azi fără teamă.

Legiuitorul are această datorie nu numai pentru a garanta viaţa şi averea cetăţenilor, ci o datorie şi mai înaltă, aceia de a putea statornici în faţa întregei lumi, că şirurile nesfârşite de tâlhari şi asasini, nu sânt şi nu pot fi români.

Nu amnistia solicitată pe toate tonurile, de o anumită presă ne vor putea consolida liniştea în ţara noastră liberă, ci pedepsele cele mai grele vor pune stăvilar tâlhăriilor şi crimelor aduse din afară.

Baia-Mare 1921.

V. Stăncescu.

CITITI ŞI RASPANDITI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI“, ce trăieşte numai prin Voi şi pentru Voi.

Cititorilor nostrii celor dela sate

Înţelegând dela început rostul înfrăţirii energiilor, şi-al închegărei neamului românesc, călăuziţi de sentimente patriotice, dâudu-ne bine seama de greutatea actului întocmit pentru luminarea şi propăşirea tutulor cetătenilor, v'am dat vouă că răturari de pretutindeni, vâm dat vouă, ţărănime foaia noastră de cultură şi educaţie cetăţenească.

La această foaie s'au strâns toţi învăţaţii timpului, generali, profesorii, universitari, literaţi, preoţi şi învăţători, spre a răspândi poporului învăţăminte de folos, spre a lumina sufletele celor rămaşi în umbră, slăvindu-se cinstea în munca rodnică a cetăţeanului, legându-se odată pentru totdeauna frăţia celor dintr'un ţinut cu altul, arătând celor cari nu'au avut de unde să afle, care sânt drepturile şi datoriile lui de cetăţean, supus legei, arătând omenirei ce-a fost în stare să facă dorobanţul român iubitor de Patrie şi Rege, ca să-şi apere hotarul strămoşesc.

Asta a fost ţinta „Societăţei Cultura Poporului“, înclipa când v'a dat vouă, această foaie *şi această ţintă o putem spune cu mândrie au ajuns'o, şi munca noastră a fost înţeleasă atât de cărturarii satelor cât şi de ţărănime*, cari s'au grăbit să sprijinească acţiunea pornită prin foaia noastră.

Şi nu ne-am dat la oparte în faţă nici unui obştacol, am răsbit cu putere greutăţile menţinerei gazetei noastre, isbutind să dăm cititorilor o foaie bună, folositoare pe înţelesul tutulor, cu un preţ sub cost, pentrucă dorilorul de lucruri mari şi frumoase, să poată avea o scriere românească, plătind numai 30 lei un abonament pe an.

Acest sacrificiu material l'a făcut Societatea „Cultura Poporului“ pentru voi cărturari şi ţărănime.

Dar pentruca acţiunea noastră să fie într'adevăr întregită, *irebuie ca voi Primari, preoţi şi învăţători* să nu vă mulţumiţi, să vă opriţi numai pentru voi, foaia noastră, ci adunaţi pe săteni, la clacă sau la şcoală în zile de sărbătoare, şi să le citiţi rândurile noastre, luminându-le sufletele şi mintea, culegând învăţămintele cari va face din ei, muncitori cinstiţi, ai României mari.

Răspândiţi foaiai noastră cărturări şi dregători ai satelor, îndemnaţi ţărănimea să se aboneze şi să urmeze sfaturile ce nu sânt date de cât spre folosul lor, al nostru, al tutulora, căci numai aşa veţi face o faptă de adevăraţi români.

Cei mai mulţi din eărturarii satelor, ne-au înţeles, dar a mai rămas o parte cari nu din lipsă nu vor să aboneze sau să citească foaia naastră, ci din vădită rea voinţă. Aceştia sânt sau au fost duşmanii culturei româneşti, sânt răufăcătorii sufletelor voastre, pentrucă numai un om nevârstnic la minte poate alungă fără să vadă adevărul, foloasele ce le poţi căpăta din învăţămitele ce le vei culege din foaia „Cultura Poporului.“ *Pentrucă numai un om rău la suflet, prost şi îngânfat, poate spune: că n'are nevoie de carte, căci ştie destul,* când omul până la moarte are nevoie de carte, care e hrana sufletească a fiecăruia.

Să nu urmaţi povaţa rea a acestor, cari dorm în întunericul sufletelor lor mici, ci *prindeţi pildă de la aceia carl voindu-vă bine-le, vă arată foloasele ce le veţi avea din citirea foaiei „Cultura Poporului.“* Căci de cât să asvârliţi pe fereastra cârciumei atâţia bani casă vă sdrucinaţi sănătatea şi mintea, mai bine plătiţi nu abonâment cu 30 lei pe an, primind în schimb 52 de foi din cari puteţi culege învăţăminte, fiindu-vă de folos vouă urmăşilor voştri, cât şi ţărei noastre.

Când toţi veţi fi pătrunşi de acest adevăr, atunci mişcarea noastră va fi întregită, foaia „Cultura Poporului“ va putea trăi, pentru binele vostru, al tutulora.

Deaceia cărturari ai satelor, Primari, preoţi şi învăţători, daţi sprijinul vostru, Societăţei, Cultura Poporului, şi prin asta veţi face o faptă de adevăraţi Românii, luptând alături de noi pentru luminarea neamului nostru.

„Cultura Poporului“

Nevoile meseriaşilor

Ne aflăm azi în faza unei prefaceri mari.

In mijlocul preocupărilor noastre stă ţăranul şi meseriaşul român. Pentru îmbunătăţirea ţăranului s'a făcut reforma agrară — o instituţie nouă, care taie brazde adânci în viitorul neamului nostru.

Problema meseriilor e o problemă deschisă încă şi tot atât de importantă din punctul de vedere al desvoltării ţării, întocmai ca reforma agrară.

Şi totuşi meseriaşul român parcă n'ar fi luat destul în seamă. De soartea lui însă e legată fericirea şi pacea ţării.

Atât ţăranul, cât şi meseriaşul român trebue adus la brazdă. Trebue să creăm şcoli în oraşe şi sate şi căminuri pentru copii de meseriaşi, ca să-i luminăm şi creştem în duhul naţional.

Meseriaşilor mai mici, cari au fost pe diferite fronturi.

Meseriaşii aceştia toţi au trebuinţă de ajutorul artificial al statului, ca să nu se ducă pe sfârlă.

In urmare ar trebui să cerem şi noi legi, în cari să zicem, că cutare meseriaş primeşte instrumente şi maşini în cinste, dacă are garanţă morală şi purtare bună.

Sculele aceste statul le-ar putea anticipa meseriaşilor mai mici chiar şi în cazul când îndustriaşul din chestiune nu s'ar arăta vrednic de încrederea obştei.

In cazuri escepţionale statul va trebui să deschidă credite de bani meseriaşilor mai de frunte ca să protejeze astfel îndustria română.

Ce tablou trist e când vezi ţatelierul unui meseriaş în ruine gol şi părăsit.

Şi ce frumos şi splendid tablou ar fi când meseriaşul român n'ar fi ros de viermii sărăciei şi n'ar colinda gol şi fără adepost pe uliţele oamenilor.

Cu meseriaşi chibzuiţi luminaţi şi bine situaţi putem spori averea naţională şi putem romaiza şi recuceri oraşele noastre, cari în trecut au fost un adevărat blestem pentru noi Românii.

Va veni vreme, când mulţi dintre copii ţăranilor îsi vor lua rămas bun dela sate şi vor întra la meserii.

Căci dacă ţăranl e talpa ţării, atunci îndustria şi comerciul este inima ei.

Dr. Jon Giurgiu.

Pagina literară

Credința ostășească

(Schiță)

Mă prezenta la mobilizare.

Si înțeam în inimă un junghiu și capul îmi erea parcă gol de gânduri. Vedeam eu bine că un presimțământ nou, cum nu-l avusesem niciodată mă chinue, și voiam să nu-l bag în seamă. In aer însă, în dangătul clopotelor, în forfoteala oamenilor și în figurile lor vesele și înbujorate dar care ascundeau o grije nemărturisită, întrezăream eu bine, că nu e glumă, că e adevărat război, acuma.

In 1913 când tot așa am alergat la sunetul trâmbiței, nu avusesem nici o grije, mă pregăteam ca de-o călătorie plăcută în locuri necunoscute, pe când acum. mi se umpleau ochii de lacrimi.

Mă uitam mai lung la casele pe unde treceam de obiceiu. mi se păreau că zidurile lor, știute mă privesc cu regret, că prind viață, că un glas nou ne auzit până atunci îmi urează drum bun și din varul lor colorat se încheagă fel de fel de tablouri ce 'mi oglindesc clipă cu clipă propia mea viață.

Ne înțelesul turburărei mele, se mărea cu grijea de necunoscut, fiindcă fusesem mutat la un regiment nou, unde nu cunoșteam nici soldații, ce urma să-i comand și nici camarazii și mai marii mei.

Până am ajuns la regimentul meu, aflat pe malul Dunărei, m'au chinuit fel de fel de vedenii înduioșându-mă lacrimile familiei, jalea nepotolită a mamei, vorba așezată, cu durerea stăpânită a bietului tata. De am ajuns, gândurile mi s'au împărțit, tot felul de treburi mi-au spulberat amintirile dureroase, și o viață nouă, s'a înfăptuit, de nu mai mă conoșteam eu singur, acuma.

Cum mă gândisem pe drum, așa am făcut. Intâiul soldat ce mi-a eșit în cale din compania mea l'am luat tovarășul meu de război, dându-i în seamă lucrurile mele îngrămădite într'o lădiță.

Il chema Ion Lepădatu. De ani, nu erea așa mare, dar necazurile vieței îi boțise și înbătrânise chipul, lacrimile îl arsese, ștergându-i luciul ochilor.

Văduvise de curând și îi rămăsese cinci copil, unul după altul, ca uleile cu miere, cum îmi spunea el, lăsați în seama mame sii o bătrână neputincinasă și lipsită; dar mai mult în grija Domnului.

Vorbea cu greu, dus tot pe gânduri, dăr mă îngrijă și vedea de mine cu dragostea unui frate mai mare.

Mă sfiam parcă să-i zic pe nume de și poate de ani eream mai mare de cât el și îl strigam totdeuna: Moș Ioane.

Imi prinsese curând, toate obiceiurile și se lipise de sufletul meu ca și când am fi trăit la o laltă de când e lumea.

Ostenit, trudit, mă dobora de multe ori somnul, și pregetam să mă ingrijesc, dobândind o nepăsare curioasă, vecină bună, cu nesimțirea.

Moș Ion, nu-mi da pas să trândăvesc. Imi vorbea cu graiul lui mărăcănos de sănătate, îmi aducea să mă spăl, primenelî de schimb, câte un oușor fiert, câte un puișor rumenit, pe lângă mâncarea dela popotă, și nu mă lăsa până nu mă ospătam bine, până nu mă schimbam de hainele prăfuite și mă odihneam în așternut curat. Nu aveam curajul să mă înpotrivesc voinței lui și îl ascultam supus, ca un copil cuminte.

Veni și vremea intrărei noastre în luptă, Moș Ion dăduse lucrurile ce nu-i trebuiau în primire la companie, din lada mea înfundase în sacul lui și îucă într'unul, atâtea mărunțișuri de nu mai știam cum le poartă, și nu se deslipea de lângă mine, cu nici un chip. Nu prindeam de veste că mi-e sete și Moș Ion 'mi dădea un păhărut mic cu apă, ori cu cogneac, înpotrivindu-se să beau mai mult. ori de socotea că mi-e foame, 'mi strecura din sacii lui fără fund, te miri ce.

După câte-va zile de marș, în care vreme Moș Ion, 'mi vorbea cu intențiunea vădită să mă mângâie, să 'mi risipească gândurile negre, știind cu toții unde ne ducem—am ajuns în câmpul de luptă. Porunca mai marilor noștri erea să rămână în urmă, între brancardieri—oamenii ce nu luptau, dar cine a putut isgoni pe Moș Ion, de lângă mine.

Cu mâinele goale, fără un băț măcar, plecat sub povara sacilor cu merinde, uflate cu de toate, înainta voios în ploaia de gloanțe, mereu în preajma mea, nepăsător de cele ce se petrec în jurul lui, cu neclintită nădejde în ajutorul lui Dumneceu. că va putea să-și implinească datoria.

Inaintarea noastră, era tot mai anevoioasă. Obuzele răbufneau nemilostive sfredelind pământul pe de-a rândul și înălțând coloane de praf și fum spre cer. Gloanțele infanteriei piuiau necontenit oprindu-și flueratul în pieptul câte vre unui viteaz, ori înflorind vre-o frunte cu o floare nuanță de rubin.

Căderau ai noștri unii fără să mai spună o vorbă, alți urlând de durere se svârcoleau în țărână, țipau, strigau, înjurau cumplit și din toată linia se înălța spre soarele ridicat sus, un vuet de durere, împletit cu șuere, cu pocnete, cu bufnete surde, cu zăngănit de fierărie, cu un blestem înfricoșat. Vuetul rămânea în urmă, ca o geană de întuneric depărtată, rândurile luptătorilor treceau inainte, să înfăptuiască un nou val al durerei, mereu înainte, mânați de un suflu nevăzut, de îndârjirea răzbunătoare, împinși par'că de indemnul vaetelor celor căzuți.

Și Ion ținea lanțul trăgătorilor, mormăind a supărare.

Se înoptase bine când valul luptătorilor noștri cuprinsese câteva rânduri de tranșee dușmane.

Mă ridicasem, mințit de liniște să iau măsurile de pază când un glonț rătăcit poate, mă lovi în piept, sfredelindu-mă nesimțit, ca un fior de frig, lăsând parcă o dâră de aer rece.

Respirarea mi se înecă, un gâlgâit cald cu miros de pământ proaspăt imi năvăli în gura arsă de sete, o sfârșeală dulce ca toropeala somnului mă cheamă spre pământ, mă impleticii și căzui fără cunoștință.

Târziu în noapte, am simțit ca o clătinare ce 'mi zguduia tot corpul, în care se înfigeau parcă ace înroșite, fără să mă deștept bine. Când mă trezii, erea lumină și deslușii in jurul meu, priviri îngrijate, iar plecat spre mine, un tânăr necunoscut, îmbrăcat în alb ce 'mi surâdea prietenos. Am privit o clipă închizând iar ochii apoi când m'am trezit, nu știu cât timp trecuse mă aflam în spital.

Cu greu mi-am reamintit, gândurile mi-au revenit, simțind viața cum renaște în pieptul în care simțeam tot mai vie durerea. Lângă mine veghea Ion.

Nu am să uit viața toată surâsul lui cald, privirea lui fericită și vorba lui domoală.

— Să trăiți domnule Locotenent, ați scăpat acum, dar nu vă mișcați.

La vizită medicul, un prieten, coleg de școală, mi-a istorisit de votamentul ordonanței mele, ce cu toată impotrivirea medicilor nu mă părăsise o clipă și nu plecase de lângă patul meu, tot timpul cât m'am zbătut cu moartea. Am aflat povestea scăpărei mele, eroismul simplu, al soldatului meu brav, erou adevărat, conștient și hotărât în fapta lui de credință. M'a luat la spinare târându-mă toată noaptea până la postul de prim ajutor. Inainte de a ajunge cu povara lui, se luminase bine de ziuă, și două gloanțe din urmă i se înfipsese în pulpa piciorului stâng.

Când a ajuns sub coastă și m'a încredințat medicului, a căzut și el mototol la pământ, ne-a trimis pe amândoi la acelaș spital și cum s'a întremat el, nu s'a mai deslipit de patul meu.

Plângând ca un copil, l-am strâns în brațe pe fratele Ion, l-am sărutat și mulțumindu-i din suflet, am fost sguduit de vorba lui simplă și așezată.

— Asta era datoria mea. Eu nu luptam, eram dat pe lângă dvstră să vă îngrijesc.

In viața mea, nu am scris o pagină mai duloasă, decât raportul pentru decorarea bravului meu soldat și nici o bucurire nu am avut mai mare, de când trăesc, de cât în clipa în care am văzut decorația atârnată de pieptul salvatorului meu.

Ce inimă de aur, ce suflete mari au avut în războiul acesta, cei mai buni tovarăși ai noștri, sărmanele noastre ordonațe. și câți nu au murit.

V. Chiru.

In fața Adevărului

de **Mihai Codreanu.**

„Iar steagul roșu
să fâlfâie 'n vânt,
„Cum fâlfâie 'n ziua
de — Armindeni".

Adrian Vereș

Aruncă-ți idolii în foc și 'n vânt
Aruncă scrumul lor — ca 'n veci să piară
Și urma vechilor păpuși de ceară
De pe cuprinsul noului Pământ!

Apoi, pe drumuri noui și 'n nou vestmânt,
Și renegând părinții tăi de fiară
Și liberat din propria ta ghiară, —
De-asupra-ta te 'nalță sus cu-avânt!

Iar când în fața Lui, Acelui, Unul,
Vei învăța cum fuge tot nebunul,
Zădarnic de fireștii lui strigoi, —

Îți vei privi cu desnădejde lutul,
Și 'nspăimântat uitându-te 'napoi,
Vei adora, îngenunchiat trecutul.

Mocanul la „popit".

Vedea mocanul că în lume e cam greu de trăit. Iar lui nu-i cam plăcea munca, mai ales că s'a întâmplat să fie badea omul dracului, iar mocanul cam leneș. Se gândește el, să chiteșe, ce să se facă?

Bine ar fi să se facă el un slujbaș, un primar, ori un notar. Că ce-ți pasă? Stai colo pe scaun scrii, iscălești și bagi banii în pungă.

Dar parcă tot mai bine-i popă!

Colo Duminica, îmbrăcat frumos parcă ești îngerul lui Hristos și numai cânți și citești.

S'a hotărât: se duce să se facă popă.

Intreabă din oameni și aude că în cutare loc este un Vlădică care „popește". Hai la el.

— Dăruește-mi dreapta.

— Ce-i cu tine om bun. I-ar fi întrebat blagin Vlădica, Cum-îl jalba?

— Apoi cum să fie bună, că vreau să mă faci un popă.

— Nu se poate omule, nu ai pregătire...

— Fă-mă dascăl — atunci.

E cam greu și dascăl, dar pot să te fac: Știi să cânți și să cetești ceva.

Fleacuri de acestea nuștiu, lasăle la pustia — dar de tocat și tras clopotele nici dracu nu mă întrece! L-o fi făcut sau nu Vladica dascăl, n'am știință, dar de râs știu c'a răs! *Petru Gh. Saviu.*

FOITA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Prin muncă

Mustața jumulită, galbenă de tutun, căzută pe oală, și plină de stropi înghețați, umbreau buzele subțiri și bătute de vânt, lăsând să se vadă nasul subțire, fin, ce pornea din dreptul frunței șănțuite. Doi ochi mici, încărcați de durere, formau sprâncenele ce păstrau încă o formă corectă. Purta pălărie tare, îndoită puțin la colțuri, și trasă pe frunte. Intră sfios și luă loc lângă sobă, mai spre fundul cârciumei. Bătu în masă, cerând o litră de țuică.

— Avem și fiartă, dete cu gura co'ana Safta, = cu doi bani mai mult, dar face, foarte bună, încălzește... aduc?

— Adă co'ană, că tot am eu drum de bătut, zise el, apoi rezemându-și capul în palme, privi în zare, dus pe gânduri. Sorbi apoi din țuică, o mirosi ducând'o din nou la gură ca și cum pentru primaoară încerca o astfel de băutură, lipindu-și palmele noduroase de pereții vasului.

Cârciuma începuse să se golească. Stan își atârnă dibla în cui, ușurat că scăpase de-o povară. Doi trei meseni pălăvreau și râdeau în neștire, sorbind în prostie alcoolul pe care cocoana Safta, veselă de câștig, nu 'nceta să le aducă. Sticlele se goleau repede și cădeau rotogolindu-se pe podea.

— Stane = șopti nea Florea, întreabă pe nepieptănatul ăla de colo, de mai vrea băutură. Că pare-ai fi greu să ceară. Băiatul se 'ntoarse ca un titirez pe vârful călcâelor, apropiindu-se de masa drumețului.

= Mai doriți ceva?

Drumețul tresări ca deșteptat din somn. Holbă ochii la el, privindu-l țintă. Fața i-se lumină.

— Stane — bâlbăi el.

Copilul îl privi nedumerit, neștiind ce să-i răpunză.

— Văd că m'ai uitat.

= De... ce să zic... dar...

— Nu ești tu din Brădiș?

— De-acolo, păi. Dar sânt trei ani de zile, încheiate, de când am plecat dela boerul, unde-am fost... Veneai poate pe la curte Dta?

— Din când în când.

— D'aia.

— Și de ce-ai plecat de-acolo?

— Ii poveste lungă.., dar Dta ești din Brădiș?

— Da.

— Cunoști dară de boerul Vlădescu, d'ăl mic spun?

Drumețul dete din cap „da"... Maica mă dăduse lui Stanciu lăutaru, să mă crească, d'aia știu lăuta... Boerule, răspunse lui Nea Florea, care'l chemase, îmi dați o lecuță răgaz... 'mnealui e dela noi... Și, Dzeu să-l ierte, — urmă el povestirea — taman se 'mbolnăvi; când nu aveam 4 ani în capăt, că mă dădu de suflet lu boeru Vlădescu, ăl mic. Murind maica, nu mai aveam pe lume de cât pe boeru și pe Stanciu ce din când în când venea pe la curte, de mai mă 'nvăța vr'un cântec. Dzeu îmi luă pe Stanciu, și de-a tunci întră ura între boerul ăl mare și cu cel mic, și ăl mare, când e să vină plaza rea pe capul omului, a făcut ce-a dres, mai cu vorbă mai cu mărturii mincinoase, că făcu „procest" și bagă la pușcărie, nene, pe boerul ăl mic, așa bun, nevinovat cum era dânsul. Se vedea cât colo că era strâmbătate dar boerul Dumitru, putea să se pună cu judecata?, le ticluise frățâni-su, în așa chip, că bietul om nu fu crezut. Ba nu zău, îți vine Dțale să crezi, că om cu bani, cu teama lui Dzeu, așa tam nesam, din senin. să se facă hoț, și să pândească pe frateso la drumul mare, să-l omoare? Ii de crezut? Nu-i, dar l'au închis, ci că arătase la *judicată* niște *polițe* de-ale ălui mic, de-i scosese dator și i-a pus *sicfestru* pe avut, de lăsară pe boeru Dumitru în sapă de lemn. A țipat dânsul că i-le plătise odată, dar de giaba, avea hârtie la mână și-a eșit tot el cu fața curată...

Cârciuma se golise de tot. Coana Safta se urcă p'un scaun de lemn fără spate și-aprinse lampa. O lumină gălbuie, bolnăvicioasă îi învălui.

— Da, nene, l'au închis pe nedrept. Iată sânt 3 ani de când nu l-am mai văzut.

Drumețul își șterse cu podul palmei, lacrima ce i-se furișase din ochi.

— Și?

— Și, dacă plecase „tăticul", cum îi spuneam, ce era să mai rămân? Frate-său era rău, mă bătea din nimic, Tot satul se plângea de, e ca fiara, nene, și ai-a cuma. Mă minun cum de-a legat casă cu nepoata primarului, învățătoarea, zău, mă minun, mai ales, nu știu de știi, că fusese 'n vorbă cu boerul Dumitru, tăticul meu.

(Urmare). *Angelo Stătescu.*

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

După Săcui şi Unguri, cel mai numeros popor de alt neam, care locueşte pe pământul României, sunt *Germanii*. Ei sunt veniţi, în diferite timpuri, din Germania, şi anume o parte din nord vestul acelei ţări, o altă parte din sudul ei. Cei dintâi sunt cunoscuţi sub numele de *Saşi* şi vorbesc în familie şi între ei, un dialect german (şi acesta de mai multe feluri), care se aseamănă mult cu cel vorbit de Germanii din Luxenburg în apropierea acestei ţări. Dialectul săsesc se deosebeşte binişor de limba literară (din cărţi) germană, aşa că un Român, şi dacă ştie bine nemţeşte, nu-i înţelege aproape de loc. In documéntele vechi ei, pe lângă numele de *Saxones* (Saşi) şi alte nume: *Hospites* (oaspeţi, fiind *veniţi* aici ca străini), *Flandrenses* (după numele unei provincii, Flandra, care e în apropiere de Luxenburg), din care Românii au făcut numele *fleandră* şi *fleoandră*, care însemnează acum zdreanţă, cârpă. Într'un document din archivele Bistriţei, ei sunt numiţi *Teutones advenae*, adecă Germani venetici. Numele de *Sas* nu li s'a dat, pentru că ar fi venit din *Saxonia*, o ţară în Germania, la nordul Bohemiei, ci pentru că de acolo, înainte de-a veni Saşii noştri, au fost chemaţi Germani lucrători de mine (băisaguri) în nordul fostei Ungarii, în Slovacia de azi. După numele acestora s'au numit şi Germanii veniţi în Transilvania tot Saşi.

In număr mai mic s'au contopit între Saşi şi *Landler*-ii, Germani siliţi pe timpul împărătesei catolice Maria Terezia (în secolul al XVIII-lea) să părăsească Austria, fiindcă erau de religia protestantă sau luterană, de care se ţin toţi Saşii din Ardeal.

Saşii locuesc astăzi, pretutindeni amestecaţi cu Români, afară de comuna Cisnădioara lângă Sibii în judeţele Sibiiu, Târnava-mare, Târnava-mică, Braşov, Bistriţa-Năsăud. In număr mic se găsesc în judeţele Alba, Cojocna, Solnoc-Dobâca, Mureş-Turda, Odorhei, Făgăraş şi Hunedoara. Numărul lor e de ceva peste două sute de mii.

In timpul mai vechiu, ei pătrunseseră şi în Moldova în Ţara-Românească. In Moldova, *Baia* era oraş săsesc, unde îşi avea reşedinţa voevodul Bogdan, întemeietorul principatului Moldova. Oraşului acesta, întemeiat în secolul al XIII-lea de Saşi veniţi dela Bistriţa şi Rodna, li zicea în documentele latinate *Civitas moldavienis*, iar nemţeşte *Stadt* (oraşul) *Mulda*. La 1570 era primar în Baia Sasul Georg Kirschner. Baia e acum un sat românesc. Mai erau negustori saşi, formând o reuniune, şi în *Suceava*, capitala de mai târziu a Moldovei. Intr'un zapis (obligaţiune) dela 1673 din oraşul moldovenesc *Cotnar* sunt iscăliţi ca martori numai trei Români, celalalţi cinci sunt Saşi. In zapis se spune lămurit, că la primirea banilor au fost de faţă Români şi Saşi. Tot în Moldova se mai află şi satul *Sasca* (Săsoaica), unde au fost pe vremuri tot Saşi.

In Muntenia, Saşii au întemeiat oraşul *Câmpulung* înainte de întemeierea principatului Ţării-Româneşti. Pe la anul 1690 mai trăiau încă urmaşi de-ai Saşilor. Astăzi Câmpulungul e curat românesc. In judeţul Buzăului este un ţinut mai mic numit *Săsenî*, unde o parte din locuitorii români au faţă săsească şi sunt de o fire foarte domoală. Şi aici trebue că fi fost pe vremuri coloni săseşti.

Dar şi în Transilvania au fost în timpurile trecute mai multe comune săseşti. Se ştie, că oraşele mai mult ungureşti de azi *Cluj*ul, *Dej*ul, *Sătmar*ul, *Vinţ*ul-de-jos, *Trăscău*l, apoi mai multe sate, azi mai ales româneşti, au fost întemeiate tot de Saşi, cari s'au perdut.

Şi despre aşezarea Saşilor la noi lipsesc cele dintâi documente. Cel mai vechiu document al lor e din anul 1224, dela regele ungar Andrei II, dar şi documentul acesta e numai în copie. In document se arată drepturile, pe cari le-au căpătat dela alt rege ungar, Geza II, care a trăit cu vre-o 80 de ani înainte de Andreiu şi sub care au venit în Transilvia. Cum au venit, nu se ştie. Se dă însă cu socoteală, că mai ales în timpul Cruciatelor, mulţi din cruciaţii germani au aflat despre populaţia cea rară dela noi, despre pământul cel roditor şi cunoscând greutăţile vieţii din Germania de vest din timpul acela, s'au hotărât să emigreze la noi, unde pământ era destul. Regii Ungariei priveau cu ochi buni înmulţirea populaţiunii, mai ales fiind vorba de oameni mai pricepuţi în agricultură, meserii şi comerţ decât cei de aici, cari erau mereu în luptă cu popoare barbare năvălitoare dinspre răsărit. In felul acesta, li s'a dat pământ numit *Fundus regius*, adecă *pământ regesc* şi punându-li-se condiţia, ca munţii, pădurile, păşunile şi apele să le folosească în tovărăşie cu Românii.

Aşezându-se pe acest pământ regesc, care de fapt era românesc, Saşii au introdus, ca şi Săcuii, împărţirea administrativă după *scaune*, împrumutată dela Români. In fruntea lor aveau la început cneji, la cari le ziceau *gref*, pentru toţi era *comitele* (voevodul) numit de rege. Pe toţi slujbaşii îi alegea poporul, tot el pe preoţi. La alegerea slujbaşilor luau parte, se înţelege, şi Românii, ba avem dovadă, că ei votau şi la alegerea preotului săsesc, cu toate că Saşii erau la început romano-catolici, apoi luterani, iar Românii ortodocşi (greco-orientali). Iobăgia era oprită în *Fundus regius*, cu toate acestea nobilii unguri, ajutaţi şi de câţiva Saşi nobilitaţi, au isbutit să iobăgească o parte din comunele româneşti-săseşti din vecinătatea Ardealului îobăgit. Locuitorilor de pe pământul regesc li s'a mai dat dreptul să plătească dijma preoţilor lor, nu episcopului catolic dela Alba-Iulia.

La început nu au fost toate comunele săseşti unite sub comitele din Sibiiu, oraş, care era socotit drept capitală a Pământului regesc, cum e socotit azi drept capitală a Saşilor. Ţinutul Bistriţei a fost alăturat la Fundus regius numai în anul 1366, iar ţinutul Braşovului la 1422.

In schimbul acestor drepturi, locuitorii din Fundus regius, Saşi şi Români, au primit şi unele sarcini. Toţi la un loc trebuiau să plătească o sumă anumită de bani de argint, care cu timpul a crescut tot mai mult. Din cauza aceasta, Saşii primiau mai târziu bucuros, pe lângă Românii băştinaşi, şi iobagi români fugiţi de sub jugul nobililor. Aceşti foşti iobagi contribuiau şi ei la plata birului.

O altă sarcină a fost serviciul militar. Saşii era obligaţi să dea 500 de soldaţi, când era război înlăuntrul ţării, şi o sută în afară de ţară. De îndatorirea aceasta militară au ştiut însă să se scape aproape totdeauna răscumpărându-se cu bani. Tot aşa s'au scăpat şi de îndatorirea de-a lucra pentru ţinerea în bună stare a *Cetăţii Tălmaciului*, care a rămas iară în sarcina Românilor, cum a fost şi înainte de venirea Saşilor pe pământul românesc.

Comunele întemeiate de Saşi la început erau toate sate, în care ocupaţiunea principală era agricultura, mai puţin meseriile. Incepând din veacul al cincisprezecelea comunele fruntaşe Sibiiul, Braşovul, Sighişoara, Mediaşul, Bistriţa, Orăştia, Sebeşul-săsesc şi Reghinul-săsesc au primit dreptul de oraş. La 1387, Sebeşul-săsesc capătă dreptul de-a se încunjura cu zid, la 1405 Clujul — pe atunci săsesc — la 1474 Bistriţa şi în felul acesta celelalte oraşe săseşti. Incepuseră adecă năvălirile turceşti şi tătăreşti. Satele săseşti le apărau astfel, că bisericile sătoşti le-au prefăcut în cetăţi încunjurate cu ziduri groase şi aşezate, unde se putea, pe un deal.

Se înţelege, că mai demult nici oraşele săseşti nu aveau case de peatră şi viaţa orăşenilor era simplă. Până în secolul al XVI-lea, Sibiiul era nu oraş cu case de lemn, tot aşa avea, la 1782, Cohalmul mai toate casele de lemn. La 1780, liceul săsesc din Sibiiu nu avea la ferestre geamuri (ochiuri) de sticlă, ci de burduf de oaie. Dacă în Sibiiu era astfel, ne putem închipui cum era în celelalte oraşe săseşti. In oraşe era mare necurăţenia, mai ales că cei mai mulţi orăşeni ţineau porci şi vaci. Hrana orăşenilor era simplă, căci ştim, că până pela începutul veacului al nouăsprezecelea Saşii din Reghinul-săsesc ferbeau odată, mult de două ori pe săptămână câte o oală mare cu varză, din care mâncau toată săptămâna. Carne friptă era numai la sărbători.

Saşii sunt cei mai buni agricultori din România întreagă. Ţăranul lor ascultă totdeauna de sfaturile, pe cari i-le dau cei mai pricepuţi ai lor şi încearcă toate lucrurile nouă iscodite să îmbunătăţească agricultura, creşterea vitelor, legumăritul, pomăritul, vieritul (viticultura) şi stupăritul, *Aceasta* e cauza principală, de sunt mai bogaţi decât Românii şi Ungurii, nu numai pentru că au pământ mai mult şi mai bun. Ei au şi o reuniune de agricultură întemeiată încă din 1843, cu peste zece mii de membrii, ceeace e foarte mult la un popor cu abia peste două mii de suflete. Afară de aceea au *bănci populare* (sistem Reiffeisen, întemeiate în toate satele săseşti începând dela 1886 încoace. Tot acest popor mic are peste cincizeci *reuniuni de consum*, cari procură mărfuri trebuincioase ţăranilor ferindu-i de uzura (cămătăria) unor negustori.

In oraşele întemeiate de Saşi, industriile şi comerciul s'au desvoltat de timpuriu în mod înfloritor. Aceasta e a se atribui atât hărniciei săseşti, cât şi faptului, că prin abuz, pe Pământul regesc numai Saşii aveau dreptul să se ocupe de meserii. Mărfurile produse le vindeau parte în Transilvania şi Ungaria, parte în Moldova şi Muntenia. Aceste două ţări îşi împăcau într'o vreme aproape toate trebuinţele lor de mărfuri industriale cumpărându-le dela Saşi. Din ţările române aduceau negustorii saşi mărfuri brute (materii prime), pe cari le prelucrau, precum şi mărfuri orientale. Pentru înlesnirea comerciului oriental, Saşii s'au învoit, ca în unele oraşe de ale lor, ca în Sibiiu şi Braşov, să se aşeze *companii de negustori greci*, cei mai mulţi de fapt tot Români, dar de origine din Macedonia. De altminteri şi comerţul săsesc se întemeia încă dela început pe privilegii, căci la anul 1382, regele ungar Ludovic I opreşte pe orice comerciant străin, care va ajunge până la Sibiiu, să treacă mai departe cu marfa lui în Ţara-Românească.

Războiul vamal început pe la 1885 între Ungaria şi România veche a strâmtorat rău meseriile şi comerciul săsesc. In timpul din urmă s'au recules, producând postavuri, maşini agricole şi piei. Mulţi industriaşi saşi au trecut, decând cu războiul vamal, în România veche, la Bucureşti, Craiova, apoi pe valea Prahovei şi a Oltului.

Victor Lazăr.

Pe plaiurile Ardealului

II

Trecem prin sate de secui. Rămâne în urma Berenii şi urcând o pantă dulce intrăm în Măgheruş, un sat lung, înşirat pe o vale îngustă. Case îngrijite, balcoane cu flori, ferești cu obloane verzi, acoperişuri de olane, porţi monumentale sculptate, scrise, împodobite, având lângă ele bănci cu o improvizaţie de acoperiş deasupra.

Vizitiul opreşte să adape caii. Deabia acum îi văd bine faţa. E smolit rău, cu mustaţa ca abanosul, uscat ca un ţâr, are mişcări repezite. Aprind o ţigară, şi ca să-l încerc dacă vorbeşte românește îl întreb:

— Dumneta fumezi?

— Fumez, sărut mâna, răspunde el.

Il servesc, fiind complect lămurit asupra originei sale de ţigan ne'aoş. El îmi spune că aici avem jumătatea drumului. Mai la deal o peatră de kilometru poartă numărul 26. M'am lămurit: până la Sovata sunt, prin urmare 52 kilometri dela Târgul-Mureş. Pornim. In marginea dinspre răsărit a Măgheruşului câteva rudimentare fabrici de ţigle, sub lungi şoproane, fabricaţia clădită în bătaia vântului. Şi în jurul acestor fabrici ţărăneşti, câteva case sărăcăcioase, cu acoperişul de pae putrede, găurit de cuiburile vrăbiilor, stau posomorâte şi umilite, ca o negare şi o contradicţie a întrebuinţării materialului fabricat alături.

Caii aleargă acum, în acelaşi trap măsurat şi uniform, pe o vale întinsă. Clăi de grâu înalte şi dese se aliniază pe marginea şoselei. Mai departe porumbul înspicat se clatină în bătaia vântului. Deodată cotind spre dreapta, ni se ridică în faţă, ca o ameninţare, uriaşul deal Alunişul, pe care şoseaua îl fură cu încovoeri măestrite, ocolind în loc pantele ameţitor de repezi şi fugând mereu în sus, pe o distanţă de mai mulţi kilometri. Când priveşti îndărăt, în valea adâncă ce-ţi rămâne în urmă, te înfiori fără voe la gândul că un pas făcut în lături de un cal sperios, te-ar trimite să te odihneşti în fundul prăpastiei.

Lăsăm în urmă o trăsură care urcă greu la deal; în ea două doamne cu voalurile ridicate, privesc cu jind, cum caii noştri merg în trap larg, ca pe loc drept, la dealul ce pare că nu mai are sfârşit. Ajuns în vârful dealului ţi se deschide în faţă o largă perspectivă cu sate multe în depărtare şi cu dealuri mari şi împădurite în spre stânga. Dar n'ai timp să priveşti mult că şoseaua fuge din nou la vale, o vale enorm de lungă, însă cu panta mai puţin repede. Valea nu s'a isprăvit bine când intrăm în comuna Sărata. Când intri în acest sat cunoşti că nu-i românesc. Case mari foarte îngrijite, biserica frumoasă ne arată din turnul înalt ora 8 şi 20; mai departe două case cu etaj, cu ferestrile deschise, fluturâ pe deasupra glastrelor cu flori, perdelile de dantelă albă. Şoseaua curată, cu şanţurile măturate trece acum paralel cu un părâu ce curge dealungul satului.

Eşind din sat, şoseaua aleargă pe o vale cu vegetaţie bogată. In fund spre răsărit sub un voal de ceaţă se înalţă albastrul munţilor depărtaţi. De la un timp se alătură lângă şosea, şi merge paralel cu ea, calea ferată de la Arad spre Paraid. Dintr'o văicea se ridică frumosul turn al unei mici vile. Cu cât ne apropiem vila răsare mai înaltă, dar ceva mai jos de şoseaua care trece mai sus de ea. Când mă uit bine văd că vila poartă o firmă mare: „Sovata". E gara mare din Sovata. Vasăzică am ajuns.

Intrăm în sat, care deşi mare, cu unele case destul de frumoase nu-i tocmai atractiv. Casele nu tocmai curate, şoseaua plină de bolovani, care pe marginea şanţului iau proporţii uriaşe, gospodării nu tocmai îngrijite. Şi doar e satul din preajma băilor. Mi s'a spus că locuitorii sunt români dar şi au uitat complect limba. Numai unii bătrâni mai ştiu puţin românește. Că sunt români de origină ne spune religia lor: sunt greco-catolici, şi în Ardeal numai românii aparţin acestui rit.

Trecem înainte. Ici, o fereastră deschisă prin care se vede o rochie orăşenească ce fuge grăbită de la geam, colo o umbrelă, de sub care se iveşte o privire curioasă, dincolo un ciorap transparent terminat cu'n toc Ludovic XV, îţi vorbesc lămurit de apropierea băilor Sorata.

— Unde oprim? întreb eu.

— Uite ici, la „Vendegleu".

Mă dau jos şi abia acum simt protestarea tăcută, dar energică, a oaselor cu încheieturile anchilozate după patru ore de drum.

— La patru plecăm înapoi, spun vizitiului.

— Bine, sărut mâna. Se vede că aşa vrea stăpânul său, să-i sărute mâna necontenit. Intru la hotelul din faţă, o vilă cu etaj, cu balcoane pline de flori, cu scări frumoase şi îngrijite.. După ce cu greu am găsit pe un bătrân care rupea puţin românește, aflu că băile sunt mai departe, sus, pe dealul împădurit. Cu atât mai bine, că pe aici nu-i tocmai aşa de frumos cum se spunea.

Vladimir Nicoară.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Porumbul şi mămăliga

Porumbul, numit în Ardeal *cucuruz*, iar în Moldova *păpuşoiu* să cultivă foarte mult ca plantă alimentară, furageră şi industrială. Sunt mai multe varietăţi de porumb, cunoscute sub numele de: *cincantin*, *dintele calului*, *haugan* şi *scorumnic*. In tot cuprinsul României Mari, să cultivă foarte mult din pricină că poporul nostru să hrăneşte pretutindenea cu porumb, din care face *mămăligă* sau *mălaiu*, pe câtă vreme grâul să cultivă mai mult pentru hrana locuitorilor dela oraşe şi pentru export.

Porumbul este originar din America şi în Mexico creşte sălbatic. El a fost introdus în Europa prin veacul al 16-lea; în Ţara românească pe la sfârşitul veacului al 17-lea sub domnia lui Şerban Cantacuzino (1678—88); în Moldova la începutul veacului al 18-lea de prinţul Constantin Mavrocordat, iar în Ardeal sub domnia lui Gheorghe Racoţi I. (1631—48).

Purumbul dă o *făină*, compusă din: 12.80 la sută de principii *azotate;* 58.40 la sută *amidon;* 1.50 *dextrină, glicoză;* 7 *substanţe grase;* 1.50 *celulază;* 1.10 *sărui* şi 17.70 la sută *apă*. Porumbul este mai sărac decât grâul în substanţe azotate şi neazotate (amidon, dextrină şi glicoză) dar este *cu mult mai bogat* în substanţe grase, cari sunt aşa de trebuincioase pentru omul muncitor şi din care pricină să întrebuinţează porumbul în măsură foarte mare la îngrăşarea animalelor.

Valoarea nutritivă a porumbului este recunoscută de cei mai mulţi învăţaţi, deşi unii îi atribue însuşirea de a fi greu la mistuit. Condiţia de căpetenie pentru ca porumbul să fie un nutriment bun este ca el să fie de calitate bună şi bine copt, *să nu fie stricat*, mucigăit, căci atunci el otrăveşte omul şi poate da naştere la o boală cumplită, care bântuie populaţiunea românească a ţării noastre în mod aşa de grozav, cunoscută sub numele de *pelagră*, despre care voiu vorbi pe larg atunci când voi începe cu descrierea boalelor.

Din făina de porumb să face: *mămăligă, turtă în spuză, mălaiu în test, jumări cu lapte acru, terci* şi *păsat*. Afară de aceste forme porumbul să mai mănâncă fiert, fie copt, fie necopt (în lapte), în acest caz să mai mănâncă şi fript.

Mămăliga este de două feluri: *pripită* sau *fiartă mult*. Cea *pripită* să mănâncă mai mult pe la oraşe şi ea să prepară punând făina în apă sărată când fierbe, puţin câte puţin şi amestecând'o aşa că ea să fierbă toată deopotrivă, deşi să fierbe mai puţin decât în mămăliga *vârtoasă*, care să face la sate şi care se prepară astfel: făina să pune toată de odată în apă puţin cam sărată, care fierbe şi să lasă să fiarbă până ce să încearcă mai de multe ori ca să dea în foc ca laptele când fierbe, cu care prilej să sparge grămada de făină cu făcăleţul prin mijlocul ei, pentru ca apa s'o pătrundă bine. După ce s'a fiert bine, făina să amestecă cu făcăleţul bine şi mult pentru ca să nu să facă cocoloaşe. Ţăranul împarte mămăliga pusă pe masă tăind'o cu o aţă sau rupând'o în codri; el o mănâncă caldă şi rece, şi întotdeauna pune mai întâiu mămăliga în gură apoi fiertura sau ceea ce are pe masă; lucru bun, practic. căci mămăliga are trebuinţă de sucurile gurii (salivă, bale), de care să îmbită mai bine dacă ca este întrodusă mai întâiu. Ca mâncare de lux să consideră mămăliga fiartă în *lapte dulce*, în loc de apă, şi care pe lângă că este mai gustoasă este şi mai hrănitoare.

Mălaiul, care să întrebuinţează mai cu seamă în Oltenia (judeţul Gorjiu) este cu mult mai copt; el să prepară şi să coace aproape ca pânea. Mălaiul este mai asimilabil; coaja lui este mai dalce decât miezul şi peste tot este mai dulce ca mămăliga.

Terciul nu este altceva decât mămăligă pe jumătate lichidă pe care o mănâncă copii mai cu plăcere decât mămăliga vârtoasă. In unele părţi să mănâncă terciul cu felii de brânză dunicate în ele; în alte părţi să amestecă cu zamă de prune, care-i dă un gust plăcut.

Păsatul este tot un fel oe terci însă făina din care e făcut este măcinată mai mare. Uneori făina de porumb este fiartă în lapte dulce, la care să mai pune şi puţin unt sau untură de porc şi atunci constitue o mâncare foarte gustoasă.

Porumbul până ce este încă în lapte (necopt) să mănâncă *fiert* sau *fript*, fiind foarte plăcut la gust. Din porumbul copt să mai fac *floricele*, (cocoşi, cocoşei) pe cari copiii le mănâncă cu mare plăcere.

Mai este aşa zisul *cocoloş*, care să compune din brânză invelită în mămăligă şi coaptă pe cărbuni, având un gust plăcut. In unele părţi ale Moldovei să prepară *chitacul* din făină de porumb amestecată cu tărâţe de grâu, care apoi să coace ca şi mălaiul. In alte locuri mălaiul să amestecă cu *dovleac* (bostan) fiert formând o hrană gustoasă. Unii ţărani bogaţi şi chiar orăşeni mănâncă un fel de *plăcintă* preparată într'o tingire sau tigaie astfel: să taie mămăliga în felii şi se aşează mai multe rânduri de mămăligă şi de brânză, apoi pe deasupra să toarnă unt şi aşa să pune în cuptor (topşă); ea este o mâncare foarte bună şi hrănitoare.

In **medicină** ceaiul de mătasă de porumb să dă ca *diuretic*, (care inlesneşte udul) şi ca recoritor (10 grame de mătasă la 1000 grame de apă) sau sub formă de *sirop*, 20—60 grame.

La *sate*, babele întrebuinţează porumbul în multe boale. Astfel: când să opreşte udul să ia 2 până la 3 strugeri, vârfurile dela o mătură de grădină, 10 pătrinjei, să toacă la un loc mărunţel, să fiarbă în apă, să strecoară şi apa să bea în mai multe rânduri, amestecată cu seminţe de in pisate mărunt. Ceaiul de mătasă de porumb să bea pentru piatra din beşica udului. Cine vede pentru întâia oară în an un porumb înflorit îi ia mătasa, o sucă, o pune în rachiu şi o bea pentru friguri. Pentru curgere de sânge (emoragie) să bea ceaiu de ciocane de porumb amestecate cu coaje de stejar. Pentru bubele din cap şi chelie să spală cu leşie de ciucălăi. Când cineva are durere de pântece să înfăşoară cu mămăligă caldă pusă în cârpe. Mămăliga caldă să mai pune amestecată cu măduvă de porc şi cu fiere de porc, peste care să toarnă unt de neft, la *bolfele* (umflăturile) dela gât. Gutuiarul să vindecă trăgând pe nas fum de faină de porumb arsă, iar pentru tusă să afumă tot aşa. Opăreala copiilor mici (sugători) din cauza udului să vindecă presărând făină de porumb în chişleag (lapte închegat) şi să pune între petice, cari să aplică pe partea bolnavă; tot pentru obrinteală să mai pune făină amestecată cu raciiu.

Dr. Vasile Bianu,
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

Inteligénţa animalelor

— Da copile, şi animalelor le plac glumele, dovadă, istoria elefantului.

— Care elefant ?

— Burrah-sahib, ale cărui fapte le-a povestit Lady[1]) Barkens.

— După furtună — povesteşte ea, — merserăm să vizităm elefanţii cari luau o baie sau mai drept vorbind îşi făceau un duşi, căci îşi umpleau trompele cu apă, apoi să stropeau pe corp, scoţind strigăte de bucurie şi plăcere. La câtă-va depărtare, bucătarul stând înaintea unui cuptor de pământ pregătia şupaţiile, — un fel de plăcinţi cu cari să nutresc aceste animale. Noi stăturăm câte-va momente de vorbă cu cornacii[2]). Unul dintre ei, Mehmet un bătrân neaoş african ne lăudă inteligenţă fără pereche a elefantului său şi ne propusă să ne dea o probă despre aceasta, Burrah-sahib, care tocmai eşia din apă, veni să-şi ceară prânzul. Cornacul punându-ne în dosul unui arbor, ca să nu fim văzuţi de elefant, zise băcătarului să aducă şupaţiile, apoi să depărtă. La început elefantul rupse o cracă de copac, lucru de altmintrelea obicinuit şi fără importanţă; de bună seamă el voia să se servească de ea ca de un evantaliu, spre a se apăra de muşte ca şi ceilalţi elefanţi; cel puţin aşa credeam noi. Insă nu, Burrah-sahib avea alt gând, căci el privi în toate părţile cercetând cu atenţinne împrejurimile. Apoi crezâ du se singur, luă repede o plăcintă, o pusă pe capu-şi o acoperi cu craca ruptă din copac având grijă ca să aşeze bine frunzele cu trompa, încât să nu să mai poate vedea lucrul furat.

După ce sfârşi această operaţie, elefantul începu să-şi ceară mâncerea cu mult sgomot. Cornacul începu să vină alergând, ca şi cum ar fi venit de departe si începu să întindă elefantului plăcintele, carî dispăreau una după alta în gâtlejul lui cel uriaş. Porţia sărăcăcioasă a unui elelfant să compunea din doauăsprezece plăcinte; acest număr este abia îndestulător, spre a-l ţine în bună stare.

După ce elefantul înghiţi pe cea de e unsprezecea plăcintă, Mehmet să gătea să-i dea şi pe cea de a doauăsprezecea, însă negăsind-o o ceru bucătarului, care spuse că le-a adus pe toate. Elefantul însuşi să îngrijeşte, strigă cu un ton ascuţit, răstoarnă cu trompa o cutie goală ce era alături, caută în dreaptă şi în stânga, scormonind pretudindeni. De odată cornacul să întoarce spre şiretul elefant şi-i porunceşte să îngenunche. Burrah-sahib să supuse, nu fără oarecare împotrivire. Mehmet să urcă pe spatele elefantului, dă la o parte craca ia plăcinte pe care ea o acoperea, să preface supărat, numeşte pe animal un pungaş, hoţ şi-l pedepseşte mai mult de formă, prefăcându-se că-l bate cu acea-cracă, care acoperise lucrul ascuns.

Burrah-sahib, ne spuse Mehmet, reuşise de mai multe ori, mai înainte de a-i descoperi acest şiretilic, a ne face să credem pe bucătar un om şiret, care voia să ne păcălească.

— O! ce întâmplare glumeaţă! Un elefant, care păcăleşte pe om şi râde de el!

— Asta o făcea poate, ca să capete mai mult zise Lenuţa:

— Se poate copila mea, zise tatăl, căci animalele sunt foarte pricepute în a-ş căpăta ceace le trebue sau doresc şi pentru aceasta aleargă la tot felul de viclenii!... *P. Pănoiu.*

[1]) Lady va să zică doamnă sau cocoană în englezeşte.
[2]) Cornaci, adecă conducători de elefanţi.

Oftica sau Tuberculoza

I.

Este cunoscut de toată lumea că cele mai grave şi mai răspândite boli (morburi) din omenire precum şi acelea care au făcut cele mai mari ravagii este sifilisul şi tuberculoza. Pericolul şi gravitatea acestor două boli constă în prinul loc în extraordinara putere de rezistenţă şi de înmulţire a microbilor care le produc Spirochetul sifilisului şi bacilul tuberculozei sunt cei mai inexpugnabili înamici ai omenirei în contra cărora au luptat şi s'au sacrificat pentru amenire sute de generaţii de medici, fără că până astăzi să se poată descoperi o armă sigură contra bacilului şi spirochetului. Cu toate astea, dacă în direcţia tratamentului medical nu s'a ajuns, până astăzi la mijloace sigure de vindecare a tuberculozei, apoi în ceia ce priveşte mijloacele de apărare contra acestui boli, ştiinţă a ajuns foarte departe şi a descoperit mijloace sigure şi indiscutabile.

Tuberculoza este dezordinea generală a organismului produsă de activitatea unui microb care se numeşte bacilul lui Koch. Această desordine organica (boală) îşi poate avea focarul (centrul) în orişicare din organele interne şi externe ale corpului omenesc, producând încetul cu încetul distrugerea tuturor funcţiunilor fiziologice a acelui organ şi în majoritateă cazurilor producând chiar distrugerea organului. Cu toate că în majoritatea cazurilor tuberculoza este localizată într'un anumit organ, efectele activităţei microbiene se generalisează şi astfel întreg organismul este alterat şi dacă tratamentul fie medical, fie higienic nu e serios, în cele mai multe cazuri organismul este distrus.

Dacă fiecare dintre noi şi-ar da câtuşi de puţin seama de pericolul mare ce-l prezintă tuberculoza pentru sănătate şi mai ales de capitala importanţă a celui mai riguroase higiene în profilaxia şi vindecarea acestui flagel, cu siguranţă frequenta mortalitate a omenirei s'ar diminua considerabil.

Dar pentru a te putea apăra contră unui înamic, trebuie mai înainte de toate să cunoşti pe acel înamic şi mai ales să cunoşti armele care să fie eficace în luptă pe care o duci contră lui.

De aceia vom face o scurtă expunere a semnelor după care poţi cunoaşte (simptomelor) tuberculoza, adecă a manifestărilor externe susceptibile de întuiţie ca atare vizibile şi apoi vom arătă armele pe care le posedă omenirea pentru extirparea acestei boli.

Aceste rânduri sunt scrise pentru acei care n'au avut posibilitatea să-şi câştiga o cultură generală în direcţia medicinei, prin şcoli sau prin lecturi particulare prin urmare, pentru marea majoritate a populatiei: *ţăranii* şi *muncitorii*.

II.

Dar să revenim la subiect. Este în deobşte cunoscut în cercurile medicale că gâcirea boli (diagnosticul în tuberculoză este unul dintre cele mai dificile. Această se datoreşte în primul loc faptului că primele simptome ale tuberculozei se aseamănă, sau sunt aproape identice cu simptomele altor numeroase boli (mai ales când tuberculoza e localizată la plămân) ceia ce necesită o vastă cultură medicală şi o îndelungată esperienţă diagnosticală şi clinica pentru ca medicul în diagnosticul pe care îl pune să evite confuziă.

In al doilea rînd greutatea în diagnozticul tuberculozei se datoreşte faptului că manifestările externe ale boalei nu coincid cu momentul contaminărei. Aşa că un individ poate obţine dela medic ca diagnoztic: o bronşită, a pneomonie etc., iar de fapt el să aibă tuberculoză, dar care nu s'a manifestat prin simptomele caracteristice şi prin urmare neîndoioăsă. Iată o confuzie în punerea diagnosticului, confuzie care aduce după sine agravarea boalei tocmai datorită faptului că neputându-se recunoaşte, nu s'a putut purcede la combatareă ei.

Vom cerca să arătăm o parte din simptomele cele mai frequente şi mai caracteristice a acestei boli.

In primul loc unul din semnele care ne-ar putea conduce spre bănnirea tuberculozei, natural, în concordanţă şi cu alte simptome, a fost şi este scăderea continuă a poftei de mâncare şi prin urmare o continuă şi perzistentă slăbirea a organismului. Această slăbirea organismului, însă, este întovărăşită în majoritatea cazurilor de o progresivă surmenare organică (bolnavul nu poate rezistă la nici o oboseală) şi în acelaş timp de o pronunţată greutate în respiraţie. Respiraţia îndividului atins de tuberculoză este greuaie şi provoacă un fel de şuerat asemănător şuierului pe care îl provoacă vântul spulberând fruuzele uscate a unei păduri în timpul toamnei — un suer ascuţit sec, uscat. Alte simptome caracteristice a tuberculozei sunt; dureri continue de cap, creşterea temperaturei în fiecare zi, în spre seară, şi mai ales transpiraţia (sudoarea) foarte abondentă în timpul nopţei. Urmează apoi o îndispoziţie generală, bolnavul e veşnic nemulţumit cu tot ce-l înconjoară, iar senzibilitatea psihică este exagerat de accentuată. Cu cât boala se apropie de o manifestare evidentă intervin celelalte simptome a boalei şi anume, când e vorbă de tuberculoză localizată la plamâni, (cazurile mai frequente) bolnavul simte un junghiu în piept, dureros într'un anumit punct de obiceiu în partea superioară a plămânului. *Pauleş.*

(Va urma)

Din toate

Muncind, numai muncind...

Am colindat vara trecută o mulţime de sate dela poalele munţilor din judeţul Buzău. Plecasem cu gândul s'adun poezii din popor, fiindcă — de ce să n'o spun? — îmi plec mai mult doinele şi baladele simple şi duioase decât toate mofturile sucite şi fără de nici-un tâlc ale copilandrilor, cari scriu aşa, numai ca s'adune ochii lumii asupra lor: oameni însemnaţi, cari hoinăresc toată vremea pe uliţele oraşelor şi . . . n'au ce face.

Mie îmi tremură tot sufletul, când aud:

Mult mi-e dor, mămucă, dor
De cel codru 'nfrunzitor
Şi de stâna cea cu oi...

şi rămân rece, când citesc:

In castelul cu trei turnuri de smarald
Bat trei clopote de-aramă...

Dar să nu mă fure vorba cu altceva, decât ce vreau să spun acuma.

Am văzut prin sate tot soiul de gospodării, unele mai bune, altele mai rele. Niciuna însă n'a fost aşa de aşezată şi de temeinică, cum era a învăţătorului Gheorghiţă Popa din Crângu.

O casă mare, înaltă şi trainic clădită pe marginea şoselii. Pe prispa umbrită cu flori puteai sta de drag la odihnă şi la vorbă, privind peste întregul sat.

Am rămas acolo, la sfat, cu Gheorghiţă Popa după o cină la o masă rotundă şi scundă, învelită c'o pânză albă ca neaua. Copiii învăţătorului, cinci la număr şi toţi micuţi, steteau cuminţi în jurul mesei şi nu se mişcau decât ca să între după mama lor, vrednică gospodină, care umbla forfota, de colo până colo, ca să ne îndestuleze şi să ne mulţumească pe toţi.

Am rămas apoi singuri, noi bărbaţii şi, pe când amurgul se lăsa încet, întunecând dealurile smălţuite de semănături şi abia mai îngăduindu-ne să zărim ţăranii, cari se 'ntorceau dela munca câmpului, Gheorghiţă, om de vârstă mijlocie, cu ochi albaştri, blânzi, a 'nceput să-mi spună molcom, par'că cu sfială:

— „Ei, Domnule, nu e pământ aşa bun p'aici, pe la noi. E mai mult deal pietros. Puţin loc de semănat şi de fânaţe. Da şi noi — cum le-am spus de-atâtea ori sătenilor mei, la biserică, la şcoală şi la cârciumă chiar, dacă-i ducea Pustia p'acolo — să nu ne dăm bătuţi, măi fraţilor. Că omu d'aia e om: să scoată pâine din piatră seacă! Să muncim şi să ne facem ţarina roditoare.

Da, am ştiut eu, Domnule, că vorba, cât o fi ea de bună, tot nu se lipeşte de inima omului, cum se lipeşte fapta doveditoare de hărnicie. Şi, să mă crezi că la asta n'am gândit mai mult: să dau o pildă satului de cum se face o gospodărie, când m'am apucat să-mi strâng şi eu un cuib. Eram prea tânăr pă vremea aia şi prea îmi plăcea să citesc, ca să m'apuc, pentru mine, să mă gospodăresc. Da, cum ţi-am spus: vream să dau o pildă.

Am luat de nevastă pă fata preotului nostru d'inainte, astăzi mort, Dumnezeu să-l ierte! N'avea bani femeia, că zestrea i-o mâncaseră nişte cumnaţi, hrâpăreţi ai ei, da era harnică şi econoamă, aşa cum o vezi şi Dumneata astăzi. Eu aveam câte-va parale strânse şi-am mai vândut şi o pereche de cai ai mei. Cu ce bruma am luat pe ei, mi-am rotunjit o sumişoară, tocmai cât îmi trebuia ca să-mi cumpăr o bucată de pământ cu puţin rod de vie. Cu ce ştiam dela părinţi, cu ce-am învăţat în şcoala normală şi cu ce-am mai prins dela oameni, mi-am lucrat şi eu pământul, cum am putut mai bine. Şi să nu crezi că nu mi-am văzut şi de şcoală. Ferească Sfântu! Altfel, nu mi-ar fi ajutat Dumnezeu să ajung şi eu un om mai cu stare, cum sânt — Slava Domnului! — acum. Invăţătorul, care se scoală de dimineaţă, nu stă de vorbă toată ziua despre politica ţării şi, mai cu osebire, nu dă pe la cârciumă, apoi să ştii Dumneata dela mine că se poate îngriji şi de şcoală şi de gospodăria lui.

Ce să-ţi mai spui? Muncind şi numai muncind, mi-am făcut în câţi-va ani casa, care o vezi şi mi-am mărit şi pământul.

Dar, marele câştig n'a fost ăsta, ci altul. Mi-am apropiat sătenii, cari au început să vie mai des la mine, să aibă încredere în mine, fiindcă văzuse cu ochii destoinicia mea, să mă întrebe de una, de alta şi eu nu pierdeam nici-un prilej să le pomenesc de şcoală, de foloasele ei şi de nevoile ei, pentru cari nu dă nimeni o mână de ajutor. Ţăranii se codeau la început să-mi răspundă. Când au văzut însă grădina şcolii plină de flori într'un loc, de pomi roditori în altu şi de legume, în altu şi-apoi, când au auzit la biserică corul făcut de mine din şcolari, copiii lor, nu mai puteau de bucurie şi de mândrie. Şi aşa s'a făcut că m'am trezit, încetul cu încetul, cu câte un părinte venind la mine:

— Păi, Domnule învăţător, par'că ziceai că n'ai ferestre bune la şcoală. Am şi eu copii acolo şi mi-i că s'or îmbolnăvi.

Uite ce m'am gândit eu: tot mă duc Sâmbătă la târg să vând lemne; oi cumpăra cuţanii mei, aşa ca pentr'o pomană, nişte pervaze şi geamuri...

— Să trăieşti, bade Ştefane. Faci o faptă bună, pentru care au să te laude oamenii şi are să te răsplătească Dumnezeu.

Şi pleca omul cu faţa veselă şi cu cugetu mulţumit c'a făcut un bine.

Începutul a fost greu. In urmă, se întreceau oamenii, care de care, să-mi ajute şcoala, pe care o simţeau acum ca pe a lor.

Aşa că, după cum prea bine vezi Dumneata, eu nu m'am gândit numai-de-cât să mă jeluesc statului şi până când să-mi vină ceva dela el, să las să-mi tânjească şcoală. Şi e o cinste pentru mine ca să-i dăruiesc şi eu, din averea mea, mai mult decât dă un om din sat...

Ascultam, cu ochii umezi de bucurie, minunea, pe care-o povestea Gheorghiţă Popa. Şi, când se'ntunecase de-abinelea, am intrat în casă. Ce strălucire pe mobila de lemn, săpată cu flori de mâna lui şi pe scoarţele ţesute împărăteşte de nevastă! Câtă curăţenie şi câtă grije de a pune toate la locul lor! Şi iată cum dorm copiii, cu obrăjiorii roşii şi cu ochii cuminţi închişi de perdeaua genelor!

Atunci, în casa asta liniştită şi fericită, m'am gândit la sbuciumul uşuratic al tuturor celor, cari aşteaptă binele de-aiurea: dela o leafă mare sau dela ajutorul rudelor şi streinilor, pe cari însă nu caută să si-i apropie şi să le fie de vr'un folos, la rândul lor.

Şi m'am gândit ce bine ar fi, dacă aşi putea să le arăt acestor rătăciţi pilda vie a lui Gheorghiţă Popa, carele va spune:

— „Muncind, numai muncind, veţi fi fericiţi."

Dacă printre cititorii „Culturii Poporului" se vor fi găsind din aceşti rătăciţi, îi rog să socotească rândurile de mai sus ca o scrisoare trimisă lor. *Nicolae Tistu.*

Bibliotecile poporale

In repetite rânduri s'a vorbit despre aceste biblioteci, totuşi fiindcă n'am ajuns încă să le avem în număr indestulitor cred că e nemerit sa vorbim despre ele cât de des. Căci insemnătatea lor este netăgăduită, deoarece foarte arareori li-e dat ţăranilor noştri să deschidă câte o carte, încât şi puţinii care ştiu să cetească, uită cu vremea numai fiindcă după-ce ies din şcoală, nu mai iau carte în mână. Bibliotecile acestea au tocmai marele dar că nu-i lasă să uite cele învăţate în şcoală, iar celorlalţi, neştiutorilor de carte le aduc marele folos că pot să audă din gura câte unui cărturar din sat sfaturi şi pilde pe care nu le găseşti de cât în cărţile bune şi pe care ei le pot urma în mica lor gospodărie. Nu mai vorbesc apoi despre indemnul ce-l vor simţi mulţi neştiutori de carte de a începe să înveţe cititul numai ca să poată răsfoi cărţile din aceste biblioteci sătesti. Ceeace cred cu cale să mai pomenesc, este faptul că mulţi feciori dela sate au învăţat să citească la armată şi în războiul prin care am trecut şi că toţi aceşti feciori vor putea foarte uşor să uite ce au învăţat dacă nu vor avea la indemână cărţi. Iată deci de ce mare trebuinţă este o bibliotecă obştească la ţară.

Mai amintesc aci că de şi sunt puţini aceia cari se ocupă cu acest gând bun, nu trebue se ne descurajăm ci să întărim în noi credinţa că nu vor trece ani, până când fiecare comună işi va avea bibliotecasa. Ca un îndemn pentru aceia cari sunt pătrunşi de marea însemnătate a acestor biblioteci şi pentru ceilalţi, aduc aci pilda une mari comune româneşti din Satu-Mare, care a dat zilele acestea o serbare poporală, al cărei venit va fi intrebuinţat numai pentru cumpărarea unei biblioteci ca cele de care vorbim.

Pilda acestei comune trebueşte urmată. Preoţii şi învăţătorii va trebui să vorbească mult despre aceste biblioteci sătenilor dar mai ales va trebui să adune banii trebuncioşi, ceeace după părerea noastră nu va fi tocmai greu de făcut. Ei să dea pe la sate la sărbătorile mai mari câte un concert, o serbare la care să ia parte tot satul, plătind o sumuliţă mică de tot, şi sumuliţele acestea punându-se la o laltă vor forma un capital care va fi mai preţios decât toate capitalurile băncilor, deoarece el va aduce foloase minţilor şi nu numai trupurilor.

Nu trebue să socotească nimeni că pentru biblioteci de aceste trebue zeci de mii. Deoarece nu trebue să cumpere decât cărţi ieftine, cari deşi sunt atât de scumpe astăzi cărţile, tot se mai pot găsi Cărţile ce se vor cumpăra va trebui comandate după sfaturi date de cei mai mari. Ele trebue să fie intâi de toate cărţi scrise anume pentru popor şi să fie ieftine, că lumea să n'aibă prilej de cârteală. Se găsesc atât în Bielioteca pentru toţi, Biblioteca Minerva mică, biblioteci le Sămănătorul din Arad, Asociaţiunii, cât şi în altele, cărţi care sunt scrise pentru popor şi care nu trec de un leu — doi bucata. Mai vin apoi cărţile Casei şcoalelor şi multe altele, al căror catalog se va trimite satelor de către oricare orăşan căruia i-s'ar cere şi intâi de toate de librării şi institutii culturale.

Mai amintesc totodată, că se poate urma şi astăzi, deşi mai cu greu, pilda dată înainte de război de unii săteni, cari îşi aveau biblioteca lor de câte 20 până la 40 cărţi. Nu-i vorbă, acest lucru se făcea în trecut, când pentru un zlot se putea avea 20 de cărţi pe an dela biblioteca Asociaţiunii. Totuşi lucrul acesta se poate face şi astăzi, cu toate că-i banul aşa de rar şi cartea aşa de scumpă. Se poate face unindu-se câte 3—4 case, pe preţ de abia 10—20 lei. cărţile acestia se vor putea apoi citi de către toate cele 3—4, sau şi mai multe case din sat.

Acestea le-am spus numai fiind că ştiu că sunt mulţi ţărani cari cumpără cărţi de pe la voştinari de prin târguri, câtă vreme ar putea să comande de la oraş prin preotul sau învăţătorul lor cărţi mai ieftine şi mai bune.

Lucrul cel mai de frunte este însă, oricum, biblioteca satului. Această bibliotecă se va putea cumpăra prin venituri dela serbări şi concerte poporale şi chiar prin daruri în bani dela ceice sunt pătrunşi de binele ce şi-l fac lor înşişi dând paraua.

Mai este încă o bibliotecă: Biblioteca primăriei. In trecut se găsea la fiecare primărie o astfel de bibliotecă, cumpărată ieftin de primărie dela ministerul de interne din Budapesta. Pilda aceasta s'ar putea urma şi astăzi, dacă ministeriul nostru va dovedi că ştie ce inseamnă darul de asemenea natură ce l-ar face comunelor.

Ceace e de căpetenie cu această bibliotecă a primarei e ca ea să fie citită şi să nu servească numai pe notari şi familiile lor, ca până acum.

I. Stol

DE VORBĂ CU CITITORII NOSTRI

Când am primit simţita dar amara d-tale scrisoare, drept răspuns la articolul secretarului nostru de redacţie prin care atacă, puţin cam violent, pe învăţătorii ce părăsesc înălţătoarea lor misiune pentru a se avânta în alte direcţii de activitate, mai mănoase, când am primit aceasta scrisoare, ne-am dat samă că articolul d-lui V. Chiru şi-a atins scopul. In adevăr, el a fost scris pentru a provoca un răspuns; şi ne pare rău că am căpătat *numai* un răspuns şi încă de la „un învăţător" pe când noi am fi dorit un răspuns de la *„un fost învăţător"*, cari, în orice caz, ar fi fost mai în măsură să ne lămurească pentru ce a părăsit nobila sa carieră.

Că trecuta activitate a învăţătorilor, activitate şcolară şi extra-şcolară este vrednică de toată lauda, noi înşine am recunoscut-o, chiar în coloanele acestui ziar; că ei au fost şi sunt vrednicii pioni ai culturei la sate, nimeni n'o poate contesta; că activitatea lor va fi tot atât de rodnică şi în viitor, nu ne îndoim; că munca lor în trecut n'a fost în deajuns plătită, o recunoaştem; dar şi d-ta trebue s'o recunoşti că nu numai munca învăţătorilor n'a fost destul de plătită şi că, în trecut, erau şi alte categorii de funcţionari rău plătiţi, iar în prezent salarul învăţătorului s'a ridicat în proporţie destul de mare, iar salarul învăţătorului avansat sau a institutorului este egal cu solda tânărului ofiţer, pe care d-ta o iei ca unitate de măsură, nu ştim pentru ce.

Prin urmare când d-ta te ridici ca se aperi pe învăţătorii care s'au repezit în alte direcţii de activitate mai bănoase te pui pe un teren greşit, căci nu numai insuficienta plată a muncei lor i-a determinat să fugă de sate. O, nu! Şi dovadă că nu e aşa, este tocmai faptul ca d-ta, care îi aperi, ai rămas învăţător, pentruca sufletul şi inima d-tale sunt mai mari şi mai nobile.

Şi apoi te rog să recunoşti, că oricât de mare s'ar face salarul învăţătorului, tot se vor găsi alte ramuri de activitate în care, cu muncă mai puţină să capeţi bani mai mulţi. Şi atunci după teoria d-tale, împinsă la absurd, ar însămna că leafa învăţătorilor să se mărească atât de mult încât să nu fie tentaţi a se duce în altă parte unde se plăteşte mai bine.

Recunoşti, cred, că asta nu se poate.

Multiple şi variate sunt motivele care i-au hotărăt pe unii dintre colegii d-tale să părăsească cariera lor, şi salarul insuficient este unul din cele mai mici şi neînsemnate motive.

Te putem asigura însă că suntem cu sufletul şi cu inima alături de cei, cari cu drept cuvânt, se numesc „luminătorii neamului", că dorinţa noastră este ca munca cinstită şi demnă să fie răsplătită cât mai bine şi că stăm şi vom sta cu neadormită strajă pentru a striga cu deplin curaj adevărul. Iar coloanele gazetei noastre stau gata a primi orice cuvânt de luminare pentru cei ce dorese lumina.

Te rog a nu interpreta greşit articolul care te-a hotărât să ne scrii şi noi suntem încă în aşteptarea acestor răspunsuri, mai ales de la acei pe cari d-ta îi aperi. *Redacţia*

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Ameninţările bolşevicilor

Arătăm mai sus că bolşevicii nemulţumiţi cu nevoile ce le au pe cap în ţara lor, caută cu lumânarea ceartă naţiunilor învecinate, voind să găsească prilejul unor nouă prădăciuni.

Planul lor e isteţ: grânele cari nu s'au făcut în Rusia din cauza secetei şi-a neîncetatelor lor rechiziţii ce-au luat până şi rezervele pentru însemânţare — ei voesc acum să le prade dela naţiunile învecinate cari prin munca lor au strâns o bogată recoltă. Caută deci nod în papură României ameninţând-o cu armatele roşii spre a-i stoarce ceva bucate. Socoteala de-acasă nu se potriveşte însă cu cea din târg. România nu e sat fără câini. Stăpânirea ţărei noastre le-a răspuns scurt: dacă trupele roşii vor îndrăzni să treacă Nistrul, vor fi primite cum trebue de acei cari păzesc graniţele României. Şi Cicerin, viteazul bolşevic „comisar" al afacerilor streine a tăcut, acest răspuns arătându-i în destul că nu poate înfricoşa pe nimeni cu armata solilor lui.

România Mare nu va da de sigur nici un bob de grâu prin ameninţările de cari voeşte să se servească bolşevicii. Noi înţelegem ca în unire cu celelalte state mari ale Europei să ajutăm nenorocitul popor rus dându-i din prisosul bucatelor noastre. Pentru bolşevici însă cari sugrumă acest popor şi au pricinuit nenorocirile de azi, n'avem de dat nimic... Ei trebue să moară de foame îngrăşând cu sângele lor ogoarele ce le-au secăturit până azi.

O ceartă între bolşevicii români.

Nu e nici odată prea mult să vorbim de aceste fiare cu chip de om ce se numesc „bolşevici".

Acum când am văzut ce ne pregăteau bolşevicii ruşi, să ne întoarcem la cei români şi să vedem ce mai fac acolo la Văcăreşti, închisoarea din Bucureşti unde se găsesc de când cu „congresul" în care s'au alipit tovarăşilor dela Moscova, jurând să lucreze prin crime şi revoluţie spre a înfăptui voinţa lui Lenin şi Trotzki.

La această închisoare au fost aşezaţi toţi într'o singură sală pentru a avea ocazie să schimbe mai des părerile asupra organizărei partidului lor. Ce s'a întâmplat însă? Într'una din zilele acestea, tovarăşii s'au luat la bătae pe viaţă şi pe moarte fiind silită garda să-i despartă, pentru a nu se întâmpla vre-un omor.

Pe dată a venit la închisoare comisarul regal care cercetând cauzele bătăii a descoperit că în sânul tovarăşilor se formează două grupări: una în frunte cu deputatul Cristescu, era în continue legături cu bolşevicii dela Moscova, de unde luau bani pentru provocarea revoluţiei, — altă grupare de oameni cinstiţi cari fuseseră înşelaţi de uneltele bolşevicilor atunci când s'au alipit acestor trădători. Ori. gruparea cinstită a dat pe faţă toate ticăloşiile şi trădările de neam ale criminalilor în frunte cu Cristescu, un ticălos care, aflând de ameninţările bolşevice striga: „fraţilor vin ruşii şi ungurii să ne scape!..

Procesul acestor ticăloşi câteva sute la număr va avea loc la Bucureşti într'o mare sală de teatru, unde se va ţine şedinţele Curţei marţiale. Acest proces va ţine câteva luni. El va servi pentru luminarea desăvârşită a opiniei publice asupra tuturor trădărilor de neam ale unor vânduţi lipsiţi de suflet.

De peste hotare

Concordatul cu Vaticanul.

Înţelegerea între o ţară şi Papa dela Roma, şeful Bisericei Catolice, se numeşte Concordat. Ei bine, după cum am arătat într'o cronică trecută, România tratează un astfel de Concordat, pentru a asigura o armonie între Stat şi biserica câtorva milioane de cetăţeni catolici şi uniţi cari se găsesc între hotarele ţărei.

Primele condiţiuni pe cari Papa a voit să ni le pue nu au putut fi primite de noi, o ţară democratică şi deprinsă cu libertatea. Se pare că la Vatican s'a înţeles aceasta şi s'au cedat în multe părţi căutându-se să se ajungă la o înţelegere.

Azi Concordatul urmează să se semneze, tratativele ajungând la sfârşitul lor. Unele ziare arată chiar că s'a semnat, dar ministerul afacerilor străine desminte ştirea.

Acest concordat, pentru a fi potrivit cu interesele statului român trebue să indeplinească două condiţiuni: întâi să garanteze că sub haina religioasă nu se va ascunde uiciodată în capul bisericei catolice din ţara noastră propagandişti politici străini — apoi trebue să păzească religia dominantă a ţărei, adică religia majorităţei naţiunei româneşti, acea creştină ortodoxă de orice incălcare din partea unei religiuni care cuprinde o mică parte din locuitori. Indată ca aceste garanţii se vor da, desigur că concordatul e necesar şi nimeni nu se va mai opune lui. Până atunci nici Guvernul nici oamenii noştri politici nici poporul, nu poate primi condiţiunile pe cari papalitatea ni le-ar pune fără să ţină seamă de nevoile propăşirei şi inchegărei într'un mănunchi a întregului neam românesc, că mica religie ortodocsă i-a servit totdeauna de scut in timpuri de restriste.

In apropierea ţărei noastre, la miază-zi de Dunăre, în munţii Balcani, un nou răboiu e gata să izbucnească. Anume, Serbia şi Grecia cer o parte din pământul Albaniei căutând să mărginească această ţară la hotarul ce-l avea în anul 1913. Albania a pregătit apărarea nevoind să i-se răpească ţinuturile ei cele mai mănoase. La rândul nostru suntem interesaţi în neînţelegere căci tocmai în aceste părţi ale Albaniei locuesc mulţi *aromâni* (români macedoneni) a căror libertate culturală şi administrativă trebue s'o păzim cu sfinţenie, aceşti fraţi îndepărtaţi de hotarele României Mari neputând fi lăsaţi în voia neamurilor streine.

Pentru aceasta oricine va învinge în luptele ce vor începe, trebue să aibă în vedere cererile drepte ale aromânilor sfârşindu-se împilarea lor. Biserica şi şcoala aromânească să ne fie nouă tot aşa scumpe ca şi ale noastre, aceşti fraţi îndepărtaţi fiind santinelele viteze ce le avem în munţii Balcani.

* * *

In Rusia domneşte acelaşi foamete şi aceleaşi boale. Ajutoarele Europei apusene n'au putut încă veni din cauză că bolşevicii au făcut greutăţi, temându-se de zdrunăinarea puterii lor. Azi abia Crucea roşie americană a putut să înceapă câteva transporturi de hrană pentru vre-o 6000 copii ce flămânzesc pe malurile Volgăi. E o picătură alinătoare într'un ocean de suferinţi...

Dar chiar în faţa acestui dezastru criminalii bolşevici nu se astâmpără. Ei au trimis un *ultimatum*, adecă o ultimă vestire ameninţătoare României, învinuind-o că dă adăpost duşmanilor bolşevismului şi că pentru aceasta o va ataca. Cicerin, este numele nebunului bolşevic, „comisar al afacerilor streine" care a trimis o solie atât de îndrăzneaţă stăpânirei române. El a căpătat însă răspunsul ce i-se cuvenia. Acest răspuns îl dăm mai jos, unde vorbim de afacerile din lăuntrul hotarelor noastre.

* * *

Chestiunea ţinutului Sileziei nu s'a putut hotărî nici de Consiliul Suprem, cea mai mare autoritate de pace a Aliaţilor. Anglia a susţinut interesele Germaniei şi Franţa pe acele ale Poloniei, neînţelegându-se astfel asupra modului de împărţire a părţei celei mai importante din Silezia, care conţine în pământul ei multe bogăţii ca fer, cărbuni şi altele. Pentru aceasta s'a hotărât convocarea „Consiliului Ligei Naţiunilor" adecă a sfatului delegaţilor tuturor popoarelor care va hotărî statornic asupra acestui ţinut.

Sfatul se va ţine la Geneva, un oraş din Elveţia, unde se află un Palat anume clădit pentru asemenea judecăţi. Preşedintele sfatului vicecomitele Ishi, reprezentantul Japoniei, a delegat pe reprezentantul Spaniei cu facerea raportului asupra chestiunei sileziene, adecă, acesta va ceti în sfat prima încheiere arătând cum ar fi drept să se împartă ţinutul. Dee Dumnezeu că cel puţin acum să se împace cu judecata toate părţile spre a nu începe un nou război în Silezia, care ar putea aprinde din nou focul între multe ţări din Europa. Noi dorim pacea şi ne bucurăm de câte ori la birueşte. *Bucium*

* * *

Insfârşit sinnfeinerii (adică irlandezii cari luptă pentru neatârnarea Irlandei faţă de Anglia) au primit să nu mai lupte contra trupelor guvernului englez şi căpetenia lor de Valera a plecat la Londra pentru a sta de vorbă cu Lloyd George asupra constituţiei care trebuie dată Irlandei.

Liniştea care domneşte acum în Irlanda, zbuciumată de doui ani de tulburări mari, de lupte grele, omoruri şi jafuri e o chezăşie, că vorbirile începute vor avea o frumoasă reuşită.

Faptul că sinnfeinerii cari erau aşa de îndărătnici au primit să înceteze lupta, se datoreşte venirei la Dublin a generalului Smuts, şeful guvernului sud-african care a stat de vorbă cu de Valera asupra felului de constituţie pe care-l cer Irlandezii. In urmă, generalul Smuts a arătat Regelui George adevărata stare de lucruri şi Regele cu dreptul pe care îl dă constituţia de a hotărâ în cele mai grele chestiuni, acolo unde miniştri săi n'au putut face nimic, a poruncit să se facă linişte în toată Irlanda pentru ca la Londra să se poate duce vorbirile trebuitoare. Nădejdea pentru liniştirea Irlandei e mare şi se crede că dorinţa de pace va duce la izbândirea gândului creştinesc a Regelui George.

* * *

Tot la Londra se ţine acum şi adunarea tuturor căpeteniilor de guvern din dominiunile (adică ţările care atârnă cu armata, bani şi conducere de Anglia) împărăţiei britanice. Fiindcă nu s'a putut vorbi despre prelungirea tovărăşiei Anglo-Japoneze, data isprăvirii actului de alianţă s'a amânat cu un an. In acest timp se va putea discuta asupra foloaselor şi a pagubelor pe cari le-ar aduce Angliei o astfel de tovărăşie Statele-Unite ale Americei nu văd cu ochi buni reînoirea acestei tovărăşii, fiindcă americanii nu prea iubesc pe japonezi.

* * *

Preşedintele Statelor Unite, Harding a poftit la Waschington pe reprezentanţii Angliei, Franţei, Italiei şi Japoniei pentru a se sfătui împreună asupra felului în care să se facă desarmarea navală (adică a corăbiilor de război), de oarece vapoarele de război costă bani prea mulţi, pe care neamurile sărăcite de război ca Franţa şi Italia nu au de unde să-i plătească.

De aceea Italia a primit cu bucurie poftirea prezidentului Harding.

Franţa primeşte cele propuse de Harding cerând chezăşie o puternică întovărăşie a neamurilor care să oprească poporul german de a mai deslănţui războaie în viitor.

* * *

Armatele greceşti din Asia-Mică au început săptămâna asta înaintarea contra celor Kemaliste.

Deocamdată ele înaintează pe tot frontul şi se întâmpină aceiaşi împotrivire în toate părţile. Aceasta desigur este o viclenie Kemalistă, pentru a atrage cât mai înlăuntrul Anatoliei lipsite de căi ferate şi hrană, trupele greceşti care astfel s'ar depărta prea mult de baza lor de operaţii. De o înfrângere grecească într'un viitor apropiat nu poate fi vorba, deoarece acum armata grecească e îndoit mai numeroasă ca în timpul înaintării de astă-primăvară şi-i bine provăzută cu toate cele trebuitoare unui război greu şi îndelungat.

Dacă însă grecii nu ştiu sau nu pot să folosească acum izbânzile câştigate, atunci războiul se va prelungi cine ştie cât.

* * *

Senatul francez a ratificat tratatul de pace dela Trianon, încheiat între Ungaria şi puterile aliate. Cu acest prilej, Briand, căpetenia guvernului francez a ţinut o cuvântare frumoasă prin care a adus laude armatei româneşti, care a dat un ajutor nepreţuit Aliaţilor.

Cuvintele spuse de Briand ne măgulesc cu toate că nu oglindesc decât adevărul curat. Am vrea totuşi ca Aliaţii noştri să treacă de la vorbe la fapte, ajutându-ne să ne refacem cât mai repede. Adevărata prietenie se dovedeşte totdeauna cu fapte.

* * *

Ministrul de finanţe ungur Roland de Hegedüs, apelează prin gazeta „Daily Telegraph" la opinia publică engleză, cerând mila şi protecţia Angliei pentru Ungaria „nedreptăţită". D-l Hegedüs are îndrăzneală să spuie că Ungaria a fost nedreptăţită prin tratatul de la Trianon, uitând că acei cari au pricinuit războiul cel mare n'au fost decât conţii maghiari Tisza şi Burian. Atunci când spune că cele ridicate de armata română din Ungaria în 1919 valorează astăzi 120 miliarde. D-sa minte cu o lipsă de conştiinţă surprinzătoare, uitând câte pagube, care nu pot fi socotite, au adus României, armatele de ocupaţie maghiaro-germane. Pentruca Ungaria să ajungă în starea înfloritoare de altă-dată, Dl Hegedüs propune uniunea vamală cu România, Jugoslavia şi Cehoslovacia pentruca Budapesta să ajungă centrul comercial al Europei de mijloc. Pe această cale nădăjduesc ungurii să refacă vaza şi puterea de odinioară a Ungariei. Nădejdea D-sale însă nu-i sprijinită nici pe fapte nici pe cele ce se petrec în jurul ţării sale. Căci să se ştie, Ungaria nici nu poate nici nu trebue să mai învie în forma de stat asupritor al naţionalităţilor. *R. Dumitrescu.*

Ungaria

Unii dintre ungurii dela noi, dar mai ales cei din Ungaria, au umplut lumea cu plângerile lor contra asupririi, căreia, vezi Doamne, sunt supuşi „bieţii" unguri la noi. Mult le place să spună neadevărul, că noi le-am fi închis şcoalele, pe când, de fapt, statul român le-a deschis pretutindeni şcoli, în cari se învaţă *numai* ungureşte. Dar să vedem, cum se poartă guvernul unguresc cu cei de alte neamuri, rămase spre nenoroçirea lor, tot sub stăpânirea conţilor şi baronilor.

In Ungaria au mai rămas vre-o cinci sute de mii de Germani, cari după hotărârile păcii celei mari ar trebui să-şi aibă şcolile lor în limba de propunere germană. Ungurii, cari totdeauna s'u lăudat cu „libertatea" cea mare, de cari s'au bucurat Nemaghiarii de sub stăpânirea lor, s'au grăbit şi acum să spună în auzul lumii, prin gura prim-ministrului lor Bethlen, că ei vor să respecteze drepturile celor de altă limbă, lăsându-i să înveţe în şcoală limba lor proprie. Lucrul acesta nu s'a întâmplat însă nici acum. Că iată ce povesteşte corespondentul din Budapesta al unei mari gazete germane din Berlin.

Pentru înfiinţarea şcoalelor germane pe seama Germanilor din Ungaria nu s'a făcut nici un pas. Ungurii lucrează şi acum cum au lucrat în timpul trecut cu legea de naţionalităţi din 1968, care obliga guvernul lor să deschidă şcoli cu limba maternă a poporului. Ei nu vreau să înţeleagă trebuinţa fiecărui popor de a-şi câştiga cultura în limba lui maternă.

Anul trecut era ministru al afacerilor poporului nemaghiar profesorul Iacob Bleyer, un german învăţat şi profesor universitar în Budapesta. Amintind într'un consiliu de miniştri, că trebue să se dea Germanilor din Ungaria şcoli germane, a trebuit să-şi dea demisia. Zilele trecute m'am întâlnit cu un profesor maghiar, care fusese mai înainte la universitatea din Cluj. Acesta înjura pe Români, că românizează şcoalele.

Eu l-am întrebat: „Dar ce-i cu Bleyer?" Fără nici o sfială mi-a răspuns: „Da, Bleyer nu a mai putut rămânea ministru, pentrucă a cerut şcoli germane pentru Germani!"

Aşadară Bleyer, care a fost şi înainte de războiu mai mult cu Ungurii decât cu Germanii lui, e socotit trădător, iar cei doisprezece deputaţi germani din camera ungurească nu cutează să formeze un club german. Iar conducătorul partidului ţărănesc din Ungaria, Iosif Meyer, un German, nu cutează să vorbească cu Germanii din Ungaria nemţeşte!

Intr'adevăr, a fost dreptatea lui Dumnezeu, că cea mai mare parte a locuitorilor din Ungaria ă scăpat de sub jugul unor dujmani ai culturii omeneşti. *M. D.*

Publicitatea Culturei Poporului

INFORMAŢIUNI

A. S. Regală Principele Nicolae la Cluj. Zilele trecute, A. S. Regele principile Necolai a vizitat Clujul. In timpul de două zile cât a stat în Cluj a fost găzduit acasă la D-l General Petala. A. S. Regală a vizitat tot oraşul şi împrejurimile însoţit de D-l Vintilă Petala. La o masă care a avut loc la D-l General Petala acasă şi la care au luat parte toţi şefii autorităţilor din Cluj şi Consulii străini. Alteţa Sa Regală fiind întrebat de consulul englez dacă i-a plăcut în Anglia a răspuns: Da, D-le Consul [illegible] plăcut în Anglia dar [illegible] mult îmi place aci în ţara mea.

O faptă urâtă. Guvernul a fost înştiinţat de un fapt neobişnuit şi anume că Episcopul catolic din Timişoara a refuzat să oficieze serviciul divin prevăzut pentru aniversarea naşterei M. S. Regelui.

Chestiunea evreiască în adunarea ungară. Deputatul Budavari a cerut în Adunarea naţională ungară ca toţi evreii şi străinii cum şi franc—masonii să fie de îndată îndepărtaţi din slujbe, să li-se interzică stabilirea în Ungaria, precum şi exercitarea ori cărei meserii sau comerţ. Primul ministru a răspuns că nu e de loc dispus să urmeze sugestiunii interpelatorului. Comuniştii şi celelalte elemente periculoase au fost indepărtate dar mai departe nu vor merge de cât când chestiunea va fi, la timp şi mai adânc cercetată.

Ungaria de vest şi funcţionarii unguri. Acum în preajma preluării Ungariei de vest de către Austria se desfăşoară o vie agitaţie printre funcţionarii unguri din teritoriul acela. Majoritatea lor întrunindu-se în congres au hotărât să trimeată o delegaţie la Budapesta care va cere guvernului ca funcţionarii unguri din Ungaria de vest să nu fie predaţi în nici un caz Austriei. Ei vor să fie trimeşi în republica Baranya, de unde se ştie că cea mai mare parte a funcţionarilor s'au refugiat în Jugoslavia.

Când se vor împărţi pământurile expropriate. Pământurile vor fi împărţite toate în Septemvrie astfel că noii proprietari îşi vor putea munci la toamnă pământul.

Răscoale iminente în Rusia. In Rusia se aşteaptă o nouă răscoală contra sovietiştilor, participând şi flota.

Infrângerea sovietelor. Lenin a invitat la Moscova pe membrii fostului guvern Kerenski ca să se sfătuiască cu ei relativ la mântuirea ţării.

Ajutor şcolilor confesionale. Consiliu a semnat jurnalul autorizând deschiderea unui credit de douăzeci de milioane de lei pentru ajutorarea şcolilor confesionale de toate culturile din Ardeal.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — Sediul Central: BUCUREŞTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NAŢIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit in ţară şi in străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire
cântece de plugărie, păstorie şi pescărie,
cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vârsat

Secţia de Bancă — Secţia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsitătii No. 3. C. 930

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 20 — 1 leu — Opt pagini — 12 Septemvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

PRIM REDACTOR: VINTILA N. PETALA

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PRIM REDACTOR: VASILE D. CHIRU

Redacția: Str. Dorobanților 11 — SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

VORBE

Un străin care ar avea prilejul să străbată țara noastră în lungul și latul ei, ascultând cu smerenie potopul de vorbe ce în fiecare clipă se revarsă pe de asupra răbdătorului popor românesc, ar fi îndreptățit să creadă că românul e născut nu numai „poet“ dar și orator.

Vorbele umflate și declamatorii, gesturile tăioase, expresiile violente terminate adesea ori cu unele imprecațiuni original Danubiene, împărțite cu prodigalitate în toate direcțiile și asupra tuturor personalităților, l'ar îndreptăți pe acel străin să mai creadă că suntem un popor de revoltați.

Criticile amănunțite făcute pe marginea nesimțitorului trotuar, ori în aerul îmbâcsit de fum al cafenelei, punctate cu puternice izbituri de pumn în nevinovatele mese, critici în care se etalează nerespectarea legilor, eludarea dispozițiilor și înflorirea hatărului și a bacșișului, l'ar îndreptăți pe acel străin să creadă că la noi demnitatea cetățenească este foarte dezvoltată și în cel mai scurt timp, toate relele vor fi înmormântate.

* * *

Insă, când acel străin ar avea curiozitatea să urmărească pe oricare din acești revoltați de cafenea și oratori de trotuar, în acțiunile vieței lor publice și private și li-ar vedea înmlădierile reptiliene pentru a obține o „mică favoare“ de la un om al zilei, favoare care nu implica altceva de cât eludarea unui articol de lege; când li-ar vedea zimbetele zaharisite și gesturile discrete cu care caută să strecoare unui funcționar oarecare un mic bacșiș pentru a grăbi rezolvarea unei cereri legale; când ar prinde păingenișul de stăruinți în care se ascund pentru a obține un mic hatâr pe care nu-l merită, atunci acel străin și-ar da seamă, că relele a căror critici a ascuitat-o, izvorăsc tocmai de la oamenii cari se ridica cu strășnicie contra lor.

* * *

Și oricât s'ar înmulți trotuoarele și cafenelele pentruca numeroșii critici, sociali, și politici, se aiba unde desfășura măreața lor oratorie, râul va perzista, căci asanarea moravurilor nu se face prin vorbe.

Câtă vreme fiecare om în sfera sa de activitate, nu se va călăuzi de o nețovăelnică demnitate cetățenească, nu va urmări respectarea neclintită a legilor și nu va avea curajul de a trage la răspundere, nu numai pe funcționarul abuziv, care se pretează la hatâruri și mită, dar chiar pe cetățeanul care încearcă să mituiască sau să ceară „favoruri“, ne vom învârti în același cerc vicios și vom asculta aceleași plângeri dureroase și aceleași critici neputincioase.

Pentru a face primul pas pe drumul îndreptărilor morale este necesar să părăsim vorbăria stearpă și să trecem la fapte precise.

Când funcționarul abuziv va fi tras la răspundere, oricare ar fi treaptă pe care s'ar afla în scara erarhiei sociale, și cetățeanul care încearcă mituirea stăruințele lăturalnice și încercarea de eludare a legilor va fi pedepsit și înfierat ca netrebuic, atunci abia vom intra pe calea adevărului și a respectului de legi și numai atunci vom putea spune că am eșit din epoca vorbelor goale și sforăitoare.

Vladimir Nicoară.

Aurel Vlaicu

S'au împlinit opt ani de când toată suflarea românească s'a întristat la vestea că aviatorul Vlaicu s'a prăbușit cu aparatul lui de sbor din înălțiumea văzdului, că s'a prăvălit la poalele Carpaților pe cari vroia să-i treacă, arătând românilor drumul ce vor trebui să'l facă mai tarziu spre pământul făgăduinței si'-al biruintei, Ardealul.

Opt ani s'au împlinit decând eroul văzdului, a plecat în lumea celor drepți, lăsând in urma lui dâra de lumină, a năzuințlor unui neam intreg, murind pentru înfăptuirea visului, dar trăind prin moartea-i deapururea in mintea celor ce l'au cunoscut, în sufletele celor ce l'au înțeles, pornind pe drumul arătat de el pentru desrobirea fraților de dincolo de Carpați.

Născut în Binținl în Banat, și'a închinat întreaga lui viață ingineriei, dând la iveală prima invenție în România a aeroplanului, în cari și-a pus tot sufletul, si pentru care s'a jertfit.

A sburat cu aeroplanul înveniat de el prin Transilvaria când nici ungur nu cutezase s'o facă, și'-a îndrăznit să treaeă munții, unde și-a găsit sfârșitul.

Nemuritor chip al eroismului tu ce ai murit, trăești și vei trăi în noi, căci ai vrut să arăți celor ce au vrut să te priceapă, că vârful munților nu sânt o piedică, ci murind sângele tău a cerut răsbunare si dreptate, răsbunare in contra stâncei ce te-a sdrobit dar te-a admirat, si dreptate pentru visul care cu câțiva ani în urmă, s'a împlinit.

Fii mulțumit, erou al românismului, căci dacă n'ai învins tu singur munții, i-a învins dorobanțul român sfărâmând odată pentru totdeama, cea ce pentru ține a fost nu obstacol de ne învins, dar bîruit prin înălțătoarea ta idee, Tu n'ai murit, trăești în noi.

Fii mulțumit erou al românismului, că văzduhul pe care tu vroiai să-l cucerești, a fost cucerit de frații tăi, românii, cari planând de-asupra isvoarelor, pădurilor și pământului strămoșesc, au fost santinele neadormite la hotare, când vrășmașul, văzând că pe uscat nu poate învinge, mâna de eroi dela gurile dunărei, cercat-au să-i zdrobească, pe căi lăturalnice, și mișelești, prin văzduh, spunând dușmanului: **„Pe-aicea nu se trece“,** *tot așa după cum peste tranșeele noastre, n'au putut să treacă, căci văzduhul și pământul țării românești, nu era de cucerit.*

S'au împlinit 8 ani de când suflarea românească s'a înfiorat la vestea că tu erou al românismului, te-ai prăbușit din înălțimea văzduhului la poalele Carpaților, opt ani de când ne-ai arătat drumul spre biruință, opt ani de când ai pierit, dar tu n'ai murit, trăiești în noi.

A. S.

O DATORIE

Dreptatea s'a făcut. Cei care atâtea decenii au aflat după pământul pe care îl munceau răsturnându-l în brazde roditoare, fără a se bucura de rodul muncei lor de cât într'o așa de redusă măsură, că nu aveau nici mijloacele suficiente de subzistența, astăzi au întrat în stăpânirea lui pe deplin îndreptățită.

Timpul neîndurat și crud a sfârmat — sub presiunea de neînlăturat a noilor curente, — sacrosantul principiu că: „proprietatea este un drept de uz și abuz“; și tocmai din pricina prea marelui abuz, proprietatea latifundiară nu mai poate avea azi nici dreptul de uz.

Dar, odată ce dreptatea s'a înfăptuit, țărănimea devenind și de fapt ceia ce era de drept: stăpâna necondiționată a pământului care, — ca instrument de producție trebuia să fie proprietatea celui ce știe al întrebuința, valorificându-l prin muncă, — odată ce „talpa țării“ și-a văzut visul cu ochii, trebue uitate relele și durerile trecutului, și, în lumina bucurie de azi să nu se mai resfrângă nici o umbră întunecoasă din trecut.

* * *

Proprietatea mică luând ființă, o alta problemă cere o serioasă rezolvare, pentruca bunul mers al complicatului aparat din statul modern, să nu sufere. Este în afară de orice discuție că industrializarea agriculturei nu se poate face pe proprietatea mică. Inventarul agricol al unui mic proprietar este așa de redus că nici nu poate fi vorba de mașini agricole sau îngrășăminte chimice, rotația culturei este necunoscută iar cultura sistematica cu desăvârșire imposibila, deoarece animalele de muncă, în generalitatea cazurilor, sunt de proasta calitate, și ea scăzută mult, prin reaua întreținere. Apoi, unu proprietar a 5—10 hectare va cultiva pe ele ce va crede și cum va putea. In asemenea condițiuni, fără doar și poate, producția va scădea sub ambele raporturi: și al calității și al cantității.

Dar țara noastră fiind o țara aproape exclusiv agricolă aceasta scădere de producție va da loc la situațiune grele, la crise complicate și lungi la frământări economice extrem de dureroase.

Prin urmare munca și gândul tuturor trebue să fie îndreptate pentru a prevenl și a înlătura aceste crize, ce fatal vor apare în aceste condiții de producție.

Este evident că nu i se poate cere micului proprietar, ca pe întinderea celor 5 hectare să introducă mașini agricole, îngrășăminte chimice, irigații, sau să lase o porțiune din proprietatea lui să se odihnească. Și toate acestea sunt absolut necesare pentru mărirea producție sub ambele raporturi, cantitativ și calitativ.

* * *

Dor ceia ce nu i se poate cere unui singur om i, se poate cere unei mici asociațiuni, care poate realiza toate condițiunile unei producțiuni mari, prin cultivarea rațională a terenului ce-l are ca proprietate. Asociațiunile țărănești pentru cultivarea și producerea în comun au acum, nu numai posibilitatea înfăptuirei, dar chiar urgenta lor executare, căci numai ele pot salva producția agricolă serios amenințată. Căci este clar ca lumina zilei că: dacă un sătean, — oricare ar fi starea lui materială, — nu și poate procura mașini de sămânat, de secerat, de trier, rarite, și toate celelalte atât de trebuitoare unei culturi sistematice, satul întreg, adunat într'o societate frățească, poate cu deplina ușurința să și le procure. Și aici vine rostul băncilor populare să dea concursul lor prețios prin împrumuturile ce li-se vor solicită.

* * *

Cuvântul nostru

Acestor asociaţiuni pentru cultivarea în comun se vor lzbi de nepriceperea sătenilor, — în marea majoritate a cazurilor. — Şi aici vine rolul „luminătorilor neamului“ să lămurească trebuinţa şi folosul acestor tovărăşii. Toţi cei care doresc binele ţărei şi al poporului românesc, trebue să recunoască că datoria lor grabnică este aceia de a îndruma satele pentru înfăptuirea acestor tovărăşii, pentru a stăvili frământările economice ce se vor naşte din scăderea producţiei pe proprietatea mică.

Vladimir Nicoară.

Unde duce comunismul?

După svârcoliri şi frământări zadarnice, după vărsări de sânge şi lupte între fraţi, propovăduitorii comunismului feroce ridicaţi pe ruinele propriilor lor patrii, privesc desamăgiţi dezastrul moral şi material al unui început de muncă nepricepută, privesc dezastrul sufletesc al acelora ce fără să-şi dee seama s'au lăsat momiţi şi conduşi de nişte fiinţe care nu aveau ca ideal refacerea ţărei, ci propria lor înavuţire.

Porniţi dela gândul că toată lumea trebuie să fie la fel de bogată tocmai pentru că ei erau săraci şi leneşi, au pornit în goană nu pentru binele obştesc, ci pentru acapararea fără muncă a banilor din mâinile tocmai a acelora cari munciseră cinstit să-l câştige, ca smulgându-l cu sila să şi-i însuşească.

Şi atunci în loc ca toată lumea să aibă cu ce trăi, în loc ca numărul de săraci cum era înainte să descrească, prin barbariile aşa zişilor comunişti, sărăcimea ia proporţii fantastice.

Prin opera lor numărul bogaţilor ce e drept s'a împuţinit, dar nu trebuie să uităm că azi clasa îmbogăţiţilor o formează tocmai aceia cari disprefuind averea, au furat averi, iar azi deposedaţi din nou pornesc să-şi agonisească prin orice cale nepermisă chiar dela prietinii conducătorii ai comunismului, ceea ce şi cei din urmă şi-au permis să facă dela început cu ei.

De aici nesiguranţa în stăpânirea propriului tău avut, nesiguranţa vieţei şi-a zilei de mâine. In fiece clipă ai teamă că cel de lângă tine te va omorî să-ţi ia ceeace bruma ai adunat. Aşa este situaţia în Bulgaria şi Germania, şi mai ales în Ungaria şi Rusia comunistă.

Cu alte cuvinte în rezumat putem spune: *Respectă şi nu te atinge de avutul altuia pentru ca şi altul să ţi-l respecte pe al tău.*

Comunismul nu ne-ar duce la îmbogăţire, ci la o sărăcie totală a tuturora, şi atunci se va întâmpla ca în Rusia când peste 300 miloane de suflete, mor şi se zbat în ghiarele foamei.

Dar ceea ce afirmăm nu este din ţara basmelor, ci purul adevăr, căci iată ce spun şi ziarele:

Grave turburări în Moscova

Din Reval se telegrafiază, că la Moscova *au loc mari turburări din cauza foametei* ce domneşte cu furie. Cercurile conducătoare sovietice sunt foarte îngrijate, ca răscoala să nu se întindă în toată Rusia. In legătură cu răscoalele din Moscova se mai telegrafiază din aceeaşi sursă, că la Minik au loc mari pogromuri contra evreilor. La Astrachan, în urma epidemiei de holeră ce s'a ivit în tot districtul, poporul s'a revoltat cerând alimente şi ingrijiri medicale. Au fost luaţi cu forţa de răsculaţi în combaterea epidemiei toţi medicii, toţi membrii sovietului local şi toţi intelectualii.

Sunt de aşteptat evenimente din ce în ce mai grave *în Rusia, datorite asprimei şi impopularităţii regimului sovieiic.*

Şi mai departe iată cum sună altă ştire;

San Paolo. — Corespodentul din Riga al lui „Dayiz Expres“ telegrafiază că 30 de milioane de ruşi sufer de foamete, după ce au isprăvit resursele de hrană compuse din câini, pisici şi şoareci. Disperaţi acum emigrează spre Siberia, Rusia de sud, Caucaz, Moscova. (?) Orice animale găsite în drum le ucid şi le sfâşie.

Infometaţii au atacat şi trenurile cu grâne, dezorganizând cu desăvârşire traficul pe căile ferate, aşa că e nevoie de ajutorul trupelor pentru a proteja oraşele contra năvălirei ţăranilor flămânzi.

Se semnalează în diverse localităţi lupte între trupe şi mulţimea disperată de foame.

Sau după:

„Chicago Tribune“ scrie că foametea care bântue, actualtmente, în Rusia, a provocanumeroase sinucideri. La autopsia sinucigaşilor s'a constatat până şi urme de iarbă în stomac.

Iată în sfârşit unde duce comunismul propovăduit cu atâta înverşunare de câţiva indivizi fără căpătâi

Şi lucrul acesta se întâmplă şi în Germania unde sunt peste un milion de muncitori fără lucru, şi cari se zbat în ghiarele mizeriei.

Şi acelaşi lucru îl găsim cu prisosinţă în Ungaria lui Horty unde pâinea a ajuns să coste 800 de coroane, iar un kilogram de carne 900 coroane şi un costum de haine proaste 20.000 de coroane.

Sau ţărănimea să-şi vândă vitele cu 90% mai puţin din preţul vânzărei, sau scumpetea alimentelor de primă necesitate să ajungă de nesuferit, când legile nu mai sânt respectate, când armata nu mai are nici o putere, pentru că nu e o turmă şi un păstor ca la noi în ţară.

Iată în fine la ce dezastru ne-ar duce şi pe noi românii, dacă am introduce felul lor de conducere.

Dar spre fericirea noastră, noi românii ne-am dat seama dela început de relele ce ne-ar fi adus introducerea unui regim care a adus după el jalea, foamete, focul şi pârjolul în vetrele acelora cari s'au lăsat înşelaţi de promisiunile unor vântură lume, şi spre cinstea noastră nu numai că am alungat încercările acelora veniţi să ne otrăvească mintile, dar am căutat la timp să tăiem răul dela rădăcină, nedând voie străinilor să ne necinstească ogorul, credinţa, şi pe al nostru Rege.

De aceea ţara noastră, e mândră, bogată, liniştită şi fericită,. în ciuda strainilor. Căci ne-am dat seama la timp de grozăvia la cari ne-ar fi dus comunismul.

Angelo Stătescu.

Intrebări

Activitatea extra şcolară a învăţătorilor, ale cărei roade s'au văzut cu prisosinţă concretizate în bănci populare, cooperative de consum şi desfacere de producte, obştii de arendare a moşiilor, sufere azi vre-o stanjenire în mersul ei progresiv?

—

Cum s'ar putea lucra mai cu folos pentru întărirea credinţei, dar totodată pentru alungarea obiceiurilor sălbatice şi anti creştineşti de care e copleşit ţăranul român?

—

Care activitate extra bisericească ar fi mai folositoare, cea materială sau cea spirituală?

—

Cum s'ar putea combate efectiv descântecile şi cetitul în caz de boală, pricini care produc o cumplită mortalitate infantila?

—

Aceste întrebări vor rămânea întrei numere consecutive, aşteptând răspuns dela preoţi şi învăţători, primind chiar şi discuţiuni şi contradiscuţiuni. „Cultura Poporului“ e gata a publica răspunsurile primite, în ordinea lor Cronologică, rămânând să-şi spună la urmă cuvântul său.

Redactor.

Rostul cărţilor

Cu începere de săptămâna viitoare vom da iubiţilor noştri cititori câte o scurtă povestire a vieţii oamenilor mari ai neamului nostru, care au contribuit prin căltura şi talentele lor, la luminarea poporului şi la ridicarea nivelului cultural al acestei ţări. — Pe lângă descrierea pe scurt a vieţii lor vom căuta pe cât ne va fi cu putinţă să arătăm cititorilor noştri valoarea şi folosul care se poate trage din citirea şi prin urmare din cunoaşterea operilor acestor oameni care, şi-au făcut un înălţător ideal din luminarea poporului.

Pornim această serie de articole prin coloanele „Culturei Poporului“, pentru că suntem convinşi că, unul din principalii factori care formează bagajul de cunoştinţa, prin urmare, cultura unui popor, este cunoaşterea operilor izvorate de minţile mai luminate şi cu darul de a putea aşterne pe hârtie cele simţite, a acelor dintre noi cărora le spunem „oameni mari“.

Prin aceste articole noi, nu vom urmări decât un singur scop: acela de a aţâţa curiozitatea cititorilor noştri asupra cetirei operilor acestor oameni, căci numai această curiozitate poate îndemna pe om să facă cunoştinţă sau să cunoască pe cineva sau ceva.

Acel ce va ceti aceste opere îşi va da seamă imediat, de marile foloase ce le va trage de pe urma cetirei lor, foloase dintre care amintim numai două:

In primul loc, nu există o mai bună cale de a-ţi odihni sufletul obosit de grijile zilnice şi amărât de nevoile din ce în ce mai mari ale vieţii, decât cetirea unei bucăţi de proză sau de poezie, care ca prin farmec îţi înăbuşe glasul durerilor, îţi mângâie sufletul şi îţi trimete în el, desmerdările calde a nădejdei de mai bine.

Aceşti oameni hărăziţi de Dzeu cu darul de a scrie sunt şi ei oameni ca noi toţi. Ei nu fac altceva decât să aştearnă pe hârtie, durerile şi amarurile vieţii noastre a tuturora, bucuriile şi întâmplările din viaţa omului. Gândiţi-vă oameni buni, la un singur lucru şi veţi vedea atunci, de ce vă spunem noi că nu există un mai mare mângâitor de suflete şi un mai mare izvor de nădejdi decât cetirea operilor poetice. Aveţi o durere mare, — vă moare un copil — un părinte, vă părăseşte o fiinţă iubită, vă arde o şură. — Durerea Dvoastră e mare, e năpraznică. Dar, iată că vă întâlniţi cu un vecin căruia i s'a întâmplat aceeaşi nenorocire, şi începeţi să vă plângeţi unul altuia, începeţi să vă goliţi sufletul şi inima de durerea care v'a lovit. Mai vine al treilea, lovit de aceaşi durere, vă spuneţi unul altuia ce vă doare. Aduceţi-vă aminte acum, dacă aţi trecut prin asemenea întâmplări, nu simţiaţi cum cu fiecare tânguire pe care v'o făceaţi unul altuia, sufletele voastre se uşurau şi par'că vedeaţi cum fiorii nădejdei de mai bine vă înviorau sufletele şi cum glasul durerilor amorţea!

Tot aşa se întâmplă şi când sufletul ţi-e cuprins de fericire. Când vezi şi pe altul cuprins de aceeaşi fericire ca şi tine, dacă ai un suflet bun de creştin, bucuria ta creşte la auzul bucuriei semenului tău, pentru că la fericirea ta proprie se adaugă şi bucurie, de fericirea lui.

Aceste simţăminte le-a avut şi le va avea totdeauna fiecare dintre noi, căci aşa a lăsat Dzeu pe om.

Ei bine, iubiţi cititori, cartea opera literară a poetului sau a prozatorului, care nu cuprinde altceva decât povestirea durerilor, bucuriilor şi a întâmplărilor oamenilor, nu este altceva decât vecinul vostru, lovit de aceeaşi durere ca şi voi — căruia vă tânguiţi şi care vi se tânguie, pentru a vă uşura unul altuia suferinţele.

Iată cum, oameni buni, prin citirea unei cărţi vă puteţi uşura durerile şi mări bucuriile. Acesta e unul din primele foloase ce le puteţi avea prin citirea unei opere literare — a unei povestiri din cărţi. Pe de altă parte, căruia dintre noi nu ni s'a întâmplat să ajungem într'o aşa situaţie încât să nu ştim încotro s'o apucăm, când simţim nevoia unui om, care a mai trecut printr'o asemenea întâmplare şi care ne-ar putea spune ce a făcut pentru ca să poată ieşi din încurcătură.

Dela câte fapte şi obiceiuri rele nu ne-am opri dacă am avea pe „cineva“ care să ne spuie şi să ne arate unde ne poate duce săvârşirea unei fapte rele (furt, omor sau continuarea unor obiceiuri rele (beţia ura)? Pe câte căi bune nu ar apuca omul dacă ar fi „ci e va“ care să-i spună cu, inimă curată şi din propriile-i întâmplări, rezultatele bune, limanul frumos şi folositor la care poţi ajunge, apucând pe o asemenea cale bună? Acel „cineva“ care ne poate spune şi sfătui asupra tuturor celor de mai sus e „cartea“ e „opera literară„ a poetului, a prozatorului — a omului mare, a omului pe care l-a dăruit Dzeu cu o minte mai ageră decât a noastră cu, simţuri mai ascuţite decât ale noastre, cu o putere de pătrundere a lucrurilor şi a întâmplărilor, mai mare ca a noastră, cu un suflet mai simţitor şi mai încăpător decât al nostru al oamenilor de rând.

Iată prin urmare cum cel mai bun şi mai sincer sfătuitor, îndrumător şi mângâietor al sufletelor noastre chinuite de amarurile vieţii de toate zilele — este — „*cartea*“ opera oamenilor mari. Intr'un cuvânt foloasele pe care le poate trage omul din citirea cărţilor bune (căci sunt atâtea cărţi rele care-ţi otrăvesc sufletul şi-ţi întunecă mintea) sunt mângâierea şi odihnirea sufletului obosit de nevoile vieţii şi în al al doilea rând luminarea minţei, prin care poţi eşi învingător din ori şi ce răspântie a vieţii. Acestea ne îndeamnă pe noi, să pornim o propagandă printre Dvoastră, iubiţi muncitori şi ţărani ca în loc de a vă arunca banul şi sănătatea voastră, liniştea şi îndestulatea familiei voastre prin crâşme, mai bine v-aţi cumpăra pe acest nepreţuit sfătuitor şi mângâietor — Cartea. Acestea ne-a făcut pe noi, de a începe în coloanele acestui ziar o serie de articole prin care să vă aţâţăm curiozitatea după lucruri noi şi frumoase şi să vă desvoltăm gustul cetitului care e poate izvorul celor mai mari mângâieri pe care l-a lăsat Dzeu oamenilor pământului dar pe care nu toţi oamenii le-au înţeles şi de care prea puţin s'au folosit.

Stefan I. Paul.

Pagina literară

Somnoroase Păsărele...

Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în rămurele —
Noapte bună!

Doar isvoarele suspină
Pe când codrul negru tace
Dorm și florile 'n grădină —
Dormi în pace.

Trece lebăda pe apă
Intre trestii să se culce
Fie-ți ingerii aproape,
Somnul dulce!

Peste a nopții feerie
Se ridică mândra lună
Totu-i vis și armonie —
Noapte bună!

Mihail Eminescu.

Noaptea scade...

de **Ion Pilat.**

Noaptea scade...
La fereastră, lângă stele trupu, mi șade...

El cu mine...
Foc în sobă, somn în gene... și e bine.

* * *

Ce tăcere!
Chiar gândirea-mi glas lăuntric nu-mi mai cere.

In granit,
Totul pare de-o vecie 'ncremenit.

* * *

... Tac — tic — tac...
Stă de vorbă cu obiecte care tac,

Singur viu,
Orologiu din perete cum îl știu.

* * *

Și pe când
Tot aceleași linii negre numărând,

Minutarul
Timpului atât puternic svârle zarul.

* * *

Dar cu ora
Fâlfăind în sboru-i tânăr aurora.

Ne trezi
Mai săraci, în jocul vremei, cu o zi.

Strigoiul

(Schiță)

I.

— Fugi măi! Cum Dumnezeu mai poți crede asemenea bazaconii, doar ești om în toată firea!

Și Ionescu ridicându-se de pe scaun începe să se primbe privind ironic spre Costin.

— Dar bine dragă, zice Costin, cum să nu cred dacă și acum mi se zburlește părul la amintirea acelei întâmplări groaznice.

Eram trei prieteni de copilărie. Nu ne văzusem un șir lung de ani și acum întâlnindu-ne din întâmplare, după ce ne-am plâns de greutățile vieței care ne îmbătrânise fără vreme, începuseră a se ivi din noaptea trecutului, amintirile copilăriei, adânc întipărite.

— Și zi așa, hai? Era să te gâtue Stafia? întrebă Ionescu râzând cu hohot.

— Îmi pare rău Ionescule că-ți bați joc de mine.

— Păi bine dragă Costine, nu înțelegi tu că-i prostie să crezi în stafii?! Bine, bine, nu-mi mai explica nimic. Te rog mai povestește-ne încă odată... groaznica ta întâmplare.

— Vă amintiți voi, începu Costin, în ce ferbere eram cu toții când ni se spuse că se va da o nouă teză de diplomă. Eu unul, n'am dormit vr'o trei nopți; făcusem teza foarte bună și-mi era frică să nu mă împedic la a doua.

Intr'o seară pe la 11, știind că Dumitriu și cu Ștefănescu erau în sala de desemn, îmi iau mantaua, cobor scara dormitorului și mă îndrept spre sala de desemn. Cum eram preocupat de grija tezei, mergeam a lene fără să privesc cu atenție înaintea mea. Voi știți că în antreul salei de desemn nu era lampă și în semiobscuritatea de sub scară — deoarece lampa din balconul dormitorului avea lumina prea slabă — nu puteai distinge bine dacă te-ai fi întâlnit cu cineva îmbrăcat în alb, ca și pereții proaspăt văpsiți.

Eram la trei pași departe de ușă, când ridicând capul văd ca din păretele dinspre dreapta se desprinde o matahală albă. O barbă lungă și albă se revarsă în valuri până aproape de mijloc, pe fața albă ca peretele străluceau ochii negri cu priviri fixe. In primul moment înlemnisem; vroiam să strig dar n'am putut scoate decât un oftat adânc, care mă îngrozi și mai rău. Stafia ridică mâna dreaptă și făcu un pas spre mine. Fără să îmi dau samă făcui un pas îndărăt spre ușă. Cu privirea fixă, cu mâna dreaptă întinsă, păsind drept ca un automat și fără nici un zgomot stafia începu să se apropie. Eu dau îndărăt, îngrozit cum n'am mai fost nici-odată, am ajuns lângă ușa dela sala de desemn însă eram cu spatele la ușă. Dau mâna pe la spate să pot deschide ușa, dar din nenorocire nu nimeresc mănușa. Atunci perdut de groază simțeam cum mă înăbuș, simțeam cum inima încetează de a mai bate și culmea, stafia era chiar lângă mine. Dragii mei, zice Costin ștergându-și fruntea bronită de sudoare, vedeți voi că și acum mă trec nădușelile și par'că văd înaintea mea pe moșneagul îngrozitor. Dându-mi seama că nu mai este scăpare, îmi adun toate puterile și mă arunc asupra stafiei. Vroiam s'o apuc de gât, dar greșesc, mâna îmi alunecă alături, și în loc să apuc eu stafia mă pomenesc cu gâtul strâns ca într'un clește. Abia atunci mi-a revenit voacea și am țipat sălbatic apoi mi-am perdut conștiința.

Când m'am trezit eram în dormitor, tu Ionescule erai lângă mine și Vasiliu îmi punea comprese reci.

Ei, bine acum dragii mei mai spuneți-mi dacă pot să nu cred în stafii.

— Și cu toate acestea nu există stafii, zice Ionescu.

— Ei, mă, tu ești îndărătnic ca un catâr.

— Câți ani sunt de atunci? întrebă Ionescu.

— De-atunci... de-atunci... sunt 15 ani.

— Da, mă, cum trece vremea! Costine dragă stafia care te agâtuit pe tine avea nume.

— Ești prost?!

— Ei, mă frate, nu ți-am spus atunci că ne era frică de director, acum însă îți pot spune: stafia era Vasiliu, care la urmă era mai îngrozit ca tine.

— Ce spui bre?!

— Uite așe. Gluma era de multă vreme ticluită și a căzut sorțul tocmai pe tine.

— Păi știi tu că puteam să mor de frică?

— Așa e frate, se fac de multe ori glume proaste. Dar poți să-ți închipui tu ce frică am avut și noi. Ei, prostii copilărești! Nu le mai putem face!

Vladimir Nicoară.

FOIȚA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Prin muncă

— V'azică tot, a luat'o?

— Tot. S'a ținut de capul ei, și a izbutit. Ce să-i faci, vorba lui nea Florea „dăstinul, neică, dăstinul omului!" Săracu tătucu meu, boerul Dumitru!

— Il iubeai mult!

— M'ai întrebi? Și cum l'aș mai iubi, de-ar trăi.

— N'a murit Stane. Măria Sa Regele i-a iertat, doi ani din cinci, unde se purtase bine, și acuma nu mai e închis.

— L'ai fi văzut?

— Văzut și vorbit, Stane.

— Da?

— Da! Era însă slab și înbătrânit.

— Inbătrânit, ce crezi! De 'l mai vezi spunei că's aici. Dar cum te cheamă nene?

— Dumitru.

— Dumitru... zău, tot nu mi aduc aminte de D-ta.

— Eram rudă cu boerul...

— Da?... tot nu...

— Te-am ținut în brațe.

— In brațe? Nu se poate, după Stanciu numai tătucu, boerul Dumitru mă ținea, ceilalți mă goneau, mă băteau.

— Iți cântam s'adormi, și te numeam copilul meu.

— Copilul meu? N'ai fi D-ta? nu, nu se poate, rogu-te nu mă muncii, spune-mi cine ești? Imi pari cunoscut și totuși... nu se poate... aș fi ghicit... glasul, nu, spune-mi rogu-te.

— Eu sânt boerul Dumitru din sat dela Brădiș.

— Dumneata?

— Da.

— Tătucule, strigă căzând în brațele bătrânului.

— Stane, îl strigă nea Florea, ce-l cam plictisi se taina lor.

— Da, boerule, da... uite pe tătucu.

Cocoana Safta moțăia lângă sobă. Nea Florea tocmai făcea socoteala banilor. Gazul din lampă era pe sfârșite; răspândea o lumină mohorâtă, îmbrățișând lucrurile ce păreau umbre însufletite.

— S'a 'noptat, mă duc, să-mi mai văd odată conacul și moșia. Să mai dau ochii cu greșitul meu frate.

— E frig, zăpada-i mare. Rămâi aici. Plecăm mâine. Vrei?

— Fie.

După-ce 'nbucară ceva Nea Florea trase obloanele. Avea obiceiul să 'nchidă mai de vreme, pentrucă se scula mai de dimineață, când cocoana Safta făcea fiertură pentru țăranii ce veneau în oraș cu deale vânzărei. Stan, trase câteva scaune, unele lângă altele, făcându-și un fel de pat pe care-l acoperi cu un macat; puse cojocul drept căpătâi și se culcă. Dumitru se 'ntinse pe laviță, acoperindu-se c'un așternut pus pe la colțuri. Mai vorbiră ce mai vorbiră, și adormiră buștean, ca și cum ar fi tras la jug.

Afară fulguea, iar vântul țipa jalnic, mișcând ușa podului ce scârțâia ascuțit și lung. Nici nu se crăpase de ziuă și Stan era în picioare. Deretecă prin cârciumă, sculă pe Nea Florea și pe coana Safta, rânii zăpada din fața ușei și sculă și pe Dumitru.

De cu seară căpătase învoire, deși în urma stăruinței coanei Safta, de-a pleca cu Dumitru până la moșie, unde pe lângă asta, avea să ia și niște parale dela un cârciumar din Brădiș, ce cumpărase marfă dela Nea Florea.

— Să nu răcești, Stane, învălește-te bine, m'auzi? îl îndia coana Safta.

— Să nu vii fără bani, deșălatule, glumi Nea Florea, suflând în palme.

— Las' pe mine, boerule.

Plecară. Biciul caii și-i huiduí de câteva-ori. Sania aluneca pe zăpada proaspătă, cum alunecă băutura pe gâtul bețivuiui.

— He! Coane Dumitre, numai să n'ajungem înghețați.

— Ce o fi, o fi, numai lupii să nu-i întâlnim.

— Cum ne-o fi norocul... Hii albule, hii, că ne mănâncă lupii..., al dracului frig, tătucule, o să ne facă sângele piftie... Hii albule, hii.

Sania aluneca, ca o barcă pe lac, lăsând în urmă, drumul ce părea tot una cu câmpia, croindu-și singură, calea. In zare începu să se distingă, sclipind câteva lumini.

— Brădișul.

— De n'oi fi greșit, drumul, el, e.

— Brădișu-i tătucule, îl cunosc ca pe tatăl nostru.

Incepu să se lumineze. Drumul coti la stânga iar în dosul copacilor desfrunziți și încărcați de nea, apăru conacul.

— Iată-l.

— Il văd.

Intrară în ogradă întrebând de boerul Sandu Vlădescu, frate-s'u.

— E culcat, răspunse un argat măsurându-i de sus până jos.

— Apoi Moș Ghiță, ce te uiți așa la noi ca la o comedie din bâlciu, nu ne mai cunoști?

— Apoi, cum să nu te cunosc, picule, mă mirui numai, cum de îți mai văd mutra pe-aici?

— Nevoile, zâmbi Stan, dar pe boierul nu-l cunoști?

— Nu zău, răspunse Moș Ghiță cercetând cu privirea pe Dumitru.

— Boierul Dumitru, de... fratele lui coconu Sandu.

— Dumnealui să fie? De zău, cu barbă, d'unde puteam ști.

— Da, Ghiță eu sânt.

— Eh! Mie mi-o părea bine, nu mi-o părea, dar când te-o vedea boierul, o să dea pe spate. Numai de l'ai găsi în toane bune. Poftiți în cuniie, că celelalte odăi sânt închise de 'mnealui.

Amândoi s'așezară în fața focului, rotind mânile pe lângă pară. Intr'un târziu s'auzi clopoțelul.

— S'a sculat... Plecă, iar peste câteăva minute se 'ntoarse c'un ibric, să-l umple cu apă caldă.

— I-am spus că a sosit un domn, cine însă i nu i-am spus. Așă, să-i faceți *suprizâ*,

— Bine-ai făcut.

— Când o suna, să vă duceți. Dar nu termină bine vorba, că clopoțelul prinse a sbârnăi, ca apucat de streke.

— Hai.

— Hai. Coana e aici?

(Urmare) **Angelo Stătescu.**

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

II.

Saşii au fost, la venirea lor în Transilvania, de confesiunea romano-catolică, au primit însă mai târziu confesiunea luterană, aşa că la 1545 au hotărât să pună în fruntea bisericii lor un superintendent, cum se numeşte la luterani episcopul. Trecerea la luteranism a fost un îndemn de-a da mai multă atenţiune învăţământului, aşa că la 1544 au întemeiat liceul (gimnaziul) din Braşov, apoi şi în alte oraşe ale lor. S'au înfiinţat încă de atunci şi şcoale primare la sate. Adevărat, că în multe din aceste şcoale pare că nu se făcea ispravă prea mare, căci şi în jumătatea a doua a secolului al 18-lea se iveşte plângerea, că în unele sate pastorul trebue să facă şi pe secretarul comunal, căci în sat nu ştie nimeni ceti şi scrie, iar în şcoală se învaţă numai cetirea, aşa că scrisul şi aritmetica nu le cunoaşte mai nimeni. Dar temelia era pusă şi aceasta i-a ajutat să fie în timpul de faţă, în privinţa învăţământului, *pentru care au jertfit totdeauna mult,* în fruntea tuturor cetăţenilor din România. In timpul de faţă au 248 şcoale primare, zece şcoale populare superioare, cinci şcoale medii (civile), cinci licee şi două gimnazii, un liceu real, un gimnaziu real, un liceu de fete şi două şcoale normale. Au apoi cursuri comerciale şi industriale.

Saşii au şi altfel de învăţământe culturale. Au o archivă mare, bogată în documente, în care însă pagubă că numai cu greutate se pot face cercetări, după cum se plângea istoricul german Kurz şi istoricul nostru Nic. Densuşianu. Au muzee mari în Sibiiu, apoi în Braşov. Pentru studierea istoriei lor au întemeiat încă din 1840 o Societate intimă, care numără peste 700 de membri. Au apoi o Societate pentru ştiinţele naturale, cu muzeul ei propriu, tot aşa o Reuniune Carpatină.

Toate instituţiunile economice şi culturale, sprijinite cu căldură şi multe jertfe de către Saşi, îi pun din punct de vedere cultural deocamdată în fruntea popoarelor dela noi.

Şi despre Saşi trebue să constatăm, că au jucat faţă de Români, rolul ariciului, care a căutat şi aflat adăpost în burta robului.

După ce regi de-ai Ungariei li-au dat voe să se aşeze pe pământ românesc, pe care îl socotia regesc, fiindcă era parte mare teritorul cetăţilor apărate de Români încă înainte de venirea Saşilor, ba era chiar şi teritor rupt (răpit) deadreptul dela Români, cum se spune în documente, — Saşii obţin dela slabul rege Andreiu al II-lea un document, care recunoaşte unitatea unei părţi din teritorul, pe care au fost colonizat, dă locuitorilor de acest *fundus regius* oarecare autonomie şi stabileşte lămurit, că munţii, pădurile, păşunile şi apele de pe acest teritor să le întrebuinţeze Saşii împreună cu Românii. Era deci hotărâtă o egalitate perfectă încă din întâiul act autentic despre Saşi, dela 1224. Pământ era destul, căci în jurul cetăţilor apărate de Români erau, după sistemul de apărare de atunci, terenuri întinse nelocuite, aşanumitele *deserta*, unde se puteau aşeza în dragă voe.

Lăcomia celui lipsit, când se vede în faţa plinului, e mare, după cum s'a dovedit şi la coloniştii cei noi. Saşii au început încurând să privească şi moşia românească ca o pradă binevenită, mai ales că fiind catolici (până'n secolul al 16-lea), găsiau la regii unguri un sprijin şi credinţă pentru neadevărurile lor, când era vorba de Românii ortodocşi şi veşnic în luptă pentru apărarea vechiului lor drept românesc. Cu toată reavoinţa celor-ce sunt în fruntea arhivelor săseşti şi ungureşti, totuşi au ieşit ici-colea documente, cari învederează, că în *Fundus regius* a fost totdeauna egalitate, pentru *toţi* locuitorii. Egalitatea aceasta a fost apărată mai ales de împăratul al II-lea în secolul al 18-lea, ea a fost însă recunoscută chiar şi de fruntaşii saşi, ca d. e. Samuel Bruckenthal, care zice într'un memoriu dela 1776, că Românii atât în satele curat româneşti, cât şi în cele amestecate cu Saşi, aû *aceleaşi* drepturi şi libertăţi. Saşii au lucrat însă în tot timpul, decând s'au pripăşit printre noi, ca să prefacă aceste drepturi în privilegii, de cari să se bucure numai ei. Pentru ajungerea acestui scop au luptat în tot cursul veacurilor întrebuinţând multe arme necinstite: coruperea celor din jurul regelui sau, mai târziu, a principilor Ardealului, apoi a celor din Viena; falşificare de documente, la nevoie ascundere, dacă nu nimicire de documente. In privinţa aceasta mergeau aşa departe, în cât în secolul trecut au sărit chiar scriitori unguri cu indignare contra afirmaţiunilor neadevărate ale scriitorilor saşi.

Cauza acestei atitudini a Saşilor a fost, după propria lor mărturisire, *frica de Români*. Pe la 1590, fruntaşul sas *Huet* se plânge într'o scrisoare către principele Sigismund Bathori al Transilvaniei, că puterea de înmulţire a Românilor e ca o cangrenă şi boală secretă, care va mânca corpul naţiunii săseşti, dacă nu se vor lua măsuri de apărare! Adecă Românii să fie opriţi de-a mai avea copii! Ear la 1600 se plâng, că „în deosebite localităţi bieţii Saşi sunt cu totul desrădăcinaţi, iar aceasta naţiune barbară (adecă noi!) atâta s'a înrădăcinat, încât acum toate unghiurile sunt pline de aceşti „oameni de nimic". Mai lămurit se arată politica săsească şi ungurească faţă de Români în autobiografia fruntaşului sas Michael Conrad von Heydendorff, care trăind în secolul al 18—lea în timpul lui Iosif al II-lea, împăratul iubitor de Români, zice, că mulţimea Românilor în raport cu Saşii şi Ungurii, vecinătatea lor cu Principatele române a trebuit să fie îndemn de a-şi ţinea în stare înjositoare şi apăsată şi de a-i împedeca să-şi cunoască calităţile şi puterea lor. Potrivit cu acest scop erau întocmite toate legile ţării privitoare la Români. De aceea Iosif al II-lea zice mai departe Heydendorff, vrând să ridice pe Români din starea, în care se găsesc, căci aceasta e spre stricăciune Saşilor şi Ungurilor.

Privilegiile slăbesc însă pe orice popor ca şi pe orice clasă socială. Aceasta s'a văzut şi la Saşi, cari au perdut în cursul veacurilor multe comune, azi curat româneşti, cum sunt Bungardul, Avrigul, Sântioana, Haşagul, Lancrămul, Rahăul, Apoldul-de-jos, Ludoşul-mare, Topârcea, Ilimbav, Tofeldea, Glâmboaca, Săsăuşul, Ţichindealul, Daneşul, Ungurelii şi altele.

După ce li s'au răpit Românilor şi în *Fundus regius* vechea lor autonomie judecătorească, au ajuns sub autorităţile judecătoreşti săseşti. Dreptatea, pe care o găsim la acestea, ne-o arată Sulzer în istoria lui, care nu ne este deloc binevoitoare, spunând despre judecătorii saşi: „Nimic nu e mai josnic decât să auzi în procese, că acesta sau acela trebuie să câştige, pentrucă contrarul lui e numai un Român".

Mult s'au străduit conducătorii Saşilor să jefuească pe Români de munţi, păduri şi păşuni, călcând prin aceasta temelia legiuirii din *Fundus regius*, diploma dela 1224 a lui Andreiu al II-lea. Pentru a-şi ajunge scopul, s'au folosit de toate mijloacele necinstite. Românii plăteau la început birul românesc, quinquagesima (a cincizecea din oi, porci), în câte un sat l-au plătit şi mai târziu. N'a trecut mult, şi conducătorii Saşilor au socotit acest bir ca taxă de păşunat şi pădurit plătită de Români susţinând apoi, că ei o plătesc, fiindcă păşunează în munţii Saşilor! In felul acesta ştiind să zădărnicească cu tot felul de mijloace necinstite, orice încercare a Românilor de-a rămânea stăpâni pe munţii lor strămoşeşti, Saşii s'au pomenit stăpâni pe şiruri întregi de munţi, cari toţi au însă vechiul lor nume românesc. Tot în felul acesta au lucrat şi când a fost vorba de pământ la câmp. La anul 1475, vechiul district românesc al Rodnei (în nordvestul Transilvaniei) a fost alăturat scaunului Bistriţei. Căpeteniile săseşti au socotit pe Români iobagi, pământul lor iobăgesc şi au început să-i stoarcă mai rău decum storceau boerii (nobilii) paraziţi pe iobagii din judeţele Transilvaniei.

Urmarea a fost o revoluţie sângeroasă a Românilor, înăbuşită de altmintreli în sânge. La anul 1762 Românii de pe valea Rodnei au scăpat de Saşi, fiind militarizaţi. Saşii, prezentând documente falşe, că teritorul acestor comune ar fi proprietatea lor, căci Românii ar fi fost iobagi, au ştiut să înşele guvernul din Viena să le plătească o sumă mare de bani drept despăgubire.

Victor Lazăr.

Pe plaiurile Ardealului.

Bătrânul dela otelul din marginea satului Sovata mi-a arătat drumul care urcă la băi. O iau per pedes. Trec un mic părău cu apă cristalină, şi după un boschet de copaci, se iveşte o instalaţie rudimentara în care se pot face băi de cadă, numai reci. Apa, captată dela un izvor de sub coastă e adusă printr'o ţeavă de metal suspendata pe stâlpi şi pusă într'un jgheab de scânduri. Ţeava, jgheabul stâlpii şi pământul din jur sunt văruiţi de sarea care pătrunde în toate părţile. Drumul şi cărările au străluciri de pietre scumpe: mici cristaloizi lucesc în ploaia de raze ce cade oblic. După câteva sute de metri întru în pădurea de stejar şi fag de pe coartă. Trăsuri arii pline se răpăd la vale spre sat; domni şi doamne se urcă leneş pe drumul din pădure; doi chelneri din Tg.-Mureş c'o trăsură hârbuită coborâră la vale într'o goană nebună. Din fugă ne spun râzând că la restaurantul lor au „mâncări ca în regat".

Drumul se înfundă în pădure. In stângă o pantă repede pe care copacii bătrâni şi deşi se ridică spre cer făcând ca o boltă de verdeaţa, sub care umbra şi răcoarea e o adevărată fericire căci soarele devine tot mai agresiv. De odată, în dreapta se aud răsete şi vorbă multă.

Nu văd nimic. Mă aplec, şi zăresc departe terasa unui restaurant pe care o orchestră de „artişti tuciurii" stă gata de lucru. Totul se perde în marea de verdeaţă. Trec înainte şi abia acum văd podul de scânduri aruncat peste un părău şi drumul care fuge şerpuit spre restaurantul cu orhestra. Pe un copac cetesc reclama unui lustragiu care lucrează la acelaşi restaurant. Drumul coteşte scurt spre stânga, şi deodată, ca şi cum o mâna nevăzută ar fi zmuncit perdeaua de verdeaţă, o vedere feerică răsare în faţa privitorului uimit. Intr'un mare luminiş, înconjurat de pădurea care se ridică în toate părţile, un buchet de vile frumoase, cu balcoanele pline de flori, cu perdelele fluturând în geamurile deschise, cu răsete argintii care vin par'că dintr'o mare depărtare. Departe, sub poalele pădurei, două vile suprapuse. Una mare cu etaj, sus de tot pare, atârnată cu nevăzute fire de pădurea ce o acopere; a doua mai mica, dar după aceleaşi stil, ceva mai jos, un mic bibelon la care îţi vine să întinzi mâna şi s'o pui pe etajeră.

Intre mulţimea de vile cu nume ungureşti cetesc cu deosebită plăcere: „Doina", „Ciocârlia" şi „Sovata", numele celor trei vile a „societăţei băilor Sovata". Admir frumuseţea lor. Dar nu se poate descrie în cuvinte drăgălăşenia vilelor, toate cu stil în plan diferit, cu bogate grădini de trandafiri, cu florerii îngrijite, cu aspectul de confort şi intimitate, în acest fermecător ungher ascuns de pădure.

Trec înainte pe drumul neted, între vilele care să înşiră până departe pe coastă, când aud la spate:

— Ce cauţi pe aci rătăcitule?

Intorc, mirat capul. Directorul băilor, un intelectual din Tg. Mureş şi vechiu cunoscut. Imi întinde mâna râzând.

— Am venit să-mi arăţi frumuseţea de pe aceste meleaguri.

— Câte zile stai!

— Ce zile! Câteva ceasuri!

— Atunci să ne grăbim. Dè odată hai la administraţie.

Intrerupţi din clipă în clipă de venirea mulţimei care cere diferite relaţii la direcţie, am culeş totuşi, ştirile ce-mi trebuiau.

Băile Sovata sunt a unei societăţi româneşti pe acţiuni cumpărate de la un mare proprietar ungur, cu preţ de 4 milioane. La Sovata sunt 80 de vile în care pot sta atâtea persoane câte s'ar putea instala comod în 1200 de comere. Direcţia băilor despune de 80 camere în 3 vile şi două oteluri. Cu vr'o 20 de vile se dă pensiune pentru 50 - 80 lei pe zi. Sunt 4 restaurante unde se mănâncă foarte bine cu 40 lei pe zi. Baia costa 6 lei cu reducere de 50% pentru toţi funcţionari. De la 1 Septemvrie — 1 Octomvrie se va face reducere de 50% pentru toate lumea.

Sunt 4 locuri, dintre care locul Moşului, cel mai mare şi mai... populat, are o întindere de câteva hectare. Băile sunt termale şi apa conţine sare şi pucioasă. Temperatura apoi variază între 26 şi 50 grade. La un metru adâncime are 20—26 grade şi temparatura merge crescând, atinge 50 grada la o adâncime de trei metri, şi apoi în jos merge din nou răcindu-se. — Dar ce adâncime are lacul? va întreba cetitorul întrigat.

In mijloc are o adâncime de 35 metri. La maluri 3—4 metri şi într'un singur loc se poate ţatinge fundul stând în picioare.

— Acum trebue neapărat să faci o bae, spune directorul.

Un drum în panta repede coboară spre lacul Ursului. Cabinele sunt clădite pe apă, lângă mal. Eşim spre lac unde se aude larmă multă şi hohote de râs. Cabinele pentru doamne în alt colţ al lacului, ne arată varietatea costumelor sumare; o mare de capete pluteşte pe suprafaţa întinsului lac. Un advocat, care se trudeşte lângă o plută încercând să o direcţioneze spre mijlocul lacului mă strigă:

— Vin eu să te... remorchez.

— O! nu, mulţumesc. De data asta vreau să urmez sfatul tatei.

— Ce sfat? mă întreabă el râzând.

— Tata mi-a spus să n'am nici odată încredere în calul gras, femeia frumoasă şi apa adâncă. De două-ori n'am urmat sfatul şi-am păţit-o şi acum m'am hotărât să-l ascult.

— Dar te ţine apa la suprafaţa.

— Ştiu asta. Totuşi se poate întâmpla să înghiţ vre-o două găturі şi ştiu pozitiv că nu-i pe tablă.

Deşi la mal sunt numai eu şi doi bătrâni, pe când toată lumea: bărbaţi, femei şi copii, cu ajutorul plutelor de care se ţin c'o singură mână, se mişcă veseli în mijlocul lacului, eu totuşi, n'am avut destul curaj să mă avânt pe suprafaţa unei ape cu o adâncime de 30 metri.

Este în adevăr negrăit de plăcut să-ţi simţi picioarele în apă caldă şi restul corpului în apă rece. Dar nu stau mult, că vreau să văd împrejurimile. Mă întorc la director şi'l găsesc necăjându-se să explice unei domnişoare tare gingaşe — funcţionară nu ştiu la care minister — că trebue să plătească taxa pentru muzică deşi nu stă o lună. Domnişoara nu ştia dacă s'a lăsat convinsă, dar a plecat imediat.

— Stăm bine, îi zice privind în urma celei plecate.

— Ba din contra, stăm rău. E extraordinară lumea asta. Dacă nu eşti rigid, vrea să-i satisfaci toate cererile ce-i trec prin cap. Dar să lăsăm astea. Mergem la masă, eşti invitatul meu, şi pe urmă să vezi împrejurimile.

După masă am vizitat un otel al direcţiei. Confortul, curăţenia, răcoarea din cameră, dar mai ales din balconul larg şi prietenos de care dispun toate camerile din otel, ne îndemnă să ne odihnim. Am rezistat eroic acestei tentaţii şi-am pornit la drum. Intrăm pe o aleie strâmtă cu prundiş mărunt şi ne înfundăm în pădure.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Carnea

Muşchii diferitelor animale, cunoscuţi în general de *carne*, slujesc pentru hrana omului. Carnea de mâncare ne-o dau animalele mamifere, paserile, peştii şi moluştele.

Carnea este unul din cele mai bune alimente, căci ea cuprinde: *musculină, albumină* (principii cvaternare) *grăsime* (principii ternare) *săruri* şi *apă*. Elementele albuminoide ale cărnii să asimilează mai uşor decât cele din vegetale, dintre cari unele trec prin tubul digestiv alomului neschimbate şi prin urmare fără nici un folos; ele să preschimbă cu uşurinţă prin căldură, prin apă, prin sare, prin microorganisme şi prin sucurile tubului digestiv, şi mulţumită acestor schimbări ele constitue alimentele cele mai asimilăbile şi mai hrănitoare.

Carnea cea mai intrebuinţată este cea de *vita* (vacă), de *porc*, de *oaie*, de *pascri casnice* (galiţe), de *vânat*, de *peşte*, etc. Maj hrănitoare este carnea de galiţe, de porc şi devită; mai puţin hrănitoare este cea de peşte. De carnea peştilor să apropie carnea unor batraciani (*broaştele*), a unor crustacei (*racii*) şi a unor moluşte (*strindiile, midiile, melcii*).

Valoarea hrănitoare a cărnii atârnă şi după organul din care provine: burta, plămânii, picioarele, sgârciurile sunt cele mai puţin nutritive. Carnea, după starea de sănătată sau de boală a animalelor să imparte în carnea *sănătoasă, bolnavă* şi *otrăvitoare*. Pentru ca să ştim calitatea cărnii trebue ca să să examineze vitele când să duc la tăiere cele bolnave. Boul, vacă, capra, oaiea, porcul, când sunt sănătoase trebue să aibă privirea blândă, ochii limpezi, nrechile şi coarnele la rumegătoare să fie calde, nările umede părul lucios şi lins, pielea fără nici o bubă; respiraţia (răsuflarea) liniştită; să mănânce cu poftă, să rumege în odihnă, escrementele să fie moi, ca de obiceiu, iar nu apoase cum să întâmplă la urdinare; limba să nu altârne afară din gură, ceeace este un semn intotdeauna rău.

Calitatea cărnii variază şi după felul animalelor. Astfel carnea de *bou* cea mai bună este a animalului între 4 şi 8 ani, care a fost mai întâiu îngrăşat anume pentru tăiere; ea trebue să aibă o coloare roşie trandafirie peste tot, să nu aibă vânătăi, urme de bataie, urme de aprindere (inflamaţie), nici vr'un ganglion (ghindură, modâlcă, moniţă, bolfă) mărit după cum să vede în *oftică*. Carnea bună lasă la tăiere să să scurgă o zamă roşie, vie, şi la pipăire ea trebue să fie moale; prin apăsare cu degetul carnea să să poată străbate. Grăsimea de pe coaste şi de pe spinare trebue să fie tare şi albă sau gălbuie. Măduva oaselor de asemenea să fie tare, gălbuie sau roşietică.

Carnea vitelor îngrăşate în poserni (velniţe, fabricile de spirt) este moale, cu înfăţişare murdară şi cu miros neplăcut, iar grăsimea lor este moale şi băloasă. Carnea de vacă tânără şi stearpă este bună, iar acea a vacilor cari au eat lapte este flască şi fără grâsime. Carnea de viţel de lapte este alburie şi cu grăsime moale, care să topeşte intre degete; mai bună este aceea a viţeilor înţărcaţi. Carnea de berbec este închisă, moale şi cu grăsime albă. Carnea de porc are o coloare roşie, grăsimea este albă şi tare; gustul ei atârnă de hrana animalului, astfel carnea porcilor hrăniţi cu porumb (cucuruz) şi cu ghindă este cea mai plăcută; iar a celor hrăniţi cu borhot, închişi în oboare murdare, este neplăcută la gust şi este grasă.

Calitatea cărnii mai atârnă si de traiul animalelor, după cum ele au fost ţinute în libertate sau închise în oboare, cotete, grajduri. Carnea vitelor hrănite lă păşunat în aer liber este cea mai gustoasă şi mai bună. Etatea animalelor are o deosebită importanţă; carnea vitelor tinere este fragedă şi nutritivă, iar a celor bătrâne este tare, fibroasă, să mistue greu şi hrăneşte puţin. Carnea vitelor de jug şi a vacilor de lapte este mai puţin hrănitoare. Carnea diferă şi după părţile din care s'a luat; astfel, carnea dela gât, umăr şi pulpă este cea mai gustoasă şi mai fragedă, digerându-să mai uşor şi fiind cea mai nutritivă.

După coloare carnea se imparte în: *albă, roşie* şi *neagre* (roşie închisă). Carnea albă este acea a animalelor tinere şi a găinelor; ea este hrănitoare, are gust placut şi să mistuie uşor. Carnea roşie este acea a rumegătoarelor tinere; ea este mai hrănitoare, dar să mistue mai greu. Carnea neagră este acea a animelor şi paserilor sălbatice; ea este puţin hrănitoare şi să mistue cu greutate. Digestibilitatea cărnii ţine de bogăţia grăsimii şi de starea ei fibroasă, care o face să fie mai mult sau mai puţin tare şi să să mistue într'un timp mai mult sau mai puţin lung.

Carnea bolnavă şi otrăvitoare, care *nu trebue* mâncală cu nici un preţ este de mai multe feluri: 1. *Carnea intrată în putreziciune,* care să cunoaşte după mirosul neplăcut şi după vedere. Carnea *stătută prea mult* pentru ca să să frăgezească, carnea zisă *fezandată*, nu este bună, de oarece ea cuprinde *otrăvuri (ptomaine)*, şi din această princină trebue să ne păzim de mezeluri, de păstrămuri stricate, de peşti impuţiţi şi de vânaturi prea stătute. 2. *Carnea dela animalele prea bătrâne ori prea slăbite* prin muncă prea mare, hrană neindestulătoare, sau prin dare de lapte prea mult timp, şi care ş'a perdut o mare parte din principiile nutritive. 3. *Carnea animalelor prea ostenite*, cum este aceea a vitelor aduse la abator din depărtare prea mare, pe jos, sau a vânaturilor mult gonite de câni înainte de a fi impuşcate, în care s'a desvoltat o mare cantitate de *leucomaine*, substanţe tot aşa de otrăvitoare ca şi *ptomainele*. 4. *Carnea animalelor bolnave de diferite boale parazitare* (animale sau vegetale) cum sunt: *tenia* (pangfica) şi *trichina*, sau diferite *barterii* şi *cinparcuţe* (actinomicază), cari să pot transmite şi la om. Apoi carnea animalelor, cari sufer de boale *microbine* jarăşi nu este bună de mâncat, căci ne poate imbolnăvi; între aceste boale să numără: *oftica, dalacul, septicemia*, etc. Prin urmare orice carne provenită dela animale bolnave sau numai bănuite, nu trebue mâncată şi animalele bolnave nu trebue lăsate de autorităţi ca să fie tăiate, nici la abator, nici în mod particular.

Dr. Vasile Bianu,
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

Ceva despre higiena Veterinară

Higiena Veterinară este ştiinţa, care ne învaţă cum se îngrijeşte de animale, la, consideră animalele demestice, ca pe o bogăţie naţională şi studiază tot ce este relativ la sănătatea lor, ferindule de a se îmbolnăvi şi de a inpedica intinderea Epizeoţiilor- (molimelor ce căută să intreţie animalele in bună sănătate, pentru a se folosi omul de ele şi este de principiu, că este mai bine să fie ferite de boli de cât să fie căutate de boale, atuncea când se imbolnăvesc din cauză că nu se respectă principiile Higienicei

Ea ne arată cum să ferim de lucrurile vătămătoare si să ne folesim de cele utile, scopul ei este de a inpedeca imbolnăvirea animalelor, iar în caz contrariu de a le vindeca, cât mai grabnic. Dacă ş'ar da mai multă atenţie Legilor Veterinare, s-ar perde mai puţine animale şi am evita epizeţile care le seceră in masă. Una din legile inportante ale Higienei, este de a alege animalele cu o constituţie apropiată de pământul unde locuieşte (aclimitizarea) iar adoua lege inportantă pentru menţinerea bunei sănătăţi este curăţenia.

La toate animalele le place curăţenia şi spălăturile pe tot corpul cu săpun simplu, sau de este posibil cu săpun de pucioasă, face se dureze mai mult starea de sămătate la animale.—Animalele ca să fie sănătoase nu trebuesc forţate să muncească mai mult de cât le ajută puterile lor, să fie bine intreţinute şi să nu fie maltratate.

In special partea femenină, trebue totdeauna mai menajată şi in special pe vremea când sunt mume.—Animalele care cer mai multă ingrijire este calul şi catârul, apoi boul, oaia şi porcul.

Şi totuşi chiar porcului îi place curăţenia şi din ce este mai curat ţinut se ingraşe mai bine.-Cultivatorii trebue să se facă iubiţi de animalele lor, căci mai mult se obţine de la animale cu blândeţe, de cât prin bătae şi brutalitate.-Locuinţele animalelor trebue de asemenea să fie foarte ingrijite şi anume ţinute cât se poate de curat, aerul curăţat prin ventilaţie şi fie care animal să aibă loc suficient spre a se putea mişca in locul ce are destinat să stea, fără să fie impedecat in miscările sale. Este foarte bine să obişnuim animalele ca seara când se intorc de la lucru, să li se facă bae fie băgându-le intr-o apă curgătoare, fie spălându-le cu găleată, bine inţeles exceptându-se timpurile reci. Iar după ce ese din bae este bine a le lăsa să alerge, ca să se usuce la soare.— Alimentele care se dau animalelor trebuie să fie sănătoase şi să nu schimbăm brusc felul de alimentare al animalelor.-Astfel nu trebue să trecem brusc de la regmul uscat ce se dă iarna animalelor, la regimul verde, care face aşa de bine tutulor animalelor, trecerea trebue făcută treptat, puţin câte puţim pentru că organizmul animalelor să se obişnuiască, cu noul regim la care vrem să le supunem.

Astfel in primă vară trebue să le scoatem treptat'la iarbă, lăsânau-le să pască, in primile zile mai puţin, iar apoi din ce in ce mai mult, până ajunjem să le dăm numai la păşune, astfel vom reuşi să trecem animalele, de la un regim la altul, fără ca ele să sufere.

Alimentaţia mijlocie, compusă din pae, fân, trifoi şi luçernă, este alimentaţia, care convine cea mai bine animalelor noastre.

In cât priveşte băuturile apa este lichidul cel mai preferat pentru a-şi potoli setea. Apele murdare, alterate, prea reci sunt vătămătoare sănătăţei lor, mai cu seamă vara, când animalele sunt incălzite, de acea este rău obiceiul, ce au unii ameni, de a da apă animalelor, atuncea, când sunt năduşite. Dacă ne găsim la drum pe timpuri călduroase, trebuiesc adapate animalele cât mai des, pentru aceasta ne oprim la fântânile de pe drumuri, le odihnim intâi puţin, iar după ce le-am dat apă, plecăm inainte la drum, căci astfel năduşite cum sunt dacă le-am ţine pe loc, fac indigestie, care se produce prin Colici, boala care vom vedea in alt capitol, cât este de gravă la animale.

Atuncea când venim de la muncă cu animalele năduşite, sau prea obosite, trebuiesc intâi uscate, lăsate să se răcorească, să li se dea puţin fân, şi numai apoi să li-se dea apă.

Temperatura locuinţelor animalelor are de asemenea o mare inportanţă pentru conzervarea sănătăţei animalelor, căci dacă graj durile prea reci predispune animalele la răceli, cele călduroase le moleşeşte le predispune la inflamaţiuini şi favorizează desvoltarea boalelor contagioase. Temperatura mai rece din grajduri convine animalelor puternice şi bine hrănite, dar este vătămătoare animalelor prea tinere, sau bătrâne. Frigul prea mare, poate produce chiar moarte animalelor.

Aerul umed şi rece este temperatura cea mai nefavorabilă animalelor. Trebuiesc îndepărtate cauzele, care produ miazme (Gaze cu miros urât) in grajduri. De aceia trebue schimbate cât mai des paele ce servesc de aşternut şi curăţată murdăria, ce se formează sub aşternuturi. Deci, ingrijiţi-vă animalele şi nu le munciţi peste puterile lor, daţi-le mâncare şi apă la vreme, ţineţi-le curate şi veţi impedeca pierderea prea de timpuriu a animalelor voastre. *Vct. Colonel Oprescu.*

Oftica sau Tuberculoza

II

Astăzi continuăm studiul tuberculozei inceput în numarul trecut:

Odată cu apariţia acestui junghiu intervine şi tusa caracteristică tuberculozei care constă într'un fel de tusă, liniştită, foarte puţin sonoră dar tonalitatea foarte ridicată, sacă, uscată.

De obiceiu această tusă este însoţită cu secreţii expectorale (flegmă) care la inceput e albă, apoi galbemă după care urmează flegma galbenă-verzui, urmată de flegmă galbenă-verzuie cu vinişoare de sânge iar în cele din urmă flegmă aproape total roşie de sânge după care de obiceiu urmează, hemoptizia (vărsare de sânge). Cam acestea ar fi simptomele tuberculozei (ofticei, ftiziei) în liniamente generale.

Să vedem acum care ar fi mijloacele de vindecare a acestei boli. S'a spus de multe personalităţi ştiinţifice remarcabile că tuberculoza nu are leac. In acelaş timp înainte vreme se spunea că cel mai viguros tratament fie medical fie higienic, aplicat unui tuberculos poate cel mult să stagneze desvoltarea tuberculozei dar în nici un caz nu poate să o distrungă radical. Astăzi însă, în urma celebrei descoperiri a savantului german Koch (1882) după zeci de ani de muncă, a obţinut descoperirea microbului, care provoacă, tuberculosa, dar mai ales datorită remarcabilului progres pe care l-a făcut medicina şi mai ales higiena ca mijloc de tratament şi profilaxie a tuberculozei, astăzi zic se poate spune că tuberculoza este tratabilă şi în majoritatea cazurilor radical vindecabilă.

Să ne ocupăm acum de unele dintre chestiunile de cea mai mare importanţă în studiul acestei boli adică chestiunea de a se şti cum să te aperi, tu om sănătos dacă întâmplarea a făcut să ai în familie un ofticos sau dacă eşti forsat să trăieşti în societatea unui asemenea bolnav.

Se ştie că tuberculoza este una din bolile care se transmite cu mare uşurinţă dela om lă om sau dela animal la om. Tot ceiace vine în atingere cu un bolnav de oftică (haine, vasele din care mănâncă sau bea, aerul pe care îl respiră, picăturile de salivă (scuipat) care li lasă din gură când vorbeşte mai aprins, sau tuşeşte etc.) sunt îmbăcşite cu sămânţa boalei (microbi) care imediat ce vine în atingere cu un om sănătos însă de o constituţie fizică mai slabă, se prinde de el şi îl imbolnăveşte. Acest nou molipsit de boală la rândul lui, prin aceleaşi căi molipseşte pe altul şi astfel flagelul se intinde cu o iuţeală uimitoare.

Aşa fiind se pune chestiunea de a se şti ce măsuri trebuie să fie luate spre a se împiedeca răspândirea acestei boli care în fiecare an seceră sute de mii de suflete din omenire. Şi aci intervine rolul de cea mai mare importanţă pe care îl joacă higiena în sănătatea şi viaţa omului.

In lupta contra tuberculozei intervin două chestiuni de o egală importanţă.

In primul loc se ştie că sămânţa ofticei pătrunsă odată în organismul unui om sănătos, fie prin respiraţie fie prin mâncare, nu se prinde sau nu are efect, decât atunci când găseşte organizmul într'o stare de slăbiciune, fie în urma altei boli fie în urma hrănirei neîndestulitoare.

Aşa fiind pentru a ne putea apăra de tuberculoză e nevoie în primul rând să ne păstrăm puterea organizmului. Aceasta se face prin hrănire îndestulitoare şi curată, prin îndepărtarea situaţiei de a dormi prea mulţi în aceeaşi cameră, şi de a nu aerizi cât mai des locuinţa — prin o cumpătare în satisfacerea plăcerilor de care te poţi lipsi, (băuturile alcoolice, fumatul et.) prin păzirea de frig şi umezeală, etc.

A doua chestiune care intervine în lupta contra tuberculozei este aceea de a se şti cum se poate înlătura introducerea microbului în organizmul omului sănătos. Aceasta se poate înfăptui prin următoarele măsuri de prevedere pe care trebuie să le ia omul pentru a se apăra de sămânţa boalei.

Această chestiune o vom examina în numărul viitor *Pauleş.*

Din toate

Tipografiile militare

In vremea noastră de democraţie, de trezire a maselor populare din viaţa lor de întuneric, la lumina culturei, tiparul a devenit unul din cei mai însemnaţi factori, în viaţa unui popor. Prin marea activitate a învăţătorilor noştri, tinerile generaţiuni româneşti înţelegând binefacerile învăţământului, sunt dornice de cultură şi această dorinţă de îmbogăţire a cunoştinţelor înrădăcinată în popor, nu trebuie lăsată la voia întâmplării.

Iniţiativa particulară, Societăţile de cultură şi educaţiune, au muncit foarte mult şi cu mare folos la desvoltarea culturei în rândurile mulţimei. Prin ziare, broşuri şi tot felul de biblioteci de popularizare, au reuşit să oglindească în sufletul poporului nostru, frumuseţea literaturei româneşti şi streine, minunile înfăptuite de ştiinţă, folosul netăgăduit al înfrăţirei noastre sufleteşti.

Oamenii mari ai ţărei, învăţaţii, scriitorii, profesorii universitari, s'au ostenit să desluşească în graiul atât de frumos al poporului, toată înţelepciunea geniului omenesc.

Munca aceasta, pe cât de grea, pe atât de folositoare a dat rezultate minunate, făurind unitatea naţională ce a condus poporul român la biruinţă, înscriind pagini de glorie în istoria lumei, sădindu-din în sufletul poporului nostru conştiinţa şi hotărârea de a-şi desrobi fraţii aflaţi în robie duşmană şi pe care i-a şi desrobit.

Şcoala şi toate aceste societăţi de cultură desvoltând dorul culturei în popor, nu au mai avut mijloacele necesare spre a îndruma pe toţi ştiutorii de carte pe drumul culturii sănătoase şi folositoare.

Oamenii doritori să citească, copii curioşi să pătrundă cuprinsul ori cărei cărţi tipărite, au început să cerceteze toate cărţile ce le cădeau la îndemână, şi cari prin eftinătatea şi cuprinsul lor amăgitor îi ispiteau.

Casele mari de editură în majoritate streine de neam înţelegând folosul negustoresc ce l-ar putea realiza din această desvoltare a gustului de citit, au început să tipărească în broşuri ieftine tot felul de scrieri, nefolositoare, ci din pntrivă foarte dăunătoare sănătăţei sufleteşti a cetitorilor. Romane criminale, romane pornografice, aţâtătoare de simţuri înconjutate întotdeauna de reclame meştesugit făcute, cu scopul de a mări curiozitatea atât de adânc omeneaăcă.

Editurile acestea în potriva cărora aproape nimeni nu au luat măsuri, au adunat milioane din punga poporului căruia i-a otrăvit sufletul, pervertind tinereţea îndrumând-o spre crimă şi desfrâu.

Duşmanii neamului românesc, înţelegând şi ei folosul dobândit negustoreşte de editori, au aplicat şi ei sistemul cărţilor şi broşurilor ieftine, pe care cu acelaşi meşteşug drăcesc le-a răspândit în lumea muncitorilor sub minciuna apărărei intereselor lor. Prin acest mijloc, al cărţilor din cuprinsul cărora se împrumutau numai cuvinte searbede şi fără înţeles s'au întemeiat tot felul de mişcări subversive revoluţionare, ce prin însuşi mijlocirea multora dintre noi furaţi de neînţelesul cărţilor de propovăduire a nebuniei roşii slujesc interesele duşmanilor noştri ce ne doresc ruina şi desorganizarea.

Societăţile de cultură şi oamenii noştri de-bine, în lupta lor izolată pentru învăţământul serios al poporului, nu au isbândit să făurească un curent general în tot cuprinsul ţărei ne având mijloace suficiente pentru aceasta, pricină din care, citirea cărţilor şi broşurilor primejdioase s'a desvoltat în voie. Guvernele noastre, preocupate de marile griji ale statului nu au întemeiat o editură mare pentru împărţirea publicaţiunilor folositoare neamului nostru şi prin care s'ar fi putut împedeca răspândirea veninului strein.

In războiu, numai armata a realizat o asemeni încercare ce a adus foloase imense, prin ziarul „România" din paginile căruia ostaşul român a sorbit avântul şi nădejdea biruinţelor de mai târziu.

Cum astăzi, armata garantează liniştea din ţară, păzeşte ceeace a câştigat prin luptă şi ţine în frâu duşmanii de peste hotare. Cum războaie moderne au adus ca o armă nouă şi de cea mai mare însemnătate, puterea sufletească a luptătorului şi conştiinţa lui naţională, tot armata în pregătirea de războiu a neamului, are datoria nu numai să deprindă ostaşul cu mânuirea armelor, ci să-i pregătească sufletul şi să-i cultive mintea şi să vegheze la neînstreinarea simţirei lui naţionale.

Această nouă pregătire de războiu, nu poate fi făcută de cât prin mijlocirea cărţilor, revistelor şi publicaţiunilor ieftine, puse la îndemâna poporului.

Cultura şi educaţiunea neamului nostru, nu trebuie lăsată numai pe seama tipografiilor şi editurilor în majoritate streine, fiindcă interesele lor, numai comerciale dacă ar fi, şi totuşi sunt contrarii intereselor noastre naţionale.

Armata, prin mijloacele numeroase de care dispune prin legătura sa permanentă cu poporul, prin răspândirea ei în toate colţurile ţărei şi mai cu seamă prin unitatea conducerei ei, are posibilitatea să creieze cel mai sănătos curent de cultură şi educaţiune naţională.

Incă de multă vreme a reuşit pe lângă înfăptuirea operei de educaţiune sufletească, să facă şi o adevărată operă de cultură. Marele număr de analfabeţi, au găsit abia în oştire calea spre lumină, prin minunatele şcoale de carte pe urma cărora s'au retrimis soldaţii în satele lor luminaţi şi cu hotărârea neclintită de a-şi trimite copii la şcoală. Adevărata origine a şcoalelor de adulţi, se află în cazarmele oştirei româneşti.

Tot armata, ar putea înfăptui lapta organizată în potriva întunericului şi a tuturor curentelor nesănătoase. Toţi fii buni ai acestei ţări ne dăm seama de primejdia ce o pândeşte în fiecare clipă, cu toţii dorim să fie fericită, cu toţii luptăm .şi ne străduim să distrugem relele ce ne bântuie. Fiecare bun român, în ramura lui de muncă, stă împotriva tuturor amăgirilor şi luptă fiecare în parte pentru înălţarea neamului nostru acolo unde i-se cuvine prin virtuţile şi puterea lui. Lupta noastră însă este descusută şi izbânda definitivă întârzie.

Armata noastră naţională, ar putea însă, printr'un ziar mare, prin publicaţiuni săptămânale, prin biblioteci de popularizare să împrăştie în tot cuprinsul ţărei şi în mod uniform, credinţele adevărate ale acestui neam, cuvântul cinstit şi sănătos. Şi cum armata este a ţărei. neamestecată în luptele partidelor politice ce temporar conduc treburile statului, curentul de cultură şi educaţiune românească, ar fi al întregului neam cu garanţia morală îndestulitoare, că publicaţiunile armatei nu ar sprijini grupările polrtice.

Realizarea acestor publicaţiuni, în jurul cărora s'ar aduna fruntaşii scrisului şi culturei româneşti ar fi foarte uşoară, înzestrându-se Diviziile san cel puţin Corpurile be Armată cu tipografii.

In aceste tipografii militare unde s'ar putea asigura o meserie şi orfanilor de războiu, s'ar putea tipări broşuri de propagandă românească, cărţi de cultură şi educaţiune naţională.

Ele pe lângă această operă unitară de cel mai mare folos ar putea creia economii foarte mari bugetului statului nostru. Milioanele plătite astăzi de armată, tipografiilor în majoritate streine, pentru imprimatele şi broşurile de care are nevoie armata ar acoperi numai în câteva luni, cheltuelile ce s'ar face cu instalarea tipografiilor.

Prin sistema înfiinţărei tipografiilor militare, secretul tipăriturilor militare ar fi mult mai uşor păstrat şi sistemul centralizator al furnizărei imprimatelor nu ar mai ocupa un personal numeros şi nici nu ar mai creia nemulţumirea şi îndoiala asupra faptului că s'au primit ofertele cutăror sau cutăror furnizori.

Inzestrându-se armata cu tipografii, Cultura naţională ar face un pas mare pe drumul greu al progresului şi în consolidarea noastră naţională, pregătirea noastră de războiu, ar dobândi **Arsenalul biruinţelor viitoare: Cultura si înfrăţirea sufletească întregului neam.**

Maiorul **Vasile D. Chiru.**

Societăţile cooperative de cumpărare

Printre poporul nostru de la sate s'au încuibat şi a prins rădăcini o patima ruşinoasă care-l duce la peire, prin ruinarea sănătăţei întunecarea minţei şi sărăciei, Aestă patimă este beţia.

E dureros pentru noi Românii când vedem starea în care se află ţăranul nostru, căci patimile de care suferă şi starea înapoiată în care se găseşte, ne umileşte în faţa străinilor care trăasc în mijlocul nostru şi care ar veni să ne viziteze din alte ţări.

Săteanul nostru pentru cultivarea minţei şi pastrarea religiei creştine are la sate şcoala şi biserica. La şcoală merg numai copiii, iar tineretul şi bătrânii merg numai când satul ar avea un învăţător cu inimă de Român care să facă sezători cu ei s'au serbări cu copiii In zilele de serbători şi Duminicile, la biserică nu merg decă foarte puţini, căci cea mai mare parte din ei se duc la cârciumă.

Orice sfat se face ei n'au unde se aduna decât numai la cârciumă, iar când ajunge in vre-un necaz, tot in paharul cu otravă al cârciumarului găseşte alinare. Când i se uzăşte acasă, când e o vreme urâtă (ploua) de nu poate lucra, când doreşte să afle avre-o veste el tot la cârciumă fuge, căci acolo se pun la cale or ce novoi de interes obştesc ale satului. De la cârciumă se pun la cale toate răutăţile şi numai prin cârciumă Românul nostru se ticăloşeşte, ajunge in nebunie sau se îngroapă între pereţii temniţelor.

Dar să-i dăm dreptate căci săteanul nare alt loc de întâlnire, decât numai şi numai cârciumă.

Deaceia pentru îndreptarea răului să ne gândim şi noi coaperatorii şi să venim cât mai repede în ajutorul fraţilor noştri alungând această patimă ruşinoasă de care suferă, prin *înfiinţarea Cooperativelor de cumpătare.*

Soc cooperative de cumpătare, care se bucură de oare care înlesniri din partea Statului acordate prin legea monopolului cârciumelor. Ele au dreptul de a lua în arendă drepturile de cârciumă şi au de scop să pună râu beţiei. Ele nu urmărese vinderea a cât mai multă otravă (rechiu) in scopul de a câştiga, ci se mulţumesc a vinde puţin, caştigând puţin, caci chiar prin statutele lor nici capitalului nu'i dă dividend ci numai o bobândă dă 6% Comunelor pe lângă arenda ce platesc, pentru drepturile de cârciumă, mai dau şi tot prisosul din beneficiul net care serveşte la fondul de înbunătăţiri culturale şi comitet şcolar.

Tot aceste societăti, pe lângă că vor vinde băuturi alcoolice cât mai puţine şi de bună calitate mai au de scop şi înfiinţarea de bibliteci cu săli pentru citire şi întruniri sau, case de sfat şi cltire. Coudocătorii societăţilor de cumpătare dacă sunt oameni cu dragoste pentru luminarea poporului şi îndreptarea lui pe căi bune, prin pilde şi sfaturi, vor vorbi consumatorilor despre marele rău al băuturilor alcoolice.

Societăţile Coop de cumpătare la infiinţare vor avea de luptat mult cu cârciumarii, care se vor pune pe toate căile, îndemnând lumea să nu se întovărăşească în aseminea cooperative.

Dar să sperăm că în cooperaţie se vor găsi destli oameni, care în niijlocul poporului de la sate să înfiinţeze cât mai multe Soc, coop, de cumpătare. Odată înfiinţate, aceste societăţi, poporul nostru va începe a scăpa de boola beţiei, nu-şi va mai perde în fiecare serbătoare sau duminică banul muncit cu sudori de sânge într-o septămână si nici trinpul în cârciumile scârboase a ori cărui jidov ordinar, ci va merge la biserică unde se va ruga lui Dzeu şi unde va asculta predica preotului. La soc. coop de cumpătare se va gasi o bautură de bună calitate şi nu se va vinde consumatorilor după cerinţa, căci băntura cât de bună ar fi luată în cantitate mare le întunecă mintea şi s'ar apuca de scandaluri şi de tot felul de blestemăştii ca ca la orice cârciumă ordinară.

Societăţile de cumpătare vor avea biblioteci cu cărţi bune şi folositoare poporului, vor avea săli de întruniri, aşa că sătenii care vor avea fericirea să aibă în satul lor o astfel de cooperativă, vor scăpă de patima *beţiei*, vor avea unde să se adune în zilele de sărbători şi Duminica, pentru a se sfătui şi pune la cale orice chestii de interese oleştesc ale satului.

Numai când ţara noastră va avea în toate satele soc, de propăşirea neamului Românea, numai atunci se va scăpa de patrina ruşinoasă a beţiei.

Dimitrie Gr. Leahu.

Primul teatru în Basarabia

Primul teatru românesc în Basarabia, prima trupă românească pe care a văzut-o Chişinăul a fost trupa improvizată în acest scop de Neculai Luchian, acum 50 de ani, în anul 1850. In acest an Luchian îşi formează o trupă de actori din Iaşi şi trece Prutul unde ajutaţi de boerii moldoveni obţinu — nu după puţine greutăţi — permisiunea de a da în Chişinău un ciclu de reprezentanţii în limba românească. Repertoriul era format din piese de Alexandri controlate — desigur de cenzura ruseasca. Despre acele reprezentanţii M. N. Belador artist al teatrului Naţional din Iaşi, scrie următoarele.

La Moldova cea frumoasă.
Viaţa-i dulce şi voiasă.
La'l Moldovei dulce soare.
Creşte floare lângă floare,

versuri şterse de cenzură, dar zise de actori cu un entuziazm ne-mai pomenit printre românii din Chişinău. Incidentul trecu neobservat de poliţie.

La a treia seară de spectacol pe când se reprezentau peisele: „Piatra din casă" şi „Crai Nou" Luchian împarţi în public fotografii de ale poetului V. Alexandri, făcând cunoscută figura celui pe care toţi din nume îl ştieau şi ale cărui piese se reprezentau. Gaugaş, guvernatorul Basarabiei, precum şi familia Catargiu organizează petreceri în onoarea actorilor români. Luchian în semn de mulţumire pentru onorurile şi buna primire ce se făcuse lui şi trupei sale, dădu o reprezentanţie în folosul populaţiunei sărace din Chisinău, reprezentaţie ce produse mai mult de 1500 ruble. Luchian înmână produsul seratei guvernătorului, care dădu ordin a se pomeni în catearală numele donatorului.

La plecare, actorii fură purtaţi în triumf. *C. V. Ursuleac.*

Deştept...

— Scoal' bărbate, că iacă a răsărit „tuleafărul" — zise femeia către bărbat, vrând să-l spue că de'acum nu-i mult până la ziuă.

„Bată-te Dumnezeu proasto, că nici „tulefeandru" nu poţi zice, îi răspunse bărbatul, întinzându-se şi căscând a-lene!

Două mai mititele

Vine bărbatu flămând nevoie şi de pe la uşă îi şi strigă femeii:

— Ia măi femee toarnă-i o mămăligă mare, maaare, că tare mi-e foame...

— Păi dacă nu-i făină nici un pic, bărbate...

— Fă, atunci două mai mititele!.. *Petru Gh. Savin.*

Administrative

Persoanele cari până acuma au primit ziarul nostru, vor fi socotite cu abonate şi le rugăm să ne achite abonamentul pe cel puţin 3 luni (7·50 lei).

Reclamaţiile se fie însoţite cu numărul după adresa cu care primesc ziarul.

Căutăm depoziţari harnici în toată ţara.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Un milion de refugiaţi în Basarabia.

In Basarabia o numărătoare făcută de curând a arătat că un milion de străini, în majoritate ruşi şi evrei au trecut pe furiş Nistrul aşezându-se printre Români. Aceşti streini se ocupă cu spionajul în folosul bolşevicilor şi plănuesc veşnic comploturi contra siguranţei statului. Guvernul a luat noui măsuri ca să se împiedece pe viitor stabilirea în Basarabia a acestor refugiaţi ce nesocotesc legiuirile ţărei şi se arată nerecunoscători faţă de ospitalitatea ce le-o dăm.

Acest milion de refugiaţi străini slăbesc însă mult situaţia românismului în acel ţinut, aducând ajutor celorlalte naţionalităţi. Pentru aceasta n'ar fi rău ca să trimitem înapoi de unde au venit aceşti refugiaţi prieteni ai bolşevismului, ce-au trecut la noi pe ascuns, fără învoirea nimănui.

Noi şi cultura maghiară.

S'au discutat mult în ziarele româneşti unele declaraţiuni făcute de D. ministru Goga care, apărând cultura maghiară, a arătat că luptă „spre a nu fi ştirbită" în Ardeal. De asemenea s'au discutat măsurile luate de Dsa pentru aducerea în ţară a statuei poetului maghiar Petőffi şi a ridicărei unei statui poetului Ady.

O mare parte din ziarele româneşti începând cu Universul, Izbânda, Dacia, Adevărul, Viitorul, — au vorbit rău de aceste măsuri părtinitoare cari ajută la desvoltarea culturei maghiare în paguba românismului.

Noi credem că poetul iubit al Ardealului n'a vorbit astfel cum au căutat să arate ziarele streine de peste graniţă. Aceste declaraţiuni, trecute în ziarele străine din Ardeal, traduse apoi în româneşte, ciuntite si cu înţelesul schimbat, nu pot servi de temelie unei judecăţi serioase. Să aşteptăm deci ca d. Goga, să lămurească lucrurile şi suntem siguri că poetul suferinţelor Ardealului românesc nu înţelege să favorizeze desvoltarea culturei maghiare în dauna celei româneşti prin măsuri ce ne-ar nedreptăţi punându-ne în inferioritate.

Stârpirea cerşetorilor şi vagabonzilor.

Urmând o lege care s'a votat acum câteva luni stăpânirea a hotărât strângerea tuturor vagabonzilor şi cerşetorilor cari umpleau străzile oraşelor şi internarea lor la ferme unde lucrând câmpul să câştige fiecare cinstit pâinea. Astfel în Bucureşti într'o bună zi au fost prinşi toţi aceşti nenorociţi şi încărcaţi în căruţe închise pentru a fi transportaţi. Tot aşa se va face în toate oraşele curăţindu-le de leneşii ce ne făceau de râsul străinilor prin necontinitul lor cerşit. Lumea care voeşte să facă bine, nu trebuie să dea la toţi leneşii un ban greu-muncit ci să-l dea instituţiilor de binefacere cari se îngrijesc de ajutorarea acelora cari în adevăr o merită.

Oficiile de închiriere.

Se numesc astfel nouile instituţiuni creiate prin lege pentru a înlesni legăturile între chiriaşi şi proprietari. Aceste oficii vor fixa chiriile, vor da case acelora cari au nevoie, vor căuta pe cât omeneşte e cu putinţă să îmbunătăţească starea atât de rea azi a chiriaşilor împovoraţi de nevoi.

Legea este foarte trebuincioasă curmând specula neruşinată a proprietarilor cari la Bucureşti iau până la 20.000 lei pe an pentru două odăi. Aplicată bine, va mulţumi pe toată lumea afară de proprietari, cari de altfel nu sunt nici odată mulţumiţi.

De peste hotare.

Cercetând faptele mai importante petrecute peste hotare în această săptămână, se cuvine să începem cu ţările învecinate nouă şi apoi să trecem la altele mai îndepărtate, pe care le cunoaştem mai puţin.

Aşa la hotarul nostru de răsărit, Rusia stăpânită de bolşevici continuă să se sbată în durerile foametei, ciumei şi holerei. Ajutorul dat de ţările Europei nu poate îmbunătăţi mult situaţia. Ameninţările cu prădarea ţărilor mărginaşe ca România, Polonia, Estonia, n'au speriat pe nimeni şi bolşevicii au trebuit să renunţe şi la acest plan.

Acum abia au început conducătorii comunişti să înţeleagă greşelile lor politice cari au pricinuit dezastrul de azi. Pentru aceasta au căutat să dea înapoi, spre a nu pierde din mâini puterea pricinuind revoluţia poporului rus de care se tem atât. Şi aşa au început să schimbe una câte una vechile lor legiuiri, începând cu acele ce desfiinţau comerţul şi proprietatea individuală, adecă personală. Dintr'odată au fost redate vechilor proprietari toate casele din oraşe, s'a permis comerţul care era pedepsit mai înainte cu moartea, — s'au desfiinţat serviciile pe cari statul le făcea gratuit ca lumină electrică şi tramvai. Azi se plăteşte astfel 400 ruble o cursă cu tramvaiul şi 400 grame de pâine din rumegătură de lemn 80.000 de ruble. Mai mult, bolşevicii convingându-se că nu sunt în stare să stăpânească Rusia, cheamă să se întovărăşească cu ei pe *menşevici* sau minimalişti, adică pe socialiştii naţionalişti conduşi de Kerenski care în 1917 a guvernat câteva luni după căderea ţarilor. Bolşevicii mai declară că au renunţat la provocarea revoluţiei pe întregul pământ şi vor recunoaşte toate îndatoririle ce le iau în străinătate.

Nu ştim dacă socialiştii lui Kerenski vor primi să strângă cu prietenie mâinile pătate de sânge nevinovat ale lui Trotzki şi Lenin. Ceeace este însă sigur e că crimele stăpânirei bolşevice sunt prea mari pentru a nu trage mai curând sau mai târziu la spânzurătoare pe cei cari le-au săvârşit.

* * *

La hotarul nostru de miazănoapte Polonia se sbate în greutăţi băneşti. Producţia în bucate a fost acolo slabă anul acesta, marca poloneză este foarte scăzută valorând abia un leu de-al nostru, sovietele la rândul lor o chinuesc ne executând tratatul de pace încheiat încă de mult. In aceste condiţiuni Polonia s'a văzut silită să încheie un tratat de alianţă cu Estonia, o ţară vecină ei, pentru a sili sovietele să respecte tratatul încheiat. La rândul ei România care are un tratat de prietenie cu Polonia e interesată în această chestiune pentru ca pacea să nu fie din nou tulburată.

* * *

In Cehoslovacia, ţară vecină nouă tot spre miază-noapte, situaţia productelor şi acea bănească e mai bună. Poporul cehoslovac e foarte cumpătat şi muncitor, stăpânirea nu risipeşte banul aşa că azi a scăpat din multe greutăţi. In curând se va sfârşi târgul de mostre foarte frumos ce s'a ţinut la Praga, dovedind progresele ce le-a făcut Cehoslovacia.

* * *

Ungaria lui Horty, cu care din păcate ne mărginim la Apus e tulburată de frământări interne. Lupta dintre partide a ajuns mai grozavă ca ori când. Horty, tiranul, pentru a se menţine la putere a desfiinţat cu ajutorul armatei partidul republican. La rândul lui Horty este cerut de Jugoslavia pentru a fi judecat de-un tribunal al al Ligei Naţiunilor ca criminal de război, el dând ordin în timpul războiului european să fie împuşcaţi 30 muntenegreni nevinovaţi, prizonieri de război. Vom vedea cât mai are de guvernat tiranul Horti şi cu magnaţii unguri ce sug sângele poporului ungar cum altădată îl sugeau pe-al românilor.

Deodată o comisiune compusă din delegaţi ai României şi Ungariei, — prezidată de generalul francez Meunier, lucrează la Oradia-mare pentru delimitarea definitivă a frontierei noastre. Ungurii s'au arătat şi de astădată duşmănoşi, rupând parii de hotar pe cari comisiunea îi fixează în pământ astfel că generalul Meunier s'a văzut silit să dea o proclamaţie arătând că în acest chip populaţia de graniţă va suferi mai mult timp urmările nesiguranţei de azi.

* * *

Jugoslavia cu care ţara noastră se mărgineşte la miază-zi, este tulburată de pretenţiunile ce s'au ridicat cu ocazia alegerei noului rege. Astfel Principele George fostul moştenitor care renunţase la tron, ar voi din nou să ia cârma, asemenea un principe Neculae Nemanici Paleologu ce se află acum în Italia, la Neapole. Aceste pretenţiuni îngreuiază situaţia destul de neclară încă prin boala gravă de care sufere regentul Alexandru, ales de parlamentul Jugoslav pentru a ocupa tronul tatălui său marele rege Petru.

In legăturile pe cari le are Jugoslavia cu noi regretăm că nimic bun nu se poate spune despre tratamentul fraţilor noştri rămaşi în Banatul robit. In schimb se spune că tratativele pentru fixarea definitivă a graniţei în Banat, pe cari comisiunea jugoslavă şi română le urmează la *Baziaş*, = merg bine. De asemenea s'au isprăvit cu bine tratativele ce au urmat la ministerul de comunicaţii în Bucureşti pentru creiarea de noui linii ferate între noi şi Jugoslavia precum şi a unei căi de comunicaţie aeriene.

* * *

Bulgaria, vecina voastră dela miază-zi, cu care isprăvim acest ocol al ţărilor dela graniţa noastră, de voie, de nevoie, îşi îndeplineşte angajamentele luate prin tratatul de pace, atât faţă de noi, cât şi faţă de celelalte state. Astfel a concediat o mare parte din armată, a luat măsuri contra comitagiilor din Dobrogea, şi se înapoiază zilnic o mare parte din vitele pe cari ni le furaseră în timpul ocupaţiei.

Grecii susţin însă că Bulgarii au de gând să-i atace în timpul când ei se bat în Asia contra lui Kemal Paşa. Nimic nu e dovedit însă.

Buciam

Briand, primul ministru, a făcut reprezentanţilor ziarelor declaraţii foarte însemnate asupra rezolvirei chestiei Sileziei superioare. A arătat printre altele că la 20 August se va întruni la Geneva Consiliul (sfatul) Ligei Naţiunilor pentru a hotărî împărţirea Sileziei Briand a dovedit cu fapte că împărţirea trebuie să se facă aşa după cum vrea Franţa, fiindcă numai aşa se va face dreptate deplină şi Polonia va avea cărbunii trebuitori fabricelor sale numeroase. In adevăr dacă va fi ascultată părerea Franţei ar trebui să se deie Poloniei judeţele din Silezia de sus care sunt lângă hotarul polonez iar Germaniei acele care se mărginesc cu graniţa germană.

Polonia care a avut să sufere atâta de pe urma năvălirilor germane ar trebui să fie ajutată cu mai multă dragoste şi să-i se dea toate uşurinţele trebuitoare pentru a-şi veni în fire.

* * *

In Asia-Mică luptele dintre greci şi turci urmează mai departe. După şase zile de lupte înverşunate trupele greceşti au ieşit învingătoare la Sangarios. Lupta s'a dat pe un front de 60 km. iar Kemaliştii au pus în cumpănă toată puterea lor armată. Şi de astă dată tăria trupelor greceşti a ieşit la iveală. Datorita organizării (rânduielii) moderne a armatei precum şi armelor multe şi felurite pe care le are, era firesc ca izbânda să fie de partea grecilor. Din nefericire nici cu această izbândă nu se va sfârşi războiul deoarece resturile armatelor Kemăliste se vor retrage înlăuntrul ţării, îngreuind înaintarea grecilor prin prădarea satelor şi a ogoarelor precum şi prin ridicarea întregei populaţii.

* * *

India e în plină revoltă. Mahramedanii din guvernământ s'au răsculat contra stăpânirii engleze, cerând neatârnarea Indiei şi căutând să convertească la mohamedanism pe indieni.

Faptul că răscoala se întinde dovedeşte că a fost pregătită din timp în toate amănunţimile de către agitatorii naţionalişti a căror legătură cu bolşevicii sunt destul de bine cunoscute. Dat fiind faptul că stăpânirea engleză în India era cu deosebire aspră pentru indieni, nu ne putem mira că bolşevicii au găsit teren prielnic pentru tulburări şi jafuri. Prea mult au stors englezi vlaga poporului indian şi prea multe bogăţii au adunat din aceasta ţară blagoslovită de Dumnezeu. Cum în lumea asta toate nedreptăţile au o margină, era firesc că şi stăpânirea samavolnică a Indiei de către englezi să se sfârşească. După atâtea jertfe făcute de omenire în războiul care a luat sfârşit acum trei ani nu mai pot fi neamuri stăpâne şi stăpânit atâta vreme cât în faţa primejdiei morţei toate au fost înfrăţite.

* * *

In timp ce Sfatul Societăţii Naţiunilor continuă să discute cu uşile închise la Geneva asupra soartei Sileziei de sus, muncitorimea din Silezia a dovedit că este cea mai mare parte poloneză. In adevăr, cu prilejul alegerii sfaturilor muncitoreşti care fiinţează în toate fabricele din partea locului, au fost aleşi 377 muncitori cari reprezintă pe muncitorii polonezi şi numai 177 cari reprezintă pe cei germani. Inc'odată s'a dovedit lumei că acei cari sunt mai mulţi în Silezia de sus şi prin urmare cărora li se cuvine a o stăpâni sunt polonezii.

Prin urmare punctul de vedere francez în ce priveşte Silezia de sus şi care sprijini împărţirea Sileziei între polonezi şi germani după rezultatele plebiscitului din Mai a. c. este cel mai drept. Să nădăjduim că va fi primit şi de Sfatul Societăţii Naţiunilor.

* * *

In urma omorârei lui Erzberger fostul ministru de finanţe german şi şef al partidului catolic au avut loc în întreaga Germanie mari întruniri de protestare împotriva încercărilor reacţionarilor (boerilor) de a veni iar la cârma ţării. Sute de mii de muncitori, profesori, avocaţi, funcţionari şi-au spus limpede voinţa că nu vor să fie cârmuiţi de acei cari au pricinuit în 1914 războiul. Omorârea lui Erzberger a pricinuit unirea tuturor partidelor democratice în lupta lor contra reacţiunei. Aceasta n'a făcut decât să întărească situaţia guvernului Wirth pentru a'şi putea îndeplini îndatoririle luate faţă de Aliaţi. Fi-va măcar de data asta Germania în stare să se democratizeze? De aceasta ne cam îndoim şi odată cu noi lumea întreagă.

* * *

Ungaria să arate aceiaşi încăpăţânare când e vorba să execute tratatul de pace de la Trianon. In adevăr, după-ce la 24 August începuse să-şi retragă armata şi funcţionarii din cele trei judeţe apusene care se cuvin Austriei, acum au oprit evacuarea. Intrebat de gazetari asupra acestei neaşteptate măsuri, contele Bethlen primministrul Ungariei a spus că armata ungară va ţine în stăpânire numai o treime din pământul pe care trebuie să-l dea Austriei pentru a avea ca zălog pentru partea ce trebuie să-i dea înapoi Ungariei din datoriile de război, pentru întreţinerea funcţionarilor ş. a. m. d. După cum vedem nici după atâtea înfrângeri, Ungaria nu-şi vine în fire. Abia rămase acum o ţară cu 7 milioane de locuitori, Ungaria îşi mai dă aere de mare putere ca şi cum s'ar trezi în 1914 când la un semn făcut la Budapesta tremurau bieţii români sau croaţi chinuiţi de sălbătăcia hunică a ungurilor.

Acestea timpuri grozave au trecut şi maghiarii ar trebui să se uite în jurul lor să-şi aducă aminte că au fost învinşi în războiu şi că pentru a avea linişte în ţară trebuie să trăiască cât mai bine cu vecinii lor, în întâiul rând cu românii cei mai puternici şi mai civilizaţi dintre vecini. Aşa stând lucrurile nu înţelegem deloc mândria bolnavă maghiară întru nimic îndreptăţită de împrejurări.

M. D.

Pentru militari, primari, învăţători, etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurire în cele *trei hărţi lucrate* în culori de *Dl. General C. St. Amza*, şi cari se găsesc de vânzare la Ad-ţia ziarului „Cultura Poporului" numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărţi nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român, Prin ele putem vedea cum s'au desfăşurat luptele la Tisa şi ocuparea B. Pestei; variaţiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, şi istoricul grafic al războiului. Toate hărţile sunt însoţite de date istorice.

Publicitatea Culturei Poporului

INFORMAŢIUNI

Situaţia la Nistru. In cursul zilei de astă-zi s'a răspândit în avonul că bolşevicii ar fi atacat trupele noastre dela Nistru şi că populaţia e foarte neliniştită. Interesându-ne la autorităţile care sunt în măsură să ştie ni s'a spus că s'au luat toate măsurile pentru a se evita orice atac din partea trupelor bolşevice. D. general Răşcanu ministru de război pleacă mâine în inspecţia trupelor de pe frontul Nistrului.

Incoronarea M. S. Regelui s'a amânat. Consiliul de miniştri ţinut la Sinaia a hotărît amânarea încoronării din canza neterminării lucrărilor, dela Alba-Iulia.

Studenţii fraucezi vor vizita Ardealul. La 16 Septemvrie vor sosi ia Cluj 155 studenţi şi profesori francezi cu soţiile lor. Ei vor sta ia Cluj 2 zile şi vor pleca în 18 la Blaj, unde vor sta 5 ore. In 19 vor fi la Turnu-Severin. Autorităţile fac pregătiri în vederea acestor vizite.

Şcoală militară de artilerie la Timişoara. Şcoala militară de artileri din Bucureşti şi-a luat reşedinţa în garnizoana Timişoara cu începere dela 1 Septemvrie 1921, orice chestiune privitoare la la această şcoală se va prezenta deci la Timişoara.

A. S. R. Principele Carol patronează târgul de mostre dela Bucureşti. A. S. R. Principele Carol a primit patronajul expoziţiei-târg de mostre care se va deschide în Capitală în ziua de 11 Septemvrie.

Pentru românii închişi la B.-Pesta. Presa din Bucureşti cere ca guvernul să apeleze la Aliaţi ca să intervină pentru eliberarea românilor deţinuţi şi maltrotorilor în închisori de la Budapesta.

Soseşte în ţara monedă de nichel. Incepând de la 10 Septemvre ne va sosi din Elveţia moneda de nichel de 25 bani în valoare de 5 milioane şi de 50 bani în valoare de 15 milioane. Costul acestei monede este de 7 milioane.

Pentru regularea situaţiei militare. In conformitate cu ordinul Comandantului teritorial Nr. 26819—1921 al Corpului 6 armata se pune în vedere oamenilor născuţi dela 1880 la 1896 cari nu s'au prezentat încă la control pentru-şi aranja situaţia lor militară, ca ultimul termen de prezentare este până la 30 Septemvrie 1921. Prezentarea se face la Cercul de recrutare. Cei ce nu să vor prezenta nici până la aceasta dată vor fi pedepsiţi.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Ad-ţia ziarului. 01

RECLAME, în publicaţiuni, de ori ce fel se publică în ziarul „Cultura Poporului" cu preţuri foarte reduse. 02

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara,

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire
cântece de plugărie, păstorie şi pescărie,
cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000,000** deplin vârsat

Secţia de Bancă — **Secţia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ Institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsităţii No. 3. C. 976

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 21 — 1 leu — Opt pagini — 19 Septemvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂTII „CULTURA POPORULUI“

PRIM REDACTOR: VINTILA N. PETALA

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorităţi .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PRIM REDACTOR: VASILE D. CHIRU

Redacţia: Str. Dorobanţilor 11 — SECRETAR DE REDACŢIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administraţia: Piaţa Cuza Vodă 16

Nu vă părăsiţi ţara

Una dintre cele mai dureroase ştiri dela sate este aceia că mulţi Români din Ardeal au început să plece în America şi că, în ultimul timp, cererile de paşapoarte au fost aşa de numeroase, încât guvernul a trebuit să se grăbească a cerceta pricinile şi a împiedeca urmările acestui fapt menit a folosi cum nu se poate mai bine duşmanilor neamului nostru.

Intr'adevăr, nimic nu poate sluji mai bine duşmanilor noştri din cuprinsul ţării, şi în deosebi Ungurilor, decât micşorarea numărului locuitorilor Români. după cum nimic nu poate dăuna mai mult intereselor noastre naţionale superioare decât tocmai această micşorare. Căci, în trecutul de grea robie, ca şi acum în începutul libertăţei, dreptatea cauzei noastre, în afară de drepturile istorice şi de sânge, este sprijinită de numărul nostru pe acest pământ.

Aceasta au înţeles-o Ungurii, când prin barbara lor stăpânire, pe deoparte, au silit prin cele mai neomenoase, persecuţii, pe Români cei mai slabi ca să-şi îndrepte ochii către alte ţări, iar pe de alta, prin agenţi plătiţi şi prin înlesniri de drum, i-a îndemnat ca să-şi părăsească ogorul strămoşesc. Puterea de viaţă a neamului nostru însă nu ni-a părăsit nici în fiinţa acelor fii cari s'au dus departe după un trai omenesc, şi astfel, o parte din ei s'au întors cu profitul muncii lor tot ca Români, şi încă luminaţi şi înstăriţi. Dar, nu s'au întors cu toţii şi foate mulţi au întemeiat colonii puternice care atrag şi pe alţii tot mai mult, chiar şi acum, când desrobirea mult dorită ni-a fost dat ca s'o trăim.

Ori, acum, în clipa aceasta, când dela o cât mai românească şi spornică muncă atârnă întărirea şi desăvârşirea triumfului dreptăţei noastre, datoria tuturor Românilor, şi mai ales a acelora cari au învăţat din mijlocul lumei mai civilizate, a munci mai cu folos, este de-a nu mai întârzia o clipă ca să se întoarcă în ţară pentru a-şi răscumpara prin contribuţia lor de-acum, greşala de-a fi fost dintre cei slabi, cari n'au putut rămâne până la sfârşit tovarăşi buni de suferinţa fraţilor şi părinţilor lor.

Aceasta se cuvine acum din partea acelor cari şi-au părăsit vatra strămoşească, iar datoria tuturor acelor ce au rămas pe acest pământ sfinţit de lacrămi şi de sânge este de-a nu se gândi o clipă de-a urma tocmai acum exemplul celor cari i-au părăsit.

Tot ce li-se şopteşte la ureche şi tot îndemnul ce li se face de-a pleca, să ştie bine cu toţii, nu-i decât şuerul ademenitor al şarpelui veninos care-şi pândeşte prada.

Nu în America îndepărtată, unde acum se trăeşte mai greu ca la noi, ci nicăiri nu poate fi mai bine pentru Români decât în România liberă şi întregită.

Nicăiri în lume nu s'a luat pământul de către Stat dela cei cari aveau prea mult ca să se dea acelor cari nu aveau deloc, cum s'a făcut la noi; şi nicăiri nu sunt mai multe bogăţii ale pământului, care aşteaptă a fi folosite prin muncă, ca în binecuvântata noastră ţară.

Gândiţi-vă toţi cei slabi, care v'aţi plecat urechea ademenirilor vrăjmaşe şi voiţi a vă părăsi căminul, vii şi morţii, că în locul vostru vor trăi pe acest pământ străinii, cari, tot mai mult, vor înăbuşi pe acei ce i-aţi părăsit.

Gândiţi-vă cu toţii, cei ce voiţi a vă lepăda de ţară, că faceţi aceasta tocmai în clipa când lupta cea mai grea, aceia a muncii şi întărirea Românilor, e mai aprigă.

Români, nu vă părăsiţi ţara!

Emil Vasiliu

Mihali Cogălniceanu

In istoria politică şi socială a ţărei noastre va străluci de-apuri, de-alungul tuturor veacurilor, numele lui Mihail Cogălniceanu.

Luminat în şcolile apusului, civilizat şi încălzit de largi sentimente umanitare, a lucrat cu o uriaşă putere de muncă pentru a pune temeinic piatra unghiulară pe care să se ridice măreţ edificiul nostru naţional. Numele lui Cogălniceanu, legat puternic de toate faptele mari a unirei principatelor şi ale marilor reforme sociale şi politice, care au venit în urmă, va fi neuitat, şi nimeni nu va putea deschide istoria fără a fi uimit de înălţimea cetăţilor lui, de cinstea ireproşabilă, de dragostea de ţară şi popor şi mai presus de toate, de curajul cu care a înfăptuit reforme nevisate, într'un timp când clasa boerilor erau atotputernici.

După cum pentru ţărani, numele lui Cogălniceanu şi Cuza vor fi totdeauna rostite cu iubibire şi veneraţie, totasemeni pentru politicianii cari pun mai jos interesele ţărei decât ale lor patimi şi dorinţe, numele şi întreaga activitate a lui „Conu Mihalache“ vor fi o eternă ameninţare, iar pentru oamenii doritori de bine şi propovăduitori de adevăr, o pildă vrednică de urmat.

Literat de valoare, mare istoric, om politic modern şi cinstit, uriaş orator, Mihail Cogălniceanu a desfăşurat o activitate uimitoare fiind întreaga sa viaţa pildă de muncă şi de cinste.

Eternizat în bronzul aşezat înaintea Universităţei din Iaşi, „Conu Mihalache“ cu gestul larg întinde o hârtie depărtând'-o la distanţa presbiţiei sale şi par'că e gata să rostească unul din acele zguitoare discursuri care, pe vremuri, au fost fala parlamentului român.

Când treci pe lângă statuia lui Mihail Cogălniceanu şi ştii măreaţa lui activitate politică şi socială, îţi vine să scoţi cu respect pălăria şi să-l rogi să se scoboare de pe soclul unde stă înţepenit, pentru a împrăştia sentimentele sale înalte şi curate între epigoni, dintre care mulţi nu sunt astăzi vrednici nici de a-i rosti numele.

Valdemar.

Reforma agrară şi conducătorii minorităţilor din Ardeal

Reforma agrară a fost înfăptuită. Recunoştinţa faţă de ţăranul nostru care în toate timpurile şi în toate ocaziile, şi-a îndeplinit cu sfinţenie toate datoriile lui faţă de pământul ţărei, a ajuns prin aceasta reformă să nu mai fie o vorbă goală sau o simplă promisiune ci fapt, în toată puterea cuvântului. Astăzi pământul ţărei e al aceluia care îl munceşte,

Această reformă agrară, după cum o ştie toată lumea nu a fost înfăptuită în urma unor presiuni din afară sau în urma unor ameninţări din lăuntru ţării, ci la a izvorit din conştiinţa cinstită şi curată a conducătorilor acestei ţări în frunte cu M. S. Regele, care au simţit în sufletele lor nevoia că credinţa, vitejie, hărnicia şi răbdarea ţăranului nostru trebuie să merite o soartă mai bună şi viitorul ţări aşa cere, chiar dacă prin această răsplată dată ţăranului român, şi-ar călca în picioare propriile lor interese gestul aşa de frumos şi de nobil al M. Sale Regelui care cel dintâi dintre regii şi împăraţii lumei şi cel dintâi în ţara românească şi-a împărţit moşiile ţăranilor a fost imitat fără de nici o ezitare de către toţi marii proprietari de pământuri din ţară. Prin jertfe sincere şi pornite din inimă curată a marilor noştri proprietari, prin jertfe propriilor lor interese s'a ajuns ca astăzi ţăranul român să aibă pământ s'a ajuns ca reforma agrară să fie înfăptuită. Şi atunci cu toată modestie românului nu putem spune oare lumei întregi, că suntem cea mai democrată ţară din lume? Nu putem spune acestea acelora care în toate ocaziile şi prin orice mijloace caută să înfiltreze în sufletele muncitorilor şi ţăranilor noştri, ură contra conducătorilor ţărei spunându-le că în ţara românească nedreptatea şi necinstea e stăpână? De sigur că da.

Cu toate acestea conducătorii minorităţilor din Ardeal care nu sunt alţii decât mari proprietari de pământuri — aristocraţia — „domni“ de altă naţionalitate de la noi şi care în urma hotărârei conducătorilor noştri de a se împărţi pământurile ţăranilor vor fi cum e natural şi ei forţaţi să-şi sacrifice o parte din interesele lor personale, caută prin fel de fel de mijloace să împiedece aplicarea reformei agrare.

Aceşti conducători politici ai minorităţilor, organizaţi în fel de fel de partide şi uniuni pe care statul nostru în excesul lui de noblеţă şi de toleranţă li-a recunoscut şi le-a dat dreptul să funcţioneze libere, în loc să fie recunoscători statului nostru care în împărţirea pământului n'a făcut nici cea mai mică deosebire între naţionalităţi sau confesiuni, ci căută să convingă pe ţărani că cu reforma agrară s'au nedreptăţit naţionalităţile, că chiar dacă li-s'a dat pământ ţăranilor de altă naţionalitate acest pământ e sterp şi prin urmare fără nici un folos.

Pe de altă parte conducătorii politici cari după cum spuneam mai sus nu sunt alţii decât proprietarii marilor moşii din Ardeal, au înaintat guvernului diferite memorii arătând prin afirmaţii inventate, că ţăranii din Ardeal sunt foarte nemulţumiţi de felul cum se face împroprietărirea şi că prin urmare ea trebuie suspendată sau cel puţin modificată.

Pe de altă parte aceiaşi conducători ai minorităţilor caută să convingă lumea prin presa lor că situaţia economică a Ardealului e periclitată prin reforma agrară.

In fine, într'un cuvânt reforma agrară nu e deloc simpatică aristrocaţiei minorităţilor din Ardeal şi caută să o împiedice. Explicaţia acestui fapt e cât se poate de simplă şi de la mintea omului. Prin exproprierea hotărâtă de guvernele noastre (de domnii noştri) au fost sau vor fi expropiate şi moşiile marilor proprietari de altă naţio-

Cuvântul nostru

nalitate care până acum au fost toată viaţa şi neam de neamul lor deprinşi să ieie şi niciodată n'au ştiut să dea nici chiar atunci când sfânta dreptate o cerea. Pe de altă parte, fără de nici o răutate trebuie s'o spunem, că legăturile dintre boer şi ţăran la toate naţionalităţile din Ardeal sunt departe de a fi asemănătoare cu relaţiile care există între aceste clase sociale la noi.

Şi atunci aşa fiind conducătorii politici ai minorităţilor dela noi caută să împiedice reforma agrară prin ori şi ce mijloace ca astfel să poată avea şi în România mare o slugă timidă şi necăjită căreia să-i poată porunci — ţăranul fără pământ.

Şi acum ne adresăm vouă ţărani români, vouă cititori ai gazetei noastre şi vă rugăm să spuneţi tovarăşilor voştri de altă naţionalitate, că în România mare cinstea şi dreptatea a învins şi va învinge totdeauna şi că dacă „domnii" lor luptă prin toate mijloacele să păstreze situaţia de iobag a ţăranului cum era înainte de România-mare, „domnii" noştri vor şti să învingă toate greutăţiie ce ei le fac pentru a împiedeca aplicarea reformei agrare şi să deie cezarului ce e al cezarului şi ţăranului ce e al ţăranului.

„Cultura Poporului"

Intrebări

Activitatea extra şcolară a învăţătorilor, ale cărei roade s'au văzut cu prisosinţă concretizate în bănci populare, cooperative de consum şi desfacere de producte, obştii de arendare a moşiilor, sufere azi vre-o stânjenire în mersul ei progresiv?

—

Cum s'ar putea lucra mai cu folos pentru întărirea credinţei, dar totodată pentru alungarea obiceiurilor sălbatice şi pe creştineşti de care e copleşit ţăranul român?

—

Care activitate extra bisericească ar fi mai folositoare, cea materială sau cea spirituală?

—

Cum s'ar putea combate efectiv descântecile şi cetitul în caz de boală, pricini care produc o cumplită mortalitate între copii?

—

Aceste întrebări vor rămânea întrei numere consecutive, aşteptând răspuns dela preoţi şi învăţători, priniind chiar şi discuţiuni şi contradiscuţiuni, „Cultura Poporului" e gata a publica răspunsurile primite, în ordinea lor Cronologică, rămânând să-şi spună la urmă cuvântul său.

Redactor.

Ziarul Vostru vă apără nevoile deci abonaţivă cât de mulţi.

Ultima putere

Printr'un îndârjit dor de viaţă şi o complectă negare a caracteristicilor semne ce-i arată că moartea e la doi paşi, tuberculosul speră până în ultima clipă a vieţei, că în cel mai scurt timp, — mâine poate, — va scăpa de boală şi va merge cu paşi repezi spre însănătoşire. Şi acel mult dorit *mâine* îl leagănă cu dulci iluzii şi-l face să spere că puterea care îl părăseşte clipă cu clipă, îi va reveni când va. El nu vede că oamenii îl înconjură, nu vede că-l privesc cu durere, că se depărtează de el cu groază! nu vede, sau mai bine zis nu crede că îşi leapădă plămânii în fracţii zilnice şi se cramponează cu desperare de viaţa ce-l părăseşte.

Şi, fenomen caracteristice şi în deobşte cunoscut, e că tocmai în preziua, sau chiar în ziua morţei, tuberculosul se simte, mai bine ca totdeauna, spune tuturor că e aproape sănătos, nu mai are dureri. Respiraţia îi este scurtă şi foarte anevoioasă, totuşi tuberculosul sub impulsul dorului de viaţă, vrea să părăsească patul. Cu mâni tremurătoare, diafane, galbene, transpirate şi reci, — aşa cum le plac poeţilor decadenţi — îşi face tualetă, se îmbracă cu sforţări enorme, se sprijină de mobile şi de tot ce întâlneşte în drumul lui şovăitor, şi pe când spune tuturor că în cel mai scurt timp se va face bine, ultima fărămitură de plămân este aruncată afară odată cu 'n val de sânge şi tuberculosul moare.

Iluzia vieţei a zburat.

*

Incercările desperate ale conducătorilor Unguri de la Budapesta, de a arunca peste hotare şi mai cu seamă în ţara noastra, fie microbii turbăciunei revoluţionare, fie acel noian de spioni, cari prin urâta lor activitate încearcă să culeaga informaţii pe care să le exploateze necinstit şi fals sau să îndârjească spiritele ungurilor cetăţeni români, se cramponează de viaţă.

Şi după cum este legitim dorul de viaţă al tuberculosului tot aşa de legitimă este şi dorinţa poporului ungur de aşi întării şi apăra ţara, dar, fără îndoială, tot aşa de legitime şi măsurile de apărare pe care noi le luăm. Şi dacă efortul tuberculosului este dureros de zădarnic, tot atât de zădarnic este şi efortul conducătorilor unguri de la Buda-Pesta de a întârzia consolidarea noastră internă prin activitatea infectă a spionilor trimişi peste hotare.

Spionii unguri cad rând pe rând în capcana poliţiei de siguranţă, încercările de complot sunt rând pe rând descoperite şi culpabile aduşi la Casa justiţiei. Prin urmare activitatea lor este descoperită şi sfărmată. Evident, că în contra acestor respingătoare specii de spioni legea va cădea cu toată greutatea ei. Partea dureroasă pentru noi e altă. Spionii, în drumul lor ascuns şi veninos vin în contact cu ungurii cetăţeni români, cari, nu pot ucide în ei simţimântul de naţionalitate şi în virtutea aceştiu sentiment îi tolerează, îi ascund, le dau ajutor. Acesti unguri cetăţeni români, compromisi prin atingerea cu spionii sunt aduşi şi ei în faţa judecătorilor şi fără îndoială că vor fi greu condamnaţi; şi aceasta dureroasă operaţie se face, şi trebue să se facă, în virtutea dreptului de apărare a supremelor interese ale ţărei şi tuturor cetăţenilor ei.

Acest prost serviciu pe care conducătorii unguri de la Buda-Pesta îl fac ungurilor cetăţeni români, de a-i încerca şi implica în comploturi oculte şi afaceri murdare, va lua fără îndoiala sfârşit. Justiţia ne şi spune cuvântul, cuvânt cu multă greutate, şi efectul hotărârei va fi dureros, nu atât pentru spionii cari trebue distruşi, dar pentru unguri cetăţeni români, cu care am dori cele mai bune legături.

Iar repetatul şi apăsatul cuvânt al justiţiei va ajunge să ridice odată pentru totdeauna iluzia de viaţa a tuberculosului care încearcă să meargă dârz, de şi moarte e la doi paşi de el.

Vladimir Nicoară.

Educaţia ţărănimei

Puterea morală a unui popor isvoreşte în bună parte din gradul de educaţiei a ţărănimei. Statul în care ţărănimea n'are pregătirea morală prin scoală nu poate să desvolte toate sursele energiilor naţionale ale poporului său. Din lipsa de ştiinţă de carte — rezultă nepăsarea individuală faţă de acele probleme sociale, de care depinde puterea economică, politică şi culturală a unui popor şi stat. — Stiinţă de carte este stimulentul îndrumativ care pregăteşte spiritul de acţiune şi de creaţiunea fiecărui individ. — Din sânul stiinţei porneşte acea voinţă creatoare care pe noi toţi ne înspiră la muncă pe diferitele trenuri de activitate omenească. Educaţia scolară ne deschide gustul pentru „frumos" şi „bun", ne creşte simţul dreptăţii, umanităţii şi legalităţii, ne învioaie energiile. Şcoala ne dă îndrumările şi pregătirea pentru viaţa socială — care azi este lupta grea de existenţa. Fără educaţie scolară, omului îi lipeşte puterea morală de resistenţă în lupta vieţii.

Şi fiindcă plusul de procent din populaţia fiecărui stat formază ţărănimea, buna starea acestuia şi nivelul său cultural depinde de gradul educaţiei păturei ţărăneşti. Fiind ţărănimea chezăşia statului — educarea ei bună este prima condiţiune a existenţei poporului ca îndependent şi liber. Analizând situaţia ţărănimei noastre constătăm că trebuie făcut încă multe pentru a ridica ţăranul nostru la nivelul celui francez sau german. — Motivele rămânerii în urmă că educaţie scolară a ţăranului nostru — le găsim în desvoltarea istorică a poporului noştru — care prin secoli stăpânit de popoare străine — n'avea puterea de acţiune proprie. Asurpritorilor străini iarăşi nu le convenia de a trezi conştiinţa neamului nostru. Abia după Unirea principatelor porni avântul cultural în Regatul vecin = şi abea dela Unirea tuturor Românilor în 1918 încoace începe desvoltarea culturale liberă şi pentru Românii de sub fostele stăpâniri străine. — Azi în fine am ajuns cu toţii să ne desfăşurăm calităţile fără nici o piedică. Dacă ţărănimea românească a rămas în urmă în ce priveste o educaţie ştiinţifică generală, totuşi nu este târziu ca să se desvolte pe viitor. Progresul desvoltării culturale a ţărănimei noastre depinde însă de ea însuşi. Nu este destul că ţăranul să ştie numai a citi şi a scrie ci să ştie să muncească pământul şi să crească vitele. In ţărănimea noastră trebuie trezit dorul şi interesul pentru tot ce face omul cult. Instrucţiunea publică a avut o muncă grea şi de luptat însuşi cu ţărănimea care într'un timp era contra învăţământului obligator Ţăranii prîveau trimiterea copiilor la şcoala ca forţă din partea păturilor conducătoare în loc să fie mulţumiţi ca din pruncii lor să cresc oameni de treabă. Invăţamântul obligator îşi are azi însă, urămările bune — şi constătăm că pe zi cetrece scade numărul analfabeţilor — celor ce nu ştiu să scrie şi să citească. Azi tineretul nostru are la dispoziţie scoli, de tot felul Universitate şi Academii. Un vânt primăvăratic cutreeră ţara noastră dorul de ştiinţă şid actiune pentru mărirea noastră culturală.

Este o întrecere a capacităţii energiile deslănţuite se năpustesc asupra toturor ramurilor de activitate pentru a crea a ridica şi a înbunătăţi starea întregului nostru popor. Şi în mişcarea aceasta, ţărănimea nu poate să rămâie în urmă. In pătura ţărănistă zac atâtea energii şi valori morale şi din sânul ei au eşit atâţia barbaţi iluştrii cari azi sunt copii mândrii ai naţiunei noastre — Renumele lor străluneşte şi peste hotarele ţării noastre, încât trebuie făcut toate pentru a nu lăsa ascuns calităţile bune ale ţărănului. — In ţărânime domină *înteligenţa naturală* — care cultivată prin şcoală, nutrită prin ştiinţă să manifestă de multe oriaşa de frumos. Dorul de educaţie trebuie să pornească înşă dela ţăran. Este just că nu fiecare ţăran poate fi profesor, preot, medic sau înginer dar tot aşa de just este că ţăranul rămânând *numai cultivător de pământ* trebuie şă-şi mărească cunoştinţele personale. Aceste cunoştiinţe nu se mărginesc numai la lucrarea pământului, la creşterea vitelor etc., ci ţăranul trebuie să ştie şi de celelalte probleme. Ţăranul trebuie să cunoască istoria ţări şi a neamului, trebuie sâi ştie obiceiurile bîsericeşti, trebue să ştie felul organizaţiei a administraţiei publice — trebuie să cunoască georgrafia patriei sale — trebuie să ştie şi despre, comert şi îndustrie, trebuie să cunoască literatura poporuiui său, trebuie să stie de armata ţării, în fie de toate. Cunostinţele acestea ţăranul le câstigă prin citit. Ţărănimea noastră trebuie să citească încă multe foarte multe cărţi. Dar nu numai aceste trebuie să ştie ţăranul ci ce trebuie să se intereseze şi să ştie şi dela poporele celelalte din lume, obiceiurile lor, cultura lor, valoarea lor, munca lor. Dela ei noi putem învăţa multe căci celelalte popoare au fost mai fericite şi s'au putut desvolta liber de mai de mult. Cu bunăvoinţă şi energie aceste lucruri se pot uşor învăţa

Prin timpul lung al iernii când nu este lucru pe câmp la căminul cald ce frumos poţi ceti şi povesti. Atunci ţărani să eie cărţile la mână şi seară, în cercul familiei să citească să discute. Nu vinul şi cârciuma — ci cartea şi dorul de ştinţă să fie distracţia voastră. La sate aveţi învăţători, preoţi, funcţionari, adunativă cu toţii, mergeţi la casa comunală sau unde este loc şi atunci discutaţi cu cei cari stiu mai mult — vorbiţi de toate — sunt multe evenimente zilnice cari vă întresează şi pe voi, sunt multe chestiuni sociale de care trebuie să ştiti dacă voiţi că poporul nostru să ajungă puternic şi mare Cumpăraţi-vă cărţi, citiţi ziare şi reviste ele vă vor deschide ochi asupra multor lucruri pe cari nu le ştiţi sau nu le pricepeţi şi le judecaţi orbeşte după spusele acelora cari vor răul vostru şi nu binele nostru al tuturora. Ţărănime! Ştiinţa de carte vă face în stare pentru a înţelege şi pricepe toate. Fără educaţie, omul umblă în lume ca orbul. De voi, depinde dacă doriţi s'o umblaţi la lumină sau în întunericul neştiinţei şi a prostiei. De veţi avea pregătira morală prin cunoştiinţe de treburi culturale, istorice, politice, economice, comerciale, îndustriale şi financiare, viaţa şi munca voastră va fi mai uşoară căci veţi judeca ca oameni înţelepti cari ştiu ce trebuie sau nu. Deacea îmbrăţişaţi cu dragoste acei barbaţi cari vin să vă ilumineze ei o fac cu dragoste căci ştiu care este datorinţa lor. Deschideţi inimele voastre cuvântului lor, este în binele vostru. Noi suntem fraţii vostrii cari dorim binele vostru pentru care luptăm. Statul nostru vă vine într' ajutor cu toate mijloacele posibile intelectualii (invăţăţli) poporului nostru la fel rămâne numai că voi să urmăriţi sfaturile date cu plăcere, de dorul de cunoştinţe propriu să vă invăţaţi şi *între voi să luptăţi pentru educarea generală a ţărănimei.*

Radu C. Colbaşi,

CETITI SI RASPANDITI ZIARUL VOSTRU CULTURA POPORULUI

Pagina literară

Pălăria Reginei

Doctorul Verescu urcă scările ştergându-şi fruntea plină de sudoare şi după ce scoase galoşii intră în camera de consultaţii pentru un moment goală. Aruncă pălăria pe masa de operaţii şi se lăsă să cadă în fotoliu de piele brocată din faţa biroului; apoi cu o mână nervoasă scoase din buzunar un cocoloş de hârtie, îl întinse pe masă şi-l privi ca'n zîmbet şters, mai mult o crispare a feţei.

— Atât mai lipsea, zise el cu dinţii strânşi, numai concentrare pe 15 zile îmi trebuia şi încă la Roman!

Îşi prinse capul între mâinile sprijinite pe birou şi fixă un punct în fundul camerei, unde privirea îi rămase pironită ca şi cum ar fi observat ceva neobişnuit şi interesant.

Bietul Victor! cu constituţia lui, febra tifuidă o să-l dea gata. Şi când mă gândesc, că nu-i pot fi nici de-un folos, mă apucă nebunia.

În camera de alături câteva puternice acorduri de pian răsunară parcă lugubru în tăcerea adâncă şi lui Verescu i-se păru, că aude sunet de clopot. Alunecă mâna pe fruntea înfierbinţată şi apoi cu pumnul strâns lovi în mapa de pe birou, care fiind plină cu hârtii înăbuşi zgomotul loviturei. Din camera vecină, după acordurile de la început porni o ploae de note foarte precis pronunţate şi valsul „Ochii care vorbesc" luă viaţa sub degetele măiastre a doamnei Verescu. Doctorul sări de pe scaun şi începu să se plimbe întâi încet, apoi din ce în ce mai iute prin camera care se făcea tot mai mică pentru paşii săi mari. Probabil că ar fi terminat prin fugă dacă valsul n'ar fi încetat brusc. După câteva clipe uşa din dreapta se deschise şi în cadrul ei apăru doamna Verescu într'o splendidă robe de chambre pe care spuma dantelelor albe şi fine flutura cu gingăşie lăsând să iasă din decolteul prea deschis sânul alb şi îndrăsneţ.

— Ah! bună ziua Eugen, zise ea cu glas cristalin închinând capul şi privind spre doctor cu ochii mici ca o pisică alintată.

— Bună ziua draga mea.

— Cum uriciosule nu vii să mă săruţi.

— Iartă-mă dragă sunt tare necăjit.

Doctorul se apropie şi o sărută pe obraz. Doamnei i-se păru că nu-i destul de tandru şi zmunci capul în partea opusă aruncându-i o privire ucigaşă.

— N'oi putea să-mi explici de ce eşti aşa de acru! întrebă înţepat doamna.

— Ţi-am spus iubita mea că-'s foarte necăjit; Victor Vasilescu e pe moarte, febra tifoidă o să-l ucidă în curând.

— Ei şi! Era de aşteptat!

— Atât ai tu de spus despre cel mai bun prieten al meu?

— Ei asta-i! Ce vrei să am de spus când văd că prietenul tău te preocupă atât de mult că n'ai când să te gândeşti la mine?

— Vai Mimi dragă, nu te ştiam atât de egoistă!

— Vezi bine, încă nu ne cunoaştem cum trebue! Nu cumva tu mai ai aerul să-mi reproşezi? Asta ar fi culmea! La urma urmei ce vrei să fac dacă Victor al tău s'a îmbolnăvit? o-să îmbrac doliu!! Asta-i viaţa: un lanţ de dureri presărate ci, colo, cu momente de plăcere; fericit acel ce ştie să beneficieze de aceste rari clipe.

— Draga mea Mimi, te rog foarte mult să mă erţi, dar astăzi nu-mi arde de loc de filosofie.

— Da ştii că dumneata eşti teribil pe ziua de azi!... Doamna pronunţă pe „dumneata" foarte apăsat şi provocator. Doctorul se mulţumi să ridice umerii. Doamna îi mai trimise o privire oblică şi, cu paşi mărunţi, lăsând în urmă un fru-fru de mătase şi un amestec de parfumuri vii şi apetisante se apropie de birou şi se izbi violent în fotoliu. Ochii i-se opriră pe ordinul de chemare al doctorului, lăsat pe biurou; îl ceti cu atenţie apoi ridică privirea şi cu vocea îmblânzită întrebă:

— Pleci chiar mâne dragul meu Eugen?

— Cum vezi şi dumneata, răspunse doctorul cu acelaşi ton pe ultimul cuvânt.

— Iartă-mă Eugen, te rog iartă-mă; aveai tot dreptul să fii contratiat şi eu te-am necăjit şi mai mult.

— Eu te am ertat de atunci. Doar eşti un copil alintat şi obraznic în contra căruia nu sunt în stare să aplic vre-o penalitate.

Doctorul îi sărută mâna lung şi apăsat.

Doamna se făcu blândă, blândă şi se lipi de umărul lui ca o pisică leneşă în faţa soarelui. Apoi deodată îi înlănţui gâtul cu braţele-i albe şi reci privindu-l adânc în ochi.

— Ce mă fac eu fără tine? Cum să stau singură două săptămâni? Tu o să mai poţi veni? Da?

— Cred că da, dar nu pot promite cu siguranţă. Cine ştie ce fel de şef sucit găsesc acolo.

Ei nu, nu vreau! Trebue să vii, vreau eu să vii! Te rog Eugen!

— Ei da, o să vin, o să vin, numai să nu te mai găsesc cu nervi.

Ei, şi cel cu asta, zise doamna alintându-se, doar tu eşti doctor.

Verescu îşi trecu braţul după talia doamnei şi blând, uşor, încet o conduse la canapea unde se aşează.

— Ce ai făcut azi dragă Mimi?

— Am cetit, am cântat puţin şi m'am pliclisit mult. Dar tu?

— Eu... apropo: m'am întâlnit în stradă cu Zăpăcitul de Tonică şi mai mult pe sus m'a luat la gară să vedem pe regina,

— Şi ai fost la gară? întrebă doamna foarte vioiu.

— Da.

— Ei bravo! la spune-mi ce ai văzut? Era multă lume? Gara era împodobită frumos? Cum era îmbrăcată regina? Cine a fost dintre cunoscuţi? Să-mi spui te rog.

— Vai dragă, zice doctorul râzând, cum vrei tu să-ţi răspund la o sută de întrebări deodată? Stăi să luăm metodic.

— Ei bine, bine metodicule; ce ţi-e şi cu intelectualii ăştia! Haide spunem tu ce ştii.

— Mai întâi draga mea tu ştii bine, că adunările şi paradele îmi displac şi dacă n'ar fi fost Tonică nu mă duceam. E drept că venirea reginei în oraşul nostru e un eveniment destul de rar, care, drept să spun, mă pusese în mişcare şi pe mine. Dar când am ajuns pe peron, când am văzut atâtea fracuri şi jobene, mănuşi albe şi ghete de lac...

— Ei bine, zice doamna, şi tu te ai dus în haine de stradă; totdeauna neglijent şi neîngrijit. Uite nici nu te-ai bărbiat de trei zile.

— Lasă Mimi, nu duce grijă, că regina nu mă cunoaşte.

— Dar lumea care te cunoaşte ce o fi zis?

— Treaba ei.

— Cine era la gară?

— Da cine nu era! Toate autorităţile începând dela prefect şi General până la moş Costache Sucitu nelipsit dela nici o paradă. Cercetaşi, elevi cu steaguri, liceiuri cu pretenţii, externatul cu directoara spilcuită şi pudrată ca o junâ.

— Ei nu, nu; nu asta vreau să ştiu. Spune-mi dintre cunoscuţi cine era.

— Asta-i cam greu! Dintr' atâta lume cum să-ţi spun pe cine am văzut.

— Bravo! Dar tu unde te uitai? Ioneasca a fost?

Doctorul căzu pe gânduri să-şi amintească dacă a văzut pe Ioneasca.

— Da. Erau Ioneasca, Popeasca şi Mătăsăriţa la un loc.

— Cu ce era îmbrăcată Ioneasca.

Doctorul făcu ochii mari dând dracului, în gând, pe Ioneasca.

— Zău nu ştiu dragă!

— Cum se poate! făcu doamna mirată. Se poate asta! Nu era cu rochia care şi-a cusut-o la Bucureşti? Ştii rochia de Crepe de Chine.

Doctorul trimise, cu gândul, toţi dracii asupra rochiei cusute la Bucureşti şi răspunse încet şi trist:

— Nu ştiu dragă, zău nu ştiu!

Doamna făcu un botişor dispreţuitor şi gândi cu ciudă că bărbaţii nu-s buni de nimic.

— Da... Popeasca, Popeasca... îşi pusese pălăria adusă de... prietenul Gică?

Doctorul rămase cu privirea fixată pe covor. Inzadar se trudea să-şi aducă aminte de pălăria Popeascăi. Parcă era un făcut. Popeasca îi apărea fără pălărie.

— N'avea pălărie dragă, zise doctorul cu jumătate de gură.

— Cum ai spus!!! sări doamna de pe canapea. N'avea pălărie? Nici nu-ţi dai sama ce spui; vorbeşti cu mine şi te gândeşti în altă parte. Asta înseamnă lipsă de consideraţie pentru mine!

Doctorul rămase plouat, că pălăria Popeascai i-a întărâtat din nou nervii scumpei sale jumătăţi şi profită de ocazie, că doamna era departe ca să zică în şoaptă câteva cuvinte gingaşe la adresa

Nuculeanul.

Nuculean cu frunză verde,
Nuculeanul meu,
Pleacă-ţi poala şi mă perde
In frunziş, că nu mai vreu
Să mă vadă cel bădia,
Că mi-i prea urâtă iia
Şi el vrea să-i fiu frumoasă
Şi la horă şi acasă,
Nuculeanul meu...

Nuculean cu frunză deasă
Nici aşa nu vreu,
Pleacă-ţi poala dar mă lasă
Printre ramuri să-l văd eu,
Să-l văd eu şi să-i trimit
Sufletul, că mi-i iubit —
Să-l trimit pe rămurele,
Să mă spue numai ele
Nuculeanul meu.

G. Talaz.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Prin muncă

— Ba-i pe la mânisa de alaltăieri seară. Se cam ciorovăesc...

Intrară într'un coridor, de acolo într'o odaie mică, c'o masă la mijloc şi bătură în uşe. O voce groasă, aspră îl pofti.

— Rămâi afară Stane. Dumitru se mai şterse odată pe picioare înainte de-a intra, şi luîndu-şi inima în dinţi, apăsă pe cleanţă.

— Intră.

— Bună ziua nene...

— Ei! ce doreşti?... îi tăie vorba fără să-l privească.

— Apoi..

Sandu îl privi pe sub gene măsurându-l răutăcios.

— Cum vezi, nevoia...

Sandu, începu să bată nervos degetele pe genunchi, şi muşcându-şi buza îl întrerupse:

— Spune repede ce ai de spus, domnule.

Dumitru se 'nfioră.

— Dta eşti fericit, ai de toate, soaţă bună ai, însfârşit, o duci bine, eu însă...

— Ia ascultă omule, ce tot îmi baţi capul, ce poftesti?

— Să-mi dai şi mie ceva pe lună, ca s'am cu ce trăi... nu mult timp, pân'oi găsi de muncă, să ies din iarnă.

— Da ce-s dator eu să fac pomană, omule?

— Mi-eşti frate, Sandule.

— Ce? Tu?

— Eu, Sandule, eu.

— Ai fugit de-acolo, nenorocitiile?

— Ba, m'au graţiat.

— Şi ce crezi, că eu o s'ajut puşcăriaşi?

— Nu vorbi, de n'ai fi vrut tu, azi nu m'ai numi aşa.

— Câine, bâlbăi printre dinţi.

— Sandule.

— Să ieşi afară, se răsti el holbând ochii de mânie.

— Cum! M'alungi din nou? Cum? După ce mi-ai luat avutul, mireasa, după ce m'ai necinstit ca om, aruncându-mă pe nedrept în ocnă, căci ştii bine c'am fost nevinovat, acum când mă rog ţie ca la un frate, să mă ajuţi să trăiesc în cinste, m'alungi?

Nu ţi-e frică de pedeapsa cerului? Frate, ura omului se 'ntunecă, a lui Dumuezeu fulgeră, săgetează, nimiceşte, nimiceşte, frate.

— Afară, că nu te cunosc.

— Sandule.

— Puşcăriaş, afară.

— Sandule.

— Afară, că...

— Omoară-mă dar, fă-o, mai bine-i, decât...

— Afară, zic.

— Bine, mă duc. Blestemul însă ce ţi-l arunc, în faţă, te va lovi, câine de frate, când ţi-o fi lumea mai dragă... Bine, mă duc.

Sandu se plimba prin casă ca leul în cuşcă. Din ochi eşeau flacări, nu priviri.

— Mă duc Sandule, şi eşi... hai, Stane, norocul îl voi găsi şi 'n altă parte, în străini, aşa mi-a fost dat mie, să n'am loc în casa mea.

— Hai, tăticule, hai la noi.

— Să mergem, Dzeu să ne dea putere de muncă. Prin ea, vom isbuti.

Luară datoria dela cârciumar şi pleacară. Sania aluneca tristă, greoaie, pe acelaşi drum, pe cari îl străbătură cu puţin mai 'nainte ca vântul.

— Hii, albule, hii.

Satul se ştergea în urmă şi cerul arunca fulgi ca prin sită; vântul îşi îngâna jalea cu a lor. Fulguea.

— Hii, albule, hi...

II.

In câţiva ani de zile, la bariera oraşului multe lucruri se schimbaseră. Dincolo de poduleţ unde stătuse pe vremuri gardianul dimineaţa, să controleze pe precupeţi şi lăptărese, se ridicase case lângă case, în aşa fel că şi bariera fusese mutată. Timpul, trece, lumea se 'nmulţeşte, iar oraşele nu le e dat să rămâie ca la început. Cresc şi ele, ca orice fiinţă.

Soarele ardea razele-i de argint pe acoperişurile de tinichea, ca într'o oglindă şi mai cu seamă pe casa lui Nea Florea, ce se schimbase cu totul. Dintr'o cocioabă, cum era la început, se făcuse acuma gogiamite casă, mare şi frumoasă. In odaia dela stradă, lăsase tot cârciumă, dar pe lângă băuturi, în rafturile din fundul odăii, mai găseau muşterii şi multe alte lucruri trebuincioase omului în casă.

Stanciu crescuse. Avea 19 ani. Cetise o carte, două, şi vedea bine, că nu pentru negustorie era născut. Pofta de-a se cultiva, creştea zi pe zi. Nea Florea îşi pusese 'n gând să-l însoare cu fata unui fost cârciumar cu vază şi avere bunicică; de altfel tinerii se plăceau.

Din simbria ce i-o dădea Nea Florea, îşi cumpărase mărfurile acelea din raftul din fund, şi la drept vorbind cârciumarul îl considera mai mult tovarăş decât calfă, şi lucrurile mergeau strună.

— Măi, numai cuminte să fi, că te procopsesc eu.

— Lasă boierule că n'o să te fac de râs. Prin muncă şi cumînţenie ce nu face omul! Văzuşi? încet-încet, luai eu 2 clase de liceu? Nu-i bine!

— Vezi bine, că-i bine, aşa-i viaţa, azi noi şi mâine voi. Cum s'a dus biata nevastă-mea, aşa şi eu şi nento Dumitru... Şi-o să rămâneţi voi, tinerii... Şi boarfele astea cui să le las? vouă, că eu n'am pe nimeni. Ascultător să fi, ca până acuma.

(Urmare) *Angelo Stătescu.*

Din toate

Popească şi mai ales a pălăriei adusă de prietenul Gică.

Doamna la fereastră îşi lipi fruntea şi turti năsucul de geamul rece. Doctorul cu degetele tremurând de enervare deschise portofelul, ţigaretul, aprinse o ţigară şi rămase pe gânduri. Deodată doamna amintindu-şi ceva interesant se întoarse dela geam şi se apropie de birou.

— Dar regina ce fel de rochie avea? Cred că asta vei fi remarcat

Doctorul privi pe nevastă să ca şi cum n'ar fi priceput întrebarea, apoi după o clipă de reculegere.

— Regina era într'o rochie foarte simplă care contrasta cu graudoarea elitei ce-o întâmpina. Numai de ar fi priceput exemplul cucoanele noastre.

— Ce fel de pălărie avea?

Versescu se cutremură când i-se pomani din nou de pălărie. Deodată i-se făcu întuneric în minte şi oricât îşi silea memoria nu-şi putea aminti nimic despre pălăria reginei. Intr'o clipă îi trecură prin faţă toate pălăriile câte le văzuse el în viaţă dar nici una nu semăna cu pălăria reginei. Se ridica brusc de pe canapea şi trecându-şi mâna pe frunte răspunse dezolat:

— Nu-mi amintesc de loc ce fel de pălărie avea regina!

Doamna oprită în mijlocul camerei îi trimise o privire oblică plină de dispreţ şi compătimire.

— Nici atâta lucru nu ţii minte! E extraordinar! Nici nu mi-am putut închipui asta!

Doctorul clocotea, însă cu vocea blândă răspunse:

— Draga mea, n'am ţinut nici odată şi nici n'am încercat să ajung un catalog ambulant de pălării.

Nu se poate descrie gestul şi privirea doamnei.

— Eram sigură! Nu scapi nici o ocazie să nu-ţi arăţi lipsa de educaţie!

— In schimb însă dumneata dai dovezi de o educaţie foarte îngrijită care compensează lipsa mea şi pe deasupra. Văd cu plăcere că ai o rară inteligenţă pentru care nu mă pot opri de a-ţi aduce complimentele mele.

— Grosolan! Aşa mai trebuia să te numesc, zise doamna.

— Doamnă, te rog foarte mult să-ţi alegi expresiile. Totdeauna am avut oroare de mahala. Cel puţin scuteşte-mă pe mine de a respira aerul mahalalei, care nu se potriveşte cu treapta socială din care ai făcut şi faci parte.

— Nu cumva îţi închipui domnule că eşti în stare să-mi faci lecţii de educaţie!!!

— A, nu! Declar categoric că n'am curajul să-ţi dau lecţii. Ar fi şi zădarnic. Unde lipseşte bunul simţ e de prisos orice încercare!

— Obraznic! Mojic!

— Doamnă!?

Verescu, cu faţa vânătă şi tremurând de indignare se apropie de scumpa lui soţie, dar stăpânindu-se zise cu vocea domoală:

— Dacă pe fiecare zi faci tot ce poţi ca să ucizi dragostea ce o am pentru dumneata, cel puţin poarte-te aşa fel să nu mă faci a uita respectul ce-l datorez unei femei de bună condiţie. Fire-ar afurisită pălăria reginei!

Cu'n gest violent Verescu aruncă pălăria pe cap, zmunci bastonul de la cuier şi eşi ca o furtună.

Doamna privi zăpăcită după el şi în culmea furiei sfâşie spuma dantelelor albe ce-i acoperea, pieptul şi izbucnind într'un puternic hotat de plâns, căzu pe canapea.

Vladimir Nicoară.

Legăturile Basarabiei cu marele nostre centre economice

Când Basarabia facea parte din fostul imperiu rus, trei sferturi din exportul său mergea către marile centre economice ale Rusiei, pentru ca de acolo, să se îndrepte în alte părţi, şi numai un sfert sau chiar mai puţin din marile cantităţi de materii prime sau derivate ajungeau şi la porturile româneşti dunărene sau maritime.

Din cauza acestei orientări a întregului stoc de produse către marile porturi şi oraşe ruseşti nu a putut lua naştere în oraşele Basarabiei nici o mare industrie şi nici nu s'au putut îmbogăţi acele pieţe prea mult din punct de vedere comercial. Cei cari s'au îmbogăţit au fost în primul loc cei câţiva proprietari mari, cari deţineau în mâna lor aproape întregul export al Basarabiei precum şi câţiva negustori angrosişti, cari în totalitatea lor erau străini de neam, şi cari aveau legături cu toate casele mari de export, străine, sau ruseşti ce se găseau în marele imperiu. Restul populaţiunii, afară bine înţeles de foştii cinovnici ruşi, se găsea într'o stare de sărăcie, care nu se potrivea de loc cu starea de bogăţie şi de fertilitate a solului acestei provincii.

Obicinuinţa, deci a producătorilor şi negustorilor mari ai Basarabiei era, de aşi îndrepta toate privirile lor către centrele ruseşti, şi acest obiceiu a rămas adânc înrădăcinat în mintea lor, aşa încât chiar astăzi ei tind, ca imediat după intrarea lucrurilor în faza politică normală să dea extensiune comerţului şi să-l îndrepte în aceleaşi direcţiuni ca şi înainte de războiu.

Dar acest fapt ar fi foarte dăunător pentru noi din două puncte de vedere. In primul loc pentru că centrele noastre româneşti comerciale ar fi lipsite de un mare stoc de material, care ar îmbogăţi piaţa, şi în al doilea rând că am înlesni jocul politic, pe care majoritatea celor interesaţi ar voi să-l facă ca măcar pe cale economică Basarabia să facă imediat parte integrantă din vechea Rusie.

Această tendinţă atât de dăunătoare pentru noi spre fericirea României noastre, să o înlăturăm cu toată vigoarea de care dispunem şi cât mai curând, pentru ca să nu mai dăm ocazii prea multe de îmbogăţirea elementelor străine, în dauna intereselor naţionale, Va trebui, deci ca înaintea încheerii pacii cu Rusia să ne gândim şi să stabilim cât mai repede legături bune de transport între pieţele basarabene şi între centrele comerciale româneşti. Va trebui, ca chiar de pe acum să avem cel puţin câte două trenuri de marfă pe zi, care să transporte diversele materii prime dela Chişinău, Tighina, Cetatea-Albă la Bucureşti, Iaşi, Galaţi şi Cernăuţi, pentru ca să înlesnim cât mai mult pe exportatorii basarabeni, să-şi poată desface uşor chiar de pe acum mărfurile lor Sunt mulţi dintre ei cari au diverse cantităţi de produse depozitate şi pe cari nu le pot duce nicăiri din cauza transportului şi cari aşteaptă momentul ca să se deschidă graniţă din spre Ucraina, pentru ca să le poată trece acolo. Este aceasta o chestiune din acelea căreia guvernul trebue să-i dea cât mai repede o soluţiunea, care va trebui căutată în modalitatea strângerei cât mai mult ara porturile noastre comerciale interne până la rezolvarea tuturor chestiunilor politice exterioare. *C. V. Ursuleac.*

La nevoe se cunosc prietenii

Avea odată un boer un fecior. Şi feciorul ista era un mână spartă cum se zice. Lua cu amândouă mânele banii şi-i arunca pe fleacuri şi nimicuri. Tată-său, din dragul tatei nu-l mai scotea, că, atâta fecior avea şi ca orice părinte ţinea la el, iar el facea cum-i mai bine. Şi câte o leacă, câte o leacă betu tatu-său când auzia de isprăvile ce le facea fiu-său i se punea venin la inimă.

Ba că a jucat cărţi şi a pierdut o groază de parale, ba că s'a împrumutat cu o mie de lei să plătească două şi de al de astea!

Şi a murit bietul boer de supărare. Dar înainte de moarte i-a spus feciorului: Dragul tatei, cine ştie ce vei păţi după moartea mea. Ascultă vorba mea macar acum şi nu o nesocoti. Dacă ai fi nevoit să vinzi, dragul tatei, să vinzi tot, tot, dar numai casa asta să nu o vinzi. Şi dacă doamne fereşte ajungi odată la ananţ şi vei voi să-ţi pui capăt zilelor, apoi să te spânzuri în casa asta de belciugul cecla de colo, aşa să faci, dragul tatei. Şi bătrânul muri după aceia, iar fecioru-său ce cheltuia mai înainte, acum înzecit şi înmiit.

D'apoi şi prieteni ca dânsul mai rar se întâmplă cineva să mai aibă. Toţi din dragă şi iubite prietene nu-l scoteau.

Dar este o vorbă: De unde iai şi nu mai pui se mântue, aşa şi cu averea tânărului. S'a gătit de ia o vreme. A vândut moşii, a vândut acareturi, a vândut mă rog tot, tot, afară de căsuţa lui bietu tată-său. Când a rămas bătând din buze a încercat să trăiască şi el pe spuza de prieteni, ce-i avea, dar ce se întâmplă. Unii se făceau că nu-l cunosc cu toate vorbele lui:

— Ce mai aci dragă, nu ştii cum mai petreceam noi?

— Când şi cu cine?

— Cu mine — aduţi aminte...

— Dar cine eşti D-ta?

— Eu, cum nu mă cunoşti — cutare.

— Da? Să fii sănătos, dar nu te cunosc şi fostul lui scump prieten îi întorcea spatele.

Unii îl înconjurau, unii îşi băteau joc de el, mă rog ajunsese cum îi mai rău, bietul de el.

Acuma îşi aducea aminte de vorbele lui tată-său şi vedea câtă dreptate avea el, şi plângea şi se căina dar când? Prea târziu. Văzând însă bietul de el că degeaba mai face umbră pământului, că dacă mai nimeni nu-ţi dă, hotărî să-şi pună capăt zilelor şi macar acuma să asculte vorba lui bietu tată-său, dacă n'a fost vrednic să i-o asculte când trebuia şi voi să se spânzure de belciugul cela.

Când să se spânzure nu ştiu, cum făcu, că rupse cârligul şi unde nu începu a curge la galbeni în mijlocul casei de se făcu a coşcogea movilă.

Ce era? Bietul tată-său pusese o putina cu galbeni în pod şi de fund îi agăţă un belciug şi ceia ce gândise el când o pusese se împlinise în tocmai. Căci socotea el că feciorul lui când o să ajungă la nevoe, atunci o să ştie să preţuiască banul şi de aceia aşezase putina ceia acolo cu meşteşug.

Când tânărul văzu întâmplarea asta, la început nu ştia ce să creadă. Dar desmeticindu-se el şi venindu-şi în fire, pricepu el că aicea mâna nesocotitului său tată de odinioară fusese şi că aceasta pentru el, a făcut-o anume să-i fie cea din urmă învăţătură. Tânărul abia acum a înţeles bine şi lumea şi bani şi prietenii. A strâns aurul cela şi cu el şi a cumpărat şi şi-a îndreptat încetul cu încetul prin muncă încordată, şi voinţă statornică, toată averea pierdută.

Din această întâmplare tânărul a învăţat mai multe lucruri. Intâiu, că prietenul adevărat la vreme de nevoe se cunoaşte şi că nu tot cel ce te linguşeşte azi, când ai să faci pomană cu tine când nu vei avea şi că a nu asculta vorba şi sfatul părintesc cel bun, însamnă a aluneca pe povârnişul sărăciei şi al nevoei de unde cu greu te poţi ridica. *Petru Gh. Savin*

DE VORBĂ CU CITITORII NOSTRI

Ne facem datoria să publicăm în întregime scrisoarea dlui primar Herşocan din com. Jgiroasa Mehedinţi, din care putem vedea felul cum munca noastră a fost înţeleasă, şi cum cele scrise de noi, au avut răsunet. Nu putem decât să mulţumim dlui primar pentru încurajarea şi sprijinul ce ni-l dă!

Dle Director,

Am onoare a face cunoscut întregului Popor Românesc că am primit cu mare dragoste gazeta: „Cultura Poporului" din Cluj şi declar că numai prin răspândirea acestei gazete în Ţară se poate cultiva, înfrumseţa, civiliza şi împuternici un popor nemuritor şi scump ca cel românesc pentru noi Românii, iar pentru duşmanii neamului groaza şi moarte însemnează. — In curând trimit abonamentul de lei 60.

—

Primim la redacţie următoarea telegramă; în urma consfătuirei cu dl secretar al societăţei „Cultura Poporului" am constituit filiala „Slobozia" aderând cu totul la programul Dv.

Comitetul de acţiune:

Ion Bize, Al. Cornea, M. Marius, preot, M. Haralambie, Gh. Dinulescu, preot Sackelarie, Demetrescu, Al. Panaiteseu, Radu Silvestru, Cilibru, Al. Ghiţescu.

* * *

Fericiţi că ideia aruncată de noi adună tot mai mulţi aderenţi, care încălziţi de aceleaşi sentimente de dragoste pentru popor, se prind în hora activităţei noastre, le trimitem mulţumirile noastre odată cu urările de viaţă lungă şi spornică a acelei filiale. Ii asigurăm că depărtarea ce ne desparte nu este nici o pedică în faţa înaltelor sentimente ce ne leagă pe toţi, că solicitudinea noastră le este asigurată şi că gazeta „Cultura Poporului" le oferă coloanele şi pentru a arăta tuturor activitatea ce vor desfăşura-o acolo.

Cultura Poporului

Am primit la redaţie următoarea scrisoare:

Domnule Director,

Apreciind sincer gândul luminos ce aţi avut înfiinţând „Cultura Poporului", munca zeloasă şi desinteresele ce depuneţi în conducerea acestei foi menite să sădească dragostea de tron, de ţară, de lege şi limba românească, în inimele tuturor fiilor neamului nostru, îmi permit şi eu să vă trimit pentru scopurile gazetei Dv. neînsemnata sumă de 300 lei, cu dorinţa ca gazeta să fie cetită şi înţeleasă de toţi fii patriei noastre întregite.

Primiţi vă rog Domnule Director întreaga mea stimă:

Marie G. Hasnaş
Cernăuţi.

* * *

Cerem iertare doamnei Marie G. Hasnaş pentru faptul că am dat publicităţii scrisoarea de mai sus, dar gestul Dsale atât de frumos, îndemnul cald şi sincer ce se desprinde dintre rânduri, încurajarea pe care noi o căpătăm din depărtatele colţuri ale ţărei trebue să fie cunoscute de toţi cetitorii ce-i avem.

Cetitorii dela sate să ştie că sunt multe inimi nobile şi gânduri cinstite, care doresc îndrumarea poporului pe calea adevărului, iar cetitorii dela oraşe să prindă îndemn pentru a ne da ajutorul moral şi material de care avem nevoie.

Transmitem mulţumiri călduroas persoanei donatoare care vine în sprijinul gazetei noastre nu numai cu vorba ci şi cu fapta. O rugăm a face cunoscută gazeta şi a o răspândi în cercul cunoştinţelor sale, colaborând alături de noi la opera începută sub auspicii dătătoare de mari speranţe.

Redacţia.

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Saşii.

III.

Înşelăciunea s'a descoperit însă şi magistratul din Bistriţa a trebuit să dea banii înapoi şi să recunoască în privinţa acestor comune, că ele au fost totdeauna libere. La 1576 înşală pe voevodul Ardealului, Ştefan Bathori să dea ordin, ca Românii din Beclean (lângă Făgăraş) să fie alungaţi şi în locul lor să se aducă colonişti saşi. Cazuri de acestea sunt multe.

Mult au avut să sufere Românii şi în satele, în cari erau şi Saşi, sau în cele din vecinătatea Saşilor. Românii din *Fundus regius* erau partea cea mai mare urmaşii celor băştinaşi, parte cari veniseră coloniştii — oaspeţii = saşi. Din cauza iobăgiei barbare, mulţi iobagi români fugiau din judeţele cu nobili (boeri) şi se adăposteau în *Fundus regius*. Autorităţile săseşti îi primiau bucuros, căci fiecare Român era un contribuabil (plătitor de dare), care uşura pe Saşi. Când li se părea însă, că prea se înmulţesc, dădeau foc caselor Românilor, iar pe ei îi alungau, pe mulţi omorându-i. Acelaş lucru se întâmpla şi cu Românii, cari locuiau înafară de zidurile oraşelor săseşti, căci înlăuntrul lor nici nu aveau voie să stea. Barbariilor acestora le-a pus capăt abia împăratul Iosif al II-lea şi jumătatea a doua a secolului al 18-lea. Dacă mai adăogăm la aceste cruzimi şi încassarea de biruri nedrepte dela Români, apoi *oprirea de-a exercita vre-o meserie* şi de a face comerciu, nu e mirare, că Românii îşi făceau singuri dreptatea, pe care nu o găsiau nici la judecătorii saşi, nici la voevodul Ardealului, nici la regele Ungariei.

Şi ei omorau pe cei ce îi nedreptăţiau şi dau foc satelor săseşti. Uneori veniau în fruntea unor cete de Români din Muntenia, alteori aduceau cete de Tătari, cu ajutorul cărora răzbunau nedreptăţi seculare. Saşii mijloceau atunci dela guvernul Ardealului porunci de exterminare contra „tăciunarilor" români, dar lupta continuă.

Raporturile dintre Saşi şi Românii din Muntenia şi Moldova erau mai paşnice, căci aşa cerea interesul lor. Saşii având strânse legături comerciale cu Principatele române. Sinceri nu au fost însă nici faţă de cei din Sudul Carpaţilor. Aşa de pildă, magistratul din Braşov se învoi, ca Brâncoveanu să cumpere nişte case în oraş, dar pe sub ascuns protestară la guvern, cerând să nu-l lase pe Constantin Brâncoveanu, Român, stăpân de case în oraş săsesc. Pe Ţepeş-Vodă tot purtarea lor îl l-au adus pe cap. Lacomi după banii promişi de un pretendent muntean, l-au ajutat pe acesta contra lui Vlad-Ţepeş.

Domnul român a trecut atunci Carpaţii şi a tras mulţi Saşi în ţeapă. Plângându-se la Mateiu Corvinul, acesta le-a răspuns să-l lasă în pace pe Ţepeş, iar unchiul despre mamă al lui Mateiu le spunea verde: „...voi aţi dat pricină prin zavistiile voastre luminatului Principe Vlad-Vodă, Domnul Ţării Munteneşti, de v'au venit vouă prea multe rele şi pagube, pe cari vouă vi le imputăm".

Nu e frumoasă icoana despre raporturile vechi dintre Saşi şi Români. Să nu uităm însă, că ea aparţine trecutului şi în viitor va trebui să fie altfel. Căci şi dacă o parte mare a conducătorilor săseşti din generaţia de acum nu se poate nici decât deprinde cu *egalitatea* de drept între Români şi Saşi neputând uita privilegiile, de cari s'au bucurat în dauna Românilor până în 1918, generaţia, care se ridică acum la ei va trebui să înţeleagă, că numai concurenţa liberă oţeleşte un popor, iar privilegiile moleşesc. Aceasta se poate vedea lămurit nu numai la privilegiaţii maghiari, dar chiar şi la Saşi.

Victor Lazăr.

Ungaria de azi

După hotărârea tratatului de pace, Ungurii au căpătat dreptul să ocupe din nou o parte din ţinutul de meazăzi dintre Dunăre şi Tisa. Ca să dovedească sălbătăcia lor înăscută, nici n'au intrat bine în acest ţinut şi au început cu prigonirile contra locuitorilor, cari au avut nenorocirea să ajungă din nou sub stăpânirea maghiară. Aproape toţi locuitorii, cari nu sunt romano-catolici. au fugit sau erau pe cale să fugă. În comuna Lotar, locuitorii fugari au fost grămădiţi într'o casă mare şi Ungurii năvălitori se grăbiră să-i dea foc. Numai cu greu au putut fi scăpaţi nenorociţii dela o moarte sigură. În multe sate o parte din locuitori a căzut jertfă cruzimilor maghiare, casele au fost arse, averile prădate. Iată soartea, care în aşteaptă pe cei condamnaţi să ajungă sub stăpânirea maghiară.

Consulatul român din Budapesta a aflat, că peste treisute de Români zac prin temniţele ungureşt fără nici o vină. Unii au scăpat dupăce nu stat luni de zile închişi. Ceace au pătimit aceşti nenorociţi nu s'au întâmplat nici la barbarii din Africa. Au fost bătuţi fără milă, li s'au smuls părul din genele ochilor, au fost siliţi să mânânce spurcăciuni! Şi cu toate acestea, mii de Unguri azi scot mereu pasapoarte, ca să vină la noi în România, căci în Ungaria mor de foame. Consulatul nostru a încetat să le mai dea paşapoarte până nu vor fi liberaţi toţi Românii din temniţe.

La graniţa Ungariei dinspre noi au mai rămas câteva sate româneşti, Românii din aceste sate sunt schingiuiţi, spionii îi pândesc, ca să nu vorbească nici în casele lor româneşte. Sperăn că comisiunea pentru îndreptarea graniţei va scăpa şi pe aceşti Români de sub jugul barbar şi îi va alătură patriei mume.

V. L.

Legenda undelor

Intr'o ţară îndepărtată, dar pe unde nu prea ştiu, într'o ţară îndepărtată unde marea şi nici râul nu aveau unde, sta în tron regesc o fată, Mira Sunda, cum în lume nu sânt două, cu doi ochi ca două mure înmuiate în stropi de rouă, chipul ei ca un fulg de zăpadă, părea totuşi o umbră de tristeţe, pentrucă din leagăn fusese sortită să nu se mărite decât în ziua când marea şi râul vor prinde unde.

Barbă lungă, pustnic mag, cu barba'n caturi, născocise o ghicitoare, el, cu lelele împreună, şi dacă peţitorul nu o deslega, prin vrăjile lui era schimbat în stropi de mare, numai şi numai ca Mira Sunda să nu fie nimănui soaţă, iar când şi el va fi scăpat de vraje şi se va schimba în Făt Frumos, şi ştiind deslegarea ghicitoarei, va scăpa şi pe Mira Sunda de vrajă, luând'o de soţie.

Şi au venit Feţi Frumoşi mulţi cât stelele de multe, au venit din cele patru vânturi, să deslege ghicitoare, dar toţi s'au preschimbat în stropi de apă, şi-au venit din crâng, toţi graurii, tigrii, *Vodă Leul, Voevodul Porc Mistreţul* pasări, fluturi, toţi de-a valma dar, domniţa de ursită era mereu legată.

De iubire doritoare, Mira Sunda sta ascunsă în barcă şi frământa în minte, ghicitoarea blestemată:

— „Ce cauţi şi nu găseşti, ce găseşti şi nu poţi vede?"

Inzadar îşi bătea mintea, tâlc să dea la ghicitoare, înzadar mângâia marea, înzadar erau toate. Intr'o zi privind în mare îşi zăreşte chipu în apă, i-se pare că privirea-i nu-i a ei ci a unui rege, că fuiorul e un paloş, atâta de mult era purtată pe a dorului aripă.

— Craiule din fund de ape, hai topeşte ghicitoarea, numai dragostea e înstare, aşa mă scape de ursită.

Dar Magul Barbă Lungă sta la marginea pădurei. Mira Sunda îndrăgită de chipul ei oglindit în mare, ca un vânt şoptind adie:

— Ce ai căutat şi nu ai găsit Făt Frumos din fundul mării? Ce găsesc şi nu pot vedea?... Norocul... norocul.

Dar n'apucă să spuie a treia oară „norocul" căci vântul tace dintr'odată şi un urlet s'aude în pădure, marea a început să se frământe, şi la marginea pădurei unde marea în mal se frânge, vine magul Barbă Lungă:

— Ghicitoarea, ai deslegat-o, zice.

Tâlmăcirea astfel cântă:

Cc-ai căutat şi nu găsita-i
Presărat e în tot locul
Il găseşti şi nu-l poţi vede.
Mira Sunda e norocul.

Ai îndrăgit marea, ursitul, craiul unde îţi va fi.

Marea azi de unde-i plină, în fiecare undă doarme sufletul unui crai, la întâmplare ai prins drag de un strop de apă, acela îţi va fi sortitul.

Pustnicul tace, întuneric doar o clipă în locul lui, sboară şi se pierde în pădure, un liliac.

Mira se înbujorează, când în faţa ei apare Făt Frumos născut din undă: Strânşi legaţi unul de altul seadâncesc în pădure spre castel.

— Mira Sunda, zise craiul, ori ce om în lume, are un noroc al lui. Toţi îl cântăm, dar norocul este o întâmplare.

— Priveşte marea, zise Mira... se leagănă învăluită'n unde.

Şi de atunci marea, are *unde.*

Angelo Stătescu.

PROVERBE.

Cel cu laude mari face ispravă mică.

—

Joc fără descântec şi văduvă fără plâns, nu este.

—

Până nu te păleşti cu capul de pragul de sus, nu vezi pe cel de jos.

—

Ursul nu joacă de voe ci de nevoe.

—

Nu judeca spre a nu fi judecat.

—

Decât o judecată dreaptă, mai bine o învoială strâmbă.

—

Lacomul mai mult pierde şi leneşul mai mult aleargă.

—

Dacă se rupe o verigă, tot lanţul se desface.

—

Până nu baţi laptele, nu iese untul.

—

Laude în faţă, e jumătate ocară.

—

La lauda mare nu te duce cu sacul.

—

Nu-ţi lăuda singur faptele căţi pierzi podul.

—

Tot olariul laudă oala sa.

—

Fapta bună laudă pe om.

—

In casa lăutarului fiecare joacă.

—

Cine vrea să înşele, se înşeală.

—

Când te-a înşelat cineva odată, e de vină el; când te-a înşelat a doua oară, eşti de vină singur.

Pe plaiurile Ardealului

III.

Podeţe aruncate peste pâraie, bănci discrete aşezate la cotituri umbrite, furişări pe lângă maluri abrupte, serpuiri pe margini de adevărate prăpaşti sub care scânteză jos, apa adâncă a lacului, te fac să mergi mereu înainte fără să simţi oboseala şi căldură. Inconjurăm lacul Ursului prin locuri sălbatice, pe povrânisuri repezi unde picioarele alunecă ca pe ghiaţă, urcăm în genunchi — ajutându-ne de toate crengile ce le întâlniai în cale, — înălţime ameţitoare, şi ne oprim la aşa zişu „Carpaţi de iare". Stânci uriaşe de sare, desprinse din pământ atârnă ameninţătoare. Ploaia a săpat în ele jgheaburi adânci din creştet spre poale, spălând tot pământul şi şi acum ele sclipesc măreţ sub razele soarelui ferbinte:

Sfârşiţi de oboseală, după două ore de drum cotit pe culmi şi pe coaste alunecoase, ne îndreptăm, spre cofetărie. Aşezaţi pe terasa largă şi umbrită previm de la înălţime lacul întins. O adiere răcoroasă umfă câte odată acoperisul de prinză. Departe, prin dantelărea frunzisului verde sclipeşte albeaţa stâncilor de sare.

— Cu vreo treizeci de ani în urmă, — povesteşte directorul — unde vezi acum lacul Ursului erau fânaţ. Şi într'o noapte o prăbuşitură fantastică a înghiţit pământul acoperindu-l cu apă. A doua zi, săteanul care venise să-şi adune iarbă cosită, a văzut brazdele plutind în mijlocul lacului. S'a dovedit că pe vremea romanilor aici erau mine de sare.

— V'a venit trăsură, amunţă un om al administraţiei.

Cu sinceră părere de rău mă pregătesc de drum.

Cum aşi vrea să rămân în acest drăgălaş colţ, să mă izolez departe de zgomotul şi frământările trudnice ale vieţei dacă ocupaţiile nu m'ar chema la eterna „datorie". Şi apoi, nici nu pot rămânea fără riscul de a-mi înmulţi *datoriile.*

Iubitorii de linişte şi îndrăgostiţii de natură, pot petrece aici o lună, înconjuraţi de luxurianta vegetaţie, ducând o viaţa modestă şi comodă. Cine vine la băi însă, pentru ruletă, petreceri zgomotoase, etalare de lux obraznic şi flirt îndrăzneţ, n'are ce căuta la Sovata.

La 4 întovarăşit de director şi de un advocat din Tg.-Mureş, luăm drumul înapoi spre oraşul unde mă cheamă „datorinţa", cum se zice pe aici.

Vladimir Nicoară.

Septembrie

Calendarul istoric al românilor.

La 6 Septembrie s'a născut în anul 1817 marele Român Mihail Cogălniceanu.

La 8 Septembrie 1868 s'a născut marele poet George Coşbuc.

La 10 Septembrie 1872 a murit luptătorul Avram Iancu.

La 15 Septembrie 1521 e înmormântat la Curtea de Argeş domnitorul Neagoe Basarab.

La 27 Septembrie 1914 moare marele rege Carol I al României, sub a cărui domnie glorioasă am căpătat Independenţa şi Regatul.

La 28 Septembrie 1876 a murit marele patriot. Costache Negri.

La 28 Septembrie 1914 M. Sa Regele Ferdinand I a depus jurământul.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Carnea

Preparaţiunile cărnii de mâncare. Carnea **crudă** nu serveşte la mâncare decât numai la unele popoare sălbatice. Pe la noi ca tratament în unele boale de stomac, în oftică etc., şi în acestea cazuri cu mare băgare de seamă şi numai după ce ne-au încredinţat că carnea este sănătoasă, dela animale sănătoase. Pentru mâncare carnea se prepară în mai multe feluri prin ajutorul căldurii.

Dacă fierbem carnea mai mult timp avem *zama de carne* sau *bulionul* şi *rasolul*. Zama de carne (bulionul) singură nu este hrănitoare, deoarece principiile hrănitoare ale cărnii rămân în rasol, iar în bulion nu trec din carne decât numai sărurile şi gelatina şi puţină grăsime; ea este însă are un rol mare întru cât atâtă secreţiunea sucurilor stomacului şi grăbeşte astfel misuirea; cel care mănâncă la început puţină supă mistue mai uşor decât cel care nu mănâncă. Bulionul în care să pune orez, gris, fidea (tăeţei), stelişoare, tapioca, pâne prăjită etc., este hrănitor prin acestea. Rasolul să poate mânca singur, numai cu puţină sare, sau cu muştar, ori cu ceapă, sau cu diferite *sosuri:* de ceapă, de hrean. patlagele roşii, crastaveţi murati, agrişe. cocoaze (strugurei roşii), visine, etc., unele mai gustoase decât altele când sunt bine gătite. De aceea supa cu rasolul constiue o bună hrană, mai ales pentru omul sărac, care nu poate face un lux din mâncare. Dar fiindcă rasolul este cam greu la mistuit, nu-l vom da la cei cu lipsă de sânge (la anemici), la cei slabi, la bolnavi sau convalescenţi. La toţi aceştia le vom da mai bine câte o friptură bună de muşchi la grătar.

Friptura este cel mai bun mod de preparare al cărnii; prin frigare, la grătar sau la frigare, să desvoltă în carne un fel de aromă placută care înteţeşte apetitul. Nare lucru este să ai o friptură bună la masă, mai ales o friptură la frigare! In adevăr, este cu mult mai greu să faci o friptură bună decât orice alt fel de mâncare. Bucătarii cei buni să cunosc dupe friptură.

Friptura să poate prepara în mai multe feluri: prin *coacere* şi *frigere*, adecă la tigaie, tingire, tavă (în cuptor) şi la *frigare* sau pe *grătar*. Un muşchiu de vacă tras în *frigare* şi ţinut în faţa unui foc viu, straturile lui de pe deasupra incep a să strânge, a să acoperi de o coaje uscată, tare şi negricioasă, iar sucurile să adună spre centrul (mijlocul) cărnii, aşa că muşchiul fript astfel este foarte gustos la mâncare şi este moale de ţi să topeşte în gură. Dacă însă punem muşchiul în faţa unui foc mic acărui căldură o mărim incetul cu incetul, lichidele (sucurile) din carne să evaporează şi nu lasă în urma lor decât o carne uscată, fără sucuri, şi care fiind tare să mistue cu anevoinţă. Pentru ca să ai o friptură suculentă trebue să pui la foc a bucată mare, căci coaja care a suferit prea mult căldura focului este uscată şi tare. Carnea albă, de viţel, de miel, de pui sau de oricare altă, pasăre, trebue friptă astfel: acţiunea focului trebue să să facă incet, domol, iar pentru a suplini evaporaţia sucurilor, care ar face friptura uscată, este bine să stropim sau să udăm carnea în timpul frigerii incontinuă fie cu suculei, fie cu saramură (apă sărată), fie cu curt, fie cu grăsime topită. Prin urmare să se ştie ca regulă că pentru carnea roşie (de bou, vacă, porc, etc.) trebue foc viu, iar pentru carnea albă foc domol. Astfel vom avea fripturi bune; gustoase, cari sunt mai bune decât oricare alt fel de mâncare, căci ele ne dau carnea în natură cu toate principiile ei hrănitoare, fără adăogire de grăsime sau alte producte îndigeste.

Friptura la *grătar* (cotletele de vacă, de berbec, biftecurile) sunt aproape tot aşa de bune ca şi friptura la frigare. *Friptura la tingire* (tavă, tigaie), preparată cu grăsine de porc, sau cu unt, sau cu uleiu, să mistue cea mai greu şi nu este bună pentru stomacurile slabe, delicate, cari mistue cu anevoinţă şi mai ales pentru cei ce sufer de arsuri de stomac (pirozâ, jigeraiu.

Nu voiu stărui mult asupra mâncărilor preparate din carne şi tot felul de legume (cartofi fasole, varză, patlagele, etc.) şi cari pentru cei sănătoşi sunt destul de bune şi hrănitoare. Voiu spune numai că nu este bine ca aceste mâncări, cunoscute în *ţară* sub numele de *iahnie*, să fie gătite cu prea multă grăsine, nici cu ardeiu sau piper în cantitate prea mare, ceia ce le face indigeste (greu de mistiut) şi iritante pentru stomac. Cei slabi de tomac, cei supuşi la dureri şi la urdinare să vor feri de astfel de mâncări.

Extractele de carne, aşa de răspândite în comerţ, cum este de pildă *extractul lui Liebig* de odinioară, nu sunt hrănitoară, de oarece nu cuprind substanţe azotate asimilabile; luate în cantitate prea mare pot fi chiar primejdioase fiindcă cuprind prea multe săruri de potasiu.

Regimul animal, în care omul nu să hrăneşte decât numai cu carne, nu este bun, este chiar vătămător. Acest regim produce constipaţie (incuiere), grăbeşte bătăile inimii şi mişcările respiratoare, micşorează câtimea urinei (udului), acărei coloare devine mai inchisă; iar dacă omul nu face destulă mişcare, exerciţiu, el capătă *pletoră*, adecă face prea mult sânge, cu aplicare spre congestiuni (ingrămădiri de sânge) în diferite organe şi la apoplexie, gută, gravelă (petricele la ficat, la rinichi, în beşică), precum şi la diferite boale de piele. Prin urmare, omul *nu să va hrăni numai cu carne*, ci va urma un *regim mixt* (amestecat), adecă animal şi vegetal, singurul care să potriveşte cu firea lui.

Ouăle

Intre articolele de hrană unul din cele mai de căpetenie este *aul.* Când cineva a zăcut de o boală lungă şi a slăbit mult, la oftico şi, la anemici (cei cu lipsă de sânge) şi la toţi cei slabi le recomandă să mânânce *ouă.* Cele care să mânâncă mai mult sunt ouăle de *găiană*, apoi vin ouăle de *raţă*, de *gâscă*, de *curcă*, de *bibilică*. mai rar ouăle de *fazan* de *struţ* şi de *broască ţăstoasă.* Afară de aceste mai ouăle de peşte *icrele*, cari în vechiul Regat să mânâncă foarte mult.

Fiindcă *ouăle de găină* sunt mai întrebuinţate mă voiu ocupa mai mult de ele. Oul de găină cântăreşte în termin mijlociu 60 de grame şi să compune din *găoace* sau *coaje* (6 grame), care este un înveliş tare format din carbonat şi fosfat de calciu; din *albuş*, (36 grame), care este o masă viscoasă, transparentă, formată din *albumină* sau materie *azolată*, care să încheagă la căldură de 75 de grade, luând coloarea albă: din *gălbinuş* (18 grame), care este o masă opacă, moale, compusă din substanţe *proteice* (cari îşi schimbă forma) *grase*, din *fosfate* şi mai cu samă din o grăsime fosforată cu însuşiri stimulente, numită *lecitimă* (dela cuvântul grecesc *lekithos* care însemnează gălbinuş de ou). Lecitina să găseşte în ou într'o câtime cam de o jumătate de gram. Afară de acestea gălbinuşul mai este bogat în compuşi fieruginoşi (cari cuprind *fier*) asimilabili, mai cu samă în *ematogen* (producător de sânge), ceace face ca gălbinuşul să fie o doctorie întăritoare şi reconstitunută, mai ales pentru ofticoşi şi anemici.

Din acestea să poată vedea că oul are o valoare nutritivă foarte mare, datorită materiilor azotate şi grase; un ou este tot atât de hrănitor ca şi 120 grame de lapte de vacă. Mai mult decât atât, oul este o hrană plăcută la gust, uşoară pentru stomac, care îl mistue cu înlesnire, cu condiţie însă ca să fie **proaspăt,** căci dacă este *vechiu* (stătut) şi a început să să descompună el are un gust rău, să mistue greu şi produce răgăituri neplăcute.

Pentru a cunoaşte dacă un ou este proaspăt avem mai multe mijloace la îndemână: punem oul în apă puţin sărată, dacă el este din acea zi cade îndată la fund; eacă este de 2 zile, el nu atinge tocmai fundul; dacă este de 5 zile sau mai vechiu, el rămâne pe la mijlocul apei sau iasă la suprafaţă şi găoacea lui iasă cu atât mai mult afară cu cât este mai vechiu; — sau ţinem oul între ochiu şi lumină, îl ochim cum s'ar zice, dacă este proaspăt el este transparent peste tot, nu prezintă nici un punct opac; — sau cântărim oul, având în vedere că un ou de mărime obicinuită are cam 55 până la 60 de grame, şi dacă este mai uşor aceasta însemnează că este vechiu.

Dar fiindcă nu putem avea tot ouă proaspete, o chestiune de căpetenie este **păstrarea ouălor** pentru ale feri de stricăciune, de putreziciune, şi pentru aceasta să recomandă ca ele să să pună îndată după ce au fost ouate într'un amestec de nisip alb, sare şi cărbune, care astupă porii coajei şi aerul nu poate să pătrundă în el şi să vie în atingere cu gălbinuşul ca să-l descompună, să-l strice: — sau să să cufunde ouăle proaspete în lapte de var. Dar oricum s'ar păstra, după 15 zile ouăle nu mai sunt bune de mâncat.

Modul de preparare al ouălor este foarte varit, ceeace este un mare câştig. Ouăle *crude* nu să mânâncă decât numai de acei ce caută să scape de răguşeală sau să aibă voce deschisă. Cel mai bun mod de preparare este *oul fiert moale,* penfru care oul nu trebue să stea mai mult de *două minute şi jumătate* în apa care fierbe în clocote, ceeace este de ajuns pentru ca albuşul să-şi piardă din viscozitate fără ca să să închiege. Oul fiert moale este cel mai uşor de mistuit şi foarte bun pentru copii şi convalescenţi. *Ochiurile* să prepară lăsând oul fără coaje în apa care clocoteşte timp de 5 minute, până ce albuşul să închiagă; apoi să servesc la masă în puţin unt proaspet cald: ele sunt ceva mai greu de mistuit. *Ouăle tari,* vârtoase, cum sunt ouăle roşii dela Paşti, mâncate singure sau în salate sunt şi mai grele. *Jumările* (păpărada, păpara) şi *Omletele* preparate din ouă proaspete şi cu unt proaspăt să mistue uşor pe câtă vreme preparate cu brânză, cu ciuperci, rinichi, cu slănină sau cu şunsă sunt mai grele pentru stomac, mai ales pentru un stomac slab, bolnăvicios; mai uşoară sunt omletele cu verdeţuri (legume) fine, cu zahăr şi omletele umflate (omelette soufflée).

In medicină ouăle să întrebuinţează sub mai multe forme; astfel *coaja de ou* pisată mărunt, ca praful, să dă în contra acrimilor de stomac; *albuşul de ou* serveşte la limpezirea siropurilor şi vinurilor farmaceutice şi mai cu seamă la prepararea *apei albuminoase* aşa de bună în diaree (urdinare) şi în cazurile de *otrăviri* şi care să prepară bătând *patru albuşuri* în un litru de apă. *Gălbinuşul* intră în prepararea *laptelui de pasere,* aşa de bine cunoscut de gospodinele noastre.

Ouăle celoralalte paseri pomenite mai sus, cele de raţă, gâscă, curcă, bibilică, fazau, struţ şi de broască ţăstoasă să mânâncă tot sub aceleaşi forme, însă cu mult mai rar. *Ierele* sunt foarte hrănitoare, păcat că ele sunt mai greu de mistuit.

La *sate* ouăle au multe Intrebuinţări doftoriceşt. Alşuşul de ou bătut cu rachiu să bea pentru friguri, după care apoi să umblă mult. Albuşul copt bine, peste care să presară piatră vânătă arsă şi pisată bine să pune în ochiu pentru *albeaţă.* La *arsuri* să pune ou amestecat cu unt proaspet. La *tăieturi* să pune peliţa proaspătă în care să află albuşul oului. Pentru oprirea *curgerii de sânge* din nas să trage pe nas coaje de ou arsă şi pisată mărunt ca făina. La copiii cari *tuşesc* li să dă *lapte de găină* sau *de pasăre* care să prepară astfel: să bat două gălbinuşuri de ou cu zahăr pisat mărunt sau cu miere de albină şi cu câteva picături de apă de flori, de trandafiri, seu de viorele, sau de portocale. sau de oricare apă de flori, apoi să toarnă un pahar de apă caldă sau mai bine de lapte cald şi să amestecă repede, dând s'o beie cel bolnav. Această beutură este în acelaşi timp şi datorie şi hrană şi să recomandă în guturaiu, in tusă, în slăbiciune, mai ales la copii şi la bătrâni.

Dr. Vasile Bianu,
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

MEDICINA VETERINARA

Sifilisul la cai

Este o boală molipsitoare specială numai pentru cai de reproducţie, pe care ştiinţa medicală veterinară a dat-o la iveală în ţară la noi, acum câţiva ani înaintea războiului. Această boală este determinată de un foarte mic animal, duşman al sănătăţei cailor pentru prăsilă (armăsari şi iepe), cam la fel cu acel care dă şi la oameni grozava boală „sifilisul".

El este un parazit numit „Tripanosom Equipedrum" care se introduce dela armăsarul bolnav în corpul iepei sănătoase, sau dela iapa bolnavă la armăsarul sănătos în timpul bătaiei (copulaţiunei). Trăeşte şi se înmulţeşte în sângele animalului bolnav, rănind diferite organe, începând cu acele genitale şi mai târziu diferiţi centri nervoşi, cari pun animalul mai întâi în stare de infirmitate şi apoi moare.

Boala nu se prezintă dela început şi până la sfârşit cu aceleaşi semne (sintome). Ţinând seamă de semnele cu care se arată se poate spune că are 3 perioade şi anume:

In *prima perioadă sau perioada genitală* animalul bolnav are următoarele simtome (semne): Armăsarul care a montat o iapă bolnavă de dorină (sifilis) prezintă după 10—12 zile o umflătură a membrului (penisului) care se întinde şi la furou (teacă) şi la testicule.

Această umflătură este câte odată dureroasă alte-ori nu şi după 3—4 săptămâni se îndurează (întăreşte). De multe-ori se observă pe lângă aceste semne şi inflamaţia membrelor posterioare (picioarelor dinapoi).

Iapa care a fost montată de un armăsar bolnav de dorină (sifilis) prezintă după 5—6 zile o umflătură la una sau la amândouă buzele vulvei (fătătoare). Această umflătură se lasă în jos între buci până la uger. In timpul acestei inflamaţii (umflături) se observă că se scurge un fel de puroiu galben, iapa are mâncărime la fătătoare (vulvă) vrea mereu armăsar şi urinează des.

In a *II-a perioadă sau perioada plăcilor.* Atât la armăsar cât şi la iapă observăm următoarele sintome (semne):

a) Zilnic se obsearvă că animalul slăbeşte, oricât de bine ar fi hrănit.

b) Intrebuinţându-l la călărie animalul bolnav se obsearvă din când în când că se lasă pe vine ca şi când s'ar fi înpiedecat de ceva, timp de o clipă, apoi merge bine din nou. Cu un cuvânt începe un fel de paralizie a picioarelor dinapoi.

c) Pe părţile laterale a corpului, apar un fel de blânde în piele, cari se umflă până la mărimea unei piese de 5 lei. Uneori aceste umflături apar foarte iute şi dispar, alteori durează 6—8 zile. In dreptul umflăturilor părul este sbârlit şi acolo unde sunt, pielea nu năduşeşte. In acest timp se mai observă boală de ochi „kevotite şi oftalmii" (un fel de pohăială pe ochi).

Perioada III-a sau perioada paralitică. Mersul vaccilant (legănat) şi sacadat al picioarelor din dărăt se accentuiază din ce în ce, până când animalul paralizat complect cade jos şi nu se mai poate scula. Boala începe pe la 5—6 zile după molipsire şi durează evoluţia (desvoltarea) el până la cel mult 2 ani. Dacă animalul nu este îngrijit de Doctor veterinar sfârşeşte cu moartea. Orice armăsar sau iapă care va prezenta la câteva zile după bătaie (montă) o umplătură a organelor genitale, se va socoti ca bănuit de dorină şi nu se va mai întrebuinţa la montă până când esamenul bacteriologic nu determină cauza umflăturei.

Dr. Cunt. C. Ionescu
Medic Veterinar Maior

Cronica săptămânei

De peste hotare

In cronica din numărul trecut al ziarului nostru am făcut ocolul graniţelor României arătând situaţia ţărilor, cu cari ne învecinăm. In cronica de azi, dintre vecinele noastre, ne vom ocupa numai cu Ungaria unde s'au petrecut fapte noui, — în schimb vom vorbi de ţări mai depărtate pe cari le cunoaştem mai puţin.

Incepând cu Ungaria trebuie să arătăm că această ţară nu s'a cuminţit încă. Abia a venit un prilej şi a început să atace Austria, călcând astfel tratatul de pace dela Trianon pe care l-a iscălit făgăduind să-l respecte. In adevăr, prin acest tratat se acordă Austriei partea locuită de germani a Ungariei de vest. Ori Ungurii, în loc să se retragă de bună voe din acest ţinut, — astfel cum se angajaseră, — dau lupte sângeroase cu jandarmeria austriacă ce vine să-l ocupe. In faţa acestei îndrăzneli o alianţă, adică o tovărăşie s'a făcut între Jugoslavia, Cehoslovacia şi Austria pentru a intra cu armatele în Ungaria de vest impunând împlinirea tratatului de pace. Să sperăm că ungurii se vor astâmpăra, oamenii lor politici înţelegând că n'a venit momentul atacului. Noi însă trebuie să culegem învăţătura că numai puterea poate stăpâni barbaria maghiară şi dacă la rândul nostru nu voim să fim atacaţi, să întărim necontenit armata, singura garanţie a hotarelor noastre.

* * *

Trecând la ţările mai depărtate de noi, trebuie să vorbim de Germania unde asasinatul, adică omorârea fostului ministru Mathias Erzberger a pricinuit o mare tulburare.

Mathias Erzberger era un om politic foarte inteligent şi mare iubitor de popor. El a iscălit armistiţiul, adică încetarea luptelor, când Germania învinsă prin vina junkerilor. a nobilimei şi-a Kaiserului se găsea în apropierea dezastrului. Nobilimea nu-i putea însă ierta aceasta după cum nu-i ierta nici stăruinţa ce-o punea el şi prietenul său cancelarul de azi Wirth, pentru a îndeplini exact prevederile tratatului de pace. Trei încercări de omor s'au făcut contra lui. In sfârşit nobilii şovinişti şi provocătorii de războaie au reuşit să-l răpue cu 12 gloanţe de revolver. Socoteala lor n'a fost însă bună: Erzberger mort, toate forţele democratice s'au unit pentru a răpune pe aşa zişii naţionalişti germani cari voiesc să recapete puterea spre a târî ţara într'o nouă aventură războinică. Inţelegerea. adică marea alianţă de popoare ce a învins în acest război a priceput de asemeaea din acest omor că toţi acei ce voiesc să respecte ciustit tratatul de pace sunt înlăturaţi. Erzberger Mathias e. a 396-a victimă. Multe nu vor mai fi, căci Junkerii şi Kaiserul nu vor mai putea multe pe viitor. Anglia şi Franţa a intervenit pe lângă guvernul olandez să supraveghieze deaproape pe Kaiser pentru a-l împedeca pe viitor să plănuiască astfel de crime. De va fi nevoie se va cere extradarea lui, adică predarea lui în mâinile autorităţilor engleze.

* * *

In Elveţia, cara care tot timpul războiului a fost neutră. adică n'a luat parte la el, — s'a strâns a doua adunare a Ligei naţiunilor, formată din delegaţii tuturor statelor pentru a discuta asupra măsurilor de luat pentru asigurarea păcei. Chestiunea cea mare este împărţirea Sileziei între Germania şi Polonia. Interesele Angliei, Franţei. Germaniei şi Poloniei sunt opuse în această chestiune. Rămâne de văzut. cum va mulţumi liga pe toată lumea.

România a trimis în această adunare a popoarelor ca delegaţi pe Dnii Titulescu, ministrul de finanţe şi Toma Ionescu. Amândoi sunt cunoscuţi peste hotare ca oameni cinstiţi şi pricepuţi. Prin modul cum vor lucra vor şti de sigur să apere interesele ţării noastre ca şi ale umanităţei, menţinând pacea necesară tuturor.

Amânarea serbărilor încoronării.

„Monitorul Oficial", adică ziarul în care se trec hotărârile luate de stăpânire, publică vestea amânărei serbărilor de încoronare dela Alba-Iulia. Această veste a întristat inimile româneşti dar, dat fiind cauzele puternice ale hotărârei luate, fiecare a trebuit să recunoască nevoia amânărei pentru a putea da la primăvară o mai mare strălucire serbărilor.

In acest timp lucrările înaintează la Alba-Iulia şi cu toate că în ultimele zile a fost acolo un mic accident, căzând câteva bolţi ale pavilionului regal, — ele vor putea fi sfârşite până la timpul fixat pentru încoronare.

Exportul cerealelor.

Pentru a pune în valoare bogăţiile noastre, nu e destul să ne mulţumim cu o recoltă care să ajungă hranei populaţiei ţărei ci trebuie să trecem peste graniţă mari cantităţi de grâne obţinând în schimb alte lucruri de cari avem nevoie. Legea bunei gospodării a ţărei ca exportul, adică bucatele, vitele şi mărfurile ce trec hotarele fiind vândute în streinătate, să fie mai mare ca importul, adică mai mare decât lucrurile ce le cumpărăm şi le aducem de peste hotare în ţară. Numai astfel un popor poate fi bogat şi fericit. Numai astfel vin bani în ţară şi pot servi la lucrări mari şi folositoare întregului neam, statul putând şi el încassa dările la timp.

Principalul nostru export, este acel al cerealelor. Bucatele muncite pe întinsul şi mănosul pământ al ţărei se încarcă în vagoane până în porturile dela Dunăre sau marea Neagră, iar de aci cu vapoarele trec mai departe spre ţările unde se simte nevoie de grâne. Pentru a asigura însă nevoile interne, pentru a face dreptate între cei ce exportă şi a asigura un venit statului, stăpânirea legiuieşte condiţiunile ieşirei grânelor din ţară. Această legiuire se numeşte „regimul de export al cerealelor" şi anul acesta cuprinde unele hotărâri ce trebuesc ştiute de toţi agricultorii. Aşa jumătate din bucate sunt imobilizate la producător, ele neputând fi trecute peste graniţe. Aceste bucate formează cota consumaţiei interne, adică vor servi locuitorilor ţărei. In vânzarea grânelor micii agricultori trebuie să se ferească de speculanţi cari se folosesc de toate împrejurările spre a le căpăta bucatele pe nimic. Ei trebuie să se adreseze cooperativelor cari sunt însărcinate cu cumpărarea. De asemenea statul va cumpăra de peste 200 milioane grâne care sunt de nevoia aprovizionărei armatei. Micii agricultori trebuie însă să aibă răbdare şi să nu vândă pe nimic mai târziu căindu-se de ce-au făcut.

Valuta.

Valuta este preţuirea monedei unui stat într'un alt stat. Ea variază după siguranţa ce domneşte asupra desvoltărei statului, după situaţia politică şi economică, după circulaţia banilor şi încă alte multe.

Valuta ţărei noastre este foarte scăzută şi pe fiecare zi ce trece mergemai rău. Astfel în ultimele zile s'au putut cumpăra la Paris lei româneşti cu câte 12 centime leul, adică cu 12 bani francezi. Aceasta prăbuşire neaşteptată a valutei într'un moment când toţi sperau o îmbunătăţire a ei, deoarece recolta noastră bună promitea un mare export, — a pricinuit o mare îngrijire a stăpânirei, a negustorilor şi a poporului care va suferi mult, viaţa scumpindu-se, Căutându-se cauzele ei s'a văzut că numai în ultima săptămână s'au schimbat la Paris în franci francezi peste 90 milioane lei româneşti. Ei au fost aduşi de acei cari, având averi voiau să le scape de marile impozite trecându-le peste graniţe. Fapta acestor români este din cele mai ruşinoase. Ei au înşelat statul în care au făcut averile nedându-i impozitele de nevoie întărirei lui şi, încă mai mult, a dat ţărei o lovitură groaznică, făcând să nu se mai caute banul românesc. Dumnezeu îi va pedepsi pentru această nelegiuire, chiar dacă vor scăpa de pedeapsa omenească.

Bucium

Săptămână externă

Armatele greceşti din Anatolia au început iar să înainteze împotriva celor turceşti. Până acum n'au prea întâlnit împotrivire înverşunată din partea Turcilor. De aceea se crede că toată armata turcească e strânsă în jurul Angorei unde va avea loc lupta hotărâtoare. Se poate însă ca turci să nu primească lupta nici la Angora pentru a-i strânge pe greci şi mai înăuntrul ţărei şi a-i hărţui apoi până la obosire.

* * *

Potrivit tratatului de pace dela Trianon, ungurii trebuie să între în stăpânirea teritoriului Baranya pe care se află cele mai bogate băi (mine) de cărbuni din Europa de mijloc, cu îndatorirea de a da sârbilor cărbuni cu preţ eftin pe timp de cinci ani.

Fiindcă în ţinutul Baranya s'au refugiat mulţi bolşevici unguri aceştia au pus la cale pe muncitori să proclame republică şi să declare că nu mai vor să se alipească de Ungaria care e cârmuită acum numai de magnaţi. Dacă aceste declaraţii ar fi pornite din inimă şi izvorâte din dragostea de muncă şi bună rânduială nu am avea nimic de spus şi am fi de partea celor din Baranya.

Dar, lucrurile stau cu totul altfel. Bolşevicii fugiţi din Ungaria unde e cea mai desăvârşită rânduială, vor să aibă în Europa de mijloc un focar de unde să facă propagandă în ţările vecine. Şi atunci pentru noi înfiinţarea nouei republici înseamnă cea mai mare primejdie fiindcă am fi prinşi între uneltirile celor de peste Nistru care mereu vor să ne calce ţara şi vicleşugurile evreo-bolşevice ale republicei Baranya. De aceea pentru noi ar fi mai bine dacă şi ţinutul Baranya ar întra tot în stăpânirea Ungariei.

*

Bulgaria a primit poruncă de la Aliaţi să micşoreze armata, şi să împrăştie toate corpurile de voluntari care nu sunt decât soldaţi cari poartă alt nume. Pentru a avea aceiaşi armată ca în timpul războiului, cârmuirea bulgară a înfiinţat aproape 20 regimente de jandarmi şi alte vre-o 20 de voluntări şi foarte multe batalioane de muncă. Aceste trupe n'ar avea după bulgari altă menire decât păstrarea bunei orânduieli din ţară şi înfăptuirea de lucrări edilitare: facerea de căi ferate, drumuri şi edificii publice. De fapt aceste corpuri de trupe cuprind soldaţi activi şi sunt comandate de ofiţeri activi şi n'au altă grijă decât pregătirea războinică pentru ca oricând să poată sări asupra vecinilor. Gândurile ascunse ale bulgarilor fiind date pe faţă ei vor trebui să dezarmeze.

Adevăruri Cooperatiste

Cooperaţia urmăreşte: Infăptuirea solidarităţii omenirii, întărirea moralei omeneşti şi organizarea consumaţiei prin producţie; şi are la bază: dreptul de proprietate al îndividului, muncă şi corectitudinea, spre mare deosebire de socialismul bolnav numit „bolşevism" sau „comunism" care urmăreşte proprietatea colectă.

* * *

A face cooperaţie nu însemnează a aştepta totul dela stat; ci a te organiza, folosindu-te de avantajele ce ţi-le dă statul spre a ţi uşura nevoile vieţei.

INFORMAŢIUNI

† Gavrilă Precup.

S'a stins acum din viaţă încă un iubitor al poporului nostru, un luminător al celor mulţi. A fost profesor la Blaj, la şcoala care a ţinut mereu aprins în ardeleni dorul după libertate, după unirea la ţaramamă; a luminat ani de zile atâtea vlăstare tinere, iar după alipirea Ardealului la România a fost director peste toate şcolile dela sate din Ardeal, Banat şi părţile ungurene.

Pentru noi, moartea sa e o deosebită durere, pentrucă a fost un membru fruntaş al societăţii noastre „Cultura poporului" şi nădăjduiam să ne dea mulţi ani încă sprijinul pentru a răspândi lumina învăţăturii între poporul nostru.

Odihnească în pace!

Ungurii se iau de cap cu Austria.

De mai multe zile prietenia dintre Ungaria şi Austria s'a schimbat într'o duşmănie adevărată. Cine ar fi crezut că Ungurii se vor bate şi cu prietenii lor cei de 1000 de ani, cu Austria?

Treaba stă astfel: Tratatul de pace silea pe Ungaria să deie Austriei câteva judeţe dela asfinţit. Ungaria a golit jumătate din aceste judeţe. Apoi s'a apucat să aţâţe naţia împotriva Austriei, să facă acolo răscoale, să aducă soldaţi, câteva zeci de mii şi apoi să pornească asupra austriacilor. Soldaţii şi civilii unguri atăcau pe austriaci ziua-noaptea. Au fost bătăi în regulă. Sfârşitul a fost că austriacii a trebuit s'o tulească din partea apuseană a Ungariei pe care antanta o hotărâse Austriei.

Văzând că ungurii nu mai ascultă de ei, aliaţii (Franţa, Anglia şi celelalte) au hotărât să trimeată trupe în potriva ungurilor. S'a hotărât, ca armata de care e vorba s'o trimeată asupra Ungariei Italia, Cehoslovacii şi Sârbia. Se vorbea că am merge şi noi asupra ungurilor. Dar guvernul român nu vrea să se mai bată cu ei, e mai bine să stăm pe pace şi să lăsăm pe celelalte ţări să-i împace.

Noul examene de admitere în şcolile pregătitoare de ofiţeri. Conform D. M 948/921 se va ţine un nou examen de termine pentru ocuparea locurilor vacante la şcolile de de ofiţeri activi pentru infanterie, geniu, administraţie şi şcoala technică de construcţii. Examenul va fi în Bucureşti, în ziua de 20 Septemvrie 1921 la scoala pregătitoare de ofiţeri de infanterie numărul 1 (strada Isvor) unde vor fi adresate însrierile. Cererile de înscriere şi actele prevăzute în decizla ministerială 530/921 publicată în Monitorul Oficial 67/921 vor fi înaintate până în ziua examenului la şcoala din Bucureşti. Condiţiunile de admitere sunt aceleaşi ca în decizia ministerială 530. Actele pot fi complectate şi prezeniate la întrarea în scoală. Certificatul de studii, original sau copie, trebue neapărat prezentat acum la examen.

Noui atentate contra trenurilor în Basarabia. Deşi în ultimul timp s'au luat cele mai drastice măsuri pentru a se evita atentatele de cale ferată cari se întâmplau foarte. des în Basarabia, o telegramă sosită în cursul nopţei anunţă că trenul No. 282 care mergea la Hotin, după ce părăsise staţia Vascăuţi şi înainta spre Kornacăuţi, a fost atacat cu focuri de armă şi mitraliere. Numai graţie prezenţei de spirit a mecanicului locomotivei care deşi rănit a dat maximul vitezei, s'a putut evita un dezastru. Din nefericire atentatul făcuse victime.

Fuga exregelui Carol. Toiana. — Basseler Nachrichten care a apărut asea ră într'o ediţie specială aduce ştirea senzaţională că exregele Carol a fugit din Elveţia. Alte amănunte lipsesc. Se crede că dânsul încearcă din nou să între în Ungaria.

Evacuarea Ungariei de Vest Aliaţii au somat guvernul maghiar să evacuze imediat Ungaria de vest. Guvernul maghiar a oferit Conferinţei ambasadorilor trupe regulate maghiare pentru curăţirea Ungariei de vest de bande.

Complot unguresc în Cehoslovacia. Autorităţile poliţieneşti au descoperit în casele fostului colonel maghiar, Szekrenyes Adalbert, un înfocat regalist, toate planurile unui complot contra siguranţei republicei cehoslovace. După planul acesta monarhiştii maghiari din Bratislava lucrau în perfect a

cord cu instrucţiile monarhiştilor din Germania şi ale acelor din Budapesta. Lovitura urma să se dea, pornind înarmaţi din Bratislava, în ziua când li se vor fi dat instrucţii şi ordine din Budapesta. Complotiştii au fost puşi imediat în fiare şi transportaţi sub escortă la Praga. (Damian).

Industriale. O delegaţie a marilor morari din vechiu regat şi Ardeal s'a presentat d-lui I. Gheorghiu, directorul general al vămilor şi preşedintele comisiunei pentru cumpărarea cerealelor, căruia i-a expus situaţia precară în care se găseşte industria morăritului, din cauza ultimelor măsuri de monopolizare a cumpărărei cerealelor. Delegaţia a cerut ca cel puţin aprovizionarca morilor pentru satisfacerna consumului intern să fie lăsată liberă. Delegeţia a primit un răspuns negativ, însă a fost asigurată că vor da chiar azi ordine comisiunilor de aprovizinare judeţene să facă morarilor toate înlesnirile necesare la cumpărarea cerealelor.

Bande Maghiare trec frontiera. Ni-se anunţa din Arad: In cursul nopţii de eri o banda de 30 hoţi au trecut călări frontierea, cu intenţia să jefuască comuna română Pecica. Jandarmii români au fost avizati despre aceasta din vreme şi i-au aşteptat în comună, cu gândul să-i prindă. Banda a fugi însa îndată dupăce au întrat în Pecica, şi s'au ascuns în porumbiştea din aproprie. Nu se ştie încă, dacă au fost lăsaţi pe jandarmi de frontieră unguri să treacă în România, sau au trecut graniţa neobservaţi.

Pentru militari, primari, învăţători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărţi lucrate* încoluri de *Dl. General C. St. Amza*, şi cari se găsesc de vânzare la Ad.-ţia ziarului „Cultura Poporului“ numai cu 6 lei bucata (plus pnrto).

Aceste hărţi nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român, Prin ele putem vedea cum s'au desfăsurat lupteie la Tisa şi ocuparea B. Pestei; variaţiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, şi istoricul grafic al războiului. Toate hărţile sunt însoţite de date istorice.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Ad-ţia ziarului. 01

RECLAME, în publicaţiuni, de orice fel se publică în ziarul „Cultura Poporului“ cu preţuri foarte reduse. 02

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Banoă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit in ţară şi in străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI“

care cuprinde:

cântece poporale de iubire şi despre fire cântece de plugărie, păstorie şi pescărie, cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ“ din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române“ au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.

Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8

(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Secţia de Bancă — **Secţia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Administratie Cluj, Strada Dorobantilor No. 11

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj, str. Univărsiătii No. 3 C. 1008

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 22 — 1 leu — Opt pagini — 26 Septemvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

PRIM REDACTOR: VINTILA N. PETALA

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PRIM REDACTOR: VASILE D. CHIRU

Redacția: Str. Dorobanților 11 — SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

REGELE

Zămislit din firea marilor viteji, gata la jertfă și știind să prețuiească jertfa celorlalți, așa e Regele nostru, Prin trăsnaia din acele ciudate întâmplări ale ursitei, așezat in scaunul lui Ștefan Vodă și al lui Mihai Viteazul, a îmbrăcat cușma legendară a Domnilor Munteni, a strâns voinicește buzduganul Principilor dela Suceava, și a devenit Român. Și „bun Român“ a fost din primul ceas al domniei lui, bun și viteaz s'a arătat în clipele cele mai grele ce i-au hărăzit soarta și bun român și glorios ostaș a fost mai ales în ceasul sfânt al biruinței și al unirei neamului.

Când în ziua de 14 August al anului de vitejie, 1916 trâmbițile ne aduceau vestea unui războiu ce trebuia să ne hărăzească și amărăciuni și bucurii, pilda Regelui a fost pentru toată țara un îndemn și o chezășie. Cu toată bărbăția, încredințat că jurământul și datoria Lui îl legau de acum pe veci numai de soarta neamului românesc. El a făptuit cea mai mareață jertfă pe care o cunoaște istoria. In conștința Lui, în inima Lui nobilă și mare, se încinsese o luptă uriașă între lumea trecutului, între strămoșii atâtor generații, între amintirile unei întregi copilării, și între dragostea nou născută pentru poporul bun și credincios, pe care îl iubea din ceasul în care îi încredințase destinele și viitorul lui.

Iar Regele a ales, văire calea spinoasă aptă, pe care a pă dintâi, în fruntea noast nic de biruință și de tuire.

Și L-au hulit vrășmașii zvârlindu-i ocările cele mai josnice. Dar tocmai în ele, am putut înțelege măsura supărărei și a desamăgirei lor. Gestul Regelui nostru a însemnat pentru ei una din cele mai dureroase lovituri. El a consfințit în fața lumei întregi, că Impăratul Germaniei desonorase amintirea strămoșilor Săi, și că soldații lui, gloate sălbatice și neînțelepte, nu mai erau vrednici de vitejii soldați ai lui Carol Cel Mare. Mai unit sufletește cu poporul Său ca totdeauna, Ferdinand I. e pentru noi astă-zi un simbol. El este osânda morală cea mai puternică pe care au primit-o vrăjmașii noștri de ieri, dela Regele Lui, care nu a putut sta alături de cei cari nesocoteau cinstea cuvântului dat.

Și el mai este, încă, prin amintirea măreață a glorioasei Infăptuiri a mărei noastre unirii, chezășia viitorului și a Propășirii acestui Neam.

Luna aceasta, Regele Ferdinand a împlinit al 56 an. Inconjurat de dragoste a și de iubirea unui popor întreg, mândru de strălucirea marilor zile pe cari le-a trăit, încrezător în ursita norocului sau, Craiul Românilor, poate să se socotească ca cel mai fericit dintre Impărații și Regii popoarelor lumii. Căci nici unul dintre aceștia, nu va putea spune, că în decursul unei vieți omenești, ar fi putut, înfăptui ceace veacuri de zbucium de așteptari zadarnice purcură într'un vis îndepărtat ul românesc.

La fericirea aceasta, Poporul Românesc, cu ochii ațintiți spre cerul nădejdilor lui răspunde, azi mai mult ca oricând, cu ruga fierbinte de a-l avea cât de îndelungat timp în fruntea lui. Și ruga aceasta, izvorită din miloane de piepturi, pe plaiurile țări, între Tisa și Nistru se preface într'un clocotitor:

Să Trească Regele!

Vintilă Petala.

Franța nemuritoare

Zilele trecute Clujul și-a deschis frățește brațele spre a primi la sânul lui pentru prima oară, pe aceia, in sângele cărora curge aceiaș sânge roman, pe aceia ins ufletul cărora se frământă aceleași năzuinți și idialuri ca și în noi — pe fii surorci noastre mai mari — pe fii Franței.

Profesori și studenții Universității din Paris, (capitala Franței) au venit la noi în România pentru a ne cunoaște mai bine și prin urmare pentru a ne iubi mai mult. Bucuria și nemărginitul entuziasm care a străbătut sufletele a tot ce este românesc în această țară, a fost dovada cea mai puternică că între poporul francez și cel românesc, sunt legături de sânge și de suflet pe care timpul și împrejurările din viața acestor două națiuni surori, zadarnic s'ar căzni să le slăbească sau să le nimicească.

Intre România și Franța există aceiaș dragoste care există între fii unei aceleiași mame, căci mama amândurora a fost Roma, a fost națiunea romană. Cu ocazia vizitei pe care au făcut'o profesorii și studenții francezi în Cluj, a avut loc la Universitate o recepție unde Dl Glotz, profesor dela Universitatea din Paris și unul dintre cei mai mari învățați ai Franței a spus următoarele cuvinte, pornite din adâncul sufletului lui, sincer, desinteresat și fără părtinire:

— „Fraților, suntem aici în Cluj, în inima României mari, în Dacia, în țara lui Traian și a lui Decebal. De aci s'a răspândit poporul dac și cultura dacoromană, aci între munții aceștia cu crestele la ceruri s'a cristalizat poporul român și stăpân a rămas, căci glasul pământului acesta, plămadit din sângele și lacrămile atâtor suferinți amare dar trecătoare, și urletele desnădăjduite ale dreptății, o clipă îngenunchiată, spuneau: Dvoatră și numai Dvoastră puteți, aveți, dreptul și datoria să stăpâniți aceste pământuri.

Românul e nobil din fire, și de aceia nu e și nu poate fi nici un pericol pentru naționalitățile etnice din România mare. România, sunt sigur, va ajuta aceste naționalități să trăiască ca la ele acasă, atâta vreme cât ele își vor înțelege menirea lor în cadrele României mari.“

Incheiem strigând: Trăiască cea mai nobilă țară a pământului Franța.

Pales.

Oameni nenorociți

In toate păturile sociale, din întunericul necoborât al colibelor umile și până în lumina orbitoare a palatelor din orașele civilizate, se găsesc oameni, cari în dorința lor neînfrânată de a aduna averi tot mai mari și-au închis inima într'o pojghiță de nesimțire și rămân străini și reci la toate pornirile bune și înalte.

De la țăranul neștiutor de carte care în dorința lui de a-și lărgi proprietatea, pune plugul c'o brazdă alături în ogorul vecinului și este în stare să facă moarte de om când altul iar face la fel, și până la bogătașul, care exploatează cu nerușinare cele mai firești trebuinți de vețuire ale mulțimei, toți sunt stăpâniți de aceiași dorință lipsită de omenie.

Pentru acești oameni nenorociți, chinuiți până la desperare de grija sălbatecă de a-și înmulți averea prin orice mijloc și în orice împrejurare, viața își are alt scop de cât satisfacerea trebuințelor personale, pe care ei singuri le înmulțesc și le complică.

Când flăcăii viteji ai plaiurilor noastre se prăbușiau în sânge sub glonțul sau obuzul vrășmaș, — și făceau acest dureros sacrificiu pentru înfăptuirea visului nostru de veacuri, — când orfanii și văduvele plângeau de durere și de foame, se găseau, — și se găsesc și acum, — bogați nenorociți, care să caute a înmulți averile lor din suspinul foamea și lacrimile acestor eroi ai neamului nostru.

Industriașul și comerciantul care caută să-și mărească câștigul scumpind mereu articolele de prima necesitate, sunt oameni bolnavi, care nu sunt în stare să priceapă suferința mulțimei ce îngenunche gemând, sub greutatea unor trebuinți pe care nu și le poate satisface.

Fără îndoială că cei mai mulți dintre acești nenorociți sunt foarte necompleți sub raportul instrucției și al educației și deci au ca scuză a faptel lor — o scuză slabă se înțelege — sărăcia sufletească de care sufăr.

Dar noi avem din nefercire o altă categorie de oameni, cu o cultură largă și care totuși se zvârcolesc grozav pentru câștigul unor bani, cari dacă ar putea păstra mirosul murdăriei din care sunt scoși, de bună samă că i-ar înăbuși, ori cât de adânc ar fi înfundați în buzunarele lor.

Când unelțiri vrăjmașe și ascunse caută să sape temelia așezărei noastre sociale, când fapte grele și urâte sunt dovedite în sarcina unor indivizi periculoși străini de neamul nostru, când paznicii ordinei publice pun mâna pe asemenea indivizi și-i reduc la neputință de a practica urata lor meserie ne surprinde în chip neplăcut și dureros, mijlocirea făcută de mari oameni cu greutate cari cer ușurarea regimului la cari sun puși, sau blândețea împinsă până la toleranță în aplicarea pedepselor legale.

Și ne surprinde cu atât mai dureros și neplăcut această intervenție, când ea este făcută de oameni cu o largă cultură și cari își dau sama de pericolul ce ne-ar amenința lăsând libertate de acțiune acestor indivizi cari uneltesc contra siguranței noastre sociale. Dar când mai știm că intervenția lor nu este făcută nici din umanitarism, nici de dragul dreptății ci în schimbul unor câștiguri ispititoare, atunci scârba ce ne cuprinde nu se poate descrie prin vorbe și ne întrebăm nedumeriți: cum pricep acești oameni să-și apere țara și neamul, dacă pentru bani încearcă să susție pe cei ce amenință siguranța acestei țări.

In dorința lor de a câștiga bani, cât mai mulți bani, săvârșesc fapte pe care mai târziu desigur le vor regreta.

Sămani oameni nenorociți!

Vladimir Nicoară.

Cuvântul nostru

Reforma agrară şi ţărănimea

Nu vom cauta ca în acest articol să stabilim ale cui sunt meritele că ţaranimea a ajuns să stăpânească astăzi în cea mai mare parte pământul care-l lucrează. In timpul războiului mondial massele poporului au luptat cu însufleţire pentru apărarea gliei moştenită dela moşi-strămoşi şi prin aceasta s'a dovedit, că între apărătorul acestui pământ şi între muncitorul lui, trebúe să fie o legătură strânsă, legatura de proprietate, care să îndemne ţăranul la o cât mai mare iubire de patrie şi să-i asigure un viitor, ca şi el să poată progresa în bună stare şi cultură. Eroismul păturii de jos a poporului deoparte şi cuvântul vremei de altă parte au făcut pe conducătorii statelor să înţeleagă, că viitorul şi progresul statelor va fi asigurat numai dacă o linişte şi mulţumire generală este realizată, iar bogăţia oricărui stat există numai atunci, când fiecare dintre cetăţeni are la îndemână toate mijloacele ca prin munca sa să-şi asigure un trei bun şi mulţumitor.

In scurt timp ţărănimea va stăpâni pământul ce-l munceşte bucurându-se de toate foloasele acestuia. Prin reforma agrară temelia ţării, ţărănimea, a câştigat o întăritură puternică spre binele ei şi fericirea statului.

Toate foloasele cari le prezintă însă reforma agrară vor dispare cu timpul, dacă ţărănimea nu va şti să câştige o nouă orientare în modul de a-şi alege mijloacele de viaţă.

Ţăranul nostru e obişnuit de veacuri să rămână legat de glia pe care a muncit-o. Tot această tradiţie a fost şi în creşterea copiilor lui. Cea mai mare parte a băeţilor a crescut cu coarnele plugului în mână aşa că celelalte căi de câştig ale vieţei economice, de exemplu comerţul şi industria, au rămas aproape părăsite de români. Să privim în orice oraş şi vom vedea cât de puţine firme de comercianţi sau industriaşi sunt în mâinile Românilor. Acest fapt trebue să ne dea de gândit şi ţărănimea e chemată, ţărănimea are datoria naţională să lucreze în viitor astfel, că şi aceste căi ale vieţei economice să fie naţionalizate, românizate.

De sigur că aceasta înseamnă ca ţărănimea să rupă cu obiceiul vechiu de a îmbrăţişa numai cariera muncii pământului, cu toate că acum i se dă mai mult pământ de muncă. Atât interesele statului cât şi interesele ţărănimii o cer aceasta.

Pentru a înţelege cât mai bine cele afirmate aci să luăm un exemplu.

Să zicem că într'o comună trăesc acum cu ocazia împroprietăririi 1000 de ţărani capi de familii şi toţi au primit 10.000 de hectare, adecă câte 10 hectare foarte firesc ca fiecare prin munca sa şi a familiei să poată câştiga îndeajuns pentru a trăi cât se poate de bine. In fiecare familie însă există băeţi şi fete. Aceştia vor ajunge timpul însurătoarei şi obiceiul vechi e ca fiecă ruia să i se dea ceva. Fiecare va primi câte ceva astfel că o parte din pământul familiei trece în alte familii. Se întâmplă însă că moare capul familiei. Băeţii rămaşi vor căuta fiecare să câştige părticica lui de moştenire şi iată că averea de 10 hectare ce o avea familia acum, se descompune în mai multe părticele, cari scad din timp în timp.

E uşor de înţeles, că peste 50—100 de ani vom avea din nou familii întregi fără pământ, iar alţi din nou vor câştiga prin cumpărare averile celor săraciţi.

Iată prin urmare că mult dorita reforma agrară peste un oare şi care timp, cu tot binele ce-l prezinta azi, va ajunge să rămână un fapt al trecutului istoric, fără ca scopul dorit, *fericirea ţărănimei*, să fie atins pentru totdeauna. Vom avea prin urmare din nou muncitori de pământ fără avere cari vor trebui să lucreze moşii ale altora.. Vom avea între ţărănime din nou proprietari bogaţi şi din nou nemulţumiţi, cari să ceară o nouă împroprietărire. Şi e firesc că oricâte împroprietăriri s'ar face, rezultatul lor va fi acelaş, dacă ţărănimea va rămâne să dea creşterea de până acum băeţilor, ei, dacă ţărănimea va căuta să crească din băeţii de ţărani, numai ţărani.

Vedem deci că toate foloasele ce le prezintă reforma agrară pentru ţăranii de azi, ea nu va avea nici o însemnătate desrobită pentru ţăranii de mâine, dacă cei de azi vor cugeta ca şi cei din trecut.

Pentru-ca ţărănimea să se poată bucura pentru totdeauna de foloasele reformei agrare e o singură deslegare: *Nu mai este permis ca ţăranul să crească din băeţii săi numai ţărani.*

Băeţii ţăranilor trebue să pornească spre comerţi şi industrie. Fiecare prin noua meserie ce o va învăţa câştigă o avere sigură şi folositoare iar cel care rămâne acasă la coarnele plugului va putea stăpâni în întregime moşia câştigată prin reforma agrară. Iar dacă cel rămas ţăran va trebui să dea partea de moştenire fratelui său care a ajuns comerciant sau industriaş el nu va fi silit să dea din pământul lui, ci-l va despăgubi prin bani. Comerciantul sau industriaşul nu are nevoe de pământ ci de cât mai multe parale. Iată prin urmare că în acest fel moşioara câştigată prin reforma agrară, va fi de folos şi celui care rămâne s'o lucreze şi aceluia care a îmbrăţişat ocupaţia nouă.

Iar prin acest nou fel de a creşte copiii, câştigul e atat al ţărănimei cât şi al statului.

Ţărănimea se va bucura pentru totdeauna de foloasele reformei agrare. Fiecare ţăran stăpânind aceiaş moşie va şti s'o lucreze cât mai bine, să stoarcă cât mai multă bogăţie din sânul pământului, iar de altă parte fiii de ţărani ajunşi comercianţi şi meseriaşi vor spori numărul românilor pe aceste două căi ale vieţii economice a statului. Prin stăpânirea lor banul nostru care azi trece în mâna străinului îmbogăţindu-i pe ei, va trece în viitor în punga fiilor lor de ţărani deveniţi comercianţi şi industriaşi. Imbrăţişând şi aceste meserii. Românii nu vor fi siliţi să trăiască numai din bogăţia pământului, ci şi din comerciu şi industrie.

Folosul statului din această nouă proiectare a ţărănimii e uşor de înţeles. Pe de-oparte acei cari rămân la coarnele plugulu vor fi mulţumiţi pentru totdeauna. Statul nu va mai fi siliţi să afle noui mijloace ca să asigure fiecăruia bucăţica de pâine astfel că liniştit se va îngriji de alte lucruri cari să aducă fericirea cetăţenilor lui. De altă parte prin îmbrăţişarea comerciului şi a industriei Românii vor fi aceia cari se îmbogăţesc din venitele acestor ocupaţiuni. Dela sine se înţelege că un român în cazuri de lipsă va ajuta cu mai multă tragere de inimă tot ceeace oboseşte să facă statul pentru fericirea cetăţenilor lui.

Reforma agrară va avea deci numai atunci urmările dorite pentru ţărănime, dacă ţărănimea va şti să dea creşterea cuvenită băeţilor de ţărani, ca ei să nu se îmbulzească numai ocupându-se cu munca pământului.

Partenie Arin.

Pocăiţii

I.

La poporul nostru a prins, încă înainte de războiul cel mare, o boală nouă, care se răspândeşte acum tot mai mult. Boala e cu atât mai primejdioasă, cu cât ea cuprinde *sufletul*, totdeauna mai greu de vindecat.

E vorba de o lege nouă, adusă înainte de război din ţări străine şi prinzând rădăcini. Tot mai adânci, acum *după* războiu, în toate părţile României mari. Inainte de războiu, numărul Românilor, cari se lepădau de vechea lor lege creştinească, nu, era mare şi cu toate că tot străinii propovăduian legea cea nouă, aceştia deocamdată nu urmăriau deadreptul stricarea statului şi a neamului românesc. Acum încă e dovedit, atât în Transilvania, cât şi în Basarabia, că propovăduitorii legii celei nouă sunt nu numai străini de neamul nostru, ci deadreptul duşmani ai României. Căci dintre toate învăţăturile mincinoase, cu cari îngreuează capul celor slabi la minte, dacă mai ales sunt acelea, pe cari caută să le înfigă duşmanii neamului nostru în sufletul celor rătăciţi:

1) că nu există deosebire de neam pe pământ sau şi dacă există, ea nu trebue băgată în seamă;

2) că nu trebue făcut serviciul militar.

Aceste două învăţături ne arată mai bine, ce urmăresc învăţătorii mincinoşi, şi de neam străin. Două neamuri ne sunt încă duşmane de moarte: Ungurii şi Ruşii. Şi unii şi alţii, oricâtă hulă vărsau asupra neamului nostru, totdeauna s'au silit, ca pe Românii, cari au ajuns sub stăpânirea lor, să-i silească să-şi lapede limba şi să se facă Unguri sau Ruşi. Se vede deci, că în sinea lor erau conviuşi, că noi suntem un neam nobil, care ar puteă contribui la îmbunătăţirea neamului lor muscălesc sau unguresc. Văzând acum, că aproape toţi Românii au scăpat de sub jugul străin, duşmanii noştri de veacuri nu şi-au perdut speranţă, că odată şi odată tot vor încălca din nou cel puţin asupra unei părţi dintre noi, şi pentruca atunci să ne găsească mai pregătiţi pentru contopirea noastră în neamul lor, caută să samene în sufletul Românilor nepriceputi şi slabi ideia, că pe pământul nostru românesc nu ar exista Români, Unguri, Ruşi, Nemţi şi alţi, ci numai *oameni*. Ear pentru timpul, când vor credeà momentul potrivit să ne atace pentru a ne subjuga de nou, încearcă să întunece sufletul Românului cu învăţătura, că e păcat să porţi armă şi să te aperi. In felul acesta ei sperează, că năvălind odată asupra noastră şi fiind Românii de credinţa cea nouă greşită, vor suferi cu uşurinţă din nou stăpânirea străină.

Cei ce răspândesc aceste învăţături şi altele de felul acesta, apoi ceice cred în ele sunt cunoscuţi sub numele de *pocăiţi, mucări, nazarineni, nazaricuşi.*

In cele următoare vom arătă netemeinicia acestor învăţături şi rugăm totodată pe toţi cei cu mintea luminată, cari vin în atingere cu poporul, să-l lumineze şi în privinţa aceasta. Căci într'adevăr învăţătorii cei mincinoşi caută a prinde tocmai pe cei cu învăţătură mai puţină şi mai mărginiţi la minte şi cum de aceştia sunt totdeauna mai mulţi, decât de cei luminaţi prin învăţătură, ne putem uşor închipui mărimea primejdiei naţionale, când străinii duşmani vor ajunge stăpâni pe sufletul poporului nostru.

Se'nţelege, că cei dintâi chemaţi la luptă sunt preoţii noştri. Parte mare dintre ei au înţeles chemarea vremii şi îndeosebi în Transilvania s'au organizat şi se organizează tot mai bine pentru această luptă. Căci nu trebue să uităm, că între *pocăiţi* sunt şi de acela, cari s'au lăpădat de legea strămoşească pentrucă la preotul lui nu vedeà destulă râvnă pentru mângăerea creştinească a păstoriţilor lui, nici viaţa păstorului nu erà destul de creştinească. Oricum ar fi însă, primejdia fiind naţională, tot Românul cu dragota de neam, fie cleric sau mirean, ofiţer sau civil, învăţător sau plugar luminat, primar sau jandarm, trebue să muncească şi pentru înpedecarea duşmanului de-a turbura sufletul Românilor cu învăţături mincinoase, şi pentru luminarea celui rătăcit.

Victor Lazăr.

CETITI
SI RASPANDITI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA POPORULUI
CE TRAESTE PRIN VOI SI PENTRU VOI!
ZIARUL VOSTRU NU PRIMESTE SUBVENTII DELA NIMENI — DECI ABONATI-VA CAT DE MULT

Pagina literară

Om fără inimă

I.

Doamna Veronica Fabian mototoli repede mănuşile subţiri şi le aruncă pe mesuţa dela oglindă răsturnând câteva sticluţe mici cu diferite mirodenii trebuincioase amănunţitei sale găteli. Apoi cu mişcări feline îşi scoase pălăria şi deodată privirea îi rămase fixată în oglindă. Par'-că mai adânci şi mai dese erau micile încreţituri de la ochii. Timpul neândurat şi crud brăzda din ce în ce mai puternic faţa sa, atât de frumoasă odinioară şi gândul îi fugi cu durere spre viitorul apropiat care nu-i surâdea de loc.

Ea, femeia frumoasă de odinioară, atât de aturată şi curtenită, ea, care în drumul său plin de aventuri galante şi sentimentale, nu găsise un bărbat care, mai curând sau mai târziu, să nu cadă în mrejele ce-i le întindea cu dibăcie, ea, care nu pricepea viaţa decât într'o necurmată şi variată iubre, ce se va face oare când farmecul tinereţei va dispărea?

Se lasă leneşă în fotoliul din faţa oglindei şi închise ochii.

Eri, după cincisprezece ani i-a fost dat să-l întâlnească din nou pe Vintilă Brumaru singurul bărbat pe care l'a iubit cu adevărat şi care totuşi a rezistat la toate tentaţiile sale. Cincisprezece ani! Câţi fluturi nu-şi au ars aripile la văpara ochilor ei negri în acest răstimp de vreme.

Din ceaţa groasă a trecutului prinde a se înfiripa chipul unui tânăr înalt cu ochi mari albastri cu plete castanii şi ondulate şi un zimbet de o nesfârşită duioşie luminează faţa doamnei Fabian. E Brumaru, aşa cum îl ştia, aşa cum era pe atunci.

L'a revăzut eri la o prietenă a ei şi o undă de căldură i-a învăluit inima; dar când Brumaru foarte serios, a răspuns cu o simplă închinare la recomandarea gazdei, ca şi cum ar fi văzut-o pentru prima oară, un fior de durere, lucru necunoscut pentru doamna Fabian, a săgetat-o puternică. Din toată atitudinea lui Brumaru ca şi din vorba lui cumpătată şi rezervată a înţeles, că el nu vrea să-şi mai amintească trecutul, c'a uitat sau se face că l'a uitat. Nici o privire mai semnificativă, nici o aluzie la trecutul îndepărtat.

— N'ai iubit nici odată, domnule Brumaru? întrebă amfitrioana.

— Nu-mi aduc aminte, răspunse el liniştit.

— E extraordinar, zice doamna Fabian privindu-l.

— Nu mi se pare. Sunt unele firi curioase; fac parte dintre ele. Dacă amorul adânc şi puternic cere să se reînţe şi la judecată şi la bun simţ căutând să stăpânească pe individ nnmai prin tirănia sentimentului şi face din el un automat care se mişcă c'o privire, cu'n zimbet, cu'n gest, atunci eu, care n'am fost nici odată în această stare, declar cu oricare mândrie că n'am iubit niciodată.

Pentru prima oară doamna Fabian auzea asemenea vorbe. Şi cum stă în fotoliu cu ochii închişi, ca pe o pânză de cinematograf prind a se depăna imagini şi întâmplări din trecut. Se vede într'o frumoasă noapte de August, rezemată leneş de braţul lui Brumaru, rătăcind în lunca de pe malul Siretului în ploaia razelor de lună, pe când odată cu murmurul apei asculta şoaptele de iubire atât de frumos spuse de Vintilă. Şi dacă nu-şi mai aminteşte bine nici discuţiile serioase ce le avea cu el nici vorbele blânde de dragoste eternă pe care i-le şoptea, par'că simte şi acum arsura unei sărutări furată pe neaşteptate atunci, în noaptea argintată de luna plină, care-l privea cu duioşia unei blânde confidente a tuturor iubirilor din lume. Cât n'ar da să mai simtă odată senzaţia nespus de dulce din acea neuitată clipă!

Şi rezemată cu capul de fotoliu, cu ochii închişi, trăeşte rând pe rând clipele fericite îngropate în noaptea trecutului şi reînviate acum ca prin farmec la revederea neaşteptată alui Brumaru. Doamna Fabian nu poate pricepe cum a uitat Vintilă zilele fericite de odinioară, pe care ea nu-le uită deşi a avut atâtea aventuri sentimentale. Nu înţelege mai ales rezerva lui de acum când s'ar putea folosi de libertatea de care amândoi se bucură.

O dureroasă îndoială îi strânge inima şi se întreabă dacă atunci el a iubit-o sau a fost prada unui vis. Caută să-şi analizeze starea sufletească ce o chinueşte şi nu poate şti dacă iubirea ce simte că renaşte e redeşteptarea celei vechi sau ea isvoreşte din mândria ei de femeie frumoasă care nu are siguranţa că a fost iubită de singurul bărbat ce i-a fost drag cu adevărat. După o scurtă eşitare se hotăreşte să-i scrie.

In camera mohorâtă şi întunecoasă a otelului în care descinsese Brumaru pentru scurtul timp cât avea să rămână în Vaslui, lumina pătrunde cu greutate prin perdelele lăsate până în podele. Un scârţâit prelung şi enervant al uşei îl face să ridice capul şi lăsă din mâna cartea în care citea.

— Ce vrai frate Iţig? întrebă el chelnerul.

— Aveţi o scrisoare.

— Bine, pune-o pe masă.

— Asta cere răspuns, zice însinuant chelnerul. Şi chiar aşteaptă aici acel ce-a adus-o.

— Taci bre! Ad-o 'ncoace şi fă mai multă lumină. Am să răspund.

Cu mişcări leneşe Brumaru desfăcu plicul mic şi parfumat, trecu o repede privire peste şirurile mărunt şi repezit scrise şi se opri la iscălitură: Veronica Fabian. Un zimbet de o clipă îi lumină chipul, apoi serios, rezemat cu cotul pe pernă, ceti scrisoarea doamnei Fabian:

Domnule Brumaru!

Dumneata, care analizezi cele mai ascunse sentimente omeneşti cred că ai fi în măsură a-mi lămuri starea sufletească a unei bune prietene, care în momentul de faţă este prada unei grozave îndoeli. Aşi dori să-ţi pot explica verbal chinurile ei, dar pentru aceasta e nevoe să-te deranjezi a veni până la mine. Din scurta întrevedere de eri, am constatat însă că în cei 15 ani de când nu ne-am văzut ai devenit un tacitium, un singuratic, şi mi-e teamă, că nu vei avea bunăvoinţă să-te abaţi o clipă din drumul d-tale spre a mă vizita, decât doar în cazul când sentimentele vechi ar reînvia şi n'ai avea voinţa a-le înăbuşi.

In orice caz aşi dori să ştiu părerea d-tale, dacă primul amor poate renaşte cu aceiaşi putere după o lungă trecere de timp.

O strângere de mână dela aceia care nu uită, iartă şi speră.

Veronica Fabian.

II.

Doamna Fabian chinuită de nerăbdare, aştepta răspunsul lui Vintilă.

Cu deosebită îngrijire alesese rochia ce-o aranja mai bine, perduse o oră în faţa oglindei căutând să ascundă cu măestrie urmele lăsate de ani, se plictisise cu rebelul păr alb, care necontenit eşea la suprafaţa şi acum după o ultimă revedere amănunţită se apropie de geam ca să vadă cu un minut mai înainte sosirea servitorului. Clipele i-se păreau ore şi o nelinişte chinuitoare o făcea să se îndoiască de venirea lui Vintilă. Cu un oftat de uşurare se repezi spre uşă şi după câteva clipe reveni având scrisoarea mult aşteptată. Cu'n gest nervos sfăşie plicul şi-l aruncă pe masă. Dar dela primele vorbe cetite sângele îi fugi din faţă şi lăsându-se mai mult fără voe pe un scaun, ceti:

Doamnă!

Nici odată n'am căutat să răscolesc trecutul. Fiecare om are în cartea vieţei sale pagini pe care n'ar vroi să le mai citească. In special pentru mine, care am avut

GRIJĂ

Aseară o negură deasă
Din deal s'a lasat peste văi,
Şi lumea grăbea către casă
Pe umede căi

Eram la fântâna din câmp
Şi-o bura din neguri cerneă,
Şi bura cu vaatn'n răstâmp
Mai rece curgeă.

Umplusem ulciorul şi'n tremur
Zoream la întors către casă. . .
De-odată pământn'n cutremur
Sub negura deasă,

Şi cât ai clipi, el, Băduca,
Pe calul cel negru-a trecut,
Şi'n păelă peri ca năluca
Cu gându'n trecut.

O clipă departe'n câmpie
Un cântec murmură în Napte,
Şi'n urmă . . . dar cine mai ştie;
Câmpia tresaltă în noapte.

Şi n'a mai venit de aseară. . .
Băducul meu unde petrece?
Că-i noapte şi-i negură iară
Şi noaptea de toamnă e rece. . .

G. Talaz.

FOITA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Prin muncă

— Ai de ceva să te plângi?

— Nu, nu zic.

— Eh! Iată şi carele! veniră. Frumoase lemne.

— Şi costă.

— Dai şi fac.

Ţăranii traseră 'n ogradă.. în „curtea depoului" cum spunea Nea Florea. Prin intermediul lui Dumitru, cumpărase dela un vecin, un petec de pădure, aproape de oraş. La început, Dumitru le tăiă, pe urmă când mergea câştigul luară oameni, iar el conducea afacerea, iar acuma, dădea două părţi lui Nea Florea iar alte două le punea la economie.

Şi cum destinul îi adunase pe câteşi trei la un loc, cu multă chibzuială strângeau ban pe ban, alcătuind o stare ce creştea zi pe zi, şi numai prin muncă fără preget, de li se dusese buhul în oraş, de oameni cu grijea lui Dzeu, buni la suflet, cumpătaţi şi cu bani doldoră la chimir. La prânz luau masa împreună, când făceau socoteala cheltuielilor şi puneau la cale ce mai aveau de cumpărat şi de îmbunătăţit.

— Nea Florea, zise Dumitru, din munca noastră, D-ta ai 10000 la bancă, 7 mii eu şi Stănciu tot pe atâta, bani gata fără să punem la socoteală casele, marfa şi petecul de pădure. Uite ce socoteală făcui. Să vindem pădurea. Imi bate un cumpărător capul cu vre-o 12000 lei şi cu banii noştrii fac tocmai 36000 lei, cât costă moşia lui Gheorghiu avocatul. De-o dă pe 30000, să facem târgul şi tot ne mai rămâne vre-o 6000. Ce ziceţi?

— De, ştiu eu? dete din cap Nea-Florea. Rău n'ar fi.

— Şi eu cred c'ar fi bine. Pământul tot sfânt e...

— S'o cumpărăm.

— S'o cumpărăm. Si gând e vorba de muncă, las' pe noi.

— Asta, aşa-i.

— Să ne fie cu noroc, zise Stanciu ciocnind păharul cu al lor.

— Amin, neica.

Apoi făcând cruce, se ridicară dela masă. După câteva zile cumpărară moşia, pe 32000 lei şi luară hotărârea să vândă tot ce aveau la oraş şi să se mute la ţară.

— Să facă Stanciu nunta şi ne mutăm, numai de-o vrea nevasta.

— Leanca? zise Stanciu. Se poate şă nu vrea? Merge şi'n fundul lumii cu mine, zise Dumitru, că doar ne iubim.

Seară când fuse la ei, pusesă la cale nunta şi ziua plecării.

V'azică mergi, cârciumare asă? glumi Stanciu cu Leanca, făcând alinzie că era fată de cârciumar.

— De ce nu pânzarule râse fata, la o lună după nuntă să-şi gătiră de drum. Casele însă în care fusese cârciumă le închiriară.

— Şti, zise Dumitru, tof e bine s'ai un coltişor sigur la oraş. Mâine, poimâine s'o plictişi băiatul, la moşie, să nu umble din casă în casă cu chirie.

III.

Duminică. In faţa cârciumei din sat s'adunase ţărani şi ţărance. In bătătură forfoteau tinerii cirlpind ca nişte vrăbii înflămânzite. Cobzarul sbârnăia coardele, iar lăutarul prinse a căuta o bătută. Nea Florea şi Dumitru stăteau la masă privind mulţumiţi, jocul lor. Stanca şi Leanca s'au prins şi ei în joc. Nea Flore făcea haz de stângăcenia Leancă-i la joc.

— Eh! vezi! Nu-i ca la oraş, neică.

— In sat cu, Nea Florea.

— Ba, nu, că n'ai fi ca mine. Primarul se aproprie de ei.

— Nu joci coane Florea?

— D'apoi m'ar lăsa bătrâneţea? Mi s'a cocoţat în cârcă şi nu vrea afurisita să mă slăbească, nici moartă. Pârdalnica, bat'o focul.

— Cum merg trebile satului?

— Apoi, bine, Cocoane Dumitre.

— Şcoala, nu prea 'mi place, e cam dărăpănată, Să facem ce om face şi s'o reparăm.

— Nu prea's bani.

— Se fac ei, se fac. Dăm cu toţii şi n'o lăsăm. Şi apoi şi biserica nu prea-i în picioare. Apoi, Dle primar, ierţi că spun, dar nici oamenii nu prea au grijă de o grăzile lor, murdărie cam multă.

— Ce să le fac, coane, dacă's tare proşti şi îndărătnici?

— Te înşeli' nu's proşti. Ţăranul face de'l indemni şi când vede şi pe altul c'a făcut. ia să-i îndemni D-ta şi să-i vedeţi, să veţi cum se schimbă lucrurile, să veţi numai cum satul ia altă faţă.

— Greu, greu de tot.

— Orice lucru e greu de făcut. când nu'l încerci.

— O fi, zise primarul îndepărtându-se, acru la faţă, că fusese luat în primire. Lăutrarii tăcură. Danţuitorii, obosiţi şi înbujoraţi de joc se trântiră parte prin iarbă, parte pe podeau pridvonului, stergându-şi fetele şi sufland de căldură.

— Stanciule, zise Dumitru când tânărul luăse loc la masa lor, ce ai zice tu, să fii primar aici?

— Doamne, nene Dumitru ce-ţi mai veni în gând!

— Ce bine ar fi, zise Leanca bătând din palme, a-şi fi primăreasă, zău nene Dumitru.

— Dar nu m'aşi pricepe.

— Cât timp voi trăii, ai să te pricepi, pe urmă nu-ţi mai trebuie dăseălile. Carte al, 4 clase de liceu.

(Urmare). *Angelo Stătescu.*

Din toate

numai decepţii în tinereţă ar fi cel puţin o imprudenţă sentimentală să răscolesc dureri aşa de bine acoperite de cenuşa vremei.

Scrisoarea d-tale atât de neaşteptată m'a surprins, făcându-mă să-mi amintesc de un bun prieten al meu, cu care odinioară împărtăşeam bucurii şi dureri, un prieten pe care de multă vreme îl uitasem.

Pe vremea când eram împreună iubea o femeie. O iubea cu toată puterea sufletuiui său setos de dragoste, cu toată naivitatea celor 20 de ani ce-i avea pe atunci, o iubea cu patima, încrederea şi visurile ce le poate avea cineva numai în tinereţă. Eram confidentul său. Ştiu că din femeia iubită şi făcuse un idol, ştiu că spera într'o „eternă iubire" şi că alături de ea, îndemnat, încurajat şi încălzit, nădăjduia să poată răzbate uşor furtunile vieţei.

Ce naiv! Nu-i aşa doamnă? Să crezi într'o eternă iubire şi să te sprijini pe credinţa unei femei. Dar cumplit a fost pedepsit. Nenorocitul!

O toamnă ţinu iubirea lui. O cunoscuse înainte de îngălbenirea codrului şi n'apucase a veni zăpada când îngrozit de ascunzişurile sufletului ei uşor, a părăsit-o fără nici un cuvânt de reproş. Dar în acest scurt timp câtă sfâşietoare durere, ce zdrobire morală, când s'a văzut prăbuşit dela înălţimea visurilor sale.

Sper însă că s'a vindecat pentru totdeauna de visul urât al iubirei şi nu cred să-şi mai sprijine toată speranţa sa pe o bază aşa de şubredă ca credinţa unei femei. Nu s'au născut încă cele două fiinţi care să se iubească o întreagă viaţă şi să privească lumea prin curata prizmă a binelui şi frumosului, fără ca judecata lor să fie întunecată de stupidele cousideraţii de ordin inferior, atât de răspândite în societatea modernă.

Imi amintesc doamnă, ultima întâmplare din scurtul şi nrătul vis de iubire al prietinului meu.

Ea era frumoasă şi foarte mândră de frumseţea ei. Aţi observat cred, în viaţa dv. atât de variată, femei care se mândresc cu frumseţea lor, — deşi n'au nici un merit cu aceasta — şi bazându-se numai pe ea, o podoabă atât de trecătoare, neglijează complect inima şi spiritul, devenind nişte păpuşi complect străine de bine frumos şi drept.

Nenorocitul meu prieten căuta o inimă care să-l simtă şi un spirit care să-l priceapă. Şi bietul naiv credea, că le-a găsit la femeia pe care o iubea cu toată puterea sufletului său. El vedea în purtarea ei o sinceră originalitate deşi în fapt era o calculată cochetărie. O! doamnă, convenienţele sociale ne murdărese sufletul, ne denaturează sentimentele, modelându-ne astfel ca să plăcem altora, ascunzând cu grijă adevărata noastră fire!

Intr'o seară prietenul meu veni pe neaşteptate şi întră fără să se anunţe în salonaşul unde ştia că o găseşte cetind. Dacă în drumul său s'ar fi pomenit deodată pe malul unei înfiorătoare prăpăştii, încă n'ar fi simţit durerosul fior de surpriză sfâşietoare ce l'a avut în acea decizivă clipă. Pe canapea şedea ea, având alături o carte deschisă, iar la picioarele ei şedea aproape culcat, cu capul sprijinit pe genunchi, un coleg de facultate frequent vizitator al casei. El îi vorbea cu aprindere privind'o arzător iar ea îi mângâia uşor fruntea. Apariţia neaşteptată îi făcu pe amândoi să se ridice, şi la veni cu veşnicul surâs şi cu mâna întinsă să-i zică „bun venit".

Nu sunt în stare să-ţi pot descrie grozavul proces sufletesc şi valurile de durere ce-i strângea inima nenorocitului meu prieten. Şi apoi ar fi zădarnic. Buna d-tale prietenă nu le-ar putea simţi nici odată. El avu puterea să se stăpânească. Nici un gest care să-i trădeze sfâşirea inimei, nici o aluzie răutăcioasă. Discutară puţin lucruri fără importanţă şi se retrase cu aceiaşi politeţă, cu acelaşi calm, dar cu inima pustie, cu sufletul zdrobit. După o grea luptă cu el însuşi reuşi s'o uite.

Nu s'au mai văzut nici odată.

Povesteşte, te rog, această mică întâmplare bunei d-tale prietene şi sper că va avea explicarea dureroasei stari sufleteşti ce o chinueşte.

In ce priveşte adevărul ascuns în dictonul francez relativ la primul amor, iată părerea mea:

Dacă întâmplări grele despart două inimi ce se iubesc adânc, puternic, sincer şi independent de voinţa lor, sunt aruncate departe de valurile vieţei, chiar dacă timpul cu mohorâta lui aripă aruncă pentru un moment uitarea, când se întâlnesc din nou, iubirea renaşte cu aceiaşi putere. Insă, când din pricini bine hotărâte, ajungi a urâ azi cu acaiaşi putere cu care ai iubit eri, nu mai poţi învia dragostea perdută ori câte sforţări ai face.

Nu învie morţii, asta e sigur.

O salutare dela acel ce nu iartă, a uitat, dar nu mai speră

Brumaru.

Doamna Veronica Fablan aruncă pe masă scrisoarea şi ridicându-se repede şopti:

— Om fără inimă! Ar fi o prostie să-l mai iubesc. Şi totuşi...

Un oftat dureros îi ridică peptul plin, apoi privirea i-se opri la oglindă şi cu un surâs aproape trist murmură:

— Incă nu sunt urâtă, mai pot trăi.

Vladimir Nicoară.

Demnitatea omenească

Un articol din legea penală militară, ar trebui desfiinţat şi anume; Art. 222 din codul justiţiei militare ce glăsueşta:

„Se pedepseşte cu închisoarea de la două luni, până la doi ani, ori ce militar care loveşte pe superiorul său, afară de cazurile de legitimă apărare a sa proprie sau a altuia, sau în caz de raliere a fugarilor sau de necesitateă de a opri jafurile sau devastarea."

Incă din 1907 când am publicat lucrarea mea de sociologie „Criminali Morali" vedeam posibilitatea unei reformne sociale atât de înaintate în cât întrezăream desfiinţarea întregului cod penal. Şi acesta nu ar fi o utopie, fiindcă realizarea ei se sprijină pe mijloace materiale reale, pe cultură, educaţiune dreptate şi în special echitate socială.

Până când societatea va fi în aşa fel organizată în cât să nu mai apeleze la sancţiuni pentru menţinerea conduitei cetăţenilor, până în vremea în care, educaţiunea cetăţenească va infiltra membrilor societăţei, respectul vieţei şi proprietăţei aproapelui, respectul cuvântului, desfiinţându-se astfel crima şi hoţia, în cercurile restrânse ale societăţei s'ar putea înfăptui cu puţină bunăvoinţă experienţa premergătoare infiinţărei unei societăţi model.

In oştire în special, unde educaţiunea este mai disciplinată, unde controlul este continuu şi însuşi viaţa şi raţiunea existenţei armatei se sprijină pe ascultare înţelegătoare, pe supunere conştientă, pe disciplină erarhică obligatorie s'ar putea implini prima etapă, a vieţei sociale conştiente, în care în viitor s'ar putea tinde către destiinţarea legilor penale militare.

Şi prima experienţă în această ordine de idei, s'ar putea face şi ar trebui să se facă prin abrogarea prin desuetudinea. adică prin lipsa de ocaziuni ce s'ar da in aplicarea art. 222. Codul Justiţiei Militare.

Prima derectivă ce s'a dat in acest sens, a fost aceia ordonanţată print'un ordin de zi pe întreaga armată de repauzatul rege Carol I. ce hotărâse suprimarea bătăiei, a loviturilor corporale în armată.

De atunci autorităţile militare superioare şi apoi Majestatea Sa Regele Ferdinand I. a repetat hotărârea defunctului nostru rege, reuşind să desfiinţeze din moravurile armatei, bătaia, ce pe timpuri făcea parte din însuşi metoda de invăţământ şi educaţiune militară.

Rare excepţiuni s'au semnalat şi se mai semnalează din vreme în vreme, excepţiuni ce sau reprimat în totdeauna cu toată asprimea legeii cu tot dispreţul intregului corp ofiţăresc, cu roată desaprobarea socială.

Aceste excepţiuni, cărora oficial li s'au dat întotdauna cea mai largă publicitate, dacă vor fi trecute în statistică şi analizate se va face cu suferinţă dovada că sunt provocate de oameni fără pregătire ostăşească suficientă, fără o cultură şi educaţiune specială nacesară corpului ofiţeresc.

Mărirea efectivelor, necesităţile armatei permanente, încă de multă vreme a obligat autorităţile superioare să deschidă mult mai largi porţile carierei militare. Selecţiunea nu sa mai putut face cu rigorile tradiţionale şi au pătruns în eştire, fiind introduşi în corpul ofiţeresc, fostele grade inferioare, oameni cu pregătire specială, dar lipsiţi de prepătire generală, tineri fără studii, cu învăţătura redusă la câteva clase de gimnaziu, oameni ce au intrat în oştire ca după un naufragiu al vieţei, viaţă în care ne reuşind să'şi facă o situaţiune au privit armata ca un refugiu. Evenimentele precipitate din urmă, prin reducerea timpului de şcoală in şcoalele militare, prin activitatea şi avansarea gradelor inferioare, prin imposibilitatea unei selecţiuni mai riguroase, a creiat pletora de excepţiuni.

Cu bună voinţa vechilor cadre de ofiţeri, cu privegherea cadrelor de ofiţeri cu studii şi educaţiune superioare de care spre fala ţărei este plină armată, se vor modela deprinderile şi apucăturile de violenţă ce nu cadrează cu o armată constientă şi de valoare morală a armatei noastre.

Violenţele vor dispare definitiv prin concursul tutulor oamenilor de bine, prin convingerea şi a celor ce nu au complecta noţiune a demnităţei de om, că această demnitate trebue respectată.

Bătaia este un act degradator şi pentru acela ce o primeşte fiindcă a provocato şi pentru acela care o aplică în afara excepţiunilor legale fiindcă dă dovada incapacităţei mijloacelor morale şi intelectuale de educaţiune, mult mai îndreptătoare de cât violenţele.

Ori ce om are conform dreptului natural demnitatea lui personală ea nu trebue şifrbită prin nimic, cu atât mai mult un militar, ce prin chemarea sa este simbolul demnităţei naţionale, are dreptul la ceia ce se cuvine ori cărui muritor.

Un bun instructor, un ofiţer de valoare trebue neapărat să'şi facă un cult din respectul demnităţei omeneşti a fie cărui dintre camarazii săi inferiori. In direcţionarea spre scopul către care tinde armata, uniferarea valorilor morale, infiltrarea forţei morale necesare în războae, formărea culturei militare speciale, educaţiunea riguroasă ce tinde la formarea disciplinei, trebue să se întrebuinţeze numai pedagogia bunului simţ şi a răbdărei.

Vârsta la care tinerii sânt chemaţi în armată e cea mai giugaşe prin înflăcărarea ei naturală, oameni aparţin diferitelor medii sociala, de educaţiune şi unificarea lor cere o răbdară şi o bună voinţă excesivă,

Fie care cunoştinţă militară, fie care exerciţiu înscris în program, fiecare explicaţiune, fiecare rigoare a educaţiunei ostăşeşti, trebue făcută cu bună voinţă, agreabil, cu explicaţiunea reală a scopului şi folosului, fără plictiseală şi comparativ cu capacitatea de asimilare a fiecărui individ.

Reaua voinţă să fie dezarmată prin bunătate, răutatea prin convingere, deprinderile rele, prin răbdătoare explicaţiuni şi supravegheri.

Maior I. Chiru.

O frumoasă manifestare a Oradei mari

La expoziţia târg de mostre din Bucureşti se remarcă dela întrare o singură construcţia mai de seamă; e pavilionul ridicat de Camera de Comerţ şi Industrie din Oradea-Mare, pentru expoziţii din Bihor, Sătmar şi Maramureş. E o clădire uriaşă, faţă de toate celelalte, aşezate la întrare, pe stânga, şi a fost construită exclusiv cu materialul dus din Ardeal, sub, directa conducere a prezidentului Camerei din Oradea-Mare, d. I. V. Fetu care a adus un imens serviciu Iniţiatorilor expoziţiei târg de moste. Planul măreţului pavilon al Oradiei-Mari aparţine înginerului-arhitect Fr. Spieglerl D. dr. Ion Pop, secretarul d-lui Fetu, are deasemenea o bună parte din meritul frumoasei realizări de care vorbim,

Pavilionul are o lungime de 56 m, pe 18 m. şi are numeroase compartimente deschise, estetic amenajate. Prevăzut cu geamuri multe şi înale, e cât se poate de bine luminat. Expozanţii înşrişi sunt peste 40 cari toţi s'au întrecut în a'şi prezinta producţiile lor cele mai reuşite cu cari ne putem făli.

Dealiminteri pavilionul Oradiei-Mari e sigurul care va rămâne, fiind de o construcţie din cele mai durabile.

Vorbiţi româneşte

Pornim în al treilea an de când ţinuturile subjugate de inamic, au fost ocupate de români, eliberate din lanţurile robiei, scăpate de suferinţele şi umilirile pe cari le-au îndurat românii, dela duşmanii nostri seculari, şi cu toate acestea, cu părere de rău văd, că fraţii noştrii desrobiţi uită vremea când aşteptau cu nerăbdare libertatea, spre a putea glăsui, în scumpă noastră limbă românească. Au, oare în 2 ani şi mai bine n'au avut timp să se obişmiască cu limba adevărat românească?

Ori oare sântem atâta de grei de cap şi rău voitori că să nu vorbim limba română, când până acuma de abea de găseam prilejul s'o vorbim?, iar azi când avem toate libertatea de muncă şi gândire să mai rostim limba acelora după urma cărora nu am undurat decât nedreptăţi şi impilări?

Până când în treburile noastre cu autorităţile să întrebuinţăm limba maghiara sau rusă, până când să primim şi să dăm acte oficiale, plângeri şi mai ştiu eu ce în altă limbă decât a noastră?

Până când în vorbirea noastră de toate zilele între prieteni români, să rostim tot limba vrăşmaşilor noştrii?

Unde te duci şi ori unde te intorci, nu auzi de cât limbi străine, şi lucrul cel rău e că tocmai românii ardeleni sau basarabenii făptuesc greşeala de a nu se desbrăca odată pentru totdeauna, de năravul atâta de înrădăcinat, de a uita că 'n sufletul lor bătea o inimă de români, şi că datoria lor de căpetenie e tocmai să înveţe românește şi să indemne şi pe ceilalţi străini să se trudească a ne învăţa limba.

Căci altfel străinii vor prinde credinţe——— şi ne vor râde în faţă când noi le vom vorbi, limba lor şi nu pe a noastră.

Vorbiţi româneşte pentru D-zeu!

A. S.

CITITORII NOSTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Alţi Germani

Ne-am ocupat mai cu amănuntul de semiinţia germană a Saşilor, pentru că aceştia sunt cei mai vechi colonişti pe pământul românesc şi au avut, după cum am văzut, o influenţă mai mare asupra unei bune părţi poporului românesc din Transilvania.

Un alt grup mare da colonişti germani sunt aşa numiţii *Şvabi din Banat.* Şvabii sunt Nemţi din Germania de sud şi erau cunoscuţi şi Romanilor celor vechi sub numele de *Suevi.* Colonizarea lor în Banat a început în veacul al 18lea. Prin pacea dela Passaroviţ, 1718, încheiată în urma unui lung războiu între Austria şi Turcia, Banatul timişan scăpă de sub stăpânirea turcească şi ajunje sub Austria (nu Ungaria.) La data aceasta, după statistica făcută de autorităţile militare de atunci, majoritatea absolută a populaţiuni din Banat o formau Românii. În partea dinspre Transilvania, adecă în cea muntoasă şi deluroasă, satele erau mai dese, în câmpia dinspre Tisa mai rare. În colţul sudvestic al Banatului se aflau în Sârbi amestecaţi încă cu mulţi Români veniţi din Macedonia.

Dela început, administraţia austriacă şi-a pus de Gând să germanizeze şi catolizeze Banatul. Începutul s'a făcut cu Timişoara, dându-se ordin, ca în cartierul (mahalaua) cetăţii din acest oraş să fie primiţi ca locuitori *numai* Germani (Nemţi) catolici, scutiţi de biruri (dări) pe mai mulţi ani şi având şi alte favoruri mari. La 1726, consiliul austriac de războiu din Viena dă ordin, ca în Banat să se admită colonişti numai catolici. De ducă s'au adus Germani mai ales din Germania de Sud, dar şi puţini Francezi, Italieni şi Spanioli. Aceste trei neamuri din urmă au perit, fie că i-au omorît frigurile de baltă, fie că s'au contopit cu Şvabii.

Coloniştii aceştia au fost aşezaţi ca ţărani liberi, la început în ţinutul cel mai roditor dintre Arad şi Timişoara, întemeind cu ei sate mari şi dându-se fiecăruia loturi mari de muncă. Statul le-a făcut dela început case bune, şuri, şoproane, le-a dat vite, unelte de plugărie, seminţe, le-a clădit biserici şi şcoli, toate gratuit. Românii şi puţinii Sârbi erau siliţi să lucreze la construirea satelor şvăbeşti. Cea mai mare crimă s'a săvârşit însă faţă de Românii din Banat, străvechii stăpâni ai acestui pământ românesc, prin acea, că Românii fură alungaţi din satele lor, moşiile li se luară, pentruca să fie date acestor oaspeţi nepoftiţi. Această răpire a întîmpinat însă din partea Românilor cea mai îndărătnică împotrivire. Atunci stăpânirea austriacă slobozi împotriva lor batalioane întregi de soldaţi, cari să-i aducă prin mijloace barbare, bătăi şi schingiuiri, la supunere. Urmarea a fost că temniţele se umplură de Românii apărători ai vetrei strămoşeşti, alţi mulţi formară cete de haiduci, cari din adăpostul codrilor şi al uriaşelor stufuri atacau pe răpitorii averii lor. Nu e mirare, că scrierile de atunci dar şi de mai târziu, ale străinilor vorbesc de Români ca de un neam de hoţi şi de tâlhari, cum scriau şi Saşii din Transilvania. Tratarea barbară a Românilor nu încetase nici la 1768, când vine împăratul Iosif al II-lea prin Banat. În descrierea oficioasă a călătoriei se constată despre Români, că *„sunt trataţi rău, adesea sunt siliţi să-şi părăsească locuinţele, să lase altora* (scriitorul neamţ nu vrea să spună, că veneticilor germani) *moşiile lor şi să plece în altă parte. Acesta îi sileşte să emigreze."* Vedeim deci, că stăpânirea austriacă a fost cu mult mai barbară decât cea turcească.

Colonişti germani au mai venit şi în partea nordvestică a Transilvaniei (în înţeles mai larg), în ţinutul **Sătmarului.** Cei veniţi în evul de mijloc au perit, maghiarizându-se. Boeri unguri au adus în secolul al 18-lea alţi colonişti nemţi aşezându-i pe unii pe pământuri, de pe cari au alungat pe Românii baştinaşi.

Şvabii din Banat, ca şi cei din părţile Sătmarului sunt oameni muncitori, dar în privinţa naţională au fost poporul cel mai slab de sub fosta stăpânire ungurească. Lipsiţi de orice mândrie naţională, cărturarii lor s'au maghiarizat în timp de vre-o 50 de ani în mare parte şi dacă nu ar fi scăpat de sub stăpânirea ungurească, nu ar fi trecut o sută de ani şi şi ţărănimea s'ar fi maghiarizat. Stăpânirea românească s'a grăbit să le deschidă şcoli cu limba de predare germană, pentruca şi ei să se poată bucura de rodul marei libertăţi, pe care o au toate popoarele de alt neam de pe pământul românesc.

Numărul Şvabilor din Banat trece de patru sute de mii, o parte mare din ei a rămas însă sub stăpânirea Serbei, cari ne-au răpit, cu învoirea aliaţilor noştri din Europa şi a Statelor Unite din America, partea sudvestică a Banatului. Şvabii din Serbia sunt foarte asupriţi, ca şi Românii de acolo.

Un număr mai mic de Germani, veniţi din toate părţile, se găseşte şi în **Bucovina,** care e partea de miazănoapte a vechiului principat român Moldova. Ea a fost răpită la anul 1775 mişeleşte decătre Austria, care a cumpărat-o cu bani. În momentul răpirii, populaţia era românească, numai pela marginea de meazănoapte, şi meazănoapte apus se pripăşiseră Ruteni din Galiţia, aşezaţi la început ca slugi pe la moşiile boereşti şi prin satele româneşti.

Îndată-ce a pus Austria mâna pe acest petec de pământ românesc, s'a gândit la colonisarea lui cu venetici, şi anual cu Nemţi. La început erau însă numai soldaţi, funcţionari şi meseriaşi, iar numărul nemţilor era la început, în anul 1778, abia de cinci mii de suflete. Mai târziu s'a întemeiat şi sate de ţărani nemţi, iar azi, pe câteva sate amestecate, sunt vre-o 11 sate curat nemteşti, iar numărul Nemţilor era în anul 1914 de 65 de mii. Şi acestor colonişi nemţi li s'au dat pământurile cele mai bune, lemn pentru construirea caselor, scutire de biruri şi alte favoruri.

Victor Lazăr.

Strămoşii noştri

Naşterea Poporului Român

Ne-a ajutat Dumnezeu şi am ajuns stăpâni la noi acasă. Dela un capăt până la ce'lalt al Ardealului şi mai departe încă, în Bănat până la Dunăre, şi peste munţii Apuseni, până în câmpia Tisei, până sus în munţii Maramureşului, şi în Bucovina, ceà supusă până ieri Nemţilor dela Viena, ori în Basarabia scăpată de apăsarea aprigă a cizmei muscăleşti, peste tot răsună astăzi voioasă dulcea noastră limbă românească. Nimeni nu mai are îndrăzneală să ne-o huleaşcă, ba chiar străinii înşişi, hulitorii de ieri, se străduesc să o înveţe.

Românii de pretutindeni ţin acuma capul sus, se uită mândri în jurul lor, bucuroşi că în sfârşit a venit şi ziua dreptăţii. Şi au pentru ce să se mândrească, căci mare faltă e să te ştii feciorul unui neam de 14 miloane de oameni, tot unul şi unul, sănătoşi, harnici şi viteji, uniţi în cuget şi în simţiri, gata să-şi verse sângele cu toată inima pentru păstrarea Unirii câştigate.

Iar străinii, cari au rămas printre noi, sunt puţini la număr, aşa de puţini ca boabele de neghină în grâul cel bun, Numai pela oraşe şi în câteva ţinuturi ale ţării sunt ei mai adânc înfipţi. Cei mai cuminţi dintre ei au ajuns să recunoască faptul că aşa trebuie să fie sfânta dreptate, că ce s'a făcut cu atâtea jertfe româneşti nu se mai poate desface şi că cei mulţi trebuie să fie stăpâni în ţara lor strămoşească. Şi cu vremea se vor pătrunde de adevărul acesta şi ceilalţi, cari stau încă la pândă, doar ne vor prinde vre-o clipă de slăbiciune.

Datoria noastră este să ne ţinem tari, strânşi laolaltă unul lângă altul, să ne îngrijim cu hărnicie treburile noastre, fără să dăm ascultare îndemnurilor înveninate ale celor ce ne vor răul, ca să ajungă ei iarăşi atot puternici. Numai aşa ne vom putea păstra moştenirea dreaptă a neamului nostru românesc.

Căci al nostru este pământul acesta al României de când este lumea lume, şi cei dintâi oameni, cari au tras aici brazda şi au mânuit sabia pentru apărarea ei sunt strămoşi de-ai noştri.

Toţi streinii, veneticii, cari s'au încuibat printre noi, sunt veniţi cu mult mai târziu. Ei au găsit aici pe înaintaşii noştrii lucrând pământul, păscând vitele şi trăind aşezaţi în sate risipite din câmpie până în creierii munţilor.

Despre strămoşii aceştia ai noştri, despre viaţa şi munca lor pe pământul românesc şi despre străduinţele lor pentru a-l apăra împotriva altor neamuri, vreau să povestesc câte ceva aci.

In vremile de demult, înainte de naşterea lui Christos chiar, ţara noastră se numea *Dacia,* fiindcă pe aici locuià poporul *Dacilor.* Dacii aceştia sunt adevăraţii părinţi ai noştri, căci din ei se trage neamul nostru românesc. Pe lângă Dunăre se numeau şi Geţi. Ei făceau parte dintr'un neam foarte puternic şi numeros, care se întindeà până departe spre miazăzi, peste Dunăre în ţara bulgărească de astăzi şi până peste hotarele ţării greceşti şi turceşti. Cu toţii laolaltă se numeau *Traci,* însă aveau şi alte multe nume, care îi deosebeau pe Tracii dintr'un ţinut, de cei din alte ţinuturi, după cum şi noi, Românii, ne numim astăzi Ardeleni, Bănăţeni, Moţi, Pădureni şi Olteni, Munteni, Moldoveni. Unul dintre aceste nume erà şi acela al Dacilor, pe care îl purtau Tracii dela miazănoapte de Dunăre, din cuprinsul regatului României de astăzi. Locurile lor de căpetenie se aflau în Ardeal, unde la adăpostul munţilor erau mai feriţi de jafurile altor neamuri mai sălbatece, care roiau de amândouă părţile, atât în câmpia Tisei, cât şi în cea a Dunării pe lângă Marea Neagră. Dacii nu erau un popor sălbatec. Ei trăiau mai bine decât vecinii lor din neamul Slavilor şi Germanilor, cari rătăceau încă de colo până colo, fără locuinţe statornice.

Erau oameni chipeşi şi sănătoşi şi purtau plete mari pe spate, întocmai ca Moţii de astăzi. Le plăcea să trăiască în sate, pe care le numeau *dove.* Ca să se poată apăra la vreme de nevoe îşi zideau cetăţi de piatră şi de pământ în locuri grele de pătruns, prin văile prăpăstioase ale munţilor.*) Oraşe s'au ridicat mai târziu în părţile noastre, abia dupăce Dacii au fost supuşi de poporul Romanilor. Numai în Dobrogea noastră de astăzi erau pe atunci oraşe frumoase, aşezate pe malul Mării. Ele erau locuite însă de Greci, cari făceau negoţ întins cu alte ţări dela miazăzi şi apus şi cu Dacii din satele dimprejur.

Pe vremea aceea ţara noastră avea păduri dese cari se întindeau din munţi şi până în marginea Dunării şi a Tisei. Numai prin poiene şi pe văile apelor puteau strămoşii noştri să facă plugărie. Semănau aceleaşi feluri de bucate, ca şi ţăranii noştri, afară de porumb (cucuruz), care s'a adus abia de vreo 150 de ani din America. Dintre legume mâncau mai ales ceapă şi usturoiu (aiu). Aveau podgorii întinse, de care îngrijeau bine, fiindcă Dacii erau straşnici băutori de vin.

Dar îndeletnicirea lor de căpetenie erà creşterea vitelor. Din vârful munţilor până departe peste dealuri şi câmpii se întindeau păşuni frumoase, pe care păşteau nenumărate turme de oi şi vite.

Cărţile vechi scrise de Greci, cari erau mai învăţaţi, ne povestesc că mâncau cu multă poftă lapte, unt şi brânză. Erau deasemenea şi vestiţi crescători de albine. In părţile muntoase Dacii scoteau aur şi argint pentru podoabe, sare şi fier. Erau prin urmare băeşi, ca şi ţăranii noştri din munţii Apuseni, de pela Rodna sau Baia Mare.

Se îmbrăcau cu haine de cânepă sau de in, ţesute de femeile dace şi vopsite în totfelul de culori. Purtau însă şi cojoace groase de oaie pentru vremea rece a iernei şi nădragi foarte largi.

Ţăranii daci umblau vara cu capul descoperit, iar peste iarnă purtau căciuli ţuguiate (ascuţite) la fel cu ale noastre. Numai boerii Dacilor aveau dreptul să se acopere cu un fel de pălării, prin care se deosebeau de cei săraci.

Ca toate popoarele vechi şi Dacii erau păgâni, adică se închinau la mai mulţi Dumnezei, dintre care cel mai mare era Dumnezeul cerului şi al luminei.

Credeau că sufletul omului nu moare şi socoteau viaţa aceasta de pe pământ ca o vreme trecătoare, plină de chinuri şi de necazuri. Acolo, pe lumea cealaltă erà pentru ei adevărata fericire. Moartea era deci mântuirea de suferinţele traiului şi începutul unei alte vieţi veşnice şi frumoase. Deaceea ei nu se temeau de ea, ci dinpotrivă o doreau şi o căutau în războaie, ca să treacă cu cinste în viaţa viitoare de pe cealaltă lume.

G. Mateescu
Profesor.

*) Cea mai de seamă întăritură o făcură ei în munţii Haţegului, în mijlocul pădurilor. Pe valea râuleţului Streiul, care se varsă în Mureş, zidiră Dacii puternica cetate Sarmisegetuza (lângă satul Grădiştea de astăzi, la apus de Streiu), unde stăteau regii lor.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Legumele

Legumele se cunosc în vechiul Regat sub numele de *Zarzavat*, iar în Ardeal să zic *verdeţuri*. Ele sunt acele vegetale sau părţi, din vegetale pe cari omul le mănâncă în hrana lui de toate zilele. Unele să mănâncă întregi, cum sunt *ciupercile;* cele mai multe ne dau pentru mâncare numai unele părţi, astfel: *spanacu', macrişul, păt rjelul, mărarul* etc., ne dau frunzele; *conopida* ne dă florile; *varza*, muguri; *mazărea, lintea, fasolea, bobul* ne dau seminţele; *cartofii* (crumpenele, picioicele), tuberculele; *ceapa* ne dă bulbul, iar *morcovii* şi *napii*, rădăcinele.

Legumele cuprind ca materii-hrănitoare: *anilul* (amidonul, scrobeala albă), iar ca materii cvaternare: *legumina* sau *cazeina vegetală*, care este o substanţă *azotată*; apoi *săruri*, *celuloză* şi *apă*.

După felul compoziţiei, legumele să împart în *erbacee* şi *amilacee* sau *feculoute*. 1. **Legumele erbacee** numite şi *apoase*, fiindcă conţin multă apă, sunt de trei feluri: *azotate, valine* şi *acide*. Dintre toate acestea cele mai hrănitoare, dar nu în măsură aşa mare ca cele feculente, sunt cele *azotate*, adecă *ciupercile, conopida, sparanghelul* şi *varza*, fiindcă ele cuprind o cătime oarecare de *azot*, deşi foarte puţin, căci abia 10 chilograme de ciuperci cuprind atâta azot cât un chilogram de carne. Legumele *saline* şi *acide* nu sunt mai de loc hrănitoare, fiindcă ele să compun în cea mai mare parte din apă şi o ţesătură celulară, numită *celuloză*, pe care stomacul omului nu o poate mistui. Apa variază între 80 până la 90 la sută, cum este la mazărea verde, fasol verde, spanac şi crastaveţi, cari au cea mai multă apă. Pe lângă apă şi celuloză, legumele *saline* cuprind săruri: fosfat de potasă, de sodă, de calce, de magneziu, oxid de fier şi de magneziu, clorur de sodiu şi de potasiu, iar cele *acide* cuprind: acid citric, malic şi oxalic în cătimi mari.

Legumele erbacee cari slujesc la mîncare sunt: ceapa, prajul, usturoiul, cimbrul, mărarul, pătrunjelul, ţâţa şi barba caprei, pătlăgelele roşii (porodicele, tomatele) şi cele vinete, cicoarea, anghinarea, sparanghelul, lăptucile, măcrişul, spanacul, păstârnacul, sfecla, napii, ţelina, morcovii, ridichile, crastaveţii, varza, conopida, ciupercile, fasolea verde, mazărea verde, bobul verde.

Legumele erbacee să mănâncă întotdeauna proaspete, adecă verzi; unele *crude*, sub formă de salată (lăptuci, cicoare etc.) altele aşa cum sunt (ceapa, ridichile etc.) — sau să mănâncă *fiartă* în apă (sparanghel, spanac, ţelină etc.), sau *prăjite* (ţâţa şi barba caprei), sau sub formă de *supă* de legume sau *ciorbă*.

Dintre toate modurile de preparare cele mai rele pentru stomac sunt salatele şi legumele prăjite, cari sunt mai grele la mistuit, iar cele mai bune sunt legumele fierte şi servite sub formă de *pireu* (legume făcăluite), cum sunt: spanacul, cicoarea etc., sau însoţite de un sos alb (anghinarea etc.), supele sau ciorbele de legume, cari sunt sănătoase şi răcoritoare, mai ales dacă legumele sunt bine fierte şi sdrobite. În general să poate zice că legumele erbacee sunt foarte puţin hrănitoare, cu tot adausul de unt sau untdelemn, ori alte grăsimi; aşa de puţin hrănitoare încât ele nu sunt de stare să întreţină forţele şi noi cu drept cuvânt le-am putea pune între *condimente*, adaos între subsanţele destinate ca să deie un gust plăcut mâncărilor şi din acest punct de vedere ele sunt foarte trebuincioase (indispensabile).

2. **Legumele amilacee** sau *feculente* sunt mai bogate în substanţe *azotate* şi prin urmare cu mult mai hrănitoare decât cele erbacee. Cele mai de căpetenie sunt: bobul, fasolea, lintea, mazărea, cartofii etc. Seminţele leguminoaselor sunt foarte bogate în *fier*, având de două ori mai mult fier decât carnea, mai cu samă lintea. Substanţele azotate intră în proporţie de 25 la sută (fasolea, lintea), de 24 la sută (bobul), de 23 la sută (mazărea) şi de 2 la sută (cartofii).

Legumele feruleute gătite cu grăsime sunt aproape tot aşa de hrănitoare caşi carnea şi cu mult mai hrănitoare fiind gătite cu carne. Poporul român mănâncă legume feculente în cătime mare, dar nenorocirea este că le mănâncă numai fierte, fără carne. Aceste legume mai au cusurul că se mistue cam greu şi prin urmare trebue să aibă omul stomac sănătos. Ele nu sunt tocmai bune pentru stomacurile slabe şi pentru cei ce să întremează după o boală lungă (convalescenţi), mai ales când să mănâncă întregi cu cojile lor pe cari nu le pot topi sucurile stomacului. De aceia cel mai bun mod de preparare al lor este de ale fierbe bine în apă, care să nu fie sălcie, văroasă, care în loc se înmoaie cojile le întăresc. Când nu avem apă bună de fiert, se poate pune în ea puţină *sodă*, care ajută fierberea. Legumele fierte bine să sdrobesc (să făcăluiesc) pentru cu să se cureţe de coji şi în acest mod să prepară fasolea sleită şi mazărea bătută, cari să mistue astel mai uşor.

In general să poate zice că legumele feculente sunt hrănitoare şi este bine ca să le mâncăm fierte bine şi sub formă de *pireuri* (sdrobite, făcăluite), însă nu trebue să mâncăm prea mult, căci cu timpul ele obosesc (ostenesc) stomacul şi pot produce lărgirea (dilatarea) lui prin vânturile (gazele) la care dau naştere, precum şi urdinare (diaree), cum este lintea care cuprinde uleiuri grase.

In *medicina populară*, la sate să întrebuinţează dintre *feculente* numai fasolea şi cartofii. Babele dau *fasolea* în contra frigurilor, şi anume: să fierb într'o ulcică mică frunze verzi şi uscate de fasole şi să bea câte o lingură din acea zamă în ziua când pe bolnav îl prind frigurile. Boabele de fasole arse în foc sau prăjite pe o maşină curată până ce să ard ca cafeaua, să pisează, să amestecă cu unt sau cu grostior şi să unge pe obraz la *bube dulci*. Boabele de fasole albe fierte şi făcăluite să pun la *degerătură;* uscate să pune pe o cârpă şi se leagă pe frunte pentru durere de cap şi scurgere de sânge din nas. Boabe de fasole albe fierte la un loc cu 2 sau 3 rădăcini de pătrunjel şi o mână de făină de secară, până să fac aluat, să pun pe pântece la femeile ce sufer de durere de matcă (mitră) în urma facerii.

Cartofii să întrebuinţează ca leac pe *dinafară*, aplicându-să pe *arsuri* cartofi raşi, cari potolesc durerile. Din cartofi fierţi să fac *cataplasme* (oblojeli) cu apă fierbinte şi până sunt *calde* să pun pe părţile (locurile) umflate şi aprinse (inflamată) pentru ca să liniştească sau să domolească durerile, arsurile şi mâncărimile, şi în acelaşi timp să înlesnească coacerea, spargerea şi eşirea puroiului. Când cataplasmele să pun *reci*, ele opresc aprinderea şi împedică formarea puroiului. Pe *dinăuntru* să recomandă *cura de cartofi* la *diabet* (boala de zahăr), însă fără mare folos. Din cartofli să mai scoate un fel de *rachiu* tare, dar nesănătos. La *sate* pentru durere de cap să pun felii crude de cartofi, una lângă alta, pe frunte, legând-să cu un tulpan. La arsuri să pun cartofi raşi iar la dureri reumatice să fac oblojeli cu zamă de cartofi fierţi şi terciuiţi, punându-se pe locul dureros.

Dr. Vasile Blanu
medic colonel în rezervă.

Medicina veterinară

Sifilisul la cai

II

Tratament. La început sau tratat animalele bolnave cu atoxie şi cu emetice în injecţiuni, sau cu trisulfură de arsenic (orpiment) dat pe gură, în timp ce i-se făcea şi injecţii cu otoxil.

Tratamentul se aplică în 2 perioade de câte 10 zile cu întrerupere de 10 zile; injecţii se dau sub piele câte cinci doze de atoxil în fiecare perioadă. O doză de atoxie consistă din 5 gr. atoxie topit în 10 cm. c. apă, alternând în o zi da şi în una nu, tot odată se dă şi trisulfură de arsenic în boluri pe gură în cinci doze de câte 30 gr. o doză. Acest tratament nu era însă destul de eficace.

In timpul din urmă, experienţele au dovedit că injecţiile intravenoase cu neosalvarsan, dau vindecarea complectă a animalelor atinse de dorină (sifilis).

Susţin aceasta cu toată convingerea întru-cât în luna lunie a. c. am tratat personal la Reg. 40 obuziere, împreună cu veterinarul Vonel Cristea dela Garnizoana T.-Mureş, şese iepe cu simtome (semne) de dorină în perioada II-a şi după 48 ore dela injecţie simtomele boalei au început să diminue, iar după 15 zile nu mai aveau nimic. Astăzi sunt complect sănătoase şi întrebuinţate la serviciu, de unde înainte de tratament regimentul le propuse la reformă.

Operaţia adică injecţia în vena jugulară trebueşte făcută cu multă atenţiune, ţinându-se bine seamă de dispoziţiunile tehnicei injecţiilor intravenoase, căci o simplă picătură scăpată afară din venă produce cangrena ţesăturilor peste tot locul unde se răspândeşte.

Doza de neosalvarsan întrebuinţată pentru vindecare este de 18 grame, adică patru fiole, care cantitate se întrebuinţează în două zile consecutive la interval de 24 ore, câte 9 grame adică două fiole de-odată.

Dr. Const. C. Ionescu
Medic Veterinar Maior.

Oftica sau Tuberculoza

— Cum te poţi apăra de această boală —

III

Arătam în cea de a doua parte a studiului nostru asupra tuberculozei că această boală (morb) e una dintre cele mai lipicioase şi că, ceia ce e şi mai important, e foarte greu să te aperi de ea. Toate acestea pentru motivul, că mijloacele de transmitere a boalei sunt extrem de numeroase. E de ajuns, mai ales atunci când organismul omului e slăbit din orişicare altă cauză (altă boală, abuzuri etc.) e de ajuns, zic, să respiri aerul pe care l'a respirat un ofticos, să bei apă sau să mănânci după un ofticos, să dormi în patul unui ofticos, pentru ca sămânţa boalei să-ţi intre în organism şi prin urmare să te îmbolnăveşti de oftică.

Să vedem acum ce trebuie de făcut când întâmplarea face să trăeşti în aproprierea unui asemenea bolnav.

Inainte de toate şi fără nici o rezervă, se recomandă ca bolnavul să fie cât se poate mai izolat de restul celorlalţi membri ai familiei şi dacă există posibilitatea, materială, căci cea morală în asemenea cazuri trebuie să existe, bolnavul să fie imediat transportat în spital sau în sanatoriu. In cazul când această posibilitate nu există se cere ca, absolut trebuitoare, izolarea bolnavului într'o anumită cameră, cu precădere cea mai bătută de soare şi cea mai luminoasă, căci razele şi căldura solară ucide microbul tuberculosei, pe care îl atinge, în câteva minute. Blidele, tacâmurile şi rufăria de care se serveşte bolnavul sub nici un motiv să nu mai fie întrebuinţate de alte persoane înainte de a fi câtva timp (o jumătate de oră cel puţin) ţinute în apă clocotită. Bolnavul să aibă neapărat lângă pat o scuipătoare pentrucă saliva (scuipatul) bolnavului aruncată pe jos se usucă, se preface în colb se ridică în aer şi prin respiraţie trece în organismul altei persoane şi o îmbolnăveşte. Odaia în care zace sau stă bolnavul să fie ţinută în cea mai severă curăţenie şi cât mai des aerisită căci picăturile de salivă căzute pe jos sau microbii ce se aşează pe podele şi obiecte se ridică în aer odată cu colbul, dacă camera nu e curăţită, şi astfel poate îmbolnăvi pe alţii.

In timpul când un om sănătos vorbeşte cu bolnavul e foarte bine să nu se apropie prea tare de gura bolnavului şi nici chiar de patul lui căci tot aerul din imediata apropiere a acestuia e plin de microbi ai boalei şi foarte uşor se pot lua — Rufăria de trup şi de pat a bolnavului să fie în fiecare zi scoasă afară şi ţinută la soare cel puţin un ceas pentru ca microbii prinşi de ele să fie ucişi — în acelaş timp această rufărie să fie fiartă bine şi spălată cu săpun cel puţin odată pe săptămână dacă nu de două ori. — Să se înlăture complect şi fără nici o rezervă sărutarea bolnavului. — Persoana care îngrijeşte de bolnav să aibă un halat, o haină specială cu precădere albă şi păstrată totdeauna cu cea mai perfectă curăţenie, halatul să-l îmbrace ori de câte ori intre în odaea bolnavului şi să-l desbrace ori de câte ori iese din acea cameră, spre a se duce în altele unde locueşte restul familiei. Inainte de a ieşi din camera bolnavului e absolut trebuitor ca persoana care-l îngrijeşte să se spele pe mâini dacă nu are antiseeptic (creolină, sublimat, hipermanganat de potasiu) cel puţin cu apă şi cu săpun. Toate aceste măsuri de prevedere dacă s'ar aplica cu seriozitate şi chiar cu severitate pericolul molipsirei de tuberculoză ca de altfel de mai toate boalele molipsitoare e aproape complect înlăturat.

In umărul viitor vom arăta mijloacele pe care le dă ştiinţa medicinei şi în special higienei, de a trata şi vindeca pe o persoană atinsă de această boală care într' adevăr e cea mai cumplită şi mai răspândită boală din omenire.

Pales.

CARTEA ROMANEASCA
INSTITUT de ARTE GRAFICE
SUCURSALA
COSINZEANA
CLUJ
STR. UNIVERSITATII 3

EXECUTA CU PRETURI MODERATE TOT FELUL DE LUCRARI DE TIPOGRAFIE, LEGATORIE PRECUM BROSURI, ZIARE ZILNICE SI SAPTAMANALE REVISTE, ETC, ETC.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Viaţa politică

Vacanţiile s'au sfârşit. Viaţa politică a reînceput în capitală ca şi în provincii, agitând poporul în jurul intereselor obşteşti. Căci azi, prin votul universal, fiecare are nu numai dreptul dar chiar datoria să se ocupe de treburile publice căutând să le îndrepte spre bine, cu ajutorul oamenilor cinstiţi şi iscusiţi cărora prin vot, li se încredinţează conducerea ţărei.

De sigur că a guverna nu e lucru uşor. Dar după cum nemulţumirile mici nu trebue să întunece dreapta judecată a cetăţenilor; tot astfel micile interese să nu călăuzească hotărârile acelora cari, în orice partid s'ar afla, se bucură de încrederea poporului.

Se spune că azi am fi în ajunul unor mari întâmplări politice. Luptele au ajuns mai violente ca ori când. In Ardeal partidul naţional ţine numeroase adunări în cari vorbesc fruntaşii. Asemenea partidul Poporului în vechiul Regat are o serie de mari întruniri. Deasupra tuturor însă stau interesele neamului. Pătura noastră conducătoare a dat dovadă că ştie să le apere, isbutind să contribue la fericirea României mari. Lumea politică a arătat multă cuminţenie şi înainte de războiu şi în timpul lui. Azi, când pericolul din afară n'a trecut încă, se simte nevoia unirei tuturor acelor ce-au lucrat la întărirea şi mărirea Patriei.

Oricare ar fi rezultatul luptelor politice în curs poporul românesc are încredere în iubirea de ţară şi neam a conducătorilor săi. El ştie să-şi spue cuvântul călăuzit de marile interese ale pământului strămoşesc. Şi cuvântul poporului este totdeauna ascultat.

Târgul de mostre din Bucureşti

Cu o deosebită sărbătorire s'a deschis în marele parc Carol I. din Bucureşti, expoziţia adică târgul de mostre al industriei româneşti din întreaga ţară. A asistat la această serbătorire în afară de autorităţi şi mult popor, însuşi A. S. R. Principele Carol.

Mărfurile expuse în acest târg sunt aşezate în pavilioane cu gust clădite, parte rămase dela marea expoziţie din 1906, parte făcute din nou. In aceste pavilioane s'a aşezat în ordine tot ceea ce e frumos în mărfurile şi bucatele întregei Românii. Maşini, stofe, cusături, grâne, petrol, lemn, — dela lucrul cel mai mic până la cel mai măreţ, nimic nu s'a uitat. Ardealul are pentru el singur multe pavilioane în cari expun peste o sută de fabricanţi.

Astfel streinii vor putea vedea ce produce România şi cum se munceşte la noi, — se vor înlesni noui legături de comerţ şi industrie, îmbogăţindu-se ţara. In afară de cei interesaţi vizitează însă această expoziţie şi mulţi oameni doritori de noui cunoştinţi căci e o mare învăţătură să vezi aceia ce o ţară întreagă produce. Şi chiar acei ce vin la expoziţie numai pentru a petrece încă sunt mulţumiţi pentru că aici într'un amfiteatru deschis, numit „arenele romane" se dau mari lupte atletice şi mari concerte.

Din toate aceste cauze multă lume a venit la Bucureşti din toate ţinuturile româneşti, cu toate greutăţile pe cari le întâmpină azi călătorii.

Noulle impozite

Toate administraţiile financiare dela oraşe au primit declaraţiunile pe cari cetăţenii sunt obligaţi să le complecteze arătând averea lor în mod amănunţit. De asemenea unele declaraţiuni mai simple s'au trimis pentru sate.

Termenul sfârşirei acestei prime operaţiuni în vederea noulor impozite era fixat la 1 Octombrie. Faţă de greutăţile pricinuite din întârzieri şi nepriceperi, declaraţiunile fiind foarte greu de complectat, ministerul de finanţe a hotărât să prelungească termenul până la 1 Decembrie. In tot acest timp nu se vor încassa dările vechi cari sunt azi suspendate.

Noulle biruri au stârnit mari discuţiuni atât în lumea oraşelor cât şi în acea a satelor. Căci dacă toţi de-opotrivă înţeleg nevoia de bani a statului nu toţi însă sunt gata să golească punga în visteria ţărei. Se spune astfel că dările sunt prea apăsătoare şi din cauza aceasta nu se vor putea aplica. E adevărată această părere însă suntem siguri că însuşi stăpânirea în interesul tuturor va reduce impozitele acolo unde ele apasă mai presus de puterile cetăţenilor. Interesul statului nu stă de sigur în a sugruma pe contribuabil ci în a-i lua atât cât poate răbda fără a fi prea mult stingherit. Pentru aceasta un bun impozit trebue să fie mai înainte de toate *drept* şi lumea să fie convinsă de neapărata trebuinţă de-a se supune.

Sunt unii cari îndeamnă poporul să nu facă declaraţiunile de avere pentru a împiedeca stăpânirea de-a pune dări. Noi din contră, sfătuim pe toţi acei deprinşi să ne asculte cuvântul, să facă declaraţiunile supunându-se legilor ţărei, oricare ar fi ele. In viitor, dacă guvernul va constata că în unele articole legea e prea apăsătoare distrugând capitalul necesar industriilor şi stingherind comerţul, — de sigur că acest guvern, oricare va fi e, va uşura dările impunând pe fiecare după putinţă şi lăsând o parte din greutăţile de azi şi pentru generaţiunile viitoare carî au să trăiască din ceea ce noi am agonisit.

Valuta.

De câteva săptămâni continuă a fi discutată chestiunea „scăderei valutei" adică a scăderei valorei leului în străinătate. Multe sunt explicaţiunile ce se dau acestei scăderi. Dela început însă trebue să spunem că ea nu e naturală, leul având de drept un preţ mult mai ridicat acelui de azi. Pentru a vedea aceasta este destul să arătăm că la Paris cu 500 franci francezi pe lună o familie nu poate trăi, pe când venind la Bucureşti şi schimbându-i pe lei româneşti ar obţine 5000 lei cu cari ar putea trăi în lux.

Căutând cauzele scăderei din ultimele zile a leului, găsim trei mai importante. Prima e specula marilor negustori streini de cereale cari văzând bogata recoltă de grâne a României caută s'o obţie pe nimic. In adevăr deşi ei ne dau 70.000 sau 80.000 de lei pe un vagon de grâu în realitate, cumpărând aceşti lei pe nimic ei dau o valoare abia de 7,000 sau 8,000 de franci ceeace este mult sub preţul de cost al ţărei lor.

A doua cauză a scăderei leului este permisiunea dată germanilor de a plăti datoriile lor în monedă aliată. Ori germanii obţinând lei mai uşor pe valută scăzută, fac aceste plăţi în lei, punând pe piaţă sume enorme şi provocând scăderea şi mai accentuată. In sfârşit leii mai scad din cauza speculanţilor de tot felul cari voiesc astfel să cumpere pe nimic bogăţiile ţărei româneşti. In aceste condiţiuni trebuie să ne plângem că aliaţii nu ne ajută în destul pentru a face faţă greutăţilor. Ei nu înţeleg că stabilirea mânei de fer a Orientului Europei, singură în stare să impue pacea.

Guvernul român pentru a lupta cât mai cu putere, deşi lăsat în părăsire de aliaţi, a căutat să strângă rândurile finanţei naţionale. Reprezentanţii tuturor băncilor la un loc cu acei ai guvernului au hotărât o serie de noui măsuri cari să sperăm că vor fi izbăvitoare.

De peste hotare

In trei ţări întâmplările din ultima săptămână aduc schimbări politice mai însemnate. Să le povestim:

In Grecia ultimele bătălii pe cari armatele le dau peste mare în Asia mică, contra Turcilor comandaţi de Kemal Paşa au produs o mare agitaţie. Poporul săturat de un războiu îndelungat ar voi o victorie hotărâtoare care să readucă armatele în patrie. Ori bătălia dela Sangarias, în apropierea Angorei căpitala lui Kemal, s'a sfârşit fără o victorie hotărâtoare. Inaintarea Grecilor a trebuit să se oprească şi în ţară să se cheme sub arme şi contingentul 1922 care să complecteze golurile făcute în armate.

Din aceste cauze poporul e nerăbdător. El aşteaptă izbânda şi ar voi să vină mai repede.

Ca români noi nu putem uita că principesa moştenitoare a Greciei este A. S. Regală Principesa Elisabeta. Prin aceasta avem o deosebită simpatie pentru Grecia şi izbânda armatelor ei ne va bucura. La rândul lui poporul grecesc îşi arată dragostea pentru A. S. R. Principesa Elisabeta aclamând-o de câte ori vine în biserici pentru a se ruga pentru victoria armatelor, în rândul cărora luptă însuşi soţul ei principele moştenitor.

In Ungaria tulburările continuă. Bandele au gonit cu totul jandarmeria austriacă din Ungaria de vest ce trebuia ocupată de Austria prin tratatul de pace. Mica înţelegere, adică tovărăşia României, Poloniei, Cehoslovaciei şi Jugoslaviei, voia să intervie. Pentru a nu se deslănţui un nou războiu marii aliaţi s'au opus ajungând cu ungurii la un nou târg adică să împartă Ungaria de vest în două părţi, — una să se alipească pe dată Austriei iar în a doua să se ceară prin vot voinţa poporului adică să se facă plebiscit. Prin această cedare Ungurii vor căpăta o nouă îndrăzneală şi teamă ni-e că tot noi vom trebui să le tăiem nasul.

In Rusia situaţia în privinţa foametei şi-a bolilor este aceeaşi. In schimb în ultima săptămână ne-au venit veşti de marile pregătiri de războiu ce se fac chiar lângă hotarele noastre şi ale Poloniei.

Racowski, un bulgar care după ce a agitat mult în România pe lucrătorii streini de neam, a plecat în Rusia unde a ajuns bolşevic de frunte, — a sfătuit pe Trotzki să atace Polonia folosindu-se de cei dintâi prilej. Ori azi Polonia ce era republică, voeşte să se transforme în monarhie alegându-şi un Rege.

Trotzki nu primeşte însă proectele poporului polonez şi repetând povestea cu mielul care tulbură apa lupului, voeşte s'o atace. Mai întâi atacul a fost numai prin discursuri războinice ţinute la Odesa şi în alte centre din Ucraina. Azi au început a îngrămădi trupe, aducând şi în apropierea graniţei noastre 15 divizi de infanterie şi peste 100 tunuri.

Vor ataca Polonia sau nu? Şi dacă o vor face noi vom sări în ajutor după cum a arătat în tratatul de alianţă? Iată întrebarea la care azi nu se poate răpunde.

Bazaţi pe neînvinsa noastră armată vom aştepta cu încredere viitorul şi dacă bolşevicii vor avea îndrăzneala nebună să atace vor păţi ca Bella Khun a cărui poveste o pot afla uşor.

Buciumi.

Pentru militari, primari, învăţători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărţi lucrate* încoluri de *Dl. General C. St. Amza*, şi cari se găsesc de vânzare la Ad.-ţia ziarului „Cultura Poporului" numai cu 6 lei bucata (plus portò).

Aceste hărţi nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român, Prin ele putem vedea cum s'au desfăsurat luptele la Tisa şi ocuparea B. Pestei; variaţiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, şi istoricul grafic al războiului. Toate hărţile sunt însoţite de date istorice.

INFORMATIUNI

Publicaţiune.

Regimentul 17 Vânători cu reşedinţă în garnizoana Zălau înfiinţând muzica militara pe ziua de 1 Octombrie 1921 ar avea nevoie de 7 gagişti doritori ce voesc a ocupa aceste locuri vor înainta actele pe adresa de mai sus, înpreună cu condiţiunile.

Comandantul Regtului 1 Vânători

Lt-Colonel Nicolescu.

In ziua de 8 Sept: 1921 orele 10 a. m. a avut loc în piaţa unirei din Zalău solemnitatea d punerei jurământului oamenilor concentraţi din Regtele 16 şi 17 Vânători şi desvelirea busturilor Familii Regale, aşezate în cazarma Regtului 17 Vânători. Cu ocazia acestei serbări Colonelul Efstadiade Comandantul Regtului 16 Vânători a botezat un copil orfan de religie catolică în religia ortodoxă.

Serviciul divin a fost oficiat de către protopopii Fionta şi Ghiuriţan în unire cu alţi 3 preoţi.

In cazarmă Generalul Drăgălina într'o sală frumos împodobită unde sunt aşezate bunturile Familii Regale, *Regele şi Regina* după oficiarea serviciului divin la care ia parte toată oficialitatea din oraş dl Colonel Dănila Şeful de Stat Major al Divizii 2 Vânători şi toţi ofiţeri din garnizoana Zalău. Soldaţi şi numeros public D-L Lt.-Colonel Nicolescu Traian, Comandantul Regtului 17 Vânători în cuvinte alese arată viaţa şi măreţele fapte al Suveranilor — muzica Regtulu 16 Vânători intonează imnul Regal. Pe peretele din spatele busturilor este aşezată o placă comemiorativă încadrată cu 2 drapele iar deasupra cu marca ţărei, arată că Batalionul de Vânători Alpini format din voluntari români foşti prizonieri în Italia la 26 Iunie 1918 în Ponte di Brento-Padova Austro-Ungarilor, unde a culeş, lauri de izbândă când astăzi Regimentul 17 Vânători păstrează cu fală această tradiţie a acestui corp de elită.

După aceasta trupă concentrată depun jurământul pe Drapelul Regtului 3 Vânători. Colonelul Efstatieade rosteşte un înflăcărat discurs arătând însemnătatea măreţului act al depunerii jurământului, după care Dl Colonel Dănila în numele Divizii 2 Vânători mulţumeşte concentrarilor de modul cum au răspuns şi de ţinuta ostăsească demne de admirat. — La oarele 12 are loc defilarea trupei iar la oara 13 are loc un banchet în sala Restaurantului Transilvaniea. la care ea parte întregul corp ofiţeresc şi societatea românească din Zalău. — La orele 15 sub conducerea D-lui Lt-Colonel Schnell Herman din Regtului 17 Vânătorişi a unei comisiuni formată din ambele regimente are loc un concurs de marş forţat individual cu soldaţi din Regimente 16 şi 17 Vânători pe o distanţă de 7 Lm. începând din oraş până în vârful muntelui Meses care reprezintă o pantă inaltă de 240 metri înaltă.

Rezultatul au luat parte la concurs 354 oameni din Rgtul 17 şi 87 oameni din Regtul 16 Vânători in ţinuta de companie şi 120 cartuşe de raboiu.

Au ajuus in vârful muntelui Meses în 58 minute 8 oameni primi 2 din Regtul 17 Vânători al 3-lea Regtul 16 Vânători restul de 5 din Regtul 17, după 60 minute au mai sosit încă 2 din, Regtul 16. Intr'o oră şi 15 minute au sosit 87 din Regtul 17 Vânători şi 18 din Regtul 16 Vânători.

Pentru fiecare Regiment s'a constituit 3 premii de 200, 100 şi 50 lei, care s'a distribuit în faţa ambelor Regimente şi a unui numeros public câştigătorilor.

Seara a avut loc in sala teatrului comunal din Zalău o reprezentaţie teatrală urmată de dans. *Corespondent.*

Familia regală la Sinaia. Regele Reginai princesa Ileana si fica marei ducese Kiril au sosit la Sinaia şi au fost întâmpinaţi de A. S. R. Principele Carol de toţi miniştri, plecând la castel Peleş aclamaţi de mulţime.

Un grup de italieni vizitează România. Iată itinerariul vizitei oaspeţilor italieni în Ardeal şi Banat:

Braşov sosire 26 Sept. prele 21.30 plecare orele 24; Sibiu sosire 27 Sept. orele 10, plecare orele 23; Cluj, sosire 28 Septembrie orele 10 plecare orele 21: Arad socire 29 Septembrie, orele 8 plecare 30 Septembrie, orele c; Timişoara sosire 20 Septembrie orele 6.29 plecare 30 Septembrie orele 0.143; Reşiţa sosire 30 Septembrie orele 19, plecare 3 Octombrie orele 21 m. a.

Publicitatea Culturei Poporului

Şcolare. Direcţiunea şcoalei medii Silvice din Casa Verde Timişoara publică concurs pentru ocuparea a 7 locuri vacante în anul I al şcoalei în ziua de 15 Octombrie 1921 ora 8 a. m.

Sentinţa în procesul complotiştilor arădani. Procesalcelor 83 studenţi complotişti din Arad s'a terminat. Doi acusaţi au primit câte doi ani închisoare, alţi doi 18 luni, restul dela un an până la o lună închisoare, 3 au fost amendaţi cu 1000 şi 2 au fost achitaţi.

Ce declară Trotzki. La adunarea generală a sindicatelor Trotzhi a declarat, că Rusia nu voeşte război ci numai o consolidare. Ea trebue să-şi asigure şi să-şi păzească hotarele, de altfel puterea necesară o şi are.

Convenţia româno-austriacă. Presa vieneză priveşte cu mari simpatii negocierile ce au loc în vederea încheerei convenţiei comerciale austro-română.

„Neue Ferie Presse", după ce constată că de la regimul de restricţiuni de după răsboi. România al trebuit să lase din ce în ce mai liber exportul, dat fiind că este o tară agricolă, serie: „Negocieriie cu Autria trebuesc duse pe baza libertăţei comerţului sub clauza naţiunei celei mai favorizate. Despre un tarif special, în felul celui dinainte de răsboi, nu poate fi vorba. Schimbul între România şi Austria nu a fost neînsemnat, da a întâmpinat mari greutăţi, cari numai prin libertatea comerţului pot fi înlăturata.

Ajutorarea Rusiei Viena— In urma cererei guvernului sovietic din moscova, guvernul austriac a hotărât să trimit ajutoare Rusiei înfometate, în me dicamente şi pansamente medicale şi estfel sa va trimite Rusiei 5 vagoane cu medicamente — (Damian).

Aliaţii vor ocupa Ungaria occidentală. Din Viena se anunţă că ocuparea Ungariei de vest prin trupele antantei e hotărâtă. La aceast operaţie vor participa trupe italiene, ceho-slovaca şi jugo-slave. Scopul acestor trupe e de-a curăţa teritorul de bandele ungureşti.

Diverse. Comisia pentru delimitarea frontierelor dintre noi şi Jugo-Slavia a hotărît ca Buziaşul să treacă definitiv României, nu însă şi calea ferată, atfel că pentru a face legătură între Bâna si buziaş, e nevoe de o accelerare a lucrărilor pontru construirea căilor ferate.

Bisericeşti. Instalarea P. S. Sale a Episcopului Roman al Oradiei Mari se va face la 2. Octombrie a. c. în cadrul unor grandioase solemnităţi de către Sinodul eparhiai convocat pe aceeaş zi.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Ad-ţia ziarului. 01

RECLAME, în publicaţiuni, de orice fel se publică în ziarul „Cultura Poporului" cu preţuri foarte reduse. 02

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit in ţară şi in străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:

cântece poporale de iubire şi despre fire cântece de plugărie, păstorie şi pescărie, cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Secţia de Bancă — Secia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsiătii No. 3 C. 1003

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 23 — 1 leu — Opt pagini — 3 Octomvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂTII „CULTURA POPORULUI“

VINTI ociației LA

ABONAMENTE ANUALE:
pentru cititori .. .. 30 Lei
„ autorități .. .. 60 Lei
„ întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PRIM REDACTOR:
VASILE D. CHIRU

Redacția: Str. Doroba — SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

Nu vă uitați morții

Este vre-o casă în care războiul să nu fi pus bir greu, birul cel mare al morței?

Au plecat copii ori bărbații voștri, voioși cu flori la capele, cu busuioc în sân.

Au plecat petrecuți până de parte de ochii stinși ai mamelor de jalea nevestelor, de țipătul copiilor.

Au plecat, cu nădejdea în suflet că iubirea celor dragi va fi scutul doborâtor de primejdii, cu speranța că se vor întoarce sănătoși.

Și mulți nu s'au mai întors.

Câmpurile țărei noastre bogate, cu pământul mănos și-a sporit rodnicia cu trupurile vitejilor căzuți în apărarea lor.

Seva dătătoare de viață a pământului a topit primitoare sângele cald al luptătorilor căzuți.

Și din ogorul îngrășat cu sânge cald și tânăr, a rodit biruința, doborârea vrășmașilor și descătușarea întregului cuprins românesc.

Visul de aur al morților noștri sfinți s'a împlinit. România Mare s'a închegat pentru vecie.

In ochii celor căzuți, în ultima clipă a năzărit icoanele celor dragi, gândurile lor din urmă 'și au oprit bătaia din urmă, la voi, ființele lor scumpe.

Voi mame duioase, voi femei iubite, voi copilași cuminți cu bordeiul vostru sărac, cu bătătura pustie și pământul vostru puțin, voi formați țara voi erați simbolul, pentru voi au luptat sfinții voștri dispăruți, pe voi va apărat, în sufletele lor colțișorul îndepărtat al satului vostru, era întreaga țară, pentru voi ființe scumpe au murit ei.

Și voi, să nu-i uitați.

Gândul vostru să se îndrepte de-a pururea spre ei. Copiii voștri să crească cu icoanele lor adânc sădite în suflete, fiindu-le de pildă jertfa sfântă a celor ce v'au iubit.

Țara recunoscătoare a înscris numele lor, în cartea nemuririi și vouă celor rămași pe urma lor, v'au dat pământul trudei vitejești, să vă mărească cuprinsul.

In vălmășagul zilelor, voastre, nu vă uitați scumpii voștri dispăruți.

Desțeleniți cimitirile uitate ale satelor voastre. Aprindeți sfeșnic lumini în zi de sărbătoare, plecați-vă cucernic genunchii pe mormintele stinghere, și cucernicia voastră va purta prin glia ce e una, pioasa închinare, spre locul în care morții voștrii, se odihnesc de veci.

Mormintele războinicilor morți pentru voi și țară, nu sunt în satele voastre, dar în satele voastre sunt cimitire.

Ingrijindu-le cu smerenie, acolo să vă fie loc de odihnă în zilele mari, cimitirul satului vostru să fie simbolul ființelor ce le-ați pierdut, cum lor voi toți ai lor, părinți și neveste, copii și prieteni ați fost simbolul țărei pentru care s'au jertfit.

Nu vă uitați morții!

V. Chiru.

Armata clăditoare

In timpurile războiului pentru desrobirea neamului armata și-a făcut mai mult de cât datoria. Vitejia soldaților noștri și jertfa ofițerilor au fost cunoscute în toată lumea care a rămas uimită de eroismul unui popor mic, aproape necunoscut până atunci din cauza bârfelilor dușmanilor noștri.

După luptele înfricoșate de la Siret au trimes japonezii oameni de seamă ca să vadă și să cunoască și ei pe fii poporului mic care a zdrobit înaintarea germană. Dar războiul s'a sfârșit și foștii soldați își văd de treburi pe la casele lor; care plugărind care meșteșugind.

Dar după război au rămas multe sate dărâmate multe șoseli stricate, mai cu seamă în ținuturile unde s'au dus lupte. Și unde nu s'au luptat soldații noștri? Nu-i colț de pământ românesc care să nu fie stropit cu sângele fraților noștri. Sunt de refăcut atâtea sate și banii pe care-i avem la îndemână sunt așa de puțini încât dacă nu se amesteca armata și aici am fi rămas încă vre-o zece ani în aceiași stare ticăloasă. Ajutați de soldați țăranii și-au reclădit în parte locuințele.

Tot ce li-a trebuit țăranilor a fost adus cu automobilele și căruțele armatei. Fără îndoială că înlesnirea e așa de mare că nu se poate prețui. In ce privește felul mai omenesc cum trebue durată casa. Țăranii sunt îndrumați de ofițeri dela geniu.

Datorită armatei s'a ridicat din pământ sate întregi. Ți-i mai mare dragul să vezi satele noui nouțe în care casele noui și curate, biserică frumoasă și încăpătoare precum și școala chipeșă arată vrednicia românului atunci când muncește din toată inima.

Nu numai sate a ridicat armata ci a făcut și drumuri, poduri și căi ferate. Tot ceea ce a răpădit furia și sălbăticia germană, armata română pune la loc fără grabă, dar stăruitor și sigur.

Dar conducătorii armatei nu se mulțumesc numai a veni în ajutorul poporului ajutându-l să-și refacă gospodăriile prăpădite de război, ci vor să deie tinerilor care îmbracă haina militară putința de a învăța cât mai multe lucruri folositoare cât timp stau în armată. Așa au fost înființate școli de adulți unde ofițeri și învățători învață carte pe soldații neștiutori. Acei cari știu bine ceti și scrie învață un meșteșug s'au acei cari îl au se perfecționează. Plugarilor li se arată cum să lucreze mai bine pământul pentru a strânge cât mai multe bucate, cum să lucreze via și să îngrijească pomii, cum să îngrijească și să se poarte cu vitele; pentrucă numai știind toate aceste lucruri cineva poate fi un gospodar și un om de treabă.

Afară de învățătură, meșteșug și plugărie, armata trebue să fie aceea care să pue țara pe temelii puternice prin creșterea națională pe care o va da și prin patriotismul jertfitor pe care îl va insufla soldaților. Pentrucă tăria unui popor nu stă numai în învățătură și bogăție ci mai mult în suflet. Atâta timp cât un neam are suflet poate să treacă prin cele mai grozave nenorociri și, nu-și pierde cumpătul și după o luptă îndârjită izbândește. Ce i-a folosit Germaniei bogățiile, și mândria ei dacă în loc de suflet se sprijinea pe puterea pumnului?

Tot dreptatea a eșit învingătoare și tot sufletul și-a spus cuvântul cel din urmă. Aceasta să ne fie ca învățătură și să căutăm a face din tinerii soldați oameni vrednici și patrioți inimoși. Armata trebue să fie o a doua școală, mai puternică și mai însemnată ca cealaltă, fiindcă ea se sprijină pe viață mai mult de cât pe învățătură.

M. D.

Darul mamei Rome

Clujul, capitala Ardealului nostru românesc, a avut Miercuri o sărbătoare neuitată, sărbătoarea copilului care se vede în brațele mamei sale, a fratelui, care asvârlit de soartă departe de ai săi, își îmbrățișează frații veniți de peste mări și țări să-l vadă, să-i spună că nu l-au uitat și n'au să-l uite niciodată.

Mama meamului nostru, orașul neuitat al Romei, ne-a trimis icoana ei, în care să o vedem totdeauna aproape de noi, ne-a trimis chipul tăiat în bronz al lupoai cei care a ținut în viață pe cei doi copii dela care se trag toate popoarele dragi nouă: italienii, francezii, spaniolii, portughezii și poporul nostru românesc; ne-a trimis totodată cu această lupoaică peste 150 de frați italieni, ca să ne vadă, să ne cunoască, să ducă la ei acasă vestea, că frații lor de aici, românii sunt un popor viteaz, un popor cuminte, adevărată față a strămoșilor noștri și ai lor.

Lupoaica pe care ne-a trimis-o mama Romă stă astăzi mândră în piața cea mare a Clujului și de pe piatra pe care a fost pusă, se uită cu dragoste la toată suflarea românească, par'că ne-ar spune să nu ne fie de nimic teamă, pentrucă Dumnezeul care a făcut din urmașii celor doi copii alăptați de ea niște popoare cum nu s'a mai pomenit, Dumnezeul acela va purta grijă și de noi în vecii vecilor.

Lupoaica aceasta are o poveste pe care trebue să o știe fiecare român. Demult, demult, a fost un împărat în Italia. Și împăratu acesta avea o fată, Rhea Sylvia. Impăratul a fost fugărit de pe tron de frate-său, și fratele acesta era om rău; lui îi era frică, că fata frăține-său va avea copii, cari vor crește mari și-l vor arunca apoi de pe tronul pe care el l-a furat moșului lor. De aceia n'a lăsat-o pe fată să se mărite. Totuși fata născuse doi copii gemeni, pe Romulus și Remus. Văzând aceasta împăratul cel rău, o dat poruncă să fie aruncați în apă gemenii. Omului trimis să-i asvârle în apă, i-a fost milă, și i-a pus pe țărm. Acolo a venit lupoaica de care am vorbit și le-a dat țâță, până când i-a găsit un păcurar, care i-a dus acasă la el și i-a crescut. Cei doi gemeni au crescut mari, au bătut pe împăratul cel rău și au dat moșului lor tronul. Dar moșul nu l-a primit și le-a dat lor țara si tronul. Dela unul din acești doi gemeni, dela Romul, se trag toate popoarele de care am vorbit mai sus. De la el se trage și poporul nostru.

De aceea lupoaica care n'a lăsat pe strămoșul nostru să moară, nouă trebue să ne fie scumpă. Ea ne aduce aminte de strămoșii noștri și nu e om cinstit acela care nu-și cinstește părinții, strămoșii. Lupoaica aceasta ne aduce aminte că suntem viță de oameni cuminți, de oameni viteji, de oameni cum nu s'a mai pomenit pe lume.

Noi să ne gândim mereu la aceasta. Să ne fie dragi aceia dela care ne tragem și dragi să ne fie toți câți se trag ca și noi delà ei. De acea dară, am primit cu atâta bucurie pe oaspeții, pe frații italieni, pe care nicicând nu trebue să-i uităm, după cum nici ei nu ne vor uita nicicând.

Pales.

Cuvântul nostru

SCRISORI

Am să încerc să-te-întreţin, iubite cetitor, cu câteva rânduri din istoria Neamului nostru.

Din copilărie am auzit noi toţi, povestiri spunându-le în casă părinţii noştri, ori câte un frate mai mare care pe atunci era cărturar de seamă, şi-l ascultam de nu ne mai săturam de ce ne grăia,, atâtea lucruri mari şi frumoase!

Unele din aceste povestiri erau despre Mântuitorul nostru *Isus-Cristos*: altele despre creaţiunea lumei şi viaţa viitoare; iar unele mai vesele despre faptele vitejeşti ale unora din strămoşii noştrii, care au ajuns de pomină de bunăseamă.

Toate povestirile ce ni s'au grăit despre minunile Mântuitorului şi crearea lumei de Atotputernicul D-zeu, alcătuesc cartea de seamă a omenirei, ce se cheamă: Sfânta Biblie, sau *Cartea Sfântă*; iar povestirile ce ni leau grăit despre vitejii şi oamenii mari ai neamului nostru — din vremile trecute — alcătueşte; *Cartea sau Istoria Neamului.*

Iubite cetitor, ia aminte ce grăesc; aceste două cărţi: *Sfânta Biblie* şi *Cartea Neamului*, au fost ştiinţa de căpetenie a părinţilor şi cărturarilor noştri vechi.

Sfânta Biblie răstălmăcind-o înaintaşii noştri, ne-am păstrat nepătată credinţa noastră dreaptă întru D-zeu Tatăl, care cu Atotputernica Sa Mână ocrotitoare, ne-a păzit şi ne-a călăuzit mereu să mergem pe drumul dreptăţei; ne-a ajutat să răsturnăm toate piedecile puse în calea noastra de rău voitorii noştri, şi să ajungem în timpurile în care trăim: datori, suntem să uităm totul şi să-ne întrunim cât de des în casa lui D-zeu Duminica şi sărbătoarea — cu inima curată şi cu gândul depărtat de toate deşertăciunile omeneşti, să-i aducem umilele noastre rugăciuni în tăcerea sufletului nostru!

Aşa s'au rugat părinţii părinţilor noştri, ca D-zeu să hărăzească asupra noastră viitor mare, pe care-l vedem astăzi înfăptuit, şi să putem grăi:

Dela Nistru pân'la Tisa
Dela Marea'n Răsărit,
Toţi Românii s'au unit!

Iubite cititor, cetăţean ori ostaş — ce vei fi —, eu îţi grăesc că, Sfânta Carte ne învaţă înţelepciunea lui D-zeu ca să fim blânzi, milostivi şi drepţi cu rătăciţii lumii aceştia: să le arătăm calea cea dreaptă, şi de nu vor urma-o, apoi tot Sfânta Carte ne învaţă cum să le arătăm calea poc înţei şi a îndreptărei sufletelor lor.

Nu face rău pentru rău, fă bine ca se îndreptezi răul, asta este înţelepciunea lui D-zeu.

In cartea Neamului, cum se mai grăeşte şi: Istoria, ni se spune din moşi în strămoşi — rămas în grai viu — că cu 600 ani înainte neamul nostru s'a luptat multă vreme pentru credinţă şi Neam; Turcii şi Ungurii au fost duşmanii credinţei şi Neamului nostru.

Să credem toţi, iubite cititor, că numai atotputernicul D-zeu Tatăl; după rugăciunile strămoşilor noştri înălţate lui, ne-a trimis pe pământ câte unul din acei strămoşi ai noştri, care să ne ocrotească credinţa şi Neamul.

Radu Negru Voivod din ţara Făgăraşului şi Bogdan Voivod din ţara Maramureşului au fost primii apostoli pentru apărarea credinţei şi Neamului Românesc, contra sălbăticiilor maghiare; aceşti români, luminaţi la minte, şi inimoşi nemai putând suferi apăsările maghiarilor, au părăsit casa şi moşia lor, au trecut cu cetele lor credincioase peste Carpaţi, şi şi-au format fiecare ţara şi biserica lor, sau după cum cartea neamului ne spune: Muntenia şi Moldova.

După multă vreme şi nevoi, credinţa şi neamul sunt iarăşi în pericol mare de peire — vin Turcii — de alt neam şi de altă credinţă: cine le primeau credinţa le erau prietenii lor, iar cine nu le primea credinţa, era duşmanii lor de moarte.

Nepoţii şi strănepoţii lui Radu Negru Voivod şi ai lui Bogdan au avut multe şi grozave lupte cu Turcii, care au ţinut 2—300, ani, cu isbândă şi gloria pentru credinţă şi neam.

Grele timpuri, dar bogate în pilde de înţelepciune, credinţă în D-zeu Tatăl şi fapte de vitejie..!

Strănepoţii lui Radu Negru Voevod ca: Mircea cel Mare Basarab, Vlad Ţepes Basarab şi Mihai Viteazul în Muntenia; iar în Moldova: Alexandru cel Bun, Ştefan cel Mare, Petru Rareş, Ioan Vodă cel Cumplit, Strănepoţi ai lui Bogdan Voevod, sau luptat ca nişte trimişi a lui Cristos pentru credinţă şi neam; şi cu Turcii cei mai năprasnici, şi cu Maghiarii cei trufaşi.

Aceşti urmaşi au păstrat ca moştenire din tată în fiu, că neamul nostru românesc este unul şi acelaşi, şi că odată trebuie să fie întrunit, sub o aceiaşi credinţă, lege şi stăpânitor.

Năprasnicul Turc şi trufaşul Maghiar, nu ne-a dat nici odată răgaz.

Numai unul din strămoşii noştri — Mihai Viteazul — a putut prin curajul fără seamăn, după ce doborâse pe Turci la Călugăreni, să întrunească pentru o clipă sub ocârmuirea sa pe toţi românii; Cu adevăr grăesc, că o clipă de fericire a fost pentru Neamul Românesc, şi clipa a trecut ca gândul; fiindcă trufaşilor Maghiari nu le veneau la socoteală ca românul să fie sus, iar pe Vitezul Român Mihai, care a călcat cu vitejii lui ostaşi tot pământul Transilvaniei, până la Şimleul Silvaniei, l'au trădat şi l-au răpus capul în cortul său lângă Turda pe câmpie!...

Mult timp şi zile negre au suferit apoi strămoşii noştri dela Maghiari, care cereau Românilor să se lapede de credinţă şi de Neam; dar roata norocului îl părăsi şi pe, ca printr'o minune cerească, şi ajunseră şi ei apoi sub stăpânirea Turcească 146 ani; pela noi Turcul numai a venit, şi după-ce i-am dat ce a cerut, a plecat de bunăseamă peaci încolo; dar la maghiari nu a fost tot aşa; acolo la ei Turcii au pus stăpânire şi şi'au aşezat cu oastea în cetatea lor Buda timp de 146 ani încheiaţi.

Frate Române şi iubite cititor; la aminte ce-ţi grăesc, Cartea Neamului cetind-o şi răstălmăcindo, vei găsi pildele cele mai frumoase ale înaintaşilor noştri, cari îţi vor fi icoana trecutului, ca s'o priveşti acuma şi să te cârmuiesti în viitor.

Sfânta Biblie şi Cartea Neamului să-ţi fie învăţătura de toate zilele, căci numai prin răstălmăcirea lor ne vom păstra: Credinţa cea adevărată şi neamul.

Fereştete de cievetitori, care nu ne văd cu ochi buni; fii econom şi ostaş harnic cu ascultare către legile Patriei şi povăţuitorii noştri de bine.

In scrisoarea a doua te voi întreţinea cu alte lucruri mai plăcute.

Lt. Col. I. Dumetrescu.

Banii şi înţelepciunea

Era odată un boer şi boerul avea trei feciori. Se întâmplă să moară boerul şi la moartea lui le a lăsat lor toată averea sa care era de două mii de galbeni să o împartă între dânşii.

Dar cum banul e ochiul dracului vorbă veche de când e lumea — cei trei feciori nu puteau împărţi banii cu dreptate şi se cam încolţeau între ei.

Aşa dacă vede cel mai mititel care era un suflet mai bun şi poate şi cu gând mai bun, zice într'o bună zi celor doi fraţi:

— „Măi fraţilor! Nu vă mai uitaţi chiorâş unul la altul. Două mii de galbeni sunt, luaţi fiecare câte una iar mie de veţi vrea să-mi daţi câte un galben să am de cheltueală acum când mă duc în lume după noroc; bine; dacă nu bine bună".

Ceilalţi fraţi sau învoit, i-au dat câte un galben şi plecat a fost după cum ia fost vorba. Unde să se ducă însă?

Ştia el într'un târg un dascăl priceput în ale cărţii şi-şi zise atunci băiatul:

— „Am să mă duc la dascălul acela, am să-i dau un galben să mă înveţe un an carte";

Şi s'a dus. Dascălul s'a învoit, iar băeatul într'un an învăţă cât şi dascălul.

Bun, zise el, acum să ne ducem după noroc.

Merge şi ajunge la o împărăţie.

Acolo tocmai murise sfetnicul împăratului şi împăratul n'avea pe cine pune în loc.

Băeţanul nostru într'o zi se duce la împărat da împăratul avea treabă cu nişte împricinaţi.

Unul se văita, că celalt i-a furat o sumă de bani, celalt se jura că nici nu ştie de una ca asta că el bani, i-a găsit şi nici de cum nu i-a furat.

Impăratul a dat dreptul celui dintâiu.

Atunci băeţanul nostru face ce face şi se uită în legea împărătească citeşte şi zice că împăratul n'a judecat drept. Cel ce furase banii îl aude şi de frică îi spune:

— „Măi băete, tu taci din gură lacă-ţi dau şi ţie jumătate din ei. Băeatul îi ia şi se duce întins la împărat.

— „Înăiţate Impărate! Au venit doi împricinaţi la Măria Ta, şi să mă ertaţi dar nu i-aţi judecat după cum scrie legea împărătească şi de aceea n'ai judecat drept.

— „Da tu şti carte: L'a întrebat împăratul.

— „Ştiu, Măria Ta şi am citit şi în legea Măriei Tale, zise băiatul dârz. Eu iam spus celui ce a luat banii, că nu la luat pe drept. Atunci el mi-a dat jumătate ca să-mi astupe gura. — Acu Măria Ta şi un prost pricepe — că dacă banii ar fi fost cu drept ai lui şi dacă el ştia că judecata-i dreaptă nu mi-ar fi dat nici un ban, dar încă jumătate!

Impăratul s'a minunat mult şi i-a plăcut judecata băiatului. A chemat pe cei doi oameni şi le-a făcut dreptate, iar pe băeat l-a făcut sfetnic dându-i mare cinste. Băiatul n'a dat pe împărat de ruşine şi s'a bucurat împăratul, că i-a trimes Dzeu aşa slujbaş vrednic. Dar dacă împăratul era mulţumit cu el, celalalţi boieri să nu-l vadă în ochi! Băetanul în fiecare zi se închidea în odaia lui şi cetea mereu legi şi pilde înţelepte; iar ceialalţi boieri îl pârâ la împărat că şi-a adunat comoară din visteria împărătească şi acum o socoteşte.

Impăratul auzind aşa s'a mâniat şi a stricat uşa, iar înăuntru ce să-i vadă ochii? Băeţanul citea cărţile împărăteşti şi le cerceta.

— „Ce faci" — îi zise împăratul nedumerit?

— „Caut o comoară ce s'a furat din visteria ţării."

— ‚Cum aşa,' întreabă împăratul şi mai nedumerit?

— „Apoi Măria Ta, de când a murit sfetnicul şi n'a avut cine cerceta legea, boerii Măriei Tale, au făcut ce-au vrut. Eu am cetit legea şi am văzut nedreptatea. Şi ceilalţi boeri strânşi cu uşa, au dat ce au furat şi s'a făcut la loc comoara furată din visterie.

Impăratul de bucurie văzându-l aşa de priceput i-a dat pe fică-sa de nevastă, iar la bătrâneţe l'a pus în locul lui în scaun împărătesc.

Cei doi fraţi ai lui, unul s'a apucat de negustorie şi altul de plugărie. Dar negustorul neştiind carte îl furau toţi din toate părţile, până ce a calicit şi a rămas la un galbin. Celalalt s'a judecat pentru pământ şi şi-a cheltuit toată averea în judecăţi până ce a ajuns şi el la un galben. Atunci s'a dus şi el în lume şi-au dat de un dascăl. Dascălul la învăţat carte, iar ei plecând mai depate, au ajuns la împărăţia, unde fratele lor era împărat.

Impăratul tocmai judeca trei împricinaţi. Murise tatăl lor şi le lăsase două mii de galbeni. Acum nu se pricepeau cum să-i împartă. Impăratul le zise:

— „Intâmplarea voastră s'a mai întâmplat şi la alţii. Care din voi se lasă păgubaş şi se mulţu neşte cu doi galbeni şi să se ducă să înveţe carte cu ei?

Da'aceia n'a vrut nici unul, nici în ruptul capului, zicând că azi cartea îi pentru copii, nu pentru dânşii — lor să li se facă dreptate.

Atunci cel mai mare dintre fraţi zice în auzul împăratului, celor trei împricinaţi:

— Nu vă lăcomiţi la parale, că ele, cum vin aşa se duc! De haram vin, de haram se duc! Ci mai bine e să ştiţi taina cărţei, de cât să aveţi banii în mână. Căci, cu ştiinţa căpătată, uşor poţi câştiga averea prin pricepere şi ce-ai avut de rămâi calic cum suntem noi de faţă!

Cei trei împricinaţi n'au ţinut seamă de vorbele astea şi-au plecat, iar împăratul, cunoscându şi fraţii, i-a îmbrăţişat şi i-a făcut cei dintâi sfetnici, care au împărţit cu sfinţenie dreptatea şi slujesc şi azi, dacă n'or fi murit.

Vedeţi dar: ştiutorul de carte, de şi merge mai greu, totuşi se îmbogăţeşte cu mintea, şi, dacă are chibzuială, chiar şi cu bani, pe când cel fără carte, ajutat de noroc şi nu din puterile şi ştiinţa lui, dacă se îmbogăţeşte mai uşor, apoi se ştie că prin nepricepere calicească şi mai uşor.

Petru Gh. Savin.

Greşeli

In urma poruncilor date ca toate firmele să fie traduse (tălmăcite) în limba română, ne-a fost dat să vedem cele mai pocite cuvinte cari nu seamănă nici cu limba română şi nici cu cea maghiară.

Am putea face o întreagă carte strângând aceste batjocoriri cari nu fac cinste nici negustorilor şi nici autorităţilor noastre cari le rabdă să vadă lumina, şi să producă râsul trecătorilor, dar ne mulţumim a le lăsa în plata domnului, încercând să sfătuim pe toţi acei negustori cari au căzut în păcat şi au tălmăcit deandoasele reclamele lor, îndemnându-i ca să smulgă de pe pereţi hidoasele lor traduceri şi să întrebe mai bine pe un român care cunoaşte perfect limba, cum trebuie să se facă o tălmăcire bună, şi care să nu-l facă de râs.

Ar trebui ca autorităţile noastre să înfiinţeze un birou special care să se ocupe numai cu asta, la care să se alăture şi un funcţionar din regat, spre a scăpa odată pentru totdeauna la cea mai urâtă greşală; tălmăcirea pocită a cuvitelor româneşti.

De ce să traducem de ex.: în loc de *zahăr ţokăr* sau *tutungerie cu magazinărie de trafică de dohan,* sau mai ştiu eu cum.

E drept că foarte mulţi străini, fac acest lucru dinadins, numai ca să batjocorească limba noastră, dar e datoria noastră a tuturor, să-i silim să scrie aşa cum trebue, de oparte noi românii să le traducem fără plată aşa cum trebue, pe de alta prin intervenţia prefecturei sau a primăriei care să-i silească să facă o bună tălmăcire, spre a nu se mai vedea în viitor împestriţarea de firme şi reclame, prost tălmăcite ce ne fac de râs faţă de străini, şi faţă de noi înşine ce dăm voie negustorilor să ne pocească ce avem mai scump: Limba strămoşească.

Şi acelaş lucru vedem şi cu numirile străzilor, cari până acuma, sau nu au fost schimbate, sau dacă au fost, apoi sunt botezate atâta de caraghios, încât ne minunăm cum de nu s'au găsit în Istoria noastră atâta de bogată în eroi ce şi'au jertfit viaţa pentru patrie, nume cari botezându-se străzile cu ele, să arătăm respect, admiraţie şi recunoştinţă faţă de mari oameni dispăruţi ai neamului nostru, din a căror muncă rodnică patria noastră, a ajuns o ţară mândră şi bogată.

Şi dacă toate astea nu le putem răbda, cu atât mai mult, nu vom putea vedea cu ochi buni, când în oraşele noastre încă mai vedem răzând par'că de noi statuile acelor duşmani cari ne-au necinstit neamul.

E prea multă răbdare şi prea multă nepăsare!

A. S.

Pagina literară

Pedeapsa lui Conu Costache

— Mult am bătut drumul între Iaşi şi Berheciu în partea a doua a războiului nostru, zise conul Costache ştergând cu îngrijire ochelarii şi aşezându-i în cutia lor.

Pături frumos gazeta în care cetise noutăţi despre pace o aruncă pe „noptieră" şi înfundându-se în jilţul larg şi comod în care avea obiceiul să şadă când îşi sorbea cafeluţa de surogat, cu'n uşor oftat privi spre cucoana Săftica.

— Şi mult a mai plâns biata nevastă ştiindu-şi băiatul acolo, departe, sub grindina de gloanţe şi ghiulele. De acu am scăpat Săftico, am scăpat.

Coana Săftica îi răspunse cu'n zâmbet de mulţumire.

— Măi băete, zise conu Costache întorcându-se spre mine, din câte am văzut eu pe drumul între Iaşi şi Berheciu, din câte mi s'a întâmplat chiar mie şi mai ales din constatările dureroase şi triste ce mi-a fost dat să fac, s'ar putea scrie o carte din care ar eşi la lumină şi hohote de plâns, şi râs cu lacrimi, şi scârbă şi porniri de revoltă. Norocul vostru că nu pot scrie, da tot am să-ţi povestesc o întâmplare plină de haz şi nădăjduesc că tu, cu mâncărimea de condei de care suferi, ai s'o dai la lumină.

— Săftico ia vezi tu să ni se mai facă un stacan de cafea că eu nu i-am aflat gustul.

Conu Costache liniştit şi tacticos aprinse o ţigară şi mângâindu-şi ciocul alb colilie şi frumos potrivit, prinse a povesti.

— Intr'o seară, prin Noembrie mi se pare, plec spre Berheciu să-i duc lui Costică, într'un sat de lângă Ţepu unde era, câte ceva de ale gurei, că 'n regimentul lor se mânca prost de-i mersese pomina în toată divizia. Nu-mi era greu să-i duc orice doream că dela Iaşi nu mai schimbam trenul până la Berheciu şi acolo mă aştepta căruţa cu ordonanţa lui Costică.

Tu ştii că cine vroia să capete loc în tren trebuia să meargă la gară cu două ceasuri mai înainte.

Trenul pleca la 9 seara; eu, la 7 jumătate m'am înfiinţat la gară şi după reglementarul gest de înţelegere cu jandarmii, cari sunt straşnici la datorie, lucru mare, până când vine vremea să-i atingi c'o piesă, m'am aşezat într'un compartiment numai cu un geam spart. Chipurile „cel mai fain" cum spunea jandarmul, devenit foarte binevoitor când a văzut cu cine are a face.

Conu Costache clipi şiret apropiind degetele dela mâna dreaptă ca şi cum ar fi vroit să numere oarecare hârtii.

— Mi-am aprins lumânarea luată de acasă, că stăpânirea straşnică economie de lumină a făcut tot timpul războiului, şi începui a silabisi gazeta. In jumătate de ceas vagonul se populă complect. O cucoană, nu tocmai tânără, care dacă nu era frumoasă, era grozav de zugrăvită se aşeză chiar în faţa mea.

Lângă ea un căpitan de administraţie cu cisme de lac şi pinteni sunători. Trebue să fi fost foarte fericit de posesia încălţămintelor sale că altfel nu şi-ar fi ridicat picioarele atât de sus; uneori le întindea până pe banca unde stam, alte ori încăleca picioarele arătându-mi cu mândrie talpa subţire şi frumoasă; apoi deodată ca şi cum n'ar fi fost deplin mulţumit de această poziţie le alătură şi ciocnindu-şi tocurile scotea un sunet gingaş din pintenii nichelaţi frumos. N'am mai putut răbda şi uitându-mă cu admiraţie la podoaba picioarelor sale atât de săltăreţe îi zic:

— Frumoase cizme aveţi d-le căpitan.

— Dar şi scumpe domnul meu, răspunde el plin de mândrie.

— Câteva sute!

— 950 de lei, zice bursuz.

— E, hei, răspund eu uitându-mă în altă parte, pe vremuri cumpăram cu banii ăştia două vaci de rasă.

Şi conu Costache zâmbi din nou mângâindu-şi ciocul.

— Mi-a aruncat o privire încruntată, urmă el, şi repede aprinse o ţigară scumpă de care au fumat totdeauna vred nicii apărători ai patriei dela părţile sedentare. Aşa-i crângul lumei: boii ară şi catârii mănâncă. Cucoana, după ce, aşa, încet, pe nesimţite, şi datorită lumânărei mele, trecu repede pe obraz pufuşorul cu pudră, uitându-se când cu'n ochi când cu celalt într'o oglinzişoară mică scoasă din manşonul mare cât o zi de post, prinse al fura cu coada ochiului pe mândrul căpitan.

— Are să fie bine, mi-am zis eu în gând şi lăsai la o parte gazeta ca să pot vedea lucruri mai frumoase şi mai... simţite.

Puţin înainte de plecare, pe singurul loc liber rămas în dreapta mea se aşeză un dom tânăr curăţel îmbrăcat. Nu-i spun numele că tu ai fi în stare să-l dai în vileag, zice conu Costache către mine. Dar fiind cea mai interesantă persoană a întâmplărei ce vreau să-ţi povestesc trebue să-i dăm un nume. Să-i zicem Florescu.

Ceilalţi călători nu m'au interesat. Ofiţeri tineri şi elevi pluronieri vorbeau soptind cu multe surâsuri furişate spre cucoana care avea priviri pline de bunătate şi făgăduinţi pentru frumosul căpitan din stânga ei. Căpitanul, după câteva momente de tăcere începu o conversaţie cu tovarăşa lui de drum. Am aflat fără să vreau cum o cheamă, de unde este şi unde se duce. Bărbatul ei, director la o şcoală de meserii dintr'un orăşel moldovenesc era acum locotenent într'un regiment din preajma Tecuciului şi mergea regulat de două ori pe lună, să-l vadă. Fericit muritor! Nu ştiu unde l'aşi putea găsi să-l felicit pentru înţelepciunea scumpei sale neveste.

Un sublocotenent, care de multă vreme se cuibărea într'un colţ, adormi cu capul rezemat de perete; şi sforăitul lui monoton, chipul cum închidea şi deschidea gura la fie care respirare, tresăritul şi mişcarea degetelor dela mâna stângă sprijinită pe genunchi, făcu pe unii băeţi să pufnească de râs.

— Bietul băiat, trebue să fie tare obosit, zise Florescu

— De trei nopţi e numai în tren, răspunde cineva. A fost trimis într'o delegaţie la Dorohoi.

— Mergeţi departe? mă întreabă Florescu.

— Până aproape de Tecuci.

Trecusem de Ciurea şi urcam panta Bârnovei. Maşinile pufneau puternic, icneau greu, se opinteau cu îndărătnicie, lăsând în urmă un val de scântei mici stele căzătoare

LA MĂRĂŞEŞTI

La Mărăşeşti a biruit un neam,
Şi suferinţi de veacuri se răzbună,
Reînviind trecutul din ţărână
În sângele vărsat de un tiran.

La Mărăşeşti Dumnezeasca mână
A ocrotit destinul unui neam
Căci am luptat cum numai noi ştiam
Ca să păstrăm din ţarina străbună.

La Mărăşeşti am ridicat altar
Şi-am urzit o magică cunună,
Surpând pe veci al vremilor calvar . . .

Şi-o altă stea sub clarul lin de lună
S'a ridicat pe ceruri ca un far,
A noastră e, simbol de vreme bună.

Vintilă Petala.

Paineşti August 1921.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Prin muncă

Dacă vrei, poţi merge mai departe, drag de învăţătură văd că ai. Dar să-ţi termini armata şi vom vedea ce-om mai face.

Prin felul lor de purtare faţă de săteni, în curând se făcuse iubiţi de sat, şi când era vorba s' ajute vr'un nevoiaşi, nici odată nu se codeau. Luară chiar parte activă la îmbunătăţirea satului, îndemnând ţăranii la muncă, cumpătare şi cinste.

Stanciu îşi făcea acum armata la un regiment de călăraşi cu schimbul, aşa că nu era prea mult timp îndepărtat de casă. Când lipsea de acasă, Dumitru rămânea singur cu Ileana, căci Nea Florea pe la 9, 10, ceasuri apucat de somn, pleca să se culce. Intr'o seară de lunie, stând în pridvorul conacului privind Dumitru pe Ileana, în lumina lămpei, i-se păru mai frumoasă ca oricând. Cuvintele ei, parcă erau mai dulci, părul mai lucios, iar ochii mai plini de căldură. Şi de câte ori întâmplător, mâna femei se apropria de a lui, tresărea faţa, lui se încărca de văpaie, iar omul ce fusese odată închis, şi suferise în viaţă atâtea neajunsuri nedrepte, se lăsă acum legănat de beţia unui sentiment ce'l îngrozea şi pe care totuş îl adăposti în inima lui, ce tremurase odată cu putere pentru alta, pentru Maria, învăţătoarea din Brădiş, nevasta lui Fratesău.

— Ce? sânt nebun? gândi el. Chipul uscăţiv al lui Stanciu îi apărea în minte, surâzându-i, şi care-i spunea parcă: „Nene Dumitre, ce faci?" Ruşinat de el, şi muncit de gând îşi luă seara bună dela Leanca, ştergându-se ca un hoţ, până 'n camera lui.

— Ce prostie! zice mai mult strigând când se văzu singur, asi prăvăli tot binele ce l'au făcut până acuma, şi apoi, la ce folos? la ce s'o fur din sufletul lui, pentrucă astfel de dragoste numai un furt ar fi, mi-aşi batjocorii bătrâneţea... Ce 'nebunie! Un condamnat... da, condamnat! pentrucă nevinovăţia mea legea n'a găsit-o... şi 'n faţa lor, tot un puşcăriaş sânt.

Şi 'n locul încolţitei iubiri, veni dorinţa reabilitărei.

— Desigur, tot ce am câştigat prin muncă, va fi pentru alţii, din furat. Un fost puşcăriaş, e veşnic bănuit, ca şi cum n'ar putea munci cinstit. Da, trebuie să-mi recapăt cinstea... Trebuie să-i vorbesc.

Pe fratesău nu-l mai văzuse de aproape 10 ani. Puse caii la trăsură şi plecă spre Brădiş. Dealungul celor 30 km. nu se gândise decât cum să-i vorbească, cum să înceapă vorba, ca să nu-l supere. Trase în curte. Sandu tolănit într'un „chaise-long" citea gazetele.

— Conaşule, un domn ar vroi să vă vorbească.

Sandu ridică ochii. Rămase înmărmurit.

— Dumitru? Nu se poate... Ioane, poftеşte-l aici în chiosc... Dumitru scobora şi cu paşi înceţi se apropia de Sandu. Steteau unul în faţa celuilalt neîndrăznind nici să se privească, nici să vorbească.

— Ia loc... Dumitre.

— Mulţumesc... ridică ochii privindu-l — şi el a 'nbătrânit! gândi Dumitru... Ştii pentru ce am venit Sandule?

— Nu!

— Inainte de a-ţi spune, să-ţi satisfac dorinţa de a afla cum am ajuns iar Boer Vlădescu, ca să nu-ţi închipui, că tot ce am, e rezultatul, vre-unui „eşit la drumul mare", cum poate crezi.

Sandu tresări.

— Am muncit cinstit, om cinstit am fost întotdeuna, asta o ştii şi tu Sandule. Atunci, când m'ai gonit, n'ai făcut rău. Mi-ai dat ocazie, ca din tăietor de lemne, la cârciuma lui Nea Florea dela bariera Bustei, s'ajung iar de unde plecasem, iar cea ce trebuia să fi fost totdeauna. Nu-mi lipseşte nimic, am tot din prisosinţă, afară d'un singur lucru, pe care D-ta mi l'ai luat pe nedrept. Nu pomenesc de avere şi de logodnică, ci de cinstea mea, Sandule. Vreau să ştie lumea, că pe nedrept am fost închis, cum tu, prea bine o ştii. Dămi-o.

— Nu pot, răspuude Sandu, muscându-si buza.

— Te înţeleg, dându-mi-o, ţi-a pierde-o pe a ta.

Sandu dete din umeri.

— De ce m'ai necinstit Sandule? De ce mi-ai furat poliţele?... Răspunde? N'auzi? Aşi fi în stare să te omor, mă auzi? Bagă de seamă, sântem singuri. Mi-ai făcut atâtea rele, eu unul singur ţi l'aşi face dar pentru totdeauna. Tremuri. Ştiu, că ţii la viaţă. Ei bine, pentru viaţa asta la care ţii, trebuie să-mi răspunzi.

Glasul hotărât al lui Dumitru, îl intimida, nu mai era stăpân de voinţă, glasul îi tremura, iar frica morţii îl îngrozea.

— Iartă-mă Dumitre, că-ţi spun. Poliţele erau făcute în dublu, ţie ţi le dădu-se pe cele falşe, ca să-ţi iau averea, şi fiind tu sărac, Maria n'o să te mai vrea, da, ăsta-i adevărul. Iartă-mă.

— Scrie, ce mi-ai spus... O! să nu-ţi fie teamă, numai după moartea ta, voi uza de scris... N'am să fiu rău ca tine, Sandule.

Sandu, scrise tot ce spusese.

— Adio Sandule, curând, n'o să ne mai vedem. Ce aveam să iau, mi-ai dat..., îţi mulţumesc.

Plecă, dând prin oraş, încărcă trăsura cu tot felul de cumpărături

Din toate

ce se împrăştiau pe râpile din stânga. Unele se stingeau pe sus, altele cădeau şi mai străluceau o clipă pe pământul îngheţat. Tăcănitul monoton al trenului, urcuşul încet şi fără zdruncinături, sforăitul câtorva călători ce dormeau îmi aduse şi mie o lene molesitoare şi mă hotărâsem să încerc a dormi. Eram îmbrăcat cu blăniţa de colo, şi conu Costache îmi arătă o blană de piele de căprioară căptuşită cu vulpe.

M'am încheiat frumos, am ridicat gulerul, mi-am îndesat căciula şi după ce am stins lumânarea m'am rezemat bine în colţişorul meu şi am închis ochii.

In buzunarul din dreapta, către Florescu, aveam o sticlă cu apă, închisă ermetic, şi când m'am încheiat strâns, gâtul sticlei răsări din buzunar ca şi cum ar fi vroit să arate lumei că eu totdeauna am cu mine băuturi scumpe. Florescu aruncă o privire repede şi întoarnă îndată capul spre uşă. Cum ţi-am spus, mă hotărâsem să dorm. Poate chiar să fi dormit puţin, când de odată simt o uşoară mişcare în buzunarul cu sticla. Mă trezesc, dar nu mă mişc. Intuneric beznă. Simt bine acum că sticla se ridică uşurel din buzunar. Nu zic nimic. Eram moleşit. Intâi mi-a venit poftă să-i cârpesc o palmă, nu sticlei se înţelege, dar în aceiaşi clipă mi-a scăpărat o ideie care s'a schimbat într'un întreg plan diabolesc. Oftez adânc şi întind piciorul drept. Florescu, că el opera la buzunarul meu, se opreşte şi nici nu mişcă. Incep să sforăi, şi după vreo două minute simt din nou mişcarea sticlei. Mă, să fie al dracului, se vede că omul ăsta nu se lasă cu una cu două, gândesc eu, şi mă fac adormit adânc. Când am simţit că sticla a trecut în stăpânirea definitivă a lui Florescu, mă întind, casc puternic şi în aceiaşi clipă scapăr un chibrit şi aprind lumânarea.

— Nu-i chip de dormit, zic uitându-mă fix la Florescu.

— E cam frig, răspunde el privind spre uşă.

— Ei, nu de asta. Alta-i pricina. Ştii care? Şi mă uit la el. Bietul om se uită o clipă la mine schimbă privirea fixând un punct spre acoperişul vagonului, apoi trăgea cu coada ochiului spre stânga, unde mistuise sticluţa mea. Să vezi d-le, urmez eu, ce vis poznaş. Par'că mă înscrisesem în partidul lui Bădărău, eu tocmai eu, care toată viaţa n'am făcut politică şi am urât şurubăriile de partid. Şi încep ai povesti de furăturile ce le ştiam eu făcute de cutare când a fost primar, de pricopseala cutăruia care s'a îmbogăţit din cutare furnitură, de moşia cumpărată de cutare după vre-o câţiva ani de epitropie la Spiridonie. Şi dăi, şi întoarce-l, şi asudă-l. Bietul Florescu nu se mai uita la mine decât pe furiş şi înghiţea mereu un nod ce i se ridica rebel în gâtlej. L'am fosăit aşa vreun sfert de ceas. El să poată schimba locul sticlei, pace bună, nu era chip, că nu-l slăbeam din ochi. Ce bine dorm toţi, zic eu, dac'am încerca să dormim şi noi.

— N'ar fi rău, răspunde el cu un oftat de uşurare.

Cucoana pusese manşonul lângă geam şi cu capul rezemat de el adormise greu. Se cunoştea că doarme strașnic de oarece nu simţea că tovarăşul de alături, căpitanul, se culcase, din greşală se vede, cu capul pe umărul ei şi mâna dreaptă, ca omul prin somn, o scăpătase pe genunchi.

Ajunsesem într'o gară, nu mai ştiu minte care, Grajduri sau Scânteia. La plecarea trenului, maşina a făcut o smâcitură aşa de puternică încât manşonul cucoanei alunecă şi căzu jos, iar capul bietului căpitan se prăbuşi de pe umărul pe pieptul cucoanei, unde rămase lipit par'că iar fi ascultat bătăile inimei. Cucoana deschise ochii şi se uita par'că surprinsă spre capul, mai mult sau mai puţin străin, ce răsărise pe pieptul ei, dar c'un zâmbet de compătimire pentru căpitan, îmi zice:

— Vai, cum a adormit!

— Ei, cuconiţă, răspund eu serios dându-i manşonul, câte mai au suferit şi ei, şi câte au îndurat în războiul ăsta, să ferească Dumnezeu! Cine ştie ce oboseli l'or fi ajuns de-a adormit aşa de greu. E, hei, mult le datorăm lor, zic oftând.

— Oare să-l trezesc? mă întreabă.

— Păcat, zău păcat, răspund foarte serios. Lasă-l săracul Şi suflu în lumânare.

In noaptea ca cerneala ce ne învăluie, mă bucuram în linişte de cele văzute. Nu-mi mai era ciudă pe Florescu, ba mai că iaşi fi mulţumit pentru sticla de care mă uşurase, crezând c'a pus mâna pe cine ştie ce chilipir. Mă aşez bine şi încep din nou să respir adânc şi rar ca omul adormit. Florescu, cu mişcări încete şi furişate strecoară sticla într'un buzunar la palton, dar nu puteam şti în care din pricina întunerecului, şi cu un oftat plin de mulţumire ca omul care trecuse printr'o grea cum pănă, se rezemă de perete, încercând să se liniştească, pe cât am înţeles. Ei, ştii, mă frate, gândesc eu, că n'ai scăpat numai cu atâta, trebue să-ţi mai dau o roată. Şi după ce mă sucesc de câteva ori ca şi cum nu mi-ar fi fost îndemână să mă aşez bine aprind din nou lumânarea.

N'am să uit nici odată privirea ce mi-a aruncat-o fulgerător Florescu. Era în ea şi teamă, şi ciudă şi ură. O scăpărare de o clipă care lumina o furtună de sentimente ce năvăleau nestăpânite în ochi. L'am lăsat deocamdată pe Florescu, pentrucă grupul de vis-à-vis, format de căpitan şi cucoana cea zugrăvită se complicase urât luând o măreţie simbolică ce-ţi strecura fără voe un sentiment dulce

Vladimir Nicoară

Era vesel, râdea de orice, iar când ajunse acasă, n'avu răbdare până nu povesti lui Nea Florea, tot, tot.

Ştiam eu Dumitre, că eşti nevinovat. Ştiam eu!

— O! Nene Floreo, ce frumos mai cântă, mierloiul! Ca nici odată n'a mai cântat aşa!

— Cinstea, cinstea, Dumitre.

Leanca veni, aducându-le păhărele şi ţuica, înainte de masă.

Ispita iar îl sâcâra, cum sâcâi copilul cu vre-o jucărie să nu mai facă vre-o poznă.

— Frumoasă noapte, Leanco, suspină el.

— Da, nene, iar când privi pe Dumitru în lumina lampei, când îl văzu, slab, şi cu tâmple albite, exclamă: — Cum ai albit nene Dumitre!

Albit! da, albit. Cuvântul, îi crepă faţa de durere, de desnădejde, de tot... Albit! Mişcă trist, capul, şi cu ochii închişi pe jumătate privi pierdut în zare. Toate suferinţele lui, se perindară pe dinaintea pleoapelor întredeschise.

— Da, Ileano, am îmbătrânit... Cuvintele lui însă, sunau trist, rece şi jalnic.

(Sfârşit). *Angelo Stălescu.*

O scrisoare şi un răspuns

Am primit la redacţie următoarea scrisoare, pe cât de adevărată pe atât de dureroasă; ne facem o datorie de a o da publicităţei, mai cu seamă că autorul, — al cărui nume îl păstrăm, — n'avea altă dorinţă decât aceia de a împărtaşi părerile sale.

Domnilor redactori,

Urmăresc cu plăcere şi interes cele ce se scriu în „Cultura Poporului" şi sunt convins că şi d-voastră nu urmăriţi decât destăinuirea adevărului, care în anumite împrejurări este destul de dureros.

Insă, lumina unor cunoştinţi pe care d-voastră le împrăştiaţi, arătând frământările cumplite *din alte ţări* şi mai cu seamă nedreptăţile ce răsar la tot pasul din pricina acestor frământări, m'a făcut să mă gândesc cu durere la *mulţimea faptelor urâte şi a nedreptăţilor ce zilnic se săvârşesc şi în ţara noastră.*

Şi cum ştiu, — deşi n'am plăcerea de a fi cunoscut de d-voastră, — că vă bucuraţi de o poziţie socială foarte respectabilă, că instrucţia şi cultura d-v. vă îndreptăţesc a lumina şi pe alţii, ba mai mult chiar, aveţi datoria de ai lumina, mai ales că faceţi parte din acea mare putere, care e presa, şi într'o ţară civilizată această putere este câte odată hotărâtoare în anumite împrejurări — m'am întrebat adesea ori pentru ce nu vă ridicaţi cu străşnicie contra nedreptăţilor, hotărârilor, şi celorlalte multe urâţenii pe care noi cetăţenii le vedem zilnic?

Să nu le cunoaşteţi oare?

Nu se poate!

Nu ştiţi d-voastră, de pildă că oamenii sus puşi au făcut averi într'un scurt timp fără să joace la loterie şi fără să moştenească pe vre-o rudă bogată? Nu ştiţi d-v. că noi, cetăţenii cinstiţi trebue să ne închinăm înaintea lor pentru că nimeni nu-i apucă de guler să-i aducă în faţa judecătorilor şi să-i dea jos din jeţurile moi şi scumpe unde nu s'au aşezat nici prin merit nici prin muncă? Nu cunoaşteţi d-v. nici un fel de nedreptate, de călcare de lege şi mai cu seamă nu ştiţi pe nimeni care să se fi făcut vinovat de aceste fărădelegi?

Atunci pentru ce tăceţi? Pentru ce nu daţi pe faţă pe aceşti vinovaţi şi nu porniţi o luptă cinstită şi făţişă pentru dărâmarea lor şi pentru domnia legilor?

Ar fi aşa de usturătoare această destănuire pentru cei vinovaţi, şi atât de răcoritoare pentru noi, cei înăbuşiţi de mulţimea îmbogăţiţilor prin fapte urâte!

Şi nu credeţi d-v., d-lor redactori, că poporul ar trebui să-i cunoască măcar din nume pe cei care-şi bat joc de legile şi de banul ţărei, pentru a se feri de ei în toate prilejurile?

Când vrei să scapi dela moarte pe un om închis într'o cameră cu aerul otrăvit, nici odată n'aştepţi lăcătuşul ca să-ţi deschidă uşa, ci o spargi, sau cel puţin sfărâmi un geam ca să pătrundă aerul curat înlăuntru.

Ei bine, d-lor redactori ne înăbuşim sub cumplita apăsare a aerului otrăvit ce-l tragem zilnic în plămânii noştri nu tocmai puternici, şi aşteptăm dela curajul oamenilor de bine spargerea unui mic geam.

Nu uitaţi că poporul doreşte să cunoască pe oamenii de bine în care ar vrea să-şi pue încrederea şi să cunoască şi pe răi voitorii şi necinstiţi pentru ca să-i ocolească.

Oare vom aştepta zădarnic?

Un cetitor permanent.

In principiu ne unim fără rezerve cu părerile cetitorului nostru şi tocmai pentru asta i-am publicat scrisoarea.

In ceia ce priveşte mijloacele de luptă şi mai ales al scopului urmărit de noi, avem de făcut multe şi mari rezerve.

Noi urmărim luminarea poporului asupra tuturor împrejurărilor de viaţă, dar nu ne-am gândit nici odată să facem poliţie judecătorească şi să publicăm liste de oameni necinstiţi. Am spus-o şi o repetăm că ziarul nostru pune la dispoziţie coloanele sale pentru a se spune tot adevărul. Şi dacă un cetăţean nedreptăţit vrea să-şi spună cuvântul îl primim cu plăcere; dacă are de dat la iveală fapte limpezi de necinste şi călcări de legi săvârşite de cineva, şi îşi ia răspunderea să le dovedească, noi primim să le dea pe faţă în coloanele ziarului.

Asupra adevărului, marelui adevăr, cuprins numai în câteva rânduri, în scrisoarea cetitorului nostru, am scris şi noi de multe ori. Şi dacă până acum n'am pornit acea luptă atât de mult dorită de cetitorul nostru, ci am arătat numai în linii largi relele imorale am făcut aceasta din anumite pricini.

Tara noastră se găseşte acum într'o epocă de mari prefaceri economice şi sociale. Din această pricină vedem acele dureroase frământări care se nasc din lupta trecutului reacţionar cu prezentul democratic. Şi dacă n'a învins cu desăvârşire, curentul democrat, este că nu se pot înfăptui prefacerile sociale într'un timp prea scurt. Trebue, prin urmare, să avem răbdarea de a acorda timpul trebuitor pentru a se limpezi aceste frământări, şi a se lămuri complect curentele noi care cer dreptul la viaţă.

In afară de aceasta, noi n'am pierdut nădejdea că dreptatea şi adevărul trebue la urma urmei să iasă învingător; n'am pierdut nădejdea că legalitatea care astăzi merge şovăitor şi şchiopătând se va înzdrăveni curând şi nu va mai avea nevoie de cârjile în care astăzi se sprijină.

Noi mai avem încă răbdare. ***Redacţia.***

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Alţi Germani

II

Colonişti germani se mai află şi în **Basarabia,** care e jumătatea de răsărit a vechiului principat al Moldovei. Ea a fost ruptă de Ruşi, în anul 1812 din trupul Moldovei şi alipită Rusiei. Populaţiunea cam rară erà în anul acela aproape întreagă românească. Guvernul rusesc s'a apucat numai decât să colonizeze, mai ales în partea de meazăzi-răsărit a Basarabiei, neamuri străine. Intre acestea au fost şi Germani aduşi parte din Germania de meazăzi, parte din Polonia. Dela 1814 încoace au fost aduse peste 1300 de familii, cari au întemeiat sate mari şi frumoase în această parte a Basarabiei. Lucrul acesta a fost uşor, pentrucă aceste colonii au primit la început privilegii mari (drepturi deosebite, pe cari nu le aveau Românii), anume: erau scutiţi să plătească biruri timp de 50 de ani dela data aşezării, nu erau recrutaţi pentru armată, li s'a dat pământ mult şi bun, pentru care nu au plătit nici un ban, ba mulţi au primit dela stat şi ajutor în bani pentru întocmirea gospodăriilor. Nu e mirare, că satele lor, ca nişte oraşe, sunt cele mai frumoase din Basarabia.

Sub domnia împăratului rusesc Alexandru al III-lea, tatăl împăratului Nicolae II, ucis de bolşevici, Germanii din Basarabia au început să fie prigoniţi de guvernul rusesc, care voià să le răpească limba şi legea, ba în cursul războiului celui mare din urmă se hotărîse, ca tuturor ţăranilor germani să li se ieie moşiile. De pacostea aceasta au scăpat mulţumită Românilor, cari au cuprins Basarabia împreunându-o de nou cu patria-mumă.

Cele mai nouă colonii germane se află în **Dobrogea,** unde trăesc vre-o cinci mii de Germani, aproape toţi ţărani. Aceşti colonişti s'au aşezat acolo în două rânduri: o parte după războiul din Crimeea (după 1856), când Dobrogea erà stăpânită încă de Turci, iar altă parte după 1878, când Dobrogea românească a ajuns din nou sub stăpânirea noastră, cum fusese pe timpul lui Mircea-Vodă cel Bătrân.

Aproape prin toate oraşele României vechi se află, în număr mic, Germani, cari sunt meseriaşi sau comercianţi. O parte din ei sunt cetăţeni români şi numai puţin au rămas tot străini.

Armenii

Nici unul dintre popoarele de neam străin, cari s'au aşezat pe primitorul pământ românesc, nu are o istorie aşa de simpatică nouă ca Armenii, care se numesc în limba lor *Hai.*

Ei sunt creştini ca şi noi, au însă în privinţa obiceiurilor religioase (cultul) unele deosebiri. Naşterea lui Christos o serbează deodată cu Boboteaza, după cum erà de altminteri obiceiu în întreaga biserică creştină dela început; au mai multe posturi ca noi, iar cuminecătura e vin cu pâne nedospită. O parte din Armenii din Bucovina şi Transilvania s'au unit cu biserica romano-catolică, de aceea aceştia se zic de religia armeano-catolică spre deosebire de majoritatea Armenilor rămaşi în legea lor veche numită armeană ortodoxă. In trebile lor bisericeşti, mai demult şi în cele civile, nu numărau anii dela Naşterea lui Christos, ci socoteau anul 1 când noi ceştialalţi creştini aveam 551, aşa că ei acum ar aveà 1921—551, adecă anul 1370.

Armenii şi-au avut împărăţia lor şi în evul vechiu, pe timpul Romanilor, şi în anul de mijloc, în Asia mică. Inainte de anul 1313, un cutremur mare de pământ le-a dărâmat capitala ţării lor. Atunci au plecat mulţi spre Europa aşezându-se în Rusia, dar mai vârtos în Polonia, de unde o parte au venit în Moldova. După anul 1375, când Armenia a fost cucerită de Mohomedani, s'a refugiat din nou un număr mare de Armeni la noi, iar Alexandru cel Bun al Moldovei a mai primit alte trei mii de familii armeneşti fugite din Armenia parte din cauza năvălirilor Perşilor, parte din cauza certelor religioase dintre Armeni.

Armenii refugiaţi la noi s'au aşezat pela oraşe, anume în Suceava, fosta capitală a Moldovei, apoi în Iaşi, capitala de mai târziu, în Hotin, Botoşani, Dorohoiu, Vaslui, Galaţi, Bacău, Târgu-Ocnei, Focşani. Numărul armenilor erà în Moldova pela începutul secolului al 16-lea aşa de mare, încât unele oraşe, ca de exemplu Vasluiul, păreau a fi armeneşti. Toate oraşele, în cari erau şi Armeni, au dobândit cu timpul o însemnătate comercială mai mare decât cele lipsite de Armeni. Dintr'un document dela 1506 se vede, că Armenii ajunseseră şi în Râmnicu-Vâlcii, în Muntenia.

Domnii Moldovei, cari apreciau vrednicia Armenilor, le-au dat dela început o largă autonomie socială, civilă şi religioasă, aşa că ei îşi aveau autonomia lor naţională, cu şoltuz (primar) şi pârgari (consilieri) armeneşti în frunte. De privilegiile (drepturi deosebite) acestea s'au bucurat până târziu, căci vedem cum la anul 1827 Domnul Moldovei i-le întăreşte de nou. Libertăţile, de cari se bucurau, le dovedesc *statutele*, pe baza cărora erau organizaţi, apoi şi frumosul număr de biserici, pe cari le aveau prin oraşele moldoveneşti. Numai în Suceava erau şase biserici armeneşti. Pe la 1669 aveau episcop, vre-o 23 preoţi, la început au avut şi două mânăstiri. Biserica armenească din Botoşani e dela 1350, cea din Iaşi dela 1395. Una din cele din Suceava poate să fi fost şi mai veche.

Ocupaţiunea principală a Armenilor aşezaţi în Moldova a fost *comerciul.* Ei făceau şi fac comerciu cu covoară, piei fine, mărfuri de băcănie (coloniale), cai, boi, arme. Deasemeni tot ei erau mijlocitorii întregului negoţ între Polonia, Ungaria şi Moldova; din Ungaria aduceau curelărie albă şi roşie, cergi de cai, dela Braşov lăzi înflorite. Se pricepeau şi la fabricarea de lumânări şi săpun din grăsimea vitelor tăiate. La început nu aveau voe să cumpere moşii la ţară, ci numai vii. Cei bogaţi dădeau şi bani cu dobândă. In timpurile din urmă ei se îndeletniciau numai cu agricultura, creşterea vitelor, transportarea boilor la Viena, cu tăierea feluritelor soiuri de vite, din carnea cărora făceau un fel de cârnaţi şi pastramă, cu fabricarea caşcavalului şi cu negoţul de lână. Pagubă însă, că Ovreii i-au înlocuit tot mai mult în comerciu.

Legăturile dintre Români şi Armeni au fost, cu puţine excepţiuni, totdeauna prietenoase. Aceasta se vede şi de acolo, că la anul 1449 ajunge un Armean, Ioan, boer în Moldova. La 1448, Armeanul Cămârzan lasă casa sa din Suceava mânăstirii Moldoviţa, iar Ioan Armenciu lasă, la 1483, jumătate din moşia sa Ostăpcana din judeţul Iaşi aceleiaşi mânăstiri. Mulţi Armeni aveau nume româneşti. ca Padiul, Crăciun, Romaşcan, Vărzărean, iar din cei trecuţi în Transilvania Patrubani, Vărzar, Plăcintar, Capdebou ş. a. De pela anul 1800 încoace, limba armenească s'a perdut tot mai mult, aşa că astăzi Armenii din Moldova vorbesc numai româneşte, mai păstrând numai religia lor cea veche.

Din mamă armeană a fost şi Domnul Moldovei *Ioan Vodă cel Cumplit,* nepotul lui Ştefan-cel-Mare.

Cu toată prietenia, care a domnit între Români şi Armeni, aceştia din urmă au suferit şi unele prigoniri în Moldova. La anul 1551 erà pe tronul Moldovei un nepot al lui Ştefan cel Mare, numit tot Ştefan. Acesta erà, după mărturiile acelei vremi, nu numai desfrânat, dar şi de o cruzime sălbatecă, căci punea să taie nasurile şi urechile, să scoată ochii şi oamenilor celor mai nevinovaţi. Această fiară cu chip de om a crezut, că înblânzeşte mânia lui Dzeu, dacă va sili pe Armeni să treacă la legea românească. A început deci să prigonească pe Armeni cu multă cruzime, dar scopul tot nu şi-l'a ajuns, ei a făcut numai ca mulţi din aceşti oameni vrednici şi patrioţi buni să caute scăpare în ţările vecine, mai ales în Polonia şi Ungaria. Acestă faptă e o ruşine pentru noi în istoria noastră, pentrucă Românii nu au prigonit niciodată pe cineva pentru credinţa lui deosebită.

Două prigoniri au mai suferit Armenii, una la 1564, a doua la 1671.

Cea dintâiu a fost pricinuită de faptul, că Armenii moldoveni s'au dat de partea lui Despot-Vodă, un vagabond grec, care ajungând cu minciuni şi cu ajutorul Ungurilor Domn al Moldovei, îşi bătea joc de obiceiurile noastre româneşti, ba voià să facă pe Români să-şi lapede legea strămoşească şi să se facă luterani. Despot a fost omorît, iar ceice l-au sprijinit, între cari şi Armenii, prigoniţi.

A doua prigonire, dela 1671, au suferit-o în timpul lui Duca, Domn al Moldovei, care şi el erà de neam străin. O seamă de boeri, în frunte cu unul Hâncu, s'a răsculat contra lui Duca, pe care voià să-l alunge de pe tron. Răsculaţii au fost însă învinşi de Duca, care s'a răsbunat crunt contra lor şi cum Armenii ţinuseră cu cei răzvrătiţi, şi ei au suferit multe năcazuri.

Dintre Armenii fugiţi din Moldova în ţări străine, o parte s'au aşezat în Transilvania, mai ales în oraşul Gherla. Aproape toţi cei veniţi aici, deveniţi acum iară cetăţeni români, s'au unit cu biserica romano-catolică şi s'au maghiarizat.

Victor Lazăr.

Daţi-vă de pomană!

(Legendă)

Era odată un om bătrân. Şi omu'ista nu dădea niciodată de pomană, deşi avea de unde, slavă Domnului, ci, ce-şi zicea: „Lasă că dacă oi muri, mi-or tot da feciorii" (că avea doi feciori).

Şi cum vă spusei, sa zgârcit bătrânul. Nu-se-îndura nici la orfan nici la văduvă ci întotdeauna se mântuia cu vorba: „Dacă oiu muri, mi-or tot da feciori". Dar de altfel, om rău nu erà. Aşa, feciorul cel mai mic, se hotări să-i dea o pildă lui tată-său şi după ce-şi făcu un plan în minte, nu mai aşteptà acum decât vremea potrivită.

Veni şi vremea potrivită. Într'o seară când ploua cu găleata şi era un întuneric de să-ţi fi dat unul o palmă, nu ştiai din ce parte ţi-a dat-o; şi pentru planul feciorului vremea asta era minunată. Intră în odaia lui tată-său şi-i zice:

— „Tată, hai degrabă, că moare moşu' dascalu' şi te chiamă să-ţi spună ceva cu limbă de moarte . . .

— „Aşa, mai băete, da cum să poate pe aşa vreme să iasă cineva din casă şi tocmai unde să mă duc, în capu satului; că acolo şedea moş dascălul."

— „Nu se poate, tată, trebue să mergi, că-i păcat mare. Cine ştie ce vrea să-ţi spue: dacă te chiamă trebue se mergi numai de cât să-l apuci în viaţă.

Se mai codi ce se mai codi bătrânul, şi în cele din urmă văzând că feciorul o ţine una şi bună, se hotări să se ducă.

— „Da, m'aş duce, măi băete. Dar uite afară-i mânia lui Dumnezeu şi întuneric de ţi-i groază . . .

— „Lasă, tată, că dacă ploua, vom lua o umbrelă, iar dacă-i întuneric, luăm un felinar . . ."

Cu vai nevoe, bătrânul porni, şi cu dânsul şi feciorul cu felinarul în mână. Da băetul, cum facea, cum dregea, rămânea tot în urmă cu lumina, în cât bietul bătrân, ba cădea într'o *ştiolnă,* (baltă) ba cădea într'o hârtoapă, ba călca printr'o băltoacă, vai de capul lui ce mai păţia, până când zise băiatului:

— „Da, treci cu lumina înainte, dragul tatei, că mi-oi rupe gâtul pacătele mele, ori mi-oi scrânti vre-un picior, săracul de mine." Feciorul atâta aştepfa.

— „Hai, tată, acasă, că nu te chiamă nimeni. Ci eu ţi-am făcut să cunoşti cum are să fie cu pomana ce ţi-om da-o noi. Ce fo'os că în urmă vei avea dat de pomană, dacă nu vei avea înainte. Căci dacă lumina felinarului din urmă nu-ţi foloseşte, de asemenea şi pomana din urmă nu-ţi va folosi. Deci trebue să-ţi dai şi înainte de moarte de pomană. Dacă vrei să-ţi fie drumul „luminat pe deplin pe cea lume." Bătrânul de atunci şi până la moartea lui, fu unul dintre cei mai darnici şi mai milostivi de prin părţile acelea, în cât se minunau văduvele şi orfanii de schimbarea bătrânului, care, după cum vedeţi, înţelesese pilda feciorului.

Petru Gh. Savin

Strămoşii noştri

Naşterea poporului Român

Această credinţă îi făcea îndrăzneţi şi războinici. Cărţile vechi greceşti sau romane vorbesc cu laudă despre vitejia neînfricată a strămoşilor noştri Daci, despre care se vorbea în toată lumea veche, cum se vorbeşte astăzi despre voinicia dârză a soldatului român.

Iubeau libertatea, de care erau foarte mândri şi pe care şi-o apărau cu cea mai mare înverşunare. Mulţi dintre ei ne dau adevărate pilde de simţăminte frumoase de iubire de ţară şi de neatârnare faţă de străini. Când puterea armată şi meşteşugul războinic al altor neamuri izbutea să-i înfrângă, căpeteniile Dacilor şi Tracilor se omorau mai de grabă, decât să fie supuşi stăpânirii străine.

Dragostea de pământ şi de libertate sunt cele mai vrednice însuşiri pe care le-am moştenit noi dela dânşii, alături de acea vitejie bărbătească a noastră, care a înspăimântat în totdeauna pe vrăjmaşi şi ne-a adus ca răsplată România Mare de astăzi.

In războaie Dacii se foloseau de tot felul de arme cunoscute pe atunci. Aveau arcuri cu săgeţi, săbii lungi şi săbii scurte cu două tăişuri, suliţe cu vârful ascuţit, cu care împungeau vârtos în rândurile duşmanilor, şi prăştii de aruncat pietre sau plumbi. Ţăranii daci ştiau pe lângă acestea să mânuiască cu dibăcie securea şi măciuca, aşa ca şi urmaşii lor de mai târziu din rândurile oastei lui Ştefan cel Mare al Moldovei sau a lui Mihai Viteazul.

Luptau cu îndemânare pe jos, ca infanterie, dar cei din câmpia de lângă Dunăre, numiţi şi Geţi, erau vestiţi călăreţi.

Meşteşugul lor de luptă a rămas moştenire românilor până târziu în vremile grele de bătălii cu turcii, cu ungurii cu polonii. Când se apropiau duşmanii, războinicii daci nimiceau câmpiile cu grâne, dădeau foc păşunilor, iar femeile cu copiii şi bătrânii, cu turmele, fugeau să se adăpostească în ascunzătorile munţilor sau în desişul pădurilor. Aici stăteau la pândă şi crunţii ostaşi ai regelui Dacilor. Vrăjmaşii nu întâlneau în calea lor nici hrană pentru ei şi pentru cai, nici drumuri umblate şi nu întâmpinau nici urmă de soldaţi daci.

G. G. Mateescu.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Laptele

Cea dintâiu hrană a omului după ce se naşte este *laptele;* cu el să hrăneşte şi creşte copilul, căci el cuprinde substanţe de nutrire, de căldură, precum şi sărurile trebuincioase corpului. Muşchii (carnea) să desvoltă din *cazeina* din lapte, căldura corpului din *untul* şi *zahărul* (lactoza) lui şi tăria oaselor din *sărurile* cuprinse în lapte. Cu toate acestea, dela o vrâstă oarecare, atât la om cât şi la animale, laptele numai îndestuleşte organismul şi trebueşte un alt regim compus din substanţe mai bogate în elemente de nutrire şi de încălzire, amestecate în multe împrejurări cu lapte pentru a forma un aliment, o hrană mai completă, mai bogată şi mai puternică. Sunt însă unele împrejurări de boală în care omul este ţinut să se hrănească numai cu lapte după cum vom vedea mai la vale.

Laptele este un lichid opac, alb, alb-gălbui sau alb-albăstrui, mai gros şi mai greu decât apa, cu care de altfel se amestecă foarte uşor, cu gust dulce şi zaharat. Laptele este dat de sânurile sau glandele mamare (ţâţele) ale femeei.

Intru cât priveşte *compoziţia* laptelui, să poate zice că el este un *aliment complet,* întocmai ca şi *oul,* cuprinzând toate materiile trebuincioase pentru întreţinerea vieţii, adecă materii azotate: *cazeina* şi *albumina*; o materie grasă *untul* şi o materie dulce *lactoza* (zahărul de lapte). Aceste materii împreună cu apa şi diferite săruri, variază în proporţie după proveniența laptelui: femee, capră, măgăriţă, iapă, vacă, oaie.

Laptele de *femeie* este mai bogat în albumină şi zahăr şi mai sărac în grăsime. Cam tot aşa este şi laptele de *măgăriţă.* Laptele de *iapă* are mai mult zahăr, din care pricină fermentează mai cu înlesnire şi dă o beutură acrişoară şi alcoolică, cunoscută sub numele de *cumis,* aşa de folositor şi de bun în boalele de stomac, în ftică şi în toate boalele în cari omul slăbeşte mult. Laptele de *vacă* este bogat în *cazeină,* în unt şi săruri, dar sărac în zahăr. Laptele de *capră* şi de *oaie* este mai gros şi mai gălbui decât cel de vacă.

Abondenţa şi calitatea laptelui variază după hrană şi după alte împrejurări. Astfel o femee care să hrăneşte bine are lapte mai bun şi mai bogat în cazeină şi unt, pe câtă vreme nu regim vegetarian are efect contrar. O vacă hrănită cu nutreţ uscat sau verde are lapte mai bun decât dacă să hrăneşte cu turte de seminţe uleioase, cu resturi din distilerii, dela fabricii de zahăr, de bere, şi laptele este mai bun dela o vacă care trăieşte la ţară, păşunează sau paşte în aer liber. De altfel chiar laptele dela aceeaşi vacă variază după cum este mult la început ori la sfârşit, sau după cum este mulsseara, când este mai gros, ori dimineaţa, când este mai subţire.

Colorea albă a laptelui se datoreşte unor *g'obuleţe* sferice, cari să văd numai cu microscopul şi sunt compuse din materii grase. Numărul acestor globule să măreşte printr'o hrană abondentă şi prin odihnă. Dacă lăsăm laptele în voia lui, el să desparte mai întâiu în două părţi, dintre cari una deasupra care este *smântâna*; apoi mai târziu laptele să coagulează, adecă să *închiagă* (face *chiag*), despărţindu-să în trei părţi: una deasupra albă, apoasă, moale, cu un gust plăcut, care este *smântâna,* partea grosă a laptelui din care să face *untul;* a doua sau partea mijlocie, care este ceva mai albă, fără gust, care cuprinde partea azotată a laptelui, numită *cazeină* (caş, brânza albă); a treia care este partea apoasă, galbenă verzue, transparentă, cu gust acrişor, care este *serul* sau *zărul* laptelui şi se compune din apă, din zahăr (lactoză), din materii albuminoide, din acid lactic şi din săruri (fosfate de calce, de magneziu, de fier şi de sodă, clorure de potasiu şi de sodiu, carbonat de sodă).

Falşificaţiunile laptelui în oraşe sunt de multe feluri, cele mai adesseori ele constă *în luarea smântânei, adăugirea de apă* şi *îngroşarea cu făină.* Punerea apei în lapte se poate cunoşte prin ajutorul unui grad de lapte numit: *lacto-densimetru* sau cu un alt aparat şi mai bun: *termo-lactometru.* Luarea smântânii sau *smântânirea* laptelui să dovedeşte prin aparatul zis *cremometru.* Luarea smântânei şi punerea de apă sunt falşificări cari trebuie oprite cu orice preţ, căci ele lipsesc laptele de o parte din substanţele lui hrănitoare. Punerea de apă, mai ales când apa nu este curată, este foarte primejdioasă, căci poate da naştere la urdinare, febră tifoidă (lingoare) şi altele. *Ingroşarea* laptelui cu *scrobeală* (năspreală, amidon) se face cu scopul de a ascunde punerea de apă care dublează laptele. Această îngroşare se poate cu uşurinţă constata turnând în lapte o picătură de tinctură de iod care întâlnindu-se cu scrobeala văpseşte laptele în albastru.

Să vedem acum cari sunt *stricăciunile laptelui. Microbii* să înmulţesc în lapte foarte repede, căci le place şi lor. Dovadă despre aceasta este că la 2 ceasuri după mulgere se găsesc în un centimetru cub 9 mii de microbi, iar după 10 ceasuri 100 de mii şi după 26 ceasuri 5 milioane! Microbii cari se găsesc în lapte sunt de mai multe feluri, şi anume; microbi *cromogeni,* cari văpsesc laptele în albastru, galben, roşu, şi cari cad din aer în lapte, unde se înmulţesc; microbi *zimogeni,* căci dau naştere la diferite alteraţiuni, fermentaţiuni: *lactică, butirică* şi *alcoolică.*

Laptele, după câtva timp dela mulgere să corăsteşte şi aceasta din pricină că a căzut în el din aer un microb, numit *bacillus lacticus,* care înmulţindu-să descompune zahărul din lapte şi dă acid lactic, iar acidul lactic închiagă cazeina laptelui. In acest mod laptele să corăsteşte, adecă să împarte în două: în chiag şi în zahăr, şi această corăstire să chiamă *fermentaţiune lactică* şi ea să face mai repede în timpul verii, deoarece căldura ajută înmulţirea microbilor zimogeni. Fierbând laptele se împedecă pentru câtva timp această fermentaţiune, fiindcă prin fierbere să omoară microbii.

Dr. Vasile Blanu.

Medicina veterinară

— Despre abcese —

Abcesele sau pungile cu puroi sunt de două feluri, calde şi reci, după cum se desvoltă, cu căldură sau fără. Abcesele reci sunt carecteristicul unor maladii grave şi ne vom ocupa de ele altă dată. Abcesele calde sunt cele care se desvoltă cu trei semne (simptome) principale: Durere, umflătură şi căldură. Abcesele se pot desvolta în orice parte a corpului atât în afară cât şi înăuntru corpului, cele ce se desvoltă înăuntru corpului, sunt foarte grave şi se manifestă prin tristeţe, temperatură ridicată şi lipsă de mâncare, este greu de cunoscut pe din afară, unde anume se desvoltă un abces în interiorul corpului şi atunci nu poate să facă nimica, decât numai chemând Medicul Veterinar. Abcesele exterioare se pot desvolta pe orice parte a corpului şi sunt produse în cea mai mare parte a cazurilor prin corpi străini de organizm, care caută să intre în corpul animalului, sau pe care corpul ca tă să-l dea afară, ca fiind vă ământor organizmului, astfel de pe cum sunt abcesele ce se form ază în cazuri de buba mânzului.

Loviturile care se dau animalelor de asemenea pot produce abcese.

Un abces se manifestă astfel Locul unde are să se desvolte abcesul se umflă, se roşeşte, este cald, adică mai cald de cât restul corpului şi se simte căldură cu dosul mânei, iar afară de acestea, locul unflat şi cald este foarte dureros. La început umflătura este mare şi nu se poate cunoaşte bine, locul unde are să se facă abcesul şi atuncea se zice că nu este copt, iar mai apoi, în câteva zile se arată locul unde s'a strâns puroiul (coptură, materialul) şi atuncea se vede un punct unflat, care este tare peste tot şi numai la mijloc are un punct mai moale, acesta este abcesul copt şi este gata să fie deschis. Deschiderea sau spargerea abcesului să face cu un briceag, vârf de cuţit, sau o sulă, care să bagă în mijlocul abcesului în punctul unde este mai moale. Înainte de a deschide abcesul este bine de a-l spăla pe din afară cu apă caldă şi cu săpun, iar instrumentul cu care ne servim, ca să-l deschidem, să fie trecut prin flăcară de foc, dela spirt, sau în în lipsă, şters bine cu spirt, sau Tintură de Jod. Sunt cazuri unde abcesul nu coace aşa de uşor şi atuncea este bine să-i ajutăm să coacă mai repede, în care caz ungem partea unflată cu ceva gras, ori ce ar fi, unt de lemn, untură, sau şi mai bine, cu unt alb nesărat, iar apoi se pune de asupra diferite cataplazme calde, cum ar fi mămăligută de mălai, sau de in, sau ceapă coaptă în cenuşe şi întinsă pe o cârpă curată, aceste cataplazme se aplică aşă calde, astfel cât poate să sufere mâna omului, iar când să răceşte se schimbă şi se urmează aşa 1—2 zile, când neapărat abcesul coace. Odată deschis abcesul, după cum am arătat mai sus, se stoarce bine, pentru ca să se scoată toată materia (puroiul) din lăuntru şi dacă are la îndemnă se spală cu o pară de cauciuc sau cu tubul de irigator, cu apă căldicică, în care se topeşte o linguţă de acid Boric, sau se pune o linguriţă de Tinctură Iod, sau creolină, pentru un Kgr. de apă caldă, la început se spală de 2 ori pe zi, iar peste trei zile odată pe zi. Totdeauna înainte de spălare pe dinăuntru se recomandă să se spele pe din afară cu apă caldă şi săpun pentru a se feri de murdărie, abcesul deschis trebue acoperit cu o cârpă curată şi legată cu o făşie de pânză pe deasupra dacă este posibil, iar dacă nu este posibil să se facă legătură, atuncea se bagă în abces după ce s'a spălat pe din afară, o bucată de cârpă sau tifon înmuiată şi stoarsă în doctoria cu care am spălat pe dinăuntru.

Când un abces întârziază cu vindecarea, atunci trebue ştiut că este o altă cauză, care întârzie vindecarea şi trebue chemat omul de meserie.

Deci îngrijiţi cu curăţenie abcesele ce fac vitele voastre, iar de nu se vindecă, repede chemaţi Medicul Veterinar.

Veterinar-Colonel
Oprescu M.

Oftica sau Tuberculoza

IV

Am arătat în numerile trecute a „Culturei Poporului" ce este tuberculoza, care sunt semnele după care se poate cunoaşte, care sunt mijloacele pe care le poate întrebuinţa ori şi cine indiferent de starea lui culturală sau materială, pentru a se apăra de această cumplită boala, şi în fine în ultimul număr am arătat ce trebuie de făcut în cazul când întâmplarea sau mai bine zis nenorocirea obligă pe cineva să trăiască în aceiaşi casă sau în apropierea unui oftico.

In organismul unui om tuberculos are loc o adevărată luptă între acest organism şi microbii (sămânţa) boalei. Dacă din această luptă iese învingător organismul, manifestarea acestei victorii este însănătoşirea. Dacă din contră victoria e de partea microbilor atuncea manifestarea acestei înfrângeri a organismului este moartea.

Aşa fiind, e la mintea omului că pentru ca organismul să învingă se cer două lucruri. In primul loc să măreşti puterea de rezistenţă şi armele de luptă şi în al doilea rând să micşorezi numărul şi puterea de rezistenţă a microbilor. Toate acestea le face ştiinţa medicinei şi higiena.

Pentru a mări puterea de rezistenţă a organismului atins de oftică se cere pe lângă cea mai perfectă higienă şi următoarele: In cazuri de tuberculoză se cere ca absolut necesar ca bolnavul să fie cum se spune în ştiinţă, supraalimentat adică să mănânce mai mult decât îi trebuie să mănânce în silă chiar dar şi după ce a fost hrănit. Se mai cere apoi ca bolnavul să fie cât mai mult ferit de oboseli fizice sau intelectuale, să trăiască tot deauna în curăţenie şi la aer curat, să înlăture cu desăvârşire abuzurile (tutunul, alcool, etc). Să doarmă cât mai mult, să facă mici exerciţii gimnastice în aer curat, să se ferească de răceli sau de alte boli (morburi) să evite supărările prea mari.

Toate acestea au de scop să mărească puterea de rezistenţă a organismului pentru ca din lupta cu microbii tuberculosei acest organism să iasă învingător. Pe lângă acestea ştiinţa medicinei şi a higienei mai recomandă o serie de alte măsuri Aceste măsuri sunt următoarele: băi de soare adică bolnavul să stee cât mai mult posibil în bătaia razelor de soare care are un efect microbicid (ucide microbii) asupra tuberculosei; bolnavul să fie transportat în regiuni muntoase de recomandat regiunile muntoase acoperite cu păduri de brad înprejurul cărora aerul cuprinde o cantitate considerabilă de ozonă, un fel de gaz care prin respiraţie intră în plămâni şi de aci în sânge dând astfel organismului un el mijloc care îi foloseşte foarte mult pentru a-şi mări puterea de rezistenţă. Pe de altă parte acest gaz-ozonă nu convine de loc microbilor de oftică şi dacă nu-i ucide, cel puţin le micşorează virulenţa îi slăbeşte. Ştiinţa mai recomandă apoi aşa zisa *cură de înălţime* adică bolnavul să petreacă 4 sau 6 luni pe an pe munte la o înălţime cam de 1200 metri unde pe lângă efectul binefăcător al gazului de care am vorbit mai sus — ozonă — mai e şi faptul că la această înălţime, aerul cuprinde mai puţin oxigen, densitatea lui e mai micşorată şi prin urmare germenii tuberculozei mult mai puţini dacă nu inexistenţi. Efectele unei asemenea cure de altitudine sunt următoarele: globulele roşii din sânge se înmulţeşte respiraţia se accelerează se iuţeşte, şi se uşurează, circulaţia sângelui deasemenea se accelerează, amoptiziile adică vărsările de sânge, care slăbeşe foarte mult organismul, devin foarte rari sau dispar complect, pofta de mâncare creşte foarte simţitor iar digestia alimentelor se face mult mai uşor şi mai complect.

Acestea toate, iarăşi, nu fac altceva decât să întărească puterea de rezistenţă a organismului.

Se mai recomandă apoi tot pentru a se obţine acelaş rezultat întărirea organismului pentru a eşi învingător din lupta cu microbii tuberculosei, aşa zisa *cură de mare.* Aerul de mare prin proprietăţile lui fizice chimice şi biologice prin faptul că temperatura lui e mult mai constantă de cât la şes şi chiar decât la munte, prin faptul că aerul de mare e mult mai curat (cel puţin de 100 de ori mai curat decât cel dela şes conţinând microorganisme) acesta are un efect foarte binefăcător asupra organismului. Aerul de mare prin aceste proprietăţi ale sale întruneşte elementele necesare pentru a repara forţele slăbite de boală, pentru a combate afecţiunile datorite unei slăbiri de constituţie, precum şi pentru a combate diastasele limfatice şi scrofuloase. Pe lângă toate acestea aerul de mare are asupra organismului aceleaşi bune efecte ca şi cel de munte etc.

Medicina mai recomandă o serie de mijloace de combatere şi de vindecare a tuberculosei, mijloace pur ştiinţifice care însă pretinde ca bolnavul să fie incontinuu sub supravegherea medicului, în spital sau în sanatoriu căci ele cer mai multă precizie şi mai multă regularitate.

De aceia sfătuim pe cititorii noştrii ţărani şi muncitori că atuncia când vor şti că cineva din familia lor a fost atins adică s'a îmbolnăvit de oftică să anunţe imediat medicul şi, dacă acesta o recomandă, bolnavul să fie imediat transportat la spital.

Cea mai mică neglijenţă, întârziere în tratamentul tuberculozei, agravează boala şi poate aduce după sine tragicul sfârşit — moarte.

Pales.

Cronica săptămânei

De peste hotare

Urmând planului ce l-am hotărât în povestirea faptelor se s'au întâmplat peste graniţi în ultima săptămână, să facem înconjurul hotarelor noastre căutând să cercetăm pe vecini. Căci, faptele şi plănuirile statelor vecine ne interesează, în deosebire de acolo venind pacea sau războiul iar nu din ţările îndepărtate pe cari abia le cunoaştem.

Rusia este azi cea mai ameninţătoare ţară pentru noi ca şi pentru întreaga Europă. Intâmplările ultimei săptămâni au dovedit că planurile de-a purta un nou războiu cu Polonia n'au încetat încă. Trotzki, care se anunţase că a demisionat din postul de comisar al poporului, conduce această mişcare războinică, ce, crede el, că va putea scăpa sovietele de foamete prin prada ce se va lua. Noi, având un tratat de alianţă cu Polonia, avem toate motivele să ne îngrijim de pregătirile războinice ce se fac. In special schimbarea guvernului polonez şi venirea unui guvern nou ce pare hotărât să răspundă cu putere provocărilor bolşevice, — nu anunţă nimic bun.

* * *

Veştile ce vin din Cehoslovacia arată că această ţară atât de harnică a fost silită să se pregătească de războiu în urma frigurilor neliniştitoare ce bântue din nou în Ungaria care nu s'a săturat de sânge, după un războiu atât de îndelungat, a cărui vină o poartă împreună cu Germania.

In adevăr, dupăce Ungaria a atras în cursă armatele austriace venite să ocupe provinciile de vest ce fuseseră acordate prin tratatul de pace, o desbinare s'a produs între tovarăşi: Frederich, fost ministru maghiar, împreună cu Pronay un aventurier, au format în aceste provincii ocupate prin înşelăciune, un guvern monarhist ce tinde la grabnica reîntoarcere a lui Carol de Habsburg. Horty a trimes trupele regulate maghiare contra lor declarându-i trădători de patrie. Şi altă vărsare de sânge a început azi, între „fraţi", dacă un ungur poate fi vreodată frate cu cineva...

Cum am spus Cehoslovacia în faţa pericolului reîntronărei Habsburgilor se pregăteşte de războiu şi Jugoslavia îi urmează.

* * *

Peste Dunăre e pace. Bulgaria îşi îndeplineşte condiţiunile tratatului de pace fără a da deodată motiv de îngrijorare. Cât despre Jugoslavia, rău ne pare să arătăm că persecuţiunile contra românilor continuă atât în Macedonia cât şi în Bănat. Este o împilare zilnică şi pătimaşă, o ură duşmănoasă pe care n'am cunoscut-o niciodată în istorie din partea acestui popor.

Câte lucruri frumoase n'au de făcut sârbii în ţara lor, mărită de două-ori prin războiu! Şi totuşi le lasă în părăsire pentru plăcerea de-a nemulţumi câteva sute de mii de români cari nu sunt un pericol pentru statul jugoslav. Pentru aceste împilări cari se urmează şi contra albanezilor, contra muntenegrenilor şi croaţilor, regatul jugoslav este tulburat de veşnice revolte, de bolşevism şi anarhism. Astfel ţara aceasta nu poate progresa şi vina o au numai conducătorii ce voesc să hrănească poporul cu ură în loc să-i dea un ideal.

* * *

Trecând la ţările mai îndepărtate de hotarele noastre trebue să arătăm că în Germania s'a deschis lupta între republicani ce formează guvernul central dela Berlin şi între monarhiştii reacţionari, junkerii de eri, cari folosindu-se că au majoritate în parlamentul Bavariei, au pus stăpânirea pe această provincie a republicei germane, voind ca ei să dicteze. Pentru aceasta de aici s'au pus la cale asasinatele contra democraţilor, ultimul contra lui Erzberger, de aici se scot banii şi armele pentru revolte.

Guvernul republican dela Berlin a deschis lupta contra cuibului acestuia de bandiţi ce voesc să readucă pe Kaiser la tron cum Frederich voeşte să-l aducă pe Carol în Ungaria. Lupta va fi aprigă, monarhiştii ameninţând chiar cu noi asasinate. Să sperăm însă că, spre binele poporului german, democraţii republicani vor învinge, continuându-se astfel politica de pace şi executare a tratatului, ce-ar fi foarte primejduită prin revenirea junkerilor la putere.

* * *

In Austria lipsa se resimte cu aceiaşi putere. Poporul, bogat altădată pe imensele bogăţii şi munca naţiunilor conlocuitoare nu şi-a putut încă găsi o bază de desvoltare singur şi izolat de mare cum a rămas azi. De curând greva generală din Viena şi acea a căilor ferate din întreaga ţară a înrăutăţit încă situaţia. Oraşele nu s'au putut aproviziona pe iarnă, populaţia suferă şi banul austriac este atât de puţin preţuit încât 15 coroane se dau azi pentru un leu românesc.

* * *

Acum câteva cuvinte asupra celor petrecute în alte continente în această ultimă săptămână.

In Asia-Mică armata grecească a fost biruită de turcii naţionalişti a lui Kemal Paşa în momentul când se găsea abia la 30 klm. de Angora, capitala guvernului revoluţionar turcesc. Armata grecească a trebuit să se retragă şi va fi silită să străbată câteva sute de kilometri pe drumuri rele de munte în plină toamnă. Nu se poate prevedea încă dacă turcii, cari sunt şi ei foarte slăbiţi vor putea s'o urmărească. In orice caz însă pierderile grecilor sunt foarte mari în oameni şi bani.

La Atena fierberea este mare. Poporul sătul de războiu cere sfârşitul măcelului. Vina este dată pe conducătorii politici cari conducându-se după ambiţiunile şi interesele lor au refuzat să facă o pace bună în momentul când au fost victorioşi. Au umblat să ocupe Angora şi Constantinopolul. Azi sunt siliţi să se retragă. Ce se va întâmpla mâine, vom vedea.

CETIŢI
şi RĂSPÂNDIŢI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA POPORULUI
CE TRĂEŞTE PRIN
VOI ŞI PENTRU VOI!
ZIARUL VOSTRU
NU PRIMEŞTE SUBVENŢII
DELA NIMENI — DECI ABONAŢI-VĂ CÂT DE MULT

Basarabia

Un soare strălucitor, soarele binefăcător al Europei de miazăzi, pământ rodnic, îmbibat de vlagă, dealuri verzi acoperite cu păduri, codri tăcuţi şi dumbrăvi ademenitoare coaste îmbelşugate de vii şi livezi, izvoare şi râuri care şerpuesc vesele spre câmpiile mănoase unde pasc cirezi de vite, herghelii de cai şi turme de oi: Basarabia. Spre miază noapte ţinuturi muntoase, brăzdate de ape dulci acoperite cu roduri bogate îmbrăcate în podoabe dragi de păduri, spre miază-zi câmpii cât vezi cu ochii...

Pe la Orhei pe la Hotin rămâi fermecat de frumuseţile peisagiului; nici împrejurimile Rinului par'că nu sunt mai pitoreşti ca ţinutul dela Soroca de pe Nistru. Maluri înalte sfârticate ici gemând sub povara pădurilor seculare, colo arătându-şi pieptturile goale stâncoase. Mai încolo codrii mari înfiorează cu maiestatea lor tăcută spintecaţi de văi înguste, piezişe, pietroase în care se sbuciumă păraele şi râuleţele ce se grăbesc sgomotoase spre Nistru.

Insfârşit bătrânul Nistru însuşi cu apelei vajnice mâncându-şi albia printre stânci şi dealuri domolindu-se pe urmă încetul cu încetul şi alunecând falnic în Marea Neagră cea posomorâtă şi furioasă... Şi peste toate cerul albastru senin văzduhul săturat de parfumul florilor şi al fâneţelor... Şi sus, sus de tot, ca nişte apărători provindenţiali vulturii Basarabiei se leagănă lin fără să ciripească măcar din ochi s'au din aripi... Apoi cu cât cobori mai mult înspre mare cu atât priveliştea se deschide se netezeşte se întinde. Pela Chişinău rămân în urmă dealurile dumbrăvile, livezile, viile. Incepe Bugeagul... Cât vezi cu ochii un bărăgan nesfârşit. Nici o colină, nici un izvor, nici o pădure. Din când în când rar câte un cătun, cinci-şase căscioare. Par'că pretutindeni numai tristeţe pustietate stepă... Dar îndată ce coteşti spre răsărit sau apus monotonia deşertului începe să dispară. In curând îţi dai seama că te afli pe un platou despădurit. Şesul se curmă într'o râpă uriaşă, iar în fundul râpei se strecoară râurile: Cogâlnicul, Ialpuc, Saba, Cunduc. Linia ruşilor însă n'o desenează luciul apei, ci nişte panglici de trestie sau de papură verzi, vii ademenitoare. Pe alocuri râuleţele sunt stăvilite, se împotmolesc în lacuri în jurul cărora sunt aşezate satele ori coloniile. Păşuni nesfârşite însoţesc drumurile. Când se isprăvesc păşunile încep lanurile de bucate: grâul se înalţă ca un zid la dreapta şi la stânga cu spicele grele plecate spre pământ. Şi mai încolo vin fânaţele. Straturi de flori sălbatice sunt împrăştiate pe tot cuprinsul câmpiilor... Tăcerea adâncă stăpâneşte. Nici o suflare nu adie. Par'că toată firea dormitează moleşită. Bugeagul!

Basarabia: trup din trupul României. Azi, când zicem Basarabia, înţelegem toată făşia de pământ dintre Prut şi Nistru, dela graniţa Bucovinei până la Marea Neagră. Odinioară însă numai o parte a acestui teritoriu, amiazăzi pur şi simplu, împreună cu Moldova noastră de az.

Astfel trecutul Basarabiei e nedespărţit, din vremile cele mai vechi de istoria Românilor. Doar că pământul Basarabiei este poate şi mai mult frământat şi dospit cu sânge românesc. Fiind poarta de invazie a tuturor barbarilor care s'a scurs din întunericul Asiei spre bogăţiile civilizaţiei europene Basarabia a fost veşnic nevoită să îndure primele lovituri, să suporte ciocnirile vrăjmaşilor pe pământul ei, să sufere prădăciunile lor neîncetat. Schiţii sarmaţii, goţii, hunii, anţii, longobarzii, avarii, bulgarii, ungurii, pecinegii, cumanii, mongolii, au trecut şi poposit cu toţii prin câmpiile Basarabiei. Apoi, când în secolul al XII-lea după trecerea mongolilor, s'a sfârşit înfricoşătoarea imigraţiune a puhoiului aziatic şi când valea Dunării s'a curăţit de pustiirile nomazilor, s'a coborât din plaiurile Carpaţilor neamul românesc şi s'a aşezat pe pământurile unde-l sortise străbunul Traian.

Până la moartea lui Mircea cel Mare tot ţărmul Dunării, dela Severin până la Chilia, aparţinea Munteniei care după porecla domnilor ei, se numea şi „Basarabia".

Când însă, moldovenii sub Ştefan cel Mare, împinseră hotarul ţării româneşti tocmai la Milcov ţinutul dintre gura Nistrului şi Dunărei îşi păstra ca amintire, numele de „Basarabia".

Deşi populată de români partea de sud a actualei Basarabii a rămas vreme de aproape cinci veacuri expusă imigraţiunii tătarilor şi colonizărilor străinilor...

D. U.

INFORMAŢIUNI

Publicaţiune.

Regimentul 17 Vânători cu reşedinţa în garnizoana Zălau înfiinţând muzica militară pe ziua de 1 Octombrie 1921 ar avea nevoie de 7 gagişti doritorii ce voesc a ocupa aceste locuri vor înainte actele pe adresa de mai sus, împreună cu condiţiunile.

Comadanul Reg-tului 1 Vânători
Lt-Colonel Nicolescu.

America suspendă ajutoarele pentru Rusia. Confirmându-se ştirea despre jefuirea primului tren american care ducea ajutoare în Rusia guvernul american a ordonat suspendarea oricărui transport de ajutor.

Revoluţie naţională în Ukraina. Biroul de presă ukrainian află de la fugarii veniţi din Ukraina în Lemberg, că în Ukraina se pregătesc mari evenimente. Organizaţiunile naţionale ukrainiene prepară o mare răscoală generală contra Sovietelor. Ei spun că zilele acestea, au fost ucişi în Charkov 280 funcţionari bolşevici. In Algopol ţăranii s'au ridicat cu armele contra trupelor roşii şi după ce regimentul 47 bolşevic a trecut de partea lor, au nimicit brigada roşie. Pe Nipru se află batalioanele de răsculaţi cele mai bine aranjate, sub comanda ofiţerilor ukrainieni. Prima ţintă a răsculaţilor este ocuparea Odesei spre a-şi face aci o bază pentru viitoarele operaţiuni.

Cum se vinde porumbul. In Satu-Mare zilele acestea s'a vândut porumbul cu 26000 lei vagonul, iar grâul cu 25000 lei. Prin urmare porumbul a suferit în timp de o lună o urcare de 12000 lei la vagon, iar grâul 4000 lei la vagon.

Muncitoreşti. La Braşov s'a deschis congresul regional al organizaţiunilor muncitoreşti din judeţele Braşov, Ciuc, Făgăraş, Odorhei, şi Trei-Scaune în care se vor discuta situaţia muncitorilor din această regiune.

Legea plasărilor. Directoratul general al muncei din Cluj de comun acord cu ministerul muncii lucrează la întocmirea regulamentului de punere în aplicare a legei plasărilor.

Veniturile statului dela vămi. Veniturile din perioada Aprilie—August ale vămilor sunt cu 489 milioane mai mari ca cele din anul trecut. Taxele de import au fost 222 milioane, de export 389 iar 108 milioane comisionul de 25 procente. Anul trecut venit total era de 234 milioane lei.

Mica Antantă şi admiterea Ungariei în Soc. Naţiunilor. Intr'un interview acordat ziarului Pravo Lidu d. Beneş, ministrul de externe, cehoslovac, a declarat că aproape toate puterile şi statele micei Antante erau protivnice admiterei Ungariei în Societatea Naţiunilor, deoarece a probat în ultimul timp că e o ţară care nu respectă tratatele.

Universitare. Direcţiunea institutului de Istorie Naţională de pe lângă Universitatea din Cluj, roagă Direcţiunile şcoalelor de toate gradele din Regat, în deosebi a celor de dincoace de munţi, să binevoiască a-i trimite pentru Biblioteka acestui Institut câte un exemplar din anuarele publicate dela Unire încoace, pe adresa: Institutul de Istorie Română. — Universitate — Cluj.

Publicitatea Culturei Poporului

M. S. Regina a sosit în Capitală. Mâine va vizita târgul de mostre, Sâmbătă Constanța, apoi va pleca la Sinaia.

Parastasul de 7 ani dela moartea regelui Carol I va avea loc la 8 Octombrie sau 27. Sept. stil vechi.

Negocierile româno-ruse au început. Președin'ele delegației române, Filality și președintele delegației sovietice, Karachan, au avut o întrevedere la care au căzut de acord să înceapă negocierile. In ziua de 22, la ora 3 p. d., m. a avut loc prima ședință. Guvernul polon a pus la dispoziția conferinței româno-sovietice apartamentele vechiului castel regal.

Ridicarea sancțiunilor economice impuse Germaniei. Președintele Consiliului Ligei Națiunilor a înștiințat ambasadorul german că în conformitate cu hotărârea din 13 August sancțiunile economice vor fi ridicate la 30 Septembrie.

Pentru militari, primari, învățători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărți lucrate* încoluri de *Dl. General C. St. Amza*, și cari se găsesc de vânzare la Ad.-ția ziarului „Cultura Poporului“ numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărți nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român, Prin ele putem vedea cum s'au desfășurat luptele la Tisa și ocuparea B. Pestei; variațiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, și istoricul grafic al războiului. Toate hărțile sunt însoțite de date istorice.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția ziarului. 01

RECLAME, în publicațiuni, de orice fel se publică în ziarul „Cultura Poporului“ cu prețuri foarte reduse. 02

CAUT: 3 camere goale și bucătărie. Oferte la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — Sediul Central: BUCURESTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc.

cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI“

care cuprinde:
cântece poporale de iubire și despre fire
cântece de plugărie, păstorie și pescărie,
cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele, stările sufletești și îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ“ din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Școalei Române“ au apărut de asemeni și alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ș. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vârsat

Sectia de Bancă — Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga și Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele“ Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. S. CRAIOVEANU. Tiparit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj str. Univărsiatii No. 3 C. 1058

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTEI
APARE DUMINECA
Anul I, No. 24 — 1 leu — Opt pag — 10 Octom.

Oficiu de casă al Asociației Str. Sagunа Nr. 6 Sibiu

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Redacția: Str. Dorobanților 11 — SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Un greu păcat

Intr'o frumoasă dimineață de Iulie am întrat într'un mândru sat de pe valea Siretului. Plecasăm din Roman la 4 dimineața și după două ceasuri de drum ajunsesem la destinație. Țineam să mă întâlnesc cu preotul din acel sat, prieten vechi, cu care voiam să pun la cale o hoinăreală prin munții Neamțului. Lunca de pe malul Siretului, acoperită c'o ușoară broboadă de ceață răsună de gânguntul turturelelor care se ridicau în zbor grăbit, când clinchetul clopoțeilor se apropia de cuiburile lor.

De-abia se oprise trăsura în fața porței la casa gospodărească a preotului și un moșneag eși domol netezindu și pletele, și se apropie smerit de „learga“ cu care venisem.

--Acasă-i părintele, moșule?

— Acasă, da. Da-i vorbă că hodinește!

— Cum se poate? Eu știam că pe vremea asta părintele e la câmp.

— Apoi să vezi mata cum stă povestea, zise moșneagul clipind șiret. O fost aseară profesorul, notarul și doctorul și-au *bătut cărțile* până hât către ziuă.

* * *

Era al treilea sat, în scurta mea hoinăreală, în care aflasem că fruntașii satelor se ocupau cu „bătutul cărților“ în zilele de sărbătoare.

Și cu durere m'am gândit la acele nenorocite „distracții nevinovate“ de la orașe, care ruinează punga și sănătatea celor săraci cu duhul. Înțepenit pe scaune în jurul unei mese verzi, chiorându-se la cărțile pe care le „filează“ cu sete și tremur, plănuind cum ar face ca să jumulească cât mai curând pe „prietenii cu care joacă“ își aruncă și ultimul ban din pungă, nădajdund „ca se va întoarce cartea“. Aproape de ziuă, cu ochii roși, buhăiți, cu părul vâlvoiu, fără un franc de trasură, se înrorc abătuți pe la casele lor, *orășenii înteligenți care se distreaza în chip nevinovat.*

Bărbații care nu sunt în stare să cetească o revistă ori o carte de știință sau literatură, bieți funcționari care și-au mucigăit sufletul în birou în cafenea, femei cu sufletul sterp și inima uscată, care își uită de casă și de copii, se adun zilnic când într'o familie când în alta și se otrăvesc cu jocul de cărți. Că a doua zi dimineața n'au bani pentru coșniță e lucru cunoscut, dar seara fac din nou rost de bani pentru a continua distracția lor nebună.

* * *

Greu, cumplit de greu, este păcatul săvârsit de acei fruntași luminetori ai satelor, care răspândesc aceasta nebunie a jocului de cărți. Ei, tocmai ei, a trebuie să străjuiască fără sovăire puhoiul putreziciunei morale ce încearcă să pătrundă în satele ne cunoscătoare, ei, care trebue să cearnă cu multă grijă, relele unei civilizații prost înțelese și să aleagă numai partea cea mai bună, ei — dar din faricire cred că nu sunt mulți, — împart cu mână largă sămânța răului care va rodi groaznic în ogorul înțelenit de nepricepere, a satelor noastre neluminate.

Cine cunoaște păcătoșenia sufletească a jucătorului de cărți, cine cunoaște nesfârșitul izvor de rele care curg din acest cumplit păcat, cu drept cuvânt se îngrozește numai la gândul că această „distracție“ pătrunde la sate.

Voi, luminători ai neamului, gândiți-vă la greul păcat ce-l săvârșiți și la răspunderea morală ce o aveți.

Vladimir Nicoară

Lupoaica

Ca simbol al latinității noastre, ca semn de nețărmurită dragoste, mama Roma cea bătrână și a trimis feciorii, studențimea italiană să ne aducă'n dar lupoica ce-a lăptat pe Romulus și Remus. In fața trufașului voevod Matei Corvin, statuia a fost așezată cu mare cinste în sunetele muzicei și a uralelor fraților d'un sânge, cătând parcă s'arate renegatului dominitor, obârșia neamului de care s'a lăpădat, spre a căpăta onoruri și câștiguri în armia vrărmașe nouă.

Și capul lupoaicei turnat în bronz, e întors dela el disprețuindu-l parcă, dovedind tutulor acelora ce i-au urmat plida că nici veșnicia nu le va iertă uitarea de neam și trufia.

Steaguile infipte pe statuia voevodului maghiarizat, legânate în bătaia Vântului, sficuiau obrajii aceluia ce-a fost Matel Corvin, în vreme ce prin fața darului frățesc, treceau în ștraie de sărbătoare românii și romăncele din satele vecine, școlile cu dascălii lor în frunte, armata română, cari a înfăptuit România de azi.

Ce clipe mari și neuitate! ce clipe bine cuvântate de atot puternicul D-zeu! De apururi veți române ne sterse în sufletul nostru, trăind, ca și nemuritoarea lupoaică legendară.

Darul vostru frați italieni, n' a fost un simplu dar, prin el ați dovedit lumei întregi, că pământul câștigat cu atâtea jertfe de frații vostrii românii, pământul unde azi ați așezat statuia, o fi pentru totdeauna al ei iar privirea lupoaicei niciodată nu are să privească în urmă, ci tot mai departe cătând parcă să se întâlnească cu privirea surorei ei dela Roma și să-i spună:

M'am învăluit tricolorul italian, azi mă voi adăpoști de uneltirile dușmane sub faldul tricolorului românesc, sub pavăza vitejilor soldați, frații vostri și strănepoții acelora ce-au svârlit săgata în spatele voevodului, ce și-a uitat obârsia.

Am plecat de la Roma, dar nu mai mă'ntorc, rămân!

A. Stătescu,

Țara Bacșișului

Poveste adevărată.

Intr'o țară odată, se povestește că oamenii ne mai putând suferi asupririle și fără de legile zăpciilor s'au sfătuit ei între ei și au chibzuit să trimită jalbă către mai marele județului lor, și să se plângă acestuia de toate câte le pătimesc. Și așa au și făcut. Ispravnicul județului, care se nimerise a fi un om cinstit și cu frica lui Dzeu, a căutat de îndată să se încredințeze dacă sunt adevărate cele jăluite de obșteni săi.

Nu e vorbă, ajunsese și pe la urechile lui despre neomeniile slujbașilor săi dar nu-și închipuia că pot să fie atât de chinuitoare după cum reeșeà din umilele lor jălbi. Și-a chemat atunci pe toți zapcii de sub puterea lui și le-a zis așa:

— „Țara asta se află la mare strâmtoare. Ocârmuirea mi-a trimes poruncă să vă scad jumătate din leafa voastră, căci mari sunt nevoile țării și anevoe de împlinit. Ca oameni iubitori de țară, se cuvine să făceți jertfa asta și-bun e Dzeu — vor trece vremurile acestea de grea cumpănă și vă veți bucura iarăși de răsplata întreagă a muncei voastre. Plecați dar înnapoi și faceți-vă toată datoria“. Zapcii ascultară plecați vorbele energice ale marelui lor dar își furișau câte-o privire plină de înțeles, prin care se îndemnau unul pe altul să-și ia curajul și să spună ispravnicului că li se cere să facă sarificiu peste puterile lor.

Dar la toți parcă li se pusese un nod în gât și nu îndrăznea nimeni să vorbească.

Unul mai bătrân își luă inima în dinți și spuse verde ispravnicuiui.

— „Ne așteptam, stăpâne, când am primit porunca voastră, să auzim vestea că s'a îndurat ocârmuirea și de nevoile noastre, și ne-ar fi mărit sâmbria, căci nu mai putem ține gospodaria cu cei câți-va galbeni cu cari suntem plătiți. Și când colo ne rupe și din puținul ce avem. Vremurile se îngreuiază din ce în ce, nevoile se măresc, dar stăpânirea ce vrea să știe!“

Toți dădură semne de aprobare și se ușurară parcă, la auzul cuvintelor tovarașului lor.

Dar ispravnicul nu pierdu vremea și le zise tare și răspicat:

— „Cine vrea să rămâie, e bun rămas; cine nu, poate să plece. Găsim noi destui, cari să vă ia locul!“

— „De stăpâne,— zise zapciul văzând că nu e scăpare — noi n'am învățat altă meserie decât asta și nu putem face alt fel decât cum e vrerea stăpânirei. Rămânem și așa, căci n'avem ce face.“

Și au plecat zapcii la casele lor.

A trecut de atunci multă vreme, când iată că trimișii ispravnicului vestesc pe zapcii că sunt chemați de îndată la ordine.

Și le a vorbit iarași ispravnicul.

— „Stăpânirea a poruncit să vă spui că nu poate să vă mai plătească leafă. In țară e secetă mare și sărăcie lucie. Dăjdiile nu se mai împlinesc, nevoile se înmulțesc și ce-a ce se mai strânge abia s'ajunge pentru oștire și mai marii țării, căci cine știe ce poate aduce ziua de mâine.“

Zapcii rămaseră plecați și nu ziseră nici unul nimic.

Și iarăși după un timp mai îndelungat îi cheamă și le spune:

— „Veste rea. Foametea și molimele din țară au pus pe gânduri pe mai marii noștrii, și Vistiernicul a dat poruncă să plătească toți zapcii a dajdie pentru că ocupă această slujbă. Deci de azi înainte veți plăti către împlinitorii de biruri dajdă pentru slujba ce-aveți.“

La auzul acestora, zapcii se îngălbeniră.

— „Din rău în mai rău mergem nenorociții de noi, stăpâne! In loc să ne mai bucurăm și noi tot mai rău ne

Cuvântul nostru

afundăm în nevoi. Acum după ce stăpânirea ne-a luat toată leafa, ne împune şi la biruri! Grele vremuri am ajuns! O să rămânem şi aşa, căci n'avem ce face."

. . . Atunci a văzut ispravnicul cu cine are de-a face.

Cu sufletul plin de revoltă văzând cu câtă îndărătnicie asupresc pe bieţii oameni, îi dete pe uşă afară pentru tot deauna.

— — — — — — — —

Povestea asta s'a întâmplat în alte vremuri şi ţara, se înţelege că nu paote fi România.

Al. S. Soare

Pocăiţii

Să vedem acum, cari sunt învăţăturile pocăiţilor şi pentruce sunt mincinoase.

Chiar numele, pe cari şi-l dau, e o necuviinţă. Ei îşi zic *sfinţi, credincioşi, nepăcătoşi, iubiţi lui D-zeu* şi alte atribute de felul acesta, fără să se gândească la cuvintele lui Christos, că toţi ceice să înalţă, coborî-se-vor. De fapt, ei sunt asemenea Fariseului din evanghelie, care intrând în templu se rugă lăudându-se, că nu fură, nu înşală, posteşte ş. a. Dar pentru acea tot vameşul cel păcătos a aflat milă înaintea lui D-zeu.

Toţi, cari au avut de altminteri face cu pocăiţii, ştiu, că aceştia socotesc oameni deplini numai pe cei de credinţa lor. Pe cei nepriceputi îiamefesc cu cunoaşterea Sfintei Scripturi. Lucrul e uşor, pentrucă de fapt la Românii noştri citirea Sfintei Scripturi e neobişnuită, iar de lucrul acesta se folosesc pocăiţii, pentruca să citeze din Biblie numai aceea ce le convine, tăcând despre părţile ei, cari nu le dau dreptate. De altminteri orice creştiu cu puţină judecată poate să-şi dea seamă de mândria lor necreştinească, căci dacă am admite, că creştini adevăraţi sunt numai pocăiţii, ar urma ca toţi creştinii dela Domnul Christos încoace până s'au ivit pocăiţii nu au fost creştini adevăraţi!

Multă ură arată contra *preoţilor* noştri, dar nu atât contra celor nevrednici, cari nu sunt adevăraţi păstori ai credincioşilor, ci împotriva celor buni. Pocăiţii zic, că în evanghelie nu se vorbeşte de preoţi, prin urmare nu trebue să fie. Aici nu vor să arate, că Sf. Pavel zice în epistola I, cap 9. v. 14 (către Corinteni), „că ceice propovăduesc, după evanghelie să trăească". Ear propovăduitorii evangheliei sunt în rândul întâiu tocmai preoţii, anume preparaţi pentru aceasta. De altmiteri chiar şi pocăiţi îşi au preotul lor, căruia însă îi zic „ajutor apostolesc", care conduce adunările, citeşte şi explică Sf. Scriptură, ţine cuvântări la înmormântări ş. a. Adevărat, că „preotul" lor nu e sfinţit.

Tot contra Sf. Scripturi păcătuesc, când zic despre cei botezaţi a doua oară după legea lor, că aceştia *nu pot să mai păcătuiască*. Căci la evanghelistul Ioan să zice cap I, v. 8—10: „Iară dacă vom zice, că păcat nu avem pre noi înşine ne înşelăm şi adevăr nu este întru noi. De vom mărturisi păcatele noastre, el (adecă Christos) credincios este şi drept, ca să ne ierte nouă păcatele şi să ne cureţe pe noi de toată nedreptatea. De vom zice, că nu am păcătuit, mincinos facem pre dânsul, şi cuvântul lui nu este întru noi". De învăţătura aceasta a evanghelistului nu amintesc nimic.

Tot aşa de greşită e învăţătura lor despre *botez*, căci, zic ei, în Sf. Scriptură nu se cere botezul copiilor, ci numai al oamenilor cu mintea coaptă. Şi în cazul acesta ascund adevărul, căci în Faptele Apostolilor cetim la c. 10, v. 48; c- 16, v. 15 şi 33, c. 18, v. 8, că s'au botezat familii întregi, aşa dară părinţi şi copii. Dar oare nu a zis chiar Mântuitorul; „Lăsaţi copiii să vină la mine şi nu-i opriţi pe ei, căci a lor este împrăăţia cerurilor". Cum să ajungă copii la Christos dacă nu-i botezăm cât mai grabnic?

Căsătoria la-ei nu e taină, ci o simplă întovărăşire între un bărbat şi o femee. Şi în cazul acesta ei nesocotesc Sf. Scriptură, care vorbeşte despre căsătorie ca despre o lucrare tainică săvârşită în faţa lui D-zeu.

De *masla* nu vor să ştie, cu toatecă Sf. apostol Iacob zice (c. 5, v. 14 şi 15): Dacă cineva să îmbolnăveşte dintre voi, să cheme pe preoţii bisericii să citească rugăciuni asupra lui şi să-l ungă cu unt-de-lemn în numele Domnului. Şi rugăciunea credinţei va ajuta bolnavului şi-l va scula pe el Domnul, şi dacă a făcut păcate, i-se vor erta lui."

Mult bârfesc ei contra *sfinţilor* şi a icoanelor lor. Noi credem, că cu adevărat au fost sfinţi, cu toatecă puţini, dar şi aceştia au fost recunoscuţi de sf. biserică, căci nu ei înşişi s'au numit sfinţi, cum să numesc păcătuind, pocăiţii. Iar închinându-se în faţa icoanelor, nu cinstim lemnul, sticla şi hârtia, din care sunt făcute, ci pe cel care îl închipuesc.

Ei sunt împotriva *serviciului militar*, căci porunca zice „Să nu ucizi!" Da, ucigaşi sunt ceice au năvălit asupra poporului românesc şi l-au supus, chinuindu-l şi omorînd Români până în timpurile noastre! Dar nu calcă porunca Domnului cel ce îşi apără pământul strămoşesc contra veneticilor, cari vor să li-l răpească, prin aceasta călcând şi cealaltă poruncă a lui D-zeu: „Să nu furi!" Însuşi regele şi proorocul David s'a războit cu ştirea şi din porunca lui D-zeu, de aceea au şi fost numite aceste lupte „luptele Domnului" (I Samuil, c. 25, v. 28). Ear Sf. Ioan Botezătorul arată *soldaţilor*, cum să se poarte (Ev. Luca, c. 3, v. 14).

Tocmai învăţătura aceasta contra serviciului militar dovedeşte mai mult, că ceice îndeamnă pe Români să-şi lapede legea sunt dujmanii neamului nostru, cari cred, că prostindu-i, vor putea de nou să ne robească, căci venind asupra noastră vor găsi numai o turmă de oi.

Ei învaţă şi contra *jurământului*. Adevărat, că în două locuri din Sf. Scriptură se opreşte jurământul, dar numai când toţi oamenii vor ajunge să fie aşa de cinstiţi, încât vorba lor *da* sau *ba* să fie de ajuns. Dar până atunci mai vă, de aceea tot în Sf. Scriptură găsim multe locuri, unde vedem, că însuşi Mântuitorul şi Ap. Pavel au jurat (Mateiu, c. 26, 63 şi urm., apoi Romani, 1, 9; Chiar şi D-zeu jură poporului său (I. Moisi, 22, 16; 26, 3; IV. Moisi, 14, 23;

Să ne ferim deci de învăţăturile pocăiţilor, căci ele urmăresc stricarea sufletului şi a patriei noastre.

Victor Lazăr

Mujdeiul Român

Că limba şi multe obiceiuri le-am moştenit noi dela strămoşii nostri *Romani*, azi nici chiar un Hunfalvi n'ar mai tăgădui; dar că şi *cultura legumelor a zarzavaturilor*, cum am văzut'o la sătenii noştri, în jurul şi pe piaţa *Sibiului*, ar fi o moştenire *romana*, iată un fapt care multora dintre ai noştri le pare straniu, de necrezut. Dar o *mică poemă Moretum*, ce se zice a fi a lui *Virgiliu*, marelui poet latin, ne dovedeşte că ţăranul roman se ocupă *şi cu legumăria*. *Moretum* eră o mâncare pregatită din usturoiu (aiu), din *ceapă şi din altelegume amestecată cu caş, cu oţet şi cu oleiu*, vasăzică un fel de *mujdeiu*, cu deosebire numai că acesta e mai mult fluid (lichid), pecând *Moretum* se pisă în piuliţă şii se da o formă *pătrată* şi se coceă-ca o azimă. Drept citire şi folositoare şi plăcută pentru cititorii dela „*Cultura Poporului*" reproducem încele următoare descrierea poetică a Mujdeiului Roman, traducere clasică, făcută de regretatul meu prieten *Mihail Strajan*, distins profesor dela Craiova, şi harnic şi priceput scriitor pedagogic.

*

„Acum noaptea de iarnă percurse zece ore; din locul său deveghie al zilei vestitor cântase acum, când *Simul*, ţăran cultivator de un mic ogor, cu grija ca'n ziua viitoare să n'ajune, se scoală din aspru pat cu'ncetul şi pipăind cu mâna prin întunerec bietul s'apropie de vatră şi focul răscoleşte pân simte că se arde, cercând de mai eră aprins vre-un cărbune. Puţin mai fumegă o rădăcină arsă; iar Simul, cum zăreşte o slabă licurire sub spuză acoperită, ia lampa şi cu acul feştila cea sbicită, zgulit, plecat pe lampă, grăbeşte a o'ntinde; ş'apusul foc aţâţă suflând în el mereu. Lumină pare'n urmă şi noaptea şi jurul său o împrăştie; iar bunul ţăran lampa-şi aprinde şi să-şi deschidă uşa, sigur apoi porneşte. Din ogrămăjoară de *grâu* cestă vârsată ia şasesprezece litre, cât tocmai încăpeà măsura lui şi merge la *răşniţă* cu ea. Aşază lumânarea pe o masă răzămată de zid şi rotunjoară, apoi îşi desvăleşte braţele amândoă şi moara pregăteşte; c'o codă de păr aspru frumos de praf o bate. Incins apoi cu c'o piele de ţap lânos, drept brâu, c'o mână'nvârte moara, cu alta varsă grâu, şi'n repedea'nvârtire grăunţele sfărmate curg jos, în vas, *făină*. Când dreapta oşteneşte la'ntors mai punestânga şi munca-şi înlesneşte prin simpla sa *cântare* nativă, câmpenească.

„Cibale! strigă'n urmă, căci singură pe ea ca seritoare'n casă sărmanul om aveà, femea africană, ce lesne s'o vedească puteà'ntreaga-i figură: cu buzele umflate, cu părul creţ şi negru, cu piept şi ţâţe late, la pântece îngustă, cu fluerul subţire, călcâiele-i sunt aspre, cu zgrounţuroase dungi de mult umblat, desculţă, cu talpe largi şi lungi.

Acestei servitoare, chiemându-o, el dă stire să pună crengi uscate, s'aprindă focul bine şi să'n călzească apa. De măcinat în fine el gată, apoi adună făina risipită cu mânile şi 'ncepea cerne pân rămân deasupra numai hoaspe, iar ce este mai bun cu lămura făinei se străcură prin sită. Apoi, preste făină pe masă adunată cu stânga toarnă apă şi astfel închiegată amestecă'n ea sare şi o si învârtoseză, o'ntoarce şi-o frământă făcându-o aluat. Când azima pe urmă sub mâni i-a asudat o'ntinde în pălmi ş'un *mândru pătrat* din ea formează; o pune'n vatră, unde Cibale-i găti locul, o acopere cun talger şi-a adună pe ea focul. Dar pân'se coace pânea sub jar, Simul nu şede, ci caută să vază deceva lângă ea, să n'o mânânce goală. Sărmanul om n'aveà spinări de porc şi cărnuri la fum, precum se vede la cei avuţi, ci numai un *căşulean* în casă şi de *mărar* ofaşă de mult aveà culeasă. Ţăranul deci cuminte la alte segândeşte: Aveà o grădinuţă şi-un gard în jur de ea de sălci şi trestii dese. Nimica nu lipsià micuţei dar mănoasei grădini din ce doreşte un om sărac; adese şi cel bogat trimite *aci după legume, căci are feliurite.*

Când trebuià să seză acasă 'n nelucrare, în serbători, pe ploaie, când nu puteà ară, *grădina eră grija şi mângâerea sa.*

Aci-l vedeai c'aduce cu multă 'ndemânare un părălaş întrânsa, aci că iar sădeste seminţe felurite, plantează ori plivește. . .

Curechiu şi călarabe şi sfecle rotunite şi morcovi, iarbă mare, macrişul roditor şi lungul praz-stau care de cari mai înverzite; asemenea lăptuca la prânzuri căutată şi greaua curcubetă peviţă 'njos lăsată.

Dar nu cultivă toate acestea pentru sine.

Sunt de vândut că nime-i ca el mai cumpătat.

In toată săptămâna se duce încărcat cu făşii de legume la târg şi-l vezi că vine cu bani, **dar treaz la minte**; rar numai vr'o bucată de carne din cetate ia ieftin cumpărată.

Cu praz şi ceapă numai el bietul se nutreşte, cu plantă de cicoare, ce anume a sădit cu agere *eruce* ce'ndeamnă la iubit, cu năstural (ardei?) ce pişcă şi faţa-i încreţeşte. Şi-atunci, la deal de acestea gândind întră în grădină şi'ntâiu ia patru fire cu deasă rădăcină de aiu, săpând cu mâna încetinel din cale; şi *ţelina* şi *rată* mai smulge apoi pe rânp precum şi *corlandru* cu firicel plăpând. . .

Intrând apoi în casă, el cere la Cibale în grabă puliţa şi la plăcuta zare lângă cămin s'asează spre a-şi face de mâncare. Desvălue leguma de coaja numeroasă; foiţele deasupra lăsând să cază jos păstrează numai bulbii ce'n vas spălaţi frumoş i-aruncă'n pinliţa de piatră, găvăşioasă; presară pe cei *sare* şi mici bucăţi tăiate *de caş*, apoi mai pune şi ierlile adunate. Cu stânga-şi ţine haina de şolduri aninată, cu dreapta ia pilugul şi'ntâiu iutele *aiu* prisează'n urmă toate le-amestecă'n *mujdaiu*. Invârte'n jur pilugul, până când sfărmată leguma, şi tăria şi faţa sa şi-o pierde, luând alt gust şi-o faţă nici albă şi nici verde. Ades cârneşte nasul de miros şi tărie şi faţa la oparte o'ntoarce adeseori; cu dosul mânii-şi şterge ochii lăcrămători şi *prânzul şi mirosul înjură cu mânie.*

Pilugul însămerge acum mai cu'nlesnire, căci înmuiase drobii prin lunga sa lovire. Acum mai toarnă înca'n mâncarea gustuoasă puţin *oţet ca focul* de tare şi *oleu.*

Amestecă iar totul şi amestecă mereu. Cu degetul dând roată prin pina găvănoasă din toată massa'n urmă nu singur glob adună şi dă mâncării forma cu numele împreună.

Scoţând atunci şi pânea Cibalea silitoare, oià voios în mână sigur că'n acea şi nuva răbdă de foame la câmp. Apoi de aci. punându-şi pălăria ş'opincele'n picioare, înjugă boulerii, de muncă blânzi tovorăşi, şi'n câmp ieşind cu plugul, începe lucrul iarăşi.

Prof. V. Gr. Borgovanu
senator.

Anunciurile si Reclamele

se primesc la Administraţie Cluj, Strada Dorobanţilor No. 11 □ □

Pagina literară

Pedeapsa lui Conu Costache.

(Urmare)

Făcându-mă pe mine, om bătrân să-mi pară rău de vremurile care au zburat şi nu se mai pot întoarce. Cuconiţa schimbase poziţia, — se vede c'o trăgea rău geamul —, se plecase spre stânga cu capul rezemat de umărul căpitanului, care revenise într'o poziţie mai reglementară. Numai capul său îngreuiat de somn şi de visuri se închinase către dreapta şi se lipise gingaş de fruntea cucoanei. Mâna dreaptă o scăpătase pe după spatele tovarăşei sale şi degetele pline de inele răsăreau pe îmbrăcămintea neagră cuprinzând dulce şi uşor talia ei. Unde eşti tu, vrednicule director, gândeam eu, să vezi patriotismul blândei tale neveste. Mă bucuram şi eu de sentimentul frumos care încălzea, măcar prin somn, pe călătorii de vis-à-vis, când întorcând capul spre Florescu îl văd surâzând cu subînţelesuri.

Ei, stai măi frate, că tu n'ai drept să te bucuri, gândesc eu; cu tine am de regulat o socoteală.

Şi mă întorc spre el dorind să aflu în adâncimea cărui buzunar dispăruse sticluţa mea.

— La Bârlad cum o duceţi cu mâncarea? întreb eu.

— Scump şi prost, răspunde el.

— Da... vin, coniac, se mai găseşte?

— Aş, de unde! Nici o picătură, răspunde el, păturindu-şi frumos paltonul la piept. O umflătură a buzunarului din lăuntru se desemnă destul de bine.

— A, ha, gândesc eu, acolo ai mistuit-o. Să vezi d-le, zic, eu mi se întâmplă mie. Eu drept să-ţi spun nu pot fără un păhăruţ de vin la masă şi dacă n'am o picătură de coniac, măcar o ţuiculiţă, mort-copt, trebue s'o am. Chiar acuma la drum am luat o sticlă cu rom. Şi mă uit drept în ochii lui. El începu să se foiască pe bancă şi cnd vroia să privească spre mine, par'că se frigea, de odată întorcea ochii spre uşă. Da să vezi ce rom d-le, strașnic. L'am luat pentru băiat, că lor li se dă tare puţin. Dac'aşi avea mai mult ţi-aş da să guşti aşa de curiozitate.

— Nu, nu, vă rog, nu vă deranjaţi, zise el repede, privind îngrijorat spre mine.

— Ei nu, că nici nu-ţi dau, te rog să mă ierţi, da nici eu n'am gustat din el, că vreau numai decât să-i duc sticla aşa cum i-a pus-o de acasă.

Florescu oftează uşurat. Dar altceva vroiam să-ţi spun. După ce cu multe rugăminţi şi după ce m'am închinat la vre o sută icoane, am căpătat un bon de 20 litrii vin şi 3 de rom. Cu greu am răzbătut până l'am văzut adus acasă. Când colo, vinul era apă chioară. Vroiam să mă duc înapoi să fac scandal, că pe mine nimic nu m'a supărat mai rău ca parleala. Auzi domnule, după ce dai 10 lei pe litrul de vin, care înainte era 80 de bani, apoi şi acela ţi-l botează. Şi ce botez! Pungăşie ordinară. Eu să prind pe unul că vrea să'şi bată joc de mine şi mai ales că mă pârleşte, îl sfâşii, nu alta! Aşa am fost totdeauna! Şi mă uit spre dânsul încruntat rău, ca şi cum el mi-ar fi botezat vinul.

Ochii lui Floreseu se primblau neastăpăraţi de la stânga spre dreapta, îşi freca mâinile cu gesturi nervoase şi vedeam bine că are dorinţa să plece.

— Dar când am dat de rom, urmez eu cu vocea îmblânzită, m'am liniştit. Un rom, domnule Florescu, cum n'am avut de multe ori şi mai ales pe vremurile astea. Mă rog, un parfum, o tărie o culoare, ceva rar. Ai să judeci şi dumneta că tot am să-ţi dau măcar să miroşi.

Tocmai atunci trenul se opri într'o gară. Florescu se ridică grăbit şi dă să plece.

— Parcă spuneai că mergi la Bârlad, zic eu.

Apoi da, la Bârlad, da... vreau să mă întâlnesc cu şeful gării de aici.

— Stăi frate puţin, să vezi ce aromă, şi mă ridic şi eu.

— Când vom veni înapoi, zice el grăbit, că nu ştiu cât stă aici trenul.

— Stai omule, cum te duci aşa descheiat la palton. Să nu răceşti. Cum îi tinereţa asta, totdeauna grăbită. Sănătatea înainte de toate. Şi' ntr'un acces de acută prietenie, încep să-l închei la palton pipăind apăsat sticla ce o ascunsese la pept. Pe bietul Florescu îl trecea sudori de moarte. Poate culorile curcubeului se zugrăvise pe faţa lui chinuită. Când i-am dat drumul, ţâşni pe uşă ca glonţul din puşcă şi călcând peste soldaţii culcaţi în culoar se năruí tocmai la jumătatea peronului.

Conu Costache porni un hohot de râs, rădicând sprincenele ca două accente circomflexe.

— Poţi săţi închipui tu, ce o fi zis Florescu când a dat că'n sticlă era apă chioară.

(Sfârşit) *Vladimir Nicoară*

CĂLĂTORUL ŞI BĂTRÂNUL.

(Fabulă)

„România nu-mi mai place,
Eu în ea nu mai încap
Şi necazul ei mă face,
Ca să-mi iau lumea în cap.
Mă duc, zău, în ţări streine,
Altă patrie să-mi cat,
S'ajung mare şi bogat.“
Cu asemenea cuvinte,
Măgulind o proastă minte,
An nemernic călător
Apucase pe un' drum mare
Şi mergea făr de 'ncetare
Ca un biet rătăcitor.
Un bătrân îl întâlneşte
Şi oprindu-l îi grăeşte:
„Fătul meu, rătăcit eşti!
Ce nevoe aşa mare,
Ca să mergi în depărtare
Fericirea să găseşti?
Fericirea e ori unde,
În tot locul ea pătrunde.
Numai cat'o, c'o găseşti!
Dar cu minţile-ameţite
De plăceri nemărginite,
Nn poţi, dragă, s'o 'ntâlneşti!“

Nicolae C. Munteanu.

Proverbe.

Norocul nu-i nimic, înţelepciunea e totul.

—

Frumuseţa vesteşte, dar înţelepciunea creşte.

—

Fii înţelept ca şarpele, muncitor ca albina şi doritor ca turturica.

—

Mai bine cară pietre cu un înţelept decât să petreci cu zece nebuni.

—

Înţeleptul învaţă din păţania altora, nesocotitul nici din a sa.

—

Înţeleptul adună şi prostul risipeşte.

—

Intinde-te cât ţi-e pătura.

—

Nu 'ntinde aţa până se rupe.

—

Nu întra unde nu eşti chemat,

—

Intreabă mai bine de două ori dacât să greşeşti odată.

—

Invăţătura nu se cumpără cu bani.

—

Banii nu aduc învăţătură, dar învăţătura aduce bani.

B.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI“

Prin muncă.

Cerul începu să se 'ntunece. Norii înghiţeau punctele luminoase, unele după altele. Un fulger brăzda cerul. Vântul de ploaie începu să bată, suflând din ce în ce mai tare.

— Să intrăm în casă, se stânge lampa, zise Nea Florea.

— Dup'o zi senină, iată ploaiă şi furtună adăugă Dumitru.

— Aşa-i viaţa, Dumitre.

— Aşa-i nene Floreo, apoi dup'o pauză, adăuga. Ştii ce m'am gândit eu? Să facem pe Stanciu avocat. Mâine, plec la oraş să-i cumpăr cărţi. In 2—3 ani de zile, îşi dă bacalauriatul, apoi facultatea.. şi gata... Ce ziceţi?

— Ce bine ar fi Nene!

— Desigur că bine-i.

Drumul spre lumină, se puse la cale chiar din seara aceia, pentru Stanciu. Din hotărârea asta, cel mai vesel era Dumitru. Da, greşeala unei dragoste neiertate, trebuie spălată, de-o nouă muncă, care s'aducă gloria protejaţilor lui.

— La muncă! gândi el..., luându-şi seara bună.

IV.

1907. In sat era fiertură. Clopotele ţipau ca la ucernie. Tot satul, se adunase în faţa bisericei, s'asculte ce o să le spună, d-nul primar. Nea Florea, Dumitru, Stanciu şi Ileana, venia şi ei, s'audă ce s'o mai pune la cale, pierzându-se în mulţime.

— Lae, fă loc că vine dnul primar.

— Da leliţă, dăte mai încolo, 'auzi?

— Hăis bre, mai la oparte.

— Ce Catrino, ţi-ai scos copilul în lume? Glumii o muiere c'o fată, ce păcătuise de curând.

— Păi, să'şi găsească pe tas'o lele, răspunse fata.

Primarul, urcat pe-o buturugă şi începu;

— Oameni, mâne ştiţi şi voi, că-i răsmeriţă în ţară. S'a răsvrătit poporul contra ciocoilor, contra stăpânirei. Aia au pământ şi bani dar noi ce avem? Nimica. Bir şi necazuri... Sărăcie. Uite, Brădişul, Cloşanii, Valea Seacă, până şi Sărăcenii sau răsvrătit, şi noi stăm Apoi de ce? mă? de ce? Să ne răsvrătim şi noi fraţilor, unindu-ne cu satele vecine.

— Bine-o fi ce zici, domnule primar, se apropie de el un bătrân, dar măre noi de ce să ne răsvrătim, şi contra cui?

Contra ciocoilor, să ne dea pământ.

— Să ne răsvrătim, strigară câţiva flăcăiandri.

— De ce? se desprinse din mulţime vocea lui Dumitru, care făcându-şi loc prin gloată ajunse lângă primar. De ce, domnule primar, de florile mărului? Ba, nu zău, am căzut în mintea copiilor? ca să ne facem de râs acum la bătrâneţe? pe noi şi satul, de ruşine?

— Ciocoiul la ciocoi trage D-le Dumitru, că n'o să ţie cu noi.

— Aşa! Să iasă aici în faţa mea acela ce are vre-o plângere în contra noastră. Să iasă.

Ţăranii tăceau nemişcaţi. Unul dintre ei mai ţanţoş, fost sergent în armată, ţâşni din mulţime. Ţăranii pleacă capul ruşinaţi, de teamă ca flăcăul să nu spună vre-o năsbătie să-i facă de râs.

— Ce-i Ştefane. Ce-ai să te plângi?

— In contra D-voastră aşi fi câine să cârtesc — poporul răsuflă uşurat, ca şi cum li s'ar fi ridicat o piatră de pe inimă —, dar, de râs ne facem dacă stăm, cocoane Dumitre, urmă el. Domnul Primar nu zice să facem în sat răscoală, ci ca să ne unim cu celelalte sate să pornim spre oraş, ca să pedepsim ciocoimea. Eu cred că-i drept. Asta aveam de spus.

— Mai bine tăceai, Ştefane vecine. Nici unul dintre noi nu ştie cine sântem şi de unde am venit. Ne spuneţi boerii dela conac. Şi atâta. Nu ştiţi c'am fost mai săraci decât un cerşitor. Şi Dumitru le povesti cum au muncit cinstit, şi prin câte au trecut să lege două în trei. Cum numai munca cinstită i-a făcut ceeace au ajuns... Eu nu aveam dreptul să mă răsvrătesc? strigă el. Da? Şi am făcut'o? Nu. Dumnezeu dă, D-zeu ia, nu-i aşa taică părinte?

— Aşa-i, aşa-i.

Stanciu se ridică pe buştean.

— Fraţilor, eu sânt fiu de ţăran. Am rămas orfan de copil, şi m'a crescut de milă un lăutar, şi apoi coconul Dumitru. Am fost ucenic în cârciuma lui Nea Florea, şi câteşitrei la un loc, fără să pui rubedenii, am pus umăr la umăr şi prin cumpătare, avem ce bruma mai avem. *A Stătescu.*

Din toate

Ne-au venit fraţii.

S'au năruit temeinicele aşezări ridicate pe aceste plaiuri de către legiunile romane care făcuseră din Dacia Traiana, Dacia Felix, şi din ele n'au mai rămas de cât ruinele sămănate pe tot pământul cuprins între Mare şi Tisa, ruini cari, de, alungul veacurilor, ne-au grăit necumpat despre originea noastră.

Dar, din aceste ruini, ca şi de sub pământul din jurul lor au zvâcnit totdeauna voinicia poporului român, dragostea nemărginită pentru pământul scump de care e legat şi pe care l'a apărat cu grele şi sângeroase jerfte şi iubirea aprinsă pentru fraţii săi mai mari din apus către care şi-a îndreptat totdeauna privirile şi dorinţele.

Cumplite au fost suferinţele poporului român îndurate din noaptea depărtatului trecut şi până acum. Dar scris a fost în cartea destinelor ca Dacia veche să reînvie. Şi-a reînviat. Fulgerările de baionetă ale ostaşului român, — care a dovedit încă odată că strămoşeştile virtuţi n'au murit, — că şi ajutorul şi dragostea fraţilor mai mari din apus, au adunat laolaltă frânturile poporului românesc, sfâşiat pe vremuri de mânile hrăpărate ale vrăjmaşilor, şi astăzi le-am putut arăta fraţilor de pe malurile neuitatului Tibru, o Ţara mare cu un pupor unit.

Şi după cum dragostea ce noi le-am păstrat'o totdeauna, n'a cunoscut hotare şi nu s'a spăimântat de depărtări, tot asemeni ei, sub-stăpânirea a celeaşi iubiri de frate, au fost acum în mijlocul nostru. Nu le-am zis: „bine aţi venit", pentrucă mai ales ei au fost totdeauna în mijlocul nostru. Limba, jocurile, obiceiurile şi istoria noastră, sunt atât de strâns legate de italieni în cât putem spune că nu ne am despărţit nici odată.

Potrivit unor vechi obiceiuri, care s'au păstrat cu sfinţenie şi de către noi, fraţii italieni ne-au adus un frumos şi măreţ dar: lupoaica hrănind pe cei doi gemeni Romulus şi Remus.

Aşezată în piaţa centrală a Clujului, în faţă statuei lui Matei Corvinul, arată tuturor că cel mai de seamă rege ungur a fost de origine română, şi ne va aminti în fiecare clipă izvorul vieţei noastre ca neam şi îndemnul de a ne apăra cu străşnicie drepturile noastre.

Valdemar.

Italienii la Cluj.

Ziua de 28 Septembrie, a fost pentru Clujul românesc o zi de mare sărbătoare. — Toate străzile oraşului au fost împodobite cu cununi de brad şi cu flori. — Dela toate ferestrele prăvăliilor şi ale caselor particulare atârnau drapelele române şi italiene, toate balcoanele erau împodobite cu covoare şi scoarţe naţionale. Piaţa Unirei, unde a fost aşezată lupoaica a fost înconjurată de ghirlande de brad din care răsăreau drapelele celor două naţiuni surori.

Pe tot parcursul străzei Regele Ferdinand, care duce la gară, toată populaţia Clujului era postată pe ambele trotuare şi cu sufletele pline de entusiasm şi bucurie aşteptau trecerea oaspeţilor italieni. Podul de peste Someş a fost împodobit cu un splendid arc de triumf pe care era scris „Bine aţi venit", şi „Viva l'Italia".

Un al doilea arc de triumf şi mai impunător ca mărime, ca frumuseţe decât cel de pe Someş, a fost construit la capătul străzei Regele Ferdinand, în faţa gării.

Începând de la cafeneaua Metropol şi până la gară, ambele trotuare erau înţesate de elevii tuturor şcoalelor de băeţi şi fete primare, secundare şi normale, sub conducerea profesorilor. La fiecare 4 metri dealungul distanţei unde erau aşezate şcolile, fâlfâiau drapele române şi italiene în minunate încrucişări.

Gara complect învesmântată cu flori, ghirlande şi drapele avea un aspect de sărbătoare. Toate pieţele din jurul gării erau ticsite de lume care în haine de sărbătoare şi cu cocarde pe piept aşteptau sosirea oaspeţilor.

Pe peronul gării au luat loc toţi domnii profesori universitari, toate autorităţile civile, militare şi bisericeşti, studenţii universitari, o gardă de cercetaşi, două muzici militare şi un numeros public.

La ora 9 soseşte primul tren cu delegaţii din provincie care aduceau pe reprezentanţii şcoalelor din Bistriţa, Dej şi Gherla, precum şi un grup de ţărani şi ţărance în cele mai pitoreşti costume naţionale din acele regiuni.

Masa oferită delegaţilor din provincie.

Cu prilejul sosirei fraţilor de pe malurile Tibrului şi a desvelirei lupoaicei, aşezate în oraşul nostru, s'a dat o masă, în parcul oraşului, tuturor săteni lor veniţi la această serbare, de pe plaiurile ardelene. Intr'o caldă intimitate şi deplină frăţie fruntaşii intelectuali fruntaşii satelor la un loc cu sătenii, elevii şcoalelor şi câte 4 soldaţi, şi 4 gradaţi din fiecare corp de trupă au luat masa împreună.

D-l profesor universitar Marin Ştefănescu într'o entuziastă vorbire, lămureşte tuturor importanţa sărbătorirei însistând asupra caracteristicei nobleţei sufleteşti cu care e înzestrat poporul nostru, — care nu caută nici odată să se răsbune pe vrăjmaşi, — şi termină cerând dela toţi aceeaşi dragoste de neam şi ţară în virtutea căreia ne-am putut păstra pământul nostru drag.

D-l Locot, Ioan în foarte puţine cuvinte, arată că lupoaica adusă de fraţii noştri Italieni va fi icoana vie care să ne amintească totdeauna originea noastră mândră, şi tot ea va fi simbolul care să ne îndemne a ne apăra ţara, neamul şi drepturile, noastre cu îndârjirea neclintită din trecut, iar când duşmanii hrăpăreţi vor încerca să ne atace îi vom sfâşia ca lupoaica nemiloasă care îşi apără puii săi.

D-l profesor Domide într'o înflăcărată vorbire cere celor prezenţi să se facă apostolii purtători de adevăr şi de dragoste de fraţii în satele lor, şi să ştie că înfrăţirea poporului românesc, este cimentată pentru totdeauna căci toţi conducătorii neamului nostru sunt ridicaţi din popor şi că poporul nostru n'a avut nici odată magnaţi mândrii care să nu cunoască suferinţa poporului şi să caute a i-o alina.

Mai vorbesc d-nii inginer Buia care mulţumeşte în numele legionarilor italieni pentru primirea strălucită fraţilor italieni.

D-l Măcelaru directorul poliţiei spune între altele că înfăptuirea idealului nostru se datoreşte dreptăţei lui Dumnezeu şi curajului armatei româneşti.

D-l Maior Badea Pleşoianu în cuvinte limpezi şi mişcătoare arată că armata este întregul neam şi ţăranii care dau cel mai mare număr de ostaşi câtă vreme vor fi conştienţi de datoriile lor şi vor iubi pământul şi neamul nu avem a ne teme de nimeni.

La sfârşit vorbeşte d-l Varga consilier comunal, după care se încinge o horă frumoasă.

Muzica Reg. 16 a cântat în tot timpul arii naţionale.

Fără îndoială că sătenii vor purta în satele lor vestea sărbătorirei din Cluj şi în graiul lor frumos şi sincer vor fi apostolii înfrăţirei.

Pales.

Avram Iancu

Sărmanul Iancu! Puţin eroi ai noştri au avut soarta atât de tristă, ca el.

Inteligent, frumos, simpatic, cu maniere alese, cu avere frumoasă şi, ca advocat, cu cunoştinţe şi legături întinse, el ar fi fost chemat să ajungă foarte departe în viaţă şi societate — un adevărat „craiu al munţilor", a cărui bogăţi şi fericirea să o fi invidiat toţi, dacă nu renunţă el cu totul la binele şi fericirea sa personală şi nu se sacrifică cu desăvârşire pentru binele neamului! Sunt cunoscute cuvintele rostite de marele erou, când la întrebat colonelul baron Heydte, şeful cancelariei guvernului ardelean, ce dorinţă ar avea pentru persoana sa? Întrebare la care Iancu a răspuns: *„Pentru persoana mea nu doresc absolut nimic. M'am luptat pentru tron şi pentru neamul românesc, nu pentru favoruri personale"*.

Şi totuş un astfel de om idealist, de nobil visător, a fost maltratat şi batjocorit în chipul cel mai infam. El, salvatorul tronului habsburgic împotriva răsculaţilor unguri, el, care a fost îmbiat pentru persoana sa cu distincţii, ranguri şi pensiuni mari, el a fost prins şi aruncat în temniţa din Alba-Iulia ca orice făcător de rele, în aceaş temniţă unde au mai robit înainte de el, Horia, Cloşca, Crişan şi Ecaterina Varga. Intr'o după amiaz când şi robii aveau voie să se plimbe şi să se desfăteze în aerul şi lumina lui Dumnezeu, ce-i trăsni prin cap supraveghetorului temniţei, neamţului Höhn? Să-i scurtez lui Iancu şi celorlalţi robi timpul de plimbarea, ca să aibă el cu atât mai mult timp de petrecere. Iancu s'a împotrivit. Urmarea a fost, că Höhn a pus să-l ferece în lanţuri şi, astfel legat, l-a pălmuit peste faţă.

Nu-i mirare, că bietul om pierzându-şi orice credinţă în adevăr şi dreptate, în cinstea şi omenia nemţească, când a ieşit din temniţă şi-a pierdut minţile şi umblă trist, cuprins de o adâncă melancolie din sat în sat. Fluerul eră tovarăşul său nedespărţit. Lui îi împărtăşeà toată jalea sa şi a neamului său. Se spune, că în clipele lui senine ziceà către prietenii, cari îl întrebau despre întâmplările din 1848: „Eu nu sunt Iancu. Eu sunt numai umbra lui Iancu. Iancă e mort!"

Şi bietul de el, nici după moarte n'a avut soartă mai bună. Ziarele, revistele şi cărţile străine nu-l mai scoteau din „canalie", „duh necurat", „şef de bandă de tâlhari" etc. Iar când Românii au început să colecteze bani, ca să-i ridice un monument la mormânt, guvernul unguresc de pe vremuri pur şi simplu a oprit oriice colectă, ameninţând că confiscă întreaga sumă, dacă se continuă. Şi când, cu toate acestea, nişte studenţi universitari români dela Cluj au îndrăsnit să pună pe mormântul lui o coroană de flori împodobită cu mândrul nostru tricolor el au trebuit să plece peste munţi în ţara românească, fiindcă aicea, la ei acasă, nu mai aveau loc în nici o scoală.

Acum e timpul să se repare această mare nedreptate a celui mai nedreptăţit dintre marii noştri oameni.

„Asociaţiunea" din Sibiiu vrea să ridice din veniturile loteriei sale, între altele, şi o statuie, demnă de marele erou, în creerii munţilor apuseni (Abrud). De aceea e detot Românul şi omul adevărat să cumpere cât mai multe bilete dela această loterie cu menire aşa de nobilă.

Cărţi, reviste şi ziare.

Recoltajul plantelor medicinale şi clasarea lor în terapentică, de D-l I. Ştiopu *Ardealul Iuridic* No. 4. revistă de Drept şi de unificare legislativă, Doctrină, Iurisprudenţă, şi Legislaţie comparată. Cea mai bună revistă juridică. Cuprinde articola iscălite de cei mai mari jurişti din Ardeal, cu următorul sumar. 1) Contribuţiuni la unificarea legilor de u. m. Dimitriu r. Dr. St. Laday. 2) Art. 21 cod. comerţ de Dr. Aurel Iancu. Jurispundenţe. Dicţioner juridic. Cod penal al Contravenţiilor. Legea XLI. 1879. nug. ect. Abonament 100 lei anual.

Cuvântul, ziar apare la Brăila.

Primăvara, ziar apare la Sân-Nicolaul-Mare.

Târnava, ziar apare la Dicio Sământin.

Rampa, nouă ilustrată, ziar teatral Bucureşti.

Bibioteca Poporală D. Asociaţiei, din Sibiu.

Revista Teologică. No. 6—7 din Sibiu.

Tribună Juridică, revistă juridică din Bucureşti.

Stropi de Rouă, revistă apare la Ploeşti.

Tribuna Banatului, ziar Temişoara.

Foaia pentru Popor, ziar Revistă culturală Craiova.

Viaţa Studenţească, ziar din Bucureşti.

Cele trei rişuri, revistă Oradia-Mare.

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Slavii

Dintre toate popoarele barbare, cari au năvălit pe pământul patriei noastre încă din cele dintâi veacuri după întemeierea Daciei Traiane, *Slavii* au fost unicul, care au lăsat urme mai adânci în alcătuirea neamului nostru. Locuinţele lor se întindeau, înainte de-a veni la noi, în partea mai ales de nordest a Daciei noastre şi unele seminţii ale lor erau cuprinse sub numele Sarmaţi.

Pe când la toate celelalte popoară barbare, data năvălirii lor e cunoscută cu siguranţă, despre Slavi se pomeneşte abia în secolul al şaselea după Christos, atunci ocupând însă teritorii întinse din patria noastră, semn, că ei trebue să fi venit de mai înainte încă.

Şi seminţiile slave au fost împinse spre ţara noastră de mişcările celorlalte popoare barbare, de ale Goţilor şi mai ales Hunilor. In timpul stăpânirii acestora, Slavii dispar sub stăpânirea sângeroasă a lui Atila, pentruca să reapară după peirea Hunilor ca popor numeros.

Venirea Slavilor s'a făcut, după cum se pare, în mod mai blând decât să făcea a celorlalţi barbari. Slavii erau un neam, care se ocupa în măsură mare cu agricultura, ceeace îi făcea mai blânzi şi mai aplecaţi să rămână pe loc, dacă găsiau condiţiuni prielnice pentru ocupaţiunea lor. Aşa îi vedem apoi aşezându-se prin văile râurilor şi gârlelor noastre, cărora le dau nume slave, păstrate *acum* de noi Românii. Iar când cu năvălirea Avarilor, mulţi din Slavi au căutat adăpost în munţii noştri, unde au dat de Români, pe mulţi silindu-i să urce şi mai sus şi amestecându-se cu ei. Aceasta urcare în munţi a fost apoi cauza, că şi la unii dintre munţii noştri găsim nume slave.

Se vede însă, că populaţiunea daco-română, adecă românească a Daciei Traiane rămăsese, cu tot viforul barbarilor, destul de puternică şi în privinţa numărului şi a culturii, ca să înghiţă pe toţi Slavii, cari au rămas în patria noastră şi nu au trecut Dunărea. Căci o parte mare a seminţiilor slave a trecut Dunărea în împărăţia, care mai rămăsese română, unde găsind elementul romanic, l-au slavizat şi au întemeiat state slave. Puţinii Slavi, cari mai trăesc astăzi în România, nu sunt deci urmaşii vechilor Slavi veniţi la noi, căci aceştia s'au contopit de mult cu Românii, ci seminţii slave adăpostite mai târziu pe pământul românesc. Astăzi avem, mai ales pela marginile României, frânturi de Sârbi, Bulgari, Ruşi şi Ruteni.

Sârbii.

Sârbii locuesc în România numai în ţinutul Banatului, jumătatea dinspre apus. Şi ei, ca şi toate celelalte neamuri străine dela noi, sunt veniţi în Banat de dincolo de Dunăre, unde în veacul de mijloc şi-au avut regatul lor, uneori de o întindere mare. Intre cele dintâi ţări supuse de Turci a fost, după Bulgaria Serbia. La începutul secolului al 15-lea, Gheorghe Brancovici, nepotul ţarului sârbesc Stefan Lazarevici, s'a refugiat din faţa Turcilor sub scutul regelui Ungariei, care i-a dat mai multe moşii mari în Banat, după cum avuseră înţeles de mai înainte. Pe aceste moşii s'au refugiat şi mulţi Sârbi.

După ce a ajuns şi Banatul sub stăpânirea turcească, iarăşi au mai trecut Sârbi dincoaci de Dunăre. La începutul secolului al 18-lea Banatul ajunge, după lupte îndelungate, sub domnia Austriecilor. Mai ales partea apuseană a Banatului avea o populaţiune rară, căci Românii se retraseră în timpul Turcilor mai înspre munţi. De aceea guvernul austriac din Viena sa hotărât să aducă în acele părţi cât mai mulţi colonişti străini. Mai bucuros a adus, după cum au văzut, Şvabi, dar aceştia aveau să rămână dispenzaţi de orice serviciu către stat. In Sârbi, guvernul austriac a văzut un element bun ostăşesc, ei fiind deprinşi, ca şi Românii, să lupte cu Turcii. De aceea a primit şi Sârbi mulţi în Banat şi ca să-i atragă cât mai mult le-a dat tot felul de privilegii. In înţelesul acestora, ei aveau o autonomie, de care nu se bucura nici un popor din fosta monarhie austro-ungară. Atât în afacerile bisericeşti, cât şi în cele politice atârnau de motropolitul lor, numit patriarh şi de slubaşii acestuia. Pe lângă patriarh aveau şi un vice-voevod, care comanda pe Sârbi în caz de războiu. Pe lângă aceasta li s'a asigurat Sârbilor libertate deplină religioasă.

Curtea împărătească din Viena a urmărit însă un scop anumit cu revărsarea acestor privilegii asupra Sârbilor. Intr'adevăr, era greu de înţeles, cum cel mai absolutistic împărat şi cel mai zelos pentru răspândirea catolicismului printre ortodoxi să dea atâtea libertăţi şi încă unui popor ortodox. Cauza era revoluţiunea unei părţi mari dintre Ungurii reformaţi (calvini) contra împăratului austriac. Sârbii, în schimbul privilegiilor acordate, au pornit bucuros contra Ungurilor răsculaţi, prădând şi arzând satele acestora şi omorându-i unde numai puteau. După ce revoluţia ungurească a fost înăbuşită, curtea din Viena a trimis oameni să încerce convertirea la catolicism a Sârbilor. Ea a mers şi mai departe, începând să le răpească din libertăţile acordate. Urmarea a fost o mare revoluţie sârbească, înăbuşită însă în sânge. Sârbii şi-au păstrat însă autonomia bisericească şi o parte din cea civilă, mai ales după ce curtea din Viena, militarizându-i, văzu că mulţi din ei au emigrat în Rusia. Cu toate supărările, Sârbii au continuat să vină din Serbia în Banatul românesc, fără să poată însă să întrece pe Români cu numărul. Căci după un recenzământ dela 1778, Românii erau în majoritate absolută faţă de Sârbi, Şvabi şi alţi străini colonizaţi în Banat.

Victor Lazăr.

CITITI ŞI RASPANDITI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI", ce trăieşte numai prin Voi şi pentru Voi.

Strămoşi noştri

V.

Mergeau înainte îngroziţi de pustietatea ce li se arăta, până ce începea să-i bântuie foametea şi bolile. Şi atunci ieşeau la lumină ostaşii strămoşilor noştri, ca să pedepsească pe cei ce îndrăzniseră să le calce ogoarele. Loveau pe vrăjmaşi în toiul nopţii, la trecerea râurilor, prin luminişurile pădurilor, iar când aceştia străbăteau văile înguste ale munţilor se pomeneau cu o ploaie de bolovani de stâncă şi trunchiuri de copaci azvârlite de pe vârfuri de cetele Dacilor, care îi făcea să fugă cât mai repede pe unde veniseră.

Aşa fel de oameni erau strămoşii noştri şi aşa ştiau să-şi apere pământul acesta, pe care trăim noi astăzi. Plini de sănătate, războinici neîntrecuţi, căutând moartea, pe care o iubeau, şi stăpâni pe ţara aceasta atât de bine aşezată şi de bogată, ei ajunseseră o primejdie pentru popoarele vecine din vremea aceia.

Nu multă vreme înainte de naşterea lui Christos, acum vre-o 2000 de ani, Dacii aveau în fruntea lor un mare rege, numit *Burebista*. Sub cârmuirea lui puterea Dacilor se întinse până departe peste Tisa, în Ceho-Slovacia de astăzi, iar spre răsărit şi miază-zi cuprindea întreaga Românie şi o bună parte din ţara de peste Dunăre locuită în zilele noastre de bulgari. Izbutise deci regele Burebista să cuprindă sub stăpânirea lui pe toţi Dacii şi Geţii dela Dunăre precum şi pe unii dintre fraţii lor din neamul tracilor.

Dacii şi ca ei toţi Tracii ceilalţi aveau şi un mare păcat, care ne cam mănâncă şi pe noi astăzi. Adeseaori se certau între ei şi neînţelegerile se ţineau lanţ, slăbindu-le puterea faţă de vrăjmaşi. Numai în faţa primejdiei se strângeau la olaltă şi uneori nici atunci. Pe lângă aceasta îmbelşugarea vinului îi făcuse să aibă patima beţiei. Făceau petreceri cu larmă mare şi cântece, însă destul de des sfârşeau cu certuri şi bătăi sângeroase.

Burebista a întărit puterile poporului dac cu ajutorul unui preot mai mare al lor numit *Deceneu*. Prin puterea religiei, acesta izbuti să-i hotărască pe Daci să stârpească viile şi semănă între ei cumpătarea, frăţia şi dragostea.

Dar la moartea lui Burebista, împărăţia lui închegată cu atâtea străduinţe se desfăcu în mai multe părţi. Certurile lăuntrice îi slăbi pe Daci tocmai când aveau mai mare nevoe de unire. Căci li se ridicase un vrăjmaş puternic, aşa de puternic, încât pe ori cine lovise până atunci, îl doborâse la pământ. Acest duşman straşnic era poporul *Romanilor*.

Şi fiindcă din amestecul Dacilor cu Romanii aceştia a luat naştere neamul nostru românesc, socotesc că e de folos să ştim ceva şi despre dânşii.

Pe vremea când Romanii ajung să se ciocnească cu Dacii, ei erau cei mai puternici din toate popoarele lumii vechi şi aveau o împărăţie foarte întinsă. Insă mai de mult, cu vreo 700 de ani înainte de naşterea lui Christos, Romanii erau numai un popor mic, care trăia în cetatea *Roma* şi împrejurul ei în mijlocul Italiei.

Cu privire la zidirea acestei cetăţi se cunoaşte următoarea poveste minunată:

Acolo în mijlocul ţării italieneşti era un ţinut numit Latium, adică ţara locuită de neamul latinilor. Peste ea domnea odată un rege numit Proca, care avea doui băieţi, Numitor şi Amuliu. Când era pe patul de moarte bătrânul rege sfătui pe fiii săi să domnească pe rând, fiecare câte un an. Dar Amuliu după ce luă domnia, nici nu se mai gândi să se mai lase de ea. Ba încă puse la închisoare, atât pe Numitor, cât şi pe fata acestuia, Rea Silvia. Romanii povesteau apoi că aici în închisoare Rea Silvia născu doi prunci gemeni, al căror tată era Dumnezeul războiului.

(Urmare.) **G. Mateescu**

De ce nu se lucreaze Duminica

(Legendă.)

O femee, avea obiceiul de muncea şi Dumineca ca şi în celelalte zile. Ea nu o deosebea de loc, că-i sărbătoare cisela, umplea borş, făcea haine, lipea. Intr'o Duminică seara pe când ea era foc după treabă, uumai iată că intră o babă. Da nevasta asta, a „asămăluit-o" cu o babă din sat şi se mira ce caută noaptea la ea. Da baba asta era sfânta Dumineca, care luase un chip cunoscut şi venise la ea, ca să o pedepsească.

— Ei, d'apoi, draga mătuşă şi azi Dumineca munceşti şi faci treabă?

— Ei, poi, oare n'oi şedea cu degetele 'n gură, se răsti femeea de colo înţepată!

— Hauleu, draga mătuşei, da-i păcat, căci Sfântă Duminică!

— Ei, par'că Duminică nu-i şi ea zi ca toate celelalte, şi rămase cu vorba nemântuită, caci odată se făcu o lumină în casă, iar în locul babei, era o fecioară înbrăcată în alb.

Femeea se pricepu că baba aceea a fost Sf. Duminică şi căzu la pământ, iar Sf. Duminică îi zise:

— Ce vrei, să zaci trei ani, ori să creşti 2 băeţi?

— Ba, să cresc doi băeţi Sfântă Duminică îngână femeia; şi Sfânta Duminică se făcu nevăzută, iar în urma ei veni doi balauri, care se puseră unul la o ţiţă şi altul la alta şi o supseră pe femeia ceia, până ce-a omorât-o şi s'au făcut nevăzuţi.

Aceasta mi-a fost povestită de mama, care o ştia de pe când era copilă. Acesta ar fi un vis ce l-a visat o femee, care avea obiceul de a lucra şi Duminica!

Petru Gh. Savin.

Cronica Istorică

25 Septembrie 1551. Mihai-Viteazul, voind a goni pe Turci din Ardeal, este oprit de Andrei Bathory, care era aliatul lor.

26 Septembrie 1497. Polonii asediază Suceava, bătând-o trei săptămâni fără a o putea lua.

27 Septembrie 1601. Sigismund Bathori pleacă din Moldova spre a relua tronul Ardealuiui.

26 Septembrie 1595. Sigismund Bathori trece cu armata sa, care venia în ajutorul lui Mihai-Viteazul ce se lupta cu Turcii, trece prin satul Rucăr, de unde apoi se îndreaptă spre satul Stoeneşti unde îl aştepta Mihai.

26 Septembrie 1896. Se deschide în mod solemn canalul dela „Portile de fier", prin care se deschide un drum nou pentru comunicaţie pe Dunăre.

27 Septembrie 1768. Ruşii ocupă Principatele Române şi reîncep al treilea război cu Turcii.

27 Septembrie 1827. S'a născut Papiu Hasian, mare istoric român, în satul Bezded din Ardeal.

27 Septembrie 1914. A murit în castelul Peleş din Sinaia Regele Carol I, după o domine de 48 ani şi 5 luni, în etate de 76 ani şi 6 luni.

28 Septembrie 1396. Marea luptă a lui Mircea-cel Mare cu Turcii la Nicopoli.

28 Septembrie 1531. Petre Rares, Domnul Moldovei, intră în cetatea Ciceiului.

28 Septembrie 1774. Alexandru Ipsilanti este numit Domn al Munteniei.

28 Septembrie 1911. Desvelirea statuei lui M. Cogălniceanu în faţa Universităţei din Jaşi.

29 Septembrie 1828. Se încheie tratatul de la Adrianopoli, prin care i se dă României T.-Măgurele, Giurgiu şi Brăila,

3 Septembrie 1631. Matei Basarab intră în Bucureşti spre a se sui pe tronul Ţării Româneşti, fiind ales de popor.

30 Septembrie 1510. S'a început a se zidi Mitropolia din Târgoviste de către Neagoe Basarab, Domnul României.

—

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Laptele

Corăstirea laptelui să mai poate întârzia punând în el puţin *bicarbonat de sodă* (1 gram la 1000), care neutralizează acidul lactic. *Fermentaţiunea butirică* urmează fermentaţiunei lactice sub influenţa altui microb numit *bacillus butiricus*, care schimbă acidul lactic în acid butiric. *Fermentaţiunea alcoolică* ne dă mult vestitul *chefir*, care este o beutură acrişoară, puţin alcoolică, fabricală din lapte prin ajutorul grăunţelor de *chefir*, cari sunt formate din o mulţime de microbi, cari dau naştere la această fermentaţiune folositoare în boalele de stomac şi în cazurile de slăbire, cu ameninţare de oftică.

Microbii *patogeni* sau *producători de boale* vin în lapte sau de pe mânile celor cari mulg vaca (scarlatina, vărsatul, etc.), sau de pe ugerul vacii, care s'a murdărit de pe locurile pe cari s'a odihnit vaca (febratifoidă sau lingoarea, etc.), sau din aer (difteria, oftica, etc.), sau sunt aduşi de muşte (holera, oftica, febra tifoidă, etc.), s'au sunt aduşi în lapte prin apa care sa pus în el, apă necurată (urdinare, urdinare cu sânge, holeră, febra tifoidă, etc.), sau microbii aceştia patogeni pot proveni chiar dela vaca care dă laptele, când ea este bolnavă de oftică, de dalac sau de febră aftoasă, boale pe cari le poate lua omul prin lapte.

Pentru a preîntâmpina toate aceste boale trebue ca întotdeauna să să fiarbă laptele bine, în clocote timp de mai multe minute, până să unflă, pentru ca să moară toţi aceşti microbi producători de boale.

Din lapte să fabrică *brânză*, sub toate formele cunoscute, *untul*, *smântâna* şi *iaurtul*, cari toate sunt foarte folositoare, hrănitoare, plăcute şi uşor de mistuit.

Pentru copil laptele este singura lui hrană, de când se naşte până la înţărcare şi despre aceasta am vorbit pe larg în numerile 4 şi 5 ale „Culturei Poporului". Omul mare (adult) nu se poate hrăni numai cu lapte, organismul lui cere mâncare mai hrănitoare pentru ca să-şi repare pierderile prin muncă, dar el poate şi este bine ca zilnic să iee şi o cantitate de lapte sub diferite forme. Laptele să mănânca întotdeaunea numai dupăce a fost *fiert*. Dimineaţa, pela oraşe, este bunul obiceiu ca să se beie laptele preparat cu cafea, ceaiu sau ciocolată. Laptele mai intră şi în prepararea diferitelor mâncări şi prăjituri, ceeace le măreşte valoarea nutritivă.

Intrebuinţarea laptelui la bolnavi: **regimul lactat.** Sunt multe boale în cari omul nu să poate hrăni şi nu să poate vindeca decât numai cu lapte. In aceste cazuri bolnavul va urma un regim lactat (dietă lactată), care dă rezultate minunate, laptele fiind un *aliment complet*, *uşor de mistuit* şi *diuretic* (producând ud mult). De obiceiu să întrebuinţează laptele de vacă, dulce şi bătut, laptele de capră, apoi cumisul şi chefirul mai sus pomenite.

Regimul lactat poate să fie *absolut*, adecă bolnavul să iee numai lapte ca mâncare, ca beutură şi ca medicament, sau poate să fie *mitigat*, adecă să iee laptele numai ca beutură la masă şi printre mese. Laptele trebuie luat cu ceaşca sau cu paharul, tot la 2 sau 3 ceasuri, astfel ca câtimea totală să ajungă în 24 de ore la 2 până la 4 litri. Pentru a obicinui bolnavul cu acest regim, atunci când nu este nici o grabă, să începe prin a suprima în mod progresiv celelalte mâncări aşa că se va ajunge la regimul de lapte absolut numai în timp de 3 zile. In unele cazuri se va da laptele cu păhărutul tot la jumătate de ceas.

Laptele poate fi beut *cald* sau *călduţ*, *rece* sau din *ghiaţă*, dar întotdeauna după ce a fost fiert, adecă *sterilizat* (fără microbi).

Pentru a schimba gustul laptelui, care la unii bolnavi nu le place, să poate recurge la următorul mijloc: să se încălzească laptele la 85 grade câteva minute, apoi să se răcească repede punând vasul cu lapte în apă rece sau în ghiaţă. Gustul laptelui să mai poate modifica punându-i sare, sau zahăr, sau lămâia, vanilie, cafea, ceaiu, chioş, coniac sau rom; sau fierbând laptele cu ceapă, morcovi sau cu uneie fructe, după care se va strecura; sau să poate pune în lapte o apă minerală alcalină (Vichy, etc.).

Pentru ca laptele să nu lase un gust rău în gură, duhoare rea de lapte, este bine ca omul să-şi clătească întotdeauna gura după ce a beut lapte, cu apă simplă rece sau sterilizată ca să nu-i rămâie lapte printre dinţi şi măsele. Când laptele produce diaree (urdinare) să pune în el puţină apă de var (o lingură la un păhar), iar când produce constipaţie (încuietură) i să poate pune 1 sau 2 linguri de apă minerală loxativă, sau o linguriţă de bicarbonat de sodă, sau puţină mană, ori să să facă clisme.

Când boala s'a vindecat şi regimul de lapte nu mai e de trebuinţă, vom începe a da bolnavului câte puţină pâine, zamă de carne (supă tărişoară), diferite pireuri, brânză proaspată, simplă sau cu smântână, brânză, ouă, fără ca să încetăm cu totul laptele, pe urmă carne, până ce ajungem la regimul obicinuit din timpul sănătăţii.

Regimul lactat să recomandă în *boalele tubului digestiv* (de stomac, de maţe), cum sunt *gastrita* (inflamaţiunea sau aprinderea de stomac), *dispepsia* (mistuirea grea), *cuterita* (aprinderea de maţe), *diarea* (urdinarea), *dizenteria* (urdinarea cu sânge), şi altele; apoi în *otrăvuri*; în *gută*, *gravelă* (nisip), boalele de *inimă*, de *ficat* şi mai ales în cele de *rinichi* (rărunchi), în *dropică* (boală de apă); în *febra tifoidă* (lingore), *scarlatină*, *pojar*, *vărsat*.

Pentru a termina cu laptele voiu mai spune câteva cuvinte despre *cura de zăr*, care era odinioară aşa de mult lăudată în tratamentul oftícei. Astăzi este bine dovedit că nu atât zărul, cât climatul staţiunilor de munte, unde să face acea cură, aste aşa de folositoare bolnavului, iar cura făcută acasă n'are nici o importanţă.

Dr. Vasile Bianu,
medic colonel în rezervă.

Pregătiri de iarnă în natură.

Dinspre nord se revarsă asupra cerului limpede valuri de nori plumburii. Vine toamna, cu vânturile răcoroase, pornite de la miază-noapte, care smulg paienjenişul uşor de pe copacii pădurelor şi buruenile câmpurilor, ca să'l treacă pe deasupra noastră şi să'l ducă prin văzduh către ţinuturile din miază-zi. In pânza mototolită şi mătăsoasă ce pluteşte spre sud se găseşte ascuns un mic paianjen, care îşi face drumul pe spinarea vântului mult mai plăcut decât dacă ar întrebuinţa cele mai moderne mijloace de transport inventate de om. El se lasă în voia întâmplărei, fără să ştie unde merge si câte primejdii poate întâlni în cale. Toţi îl vedem plecând, nimeni nu l'a văzut întorcându-se.

Stoluri de păsări călătoare îşi iau zborul să caute altă climă şi, tăind atmosfera cu bătaia aripelor, îşi iau rămas bun de la noi cu strigăte ascuţite. Cine ştie câţi din aceşti călători vor ajunge să ne mai revină la primăvară! Pe mulţi îi vor fi înghiţit furtunele Mediteranei; pe cei mai bicisnici îi va fi răpus oboseala drumului, dar instinctul călătoriei este atât de tare, că nimic nu'i poate sta împotrivă.

Pasărea călătoare nu mai ştie nici de foame, nici de primejdii. Stăpâniţi numai de dorul pribegiei, şoimul călător merge la umăr cu porumbelul călător, fără măcar să se bage în seamă. Pe drum duşmănia dintre dânşii dispare.

Mai trec câte-va săptămâni după ce mosafirii noştri din primăvară ne-au părăsit, şi natura începe să se pregătească de iarnă. O întreagă lume de vietăţi se mişcă, se preface, se găteşte să înfrunte asprimea gerului. Îngălbenirea şi căderea frunzelor — întâmplarea atât de obicinuită, că nici n'o băgăm în seamă — este primul semn că se apropie frigul. Dezbrăcarea copacilor de podoaba lor verde nu este, după cum se crede, adusă de răceala aerului şi a pământului, nici de încetarea sugerei apei de către rădăcină; caderea frunzelor se pune la cale încă de cu vară. Atunci când nici rândunelele, nici berzele nu se gândesc de plecare, copacii se pregătesc în ascuns ca să se despartă de frunze.

Naturaliştii ştiu însă că pregătirile de iarnă ale copacilor nu sunt de cât un inel dintr'un lung lanţ de prefaceri pe care le încearcă lumea întreagă de vietăţi în lunile Octobrie şi Noembrie.

In liniştea înşelătoare a apelor, o mulţime de plante şi animale se pregătesc, fiecare în felul său, pentru iernat. Mălura bălţii (Myriophullum spicatum) care umple cu fruncele sale verzi-închise şi spintecate apele stătute sau cele cu o curgere domoală, desprinde din trupul său nşte muguri care le lasă la fund, se amestecă cu namolul şi stau acolo toată iarna. Tot aşa face şi Limba broaştei Hydrocaris morsus ranae) a cărei frunze în formă de inimă se aştern pe faţa apei. — Foarfeca bălţii (Stratiotes aloides) îşi afundă sub apă întreaga sa roată de frunze ca s'o apera de asprimea iernei.

Când va veni primăvara, toţi acesti muguri vor învia; unii rămân pe fund ca să încolţească ceva mai târziu, alţii se urcă spre luciul apei unde se desfac la razele calde ale soarelui şi sunt punctul de plecare al noilor plante care vor locui balta peste vară.

Către sfârşitul toamnei şi începutul iernei, fundul noroios al apelor este un adevărat muzeu de vietăţi puse pe iernat.

Fel şi fel de fructe şi seminţe stau alături cu mugurii buruienelor de baltă şi cu ouele de iarnă ale crustaceelor şi viermilor, cu infuzorii şi algele încapsulate care îşi făcuse din vreme pregătirea lor specială. Nomolul fundului este înţesat de de tot felul de melci şi insecte de apă, iar mai către muluri sălăşluesc broaştele şi tritonii amorţiţi.

Pe lângă toate astea, prin Octombrie şi Noembrie, are loc, în apa bălţilor şi eleştelor, întâmplare minunată: ivirea unor fiinţe noi, care n'au existat în timpul verei. Sunt bărbaţii de iarnă a multor fiinţe mici de apă.

Cei care au învăţat cât de puţină zoologie îşi aduc aminte despre un mic răcuşor, mare cam cât un purice, care trăeşte cu miile pe lângă buruenile din apa bălţilor. E Cafnia. Dânsa se înmulţeşte prin ouă pe care femeia le poartă cu dânsa, într'un buzunar, până ce puii se dezvoltă complect. Toţi puii aceştia sunt formaţi din ouă care nu fusese fecundate, fiindcă vara nu sunt destui bărbaţi care să le fecundeze. Astfel de ouă care dau pui fără să fi fost fecundate se zic ouă partenogenetice, iar puii eşiţi din ele sunt numai femei. După ce a dat un rând de pui. Dafnia face uimitor de repede în corpul său alte ouă, tot partenogenetice, în număr extrem de mare. S'a făcut socoteală că o Dafnie poate produce în cele 3 luni de vară până la 18 miliarde de moştenitori de şex frumoş. Dacă cei mai mulţi n'ar fi înghiţiţi de peşti, ar ajunge repede să nu mai aibă loc în apa bălţii.

Abea la începutul toamnei, când apa se răceşte — şi probabil din cauza temperaturei scăzute — se nasc din ouăle nefecundate, pe lângă femei, şi o mulţime de bărbaţi. — Atunci începe, în tot neamul dafnicesc o straşnică nuntă care ţine câteva săptămâni şi care se închee cu rezultatul că, la ivirea celei întâi pojghiţe de ghiaţă, toate miresele mor, iar cadavrele lor se lasă la fund şi se înmormântează în noroiul bălţii. Nu înseamnă însă că odată cu moartea mamei, s'a pierdut şi produsul fecundaţiunei. In corpul fie-cărei mirese adormite în haină de nuntă se găseşte câte un singur ou mare, învelit într'o coajă groasă care îl apără bine de fig şi îl ţine în bună stare chiar atunci când balta înghiaţă până 'n fund. In ştiinţă i se zice ou de iarnă, spre a'l deosebi de ouăle partenogenetice din timpul verei. Când va veni primăvara, oul acesta se va trezi la viaţă şi va forma o fiouă Damfnie.

Aceste câte-va exemple, pe care le-am dat numai ca să ne facem o idee despre felul cum iernează natura, nu sunt de cât 2—3 boabe dintr'un sac cu grâu, căci peste tot, în ape, în aer, pe pământ şi în pământ, vietăţile naturei se pregătesc de cu vreme fiecară în felul său, să întâmpine puterea gerului,

Şi ce bogată este natura în surprize interesante când ne dăm osteneala s'o cercetăm! Câte lucruri uimitoare nu aflăm numai urmărind cu băgare de seamă cele ce se petrec într'o baltă de la un capăt la altul al anului. Un exemplu; La toţi ni s'ar părea natural că dacă iarna este prea aspră şi înghiaţă apele până la fund, fiinţele amorţite din fundul bălţii să sufere grozav; ne aştept tăm ca în primăvară să le vedem pipernicite şi slabe. Când colo, e tocmai dinpotrivă. Cu cât iarna e mai grea. cu atât locuitorii bălţii vor fi mai numeroşi şi mai bine făcuţi vara viitoare. — La fel se petrec lucrurile cu pomii roditori, care — cum ştie ori cine — dau o recoltă mult mai bogată după o iarnă aspră de cât după una moale.

Natura are o mulţime de taine pe care omul nu le poate ghici dinainte; pentru a le prinde, el trebue să iscodească cu stăruinţă toate colţurile firei şi să ia-aminte la toate cele văzute, chiar dacă i s'ar părea fără însemnătate.

D. Călugăreanu.

Medicina veterinara

Perversitatea sau aberaţia gustului la animalele bovine, cunoscută şi sub numele de „Pica" sau boala lingerei, aberaţia gustului la animalele bovine, constă în consumarea de lucruri străine de cele ce intră în alimentaţia (hrana) obişnuită. De obicei se vede la animalele bătrâne, debilitate (slăbite), la viţei şi la miei. Urmările sunt câte odată foarte grave.

Perversitatea gustului, este datorită pe de o parte, unei rele hrane ce consumă, iar pe de alta diferitelor boale, ca cele de stomac şi intestine (gastro-enteritele), tuberculoza pasteureloza (febra tifoidă).

O cauză importantă este o compoşiţie incomplectă a alimentelor. Organizmul în majoritatea cazurilor, cere o compoşiţie determinată a alimentelor. Dacă aceasta lipseşte, aberaţia gustului apare. In primul rând, lipsa sărurilor de sodiu din raţia zilnică ar provoca Pica.

Semnele boalei pot fi împărţite în două faze (părţi): în prima fază, animalul deşi îşi păstrează apetitul (pofta de mâncare), începe prin a înghiţi pământ, nisip, băligar, aşternut amestecat cu urină, linge zidurile, lemnele, ieslele, arborii etc. Această fază poate dura 4 luni şi mai mult chiar, atât timp cât alimentele străine înghiţite nu sunt absorbite (supte) în organism.

In a II fază, apar diferitele complicaţiuni, datorite contactului acestor alimente străine cu pereţii canalului digestiv, cum şi absorbţiunei lor în organism. Astfel, apare febra, animalul devine trist, pofta de mâncare se micşorează, secreţiunea (curgerea) laptelui încetează. Animalul slăbeşte din zi în zi. In acest timp, aberaţia (perversitatea) gustului persistă, animalul continuând a înghiţi diferite lucruri străine. In cele din urmă moare, după 6 luni s'au chiar şi după 2 ani, fiind complect debilitat (slăbit).

Boala se vede şi *la viţei şi la mieii* ce primesc o hrană insuficientă (de neajuns) dela mamele lor, care fiind slăbite de diferite boale, au un lapte sărac în materii grase şi săruri minerale.

La viţel boala începe prin a se linge unii pe alţii, în care timp înghit şi o cantitate oarecare de păr.

Cronica săptămânei

Din Ţară

La 27 Septembrie stil vechiu, adică al calendarului bisericei ortodoxe, sau la 10 Octombrie stil nou, adică al calendarului Bisericei catolice, a murit la Castelul Peleş din Sinaia Regele Carol I, supranumit cel Mare, după o glorioasă domnie de 48 de ani şi 5 luni. El s'a stins din viaţă în vrâstă de 75 ani şi 6 luni, în plină putere încă, şi în deplină folosinţă a minţei sale luminate.

Regele Carol I. a rămas una din figurile cele mai mari nu numai ale istoriei României dar chiar a întregei Europe contimporane. El a ştiut să prefacă un principat supus turcilor în Regatul României, a ştiut să modernizeze ţara, să introducă cultura apuseană în sfârşit a sprijinit puternic progresele pe toate tărâmurile.

Războaele cari le-a purtat, el contra Turcilor la 1877—1878 şi acel contra Bulgarilor la 1913 s'au sfârşit cu victoria completă a Românilor. Prosperitatea în toate întreprinderile locuitorilor, prin o dreaptă legiuire şi prin democratizarea ţărei, adică prin darea puterei politice în mâna poporului, a fost de asemenea opera acestui mare Rege.

Moartea lui Carol I, a venit într'un moment când România avea mai multă nevoe de marea sa înţelepciune, la începutul războiului european. Ţara a avut însă noroc, M. Sa Regele Ferdinand I, venit la tron la aceiaşi dată de 10 Octombrie şi Care azi are deci 7 ani de domnie, s'a arătat ca moştenitor demn nu numai al scaunului domnesc dar şi al marei înţelepciuni a Regelui Carol. Sub înţeleapta Sa conducere neamul Românesc a văzut înfăptuindu-se idealul naţional, România mică, opera Regelui Carol cel mare, transformându-se în România mare, operă înfăptuită de M. S. Regele Ferdinand I, care, într'o scurtă domnie a căpătat porecla de „cel Credincios" pentrucă a apărat cauza dreptăţei şi „cel Viteaz" pentrucă nu odată s'a expus unde era primejdia mai mare în timpul sângerosului nostru războiu.

Românii şi „minorităţile etnice".

Sub denumirea de „minorităţi etnice" sunt desemnate naţionalităţile streine risipite pe pământul României mari, sau făcând insule înconjurate de români în acelaş pământ dintre Nistru şi Tisa. Astfel în Ardeal avem pe Saşi şi Maghiari, fie în insule compacte, fie risipite printre români.

Purtarea care am avut-o faţă de aceşti streini este de toţi cunoscută: au fost trataţi cu aceiaşi bunăvoinţă ca şi românii, bucurându-se de aceleaşi drepturi şi având aceleaşi datorii.

Din nenorocire această putere nu mulţumeşte pe conlocuitorii străini ai Ardealului. Obişnuiţi cu abuzurile stăpânirei lor de altădată, ei nu pot primi dreptatea ce impune încetarea călcărilor de lege în dauna românilor. Trăind altădată din belşug prin sudoarea robilor ţărani, sărăcia de azi nu poate să-i mulţumească. Pentru nobilii maghiari şi saşii mari stăpânitori de averi şi pământuri, fac tot ce pot pentru a ne ponegri şi a înşela nu numai pe români, dar chiar pe ţăranii şi locuitorii de acelaş neam cu ei.

Spunem toate aceste în faţa dovezilor de duşmănie pe cari păturile conducătoare ale saşilor şi maghiarilor din Ardeal le-au dăt cu prisosinţă în ultimile două săptămâni. Nu voim să amintim de comploturile cari şi azi se judecă în faţa curţilor marţiale, nici de reclamaţiile maghiarilor pe cari Liga Naţiunilor le-a respins de curând, ca cuprinzând neadevăruri asupra tratamentului ce-l dau românii naţionalităţilor conlocuitoare. Voim să vorbim însă de cele două mari manifestaţiuni ale conducătorilor saşi şi maghiari: de congresul de protestare contra legei împărţirei pământului ţinut la Tg.-Mureş şi de congresul „germanilor din România" ţinut la Cernăuţi.

In aceste două mari adunări s'a dovedit că saşii cari au promis solemn să conlucreze la întărirea României ne sunt tot atât de duşmănoşi ca şi unguri. S'a dovedit că germanii consideră civilizaţiunea românească drept inferioară şi sunt hotărâţi după spusa lor să introducă chiar „cu pumnul", „kultura" germană. Insultele cele mai mari s'au adus neamului românesc în adunarea germană dela Cernăuţi. Acuzaţiuni nedrepte, minciuni, invenţiuni toate mijloacele necinstite de luptă au fost întrebuinţate de conducătorii germanilor. Indrăzneala lor a mers până acolo încât au ameninţat cu intervenţiunea străinilor în afacerile interne ale ţărei noastre.

Ce au răspuns românii la toate aceste provocări? Nimic. Un adânc dispreţ pentru „pumnul" şi „kultur"-a lor ce i-a învăţat atât de bine să mintă este tot ce le putem da. Vom şti însă că conducătorii saşilor ne sunt duşmani şi această lecţie îi va costa scump...

In congresul contra legei împărţirei pământului care face dreptate deopotrivă ţăranilor români şi celor saşi şi unguri, marii stăpânitori de pământuri saşi împreună cu nobilii maghiari într'o strânsă prietenie s'au adunat, tunând şi fulgerând contra „furtului" moşiilor hrăpăreţei nobilimi şi împărţirea lor la ţărani. Au ameninţat marii bogătaşi cu protestul la Liga Naţiunilor cu revoluţie cu... Dar ce, să mai vorbim? Ameninţările ungaro-săseşti le cunoaştem destul de bine... Sfârşitul a fost că au venit la Bucureşti cu o jalbă cerând să li se păstreze întregi moşiile.

Acum judece ţăranii români, unguri şi saşi, cari n'au o palmă de pământ, dreptatea magnaţilor şi bogătanilor ce vor încă azi să le ia şi pielea.

In vechiul Regat „paşalâcul turcesc" cum îl numesc conducătorii acestor streini, s'a făcut deja împărţirea pământului şi, cu toate că boerii stăpânitori ai pământului au suferit mai mare micşorare a averei lor, n'au protestat totuşi. Acest patriotism nu-l cerem dela streinii ce s'au strâns la Tg.-Mureş. Le cerem însă a nu ne învinovăţi cu rea credinţă că reforma agrară e făcută pentru a nedreptăţi minorităţile etnice.

Contra acestei învinovăţiri ne ridicăm cu putere nu numai noi românii iubitori ai poporului dar şi ţăranii saşi şi maghiari cari au azi dreptatea dela români, dreptate ce stăpânitorii de eri, de acelaş neam cu ei, n'au voit să le-o dea.

O nouă constituţie.

Noua constituţie, adică noua legiuire de temelie din care toate celelalte legiuiri îşi trag principiile, este azi în discuţia lumei politice româneşti.

Unii susţin că Constituţia României mici, puţin modificată în unele articole, ar fi potrivită şi pentru desvoltarea României mari. Alţii, din contra cred că numai o nouă Constituţie poate garanta progresul României în graniţele ei de azi.

Pentru alcătuirea „Legei legilor" cum e numită încă Constituţia, este nevoie de un Parlament anume întrunit în acest scop numit Constituantă, ce are a hotărâ prin voturile a două treimi din numărul aleşilor săi asupra proectelor de lege ce se aduc. Acestea trebue să îndeplinească condiţiunile cerute de o bună desvoltare a ţărei adică dreptate, libertate, egalitate înaintea legei, asigurându-se astfel democraţia adică puterea poporului, pentru care atât sânge s'a vărsat.

Desigur că nu într'o cronică săptămânală se poate vorbi mai amănunţit de principiile unei constituţii. Numeroasele antiproecte cari au apărut, fie scoase de partide politice fie de personalităţi izolate, pot servi acelora ce voesc să se intereseze mai aproape de această chestiune importantă. Noi ne mulţumim să arătăm că, până în momentul alcătuirei unei Constituţii statornice, legiuirile ce se fac nu pot avea o bază sigură şi reformele importante sunt în pericol a veni în unele puncte ale lor în contrazicere cu „Legea legilor". Pentru a se evita acest lucru, ţara trebue să capete cât de curând o Constituţie, pe care va avea să jure şi M. Sa Regele la încoronarea din primăvară.

De peste hotare

Făcând ocolul hotarelor noastre trebue să trecem repede peste Rusia unde nimic nou nu s'a întâmplat în afară de faptul că, conform prevederilor noastre, grânele expediate de ţările europene pentru cele 35 milioane de înfometaţi, au fost furate de guvernul bolşevic şi împărţit armatei roşii. Repede de asemenea trecem peste Polonia unde guvernul ţărănesc sub conducerea lui Vitos a căzut pentrucă, refuzând să ascuite îndemnurile Franţei n'a declarat războiu Rusiei. Ajungem astfel la Cehoslovacia, Ungaria şi Jugoslavia cari au fost foarte tulburate în ultimele săptămâni din cauza dorinţei stăpânirei maghiare a lui Horty şi a magnaţilor de-a declara războiu Austriei pentru a-i răpi ţinutul Burgenland.

Prin ameninţările de războiu ale Jugoslaviei şi Cehoslovaciei, cari au adunat armate la graniţele maghiare şi prin intervenţiunea marilor Aliaţi, Ungaria a priceput că nebunia războinică nici de data aceasta nu o poate duce decât la nenorocire şi s'a liniştit. Dar această amânare nu e o renunţare. Maghiarii cari în mobilizarea de azi au putut aduna 150.000 oameni s'au dovedit periculoşi liniştei Europei Centrale şi desarmarea lor se impune.

România care în actualul conflict n'a intervenit deloc, trebue să ştie să-şi spue cuvântul impunând Ungariei respectarea tratatului de pace ce o obligă să nu aibă o armată mai mare de 30.000 oameni. Numai astfel vom putea avea în viitor linişte.

* * *

In ţările mai îndepărtate de noui, mari fapte nu prea s'au întâmplat în ultima săptămână.

In Germania a produs o zguduire adâncă explozia care a aruncat în aer fabricele de materii colorante şi îngrăşăminte din Oppau, fiind ucişi peste 2000 lucrători şi răniţi cam la 3000. Trupele franceze şi-au pus viaţa în pericol pentru a salva răniţii germani, Oppau găsindu-se în teritoriul ocupat provizoriu de francezi conform tratatului de pace.

Aceste fabrice din cele mai mari din lume produceau pe an îngrăşăminte artificială în valoare de peste 400 milioane mărci. Ele transformau gazul azot din aer în „nitraţi" cu diverse proprietăţi. Se spune că explozia se datoreşte unor încercări ce se făceau cu un nou gaz ale cărui proprietăţi nu erau îndeajuns de cunoscute. Adevărul însă nu se va şti niciodată, din cauză că până la distanţa de 2—3 kilometri au fost ucise toate vieţuitoarele.

* * *

In Anglia urmează tratativele cu „sinn-feinerii" adică revoluţionarii irlandezi cari cer ca preţ al liniştei independenţa Irlandei. La 11 Octombre este convocată o nouă consfătuire la Londra. Dacă nici aceasta nu va duce la bun sfârşit se va începe războiul civil între Irlanda şi Anglia cu mai multă putere ca înainte.

* * *

Revenind la Peninsula Balcanică trebue să arătăm marele act de dreptate făcut de „Conferinţa Ambasadorilor" care a recunoscut independenţa Albaniei în graniţele ei de azi.

Viteazul popor albanez în graniţele cărora se găsesc mai multe sute de mii de români are acum răsplata luptelor sale de veacuri. Marii aliaţi au însărcinat de asemenea pe Italia să vegheze ca Grecii şi Sârbii să nu războiască porţiuni din teritoriul strămoşesc al Albaniei. Credem că Italia va şti să protejeze şi pe românii ce se găsesc în această ţară.

* * *

In Asia mică armatele Greciei, bătute de turcii naţionalişti în faţa Angoriei se retrag în ordine pe o linie întăriiă stabilită mai înainte în faţa Eskisehirului dealungul liniei ferate a oraşului Bagdad. Armatele greceşti au pierdut în ultima bătălie 20.000 morţi şi 40.000 răniţi. Turcii tot atât de slăbiţi de marea luptă nu pot face o urmărire destoinică.

Se crede că în curând, prin internenţia marilor Puteri pacea se va încheia după un războiu atât de sângeros.

Bucium.

INFORMAŢIUNI

Regimentul 17 Vânători cu reşedinţa în garnizoana Zălau înfiinţând muzica militară pe ziua de 1 Octombri 1921 ar avea nevoie de 7 gagişti doritorii ce voesc a ocupa aceste locuri vor înainte actele pe adresa de mai sus, împreună cu condiţiunile.

Un bust al Suveranei la Oradea-Mare. In vederea desvelirei bustului M. S. Regina Maria, se fac mari pregătiri de sărbări. Suveranul îşi va întrerupe vânătoarea pentru o zi şi va asista la desvelirea bustului din faţa teatrului.

Ajutorul american în Rusia. Ameăicanii au înfiinţat la Petrograd 120 de bucătării, unde se distribuie zilnic 60.000 de porţii, pentru copii. Acţiunea de ajutoare a Americanilor se va întinde asupra întregului Guvernământ.

Trotzky ameninţă cu războiu Polonia? In urma ultimatului trimis de Polonia sovietele s'au întrunit la o şedinţă extraordinară în Moscova, cu care ocaziune Trotzky a ţinut o cuvântare mai lungă.

Trotzky a declarat, că vorbeşte ca şef al partidului militar şi în zistă supra războiului împotriva Poloniei, aducând grave acuzaţiuni acesteia. Rezoluţia luată de soviete conţine următorul pasaj: „Duşmanii Rusiei sovietiste au conceput planul nebun de-a răsturna guvernul sovietic. Planul acesta însă se va spulbera de voinţa de a lupta până la sfâşit a proletariatului rusesc".

Recolta sfeclei. In urma ploilor căzută, recolta sfeclii din anul acesta se prezintă admirabil. Peste o săptămână toate fabricile de zahăr vor începe la fricaţia aşa că specula care se face cu zahărul nu va mai putea dăinui. Numai fabrica Bod din judeţul Braşov va da anul acesta aproximativ 4450—600 vagoane cu zahăr rafinat. Totodată avându-se în vedere actuala lipsă de zahăr. Direcţiunea agriculturii a luat măsuri ca pe viitor să fie oprită fabricaţia spirtului de sfecle.

Războiul Greco-Turc. Comunicatul Cartierului General. Situaţia militar pe ziua de 28 Septembrie. Pa frontul dela Doryleco domneşte linişte. Din declaraţiunile unor dezortori se constată că divizia VII-a turcă care încercase zilele acestea să ne atace comunicaţiile a suferit pierderi foarte grave. Pe frontul Afion-Karahissar recunoaşteri ofensive din partea noastră au împrăştiat concentraţiunile inamice cu pierderi grave pentru inamici.

Datoriile aliaţilor către Statele-Unite. „Journal of Commerce" anunţă din nou că s'a hotărât de către comitetul finanţelor din Senat ca să se acorde o amânare de 5 ani statelor debitoare, până când se va fixa regulamentul datoriilor interaliate. Directorul de bancă Strong din New-York a declarat la congresul financiarilor, ca plata anuităţii datoriilor europene către Statele Unite ar provoca o mai mare scăderea a valutelor, şi produsele americane n'ar putea deci fi exportate. Prin urmare ar rămânea 6 milioane de lucrători neocupaţi, şi uşurarea impozitelor pe baza plăţilor din Europa nu poate contrabalansa acest pericol.

Alegerea episcopului Vadului. Alegerile episcopului Vadului şi Feleacului au fost încheite la 29-la Septembrie a. c. la orele 7. S'au de pus în total 57 de voturi între cari 31 pentru arhimandritul Nicolae Ivan şi 26 pentru profesorul dr. Pavel Roşca. Arhimandritul Nicolae Ivan a fost proclamat ales.

Publicitatea Culturei Poporului

Nouă ispravă a bolşevicilor. O bandă compusă de 250—300 de bolşevici, au trecut în noaptea de 28 Sept. Nistrul şi a pătruns în com. Cajucrova, din jud. Hotin, jefuind locuinţa preotului Sergie Samciuc şi aceea a femei Fani Sori. Banditii au luat bani şi lucruri casnice. De aici bolşevicii s'au dus la d. Vulpescu, proprietarul moşiei Vladislaskaia, furând lucruri casnice şi 15 cai. Grănicerii noştri, prinzând de veste, au dat alarma. Bolşevicii au fugit peste Nistru, lăsând pe malul românesc şase din caii furaţi. Bolşevicii erau înarmati cu mitraliere şi arme.

Socialiştii huiduiţi la Rădăuţi. In seara de 27 Sept., partidul socialistii au ţinut o întrunire în oraşul nostru. Mai mulţi ţărani români, ce se aflau în sală, au început să huiduiască pe orator, strigând socialiştilor: „Dacă uu vă place plecaţi la Moscova sau Palestina. Nu admitem să se vorbească aici în altă limbă decât românește.“ (Oratorul vorbea în limba germană.) S'a produs un mare scandal. Deputatul Pistiner a fost dat afară din sală de ţăranii înfuriaţi.

Pentru militari, primari, învăţători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărţi lucrate* ncoluri de *Dl. General C. St. Amza*, şi cari se găsesc de vânzare la Ad.-ţia ziarului „Cultura Poporului“ numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărţi nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român, Prin ele putem vedea cum s'au desfăsurat lupteie la Tisa şi ocuparea B. Pestei; variaţiunile teritoriului stăpânit în timpul răsboiului, şi istoricul grafic al răsboiului. Toate hărţile sunt însoţite de date istorice.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Ad-ţia ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — Sediul Central: BUCURESTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovac ia etc.)

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit in ţară şi in străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI“

care cuprinde:

cântece poporale de iubire şi despre fire cântece de plugărie, păstorie şi pescărie, cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ“ din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române“ au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.

Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8

(casele proprii).

Capital social Lei 50,000 000 deplin vârsat

Sectia de Bancă — Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si REGLAMELE se primesc la Agentia „Soarele“ Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj, str. Univărsiătii No. 3 C. 1074

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 25 — 1 leu — Opt pagini — 17 Octomvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Redacția: Str. Dorobanților 11 — SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Maestatea Sa Regina Maria

MĂRIA-TA,

Maria Ta! Străbateți astăzi meleagurile Ardealului pentru care ați sacrificat atâtea clipe de liniște sufletească, pentru care ați vărsat atâtea lacrămi fierbinți de mamă adevărată. Ardealul visurilor Voastre, vă are azi la sânul lui și V'a primit cu bucuria sclavului liberat care-și vede liberatorul.

In nemărginita fericire care străbate sdfletele noastre în clipele acestea nu știm prin ce să Vă arătăm că poporul Vostru vă iubește așa cum nici un popor de pe lume nu și'a iubit Regina. Și cum să nu vă iubească, când el știe așa de bine că din înălțimea tronului Vostru regal V-ați pogorât în mijlocul lui, V-ați plecat urechea și sufletul la necazurile lui și ați suferit atâta, de suferințele lui.

Atunci când sufletele noastre schinjuite de suferințele unei sclavii de veacuri fusese cuprinse de îndoială și de desnădejde, noi cei de dincoace de Carpați ne gândiam la Tine, Măria Ta ca la o făptură dumnezească dela care așteptam scăparea. Știam că acolo peste munți, avem o mamă care ne așteaptă și care și-a sacrificat liniștea și hodina pentru liberarea noastră. Știam că mâna și graiul blând a Măriei Tale a vindecât atâtea răni și a încuragat atâtea suflete desnădăjduite, care luptau pentru liberarea noastră — idialul lor.

Acum când uraganul a trecut, când valurile s'au liniștit, Măria Ta venit — ai să ne vezi la noi acasă. Ca sem al dragostei și a recunoștinței noastre, ce ți am putea da decât însăși sufletele noastre pe care le stăpânești cu măreția și bunătatea sufletului Măriei Tale. **Șt. Paul.**

Școala românească

Odată cu începerea anului școlar, au revenit în discuție toate marile greutăți prin cari trece școala în ultimul timp. S'a vorbit de lipsă de localuri și învățătorii, de salarul prea mic al luminătorilor satelor, de diferitele neajunsuci cu scumpetea materialului școlar.

Cu bunăvoință însă parte din aceste lipsuri s'au îndreptat. Este însă o altă suferință a școalei care, din nenorocire, nu e prevenită de stat ci de popor. Anume: românii nu-și dau copii la școală, ținându-i mai bine în neștiință la vatră. Astfel zilele acestea, ne-a venit din Basarabia știre că multe din școli funcționează cu puțini elevi cari, vin și ei neregulat la lecții. Este dureros, foarte dureros ca străinii să ne întreacă, având mai mulți știutori de carte că noi. Rușinea astă nu o putem răbda. Contra neștiinței trebue să luptăm din toate puterile și mai ales în Ardeal, unde țăranul român e luminat, să facem centrul de învățătură a țărei.

Să ne aducem aminte de timpurile când sub jugul dușman, nu ne era ieartat să învățăm carte românească. Atunci eând stăpânitorii de pe vremuri nu ne lăsa să ne luminăm cumintea cu carte românească ca se ne desnaționalizeze mai ușor. Oare azi, când avem nu numai dreptul, dar și datoria prin lege de-a ne trimite copiii la școală, suntem mai răi ca în trecut?

Pruncii de azi sunt luptătorii și conducătorii de mâine. Ei vor ținea mai bine coarnele plugului și pușca sau vor cârmui treburile obștești mai cu pricepere, dacă vor ști să cârmuească și condeiul. *Românii de pretutindeni trimiteți feciorii la școlile românești, învățându-i cât mai multă carte, spre binele lor și-al neamului întreg!*

Bucium.

La Selimbăr

Călătorul de astăzi, venind dela Șelimbăr spre Sibiu, abia mai zărește în stânga șoselei naționale o movilița.

E mormântul eroilor căzuți pentru cea dintâiu întregire națională a noastră în marea bătălie dela 18/28 Octomvrie 1599, dintre Mihaiu Viteazul de o parte și principele Andreiu Báthory de altă parte, — bătălie după care a urmat întrarea triumfală a celui dintâiu domn al tuturor Românilor în Alba-Iulia.

E, prin urmare, unul din cele mai glorioase locuri pentru Români, ca și Călugărenii, Plevna, Vidinul, ori în timpul mai nou Mărășeștii.

Și totuș nimic nu arată trecătorului însemnătatea locului. Nici un monument, nici o cruce măcar cu inscripție oricât de simplă. Nimic.

Dacă va mai trece multă vreme așa, ca până acum, movilița, bătută de ploi și de praf, călcată de oameni și de vite, se va face în curând una cu pământul, pierind astfel încă una din multele urme de glorie strămoșească.

Ce ar fi, deci, mai firesc, ca acum, când visul național, înfăptuit de marele voevod, Mihaiu, numai pe o clipă, noi îl vedem deplin realizat, să contribuim cu mic cu mare pentru a însemnà, după cuviință, acest loc strălucit.

Pe acest câmp al Șelimbărului, doară, venind din spre dealurile Cisnădiei și-a dovedit Mihaiu Viteazul superioritatea geniului său militar. O parte însemnată a oștirii sale în frunte cu îndrăsnețul Baba Novac, care atăcase pe Stefan Lazar, unul din comandanții maghiari cei mai viteji, a început să se retragă. Retragerea lor însă ar fi demoralizat întreaga armată. Dându-și seama de însemnătatea momentului, se aruncă însuș marele căpitan în luptă, opri mai întâiu steagurile celor ce voiau să se retragă și izbi cu atâta putere armatele ungurești ale lui Petre Husar și Stefan Lazar, încât toți rămaseră uimiți de viteția căpitanului și mulți răniți și morți acoperiau câmpia. Insuș i Lazar muri vitejește în această luptă.

Ajutat apoi de câteva cete de Polonezi și Moldoveni neobositul luptător Mihaiu reîncepù bătălia cu oștirile de rezervă ale principelui Andreiu Báthory. O ceată isteață de Moldoveni a prins însă pe însuș căpitanul suprem al oștirii maghiare Gaspar Corniș, ducându-l de viu înaintea lui Mihaiu, care-l desarmă și-l tratà cu toată dragostea frățească. Faptul acăsta a descurajat mult pe Unguri, cari au început să fugă. Câteva trupe poloneze din tabăra maghiară, văzând dezastrul, n'au așteptat sfârșitul, ci au trecut la frații lor din tabăra lui Mihaiu.

Insuși principele Andreiu Báthory n'a așteptat sfârșitul bătăliei, care s'a decis încă înainte de apusul soarelui în acea memorabilă zi de Joi, ci de pe dealurile Gușteriței din față, de unde priveà decurgerea luptelor, a luat-o la fugă spre Secuime însoțit de peste 100 de inși, unde se știe ce sfârșit a avut. Mihaiu Viteazul a luat dela dușman 45 de tunuri, apoi multe steaguri, corturi, cai, arme, aur, argint și bucate. Mai rar așà pradă bogată.

A doua zi locuitorii Sibiului deschiseră larg porțile înaintea învingătorului Mihaiu și trimiseră oameni să adune leșurile (cadavrele) celor căzuți în luptă într'un singur mormânt mare. Din tabăra ungurească să fi fost 2027, din cea românească 1000. Alții dau cifre mai mari.

Oricum însă acest loc nu mai poate rămâneà fără nici un semn de amintire. De aceea tot Românul și cetățeanul adevărat e dator să ajutore „Asociațiunea“ din Sibiu, strada Șaguna 6, cumpărând loturi dela ea ori dela băncile din centrele mai de seamă, fiindcă între scopurile acestei loterii este și acela al ridicării unui monument la Șelimbăr.

Cuvântul nostru

Dor de viaţă lungă

E adânc înfiptă în firea omului dorinţa de a trăi cât mai mult, şi dorul său de viaţă lungă e cu atât mai arzător cu cât el vede şi ştie că mulţi semeni de ai săi trăesc peste 100 de ani. Nu trebue să facem nici o învinovăţire dietului om din faptul că ar vrea să trăiască cât stânca 'n munte, pentru că dorinţa lui este ceva care intră în cadrul unei dorinţi generale pe care'l vedem la toate vieţuitoarele pământului. Ori ce vietate, plantă sau animal, ori cât de rău ar trăi, luptă într'una ca să se ţină în viaţă. Un fir de iarbă, călcat zilnic în picioare, îşi ridică mereu cu îndărătnicie vârful spre cer. O râmă tăiată cu târnăcopul, vindecă repede rănile şi îşi duce mai departe traiul obscur. E lupta în contra morţii care stăpâneşte tot ce este viu. A-şi apăra viaţa, este un instinct născut o dată cu cea dintâi vieţuitoare. Şi dacă fiinţe obscure, inferioare, care nu'şi dau seamă de ceea ce înseamnă a trăi sau a muri, pun inconştient toate silinţele ca să'şi apere cât mai multă vreme viaţa, cum s'ar putea ca omul să nu dorească o viaţă lungă, el care pe lângă instinctul moştenit, mai are şi darul de pricepe — bine sau rău — rostul vieţei; simte plăceri, are dureri, cântă, plânge, admiră, urăşte, se ridică la culmile cele mai înalte ale gândirei, se coboară în fundul celor mai negre prăpăstii ale desfrâului şi neînţelegerei; într'un cuvânt, e conştient că trăeşte şi simte plăcere de a trăi, de a se zbuciuma. Moartea îl înspăimântă prin liniştea ei vecinică,

De aceia nu e de mirare că în toate timpurile au fost oameni cari au căutat fel de fel de mijloace ca să prelungească viaţa. Faimoasa „piatră filosofală" trebuia, dacă ar fi fost găsită, să dea omului nemurirea„. „Elexirurile de viaţă lungă" au fost nenumărate. N'au lipsit nici micile excrocherii sprijinite pe credulitatea oamenilor. In Franţa s'a vândut mult un ceai despre care se credea că prelungeşte viaţa până la 350 ani. Mai surprinzător este faptul că s'au recomandat pentru lungirea vieţei materii despre care ştim astăzi pozitiv că o scurtează. E alcoolul, care se numea „apa vieţei" (Aqua vitae) şi salpetrul. Chiar şi medicii au căutat să găsească mijloace de a da oamenilor vârsta lui Matusalem. Unii spuneau că e bine ca omul să'şi la sânge în mod regulat, alţii credeau că transfusiunea cu sânge dela animale tinere şi sănătoase este suverană. A fost timpuri când superstiţiile cele mai ridicule erau practicate 'n acest scop. Se spunea de pildă că dacă vrei să trăeşti mult, să scormoneşti zilnic în grădină pentru a scoate puţin pământ din adâncime ca să'l aduci la suprafaţă. Alţii ziceau că trebue, când te scoli de dimineaţă, să te aşezi cu faţa deasupra unei grămegioare de pământ proaspăt şi să tragi în plămâni aburii eşiţi din ţărînă. Se făcea uneori o operaţie şi mai curioasă. Bătrânul dornic de viaţă punea copiii să sufle asupra lui, pentru ca el să primească dela dânşii suflul tinereţei, sau dacă avea vr'o durere, el lua un copil mic sau un animal tânăr şi îl lipea de locul dureros, crezând că cu asta locul cu pricina are să întinerească.

Bine 'nţeles că toate astea n'au servit la nimic. Cei care au întrebuinţat mijloace de felul acesta n'au trăit mai mult de cât le învoia constituţia cu care se născuse şi viaţa mai mult ori mai puţin ordonată pe care o avusese.

Au fost însă şi oameni care au trăit peste o sută de ani. Se ştie sigur că ţăranul englez Thomas Barre, de pe timpul regelui Carol I a ajuns respectabila vârstă de 152 ani şi 9 luni. La etatea de 121 de ani s'a însurat a 3-oară şi când a murit a fost răpus de o deranjare de stomac, constatată de celebrul fiziologist Harvey. Mai mult de cât Barre a trăit englezul Jenkins care a împlinit 157 de ani. Danezul Draakenberg a trăit 146 ani. Cum era natural, oamenii mai mult decât centenari au fost întrebaţi de către medici şi învăţaţi asupra secretelor care'i fac să trăiască aşa mult. Răspunsurile au fost aşa de felurite şi contradictorii în cât din ele nu se poate scoate nimic de sumă asupra felului cum ar trebui să'şi aşeze viaţa acel care doreşte să trăiască mult. „Măsură în toate" au spus unii. Cu toate astea Stender care a trăit 103 ani era un pătimaş fumător.

Nu se cunoaşte până acum nici un mijloc pentru prelungirea vieţei. Totul depinde de constituţia cu care s'a născut omul şi apoi de buna întreţinere a acestei constituţii printr'o chibzuită rânduială a vieţei. „Măsură în toate" este de sigur un bun lucru pentru ori cine.

D. Călugăreanu
Rectorul Universităţii din Cluj.

Patima beţiei.

Multe sunt boalele, cari bântue printre oameni. Unele boale îl apucă pe om din negrije, altele vin fără să fie vinovat, pe altele şi-le produce el singur. Uneori boala cuprinde câte un oraş sau unul şi mai multe sate deodată, şi atunci îi zicem boală *epidemică*. Sunt apoi ţări îndepărtate, ca de pildă India, unde holera nu se stinge niciodată şi atunci zicem, că e boală *endemică*.

Între cele mai grozave boale, cari bântue la poporul nostru şi ameninţă să devină endemică, e *beţia*. Boală aceasta care cuprinde numai pe celce vrea singur să fie cuprins de ea, e cu atât mai grozavă, cu cât ea nu strică numai corpul, ci mai ales sufletul. Cel cuprins de patima beţiei nu mai este stăpân pe sine şi săvârşeşte fapte, cari sunt şi împotriva legilor omeneşti, dar mai ales împotriva celor dumnezeieşti.

La noi nu s'au prea făcut statistici, adecă numărături, din cari să se vadă numărul hotărât al relelor isprăvuri săvârşite de beţivi. In Germania, de pildă, sunt astfel de statistici. Acolo se ştie, că în fiecare an cam 1600 de persoane se sinucid în stare de beţie, 1300 îşi perd viaţa în aceeaş stare, treizeci de mii de beţivi ajung în casele de nebuni, treizecişidouă de mii ajung cerşetori şi o sutăcincizeci de mii săvârşesc fapte, cari îi duc în temniţă. Numerele acestea statistice sunt de dinainte de războiu şi nu ar fi mirare, ca după războiu să fie şi mai mari. Căci dacă ne uităm la poporul nostru, vedem ca în multe părţi s'a stricat mai mult decât eră înainte.

Lucrul acesta e cu atât mai trist, cu cât noi Românii am fost şi cred că suntem şi azi cei mai mulţi oameni cu frica lui Dzeu, creştini adevăraţi. Ceice am umblat mai mult prin lume sau au citit mai mult despre popoarele pământului ştim, că de pildă cei de legea mohamedană, cum sunt Turcii, Arabii şi alte neamuri, nu beau, nu se îmbată nici odată, căci îi opreşte legea lor, pe care *ei o respectează*. Iar Mohomedanii nici nu sunt creştini. Dar sunt chiar şi păgâni, ca de pildă în India, cari deasemeni nu ştiu nici ce-i vinul, necum rachiul sau vinarsul. Şi tocmai noi, creştinii, avem cei mai mulţi beţivi, cu toate că şi la noi atât cele zece porunci ale lui Dzeu, cât şi evanghelia lui Christos ne opresc dela beţie.

In porunca întâiu se spune: „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, să nu ai alţi Dzei afară de mine." Dar despre cel beţiv zice Sf. Scriptură: „Dzeul lui este pântecele." Cu a devărat pântecele este Dzeul lui, căci pentruca să-şi umple pântecele, uită de Dzeu, de lege, de familie şi-şi uită chiar de sine.

„Să nu iei numele Domnului îndeşert!" Unde e mai batjocorit numele Domnului ca la masa beţivilor? Când se aud înjurăturile cele mai îngrozitoare la adresa lui Dzeu, ca la beţie. Cel beţiv nu se mai ruşinează de nimic, căci el înjură biserica şi toate lucrurile sfinte. Iar Dumineca hotărîtă de Dzeu pentru odihna noastră după munca de peste săptămână o batjocoreşte stând la crâşmă până seara târziu, îndobitocindu-se şi călcând astfel porunca despre cinstirea Duminecii.

Beţiul calcă şi porunca a cincia, care ne spune să cinstim părinţii. Mai întâiu o calcă acei părinţi, cari fiind ei beţivi împedecă pe copiii lor să-i amitească. Şi mai mare e păcatul copiilor beţivi, cari cu patima lor produc multă supărare părinţilor lor, ba unii sunt atât de stricaţi de beutură, încât ridică mâna împotriva celorce i-au născut!

„Să nu omori!" Aceasta însemnează să nu ăpeşti viaţa nici a altuia, dar nici pe tine să nu te omori prin beţie, ceeace o fac toţi beţivii. Căci beţivii îşi slăbesc sănătatea şi îşi scurtează viaţa. Aceasta ni-o dovedeşte iară statistica. In Statele Unite din America-de-Nord au murit de *delirium tremens* (nebunia beţivilor) în răstimp de zece ani 300 de mii de persoane. In Anglia s'au prăpădit numai într'un singur an din cauza beţiei 60 de mii de oameni. La noi nu vor fi atâţia, pentrucă suntem un popor mai mic decât Americanii sau Englezii, dar când, s'o face şi la noi statistica, de sigur că ne vom îngrozi. Acestea sunt păcate contra propriei vieţi. La acestea se mai adaugă omorurile, înjunghierile, bătăile săvârşite în stare de beţie. Cine să socotească toate nenorocirile pricinuite în stare de beţie? Câte vieţi nu se primejduesc de pildă din cauza beţiei unui funcţionar de cale ferată?

Beţia duce şi la murdărirea corpului şi totodată şi a sufletului prin călcarea poruncei: „Să nu prea curveşti". Câţi bărbaţi şi câte femei, nu calcă aceasta poruncă îndatăce ajung în stare de beţie? Tot beţia îi face pe mulţi să fure, ca să-şi poată potoli pofta nebună după beutură, alţii mărturisesc strâmb cu acelaş scop sau jură strâmb pentru alţi, ademeniţi fiind prin beutură.

Înfricoşată este patima beţiei, căci ne duce mereu la călcarea poruncilor lui Dzeu. De aceea părinţi, învăţători, preoţi şi toţi, cari ne iubim poporul să arătăm cât mai mult primejdia ei pentru sufletul nostru.

Despre stricăciunea corpului prin beţie, altădată.

Victor Lazăr.

Expoziţi de ţesături româneşti la New-York.

In New-York, cel mai mare oraş din America şi din lume s'a deschis zilele trecute expoziţia de ţesături româneşti. Pentru întâia oară ţesăturile alese de mânile harnice ale ţărancelor române au trecut ocean. nul pentru a pătrunde şi în America. Căci frumuseţea şi trăinicia ţesăturilor româneşti sunt de la războiu în coace bine cunoscute în Apus. La Roma, ca şi la Paris sunt prăvălii unde se vând numai ţesături româneşti: cămeşi picturi naţionale, scoarţe, obiecte caznice frumos lucrate, ş.a.m.d. Gustul artistic al sătencelor noastre este aşa de mult preţuit în străinătate încât cele lucrate de mâna lor se vând foarte repede deşi au preţuri mari.

Americancele care au văzut la Paris frumoasele noastre ţesături naţionale au cerut ministrului României în Statele Unite deschiderea unei prăvălii mari la New-York care să fie tot aşa de bogat însesträtă ca cele de la Paris şi Roma. Prăvălia s'a deschis fiind de faţă D-l Bibescu ministrul Românei în Statele Unite care a ţinut să arăte ce însemnătate are deschiderea acestei expoziţii pentru legăturile negustoreşti dintre România şi Statele Unite. D-l Bibescu a arătat că femeea română este cu mult deasupra femeilor de alte neamuri, pentrucă vorbeşte cu uşurinţă multe limbi şi se ţine în curent cu propăsirea culturală din întreagă lume.

Sătencele dau dovadă prin pânzeturile, şi hainele pe care le ţes şi le coasă cu un gust artistic deosebit de desvoltat. Ţărancele franceze, germane sau engleze nu se precep să coasă aşa de frumos ca ţărancele noastre. Ţărancele noastre aue înnăscut şi moştenit darul a coase frumos. Ele sunt tot atât de artiste (meştere) ca şi pictorii, sculptorii, poeţii sau muzicanţii. Aceiaşi plăcere înaltă o ai şi când priveşti o scoarţă frumos înflorită sau o faţă în culori bine alese. De aceea se cuvine să sprijinim cât putem mai mult pe acele ţărance care ţes şi coasă frumos, fiindcă numai aşa vom ţine nestinsă flăcăra artei populare româneşti. Să înfiinţăm cât mai multe ateliere ţărăneşti de ţesut unde ţărancele meştere de ţesut să înveţe pe fete cum să ţeasă mai frumos. Sătencele se vor îndeletnicii cu ţesăturile vor avea câştig bun de pe urmă acestei ocupaţii, fiindcă după cum am arătat produsele lor sunt cautate şi plătite bine în străinătate şi pentrucă îşi fac singure toate cele treuincioase îmbrăcămintei lor şi a familiei lor. Cumpăraţi deci cât mai multe ţesături naţionale şi sprijiniţi pe toate căile pe harnicele sătence ţesătorese. **R. D.**

Anunciurile si Reclamele

se primesc la Administraţie şi la agenţia „Soarele" Str. Iuliu Maniu, 3.

Pagina literară

LENEŞ.

L-au părăsit fără îndoială. De trei zile îl caută într'una. S'a ridicat la înălţimi de speriat, a cercetat în toate direcţiile, căutând să pătrundă cu vederea în cele mai mari depărtari şi . . . nimic. Obosit, flămând, disperat s'a oprit pe-un şes.

Şi plouă, plouă, de par'că s'au rupt zăgazurile cerului. Cu gâtul grămădit în trei, cu un picior strâns între pene, să'l mai încălzească, priveşte în sus îndurerat, crezând — tot mai speră — că va zări vre un tovarăş de călătorie. De la un timp începe să clipească des, plictisit, lasă aripile în jos şi închide ochii. E ud până la oase, frigul l'a pătruns şi moartea e aproape.

— Da, fără îndoială, pândeşte el, s'au dus cu toţii. A venit vremea să părăsească aceste locuri, căci frigul i-a alungat. Numai eu. nenocitul, am rămas să mor departe de ai mei, în locuri triste, pe când ceilalţi zboară mereu spre ţările calde unde e soare, mult soare. Aşa spuneau bătrânii.

Un fior puternic îl face să se cutremure. Deschide ochii, se uită cum se prelinge apa de pe penele lui muiate de ploae, îşi ridică sus celalt picior care-i amorţise de frig şi din nou cade pe gânduri.

— Dar cum? îşi zice el, cum se poate să mă părăsească astfel? E barbar, e criminal! Părinţi, rude, prieteni, tovarăşi, toţi să nu simtă nimic, nici o slabă licărire de regret? Să mă lase uitat şi condamnat peirei? A, ba nu, sunt nedrept! Eu sunt vinovat. Da, eu, mi-aduc aminte.

Nenorocitul lăsă capul în jos şi închise ochii, ca o fiinţă condamnată la moarte sigură şi de tot apropiată.

În minte îi revin ultimile întîmplări.

Se apropia toamna. Frunzele îngălbenite se scuturau. După multe, multe exerciţii de zbor îndelungat, conducătorii dădură ordin de plecare. Şi tocmai în ziua plecărei, pe dânsul îl cuprinse o toropeală, un somn grozav, care i-a fost nenorocirea.

Rând, pe rând, veniră la el părinţi, rude, prieteni, îl îndemnară la drum, îl ciupiră chiar, dar tuturor le-a fost peste putinţă să'l ia cu dânşii.

— Ei, lăsaţi-mă'n pace! Vă ajung eu. Nu-mi duceţi grija!

Părinţii lui cu lacrimi în ochi, ceilalţi regretând sincer părăsirea lui, şi-au luat sborul Şi când s'a trezit, nici el nu ştie după cât timp, n'a mai văzut pe nimeni. De atunci îi caută în zădar.

Dacă ar cunoaşte drumul cel puţin! El însă n'a făcut această călătorie niciodată. S'a născut aici la ţară, pe o casă acoperită cu pae, într'un ciub clădit cu multe măestrie din crenguţe uscate.

Visează acum copilăria lui fericită.

Părinţii îi aduceau în cioc broscuţe, pe care le înghiţea dintr'o dată. In nopţile cu lună, era cea mai mare plăcere a lui să privească pe bătrâni cum lăsau capul pe spate şi cu pliscurile lor lungi, ridicate în sus, tocau, tocau aşa de puternic că se auzea cine ştie unde. Apoi din depărtare venea răspunsul altor constârei. Ah! muzica asta plăcută îi sună în urechi şi el umple de fericire.

Ce nemărginită bucurie a simţit în ziua când a zburat din cuibul părintesc până pe şesul din apropiere unde a început a-şi agonisi hrana. Cu ochii închişi, visează că a prins o broască şi priveşte cu plăcere cum se sbate disperată, zvârlind picioarele în lături. Realitatea grozavă îi tulbură visul. O puternică suflare de vânt îl răstoarnă pe o coastă. Incearcă să se ridice, dar nu-şi mai poate mişca corpul amorţit de frig.

— Mor, gândeşte el, mor departe de cei dragi, în aceste locuri triste, pe când ei zboară mereu spre ţările calde cu soare mângăetor şi dulce. Ah! nenorocit ce sunt! Pentru câteva clipe de zăbavă mi-am jertfit viaţa.

Răsturnat pe spate, închide ochii, îşi culcă capul în apă, care îl acopere imediat ca un giulgiu de moarte.

Şi plouă, plouă, de parcă s'au rupt zăgazurile cerului.

Vladimir Nicoară.

DOUI ARTIŞTI.

La Giurcani am avut prilejul să observ mai de aproape ciudata prietenie ce se legase, de câteva luni, între un lăutar ţigan anume Traian Barabulea, ordonanţă în compania noastră şi pictorul Florian, cunoscutul autor al *marinilor*.

Pentru cine nu-l cunoşteà pe talentatul artist, această tovărăşîe era ceva firesc: amiciţia a soldaţi graşi — Traian era tot atât de gros caşi Florian, ba mai voluminos chiar — pe cari îi legà dragostea de cobză. Intr'adevăr, pictorul făceà pe *chitaristul* companiei.. din toată inima. Florian aristocratul care, altă dată, nu-şi ridicà ochii din valurile mării de cât spre a-şi le înălţà în spre vârfuri, în spre adâncul cerului, acum „acupanaia“ pe ţigan, cu chitara, la mesele ofiţereşti!

Se învoiau de minune cei *doui* artişti... uriaşi!

Şi, în vreme ce bietul Florian spintecà spaţiile cu mintea, Barbulea îşi băgà degetele în nas alături de el, povestindu-i cum s'a bătut cu un „sergent candriu“ — pe când era activ — cum a petrecut câteva luni de puşcărie, ce o făcut la Turtucaia... în timp de pace şi cam care sînt slujnicile mai durdulii din Iveşti!

Un camarad, adus, cându-şi aminte că Florian îi spuneà în Bucureşti că are, la Constanţa o corabie pe care o comanda singur, bărci puzderie şi o casă frumoasă pe malul mării, îl întreba de câteori îl vedea la braţ cu ţiganul:

— Unde ţi-e aurul, unde ţi-e argintul... unde s'au înecat corăbiile, Floriane?

El stăteà o clipă, apoi răspundea că „aşa ela meliţie“, sau că are de gând să rupă gardul unui vecin ca să se încălzească în noaptea aceia.

Când l-am cunoscut pe Florian, la Alexandru Macedonski, a cum cincisprezece ani avea plete castanii şi o frumoasă herlă ingrijită.

Acum era cărunt şi, din în când, ras. De departe părea un vizitiu de casă mare, dar când se apropià, îl dă de gol strălucirea deosebită a ochilor, şi un surâs de o nesfârşită bunătate, cei ilumină figura înpestriţată de bărbie şi mustăţile nerase la vreme.

Gâfâia al naibei suind de alurile Giurcanilor şi se gândià la casa de lângă Constan-

Inserare.

Aprinsă-i tăria şi 'n largul pierdut
Cântare de jale răsună
Răsunet de jale ce-adună
Durerea obştească din sânul de lut.

Sub clopotul nopţei tăcerea e 'ntinsă
Nici freamăt, nici şoapte n'adie
Iţi pare c'aşa-i de-o vecie
Şi geana s'apleacă de linişte 'nvinsă.

O ceaţă se prinde pe funduri de văi
Dar luna se 'nalţă 'n văpae
Şi pulberea-i de-aur bălae
Se cerne de-alungul pierdutelor căi.

Al. Sorescu Soare.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI“

Prin muncă.

Şi eu am fost sergent, dar la voaste am învăţat să fiu om, nu răsvrătit. Răsvătirea e pedepsită, şi de oameni şi de Dzeu.

Aşa-i sfinţia ta?

— Aşa-i taică, aşa-i.

— Prin ţmuncă ori şi cine poate ajunge acolo unde vrea. Numai răbdare să aibă omul. De aţi fost în lipsă, închisă v'a fost poarta noasrtă? Nu. V'am minţit noi vreodată? Nu. Şi ne-aţi asultatat întotdeauna, de ce nu ne aţi asculta şi-acuma? Cine vrea răscoală, să, plece, cine nu, să rămâie. N'avem poftă să ni se dărame colibele de tun, sau să fie împuşcat vre-unul şi Stancu le iti gazetele să vadă şi ei ce s'a petrecut prin alte sate. — Duceţi-vă creştini la vetrele voastre, şi vedeţi-vă de copii, şi de câmp şi de vitele voastre. Noi să ne vedem de nevoi şi să fim cu frica lui Dumnezeu să nu păcătuim.

— Amin, închee popa, făcând cruce peste mulţime, iar poporul se 'nprăştie linişţit.

Primarul de ruşine îşi dete dimisia, iar în locul lui fu numit Stanciu, pentru că boerul Dumitru nu vroise să primească.

Pela prânz, întră-în curte, Moş Ghiţă dela moşia lui boer Sandu.

— Ce-i moş Ghiţă!

— Rău coane Dumitre . . . a murit boeru Sandu.

— Ce face?

— S'au răsvrătit ţăranii pe moşie au venit noaptea pâlc la conac, l'au stropit cu gaz la rădăcină şi i-au dat foc. Cucoana Măria a murit in flacări, pe mine mă ţinură legat, iar când coconu Sandu, speriat din somn, luase goană, au pus răsvrătiţii mâna pe dânsul strigând.

— Hei, boerule, ne-ai căzut în ghiară, ca şoarecele pisicii, destul ne-ai schingiuit şe ne-ai batjocorit, acum e rândul dumitale să suferi.

In faţa lui sta tocmai Matei, fost rândaş la boeru, ăla care jurase strâmb că vă văzuse când aţi vrut s'omorâţi pe boeru Sandu, şi-i ţipă:

— Ahei, boerule, ai băgat pe alde frate tău în ocnă pe nedrept, acum ţi-a venit rândul să întri D-ta în ocnă sau în pământ. Când ţi-am cerut bani, mai pălmuit, a! acuma ţine . . . Şi se năpustiră cucoane ca lăcustele pe holdă, pe sărmanu boeru Sandu, isbindu-l care cu ce putea, de îl lăsară leşinat jos. Apoi Matei rândaşul, luă un piron şi ţintui de frunte, mâna lui bietul boeru Sandu, de rămase mort pe loc.

— Mai dă, şi-acuma, dacă poţi, mai pălmueşte omul, boerule, mai dă.

— Pe mine, după ce mă bătură, imi deteră drumul. Aşa s'a întâmplat coane Dumitre.

Dumitru ştergându-şi lacrimile, suspină:

— Nu mi-a fost frate oare? Nu mi-a fost?

V.

Stanciu, terminase liceul. Leanca îi dăduse un copil. Nea Florea înbătrânise, iar Dumitru părea mai albit de cât fostul cârciumar. Un stejar ce luptase atâta amar de vreme, acuma se clătina la cea mai mică adiere de vânt, istovit de vreme, istovit de furtuni.

Tot ce vroise să se înfăptuiască se indeplinise. Şi acum îşi aştepta sfârşitul, seniu, intocmai ca şi sfântul Simion, când în sfârsit a văzut pe mult aşteptatul Domnul Isus Cristos, ca să-l bine cuvânteze,terminând cu —: „Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne, că mi văzură ochii mântuirea ta“, ca să se stingă apoi şi osanale ingereşti, tot aşa şi Dumitru, când privea pe Stanciu pornid spreculmea cea mai înaltă, îşi aştepta mulţumit, obştescul, Duh!

— Stanciule, zise Dumitru, nu-ţi-a mai rămas mult timp de luptat. Avere de ajuns, îţi va rămâne, partea mea şi-a lui Neo Floaco toată îţi va rămâne, destul ca să trăeşti din dobândă, cu capitalul nu vei putea să faci ce vrei, de cât în ziua când îţi vei lua licenţa. Atunci, dă-ţi moşia cu arendă şi sălăşlueşte te în Craiova, şi nu la Bucureşti. De-cât ăl din urmă acolo, mai bune întâiul într'un orăsel mai mic.

Ascultă'mă, dragă, ca până acuma şi chiar când n'om mai fi inchipueţi, că tot lângă tine sântem ca să te povăţuim.

In toamnă, Nea Florea se stinse, şi la o săptămână şi boerul Dumitru.

VI.

La 33 de ani, Stanciu se mutase în Craiova, în casele lui Nea Florea, unde pe vremuri fusese cârciumă. Pe peretele dela stradă citeai firma:

STANCIU GEORGESCU
advocat

Privind firma Stanciu spuse nevestei.

Din toate

ța, pe care au abus-o dușmanul, dupe cum îi spusesera niște mocani veniți dintracolo.

A făcut un portret al sublocotenentului Vulpescu Costea, care nu era însă la înălțimea marinelor. A mai zugrăvit lucruri mărunte, în fugă, fără să-l miște nici unul din aceste subiecte și le-a împărțit cum a putut mai bine, ca să și ușureze traiul.

Dar tot mai mare succes aveà cu chitara, alături de tovarășul Traian!

În drum spre Giurcani instrumentul se spărsese în căruță, dar l-a lipit cu grije, asigurându-ne că îl are în familie de douăsute de ani.

În ajunul Crăciunului, Traian, mai gros și mai voios ca de obicei, s'a înfățișat cu un aer tainic la Florian:

— Mă, zugravule, am o idee strajnică!

— Ce e, frate al meu?

— Eu imi iau vioara, tu iți ei cobza și în ziua de brăciun, dăm o raită pe la grajd să strâgem *dă fasole.* Treabă e de făcut, adăogă Traian după o clipă, frecându-și mânili.

— Tu poți să faci asfel eu, nu i-a răspuns pictoru, pentru întâia oară îndrăsnind să rostească o frază ce încercà să arăte desebirea dintre ei.

— Și tu de ce nu? *Să facem o bucurie!* Când s-or scula să dea de noi. O să fie bine!

Const. Riuleț.

In adevăr, săracul îi luă frumușel și-i duse fratelui zicându-i:

— Poftimu-ți, frate, bani. Cu ei mi'-am perdut fericirea și liniștea casei mele. *Țiu mai mult la fericirea sărăciei mele — decât la truda și grija bogăției tale.*

Și veselia iar a venit în casa săracului!

Petru Gh. Savin.

Leacuri bâbești

„Nenumărate și grozave sunt greșelile săvârșite de cei neluminați la minte, cumplite și adeseaori înfiorătoare sunt faptele acestor întunecați și grea, ca o stâncă uriașă este răspunderea care stă să se prăbușească peste cei ce au menirea de a lumina satele noastre și de a încătrui greșelile întunericului".

Multă vreme mi-au stăruit în minte aceste vorbe rostite de mareie Vlăhuță, când, în trecerea sa printr 'un sat de pe valea Brutului ne povestea cu glasul lui blând și ochii visători constatările dureroase și triste făcu în drumul lui cercetător prin satele noastre. Și mai târziu, am avut durerea să văd foarte adesea ori, cum se prăpădesc cu zile sătenii noștri și mor ades copiii lor, din pricina unor obiceiuri „apucate din bătrâni", obiceiuri rușinătoare și poznașe, dar atât de înrădăcinate în mintea țăranului, că numai printr'o stăruiatoare muncă se pot înlătura.

Dacă s'ar face o statistică cinstită și amănunțită în satele noastre, de bună samă că s'ar cutremura de groază chiar cei mai nesimțitori oameni, când ar vedea că 60% sau chiar mai mulți, din cei care mor cu zile, sunt viiturile groaznicului obiceiuri de a se căuta la boale cu descântece bâbești.

Răni înfiorătoare, care devin mortale, boli duse cu anii, epidemii care se sting negrăit de greu, lipsa celei mai simple reguli de sănătate, toate, dar absolut toate, izvorăsc din întunericul care stăpânește mintea țăranului, în care credințile greșite ocupă locul de frunte.

— Da nu' mă duc la *spital*, în ruptul capului! Să moară ne căutat ereștinește?! Lasă că dacă o vrea Dumnezeu se 'ndreaptă. Pe câți n'a scos din gura morței mătușa Casandra!

Și mătușa Casandra, șoldită, erebănoasă, cu gura pungă și cu 'n singur dinte galben, răspunde cu'o încredințare vrednică de toată lauda:

— E, hei, dragul mătușei, apoi cine socoți că l'o scăpat de lingoare pe Dumitru a Floarei, Dumnezeu să-l erte? Da pe Costache Surugiu? Trei ani s'o zgârcolit de „sopârcăiță" Dumnezeu să-l erte!

Și aprope pe toți î-a vindecat zcriptoroaica, până când . . . *i-o ertat Dumnezeu.*

Și dacă oamenii vrâstnici de înșelați babele descântătoare, își târâie ani întregi trupul scorojit de boale până când în cumplite chinuri mor, cu copia socoteală să isprăvește repede. Scarlatina dar mai cu seamă argina și junghiul (pneumonia) îi curăță în câteva zile. In zădar să trudesc babele să „priponească junghiul" c'o ață trecută peste umăr, în zădar boscorodesc cuvinte pe care nici ele nu le pricep, în zădar „freacă gâlcile" cu degetele lor uscate și nodoroase; bietul copil plăpând în câteva zile moare.

Iar părinții, orbiți de fatalitatea întunecoasă în fața căreia se pleacă smeriți, cred că: „așa o vrut Dumnezeu", fără să-și dea samă măcar o singură clipă că ei sunt vinovații cei mari, cari ne dând îngrijirea cuvenită copiilor bolnavi, îi ucid cu zile.

Acest nenorocit obicei al descântectelor și leacurilor bâbești, care omoară repede și sigur pe nevinovații copii și încrezătorii țărani, nu se va putea combate de cât prin asprimea unei legi cari să vâre la pușcărie pe cei ce practică această medicină clandestină, iar pe cei cari le cer ajutorul lor să-i pedepsească pentru omor din' împrudența sau tentativă de omor.

Până atunci însă, învățătorii, preoții și doctorii de plasă au marea datorie de a lămuri necurmat și stăruitor pe necunoscătorii ce fug de doctori și spitale și se lasă în îngrijirea babelor, cari sincere sau șarlatane, împrăștie în drumul lor chinuri și moarte.

Vladimir Nicoară.

Cei doi frați

Intr'un sat, trăiau doi frați: unul bogat și altul sărac.

Cel nevoiaș își ducea viața, e drept, cam greu, dar era mulțumit și împăcat în cugetul său, cu soarta sa.

Copiii, — pe care Dumnezeu îi dăruise, deși cam mulți, și-i iubea și găsia mângâere în a se desfăta cu sburdălniciile lor. Așa că la casa lui, era întotdeauna voe bună: cântece, jocuri și veselie ca la omul fără griji.

Nu tot așa era lucrul cu fratele cel bogat.

De grija bogățiilor sale, fratele cel bogat, nici odata nu-și mai avea odihnă. Mereu pe drumuri, mereu pe gânduri. Cu inima întotdeauna strânsă ca nu cumva hoții să-l prade, ori focul să-l ardă. Ca să-i mai ardă lui de cântat, de joc, de copiii, de veselia fratelui celui sărac? Nici vorbă!

Și totuși cu toată avuția sa — bogatul avea ciudă pe veselia și traiul cel bun al fratelui sărac.

— Măi frate — ce faci tu de ești așa de vesel? îl întrebă într'una din zile, pe sărac frate-său bogatul.

— Ce să fac, frate, mulțumesc lui Dumnezeu, ce alta doar? Sunt sănătos voinic, muncesc să câștig hrana casei mele — și n'am deci, după cum vezi, pentru ce n'așĭ fi vesel!

Bogatul atunci, ca să arăte că e un frate iubitor și care răsplătește mândria fratelui sărac care nu i-a cerut nici odată banul lui, l-a dăruit cu o sumă mare de bani, cu care zicie ca să-și facă viața și mai fericită!

Insă ce se întâmplă! Din clipă în care săracul primi banii bogatului, se schimbă cu totul. Nu mai avea voia cea bună, iar veselia îi perise. Și perise și poftă de mâncare și poftă de muncă — mereu se gândea la bani — cum să facă, cum să dreagă. în ce afacere să-i bage ca să se înmulțească.

Pe copiii, care căutau răsfățările de mai înainte, îi îndepărtă cu vorbe aspre, iar cu soția se certă, — lucru neobișnuit pentru ea, — ce-o făcu să suspine, bănuind o mare nenorocire asupra casei lor.

Chiar și noaptea somnul nu-l putea prinde pe omul nostru. Mereu, la ori ce sgomot, i-se pareà că vin hoții să-l prindă.

De griji, de gânduri, de fel de fel de socoteli omul slăbise. Așa or fi mers poate, până la cine știe ce nenorociri — când într-o bună zi — femeia pricepând de unde le vine lor toată supărarea și necazul, îl sfătui să ducă înapoi banii fratelui său.

— „Du-i bărbate, înapoi că aceștia ni-au răpit fericirea și liniștea casei noastre!"

— Doamne, Elena, de ce Dumnezeu n'o fi vrut să-i lase pe amândoi, barem până acuma lângă noi?

Să fi trăit să se bucure de rodul îngrijirei și muncei lor, să vadă unde am ajuns? . .

Ca o completare adierea de vânt parcă spunea în murmur, tainic, misterios, dulce și sfânt.

— Prin muncă numai prin muncă.

Iar în razele soarelui, umbrele lui Dumitru și-a bătrânului Nea Florea, steteau parcă drepte și incercuite în lumină, cu mâna dreaptă întinsă spre ei, în semn de bine-cuvântare, ca semn că dacă trupurile lor nu se bucurau de fericirea lor din viață, spiritele lor erau mulțumite în ceruri, de rodul muncei cinstite de pe pământ.

— Da Eleno, să vadă unde am ajuns prin muncă, zise Stanciu sărutând copilul din brațele ei.

— Prin muncă răspuse ea, lipindu-se de pieptul lui, prin muncă și cinste, Stanciule dragă.

Angelo Stătescu.

Săptămână teatrală

Cu începere de azi vom ține la curent pe cetitorii noștri cu piesele ce se vor juca pe scena teatrului național din Cluj.

In cronicile noastre nu vom face obinuitele, critici teatrale subtile și pretențioase, nu vom căuta să ne dăm aerul de îndrumători, ci, spectatori modești, vom arăta pe scurt subiectul piesei.

Cunoscut fiind scopul urmărit de aeestă gazetă, nu ne putem permite nici laude exagerate nici-mai cu seamă, critici pătimașe. Dorița noastră este de a arăta cetitorilor, care n'au prilejul de a veni la teatrul din Cluj, — acest frumos templu al artei — piesele românești și străine care se vor juca.

Stagiunea s'a deschis cu „*Chemarea codrului*" poveste vitejească în trei acte de G. Diamandi, scrisă într'o frumoasă limbă românească.

Curtea boerului Frânge-gât din Soveja, este călcată de unguri, el omorât, averea prădată, și copiii lui rămân rătăcitori în codrul primitor. Sunt prinși, după ani de pribegie, și aduși în fața boerilor adunați la curtea din Rădeana. Luați la început drept rău făcători și condamnați de Ioniță fiul Doamnei Maria, sunt în urmă recunoscuți de Vornicul Iordache prieten bun cu răposatul Frânge-gât și rămân mai departe la curtea din Rădeana. Intre acești copiii a boerului Frânge-gât e și Anca, fecioara din Soveja, care se îndrageste cu timpul de Ioniță fiul Doamnei Maria din Rădeana. Petru Rareș, pe atunci Domn al Moldovei, ordonă însă lui Ioniță să se însoare cu o grofină din Ungaria, Ilonca, pentru diferite scopuri politice. Grofina Ilonca, vine la curtea din Rădeana și răde de simplicitatea Ancăi fără să creadă că Ioniță e îndrăgostit de fecioara din Soveja.

Intr'o zi pe când Doamna Maria se dusese, cu întreaga Curte, la mănăstirea Cașinului pentru grijanie, Hanul tătăresc îi calcă locuința. Acasă nu erau de cât Sanda, o veche dragoste uitată a lui Ioniță, Ilonca. Anca și Ioniță cu puțini slujitori. Oamenii curți sunt învinși, Ioniță rănit și femeile îngrozite se ascund într'un beci, dar sunt descoperiți de Hanul tătăresc, care are de răzbunat batjocorirea fiului său petrecută cu câțiva ani în urmă.

In fața patului pe care zace Ioniță fără cunoștință, femeile nu știau ce să facă, dar Anca fecioara din Soveja, care luptase vitejește alături de Ioniță, se aruncă în fața Hanului și își jertfește fecioria numai pentru a scăpa viața bărbatului iubit. In acest timp boerii cu Doamna Maria se întorc și alungă liftele.

Ioniță copleșit de dragoste și admirație declara că ia de soție pe Anca, fapt la care se opun toți pentrucă și-a perdut fecioria și-i spun că trebue să se ducă la Mănăstire. Anca îndurerată vrea să ia drumul codrului și să fugă de „minciuna curților", dar pe când în codrul frământat de vijelie răsună o dulce doină, Ioniță, chiar în clipa când Anca vrea să părăsească curtea, o recheamă și ascultând doina ca o chemare depărtată a codrului iubit declară ca va fi soția lui. Jocul artiștilor ca și decorul au fost cu desăvârșire la înălțimea unui adevărat templu de artă.

Fotoliu Q.

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Sârbii.

Şi Sârbii s'au arătat dornici să asuprească cât mai mult pe Românii, cu care a venit în atingere. În urma desbinării religioase dela începutul secolului a 18-lea, Românii rămasi în legea cea veche, acum fără episcop, au fost puşi mai târziu, dupăce guvernul din Viena s'a convins că nu-i catolic, sub administraţiă bisericeană a sârbilor. În Transilvania, influenţa acestora nu a fost prea simţită, dar Românii din Banat au simţit toate relele împreunate cu stăpânirea unui popor lipsit de cultură, dar închipuit şi dornic de-a înghiţi pe altul. Administraţia lor bisericească a introdus în bisericile româneşti limba slavonă, a silit pe preoţi să înveţe sârbeşte, a răpit averile bisericilor româneşti pe seama celor sârbeşti şi a stors poporul nostru fără milă. Din timpul acestor asupriri datează şi multele nume româneşti cu *-vici* în coadă (Popo*vici*, Lazure*vici*, Joano*vici*), căci în orice hârtie (acte de botez, de cununie etc.) deia dela autorităţile bisericeşti, numele românesc era batjocorit adăugându-i-se terminaţiunea *-vici*. Tot Sârbii au făcut în Banat o propagandă aprimă contra reintroducerii literelor româneşti (latine) în scrierea română, prigonind pe preoţi români, cari îndrăzneau să scrie româneste.

Românii au scăpat de acest jug numai când a ajuns episcop, mai apoi mitropolit în Sibiu vestitul în istoria neamului nostru arhiereu Audreiu Şaguna. După o luptă îndârjită cu arhierii sârbeşti a reuşit să scoată pe Românii bănăţeni de sub administraţia bisericească a Sârbilor întemeindu-se prin vrednicia lui cele două episcopii româneşti din Caransebes şi Arad. Dar nici până în ziua de astăzi nu au fost scoase încă toate averile bisericeşti al Românilor din mâna Sârbilor.

În timpul mai nou. Sârbii şi-au dovedit din nou dujmânie faţă de noi prin aceea, că ne-au râpit, cu ajutorul lui Wilson, fostul presedinte al Statelor-Unite din America de Nord, o parte bună din Banatul românesc. Românii nenorociţi, rămaşi sub stăpânirea lor, îndură cele mai barbare prigoniri dela stăpânirea sârbească: răpiri de averi, chiar şi omoruri, dovedind prin aceasta că nu sunt vrednici, de-a stăpâni ţinuturi în care se află locuitori de alt neam.

Rutenii

Ruteni se găsesc la noi numai în partea nord-estică a României, adecă în Moldova cea veche, înţelegând aici Bucovina şi Basarabia, cele două ţinuturi răpite, unul de Austria, al doilea de Rusia, din trupul pământului românesc. Şi în aces e două ţinuturi, ei se află numai în partea de meazănoapte a lor, unde se învecinează cu Ucraina, Galiţia răsăriteană şi Rusia de meazăzi. Numărul lor pe pământul românesc e azi de aproape 500 de mii, dintre cari 200 de mii în Basarabia şi 300 de mii în Bucovina.

Rutenii au pătruns şi în vechiul voivodat românesc al Maramurăşului, dar partea ruteneană a acestuia a rămas, împreună cu câteva sate româneşti de dincolo de Tisa, sub stăpânirea Cehoslovaciei.

Despre aşezări în masse compacte de Ruteni, numiţi de Români şi Ruşi şi Ruşniaci, în Transilvania nu avem dovezi. In timpuri mai vechi au fost însă unele colonii ruteneşti sau ruseşti şi pe la noi, formând chiar şi sate mai mici, dupăcum dovedeşte numele unora dintre acestea ca Ruşi, Ruşciori, Borgo-Rus ş. a. Populaţia aceasta rutenească a dispărut însă demult românizându-se cu toţii, chiar şi aceia dintre ei, cari au fost ademeniţi să treacă la religia luterană a Saşilor, cum sunt cei din Rusciori în judeţul Sibiului.

Şi în Moldova rămasă, după răpirea Bucovinei, sub suzeranitatea turcească, sunt în partea ei nordestică câteva sate cu Ruteni şi de sigur, că de acestea au mai fost în vremurile mai de mult şi altele. Se ştie însă din istorie, că mai ales Ştefan cel Mare aveă obiceiul, că de câte ori respingea câte un atac al popoarelor vecine şi urmăria oastea dujmană până în ţara ei, totdeauna la rentoarcerea lui cu el şi mii de ţărani de neam străin, pe care îi aşeză apoi ca *vecini*, adecă iobagi sau clăcaşi, pe moşiile domneşti sau boereşti. În luptele cu Polonii aduceă Ruteni, în cele cu regii Ungariei Săcui. Mulţi din aceşti străini se întorceau, la încheierea păcii, iară în patria lor veche, dar mulţi rămâneau în Moldova. Apoi mai aveau şi boerii obiceiul să cheme ţărani din ţările vecine să se aşeze pe moşiile lor dându-le pământ, iar ţăranii străini obligându-se în schimb să lucreze moşia boerească. Lucrul acesta s'a întâmplat până în timpurile mai nouă. Din Rutenii veniţi în felul acesta se trag puţinii, cari mai sunt în Moldova.

Rămâne deci să amintim ceva mai amănunţit de Rutenii din Bucovina şi de cei din Basarabia.

Când au făcut Austriecii recensământul populaţiunii din **Bucovina**, în 1775, anul răpirii ei, erau în întreagă Bucovina *cincisprezece mii de Ruteni.* *) Acestia erau şanumiţii *Huţani*, Ruteni, cari venind de pe la începutul secolului al 17-lea din Galiţia (Pocuţia) au trecut apa Ceremuşului şi s'au aşezat în Munţii Moldovei la Câmpulungul rusesc şi la Răstoace şi au străbătut apoi în valea Putnei, a Sucevii, Bistriţei şi chiar a Moldovei. Pretutindeni au dat în munţii aceştia de o populaţie rară românească compusă din Moldoveni şi Transilvăneni. Numărul cel mic al acestora, apoi faptul, că Rutenii fugari de pe moşiile boerilor poloni din Galiţia veniau tot mai mulţi au avut ca urmare, că Românii din aceşti munţi s'au rutenizat. Huţanii au dus mult timp o viaţă de tâlhari şi şi acum se deosebesc prin obiceuri sălbatice de ceilalţi locuitori.

O nouă năvală de Ruteni în Bucovina, adică în nordul Moldovei, a urmat începând de pe la anul 1766. In Polonia boerimea lipsită de orice dragoste de popor şi de ţară îşi dusese, prin purtarea ei, patria la peire. Un şir întreg de ani ţara aceasta a fost bântuită de războaie civile. Ruşii, Austriecii şi Germanii (din Prusia) s'au folosit de aceste turburări şi au împărţit Polonia între ei. A mai urmat şi un războiă ruso-turc, care şi el a contribuit la turburarea lucrurilor. În tot acest timp, dela 1766 până la 1779, ţăranii ruteni fugeau cu miile de pe moşiile stăpânilor lor din Galiţia şi se aşează mai întâiu în regiunea dintre Nistru şi Prut, pătrunzând apoi spre meazăzi până în valea Siretului şi a Sucevei. Năvălirile acestea paşnice au contiunat apoi întreg secolul al 19-lea.

La început, veneticii aceştia erau foarte modeşti, cuviincioşi, fiind bucuroşi, că Românii îi primiau pe la marginea satelor româneşti şi că boerii le dedeau loc de casă pe moşiile lor. Cu toatecă erau greco-catolici,**) neputându-şi zidi biserici şi voind să se linguşească pe lângă Români, mergeau la biserica ortodoxă, treceau adecă la *legea românească*, cum numesc şi ei, ca ş Croaţii, confesiunea ortodoxă. Inmulţindu-se apoi tot mai tare intre Prut şi Nistru, au izbutit să covârşească cu numărul pe Români, să ajungă stăpâni în biserică, să introducă limba slavonă în serviciul bisericesc şi cu timpul chiar să rutenizeze o parte mare din Românii dintre Prut şi Nistru.

La această ruşine mare pentru neamul nostru au contribuit mai ales două împrejurări. Mai întâie, Rutenii vedeau în religie înainte de toate un mijloc pentru a-şi întări *naţia* lor, de aceea s'au şi lăpădat aşa de uşor de legea lor greco-catolică. Făcându-se orto-

Victor Lazăr.

*) La 1776 erau deja 21 de mii de Ruteni şi vre-o 5000 de Nemţi, Unguri, Armeni şi Evrei, întreagă cealaltă populaţiune eră românească.

**) Rutenii din Galiţia se uniseră, siliţi de Poloni, cu mult mai înainte de o parte din Românii din Transilvania, cu biserica romano-catolică.

Vechimea Bulgarilor în Dobrogea.

Vechimea Bulgarilor în Dobrogea.

Citind diferite ziare, cărţi şi reviste, am văzut cumunii scriitori Bulgari falşifică adevărul istoric şi susţin, că Românii când au venit în Dobrogea au găsit pe Bulgari aici. Ca funcţionar şi Român, m'am interesat de aproape, ca să aflu adevărul.

In acest scop am vizitat în Martie 1919 fie cei mai bătrâni locuitori ai satului Comlia, locuit în majoritate de cetăţeni Români de origină Bulgară, oameni gospodari, demni de toată încrederea şi recunoscuţi de toţi, că nu sunt în stare să falsifice adevărul.

Acest, locuitor sunt: Nediu Tudor de 85 ani, Nicoleiu Ivan de 80 ani şi Stefan Cristu de 72 ani. Intrebaţi fără nici o iscusinţă faţă de alţi consăteni, mi au spus că părinţii lor sunt născute în satele Amăut şi Chestrici de lângă oraşul Varna, de unde în anul 1828 din cauza jafurilor şi mizeriilor ce le făceau Turcii au plecat 11 familii cu 20 căruţe şi anume: Sava tatăl lui Petre Sava, Ivan tatăl lui Ivan Petrof, *Uzun Ivan tatăl lui Nicoleiu Ivan*, Dimu tatăl lui Dimu Dobre, Stefan tatăl lui Chiru Stefan, Iorgu tatăl lui Chiru Iorgu, Anghel tatăl lui Hiniu Anghel, Cara Dumitru tatăl lui Sfeateu Dumitru, *Tudor- tatăl lui Nediu Tudor*, Hagi Petre tatăl lui Manole H. Petre şi Calcui (mort în timpul ocupaţiei 1916—1918) tatăl lui Tănase Calcui. Acest convoi a fost prin satele Camăna şi Testemel din plasa Babadag, de unde au venit aici neplăcându-le locurile în acele sate. Aici au găsit un satue de 20—30 familii Româneşti în locul numit.

Caulia Veche, din cuprinsul acestei comuni, familii, cari se ocupau numai cu agricultura. Cum acest sat eră apropiat de Dunăre, cerchezii îl vizitau şi îi jefuiau des. Locuitorii scârbiţi de aceste jafuri s'au multat după 3—4 ani din acel loc şi anume Românii s'au dus în satele vecine Prăjvia, Coslogea şi Satu Nou — sate azi ca şi atunci Româneşti; iar Bulgarii au venit în acest sat la o depărtare circa de un Km. unde au găsit pădure.

Astazi chiar se găseşte un ulm mare în curtea casei lui Constantin P. Sava, nepotul lui Sava, venit din Arnăut şi rămas în curtea casei din pădurea gasită de locuitori.

Acesta fiind purul adevăr, rog istoricii să ia act, şi să combată îndrăsneala. Bulgarilor de a falşifica istoaria.

D. Bărbulescu.

Strămoşii noştrii

Unul se numi *Romulus*, iar celalt *Remus*. Indată ce află despre aceasta, regele Amuliu se temu, ca nu cumva copiii, când se vor face mari, să se răscoale şi să-i ia domnia peste latini. De aceea se hotărî să-i dea pierzării. Şi porunci unei slugi, ca să-i omoare, dar omului îi fu milă de bieţii copilaşi şi se gândi mai bine să-i lase în voia soartei. Ii puse pe amândoi într'o albie şi le dete drumul pe râul Tibru, care tocmai atunci eră revărsat. Apele Tibrului duseră albia la mal, lângă un smochin, unde fură alăptaţi de o lupoaică, care îşi pierduse puii. In urmă fură aflaţi de un păstor, care îi crescu lângă turme, până se făcură mari.

Aşa se obişnuiră ei cu toate greutăţile vieţii şi învăţară să rabde oboseala şi să se lupte cu lupii şi cu alte fiare sălbatice.

Mai târziu aflară cine sunt şi se hotărîră să pedepsească pe regele Amuliu pentru nelegiuirea sa. Cu ajutorul altor ciobani răsturnară pe Amuliu şi puseră iarăşi rege pe bătrânul Numitor, bunicul lor. Drept mulţumire regele Numitor le dete lor pământul unde fuseseră aruncaţi de râu şi unde îi crescuse lupoaica, cu învoirea să zidească acolo o cetate nouă. Dar îndată se iscă neînţelegere între Romulus şi Remus, care dintre ei să dea numele cetăţii şi să fie stăpânitorul ei.

Pe locul acela erau şeapte dealuri, răspândite dealungul râului Tibru. Ei se învoiră să se urçe pe câte un deal şi cel care va vedea întâi mai mulţi vulturi în zbor pe cer, să rămână stăpânul cetăţii. Remus văzu mai întâi deasupra capului său şease vulturi, dar îndată i se arătară lui Romulus doisprezece vulturi. Romulus rămase dar stăpân peste cetate şi îi dete numele său numind-o *Roma*.

Povestea ne spune mai departe că Romulus a chemat din toate părţile oameni tineri voioşi să se aşeze în noua cetate şi sub cârmuirea unui rege aşa de vrednic ca Romulus. Dar veniseră numai bărbaţi, viteji şi isteţi de altfel, însă în toată cetatea nu se vedea o femee. Pentru a pune temelia unui popor nou, Romanii aveau nevoie de femei. Atunci Romulus pregăti nişte petreceri frumoase cu jocuri şi cu cântece cu prilejul unor sărbători şi chemară să ia parte la ele pe toţi vecinii Romei. Intre aceştia cei mai numeroşi erau Sabinii, cari veniră cu nevestele lor şi cu copiii. Pe când petrecerile erau în toiu, Romanii se repeziră pe neaşteptate în mijlocul oaspeţilor şi răpiră femei şi fete din neamul Sabinilor. Aceştia fiind fără arme, ca la petrecere, fugiră în munţii lor şi se întoarseră apoi cu războiu împotriva Romei. Dar femeile sabine, acum neveste ale romanilor, se aruncară între ostaşi şi împiedecară vărsarea de sânge. Cele două neamuri se învoiră să trăiască frăţeşte laolaltă, alcătuind un singur popor.

Astfel se întemeiă *Roma*. Ea crescu pe încetu şi era sortită să ajungă stăpâna lumii vechi. Prin hărnicia, statornicia şi vitejia lor, Romanii au ajuns stăpânii Italiei, apoi a lumii întregi cunoscute pe atunci.

Romanii erau oameni mijlocii la trup, cu braţe şi picioare vânjoase, ca toţi plugarii şi păstorii. Cei mai mulţi aveau faţa oacheşă, ochii şi părul negru şi de obicei tundeau părul până la piele şi-şi rădeau barba şi mustăţile. Imbrăcămintea lor era uşoară, fiindcă pe acolo aproape tot timpul anului este mult mai cald ca pe la noi. La început ei erau oameni foarte cumpătaţi şi se mulţumeau cu puţină hrană, locuind în căsuţe mici, luminate pe sus, printr'o deschizătură a acoperişului. Cînd ajunseră însă mai puternici, ei se îmbogăţiră din prăzile luate dela alte popoare şi începură să ducă un trai îmbelşugat, iar oraşul Roma se umplu de palate şi biserici păgâne frumoase.

G. G. Mateescu.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Fructele.

Sunt oameni cari nu şă pot ipsi de fructe la sfârşitul mesei, şi dacă împrejurările îi împedecă de aşi împlini această poftă rămân foarte nemulţumiţi de mâncare, oricât de bună az fi fost. Copii ţin deasemena foarte mult la fructe, mai ales la cele dulci, şi le mănâncă ori de câte ori le cad în mână, cu rost sau fără de rost.

Cauza pentru care fructele sunt aşa de preţulte trebue căutată în fregezimea, în gustul plăcut, în insuşirile rocoritoare şi în infăţişarea ademenitoare a lor. Dacă fructele nu sunt substanţe alimentare aşa de hrănitoare, nu-i mai puţin adevărat că el contribue mult la variaţiunea hranei noastre, făcând-o mai plăcută prin Zasărul şi aroma lor. Din această princină ele sunt eşa de căutate în toată lumea şi mai cu hamă în ţările călduroasă, unde întreţin hrana obicinuită a unor popoare.

Arborii cari dau fructe cresc unii de sine în multe localităţi: alunii, bananii, cocotierii, curmalii, nucii, etc., cari fac fructe de o mare valoare nutritivă. Alţi arbori sunt cultivaţi cu cea mai mare îngrijire: caisul, cireşul, vişinul, mărul, părul, viţa de viie, etc., ale căror fructe de asemena au mare preţ.

Nu trebuie însă să perdem din vedere că dacă hrana cu fructe este cea mai înlesnicioasă, ca un este îndestulătoare pentru că substanţele azotate sunt în prea mică câtime, iar cele producătoare de căldură sunt în câtime pre mare, Tructele cuprind multe săruri: fosfate, clorure şi acizi yegetali (citric, malis, pectic, etc.). Dacă mâncăm fructe pre mult, ele nestrică stomacul, produc vărsături şi urdinarea, cari ne stăbesc şi ne predispun la boale grele (oftică, sorofule, rachitism, etc.). Dacă înse le mâncăm în câtime mică impreune cu celelalte mâncări, adecă la masă, ele ajută mistuirea lor, schimbându-le gustul, şi mărind sucurile stomacului fac să să absoarbă mai repede prin sărurile lor şi în acelaşi timp regulează scaunele, făcându-le mai moi şi mai dese, bombătând astfel constipaţia (încuierea).

După compoziţia lor, fructele să împart în 5 grupe: zaharate, zaharate cu amidon, zaharate mucimucilanginoase, ocide (acrişoare) şi uleioase.

Fructele *zaharate* au mare insemnătate în hrana omului. In acest grup avem: *smochinele, curmaleie*, cari să produc numai în ţările călduroase, şi *strugurii* de viţă de viie, cari să cultiva aşa de mult şi pe la noi. Fructele *zaharate cu amidon* să găsesc numai în ţările prea calde şi cele mai de căpetenie sunt *bananele*, cari dau o făină ce să apropie în eompoziţie cu acea a orezului, pentru care ea are aceleaşi întrebuinţări ca şi orezul. Fructele *mucilaginoase* cuprind *pepenele verde* (lebeniţa), *pepenele galbin, cantalupul* şi *dovleacul* (bostonul). Aceste fructe luate câtime mică, vara, ele răcoresc organismul, spală rinichii făcând ud (urina) mai mult. Seminţele lor, mai ales cele de dovleac, sunt hrănitoare pentru că cuprind uleiuri; ele sunt bune şi în contra panglicei (teniei). Fructele *acide* (acrişoare) sunt cele mai numeroase şi avem: *agrişe, căpşuni, cireşe, coacăze* (strugurei roşii), *fragi, gutui, lămâi, mere, pere, portocale, mandarine, prune, smăură, vişine*, etc. Când sunt verzi aceste fructe cuprind multe pectină, acizi (citric, malic, pectic, tartric, etc.) şi amidon, care în timpul coacerii să preface în zahăr. Fructele acide ca şi cele zaharate potolesc mai bize setea şi să mistue mai uşor, dar trebue luate în mică câtime şi la sfârşitul mâncării, iar nu pe nemâucate; când să mănâneă printre mese este bine ca odată cu ele să se mănânce şi puţină pâne pentru ca ele să nu irite stomacul. Aceste fructe trebue mâncate numai când sunt *coapte* şi niciodată verzi cele mai acide (mai acrişoare) să se mănânce cu puţin zahăr sau cu puţin vin şi zahăr (fragile, coacăzele smeura, portocalele). Fructele *uleioase* sunt: *alunele, migdalele*, şi *nucile*, cari toate bogate în uleiuri şi în substanţe azetate, pentru care au o mare valoare nutritivă. Din ele să fac uleiurile vegetale.

Fructele zaharate nu trebue să le mânânce cei ce sufer de boală de zahar (diabet), nici cei prea graşi (obezi); ele sunt bune pentru cei slabi, pentru convalescenţi, cărora la inteţeşte pofta de mâncare şi le uşurează mistuirea. Cei boluavi de stomac să vor feri de fructe, mai ales de cele acide. Fructele mucilaginoase (pepenii, strugurii), cari cuprind multă apă, trebue luate în câtime mică, dacă nu voim să suferim de ureinare şi de colici întestinale.

Fructele să intrebuinţează *proaspete* sau *conservate*. Cele proaspete servesc la hrană mai mult ca *condimente*, pentru a înteţi gustul, a mări câtimea salivei (abalelor) şi a sururilor stomacnlui, usurând astfel mistuirea mâncărilor; Cele conservate între în preparaţiile de bucătărie asociate cu grăsimi şi cărnuri (caise cu carne, prune cu carne, gutui cu carne, apoi sosuri: de vişine, agrise, coacăze, etc.). Din fructele proaspete sau conservate să prepară minunate dulceturi şi cumpoturi (chiseliţe prin fierbere, cari să mistue uşor. Din unele fructe să mai prepară beuturi fermentală: vin de struguri, vin pe pere, vin de mere (cidru), sau unele beuturi spîrtoase: ţuică, rachiu, chirş, etc. Din altele să mai prepară tizane (beuturi îndulcitoare, calmante, aperitive), siropuri şi sucuri de: coacăze, cireşe, fragi, smeură, lămâi, smochine, etc., cari toate sunt foarte folositoare.

Dr. Vasile Blanu
Autorul Dicţionarului Sănătăţii

Pentru viitor, care ar fi direcţionarea activităţii cxtra şcoiare, de care satele noastre nu se pot dispensa?

—

Cunoscută fiind starea culturală şi morală a satelor, ce măsuri grabnice şi eficace s'ar putea lua şi care sunt părerile învăţătorilor în aceasta privintă?

—

Sifilisul.

I.

S'a constatat ştiinţificeşte şi prin imparţiale statistice că în războiul mondial, mortalitatea cea mai mare a fost cauzată în primul loc de către boalele infecţioase şi numai în al doilea rând de gloanţe şi proectile.

Pe lângă înspăimântătoarele ravagii făcute de tifosul exantematic, tuberculoză, febră recurentă etc., o mare parte dintre jertfele războiului au fost cauzate de sifilis, blenoragie (gonoree) şi grozavele lor complicaţii. Procentul sifiliticilor în ţara românească ca şi în toate ţările din Europa a fost aproape dublat în urma războiului mondial.

Inainte de războiul sifilisul la sate era foarte puţin desvoltat, oraşele fiind acelea unde acest grozav flagel făcea adevărate ravagii. Azi, după războiu, situaţia a devenit alarmantă. Oraşele sunt în majoritatea lor bântuite de sifilis şi ceia ce e mai teribil e că toate satele noastre sunt azi infectate de această boală, iar măsurile sanitare pentru profilaxia (stârpirea) sunt insuficient e şi în majoritatea cazurilor lipsesc total azi majoritatea cazurilor de sifilis sunt date de sate.

Aci în Ardeal sunt sate şi provincii *total inflectate* de sifilis. Aşa sunt toate imprejurimile Dejului, Maramureşul, Bucovina, Dorna, Vatra (e aproape total sifilitică) Coşna, etc., etc.

Grozăvia acestei răspândite boli nu constă atât în răspândirea ei (*infectarea*) cât mai ales în faptul, că deoarece primele himptome (semn) nu sunt dureroase, bolnavul în special *ţăranul, o neglijează* sau în cazul cel mai bun, se duce la vrăjitoare, în loc să alerge la medic. Prin această neglijenţă, întârziere, boala se întinde în tot organismul, virulenţa (puterea) spirochetului creşte considerabil şi în acelaş timp boala trece la alţi indivizi. In al doilea rând gravitatea acestei boli constă în faptul că *nu e o boală numai de „sânge"* cum cred aproape toţi aceea care nu cunosc dedesubturile acestei boli, *ci este o boală de ţesut* şi asta e partea cea mai alarmată a boli. Spirochetul sifilisului pătrunde cu o iuteală vertiginoasă în absolut toate celulele organelor externe şi interne ale corpului (muşchi, piele, nervi, grăsime, inimă, plămâni, ficat, sânge, străbate meningele, infectează lichidul dintre meninge şi creer, pătrunde în crere, străbate oasele distrugându-le etc. Intr'un cuvâut, nu există o singură celulă în tot organismul sifiliticului, unde acest spirochet să nu pătrundă, şi să nu distrugă. Şi acum dacă e uşor de ucis diferiţii microbi care se localizează în sânge, apoi e colosal de greu să poţi omorâ spirochetul, care a inundat tot ţesutul. Aşa de exemplu, microbul febrei recurente care, prin *excelentă, e o boală de sânge*, cu o singură injecţie de neosalvarsan este distrus total, şi definitiv ucis, iar bolnavul fulgerător vindecat. La sifilis lucrurile nu stau tot aşa. Ar trebui un aşa sistem de inoculare şi un astfel de ser, care să inunde tot organismul, ceeace până acum nu s'a putut înfăptui. Datorită acestui fapt vindecarea sifilisului e foarte îndelungat. De aceea e nevoe de 3 ani de zile de injecţii cu diferite combinaţii de mercur fecute la intervaluri de 1 lună căci numai aşa, incetul cu încetul medicamentul izbuteşte să străbată toate ţesuturile şi astfel să distrugă spirochetul.

Măsurile sanitare luate de Stat până acum, ori cât ar fi ele de numeroase şi eficace, sunt insuficiente, atâta timp cât individul nu se va pătrunde de marile dezastre pe care le aduce sifilisul neglijându-l sau neuzând de toate mijloacele preventive pe care ile pune ştiinţa la dispoziţie. In acelaş-timp se impune cu o alarmantă necesitate o intensă propagandă prin presă, prin conferinţe şi prin ori care alt mijloc, pentru ca toată lumea să cunoască mijloacele de apărare contra acestei boli, iar în cazul când e deja contaminată să ştie efectele dezastroase ale neglijenţei în tratament şi mai ales rezultatele îmbucurătoare *atunci când tratamentul este urmat regulat şi cu seriozitate.*

In caz contrar suntem a ameninţaţi ca acest flegel nenorocit să ia o desvoltare şi o intindere dezastruoasă. Una dintre cele mai importante şi mai grabnice măsuri ce ar trebui să se ia, este regulamentarea severă a prostituţiei de care depinde direct desvoltarea sau înlăturarea sifilisului.

S'au luat decurând lăudabila măsură ca toţi medicii să anunţe săptămânal numărul total al sifiliticilor care sunt în cura lor, însă fără a preciza numele.

Găsim ca foarte necesar ca autorităţile îndrept să dela publicităţei cu numele pe toţi acei sifilitici care refuză de a începe sau continua tratamentul pentru ca astfel să se distrugă sursa unor viitoare infectări.

D-l Dr. Moldovan a înfiinţat numeroase spitale venerice şi policlinice unde se tratează gratuit orice fel de boală venerică. Nenorocirea cea mare însă, este că ţăranul în loc să deie 20 lei la tren, ca să vie la oraş să se trateze, mai de grabă de 10 lei unei vrăjitoare si renumţă la tratamentut medical. Statul ar trebui să deie ordin toturor autorităţilor comunele ca să oblige pe toţi ţăranii infectaţi de sifilis, să vie la oraş la tratament dându-le şi trenul gratis.

Propaganda începută de savantul nostru profesor D-l Dr. Levaditi trebuie continuată cu intensitate căci numai astfel se va putea preveni dezastrul care ne ameninţă.

La toate scolile ar trebui ca cel puţin odată pe săptămână să se ţie elevilor câte o conferinţă de către un specialist, spre a preveni pe elevi de marele pericol al sifilisului şi al atâtor boli venerice, care îi ameninţă, dacă nu se îngrijesc si dacă nu uzează de toate mijloacele preventive pe pare ştiinţa le pune la dispoziţie. Tot aşa părinţii să considere ca o datorie de cea mai mare importanţă în educaţia pe care o dau copiilor lor, săi previe asupra pericolului ce-l prezintă sifilisul. In armată ar fi de dorit să se ţie conferinţe săptămâne soldaţilor, de către medicul corpului sau de către ofiţeri arătându-li-se mijloacele de apărare contra sifilisului.

Invăţătorii şi preoţii dela sate în loc să amărască sufletul necăjit al ţăranului cu fel de fel de propogande politice mai bine ar deschide capul ţăranului şi l-ar spune în limba lui cum să se apere de sifilis şi ce să face în clipa d l'a luat.

In acelaş timp ar trebui scos din obicelurile religioase *sărutarea icoanelor* la biserică căci sunt sute de cazuri, când oameni sănătoşi s'au înfectat de sifilis sărutând o icoană, care inainte a sărntată de un sifilitic.

Acelas lucru şi în privinţa sărutului de mâna care ar trebui exclus total din codul manterelor elegante. Am arătat până acum dezastrul pe care îl pregintă sifilisul, măsurile preventive ce ar trebui să se la punându-se în primul loc bază *pe o intensă propagandă pentru profilaxia sifilisului mai ales la sate* unde ne ameninţă un adevărat dezastru. Acum vom da nişte cifre menite să confirme cele afirmate mai sus, şi în acelaş timp publicul să fie pus în curent cu extraorpinara răspândire a sifilisului.

Se ştie că dl. Dr. Moldovan a înfiinţat în Cluj un splendid ambulator de boli venerice pentru femei. Directorul acestui spital este energicul şi neobositul Dr. Stanca care a muncit atât de mult pentru îmbunătăţirea acestui spital încât a făcut din el poate cel mai mare şi mai bine organizat spital din ţară.

Paleş.

Medicina veterinară

„Pica" sau boala lingerei la bovine.

II.

Dacă lingerea continuă şi trece neobservată, perii neputând fi digeraţi, se adună în al IV-lea stomac, unde formează nişte mase sferice (guguloaie) numite: *egagropile;* dacă aceste egagropile nu sunt mari nu e pericol, adesea-ori însă, sânt atâta de mari, încă pot provoca obstrucţia intestinală (astuparea intestinului). De la această dată, animalul nu mănâncă si moare în 24—48 ore, având de multe ori crize epileptiforul (se zvârcoleşti).

La miei, boala a le fel, cu deosebire că mielul linge şi smuilge perii nu de la alt miel, cide la mama lui.

Vindecarea boalei cele mai multe cazuri fiind mortale pentru a scăpa animalele de această boală sau a le vindeca pe cele bolnave se impune păstrarea următoarelor reguli:

1). Schimbarea regimului alimentar (felului hranei) şi a locului atunci când se vede că ani nalul are tendinţă la aberaţia gustului.

2). Intrebuinţarea leguminoaselor, a lucernei, trifoiului indicată.

3). Punerea în fiecare zi a unui bulgăr de sare (în ieslea animalului) pe care animalul lingăd.', prin acesta foarte bine va înlocui lipsa sărurilor din alimente.

4). Păstorul va fi foarte atent (cu băgare de seama) şi atunci când va vedea bonula, trebue a izola (despărţi) mie ii şi-a a'i lăsa la mamele lor de cât numai când sug.

In timpul când mieii sunt izolaţi li se va da mici cantităţi de tărâţe, paste făinoase, diferite turte măcinate.

5). Viţeilor li se va pune botniţe spre a fi împredicaţi de a se linge.

6). Ultimul mijloc de intervenţie pentru a împedica obstrucţia intestinală, deci moartea, este *gastrotomia*, (operaţie, în urma căreia, se scoate din stomac alimentele străine înghiţite.

Veterinar Maior
Vintilă Dumitrescu.

Cronica săptămânei

— Discursul toast al Dlui General N. Petala rostit la banchetul dela Prefectură dat în cinstea italienilor

— După note stenografice —

Doamnelor şi Domnilor.

Sunt 2000 de ani de când imperiu roman ne-a trimis aci în aceste finu uri pe cât de frumoase şi de mănoase, tot pe atât de îndepărtate şi situate în calea tuturor invaziilor barbare, pentru a mări hotarele imperiului şi pentru a aduce aci lumina civili aţiei latine. Sunt două mii de ani de când ne frământăm pentru a îndeplini voinţa strămoşilor noştri, lăsată nouă, din generaţie în generaţie ca o moştenire sfântă.

Prin cate greutăţi şi prin câte suferinţi a trebuit să trecem în tot acest timp, v'o spun paginile istoriei noastre pe care voi D-lor o cunoaşteţi, pagini de epopee antică scrisă cu lacrămile şi cu sângele nostru.

Dar în chip încă şi mai elocvent şi mai mişcător decât însăşi istoria vă vor vorbi seracia caselor noastre, murmurul jalnic al apelor, freamătul de durere al pădurilor, noastre şi cantecile poporului nestru — care până azi toate au cântat numai durerea şi eroismul nostru.

Dacă în cursul acestor 2000 de ani de lupte şi de suferinţi am avut momenta în care cauză noastră părea perdută când istoria nici nu mai înregistră măcac existenţa lo acesie ţinuturi, ale urmaşilor legionarilor români, explicarea trebuie căutată în faptul că, voi, fraţii noştri care ne trimesărăţi aci, eraţi prea departe spre a ne ajuia şi aveaţi voi înşiră de lupfat în potriva aceloraşi greutăţi ca şi noi.

*

Printr'una dintre acele coincidenţe a destinului, care ne reaminteşte puterea dumnezeirei, Italia şi România soseac în acelaş timp la capul sforţărilor şi-a nizuinţelor lor.

După imense lupte şi sacrificii, principatele române dela gurile Dunărei, urmând exemplu Piemontului nostru izbutesc să restabilească hotarele Daciei şi să intrunească înlăuntrul acestor hotare pe toţi urmaşii legionarilor Romei.

Astăzi când voi trimişii cetăţei eterne veniţi în mijlocul nostru spre a ne bucura de izbânda noastră comună, şi spre a înălţa împreuna, în mijlocul cetăţei romane — Napoca simbolul în bronz al la inităţei noastre — alături de bucuria ce ne-o procură viaţa Dvoastră alături de mulţumirea şi recunoştinţa noastră pentru simţământul şi gândirea frăţească care va înpins spre noi, cu un dor atât de scump inimilor noastră, îngăduiţi-mi de a vă face o rugăminte. „Spuneţi fraţilor noştri că ne-am îndeplinit sarcina încredinţată nouă de strămoşi !

Spuneţi-le că după ce ne-am reîntregit hotărul prin izbânda armelor noastre, înţelegem să administrăm această veche provincie romană, cu generozitate si cu cu dreptate care sunt caracteristicile rasei noastre. Spuneţi pentru ca peste tot să se şfie că noi nu ne gândim a desnaţionaliza pe cetăţenii noştri de altă naţionalitate ci înţelegem să împrăştiem numai peste tot ţinutul locuit de Români lumina civilizaţiei latinie.

Spuneţi încă fraţilor noştri, că astăzi când distanţele au dispărut, azi când unitatea noastră naţională e aproape desăvârşită şi când noi ne punem pe lucru, pentru a îndeplini misiunea de umanitate şi de civilizaţie latină în centrul şi sud-estul Europei, înţelegem să simţim alături de noi pe poporul de care suntem legaţi prin sânge şi prin toate fibrele inimei noastre.

Nu aş putea d-lor să găsesc nici o dovadă mai elocventă a sinceităţei acestor legături decât pe aceia de a îndrepta gândurile şi urările noastre, cele mai calde înspre Regele nostru iubit şi înspre Italia glorioasă contopind inimile noastre, a tuturora în strigătul de Trăiască Regele Italiei. Trăiască Italia.

Din lăuntrul hotarelor

Statuia M. Sale Regina.

Ardealul recunoscător M. Sale Regina Maria, Care n'a cruţat nici odată osteneli şi pericole pentru a sluji neamului Românesc, — i-a ridicat în Oradia-Mare o statuie, alături de un bust nu mai puţin iubitului Principe Moştenitor Carol.

Inaugurarea acestor două monumente este un prilej de amintire a încercărilor trecute, cari dacă au lovit în unele momente pe toţi românii, apoi cele mai mari lovituri le-a suferit cu siguranţă M. Sa Regina şi Familia Domnitonre.

M. Sa Regina Maria s'a identificat cu idealurile poporului nostru. Il iubeşte, îl descrie în povestirile Sale, îl cântă în poeziile Sale, îi reînvie trecutul de basm, îl mângâe în suferinţele luptelor, în sfârşit la veselie ca şi la întristare a stat şi stă alături de popor pe care ştie să-l înţeleagă.

Răsplata tuturor acestor fapte, Maiestatea Sa Regina o are în dovezile de iubire ale întregului Oradia, la graniţa românismului chipul Aceluia care mâine va conduce destinele neamului românesc este simbolul hotărârei noastre de-a păstra în întregime aceia ce puterea armelor şi a Dreptăţei a înfăptuit.

A. Sa Regală Principele Carol este speranţa zilelor de pace şi prosperitate pe cari le vor trăi copii noştri scăpaţi de griji şi nevoi. Bronzul său ca şi statuia M. Sale Regina vor fi păzite de soldatul român până la ultima suflare şi nici odată mâni duşmane nu vor ajunge până la ele.

Situaţia politică.

Limpezirea situaţiumei politice a ţărei, creindu-ti noui constalaţiuni, noui grupări de forţe şi de personalităţi continuă, fiecare zi aducând o luminare şi o statornică întemeiere a bazelor luptelor viitoare.

Luptele ce se dau au devenit azi foarte violente. De-oparte Partidul Poporului care azi are conducerea ţărei, înţelege să susţie mai departe pe conducătorii săi în fruntea trebilor publice. De alta vechea Federaţie ce alcătuie gruparea mai mare a opoziţiei s'a retras din Parlament deputaţii şi senatorii săi, ca şi Partidul Liberal, susţinând că numai un nou Guvern şi un nou Parlament pot asigura întărirea şi unificarea ţărei.

In vechea „Federaţie naţională" s'a produs însă o spărtură din cauza primirei în partidul ţărănist a dlui C. Stere. In adevăr d. Neculai Iorga vechiu naţionalist democrat, a declarat că nu mai poate sta alături de partidul ţărănesc în Federaţie din momentul când a fost primit d. Stere, fost susţinător al politcei germanofile şi maghiarofile, care în timpul războiului a scos ziarul „*Lumina*" ce-a dus luptă contra Regelui şi Armatei apărând în teritoriul ocupat, pe duşman, sub protecţia generalului Mackensen. Astfel Federaţia s'a desfăcut, grupările politice ce o compuneau rămânând un timp în nehotărâre iar acum, în toamnă reîncepând noui tratative pentru a înfiinţa o nouă federaţie, de astădată a „partidelor unirei". In acest scop s'au dus tratative mari între Partidul Naţional ardelean, gruparea dlui Nistor din Bucovina, gruparea ţărănistă a dlui Inculeţ în Basarabia, şi Partidul Naţional-Liberal în vechiul Regat. Tratativele sunt aproape de sfârşit şi noua federaţie a „partidelor unirei", adică a celor cari au luptat şi-au făcut România-mare, e aproape înfăptuită. De curând întrunirea comitetului executiv al partidului naţional, adică a fruntaşilor lor cărora le este încredinţată conducerea, a dat puteri depline dlui Maniu să ducă la bun sfârşit tratativele cu partidul naţional-liberal şi un nou manifest scos în comun de toate aceste partide unite va fi adresat către ţară.

Faţă de această puternică organizaţiune de opoziţie care a hotărât să se obţie dela lucrările parlamentului, Guvernul caută să ajungă la o înţelegere cu partidul ţărănist al dlui Mihalache care, rămas izolat, este dispus să facă o tovărăşie, revenind în Parlament.

Acestea sunt forţele cari au început în acest moment o luptă deosebit de violentă prin ziare şi în întruniri publice ce se urmează în toate colţurile ţărei. Cuvernul înţelegând să rămâie la putere aduce în sprijinul său opera înfăptuită deja. Partidele de opoziţie vin cu un întreg program de noi reforme.

Cine va învinge, viitorul o va arăta. Noi cronicari fideli am descris situaţia din acest moment ferindu-ne de-a vorbi de viitor pe care îl are de hotărât M. Sa Regele şi Ţara.

Grijl de iarnă.

Dar politica, nu poate înlătura alte grji cari apasă tot atât de greu ca şi acele ale ţărei pe umerii poporului. Iarna bate la uşe şi atât la sate cât şi la oraşe sunt lipsuri ce fac să sufere o întreagă populaţie nevoiaşă, muncitori, agricultori şi funcţionari a căror venituri sunt foarte mici faţă de nevoile de azi.

Satele au grija nutreţului pentru vite, cari au rămas nevândute, exportul fiind împiedecat din lipsă de vagoane. In afară de nutreţ, sarea, petrolul şi în multe părţi porumbul şi grâul lipsesc, neputându-se aduce din ţinuturile ce au abundenţă din cauza lipsei de vagoane.

Trecând la oraşe lipseşte în cele mai multe locuri petrolul, lemnele, legumele şi mai ales ciapa; (dar *locuinţele*?)

apoi stofele, pânzeturile şi pieţăria cari sunt deosebit de scumpe. Populaţia săracă e silită să se lipsească, iarna prinzând-o desbrăcată şi lipsită de lemne. Astfel bolile se întind corpurile fiind slăbite şi lipsite de sânge. Copii nu au putere să crească şi nu pot urma lecţiile la şcoli. Oftica, pelagra şi sifilisul fac sute de mii de victime. E o stare generală de mizerie care contrestează adânc cu bogăţia acestei ţări care trimite peste hotare snte de mii de vagoane de grâu auriu şi mii de vagoane cu porci, brânzeturi, lemne etc.

Grijile de iarnă cuprind adânc inimile săracilor şi a celor bogaţi cari simt românește. Ajutorul trebuie început din pripă prin societăţile de binefacere pentru că iarna aceasta se va suferi încă mai mult decât cele trecute, corpurile fiind încă mai slăbite şi puterea de îndurare mai mică.

De peste hotare

Inconjurând hotarele României găsim că nimic nu s'a schimbat în ultima săptămână.

Câteva atacuri ale bandelor bolşevice, de astădată mai numeroase, au tulburat liniştea la Nistru. Paza a fost însă întărită şi să sperăm că pe viitor nu vor mai putea atât de uşor trece. Un târg de mostre sau probe s'a deschis la Lemberg, în Polonia, fără a avea însă însemnătatea şi frumuseţa celui din Bucureşti. In Cehoslovacia pregătirile militare continuă pentru a se putea face la nevoie faţă unui atac al Ungarici.

Asupra acestei din urmă ţări trebuie să stăruim puţin. Ea joacă un rol deosebit de trist în timpul de faţă prin încercările ce le face de-a tulbura pacea. Goniţi dela hotarele noastre au atacat Austria spre a-i lua Burgerlandul ce-i este acordat prin tratatul de pace dela Trianon. Astfel acest tratat ar fi sfâşiat într'una din părţile sale principale şi sfinţenia sa ar fi atinsă. Faţă de ameninţările Micei Antante, Ungaria a renunţat pentru moment la războiu primind să trateze cu Austria la o consfătuire în Veneţia sub oblăduirea ministrului de externe italian. Rezultatul acestei consfătuiri nu poate fi strălucit Ungaria voind cu orice preţ sfâşiarea tratatului de pace. România, Cehoslovacia şi Iugoslavia veghează însă.

INFORMATIUNI

M. S. Regina la Cluj. M. S. Regina Mari a sosit joi după amiază la Cluj, venind de a Oradea-Mare, după ce a participat acolo la serbările pentru desvelirea statuei Sale. La gară a fost întâmpinată de preşedintele comisiunei de unificare şi lichidare din Ardeal d. Th. Mihali, de ministrul Ardealului d. dr. Groza, de directorul general al internelor d. Tănăsescu, de un reprezentat al comandamentului etc. Seara a dat în onoarea Reginei o reprezentaţie de gală la Operă jucându-se „Samson şi Dalila". După reprezentaţie îşi va continua drumul la Bucureşti.

Familia Regală în Banat. O telegramă oficială din Bucureşti adresată Prefecturii anunţă că Familia Regală, însoţită de primul ministru, va vizita Banatul. Telegrama fixează în acest scopi următoarele zile: 23 şi 24 Octomvrie Timişoara, 25 Octomvrie Arad, Reşiţa, 27 Octombrie Lugoj, Autorităţile iau întinse măsuri pentru a pregăti iubiţilor noştri Suverani o primire grandioasă.

Poliţia din Caşovia. (Cehoslovacia) a făcut o foarte interesantă descoperire: Ungaria a comandant prin intermediul băncii Hungaria, 30 mii baionete dela fabrica de cuţite din Stos (lângă Caşovia), sub titlul de cuţite pentru napi! 10 mii din aceste „cuţite" au şi fost transportate în Ungaria. Restul de 20 mii au fost sechestrate de poliţia cehoslovacă, pentrucă — nu erau cuţite pentru napi ci baionete!

Grecii urmăresc pe kemaliştl. Grecii anunţă, că urmăresc pe turci pe frounturile Dorilee şi Afion-Kara-Kisart până la fluviul Sangarilos. In acelaş timp, turcii anunţă, că îşi continuă înaintarea şi că au ocupat linia Sulu-Meli Kara-Sian, la 10 kilometri de Afium. Grecii s'ar fi retras la marginea oraşului.

In atenţia şcoalelor. Direcţiunea Institutului de Istorie Naţională de pe lângă Universitatea din Cluj, roagă Direcţiunile şcoalelor de toate gradele din Regat, în deosebi a celor de dincoace de munţi, să binevoiască a-i trimite pentru Biblioteca acestui Institut câte un exemplar din anuarele şcolare publicate dela Unire încoace, pe adresa: Institutul de Istorie Română — Universitate — Cluj.

2800 lucrătoare budapestane fără lucru. Toate atelierele de mode şi-au concediat lucrătoarele din cauza sporului de salar de 50%, cerut şi pe care nu au fost dispuse să l dea. Numărul lor e de 2300.

Italia şi România. D. Bonomi preşedintele consiliului de miniştri italian, a trimis d-lui primministru general Averescu următoarea telegramă: „Exprim Excelenţei Voastre cele mai vii mulţumiri pentru marile manifestaţiuni făcute rep-

Publicitatea Culturei Poporului

zentanţilor italieni sosiţi acolo, pentru a reîntări şi înviora legăturile cari leagă naţiunile surori.

Coloniile. Guvernul va hotărâ în curând cum să se facă coloniile, de ţărani în legătură cu înproprietărirea. Era vorba întâi să se facă sate nouă la şes, unde să se aducă sătenii din părţile muntoase, care nu pot primis pământ la ei în sat fiindcă nu e de unde. Părerea a doua e ca aceşti ţărani să fie colonizaţi în satele care sunt, şi să nu se facă altele nouă. Se pare că guvernul va hotărâ în felul acesta. Astfel sătenii dela munte cărora nu le ajunge pământul vor fi aduşi în satele dela şes. Prin aceasta satele dela şes se vor întări şi mări. Coloniştii aceştia vor primi în afară de pământ şi loc de casă şi material de construcţie (lemne, piatră şi celelalte.)

Contrabandele. Paza frontierei dinspre Ungaria a fost întărită la Salonta Mare, din cauza deselor contrabande de valută descoperite în vremea din urmă în ceea localitate. Alaltăeri au fost prinşi următorii contrabandişti: George Munteanu din vechiul Regat, care avea asupra sa, sub jamgiere, 70 mii lei şi fabricantul din Cluj Zoltan Hirsch, asupra căruia s'au găsit 3500 lei şi 5 cecuri de ale băncii Marmorosch, în valoare de câte o mie. Valorile au fost sechestrate iar contrabandiştii daţi judecăţii.

Pentru militari, primari, învăţători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărţi lucrate* ncoluri de *Dl. General C. St. Amza*, şi cari se găsesc de vânzare la Ad.-ţia ziarului „Cultura Poporului" numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărţi nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român, Prin ele putem vedea cum s'au desfăşurat luptele la Tisa şi ocuparea B. Peştei; variaţiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, şi istoricul grafic al războiului. Toate hărţile sunt însoţite de date istorice.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi meseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Ad-ţia ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Băiţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovac ia etc.)

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi sorisori de credit in ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire cântece de plugărie, păstorie şi pescărie, cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Sectia de Bancă — **Sectia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsităţii No. 3 C. 1089

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCĂ
APARE DUMINECA
Anul I, No. 26 — 1 leu — Opt pagini — 23 Octomvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Redacția: Str. Dorobanților 11 — SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

O lămurire

Comitetul Societății „Cultura Poporului“, în ședința sa, din 11 Octomvrie 1921, a avut la ordinea zilei a se pronunța asupra demisiunei d-lui General Petala din calitatea de membru al Comitetului, demisiune prezentată în timpul vacanței Președintelui Societății. Acesta, observând termenii ei generali, crezu că este bine ca, mai înainte de a se pronunța, să invite pe d. General a expune mai amănunțit causa demisiunei sale. In ședința amintită, în urma stăruințelor puse, d. General a declarat că, aflând că circulă versiuni cum că în Comitetul Culturei Poporului s'ar face politică de partid, și ținând seamă de decisiunea Comitetului de a să nu se răspundă prin ziarul Societății la nici o învinuire de orice natură, fie că s'ar îndrepta personal contra unui membru, fie că s'ar adresa Comitetului însuși, crede de a sa datorie de a se retrage din Comitet, pentru ca persoana sa să fie sustrasă din discuțiunile ce eventual s'ar putea naște în jurul acestei acuzațiuni, pe care d-sa cel dintâi o recunoaște a fi neadevărată și tendențioasă.

Abia a fost făcută această declarație și o protestare unanimă a membrilor prezenți a isbucnit; căci nu numai statutele interzic amestecul în politica de partid; nu numai că din Societate fac parte membrii marcanți Al TUTUROR PARTIDELOR; nu numai că în tot trecutul Societății nu se poate descoperi un singur act care să poată fi interpretat de politică de partid; dar, ceeace este și mai decisiv, Comitetul își amintește că, la una din ședințele sale, asistând unul dintre cei mai înalți demnitari ai țărei, acesta, văzînd statutele, examinînd spiritul discuțiunilor și rîvna tuturor membrilor pentru interesul bine înțeles al poporului român, și-a manifestat dorința de a interveni la guvern pentru a asigura Societății o subvenție de Stat. La această propunere, întreg Comitetul, cu toată urbanitatea, posibilă, a răspuns că, deviza Societății fiind de a nu se răzima special pe nici unul dintre partidele de guvernământ, se crede obligată a nu accepta o atare intervențiune, tocmai pentru a nu se crede moralmente obligată a urma îndrumarea ce i s'ar da de autoritățile guvernative. De asemenea Comitetul își mai aduce aminte, că la o altă ședință, fiind vizitat de unul dintre reprezentanții cei mai calificați ai unei mari instituțiuni financiare din România; și acesta, la finele ședinței, fiind condus de aceleași sentimente, ca și marele demnitar al Statului, a declarat că, întorcându-se la București, va face ca instituția financiară pe care o reprezintă, să vină în jutorul Societății materialicește; propunerea n'a fost acceptată de Comitet, tocmai fiindcă instituția este caracterizată ca factor de partid.

In fața acestor antecedente, Comitetul consideră învinuirea amintită ca o insinuare cu scop de a slăbi unirea și a desorganiza armonia, ce au existat pururea în Societate.

Față cu trecutul său nesovăelnic în această chestiune, Comitetul respinge atari versiuni, și cu unanimitate de voturi, nu admite demisiunea d-lui General Petala, rugându-l de a continua să facă parte din Comitetul Societății, pentru a-i aduce și pe viitor sprijinul moral și efectiv din trecut, considerând prezența sa în Comitet ca un factor absolut necesar pentru realizarea scopului societății. Iar Președintele să fie îndatorat ca prin ziarul „Cultura Poporului“ să publice această expunere prin care se afirmă că Societatea noastră, ca și în trecut, și pe viitor, nu se va lăsa influențată de nici un partid politic, ci numai de interesele generale, naționale ale întregei țări.

V. DIMITRIU
Președintele Societății „Cultura Poporului“

Lui Gavril Precup

Societatea „Cultura Poporului“ din Cluj, înființată cu scopul ca, prin luminarea poporului de jos, să contribuiască la consolidarea României reîntregite, a pierdut în cursul acestui an pe unul din cei mai prețioși ai săi membri, pe Gavril Precup. Și se cuvine ca noi, cari am lucrat cu el la împlinirea aceleeași fapte, să-i rostim pioasa noastră amintire.

Gavril Precup este pentru noi un simbol. El era unul din acele minunate exemplare ale sufletului românese, cari se tălmăcesc prin cuvintele cumințenie sau armonie. Această cumințenie era înainte de toate sublima armonie între patriotism și creștinism. Căci, pururea, adevăratul Român a fost adânc patriot și adânc creștin. Pentru el lucrurile cele mai sfinte pe acest pământ erau Patria și Dumnezeu, și ele erau nedespărțite, căci, ca Român, el concepea Patria ca fiind scena pe care ne-a pus Providența ca să împlinim legile divine pe acest pământ. Și dela această armonie între patriotism și creștinism, el se împărtășia în toate faptele sale pentru a aduce o împăcare între ceeace părea potrivnic.

Așa a fost Gavril Precup. Un suflet de Român cuminte, odrăslit din cumințenia sufletului românesc. El era de religie greco-cătolică, dar el iubia tot așa de puternic religia greco-orientala, pentrucă și una și altă erau patrimoniul sfânt al României. Și unul din marile dorări ale vieței sale, era să vadă o singură biserică națională în mândra noastră România reîntregită. *Să fim noi toți Românii una*, și să fim oameni de omenie, să fim *caractere*, pentru ca unitatea noastră să fie o podoabă de vrednicie și de cinste și de lumină a lumei. Acesta era visul vieței lui. Acesta era idealul suprem pentru care el muncea, la care el năzuia, pentru care el trăia. Aceasta era puterea și nădejdea și credința cari îl mângâiau în suferințele de toate zilele. Și așa cuminte, inspirat de gândul împăcărei întru înălțarea României, era el în toate actele sale. Când, o dată, s'a părut că se ivește o neînțelegere fatală între venerata *Astră* și tânăra *Cultură a Poporului*, Gavril Precup, vechi membru al Astrei și nou membru al Culturei Poporului, a fost cel mai cald apărător al înțelegerei între frați. Căci țelul era același, și el avea la temelia sa aceeași sfințenie: întărirea mult dragei și mult scumpei noastre România. Și nimic nu era pentru el mai dureros și mai împotriva voinței lui Dumnezeu, ca vorbele de ură pe cari unii înstreinați le asvârlă între Românii de dincolo și de d'incoace de Carpați. Căci el credea, ca într'o religie în adevărul că mărirea noastră se izvodește din unirea noastră: că și unii și alții tot un neam suntem; că și pe unii și pe alții tot o soartă ne-a ursit; și tot același vis ne-a legănat; și tot aceleași nădejdi ne-au susținut. Căci suntem și vom fi unul și același suflet, în veci nedespărțit. Și fac greu păcat cei ce seamănă ura între frați. Atâta de mult ne-am dorit unii pe alți, și atâta de crud am suferit ca să ne vedem impreună, în cât nu este oare o impietate ca acum, când Dumnezeu ne-a preschimbat visul în aevea, noi să ne blestemăm unirea? Așa simțea, așa gândia Gavril Precup.

Ne este încă viu în minte chipul său, în Sala Rectoratului Universității din Cluj unde se adună Comitetul Culturei Poporului. El ia cuvântul, modest ca Dacul din Senatul roman, și cuvântul său este totdeauna tâlcul înțelepciunei românești din care isvorește cea mai creștinească, cea mai blândă, dar cea mai hotărâtă și mai cristalină dragoste de patrie: unire între frați, unire pe plaiurile României pe cari au suspinat atâtea suflete, pe cari a curs atâta sânge pentru unire.

Dar de-acum nu-l vom mai vedea pe Gavril Precup. De-acum nu-i vom mai privi ochii lui blajini, dar vii și atât de fățnitori de iubirea de țară. De-acum nu-i vom auzi vibrând de românism glasul lui cel măsurat. Gavril Precup s'a dus pentu de-apururea d'intre noi înălțindu-se în ceata drepților.

Dar spiritul său a rămas și va rămâne intre noi, pentru a ne călăuzi ca pildă către acea înălțare a României, care a fost visul vieței sale trecătoare pe acest pământ de grele încercări. Și cea mai pioasă amintire pe care noi înțelegem să i-o exprimăm, este aceea de a-i spune că vom fi demni de el, că vom trăi și vom muri, pe acest pământ, ca și el, întru același vis, întru același ideal de unire a tuturor Românilor, pentru înălțarea României.

În numele Culturei Poporului
Marin Stefănescu
Profesor Universitar.

Cuvântul nostru

După congresul germanilor

Germanii din România Mare au găsit de cuviinţă să se întrunească în congres la Cernăuţi pentru a se sfătui asupra nevoilor lor. Acesta a fost motivul congresului (adunare mare). Din păcate acolo nu s'a vorbit tot timpul decât despre rostul germanilor în România, despre mijloacele mai potrivite pentru creşterea înrâuririi economice şi culturale germane la noi, precum şi despre însemnătatea Germaniei de astăzi ca sprijinitoare a năzuinţelor săseşti din România.

Sfârşindu-şi lucrările, congresul a hotărât să trimeată cel mai călduros salut Berlinului, în calitate de capitală a Germaniei şi de centru al germanismului. . . . Bunătatea şi îngăduinţa noastră sunt nemăsurate; altfel nu putem înţelege cum poate cineva să aibă atâta îndrăzneală încât, după ce îţi spune că-i cetăţean român, să-şi îndrepte nădejdile către Germania, cea mai înverşunată duşmancă a noastră şi să stăruie în atotstăpânirea învăţăturii şi culturii germane peste cea românească.

Indrăzneala acestor germani din România merge crescând. Astfel Saşii din Ardeal pentrucă expropierea se aplică şi lor ca şi tuturor cetăţenilor români, strigă ca muşcaţi de şarpe că aceasta înseamnă stânjenirea desvoltărei lor economice şi că reforma agrară nu-i decât o lovitură ascunsă pentruca românii să puie mai uşor mână pe pământurile lor cumpărate cu bani mulţi. Au mers cu greşala până acolo încât s'au plâns de această închipuită nedreptate şi ligei Naţiunilor ca şi cum aceasta ar avea cădere să se amestice în gospodăria lăuntrică a unui Stat.

De aceea potrivit unei hotăriri foarte chibzuite Sfatul cel mare (Consiliul) al Ligei Naţiunilor a trimes plângerea saşilor guvernului nostru spre a o cerceta. Saşii n'au dreptate şă se plângă că li se expropiază moşiile, de oarece acest lucru s'a făcut tuturor moşierilor români din vechiul regat. Şi slavă Domnului, niciunul nu s'a ridicat împotriva acestei măsuri de dreptate, pentrucă înainte de a fi stăpânitorii, aveam inimă de român care se gândeşte înainte de toate la viitorul ţării şi prin urmare la bună stare a milioanelor de ţărani.

Ce-au făcut însă Saşii? De la unire, adecă din 1918 şi până în primăvara anului acesta au cumpărat cu sprijinul tovărăşiilor lor agricole şi a băncilor lor, foarte multe moşii de la grofii unguri cari le vindeau pentru a pleca în Ungaria. Cumpărate cu preţuri eftine, moşiile urmau să fie împărţite ţăranilor Saşi. Voiau adică conducătorii lor ca fiecare ţaran sas să stăpânească între 40—50 ha. Bine înţeles că ţaranul român trebuia să lucreze şi mai departe ca robi pe moşiile Saşile Această stare de lucruri nu putea fi îngăduită fiindcă nu era dreaptă. Un om cu scaun la cap, fie el chiar negru din Africa, nu poate găsi dreaptă socoteala Saşilor. Era cu neputinţa ca pământul a celor moşii să fie stăpânit de Saşi cari pe vremea ungurilor erau cei mai *înverşunaţi bîrfitori* şi duşmani ai românilor, iar astăzi sunt cei *mai fătarnici cetăţeni* ai României Mari. Şi când spunem vorbe aşa de grele ca cele de mai sus o facem sprijiniţi pe dovezi care nu pot fi nici de cum clintite. Ziarele lor ataţă pe saşi să nu facă cererile către autorităţile româneşti în limba română, să nu se supuie ordonanţelor date de guvern, pentrucă ei s'ar bucura de anumite privilegii cari le-au fost recunoscute de unguri.

Conducătorii Saşilor merg cu nesocotinţa până acolo încât îndeamnă populaţia săsească să nu asculte de legile româneşti şi de autorităţile care i-au măsuri administrative sprijinite tocmăi pe aceste legi. Cazurile de nesupunere sunt nenumărate. Cu toţii ne aducem aminte de refuzul primăriei din Sibiu de a schimba numirea nemţească a străzilor, de hotărârea celei din Braşov de a scrie corespondenţă oficială în limba germană, de refuzul hotărât al Saşilor din Braşov de a lua parte la primirea studenţilor francezi. Şi totuşi împotriva tuturor faptelor neromâneşti pe care le fac zilnic, Saşii strigă cit îi ţin puterile că sunt buni cetăteni români. E vremea ca şi starea Germanilor din România să fie lămurită, căci nu putem înţelege un cetăţean cu două patrii. Nu putem înţelege ca acei care-şi zic cetăţeni români să trimeată salutul călduros Germaniei, nici să-şi întărească încrederea în viitorul şi puterea Germaniei nici atunci, când se cred nedreptăţiţi să apeleze la Liga Naţiunilor. E vremea să-i întrebăm pe germanii din România deschis, fără înconjur: Vreţi ca umăr la umăr şi mână în mână cu noi să munciţi pentru propăşirea şi întărirea României Mari sau înţelegeţi să rămâneţi pentru vecie cu ochi spre Berlin? Aceasta atitudine trebue s'o spunem cu regret că nu e aceia a unor buni cetăteni români.

M. D.

Beţia e începutul şielelor

Un pustnic, din tinereţe, făgăduit lui Dumnezeu cu trupul şi cu sufletul, fu până la o vreme întărit cu tot felul de ispite ce i le punea Diavolul si-şi păstră făgăduinţa. Însă ispita celui rău era fără sfârşit. Răzluit bietul călugăr îi zise într'o zi Diavolului

— Satano, ce vrei de la mine de nu mă laşi în pace şi mă necăjeşti mereu!

— Ce să vreu, ia, vreu să faci şi tu un păcat... cât de mic... bună oară să dai foc la o casă...

— Ba asta n'oi face-o şi călugărul îşi îndoi rugăciunea, puterea şi virtutea să nu-i mai ispitească Diavolul.

Munci şi ziua şi noaptea Dar ispite, necazuri, bietul calugăr suferea de la Diavolul dar le răbda cu răbdare adevarat călugăriască. Insă răzbit, călugărul iar îi zise:

— Lasă-mă Diavole un mă ispiti...

— Nu te-oi mai ispiti dacă-i ucide un om...

— Ba asta n'oi face-o şi calugărul îşi întrei rugăciunea, puterea şi virtutea ca să nu-l ispitească diovolul.

Bătăi, nehodina trupului, visuri grozave şi scârboase, boală, şi câte rele toate ile aducea Diavolul călugărului până ce iar în cele din urmă calugarul îl întrebă.

— Mult ai de gând diavole să mă ispitesti? Iată vezi ţi i în zadar truda, că nu mă poţi birui...

Ba am să te las dacă mi-i face măcar atâta lucru; să te duci în sat şi să te îmbeţi odată cu rachiu.

Calugărul, se dâdu prins. Că ce-şi zicea: Păcat e să dai foc, casei omului, păcat e să-i ridici viaţa dar dacă oiu, face şi eu un coraj în viaţa mea nu fac rău nimănui, şi apoi scap uşor şi de ispita vrăjmaşului.

Se duce în sat şi degrabă se ameţeşte, ca unul ce era nedeprins cu băutura. Până la schit însă era cam departe că un se putu bizui să se ducă ci se abătu la o casă să se mai hodinească şi să-i treacă „fumul" beuturii din cap.

Dar, acuma era al diavolului, căci călugărul un mai ştiă ce-i cu el, odată ce băutura îi luă minţele.

Acasă era numai nevasta omului. Peste noapte, năzui la dânsa, şi apoi când îşi dădu socoteala după ce se cam trezi din beţie de ceia ce a făcut, cum dormea încă femeia o ucise strângând-o de gat. Ii rea teamă că femeia va spune despre pacatul lul şi altora. Dar acum, altă nevoe. Dacă se află femeia moartă adoua zi. Şi dacă se ştie că el a dormit acolo n'are să-l încarce? Atunci s'apucă şi dădu foc casei — care în scurt fu cuprinsă de flăcări. Cum patul în care femeia era moartă fu stropit cu gaz repede luă foc, iar călugărul eşind afară, când focul era în toi, şi oamenii alergară, se prăfucu ca zăpăcit, sculat din somn şi începu a striga în gură mare că arde nevasta înăntru. Alergară oamenii, dar cine putea întra în mijlolcul flăcărilor?

Casa se topi toată, se găsiră numai oasele din biata nevastă, iar omul când veni adoua zi din treaba lui începu a-şi plânge nenorocirea.

Calugărul prins de mustrări de cele ce făcuse, îşi puse capăt zilelor, şi aşa diavolului căpată sufletul amăgindu-l cu un fucru tare plăcut şi uşor, să se îmbete. Ceia ce îi era groază când era treaz la beţie le-a făcut cu uşurinţă.

Greu până aluneci în drumul pacatelor c'apoi greu te poţi opri şi mai întotdeauna ajungi şi tu în prăpastie.

Bine a zis cine a zis „Că beţia e începutul tuturor relelelor".

Petru Gh. Savin.

Din lăuntrul hotarelor

Pedeapsă meritată.

Am arătat într'o cronică trecută atacurile în cuvinte nepermise, nedrepte şi jignitoare pe cari un ziar săsesc „*Kronstaedter .Zeitung*„ le-a îndreptat în multe rânduri contra românilor şi mai ales contra autorităţei româneşti. Nenumărate sunt articolele cari, scrise în altă ţară ar fi adus asupra acestui ziar nu numai îndignarea opiniei publice dar o pedeapsă ceva mai simţită pentru astfel de oameni a căror piele s'a îngroşat în frăţească tovărăşie cu maghării. Să reproducem câteva fraze dintr'un astfel de articol pentru a judeca şi cetitorii:

„Acum aleargă pe străzile oraşului nostru (adică în Braşov), duzini de haimanale (adică românii) şi se poartă parcă ar fi stăpâni în casa noastră. Aceasta trebue să se schimbe. Noi trebue să arătăm acestor streini (adică românilor) ce vra să zică *cinste de cetăţean german, constiinţă de cetăţean german*. Lozinca noastră este să nu tolerăm nimic din partea nimănui.

„S'o facem chiar şi cu riscul de a avea neplăceri. Să arătăm nulităţilor înfumurate că n'au de-a face cu tatarii sau turcii sau cu cu alte raiale neputincioase din provinciile României vechi, *ci cu oameni conştienţi de sine, cari la caz de nevoie vor şti să întrebuinţeze chiar şi pumnul german.*"

Iată deci prietenii noştri saşi, îndată ce-au fost trataţi ca prieteni, se declară „cetăţeni germani" ameninţându-ne cu „pumnul german" pe noi „haimanale" şi „streini" băştinaşi români, stăpânitori ai acestor plaiuri din timpurile când teutonii nu cobarâseră încă. Este aceasta o îndrăzneală care trebuia pedepsită nu pentru frică de astfel de ameninţări neroade dar pentru a da o lecţie meritată nesocotitului, care a scris aceste rânduri.

Stăpânirea românească a oprit timp de o lună apariţia ziarului „Kronstedter Zeitung". S'ar fi putut spera că saşii, poporul şi intelectualii, ce-şi dau seama de pericolul unei învrăjbiri între români şi ei să arăte credinţa lor cătă ţară, aprobând pedeapsa dată de guvern. Ei bine, din nenorocire n'a fost aşa. In Braşov măsura a dat naştere la o agitaţie ce ne dovedeşte că anumiţi întelectuali, cred într'o reinviere a timpurilor de stăpânire maghiară, ba încă un preot a şi anunţat-o într'o predică în biserică pentru timpul când „din nou vor înflori trandafirii".

Să aştepte deci, dar vor regreta prietenia românească pierdută, mai ales atunci, când adevăratul popor sas nu-i va urma pe calea răsvrătirei.

Teatrul pentru popor.

Teatrele naţionale n-au îndeplinit în parte menirea punând la îndemâna orăşenilor mai avuţi, nu numai o petrecere sănătoase dar mijlocul complectărei cunoştinţilor şi formărei unei culturi serioase. Din nenorocire preţurile locurilor scumpite de marile nevoi de azi fac că pungile celor mulţi să nu le mai poată plăti. Astfel micii funcţionari, muncitorii şi multe alte categorii de oameni săraci sunt siliţi să se mulţumească cu cetitul afişelor fară a putea să treacă pragul teatrului.

Mai mulţi oameni de bine dându-şi seamă de acest neajuns au înfiinţat în Bucureşti un „*Teatru Popular*" cu menirea de-a face posibil tuturor vizitarea lui. Preţurile s'au ficsat mai eftine de cât la cinematografe iar piesele cari se joacă sunt mai mult din literatura românească şi în înţelesul poporului.

Săptămâna aceasta au început reprezentaţiile la acest „teatru popular" aşezat chiar în centrul Bucureştiului. Primile rezultate sunt foarte bune judecând după mulţimea spectatorilor.

Să sperăm că şi în celelalt oraşe se vor găsi oameni de bine pentru a susţine astfel de teatre cari n'au în vedere specula ci cultura neamului. Se sperăm mai ales că trupe ambulante se vor forma pentru a da reprezentaţii la sate, după cum am avut una în Basarabia chiar în vara acestui au.

Molimele.

Au izbucnit cu putere în toată ţara stângând vieţele copiilor şi oamenilor varstnici. După pierderile războiului, aceste noui pierderi sunt cu atât mai dureroase cu cât neamul are nevoie mai mult de muncă şi desvoltăre. Am spune că trebue să ne supunem voinţei Domnului, dacă n'am şti cu câtă uşurinţă ne putem feri de bolile pe care noi ni le facem.

Sunt îndrumări ale sanitarilor şi medicilor cari, mai ales la sate, sunt nesocotite. Izolarea adică ferirea bolnavilor de apropierea cu cei sănătoşi, trimiterea bolnavilor la înfermerii şi spitale, desinfectarea cu var a caselor, curţilor, latrinilor, gardurilor, toate sunt de trebuinţă pentru a feri un sat întreg de nenorocire. Căci boala odată încuibată e greu de scos.

Deci faţă cu lipsa mijloacelor de îndreptăre, odată ivită boala, sătenii singuri trebue să se prăzească de molipsire, curăţenia curţilor, caselor şi a trupului fiind singura garanţie de sănătate.

Ducium.

Pagina literară

Suferinți mărunte

Cei trei nedespărțiți prieteni: căpitanul Buică, locotenentul Irinel și sublocotenentul Maican, — „mânzul regimentului“ — ascultau cântecul monoton al samovarului adus din Basarabia ca pradă de război. Ordonanța căpitanului transformată anume în menajeră masculină, pregătea ceaiul. Cu pași de fantomă se strecura printre scaune și cu atâta meșteșug da drumul în pahare bucățelelor de zahăr, și linguriților în cât ai fi putut jura că zahărul și lingurițele sunt de cauciuc.

— Mă Costache mă, zice blând capitanul aruncând c'un gest leneș cartonul țigării pe jăratecul strâns în gura șobei, tot nu-i gata băutura aia rusească.

— Indată, să trăiți don căpitan!

— Mă Costacha mă, dacă în două minute și treizeci și două de secunde n'am ceaiul pe masă mâne la ora 9 am să te . . . Ce să-i fac mă Irinel?

— Să-l împuști pe trei ani, răspunde locotenentul privind crunt spre ordonanță.

Costache cu fața luminată de un surâs prietenos, care arăta lămurit că nu se teme de sentința acestor curți marțiale, se învârtea ca o sfârleează pregătind „băutura bolșevica“ cum îi spunea el.

— Gata, să trăiți, zice Costache punând pe masă paharele cu ceai, zahărnița și sticluța cu rom.

Capitanul și locotenentul sorbeau cu teamă ceaiul ferbinte botezat cu multișoare picături de rom, iar sublocotenentul cu privirea fixată la becul electric, cu buzele strânse nervos și sprâncenele grămădite la rădăcina nasului era cufundat într'o adâncă și dureroasă visare.

— Mă mânzule măăă, nu sta așa botos mă, că uite acum îți comand drepți, stângă 'n pre și-ți proectez un genunchi în organul tău de gândire de n'ai să mai poți sta pe scaun două zile.

Și odată cu vorba capitanul îl scutură de umăr că mai, mai să-l răstoarne cu scaunul.

— Lasă-mă nene căpitane că-s amărât al dracului, răspunde posomorât mânzu.

— Taci mă! Ce-i fi având? Te ai certat cu . . . ministrul finanțelor? Ai prins'o pe Lolo traducându-te, ca să zic așa? Ori poate te-a scuturat de urechi „tanti Eugenia“ că n'ai fost două săptămâni pela dânsa?

— Ei nene, nu știu când ai să te faci mai serios! Dtale îți arde de glume și mie îmi vine să-mi iau lumea 'n cap.

— Iaca, iaca! Care va să zică îi lată rău mânzule! Apoi dacă-i așa, știu a ta crudă suferință: te-ai întâlnit iar cu domnu Maior „Pisălog“. Nu-i așa? Ei! Și mă mai pot prinde că știu și ce ți-o spus.

Căpitanul se curbă pe spate și scoțând burta înainte, strânse pumnul mânei drepte cu degetul gros ridicat în sus și porni o serie de gesturi apăsate și frânte de sus în jos, imitând pe domnu Maior:

— Domnule sublocotenent, zise el cu vocea îngroșată, ți-am mai spus'o și ți-o repet pentru ultima oară că în batălionul meu ofițerii trebue să poarte mustăți, să nu pue pe dânșii nici un sfert de milimetru de pudră și nici o picătură de mirodenii. Pricepi dta? Am să te 'nchiiid, am să te 'nchiiiid! Pricepi dta? La mine ordinile trebue să se execute *i-me-di-at!* Pricepi dta?

Irinel și Maican priveau cu ochi stralucitori de plăcere, chipul desavârșit cum știa căpitanul să imite pe șeful lor, iar la sfârșit izbucniră într'un uriaș hohot de râs.

— Apoi așa mânzule, așa, nechează, zburdă, nu pune la inimă toate fleacurile. Ce te potrivești! Domnul maior are să-ți mai recomande de vre-o 10 ori aceleași lucruri iar tu ai să umbli tot pudrat și tot fără musteață. Astea, mă mânzule, sunt măruntele suferinți ale vieței miiitare; bătăturile disciplinei. N'ai ce-i face, așa-i viața. Vorba e, cum știi să te adaptezi.

Capitanul aprinse altă țigară, facu semn ordonanței să ridice paharele deșerte și întinzându-se liniștit și comod pe canapea se adresă prietenilor.

— Am cunoscut mă băeți un singur om care privea așa cum se cuvine aceste „bătuturi ale disciplinei“ — aceasta e expresia lui — și râdea cumplit de micile neplăceri care pe tine mânzule te fac se suferi. Am fost trimis vara trecută să urmez o scoală de gaze asfixiante la Cernăuți. Aproape toți ofițerii erau rezerviști dar dintre toți se deosebea locotonentul Vasiliu, un tip de boem, care deși punctual și conștiincios nu putea primi cu bună voe țepeneala disciplinei sprijinite pe groază și lipsă de bun simț.

Închipuiți-vă un tip care în orele libere se ținea numai de pozne, calambururi și anecdote picante. Purta o bluză făcută dintr'o cămașă englezeasă despicată dinainte și având pe umeri tresele de locotenent cusute direct pe pânză. Două buzunărașe mici în care purta ceasul și batista lăsată cu colțurile afara ca la haina civilă, erau legate prin lanțul subțire de aur care se legăna leneș pe peptul scos înainte. Centura, fără baionetă, o purta încinsă strâns pe burta lui, de burghez bine hrănit. Dacă l'ai fi apreciat după burta, care începuse a lua proporții respectabile, ar fi meritat să fie cel puțin maior.

Umbla totdeauna cu chipiul în mână și încunjurat de 3—4 sublocotenenți tineri. care ascultau drăciile ce le spunea oricând și ori unde. Pe stradă, femeile mai emancipate se mirau destul de tare — în limba lor nemtască — de părul lui creț. Și pentru fiecare apreciere a lor avea gata un răspuns pe care și el îl da tot tare spre desăvârșita topenie de râs a camarazilor.

— Știți domnule locotenent Vasiliu, spune într'o zi la cursuri un sublocotenent tânar, știți că d-l colonel de la comenduire nu dă voe să purtați pinteni și să umblați fără baionetă.

— Dragul meu, râspunse Vasiliu leneș, știi tu că „baba bătrână nu se sparie de noaptea lungă“.

A doua zi diminața pe când eram cu toți în sala de cursuri, sublocot. Dumitrescu din Artilerie întrând glonț în sală ne spune:

— A pățit-o Locotenent Vasiliu.

— Cum așa? întreabă câțiva mirați.

— Aseară, când am eșit dela cursuri, mergeam cu el pe strada Domnească și deodata în mulțimea care circula, ne izbim pept în pept cu un colonel dela comenduirea pieței. Locotenent Vasiliu era cu chipiul în mână și plecându-se grațios îi trage un „am onoare a vă saluta“ foarte sonor.

— Numele dtale domnule Locotenent? întreabă sever colonelul.

El se prezintă foarte scurt zurnăindu și pintenii, însă tot cu chipiul în mână.

— Pai așa, domnule?

— Așa domuule colonel, acesta mi-e numele.

— Dar chipiul?

Imnul Libertății.

de **Mihai Codreanu.**

Libertate! Vorba asta e o vorbă de magie
Ce ne' naltă vulturește sufletul până la zei
Și de fier ne face brațul când luptăm sub steagul ei,
Clipei trecătoare dându-i colorit de veșnicie.

Libertate! Ești unica universului tărie;
Pieptul tău respiră aer respirat numai de lei...
Și chiar munții, pentru tine, să-i urnești din loc nu's grei:
Libertate, tu ești rază... și parfum... și melodie!

Fără tine tot neantul stă 'n nimic încremenit:
Tu ai îndemnat atomul să se miște 'n Infinit,
Ca să-i dai apoi viață în vieți nenumărate.

Libertate! Ești enigma tuturora câte sânt...
Deci și ieri și azi și pururi, cum în cer și pe Pământ,
Vorba asta e o vorbă de magie: Libertate!

FOIȚA GAZETEI „CULTURA POPORULUI“

S'a 'ntors din luptă

— Te-ai întors Lae? De când?

— Taman trei zile's. Dar cum venii, vezi bine, păstrăv nu altceva dom'le notar.

— Da d'unde. Ceva de-i fi mai negru încolo tot cum ai plecat, gras să treci prin ochi de ac — șugui notarul, și Lae prinse a râde după el.

Domnul notar îi strânse mâna la plecare, iar Lae urmărindu-l cu privirea pân' la cumpăna fântânei, zise:

— Bun om și notarul ăsta, dar păcat că prea trage cu ochiul pe la neveste.

Lae să tot fi avut 30 ani, după față îi dădeai mai mult.

In război se purtase bine, și nu-i rămăsese în minte decât o zi urâtă: ziua când o pârdalnică de schije îi sfărâmase dibla la Oituz, tocmai pe când cânta flăcăilor **o bătută ca la ușa cortului.** Din luptă scăpase teafăr, dar cu sufletul atins de-o grije: In lipsa lui din sat oare Măria, nevastă-sa fusese cuminte? Că nemții veniseră și la el în sat.

Și la asta se gândise și în tranșee și de când venise acasă. Dar numai că nu-i venea s'o întrebe. Incumetându-se s'o bănue, se căinea singur de ciudă, că putea să gândească rău, de nevastă-sa dar de, gândea iar „doi ani lipsă, o fi împins-o păcatele să... nu se poate, își răspundea, sie-și „banii lăsați la plecare, neatinși fură, și asta nu-i puțin, mai adăogă clipocind din gene, dar eu tot o întreb... Își șterse opincile în pridvor și intră în casă.

— Bună seara, Mărie.

— Bună seara, Lae. Își strânseră mâna și tăcură.

— O s'avem furtună, îndrăsni el întru târziu.

— Și ploaie, bănui.

Când auzi vorba „bănui“, Lae tresări fără să vrea. — Cerul e arămiu zise, par'că ar fi nasul neamțului prins de mine la Oituz — mai adăogă zâmbind. Dinții lui căpătară față. Par'că erau stropi de var, picați în nămol. — Să-l fi văz't tu Mărie, prindea-i drag, fa.

Măria se uită lung la el. La voi or fi fost mai frumoși Mărie?

— Cine le-o luat seama, Lae? Eu de asta stam?

Cine te-o crede...

— Cum? Ea tăcu iar el se încruntă.

— Mâncăm, Lae?

— Mâncăm. Și începură a înbuca. După un răstimp o apucă de braț: — „Mărie, că mi-ești dragă o știi, că frică n'am iarăși, atuncea ce tot mă muncesc eu și tac? Ascultă, mă roade un gând și n'am tihnă de nu aflu. Spune-mi că nu-ți fac nimic, numai să știu și să mă liniștesc“.

— Dar ce creștin de D-zeu?

— Dacă minți și aflu dela alții, e mai rău.

— Ești într'o parte văd eu, zise ea întinzându-i supărată o strachină cu ciorbă.

— Nu te mânia dar zău spune-mi ai avut tu vr'un drăguț de neamț... ce zici?

— Zic că ești prost Lae, asta zic.

El își mușcă din mustață, ca o maimuță un sâmbure de nucă. Privirea ei era mustrătoare, de-o dojană care nu te mânia ci te domolește, dar cu cât era mai galeșe privirea ei a lui era întunecată foc. Ar fi omorât-o, dar basmaua ei cu picățele îi stătea atâta de bine! Da, era a lui mândra din fața lui, da, a lui era. Intr'adevăr, Măria fusese cea mai mândră fată din Zăvideni, sat peste Olt, când o adusese la el în țarină. Și ce nuntă mai făcuseră. Neamul ei la 'nceput se 'ncontrase foarte.

— Nu și nu, să nu cumva să iei pe rudarul ăla, Mărie, maică. Are să te omoare fa, auzi sau nu? îi striga mamă-sa. Fata nici nu vroi s'auză. Il îndrăgise dela nunta vară-si când le cântase din laută. Și cine oare mai putea să cânte ca Lae lăutarul? Nimeni. Dar mustața lui subțire și răsucită a „vino 'n coa?“ dar ochii lui mărunți, șireți și negri ca și mustața? Dar poalele lui veșnic curate și bine călcate? Dar atâtea și atâtea lucruri mai mari și mai mărunte, ce făcuseră pe Măria să stea de-a curmezișul tuturor hotărârilor contrari voinței ei?

— Il iau, de m'ați omorî, și pace, le striga ea.

—Ia-l fă, ia-l și fă-ți de cap, maică, suspina baba Stanca ma-

Din toate

— Scuzaţi domnule Colonel, cam uzat.

Colonelul îl fixă puţin şi un surâs îl lumină o clipă faţa.

— Ce eşti dta?

- Locotenent domn. Colonel.

— Nu, domnule, nu asta, *ce-ai fost şi ce o să fii.*

— A! Trecutul şi viitorul, puse el foarte serios. Trecutul vi-l pot spune: am fost profesor, dar viitorul e imposibil să-l prezic.

— Uite domnule Locotenent, spune grav colonelul, cred că n'o să mai am neplăcerea a te vedea fără baionetă, şi se depărta spre Ringplatz.

Dumitrescu abia terminase de povestit întâmplarea din ajun, când Vasiliu liniştit şi zâmbitor întra în sala de cursuri.

— A, ha! carevasă zică, domnule Locotenent s'a început reprezentaţia cu baioneta, face vesel un sublocot. tânăr.

— Ce reprezentaţie nepoate?

— Observaţia de aseară.

— Ce observaţie mă tată? întreaba Vasiliu calm.

— Dl Colonel dela comenduire care v'a oprit în stradă.

— A! Păi aceia e observaţie Kindere?

— Dar ce-i?

— Mă copile! Am avut onoare să fac cunoştinţă cu 'n colonel şi să stau de vorbă câteva clipe cu el. Unde vezi tu observaţie?

— Dar vorbele: „cred ca nu o să mai am neplăcerea a te vedea fără baionetă."

— Bine, dragul meu, zice Vasiliu crezându-se liniştit, asta e o simplă dorinţă a colonelului. ***

Toţi elevii şcoalei de gaze mâncau la restaurantul din „Casa Polonă", unde ni se facuseră oarecare avantaje. Chelnerii nu ştiau româneşte şi în fiecare zi ofiţerii se necăjau şi din pricina vorbei lor stâlcite şi din pricina mâncărilor nemţeşti, pe care nu le puteau mistui. Erau doi moldoveni care ceruseră stăruitor să li se facă „borş cu mult zarzavat", dar dela prima sorbitură au renunţat la împământenirea acestui fel dc mâncare. La amează, într'o zi, găsim brânză cu zmântână şi cu „mămăliguţă". Vasiliu şedea la un cap de masă între cei doi moldoveni, care nu mai puteau de bucurie că vor mânca mult dorita „budincă de păpuşoi". Şi ar fi trebuit să fiţi voi acolo să vedeţi privirea plină de ură şi dispreţ ce au aruncat o chelnerului când li se aduse un fel de terciu galben turnat cu lingura pe o farfurie întinsă.

— Cum se cheamă mâncarea asta? întrebă Vasiliu arătând brânza cu zmântână.

Chelnerul ia spus ceva pe nemţeşte.

— Prietene, să afii dela mine, asta ne cheamă *brânză cu smintea'ă.*

Şi l'a pus să zică de câte-va ori.

Când, pe la sfârşitul mesei veni şi căpitanul Floru, un om posac, hărţăgos, totdeauna înacrit, par'că sugea zeamă de lămâe şi trântindu-se pe scaun întrebă.

- Ce mâncare ai azi dihanie?

Chelnerul foarte vesel că poate să răspundă româneşte spune tare:

— *„Brinze cu sminteală".*

Dar n'are când să se bucure de efectul vorbelor lui româneşti că Floru ridicându se ca fulgerul răcni: „Păcătos! Eşi afară!" El credea ca băeţii l'au pus la cale pe chelner să-i dea numai lui acest răspuns: şi întorcându-se spre Vasiliu.

— Dumneata trebue să fi făcut asta!

Vasiliu se ridică aşa de iute, că răsturnă scaunul şi lipindu-şi călcâele, aruncă jos Ţigara, întrebând c'o seriozitate ce nu se poate descrie:

- Ordonaţi domn. căpitan?!

Un hohot de râs cutremură camera.

— Nu cumva locotenente iţi închipui că poţi să-ţi baţi joc de mine?

— Da nu mi *închipui* de loc acest lucru, răspunde Vasiliu liniştit. Dv. sunteţi căpitan, prin urmare superior în grad, în cultură, în educaţie, în stinţă, în frumuseţe în toate şi oricât m'aş'trudi să fac ceia ce presupuneţi, n'aşi ajunge la nici un rezultat. Imi daţi voe să stau jos, domnule căpitan?

Căpitanul îi aruncă o privire otrăvită şi se izbi pe scaun. Vasiliu aprînse altă ţigară, bău liniştit berea şi plecă însoţit de doi sublocotenenţi tineri care tot mai pufneau de râs. Eram în urma lor, de doi paşi. Când să trecem strada ca să întrăm la cafenaua „Europa" unde ne luam obişnuta cafea deodată apare în colţul stradei un colonel de artilerie mărunt şi brun.

— Colonelul dela comenduire, şopteşte un sublocotenent către Vasiliu.

— Am văzut numărul răspunde Vasiliu.

Colonelul îi fixa de departe şi tocmai când să treacă de dânsii se opreşte şi-i face semn lui Vasiliu să se apropie.

— Pare-mi-se că am mai vorbit cu Dta.

— Da, domnule colonel, am avut onoarea să mai vorbesc cu Dv.

— Şi tot aşa erai! Colonelul privind amănunţit ţinuta lui Vasiliu, care se înţepenise cu picioarele lipite.

— Tot aşa, că sunt venit numai pentru zece zile şi nu mi-am luat alte haîne.

— Nu-i vorba de haîne! Ce ţi am spus când ne am întâlnit, eri, mi se pare?

— Că: no să mai aveţi neplăcerea de a mă vedea fără baionetă.

— Ei, bine?

— Domnule colonel, daţi-mi voe să vă amintesc că cele mai multe neplăceri şi le face omul sângur.

— Ce vrai să zici?

— Dacă Dv. nu v'aţi fi uitat la mîne n'aţi fi avut neplăcerea să mă vedeţi fără baionetă.

— Mâne la ora 9 dimneaţă să vii la comenduirea pieţei zise încruntat colonelul şi plecă mai departe în urmarirea altor deliquenţi.

Intrarăm cu toţi în cafenea. Ne-am strecurat pe dungă printre mesele ocupate de diferiţi consumatori, dintre care cei mai mulţi jucau şah şi domino. Tocmai în fund Vasiliu se opri la o masă goală şi se aşeze comod pe canapea, învitându-ne să luăm loc ca la el acasă. In dreapta doi nemţi jucau cărţi, şi unul cu părul ca para focului, aşa de crunt se uita la cărţi, aşa de posnaş privea pe adversar pe deasupra ochelarilor şi cu atâta putere şi ciudă izbea cărţile pe masă că Vasiliu privindu-l cu milă ne zise.

— Săracul tare se mai trudeşte!

Alături cu noi şi drept în faţa lui Vasiliu trei nemţoaice beau şfarţ. Mari, grase, decolorate, transpirate, cu pălăriile pe ceafă, vorbeau tare, lăsând adeseaori să le alunece privirea spre masa noastră.

— Prin urmare, mâine merem la comenduire zice un sublocotenent.

— Mergem, răspunde Vasiliu linistit.

— Se poate întâmpla să te închidă.

— Se poate, că în armata 10 zile de închisoare, sunt un fel de stimulent aplicat oricărui ofiţer. Şi crez tu, că pentru asta am să-mi fac sânge rău? Aşa-i ostirea lor.

Dacă pe front, când eram cu moartea între ochi, am auzit comandanţi mari ameninţaţi cu închisoarea, credeţi voi că m'ar susprinde astăzi 10 zile de închisoare? Aşa erau deprinşi şefii. Dar să lăsăm „bătăturile disciplinei."! Ia priviţi băeţi ce ochi de gâscă are nemţoaica cea grasă şi cum ne soarbe cu privirea.

Şi căpitanul Buîcă se întoarse către sublocotenentul Maican.

— Uite aşa mânzule, aşa trebuesc privite şi apreciate aceste mici neplăceri sentimentale care fatal se nasc din permanentul contact între şefii rigizi şi subalterni i prea tineri. Ei băeţi s'au făcut opt jumătate, hai la teatru, că Marlena are să-şi înceapă arta ei... coreografică! **Vladimir Nicoară.**

Cum a câştigat Diavolul un suflet?

Se ducea fata la biserică. Dracuse preface'n babă şi-i esă 'nainte.

— Da, unde te duci, copiliţă?

— La biserică, mătuşică!

— Ei, la biserică, ce să faci tu la biserică; acolo se duc numai babele şi moşnegii; lasă că te-i tot duce şi tu; acu iote colo în lunca ceia ce mai de hârjoană, ce mai de joacă; dute şi te joacă şi tu...

— Că bine zici mătuşă...

Se face fata, fată mare. Se ducea iar la biserică. Dracu iar se face babă:

— Da unde te duci tu, fată mare?

— La biserică, mătuşă.

— Fată mare la biserică, mai auzii una! Acolo îs numai babe şi moşnegi, fetele mari se drăgostesc acuma cu flăcăii, joacă în horă. Du-te şi tu şi te drăgosteşte că acu ţi-i vremea.

— Că bine zici mătuşă.

Se face fata nevastă şi se duce iar la biserică. Dracu iar îi esă înainte, tot babă:

— Da unde te duci tu, nevastă?

— La biserică, mamă batrână!

— Alei draga batrânicăi, da cum te duci tu la biserică femeie tânară, plină de păcate, cu bărbat, cu copii, şi-i laşi singuri acasă să se frigă vre'unul ori să li se întâmple cine ştie ce? Lasă că te-i duce ia încolo când ei fi babă...

— Că bine zici mamă batrână!

Se face nevasta babă. Se duce iar la biserică. Dracul iar prefăcut în babă îi esă înainte.

— Da unde te duci dumneta?

— La sf. biserică! Nu mergi?

— La biserică? D'apoi acolo ce să faci? Nici n'auzi bine, te dor şi picioarele te'apucă şi tusa, ba te apucă şi neputinţele şi râd ceilalţi de tine... Lasă că dacă-i muri, tot la biserică îi şedea.

— Că bine zici...

Da, sufletul ista a fost al dracului pe urmă!

Povestită de mama (Zorăşti Covurlui). **Petru Gh. Saviu.**

---

mă-sa mare, svârlind o scurmătură după purceii ce răsturnaseră un ceaun cu apă.

Şi nunta, tot se făcu. Casă ca a lor, la nimeni, rânduială şi bună înţelegere ca la nimeni. El cânta nunţile şi câştiga bine, ea îşi vedea de rostul casei şi-l pierdea din ochi aşa de drag îi era pe zi pe zi. Numai baba Stanca zâmbind răutăcios, mârâind cobitoare şi îndoelnică, mai zicea din când în când.

— Mâre om vedea. Dracu-i negru. Prea multă linişte nu miroase bine. De! om vedea!

Şi ce-i drept până la 'ntoarcerea lui din luptă, Lae n'avusese pic de supărare, numai acuma, cu afurisitul ăla de gând. Dreptu-i, prin sat nimeni nu cârtise în contra Măriei, dar poate o fi ştiut ea să se ferească bine? Şi gândul ăsta îl chinuia ca un vis urât.

Intr'o Marţi, pe la asfinţit se 'ntâlni cu cumnatul Gligore, care venea dela o ţarină a lui depărtată ca la 2 zile de sat.

— Ai venit Lae?

— Venii Gligore, neică.

— Eh! Toate bune?

— Toate.

— Nevasta?

— Sănătoasă, mulţumesc dumitale.

— Şi drăgăstoasă, ha? rânji Gligore.

— Şi de ce nu?

— D'apoi ştiu eu, chipi şiret, ştergându-şi mustaţa cu podul palmei, sinicind boii să meargă. Lae se urcă în car lângă el ca prins de îndoială.

— Zău, bade Gligore, pare c'ai şti ceva şi-mi ascunzi.

— Că doar lasă, ce mă ispiteşti... zise el. Hăis, cea, bourane, că te mântui, strigă apoi îndemnându-şi boii la drum, sfârcuindu-i cu biciul.

— Mi-eşti neam sau nu? zise Lae privindu-l pe sub gene.

— D'apoi vezi bine cumnate Lae.

— Atuncea de ce-mi ascunzi?

Angelo Stălescu.
(Urmare)

Teatrul National din Cluj

A doua premieră a fost „Necunoscută" drama în 5 acte de Bisson.

Desfăşurarea acţiunei, porneşte dela necredinţa Jaquelinei Fleriot, care îşi părăseşte Casa, soţul şi copilul, căzând în braţele unei amant.

Jaquelina auzind că fiul ei este greu bolnav, adânc încârcată de pocăinţă se reintoarce la soţul ei, care n' o iartă şi o isgoneşte. Căindu-şi fapta, o caută pretutindeni, fără s'o găsească.

Dânsa, svârlită în ghiarele depravării hoinăreşte 20 ani în ţări străine, căzând din viţiu în viţiu. Răsbită de dor, revine din America, în Franţa însoţită de amantnl ei Laroc, un fost puşcărias, ca să-şi revadă copilul ei, de cari nimic nu mai ştia.

Laroc să întâlneşte cu un om de nimic un oare care Perisar, află cine a fost Jaquelină, că este bogată şi îndeamnă pe Laroc să caute pe bărbatul ei şi să-i ceară zesrea. Jaquelina nevrând ca fiul ei să afle în ce stare nenorocită ajunsese, omoară pe Laroc, şi dânsa este dată în judecată, unde întâmplarea face, că este apărată de advocatul Floriot, fiul ei.

Este achitată, dar moare în braţele fiului regăsit, fără să-şi fii ertat bârbatul, cari o isgonise şi o aruncase în ghiarele mizeriei şi a viciului.

Artiştii cari au jucat această piesă, au interpretat personagiile, cu toată priceperea, şi talentul, înăscut marilor artişti.

Montarea, a fost cât se poate de bună. **Futoilu 9.**

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Rutenii

Facându-se ortodoxi, ei puteau spera să pună mâne pe veniturile uriaşe ale bisericii ortodoxe româneşti din cari să-şi susţină bisericile şi şcoalele lor şi să şi căpătuească cât mai mulţi din fiii lor. Pe de altă parte, foarte mulţi dintre preoţii şi boerii români nu-şi băteau capul cu nevoia de a apăra Românismul contra puhoiului rutenesc, ba unii au trecut chiar în tabăra ruteană. Unii preoţi români se socotiau numai funcţionari bisericeşti şi le era totuna. că stăpânirea bisericească e mai mult în mâna Românilor sau a Rutenilor.

Nu e deci mirare, că Rutenii văzând această stăbiciune a conducătorilor români, au lucrat tot mai cu plan la acapararea averilor bisericii româneşti şi la rutenizarea tot mai înteţită a satelor româneşti Lucrul acesta le era uşurat foarte mult şi de guvernul austriac, care doria, ca neamul românesc să se stingă în Bucovina, pentru că România să nu mai poată nicicând cere şi luă acest pământ românesc Stingerea neamului românesc poate că s'ar fi şi întâmplat cu timpul, dacă Regele nostru şi poporul românesc din vechea Românie nu s'ar fi hotărît să pună mâna pe armă pentru scăparea de peire a tutoror Românilor robiţi.

Mai ales în nordul *Basarabiei* să află multe sate de Ruteni. Nici Rutenii aceştia nu sunt băştinaşi, căci şi ei au venit în partea aceasta a Moldovei fugind, până pela începutul secolului al 18 lea, din ţinuturile Poloniei. În ţara aceasta iobăgia era pe vremurile acelea cu mult mai grea, decât în orice altă ţară din Europa, afară de aceea biserica romano-catolică, de care se ţineau Polonii, îi silia pe Ruteni cu puterea să treacă la catolicism. Fiind pământul românesc totdeauna adăpostul celor nă păstuiţi, O parte din Rutenii cari fugiau spre el, s'a aşezat în partea de Nord a Basarabiei, unde locuesc amestecaţi cu Românii. Dela aceştia au împrumutat şi o parte din portul românesc: cămaşa albă lungă, încinsă cu un brâu în mai multe colori, căciulă pe cap şi păr lung,

În număr mai mic se află Ruteni şi în partea de meazăzi-răsărit a Basarabiei. Aceştia fugind de robia amară a Rusiei de meazăzi, s'au aşezat şi ei la noi.

Rutenii din Basarabia, trăind sub aceiaş asuprire rusească ca şi Românii, nu au avut prilej să răsplătească ospitalitatea Românului în felul cum au răsplătit-o Rutenii din Bucovina.

Bulgarii

In timpul războiului celui mare, când Bulgarii credeau, că în tovărăşindu-se cu fraţii lor turanici, cu Ungurii şi cu Turcii vor şterge România de pe faţa pământului, au pus să tipărească o carte nemţească despre ei. Cuprindea nişte laude greţoase la adresa „civilizaţiei", „culturii" bulgare, pe care cei dintâi cari au cunoscut-o în mod neplăcut au fost Germanii. Culmea eră, că între alte cărţi, această carte cuprindeă şi o hartă, după care Bulgarii ar fi stăpânit odinioară aproape ntreaga Peninsulă Balcanică, **întreaga Dacia Traiană** şi o bucată mare din Ungaria. Nici chiar Hunii lui Atila, popor tot turanic ca şi Bulgarii, nu stăpâniseră atâta pământ. Autorul bulgar, ca să facă lumea să creadă, că poporul lui **a fost** odinioară foarte mare, căci acum abia numără vre-o cinci milioane, ca şi cel grecesc, a socotit drept ţinuturi bulgăreşti tot pământul, peste cari vechile hoarde bulgăreşti au trecut jefuindu-le. Căci de fapt, în ntreg cuprinsul Daciei româneşti nu există **Bulgari** de origine vechie. la toţi putându-se dovedi timpul, când s'au aşezat, flămânzi şi rupţi, pe pământul prea primitor de venetici al României.

Despre Bulgari se aminteşte, că pe la anul 552 după Christos, hoardele lor cutreerau bărăganul din nordul Mării-Negre, apoi s'au aşezat şi în partea de meazăzi a Moldovei până la Dunăre (în dobrogea în sudul Basarabiei, numit Bugeac). Aici erau comandaţi de unul Asparuh, hanu lor. Pe la anul 678 trec peste Dunăre şi se aşează în vechea Moesia, acum Slavenia, căci eră locuită de Slavi. Hoarda lui, Asparuh supune pe Slavi. Dar cum Bulgarii erau în număr mai mic decât Slavii, pe cari i-a supus, afară de aceea erau lipsiţi de orice cultură, nu e mirare, că abia trecură două sute de ani, şi din Bulgari mai rămăsese numai numele şi — sălbătăcia Slavilor din sudul Dunării. Căci într'adevăr, Bulgarii cuceritori se slavizară perzându-şi cu totul limba. In schimb însă împrumutară Slavilor supuşi numele lor, aceştia numindu-se de-acum înainte Bulgari.

O altă hoardă bulgărească a trecut în Ungaria, unde a fost robită de Avari. Căutând să scape n ţara francilor (în Germania), aceştia i-au omorât aproape pe toţi. Bulgari au ajuns şi în Ungaria apuseană.

Risipirea aceasta a Bulgarilor ale căror hoarde risipite vagabundaseră din sudul Rusiei până în apusul Panoniei, numită mai târziu Ungaria, apoi aşezarea, slavizarea şi impunerea numelui lor Slavilor din sudul Dunării a făcut pe deoparte pe Bulgarii de azi să fantazeze de o împărăţie bulgărească uriaşă înainte de venirea Ungurilor în Europa şi să înducă în eroare chiar şi istorici români, ca să creadă, că într'adevăr Bulgarii au stăpânit şi în întreaga noastră Dacie.

E adevărat, că cronicari unguri vorbesc de un principe Kean (Han) al Bulgarilor şi Slavilor din Sudul Transilvaniei, pe care l-au supus întâiul rege al Ungariei, Ştefan. Un cronicar persan arată, că în 1240 Tatarii au intrat n ţara Bulgarilor şi a Ungurilor, iar un document dela 1231 spune, că moşia Boie (Voila) fusese alipită Ţării Făgăraşului încă de pe timpul, când ţara Valahilor (Românilor) eră ţara Bulgarilor. Toate acestea sunt reminiscenţe din timpul, când **Slavii** pătrunseseră în Dacia noastră, ca mai târziu partea cea mai mare să treacă dincolo de Dunăre, iar cei rămaşi să fie românizaţi. Sunt apoi reminiscenţe ale legăturilor, cari au existat între imperiul **româno-bulgar** al Asanizilor şi între Românii din nordul Dunării. Istoria ne arată, că Dacia noastră, invadată de tot felul de popoare barbare, a trebuit să sufere numirea după aceste popoară aşezate vremelnic pe pământul românesc.

Victor Lazăr.

Strămoşii noştri

Erau oameni vrednici şi munceau harnic pământul sau creşteau turme de oi şi vite. Işi inbeau pământul şi erau ascultători de poruncile cârmuitorilor lor. Dela coarnele plugului săreau sprinteni la chemarea la luptă a căpeteniilor, ca să-şi apere ţara sau ca să răspândească faima Romei peste alte ţări şi mări. Când se întâmpla de erau învinşi, atunci erau mai tari şi mai uniţi şi nu se odihneau până ce nu câştigau ei biruinţa la urma urmei.

Mult i-a ajutat să ajungă atât de puternici şi tăria lor de suflet neînfrântă.

Aşa se povesteşte că un tânăr roman, numit Mucius Scevola a pătruns odată în tabăra duşmană cu gândul să omoare pe regele, care aduşese Roma în primejdie. Şi fiindcă nimerise pe altcineva, şi-a ars mâna dreaptă în faţa regelui strein, înspăimântându-l cu această faptă grozavă. La Romani ascultarea poruncilor generalilor disciplina era lucru sfânt. Un general numit, Manlius. a osădit la moarte chiar pe fiul lui, care luptase şi biruise pe vrăjmaşi, însă împotriva ordinului ce-i se dăduse.

E vestită deasemenea cinstea şi dragostea de neam a unui comandant, Fabricius, pe care un rege puternic a căutat să-l cumpere cu bani şi să-l înspăimânte cu un elefant, ca să-l facă să încheie o pace ruşinoasă pentru Romani. Fabricius a rămas neclintit în hotărârea sa şi a slujit cu sfinţenie interesele patriei sale. Alt general român, Regulus, fiind prins într'un război şi pus în libertate, ca să hotărască pe Romani să încheie o pace nefolositoare, a sfătuit pe ai săi să poarte mai departe războiul şi s'a întors în închisoarea duşmană, unde a fost omorât. Prin astfel de fapte minunate ajunseseră Romanii cel mai puternic popor al lumii-vechi şi îşi întinseseră stăpânirea şi peste neamurile Fraţilor dela miazăşi de Dunăre.

(Urmare) *G. G. Mateescu.*

Neagoe-Voevod

S'au împlinit zilele aceste patru sute de ani dela moartea lui Neagoe-Vodă, ctitorul minunatei mănăstiri dela Argeş — şi gândul celor ce au hotărît comemorarea acestei date n'a pornit, desigur, numai din sentimente de pietate faţă de memoria vestitului Voivod al Ţării Româneşti şi al neamului Basarabesc, ci şi din conştiinţa necesităţii ce-o simţim cu toţii, azi mai mult ca ori când, de a ne întoarce, cu cât mai adesea prilejuri, privirile cercetătoare şi recunoscătoare, spre marile personalităţi ale trecutului nostru, prin cari s'a aşezat, timp de secole, cu munca şi jertfa a zeci şi zeci de generaţiuni de înnaintaşi, temelia vieţii politice şi culturale, pe care s'a clădit, prin foc şi sânge, prin lacrămi şi suferinţe. Statul român întregit de astăzi. Căci o atare personalitate — nu pentru fapte eroice 'n războiu, ci pentru opere de cultură în pace — a fost şi Domnul a cărui pomenire ne-am întrunit s'o prăznuim, creştineşte şi românește, astăzi aci.

Intr'adevăr, Domnilor şi Fraţilor, nu fără oarecare mirare s'ar putea întreba cei mai puţin cunoscători: cum s'a făcut că 'n vremuri cumplite ca acele, de însemnate prefaceri prin războaie, când frumoasa moştenire a gloriosului Ştefan din Moldova se distrugea, încetul cu încetul, prin luptele nefericite ale urmaşilor săi şi prin desele năvăliri ale Tătarilor, când Turcii măreţului Soliman se 'nstăpâniau la Dunărea de mijloc, în poarta Europei centrale, cucerind definitiv Belgradul sârbesc şi când Ungaria nenorocitului craiu Ludovic mergea cu paşi repezi spre mormântul dela Mohaci, — cum s'a făcut, zic, că 'n astfel de vremuri, de mari primejdii pentru toată lumea dinprejur, în Ţara Românească, cuprinsă 'n mijlocul unui asemenea groaznic foc, să se poată întemeia şi menţine o domnie de pace şi linişte, aşa de bogată în lucrări de organisme şi 'n opere de cultură, cum a fost acea a lui Neagoe-Vodă? — Răspunsul nu poate fi dat decât numai scoţându-se în evidentă mintea înţeleaptă, firea blajină, credinţa adâncă, pietatea fierbinte, educaţia aleasă, cultura frumoasă, sufletul artistic şi preocupările literare ale Domnului nostru, adecă toate acele manifestări spirituale şi sufleteşti ce alcătuiau, odinioară, strălucita sa personalitate.

* * *

Descendent, prin tatăl său, Basarab cel Tânăr, din gloriosul întemeietor al Principatului a toată ţara românească şi biruitor al lui Carol Robert la Posoda, iar prin maica sa, Doamna Neaga, din puternicul şi războinicul neam al boerilor Craioveşti, stăpânitorii de câte-va veacuri ai ţării de peste Olt, — Neagoe-Vodă n'a putut fi, firește, lipsit de avântul ostăşesc şi de pornirile vitejeşti ale neamului său. Căci cel ce scria, în cartea pentru învăţături, alcătuită pe seamai fiului său, „că mai bună este moartea cu cinste (în luptă) decât viaţa cu amar şi ocară (în pace)" — acela nu putea fi, în fundul sufletului său, nici el, decât un ostaş şi un viteaz. De aceia, pentru toate întâmplările, Neagoe-Vodă şi-a întreţinut — şi faptul e bine să fie arătat — una din cele mai frumoase şi mai însemnate armate pe care le-a avut vechii noştri Voivozi: 40.000 de ostaşi — număr foarte mare pentru acele vremi la o ţară de întinderea şi cu populaţie celei româneşti de atunci — ostaşi cărora le făcea an de an, cu mare grije şi multă pompă, căutare, adecă inspecţie domnească.

Dar precum avântul său vitejesc şi l'a ştiut stăpâni prin înţelepciunea minţii, tot aşa n'a înţeles să cheltuiască puterile armate ale ţării în acţiuni nesocotite ori în întreprinderi primejdioase, ci, urmând politica cuminte şi folositoare a unuia din înnaintaşii săi, tot aşa de înţelept ca şi dânsul, a lui Radul cel Mare, — Neagoe-Vodă a putut asigura ţării, pentru tot timpul domniei sale, până la moarte, liniştea şi siguranţa de care ea avea atâta nevoie, faţă de toţi vecinii — şi de Turci şi de Unguri şi şi de Moldoveni. Iar această liniște şi siguranţă a ştiut-o astfel folosi pentru opere de organizare şi de cultură, că şi-a câştigat, prin ea, întocmai ca marii războinici prin biruinţele lor, nume de mare laudă în istoria noastră naţională.

Căci în timpul domniei sale, de nouă ani şi jumătate numai — puţin pentru vremurile noastre de statornicie şi continuitate, mult, foarte mult chiar, pentru acelea de turburări şi de prefaceri necurmate — certurile dintre boeri, cari provocau, cele mai adesea, intervenţiile armate ale vecinilor şi aduceau tot felul de rele locuitorilor, încetară, pentru ca ţara să se aşeze şi întremeze, iar Domnul cu sfetnicii săi să poată lucra cu cel mai mare folos pentru binele şi propăşirea ei.

Atunci s'au tras, pentru veacuri, hotarele dinspre munţi ale ţării, pentru ca ele să nu se mai schimbe decât în zilele noastre. Atunci s'a întregit, organizaţia bisericească începută, sub Radul cel Mare, de Nifon, fostul Patriarh, prin mutarea Mitropoliei dela Argeş la Târgovişte şi prin înălţarea aci a monumentalei catedrale pe cari cei mai in vârstă dintre noi au apucat-o încă, prefăcută de Mateiu Basarab şi de Constantin Brâncoveanu, în fosta Capitală a ţării. Atunci s'a început prin zelul şi priceperea părintelui Mitropolit Macarie, învăţatul duhovnic al Domnului, tipărirea acelor frumoase cărţi bisericeşti, de limbă slavonă, cari fac azi admiraţia noastră a tuturor. Atunci, în sfârşit, s'au ridicat şi restaurat, în toate părţile ţării, biserici şi mânăstiri, cari de cari mai măreţe şi mai frumoase, în fruntea cărora stă până astăzi, reînoită sub Regele Carol, faimoasa mânăstire a Curţii de Argeş.

Alex. Lapedatu,
profesor universitar.

(Va urma)

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Cafeaua şi Ceaiul

Cafeaua este o băutură foarte răspîndită pe toată suprafaţa pământului şi mai ales, în vechiul Regat, unde ori în ce casă vei intra nu scapi până ce nu beai o *cafea turcească* cu caimac, după ce mai întâiu ai luat şi tradiţionala dulceaţă.

Sub numele de *cafea* să înţeleg seminţele unui arbust frumos numit *Cafea arabica*, care creşte în Abisinia, Mozambic şi Angola. Astăzi să cultivă foarte mult în ţările călduroase şi mai cu samă în Brazilia. In comerţ să cunosc mai multe feluri de cafea: de *Martinica, Moca, Ris,* etc.

Cafeaua să prăjeşte, să macină mărunt şi apoi să prepară mult gustata beutură punându-se câte o linguriţă (de persoană) într'un ibric in care apa fierbe în clocote, să amestecă de 2—3 ori, să alege caimacul, pe urmă să toarnă în ceaşcă şi cafeaua este gata...

Ea conţine un alcaloid numit *cafeină,* care este principiul activ al cafelei, şi un uleiu închis cunoscut sub numele de *cafeon,* care dă aroma cea plăcută. In comerţ de multe ori să vinde cafea stricată sau falsificată. Cafeaua să strică la umezeală, când este adusă pe vapoare, dacă nu să iau anumite măsuri de apărare. Dar ceeace este mai rău, e că cafeaua care să vinde prăjită şi măcinată să falsifică de multe ori. De aceea este bine ca să cumpărăm intotdeauna cafea verde, crudă, care este greu de falsificat, s'o prăjim acasă şi s'o măcinăm pe măsura în care o întrebuinţăm. Cafeaua prăjită şi măcinată să falsifică cu făină de grâu şi mazăre, cu fecută de cartofi, praf de gîndă, cu drojdii de cafea cari au servit încă odată, dar mai cu samă cu *cicoare*, care să vinde în cantităţi mari pe fiecare an anume pentru acest scop, mai ales în Germania, unde să întrebuinţează la aşa zisa *cafea cu lapte*. Pentru ca să vedem dacă cafeaua ce am cumpărat este adevărată n' avem decât să aruncăm într'un pahar cu apă niţică cafea: dacă ea înnoată pe deasupra mai mult timp, dacă să înmoaie de apă pe încetul şi dacă căzând spre fund încet văpseşte apa în galbin, atunci este *bună*; dacă, d'impotrivă, ea cade repede la fund şi văpseşte apa în negru, atunci este falsificată.

Cafeaua pe lângă gustul său plăcut, are multe însuşiri. Ea face ca simţurile noastre să fie mai pătrunzătoare, imaginaţia mai vie, mintea mai luminată, memoria mai puternică, ideile mai bogate şi o simţire generală de bine. Afară de partea intelectuală, cafeaua inteţeşte energia fizică, măreşte puterile, constituind astfel o adevărată hrană, fără ca ea prin această excitaţie să aducă vr'o moleşire sau tâmpeală primejioasă, după cum să întâmplă cu, alcoolul, lucru despre care am vorbit în articolul despre *băuturile spirtoase şi beţia.*

Pentru însuşirile ei cele bune cafeaua să întrebuinţează cu folos de toţi aceia cari muncesc cu mintea şi cu corpul mai mult ca de obiceiu, de cei supuşi la durere de cap (migrenă), cari sufer da ipocondrie, de nostalgie. Cafeau împedecă somnul, din care pricină este bună în otrăvirile cu *opiu* (afion) şi preparatele lui (morfină, etc.), in otrăvirile cu tutun (tabac,) mătrăgună (belladonă) şi măsălariţă (hiosciam). Cafeaua neagră să mai întrebuinţează pentru a masca gustul unor medicamente (leacuri) amare sau greţoase, precum sunt: chinina, sarea amară, untul de ricină, etc. O cafea bună după mâncare înlesneşte mistuirea, pentru care să recomandă la cei ce sufăr de greutate la stomac după ce au mâncat.

Acestea sunt părţile bune ale cafelei, să vedem acum pe cele rele. Am zis că cafeaua excită sau înteţeşte toate funcţiunile, prin urmare ea face rău la cei ce de obiceiu sunt nervoşij la cei ce sufer de durere de stomac însoţită de arsuri; la toţi copiii fără deosebire, la multe femei tinere cu sistemul narvos prea iritabil, (isterici) la toţi cei ce au bătaie de inimă (palpitaţii). Cafeaua luată în cantitate mare şi des slăbeşte nervii, aducând tot felul de turburări, unele mai supărătoare decât altele. Ceeace aste tot aşa de rău este că odată învăţat cu ea, nu te mai poţi lăsa de ea, decât cu mare greutate şi având durere de cap, îndigestii şi un fel de slăbiciune întelectuală. De aceea nu este bine ca să te obicinueşti cu cafea, ci să o beai rar şi în ceaşcă mică, cel mult odată pe zi, de preferinţă numai o cafea după prânzul mare dela amiazi.

Cafeaua verde, neprăjită, este bună contra frigurilor şi contra urdinării. In medicină cafeaua să întrebuinţează sub formă de înfuziune (ca ceaiul), decocţiune (fiertură) şi sirop.

Cafeaua cu lapte pe care mai toată lumea dela oraşe o iea dimineaţa este o hrană bună, cu condiţia ca atât laptele cât şi cafeaua să fie de bună calitate, dar să nu să beie în cantitate prea mare odată, ceea ce ar obosi şi ar lărgi stomarul. Este bine ca să să iee cafeana cu lapte întotdeauna cu ceva, fie cu o felie de pâne simplă sau prăjită, fie cu o felie de cozonac sau cu un corn sau covrig şi să nu eşim nici odată dimineaţa din casă cu stomacul gol, pe nemâncate, fiind mai primitori de boale (mai expuşi la imbolnăvire).

Ceaiul este productul vegetal preparat din frunzele unui arbust numit *Thea chinensis* care creşte în China, în Iaponia şi să cultivă astăzi mult în America (Brazilia, Statele Anite, etc.). Frunzele preparate să intrebuinţează pentru a face prin infuziune (opăritură). beutură foarte mult intrebuinţată şi cunoscută sub nume de *ceaiu* sau de *ceaiu rusese,* spre a-l deosebi de alte ceaiuri făcută din tot felul de flori (de teiu, soc, etc.

In comerţ să cunosc două feluri de ceaiu: *ceaiul verde* şi *ceaiul negru*, cari diferă după modul de preparare, iar numeroasele varietăţi ale acestor două feluri atârnă de vrâsta frunzelor şi a arbuştilor, precum şi de diferitele feluri de preparare.

Ceaiul are un gust şi un miros plăcut, care să datoreşte unui uleiu esenţial gălbui; el conţine şi un alcaloid numit *teină*, care să aseamănă cu *cafeina*; el mai cuprinde *tanin* şi un principiu azotos, asemănător cu *cafeina* din lapte.

Insuşirile ceaiului să apropie mult de ale cafelei, însă el este mai excitant şi mai puţin hrănitor.

El înteţeşte slujba stomacului, circulaţia sângelui, asudarea, căldura animală şi facultăţile intelectuale, Dacă să iea ceaiul în doză potrivită, nu mare, el grăbeşte mistuirea, respiraţia (răsuflarea) şi circulaţia; el face ca omul să asude şi să ieasă mai mult cu udul, iar mintea o ţine deşteaptă. In doze mari şi repetate, ceaiul produce insomnie (nedormire), nelinişte (agitaţie), tremurături şi bataie de inimă.

Ruşii, Englezii, Olandezii şi toate popoarele cari locuiesc în ţările nordice şi friguroase beau foarte mult ceaiu, şi la masă şi printre mese, pentru a suplini vinul pe care nu-l au şi pentru a să incălzi. In vechiul Regat, încă să bea mult ceaiu, dar numai la oraşe; mulţi ieau dimineaţa numai ceaiu, dar mai bine fac acei cari il amestecă cu lapte.

Ca regulă igienică voiu spune că nu este bine ca să abuzăm de ceaiu ci să-l bem mai rar, mai slab, în câtime mică şi mai mult iarna. Cei ce sufer de boale de inimă, de nervi, de insomnie, de tremurături în mâni sau picioare să să ferească de el. In medicină ceaiul să intrebuinţează în cazurile de mistuire grea, provenită din incărcare de stomac; în acest caz să bea o ceaşcă de ceaiu simplu, fără lapte, sau cu o linguriţă de rom sau de coniac. La inceputul pojarului şi Scarlatinei ceaiul este bun pentru a inlesni eşirea lor producând năduşeală (asudare). In cazurile de răceală este bun deasemenea.

Ceiul să prepară turnând o jumătată litru de apă fierbinte peste 2 până la 4 grame de frunze.

Dr. Vasile Blanu
medic colonel in rezervă.

Indigestia la animale

Prin indigestie se înţelege o turburare trecătoare în actul de digestie, adică de **mistuire** sau **zdrobire** a alimentelor în stomacul şi intestinele animalelor.

Animalele erbivore (adică acele care se hrănesc cu iarbă, pae, fân şi grăunţe) sunt mai expuse indigestiei decât cele carnivore şi indigestiile sunt mai grave decât la celelalte animale şi mai cu seamă când mănâncă mult şi repede din cauză că au stomacul foarte mic proportional cu corpul, iar calul pe lângă aceasta, are indigestia şi mai gravă pentru că nu poate să vomiteze (să verse).

Ne vom ocupa în parte de indigestiile rumegătoarelor, adică a vitelor mari cornute iar în numărul de faţă vom vedea cum se prezintă şi cum trebuesc evitate indigestiile la cal, el fiind animalul care are cele mai dese indigestii.

Indigestia calului, este cunoscută în popor sub numele de colici, numire sub care se ascunde o mulţime de boale ale calului, totuşi sub această denumire, vom vedea şi noi cauzele care pot să dea loc la colici. Cea d'intâi cauză, este proporţia prea mică a stomacului faţă de corpul calului şi de lungimea intestinelor (maţelor) — la care se mai adaogă că gaura prin care trec alimentele din stomac în intestine este prea mică, tubul care aduce alimentele din gură în stomac este răsucit la gaura ce se deschide în stomac în aşa fel în cât calul nu poate să verse nici odată, afară de aceasta trebue ştiut că peritonul (pelita care căptuseşte maţele pe din afară) este foarte sensibilă la cai, mai mult decât la orice alt animal. Astfel se explică, influenţa frigului şi mai cu seamă a ploilor umede care provoacă foarte adese ori colici la cal — şi de aceia să ne ferim a da calului apa prea rece, ci totdeauna să o avem scoasă mai dinainte şi ţinută în găleată sau în hârdău în grajd pentru a se mai încălzi, aceasta bine înţeles în timpul iernei, când apa dela fântână este prea rece. De asemenea trebue să evităm să dăm fânul amestecat cu zăpadă astfel după cum se aduce de afară căci din cauza zăpezii pe care calul o mănâncă capătă repede colici.

O altă cauză este după cum am arătat mai sus, când se dă de mâncare prea multă şi prea repede sau prea des una după alta toată hrana ce urmează să i se dea într'o zi.

Alimentele de rea calitate cum sunt paiele şi fânul mucigăit, ovăzul prea nou sau stricat, precum şi ori ce alt aliment alterat (stricat) produce colici.

Munca imediat după mâncare de asemenea produce colici.

Trebueşte evitat să dăm ca hrană alimente care desvoltă gaze în stomacul Calului, căci pentru motivele de conformaţie pe care le-am arătat mai sus, imediat calul capătă colici, astfel de alimente sunt: Trifoiul şi Lucerna verde (mai cu seamă necosite, adică păşunate), păşunea de prin locurile băltoase, seminţele care se umflă mult în apă cum este: orzul neurluit, porumbul neurluit şi mai cu seamă grâul şi secara.

Caii care au obiceiul să înghită aer sunt foarte des bolnavi de colici, asemenea cai se cunoaşte de pe dinţi care sunt tociţi pe faţa din 'nainte.

Paele şi fânul acoperite de noroi sau mâl, care s'a uscat dar care în stomac se transformă iar în pământ şi se adună în intestine, dau naştere la colici, cele mai adese ori mortale.

Dacă nevoia face să nu aveţi alt fân pentru cai decât din cel mâlit, atuncea înainte de a fi dat la cai trebue bine bătut cu furca, iar apoi stropit cu saramură tare şi numai astfel să fie dat.

Tărâţele date încontinuu ca mâncare calului se adună întocmai ca şi pământul de pe fânul mâlit, în maţe şi formează un fel de gheme care opreşte mâncarea să treacă mai departe în maţe, de unde rezultă colici mortale, de unde deducerea că nu este bine să hrănim caii în tot timpul numai cu tărâţe.

Calul mai capătă colici şi din cauza foamei atuncea când este ţinut prea mult nemâncat. Animalele hrănite cu alimente stricate astfel după cum am arătat mai sus, capătă o umflătură a pieliţei de pe maţe, care dă loc la colici, care încetul cu încetul omoară animalul.

Vet. colonel OPRESCU

(Va urma).

Sifilisul

II.

Pentru a se vedea şi activitatea d-lui dr. Stanca la acest spital să lăsă cifrele să vorbească:

In acest spital s'au prezentat până acuma 1844 bolnave dintre care 891 cu sifilis, 594 cu blenoragie, 179 şancru moale.

Tratati şi vindecaţi fără a intra în spital au fost 5195 bărbaţi şi femei, dintre care 1818 au avut sifilis, 1575 cu blenoragie 359 cu şancru moale.

Din punctul de vedere al contaminării acestor boale venerice cele mai periculoase sunt în primul rând *servitoarele*, apoi *femeile dela ţară* infectate de soldaţi încă din timpul răsboiuiui, sau de bărbaţii lor foşti prizoneri prin diferite ţări unde au contaminat sifilisul. Apoi în al treilea rând vin prostituatele clandestine care fug de vizita medicală. Cele mai puţin periculoase sunt prostituatele casernate (din lupanar).

In Cluj din 82 de prostituate casernate, 63,41 de procente supuse la analiza Wassermann au dat rezultatul total negativ; 7,39 procente pozitiv intens (acestea au fost imediat duse la spital, iar 18,34 parţial pozitiv).

Dintre prostitualelele casernate (din lupanare) numai 18 procente n'au avut şi n'au sifilis restul de 72 procente sunt sifilitice însă *inofensive,* virulenţa spirochetei fiind aproape nulă.

Din punctul de vedere al infecţiozităţii ce o prezintă prostituatele casernate, cele mai periculoase sunt cele tinere datorită frăgezimei organelor genitale, lipsei de experienţă în a se apăra, şi datorită faptului că se tem să se arate medicului.

Prin diferitele razii ale poliţiei au fost aduse 203 prostituate clandestine, dintre care 73 au fost cu sifilis manifestat şi anume: cu sifilis primar, 13, cu sifilis secundar 55 cu sifilis tertiar 1 şi cu sifilis nemenifestat 15.

Din cele 82 de prostituate de prin bordeluri s'au găsit numai 2 cu sifilis manifest care au şi fost internate.

Din aceste statistici se poate constata extraordinara întindere ce a luat'o sifilisul după războiu şi marele pericol ce-l prezintă această boală.

Ultima şi cea mai sigură măsură de apărare contra sifilisului este celebra *pomadă cu 33 procente de calomel* a lui Metschinkof-Levaditi cu care s'a experimentat şi în ambulatorul policlinic şi a dat rezultate neaşteptate.

E deajuns să ne gândim numai la *plăgile sifilitice de pe faţă şi trup, la nebunia sifilitică care e cea mai înspăimântătoare nebunie, şi la paralizia progresivă care n'are leac,* pentru a ne da seama că a neglija mijloacele preventive recomandate de ştiinţă sau a neglija tratamentul sifilisului e o crimă faţă de tine însuţi, faţă de familia ta şi faţă de generaţiile viitoare.

Paleş.

Anunciurile si Reclamele

se primesc la Administraţie şi la agenţia „Soarele" Str. Iuliu Maniu, 3.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Un doliu naţional a lovit România prin groznica nenorocire dela Fortul Rudeni din capitală unde, dintr'o cauză nepreväzută, au exploadat 150 vagoane de muniţiuni.

Se ştie că Bucureştiul este înconjurat de 18 forturi cari azi servesc ca depozite de muniţiuni. In ele s'au adus toate explozibilile lasate în ţară de germani şi rusi, pentru a fi alese, triate cum se spune, oprindu-se cele bune. Acest material de războiu e foarte gingaş şi e destul ca o ladă să cadă din nebăgare de seamă penruca totul să explodeze. Aceasta tocmai s'a întâmplat în fortul Rudeni. Un lucrator a scăpat o ladă pe ciment, poectilele au exploadat şi focul s'a întins în întreg fortul făcându-l să sară în aer. Victim ile acestei catastrofe sunt 33 soldaţi morţi şi 15 răniţi. Ei şi-au găsit moartea că niste eroi pe când slujiau patria. Ministerul de războiu a luat hotărârea ca înmormântarea lor să ia caracterul unui doliu naţional. Intreaga armată din garnizoana Bucureştului, cât şi guvernul, corpul ofiţeresc şi naltul Cler formează cortegiul care pleacă de pe şoseana dintre Chiajna şi Chitila, două staţiuni în apropierea capitalei, spre fortul Rudeni în ruinile căruia sunt îngropaţi acei cari l'au servit credincioşi până la moarte.

Cât despre cei rămaşi în urmă, ministerul de războiu a hotărât să le dea tot sprijinul în penziuni şi ajutoare, considerând pe eroii morţi în aceată catastrofă ca victime ale răbzoiului.

Moartea lui Emanoil Porumbaru.

Cine a fost Emanoil Porumbaru o spune în discursul funebru astfel d-l Trancu-Iaşi ministrul muncei în actualul guvern:

„Dispar figurele unei generaţiuni pe cari noi am găsit-o în plină vigoare şi sub a cărei privire protectoare ne deprinsesem a duce luptă în folosul ţărei".

„Emonoil Porumbaru personifică bătrâneţa, bunătatea, munca. Surâsul său nu era o renunţare la luptă dar o luptă dată pe timp senin Mi-l amintesc la laşi în timpurile de durere şi de nădejde ce le-am petrecut acolo, cum prezidând întrunirile deputaţilor şi senatorilor, din aula universitaţei, vorba lui blândă îndulcea adesea poruirile noastre înăsprite de vitregia vremurilor.

„Nu voiu însista asupra calităţilor de bun jurist, de avocat eminent. Ca ministru al lucrărilor publice şi mai târziu al externelor Emanoil Porumbaru a pus în slujba neamului toate cunoştinţile, toată competenţa şi toată dragostea de ţară.

Actul care-l trece în istorie este mai ales semnarea declaraţiunei de războiu care ne-a adus împlinirea idealului nostru naţional.

„Iată dece în numele guvernului aduc la mormântul lui Emanoil Porumbaru omagiile de admiraţie şi de recunoştinţă pentru serviciile aduse patriei".

Aşa a vorbit d-l Trancu-Iaşi reprezentantul guvernului la mormântul lui Emanoil Porumbaru mort zilele acestea în Bucureşti. Laudele aduse de acest ministru, apoi de d-l Ion I. C. Brătianu în numele partidului liberal din care făcea parte dispărutul şi de d-l Sihleanu vicepreşedintele Ateneului, au fost desigur pe deplin meritate şi tristeţa pierderei unui astfel de om cuprinde toate sufletele româneşti.

Inmormântarea sa, la care au dat onorurile două regimente ale garnizonei Bucureşti şi-au asistat toţi fruntaşii neamului, a fost un prilej de-a arăta recunoştinţa pentru opera săvârşită în bogata lui viaţă.

De peste hotare.

Făcând înconjurul hotarelor noastre nimic nou n'avem de povestit pentru această ultimă săptămână în afară de tratativele de pace ce le urmăm cu vecina noastre dela Răsărit, Rusia.

In adevăr un delegat român, dl Filitti, a plecat la Varşovia, unde de mai mult timp are întrevedere cu delegatul bolşevic. Rezultatul acestor conversări este încă necunoscut deoarece guvernul român a crezut nemerit să-l ţie secret. Din ziarele străine se pare însă că bolşevici au lăsat vechiile pretenţii aşa că un tratat definitiv de pace se va stabili între noi şi Rusia sovietică.

Intre Ungaria şi Austria cearta s'a isprăvit prin intervenţia marilor puteri cari au dat Italiei puterea de-a judeca. S'a admis însă din nenorocire o călcare a tratatului de pace dela Trianon care trebuia considerat sfânt el garantând libertatea tuturor popoarelor liberate din jugul habsburgilor. Această călcare constă că în loc să se dea Burgenlandul Austriei după-cum spune tratatul, se va face un plebiscit, adică un vot al poporului care va hotârâ el însusi. Ori această hotarâre va fi falşificată cu bani şi bande înarmate de către Horty.

Să trecem acum la ţările mai depărtate de noi.

Liga naţiunilor care fusese chemată să hotărască soarta Sileziei pentru care au fost atâtea lupte, a împărţit această provincie în două între Germania şi Polonia, dând acesteia din urmă partea cea mai bogată.

Pregătirile urmează pentru conferinţa dela Washington care va avea să hotărască dacă omenirea va dezarma sau va continua cu râdicarea de armate.

La Londra a reînceput tratativele cu capii irlandezi pentru ajungerea la o înţelegere care să asigure pacea în sânul Imperiului Britanic.

In Germania guvernul Wirth se zbate în mari greutaţi ce le fac prietenii Kaiserului şi acei a bolşeviciilor.

In Asia mică armatele greceşti silite să se retragă s'au aşezat în lagăre de iarnă şi Regele Constantin a plecat la Atena.

In China o mare răscoală a fost înăbuşită în sânge.

* * *

Trecând la ţările mai îndepărtate de hotarele noastre trebuie să amintim convenţia economică şi comercială pe care am încheiat-o zilele acestea cu Austria, rămânând doar să fie ratificată. Ea este menită să favorizeze schimbul dintre cele două ţări, fără a mai cădea în greşala convenţiei trecute care favoriza venirea din Austria a obiectelor de lux în timp ce noi dădeam pâine, vite şi lemne.

* * *

In Grecia, apoi, înfrângerea suferită de armatele conduse de Regele Constantin în bătăliile din Asia-mică, a cauzat o mare tristeţe urmată de agitaţiuni ale poporului. S'au cerut prea multe jertfe dela popor şi rezultatele nu suut mulţumitoare. Pentru această singura scăpare a regalităţei şi ordinei ar fi o grabnică încheiere a păcei pentru a salva resturile armatei dupăce peste 50.000 de oameni au perit numai în ultima bătălie din faţa Angorei, capitala turcilor naţionalişti comandaţi de Kemal-Paşa.

Evenimentul cel mai important rămâne însă în acerstă săptămână o declaraţiune făcută de Lloyd George primul ministru al Angliei care a arătat că consfătuirea dela Washington, — capitala Statelor Unite, unde se va discuta de către reprezentanţii tuturor marilor puteri chestiunea *dezarmărei generale*, aceestă consfătuire, zicem, a arătat Lloyd George că *inseamnă o epocă in istoria omenirei*.

Naţiunile obosite a mai spus Lloyd George, nu mai pot continua cu înarmările şi trebue să consimţă la concesii şi colaborare. Cei cari aţâţă la noui războae, şi ură nu mai au nici o trecere în popor şi înfrăţirea tuturor se impune. Această declaraţiune este un balsam aşezat peste ranile Europei. Pacea, unită cu dezarmarea este singura pace trainică. Mai întâi însă dreptatea care să fie siliţi să dearmeze foştii duşmani între cari Germaniă şi Ungaria cu locul principal. Apoi vine rândul celorlalte state cari n'au făcut decât să se apere de loviturile ce le-au primit.

Bucium.

INFORMAŢIUNI

O frumoasăserbare în Şega. Duminecă după amiazi s'a ţinut în suburbia Şega sfinţirea „Casei culturale.„ La această serbătoare a fraţilor noştri din Şega, au luat pate şi câţiva dintre intelectualii (învăţaţi) din oraşul Arad. Serbarea a fost deschisă de corul din Şega cu însufleţitul marş: „Trompetele suna." După sfinţirea „Casei culturale," act săvârşit de părintele Eugen Crăciun, preşedintele acestei Case de cultură, vice-preşedintele d. I. Vancu, neobositul dascăl, a salutat pe puţini intelectuali, ce au ţinut să onoreze această serbare a poporului din Şega. Dsa în cuvinte alese arată marea însemnătate şi ţinta ce o are această „Casa culturală.„ A urmat apoi o gustare în grădina „Casei culturale." Aci d. deputat d. Cornel Iancu şi d. Ovidu Grita, prefectul poliţiei, au rostit scurte dar frumoase vorbiri, lăudând frumosul început de cultură. Corul a cântat mai multe cântări naţionale, apoi s'a încins o horă frumoasă, urmată de alte jocuri naţionale, ce au ţinut până noaptea târziu. In urma hotărârei poporului din Şega. în semn de recunoştiţă pentru munca neobosită şi vrednic'a pentru înfiinţarea acestei „Case culturale", tot cu acest prilej s'a desvălit şi portretul (fotografia) părintelui Crăciun. Corul condus cu multă iscusinţă şi pricepere de d. învăţător Lipovan prin cântecile frumoase a înălţat mult strălucirea serbării. Cinste şi onoare inimoşi'or conducători şi harnicului popor din Şega.

(*„Voinţa Poporului", Arad*)

Târgul de mostre din Capitală se va închide Sâmbătâ 15 Octomvrie.

Direcţiunea Teatrului Naţional are plăcerea să anunţe publicului clujan, cá intervenind la Ministerul Artelor şi la Direcţiunea Generală a Teatrelor a reuşit să aibă pentru Dna Olimpia Bârsan încă o detaşare pe fimp de un an, la Teatrul nostru.

Nu poate decât să ne bucure aceasta şi mulţumim călduros valoroasei noastre artiste pentru inima cu care vine şi de data asta în ajutorul teatrului din Ardeal. O aşteptăm cu drag s-o aplaudăm în viitoarele Dale roluri.

Asemenea dl Virgil Vasilescu, societar al Teatrului, detaşat aci pentru atagiunea trecută, un element cu multe şi reale calităţi pentru comedie, s-a hotărât să rămână pentru totdeauna în mijlocul cununei de artisti ai teatrului din Cluj.

Aniversarea A. S. R. Principele Carol. Eri 18 Oct. fiind a 28 a aniversare a naşterei S. Regale Prinţului Carol, a avut loc la Mitropolie un Tedeum la care a fost de faţă Mitropolitul primat, Episcopul Ivan al Clujului, Generalul Văleanu, Pnpovici-Taşcă, corpul ofiţercsc superior, autorităţi etc.

Comuniştii arestaţi la Bucureşti. S'a stabilit precis cu ocazia interogateriilor şi în baza documentelor găsite că comuniştii arestaţi acum la Bucureşti aveau legături cu Cristescu, Moscovici şi collalţi comunişti. S'a constat că erau finanţati de către Rusia. S'a descoperit o întreagă corespondenţă care menţionează sumele de bani trimise comuniştilor.

Comuniştii acestaţi eri intenţionau să arunce în aer gara de Nord şi Capşa. Acţiunea lor era îndreptată dela Moscova. (ATR).

Siguranţa generală a statului, a făcut descinderi, însoţită de parchet, la 24 case din Capitală, arestând 20 comunişti, constituiţi în club, în strada Negustori. Intr'o casă s'au găsit bombe. Alte arestări sunt iminente. (ATR).

Cocs cehoslovac pentru România. S'a încheiat o convenţie pentru livrarea a 500 vagoane cocs din bazinul dela Ostrova, conform deciziei comisiei de Reparaţii, adică în vagoane cedate României de către Germania — şi aceasta drept compenzaţie pentru vagoanele. cehoslovace confiscate de România. Vagonele trec prin bazinul Karwin-Ostrova unde sunt încărcate cu cocs, 20 de vagone au şi fost expediate în România.

Scarlatina. Epidemia de scarlatină ia proporţii îngrozitoare în toată Ţara. Consiliul sanitar local a lut măsuri serioase pentru preîntâmpinarea epidemiei.

Complotul comunist. In chestia complotului comunist din Capitală, aflăm, că s'au descoperit, la locuinţa celor arestaţi sume însemnate de bani trimişi din Moscova. Areştaţii — 20 la număr — au fost depuşi la Jilava. Printre aceştia sunt: 5 evrei şi 4 unguri, S'a dat şi de o corespondenţă între Cristescu şi Rakowski privitoare la reorganizarea partidului comunist.

Colaboratorii noştrii.

M. S. REGINA MARIA.

I. Agârbiceanu, *Dr. A. Apostol,* **Colonel Gh. Bacaloglu, Dr. Vasile Bianu,** *Lucian Bolcaş,* **V. Gh. Borgovan, Vasile Chiru** *Constanţa V. Chiru al Ciurea,* **Mihai Codreanu,** *Radu C. Colbazii,* **Raul Cuilanu,** *Aurel Contrea, Protopop Dr. E. Dăianu. A. Domide,* **Radu Dragnea,** *Prof. universitar* **Mihai Dragomirescu,** *Lt. Col. G. Dumitrescu, Radu Dumitrescu, N. I. Dumitraşcu, Dr. Ion Giurgiu, O. Hulea Maior Ctin Handrea, Colonel Ionescu Dobrogeanu, Maior Ctin Ionescu, Carol G. Jahoda,* **Victor Lazăr,** *Aurel Lepădatu, Gh. Leahu, G. G. Mateeseu, C. Martinovici, med. Gh. Nicolau, N. Neamţu Otonel,* **Vladimir Nicoară,** *Colonel Oprescu,* **General de Div. N. Petala, Vintilă Retala, Ion Pilat,** *Lt. Col. D. Pompilian,* **Stefan I. Paul, Radu-Rosetti,** *Constantin Râuleţ, Protopop Eusebiu Răducanu, Gh. Roşu.* **Marin Stefănescu profesor universitar. Angelo Stătescu,** *Petre Gh. Savin,* **I. Tolan Nicolae Tistu,** *S. V. Ursuleac,* **Emil Vasiliu, Prof. Dr. I. P. Voiteşti,** *Vasile Vlaicu, Ion Vlădoiu,* **Gh. Vâlsan** *prof. universitar.*

Contrabandele. Pentru înlăturarea contrabandei de cereale s'a dispus, ca circulaţia cerealelor să fie oprită pe o rază de 10 km. dela graniţă. Fără autorizaţie prealabilă dela prefectură cerealele care vor circula vor fi confis cate.

Căderea unui aeroplan. Unul din cele două aeroplane dela Someş-sat care au sburat cu ocazia desvelirii statuei Reginei, la Oradea-Mare, la întoarcerea spre Cluj a căzut dela înălţimea de 100 metrii lângă comuna Vad. Locotenentul din aeroplan, primind grave leziuni interne, a fost a dus la clinica din localitate. Celălalt pilot a fost uşor rănit.

Doi profesori executaţi de sovietişti. Profesorii de ştiinţe politice Luzarevscsi şi Ticivski au fost împuşcaţi din iniţiativa guvernului sovietic.

Vindecarea completă a sifilisului. Doctorul Roux a demonstrat la Academia de ştiinţe, o importantă descoperire franceză pentru tratarea sifilisului prin injecţii intermusculare cu seruri de bismut. O sută bolnavi trataţi pe această cale au fost complet vindecaţi.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Acei ce răspândesc ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Publicitatea Culturei Poporului

La administrația ziarului „Cultura Poporului“, ori cine se poate înscrie spre a comanda, baso-eliefurile *M. S. Regelui și Regina,* opera sculptorului, *Dimitriu Bârlad.* Lucrările sunt făcute în bronz, mărimea 25 cm. și costă *300 lei. Busturile M. S. Regelui și Regina* în mărime naturală costă 17 mii lei părechea.

Sculpturele au fost executate după natură la palatul Regal din București și în urma autorizației dată Dlui Dimitriu Bârlad de augustii noștrii suverani, aceste lucrări pot fi cumpărate de către toate autoritățile noastre, precum și de ori care bun român cari dorește să aibă veșnic în față figurile marilor noștri eroi ai neamului, M. L. Regale, Regele și Regina tututor Românilor.

CITITI ȘI RASPANDITI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI“, ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi.

Pentru militari, primari, învățători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărți lucrate* încoluri de *Dl. General C. St. Amza,* și cari se găsesc de vânzare la Ad.-ția ziarului „Cultura Poporului“ numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărți nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român, Prin ele putem vedea cum s'au desfășurat lupteie la Tisa și ocuparea B. Pestei; variațiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, și istoricul grafic al războiului. Toate hărțile sunt însoțite de date istorice.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale și bucătărie. Oferte le la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovac ia etc.)

cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și scrisori de credit in țară și in străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI“

care cuprinde:

cântece poporale de iubire și despre fire cântece de plugărie, păstorie și pescărie, cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele, stările sufletești și îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ“ din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Școalei Române“ au apărut de asemeni și alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ș. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui il cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetîte de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Sectia de Bancă — **Sectia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga și Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele“ Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj str. Univărsiătii No. 3 C 1133

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCA
APARE DUMINECA
Anul I, No. 27 — 1 leu — Opt pagini — 30 Octomvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Redacția: Str. Dorobanților 11 — SECRETAR DE REDACȚIE: VLADIMIR NICOARĂ — Administrația: Piața Cuza Vodă 16

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

„STATUL“

Un hâtru bun de glume, cum zice Alexandri în „Peneș Curcanul“ a născocit zicătoarea că: „Românul se naște bursier, trăește funcționar și moare pensionar“.

Această usturătoare bătae de joc conține un mare fond de adevăr. Nu doar că întreg poporul ar urmări înfăptuirea acestei formule, dar nu-i mai puțin adevărat că n'o practică decât acei ce nu pot; și în ea se cuprinde acea generală dorință de a duce fiecare o viață cât mai comodă și cu o muncă pe cât se poate mai redusă, visând acel dolce farniente de a nu face nimic.

Datorită acestei caracteristice orientale inițiativa particulară este la noi atât de mult redusă în toate ramurile de activitate omenească, lăsând totul pe seama Statului, această persoană morală supranaturală cu puteri divine, atotputernice și atotfăcătoare.

Și bietul Stat — adecă noi toți, căci azi nimeni nu mai poate zice: „eu sunt Statul“, cum zicea regele Soare al Franței, — bietul Stat, prididit de atâtea nevoi pe care nu le mai poate satisface fără ajutorul inițiativei particulare, bietul Stat se învârtește în loc ca un cățel jucăuș, care se învârtește să-și prindă coada, dar care nu reușește niciodată în această interesantă operațiune.

Și tot datorită acestei tendințe spre o viață cât mai comodă lăsând în grija altora și drepturile dar mai cu seamă datoriile noastre, ne-am deprins să primim de-a gata toate îmbunătățirile sociale și economice, născându-se àcea mentalitate specială de a cere totul dela Stat.

Țăranul în judecata lui simplistă cere ca pământul să-i fie plătit de Stat, ca și cum statul ar fi o dihanie bogată căzută din lună și care n'are altă datorie decât să se îngrijească de cetățeni.

Funcționarul cere sporirea salarului dela Stat că doar el, Statul, „trebue să aibă grija ca oamenii să primească leafa la vreme“.

Dar când statul pentru a face față acestor cerevi și multiple nevoi mărește și el dările directe sau indirecte, atunci toți dela „Vlădică până la opincă“ protestează sgomotos.

Și dacă aceste protestări nu ne miră, când ele vin dela săteanul neluminat care crede că *statul* e cineva mare și tare — o persoană în afară de comunitatea cetățenilor țărei — pentrucă el încă nu-i luminat deplin cine-i statul; dacă aceste protestări nu ne miră nici atunci când vin dela mărunții și umilii funcționari, care își târăsc o viață chinuită de azi pe mâine și care având vederile strâmpte, habar n'au de mecanismul unui stat modern; ne surprind însă când aceste protestări vin dela oameni cu pretenții de cultură și ne întristează peste măsură când îmbogățiți — Dumnezeu știe prin ce mijloace — se plâng de greutatea dărilor către stat.

Dar domniile lor, care n'ar putea lămuri cu nici un chip că averile ce au strâns sunt din „muncă și economie“ domniile lor în sarcina cărora se aruncă dări pe care le pot duce cu ușurință, stau departe și cu gândul și cu inima de multele nevoi care trebuesc satisfăcute și nu se mișcă nici la durerile și suferințele celor mulți, nici la chemarea ce li se face de a susținea inițiativa privată, care are menirea de a ajuta satisfacerea unor trebuințe sociale care s'ar putea lua din sarcina statului.

Și când inițiativa particulară este complect amorțită, când totul se așteaptă de-a gata, când statul și numai statul, trebue să facă față tuturor nevoilor sociale și economice nu-i de mirat că dările vor crește în proporție cu cerințele vieții civilizate de acum.

Statul nu-i ajutat de cetățenii bogați și atunci statul se ajută cum poate, prin dările ce le aruncă tuturor căci toți cetățenii unei țări sunt Statul.

VALDEMAR

Statuia Reginei

La Oradia Mare a avut loc o strălucită sărbătoare cu prilejul dezvelirei statuei M. S. Regina. Regina Maria și A. S. R. Principesa Maria sosite în Oradia cu trenul regal la ora 9 jumătate, au sosit în piață la ora 10. O imensă mare de capete au ovaționat pe „mama răniților și orfanilor“. Zeci de mii de săteni și sătence veniseră să vadă pe blânda și buna lor Regină. A fost impunător și va fi de-apururi neuitat pentru cei ce au văzut cortegiul țăranilor care au trecut prin fața Reginei lor adorate.

S'au ținut cuvântări frumoase și înălțătoare. Indată după oficiarea serviciului divin de către P. S. S. Episcopul Ciorogariu s'au început discursurile. Primul a fost rostit de către P. S. S. Episcopul Ciorogariu. D. Ministru Goga a vorbit din partea guvernului. D. General Moșoiu din partea comitetului de inițiativă. D. Marin Ștefănescu din partea universitătei din Cluj și d. profesor universitar V. Dumitriu din partea societătei „Cultura Poporului“.

Redăm în întregime după note stenografice această înălțătoare cuvântare:

Prea slăvită Doamnă,

Răsădită pe malul Someșului, în cetatea Clujului, Societatea „Cultura Poporului“ s'a întins prin toate plaiurile Ardealului și s'a urcat până prin culmile înălbite ale bătrânilor Carpați. Pretutindeni a sămănat adevărata înfrățire între toți fii acestor câmpuri. Pretutindeni a aruncat sămânța adevăratei iubiri de neam, țară și tron. Adesea chiar sub cerul senin al libertății, în mijlocul muncitorilor de tot soiul ea a desfășurat toate mărețiile trecutului, toate năzuințele viitorului, dar și toate primejdiile prezentului.

Astăzi, „Cultura Poporului“ aleargă plină de însuflețire la această margine a țării și se pleacă cu smerenie înaintea bronzului, ce întruchipează mândra figură a Reginei României, aducând omagiul său de adorare celei mai iubite dintre regini; căci Regina României e *Regină între Regini!*

Nu numai natura a 'mpodobit-O cu comorile ei de preț; dar chiar și omenirea i-a dat haina cea mai scumpă, haina nemuririi; căci e întâia între femei, ca și întâia între regini, care, prin talentu-I fără seamăn și prin jertfirea-I pentru țară, a cucerit altarul cel mai înalt de știință și cultură: Academia nemuritoare din a lumei Capitală.

Și cu toate acestea, nici mantia de Regină, nici haina nemuririi, n'a sădit în inima română, dragostea nețărmurită, ce O însoțește pretutindeni: și în orașele bogate, pompos împodobite și în satele sărace, fără străzi și fără de lumină. Nu! Pentru poporul românesc, Regina României e sora în haină albă ca zăpada, ce a alinat durerea oșteanului rănit! Pentru poporul românesc, Regina României e înger păzior, care înalță sufletul în zile de grea cumpănă, dar înarmează și brațele în zile de primejdii. Pentru poporul românesc în fine, Regina Maria a României este soarele bucuriei, care pătrunde deopotrivă și în palatul bogatului, dar și n bordeiul sărmanului!

Români de pretutindeni! In fața Majestății Sale, să ne legăm a urma cuvântu-I înțelept, trimis „Culturei Poporului“ și care sună: „Să fim frați adevărați; să nu mai știm de ură, să nu mai știm de pizmă; să uităm de vrăjmășie; să uităm chiar de blestăm!“ Vorbe sfinte să ne fie aces cuvânt! Și într'un singur gând veniți cu toții, să-I urăm: *Mulți ani trăiască; ca stăpână asupra noastră să ne-O țină Dumnezeu!*

Din întunerecul satelor

Multe și mari sunt greutățile, așternute în curmezișul drumului celor ce doresc să lucreze, pentru luminarea poporului. Multe din ele se pot înlătura c'o muncă stăruitoare și cinstită și folosul îl poți vedea cu ochii în scurt timp, dar unele din aceste greutăți, izvorâte din întunericul minței, sunt atât de grozave și atât de cumplit stăpânesc o parte dintre sătenii noștri, că o viață de om de necurmată muncă nu-i deajuns ca să le stârpească.

Am trăit 12 ani în satele Moldovei și am avut nenumărate prilejuri să văd cu ochii cum sărăcia, boalele patimile urâte și înjositoare stăpânesc satele noastre și toate, sau aproape toate, izvorăsc ori dintr'o credință rău îndreptată, ori din înjenunicherea în fața unei fatalități la care săteanul nostru se închină.

— Pentru ce nu-ți ari ogorul la vreme, moșule? Nu înțelegi dta că dacă faci arătura târziu și în loc să ari adânc și de două ori numai sgârii pământul, n'ai să ai rod și munca dtale e zădarnică?

— E hei domnișorule, ce știi dta! Dacă o vrea Dumnezeu se face rod și pe peatră sacă! Par' că acu doi am lucrat altfel și dacă o vrut Dumnezeu am avut rod berechet!

— Nu vezi omule, că ți se prapădește copilul? Cum de te lasă inima și nu'l duci la doctor?

— Ei, par'că doftorul poate lucra împotriva voinței Domnului! L'am dus la sfânta mănăstire și io cetit părintele

Cuvântul nostru

lovinadie molitfa sfântului şi marelui Vasile. Şi-o să mă duc şi Duminica ce vine, poate s'o îndura Domnul şi l'o erta de boală.

— Nu înţelegi dta om bun, ca atâta rachiu îţi ruinează sănătatea şi te duce repede la groapă?

— Ce să fac? dacă m'o pedepsit Dumnezeu cu darul ista!

— Dar ai să mori înainte de vreme!

— Cum mi-a fi scris domnişorule.

* * *

Şi aici începe munca grea şi binfăcătoare pe care învăţatorul şi preotul trebuie s'o-desfăşoare în afară de şcoală şi biserică. Aici începe acea stăruitoare muncă, prin care trebue să se îndrepte credinţa în Dumnezeu numai spre o morală desăvârşită, fără a lasă pe cei nelunimaţi, ca în virtutea credinţei rău înţelese, să săvârşească greşeli cumplite şi ruinătoare.

Căci nu se săvârşeşte nici o slăbire a credinţei dacă vom lamuri pe sătean şi-l vom convinge că în cazuri de boală cetitul la mănăştire nu ajuta, dacă doctorul nu-şi dă sfatul său. Pământul nemuncit la timp şi cum se cuvine (nu poate da rod) numai cu rugăciunea către Domnul. Aceasta n'o poate tăgădui nici cel mai cucernic dar luminat preot; şi datoria noastra, a tuturor, este să lucrăm din răsputeri pentru a scăpa pe neştiutori din ghiarele acestui fatalism cumplit, care duce încet dar sigur la ruina celui ce-l practică.

Dar mai presus de toate lupta trebue dusă puternic şi făţiş contra celor şireţi care trag foloase de pe urma acestor credinţi greşite, şi care dintr'un interes personal, nu numai că exploatează, dar ei singuri împrăştie şi hrănesc aceste ruinătoare credinţi.

Luminătorii poporului — preoţii şi învăţătorii — au aici un larg şi înţelenit câmp de lucru, pe care trebue să muncească necurmat şi cu multă băgare de samă.

Georghe Moldovanul.

De vorbă cu ofiţerii

S'a zis şi pe drept cuvânt, că valoarea unei armate este în funcţiune de valoarea corpului ei ofiţeresc, după cum valoarea unui popor este în funcţiune de valoarea forţelor vitale ale fiilor ei.

Fără îndoială că dacă corpul ofiţeresc şi naţiunea întreagă sunt la înălţimea spiritului de jertfă şi au la baza desvoltaărei dreaptatea şi adevărul, armata se va arăta cu vrednicie în momentele cele mai grele şi va şti să dovedească că, nu combinaţiunile tehnice savante învinge, ci flacăra puterei morale şi naţionale aruncată din sânul corpului ofiţeresc; deci victoria militară şi naţională este rezultatul puterii morale.

Războiul mondial a evidenţiat acest fenomen. In acest război, s'au întâlnit cu noi gigantici: de oparte forţa materială (Germania cu aliaţii săi) atingând sublimul, de cealaltă parte forţa morală (Franţa cu aliaţii ei). Germania surprinde Franţa nepregătită şi se aruncă asupra ei cu tot ceeace conceptia technică produsese în vastele sale arsenale. Franţa, umilită la început, nu-şi pierde cumpătul, ci sprijinită pe puterea morală a poporului său, isbuteşte să brodeze pe această forţă morală, forţa materială, care întrece apoi forţa materială a Germaniei şi rezultatele pentru unii şi alţii sunt astăzi vizibile în faţa tuturor. Franţa câştigă războiul, alături de aliaţii săi.

Şi de oparte şi de cealaltă parte puterea morală exista, dar, pe când la Germani, puterea morală nu avea la temelie beton armat, din potrivă la Francezi dreptatea şi adevărul constituiau acest beton, pe care se clădise falnic puterea morală.

Bătalia dela Marna a fost ultima carte jucată de Francezi. Acolo, sufletul naţiunii armate ajunge la sublim acolo, revelaţiunea sufletească a Franţei întrece orice aşteptare şi întocmai ca Christos cu apostolii săi care cucerise lumea numai cu cuvântul, corpul ofiţeresc al Franţei cu soldaţii săi hotărese soarta războiului, numai cu sufletul, şi face să surâdă viitorul de aur al Franţei.

Ofiţerii sunt bărbaţii de încredere cari susţin ordinea şi cu îndrăsneală, statornicia şi virtuţile lor morale conduc masselе la isbândă.

Voinţa de fier, ambiţia, curajul şi credinţa în misiune arătate de ofiţerii încălziţi la focul ideei sacre pentru care luptă, sunt forţele, care în momente de grea cumpănă impun asupra masselor, le electrizează şi el dă tăria să se arunce ca o vijelie năprasnică asupra duşmanului, sfidând cu bărbăţie moartea.

O armată fără un corp ofiţeresc bine pregătit este ca o turmă fără păstor, ca o barcă fără luntraş în prada valurilor furioase ale mării. Iată, deci, cum trebuie privită valoarea unui corp ofiţeresc într'o armată, într'o ţară. Cum se măsoară această valoare? Prin pregătirea corpului ofiţeresc pe cale morală fizică şi intelectuală din timp de pace şi numai pentru război. Invăţămintele din marele război sunt cristalizate în regulamentele noi ale armelor respective şi ele ne arată pregătirea noastră.

Unde e ofiţerul, e bucurie, e speranţă, e victorie. Soldaţii văzându-l, sunt mai încrezători, nu dau înapoi, caldura sufletului lor creşte.

In campania din 1796 până 1797, din Italia, au fost deajuns câteva cuvinte părinteşti şi pline de sinceritate ale lui Napoleon, pentru ca, soldaţii lipsiţi de hrană şi echipamentul necesar, să împletească cununa de lauri, comandantului lor.

Ceeace predecesorul lui nu făcuse în 4 ani de război, Napoleon realiză în câteva luni. Ori unde era situaţiunea critică şi duşmanul încerca, prin număr, să facă breşe, era deajuns apariţia lui Bonaparte în mijlocul trupelor, pentru ca soldaţii să-l urmeze cu acel dispret de moarte, să transforme cutezanţa duşmanului într'un adevărat dezastru contribuind astfel, ca marele lor conducător să strălucească ca şi un soare în faţa Europei. Ce exemplu de respect şi abnegaţie mai mare se poate da, decât acela dela Waterloo, când o mână de oameni ce compunea garda Imperială somată să se predea, în faţa numărului covârşitor de duşmani, continuă să tragă, exclamând: „Garda moare, dar nu se predă?!

Dar în războiul nostru? Cine a luat parte în luptele de retragere, apoi la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, a simţit şi cunoaşte de câtă forţă de rezistenţă este capabil soldatul român, atunci, când ofiţerul este lângă el. Un exemplu plastic avem din campania noastră.

In primăvara anului 1917, armata română reorganizată, reînviorată, porneşte din nou la luptă.

Insă, în timp ce ea luptă cu nădejde, în faţa duşmanului, aliaţii nostrii Rusii dădeau înapoi. Şi ce tablou, ce spectacol trist, când ofiţerul rus nu mai era ascultat de soldaţi, când rolurile se inversaseră!

Dar soldaţii noştri nu priveau la ei, ci se strângeau în jurul ofiţerilor lor, fiindcă erau convinşi că numai astfel vor apucă ziua de mâine, numai astfel vor auzi nesupăraţi de nimeni graiul dulce al părinţilor, al rudelor, al drăguţelor lor şi al prietenilor lor.

Pentru cine nu a luat parte la lupte, istoria, care este cel mai preţios document în care se oglindesc faptele şi vrednicia unui neam, le va arăta acest adevăr.

Şi în războiul mondial? In momentele cele mai penibile pentru omenirea dornică de principii sănătoase, când Germania ameninţă să închidă în lanţurile sclăviei pe toţi acei.

Ofiţerul care nu este punctual la serviciu, care spune neadevăruri soldaţilor, care nu se ocupă cu toată căldura sufletului de instrucţia ostaşului şi încearcă să înşele buna credinţă a guvernanţilor, trăgând sforile cu o pregătire de război superficială, în dauna bunului mers al serviciului militar, în dauna înfloririi ştiinţifice, culturale şi economice a statului, acela denotă o lipsă de caracter.

Şi ce urmare nefastă are pentru un neam lipsa de armonie între populaţie şi armată! Inseamnă că acel stat este aşezat pe un vulcan a cărui lavă isbucneşte la momentul oportun. Aşa s'a întâmplat cu Imperiul Rus şi de acea a ajuns în decadenţa de astăzi, atât de dureroasă.

(Urmare)

Capitan:

C. Redulescu

† Maiorul Tudor Panfile.

Câteva ziare ne-au adus ştirea, că maiorul Tudor Panfile a murit. Ele au putut să se mulţimească să amintească despre aceasta numai pe scurt, dar noi cei dela „Cultura Poporului", cari ne îndreptăm cuvântul către întreag neamul nostru românesc dela sate, trebue să vorbim ceva mai cu deamănuntul despre acest Român vrednic.

Tudor Panfile o fost fiu de ţăran moldovean, care şi-a putut da ficiorul la scoală. După ce a învăţat la liceu, a întrat în scoala militară, de unde a eşit ofiţer. Deprins din cinstita lui casă părinţ carcă dela ţară să-şi împlinească totdeauna datoriile şi să ceară şi dela alţii acelaş lucru, dar nu cu asprime, ci cu vorba şi sfatul tatălui cuminte. Aşa a făcut şi ca ofiţer. Erà o plăcere şă priveşti în vochii strălucitori de amintiri plăcute ai soldatului, care îşi făcusă serviciul militar sub conducerea lui Tudor Panfile, când povesteà despre el. Cu toate că serviciul erá greu — erà doar cavaleria — în şcoala de soldat codusă de Tudor Panfile nu se auziau înjurători, nici bătaia nu erà cunoscută. Nici nu erà nevoie, căci erà destul să ţi spună: Soldaţi, grijiţi să nu mă faceţi de ruşine nici pe mine, nici pe voi. Şi nu s-au făcut niciodată de ruşine,

Da Tudor Panfile nu s'a mulţumit să fie numai bunul ofiţer învăţător al soldaţilor săi. Fiu de ţăran, el cunosteà bine comoara cea bogată de literatură populară, pe care a produs-o şi o produce sufletul poporului nostru: poezii, credinţe, basme, descântece, jocuri ş-a, Mai vedea el cu multă durere, cum o parte din aceasta literatura se perde tot mai mult, căci se păstră numai prin graiu viu. Ca să inpedece aceasta perdere a unei avuţii naţionale, decât care mai frumoasă nu mai are nici un alt popor de pe pământ, ş'a apucat cu tot din adînsul să o adune şi să o publice în acel frumos graiu românesc, pe care îl poate stăpâni numai cel crescut în mijlocul, ţăranilor nostri. A mai avut şi norocul, că Academia Română din Bucureşti, învăţaţii căreia cunosc bine în semnătatea literaturi populare, luase hotărirea dea o tipări cât mai multe material din acesta literaturii. Şi atunci iată-l pe ofiţerul nostru autor a o mulţime de cărţi publicate de Academia Română, ca.

1. Jocuri de copii adunate din satul Ţepu 2 vol.
2. Ciniliturile (ghicitorile) româneşti.
3. Alte jocuri de copii.
4. Industria casnică la Români. (Cartea aceasta a fost şi permiată de Academia Română).
5. Sărbătorile de vară la Români.
6. Cântece de ţară.
7. Boli şi leacuri la oameni, vite şi păsări, după datinile şi credinţele poporului român, adunate din comuna Ţepu (Tecuciu).
8. Agricultura la Români.
9. Povestea lumii de demult, după credinţele poporului român.
10. Sărbătorile de toamnă şi Postul Crăciunului.
11. Crăciunul.
12. Diavolul învrăjbitor al lumii, după credinţele poporului român.
13. Cerul şi podoabele lui, după credinţele poporului.

Dar nu s'a mulţumit numai cu stringerea şi publicarea acestui material. El a mai scos şi două reviste, una numită „Ioan Creangă", după numele minatului nostru povestitor, însăţătorul Ioan Creangă, publicând în ea tot material din literatura populară, — alta numită „Miron Costin", după numele cronicarului nostru moldovean; în aceasta publică material vechiu istoric.

Străduinţele lui întru publicarea materialului cules din popor au fost înţelese şi de mulţimea învăţătorilor din Muntenia şi Moldova, cari toţi cu drag adnnau astfel de comori, pe cari le trimiteau ofiţerului român, lui Tudor Pamfile.

Iar când Basarabia, aceasta scumpă ţară ruptă din trupul Moldovei bătrâne, s'a întors iarăşi la sânul mamei, Tudor Pamfile a fost între cei dintâi care s'a pus, în Chişinău, în serviciul propagandei culturale pentru deşteptarea deplină a sufletului moldovenesc, care începuse să aţipească sub stăpânirea Muscalului. Acolo în Chişinău a început să tipărească de nou revista lui „Ioan Creangă", acolo a început să publice cânticele de înviorare şi îmbărbătare naţională până la sfirşitul lui.

Neamul nostru e fericit, că se poate mândri cu un număr atât de mare de ofiţeri, cari sunt cu adevărat dascăli ai lui, cum a fost şi Tudor Pamfile. Numele lor nu-l vom uitâ niciodată, iar viaţa lor va fi pentru ai nostri totdeauna o scoală de bună învăţătură.

VICTOR LAZĂR.

Acei ce răspândesc ziarul Cultura Poporului îndeplinesc o datorie de buni Români.

Pagina literară

Obiceiul

Moş Scundeanu, profesor de liceu din ţară, era un suflet bun şi se înduioşa repede, din care cauză elevii îl poreclise „tăticul".

De când îi murise un copil, bunătatea lui crescuse şi mai mult, şi plânsul elevilor mai cu seamă al celor din cursul inferior (când le punea *notele)* îl înduioşau până la lacrimi, aşa că rar elev să fi avut la cursul lui o notă mai mică de... zece. Şi iată de ce?

Dacă elevul, se mulţumea cu tăcerea:

— Hei, tăticule, îi spunea d. profesor Scundeaunu, nu mai merge, eu am învăţat carte de-am ajuns profesor... de ce nu ştii lecţia? Cum? Ori poate vrei să trec eu în bancă şi tu pe catedră. Ha? — apoi încruntându-se ridica glasul — marş la loc păcătosule, nu ştii nimica... să ştii că ţi-am dat *unu,* nota unu, ai auzit?

— Păi să vedeţi d-le profesor... scâncea copilul, n'am învăţat... toată lecţia pentrucă mămica a fost bolnavă... şi am îngrijit-o atâta de mult că m'am îmbolnăvit şi eu... domnul doctor a spus că era să şi mor... şi... pe urmă... elevul se opri şi isbucni în hohote de plâns.

— Aşa? răspunse d. profesor, privindu-l cu atenţie pe deasupra ochelarilor... bine... alaltăeri văd c'ai ştiut.

— Am ştiut... d-le profesor...

— Şi-a fost tot lecţia asta?

— Tot...

— Mi-aduc aminte...

— Şi mi-aţi dat zece... adăogă elevul plângând şi mai tare

— Hai, taci, micuţule, îl mângâie d. profesor, nu mai plânge... du-te liniştit... uite... ţi-am pus zece... şi adăogă un *zero* lângă *unu* cât îi dăduse la început.

Şi obiceiul acesta al lui, ajunsese basm.

Cum se întâmpla ca vr'un elev să fie prins cu lecţia neînvăţată, se pornea pe plâns, şi nu înceta până d. profesor (Tăticul) nu adăpea ca de obicei *un zero* lângă *unu.*

Elevul Vasilescu fu scos la tablă. D. profesor îi dictă o problemă, elevul o scrise pe tablă, dar când fu s'o rezolve, rămase cu gura închisă.

— Hei, băiete, băieţaş, zise d. Scundeanu, ce crezi că merge aşa? N'ai învăţat? Bine,... bine... apoi urmă răstit isbind cu pumnul în catedră... marş în bancă, păcătosule... ţi-am dat *trei,* ai auzit? nota trei, complectă răspicat...

— Domnule profesor... isbucni deodată Vasilescu, vreţi să mă nenorociţi? N'am suferit destul? O lună am fost pe moarte, (minţi el) o lună zău, mi-a cântat şi popa... şi tata săracu nu mai putea de durere... iar eu gemeam. Şi ce jale a fost!... dar... şi ţin'te lacrimi şi ţin'te sughiţuri, de răsuna clasa.

— Aşa! răspunse înduioşat d. profesor, bine, bine... taci, băiete băieţaş nu mai plânge... cred... de ce să nu cred, şi eu am avut un copil şi eu am fost tată... te cred, micuţule, fii liniştit, te-am trecut clasa — şi bătrânul profesor, ştergându-şi lacrimile, adăogă, cum îi era obiceiul un *zero* lângă... nota... *trei*... adică pusese nota *30.*

Vasilescu amuţi, holbă ochii, mirat, că primise nu cea mai mare notă, zece, ci treizeci. Elevii chiţăiau pe înfundate, iar d. profesor, mulţumit că făcuse o faptă bună, oftă liniştit chemând un alt elev la tablă.

ANGELO STATESCU

„Te-ai dus bou şi ai venit vacă..."

Trimisese cucoana feciorul să înveţe carte multă-multă şi încă carte străină, de peste hotară.

Şi se mândrea bătrâna tare că are feciorul dus la învăţături înalte. Şi grea şi multă carte, trebue să fi învăţat feciorul căci cucoana nu mai prididea cu trimiterea banilor. Feciorul cerea, bătrâna cucoană trimetea şi unul se bucura mai mult ca altul.

Bătrâna că feciorul are să dea de fundu' cărţii şi are să vie înapoi dobă de carte, iar feciorul că avea ce spânzura pe acolo pe unde era, şi cu ce-şi face mendrele.

Că ce făcea el? Petrecea şi chefuia, iar cartea şedea nesupărată, că unde avea el vreme pentru asta — unele guri rele cică nici cap — dar de, gura lumii numai pământul o astupă.

Dar numai iar mă întorc şi zic ca şi cel ce mi-a spus povestea asta, câte odată şi lumea bat-o hazu ei s'o bată, are dreptate că de unde nu-i foc, fum nu iesă.

Şi marfa cucoanei se cam ştia — i se dusese vestea pe semne. De bine nu cred, ci mai degrabă de rău, că vezi l-ta, de ceva rău se duce vestea ca glonţu'.

Vine acasă feciorul, când o fi mântuit cartea, şi bătrâna de trimis păralele — acu asta despre paralele bătrânei ştiu c'a fost, nu ştiu despre mântuirea cărţii cum vor fi stat lucrurile, — n'am la ştiinţă, — şi bucuria bătrânei cucoane nu era mică. La toată lumea se lăuda — că-i vine feciorul învăţat carte, zic eu — doldora zicea ea.

Plin de învăţătură ca ogeacu' de sgură, sau dacă vreţi ca broasca de păr că se potriveşte mai bine.

Veselă, cucoana, vesele slugile, vesele prietenele şi neamurile că vine feciorul cel învăţat şi cu dreptu-i să se veselească, că şi multe parale a costat învăţătura lui.

Acasă feciorul, fudul-fudul, nevoie mare.

Dacă-i scotea-i cuvântul cu cleştele. Ce socotiţi de învăţătură multă!

Dar cum şedea el într'o zi în grajd şi cucoana-i arăta caii, vitele, — vacile şi boii — nu ştiu cum şi aruncă feciorul ochii în sus la corjile grajdului, se uită, se uită, şi face ca omul când se miră: Hm! Ttttt!

Cucoana nu băgă seamă, da vizitiul Ion, sluga cucoanei cum şedea el smerit lângă uşă băgă de seamă şi o sfecli.

— Te pomeneşti că nu-i place grajdul şi acuşi pune de-l strică, — şi de abia îl făcurăm păcatele mele!

A doua zi feciorul, iar vine, iar se uită la corzile grajdului, în sus, apoi iar la cai, la boi, la vaci, şi iar face: Hm! Ttttt!

Ion vizitiul iar îl bagă seamă şi-şi zise:

— Nu-i a bună asta, feciorul ăsta învăţat n'are gând bun — strică grajdul şi pace!

A treia zi iar vine, a patra zi, mă rog mereu venia se uita şi se mira.

Ion, vizitiu, îi spune cucoanei în sfârşit.

— Uite cucoană domnişorul ce gândeşte: vrea să strice grajdu'.

— Vai de mine — de abia l-am făcut, cine ţi-a spus, el?

— Nu, dar am băgat seama.

Dimineaţa la ţară

Surorei mele Smaranda.

Mireasma din gradină
Se 'mprăştie 'n odae
E soarele în flacări
Şi cerul e văpae.

De farmec plină-i casa...
O lume de avânturi...
Şi firea se deşteaptă
In drăgălaşe cânturi.

Un murmur surd de ape,
O melodie-uşoară,
Un fâlfâit de aripi
Prin aer se strecoară.

Iar florile din glastre
Se scutură de rouă
Pe când din soare rupte,
În pâlcuri, raze plouă.

Şi vin jucând prin ramuri,
Viclene se strecoară
Scăldând în stropi de aur
Pe-o gingaşă fecioară.

Gătită ca de nuntă
Cu flori de lămâioare
Aşteaptă 'n prag pe gânduri
Să mai răsar' un soare.

S. SOARE.

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

S'a 'ntors din luptă

— Şi vecin Lae pe lângă toate astea.

— D'ară?

— D'apoi, bine... însă nu prinde teamă şi ascultă, văd că n'am încotro, trebui să-ţi spui. Na, zis Lae, ştii cu sila, mai treacă, d'apoi tu să-i cauţi? prea e de tot.

— Adică, ce vrei să spui?

— Să vezi cum a fost. Era într'o Miercuri şi unde dau faţă, cu fina, nevastă-ta. Eram înglodat în muncă, că nu mă vedeam. Hai la mine la prăşit, nu de geaba, zic, cumnate, dar numai vină.

— Iii şi d-ta nene, zice burzuclată, tocm' acuma când mă gătesc de drum?

— Ci lasă-l pârdalnicului, zic.

— Se poate? se scutură dânsa ca de satana. Plec peste Olt, să duc de-ale gurei soacră-mi, că săptămâna trecută când am fost, n'avea o 'nbucătură în casă.

— Hai, Mărie, o rugam eu.

— Nu şi nu, se jăluia dânsa.

— Bine zic şi dau să plec. Numai iată c'o las să intre 'n casă, trec prin dos, unde-i pătulul şi mă uit pe fereastră în cunie ca muncit de bănuială.

— Ei? exclamă Lae punându-şi mâna pe umărul lui cumnată-său.

— Se 'nbrăcă în ţoalele ăle noi, zău Lae. O lăsai să plece şi mă luai după ea pân' la jandarmăria nemţească.

— Să scoată bilet? îl întrebă Lae.

— Ce-ţi vine a crede! Da de unde! La petrecanie, Lae; si ţin'te chef cu lăutari până la ziuă, cu trei nemţi frate, cu trei. Lae, fără să-şi mai ia seară bună, sări din car ca apucat de streke, urcând în goană dealul spre casă.

Gligore, oprind carul, îl privi cum gonea.

— Bună-i răzbunarea, gândi el; bună-i şi minciuna sireaca, bună-i. I-am spus eu că n'am s'o iert! I-am spus. De ce n'a venit la prăşit, că doar am rugat-o cu bine? Bătaia ce i-o da Lae, o să-i fie de ţinere de minte, las' Hăis, cea, bourane, că te mântui.

Iar colbul de pe drum îl acoperi în bătaia vântului, şi mustrarea de cuget, nu-i întuneca o părticică, din creerul lui.

Lae, intră în casă trântind uşa.

— Ti-am spus eu să nu mă minţi, ţi-am spus că aflu. Şi tu, nu şi-nu. Na, c'am aflat.

— Ce?

— Ce, ha? Petrecerea cu nemţii, ăia! Cu spurcaţii, când eu muream pe front? Păi, da, cică mă iubea'i, ha?

— Dar, Lae...

— Ce Lae, nici acum nu-i drept? tot minţi?

— Bărbate.

— Nu-ţi mai sânt bărbat... nu... Dece mai înşelat Mărio, dece?

— Ti se năzare, Lae.

— V'azică tot nu spui?

— Dacă n'am ce?

— Nu spui, ha?

— Lae, nu da, mă doare.

— Te tai, Mărio, te tai fa, spune... Lae luă o pilă şi începu să-şi ascută cuţitu. Spui?

— N'am ce... şi el hârş o tăietură pe braţul ei.

— Dreptu-i?

— Nu.

O altă tăctură îi luă locul

— Lae, lasă-mă, că-i adevărat... strigă ea de frică şi durere.

— De ce n'ai spus dela 'nceput, că te ruga-i cu buna?

Măria tăcu. Durerea o amuţise cu totul. Sângele curgea liniştit, ca o rugă nevinovată... Când mamă-sa auzi din vecini ce i s'a întâmplat veni s'o ridice din casă, apoi după o lună, cu jandarii luă tot al fetei dela el. Măria însă, nu-l pârî la nemţi.

— La ce? zicea, când vre-una o sfătuia — la ce? Să mai sufere şi dela spurcaţii ăia? N'a suferit destul pe-acolo p'unde a fost? Şi la ce bun? Dacă nu-i mai am iubirea lui, la ce mi-ar servi? Nu mai mă vrea, bine. Dragoste cu sila nu cat.

Iar Lae, de când plecase nevastă-sa, nu-şi mai găsea loc în casă.

Gândul că Măria putea fi nevinovată, îl muncea mai rău decât îndoiala dela 'nceput, şi ne mai putându-se stăpâni, se gătі cu ce avu mai bun, şi plecă la drum. Când fu să treacă Oltul spre Zăvideni, Moş Petre, un alt vecin al lui, îi zise:

— Bine mă Lae, se făcea să-ţi omori nevasta, pe vorbe?

— Mai mă sudui şi d-ta acum zise mâhnit dând din cap mustrător.

— Da de ce nu? Seara, când îmi lăsam podul de veneam acasă, văzut-am oare ceva rău pe la tine? Nu. Crede-mă. Sânt bătrân şi nu mint. Fomeie ca a ta, mai rar, o să găseşti, Lae, mai rar.

— Va 'zică, ştii şi Dumneata, că nu era drept?

— Vezi bine.

— D'aia mă duc şi eu în Zăvideni, s'o aduc acasă.

— Se cade, Lae, s'o faci.

Din toate

mă eu. Vine mereu-mereu, şi se uită în sus şi se miară şi pleacă.

Eu cred că nu-i place. Ori i se pare prea sus ori prea jos — de, el e om învăţat, a văzut şi ştie multe.

Cucoana îi ia seama şi vede şi ea că-i adevărat ce-i spusese sluga. Cum venia feciorul dela grajd mă-sa se lua după el şi-l găsi cu o mulţime de cărţi înşirate, necăjit şi supărat.

— Ce-ai dragu mamei, — mai las-o naibei de carte!

— Ei, mamă, caut să desleg eu un lucru mare!

— Aşa dragu mamei — apoi treaba ta. Eu nu mă amestec în cărţile tale, dar să nu te superi, să nu te amesteci nici tu în gospodăria mea.

— Cum să nu mă amestec?

— Păi aud că vreai să strici grajdu'. Prea te duci des acolo, ce nu-ţi place la el?

— Păi tocmai acolo, am găsit eu lucru cel mare!

— Cum se poate măiculiţă! se miră bătrâna.

— Da, iaca câtă carte am învăţat eu şi nu pot să pricep cum o vacă s'a putut să se sue cu dosu în sus şi să se balige pe-o coardă...

— Vai de mine dragu' mamei păcat de părăluţele mele şi de tinereţele tale — dacă câtă carte ai învăţat nu pricepi şi tu atâta lucru. Când am făcut grajdul au fost corzile prin curte şi s'au murdărit şi nu le-a mai curăţit lemnarul şi le-a pus aşa...

Feciorul a rămas cu ochii holbaţi la mă-sa, iar ea cică a zis amărâtă vorba:

— Mi se pare dragu mamei că am cheltuit nişte parale de geaba: Te-ai dus bou şi ai venit vacă!

PETRU G. SAVIN

Pentru monumentul lui

Horia, Cloşca şi Crişan

la Alba-Iulia

Un popor, care nu-şi cinsteşte eroii, şi nu-şi aminteşte neîncetat de faptele mari din trecut, nu-i vrednic de ei şi de ele.

Modul cel mai nemerit, în care nn popor îşi cinsteşte oamenii săi mari şi-şi aminteşte de faptele vitejeşti ale trecutului, este, pe lângă cunoaşterea temeinică a vieţii celor dintâi şi a împrejurărilor între care au fost săvârşite aceste din urmă, imortalizarea lor prin statui şi monumente.

Până acum Românii din Ardeal nu aveau voie să eternizeze în chip de marmoră ori de bronz pe marii lor eroi. Stăpânirea vrăşmaşă de pe vremuri îi opreà. Acum însă nu mai sunt aceste piedeci. De aceea e datoria fiecărui bun Român, să vină în ajutorul „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român", cu sediul central în Sibiiu, dar cu organizaţii vechi şi puternice în întreagă Transilvania, cumpărând cât mai multe bilete dela loteria ei, fiindcă din veniturile acestei loterii vrea să ridice un şir întreg de statui şi monumente oamenilor şi faptelor-mari din trecutul românesc.

Astfel voeşte să însemneze cu un monument demn de mării martiri, Horia, Cloşca şi Crişan, locul unde au fost frânţi pe roată în 28 Februarie 1785 pe dealul furcilor din Alba-Iulia. In faţa unei mari mulţimi de ţărani români aduşi cu forţa din toate satele ardelene, ca să vadă şi să înţeleagă, ce soartă îi aşteaptă pe cei revoltaţi împotriva stăpânirei, au fost fraţi pe roată întâi Crişan (deşi acesta se spânzurase de mai înainte în temniţă) şi Cloşca, pe urmă, ca să-i fie chinurile mai mari, Horia, însuş.

Ungurii l-au batjocurit cu vorbele „Hora rex Daciae" (Horia regele Daciei) scrise pe o coroană de hârtie aşezată pe fruntea lui, ca şi jidovii pe Domnul Hristos, care încă purtà pe lemnul crucii vina ce ei au cugetat că o are: „Isus Nazarineanul Regele Iudeilor". Ca şi Mântuitorul însă neînfrântul bărbat, Horia, a răbdat în tăcere, fără să scoată un geamăt sau un suspin, durerile supraomeneşti ale sdrobirii cu roata. Se zice că în clipa din urmă ar fi rostit aceste cuvinte: „Mor pentru neam!"

Ei bine, neamul, pentru care el a pătimit şi murit, trebuie să facă totul pentru a puteà privi totdeauna chipurile turnate în bronz ori cioplite în marmoră, ale acestor martiri, din a căror fapte trebuie să înveţe toţi curaj şi bărbăţie neînvinsă. De aceea e o datorie naţională pentru tot Românul să cumpere bilete dela loteria „Asociaţiunei" din Sibiiu, strada Şaguna 6, ori dela băncile mai de seamă din toate centrele, fiindcă această loterie are între altele şi acest scop.

O boală a sufletului: plictiseala

Dragă nepoate,

Primind scrisoarea ta, atât de mult dorită şi aşteptată de mine, credeam c'a sosit însfârşit ceasul, în care să mă pot bucura şi eu, aflând din chiar rândurile tale că eşti sănătos, voinic, voios şi gata să duci fără cârtire o viaţă de muncă cinstită şi sporovică. Cât de mare mi-a fost însă mirarea când, în loc de toate astlea, mă pomenesc dela tine numai cu două-trei şiruri, scrise şi acelea în fugă şi'n care îmi spui, nici mai mult, nici mai puţin, că eşti nefericit, ba chiar că ai râvni la o moarte grabnică şi „uşurătoare de toată povara", cum zici tu.

La 'nceput, m'am speriat. Ştiam că ţii la mine ca la un tată şi de-aceea n'ai să-mi turburi uşuratic, fără nici-o pricină adâncă, bătrâneţile mele liniştite. Credeam că ţi s'a întâmplat vre-o nenorocire, că ţi-ai pierdut slujba dela ministeriu sau — Doamne fereşte! — te-ai îmbolnăvit. De unde să-mi închipui că tu, un băiat cu atâta judecată, ai să te pierzi — şi 'ncă prea repede — în vâltoarea unui oraş mare şi-ai să te plângi, desmădăiduit şi cu braţele încrucişate, că eşti sătul de viaţă şi bucuros te-ai lipsi de ea? Descurajat, la vârsta ta la 30 de ani? Şi pentru ce, mă rog? O mărturiseşti singur, fără sfială, în scrisoare: eşti **plictisit!** Te doare că traiu tău e mereu acelaş că ce faci azi, ai făcut şi ieri, iar mâine eşti sigur că vei face la fel; vrei să întâmpini ceva nebănuit, ceva nou, care să te scoată din toropeala de-acum şi să te ducă mai în grabă spre treptele de înaintare, la care râvneşti.

Păi, dacă e aşa, mai bine rămâneai între noi, în oraşelul nostru de provincie. Aşi fi fost eu cel puţin de faţă, lângă tine, să te sfătuesc mereu şi să-ţi arăt calea cea bună, care nu te-ar fi dus — ştiu bine, fiindcă nu m'a dus nici pe mine — la starea de plâns, în care eşti acum. Da, stare de plâns, băiete!

Plictiseala e dovada cea mai sigură — şi pedeapsa cea mai meritată, în acelaş timp — a trândăviei şi a goliciunei de suflet.

Tatăl tău îţi lăsase ca moştenire o bucată de pământ la marginea oraşelului nostru; era pământul, pe care el îl lucrase o viaţă întreagă şi din care îşi ţinuse binişor întreaga familie, iar pe tine te trimisese la învăţătură. N'ai vrut să faci şi tu ca el; ţi-ai arendat moşioara părintească şi ea îţi produce azi mai nimica toată. N'ai vrut nici să stai aici, între noi, unde ţi se părea că nu-i loc de-ajuns pentru dorinţele şi avânturile tale; ai dat fuga spre un oraş mare. — Nu ţi-am zis nimic, fiindcă îmi plăcea să-ţi urmezi drumul ales de inima ta şi fiindcă aveam încredere în izbânda priceperii şi hărniciei tale.

Dar, m'am înşelat. Ai răscolit numai, c'o uşurătate de copil sburdalnic, lucrurile noi, cari ţi se înfăţişeau înaintea ochilor şi... te-ai mulţumit cu atât. Cu alte cuvinte — şi dacă e să spui adevărul întreg — n'ai avut puterea să te porneşti la o muncă trudnică şi îndelungată, singura care-ţi putea da roade bogate. D'abia acum, am aflat dela un cunoscut nouă amărdurora că ai schimbat slujbă după slujbă, că n'ai avut răbdarea să te statornicești nicăieri, ci fiecare încercare te nemulţumea şi te plictisea în grabă. Firește; — mă şi prinde mirarea cum de ţi-ai putut măcar închipui că sufletul tău ar aveu o bucurie temeinică trecând repede pe de-asupra tuturor lucrurilor, cari, numai stăruind mai multă vreme asupra lor, îşi desvăluesc ce au mai adevărat, mai neschimbător, mai adânc şi a cărui cunoaştere e singurul isvor al marilor mulţumiri sufleteşti.

Tu, ai asvârlit doar, ici şi colo, împrăştiat după voia vântului, câte-va boabe la faţa pământului; n'ai îngropat sămânţa, n'ai săpat, n'ai udat, ba nici n'ai aşteptat să vezi dumnezeiasca minune a încolţirii şi te-ai şi plâns că ţărâna e stearpă.

Ei, fătul meu, eu am sădit pomi pe cari i-am aşteptat apoi necurmat zeci de ani ca să-mi dea roade din plin — şi mi-au dat!

Dar, tot ce vezi în jurul tău: atâta viaţă, atâta lumină, atâta trudă a sumedeniilor de fiinţe întru agonisirea traiului, atâta chin al plantelor, ca să-şi sugă hrana din adâncurile pământului şi să-şi aţie frunzele în calea vântului şi a ploii dătătoare de sănătate, atâtea priveliști, cari farmecă inima, nimic, nimic nu-ţi atrage luarea aminte? Ochii tăi vor rămâne atunci pe veci numai întredeschişi, turburi, înpăienjeniţi, abia zărind înaintea lor o mare întinsă şi netedă de cenuşiu plictisitor, ucigător, peste tot locul. Vei putea atunci să spui cu drept cuvânt că eşti sătul de viaţă şi că-ţi aştepţi în liniște dorita moarte. Nu vei mai avea însă dreptate să te plângi de vitregia vremurilor sau de nenoroc şi nimeni nu te va mai asculta şi ajuta, fiindcă vina o porţi tu singur, întreagă.

N'ai muncit stăruitor şi, astfel, n'ai adus folosse nici ţie, nici obştii; nu te-ai plecat înţelegător asupra înfăţişerilor şi rosturilor lumii şi ai crezut că, văetându-te veşnic de urât, vei părea şi-ţi va sta bine ca un om prea încărcat de priceperea şi ştiinţa vieţii; n'ai ştiut să-ţi cauţi o plăcere în a gusta farmecile firii; nu te-ai simţit atras să-ţi deschizi lumea nesfârşită a cărţilor, plină de o turburătoare încântare, de sfaturi şi de îndemnuri şi, în sfârşit, nu te-ai nesimţit de înrâurirea atâtor oameni, cu cari ai venit în legătură.

„Aşa-dar, o mulţime de semne, prin cari ai dat o netăgăduită dovadă de neiertată slăbiciune în faţa datoriilor vieţii. Ai şi tu un loc pe lume şi un rost de îndeplinit prin muncă. De nu te vei supune acestei legi, îţi vei merita o soartă cât de rea.

Dar, cred încă, iubitul meu nepot, că boala plictiselei nu te-o doborî şi vei mai găsi puterea să te vindici.

Dea Domnul ca vorbele mele să fie îndemnul unei îndreptări, ce aştept cu nerăbdare s'o vestești unchiului tău, care te iubeşte şi-ţi doreşte numai binele.

MOŞ NICU

Moş Petre, îl trecu Oltul, cu podul lui plutitor, cum făcea de obicei cu atâţia alţii, iar Lae intră în Zăvideni. Acasă la nevastă-sa nu găsi decât pe baba Stanca, care, cum îl văzu, îl şi cinsti cu vre-o câteva înjurături ascuţite, de-o auzi tot satul şi ca furnicile veniră muerile, în mână care cu ce găsiră: topor, furcă, linguri, să-l omoare şi mai multe nu.

— Să-l opărim ca pe porc, babă Stanco, zise una ce-şi bătea bărbatul cel puţin de 2 ori pe zi.

— Hoo.

— Tâlharul.

— Tiganul, strigau altele.

Lae sta p'un scăunel, nemişcat şi cu frica 'n sân, bănuind par'că ce-ar fi bătaia de femeie. Intr'un târziu, veni şi nevastă-sa cu vară-sa Ioana.

— A venit tâlharul, strigară femeile întâmpinându-l în casă.

— Ş'apoi, ce-aveţi voi.

— Tiganul, urla-baba Stanca.

— Plecaţi de-aici că vă spintec strigă Măria înfuriată.

— Iţi dai coate cu el, fa?

— Treaba mea, şi plecaţi odată.

— Ce să-ţi prinzi mintea cu nebuna lele, zise una dintre ele. Hai să plecăm... Spală-te cu el pe cap Mărio, numai să nu te mai plângi. Şi femeile plecară la vetrele lor.

Vara Ioana, cum văzu pe Lae îi întinse mâna bucuroasă.

— Bună zina nevastă, zise Lae, dar aşa primire îmi făcură-ţi? oaspe sânt eu, sau ce dracu?

— Meritai mai mult.

— Ei, să le lăsăm acum. Am venit să te iau acasă.

— D'apoi c'oi fi nebună să mai merg.

— Ci hai, o rugă Lae, cătând s'o prindă de brat.

— Fugi, spurcatule, că nu ştiu ce fac.

— Bine, Mărie, bine... mă duc, dar să nu-ţi pară rău.

Rămâneţi cu D-zeu mai zise el şi plecă. Eşi din sat, apoi reveni. Aproape de asfinţit. Măria şi cu Ioana porniseră după strâns surcele. Lae cum le zări se ascunse într'un tufiş în apropiere să le-audă vorba.

— Şi zici că nu te duci, Mărio?

— Nu.

— Atunci, nu-l mai iubeşti.

— Nu zice asta, vară Ioană, nu zice. Il iubesc ca şi la 'nceput şi i-am rămas credincioasă, tocmai pentru că l'am iubit.

Lae nu mai putu răbda şi ţâşni din tufă.

— Nevastă, hai acasă, că mă omor.

Măria tresări speriată, apoi mai liniştindu-se răspunse ca o fetiţă răsfăţată.

— Nu merg Lae.

— Du-te Mărie.

— Nevastă, nevastă, nu mă mai fierbe şi iartă-mă. Cumnata Ioana îi împinse unul peste altul.

— Mărie...

— Hai Lae. Şi din nou porniră în satul lui de peste Olt. — Că nu mă crezuşi.

— Păcate, Mărie, ce crezi?

— Aşa'i când te iei după gura lumei. Când Moş Petre îi văzu la olaltă, prinse a plânge ca un copil.

— Nu ţi-am spus eu Lae, că era curată ca o icoană?

— Păi.

— Mă, de nu era Măria, tot neamul tău de faraoni, crăpa de foame, auzi tu? Din 4 în 4 zile, o treceam Oltul, când ducea de ale gurei, rudarilor tăi. Şi tu, cioară, te iei după gura lumei.

— Ce să-i faci, Moş Petre, păcate, păcate.

ANGELO STATESCU

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Scarlatina

Epidemia de scarlatină, care bântuie cu furie în vechiul regat ameninţă să se intindă şi la noi în Ardeal. Din Braşov şi din Arad ne vin ştiri alarmante în privinţa acestei crunte boale, care seceră mai ales pe copiii de şcoală. In Cluj încă s'au constatat de vr'o două sătămâni câteva cazuri, din care cauză se zice că s'a inchis liceul Gheorghe Barit. Autorităţile sanitare au luat de altfel toate măsurile cuvenite pentru combaterea şi stângerea acestei molime.

Credem folositor pentru cetitorii „Culturei Poporului" să vorbim ceva în acest număr despre această boală, dând îndrumările şi sfaturile trebuincioase.

Scarlatina sau **scarlat**, după cum i se zice în Ardeal, să mai chiamă în vechiul regat **cochinadă**, **cochinar** şi **coracă**. Această boală, care este **spaima părinţilor**, bântuie aproape toate ţările şi în România mică omoară pe an 2000 până la 4500 de fiinţe, cu deosebire copii.

Scarlatina este o bală lipicioasă cu fierbinţeală mare însoţită de durere de gât (anghină) şi care se arată prin eşirea pe piele a unor puncte roşii, la inceput separate unele de altele, dar cari mai târziu să împreună formând pete mari de coloare smeurie, acoperind pielea peste tot sau în parte. Aceste pete după câteva zile să scămoşează şi cad sub formă de peliţe late (plăci).

Microbul acestei boale nu se cunoaşte până acum, deşi în sângele bolnavilor, în productele din fundul gâtului (faringele), precum şi în poroiul complicaţiilor se găseşte foarte adeseori un microb cunoscut sub numele de **streptococ**, care se pare că joacă un mare rol în scarlatină. Ceace se ştie şi se vede este că această boală se poate lua prin aerul din jurul bolnavului, prin scuipat, prin mucii din nas, prin peliţele jupuite de pe piele, prin haine şi prin unele mâncări cari stau în odaia bolnavului, cum este laptele, ete.

Scarlatina este molipsitoare (contagioasă) în toate perioadele ei. Cei mai primitori de această boală sunt copiii dela 10 ani în jos; dela 20 de ani în sus se vede mai des la femei: femeile leluze sunt mai ameninţate decât cele sănătoase.

Scarlatina se arată sub formă de epidemie (molimă), care uneori este uşoară, aşa de uşoară încât trece aproape nebăgată în seamă, alteori însă este foarte omorâtoare, încât nu o intrece nici ciuma, nici holera.

Scarlatina are 4 perioade şi semnele ei sunt următoarele: 1. Perioada de **incubaţiune** (incubare, clocire), este ca şi la poşar şi la vărsat fără nici un semn: ea ţine 3 până la 5. zile. — 2. Perioada de **invaziune** (năvăliera) se arată prin fierbinteală şi durere de gât (anghină). Aceste două semne pot să fie foarte pronunţate sau pot să lipsească cu totul şi în acest caz se ivesc numai petele din perioada următoare. Fierbinţeala este obicei foarte mare: copilul se simte rău, are durere de cap şi o sete mare; căldura (temperatura) ajunge în câteva ceasuri la 40 de grade şi uneori se urcă şi mai sus. Câte odată bolnavul mai are greaţă şi vărsături; uneori are urdinare (diareie) ori este incuiat (constipat). Durerea de gât este unul din semnele de căpetenie ale acestei boale. Fundul gâtului este roşu, uscat; gâlcii dela gât sunt umflaţi şi dureroşi. Această perioadă ţine 12 până la 36 ceasuri; câteodată poate lipsi. — 3. Perioada de **erupţiune** (isbucnire, eşire) incepe cu gâtul, apoi pe piept şi membre (mâni şi picioare), intinzându-să pe tot corpul; ea nu incepe cu faţa ca la pojar. Această perioadă are 2 forme: în forma primă să ivesc pete largi (plăci) neregulate de coloare roşie infocată, foarte apropiate unele de altele, fără să fie ridicate deasupra pielii din pjur şi pielea dintre pete este sănătoasă la inceput, dar în curând să inroşeşte şi ea, aşa că atunci întreagă pielea are o coloare uniformă de smeură, inflăcărată în unele locuri. In forma a doua să ivesc punete mici roşii foarte apropiate unele de altele şi foarte regulate. Prin apăsarea cu degetul roşeaţa piere pentru a se ivi din non după ridicarea lui. Faţa, mânile şi picioarele să umflă. Petele să ivesc şi pe căptuşeala dinăuntru a corpului (pe mucoase); gura este roşie, infocată, tot aşa şi limba, care mai este şi cam umflată spre rădăcină. Uneori să intâmplă că scarlatina să fie fără pete pe cop; petele au eşit dar au trecut aşa de repede încât n'au putut fi văzute. Fierbinţeala în perioada aceasta este de 39 până la 41 de grade; săn văzut cazuri în cari a ajuns până la 42 de grade; ea scade pe la sfârsitul perioadei. Durerea de gât este destul de mare; fundul gurii din roşu ce era incepe a să acoperi cu niste peliţe albui, groase, moi, pulpoase, cari să deslipese cu uşurinţă şi cari dispar după 3—4 zile. Ghindurile (ganglionii) de sub fălci sunt umflate şi dureroase. Inghiţirea să face cu greutate. Durata acestei perioade este de 5—6 zile. — 4. Perioada de **descuamaţiune** (scămoşare). In această perioadă pielea să scămoseză sub formă de peliţe, late (lambouri) de diferite mărimi, cari să deslipese şi cad; pielea de pe degete să deslipeşte în bucăti mari şi cade sub formă de degete de mănuşe, iar la tălpi cade în bucăti şi mai mari; s'a văzut cazuri în cari a căzut întreagă pielea cea groasă a tălpii sub formă de opincă. Această perioadă ţine 8 până la 15 zile. Peste tot scarlatina durează dela 16 până la 24 zile, iar cu convalescenţă (intremare) cu tot, până la 40 zile.

Trebuie să ştim că această boală are şi alte forme. Aşa uneori scarlatina este **fulgeratoare**, omorând bolnavii în 24 de ceasuri, cu căldură peste măsură de mare, cu aiurare, neastâmpăr, trăsăriturl, uscăciunea pielii, oprirea udului (anurie). Alteori ea are formă **emoragică**, când bolnavul are curgere de sânge din nas, varsă sânge şi să udă cu sânge, iar pe corp să arată niste pete roşietice cari nu pier sub apăsarea degetului; forma aceasta nu iartă pe nimeni niciodată. Mai este o formă numită **frustă**, în care lipseşte câte unul din semnele de căpetenie; câteodată bolnavul n'are decât anghină fără să-i iească vr'o pată pe corp; alteori anghina este urmată de dropică (boală de rinichi, deapă), etc.

Nici o boală molipsitoare nu are aşa de multe **complicaţiuni** ca scarlatina. La unii bolnavi să pot ivi **uime** la gât, cari fac puroiu şi sparg; la alţii le coc urechile şi curg; unii au dureri la incheieturi, cari să pot umfla; la alţii să arată boală de rinichi cu dropică; unii să udă cu sânge, la alţii li să opreste cu totul udul; unii capătă boală de inimă (endocardită), alţii aprindere de plămâni şi junghiu (pneumonie şi pleurezie), şi alte multe.

Tratament. Pentru a opri intindarea boalei trebuie să depărtăm pe cei sănătoşi de bolnavi; să aerisim locuinţa bolnavului şi s'o desinfectăm împreună cu aşternutul, rufăria şi hainele pătimaşului. Copiii cari umblă la şcoală vor fi ţinuţi acasă cel puţin o lună după ce s'au vindecat. Scoalele în cari s'a ivit scarlatina să să închidă indată şi să să desinfecteze. Cadavrele să se desinfecteze şi să să ingroape adânc.

Bolnavul să va trata după cum este şi boala. In scarlatina simplă, uşoară, sunt de ajuns ingrijirile igienice, adecă: bolnavul va fi acoperit potrivit, va sta în pat, în o odaie care este mai mare, bine aerisită, bine luminată, în care va stat tot timpul cât ţine boala, chiar şi în convalescenţă; din odaia bolnavului să va scoate perdelele, preşurile, covoarele, mobilele netrebuincioase, chiar din prima zi a boalei. Odaia să va aerisi în fiecare zi, însă cu mare băgarea de samă pentru că bolnavul să nu fie atins de vr'un curent de aer, ca să nu răceasscă; să va intreţine o temperatură (căldură) constantă în odaie.

Hrana bolnavului va consta numai din lapte (dulce şi bătut) în tot timpul cât are fierbinteală (căldură), iar după aceea îi să mai poate da supă de carne, simplă, goală (bulion), cafea cu lapte, ceaiu, ceaiu cu lapte, cacao cu lapte, însă toate fără pâne; apă este bine să beie bolnavul cât de multă.

Urina (udul) bolnavului va fi fiecare zi, observată şi fiartă ca să să vadă dacă are albumină, ceea ce arată că s'a ivit boală de rinichi.

Ca tratament medical să vor face spălături dese (la fiecare oră, în timpul zilei) în gură, în gât şi nas cu apă bericată (4 la 100), punând în eă şi puţină apă oxigenată, sau cu soluţiuni foarte slabe de acid salicilic; iar în gât să vor face atingeri cu acid fenic, 1 gram; camfor, 1 gram; glicerină 30 grame; sau cu tinctură de iod simplă sau indoită cu glicerină, ori cu alte antiseptice, cum ar fi: creosot, 1 gram; alcool, 90 grame; glicerină, 20 grame. In nări să mai pot face pulverizaţiuni cu soluţiunea: acid salicilic, 3 grame; borat de sodă, 5 grame; apă distilată, 500 grame; sau uleiu eurezorcină (1 la 50); organele genitale externe să vor spăla zilnic cu apă boricată.

Când temperatura (căldura) bolnavului este prea mare îi să vor face băi călduţe de câte 32—35 grade. Pentru ca petele să iasă mai cu uşurinţă să va da bolnavului o beutură compasă astfel: acetat de amoniac, 5 grame; apă de flori de teiu 150 grame; sirop diaforetic, 50 grame; din care va bea la fiecare ceas câte o lingură. Din când în când bolnavul va lua câte o curăţenie (purgativ).

Când bolnavul este neliniştit (agitat) îi să va da: bromur de sodiu, 3 grame; idrat de cloral, 2 grame; sirop de codeină, 20 grame; apă de laur cireş, 15 grame; apă distilată 120 grame; care beutură să va bea în 4 rânduri, nu toată odată, în cursul, zilei în puţin lapte dulce (la vrâsta dela 15 ani în sus); iar la copiii mai mici: idrat de cloral, 50 centi grame; tinctură de moşa, 10 până la 20 picături; sirop de mentă, 50 grame; apă distilată, 50 grame; luând la fiecare oră câte o linguriţă mică.

Complicaţiunile vor fi combătute de medicul curant prin mijloacele proprii fiecăreia. Scămoşarea se va inlezni cu băi calde, simple sau cu săpun, 2—3 pe săptămânţă. In timpul convalescenţii bolnavul va fi ferit de răceală, de osteneală şi de prea multă hrană. Pentru a-l apăra de răceala şalelor, unde să găsesc rinichii, este bine ca bolnavul să poarte un brâu lat de 2—3 palme, peste mijloc şi aceasta multă vreme şi după ce s'a vindecat. Bolnavul va sta în pat 40 de zile, când n'a avut nici o complicaţiune, după cari să va da pe jos, va umbla prin casă bine îmbrăcat, şi va începe să mânânce; ouă, brânzeturi, supă cu diferite farinajari, mâncări uşoare de pui, de carne de vitel, etc., toate cu pâne. După o săptămână va putea eşi pe afară, reluându-şi ocupaţiunile.

Dr. Vasile Bianu

Indigestia la animale

Semnele după care se cunoaşte colica Calului. Oricare ar fi cauzele care ar produce colicile (cauze ce s'au arătat în numărul trecut) colice se manifestează printr'o durere mare care apare de odată. Calul dacă este înhămat, incetineşte pasul şi vrea să se tăvălească. In grajd dacă este legat, incepe să bată cu piciorul din 'nainte şi din când în când intoarce capul spre burtă (foale), sau se loveşte cu un picior dinapoi peste burtă, mişcă mereu din coadă şi este neliniştit, se lasă de picioarele din 'nainte ca şi cum ar vrea să îngenunche, iar picioarele din'napoi le bagă sub burtă, îndoeşte spinarea şi vrea să se culce, însă cele mai de multe ori se ridică imediat în sus şi bate din picioare — Când durerea se măreţşe atuncea se culcă la inceput uşor cu precauţiune iar mai târziu se trânteşte cu toată puterea, fără să mai ţie socoteală de orice altă durere, atât este de mare durerea produsă de Colici. Durerile ne fiind continue nici aceste manifestări nu se arată mereu. Calul pare a se linişti, iar apoi eodată, iar începe să bată din picioarele din 'mainte şi să se trântească pe jos.

In acelaş timp se vede că capul, picioarele şi mai cu seamă urechile sunt reci, are vre-un ce la baza urechilor, pe fălturile gâtului, pe coaste şi la plămâni, animalul se năduşeşte uneori aşa de mult încât năduşeala cade picătură cu picătură pe pământ şi totuşi se poate întâmpla ca părţile acoperite cu năduşeală să fie reci. Digestia a incetat aproape complect, animalul nu se mai baligă şi nu mai urinează, alte ori băligarul este un fel de diaree cu miros acru.

Animalele incearcă să urineze (să se pişe) însă cele mai adeseori nu dau afară nimica, iar alte ori câte-va picături de ud (urină) foarte colorată în galben închis sau chiar în roşu. Temperatura generală este uneori ridicată, iar alteori ni se poate întâmpla ca animalul chiar să moară fără să se ridice temperatura. In timpul colicilor, unele animale stau culcate pe o latură, se sbate şi geme tare, altele se lasă numai pe picioarele din'naînte pe care le îndoaie, iar partea din 'napoi rămâne ridicată, în sfârşit altele ni se culcă întocmai de pe cum stă câinele întins pe labele din 'mainte.

In cazuri grave, animalul pare a fi atins de turbare, aşa de puternic geme, muşcă din iesle sau chiar din corpul lui, ochii i se turbură în cap, iar buza de jos îi atârnă ca şi când ar fi paralizată. In sfârşit boala agravându-se animalul nu se mai poate ţine pe picioare, se clatină, cade jos şi moare.

Colicile poate să ţină câte-va minute sau câte-va ceasuri după cauza care le-a dat naştere, în general colicile care ţin mai mult de 24 ore sunt mortale.

Sfârşitul colicilor nu se poate spune niciodată care are să fie, de oarece este posibil ca cea mai uşoară colică, cum ar fi cea produsă de apă rece, se poate transforma într'o colică gravă, dacă nu se caută animalul dela inceput, căci dacă-l lasă să se tăvălească, colica uşoară dela inceput poate să dea naştere la o încurcătură de maţe care produce o colică mortală. De unde deducerea că: colica cât de uşoară trebue tratată dela inceput, astfel după cum vom vedea mai departe.

Totuşi aparitiunea oare căror semne astfel după cum este, ridicarea mare a temperaturei, sudorile reci, răcirea urechilor şi a picioarelor, umflarea animalului şi respiraţiunea grea, trebue să ne facă să gândim că sfârşitul poate să fie mortal.

Tratamentul colicelor, se face după semnele care le prezintă.

(Va urma)

Veterinar-Colonel OPRESCU

Istoria — Ţara — Legendele noastre

Aşezarea altor neamuri printre Români

Fost-a numită Gepidia, pentrucă şi Gepizii au stat câtva timp aici, apoi, după cum am văzut, Ţara Bulgarilor (de fapt a Slavilor), pe urmă Cumania, ba în unii din urmă i s'a zis Daciei superioare chiar şi Ungaria, cu toatecă popoarele, dela cari au luat scriitorii **străini** aceste numiri, au fost valul trecător, care nu a putut mişcà din loc petrile, cari am fost şi suntem noi Românii.

Istoria ne dovedeşte, că toţi Bulgarii, cari trăesc astăzi pe pământul românesc, sunt veniţi numai n timpul nou la noi.

In **Transilvania** sunt numiţi, decătre străini, câteva puţine resturi de **Slavi**, Bulgari. Aşa zic Ungurii unei mahalale din Braşov **Bolgarszék**, pe care Românii o numesc **Schei**, adecă Slavi.* E vorba de unii colonişti slavi fugiţi acolo, nu se ştie de unde, şi aşezat în mijlocul vechei populaţiuni româneşti. Tot străinii mai numesc cele câteva puţine resturi slave din Cerghidul mare şi mic (în ţinutul Blajului), apoi din Rusciori (ţinutul Sibiului) Bulgari, pecând Românii le zic Schei, adecă Slavi. Cei din Rusciori ar puteà fi o colonie de Ruşi (Ruteni).

Toţi Scheii din Transilvania sunt românizaţi, chiar în cei din Cerghide şi Rusciori, cari sunt de religia luterană.

In **Banat** sunt câteva colonii de Bulgari, numiţi **Crassovani.** Sat mai mare bulgăresc e Vinga, ai căreî locuitori romanocatolic sunt pe cale de românizare, căci de mult roagă pe preoţii români ortodocşi să le facă, în cazuri de nevoi sufleteşti, slujbe religioase după ritul nostru. Colonişti bulgari sunt şi în Bodrog în Seleuz, toţi veniţi pe la 1737.

In **Muntenia** avem dovezi istorice, că Bulgarii au început să se aşeze începând din timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu. Intr'un codice latin rămas dela fosta mânăstire catolică din Târgovişte se spune, că Brâncoveanu a primit cu multă bunăvoinţă pe Bulgarii fugiţi de sub jugul turcesc şi îi aşează n Târgovişte, în Câmpulung, în Râmnic, n Dragosuteşti, în Copaceni şi în Brădiceni. In acelaş codice se mai spune apoi, că părinţii (călugării) catolici se sileau mult, ca să-i catolizeze pe Bulgari.

In secolul al 18-lea se aşezară Bulgari catolici în jurul Bucureştilor. Chiar şi episcopul româno-catolic din Bucureşti nu aveà, la început, reşedinţa în unul din aceste sate.

Mulţi Bulgari au fugit în secolul al 18-lea, dar mai ales al 19-lea pe pământul României, parte ca să scape de asuprirea turcească, parte chemaţi şi de boeri, cari aveau nevoie de multe braţe, pentruca să-şi poată lucrà întinsele lor moşii de pe Câmpia Dunării. In războiul ruso-turc din 1828—1829, încheiat prin pacea dela Adrianopol, mulţi Bulgari s'au dat de partea Ruşilor. Părăsind la 1830 armatele ruseşti, Turcia, mulţi Bulgari, temându-se de răzbunarea Turcilor, au trecut, deodată cu Ruşii, Dunărea în România.

Victor Lazăr.

Neagoe-Voevod

De această minunată biserică, pentru a căreia înălţare şi înfrumuseţare ctitorul a chemat meşterii cei mai pricepuţi şi mai renumiţi ai timpului, a fost legată, se ştie, toată grija domniei lui Neagoe-Vodă şi a Doamnei Despina, credincioasa şi cucernica sa soţie, din neamul foştilor Despoţi sârbi — despre care tradiţia spune că a trebuit să-şi vândă podoabele sale lumeşti ca să facă bani spre a putea termina clădirea şi împodobirea sfântului lăcaş. Nu e timpul şi nici locul a stărui acum şi aci asupra însemnătăţii, ca monument de arhitectură, şi asupra valorii, ca operă de artă, a ctitoriei basarabeşti dela Argeş. E suficient să arătăm doar că în toate timpurile ca a stârnit admiraţia vizitatorilor şi interesul artiştilor, considerată fiind ca una din raritătile arhitectonice şi artistice ale Orientului european. Nu e mirare deci, aşa fiind, ca 'n jurul ei, ca la toate marile creaţiuni ale geniului omenesc, s'au făurit legende cari să explice în chip miraculos zidirea ei, cum este acea bine cunoscută legendă a Meşterului Manole, după care, acesta, ca să poată ţine în picioare zidurile ce se surpau peste noapte, a trebuit să zidească în ele, prin ademenire şi înşelare, pe propria-i soţie, al cărui glas rugător şi plângător se aude, zice-se, şi azi, când vântul lin adie, în sunetul tainic pe care îl dau minusculii clopotei atârnaţi de ciocul zecilor de porumbei de aur ce se găsesc sub streşina bisericii, ca una din acele nenumărate şi minunate podoabe ale sfântului lăcaş.

Sfinţirea acestei biserici s'a făcut cu o pompă ne mai văzută şi ne mai auzită în Orient, din vremea, poate, a Impăraţilor bizantini. Patriarhul Tarigradului, cu patru Mitropoliţi şi cu toţi superiorii, egumenii, mănăstirilor dela Atos au fost chemaţi la serbarea pe care a descris-o în amănunt Gavril, Protul celor din urmă, într'o carte consacrată vieţii Patriarhului Nifon şi Domnului său Neagoe Basarab. Cu întoarcerea acestor prelaţi pela locurile lor, s'a umplut Sfântul Munte şi Orientul de daruri ale Domnului Tării Româneşti — daruri din cari s'au ridicat nenumărate biserici şi mănăstiri şi s'au cumpărat frumoase şi preţioase obiecte bisericeşti de artă, alcătuind, până în ziua de azi, unul din cele mai bogate tezaure ale dărniciei şi pietăţii Voivozilor noştri. Căci Neagoe-Vodă, pe lângă credinţa sa curată şi pietatea sa profundă, avea cum am spus, şi un desvoltat sentiment artistic. Toată viaţa sa a umblat după meşteri de obiecte frumoase, nu numai aci, în Transilvania, unde a contribuit, el cel dintâiu, la zidirea Bisericii Sf. Nicolae din Scheii Braşovului, unde avea, ca feude dela Regele Ludovic, întinse domenii, dela Geoagiu în sus, pe toată valea Borşei până la izvoare şi unde întreţinea legături de tot felul cu compatrioţii nostri sasi din Braşov şi Sibiu, ci şi mai departe, pe coastele Adriaticei, în strălucita Veneţie a Dogilor.

Pe lângă monumentele de arhitectură şi de artă, Neagoe-Vodă, singur între Domnitorii noştri, ne-a lăsat şi monumente literare de cea mai mare însemnătate pentru cunoaşterea sufletului său, pentruî starea de spirit a contimporanilor săi, pentru modul de traiu al mai marilor vremii, pentru obiceiurile şi rânduelile la Curte, pentru întocmirile din lăuntru ale ţării etc. Crescut în tinereţe sub povaţa Patriarhului Nifon, sub influenţa apoi a lui Maxim Mitropolitul din neamul Despoţilor sârbi, văr al soţiei sale, şi în legături intime cu învăţatul Macarie Arhiepiscopul său, Neagoe-Vodă şi-a putut însuşi întreaga cultură de caracter religios pe care cei mai învăţaţi ai timpului, de seama sa, o puteau avea. De aci preocupările sale de ordin cultural mai înalt şi de aci celebra carte plină de interes, de înţelepciune şi de frumuseţi ce ne-a rămas de la dânsul, ca învăţături pentru fiul său Teodorie, carte care cuprinde şi un prea duios, plin de simţire filială şi paternă, cuvânt al său către Vlădica Macarie cu prilejul îngropării din ordin la Argeş a mumei sale Neaga şi a fiilor săi Petru, Ioan şi Anghelina. E aşa de frumos acest cuvânt, că nu mă pot opri să nu dau, în această zi de pomenire a sufletului fericitului Vodă — două pagine de cea mai din cuprinsul lui în care plânge moartea maică-sa, fără a fi fost şi el de faţă, cum şi moartea fiului său mai iubit, a lui Petru-Vodă — două pagine de cea mai strălucită elocinţă funebrală, de caracter religios, pe care o are vechea literatură românească:

„O maica mea, iar când vruseşi să te odihneşti de osteneliile tale, mare dor şi dragoste ai avut în inima ta pentru mine. Atunci ai alte osteneli, mai mari şi mai multe. Eu eram înnaintea ochilor tăi mai luminat decât razele soarelui, şi niciodată n'ai avut înnaintea ochilor tăi altă lumină mai luminoasă decât pe mine, nici inima ta n'a avut altă avuţie mai dragă decât pe mine. Drept aceia, o, maica mea, ştiu că inima şi ochii tăi, pân' la moartea ta, nu s'au putut sătura de mine şi de vederea mea. Şi, atuncea, nu mi se întâmplă să fiu cu tine, ca să se satur ochii tăi le mine, şi eu, fiul tău, să iau iertare şi blagoslovenie dela tine. Şi poate, căci n'am avut eu dragoste din toată inima către tine, n'am ajuns să fiu la moartea ta, ca să se îndulcească inima ta de mine, dacă în vremea vieţii tale nu te-ai săturat de dragostea mea, ci încă şi la moartea ta îţi rămase inima aprinsă de dorul şi de mila mea, şi ochii tăi nu se săturară de vederea mea. De aceia, mi se umplu sufletul de întristăciune, căci rămăseiu sărac de tine, şi apoi căzuiu în mirare mare şi în nepricepere, şi nu ştiuiu în ce chip voiu putea face odihnă sufletului mieu pentru că nu mă aflaiu la moartea ta.

Deci, unii îmi spuseră, zicând că te-au întrebat: ce vom face pentru sufletul tău după moartea ta? Iar tu ai zis: „Fiindcă inima mea niciodată nu s'a putut sătura de dragostea iubitului mieu fiu, a lui Neagoe, de aceia şi eu acum puiu toată nădejdea sufletului mieu, şi zic: cum m'am nevoit şi m'am ostenit eu pentru dânsul, aşa doar se va osteni şi el pentru sufletul meu.

„De aceia, eu, maica mea, dacă am auzit porunca şi învăcătura ta, care ai lăsat spre mine, pentru ostenelile tale care te-ai ostenit pentru mine, şi eu încă mă voiu osteni pentru tine şi pentru dragostea ce m'ai iubit. Şi eu încă voiu iubi sufletul tău, şi-mi voiu aduce aminte de păcatele mele".

Apoi către fiul său:

„O, fiul mieu Petre, iată că-ţi trimit coroana, surguciul şi diademele, pentru că tu-mi erai stîlparea mea cea înfloritâ, de care pururea se îmbiiau şi se răcoriau ochii miei. Iar acum stîlparea mea s'a uscat, şi florile ei s'au veştejit şi s'au scuturat, şi ochii miei au rămas arşi şi pârliţi de jalea înfloririi tale. O, iubitul mieu Petre! Eu gândiam şi cugetam să fii Domn şi să veseleşti bătrâneţele mele oarecând cu tinereţele tale, şi să fii biruitor pământului. Iar acum, ful mieu, te văz zăcând supt pământ, ca un trup al fieştecăruia sărac. Intr'o vreme îmi erai drag, iar acum te-am urît; într'o vreme îmi era milă de tine, iar acum nu-mi este milă; într'o vreme erai bogat, iar acum eşti sărac; într'o vreme, fătul mieu, te vedeam pe pământ, iar acum eu te văz supt pământ. In puţină vreme te arătaşi ca o floare frumoasă înnaintea ochilor miei, şi numai decât te puseşi supt pământ. Eu poftiam să mă vezi tu pe mine supt pământ, dar te văzuiu eu pe tine îngropat.

„O, fătul mieu, căci nu mă acoperi mai bine pământul, decât pe tine, şi mă lăsaşi la bătrâneţele mele, când fu vremea să se odihnească de către tine. Tu, atunci, n'ai nicio grijă de mine, ci m'ai lăsat să fie totdeauna inima mea arsă şi aprinsă de jalea ta, şi ochii miei să fie la bătrâneţele mele tot plini de lacrămi, ziua şi noaptea. O, fiul mieu, mai bucuros aşi fi dat traiul şi zilele mele ca să fii tu viu. Eu îţi gătiam haine domneşti, ca să te îmbraci cu dânsele şi să te împodobeşti, ca să veseleşti inima mea şi să usuci aceste lacrămi din ochii miei; iar acum trupul tău se dezbracă de hainele care i-am gătit şi se îmbracă în pământ, dintru care a fost luat, după cum zice Dumnezeu: „Din pământ eşti, şi iar în pământ te vei întoarce". Iar sufletul tău vede alte vederi, şi nu ştiu dintr'acele vederi ce va fi văzând sufletul tău, milostivi-se-va Dumnezeu să-ţi îmbrace sufletul tău cu mila Sa. Ci mă tem ca să nu fie sufletul tău rămas cumva nesătul în faţa lui Dumnezeu pentru păcatele mele.

„Insă, după aceste toate, iată că-ţi zic: şcoală, fătul mieu, şcoală, că au venit şi oasele moaşă-ta la tine, ca să se odihnească şi ele lângă tine, pentru că şi ţie îţi este mumă ca şi mie. Şi, împreună cu dânselea am trimes şi podoabele tale: coroana şi surguciul tău, şi diademele. Să se puie cununa şi surguciul tău la Pantocrator, ca să se împodobească cu dânsele, că doar s'ar milostivi Domnul Dumnezeu spre voi şi v'ar dărui cununile cele ce nu vor trece niciodată. Iar diademele să se puie la veşmântul Precistei, ca să se milostivească spre voi şi să vă acopere supt veşmântul ei la înfricoşata judecată, şi să vă dea viaţa cea de veci, care nu va trece niciodată".

* * *

Astfel grăia, dinnilor şi fraţilor, Neagoe-Vodă către maică-sa şi către fiul său. Căci el avu nefericirea de a vedea plecând de lângă sine pe trei copii ai săi, pentru ca alţi trei să rămână să plângă ei la căpătâiul părintelui lor, atunci când el, în acea îndurerată zi de 15 Septembrie 1521, pe care o comemorăm noi astăzi, închidea ochii pentru totdeauna, îngropat fiind în biserica sa de ctitorie dela Argeş — unde nu avea însă să se aşeze şi mădularele fiului rămas să pună pe capu-i cununa domnească, ale acelui nevrâsnic şi plăpând Teodosie, mort la Constantinopol, dar unde avea să fie adusă spre îngropare, după zece ani, una din fiicele sale iubite, Stana, nefericită soţie a şi mai nefericitului Ştefăniţă-Vodă al Moldovei, şi, după alţi zece ani, însăşi soţia sa, Despina Doamna, moartă de ciumă, la Sibiiu, după ce îmbrăcase rasa căcălugăriei.

E-a doua necropolă domnească a neamului Basarabesc, întâia fiind aceia, descoperită în anul trecut, la biserica din valea Sf. Nicolae din oraş. Dorinţa ctitorului, arătată atât în inscripţiile de fondaţie cât şi în pisania de pe mormântul său, fu ca urmaşii să nu dea uitării şi să îngrijească de sfântul lăcaş în care avea să-şi doarmă somnul de veacuri. Şi urmaşii aceştia ascultară şi împliniră ruga bunului şi piosului Voivod. Căci după vremi grele de restriste, în cari şi mănăstirea lui Neagoe-Vodă a avut a trece prin foc şi pradă, prin stăruitoarea grije şi iubire a Regelui Carol, ea fu readusă, în zilele noastre, în toată splendoarea ei de odinioară. Mai mult decât atâta: bătrânul şi înţeleptul Monach lăsă să fie şi el îngropat în străvechea necropolă domnească, ca mărturie a legăturii ce s'a făcut între cele două dinastii naţionale ale pământului românesc — Basarabii din început, Hohenzolernii de acum. Iată de ce astăzi, când la Curtea de Argeş, în faţa Maiestăţilor Lor Regelui şi Reginei, a mai marilor ţării şi a norodului adunat acolo, aceiaşi parahidă se ridică deasupra mormântului lui Neagoe-Vodă şi Regelui Carol — socotesc că faptul are, trebue să aibă, pentru noi, un înţeles mai mult decât simbolic.

Alex. Lapedatu,
profesor universitar.

Anunciurile si Reclamele

se primesc la Administraţie şi la agenţia „Soarele" Str. Iuliu Maniu, 3.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Situaţia politică internă în urma întreruperei tratativelor între Partidul Naţional din Ardeal şi Partidul Liberal, s'a înlepărtat de-o repede luminare. Guvernul d-lui general Averescu având în faţă grupările neunite ale opoziţiei tinde spre o colaborare cu gruparea ţărănistă din vechiul Regat şi la o remaniare, adică la o prefacere a cabinetului, intrând noui miniştri cari să aducă forţe neobosite. Deodată lupta se dă prin ziarele de partid şi prin întrunirile publice, — vorbirile oratorilor ca şi articolele de ziar fiind deosebit de violente şi pătimaşe. Ele au adeseori un trist răsunet peste hotare sa şi în rândurile naţionalităţilor streine din ţara noastră.

In curând Partidul Naţional-Liberal va avea un congres la care vor lua parte delegaţi din întreaga Românie Mare, pentru a examina situaţiunea politică şi a se alege un nou comitet executiv, adică un nou sfat de conducere, compus din 14 fruntaşi. De asemenea gruparea ţărănistă din vechiul regat va ţine Congresul, adică adunarea generală, la 15 Noembrie, hotărându-se atunci şi atitudinea ce care o va lua faţă de tovărăşia cu guvernul.

La 15 Noembrie deschizându-se după lege Parlamentul, adică Senatul şi Camera, se va vedea atunci dacă toate grupările din opoziţie vor înţelege să nu se prezinte la lucrări, după cum au declarat sau dacă guvernul va reuşi să-şi asigure colaborarea vreuneia. Iar în cazul când deputaţii şi senatorii din opoziţie nu se vor prezenta la lucrări, vom vedea dacă guvernul va declara vacante locurile făcând noui alegeri sau se va mulţumi să păsuiască încă, în speranţa unei împăcări.

Starea sănătăţei A. S. R. Principesa Elena. Prea graţioasa soţie a A. S. R. Principele Carol, moştenitorul tronului, se află bolnavă de mai mult timp în Palatul dela Sinaia, în mijlocul pădurilor de brad ale Carpaţilor. In legătură cu o sarcină grea, s'a declarat o persistentă albuminurie, adică o boală îngrijitoare la rinichi şi după cum arată buletinul dat de doctorul Curţei, d. Romalo starea A. Sale Regale-nu e mulţumitoare. Pentru o mai bună îngrijire a sosit de curând la Sinaia şi doctorul grec Louros, ce cunoaşte şi a îngrijit pe Principesa Elena încă din copilărie, la Atena. Poporul român care îsi iubeşte Dinastia cât şi ţara, îngrijit de starea sănătăţei A. Sale Regale Principesa Elena, face rugăciuni pentru o grabnică însănătoşire care, dat fiind tinereţea şi puterea vlăstarului regesc, desigur că nu va întârzia să se producă.

Pacea cu sovietele ruseşti. — Sovietele bolşevice cari conduc azi Rusia ne-au propus în nenumărate rânduri pacea. In sfârşit guvernul nostru, declarând că se consideră de fapt în stare de pace, a consimţit să trimită un delegat la Varşovia în Polonia, pentru ca acolo să se mai încheie unele tratate privitoare la legăturile economice, adică industriale şi comerciale şi pe cât posibil să se obţină înapoierea tezaurului pe care statul român, sub garanţia tuturor marilor Puteri, l'a trimis la Moscova, — în timpul războiului, — tezaur ce conţine o valoare în aur socotită azi la peste 8 miliarde lei.

Din nenorocire din tratativele şi convorbirile urmate între delegaţi s'a putut vedea că ruşii nici gând n'au să înapoieze tezaurul, fie că l'au prădat deja, fie că voesc să-l prade. Ba încă mai mult, ei au pus în discuţie chestiunea alipire Basarabiei la România ridicând pretenţiuni asupra acestei provincii, când promiseseră să nu vorbească de această chestiune.

In aceste condiţiuni era natural ca tratativele să meargă greu şi, după cum se crede ele se vor întrerupe mai înainte să se poată ajunge la vreun rezultat.

Uneltirile bolşevicilor din ţară. — De altfel nu trebue să mergem a Varşovia pentru a pricepe că bolşevicii voesc să ne mintă. De curând, în Capitală s'a prins un întreg complot bolşevic, având de scop uciderea a numeroşi oameni politici români şi aruncarea în aer a gării, siguranţei generale şi altor autorităţi. Ei bine, în cuibul acestor banditi s'au găsit îndemnurile scrise şi banii trimişi de sovietele din Moscova pentru făptuirea tuturor acestor crime. Mai mult s'a dovedit că Cristescu şi Moscovici cari azi sunt arestaţi la Văcăreşti, foşti deputaţi socialişti, erau în continuă legătură cu Rakovski, un bulgar trăit în România, care urzeşte azi ca şef bolşevic la Moscova toate comploturile contra noastră.

Deci aceleaşi soviete cari tratează pacea voiesc să ucidă oamenii noştri politici şi să facă revoluţie la noi. Din fericire din cei 20 complotişti criminali arestaţi în ultimul cuib numai unul este român iar din rest 15 evrei şi 4 unguri şi nemţi. Deci tot streinii sunt acei cari complotează din lăuntrul hotarelor contra noastră şi întărind credinţa muncitorului român vom reuşi să-i învingem uşor.

In luptă cu oftica. Avem azi în ţară **un milion de bolnavi de oftică.** A optsprezecea parte din populaţia ţărei suferă deci de această cumplită boală. Unul din optsprezece oameni, este atins, suferind el, molipsind pe alţii şi apropiindu-se cu paşi repezi spre sfârşit. Iată ce ne arată un om de ştiinţă, medicul Irimescu în darea de seamă a societăţei pentru stingerea şi combaterea acestei boli publicată în această săptămână:

O, dacă toţi şi-ar da seama ce înseamnă această pierdere pentru sărmana noastră ţară! Gândiţi-vă la o armată de un milion de oameni în putere care se stinge zi cu zi, ceas cu ceas, fără a mai munci, sămănând doar pretutindeni germenii cumplitei boale. Gândiţi-vă că 60.000 din ei mor pe fiecare an şi cam tot atâţia bolnavi noui încep suferinţele. Un milion de oameni cari ar fi puteri ajuta neamul, munci pentru ei şi familie, trăesc ca o povară pentru ei şi cei din apropierea lor aşteptând cu groază ceasul morţii.

Şi totuşi ce uşor se poate tămădui cineva de această boală. O hrană îndestulătoare, repaus şi aer: iată singurele doctorii. Dar oftica loveşte mai multe pe cei săraci; aceştia n'au mijlocul să lasă din colibele fără aer sau din atelierele prăfuite, nu se pot hrăni bine, nu se pot odihni. Şi atunci rămâne ca statu, societăţile de binefacere şi cei bogaţi cari au inimă, să ajute nenorocitii bolnavi lipsiţi de mijloace. In acest scop statul a făcut unele sanatorii, adică unele case de sănătate la munte şi „societatea pentru profilaxia tuberculosei" ca şi alte societăţi mai mici se ocupă de asemenea cu îngrijirea bolnavilor. Ceia ce se face însă, după cu mvedem din darea de seamă asupra operei înfăptuite de „soc. pentru profilaxia tuberculosei" este prea puţin: abia o picătură alinătoare într'un ocean de suferinţi. Şi atunci nu putem decât să redăm strigătul de alarmă a doctorului Irimescu: **un milion de ofticoşi.** Acei cari îşi iubesc neamul, familia şi pe ei înşăşi trebue să ajute societatea mai sus arătată în lupta ei contra oftice. S'o ajute cu fapte, izolând bolnavul când îl găsesc între prieteni sau în familie să o ajute cu bani pentru a alina suferinţele acelor loviţi de soartă.

M. Sa Regina în apelul pe care l-a făcut către întregul popor a arătat datoria fiecăruia de a-şi da obolul pentru această frumoasă muncă de însănătoşine a neamului.

Câţi oare au răspuns?

De peste hotare. — Inconjurând graniţele României pretutindeni găsim aceiaşi nesiguranţă la vecinii prieteni şi pânlire şireată la duşmani. In special, între duşmani, Ungaria s'a prefăcut într'o fabrică de munitii, pregătindu-se de războiu pe care-l va pricinui îndată ce unul din vecinii săi va fi mai slab. Horty care azi stăpâneşte tiranic pe maghiari este încurajat în această politică de unii din foştii noştri aliaţi cari cred că e mai bine să se bizue pe duşman mai mult decât pe prieteni. Astfel după ce Ungaria a atacat Austria, în loc să fie pedepsită pentru îndrăzneala ei, este îndreptăţită de Aliaţi să ştirbească tratatul de pace dela Trianon care garantează noile pământuri luate cu sânge de români, jugoslavi şi cehoslovaci. Această ştirbire constă în luarea unor provincii dela Austria şi alipirea lor pe nedrept la Ungaria. De prisos să mai spunem bucuria nesăbuită a ziarelor faghiare şi promisiunile că într'un viitor apropiat tot astfel vor păţi România şi Jugoslavia! „Mândria" ungurească o cunosc toţi!

(Tristeţa noastră nu e pricinuită însă de această obrăznicie ci de faptul că Aliaţii mari lângă cari am vărsat sângele pentru cauza dreptăţei, au putut permite o astfel de faptă.

Indepărtându-ne de hotarele noastre două sunt fenomenele cari dăinuesc, făcând ca toate înfăptuirile politice să li se supună: greutăţile economice şi agitaţia războinică. Valurile marelui războiu cu greu se pot linişti. Pretutindeni popoarele caută să învingă greutăţile şi lipsurile pricinuite de costisitoarea luptă. Ce folos însă! Invingătorii au nevoe de armate şi arme tot mai numeroase pentru a păstra aceia ce-au cucerit, — învinşii pregătindu-se deja să smulgă înapoi ce-au pierdut. Armatele cer bani, mulţi bani, şi pentru aceasta greutăţile şi lipsurile se înmulţesc.

La Washington se va aduna în curând delegaţii marilor Puteri pentru a hotărî asupra dezarmărei generale. Dar oare ce speranţe putem pune în această consfătuire când tot marile Puteri nici până azi nu s'au putut înţelege să dezarmeze micile ţări învinse Bulgaria şi Ungaria!... De asemenea „Liga Naţiunilor" ţine regulat consfătuiri luând bune şi drepte hotăriri asupra soartei lumei. Ce folos însă că nici un stat nu voeşte să le aplice de bună voe şi ce mijloc are oare societatea de împăcare a naţiunilor pentru a impune voinţa ei? Niciunul de sigur... Deci statele mari neajungând încă la treapta de civilizaţie trebuitoare pentru a suprima armatele, este desigur datoria celor mici ca în pregătirile de războiu să nu rămâe în urmă. Numai astfel hotarele lor nu vor fi călcate de duşmani.

In ceia ce priveşte greutăţile economice, adică îndreptarea lipsurilor de tot felul pricinuite de războiu, — numai munca poporului şi chibzuiala şi economia în cheltueli a stăpânirei poate să le învingă.

— Bucium —

INFORMATIUNI

Un nou vlăstar al dinastiei noastre.

Principele Mihai.

O veste înbucurătoare ne-a venit dela Sinaia: A. S. Regală Principesa Moştenitoare Elena a României a dat naştere, Marţi, 25 Oct. la ora 6 şi trei sferturi, unui băiat, care va purta numele de Mihai. Prinţul este în perfectă sănătate ca şi A. S. Regală Principesa Moştenitoare.

Urăm, în numele poporului român de dincoace de Carpaţi, noroc şi sănătate a noului născut, care chezeşuesţe continuitatea fericită a Dinastiei Române.

Ce consecinţă ar fi avut reuşita lui Carol de Habsburg. (Părerile presei franceze). Presa franceze examinează consecinţele pe care le-ar fi avut reuşita lui Carol la Budapesta. Journal „des Desbate" spune că restaurarea vechei monarchii în Ungaria ar însemna începutul revanşei germane. Nici o ezitare nu mai e cu putinţă. Mica Antantă trebuie sprijinită cu energie şi autorizată să recurgă fără întârzire. In forţă, căci este vorba de existenţa fiecărui stat care o compune.

După „Le Temps" intreprinderea lui Carol ar fi însemnat negaţiunea tratatului dela Trianon şi creiarea unui precedent. S'ar fi susţinut ca tratatul dela St. Germain şi cel dela Versailes sunt susceptibile de a fi anulate. Primele efecte ale acestei teorii s'ar face simţite în regiunea Adigelui de sus adeca acelor două sau trei sute de mii de germani pe care tratatul din St. Germain l-a separat de Tirol pentru a-i alipi la Italia.

Ce-a indemnat pe Carol să intre în Ungaria. Ziarul „Matin" scrie că fostul rege Carol şi-a început aventura bazat pe următoarele motive: Certurile sârbo albaneze ştirile false cu privire la Basarabia, conflictul ceho-slovac şi în sfârşit îndemnurile magnaţilor săi. Dar Carol nu ştie că ştirile relative la necazurile interne ale statelor succesoare sunt inventate în cea mai mare măsură de fantazia presei legitimiste maghiare, în care trebuia să se încreadă tot atât de mult cât în loialitatea seculară a poporului maghiar faţă de rege.

Muzica românească în Japonia. — La noi se găsesc uneori domnişori, cari strâmbă din nas, când aud la concerte cântecele noastre populare, doinele, horele şi sârbele. In străinătate nu e aşa. Ori unde a ajuns în cele mai depărtate ţări muzica noastră populară, pretutindeni a fost socotită de o frumuseţe deosebită. Aşa acum în Japonia, ţara îndepărtată dintre Asia şi America.

Un român de-ai noştri, d. Timus, ajuns în Japonia a dat concerte în Tokio, Iocohama şi alte patru oraşe japoneze. Japonezii, cari au umplu sălile de concert, au fost cuprinşi la auzul melodiilor româneşti de un entusiasm neaşteptat, iar o gazetă de-acolo scrie: „Muzica aceasta aleasă e când veselă, când tristă; ea aminteşte râurile de argint ale României, dealurile ei sărutate de soare şi feţele plăcute ale ţăranilor români".

Pentru ţărani. In curând se va deschide în oraşul Cluj Str. Eminescu 8, un mare laborator dentar, unicul în Ardeal şi o mică Clinică dentară. Această instalaţie tehnico-medicală care corespunde celor mai complecte şi moderne instalaţii va face reducere de 30 la sută pentru orice lucrări comandate de: funcţionarii de stat sau particulari, ofiţeri, elevi de liceu studenţi şi ţărani.

Polonia desaprobă încercarea habsburgică. Primul ministru polonez în declaraţia făcută asupra aventurei lui Carol a dezaprobat şi din punctul de vedere al Poloniei încercarea habsburgică.

Publicitatea Culturei Poporului

La administrația ziarului „Cultura Poporului“, ori cine se poate înscrie spre a comanda, baso-eliefurile *M. S. Regelui și Regina*, opera sculptorului, *Dimitriu Bârlad*. Lucrările sunt făcute în bronz, mărimea 25 cm. și costă *300 lei*. *Busturile M. S. Regelui și Regina* în mărime naturală costă 17 mii lei părechea.

Sculpturele au fost executate după natură la palatul Regal din București și în urma autorizației dată Dlui Dimitriu Bârlad de augustii noștrii suverani, aceste lucrări pot fi cumpărate de către toate autoritățile noastre, precum și de ori care bun român cari dorește să aibă veșnic în față figurile marilor noștri eroi ai neamului, M. L. Regale, Regele și Regina tututor Românilor.

CITITI ȘI RASPANDITI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI“, ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi.

Pentru militari, primari, învățători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărți lucrate* încoluri de *Dl. General C. St. Amza*, și cari se găsesc de vânzare la Ad.-ția ziarului „Cultura Poporului“ numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hârți nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român, Prin ele putem vedea cum s'au desfășurat lupteie la Tisa și ocuparea B. Pestei; variațiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, și istoricul grafic al războiului. Toate hârțile sunt însoțite de date istorice.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale și bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Céntral: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovac ia etc.)

cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și scrisori de credit in țară și in străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI“

care cuprinde:

cântece poporale de iubire și despre fire cântece de plugărie, păstorie și pescărie, cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele, stările sufletești și îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ“ din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Școalei Române“ au apărut de asemeni și alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ș. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie și Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Sectia de Bancă — **Sectia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga și Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele“ Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana“ Cluj, str. Univărsiătii No. 3 C. 1133

Sediul Oficiu de Casa al.
Asociației Str. Sagunu
Nr. 6 Sibiu
9710

ULTURA — EDUCATIUNE CETĂȚENEASCA
APARE DUMINECA
Anul I, No. 28 — 1 leu — Opt pagini — 7 Noemvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI"
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI"

Prim Redactor: V. Chiru — Administrația: Piața Cuza Vodă 16 — Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Frate sătean, Frate muncitor,

Se împlinește anul de când Marea Societate a „Culturei Poporului" se străduește să te ajutoreze în dragostea ta de învățătură, să-ți călăuzească mintea și sufletul pe calea cea adevărată a cinstei, a dreptății și a binelui tutulora.

Se împlinetse anul de când această asociațiune împrăștie cuvântul Sfintei Evanghelii, cuvântul înfrățirei Românești.

De un an de zile, zi cu zi, ceas cu ceas, noi cei adunați în jurul sfântului steag al iubirei nefățarnice a poporului, am muncit spre a risipi întunericul ce vă înconjura, am luptat să vă deslușim adevărul de minciună, binele de rău.

In numele vostru al celor mulți și ale căror suflete știm că sunt cu noi și ne dă tăria, am cerut și am veghiat la împlinirea legilor.

Voi ne-ați ascultat îndemnul și îmbărbătarea noastră, fără să plecați urechea la sfatul dușmanilor liniștei țărei noastre, la șoaptele tainice ale acelora ce vă doresc pieirea, nu mântuirea.

Aveți încredere în legile și autoritățile țărei noastre. Împliniți datoriile voastre de români și cetățeni, fără șovăială.

Trecem prin vremuri grele. Dușmăniile ne pândesc de pretutindeni și orice slăbire a sufletului vostru, întăresc dușmanii.

Lăsați necazurile voastre mărunte, înfrățiți-vă, iubiți-vă și voi toți ce sunteți Români și v'ați jertfit pentru țară și întronarea stăpânirei Românești, strângeți rândurile în jurul nostru.

După un an de zile, astăzi când ne cunoaștem, ne înțelegem și ne iubim, Comtetul Asociațiunei Culturei Poporului, a hotărât să vă ajute și cu fapta.

Pe lângă toate filialele Societății noastre din toate orașele unde sau întemeiat și se vor mai întemeia, se înființează Cancelarii Avocațiale GRATUITE spre a vă purta cererile voastre drepte la autoritățile Statului și a vă dobândi FARA PLATA drepturile voastre.

In Cluj, gazeta voastră „Cultura Poporului" întemeiază o astfel de Cancelarie Avocațială în strada Dorobanților No. 11, unde cei sărmani, aducând plângerile lor în fiecare zi între ceasurile 7 și 9 dimineața și 4(16) și 6(18) după prânz, vor primi fără nici o plată, fără nici o cheltuială, sfaturile și ajutorul Avocaților noștri.

Purtați această veste din gură în gură, arătați tutulor fraților noștri că „Societatea Cultura Poporului" la toate necazurile și nevoile, le stă cu drag într'ajutor și fără cheltuială.

Zvoniți în satele voastre, în atelierele și fabricile unde munciți, că această Societate românească, vă iubește cu adevărat și vă sprijină, cerându-vă în schimb să-i ascultați îndemnul.

Cereți celor luminați din satele voastre, Preoților, Invățătorilor și tutulor Cărturarilor să stea de vorbă cu noi, spre a înființa în toate colțurile țărei, filiale de ale noastre, ca voi toți, cu mic cu mare, cu tânăr cu bătrân să vă puteți aduna sub cutele drapelului „Culturei Poporului".

Aveți încredere în noi, nu vă vom îndrepta spre rău și vom asculta cu durere de frate, plângerile voastre.

Când nu veți putea veni voi singuri să ne arătați plângerile voastre, trimeteți-ne în scris tot ceia ce vă necăjește și vă amărăște și avocații noștri, profesorii noștri, vă vor deslusi în scris, ori prin gazeta voastră.

„CULTURA POPORULUI" NU VA CERE IN SCHIMB NIMIC, DECAT IUBIREA DE TARA ȘI TRON, RESPECTUL LEGILOR ȘI AUTORITAȚILOR, INFRAȚIRE ȘI MUNCA, EA NU ESTE O SOCIETATE POLITICA, EA NU ESTE A NICI UNUI PARTID, CI A VOASTRA, A POPORULUI, A INTREGULUI NEAM ROMANESC.

Comitetul
„CULTUREI POPORULUI"

Liniște

Frământările din Ungaria, pricinuite de nebunia lui Carol de Habsburg, care vrea numaidecât să fie rege, hiar dacă tronul i-ar fi așezat pe o movilă de cadavre, au avut răsunet și la noi.

Oamenii cu scaun la cap privesc cu zimbet de compătimire spre țara unde dorința deșuchiată a unui smintit provoacă lupte sângeroase între frați. Și este mai presus de orice îndoială ca acest Carol, rege în aeroplan, nu va putea rămânea rege în Budapesta. Pentru liniștea Europei, pentru curmarea odată pentru totdeauna a unor frământări sterpe, Carol trebue înlăturat, trezit din visurile sale, și dacă nu înțelege altfel, internat într'o casă de sănătate.

Frământările din Ungaria ne-au dat însă prilejul — trist prilej — de a asculta cu uimire unele planuri răslețe între ungurii cetățeni români, cari în mod ascuns își arată bucuria că Ungaria va deveni regat, făcându-i să se amăgească cu dulci nădejdi că hotarele țărei noastre *„ar putea suferi o schimbare„*.

Aceste nădejdi ascunse pun într'o tristă lumină pe cei ce le poartă, și ne silesc a ne spune cuvântul nostru cinstit și fățiș.

*

Țara noastră, mai mult ca totdeauna, are nevoe de liniște pentru a întâri noua clădire înălțată de vitejii cari și-au jertfit viața pentru ea. Avem nevoe de liniște în afară pentru a munci temeinic și cinstit înlăuntru. Nimănui nu-i trece prin cap noui aventuri sângeroase.

Dar tocmai pentru că dorim cea mai desăvârșită liniște la hotare, n'avem să putem suferi multă vreme veșnicile frământări la hotarul dela apus, frământări cari ar putea să ne tulbure liniștea nu numai acum, dar și în viitor.

Și, cunoscute fiind atât legăturile țărei noastre cu statele din mica Antantă, cât și dorința Marei Antante, se prea poate ca fără voia noastră și siliți de zgomotul din Ungaria, să ne spunem tare răspicat și apăsat cuvântul nosru că: „dorim liniște".

Și n'am dori să fim siliți la asta, cu atât mai mult că nu vrem să le dovedim cu prisosința ungurilor cetățeni români, că nădejdile lor sunt amarnic de înșelătoare și că hotarele țărei românești nu vor putea fi schimbate nici odată. Mai cu seamă nu vor fi împinse în lăuntru. De asta îi asigurăm.

Vrem liniște, multă și adâncă liniște și zgomotul infernal din Ungaria ne supără.

Valdemar.

Un mort care ar vrea să invie

— Carol, fostul rege al Ungariei —

Sunt unii oameni care, nu vreau să se împace cu soarta, nici dupăce văd că n'au cum să i-se pună în poară. Un om de aceștia e fostul rege al Ungariei, Carol, care, dupăce în 1918 a fost aruncat de pe tron, nu vrea să se astâmpere nicidecum, ci caută să se întoarcă cu orice preț pe tron, deși în Ungaria toată lumea e sătulă de el, afară de cei câțiva nemeși cărora nu le mai merge acum ca pe vremea când Ungaria era împărăție și puteau să facă ce volan cu poporul, de pe care trăgeau toate pieile.

Omul acesta neastâmpărat, s'a întors acum din nou în țară sunt două săptămani de atunci și și-a închipuit că-i iarăși lumea lui și poate să se așeze iară în tronul in care a fost fugărit.

Și s'a pus omul acesta, mortul acesta, să impartă la domnii, să facă miniștrii, ca pe vremea când era crai la Budapesta și s'a pus apoi în fruntea trupelor să se ducă împotriva capitalei țării ungurești.

Au pornit, mi-te, cu alai împărătesc: s'au suit în câteva trenuri, împărat, împărătească (că venise și ea cu el) miniștrii și soldați, toți, rogumă, câți trăgeau nădejdi de domnie și s'au dus cu trenul spre Budapesta, unde credeau că le vor ieși cu prapuri și cu pâine și sare. Dar regele și toți ai lui s'au fript. Pentrucă la Budapesta tare și mare e astăzi Horthy și omul acesta are alte planuri: mă rog, are o fată și fata și-a găsit mire din viță regească și pe acest mire vreau dumnialor să-l facă rege. De ce dar să țină Horthy cu Carol, când poate fi socru de împărat. Și-apoi s'au încăerat: unguri cu unguri, trupele lui Horthy, cu trupele regelui care voia să mai domnească. Sfârșitul trebușoărei a fost minunat: regele și regina Zita prinși și închiși, miniștrii noi-nouți ai regelui prinși și ei și aduși la Budapesta sub baionetă. Numai ofițeri regelui au tulit-o ca niște iepuri, de n'a mai rămas nici urmă de ei și de trupă.

Venirea aceasta fără de veste a regelui a pus pe griji pe toți vecinii. Cehoslovacia a mobilizat, sârbii pe același urmă, numai noi am stat să așteptăm ce se va petrece. Și știți de ce s'au pus țările pe gânduri? Pentrucă venirea lui Carol pe tronul Ungariei însemna venirea lui și pe tronul Austriei, unde are mulți partizani și însemna să se miște și nemții, să-și aducă și ei drăguțul de Kaizer, să se unească iară unguri, austrici și germani și apoi să facă ei ceiace le place, fiindcă, să nu se creadă ca nu au

Cuvântul nostru

soldați și de toate celelalte ce le mai trebue ca să se încaere.

Dar așa că regele e prins și prinși toți sfetnicii care l-au adus în țară nu mai avem de ce ne îngrija. **Mortul a murit acum pe veci și veșnica lui pomenire.**

De una singură mai putem fi neliniștiți. Să nu fi făcut ungurii de ochii lumii ce au făcut. Și să ne trezim că-l fac scăpat.

Dar de asta au grijă alții: Englezii, care vreau să-l înfunde pe o insulă departe cum o făcură cu Napoleon, și de acolo „mortul" să viseze la nenorocirea în care a vrut să târască omenirea, de mai ales la nenorocirea lui, dacă n'a putut sta domnește în Elveția.

St. Paul.

Cultura Poporului

Suntem convinși că nu mai este nici o nevoie de a mai arăta cititorilor noștri efectele strălucite ale activităței societății „Cultura Poporului" asupra țăranilor și muncitorilor noștri. Nu există țăran și muncitor în Ardeal care să nu aibă un cuvânt de mulțumire pentru acea mână de idealiști cari au pornit opera de luminare a maselor.

Șezătoarea de Duminecă dela „Cultura poporului" a fost înălțătoare a sufletului românesc, sub toate raporturile: cultural, artistic și patriotic, și la ea am putut vedea pe reprezentanții elitei noastre intelectuale din Cluj, stând cot lo cot cu reprezentanții modești, dar cu sufletul setos de lumină, ai muncitorilor și ai țăranilor noștri.

Șezătoarea a fost deschisă la ora 3 p. m. de Corul conservatorului care a executot cu un remarcabil succes două bucăți românești.

Primit la tribună cu o furtună de entusiaste aplauze, apreciatul profesor de filosofie dela Universitatea noastră ține următoarea cuvântare:

Fraților: Marele nostru gând este acela de a îndeplini ceia ce marii noștri morți au început:

E o datorie sfântă din partea noastră de a păstra și de a întări moștenirea lăsată de părinții noștri.

Unirea tuturor românilor, dacă noi nu vom fi vrednici de ea, se prăbușește. Să piară vrajba dintre noi. Dela copii până la profesorul universitar să strigăm: piară dezbinarea între noi. Acest mare gând ne aduce pe noi aci. Poporul este setos de o mână de oameni cu sufletele curate și cinstite care să le arate calea adevărului și a luminei. De aci, din sala aceasta, unde se scrie o evanghelie a neamului nostru trebuie să pornim la muncă. Ce am făcut noi pentru a împlini acest mare gând?

Se împlinesc 3 ani dela unire, dela împlinirea acestui vis în care noi am fost legănați din inocența copilăriei până în cărunție. Credeam că visul acesfi fericițivom 3el;dnl anrdlu h ta, odată coborât pe pământ vom fi fericiți. Dar nu, căci astăzi trebue să luptăm pentru apărarea Unirei, împotriva acelora cari caută să bage vrajba între fii aceleași țări, între ardeleni și cei din vechiul regat, și împotriva dușmanului nostru de veacuri care-și închipuie că stăpânirea noastră în aceste locuri e numai vremelnică.

Departe de noi gândul de a răspunde la crimă cu crimă. Dacă în sufletul nostru clocotește azi mândria că suntem români, această mândrie e bazată pe nobleța și pe generozitatea noastră. Am spus și vom spune Ungurilor: nu vă vom plăti așa cum prin rătăcirea criminală a stăpânitorilor noștri ne-ați plătit atunci când nu exista dreptate pe aceste plaiuri.

Pe dușmani îi rugăm să ție seamă de bunătatea noastră și să vie să formăm un singur suflet pe pământul acesta blagoslovit de D-zeu. Să nu se uite că sufletul cel mai generos e și cel mai viteaz, după cum sufletul cel mai viteaz e și mai generos. Aceia cari ne îndeamnă la rău ne vor găsi tot atât de hotărâți viteji după cum ne-au găsit mari și nobili la suflet.

Atunci când dușmanul vă îndeamnă pe d-voastră muncitorii la grevă, ne-am gândit să vă chemăm la lumina culturei și a adevărului. Și v'am chemat anul trecut ziua de Duminecă 27 Octombrie. Și poporul în cumințenia lui ne-a ascultat. Dar nu era de ajuns o Duminecă, căci dușmanul lucra mereu și noi trebuia să ne întărim. Am mers apoi prin fabrici, la Regie, la Deva, la Dej, la Uioara, la Baia Mare, la Satu Mare cu aceiași învățătură.

Dacă am putut face ceva, aceasta se datorește poporului care ne-a înțeles.

De acum înainte trebuie să mergem și la sate pentru a smulge pălămida desunirei. Altfel ne piere neamul.

O entuziastă manifestație de simpatie s'a făcut acestui apostol al luminărei poporului prin cultură și naționalism.

Conferențiarul începe prin a aduce elogii d-lui M. Ștefănescu, care a pus suflet din sufletul lui în mișcarea aceasta de luminare a poporului. Aduce d-lui Ștefănescu, mulțumiri în numele societății „Cultura poporului", al Universității și al auditorului. Rostește apoi câteva cuvinte în amintirea regretatului Gavril Precup. La propunerea d-lui General Petala, toată sala se ridică în picioare.

Intrând în fondul conferinței, d. Lupaș spune, că sentimentul de încredere în sine îl va avea poporul nostru dacă va străbate în el conștiința forțelor trecutului. Conferențiarul arată, că puterile esențiale istorice ale neamului nostru: I, puterea credinței — a sufletului românesc; II, pterea sângelui — românesc, și III, puterea pământului românesc. Tot cuprinsul sufletului nostru se revarsă în cuvântul de lege românească.

Aceasta a fost o cetățenie în care s'au adăpostit toate însușirile neamului nostru.

Oratorul analizează amănunțit pe fiecare din aceste trei puteri istorice arătând cu diferite exemple din istoria Ardealului cum aceste puteri ne-au scăpat de atâtea ori neamul dela peire.

Citează declarația următoare pe care a făcut-o în 1848, preotul sas, din Mediaș cu numele St. Ludovic Rot, (care a fost împușcat de unguri la Cluj).

— „Zădarnic se silesc domnii dela Cluj să facă o limbă oficială pentru Ardeal, fiindcă ea nu se poate impune prin lege omenească. Limba Ardealului e cea românească pentru că aceasta place tuturor".

Tot așa și azi limba română nu va trebui să fie impusă prin lege, ci numai prin puterea ei proprie. Distinsul academician termină citind câteva minunate versuri scrise de d. N. Iorga despre dragostea de glie.

D-șoara MIRIAN declamă cu mult simț dramatic „Rugăciunea din urmă" de Coșbuc.

D-na Lia Pop, dela Opera Națională, care a ridicat nivelul artistic și a făcut o deosebită cinste șezătorilor dela „Reduta" a fost obiectul unei înălțătoare manifestații de admirație din partea publicului.

Apariția d-nei Lia Pop pe scenă a stârnit în întreaga sală, un uragan de aplauze și de aclamații. Entuziasmul a ajuns la culme când, o lucrătoare dela „Regie" în numele tuturor lucrătoarelor oferă d-nei Lia Pop o minunată jerbă de flori.

După aceia, d-na Lia Pop cântă două doine românești, fiind felicitată la urmă de d. general Petala în numele Soc. „Cultura Poporului".

PALEȘ

De vorba cu ofițerii

II

lui. Pentru precizarea chestiunei, socot potrivit a afirmà, că după acest război s'au născut prefaceri sociale; prefaceri cari se pot astfel clasa la poporul românesc' o ramură a îmbogățiților de război și o altă ramură a idealiștilor.

Cea mai rezistentă, care ajută la menținerea și creșterea acestui arbore: statul, este ramură idealiștilor, a oamenilor de cinste, de curețenia sufletului, întretinută în evoluția ei de rădăcina dreptății, a adevărului, a caracterului.

Și îmbogățitul ca și idealistul merg în acelaș locaș de veciricie închiși tot în patru scânduri. Dar pe când idealistul se duce la odihnă sufletului cu inima împăcată, că a muncit pentru țară, celalalt se retrage cu inima împăcată c'a muncit numai pentru a-și umflă pungile, pentru a-și umflă stomacul. Și ce desebire între unul și altul. Cu ce evlavie idealistul este pomenit după moarte, fiindcă și-a jertfit viața binelui Țării și cu câtă recunoștință numele lui este alăvit prin cântece de urmașii lui.

Dar pe îmbogățit, cine-l slăvește, cine-l cântă?

Doar aurul și argintul lăsat altora pentru a jucà dansul desfrâului, și apoi uitarea tuturor!

Ofițerul, făcând parte din ramura idealiștilor moare cu zâmbetul pe buze că și-a făcut datoria către țară, n'a precupețit viața și atunci când era morței a sosit el își dă sfârșitul în fiorii regretului acelora cari rămân în viață.

Ofițerul în cariera sa, fiind mutat dela o unitate de garnizoană în altă unitate de garnizoană, prin această schimbare a vieței militare el vine în contact cu diferite straturi ale societăței și națiunei, unde are prilejul, dacă se ocupă, să găsească normele cele mai bune cari îndrăsniseră să-i reziste, și când umbra nopței negre începu să se așeze peste univers, Joffre, în durerea lui grozavă pentru patrie și omenire, trimite Guvernului Român o scrisoare prin care solicită intervențiunea armatei românești, terminând epistola cu acea sacramentală expresiune: acum ori niciodată.

Dar, după cum un meșteșugar nu poate întrebuința lemnul pentru a face mobile din el, dacă nu se obosește să-și pregătească din timp instrumentele de operație; după cum conducătorul unei trupe de artiști nu poate avea succesul dorit la reprezentație, dacă n'a instruit elementele componente, tot așà, ofițerul nu poate răspunde chemărei sael, dacă nu s'a ocupat și n'a pregătit soldații săi. Din timp de pace ofițerul se ocupă cu educația fizică, sufletească și în special morală a soldatului, care comportă o muncă asiduă în timpul anilor de serviciu și dă roade în pregătirea profesională. Pătrunde toate cutele sufletului, căutând, pentru a lăsa dâre, să facă ca reaua voință să se desarmeze prin bunătate; răutatea și neîncrederea prin convingere și pildă.

Paralele cu această istrucție educativă, ofițerul începe instructia profesională a soldatului, învățându-l tot, ceeace-i va servi la război. Nimic pentru el, totul pentru țară este principiul care stă la baza apostolatului carierei ostășești.

Dacă dascălul așează prima piatră fundamentală la baza educației și instrucției tineretului, apoi corpul ofițeresc este acela care clădește și înalță temelia educației tineretului, deci a. statului, fiindcă prin armată trec toți fii țării. (90%).

Pe această poartă a milităriei intră săracul ca și bogatul, ciobanul ca și advocatul, cel ce locuește în căsuța de bârne ca și cel ce locuește în palate, pentru ca fiecare să învețe meseria armei, pentru care este recrutat; unii rămân militari pentru toată viața, alții reintră în viața civilă la gospodăriile și în posturile ce și le-au ales după însușirile fiecăruia. Rezultă, de aci, că ofițerul este trăsura de unire între patrie și populație și cel mai bun intermediar al simțurilor naționale. Corpul ofițeresc este animat de cele mai mari sacrificii pe care nu le poate rescumpără decât cu sacrificiul personaei lui. Cu simțul de cavaler și de soldat, cu spiritul de ordine, energie și metodă cu simțul dariei și al iubirei de carieră până la pasiune, ostașul de carieră va fi respectat de celelalte trepte sociale și va fi privit cu mândrie și lacrămi de bucurie, la fiecare pas.

Caracterul mai presus de toate și desinteresarea față de foloasele materiale, inalță corpul ofițeresc și îl distinge într'un neam.

El poate astfel, să se facă pe drept a fi judecat multilateral, și să creadă că lumea lui îi aparține.

Zămislit din firea poporului, ofițerul are locuința sa astăzi în casa boierului, mâine în câmpul de luptă, poimâine în căsuța țăranului și mai apoi în palatul princiar. Dar ori unde, fie în țară sau în străinătate, în timp de pace sau război, la amic sau inamic, în colibă sau palat, pretutindeni ofițerul după haină este recunoscut, respectat ca om demn și de onoare și orice ușe îi este deschisă, fiindcă cheia cu care pătrunde în casă este însăși haină și purtătorul ei. Corpul ofițeresc trebuie să justifice sufletul său nobil ascuns sub haină sa, printr'o purtare sub toate raporturile și în toate ocaziunile demnă de lauda și stima celor ce îl înconjoară.

Toate cele menționate până aci trebuie să constituie pentru o armată, pentru un popor acea ce constituie farul navigatorului pe o noapte întunecoasă, arătându-i calea, spre a ajunge la port.

Răscolind cenușa trecutului, o lume nouă ne apare: Granițele au fost refăcute, lanțurile robiei sfărâmate și astăzi principiul de libertate și egalitate guvernează lumea.

Poporul nostru, izolat ca o insulă în mijlocul Oceanului a luptat cu furie contra a tot felul de hoarde barbare și cu toate greutățile prin care a trecut, el s'a menținut, fiindcă flacăra sacră aprinsă în sufletul său de Traian, Ștefan și Mihai, nu se stinse, ci păstră conștiința unităței sale naționale până'n timpul gloriasei domnii a Marelui și Înțeleptului nostru Căpitan-Ferdinand I-iu, care la gândul datoriei de sânge și cu puterea sa magică isbuti astfel să unească pe toți Românii de pretutindeni, sub cutele aceluiași Drapel. Visul nostru milenar s'a împlinit Jertfa de sânge cere ca grădina strămoșească pe care am ocupat-o s'o îngrijim, să altoim pe lăstarii tineri, pomii fructiferi de mâine.

Să pecetluim bilanțul activității noastre zilnice cu sudoarea unei munci cinstită și lăudabilă, pentru a păstrà intact totul. Să piară dintre noi, răutatea și egoismul, să distrugem din temelie lenea și spiritul de îmbogățire pe cale meschină, ce tentează generațiile de astăzi să atace bunurile altuia, în dauna pregătirei socială și de război.

Astăzi, mai mult ca ori când, avem nevoie de o armată constructivă puternică, fiindcă dacă noi nu dorim cu niciun preț să luăm drepturile la viață ale altui popor, se poate ntâmpla mâine ca dușmanii noștri, să aibă pofta d'a ne cotropi și atunci singură, armată va avea cuvântul decisiv. Armata va fi paratrăznetul contra bubuiturilor fulgerătoare ale dușmanilor și va păstrà cu dinții hotarele ei, dacă națiunea a dotat-o cu tot ce-i este necesar pentru a se luptà. Un popor se judecă, după bunurile ce-a cucerit, ci după ceeace e'n stare să mențină și să desvolte.

Căpt. Rădulescu

Pagina literară

Și vie, să te vadă și copiii

Țiganul de toate fusese și numai vânător nu.

Cu celelalte meserii i se înfundase, unele îl băgaseră la răcoare, că de, păcatul când e să-l tragi, îl și faci, de furat cum vedeți era greu, de lucrat așa ceva îi era cam a lene treabă.

Toate ca toate dar pe om sărăcia îl scoate afară din casă. Avea apoi țiganul copii cam mici dar cu gura mare, dăr gura țigăncii și mai mare;

— Du-te mă păcatosule și janghinosule și adă la copii ceva, că-i ia dracu'!

— Sa ma duc fa, sa ma duc, da' ce s'aduc că mă prinde hoții de români și mă scarpină.

— Du-te la „hăl vânat pîn ha pădure" că vânatu l-a lui Dumnezeu și el nu s'o mai cătrăni . . .

Aulio fa, staiea ma duc.

Și pentru ori ce întâmplare, își luă cu dânsul un sac, precum îi treaba țigănească că țigan fară traistă mai vazutați Dvostră?

Vânat, vânat, ușor de zis dar cum prinzi vânatul.

Pușcă nu-i, pistol nu-i, și dacă ar fi cine să umble cu ele?

— Mergea țiganul gândindu-se cam așa spre pădure, dar prin sat cu ochii pe la curțile oamenilor; găini, gâște, rațe . . .

— Uite vânat, care întră în sac, fară pușcă.

Dar: „Saraca spinarea mea, mă tem că n'a mai ținia".

Și o luă și mai iute spre pădure.

Se întâlnește cu un român.

— Noroc române.

— Să fie țigane, noroc la mine, și la tine, ce a mai rămânea de la mine.

— Auliu, nu mai zice așa, dămi-l mie norocu tot, că am o treabă cu el!

— Ce-i mă, ce treabă zise românul râzând.

— Ma duc la vanat, mânate-ași!

— Cum, fără pușcă?

— Hapoi pușca mi-o luași, — pușca mea, e norocu' ma duc la vânat cu norocu'!

Cum așa măi țigane?

— Uite cum rămâne: Dacă am noroc, nu mai trebue pușcă:

Găsesc vânatu'
M'ațiu cu sacu'
Și dacă-i norocu' dat
Umplu sacu' de vânat

Du-te 'n plata lui Dumnezeu măi țigane cu norocu' tău cu tot. Pleacă românul în drumul lui râzând iar țiganul vesel spre pădure!

La pădure, umblă, cât umblă, dă de-o vizuină.

El vedea că acolo-i căprioară.

S'ațînea cu sacul la gură:

Na capriția. na capriția frumoaso!

Vin la tetea să-ți vadă cornițele de frumoase și carnea de gustoasă!

In vizuina ceia însă era din întâmplare un urs, care auzind gălăgie, începe a mărăi.

— Mor, mor, mor!

Auliu, nu muri mâncateași, ieși vie să te vadă și copiii! . . . și cu sacu s'ațînea vârtos și bucuros.

Dar, deodată când a năvălit ursul l-a făcut pe țigan grămadă de i-a rămas numai ciolanele,

Era ursul flămând și cu mai mult noroc, la vâuat decât țiganul.

De atunci țiganii când capătă câte un pui de urs, apoi îl leagă în lanțuri, după ce-i scot dinții din gură și-l bat cu ciomegele să joace la români!

Dar la vânat nu se mai duc! *Petru G. Savin.*

Toi un bou și o beleă

(Legendă.)

Cică pe atunci, pesemne era lumea mai bună, umbla Dzeu și Sf. Petrea pe pământ. Cum mergeau ei iaca văd o fată mare secerând la un lan ce îl dădea gata; mai avea așa o postată.

Dzeu și cu Sf. Petrea erau ca doi moșnegi. Și Dzeu trimite pe Sf. Petrea să ceară niște apă de la fata ceia: Sf. Petrea cere, da fata nu vrea să-i dea zicând că n'are vreme; Să grăbește să mântue.

— Da dacă a vra Dumnezeu îi mântui copilă hăi adaugă Sf. Petre. — A vra, na vra, de mântuit tot o să mântui, zise ea înțepată. Ia mai bine un mă tinea de vorba. Dar Dzeu, blagoslovind cu mâna lui, făcu pe fată să nu mai aibă nici nu spor la lucru, căci îi mare puterea Dumnezească. Mergând mai departe Sf. Fețe, văd o altă fată secerând la un lan, ce abea îl începuse.

Cere de la ea puțină apă... iar fata se repede, fuga, varsă apa caldă din ulcior, și într'o clipeală, îl aduce plin cu apa rece zicând drumeților să bea sănătoși; și s'apucă iar de treabă.

— Mai ai de furcă, fetică, îi zise Dumnezeu privind la lanul de pâne . . .

— El, da mare-i Dumnezeu, dacă a vrea îndată mântul, zise fata. Dar, Dumnezeu blagoslovind iar cu mâna dreapta, îi dădu fetei, atâta spor în cât până în seara ea mântui lanul de secere.

Merge acu Dzeu și cu Sf. Petrea și ajung la o răspântie.

Acolo la umbra unui gorun, ședea un „mahal" de flăcău și mâna porcii la jâr, borâind de s'auzea cine știe de unde!

Îl trezește Sf. Petrea și-l întreabă:

— Incotro, măi flăcău, apucă drumul spre cutare loc.

Iar lenea de flăcău neridicându-și nici capul măcar, abea ridică un picior, mormăind prin somn:

la 'ncolo! . . , Și arăta cu piciorul . . . Dumnezeu și cu Sf. Petrea merseră în drumul lor.

Pe drum zise Sf. Petrea lui Dzeu:

— Doamne, iertată să fie îndrăsneală dar după a mea socoteală flăcăul cel dugieș ce de abea ne-a ridicat un picior să ne arate drumul; bine s'ar mai potrivi cu fata cea leneșă, care n'a vrut să ne aducă apă . . .

— Nu Petre, zise Dumnezeu. Flăcăul ista are să ia pe fata cea harnică.

— Poi asta nu-i drept, Doamne!

— Nu Petre. Așa va fi! Că de cându-l lumea, tot un bou și-o beleă. Șiașa-i doarl Rari pereche de oameni carl să fie potriviți. Și tot omul inimos și harnic duce în spate o beleă că tot paiul are umbra lui și tot omul bun, harnic și drept, necazul lui.

Petru Șh. Savia.

Cântec de Toamnă.

Cad frunzișurile-agale
Legănate lin de vânt
Toamna rece își așterne
Tristă haină pe pământ

Vântul suflă cu tărie
Cerul s'a îmbrobodit,
Lungi șiraguri de cocoare
Gata-s de călătorit

Din aduncuri înfundate
Prind tălăngile să cânte
Și o doină se nfiripă
Dorurile să frământe

Jalnic mai oftează vântul!
Gânditor stau și-l ascult;
Imi aduce-atunci aminte
De un cântec de-demult

Arad, Oct. 921. **A. Tănasie-Mircea.**

FOIȚA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Floarea Biruinței

(Insemnări din Războiul nostru)

Peste hotar.

15 Aug. 1916

Dormeam adânc. Ca prin vis, mă simții tras de manta.

— „Scoal' frate!"

— „Ce-i?

— „Scoal' de pază. Mie mi-au trecut ceasurile de rând.

Sergentul Radu ședea în fața mea.

— Dar... visam așa de frumos!

— Știu! Haide.

Mă sculai din așternutul de pae pe care odihnisem cele câteva ceasuri, mi-am strigat secțioara sub lumina felinarului orb și-am eșit la schimb.

— Numărul 1.

— 'Zent!

— Arghir.

— 'Zent... Aici! și Arghir se frecă la ochi cu o vădită nemulțumire.

— Sandu-al-Stanci, Cicoară, Zană...

— 'Zent, 'Zent... Auzii glasul chematilor mormăind somnoroși.

— Tii... da' dormeam frate...

— Și eu...

— Eu visam bădie... frumos, tare frumos.

— Gura mică... Arma... și fiecare ascultă unde îl trimit: Arghire la marginea satului, No. 2! A, Stane, tu, cu ochii în patru, casa albă, No. 3.

— Prea bine! Și-am pornit cu toți de-am schimbat vechii paznici, rânduindu-mi oamenii la ieșirile Satului Lung în mejdinea Dârstei după întâia zi de luptă și izbândă.

Am trecut la locul meu. Mi-am răzimat arma de-o zidărie, m'am întins o leacă voinicețse, ca după somn muncit de multe vise, mi-am desmorțit trupul ostoit prea din cale-afară și-am prins a mă gândi.

...Erea o liniște de noapte. O aripă de răcoare venea de undeva, de departe și cu ochii deschiși, în întuneric socoteam, cugetam la întâmplarea care mă adusese aci, pe pământul împilărei și nu-mi venea să cred repezeala prin care se înfăptuise cel dintâiu pas dezrobitor...

...Să fi fost pe la amiază, în 14. Stam o ceată de ostași — două patrule laolaltă — sub umbriș, pe coastele deasupra Azugei, la odihnă la vorbă de prisos.

Unul povestea una, altul tâlcuia alta; ades, în felul acesta ne petreceam timpul liber după munca și patrulările obișnuite...

— Mâine, Sân-Măria și noi aci...

— Așea vrea Dumnezeu.

— Ar' să fie horă vrednică în sat la noi... E un an de când stau prin sălbăticiunile astea. Sergentul Radu tăcu. Caporalul Stancu strică un furnicar jucându-se cu o smicea...

La toți, par'că nu ni-erea boii acasă căci unul ca altul părea mai ursuz și mai trist la față.

Doar „Chiulangiul" un băețan de oraș intrat cu voe în oștire, nu ținea socoteală că un an de zile nu văzusem ogorul și casa părintească și ne mai alunga urâtul înveselindu-ne pentru o clipă cu blumele și șugubețile lui nevinovate. Când nu se arăta printre noi știam c'a luat „Găzarul" *) și se întoarce tocmai peste o zi cu o tolbă încărcată cu vești vechi și noi.

Ne-apucase și Sânt-Măria și nici vorbă să ne schimbe Batalionul sau cel puțin războiul atât de cerut să înceapă...

Și fiecare dintre noi aveam de spus ceva, și'n sufletul fiecăruia dorul, dorul de casă se frământa și nu-i da odihnă.

— Mâine-i sărbătoare... pretutindeni! Mi-e dor să fiu printre ai mei. Sunt sătul! Să se facă la un fel. Dece așteptăm. De cine ni-i frică? Un an de zile de când sunt cuibărit aci, de când răscolesc codri nestricați de pas omenesc, un an de zile de când draga sătulă și ea de așteptare și-a găsit flăcău mai vrednic.

— Tânjim, tânjim de geaba... întrerupse altul...

— Tânjim, ca ce am lucrat noi să fie timp ca streinii să le însemne în foile lor...

Și de-l privești pe Sergentul Radu în clipa asta, roșiu de turburare, vei înțelege foarte ușor dece poartă o cută adâncă pe frunte și dece la gât vinele i s-au făcut ca frânghia...

— Ah!... Să pui mâna pe armă și dincolo frate... Mă uit peste culmi când cercetez în patrulare meleagurile astea și par'că râvnesc că mă oprește brâulețul cel de piatră.

Mi-e dor să trec de magazia cea însteguită a ungureanului trufaș... Și-o mână a Sergentului Radu prin semnul ei, de-o culmea omului de-oparte își făcu drum pe lângă Caraiman și ne deschise vederii încercuita o fărâmă de câmp galben și-un petec de zări albastre.

— Eu chiar acu' aș pleca la luptă!

Toți ascultau mirați, uimiți de gureșia lui Radu numai căprarul Stâncă îl întrerupse:

— Nițică răbdare! Am auzit eri un ceas de șoapte în odaia d-lui maior... mie mi-e tot una...

— Ești trist Stâncă.

Caporalul Stâncă oftă.

Sergentul Radu îl bătu pe umeri.

— Flăcăule, nu-ți pierde curajul. Fii tare.

Căprarul Stâncă nu putu stăpâni pieptiș. Privirea sergentului era prea tare și lăsă capul în jos. Ochii îi jucau în lacrimi... Avea și el ca fiecare un „dor"

*) Gazarul = Cazarma.

Din toate

Teatrul Național din Cluj

A treia piesă nou jucată (premiră) din această stagiune a fost frumoasa și înțeleapta comedie a dlui general Ursachi, *„O căsnicie"*.

Interpretarea admirabilă ne-a făcut să vedem un colțișor al societății noastre cu scăderile ei morale, cu superficialitatea ei de cultură și educație, cu micile și încercatele mizerii casnice cari, cu toate acestea, cântăresc grozav de mult și adesea ori sfarmă căsnicia între doi soți ce privesc viața din puncte de vedere opuse.

Iată cuprinsul acestei piese:

Avocatul Domescu însurat cu Didina, duce o viață amicală, din pricina că soția, foarte tânără, habar n'are de conducerea unei gospodării, în cari slujile fac ce vreau și fură cum pot. Tânăra soție, crescută și educată greșit de coana Zinca, mătușa ei, este stăpânită numai de dorul toaletelor și plimbărilor la șosea, pe când bărbatul muncește din greu și dă bani cu nemiluita. Bietul Victor Domeanu, hărțuit de nemulțumirile veșnice ale soției și de gura cumplit de-rea a cucoanei Zinca nu mai știe cum s'o scoată la capăt.

In acast timp Iorgu Argeșeanu, prietenul lui Victor — așa zice el — un tip monoclat, pudrat și de-o largă sărăcie morală, — o omidă a saloanelor moderne — zăpăcește mintea Didinei, care în lipsa de ocupație e dornică de gingășii sentimentale, pe care soțul prea ocupat și de o fire serioasă nu știe să le dea. Didina încurajată de coana Zinca, — ce urește pe Victor ca orice soacră proastă și care mai presus de toate crede că fericirea se rezumă în maus și rochii multe — privește pe Argeșanu cu multă simpatie și-l face să spere.

Acest Argeșanu însă fusese logodit cu dra Oltescu pe care o părăsește când află că n'are dotă și încearcă s'o seducă. Când dra Oltescu vine în casa Didinei, când îi destăinuiește cine-i acest Argeșanu, când mai ales Didina în urma unei vorbiri intime cu Argeșanu, — care o sfătuește să nu divorțeze, căci Victor e „ca bărbat bun" și ei se pot iubi fără ca el să știe, — se lămurește cine-i și ce vrea acest tip murdar, i-se deschid ochii și vede ce cumplită greșală era să facă și în ce întuneric moral a trăit până acum.

Când mai cunoaște nobleța sufletească a lui Victor, care ajuta cu bani pe o femee nenorocită ce-și sfărmase căsnicia tot datorită unui tip ca Argeșanu, Didina se întoarce cu tot sufletul spre soțul ei.

Alternarea situațiilor comice vorbele de spirit și scenele duioase, prinzând în cele trei acte trista realitate a societății noastre, care uneori e biciuită frumos și inteligent face din „O căsnicie" o piesă care va trăi, iar din interpretare, un succes al stagiunei actuale.

Fotoliul 9.

Nașterea Principelui Mihaiu

Prilej de bucurie pentru toți românii ce își iubesc Familia Domnitoare sub a cărui înțeleaptă oblăduire și-a căpătat neamul independența și unitatea națională, — nașterea Principelui Mihai asigură moștenirea Tronului, dând un nou vlăstar domnesc sortit prin Constituția poporului românesc să poarte odată coroana Regală.

Fiul prim născut al A. Sale Regale principele moștenitor Carol și al A. Sale Regale Principesa Elena, — nepot al M. Sale Regelui Ferdinand I supranumit cel Credincios și strănepot al Regelui Carol I cel mare, noul vlăstar a moștenit desigur vitejia și înțelepciunea părinților și strămoșilor săi. Bucuria poporului pentru această naștere este cu atât mai mare cu cât un moment viața A. Sale Regale Principesa Elena a fost primejduită și o grabnică operație a fost necesară. Din fericire după naștere atât augusta mamă cât și copilul sunt sănătoși. Principele, purtând frumosul nume de Mihaiu care deșteaptă atâtea amintiri în acest Ardeal desrobit în trecut de Voevodul Mihaiu Viteazul, a fost înmatriculat în registrul nașterilor, — ofițer al stărei civile fiind ministrul de justiție. Nenumărate telegrame venite din toate colțurile țărei au felicitat Familia Regală pentru fericita naștere. De asemenea M. Sa Regina Greciei, mama A. Sale Regale Principesa Elena, a venit în țara noastră la Sinaia pentru a-și vizita Fiica și nepotul, ce se găsesc acolo la castelul Pelișor.

Iată acum manifestul dat de N. Sa Regele Ferdinand I cu ocazia acestei nașteri:

București, 25 Octombrie 1921

Ferdinand I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și viitori sănătate:

Astăzi Pronia Cerească a hărăzit Dinastiei un nou vlăstar.

A. S. R. Principesa Moștenitoare Elena a României a dat naștere unui principe, care a primit numele de MIHAI.

Sunt încredințat că întreg poporul român, care, atât în clipele de bucurie ca și în cele de grea cumpănă a fost necontenit sprijinul Tronului și al Dinastiei, va sărbători cu însuflețire fericitul eveniment împreună cu Mine și Familia Mea.

Dragostei poporului Meu prea iubit și bravei Mele armate le încredințez pe Principele nou născut.

Dat în București în ziua de 25 Octombrie 1921.

FERDINAND

Am redat în întregime frumosul manifest. El ne arată încă odată cât de strânse sunt legăturile între Dinastia și Poporul românesc. Și credem că niciodată acest popor nu va desminți încrederea ce și-o pune în el Regele care a condus la glorie și biruință.

Bucium

---

cum s-ar zice și fiind o leacă mai slăbuț de inimă se căina sau cum spunea el — presimtea — ceva a bun, a rău, D-zeu știe. Altmintari, erea băiat bun. Inalt de statură, smead, cu ochii verzi și cu mustața abia-abia svindu-i buzele-i de fată. Apoi, mai avea și o vorbă domoală ce te trăgea ca să i te faci prietin și să nu te superi niciodată pe el. Radu, dinpotrivă lua lucrurile mai de-adreptul. Erea un pui de oltenaș de cel cu „doapatru de..." nalt, lat în spete și voinic să frângă fierul. In sat îl știau toți de frică. Erea neînsurat și fetele se băteau pentru el. Deocamdată, îl luase oștirea și'n el ardea dorul s'apuce arma „haiducește" și să facă „jale" printre vrăjmași. De câte-va ori s-a strecurat ca un șarpe, dincolo până la linia Râșnovului să vadă el cu ochii lui, ce face și se rânduesc dușmanii în inimile codrilor furați.

A văzut, a venit și-a spus în graiul oltenesc cum sunt alcătuite șanțurile, unde sunt și unde nu sunt și ácum îi dă inima brânci să se războiască și mai mult.

— Lasă tristețea frate Stăncă.

— Nu mă lasă ca pe mine zise zâmbind silit... Nehotărârea asta,... nici o scrisoare primită de-acasă... Mama văduvă și bătrânul... Boerul care umblă de ani de zile să ne ia pământul... Pe soră-mea cea micșoară n-am văzut-o de un an de zile... Știți ce înseamnă un an de zile? D-le Sergent? Când presimți că viața se va închide în curând în șanțul ce l-am săpat proaspăt pe munte...

Un sgomot de-aproape îl întrerpse. In fața noastră se auzi o tremitură de crengi uscate și din tufari se ivi chipul vesel al Chiulangiului nostru.

— Ptiu! Credeam că a venit ursul la miere...

— De când vă caut. Haide-ți jos...

— Deco?

— Cum?

— Ve-ți afla! Avem două ceasuri de treabă. Și fața Chiulangiului părea mai veselă, mai deschisă, ochi-i râdeau în cearcănele lor de cărbune de par'că o fericire nouă îl îmbrățișase cu aripile ei de omăt ...Și ...Ce? Ce-i? Deco? și Cum? am coborât povârnișurile prăpăstioase...

— Vezi! Acum nu-mi pot da seama ce anume am făcut în cele două ceasuri de treabă. Am alcătuit — batalionul nostru un pătrat și d. Maior, ne-a citit, ne-a spus ceva... Dar ce a vorbit, n'am auzit, dar am simțit am înțeles numai din mișcarea mâinelor lui.

— A! Se începuse Războiul!...

In sfârșit! Acel „ceas" care timp de un an l'am așteptat ciuriți de nerăbdare, — sunase!

Ne chema Transilvania: Floarea de mâine a biruințelor noastre.

O clipă mi s-a strâns inima de grijă când ne-a binecuvântat preotul și ne-a spus că țara cere jertfe și câmulți vor adormi în țara aceia frumoasă cu păduri pe piepturi de munți și cu șes străbătut de ape domoale. Și m'am gândit atunci acasă și m'am gândit că nu mi-am luat „rămas bun" și că poate n'am să-i mai revăd...

In preajma mea erea un haos: Toți strigau înfierbântați, nebuni de bucurie: Ura! Iar ofițerii cu ochii umezi se îmbrățișau.

S-au făcut pregătiri scurte. Batalionul pornește. Și cred că e glumă și totuși nu e glumă. Mă simțeam atât de inciudat la mers și mă miram de drumul ăsta și totuși nu-l mai cunoșteam deși îl bătătorisem atâta amar de vreme. Și vezi! mie mi se părea că toate lucrurile astea sunt făcute în șagă și că le-a trăsnit celor mari așa, să se joace cu noi de-a războiul și ne-am pomenit că ne duce în marș. Ni s-a spus că mergem pe drumul Predealului. Și nu-mi venea de loc la socoteală, eu gândeam că pentru războiu sunt alte drumuri și tot întorceam capul înapoi și la fiecare răscruce ghiceam un drum nou în spre hotar... Și totuși, îngrijat aveam un zâmbet de neîncredere, de neștiință, de bucurie amestecată cu teama acelor mai înalte clipe. Și inciudat de drum tot așteptam s-aud: — Batalionul se întoarce în Azuga. Să văd chipurile ofițerilor strâmbându-se de râs și să-mi răsară din miez de drum subit. Cudalbu și să-mi zică:

— Ei, Cumpănă... v'am făcut-o... Strașnică păcăleală... și să râd, să râd sau să mă întristez...

Dar lângă mine Cudalbu, nu râdea ci par'că privirea-i furtunoasă, tânără mă îndemna mereu.

Ai răbdare... să fii leu... și simțeam un răscol ciudat în inima mea și sânge îmi îmbujorau obrajii. Oamenii merg liniștiți. Nu se ține seama de povara ce-o are fiecare, căci în ei „necunoscutul" le oțelea puterea...

Am tot mers pe sub coastele „Clăbucetului". Soarele scăpătase de mult sub crestele Jepilor. Amurgul învăluia piscurile în ceața înserărei și noi luțeam pâlcuri-pâlcuri...

Predeal... O uliță, o creastă, un dâmb. — Vama. Un fluerat scurt, haiducesc și'ntr'un iureș dăm năvală. Grănicerii unguri se trag uluiți. Deodată însă, din pridvorul și ferestrele berăriei „Klein" două mitraliere ne secerau din plin. Dela noi, vaste, căzuți. Un nou avânt, un nou repezis — vama-i trecută. După un cot, se desfășoară în fața noastră valea Timișului cu șoseaua șerpuindă. Ne-aruncăm înainte la cele dintâi șanțuri. Răpăituri scurte de arme. Cântă valea. Din vârful Pietricica ne sprijineau tunurile de 53. Acum e o larmă asurzitoare. Ceva ce se prăbușește din înalt.

Intr'un nor de fum și miros de pucioasă alergam urmărind dușmanul ce fugea nebunit de spaimă. Mă opresc după un ceas de urmărire ca un câine cu nările în vânt amețit, întărâtat de sânge...

Noaptea am trecut-o dormind treaz lângă o fabrică de cărămidă.

In dis-de-dimineață, o luptă nouă se'ncinse. Dușmanul își strânse rândurile. Fuga de-aseară fusese prea rușinoasă. Acum pricep — măruntă făptură de lut omenesc cât te înalță avântul...

Acum știu ce'nseamnă a lupta...

Bat guri de foc din departe...

— Iau alungat „ai noștri" după Temeș...

— Au intrat Românii prin Bran...

— Și-am câștigat poarta Brașovului...

— Dar ei? Ei, Ungurii unde sunt.

— Au fugit cu automobilul...

Abia acum sunt treaz când am intrat „de rând". Cele câteva ceasuri de somn mi-au făcut bine. Mi-e inima plină de-o bucurie neasemuită. Când am trecut hotarul am zărit dușmanii ascunși în șanțuri și tupilați după trunchiuri de brazi. Aveau frunze de stejar la capelă. După întâia salvă n-am mai înțeles nimic. Treceau gloanțele pusderie pe la ureche... cât am luptat aveam capul în sus și arma la mână. A fost o clipă de furtună mare nepotolită, pe care o mână vârtejul și nu o poți opri... Și-acum s'a 'nseninat. E liniște multă în preajma mea și mă mir, mă socotesc cum poate fi atâta liniște înprejurul meu. Casa unde ne-am adăpostit noi e o fabrică de teracotă. Gazda, la întâiul glas de tun își luase catrafusele. Românii au rugat-o să se întoarcă înnapoi. La vederea ostașilor noștri gazda s-a speriat dar după ce i-a privit mai bine, după ce i-a pipăit să vadă că-s oameni și nu-s fiare s-a liniștit. Acum doarme fără teamă în patul ei cu perdeluțe albe ca zăpada.

Ziua mijește din departe ca o geană de lumină...

Imi trec ceasurile de schimb și intru în casă. Viteji, fiecare risipiți în cele trei odăi largi, se odihnesc pe câte un culcuș de pae. Câți-va au tresăriri. Alții neputând dormi povestesc. Mă trântesc îmbrăcat și fără voe aud glasul domol din fund:

— Doar doi... atâți lipsesc dintre noi.

— Cine?

— Stan Surlaru și Căprarul Stăncă. O! par'că îmi amintesc s-au prăbușit alături de mine. Mă duce gândul la ei, par'că-i văd cei mai înalți din companie frumoși ca niște feciori de domn. Și par'că văd pe valea Timișului două cruci singuratece și acasă, știi! dincolo, în țară două mame bătrâne rugându se pentru ei la icoană!...

CESAR PRUTEANU

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Scarlatina

Epidemia de scarlatină, care bântuie cu furie în vechiul regat, ameninţă să se întindă şi la noi în Ardeal. Din Braşov şi din Arad ne vin ştiri alarmante în privinţa acestei crunte boale, care seceră mai ales pe copiii de şcoală. In Cluj încă s'au constatat de vr'o două săptămâni câteva cazuri, din care cauză se zice că s'a închis liceul Gheorghe Bariţ. Autorităţile sanitare au luat de altfel toate măsurile cuvenite pentru combaterea şi stângerea acestei melime,

Credem folositor pentru cetitorii „Culturei Poporului" să vorbim ceva în acest număr despre această boală, dând îndrumările şi sfaturile trebuincioase.

Scarlatina sau scarlat, după cum i se zice în Ardeal, să mai chiamă în vechiul regat cochinadă, cochinar şi coraca. Această boală, care este spaima părinţilor, bântuie aproape toate ţările şi în România mieă omoară pe an 2000 până la 4500 de fiinţe, cu deosebire copii.

Scarlatina este o boală lipicioasă cu fierbinţeală mare însoţită de durere de gât (anghină) şi care se arata prin eşirea pe piele a unor puncte roşii, la început separate unele de altele, dar cari mai târziu să împreună formând pete mari de coboare smeurie, acoperind pielea peste tot sau în parte. Aceste pete după câteva zile să scămoşează şi cad sub formă de peliţe late (plăci).

Microbul acestei boale nu se cunoaşte până acum, deşi în sângele bolnavilor, în productele din fundul gâtului (faringele), precum şi în puroiul complicaţiilor se găseşte foarte adeseori un microb cunoscut sub numele de streptococ, care se pare că joacă un mare rol în scarlatină. Ceace se ştie şi se vede este că această boală se poate lua prin aerul din jurul bolnavului, prin scuipat, prin mucii din nas, prin peliţele jupite de pe piele, prin haine şi prin unele mâncări cari stau în odaia bolnavului, cum este laptele, etc.

Scarlatina este molipsitoare (coniagioasă) în toate perioadele ei. Cei mai primitori de această boală sunt copiii dela 10 ani în jos; dela 20 de ani în sus se vede mai des la femei: femeile lehuze sunt mai ameninţate decât cele sănătoase.

Scarlatina se arată sub formă de epidemie (molimă), care uneori este uşoară, aşa de uşoară încât trece aproape nebăgată în seamă, alteori însă este foarte omorătoare, încât nu o întrece nici ciuma, nici holera.

Scarlatina are 4 perioade şi semnele ei sunt următoarele:

1. Perioada de incubaţiune (încuibare, clocire), este ca şi la pojar şi la vărsat fără nici un semn: ea ţine 3 până la 5 zile.

2. Perioada de invaziune (năvălirea) se arată prin fierbinţeală şi durere de gât (anghină). Aceste două semne pot să fie foarte pronunţate sau pot să lipsească cu totul şi în acest caz se ivesc numai petele din perioadă următoare. Fierbinţeala este de obicei foarte mare: copilul se simte rău, are durere de cap şi o sete mare; căldura (temperatura) ajunge în câteva ceasuri la 40 de grade şi uneori se urcă şi mai sus. Câte odată bolnavul mai are greaţă şi vărsături; uneori are urdinare (diareie) ori este încuiat (constipat). Durerea de gât este unul din semnele de căpetenie ale acestei boale. Fundul gâtului este roşu, uscat; gâlcii dela gât sunt umflaţi şi dureroşi. Această perioadă ţine 12 până la 36 ceasuri; câteodată poate lipsi.

3. Perioada de erupţiune (isbucnire, eşire), începe cu gâtul, apoi pe piept, membre (mâni şi picioare), întinzându-se pe tot corpul; ea nu începe cu faţa ca la pojar. Această perioadă are 2 forme: în formă primă să ivesc pete largi (plăci) neregulate de coloare roşie înfocată, foarte apropiate unele de altele, fără să fie ridicate deasupra pielii din jur şi pielea dintre pete este sănătoasă la început, dar în curând să îngroşeşte şi ea, aşa că atunci întreagă pielea are o coloare uniformă de smeură, înflăcărată în unele locuri. In forma a doua se ivesc puncte mici roşii foarte apropiate unele de altele şi foarte regulate. Prin apăsarea cu degetul roşeaţa piere pentru a se ivi din nou după ridicarea lui. Faţa, mânile şi picioarele se umflă. Petele se ivesc şi pe căptuşeala dinăuntru a corpului (pe mucoase); gura este roşie, înfocată, tot aşa şi limba, care mai este şi cam umflată spre rădăcină. Uneori se întâmplă că scarlatina sa fie fără pete pe corp; petele au eşit dar au trecut aşa de repede încât n'au putut fi văzute. Fierbinţeala în perioada aceasta este de 39 până la 41 de grade; sau văzut cazuri în cari a ajuns până la 42 de grade; ea scade pe la sfârşitul perioadei. Durerea de gât este destul de mare; fundul gurii din roşu ce era începe a se acoperi cu nişte peliţe albui, groaşe, moi, pulpoase, cari se deslipesc cu uşurinţă şi cari dispar după 3—4 zile. Ghindurile (ganglionii) de sub falci sunt umflate şi dureroase. Inghiţirea se face cu greutate. Durata acestei perioade este de 5—6 zile.

4. Perioada de descuamaţiune (scămoşire. In această perioadă pielea se scămoşează sub formă de peliţe late (lambouri de diferite mărimi, cari se deslipesc şi cad; pielea de degete se deslineşte în bucăţi mari şi cade sub forma degetelor de mănuşe, iar la tălpi cade în bucăţi şi mai mari; s'au văzut cazuri în cari a căzut întreagă pielea cea groasă a tălpii sub forme de opiacă, Această perioadă ţine 8 până la 15 zile. Peste tot scarlatina durează de la 16 până la 24 zile, iar cu convalescenţ (întremare) cu tot, până la 40 zile.

Trebue să ştim că această boală are şi forme. Aşa uneori scarlatina este fulgerătoare, omorând bolnavii în 24 de ceasuri, cu căldură peste măsură de mare, cu aiurare, neastâmpăr, trăsături, uscăciunea pielii, oprirea udului (anurie). Alteori ea are formă enoragică, când bolnavul are curgere de sânge din nas, varsă sânge şi se udă cu sânge, iar pe core se arată nişte pete roşietice cari nu pier sub apăsarea degetului; forma aceasta nu iartă pe nimeni niciodată. Mai este o formă numită frustă, în care lipseşte câte unul din semnele de căpetenie; câteodată bolnavul n'are decât anghină fără să-i iasă vr'o pată pe corp; alteori anghina este urmată de dropică (boală de rinichi, de apă), etc.

Dr. Blanu

Indigestia la animale

II.

Ca primă măsură se va băga animalul într'un grajd în care se va face un bun aşternut de paie, ca să nu se rănească calul dacă va încerca să se trântească. Se va freca calul cu snopi de paie peste tot corpul dar mai cu seamă pe sub burtă, iar ca aceste frecături să fie şi mai cu folos se va stropi calul pe sub burtă cu spirt, sau dacă se are la îndemână cu spirt camforat sau cu esenţă de Therbenthină. Dacă este vreme bună, este bine să se plimbe animalele acoperite cu o pătură, după ce mai întâi s'a frecat pe corp după cum am arătat mai sus.

Se va da ceaiuri de mentă sau floare de muşeţel în care se pot topi diferite săruri purgative astfel după cum este sarea amară. Un ceai se prepară astfel: se ia 30—40 grame foi de mentă sau flori de muşeţel peste care se toarnă un kilogram de apă fierbinte şi se lasă acoperit până se răceşte atâta cât poate să sufere mâna de cald, apoi se toarnă înăuntru 25 kgrame sare amară se mestecă bine şi se pune într'o sticlă cu gâtul lung şi gros cum sunt sticlele de Champagnie, calul se leagă cu capul de esle ca să fie cu capul mai sus (dar nu prea sus) se scoate limba calului, fără a o trage prea mult, iar prin locul liber dintre măsele şi dinţi se bagă gâtul sticlei cu doctorie şi se varsă puţin câte puţin din ceai în gură până când calul o înghite. Dacă refuză să o înghită, atunceа se strânge puţin cu mâna de gâtlej.

Tratamentul colicilor mai grave necesită chefarea omului de meserie a unui veterinar, căci după cum-am spus la început cea mai uşoară colică se poate complica şi să producă moartea animalului. Deci, fiţi cu atenţie la îngrijirea animalelor, feriţi-le de răceală, nu le daţi alimente stricate şi nici prea mult deodată, căci este mai bine să feriţi animalele să nu se bolnăvească de colici decât să aveţi nevoie să le îngrijiţi. Cine îşi îngrijeşte de animale nu are boală şi nici pierdere la vite.

Avortul la animale

Se înţelege prin Avort, naşterea înainte de vreme o unui fetus (mânz, viţel, căţel) care nu este complect desvoltat ca să poată trăi prin ei însuşi; aceşti fetuşi sunt născuţi sau morţi sau mor imediat după naştere şi prin aceasta se deosebeşte de naşterile înainte de vreme, cum ar fi mânjii născuţi în 10 luni, dar care fetuşi bine îngrijiţi ei se pot hrăni şi trăi prin ei înşişi.

Ştiindu-se că fetusul trebue purtat în pântece un anume număr de zile, după care se desvoltă şi poate să trăiască prin el, se consideră ca avorturi toate naşterile care se fac înainte de următoarele zile de sarcină:

Iapa care naşte înainte de 300 zile.

Vaca care naşte înainte de 200 zile.

Oaia care naşte înainte de 140 zile.

Scroafa care naşte înainte de 100 zile.

Sunt două feluri de Avorturi la animale, Avortul care se întâmplă accidental de exemplu: într'un grajd cu mai multe vaci una este lovită în pântece şi leapădă (se stârpeşte) acesta este Avortul accidental. Se întâmplă însă uneori că în acelaşi grajd încep una câte una vacile, sau epele să se stârpească, fără nici un motiv, acesta este un Avort datorit unei infecţiuni şi se numeşte Avortul infecţios — despre acesta din urmă vom vorbi mai târziu — în numărul de faţă să vedem cum se întâmplă şi cum să evităm Avortul accidental.

Una din cauzele principale ale avortului este răceala, mai cu seamă schimbările bruşte (neaşteptate) de temperatură, astfel de pe cum se întâmplă mai cu seamă toamna, după zile călduroase, nopţi prea răcoroase, la aceste schimbări de temperatură sunt foarte şimţitoare iepele şi oile şi de aceia se observă în toamnele cu temperaturi variate, cele mai multe avorturi, cari trec neobservate însă primăvara când începe păşterile atuncea se vede un număr mai mare de vite sterpe, de aceia este bine ca cu începutul toamnei să se ia obiceiul de a nu se mai lăsa noaptea la câmp ci să se aducă la adăposturi mai cu seamă vitele de prăsilă pe care le ştim pline.

Ploile reci, în timpul toamnei pot provoca avortul la cirezi întregi de oi mai cu seamă dacă sunt de rasă mai fină cum este caia de merinos, acelaşi lucru se întâmplă şi cu epele de rasă fină. Epele pline ţinute în grajduri prea călduroase, dacă li se dă apă dela zghiaburi pe vreme rea sau prea rece, se stârpesc numai decât. De aceia este bine ca pentru epele ce ţinem de prăsilă, cum s'a stricat vremea afară, să nu le mai dăm apă dela zghiab sau dela fântână ci să le aducem cu hârdăul în grajd, căci o simplă neîngrijire poate provoca avortul şi să ne facă să perdem un an de prăsilă.

Feriţi-vă de a da animalelor pline fânul amestecat cu zăpadă sau ghiaţă, căci în special epele sunt foarte expuse să se stârpească.

Mueile prea puternice, săriturile, căzăturile sunt de asemenea cauze care pot da loc avortului.

Frica, lăsarea de sânge prea multă sau prea deasă, linia grajdului prea ridicată în spre esle şi prea lăsată în spre linia grajdului sunt alte cauze care pot provoca avortul.

Loviturile date în pântece, fie dela oamenii cari îngrijesc animalele pline (cu fetus în burtă), fie lovituri cu piciorul date de alte animale, pot să producă nu numai avortul dar chiar ruperea mătricii (organul în care se desvoltă fetusul) şi să producă moartea animalelor.

Colicele animalelor pot să producă avortul fie prin durerea ce o simt, fie prin doctoriile ce li se dau pentru a le trece colicile. Ingrijiţi deci de hrană bună a animalelor pline pentru a nu căpăta colici în timpul sarcinei, căci aproape 50 la sută din ele se stârpesc.

Ingrijiţi-vă de asemenea ca animalele pline să fie ţinute aparte de celelalte şi mai cu seamă de armăsar, taur sau berbec, căci animalele pline nu trebuesc să mai fie încălecate de partea bărbătească, căci le expun să se stârpească. In numărul viitor vom vedea semnele ce manifestă animalele înainte de a lepăda şi ce trebue să facem pentru a împedeca stârpirea.

Veterinar Colonel OPRESCU

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

După un raport făcut de Rusul Kisseleff, au trecut atunci 6283 familii bulgare, din cari au rămas în România 4241 familii, celelalte trecând în Basarabia (Rusia). La 1830 erau în Ploeşti 320 de familii de fugari bulgari, mulţi originari din târgul Sliven, de dincolo de Balcani. Pe moşia Bereasca întemeiară, cu încuviinţarea Obşteştii Adunări, oraşul Sevenul nou. La 1838 erau aci 398 case cu 63 de prăvălii. Lăcomia fostului proprietar al moşiei, pe care se întemeiase colonia bulgărească, sparse acest târg, căci el veni cu pretenţia, că Bulgarii ar fi clăcaşii lui. Aceştia, fără să aştepte hotărîrea autorităţilor, au părăsit orăşelul şi s'au aşezat partea cea mai mare în Ploeşti, alţii prin alte oraşe.

In acelaş fel s'au aşezat coloniştii bulgari în timpul nou şi prin Moldova de miazăzi.

Tara Românească, deşi tributară Turciei, dar cu autonomie internă completă faţă de Turci dela 1821 încoace şi cu o vie mişcare culturală, deveni pentru Bulgarii refugiaţi pe pământul ei şi prin aceştia şi pentru cei rămaşi sub jugul turcesc, o adevărată şcoală de libertate şi cultură naţională bulgărească. Bulgarii fiind sub jugul turcesc şi sub cel bisericesc al Grecilor dela Constantinopol, nu aveau cărţi bisericesti în limba lor. Mitropolitul român Grigore (1829) puse de li se traduse Evanghelia în limba bulgărească, pentruca şi ei să se bucure de învăţătura lui Christos în limba lor naţională Iar după unirea Principatelor (1859) şi întemeierea şcoalelor înalte în România, între cei dintâi cari alergară să se adape la izvorul de ştiinţă românească au fost Bulgarii, nu numai cei aşezaţi în România, dar în număr mare şi cei de dincolo de Dunăre. La 1861 se aflau în Şcoala de medicină din Bucureşti 46 de studenţi din Bulgaria turcească. Mulţumită şcoalei româneşti, Bulgarii au avut în anul 1878, când a sunat şi pentru ei ciasul libertăţii, destui bărbaţi învăţaţi, ca să ocupe posturile de conducători în noul stat bulgăresc.

In România şi-au tipărit Bulgării cărţile lor de educaţie naţionaă, în Brăila apăreà la 1871 gazeta bulgărească **Periodicosco Spisanie**, care căută să deştepte în Bulgari mândria naţională şi năzuinţa de-a se organiză pentru lupta pentru libertate. In România s'au organizat, în 1876, cetele bulgăreşti, cu învoirea şi ajutorul guvernului românesc al lui Ioan Brătianu, ca să treacă Dunărea şi să înceapă războiul contra asupritorilor Turci. Tot România le-a făcut cu putinţă zarzavagiilor, zidarilor, dulgherilor şi lucrătorilor bulgari să câştige bani frumoşi, pe cari nu-i aflà în Bulgaria lor. Nu ar fi deci cu mirare, că Şişmanoff, fostul ministru de instrucţiune al Bulgariei întreabă într'o revistă: „... Bulgarii, pentru cari România a fost ani de zile un adăpost sigur faţă de tirănia turcească, — Bulgarii, cari au pregătit revoluţia lor în ţara românească atât de ingăduitoare şi ospitalieră, — Bulgarii, cari se îmbogăţiau uneori ca un berariu neamţ în America, ce au făcut ei spre a face cunoscută România intelectuală poporului lor?"

Şişmanoff e un corb alb între conaţionalii lui. Căci nu a fost popor dintre cele primite pe pământul românesc — afară de Ungari — care să se arate atât de nerecunoscători pentru binele, ce l-au aflat la noi, ca Bulgarii. Mai ales în războiul nostru de libertate, când o parte a Românieí sângerânde a fost ocupată de trupele duşmane nici Nemţii, nici Ungurii, nici chiar Turcii nu au săvârşit atâtea crime bestiale contra copiilor, femeilor, bătrânilor şi bisericilor din teritoriul ocupat ca tocmai Bulgarii, cari mai toţi vorbiau româneşte, dovadă, că se învredniciseră ani de zile de ospitalitatea românească. Au fost cazuri, când Nemţi şi Turci, îngroziţi de crimele bulgare, săriau întru apărarea nenorociţilor români căzuţi în ghiarele acestor urmaşi ale hoardelor lui Asparuch...

Şi în **Dobrogea**, Bulgarii s'au aşezat abia în secolul al 19-lea, după pacea dela Adrianopol cei mai mulţi venind din Basarabia, unde se aşezaseră de mai inainte alţii din Bulgaria. Dela 1810 se păstrează harta etnografică (arătătoare de popoare) a unui inginer englez, care dovedeşte, că în întreaga Dobroge erà atunci un singur sat mic bulgănesc în judeţul Tucea. Dar şi după 1829, Bulgarii nu au ajuns nici când până la numărul Românilor băştinaşi, cari după 1878 s'au înmulţit în mod îmbucurător.

In partea de miazăzi a Dobrogei, numită Cadrilater,* aproape jumătate din populaţie e bulgarească. Dar şi Bulgarii aceştia sunt veniţi după 1878, când alungând pe Turcii băştinaşi le-au ocupat locurile.

In Basarabia de meazăzi, coloniile bulgare sunt în număr mare. Cele mai multe sunt din secolul al 18-lea şi începutul secolului al 19-lea, când adecă Basarabia nu ne fusese încă răpită de Rusia. Sunt deci Bulgari dintre aceia, cari nu au rămas în Muntenia, ci au trecut mai departe spre răsărit, aşezându-se în partea de meazăzi-răsărit a vechiĭ Moldove, unde rămâsese mult loc gol în urma fugii Tătarilor din aceasta parte numită Bugeac. După 1829 a urmat o nouă năvală de coloniştí bulgari, cari se asezară parte în sate, parte în oraşe. Toţi aceşti coloniştí se bucurau la aşezarea lor în Basarabia de unele privilegii, între cari cel mai însemnat erà scutirea de bir. Nu trecu mult, şi ciuma şi foametea începu să bântuească în Basarabia. Peste trei mii de familii bulgăreşti trecură atunci Dunărea înapoi, unii rămânând în Dobrogea. Acum sunt peste 40 de sate bulgăreşti în Basarabia.

Victor Lazăr.

Strămoşii noştri

In afară de aceste isprăvi războinice ale lor, Romanii eraŭ vestiţi în lumea veche şi prin deşteptăciunea lor. Oamenii învăţaţi erau preţuiţi în împărăţia romană şi dela ei s'au păstrat până în zilele noastre tot felul de cărţi în limba romană sau latină, care ne povesesc faptele lor şi ale vecinilor, precum şi felul de traiu al lor. Deaceea noi ştim să povestim mult mai multe lucruri din viaţa Românilor, decât despre Daci, în limba cărora nu ne-au rămas scrisă nici măcar câteva rânduri.

In dată ce Romanii ajunseră la Dunăre, începură ciocnirile lor cu Dacii. Nu era vorba însă de lupte mari pe câmp deschis între armate regulate, ci de năvăliri repezi ale Dacilor peste Dunăre, urmate de prădăciuni şi de grăbită retragere înapoi peste Dunăre, în Dacia.

Până pe vremea când a trăit pe lume Mântuitorul nostru, Domnul Isus Christos, nu s'a iscat nici un războiu crâncen între Romani şi Daci. După moartea puternicului Buerebista, despre care am amintit mai înainte, neînţelegerile dintre Daci se aprinseră iarăşi şi se împărţiră în mai multe ţărişoare. Vreme de aproape o sută de ani vecinii nu mai simţiră loviturile grele ale Dacilor. ca pe vremea lui Buerebista. El trăiau dezbinaţi şi fiecare căpetenie a lui făcea cum îl tăia capul, unii din ei rămânând vrăjmaşii Romanilor, iar alţii împrietenindu-se cu dânşii. Dar vre-o 50 de ani după moartea lui Christos, Dacii se uniră din nou supt chibzuita cârmuire a regelui *Decebal*. Acest vestit strămoş al nostru, despre care nici nu ştim, dacă erà cumva rudenie cu Buerebista, era menit să întrupeze cea din urmă şi cea mai vajnică vitejie dacă, şi să lase urmaşilor aminţirea celei mai pricepute şi mai înţelepte cârmuiri spre binele poporului său. Unul dintre învăţaţii romani, din neamul vrăjmaşilor săi prin urmare, îl laudă în felul următor: „Priceput în meşteşugul războiului şi dibaciu în mânuirea lui, înţelegând când trebuia să lovească şi când să se retragă, iute la faptă, ştiind să se folosească de izbândă şi să îndrepte înfrângerea, Decebal a fost multă vreme un protivnic primejdios al poporului roman".

Pentru a se puteá măsură cu ştăpânii lui, Decebal se strădui să desăvârşească unirea între Daci şi să-i pregătească de războiu. Ca să-i deprindă cu armele şi cu felul de luptă al Romanilor, el aduse în Dacia meşteri romani, pe care îi plătea cu bani grei.

Astfel pregătită oastea lui Decebal trecea adesea peste Dunăre, unde neamurile trace, fraţi de sânge ai Dacilor, stăteau supt stăpânirea romană, şi de multe ori fură înfrânte oştiă romane.

In împărăţia romană domnea atunci Domiţian, un împărat slab şi fricos, despre ale cărui fapte urâte se povesteau multe. La războiu nu mergea bucuros, el trimitea pe generalii săi. Şi împotriva lui Decebal, care pustiise peste Dunăre un ţinut roman, trimise el pe rând doi generali, cari fură cumplit bătuţi şi pieriră chiar în lupte. Domiţian plecă însuşi la Dunăre, dar noul războiu fu purtat tot de un general, numit Iulian. Acesta bătu pe Daci în Bănat şi plecă in contra capitalei lor Zermizegetuza, în ţara Haţegului. Decebal însă înşelă pe Iulian. Ostaşii daci tăiară copacii dintr'o pădure, lăsând trunchiurile la înălţimea unui stat de om. Il îmbrăcă cu haine şi le puse arme, aşă că de departe se părea că este o armată foarte numeroasă. Iulian se speriă şi se întoarse înapoi.

Atunci Domiţian, ca să aibă pace, fu silit să plătească o dare de bani Dacilor. Pe deasupra se învoi să le dea şi meşteri romani, cari să le facă cetăţi şi oraşe. Era o ruşine pentru marea împărăţie romană această pace şi toată lumea ştia aceasta la Roma, cu toate că Domiţian se lăuda că a învins pe Daci.

Dar norocul Dacilor nu ţinu vreme îndelungată. Când Decebal credea că şi-a ajuns ţinta şi se pregătea pentru lupta hotărâtoare, ca să câştige din nou graniţele stăpânirii lui Burebista, se sui pe tronul împărăţiei romane marele împărat Traian. El avea să sfărâme puterea strămoşilor noştri, punând astfel temelia poporului românesc aici în Dacia.

Traian nu era de neam împărătesc, însă se ridicase prin vrednicia lui la această cinste mare. Era cel mai bun general roman de pe vremea aceea şi se făcuse cunoscut în multe războaie.

Mare bucurie simţiră toţi Romanii, când se sui pe tron Traian. Şi aveau şi de ce să se bucure, fiindcă vitejia şi bunătatea lui era cunoscută de toată lumea. Ostaşii lui, pe care îi dusese numai la biruinţe, îl iubeau mult şi se vârau în vâltoarea morţii, cu încredere oarbă în izbândă. El preţuia oamenii învăţaţi şi cinstiţi, şi îi răsplătea împărăteşte. Se îngrijea cu multă bunăvuinţă de cei săraci şi neputincioşi, ajutându-i cu darurile lui. Făcu şcoli numeroase ca să lumineze mintea celor mulţi şi săraci.

Dar mai presus de toate Traian era vestit prin iubirea lui de dreptate. Toţi năpăstuiţii, cari se plângeau lui, căpătau judecată dreaptă, fiindcă el nu ţinea seamă, chiar dacă vinovatul era om bogat sau boier mare. Căci legea trebue să fie aceiaşi şi pentru cei mici, ca şi pentru cei mari.

Traian se hotărî să spele ruşinea ce înfruntaseră Romanii dela Decebal. In anul 101 după Christos plecă cu oaste mare la Dunăre, făcu poduri peplute iş trecu în Bănat. Aproape de Caransebeş se dădu o luptă aprigă cu Dacii, cari se apărară cu multă înverşunare. Sânge mult curse de amândouă părţile. Mai târziu povesteau soldaţii romani, că ne mai ajungând pânzele pentru legatul rănilor, Traian îşi rupse rufele sale pentru a ajuta pe oştenii săi răniţi. Speriaţi şi de o furtună năpraznică Dacii fură înfrânţi şi se retraseră către capitala lor, Zermizegetuza cea cu ziduri tari şi înalte. Decebal ceru pace, dar Traian nu se învoi. Gândul lui era să-l umilească pe vrăjmaşul său şi să-l facă cu totul neputincios. Dar războiul nu se sfârşi atât de lezne. Sosind iarna luptele încetară până în primăvara viitoare, când ele fură şi mai sângeroase. Vitejii noştri strămoşi se opinteau din toate puterile ca să ţină piept unui vrăjmaş de zece ori mai puternic şi mai bine pregătit.

Cu cât se apropia Traian de capitala lui Decebal, cu atât pedecele se înmulţeau şi împotrivirea Dacilor era mai dârză. Inaintarea Romanilor era îngreunată de păduri dese, prin care trebuiau să-şi facă drum cu securea, de pârae repezi şi râpe adânci peste care aruncau punţi şi de întăriturí ridicate pe vârful munţilor şi apărate de Daci cu cea mai mare înverşunare. Toate jertfele acestora fură însă zadarnice. Supt zidurile cetăţii Zermizegetuza se dădu cea din urmă bătălie, în care vitejia dacă fu învinsă de priceperea militară a lui Traian şi de meşteşugul războinic al soldaţilor romani. Şi se încheie atunci o pace grea pentru mândrul Decebal.

G. G. Mateescu

Cronica săptămânei

Cronica săptămânei

Situaţia politică în ultimele zile a fost deosebit de tulbure. Revenirea fostului rege al Ungariei, Carol de Habsburg la Budapesta şi pretenţiunile cari le-a rădicat asupra domniei, au stârnit o adevărată furtună atât la noi cât şi în ţările vecine şi la marii aliaţi.

Pentruce oare România ca şi toate celelalte ţări aliate se opun la revenirea lui Carol de Habsburg pe tronul Ungariei? Cauza e simplă: Carol reprezintă vechea şi impilătoarea Ungarie, el apără nobilimea veşnic războinică a acelei ţări, el urmăreşte refacerea vechei Austro-Ungarii şi subjugarea veşnică a popoarelor conlocuitoare. Cine l-ar putea care răbda ca o suliţă îndreptată veşnic asupra vecinilor? Cine nu înţelege pericolul ce-l reprezintă pentru liniştea Europei săcătuită de războaie?

Iată pricina deci ce a hotărât pe aliaţii mari şi mici cari au luptat pentru dreptate, să ceară înlăturarea lui Carol. Acest lucru a fost pretins dela guvernul amiralului Horty care de data aceasta a avut bunul simţ să se opue, cel puţin de ochii lumei, la aventura fostului rege.

Cum au decurs faptele, se ştie. Carol a venit cu aeroplanul întovărăşit de soţia sa, care l-a sfătuit de altfel în această tristă aventură. Coborârdu-se la Sopron a plecat în fruntea unei armate la Budapesta. Invins de trupele guvernatorului Horty a fost prins şi arestat în castelul Thotis. Horty a dat ordin să fie daţi judecăţei toţi partizanii lui Carol cari l-au ajutat în această încercare, fie ei militari sau oameni politici. Acum marea şi mica Înţelegere sunt hotărâte să-l izgonească pe ultimul habsburg, într'o insulă depărtată, de preferinţă Malta, pentruca, sub pază bună să sfârşească zilele departe de popoarele „sale" pe cari din nou voeşte să le „fericească".

Ei bine, după cum am spus această întâmplare a avut un mare răsunet în ţările învecinate şi mai ales în România, care are a se teme atât de primejdia dela Apus cât şi de acea din Răsărit a bolşevismului rusesc. Au fost câte-va clipe grele în cari s'a vorbit chiar de o nouă mobilizare, dar, prin voia Domnului, lucrurile s'au liniştit fără a mai fi nevoie să se cheltuiască noi bani cu chemarea contingentelor şi să se ia oamenii dela lucru. Căci de un nou războiu nici vorbă nu poate fi. Ungaria, cu toată nebunia ei, neputându-se opune voinţei întregei Europe. Această ţară poate ataca pela spate, în ascuns, pe cel mai slab ca ea, nici odată însă nu se va bate cu un duşman mai puternic!

Trecând la luptele între partidele noastre politice observăm aceiaşi tendinţă de înăsprire, aceleaşi cuvinte duşmănoase schimbate prin ziare şi în întruniri publice. Opoziţia dă lupta de răsturnare a guvernului. Guvernul se împotriveşte la rândul lui cu toate armele. La redeschiderea parlamentului, adică la 28 Noembrie stil nou sau 15 Noembrie vechiul stil, se va vedea dacă guvernul va declara vacante scaunele opoziţiei retrasă din parlament şi dacă, în acest caz va putea guverna mai departe. Până atunci se urmează tratativele între partidul poporului care a dat acest guvern şi ţărăniştii conduşi de d. Mihalache pentru facerea unei tovărăşii. De asemenea se urmau tratative între Partidul Naţional din Ardeal şi Partidul Liberal, dar acestea s'au întrerupt pentru moment, fără a fi însă înlăturată posibilitatea unei înţelegeri.

Progrese culturale. Niciodată nu s'a făcut în mijlocul neamului românesc mai multe încercări de a răspândi cultura naţională, ca în zilele noastre. Pretutindeni neobosiţi luptători, înţelegând că soarta unui popor este hotărâtă de mijloacele ce le are pentru a face să izbândească cultura sa, caută să răspândească lumina până în colţurile cele mai îndepărtate, din creerul munţilor până la mare. In ultima săptămână, în timp ce la Cluj se ţineau şezătorile „Culturei Poporului" atât de bine cercetate de popor, la Cernăuţi se deschidea un teatru popular după exemplul celui din Bucureşti de care am vorbit la timp. Noul teatru, numit „Delavrancea" în amintirea marelui scriitor dispărut, răspunde unei simţite nevoi punând la dispoziţia poporului cel mai fericit mijloc de luminare. La inaugurarea lui au fost faţă toate autorităţile împreună cu directorul general al teatrelor d. Victor Eftimiu. La Cluj unde un teatru popular nu există încă, s'ar simţi desigur nevoia ca teatrul naţional să dea douătrei reprezentaţii pe săptămână cu preţuri reduse astfel ca şi cel mai sărac să poată participa.

Tot ca un progres cultural trebue să punem hotărârea reclădirei Teatrului din Timişoara, pentru care s'a dat 25 de milioane. Ne întristează însă faptul că cu acest prilej se caută a se forma într'un teatru clădit cu banii statului român două trupe streine, pe lângă cea românească. Ce nevoe este care ca, pe lângă cele 20 de trupe pe cari le au maghiarii şi saşii în Ardeal, să se mai creieze încă două, când românii în total au abia cinci?!...

Trecând în Basarabia trebue să notăm acolo înfiinţarea unei „Universităţi Populare" în scop de-a da poporului cunoştinţi înalte de care are nevoie pentru o mai desăvârşită înţelegere a vieţei şi o mai uşoară câştigare a existenţei. Este o operă din cele mai măreţe şi realizarea ei sub conducerea d-lui Pelivan, un om învăţat şi cu dragoste de popor, dă siguranţa că se va munci acolo serios pentru luminarea neamului.

De peste hotare. Am vorbit la evenimentele interne despre încercările făcute de Carol de Habsburg pentru a stăpâni din nou Ungaria. Am făcut aceasta pentrucă acest fapt a avut un mare răsunet în politica noastră internă.

Cercetând acum ce s'a întâmplat în alte ţări ale Europei trebue să ne oprim mai întâi asupra Austriei unde scăderea valutei, adică a valorei coroanei, pricinueşte mari necazuri sărmanei populaţii. Austria a rămas o ţară foarte săracă ce are de hrănit o mare capitală, Viena, care singură adăposteşte o treime din populaţia totală a statului. Austria nu poate produce astfel decât o mică parte din alimentele şi mărfurile de trebuinţă. Ea trăeşte din bunăvoinţa aliaţilor şi vânzând ultimile bogăţii ce le mai are. Astfel coroana austriacă a ajuns să se apropie de banii bolşevici prin faptul că guvernul, pentru a întreţine statul este silit să tipărească veşnic noui bani de hârtie. Aşa 40 coroane austriace fac abia un leu şi 400 coroane un franc francez! Se înţelege dela sine grija şi necazurile populaţiei care, oricât câştigă nu poate face faţă cheltuelilor, mărfurile urcându-se în preţ fără încetare.

Speriată de această scădere a valorei banului, populaţia a început o adevărată goană pentru cumpărarea a tot felul de mărfuri cari în orice caz îşi menţineau un preţ fix. Astfel s'a văzut în Viena o întreagă lume cumpărând lucruri de care are şi n'are nevoie, alergând dela alimente la haine, încărcându-se cu săpunuri, cu unelte de tot felul, cu coloniale şi manufactură, numai pentru a scăpa de banii de hârtie cari, încet-încet îşi pierd orice valoare. A fost un eveniment economic cu desăvârşire curios pe care l-am pomenit pentru a se vedea unde poate duce nechibzuinţa în conducerea financiară a statului şi fabricarea necontenită de hârtie monedă.

— In Germania situaţia politică este deosebit de grea. Guvernul Wirth, care se silea să îndeplinească angajamentele faţă de Aliaţi a fost silit să demisioneze deoarece, hotărându-se la Liga Naţiunilor împărţirea Sileziei, Germania pierdea partea cea mai bogată a acestei provincii cu oraşele cele mai industriale. Guvernul Wirth n'a mai fost susţinut atunci de parlament şi şi-a dat demisia. De rezolvirea acestei crise, depinde liniştea Europei. Căci dacă junkerii vor reuşi să-şi aibă din nou la Berlin oamenii lor, nemţii vor refuza împlinirea condiţiilor tratatului provocând un nou războiu. Să sperăm însă că înţelepciunea socialiştilor germani va împedeca să se facă încă odată pe voia unor nobili îmbogăţiţi pe spinarea poporului cari văd în războiu nu putinţa înălţărei patriei ci baza stăpânirei lor.

— Intre Serbia şi Albania, noul stat recunoscut de Europa şi care se bucură de protectiunea Europei, a izbucnit o neînţelegere mai de mult încă. In această săptămână Serbia a trecut la fapte şi după un ultimat, armata sa a trecut graniţa ocupând mai multe oraşe ale Albaniei. Atacul Serbiei este nedrept căutând să se folosească de slăbiciunea unui vecin pentru a pune mâna pe pământuri locuite de neamul albanez. Este de altfel un vechiu obiceiu al Serbiei care şi în Torontal tot astfel a lucrat, folosindu-se însă de un sprijin nedrept dat de aliaţi.

De data asta să sperăm însă că Italia va şti să protesteze asigurând teritoriul Albaniei. De asemenea după cum vedem din telegrama conferinţei ambasadorilor, — unul din marile sfaturi de pace ale Aliaţilor, — a intervenit pentru menţinerea ordinei luându-şi sarcina să fixeze ea graniţele între cele două ţări.

Alte evenimente noui în această săptămână nu mai avem de pomenit.

— BUCIUM —

INFORMAŢIUNI

Cu ocasia neşterei Principelui Mihai Societatea „Cultura Poporului" a trimis A. S. R. Principele Carol următoarea telegramă de Felicitare:

Alteţei Sale Regale
PRINCEPELUI MOŞTENITOR al ROMÂNIEI
SINAIA

Intărirea scumpei noastre Dinastii justifică şi mai mult nădejdile de bine şi de fericire pentru neamul românesc şi este un îndem mai mult pentru o cât mai fără odihnă muncă pentru înălţarea Patriei.

In fiul Alteţei Voastre Cultura Poporului găseşte simbolul întrupat al Ocrotitorului fiilor noştri.

Preşedinte:
(ss) V. DÍMITRIU.

Secretar General:
(ss) EMIL VASILIU.

Răspunsul A. S. R. Principele Carol la urările făcute de „CULTURA POPORULUI":

Alteţa sa Regală Principele Moştenitor adînc mişcat de urările prezentate cu ocazlunea naşterei A. S. R. Principele Mihai, m'a însărcinat a vă transmite înaltele sale mulţumiri.

Adjutant de Serviciu: **(ss) Colonel Condeescu.**

Ziarul englez „Daily Telegraph" primeşte ştirea din Moscova, că din nou a început să se vorbească despre intenţiunea bolşevicilor de a forma un guvern de coaliţie.

Nu mai încape îndoială, că Lenin şi Trotzki au priceput că miza pe care au pus-o pe comunism a fost pierdută. Cu toată puterea de care dispune Lenin, el are foarte mulţi duşmani. Acum a reînceput lupta între cele două grupări din partidul comunist. Decretl care opreşte pe comunişti de a lua întreprinderi în arendă, a fost luat din iniţiativa ocoiştilor, cari vor să înăspreasă lupta împotriva nouei burghezii în formaţie.

*

Generalul Cristescu a dat un ordin circular prin care dispune menţinerea sub arme a contigentului 1920. In Basarabia şi Ardeal contigentul 1920 se va bucura de un concediu de 30 până la 60 zile.

Duminecă s'a întrunit în localul colegiului unitar din Cluj, Consistorul suprem al bisericii unitare din Ardeal. După îndeplinirea formalităţilor de deschidere s'a discutat chestiunea organizărei bisericeşti şi a şcoalelor confesionale.

*

Contigentul 1920 a fost reţinut sub arme. Soldaţilor din Basarabia, Ardeal şi Bucovina li se vor da concedii de câte 20—60 zile iar celor din vechiul regat li se vor da concedii în vacanţa Crăciunului.

*

Guvernul sârbesc a deschis eri dimineaţă Camera prin decret.

După amiazi cabinetul a făcut declaraţiuni asupra situaţiei din Ungaria. După aceia toţi şefii de partid au făcut declaraţiuni în numele grupărilor lor politice cu privire la această chestiune. Acordul este complect atât în ceeace priveşte măsurile luate de guvern, cât şi în ce priveşte acele luate de ţările aliate: România şi Cehoslovacia. S'a cerut în acelaş timp luarea unor măsuri mai eficace pentru înlăturarea oricărei noui primejdii, ori, măcar, ameninţări.

In cursul acestor desbateri Camera a ovaţionat prelung România şi Cehoslovacia pentru atitudinea lor energică şi decisivă.

Ziarul „Pravo Lidu" anunţă că consiliul de miniştri din Cehoslovacia a luat hotărârea de a prezenta Adunărei naţionale un proect de lege, prin care ar urma să se confişte fără amânare toate domeniile nobilimei carliste situate în Slovacia. Se dă ca sigur că Adunarea naţională va primi acest proect de lege şi în felul acesta s'ar înlătura definitiv cei mai mari duşmani ai Republicei cehoslovace şi ai democraţiei, cari de trei ani încoace conspiră neîncetat contra statului. Prin confiscarea aceasta s'ar face imposibili duşmanii Republicei cehoslovace şi poporul slovac ar putea fi împărtăşit cu pământ.

O depeşe oficială anunţă arestarea extremiştilor cari au asasinat pe preşedintele consiliului de miniştri portughez şi pe colegii acestuia.

Pe de altă parte se semnalează că situaţia politică este încă nesigură. Preşedintele republicei

Publicitatea Culturei Poporului

...peră să poată curând forma un minister de coaliție tare, care să dea satisfacție acelora cari condamnă luptele interne și vărsarea de sânge.

*

Un ordin circular al Marelui Stat Major dispune menținerea încă sub arme a contingentului 1920, având în vedere nevoile de ordin intern și extern ale țării. Soldaților ardeleni, bucovineni și basarabeni, cari fac parte din acest contingent, s'a dat ordin a li se acorda concedii de 30—60 zile, iar celor din vechiul regat concedii de sărbători.

*

Poliția din Budapesta a arestat pe vestita noastră cântăreață de operă, d-șoara Aca Barbu în următoarele împrejurări:

D-șoara Aca Barbu, care se reîntorcea dela Viena unde încheiase un angajament s'a oprit pentru o zi la Budapesta ca să se odihnească. Fără nici un motiv sau justificare poliția din Budapesta a arestat pe d-șoara Aca Barbu, cu toate protestările și intervențiile cunoscuților săi. Cazul acesta de abuz revoltător și încălcare a drepturilor internaționale a fost adus și la cunoștința ministerului de interne de la București, care a intervenit prin reprezentantul Ungariei din București contele Zichy, aducându-i acestuia la cunoștință, că în cazul când autoritățile unghiare n'ar pune imediaa în libertate pe d-șoara Aca Barbu, care e cetățeană română, se vor lua și din partea României represalii. Guvernul român a protestat totodată împotriva procedeului dela Budapesta, în urma căruia continuă să aresteze fără nici un motiv cetățeni români.

*

Paris. — Conferința ambasadorilor luând cunoștință de nota lui Beneș, constată că proclamațiunea guvernului ungar, referitor la înlăturarea habsburgilor, va furniza Unicei Antante asigurările esențiale pe care le-a cerut. Asigurarea dată de guvernul ungar, prin care proclamă înlăturarea habsburgilor, vo permite Micei Antante să înceteze pregătirile militare. Conferința a hotărât să invite guvernul ungar, ca până în ziua de 7 Noembrie, să proclame în mod efectiv înlăturarea oricărui habsburg dela tronul Ungariei. Conferința a examinat în sfârșit condițiunile de internare ale ex-regelui Carol, și în special măsurile de supraveghere ce trebuesc luate. Conferința a examinat situația din Albania de nord, invitând Jugoslavia să nu întreprindă nici o acțiune militară în Albania, a cărei frontiere vor fi fixate cât de curând.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale și bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovac ia etc.)

cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și incasări. Emite cecuri și sorisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:

cântece poporale de iubire și despre fire cântece de plugărie, păstorie și pescărie, cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele, stările sufletești și îndeletnicirile poporului român.

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

În Editura „Școalei Române" au apărut de asemeni și alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ș. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Sectia de Bancă — Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga și Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. S. CRAIOVEANU. Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsiătii No. 3 C. 1151

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCA
APARE DUMINECA
Anul I, No. 29 — 1 leu — Opt pagini — 14 Noemvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Prim Redactor: V. Chiru — Administrația: Piața Cuza Vodă 16 — Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Prăbușirea

Volume întregi, biblioteci nesfârșite, cursuri sistematic făcute în școli, discursuri înflăcărate, nu pot cuminți oamenii cu puterea cu care îi pot învăța o întâmplare, un eveniment.

Și dacă înaintea desfășurării unui eveniment, oamenii pot discuta, pot crede, pot nădăjdui „în ceea ce se poate, sau în ceea ce nu se poate" evenimentele, întâmplările, fixează definitiv și fără discuție „ceia ce se poate și ceia ce nu se poate".

Mintea vecinilor noștri maghiari nu putea înțelege dreptatea istorică a evenimentelor și luptau cu îndârjire împotriva lor. In atâtea secole de nedreaptă stăpânire asupra unor popoare de neamuri felurite, cugetul și sufletul lor nu se putea obișnui cu gândul că stăpânirea lor trebue să se întindă numai asupra teritoriului lor și să se exercite numai asupra populațiunei lor naționale.

Și această mentalitate, de sigur, nu este a poporului unguresc întreg, fiindcă acest popor ca toate popoarele, iubindu-și pământul, legea, limba și neamul, simte instinctiv același respect pentru iubirea de pământ, de patrie, de lege și de limbă ca celelalte neamuri.

Această mentalitate aparține unei minorități a poporului maghiar, unui grup neinsemnat de oameni din pătura conducătoare, ce confundă de cele mai multe ori noțiunea de patrie cu interesele lor personale și cari, transplantați în aceleași situațiuni și încărcați cu aceleași privilegii în oricare alte țări, nu ar mai avea nimic comun cu patria în numele căreia s'au agitat până atunci.

Aceste personalități impuse conducerii poporului maghiar prin ereditate, au resimțit prea adânc restrângerea influenței lor în limita teritoriului național și neputându-se împăca de loc cu această situațiune au înfrățit cu mare meșteșug soarta, gândurile și nădejdile lor, de însăși soarta poporului unguresc.

Poporul maghiar, popor prin excelență patriot, ca ori și ce popor de țărani a putut cu mare ușurință lega interesele acestui grup neînsemnat al conducătorilor, de însăși iubirea nemărginită a patriei, lăsându-se târât în vultoarea unor încercări îndrăznețe, alunecând ușor în mrejele uneltirilor vinovate.

Așa se explică solidaritatea întregului popor maghiar în ura către alte popoare, tot atât de muncitoare și necăjite, așa se poate pătrunde în tainele acestei false solidarități.

Cetățenii români de naționalitate maghiară furați și ei de același curent de care fusese târât întregul popor unguresc se împotriveau cu îndârjire nouei așezări, luptau împotriva evenimentelor firești și istorice, risipindu-și energia în îngrămădirea urei nefolositoare în suflete.

Cu ochii ațintiți spre fiecare gest al conducătorilor, cu urechile îndreptate spre fiecare șoaptă rostită în Buda-Pesta și sporită prin ecoul conducătorilor lăsați sau rămași între noi, populațiunea maghiară, nădăjduia, se înfiora, visa și-și creștea în inimi, în suflete propria ei amărăciune.

Uneltiri și comploturi, consfătuiri ascunse și îndărătnicie, îngâmfare neputincioasă și luptă pentru dezorganizarea muncei, îndrăsneli mărturisite în presă și șoptite în biserici, și toate acestea accentuate, sau mai în surdină, după cum conducătorii din Pesta sau de aici, socoteau că subjugă evenimentele, că determină fatalitatea împrejurărilor.

Intregul popor unguresc era legănat de nădejdea strecurată în sufletul lui cu atâta artă de cei cărora nu le păsa nimic de peirea lui, și spera în reîntronarea situațiunei deapururi dărâmată de propria voință a popoarelor.

Se pregătea în taină reînvierea strigoilor, conducătorii socotind că au zmuls Dumnezeirii taina trezirei din somnul cel veșnic.

Nădăjduiau că vor pune iarăși Coroana pe fruntea Habsburgilor, sperau că iluziile pot ține locul forței, că înjghebarea unui film de cinematograf poate fi însuși evenimentul fatal al istoriei.

Iluziile au rămas iluzii, filmul de cinematograf înjghebat cu început de veselă comedie și-a desfășurat ultimul act zilele trecute în Galații românești, cu episodul dramatic al internării unor bieți muritori, furați și ei de un vis de mărire de-a pururi prăbușit.

Ultimii Habsburgi, ce au purtat pe frunte o coroană stropită cu sânge, ispășesc în surghiun, păcatele generațiunilor de impilatori și îndrăsnelile unor conducători ce nu au voit să înțeleagă, ceia ce se poate, și ceia ce nu se poate.

A fost destul ca telegraful să transmită la Budapesta hotărârea neclintită a neamului românesc și a aliaților noștri de a pune capăt unei comedii copilărești, a fost destul ca adierea vântului să poarte în pustă zăngănitul armelor noastre, a fost destul ca în noaptea ce cuprinsese mintea conducătorilor maghiari, să lucească amintirea baionetei românești, și comedia a încetat, și toate visurile s'au prăbușit.

Cetățenii noștri maghiari, să înțeleagă din însăși hotărârea neșovăelnică și neclintită a evenimentelor, calea cea adevărată și analizând îndrumarea rostită de împrejurările istorice, să aleagă cuminte orientarea cea nouă.

Legându-ne rănile sângerânde, înțelegându-ne durerile și bucuriile, respectându-ne munca și demnitatea, să trăim însăși viața către care ne deschide drumul atât de luminos: istoria.

Din împrejurările desfășurate în fața ochilor noștri înțelegând: CEIA CE SE POATE ȘI CEIA CE NU SE POATE, să învățăm crezul cel nou al celei mai democratice cetățenii, cetățenia românească.

V. CHIRU

Cluj, 1921.

Năzuinți

Este dovedit că pentru a învinge nevoile vieței cari ne învăluie și uneori ne îngenunche sub greutătea lor, fiecare dintre noi trebue s'o ducem într'o necurmată luptă.

Și această luptă, care pentru unii e grea și adeseaori foarte obositoare, îi face să nu poată privi mai departe de cercul nevoilor lor personale, îi face să uite datoriile înalte și mari pe care le are orice om în societatea și statul modern. Este vrednică de toată lauda munca trudnică a unui om pentru îngrijirea lui și a familiei sale. Și când fiecare om ar îngriji cu prisosință și chiar cu grele sforțări, pentru ca atât el cât și familia lui să se poată bucura de toate înlesnirile traiului și de toate bunurile pe care civilizaița înțeleaptă și cinstită ni le pune la îndemână, atunci, e mai presus de orice îndoială, că țara va merge cu pași mari și siguri pe drumul progresului.

Când totalitatea familiilor vor trăi bine și se vor lumina la flacăra dătătoare de viață a culturei, fără îndoială că întreg neamul va intra în epoca unei largi înfloriri sociale economice și culturale.

Și dacă sunt foarte explicabile, și chiar trebuitoare, năzuințele ce fiecare om le are pentru cei de aproape și dragi, dacă sunt legitime și folositoare truda și grija ce fiecare o depune pentru familia ce o are, nu-i mai puțin adevărat că aceste năzuinți personale înăbușă pe celelalte năzuinți mai înalte, și învăluind inima omului într'o pojghiță de interes personal, face adesea ori ca el să rămână nesimțitor la durerile și grijile multe ale marei familii neamul.

Și tot aceste năzuinți curat personale fac să se desvolte prea mult acel sentiment, — care devine prea urât și respingător când stăpânește cu desăvârșire inima cuiva, — acel sentiment numit *egoism*.

Căci, dacă în lupta vieței, în cele mai dese împrejurări, omul trebue să pună câteva picături de egoism în sentimentele ce-l frământă, de oarece numai așa va putea învinge, când aceste picături sunt atât de multe că schimbă înfățișarea sentimentelor de bază făcând din toate *numai egoism*, acel om nefericit este chinuit de dorinți și patimi cumplite și-l fac victima dorințelor sale tot mai îndrăsnețe și personale, rămânând străin cu desăvârșire de bine și adevăr.

Iată pentruce avem nevoe de acei visători și idealiști, cari uitând de dorințele și nevoile lor pernonale, sunt cutremurați de grijile și nevoile întregului neam pe care le simt pătrunzând în inima lor mare. Iată pentru ce avem nevoe de strigătul de alarmă pe care ei îl dau, atunci când năzuințele personale ne pleacă privirea gânditoare spre pământ și ne fac a uita marile năzuinți ale neamului. Ei ne trezesc din visul urât al dorințelor meschine și ne îndreaptă privirea spre strălucitoarea stea a neamului nostru. Ei scutură cu o mână puternică pe nefericiții gătuiți de egoism și cari uită idealul ce trebue să încălzească inima noastră, arătându-le că mai presus de interesele personale stau interesele întregului nostru neam.

Nu putem uita — și nu trebue să uităm — că după cum în vremuri de restriște datoria noastră a tuturor este să ne apărăm țara și neamul chiar cu jertfa vieței noastre, în vremuri de liniște, trebue să ne punem întreaga inimă și întregul suflet pentru înfăptuirea năzuințelor neamului nostru.

Numai așa vom lucra cu puteri unite și cu mare spor la întărirea țărei și poporului românesc.

Numai așa ne vom face datoria.

VLADIMIR NICOARA

Cuvântul nostru

Şcoala

Nu de mult am citit într'o gazetă din Bucureşti, că în judeţul Vlaşca se caută învăţători *suplinitori* pentru *198 de locuri*. Şi m'am întrebat: dacă într'un singur judeţ lipsesc învăţători pentru 198 de posturi, câte *mii* vor lipsi în România întreagă? M'a cuprins o mare mâhnire pentru lucrul acesta, căci în România veche întreaga putere a statului a fost şi este românească, de asemenea şi societatea, aşa că nimeni nu le-a putut pune piedeci, ca să dea o desvoltare cât mai mare desvoltării învăţământului la sate. Mâhnirea aceasta e cu atât mai îndreptăţită, cu cât avem pilde de popoare, cari au adus şi aduc jertfe uriaşe pentru şcoalele lor, fără ca să aibă ajutorul statului, sau dacă îl au, numai în măsură mică.

In România noastră avem pe *Saşi*, un popor mic de vre-o 230 mii de suflete, despre vrednicia cărora — pentru ei — am scris într'alt loc al gazetei noastre. Acest popor mic întreţine cu mari jertfe următoarele şcoale:

247 şcoale primare
9 gimnazii (de 4 clase)
6 licee
11 şcoale medii (civile)
3 şcoale normale
3 şcoale de apicultură

şi mai multe şcoale de ucenicii din industrie şi comerciu.

Copiii dela sate umblă la şcoala primară timp de *nouă* ani, şi anume băeţii până ce împlinesc 15 ani, fetele 14 ani. De cre-o 40 de ani încoace, toţi băeţii sunt obligaţi să mai facă şi un curs complimentar (şcoală de repetiţie) *obligator* până la 19 ani, iar fetele până la 18 ani. Şi bine să-şi însemneze plugarii noştri dela sate: toţi aceşti elevi, cari umblă la şcoală până aproape de timpul recrutării (asentării) sunt ficiori de ţărani, cari nu se plâng, că li se iau copiii dela munca câmpului cum fac ai noştri.

Se 'nţelege, că un număr atât de mare de şcoli reclamă jertfe uriaşe. Şi Saşii le aduc, cu toate că au venituri mari dela alte aşezăminte ale lor şi cu toate că şi statul român le-a dat un ajutor frumos, *de care un astfel de popor e vrednic*. In anul 1920 poporul săsesc, cel compus din 230 mii de suflete, a dat din punga lui, pentru întreţinerea şcoalelor sale, suma de *cinci milioane şi jumătate de lei*, ceeace face 22 jumătate lei de suflet, socotind dela copilul de până la baba trecută de 80 de ani. Şi trebue să ştim, că afară de birul acesta pentru şcoală, fiecare părinte mai plăteşte pentru copilul lui dat la şcoală şi didactru, adecă taxă şcolară.

Ca să vedem mai bine, cât e de mare jertfa lor, să facem o comparaţie între noi şi Saşi, socotind că suntem numai de cincizeci de ori mai mulţi decât ei (adecă 11 jum. milioane; de fapt însă suntem mai mulţi Români în România).

Ar trebui să avem:
Şcoale primare 11350
Gimnazii 450
Licee 300
Şcoale medii 550
Şcoale normale 150
Şcoale de agricultură 150

şi să dăm din punga noastră — afară de bir pentru şcoală şi taxele şcolare — suma de 275 milioane!

Acum să vedem altă pildă de dragoste de învăţătură tocmai în Statele Unite din America de Nord.

In Statele Unite trăesc câteva milioane de *Negri*. Cei dintâi strămoşi ai lor au fost aduşi ca sclavi din Africa şi sclavi au rămas toţi urmaşii acestora până în anul 1865, când după războiul civil de acolo şi-au recăpătat libertatea. Statul american nu ajută nici şcoalele, nici bisericile, ba Negri nu se bucură nici de drepturi egale, cu toate că după constituţia americană ar trebui să aibă aceleaşi drepturi ca şi Albii.

Ei bine, între aceşti Negri, la cari în anul 1863 numai tot câte 10 din o sută ştiau carte, astăzi nu mai găseşti decât numai 20 dintr'o sută, cari să nu ştie carte, adecă *80 dintr'o sută ştiu carte*, procent, la care noi Românii, nici cei din vechea Românie, nu am ajuns, cu toate că în această parte a ţării puterea statului era românească.

Negrii din Statele Unite au 40 mii de învăţători, şi mai buni şi mai răi, şi contribue din punga lor proprie pentru întreţinerea şcoalelor lor cincisprezece milioane de dolari, după valuta veche 75 milioane de lei, după cea nouă 1500 milioane de lei!

Şi acum să ne întrebăm, şi cârmuitorii statului, şi noi cetăţenii:

Facemu-ne datoria faţă de şcoală?

Răspunsul nu poate fi decât: *ba!*

VICTOR LAZAR

E cu putinţă pacea cu Rusia?

E cu putinţe pacea cu Rusia!

Pentru a nu fi învinovăţiţi de duşmanii noştri că sunun neam care se ţine numai de războaie şi pentru a arăta lumei năzuinţele noastre paşnice, am făcut uitate toate neajunsurile îndurate de la bolşevici şi am trimes la Varşovia o delegaţie pentru a încheia pacea cu bolşevicii. Am făcut aceea ce nici o ţară, afară de Polonia n'a îndrăznit să facă. Am stat de vorbă noi românii cu trimeşii unei cârmuiri care nu se sprijineşte decât pe hoţii şi omoruri numai pentru a nu mai fi învinuiţi că nu suntem aici în răsăritul Europei cei mai dornici de pace.

In cele dintâi zile ale vorbirilor din Varşovia, delegaţia românească credea că ele vor duce la singurul bun sfârşit cu putinţă: încheierea pacei. Nădejdile lor au fost însă înşelate. După curtenia primelor zile, bolşevicii s'au arătat cea ce sunt nişte înşelători, trimisi la Varşovia, pentru a pierde timpul în discuţii nesfârşite, în scop de a arăta neamului rusesc înfometat că vecinii nu doresc pacea şi vor un nou război.

De altfel, mântuirea bolşevismului stă în pricinuirea de noui războaie cu vecinii pentruca poporul nenorocit pe care îl stăpânesc să nu mai aibă răgazul să se mai gândească şi la soarta grozavă pe care i-au făcut-o bolşevicii. De aceea dacă ei au stat de vorbă cu trimişii noştrii, au făcut acest lucru numai pentru a linişti întrucâtva sufletele tulburate ale ruşilor. Poporul rusesc nu ştie cu câtă îndrăzneală au cerut trimişii sovietici înapoi Basarabia şi cu câtă obrăznicie au refuzat să ne dea înapoi tezaurul românesc dus la Moscova încă din 1917.

Datoria noastră este să arătăm neamului românesc pricinele pentru care nu s'a putut ajunge la nici-o ispravă nici de astă dată. Trimişii sovietici vorbeau de Basarabia caşi cum această provinţie furată de ruşi în 1812 nu s'ar fi alipit de vechea Românie prin hotărârea sfatului ţării din 27 Martie 1918 şi fără a ţine seamă că această alipire pe care a făcut-o nesilită de nimeni a fost consfinţită de marii noştri Aliaţi cu care am dus războiul, împotriva protestărilor ruşilor sălăşluiţi în străinătate.

Delegaţii bolşevici au avut îndrăzneala să ceară punerea în discuţie a stăpânirei Basarabiei şi acordarea unei autonomii cât de largi străinilor din Basarabia.

Au mers până acolo cu obrăznicia încât au cerut ca ruşii, evreii, nemţii, bulgarii din Basarabia să se cârnuiască singuri, fără a mai avea nevoie de conducere şi scoală românească. Acest lucru nu puteau să-l primească delegaţii noştri, cu atât mai mult cu cât am dat prea multe dovezi de dreaptă şi nepărtintoare ocârmuire faţă de noii cetăţeni români. Dar dacă pretenţiile lor erau peste putinţă de împlinit ce foloase ar fi eşit pentru România din încheierea păcei cu bolşevicii, dacă delegaţii lor nici n'au vrut să audă de tezaurul românesc aflat la Moscova. Şi cu drept cuvânt, fiindcă tot aurul şi nestimatele care făceau parte din tezaur au fost împrăştiete în lumea întreagă pentru a întreţine ziarile şi propagandiştii bolşevici. Astfel stând lucrurile era fiesc să nu se poată ajunge la vre-o înţelegere cu vecinii noştri bolşevici. Până ce în Ţara rusască nu se vor aşaza stările pe o temelie nezdruncinată nu mai cutează nimeni nu să ajutore dar nici măcar să steie de vorbă cu conducătorii ei. De aceea vom aştepta şi noi ca şi alte ţări mai mari liniştirea Rusiei şi numai după ce în fruntea acestei ţări vor fi cârmuitori cari să înfăţişeze voinţa poporului rusesc atunci vom sta şi noi bucăros de vorbă cu dânşii.

De vorbă cu cititorii

Unui nerăbdător.

Din scrisoarea d-tale răsare mult bun simţ şi o frumoasă inteligenţă, şi — dacă ne cetesti regulat — ne miră mult cum de n'ai înţeles că noi nu facem politică şi dorinţa noastră cea mai mare este să stăm cât mai departe de acele veşnice frământări de persoane.

Mă rog, să ne înţelegem.

Partidele politice se schimbă la guvern în virtutea mecanismului nostru constituţional. M. S. Regele îşi alege guvernul dintre acei oameni pe care alegătorii — adecă tot poporul — i-a găsit vrednici să-l reprezinte. Prin urmare astăzi alegătorii s'au pronunţat dând încrederea partidului X. Mâine, la alte alegeri, tot poporul se pronunţă dând încrederea partidului Z. M. S. Regele îşi alege, — cum am spus — guvernul dintre ei.

Prin urmare, partidele politice, *compuse din români*, se schimbă la guvern pe baza încrederei obţinută în alegeri.

Ei bine, te întreb eu pe d-ta, cum se poate presupune că aceşti români ajunşi la guvern — şi aleşi odată de popor şi odată de Rege — ar hrăni sentimente vrăjmăşeşti pentru ţara şi neamul pe care îl călăuzeşte?

Nu-i aşa că nu se poate?

Iată dar pentru ce noi, care nu facem politică de partid, suntem convinşi că oricare partid românesc ar fi la guvern el nu poate să lucreze decât spre binele şi folosul ţărei şi neamului nostru. Şi deosebirea este numai că unii sunt mai grăbiţi şi alţii mai chibzuiţi, unii mai pricepuţi şi alţii care abia încep meşteşugul cârmuirei. Dar că toţi doresc binele poporului şi al ţărei, de asta noi nu ne îndoim nici o clipă.

Şi de asta noi nu putem sfătui pe nimeni să încline spre partidul X sau Z. Fiecare merge încotro îl îndeamnă priceperea şi inima lui.

Singurul sfat pe care l'am dat şi-l vom da este că: în vremuri de alegeri poporul să-şi dee încrederea numai oamenilor pe care îi ştie cinstiţi, de omenie, oameni de cuvânt şi cu dragoste vădită de neam şi ţară. Incolo, nu ne amestecăm în politica măruntă şi de persoane.

Unui cetitor „regulat."

Ne mustri că publicăm multe bucăţi în urmare şi că dela un număr la altul cetitorul perde şi interesul şi mai şi uită ce-a cetit în numărul trecut.

Ai şi d-ta dreptate pe jumătate, dar avem şi noi pe... trei sferturi.

Păi, uite cum stă lucrul.

Ii fi observat d-ta că gazeta noastră îi împărţită aşa fel că fiecare pagină are alt conţinut, că, prin urmare nu se poate trece cu un articol din pagina a doua în pag. a treia, de pildă.

Şi cum prindem un articol care merită să fie cunoscut de popor, îl tăem şi noi în două şi-l dăm în două numere. Că nu-i tocmai bine, o ştim; că ar fi mai bine altfel, ne trudim să facem cum e mai bine. Şi nădăjduim că în curând vom ajunge să facem cum ni-e dorul. Deocamdată facem cum putem.

De altfel pentru cei mulţi doritori de lumină, nu-i nici un rău dacă uitând ce s'a scris în numărul trecut, pentru a face legătura cu numărul nou, pun mâna pe gazetă şi mai cetesc odată ce s'a scris.

REDACTIA

Pagina literară

Povestea cu femeia cea proastă

Acu ci-că a fost odată, când fi fost, a fost un om într'un sat, adică la dreptul vorbind, mai mulți oameni vor fi fost, da' numai unul era ce-și stupia sufletul și'și amăra viața; numai unul va fi avut de ispășit vre-un păcat, de l-a bătut Dumnezeu sfântul cu o femeiușcă de să-i fi căutat păreche cu lumânarea și nu i-ar fi găsit atunci.

Acu de, rămășag nu mă pui, poate că vor mai fi pe ici pe colea și de potriva ei. dar tot ca asta de care spune povestea mea, n'a fi.

Dar mă veți întreba poate unii: da' ce ai cu femeia creștinului măi române? Cum era? Nu era care gospodină femeia? Nu era harnică? Nu era frumoasă? Nu era mănoasă? Nu era de vreme acasă? Lua pe Enache la cap, ori umbla în poghiazuri? Ce rău avea femeia omului de o zugrăvești așa?

Și-i chiar cu dreptul să mă luați împrejur și să ziceți așa că vezi poate până acuma nici n'ați văzut așa femeie și nici n'ați auzit așa poveste. Așa că acu bucurați-vă c'ați dat peste mine, cum mă bucur și eu că am dat peste d-voastră și-ți auzi și povestea femeii celei proaste. De v'a plăcea bine de bine; de nu, să-mi dați arvuna înapoi vorba ceia și-nici o supărare: nici păcat nici bănat. Dar ia mai bine să luăm povestea la depănat.

Despre femeia asta așa se spune: că era proastă, da' proastă nu așa, de dădea în gropi mă rog și mai multe nu, vorba românului. Mă credeți: era proasta proastelor din țara proștilor și scurtă socoteală. Asta-i una și al doilea ci-că mai era și leneșă mânca-o-ar moliile: atâta doar că se scula singură dela pământ, iar când dormea nu căuta de mâncare. Încolo cum va mai fi fost nu mai am la știință. Da-i destul și atâta! Că-și blestema bietul om zilele și-i venia să-și iea lumea în cap. Și cânta și el la câte un „coraj" de ciudă:

Harnică-i nevasta mea
Harnică dracu s'o iea
Într'o lună
Toarce o lână
Și 'ntr'un an
Țese un suman!

Dar este o vorbă pesemne: tot un bou și o belea de cându-i lumea, așa a fost. Așa-i de la Dumnezeu sfântul lăsat că pe lângă cei deștepți să trăiască și cei proști și pe lângă cei harnici să-și târâe zilele și nevoile și cei leneși.

Așa și cu omul nostru. Încercase el bietul biet să fie de păcate, fel și chip mai cu vorbă bună, mai cu bătaia în cele din urmă, doar doar o scoate ceva din ea, dar ași, ți-ai găsit! Curat vorba cântecului:

Pielea rea și răpănoasă
Ori o bate ori o lasă.

Și o lăsase bietul om în pace dacă văzuse și văzuse că nu ieșia cu dânsa la nici un capăt. Că apoi și când făcea câte-o trebșoară ceva, apoi ți-o făcea de să râdă și cânii. Mă rog să-ți faci cruce cu stânga când auziai nu alta. Se lehămătuise în cele din urmă bietul om; iar când vedea că nu mai are încotro, înhăma boii la car și pleca cu chirie pe unde găsia, că de felul lui, uitai să vă spun era cărăuș românul.

Da' ce i-o fi abătut într'una din zile omului ăstuia, nu știu, că strică o vorbă și-și trimise femeia la secere, unde avea și el pesemne vre-un capăt de pământ. Și femeia lucru tare de-a mirării, îi zise:

— Mă duc omule, mă duc.

— Poi să te duci molie ce iești! Că eu îmi rup inima din mine „horbăind" pe eele drumuri după o bucățică de pâne și tu șezi ca trântorul să-ți aduc sub nas de-a gata, se răsuflă bietul om cu chip de dojană.

Dar ori dacă-i zicea gardului ori femeii lui tot una era. Ce mai băga în seamă femeia lui Doamne ferește!

Și a doua zi femeia plecă dis-de-dimineață la secere după cum le fuse vorba și plecă și omul în treaba lui, cu cărăușia.

Da' femeia mergea nu mergea, tot căscând ochii pe cele dealuri așa că tocmai când ajunse la pământul ei, venise soarele în prânz și oamenii de prinprejur mâncau.

— Iaca, făcu ea, cum ajunse, oamenii mănâncă; să mănânc și eu.

Oamenii mâncară cât mâncară și pe urmă s'apucară de capu' trebii fiecare. Câte unul se mai ducea după vre-o gură de apă și proasta cum îi vedea, hai și ea:

— Iaca oamenii se duc la apă mă duc și eu. Și sete nesete, ea făcuse cărare bătută.

Pe urmă, cum vedea că un om ce oprește din lucru, ba să-și răsucească vre-o țigară de tutun, să-și facă omul năravul, ba altul să se mai odihnească, ori mai știu eu ce, numai ce o auziai.

—Oamenii stau, să stau și eu.

Vine amiaza. Mâncară iar oamenii, mănâncă și ea. Se hodinesc oamenii, mai atipesc ei epurește, dar ea cei cu grijă, se scoală și se apucă de treabă, dar proasta dormia vârtos.

Mai pe seară se trezește și ea, și mai dă de vre-o două trei ori cu secerea în sus și'n jos, face vre-o trei mănunchiuri, le înșiră unul după altul și vine acasă.

— Ei, femeie, ai săcerat o întrebă omul care tocmai atunci venise și dejuga boii.

—Săcerat omule, săcerat trei grămezi făcu ea de colo.

— Bun, bun de tot gândi românul; apoi dacă-i așa, dacă te-i mai duce și mâni mântui femee?

— Mântui, omule, mântui!

A doua zi iar plecară fiecare la treabă; omul în chirie și femeia la secere; de data asta și-a luat femeia și un cofăel cu lapte acru.

La un capăt al lanului unde secera dragă doamne femeia asta hărnicuță, uitai să vă spun, era un păr și la celalt capăt un măr. Cât a fost umbră la părul din capu lanului, ea aici și-a arătat vrednicia dar dacă a trecut umbra la măr, în celalt capăt, acolo alergă și ea să-și arate hărnicia.

Tot trudindu-se ca și eri, nu știu cum s'a luat cu ziua târgului, pesemne de ostenită zic eu, dumenavoastră ziceți poate de bine ori că așa-i era felesugul ei, nu știu; știu atâta că a adormit femeia noastră cu secera la cap și cu cofăelul cu lapte acru la picioare!

Se înserase de-a binelea și românului nu-i era de-a crezare:

— Taci, că femeia mea s'a dat la brazdă s'a hărnicit; să vede treaba că vrea să mântue, de zăbovește atâta.

Niște pârlaci de flăcăi, care pesemne săcerau alăturea, văzând-o că dormea dusă, o desbrăcară frumușel iar cu cofăelul cel cu lapte acru, mi-o botează binișor din cap până în picioare bine ha, și apoi își căutară de drum.

Dă Dumnezeu și numai se trezește și ea într'un târziu. Se frecă la ochi se mai suci, se mai învârti, pune mâna la cap, udă, pune mâna la picioare, goală. Stă ea și se gândește:

— Doamne oare eu-s? Par'că am venit îmbrăcată de acasă; ia să mă duc să întreb omul.

Ajunge în sat și pe care om îl întâlnea, îl întreba dacă i-i nevasta acasă. Când auzia dela fiecare că-și știe de nevasta lui ce face și unde, își mai venea în fire:

— Ei apoi tot eu-s, se vede treaba.

Ajunge la ea acasă. Cum o vede bărbatu-său o și întreabă:

— Ei, femee, cât ai săcerat?

— Ei, cât? Dela măr și pân' la păr!

—Așa? Păi atunci ai mântuit dar...

— Mântuit omule!

Și omul rămase de bună credință că femeia îi făcuse treabă. Dar numai ce se pomenește la vre-o câte-va zile că-i zice unul:

— Ce nu-ți seceri pânea, creștinul lui Dumnezeu că s'a scutura, de-i lua numai paele; și-i păcat că-i muncă acolo.

— Mă miram eu să-mi facă și toanta mea o treabă își zise omul necăjit; și-și seceră tot el cum putu pânea și o treieră și o vându ca fiecare om.

Pe femee a luat-o la trei parale, a mustrat-o, a ocărât-o dar vorba ceia: „Bate toba la urechea surdului". De ciudă și el a desbrăcat-o și o ținea numai în cămașă. Vezi că-i era și rușine bietului om să mai iasă cu dânsa în lume.

Iaca numai că se face o nuntă 'n sat. Proasta nu și nu că să meargă și ea că nunta fără scurta nu se poate, este o vorbă.

— Da cu ce să mergi toanto că nici cămașă ca lumea n'ai pe tine. Nu vezi că cea de pe tine-i ciur de ruptă ce-i?

Curat vorba celui cu sumanu'.

Hai la nuntă să jucăm
Dar haine nu prea avem
Un suman de împrumut

Dar și-acela tot îi rupt:

Dinspre soare — bortă mare
Dinspre lună — bortă bună
Dinspre stele — borticele.
Dinspre țara Ungurească
Nu poate să-l mai cârpească.

Așa o fi fost și cu cămeșa femeii ișteia. Dar proasta nu și nu că ea se duce.

— Să te duci la cumătra și să-i spui să-mi deie haine și o cămeșă, că dacă nu, viu așa!

Omul se luă la gândire.

— Nai știi — numai nebuna ți-a face-o de te-a râde o lume.

Și plecă omul să se mai ia prin sat că-i scosese sufletul tot bodogănindu-l nevestica trăi-o-ar Dumnezeu să i-o trăiască, ani mulți și zile patru, să i-o trăiască.

Când se întoarse acasă îl dărui cu o gâscă. Și românul venia cu dânsa în brațe.

Proasta de cum îl zări dedeparte își zise sărind în sus:

— Iacă mi-aduce cămeșa, iacă mi-aduce cămeșa, și nici una, nici două, de mare bucurie, svârle ruptura de pe dânsa pe foc. Când veni omul și o văzu cum o făcuse mă-sa se cruci:

— Da ce ți-a abătut zăludo?

— Eei ce mi-a abătut, zise proasta rușinată! Am crezut că-mi aduciai cămeșă și când colo iaca-i gâscă. Eu o svârlisem în foc...

Doamne, Maica Domnului, multe vezi cât trăești. Și omul cât era de amărât și tot râse de păcăleala proastei lui.

Da pe urmă proasta, nu și nu, s'o taie s'o spânzure ea se duce la nuntă.

— Da cum să mergi urgie cu pielea goală.

— Iaca măi — da ce crezi — că dacă mi-ai ascuns straile n'am să văd eu nunta? Ia să pui niște pae în car și eu oi ședea în paie și oi scoate numai capu' și oi vedea și eu.

Omul dă, ce să facă? La început nu vrea el să se facă de râs, dar dacă văzu și văzu că proasta îl înteția mereu și nu-i mai dă bună pace își puse în gând să-i facă una de s'o sătura de nuntă. Luă un brat de paie, îl puse în car și până înjugă el boii, proasta se și cuibări într'însele.

Plecă omul la nuntă cu ciuma 'n car. Da tocmai când era nunta mai în toiul ei, omu' dă să-și aprindă o lulea de tutun. Nu-ș' cum face că scapă iasca 'n car și unde nu se'ncinge o pălălaie ca aceia. Săriră oamenii să o stângă dar numai deodată-svâc! sare nevestica omului în pelișoara goală de par'că era cana, și tunde-o nene — de-i sfârâiau călcâele.

Oamenii deodată au crezut că-i ucigă-l toaca, dar când și-au venit în fire unde nu s'a început un râs și un chiot ca acela.

A avut ce vorbi și ce râde pe urmă o lume: dacă râdea el și bărbatu-so d'apoi satul să nu râdă!

Proasta a stat îmbuibată cât a stat da' i-a trecut; și-a uitat de întâmplarea asta.

Într'o zi, omul nostru s'apucă să-și numere banii ce-i avea strânși cu cărăușia lui. Bunicele parale, și nu știa de frică cum să facă să-i pue undeva să nu dea proasta peste dânșii. Se gândi el, se chibzui și în cele din urmă se hotărî să-i îngroape în vatră și ca să se scape de proasta, o trimise de acasă spunându-i că a chemat-o cumătră-sa.

In urma ei repede s'apucă și sapă o gropușoară și tocmai când să pue ulcicuța iaca și proasta pe ușă.

— Da nu m'a chemat omule cumătra, că nici nu era acasă.

— Cum se poate zise omul ciudos, că n'a putut să se scape de ea.

— Da ce te-ai apucat să stricî vatra? îl întrebă proasta!

— Ssssst! Taci femee că nu stric nimica, o luă omul cu binișorul. Iaca în ulcicuța asta am niște mazere turcească și s'o strângem ca să o semănăm și noi la vară. Da tu să nu care cumva să umbli aci!

— Nu omule, nu umblu, îi zise proasta, de ce să umblu?

Așa, după asta, omul se duse iar în cărăușie. In urma lui iaca numai un car cu oale.

— Hai la oale, hai la oale!

Se duce și femeia cea proastă.

— Da' pe mazere turcească nu dai oale, bade?

— Ba dau lele zise omul—cum să nu dau! Și proasta fuga la vatră, scoate ulcicuța și fuga iar la cel cu oalele. Da olarul văzuse el cu cine are aface, și luând iutișor ulcicuța îi zise:

— Pentru mazerea asta, îți dau toate oalele că-i bună de semânță după cât văd.

— „Poi îi doar de cea turcească! zise femeia, cu mândrie.

— „Că doar turcească îmi trebuia și mie — zise olarul și-i descărcă tot carul de oale în ogradă și apoi se cam mai duse pe aici încolo.

Femeia în urma lui s'apucă și puse oalele în parii gardului, parul și oala, parul și oala.

Nu-ș' cum se face numai că rămâne o oală știrbă din păcate — fără par!

— Oale multe, faceți loc și ișteii știrbe!

Oalele dă, — de unde și cum să-i facă.

— Nu vreți?

Oalele ca oalele ședeau în par și se uitau la dânsa.

— Ei lasă dar să vă arăt eu acuși și unde nu ia un ciomag și poc în ceia, pac în ceilaltă, le strică pe toate apoi puse pe cea știrbă într'un par și se uita la

Ochii dragei mele

Tainici ca noaptea fără stele
Sunt ochii mari ai dragei mele.

Senin ca cerul fără nor
E farmecul privirei lor.

Și'n umbra genelor plecate
De-o veșnicie 's adunate,

Atâtea visuri de iubire
Făgăduinți de fericire.

. . . . . .

Dar ca și vântul călător
E gândul ei înșelător.

Vladimir Nicoară.

Din toate

ânsa. Dar cum bătea vântul oa-a se legăna.

— Aşa! tu acu râzi şi-ţi baţi joc de mine!

Na şi ţie dar — şi-i trăsni şi şi un ciomag de-o făcu hărburi.

In vremea asta iată că-i veni şi omul din cărăuşie. Vede el hârburile cele prin ogradă şi nu se dumerea ce să fie?

— Ce-o fi hârburile iestea măi femee — îşi întrebă odorul.

— Ei, ce să fie — ia am dat mazerea cea turcească pe un car cu oale şi le-am pus în par şi de ciudă că n'au vrut să facă loc şi unei ulcicuţe ştirbe, le-am strigat; da lasă că şi ei nu i-a fost moale, că dacă i-am făcut loc, ea a început a râde şi a-şi bate joc de mine!

Bată-te-ar mama lui Dumnezeu, detuna-te-ar, trăsni-te-ar Sf. Ilie, încotro a apucat toanto omul acel cu oale — o întrebă bietul om — scărmănându-se de cap şi văitându-se că i s'au dus bănişorii, munculiţa lui, pe apa Sâmbetei.

— La deal par'că omule!

Bietul om apucă la deal.

— Nu la deal omule, acu mi-am adus aminte, la vale a apucat!

— Nici la vale omule, îl întoarse iar proasta.

— Da' încotro proasto, spune bietul om necăjit!

— Apoi dă, unde! La deal, la vale, nu ştiu. In sus, în jos, nu ştiu! Omul dacă văzu că nu o poate scoate cu dânsa la nici un capăt, o lăsă în plata lui Dumnezeu şi mai îndreptându-l nişte oameni, era cât pe ce să-l ajungă pe cel cu părăluţele lui dacă nu-l striga proasta.

— Omule, omule ia vin încoace.

— Poate îl va fi nimerit ea, ori poate hoţul de olar s'o fi întors să-mi dea bănişorii căci nu cred să fie aşa de rău la inimă să mă prade ziua-miaza-mare.

Şi se întoarse înapoi bietul om — gândindu-se cam aşa.

Când colo ce era?

Femeia lui văzuse o baligă pe un spine şi întrebă pe bărbatu-său să o dumirească:

— Doamne omule, oare cum de s'o bălegat bou ista pe spinele ista şi nu s'o înghimpat?

Ei, când mai aude bietul român şi astă trăsnae, unde nu mi-i umilă o bătae şi bate, şi strigam cânele, nea Alec şi el şi el de ciudă cu atâta măcar.

Alta doar ce avea de făcut?

Părăluţelor lui le trebuia colac şi lumânare acum. Pleacă şi el de ciudă să-şi mai uite supărarea la vre-um cumătru, iar proasta se întoarse acasă.

Pe drum n'are de lucru. Trece pe lângă livada unui gospodar şi cum se înoptase nu era nimeni prin prejur. Intră în grădină şi începe a alege şi a culege ca la dânsa acasă.

Femeia gospodarului iesă într'aceia afară să dea mâncare câinelui. Pe câne îl chema pe semne Alec — că femeia îl strigă:

— Nea Alec.

Da proasta de colo:

Las' că nu aleg.

Femeia mai strigă iar crezând că i s'a părut:

— Nea Alec

Proasta iar':

— Las' că nu aleg.

Intră femeia spărietă în casă [illegible]

— Doamne bărbate nu ştiu cine o fi în livada noastră. Eu strigam cânele, nea Alec şi el zice las că nu aleg. Ese gospodarul afară şi pune mâna pe proastă şi i-a împuşcat o bătăiţă ca aceia, de să-i ajungă şi să-i şi mai rămâe. Se duce proasta acasă bătută măr, văitându-se cu chip ca să se jăluiască bărbatului.

— Ce ţi-i, o întrebă de cum o văzu — ce te sclifoseşti iar?

— Ce să-mi fie — iaca m'a bătut cutare!

— Bine ţi-a făcut! Dumnezeu să-i dea sănătate. Par'că l-am învăţat eu — zise omul neuitând de isprava ce i-o făcuse cu bănişorii lui munciţi şi răsmunciţi.

Trecu după asta multă vreme. Femeile din sat duceau cânepa la dubit.

Omul nostru zise proastei lui:

— Du-te şi tu ca femeile oamenilor de pune şi tu cânepa la dubit că uite a venit vremea.

— Mă duc omule, mă duc!

Şi femeia pleacă cu cânepa la dubit — la o apă cum ar fi Bârladul de-o pildă — şi aruncă toată cânepa în apă. Da' broaştele orăcăiau de te asurzeau.

— Iaca broaştelor, să-mi dubiţi cânepa bine şi când oi veni, să o găsesc cum îmi place mie ştii colea potrivită. Dacă o gătiţi mai devreme puteţi s'o şi puneţi să se usuce la soare.

Şi scăpată de o grijă, se întoarse acasă iar cânepa ei — a plecat pe apă la vale. După câtă-va vreme vine proasta să-şi scoată cânepa — când colo scoate cânepa dacă ai ce şi de unde.

Doar broaştele orăcăiau mai avan ca înainte.

— Ihai arde-v'ar focul să vă arză, voi mi-aţi vândut cânepa şi aţi băut-o şi acum v'aţi îmbătat şi cântaţi? Lasă că vă arăt eu. Şi luând o prăjină începu a bate cu ciudă în apă. Bate ea cât bate, numai iaca o bucată de pânză vine pe apă la vale. Pe semne că o luase vântul ori vârtejul dela nişte femei ce ghileau mai în sus.

Cum o văzu proasta, o trase cu o prăjină la mal şi bucuroasă zicea broaştelor:

— Sărăcuţele broscuţele, ele încă mititelele mi-au şi tors-o mi-au şi ţesut-o şi eu le băteam de geaba. Şi mai drăgostindu-le ea mai nu ştiu ce, luă pânza şi plecă în spre casă. Pe drum însă, când să treacă pe lângă o pădure iaca un stejar cum bătea vântul pesemne că avea vre-o cracă ruptă şi stejarul scârţia:

— Scârţi, scârţi!

Proasta stătu locului şi uitându-se la stejar îi zise:

— Da mă rog ce te-aşi întreba? Dumneata nu eşti cumva croitor?

Stejarul îi dădea înainte: scârţi, scârţi.

— Aşa! Iţi trebue câlţi? Iacă eu îţi dau pânză nu câlţi să-mi faci mie o cămaşă şi bărbatului două. De preţ ne-om învoi noi, dar să-mi spui când să viu.

Stejarul cum bătea pesemne vântul mai tare scârţâi mai apăsat şi mai lung: scaaarţi!

— Marţi? Ei fie şi Marţi da' numai să le faci ca lumea; şi puse pânza lângă rădăcina stejarului şi veni acasă.

— Ei, ai scos cânepa? o întrebă bărbatu-său.

— [illegible] că şi toarsă şi ţăsută şi am dat-o şi la croitor.

Omul când o auzi îşi zise: S'a stricat de tot, săracul de mine, a început a aiuri femeia mea!

Da' pe urmă omul nu ştia ce să creadă când o auzi pe proastă:

— Omule, azi îi Marţi mă duc să văd gata-s cămeşile?

Omul rămase crucindu-se şi proasta pleacă după cai verzi să le iea potcoavele.

— Ei croitorule, gata-s cămeşile c'am venit să le iau.

Stejarul scârţia şi acum ca şi înainte: scârţi, scârţi.

— Ce Marţi, ce Marţi, unde mi se îndârjeşte nătânga. Dă-mi pânza înapoi dacă-i vorba aşa. A fost vorba acuma să le găteşti; ce sunt eu să mă porţi cu vorba. Lasă că croitori găsesc eu; dă-mi pânza înapoi. Stejarul scârţia înainte.

— Aşa ardite-ar para focului, şi tu vrei să-ţi baţi joc de mine? Stăi să-ţi arăt cine sunt eu acuşi, şi nici una, nici două, haţ pune mâna pe creanga cea ruptă care tot scârţia şi trage, trage până ce o rupe de tot. Când colo ce să-i vadă ochii? Unde începu a curge la galbeni de străluciau luându-ţi ochii.

— „Ihai, ce mai de mazere turcească; ia să-i duc şi bărbatului o pestelcă.

— Iaca tu pentru o ulcică de mazere m'ai bătut şi eu cât ţi-am adus; şi răstoarnă coşcogea movilă de aur în mijlocul casei.

Omul înlemni.

— Da' de unde-s femee, bâlbâi el zăpăcit!

Cine ştie; te pomeneşti că a mai făcut vre-o boanţă şi m'a vârî în belea, săracul de mine, se gândea bietul om.

— Iaca de unde! Dela croitorul cel din pădure.

— Da' mai este, dragă nevastă o întrebă omul luând-o cu binişorul.

— Hai, poţi să mergi cu carul!

Pricepuse omul cum stă lucrul. Niscaiva hoţi ascunsese o comoară acolo şi proasta dăduse peste ea. Prostul tot de noroc să se plângă, gândi omul şi până în noapte i se păru bietului om un an de zile. Da tot nu-i venia să creadă, să-l lovească aşa berechet cucuet din senin.

D'apoi când s'a văzut dinaintea movilei celei de aur.

Curat vorba ceia:

Dă-mi doamne ce n'am avut

Să mă mir ce m'a găsit.

Aşa şi omul nostru. Luă frumuşel toţi banii şi bucuros cum nu fusese el nici la nunta lui taică-so se întoarse acasă.

— Nevestică, dragă puiculiţă, îi zise el, tu să nu care cumva drăguţă, să spui la cineva că am găsit noi mazărea asta turcească!

— Nu spui, bărbăţele, nu spui, de ce să spui?

Dar este o vorbă: Tot păţitu-i priceput; şi de păţit destul era şi omul nostru şi ştia câte parale face vorba femeii lui.

Se gândi el, se suci, se învârti şi în cele din urmă alergă la o şiretenie.

Vine într'o zi acasă spăriet şi zise femeii:

— Femee, ascunde-te unde-va degrabă că vin Tătarii.

— Vai de mine omule nu mai spune, oare unde să mă ascund să nu mă găsească.

— Ia în pivniţă, că acolo nu te găseşte Doamne fereşte, îi zise omul. Şi după ce intră proasta în pivniţă omul nostru îi puse un lacăt cât ziua de mâine şi pleacă iute la crâşmă de cumpără nişte covrigi şi nişte cârnaţi. Ii împrăştie câtu-i ograda şi scoase pe proasta din pivniţă.

Bodaproste, femee c'am scăpat cu zile. S'au dus Tătarii de acu'. Doamne, femee, da' nu ştii una?

— Nu! Ce-i?

— Iote afară a plouat cu cârnaţi, şi cu covrigi ia hai să strângem.

— Hai, zice proasta, şi strâng tot din ogradă. In vremea asta cât strângeau ei — începu a tuna — pe semne că era vremea a ploaie.

— „Ce să fie oare bărbate?

— Ce să fie, ia a înebunit pârcălabul şi acu dă cu tunul.

— Vai de mine! — şi proasta rămase de bună credinţă că aşa-i cum i-a spus bărbatu-so.

Bun. Da omul nostru prinse a se ridica binişor de aici înainte. Ba vite-şi cumpără, ba pământ, apoi case mândre ca a lui nu avea nimenea în sat. Se făcuse om bogat; toţi câţi îl ştiau de mai înainte cum fusese şi când îl vedeau acum cum ajunsese nu-şi credeau ochilor. Cum de în aşa scurtă vreme a ajuns aşa bogat, se întrebau cu toţii. Ori că a găsit vre-o comoară, ori că n-i lucru curat la mijloc.

Dar omului nostru puţin îi păsa de ce zice lumea. Il slujise norocu' şi încă bine. Şi pe care dintre dumneavoastră nu v'ar bucura să vă cadă din senin aşa cum i-a căzut lui laptele în păsat.

(Urmare) *Petru G. Savin*.

Teatrul Naţional din Cluj

A patra piesă jucată pentru prima dată în această stagiune a fost „Heidelbergul de altă dată", o veche piesă germană, jucată cu tot meşteşugul cerut.

Iată despre ce e vorba:

Prinţul moştenitor de Saxa-Karlsburg, trăit 18 ani în tăcerea de mormânt a palatului este trimis la Heidelberg să-şi complecteze învăţătura în universitatea de acolo. Heidelbergul, oraş renumit pentru universitatea sa, mai este renumit şi pentru viaţa zgomotoasă şi cheflie ce o duc studenţii germani cari cu halba într'o mână şi sabia în alta, cântă, petrec şi se tae la cea mai mică neînţelegere. Aşa pricep ei tinereţa. Prinţul, care dusese o viaţă *măsurată* cu centimetrul în tăcerea posomorâtă a palatului şi care nu ştia altă viaţă decât aceia înţepenită în forma strâmtă a unui cap încoronat, este ameţit la început de vârtejul tinereţei şi vieţei zgomotoase a studenţilor. El, care avea anumite ceasuri de lucru, de somn, de preumblare, de mâncare şi care râdea numai atunci când i se da voe, el, care dusese viaţa unui om aproape închis—căci asta e viaţa domnitorilor — el, care nu ştia ce-i cântecul, jocul, băutura şi femeia, intrat în mijlocul studenţilor, — stângaci la început, — deschide ochii asupra unei vieţi cu totul necunoscute, care îl atrage şi-l fură pe povârnişul ei alunecos. Keti, frumoasa chelneriţă, prin apropierea ei curioasă şi naivă, îl zăpăceşte cu desăvârşire pe prinţul nostru, care se îndrăgosteşte de ea, uitând cu desăvârşire de palat şi de tronul ce trebuia să-l ocupe când-va.

Dar, tocmai când cei doi îndrăgostiţi, după o noapte de chef, îşi şoptesc al lor cântec de iubire, când îşi fac planuri de noi petreceri şi primblări, vine un ministru şi-l cheamă pe prinţ la datorie, vine să-l ia pentru a ocupa tronul părăsit de moşul său.

Prinţul pleacă adânc îndurerat şi reintră în viaţa posomorâtă, tăcută şi înţepenită a palatului. Sub stăpânirea lui palatul devine mai tăcut, viaţa în el mai aspră şi suferinţele lui, în această împărăţie a tăcerei sunt cumplite.

Iată însă, că după doi ani vine la prinţ un chelner dela hotelul unde a stat prinţul la Heidelberg ca să-i ceară o favoare făgăduită. La vederea lui se redeşteaptă în amintirea prinţului viaţa Heidelbergului şi când chelnerul îi spune că frumoasa Keti este tot acolo, prinţul se hotărăşte să plece la Heidelberg pentru două zile, ca să mai trăiască câte-va clipe frumoase. Pleacă. Ajuns la Heidelberg este primit de studenţi cu răceală, căci distanţa între studenţi şi prinţ era acum prea mare. Cântecele după comandă, vorbirea respectuoasă faţă de el, lipsa apropierei sufleteşti îl face să simtă că el nu mai este studentul de odinioară, ci *prinţ*, în faţa căruia toţi se pleacă, prinţ, care nu poate şi nu-i este iertat să trăiască o viaţă omenească liberă şi frumoasă, ci din contra viaţa măsurată şi ţeapănă a capului încoronat. Iar Keti, frumoasa Keti, este logodită şi aproape de căsătorie.

Prinţul se întoarce amărât la palatul său.

Piesa a fost desăvârşit jucată şi este un strălucit succes al teatrului din Cluj.

FOTOLIUL 9

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Aerul

Pământul este înconjurat de toate părţile, pe o grosime de 60 până la 80 chilometri, de o masă gazoasă numită atmosferă. Această atmosferă este formată de un gaz nevăzut care să numeşte AER şi care este unul din agenţii cei mai puternici ai Igienii, fără de care viaţă nu poate fi.

Aerul deşi este nevăzut şi nu să poate pipăi are o greutate proprie, un litru de aer cântăreşte un gram şi ceva, lucru mic la părere, dar aevea foarte mare când ne gândim la numărul colosal de litri de aer care ne înconjură şi care săvârşeşte asupra corpurilor o apăsare numită presiune atmosferică. Dovadă despre aceasta sunt morile de vânt şi corăbiile pe mare, cari sunt puse în mişcare şi mânate de apăsarea sau împingerea aerului într'o direcţie. Presiunea sau apăsarea atmosferei să măsoară cu ajutorul barometrelor, dintre cari unele sunt cu coloană de mercur (argint viu), iar altele sunt de metal cu un fel de cadran ca un ceasornic. Aceste barometre ne slujesc la prevederea timpului, deoarece este o legătură între starea de umezeală şi de uscăciune a aerului şi greutatea presiunii lui.

Apăsarea sau presiunea aerului atmosferic asupra unui corp oarecare este mai mare de un chilogram pe centimetru pătrat. Corpul omului, având o suprafaţă mai mare de 20.000 centimetri patraţi, poartă o apăsare din partea aerului atmosferic mai mare de 20.000 chilograme, greutate colosală care l'ar sdrobi şi l'ar turti ca pe o hârtie dacă n'ar fi lichidele şi gazurile din corpul omenesc, cari să împotriveze acestei apăsări şi îi ţin cumpăna. Dacă însă apăsarea aerului atmosferic ar lipsi iar ar fi rău, căci lichidele şi gazurile dinăuntrul corpului nostru ne mai fiind stăpânite s'ar duce spre în afară, spre suprafaţa corpului, şi ar umfla, ar ridica pielea. Aerul atmosferic apasă asupra corpului omului din toate părţile, în toate direcţiile, aşa că această apăsare n'are nici o urmare primejdioasă asupra lui.

Aerul are o temperatură care variază după locuri, anotimpuri şi ceasurile zilei. Noaptea este mai frig decât ziua, dimineaţa şi seara este mai rece decât la amiazi. Căldura aerului este cu atât mai mare cu cât SOARELE, care este isvorul căldurii naturale, este mai aproape de pământ. Astfel să naşte întrebarea firească că dece aerul este mai rece cu cât ne urcăm pe înălţimi mai mari şi cu cât ne suim mai sus cu un balon sau cu un aeroplan şi prin urmare ne apropiem de soare? Lucru uşor de explicat, căci razele soarelui vin deadreptul pe pământ pe care îl încălzeşte şi apoi pământul încălzit dă la rândul lui căldură straţelor de aer cari sunt în atingere cu el şi cari sunt cele mai calde. Această căldură dela suprafaţa pământului scade cu cât ne urcăm mai sus, cam cu un grad la 200 metri de înălţime. Aşa dar temperatura aerului variează în diferite locuri după înălţime (altitudine). Ea mai variază şi după natura pământului; diferite feluri de pământ odată încălzite de razele soarelui nu să răcesc în acelaşi timp, neavând o iradiare egală asupra aerului înconjurător. Vecinătatea maselor mari de apă, pe malul mărilor şi a oceanelor şi alte împrejurări fac ca temperatura aerului să varieze, dela un climat la altul.

Aerul cuprinde întotdeauna electricitate, chiar şi când cerul este senin, ea este atunci pozitivă. Când cerul este noros, electricitatea este în câtime mai mare, atât cea pozitivă cât şi cea negativă; fulgerul şi tunetul se fac din întâlnirea alor doi nori încărcaţi cu electricitate de natură contrară, adecă unul cu electricitate pozitivă şi celalalt cu negativă, aşa că la apropierea lor aceste două feluri de electricităţi întâlnindu-se să împreună, să neutralizează şi să descarcă în pământ producând fulgerul şi tunetul (trăsnitul).

COMPOZIŢIA CHIMICA. Aerul este un amestec de mai multe gazuri, dintre cari cele mai de căpetenie sunt: oxigenul, azotul, argonul şi acidul carbonic, precum şi din aburi de apă. Dintre toate aceste oxigenul şi azotul sunt cele mai de mare preţ; la 100 părţi de aer avem 21 părţi de oxigen şi 78 părţi de azot, iar argon numai 1 parte. Oxigenul este partea folositoare o aerului, el serveşte la respiraţie şi la preînoirea sângelui din plămânii omului, fără el nu să poate trăi nici o clipă. Azotul curat nu este bun, el nu să poate respira, cu el nu să poate trăi, dar este trebuincios pentru ca amestecându-să cu oxigenul să-l mai domolească pe acesta. Acidul corbonic şi aburii de apă sunt nelipsiţi, dar acidul carbonic să află în câtime mai mare noaptea decât ziua, în oraş decât în sat, în locurile joase mai mult decât pe înălţimi; el este trebuincios pentru plante şi primejdios pentru oameni, şi de aceea proporţia lui în aer nu trebue să treacă peste o măsură oarecare. Aburii de apă sunt şi ei trebuincioşi omului, deoarece aerul prea uscat nu ar fi bun pentru respiraţie (răsuflare).

FOLOASELE ŞI PRIMEJDIILE AERULUI. Orice fiinţă, dela cea mai mică până la om are trebuinţă de aer. Dacă omul n'ar avea aer ar muri repede de asfixie, iar dacă el respiră un aer necurat şi nu în câtime îndestulătoare ar slăbi şi ar peri cu încetul. Intrarea aerului în plămânii (bojocii) omului, care să chiamă inspiraţiune, pune oxigenul din el în atingere cu sângele, care îl primeşte şi în acelaşi timp dă afară (prin expiraţiune) acidul carbonic. Această lucrare să chiamă respiraţiune (răsuflare) şi omul respiră cam de 16 până la 18 ori pe minut. Când respiraţiunea încetează viaţa să stinge într'un ultim suspin. Nu poate să existe respiraţie fără aer atmosferic.

Circulaţia sângelui, care este strâns legată de respiraţie, să face în condiţii rele, când răsuflarea este împedecată prin lipsa de aer; inima îşi face slujba cu greutate şi bate iute şi neregulat, sângele să duce mai mult spre creeri, dând naştere la durere de cap. Acelaşi lucru să întâmplă şi cu digestia (mistuirea); omul mănâncă mai cu poftă după o plimbare în aer curat; ţăranul nostru, care toată ziua lucrează în aer liber, are poftă de mâncare mai mare decât orăşanul. Toată lumea ştie cât bine ne face schimbarea aerului, dela oraş la ţară sau la munte, ori pe malul mării. Omul are neapărată trebuinţă de a respira un aer curat făcând în fiecare zi o plimbare sau o şedere în aer liber de câte 2 3 ore, întocmai după cum în fiecare zi trebue să mănânce şi să bea apă, căci aerul primeneşte sângele, dă poftă de mâncare şi uşurează mistuirea; el dă plămânilor noştri oxigenul trebuincios fără de care nu să poate trăi. Prin urmare, omul să se plimbe cât să poate mai mult în aer liber, curat, dacă vrea să fie sănătos.

Dacă aerul atmosferic este aşa de folositor vieţii, el poate fi primejdios în unele împrejurări. Presiunea atmosferică poate fi mărită sau scăzută, în mod natural sau artificial; în localităţi diferite. Uneori ea este mărită în mod natural şi în acelaş loc, din o zi în alta sau chiar în aceeaşi zi; atunci zicem că aerul este greu şi de obicei atunci el cuprinde mai multă electricitate şi are temperatura mai ridicată. In aceste cazuri oamenii nervoşi, bolnavi sau convalescenţi, au o indispoziţie şi o enervare deosebită, care nu înceată decât atunci când şi starea atmosferică s'a schimbat; de aceea este bine ca locuinţa să se aerizeze bine, să se reînoească aerul din ea cât se poate mai des prin deschiderea ferestrelor. Variaţiile temperaturii aerului au mare importanţă şi multe boale se pot produce prin căldură prea mare (insolaţie) şi prin frig (tot felul de răceli). Aerul prea umed sau prea uscat deasemenea poate produce mai multe boale, mai ales din partea respiraţiei, a plămânilor. Aerul se întâmplă să fie prea uscat mai ales iarna când casa se încălzeşte cu sobe de fier, de tuci, şi atunci este bine să se pună pe ele câte un vas cu apă.

Mişcările aerului au şi ele un mare rol. Când mişcarea aerului este mică, puţin întinsă, se numeşte curent de aer, a cărui acţiune de multe ori este foarte periculoasă putând da naştere la diferite boale de răceală, junghi, aprinderi de plămâni, etc. Vânturile regulează întru câtva starea de căldură şi de frig, de uscăciune şi de umezeală a atmosferei şi slujesc şi de purtătoare a tot felul de seminţe de boale.

Aerul poate să cuprindă diferite gazuri stricătoare, cum este amoniacul, produs din descompunerea productelor animale; idrogenul sulfurat sau acidul sulfuric, care să formează în vecinătatea apelor stătătoare; idrogenul carbonat sau gazul bălţilor care iese din apa de prin bălţi. Norocul că aceste gazuri să amestecă iute cu masa cea mare a aerului şi atunci nu mai sunt aşa de primejdioase.

Aerul mai poate cuprinde o mulţime de pulberi (praf), cu rămăşiţe şi bucăţele de substanţe minerale şi organice, ciupercuţe şi microbi diferiţi. Sporii microbilor sunt foarte mulţi mai ales în timpul verii şi când e umezeală; bacteriile sunt numeroase primăvara. Numărul acestora să înmulţeşte foarte mult când aerul trece prin oraşe. In praful uscat numărul microbilor poate ajunge la 2 milioane într'un gram de aer. Despre microbi voi vorbi pe larg mai târziu, când voi începe cu boalele. Afară de acestea aerul mai cuprinde tot felul de miasme, cari sunt diferite emanaţiuni ce de multe ori nu se pot vedea nici cu microscopul.

Originea prafului din oraşe este noroiul (glodul, tina) stradelor, murdăriile şi apele căsniciilor, fumul fabricilor industriale, etc. De aceea se recomandă ca în oraşe stradele să fie largi, cu plantaţiuni, de arbori, trotoare şi pavaje bune, fără gropi, cari să nu facă praf mult (piatră cubică, asfalt, bazalt, etc.), să se ude şi să se măture regulat, zilnic, dacă să poate cu maşini din cele mai practice, şi toate murdăriile să fie astfel duse şi vărsate în canale.

Înăuntrul caselor pereţii este bine să fie tencuiţi cu ghips şi ulei aşa ca să se poată şterge şi spăla cât de des cu cârpe înmuiate în soluţii antiseptice (cu sublimat corosiv, etc.), mai ales după ce au zăcut bolnavi în casa.

In numărul viitor voi vorbi pe larg despre aerisire.

DR. VASILE BIANU
Autorul Dicţionarului Sănătăţii

BIBLIOGRAFIE

Transilvania Românească. Alba Iulia, Redacţia şi Administraţia, strada Nicu Filipescu No. 14. Abonament anual 50 lei.

In Alba Iulia, în cetatea lui Mihai Viteazul, apare de câteva luni o mare gazetă românească sub conducerea gospodărească a unei femei. In aceste vremuri istorice, publicaţiunile româneşti însufleţite de nădejdea unei unificări sufleteşti a întregului nostru neam, împlinesc o chemare de adevărată evanghelie.

Şi Transilvania Românească propovăduesţe avântul biblic al înfrăţirei desăvârşite între fraţi, îndemn fericit de muncă şi iubire de patrie. Sub direcţiunea distinsei scriitoare Doamna Caliopi Colonel Davidescu această gazetă dă o nouă dovadă de marile calităţi sufleteşti ale neamului nostru. Doamnele din înalta sorietate românească ce în timpul războiului a îngrijit de viteţii noştri soldaţi, se străduesc să îngrijească astăzi de îndrumarea sănătoasă a sufletelor lor. E o cinste mare pentru neam, şi în special pentru presa ce înscrie cu drag între fruntaşii ei şi numele unei femei.

Dorim din suflet isbândă şi viaţă îndelungată, noului nostru confrate.

Biblioteca Soldatului şi a Cetăţeanului. Cluj, Str. Dorobanţilor No. 11. Abonament anual lei 30.

Singura publicaţiune de cultură şi educaţiune ostăşească, apare de două ori pe lună. Se recomandă corpurilor de trupă şi cetăţenilor liberaţi din oştire, pentru cuprinsul ei moral şi educativ.

Poemele despărţirei. Volum de versuri, de scriitorul Constantin Rîuleţ. 112 pagini. Desene de pctorii Troteanu, Beli-Csirovici. Lei 15 la toate librăriile din ţară. In Cluj la librăria Anca.

In poezia românească Constantin Rîuleţ a ocupat de mult locul ce i se cuvine între fruntaşi. Noul său volum de poezii „Poemele despărţirei" înscrie o dată însemnată în literatura noastră dată de care se va ţine seamă în viitor.

Cugetător profund, scriitorul Rîuleţ 'şi îmbracă cugetările în cea mai desăvîrşită formă şi în frazele lapidare ale versului analizează cele mai tainice cute ale sufletului omenesc.

Cuvântul celui care pleacă, încovoiat
(ca supt o cruce
Se întreba o trecătoare: L-a auzit
(iubita sa?
Cuvântul celui care pleacă? Nu! Nu
(l-a auzit nici ea
Căci de-ar avea un singur suflet, să-l
(îndrăgească, nu s'ar duce!

Cu câtă putere redă singurătatea, singurătatea şi pustiul sufletesc. Eternul adevăr al singurătăţei omeneşti, se încheagă chinuitor de sugestiv din rândurile de mai sus şi trezeşte în sufletul nostru profunda milă de noi înşine: Cât suntem de singuri.

...Când s'a pierdut cu totul, plângând,
(printre stejari
Incrementit rămas-am pe gânduri pân'
(la zio
Şi-am înţeles atuncea de ce pentr'un
(adio
Au zis adio vieţii, atâtea inimi mari.

Cine a evocat mai sfârşietor despărţirea? Cine a redat mai impresionant întreaga tragedie a sufletului celor ce se despart.

In tot cuprinsul volumului aceiaşi analiză sufletească e nota dominantă a poezii Domnuli Rîuleţ. Poezia acestui scriitor, va rămâne înfruntând tirania nepăsărei şi a criticei contemporane, fiindcă e zmulsă din eternitatea simţămintelor omeneşti. V. C.

Istoria — Țara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Asezarea altor neamuri pri tre Romăoi

— RUȘII —

Numărul Rușilor din țara noastră abia dacă trece de o sută șeasezeci de mii. Cei mai mulți, vre-o sută cincizeci de mii, sunt așezați în Basarabia, unde formează și câte-va sate. Dar sunt și la orașe, între aceștia și Români rusificați, ca d. e. în Chișinău. Mai avem câteva sate de Ruși și în Dobrogea. Aceștia din urmă, precum și o parte din cei din Basarabia sunt numiți *Lipoveni*.

Toți Rușii așezați la noi sunt urmași de fugari, cari au căutat adăpost pe pământul totdeauna primitor al Românului. Unii s'au refugiat din motive religioase, alții din cauza prigonirilor politice, alții au fost vagabonzi, cari cutreerând Rusia au ajuns până în Basarabia. Cei mai mulți Ruși sunt veniți în provincia aceasta după ce a fost răpită dela Moldova.

O parte din Rușii refugiați în partea de răsărit a Moldovei (numită mai târziu Basarabia) erau urmași de-ai Streliților, cari formaseră până la Petru cel Mare garda Țarului. Răsvrătindu-se contra lui, Petru a omorât pe cei mai mulți, iar o parte bună din cei scăpați cu viață, mai ales fii de-ai lor, au fugit în Moldova.

Și mai mare a fost numărul Rușilor fugiți în Moldova și Dobrogea din cauza prigonirilor religioase. Înainte de a se tipări și în Rusia cărțile bisericești, acestea erau numai de cele scrise cu mâna. Cu timpul se strecuraseră în aceste cărți scrise o mulțime de învățături protivnice bisericei ortodoxe. Când s'au tipărit cărțile, toate acele învățături eretice au fost lăsate afară. Lucrul acesta a nemulțumit însă pe mulți Ruși, cari țineau la credințele greșite, și aceștia nu au vrut să primească cărțile cu învățătura curată. Rușii sunt un neam, căruia îi trăsnesc multe nebunii religioase prin cap, așa că unii dintre ei s'au apucat să facă legi nouă, în cari credeau mulți. Clerul rusesc, dar mai ales guvernul rusesc a început să prigonească în mod barbar pe acești eretici, trimițându-i în câmpiile înghețate ale Rusiei, bătându-i, chiar omorându-i. Atunci au scăpat apoi mulți în Moldova și în Dobrogea, unde nimeni nu-i întreba de ce lege sunt.

După ce Rușii au rupt mișelește, la anul 1812, jumătate din Moldova zicându-i Basarabia, pentru ca Românii moldoveni să-și uite țara lor mamă, au năvălit în Basarabia tot felul de Ruși, mai ales ca slujbași. Acești noi veniți s'au așezat pe la orașe, unde amestecându-se și cu alte neamuri venetice au încălecat pe Români. In timpul celor vre-o 50—60 ani din urmă s'a înecat și o seamă de Români în neamul hrăpăreț al Rușilor, mai ales urmași de meseriași și slujbași români. Căci Rușii, ca și Ungurii în Transilvania, nu numai că asupriau pe Români, dar îi și batjocoriau în fel și chip, doară se vor convinge, că Rusul e ceva mai bun și se vor face Ruși. Au și izbutit cu un număr mic de Români cărturari, dar marea mulțime a țăranilor români moldoveni și-a păstrat mândria de Român și convingerea că pentru Român e o rușine să se facă Rus.

De când a ajuns neamul românesc în atingere cu Rușii, aceștia au adus numai nenorociri pe capul lui. De când au început năvălirile rusești în Moldova și Muntenia, de mai bine de două sute de ani, Rușii au prădat fără milă pământul României, cărând din el nu numai vite, cereale și alte averi, dar și sute de mii de Români, pe cari i-au dus în stepele Rusiei de miazăzi, ca să îobăgească pe moșiile boerilor ruși. Aceasta drept mulțumită, că Românii au scos pe Ruși din barbaria lor.

Căci *Petru Movilă*, vestitul mitropolit al Chievului, care a înființat cele dintâi școli rusești vestite și a tipărit o mulțime de cărți în secolul al 17-lea, deșteptând pe Ruși din barbaria lor, a fost Român moldovean, din viță domnească. Despre el zice învățatul rus Venelin, că după faptele lor, nu știe pe cine să socotească cu adevărat *mare* pentru poporul rusesc, pe Petru, țarul Rusiei, sau pe Petru Movilă, mitropolitul.

La începutul secolului al 18-lea, domnul Moldovei, *Dumitru Cantemir*, a făcut greșala de s'a întovărășit cu Rușii contra Turcilor. Rușii fură bătuți, așa că Domnul român fu silit să fugă în Rusia. El era pe timpul acela cel mai învățat om din toată partea de răsărit a Europei și ajunse, după părăsirea Moldovei, cel mai luminat sfetnic al țarului rusesc.

Fiul acestuia, *Antioh Cantemir*, e socotit de Ruși, pentru scrierile lui, drept părintele literaturii rusești.

Un alt Român, *Herescu*, căruia Rușii îi zic Herascoff, a scris, între altele, Rossinda, în care cântă luptele Rușilor din trecut. El e *întemeietorul* epopeei naționale rusești.

Român a fost și *Vărzaru*, cel mai de seamă scriitor în Rusia în știința economiei și a statisticei.

Am putea lungi șirul acestor Români, cari au fost deșteptătorii Rușilor din întunerecul, în care era cufundat sufletul lor. Dacă mai socotim și celălalt bine, ce li l-am făcut în luptele lor cu Turcii, despre cari vom scrie mai pe larg când vom ajunge cu istoria neamului nostru la acest timp, ne cuprinde scârba, când vedem cu cât amar de rău ne-au răsplătit acest popor nerecunoscător.

Numărul Polonilor din România nu trece peste 25 de mii, dintre cari vre-o 20 de mii în Basarabia, restul în Bucovina.

Ei sunt veniți în țara noastră numai din veacul al 19-lea. Se mai află în România veche o seamă de Poloni, urmași ai celorce s'au refugiat, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, din Rusia, de care se ținea atunci Polonia. Acești Poloni au arătat multă dragoste față de țara, care i-a adăpostit, și mulți dintre ei s'au romanizat ocupând locuri de frunte la noi. Ii găsim în armată, printre ingineri, medici, chiar și între bărbații de știință. Țăranii din România veche, în deosebi cei din județul Gorj, nu vor uita niciodată pe polonul *Piekarsky*, fost profesor și împreună cu învățătorul Dumitrescu-Bumbești, cei dintâi propovăduitori cu succes ai înființării băncilor populare în satele României de miazăzi.

După Bulgari, Grecii au fost poporul oriental din sudul Dunării, care a căutat în număr mai mare adăpost și câștig ușor pe pământul României. Influența lor a fost atât de mare, încât va trebui să scriem despre felul și roadele ei mai cu deamăruntul la timpul potrivit al istoriei noastre, căci e demult, de când Grecii au călcat pe pământul românesc.

Grecii de azi îi găsim la noi în număr mai mare în orașele de-alungul Dunării, în București și în orașele din Dobrogea. Ei sunt de două feluri: unii cetățeni români, alții străini. Mai de mult, numărul lor era cu mult mai mare, dar aceștia s'au contopit în neamul românesc, dar numai în clasa boerilor și a orășenilor. Nu trebue să uităm, că chiar și între coloniștii așezați în Dacia lui Traian s'au aflat, la orașe, și Greci, după cum dovedesc inscripții descoperite în Transilvania.

Și în Transilvania au pătruns și s'au așezat statornic în veacul al optsprezecelea, negustori cunoscuți sub numele de Greci. De fapt, aproape toți erau *Români* veniți din țara turcească, mai ales din Macedonia. Fiindcă Românilor, după legile barbare până la 1848, nu le era ertat să se așeze cu locuința înlăuntrul orașelor săsești și ungurești din Transilvania, acești *Macedo-Români* au declarat, că sunt Greci. Aceasta le-a fost ușor, căci toți știau vorbi grecește și învățaseră numai carte grecească. Ei formară societăți — companii — comerciale, construiră cele dintâi biserici ortodoxe înlăuntrul orașelor străine, cum a fost în Cluj, Sibiu, Brașov ș. a. Azi toți urmașii lor, afară de câți-va cari au apucat să se maghiarizeze ca în Cluj sau cari au rămas cu numele de Greci, ca în Brașov, sunt ceea ce au fost părinții lor: Români.

Numărul francezilor așezați în mod statornic în România e mic. In Basarabia avem, nu departe de Cetatea-Albă (turcește Acherman), comuna Șaba, ai cărei locuitori sunt în mare parte francezi veniți din Elveția (Șvițera) de vre-o sută de ani.

O colonie de țărani *italieni* avem în Dobrogea, județul Tulcea, la Malcoci.

VICTOR LAZAR

Strămoșii noștri

Fără știrea lui Traian nu-i mai era îngăduit să facă război sau pace, iar în cetățile dace rămâneau ostași romani, ca să păzească orice mișcare a Dacilor.

Traian se întoarse apoi la Roma, unde fu sărbătorit de toată lumea romană ca adevăratul biruitor al vitejilor Daci, vrăjmași atât de temuți.

Decebal primise pacea silnică a lui Traian, numai ca să scape de Romani și să-i vadă ieșiți din Dacia. El nu putea să îndure rușinea aceasta și se pregăti să jertfească totul pentru neatârnarea poporului său. In loc să dărâme cetățile, el le întări și mai zidi altele nouă. Apoi legă prietenie cu alte popoare dușmane Romanilor, îndemnându-le să pornească cu toate război crâncen.

Traian află îndată despre toate isprăvile lui Decebal și se hotărî să meargă cu oaste mare împotriva Dacilor și să-i prăpădească, făcând din Dacia țară romană.

In anul 104 el porni cu o mare armată, strânsă din toate țările împărăției romane. Ajuns la Dunăre, însărcină pe un meșter vestit să zidească un pod de piatră peste Dunăre, acolo unde se află astăzi orașul Turnu-Severin, capitala județului Mehedinți. Rămășițele zidăriei picioarelor acestui pod se văd până în ziua de astăzi. După un an podul fu gata și Traian intră în Dacia cu toată oastea sa. Prin lupte foarte crâncene el se apropie pe încetul de capitala lui Decebal.

Regele Dacilor se folosi de un vicleșug, cu nădejdea că-l va face pe Traian să părăsească Dacia. El înșelă pe un general roman iubit de Traian, numit Longinus, și îl făcu să vină în tabăra Dacilor, prefăcându-se că vrea să se înțeleagă asupra păcii. După ce în zadar încercă să afle dela acesta știri sigure despre oastea romană, trimise vorbă împăratului, că va ucide pe Longinus, dacă nu va părăsi îndată pământul Daciei. Traian stătea la îndoială, dar Longinus ca să scape pe împăratul său de rușinea unei păci păgubitoare pentru Roma, îl vesti că el se va otrăvi. Așa știau Romanii să-și îndeplinească datoria de ostași. Nu trebue să osândim însă nici fapta lui Decebal. Orice mijloc i se părea firesc regelui, care apăra cu atâta immă neatârnarea țării și a neamului său.

Ajunși aproape de Sarmizegetuza, Romanii găsiră capul lui Longinus într'o prăjină înfiptă pe zidurile cetății. Aprinși de mânie, ei se avântară năprazmic împotriva celor din urmă soldați daci, cari și de data aceasta luptară cu cea mai minunată vitejie. Cetatea fu aprinsă și în vreme ce Romanii spărgeau zidurile și porțile, căpeteniile dace băură otravă, iar Decebal fugi pe cărări nestrăbătute. Ascunse bogățile sale în albia unui râu, a cărui apă o mută apoi la loc, și se ucise cu sabia lui de viteaz, numai să nu cadă prins de viu în mâinile dușmanilor.

Capul vrednicului strămoș al nostru fu dus la Roma, ca să vadă toată lumea că s'a sfârșit cu temutul dușman, care neliniștise împărăția romană timp de peste 20 de ani.

O parte din Dacii rămași vii fugiră la popoarele vecine, iar alții se ascunseră prin pădurile și munții Ardealului, de unde se scoborâră abia mai târziu, când se potolise furia războiului. Pentru ca să se țină minte multă vreme această grea biruință, Traian a pus să se zidească la Roma un stâlp înalt, numit „Columna lui Traian", pe care se văd și astăzi săpate luptele lui cu Dacii, înfățișarea, îmbrăcămintea și unele obiceiuri ale acestora.

G. Mateescu.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Situaţia politică continuă a fi tulbure. M. Sa Regele, în faţa luptei dată de partidele din opoziţie pentru răsturnarea guvernului, a crezut necesar să facă o consultare a tuturor fruntaşilor politici ai ţărei. Astfel au fost chemaţi la Palat d-nii I. I. C. Brătianu, Maniu, Vaida, Mihali, etc. cari şi-au dat diferite păreri asupra modului cum s'ar putea găsi îndreptarea relelor de cari azi suferă ţara. M. Sa Regele are de ales una din aceste păreri, fie că înţelege să dea ascultare fruntaşilor opoziţiei, fie că crede trebuincios să ţie la cârmă actualul guvern. Această consultare a fruntaşilor ţărei este foarte prielnică în actualele împrejurări, când dela înţelepciunea şi unirea oamenilor politici cu experienţă se aşteaptă schimbarea în bine atât de mult dorită de popor.

Un guvern care să unească laolaltă pe toţi bunii români, care să facă să înceteze luptele zadarnice dintre partide ar fi desigur leacul potrivit pentru nenumăratele răni ale ţărei. El ar avea menirea să reorganizeze toate serviciile publice, să unifice legiurile, să refacă industria. Ordine în cheltueli, economii mari, încasarea regulată a dărilor, reorganizarea învăţământului şi Bisericei, de asemenea ar trebui să intre între primele griji ale stăpânirei, poporul suferind adânc lipsurile provocate de războiu şi de neîngrijirea unora din acei ce trebue să vegheze pentru binele public.

Toate aceste le are însă în grijă M. Sa Regele care, cu mare înţelepciune a ştiut totdeauna să-şi aleagă sfetnicii dintre cei mai de seamă bărbaţi ai neamului.

Trebue de asemenea să aşezăm între faptele mai importante ale săptămânei disolvarea, adică desfiinţarea „Uniunei maghiare din Ardeal" un aşa zis partid politic înfiinţat de nobilii unguri cari în realitate erau uneltele lui Horty la noi în ţară. Josika, conducătorul acestei uniuni un baron dintre vechii stăpânitori tirani cari chinuiau deopotrivă pe ţăranii unguri şi români, a avut neobrăzarea să refuze „din cauze politice" invitarea de a asista la o reprezentaţie de operă dată în cinstea M. Sale Regina. Cu această ocazie s'au văzut gândurile ascunse ale acestor nobili ce voiau prin vicleşug să atragă populaţia ungară la răsvrătire. Constatându-se apoi că această uniune funcţiona contrar legiuirilor româneşti, guvernul a desfiinţat-o luând măsuri pentru confiscarea registrelor în cari, nu ştim încă ce se va mai găsi. Este o măsură bună şi chiar ziarele ungureşti de obicei duşmănoase nouă, de astădată au priceput că faţă de nenumăratele provocări ale uniunei acesteia de nobili duşmănoşi şi iredentişti, nu se putea lua altă măsură.

Situaţia economică şi financiară. — In ultima săptămână s'a notat o mare înrăutăţire a situaţiei comerţului şi industriei ţărei, precum şi o îngreuiare a stărei băneşti a statului. Cauzele tuturor acestor rele sunt multe. Mai întâi în lăuntrul ţărei trebue să arătăm că dela războiu s'a făcut o nemai pomenită risipă cu banul public, producţia, în grâne şi mărfuri, s'a micşorat de asemenea din cauza devastărilor şi lipsei de oameni, exportul, adică vinderea productelor peste graniţă n'a fost reglementat şi mărginit cum se cuvenea, astfel că ţara în loc să câştige, mai mult a pierdut. Pe de altă parte de peste graniţe s'au adus mărfuri cu totul lipsite de trebuinţă. Negustorii au cumpărat în streinătate parfumuri, pudre, zaharicale, alcoluri fine, în loc să aducă doar strictul trebuincios poporului în mărfuri cari nu se puteau produce în ţară. Toate aceste au contribuit mult la scăderea leului în streinătate, dându-se astfel în Franţa abia 6-7 centime (bani francezi) pe un leu românesc care valora în timpuri bune 100 centime.

Ori când în săptămâna aceasta au ajuns lucrurile aci, toţi negustorii români ce aveau de făcut plăţi peste graniţe, s'au văzut stingheriţi, tot avutul lor nefiind îndestulător pentru a acoperi datoriile ce le aveau în streinătate. Dar, la rândul lor negustorii erau garantaţi de către bănci, cari, s'au găsit astfel foarte lovite intrând într'o criză aspră. Prima care a suferit lovitura a fost „Banca Naţiunei" ce n'a onorat semnătura unor cecuri, adică n'a putut plăti unele angajamente băneşti.

Această bancă mare cu un capital de peste 300 milioane lei a fost atât de zdruncinată încât a fost nevoie de ajutorul celorlalte bănci pentru a nu lăsa să se prăbuşească. Incă nu se cunoaşte dacă Banca Naţiunei va putea să-şi plătească datoriile ce le are pe piaţa internă şi străină. Să sperăm însă că ajutorul dat va fi destul de puternic spre a împedica prăbuşirea ce ar fi atât de dezastruoasă pentru întreg comerţul şi industria românească şi pentru situaţia financară în general.

De altfel toţi negustorii şi camerile de comerţ au avut numeroase consfătuiri pentru a hotărî mijloacele ce trebuesc luate pentru îndreptarea valutei, adică ridicarea valorei leului ce singură ar putea îndrepta situaţia. Intre mijloacele acestea, negustorii au propus guvernului într'un memoriu, să se limiteze importul, să se formeze o centrală a devizelor, adică o autoritate care să socotească ce marfă e trebuincioasă pentru import şi să împedice aducerea mărfurilor de lux cari ne-au adus în situaţia de azi, să se facă economie cu banul public, să se ajute producătorii etc.

Să sperăm că prin aceste mijloace se va îmbunătăţi starea financiară atât de gravă azi.

Situaţia agricolă. — In întreaga ţară, ca şi în Ardeal s'a simţit mult lipsa ploilor. Timpul s'a menţinut mai pretutindeni secetos cu dimineţi brumoase, cu călduri ziua, şi îngheţuri peste noapte în părţile muntoase. Acest timp, deşi favorabil recoltatului porumbului, furajelor şi tuturor prăşitoarelor, a îngreuiat totuşi arăturile şi semănăturile de toamnă. Legumele de asemenea au avut de suferit dând recolte foarte slabe acolo unde nu există irigaţiuni. Viile, a căror cules s'a terminat pretutindeni, au dat recolte bune, seceta şi căldura făcând ca bobul să fie bogat în zahăr. Cantitatea vinului va fi mai mică însă calitatea foarte bună şi de-o bogăţie neobişnuită în alcool.

Tot seceta a făcut ca fâneţele şi păşunele să sufere mult, nutreţul fiind astfel absolut neîndestulător pentru marele număr de vite ce avem azi şi pe cari nu le putem desface din cauza greutăţilor de export. Furajul s'a urcat astfel la 60—80 bani kilogramul, şi greu o duc gospodarii ce nu s'au putut îngriji din vreme de hrană îndestulătoare pentru vitele lor. Din fericire însă preţul vitelor a început a se urca încât la nevoie românul poate azi să le vândă cu oarecare câştig.

In ultimul timp s'au observat mai pretutindeni schimbări de timp prielnice, căzând ploi în unele părţi chiar bogate. Astfel s'au început cu hărnicie muncile de toamnă. Norocul este că şi sămânţa şi muncitorii se găsesc din abundenţă, ziua de lucru plătindu-se între 15—20 lei după preţurile celui ce se tocmeşte. Astfel să sperăm că la anul vom avea o recoltă bună care ne este foarte trebuincioasă din cauză că, de pe acum suntem angajaţi prin împrumutul făcut de stăpânire în Elveţia, cu grâne în valoare de peste *un miliard lei* ce trebue să predăm acestei ţări la anul viitor. Recolta bună a anului viitor trebue de asemenea să servească la îmbunătăţirea valutei monedei noastre şi la refacerea economică a ţărei.

Mişcarea culturală.—Şcoala şi biserica sunt temeliile vieţei unui neam.

Din nenorocire, românii sub mai multe stăpâniri nu s'au putut bucura de o învăţătură luată în aceiaşi şcoală cu aceiaşi limbă şi chiar Biserica sub îndemnul streinilor s'a împărţit. Pentru aceasta de îndată ce unirea cea mare s'a făcut, s'a pus chestiunea *unificărei Bisericei şi Şcoalei* astfel ca în toate colţurile României Mari, românii cari prin nimic nu se deosebesc unii de alţii, să înveţe în şcoli asemănătoare şi să se închine în acelaş fel, clerul fiind într'un singur chip ales. In legătură însă cu aceste probleme s'au rădicat nenumărate greutăţi. Azi încă se discută asupra şcoalei de stat şi celei confesionale dupăcum se discută asupra legiuirei unitare a Bisericei.

In ultima săptămână guvernul s'a ocupat de chestiunea şcolilor confesionale fără a hotărî însă până acum etatizarea lor, adică luarea pe seama statului. De asemenea unificarea Bisericei se va discuta încă în toamna aceasta de către Constituanta Bisericească ce se va aduna în curând la Bucureşti pentru a hotărî definitiv asupra acestei însemnate probleme.

De peste hotare. — Comedia lui Carol de Habsburg s'a isprăvit. In faţa ameninţărilor Micei Antante şi Marei Antante, guvernul lui Horty l'a arestat şi l'a predat englezilor împreună cu soţia sa Zitta. Englezii l-au îmbarcat pe un vapor de războiu de Dunăre scoborându-l până la Orşova unde, din cauza apelor scăzute, au trebuit să se oprească.

Soarta a mai vrut să-şi bată odată joc de ţiranul de altădată: prizonier el e trecut pe pământul românesc pe care-l cotropise în trecut, străbătând Muntenia spre a se îmbarca din nou la Galaţi pe un alt vapor englez ce trebue să-l transporte la Constantinopol şi de aici în insula unde este surghiunit. Astfel, pentru un timp, cât de lung nu se ştie încă, Ungaria nu ne va mai da motive de îngrijorare. Mica Antantă nu pune însă capăt pregătirilor militare până când adunarea naţională ungară nu va declara decăzuţi de pe tron pe toţi Habsburgii şi nu va dezarma în mod sincer ţara.

— La 11 Noembrie se deschide solemn la Washington, capitala Statelor-Unite, conferinţa dezarmărei care va avea de examinat dacă nu se poate găsi un mijloc ca toate marile puteri să dezarmeze, — cheltuelile pentru menţinerea forţelor armate fiind prea zdrobitoare pentru toate popoarele. Idea este bună însă cu puţini sorţi de izbândă de oarece însuşi d. Briand, primul ministru al Franţei, a declarat că *pe garanţii de vorbe şi tratate* nu se poate să înceteze pregătirile armate. Ori, ce alte garanţii s'ar putea da de această conferinţă?

Pentru noi românii în special, armata a fost totdeauna pavăza desvoltărei noastre şi nu putem renunţa la ea mai înainte ca toţi vecinii noştri primejdioşi să nu fie reduşi la neputinţă.

— In Anglia este o mare lipsă de lucru care lasă în toiul iernei pe drumuri milioane de lucrători. De asemenea chestiunea neînţelegerilor cu Irlanda şi-a revoluţiei în India preocupă mult cercurile politice de acolo.

— Grecia a fost invitată de Anglia să încheie o pace cât mai grabnică în Asia mică de oarece situaţia de acolo are un răsunet mare în Mesopotamia şi India.

— Jugoslavia la rândul ei a fost invitată de „Conferinţa Ambasadorilor", o alcătuire de pace a Marilor Aliaţi, să înceteze înaintarea în Albania, ale cărei graniţi vor fi fixate de către Marile Puteri.

— BUCIUM —

INFORMAŢIUNI

Constatându-se că mulţi unguri, turburători ai ordinei publice, se strecoară în ţară sub motivul că sunt proprietari de moşii întretăiate de frontiera română şi ca atari sunt liberi să treacă în teritoriul nostru spre a-şi lucra pământul, Marele stat major al armatei a luat măsuri ca toate aceste persoane să fie controlate de aproape, iar cei dovediţi că trec fără dovadă să fie arestaţi şi înaintaţi Consiliului de războiu.

*

Cicerin a adresat o notă guvernului englez, în care propune din partea guvernului sovietic recunoaşterea din partea Britaniei a regimului sovietic, precum şi un tratat de pace definitiv cu Rusia sovietică. Această propunere se face în schimbul recunoaşterei de către guvernul sovietic rus a obligaţiunilor privitoare la împrumutu-

rile statului rus încheiate în străinătate de către guvernul țarist înainte de 1914. Textul acestei note a fost adus la cunoștința publicului eri seară de către delegația rusă în Londra. Ziarele londoneze sunt foarte rezervate în comentariile lor asupra notei lui Cicerin. Felul cum autoritățile sovietice au nesocotit întotdeauna obligația lor de a se abține dela acțiuni anti-engleze, după cum a fost relevat de guvernul englez în recenta notă odresată guvernului din Moscova, este de sigur un motiv destul de serios care explică rezerva acestor ziare. „Daily Chronicle" scrie: Oferta guvernului sovietic, așa cum se prezintă, este și condițională și limitată. Ea nu vorbește despre datoriile de război, nici de marile împrumuturi externe dinainte de război făcute de municipalitățile ruse, și nici de capitalurile companiilor străine confiscate de guvernul sovietic. Oferta așa cum se prezintă abia poate sta în picioare.

*

Carliștii vor fi judecați. Guvernul a anunțat, că nu e condus de dorul de răsbunare, dar va judeca pe toți vinovații în chestiunea carlistă.

Deocamdată toată grija guvernului e să limpezească situația politică și internațională.

Adunarea națională nu va fi convocată, cum se svonise.

Pentru militari, primari, învățători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărți lucrate* încoluri de *Dl. General C. St. Amza*, și cari se găsesc de vânzare la Ad.-ția ziarului „Cultura Poporului" numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hârți nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român Prin ele putem vedea cum s'au desfășurat luptele la Tisa și ocuparea B. Pestei; variațiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, și istoricul grafic al războiului. Toate hărțile sunt însoțite de date istorice.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale și bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

Publicitatea Culturei Poporului

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovac ia etc.)

cum și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite cecuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMORRA SUFLETULUI"

care cuprinde:

cântece poporale de iubire și despre fire cântece de plugărie, păstorie și pescărie, cântece ostășești, colinzi, urături, rugăciuni ș. a. pentru toate vârstele, stările sufletești și îndeletnicirile poporului român. □□□□□□□□

Prețul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ȘCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). □ Costul se trimite înainte.

In Editura „Școalei Române" au apărut de asemeni și alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ș. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. □ Spre a înlesni onor. cetitori cunoașterea cărților noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înștiința în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul și prețul cărților □ noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare. □

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vârsat

Sectia de Bancă — **Sectia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga și Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu mașina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsiătii No. 3 C. 1184

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCA
APARE DUMINI
Anul I, No. 30 1 leu — Opt pă

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Prim Redactor: V. Cîkru — Administrația: Piață Cuza Vodă 16 — Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 80 Lei | pentru întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Dnor Of
Asoci ției de casă al
ației Str. Saguna
Sibiu
V-6
9740

Magnații Unguri și Improprietărirea sătenilor

După cum a-ți fost deprinși din tată'n fiu ca să fiți robi necrutați, batjocoriți și storși de vlagă în muncă nerăsplătită, în vremurile de străină stăpânire, tot așa și acum ar fi fost pe placul prea strălucitorilor și prea fălosilor conți și baroni unguri să rămâneți. De aceia, acum, când înțeleapta și iubitoarea de popor conducere românească a hotărât ca să ia pământ dela acei cari aveau prea mult și să-l dea la acei cari nu aveau de loc, din răsputeri au încercat, și mai încearcă încă, să împiedice înfăptuirea acestei mari și sfinte dreptăți.

Ei, cei mai mari stăpânitori de pământ din toate țările, cari își măsurau moșiile cu zecile de mii de jugăre, cari au trăit o mie de ani din tată'n fiu fără a munci, ci numai storcând puterea și vlaga neamului nostru românesc ținut în lanțuri, au cutezat ca să se împotrivească dreptății.

Ei n'au voit, și încă nu voiesc, să înțeleagă că stăpânirea românească nu ar fi putut să se întemeeze, și pe mai departe, pe aceiași nedreptate a trecutului, ci au crezut că vor putea să-și păstreze bogățile nemuncite și acum, pentru ca, astfel, cu ajutorul și puterea lor, să se poată împotrivi și mai mult stăpânirei românești pe care nu vor să o recunoască. De aceia s'au năpustit la sate asupra voastră cu felurite îndemnuri și amenințări, precum și aceia ca să nu credeți în temeinicia împroprietăririi pe care ei nu o recunosc și că, deci, să nu primiți a lua pământul ce vi se dă, căci îl veți plăti scump atunci când se va mai întoarce vremea lor!... Și câte de toate nu v'au șoptit la ureche nenumăratii lor oameni de încredere, cari adeseaori sunt ademeniți a fi chiar dintre consătenii voștri.

Dar, nu numai către voi s'au îndreptat cu asemenea viclene uneltiri, ci, după cum le este obiceiul în toate, au răspândit cele mai mincinoase știri și în celelalte țări, pentru că, au crezut ei, că astfel vor putea să ne împiedece de a face ceia ce voim noi în țara noastră.

Din toate aceste uneltiri însă voi veți a înțelege odată mai mult în ce fel înțeleg magnații unguri să stăpânească poporul. Căci e chiar pentru sătenii unguri și săcui, aduși tot de ei spre a vă înlocui pe voi, nu voiesc ca să se dea pământ. Veți putea înțelege prin urmare deosebirea de stăpânirea românească, care pentru întemeierea ei a început prin a șterge pentru totdeauna urmele celei mai mari nedreptăți față de un popor de țărani agricultori, dându-le mijlocul de a trăi omenește pe pământul muncit și apărat cu atâta sânge și atâtea lacrimi.

Acum, când la facerea ogoarelor de toamnă atâția dintre voi au avut nemăsurata fericire de a ști că înfige plugul în pământul *său* și al copiilor copiilor săi, acum veți putea înțelege ce însemnează adevărata liberare. Ea nu însemnează numai o libertate a graiului și legei românești, ci, mai mult, însemnează însăși liberarea de sărăcie și lobăgie, însemnează răfuiala cea din urmă cu acei cari, odată cu libertatea, au voit să fure și dreptul la o viață omenească.

Nu dați deci ascultare glasurilor netrebnice, care încearcă să vă facă a nu prețui cum se cuvine dumnezeeștele binefaceri ale sfintei eliberări și uniri cu țara mumă.

Nu dați ascultare amenințărilor ce vi se fac, ci, mândri că ați ajuns a trăi aceste înălțătoare zile de dreptate, binecuvântați ființa și conducerea românească, care a știut folosi jertfele atâtor sute de mii de ostași prăbușiți în pământul pe care voi astăzi îl brăzdați în libertate, pentru voi și fii voștri, iar nu pentru un neam străin și împilător.

Nu conții și baronii, cari nu v'au știut decât de slugi, v'ar fi putut face această dreptate, ci numai frații voștri de un sânge care v'au eliberat.

Aceasta însemnează stăpânirea românească!

Faliment

O bancă mare din București, cu sute de milioane capital a tras obloanele, încetând plățile.

Justiția cercetează registrele și bucoavnele băncei, să vadă dacă în socotelile ei sânt încurcături, nebăgare de seamă, hoție, ori scăderea banului nostru național, ce prevestește ruina generală?

Oamenii ce au depus economiile lor, înfricoșați că vor pierde averea, așteaptă nedumeriți, fără să înțeleagă cum li s'au risipit avutul și nu le vine să creadă și nu știu pe ce drum să apuce.

Increderea se clatină în cuvântul aproapelui și în ochii tutulora lucește tâlcul aceleiași întrebări.

— Se vor mai împușca și alții? Vor mai trage obloanele și alte bănci. Dar visteria Statului?

Și întrebarea se adâncește tot mai mult în suflete și sufletele tutulora se înfrățesc par'că în grija vremilor ce vin.

Nu trebue să ne fie teamă. Greutățile sunt trecătoare și fără urmări.

Prea au fost mari zguduirile războiului, prea adânci prefacerile ca așezarea să vină de timpuriu.

Straturile sociale s'au răsturnat sub plugul democrației, din brazdă a răsărit și rod bogat de nădejdi viitoare, dar au încolțit și buruienele ce vor fi plivite de hărnicia gospodărească a românului.

Din frământările acestea virtutea și capacitatea vor eși învingătoare și marea turburată de furtună, ce a purtat în spuma valurilor netrebnicia adâncurilor lăsându-i impresia că plutește, se va liniști și incapacitatea și necinstea își va dormi iarăși somnul în fundul apelor adânci și liniștite.

Să nădăjduim.

Fruntașii vieței noastre politice văd limpede primejdia și sunt prea buni români să mai aștepte desăvârșirea experiențelor dureroase.

A venit vremea ca aceia cè au purtat țara spre birueință cu aceia ce și-au luat răspunderea conducerei marei bănci naționale românești, unde cu toții am contribuit cu sufletele noastre cu mintea și cu inimile noastre, cu punga noastră, să se întrebe ce ni s'a făcut capitalul nostru, al tuturor?

Capitalul nostru moral îl vedem, a crescut, capitalul nostru material de sigur că este în creștere și el.

Economia s'a înscris în noua comptabilitate, controlul desăvârșit al banului public, corectitudinea și priceperea.

Capitolul de profit și pierderi încheiat cu pagubă, cu contul rușinos, al hoției, al incapacității, al afacerilor, al traficului de influențe și al jafului banului public, trebue pecetluit pentru totdeauna, și va fi pecetluit.

Și valoarea leului nostru va crește, fiindcă reprezintă forța a șaptesprezece milioane de români, fiindcă reprezintă puterea de muncă a acestor șaptesprezece milioane, fiindcă reprezintă solul și subsolul celui mai bogat pământ din lume.

Oricât s'ar strădui aceia ce ne înjduiesc bogăția și ar lupta ca scăzându-ne valoarea banului nostru să pună stăpânire și pe munca noastră și pe pământul nostru și pe noi, nu vor ajunge să-și împlinească visul.

Țara noastră nu trebue să ajungă și nu va ajunge la faliment. Spaima ce a intrat în sufletele noastre din pricina încurcăturei unei bănci și a sinuciderei unui conducător al ei, să nu ia proporțiile unei panici.

Cercetând bine dacă scăderea leului nostru este corespunzătoare scăderei adevărate a bogăției ce reprezintă, vom vedea că nu, ci *scăderea lui este VOITĂ*. Averea noastră a crescut, pământul nostru e cultivat, cetățenii noștri cuminți și muncitori.

Streinii însă, ce ne-au înbiat cu mărfurile lor de gătează, folosindu-se de ușurința noastră, streinii ce ne-au înbulbat cu lucruri fără folos, date pe credit și ieftin numai să ne prindă de mușterii, ne cer astăzi la plată, sumele de bani ce le datorăm. Pe vremea cumpărăturei să zicem că leul nostru era egal cu banul lor. Până acum la vremea plății, ei au scumpit banul lor și astăzi când trebue să le plătim în banii lor cum ne-am fost legat, banul lor trebue să-l plătim înzecit.

Și lucrurile de podoabe și fără folos cumpărate pe vremuri dela ei, le plătim cât nu gândeam de scump.

Ieftenindu-ne banul cu banul lor, încearcă să ne cumpere astăzi bogățiile noastre adevărate, pământurile, casele, pădurile, viile și munții noștri. *Prețul cel mare pe care ni-l dă în banii noștri, ne ispitește și înstreinăm orașele și le vindem pădurile și le vindem fabricile și țarina noastră pe care ni le ia cu voia noastră, pe câte un petic de mătase ori pecâte o sticluță cu parfum.*

Să luăm aminte bine.

Robia ne amenință și numai noi vom fi vinovați.

Să nu mai cumpărăm nici un lucru fără de folos. Să nu ne mai gătim cu podoabe. *Ne stă mai bine în straiele noastre curate după durerile îndurate în războiu, după pierderea celor mai dragi ai noștri nici nu e frumos să ne împodobim cu mătăsăria nesimțirei.*

Să nu mai vindem nimic streinilor în țara noastră oricât de mare ar fi prețurile ce ni le dau.

Cuvântul nostru

Mulţimea banilor cu care ne ispiteşte, e mult mai puţin decât averea ce o înstreinăm.

Să nu ne pierdem cumpătul. Să nu năvălim la băncile unde avem strânse economiile noastre şi să le cerem înapoi.

Banul păstrat în casă de fiecare dintre noi aduce sărăcia cu el.

Nu trebue să ne îngrijească nesiguranţa de a-l depune la bănci.

Băncile cu capitalul lor au cumpărat din mâinile streinilor case, moşii, păduri, fabrici mari, cari sporesc avuţia naţională şi garantează banii depuşi la ele de noi.

Dacă ne repezim cu toţii şi le cerem banii în numerar, băncile nu vor avea atâta bănet să ni-l dea odată pe tot, fiindcă banii i-a dat negustorilor, a împrumutat lumea nevoiaşă cu garanţii destule şi nu ne-ar putea întoarce banii dintr'odată şi la toţi.

Streinii au răspândit svonul că e mai bine să ne ridicăm banii dela bănci. Ei urmăresc cu bucurie frica noastră fiindcă banca ce nu ne-ar putea restitui banii, când îi cerem ori câtă bogăţie ar avea, poate fi declarată în faliment şi streinii ar alerga să-i cumpere pe lucru de nimic averea, bogăţiea ce este a noastră, a neamului nostru întreg.

Spre a strica planurile streinilor, după ce veţi cugeta adânc şi veţi vedea că cele ce scriu, sânt cu dreptate şi cu gând curat scrise, duceţi toţi banii ce-i aveţi adunaţi în casele voastre şi depuneţi-i la casele de depuneri şi economii ale statului sau la băncile cunoscute de voi.

Numai aşa întărind cu banii noştri băncile vom scăpa ţara de ruina ce ne-o pregătesc cei cari ne pândesc bogăţia pământului nostru.

Streinii au răspândit cu mare meşteşug zvonul că e mai bine să ţineţi banul vostru ascuns în casă, fiindcă îl scăpaţi de bir.

Nu vă luaţi după aceste svonuri fiindcă veţi da de necazuri.

Trebue să ajutăm cu toţii la marile cheltueli ale ţărei, spre a ne plăti datoriile la streini. Dacă nu le plătim datoriile ei vor pune stăpânire pe avuţia ţărei şi banii ce nu-i am dat de voie statului nostru, îi vom da de nevoie la streini.

Birurile să le plătim cu bucurie, astăzi banul nostru nu se mai risipeşte şi vom sili pe cei ce-l mănuesc să-şi dea cinstit socoteala de el.

Ascunzându-ne banii în casă de frica birului, ce vom face când statul va schimba banii ce umblă astăzi cu alţii şi pe cei pe care noi nu i-am arătat la bir şi i-am ţinut ascunşi nu-i va lua în socoteală şi îi va lăsa fără valoare?

Aşa este că vom pierde avutul şi munca noastră fiindcă am pregetat să scoatem gologanul nostru la lumina zilei şi să ne ajutăm ţara cu puţinul ce ni-l cere?

Scoateţi banii tăinuiţi şi puneţi-i la economii. Nu vă ridicaţi banii dela băncile la care îi aveţi. Nu cheltuiţi banul vostru pe nimicuri de găteli şi podoabe. Nu vă vindeţi casele şi locurile voastre streinilor oricât de mult v'ar plăti. Nu vă înspăimântaţi că valoarea leului nostru este scăzută de streini, fiindcă nici un ban în lume pentru aceşti streini, nu este mai de preţ şi mai de valoare şi mai sigur decât banul românesc.

Numai aşa, falimentul cu care ne ameninţă streinii ce ar dori să ne stăpânească se va întoarce asupra lor, şi în loc ca băncile noastre să tragă obloanele, vor trage ale lor.

1921, Cluj. V. CHIRU

Creşterea în familie

Citind revistele şi foile noastre scrise pentru publicul cel mare, constatăm faptul curios, că decâteori e vorba de *„creştere"*, mai totdeauna se înţelege creşterea animalelor domestice. Rar de tot se crede trebuincios, că creşterea copilului are cel puţin aceiaşi însemnătate ca şi a animalului domestic.

Lucrul acesta nu e numai curios, ci chiar trist pentru timpul nostru. Căci de felul, cum ne vom creşte noi copiii noştri atârnă şi existenţa poporului nostru. Când vom ceşi cei ce suntem însărcinaţi cu *creşterea* sau *educaţiunea* copiilor noştri — fie că suntem părinţi, fie învăţători de orice grad — să le îndreptăm voinţa spre tot ce e bun şi frumos, având drept temelie tare legea lui Christos, viitorul neamului nostru e asigurat.

Lucrul acesta ni-l dovedeşte şi istoria popoarelor din cele mai vechi timpuri până în ziua de azi. Căci minţile luminate ale tuturor popoarelor au înţeles dela început însemnătatea cea mare a *educaţiunii* şi încă din timpurile vechi vedem la Egipteni, Greci şi Romani, cum statul însuşi se interesează de bunul mers al educaţiunii atât în familie, cât şi în şcoală. In timpul mai nou, statul nu se mai mulţumeşte numai cu supravegherea educaţiunii din şcoli, ci înfiinţează însuşi şcolile şi cele ce nu sunt de stat, le preface în şcoli de stat. Căci ceice conduc popoarele, îşi dau prea bine neama, că şcoala nu are să dea numai *cetăţeni* buni, ci şi *părinţi*, cari să *crească* cetăţeni buni.

De aceea credem de cuviinţă să dăm în această foaie a „Culturii Poporului" şi îndrumări privitoare la educaţiune, şi anume la educaţiunea în *familie*. Căci în familie se pune temelia adevăratei creşteri şi răul, pe care l-a pricinuit o rea creştere în familie, numai cu greu se poate îndrepta prin şcoală.

Trebuinţa de-a ne îngriji de creşterea copilului isvoreşte mai ales din slăbiciunea, pe care o are omul după naştere. Intr'adevăr, nu e fiinţă pe pământ, care pentru desvoltarea sa corporală să aibă nevoie atât de multă de ajutor străin ca omul. Dar nici desvoltarea puterilor lui sufleteşti nu e cu putinţă fără ajutor străin, căci fără de acesta va rămânea o fiinţă, care nu s'ar deosebi mult de un animal.

Datoria de-a creşte copiii cade înainte de toate în sarcina părinţilor, cari le dau viaţă şi cari sunt şi trebue să fie în apropierea lor. Iar fiind vorba de părinţi creştini, aceştia nu se vor mulţumi să-i crească numai ca să fie în stare să lupte cu greutăţile traiului, să fie numai sănătoşi trupeşte, căci aceasta o face şi animalul cu puiii lui. Nu, căci ei vor trebui să se îngrijească, ca şi sufletul să le fie educat după cum ne învaţă Sfânta Evanghelie.

Multe din relele, cari bântue omenirea de astăzi, îşi au izvorul în creşterea cea rea, pe care am dat-o copiilor noştri. Un copil, care creşte fără înfrânare şi fără frica lui Dumnezeu, — care nu e deprins de mic să asculte pe părinţi, ci e lăsat să facă ce îl taie capul, — un copil, ale cărui pofte nu sunt înfrânate, va deveni cu atât mai rău, cu cât va înainta în etate. Intăridu-i-se corpul, se va întări şi răutatea în inima lui iş în curând nu va mai avea teamă nici le părinţi, nici de Dumnezeu. Şi cum nu a fost deprins dela început să se împotrivească păcatului, care a ajuns pentru el o obişnuinţă, nu e mirare, că oameni de felul acesta sunt în stare să săvârşească uneori cele mai mari fărădelegi, aruncând jalea în sânul familiilor lor.

Cercetând mai cu deamănuntul viaţa acelora, cari cu toate că erau din familii aşa numite bune totuşi au ajuns să săvârşească fapte ruşinoase (înşelăciuni, falsificări, furturi, trădare de neam, chiar omoruri) sau fie şi numai fapte, prin cari şi-au prăpădit averea şi sănătatea proprie, vom afla în cele mai multe cazuri, că aceşti nenorociţi au fost lăsaţi încă din cea mai fragedă vârstă să păşească pe calea păcatului. Părinţii lor nu s'au gândit să-i aducă, prin înfrânarea poftelor celor rele şi deprinderea ascultării, pe calea binelui vremelnic şi al celui viitor.

Suntem deci în cele mai multe cazuri îndreptăţiţi a învinovăţi pe părinţi de toate relele, pe cari le săvârşesc copiii lor lăsaţi fără creşterea cuvenită. De câte ori nu vedem părinţi cari crel că şi-au împlinit datoria, dacă se luptă numai pentru strângerea de averi, pe cari apoi să le risipească copiii lor, de a căror creştere morală nu s'au îngrijit? Câte mame nu sunt, cari în loc să fie pătrunse de chemarea lor de a-şi creşte copiii, îi socotesc ca o pavară şi-şi petrec timpul cu nimicuri, sau apoi tatăl petrece în cârciumă sau cu cărţile de joc? Nenorociţii aceştia, pe cari îi vor blestema nu numai copiii lor, dar şi societatea, căreia i-au pricinuit neajunsuri, uită că creşterea bună e izvorul tuturor virtuţilor, dar numai dacă şi educatorii sunt virtuoşi.

Din cele spuse până aci se vede deci însemnătatea cea mare a educaţiunii şi trebuinţa de-a cunoaşte cât mai amănunţit *regulele*, după cari are să se îndeplinească educaţiunea. Căci educaţiunea, adecă formarea de *oameni* virtuoşi, e măestria măestriilor, ale cărei rânduieli trebue să le cunoască tot omul, dela sat, ca şi dela oraş, săracul ca şi bogatul, cărturarul ca şi necărturarul.

Fiind ştiinţa educaţiunii atât de intimă, de bogată, va trebui să ne ocupăm mai des şi mai cu deamănuntul de ea. Aceasta o vom face de-acum înainte.

VICTOR LAZAR

Prefaceri

După zguduiri puternice, istoria, din cele mai vechi timpuri, ne-a păstrat pe lângă epopeea vitejească şi virtuţile civice ale popoarelor şi urmările firesti ale luptelor dintre ele.

Fiecare timp, din acest punct de vedere, poartă pecetia lui caracteristică. In urma unor asemenea sguduiri, pe lângă schimbări în ordinea politică şi economică sau produs transformări în moravurile şi starea sufletească nu numai a popoarelor, cari direct au luat parte în învălmăşeala luptelor, dar influenţe binefăcătoare s'au întins printre neamuri, cari din depărtare, aşteptau mântuirea.

Cum istoria se repetă, aşa şi azi, din focul pârjolitor care se aruncă mai nesăţios peste truda şi viaţa omenească, popoare noi răsar şi neamurile pământului sunt chemate la o viaţă legată de alte principii conducătoare.

Prefaceri aşteptate de secole, se împlinesc prin triumful mulţimei desconsiderate şi ţinute atâta timp departe de focul în care se plăsmuia prin falsificarea adevărului, dreptul elastic al clasei conducătoare.

In toate ţările s'a schimbat organizaţiile oligarhice şi se descătuşează, în adevăr, sublimele principii de egalitate şi dreptate. Egalitatea şi dreptatea pentru care cei mai nobili fii ai popoarelor au murit cu surâsul pe buze, nu trebuia nici un moment să întârzie!

De ele se leagă speranţa noastră de mai bine, de cimentarea lor la baza tuturor instituţiunilor noastre atârnă buna stare a individului şi consolidarea statelor. Legi economice şi financiare ţinând seamă de starea fiecărula, să asigure resurse noi visteriei publice, legi de organizare administrativă; să selecţioneze pe cei ce deţin o parte din suveranitatea naţională şi dela care se aşteaptă înlăturarea favoritismului şi-a bunului plac, legi de justiţie după care dreptatea să se dea pentru dreptate; şi peste acest noian de legiuiri — care nu ne îndoim că vor fi bune — să plutească o atmosferă prielnică desvoltărei virtuţilor nobile.

Cinste, dezinteresare, iubire de muncă şi dreptul individului. Căci moravurile cari — mai ales pe noi românii tradiţionalişti şi orientali ne-a făcut să ţinem în loc mersul evolutiv al vremei, trebuesc schimbate fundamental.

Cei cari — chemaţi sau nechemaţi — deţin o parte din puterea publică, să se arate la înălţimea vremurilor mari de astăzi, să se desbrace de tot ceeace în ochii lor înşişi este o pată, un favor, o călcare de lege, o nedreptate!

Să dispară târgul de conştiinţe!

Dictonul strămoşilor noştri: Suum cuique tribuire, *să fie pentru toţi litera evangheliei moderne.*

Atunci şi numai atunci jertfele făcute nu vor fi fost zadarnice şi România Mare va fi în adevăr România nouă.

A. S. S.

Pagina literară

Povestea cu femeia cea proastă

(Urmare)

— Nevastă vezi, fă azi niște varză cu carne.

— Am să fac bărbate!

Și omul plecă în treabă-i, iar în urma lui proasta, de pricepută ce era, s'apucă și puse un argat de tăie un bou dela jug, îl hăcuește bucățele și apoi puse pe fiecare varză din grădină, câte o bucățică și așa până le puse pe toate.

Intră în casă ostenită de trebușoara ce făcuse.

In urma ei, iaca veniră niște câni și-i mâncară carnea. Proasta cum văzu, goana după câni și goană și goană, până ce prinse pe unul. Il legă de gât cu un curmei și unde să-l lege, unde să-l lege? ca să-l poată bate?

— Aha! Iaca unde: tocmai în pivniță de cepul poloboculul cu vin. Și-l legă acolo.

Când îi arse un băț însă cânele smuci și scoțând cepul, eși afară, că doar nu era prost să stea să-l bată toanta! Femeia, se luă după dânsul și-l goni până căzu moartă de ostenită și nici cânele nu l-a putut prinde. Se întoarce acu acasă. Când intră în pivniță, toată pivnița era numai o baltă de vin. Ce să facă acu, să nu cunoască bărbatu-so? S'apucă și cară toată făina din casă și o turnă în balta cea cu vin, de se făcuse o terciuială, de-ți venia să mori de râs nu alta. Iaca vine și omul din treaba lui,

— Ei femee, mi-ai făcut carnea cu varză?

— Da de unde, unde am putut face ceva de răul cânelui cumătrului?

— Cum așa, o întrebă omul nedumerit.

— Poi să vezi, bărbate cum. Eu m'am apucat să fac cum mi-ai zis. Am tăiat pe Joian.

— Boul dela jug! sări omul în sus și cât pe ce s'o cârpească, dar se stăpâni.

— Da' pe Joian dela jug, că era mai gras și știam că-ți place carnea grasă, am pus câte-o bucățică pe fiecare varsă, când iaca a venit cânele cumătrului și cu alții și a mâncat bucățelele.

— Bată-te mama lui Dumnezeu, poi așa se face carnea cu varză toanto? râse omul, zicându-și unde-i câștig și pagubă și pentru un bou tăiat nu-și mai prinse pae în cap.

— Du-te și adă o oală de vin măcar...

— D'apoi a curs tot vinul că a scos cepu' cânele cumătrului când l-am legat să-l bat!

Omul cât pe ce s'o umfle!

— Fugi și-mi fă o mămăligă să mănânc măcar că n'am pus nimic în gură azi!

— Poi cu ce să fac, dacă am turnat făina în balta cea cu vin din pivniță ca să nu se cunoască și să mă bați...

Când mai aude bietul om și asta nu se poate stăpâni și-i arde o palmă!

Ihai Doamne! Unde nu a început proasta a răcni și a țipa! Țău și valeu, și iar valeu!

— Lasă, lasă, că ți-ai face-o eu. Pentru că ți-am găsit un car de galbeni — pricepuse și ea ce e mazerea turcească — acuma mă bați? Lasă că te spun eu pârcălabului!

Și nici una, nici două, plecă val-vârtej, cu jalba în proțap la pârcălab.

— Iaca așa și așa Domnule Pârcălabule, pentru că am găsit bărbatului meu un car de galbeni el drept mulțămită acum mă bate!

Pârcălabu îi dădu crezare, că vezi se mira și el, de unde omul acela, când puțin mai înainte era un calic, acum sta să-l ajungă din avere. Și trimete și-l cheamă.

— Auzi omule ce spune femeia dumitale. Ci-că ai găsit un car de galbeni, o comoară....

— Da de unde, da' nu se află domnule Pârcălab, Doamne ferește n'am găsit un galben, dară mite un car...

— Cum n'ai găsit când femeia ta spune — se răstește înfuriat la el pârcălabul.

Da' omu nu se da bătut!

— Nu-i adevărat domnule Pârcălab; femeia mea nu știe ce vorbește; ce vă potriviți la gura ei? Iată ca dovadă: întrebați-o pe dânsa să vă spue când și unde i-am găsit, dacă zice că i-am găsit.

— Auzi femee — unde i-a găsit?

— Unde? Par'că el i-a găsit? Eu! La croitorul din pădure, când am dat pânza pe dare mi-au țesut-o broaștele, să-mi facă mie o cămeșă și lui două.

Pârcălabul se uită lung la femee auzind-o bâiguind. Iar omul șiret, dădea din cap la cei de față cu chip de: vedeți — n'am eu dreptate!

— Dar când i-ai găsit femee, o mai întrebă Pârcălabul!

— Atunci când a plouat cu cârnați și cu covrigi și când ai înebunit mătale, domnule Pârcălab.

— Eși afară, dați-o afară, zise Pârcălabul înfuriat, cu toți smintiții am să stau eu de vorbă!

Și cu asta s'a mântuit judecata!

Omul nostru își luă proasta acasă, se duse cu ea și ce i-o mai fi făcut, n'am știință dar vorba cântecului:

Hai săracul omul prost
Bun odor la cas'a fost!

Pentru bietul om știu că adorul lui, cu toate năzbâtiile ce i-a făcut, i-a găsit un car de galbeni, și dacă omul acela va fi mai trăind și azi, trebue să se bucure de bucuria banilor și să-și scuipe sufletul de scârba toantei lui? Și nu știu dacă cu asta se cheamă că trăește fericit. Că femeea lui, trebue să-i mai fi făcut și alte boroboațe cari de care mai strașnice, nu mă îndoesc, căci e o vorbă: Jidanul până n'a înșela, țiganul până n'a fura și prostul până n'a face o prostie, nu se ține de sătul!

— SFARȘIT —

PETRU GH. SAVIN

Fapta rea să răsplătește

Povestirea care v'o spun mai la vale, nu e o poveste din cele auzite, ci e o poveste asemenea celor cari le vedem cu toții cât trăim. E povestea unei fapte care place mult diavolului, poveste în care veți vedea cum unii oameni își vând sufletele lui și cum pedeapsa lui Dumnezeu nu întârzie.

A fost odată într'un sat o biată femee văduvă. Sarmana, rămase singură cu o droae de copilași, se necăjia cum putia, traia din greu, muncia tot așa dar mulțumia lui Dumnezeu că era sănătoasă și că și copilașii ei puteau munci.

Nu-și stricase cinstea, și nu-și murdărise numele cu blestemății și cu câte alte lucruri urâte, ci-și căuta de nevoile ei.

Pe lângă toate aceste necazuri, însă avea biata văduvă și o mare mângâere, iar copilașii o mare bucurie: o capră frumoasă, cu un ied și mai frumușel. Aceste două animale îi era toată averea lor în bătătură carei scumpă ca singura mângâere a unui om nevoiaș și dragă ca lumina ochilor.

Şi apoi îi era și tare îndămână, pe lângă altele, văduvei cu capra asta: ea îi era sațul și ei și copiilor mai ales seara și dimineața laptele ce-l luau de la capră, îi era obișnuită mâncare.

Cu ce drag nu se duceau cei mai mărișori cu capra la păscut, și cum o mai împodobeau cu cordeluțe și o desmerdau copilașii.

Iarba cea mai fragedă, apa cea mai curată, ei o căutau pentru căprița lor. D'apoi iedișorul! Câte drăgăleșenii câte, jucării și alergături nu faceu cu el, copilașii! Și-l împodobiau și desmerdat, era răsfățat de copilași: de dragul de a se juca cu el, de câte ori n'au plâns copilașii, sfădindu-se de la el, ca la urmă iedul să-i împace pe toți cu nebuniile lui.

Copiii, capra și iedișorul trăiau fară nici o grijă, fericiți fiecare cât se poate, iar biata văduvă era mulțumită și mulțumia, la rându-i, bunului Dumnezeu.

* * *

Intr'o zi, așa cam pe seară, văduva venia de la munca câmpului și ceva mai depărtișor în urma ei un băețel mic, aducea capra și iedul de di-

Copiii cei mai mărișori rămăseseră în urmă să smulgă mohor, ca să aibă căprița ce mânca peste noapte. Copilașul însă mergea anevoe de tot: ba un spin îi dă în picior, ba rugii îi împedecau la mers așa că rămase în urmă de tot, cu toate chemările văduvei, care mergea de zor cu alt copilaș mic în brațe, care cam bolnav. Capra, cum e obiceiul

FOIȚA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Priveliști Bucureșteni

— Mame —

Vi s'ă întâmplat, fără îndoială, să vă uitați une-ori batista, bastonul, umbrela sau — cei ce purtați — ochelarii? Uni merg cu zăpăceala atât de departe în cât pornesc la drum fără pălărie ori fără cravată.

Am văzut însă un caz la care nu mă așteptam, un caz rar.

Eram într'o cofetărie cu un prieten poet.

Cum stam așa, observasem eă, de la o vreme, amicul se tot uită într'o anumită direcție. Fără să vreau am întors și eu capul într'acolo: o elegantă blondă, în plete era ținta privirii stăruitorite a prietenului meu.

Doamna era frumoasă. Supt rochia străvezie de matase nu se ghicea, se vedea aproape un cap sculptural. Poetul nu-și mai luă ochii de la ea.

Am început să-l imitez: era mai plăcut să-mi odihnesc privirea pe chipul ei estetic, de cât pe mutra ursuză și șchimonosită a unui servitor ce găsise cu cale să se proptească înaintea mea, mestecând și închițind în sec.

D-na privea cu drag copilița cea cu punctele albastre în plete, de și aceasta nu prea avea aerul că înpărtășește dragostea însoțitoarei sale.

Adesea frumoasa necunoscută trecea o mână albă, fină, diafană, pe obrajii palizi ai copiliței; îi așeza cu cochetărie cârlionții pe frunte, îi netezea mînușițele de păpușe; o întreba stăruitor ce mai dorește. Copila părea absorbită de un gând tainic, avea în privire ceva bătrânesc. Odată, d-na arătă că observă cu ce ochi pătimași o sorbea poetul, de și de fapt observase de mult și făcuse tot ce-i stă prin putința să ne atragă luarea aminte.

Cu tot doliul, cu toate că avea copilița lângă ea, d-na noastră (e drept că nu era a noastră, dar poetul își și închipuise cam așa ceva) ne trimise printre niște gene lungi și dese, o privire de acelea care tulbură, care zăpăcese pe cei slabi ca și pe cei mai rezistenți: una din acele priviri în care femeea, fără nici o genă, bucuroasă, se dă întreagă... Era frumoasă!

Asupra poetului își făcu' efectul. Eu însă, se vede mai puțin simțitor, continuam sa observ, nu atât cu pațimă, cât de curiozitate: presimțeam că trebue să-se întâmple ceva cu ea. Cercetându-i mai îndrăzneț figură — încuragat de avansul ce ne făcuse — nu știm cum îmi veni ideea că femeea asta n'a fost nici odată mamă! Nu, n'afost: mi se părea că însult mamele adevărate, punând-o în rândul lor.

Și, cu toate acestea, copila... Cel puțin așa vroia să pară.

După ce ne mai arunca vre-o câte-va priviri la fel cu cea dintâi, resplătite de altele și mai elocvente ale poetului, se sculă pe neașteptate, plăti enervată și eși repede — parcă urmărită de cineve, gonită jurcă!

Abea după ce dispăru pe ușe, observai că *plecase singură*.

Uitase copila!

Imi aruncai ochii înspre fetiță: stătea liniștită. Privirea ei era tot visătoare, același gând o preacupa: dacă din nou mâna albă, fină, diafană a celei duse ar fi trecut pe obrajii-i palizi ori i-ar fi netezit părul, ar fi rămas aceași, mereu aceași. Ciudat copil!

Dar iată că ușa se isbește de perete, frumoasa blondă intră ca o furtună, gâfâind — parcă ar fi alergat o bucată bună — se repede ca o nebună la capilă, o strânge în brațe și o sărută în neștire:

— Inchipuește-ți (?) să te uit, să te uit!!?

Să fi fost întradevăr mamă? Bine, dar între o umbrelă și un copil al tău este care care deosebire? Afară numai daca acest copil nu este ca și umbrela: cumpărat.

Ni am uitat la fetiță. Obrajii i se colorase, supt apăsarea buzelor aprinse ale necunoscutei, părul îi dădea pe frunte într'o dezordine și mai încautătoare, numai privirea îi rămăsese aceiași: trudită, gânditoare, preocupată de ceva mai drag — ca de o mare teamă, sau de o mare rușine.

Iată-le eșind de mână. Plecăm și noi. Frumoasa blondă, cu fetița, o luă înti o direcție, urmată de poet, cu înti alta.

După ce mersei o bucată, nu știu ce-mi veni în minte că întorsei capul. In depărtare mi s'a părul că zăresc pe poet alături de tânăra mamă, discutând cu gesturi prietenești.

Dar poate că nu este atât de vinovată *mama* aceasta, cât cea adevărată, canalia care își închiriează copiii desmățatelor de uliță, ca să-și ascundă murdăria și boala, la adăpostul sufletului nevinovat!

Const. Riuleț

Din toate

și, se mai oprea și pe mari ginea drumului și apuca de ici o gură, de colo alta, și numai sunetul clopoțelului de la gât s'auzia ușor în urma văduvei.

Dintr'un lan de grâu însă, sbură pe sus o ghivagă vijâind: un sgomot înăbușit, un behăit scurt și un sunet mai tare ca de obiceiu: capra izbită în frunte căzu jos ca să nu se mai scoale.

O umbră ieși din lan, svârli capra în mijlocul drumului, își luă ghivaga și se făcu nevăzută.

Toate acestea se petrecură destul de repede.

Văduva nemai auzind după un timp nici un sgomot în urma ei, se opri, și se uita să strige băețelul. Dar copilașul abia ajunse și el, și când dădu cu ochii de căpriță în mijlocul drumului, cu iedul lângă ea, crede că s'a culcat și o îndemnă să se scoale, că nu mai era mult până acasă. Dar capra — dormia înainte.

Atunci cercă s'o ridice. Nu putu nici el și nici capră nu voia. Atunci băețelul s'apucă de strigat: Mamă, mamă! ia vin încoace. Capra s'a culcat aicea!

Văduvă când auzi îi și sări inima!

Ce fel de culcat să fie?! Ori s'a îmbolnăvit ori ferească Dumnezeu și o fi scrântit vreun picior. Alergă într'un suflet. Decum o zări și pricepu: era moartă!

Incepu sărmana a se boci și cu ea prinseră a plânge și copilașii, pricepând parcă nenorocirea ce-i lovise. Alături, un gospodar își mântuise lucrul și se gătia de plecare.

Deși văzuse cum murise capra văduvei, dar diavolul puse stăpânire pe inima lui.

Trecu, îngânând două-trei vorbe și strângând din umere plecă mai departe.

De alături eși și celalalt care ucisese capra, îngâima și el aceiași vorbe, strânse și el din umere, se mai miră ca unul care se temea să nu fie bănuit și plecă.

In urmă, tocmai veniau și cei doi copii mai mărișori cu brațele pline de mohor veseli și nerăbdatori.

De-odată, văzând pe mama lor stătută în loc și auzind-o plângând, alergară într'un suflet.

Fiind mai mărișori, pricepură nenorocirea ce i-a lovit, și lacrimi umede li curseră din ochișori de jelea caprei ce murise, singura lor avere și bucurie, de jalea iedișorului, de jalea bietei mînesa ce-și blestema zilele.

Așternură mohorul jos la o margine puseră pe dânsul capra moartă și într'un târziu plecară triști cu ochii în lacrimi.

In sara aceia, copiii s'au culcat flămânzi și cu lacrimi pe obraz iar văduva n'a putut să doarmă.

* * *

A pornit biata femee la judecată. Dar cei doi oameni înțeleși între ei jurară cu mâna pe sf-cruce că nu știu nimic de capra femeii.

Judecătorul închise procesul și femeia ieși plângând și blestemând printre lacrimi: Să vă plătească Dumnezeu, că-i bun și mare și el știe toate...

Cei doi făptași, veseli că au ieșit cu obraz curat, se opriră să facă cinste, cu un păhar-două de rachiu.

Un păhar, două, nouă, o litră, apoi alta și alta la rând se amețiseră bine și se prinseră la gâlceavă, de la gâlceava la sfadă și de la sfadă la bătae în regulă. Pumni, palme și sudălmi urîte, grozav de urîte, se auzeau și se vedeau între ei.

Deodată până să sară alții să-i despartă, un cuțit străluci o clipă, și unul din ei se prăvăli într'un răcnet pe-o coasta într'o baltă de sânge; celalalt zăpăcit ședea locului cu cuțitul roș în mână și se uita-prostit.

Dreptatea Dumnezească și pedeapsa jurământului strâmb, trimise pe unul în mormânt și pe altul la ocnă; fapta rea a fost răsplătită!

Petru Gh. Savin.

Recunoașteri târzii

Numărul le Sâmbătă 5 Noembrie, al ziarului bucureștean „Săgegătorul", publică o scrisoare, prin care d. *Alexandru Isăceanu* face cunoscut marelui nostru învățat Nicolae Iorga descoperirea actului de moarte și a casă, în care și-a dat sfârșitul, în cea mai neagră sărăcie, la Palermo din Sicilia, istoricul nostru *Nicolae Bălcescu.*

Cei cari au declarat în fața autorităților moartea lui Bălcescu u fost... doi *hamali*, tovarăși umili ai ultimelor suferinți îndurate de bolnav. Cea din urmă locuință i-a fost un han, iar înmormântarea lui s'a făcut în „cimitirul săracilor" într'o groapă izolată cu alți nefericiți.

D. Isăceanu s'a rugat să i se ridice piatra, care astupă acest mormânt fără nume și'n care fusese așezate spre veșnică odihnă și oasele acestui sărman străin, fiu al țării noastre și unul din cei mai străluciți binefăcători, cu fapta și scrisul, ai ei.

Iată cum e descris momentul desvelirii gropii: „Lumini și umbre se jucau pe mormanul de oase galbene ale săracilor, asupra cărora din albastrul cerului de Septembrie, se cobora o sfântă și dumnezească binecuvântare... Printre chiparoșii de strajă trecu un suspin, o ușoară briză adusă de neadormitele valuri ale mării...

Am rugat să mi se aducă câte-va flori și le-am lăsat să cadă peste mormanul de oase ale săracilor... Poate că una din flori va fi atins și oasele lui Nicolae Bălcescu...

Mi-am adus atunci aminte de lecția d-voastră dela Universitatea din Iași (din cursul de „Istoria literaturii române" ținut de d. Iorga), n'am gândit mult la noua și frumoasa noastră patrie și cuvintele lui Bălcescu, scrise departe de ea — acum șaptezeci și mai bine de ani — mi-au venit pe buze: „Atunci așteptarea, visarea vieții mele se va împlini, atunci toți Românii vom fi una, liberi și frați! Vai! Eu nu voi avea noroc a vedea această zi, deși eu asemenea am muncit pentru dreptate și cel din urmă al meu cuvânt va fi încă un imn ție, țara mea mult dragă!"

Se știe că Bălcescu a scris vestita sa „Istoria Românilor sub Mihai Viteazul" — și nici n'a putut-o termina — cu multe chinuri, bolnav fiind, dar însuflețit mereu de gândul de a făuri neamului o măreață pildă morală.

El însuși ne spune: „Cu inima sfâșiată de durere, mă lupt cu o boală crudă și neîmblânzită, căutând a câștiga timp asupră-i și a o întrece în iuțeală, ca să pot lăsa fraților mei acesto pagini din viața părinților noștri și cari sleit de putere, mistuit prin silințele, ce le fac".

D. Isăceanu propune ca hanul, în care a murit acest martir, să fie cumpărat de statul nostru și prefăcut într'un cămin „Nicolae Bălcescu" pentru scriitorii și artiștii, cari vor avea nevoe să trăiască iarna la Palermo. De asemenea, propune să se ridice un monument pe mormânt sau, măcar, să se bată o placă de comemorare pe casa, în care a murit Bălcescu.

Se vor face, poate, și acestea, dar noi spunem: recunoașteri târzii! Și nu ne gândim atât la vremea, turbure și nesigură pentru toți, în cari abia mijea literatura română și'n care chiar o valoare deosebită ca Bălcescu putea trece nu îndestul de prețuită, cât ne gândim la timpurile de-acum, când numai cei șireți în a face repede avere, prin orice mijloace, iau parte înainte la bunurile vieții. Cei șireți, nu cei mai buni! Și societatea, vrăjită de ei, se prosternă totuși la picioarele lor și-i admiră. Iar, pe alături, trec, modești și nebăgați în seamă, cei cari se gândesc să muncească nu numai pentru ei, ci și pentru binele obștesc. Târziu, după moartea grăbită de suferințele lor nedrepte, atunci când opera lor începe să dea roade depline și să strălucească, se 'ntoarce lumea recunoscătoare către ei.

Vin *recunoașterile târzii*. Se țin discursuri și se ridică statui... Și 'n vremea aceasta, în țărână putrezește lutul, nepăsător acum, al celui chinuit în viață, fiind-că 'și alesese calea spinoasă a muncii vrednice și desinteresate.

Exemplul lui Bălcescu nu e singurul. In jurul nostru, acum mișună oameni trudiți să facă un bine — și nu-i observăm. Fiindcă ei sunt cei tăcuți și s'ar roși, dacă ar fi scoși la iveală. Reclama de tobă mare nu e pentru ei, cari n'ar râvni niciodată la gloria sgomotoasă și deșartă a butoiului gol și rostogolit, din fabulă...

Dar, cu atât mai mult datori suntem să-i cântăm. Să-i cântăm și să le uşurăm viața, fiindcă, la urma urmei, făcându-le lor bine, ne facem bine nouă înșine. Munca lor spornică e'n folosul nostru și deci, ea trebue ajutată.

Și acești oameni nu sunt greu de găsit. Iată pe învățătorul, care abia se ține pe el și familia lui din biata sa lefușoară și, totuși, rămâne credincios la postul lui și învață pe copilași să scrie și să citească; iată pe funcționarul sărac care mânuește averea statului și nici nu s'atinge de ea; iată pe plugarul mândru ce-și lucreze țarina lui și pe ciobanul îngrijind cu atâta milă de oi, pentru ca ei să se folosească prea puțin din rodul muncii lor, căzut pe mâna speculanților; iată pe soldatul, care se sacrifică pentru ca să-și apere țara și iată pe scriitorul, care-și toarnă tot sufletul în slovele lui, ca să îndemne lumea spre bine...

Cântați-i pe aceștia, uniți-vă cu ei în muncă, înlesniți-le truda, căci numai așa adevărata muncă își va revărsa din plin binefacerile ei și lumea va păși mai departe pe drumul spre dorita fericire a tuturor.

MOȘ NICU

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

De vorbă cu cetitorii

Com. Galați jud. Bistrița Năsăud. Plângerea Dv. a fost înmânată dlui Petrini, la Ministerul Agriculturei, care a făgăduit că va lua măsuri ca dreptatea să vi se facă. Cum știm că dl Petrini, e om al dreptății, bun român și neșovăelnic în îndatoririle ce le are, nu ne îndoim nici o clipa că veți fi mulțumiți de măsurile ce va lua.

Dlui Ioan Itan I. Iovu. Ne-am adresat dlui Aurel Lepădatu care vă va trimite toate îndrumările de care aveți nevoe, dsa fiind în măsura a vă lămuri și trimite toate broșurile de care aveți nevoe.

Dnu A. Tanasie Macis. „Cântec de toamnă" s'a publicat. Versul dv. ușor ne place f. mult și mai așteptăm. Ne veți face plăcere dacă puteți să ne vizitați la redacție..

Dnu Sorescu-Soare. Ai spus? De ce? Așteptam mai mult. Care-i cauza tăcerei? Și în urma acordului sufletesc cu dl director al gazetei noastre credeam să vă avem colaborator activ.

Mai multor cetitori. Toate cererile dv. vor fi îndreptate la locurile în drept. Suntem la dispoziția sătenilor pentru a le da lămurire de care au nevoe în diferite cestiuni ce nu le pricep; și unde nu ne pricepem nici noi ne îndreptăm la cei ce știu, că aici îi găsim, cu gândul de a vă fi folositori scutindu-vă de cheltuelile ce vi le-ar pricinui drumul.

Nicoara.

Tezaurul nostru din Rusia nu mai este

D. Filaliti delegatul României la Varșovia s'a întors în Capitală, d-sa a făcut următoarele declarațiuni:

Negocierile cu cari am avut onoarea să fiu însărcinat au eșuat pentrucă delegatul rus a adus dela început în discuție chestiunea Basarabiei, pe care o numea chestiunea frontierei româno-ucrainene. Tezaurul nostru nu mai există. Rușii ne propum următoarea transacțiune: în schimbul recunoașterei alipirei Basarabiei din partea lor noi să renunțăm la orice pretenție cu privire la restituirea tezaurului sau la facerea socotelilor. In plus ne cer peste toate dispozițiunile tratatelor existente să încheiem o convenție specială dela stat la stat cu privire la regimul minorităților ruse din România.

Am înțeles dela început că ținta principală urmărită deocamdată de guvernul sovietelor nu ar fi decât reluarea relațiunilor diplomatice cu noi pentru instalarea unei comisiuni a lor în România.

Știința pentru popor

IGIENA ȘI MEDICINA POPULARA

Locuințele

Pentru a-și feri corpul de înfluințele vătămătoare ale schimbărilor de temperatură; precum și pentru a se apăra de animalele sălbatice, omul a căutat chiar dela începutul existenței sale să-și creieze adăposturi, numite *locuințe*. Acestea la început au fost cât se poate de simple, constând din *scorburi de arbori, din peșteri*, apoi din *bordeie, colibi* și *case*, cari apoi s'au îmbunătățit din ce în ce mai mult, potrivit cu gradul de desvoltare al omului și cu buna starea lui materială, case cari cu timpul pentru cei mari, cei mai privilegiați, s'au prefăcut în *palate* și *castele*.

In rândurile ce urmează mă voi ocupa de locuințele obicinuite și anume de alegerea și prepararea locului (a terenului, a solului), de modul lor de construcțiune și de orientațiunea lor.

Alegerea locului de construit nu atârnă întotdeauna de om, care la orașe este silit să-și zidească casa unde poate. Dar pe cât este cu putință trebue să căutăm un pământ (teren) uscat și petros, ferindu-ne de terenurile cari sunt pline cu materii organice, precum sunt terenurile nivelate prin umplerea gropilor cu gunoaie; să ne ferim de terenurile argiloase (cleioase), cari fiind impermeabile țin apa, care prin evaporare umple de umezeală aerul care pătrunde în casă; să ne ferim de terenurile joase, mlăștinoase și umede, iar la trebuință să stabilim un sistem de canalizare sub casă și împrejurul ei pentru ca să asigurăm uscarea pământului.

La clădirea unei case trebue să se aibă în vedere ca ea să nu fie umedă, căci umezeala este foarte rea pentru sănătate, dând naștere la dureri reumatice (reumatism). Pentru a ocoli toate acestea trebue ca terenul pe care se zidește casa să se usuce prin canalizare, iar la trebuință casa să se ridice pe o pătură (un strat) de ciment sau de asfalt, care să oprească umezeala să se ridice în ziduri; să se așeze transversal la picioarele zidurilor niște straturi impermeabile de: ciment, asfalt, cărămizi vitrificate și găurite, etc.; să se așeze casa pe pivnițe boltite; să nu se tencuiască casa până nu va fi bine uscată de roșu; subsolurile nu sunt bune pentru locuit în permanență, ele vor putea servi numai pentru sufragerie (odaie de mâncare), bucătărie, băi, etc., și nu vor avea niciodată mai puțin de un metru deasupra nivelului străzii, nici nu vor fi îndreptate spre miază noapte; mansardele de asemenea nu sunt bune de locuit din cauză că iarna sunt prea friguroase și vara prea calde.

Alegerea materialelor de construcție va trebui să se facă după cerințele igienii, iar niciodată după trebuințele economice. Oricare ar fi natura acestor materiale, ele trebue să fie înainte de toate uscate și să nu primească umezeală, să fie rău conducătoare de căldură, și să nu ardă.

Piatra tare care nu crapă la ger și nu se cojește la secetă este cea mai bună pentru construit; apoi vine cărămida, care este bine arsă, tare, uscată și puțin poroasă; lemnul nu este bun, căci să crapă sub acțiunea alternativă a umezelii și secetii aerului, atrage tot felul de paraziți și este prea arzăcios, prin urmare de el ne vom servi numai la podițul camerilor, afară de bucătărie și latrine, unde este mai bine să ne servim de ciment, asfalt sau bazalt, fiind mai ușor de spălat; în loc de lemn este mai bine să ne servim de fier la facerea grinzilor, căci fierul nu atrage umezeală, ocupă loc mai puțin și nu arde. Pentru acoperișul caselor mai bună este ardezia, țiglele și olanele, deși sunt mai grele decât tinichelaua (pleiul), zincul sau arama. Acoperișul, în țările unde plouă și ninge puțin se face drept, sub formă de terasă, la noi însă unde ploile sunt dese și mai abondente acoperișul se face înclinat, pentru ca apa să curgă cu înlesnire în jos la sghiaburi și burlane, cari duc apa departe de pereți.

Zidurile trebue să fie destul de groase, pentru ca să apere camerile de schimbările temperaturii din afară. Grosimea zidurilor *externe* trebue să fie în raport cu înălțimea edificiului, mai mare la temelie; de obicei zidurile de piatră au o grosime de o jumătate metru, iar cele de cărămidă de 35 centimetri. Zidurile *interne*, cari despărțesc camerile, pardoseala, tavanul trebue să fie impermeabile, să nu lase să treacă prin ele aerul stricat și să nu se îmbâcsească de necurățenii. Tencuirea zidurilor să nu se facă până nu s'au uscat bine, lăsând să treacă cel puțin 20 de zile dela terminarea zidăriei. Tencuirea se face cu var ordinar, cu var idraulic, cu ciment, cu asfalt, cu plăci de ardezie, etc.

După uscarea tencuelii se face colorarea sau văpsirea păreților, cu var alb (văruire, spoire), cu substanțe colorate topite în ape sau uleiuri. Aceste substanțe au ca bază plumbul, arsenicul, cuprul și zincul, din care cauză ele sunt primejdioase, atât pentru lucrătorii cari umblă cu ele, cât și pentru locuitori, producând otrăviri. Păreții se mai acoper cu tapeturi făcute cu tot felul de desenuri și în toate colorile, cari cuprind plumb, arsenic sau cupru, din care pricină și ele sunt otrăvitoare. Tapeturile încărcându-se cu microbi trebue curățite din când în când cu miez de pâne caldă, care are însușirea de a fi puțin umedă și lipicioasă, și prin aplicarea ei pe păreți se ridică toate necurățeniile cu microbi cu tot.

In orașele mari, în clădirile cu mai multe etaje, s'au introdus *ascensoarele*, cari sunt foarte bune din punct de vedere igienic, căci scutesc pe om de urcarea scărilor, ceeace la mulți produce greutate la răsuflare (gâfâire) și bătaie de inimă (palpitații), iar pe de altă parte ele înlesnesc omului de a locui în etajele de sus, unde are aer mai curat și lumină destulă.

O chestiune importantă este și *orientațiunea* casei, adecă către care punct cardinal (apus, răsărit, nord sau sud) trebue îndreptată fața principală. Această orientațiune atârnă de clima și de vânturile obicinuite. Pentru ca o casă s'i fie sănătoasă trebue ca *soarele* să o bată 3—4 ceasuri pe zi. Prin urmare, când suntem liberi și putem noi să ne alegem orientațiunea, vom așeza casa cu fața spre răsărit sau spre apus, ori mai bine o față spre răsărit și cealaltă spre apus, când nu sunt alte case prea aproape. Căci, expunerea la miazănoapte (nord) este întotdeauna rece, camerile nu sunt vizitate niciodată de soare și primesc în schimb un vânt foarte rece în timpul iernii; expunerea la miazăzi (sud) este foarte plăcută iarna, însă foarte supărătoare vara, afară numai de cazul când casa se găsește aproape de mare, unde înfinsul apei domolește căldura zilei. Astfel expunerea la apus sau mai bine spre miazăzi-apus, este cea mai bună pentru camerile în cari familia petrece mai mult timp, cum sunt: camera de dormit și odaia de lucru, fiind în acest mod încălzit în o mare parte a zilei, deoarece primesc soarele în momentul când el atinge meridianul, putând fi bine aerate și răcorite dimineața; — expunerea la răsărit sau răsărit-miazănoapte este bună pentru salon, pentru odaia de mâncare (sufragerie), bucătărie și celelalte.

Casa, odată construită după toate regulele igienice, nu trebue locuită decât după ce s'a uscat pe deplin. Pentruca o casă să se usuce bine trebue să fie clădită numai vara, când evaporarea se face mai iute și mai puternic; să se ajute uscarea pe timpul verii prin deschiderea ușilor și a ferestrelor și prin ventilatoarele instalate în clădire. Astfel vom avea o casă sănătoasă, care ne va scuti de reumatism, dureri de cap, etc.

LOCUINȚA ȚARANULUI ROMAN lasă mult de dorit din punctul de vedere igienic, atât ca material de construcție, cât și ca fel de încălzit, de luminat, de ventilat și mai cu samă ca fel de întrebuințare a curățeniei. Un noroc însă are țăranul nostru, care îndreaptă întrucâtva neajunsurile locuinței lui și acest noroc este că la țară (în sate) nu este îngrămădirea dela orașe, casele sunt mai rare, mai depărtate unele de altele, așa că au spațiu și aer mai mult, ceeace le îmbunătățește mult starea de sănătate.

DR. VASILE BIANU
Autorul Dicționar. Sănătății

Avortul la animale

— Stârpirea —

Semnele care prezic avortul diferă după speță (iapă, vacă sau oaie) precum și după rasă sau temperament, precum de asemenea și după cauza care a dat loc avortului mai cu seamă după faza în care se găsesc animalele cu avortează, adică în câte luni de sarcină sunt. Avortul poate fi foarte ușor, însă poate fi și foarte greu și între aceste două extremități sunt o mulțime de variațiuni.

Avortul cel mai ușor este în prima jumătate a perioadei de fetație (adică în prima jumătate a timpului cât trebue să poarte puiul în burtă). Ca semne antimergătoare ale avortului ar fi următoarele care ar apărea cu 2—3 ore înaintea avortului: O ușoară umflătură a fătătoarei din care s'ar scurge un liquid lipicios, precum mai cu seamă „săpătura flancului" pare mai adâncă.

Cele mai adese ori însă stârpirea se produce deodată, darea afară a avortonului provoacă niște dureri foarte mici, care abia le simt femelele, care lepădă întocmai ca și când s'ar bălega, fără să le producă nici un fel de turburare în organizm, și cele mai de multe ori nici chiar cei ce sunt puși să le îngrijească la pășune nu observă momentul stârpirei, căci starea generală nu este câtuși de puțin influențată. Dacă avortul se întâmplă noaptea în grajd se găsește avortonul dimineața la spatele femelelor, care nu au nici un fel de turburare căci instinctul de mumă nu apare în cazuri de avort.

In alte cazuri însă Avortul este greu și atuncea se arată prin următoarele semne: Feurdele sunt neliniștite și se vede că suferă, suferință care o face să se vază prin gemete, refuză mâncarea, iar vaca, capra și oaia încetează să rumege. Mușchii de pe crupă se turtesc (par mai mici) fătătoarea se umflă și din ea se scurge un lichid mucos galben sau amestecat cu sânge, care miroase foarte urât când puiul este mort, în acelaș timp țâțele se umflă tocmai ca la naștere. Aceste semne se observă mai bine cu cât animalele erau mai aproape de naștere.

Două sunt îngrijirile principale care trebue să le dăm animalelor în cazuri de avort.

Intâi, dacă la animalele însărcinate se observă o neliniște nemotivată și ne este teamă de o stârpeală, se scoate din locul unde se ține de obicei, se duce într'un adăpost unde să fie liniște și i se fac fricțiuni ușoare cu șomoiogul de pae pe ambele părți ale burtei (foalele).

Pe șale și pe burtă i se bagă săculețe cu floare de fân fiartă sau cu sământă de in fiartă. Dacă totuși escrementele continuă este bine a se chema veterinarul căci sunt și alte mijloace care se pot întrebuința pentru a împedeca stârpirea, însă pe care nu le poate face decât omul de meserie.

Dacă însă nu s'a putut împedeca stârpirea atuncea cel puțin să fim cu atenție ca femelele să lepede casa fătului (copilului) pentru a nu o expune la alte boale.

Deci, fiți blânzi cu animalele însărcinate. Nu le munciți peste măsură. Feriți-le de răceală și hrăniți-le bine, pentru a nu le face să se stârpească.

Veterinar-Col. OPRESCU

CITIȚI ȘI RASPANDIȚI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI", ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi.

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Turcii

Populaţiune turcească avem astăzi în Dobrogea veche (judeţele Constanţa şi Tulcea) în număr de numai câte-va mii, apoi în Dobrogea nouă (judeţele Durostor şi Caliacra) mult peste o sută de mii. Turcii aceştia sunt colonişti vechi în Dobrogea. Până 'n 1878, când Dobrogea stăpânită odinioară de Mircea cel Bătrân, a fost reallpită de patria veche, şi în judeţele Tulcea şi Constanţa au fost Turci mai mulţi. Indemnaţi de agenţi ai guvernului turcesc, mulţi au emigrat de acolo în Asia Mică, unde o parte mare din cei vrăstnici s'au prăpădit din cauza climei, cu care nu s'au putut obişnui.

In fostele principate române, Moldova şi Muntenia, Turcii nu au fost niciodată aşezaţi în număr, ca să poată forma cel puţin un sat. Toţi Domnii români, cari se văzuseră nevoiţi să încheie tratat de închinare faţă de Turci, s'au îngrijit, ca între condiţiuni să fie cuprinsă şi aceea, că Turcii să nu aibă voe a se aşeza pe pământul românesc în mod statornic. Condiţia aceasta au respectat-o şi Turcii. Mai târziu însă, ca să poată stăpâni şi stoarce mai uşor cele două ţări româneşti, cari erau magazia, din care se aprovizionau, Turcii au ocupat cetăţile româneşti de pe lângă Dunăre şi până 'n sudul Basarabiei: Turnu Măgurele, Ghiurgiu, Brăila, Galaţi şi Cetatea-Albă, chiar şi Hotinul în nordul Basarabiei, în cari au aşezat nu numai garnizoane turceşti, dar chiar şi populaţie civilă turcească. Dar acestea erau acum proprietate turcească. Ce priveşte celalt teritor, se respectă vechile hotărâri ale tratatelor. Turcii, pe cari îi găsim mai târziu amintiţi ca petrecând în România, sunt veniţi pentru afaceri comerciale sau mai bine zis de jefuire.

In epoca cea tristă a domniei fanariote (greceşti), nu era lucru rar, ca Turcii din Constantinopole să împrumute cu bani sau să sprijinească altminteri pe câte un grec fanariot, ca să ajungă la domnie în Moldova sau Muntenia. Dacă reuşia Fanariotul, Turcul venia cu el în ţară, ca să fie sigur, că-şi va scoate banii împrumutaţi. Se 'nţelege, că aceşti bani nu-i scotea dela datornicul grec, ci de pe nenorociţii ţărani români, pe cari ştia să-i jefuească cu ajutorul administraţiei fanariote şi fanariotizate. Nu e deci mirare, dacă, mai ales în secolul al 18-lea, întâlnim Turci arendaşi, apoi, în Moldova, şi Turci cari aveau herestraie (joagăre). Prin ţară umblau şi negustori turci. Dar giamie sau moschee (casă de rugăciune) mohamedană nu a fost niciodată în România, cum au fost în oraşele ungureşti din mijlocul fostei Ungarii timp îndelungat. Cât de mult s'au ferit Românii de încuibarea Turcilor şi de împroprietărirea lor se vede şi de acolo, că şi la finele secolului al 18-lea ştiu să scoată dela Sultanul din Constantinopole un firman, prin care se hotărăşte, că Românul, care trece la legea lui Mohamed (se întâmpla uneori) nu poate moşteni averea părinţilor săi, care trebue să rămână rudeniilor creştine. Iar când, în acelaş secol, câţi-va Turci ajung arendaşi (şi chiar proprietari de moşie în România, o poruncă dela Constantinopole îi sileşte să plece din ţară şi să nu mai stăpânească nimic.

Pe cât de potoliţi şi de buni cetăţeni români sunt Turcii noştri de astăzi, pe atât de neplăcută e amintirea lor în trecutul neamului nostru.

Tătari avem azi în Dobrogea mai multe zeci de mii. Ei nu sunt băştinaşi, fiind colonizaţi abia după anul 1856, în urma războiului dela Crimeia, în care Ruşii fuseseră bătuţi de Francezi, Englezi, Turci şi Italieni.

In documentele noastre găsim însă amintire de Tătari din vremurile dinainte de Ştefan-cel-Mare. Era atunci obiceiul ca prisonerii să fie prefăcuţi în robi, cum făceau Turcii şi Tătarii. Dar şi Moldovenii, pe Tătarii prinşi îi făceau robi şi-i dăruiau mânăstirilor. Aşa primeşte la 1428 mânăstirea Bistriţa douăsprezece bordeie (adecă familii) de Tătari, iar la 1466, Ştefan-cel-Mare dărueşte mânăstirei Pobrata între alte multe şi un Tătar „al nostru de casă", anume Tătarul Dumitru cu femeea şi copiii şi toate ale lui. Se vede, că Tătarii din Moldova se găsiau în starea socială a ţiganilor şi că erau botezaţi. Azi au dispărut, fie că s'au contopit cu Ţiganii, fie chiar cu Românii. Numai numiri topografice mai vestesc existenţa de odinioară a lor pe pământul Moldovei.

A fost însă o parte mică a Moldovei, anume partea cea de miazăzi-răsărit din Basarabia, în care se aşezaseră Tătari în număr mai mare. Partea de miazăzi a Rusiei era străbătută de Tătari, cari ajun seseră sub suzeranitatea Turciei. După ce Turcii puseseră mâna pe cetăţile moldoveneşti Chilia, Cetatea-Albă şi Tighina, în ţinutul acestora numit *Bugeac* se aşezară şi Tătari. Ei formau aci patru tabere mari, trăind mai mult din jefuirea vecinilor. Intr'aceea Rusia, începând dela Ţarul Petru cel Mare, înainta tot mai mult spre Marea-Neagră. Iar Tătarii începură să se strângă tot mai mult în Crimeia. încă din anul 1759, hanul tătărăsc Crim-Ghirai a scos din Bugeac o tabără mare şi a condus-o în Crimeia, iar la anul 1770, cuprinzând Ruşii cetatea Tighinei, au silit peste 12000 de Tătari să plece în Crimeia.

La anul 1806, Ruşii începură un nou război cu Turcia, terminat la 1812 cu răpirea Basarabiei. In timpul acesta nu se mai aflau în Bugeac decât vre-o cinci mii de Tătari, cari şi ei au fost siliţi să plece în Crimeia. In locul lor au venit din Turcia şi Bulgaria şi Găgăuţi, din Rusia Cazaci, iar mai târziu şi Germani, împestriţând astfel această parte a vechei Moldove cu neamuri străine.

Un neam deosebit de oameni sunt Găgăuţii. Ei se găsesc în număr mai mic în Dobrogea veche, apoi în cea nouă (Cadrilater) pe lângă Balcic şi Cavarna şi în număr de vre-o 30.000 în Basarabia de miazăzi. După înfăţişare, ei sunt înrudiţi cu Tătarii şi cu Turcii, vorbesc turceşte, dar sunt creştini ortodocşi. Dacă dai în vorbă cu unul din ei, cum se face de ei, creştini fiind, au ca limbă maternă pe cea turcească, îţi răspunde, că strămoşii lor ar fi fost Greci. Un Paşă turcesc a vrut să-i silească sau să treacă la legea lui Mohamed sau să se lapede de limba grecească. Ei au ţinut mai mult la legea creştinească, decât la limba lor maternă, de care s'au lăpădat adoptând limba turcească.

Aceasta e o legendă. De fapt ei sunt o rămăşiţă din poporul cuman, care locuise pe vremuri prin Moldova numită într'o vreme chiar Cumania. O seminţie de Cumani se numia *Uzi* şi dela aceştia le-a rămas numele Găgăuzi, Găgăuţi. Aceştia, rămânând în număr mai mic printre creştini, au primit şi ei legea creştinească, păstrându-şi însă limba. Dar despre limba cumană se ştie, că era aproape ca şi cea turcească. Ajungând apoi sub stăpânirea Turcilor, limba Găgăuţilor s'a contopit cu totul cu cea turcească.

VICTOR LAZAR

Strămoşii noştri

(Urmare)

Dobrogea s'a înălţat un monument falnic spre amintirea acestor fapte. O parte a zidirii se vede încă lângă satul Adam Clissi, iar pietrele cu desenuri săpate, cu arătarea celor petrecute în războaiele dacice au fost duse la Bucureşti.

Poporul dac se împuţinase mult în urma celor două războae atât de omorâtoare. Mulţi Daci pieriseră în lupte, apărându-şi cu îndârjire pământul strămoşesc, alţii iarăşi se omorâseră singuri, ca să nu cadă în mâna duşmanului, iar dintre cei rămaşi vii, unii fugiseră peste hotare, iar alţii prin pădurile Carpaţilor. Au rămas însă destul de mulţi prin vechile sate dacice, pe care Romanii, oameni cuminţi de altfel, le cruţaseră, după ce oastea dacă fusese sfărâmată.

Pentru a se putea însă folosi de bogăţiile acestei ţări, Traian hotărî să se aducă populaţie din toate părţile împărăţiei romane. Şi alături de Daci supuşi stăpânirii sale se aşezară plugari harnici, muncitori pricepuţi la săparea minelor (băilor) de aur, sare şi fier, negustori şi meseriaşi iscusiţi, veniţi din toate ţările supuse Romanilor şi vorbind cu toţii limba latină (romană). Pe toţi aceştia îi numim colonişti, iar aşezarea lor *colonizare*. Poate că unii dintre Romanii aceştia erau încă de pe atunci creştini.

Şi pe lângă satele Dacilor, în care trăiau acum şi plugari romani, se ridicară ca din pământ târguri şi oraşe mari, asemănătoare cu cele romane, cu templu (biserici păgâne), şcoli, teatre, băi, case mari şi frumoase. Drumuri largi şi bine petruite, făcute de soldaţii romani, duceau până în colţurile cele mai îndepărtate ale ţării. Mai multă lume însă, cu sate şi oraşe mai dese, se strânse în partea de răsărit a Bănatului, în Oltenia şi în Transilvania de apus. Cele mai vestite oraşe erau vechea capitală a lui Decebal, Zermizegetuza (astăzi Grădiştea, în ţara Haţegului), Apulum (astăzi Alba Iulia), Potaissa (astăzi Turda), Napoca (Clujul de astăzi), şi altele.

Armata romană era împărţită în mai multe locuri şi avea tăgărele sale întărite, în jurul cărora soldaţii bătrâni liberaţi (veterani), înşuraţi de obicei cu femei dace, întemeiau sate şi târguşoare, unde trăiau laolaltă cu negustorii şi plugarii romani şi daci. Iar Dacii aceia, cari fugiseră, văzând că e liniştе şi că Romanii trăesc în pace cu Dacii rămaşi pe loc, începură a se coborî şi ei din munţi. Trăind laolaltă fură siliţi a învăţa limba latină şi pe încetul se deprinseră a lua unele din obiceiurile şi portul Romanilor, ba chiar şi numele de ale acestora. Fiind nevoiţi să slujească în armata romană, se simţiră din ce în ce mai mult Romani. De sigur însă că şi Romanii luară multe lucruri dela ei. Aşa, de pildă, numele unora dintre apele Daciei, pe care le-am moştenit şi noi, precum: Oltul, Prutul, Argeşul, Mureşul, Someşul, Bârzava din Bănat.

Dela anul 106 şi până la 270 după Christos, Dacia a rămas supt stăpânirea romană. Locuitorii ei se simţeau fericiţi că se numeau Romani, la adăpostul puternicei oştiri romane. Dacii se amestecară cu toţii între Romani. Se lucrau cu hărnicie ogoarele, care rodeau cu îmbelşugare, se scotea din munţi aur, sare şi fier şi se zidea mereu în Dacia numită pe vremea aceea Dacia fericită.

La fecare pas ne întâmpină urmele muncii acesteia rodnice a strămoşilor noştri Daco-Romani: bani vechi romani, toţi felul de oale de pământ şi chiar de metal şi de sticlă, pietre scrise în latineşte, cărămizi mari şi cu mult mai tari ca ale noastre de acum, drumuri folosite şi astăzi prin unele părţi, dărâmături de case mari şi de cetăţi. Ridicături de pământ şi şanţuri adânci, numite în popor *troiane*, păstrează încă viu în sufletul nostru numele celui ce a pus începutul tuturor acestor lucruri şi mai presus de toate începutul *aşezării poporului românesc*.

La temelia obârşiei noastre stau aceste două neamuri, pe care le-am văzut întâi războindu-se pe viaţă şi pe moarte şi în urmă muncind alături pentru înflorirea pământului acesta al ţării noastre, pe care ni l'au lăsat ei ca moştenire sfântă.

Prin vinele noastre curge sânge dac şi roman; vitejia, dragostea de ţară, setea de libertate a noastră sunt însuşirile frumoase ce ni le-au dat Dacii, iar mintea ageră, hărnicia şi supunerea faţă de legile ţării aminteşte pe Romanii cei puternici.

Să fim mândri de asemenea strămoşi şi să le cinstim aducerea aminte.

G. G. MATEESCU.

Acel ce răspândeşte ziarul Cultura Poporului împlineşte o datorie de bun Român.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Situaţia politică se menţine neschimbată. In ajunul redeschiderei parlamentului două chestiuni neliniştesc poporul: retragerea opoziţiei din sfatul ţărei şi greutăţile nenumărate economice şi financiare cari duc la ruină comerţul şi industria ţărei.

M. Sa Regele a continuat cu ascultarea diferiţilor fruntaşi ai ţărei asupra rezolvirei greutăţilor zilei. De asemenea a primit mai multe delegaţiuni între cari acea a băncilor mari care L-a rugat să intervie pentru îndreptarea valutei, adică pentru creşterea valorei banului românesc peste hotare. S'au propus astfel o serie de măsuri menite să aducă îndreptarea şi guvernul este ţinut să le aducă la împlinire.

In privinţa crizei de guvern d. Averescu a arătat într'o cuvântare ţinută în faţa deputaţilor şi senatorilor din partidul poporului că de aşa ceva nu poate fi încă vorba deoarece ministerul se bucură de încrederea deplină a M. Sale Regelui şi a ţărei. Pe de altă parte partidele din opoziţie susţin că guvernul trebue să plece, ţara având nevoie de o nouă stăpânire pentru a se putea reorganiza.

Această nouă stăpânire ar fi formată dintr'o tovărăşie a „Partidelor Unirei". In acest scop se zice că un acord, adică o înţelegere s'a statornicit deja între Partidul naţional din Ardeal condus de d. Maniu, şi Partidul Liberal-Naţional din vechiul Regat condus de d. I. I. C. Brătianu, ca acestea împreună cu grupările mai mici adică „Partidul Democrat al Unirei" condus de d. Nistor în Bucovina şi cu gruparea ţărănistă din Basarabia condusă de d. Inculeţ, — toate la un loc să ia conducerea ţărei într'un apropiat viitor. Este deci o luptă politică de o deosebită importanţă, care azi, se apropie de sfârşit, într'un fel sau altul, nefiindune dat nouă, cei ce nu ne ocupăm cu politica, să facem proorociri asupra victorioşilor şi învinşilor de mâine.

Un lucru putem însă spune: M. Sa Regele în nenumărate rânduri şi-a exprimat dorinţa ca în faţa greutăţilor nemaipomenite ale vremei, toţi bărbaţii politici să se unească uitând deosebirile de partid, pentru a asigura binele ţărei. Sperăm că această dorinţă să se înfăptuiască, toţi fruntaşii vieţei politice dându-şi mâna pentru a salva patria ameninţată cu ruina.

Situaţia economică şi financiară este deosebit de tristă. Producţa ţărei se menţine mult inferioară nevoilor interioare şi de export. Grânele deşi s'au făcut în mare cantitate n'au putut fi exportate la timp şi azi, în Noembrie, abia *un vapor cu grâne* a fost trimis peste graniţe, când în timpuri obişnuite exportul începea din Iulie. De asemenea din cauza greutăţilor de transport, nefiind vagoane îndestulătoare, exportul de vite nu s'a putut face. Preţurile au scăzut, vitele sufăr de foame; ţărănimea a păgubit mult. In aceste condiţiuni ne închipuim că dacă nici un ban nu intră în ţară în schimbul produselor noastre, fiecare zi ne face tot mai săraci fiind nevoiţi să dăm tot mai mulţi bani peste graniţe pentru cele trebuincioase vieţei noastre. Ţara cheltueşte astfel mai mult decât câştigă şi nu este lesne de văzut unde am ajuns cu această nesocotinţă: azi leul nu mai valorează decât 9 centime, adică 9 bani francezi.

In legătură cu greutăţile acestea, trebue să notăm Krach-ul adică falimentul uneia din cele mai mari bănci din Capitală, *„Banca Naţiunei"*, ce nu a mai putut face plăţile. Cu toate încercările făcute această Bancă n'a mai putut fi salvată şi administratorul ei prinţul Ghika Comănesti, dintr'o veche şi cinstită familie moldovenească, s'a sinucis de desnădejde în faţa dezastrului de care desigur nu el era vinovat.

Indreptarea acestei stări de lucruri nu o putem aştepta decât în măsuri chibzuite luate de guvern, după hotărârile specialiştilor pricepuţi şi în munca harnică a întregei naţiuni.

Camerile de comerţ din întreaga ţară şi delegaţii marilor bănci din Bucureşti au avut mai multe consfătuiri în cari au hotărât măsurile ce trebuesc cerute guvernului. Astfel între altele moţiunea Camerilor de comerţ şi industrie, — cari ştiut este că reprezintă voinţa negustorilor şi fabricanţilor, — cere să se înceteze risipa banului public, să se înceapă o politică de economii, să se schimbe impozitele noui prea apăsătoare pentru negustori şi industriaşi, să se îndrepte starea transporturilor făcându-se noui trenuri de marfă. Delegaţia marilor bănci, care a fost primită la M. Sa Regele, a cerut să se oprească imediat orice import, să se reglementeze exportul, adică trimiterea mărfurilor în alte ţări, să se desfiinţeze societatea „Syndex" care a creiat un monopol asupra grânelor, numai ea având dreptul de export. In sfârşit delegaţia a cerut să se creeze un *curs forţat* al leului pentru plata datoriilor pe cari negustorii români le au în streinătate, adică prin lege să se fixeze valoarea leului nostru în mod obligator pentru toţi; de asemenea s'a cerut ca băncile streine să fie împedicate să-şi ridice depozitele pe cari le au în lei în ţara noastră, pentru a nu strâmtora astfel băncile româneşti.

In legătură cu această cerere, trebue să arătăm că de curând s'au stabilit în ţară, profitând de scăderea valorei banului românesc, nenumărate bănci streine cari ca nişte păsări de pradă caută să profite de toate neajunsurile şi greutăţile ce le îndură, românii, pentru a pune mâna pe întreaga avuţie a ţărei. Aceste bănci streine încearcă între altele să provoace panică pe piaţă spre a înrăutăţi încă situaţia şi-a nenoroci poporul. Vedem deci că măsuri de constrângere se impun spre a tăia îndrăsneala streinilor şi guvernul desigur le va lua, considerând mai ales faptul că sub denumirea de bănci aliate se ascunde în realitate capitalul maghiaro-german, care a avut nerusinarea să aşeze în centrul Bucureştiului chiar o mare bancă cu personal în întregime unguresc.

M. Sa Regele a ascultat cu bunăvoinţă delegaţiunile arătate mai sus şi a promis urgente măsuri de îndreptare. Apoi, în aceiaşi seară a fost chemat la palat d. General Averescu care aproape două ore a discutat cu M. Sa Regele situaţia economică şi financiară. Se pare că s'a luat hotărârea ca toate cererile băncilor şi camerilor de comerţ să se admită.

Mişcarea culturală în ultima săptămână n'a înregistrat fapte deosebit de importante, în afară de împărţirea celor 126 le biblioteci populare la Sighişoara, unde a asistat A. Sa Regală Principele Carol şi d. ministru de culte Oct. Giga.

Biblioteca este desigur mijlocul cel mai bun de-a răspândi învăţăturile în popor. Ea serveşte tuturor acelor ce voesc să complecteze cunoştinţele lor de specialitate, adică de trebuinţă meşteşugului lor, cât şi celor ce voesc să cunoască marii scriitori ai neamului, poeţii cari au cântat suferinţele şi bucuriile poporului, din timpurile vechi şi până azi...

Gustul de cetit trebue din şcoala primară înfipt în sufletul copilului. El este unul din cele mai bune unelte ale culturei unui popor. Din nenorocire neamul nostru n'a avut la îndemână, fie din cauza sărăciei fie din a asupririlor vrăjmaşe, bibliotecile de trebuinţă formărei gustului de cetit. Astfel în multe locuri vedem oameni în toată firea mergând mai degrabă în cafenea sau în crâşmă decât în bibliotecă. Pătura înţeleaptă a satelor trebue să lupte cu această vrăjmăşie pentru slovă. Ea trebue să propovăduiască nu numai înfiinţarea bibliotecilor poporene dar să infiltreze în sufletul copiilor ca şi a bătrânilor gustul de cetit.

Un sat e cu atât mai cult iar învăţătorul şi preotul cu atât mai de laudă cu cât registrul bibliotecei e mai plin de semnăturile cetitorilor. Înţelegem mai bine aceasta, dacă ne amintim că în Bucureşti chiar, de curând, s'a închis o mare bibliotecă din cauză că nu era vizitată de cetitori... Pentru un popor tânăr şi cu un mare viitor această lipsă de dorinţa de a ceti este o ruşine. Luminătorii neamului trebue să lupte din răsputeri contra ei.

De peste hotare.—Căutând în jurul hotarelor României observăm o stare de linişte cu care de mult nu mai eram deprinşi. Duşmanii noştri, între cari ungurii bulgarii, şi ruşii ocupă primul loc, istoviţi de trecutul război şi de luptele din lăuntrul hotarelor lor, nu se mai gândesc să ne atace. Desvoltarea paşnică a României este asigurată pentru mult timp.

Pericolul bolşevic a trecut. O ultimă descoperire a siguranţei generale a Statului a dovedit că atentatorii dela Senat a căror victime au fost bunii români Episcopul Radu şi ministrul D. Greceanu, sunt două unelte ale bolşevicilor ruşi, doi evrei, în tovărăşia mai multor ticăloşi de neam strein. Cu acest prilej s'au găsit şi registrele cari dovedesc că guvernul bolşevic dela Mocova a cheltuit *200 milioane lei pentru* a deslănţui prin uneltele sale bolşevismul în România. El n'a reuşit însă decât să corupă câte-va suflete pierdute.

— In Ungaria nereuşita aventurei lui Carol de Habsburg a adus arestarea tuturor oamenilor politici cari l-au ajutat şi un lung proces e pe cale să înceapă.

— In Bulgaria mai multe atentate au silit guvernul să ia măsuri de pază pentru a feri pe viitor ţara de tulburări.

— In Polonia criza economică se agravează mereu. Iarna a venit şi visteria statului e goală, provizii sunt puţine iar poporul e cu totul sărăcit.

— In Austria guvernele se schimbă dar lipsa rămâne, căci stăpânirea nu poate îndrepta nimic acolo unde ţara e săracă şi poporul descurajat.

— Franţa a început din nou să ameninţe pe Germania din cauză că aceasta nu dă despăgubirile de război ce trebuia să le plătească. In politica ei nu este însă ajutată puternic de Anglia care este supărată de tratatul făcut de curând între Franţa şi Turcii naţionalişti a căror guvern e la Angora. In adevăr prin acest tratat se rezervă Franţei diferite concesiuni în Asia-Mică, fără a se ţine seamă de interesele Angliei. De altfel şi Anglia a procedat cam la fel cu celălalt guvern turc, dela Constantinopol.

— Grecii, între Francezi şi Englezi, ca între ciocan şi nicovală, după ce au fost învinşi de turci, caută acum prin ministrul lor Gunaris, să convingă pe aliaţi să intervie cu hotărâre pentru încheierea păcei.

— Albania a fost învinsă, cu toată dreptatea ce o avea, Conferinţa ambasadorilor, un sfat de pace, hotărând „rectificări" de frontieră în favoarea Jugoslaviei, — adică răsluind ţinuturi albaneze şi dându-le sârbilor.

— La Washington în America, s'a deschis „conferinţa dezarmărei" un sfat la care iau parte toate marile puteri în scop de a hotărî încetarea pregătirilor militare. Cu privire la acest fapt, Lloyd George, primul ministru englez, a declarat că este cel mai important fapt din câte a avut omenirea, fiind ca un „curcubeu ce anunţă pacea pe vecie".

Dea Dumnezeu să fie astfel!...

— BUCIUM —

INFORMAŢIUNI

Din faptele nobile ale Familiei noastre Regale

Apelul Domniţei Ileana

Veniţi copii să ne jucăm un joc nou. Cel mai frumos din jocuri! De-a Crucea Roşie, Crucea Roşie a noastră a copiilor.

— Eu ştiu.

Mai întâi să-mi scrieţi, toţi, din toate colţurile ţărei noastre. Să-mi spuneţi cum vă chiamă şi unde şedeţi şi ce faceţi.

Apoi am să chem, într'o zi pe cei din Bucureşti.

Şi în celelalte oraşe, alţi copii vor face la fel şi se vor pune în legătură cu noi cei din Bucureşti şi dacă se va putea astfel şi la sate ar fi şi mai bine!

Vom scrie şi copiilor din alte ţări, ca să învăţăm şi noi dela ei şi ei dela noi!

Să fim mulţi, mulţi, cât mai mulţi. Pe fiecare an să dăm, cum vom putea, cerând dela părinţii noştri, (sau din banii economisiţi de noi) câte un leu câte doi, cei bogaţi mai mult şi avem să strângem bani, a-

Publicitatea Culturei Poporului

poi îi vom da Crucei Roşii, celei mari, că ea ştie ce să facă cu aceşti bani şi dacă ar mai fi vreodată alt război să ajutăm şi noi pe soldaţii noştri şi să le mângâiem copii, cum au făcut cei mari.

Şi vom face şi altele multe. Am să vă spun când veţi veni.

Nu e aşa că e frumos jocul? Acum numai să-mi scrieţi ca să începem jocul cât de curând.

Vă îmbrăţişez şi vă sărut.

Ileana, Domniţa României

Apelul Crucei Roşii, filiala Cluj

Crucea Roşie Română, fil. Cluj în urma Apelului Domniţei Ileana organizează o colectă printre copii la toate şcoalele din loc, cerând câte 1 leu dela fiecare copil în favorul copiilor tuberculoşi. Când aducem aceasta la publicitate, rugăm pe toţi părinţii ca în ziua de 18 Noembrie a. c. să pună la dispoziţia copiilor lor acel 1 leu, care destinat pentru copiii slabi, venind din mâini fragede către tovarăşi suferinzi va înfăptui cea mai înduioşătoare acţiune a milostivirii creştineşti.

M. Suciu, secretară — *Sidonia Docan* preşedintă

Razboiul greco-turc

Atena, 11 Noembrie. — Pe frontul Dorilee, în faţa sectoarelor Pursak şi Karstkat, mişcare de trupe inamice şi schimb de focuri de infanterie. Rare focuri de artilerie de o parte şi de alta în regiunea Tsaridgea. Pe frontul Afion Kara Hissar pe la orele douăsprezece un aeroplan inamic a apărut asupra liniilor noastre la Akar.

Comisia agrară

Au fost numiţi în comisia agrară pentru Ardeal: dr. Aurel Cioban, S. Moldovan, dr. Octavian Vasu, Emil Petrini, Nicolae Savu, Poruţiu, Şerban şi Schueler.

Pentru funcţionari

Dr. Ioan Paul, medic dentist, Cluj, str. Eminescu (fosta Hadrucz) 8. Consult. 11—1 şi 3—7. **Reducere 30% pentru toţi funcţionarii publici şi particulari, precum şi familiile lor.**

Ex-regele Carol a sosit la Madeira

Paris. — Fosta familie regală ungară a sosit în oraşul Funchell din Madeira unde îşi va petrece exilul.

BANCA ROMANEASCA
SOCIETATE ANONYMĂ
Capital Social 160,000,000 Lei — Sediul Central: BUCUREŞTI.
SUCURSALE:
Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi,
Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.
Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI
SOCIETATE ANONIMA
CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000
BUCUREŞTI
CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)
BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Cehо-Slovac ia etc.)
cum şi în principalele oraşe din ţară.
Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

Publicaţiune

Regimentul 17 Vânători cu reşedinţa în Garnizoana Zalău Transilvania are nevoie, că în conf. cu ord. M. R., No. 37575/921, de un maistor Croitor şi Cismar cu solda de submaistor clasa III, plătiţi cu solda de Plutonieri, plus toate drepturile unui reangajat ca: lemne, gaz şi celelalte articole prevăzute de legea de reangajare. Cei ce doresc a ocupa aceste posturi vor înainta actele de urgenţă la reşedinţa de mai sus.

p. conf. adjutantul Reg.
Locot. *Stanciu*

Aplicarea reformei agrare

La resortul agriculturei din Cluj lucrează o comisiune de experţi, care discută modalităţile de aplicare a reformei agrare în Ardeal, în legătură cu regulamentul legei agrare apărut zilele acestea în „Monitorul Oficial".

Demisia guvernului maghiar

Budapesta. — Consiliul de miniştri maghiar a hotărât azi să demisioneze. Miniştrii au semnat cu toţii procesul verbal de demisionare.

Pentru militari, primari, învăţători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurile în cele *trei hărţi lucrate* încoluri de *Dl. General C. St. Amza*, şi cari se găsesc de vânzare la Ad.-ţia ziarului „Cultura Poporului" numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărţi nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun român Prin ele putem vedea cum s'au desfăsurat luptele la Tisa şi ocuparea B. Pestei; variaţiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului, şi istoricul grafic al războiului. Toate hărţile sunt însoţite de date istorice.

BANCA CENTRALA
Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).
Capital social Lei 50,000,000 deplin vârsat
Sectia de Bancă — Sectia de Mărfuri
FILIALE:
Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si REGLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsităii No. 3 C. 1195

Anul I, No. 31 APARE DUMINECA 1 leu — Opt pagini

Exemplar oficios de casă al Asociației Str. Lagunei Nr. 6 Sibiu

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI"
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACȚIUNE A „CULTUREI POPORULUI"

Prim Redactor: V. Chiru — Administrația: Piața Cuza Vodă 16 — Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Armata ordinei și Armata muncei

Ca și la noi, și în alte țări, unii cari nu înțelegeu, și alții cari nu vreau să înțeleagă, aruncau nedumerirea în sufletele oamenilor, întrebând care e rostul oștirii, azi după războiu. Dar mai mult ca la noi, și ca oriunde aiurea, această întrebare, au pus-o într'una, cu o răbdare vrednică de o cauză mai bună, aci în Italia, așa zișii propăvăduitori ai Ideilor noi. — Și poate, aceste cuvinte, ar fi început să prindă un înțeles deosebit în ătâtea minți nepregătite pentru jude fiie carea cinstită și bine chibzuită a unor asemenea probleme, dacă faptele nu veneau să dea un răspuns atât de hotăritor.

Căci, Italia, țara latină, atât de apropiată ca suflet și ca fire de țara noastră, este de sigur, locul unde se găsesc pornirile cele mai potrivnice, oamenii cei mai depărtați ca gândire unii de alții și împrejurările cele mai grele în lupta de fiecare zi pentru progres și chiar pentru existență.

Alături de cei mai credincioși pătrioți, înflăcărați cum nu se poate mai mult în dragostea lor pentru țară și pentru așezămintele ei istorice, găsești aci pe cei mai primejdioși luptători în slujba nimicitorului bolșevizm; și lângă aceștia poți vedea oricând atația alții, cari nedumeriți de adevăratul înțeles al acestei lupte de fie care clipă, nu doresc altceva decât, sfârșitul ei, și reintrarea în liniște în muncă, în ordine . . .

Dar semănătorii de ură își îndeplinesc opera lor. — Și astfel, Roma, avu prilejul să vadă priveliștea a 4 zile de luptă, între unii și între alții, luptă, căreia a trebuit ca oastea să-i pue capăt, nu numai cu puterea ei, ci mai ales cu pilda *Muncii Creatoare*.

Mii de foști luptători ai țării se adunaseră în bătrâna cetate spre a afirma prin unirea lor laolaltă, în aceiași înjghebare politică, voința poporului italian, al adevăratului popor, voința nestră mutată a tuturor acelora cari jertfiseră ceva pentru mărirea Patriei lor, de a-și apăra împotriva oricui liniștea caracterul național al căminurilor lor. Și în împunătoarea lor desfășurare de forțe, ca număr cât și ca energie de gândire, ci au zdruncinat, de sigur, toată nădejdea viitorului unei revoluțiuni, pe care *ceilalți* o doreau, o așteptau și o pregăteau.

Atuncea a venit reacțiunea. — Și acum cei cari se războiună nu aleg de obiceiu mijloacele, toți răzvrătiții aceștia, purtători ai cuvântului evangheliei rusești a prefacerii totale prin foc și prin nimicire, au recurs la arma cea mai puternică de luptă: *greva generală*. — Lucrători au părăsit trenurile în mijlocul câmpurilor îndepărtate, fabricele și uzinele cari pulsează toată viața unei țări industriale, tramvaile cari sunt vinele pe cari se scurge mișcarea marilor orașe, în fine aruncând prin dezertarea celor mai mulți dela datorile lor, neputința și moartea aparentă în țară și pe capitala ei. — Roma părea un imens furnicar de oameni, în încetarea desăvârșită a oricărei alte activități, clocotind numai de ura înfrângerii celor mulți, celor nevinovați de această urgie, în fața faptei celor puțini și răi. — Orașul acesta, despărțit astfel de restul lumii, prin oprirea trenurilor, rămas el însuși fără lumină, fără apă, fără tramvaii, înfățișa în prima clipă priveliștea stranie a cetății așa cum trebuie se fi fost cu 2000 ani înainte.

Oamenii erau gata să se năpustească unii pe alții, unii ca să pedepsească alții, ca să apere nelegiurea faptei; era de sigur mulțimea aceia, ca nisipul unui deșert, amenințat de furtună. — Și oamenii chiar au început să se încaere, să se lovească să se omoare. — —

Dar oastea țării era la postul său. — Și între oamenii încleștați în îmbrățișarea luptei, ea a impus liniștea, răbdarea, ordinea. — Despărțind pe unii de alții, ea le-a arătat tuturor calea cealaltă, a muncii adevărate, ca singur mijloc al unei biruințe cinstite. — Și în adevăr, în mijlocul nedumeririi aceleia, orașul și-a recăpătat lumina, trenurile s'au mișcat din loc, și tramvaiele au reînceput să meargă. —

Mi-a fost dat să privesc la înfăptuirea minunii. — După două zile de înfrigurată așteptare, pe străzile pline de lume, și totuși pustii, în lipsa trăsurilor, automobilelor și a tramvaiielor părăsite de cărmacii lor, zgomotul cunoscut al acestora astrăbătut deodată văzduhul, în amiaza unei Duminici, ca semnul de biruința și de nădejde. — In adevăr, erau primele tramvaie cari treceau, conduse de soldați, îmbrăcați în uniforma zilelor de sărbătoare, mândrii de noua luptă pe care o câștigau țării lor, vagoanele, într'un lung șir se răspândeau spre inima orașului, readus astfel la viață. — În fața acestei priveliști, atât de neobicinuită, și atât de nouă, un fi or de adevărată mândrie a pătruns pe toți, cari nu se așteptau la această prefacere, care o vedeau și care aproape nu vroiau să o creadă. Și astfel mulțimea aceasta, în mijlocul căreia, erau de sigur și din acei cari purtau vina acestei lupte nedrepte, s-a pătruns ca un singur om de adâncul înțeles, al faptei acestor soldați ai ordinei, al muncii și ai apărării cu orice preț a siguranței țării. Au aplaudat oameni cu toată căldura sufletului lor; bogați și săraci, intelectuali și proletari, și mai ales acestia din urmă, că și pe ei, îi apăsa mai greu povara grevelor acestora, au pre făcut într'un adevărat triumf, prima ieștre pe străzile bătrânei Rome, a acestor tramvaie, conduse de soldați și cari fără să fii avut măreția unor care de luptă, purtau totuși cu ele, înțelesul unei biruințe.

Și viața a reluat astfel cursul ei normal, mai curând decât vor fi crezut cineva, cei rătăciți reintorcându-se la lucrul părăsit, readus pe această cale, de oaste, nu numai cu puterea ei, ci mai ales prin puterea faptei și-a pildei.

Dar ceilalți au înțeles atunci, deca lumina nu a lipsit orașului aproape deloc, decă trenurile totuși au mers în ciuda celor cari vroiau să paralizeze viața țării, decă în fine, ceace era absolut necesar acestei vieți, a fost asigurat tot timpul, oricât de generală fusese greva.

Pe mulți i-a lămurit astfel, prilejul acesta de încordare a tuturor puterilor, pentru apărarea legalității și a ordinei și mai ales pentru asigurarea celor mulți, împotriva tiraniei celor puțini asupra adevăratului rost al oastei, azi după sfârșitul războiului.

Acest rost de înaltă însemnătate socială, oare toți îl vor înțelege și la noi, sau va trebui ca faptele să li-l lămurească în preajma primejdiei? De sigur însă, că nu poporul românesc, va fi acela care să aștepte această ultimă lămurire!

Vintilă Petala.

Roma, 15 Noembrie 1921.

Umanitarism și naționalism

Ne bucurăm cu toții când auzim că o descoperire însemnată s'a făcut pentru binele obștesc.

Oamenii de pretutindeni sânt fericiți că unul dintre ai lor a zmuls vieței o taină însemnată, și îl sărbătoresc și îl laudă, ori care i-ar fi neamul.

In toate țările se adună bani, se întrețin școli speciale în scopul de a se cerceta în tainele necunoscutului tot ceia ce ar putea fi de folos întregei omeniri.

Spre a scăpa lumea de bolile ce bântuie întregul neam omenesc, în fie care țară se străduiesc oamenii învățați. Când în vre-o parte a lumei se află ceva folositor, cele aflate, se împărtășesc tuturor neamurilor fără nici un fel de plată.

Rezultatul tuturor cercetărilor se comunică în largul lumei și de ori ce cucerire dobândită ne folosim cu toții de la un capăt la celalt al lumei.

In știința medicinei, cum s'a aflat un leac, taina lui se comunică lumei întregi.

In celelalte științe când s'a stabilit un adevăr, se împărtășește tuturora.

De se duce vestea de vre-o întâmplare nenorocită într'un colț cât de îndepărtat al pământului, toată lumea este îndurerată și suferă cu nenorocirile streinilor de aiurea. O ciocnire de trenuri, scufundarea vreunui vapor, foametea, înecul, prăpădul vreunui vulcan, surparea vreunei mine, toate nenorocirile mari ce se pot întâmpla sguduie sufletul tutulor oamenilor, îl fac să uite nevoile lor și să dea cum pot ajutor. In toate țările în asemeni împrejurări se adună bani spre a veni în ajutorul celor nenorociți, celor ce sufer, și fără să gândească vre-o minte că cei ce au îndurat nenorocirile, sunt necunoscuți, streini, de alte neamuri.

In fie care om este zădită de Dumnezeu, această îndoșare, această frăție între oameni, această milă de aproapele nostru, această legătură instinctivă ce leagă om cu om.

Frăția asta și în bine și în rău se numește umanitate, și înfăptuirea ei e cea mai de preț podoabă cu care se fălesc oamenii de pretutindeni.

Acest spirit de înfrățire generală, trăiește pe deasupra frământărilor noastre de toate zilele, și nu ține seamă nici de certurile noastre, nici de învrăjbirile noastre, nici de războaiele noastre.

După fie care necaz îndurat, după fie care dușmănie, după fie care război, de când s'a pomenit lumea pe pământ, aveau împăcarea, și vechii dușmani întinzându și mâni frățești, și-au legat ranile unii altora, s'au ajutat cutremurați de milă, și-au șters unii altora lacrimile încin-

Cuvântul nostru

Bați că nu s'au putut înțelege mai de umlt.

Și acestea toate, până a isbucnit o nouă neînțelegere, o nouă luptă, un nou războl, ca apoi iar să plângă la olaltă vechii dușmani înfrățiți și să se ajute spre a șterge urmele ruinelor și ale prăpădului.

Spiritul acesta de umanitate s'a născut în primele vremuri din dragostea de familie, din legăturile prietenești, ale oamenilor ce trăiau la o laltă în câte vre'un sat, ca apoi să treacă între oamenii cu acelaşi limbă lege și obiceiuri, la oamenii de acelaş neam.

Legătura aceasta de iubire între fii aceluiaș neam a făurit ceia ce se cheamă naționalismul.

Dacă Umanitarismul îmbrățișează frăția omenească față de problemele mari, naționalismul îmbrățișează frăția între oamenii aceluiaș neam în viața de toate zilele.

Spre a ajunge la visata înfrățire omenească între toți locuitorii pământului, trebue desvoltată frația între fii aceleiaș țări.

Și fiindcă cele mai multe neamuri ce propovăduesc binefacerile Umanitarismului sânt cele mai naționaliste, se cade ca și neamul nostru românesc să fie cât de naționalist, înțelegând iubirea și înfrățirea universală prin propria lui înfrățire și iubire.

Nu s'ar putea înțelege umanitarismul prin uitarea familiei tale, a fraților și a țărei tale, fiindcă însăși la baza umanitarismului se găsesc simțămintele nobile ce nu se pot desvolta de cât prin iubirea familiei tale a neamului tău.

Spre a putea fi de folos întregului neam omenesc, trebue să muncești, să te strădueşti și să lupți cu ai tăi.

Desvoltarea umanitarismului a pornit tocmai din iubirea frăţească între fiii, aceluiaș neam. Oamenii de diferite naționalități risipindu-se pe tot pământul, frații lor i-au urmărit cu ajutorul lor pretutindeni, și din acest spirit de ajutor frățesc, s'a înfăptuit și frăția între oamenii streini de neam.

Cercetând fiecare caz în parte, din care a folosit întreagă omenriea, deci acolo unde s'a aplicat umanitarismul, vom găsi la bază manifestarea numai a naționalismului.

Și de multe ori s'au produs confuziuni, de multe ori cel mai înverșunat naționalism a trecut drept cel mai larg umanitarism.

Printre neamurile ce au ridicat umanitarismul la înălțimea unei evanghelii universale, este neamul jidovesc.

Acest neam cel mai naționalist din toate neamurile pământului, risipit pretutindeni în toate țările unde a putut trăi o viață parazitară a încercat să treacă drept poporul cel mai umanitar din lume.

In realitate nu este așa. Fr... ța lui, întinsă pretutinden... [illegible]

întregul glob pământesc nu s'a manifestat de cât între naționalii lor, făurind o legătură universală de ajutor și iubire.

Prin această legătură naționalistă, pretutindeni păstrându-și naționalitatea, obiceiurile, religia și limba, au reușit ca în toate părțile lumei să devină puternici și să stăpânească. Amestecați între felurite neamuri, schimbându-și numele și obținând fel de fel de cetățenii, nu și au înstreinat însă neamul legea și iubirea dintre ei.

O singură pungă, un singur suflet o singură lege pentru întregul neam jidovesc din toată lumea.

Ajutorul lor național în toate țările a luat înfățișarea umanitarismului.

Supt această firmă jidovii din țara românească dau dovada celui mai strâns naționalism.

Când foametea în Austria a isbucnit cu furie, secerând vieți omenești, s'au format comitete și sub-comitete în toată lumea spre a scăpa de la moarte cel puțin copiii nevinovați:

Aceste comitete jidovești, au luat în toate țările în care se aflau comunitățile lor, copii morți de foame din Austria.

Copiii aceștia nu erau luați la întâmplare, copii înfometați, copii amenințați cu moartea, ei erau aleși numai dintre copiii de jidani din care s'au adus în țara noastră cu miile, cu miile ce vor fi crescuți în acelaşi lege și în acelaş spirit ovreesc.

Și gestul acesta de ajutor omenesc, ce se încerca să fie trecut sub firma umanitarismului nu era de cât cel mai puternic naționalism.

In Rusia prăbușită de jidovi, mor cu miile oamenii nevinovați, fug cu miile cei înspăimântați de fericirea dată de Braunștein Trotzki, Comitete și subcomitete din populația jidovească adună dintre acești nenorociți, le dă adăpost, mijloace de existență, și se întrec să buciume spiritul lor de umanitate.

Aceste comitete și subcomitete, nu culeg la întâmplare nenorociții, ei adună numai pe coreligionarii lor, pe cei de acelaş neam cu ei.

Populațiunea jidovească din țara noastră s'a înzecit cu acest sistem fără să se înmulțească și elementul de muncă adevărată.

Războiul nostru, marele nostru războl din durerea și lacrămile căruia au folosit jidovii de pretutindeni, a lăsat atâtea dureri în tot lungul țărei, atâta pustiu și jale, atâți schilozi, atâtea bătături goale, atâți orfani și atâta lume necăjită.

Noi, noi românii, cărora a început să ne placă umanitarismul, ce acte de umanitate am făcut pentru durerile fraților noștri, dureri, pe cari s'a clădit fericirea noastră de azi?

Am lăsat totul în grija statului, nepăsători și fără teamă de păcat.

Ce am făcut noi pentru flămânzii noștri, pentru orfanii neamului nostru?

Ne adunăm din când în când la soarele, unde admirăm golciunea cucoanelor sorbind cupele pline în sănătatea flămânzilor din țară.

De ce nu luăm exemplu de la neamul jidovesc, ce trăiește prin noi și între noi.

Câte din familiile noastre au luat să crească și să îngrijească orfanii rămași pe urma vitejilor ce ne-au mărit țara?

Câți dintre noi am dat sprijin invalizilor să-și întemeieze o meserie ori un negoț, câți din noi am trimis o cămașe văduvelor sărmane rămase în bătăturile pustii?

In ochii noștri poporul jidovesc adună și culbărește jidovii nefericiți din toate țările și noi pentru ai noștri nu găsim un dumicat de prisos.

Trebue să ne schimbăm, trebue să ne înfrățim, trebue să ne ajutăm, trebue să strângem rândurile, români.

Toate neamurile pământului, se strâng tot mai frățește la o laltă, să facem și noi la fel:

Umanitarismul, e frumos, e nobil, e înălțător, Naționalismul e însă necesar.

V. Chiru.

Creșterea în familie

Educațiunea atârnă de multe împrejurări și întâmpină multe greutăți, chiar piedeci. Greutățile și piedecile se găsesc de multe ori chiar în firea copilului. Unii sunt slabi trupește, alții sunt slăbuți la minte, iar pe cei de felul acesta nu-i putem crește cum am crește pe cei deplin sănătoși. Lucrul acesta trebue să-l știe părinții, îndeosebi mama, dela început, pentruca se știe cum să lucreze pentru o bună creștere a copiilor ei.

Multe piedeci se pun în calea unei bune educațiuni și de către *societatea* omenească, în care trăim. Mai ales în ziua de astăzi, după războiul cel mare, la un număr mare de oameni vedem porniri rele, prin cari se calcă învățăturile Mântuitorului Christos. Și durere, tocmai faptele izvorite din astfel de porniri servesc pentru cei slabi de suflet drept pilde vrednice de urmat. Au nu vedem, cum tot mai mare e numărul celorce își zic creștini, dar nici cel puțin odată pe săptămână nu mai vor să jertfească câteva ore cinstind pe Dzeu? Nu vedem, cum a început să piară rușinea la fete, la femei, — să piară simțul datoriei față de familie la bărbați, — respectul copiilor față de părinți și față de oamenii mai vârstnici? Nu vedem la toți mai multă lăcomie de câștig mare fără muncă, lipsa iubirii față de deaproapele?

Toate acestea îngreunează foarte mult educațiunea copiilor noștrii, pentrucă părinții nu au să le dea numai o creștere bună, dar trebuie totodată să împiedece pe cât e cu putință influența rea a societății omenești, de care nu putem feri copilul în timpul desvoltării lui.

Unii părinți, cari văd desvoltarea rea a copiilor lor, se mângâie cu gândul, că dându-l la școală, acolo se va îndrepta. Speranța aceasta e numai în parte îndreptățită. Adevărat, că în școală copilul vede și aude numai lucruri de folos pentru creșterea lui bună. Dar să nu uităm, că copilul stă în școală numai câteva ore pe zi și zădarnică e învățătura bună din școală, dacă părinții acasă nu-l silesc și ei ca să tinjească după învățăturile cele bune, ba îi dau chiar pilde rele. Și să nu se uite, că partea cea mai mare a învățământului din școală are un alt scop, și anume desvoltarea minții lui și câștigarea de cunoștințe, cari să-i fie de folos în lupta pentru trai. De aceea învață pe lângă religie cititul și scrisul, gramatica, aritmetica și geometria, istoria și geografia, științele naturale, lucrul manual ș. a. Toate acestea contribue în bună parte și pentru educațiunea lui religioasă și morală, dar oricine înțelege că ele au să-i cultive în rândul întâi mintea.

Educațiunea nu e deci un lucru ușor, dar are o însămnătate atât de mare, încât și în vremurile de demult și în cele de astăzi un popor e judecat după gradul de educațiune bună, care se dă copiilor lui căci cultură adevărată s'a găsit și se găsește numai la cei crescuți bine, în frica lui Dzeu. La popoarele sălbatece, copiii cresc aproape fără nici o îngrijire, deprinzându-se aproape numai cu ceeace e trebuincios pentru a-și ști câștiga hrana și a se feri de dușman. Nici nu e mirare, dacă la aceste popoară mama e sclavă nu numai a bărbaților, ci și a propriilor ei copii, cari își bat joc de ea, iar tata se bucură nu de respect, ci de groaza copilului numai pentru că e mai tare. Durere, că astfel de cazuri triste vedem și la noi.

Câtă deosebire între cei de felul acesta și de pildă creșterea ce s-a dat la popoarele vechi, Chinezi, Induși, Evrei, Romani și Greci, la cari toți oamenii mai de frunte și mai înțelepți se gândiau la cele mai bune învățături de dat părinților, pentru ca să dea o creștere bună copiilor. Iar mai frumos este, că și la aceste popoare, cari, afară de Evrei, erau păgâne, în fruntea tuturor învățăturilor era pusă *frica lui Dzeu,* care trece ca un fir roșu prin întreaga creștere a lor. Slăbirea credinței în Dumnezeire a avut drept urmare la Romanii și Grecii cei vechi slăbirea interesului pentru creșterea bună a tinerimii, slăbirea caracterelor, chiar peirea lor.

Multe din învățăturile acestor popoară vechi sunt de o deosebită frumusețe, așa că cel puțin o parte din ele e de folos să le cunoască fiecare părinte și fiecare Român, care se interesează de creșterea bună a neamului său. Le vom arăta pe cele mai însemnate în numerele viitoare ale „Culturii Poporului."

Victor Lazăr.

No. 1101—1921.

Dela „Asociațiune".

Concursuri.

I.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român" publică concurs pentru cea mai bună lucrare scrisă în românește asupra temei: Istoria anilor 1848—9 în legătură cu faptele de arme ale eroului Avram Iancu.

Condițiile de concurs sunt următoarele:

1. Lucrările se vor trimite în timp de un an dela data publicării concursului.
2. Lucrării i se va da o extensiune de 20 coale de tipar, formatul revistei „Transilvania", în care se vor cuprinde și ilustrațiile pentru desăvârșirea lucrării.
3. Manuscriptele, fără subscriere, însoțite de un plic închis, cuprinzând numele și adresa autorului și în afară provăzut cu un motto sau pseudonim, — se vor înainta „Asociațiunii", Sibiu, Str. Șaguna 6.
4. Lucrările intrate la concurs se vor da spre censurare Secțiunii istorice a „Asociațiunii", exclusă fiind ori-ce apelație contra hotărîrilor acesteia.
5. Lucrării celei mai bune, vrednice de premiat, i se va acorda premiul de lei 10.000 (zece mii), destinat de „Asociațiune" pentru acest scop.

Sibiu, în 1 Octomvrie 1921.

Andrei Bârseanu, prezident. *Romul Simu*, secretar.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și moșerlași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Pagina literară

FLOAREA BIRUINȚEI

După drum lung...

Un dis-de-dimineață născut sub limpezimea unui cer de August... O mărșăluire domoală, pasita de patrule cu ochiu ager și inimi de oțel. Plecarea a fost la ora 5 din Feldioara. Mergem spre Țânțarul! Drumul a făcut, pe răcoare, pe-o șosea bine pietruită, tăind cu dunga ei albă, popoare, strecurându-se sub poale de deluri verzi, tăindh plaiuri cu iarbă grasă... In dreapta, noian de păduri întinse, sub zarea înbujorată de-un soare vesel, ne amintesc de țara asta nouă încare firea pământului e ca firea băștinașului; deschisă, zâmbitoare dar creionată-n linii drepte hotărâte...

Două popasuri, ne face să gustăm din isvorul născut, ici, colo de sub tufă dintr'un miez de deal, apșoara rece și limpede... bicicletul grăbit să ducă o poruncă își rupe două spițe și-și jădește tâmpla dreaptă. Incolo, o liniște de marș, cu pas harnic, cu glume strecurate din când în când.

— Umblă drept, răcane!

— Ce mai faci frate-miu?

Și apoi nu-nii mersul înzadar, dacă avem printre noi pe Marinică-lăutarul... Ori-ce s-ar zice! Ne cântă el din puiul lui de scripcă numai atunci când „tatăl" compănioarei" îi dă vie să-și pue cinci minute ranița la cărutele din urmă. Și de cântat apoi — ne cântă el cale de-un ceas de mama focului. Unu, îl împunge:

— Da' cu ranița nu poți măi?

— Doamne fereste! Tace cioara că... albe.

— S-o porți în spinare ranița și să-mi cânți ași zice: ahaa! ce mai țigan...

Iartă-mă, gresii vericule zise Românașul făcând o mutră de om cinstit.

Pe Mărinică al nostru, vorba asta îi pârjoleă inima.

— Eu înnainte de toate sunt „artist" subțire, de mâna-ntâi cum sar fice, că sunt eu plăpând... Pe ostașii mei îi prinde râsul... căci Lăutarul nostru e o namilă de om; slab, slab da' înalt. El întotdeuna își ciocăneste pieptul și-ne spune de viermele care-i roade plămânii... A visat lucrul ăsta într'o Sâmbătă spre Duminecă si zice că visul e pentru el o fărâmă de adevăr...

Astfel, în dimineața asta blândă Marinică ne-a tot cântat cântece „de lume" cari le spun artiști la București în aerul îmbâcsit de Cinematograf. Doina firește! a fost uitată .Stie el ceva mai bun. Ne spune versuri de cucoane rumene cari înemeresc otelul cu vre-un craiu, după o lună de căsnicie cinstită și ne mai spune de chiaburii satelor și-ai orășelelor din întunerecul tări cari se lasă „învârtiți" de-o fetișcană nostimă ce-și ridică picioarele vopsite pân'la grinda scenei...

Ofiterii ascultă și râd cu poftă... Oamenii mei pe gânduri ascultă și ei „lucrurile mari" pe care le spune Marin. Desfrâul, ese în vers măsurat, și rușina e spusă într'o o întortochiere apă sată de cuvinte că-ți sfre delește auzul, ca un sunet stricat. Doina, a pălit lângă cântecele-astea.

Și apoi Marinică are ceasuri când ne cântă pentru noi, și numai pentru noi acum și ia și el bine cu „ei" a cântat, un cântec, două și de la o vreme dac' a văzut că frații lui de oaste nu râd, nici măcar nu zâmbesc pe sub musteața roscovană, când e vorba de timp ca de șarpe-gol... gol puscă — a făcut. Și-a băgat vioara în cultioară și câtă nemulțumit de isbânzile lui.

Intr'o vreme, cum ereă mare pehlivan, niei cutia nu se mai gândia să-și-o ție în mână și se rugă de ceilalți să ia măcar fiecare „cu rândul".

Ii auzii glasul:

— Dom'le... Cumpână?

— Cin'te a-nvățai să-mixici așa, faraoane?

— Vai! Ce vorbă, Domnule Sergent... făcu el cu a față înăcrită. Ce vorbă, să n-o mai zici... Știi, eu credeam că între noi orășenii...

— Mută-ți gândul... eu sunt țăran...

— Pricep acum, zise Marinică și-o-ntoarse. Dar știi, vream să-ți mai aduc aminte de viața voastră... Și închise dintr'un ochiu.

Tivile, țivile
Viața ta și azi mă-ubie
Iar ostirea ce mă leagă
Departe, mi-ar fi dragă!

Hei dighi, dighi, dan...

Marin își luase avânt.

Set! Nu sbură cioră... Dar vreai să-mi spui ceva?

— Nu-ți mai spui.

— Deco măi?

— Dacă mă ei la vale...

— Inchide pliscul si... taci! Și auzi pe Marinică, otfând, căci aveă el de gând să mi spună ceva. Dar pesemne, că ereă tare fudul, țineă la cinstea lui de orășan și nu vroiă să-i o calce nimeni cu toate că văzuse.

Târgșorul, cum e și pe afară și pe dinauntru... La o vreme începu iar:

— Domnule Sergent?

— Cei, măi?

— Mai dă cutia asta la careva că m-am sfârșit ducând-o. De altfel știi șefule eu sunt artist subtire și mi strie talentul dacă...

— Da știu! Și mă gândii la oglumă: — Ia cutia de vioară Romță Tudor.

Marinică, i-o de-te veselinduse-si-acum. Marine primește dela Tudor Ranita. Se făcuse roș din negru Marin.

— Mămulică! Doamne! și s-a bătul cu mână pe cap. Iar oamenii mei, râdeau nevoe mare. Privighietoarea neagră înghiteă și nu mai ziceă nici câre: semne de viată dă, micșorând glasul stergându-se de nădușală și suflând din băerile inimei...

Iar după spusa lui, eram cel mai rău „grad" din toată compănioara... Și cu una cu două, vremea treceă, iar picioarele se'ngreunau tot mai mult. Soarele, ureat deasupra par-că mergeă după noi Eră iască de cald!... Ranita, se făcuse ca plumbul si cnâd ne mai opream nitel, ne-o sprijineam cu vârful armei. Ajuns le marginea **Satului Nou.** Din urmă se aude:

— Regimentul se opreste. Ofițerul de ordonanță galonează și companie după companie se opreste fiecare la rândul ei. Pe lângă mine trece ca'n abor pe calu-i murg, Locotenentul Podoabă. Are-o-n fătisare mândră, se opreste înnaintea noastră și ne-ntreabă:

— Osteniți băeți?

Oleacă. Răspunde un oltean râzând arătându-și dintii puternici. Iar altul zice cam în limba Transilvanilor: — Osteniti. o hodini mintenas și vom porni de-i musai...

Compania prinde-a râde. Alături, sublocotenentul Cadalbu, cu batista-ntr'o mână se șterge de nădușală iar cu cealaltă mână, ea de obicei, de când suntem în țara Oltului, își cercetează carnetul de-nsemnări; îl deschide, îl răsfoește și apoi scrie. Mi-arunc ochii peste umărul lui și cetesc:

...„ Satul Nou! Plecat ceas 4 dim. Feldioara, sosit ceas 12 p. m. zăduz mult. Mie foame, e frumos aci și încă mai avem de mers... scriu o scrisoare Mimichi! Atât! Dece n-a scris mai mult? Pesemne că n'-are vreme... Ofiterii noștri întotdeauna sunt îngropați de treburi.

In preajma mea, ostașii se trântesc pe iarbă în cete cete și cu toată oboseala marșului și căldura nesuferită a nămiezului, lor tot le mai arde de glume împrăștiind veselia cu dărnicia unui risipitor de aur... Și privesc atând răzimat de un gard, vechiu: Unul cască, doi râd de li-se rosește sfârcul urechilor, unul se curăță pe haină, e-a dat cu nasul într'o băltoacă, iar altul, pe gânduri, își răsucește mustața...

Iarba naltă, îmi făgădueste, un pat odihnitor ciolanelor sfărâmate de pulbere și glod. M-ascund într'o mare de romanite... Imi umflu pieptul cu mirosul lor tare... Aci, cu greu se mai bizne soarele să m-ajungă.

Imi rotesc privirea-n spre dreapta. Cât vezi cu ochii arme, arme multe făcute „piramide", aliniate și cu păzitorul obisnuit...

Mai în sus în mijlocul unei cete de înminunați, unul, adevărat „subțire" și de la „oraș", încercă în câte-va linii trase grăbit, să fure înfățișarea bisericii din sat... Alături, pe-un dâmb mai nălțișor, câti-va ofiteri, privesc cu binoclu pădurile tolănite cu armura lor pe-un verde prăfuit, sub dulceata soarelui scânteetor... Altii, așezati lângă mescioare, dumică, scriu, sau beau cu multă poftă siropuri dulci luate din Brasov...

Un tufan fremătător îmi întinde mâna lui de umbră... Iarba'-naltă, aromi toare pare-o cergă înflorată...

E-atât senin în țara asta și-atâți Romîni voinici, încât nu-ți vine să crezi cum de au putut răbdă încătușarea la care-au fost supuși. Șoseana, se ridică pe dreapta... In fund, după gardul cel vechiu o cumpănă plânge de mâini tinere și vânjoase: Sunt ficele Transilvaniei Le vezi apoi punând urciorul sau cofa pe umeri și se duc fără grijă zâmbind florilor care-i zâmbesc.

Una, se lipește de gard aproape de mine; îmi întinde cofa să beau și nu mă satur bând apa rece și mă satur privind ochii fetii... Bărbații sunt lacomi. O arătare ca-aceasta îți întoare capul pe dată. Era înnaltă, bine făcută, un obraz de poamă părnotă si-o gurită roșe și micuță. De sub două sprâncene înbinate se otăreau doi ochi scânteetori... Tineretea se depărtă ușurel printr'un meleag de zăvoi de par'că nici n-ar fi atins iarba. Am urmărit-o cu privirea pân' s'a pierdut într'un fund de livadă In vremea asta au sosit și cărutele cu bucătărie. După masă am fost împărtiți pentru găzduire pe la case-n sat. Am înemerit bine!

Să facem cunostința gazdei: D-l... un bunic inalt adus de spete cu o față prelungă, cu un nas ca de bufniță. Se'-nvârte prin oceine toată zina isprăvind ce incepuse eri... Mătușa, adică Dnei are vre-o 75 de ani și se-ntrece în treabă ca nu prâsnel și lasă nevestele de rușine când e vorba să bage-n ac...

Toată după amiaza, am colindat satul. Casele, sunt la fel par'c ra fi un regiment în aceiasi haină... Toate la fată zidite... In tara Oltului e un fel de împărtire a caselor să lămurese: Trei sau patru odăi. Urei pe scări de piatră-ntr'un cerdac scund sprijinit de patru dulami. O sală, la fată o odae mare, apoi focarul la restul de odăi și odăițe. Apoi, curtea cu flori, cu despărtituri pentru orătenii, cu graiduri, staul de vite și mai în fund așezat înlătime, de la un gard la celălalt mult vestita șură! E acoperită de obiceiu cu tablă și-i f. nâltă de nu pătrunde fir de ploae înăuntru. Acolo, se așează fânul de cum se coseste rămânând curat, la loc răcoros păstrând mult timp mireasma lui de câmp...

Gazda, mâ-mbie după cină:

— Domnule Sergent, v-am pregătit odaie...

— Viu îndată! Am plecat să-mi văd băeți, ce fac, cum se mai înfeletnicesc cu venirea serii... Am uitat s'adaog că șura desparte o livadă cu pometuri.

Intrai în șură pirn portița tăiată în poarte cea mare care dându-se în părți primește un car cu boi să treacă în livadă. Băeții mei, în cu toții, dar risipiți după treburi. O ceată juca risca. In livadă, focuri. Mosul se tot învârtea printre ai noștrii îngrijat să nu deà foc șurei...

Băetii-n cete spunea snoave, sau prăjau porumb de cel tânăr. Altii, cumpărau găini te miri pe ce și le puneau în frigărui de lemn. Ba, unul mai deșuchiat și-a pripășit parcelu și cu ajutorul unui casan i-au pus pătrunjelul în râtișorul soălat și-n asteptarea mesei celei mai gustoase — ceilalti își mângâiau pântecele flămând...

Câtiva, cu ochide pisică cătărati în niste meri bătrâni chiteau după multă strădanie un rodoși acela poate găunos. După raită dată prin livadă Intrai în șură ascultând la veșnica spadă a acelor ce jucau risca. Mă trântii pentru o clipă în fânul mirositor. Alături, câti va trântiti la fel, povedesc sau își amintese de viața petrecută-însatele din vechiul regat, de câte ori a fost chiemat la armată și câte multe. In fund Marinică îi zice din vioara lui iar altul îi plânge cântecul dingură. Marinică, acum cântă numai pentru noi. O doină își susură notele domoale, în seara verii pe sfârsite... Cântecul trist pornit din coarde vrăjite parea, că ne-n vălue ca-ntr'omreajă de vis... Doina povestește de-un flăcăn și-o fată, care s'au iubit... Feciorul a plecat la oaste și apoi în războiu, si draga s-a prăpădit de dorul lui... Cântece zis încet, însufletește înnaintea ochilor mei Satul... Intâia mea iubire se-închiagă ca o plăsmuire din basme... Trăesc din nou urzeala unor clipe îngropate... Mărie... Troița sub care-am legat

SEARA LA MUNTE

Printre munți, pe înserate,
Strecurându-se curând
Luna 'ncepe să s'arate,
Luminandu-i rând pe rând.

Vârful munților se pare
Inroșit de foc aprins;
Fug dureri și grijl amare
Ce altă dată m'au cuprins.

Se aude mai la vale
Tainic murmur de isvor
Și suspin e de cavale
Umplu sufletu-mi de dor.

In ciroeda lor greoae,
Urcă vitele la pas
Dealul lunecos de ploae,
Venind seara la popas

Mugesc boii de răsună
Văi adâncl printre colnici
Și argații se adună
Toți puternici si voinici.

Vin și oile 'n ogradă;
Miei după ele acum
Dau năvală toți grămadă
Scoși din țarc de peste drum.

Ici la nucul de sub vie
Unde ochii îmi întorc
Strânse 'n fotă și în iie
Cântă fe'ele și torc.

Și 'n mijlocul lor lucește
Foc de vară, arzător:
Insă focul încălzește
Mai puțin ca sânul lor.

Privesc luna din pridvorul
Casei mele dintre pruni;
Par'că doarme și isvorul
Pitulat printre aluni.

Și privelistea de seară
De care mă simt pătruns
Face 'n mine să tresară
Dor ce 'n fire' mi sta ascuns.

Dor de soopte tăinuite
Ale limpezilor seri,
Ce în inimi chinuite
Varsă val de mângâeri.

S. Soare.

Din toate

amirea noastră... Codrul cu potecile ce numai noi le-amcu noscut... E iarnă... Măria a murit... Măria a murit de mult că o floare plecata sub coasa ce-o frânge. E iarnă... acelaș drum... Troița... Mântuitorul pare mai îndurerat în răstignirea lui, iar codrul sună ca încăperea unei case părăsite... Vedenia se șterge... Doina împrăștie tristețea în preajma mea ca o fluturare de doruri ce-an apus... Doina plânge-n note și ochii mi-se-nchid sub pulberea unei atipiri ciudate... E visul frumos!... E visul...

— Domnule Sergent... Domnule Sergent!

— Eh!... Ce-il. Cine mă scoală!

Gazda, după nevenitul meu văzând că îndată la noi în România înseamnă poate și de loc mă caută cu lumânarea întrebând.

— Unde-i d-l Sergent?

— Ia, doarme-n fân! Spuneà unul morocănos, supărat că pierduse din pricina babei. Și biata bunică, mă strigă, mă găsi, mă deșteptă...

— Odaia-i gata, poftiți. Lumânarea ei mă isbeà în ochi.

— Mai potrivit e patul astazic eu. E mai moale și-are-o mireasmă plăcuta ce te-adoarme ușor.

— Ce fân ziceà ea, care decând a fost cosit nu l-a bătut nici ploaea și nu la atins nici pic de soare. Ii mulțumii de grija ce-mi poartă și mă afundai mai cu tărie în fânul mirositor. Bătrâna cu pași mărunți cu bocancii ei greii, se pierde în întunerec. Deșteptat prinseiu a mă gândi. Gospodăriile noastre de la țară sunt sărace. Aci, din mult puțin omul își alcătuește tot ce-i trebue pe un an de zile... Barem, noi, și puținul ce-l avem prin știință îl risipim. Bunioară fânul, noi îl strângem în clăi de-l bate vremea rea și nu-i ca aci la adăpost. La noi până să te folosești de el 3 părți sunt numai tăciune și-i arși de umezeală. Fânul de aici e floare și floare... Si sorbeam cu nesat mireasura aceia suavă dătătoare de viață, și doina din preajma mea ca un cântec din altă vremea la urechie-mi plânge încet.

Iar genele mi se închid greoae de pulbarea somnului și doar ca prin vis mai auzeam:

Foae verde de mohor
Mi-ai ars inima de dor
Și-am plecat în tări streine
Și mi e gândul tot la tine...

Cezar Pruteanu

Serbările dela Dej

Sâmbătă 12 Noembrie, Dejul a avut o adevărată, zi de sărbătoare și de înfrățire sufletească între societatea civilă și militară de acolo.

Serbările au avut loc cu ocazia predării de către comună a unui local pentru garnizoană, care va servi ca cerc militar.

La ora 12, în sala mare a cercului militar erau adunați toți fruntașii orașului și toți ofițerii garnizoanei.

S'a oficiat un serviciu religios de sfințirea localului, după care a luat cuvântul dl Prefect și dl Primar exprimând în cuvinte alese dragostea și recunoștința orașurilor pentru armata română. A răspuns comandantul garnizoanei locale dl colonel Marcovici și dl general N. Petala, comandantul Corpului 6 de armată, mulțumind în numele armatei, cetățenilor și capilor de autorități pentru dragostea lor curată și au făgăduit că noul local va fi folosit nu numai pentru recrearea și cultura corpului ofițeresc, ci și pentru alcătuirea unei vieți sociale românești, unde toți cetățenii orașului Dej se vor aduna pentru a-și înfrăți sufletele cu ale militarilor care nu înțeleg să-și facă o viață despărțită de a societății civile.

La ora 1 dejun în sala prefecturei, frumos decorată, unde au luat parte toți ofițerii garnizoanei și toți fruntașii și intelectualii orașului de toate naționalitățile.

S'au ținut cuvântări de închinare armatei, iar bătrânul protopop Herman în cuvinte pline de înțelepciune a îndemnat la unirea sufletească a tuturor militarilor și civililor români, sau deveniți cetățeni români, chemați să lucreze la consolidarea României mari.

La 3½ festival la teatru. Coruri cântate de ofițeri și trupă, de elevii și elevele liceului local, jocuri naționale foarte apreciate, o piesă jucată de ofițeri. Sala era archiplină. Publicul a răsplătit cu multe aplauze pe artiștii diletanți.

Sara la 10 bal la cercul militar, unde au fost invitați toți fruntașii orașului împreună cu familiile lor.

S'a petrecut până aproape de ziuă în cea mai mare cordialitate. A fost o de săvârșită sărbătoare de înfrățire sufletească.

Exemplul dat de fruntașii autorităților și de ai orașului merită toată lauda, căci au dovedit nu numai cu vorba că poartă recunoștință și iubire armatei române, căreia i-se datorește ruperea lanțurilor robiei și reintregirea neamului.

Câtă deosibire dela acești buni români la aceia care în învălmășagul luptelor lor politice pătimașe, — uitând că armatei române își datoresc și libertatea și dreptul de a ținea întruniri și de a critica tot și toate pe plaiul unirei lor — nu se sfiesc de a încerca să lovească în acest făgaș, și armata salvatoare, în care n'au servit nici odată, pe care, n'au avut de unde învața s'o iubească și s'o respecte.

Spectator.

O șezătoare culturală

Societatea de lectură a elevilor dela școala normală de învățători din *Cluj* a prevăzut în statutele și în organizarea a cel puțin patru șezători cultuale în satele din ținutul acesta. Două scopuri s'au urmărit prin aceasta: să facă o plăcere țăranilor nostri lipsiți de plăceri de felul acesta și să contribue astfel la educațiunea lor estetică și națională, apoi să deprindă pe viitorii învățători încă de pe băncile școalei normale cu aeest fel de activitate extra școlară.

Intâia șezătoare de felul acesta s'a organizat în dup' amiaza zilei de 13 Noembre în Feleac, elevii având și colegialul concurs al unui grup de eleve dela școala normală de fete din Cluj. Programa compusă din coruri, recitări potrivite, solo și piesa populară „Vlăduțul mamei" s'a executat spre deplina mulțumire a publicului, care a umplut sala cu mult prea neâncăpătoare a școalei. Diletantele și diletanții au depus în munca lor toată căldura tinereții și a apostolatului, care îi așteaptă.

Țin să relevez, că poporul, la început rezervat, își deschide în curând inima celorce vin cu dorul de-a-l lumina. Astfel de șezători, într'un cadru mai restrâns, după împrejurări, s'ar putea organiză, dacă nu în fiecare Dumineca dup'ameazi, cel puțin tot a două Duminecă în fiecare sat, cu elemente sătești. In felul acesta i-ar mai feri pe țăranii noștri de vizitarea crâșmei cuib de multe rele.

In Feleac sunt peste *patru sute copii în etate de școală*, dar un *singur învățător* cu o *singură sală de clasă*. In schimb, comuna are *zece crâșmi*, între cari una a orașului Cluj, aceasta într'un local spațios, care s-ar putea preface ușor într'o școală cu trei clase deocamdată.

Și-au făcut datoria elevele și elevii, dl profesor Georgescu-Tistu, care a jertfit mult timp și muncă penttu instruirea diletanților, părintele Nicoară și fratele d-lui, dl profesor Nicoară, cari au primit cu dragoste pe oaspeți.

Realizarea intențiunii culturale i se datori în parte mare, Comandantului general al corp. VI. de armată, dlui N. Petala, care cu cunoscuta-i dragoste pentru toate acțiunile culturale dela noi au pus la dispoziție câteva vechicule militare pentru transportat la Feleac.

Biletul de întrare și-l-a răscumpărat dl lt. Barbu și d-na cu 50 lei, d-na Ana V. Lazăr și dnii Georgescu-Tistu și Sudețeanu cu câte 20 lei.

Tuturor acestora li se exprimă mulțumiri călduroase.

Pentru școala din Feleac a rezultat un beneficii de lei 137·50.

Bătrânul.

Teatrul național din Cluj

Altă piesă jucată pentru prima oară în anul acesta a fost o străveche și slabă piesă franțuzească „Ginerile lui Poirier".

E vorba despre un baron tânăr francez de viță nobilă care și-a risipit averea în scurtă vreme și când datoriile lui s'au înmulțit că numai putea trăi, s'a însurat cu fata unui negustor bogat. Socrul său, în dorința de a avea în ginere de neam, care să-l ajute a ajunge om mare în politică, i-a dat o avere însemnata odată cu fata care era cuminte, frumoasă și iubitoare. Pe lângă datoriile pe care i le-a plătit îi da și toată întreținerea luxoasă și foarte scumpă, ginerului său, boerului care nu făcea nimic.

Dar tânărul baron scăpat de grijă, și care nu se însurase pentru că iubea pe aceia ce a luat-o de soție, ci pentru a scăpa de creditori, își bătea joc și de bunătatea socrului și de iubirea soției sale în care el nu vedea o tovarășă vrednică de dânsul.

Și chiar din primele zile ale căsniciei sale el se încurcă cu o cucoană oarecare, înșelându-și soția. Când socrul care îi cere sprijin pentru a întra în politică se vede refuzat scurt de ginerile său, care își mai bate și joc de ideia lui îi rătează și el scurt toate cheltuelile mari pe care le făcea boerul De aici bucluc. Dar bucluc se mărește, când soția vede o scrisoare trimisă de amanta bărbatuiui său. Ceartă și hotărare de divorș. Boerul însă, de abia acum cunoaște bunătatea soției sale, frumusețea sentimentelor ei și înălțimea judecaței sale. Ii pare rău de purtarea lui și după sfaturile date de un văr al său, și de un prieten al socrului, care e și moșul soției sale, se împacă.

Piesa cu desăvârșire slabă, n'a reușit cu toată silința ce și-au dat-o artiștii.

Ne întrebăm nedumeriți pentru ce direcția Teatrului de aici, dezgroapă morții pentru a le da viață pe scenă, lucru ce de altfel nu se poate, cu toată trudă depusă.

Avem slavă domnului, piese românești, nu numai bune, dar chiar foarte bune; avem atatea pieze românești că s'ar putea juca numai ele un an întreg.

Și apoi dacă pieséle românești nar fi chiar bune toate, mi se pare că tot mai bine ar fi să se joace o piesă românească slabă, decât o pieza străina proastă.

Literatură străină, e vorba de literatură dramatică, — a ajuns să ne dea piese cu strălucit meșteșug și cu frumoase învățămin'e. Să ni se dea asemenea piese; dar numai pentru plăcerea de a vedea piese străine, să primim — tot ce alții aruncă, — drept lucru bun, numai pentru-că e străin, aceasta n'o putem admite.

Nu cu plăcere, și nu din răutate spunem aceste adevăruri, dar ne doare faptul că pe scena teatrului național se dau piese moarte și care n'au nici o legătură cu societatea de azi, silind prin aceasta pe artiștii să și stoarcă zădarnic toată puterea lor. **Fotoliul 9**

Croitorul și stofa.

Se duce unul la un croitor cu o bucată de stofă să-i facă un rând de haine. Stofă luase îndeajuns, — ba ca să-nu cumva să-i mai necăjască croitoru chiar mai multă decat trebuia.

Se duce la unul.

— Uite Domnule să-mi faci niște haine, însă ceva mai lărgute.

Se uită la ei croitorul îi vede destul de mare la trup se uită la stofă, nu se prinde.

— Domnule nu-ti ajunge stofa.

Omul se mânie, ia stofa și pleacă la altul.

— Și la ăsta tot ca la cei dintâi, îi spune să-i facă nu rând de haine ceva mai lărgute de se poate și lucru de mirare croitorul ăsta se prinde să-i facă.

Și-i face. Dar hainele strâmte ca din sărăcie. Omul nu mai zise nimic, bine că i le făcu.

Dar ducându-se într' sărbătoare, la biserică, vede un copil cu haine făcute din stofă la fel cu a lui. Il cuprinde mirarea și nu se putu stpâni până nu întrebă pe băet.

— Mă da de unde ai hainile astea?

— Tata le-a făcut.

— Dar a cui ești. Ii spune și omul pricepe.

— Uite al naibei croitor zicea că nu-i ajunge stofă și el a făcut și băetului lui haine.

Pungaș ăsta, dar celelalt încaltea săracu e de tot prost.

Mă duc să i spui.

Se duce la croitorul cel dintâi.

— Domnule d-ta, ai să mori de foame, că nu-ți cunoști meseria. Spuneai că nu-mi ajungeà de haine stofa, și uite alt croitor mai deștept, mi-a făcut și mie haine, ba i-a mai rămas de a mai făcut și la copilul lui.

— Așa? se poate, zise croitorul. Dar vezi că dragă domnule eu am doi copii, nu ca el unul, de aceia n'ajungeà!

Omul n'a mai zis nimic, și a eșit mai repede de cum a întrat.

(De la N. I. Munteanu înv.)

Petru G. Savin.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Locuinţele

II

Locuinţele ţărăneşti se împart după localitate în trei feluri: locuinţele locuitorilor de câmp (şes), ale celor din mijlocul ţării (partea deluroasă) şi ale celor dela munte. Locuinţele celor dela câmp sunt făcute de pământ în formă de *bordeie* (zomoniţe) şi pe alocurea de gard şi de pământ; tavanul, dacă cumva se află, este făcut de gard lipit cu pământ şi acoperişul este de trestie sau de paie; pardoseala este lipită cu pământ. Aceste locuinţe sunt cele mai nesănătoase, căci toate gazurile din pământ şi toate putreziciunile eşite din pereţi şi din pardoseală umplu aerul din casă şi strică sănătatea, mai ales dacă mai punem şi lipsa de lumină şi de aer curat (ventilaţie). Locuinţele celor din mijlocul ţării (partea deluroasă) sunt făcute de obiceiu de gard şi lipite cu pământ; ele sunt aşezate pe grinzi sau bârne; prea puţine sunt făcute de zid în faianţă; duşumeaua de pământ şi tavanul de scânduri; învelişul de şindrilă sau de trestie, ori de paie, pe unele locuri de tinichea (pleiu). Locuinţele celor dela munte sunt făcute de lemn sau de piatră, învelite cu şindrilă şi aşezate pe pivniţi pentru a înlătura umezeala.

In general toate locuinţele ţărăneşti sunt slab iluminate prin nişte ferestre mici şi uneori fără geamuri; rău aerate în timpul iernii, deoarece de multe ori ferestrele nu se pot deschide, fiind fixate, iar uneori lipite de jur împrejur ca să nu intre frigul. Ingrijirea locuinţelor şi în deosebi curăţenia lasă mult de dorit. In mai multe rânduri Statul, în vechiul regat, a căutat să facă *sate model*, cu case construite de zid, compuse din două odăi bine iluminate, cu ferestre mari şi aşezate pe o întindere de 7 prăjini patrate fiecare, dar lucrul acesta se vede rar, deşi legea şi regulamentele sanitare obligă la aceasta pe toată lumea dela sate.

Pentru ca ţăranul român să ajungă în stare de a-şi construi case sănătoase, trebue îndemnat, povăţuit şi luminat de învăţător, de preot şi de primar. Toţi aceştia ar trebui să se ocupe îndeaproape cu chestia locuinţelor ţărăneşti, dând îndrumări şi arătând focurile unei case bune şi în toate prilejurile să puie în vederea locuitorilor neajunsurile vătămătoare ale aerului stricat, ale lipsei de lumină şi ale necurăţeniilor din casă şi din jurul ei, cari toate sdruncină sănătatea şi aduce o mulţime de boale omorâtoare. Autoritatea comunală trebue să supravegheze alegerea terenului de locuinţe, să îngrijească ca curţile, coşarele şi târlele să fie curăţite cât se poate de des, iar gunoaiele să fie duse la câmp.

Aerisirea

In numărul premergător al *Culturii Poporului* am arătat ce este aerul atmosferic şi importanţa lui pentru viaţa omului, astăzi voiu vorbi despre primenirea aerului din locuinţele noastre, despre *aerisire* sau *ventilaţiune*.

Aerul pe care il răsuflăm trebue să fie de calitate bună şi în câtime îndestulătoare, de aceea scopul aerisirei este ca să ne deie aer curat, aer bun şi destul, cât ne trebue. Camera sau odaia în care şedem sau locuim trebue să aibă un volum de aer indestulător pentru plămânii (bojocii) nostri şi acest aer după câtva timp trebue reinoit (preschimbat) până ce nu devine stricăcios sănătăţii.

In timpul cât stă omul într'o odaie cu ferestrile şi uşa închise, fie ziua, fie noaptea, el respiră (răsuflă), adecă ia *oxigen*, care este cel mai folositor gaz din aer şi dă afară din corpul lui, din sângele lui, *acid carbonic*, care este gaz stricăcios, aşa că oxigenul din aer să împuţinează, să răreşte, şi acidul carbonic să tot înmulţeşte, iar aerul din odaie să strică din ce în ce mai mult şi devine nesănătos, atunci când el cuprinde 1 parte de acid cărbonic la 1000 de părţi ale lui.

Acest lucru într'o odaie mare şi cu mult aer nu să întâmplă aşa de iute ca într'o cameră mică şi locuită de mai multe suflete. Pentru ca o odaie să fie igienică, sănătoasă, trebue ca să aibă o capacitate de 14 metri cubi de aer pentru un om, sau cel puţin 10 metri cubi. Acest număr trebue înmulţit cu numărul sufletelor cari locuesc în acea odaie, adecă pentru 5 persoane ar veni cam 50 metri cubi de aer, şi numai atunci putem zice că acea odaie are aer deajuns şi este sănătoasă. Când în odaie zace un bolnav, din care pricină ferestrile să deschid mai rar şi mai puţin timp, aerul să strică (să viţiează) şi mai iute prin respiraţia omului şi în acest caz trebue ca şi *cubagiul de aer*, adecă volumul sau câtimea lui să fie mai mare.

Dar fie camera cât de mare, aerul din ea după un timp oarecare, 8 până la 10 ceasuri, începe a să strica şi atunci trebue *reinoit* (primenit), dacă nu vrem ca respiraţia noastră să devină din ce în ce mai anevoiasă, iar dacă am întârzia cu primenirea aerului, cu *ventilaţiunea*, ar începe să să iveaască primele semne ale *asfixiei*, care este otrăvirea sângelui cu *acid carbonic*.

Aerul *proaspăt* (nou) trebue luat de afară şi în câtime cu atât mai mare şi cu atât mai des, cu cât odaia este mai mică şi numărul locuitorilor ei mai mare. Aerul trebue să fie *curat* şi pentru aceasta nu trebue să să deschidă ferestrile din partea unde sunt privăţile (latrinele), canalele de scurgere, sau maidane (locuri goale, virane) încărcate cu tot felul de murdării. Dacă casa are un *aparat de ventilaţiune*, el va fi aşezat astfel încât să lee aer din sus de acoperiş, unde atmosfera este mai curată.

Aerul proaspăt trebue să aibă o *temperatură potrivită*, să nu fie nici *prea uscat*, nici *prea umed*, de aceea este bine ca locuinţa noastră să aibă o dublă orientaţie, ceeace permite ca să să deschidă ferestrile sau să să aşeze ventilatoarele spre meazănoapte vara, după cum voiu arăta mai amănunţit atunci când voiu vorbi despre *locuinţe*.

Mijloacele pentru reinoirea aerului din casă şi pentru a-l întreţine curat şi abondent, constitue ceeace să chiamă *ventilaţiune* (aerisire), care este de două feluri: *naturală* şi *artificială*.

Aerisirea *naturală* să face dela sine prin grosimea pereţilor casei, prin încheieturile dela deschiderile ei, prin uşi şi prin ferestre, prin coşurile (hornurile) dela sobe. *Pereţii* lasă să pătrundă aerul necontenit, fiindcă materialele de construcţie sunt de obiceiu *poroase:* piatra caleară ocupă primul loc în această privinţa, apoi vine lemnul de brad, tencuiele (mortarul), cărămida, betonul şi cimentul, care e cel mai puţin poros. Insă această porositate să micşorează pe când să măreşte umezeala care vine din pământ sau din aer, când ploua, din care pricină nu trebue să ne bizuim pe acest mod nestatornic de aerisire. Aerisirea care să face prin *încheieturile* dela ferestre şi uşi iarăşi nu este indestulătoare.

Cea mai bună ventilaţie şi cu adevărat folositoare este aceea care să face prin *deschiderea uşilor şi mai ales a ferestrilor*, repetată de mai multe ori în cursul zilei. Acest mijloc de ventilaţie *naturală* este cel mai bun şi mai practic şi care poate înlocui procedeele de ventilaţie *artificială*, despre care voiu vorbi mai la vale.

Deschizând o uşă sau o fereastră, aerul de afară pătrunde repede în odaie prin partea de jos, iar aerul din odaie iasă afară pe partea de sus a uşii sau a ferestrii, făcându-să un curent circular, prin ajutorul căruia aerul din cameră să primeneşte în mod radical, mai ales dacă le ţinem deschise mai mult timp.

Pentru ca primenirea aerului să să facă cât să poate de bine, ferestrile trebue să fie cât să poate de mari, după cum este şi casa; la o casă mare ele trebue să aibă o înălţime de 3 metri pe o lărgime de 1 metri. Odaia este bine ca să aibă mai multe ferestri, opuse, faţă în faţă, iar nu numai o fereastră; când sunt mai multe ferestri, ele să nu fie toate pe aceaşi parte, pe aceeaşi părete, căci în acest caz aerul nu pătrunde în câtime îndestulătoare. Când este numai o fereastră atunci să va deschide în acelaşi timp şi uşa pentru ca să să poată face curentul de aer.

Prin urmare regula este: *să să deschidă ferestrile cât să poate mai des şi mai mult timp.* Lucrul acesta este cu putinţă când nu este om bolnav în odaie, când nu stă nimeni în odaie în timpul aerisirei. Dimineaţa când să curaţă casa, toate odăile pot fi aerisite pe rând, timp de un ceas sau două, camera de dormit şi odaia de lucru pot fi ventilate în timpul mesei, odaia de mâncare (sufrageria) în intervalul meselor; în fine, când *ai casei* iasă la afaceri sau la plimbări şi petreceri, aerisirea să poate face şi în alte ceasuri.

In odaia în care zace un bolnav, primenirea aerului este tot aşa, dacă nu şi mai mult trebuincioasă, însă ea trebue făcută cu oarecare băgare de seamă. Pentru a ocoli curenţii de aer, faţă de cari bolnavii sunt mult mai simţitori, s'au inventat *ferestrile duble*, ferestrile cu basculă, mulţumită cărora aerul ce vine de afară să duce către tavan, în sus, unde să încălzeşte puţin şi apoi vine în atingere cu bolnavul. In lipsa acestor ferestre, ventilaţia săpoate face cu mult mai bine prin ferestrile obicinuite, ţinând bolnavul bine acoperit, punând înaintea patului un paravan şi ţinând ferestrile mai puţin timp deschise. Această aerisire poate fi repetată mai de multe ori în timpul zilei, însă nici odată în timpul când bolnavul are friguri sau este asudat. Când bolnavul sufere de piept, atunci este bine ca să să deschidă ferestrile numai în camera vecină (dealături), lăsând uşa dintre odăi deschisă, aşa că aerul de afară nu vine deadreptul la bolnav. Omul bolnav, mai ales cel de piept, are trebuinţă şi mai mare de aer bun, curat şi îndestulător, pentru care în *sanatorii* ei sunt ţinuţi la aer liber, curat, în cea mai mare parte a zilei.

Dr. Vasile Bianu
medic colonel în rezervă.

Căldurile la animale

Căldurile sunt manifestaţiunile exterioare ale femelelor care sunt gata pentru a fi fecondate (fecondare este actul de unire al părţei bărbăteşti cu cea femenină) — cunoscut fiind că femelele animale nu se împreună cu bărbatul de cât numai în timpul căldurilor. Căldurile au semne comune la toate animalele şi semne caracteristice pentru fiecare specie de animal în parte.

Semnele comune de pe care se cunoaşte o femela în călduri ar fi cam următoarele: O roşeaţă mai mult sau mai puţin puternică a fătătoarei (vulvei), fătătoarea se umflă şi din ea se scurge un lichid mucos care are un miros cu totul aparte şi foarte puternic, care atrage bărbatul dela distanţe mari. Femela este mai veselă însă mai nervoasă, este neliniştită şi caută ea partea bărbătească.

Fiecare specie de femelă însă are multe semne caracteristice a le căldurilor, astfel:

Iapa este gâdilăcioasa şi se înhamă mai greu, se opreşte pe loc nu vrea să mai meargă, se lasă de partea dinapoi ca şi când ar voi să urineze, cele mai adese însă nu urinează, ci numai contractează vulva (fătătoarea) de câteva ori şi lasă să se scurgă un lichid mucos care e amestecat cu puţin sânge.

Vaca sare mereu, perde pofta de mâncare şi dă mai puţin lapte, sau dă cu capul după celelalte animale din cireadă şi scarpină pământul cu picioarele dinainte întocmai ca taurul. Uneori pare apucată de furii de nebunie, căci fuge din cireadă cu coada ridicată în sus şi se duce în alte cirezi vecine, unde crede să găsească taur.

Oaia de obicei rămâne liniştită şi uneori se poate întâmpla să-i treacă, neobservate căldurile, totuşi şi ea are un behăit special, se dă pe lângă berbec şi dacă berbecul vrea să o încalece se supune imediat.

Scroafa devine mai blândă şi se lasă a fi mângâiată, scoţând un guiţat particular. Clefeteşte (mestecă fără să înghiţă), paele aşternutului pe care le risipeşte pline de scuipat — cele mai adeseori se vede că se sue pe celelalte animale cu care stă la un loc.

Veterinar-Col.
Oprescu.

(Va urma).

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

EVREII

Evreii, numiţi şi *Ovrei*, *Izraeliţi*, *Jidovi*, în Maramureş *Jizi*, sunt cei din urmă străini, cari s'au aşezat pe pământul românesc, totodată şi ceice au fost totdeauna nu numai străini de aspiraţiunile neamului nostru, ci poate mai deadreptul duşmănoşi lui.

Aproape toţi Evreii din România sunt aşa numiţi Evreii *galiţieni* sau *polonezi*, numiţi, în Moldova şi leşeşti (Leşi—Poloni), de oarece sunt veniţi din ţinuturile, cari formau până în veacul al 18-lea vechiul regat al Poloniei. Partea cea mare a lor se refugiase aici în urma prigonirilor din veacul de mijloc, din Germania apuseană, după cum dovedeşte şi limba lor maternă, care e o limbă germană pocită numită *idis*. Limba lor maternă, vechea ebraică, e de mult o limbă moartă şi numai în timpurile mai nouă au început o seamă dintre ei, cei naţionalişti, să o înveţe de nou.

In fosta Ungarie se mai întrebuinţă, într'un anumit caz, încă un nume pentru evrei: *Cazarii*. În evul mediu locuia în Rusia de meazăzi, între alte popoare, şi unul de viţă turcească numit Cazarii. Aceştia trecuseră la religia izraelită. Unii venise cu Ungurii în Ungaria, alţii se contopiseră mai târziu cu Ovreii din Polonia. Ajungând evreimea la o putere covârşitoare în Ungaria „constituţională", sau găsit chiar şi între Unguri unii, cari să vadă nimicirea, cu care ameninţă exploatarea evreească populaţia mai ales în Maramureş. Dar puterea Evreilor era nu numai pe terenul economic, ci şi pe cel politic atât de mare, încât ceice începuseră să arete starea desnădăjduită a acestei populaţiuni nu cutezau să le zică Evreilor pe nume, ci îi numiau *Cazari*.

În număr mai mic se găsesc, în România veche, şi Evrei urmaşi ai celor refugiaţi pe vremuri de groaza închiziţiei din Spania. Ei sunt cunoscuţi sub numele de Spanioli şi vorbesc limba spaniolă. Sunt în număr mic, în câteva oraşe principale ca Bucureşti, Constanţa, Craiova ş. a. Nu se amestecă cu cei galiţieni şi-şi au pretutindeni sinagogile lor deosebite.

Numărul Evreilor din România e mare, mai ales în urma reîntoarcerei Basarabiei şi Bucovinei la patria mamă.

După statistici mai vechi (de pe la anul 1900), în Moldova şi Muntenia erau 270.000 în Basarabia 270.000, în Bucovina 96.000, iar în Transilvania şi ţinuturile vecine 232.000, un total deci de *868.000*, adecă tot cam câţi aveá Ungaria până în 1918, a cărei populaţiune era de altminteri cu vre-o patru milioane mai mare decât a României de azi.

Numărul de 868.000 Evrei e azi de sigur întrecut cu sute de mii, ştiut fiind, că în Basarabia sau adăpostit masse mari de Ovrei fugiţi din Rusia bolşevică, de asemeni în Transilvania de meazănopte, unde sau refugit în număr mare Evrei din Galiţia cutropită încă din 1914 de armatele ruseşti.

În Transilvania numărul Evreilor a fost până în secolul al 16-lea foarte mic, cari nici nu se amintesc. Abia la 1526, voevodul Transilvanei Ivan Zapolya publică o lege, care hotăreşte izgonirea Evreilor din toate oraşele şi satele. Cauza a fost exploatarea fără milă a creştinilor, cari apucau pe mâna lor; dar mai ales cămătăria căci lucrau aproape numai cu sută la sută! N'au trecut însă mulţi ani şi s'a constatat, că aceşti oaspeţi nepoftiţi nu au dispărut din oraşelele Ardealului. Lipsiau încă în oraşele săseşti căci Saşii nu suferiau nici Ungurii nici Români, necum Evrei între zidurile oraşelor lor. Se vede, că Evreii ştiuseră să-şi cumpere câţiva protectori că ia acum nu se mai hotăreşte alungarea lor din Ardeal, şi ei sunt siliţi, pintr'o hotărare din 1591, să se aşeze in Alba Iulia ca intr'o mare pânză de păiagen, unde să-şi aştepte prada. Dar şi hotărârea aceasta era numai pe hârtie, căci la 1600, Basta, ucigaşul lui Mihai Viteazul, cucerind Clujul taie şi arde pe Evreii, dovadă că ei trăiau şi în alte oraşe.

La 1623, voevordul Gavrilă Bethlen le dă voe să facă comerţ ambulant prin toate oraşele Transilvanei, dar fără să aibă dreptul să se aşeze in ele. Felul, cum făceau acest comerciu, îl arată hotărirea voevodului Francisc Rakoczi, care la 1648 îi opreşte de-a mai cumpără mărfuri dela alţi negustori şi de-a vinde apoi mai scump in oraşe.

Şi în veacul al 18-lea s'au luat mai multe măsuri contra Evreilor. La 1781 s'a hotărât, ca numai cei născuţi in ţara sau cari sunt de cel puţin 30 de ani în ţară să mai rămână, toţi ceilalţi, afară de cei aşezaţi în Alba-Iulia să fie alungaţi. Hotărârea aceasta nu s'a executat însă, căci Evreii ştiuseră să cumpere printre nemeşi (boeri) unguri.

La 1786 şi 1787 sa dat poruncă aspră, că Evreii săraci să nu se mai poată căsători şi toţi să fie alungaţi din ţara. Iar ceilalţi Evreii să fie opriţi de-a-şi construi case prin oraşe şi să fie siliţi a respectà Duminicile şi sărbătorile creştine.

S'au luat chiar şi măsuri contra cămătăriei lor, cu care ruinau mai ales pe ţărani. Căci de pe atunci încă dedeau ţăranilor rachiu pe credit (aşteptare), pentru ca apoi să-i sărăcească la incassarea datoriei.

Şi poruncile acestea au fost date în vânt, căci la anul 1790 Evreii au de nou dreptul să-şi vândă mărfurile la târgurile de ţară (bâlciuri, iarmaroace) din Ardeal şi să facă negoţ ambulant.

Cum să ne explicăm această libertate pentru Evrei de-a jefui populaţia românească şi ungurească din Ardeal? Foarte uşor, căci ei erau îmbrăţişaţi mai ales de nobilii maghiari, cari fiind şi ei un neam de paraziţi exploatatori de ţărani îi întovărăşise în această muncă a lor pe Evreii mari măestri în explotarea ţăranilor. La anul 1804 şi găsim pe cei mai mulţi Evrei aşezaţi în ţinuturile Ardealului, cari gemeau sub jugul iobăgiei. Cât de dulce erà tovărăşia pentru subjugarea Românilor între *nobilii maghiari* şi „negustori" evrei ni-o dovedeşte şi scrisoarea adresată, înainte de 1848, de baronul Kemény scriitorului german Anton Kurz din Braşov, care voieà să scrie ceva despre Evrei. În aceasta scrisoare zice, între altele: „Evreii nu au pricinuit în patria noastră nicicând nelinişte, nicicând pagubă (?) şi pentru aceea despre ei trebue să se scrie mai frumos ca despre Valahii (Românii) nostri, cari au pricimit prea adeseori rău".

„Binele" prici nit de Evrei la noi îl arată, înainte de 1848, Englezul John Paget, care zice într'o carte scrisă despre Ungurii din Transilvania, când vorbeşte de Evrei, că „îndatăce li se îngâdue aşezarea într'un sat, satenii îl părăsesc". Iar A. de Gerando, stabilit in Transilvania, zice într'o lucrare despre aceasta ţară, când ajunge la Evrei: „foarte mulţi între ei, nu-au nici un scrupul pentru a apaşà ca niste tirani pe ţaran, în care ei vâd un lucru de exploatat".

Mai greu au suferit Românii de aceasta exploatore a Evreilor întovărăşiţi cu nobilii maghiar in partea de meazănoapte şi meazănoapte-apus a Transilvaniei, în deosebi Marămureş şi Bihor. Nu-e mirare, că poporul nostru de aici a devenit antisemit (duşman Evreilor) cântând.

Jancule, ficior de Moti,
Fă-mi o bătă de trei coţi
Să omor jidovi toţi.

Victor Lazar.

LA MĂRIŞEL ŞI FÂNTÂNELE.

E sigur, că puţine momente din luptele anilor 1848—1849 se pot asemănà cu cele dela Mărişel şi Fântânele. Aici n'au luptat numai ostaşii, ca de obiceiu în alte lupte, ci vorba poetului nostru naţional: „bătrâni, bărbaţi, juni tineri din munţi şi din câmpii". Aici au luptat şi femeile. Au fost, prin urmare, luptele întregului nostru popor din acele părţi.

In 26 Februarie 1849 o ceată de 600 de honvezi (ostaşi maghiari) se apropià dela Gilău spre Mărişel, cu gândul să prade şi jăfuească această comună. Locuitorii, prinzând de veste, i-au întâmpinat în munţi la „Vârful Bătrânei", trăgându-le o sfântă de bătaie soră cu moartea. Ca să-şi răsbune pentru înfrângerea suferită, în 12 Martie acelaş an au venit 1600 de honvezi asupra Mărişelului cu gândul să-l şteargă de pe faţa pământului. Dar n'au izbutit nici de astă dată. Simţind bărbaţii, că ei vor aveà să se aşeze în strămtorile munţilor, dealungul drumului, pe care aveau să vină duşmanii, au pus pe femei pe vârfurile munţilor să observe toate mişcările lor şi să dea semnalul, când trebuie să-i atace. Bravele femei, conduse de Pelagia Roşu, o mamă vitează, a cărei fiu erà sutaş în armata lui Avram Iancu, s'au pus călări, s'au îmbrăcat bărbăteşte şi când duşmanul a întrat în văgăunile munţilor şi puteà fi atăcat deodată din toate părţile, au început să sune din buciume şi să-şi îndemne soţii şi bărbaţii la luptă. Lupta a fost scurtă. Duşmanul nu ştià pe unde s'o la mai curând la sănătoasa, lăsând pe câmpul de luptă 30 de morţi şi mai mulţi răniţi. Mulţi (peste 100 de inşi) au fost înnecaţi apoi în Someşul rece, pe când dintre Mărişeleni abia au fost 2—3 răniţi.

Tot aşa a fost la Fântânele, unde căzu mort însuş Vaşvări, unul dintre cunoscuţii lui Avram Iancu, care l-a cercetat pe acesta şi la Vidra, ca să-l abată dela gândurile lui şi să-l facă prieten Ungurilor şi deputat în dieta din Pesta. Lupta aici a condus-o tribunul Nicolae Corcheşiu şi Iacob Olteanu cu vânătorii lor. Deşi n'aveau arme şi mai ales gloanţe câte a avut duşmanul, totuş au câştigat lupta, fiindcă Corcheş dase poruncă oamenilor săi să se arunce la pământ, când vor vedeà că vin gloanţele asupra lor. Aşa au stat nemişcaţi, până ce sau apropiat vrăşmaşii de ei cale de 80 de paşi. Atunci au început vânătorii să tragă tot în carne vie şi să răstoarne pe vrăşmaşi unii după alţii. Si aici au dat puternică mână de ajutor femeile, care erau foarte îndârjite pentru jaful şi pârjolul făcut de răsculaţii maghiari câteva zile mai înainte prin satele lor odinioară atât de înfloritoare.

Aceste locuri de vitejie românească vrea să le însemne „Asociaţiunea" cu câte o peatră comemorativă. Toţi Românii şi patrioţii adevăraţi sunt, pîn urmare, îndatoraţi să-i dea mână de ajutor, cumpărând cât mai multe din biletele dela loteria ei, din Sibiiu, str. Şaguna 6, sau dela băncile noastre din centrele mai de seamă, fiindcă, între scopurile acestei loterii este şi acesta.

CAMAŞA SOACREI.

Spăla nevestica rufe şi vorba cântecului:

Ea le spălà
Şi cânii le lătrà, —

însă să vedeţi că ea se avea rău cu soaera că aşa-i de cându-i lumea, cine-o mai văzut altfel, acela să-mi spună şi mie să mă duc să vad şi eu minunea asta.

Când dădea nevasta peste cămeşa barbatului unde mi-o mângâia, şi mi-o netezia:

Asta i-a bărbăţelului, drăguţului şi o punea iute să n'o atinga apa tare, la o parte! iară când dădea măi frate-mi-o de a soaerei văleu, mămulică, unde nu mi-o înşăfăca cu mânie şi mi-o zoleà şi mi-o ciorsăta indesat şi apăsat: „Asta i-a soaerei huoar naiba, şi vâja în colo, vâja în coace prin apă, deci era mai mare mila de rufa babei nu alta. Şi aşa cu toate, asta-i a mea, asta-i a bărbăţelului asta-ia soacrei, nevasta seara le întinde să se usuce.

Apoi pe urmă, ciuda ei să nu fie? Camăşile soacrei, cele acărate şi buchisite, erau floare nu alta, pecând a lor, ce să mai vorbim numai erau vârate în boală. Aşa s'ar fi petrecut mult zice povestea, până s'a învăţat nevestică să spele rufele, dară unii spun, că lumeà de ce-i lume, să vorbească, — că azi unele neveste, ar spăla şi n'au ce că vorba ceia:

Decât pânza din val
Mai bine ciut dela jâdau
Că pâuza păn' se ţese
Sufletul îţi ese,

şi de, cu leneà nu te poţi pune Doamne fereşte!

Şi asta a fost cu cămaşa soacrei.

Petru Gh. Savin.

CETITI
si RASPANDITI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA POPORULUI
CE TRAESTE PRIN VOI SI PENTRU VOI!
ZIARUL VOSTRU NU PRIMESTE SUBVENTII DELA NIMENI — DECI ABONATI-VA CAT DE MULT

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Situație politică nu s'a lămurit, după cum era de așteptat, ci, din contra, merge spre încurcături încă mai mari.

Un comunicat al Partidului Național-liberal vestește că înțelegerea cu partidul Național din Ardeal nu s'a putut face. Astfel plănuita tovărășie între „Partidele Unirei" nu s'a înfăptuit. Grupările politice n'au voit să asculte cuvântul M. Sale Regelui și îndemnurile opiniei publice care dorește o unire prietenească pentru a frățească colaborare, nu numai între partidele unirei dar între toți fruntașii politici cari, uitând pentru un moment luptele, să lucreze împreună la refacerea țării atât de greu lovită în timpurile din urmă.

Guvernul de acum, al d-lui General Averescu se pregătește de deschiderea parlamentului adică o sfatului țării, ce va avea loc la 7 Decembrie. A pregătit în acest scop mai multe planuiri de legi trebuincioase unei bune organizări a țării iar în ultima săptămână va pregăti „Mesajul" adică cuvântul deschiderei Parlamentului pe care îl rostește M. Sa Regele. Greutățile ce le-a trecut cu bine guvernul d-lui Averescu liniștind țara desființând banda bolșevicilor și făcând însemnate reforme, au dovedit multă pricepere și experiență politică din partea acelor ce compun azi ministerul. Tăria majorităților ce le are în parlament, este iar o pricină pentru care guvernul crede necesar să rămâe la cârmă, azi mai ales, când e atât de greu de făcut noui alegeri. Până în acest moment însă nu știm cum va putea ajunge la o împăcare cu opoziția care și-a retras reprezentanții din sfaturile țării, știut fiind că pentru bunul mers al treburilor publice e nevoie și de controlul fruntașilor politici ai protivnicilor. Guvernul urmând tratative cu gruparea țărănistă a d-lui Mihalache dovedește că înțelege să facă tot ce-i stă în putință, pentru o împăcare.

Pentru linele țării și al neamului românesc o pace între partidele politice se impune în greaua situațiune de azi.

Situația economică în ultima săptămână s'a schimbat mult prin o serie de măsuri luate pentru apărarea monedei și bogățiilor țării.

In cronicele noastre ne-am ocupat de multe ori de scăderea necontenită a valorei banului românesc în străinătate. Mult timp nu s'a luat nici o măsură cu toate că se știe că această scădere e provocată de speculanți și că nu are o cauză serioasă. In momentul însă când nerușinarea speculanților a coborât leul la 6 centime, stăpânirea românească a luat hotărârea să blocheze depozitele străine dela bănci, adică să nu admită ridicarea sumelor de lei, în valoare de aproape 3 miliarde, pe cari străinii le-au depozitat la băncile din țara noastră. Dar pentrucă în afară de speculanți sunt și oameni cinstiți, guvernul nostru a hotărât că toți acei ce vor face dovada că le trebue lei pentru afaceri financiare cinstite, să se bucure de avantajul de-a putea oricând retrage banii ce-i au.

Cu toate că această măsură era izvorâtă dintr'o mare nevoie a țării, unii streini n'au voit s'o priceapă socotind că măsuri de constringere trebuesc luate contra noastră ce ne apărăm doar de ruina în care vor să ne arunce speculanții. Astfel legațiunea Franței a intervenit la guvern pentru ridicarea acestei măsuri iar la Bursa din Paris leul românesc nu mai este negociat fiind chiar scos depe „cota" oficială adică nemai aducându-se la cunoștința publicului și celor interesați valoarea monedei noastre comparativ cu francul francez.

Dar tocmai voind să ne sileascăscă, ne-au făcut un bine căci la Bursa din Paris erau cei mai neomenoși speculanți cari, fără să cunoască măcar fața monedei românești o vindeau și-o cumpărau „pe încredere" făcând un joc la noroc, ca la curse de cai sau în tripouri, din munca viața și averea neamului românesc. Nu e desigur locul aici să intrăm în amănuntele acestei afaceri trebue însă să spunem totuși că, din primul moment raodele hotărârei nestrămutate a guvernului român s'au văzut în urcarea leului ce-a ajuns la 10 centime adică 10 bani francezi.

O chestiune foarte importantă iară și cari poate avea numeroase urmări politice este refuzul Băncei Naționale de-a acorda un credit de 500 milioane cerut de guvern.

Banca Națională sub motiv că nu dispune de cantitatea de hârtie monedă cerută și totodată, dacă ar da-o s'ar mări inflațiunea, adică numărul banilor de hârtie ce circulă, s'a împotrivit creditului de 500 milioane punând guvernul într'o grea situație financiară. Nu știm cum se va sfârși această neînțelegere sau dacă guvernul va lua măsuri de silnicie față de bancă. In orice caz dacă nu se va ajunge la o înțelegere cei întâi cari vor suferi vor fi muncitorii și funcționarii țării a căror stare este destul de grea azi încă.

Stiuația agricolă în toată țara s'a îmbunătățit mult în urma ploilor generale din săptămâna aceasta. Pământul muiat în sfârșit după o îndelungată secetă, lasă plugul să intre adânc răscolind brezdele roditoare. Astfel s'au arat și semănat cu hărnicie, mai ales de țărani, noui proprietari înbitori de egor însemnate întinderi de pământ. Ba încă în unele ținuturi ca în Dobrogea și Baragan, grâul e răsărit fiind deja mărișor. Dacă Dumnezeu va fi îndurător și nu va de înghețul prea curând, semănăturile de toamnă se vor face pe o foarte mare întindere.

Se simte nevoe însă de o luptă a sindicatelor egricole, unite cu stăpânirea care dispune de autoritățile administrative și inspectoratele agricole, o luptă aprigă pentru a dovedi țărănimei avantajele ce le are din cultura grâului, produs care exportându-se pe prețuri mari formează principala bogăție a țării.

Diferite constrângeri ca prețuri maximale și rechiziții ce au lovit grâul tocmai pentrucă se găsea în cantitate mică, au descurajat pe mulți agricultori mari și mici cari se feresc azi de a-l mai semăna. Este o mare greșală, căci, ne mai putând exporta acest produs aurul ce-l luăm pe el este pierdut pentru țară, într'un timp când avem o mare nevoie de bani.

Societățile culturale de aseme nea trebue să-și îndrepte sforțările în această direcție pentru a curma neîncrederea agricultorilor printr'o propagandă bine condusă.

Mișcarea culturală notează o mărire a activității de propagandă a diferitelor societăți de cultură națională. Pretutindeni se observă îndemnul de-a răspunde la neîncetata organizare a națiunilor streine conlocuitoare printr'o „Ofensivă culturală" puternică. In vechiul regat scriitorul *Cornelia Moldoveanu* președinte societății „Scriitorilor Români" a avut o serie de articole apărute în diferite ziare asupra nevoiei unei lupte aprige pentru asigurarea stăpânirei culturale românești în Românie Mare. El a arătat nevoia de noui și puternice instituțiuni culturale și mai ales de teatre, biblioteci și asociații serioase, cari să lupte cu influența nefastă a propagandei streinilor. In chestiunile bisericești trebue să arătăm că în Sf. Sinod, a cărui seziune s'a deschis de curând, a venit în discuțiune unificărea Bisericilor Ortodoxe din Ardeal și Vechiul Regat. Se pare că proectul guvernului este mult deosebit de cel propus de congresul bisericesc național dela Sibiu. In orice caz însă trebue să notăm cu bucurie declarațiile d-lui V. Branisce care a arătat că nu există o neînțelegere între cele două biserici ci numai una trecătoare între Biserica din Ardeal și Guvern. Să sperăm că în curând Sf. Sinod își va spune cuvântul reușind să unească toată lumea în jurul unui singur păstor și-a unei singure legi.

Din afară hotarelor. Evenimentul care a ocupat această săptămână nu numai Europa dar toate celelalte continente, a fost „conferința dela Washington" adică o consfătuire a marilor puteri ce aveau de hotărât asupra dezarmărei. In cronica trecută vorbind de această conferință am arătat că nu se poate spera mult dela ea deoarece situația de azi a statelor și mai ales tendința învinșilor de-a provoca un nou război obligă toate popoarele la necontenite înarmări.

Cele dintâiu rezultate ale Conferinței arată dreptatea acestor prevederi. — Astfel d. Briand, primul ministru al Franței, a arătat că această țară nu poate primi dezarmarea fiind amenințată continuu de Germania care intenționează o alianță cu Rusie pentru un nou război.

In ceia ce privește dezarmarea pe mare s'a obținut rezultatul ca timp de 10 ani să nu se mai construiască nici o nouă unitate mare navală, adică nici un nou mare vapor de război. Acest rezultat este mai mult dictat de faptul că în urma desvoltărei luate de submarine și aviație nu se mai poate prevedea dacă marile vapoare de război vor mai putea servi la ceva sau e nevoie de vapoare mici și ușoare.

Dar tot prin măsura aceasta se pare să s'a reușit să se evite timp de 10 ani războiul între Japonia și Statele-Unite care era foarte amenințător, în urma intinsei stăpâniri și desvoltări a poporului, japonez mult avantajat prin războiul european.

In celelalte țări nu se poate însemna nici un eveniment de-o importanță deosebită, în politica Europei observându-se o oarecare liniște după îngrijorările ultimelor săptămâni în chestiunea aventurei exregelui Carol care acum a ajuns și se găsește exilat în insulele Medere.

— *Bucium.* —

Din Basarabia.

Din inițiativa inimosului român basarabean anume Toma Ștefanac funcționar din com. Telenești jud. Orhei și d-lui T. Stăncescu Secretar al Subprefecturei plășii Telenești, în acea comună în cursul lunei August 1921 a luat ființă o societate culturală cu cele mai frumoase scopuri naționale-patriotice, căruia i-s'a dat denumirea de „Unirea Românească".

Pentru mărirea fondurilor acelei societăți, în seara zilei de 6 Septembrie s'a dat un bal în sala cinematografului din acea comună de către domnii Judecători din localitate C. Marandici și I. Roșescu, — membri în comitetul provizoriu al acelei societăți, bal, ca care a luat parte un mare număr de locuitori din împrejurime și chiar alte județe, dela care bal a rezultat o frumoasă sumă de bani, din care se va procura cărțile necesare pentru bibliotiça acelei societăți.

Până în prezent fondurile bibliotecii s'au ridicat aproape la 15.000 lei.

S'a reprezentat dintâi piesa de cinematograf „Războiul Francez" și altele și apoi a urmat balul, care a durat până a doua zi dimineața.

Urăm spor la muncă pentru binele și luminarea poporului — conducătorilor acelei societăți culturale.

Semnează.

Un bun român Basarabean.

Apel.

Subsemnații fiind de părere, că și în Târgul Telenești jud. Orhei, ar fi bine de a organiza oare și cari Societate sau Comitet, pentru introducerea și desvoltarea Românismului („Cultul Național") de care și simțe absolută nevoe și în această localitate. Și pentru a ajunge la scopul dorit trebue mai înainte de toate a face acest apel către toți bunii Românii și în special cetre funcționari, de o camdată din această localitate. Rugându-vă respectuos, să binevoiți că la data de 24 Iulie a. c. ora 5 p. m. a ne însoți cu prezența d-v. în Sala Voloster* Telemești pentru a discuta și lua parte la formarea Comitetului și programului, în scopul frumos arătat mai sus.

Credem că cei cu inimă caritabilă Română vor răspunde cu plăcere la acest apel, fiind de interes *„Național"*.

Inițiatiori
Stăncescu,
Iațco Toma.

* Volostea — însemnează Comisiunea Interimară.

De vorbă cu cetitorii

D-lui Cezar Pruteanu. Precum vezi bucățile ce ni le trimiți se publică regulat pentru că au calități, care ne fac să trecem peste singura lor greșală, aceia că sunt prea lungi.

Cum însă stăpânești condeiul cu multă măestrie, așteptăm dela d-ta și alte articole nu numai literatură. Dacă ai trăit cândva prin sate și cu spiritul de observație, pe care simțim că îl ai, îl fi băgat de seamă că sunt atâtea sfaturi și îndrumări bune de care satele noastre au nevoie, nu se poate să rămâi „nepăsător și rece".

Așteptăm lucruri noi.

D-lui Gh. Savin. Admirabila d-tale literatură poporană ce ne-ai trimis-o e pe sfârșit. Cum te numărăm cu multă plăcere printre colaboratorii noștrii nădăjduim că ne vei mai trimite.

Unul „democrat". Poate că gândul d-tale a fost să ne spăimânți cu apreciările tăioase făcute asupra curentului „care numai democrat nu este la „Cultura Poporului".

Şi iacă nu ne-ai spăimântat de loc.

D-ta înţelegi democraţia într'un fel şi noi în altfel. D-ta trebue să fii tânăr, aprins şi crezi că prefacerile sociale se fac dela biurou şi se schimbă lumea cum se schimbă decorul la teatru într'o feerie. Într'un cuvânt ne faci impresia că d-ta crezi „că tot ce sboară se mănâncă" şi foarte uşor ai putea mânca o cioră la frigare, crezând că-i pui tânăr.

Şi tocmai din această pricină eşti „plin de admirare" pentru acei inconştienţi, — pe care d-ta îi numeşti apostoli ai „noului curent", — care vânturând vorbe goale încearcă a sămăna vrajba între păturile sociale că din această frământare să profite . . . ei; da, da, nu te mira, că aceasta i adevărul.

Am mai văzut noi asemenea apostoli vicleni.

Pentru noi democraţia înseamnă cu totul alt ceva. Şi din bogatul şi variatul program de lucru al democraţiei, ţinem de o camdată să se înfaptuiască două lucruri, cele mai de samă după părerea noastră:

a) luminarea poporului asupra tuturor problemelor culturale, sociale şi economice, care cer o grabnică rezolvare, sau într'un cuvânt culturarea poporului nostru şi pentru toţi deopotrivă, mari şi mici.

b) domnia legilor.

Pe urmă vom vedea ce mai e de facut.

Secretar.

Publicaţiune

Regimentul 17 Vânători cu reşedinţa în Garnizoana Zalău Transilvania are nevoe, că în conf. cu ord. M. R., No. 37575/921, de un maistor Croitor şi Cismar cu solda de submaistor clasa III, plătiţi cu solda de Plutonieri, plus toate drepturile unui reangajat ca: lemne, gaz şi celelalte articole prevăzute de legea de reangajare. Cei ce doresc a ocupa aceste posturi vor înainta actele de urgenţă la reşedinţa de mai sus.

p. conf. adjutantul-Reg.
Locot. *Stanciu*

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Ad-ţia ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Ofertele la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Băiţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRNO (Ceho-Slovac) ş. a.

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi încasări. Emite cecuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire
cântece de plugărie, păstorie şi pescărie
cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

În Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6—8
(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Sectia de Bancă — **Sectia de Mărfuri**

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Cenzurat. *S. CRAIOVEANU.* — Tiparit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Ceahleana" Cluj, str. Universităţii No. 3 C. 1235.

FOAIE DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIUNE
APARE DUMINECA
Anul I, No. 32 — 1 leu — Opt pagini

Către Oficiul de casă al Asociației Str. Saguna Nr. 6 Sibiu

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI"
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACȚIUNE A „CULTUREI POPORULUI"

Prim Redactor: V. Cîrtu — Administrația: Piața Unirii Veche 16 — Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar: V. Micoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cetățeni .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Povestea fraților

După multă vreme petrecută în depărtate străinătăți, copiii unui părinte cu inima îndurerată că nu-i are lângă el, s'au adunat însfârșit la vatra lor.

Și, pe când erau departe de casa părintească, chinuiți de viața grea între străini, frământați de amintirile copilăriei lor fericite, arși de dorul căminului depărtat și de frații lăsați acasă, se legănau cu visuri scumpe că odată și odată vor fi iarăș cu toții laolaltă în casa lor părintească.

A sosit și ziua revederei când s'au adunat cu toții, purtați de aceleași dor și încălziți de aceeași dragoste de frație temeinică și desăvârșită.

Dar frații trăiți în depărtate străinătăți au adus cu ei, fără voia lor, obiceiuri străine care nu se potriveau cu acelea din casa lor bătrânească. Au adus cu ei o undă de mândrie, că ei cunosc lumea mai bine trăind în străinătăți unde — ziceu ei — lumea-i mai luminată și mai ascuțită la minte. Au mai adus cu ei credința că — deși erau mai puțini de cât cei rămași acasă — totuși ei trebue să aducă îndreptările, pe care vroiau cu deasila să le înfăptuiască în casa părintească, deși aceste îndreptări nu erau potrivite cu gospodăria fraților trăiți acasă.

Și de unde, la început, câteva zile frații trăiau într'o deplină bucurie, înțelegere, de unde privirile le erau zâmbitoare și pline de dragoste, când șarpele răului a aruncat între ei veninul dorului de stăpânire în bătrânească lor casă, au început zilele mohorâte. Se uitau chiorâș unii la alții, se împungeau cu vorbe dureroase, se certau pentru lucruri de nimic și la un moment dat, unul dintre frații veniți de departe, cu ochii posomorâți și copleșit de mândria neîndreptățită că el ar fi cel mai deștept și mai cu cap, hotărăște scurt că dacă îndreptările pe care el vrea să le facă nu sunt primite, atunci el desface gospodăria și-i hotărât să împartă moșia părintească și să-și ia partea ce el zicea că-i se cuvine ca s'o conducă așa cum știe și cum vrea el.

O tăcere tristă a urmat vorbele lui. O jale grea a învălit inima celorlalți frați, care știau că datina lor era să nu se împartă moșia lor crâmpee mici, că ei doar știau din bătrâni cântecul:

„Unde-i unul nu-i putere
„La nevoi și la durere,
„Unde-s doi puterea crește
„Și dușmanul nu sporește".

Și în timpul când frații se certau dela conducerea gospodăriei lor, în timpul când vrăjmășia părea că se cuibărește în casa lor bătrânească, dușmanii vecini, cari nici odată nu priviseră cu dragoste la temeinicia gospodăriei lor întregite își frecau mâinile de bucurie, priveau cu zâmbet de mulțumire în curtea vecină, așteptând momentul prielnic ca să facă el pace între frații cari se certau dela lucruri de nimic și cu desăvârșire greșite.

Dar bucuria dușmanilor n'a trecut mult că frații au îndreptat pe drumul bun, pe rătăcitul care vroia s'o pornească, l-au silit, fără voia lui, să fie cuminte și ascultător.

Și liniștea a revenit în temeinica lor gospodărie.

Și o perioadă de fericire și propășire a pornit să se înfiripe între toți frații adunați sub acoperișul casei părintești.

Valdemar.

„Un om"

Sunt unele vorbe, care întrebuințate în viața de toate zilele și sub stăpânirea împrejurărilor sociale, își pierd vechiul lor înțeles și căpătând un alt înțeles nou, cuprind în el o întreagă înlănțuire de fapte.

Eri, stam de vorbă cu vre-o câțiva intelectuali să „punem țara la cale", cum zice românul, când vrea să arate că nu se vorbește despre interese direct personale ci despre interesele generale ale societății. Și cum ne plângeam toți că ne prea înăbușă atmosfera îmbâcsită de atâta interes personal și de o așa exagerată dorință de parvenire; cum ne trudeam ca între cunoștințele ce avem să găsim un om „dintr'o bucată" pe al cărui cuvânt să te poți sprijini în orice împrejurare, om care să stea dârz în fața tuturor tentațiilor așa de multe în societatea de azi, de-odată unul dintre noi a pronunțat un nume, — pe care nu-l dau, căci n'am dreptul — spunându-ne că acela este „un adevărat om".

E vorba de un slujbaș al țării noastre, care în toate împrejurările a dat dovadă de o nesovăelnică cinste, de o deplină conștiință în îndeplinirea datoriilor sale, de o aplicare sfântă a legilor care cădeau în cercul activității sale, și care cu toate acestea, — sau mai bine zis, din aceste pricini, — duce o viață mai mult de cât modestă, strecurându-se anevoie printre greutățile vieței de azi. S'au dat nenumărate pilde din viața lui necunoscută, care dovedeau cu prisosință cele spuse mai sus și toți terminarăm — și cei ce-l cunoșteau cine, și cei care acuma auziau de el — cu încurătoarea constatare, că „acesta-i un adevărat om".

Și iată cum înțelesul cuvântului „om" s'a schimbat cu totul.

Da, da! Nu toți acei care se îmbracă, merg, vorbesc și trăesc ca oamenii nu toți sunt „oameni".

Viața socială a lămurit într'un chip de netăgăduit că nici înfățișarea, nici portul, nici întreaga viață și manifestare fiziologică, nu sunt îndeajuns pentru a dovedi că cineva e „om".

Pentru a fi „om", un „adevărat om" se cer calități sufletești, care din nefericire se găsesc tot mai rar, în această frământare josnică, în care interesul personal este drojdia care dospește și face să crească într'un mod ne mai auzit de rușinos și degradant, acele numeroase fapte urâte meschine, și câte odată chiar scandaloase.

Se zicea odinioară că ne trebuesc „caractere". Și după o lunga așteptare în care nu prea am fost mulțumiți de constatarea că tot mai rar răsar aceste mult căutate „caractere", s'a renunțat la ele, și astăzi dorim să avem cât mai mulți „oameni", care prin binefăcătoarea lor activitate să cureță din drumul societății toate guvernele, ce împrăștie în jurul lor mireazma cu totul neplăcută a faptelor urâte.

Da, avem nevoe de „oameni" cât mai mulți și mai desăvârșiți „oameni". Căci numai ei ne vor scăpa din fagașul nonorocit în care ne zbatem. Pentru toate interesele societății, pentru toate locurile de conducători, pentru toate însărcinările de încredere și de folos social, să nu ne lăsăm orbiți de certificatele de studii și de diplomele cu care vin înarmați acei ce ne cer încrederea noastră, ci să căutam dacă aceste titluri au în urma lor un suflet cinstit, o inimă curată, „un adevărat om".

Nici titlurile, nici abilitatea, nici înfișarea celor ce au încrederea noastră nu ne vor scăpa de rău, ci numai „adevărații oameni".

Ne trebue „oameni".

Gh. Moldovanu

Către noi Îndrumări

Insemna-va războiul pentru noi și o răsturnare a unora din dogmele vechiului nostru sistem de guvernământ?

Până astăzi, punctul de vedere al interesului de partid a fost mai totdeauna predominant în alegerea personalului administrativ iar uneori și în girarea afacerilor publice.

Nu spunem un lucru nou. Nu s'a sfiit s'a mărturisească în plin parlament, de atâtea ori în trecut și în prezent. Explicații și scuze se pot găsi și se găsesc destule. Nu i vorba de a acuza pe cineva, ci de-a constata și a reclama îndreptare. Îndreptarea nu poate sta decât într'o singură sforțare: Acela de a scoate pentru un moment, din ce interes de partid, oricât de superior ar părea, ca inexistent, și a avea în vedere numai interesul general, binele tuturor. O primă măsură se impune deci guvernanților și nădăjduim că o vor lua: înlăturarea, fără cruțare, a oricărui funcționar, mic sau mare, care'n vremurile grele prin care trecem, nu poate corespunde situațiunei ce ocupă.

In timpuri normale, mai era posibil ca oameni nu tocmai calificați să capete însărcinări mai pre sus de pricepere și energia lor.

Când mai bine, când mai rău, mașina administrativă mergea înainte.

Acum însă a greșală, o lipsă de pricepere, o șovăire, o întârziere în îndeplinirea datoriei pot avea urmări incalculabile.

Într'o prefacere ca cea din timpul de față toate se leagă și formează un imens mecanism care, în alcătuirea lui, cuprinde întreaga viață a unui stat și în care toate resorturile, administrative, economice, sociale, militare, sunt într'o strânsă dependență unele de altele. In lături deci cu toți cei cari într'un fel sau altul, fac dovada incapacității lor.

Știm că se mai găsesc încă unii care și închipuesc că acțiunea de la centru, mani-

Cuvântul nostru

testată, prin ordine, prin reglementăre, prin instrucţiuni, prin tot felu de dispoziţiuni, cari pot fi — şi multe au fost excelente — în stare să înlocuiască zelul şi competinţa organelor menite să le execute. De sigur, e bine să se dea direcţiile necesare. Atât însă nu ajunge.

Ne trebuesc oameni cari să le aplice. Ne trebuesc oameni seriosi la treburi serioase. Oameni competenţi, oameni energici pentru vremurile excepţionale în care trăim!

Îi vom găsi în organizaţiile de partid, să-i întrebuinţăm nu-i vom găsi, să-i luăm din afară; dar să-i luăm cu un ceas mai înainte de cât cu unul mai târziu.

Ţara va fi recunoscătoare acelora cari vor face-o şi nădăjduim că acei cari au răspunderile vor şti-să aibă, la timp, şi curagiul acestei imperioase operaţii chirurgicale

Ori cine înţelege într'alt fel clipa pe care o trăim, e un nemernic! Peste aceştia însă, dacă vor fi existând, valul credinţei adevărate şi al jertfei curate va trece prăvălindu-i adâncul în ţărei.

S. S

ciu, preot în **Vidra de jos**, sau d-lui Petru Popovici, protopop în Câmpeni, sau d-lui Dr. Laurenţiu Pop, advocat, directorul despărţământului Abrud al Asociaţiunei, — unde vine mai la îndemână donatorului. Eventualele dorinţe şi informaţiuni sunt a se comunică

biroului central al Asociaţiunei Sibiiu, strada Şaguna Nr. 6.

Apel către toţii Românii

In 10 Septemvrie anul viitor (1922) se împlinesc 50 de ani dela moartea marelui erou naţional Avram Iancu, regele Munţilor Apuseni şi conducătorul Românilor în anii vijelioşi 1848—1849. Peste alţi trei ani (1924) se împlinesc 100 de ani dela naşterea lui. Tot atâtea prilejuri, deci, pentru noi de a ne ruga dela din bună vreme la o cât mai deamnă serbătoare.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" cu sediul central în Sibiiu, dar cu ramificaţii întinse în întreg Ardealul, Banatul, Crişana şi Maramurăşul, voeşte să aranjeze, între altele, cu aceste prilejuri şi un muzeu istoric al Munţilor Apuseni, mai ales cu privire la marea mişcare din anii aceia, în casa lui Avram Iancu din Vidra, casă ce e în proprietatea „Asociaţiunei", întregită cu încăperi potrivite anume pentru muzeu.

Sunt atâtea lucruri de cules, care astăzi se mai găsesc ascunse prin casele vrednicilor noştri Români de pretutindeni, mai ales prin ale bravilor noştri Moţi, dar ca mâne cine ştie, dacă se vor mai păstră. De aceea credem că e o datorie naţională primordială, ca toate aduturile istorice, care le mai putem strânge încă, să le strângem cât mai neamânat în proiectatul muzeu.

Aşa ar fi *tablourile, desemnele, fotografiile, stampele, gravurile* etc. care reprezintă pe eroii noştri naţionali de atunci. Avram Iancu (sunt cunoscute mai multe portrete ale lui, dar încă nu toate), Protopopul Simion Balint, tribunii Andreica, Clemente Aiudenaul, Buteanul, Dragoş, Corcheş, Vlăduţ, Simionaţ, Ecaterina Varga, Pelagia Roşu; prefecţii Axentie Severu, V. Moldovanu şi alţii, şi alţii.

Vederi de ale comunelor şi câmpurilor de luptă mai însemnate: Abrud, Mărişel, Fântânele, Buceş, Aiud, Mihalţ s. a.

Arme din acel timp: puşti, pistoale, lănci, tunuri de cireş, bucinme (tulnice), goarne, trompete, dobe, ghioage, măciuci furci de fer, coase, pumnale ş. a.

Costume (şepci sau capele, pălării, sumane, cioareci, opinci de atunci, eventual uniforme diferite de legionari şi ghiţaşi unele ş. a.)

Chipuri ce reprezintă grupuri de ostaşi, scene din viaţa de tabără, încăerări de luptă ş. a. lucrate în miniatură din ghips, din lemn, ceară, sau alte materii.

Apele, proclamaţiuni, ziare, memorii, însemnări, notiţe, scrisori, eventual chiar *corespondenţa* întreagă a diferitelor personagii istorice. *Cărţi, studii, hărţi* cu referinţă la trecutul istoric al Munţilor Apuseni, şi mai ales la mişcarea din 1848—1849.

Trebue culese apoi, până când le mai ştiu contemporanii sau cei ce le-au auzit dela contemporanii, feliuritele *tradiţii, legende, povestiri, anecdote, snoave, amintiri, versuri* despre oamenii mari de atunci, despre luptele din diferite localităţi, *poesii populare* ş. a.

Obiecte purtate ori folosite de personalităţile de seamă de atunci, arătându-se a fiecare *proveniensa* lor (de unde şi dela cine sunt? *data* (când s-au făcut sau întrebuinţat împrejurările şi alte amănunte de interes pentru cunoaşterea oamenilor şi timpurilor de atunci).

Aceste şi alte obiecte, risipite în atâtea case particulare, nu pot fi privite de toţi Românii, — adunate însă la un loc ele sunt un mare bun comun, un adevărat tesaur naţional.

Sperând că oamenii noştri vor înţelege însemnătatea lucrului şi ne vor da mână de ajutor la adunarea diferitelor obiecte, precum şi la aranjarea lor, rugăm pe toate persoanele, care au asemenea obiecte să le predea agenturei comunale a Asociaţiunei pe adresa d-lui Traian Ban-

Dela „Cultura Poporului"

Cea de a patra şezătoare artistico-culturală organizată de societatea „Cultura poporului", în sala „Reduta" a avut ca în totdeauna un strălucit succes. Este neapus de frumos să vezi la aceste şezători pe aristocraţii intelectualităţei clujene şi pe reprezentanţii celor mai înalte autorităţi ale clujului stând cot la cot cu muncitorii şi ţarani. Programul şezătoarei a fost foarte variat şi bogat.

Şezătoarea s'a început prin conferinţa D-lui Minea profesor universitar care a ţinut încordată atenţia auditorilor aproape trei sferturi de oră. D-sa a vorbit despre *„Lene şi tratamentul ei medical.* Conferenţiarul începe prin a arăta că Lenea nu e ceva născut firei omeneşti ci e un fel de boală care se capătă după naştere şi e provocată fie de oarecari insuficienţe organice (slăbiciuni nervoase, anemii, boli etc.), fie de prea multă bogăţie fie din alte cauze. Oratorul continuând arată că odată ce aceste cauze sunt înlăturate, şi sunt foarte înlăturabile prin intervenţii medicale, lenea se poate radical vindeca.

D-l Dr. Minea dă apoi câteva exemple de leneşi dintre personalităţile intelectuale consacrate în omenire *Zola* spune D-l Dr. Minea unul dintre cei mai mari romancieri ai lumei pentru ca să scrie, trebuia să vie editorul dela care luase bani să-l încuie într'o cameră şi să ieie cheia cu el, căci numai aşa Zola putea şă-şi ţie angajamentul faţă de editor. *Rousseau*, trebuia să fie legat pe scaun ca să poată scrie. Trecând la partea a doua o conferenţei sale D-l Dr. Minea arată mijloacele de care dispune ştiinţă pentru înlăturarea sau vindecarea lenei şi termină făcând un apel la muncitori îndemnându-i la muncă singura cale care duce la câştigarea fericirei pe pământ.

Programul artistic.

Corul societăţei „Doina" execută cu un remarcabil succes 2 doine româneşti.

D-l Eugen Normand a reuşit să stoarcă lacrămi de râs prin felul cu adevărat minunat cu care a declamat 2 monologe. Aplauzele şi chemările întregei săli l'au readus de 2 ori pe scenă. D-l *Normand a reuşit să ţie sala într'un râs general timp de 5 minute numai printr'un minunat joc de mimică, declamând cele 8 versuri din monologul „Copilul şi puşca".*

D-l Locot. Ioan (Vladimir Nicoară) a cetit cu mult talent un fragment din „Amintirile lui Creangă" care au plăcut foarte mult publicului.

D-l Petrea a declamat un monolog.

Şezatoarea ea sfârşit la ora 5.

Pales.

Un monument la Mesteacăn

Străinul, care cercetează părţile ardelene locuite de Românî, va rămâneă de sigur uimit de numărul mic şi foarte neînsemnat de amintiri istorice româneşti ce se leagă de aceste părţi.

Ca şi cum pe aici n'ar fi trăit nici un om de seamă şi nu s'ar fi întâmplat nici un lucru mare. Nimic nu aminteşte trecătorului străin de vrednicia înaintaşilor şi de datoria sfântă a urmaşilor.

Deşi n'am avea decât să răscolim puţin spuza uitării şi a nepăsării şi am vedeă, cum tresare de caldă şi de luminoasă din jaratecul trecutului para de foc a amintirilor înălţătoare.

Astfel ne gândim de astădată, la ţinutul curat românesc al Zarandului, de unde a pornit în toamna anului 1784 mişcarea de ridicare a lui Horia, Cloşca şi Crişan.

Câte amintiri nu se leagă aici de aproape fiecare urmă din marea mişcare de atunci.

Par'că-l văd pe Horia, cum s'a întors din Viena dela împăratul Iosif II, încredinţat că împăratul le vrea binele, numai sfetnicii de domni unguri îl împiedecă să le facă acest bine şi de aceea să încerce el înlăturarea acestor piedeci, cum apoi, încrezător în cuvintele înşelătoare ale împăratului străin, a vestit poporul, strâns în mare număr la târgul dela Brad, să se adune, cu mic cu mare la ziua de 1 Brumar (Noemvrie) 1784, la biserica din Mesteacăn, unde ei le va spune ştirile aduse dela împăratul. Aici, după ce le-a povestit în graiu simplu, pe înţelesul tuturora, călătoria sa la Viena şi primirea ce a avut la Iosif II, par'că-l aud cuvântând: Fraţilor! a venit timpul să ne scăpăm de asupritori. Însuş împăratul ne dă dreptate. Să jurăm cu toţii pe sfânta cruce (şi par'că-l văd scoţându-şi crucea din sân) că nu vrem să mai fim robii nimănui, cu atât mai puţin ai domnilor străini de neamul şi de limba noastră. Să ne adunăm în cete şi de grabă să mergem la Bălgrad (Alba-Iulia), unde vom găsi arme, cu care apoi ne vom apără drepturile împotriva ori şi cui! — Par'că văd şi simt fiorii unei noue vieţi ce a trezit în inimele iobagilor români cuvântul şi fapta desrobitorului Horia.

Pentruca însă chipul lui să grăească pentru toate timpurile inimilor româneşti, el trebuie turnat în bronz ori cioplit în marmoră. De aceea toţi Românii, înţelegători şi cu tragere de inimă pentru cauza noastră naţională, au datoria să cumpere cât mai multe bilete dela loteria „Asociaţiunei" din Sibiiu, strada Şaguna6, ori dela băncile mai de frunte din toate centrele, fiindcă Asociaţiunea vrea să însemne cu o cruce măcar memorabilul loc dela Mesteacăn din veniturile loteriei sale.

Anunciurile şi Reclamele
se primesc la
Administraţie
Cluj, Str. Dorobanţilor 11.

Pagina literară

A. PUŞCHIN

CÂRDJALI

Cârdjali era de origină bulgar. Cârdjali în limba turcească înseamnă viteaz brav. Numele lui adevărat nu-l știu.

Cârdjali cu tâlhăriile lui băgase groaza în toată Moldova. Ca să dau oarecare idee despre el, povestesc una din isprăvile lui. Intr'o noapte el și cu arnăutul Mihailachi au călcat o colonie bulgărească. I-au dat foc din două părți și au început să umble din colibă în colibă. Cârdjali taia, iar Mihailachi ducea prada. Amândoi strigau: Cârdjali! Cârdjali! Toată colonia s'a împrăştiat.

Când Alexandru Ipsilante a făcut cunoscut răscoala și a început a-şi aduna oaste, Cârdjali aduse la el câți-va din vechii lui tovarăşi Adevăratul scop al eteriei (revoluției greceşti) le era puțin cunoscut, însă războiul le prezinta ocaziunea să se îmbogățească în contul Turcilor, şi poate şi a Moldovenilor, şi acest lucru li s'a părut sigur.

Alexandru Ipsilanti era intr'adevăr viteaz, însă nu avea calitățile necesare rolului, pe care şi-l luase cu atâta înflăcarare şi fără de chibzuială. Nu știa să se poarte cu oamenii, fie cari era silit să-i comande. Ei nu aveau pentru el nici respect, nici încredere. După nefericita luptă, unde a pierit floarea tinerimei greceşti, Iordachi Olimbinti îl sfătui să se retragă şi el îi luă locul. Ipsilanti fugi la granița Austriei şi de acolo trimise blestemații lui oameni, pe cari îi numi neascultători, fricoşi şi nemernici. Aceşti fricoşi şi nemernici au pierit, în mare parte, între zidurile mănăstirii Secu sau pe malurile Prutului, apărându-se disperat contra duşmanului, de zece ori mai puternic.

Cârdjali se găsea în detaşamentul lui Gheorghe Cantacuzin, despre care se poate repeta cele ce s'au spus despre Ipsilanti. In ajunul luptei de la Sculeni, Cantacuzin ceru autorităților superioare ruseşti învoirea de a intra în carantină la noi. Detaşamentul rămăsese fără comandant; însă Cârdjali, Safianos, Cantagoni și alții nu aveau nevoe de comandant.

Lupta de la Sculeni n'a descris-o nimeni, mi se pare, în întregul şi înduişătorul ei adevăr. Inchipuiți-vă sapte sute de oameni, arnăuți, albaneji, greci, bulgari şi tot felul de vagabonzi, neavând idee de arta războiului retrăgându-se în fața a cincisprezece mii de călăreți turci. Acest detaşament se strânse la malul Prutului şi aşeză dinnaintea sa două tunuşoare mici, găsite la Iaşi în curtea domnitorului, — din cari, întâmplător, trăgeau în vremea ospețelor la onomastice. Turcii ar fi fost bucuroşi să pună în funcțiune proectilul, însă nu îndrăsniră fără permisiunea comandamentului rusesc; proectilul, fără îndoială, ar fi căzut pe malul nostru. Comandantul carantinei (actualmente mort), care slujise patruzeci de ani în armată, nu auzise de când s'a născut şuerătura glonțului, însă aici i-a dat D-zeu să audă. Câteva îi zbârnâiră pe lângă urechi. Bătrânul se supără straşnic şi certă pentru asta pe maiorul de la regimentul de volmtari infanterişti, care se găsea pe lângă carantină. Maiorul, ne ştiind ce să facă, alergă la râu, peste care se hărțuiau eteriştii şi-i amenință cu degetul. Eteriştii, văzând asta, s'au întors şi au fugit, şi după ei şi întregul detaşament turcesc. Maiorul care a amenințat cu degetul se numea Horcevski. Nu ştiu ce s'a întâmplat cu el.

A două zi, cu toate acestea, turcii au atacat pe eterişti. Ne îndrăsnind să facă uz nici de ghiulele, nici de şrapnele, s'au hotărât, după obiceiul lor, să facă uz de armă albă. Lupta a fost sângeroasă. S'au tăiat cu iataganele. In partea turcilor s'au observat sulițe, neexistente până acum la ei; aceste sulițe erau ruseşti: „Necrasovîştii" se luptau în rândurile lor. Eteriştii, cu permisiunea Împăratului nostru, puteau să treacă Prutul şi să se ascundă în carantina noastră. Ei începură să treacă. Cantagoni şi Safianos au rămas cei din urmă pe malul turcesc. Cârdjali, rănit în ajun, zăcea deja în carantină. Safianos a fost omorât. Cantagoni, om foarte gras, a fost rănit de o suliță în abdomen. El cu o mână ridică sabia, cu cealaltă se apucă de sulița duşmană, o împlântă mai adânc în sine şi în acest fel putu să ajungă cu sabia pe omorâtorul său, cu care căzu împreună.

Totul se isprăvise. Turcii au rămaş învingători. Moldova a fost curățită. Aproape, şase sute de arnăuți s'au împrăştiat prin Basarabia; ne ştiind cu ce au să se hrănească, erau recunăscători Rusiei pentru protecțiunea ei. Duceau o viață fără lucru, însă nu desfrânată. Se puteau vedea întotdeauna în cafenelele Basarabiei jumătate turceşti, cu ciubuce lungi în gură, sorbind drojdia de cafea din ceşcuțe mici. Jiletcile lor înflorite şi pantofii roşii, prea mult purtați, începeau să se jerpelească, însă scufia moțată o purtau tot într'o parte, şi pistoalele se arătau de după brâele late. Nimeni nu se plângea de ei. Nu se putea închipui că aceşti săraci liniştiți, au fost vestiții tâlhari ai Moldovei, tovarăşii lui Cârdjali, şi că el însuşi se găsea printre ei.

Paşa, guvernator al Iaşilor, află despre asta, şi în baza convențiunilor de pace, ceru de la autoritățile ruseşti extrădarea tâlharului.

Poliția începu cercetările. Află, că Cârdjali într'adevăr se găseşte în Chişinău. Îl prinseră în casa unui călugăr, seara, pe când lua masa, şezând pe întuneric cu şapte tovarăşi.

Pe Cârdjali îl puseră sub pază. El nu încercă să se ascundă şi arătă că el este Cârdjali.

Însă, adăogă el, de când am trecut peste Prut, n'am atins nici un păr din avutul străin, n'am supărat nici pe cel din urmă țigan. Pentru turci, pentru moldoveni, pentru bugari, s'a isprăvit, sunt tâlhar, dar pentru ruşi sunt oaspe. Când Safianos, trase toate gloanțele sale, a venit la noi în carantină, luând de la răniți — pentru ultimile încărcături — nasturi, cue, lănțuşoare şi mânerile iataganelor, eu l-am dat douăzeci de irmilici, şi am rămas fără bani. Dumnezeu vede, că eu, Cârdjali, am trăit din pomană! Pentru ce acum ruşii mă dau duşmanului meu?

După asta Cârdjali tăcu şi aşteptă liniştit voia soartei lui.

Nu aşteptă mult. Cârmuirea, ne fiind obligată să privească la tâlhari din partea lor romantică şi la dreptatea convingătoare a cererilor, porunci să-l trimită pe Cârdjali la Iaşi.

Un om inteligent şi de inimă, în vremea aceea funcționar tânăr şi neînsemnat, astăzi ocupând un post important, mi-a descris întocmai plecarea lui.

La poarta închisorii stetea o căruță de poştă... Poate, d-v. nu ştiți ce este aceea căruță. Aceasta este o trăsurică scundă, împletită, la care, încă nu demult, se înhămau de obicei şase sau opt gloabe. Moldovanul mustăcios şi cu căciulă de miel, şezând călare pe una din ele, în fiecare minut striga şi pocnea din biciu, şi gloabele lui alergau în trap destul de mare. Dacă una din ele începea să stea, o deshăma cu blesteme grozave şi o lepăda pe drum, neîngrijindu-se de soarta ei. La întoarcere era convins că o va găsi în acelaş loc, păscând liniştit pe câmpia verde. Nu rare ori s'a întâmplat ca drumețul, plecat de la o stație cu opt cai, venea la alta cu doi. Aşà eră cu cincisprezece ani în urmă. Acum în Basarabia, rusificată au trecut căruța şi hamurile ruseşti.

Astfel de căruță stetea la poarta închisorii în anul 1821, în una din ultimile zile ale lunei Septembrie. Jidovcele cu mânecile lăsate şi cu pantofi ce plescăesc, — fiind neîncheeați — arnăuți cu portul lor pitoresc şi rupt, moldovence bine făcute, cu ochii negri, cu copii în brațe, înconjurau căruța. Bărbații păstrau tăcerea femeile aşteptau ceva cu nerăbdare.

Poarta se deschise şi câți-va ofițeri de poliție eşiră în stradă; după ei doi soldați aduseră pe Cârdjali în fiare.

El părea ca are treizeci de ani. Trăsăturile feței lui oacheşe erau regulate şi aspre. Era de statură înaltă, lat în spate, şi în general se putea imagina o putere fizică neobicinuită. Turbanul pestriț aşezat într'o parte îi acoperea capul, un brâu lat îi înconjura mijlocul subțire; haina din postav gros albastru, cutele largi ale cămăşii, căzând până deasupra genunchilor, şi pantofii frumoşi completau restul îmbrăcămintei lui. Înfățişarea sa eră mândră şi liniştită.

Unul din funcționari, bătrân cu fața roşie, într'o tunică a cărei culoare nu se mai cunoştea, la care se legănau trei nasturi, strânse cu ochelarii de cositor nodul vânăt, care le ei înlocuia nasul, desfăcu o hârtie, şi fornăind începu să citească în limba moldovenească. Din vreme în vreme el aruncă câte o privire trufaşă la încătuşatul Cârdjali, la care, probabil, se referea hârtia. Cârdjali îl ascultă cu atenție. Funcționarul bătrân citind, strânse hârtia, strigă supărat la lume, poruncindu-i să facă loc şi dădu ordin să aducă căruța. Atunci Cârdjali se adresă lui şi-i spuse câte-va cuvinte în limba moldovenească; glasul îi tremura, fața i se schimbase; începu să plângă şi căzu la picioarele funcționarului de poliție, zurnăind lanțurile. Funcționarul de poliție speriat, sări înapoi, soldații voiră să ridice pe

RUGĂCIUNE

Apostol blând, măreț şi sfânt
Născut în lipsă şi durere,
Un scut făcut-ai din cuvânt,
Din lacrimi multe, mângâere,
Că doar nici tu n'ai fost ferit
De sărăcie şi —umilință ;
Tu nedreptatea ai urât
Şi-ai fost ucis drept biruință.

Pe mincinoşi i-ai biciuit
Cu arzătoarea ta vorbire,
Pe farisei i-ai țintuit,
Celor săraci purtai iubire,
Pe prunci cu drag îi mângâiai
Intrevăzând în ei scăpare,
Şi 'n drumul tău de mult duceai
O moarte grea, ca răzbunare.

Dar, după cum pe când trăiai
Unul de ai tăi te-a vândut morței
Scriind pe treizeci de arginți,
O infamie 'n cartea sorței,
Şi astă-zi tot aleşii tăi
Din legea ta sfântă şi bună,
Dată pe mâna celor răi,
Făcut-au groaznică minciună.

Cu inima plină de amar
Şi cu privirea 'nlăcrimată,
Noi, cei umili, aşteptăm iar
Să ni te mai arăți odată;
O! vino iaraşi între noi
Măreț apostol al dreptăței
Ca să ne vezi flămânzi şi goi,
Legați în lanțul nedreptăței!

Dar nu veni apostol sfânt
Cu duhul moale al blândeței
Căci azi pe vechiul tău pământ
În prima rază-a dimineței
Când te-or vedea aleşii tăi
Că iaraşi ți-ai venit în fire,
Cum sunt nevrednici şi atei
Te-or osândi la răstignire.

Şi dacă poți să ne vii iar
Tu trăsnetul să-l iei ca armă,
Cumplitul fulger fie-ți far
Şi 'n drumul tău arde şi darmă;
Şi când cei răi s'or mistui
În focul sfânt al biruinței
Atuncea poate vor gândi
Că le-a venit ora căinței.

O! vino iaraşi între noi
Măreț apostol al dreptăței
Ca să ne vezi flămânzi şi goi
Ucişi cu lanțul nedreptăței!

Vladimir [illegible].

Din toate

Cârdjali, însă el se sculă singur, își ridică lanțurile, păși în căruță și strigă: haide! Jandarmul se așeză lângă el, moldoveanul pocni din bici, și căruța plecă.

— Ce v'a spus Cârdjali? întrebă tânărul funcționar pe polițist.

— M-a rugat (vedeți), răspunse, râzând, polițistul: să mă interesez de nevasta și copiii lui, cari trăesc nu departe de Kilia, într'un sat bulgăresc; el se teme să nu sufere și ei din cauza lui. Poporu-i prost.

Povestirea tânărului funcționar m'a mișcat mult. Mi-era milă de bietul Cârdjali. Multă vreme n'am știut nimic despre soarta lui. Trecuse deja câtva ani când m'am reîntâlnit cu tânărul funcționar. Ne-am vorbit despre trecut.

— Dar, cu prietinul d-tale Cârdjali? întrebai eu: nu știi, ce s'a mai făcut cu el?

— Cum să nu știu, răspunse el și-mi povesti cele ce urmează.

Cârdjali, adus la Iași, fu prezintat pașei care îl condamnă să fie tras în țeapă. Pedeapsa o amânară până la o oarecare sărbătoare. Până atunci îl închiseră în pușcărie.

Pe prizonier îl păzeau șapte turci (oameni de rând și în suflet tot așă de tâlhari ca și Cârdjali); ei îl respectau și cu lăcomia obișnuită tuturor orientalilor, ascultau povestirile lui ciudate. Intre paznici și păzit se stabilise legături strânse. Intr'ozi Cârdjali le spuse:

— Fraților! ceasul meu e aproape. Nimeni nu poate fugi de soarta lui. In curând noi ne vom despărți. Aș fi vrut să vă las ceva ca amintire.

Turcii își desfăcură urechile.

— Fraților, continuă Cârdjali: acum trei ani, când tâlhăream cu răposatul Mihăilachi, am îngropat în câmp, nu departe de Iași, un cazan cu galbeni. Se vede, că nici mie, nici lui nu i s'a cuvenit această comoară. Așă să fie, luați-o voi și împărțiți-o frățește.

Turcii cât n'au înebunit. Se gândeau numai, cum să găsească locul tainic? Gândiră, gândiră și hotărâră ca chiar Cârdjali insu-și să-i conducă.

Veni noaptea. Turcii luară lanțurile de la picioarele prizonierului și o porniră cu el spre câmp, îi legară mâinile cu ...

Cârdjali îi conduse pe dealuri. Au mers mult. In sfârșit Cârdjali se opri aproape de o piatră lată, măsură doisprezece pași spre sud, bătu din picior și spuse: aici.

Turcii se aranjară. Patru scoaseră iataganele și începură a săpa. Trei rămaseră de pază. Cârdjali se așeză pe piatră și începu a-i privi cum lucrează.

— Ei, ce e, degrabă? întrebă el: ați găsit-o?

— Nu încă răspunseră turcii, și săpau de curgea stropi de sudoare de pe ei.

Cârdjali începu să arate nerăbdare.

— Ce oameni, spuse el: nici să sape cum se cade nu pot. Eu aș fi isprăvit treaba în două minute. Băeții! desiegați mânile și dați-mi un iatagan.

Turcii se puseră pe gânduri și începură să se sfătuiască. Ei ce e? (își ziseră ei) îi dezlegăm mâinile și-i dăm iataganul. Nu-i nimic? El e unul, noi șapte. Și turcii îi deslegară mâinile și-i dădură un iatagan.

In sfârșit Cârdjali era liber și înarmat. Ce trebue să fi simțit el! El începu să sape cu îndemânare, paznicii îi ajutau... Deodata înfipse iataganul în unul din ei și ținându-l în pieptul lui, îi smulse din brâu două pistoale.

Restul de șase, văzând pe Cârdjali înarmat cu două pistoale, fugiră.

Cârdjali acuma tâlhărește împrejurul Iașilor. Nu de mult a scris domitorului, cerându-i cinci mii de lei și amenințându-l, că în cazul când nu-i va trimite la vremea și în locul fixat, dă foc Iașilor și va ajunge chiar până la curtea domnească. I s'au trimis cinci mii de lei.

Astfel a fost Cârdjali!

1834.

Tradus de

Lt. Const. C. Nicolau

Regt. 101/102 Inf.

Serbări la sate

Societatea culturală „Nicolae Jorga" a elevilor Școlii normale de băeți din Cluj, împreună cu elevele cursului superior dela școala similară de fete, a dat o serbare, subt conducerea profesorilor, într'una din Duminicile trecute, în comuna Feleac din apropierea orașului.

D-l *General Petala* a oferit un automobil și câte-va care militare pentru transport. Am plecat voioși imediat după masă și după un drum de un ceas, suind cotid pe un deal, în plină bătae a vântului sănătos, care ne răspândea și ne întrețăia cântecele voioase, am ajuns în sat și-am tras drept la școală, o clădire mică și neîncăpătoare. Deși sosirea noastră fusese anunțată la slujba de dimineață, în biserică, de către zelosul *preot Nicoară*, n'am găsit adunați în sala serbării decât câțiva țărani. Ni s'a lămurit, ca o scuză, că era petrecere la o clacă, în sat, că mai era și o nuntă, că e toamnă și noroi, că... însfârșit, știm noi pricina de căpetenie oamenii nu erau obișnuiți cu petreceri de-astea și nici nu avea încredere în surtucarii dela oraș, cari să vină numai de dragul lor, fără gânduri ascunse după vre-o căpătuială.

Și-am început serbarea așa, fiind și actori și spectatori aproape tot noi, cari lăsasem departe căldura casii. Dar iată că, pe încetul și pe nesimțite, după ce-am început programul bogat, cu care venisem: o mică cuvântare, cântece, declamații, jocuri naționale, ne trezim cu sala plină, de d'abia te mai puteai mișca. Fusese vr'unul din cei de față care a vestit în sat minunățiile noastre! Nu știu. Fapt e că'n fața celui mai atent și mai dispus public, ce-am văzut vr'odată, s'a reprezentat piesa cu subiect dela țară: „Vlăduțul mamii." Obrajii încordați, ochii ficși și aproape înlăcrămați de plăcere, mâinile înțepenite, totul părea legat numai de ceeace se petrecea pe scenă.

Bieții oameni, mulți dintr' înșii vedeau acum pentru întâia oară teatru românesc și auzeau limba părintească sunând răspicat și mândru dela înălțimea unei scene!

Când s'a terminat serbarea, profesorul care orânduise programul, a trebuit să anunțe de mai multe ori, cu părare de rău, că s'a sfârșit reprezentația. Sătenii statea pe loc și nu se'ndurau să mai plece.

S'au strâns, cu ușurință, dela cei de față câteva sute de lei, cari s'au dat jumătate în folosul școlii din sat și jumătate în acela al Școlilor normale din Cluj.

Serbare din Feleac s'ar putea repeta, cu aceaș izbândă și cu acelaș folos, în atâtea alte sate. Profesorii sunt hotărîți s-o facă, în marginile restrânse ale puterilor și timpului lor liber. Dar, câți n'ar *trebui* să facă la fel! Avem multe dar sterpe asociații de tineri, de studenți (unii, foarte puțini, abia au început cu propaganda culturală la țară), și avem nenumărate școli, cari-și mărginesc munca — și aceea de multe ori stearpă — între zidurile reci și pustii dela școală.

Suntem un popor de țărani cu însușiri mari, dar lăsate în paragină și nerodite de ajuns în cultură. Vina n-o mai putem astăzi da pe vitregia vremurilor și ale dușmanilor, cari nu ne lăsau să ne mișcăm și să ne desvoltăm în voe. Suntem acum — slavă Domnului! — destul de voinici, ca se ne îngrijim nestingheriți de nimeni și de cultivarea sufletului nostru după firea lui. Să nu uităm că numai așa vom pune temeliile trainice ale viitorului vostru or'cât de mare ne-ar fi țara. Altfel, nemulțumirile și suferințele firești ale vremii grele de azi, în loc să fie înțelese, și lecuite, vor fi crezute de mulți ca urmările nefaste ale întocmirii statului mărit românesc și se vor găsi mii, în cari va sălășului vinovata părere-de-rău după trecutul sfâșierilor între frați și robiilor streine.

Și, cum vom face începutul acestei mari opere de generală înălțare culturală a populației dela sate, care e cea mai numeroasă și mai trainică parte din neamul nostru? Firește, prin deschiderea câtor mai multe școli de țară. Dar, aceasta e pentru copii, pentru viitor. Oamenii însă de acum, cei în vârstă, vor fi lăsați în starea de acum? S'au petrecut schimbări așa de mari, politice, sociale, iar rolul public al țărănimii a căpătat atâta însemnătate prin votul universal, încât e nevoia cea mai zorită ca toți sătenii să fie oameni, cari să priceapă bine rosturile vieții și-ale țării. Cu munca țăranilor, de dimineața până seară, nu poți să le mai faci școală; de vorbărie goală ei sunt sătui și discursuri nu vor asculta; bibliotecile populare stau și ele rău, fiindcă la țară gustul cititului nu e ușor de răspândit, tot omul fiind înclinat spre treburi, cari dau îndată foloase. Atunci? Serbări! Da, cât mai multe serbări cu program atrăgător și plin de învățături bune în acelaș timp. Destul au suferit și au plâns sătenii, să-i facem să petreacă puțin însă înțelepțește. Un an întreg de cursuri n'ar fi dat țăranilor din Feleac atâta folos, cât serbarea, de care vorbeam mai sus. Se vedea aceasta din chipurile lor înflăcărate de cea mai adâncă bucurie și plăcere de a cunoaște, de a se lumină. Așa, numai așa se va putea forma gustul, nevoia, deprinderea de a se cultiva. Sufletul de-acum al țărănimii cere aceasta. Să-l facem pe voie; e binele tuturor.

Nicolae Tistu.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și moseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Cuele jidanului...

Un jidan mergea pe-o uliță și-n urma lui badea Ion.

Jâdanul era stăpân, badea Ion slugă.

Jâdanul din cauza gâtului gros și al pântecelui mare se uita pe sus, badea Ion din cauza gâtului ca fusul ce nu-l putea ține capul drept și din cauza pântecelui scobit, se uite în jos.

Pe uliță, ca pe uliță, fel de fel de lucruri aruncate.

Jâdanul le călca în picioare, iar badea Ion, le vedea și socotea: Asta-i o hârtie, asta-o cutie, asta-i un cui, ia sa-l iau poate-mi trebue la ceva.

Și gândind așa s'apleca repede în urma jâdanului și-l lua repede să nu-l peardă din ochii.

Jâdanul repede se întoarce spăriet înapoi gândind că badea Ion la vre-un petroi să-i dea 'n cap.

Merg așa: bade Ion tot se repezia și lua ce-l plăcea de jos, jupânul se uita spăriet înapoi — până când răsbit îi zise;

— Mă rog badi Ioani ci tot ti pleci dumneta pi jos? Nu vezi că ci tări mă sperii. Ci tot iei de jos și bagi în sân?!

— Mări, ia un cui găsii...

Merg mai departe. Bade Ion iar găsi un cui iar s'apleca și-l luă.

Jâdanul iar se întoarce:

Românul îl linișteșle:

Tot un cui găsii jupâne ...

— Ci mă rog tot cui și cui. Na ți di la mine o ocă de cui, numai lasă-le la dracu pe celi de pe jos că tare-mi faci rău . . .

Românul a luat banii, dar dacă și-a luat cue nuștiu, știu însă că jâdanul s'a dus în drumul lui cu inima la loc.

(Dela Vasile Șelaru)

Jorăști-Covurlui.

Petru G. Savin.

CARTEA ROMANEASCA
INSTITUT de ARTE GRAFICE
SUCURSALA
COSINZEANA
CLUJ
STR. UNIVERSITATII 3

EXECUTA CU PRETURI MODERATE TOT FELUL DE LUCRARI DE TIPOGRAFIE, LEGATORIE PRECUM BROSURI, ZIARE ZILNICE SI SAPTAMANALE REVISTE, ETC, ETC.

Știința pentru popor

IGIENA ȘI MEDICINA POPULARA

Imbrăcăminte

Imbrăcămintea omului să compune din diferite *veșminte* sau *haine*, ori *straie*. Ea slujește omului ca să-i mențină căldura corpului la un grad cât să poate de puțin variabil, reducând pe deoparte perderea căldurii în timpul iernii și micșorând pe de altă parte acțiunea prea mare a căldurii soarelui în timpul verii.

Pentru a îndeplini aceste cerințe trebue ca îmbrăcămintea din toate anotimpurile să fie rea conducătoare de căldură, pentru ca să nu lase căldură corpului nostru să să piardă înafară în timpul frigului și pentru ca să împedece căldură dinafară ca să pătrundă până la corp în timpurile călduroase.

Cele mai multe din țăsăturile din cari să face îmbrăcămintea omuli îndeplinesc aceste condițiuni. Țăsăturile din cari să face îmbrăcămintea să iau o parte din regnul animal: *lâna, flanela, mătasa* și *blănile*, precum și *pielea*; iar altă parte din regnul vegetal: *inul, cânepa*, din care să face *pânza*, și *bumbacul*.

Dintre acestea pânza și bumbacul fac să să răcească mai iute corpul decât lâna și mătasa, din pricină că pânza lasă să treacă cu ușurință căldura din corp, pe câta vreme lâna o ține îngrămădită pe loc. Astfel dar, ne vom îmbrăca vara cu pânză sau ștofe făcute din țăsături de în cânepă și bumbac, iar iarna cu haine făcute din lână s'au cu blănuri.

Hainele făcute din blană și hainele imblănite sunt foarte bune în timpul iernii, mai ales pe vremă de ger, căci ele țin cald, adecă păstrează căldura corpului prin aerul cuprins între peri, care aer este cel mai bun mijloc de a izola corpul de frigul din afară. Blănurile sunt luate dela diferite animale: oaia, ursul, lupul, pisica, etc., pentru a nu pomeni pe cele mai scumpe, cari să întrebuințează nu atât pentru a ne apăra de frig, cât pentru a ne mulțumi în gust bolnăvicios, *luxul*, și ca să iee ochii celor mai puțin favorizați de soartă. Pieile animalelor sunt supuse mai întâiu la tăbăcit, pentru ca să nu putrezească. Hainele imblănite sunt bune pentru persoanele bătrâne, pentru cele cu peptul slab, însă și pentru acestea cu condițiie ca ele să nu le poarte decât numai afară din casă, iar îndată ce au intrat în casă să le desbrace, căci altfel trecerea dela căldură la frig le-ar fi primejdioasă. Cei tineri și sănătoși nu trebue să să obicinuiască cu blănuri. Intru cât privește mănușile și încălțămintele căptușite cu blană, ele sunt bune când gerul este mare și trebue să stăm mult timp pe afară.

Mătasa este o ștofă intermediară între pânză și postav: răcoroasă în timpul verii și indeajuns de călduroasă în timpul iernii, păcat numai că ea este scumpă și nu poate intra în întrebuințarea zilnică și a tuturora.

Colorarea ștofelor are deosebită importanță când este vorba de îmbrăcăminte: colorarea *neagră* aplicată la suprafață unui corp absoarbe (înghite) căldura, o înmagazinează în trecorea ei, pe câtă vreme colorarea *albă* o reflectează, nu să încarcă cu ea. Astfel în timpul verii vom purta mai mult haine de coloare deschisă, albe, iar iarna de coloare închisă, negre.

Oricare ar fi stofa din care să face îmbrăcămintea, faptul este că aceasta ia apa sudoarei ești din corpul nostru, să îmbibă, să înmoaie, se răcește și astfel răcește și corpul, după cum să întâmplă cu haina făcută din pânză, adecă cu cămașa, și din care cauză să recomandă ca omul să poarte pe piele flanele, care absoarbe sudoarea și o împedecă de a sta pe corp, și să-și schimbe haina ori de câte ori este asudat pentru ca să nu răcească.

Rolul flanelelor nu este ca să întreție căldura corpului, ci numai de a suge, a absorbi sudoarea (năduşeala pe măsura în care iasă din piele și de a o lăsa să să evaporeze *încetul cu încetul* pentru ca să nu să răcească corpul, după cum să întâmplă când pe piele să află o cămașe de pânză udă de năduşeală și care să evaporează prea repede. Flanela este bună de purtat, pentru toți, chiar și pentru copii. Cei slabi de piept, cari tușesc s'au capătă cu înlesnire guturaiul, este bine ca să poarte încontinuu flanele, dar vara ele trebue să fie cât să poate de subțiri.

Dr. Vasile Blanu
medic colonel în rezervă.

Salcâmul

Cutreerând numai cu trenul frumoasa noastră țară românească, pe lângă minunatele privelişti cari ne desfătează ochii, vedem și privelişti, cari ne întristează sufletul. E mulțimea cea mare de coaste de dealuri lipsite unele cu totul de vegetație, căci sunt numai râpi, altele cu iarbă rară, gălbenie, unde nici cele mai flămânde oi nu au ce paște. Și dacă ar fi vorba numai de câteva sute de hectare, și totuși ar fi pagubă să rămână această suprafață fără să ne aducă vre-un folos. Dar e vorba de mii și mii de hectare, cari nu numai că nu ne aduc nici un folos, dar ne aduc o pagubă, care crește din an în an. Când cad ploile cele mari și iuți, pământul de pe aceste coaste și râpi li se poate împotrivi și pornește cu puhoiul de apă la vale. Nu e destul, că se mănâncă mereu dealul, dar și câmpii dela poalele lui se strică din an în an, căci întinderi tot mai mari din care se acopere cu pământ neroditor, îngustându-se în felul acesta tot mai mult pământul de arătură și de iarbă.

Țara noastră are tot felul de legi, cari dispun ca astfel de coaste să fie *plantate*. Pagubă însă, că legile acestea rămân tot literă moartă, mai ales când e vorba tocmai de coastele și râpile de pe hotarul satelor. O cauză principală, care face pe oamenii noștri atât de nepăsători față de locurile sterpe și chiar stricăcioase, e și faptul, că plantându-le cu arborii obișnuiți să-i vedem formând păduri trebue se aștepți zeci și zeci de ani până să le tragi folosul. Toți cunoaștem însă un arbor, care nu cere mult timp de creștere până să ne fie de folos.

E salcâmul (acaț, pănar, rug).

Salcâmul e cunoscut în multe părți ale țării noastre, avem pe alocuri chiar păduri mai mici de salcâm. Ba celce a trecut pe malul Dunării cunoaște apropierea satelor tocmai de pe insula de salcâmi, formată de acești arbori în satele noastre. Dar se mai știe încă un lucru: salcâmul prăsit pe marginea grădinilor de lângă casă e în stare să înece cu timpul tot ce e în grădină, așa i-se răspândesc de tare rădăcinile lui și așa dau acestea de tare. De aceea, în sate vom pune pomi roditori, iar salcâmul îl vom prăsi pe locurile, unde nu poate strica cu lacomia lui nimic, pe *coastele și râpile sterpe ale dealurilor*.

Salcâmul e arborul cel mai răbduri și cel care crește mai iute. La el nu e nevoie să se teamă tata, că numai copii lui îi vor trage folosul. După 4—5 ani, tăindu-l, avem cei mai minunați pari (araci) de vie. Lăsându-l până la vârsta de zece până la mult cincisprezece ani, avem un lemn de foc, care întrece orice altă esență (fel), iar de-acolo înainte salcâmul ne dă un prețios lemn de construcție (lucru). Unde mai pui, că salcâmul tăiat dă de nou.

Dar nu numai acesta e folosul ce-l avem dela pădurea de salcâm. Ea oprește surparea mai departe a coastelor, locurile de sub coaste nu mai sunt prinejduite de-a fi acoperite de pământ galben și petre, pe teritorul pădurii se păstrează umezeala, care împiedecă seceta prea mare. Iar când salcâmii vor fi înfloriți, albinele vor avea pentru culeș miere o pășune cum nu se găsește nicăiri la câmp. Căci mierea din flori de salcâmi e vestită în toată lumea ca cea mai bună și e și cea mai scumpă.

Ce să facem dară?

Pentru locurile, cari aparțin statului, nu putem face nimic. Dar râpi și coaste sterpe sunt multe proprietatea comunelor, chiar și a particularilor (proprietate privată). De aceste două feluri trebue să se intereseze preotul și învățătorul, primarul, notarul, jandarmul și toți ceice doresc ridicarea materială a poporului nostru, în frunte cu cei din capul județului și al plăilor.

Salcâmul nu se seamănă, ci se pun puieți în loc firimițit bine, iar după ce i-am plantat batuci bine pe lângă ei. Căci altminteri puieții nu se prind, dacă primăvara nu e ploiasă. Ei trebue așezați la distanță potrivită unii de alții, care trebue se fie cu atât mai mare, cu cât vrem să-i lăsăm ani mai mulți netăiați. Puieții de salcâmi se găsesc la pepinierele statului cu foarte puțină cheltueală.

Locurile prea umede nu-i priesc salcâmului.

Dascălul.

Căldurile la animale

II.

Căţeaua pe lângă că are vulva umflată, dar are o scurgere foarte abondentă și cu un miros foarte pătrunzător, care atrage câinii dela mari distanțe, este foarte veselă, aleargă mereu și pare neastâmpărată, îi place mult să se joace, iar când căldurile sunt în toiul lor, cele mai adese căţeaua pleacă cu turma de câni ce s'au adunat din cauza mirosului puternic al scurgerii, și nu se mai întoarce până nu a fost fecundată (a prins pui).

Timpul cât durează acest fenomen al căldurilor, variază aproape pentru fiecare specie de femele, cu atât mai mult cu cât la unele, care au durată mai mare acest fenomen încetează imediat ce a prins pui și femela care până atuncea umbla după barbat îl refuză cu încăpățânare — totuși durata căldurilor ar fi cam astfel:

La iapă 8—10 zile. La vacă, oaie, capră și scroafă de 2 zile, iar la căţea 12—14 zile.

Acest fenomen al căldurilor care încetează imediat ce femela a prins pui, reapare imediat după naștere la epoci mai mult sau mai puțin apropiate de actul nașterii.

Astfel: iapa intră în călduri 8—10 zile după naștere și este timpul cel mai bun pentru a fi dată din nou la armăsar.

Vaca la 15—20 zile după fătare. Iar după încurcături, acest fenomen ar apărea abia pe la a 50-a zi după naștere.

Oaia nu intră în călduri decât după 4 luni dela fătare când a împlinit de a lăptat mielul.

Scroafa de asemenea nu intră în călduri decât după ce a lăptat cel puțin 2-3 luni, totuși excepțional poate să primească vierul și mai de timpuriu.

Căţeaua după ce a isprăvit cu totul lăptatul puilor, după 4—5 luni, intră din nou în călduri.

Dacă apar și trec căldurile fără ca femelele să fie fecundate, căldurile reapar din nou aproape la toate femelele, la interval mai mult sau mai puțin depărtat. Astfel iapa la care primele călduri reapar în Aprilie, dacă nu este dată la armăsar, căldurile reapar din nou în Mai, Iunie și Iulie, deși unele iepe nu prezintă decât o singură dată călduri, altele și nu sunt rare cazurile, prezintă călduri, chiar în timpul toamnei.

Vaca care nu este dată la taur, intră în călduri aproape la fiecare trei săptămâni.

La oaie, capră și scroafă nefecundate, căldurile reapar la fiecare 18—20 zile.

Reapariţiunea căldurilor la iepele cu mânji sugaci, produce turbini disentive la mânji cum este diarheia, constipaţia sau colici.

In general crescătorul, totdeauna în primăvară să fie cu atenţiune la apariţiunea căldurilor la femelele ce sunt destinate reproducţiei și atuncea numai în timpul căldurilor să fie date la armăsar sau taur etc. căci trebue să se știe că femelele nu prind pui decât numai când sunt în călduri.

Veterinar-Col.
Oprescu

Istoria — Tara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Așezarea altor neamuri printre Români

Evreii

II.

Trecând la Evreii din România veche, trebue să ne ocupăm întâiu de Moldova, care a fost poarta, prin care a năvălit puhoiul Evreilor și „Cazarilor" din ținuturile nord estice ale el.

Existența Evreilor e amintită încă din secolul al cincisprezecelea în documente, dar numărul lor e așa de mic, încât cronicile nu-l pomenesc, nici comunități nu aveau. Bogăția în vite i-a ademenit însă pe Evreii din Polonia în curând să incerce pătrunderea în număr tot mai mare în Moldova, unde aduceau postavuri pentruca apoi să cumpere vite. Lucrul acesta îl făceau și alți negustori străini, mai ales armeni. Dar eră o mare deosebirt între felul cum exercitau unii și alții comerciul. La 1579, Petre-Vodă Șchiopul, Domnul Moldovei oprește pe Evreii din Polonia să mai intre în țară, unde se furișau, ca să cumpere vite aducând postavuri de contrabandă pe „vama cucului" adecă pe locuri ferite de vămuitori, așa că negustorii moldoveni, cari așteptau pe cei poloni la locurile hotărîte, nu puteau suportă concurența lor.

Abia pe la anul 1760 se înmulțise numărul lor destul, ca să poată formă în Iași o comunitate cu o singură sinagogă. Intre anii 1782, 1795 o început imigrarea în număr tot mai mare a Evreilor în Moldova, în urma celor trei împărțiri ale Poloniei, așa că la 1803 erau comunități evrești în toate orașele Moldovei, afară de Focșanii.

Stabilirea lor în Moldova nu ar fi fost cu putință în timpul acesta, dacă un le-ar fi venit în ajutor lăcomia și tembelismul multor boeri. Prin conrupere îndemnau pe aceștia să le mijlocească scutire de biruri, ba boerii le arendau crâșmele de pe moșiile lor, chiar și moșiile. Intru'un raport al marelui logofăt către Grigore Alexandru Ghica Vodă se constată, că jidovii luau cu arendă moșiile boerilor și țineau crâșme. Făceau apoi tot felul de tertipuri, ca să se scape de îndatoririle contractului, păgubind boerii iar pe țărani îi îndemnau la beut pe datorie, apoi îi năpăstuiau la plată îndoit și întreit, din care cauză cei mai mulți din locuitori sărăcian cu totul. „Ei cu totului tot porniți sunt numai spre aceasta, a cerca chipuri cu care ar puteà să înșele". Nu e dacî mirare, că la 1782 Alexandru Constantin-Vodă al Moldovei dă ordin, că jidovii prin satele, târii nisdecum să nu fie volnici a lăcui, nici a face câștig cu vânzare de beutură și de arândări prin sate, de vreme ce înșiși locuitorii țării s'au rugat ca să nu se dea voie jidovilor a merge să locuească cu dânșii prin sate, căci cu vicleniе îi păgubesc și jefuesc. Mult au contribuit la năvălirea Evreilor și războaiele ruso-turcești din jumătatea a doua a secolului al optsprezecelea și începutul celui de al nouăsprezecelea. Trist este, că boerimea Moldovei, în loc să propună măsuri pentru alungarea din țară și oprirea de-a mai intrà a oaspeților nepoftiți sa mărginește a cere ca să fie supuși la biruri mai mari. Ba la 1827, boerii scot privilegiul, prin care crâșma e declarată proprietatea boerului și el să poată pune arendaș pe cine vrea. Se'nțelege, că crâșmele au fost date pe mâna Evreilor.

In timpul revoluțiuni dela 1821, Evreii își făcură o mesorie din a denunță Turcilor pe oamenii bogați ca fiind înțeleși cu revoluționarii. Urmarea eră, că cei denunțați erau omoriți, iar averile lor mișcătoare le cumpărau Evreii pe prețuri de nimic. Lucrul acesta îl povestește francezul Laurencon, care se află în armata rusească, dar l-am mai văzut și noi în anii 1719 și 1918, în timpul ocupațiunii nemțești.

Tratatul dela Adrianopole din 1829 garantând în sfârsit libertatea comerciului în țările românești, Evreii năvălesc în număr tot mai mare în Moldova. Pecând la 1803 erau 1900, la 1845 erau 37000, la 1838 80000, la 1859 119000. In timpul acesta se formează, din vina boerilor, apoi și a Domnitorului Mihail Sturdza, târgurî (orășele) curat evrești. In curând încep să se scurgă și spre Muntenia, unde în anul 1860 sunt 9000, în anul 1900 peste 70 de mii. Golurile din Moldova le umplu în curând alte cete venite din Galiția și Rusia.

Până în timpul domniei lui Cuza, toți acesti Evrei erau supuși străini, având pașapoarte, străine, mai ales austriace. Decâteori erau trași la răspundere pentru vre-o fără delege, apelau la consulul austriac, ai căror supuși (nemțeste *Untertan*, de unde numirea de batjocură *târtan)* erau.

In *Bucovina* răpită de Austriaci erau la 1775 numai 526 de familii evrești, la 1779 sunt deja 650. Generalul austriac Splényi văzând isprăvurile lor, a oprit pe boeri și comunele să-i mai primească și să le mai dea în arândă morile și rachierile, tot așa a făcut și urmașul lui, generalul Enzenberg. La 1781, împăratul Iosif II. îl obligă să se ocupe cu agricultura lucrând locurile necultivate, cari așteptau plugul și sapa. Erau acum vre-o 1050 de familii evrești în Bucovina. Urmarea acestui ordin a fost, că la 1783 nu mai erau decât 672 de familii. Cei rămași cerură să fie scutiți de munca câmpului, căci aceasta îl oprește dela împlinirea datorillor lor religioase! Sărbătorile evrești cad tocmai în timpul când munca la câmp e mai intețită, ziceau ei. Totodată ei oferă cinci mii de galbeni pe an, dacă vor fi lăsați în pace. Cât timp a trăit împăratul Iosif, ei nu au putut scăpà, dar după moartea lui, lucrurile se schimbară și în curând toate orașele și orășelele din Bucovina se umplură de Evrei, cari trecură apoi și în sate.

Basarabia și-a avut și ea, cu vârf și îndesat, partea ei de Evrei și încă în număr tot așa de mare ca și Moldova dintre Carpați și Prut. La aceasta a contribuit în mare măsură dispoziția guvernului țarist de pe vremuri, care a așezat și Basarabia între puținele provincii rusești, în cari le eră permis Evreilor să trăească. Nu e deci mirare, că și Basarabia se aseamănă întru toate cu Moldova.

Și în Basarabia a încercat guvernul rusesc de pe vremuri să facă din Evrei — agricultori. A întemeiat 16 sate de Evrei, dându-le pământul cel mai bun. Incercarea nu a reușit. La câțiva ani colonizarea Evreilor cercetându-se starea acestor sate s'a constatat, că partea cea mai mare a caselor e dărăpănată, vitele sunt degenerate, ogoarele necultivate, iar acești noi agricultori vagabundau prin toată Basarabia. La început, poliția îl prindeà și aduceà inapoi. Dar totul fiind zadarnic, au fost lăsați în știrea Domnului. Azi pământurile din satele „evrești" sunt lucrate de Români și de Ruteni, cari parte le-au cumpărat, parte le-au arendat dela Evrei.

Raporturile dintre Români și Evrei rezultă din istoria lor de peste o sută de ani pe pământul românese. Totdeauna s'au simțit ca străini, totdeauna au trăit deosebiți de Români, de cari s'au apropiat numai ca să-i exploateze. Se'nțelege, că au fost și sunt și excepțiuni. Dar în toate întâmplările mari, Evreii au fost împotriva noastră. Așa la 1878, când cu congresul dela Berlin, când ei prin gazetele și cu legăturile lor financiare (bănești) au lucrat împotriva recunoașterii independenței României vechi. Tot așa au făcut în 1919 la Paris, unde 7 dintre cei 10 consilieri ai lui Wilson erau Evrei. Pentru aceea însă Românii nu au răspuns nici odată cu pogromuri (uciderea și jefuirea Evreilor), cum au făcut și fac Rușii, Polonii și Ungurii. Și nici în viitor nu vor face. Dar vor luà măsuri, ca pe cale economică, prin bănci și cooperative cât mai numeroase, apoi prin o disprețuire a Românilor cumpărați de ei, să ajungă a se puteà lipsi cât mai mult de munca lor, care prea adeseori are ca rezultat ruinarea economică a Românului, ba chiar și a statului nostru.

Victor Lazăr.

DE VORBĂ CU CITITORII NOSTRI

Dlui I. D. P. Uite, chestiunea pe care d-ta vrai s'o „pertractezi" scurt și repede pe noi ne trudește de multă vreme; nu doar că ar fi grea și neîamurită, ci pentru că nu vroiam să jignim susceptibilități pe care le știm foarte iritabile.

Dar, când d-ta ne aduci învinuirea că „nu scriem românește" când ne mai spui că vorbești în numele „multor cetitori" cari gândesc că dta, când afirmi că dialectul ardealului trebue să fie limba literara a României mari, fără să vrem întrăm în aceasta discuție pe care până acum am ocolit-o.

Fără îndoială, că această chestiuni cere discuții lungi și nu se poate trata într'un scurt articol de gazetă. De altfel nici n'am aceasta pretenție. In acest articol deschidem numai o descuție provocată de scrisoarea d-tale. Ori cine vrea poate discuta, chiar în contradictoriu și așteptăm ca cetitorii să-și spună părerea lor.

Afirmarea dtale că dialectul Ardealului trebue să fie limba literară a României mari, că „de aici au pornit cei mai mari filologi" mi-a adus aminte de-o veche anecdotă (dta ai zice vîi pe care poate că n'o cunoști lat-o: Intr'o bacănie, un muștetu, întreabă pe băiatul cari vindea:

— Aveți măsline?

— Este! răspunde grav băiatul. Atunci patronul supărat că băiatul nu vorbește corect îi lămurește:

— Nu se zice *este*, să zice *sântără* pentru că *este* mai multe:

In „vechiul regat" avem trei dialecte: moldovenesc, muntenesc și oltenesc, dar nimeni n'are îndrăzneală să afirme că el, și numai el, sunt deținătorii limbei literare. Moldoveanul zice: *tare-i ghiar amù primăvara, că soarele strălucește mândru di tăt.*

Munteanul zice: *„am fostă la oraș și am mâncatără o ciorbă dă borș, dă zeamă dă varză, cu cap dă pui dă oae.*

Dar nici unul nu scrie așa și nici nu pretinde că vorbește limba literară.

Numai dta și cu prietenii dtale „care gândesc" ca și dta, ai pretenția să afirmi că este literară fraza: *dacă meri oblu s'-apoi faci mintenaș la stânga, apoi, mă rog frumos, ajungi afară de oraș unde se țipă gunoiul.*

El bine așa nu putem și nici nu trebue să scriem chiar dacă dta te ai face foc și pară.

Nu aceasta este limba literară și putem afirma cu certitudine că nici nu va fi vreodată.

Nu se poate ca un dialect să ajungă limbă literară, căci limba literară trebue să fie pricepută de toți știutorii de carte dintr'o țară, în ori ce depărtat colț ar trai ei și orice dialect ar vorbi.

Aceasta-i părerea noastră și rămânem la ea dacă nu vom fi convinși de dta cu probe serioase că suntem greșiți.

Noi așteptăm.

Nicoară.

Dela cetitori

In Baia-Mare în ziua de 6 Nov. am avut o festivitate, cum rar ni se dă să vedem:

Reuniunea „Regina Maria" a femeilor române din Baia-Mare și jur și-a ținut aniversarea primă a înființării sale aranjând cu această ocaziune un matineu în sala cea mare a teatrului orășănesc. Chiar pe când decurgea acest matineu în sala tixită de oaspeți, a sosit delegata Reuniunei, care a fost trimisă la București să aranjereze pavilionul în care au fost expuse produsele industriei de casă a județelor Maramureș și Satu-Mare. Delegata a adus cu sine diplomele, prin cari se decora Reun. cu medalia de aur pentru sprijinul ce l'a dat expoziției, lar separat D-na prezidentă Marta Jepure pentru activitatea ce o desvoltă în interesul propășirei industriei casnice. Tot publicul a erupt în aplauze frenetice când s'au cetit diplomele.

Corespondent.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Din lăuntrul şi din afară hotarelor Situaţia politică în ultima săptămână a căpătat un punct de sprijin temeinic prin redeschiderea Parlamentului, adică a sfaturilor ţărei. După agitaţiunile ultimilor luni redeschiderea Parlamentului arată că M. Sa Regele crede în putinţa de-a se cârmui ţara tot prin stăpânirea de azi. Astfel până la primavară se crede că nu va fi nici o schimbare politică, rămânând ca sfaturile ţărei să aducă la îndeplinire planul de lucru arătat în *Mesaj*, adică în cuvântarea de deschidere a regiunei Parlamentului, pe care M. Sa Regele o ţine în faţa adunărilor unite.

Mesajul din acest an aduce la cunoştinţa ţărei fericita veste a naşterei principelui Mihaiu care asigură moştenirea tronului până la a treia generaţiune. Apoi vorbeşte de reformele şi legiuirile ce se vor îndeplini în seziunea viitoare şi în deosebi de reforma administrativă şi revizuirea Constituţiunei. Amândouă aceste opere sunt desigur foarte importante şi vor avea urmări bune pentru ţară cu condiţiunea însă de-a fi făcute în tovărăşia sau cu controlul tuturor partidelor politice. Căci a lucra stinghiar, dând putinţa celor ce vor veni mâine la conducerea treburilor ţărei — să nu recunoască s'au să strice ce s'a lucrat azi, nu este desigur a face o lucrare trainică. Spunem aceasta pentrucă opoziţia alcătuită din Partidul Naţional din Ardeal, partidul liberal şi partidul ţărănist, a declarat că nu va lua parte nici în viitor la lucrările sfaturilor ţărei, lăsând majoritatea să discute şi să voteze singură legiuirile. Astfel situaţiunea de azi e cu totul neobişnuită, viaţa politică a ţărei fiind oprită din mersul ei natural.

Pe de altă parte tratativele de unire între Partidul Naţional şi cel liberal din regatul vechiu par a se relua după cum arată unile ziare din Bucureşti, spre a se ajunge la o înţelegere pentru o viitoare guvernare. Deja, dupăcum a dovedit congresul general al Partidului democrat al unirei din Bucovina, există o înţelegere între acest partid şi cel liberal. Nu ştim însă da că tratativele vor duce la vreo înţelegere între toate partidele unirei, dupăcum nu ştim ce influenţă ar avea acest fapt asupra situaţiunei politice.

In ultime săptămână s'a mai ţinut la Bucureşt Congresul Partidului Naţional-Liberal, ce a fost prilejul unor mai întruniri publice la cari au vorbit fruntaşin acelui partid. Totodată s'a stabilit noul program şi s'au ales noui conducători, partidul liberal având acum ramificaţiuni în toate provinciile României mari.

Congresul partidului ţărănist care a avut loc decurând a fixat deasemenea programul nou şi a pus temeliile nouei organizări, uninduse cu gruparea d-lui Halippa.

Ca încheiere putem spune că lupta politică este azi în toiu, rezultătele ei fiind necunoscute şi chiar nebănuite încă.

Situaţiunea economică nu este arât de rea ca săptămâna trecută, fără a fi bineînţeles strălucită. Prin blocarea depozitelor străine aflate în ţară, măsură demnă şi hotărâtă care a împiedecat pe speculanţii de lei să-i retragă dela băncile noastru spre a juca la brusă în streinătate, — ca şi prin măsura de pedeapsă luată de streini, adică ştergerea leului din cotele (liste de cursuri) Bursei din Paris — moneda ţărei noastre s'a urcat ajungând la 11 centime (bani francezi) leul. Hotărârea şi statornica dă deci pretutindeni rezultate bune, cu condiţie să fie pusă în serviciul unei cauze drepte.

Dar nu e destul ca speculanţii să fie împiedecaţi dela hoţiile lor pentruca moneda noastră să revie la valoarea ei firească. Mai trebue o politică economică şi financiară chibzuită care să impuie mari economii şi să mărească puterea de producţiune a ţărei favorizând deopotrivă munca şi capitalul. Guvernul promite că pe viitor va sprijini refacerea ţărei şi întărirea ei prin măsuri luate în intelesul de mai sus. Totodată, d. Titulescu ministrul de Finanţe, se găseşte la Paris unde a ajuns la un bun rezultat cu tratativele ce le-a urmat pentru o hotărâ guvernul francez să i-a măsuri contra speculanţilor de lei şi totodată a hotărâ marii bancheri streini să dea nu împrumut ţărei noastre. Să sperăm că în acest chip situaţia pieţei româneşti se va îmbunătăţi nemai fiind ameninţaţi ca averea noastră să fie luată de streini pentru o îmbucătură de pâine, graţie valutei scăzute şi unor împrejurări asupra cărora nu e locul să stăruim aici.

Situaţie agricolă s'a îmbunătăţit deasemnea prin ploile abundente ce-au căzut peste întreaga ţară muind pământul şi făcând cu putinţă aratul. Din nenorocire un îngheţ sec, zăpadă neţiind decât în munţi, a împiedecat în unele părţi sfârşitul muncilor de toamnă. Ştirile venite la ministerul de agricultură arată că în Moldova, unde ploile cu căzut mai de timpuriu, arăturile şi semănăturile de toamnă sunt pe sfârşite. In judeţele din muntenia cu început lucrările pentru însămânţare de îndată ce au încetat ultimile ploi. Aici îngheţul pământului e numai la suprafaţă şi arăturile nu se fac cu prea multă greutate. In Oltenia semănăturile au fost făcute în timpul obişnuit şi grâul e de mult răsărit. In noile provincii, lăsând afară partea de miazăzi a Basarabiei unde s'a simţit lipsa de seminţe, — lucrările agricole s'au făcut de asemnea în chip mulţumitor, recolta anului viitor anunţându-se bine.

Viaţa Bisericei şi-a Scoalei. Lucrările Sinodului care pregăteşte la Bucureşti unificarea (unirea) Bisericilor ortodoxe din Ardeal şi Vechiul Regat au suferit o întârziere din cauze unei neînţelegerei ivite. Anume, I. P. Ş. Sa mitropolitul Ardealului a cerut ţării înfiinţarea unui Sinod al Ardealului pe lângă acel ei României Mari, din Bucureşti. Ori, astfel nu au admis unii înalţi clerici şi I. P. S. S. mitropolitul Primat ce socoate, după cum spune şi planuirea legei de unificare că un al doilea Sinod ar strica unitatea Bisericească şi ar fi contra canoanelor. Noi credem că în interesul mare el neamului micile neînţelegeri cu caracter religios trebue să dispară cu atât mai mult cu cât faţa unei Biserici nu stă în Sinodul ei ci în modul cum îşi îndeplineşte datoriile faţă de Patrie şi neam, conducându-l pe calea prapăşirei

O altă neînţelegere s'a ivit în chestiunea Catedralei dela Alba Iulie, ne putându-se stabili în ce jurisdicţiune cade, adică cine o va avee în grijă, mitropolia Ardealului sau Sf. Sinod. După discuţiunui s'a statornicit că această catedrală va fi supusă mitropoliei Ardealului, Sf. Sinod putând hotărâ acolo doar măsurile de încoronare ce se vor lua.

Viaţa medicală. Un doctor modest, d-l Puţureanu, medic al băilor Olăneşti şi-al sanatoriului de tuberculoşi din acelaşi localitate, a descoperit după 20 de ani de cercetări *un serum*, adică un leac obţinut prin prepararea sângelui unui animal, care vindică tuberculosa sau oftica.

Incercările ce s'au făcut cu acest leac au dat rezultate uimitoare, Bolnavii ce veneau pe targă, după 2—3 injecţiuni se simţeau întremaţi, având poftă mare de mâncare şi ne mai suferind de frigurile atât de rele ale oftice. Constatându-se aceste efecte şi ziarele ocupându-se pe larg de nana descoperire, consiliul sanitar superior ca şi societatea de profilacsie a tuberculoşei, adică de stingere a oftice, unindu-se cu direcţiunea asistenţei (ajutorului) sociale din ministerul muncei, au trimis la Olăneşti un număr de bolnavi în tratament, spre a se constata rezultatele şi dacă se vor dovedi bune, să se ia măsuri pentru răspândirea tratamentului şi îndreptarea nenumăraţilor bolnavi de oftică ce zac fără ajutoare, neavând mijloacele trebuitoare tratamentului. D-l Dr. Puţureanu care nu este numai un om de muncă şi de ştiinţă dar o inimă bună şi devotată bolnavilor, va şti desigur să asigure nu numai succesul seruhui descoperit dar şi putinţa ca ei să vie în ajutorul bolnavilor săraci. Caci oftica loveşte mai mult în săraci decât în bogaţi şi din cei *un milion de bolnavi* ce-i avem în ţară, — nouă sute de mii, nu pot desgur să plătească cei 6000 lei, cât costă injecţiunile, nici drumul şi întreţinerea la Olăneşti.

Ministerul muncei cât şi societăţile de binefacere trebue deci să intervine pentru ca, dupăce milioane de oameni au murit la noi de oftică, azi, când leacul a fost descoperit de un român, *cinste mare pentru întregul neam*, să avem necinstea ca ei să servească streinilor în timp ce în România se vor stinge cu zile bolnavii săraci...

De peste hotare

Ungaria dupăce a scăpat de Carol de Habsburg, neputând rămâne fără un tiran, îl ve face după cât se pere „rege" pe Horty. In acest scop au şi început a ucide bandele albe pe toţi cei bănuiţi de împotrivire ba încă mai multe, au pătruns în Budapesta unde fură şi omoară ca-n codru. Văzând această nemai pomenită teroare oamenii politici mai înţelepţi au hotărât să-i pue capăt prin arestarea lui Pronay şi Haias, şefii bandelor. Amiralul Horty n'a admis însă ca prietenii şi rudele lui ce-i pregătesc încoronarea ca Rege, să fie arestaţi şi pentru aceasta primul ministru Bethlen, împreună cu intreg ministerul, şi-a dat demisia. Până la formarea noului guvern „adunarea naţională" adică sfatul ţărei maghiar, şi-a întrerupt şedinţele.

Austria, Ceăoslovacia şi Germania răspunzând măsurei luată de România de-a bloca, adică de-a nu mai libera depozitele streine, au blocat la rândul lor depozitele (bani depuşi) româneşti ceiace va aduce multă stânjenire operaţiunilor comerciale şi industriale în urma căreia vor suferi însă mai mult sus arătatele state, noi având putinţa să ne procurăm şi din altă parte cele trebuitoare pe când vitele şi grâul nostru vor fi de mare trebuinţă la ei.

In *Belgia* socialiştii din toate ţările adunaţi în „internaţională" II-a au refuzat alimentele ce rute de sovietele rusesti, dovedindu-se astfel că chiar socialiştii cinstiţi nu pot consimţi să ajute regimul de jaf şi crime al bolşevicilor.

La Washington conferinţe sau sfatul, pentru dezarmare s'a ocupat de România cu prilejul cererei delegatului Italiei de-a se dezarme Iugoslavia ce este un pericol pentru italieni. Briand, prisnul ministru francez, a răspuns că Iugoslavia, România Cehoslovacia şi Polonia fiind state aliate, nu duşmane, nu pot fi *silite* să dezarmeze atât timp cât ele nu participă la conferinţă pentruca hotărârile ce se vor lua să fie *cu aprobarea lor*. Desigur că răspunsul d-lui Briand este cel drept, şi mai mult încă, chiar dacă am lua parte la Conferinţă, încă n'am putea hotărâ dezarmarea ce ne-ar da pradă uşoară duşmanilor, pământul şi libertatea ţărei nemai fiind prin nimic garantate.

In privinţa dezarmărei *pe mare*, conferinţa dela Washington pare că va avea un rezultat bun, Iaponia, Anglia şi Statele unite arătându-se foarte împăcinitoare.

— *Bucium.* —

No. 74—1921

In amintirea lui Augustin Bunea

In 14 August 1921 s'a făcut în mod volemn deschiderea *„Casei naţionale Dr. Augustin Bunea"* şi a *„Bibliotecii populare"* în comuna *Vad*.

„Comitetul cultural din Vad" a hotărît ca aceste două instituţiuni folositoare pentru popor să poarte numele celui mai vrednic fiu al acestei comune fruntaşe de pe valea Oltului, a mult regretatului canonic mitropolitan din Blaj şi membru al Academiei române *Dr. Augustin Bunea*, care în scurta sa vieaţă a lucrat aşa de mult pentru biserica şi neamul său şi care întreaga sa avere — deşi modestă — a lăsat-o prin testament pentru scopuri bisericeşti şi culturale româneşti; iar bogata şi preţioasa sa bibliotecă a donat-o întreagă în folosul tinerimii studioase din Blaj.

De aceea „Comitetul cultural din Vad" ales pentru administrarea „Casei naţionale" şi a „Bibliotecii populare" face un călduros *apel* către Inaltele ministere: a Cultelor şi a Artelor, a Instrucţiunii publice, a Agriculturii şi a Domeniilor; apoi către Academia română, a cărei membru a fost, către Liga culturală şi Asociaţiunea pentru literatura şi cultura poporului român, pentru care aşa de mult a lucrat, către Consiliul de administraţie al „Caselor naţionale" de sub direcţiunea domnului Manolescu, apoi către toţi colegii, prietenii, stimători şi admiratorii acestui bărbat vrednic al neamului nostru; pe urmă către toate băncile şi institutele de bani, către toate corporaţiunile şi instituţiunile economice-cultu-

Publicitatea Culturei Poporului

rule din intreagă România, pe care n'a avut fericirea de-a o vedea intregită, să contribue după putere şi bunăvoinţă cu obolul lor în scopul ridicării unei „Case naţionale" care să poarte numele lui, în care se va instala şi „Biblioteca populară" şi dacă se va putea şi un modest muzeu.

Cât pentru augmentarea unei biblioteci vrednice de numele lui, care aşa de mult a iubit cartea, apelăm către toţi cei amintiţi mai sus, şi către toată suflarea românească, care ţine să contribue cât de puţin la munca pentru ridicarea poporului nostru, să contribuie cu cărţi, foi, reviste şi obiecte pentru muzeu.

In modul acesa „Comitetul cultural din Vad" voeşte să-i perpetueze memoria chiar în comuna sa natală, una dintre comunele cele mai fruntaşe din judeţul Făgăraşului, punându-i de exemplu pentru generaţiile viitoare.

Banii, cărţile, foile, revistele şi obiectele pentru muzeu se vor trimite pe adresa: „Casa naţională Dr. Augustin Bunea", comuna Vad, poşta Şercaia, judeţul Făgăraş, şi se vor evita cu mulţămită pe cale ziaristică.

Vad, la 10 Septemvrie 1921.

Comitetul cultural din Vad

Director: *Ioan Bunea*, parohul Vadului. Secretar: *Octavian Popa*, învăţător diriginte.

Publicaţiune

Regimentul 17 Vânători cu reşedinţa în Garnizoana Zalău Transilvania are nevoie, că în conf. cu ord. M. R., No. 37575/921, de un maistor Croitor şi Cismar cu solda de submaistor clasa III, plătiţi cu solda de Plutonieri, plus toate drepturile unui reangajat ca: lemne, gaz şi celelalte articole prevăzute de legea de reangajare. Cei ce doresc a ocupa aceste posturi vor înainta actele de urgenţă la reşedinţa de mai sus.

p. com. adjutantul Reg.
Locot, *Stanciu*

Acei ce răspândesc ziarul Cultura Poporului îndeplinesc o datorie de bun Român.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Administraţiunea ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Oferte la ziar sub A. S.

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei — Sediul Central: BUCUREŞTI.

SUCURSALE:

Arad, Băiţi, Braşov, Bazargic, Chişinău, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Cehо-Slovac la etc.)

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit în ţara şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire
cântece de plugarie, păstorie şi pescărie,
cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

In Editura „Scoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.

Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8

(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vârsat

Sectia de Bancă — Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si REGLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant S. CRAIOVEANU. Tiparit cu magina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Universităţii No. 3 C. 1264

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCAT[illegible]
APARE DUMINE[illegible]
Anul I, No. 33 — 1 leu — Opt pagini — 12 Decemvrie 1921 Cluj

Către Oficiul de casă al Asociației Str. Saguna N. 6 Sibiu

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Prim Redactor: V. Chiru — Administrația: Piața Cuza Vodă 16 — Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

CHEMARE,

Mulți dintre frații noștrii români, în momente de desnădejde, luptând cu greutatea și amarul vieții din provinciile subjugate s'au dus în țări îndepărtate ca să-și agonisească cele trebuincioase vieții, și mai ales să respire aerul libertății care le lipsea. Cei mai mulți, și mai toți din Ardeal, unde greu apăsă jugul robiei, s'au dus în America unde au înființat colonii românești, făcând cunoscut numele de Români și vrednicia românească, până în cele mai îndepărtate țări ale lumii.

Către acești frați duși printre străini, „Cultura Poporului“ vine să-și îndrepte azi glasul său:

Când ați plecat fraților de la casele voastre, părăsindu-vă ogorul strămoșesc, căsuța părintească în care v'ați născut, bisericuța satului vostru cu mormintele cari vă trezeau furtună de amintiri, aveați cuvânt temeinic să o faceți, căci legea eră nedreaptă pentru voi, cari, deși cei mai numeroși pe pământul Transilvaniei și cei mai vechi ocupanți ai acestui pământ, totuși nu aveați drept la o viața sufletească liberă, nu aveați voe să vorbiți limba voastră, nici să vă închinați în legea voastră și nici să adunați voi toi rodul muncii voastre, căci de cele mai multe ori voi erați robi pe moșiile „domnilor“ de alte neamuri.

Dar astăzi lucrurile s'au schimbat; tot pământul românesc dezrobit formează o singură țară, iar noi, toți Românii de pretutindeni suntem la olaltă așa cum au mai fost și altă dată, atunci când împăratul Romei a adus pentru întâia oară legiunile sale de soldați de au colonizat Dacia și atunci când voevodul Mihai cel Viteaz-Domnul Țării Muntenești zdrobind pe toți dușmanii cari țineau în robie frați de ai noștri, i-au unit pentru o scurtă vreme sub domnia lui.

In fericirea pe care noi o trăim astăzi nu uităm că datoria noastră cea mai sfântă este să facem ca această unire să fie veșnică, lucrând din toate puterile noastre la întărirea și propășirea scumpei noastre Românii.

Dar munca pe care o avem de făcut în toate direcțiile este uriașă și puterile noastre nu covârșesc mărimea acestei munci.

De aceea gândul ni se duce la voi, care fără voia voastră, sub apăsarea nevoiei, v'ați părăsit pământul și vă chemăm să veniți înapoi la căsuțele voastre părăsite.

Veniți să muncim împreună la întărirea și apărarea țării noastre, pe care stăpânitorii de eri o pândesc și din afară și din lăuntrul hotarelor noastre, cu gândul de a se folosi de orice moment de slăbiciune spre a-și înfăptui din nou stăpânirea lor neadreaptă!

Veniți să complectați rândurile noastre rărite prin plecarea voastră, ca să nu lăsați, în aceste goluri, să pătrundă străinii!

Veniți fraților acasă, ca să aduceți României, puterea brațelor voastre, tăria sufletelor voastre cu toată experiența de viață și de muncă pe care ați adunat-o trăind printre străini.

Veniți fraților acasă.

Căsuțele voastre părăsite, biserica satului vostru, cu mormintele părinților și ale străbunilor vă cheamă înapoi.

Veniți, căci România are nevoe de voi.

V. N. PETALA.

Proprietatea

Socotiți că întreaga țară românească ar fi împrejmuită cu un gard, așa cum ați văzuti îngrădite casele și curțile voastre.

Țara fiind foarte întinsă, gardul ăsta numit hotar, sau graniță, nu se poate face cu adevărat.

Așa ne-am vorbit cu vecinii noștri, hotărind pe unde trece hotarul sau frontiera, știind de partea cui este fiecare palmă de pământ, după cum știm și noi până unde se întind pogoanele ori hectarele noastre din câmp, și nu ne încurcăm și nici nu înfigem brazda în pământul vecinului la arat.

Când intră vitele streine în arătură, le ducem la oborul de gloabă, proprietarul lor ne plătește paguba, fără să murmure, fără să încerce să scape, că nu ar fi hotar, fiindcă cu toții ne respectăm avutul fiecăruia dintre noi, și cu toții știm până unde ni se întinde pământul deși pe loc, în câmp nu este nici un gard.

In sate, gardurile străjuesc ogrăzile și nimeni nu intră în bătătura ta, fără voie, fiindcă de ori și ce silnice te apără legea și ți se îngădue să te aperi și tu.

Intre popoare, de asemeni o lege hotărăște cum să se împace neînțelegerile dintre ele și când unele dintre aceste popoare nu se supun hotărîrii acelor legi, intervine Puterea Armată și impune datoriile încălcate, fiindcă dreptul de proprietate se păstrează nu numai între fiii aceluiași popor, ci și între popoare.

Acest drept de proprietate, născut din muncă, sfințit prin muncă, trebue păzit cu prețul vieților noastre.

Cu ce muncă grea tu, părinții și copiii tăi, ați arat, ați semănat, ați săpat și v'ați prăpădit atâtea zile ale anului să însămânțați peticuțul vostru de pământ.

Ce ați zice voamna când s'au copt bucatele, dacă haimanalele orașului ori nevolnicii satelor ar veni să vă ia rodul, spunându-vă că sunt și ei oameni și au dreptul să mănânce ca și voi? Nu i-ați pune pe goană, nu i-ați alunga cu pietre, trimițându-i la munc, nu i-ați întreabă ce au făcut ei în zilele când pe voi v'au ars soarele, v'au bătut ploile și ați muncit neodihniți?

Care ar fi omul să încrucișeze brațele pe piept când i s'ar răpi folosul muncii lui?

După cum părinții voștri, avându-vă pe voi, tot așă și voi având copii, vă strângeți nevoile din munca voastră, puneți cătecevà de-oparte, creșteți o vită, faceți o colibă, cumpărați un petec de pământ să-l lăsați copiilor, cărora cu orice chip ați vreà să le ușurați munca mai târziu.

Ii dați la școli să fie mai știutori, decât ați fost voi, la meserii, la negoț, strâmtorându-vă cum puteți, fie spre a le strânge bani pentru negoț, fie spre a-i învățà meșteșuguri, fie spre a-i învățà carte.

Cheltuiala asta e munca voastră pe care o economisiți, asupra căreia aveți dreptul de stăpânire și care formează capitalul.

Și învățătura copiilor, și meșteșugul, și capitalul pus în negoț e prețul muncii voastre grele și sfinte ca însuși sfânta noastră muncă.

Economiile voastre ori cum ar fi întrebuințate, în ori și ce întreprindere ar fi băgate, în case, în mașini, în pământ, în lucruri trebuincioase în negoț, în vite, în învățătură, formează proprietatea voastră numită capital.

Ce ați zice, când niște netrebnici, cari au zăcut toată viața în cârciumi, s'au desfătat cu ceeace câștigau din munca lor, ori oameni de nimic cari nu au muncit de fel, ar veni să se așeze în casele voastre, să vă ia vitele, mașinile, uneltele și tot avutul vostru, iar pe aceia ce învățaseră carte și trăiau pe urma acestei învățături să-i puna să le slujească și să-i facă robi?

V'ați puteà învoi să vă răpească ceeace este al vostru, pe motivul că are nevoie și el de tot ceeace ați adunat voi?

Cu viața voastră, cu toată îndârjirea vă veți apără avutul împotriva celor ce vor să vină de-a gata, fără muncă, să vă ia ceeace ați aduuat voi.

Sub fel de fel de motive, pătrunzând între noi, oameni fără căpătâi din alte țări și de alte neamuri, au pus ochii pe averea și belșugul nostru și caută să ni-l răpească.

Ii veți dovedi ușor: amestecați între muncitori îi sfătuesc să nu mai muncească, le atâță dorul de a pune stăpânire pe fabrici, trăind însă pe spinarea și din ajutorul acestor lucrători.

Ii veți găsi răsăriți ca buruenele rele între voi spunându-vă să răpiți proprietatea aproapelui vostru, ispitindu-vă, povestindu-vă minunea traiului ușor și fără muncă.

Nu le ascultați vorba!

Dacă le veți cercetà obârșia veți aflà că nu sunt din țară, că neamul lor a rătăcit veșnic de-alungul veacurilor în lumea largă, că nicăeri nu au făcut nimic, că în nici o parte nu au sporit munca patriei în care au trăit, că au trăit din munca noastră și a băștinașilor țărilor prin care au rătăcit, cum trăiește viermele din sucul bogat al rodului.

Ei nu au proprietate fiindcă nu au muncit să adune, ei nesocotesc avutul fiecărora dintre noi, fiindcă nu au muncit niciodată.

Voi toți ce sunteți cu adevărat Români și vă dați socoteala cu câta jertfa a adunat, cu ce amar a apărat și cât sânge și câtă muncă a risipit neamul nostru în trecut să adune ceeace avem astăzi, strângeți-vă la olaltă; nu vă lăsați ispitiți, apărați Proprietatea Românească de lăcomia streinilor de neam.

Când vi se va spune că avutul vostru trebue să fie al tuturora, nu vă lăcomiți că vecinul vostru are mai mult, fiindcă și puținul vostru ce-l aveți împărțindu-se cu trântorii numeroși, fără căpătâi ce ne-au invadat țara, nu vă va mai rămâne vouă.

Intrebați pe toți acești aventurieri:

„Voi l-ați apărat în războaie?“

„Voi l-ați întins hotarul?“

„Părinții voștri risipiți pe tot globul pământesc au făcut vre-o jertfă pentru noi, au adunat cevà pentru voi?“

„Care este munca făcută de voi în această țară, ce legătură aveți cu ea?“

Isgoniții veșnic dintre voi și ascultați numai de îndemnul de muncă al strămoșilor voștri, gândiți-vă la ceeace trebue să lăsați copiilor voștri, iubiți proprietatea isvorită din munca cinstită și grea și respectați cu tot sufletul vostru curat munca și dreptul altuia.

V. Chiru.

Cuvântul nostru

MUNCA

Duminecă în 6 Nov. c. şi-a ţinut d. Gavril Tripon prima conferinţă, în faţa unei săli archi pline, din seria anunţată sub titlul *„Din legile vieţii"*. A fost frumoasă, interesantă, şi a ţinut încordată atenţia auditorului aproape o oră întreagă.

D-sa începe prin a spune, că viaţa este izvor de bucurie, că e de origine divină, că e semănată pretutindeni în univers, că-şi are legile ei de evoluţie şi prosperare, că e perfectibilă la infinit, şi că este eternă în chintesenţa ei. Legile vieţei sunt nenumărate. Ştiinţa şi experienţa omenească nu le poate află pe toate, dar le cercetează mereu, şi s'au aflat deja multe. Din legile cunoscute ale vieţii vorbeşte despre: a) muncă, b) cumpătare, c) solidaritatea între oameni, f) solidaritatea cu lumea nevăzută şi cu universul.

Duminecă a vorbit despre muncii, ca urmări inevitabile ale muncei, ca urmări inevitabile ale acestei legi.

Primul muncitor în univers e divinitatea, care a creat, creează şi conservă totul. Legile vieţii cunoscute şi aplicate fac progresele în viaţă; ignorate, aduc dezastrele, catastrofele, căderea regresul în mod inevitabil. Aceasta e sanctiunea.

D. Tripon continuând spune: orice muncitor, muncind de plăcere şi conştiencios, primeşte în sufletul său o pace, o mulţumire, o înseninare, o veselie. Cei ce nu muncesţe, nu are aceste daruri; umblă fără de ţintă, îl omoară timpul şi plictiseala, trece la distracţiuni vinovate, strică şi trupul şi sufletul cu îndeletniciri păcătoase. E pururea nemulţumit cu sine şi cu toată lumea. E hărţăgos, şi în cele din urmă sfârşeşte cu o mare căderе morală. Muncitorul harnic trăieşte bine şi se înbogăţeşte după munca lui. E folositor tuturor şi căutat, cinstit de toţi, ajunge la un moral superior şi prin aceasta la multă cinste şi reputaţie în societate.

Cel ce nu lucră, ajunge la sărăcie, cricât de bogat ar fi fost la început; ajunge să câştige dispreţul tuturor, şi cu timpul chiar nici el nu se mai preţueşte; trece la umbră şi întunerec, îşi pierde multe virtuţi, cade mereu şi tot mai adânc.

Muncitorul zelos pururea merge înainte în viaţă tot mai mult. Muncitorii din ateliere şi fabrici, cei ai pământului şi cei din laboratoare, cei dela catedră şi clinici au făcut în decursul veacurilor, inspiraţi de mama natură şi de divinitate, toate descoperirile mari şi mici, cari au dus şi duc omenimea înainte cu lumina şi iscusinţa lor. Aceasta e altă sanctiune. Cei cari nu au lucrat şi nu lucrează, nu au dus niciodată spre mai bine soarta omenească. Ei rămân povara şi blestemul omenirii. Aceasta e sancţiunea pentru ei. Regres continuu, căderea continuă, până la infinit, decă nu se întorc cu timpul.

Muncitorii zeloşi, intelectuali şi cu braţul, dau dovada strălucită, că munca nu e robie, ci desrobire generală şi individuală; că munca nu e blestem şi osândă, ci act divin de salvare, de mântuire pentru individ şi pentru ţară. Aceasta însemnă, că o ţară, cu multe bogăţii naturale, poate să fie saracă şi robită economiceşte şi tributară — la străini — dacă poporul ei nu munceşte de ajuns şi pe toate terenele.

Dacă însă agricultorii lucrează bine şi pe de-a întregul câmpul; dacă în toate atelierele mici şi mari, cât şi în fabrici de tot soiul, se munceşte mult şi bine şi se produc de toate, ce trebuesc unui popor în ţara lui, — atunci s'a făcut mântuirea economică a acestui popor; el nu mai importă nimic dela alte popoare, sau foarte puţin, el devine în lume stăpân şi neatârnat; şi banii lui, valuta lui nu vor merge în jos nici odată. El rămâne stăpân pe sine, bogat şi neatârnat, cinstit de lume şi căutat de ea. Munca lui generală şi multă l-a pus în picioare şi în cinste în faţa lumii. Nu mai cerşeşte munca şi produsele altor popoare, şi nu ajunge la umiliri sau păgubiri.

Dacă însă un popor nu munceşte de ajuns, atunci vine robia, sărăcia şi dispreţul pe acel popor.

Munca e desrobirea, libertatea, cinstea şi bogăţia, ca sanctiune divină, iar celor nelucrători şi risipitori — contrariul.

Creşterea în familie

Despre China, uriaşa republică din partea răsăriteană a Asiei, au auzit toţi, cari au învăţat, cu ispravă, cel puţin în şcoala primară. Dar foarte puţini ştiu, că la Chinezi întreaga viaţă morală şi religioasă se întemeiază pe *familie*. Căsătoria e socotită şi la ei, cu toatecă sunt păgâni, drept datorie sfântă pentru orişicine, căci celce nu întemeiază familie e socotit nu numai om stricat, dar chiar ucigaş al neamului său.

Legătura între părinţi şi copii e socotită ca şi cea dintre cer, adecă dzeirea şi oameni. Cea dintâi datorie e cinstea şi dragostea copiilor faţă de părinţi. In privinţa aceasta merg aşa de departe, încât bărbatul şi soţia au mai mari îndatoriri faţă de părinţii lor decât unul faţă de celalalt. La ei stima faţă de părinţi e ca o lege de stat, căci, zice învăţătura lor: „Celce stimează pe părinţi, va stimă şi pe regele şi acesta va stimă în supuşii săi pe copiii săi".

Ascultarea copiilor faţă de părinţi e fără margini şi orice judecător e dator să condamne fără cercetare pe copilul, pe care l-ar acuză tatăl său.

Un mare învăţător al lor zice: „De vor greşi părinţii, fiul să le arete greşala cu smerenie şi blândeţe. Dacă ei se supără pentru mustrarea, pe care le-a făcut-o fiul, acesta să se străduească a le arătă ascultare şi cinste tot mai mare, apoi iar le va arătă greşala. Chiar dacă părinţii supăraţi îl vor bate, să nu-şi arete mânia, ci să fie cu respect tot mai mare faţă de ei".

Datoria cea mai înaltă a fiului e să îngrijească de părinţii lui îmbătrâniţi, iar dacă moare tata sau mama, să-i jelească timp de trei ani.

Creşterea copilului începe la Chinezi înainte de naştere, dovada cinstea şi ingrijirea, de care se bucură femeile însărcinate. Ingrijirea aceasta o mai dovedeşte şi faptul, că Chinezii au cărţi despre ajutorul, care trebue dat la naşteri, încă din timpuri străvechi, când la noi nu se pomeniă de aşa ceva.

Dar şi despre *învăţători*, cari sunt ajutoarele părinţilor la creşterea copiilor, găsim la Chinezi învăţături vrednice de urmat. O vorbă chinezească veche zice: „Pe celce l-ai primit ca învăţător trebue să-l cinsteşti întreaga lui viaţă ca şi pe tatăl tău". Iar dela învăţători cer să aibă o înţelepciune deplină şi să se indeletnicească numai cu creşterea elevilor lor, indeplinindu-şi mereu datoria. Pentrucă numai în modul acesta vor ajunge să se bucure de cinstea ca selor din Tara Răsăritului (China). Invăţătorii, cari se ocupă de comerţ sau de alte lucruri străine, sunt dispreţuiţi şi de părinţi şi de copii.

Un alt popor străvechiu, care a dat o deosebită atenţiune educaţiunii, e cel din *India*, ţară mare în sudul Asiei. Apreţiind pe deplin însemnătatea femeii, care e mama, ea se bucură de o stimă înaltă. Ei zic: „Acolo unde femeile sunt stimate, zeii se veseless; unde sunt dispreţuite, inzadar cinstim pe zei". Inşelarea fetelor, apropierea de soţia altuia sunt pedepsite cu moartea.

O deosebită atenţiune au dat ei culturii, fie a minţii, fie a inimii. Ei zic: „Un fiu lipsit de învăţături şi de virtute e ca un ochiu orb. Un copil bine crescut e o binecuvântare, dar nu o sută de copii lipsiţi de creştere bună şi de cultură; pentrucă luna singură împrăştie mai curând întunerecul decât multe stele. Cunoştinţele sunt comoara cea mai preţioasă, căci nu pot fi nici răpite, nici nimicite".

La acest popor se dă o deosebită atenţiune şi creşterii religioase, care trebuie să fie temelia educaţiuni. Legea lor învaţă: „Omul înţelept să caute să-şi câştige cunoştinţe şi avere ca şi când nu ar fi supus morţii, dar datoriile religioase să le împlinească ca şi când moartea i-ar fi pe buze".

Atât Chinezii, cât şi Indii sunt popoară păgâne, dar învăţăturile lor despre educaţiune, pe cari *le şi urmează*, fac din ei pildă bună şi pentru noi creştinii, la cari, durere, creşte tot mai mult numărul părinţilor, cari dau o creştere rea copiilor lor.

Victor Lazăr.

Intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul la Alba-Julia

Evenimentul cel mai strălucit din trecutul nostru românesc, care a luminat conştiinţa noastră naţională în besna veacurilor trecute, ca un fulger în noaptea întunecoasă, a fost, fără îndoială, intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia, ca cel dintâiu Domn al tuturor Românilor.

Această intrare triumfală s'a întâmplat în ziua de 1 Noembrie stil nou 1599, adecă în ziua tuturor Sfinţilor la romano-Catolici. Episcopul romano-catolici. Episcopul ro- Napragyi, fostul cancelar al principelui Andreiu Bathory i-a trimis înainte cheile cetăţii, iar când marele voevod Mihaiu se apropiă de „Poarte St. George" i-a eşit el însuş înainte cu o ceată aleasă de preoţi, îmbrăcaţi în toată parada bisericească, binecuvântându-l şi dorindu-i domnie lungă, curată şi plină de biruinţe nesfârşite. Nu ştim ce va fi răspuns voevodul şi peste tot dacă a răspuns. Martorii au uitat să ne spună. Şi au uitat, poate, fiindcă au fost cu totul covârşiţi de impresia ce le-a făcut noul domn. Deşi era de 41 de ani, Mihaiu nu arăta mai mult de 36. „Cu părul ars (negru), oacheş la faţă, de statură înaltă şi uscăţiv, el avea ochii negri, cufundaţi în cap, şi privirea fioroasă — era tăcut şi gânditor". Aşa îl descrie un Italian, care l-a văzut atunci. Domnul călăriă pe un mândru cal sârbesc de coloare albă, frumoasă, şi înaintea lui erau purtaţi de frâu alţi opt cai cu şele şi frâne aurite şi argintuite. El însuş erà îmbrăcat într'o manta albă de mătase cu fire de aur ţesute prin ea şi mai purtând şi o tunică de aceeaş materie. Şoimi de aur, semnele familiei sale, închideau ca nişte copcii late gura mantiei, prinzându-se în ciocuri. La brâu li atârnà o sabie scurtă turcească, încovoiată în teacă de aur ce sclipeà de pietre scumpe. Capul i-l împodobià o căciulă ungurească cu tuf de pene negre de cocor. In picioare purtà încălţăminte de piele fină gălbuie-roşcată. In loc de curele îi împăşurau pulpele şi fluierele până la genunchi panglici de mătase galbină, bătute în pietre scumpe. Opt trâmbiţaşi suflau un cântec, după obiceiu turcesc, însoţiţi de sunetul tobelor de metal. Altul era rândul flautiştilor şi al celor ce ziceau din fluer. Pe urmă o bandă de zece Ţigani cu capul gol, cântând din alăute şi ghitare cântece naţionale. La dreapta şi la stânga Domnului mergeau pe jos câte opt pagi, îmbrăcaţi uşor ca de fugă, fluşturând încoace şi încolo. In urma voevodului veneau steagurile Bathoreştilor luate ca trofee în bătaie. Apoi urmau boierii mari şi mici, toţi călări, şi rândurile nesfârşite de ostaş şi de popor de rând. Se zice că pe drum Mihai ar fi întrebat pe Ştefan Bodori, unde crede că trebuie să tragă în gazdă? „In palatul principelui Andreiu, fără îndoială!" răspunse acesta. Mihaiu îi tăiă cuvântul: „Oare şi acum mai e al principelui Andreiu? Nu sunt eu învingătorul?" (Vezi mai multe la dr. Ion Sîrbu, Istoria lui Mihnai Vodă Viteazul II. Răzmiriţele şi politica lui din afară. Partea I. 1598 până 1599. Cuprinderea Ardealului. Bucureşti „Carol Göbl" 1907, pag. 338-339).

Intrarea aceasta a învingătorului Mihaiu vrea s'o eternizeze „Asociţiunea" printr'un monument ce vrea să ridice la Alba-Iulia. De aceea tot Românul şi omul de bine e dator să-i dea ajutorul trebuincios, cumpărând cât mai multe bilete dela loteria „Asociaţiunii" din Sibiiu, strada Şaguna 6, ori dela băncile mai de seamă din toate centrele, fiindcă această loterie are, între altele, şi scopul de a da fiinţă vrednică acestui mare monument.

—

Pagina literară

APUS

— Trei jumătate; la 4 trebue să vie Marta, gândi Mercel Traeanu privind distrat ceasul. Il fări în buzunarul vestei, închise cartea în care citise şi cu pas domol se apropie de fereastra larg deschisă, prin care odată cu lumina soarelui de Mai năvăleà mirosul adormit de tei înfloriţ, adus de o molcomă adiere de vânt.

Pe alcele parcului dantelarea umbrelor tremurânde a frunzelor lăsà între ele lacuri de lumină în care se vedeau trecând ca şerpuirea unui fir de păr muşculiţe ce dispăreau în umbra deasă. Mai departe, în baia de lumină, pe nisipul cald al aleii, doi porumbei albi lăsându-se săgetător din înălţime, se opriră alături ciugulindu-şi graţios penele lustruite. Un bâzâit ascuţit al unei albine ce trecu chiar pe lângă urechea lui Marcel, îl făcut să-şi ferească fără voe capul şi urmărind-o cu privirea o văzu lăsându-se pe un trandafir de lângă fereastră, unde, cu aripile mişcate încet la fiecare respirare, începu să adune cu grabă materialul trebuitor măestritului şi dulcelui ei laborator.

— Frumuseţe, iubire şi muncă, iata ce ne grăeşte natura, gândi Marcel. Ură, sfăşiere şi minciună, iată ce -nţelegem noi, îşi continuă el gândul şi un zimbet de nesfârşită durere îi întunecă o clipă privirea blândă. Minciuna, veşnica minciună ne întunecă judecata şi bunul simţ, ne înăbuşă sentimentul de dreptate şi frumos strângându-ne în murdarele ei ghiare, până ajunge a face din oameni nişte papuşi respingătoare care se urăsc, se sfăşie, murind stupid în mocirla egoismului. Până când va ţineà aceasta şi cine ne va scăpà oare?

Din Septembrie trecut Marcel Troteanu ocupà catedra de istorie şi filozofie dela liceul din acest orăşel de munte, în care viaţa se scurge monotonă iarna şi plină de măreţie în timpul verei când firea îşi pune haina ei strălucitoare.

Intr'o seară la cinematograf, venind mai târziu, cu greu şi-a găsit locul său, aşezându-se lângă o femei tânără, plăcută fără a fi frumoasă, care a răspuns c'o simplă înclinare a capului la salutul său, urmărind cu atenţie splendidele vederi din Elveţia, depănate tremurat pe pânza albă. Dar când se făcu lumină văzu în stânga acestei femei pe vechiul său coleg de liceu şi facultate, Vasile Ioanid, acum procuror la tribunalul local. Ioanid i-a prezentat pe nevastă sa, spunându-i că e licenţiată în litere.

— Tu, absolvent al aceleiaşi facultăţi, zise Ioanid, şi cu visurile de care sunt sigur că nu te-ai vindecat, vei aveà cu cine pune la cale omenirea flămândă de adevăr şi frumos, cum ziceai odinioară. Aceleaşi visuri o chinuesc şi pe Marta. Se vede că e un defect de organizare a facultăţilor noastre de litere.

— Nu, dragă Vasile, răspunse Marcel râzând, defectul e în firea voastră, a celor care nu ne puteţi pricepe.

Troteanu par'că vede şi acum privirea de mulţumire ce i-a aruncat-o atunci Marta.

Ioanid, fire posacă, de o inteligenţă nu tocmai largă, se mărginise la cetirea şuvoiului de legi ce inundă mica noastră ţărişoară şi ajunsese un magistrat-automat care aplică cu cea mai perfectă indiferenţă ploaia de articole pe care le mânuià cu multe precizie, însă nu căutase nici odată a ceti între rânduri şi nici un sentiment nu-l încălzeà în mersul încet dar sigur în ierarhia magistrturii. De altfel om fără nici un viciu, blând, bun şi cinstit erà ceea ce în vorbirea comună se numeşte „bărbat ideal". Işi iubeà femeia şi copilul cu dragostea calmă a unui om ce-şi „cunoaşte datoria". Dar nici o apropiere sufletească între ei, nici o potrivire de vederi şi dorinţi. Duceau înainte o viaţa liniştita şi relativ mulţumită, convinşi amândoi că nu se vor puteà pricepe niciodată şi se supuneau de bună voe şi cu resemnare cerinţelor „unei căsnicii serioase" cum ziceà adeseaori Ioanid. Lumea în care trăiau vedeà la ei o căsnicie ideală, râvnită de toate fetele ce doreau să se mărite şi nimeni nu cunoşteà prăpastia ce despărţeà aceste suflete, care de trei ani trăiau împreună. O ceaţă de nepăsătoare linişte stăpâneà în casa lor.

El, urmând drumul între casă şi tribunal, cu nesimţirea unei maşini bine construite care se duce şi vine fără a simţi această mişcare Mâncà totdeauna mult şi cu pofta caracteristică oamenilor ce simt o adâncă satisfacţie în faţa unor mâncări alese. De la 1 până la 3 în zilele libere şi noaptea de la 10, după ce studià dosarele pe adoua zi, singura lui lectură, dormitorul răsunà de sforăitul său zgomotos.

Ea, cufundată între cărţile ei dragi, nu eşià decât foarte rar, pentru a se supune unor convenienţi sociale sucite şi anoste; nu primià decât două, trei familii care totdeauna o plictiseau şi din ce în ce se alipeà mai mult de micul ei Mircea, care abiă începuse să vorbească. Când, cu mânutele lui grăsuţe şi albe îi înlănţuià gâtul lipindu-şi căpuşorul cu păr blond şi creţ de obrazul ei, îi ziceà: „tali eti dela gă mamicule" o adevărată fericire îi străluceà în ochi, şi din ploaia de sărutări se auzeà râsul cristalin al bălatului care se înăbuşeà.

Şi deodată, în viaţa sa cu linişte de mormânt, în care adormiseră pe veci iluziile şi speranţele de odinioară, apăru Marcel Troteanu, care întrupà întregul ei ideal.

De câteori în serile târzii de toamnă, după discuţiile frumoase cu Marcel la care bărbatul ei azistà fără a luà parte, rămâneà pe gânduri şi regretul de a-l fi întalnit atât de târziu îi strângeà inima. Dar sufletul ei perfect cinstit nu vedeà în Marcel de cât pe omul cult, distins, cu care se poate legà o prietenie sinceră, ce fatal trebuià să se nască din potrivirea ideilor, din dorinţa comună spre bine şi frumos. Insă, după cum o apă, care încet, pe nesimţete, sapă în dreapta şi în stânga malurile, oricât de înalte ar fi ele şi tocmai când te aştepţi mai puţin o prabuşire neprevăzută te lasă ameţit şi confuz, tot asemeni din prietenia adâncă şi puternică se naşte fără voe iubirea şi te pomeneşti la o cotitură a vieţei copleşit de acest sentiment dureros de dulce.

Când după o lipsă de opt zile, Marcel reveni la ei într'o seară, Marta îşi simţi inima încălzită de un sentiment necunoscut încă şi abiă atunci îşi dàdu seamă că simte pentru el mai mult de cât prietenie.

Trei luni trecură fără a aduce nimic nou. In zădar aşteptà Marta un cuvânt sau un gest care să-l arăte iubirea ce de altfel o ceteà profund şi sincer în ochii lui Troteanu.

Un sfârâit urmat de patru lovituri puternice ce sunară strident în auzul lui Troteanu îl trezi din visare şi-l făcu să privească spre ceas. De abia atunci auzi trilurile fermecătoare ale unei privighitori, care din umbra teiului înflorit cântà mărenul ei imn de iubire. Din depărtare, îi răspunse alta, dar cântecul ei nu se auzeà în întregime; numai notele mai puternice ajungeau ca un slab tremolo ca şi cum n'ar fi vrut să tulbure liniştea firii. Un fluturaş alb năvăli în zbor tremurat şi după ce se odihni o clipă pe masă se ridică par'că supărat se roti puţin în cameră şi văzând că nu găseşte ce doreà eşi lăsându-se înte pe cel dintâi trandafir ce găsi în drumul său, unde rămase nemişcat, cu aripile întinse sorbind parfumul suav.

— Poate nu va veni, gândi Marcel. Aşi dori să nu vie deşi trebue să avem o explicare hotărîtă. Nu se mai poate să ne chinuim la infinit şi trebue să judecăm liniştit.

Tocmai când se gândeà să-şi reînceapă lectura se auzi un ciocănit uşor. Se ridică, şi grăbit merse să deschidă. In uşă apăru Marta.

— Bună ziua, Marcel.

— Bine ai venit draga maa prietenă

— Spune drept, mă aşteptai? întrebă ea surizând.

— Fără îndoială, odată ce mi-ai promis că vii.

— Şi dacă n'aş fi venit?

— N'ar fi fost nimic, răspunse el serios. Imi urmăream visurile admirând natura.

— In adevăr e o zi frumoasă. Şi la tine e aşa de frumos! Parcul vecin e un rai. Cum pot fi oamenii aşa de răi văzând atâta măreţie, mă intrebam odinioară. Am văzut foarte multă lume, dar pe nici o figură n'am cetit plăcerea de a trăi în mijlocul atâtor frumuseţi. Bogătaşi răsturnaţi în automobile luxoase priveau de sus la pietoni şi vedeai lămurit mulţumirea lor de a alergà c'o viteză nebună lăsând în urmă un miros nesuferit de benzină, parfumul bogăţiei; cucoane ţinere sau vrând să pară tinere în trăsuri caucinate, care nu eşiseră de cât pentru a etalà rochii scumpe şi suprafeţe de piele goala; bărbaţi de toate vrâstele ce urmăreau cu priviri obraznice pe femeile cari în naivitatea lor se cred admirate; funcţionari nevoiaşi alergând grăbiţi la birourile lor, muncitori încovoiaţi de greul vieţii, cu privirea obosită în care fără să vrei citeşti grija zilei de mâine; şi nici o figură luminată de reflexul soarelui de Mai, nici o privire senină şi sinceră, nici un gest de admirare pentru cântecul tăcut al naturei. Oameni nefericiţi.

Marta se apropie de geam şi respirând adânc aierul îmbălsamat privi lung şi-surizând pe Marcel, care sprijinit cu o mână de spătarul unui fotoliu o învălui într'o privire caldă şi bună.

— Se poate să nu te simteşti îmblânzit când trăeşti asemenea clipe frumoase? Se poate să nu iubeşti aflându-te într'un cadru atât de măreţ? Se poate? întrebă Marta.

— E greu în adevăr, răspunse gânditor Marcel, şi totuşi...

— Da, întrerupse Marta şi totuşi continuăm a ne minţă.

Il privi lung vroind să-i cetească până în fundul inimii. Troteanu îi suferi privirea şi devenind deodată de o tristă seriozitate zise c'un uşor suspin:

— Ai zis draga mea, că ne minţim şi nu înţeleg bine ce vrei să spui.

— Minţim Marcel, minţim. E multă vreme de când ne iubim. Nu, nu, te rog nu răspunde. O ştiu bine; am cetit-o în ochii tăi, în melancolia ta, în resemnarea tăcută şi cu atât mai dureroasă, cu cât nu ne putem vorbi. Mie îmi eşti atât de drag, că n'am clipe le fericire de cât atunci când eşti lângă mine, când putem vorbi liniştit şi serios, când te pot privi. Şi totuşi ne minţim.

— Nu draga mea, nu ne minţini, ne *cuminţim*.

— Dar? Marcel. Acesta este răspunsul tău sincer? Nu, nu, nu e adevărat. Nu numai prietenia care ne leagă, e altceva mai mare, mai sfânt, mai sublim.

— E prietenia Marto, răspunse el fără a o privi. *Nu trebue* să fie de cât prietenia, zise el şoptit. Nu trebue să ne otrăvim viaţa cu dorinţi şi visuri nerealizabile. Ni s'au inorucisat la un moment dat cărările vieţii, fără a aveà putinţa să mergem alături mai departe, căci drumurile noastre se vor despărţi din nou. E fatal. Ne-am întalnit prea târziu! A, nu, nu, ştiu ce vrei să spui! Ne cunoaştem atât de bine şi ne potrivim atât de mult spre nefericirea noastră, încât ştiu de mai înainte ce o să-mi spui. Cred că ai puteà într'un moment de rătăcire să faci supremul gest de voinţă lăsând pe Ioanid, vezi c'am ghicit? Dar nu trebue! Nu! Ar fi o crimă la care dacă aşi luà parte n'aş aveà linişte toată viaţa. Dacă între noi ar fi remuşcarea de a fi înşelat buna credinţă a unui om, care nu mi-a făcut nici un rău şi care nu e vinovat că nu poate ridicà privirea spre cer şi cugetarea spre frumos, iubirea noastră ar fi chinuita de regrete târzii şi ne-am învinui unul pe altul până când din iubirea de acum n'ar rămâneà nici măcar prietenia atât de trebuitoare unor suflete alese. Nimic mai grozav, mai sfâşietor de dureros de cât nepăsarea ce se aşterne

COPIII

Dau busna copiii în casă;
Aduc sânziene şi crini,
Şi toată mireasma din câmpuri
Şi zâmbet în ochii senini.

Indată 'mpletim şi cunună
Pe rând fiecăruia dăm,
Şi'n horă mă prind cu copiii,
Şi toţi laolaltă cântăm...

Acum de-ai veni să ne vezi
— Încetul şi fără de veste —
Ai spune că'n lume sunt toate
Cum noi le ştiiam din poveste...

Dar busna ei iese din casă,
Şi'n soare îmi par sburători,
Ci numai cununa-mi rămâne
Pe frunte cu veştede flori...

G. Talu.

Din toate

peste o iubire puternică, dar nepotrivită din pricina datoriilor care ne cheamă în părţi opuse. Să rămânem prieteni, buna mea Marta.

— Poate să ai dreptate, deşi acum nu te poţi pricepe. Văd că suferi, şi tu ai mai multă voinţa, zise Marta, privind cu ochii înrouraţi parcul luminat de soarele ce începuse a se ascunde în coama pădurii de brad.

— Pentruce a trebuit să te întâlnesc, zise ea după o lungă tăcere? Va trebu să sting lumina blândă, care începuse să strălucească atât de frumos şi ademenitor în noaptea vieţii mele.

Cu ochii înouraţi de lacrimile unei cumplite păreri de rău, Marta privea în parc fără să vadă jocul de umbre şi lumini.

— Da, da, este o nemărginită greşală în graba cu care noi femeile ne unim viaţa cu primul necunoscut, înşelându-ne cu părerea că o căsnicie poate trăi fără acel puternic sentiment al dragostei după care inimile noastre sunt însetoşate.

O rândunică, în zbor grabit, se strecură sub streşina, de-asupra ferestrii, la cuibul ei, unde puişorii goleşi cu ciocurile larg deschise aşteptau hrana. Marcel puse uşor mâna pe umărul Martei şi c'un gest liniştit îi arătă cuibul.

— Mircea, şopti el. Iată înalta mângâere ce-ţi rămâne. Ce s'ar face el fără tine? Te-ai gândit la asta? Cu ce drept să-l răpeşti tatălui, care îl iubeşte atât de mult? Cu ce drept să-i zdrobeşti viaţa acestui om şi mai cu seamă cum ai puteà face această crimă, când din copilărie mă leagă de el nu numai prietenia, dar chiar un puternic sentiment de recunoştinţă.

— Mulţumesc Marcel, răspunse ea strângându-i mâna Da, ai dreptate!

— Vezi dar că tot eu voiu aveà mai mult de suferit. Tu eşti legată de viaţă. Cu timpul Mircea va fi singura ta grijă şi cea mai nobilă totodată.

Soarele se ascunse după munţi lăsând în urmă o dungă luminoasă. Parcul căzu în umbră şi mirosul teilor se nuanţă mai puternic.

Marta se ridică repede. Un adânc regret i se ceteà în ochi. Cu privirea perdută în depărtare şopti:

— A apus!.. şi totuşi de abià răsărise!

Apoi întorcându-se, întinse mâna spre Troteanu.

— Prieteni, nu-i aşa Marcel?

— Da, Marto, prieteni, numai prieteni, şi veşnic prieteni.

Vladimir Nicoară.

Datorie

Duşmani fărădelege, au aşezat anul trecut în Sfatul ţării o bombă care a omorît câţiva nevinovaţi şi a îmi răştiat un legitim sentiment de indignare pe tot cuprinsul ţ rii noastre.

Răufăcătorii, — cu toată truda autorităţilor — n'au fost descoperiţi până acum în ultimul timp, când unul dintre ei vroind să se care peste graniţă la duşmanii care îl sfătuseră şi-l platiseră ca să săvârşească crima de care am vorbit, a fost prins de soldatul grănicer Halinca Alex.

Criminalul, în lupta sa desperată a tras un foc de revolver rănind grav pe soldat, care totuşi nu i-a slabit pe ucigaş, dându-l pe mâna autorităţilor.

Vrednicul ostaş a fost vizitat de ministrul de războiu şi acolo, în spital, a fost decorat, avansat la gradul de sergent, dându-i-se un premiu de 5000 lei şi o colectă de 15000 lei, pentru vrednicia sa şi chipul strălucit cum a ştiut să-şi facă datoria.

Acest ostaş, pătruns de sentimentul datoriei şi de dragostea cu care îşi apără ţara în faţa duşmanilor care încearcă s'o dărâme, este din ţara Moţilor, din acel colţ mândru al Ardealului, de unde Avram Iancu a împrăştiat minunile vitejiei sale şi a dragostei de moşie.

Nu ne-am îndoit nici odată, că sentimentele, care făceau mândria strămoşilor nostri, au fost totdeauna vii în inima fraţilor nostri din Ardeal. Dar ne place a constată că un ostaş ardelean a afirmat cu fapta sa că ştie să-şi facă datoria până la cea mai grea jertfă: aceea a vieţii sale, atunci când interesul ţării şi neamului său o cere.

In gestul măreţ al ostaşului din ţara Moţilor par'că vedem revolta grămădita de-alungul veacurilor triste şi pline de suferinţe, cum izbucneşte nestăpânită, atunci când duşmani ascunşi şi vicleni caută să mel tească pentru năruirea României mari.

Pilda vie a acestui vrednic fecior din ţara Moţilor să ne fie îndemn spre datorie.

Gh. M.

Trei ani dela Unirea Ardealului

Săptămâna ce a trecut ni-a adus o neuitată serbătoare— sărbătoarea unirii cu ţara mamă spre care ne-am ţinut aţintiţi ochii o viaţă cu dragostea dulce şi duioasă a celor despărţiţi, cari au însă vie în inimi nădejdea că au să se îmbrăţişeze odată şi atunci pentru totdeauna.

Serbătoarea aceasta din neuitată zi de Joi ce a trecut o ştie toată suflarea românească şi cu atât mai mult noi Ardelenii.

Este pomenirea zilei de 1 Decembrie 1918, ziua când bătrânele ziduri ale Alba-Iuliei s'au cutremurat din temelii, ziua când Ardealul întreg, adunat la Alba-Iulia a spus lumii întregi nedreptatea ce ni s'a făcut până atunci şi a arătat subjugătorilor noştri că ni s'a umplut păharul cu otravă.

S'a zguduit atunci de fericire pământul întregului Ardeal şi din adâncul măruntaelor lui păreà că izbucneşte c'o furie nestăpânită de lavă în erupţie, gemătul înfricoşător al martirilor noştri naţionali cari din adâncul mormântului strigau „Acum ori nici odată".

Şi n'a fost atunci în ţara aceasta un singur suflet de Român care să nu se fi cutremurat la auzirea celor mai dumnezeeşti cuvinte ale pământului — dreptate şi libertate. Acolo la Alba Iulia Mihai Viteazul a pus pentru prima oară în bătaia vântului stindardul idealului nostru naţional.

Acolo în bătrâna cetate s'au înmormântat acum 3 ani ultimile zvârcoliri ale nedreptăţii şi ale sclăviei—şi pe ruinele lor s'au întronat dreptatea şi libertatea.

Mare a fost şi este pentru noi ziua aceasta a Alba-Iuliei, atât de mare, în cât inimile noastre nu ştiu cum s'o sărbătorească mai dumnezeeşte, cum să o păstreze mai frumoasă şi mai neatinsă.

In clipa în care a răsunat la Alba Iulia hotărîrea Ardealului nostru românesc, inimile noastre au tresăltat cum n'a mai tresăltat inimă, şi iubitoare s'au deschis pentru cei de peste Carpaţi, cari mureau pentru noi în lupte cu cel mai sălbatic vrăşmaş, cari sângerau şi îndurau necazuri şi nevoi numai cu gândul la desrobirea noastră.

Unde se poate închipui ceva mai înălţător decât doi fraţi care-şi întind mâinele unul spre altue ca să se îmbrăţişeze, decât o mamă şi un fiu despărţiţi cari înfruntă chiar cu preţul vieţii lor toate piedicile şi aleargă să se strângă în braţe?

Aşa s'a întâmplat la Alba-Iulia: acolo ne-am îmbrăţişat după ce înainte de aceea am dus greul jugului strein cu ochii plânşi, cu gurile încătuşate, bătuţi, schinjuiţi, morţi chiar; ne-am îmbrăţişat acolo, după ce mama îşi trimesese pentru noi pe cellalţi fraţi ai noştri la moarte, la foamete, tifos şi celelalte năpăsti la care i-au trimis de dragul desrobirii noastre în Moldova suferinţelor neamului. Când ne gândim la aceste suferinţi ale noastre şi ale fraţilor de peste Carpaţi şi când ne gândim la ziua de veşnică pomenire a desrobirii dela Alba-Iulia, mi-se pare acum, deşi abia 3 ani au trecut, că au fost demult, demult, că n'au fost aceste năpraznice suferinţi milenare decât un vis rău.

Intr'adevăr un vis rău au fost. Astăzi ne zimbeşte în faţă viitorul adevărat, ne-am trezit la viaţa noastră de popor care va arătà lumii, dacă până aci n'a prea putut, că unde am pus noi de azi înainte vorba trebuie să ţină întreaga lume socoteală de ea.

Şi de aceea trebuie să serbătorim ziua aceasta altfel; nu numai cu predici, cu discursuri şi serbări, fiindcă nu mai are nevoie nici un Român să i-se spună ce e ziua aceasta, o ştiu doar toţi. Altfel trebuie sărbătorită. Să ştie oricare Român ori unde este, că nu vom fi vrednici de ziua aceasta decât dacă vom arătà că suntem oamenii ce trebuie astăzi. Nu numai viteji în luptă, Românul a fost şi nu poate să fie decât viteaz în luptă. Românul care cinsteşte ziua unirii trebuie să o cinstească învăţând carte, învăţând meşteşug, învăţând pe alţii care nu ştiu, stând acolo la plugul, la cartea, la cancelaria lui, în şcoala lui fără să cârtească împotriva ţării, că nu-l înbuibă cu de toate. Românul ştie ce-i Alba-Iulia, şi acel care nu ştie nu-i Român adevărat, nu-i e ertat să asculte vorbă de hulă la adresa ţării şi nici să spună el vorbe de acestea sau să aplece urechea la vorbe streine, la gânduri de răscoală. El, Românul adevărat trebuie să ştie atât: să muncească mult, mult ca să se îmbogăţească şi îmbogăţindu-se el să înavuţească ţara; trebue să înveţe ca să nu poată râde străinii de noi.

Atunci şi numai atunci viitorul pe care l-au pecetluit la Alba-Iulia va fi într'adevăr viitorul nostru, de aceea pentru noi Alba-Iulia să însemneze aceste două lucruri: muncă înţeleaptă şi carte.

Ştefan I. Paul.

APEL

Nr. 112—1921.

Domnule Director,

Avem onoare a Vă rugà să binevoiţi a da loc (în mod gratuit) în proximul numar al preţiosului D-voastră ziar, alăturatului Apel al Societăţii noastre urmat de Apelul A. S. R. Principesa ILEANA.

Convinse că ne veţi sprijini în acţiunea noastră prin preţioasa D-voastră publicitate, Vă rugăm să primiti pe lângă ville noastre mulţumiri asigurarea distinsei noastre stime.

Cluj, 12 Noembrie, 1921.

Pentru Comitetul Crucii-Roşii
M. Suciu
secretară.

APEL.

Crucea-Roşie Română fil. Cluj în urma Apelului Domniţei ILEANA organizează o colectă printre copii la toate şcoalele din loc, cerând câte *1 leu* dela fiecare copil în favorul copiilor tuberculoşi. Când aducem această în publicitate rugăm pe toţi părinţii ca în ziua de *18 Noembrie* a. c. să pună la dispoziţia copilului său acel *1 leu*, care destinat pentru copiii slabi, venind din mâini fragede către tovarăşi suferinzi va înfăptui cea mai înduioşetoare acţiune a milostivirii creştineşti.

Cluj, din şedinţa de Comitet dela 27 Oct. 1921.

M. Sucin, secretară. *Sidonia Docun,* preşedintă.

Apelul domniţei Ileana

Veniţi copii să ne jucăm un joc nou — Cel mai frumos din jocuri! — De-a Crucea Roşie, Crucea Roşie a noastră a copiilor.

— EU ŞTIU —

Mai întâi să-mi scrieţi, toţi, din toate colţurile ţării noastre. Să-mi spuneţi cum vă chiamă şi unde şedeţi şi ce faceţi.

Apoi am să chem, într'o zi pe cei din Bucureşti.

Şi în celelalte oraşe, alţi copii vor face la fel şi se vor pune în legătură cu noi cei din Bucureşti şi dacă se va puteà astfel şi la sate ar fi şi mai bine!

Vom scrie şi copiilor din alte ţări, ca să învăţăm şi noi dela ei şi ei dela noi!

Să fim mulţi, mulţi, cât mai mulţi.

Pe fiecare an să dăm, cum vom puteà, cerând dela părinţii noştri (sau din bani economisiţi de noi) câte un leu, câte doi, cei bogaţi mai mult şi avem să strângem bani, apoi îi vom da Crucii Roşii, celei mari, că ea ştie ce să facă cu aceşti bani şi dacă ar mai fi vreo dată alt războiu să ajutăm şi noi pe soldaţii noştri şi să le mângâiem, copiii, cum au făcut cei mari.

Şi vom face şi altele multe.
Am să vă spun când veţi veni.
Nu e aşa că e frumos jocul?

Acum numai să-mi scrieţi ca să începem jocul cât de curând.

Vă îmbrăţişez şi vă sărut.
Ileana,
Domniţa României.

CITITORII NOŞTRI, mai ales cei dela sate precum şi moseriaşi şi muncitori de orice fel, cari doresc a înfiinţa orice fel de cooperative precum şi îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperaţiei din Transilvania şi Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Imbrăcăminte

II

Veştmintele de lână, cari se poartă pe dinafară se pot purtà şi vara, fiindcă ele nu absorb razele soarelui şi nu sunt aşa de calde ca celelalte stofe. Ne putem lipsi de flanele dacă ne obicinuim corpul cu răceala, intărindu-l în contra friguhui prin spălături generale cu apă rece făcute în fiecare zi, vara şi iarna.

Intru cât priveşte forma hainelor, ea depinde de climat, de obiceiu, de profesiuni (meserii), etc., aşa că nu mă voiu ocupà de ea aci. Tot ce trebue să spun este că veştmintele este bine ca să fie destul de largi pentru ca nici o parte a corpului să nu fie strânsă, pentru ca mişcările să să facă liber, slujba organelor să să indeplinească în mod normal şi circulaţia sângelui să nu fie impedecată. Nu trebue să ne luăm după *modă,* după cum din nenorocire se la aproape toată lumea, mai ales femeile, ci să ascultăm de poruncile igienii ori de câte ori ne facem haine.

Despre imbrăcămintea copilului mic am vorbit pe larg în No. 3 al *Culturii Poporului,* aşa că aci mă ocup numai de aceea a omului mare. Voiu incepe cu *cămaşa,* care acopere trunchiul şi membrele superioare; ea are ca slujbă să apere pielea de atingerea cam aspră a celorlalte haine de pe deasupra ei. La ţăranii nostri, mai ales în timpul verii, când ei nu mai poartă altă haină, cămaşa este un apărător în contra arşiţei soarelui, în contra vântului şi a ploilor, în contra frigului primăvara şi toamna. Ea reglează intrucâtva şi funcţiunile pelii, este chiar un curăţitor al ei, prin urmare este măsura traiului igienic s'au nelgienic al celui ce o poartă; după cămaşe poţi judeca cât de mult ţine la curăţenie purtătorul ei, precum şi mijloacele de cari dispune pentru a duce un traiu sănătos. La oraşe se poartă cămăşi făcute din pânză de bumbac, de in, de boraugic, iar la sate mai mult din pânză de cânepă şi mai rar de in. Ori din ce fel de pânză ar fi făcută cămaşa, ea trebue să fie croită aşa incât să nu facă multe increţituri când stă pe corp, pentru ca să nu irite pielea, să fie destul de largă ca să nu strângă nici o parte a corpuhui, mai ales gâtul. Gnierile moderne, strimte şi inalte nu sunt bune. Cămaşa de zi nu trebue să servească şi pentru noapte; este rău obiceiul acelora cari poartă cămaşă de noapte pe sub cea de zi. Cămaşa de noapte să umple de sudoare şi de alte necurăţenii şi fiind astfel imbăcsită ea impedecă slujba regulată a pielii, din care pricină omul nu se simte bine, pe câtă vreme dacă ai o cămaşe curată ai o simţire plăcută şi pare că eşti mai voiu. Ţăranii noştri poartă cămaşa neschimbată ziua şi noaptea, intreagă săptămâna, ceeace este foarte nesănătos. Prin urmare, este bine ca fiecare să aibă cămaşe de zi şi cămaşe de noapte, cari să se schumbe cât să poate mai des; igiena cere cel puţin de două ori pe săptămână, atât cămaşa de zi, cât şi cea de noapte.

Ceeace am zis despre cămaşe se potriveşte intocmai şi pentru pantalonii cari să poartă pe dedesupt, pentru *ismene,* pentru cari trebue să să observe curăţenia cea mai mare. Dintre toate hainele omului, rufăria trebue să fie cea mai curată, căci ea se murdăreşte mai iute şi mai mult fiind în atingere cu pielea, şi prin urmare schimbată şi spalată cât se poate mai des.

Despre imbrăcămintea de pe deasupra ar fi prea lung ca să vorbesc aici, mă voiu mărgini numai să dau câteva reguli generale, şi anume: imbrăcămintea să nu fie făcută după modă, ci după cerinţele sănătăţii; forma, coloarea şi ştofa să fie alese după etate, ocupaţiuni şi anotimpuri; mai bine două haine mai uşoare şi mai comode decât o haină grea şi strânsă, fiindcă intre acele două să află un strat de aer, care face şi el cât o haină apoi putem imbrăca şi desbrăcâ una din haine după trebuinţă; hainele să nu fie strânse ca să nu impedece mişcările, digestiunea (mistuirea) respiraţia (răsuflarea) şi circulaţia sângelui. Hainele fiind un receptacol (primitor) de lichide şi de miazme cari lasă din corpul omului, trebue schimbate cu atât mai des cu cât sunt mai aproape de piele, cum este rufăria .lingeria).

Prin veştmiinte se pot transmite o mulţime de boale molipsitoare, microbiene, cum sunt: angina difterică, oftica, pojarul, scarlatina, vărsatul, tusa măgărească, şi altele, precum şi multe boale de piele: râia, chelia, bubele dulci, etc., pentru care nu este bine ca omul să să servească de haine vechi, de hainele purtate de alţii, decât numai după au fost bine sterilizate în etuva de dezinfectare, iar dacă aceasta nu se poate face, mai bine este ca hainele cari au servit la bolnavi să să arză, iar nu să să impartă de pomană, după cum din nenorocire se face aşa de des pela populaţia săracă a oraşelor şi pela sate.

Incălţămintea

O incălţăminte bună trebue să apere piciorul în contra frigului, a umezelii şi a loviturilor. Ea însă nu trebue să fie un instrument de tortură, cum de obiceiu se intâmplă pe la oraşe, unde lumea se imbracă mai mult după cerinţele *modei,* decât după acelea ale *igienii.*

In adevăr, oraşenii şi mai cu samă femeile sub pretextul elegantei poartă incălţăminte mici, cari le strâng degetele incălecându-le unele asupra altora şi le schilodesc picioarele. *Nu trebue să uităm niciodată că trebue să avem incălţăminte potrivite după picioare, iar nu picioare după capriciile modei şi ale cismarului.*

Este foarte greşită ideia de a luà măsura piciorului ţinându-l ridicat în aer, pe câtă vreme în călţamintea trebue să fie purtată de picior când calcă pe pământ. Prin urmare cere ca măsura să fie luată cu băgare de samă pe piciorul descult şi în odihnă. Măsura trebue luată pentru fiecare picior în parte, căci nu se potriveşte intocmai piciorul drept cu cel stâng, şi acum numai este obiceiul, nici chiar la sate, de a schimbà cismele dela un picior la altul!

Incălţămintele trebuiesc potrivite după mărimea picioarelor; să nu fie *prea scurte,* nici *prea strimte,* pentru ca să nu ne supere la mers, să nu ne facă să schiopătm, să nu ne facă *bătături* sau să ne infunde unghiile în carne, nici să nu ne schilodească degetele. O incălţăminte scurtă sau strimtă ne strânge piciorul şi impedecă circulaţia sângelui, producând furnicături, amorţeli, *varice* (lărgirea vinelor) şi chiar răni. Pentru a ocoli acestea sunt mai bune ghetele cari să incheie prin şireturi decât acelea cu gume elastice sau cu nasturi, pe cari nu putem să le strângem după voinţă şi după cum piciorul este mai umflat sau mai desumflat.

Incălţămintele nu trebue de asemenea să fie *prea largi,* ca să joace piciorul în ele, căci în acest caz ele pot produce rosături (escoriaţiuni), cari sunt foarte dureroase şi uneori primejdioase. Forma incăltămintelor are mare importanţă, căci ele nu este bine ca să fie ascuţite la vârf, pentru ca să nu strângă şi să incalece degetele; cele mai bune şi mai comode sunt acelea cu vârfurile late şi rotunzite pe la colţuri, în cari degetele stau în voia lor.

Talpa să fie destul de groasă pentru ca să ne apere de frig, de umezeală şi de lovituri, mai ales când avem de umblat mult şi când suntem ocupaţi mai mult cu lucru înafară de casă. *Pielea* incălţămintei, adecă *căputa,* să fie mlădioasă şi mai subţire, pentru ca să să dedeie la mişcările picforului, fără să-l răneasca, dar destul de tare pentru ca să-l apere de influenţele exterioare.

Tocurile sau călcâiele să fie late, bine aşezate şi nu inalte, dar nici prea joase ca să nu ne supere la secul piciorului când umblăm. Tocurile inalte de 10—12 centimetri, subţiri şi aşezate aproape la mijlocul tălpii, după cum le place la damele din ziua de astăzi, sunt o nenorocire pentru mers, putând da naştere la scrintiri de picioare foarte primejdioase.

Incălţămintea făcute din *stofă* inlesnese mersul, dar nu ne apară de frig şi de umezeală; ele sunt bune numai pentru cei prea simţitori, pentru ceice stau în casă şi numai în timpurile calde şi uscate.

Dr. Vasile Bianu
Autorul Dicţionarului Sănătăţii.

Mulsul vacilor

Vaca cu lapte constituind una din principalele bogăţii ale plugarulu şi chiar a ori cărui om gospodar, este necesar ca să poată spori, să ştie fie care, că pe lângă hrana şi ingrijirea bună ce trebue să se dea vacii cu lapte, mai trebueşte să aducă la indeplinire şi următoarele zece porunci, cari sunt:

I. Inainte de a se începe mulsul trebue spălat bine ugerul şi ţâţele, apoi să se şteargă cu o pânză sau ştergar alb, ca astfe: să fie curate şi uscate. Dacă ugerul şi ţâţele sunt murdare de bălegar, trebuesc spălate cu apă călduţă. Să nu se spele nici odată cu apă din vasul în care se face mulgerea, acel vas trebue să fie totdeauna curat ca cristalul.

II. Mulgătorul inainte de a începe mulsul, trebue să-şi spele bine mânele cu săpun şi să se şteargă cu o pânză curată.

Este nevoe să o facă aceasta, fiind că mulgând îi ajunge laptele pe mână şi dacă este nespălat, necurăţenia de pe mână se înmoae de lapte şi se scurge în vasul de muls. Astfel laptele poate căpătà miros, ba chiar se corăsleşte la fiert, deci devine neplăcut la mâncare şi strică sănătatea.

III. Cele dintâi picături de lapte să se mulgă jos, iar nu în şuştariu sau în vasul de muls, fiindcă pe vârful ţâţălor se află o gropşoară pe unde se scurge laptele. Această gropşoară de multe ori este plină cu gunoaie sau diferite sâmânţuri de boale, care pot să strice laptele şi să dea boală oamenilor.

IV. Inainte de a mulge în vas, rând pe rând să se mulga din fie care ţâţ(câte un strop de lapte în palmă şi să-l miroase, căci se poate intâmplà că vre-o ţâţă să se imbolnăvească iar laptele din ea să se strice. Dacă laptele are culoarea roşietică sau albăstrue, de multe ori şi cu miros greu, atunci laptele din acea ţâţă nu-l mulgem în vas ci jos, căci acea ţâţă este bolnavă Laptele muls din celelalte ţâţe să nu se amestece cu laptele de la alte vaci, dacă mai are, şi să fie bine fiert separat şi să cheme doctorul veterinar oa să constate boala şi să dea medicamente pentru vindecare.

V. Mulgerea să se facă cruciş, adică ţâţă dreaptă din inainte cu ţâţa stângă dindărăt şi apoi cea stângă din faţă cu cea dreaptă din urmă. In acest chip se mulge mai uşor şi să capătă lapte mai mult. In acest mod mulgeau şi bătrânii Romani.

VI. Mulgerea să se facă cu multă băgare de seamă, adică să nu se strângă ţâţa tare, să nu se pişte ugerul, ori să-l lovească, căci atunci vaca se infricoşeaza şi nu mai stă la muls, nici nu sloboade laptele. Trebue umblat cu mare blândeţe în timpul mulsului; prin blândeţe chiar vacile cele mai spărioase slobod laptele tot şi din contră cu asprime şi bătae devin mai sparioase.

VII. Când e vremea mulsului, trebue să fie linişte, atât în grajd cât şi în jurul grajdului. Fiind linişte deplină, îţi este mai mare dragul să vezi cum stă vacă nemişcată şi rumegă fără să-i pese tot timpul cât o mulge, pe când dacă este sgomot şi persoane străine în jurul ei, mereu se miscă, ba de multe ori dând cu piciorul varsă şuştarul.

VIII. Mulgerea trebue să se facă repede şi fără intrerupere, dacă am pris două ţâţe cruciş le mulgem până la ultima picătură şi numai după aceea începem la celelalte două, pe care după ce le mulgem tot aşa de bine, ne intoarcem iarăşi la cele două pe care le-am muls dintâi.

IX. Ugerul să fie golit bine de lapte, adică să se mulgă tot laptele, până la ce-l din urmă pic.

Este de mare importanţă acest lucru de oare ce laptele care se mulge la urmă este mult mai gras ca ce-l ce se mulge la început. S'a constatat că laptele de la începutul mulgerii are 2—3% grăsime, pe când cel muls la urmă are 7—8% grăsime. După ce s'a terminat mulgerea se spală iarăşi ugerul vacii, se usucă şi apoi se ung ţâţele cu puţină vaselină.

X. Vasul în care se mulge *vaca* nu trebue ţinut în grajd, nici în o cameră cu miros de mâncare etc., ci trebue ţinut la un loc curat, după ce mai întâi a fost spălat bine, căci dacă vasul are miros, atunci şi laptele prinde miros şi nu dispare nici prin fierbere.

Ori şi cine va aduce la îndeplinire aceste 10 porunci şi va hrăni vaca bine va aveà lapte mult şi bun, cu care va creşte sănătos şi zdravăn.

Dr. C. Ionescu,
med. veter. maior.

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Ţiganii

Ţiganii nu sunt cel din urmă popor venit pe pământul românesc, fiind mai vechi decât Evreii, Tătarii din Dobrogea şi Bulgarii. Numărul Ţiganilor din întreaga Românie e greu de stabilit. Atât în vechea Românie — la oraşe mai ales — cât şi în ţinuturile foste odinioară sub stăpânirea străină a guvernului dela Pesta, ei au fost trecuţi, dacă nu mai ştiau limba ţigănească, la neamul, al cărui limbă o vorbiau, aşadară la Români sau la Unguri. In România veche se socotesc însă cam douăsute mii de Ţigani, în Transilvania vre-o 75 mii, în Basarabia vre-o 12 mii. E un număr destul de frumos, dacă ne gândim, că cu toată starea de jos, în care au fost ţinuţi şi s'au ţinut şi singuri, Ţiganii nu s'au lăpădat nicicând de pământul românesc, nici nu au dat mâna cu dujmanii neamului nostru, ei trebue să ne fie cu mult mai simpatici decât alţi venetici, cari nu sunt atât de oacheşi ca ei.

Data sigură a venirii Ţiganilor în România nu e cunoscută. Nici nu e mirare, căci ei au fost un popor nomad, care s'au strecurat în cete venind de peste Dunăre şi cutreerând, unii putini până în ziua de azi, tot în cete pământul românesc. După faţa, dar mai ales după limba lor se dă cu socoteală, că ei ar fi venit din India (Asia de meazăzi). Intr'adevăr, limba lor se aseamănă cu vechea limbă sanscrită, vorbită în timpurile vechi în India, limbă, cu care au asămânare şi limbile romanice, germanice şi slavice din Europa.

Toţi Ţiganii din România sunt urmaşii celor ce au trecut mai întâiu prin Peninsula-Balcanică, căci în limba lor se găsesc cuvinte greceşti, pe cari nu le găsim în limba românească. De asemeni toţi Ţiganii din Europa, afară de cei din Italia, trebue că au trecut mai întâiu prin România, căci au în limba lor şi multe cuvinte româneşti. Din România au trecut în Ungaria, de aici în Polonia, Rusia, Germania, Franţa, Spania şi Anglia.

In Muntenia sunt amintiţi mai întâiu într'un document dela 1387 dat de Mircea-Vodă şi spunând, că a dăruit mânăstirii Cozia 40 familii de *Aţigani*. Aceştia erau deci robi (sclavi). In Moldova sunt amintiţi mai întâiu într'un document dela 1428, ceeace nu însemnează, ci ei să nu fi fost şi ceva mai înainte acolo. Un lucru e sigur: Ţiganii au venit în Moldova din Muntenia, dovadă numele româneşti, mai ales munteneşti (Mircea, Vlad), pe cari le au aceşti Ţigani moldoveneşti. In Serbia, şi peste tot în Peninsula-Balcanică, Ţiganii sunt dovediţi prin documente încă din jumătatea dintâiu a secolului al 14-lea (la 1348 într'un document al ţarului Duşan al Serbiei).

In Transilvania, cea mai veche amintire despre Ţigani se face tot într'un document dela Mircea-Vodă, înainte de 1418, când dărueşte boerului Costa pământuri şi Ţigani în Ţara Făgăraşului, al cărei duce erà Mircea. Dela 1423 înainte, Ţiganii sunt amintiţi mai des în documentele ardelene.

In Muntenia şi Moldova, Ţiganii au ajuns cea mai mare parte în cea mai grea robie. Şi dintre cei liberi ajungeau mulţi, din cauza mizeriei sau şi a lenei, în robie, căci se vindeau de bunã voe, ca să-şi asigure adăpost, mâncare şi îmbrăcăminte.

După stăpân, Ţiganii erau *domneşti*, *boereşti* şi *mânăstireşti*.

Cei domneşti erau ai Domnului (domnitorului ţării). Aceştia duceau o viaţă liberă, fiind nomazi (cortorari). Unii dintre ei se ocupau cu stringerea aurului din nisipul râurilor şi se numiau rudari sau *aurari* (zlătari). Birul, pe care îl dau aceştia Domnului, erà patru dramuri de aur pe an. Ursarii, lingurarii şi toţi cortorarii erau de asemenea socotiţi domneşti, adecă liberi. Toţi Ţiganii, cari veniau din ţară străină, erau socotiţi tot domneşti. Incercările de a robi şi pe Ţiganii domneşti au avut drept urmare fuga lor din ţară, aşa că Domnii deteră porunci, ca ei să nu poată fi robiţi.

Se'nţelege, că şi Domnul aveà pe moşiile lui Ţigani robi, pe cari îi puteà dărui sau vinde.

Robia Ţiganilor erà asemenea cu robia (sclăvia) din timpurile mai vechi. Ei puteau fi vânduţi ca şi vitele, şi dacă la început membri unei familii nu puteau fi despărţiţi la vânzare, prin secolul al 17-lea şi al 18-lea, când se încuibaseră Grecii fanarioţi în România veche, încetă orice milă şi copilul erà smuls delângă părinţi şi vândut, întocmai cum făceau Americanii cu Negrii lor până pela 1860.

Ţiganii domneşti erau împărţiţi în sălaşe, fiecare sălaş avându-şi vătavul său.

Cea mai grea viaţă o aveau Ţiganii *boereşti*. Boierul aveà asupra lui putere nemărginită: îl puteà bate cu vină şi fără vină, să-l pună în lanţuri, să-i ia nevasta şi copilul, să-l vândă, să-l schimbe, să-l dăruească, să-l trimită chiar la ognă, numai să-l spânzure sau împuşte nu-l puteà. Toate slujbele dela curtea boerească le îndepliniau Ţiganii. Ei erau argaţi, văcari, herghelegii, bivolari, porcari, prăşitori, secerători, bucătari (ce murdărie trebuie să fi fost în bucătăriile boereşti!), pitari, vizitii, grădinari, croitori, cismari, ferari, lăutari şi serviau la masă. Din Ţigance, boeroaicele îşi formau cusătărese, spălătorese, ţăsătorese, bucătărese, doici şi servitoare în casă. Chiar şi copiii boerilor erau lăsaţi în grija Ţigancelor, cum vedem de altminteri şi astăzi cocoane, mame nevrednice, lăsându-şi copiii pe mâna servitoarelor şi servitorilor. Unii boeri dau anume copiii de-ai Ţiganilor lor să înveţe o meserie. Aceasta poate să o fi învăţat de la boerii ruşi, cari lăsau pe unii iobagi ai lor să înveţe o meserie, apoi le dau drumul la oraşe, ca să câştige, dând o parte din câştig boerului.

In timpurile vechi, proprietatea imobilă, afară de case, nu erà atât de preţuită ca astăzi, pentrucă cerealele nu puteau fi exportate. Avuţia erà socotită după aurăriile, hainele scumpe, dar mai ales mulţimea vitelor şi a Ţiganilor, cari formau proprietatea unui boer. De aceea şi legiuirile din timpurile acelea erau foarte aspre în ceeace priveşte pe Ţigani. Procesele pentru un „suflet" de Ţigan ajungeau până la curtea domnească, ţineau uneori cu anii şi erau foarte costisitoare.

In Transilvania (şi Ungaria) Ţiganii s'au bucurat de mai multă libertate. Aici cetele lor erau sub conducerea unor voevozi recunoscuţi de autorităţi. Dela regele Sigismund avem un document din anul 1423, prin care se porunceşte tuturor nobililor şi autorităţilor din Ungaria să lase neturburat pe voevodul lor numit Vladislav (Vlad), iar certele dintre Ţigani să fie judecate numai de acest voevod. Dar şi în Transilvania erau îndatoraţi la anumite lucrări, fără să fie însă robiţi ca în Dacia inferioară. Plângându-se Ţiganii din Transilvania, că sunt asupriţi, dieta (camera) întrunită în 1560 la Aiud hotăreşte, ca fiecare Ţigan să plătească la reşedinţa judeţului un bir de un fiorin pe an.

In fine sună şi pentru acest neam nenorocit ziua libertăţii. Incă înainte de anul 1848, toţi Ţiganii domneşti şi mănăstireşti fură declaraţi liberi, iar la 1856 şi Ţiganii boereşti, pentru aceştia dând statul despăgubire boerilor, cari nu au vrut să renunţe la ea. Incă de mult se pornise din partea unor tineri boeri luminaţi, în frunte cu Vasile Alexandri, propaganda pentru liberarea lor din robia, care a fost o ruşine pentru stăpânii lor.

La oraşe, din Ţiganii emancipaţi (liberaţi) înainte de 1848, s'au ridicat în a treia generaţie chiar şi avocaţi, funcţionari, ingineri ş. a., dovadă că şi acest popor poate să de oameni cari să se ridice peste starea culturală a Ţiganilor.

Victor Lazăr.

Ţiganii şi racul.

Nişte Ţigani iubitori de peşte, Doamne fereşte, găsiră tot umblând după peşte un rac. Pesemne că nu mai văzuse raci — până atunci — că-i vârîse pe toţi în draci, mai ales când un danciu mai fricos strigă:

— Auliu mă, e tot numai picioare!

— Şi se duce parcă vine, strigă altul văzându-l că merge de a îndăratele.

— Ce să fie mo, strigară alţii, hăsta nu-i lucru curat!

— Hauleo, hăsta-i dracu pe uscat, strigă un dănciuc mai fricos. Hai mă la bulibaşa ăla al nostru, să vie el să ne spue ce ei. El e om deştept, a văzut şi ştie multe... Vine bulibaşa adus pe sus.

Se uită cioroiul, se uită, se uită Ţiganii toţi cu gurile căscate şi cu răsuflările oprite la bulibaşa.

Iar bulibaşa, mutându-şi luleaua dintr'un colţ al gurii în altul şi scuipând de câte va ori zise într'un târziu:

— Hapoi mă proştilor mă! Hăsta este ceva şi se duce undeva şi bulibaşa plecă lăsând pe Ţigani uitându-se la rac. Dar acum vezi că ştiau ce-i, le spusese doar bulibaşa!

Petru Gh. Savin.

Printre picături.

Se întâmplase şi Ţiganul la secere la cumătru-so şi numai îi apucă ploaia.

Cumătru cu ai lui văzând că se găteşte a ploae, plecă mai înainte. Din urmă lăsă pe ţiga să vină cu celelalte boclucuri printre care şi-o cofă. Incepe a plouă de-a binelea, îi turnă vorba ceea, cu găleata.

Ajunge Românul lioarcă de apă acasă.

Da Ţiganul ce s'apucă în urmă?

Mi se desbracă frumos, în pelea goală, îşi bagă boarfele în cofă Românului şi mână.

Când ajunge aproape de sat, se îmbracă, şi vine la Român acasă.

Românul îşi uscà hainele. Când vede pe Ţigan îl întrebă mirându-se că nu-i plouat.

— „Da pe unde ai venit D-ta, cumetre de nu te-o plouat. Aei, — făcu Ţiganul — printre picături... cumătrelule!

(De la Toader Pădurariu din Zerneşti, 15 Iulie 1916).

Preot Petru Gh. Savin.

De vorbă cu cititorii

D-lui Petru Bohariu preot Şoşdea. Pentru noi, — cari ne am grupat la „Cultura Poporului" numai pentru a lumină pe cei doritori de lumină — nu poate fi nici o mulţumire mai mare, de cât aceea că munca noastră este pricepută, simţită şi judecată drept de aceicărora ne adresăm.

De aceea cuvintele calde ce ni le trimiţi — şi pe care le-am şi publicat în cuprinsul acestui număr — sunt cea mai curată mângăere şi cel mai bun îndemn la muncă neşovăelnică pe drumul pornit.

Te asigurăm că nu vom călcà alături de drumul drept pe care trebue să mergem şi că vom aveà totdeauna trează dragostea de ţară şi neam şi totdeauna puternic simţământul datoriei care ne va călăuzi spre bine şi adevăr.

Se va trimite gazeta la toţi cei ce s'au abonat şi am luat măsuri ca să se trimită regulat. De altfel micile lipsuri în trimiterea gazetei cad şi în sarcina postei care nu e încă perfect organizată.

Trebue sa ştiti însă — şi vă rog să ne credeţi şi să ne ertaţi — că gazeta noastră eşind în 17.000 de exemplere, cel mai mare tiraj care l-a atins o gazeta populară, îndură mari greutăţi în expediţie, greutăţi care se vor înlătură cu timpul şi sperăm că foarte curând.

Ţinem samă de dorinţele şi recomandările cetitorilor şi ne trudim să lasă gazeta cât mai curat; sunt însă şi aici mici greutăţi de tehnică tipografică, de care dacă nu suntem vinovaţi, ne dăm însă tot interesul ca să le înlăturăm.

Mai multor cetitori. Cele ce ne-aţi trimis nu pot fi publicate. Ne pare foarte rău, dar nu putem altfel. Sunt anumite condiţiuni de care trebue să ţinem samă pentru a nu jigni bunul simţ al cetitorilor.

Sătenilor din Ciuc Georgeni. Plângerea d-v. a primit-o d-l Director al gazetei noastre şi a îndreptat-o spre d-l Petri care va luà toate măsurile să vi să face dreptate dacă cele arătate vor fi adevărate. Aşteptaţi cercetările care vor veni curând.

V. N.

Cu numărul viitor al ziarului începem a publicà o serie de articole sub titlul „Povestea vieţii lui V. Alexandri", datorite savantului Profesor al Universităţii din Cluj, şi membru al Academiei Române, Gh. Vâlsan.

Atragem atenţiunea tuturor cetitorilor noştri asupra frumuseţei şi importanţei acestor articole, scrise într'o limbă uşoară, sub formă de poveste care se va citi cu folos şi de popor şi de intelectuali.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Situaţia politică, dupăce săptămâna trecută păreà că va câştigà pentru un timp un punct de sprijin prin deschiderea Parlamentului — se înrăutăţeşte din nou, dând loc la *nesiguranţa* atât de dăunătoare în bunul mers al treburilor ţării. Cauzele acestei nesiguranţe le găsim în modul cum au început lucrările Sfatului Ţării şi retragerii definitivă a celor mai importante partide politice dela sedinţe. Comunicatele Partidului Naţional din Ardeal, Partidului Naţional-Liberal, Partidului democrat al unirii din Bucovina şi Partidului ţărănist din Basarabie arată nestrămutata hotărîre a retragerii definitive precum şi o neobişnuită violenţă faţă de guvern. Pe de altă parte Sfatul Ţării, în care au venit în afară de reprezentanţii Partidului poporului acei ai grupării ţărăniste din Vechiul Regat conduse de d-nii Stere şi Mihalache — a început lucrările ocupându-se prea mult de chestiunile de interes personal. Astfel au fost oarecari desbinări cu prilejul alegerii birourilor şi a diferitelor comisiuni, majoritatea parlamentară neînţelegând că singură unirea poate asigurà stăpânirea actuală, când o atât de puternică tovărăşie de partide caută s'o răstoarne. Mai mult chiar, credinţa că declararea de vacante a locurilor ocupate azi de deputaţii şi senatorii din opoziţie, şi facerea a noui alegeri va fi folositoare guvernului, va aduce desigur alte încurcături ce vor influenţà în rău *adevărata legiuire* de care ţara are nevoie trecând peste toate certurile.

Ocupându-ne de lucrările Sfaturilor ţării în această săptămână, în afară de alegerea Presedinţilor cari sunt d-nul Duiliu Zamfirescu la cameră şi d. General Coandă la senat, avem de semnalat răspunsul la „Mesaj" adică la cuvântarea M. Sale Regelui ţinută cu ocazia deschiderii Parlamentului. Acest răspuns este dus la Palat de către o comisiune aleasă de Parlament şi conţine părerile aleşilor naţiunii, pe cari M. Sa Regele trebue să le cunoască, ele constituind şi un plan de muncă viitoare.

Partidele din opoziţie în lupta de răsturnare a guvernului, de disolvare a Sfaturilor Ţării, cât şi în dorinţă de-a pricinui noui alegeri, — au hotărît să continue întrunirile popoarele, spre a lămuri poporul şi a-l conduce pe calea luată de ele. Are desigur mult bine deşteptarea neamului la viaţa politică. Dar în toate este o măsură şi să nu uităm că bogăţia şi fericirea unei ţări n'o pot face numai conducătorii politici, dacă *munca plugarului şi muncitorului* nu-i întăreşte. Poporul nu trebue deci prea des tulburat în lucrările lui oricât de bune ar fi părerile şi credinţele oamenilor politici. Şi poate că această singură observaţiune am aveà de făcut şi cu prilejul Congresului Partidului Naţional-Liberal, care a adunat în Bucureşti peste trei zeci de mii de ţărani şi muncitori ce au aprobat noua organizare şi noul program al acestui partid, cerând totodată noui alegeri şi retragerea guvernului.

Situaţia economică şi financiară merge spre îmbunătăţire. Leul este azi preţuiti la Paris 10 centime (bani francezi) şi greutăţile băneşti ale guvernului au mai trecut. D. Titulescu, ministrul de Finanţe, a reuşit în călătoria ce-a făcut-o la Paris pentru regularea unora din datoriile statului (sub forma bonurilor de Teazur). Se spune deasemnea că a obţinut un împrumut în schimbul unor vânzări de pământuri bogate în petrol ce aparţin Statului şi a vânzării pe 10 ani a aurului produs de băile ardelene. Nu ne vine să credem însă că d. Titulescu, un bun Român, a instreinat aceste avuţii, cu atât mai mult încă, cu cât într'o convorbire avută a declarat unui gazetar francez, că dacă România doreşte colaborarea, adică ajutorul capitalurilor (banilor) streine şi chiar a oamenilor pricepuţi din alte ţări, — ea nu va instreinà niciodată însă isvoarele avuţiei sale, adică petrolul şi aurul.

Dar cu toată îmbunătăţirea financiară de care vorbiam, statul e departe încă de-a puteà face faţă cheltuelilor trebuitoare pentru a întreţine administraţia, justiţia, armata, mai ales în timpul de faţă când scumpirea traiului face cu neputinţă viaţa funcţionarilor de toate categorile şi o urcare a salariilor este absolut trebuitoare. Pentru această, *economia* şi o *severă incasare a impozitelor* aşezate cât mai drept şi fără a apăsà prea mult populaţia, este una din primele trebuinţi ale timpului de faţă. Din nenorocire economie nu se face şi incasarea impozitelor se amână pe fiecare zi cu toate că lucrările pregătitoare sunt gata şi legiuirea financiară a fost votată încă din vară. Astfel vedem că s'a amânat până la 1 Ianuar declaraţiunile ce trebue să le facă populaţia, lucru cu totul necugetat căci, ori legiurea impozitelor e socotită de bună şi atunci trebue să ia pe dată fiinţă aplicându-se, spre a se însănătoşi finanţele statului, — sau legiuirea nu se poate aplicà şi atunci e nevae de alcătuirea uneia noui.

Să speràm că Sfaturile Ţării se vor ocupà cât de curând de această importantă chestiune asigurând astfel interesele statului şi propăşirea economică a naţiunei.

Biserica şi Scoala. Ocupându-ne de mişcarea bisericească a ultimei săptămâni trebue să amintim că s'au închis consfătuirile Sfântului Sinod, urmând ca la 1 Decembrie să se adune la Bucureşti în sala mare a „Fundaţiei Carol I" Constituanta bisericească ce are menirea de-a face legiuirea de unificare a Bisericei ortodoxe din Ardeal şi Vechiul Regat. După ce această legiuire se va înfăptui, Sf. Sinod va fi din nou chemat în ziua de 16 Decembrie să ia act de noua reformă, urmând apoi mai departe consfătuirile.

Marea lucrare a unificării bisericeşti se pare că e pusă acum pe calea cea bună, desbinările fiind date uitării. Iată ce-a spus în această privinţă I. P. S. Sa Mitropolitul Bălan el Ardealului, unui ziar din Bucureşti: „Nu există nici o deosebire de dogme şi canoane între Biserica din Ardeal şi cea din vechiul Regat. In ceea ce priveşte organizaţia lor însă, fiind despărţite veacuri întregi erà firesc, din acest punct de vedere, să existe oarecari deosebiri. Organizaţia Bisericii din Ardeal are la temelie principii largi democratice cari reamintesc viaţa patriarhală ce o aveà biserica ortodoxă la începutul creştinismului. Biserica din Ardeal este o instituţie care prin organizaţia ce-o are cheamă la conducerea ei întreg clerul şi poporul. Biserica din Vechiul Regat a fost aproape cu totul lipsită de acest fel de organizaţie. Pentru aceasta lucrările de unificare mergeau prea greu la început. *Astăzi însă ne despart foarte puţine lucruri.* Acum în urma discuţiunilor ce s'au ţinut stăm foarte aproape şi am convingerea deplină, că unificarea administrativă a Bisericei se va termină în scurtă vreme. Ea va fi o operă frumoasă şi va înscrie o epocă de democraţie în istoria Bisericei ortodoxe". — Aceste sunt cuvintele încurajatoare ale I. P. S. Sale Mitropolitului Ardealului şi totodată zorile adunări tuturor creştinilor ortodoxi din România mare, într'o singură turmă, cu un singur păstor, astfel cum Mântuitorul a voit-o.

Şcoala trece printr'o grea criză. Situaţia nu e nouă, dar a o reaminti este a atrage atenţia asupra unui rău ce trebue cât mai repede curmat. Invăţătorii de toate gradele sunt într'o stare materială îngrijitoare prin micimea salariilor, cari de altfel nici nu se primesc la timp. Şcolarii nu pot face deasemenea faţă cheltuelilor trebuitoare pentru haine şi cărţi. In internate hrana ce se dă este peste seamă de proastă şi puţină punând în primejdie viaţa copiilor. Un părinte arată astfel într'o scrisoare adresată unui ziar că, într'un internat din Bucovina, copiii spre a stâmpără foamea răscolesc gunoaele după un os, cum făceau prizonierii nostri în lagărele germane. Astfel slăbesc generaţiile viitoare, copiii eşind din şcoli bolnavi şi prăpădiţi, nemai având puterea trebuitoare luptei vieţii şi îngroşind doar rândurile officoşilor.

Stăpânirea e datoare să vegheze pentru îndreptarea acestei stări de lucruri care ameninţă să înghită roadele unor sforţări de laudă.

Din afara hotarelor. Evenimentul cel mai important al zilei este terminarea conferinţei sau consfătuirii dela Washington. După cum am prevăzut-o, această consfătuire n'a dat nici un rezultat real. Dezarmarea ce trebuià să iasă din descuţiunile trimişilor marilor Puteri, a rămas o vorbă. Nimic nu s'a înfăptuit pentrucă interesele marilor Puteri erau vădit opuse şi sinceritatea trebuitoare unei bune înţelegeri lipseà. In privinţa aceasta ultima şedinţă a conferinţei a fost foarte caracteristică. In ea d. Schanzer, trimisul Italiei a cerut dezarmarea Jugoslaviei, un stat amic ce nu participà la Conferinţă. D. Briand trimisul Franţei în aceeaşi sedinţă răspunzând, a arătat că un stat prieten nu poate fi tratat ca un duşman şi totodată a cerut garanţii în numele Franţei, ca în cazul unui atac ea va fi apărată de toţi, dacă dezarmează azi. Tăcere adâncă s'a lăsat atunci în Conferinţă şi aşa... s'a renunţat de dezarmarea pe urcat. In ceea ce priveşte mărginirea armamentelor pe mare, deşi în principiu se admisese dela prima şedinţă, în practică au intervenit atâtea modificări încât azi ea se reduce la mai nimic...

In rezumat deci, conferinţa dela Washington s'a sfârşit fără a aduce nici o schimbere în mersul lumii şi fără a îndepărtà cel puţin războiul între Statele-Unite şi Iaponia, care este foarte ameninţător azi.

Altă chestiune foarte importantă ce ameninţă să mărească neînţelegerile în Europa este aceea a Turciei. Războiul între Greci şi guvernul turcesc al lui Kemal-Paşa continuă secătuind ambele popoare. Franţa a încheiat un tratat cu Kemal-Paşa. Anglia susţine pe Greci. Neînţelegerile între marile Puteri au de efect continuarea războiului. Grecii cer azi mediaţiunea, adică sfatul celorlalte mari state pentru încheierea păcii. Nu se şte însă dacă se va ajunge la un bun sfârşit. In orice caz D. Saint-Aulaire, ministrul Franţei la Londra, a cerut în numele guvernului francez convocarea unei conferinţi franco-angleze ce se va ocupà între altele de această chestiune. De altfel această consfătuire erà trebuitoare şi pentru a regulà neînţelegerile între Franţa şi Anglia cu privire la moştenirea Turciei.

Privitor *la Albania* s'a încheiat o înţelegere între Grecia şi Serbia, din nenorocire însă mai mult pentru a nedreptăţi acest popor atât de viteaz şi cinstit.

Germaniei i s'a acordat de către Aliaţi un moratoriu, adică o păsuire, de doi ani pentru plata ratelor din datorile sale. Acaasta pentrucă s'a constatat că era în absolută imposibilitate de-a face plăţile ce se cereau. In acest timp însă aliaţii vor face un sever control asupra finanţelor ei pentru a asigurà economii şi incasări serioase.

— *Bacium.* —

INFORMAŢIUNI

Onorată redacţie,

Dintre multele ziare, ce răsar acum — întocmai ca ciupercile după ploaie — am aflat, că cea mai serioasă, cea mai naţională — patriotică — şi cea mai edificătoare şi de cultură foaie pentru săteanul nostru — căruia nu-i trebue politică, ci cultură — este „Cultura Poporului", pentru răspândirea căreia ar trebui să facă propagandă fiecare conducător adevărat şi firesc dela sat. Apreciem şi ne închinăm înaintea muncii sfinte româneşti ce se desfăşoară dcătră *Românii mari şi idealişti* grupaţi în jurul „Culturii poporului".

Cu posta de azi am trimis 150 lei (una suta cincizeci lei) abonamente pe un an pentru următorii mei parohieni: Ioan Peia econom Nr. 1, Gheorghe Mioc econom Nr. 127, Constantin Magda econom-oloinicer, Gheorghe Totomir cantor şi „Casa Culturală" română din Şoşdea, jud. Timiş, pe seama cărora rog trimiterea foaei cu posibilă grăbire. Primirea abonamentelor rog să se recunoască la Posta Redacţiei. Nu sunt contra, dacă puţinelele mele şiruri se vor publicà, aflându-se că ar fi în interesul răspândirii foaei.

Ramân al On. Redacţiuni cu deosebită stimă

Şoşdea la 26 Noembrie 1921.

Petru Boharin
preot ortodox.

Dela Primăria oraşului Cluj,

La cererea Comitetului cultural al muncitorimii din Cluj, pentru a i se pune la dispoziţie sala din Reduta — încunoştiinţăm pe toţi cei interesaţi, că în ziua de Joi a fiecărei săptămâni aceasta sala dela oarele 7 seara începând va fi ocupată de către Comitetul susamintit.

Cluj, la 23. Nov. 1921.

Primar:
Dr. Pop.

Publicitatea Culturei Poporului

Atentat la viaţa lui Cicerin

Riga 13. — Se anunţă din Moscova că un menşevic a atentat la viaţa lui Cicerin, trăgând asupra lui mai multe focuri de revolver, cari însă nu l-au atins.

Atentatorul a fost arestat. De asemenea au fost arestaţi alţi 3000 de menşevici.

—

Amanunte asupra înlăturării Habsburgilor

Din cercuri autorizate deţinem următoarele amănunte asupra chipului cum s'a rezolvat chestiunea Habsburgilor în Ungaria.

Când a sosit nota adresată de conferinţa ambasadorilor prin care s'a cerut guvernului unguresc să specifice nu numai că Habsburgii au pierdut dreptul la tronul Ungariei, dar că nici nu vor puteà fi aleşi niciodată, guvernul unguresc a răspuns că, în momentul sosirii acestei note legea, fusese votată. Acelaş guvern adaogă că art. 3 al menţionatei legi prevede că nimeni, afară de guvern, nu poate să propună nici un candidat decât cu asentimentul Puterilor reprezentate în conferinţa ambasadorilor. Mai mult, guvernul se obligă să facă să se voteze o lege prevăzând pedepse penale pentru oricine ar face propagandă pentru vreun Habsburg sau pentru orice alt candidat la tronul Ungariei. In acest chip, singur guvernul este îndreptăţit să facă propunerea candidatului, în condiţiunile arătate.

Conferinţa ambasadorilor, considerând că acest legământ al Ungariei care intră astfel în dreptul internaţional, este şi mai puternic decât o lege votată de Ungaria, a primit declaraţiunea de mai sus şi a considerat chestiunea ca închisă.

Publicaţiune

Regimentul 17 Vânători cu reşedinţa în Garnizoana Zalău Transilvania are nevoie, că în conf. cu ord. M. R., No. 37575/921, de un maistor Croitor şi Cismar cu solda de submaistor clasa III, plătiţi cu solda de Plutonieri, plus toate drepturile unui reangajat ca: lemne, gaz şi celelalte articole prevăzute de legea de reangajare. Cei ce doresc a ocupa aceste posturi vor înainta actele de urgenţă la reşedinţa de mai sus.

p. conf. adjutantul Reg.
Locot. *Stanciu*

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — Sediul Central: BUCURESTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREŞTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovac ia etc.)

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi sorisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:
cântece poporale de iubire şi despre fire cântece de plugărie, păstorie şi pescărie, cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vârsat

Sectia de Bancă — Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Dirant. *S. CRAIOVEANU.* Tipărit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsităţii No. 3 C. 1264

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCA
APARE DUMINECA
Anul I, No. 34 — 1 leu — Opt pagini — 18 Decemvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Prim Redactor: V. Chiru — Administrația: Piața Cuza Vodă 16 — Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PENTRU BANAT

Banatul este al Românilor. El este al Românilor atât prin granițele sale firești, adică prin Dunăre și Tisa, cari îl mărginesc așa de notărît, cât și prin locuitorii Români cari au fost dela început, și prin părinții lor Daci, și prin ei înșiși, stăpânitori ai lui. Astfel, este lucru de neînțeles cum vecinii noștri sârbi spun că au drepturi asupra unei părți din el. Sunt mărturii puternice, aflate și arătate de istorici, ca un Niculae Iorga, cari ne vorbesc lămurit că Sârbii au venit mai târziu în Banat, din țara lor, și a nume fie pentru a-și găsi un adăpost la noi împotriva dușmanilor, ca Turcii, fie sub formă de coloniști. In cât ei au fost și sunt numai niște oaspeți în Banat. Și noi i-am primit frățește, pentrucă Românii au fost totdeauna mari la suflet, și deci apărători ai celor necăjiți. — Așa fiind, este mirare cum vecinii noștri spun acum că este a lor acea parte din pământul nostru, în care noi i-am primit așa de frățește pentru ca ei să-și găsească un adăpost împotriva dușmanilor.

In ceeace ne privește, ținem să facem cunoscut fraților noștri sârbi că, spre binele și al poporului nostru și al lor, trebue să trăim în bună înțelegere. Și buna înțelegere se întemeiază pe dreptate. Și dreptatea ne mărturisește că Banatul este românesc. Ca atare noi rugăm pe vecinii noștri, cu care totdeauna am trăit și voim să trăim ca prieteni, să nu ne facă aceasta crudă durere de a ne rupe Banatul. Să nu uite că și noi avem Români în țara lor, pe valea Timocului, și că ceeace ei ne fac astăzi, se va puteà ca noi să le facem mâine. Căci niciodată nu vom îngădui ca să ni se rupă suflet din sufletul nostru, deoarece de la o asemeni faptă ne oprește și firea și Dumnezeu. O națiune, ca și tot ce este pe lume, nu are dreptul să-și facă seama singură. Copiii sunt datori să păstreze cu sfințenie moștenirea lăsată de strămoși și de părinți. Banatul este românesc. Așa ni s'a lăsat nouă din bătrâni. — Si noi nu putem, nu avem dreptul să-l trecem copiilor noștri decât tot românesc. Să se știe că un părinte mai bine moare decât să se arate nevrednic în fața fiilor. Și nevrednici am fi daca am îngădui să ni se ia Banatul. Deaceea ne vom apără cinstea cu prețu vieții. Și cinstea ne poruncește ca să nu ne înstreinăm suflet din sufletul nostru, ci să zicem din toate puterile că Banatul a fost românesc, este românesc, și nu poate să fie decât românesc.

Dar avem o nemărginită nădejde că, mai curând sau mai târziu, fratele popor sârb, în firească lui înțelepciune va zice el însusi că trebuie să trăească frățește cu poporul român, și că pentru aceeasta Banatul trebue să fie al Românilor.

Marin Stefănescu.
Profesor la Universitatea din Cluj.

Pentru cei fără de sărbătoare

Intr'o zi de sărbătoare și de mare bucurie, dacă ne trece cineva pe dinaintea casei, oricine ar fi, chiar și un străin, îl poftim înlăuntru, îi dăm un scaun, îi închinăm un pahar, ca să știe și acest trecător de bucuria ce este în casa noastră.

Dar, pe un frate cum am putea să-l lăsăm pe afară?

Și totuși aceasta o facem de doi ani și jumătate cu aproape două sute de mii de Români din partea Banatului rămasă până astăzi sub stăpânire sârbească și cu alții peste trei sute de mii de Români din Valea Timocului.

Sărbătoarea măreață a României Mari fraților acestora nu le este îngăduit să o privească decât dela depărtare, printre lacrimi și îngenunchind subt umilirele și sub nedreptatea unei stăpâniri străine. Noi, cari ședem înlăuntru, la masa mare și frumoasă, oare nu ne vom cutremurà ca de o mustrare a sufletului, gândindu-ne la cei de afară?

Nu sunt ei frații noștri buni?

Dar, încă, ce frați!

Bănățenii ajunși subt Sârbi sunt fruntea și între Bănățeni. Chipoși, vioi, harnici și deștepți, oamenii aceștia și subt urgia stăpânirii dușmane unguresti au putut să-și facă o stare înfloritoare și să păstreze o cultură și o conștiință națională cu care ar puteà sta cu cinste în Argeș sau în Vrancea. Iar cei din Valea Timocului, prunci tinerei și bărbați în toată firea, cari în timp de șeasă ani din 1912 până în 1918 au ținut piept în trei războaie mari, împotriva alor trei dușmani crânceni: turcul, bulgarul și austriacul, vitejii din faimoasa divizie a Timocului!

Ce vom răspunde conștiinței noastre, pentrucă noi stăm la masa luminată și împodobită a României Mari, iar frații aceștia stau pe afară?

Vom îngăimà ceva despre urzelile încâlcite ale domnilor diplomați și mai ales despre nevoia de a nu ne strică prietenia cu vecinii sârbi. Dar sufletul nu ne poate fi împăcat până când nu îi vom vedeà și pe frații aceștia la locul ce li-se cuvine la masa bogată și cu toate libertățile împodobită a României-Mari.

*

Pe frații din Valea Timocului măcar așa i-am pomenit din moși-strămoși, razleți peste hotarele țărilor românești, despărțiți de către tulpina neamului prin apa Dunărei, peste care nu ne încumetam să facem pod. Va veni odată și ziua acestora. Ei așteaptă de sute de ani și fiind obișnuiți ne gândim, că pot să mai aștepte încă. Dar e mai greu, fiindcă durerea e mai proaspetă, pentru acei, cari, întemeindu-se pe contractul nostru cu aliații, încheiat în 17 August 1916, s'au crezut pe o clipă îmbrățișați de Țara-Mamă și n'au încetat să aștepte îmbrățișarea care întârzie.

Pentruce întârzie?

Fiindcă am lăsat, ca aliații noștri să nesocotească învoiala ce au iscălit-o cu noi dimpreună. Dar, mai ales fiindcă de trei ani și noi și Sârbii ne ascundem pe după deget și nu voim să ne dăm pe față, ca niște oameni drepți și fără gânduri ascunse, că avem o pricină de descurcat, pentru care nu e nevoe să ne luăm numai decât la bătae, dar care trebue totuși să o limpezim, pentruca să putem aveà o bună vecinătate unii cu alții.

Iată, cum s'a iscat pricina aceasta.

In 1918, după revoluția ungurească, urmată de o repede prăbușire, trupele franceze dela Dunăre au intrat în Banat și cu ele alături au intrat și trupele sârbești. In teritorul ocupat de Sârbi s'au săvârșit multe nedreptăți. Au fost omorâți oameni fără nici o vină. Altora li-s'a răpit avutul. Iar alții au fost deportați la Belgrad și până în Albania.

Până spre vara anului 1919 încordarea dintre Români și Sârbi era atât de mare, încât dacă mai țineà așa, puținii francezi ce se găseau între noi și Sârbi de bună seamă nu ne-ar fi putut împiedică de a ne încăerà. Pela începutul lunei Mai dela Mureș spre meazănoapte armata română înaintase până la Tisa și Sârbii, cu trupele puține ce le aveau în Banat n'ar fi putut să țină piept o săptămână, dacă aripa stângă a armatelor române s'ar fi abătut spre meazăzi, peste Mureș. Atunci — ca să nu se întâmple cumva una ca asta — Conferinței din Paris i-a dat prin gând să hotărască o linie de despărțire între noi și Sârbi și a trimis harta acestei linii de despărțire generaluiui. De Tournadre, care comandà trupele franceze din Banat, ca acesta împreună cu delegați militari români și sârbi să facă o comisiune și să hotărască mai amănunțit, până unde să meargă Românii și până unde să rămână Sârbii. Această împărțeală nu aveà să statornicească o granită, ci numai să preîntâmpine o ciocnire între Români și Sârbi. Francezii se retraseră ceva mai spre Seghedin, Românii înaintară până la linia generalului. De Tournadre zisă și „linie demarcațională“ și de atunci până astăzi așa am rămas, cu linia aceasta ținând loc de granită.

Acum e vorba să se întrunească din nou o comisiune la Timișoara, de data aceasta pentru a trage o granită statornică în toată legea.

Sârbii, vezi bine, vor care sa rămână granița pe unde s'a tras linia demarcațională. Noi însă nu putem să nu a-

Cuvântul nostru

ducem aminte Guvernului şi Comisiei care va lucra la hotărârea graniţei, că am avut contract în scris, pe temeiul căruia am intrat în războiu în anul 1916 şi în care se spune, că Banatul întreg până la Tisa şi până la Dunăre ni-se cuvine nouă. Şi mai tare decât acest contract ne leagă voinţa fraţilor lăsaţi peste linia demarcaţională şi voinţa neamului întreg, ca fraţii aceştia să nu fie deslipiţi de către tulpina neamului.

Când s'a tras linia generalului De Tournadre ca despărţire între trupele române şi cele sârbeşti, s'a făcut destulă greşală, lăsându-se Sârbilor 12 sate peste linia hotărâtă la Paris. Dar atunci se putea spune că ceacee se făcea avea să stea numai de astăzi pe mâne. Acum însă ar fi vorba să se facă o graniţă, care să nu se mai mute cu una cu două şi ne place a crede, că nu se va găsi un guvern în Ţara Românească, care să iscălească pierderea pentru totdeauna alor două sute de mii de Români, fără a mai vorbi de cei din Valea Timocului. Iar dacă s'ar găsi, poate să o ştie dinainte, că o asemenea faptă n'ar putea găsi ertare în faţa judecăţei obşteşti a neamului românesc.

Libertatea deplină, cuvântului românesc

Când s'a hotărît programul acestei publicaţiuni am pornit de la marele principiu, admis de întreaga lume civilizată, câştigat de omenire cu sacrificii de veacuri, după mari lupte între popoare şi consolidat în tratatele de pace ale marelui războiu; de la principiul „Autodeterminărilor naţionale".

Pe temeiul acestui principiu înscris în programele celor mai înaintate partide politice din întreaga lume, s'au înfăptuit atâtea ţări naţionale, câte neamuri felurite trăiau înglobate într'un singur stat, fiind chemate la o viaţă de sine stătătoare toate popoarele sugrumate de forţa altor neamuri mai puternice.

Şi am privit cu simpatie înfiinţarea statelor noui, convins fiind că toate neamurile din lume având o statornică aşezare pe globul pământesc, armonia universală va fi definitiv stabilită.

Polonii au ţara lor, Cehoslovacii patria lor, Ungurii plaiul lor, nimeni nu mai pribegeşte astăzi în cuprins strein, fiecare popor îşi are ţara lui naţională. Cei urgisiţi de veacuri, cei ce rătăceau în largul lumei, căutând zidurile dărâmate ale Erichonului legendar, Evreii ce s'au plâns veşnic de urgia neamurilor şi vitregia împrejurărilor, au şi ei astăzi ţara lor naţională, în care de sigur se vor adună din cele patru vânturi ale lumii pe unde i-au risipit nevoile vieţii. Palestina visată şi dorită de veacuri s'a înfăptuit.

Societatea lor naţională le ajută emigrarea din toate părţile lumii în ţara lor, toate popoarele îngăduindu-le însă celor ce vor să rămână în ţările adoptive, cu singura condiţiune să devină naţionalii statelor în care prinzându-i împrejurările, vor să se stabilească definitiv.

In aceste condiţiuni, când neamurile au statele lor naţionale, convingerea noastră a fost şi rămâne, cu România de acum este numai a Românilor, că Românii pot vorbi, gândi şi simţi româneşte în ţara în care este a lor numai, fără să se poată supără streinii, ce toţi, dar absolut toţi, au ţara lor naţională, unde vor puteà simţi, gândi şi vorbi în graiul lor strămoşesc.

Şi călăuziţi de acest gând curat, convinşi că nu mai avem cu cine ne învrajbi în ţara în care urmează să avem acelaş gând şi aceeaşi simţire românească, am început înfăptuirea programului nostru românesc, de trezirea conştiinţei naţionale, de formarea educaţiunii şi simţirii neamului nostru românesc.

Convinşi că în cartea neamurilor s'a mai înscris marea libertate câştigată tot cu atât de mari sacrificii, libertatea de cugetare şi gândire, ne-am ridicat cu tărie în potriva unor gânduri ce ni se par în desacord cu interesele noastre naţionale, protestând în contra unor încercări de zavistie în sânul neamului nostru liniştit.

Se pot supără Românii? Nu cred, fiindcă interesele lor naţionale sunt mai apropiate de gândurile noastre româneşti, fiindcă ei, ca şi noi, vor propăşirea neamului nostru în linişte, ridicarea economică şi culturală în lăuntrul hotarelor noastre şi aşezarea cuminte pe bazele solide ale naţionalismului de stat.

Este natural să orientăm poporul nostru în vederea acestor principii şi să vedem amestecul duşman acolo unde el se arată, să-l semnalăm, să-l comentăm şi să-l combatem.

Adresăm părerile noastre soldaţilor, cetăţenilor soldaţi şi masselor largi ale poporului nostru, fiindcă să nu se uite de nimeni, că armata este naţională, că cetăţenii sunt români, că massele largi ale poporului aparţin Poporului Românesc.

Considerând că vom reuşi să ne adresăm raţiunii, înţelegerii, prin convingere nu prin violenţe, socotim că nu facem operă de învrăjbire cu nimeni, fiindcă nu preconizăm luptele politice şi de clasă.

Vom luptà de bună seamă în potriva oricărui curent anti-românesc, mărginindu-ne la mijloace de propagandă cuviincioase, civilizate, căutând să convingem, nu să impunem şi să terorizăm.

In ţara făcută de strămoşii noştri români, mărită prin jertfa sângelui nostru românesc, de noi Românii, vrem şi vom impune tutulor voinţa noastră de a fi stăpâni noi, şi numai noi, la noi în ţară.

Internaţionalismul fiind protivnic intereslor noastre naţionale şi de stat, vom intră fatal în conflict cu propagatorii lui, fiindcă aşa ne impune simţirea şi raţiunea noastră românească.

Cum această propagandă streină şi prin aceia ce o fac şi prin toate principiile ce le preconizează, este strâns legată de libertatea de cugetare şi gândire, libertate ridicată şi în ţara noastră la principiu de guvernământ, este liberă şi împrăştie doctrina primejdioasă din punctul nostru de vedere, prin ziare, reviste şi broşuri tipărite în sute de mii de exemplare, socotim că pe temeiul aceleiaşi libertăţi şi noi, Românii, cu atât mai mult avem dreptul, să ne apărăm interesele noastre naţionale prin aceleaşi mijloace intelectuale, fără să se poată supără care-va.

Nu putem încrucişà braţele, societatea românească trebue să reacţioneze în potriva celor ce îi ştirbeşte dreptul ei de autodeterminare.

Organizarea noastră actuală, e a noastră, statul nostru aşa cum este, e al nostru, poporul nostru, accesibil evoluţionismului fatal al timpului va evoluà fără zguduiri, aşa cum ne arată tot trecutul nostru istoric şi streinii, ce nu se pot împăcà cu starea acestei ţări, ţările lor visate, şi astăzi înfăptuite, îi aşteaptă cu hotarele larg deschise. Aceia ce vor să facă experienţa unor idei nouă, de stat nou, cu principii de guvernământ nou, le stau la dispoziţie ţările în care se face această tristă experienţă şi în care nu au curajul şi tăria convingerilor să păşească. Şi unii şi alţii pornind la drum, le vom urà: călătorie bună!

Nu trebue să se supere nimeni când cerem ca România să fie a Românilor, când luptăm să consolidăm cultura, sufletul şi gândul poporului românesc, în graniţele ordinii şi simţirii româneşti!

VASILE D. CHIRU.

CETIŢI ŞI RĂSPÂNDIŢI ZIARUL NOSTRU
CULTURA POPORULUI
CE TRAESTE PRIN NOI ŞI PENTRU NOI!
ZIARUL NOSTRU NU PRIMEŞTE SUBVENŢII DELA NIMENI — DECI ABONAŢI-VĂ CÂT DE MULT

FOIŢA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Povestea vieţii lui Vasile Alexandri

de George Vâlsan
Membru al Academiei Române, Profesor Universitar.

Cuvânt înainte.

M'am încercat să scriu, în cuvinte simple şi fără podoabă, viaţa unui om mare al Ţării noastre: a lui Vasile Alexandri. Orice Român cu oarecare ştiinţă de carte îl cunoaşte măcar de pe nume şi toţi copilaşii şcoalelor noastre, cei de pe prundurile Dunării, precum şi cei din văile umbrite ale Carpaţilor, au versurile lui pe buze. Cu cântări alcătuite de pe poeziile lui, toţi ne-am trăit copilăria, şi până ni se va plecà fruntea spre pământ ne vom aminti cu drag de ele. Toţi am simţit mulţumire şi când le-am spus şi când le-am auzit, fiindcă prin ele simţiam parcă vorbind glasul cel veşnic al neamului nostru.

Dar nu numai pentru ce a scris se cade să îl slăvim pe Alexandri. Viaţa lui, mai puţin cunoscută, e o viaţă de laudă şi ne poate fi învăţătură. Căci a fost fiu de boer, purtat prin străinătăţi, având avere la îndemână. Dar nu a trăit în nepăsare şi plăceri, nu şi-a uitat ţara săracă şi umilită de pe vremea aceea, ci a căutat să o înnalţe pe toate căile şi cât l-au ajutat puterile. Dacă Alexandri, ca om, a pierit de mult dintre noi, amintirea bunei lui vieţi nu poate pieri din mintea noastră, precum şi opera lui tânără ca florile primăverii, veşnic va rămâne între noi şi ne va înseninà sufletele.

Şi viaţa lui, pe scurt, voiu povesti-o eu acum cu prilejul a o sută de ani de la naşterea acestui Român de seamă.

1. Impreiurările în care s'a născut.

La începutul anului 1821 se auzi în Iaşi că prinţul Ipsilante, general în armata rusească — însă Grec de neamul lui — vrea să înceapă un războiu cu Turcii pentru scăparea Greciei de sub jugul turcesc. Un astfel de zvon îngriji pe locuitorii târgului Iaşilor. Lumea adunată în piaţă, la uşile prăvăliilor, la sindrofiile boereşti, vorbià numai de lucrul acesta. Atâtea războaie trecuseră peste Moldova, că omul se sperià de cea mai mică ameninţare de nelinişte.

Când însă la sfârşitul lui Februarie veni vestea că Ipsilante a şi trecut apa Prutului şi se îndreaptă spre porţile Iaşilor, grija se prefăcu în spaimă şi mulţi negustori şi bogătaşi se gândiră să apuce mai bine calea pribegiei, de cât să rămână în oraş ca să ia parte la întâmplări, cari Dumnezeu ştie de aveau să fie bune ori rele.

Fiecare işi adunà ce aveà mai bun scule, blănuri şi îmbrăcăminte: icoane îmbrăcate în argint la urcà într'o căruţă apoi încuià uşile de stejar ale caselor, puneà grele lacăte la beciuri, trăgeà obloanele şi făcându-şi cruce, pipăind legătura cu galbeni din sân, porneà cu nevasta, cu copiii, cu slugile mai credincioase, pe drumul munţilor.

Printre aceşti pribegi de frica *eteriei* erà şi boerul Vasile Alexandri bătrânul, care înainte fusese sameş în cetatea Benderului, iar de la răpirea Basarabiei de către Ruşi (1812) făceà negoţ de sare prin ţară.

Bătrânul Alexandri într'o bună dimineaţă îşi urcă nevasta şi copiii într'o căruţă cu coviltir smolit şi o porni din Iaşi spre Siret apoi pe sub poala munţilor înspre Bacău.

Drumurile pe atunci erau rele; adesea se întâmplà să întâlneşti la un cot de drum, în inima pădurii, tâlhari înarmaţi până în dinţi, care pe lângă bani îţi puteau luà şi viaţa. De aceea Alexandri şi cele câtevà slugi credincioase păzeau cu puşti şi topoare căruţa sub coviltirul căreia stăteau cucoana şi copiii boerului.

Astfel ajunseră în vechiul oraş de sub munte al Bacăului, unde trebuià să se nască cel mai de seamă vlăstar din neamul Alexandri.

In vremea aceasta oastea lui Ipsilante înaintă până la Iaşi stropi uliţele cu sângele tuturor Turcilor din oraş, apoi se cobori în Ţara-Românească. Aci însă nu avu noroc şi până la începutul lui Iunie nu se alese nimic nici de oaste, nici de generalul ei. Oastea fu bătută şi împrăştiată, iar Ipsilante fu prins în Ardeal şi băgat la temniţă. — Dar cu dreptate pătimeà acum, căci şi el poruncise uciderea bunului Domn Tudor, a Olteanului nevinovat, fruntea ţărănimii, care se răsculase pentru binele neamului său, înţelegând în câtă batjocură fusese aruncată ţara noastră şi cât de mult suferise de pe urma Grecilor.

Deci până în toiul verii, *eteria* fusese nimicită, aşa că bătrânul Alexandri nu mai aveà de ce să se teamă. El însă rămase tot în Bacău cu ai lui, fiindcă din zi în zi aştepta naşterea unui nou prunc care aveà să-i înveselească bătrâneţele.

Veni şi timpul când se ...

Pagina literară

Ghiță

— Zău, coană Smaranducă, nu fii așa de hapsână soro draga și vinde-mi un curcan. Iaca, Duminică împlinesc 24 de ani și vreau să dau băeților o masă. Știi dumneta că numai eu și cu Napoleon am comandat batalion la vârsta de 24 ani?

— Treaba dv., răspunde hursuz coana Smaranda mutând cu limba din stânga în dreapta, capătul negru al țigării lipit de buzele pârlite. Eu nu văd ce legătură este între curcanii mei și *Napoleonul* d-tale. Eu, domnule locotinent, mi-am amărît sufletul până când am văzut sburătucite curcile estea, mâncă-le-ar pârdalnicu, și nu le vând acu măcar sa vie tata din groapă. Am să le vând încolo la iarnă, când or fi mai scumpe, să strâng oleacă de parale, că asta-i toată averea mea.

— Păi, ți-l plătesc coană Smaranda; îți dau 50 de lei.

— Ce faace? Nici c'o sută nu-l dau! Și coana Smaranda sări friptă de pe scaun.

— Stai, coană Smaranducă, mai stai la noi, să ne știe peținori.

— D'apoi doar știu că n'ai fete de măritat.

— Am băeți. Am un batalion. Și până una alta vreau să-l însor pe amărîtul ăsta. Nu-i așa mă Vasile?

Vasile, ordonanța locotenentului Todiriță, rezemat c'un umăr de ușă, își întinse gura într'un zimbet poznaș și clipeă șiret privind spre babă.

— Uite, coană Smaranducă, te rog în genunchi; te iubesc cum iubește orbul din naștere lumina soarelui și pentru o dragoste așa de înfocată nu se poate să nu-mi faci hatârul ăsta.

— Ei, păi dumnitale îți vine a zburdă și eu nu-mi văd capul de treabă. Mai rămâneți sănătoși. Și coana Smaranda eși legănându-se ca o rață.

— Afurisită sgripțoroaică îi hârca asta, zise Vasile privind cu ciudă în urma ei.

— Ce ne facem mă frate Vasile? Eu am făgăduit ofițerilor friptură de curcan pe varză călită și vrau *musai*,— cum zici tu,—să mă țin de cuvânt.

— Apoi d-le locotenent, răspunde a lene Vasile, eu chitesc că am să găsesc aiurea curcan. Dați-mi o sticluță de coniac, una de cele mititele, și vă aduc eu curcan.

— Să nu te pue dracul să furi, mă pârlitule că te zvânt în bătae.

— Ferească Dumnezeu domnule locotenent, doar și eu îs om gospodar.

— Păi dar, frate Vasile, fă tu cum te-i pricepe.

Coana Smaranda, preoteasă văduvă, aveă patima păsărilor. Creșteă sute de găini, curci și rațe, dar nu se îndură să tae una, măcar la zile mari. Locotenentul Todiriță căzuse în cantonament la coana Smaranda, și două luni se trudise să mănânce o supă de găină, dar n'a fost chip s'o înduplece. Cu trei zile în urmă la un păhăruț de vin, locotenentul Todiriță scăpase vorba, că Duminica ce vine va da băeților din batalionul lui o „masă bogată" cu prilejul aniversării nașterii. Și acum amărît că nu găseà curcanul făgăduit, priveà trist în curte, la coana Smaranda, care, c'o oală mare, plină cu grăunțe își tremură gușa chemând la mâncare „păserile". Un măcăit cumplit răsună în curte și rățele pântecoase se repeziră în mers legănat la strigătul babei. Din cele mai ascunse colțuri, găini odolene și doape, claponi greoi și gâște gălăgioase, veneau în fuga mare spre prispa, unde se așezase coana Smaranda și țipă cât o țineà gura: „puii mamei, pui pui, pui!". Curcile gânditoare veneau cu gâturile întinse și moțul vânăt grămădit de-asupra ciocului, iar în urma lor, umflat, cu aripile târâș, cu moțul atârnând și mărgelele roșii, veneà Ghiță, cel mai mare curcan al coanei Smaranda, mândria și dragostea ei. Și pe când coana Smaranda vorbeà cu dragoste și duioșie păsărilor, care înfulicau grăbite grăunțele împrăștiate de mâna ei aspră și pârlită, Vasile, cu ochii de uliu pânditor priveà în curte.

— Ce ziceți, domnule locotenent, oare Ghiță ar fi bun de friptură?

— Ești nebun mă Vasile?!

— Da nu zic eu cu gând rău. Intreb numai dacă ar fi de-ajuns uu curcan așa ca Ghiță.

In aceeași zi, cam pe la asfințitul soarelui, când toate „gobăile" coanei Smarande se ascunseseră la culcușurile lor, Ghiță veneà din livadă împleticindu-se amarnic. Coana Smaranda, cu țigara lipită în colțul gurii sta la vorbă cu Vasile.

— Ia te uită, Ghiță nu s'a culcat! face mirată coana Smaranda. Unde-ai umblat hoinarule? Du-te la hodină. Dragul mamei, drag, hai cu mama la culcare. Și vorbindu-i cu gingășie se apropie de curcan. Dar Ghiță cu ochii păinjeniți, încercà să-și resfire coada, încercà să-și întindă aripile, însă o ameteală cumplită îl doborâ. Se clătină de câteva ori de la dreapta la stânga și se prăbuși cu ciocul în țărână. Cu moțul și mărgelele vinete, cu ochii închiși, se trudeà să se ridice mișcând picioarele moleșite, dar după câte-va încercări zădarnice rămase lat, cu ciocul deschis.

— Vai de mine, și de mine, moare Ghiță! țipă coana Smaranda! Oare ce-o fi având mă Vasile?!

— D'apoi dă, coană preuteasă, mă tem să nu fie pustia de holeră. Eu zic să-l tăiem până ce nu piere.

— Da cum, Doamne iartă-mă, să tai așa mândreață de curcan!

— Apoi cum socoți și mata, da eu zic să nu-l lași să piară.

— Măi Vasile, mă rog ție du-l la fântână și toarnă apă rece, poate s'a înviorà. Imi rupe inima; nici nu mă pot uità la el, zise coana Smaranda cu ochii plini de lacrimi.

— Eu, coană Smaranda, văd bine că Ghiță își dă duhul și nu se mai îndreaptă cătu-i lumea. Dară iaca îl iau, cum spui mata, și dacă oiu vedeà că n'are leac apoi cu toată supărarea, cuțitul îl îndreaptă musai.

— Numai să nu văd eu, că mor, răspunse Coana Smaranda, clătinând capul cu tristeță.

Și pe când Vasile ducеà pe Ghiță spre fântână, coana Smaranda porni spre casă trăgându-și broboada

Cântec.

Noapte târzie, noapte târzie,
Bură de ploae, frunze și vânt —
Cei care-așteaptă cei ce-or să vie,
Suflete, spune-mi să cânt...

Dar n'au în cântec murmur de ape.
Nici vuet tainic de adânci vâltori:
Noaptea mă strânge tot mai aproape,
Suflete, spune-mi unde cobori?...

Bură de ploae, putredă treaptă,
Frunze și visuri, suflet cernit —
Cei care'n lume mereu așteaptă,
Cei depe drumuri fără sfârșit.

G. Talaz

---

poamele de soarele lui Iuliu, când grâul secerat se adună în movile de aur pe câmpuri, când sătenii încep să coasească livezile înflorite. A douazi de Sfântul-Ilie cel cu tunete, la 21 Iulie 1821, se născu Vasile Alexandri. Ni-l dăruise vara și belșugul și el toată viața aveà să împartă darnic cântări de fericire, de lumină și sănătate.

2. Copilăria.

Puțin trebue să mai fi stat bătrânul Alexandri în Bacău. Se va fi întors iar în Iași, la casa lui boerească înconjurată de o largă curte, unde Vasilică, nonl născut, își petrecu pruncia. Copilul griji nu aveà; toate îi stau la îndemână, așà că nu-i mai rămâneà de cât să alerge și să se joace. Și târziu, spre bătrânețe, își aduce aminte cu duioșie V. Alexandri de aceste jocuri ale lui cu nu băiat de țigan, Porojan, care fusese adus ca rob la curtea lui tată-său.

Când se făcu cevà mai mărișel, fu dat pe mâna unui călugăr cărturar, părintele Gherman. Acesta, în schimbul locuinței și mâncării, îl învățà să citească pe el și pe Mihail Cogălniceanu, care aveà să ajungă mai târziu bărbatul atât de însemnat în cârmuirea țării.

După ce învățà cât puteà învățà de la călugăr, Vasile Alexandri fu trimis de tată-său în școala unui profesor francez, care se pripășise în Iași pe vremea aceea. Aci rămase până la treisprezece ani. In școala aceasta, dacă nu învățà carte prea multă, legă pretenii trainice și își deșteptă închipuirea ascultând de la prietenii lui poveștl despre țări depărtate și despre întâmplări minunate:

Văd insule frumoase și mări necunoscute
Și splendide orașe și locuri de smarald,
Și cete de sălbatici prin codrii deși pierduți
Și zâne ce se scaldă în faptul zilei cald.

3. Tinerețea și călătoriile.

Boerul Alexandri doreà ca fiul său să ajungă un mare cărturar. De aceea, cu toate că „Vasilică" erà încă tânăr de tot, în 1834 părintele său îl trimise la Paris cu gândul ca să învețe medicina. Băiatul plecă din țară împreună cu Ion Cuza, care pe atunci erà numai un fiu de boer, dar care în urmă aveà să ajungă întâiul Domnitor al țărilor românești unite.

Frumusețile, zgomotul și plăcerile străinătății întru atât l-au încântat pe Alexandri, că nici nu a mai vrut să auză de medicină. La început colindà prin spitale cu gândul cinstit că trebuià să se facă doctor, cum îl hotărîse părinții. Dar când simți mirosul greu al sălilor de spitale, când văzu atâtea boale, atâtea trupuri spintecate pe mese de piatră, îi pieriră toate gândurile de ascultare a poruncii părintești. Firea lui erà prea senină, prea veselă ca să poată răbdà astfel de priveliști. Atunci se încercă să învețe matematicile. Dar nici știința socotelilor nu-i fu pe plac și se apucă să studieze legile. Puțin timp trecu și i se urî și cu acestea. Fructul științei erà prea acru pentru el. Când în jurul lui erà atâta viață și atâta petrecere, cum să se închidă el în casă și să-și poarte ochii pe foile sarbede ale cărților de legi? Lui îi trebuià luncă înverzită, câmpuri întinse acoperite cu flori, cer albastru plin de lumină, cântece și veselie. Și ca să împace astfel de trebuințe ale firii lui, ce altă cale puteà urmă de cât a poeziei? Prieteni văzându-l rătăcind fără spor de la o știință la alta îl sfătuiră să se lase de învățătură și să se apuce de poezie, lucru care răspundeà minunat gândurilor lui ascunse. De atunci aceasta a fost îndeletnicirea de seamă a întregii sale vieți.

La vârsta de 18 ani plecă cu Negri în Italia. Mulți vor fi auzit de această țară care e dintre cele mai frumoase țări din lume. Pe când la noi troenele acoper munții și șesurile, făcându-ne să ne strângem în jurul focului, acolo numai în toiul iernei mai vezi câte un petec de zăpadă pe vârful munților, dar pe văi și pe câmpii viorelele brândușele, lalelele cresc ca primăvara, iar unii țopaci rămân pururi verzi și înfloresc tot anul. Cerul e senin și albastru ca marea ce ocolește mai de pretutindeni această țară binecuvântată. Pe alocuri primăvara se îmbulzesc atâtea flori, în cât un oraș s'a numit Florența. Pretutindeni răsună cântece, din vârful munților prăpăstioși până pe străzile albe-lor cetăți ale căror palate își scaldă treptele de marmoră în valul liniștit al mării. In orașele mari și mici se înalță clădiri și biserici care se pot socoti printre cele mai frumoase pe care le-a ridicat vre-o dată mâna omenească. In muzee stau adunate măreție statui și comori de tablouri. — Și nu numai atât! Dar ce ne e mai scump nouă, în această țară locuește un popor frate cu al nostru, un popor cu un grai aproape ca al nostru. Pământul Italiei e presărat cu ruinele lăsate de cea mai puternică împărăție a lumii, împărăția romană. In capitala Italiei, la Roma, se înalță stâlpul de piatră, foarte înnalt, pe care Traian a pus să se clopleasca războiul în care el a fost biruitorul Dacilor și întemeietorul neamului românesc. Acolo se află pecetea istorică despre latinitatea neamului nostru.

Toate aceste lucruri acum tulburau puternic pe tânărul Alexandri. Comori de frumusețe se adunau în sufletul lui încântat. Acum se hotărîse cu desăvârșire: el aveà să fie înnainte de toate un poet.

Din toate

peste ochii mrourați de lacrimi. Vasile pândeă s'o vadă intrată în casă, și cum închise ușa coana Smaranda, făcu scurt stânga'mprejur și'n goană porni spre trunchiul în care sta înfipt toporul. Bietul Ghiță strâns sub brațul lui Vasile cu capul atârnând greoiu își căscă pliscul, fără să știe că-i dus la moarte.

Când locotenentul Todiriță intră pe poartă, fluerând o doină românească, Vasile din fundul ogrăzii de lânga trunchiu, îi făcù un semn tainic.

— Ce vrai mă frate Vasile? întrebă Todiriță apropiindu-se.

— Avem curcan, domnule locotenent-răspunse șoptit Vasile.

— De unde mă nebunule? întrebă vesel locotenentul.

— Coana Smaranda ni l-o dat pe Ghiță, că erà să piară.

Locotenentul făcù un semn de neplăcere și Vasile se grăbì să-l lămurească.

— Păi cum, doamne iartă-mă, să nu se bolnăvească, dacă băuse toată sticluța de coniac. Bețivă lighioae, domnule locotenent; samănă în partea răposatului, cum zice Coana Smaranda.

Si Vasile luà pe Ghiță de picioare și porni spre bucătărie să-l jumulească.

Vladimir Nicoră.

Cum ne cunosc...

Multe delegații din străinătate s'au abătut pela noi în dorința de a ne cunoaște mai bine.

De cele mai multe ori, interesul acestor streini a fost îndreptat tot asupra noilor provincii alipite la regat. Ei căutau să știe întrucât elementul românesc din aceste provincii ne îndreptățește unirea

Pornire laudabilă pentru cunoașterea adevărului—am susținut-o totdeauna și pe cât ne-a fost în putință, am primit aceste delegații dându-le cinstea cuvenită.

Care a fost însă procedeul de cunoaștere, și care a fost rezultatul?

Dacă am luà de exemplu o provincie care este cea mai uitată, cea mai oropsită, din toate punctele de vedere — Basarabia — am vedeà bine cât de mare este păcatul celor ce cred că, vizitând 2—3 centre: Chișinăul, Cetatea-Albă, Soroca, au cunoscut Basarabia în adevăratul ei element.

Și trebuie să recunoaștem, și mai cu seamă să recunoască aceste delegații, că n'au plecat nici odată pe drumurile întortochiate și noroioase pentru ca să se afunde în satele moldovenești, în satele acestea peste care totdeauna pare că plutește un nor întunecos, dar în care trăesc cei mulți: țăranii români care timp de o 100 de ani au fost robi.

Ori centrele dela care emanau ordinele și care păstrau tainele unei stăpâniri nedrepte au fost populate numai cu streini.

Fie acei trimiși de decrete țariste, fie acei ce găseau matcă prielnică în care să scurgă toată mierea, tot belșugul unei munci de zi și de noapte, dată departe prin sate, pe câmpuri, atât de necunoscute lor încât credeau totul drept ca o mană cerească venită din binecuvântarea lui Dumnezeu, pe când în realitate, acesta era prețul cel mare pentru lucruri de nimica, ori pentru datorii impuse de lege.

Și astfel, în aceste centre o parte din elementul românesc a fost absorbit de cei ce stăpâneau, iar altă parte s'a scurs treptat, treptat, pe unde puteà să mai audă glasul în care s'au înțeles părinții și bunicii.

Cum ne-au cunoscut atunci, prietenii veniți în recunoaștere?

Fundamental falș... și aceasta ne-au spus-o ecouri din presa ce adăposteà jurnalele de călătorie ale delegaților oficiali sau neoficiali. Ne-a spus-o îndeajuns și noi n'ani protestat, pentrucă prețuiam părerea acestora nu după realitatea lucrurilor către care se îndreptà, ci după simpatie și mai cu samă după mentalitatea, că ori ce spune un strein despre noi, trebue să fie adevărat — dar nu fiindcă e adevărat ci pentru că nu e Român cel ce face constatarea..

Si n'am protestat pentru că nici noi înșine nu cunoaștem realitatea. La fel cu străinii căror nu le abate de sporturi, pe drumuri nepetruite; de vizite prin colibe de lut, și noi n'am părăsit linia ferată și trotuarul, dar toți — mai sceptic ori mai optimist vorbim de țăranii basarabeni...

Cei interesați pot să zâmbească și să exploateze acest fel de a ne cunoaște; dacă nu vom luà măsuri grabnice prin care, mai întâi nouă și apoi la mii să arătăm adevărata stare de lucruri.

Nu depe trotuare și din cafenele să reflectăm asupra elementului românesc din Basarabia, și nici din birouri oficiale, căci toate aceste poziții cu duhoarea lor de preocupări meschine și cu sgomotul lor de babilonie — l-au îndepărtat prin cuiburile tupilate printre dealuri și dumbrăvi roditoare.

Acolo a putut munci și și-a putut păstrà credința și graiul strămoșesc.

Să trecem, și să treacă pe aici și astfel ne vom cunoaște și ne vor cunoaște.

G. Talaz.

Teatrul național din Cluj

O altă piesă jucată pentru prima oară în acest an este *„Marșul nupțial“* scrisă de unul dintre cei mai mari scriitori de teatru din Franța.

O fată de viță nobilă se îndrăgostește de profesorul ei de pian, un om simplu, modest, fricos, dar de-o bunătate rară, cinstit și blând. Părinții fetei, se'nțelege, că se împotrivesc la căsătorie. Atunci tinerii fug la Paris, unde n'au cu ce trăi. Fata își amintește că are o prietenă de școală măritată c'un bogătaș. Se duce, cu iubitul ei, pentru a-i cere sprijinul să-i găsească lecții de pian sau vre-o slujbă. Aici bietul profesor jerpelit, stângaciu și fricos face o impresie urîtă și cucoana îi face o morală strașnică fetei, pentru pasul greșit. Iar ea își apără iubirea ei cinstită cu atâta patimă și convingere, cu atâta curățenie sufletească, în cât învinge greutatea.

Bărbatul prietenei sale, bogătașul îi dă profesorului un post în birourile lui, dar nu din bunătate sufletească ci pentru că se simte îndrăgostit de fată.

Intr'o zi vine la ea acasă, s'o convingă a lunecà pe drumul adulterului. Fata îl primește atât de serios, îi face o morală atât de strașnică încât el pleacă umilit, își cere ertare, dar se duce complect îndrăgostit de această femeie frumoasă și cinstită.

După o boală grea, fata e chemată de prietena ei la țară, la o moșie, pentru a se odihni câteva săptămâni. Aici, trezește mai cumplit dragostea bogătașului, care la început nu-i spune nimic, dar o înconjură cu atâta gingășie respectuoasă, cu atâta atenție dulce că ea se amețește tot mai mult. Viața de lux și bogăție, frumusețea bogătașului, spiritul lui viciu și aprins, îi întunecă tot mai mult amintirile și bietul profesor de pian se înfundà tot mai mult în umbră. La o declarație de aprinsă dragoste pe care i-o face bogătașul i se trezește cumplit conștiința și se îngrozește la nenorocirea în care l-ar aruncà pe bietul profesor, dacă ea l-ar părăsì. Și rezistă la îndemnurile bogătașului. Pe când vorbeau, intră soția bogătașului, prietena ei, și când rămân singure îi cere, în chip delicat, socoteala de chipul cum ea se poartă. Fata îi răspunde că dacă l-ar iubì vreodată pe bărbatul prietenei sale atunci „s'ar pedepsì singură“.

Dar după câteva clipe intră bărbatul și într'un amețitor vârtej de dragoste se strâng în brațe și pecetluesc iubirea lor ascunsă printr'o aprinsă sărutare. Fata se trezește îndată din această beție de dragoste și pleacă pe jos la gară și se întoarce la profesorul ei în Paris. Este urmărită însă de bogătaș care la ea acasă îi face o declarație de adâncă și curată dragoste. Sunt surprinși de profesor care îl roagă pe bogătaș să plece.

Durerea bietului profesor este atât de zguduitoare, se simte atât de sfârșit și nenorocit, o roagă atât de sfâșietor să nu-l părăsească, încât fata îi făgăduește că i va fi credincioasă până la moarte.

Și aici ea cade prada unei cumplite lupte sufletești: de o parte, iubirea ei nețermurită pentru bogătaș, de altă parte conștiința că face o faptă grozav de urîtă, înșelând pe prietena ei și zdrobind viața profesorului, care o iubește cu toată puterea sufletului lui cinstit și curat. Nu poate eși învingătoare din această luptă, și pentru a-și ține cuvântul dat prietenei sale și profesorului, caru'a i-a făgăduit credință până la moarte, trece în camera de alături, pe când profesorul îi cântă la pian un cântec care îi amintește timpul petrecut la bogătaș, și se împușcă.

Piesa a fost jucată cinstit, cu multă muncă, cu mult studiu, și cu scene de adevărată artă. *Fotoliul 9.*

De vorbă cu cetitorii

D-lui I. I. comuna Pangala. Ne pare foarte rău că până acum nu ne-ai înțeles cum că nu vrem să facem din gazetă o foae de denunțuri. Nu ne putem permite a da publicității scrisori de batjocură. Și dacă cele ce spui d-ta sunt adevărate, apoi ai autoritățile școlare care pot aduce pe drumul bun pe cei vinovați.

D-lui Păscu'escu Ilie. Iți spunem și d-tale ceea ce am mai spus-o de atâtea ori: versurile nu le poate scrie toată lumea. Nu mai vorbesc de poesie, care-i cu totul altceva de cât versurile.

Nu toți care scriu versuri sunt poeți, după cum foarte mulți oameni cu suflete de poeți nu scriu versuri. Si dacă noi publicăm în fiecare număr versuri, apoi să știi că foarte rar avem poezii.

Ioan Ciocănel. Am primit scrisoarea d-tale și deși dorința noastră este de a-ți răspunde îndată la întrebarea ce ne faci, totuși chestiunea ne fiind lămurită pentru noi trebue să ne sfătuim cu oameni care pricep această chestiune. Și îndată ce vom avea răspunsul lor limpede îți vom răspunde în primul număr al gazetei.

V. N.

La treabă băet, la mâncare cosaș.

O cucoană, zice, că avea un băețan la coasă. Și cucoana când îi duceà de mâncare să mănânce se uità și cum mâncà, dar se uità și cam cât mâncà.

Nu se cam potrivea.

Și-i zice băețanului:

— „Măi băete, da puțin și încet mai cosești tu?

— „De cucoană, face băetul, de, cosesc și eu ca un băet“...

Iar după ce mănâncă, cucoana îi zice iar:

— „Măi băete, nu fie de de ochi, da mult mai mănânci tu!...

Băețanul, înghițând și cea din urmă îmbucătură zise cu oare care supărare.

Apoi de, cucoană, mănânc și eu ca un cosaș.

(Spusă de Gh. Obreja din Zâmbești la 15 Iulie, când îl aveam la cosit grâu).

Preot. Petru Gh. Savin

Valea lui Suflă.

Părintele se nimerise musafir la un cumătru. Părintele însă lacom peste măsură, iar cumătrul bem mehenchiu, fie-care cu năravul și feleșagul lui.

Tura-vura, una alta, vremea trece și vine timpul mesei.

Pune cumătra masa întinsa ca pentru cumătru părintele.

Ce găină grasă, că sedeà untura-coaja deasupra și nici un abur nu eșià.

Părintele n'are de lucru? — horp! o lingură și repede repede lasă lingura jos și se uită în sus.

Se fripsese de i se făcuse băsici în gură, dar de rușine tăceà chitic.

Cumătru-său băgă de seamă.

— Ce-i cumetre părinte, ce văzuși de te uiți în pod?

— Mă uit că drepte corzi ai la casă, de unde le-ai luat?

— Din valea lui Suflă părinte zise mehenchiul de Român.

Petru G. Savin

CITITORII NOȘTRI, mai ales cei dela sate precum și moseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființà orice fel de coopcrative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperației din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, C.Ni

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

Incălţămintea

II

Incălţămintele de *lac* şi cele de *cauciuc* nu sunt bune, căci ele sunt impermeabile şi ţin picioarele prea reci iarna şi prea calde vara.

Incălţămintele *căptuşite* pe dinăuntru nu ţin cald decât când sunt nouă, căci dacă se învechesc căptuşeala să bătătoreşte se indeasă şi nu mai ţine cald, aşa că lâna, flanela sau vata trebuesc schimbate des; este mai bine pentru ceice sufer de frig la picioare să-şi puie în încălţăminte tălpi mobile (sbanţuri) de pâslă, sau de plută, sau de paie.

Sunt mai multe feluri de încălţăminte: *ghete, papuci, pantofi* (iminei, hileri), *cisme* (ciubote), *botine* (cipici) şi *opinci*, iar pentru iarnă mai sunt *şoşonii* şi *meşii* (pantofi de postav) şi pentru ploaie *galoşii*. Dintre toate acestea, cele mai purtate sunt *ghetele* la oraşe şi *opincile* la sate, apoi *cismele*.

Ghetele cele mai practice sunt cele cari să închele cu şiret, iar nu cu nasturi, cari sunt mai bune decât cele cu elastic. Ghetele sunt mai bune decât *pantofii*, căci imbracă mai bine piciorul şi glesnele. *Cismele* sunt bune numai în anumite împrejurări, când merge omul la vânătoare sau are mult de umblat prin noroaie şi ploi, când îl apără de umezeală şi de răceală. *Pantofii* sunt încălţăminte uşoară de vară; *papucii* să întrebuinţează mai numai prin casă; *botinele* sau *cipicii* ţăranului sunt ca şi ghetele oraşanului, însă făcute din piele mai ordinară şi mai groasă.

Opinca este încălţămintea obicinuită a Românului, încălţămintea lui naţională, din care pricină numele el se identifică cu a ţăranului nostru. Ea se face din o bucată de piele tăbăcită, drept-unghiulară şi mare cât trebue pentru ca să cuprindă piciorul. Această bucată de piele se cease în formă de gluguşi la un capăt, iar restul să strânge în jurul piciorului prin ajutorul unor curele trecute prin găurile făcute pe mărginile ei. Aceste curele prelungindu-se leagă opinea de picior şi de ţurloiu pe deasupra ciorapilor sau a obielelor. Curelele cari înfăşură ţurloiul sunt sau de piele, sau de aţă de cânepă, de păr de cal sau de bou şi să numesc *târsine* sau *nojiţe*.

Opinca este o încălţăminte uşoară şi călduroasă când se aplică pe ciorapi sau obiele bune şi potrivite anotimpului. Ea este destul de durabilă (2—3 luni) şi costă cu mult mai puţin decât botinele şi cismele; se încalţă şi descalţă cu usurinţă; se acomodează mai bine după forma piciorului aşa că umbletul se face cu multă uşurinţă. Dar opinca are şi cusururi: ea nu acopere partea de sus a piciorului şi nu-l păzeşte de umezeală şi de udeală; ea este rea pentru noroiu, când acesta trece peste marginile ei. De aceea ţăranul va trebui să aibă în casă şi o pereche de cisme, pe cari le va purtă după anotimp, după vreme.

Voiu termină spunând că este lucru înţelept ca să nu purăm aceleaşi încălţăminte fără nici o intrerupere; e bine să avem cel puţin două perechi, pe cari le vom schimbă dintr'o zi într'alta. Deasemenea nu e bine ca întrând acasă să te descalţi de ghete sau de cisme şi să ici papucii ori pantofii, căci te înveţi aşa şi apoi când împrejurările te vor impedecă s'o faci o să-ţi vină greu şi o se răceşti.

Exerciţiul

Se numeşte exerciţiu orice mişcare făcută cu voinţă, cu metodă şi cu un scop igienic hotărît, pe care o săvârşesc muşchii membrelor şi ai trunchiului. Intre exerciţii se numără *călăria* sau *echitaţiunea, fuga, dantul, gimnastica, innotarea* sau *notaţiunea, mersul* sau *umbletul, scrima, vâslatul*, precum şi diferitele *jocuri*, cum sunt: *oina, popicele, lawn-tenis*, etc.

Fiecare din aceste exerciţii lucrează într'un mod special, unele pun în mişcare muşchii mânilor, altele ai picioarelor şi altele ai trunchiului, dar toate au şi efecte comune, şi anume: activează (inteţesc) *respiraţia* (răsuflarea); cei ce fac exerciţiu de mai mult timp şi se obicinuesc cu el au mişcările respiratoare ceva mai dese şi plămânii (bojocii) se lărgesc şi primesc aer mai mult, din care cauză un exerciţiu mărit încet cu încetul este bun pentru cei ce au răsuflarea scurtă în urma unei tuse invechite, pentru cei aplecaţi spre oftică, etc. La cei ce fac pentru intâia oară exerciţiu răsuflarea este mai deasă şi mai scurtă, ba unii să ineacă, li se ia calea sufletului şi trebue să se oprească; lucrul acesta însă dispare prin obicinuinţă.

Exerciţiul grăbeşte *circulaţia* sângelui, aşa că inima bate mai iute şi mai cu putere. Pentru cei ce sufer de *palpitaţii* (bătaie de inimă) exerciţiul mult nu este bun. Exerciţiul moderat este foarte folositor, căci el face să circule regulat sângele în toate părţile corpului şi îl împinge până la extremităţile cele mai depărtate de inimă. Pentru aceasta el este bun la cei ce sufer de anemie (lipsă de sânge), şi limfatism, pentru cei ce au de obiceiu picioarele reci.

Exerciţiul măreşte *transpiraţia* (asudarea, năduşeala), ceea ce face bine, căci prin sudoare ies afară din corp multe lucruri rele, cum este la cei ce sufer de reumatism, de obezitate (boală de grăsime), etc., dar se înţelege că transpiraţia prea multă poate să facă şi rău.

Exerciţiul deschide *pofta de mâncare* (apetitul) şi uşurează *mistuirea*, din care pricină el este foarte bun pentru cei ce sufer de *dispepsie* (msituire grea), dar exerciţiul nu trebue făcut indată după mâncare, fiindcă atunci sângele se duce spre muşchii cari sunt în mişcare, în loc de a merge spre stomac, care are mai mare trebuinţă de el în timpul mistuirii.

Exerciţiul desvoltă *muşchii*, în volum şi în energie, şi dă corpului o putere nouă. Muşchii cei mai munciţi se desvoltă mai mult; la brutari, ferari, zidari, etc., muşchii braţelor; la cei ce aleargă, dansează, etc., muşchii picioarelor (în deosebi pulpele). Igiena cere însă ca să exercităm toţi muşchii de o potrivă, prin urmare să facem tot felul de exerciţii.

Exerciţiul *micşorează greutatea corpului*, din care pricină el se recomandă foarte mult la cei graşi şi la cei predispuşi la ingrăşare, la obezitate.

Exerciţiul face ca corpul să fie *mai puţin simţitor* la influinţele stricătoare, cum sunt: căldura, frigul, oboseala, etc., astfel se explică de ce lucrătorii suportă bine frigul, umezeala, iarna aspră, pe câtă vreme ceice stau în casă, lucrând la masă, cari duc o viaţă sedentară, capăta repede reumatism.

Afară de acestea, exerciţiul îndreptează diformităţile, deviaţiile, strâmbăturile corpului, atât pe cele din naştere, cât şi pe cele câştigate prin atitudine vitioasă, prin căderi, lovitură, etc.

Din toate acestea se poate vedeà cât de folositor este exerciţiul, dar trebue să ţinem samă de următoarele reguli: să nu facem exerciţiu indată după masă, după ce am mâncat, ci să lăsăm să treacă cel puţin un cias, iar când am mâncat prea mult şi în timp de vară acest răstimp trebue să fie şi mai lung.

La inceput exerciţiul îl vom face mai încet, apoi din ce în ce mai iute şi spre sfârşit iar mai încet, pentru ca respiraţia şi circulaţia să se facă în mod regulat şi să nu se osteneasca sistemul nervos. Respiraţia trebue să fie adâncă şi largă, iar nu grăbită în timpul exerciţiului, căci nu este bine să introducem aerul trebuincios în plamâni prin înmulţirea respiraţiilor ci prin lărgirea lor făcând inspiraţii adânci; astfel vom face exerciţiul cu multă inlesnire şi fără oboseală. Nu trebue ca hainele să fie strânse în jurul gâtului şi al peptului.

Asudarea (năduşeala) este bună chiar şi când este multă, cu condiţia însă ca ea să fie absorbită de îmbrăcăminte pe măsura în care ea se face şi ca evaporarea apei care pătrunde în haine să se facă pe incetul pentru ca să nu răcească corpul; pentru aceasta se recomandă hainele de lână, flanelele. Când suntem prea asudaţi nu este bine să stăm pe loc în curenţi de aer, în vânt, nici să bem multă apă rece, iar apa rece să o bem încet, înghiţitură cu înghiţitură. Când se poate, este bine după exerciţiu să facem o spălătură repede cu apă rece, duşi, după care indată să ni se facă o fricţiune uscată şi să ne imbrăcăm repede.

Exerciţiul este bine să să facă întotdeauna în aer liber, iar nu în loc închis, acoperit, în hala de gimnastică, în manej, unde aerul se strică repede. El trebue făcut zilnic, şi chiar de două ori pe zi, căci nu este mare lucru ca omul să-şi rupă din ocupaţiunea lui o jumătate de cias dimineaţa şi tot atâta după amiazi.

Exerciţiul trebue potrivit după vrâstă, după puterile şi după starea de sănătate a fiecărula. Aşa la copii este de ajuns umbletul, alergările şi jocurile; la adolescenţi alergările (cursa), călăria, dantul, gimnastica, innotarea, scrima, vâslatul; la fetele tinere plimbările, gimnastica potrivită sexului lor şi innotarea; la adulţi aceleaşi exerciţii ca şi la adolescenţi, însă în măsură mai mică; la bătrâni plimbarea pe jos, pe loc drept, fără urcuşuri şi plimbarea în trăsură.

Dr. Vasile Bianu
medic colonel în rezervă.

Cărbunele la animale

Cărbune, Antrax, Dalac, Talan sau Insplinat—una şi aceeaşi melodie sub al cărei nume se ascunde una din cele mai vechi boale cunoscute, atât la animale cât şi la om.

Boala e cunoscută din cea mai veche antichitate şi care a produs adevărate ravagii (pagube mari) întotdeauna printre animale.

Boala care atuncea când nu se cunoşteà de ce este produsă, făceà ca părţi întregi ale unei ţări să fie pustiite de vite şi astfel de pe cum erà în fiinţă se numeau „Câmpiile blestemate ale Auvergniei" din cauză că orice animal păşteà iarba verde sau mâncà fân din aceste regiuni murcà imediat, fără cauză cunoscută. Este boala cea mai cunoscută din cele mai adânci bătrâneţe. Astfel Moise în Cartea II ce a scris, numeşte această boală, a şasea plagă a Egiptului, iar în a III-a carte ce scrie mai târziu, atrage atenţiunea oamenilor asupra acestei teribile maladii, căci constată că se trânsmite şi la om. Este citată în scrierile lor de cei mai cunoscuţi scriitori ai timpurilor de atuncea, ast-fel Homer în Iliada şi Ovidiu în „Metamorfozele" sale vorbeşte despre această boală îngrozitoare.

Este o boală care a inspirat frică celor vechi care îi dedeau fel de fel de nume.

Ast-fel doctorii arabi numeau această boală „Focul Persan". Boală cu atât mai gravă cu cât se cunoşteà încă de atuncea că se transmite la om, ceea ce făcuse pe Veneţieni să condamne la moarte pe cei care vindeau carne, sau lână, sau piei de la animale moarte de această boală.

Din cauza uşurinţei cu care se transmite şi iuţelei cu care omoară, toţi învăţaţii s'au ocupat de această boală şi au căutat să găsească cauza şi modul de a o vindecà.

Astăzi, aproape nu mai prezintă nici un pericol, căci de şi sunt în toate ţările părţi (regiuni) în care această boală există în permanenţă, graţie mijloacelor noi de prevenire a boalei, ea nu mai inspiră nici o teamă şi azi nu mai pier vitele de cât acelora care nu vor să ia măsuri să împedice această mortalitate.

Din nenorocire şi în ţara noastră sunt părţi unde această boală se iveşte în toţi anii ast-fel pe cum este: Băraganul, în vechiul regat, jud. Bihor, Cojocna ş. a. unde această boală prapadeşte anual un mare număr de vite.

Pentru a se puteà înţelege cum această boală, trăeşte numai în anume părţi, trebue ştiut că boala este datorită unui microb, care se desvoltă în sânge şi care trăeşte foarte mult în pământ chiar, când animalul se ingroapă destul de adânc.

Microbii din animalul care moare de această boală, fac nişte ouă foarte mici, care sunt inghiţiţi de viermi de pământ (râme) care îi scot la faţa pământului şi unde uscându-se se transformă în praf, care punându-se pe iarbă, animalele care pasc pe acolo mănâncă iarba împreună cu ouăle de microbi.

Va urmă.

Istoria — Ţara — Legendele noastre

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Aşezarea altor neamuri printre Români

Incheiere

Am terminat cu istoria, pe scurt, a aşezării neamurilor străine printre Români. După timpul, durata şi urmările acestor aşezări, popoarele acestea formează mai multe grupuri. Avem, la vre-o sutăcincizeci de ani, după colonizarea Daciei de către Traian, grupul popoarălor germanice: Vizigoţii, Ostrogoţii şi Gepizii, toţi aceştia mai puţini barbai şi mulţumindu-se mai mult cu stringerea birurilor în formă de cereale, vite etc. dela populaţia băştinaşe, de la Daco-Romani. Ţinuta aceasta mai moderată li-a fost impusă şi prin faptul, că mai ales Goţii se aşezaseră în Dacia noastră cu învoirea împăraţilor romani, cari erau suzeranii lor şi cari i-au primit mai târziu dincolo de Dunăre. Deja din timpul lor însă Daco-Romanii, numiţi apoi mai târziu Vlahi, adecă Români, s'au retras în munţi, unde erau mai la adăpost. Dela aceste popoară germanice nu ne-au rămas nici o urmă.

Tot cam în timpul acesta a urmat şi năvălirea Slavilor, cari au ocupat mai ales văile şi câmpiile Daciei noastre, după cum dovedesc şi multele numiri topografice, (de ape, locuri, sate) şi cuvinte rămase în limba noastră Partea cea mai mare a acestor Slavi a trecut Dunărea în Peninsula Balcanică, iar ceice au rămas la noi s'au prefăcut în Români.

A urmat apoi păvălirea unor popoară de rassă turanică, cei mai sălbateci dintre ceice au băgat groază în sufletul popoarălor de pe atunci: Hunii, Avarii, Bulgarii şi mai pe urmă Ungurii sau Maghiarii. Cele trei dintâi vor fi făcut năvăliri şi în Transilvania, dar munţii acestei ţări s'au dovedit şi de data aceasta adăpost sigur pentru neamul nostru. Hunii şi Avarii s'au risipit ca făina orbului, Bulgarii dela noi, cunoscuţi în istorie şi cu numele de „robi ai Avarilor" au dispărut partea cea mai mare în Peninsula Balcanică.

A urmat apoi o pauză de aproape o sută de ani, în care Românii îşi reocupă văile şi câmpiile din Transilvania, în parte şi cele din Sudul şi Estul Carpaţilor. In timpul acesta se organizează, aşa că la năvălirea unui nou popor turnic, a Ungurilor, îi vedem pe Români formând mai multe veovodate independente unul de altul. Ungurii, a căror mare majoritate s'a aşezat înafară de Dacia noastră pe şesul Tisei şi al Dunării, au răzbătut în număr mai mic şi în Transilvania, unde au şi rămas. De asemeni au rămas aici şi Sasii veniţi începând din veacul al 12-lea.

Carpaţii, cari în cele dintâi şapte sute de ani au fost adăpostul neamului nostru, au devenit după stăpânirea Ungurilor şi în Transilvania cauza despărţirii poporului român în două: în cei din nordul Carpaţilor pe de o parte şi în cei din sudul şi estul acestor munţi pe de altă parte. Când s'au format Principatele române, Muntenia şi Moldova, acestea erau prea slabe, ca să poată păstră unitatea naţională, aşa că Românii din Transilvania au rămas sub jugul străin până în anul 1918.

In cele două Principate române, mai bogate în daruri decât toate ţările vecine, dar şi cu locuitori vestiţi ca primitori de nevoiaşi, au început să vină apoi oameni din Ţările vecine: Unguri, Ruşi, Bulgari, Sârbi, Albaneji, apoi Greci şi Evrei în număr mare, unii mai de demult, alţii în timpurile mai nouă.

Grecii, Sârbii, Bulgarii şi Albaneji veniţi de mai de mult s'au românizat partea cea mai mare, la ceeace a contribuit mult şi faptul, că erau de aceeaş religie cu Românii. Dar nu există nici o dovadă în istoria României vechi, că ar fi fost vre-odată cineva silit să se românizeze, cum au făcut Ungurii cu Românii şi celelalte popoară din fosta Ungarie.

Dimpotrivă, în România veche străinii s'au bucurat totdeauna de o toleranţă atât de mare, cum nu se mai găseşte în nici o ţară. Nici chiar religia, care deosebia în trecut popoarele mai mult decât limba, nu a fost pedecă pentru străini, ca să se simtă în România mai bine decât în vechea lor patria.

Dovada acestei toleranţe o găsim şi în multe documente dela Domnitorilor români, cari îngăduesc ţăranilor creştini refugiaţi din părţile Rusiei Turci uneori chiar şi Săcui, să se aşeze în ţările româneşti şi să întemeieze sate. Mai incoace apoi găsim documente, prin cari se dă voe şi multor meseriaşi şi lucrători străini să se aşeze în oraşele româneşti, ca prin munca lor să-şi câştige cele trebuincioase pentru viaţă.

Străinii aşezaţi în Principatele române nu s'au bucurat de scutul acestora numai pentru asigurarea bunăstării lor, ci ei au avut prilejul să câştige atât de mult, unii să facă pe Domnii şi boerii români atât de milostivi, încât au putut să ajute cu mână largă şi pe fraţii lor rămaşi în patria veche. Aceasta s'au întâmplat mai ales cu Grecii şi Bulgarii veniţi în România veche.

Dacă ne punem acum întrebarea, cum au răsplătit aceşti străini ospitalitatea românească, trebue să constatăm cu durere, că o parte mare dintre ei s'au dovedit a fi ca ariciul din fabulă, care cerând adăpost în gaura scbolului l-a silit pe acesta să-şi părăsească locuinţa din cauza ghimpilor, cu cari îl întăpă. Ospitalitatea prea mare a Românului s'a dovedit, că e slăbiciune.

In Transilvania, Ungurii şi Sasii, în Banat Sârbii şi Şvabii, toţi oaspeţi pe pământul românesc, s'au folosit de împrejurarea, că două din trei părţi ale Românilor formau o ţară deosebită (la început două: Muntenia şi Moldova) şi au asuprit partea rămasă sub coroana Ungariei răpindu-i drepturile vechi şi împedecându-o cu tot dinadinsul în înaintarea ei economică şi culturală. Iar în România veche, Grecii ajunşi încâtva chiar la stăpânire, au stors fără milă pe ţăranii români, iar Evreii, cel din urmă neam străin aşezat aci, s'au folosit de toate prilejurile, până şi la închierea păcii din 1919, ca să ne pună ţara şi să o subjuge economiceşte străinilor lacomi după avuţiile pământului românesc. Şi e întrebare, dacă şi celelalte frânturi de popoară străine nu ar fi lucrat la fel, când ar fi fost mai numeroase.

Faptele acestea trebue să ne dea de gândit. Noi nu învăţăm istoria de dragul povestirilor din *trecut*, ci pentruca să scoatem din ea învăţături pentru *viitor*. Căci încă strămoşii nostri Romanii, ziceau, că *istoria e învăţătorul vieţii*. Din trecutul istoric al neamurilor străine ocrotite de patria noastră românească învăţăm, că o parte mare din acestea ne-au dujmănit. Noi însă nu ne gândim le răsplata faptelor lor rele din trecut. Suntem însă hotărîţi să zdrobim fără milă pe ceice vor mai încercà, nu să ne mai asupreasscă, căci aceasta nu se mai poate acum, dar să se întovărăşească cu străinul cel din afară de hotarele patriei, cu gândul de a ne face rău. Iar pe Românul, care va da mână de ajutor străinului dovedit că e potrivnic neamului nostru, îl vom strivà sub dispreţul nostru. Căci sunt mărturisirea sufletului nostru vorbele plânse de poetul Eminescu.

Cine a îndrăgit străinii
Mâncà-i-ar inima câinii,
Indrăgi-l-ar ciorile
Şi spânzurătorile.

Victor Lazăr.

Spre o Regenerere morală

In frământarile actuale ce ţintesc refacerea generală a viitorului organism social al României de mâine observăm o mulţime de probleme mai mult sau mai puţin importante.

O chestiune foarte importantă însă, de care depinde în mare parte deslegarea multor probleme fundamentale ale României noua constatăm cu regret că formează prea puţin obiectul preocupărilor claselor conducătoare: *e problema morală.*

Să examinăm cu atenţiune cauzele dezastrului nostru social de astăzi, căci trebue să recunoaştem că, cu toată victoria războiului, ne aflăm, din vina împrejurărilor şi a noastră, într'o stare de paralizie generală.

Prima cauză a acestei stări este neglijarea şi chiar desconsiderarea principiilor morale celor mai elementare în viaţa privată ca şi în cea publică.

Căci dacă există o criză financiară-economică o criză politică momentan incontestabilă, există în mai mare măsură criză morală care datează de multă vreme.

E vina noastră a tuturor nu numai că nu am luat măsuri la timp pentru premenirea sufletească, dar că am participat — prin complicitatea unora şi prin toleranţa celor mai mulţi — la accentuarea demoralizării. — Greutăţile şi împrejurările vieţii noastre istorice n'au permis, este drept, să fim din punctul de vedere moral la un nivel invidiabil. Desele incursiuni barbare, contactul cu orientul demoralizat, starea de subjugare sau de vasalitate, ce nu aduceau siguranţa vieţii şi obţinerea unei situaţiuni de cât prin compromisuri, au adus incontestabil multe scăderi morale, ce s'au transmis prin moştenire. Lipsa de caractere ce o constatăm mereu în jurul nostru, ar fi prin urmare într'o bună parte explicabilă din punctul de vedere istoric.

Dar, tocmai pentru că criza morală aveà la noi o cauză adâncă, trebuià mai multă muncă pentru desrădăcinarea ei. Ori, ce s'a făcut în această privinţă? Nimic sau aproape nimic.

In şcoală s'a neglijat cu totul educaţiunea morală — ca de altfel şi cea fizică şi estetică — încărcând mintea elevilor cu tot felul de cunoştinţe, ca s'au evaporat înainte chiar ca elevul să fi terminat şcoala.

In viaţa socială, politicianismul, nepotismul şi arivismul au înăbuşit ori ce scrupule morale în faţa intereselor individuale sau de partid.

Starea de pregătire a războiului, epoca neutralităţei ca şi a războiului propriu zis au adus fatalmente dezorientare si dezechilibrul de care au profitat toţi pescuitorii în apă turbure, toţi corbii nenorocirilor noastre naţionale trecătoare, creiud astfel o atmosferă cu totul opusă principiilor morale. Lipsa, deci, de teren şi de pregătire pentru dezvoltarea unei moralităţi ireproşabile, au creiat o mentalitate cu totul periculoasă stării morale a naţiunii noastre, mentalitale cu care foarte mulţi dintre noi nu se pot imprieteni. Iată de ce se impun măsuri radicale în privinţa însănătoşirii şi purificării morale!

Se înţelege că din amestecarea şi frământarea tuturor sufletelor româneşti, din toate colţurile locuite de Români, va reeşi o altă societate mult mai înaintată din punctul de vedere moral.

Atmosfera şi mentalitatea socială se va schimbà îndată ce fiecare se va convinge, că nu există anumite lucruri permise *numai unora,* sau că se poate să existe abuzuri care să rămână nepedepsite.

Totuşi regenerarea morală completă nu poate veni dacă măsuri serioase şi radicale nu se vor luà în şcoală, în familie ca şi în societate; în şcoală să se dea o mai mare atenţiune educaţiunii morale prin măsuri practice, prin supravegherea şi aprecierea moralităţii fiecărui elev, prin înfiinţarea unui curs de morală aplicată etc. In familie, aceeaşi supraveghere şi corectitudine din partea părinţilor cari sunt datori ei, cei dintâi, să formeze copilul căruia trebuie să-i poată servi de pildă.

In societate trebue să dispară exemplele rele, mentalitatea periculoasă a impunităţii şi a preponderenţei imoralităţii; aceasta pentru toţi în genere şi mai mult pentru cei ce vor formà societatea de mâine.

Necesită de asemeni o întinsă şi serioasă propagandă morală făcută de oameni destoinici, cinstiţi şi înzestraţi cu puterea convingerii. Să se facă propagandă prin graiu, prin scris şi mai mult prin bunul exemplu. Trebuesc propavăduitori şi muncitori ai moralei în marea societate cât şi în şcoală şi aceasta cât mai curând şi cât mai conştiencios.

Evenimentele importante, prin care am trecut de câţiva ani, trebue să ne servească de îndreptare tuturor, pentru ca viitorul să ne găsească la înălţimea împrejurărilor ce vor veni.

Educaţie deci în clasele conducătoare, educaţie în şcoală şi în familie, căci până nu se vor luà toate aceste măsuri nu putem sperà într'o regenerare morală reală, atât de necesară în prezent şi, mai ales pentru asigurarea viitorului.

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Situația politică. Marile sbuciumări politice ale ultimei săptămâni au fost observate mai mult în sânul guvernului și al majorităților sale din sfaturile Țării. Două au fost cauzele neînțelegerilor. Mai întâi faptul, că la alegerea vicepreședinților Camerei au căzut candidații din Ardeal, a pricinuit nemulțumirea aleșilor din acest ținut. Apoi, cu prilejul reîntoarcerii dela Paris a D-lui Titulescu au reînceput unele certuri în privința reformei noilor biruri, pe care D. Averescu voește să le ușureze, pe când d. Titulescu, ministru de finanțe, ține să le aplice întocmai cum le-a planuit. De asemenea d. Tache Ionescu, vechiu dușman al D-lui Stere, fruntaș țărănist, pentru că acesta din urmă a fost prieten al nemților, este nemulțumit de înțelegerea între guvern și țărăniști nevoind să vie la cameră. S'a vorbit din cauza aceasta la București și se vorbește încă de-o remaniere, adică de-o primenire a guvernului, intrând noui miniștri în locul D-lor Titulescu și Tache Ionescu. Nu putem ști încă dacă se va ajunge la acest sfârșit sau lucrurile se vor împăcă. Celelalte partide politice din opoziție urmează o luptă aprigă contra guvernului și a majorităților sale din sfaturile țărei. Această luptă e ușurată și de faptul că neînțelegerile din guvern au un răsunet trist în popor, împedecând totodată dela lucrări serioase pe conducatorii treburilor obștești.

Discuțiunile urmate în sfaturile țării în această săptămână au avut de obiect răspunsul la Mesagiu, care, după obiceiu, a fost înmânat M. Sale Regelui de o comisiune. S'a depus de asemenea la Cameră proectul de lege electorală ce va fi discutat de urgență. Tot de urgență se vor revizui legiuirile noilor biruri. La Senat a avut loc o înălțătoare slujbă religioasă, servind însuși I. P. S. Sa Mitropolitul Primat al Țării, în amintirea morților cu prilejul atentatului criminal de acum un an (6 Decembrie). Au fost față pe lângă miniștrii și senatori, familiile celor dispăruți, a căror amintire vă rămâneă veșnică între noi. Răposatul Episcop Radu ca și ministrul Dimitrie Greceanu ce-au murit făcându-și datoria către țară uciși de-o mână plătită de dușmanii din afară, vor rămâneă veșnic ca o pildă vie de iubire de patrie, cinste și devotament.

Situația economică și financiară. D. ministru de finanțe Titulescu s'a întors dela Paris aducând vești bune în privința valutei și bonurilor noastre de tezaur. Valuta a reușit, prin ce mijloace nu se arată, a fi ficsată în jurul a 10 centime. Bonurile de tezaur, un fel de împrumut al Statului, au fost de asemenea bine întărite, urmând ca bancherii ce le stăpânesc să trimită o delegație la București pentru fixarea condițiunilor unei înțelegeri definitive. Intr'un cuvânt se poate spune că specula în leu a mai încetat, importul mărfurilor de lux a fost mărginit, punându-se astfel mai multă ordine. Dacă ar încetă unele cheltueli nefolositoare în administrațiunile publice și s'ar începe incasarea serioasă a impozitelor, s'ar puteà ajunge poate la o mai mare înflorire economică.

Cronica bisericească. La București a avut loc solemnitatea investirii P. S. S. Episcopul Ivan al Clujului, care a primit din mâna M. Sale Regelui cârja păstorească. Intreaga solemnitate a fost făcută cu mult alai, P. Sa Sa. episcopul Ivan venind la Palatul Regal în trăsura de gală a Curții, însoțit de Î. P. S. S. Mitropolitul Primat și păzit de garda regală. Acolo, în sala Tronului, erau față M. Sa Regele și Regina, guvernul, mulți generali și diferiți membri ai clerului. Primind cârja dela M. Sa Regele P. S. Sa Episcopul Ivan a ținut o cuvântare arătând credința și dragostea sa către Coroană, la care M. Sa Regele a răspuns arătând datoria fiecărui bun Român de-a conlucrà la unificarea bisericii ortodoxe astfel cum marele Șaguna a voit-o. Apoi cu acelaș alaiu noul episcop s'a dus la Palatul Metropolitan unde a primit felicitările.

Viața medicală. Păreri deosebite, prefăcându-se de multe ori în certuri prin ziare, continuă a se da în jurul descoperirii serului pentru vindecarea tuberculozei sau ofticei. Descoperitorul, D. Doctor Puțureanu este ridicat în slavă de unii, batjocorit de alții. De regulă bolnavii pe cari el i-a îngrijit au numai cuvinte de laudă. Ceilalți doctori însă, și din cei mai cinstiți și învățați, cred că nu e bine să ne grăbim ci trebue să așteptăm rezultatele hotărîtoare. S'a numit astfel mai multe comisiuni care lucrând cu acest ser asupra bolnavilor de oftică, cercetează efectele. Peste o lună, cel mult două, consiliul sanitar superior, cea mai mare autoritate doftoricească, va da un comunicat înștiințând poporul dacă în adevăr s'a descoperit faimosul leac.

Până atunci doctorii sfătuesc bolnavii să aibă răbdare neducându-se la sanatoriul dela Olănești unde lucrează d. Puțureanu, spre a nu rămâne acolo fără locuință și mâncare din cauza marelui număr de bolnavi cari s'au strâns în acea localitate.

Din afara hotarelor veștile ce vin sunt menite să păstreze aceeași stare de nesiguranță asupra zilei de mâine. Pretutindeni greutățile economice și financiare pricinuite de războiu au de urmare o mare învrăjbire între popoare și între diferitele pături sau clase ale aceluiași popor. Consfătuirea dezarmării ce a avut loc la Washington, după cum știm n'a dat nici un rezultat, ba încă între Franța și Anglia au izbucnit unele neînțelegeri primejdioase. De asemenea între Japonia și Statele-Unite ale Americei nu domnește nici o armonie. In această situație pricepem foarte bine dece Franța n'a voit să renunțe la armata ei de uscat și luând exemplul României, o țară înconjurata numai de dușmani, trebue să păstreze o armată cât mai bine organizată și numeroasă

Acestea zise asupra politicei generale, să ne ocupăm puțin de faptele mai importante întâmplate în ultima săptămână. Începând bine-înțeles cu țările vecine nouă, mai întâi cu Jugoslavia și Cehoslovacia, ambele țări locuite de popoare *de neam slav*, se observă o vie înclinare spre reînceperea unei politici *panslave* îndată ce Rusia se va înfiripà, scăpată fiind de guvernul bolșevic. Numim politică panslavă, acea politică ce are drept țintă unirea tuturor popoarelor mici de neam slav din centrul și sudul Europei, cu Rusia, spre a formà o tovărășie cu scopuri de răsluire a pământurilor popoarelor de neam strein lor și tot odată pentru a impune în Europa *hegemonia slavă*, adică voința atotputernică a unui singur neam. Pentru noi începerea unei astfel de politici, la care s'a grăbit să se declare părtașă și Bulgaria, are o deosebită importanță deoarece Rusia din cele mai vechi vremuri ne-a fost totdeauna dușmană și îndată ce se va reface va aveà ochii ațintiți asupra Basarabiei. Or, ajutată de trei vecini ne putem închipuì ce primejdie însamnă pentru noi când politica panslavă nu poate învinge de cât trecând peste trupul României. Desigur însă că politica provocătoare a Slavilor va produce în Europa o nouă gruparе de alianțe și datoria țării noastre este de-a se alipì din vreme acelei grupări a marilor Puteri care va garantà libertatea neamului și desvoltarea lui netulburată.

In Anglia un mare eveniment s'a întâmplat: după îndelungate tratative între guvernul englez și naționaliștii irlandezi, s'a declarat de Stat liber *Irlanda*, pentru care necontenite lupte s'au dat în decurs de mai multe veacuri. Noul stat liber, supus însă Coroanei engleze, cum e și Canada și alte state, se orgrnizează aparte cu un parlament deosebit, având totuși o serie de instituțiuni comune cu ale Angliei.

Noua înțelegere a avut un mare răsunet în întreaga lume, dând pildă pedeoparte cum un popor mic prin luptă hotărîtă își poate căpătà deplină libertate, iar pe de alta dând iarăși pildă cum un stat mare ca Anglia, după o victorie strălucită înțelege să lase liberă desvoltarea unui neam mai mic, cu care de multe secole erà în neînțelegeri. Este liberarea Irlandei o pildă vie de asemenea a victoriei depline a principiului naționalităților, adică a libertății popoarelor de-a fi stăpâne pe soarta lor, prin care de-altfel s'a făcut și unirea tuturor Românilor. Răsunetul cel mai mare l-a avut însă acest eveniment în America ce de mult nu puteà trăi în bună armonie cu Anglia din cauza chestiunii irlandeze. Azi certurile toate s'au sfârșit prin înțelepciunea a doi oameni a căror nume trebue pomenit:

Lloyd George, primul ministru englez și Devalera, președintele republicii Irlandei.

Trecând acum la o ultimă chestiune ce ne interesează, trebue să arătăm că în *Austria* tulburările ce au avut loc din cauza lipsei de hrană, au încetat. Din ele n'au câștigat de altfel decât bolșevicii cari au devastat prăvăliile. Aceste tulburări este firesc însă să se întâmple atât timp cât poporul nu va aveà un mijloc sigur de existență. Deodată poporul austriac trăește numai din promisiuni și putem spune că numai România l-a ajutat, prin convențiunile comerciale ce le-a încheiat cu el. Astfel zilele trecute s'a încheiat o nouă convențiune care din nenorocire protejează poate chiar prea mult pe Austriaci în dauna comerțului și economiei românești. Dar așa e Românul, răul din trecut îl răsplătește azi cu bine!...

Bucium

INȘTIINȚARE.

Soc. Nat. de Cruce-Roșie a României, fil. Cluj, aduce la cunoștință publică resultatul cheteî școlare, organizată la 18 Nov. în școliile locale, care a dat un rezultat de *4828 Lei 88 bani*, în favorul copiilor slabi, tuberculoși, pentru care dărnicie aduce vii mulțămiri. D-l primar a acordat 5 stângini lemne gratuit, iar Inspectoratul General al Sănătății și Asistenței Sociale prin Dr. J. Moldovan, îmbrăcăminte pentru 10 copii.

Asemenea se aduce la cunoștința On. public, că D-l prof. univ. T. Gane ține consultațiuni gratuite pentru copiii suferinzi, în fiecare zi dela *8-10 a. m. la Clinica infantilă, Str. Regală, 22;* cu care ocazie se împart și ajutoarele colectate pentru copii tuberculoși.

In numele Comitetului

M. Suciu secret. **Sidonia Docan** preș.

INFORMAȚIUNI

Reformarea invalizilor grade inferioare

In regulamentul legii privitoare la reformarea și pensionarea gradelor inferioare din 1916 s'au introdus următoarele modificări:

Intre alin. IV și V ale art. 35. se introduc două noui aliniate în următoare cuprindere:

„Dacă invalizii nu s'au prezentat la timp spre a fi revizuiți, ei vor puteà fi revizuiți la orice epocă în cursul anului următor și în cazul când vor fi clasați pentru încă un an de încercare, data noului termen de încercare medicală, se va considerà dela expirarea celui dintâi, iar plata ajutorului va începe de la aceiași dată, adică în continuare".

„Termenul de încercare pentru invalizii reformați timporal nu poate fi mai mare de 4 ani, socotit de la data primei clasări, iar la împlinirea acestui termen, se hotărăș te în mod definitiv asupra lor, fie că sunt în cazul de a fi reformați definitiv cu sau fără pensiune ori ajutor, fie că rămân buni de serviciu".

„In cazul când vor fi reformați definitiv cu drept la pensiune, acest drept va curge dela expirarea anului de încercare".

La finele art. 65 se adaugă următorul aliniat:

„Invalizii reformați timporal cu drept la ajutor pe un an, cari la expirarea termenului de încercare, nu s'au prezentat pentru a fi revizuiți, potrivit art. 19 din lege, pot cere revizuirea chiar după trecerea celor doi ani prevăzuti la art. 30 și 37 din lege. dar în acest caz. comisiunile medico-militare hotărăsc în mod definitiv asupra poziții-

nii lor, dacă cei 4 ani indicaţi la art. 35 au trecut, iar dreptul la ajutor sau la pensiune, în caz de reformă definitivă, va curge de la data ultimei revizuiri".

Evacuarea Albaniei de către Sârbi

Deoarece Jugo-Slavia a arătat că îi este imposibil, din cauza timpului şi altor condiţiuni nefavorabile să îndeplinească complecta evacuare a teritorului Albaniei până la 10 Decembrie, consiliul ambasadorilor a convenit să-i acorde o prelungire de timp până la 20 Decembrie.

Districtul Mirdiţilor a fost ocupat de Albanezi fără incidente. Guvernul albanez, se zice că a adoptat acolo o politică conciliatorie şi mulţumitoare.

Desminţirea înarmărilor Germaniei

Cancelarul Wirth desminte fanteziile împrăştiate de Matin asupra armatei de milioane a Germaniei precum şi inarmarea secretă a acesteia, atrăgând atenţia chiar asupra propriilor cuvinte ale domnului Briand pronunţate în Octombrie trecut, prin care arată că Germania nu mai ameninţă pacea Europei. Deodată cu desbaterile în camera franceză şi ziarele franţuzeşti au început să întărâte contra Germaniei.

Austria şi chestiunea plebiscitului

Pe Miercuri se aşteaptă prezentarea notei conferinţei ambasadorilor, prin care se va răspunde la protestul Austriei cu privire la plebiscitul în regiunea Sopron. Dacă conferinţa ambasadorilor nu va ţine seamă de obiecţiunile guvernului austriac, acesta nu va lua parte la plebiscit şi nu va recunoaşte eventuala cedare a regiunei plebiscitare Ungariei.

Guvernul austriac cere ca plebiscitul să aibă loc la 20 Decembrie, adică 8 zile după retragerea trupelor ungare din Şopron.

In vederea menţinerii ordinii cu ocazia plebiscitului au sosit 700 soldaţi aliaţi la Şopron.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Ad-ţia ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Oferte la ziar sub A. S.

CITITI ŞI RASPANDITI ziarul vostru „CULTURA POPORULUI", ce trăieşte numai prin Voi şi pentru Voi.

Publicitatea Culturei Poporului

BANCA ROMANEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei — **Sediul Central: BUCURESTI.**

SUCURSALE:

Arad, Băiţi, Braşov, Bazargic, Chişineu, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail, Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.

Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovac ia etc.)

cum şi în principalele oraşe din ţară.

Execută orice operaţiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

A apărut

„COMOARA SUFLETULUI"

care cuprinde:

cântece poporale de iubire şi despre fire cântece de plugărie, păstorie şi pescărie, cântece ostăşeşti, colinzi, urături, rugăciuni ş. a. pentru toate vârstele, stările sufleteşti şi îndeletnicirile poporului român.

Preţul (128 pagini) Lei 4.

Revânzătorilor rabat. — Se comandă dela Librăria „ŞCOALA ROMÂNĂ" din Suceava (Bucovina). Costul se trimite înainte.

In Editura „Şcoalei Române" au apărut de asemeni şi alte *cărticele religioase — poporale, de cântece, povestiri ş. a.* al căror catalog se trimite gratuit oricui îl cere. Spre a înlesni onor. cetitori cunoaşterea cărţilor noastre, îi rugăm să binevoiască a ne înştiinţa în cari gazete cetite de ei, ar dori să publicăm titlul şi preţul cărţilor noastre, care după cuprins sunt foarte folositoare.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie si Comert s.p.a.

Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8

(casele proprii).

Capital social Lei **50,000.000** deplin vârsat

Sectia de Bancă — Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si REGLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. S. CRAIOVEANU. Tiparit cu maşina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsiătii No. 3 C. 1313

FOAIE DE CULTURĂ SI EDUCATIUNE CETĂTENEASCA
APARE DUMINECA
Anul I, No. 35 — 1 leu — Opt pagini — 26 Decemvrie 1921 Cluj

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“
SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Prim Redactor: V. Chiru — Administrația: Piața Cuza Vodă 16 — Redacția: Str. Dorobanților 11 — Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru intreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Prin cultură

Suntem o generație privilegiată.

Oricât am fi avut de suferit în anii de dureri fără nume ai războiului, din câte rânduri de oameni s'au perindat pe acest pământ, noi rămânem norocoșii ai căror ochi nu s'au închis fără a fi văzut murind nedreptatea de secole și înviind din groapă, splendidă în maiestatea ei, dreptatea visată de un neam întreg. Bătrânii noștri pot zice ca bătrânul din Evanghelie...

Dar — *noblesse oblige*: „privilegiu“ însuși implică îndatoriri speciale, de la care nu ne putem sustrage. Căci, pentru o conștiință onestă, datoria crește în măsura dreptului, iar „România Mare“ nu poate însemnă, — ca în satira poetului, — numai „lefuri mai mari“.

Avem, mai presus de toate, o mare, o uriașă datorie de plătit către cultura lumii: să-i dăm contribuția noastră.

Tocmai pentru aceasta, însă, avem o prealabilă datorie, tot atât de însemnată, către noi înșine: să dăm organismului nostru național maximum de vigoare și amploare posibilă.

Realitatea aceasta măreață a României întregite, pentru a fi una în adevăr vie și trainică, cere imperios consolidarea. Și un lucru e limpede: fără o stuctură absolut omogenă, unitară, sufletul românesc, adunat de sub atâtea influențe străine, nu poate da tot ce suntem în drept să așteptăm de la dânsul. Numai un miop, incapabil să vadă dincolo de contingențele momentului, ar puteà tăgădui aceasta.

După haosul războiului —nebuloasa din care s'a închegat actuala constelație politică, e vorba de creat o nouă ordine, un *cosmos*. Ce a fost, nu mai e, iar ce va fi, încă nu e. Plutim în plin „ev-mediu“. O stare de echilibru nestabil, sau mai bine zis de desechilibru — penibilă e „signatura“ epocii noastre.

Politic, social, moral, național,—totul e încă de făcut sau de prefăcut și de întărit. Și nimic nu se poate face decât *prin cultură*. Ea e forța creatoare și cristalisatoare prin excelență.

O cultură largă, înnaltă și adâncă, inspirându-se din cele mai curate izvoare și slujind cele mai curate scopuri,—aceasta suntem datori să dăm poporului nostru, restabilit, după veacuri, în drepturile-i inprescriptibile de proprietate.

O cultură care să-l învețe să se simtă unul și nedespărțit, în numele ideii naționale, față cu străinul pizmaș și pânditor, în afară, sau, înlăuntru, să înlăture tot ce poate nimici acea armonioasă chestiune socială—peste toate conflictele, reale uneori, de interes—acea firească solidaritate organică dintre membri aceleeași familii naționale, care e condiția neapărată a unei desvoltări normale, evolutive, a totului: nu „cele două neamuri“, ca în romanul d-lui Sandu Aldea,—sau în „Sybil or the two nations“ al lui Disraëli — ci o singură ființă morală!

O cultură sănătoasă, cuminte, ferită de molima modelor „fin de siècle“, înlăturând hotărit, în toate domeniile, sofima perversă, gestul „inedit“ de „iconoclast“, plivind, cu grijă și fără milă, „florile răului“, exponent ademenitor al bolii care nu mai vrea sau nu mai poate să se ascundă.

E câmp de muncă, aici, pentru generații și generații.

Și e un merit care nu se va uità, al foii de față, că a așezat la însăși temelia ființii că gândul acesta, de a pregăti, prin cultura poporului, intrarea triumfală a Românimii în rândul popoarelor de cultură ale lumii.

V. Bogrea.

Egalitatea în lume

Cei mai mulți oameni se agită și se neliniștesc din cauza că nu sunt egali cu semenii lor și foarte puțini sunt aceia cari își dau seama dacă e cu putință o egalitate în lume, fie numai o singură clipă.

Egalitatea în lume ar însemna un echilibru absolut *între toate puterile cari, într'o lucrare armonioasă, ne dau viața.*

Să ne închipuim că aerul în presiunea sa nu arată diferințele întâlnite și ar încetà și cea mai mică mișcare a aerului. Urmările ar fi că aborii de apă, cari se desprind din mări și lacuri, nu s'ar mai putea descărcà, purtați de vânt, în formă de ploale binefăcătoare și ar înceta fertilitatea dătătoare de viață a lanurilor.

Să ne închipuim toți oamenii înzestrați cu aceeași putere musculară și cu aceeași agerime de gândire, — asta ar însemnà lipsa de întrecere a oamenilor în munca productivă și în îmbunătățirea vieții prin știință, căci dacă vom condamna pe cei mai tari în muschi și în cugetare de a fi egali cu neputința celor mulți, vom avea ca urmare firească o neactivitate a acelora, cari sunt înzestrați cu putere.

Într'o societate mai restrinsă se poate face ca cineva să-și reducă modul măreț de a se cugeta la nivelul celor mulți, aflători de față; aceasta o face din așa numita politeță socială, dar nu vom putea pretinde ca savantul, care studiază mizeriile societății, să-și reducă activitatea lui binefăcătoare și în laboratorul sau atelierul său, numai de dragul ca să fie egal cu semenii săi.

Dacă examinăm diferința naturală dintre indivizi, nu putem pretinde sistarea aceleia nici pentru un singur moment.

Orice ambiție de lucru, de productivitate, de îmbunătățire a societății se basează pe un plus de putere, care s'a dat unora față de alții.

Însuși Mântuitorul lumii când vorbește despre egalitatea oamenilar, asta o înțelege numai *înaintea lui D-zeu, sub un raport moral social*, dar nu o înțelege ca posibilă în ceeace privește forțele particulare, cari selecționează activitatea dătătoare de viață.

Dacă soarele ar avea aceeași putere de căldură ca și ceialalți planeți, atunci ar înceta viața de care ne legăm cu atâta râvnă.

Dacă plusul de putere a reginei din familia albinelor ar dispărea, ar însemna nimicirea unei discipline sociale care susține speția.

Oratorii conducători ai *maselor*, dacă nu ar avea plămâni mai tari și nervi mai resistenți decât alții, ar înceta de a rămânea și pentru mai departe conducători, agitând pe baza egalității.

Dacă lupul ar deveni egal cu mielul și porumbul cu ulul, ar înceta evoluția între speții, ceea ce constitue viața.

Pentruce atomul de oxigen are mai mare afinitate chimică față de cărbune decât d. e. atomul de clor? O întrebare, la care nu va răspunde cu înțeles nimeni fiindcă este *taina naturii, care nu admite egalitatea deplină nici pentru un singur moment.*

Nefericiți pentru veșnicie aceia cari aleargă după egalitate în lume și nu înțeleg că legile naturii i-au dat fiecărui individ posibilitatea de a se selecționà în baza aptitudinilor ce și le-a însușit.

Dacă totuși undeva se descopere lipsa de echilibru social, aceea este a se atribui oamenilor și nu Providenței care a dat legilor naturii un mers nemutabil.

Cine caută după toate acestea egalitatea în lume, îi recomandăm să încerce a deveni el însuși egal în jos, cu aceia pe cari îi află în inferioritate față de el și nu întors, adică: *să renunțe de a fi egal cu zeii!*

Anton Domide.

PENTRU BANAT

Întreaga frontieră apuseană a Banatului românesc e o rană sângerândă...

Intrigile sârbești ajutate de lăcomia bancherilor evreo-americani au izbutit să taie din corpul neamului nostru o bucată mare, de care își bat acum joc cei din Sudul Dunării.

E Banatul, în care întâia oară și-a înfipt Traian piciorul, — Banatul, care încă după întâiul războiu daco-roman rămăsese sub influența culturii romane.

Din munții Caraș-Severinului a coborît în secolul al cincilea Ramânc *(Românul)*, ducele Vlahilor, cu o ceată mare de Români arcași spre câmpia Hunilor, ca oaspe la nunta lui Atila cu principesa germană Crimhilda.

Au trecut și peste Banat Goții, Gepizii, Hunii, Longobarzii, Avarii, Bulgarii, Slavii, dar toate aceste neamuri, ca și Ungurii de mai târziu, au fost numai apa, care trece, rămânând Românii, petrile.

La finele secolului al nouălea vin Ungurii, cari roesc după pradă, pornind din câmpia Tisei și a Dunării, în toate direcțiunile. Trecând Tisa și Murășul, au năvălit în Banat, unde se află principatul românesc al lui *Glad*. Printre Românii de-aici mai trăiau și rămășițe slavo-bulgare, ceeace se explică și prin faptul, că acest principat, ca și alte românești din Dacia, erau în legătură cu întâiul imperiu româno-bulgar din Sudul Dunării. Glad perde lupta, dar el și urmașii lui rămân și mai departe, ca vazali ai ducilor ungurești, stăpâni peste Banat. Ajungând Ștefan cel-Sfânt rege al Ungariei, care începe să se civilizeze și întărească, începe războiu cu ducele Banatului și-i cuprinde țara. Lucrul acesta a fost cu atât mai ușor, cu cât, la anul 1018 întâiul imperiu româno-bulgar e desființat de împăratul bizantin, așa că Românii nu mai aveau razăm în frații lor din Sudul Dunării.

Banatul rămâne însă, și dupăce a ajuns sub regii Ungariei, o unitate administrativă cu autonomia ei. In fruntea acestui ținut, regele Ungariei numește un duce, care se numește *Ban*, de unde ținutul și-a și luat numele *Banat*. Mulți din acești Bani au fost Români; uneori

Cuvântul nostru

purtau acest titlu Domni de-ai Muntenici, cari îl stăpâniau. In toate documentele acelor vremuri, acest ţinut românesc e numit *Severinul*, nume rămas atât judeţului celui mai dinspre răsărit, cât şi capitalei judeţului Mehedinţi.

Dinainte de năvălirea Tătarilor întâmplată la anul 1241 au rămas prea puţine documente. Căci e ştiut chiar dela supravieţuitori ai acelui timp grozav, că pe unde au trecut hoardele tătăreşti au ars şi risipit tot, chiar şi mânăstiri, cum au fost cele dela Alba-Iulia şi Mânăsturul de lângă Cluj, unde tocmai se păstrau astfel de documente.

Bela al IV-lea avusese de gând să aşeze pe cavalerii germani în Banat, cum făcuse şi tatăl său cu acesti cavaleri pribegi, de îi aşezase în Ţara-Bârsei. In timpul acesta, după cum dovedeşte un document al lui Bela, Românii din Banat (ca şi cei din Ardeal şi din Banatul Craiovei erau organizaţi milităreşte, de sigur nu numai din timpul acela. In documentul, care vorbeşte de chemarea Teutonilor, acestora li se pune în vedere, că la apărarea ţării vor aveà şi ajutorul *Românilor*.

Stingându-se dinastia arpadiană, pe tronul Ungarici au urmat după câtiva ani de războiu civil candidatul biruitor, Carol Robert de Anjou, apoi fiul său Ludovic I. Acesta mai ales a dat asalt, ca să spargă neamul românesc de pretutindeni, deci şi din Banat. „Bate păstorul şi se va risipi turma". Aşa a urmat acest Francez ajuns pe tronul Ungariei. Românii şi-au arătat totdeauna vitejia moştenită dela Daci, când a fost vorba de apărarea patriei lor. Şi cnejii români din Banat erau nobilitaţi cu duiumul decătre Ludovic, dându-le moşii după dreptul feudal introdus şi în Ungaria din ţările apusene ale Europei. N'a trecut însă mult şi Ludovic vine cu ordinul, că numai acei nobili şi cneji români se vor mai puteà bucurà de drepturile lor „domneşti" şi-şi vor puteà păstrà moşia, cari se vor face romano-catolici. Dedulciţi cu drepturile nobilitare, acum ameninţate, foarte mulţi s'au făcut romano-catolici, pentruca apoi într'a doua sau a treia generaţie să se maghiariseze. Dar aveni şi pilde, din Banat, când nobil român devenit romano-catolic, se rentoarce la vechea lui lege românească preferind să rămână ţăran.

Când încep Turcii să năvălească în Banat, dupăce înfrânseseră pe creştini în anul 1396 la Nicopole, Românii din Banat sunt cei dintâi, cari li se împotrivese. Un Român din satul Macedonia bate cu cetele lui pe Turci şi îi fugăreşte. Iar *Iancu Corvin*, nepotul cneazului român din judeţul Hunedoarii, eroul creştinătăţii şi spaimă Turcilor, e şi Ban al Timişoarii, unde eră punctul de concentrare şi de ernatic al oştirilor lui compuse mai numai din Români bănăţeni şi ardeleni. Şi după moartea lui Huniadi, regele Ladislau confirmă privilegiile nobililor şi cnejilor români, avute din timpuri vechi dela regii de mai înainte, pentru serviciile credincioase făcute de ei şi de *toţi Românii* din districtele (judeţele) *româneşti* Lugoj, Sebeş, Mehadia, Almaş, Carasova, Berzava, Comiat şi Iladia. Afară de aceste opt judeţe mai erau şi altele în acest ţinut, ca de altminteri şi în multe părţi ale Ardealului. La 1479, *Pavel Chinezu*, Român, după cum îl arată şi numele şi rudenie cu Matei Corvinul, nimiceşte cu oastea lui de Bănăţeni pe Turci pe Câmpul Pâinii.

Desele invaziuni ale Turcilor şi devastările lor în Banat au golit de popor colţul sudvestic al Banatului, aşa că la 1481 Pavel Chinezu lasă câteva zeci de mii de Sârbi fugari din Serbia să se aşeze în partea aceasta a Banatului. Acuma îşi înfig Sârbii întâia oră în număr mai mare piciorul pe pământul românesc al Banatului.

La 1552, Banatul devine sangiac turcesc. Numai ţinuturile Caransebeşului şi Lugojului rămân libere de jugul turcesc, căci Românii le apără cu viteţile contra Turcilor. Vitejia lor fusese recunoscută prin hrisov (document) de regina Isabela, văduvă lui Ioan Zapolia, care spune de *„credinţa, alipirea şi serviciile credincioase ale credincioşilor ei Români"* şi numeşte Lugojul *civitas reginalis*, oraşul reginei, cum e numit apoi mai târziu şi Caransebeşul de fiul ei Ioan Sigismund. La 1659, voevodul unguresc al Ardealului cedă şi aceste ţinuturi Turcilor.

Dela 1552—1716 Banatul geme sub jugul turcesc. Mulţi Români periră, mulţi se refugiară în munţi, alţii în alte ţinuturi, până când oastea austriacă, în care luptă şi un regiment românesc format cu cheltueala Mocioneştilor, Români refugiaţi din Turcia, îl liberă de Turci. După alungarea acestora, în Banat rămâseseră mumai Români, afară de colţul sudvestic, unde erau şi Sârbi amestecaţi cu Macedo-Români. Populaţia fiind rară, administraţia austriacă aduce colonişti, Sârbi şi Şvabi. Nu-i aşază însă numai în locurile rămase întradevăr pustii, ci pe alocuri goneşte pe Români spre munte, ca să facă loc Şvabilor.

Numeroasa nobilime română din aceste părţi a dispărut, căci Turcii robind ţara nu au recunoscut nici un drept deosebit creştinilor, iar Austriacii ziceau, că au cucerit Banatul cu arma, deci un vor să ştie de privilegiile vechi ale Românilor. Dar pentru aceea totuşi s'au folosit de calităţile lor militare, căci în jumătatea a doua a secolului al 18-lea au înfiinţat regimente de grăniceri din ei.

Până la 1867, Românii au avut mult de suferit din partea Sârbilor, cari apucaseră stăpânirea în administraţia bisericii ortodoxe din Banat şi volau cu tot dinadinsul să sârbizeze pe Români. A urmat stăpânirea ungurească, de care a scăpat şi Banatul în 1919. O parte geme însă şi acum sub jugul barbar al poporului balcanic şi aşteaptă cu drept cuvânt liberarea prin fraţii ei mai fericiţi.

Victor Lazăr.

Teatrul Naţional din Cluj

Ni s'a jucat pentru prima oară în acest an, o altă piesa: „Fără reazem" de d-şoara Igena Floru

Subiectul e următorul:

Lola, — fată tânăra, cam şubredă ca sănătate, lipsită de voinţă şi dornică de iubire gingaşă şi nu tocmai pământească, iubire pe care nu toată lumea o poate pricepe şi dori, — e măritată de 7 ani cu advocatul Bob Buriano, care o luase dintr'o puternică dragoste. Dar Bob e o fire aprinsă, plin de sănătate, cu dorinţi vijelioase care se nasc fulgerător şi pe care el caută să le satisfacă imediat, căci „pofta trebue satisfăcută", zice el. Lola bagă de seamă că nu-i lucru curat între bărbatul sau şi studentă, dar cum ea era sub stăpânirea dragostii pentru Gabriel, nu mai este acum sfâşiată de gelozia de odinioară. Aceasta gelozie naşte puternică faţa de Gabriel, în jurul căruia se învârteà studenta, care plictisită de dragostea lui Bob îl doreà acum pe Gabriel, şi îl doreà cu atât mai mult, ca el n'o bagă în samă, ba chiar se purtà brutal cu ea. Lola bagă de samă acest lucru, înţelege dorinţele studentei şi-i bănueşte lui Gabriel care se jură că nici n'o poate suferi pe aceasta fată cu porniri prea libere. Studenta însă, se învârteşte tot mai mult şi tot mai aproape de Gabriel iar dragostea dintre Gabriel şi Lola începe a fi observată de Bob, care la un moment dat are o explicaţie cu nevasta sa. După o discuţie aprinsă Lola îi spune lui Bob că-l iubeşte pe Gabriel. Şi pe când Lola — care acum îşi pusese toată năde dea în dragostea lui Gabriel, — se primblà prin parc, studenta năvăleste asupra lui Gabriel, îl zăpăceste şi-l sărută tocmai în clipa când Lola întrà pe uşa. Lola îşi vede prăbuşite toate visurile sale, îşi vede dărâmat şi ultimul ei reazem, dragostea lui Gabriel, şi ştiindu-şi căsnicia sfărmată, după o explicaţie pe care Gabriel vrea să-i o dea, dar ea îl alungă, desperată că viaţa ei nu mai poate aveà nici un punct de reazem se împuşcă.

Piesa a fost bine interpretată.

Fotoliul 9.

FOITA GAZETEI „CULTURA POPORULUI"

Povestea vieţii lui Vasile Alexandri

de **George Vâlsan**

Membru al Academiei Române. Profesor Universitar.

4. Intoarcerea în ţară.

Părinţii îl chemară lângă ei. Ca să nu stea fară rost, i se dete o slujbă neînsemnată. Insă de aceasta nu se îngrijà el. Nu de la slujbă aşteptà răsplata vieţii. Umblà nepăsător, cu legături mari roşii la gât, după cum erà obiceiul pe la Paris. Boerii bătrâni care păstrau portul grecesc — cu papuci, scurteică şi pe cap cu işlic mare cât un bostan, — se cruceau şi-şi sopteau în barbă că s'au stricat tineretul şi năravurile. Insă aveau să vază ei în curând ce trebuià să lasă din neastâmpărata odraslă a semeţului Alexandri.

Tânărul venise din libera, bogata şi vesela Franţă, în care fiecare puteà spune şi scrie ce credea că e bine. El se deprinsese cu lumea de acolo şi acum, la întoarcerea în ţară fusese izbit dureros de starea umilitoare în care se aflà neamul nostru. Sărăcie şi sălbătecie pretutindeni. Nimeni nu-şi mai aduceà aminte de vechia faimă a Moldovei lui Ştefan cel Mare. Pe lângă vechiul stăpân. Turcul, care tot mai stăpâneà prin slugile lui greceşti şi care cereà bir greu, acum se poftise singur şi Rusul care se făceà din ce în ce mai rău şi mai obraznic.

La cârma ţării se perindaseră Domnii unul după altul şi în scurtul timp cât şedeau în tron se gândeau mai curând la îmbogăţirea lor de cât la nevoile ţării. Vodă tăià şi spânzurà. Legi statornice în care să se încreadă tot omul nu erau, şi chiar dacă erau, nu se ţineau. Nici dreptate nu prea erà. — Bine că ne-a scăpat Dumnezeu de astfel de timpuri!

Ca să ajungi la „dregătorii" înalte nu-ţi trebuià nici muncă, nici minte multă. Dacă erai boer mare, slujba îţi venià de-a gata în poală. Dacă erai sărac, trebuià să ştii cum să linguşeşti întâiu pe boeri mici, apoi pe cei mai mari şi la urmă pe Vodă.

Şi pe lângă atâtea grele păcate, mai căzuse pe capul ţărilor noastre încă unul tot atât de urit şi de periculos: Limba, cel mai puternic semn de viaţă al unui popor, limba noastră atât de dragă în care au vorbit atâtea sute de ani moşii şi strămoşii noştri, limba în care ei şi-au pus toate bucuriile şi durerile, acum erà împestriţată cu vorbe greceşti, turceşti şi muscăleşti, — ba unii Români nici nu o mai vorbiau.

In această stare erà Moldova când se întoarse Alexandri din străinătatea luminată. E de mirat cum la vârsta în care alţii se ţin numai de nebunii, el îşi dete seama de toate. In sufletul lui tânăr şi curat strigară dureros toate nevoile neamului său. Trebuià ridicat din umilinţă neamul acesta, şi cât mai repede! — Acelaş gând îl întâlni în mai toţi tinerii care se întorseseră de curând din străinătate. Aceasta se întâmplà în Moldova. Dar şi în sora de la Miază zi, Muntenia sau Ţara-Românească, încolţise acelaş gând.

Calea cea mai bună pentru izbândă li se păru la toţi că este să ceară înnainte de toate unirea Principatelor. Incepură să vorbească de aceasta prin întruniri şi prin gazete. Intr'una din aceste gazete *„Dacia literară"*, a lui Cogălniceanu, publică şi V. Alexandri întâia lui lucrare literară. Insă gazeta trebui să piară, cum pieriseră şi altele mai înnainte, căci cârmuirea şi străinii puternici, care se vedeau ameninţaţi prin cele spuse în ea, o prigoniră din toate părţile.

5. Călătorii în munţii Moldovei.

Alexandri nu mai publică nimic vre-o doi ani. In 1840 se întâmplă de îi muri mama pe care o iubeà nespus de mult. O plânse amar şi i se făcu groază de casa în care îl văzuse sfârşitul. Se gândi să plece din Iaşi şi într'o zi de vară se urcă într'un poştalion şi porni spre munţi.

Toţi ştim cât de frumoşi sunt munţii noştri. Când te urci dintre dealuri şi dai de pădurile umbroase de fag şi de brad, de păraele repezi care muşcă din stâncă, de răcoarea văilor înflorite, de înnălţimile tăcute în jurul cărora se rotesc vulturii, parcă ţi se limpezeşte sufletul de supărări şi te simţi mai aproape de Dumnezeu.

Ce trebue să fi simţit Alexandri, care tresăreà la vederea frumuseţii cu mai multă căldură de cât obştea oamenilor! Singurătatea şi sălbătecia munţilor erà prielnică dureri

Pagina literară

Povesti ostășești

Cum au sunat trâmbițele, cum au bătut tobele, cum au tras clopotele la biserici, că țara este în primejdie, cu mic cu mare au lăsat ogoarele în voia lui Dumnezeu, au sărutat mâinele aspre de muncă ale părinților, le-au primit binecuvântarea: cei însurați și-au strâns la piept copilașii și-au luat rămas bun dela neveste, și au alergat în goană, să-și apere țara. ,

Și copiii le erau dragi și părinții bătrâni le erau scumpi, și ogoarele părăsite le frângeau inimile de jale, dar mai presus de toate, omul pune Sfânta lui țară, în care a trăit el și ai lui, în care în fiecare bulgăre de pământ este țărâna unui strămoș, în care s'a zămislit gândul de mai bine pentru urmașii urmașilor lui.

Când țara este în primejdie, când dușmanul o amenință, primejdia ce amenințare se ridică cu mai mare tărie asupra fiecăruia dintre noi, asupra familiilor noastre, asupra averii noastre, asupra peteculuí nostru de pământ Și dacă nu săream să ne apărăm cu toții la olaltă țara și să biruim dușmanii, ei ne-ar fi cotropit tot ceeace este al fiecărula dintre noi, ne-ar fi robit pe noi și familiile noastre.

Și așă, tineri și bătrâni, au alergat la regimentele lor, să ia arma în mână și să scape țara de foc și amar, și mulți bătrâni și mulți tineri au venit voluntari la oștire. Adunându-se toți fiii buni în cele dintâi zile — nu lipseau decât unii dintre streinii de neam, pripășiți la noi și pe care nu-i dureà inima de țara în care trăiau, fiindcă ei nu au țară — după ce au fost echipați și li s'au încredințat armele, cu care aveau să lupte, Colonelul i-a strâns în curtea cazarmei și Părintele regimentului în sfintele odăjdii a făcut sfintele slujbe, pentru ajutorarea și izbândirea noastră, spre înfrângerea dușmanilor noștri și apoi a dat tutulora binecuvântarea lui Duhovnicească.

Drapelul în mijlocul nostru flutură în clătinarea vântulețului subțire și se înalță cu semeție în bătaia razelor de soare. Vulturul din vârf ardeà de nerăbdare și își intinsese par'că aripele de aur, să ne poarte în sbor, ca gândul și ca vântul, la hotar.

Plotonierul Zorilă, voinic cât un munte îl purtà cu atâta mândrie și soldații din garda lui fuseseră cei mai fericiți oameni că li se încredințase apărarea odorului sfânt lor.

După ce Colonelul a deslușit ce aveam să facem și cu lacrimele în ochi priveam Drapelul ce în meleagurile dușmane va fi țara noastră, din rândurile voiuntarilor a eșit bătrânul rezervisti, plotonierul Zimbru și înaintând în fața Colonelului i-a spus glas de trăznet:

— Doinnule Colonel, eu am purtat Drapelul până am îmbătrânit, vreau să mor apărându-l. Mă simt în puteri și vrednic să-l păsterz cu sfințenie, să-l apăr cu credință și preț de zece vieți. Nu-mi faceți rușinea de a nu mi-l dà mie să-l port în luptă.

Și îndreptându-se spre drapel, a căzut în genunchi, s'a închinat și a sărutat cu atâta credință mătasea zdrențuită în războaiele trecute.

Ochii tutulora erau plini de lacrimi, inimele încărcate de duioșie și gândurile noastre încredințau cu bucurie Drapelul nostru viteazului moșneag. Plutonierul Zorilă nișcat și el, a cerut Colonelului să împlinească dorul bătrânului, să-l deà pe el, doar, în garda Steagului, ca atunci când o fi primejdia mai mare, să fie acolo și el.

Drapelul a fost încredințat bătrânului și când l-a prins în port, și l-a înălțat în soare, moșneagul nu mai erà de recunoscut în viteazul acela semeț, cu pieptul larg, cu capul sus, din mâinele căruia vulturul de aur își luà par'că șborul, spre isbândă, purtându-ne pașii în marșul sprinten spre hotar.

* * *

Faima se dusese în rândurile dușmanilor de vitejia soldaților regimentului nostru.

Unde erà lupta mai aprinsă, unde vrăjmașii aveau pierderi mai mari, nici nu mai trebuià să se spună, se știà pe de-arândul că numai regimentul nostru le dà de hac liftelor păgâne. Dela niște prinși de-ai noștri s'a aflat că regimentul nostru fusese botezat de inamici Regimentul de Zmei.

Și zmei au fost soldații noștri până la unul și nu a fost bătălie în care să nu iasă biruitori.

Când rândurile noastre se răreau, când numărul soldaților scădeà răpus de puhoiul dușman, și când sufletele alor noștri se clătinau în grija luptei, răsăreà moș Zimbru, stegarul, cu drapelul desfășurat, porneà în fruntea noastră cu ofițerii nostri, muzica cântându-ne marșul izbândei, și flamura steagului desfășurat, fluturà deasupra noastră isbăvitoare ca steaua celor trei craidela răsărit.

Ori ce îndoială în biruință se risipeà, creșteam în număr parcă luptam unul cât zece, cu ochii spre sfântul tricolor și nu-l puteam opri pe moș Zimbru până ce nu înfigeà drapelul în meterezele dușmane pe locul ce îl țintise de cu vreme, și atunci să fi văzut cum fugeau, ca potârnichile, liftele în fața valului nostru.

Tot mai puțini rămâneau ai noștri și tot mai multe oști își adunau împărățiile ce se luptau cu noi.

Intr'o luptă mare, în care vitejii regimentului nostru se topiră în focul mistuitor al meșteșugurilor dracești, în care câțiva streini strecurați între noi cu numele lor schimbate în nume românești, dar cu sufletele haine rămase tot înstreinate de noi, ne vândură, furăm înconjurați într'o vale fără nici o nădejde de scăpare.

Gata să fie prinși, mulți de-ai noștri și soldați și ofițeri, decât să cadă în sclavie și-au luat viață cum făcuse pe vremuri strămoșul nostru Regele Decebal al Dacilor, când fusese învins de Romani.

Moș Zimbru, cu o mână de viteji, a spart de câtevà ori zidul ce ne înconjurà și însoțit de credincioasa lui gardă, din care rămăseseră doar trei viteji, a însângerat câtevà pâlcuri de soldați și a coborît cu ei și cu ofițerii rămași în viață, creasta unui deal. Pe muchea dealului, vrăjmașii se adunară tot mai mulți.

Zmeii Regimentului, în frunte cu Colonelul ce deși rănit de trei ori, nu părăsise câmpul de luptă, s'au sfătuit cum să nu se deà prinși și cum să nu lase Drapelul în mâinele dușmane. Unii, credeau că este bine să sfâșie în bucățele mici, de și știau că-și sfâșie țara și neamul lor întreg.

Alții, socoteau că este mai bine să-l ardă și cenușea sfântă a steagului să o risipească în cele patru vânturi.

Toți plângeau, și durerea și rușinea de a fi învinși le cutremurà sufletele la toți.

Unul crezu de cuviință să spună că spre a nu le face nimic vrăjmasul, găsește cu cale să le închine steagul și atunci, plotonierul Zimbru gata să-l zdrobească, isbucni:

— Aceia ce mai au inimă și suflet de Român și vor să apere Drapelul până la ultima picătură de sânge, să vină lângă mine, ceilalți să plece din jurul nostru, nu merită cinstea să li să zică Români.

Cu toții s'au strâns în jurul stândardului.

Lupta se dădeà acum corp la corp. Colonelul nostru căzu în fruntea oștașilor săi.

Când aproape toți cei rămași în viață fuseseră prinși de dușman, Moș Zimbru, cu locotenentul Corneliu, cu Zorilă și încă un soldat, intrară într'o vizagă. Moș Zimbru își scoase cămașa și înfășură pânza drapelului și vulturul în ea, scormonind cu toții pământul cu unghiile până le-au dat sângele, și-au putut ascunde în pământul nostru sfânt steagul nostru neinclinat.

Târziu l-au prins și pe ei. Câte canoane nu au suferit sărmanii, să spună numai unde le este drapelul, zilnic biciuiți, lăsați flămânzi și arși cu fierul roșu, ei râdeau de străduința dușmanilor, nu-i înfricoșau cazmele știind că Drapelul, deci Onoarea Neamului întreg le este scăpată. S'au încercat apoi închiși pe la mânăstirile din munți, iar alții alungați peste hotară.

Alexandri fu nevoit să fugă în Bucovina. Când s'a văzut gonit de de pământul unde se născuse și silit să rătăcească prin orașele străinătății, plin de întristare scrià de la hotar:

Eu te las, țară iubită,
De-a' tău cer mă depărtez,
Dar cu inima cernită,
Plâng amar, amar oftez!.....

* * *

Cine știe, cine știe,
Dacă 'nprins de al soartei vânt
M'oi întoarce în veselie
Să sărut al tău pământ!
De-oi vedeà încă vr'o dată
Munții tăi răsunători
Ce cu-o frunte înălțată
Se pierd falnic printre nori

* * *

Și cei codri de verdeață,
Unde curg, șoptesc ușor
Reci isvoare ce dau viață,
Doine care zic de dor.

* * *

Iată ceasul de pornire!
Iată ceasul mult amar!
Veselie, fericire,
Eu le las pe al tău hotar.
Și a mea inimă îți zice:
O, Moldovo te jelesc,
Adio, rămâi ferice,
Ferice să te găsesc!

(Adio Moldovei).

---

lui. Căci munții Moldovei nu își arătau numai frumusețea lor de munți. In ei trăià vie amintirea trecutului de glorie moldovenească. Mânăstiri și schituri de piatră, cu glasuri de clopote străbune, morminte de Domni războinici și de Domnițe cuvioase, resturi de palate și biserici domnești, ca la Baia, ruina Cetății Neamțului, cea „ca o cunună fulgerată pe fruntea unui deal", Dumbrava Roșie, cea semănatăt de Leșii pușl la jug, atâtea fapte de izbândă și de durere, care își trăiau viața veșnică în povestirile poporului, — toate îi vorbeau acum în graiul înnalt și tulburător al unui trecut de măreție.

Tânărul boer, care își lepădasc legăturile roșii de la gât, vedeà acum plin de uimire că orașele, cu case înnalte de ametești uitându-te la ele, sunt mult mai puțin frumoase de cât munții plini de amintiri în poala cărora se născuse el, și că e mai bun, mai primitor poporul de plăeși cu veșminte albe și cu pălărie largă, de cât neamurile străinătății. Trăi și el viața muntelui și pe măsură ce durerile i se potoleau în suflet i se deșteptà puternic gândul datoriei către țară și neam.

Își treceà timpul colindând din sat în sat și din munte în munte pe la stânile plaiurilor, încântat de traiul țărănesc și mai ales de limba care la țară, în părțile ferite de străini, s'a păstrat totdeauna curată. Cum erà el iute de minte înțelese că limba bună nu este cea împestrițată de vorbe străine a boerilor, ci limba ciobanului sau a plugarului. De atunci își puse în gând să scrie numai curat românește, așa cum se vorbeà la țară. Și seara, în sate, când sătenii se adunau la clacă și spuneau bazme, sau pe vârful munților, când ciobanii în amurg începeau să sufle din bucium și să zică doine, el ascultà cu luare aminte vorbele și le însemnà. Astfel că peste câtivà ani, văzând stricarea limbii noastre, se hotărî să tipărească tot ce adunase mai de seamă spre a vedeà lumea ce comoară avem noi ascunsă în poezia populară și, după cum spune însuși Alexandri, ca să fie „o armă contra derăpănării sufletești subt care stă îngenunchiată întreaga țară" și ca să dea un avânt mai întins adevăratei poezii românești.

In aceasta adunare se află *„Miorița"*, cea mai frumoasă închipuire poetică eșită din sufletul românesc. Atât de frumoasă în cât îți vine să crezi că însuși Dumnezeu a șoptit-o unui fecior cioban pe creștetul unui munte, într'o clipă de închinare în fața frumuseților firii. — Dacă nu l-ar fi cules Alexandri, acest diamant al poeziei românești ar fi fost pentru totdeauna perdut, fiindcă de atunci nimeni nu a mai auzit Miorița într'o formă atât de deplină și de fermecătoare.

Tot în munți scrise și poezii de ale lui, pe care de dragul poezii populare le numi *Doine*. Din ele se vede că în tot timpul șederii sale în munți el a fost cu adevărat frate cu păstorul și cu ciobanul.

6. *Revoluția dela 1848.*

In anul 1848. în depărtata țară a Franței, poporul doritor de mai multă libertate se ridică. Și precum când arunci o piatră într'un lac, apa se tulbură și cercuri de unde se intind până spre maluri, tot așa, când isbucni revoluția, se mișcară toate țările vecine și mișcarea această ajunse până la noi. Tinerii noștri de seamă fuseseră crescuți în Apus și împărtășau gândurile în numele cărora luptau popoarele Apusului. De aceea se hotărâră să 'nceapă lupta și în țările românești. Tinerii aceștia doriau mai cu seamă scăparea Principatelor de înrâurirea rusească și Unirea Moldovei cu Muntenia.

Răscoala fu mai prielnică în Muntenia; însă în Moldova, țara lui Alexandri, nu aduse vreun folos mare. Casele în care se adunau tinerii — bonjuriștii — fură înconjurate de ostași de-ai lui Mihai Vodă Sturza, și tinerii fugăriți prin grădinele din marginea orașului Iași. Unii fură prinși, bătuți, a-

Din toate

duşmanii. cu vorbă bună, cu făgăduieli, cu momeli şi nici unul dintre ai nostri nu le-a căzut în laţ.

*

Cu chiu, cu vai, războiul se sfârşise şi duşmanii au fost alungaţi din ţara noastră. Şi ei şi noi, am dat drumul prinşilor.

Când s'a înapoiat Locotenentul Corneliu, Moş Zimbru şi încă unul dintre soldaţii din gardă ce nu muriseră în captivitate. erau nişte umbre, nişte schelete în care abiă pâlpâia sufletul, cu nădejdea la steagul lor sfânt. Numai gândul că ascunzişul în care erà ţinut stindardul lor să nu rămână de veci o taină î-a mai ţinut în viaţă până la sfârşit.

Până să vină moş Zimbru, se credeà că Regimentul îşi pierduse drapelul şi ruşinea apăsà greu. Cum s'a înapoiat în ţară şi liftele spurcate au fugit, moş Zimbru cu Locotenentul Corneliu s'au dus la locul în care ascunsese steagul încredinţându-l atunci pazei cenuşei strămoşilor noştri şi desgropându-l, l'au adus la regiment.

Moş Zimbru, încredinţându-l noului Comandant, i-a strigat însufleţindu-i-se glasul, întinerind ca prin minune:

— Domnule Colonel, regimentul nostru de zmei s'a prăpădit întreg. Dar am jurat să nu ne pierdem Drepelul. Mi-am ţinut jurământul, de-acuma pot să mor fericit, ruşinea nu ne-a încununat fruntea!

A înghenunchiat apoi, a sărutat mătasea stindardului sfânt şi încărcat cu onoruri retras în satul lui, a murit răpus de suferinţe. fericit însă, că 'şi-a făcut pe deaîntregul datoria pentru ţară şi numele lui a rămas pildă pentru veci.

V. Chiru.

Victor Vlad Delamarina

In asămănare cu Italienii, Francezii în Germanii suntem, în ce ne priveşte limba, mai morocoşi decât ei. Căci poate să plece Moldoveanul în Banat, ducà-se în Bihor, Mărginimea Ardealului, peste tot oriunde în Dacia noastră renăscută, el se va puteà înţelege au fraţii lui de pretutindeni. Nu tot aşa însă Italianul dela Nord cu cel din Sicilia sau Francezul, Germanul din aceeaş parte a ţării lui cu cel dela meazăzi, căci limba lor se deosebeşte atât de mult, încât trebue să vorbească unii cu alţii în limba din carte (literară), ca să se poată înţelege, Graiurile deosebite ale unei şi aceleeaş limbi se numesc *dialecte.*

In Daco-România, limba noastră nu are dialecte adevărate, căci deosebirile de rostire sunt atât de mici, încât nu ne împiedecă de-a ne înţelege uşor unii cu alţii. Aceasta o putem constată uşor, când vorbim cu un Moldovean sau cu un Bănăţean. Şi e plăcut, pentru Ardelean ca şi pentru Muntean, graiul dulce al Moldoveanului ca şi cel energie al Bănăţeanului. De aceea citim cu plăcere lucrări scrise şi în graiul acestora. Pagubă însă, că avem prea puţine.

Bănăţeanul, mai ales cel din părţile Lugojului, moaie pe *n* foc de *tece* în loc de toate; *cade atacea* în loc de *atâtea; des; atâcea* în loc de *atâtea; dulşie* în loc de dulce; vaşi în loc de *vaci; tece* în loc de toati; *Cimiş* în loc de Timiş.

Bănăţenii se pot mândri, că din sânul lor a eşit un poet, care atâta şi-a iubit patria lui mai îngustă, Bănatul, încât rodul poetic al sufletului lui l-a îmbrăcat în graiul bănăţenesc. Acest poet a fost *Victor Vlad,* care şi-a luat şi polecra *Delamarina.*

El s'a născut în Satu-mic, lângă Lugoj, la 31 August 1870 şi a învăţat carte la liceul unguresc din Lugoj, unde a ajuns însă numai până în clasa IV-a, căci scriind odată pe tablă *Trăească Romănia* a fost eliminat din şcoală. S'a dus apoi în România veche adăpostul tuturor Românilor prigoniţi din Dacia superioară. Termină în Bucureşti liceul Sf. Sava şi şcoala militară şi intră în marina română.

Dorul după frumosul lui Banat l-a stăpânit pururea în călătoriile lui pe mare şi, fire poetică, versurile, pe cari le făceà, le-a scris mai toate în graiu bănăţenesc şi cu subiect bănăţenesc.

A murit în vârstă numai de 26 de ani, fără ca să aibă timp să ne dea tot ce nu numai Bănăţenii, dar toţi Românii puteam aşteptà dela el.

Pentru ca şi cititorii „Culturii Poporului" răspândiţi pe toate plaiurile, văile şi câmpiile României să poată gustà din farmecul poeziilor scrise, unele cu mult umor, în graiul bănăţenesc, dăm una din ele în coloanele gazetei noastre.

Al mai tare om din lume.

Trâmbiţ dobe, larmă, chihot,
Fluier, strâgăt, râs şi ropot....
Şte să fie? — Şte să fie?
Iacă'n târg minajărie!
O comegie d'a cu fiară
Şa 'mprejur lumîe şâ ţară.

În calîectă*) o maimucă
Baş ca omu mâncà nucă,
Alta blăstămată, şoadă
Să ţânià numa în coadă
S'alcelîe mâncà-le-ar focu
Nu-ş găsau o clipă locu.

*) Cuşcă

Lupi, urşi, mâţe, oi cornuce,
Fel dă fel dă joavini sluce;
Chiţorani,*) arişi şà vulturi
Dă prân lume, dân ţânuturi,
D'elea gâbe, d'elea relîe,
Feri-mă Doamnie dă elîe!

Mulce-am văzt, pă bani vîedz binîe
Cum nu vege ori şâ şinîe.
D'apoi l-am văzut anume
„P'al mai tare om din lume,"
Care se jucà cu lîeii
Şâ-i băceà dă-i luà toţi zmeii!

Cui l-o doborî-n ţărână
Işià că-i plăceşte'n mână
O hârcie d'a d'o sută
Fără de nîişi o disputâ.
Dar cum mi ce punî cu Nîamţu,
Care'n ghinţ iţ rupe lanţu?

Să loviau fişorii 'n coace
„Şinîe-e? Unge-i? Care poace?"
Când d'odată, — iac'amaru!
Sandu Blegia — tăbăcaru,
Să sufulcă şâ tuşesce
Lângă comegianţ s'opreşte.

Şâ râgeà Nîamţu dă Sandu
Dară Sandu, fişorandu,
Mi-l cuprinsă dă subsoară
Şâ nu se lasă cu doară!
Strânjie-l, suşie-l zâ-i pă nume
Ălui mai tare dân lume!

Gafăià Nîamţu-a silă
Dar lui Blegia nu-i fu milă.
Hopa-ţupa, ţupa-hopa!
Şi-o găsât Nîemţoniu popa!
Ţânîe-l, lasă-l, ia-l dă mână!
Zdup — cu Nîamţu în ţărână!

Bravo! Sandu — să trăească!
Dar când fu să îi plăcească
Işîe Nîamţu: „Abăr frace . . .
Nu să pringe că-i pă şpace!"
Vrea: Căi pungă şa că-i ceacă
Suta zuitată s'o facă!

„Nu ce jîoşi cu minîe dragă
„Asta vîedz în cap ţ-o bagă,
„N'âscult vorbe io, — şâ glume
„Când mi-s io mai tare 'n lume
„Ş-adă suta!" işîe Blegia,
„Că dă nu: ţ fac prau comegia!!"

Victor Lazăr.

*) cloţani, guzgani.

Taina descânteculuĭ

De unde şi până unde se pripăşise la casa unui biet om o biată babă. Că i-o fi fost vre-un neam, se poate dar neamurile azi îs mai rele ca străinii. Omul ista într'o bună zi îşi puse în minte să se scape de babă şi-i spuse verde în ochi.

—Ia ascultă mătuşă să mă răcoreşti mă rog dumitale. Mai du-te şi pe la alte uşi vezi că poate a fi mai bine ca la a mea. Eu m'am săturat, vezi că am o „noajă" (grămadă) de copii — dă, nu-mi vine la socoteală. Şi încalea de-ai fi de vre-o treabă, — dar strici mămăliga degeaba.

—Vai de mine dragu mătuşei, da cum te-i îndură să mă laşi pe drumuri, nu-ţi face păcat măiculiţă, fie-ţi milă de bătrâneţele mele măcar!..

—De, mătuşico milă mi-e de tine, da de mine mi se rupe inima, ştii că este o vorbă. Mi-i erta şi D-ta dar de, ce să-ţi fac du-te şi d-ta şi-i găsi de vre-o treabă undeva.

—„D'apoi măiculiţă ce treabă să-mi găsesc când eu nu ştiu nimica...

— Ia stai mătuşă că te învăţ eu, zise Românul, văzând că nu se poate descotoroşi de babă. Ia şi d-ta un şipşor de apă, o salbă de busuioc şi strigă în gura mare că ştii să lecueşti de toate boalele.

— Aracan de mine măi băete cum să spun eu aşa, când eu nu ştiu nimica ce să fac şi ce să zic.

Nu aşa, mătuşă zi că ştii să descânţi; mai la urmă urmei ce! d-ta cu descântecu, da Dumnezeu îi cu leacul. Te duci şi d-ta şi mozoleşti cu creanga de busuioc în şipşoru cel de apă şi zici şi din gură aşa (pe baba o chiemà Ilinca):

Baba Ilinca n'are tulpan
Dă Doamne să-i treacă
Baba Ilinca n'are pestelcă
Dă Doamne să-i treacă
Babei Ilinca îi foame
Dă Doamne să-i treacă
Babei Ilinca i-i sete
Dă Doamne să-i treacă..

Şi zici colo, încet între buze, sufli, asmuţi şi faci aşa de trei ori. Pe urmă dacă a fi dela D-zeu şi a aveà zile s'a îndreptà, de nu, atunci i-o fost scris să moară. Pleacă baba şi face aşa cum a învăţat-o gospodarul cela.

Mergeà colo în băţ cu şipşorul în mână. Numai iacă că se întâlneşte cu o nevestică cu un copil vâjâindu-l în braţe şi copilul ţipà de mama focului.

— Da ce are copilul de ţipă aşa o draga mamei, întrebà baba.

— Dă, mătuşă nici eu nu ştiu. De asară ţipă şi ţipă şi nu ştiu ce să-i mai fac că m'am săturat. Nu ştii d-ta ceva cumva?

Ba ştiu draga mătuşei, cum să nu. Hai acâsă şi ţi-oi descântà. Ajung acasă şi unde nu se pune baba la descântat.

Baba Ilinca n'are tulpan
Dă Doamne să-i treacă

şi tot aşa, îi trăgeà înainte— că baba Ilinca n'are ceia n'are ceea—Dă Doamne să-i treacă; suflà, mai asmuţià, şi numai iacă că conteneşte copilul din plânset. Iiii! Bucuria nevestei —dapoi a babei. Norocu nevestei, dapoi a babei!

Mătuşică bodaproste! Mătuşică Dumnezeu să te 'nzileascâ, mătuşică ce să-ţi dau şi dă-i babei tulpan, dă-i buşmachii,[1]) dă-i bere[2]) dă-i mâncare mă rog aşa bine n'o pălise pe babă de mult.

Numai nu trecù mult şi intră la nevestica asta, alta plânsă şi chinuită şi aceea:

— Mă rog ţie surată ce i-ai făcut tu copilului tău că eu nu ştiu ce să-i fac la al meu. Ţipă şi se svârcoleşte mititelul de mi-i mai mare milă de el! n'am închis, un ochiu toată nopticica!

— Bodaproste surată, da al meu s'o făcut bine de tot suge cumu-i şarpele şi doarme cumu-i melul. Dumnezeu mi-o scos în cale pe bătrânica asta, l-o descântat şi acu cum îţi spui bodaproste mi l-a lecuit de parcă n'a fost bolnăvior de când lumea.

— Hai mă rog şi la mine mătuşică că nu ţi-a fi degeaba, hai şi mi-i descânta şi copilul meu. Da baba aceea se cam „fasolea" ştii, vede că are cătare şi ţine la preţ. In sfârşit se duce şi acolo-şi dă-i:

Baba Ilinca n'are tulpan
Dă Doamne să-i treacă
Baba Ilinca n'are buşmachii
Dă Doamne să-i treacă

Suflă, asmuţă în legea ei, cum face, cum drege, se îndreaptă plodu. Ce bucurie, ce veselie pe capu nevestei, dapoi pe a babei nici nu mai vorbim. Prinsese baba cheag. Acu avea tulpan şi buşmachii şi de toate o schimbà pe părăluţe. Ba de colo, ba de ici —cu baba parcă era un făcut—unde boscorodeà ea, fugeà boala—aşa că erà căutată ca iarba de leac. Da baba acu fudulă—fudulă.—Şi vineau şi din alte sate şi o luau cu trăsurile. Azi aşa, mâi aşa, pe babă însă o păşteà un păcat.

Aude un Paşă turcesc de baba asta. Şi cum Paşa aveà şi el o fată bolnavă chemă pe babă. Da baba acu o sfeclise, până aici îi fusese. Turcu cum o văzì îi zise: Bre babo, dacă îndrepţi copila eu dau ţie jumătate avere, dacă moare mori şi tu. Baba săraca numai ea ştia ce era în inima ei, da tot nu-şî pierdù firea: S'apucă de descântec:

Baba Ilinca nu vrea să moară
Dă Doamne să-i treacă
Baba Ilinca vrea să trăiască
Dă Doamne să-i treacă.

Şi tot aşa-i trage baba,—şi acu pe lângă că suflà şi asmuteà da-i mai clenţăneau şi dinţii.

Ei da nu-ş cum se făcù că se îndreptă fata Turcului. Bucuria Turcului şi norocu babei n'o fost mici!

— Bre babo ce-ai făcut tu spune—că de nu tai capu.

— Ei ce să fac îi zise baba—uite ce şi uite cum.

— Şi-i spune baba Turcului toată istoria.

Turcul zise:

— Ei babă, asta este credinţa în Dumnezeul vostru.

El, nu tu îndreptat copila mea. Şi s'o făcut Turcul cu fata cu tot creştin şi baba o rămas pe lângă Turc.

Şi asta-i taina descântecului. (Culeasă din Jorăşti-Covurlui).

Petru Gh. Savin

[1]) buşmachii papuci, un fel de încălţăminte).

[2]) bere, băutură.

Ştiinţa pentru popor

IGIENA ŞI MEDICINA POPULARA

SOMNUL

Omul are mare trebuinţă de *somn* pentru a-şi odihni corpul. In timpul somnului incetează slujba organelor cari ne pun în legătură cu lumea dinafară; creerul nu mai funcţionează. In schimb însă toate funcţiunile cari au de scop intreţinerea corpului, cum sunt: respiraţia (răsuflarea), circulaţia sângelui şi asimilaţia alimentelor (mâncărilor). continuă a se indeplini cu deosebită regularitate. Din acestea se vede că corpul nostru în timpul somnului cheltueşte puţin şi câştigă mult.

Timpul cel mai potrivit pentru somn este *noaptea,* când intunerecul sileşte pe om să nu mai lucreze, prin faptul că nu mai vede bine lucrurile din jurul lui. De altfel aceasta ne-o arată chiar natura noastră, când spre sară începem să căscăm, capul să ni se ingreuneze şi pleoapele să ni se închidă, tot atâtea semne că ora somnului se apropie, că a sosit. Rău fac aceia cari din noapte fac ziuă şi din ziuă noapte, căci somnul de peste zi nu este aşa de bun reparator ca cel de noapte.

Omul *adult* trebue să să culce între 10 şi 12 ceasuri, aşa că intotdeauna miezul nopţii să-l găsească adormit. A te culcà mai târziu, nu face, căci n'ai timpul îndestulător pentru somn şi trebue să te scoli în ziua mare. Dar, se înţelege dela sine, că din când în când poţi să te abaţi dela această regulă fără nici o supărare, de exemplu când vreai să te duci la un teatru sau la vr'un bal, ceeace constitue numai o escepţiunea. A te culcà inainte de 10 ore iar nu-i bine, căci nu s'a făcut încă mistuirea mâncării de sara, ceeace ţi-ar produce somn neliniştit şi visuri rele; regula este ca dela mâncare până la culcare să treacă trei ceasuri.

Copiii trebue să se culce mai de vreme, intotdeauna la 9 ceasuri să fie în pat şi dacă se poate chiar la 8 ore şi jumătate, căci la ei mistuirea să face cu înlesnire şi în timpul somnului. Ei trebue însă să fie culcati cu o regularitate foarte mare, intotdeauna la acelaşi ceas, căci pentru ei nu există teatru, nici bal. Copilul cei mic trebue culcat în *leagăn,* cel mai mare în pătucul său, niciodată cu mama.

Omul adult trebue să doarmă în termin mijlociu 7 ore bărbatul şi 8 ore femeia, copiii însă au trebuinţă de 8 până la 10 ceasuri de somn după etate. A dormi *mai puţin* nu este bine, căci te face nervos, capeţi o fire urâcioasă, supărătoare, slăbeşti, îţi pierzi puterile şi prin lipsă de somn poţi să cazi în *marasm* (o slăbiciune foarte mare). A dormi *prea mult* iar nu este bine, căci somnul mult îţi ingreunează mintea, te ingraşe prea tare şi în acelaşi timp te face anemic (cu lipsă de sânge). Oamenii *învăţaţi,* cari lucrează mai mult cu mintea au trebuinţă mai mică de somn decât lucrătorii şi meseriaşii; deasemenea şi oamenii graşi trebue să doarmă mai puţin decât cei slabi.

Ceasul scularii atârnă de cel al culcării. Timpul cel mai potrivit de sculat este vara la ora 6 şi iarna la 7, socotindu-se, bine inţeles, că ai dormit 7—8 ceasuri. Nu trebue *să te scoli repede;* după ce te-ai deşteptat mai stai în pat câteva minute până ce îţi vii în fire cum se cade, căci dacă te scoli repede poţi să capeţi durere de cap şi turburări digestive; trebue să stai puţin în pat până ce ţi-se deştepenesc incheieturile, se restabilesc mişcările, precum şi echilibrul între diferitele funcţiuni.

Somnul nu este într'o formă întotdeauna, uneori este liniştit şi deplin *(complet),* alteori numai pe jumătate *(parţial),* câte odată ei este presărat sau intrerupt de *visuri,* unele bune, altele rele.

Visul este o combinaţie de imagini sau de idei, uneori lămurite, alteori confuze; cari se prezintă spiritului fără ca el să intervină pentru a le chiemà sau a le alungà. Poporul crede că visurile sunt acte supranaturale, instiinţări cereşti, preziceri fericite sau nefericite, ceeace nu este adevărat şi rău fac aceia cari se iau după visuri, stricându-şi astfel liniştea şi slăbindu-şi nervii. Visurile provin din imprejurarea că unele părţi ale creerului, în cari stă gândirea, veghiază încă, pe câtă vreme celelalte părţi ale lui sunt adormite şi nu mai lucrează. Astfel să explică de ce visurile sunt aşa de ciudate în arătarea lor, fără şir, deoarece legătura între idei nu poate fi ţinută decât numai prin conlucrarea simultaneie a tuturor părţilor creerului Tot aşa se esplică şi faptul că visurile cele mai multe şi mai adeseori le avem în partea a doua a somnului, spre ziuă, când ceasul deşteptării să apropie, atunci când organele gândirii incep a se deşteptà rând pe rând; se poate intâmpla atunci ca visurile să se insoţească de toate fenomenele exterioare prin care omul îşi exprimă sau îşi insufleteşte gândirea, să se miste în pat, să geamă, să plângă, să vorbească, să ţipe, să cânte, etc. De altfel visurile nu arată o stare bolnăvicioasă decât foarte rar, căci aproape toţi oamenii sănătoşi le au şi ele sunt numai un semn al unui somn *parţial.*

In stare de boală, când corpul sufere, se înţelege că visurile nu pot fi *bune,* nu pot fi plăcute, ci ele sunt supărătoare, inspăimântătoare, adevărate *visuri rele,* sau după cum le zie Francezii *coşmare (cauchemars),* cari obosesc şi mai mult bolnavul, al cărui somn este agitat, greoiu şi osetnitor din cale afară.

Nu este om să nu fi avut vr'odată *visuri rele* şi, Doamne, cumplit lucru este când visezi că cazi într'o prăpastie, sau că te urmăreşte cineva cu o puşcă încărcată şi tu vreai să fugi, dar ţi se taie picioarele, ori când umbli prin noroiu până în genunchi şi abia îţi poţi urni picioarele. Nu mai pomenesc de visurile în cari vezi diferite lighioaie (pisici, şoareci, gâze, şerpi, etc.), umblând peste tine, sau intrezăreşti vr'o fiinţă necurată, care pândeşte într'un loc retras, ori că ţi-au eşit hoţii în cale gata să-ţi iee banii sau viaţa; alteori ţi să pare că te apasă ceva pe stomac sau că îţi strânge ceva pieptul aşa de tare încât nu poţi răsuflà, şi alte multe visuri, unele mai urâte decât altele, şi din cari te deştepţi de multe ori tresărind şi inspăimântat, cu bătaie de inimă şi plin de sudori; alteori cel ce doarme fără ca să să deştepte, geme greu şi se sbate uneori cu atât mai tare cu cât şi visul este mai violent; în aceste cazuri omul la deşteptare se simte obosit, sdrobit de osteneală, abătut ca după o noapte rea.

Visurile rele atârnă uneori de poziţia în care doarme omul; aşa, unii de câte ori vor dormi pe spate visează rău, alţii când dorm pe stânga sau pe dreapta; uneori aceste visuri vin în urma unor lovituri morale triste, unei supărări mari, unei emoţiuni vii care a mărit senzibilitatea creerului, sau în urma unei ocupaţii prea incordate cu creerii. De multe ori visurile rele sunt produse de o mistuire grea (indigestie), în urma unei mese prea bogate şi compusă din mâncări grele şi indigeste. Intre cauzele visurilor rele se mai numără; obosellile prea mari fizice (umblatul mult cu bicicleta, etc.); diferite boale: guturaiul, fumatul prea mult (tabagismul), boalele de inimă, de plămâni, alcoolismul (beţia), limbricii, panglica, boalele nervoase. Apoi culcarea indată după *mâncare,* mai ales când ţi-ai incărcat prea mult stomacul.

In contra visurilor rele n'avem mult de făcut: vom deştepta pe cel ce doarme când auzim că geme, ţipă sau plânge, când răsuflă greu, vom căutà să-i scoatem din spaima visului prin vorbe bune şi incuragiatoare, mai ales când este vorba de copii. Vom căuta să cunoaştem cauza acestor visuri şi o vom combate. Dacă este vorba de un stomac cam leneş, de o mistuire grea, vom recomanda omului să nu mânânce sara mâncări grele, să nu mânânce mult şi să nu se culce indată, ci cel puţin după două ceasuri. Dacă este vorba de vr'o excitaţie sau intărâtare a sistemului nervos îi vom recomanda să iee o beutură calmantă (liniştitoare), apă de flori de portocale, ceaiu de floare de teiu, etc., inainte de a se culca; să nu cetească sara poveşti năsdrăvane sau romane prea pătimaşe. Dacă visurile rele provin din o boală, vom căuta să tratăm acea boală, imbunătăţind starea generală şi starea morală a bolnavului.

Cel mai bun este *somnul deplin* sau *complet,* şi liniştit şi fericit este omul care îl are. In stare de boală, mulţi bolnavi stau cufundaţi într'o aţipire, mocnire, amorţire, din care cu greu îi poţi scoate. Această stare de amorţire uneori poate fi uşoară, omul nu este nici deştept, nici adormit, dar este o stare de nesuferit şi adeseori intreruptă de mormâeli neinţelese: această stare se chiamă *somnolenţă.* Alte ori starea de amorţire este foarte adâncă, bolnavul stă în pat fără mişcare şi nu-l poţi deştepta nici cu cele mai puternice excitaţiuni (intărâtări), această stare să chiamă *coma* (cuvânt grecesc care insamnă: somn adânc). Acest somn greoiu şi prelungit poate fi semnul unei boale foarte grave: o congestie (îngrămădire de sânge) sau o emoragie (revărsare de sânge) la creeri, o meningită (aprinderea cămăşii creerilor), a febră tifoidă (lingoare), etc.

Se întâmplă uneori de omul şi-a perdut somnul, nu poate dormi, are *insomnie.* Această insomnie este foarte supărătoare, chinuitoare, şi după ce te-ai sculat eşti obosit (ostenit), plictisit şi în neputinţă de a munci. Insomnia provine din mai multe cauze: sau că te-ai culcat prea lute după mâncare şi încă nu s'a făcut mistuirea, sau că ai mâncat prea mult, mai mult ca de obiceiu şi te-ai culcat cu stomacul prea incărcat; în aceste cazuri este bine să grăbeşti mistuirea luând o ceaşcă de un ceaiu aromatic cald, cum ar fi cel de floare de teiu, de muşetel (romăniţă), de flori de portocale, sau apă de melisă ori de flori de portocale; — sau că inainte de a te culca ai beut un ceaiu rusese, o cafea turcească, un lichior tare fără să fi obicinuit; în aceste cazuri cel mai bun lucru este să te păzeşti de toate acestea, să nu le bei niciodată; — sau că te-ai culcat în un pat prea moale şi cald, sau că nu eşti bine acoperit şi îţi este frig; — apoi, se mai întâmplă să ai câte o mâncărime de piele produsă de vr'o iritaţiune, de bâldă (urticaria), de eczemă (bube dulci), etc., sau că te mânâncă nişte pureci ori plosniţe (păduchi de lemn). Toate acestea te împedecă să dormi şi dacă este vorba numai de atâta, cetitorul va căuta să depărteze această cauză de insomnie cât se poate mai repede şi somnul îi va reveni cu inlesnire.

Când insomnia provine dintr'o boală oarecare, atunci este chemat medicul ca s'o combată cu medicamente (leacuri) apropiate, potrivite cu boală.

Dr. Vasile Bianu
Autorul Dicţionarului Sănătăţii

Cărbunele

Boala cărbunelui este datorită unei fiinţe foarte mici numită „Microbul antraxului" care o dată ce a intrat în animal se înmulţeşte foarte repede şi îi distruge sângele făcându-l din roşu cu totul fie negru ca păcura. In trupul animalului splina este organul cel mai distins, adică este foarte vânată şi presărată cu un fel de gogoşi, unele mai mari altele mai mici. Ciobanii noştri cunosc această şi de aceea zice că animalele au murit de „Insplineală".

Animalele atinse de această boală sunt de obiceiu cele erbivare, adică cele ce se hrănesc cu iarbă, cum este boul, oaia şi calul, însă nu este mai puţin adevărat că şi celelalte animale, cum este pisica, epurile şi câinele contractează (iau) boala dacă mănâncă carne de la animale moarte de această boală, tot asemenea şi omul care poate să ia boala, fie mâncând carne bolnavă, fie umblând cu peile sau cu lâna dela animale moarte de cărbune.

La animalele noastre domestice, boala se prezintă cu diverse semne, în unele cazuri animalele fiind omorite numai în câteva ceasuri, uneori putând să treacă chiar o zi sau două.

Boala apare de o dată, animalele sunt triste şi nu mai pot să lucreze, temperatura se ridică foarte mult atingând 40 de grade şi mai mult, ochii li se injectează, iar gura este uscată, pielita din nas se roşeşte şi uneori incepe să le curgă sânge pe nas şi pe gură. Animalele se umflă şi au colici (mătrice). din care cauză caută să se tăvălească la inceput, iar mai apoi se trân-

Istoria — Ţara — Legendele noastre

esc cu putere pe pământ.

Respiraţia devine foarte grea, părul se sbârleşte şi se smulge cu uşurinţă de pe piele, ast-fel crezându-se că are colici şi făcându-se fricţiuni cu şomoiogul de pae se vede că părul cade aproape de tot şi rămâne pielea goală; dacă se încearcă să se lase sânge, înţepându-se vâna, sângele în loc să sară departe, se prelinge din vână, sângele pare mai gros, este negru şi nu se încheagă.

In acelaşi timp apare diareia, care la început este uşoară, iar apoi este compusă din baligă amestecată cu sânge sau cu bucăţi din pieliţa de pe maţe Ori ce doctori s'ar încercà nu dau rezultat; în asemenea cazuri se pot vindecà numai de medicul veterinar, dacă are la îndemână ca să injecteze animalul cu cantităţi mari de „Serum Anticharbonum".

Serul Anticărbunic, este un preparat tot din sânge scos dela animale preparate anume în acest senz la Facultatea Veterinară din Bucuresci şi care are propretatea să oprească desvoltarea (înmulţirea) microbului boalei, din care cauză în toate părţile în care se cunoaşte că există această boală a cărbunelui, în fie care primăvară, toţi locuitorii îşi injectează toate animalele erbivare cu el.

Aceste injecţiuni se fac numai de medici veterinari singurii cărora li se dă de la Facultate.

După cum am spus la început, din nenorocire şi în ţara noastră mai cu seamă acum în urma războiului sunt judeţe întregi ast-fel cum este Bihorul, Satu-mare, Cojocna care sunt infectate de acestă teribilă bolă şi ca atare toţi locuitorii trebue în fiecare primăvară şi chiar toamna, adică de 2 ori pe an să-şi injecteze toate animalele, Deci aveţi milă de animalele voastre şi nu le lăsaţi să prăpădească de geaba, crezând că de se va bolnăvì se pot vindecà de cutare babă prin descântice sau de cutare văcar prin lăsare de sânge. Este boală rea, care nu are de cât un singur leac, să le altoiţi contra boalei, injectându-le de 2 ori pe an contra dalacului, căci numai astfel veţi ferì vitele şi chiar pe voi de moarte.

Vet. Colonel Ionescu.

Creşterea în familie

Dintre popoarele vechi, *Grecii* au fost cei dintâi, cari s'au gândit să dea copiilor lor o creştere îndreptată şi spre buna desvoltare a sufletului, şi a trupului. Şi la ei, dintru început, educaţiunea erà întemeiată pe respectul faţa de zei (erau păgâni), pe dragostea de patrie şi de neam şi pe iubirea frumosului şi a adevărului.

La Grecii cei vechi a fost mare numărul învăţaţilor ascultaţi de popor, cari îşi ţineau de datorie să dea în scrierile lor şi învăţături despre educaţiune. Cel dintâiu, care a lucrat în felul acesta, a fost *Pitagora.* Scopul învăţăturilor lui erà mai ales să îndemne pe părinţi, ca să dea copiilor lor o creştere, care să-i facă să-şi întocmească viaţa urmând totdeauna zeilor. El zicea: „Ce e bun trebue căutat la zei, căci existând D-zeu şi acesta fiind stăpânul lumii, urmează de la sine să cerem dela el ce e bun". „Trebue să ne căsătorim şi să creştem copii, ca să aibă cine servi şi venerà divinitatea". — „Nu intrà în templu (biserică) numai la întâmplare, pentrucă ceeace e sfânt nu este ertat să socoteşti numai ca un lucru mărunt". — „Urmează lui D-zeu!"

Pitagora a arătat mai întâiu că ţinta educaţiunii trebuie să fie armonia în toate: armonie între corp şi suflet, armonie în cugetare, simţire şi voinţă, armonie între copii şi părinţi, armonie între elevi şi învăţători, armonie între oameni prin iubire şi prietenie. Căci urmând astfel vom face după pilda dată de Dzeire, care şi ea a pus armonie în tot ce au creat.

Un alt învăţat grec, care s'a interesat de educaţiunea bună a tinerimii, a fost *Solon.* Acesta a dat Atenienilor o constituţie, dar s'a îngrijit să cuprindă în ea şi norme pentru educaţiune. El hotăreşte de la început, că părinţii sunt stăpânii, datori să dea copiilor lor o creştere, care să le nobiliteze şi corpul şi sufletul. Tot el îi îndeamnă pe părinţi — încă de acum 2500 de ani! — să-şi dea corpii *să înveţe agricultura, comerţul şi meseriile.* Părintele, care nu şi-a deprins copilul la nici un fel de muncă, fie carte, fie meserie sau negoţ, nu are drept să ceară ajutorul fiului său când va ajunge la neputinţă. Iar fiul, care a primit o creştere bună dela părinţi, dar stricându-se nu-i cinstìà şi nu-i ajută la bătrâneţe, să fie socotit lipsit de cinste, pedepsit şi să nu poată primi niciodată o slujbă publică .

La vârsta de douăzeci de ani, tinerii erau trecuţi pe tabloul cetăţenilor. Cu prilejul acesta trebuiau să depună pe Acropole — cetatea Atenei — în templu următorul jurământ: *„Nu vreau să necinstesc sfintele arme, nici să părăsesc pe celce e lângă mine, oricine ar fi. Pentru temple şi pentru legi vreau să lupt, singur sau in tovărăşie cu alţii. Patria nu voiu s'o las într'o stare mai rea, ci în una mai bună. Bucuros vreau să ascult oricând de judecători şi să mă supun legiuirilor stabilite; nu voiu permite, ca cineva să le atingă sau să nu se supună. Slujba religioasă a părinţilor mei vreau să o cinstesc.* — Zeii să-mi fie martori".

Solon şi urmaşii lui au stabilit şi alte amănunte pentru a garantà o educaţiune cât mai bună a cetăţenilor. Căsătoria erà privită ca o legătură superioară morală între bărbat şi femeie, întemeiată pe bucurie părintească, dragoste şi prietenie. Bătatului însurat îi erà oprită atingerea de femei stricate. Tatăl, care se făceà vinovat de stricarea morală a ficei sale, erà condamnat la moarte; pe fata, care îşi perdeà cinstea, o puteà vinde tatăl ei ca sclavă, iar pe celce o înşelase, îl puteà omorî.

Fetele primiau o educaţiune casnică. Intre insuşirile de frunte, pe cari trebuià să le aibă femeia din Atena, erau şi spiritul de economie şi ştiinţa de-a administrà bine gospodăria dinlăuntru a casei.

Intre filosofii greci, cari s'au ocupat cu chestiunea educaţiunii, trebue să amintim şi pe *Aristotele.* Acesta învaţă, că fără cultură morală, omul este fiinţa cea mei criminală şi mai sălbatecă, căci şi dacă-i lipseşte morala pot să nu-i lipsească armele inteligenţei, pe cari le va întrebuinţà spre stricăciunea deaproapelui. De aceea educaţiunea morală e de cea mai mare importanţă. Pentru a da copiilor o educaţiune morală, trebue să-i ferim cu tot dinadinsul să audă şi să vadă lucruri necuviincioase. Ascultarea e o însuşire, de care nu poate fi lipsită tinerimea, altminteri mintea nu-i va puteà stăpâni.

Cât timp au rămas stăpânitoare învăţăturile religioase şi morale, Grecii au fost tari şi în ştiinţă, şi în artă, şi în avere. Dela Aristotele înainte, începe decăderea poporului grecese pe toate terenurile. Religia ajunsese să fie batjocorită, din învăţământ se scoate partea religioasă şi morală, crezându-se că ştiinţa singură e indestulitoare. Celce se jertfeau pentru deaproapele şi îndeosebi pentru patrie erau batjocoriţi, căci patria erà socotită acum ca o vacă bună de muls, care să-i îmbogăţească pe cei fără D-zeu. Se ridicară o mulţime de flecari, cari, lipsind atunci gazetele, îşi băteau joc în adunări şi pe stradă de tot ce e sfânt. Urmarea a fost, că Grecii s'au ticăloşit şi au ajuns sub stăpânirea străinilor.

V. L.

Obiectul neserioase

Românul cu spiritul lui gluraţ râde şi-şi bate joc şi de oamenii care nu-i plac, şi de situaţille încurcate şi chiar de împrejurările foarte grele în care s'ar fla. Este aceasta o calitate, care îl face să nu-şi „piardă capul" şi să ştie a se strecura pe lângă multe greutăţi şi neplăceri întâmpinate în viaţă. Dar, fără îndoială că această calitate, împinsă dincolo de marginile ce-i se cuvin, devine un defect.

In prima parte a greului nostru războiu de întregire, am avut norocul să lupt într'un regiment al cărui comandant vioiu, energic, priceput şi foarte curagios aveà şi calitatea de a fi foarte spiritual. Niciodată nu-şi pierdeà cumpătul şi în cele mai grele situaţii după ce lua toate măsurile trebuitoare arunca, la sfârşit, un spirit, care, ca o rachetă, lumina feţele tuturor. Mia duc aminte că în luptele de retragere de la Curtea de Argeş până la Buzău, am fost de mai multe ori înconjuraţi de inamic şi totdeauna am scăpat prin înţelepciunea măsurilor luate.

Odată, la Bradul de sus, fiind în asemenea situaţie, după consfătuirea ţinută noaptea pe la 10 într'o pădure, şi după ce, cu ajutorul patrulelor găsisem portiţa de scăpare, am pus mâna pe-o călăuză şi eram gata să plecăm conduşi de ea, căci n'aveam toate hărţile trebuitoare, afară de a Munteniei, tocmai unde luptam. După ce, în mod amănunţit şi lămurit ni s'a arătat ce aveam de făcut, comandantul ne opreşte în clipa când plecam spre compania noastră.

— Băeţi, zise el, un sacrificiu pentru ţară cine vrea să-l facă?

Toţi făcurăm un pas spre el.

— Iată despre ce e vorba: care dintre noi vrea să rămâe pentru a lua contact cu inamicul. Sa-i cereţi mă băeţi, vre-o 3—4 hărţi; de bună seamă că ei au aceste hărţi *a ţărei noastre.*

Potrivit acesfui obiceiu de a râde şi a face spirit în cele mai grele împrejurări, românul, râde câte odată de el însuşi şi priveşte cu un zâmbet ironic la faptele cele mai grave şi care în vremuri liniştite, ar trebui să dea de gândit tuturor.

Revolta sufletească a românului porneşte câte odată cumplită, dar totdeauna se sfârseşte printr'un surâs, un uvânt de spirit ori o poreclă aruncată vinovaţilor.

Care dintre noi nu ştie furtunoasă gălăgie ce s'a făcut împotriva „învârtiţilor" care pe căi piezişe au ştiut să se strecoare la adăposturi, păzinduşi pielea de primejdii?

Cine nu-şi aminteşte de lupta disperată, — luptă deschisă în gazete, în cafenele şi chiar pe trotuoare, — împotriva îmbogăţiţilor de războiu, acei nenorociţi fără suflet şi fără inimă, care din foamea oştaşilor, din lacrimile văduvelor şi ale orfanilor au adunaaveri, ca de pe înălţimea grămezilor de bani, să arunce priviri pline de dispreţ către „proştii" rămâşi săraci? Dar care ne poate spune că a intrat în puşcărie vre-unul din aceşti mari vinovaţi?

Toată revolta sufletească, foarte dreaptă şi foarte explicabilă s'a topit ca un foc de pae şi astăzi am ajuns nesimţitor la aceşte „fapte vechi", — cari totuşi sunt actuale — şi nu facem nici un pas spre îndreptare ci ne batem foc şi facem spirite pe socoteala „învârtiţilor" şi a „îmbogăţiţilor" din afaceri necurate.

Dar este ceva mai grav.

Din pricina acestui obiceiu, din pricina acestei dorinţi de a râde şi a glumi în orice împrejurări, nu numai că vinovaţii scapă de sub pedeapsa legei, dar ajung la situaţii sociale înalte şi frumoase, căci revolta sufletească a celor mulţi topindu-se într'un surâs, ei uită trecutul şi mulţumindu-se cu o poreclă aruncată, nu-i pedepsesc pe vinovaţi cu dispreţul cuvenit, nu-i ocolesc ca pe nişte nemernici' ba din contră sfârşesc prin a le da toată încrederea, făcând din crimele lor de eri un merit: că sunt „oameni pricepuţi şi care ştiu să trăiască".

Şi iată acum ce uşor şi simplu se poate lămuri lipsa unei morale sociale, de care suferim atât ele cumplit; iată din ce pricină o sumă de neispràviţi lipsiţi de sentimente curate şi streini de respectul legilor ajung în fruntea treburilor; iată pentru ce înotăm în ceaţa necinstei şi a ilegalităţei:

Să înăbuşim acest păcătos obiceui de a râde în orice împrejurări, căci nu totdeauna spiritul şi zeflemelele îşi au locul lor. La fapte grave şi serioase să fim serioşi şi neînduplecaţi. Când punem mâna pe un vinovat să-l dăm pe mâna dreptăţei şi să nu-l slăbim până nu-şi va lua pedeapsa. Pe urmă putem face şi spiritte.

Si să ştim bine că: atâta vreme cât nu vom avea curajul şi stăruinţa de a pedepsi pe vinovaţi, surâsul, spiritul şi bătaia de joc, nu ne va scăpà din noroiul în care ne tot înfundăm.

Gh. Moldovanul

Cronica săptămânei

Din lăuntrul hotarelor

Situaţia politică. Guvernul d-lui General Averescu s'a retras. Lucrul era de prevăzut faţă de patima nemăsurată a luptelor politice din ultimile luni. M. Sa Regele a voit, după cum a spus-o unui om politic, „o destindere" adică o liniştire a patimilor şi luptelor. Aceasta nu se putea face de cât printr'o schimbare a stăpânirii, pe care nu e locul s'o judecăm aici.

In privinţa guvernului nou s'au făcut ma multe încercări. Mai întâi a fost vorba de un guvern al D-lui General Coandă. Partizenii d-lui Averescu, deputaţi şi senatori cari azi formează majoritatea în sfaturile ţărei, declaraseră chiar că vor sprijini pe d-l General Coandă. M. Sa Regele însă a crezut nimerit să însărcineze pe d-l Tache Ionescu cu alcătuirea ministerului nou.

D-l Tache Ionescu este un barbat politic cu vază în vechiul Regat şi cunoscut chiar în nouile provincii. El a luptat mult pentru unirea tuturor Românilor şi a făcut parte ca vicepreşedinte din guvernul naţional din Iaşi ce-a purtat războiul. De curând a făcut parte din fostul minister al d-lui Averescu, de unde a demisionat provocând căderea întregului guvern. D. Tache Ionescu a avut un partid politic numit „conservator-democrat", azi n'a mai rămas însă din el decât o mică grupare. El n'a fost însă chemat la putere ca om de partid ci ca o personalitate de seamă a lumii politice româneşti, având menirea să aducă o liniştire a patimilor şi să pregătească o concentrare sau o unire a forţelor politice mari, în stare să guverneze ţara un timp mai îndelungat.

D. General Coandă fost prim ministru şi în timpul de faţă preşedinte al Senatului se bucură deasemenea de stima tuturor. Dânsul, cu toate că grav rănit în atentatul criminal dela Senat, n'a părăsit o clipă viaţa politică şi încrederea cu care l-a onorat majorităţile şi guvernul trecut este din cele mai meritate.

Situaţia financiară şi economică s'a îngreunat mult în urma schimbării de guvern. In adevăr treburile publice sufer când stăpânirea are prea mult grija politicii şi prea puţin aceea a unei bune administraţii. Astfel casieria centrală a statului este goală şi ţara trăeste din mici împrumuturi. De asemnea impozitele se incassează foarte greu. Iar cele noui deloc, cetăţenii făcând abia 200 de mii de declaraţii" în întreaga ţară.

Starea economică se resimte din cauza ultimilor zăpezi şi viscole cari au întrerupt comunicaţiile mai pretutindeni. Lipsa de mijloace de transport face astfel imposibil orice export şi îngreuiază neamăsurat de mult chiar aprovizionarea internă.

Când n'am exportat din timp grânele, cari azi umplu hambarele fără a ne puteă folosi, când vitele de asemenea n'au putut fi vândute cu preţuri bune peste graniţă şi vinurile au rămas mai peste tot în cramele viticultorilor, ne putem închipui că multă bogăţie nu prea avem azi în ţară. Pentru aceasta, prima datorie a noului guvern va fi să pue regulă în legiuirile financiare, adică a birurilor şi cheltuelilor statului şi în cele economice, adică în cârmuirea bunurilor ţării în general. Totodată trebue printr'o bună administraţie să se readucă ordinea şi munca spornică la autorităţile publice şi la căile ferate. Reorganizarea transporturilor este prima nevoie ce se resimte de întreagă ţară şi a ajunge la un bun rezultat în această chestiune înseamnă a ajutà nemăsurat poporul dându-i putinţa unei folosiri mai spornice a bogăţiilor nemăsurate ce stau închise în pământul nostru.

Viaţa Şcolii. Inainte de-a cădeà dela putere d. Negulescu ministru de instrucţie a făcut un proect de lege al învăţământului secundar, folosindu-se de studiile făcute cu câţiva ani mai înainte de o comisiune în care au fost reprezentate şi provinciile alipite. Acest proect cuprinde multe lucruri noui şi foarte folositoare învăţământului secundar. Astfel se prevede liceul numai de 7 clase în loc de opt câte sunt azi. De asemenea trifurcaţia, adică împărţirea ultimelor 4 clase în câte trei ramuri de învăţământ este desfiinţată păstrându-se numai în ultima clasă, a şaptea, o împărţire de specialitate, adică în vederea meseriei ce şi-o va luà în viaţă şcolarul. Aceste schimbări vor aduce desigur mult bine învăţământului secundar, şi pentru aceasta, chiar guvernul nou, se va grăbi să le aducă la îndeplinire.

Arte frumoase. La Bucureşti a avut loc la Teatrul Naţional o reprezentaţie de gală, adică de sărbătoare, la care a luat parte Regina şi Regele, reprezentându-se un film de cinematograf după basmul M. Sale Regina numit *„Crinul Vieţii"*. Acest basm de-o mare valoare poetică a fost transformat pentru cinematograf la Paris şi streinii au vorbit mult de frumuseţea şi înţelepciunea lui. In Bucureşti a fost deasemnea mult admirat filmul şi reprezentarea lui a fost un prilej binevenit de-a arătà cât de iubiţi sunt Suveranii de către popor.

Acelaş film se reprezintă acum în cinematografele din Bucureşti şi va fi trimis în toată ţara spre a aveà prilej toţi Românii să-l admire.

Viaţa bisericească. La Bucureşti s'a deschis săptămâna aceasta *Constituanta bisericească* ce va aveà să hotărască proectul de legiuire a unificării bisericeşti din România Mare. Şedinţele adică consfătuirile, se ţin în sala mare a „fundaţiei Carol I" luând parte în afară de înalţi clerici delegaţi, şi foştii miniştri de Culte D-nii I. S. Duca, S. Mehedinţi, C. S. Dissescu şi I. Borcea.

I. P. S. Sa Mitropolitul Primat, care prezidează desbaterile a arătat într'o frumoasă cuvântare că proectul unificării bisericilor ortodoxe este fructul unei munci serioase arătându-şi totodată nădejdea că Constituanta îl va primi şi aprobà. A mai vorbit deasemenea I. P. S. Sa Mitropolitul Balan, P. S. Sa arhiepiscopul Gurie al Basarabiei şi alţii dând diferite sfaturi asupra felului cum vor urmà discuţiile. D. I. S. Duca fost ministru ei cultelor vorbind în numele partidului naţional liberal a arătat că va participà la toate şedinţele congresului arătând punctul de vedere al acelui partid.

Lucrările constituantei continuă şi se speră că în curând să se ajungă la un rezultat satisfăcător spre bucuria dreptcredincioşilor de pretutindeni cari vor fi astfel strânşi într'un mănunchiu.

De peste hotare. In jurul graniţelor noastre domneşte liniştea. *Rusia* bolşevică ocupată cu aprinderea revoluţiei în India, contra Englezilor, şi cu chestiunea stăpânirii Siberiei, şi-a întors ochii dela noi. *Ungaria* în certuri cu *Austria,* din cauza oraşului Sopron şi-a ţinutului învecinat, au început plebiscitul adică votul poporului, pentru a hotărî cine să-l stăpânească. De la început chiar Ungurii au falşificat alegerea prin silnicii şi bani, ceea cea făcut ca Austria să-şi retragă funcţionarii şi să facă un apel la „Mica Antantă" pentru a-i veni în ajutor arătând la Paris adevărul faptelor. — România, care face parte după cum ştim din Mica Antantă, desigur că nu va rămâne nepăsătoare la uneltirile ungureşti.

In *Cehoslovacia* nu s'au stâmparat încă discuţiunile asupra aventurii regelui Carol la Budapesta. Şi pentrucă guvernul maghiar a publicat a carte plină de minciuni asupra modului cum a încercat Carol să reiă domnia, guvernul cehoslovac va publică un răspuns pentru a arătà adevărul. România ar trebui să facă acelaş lucru, cu atât mai mult cu cât în parlamentul maghiar un deputat a îndrăznit să spue că M. Sa Regele Românlei a promis sprijin lui Carol în încercarea sa nebunească. *Polonia* a început să se rădice din dezastrul economic. Certurile politice foarte înverşunate o opresc însă în loc.

Trecând la ţările mai depărtate de noi trebue să arătăm că în *Anglia* lipsa de lucru a lăsat acum în mijlocul ernei *aproape 2 miliioane* de lucrători fără pâine, fabricele închizându-se. Stăpânirea le dă ajutoare însă ce se poate face când în fiecare zi noui fabrici se închid din cauza lipsei de comenzi. Căci Anglia fiind o ţară industrială, a trăit totdeauna din vânzarea mărfurilor ei, în lăuntrul dar mai ales în afară hotarelor. Ori azi, Europa sărăcită nu mai poate cumpărà mare lucru, iar dintre coloniile engleze, India cea mai bună cumpărătoare din trecut, azi e în plină revoluţie şi naţionaliştii ei au mers atât de departe încât au ars toate hainele şi obiectele ce le aveau din fabricele engleze. Astfel starea economică a Angliei este îngrijitoare, efect al crizei din întreaga lume şi a condiţiilor în care se găseşte acea ţară în urma războiului. Starea politică este deasemenea grea, înţelegerea cu Irlanda nefiind încă deplină şi în acelaş timp ivindu-se neînţelegeri cu Franţa în chestiunea despăgubirilor ce trebue să le plătească Germania.

In adevăr această ţară a făcut cunoscut că nu mai poate plăti la termen datoriile de război, şi pe când Franţa voeşte s'o silească să le plătească, Anglia crede mai bine s'o mai păsuiască. In zilele de Crăciun o consfătuire la *Londra* între Lloyd George şi d. Briand, primul ministru al Franţei, va regulà aceste neînţelegeri, hotărându-se atunci calea de urmat pentru a sili Germania să plătească.

In Asia mică luptele continuă între Turci şi Greci, săcătuind amândouă popoarele fără a se ajunge la un rezultat. In ultima săptămână turcii au înaintat puţin luând câteva localităţi dela Greci.

In sfârşit, *conferinţa dela Washington* continuă discuţiile asupra dezarmării pe mare, celelalte chestiuni amânându-le, şi noi credem că pentru totdeauna... Tot e bine însă să s'a ajuns acolo la încheierea *„Quadruple înţelegeri"* adică „împătritei înţelegeri" compusă din Japonia, Anglia, Statele-Unite şi Franţa, fiind înlăturată astfel pe 10 ani primejdia unui războiu între Japonia şi America, ce-ar fi fost o mare nenorocire pentru întreaga omenire.

— *Bucium.* —

BIBLIOGRAFIE

A apărut:

Curierul Justiţiei Militare No. 5 şi 6. Singura publicaţiune de Drept Penal Militar necesară tutulor D-lor avocaţi tutulor ofiţerilor şi Corpurilor de trupă, precum şi posturilor de Jandarmi. Redacţia şi Administraţia Cluj, Strada Dorobanţilor No. 11. Abonament anual lei 100 (una sută lei).

„Biblioteca Soldatului şi a Cetăţeanului" anul al II No. 9. Revistă de cultură şi educaţie ostăşească şi cetăţenească. Redacţia şi Administraţia Cluj, Strada Dorobanţilor No. 11. Abonament anual lei 30 (trei zeci lei).

Se primesc abonamente şi la ziarul nostru.

Reformarea invalizilor grade inferioare

In regulamentul legii privitoare la reformarea şi pensionarea gradelor inferioare din 1916 s'au introdus următoarele modificări:

Intre alin. IV şi V ale art. 35, se introduc două noui aliniate în următoarea cuprindere:

„Dacă însă invalizii nu s'au prezentat la timp spre a fi revizuiţi, ei vor puteà fi revizuiţi la orice epocă în cursul anului următor şi în cazul când vor fi clasaţi pentru încă un an de încercare, data noului termen de încercare medicală se va consideră dela expirarea celui dintâi, iar plata ajutorului va începe de la aceiaşi dată, adică în continuare".

„Termenul de încercare pentru invalizii reformaţi timporal nu poate fi mai mare de 4 ani, socotit de la data primei clasări, iar la împlinirea acestui termen, se hotărăşte în mod definitiv asupra lor, fie că sunt în cazul de a fi reformaţi definitiv cu sau fără pensiune ori ajutor, fie că rămân buni de serviciu".

„In cazul când vor fi reformaţi definitiv cu drept la pensiune, acest drept va curge dela expirarea anului de încercare".

La finele art. 65 se adaugă următorul aliniat:

„Invalizii reformaţi timporal cu drept la ajutor pe un an, cari la expirarea termenului de încercare nu s'au prezentat pentru a fi revizuiţi, potrivit art. 19 din lege, pot cere revizuirea chiar după trecerea celor doi ani prevăzuti la art. 30 şi 37 din lege, dar în acest caz, comisiunile medico-militare hotărăsc în mod definitiv asupra poziţiunii lor, dacă cei 4 ani indicaţi la art. 35 au trecut, iar dreptul la ajutor sau la pensiune, în caz de reformă definitivă, va curge de la data ultimei revizuiri".

Publicitatea Culturei Poporului

Publicaţiune

Regimentul 17 Vânători cu reşedinţa în Garnizoana Zalău Transilvania are nevoe, că în conf. cu ord. M. R., No. 37575/921, de un maistor Croitor şi Cismar cu solda de submaistor clasa III, plătiţi cu solda de Plutonieri, plus toate dreptările unui reangajat ca: lemne, gaz şi celelalte articole prevăzute de legea de reangajare. Cei ce doresc a ocupa aceste posturi vor înainta acestea de urgenţă la reşedinţa de mai sus.

p. conf. adjutantul Reg.
Locot. *Stanciu*

Pentru militari, primari, învăţători etc.

Istoricul luptelor neamului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurire în cele *trei hărţi lucrate* în colori de *Dl. General C. St. Amza*, şi cari se găsesc de vânzare la Ad.-ţa ziarului „Cultura Poporului" numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste hărţi nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun Român. Prin ele putem vedea cum s'au desfăşurat luptele la Tisa şi ocuparea B. Pestei; variaţiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului şi istoricul grafic al războiului. Toate hărţile sunt însoţite de date istorice.

CARTEA ROMANEASCA
INSTITUT de ARTE GRAFICE
SUCURSALA
COSINZEANA
CLUJ
STR. UNIVERSITATII 8

EXECUTĂ CU PREŢURI MODERATE TOT FELUL DE LUCRĂRI DE TIPOGRAFIE, CĂRŢI DE ORICE FELURI, BROŞURI, ZIARE ZILNICE ŞI SĂPTĂMÂNALE REVISTE, ETC, ETC.

BANCA ROMANEASCA
SOCIETATE ANONIMA
Capital Social 160,000,000 Lei. Sediul Central: BUCUREŞTI.
SUCURSALE:
Arad, Bălţi, Braşov, Bazargic, Chişinău, Cernăuţi, Constanţa, Galaţi, Cluj, Ismail. Târgu-Mureşului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timişoara.
Face orice operaţiuni de bancă.

BANCA NATIUNEI
SOCIETATE ANONIMA
CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000
BUCUREŞTI
CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)
BĂNCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUHN (Ceho-Slovac) ia etc.)
cum şi în principalele oraşe din ţară.
Execută orice operaţiuni de Banoă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secţiuni şi mărfuri. — Efectuează plăţi şi incasări. Emite cecuri şi scrisori de credit în ţară şi în străinătate. — Primeşte depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

MICA PUBLICITATE

DE VÂNZARE, un ferestreu circular diametru 85 c. m. Informaţii la Ad-ţia ziarului. 01

CAUT: 3 camere goale şi bucătărie. Oferte la ziar sub A. S.

„Curierul Justiţiei Militare"

Publicaţiune de Drept penal militar, doctrină juridică militară, autorizată de Marele Stat Major General al Armatei.

Apare la 1 şi 15 a le fie cărei luni, sub conducerea tutulor Comisarilor Regali din ţară şi prin concursul Domnilor Magistraţi şi Avocaţi.

Publicaţiunea este necesară tutulor Domnilor Ofiţeri, tutulor Corpurilor de trupă, şi posturilor de jandarmi, cuprinzând discuţiunea tutulor problemelor justiţiei militare şi toate indicaţiunile şi formularele necesare la întocmirea cercetărilor, plângerilor de dare în judecăţi şi a mecanismului judecătoresc.

Tot atât de necesară Domnilor avocaţi.

Redacţia şi Administraţia
Cluj
Strada Dorobanţilor No. 11

Abonamentul anual lei 100 una sută lei Jandarmii rurali pot plăti abonamentul în rate lunare.

„Biblioteca soldatului şi a cetăţeanului"

Publicaţiune de cultură şi educaţie militară şi cetăţenească, autorizată de Marele Stat Major al Armatei.

In al doilea an de existenţă, este singura publicaţiune militară în acest gen şi indispensabilă militarilor şi cetăţenilor militari.

Redacţia şi Administraţia Cluj
Str. Dorobanţilor, 11
Abonament anual.
Lei 30 trei zeci lei

BANCA CENTRALA
Pentru industrie si Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).
Capital social Lei 50,000.000 deplin vârsat
Sectia de Bancă ♦ Sectia de Mărfuri
FILIALE:
Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Haţeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în Bucuresti, Kosice, Praga şi Wiena.

ANUNCIURILE si RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele" Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3

Girant. S. CRAIOVEANU Tiparit cu masina rotativă CARTEA ROMÂNEASCĂ institut de arte grafice „Cosinzeana" Cluj, str. Univărsitătii No. 3 C. 1320